

T.C.

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

“Tercüme-i Elfü’l-Leyle ve Leyle” (Binbir Gece Masalları Tercümesi)

Giriş-Metin-İnceleme

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEM ALTAY

DANIŞMAN

PROF.DR. MEHMET DURSUN ERDEM

NEVŞEHİR

TEMMUZ 2018

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan
Cem ALTAY

Tez Yazım Kılavuzuna Uygunluk

“Tercüme-i Elfü'l-Leyle ve Leyle” (Binbir Gece Masalları Tercümesi) Giriş-Metin-İnceleme adlı Yüksek Lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Danışman

Cem Altay

Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Başkanı ✓

Unvanı Adı SOYADI, İmza

Doç. Dr. Tugay DALASOĞ

Kabul ve Onay Sayfası

Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM danışmanlığında Cem ALTAY tarafından hazırlanan "Tercüme-i Elfü'l-Leyle ve Leyle" (Binbir Gece Masalları Tercümesi) Giriş-Metin-İnceleme adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

11.06.2018

JÜRİ

Danışman : Prof. Dr. Mehmet Dursun Erdem

Üye : Doç. Dr. Mesut Gün

Üye : Dr. Öğrt. Üyesi Bekirhan Taprı Eulu

İMZA

U. Udu

M. Gün

Bekirhan Taprı Eulu

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 12.07.2018 tarih ve 2018.28544 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

12.07.2018

Dr. Öğrt. Üyesi H. ÖPE
Enstitü Müdürü

“Tercüme-i Elfü’l-Leyle ve Leyle” (Binbir Gece Masalları Tercümesi)

Giriş-Metin-İnceleme

Cem ALTAY

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Haziran 2018

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM

ÖZET

21. yüzyılda teknolojinin gelişmesiyle, günümüz çocukları artık masal, hikâye ve benzeri anlatı türlerini pek tanımamaktadır. Ama bu durum masalların eski güzelliğini ve önemini kaybettiği anlamına gelmemektedir.

Çalışmamız 19. yüzyılda yaşamış İstanbul’da müderrislik, Kudüs, Şam ve Mekke’de kadılık yapmış daha sonra Anadolu kazaskerliği yapmış Ahmed Nazif’in, Abdülmecid’in emriyle 1850 yılında ilk cildi Tercüme-i Elf Leyle ve Leyle ismiyle (Binbir Gece Masalları’nın Tercümesi) , Arapçadan çeviri eserini içermektedir.

Çalışmamızın metni İstanbul Millet Kütüphanesi’nde bulunmaktadır. Altı ciltlik eser toplamda 653 varaktan oluşmaktadır. Başta bir girizgâh bulunmaktadır daha sonra Şehrazâd’ın hikâyesi anlatılır ve devamında *Evvelki Gice* başlığı atılarak 1001 gece boyunca süre gelen masallar dizilmiştir olur.

Anahtar Kelimeler: Binbir Gece Masalları, Şehrazad, Galland, Masal.

Arabian Nights İntput-Text-Review

Cem ALTAY

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University

Institute of Social Sciences

Turkish Language and Literature Master Science

Master June 2018

Supervisor: Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM

SUMMARY

In the 21st century, with the advancement of technology Today's children don't know novels,tales and other narration types anymore. But this situation doesn't mean that tales are losing their former beauty and value.

Our study includes Ahmet Nazif who lived in 19th century. He performed as a teacher in Istanbul, he worked in Kudüs,Sam and Mekke as a Muslum judge and then he worked for the government. This work of art translated from Arabic was formed with the command of Abdülmecid in 1850 its first binding with the name of Tercume-i Elf Leyle ve Leyle.

Our studies' text is found in Nation Library in Istanbul. Six binding work is formed 653 pages in total. In the leading part there is an introduction,In other part story of Sehrazad is told and with the title of "Last Night" (Evvelki Gece) stories, lasting through 1001 nights , are arranged in order.

Key Words: Binbir Gece Masalları, Şehrazad, Galland, Masal.

ÖNSÖZ

Masallar, sadece bir milletin malı olmayıp evrensel etkileşimin aracı olarak yüzlerce yıl boyunca nesilden nesle aktarılarak günümüze kadar gelmiştir. Bu etkileşim sayesinde çeşitli kültürlerden insanlar ait olmadığı toplumları da tanıma fırsatına erişmişlerdir.

Kuşkusuz bu etkileşimin en bariz örneklerinden biri de çalışmamızın konusu olan *Binbir Gece Masalları*dır. Bu masallar Antonie Galland tarafından Avrupa'ya tanıtılmasıyla büyük bir popülerliğe ulaşmıştır. Alman filozof ve yazar Goethe, *Binbir Gece Masalları* için “*Zengin bir hayal gücünün ürünü olmakla birlikte, aynı zamanda doğal ve gerçekçi olan Binbir Gece Masalları'nda derin bir anlam, gerçek bir bilgelik gizlidir*” ifadelerini kullanmıştır.

Başka bir Avrupalı yazar Stendhal bu Masallar'a olan hayranlığını gizleyememiş ve şu ifadelere yer vermiştir. “*İnsan Binbir Gece Masalları'nı okuduktan sonra unutabilmeli ve tekrar tekrar okuyarak zevkine yeniden varabilmeli*” ifadelerini kullanmıştır.

Elbette *Binbir Gece Masalları* sadece Avrupa da bilinen bir eser değildir, ünü kıtalar arasında yayılmıştır. Asya kıtasından çok sevdiğim bir yazar olan Haruki Murakami Masalları da kast ederek “*Kanepeye ve Binbir Gece Masalları'nın dünyasına gömüldüğüm okuma odasına geri dönüyorum. Usulca, bir filmin yavaşça sona erişti gibi buharlaşıp uçuyor gerçek dünya. Şu dünyadaki en sevdiğim his.*” şeklinde ifadeleri bulunmaktadır.

Binbir Gece Masalları'nın şöhreti günümüzde oldukça geniş kitlelere kadar uzanmıştır, sadece edebi sanatla sınırlı kalmayıp görsel ve müzikal sanatlara da ilham kaynağı olmuştur. Bu güne kadar çok fazla filme kaynaklık etmiştir özellikle 1992

yapımlı Disney animasyon filmi olan *Alaaddin* masallarda geçen yanağı benli Alaaddin'i biraz yorum katarak, başta çocuklar olmak üzere birçok kesime tanıtmıştır.

Rahmetle anmadan geçemeyeceğim büyük usta Sadri Alışık'ın 1971'de Ali Baba rolünde oynadığı Ali Baba ve Kırk Haramiler filmi bulunmaktadır. Bu sözünü ettiğimiz iki filme konu olmuş olan bu masallar, Binbir Gece Masalları külliyatına sonradan eklenmiş masallardır. Bu konuda gerekli açıklamaları çalışmamızda göstermeye çalışacağız.

Masalların bu geniş işlevlerine ve büyüleyici atmosferine kapılmamak elde değil. Biz de çocukluğumuzdan beri dinlemekten büyük zevk aldığımız masalların belki de birçoğuna kaynaklık etmiş olan, Binbir Gece Masalları'nın Ahmed Nazif tarafından Osmanlı Türkçesi ile Arapçadan çevirisi Tercüme-i Elf Leyle ve Leyle'nin transkripsiyonlu incelemesini tez olarak hazırlamaktan mutluluk duyuyoruz.

Bu tezde Abdülmecid'in emriyle müstehcen yerleri atılarak Ahmed Nazif tarafından, 1850 yılında Matbaa-ı Âmire'den ilk cildi çıkan, 6 ciltlik Tercüme-i Elf Leyle ve Leyle (Binbir Gece Masalları'nın Tercümesi) isimli çevirisi ele alınmıştır. Eserde çok sayıda Arap diline ait beyitler bulunmaktadır. Bu beyitler tarafımdan okunamadığı için maalesef transkripsiyonlu metin bölümünde yer alamamıştır.

Çalışmamız, önsöz ile başlayıp sonrasında özet ve İngilizce özetle devam etmektedir. Daha sonra kısa bir giriş eklenmiştir, bu bölümde Binbir Gece Masallarının yazarı ve yazılış tarihi, konusu, geçtiği coğrafyalar, metnin şekil özellikleri, dil ve üslubu son olarak da nüshalarına kısaca değinilmiştir. Bu bölümden sonra çalışmamız dört ana bölüme ayrılarak incelenmiştir.

İlk bölüm masal hakkında bilgilerin verildiği bölümdür. Bu bölümde masalın ne olduğu kaynakları ve masal hakkında çalışma yapan araştırmacıların görüşlerine yer verilmiştir.

Bir sonraki bölümümüz, Binbir Gece Masalları hakkında bilgilerin olduğu bölümdür. Bu bölüm kendü içinde alt başlıklara ayrılıp incelenmiştir. İlk başlığımız olan Binbir Gece Masalları hakkında başlığında Masallar hakkında özet bilgiler yer almaktadır. İlk alt başlığımız Binbir Gece Masalları'nın isminin nereden geldiğiyle alakalıdır. Bu bölümde Masallara bu ismin neden verildiğiyle alakalı değerlendirme yapılmış araştırmacıların görüşlerine de yer verilmiştir.

İkinci alt başlığımız Binbir Gece Masalları'nın konusu hakkındaki bilgileri verdiğimiz bölümdür. Bu bölümde Şehrazād'ın hikâyesi kısaca anlatılmış, masalların anlatılış sebebine değinilmiştir.

Üçüncü alt başlığımız Binbir Gece Masalları'nın oluşumu ve kaynağının ne olduğuyla ilgilidir. Bu bölümde Masallar'ın nereden geldiğini hangi masallardan ve milletlerden ilham aldığına değinilmiştir.

Dördüncü ve son bölümümüz Binbir Gece Masalları'nın çalışmalarıyla alakalıdır özellikle Süleyman Tülüncü'nün bu konuda yaptığı çalışmaya yer verilmiştir.

Binbir Gece Masalları hakkında bilgilerin olduğu ikinci bölümden sonra, metnin gramer özelliklerinin verildiği üçüncü ve dördüncü bölümler bulunmaktadır. Üçüncü bölümde metindeki kelimelerin fonetik değişimi ses özellikleri verilmiş örneklerle pekiştirilmiştir. Dördüncü bölümde şekil bilgisi verilmiş dilbilgisi kurallarına göre kelimelerin türetilmesi incelenmiş örneklerle verilmiştir.

Daha sonra sonuç kısmı ve kaynakça kısımları verilmiş, Transkripsiyon Alfabeti gösterilmiştir. En son olarak da transkripsiyonlu metin incelemesi bulunmaktadır.

Tez çalışmamda bana desteklerini esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM'e, Doc Dr. Tuncay Böler'e ve bana küçük yaştan beri masal sevgisini aşıl原因an babam Servet ALTAY ve annem Kübra ALTAY'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Cem ALTAY

NEVŞEHİR 2018

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etiğe	
Uygunluk.....	
Tez Yazım Kılavuzuna	
Uygunluk.....	
Kabul ve Onay Sayfası.....	
ÖZET.....	i
SUMMARY.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	xii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1
A. Binbir Gece Masalları'nın Yazarı ve Yazılış Tarihi.....	1
B. Binbir Gece Masalları'nın Konusu.....	1
C. Binbir Gündüz Masalları'nın Coğrafyası.....	2
Ç. Binbir Gündüz Masalları'nın Şekil Özellikleri.....	2
D. Binbir Gündüz Masalları'nın Dil ve Üslubu.....	3
E. Binbir Gece Masalları'nın Nüshaları.....	3
BİRİNCİ BÖLÜM.....	6
Masal nedir?.....	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	9
1. BİNİR GECE MASALLARI hakkında.....	9
2. Binbir Gece Masalları isminin kaynağı.....	9
3. Binbir Gece Masalları'nın Konusu.....	10

4. Binbir Gece Masalları'nın Oluşumu	13
5. Binbir Gece Masalları Hakkında Yapılan Çalışmalar	15
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	44
SES BİLGİSİ	44
I. ÜNLÜLER	44
A. ÜNLÜ DEĞİŞİMLERİ	44
1. i/e meselesi	44
2. ö>e Değişimi	46
3. e>ü Değişimi	46
4. o/u ve ö/ü Meselesi	46
5. u>ı, ü>i ve u>i Değişmesi	46
6. u>a Değişmesi	46
7. ı>a Değişmesi	46
B. UZUN ÜNLÜLER	47
1. Başta Ünlü Türemesi:	47
2. Kelime İçinde Ünlü Türemesi:	47
Ç. ÜNLÜ DÜŞMESİ	48
D. BİRLEŞME/KAYNAŞMA	48
E. ÜNLÜ UYUMU	49
1. İncelik-Kalınlık Uyumu	49
2. Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu	50
II. ÜNSÜZLER	54
A. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ	54
1. k>ğ Değişmesi:	54
2. k>g Değişmesi:	54
3. g>v Değişmesi:	54
4. b>p Değişmesi:	54
5. b>v Değişmesi:	54
6. d>y Değişmesi:	54

7. t>d Değişmesi:	54
B. ÜNSÜZ BENZEŞMESİ	54
1. İmlâsı Kalıplaşmış Ekler	54
2. Sedalılaşıma	54
3. Sedasızlaşma	55
C. ÜNSÜZ TÜREMESİ	55
1. -y- v -n- Yardımcı Ünsüzler	55
2. İkizleşme:	55
Ç. ÜNSÜZ DÜŞMESİ	55
1. g/ğ Düşmesi:	55
2. Orta Hecede -l- Düşmesi:	55
3. y Düşmesi:	55
D. ÜNSÜZ YER DEĞİŞTİRMESİ (GÖÇÜŞME) :	55
E. HECE DÜŞMESİ:	56
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	57
ŞEKİL BİLGİSİ	57
I. İSİM	57
A. ÇOKLUK EKİ	57
B. İYELİK EKLERİ	57
C. İSİM TAMLAMASI	58
1. Belirli İsim Tamlaması:	58
2. Belirsiz İsim Tamlaması:	58
Ç. AİTLİK EKİ	58
D. HÂL EKLERİ	58
1. Eksiz Hâl:	58
2. İlgi Hâli Eki:	58
3. Yükleme Hâli Ekleri:	58
4. Yaklaşma Hâli Eki:	58
5. Bulunma Hâli Eki:	58

6. Ayrılma Hâli Eki:.....	58
7. Eşitlik Hâli Eki:.....	58
8. Vasıta Hâli Eki:.....	59
9. Yön Hâli Ekleri.....	59
E. Soru Eki:.....	59
G. İSİMDEN İSİM YAPMA EKLERİ.....	59
H. FİİLDEN İSİM YAPMA EKLERİ.....	60
II. SIFAT.....	60
A. NİTELEME SIFATLARI.....	60
B. BELİRTME SIFATLARI.....	61
1. Sayı Sıfatları.....	61
2. İşaret Sıfatları.....	61
3. Soru Sıfatları.....	61
4. Belirsizlik Sıfatları.....	61
III. ZAMİR.....	62
A. ŞAHIS ZAMİRLERİ.....	62
B. İŞARET ZAMİRLERİ.....	62
C. DÖNÜŞLÜLÜK ZAMİRLERİ.....	62
Ç. BELİRSİZLİK ZAMİRLERİ.....	63
D. SORU ZAMİRLERİ.....	63
E. BAĞLAMA ZAMİRLERİ.....	63
IV. ZARF.....	64
A. HÂL ZARFLARI.....	64
B. ZAMAN ZARFI.....	65
C. YER-YÖN ZARFLARI.....	66
Ç. MİKTAR ZARFLARI.....	66
V. EDAT.....	67
A. BAĞLAMA EDATLARI.....	67
B. SON ÇEKİM EDATLARI.....	70

C. SORU EDATLARI	71
Ç. İŞARET EDATLARI	71
D. KUVVETLENDİRME EDATLARI	72
E. ÇAĞIRMA EDATLARI	72
F. ÜNLEMLER	72
VI. FİİL	73
A. OLUMSUZLUK EKİ	73
B. ŞAHIS EKLER	73
a. Zamir Menşeli Şahıs Ekleri:	73
b. İyelik Menşeli Şahıs Ekleri:	73
c. Emir Ekleri:	74
C. Fiil ÇEKİMİ	74
1. Haber Kipleri	74
2. Dilek Kipleri	75
3. Birleşik Çekimler	77
Ç. SORU EKİ –mı, -mi	78
D. EK FİİL	78
Bilinen Geçmiş Zamanı:	78
Öğrenilen Geçmiş Zaman	79
Şartı	79
E. İSİMDEN FİİL YAPMA EKLERİ	79
F. FİİLDEN FİİL YAPMA EKLERİ	79
G. BİRLEŞİK FİİLLER	79
a. Birinci Unsuru Fiil Olan Birleşik Fiiller	80
b. Birinci Unsuru İsim Olan Birleşik Fiiller	81
H. SIFAT- FİİLLER	82
I. ZARF FİİLLER	83
SONUÇ	84
“Tercüme-i Elfû’l-Leyle ve Leyle” (Binbir Gece Masalları Tercümesi)	89

KISALTMALAR

c.: Cilt

çev.: Çeviren

der.: Derleyen

göst.yer: Gösterilen yer

hzl.: Hazırlayan

no.: Numara

İ.A: İslam Ansiklopedisi

TDK: Türk Dil Kurumu

yay.: Yayın

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

اَ	a, ā	ص	ş
اِ	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, đ
ب	b, p	ط	ţ
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ġ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ķ
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
ح	ḥ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z, d	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	’

GİRİŞ

A. Binbir Gece Masalları'nın Yazarı ve Yazılış Tarihi

Eserin ilk kim tarafından kaleme alındığı bilinmemektedir. Binbir Gece Masalları'nın çeşitli nüshaları bulunmaktadır bunlara daha sonra değinilecektir. Çalışmamızın konusu olan Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olan Tercüme-i Elf Leyle ve Leyle, Abdülmecid zamanında sultanın emriyle Ahmed Nazif tarafından müstehcen yerleri atılarak tarihsiz olarak 4 ve 6 cild olarak yayımlanmıştır. Bu tercümelemin dili oldukça ağırdır.

Mahkeme Başmüevvid'i Mustafa Efendi'nin oğlu olan Ahmed Nazif'in doğum tarihi bilinmemekle beraber ölüm tarihi 1958'dir ilmiye sınıfından yetişmiş medresede eğitim almış daha sonra 1830 yılında İstanbul'da müderrislik yapmıştır. Kudüs'te 1840, Şam'da 1850 ve Mekke'de 1851 yılında kadılıklar yapmıştır. Daha sonra Anadolu kazaskerliği görevini sürdürmüştür. Çeviri, derleme ve biyografi türünde virdiği çeşitli eserlerle tanınmıştır eserleri şunlardır:

Riyazu'n-Nukaba (II. Bayezid döneminden 1834 tarihine kadar nakibüleşraflık yapmış elli sekiz kişinin hayat hikâyesi) , *Sefinetü'l-Vüzera* (Kaptan paşaların biyografileri) , *Binbir Gece Masalları* (Arapçadan çeviri) , *Telhisü'l-Mesani* (çeviri) , *Risale-i Kerakibî* (çeviri) , *Serâgâz-ı Hicaz* (manzum) , *Surname-i Meserret*. Ayrıca bir kafiye sözlüğü bulunmaktadır (Işık 2007-2009) .

B. Binbir Gece Masalları'nın Konusu

Daha sonra geniş bir şekilde'de değineceğimiz Binbir Gece Masalları'nın konusu kısaca şöyledir. Semerkant hükümdarı Sahzamân, görüşmek maksadıyla kardeşi, Sâsânî hükümdarı Sehriyâr'ın memleketine gitmek üzere sarayından ayrılır, fakat unuttuğu bir şeyi almak için hemen geri döner ve karısını bir zenci köle ile yakalar; her ikisini de öldürür. Sehriyâr'ın sarayına varır; fakat neşesizdir. Bir gün, kardeşinin avda bulunduğu bir sırada, Sehriyâr'ın karısının, kardeşini hem de daha hayasızca

aldattığını görünce, kendü hesabına teselli bulur. Dönüsünde gördüklerini Sehriyâr'a anlatır. İki kardeş seyahate çıkarlar. Deniz kenarında dinlenirlerken omuzunda sandıkla bir ifritin denizden çıkması üzerine korkularından bir ağaca tırmanırlar. Ağacın altına gelen ifrit sandıktan güzel bir kadın çıkarır, biraz sonra onun dizinde uykuya dalar. O zaman kadın, iki hükümdarı aşağıya çağırır, ifriti uyandırırım tehdidiyle, onları, şehvetini dindirmeye zorlar. Bunun üzerine iki hükümdar, bütün kadınların sadakatsizliğine, hainliğine tam bir kanaat getirirler. Bu sebeple Sâsânî hükümdarı Sehriyâr sarayına döner dönmez karısını öldürtür. O günden sonra da her gün bir genç kızla evlenir ve irtesi gün boynunu vurdurur. Üç yıl sonra şehirde evlenecek genç kız kalmaz. Padişaha kız bulmakla görevli olup güç durumda kalan Vezîrin de iki kızı vardır. Büyük kızı Sehzâd kendüni feda etmek pahasına da olsa kadınları bu belâdan kurtaracak bir plân hazırlayarak padişahla evlenmeyi kabul eder. Gerdeğe girmeden önce de kız kardeşi Dünyâzâd (veya Dînârzâd) ile görüşme izni alır. Dünyâzâd, önceden kararlaştırıldığı üzere Sehzâd'dan bir masal anlatmasını ister. Sehzâd sabaha kadar devam eden masalı en heyecanlı yerinde keser. Padişah da masalın sonunu öğrenmek için idamı sonraya bırakır. Sehzâd padişahı böylece 1001 gece oyalar. Sonunda hikâyelerin öğretici ve ibret verici tesiri kadar, karısının zekâsı, becerikliliği karşısında duyduğu hayranlığın da etkisiyle padişah Sehzâd'ı öldürmekten vazgeçer.

C. Binbir Gündüz Masalları'nın Coğrafyası

Binbir Gece Masalları tek bir milletin malı olmadığı için geniş coğrafyalara yayılmış bir eserdir. Elümüzdeki eserdeki masallar genel itibariyle Arap ve İran coğrafyasında geçmektedir. Bağdat, Basra, Musul, Şam, Mısır, Kahire genellikle kullanılan mekânlardır.

Bunun yanında Şerkan karakterinin sultanlığını yaptığı Konstantinopolis (İstanbul) da masallarda adı geçen bir mekandır. Bunlara ek olarak Çin, Hindistan da masallara ev sahipliği yapmıştır.

Ç. Binbir Gündüz Masalları'nın Şekil Özellikleri

Binbir Gece Masalları çerçeve hikâye tarzı yazılmış bir eserdir. Şehzad bir hikâyeye başlar daha sonra anlattığı hikâyedeki karakter başka bir hikâyeye anlatır böylece 1001 gece tamamlanmış olur. Elümüzdeki eser temel olarak bölümlere ayrılmasa da her gece

adeta başlık şeklinde iki yıldız arasında verilmiştir. Böylece kaba bir şekilde 1001 ayrı bölümden oluşmaktadır.

D. Binbir Gündüz Masalları'nın Dil ve Üslubu

Binbir Gece Masalları'nın dili oldukça ağır bir dildir. Eser Arapçadan çeviri olduğu için içerisinde oldukça fazla Arapça kelime ve tamlama bulunmaktadır. Bunun yanında Farsça kelime ve tamlamaların da çokluğu dikkat çekmektedir. Üslub olarak masallar çerçeve masal şeklinde oluşturulduğundan bir masal bitmeden başka bir masala başlanmaktadır. Cümle yapısı olarak da çevirmen uzun cümleler kurar bazı yerlerde cümlenin bittiği hissedilemeyecek şekildedir.

E. Binbir Gece Masalları'nın Nüshaları

Birçok yazma ve baskısı olan Binbir Gece Masalları'nın nüshaları hakkında Süleyman Tülüncü'nün makalesinde verdiği şu bilgileri vermeyi uygun buluyoruz. Son şeklini Mısır'da Memlükler devrinde aldığı kabul edilen hikâyelerin(Goldziher, G. M. Wickens) birçok dünya kitaplıklarında değişik yazmaları vardır. Bu yazma nüshalar üzerinde ilk araştırma yapan ilim adamları A. Galland, H. Zotenberg, Hammer ve H. Ritter'dir.

Binbir Gece Masalları'nın yazmaları ile ilgili hususları şu bilgilerle özetleyebiliriz:

- a) Asya Yazmaları: Bu gruptaki yazmalarda, Binbir Gece Masalları noksanıdır. Sadece ilk kısmı vardır.
- b) Mısır Yazmaları: Bu yazmalar ile Galland ve Zotenberg yazmaları arasında bariz farklar vardır.
- c) Diğer Ülkelerdeki Yazmalar: Bu gruptaki yazmalar da Türkiye, Bağdat, Beyrut, Sam, Halep ve Tunus'ta bulunan yazmalardır(G. M. Wickens) .

Son yıllarda, bu konuda araştırma yapan, tanınmış Mısırlı bilim adamlarından Muhsin Mehdî, Binbir Gece Masalları'nın Suriye ve Mısır olmak üzere iki ana el yazması grubunun bulunduğunu kanıtlamıştır.

Binbir Gece Masalları'nın Arapça metninin, zamanımıza kadar pek çok baskıları yapılmıştır. Bunların en önemlileri, kronolojik sıra ile şunlardır:

- a) I. Calcutta baskısı (c. I-II, nsr. Shuikh ul-Yumunee, Calcutta 1814-1818, tamamlanmamış olup ilk 200 geceyi ihtiva eder) .

- b) Breslau baskısı (c. I-XII, 8 cildi M. Habicht, devamı ise M. H. L. Fleischer tarafından neşredilmiştir: Breslau 1825-1843) .
- c) I. Bulak baskısı (c. I-II, masalların tam baskısı: Bulak 1251/1835; 2. baskı:1279) .
- ç) II. Calcutta baskısı (c. I-IV, nsr. W. H. Macnaghten, Calcutta 1839-1842) .
- d) Bombay baskısı (c. I-IV, Bombay 1297) .
- e) Beyrut'ta Cizvit papazlarından A. Sâlhânî'nin yayınladığı kısaltılmış, gözden geçirilmiş ve parça parça yeniden düzenlenmiş baskı (c. I-V, 1888-1890; 2. baskı: Beyrut 1914; yeni baskı: c. I-VII, Beyrut 1956-1958) .
- f) Daha sonraki Bulak ve Kahire baskıları (çeşitli yıllarda birçok baskıları yapılmıştır) .
- g) Muhsin Mahdi nesri (c. I-III, Leiden 1984-1994; Binbir Gece Masalları'nın en iyi baskısıdır) (Tülüncü 2004 6-7) .

Ayrıca Prof. Dr. Şinasi Tekin, “*Binbir' Gece'nin ilk Türkçe Tercümeleri ve Bu Hikayelerdeki Gazeller Üzerine*” başlıklı makalesinde ilk Türkçe çeviriler hakkında bilgiler vermiştir özetle şu şekildedir.

Şinasi Tekin, Binbir Gece'nin ilk Türkçe çevirilerinin tanıtımını yaptığı yazısında bu çevirileri iki döneme ayırır: 1) Başlangıçtan XIX. yüzyıla kadar olan devre 2) XIX. yüzyıldan günümüze kadar olan devre (Tekin 1993: 239) .

I. Beyanı tercümesi [Beyanı nüshası]

IV. Murad (öL. 1640) devrine ait Paris'deki 9 ciltten ibaret *Elf-leyle* ve *leyle* adlı tek nüsha hakkında ilk bilgiler M.H. Zotenberg tarafından verilmiş; daha SOllfa E. Blochet, kataloğunda bunların kısa bir tavsifini yapmıştır.² Bu tek nüsha sondan eksiktir, 796. gecedan sonrası yoktur. Ya tercüme edilmedi yahut da kayıptır.

II. Tercüme [nüsha temsilcileri P, Pl ve B]

1. Paris·nüshası [P] (AF 356.1)

Kapağında *Kitab-ı Elf-leyle* veya *Kıssa-i Elf-leyle* adıyla anılan bu nüsha gene Paris 'te aynı kütüphanede olup külliyyatın ilk 55 gecesini ihtiva eder, sonu yoktur, 123 varaktan ibarettir. Tarihsizdir. Ne müstensih kaydı, ne mütercim kaydı vardır; okuyucu kayıtları da yoktur. Beyanı tercümesi gibi bu nüsha da J .A. Galland

tarafından Paris' e götürüldüğüne göre bu nüsha 17. asırda İstanbul' da idi. Yazısı işlek bir divanidir.

2. Bir başka Paris nüshası [PL] (AF 356.11)

İlk sahifesi *Kitab-i Elf-i leyla* unvanıyla başlayan bu nüsha 27 varaktan ibaret olup II. Tercümenin bir başka kopyasıdır. Yazısı harekeli kötü bir nesihtir. Üzerinde hiç bir tarih ve hiç bir okuyucu kaydı yoktur. Bu nüsha da

J.A. Galland tarafından Paris'e götürüldüğüne göre 17. asırda var olmuş dimektir.

3. Aynı tercümenin gene eksik bir başka nüshası Bursa'dadır:

Bursa İl Halk Kütüphanesi, Genel no.121!fasnif No. 894.35. Ölçüsü 208x143 (136x94) . Yazısı harekeli nesih. Tarihsiz. Okuyucu kaydı olarak kitabın eski sahiplerinden birinin adı var: Mehmed Fahreddin Eşref zade Nafiz Efendi. Başdan ve sondan eksik, 56. gecedden sonrası yoktur (Tekin 1993: 239-245) .

BİRİNCİ BÖLÜM

Masal nedir?

Masallar sözlü ve yazılı kültürün bir ürünü olarak asırlardır anlatıla gelmektedir. Türkçe sözlükte, masalın bulunduğu madde şu şekilde tanımlanmıştır.

"Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen, olağandışı olayları anlatan hikâye" (Türkçe Sözlük, K-Z arası, TDK, s. 1510) . Bu tanımlamayı dikkate aldığımızdan masalın aslında bir toplumsal araç olarak kullanılabilirdiğini görmekteyiz.

İslam ansiklopedisi, masalın tanımını şu şekilde yapmaktadır. "Aslında iştikakına göre, Habeşçe mesl, messale Aramice "masla" ve İbranice "maşal" gibi, mukayese ve karşılaştırma ifade eder; tabirler mutata olarak bu şekli aldıkları için, bu kelime de sonra umumî olarak, atalar-sözü ve dârb-ı mesel manasını almıştır(İ.A 1960: 121) .

Masal'ın ne olduğu ile ilgili çeşitli bilim adamları da tanımlamalara girişmiştir. Ali Fuat Arıcı masalı "Masallar bir halk eğitimi vasıtasıdır. Masalları okuyan ve dinleyen insanlar, bir taraftan eğlenip hoş vakit geçirirken, diğer taraftan dertlerine çözüm bulurlar". Şeklinde tanımlamıştır.

Prof. Dr. P. Naili Boratav ise masal hakkında şu görüşü öne sürmüştür. "bilinmeyen bir zamanda; kahramanlarının belirli kişi veya zümre adları virmeden geneli kapsayan (iyilerin dünya güzeli olması, kötülerin kambur veya köse olması) , olağanüstü varlıkların bulunduğu, kendü içinde bir mantık sistemi olan nesirle söylenmiş, teması sistematığı olan bir anlatı türü. (Boratav 1958: 14-15) . Boratav'ın bu tanımı aslında masalların mistik atmosferine de değinmiştir. Masallar'ın belirli bir zamanı yoktur, özellikle Türk masallarının tekerleme gibi girişi göz önünde tutulduğunda "Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde..." bu zamansızlık açığa çıkar. Anlatılan masallar

genellikle geçmiş tarihleri verse bile herhangi bir zaman diliminden bahsedilmez. Olağan üstü varlıkların olması da masalların mistik bir havada olduğunun göstergesidir.

Prof. Dr. S. Sakaoglu ise masallar hakkında "kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiiat üstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden. Hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türü" olarak tanımlamaktadır. (Sakaoglu 2002: 4) .

Atiye Nazlı 2011 yılında yaptığı doktora tez çalışmasında masalla ilgili şu açıklamalara yer vermiştir. "Masallar birçok tanımda dile getirildiği üzere bilinmeyen bir zamanda, uzak ülkelerde yaşamış, olağanüstü varlıkların yardımıyla (peri ve dev) kurtulan kahramanın hikâyesi olmadığı gibi her zaman olan veya olma ihtimali yüksek olan olayların kimseye mal edilmeden, gerçeklerin her yaşta insana aktarılması ve anlatılmasıdır. Bir çocuğun hayata hazırlanması, yetişkin olduğu zaman da karşılaştığı zorlukların üstünden gelmesidir(Nazlı 2011: 7) .

Suat Batur ise masalı "düz yazı ile oluşturulan, tümüyle hayal ürünü, gerçekle ilgisi bulunmayan, sunulan evreni inandırma amacı gütmeyen kısa bir anlatı türü"(Batur 1998) olarak tanımlamaktadır.

Umay Günay ise masal hakkında görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir. "birçok araştırmacının kabul ettiği gibi sadece çocukları eğlendirmek için anlatılan edebi bir tür değil, aynı zamanda okuyazar olmayan halk için okuyazar halkın romanı ve hikâyesi" (Günay, 1975) .

Bilge Seyidoğlu masalı şu şekilde tanımlamayı tercih etmiştir. "halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu *bir varmuş bir yokmuş* gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda *yedi içti muratlarına erdiler, yahut onlar erdi muratlarına biz çıkalım kerevetine, gökten üç elma düştü biri anlatana biri dinleyene biri de bana* gibi belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramlarıyla kayıtlı olmayan bir sözlü anlatım türüdür"(Seyidoğlu 1986: 49)

Berivan Can Emmez, 2008 yılında hazırladığı Yüksek Lisans tezinde çeşitli araştırmacılardan edindiği bilgiler yardımıyla masalların özelliklerini şu şekilde sıralamıştır. “Yukarıda sıralanan alıntılar, masalın ne olduğunun yanında özelliklerinin neler olduğu sorusuna da cevap verir. Bu özellikleri, onun diğer anlatı türlerinden ayırt edilmesine olanak tanır. Yukarıda anılan tanımlar ışığında masalın özelliklerinden bazılarının aşağıdaki gibi olduğunu söylenebilir:

- Hayal mahsulü olması,
- Yer, zaman ve kahramanların belirsiz olması,
- Olaylar, kahramanlar ve varlıkların olağanüstü özellikler taşıması,
- Kahramanlarından bazılarının hayvanlar olması,
- İnanırcılık iddiası olmayıp inandırabilmesi,
- Ahlaka dayalı, yararlı, eğitici olarak düşünülmesi,
- Nesirle söylenmesi,
- Kaynaklarının çok eskilere dayanması, söylendiği zaman ve kültürden izler taşıması,
- Çocuklar için olduğu kadar büyükler için de söylenmesi.” (Can Emmez 2008: 7-8)

Masalın ne olduğu ile ilgili yaptığımız bu kısa tanıtımdan sonra çalışmamızın asıl konusu olan, Binbir Gece Masalları ile ilgili bilgilerin aktarılacağı bölüme geçiyoruz

İKİNCİ BÖLÜM

1. BİNBİR GECE MASALLARI hakkında

Dünyada, masal denince akla gelen Doğu'nun belki de en önemli eseri Binbir Gece Masallarıdır. Bu masallar Galland, tarafından Batıya tanıtıldığı tarihten bu yana sanatın birçok dalına ilham kaynağı olmuştur. Film, müzik, resim, opera ve bale gibi dalları etkilemiş, içerdiği masalların birebir ismi kullanılan eserler ortaya konulmuştur.

Binbir Gece Masalları'nın içeriğine baktığımız da sadece bir milletin veya bir coğrafyanın malı olamayacağını hemen anlamaktayız. Masallarda belli bir zaman dilimi olmamakla birlikte belli bir mekân da bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra edebi tür olarak incelediğimizde sadece masal kategorisine de dâhil edememekteyiz, çünkü içerisinde başta Arapça beyitler olmakla birlikte birçok edebi türden izler bulunmaktadır. Bunlara şiir, halk hikâyeleri, halk efsaneleri ve fıkra gibi türler olarak sayılabılır. Ayrıca, İslami motifler, halk mimarisi, tarih, savaş aletleri, denizcilik terimleri ve çeşitli aletler hakkında da bilgiler sunmaktadır.

Aşağıda Binbir Gece masalları ile bilgiler sunulacak, bugüne kadar Binbir Gece Masalları ile ilgili yapılan çalışmalara değinilecektir.

2. Binbir Gece Masalları isminin kaynağı

Binbir Gece Masalları, Galland tarafından ortaya çıkarıldığından bu yana hakkında birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların değindiği konulardan biri ise Binbir Gece Masalları isminin nereden geldiğiyle alakalıdır.

Ağâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyat Tarihi* isimli eserinde bu konuyla alakalı şu açıklamalara yer vermiştir. “Gece toplantılarında söylenen masallara ‘esmar’, gerçekte hiç ilgisi olmayan uydurma masallara ‘hurafat’ ... denir.” İfadesine yer vermiştir. Binbir Gece Masalları'nın temeli olan *Hezâr Efsâne* İran edebiyatının hikâyeleridir.

Bu eser içindeki hikâyelerin çoğu sonradan değiştirilmiştir, ya Arap hayatına uydurulmuş ya da yeniden kaleme alınmıştır. Araplar ise “Hezâr Efsâne”nin karşılığı olarak “Elfü Hurâfe” adını kullanmışlardır. Elfü Leyle adını taşıyan bu eser daha sonra Elfü leyleti ve'l Leyle olarak adlandırılmıştır (Levend 1973: 199) .

Atiye Nazlı hazırladığı tezde bu açıklamalara yer verip şu yorumda bulunmuştur. “Levend’in virdiği bilgilerin ışığı altında Binbir Gece Masalları’nı hem ‘esmar’ hem de ‘hurafa’ masalları içine alabiliriz. Bundan dolayı da ‘Elfü Hurafe’ olarak adlandırılması doğrudur. Ancak ‘Elfü Hurafe’ adı daha sonra nasıl ‘Elfü Leyle’ adını almıştır, sorusunun cevabını içinde bulunan ‘esmar’ türündeki masallardan almış olduğunu söyleyebiliriz.(Nazlı 2011: 17) .

Süleyman Tülüncü ise, Binbir Gece Masalları’nın ismi hakkında tam bir açıklama yapmasa da masalların tanımını yapmıştır. Onun tanımaması şu şekildedir, “Binbir Gece Masalları, diğer adı ile Arap Geceleri; hikâye, masal, destan, menkıbe ve fıkraları bir araya toplayan, eski Hint edebiyatında başka örneklerine de rastladığımız ‘çerçevesiz hikâye’ler tipinde ve tekniğinde bir Arapça külliyattır.” (Tülüncü 2004: 1) .

J. Oestrup konuyla ilgili şu şekilde açıklamada bulunuyor; Mas’ûdî’nin yukarıda zikrettiğimiz fıkrasında farsça Hezâr efsâne kitabının adı arapçaya Alf hurâfa suretinde tercüme edilmek lâzım geldiği, fakat bunun yerine Alf layla (“bin gece”) şeklinde tercüme edildiği söyleniyor. Sonraki Alf layla va layla (“bin bir gece”) şekli ilk olarak Gildemeister (göst. yer.) ’in isabet ettiği gibi arapların (ve umumiyetle şarkların) yuvarlak rakamları uğursuz saymalarından ileri gelmiştir. İhtimâl kitapların isimlerinde görüle bâzı yarum kafîye merakı da unvanın bu şekli almasında âmil olmuştur. Fakat Hezâr efsâne, tam bin hikâye ihtivâ etmediğinden –çünkü buradaki rakam, sâdece çokluğu gösterir- Alf layla va layla’de hikâyelerin tam bin bire taksimi, ihtimâl sonraki devrin eseridir. (Oestrup1891’den; İ A/ 2, 1979: 620) .

3. Binbir Gece Masalları’nın Konusu

Binbir Gece Masalları aslında tek bir masala ev sahipliği yapmamaktadır. Çerçeve hikâye tarzında yapılmış olan bu külliyatta iki yüzün üstünde masal olduğu düşünülmektedir. Bu kadar fazla masalın olduğu külliyat masalların anlatılması için

bir anlatıcıya ihtiyaç duymaktadır. Bu anlatıcı ‘masal anası’ olarak nitelendirebileceğimiz Şehrazâd isimli anlatıcıdır. Binbir gece boyunca sürecek olan masal anlatımının başlangıcından önce külliyyatta Şehrazâd’ın, hikâyesi anlatılır.

Süleyman Tülüncü’nün makâlesinde çeşitli kaynaklardan aldığı bilgiler ışığında hikâyeyi şu şekilde özetler. “Arapça asıl adı Elf Leyle ve Leyle olan bu masallar, eski Hint edebiyatında başka örneklerine rastladığımız “çerçeve hikâye”ler tipinde ve tekniğinde bir külliyyattır. Bu külliyyatın çerçevesini teşkil eden ana vakanın içine tarihî vesilelerle başka hikâyeler sokulur.(Akkoyunlu 1983: 3-4, Tülüncü 2004: 3) Çerçeve hikâye kısaca şöyledir: Semerkant hükümdarı Sahzamân, görüşmek maksadıyla kardeşi, Sâsânî hükümdarı Sehriyâr’ın memleketine gitmek üzere sarayından ayrılır, fakat unuttuğu bir şeyi almak için hemen geri döner ve karısını bir zenci köle ile yakalar; her ikisini de öldürür. Sehriyâr’ın sarayına varır; fakat neşesizdir. Bir gün, kardeşinin avda bulunduğu bir sırada, Sehriyâr’ın karısının, kardeşini hem de daha hayasızca aldattığını görünce, kendü hesabına teselli bulur. Dönüşünde gördüklerini Sehriyâr’a anlatır. İki kardeş seyahate çıkarlar. Deniz kenarında dinlenirken omuzunda sandıkla bir ifritin denizden çıkması üzerine korkularından bir ağaca tırmanırlar. Ağacın altına gelen ifrit sandıktan güzel bir kadın çıkarır, biraz sonra onun dizinde uykuya dalar. O zaman kadın, iki hükümdarı aşağıya çağırır, ifriti uyandırırım tehdidiyle, onları, şehvetini dindirmeye zorlar. Bunun üzerine iki hükümdar, bütün kadınların sadakatsizliğine, hainliğine tam bir kanaat getirirler. Bu sebeple Sâsânî hükümdarı Sehriyâr sarayına döner dönmez karısını öldürtür. O günden sonra da her gün bir genç kızla evlenir ve irtesi gün boynunu vurdurur. Üç yıl sonra şehirde evlenecek genç kız kalmaz. Padişaha kız bulmakla görevli olup güç durumda kalan Vezîrin de iki kızı vardır. Büyük kızı Sehzazâd kendüni feda etmek pahasına da olsa kadınları bu belâdan kurtaracak bir plân hazırlayarak padişahla evlenmeyi kabul eder. Gerdeğe girmeden önce de kız kardeşi Dünyâzâd (veya Dînârzâd) ile görüşme izni alır. Dünyâzâd, önceden kararlaştırıldığı üzere Sehzazâd’dan bir masal anlatmasını ister. Sehzazâd sabaha kadar devam eden masalı en heyecanlı yerinde keser. Padişah da masalın sonunu öğrenmek için idamı sonraya bırakır. Sehzazâd padişahı böylece 1001 gece oyalar. Sonunda hikâyelerin öğretici ve ibret verici tesiri kadar, karısının zekâsı, becerikliliği karşısında duyduğu hayranlığın da etkisiyle padişah Sehzazâd’ı öldürmekten vazgeçer. (Tülüncü 2004: 3, TA, VI, 1943-1986: 402-403, Akkoyunlu

1983: 3-4, Ulutürk, DİA, VI 1988: 180, Ergün 2000: 363-364, Goldziher 1993: 102-103)

Arıca Ord. Prof Dr. Ali Fuad Köprülü'nün, Binbir Gece Masalları külliyyatında geçen masallar hakkında –Şehrazâd'ın idamını irtelemek için padişaha anlattığı masallar-belirttiği görüşler, masalların içeriği hakkında bilgi verir niteliklidir.

Mısır külliyyatına katılan masallar için, "... o devirdeki hükûmet memurları hakkında tenkid mahiyetini taşıyan ve gülünç birtakım dolandırıcılıklar, garip hilekârlıklarını..." söylemektedir. ..." (Köprülü 2003:134) . Ayrıca Köprülü, Hint ve Mısır'dan karışan masalları karşılaştırırken de; "Hint asıllı hikâyelerde cinler ve şeytanlar beşeri bir mahiyet alarak kahramanların mukadderatına karıştıkları hâlde Mısır hikâyelerinde, tabiatüstü kuvvet daima bir tılsıma bağlıdır ve o kör kuvvet, tılsım kendü ise onun arzusuna göre, bazen iyiliğe bazen de fenalığa hizmet eder." şeklinde ifade etmektedir. (Köprülü 2003: 134) .

"Hint, Arap ve Mısır Hikâyelerine sonradan "Ömerü'l Numan'ın kahramanlık hikâyesi, 'Sindbad'ın başından geçenler, yedi, on veya kırk Vezîr hikâyeleri katılmak suretiyle bugün elde bulunan 'Binbir Gece' nüshaları meydana geldi. 'Elf leyle ve leyle'nin bugünkü şekli, Memlûklerin Mısır'da hâkimiyetlerinin ilk yarısında, muhtelif nesillerden hikâyecilerin müşterek çalışmalarıyla tespit edilmiştir." (Köprülü 2003:134, Nazlı 2004: 24) .

Masalların hikâyesi bu şekilde oluşmaktadır. Ayrıca çerçevenin içindeki hikâyeleri ele aldığımızda bazı hikâyelerin de anlatılış amacının Şehrazâd'da olduğu gibi ölümden veya zor bir durumdan kurtulmak için anlatıldığını görüyoruz. Bir tablo şeklinde açıklamak istersek, Şehrazâd'ın bin gece süren masal anlatma durumuna Ş harfini verelim daha sonra Şehrazâd'ın anlattığı herhangi bir masala A ve anlattığı o masal kahramanının zor durumdan kurtulmak için anlattığı masala da B harfini verelim. Ortaya şöyle bir şablon çıkmaktadır Ş>A>B masallar böyle ilerledikçe olayların çözümünde ise şöyle bir durum çıkar. A masalının kahramanı B masalını anlatarak ölüm vb. durumdan kendüni kurtarır ve B masalı son bulur sonra Şehrazâd başka bir masala geçmek için A masalını sonlandırır şablon şu şekle dönmüş olur. B>A>Ş.

Külliyatın sonunda ise Şehrazād bu şekilde iç içe geçmiş masallar anlatarak kendini kurtarmış olur 3 yıldan fazla süren bu masal anlatma faslında padişahın 3 çocuğu da olmuş olur.

4. Binbir Gece Masalları'nın Oluşumu

Binbir Gece Masalları, Galland tarafından Avrupa'ya tanıtıldığı günden bu yana birçok tartışmaya neden olmuştur. Bunlardan biri de Binbir Gece Masalları'nın kaynağı meselesidir.

Bu konuda ilk açıklama denemesin de bulunan bilim adamı Sylvestre de Sacy olmuştur. Sacy modern arap filolojisinin kurucusu konumdadır. Sacy Binbir Gece Masalları'nın tek bir kişinin elinden çıktığı görüşünü savunmuştur. Binbir Gece Masalları'ndaki İran ve Hind unsurların varlığını da tamamen reddetmiştir.

Binbir Gece Masalları'nın bir kısmını tercüme etmiş olan William Lane, bütün külliyatın bir kişinin elinden çıktığını savunmuştur ve bu külliyatın 1475 ile 1525 yılları arasında kaleme alındığını ispata çalıştı. (1839-1841) .

Son zamanlarda tartışma de Goje tarafından, tekrar ele alındı. Goje bu konuyu incelerken Muhammed Bin İshak el-Varrāk'ın *Fhris'*inde *Hezā Efsāne'nin* Bahram'ın kızı Humay'ın teşviki ile yazılmış olduğu hakkındaki görüşe dayanarak kendi görüşünü Tabari'deki bir yazıyla da pekiştirerek – bu yazıda Bahrami'nin annesi Esther, Şehrazād ismi Humay olarak geçer- Binbir Gece Masalları'nı Esther kitabına yakınlaştırmaya çalışmıştır.

Armin Müller de aynı fikri sürdüren bir araştırmacıdır. Külliyatı çeşitli gruplara ayırarak, bunlardan birinin Bağdad'da ve daha büyük diğerinin de, Mısırda meydana gelmiş olabileceğini belirtmiştir. Bu çeşitli grupların seçilmiş vasıflarını, birleştirilmiş bir şekilde ortaya koymuş olan Nöldek tarafından, daha büyük bir açıklık ve kesinlik ile meydana getirilmiştir.

J. Oestrup bu tartışmalardan hız alarak, hikâyeleri 3 gruba ayırmayı denemiştir.

- a. Hezār Efsānedeki hikāyeler
- b. Bağdad'da meydana gelen hikāyeler
- c. Mısırdaki ilave olunmuş hikāyeler

Oestrup'un ayırdığı gruplarda, büyük kahramanlık romanı olan 'Omar b. Nu'mān ile oğulları gibi bazı hikāyeler, daha sonraları araya sokulmuş gibi gösterilmiştir. Fakat Seybold, son zamanlarda kahramanlık hikāyelerinin hariç bırakılmasına itiraz etmiştir.

Chauvin, külliyattaki her grubu da parçalarına ayırmıştır. O, Mısır grubunun, biri Yahüdi asıllı olmak üzere iki kısma ayrıldığını gösterdi.

Bu konu hakkında çalışma yapan diğer bir araştırmacı Mac Donald'tır. Onun bu konu hakkındaki görüşleri şu şekildedir. Genellikle Araplarla ilgili ilk akla gelen eser Binbir Gece Masalları'dır. Ancak Araplar, sözlü edebiyat ürünlerini kendülerine yakın ülkelerden, özellikle İran ve Hindistan'dan almışlardır. Arabistan ile İran arasında Emevi ve Abbasi Devletleri zamanında, VII ve VIII. Yüzyıllarda başlayan ilişkiler sadece siyasi alanda olmamış, aynı zamanda masallara konu olacak pek çok ürünün Arabistan'a girmesi için, geniş bir yayılma imkânı vermiştir (Mac Donald 1979: 616-617, Nazlı 2011: 22-23) .

Ülkemizde bu konu hakkında en önemli araştırmayı yapan bilim adamı Fuad Köprülü'dür onun bu konuda görüşlerini *Türk Edebiyatı Tarihi* adlı eserinde kaleme almıştır, kısaca şöyledir: Bu dönem Abbasi Devletinin en zengin olduğu zamandır ki, bunun sonucu olarak da harem hayatı değişmiştir. İnsanların farklı duygularının ortaya çıkması, Abbasi halifelerinin saraylarda oluşturdukları meclislerde düzenlenen eğlenceler, tüm ülke genelinde ve özellikle Arap halkı tarafından tabii karşılanmaya başlanmıştır. Komşu ülkelerin hikāye ve masallarının (İran ve Hindistan) oldukça büyük ilgi gördüğü dönem olmuştur. Köprülü, Binbir Gece Masalları'nın içindeki masalların kaynaklarını Hint, Bağdat ve Kahire'den alınan masallar olarak açıklamıştır. (Köprülü 2003: 133-134) .

Birazdan Binbir Gece Masalları hakkında Bibliyografya çalışmasındaki çalışmaları vereceğimiz Süleyman Tülüncü, Binbir Gece Masalları'nın kaynağı konusunda şu açıklamayı yapmıştır.

- a. Hint kaynaklı masallar;
- b. İran'dan gelen masallar;
- c. Hārūnürreşīd devrine (786-809) ait Bağdat menşeli masallar.

5. Binbir Gece Masalları Hakkında Yapılan Çalışmalar

Binbir Gece ile ilgili bugüne kadar birçok çalışma yapılmıştır. Bu konuda bir çalışma yayımlayan Süleyman Tülüncü, çalışmaları aşağıdaki gibi göstermiştir.

Son seklini Mısır'da Memlûkler devrinde aldığı kabul edilen hikâyelerin(Goldziher, G. M. Wickens) birçok dünya kitaplıklarında değişik yazmaları vardır. Bu yazma nüshalar üzerinde ilk araştırma yapan ilim adamları A. Galland, H. Zotenberg, Hammer ve H. Ritter'dir.

Binbir Gece Masalları'nın yazmaları ile ilgili hususları şu bilgilerle özetleyebiliriz:

- a) Asya Yazmaları: Bu gruptaki yazmalarda, Binbir Gece Masalları noksandır. Sadece ilk kısmı vardır.
- b) Mısır Yazmaları: Bu yazmalar ile Galland ve Zotenberg yazmaları arasında bariz farklar vardır.
- c) Diğer Ülkelerdeki Yazmalar: Bu gruptaki yazmalar da Türkiye, Bağdat, Beyrut, Sam, Halep ve Tunus'ta bulunan yazmalardır(G. M. Wickens) .

Son yıllarda, bu konuda araştırma yapan, tanınmış Mısırlı bilim adamlarından Muhsin Mehdî, Binbir Gece Masalları'nın Suriye ve Mısır olmak üzere iki ana el yazması grubunun bulunduğunu kanıtlamıştır.

Binbir Gece Masalları'nın Arapça metninin, zamanımıza kadar pek çok baskıları yapılmıştır. Bunların en önemlileri, kronolojik sıra ile şunlardır:

- a) I. Calcutta baskısı (c. I-II, nsr. Shuikh ul-Yumunee, Calcutta 1814-1818, tamamlanmamış olup ilk 200 geceyi ihtiva eder) .
- b) Breslau baskısı (c. I-XII, 8 cildi M. Habicht, devamı ise M. H. L. Fleischer tarafından nesredilmiştir: Breslau 1825-1843) .
- c) I. Bulak baskısı (c. I-II, masalların tam baskısı: Bulak 1251/1835; 2. baskı:

1279) .

ç) II. Calcutta baskısı (c. I-IV, nsr. W. H. Macnaghten, Calcutta 1839-1842) .

d) Bombay baskısı (c. I-IV, Bombay 1297) .

e) Beyrut'ta Cizvit papazlarından A. Sâlhânî'nin yayınladığı kısaltılmış, gözden geçirilmiş ve parça parça yeniden düzenlenmiş baskı (c. I-V, 1888-1890; 2. baskı: Beyrut 1914; yeni baskı: c. I-VII, Beyrut 1956-1958) .

f) Daha sonraki Bulak ve Kahire baskıları (çeşitli yıllarda birçok baskıları yapılmıştır)

g) Muhsin Mahdi nesri (c. I-III, Leiden 1984-1994; Binbir Gece Masalları'nın en iyi baskısıdır) .

Binbir Gece Masalları'nın Çevirileri

Fransızcaya Çevirileri

a) J. A. Galland, Les Mille et une Nuits (c. I-XII, Paris 1704-1717, daha sonraki yıllarda birçok baskıları yapılmıştır: c. I-VIII, Paris 1773; Paris 1880-1885; c. I-II, Paris 1965 vb.) . Avrupa'da yayınlanan ilk çeviridir. Bu çeviri ile masallar tüm Avrupa'da tanınmıştır.

b) Cazotte ve Chavis'nin, 1788'de, Cenevre'de nesredilen Cabinet des Fées dergisinde (c. XXXVIII-XLI) zeyil olarak yayınladıkları, seri hâlindeki çeviri.

c) Hammer (Stuttgart 1823, kısmî tercüme; kaybolmuştur) .

ç) G. S. Trébutien, Contes Inédits des Mille et une Nuits Extraits de l'Original par J. de Hammer (c. I-III, Paris 1828; Zinserling'in Hammer'den yaptığı Almanca çeviriden) .

d) J. C. Mardrus, Le Livre des Mille Nuits et une Nuit (c. I-XVI, Paris 1899-1904; c. I-VIII, Paris 1908-1912 vb. [Türkçe çevirisi için as. bk.]) .

e) R. René Khawam, Les Mille et une Nuits (c. I-IV, Paris 1966-1967; 2. baskı: Paris 1986-1987) .

f) Armel Guerne, Les Mille et une Nuits (c. I-VI, Paris 1970) .

İngilizceye Çevirileri

a) Edward Forster, Arabian Nights' Entertainment (published by William Miller, London 1802; London 1842) .

b) C. Jonathan Scott, The Arabian Nights Entertainments (c. I-VI, Longman, London 181128; c. I-IV, illustrated by S. L. Wood, London 1890) .

- ç) George Lamb, New Arabian Nights Entertainments (c. I-III, 1826; Zinserling'in Hammer'den yaptığı Almanca çeviriden) .
- ç) Henry Torrens (tek cilt, W. Thacker and Co., Calcutta-London 1838) .
- d) E. W. Lane, The Thousand and One Nights (c. I-III, London 1839-1841; c. I-III, ed. Stanley Lane-Poole, London 1877; London 1895; c. I-VI, London 1901; c. IIV, ed. Stanley Lane-Poole, London 1906; Stories from the Arabian Nights, with additions newly translated from the Arabic, by. S. Lane-Poole, c. I-III, New York ve London 1891; Stories from the Thousand and One Nights: The Arabian Nights' Entertainments, revised by Stanley Lane-Poole, New York 1909; New York 1927) .
- e) Robert Louis Stevenson, New Arabian Nights, I-II, London 1882.
- f) John Payne, The Book of the Thousand Nights and One Night (c. I-IX, London 1882-1884; 3 ek cilt:1884; XIII. c. : 1889) .
- g) Sir Richard F. Burton, The Thousand Nights and a Night (c. I-XVI, London 1885-1888; c. I-XII, London 1894-1897; P. H. Newby, Tales from the Arabian Nights, New York, 1954 ve 1959 [Sir Richard Burton'in çevirisinden seçme]) .
- g) E. Powys Mathers, The Thousand and One Nights (c. I-IV, London 1937 vd.) .
- h) Husain Haddawy, The Arabian Nights, Everyman's Library, 1992, 464 s.

Almancaya Çevirileri

- a) A. E. Zinserling, Der Tausend und einen Nacht (c. I-III, Stuttgart-Tübingen 1823; Hammer'in Fransızca çevirisinden) .
- b) Max Habicht, Die Erzählungen der 1001 Nacht aus Tunesien (c. I-XV, Breslau 1825) .
- c) Gustav [veya Simone] Weil, Tausend und eine Nacht (c. I-IV, Stuttgart und Pforzheim 1837-1841; 2. baskı: Stuttgart 1865-1867; 3. baskı: Stuttgart 1889; 4. baskı: Bonn 1897; Berlin 1914) .
- ç) Max Henning²⁹, Tausend und eine Nacht (24 küçük cilt, Reclam's Universal-Bibliothek, Leipzig 1895-1897) .
- d) F. P. Greve, Die Erzählungen aus den Tausendundein Nächten (c. I-XII, Leipzig 1907-1908; Richard F. Burton'ın /ngilizce çevirisinden) .
- e) Enno Littmann, Die Erzählungen aus den Tausend und ein Nächten (c. IVI,

Insel Verlag, Leipzig 1921-1928; ilk tekrar basımı: Wiesbaden 1953; 2. Tekrar basımı: Wiesbaden 1954) .

f) Claudia Ott, Tausendundeine Nacht (Nach der ältesten arabischen Handschrift in der Ausgabe von Muhsin Mahdi erstmals ins Deutsche übertragen; Beck Verlag, München 2004, 687 s.) .

Danimarka Diline Çevirileri

a) J. L. Rasmussen (c. I-IV, Copenhagen 1824, kısmî çeviri) .

b) J. Oestrup (Copenhagen 1937-1938) .

İsveççeye Çevirileri

a) Turdus Merula, Tusen och en Natt (c. I-IV, Huldbergs Förlag, Stockholm 1875-1876) .

b) H. Bergman-E. Lunquist-R. Heijll, Tusen och en Natt (c. I-X, Albert Bonniers Förlag, Stockholm 1918-1923, F. Burton'dan çeviri) .

c) S. Franzén, Tusen och en Natt (c. I-IV, AB Kungsholmens Bokhandel, Stockholm 1935, 1465 s.; Stockholm 1949) .

ç) Tusen och en Natt (c. I-VI, Malmö 1941) .

Fin Diline Çevirisi

a) G. E. Eurén, Tuhannen ja Yksi Yötä (c. I-III, Turussa 1878-1880) .

Rusçaya Çevirileri

a) Yu. V. Doppel'maier, Tısyacı i Odná Noç' (c. I-III, Moskova 1889-1890, yeni tam çeviri, 226 resim) .

b) M. A. Sale (c. I-VIII, Moskova 1929-1936, Rusçaya tam çeviri30) .

c) I. Krackovsky31, Kniga Tsyiachii Odnoi Nochi (c. I-IV, Bibl. Vostoka, Leningrad 1934) .

Çek Diline Çevirileri

a) Tisíc a Jedna Noc (c. I-IV, Prag 1891-1893; F. Tauer; Josef Markos'un Père A. Sâlhânî (Beyrut Cizvit papazlarından) nesrinden Binbir Gece Hikâyeleri'nin hemen hemen yarısını tercüme ettiğini kaydeder ki, söz konusu çevirinin bu çeviri olması muhtemeldir) .

b) F. Tauer33, Kniha Tisíce a Jedné Noci (Prag 1928- ; 3. baskı: c. I-VIII, Prag 1958-1963) .

İtalyancaya Çevirisi

a) F. Gabrieli, Le Mille e una Notte (c. I-IV, Torino 1949) .

İspanyolcaya Çevirisi

a) Vicente Blasco Ibañez, El Libro de la Mil Noches y una Noche (Valencia 1899; J. C. Mardrus'nün Fransızcaya çevirisinden çeviri) .

Bosnakçaya Çevirisi

a) Besim Korkut (On bes kadar Binbir Gece hikâyesini Bosnakçaya tercüme etmiş, bu hikâyeler kitap hâlinde de yayımlanmıştır: Beograd 1953-1959; Sarajevo 1955, 196035) .

Lehçeye Çevirisi

Bu çevirilerin bitmediğini ifade ederek dipnotta isimlerini vermiştir geniş bilgi için bkz (Tülüncü 2004: 10)

Farsçaya Çevirileri

a) Elf Leyle ve Leyle: Arapçadan çeviri. Mensur kısımlar ‘Abdüllatif Tassûcî, manzum kısımlar Mîrzâ Sürûs tarafından tercüme edilmiştir. 300 küsur hikâyeyi içerir (c. I-II, Tebriz 1261/1845; Tahran 1275/185938 ; Lahor 1332/191439) .

b) Külliyyât-ı Musavver-i Hezâr u Yek Seb, tercüme ez Elf Leyle ve Leyle, nsr. ‘Alî Ekber-i ‘İlmî, Tahran 1328 hs., IV+712 s. [Resimli].

Urducaya Çevirisi

a) Alif Laila ba-Zuban-i- Urdu [Romanized under the superintendence of T. W. H. Tolbort, and ed. by F. Pincott], London 188240.

Hindustani Diline Çevirisi

a) Hazar Dastan [A Hindustani version of the Arabic Alf lailah wa-lailah, 4thed.], Lucknow 190341.

Türkçeye Çevirileri

Simdiye kadar, Binbir Gece Masalları'nın Türkçeye tam sayılabilecek, pek çok çevirileri (Ahmed Nazîf, Selâmi Münir Yurdatap, Raif Karadag, Alum Serif Onaran) yapılmıştır. Çoğu zaman da, bir veya birkaç kitap hâlinde, çeviri, seçme, çeşitleme, uyarlama vb. yoluyla farklı baskıları gerçekleştirilmiştir. Son yıllarda, daha ziyade çocuklara hitap eden bir veya birkaç hikâyelik yayınlarda (Alâeddin'in Sihirli Lambası, Ali Baba ve Kırk Haramiler, Sinbad'ın Serüvenleri vb.) da büyük bir artış olmuştur. (Tülüncü 2004: 11) .

Kayda değer ve son zamanlarda yayınlanan bazı çeviriler sunlardır:

- a) Binbir Gece'nin en eski Türkçe tercümelerinden biri 'Abdî adlı bir mütercim'in 1429-1430'da Sultan II. Murad (1421-1451) 'a takdim ettiği Câmasbnâme adlı nüshadır. Eserin dört yazma nüshası mevcuttur.
- b) Kastamonulu Latîfî, Tezkire'sinde, Hevesî adlı bir sair'in Binbir Gece'yi tercüme ettiğini kaydeder. Bugün elümüzde olmayan bu nüsha, masalların en eski tercümelerinden biridir.
- c) Diğer bir tercümesi, IV. Murad (ö. 1640) 'ın emriyle, 1046/1636-1637 yılında yapılmıştır (Paris, Bibliotheque Nationale A. F. 356/2-10 nr.'da kayıtlı) . 9 ciltten ibaret olup 796. gecedan sonrası eksiktir.
- ç) Ahmed Nazîf, Terceme-i Elf Leyle ve Leyle [c. I-VI, İstanbul 1851 (?) ; 2.baskı: c. I-IV, İstanbul 1870 (?)].
- d) Ermeni harfli Türkçe iki baskı49 (İstanbul 1858, çev. R. Kürkcüyan, 544 s.ve İstanbul 1891, çev. H. Tolayan, 1245 s.) .
- e) Binbir Gece Masalları50 (12 kitap, Resimli Ay Matbaası, İstanbul 1927- 1928; İstanbul 1930) .
- f) Selâmi Münir Yurdatap, Binbir Gece Masalları (c. I-II, İstanbul 1950-1954) .
- g) Hüseyin Basaran, Binbir Gece Masalları (Ankara 1957) .
- g) F. Namık Hansoy, Binbir Gece Masalları (İstanbul 1959) .
- h) Raif Karadağ, 1001 Gece Masalları51 (c. I-IV, İstanbul 1959-1961) .
- ı) Atilla Tokatlı, Seçme 1001 Gece Masalları, Ünlü Doğu Klasiginden Özenle Seçilmiş Öyküler (İstanbul 1992) .
- i) Binbir Gece Masalları (c. I-XVI, [J. C. Mardrus'nün Fransızca çevirisinden] Türkçeye çev. Alum Serif Onaran, Afa Yay., İstanbul1992; 2. baskı: İstanbul1993; diğer bir baskısı: c. I-VIII, 4. baskı, Yapı Kredi Yay., İstanbul 2002, 2004) .
- j) [Sadık Yalsızuçanlar], Binbirgece Masalları (İstanbul1999) .
- k) Ömer Avcı-Âmine Gülsah Coskun, Arap Geceleri, Binbirgece Masalları Seçkisi (İstanbul 2000) .
- l) Binbir Gece Masalları (c. I-II, Doruk Yay., [İstanbul] 2003) .
- m) Antoine Galland, Bin Bir Gece Masalları, çev. Hasan Fehmi Nemli (Ankara2004) .
- n) Richard Burton, Bin Bir Gece Masalları, çev. Hasan Fehmi Nemli (Ankara2004) .

Tezler:

- 1- Aboul-Hussein, Hiam, Les Mille et une Nuits dans le Théâtre Égyptien, Inspiration Arabe et Influence Française, Thèse de Doctorat de 3e Cycle, inédite, Paris 1968.
- 2- Akkoyunlu, Ziyat, Binbir Gece Masallarının Türk Masallarına Tesiri, Basılmamış Doktora Tezi, H. Ü., Ankara 1982, XIX+815 s.
- 3- Bozkaplan, Serif Ali, Câmasb-nâme: Dil Özellikleri-Kısmî Transkripsiyon-Söz Dizini, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Malatya 1989.
- 4- Göksal, Bayram, Binbir Gece Masalları, H. Ü. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı Lisans Tezi, Ankara 1996, 146 s.
- 5- Güven, Meriç, Binbir Gece Masalları Üzerinde Motif Arastırması, Metin-İnceleme, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir 1995, 478 s.
- 6- Haddawy, Husain F. Ali, English Arabesque: The Oriental Mode in 18th Century English Literature, unpublished Ph. D. Dissertation, Cornell 1962.
- 7- Karademir, Mahmut, Abdî, Câmasb-nâme (İnceleme-Metin) , Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Erzurum 2001, CXI+384 s.
- 8- Kızıltan, Mübeccel, Kırk Vezîr Hikâyeleri, İnceleme-Metin-Dizin, c. I-II, / . Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1991.
- 9- Knipp, Charles Christopher, Types of Orientalism in 18th Century England, unpublished Ph. D. Dissertation, University of California, Berkeley 1974.
- 10- Köse, Nerin, Seyfûlmülük Hikâyeleri Üzerinde Mukayeseli Bir Arastırma, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İzmir 1993, 277 s.
- 11- Özdoğan, Nerüman, Binbir Gece Masalları, H. Ü. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı Lisans Tezi, Ankara 1996, 157 s.
- 12- Pinault, D., Stylistic Features in Selected Tales: The Thousand and One Nights, Ph. D. Diss., University of Pennsylvania, 1986.
- 13- Seyithanoğlu, Ahmet, Binbir Gece Masallarının Meydana Gelisi ve Bir Kısmının Tercüme Örnekleri, A. Ü. D. T. C. F. Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, Ankara 1974-1975, 53 s.
- 14- Shaw, Sheila, The Influence of the Arabian Nights on Early Eighteenth Century English Literature, Doctoral Dissertation, Bryn Mawr 1959.
- 15- Tor, Gülseren, Elf Leyletin ve Leyle Hikâyelerinde Cümle (Metin-İnceleme) , c. I-II, Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Adana 1994, 843 s.

16- Urcan, Dilek, Minbir Gece Masalları, H. Ü. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı Lisans Tezi, Ankara 1996, 137 s.

17- Zeren, E. Dilek, Min Bir Gece (Ziya Bunyadov) , H. Ü. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı Lisans Tezi, Ankara 1996, 90 s.

Makaleler

1- Abbott, Nabia, “A Ninth-Century Fragment of the ‘Thousand Nights’, New Light on the Early History of the Arabian Nights”, Journal of Near Eastern Studies, 8 (1949) , s. 129-164.

2- ‘Abdülhakîm Hassân, “Rihletü Kitâbı Elf Leyle ve Leyle”, Havliyyâtü Külliyyeti Dâri’l-‘Ulûm, 1970-1971, Matba‘atü Câmî‘ati’l-Kahire, Kahire, s. 157-170.

3- ‘Abdülhamîd Yûnus, “Kitâbü Elf Leyle ve Leyle Yetehaddesü ‘an Nefsih”, el-Müstemi‘u’l-‘Arabî, yıl 9, sy. 2 (1948) .

4- Acaroglu, M. Türker, “Türkçede “Binbir Gece Masalları” Kaynakçası (1851-1985) ”, Masal Araştırmaları/Folktale Studies I, haz. Nuri Taner, ART-SAN Yayıncılık, İstanbul 1988, s. 13-24.

5- Ahmed Hasan ez-Zeyyât, “Elf Leyle ve Leyle, Târîhu Hayâtihâ”, Mecelletü’l-Mecma‘ı’l-‘İlmî el-‘Arabî (=RAAD) , XII/3-4 (1932) , s. 129-142; XII/5-6 (1932) , s. 204-215; s. 282-291.

6- _____, “Elf Leyle ve Leyle”, Dâ’iretü’l-Ma‘ârifî’l-Cslâmiyye, Kahire 1933, II,541-554.

7- Ahmedova, F. V., “Seyfelmölik”, akt. Gülhan Atnur, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, sy. 19 (2002) , s. 197-206.

8- Akkoyunlu, Ziyat, “Binbir Gece Masalları Üzerinde Yapılan Çalışmalar”, TKA, Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtas’ın Hâtırasına Armagan, XVII-XXI/1-2 (1979-1983) , s. 1-14.

9- _____, “Binbir Gece Masalları ve Hususiyetleri”, Sükrü Elçin Armaganı, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Armagan Dizisi: 1, Ankara 1983, s. 3-9.

10- _____, “Binbir Gece Masalları”, Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 2001, I, 445-447.

11- “Alf Laila wa-Laila”, Kindlers Neues Literatur-Lexikon, hrsg. Walter Jens, Bd. 18, München 1989-1992.

- 12- “Alf Laila wa Lailat, or Thousand and One Nights (the British Museum Ms.no. 7404)”, *Asiatic Journal*, 30 (1837) , s. 177-184, 275-280.
- 13- “The Alif Leila, or Arabian Nights’ Entertainment”, *Asiatic Journal*, new series, 23 (1837) , s. 64-69.
- 14- ‘Alî Asgar Hikmet, “Min Hezâr Efsâne ilâ Hezâr Destân”, ed-Dirâsâtü’l-Edebiyye, yıl 1, sy. 4 (1960) .
- 15- Alsdorf, L., “Zwei Neue Belege zur ‘Indischen Herkunft’ von 1001 Nacht”, *ZDMG*, N. F. 14 , 89 (1935) , s. 275-314.
- 16-Amalfî, G. “Zwei Orientalische Episoden aus Voltaires Zadig”, *Zeitschrift des Vereins für Volkskunde*, 5 (1895) , s. 71-80.
- 17- “Arabian Nights Entertainments”, *Tales of the East*, 1 (1812) , s. 1-472.
- 18- el-‘Askerî, Sabrî, “Netâ’ic Sekafiyye li-Müsâdereti Elf Leyle ve Leyle”, el-Ehrâm, Kahire, el-Ahad , 16 Yûniyû 1985, s. 14.
- 19- Âtâbây (Kâmrûz) , Bedrî, “Tavzîhî der Bâre-yi Hezâr u Yek Seb”, *Yagmâ*, 29 (1355 hs.) , s. 607-609.
- 20- Ates, Ahmed, “Sindbâd-nâme”, *CA*, X, 678-680.
- 21- Bacher, W., “Der Miles Gloriosus des Plautus in 1001 Nacht”, *ZDMG*, 30 (1876) , s. 141-143.
- 22- _____, “Karl der Grosse und seine Tochter Emma in Tausend und eine Nacht”, *ZDMG*, 34 (1880) , s. 610-616.
- 23- Bâhir el-Cevherî, “Elf Leyle ve Leyle ve Edebü’l-Burnûcrâfiyâ”, el-Ehrâm, el-Cumu‘a, 19 Ebrîl 1985, s. 14.
- 24- Bajraktarevic, Fehim, “Dubrovcani i Zadrani u ‘Hiljadu i jednoj noci’ ”, *Istoriski Casopis*, V (1954-1955) , s. 155-165.
- 25- _____, “Felix Tauer, Kniha Tisice a jedné noci, I-II, Praha 1958”, *Orientalistische Literaturzeitung*, LV/5-6 (1960) , s. 282-284 [Tanitma].
- 26- _____, “Odgovor na napis ‘Da li se Zadrani spominju u Hiljadu i jednoj noci’ ”, *Prilozi za Orijentalnu Filologiju i Istoriju Jugoslovenskih Naroda pod Turskom Vladavinom*, X-XI (1960-1961) , s. 273-277.
- 27- Basset, René, “Notes sur les 1001 Nuits”, *Revue des Traditions Populaires*, XIII, 37-87, 303-308.
- 28- _____, “Deux Manuscrits d’une Version Arabe Inédite du Recueil des Sept Vizirs”, *Journal Asiatique*, 10. seri, 2 (1903) , s. 43-83.

- 29- Belgil, Vehbi, “Binbir Gece Masallarının Sonsuz Gençliği”, Halk Kültürü, 1985/3-4, Yedinci ve Sekizinci Kitaplar, İstanbul 1986, s. 55-76.
- 30- Bencheikh, Jamaledine, “Premières Propositions pour une Théorie d’un Schéma Générateur: Essai d’Analyse du Texte Narratif dans un Conte des 1001 Nuits”, Théories/Analyses: Études Arabes Travaux Vincennes, 1 (1981) .
- 31- Bencheneb, Rachid, “Le Docteur Mardrus, ‘Traducteur’ des Mille et une Nuits”, Arabica, XVIII (1971) , s. 319-320.
- 32- _____, “Les Mille et une Nuits et le Théâtre Arabe au XXe Siècle”, Studia Islamica, XLV (1977) , s. 101-137.
- 33- Beveridge, H., “A Supposed Missing Ms. of the Arabian Nights”, JRAS, 1913, s. 170-171.
- 34- “Binbir Gece Hikâyeleri”, TA, VI, 402-403.
- 35- “Binbir Gece Masalları”, Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi, Ana Yayıncılık A. S. ve Encyclopaedia Britannica Inc., İstanbul 1994, V, 339-340.
- 36- “Binbir Gece Masalları”, Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, Gelisim Yay., İstanbul 1986, III, 1650-1651.
- 37- “Binbir Gece Masalları”, Genç Larousse Ansiklopedisi, Gerçek Yayıncılık A. S., İstanbul 1993, III, 673.
- 38- “Binbir Gece Masalları”, Hayat Ansiklopedisi, Hayat Yay., İstanbul, ts., II, 596, 598.
- 39- “Binbir Gece Masalları”, Meydan-Larousse, Büyük Lûgat ve Ansiklopedi, Meydan Yayınevi, İstanbul 1987, II, 383.
- 40- Bodine, J. Jermain, “Magic Carpet to Islam: Duncan Black Macdonald and the Arabian Nights”, The Muslim World, LXVII/1 (January 1977) , s. 1-11.
- 41- Bohas, Georges, - Guillaume, Jean-Patrick, “Le Douanier Intégrre et l’Enfant Programmé: Quand le Roman de Baybars Rencontre les Mille et une Nuits”, Studia Islamica, LXXVI (1992) , s. 151-161.
- 42- Boratav, Pirtev Naili, “Les Récits Populaires Turcs (Hikâye) et les Mille et une Nuits”, Oriens, I (1948) , s. 63-73.
- 43- Borchardt, P., “Die Messingstadt in 1001 Nacht-eine Erinnerung an Atlantis”, Petermanns Geographische Mitteilungen, 73 (1927) , s. 328-332.
- 44- Borges, Jorge Luis, “The Thousand and One Nights”, The Georgia Review (Fall 1984) , s. 564-577.

- 45- Bozkaplan, Serif Ali, “Abdî ve Câmasb-nâmesi”, Prof. Dr. Osman Nedim Tuna Armaganı, Malatya 1989, s. 11-20.
- 46- Brémond, Claude, “L’Ascension du Mont Inaccessible”, *Studia Islamica*, LXXVI (1992) , s. 97-118.
- 47- Brockhaus, H., “Anfrage über Tausend und Eine Nacht”, *ZDMG*, 6 (1852) , s. 109-110.
- 48- Brockway, Duncan, “The Macdonald Collection of Arabian Nights: A Bibliography” (I) , *The Muslim World*, LXI (1971) , s. 256-266; (II) , *The Muslim World*, LXIII (1973) , s. 185-205; (III) , *The Muslim World*, LXIV (1974) , s. 16-32.
- 49- Canard, M., “Delhemma, Sayyid Battâl et ‘Omar al-No‘mân”, *Byzantion*, 12 (1937) , s. 183-188.
- 50- Canım, Rıdvan, “Çocukluk Tarihimizin Hayal Gemileri Masallar ya da Masalın 1001 Gece Boyutu”, *Çizgi, Kültür, Sanat, Clum ve Düşünce Dergisi*, sy. 8 (Mart-Nisan 2003) , s. 6-8.
- 51- Casanova, Paul, “Notes sur les Voyages de Sindbâd le Marin”, *BIFAO*, 20-21 (1922-1923) , s. 113-198.
- 52- Cattan, I., “Une Traduction dite ‘Littérale’, Le Livre des Mille Nuits et une Nuit, par le Dr. J. C. Mardrus”, *Revue Tunisienne*, 13 (1906) , s. 16-23.
- 53- Chatterji, Suniti Kumar, “A World Classic: the Arabian Nights, Kitab Alf Laylah wa Laylah, or ‘The Book of Thousand Nights and One Night’ ”, *Indo-Asian Culture*, 9 (1960) , s. 141-159.
- 54- _____, “A World Classic: the Arabian Nights”, *Indo-Asian Culture*, 9 (1961) , s. 264-282.
- 55- Chauvin, V., “Homère et les Mille et une Nuits”, *Extrait du Musée Belge, Revue de Philologie Classique*, III (1899) .
- 56- _____, “Les Mille et une Nuits de M. Mardrus”, *Revue des Bibliothèques et Archives de Belgique*, 3 (1905) , s. 290-295.
- 57- Chelhod, J., “La Geste du Roi Sayf”, *Revue de l’Histoire des Religions*, 171 (1967) , s. 181-205.
- 58- Chraobi, Aboubakr, “Un Thème de l’Adab Repris dans les Mille et une Nuits: L’Homme qui Demande au Calife sa Favorite”, *Studia Islamica*, LXXVI (1992) , s. 119-136.

- 59- Christides, V., "An Arabo-Byzantine Novel 'Umar b. al-Nu'man Compared with Digenes Akritas'", *Byzantion*, 32 (1962), s. 549-604.
- 60- Ciszewski, s., "Powiesci z Tysiaca i Jednej Nocy w Przerbce ludu Naszego", *Wisfa*, 2 (1888), s. 467-474; 6 (1892), s. 587-592.
- 61- Clinton, J. W., "Madness and Cure in the Thousand and One Nights", Ruth B. Bottigheimer, *Fairy Tales and Society: Illusion, Allusion and Paradigm*, Philadelphia 1986, s. 35-51.
- 62- Clouston, W. A., "The Book of Sindibad", *Athenaeum*, 12 September 1891, s. 355-356; 30 October 1891, s. 451-452.
- 63- Comparetti, D., "Ricerche Intorno al Libro di Sindibad", *Memorie del R. Istituto Lombardo di Scienze ed Lettere, Classe di Lettere e Scienze Morali e Politiche*, 11 (1870), s. 1-54.
- 64- "Contents of the Arabic Ms. Volumes of the Arabian Nights, or Thousand and One Nights, now in the Collection of Jonathan Scott", *Oriental Collections*, 2, I (1798), s. 25-35.
- 65- Cosquin, E., "Le Prologue-Cadre des Mille et une Nuits, les Légendes Perses et le Livre d'Esther", *Revue Biblique Internationale*, 6 (1909), s. 7-49, 161-197.
- 66- Decourdemanche, J. A., "Note sur une Version Turque du 'Livre de Sendebad'", *Journal Asiatique*, 9. seri, 13 (1899), s. 173-177.
- 67- Drory, Rina, "'Ali Baba and the Forty Thieves': An Attempt at a Model for the Narrative Structure of the Reward-and-Punishment Fairy Tale", *Patterns in Oral Literature*, ed. Heda Jason and Dimitri Segal, 1977.
- 68- Dyroff, K., "Zur Entstehung und Gesch. des ar. Buches 1001 Nacht", F. P. Gross' Übers. nach Burton, XII, s. 229-307.
- 69- "Elf Leyle ve Leyle", *el-Mevsû'atü'l-'Arabiyyetü'l-Müeyssere, Dârü's-Sa'b*, Kahire 1965, s. 203.
- 70- Ergül, Aysel, "Binbir Gece Masalları'nda Âsık Kadın Tipi: Aziz ve Azize Masalı", *Millî Folklor*, sy. 41 (Bahar/Spring 1999), s. 36-46.
- 71- _____, "Binbir Gece Masalları'nda Kadın", *Cstanbul Üniversitesi Cletisim Fakültesi Dergisi*, sy. 10 (2000), s. 355-369.
- 72- Erkan, Mustafa, "Câmasbnâme", *DCA*, VII, 43-45.

- 73- Falconer, F., "The Sindibad Namah; Analytical Account of the Sindibad namah,...A Persian Manuscript Poem in the Library of the East-India Company", *Asiatic Journal*, new series, 35 (1841) , s. 169-180; 36 (1841) , s. 4-18, 99-108.
- 74- Farag, F. Rofail, "The Arabian Nights: A Mirror of Islamic Culture in the Middle Ages", *Arabica*, XXIII (1976) , s. 197-211.
- 75- Farmer, H. G., "The Music of the Arabian Nights", *JRAS*, 1944, s. 172- 185; 1945, s. 40-60.
- 76- Ferrand, G., "Notes sur le Livre des 1001 Nuits", *Journal Asiatique*, 10.seri, 17 (1911) , s. 309-318.
- 77- Fleischer, H. L., "Remarques Critiques sur le Premier Tome de l'Édition des Mille et une Nuits de M. Habicht", *Journal Asiatique*, 11 (1827) , s. 217-238.
- 78- "Further Remarks on the Arabian Nights", by M. N., *The Gentleman's Magazine*, 67, II (1797) , s. 1019-1020.
- 79- Galand-Pernet, Paulette, "Mille et une Nuits, Chants de Malte/Amerolqis Touareg Parcours Littéraires entre Afrique et Méditerranée", *Revue des Études Islamiques*, XLIX/1 (1981) , s. 113-120.
- 80- Gaulmier, Jean, "Introduction", *Les Mille et une Nuits*, traduction d'Antoine Galland, Paris 1965, I, 7-15.
- 81- _____, "Binbir Gece", çev. Alim Serif Onaran, *Argos*, sy. 17 (Ocak1990) , s. 70-73.
- 82- Gerhardt, M. I., "La Technique du Récit à Cadre dans les 1001 Nuits", *Arabica*, 8 (1961) , s. 137-157.
- 83- Gerresch, Claudine," Un Récit des Mille et une Nuits: Tawaddud, Petite Encyclopédie de l'Islam Médiéval, 4 Fig.", *Bulletin de l'Institut Fondamental de l'Afrique Noire*, 35/1 (Janv. 1973) , s. 57-175.
- 84- Gintsburg, D., "Ob Odnoi Neizsliedovannoi Rukopisi 1001 Nochi", *Zapiski V. O. I. R. A. O.*, St. Petersburg, 5 (1890) , s. 57-78.
- 85- Goeje, M. J. de, "De Reizen van de Sindbaad", *De Gids*, 53 (1899) , s.278-318.
- 86- _____, "The Thousand and One Nights", *Encyclopaedia Britannica*, XXIII, 316.
- 87- Goitein, S. D., "The Oldest Documentary Evidence for the Title Alf Laila wa-Laila", *Journal of the American Oriental Society*, 78 (1958) , s. 301-302.
- 88- Goossens, R., "Autour de Digénis Akritas, la 'Geste d'Omar' dans les Mille et une Nuits", *Byzantion*, 7 (1932) , s. 303-316.

- 89- Gönültas, Nuh, “Binbir Gece Masallarından Küresel Masallara Bagdat!”, Dünden Bugüne Tercüman, 12 Nisan 2003, s. 8.
- 90- Gray, Louis H., “The Sanskrit Novel and the Arabic Nights”, WZKM, 18 (1904) , s. 39-58.
- 91- Grégoire, H.-Goossens, R., “Byzantinisches Epos und arabischer Ritterroman”, ZDMG (1934) , s. 213 vd.
- 92- Grossmann, W., “Rilke and the Arabian Nights with Two Unpublished Translations”, Harvard Library Bulletin, 14 (1969) , s. 461-486.
- 93- Grotzfeld, Heinz, “Neglected Conclusions of the Arabian Nights”, Journal of Arabic Literature, 16 (1985) , s. 73-87.
- 94- Grunebaum, G. E. von, “Greek Form Elements in the Arabian Nights”, JRAS, 1942, s. 277-292.
- 95- _____, “Schöpferische Entlehnun, Griechenland in Tausendundeiner Nacht”, Der Islam im Mittelalter, Stuttgart 1963, s. 376-405.
- 96- Gulkowitsch, L., “Ein Jüdisches Sprichwort in der 1001 Nacht”, Islamica, 2 (1926) , s. 474-475.
- 97- Haddawy, Husain, “The Arabian Nights”, BSOAS, LV/2 (1992) , s. 330-331.
- 98- Hagège, Claude, “Traitement du Sens et Fidélité dans l’Adaptation Classique: Sur le Texte Arabe des Mille et une Nuits et la Traduction de Galland”, Arabica, XXVII/2 (Juin 1980) , s. 114-139.
- 99- Halliday, W. R., “The Story of Ali Baba and the Forty Thieves”, Folklore, 31 (1920) , s. 321-323.
- 100- Hammer, J. von, “Tausend und Eine Nacht”, Jahrbücher der Literatur, 33 (1826) , s. 1-16.
- 101- _____, “Sur l’Origine des Milles et une Nuits”, Journal Asiatique, 10 (1827) , s. 253-256.
- 102- _____, “Ueber den Ursprung der Tausend und Einen Nacht”, Jahrbücher der Literatur, 48 (1929) , Anzeige-Blatt, s. 101-102.
- 103- _____, “Note sur l’Origine Persane des Mille et une Nuits”, Journal Asiatique, 3. seri, 8 (1839) , s. 171-176.
- 104- Hamori, Andras, “An Allegory from the ‘Arabian Nights’: the City of Brass”, BSOAS, 34 (1971) , s. 9-19.

- 105- _____, "Notes on Two Love Stories from the Thousand and One Nights", *Studia Islamica*, XLIII (1976) , s. 65-80.
- 106- _____, "A Comic Romance from the Thousand and One Nights: The Tale of Two Viziers", *Arabica*, XXX/1 (Février 1983) , 38-56.
- 107- Hawari, Rida, "Antoine Galland's Translation of the Arabian Nights", *Revue de la Littérature Comparée*, 54 (1980) .
- 108- Henninger, J., "Mohammedanische Polemik gegen das Christentum in 1001 Nacht", *Neue Zeitschrift für Missionswissenschaft*, 2 (1946) , s. 289-305.
- 109- _____, "Über die Völkerkundliche Bedeutung von 1001 Nacht", *Schweizerisches Archiv für Volkskunde*, 44 (1947) , s. 35-65.
- 110- _____, "Der Geographische Horizont der Erzähler von 1001 Nacht", *Geographica Helvetica*, 4 (1949) , s. 214-229.
- 111- Hewitt, J. F., "History as Told in the Arabian Nights", *Westminster Review*, 143 (1895) , s. 253-277.
- 112- "Historical and Critical Account of the Arabian Nights' Entertainment", *Oriental Herald*, 6 (1825) , s. 522-525.
- 113- "Historien om Aladdin og den Vidunderlige Lampe", bk. J. E. Oestrup, *Arabiske Sange og Eventyr Efterlignede og Oversatte*, Kopenhagen 1889, s. 74-175.
- 114- Horovitz, J., "Zur Geschichte von der Verschlagenen Dalila", *ZDMG*, 54 (1900) , s. 333-335.
- 115- _____, "Buluqja", *ZDMG*, 55 (1901) , s. 519-525.
- 116- _____, "Tawaddud", *ZDMG*, 57 (1903) , s. 173-175.
- 117- _____, "Saif al-muluk", *Westasiatische Studien*, VI (1903) , s. 52-56
- 118- _____, "Zum Sindbad", *ZDMG*, 65 (1911) , s. 287-288; Note by S. von Oldenberg, s. 620.
- 119- _____, "Poetische Zitate in Tausend und eine Nacht", *Festschrift für E. Sachau*, hrsg. Gotthold Weil, Berlin 1915, s. 375-377.
- 120- _____, "Die Entstehung von Tausend und eine Nacht", *The Review of Nations*, 4 (April 1927) , s. 85-111; Engl. trans.: "The Origins of ' the Arabian Nights' ", *Islamic Culture*, I (1927) , s. 36-57.
- 121- _____, "Teveddüd", *CA*, XII/I, 204-205.
- 122- Huet, G., "Les Origines du Conte de Aladdin et la Lampe Merveilleuse", *Revue de l'Histoire des Religions*, 77 (1918) , s. 1-50.

- 123- Hursid, F., "Sahrazâd beyne'l-Ustûre ve'l-Edeb", el-Hilâl, 1974, s. 36-46.
- 124- Hübotter, F., "Von Medizinisch Interessantem in Koran und 1001 Nacht", Forschungen und Fortschritte, 5 (1929), s. 176.
- 125- Ibn al-Jauzi, "A Tale of the Arabian Nights", JRAS, 1904, s. 273-293.
- 126- el-'Inânî, Selvâ, "Kadıyyetü Elf Leyle ve Leyle", el-Ehrâm, el-Cumu'a, 19 Ebrîl 1985, s. 14.
- 127- Jabri, A., "Les Stratagèmes Narratifs des Mille et une Nuits ou de l'Ambiguoté du Discours Préliminaire", Cahier d'Études Maghrébines, 6-7 (1994), s. 21-30.
- 128- Julia, Emile-François, "Binbir Gece Masallarının Kaynakları", çev. Alim Serif Onaran, Marmara Cletisim Dergisi, sy. 3 (Temmuz 1993), s. 51-62.
- 129- Keyser, James, "1001 Nights : A Famous Etiquette Book", Edebiyat, 3 (1978) .
- 130- Khulusi, S. A., "The Probable Author of the Early Stories of the Arabian Nights", Trud. XXV Mezhdunarod. Kong. Vostokovedov, Moskva, 1960, tom II (1963), s. 110-113.
- 131- Kirchmair, H., "Die Kluge Sklavin Tawaddud, Anatomie und Medizin in '1001 Nacht' ", Med. Klin., 52 (1957), s. 470-472.
- 132- Knipp, C., "The Arabian Nights in England: Galland's Translation and its Successors", Journal of Arabic Literature, 5 (1974) .
- 133- Korkut, Besim, "Da li se Zadrani spominju u 'Hiljadu i jednoj noci'?", Prilozi za Orijentalnu Filologiju i Istoriju Jugoslovenskih Naroda pod Turskom Vladavinom, 8-9 (1958-59), s. 203-206.
- 134- _____, "Zadrani se zaista ne spominju u 'Hiljadu i jednoj noci' ", Prilozi za Orijentalnu Filologiju i Istoriju Jugoslovenskih Naroda pod Turskom Vladavinom, 10-11 (1960-1961), s. 277-282.
- 135- Koz, M. Sabri, "Binbir Gece Masalları Türkçe'de...", Varlık Kitap Eki, sy. 4 (Eylül 1992), s. 2-3.
- 136- Kozocsa, S., "A Vörösmarty-féle 'Ezeregyéjszaka'-Fordítás Második Kiadásárrl", Semitic Studies in Memory of I. Löw, Budapest 1947, s. 121-122.
- 137- Kutluk, /brahim, "Sindbâd-nâme", Cstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Dergisi, III/3-4 (1949), s. 351-367.
- 138- Lang, Adrew, "Arabian Nights; Selected Tales", Arabian Literature, s.93-149.

- 139- Larzul, Sylvette, “Binbir Gece Masalları’dan Komik Bir Öykü: ‘Ebu’l-Hasan’ın Öyküsü ya da Uyanık Uykucu’ ”, *Doğu’da Mizah*, haz. /réne Fenoglio-François Georgeon, çev. Ali Berktaş, Yapı Kredi Yay., /stanbul 2000, s. 15-26.
- 140- Lefebvre, G., “Origine Égyptienne d’un Épisode d’un Conte des ‘Mille et une Nuits’ ”, *Comptes Rendus des Séances (Académie des Inscriptions et Belles-Lettres)*, 1943, s. 74-84.
- 141- Lexa, F., “Note Concernant l’Origine d’un Conte du Livre Arabe des Mille et une Nuits”, *Archiv Orientální*, 2 (1930) , s. 441.
- 142- L[evi] Della Vida, G., “The Arabian Nights”, *Collier’s Encyclopedia*, 1963, II, 391.
- 143- Lidzbarski, M., “Eine Angeblich Neuentdeckte Recension von 1001 Nacht”, *ZDMG*, 50 (1896) , s. 152.
- 144- Littmann, E., “Duizend-en-één-Nacht”, *Oostersch Genoots. in Nederland*, 3de Cong., 1925, s. 6-9.
- 145- _____, “Alf Layla wa-Layla”, *EP² (/ng.)*, I, 358-364.
- 146- Long, C. R., “Aladdin and the Wonderful Lamp”, *Archaeology*, 9 (1956) ,s. 210-214.
- 147- Macdonald, D. B., “On Translating the Arabian Nights”, *The Nation*, New York, 30 August 1900, s. 167-168; 6 September 1900, s. 185-186.
- 148- _____, “The Story of the Fisherman and the Jinni, Transcribed from Galland’s Ms. of ‘The Thousand and One Nights’ ”, *Orientalische Studien T. Nöldeke Gewidmet I*, Giessen 1906, s. 357-383.
- 149- _____, “Note on Arabic Manuscript of Ali Baba and the Forty Thieves”, *The Nation*, 8 October 1908, s. 335.
- 150- _____, “Maximilian Habicht and His Recension of the Thousand and One Nights”, *JRAS*, 1909, s. 685-704.
- 151- _____, “ ‘Ali Baba and the Forty Thieves’ , in Arabic, from a Bodleian Ms.”, *JRAS*, 1910, s. 327-386.
- 152- _____, “Lost Mss. of the ‘Arabian Nights’ and a Projected Edition of That of Galland”, *JRAS*, 1911, s. 219-221.
- 153- _____, “Further Notes on ‘Ali Baba and the Forty Thieves’ ”, *JRAS*, 1913, s. 41-53.
- 154- _____, “A Missing Ms. of the Arabian Nights”, *JRAS*, 1913, s. 432.

- 155- _____, "Alf-Laila wa-Laila", EI, Supplement, s. 18-21.
- 156- _____, "Bin Bir Gece", CA, II, 620-626.
- 157- _____, "From the Arabian Nights to Spirit", The Moslem World, 9 (1919) .
- 158- _____, "A Preliminary Classification of Some Mss. of the Arabian Nights", E. G. Browne Festschrift, Cambridge University Press, Cambridge 1922, s. 304-321.
- 159- _____, "The Earlier History of the Arabian Nights", JRAS, 1924, s.353-397; Journal of Arabic Literature, 18 (1987) , s. 1-21; 19 (1988) , s. 1-26.
- 160- _____, "A Bibliographical and Literary Study of the First Appearance of the Arabian Nights in Europe", The Library Quarterly, II/4 (October 1932) , s. 387-420.
- 161- _____, "Thousand and One Nights", Encyclopaedia Britannica, Chicago 1957, XXII, 157-159.
- 162- Marzolph, Ulrich, "Sindbad", EI2 (/ng.) .
- 163- Menéndez y Pelayo, M., "La Doncella Teodor (Un Cuento de Las Mil y Una Noches, un Libro de Cordel y una Comedia de Lope de Vega) ", Homenaje à D.Francisco Codera, Zaragoza 1904, s. 483-511.
- 164- Meshûr Mustafâ, "Keyfe Nerâ ile'l-Batali'l-Mu'âsir min Hılâli Elf Leyle ve Leyle", el Fikrû'l-'Arabî el-Mu'âsir, sy. 34/er-Rebî', Beyrut 1985.
- 165- Miklos, Nathalie, "Du Collier de la Colombe aux Mille et une Nuits (Histoire du Prince 'Ali, Fils de Bakkar et de la Belle Šams al-Nahar) : Un Antagonisme de la Loi et du Désir", Arabica, XLI/2 (Julliet 1994) , s. 162-197.
- 166- Miller, Judith, "Egypt Bans Copies of 1001 Nights", The New York Times, Monday, May 20, 1985, s. A6.
- 167- Minâ Receb, " Ba' de Kadıyyeti Kitâbı Elf Leyle ve Leyle, Hel Hiye Mukaddime li'l-'Abes bi-Kütüb Uhrâ", el-Ehrâm, el-Ahad, 7 Ebrîl 1985, s. 13.
- 168- Miquel, André, "Mille Nuits, Plus une", Critique, XXXVI (1980) .
- 169- _____, -Brémond, Claude-Bencheikh, J. E., "Dossier d'un Conte des Mille et une Nuits", Critique, XXXVI (1980) , s. 240-277.
- 170- Miquel-Ravenel, Janine, "A la Rencontre d'Antoine Galland, Premier Traducteur des Mille et une Nuits", Arabica, XLI/2 (1994) , s. 147-161.
- 171- Modi, J. J., "The So-called Pehelvi Origin of the Sindibâd-nâme, or the Story of the Seven Wise Masters", Journal of the Bombay Branch of the RAS, 18 (1890-1894) , s. 206-212.

- 172- Molan, Peter D., "Ma' ruf the Cobbler: The Mythic Structure of an Arabian Nights Tale", *Edebiyat*, 3 (1978) .
- 173- _____, "Sinbad the Sailor: A Commentary on the Ethics of Non-Violence", *Journal of the American Oriental Society*, 98 (1978) , s. 237-247.
- 174- _____, "The Arabian Nights: The Oral Connection", *Edebiyat*, n. s.,II/182 (1988) .
- 175- Mommsen, Katharina, "Bin Bir Gece Masalları ve Batı Edebiyatı", trc. Turkiz Noyan, *Yeni Dergi*, sy. 23 (Agustos 1966) , s. 68-83.
- 176- Montgomery, James E., "Al-Sindibad and Polyphemus, Reflections on the Genesis of an Archetype", ed. Angelika Neuwirth et al., *Myths, Historical Archetypes and Symbolic Figures in Arabic Literature, Towards a New Hermeneutic Approach, Proceedings of the International Symposium in Beirut, June 25th-June 30th, 1996, Beirut 1999*, s. 437-466.
- 177- Moussa-Mahmoud, Fatma, "A Manuscript Translation of the Arabian Nights in the Beckford Papers", *Journal of Arabic Literature*, 7 (1976) .
- 178- Muhsin Jassim Ali, "The Arabian Nights in Eighteenth-Century English Criticism", *The Muslim World*, LXVII/1 (Jan. 1977) , s. 12-32.
- 179- Muhsin Mahdi, "Mazahir al-Riwayah wa-al-Mushafaha fi Usul 'Alf Laylah wa-Laylah' ", *Revue de l'Institut de Manuscrits Arabe*, 20 (1974) .
- 180- Müller, August, "Zu den Märchen der Tausend und einen Nacht", *Bezzenger's Beiträge*, XIII (1988) , s. 222-244.
- 181- _____, "Die Märchen aus Tausend und eine Nacht", *Die Deutsche Rundschau*, XIII (Juli 10, 1887) , s. 77-96.
- 182- Naddaff, Sandra, "Thousand and One Nights", Joseph R. Strayer, *Dictionary of the Middle Ages*, New York 1989, XII, 49-52.
- 183- "The New Arabian Nights", *Tales of the East*, 1 (1812) , s. 473-560; 2 (1812) , s. 1-304.
- 184- Norris, H. T., "David Pinault, Story-Telling Techniques in the Arabian Nights, E. J. Brill, Leiden-New York-Köln, 1992, XI+262 s.", *BSOAS*, LVII/1 (1994) , s. 231-232.
- 185- Nöldeke, Th., "Zu den ägyptischen Märchen", *ZDMG*, XLII (1888) .

- 186- _____, "Ali Baba und die Vierzig Räuber", *Zeitschrift für Assyriologie*, 28 (1914), s. 242-252.
- 187- Oestrup, J., "Alf-Laila wa-Laila", *EI*, I, 265-269.
- 188- _____, "Lexikalisches zu 1001 Nacht", *Le Monde Oriental*, 25 (Volume dédiée à K. V. Zetterstéen, 1931), s. 289-295.
- 189- _____, "Bin Bir Gece", *CA*, II, 616-620.
- 190- Oldenburg, S. F., "O Persidskoi Prozaicheskoi Versii 'Knigi Sindbada'", *al-Muzaffariya*, St. Petersburg 1897, s. 253-278.
- 191- "On the 'Arabian Nights Entertainment'", by W. W., *The Gentleman's Magazine*, 68, II (1798), s. 757-758.
- 192- "On the Arabian Nights' Entertainment", by D. S., *Oriental Herald*, 7 (1825) s. 117-119.
- 193- Pankowski, M., "Un Symboliste Polonais, Boleslas Lesmian, et les Contes des 'Mille et une Nuits'", *Acta Orientalia Belgica (Correspondance d'Orient, no. 10, 1966)*, s. 155-162.
- 194- Pavel, S., "La Prolifération Narrative dans les Mille et une Nuits", *Canadian Journal of Research in Semiotics*, II/4 (1974), s. 21-62.
- 195- Pavolini, P. E., "Di un Altro Richiamo alla Cornice delle Mille e una Notti", *Giornale Società Asiatica Italiana*, 12 (1899), s. 159-162.
- 196- Pellat, Ch., "Alf laila wa-laila", *Encyclopaedia Iranica*, London 1985, I, 831-835.
- 197- Perceval, Caussin de, "Arabian Nights Entertainments; Additional Tales", *Tales of the East*, 2 (1812), s. 723-776.
- 198- Perles, J. "Rabbinische Agada's in 1001 Nacht: Ein Beitrag zur Geschichte der Wanderung Orientalischer Mächen", *Monatsschrift für Geschichte und Wissenschaft des Judentums*, 22 (1873), s. 14-34, 61-85, 116-125.
- 199- Perry, B. E., "The Origins of the Book of Sindbad", *Fobula, Zeitschrift für Erzählforschung*, 3 (1960), s. 1-94.
- 200- Piamenta, Moshe, "A Nineteenth-Century-Arabic Contrastive Syntactic Analysis, Based on the Story of Gudar of the Thousand and One Nights" (I), *Arabica*, XLI/1 (Mars 1994), s. 30-58; (II), *Arabica*, XLI/2 (Juillet 1994), s. 214-252.
- 201- Pinault, David, "Medhal ilâ Elf Leyle ve Leyle", çev. Hasene 'Abdüssemî', *Fusûl*, XII/4 (Sitâ' 1994), s. 30-49.

- 202- _____, "Sindbad", J. S. Meisami-P. Starkey, *Encyclopaedia of Arabic Literature*, London-New York 1998, II, 721-723.
- 203- Popper, William, "Data for Dating a Tale of the Nights", *JRAS*, 1926, s.1-14.
- 204- Przulski, J., "Le Prologue-Cadre des Mille et une Nuits et la Thème du Svayamvara, Contribution à l'Histoire des Contes Indiens", *Journal Asiatique*, 205 (1924) , s. 101-137.
- 205- Rajna, P., "Per la Origini della Novella Proemiale delle Mille e una Notte", *Giornale, Società Asiatica Italiana*, 12(1899) , s. 171-196.
- 206- Regourd, Annick, "La Figure de l'Astrologue dans Mille et une Nuits", *Studia Islamica*, LXXVI (1992) , s. 137-150.
- 207- Rehatsek, E., "A Few Analogies in the "Thousand and One Nights" and in Latin Author", *Journal of the Bombay Branch of the RAS*, 14 (1880) , s. 74-85.
- 208- "Remarks on the Arabian Nights Entertainments", by S. W., *The Gentleman's Magazine*, 67, II (1797) , s. 540-541.
- 209- Rescher, O., "Studien über den Inhalt von 1001 Nacht", *Der Islam*, 9 (1919) , s. 1-94; Note by Nöldeke, 12 (1922) , s. 111-114.
- 210- Rihani, Ameen, "The Coming of the Arabian Nights", *Bookman (New York)* , XXXV (1912) , s. 366-370, 503-508.
- 211- Rogers, A., "The Sindbád Námah; or Book of Sindbád: A Persian Poem Consisting of Various Tales and Fables", *Asiatic Quarterly Review*, new series, 3 (1892) , s. 160-191.
- 212- Roth, G., "The City of Iron in Ancient Indian Literature and in the Arabian Nights", *Journal of the Bihar Research Society*, 45 (1959) , s. 53-76.
- 213- R[ussell], P[atrick], "On the Authenticity of the Arabian Nights Tales", *The Gentleman's Magazine*, 69 (February 1799) , s. 91-92.
- 214- Sacy, A. I. Silvestre de, "On the Origin of the Arabian Nights", *Asiatic Journal*, 28 (1829) , s. 560-566.
- 215- _____, "Der Ursprung von Tausend und eine Nacht", *Das Ausland*, 2 (1829) , s. 1353-1354, 1455-1456, 1459-1460.
- 216- _____, "Recherches sur l'Origine du Recueil des Contes Intitulés les Mille et une Nuits", *Mémoires de l'Académie des Inscriptions et des Belles-Lettres*, 10 (1833) , s. 30-64.

- 217- Sale, M. A., "Leningradskaya Rukopis 'Tuisyacha i Odnoi Nochi' ", Bulletin de l'Académie (Impériale) des Sciences de St. Pétersbourg, 7. seri, 1928, s. 185-196.
- 218- _____, "Materialui dlya Datirovki Skazki ob 'Ala ad-dine Abu-sh- Shamate'", Bulletin de l'Académie (Impériale) des Sciences de St. Pétersbourg, 7. seri, 1928, s. 299-310.
- 219- _____, "Neizvestnuy Variant 'Skazki o Ruibake i Dukhe' iz '1001 Noci' ", Zapiski Kollegii Vostokovedov, 5 (1930) , s. 405-428.
- 220- Sarton, G., "Preface to Vol. XXVIII, A Story of the Arabian Nights", Isis, 28 (1938) , s. 321-329.
- 221- Sasu-Timerman, D., "Les 'Mille et une Nuits' dans la Littérature Roumaine", Studia et Acta Orientalia, 2 (1959) , s. 189-205.
- 222- Schaade, A., "Zur Herkunft und Urform einiger Abu Nuwas-Geschichten in Tausendundeiner Nacht", ZDMG, 88 (N. F. 13, 1934) , s. 259-276.
- 223- _____, "Weiteres zu Abu Nuwas in 1001 Nacht", ZDMG, 90 (N. F. 15, 1936) , s. 602-615.
- 224- Scott, J., "A Tale from an Original Ms. of the Arabian Nights; Translation", Oriental Collections, 1, III (1797) , s. 245-257.
- 225- _____, "Introductory Chapter of the Arabian Tales, Translated from an Original Manuscript", Oriental Collections, 2, II (1798) , s. 160-173; 2, III (1798) , s. 228-256.
- 226- _____, "Story from the Arabian Nights, Literally Translated", Oriental Collections, 2, IV (1798) , s. 349-367.
- 227- Segert, S., "Zu den Altorientalischen Motiven in 'Tausend und einer Nacht' ", Archiv Orientální, 31 (1963) , s. 630-634.
- 228- Settârî, Celâl, "Mukaddime'î ber Hezâr u Yek Seb", Huner u Merdom, sy. 85 (1348 hs.) , s. 45-50.
- 229- _____, "Vâki'iyet-i Revânî der Hezâr u Yek Seb", Huner u Merdom, sy. 90 (1349 hs.) , s. 37-46.
- 230- Seyidoglu, Bilge, "Hikâye-i Seyfû'l-Mülûk'ün Üç Varyantı Üzerine Bir Deneme", Halk Kültürü, 1985/3-4, Yedinci ve Sekizinci Kitaplar, /stanbul 1986, s. 185-191.
- 231- Shaw, Sheila, "Early English Editions of the Arabian Nights: Their Value to 18th Century Literary Scholarship", The Muslim World, XLIX (1959) , s. 232-238.

- 232- Sheirich, R. M., “Beer-Hoffmann and the Arabian Nights with an Unpublished Translation”, *Harvard Library Bulletin*, 14 (1960) , s. 487-492.
- 233- “Sindbadnâme”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yay., /stanbul 1998, VIII, 21.
- 234- Sorgun, Hüseyin, “ ‘Sehrazat Anlat’ı ve Kurtuldu”, *Zaman*, 18 Kasım 1997, s. 13.
- 235- Sprengling, M., “The Arabian Nights Stone of the Oriental Institute”, *American Journal of Semitic Languages and Literatures*, 51 (1935-36) , s. 217-232.
- 236- “The Story of Parizade in the Arabian Tales”, *The Gentleman’s Magazine*, 24 (1754) , s. 222-223.
- 237- “Supplement to the ‘Arabian Nights’ ”, *Asiatic Journal*, new series, 33 (1840) , s. 56-62, 130-138.
- 238- Sefîk Cebri, “Dirâse Havle Kitâbı Elf Leyle ve Leyle”, *Mecelletü Mecma‘ı’l-Lugati’l-’Arabiyye bi-Dimask*, 47. Fas. (1972) .
- 239- Sentürk, Ahmet Atillâ, “Binbir Gece Masallarının Türk Edebiyatındaki İzleri” (Traces des Contes des Mille et une Nuits dans la Littérature Ottomane) , *Fransız Anadolu Tetkikleri Enstitüsü 1001 Gece Masalları Sempozyumu*, /stanbul, 10-11 Mayıs 1988.
- 240- Sesen, Ramazan, “Binbir Gece Masallarının /stanbul Kütüphanelerindeki Yazmalarıyla Basma Nüshalarının Mukayesesi”, Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu’na Armagan, /stanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., /stanbul 1991, s. 569-590.
- 241- Tauer, F., “Einige Randglossen zu Tausendundeiner Nacht”, *Acta Universitatis Carolinae, Philologica*, I (1960) , *Orientalia Pragensia*, I, s. 13-22.
- 242- _____, “Binbir Gece Masallarının Az Tanınan ve Basılmamış Hikâyeleri”, çev. Ahmed Subhi Furat, *SM*, VI (1966) , s. 1-10.
- 243- Tekin, Gönül A., “Seyfelmülük ve Bediülcemâl Hikâyesinde Eski Yakınoğu Kültüründen Kalma Unsurlar Hakkında”, *Journal of Turkish Studies= Türklük Bilgisi Araştırmaları*, vol. 9 (1985) , s. 277-300.
- 244- _____, “XVI. Yüzyıl Çagatay Sairi Meclisî’nin Seyfelmülük Adlı Mesnevîsi Hakkında”, *Journal of Turkish Studies= Türklük Bilgisi Araştırmaları*, *Essays Presented to Halil /nalcık*, vol. 11 (1987) , s. 123-132.
- 245- Tekin, Sinasi, “Binbir Gece’nin İlk Türkçe Tercümelere ve Bu Hikâyelerdeki Gazeller Üzerine”, *Türk Dilleri Araştırmaları*, c. 3 (1993) , s. 239-255.

- 246- _____, “Elf Leyle’nin 17. Yüzyıl Osmanlıcası Nasıl Yayumlanmalı? Bu Metin ne Kadar Müstehcen?”, *Tarih ve Toplum*, sy. 208 (Nisan 2001) , s. 77-80.
- 247- Thierry, Ed.-Cherbonneau, Aug., “Les Mille et une Nuits, Inédites: Aventures de Maarouf l’Audacieux”, *Revue de l’Orient*, n. s., 9 (1859) , s. 231-242, 370-388; 10 (1859) , s. 432-443, 521-535.
- 248- Torrens, H., “Remarks on Schlegel’s Objections to the Restored Editions of the Alif Leilah, or Arabian Nights’ Entertainments”, *JAS Bengal*, 6, I (1837) , s. 161-168.
- 249- _____, “The Alif Leilah, or Arabian Nights’ Entertainments; Observations on M. Schlegel’s Objections to the Restored Editions”, *Asiatic Journal*, new series, 25 (1838) , s. 72-77.
- 250- Torrey, C. C., “ The Newly Discovered Arabic Text of ‘Ali Baba and the Forty Thieves’ ”, *JRAS*, 1911, s. 221-229.
- 251- Ulutürk, Veli, “Binbir Gece”, *DCA*, VI, 180-181.
- 252- “Various Remarks on the Arabian Nights”, by M. N., *The Gentleman’s Magazine*, 68, I (1798) , s. 304-305.
- 253- Varsy, G., “Anecdote des Croisades”, *Journal Asiatique*, 4. seri, 16 (1850) , s. 75-92.
- 254- Vazquez Ruiz, J., “Una Nueva Versim Árabe del Cuento de la Doncella Teodor”, *Miscelanea de Estudios Árabes y Hebraicos*, I (1952) , s. 149-153.
- 255- Vikentiev, V., “La Première Histoire de Setné Khamouas et Quelques Contes Apparentés”, *Bulletin de l’Institut Égyptien (d’Égypte)* , 29 (1948) , s. 301-318.
- 256- _____, “Le Dernier Conte de Shahrazade (“Le Conte de Ma’rouf”) et ses Sources Anciennes”, *Bulletin of the Faculty of Arts, Cairo University*, 16/II (1954) , s. 75-99.
- 257- _____, “Le Dernier Conte de Shahrazade (“Le Conte de Marouf”) et ses Sources Anciennes”, *Bulletin of the Faculty of Arts, Cairo University*, 17/I (1955) , s. 111-166.
- 258- Walckenaer, M., “Analyse Géographique des Voyages de Sind-Bad le Marin”, *Nouvelles Annales de Voyages et des Science Géographiques*, 53 (1832) , s.5-26.
- 259- Walters, Jennifer R., “Michel Butor and the Thousand and One Nights”, *Neophilologus*, 59 (1975) .
- 260- Walther, Wiebke, “Hezâr u Yek Seb ve Efsânehâ-yi Îrânî”, trc. Keykâvusi Cihândârî, *Âyende*, 14 (1367 hs.) , s. 334-345.

261- _____, “Das Bild der Frau in Tausendundeine Nacht”, Hallesche Beiträge zur Orientwissenschaft, 4 (1982) .

262- Wickens, G. M., “Arabian Nights”, Encyclopedia International, New York 1968, I, 508.

263- _____, “Arabian Nights”, The Encyclopedia Americana, U. S. A., 1970, II, 164.

264- Zetterstéen, K. V., “En ny Svensk Öfversättning af Tusen och en Nat”, Le Monde Oriental, 12 (1918) , s. 124-148.

265- Zotenberg, H., “L’Histoire de Gal‘ad et Schîmâs”, Journal Asiatique, 8. seri, 7 (1886) , s. 97-123.

266- _____, “Notice sur Quelques Manuscrits de Mille et une Nuits et la Traduction de Galland”, Notice et Extraits des Mss. de la BN, 28, I (1887) , s. 167-320.

Tülüncü’nün Binbir Gece Masalları hakkındaki virdiği çalışmalar yukarıdakilerdir. (Tülüncü 2004: 6-50) .

Ayrıca, Atiye Nazlı hazırladığı doktora tezinde bazı çalışmalara değinmiştir onlardan bazıları aşağıda gösterilecektir.

YABANCI ESERLER

1. *Alaeddin and the Enchanted Lamp, Zein ul Asnam and the Ing of The Jinn* (Bu hikâye daha sonra keşfedilen Arapça bir metinden John Payne tarafından çevrilmiştir) (çev. John Payne) , The Villon Cemiyeti için Private Subscription tarafından özel olarak dağıtılmak üzere Londra’da 1889’da yayımlandı.

2. *Arabian Nights (Binbir Gece)* , Bancroft Books, Londra, 1973.

3. *Arabian Nights: Four Tales from A Thousand and One Nights) (Binbir Gecedeki Dört Masal)* , Marc Chagall’ın litografileriyle, Prestel, Münih, 1988.

4. *Arabian Nights’ Entertainments (Binbir Gece Masalları)* , Oxford University Press, Oxford, 1995.

5. *Die Erzählungen aus den tausendundein Nachten*, Frankfurt am Main: Insel-Verlag, 1976.

6. *Scheherezade: Tales From the Thousand and One Nights (Şehrazad: Binbir Gece’den Masallar)* (çev. A.J. Arberry) , The New American Library, New York, 1955.

7. *Stories from The Thousand and One Nights (Binbir Gece'den Masallar)* , (çev. Edward William Lane) , P. F. Collier & Son, New York, 1909.
8. *Tales from the Arabic of The Breslau and Calcutta (1814-18) editions of the Book of the Thousand Nights and One Night not occurring in the other printed texts of the work, first done into English by John Payne in three volumes (Binbir Gece Kitabı'nın 1814-18 Breslau ve Kalküta baskılarından seçilen ve diğer kitaplarda bulunmayan masalların İngilizceye yapılan ilk çevirileri, üç cilt)* (çev. John Payne) , The Villon Cemiyeti için Private Subscription tarafından özel olarak dağıtılmak üzere Londra'da 1884'te yayınlandı.
9. *Tales from The Thousand and One Nights (Binbir Gece'den Masallar)* (çev. N.J. Dawood) , Penguin Books, Middlesex, 1973.
10. *Tales from The Thousand and One Nights (Binbir Gece'den Masallar)* (çev. N.J. Dawood) , Penguin Books, Middlesex, 1980.
11. *The Arabian Nights (Selected Stories) (Binbir Gece: Seçme Masallar)* (edit. Rose Yeatman Woolf, Harry G. Theaker) , Rapael Tuck & Sons: Londra, Paris ve New York.
12. *The Arabian Nights: Tales of Wonder and Magnificance (Binbir Gece: Mucize ve İhtişam Masalları)* (yay. hzl. Padriac Colum) (res. Eric Pepe) , The Macmillan Company, New York, 1947.
13. *The Arabian Nights' Entertainment or The Book of A Thousand Nights and A Night (Binbir Gece Masalları)* (çev. Richard F. Burton) The Modern Library, New York, 1932.
14. *The Book of Thousand and One Nights (Binbir Gece Kitabı)* (çev. Richard F. Burton) , Heritage Press, New York, 1934.
15. *The Book of Thousand Nights and One Night (Binbir Gece Kitabı)* (çev. Powys Mathers.) , Routledge & Kegan Paul, Londra ve New York, 1989.
16. *The Books of The Thousand Nights and One Night (Binbir Gece Masalları Kitabı: Arapça'dan İngilizce'ye ilk eksiksiz çeviri)* (çev. John Payne) , The Villon Cemiyeti için Private Subscription tarafından özel olarak dağıtılmak üzere Londra'da 1882'de yayınlandı.
17. *The Thousand and One Nights, (Binbir Gece)* (çev. N.J. Dawood) , Penguin Books, Middlesex, 1954.

BİNBİR GECE MASALLARI'NDAN İLHAM ALAN (1985-2000) ARASINDA YAYUMLANAN YABANCI ESERLER

1. Jack Marshall, *Arabian Nights: Poems (Binbir Gece: Şiirler)* , Coffee House Press, Minneapolis, 1986.
2. Najib Mahfuz, *Arabian Nights and Days (Binbir Gece ve Gündüz)* , Doubleday, New York, 1995.
3. Susan Shwartz, *Arabesques (Doğu Öyküleri)* , Avon Books, New York, 1989
4. *The Garden of Joys: An Anthology of Oriental Anecdotes, Fables and Proverbs (Zevklerin Bahçesi: Doğu Fıkraları, Masalları ve Meselleri Antolojisi)* (çev. Henry Cattan) , Saqi Books, Londra, 2000.

BİNBİR GECE MASALLARI ÜZERİNE YAPILAN İNCELEMELER

1. Daniel Beaumont, *Slave of Desire: Sex, Love, and Death in The 1001 Nights (Arzunun Kölesi: Binbir Gece Masalları'nda Cinsellik, Aşk ve Ölüm)* , Fairleigh Dickinson University Press, Londra, 2002
2. Edward William Lane, *Arab Society in the Time of The Thousand and One Nights , (Binbir Gece Masalları'nın Anlatıldığı Dönemde Arap Toplumu)* , Dover Publications, New York, 2004.
3. Eva Sallis, *Sheherazade Through The Looking Glass: The Metamorphosis of The Thousand and One Nights (Aynadaki Şehrazad: Binbir Gece Masalları'nın Değişimi)* , Curzon Press, Richmond, 1999.
4. Ferial J. Ghazoul, *Nocturnal Poetics: The Arabian Nights in Comparative Context (Gece Anlatılarının Poetikası: Karşılaştırmalı Bağlamda Binbir Gece Masalları)* , The American University in Cairo Press, Kahire, 1996.
5. *New Perspectives on Arabian Nights (Farklı Bakış Açılarında Binbir Gece Masalları)* (edit. Wen-chin Ouyang ve Geert Jan van Gelder) , Routledge, Londra, 2005.
6. Robert Irwin, *The Arabian Nights (Binbir Gece Masalları)* , Tauris Parke Paperbacks, New York, 2005.
7. Ros Ballaster, *Fabulous Orient: fictions of the East in England 1662-1785 (Efsanevi Doğu: 1662-1785 Yılları arasında İngiltere'deki Doğu Öyküleri)* , Oxford University Press, Oxford, 2007.

8. Sandra Naddaff, *Arabesque: Narrative Structure and the Aesthetics of Repetition in 1001 Nights (Arabesk: Binbir Gece Masalları'nda Anlatı Yapısı ve Tekrarı Estetiği)*, Northwestern University Press, Illinois, 1991.
9. *The Arabian Nights in English Literature (İngiliz Edebiyatı'nda Binbir Gece Masalları)* (edit. Peter L. Caracciolo), Macmillan Press, Londra, 1988.
10. *The Arabian Nights in Transnational Perspective (Uluslararası Bir Bakış Açısından Binbir Gece Masalları)* (edit. Ulrich Marzolph), Wayne State University Press, Detroit, 2007.
11. *The Arabian Nights Reader (Binbir Gece Makaleleri Seçkisi)* (edit. Ulrich Marzolph), Wayne State University Press, Detroit, 2006
12. *The Thousand and One Nights in Arabic Literature and Society (Arap Edebiyatında ve Toplumunda Binbir Gece Masalları)* (edit. Richard C. Hovannisian ve Georges Sabagh), Cambridge University Press, Cambridge, 1997.

TÜRKÇE ESERLER

1. *1001 Gece Masalları* (çev. Selâmi Münir Yurdatap), Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1949.
2. *1001 Gece Masalları* (çev. Raif Karadağ), Ak Kitabevi, İstanbul, 1961.
3. *Bin Bir Gece Masalları* (çev. İlhan Eti), Engin Yayıncılık, İstanbul, 1989.
4. *Bin Bir Gece Masalları: Dördüncü Kitap*, Resimli Ay Matbaası Türk Limited Şirketi, İstanbul, 1928
5. *Binbir Gece Masalları* (çev. Âlim Şerif Onaran), Afa Yayıncılık, İstanbul, 1992.
6. *Binbir Gece Masalları* (çev. Âlim Şerif Onaran), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2001
7. *Binbir Gece Masalları* (çev. Ferid Namık Hansoy), İşbankası Yayınları, İstanbul, 2008.
8. *Binbir Gece Masalları* (çev. Selami Münir Yurdatap), Elips Kitap, İstanbul, 2007.
9. *Binbir Gece Masalları* (yay. hzl. Suat Taşer), Emek Basım-Yayumevi, Ankara, 1957.
10. *Elfü'n-nehar ve'n-Nehar* (Fransızca'dan çev.: Mustafa Hami, Ali Raşid, Ahmed Şakir ve Said Fehmi), 1873 (Sanat Kitabevi'nden geldi)
11. *En Güzel 1001 Gece Masalları* (der. Arnica Esterl) (çev. Gül Kızılca Yürür) (res. Olga Dugina), Optimist Yayınları, İstanbul, 2007.

12. *Galland Bin Bir Gece Masalları* (Jorge Luis Borges önsözü ile ‘Kör Dilenci Abdullah’ın Hikâyesi’ (İspanyolca’dan çev. Ali Karabayram) , ‘Alaaddin’in Hikâyesi ya da Sihirli Lamba’ (Fransızca’dan çev. Hasan Fehmi Nemli) , Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2004.

13. *Seçme 1001 Gece Masallar* (çev. Atilla Tokatlı) , Deniz Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1992.

14. *Tercüme-i Elf Leyle ve Leyle* (çev. Ahmed Nazif) , İstanbul Matbaa-i Âmire

15. *Tercüme-i Elf Leyle ve Leyle* (çev. Ahmed Nazif) , İstanbul Matbaa-i Mekteb-i Sanayi. (Nazlı 2011: 53-59) . Bu iki araştırmacının çalışmalarını gösterdiğimiz de Binbir Gece Masalları’nın ne kadar geniş coğrafyaya yayıldığını görebiliyoruz. Bu da masal türünün, özellikle konumuz olan Binbir Gece Masalları’nın kültürel bir kaynaşma aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SES BİLGİSİ

I. ÜNLÜLER

A. ÜNLÜ DEĞİŞİMLERİ

Ünlü değişimleri. Türkçenin tarihî seyri içerisinde daha tam çözüme kavuşmuş bir konu değildir. Kelime kök, gövde ve eklerinde meydana gelen bu değişimler Eski Türkiye Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi döneminde daha da karmaşık bir hâl alır. Yazıya geçirilen birçok metnin dil incelemelerinde bu görülmektedir. Bugün anladığımız manada bir ölçünlü (standart) dilin var olmayışı, nüfus hareketleri, ağızların yazı diline tesiri, arkaik özelliklerin devam etmesi; ünlü değişimleri noktasında Eski Türkiye Türkçesi ve Osmanlı Türkçesini oldukça karmaşık hâle getirmiştir (Erdem 2007: 25) .

1. /e meselesi

Türkçede sesiz temel ünlünün dışında bir de kapalı e olarak isimlendirilen bir ses vardır. Bu ses e ile i arasında bir sesdir. Aslında e olup i'ye dönmüş vokaller ve bilhassa aslında i iken sonradan e'ye çevrilmiş bulunan vokaller bugün her bölgede kapalı e ile söylenmektedir (Ergin 2013: 57) .

Tarihi metin çalışmalarının tamamında tartışılan bu ses, Türklük bilimi araştırmacılarının bu sesin varlığı noktasında ikiye bölünmesine sebep olmuştur (Erdem 2007: 27) . Çünkü Eski Türkçe metinlerine baktığımızda sekiz temel ünlünün dışında kapalı e adını virdiğimiz ara ünlünün resmedilmeyişi, böyle bir sesin var olup olmadığı tartışmalara neden olmuştur.

a. Metinde “i” ile yazılıp bugün “e” ile telâffuz edilen kelimeler:

di-: “de-, söyle-” ifrît imdi ben sizi birbirüñiz ile müttefik olduğunızı bildum *diyerek* 24a/12, Anı açup görmeyelüm didükde 124a/1, Sen ne itdüñ *didüklerinde* deñizi nüş idecegüm Sen ne itdüñ *didüklerinde* deñizi nüş idecegüm 426b/1, Şehrazād kelāma ağaz idüb *dîr* ki 613b/7.

gice: “gece” yarınki *gice* yine hikāye iderüm diyince 6b/7, çıkmayız diyüb aḥşāma kadar oturdılar *gice* olduğda kimse anları görmemek için 509a/17-18.

girü: “geri” şādıkuñ derünü bir vesile ile nefret iderse *girü* dönmesi ğāyet ‘asīrdir 104a/24-25, ve destiyi alup çarşuya getürdisede müşterisi düşmeyüb hānesine *girü* dönüb 264a/23.

ir-: “er-, ulaş” maṭl’a olmaya ve maḥal maḥşūda *irdiğimizde* 179b/5, derecelere *irdirdi* didükde 299a/9, götürdim ol māl ile seni maṭlūbuña *irdirmek* için şarf iderüm 486b/22.

iriş-: “eriş-, yetiş” ol birü rakş itmege başlayup şafā ve şadālaru nihāyete *irişüb* 19a/11, şāhı yanuna aḥzār ve islāma da’vet itmekle hidāyet ḥaḥḥ *irişsün* 487b/8.

irte-: ol gün ḳalup *irtesi* gün çıkup gitdi 408a/23, birgün ḳadar ṭalğalar arasında ḳalup *irtesi* gün bir sefineye rāst gelüb 481b/23.

vir-: “ver-” alup ol eşyāyı merḳūme *virüb* 264a/27, pederümüz bizi ḳocaya *vimekden* ḳızḳanup ba’id yere bizi iskān itmek merām itmekle 545a/3-4.

yi-: “ye-” aḥşām ta’āmı *yidükden* şoñra 473b/18.

yidi: “yedi” olup *yidmci* gün 113b/7.

yir-: “yer” bulamıyorum ve *yiryüzini* bu güne degün görmedüm 13b/29, ḳolına varduḳda *yire* düşüp teslim-i ruḥ eyledi 105b/9, Ba’zı hāşibetlere binā’ anı dā’imā olduğı *yire* alurdi 212a/1.

b. Metinde “e” ile yazılıp bugün “i” ile telâffuz edilen kelimeler:

eyü<edgü: “iyi” bir çāre bulmadugumdan pek *eyü* iyüb rüy-ı rızā gösterdiğimde 30a/29-30, ricā itmege başladı ve seniñ oğluñ *eyü* olmasını ve ḥastalıḳdan şifā bulmasını murad ider 211a/27-28.

ç. Metinde, hem “i” hem de “e” ile yazılan ve bugün “e” sesi tercih edilen kelimeler:

Metnin harekesiz olmasından dolayı konuyla ilgili herhangi bir ipucu elde edmiyoruz.

2.ö>e Değişimi

eyle<”öyle<o+ile<ol+ile: örneklerine rastlanmamıştır.

3.e>ü Değişimi

ziyāfet ve halka haber *göndürüp* 249b/5, gece zarfında vuķū’ bulan kelāmı *göndereñ* 283a/6.

4.o/u ve ö/ü Meselesi

Dar-yuvarlak ünlülü (u/ü) olarak tespit edilen bazı kelimeler: bulmuşdur 141b/28, bürünüp 335b/9, uyandukda 471a/28, üzerine 590b/13.

Geniş-yuvarlak ünlülü (o/ü) olarak tespit edilen bazı kelimeler: dönüp 7b/13 bozarlar 117b/28, çok 262b/23, koyundan 588a/25.

5.u>ı, ü>i ve u>i Değişmesi

içün< “uçun” muhasebe görmek *içün* olduğu şehirden çıkup 5b/17, tezkere yazmak *içün* içerüye girdükde 262a/10, iki mäh tolandı bir dere olup *içünde* esebe süvār olmuş ‘asker 342a/4, ve ziyāde dārb idüb sarāy *içünde* bir maḥālde ḥabs eyledi 445b/9-10, ‘ibādet *içün* inḳiṭā’ itdümçün sizüñ 561b/13

bit< “büt” ḥatun olmağla ekşeriyātır *bitmemek*de olup 28b/14, bir ırmağ kenarında *bitmiş* bir ağacıñ üzerine ḳonup 154b/30.

6.u>a Değişmesi

uyan< “odun-” olup güneşüñ ḥarāreti beni *uyandırdı* 127a/11, oğuşdurarak nevm itdügümde beni *uyandırmayup* ikindiye ḳadar bıraḳdı 127b/25, siz aña tenbiye itdüniz ki benüm ile laḳırdı itsün her ne ḳadar *uyandırayum* didüm ise de 176a/13, Bedir Bāsım *uyandukda* melike lāzb ye döşeginde olmadugunı görüp telāş itdi 527b/25.

7. ı>a Değişmesi

ağaç< “yığaç,ığaç” diyerek *ağaçtan* nüzul ve ḳabri küşād idüp 75b/23, ḳaziye zamanında esebden nezvil ve *ağaçlar* arasından tecessüs iderek 82a/2, bağçeye gitdi ve bir *ağaç* altında 413b/11, omuzuna ḳaldırıp *ağaçlara* ulaştırır 601a/14

ağla-< “yığla-” Emānet eyleyüb *ağlayarak* yine ol ağacın altına rücu’ idüb 5b/28, ma’iyetiyle alup *ağlayarak* pederinüñ hâkpâyına vardılar 200a/9-10, cümlesi *ağlamağa* başladılar 343b/9.

B.UZUN ÜNLÜLER

Uzun ünlüler, Türkoloğinin en fazla tartışılan meseleri arasındadır. Türkçede birincil uzun ünlüler, ilk defa Yakutça üzerine yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkmıştır (Erdem 2007:39) . İlk olarak Böthligk tarafından yazılan Yakutça gramerinde uzun ünlüler ortaya konulmaktadır. (T.Tekin 1995:9) . Türklük bilimi araştırmacıları birincil uzun ünlüler konusunda ikiye bölünmüş durumdadır. Radloof. Grönbeck gibi bazı uzmanlar. esas itibariyle birincil uzunlukları kabul etmemekte, tek heceli uzun kelimelerin bile, menşede herhangi bir hece kaynaşması olayına bağlanabileceğini ileri sürmektedirler. Buna karşı Liğeti, Räsänen, Jarring gibi diğer bazı Türk dil bilimcileri de bu görüşe katılmayarak, Türk lehçelerindeki uzunlukların tetabuk etmemesi tesadüfî veya sapma istikametinde teşekkül etmiş bir hadise saymayıp, bunların ortak bir köke bağlanabileceği kanaatindiderler (Korkmaz 1953: 198) .

Netice itibariyle Türkçede uzun ünlülerin varlığı, bazı araştırmacılar tarafından henüz yanıtlanmamış bir durumdadır. Uzun ünlüler sadece Arapça ve Farsça kelimelerde bulunmaktadır.

C.ÜNLÜ TÜREMESİ

1.Başta Ünlü Türemesi: Türkçede kelime başında bulunmayan “l,r,ş” seslerinden önce ünlü türemesi görülür.

işkence< “F. şikence” cama şuy cariyesine itdüğü *işkenceye* pişmeyān olduğu gibi 418a/5.

2.Kelime İçinde Ünlü Türemesi: Alıntı kelimelerde iç seste ünlü türemesi çok rastlanan bir ses olayıdır. Türkçede yan yana bulunması mümkün olmayan ve yan yana bulunması hâlinde telâffuzda zorluk çekilen yabancı kökenli kelimelerde ünlü türemesi görülmektedir (Erdem 2007: 41) : şükür 40b/15, (A. şükr) pādşahuñ (45a/5) , (F. pād-şeh) .

Ç.ÜNLÜ DÜŞMESİ

Türkçede kelime başında ünlü düşmesi çok rastlanmayan bir olaydır. Metinde kelimeler inCülendiğinde önses ünlü düşmesinin örneği bulunamamıştır.

İkiden fazla heceli gramer birliklerinde sonunda konsonant olmayan orta hece vokalinin çok defa düştüğü görülür.

ayrıl-: ayrıldukda 13a/16.

beñize: beñzer 30a/18.

biribiri: birbirimize 375a/20, birbirine 521b/3.

boyun: boynuna 11b/4, boynı 321b/18.

burun: burnuna 15b/18, burnuma 551b/2.

buyur-: buyruñ 555b/ 12.

eyit-: eytdiler 10a/9, eytdi 287a/16.

göñül: göñlüñde 291b/28.

ile: hasebiyle 6a/18, niyetiyle 427a/16.

içün: ihtiyār çün 6b/14, haqqıçün 221b/13.

ķarın: ķarını 41a/22, ķarınını 641b/21.

oğul: oğlı 119a/20, oğlum 387b/16.

oyuna-: oynar19a/12, oynamuş 555a/13.

uyuķu: uyķu 12a/19 uyķuda 409a/6.

üzere: üzre 13a/9, üzreyiz 113b/17.

“i-” Fiiliyle Yapılan Şekiller

“i-” fiili kimi zaman bitiştiği kelimeye ekleşip düşmektedir. Ancak metindeki kelimelere bakıldığında bu “i-“ fiilinin kendüni koruduğu görülmektedir: iderken 9b/8, ırurken 335b/19, otururken 483a/4, dirken 485b/7

D. BİRLEŞME/KAYNAŞMA

Türkçede iki ünlü yan yana gelmez. Kelime köklerinde iki ünlü yan yana bulunamayacağı için sonu ünlüyle biten bir kelime, başı ünlüyle başlayan bir kelimeyle birleştiğinde ünlülerden biri düşer ve kaynaşma olur. Bu karşılaşmanın ağızlarda çokça meydana geldiğini ve sonuçta uzun ünlülerin ortaya çıktığını görmekteyiz (Erdem 2007: 43) .

ancaķ<anca+oķ: yoķdur *ancaķ* 7b/15, değıldir *ancaķ* 135b/29.

böyle<bu+öyle: bu âdem *böyle* 136a/26, hakkında *böyle* 454b/20.

kimse<kim+ise: yollamağla giden *kimse* 45a/6, senden ğayrı *kimse* 444a/5.

niçün<ne+içün: efendüm *niçün* böyle söylersin 55a/14, sen *niçün* ağlıyorsun 264a/8.

nere<ne+ara: *nere*de 24b/23, *nereye* 651a/22.

nerden<nerden<ne+aradan: saña *nerden* geldi 33a/15, ve *nerden* geldüñ 306a/22.

ora<ol+ara: ilelebet *orada* maħbūs tūr 10b/3, gelmekle *oraya* vuşul bulduklarında 405a/28.

şimdi<şu+imdi: *şimdi* bāb olañ faşıl şānīsini 97a/10, *şimdi* sen benden emīn 352a/8.

şol<şu+ol: Şehrazād *şol* seniñ hikāyeleriñ 361b/5, Allah için *şol* cāriye kimüñ kerīmesidür 486b/15.

şöyle<şu+öyle: bunuñ ‘ilācı *şöyle* olur ki 183a/5, seniñ ğayālūñe *şöyle* yațağma girüb uyumak 492a/5,

yoksa<yok+ise: bu ā’deti ne vaķit öğrendi yoksa ⁽⁷⁾ sen aña izin mi virdüñ 195b/6-7.

E. ÜNLÜ UYUMU

1. İncelik-Kalınlık Uyumu

a. **-ki: Aitlik Eki:** Bu ek Türküye Türkçesindeki gibi uyum dışı kullanılmıştır: oțadan oțaya girüb çıkarsıñuz soñraki oțaya 60b/16,

b. **-ken Zarf-Fiil Eki:** Bu ek kalın sıradan ünlülere sahip kelimelere getirildiğinde bile uyum dışı kalan eklerdendir: merķümān yine yumurțlayup tenhā otururken nā-ğāh ma’hūd yılan gelüb 596b/23, emīn kalduguna ğamd ve şükr idüb otururken 599a/27.

c. **-daş: İsimden İsim Yapım Eki:** Bu ek Türkçede eskiden beri kullanılan, sahası çok geniş olmamakla beraber bir tip isim yapmakta işlekliliğini daima muhafaza eden ve örnekleri son zamanlarda artmuş bulunan bir yapım ekidir. Başlıca fonksiyonları eşlik, ortaklık ve mensubiyet, bağıllık ifāde eden isimler yapmaktır (Ergin 2013: 167) : baba bir olarak üç kārındaş idik 7a/14, arķadaş senden ricā iderüm ki valideme varup 156a/24, idük didi ben ey kārındaş 389b/3, ey kārındaş 573b/17.

Dahi kelimesi de kalınlık incelik uyumuna uyup dahı şeklinde geçmektedir.

dahı: bunlar yine sefer-i ticāretr niyet ve beni *dahı* d’avet itmüşler 7b/4, girüb ve nā’meyi *dahı* ğayet itdügümüzde 150a/6, aħvālınden suāl ol *dahı* kşşasını naķl ve irād 356b/19, itdükde anlar *dahı* derünlerinde merķüz olan 523b/2.

2.Düzlük- Yuvarlaklık Uyumu

a.Kelimelerde Yuvarlaklaşma

Eski Türkçe ve Standart Türkiye Türkçesinde düz ünlü taşıyan bazı kelimeler Eski Türkiye Türkçesinde Yuvarlak ünlüye sahiptir. Bu durum Eski Türkiye Türkçesinin en önemli hususiyetlerinden birisidir.

1.-g, -ğ Seslerinin Düşmesi Sebebiyle: Eski Türkçede kelime sonundaki “-g” ve “-ğ” ler, Batı Türkçesinin (Oğuzcanın) başlarından itibaren düşmeye başlamışlardır. Bu ünsüzler düşerken umumiyetle kendülerinden önceki ünsüzü yuvarlaklaştırmışlardır (Erdem 2007:45) .

/-g/ ve /-ğ/ ünsüzleri düştükten sonra ilk aşamada kendülerinden önceki ünlüyü uzattıkları ve uyumun kuvvetlenmesi sebebiyle yuvarlaklık izlerinin kaybolduğunu savunan Türk bilimcilerinden bahsedilebileceği gibi (Erdem2007:46) , bu ses olayının düşmekten öte bir kaynaşma niteliği taşıdığını ve böylece *kapu*, *kamu*, *sevü* gibi yuvarlak ünlü taşıyan kelimelerde yuvarlaklaşma olayına /-g/ve /-ğ/ seslerinin düşmesi kadar hece başındaki dudak ünsüzlerinin de sebep olduğunu iddia eden Türkologlar vardır (Timurtaş 1994:28) .

kapu<kapıg: itdüm ise de *kapudan* çıkamadım 23a/28, sür’atle üzerine *kapuyı* bend 161b/13, gelüp *kapuyı* açdukdā 260b/28, ihsandur diyüb *kapuyı* üzerine *kapadup* 489a/4.

ayrı<ayru<adırg: tezvic idüb bir **ayrıca** kayığa sivār 7b/20, ben ehlumden **ayrıl**amam 181a/4, altün lakin ve **ayrık** irsāl itdi didükde 208a/23.

şarı<şaru<şarıg: mahtālanuñ rengi *şarı* ve gözleri ağlamakdan 131a/21, kırmızı ve *şarı* ve penbe 615b/6.

acı<acıg: şudur ki sen ğaflet ile *acı* bir ādemsin 126b/20, ve ağzına *acı* gelmekle 579a/24.

diri<tirig: urayum diri ken gördi 44a/21, Ben eger anlar diri olmuş olaydılar 299b/1.

2.Dudak Ünsüzleri Sebebiyle: Dudak ünsüzleri olan “b,m,p,v” tesiriyle yuvarlak ünlü taşıyan kelimeler şunlardır:

temür<temir: *temür* zincirler 83a/26, ol bıçak ve *temür* parçasını 127b/13.

3. Yapım Eklerindeki Yuvarlak Ünlü Sebebiyle Yuvarlak Ünlü Taşıyan Kelimeler:

a.-uğ, -ük: Eki ile

bölük: “kısım,grup” ırmüş dört bölük sacı olup 173b/27, iki bölük olup ‘askerüñ 394a/26.

delük: “delik” Bedeni yirmi dört delük ile yaralı olup 462a/2.

b. -ğaru, -ğeri Eki İle:

içerü: “içeri” kapunuñ halkasını yavaş yavaş çalmuş ise de *içerüden* bir cevāb zühür itmemele 15a/4, işidüb haremdeñ çıkıdı ve ‘acūzenüñ kelāmından gülüb *içerüye* aldı 194a/29, nefsinı beden üzerinden *içerü* atdı 395b/4.

ilerü “ileri”: za‘mile *ilerüye* ‘azīmet iderek gördüğü şey’üñ yanuna vardıkda 15a/2, rāhatda kaldılar fāmā Yahüdi çün ki *ilerüs*inde Qadılarıñ fevtiyle habişhāneden azād 578b/18.

yukaru: “yukarı”: ağacıñ *yukarusına* nazar eyledükde 11b/23, senā iderek *yukaruya* aldı 416b/4.

4. Bir Sebebe Bağlı Olmadan Yuvarlak Ünlü Taşıyan Kelimeler:

altün “altın”: biñ *altün* 7b/2, bulunmamağla *altün* temarnalı oqlardan 219a/1.

berü: “beri”: sekiz yüz seneden *berü* mahbūs kaldum 13b/28, Qadimden *berü* anlara hidmet idüb alış veriş bahanesiyle girüb çıkardı 167b/1.

delü: “deli”: bir *delük*anlu 536a/1.

hatun “kadın”: gördükde ey *hatun* Mısır ülkesinde 35b/21, çevirmediyse de *hatun* vuşālına 154b/1.

karşu: “karşı”: Müntezir kaldı ve *karşulamak* çün dahı ilerüye bir miqdār çekilüb 87a/1, Başladı ve *karşu* turmağa mecāl bulmayup 443a/1.

kendü: “kendü”: tertīb ve *kendüsi* 249a/30, Gördükde bi incü tesbihi *kendüsi* vezire hibe itmüşidi 410a/1.

girü: “geri”: bir vesile ile nefret iderse *girü* dönmesi 104a/24, müşterisi düşmeyüp hānesine *girü* dönüp 264a/23.

b. Eklerde Yuvarlaklaşma

1.Ünlüsü Aslında Yuvarlak Olanlar

-up, -üp; -uban, -üben; -ubanı, -übeni: Zarf-Fiil Ekleri:

-up, -üp: olup 44a/7, varup 127b/7, giyüp 287b/12, görüp 557a/19.

-duq, -dük: Sıfat –Fiil Eki: itdüğüñüz 14a/15, oldugunı 85b/4, bulduqda 290b/14, turduqlarını 557b/29.

-dur-, -dür-: Faktitif Eki: *gez dürdi* 53a/24, *it dürdi* 308b/11, *şaldurdı* 340b/1, *karışdurdı* 602a/21.

-ur-, -ür-: Faktitif Eki: *oturdı* 14a/25, *otururdı* 163a/18, *geçinürdi* 294a/13, *geçürdi* 446a/20.

Emir 3. Şahıs Ekleri:

-sun-, -sün; *olsun* 6b/29, *vir sün* 232b/20, *gelsün* 452b/15, *buyursun* 456a/13.

-sunlar, -sünler: *bulsunlar* 26b/10, *qalsunlar* 183a/24, *itsünler* 405b/27, *beklesünler* 647a/18.

-dur-, -dür-: Bildirme Eki: *yokdur* 7a/1, *iftirādur* 213b/3, *‘ibāretdür* 313a/12, *kimdür* 472a/8.

-ku-, -kü: Fiilden İsim Yapma Eki: *uyku* 12a/19, *korqudan* 408a/17.

2. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Olanlar

İyelik 1. Şahıs Ekleri

-(u) m, -(ü) m: *oğlum* 5b/21, *malum* 231a/2, *gözüm* 232b/24, *mevtüm* 323a/9.

-(u) muz, -(ü) müz: *bağçemiz* 210/25, *acıımız* 352/25, *günümüzdür* 416/6

İyelik 2. Şahıs Ekleri:

-(u) n̄, -(ü) n̄; *vezirün* 53/9, *bedürün* 173/15, *merkümün* 250/27.

-(u) n̄uz, -(ü) n̄üz: *mizācünuz* 56/30 *quluñuz* 58/13, *hidmetünüz* 203/14, *müşāhedeñüz* 252/22

İlgi Hâli Ekleri:

-uñ, -üñ; *qıvvetü’l-kulübun* kışşasını 80a/16, *anun* 319a/27.

-nuñ, -nüñ: *gicenün* 96a/31, *ıkrānuñ* 95/17, *ğarınuñ* 319a/10.

İsimden İsim Yapma Ekleri:

-lu, -lü; *hayırlu* 97a/21, *tlsumlu* 217a/12, *yüklü* 222a/4, *renklü* 390b/8.

-suz, -süz: *fermānsuz* 20a/9, *hatun suz* 154a/30, *keyifstüz* 325a/19, *gümüşstüz* 565b/2.

-dum, -düm: Bilinen Geçmiş Zaman Eki: *turdum* 374a/11, *gösterürdüm* 576a/23.

-duñ, -düñ; Bilinen Geçmiş Zaman Ekleri: *oldun* 239a/29, *itdün* 506b/4,

-duñuz, -düñüz: *buyurduñuz* 68b/7, *maşşūduñuz* 339a/25, *gördüñüz* 641a/22.

-duq, -dük; Bilinen Geçmiş Zaman Eki: *başladuq* 7b/1, *oturduq* 170b/2, *düşdük* 356a/23, *bildük* 618b/12.

-uz, -üz: Çokluk Bildirme 1. Şahıs Eki: *rāzıyuz* 559a/18, *qullarıyuz* 596a/1

-alum, -elüm: Çokluk 1. Şahıs Emir Eki: *baçalum* 30b/16, *idelüm* 440a/1, *gelelüm* 617a/12.

-ur,-ür: Geniş Zaman Eki: *uyur* 35b/17, *konuşurlar* 79b/23, *aluram* 133b/24, *çaluram* 336b/19

-u, -ü: Zarf-Fiil Eki: *koyu* virmez 431a/4

-u, -ü: Fiilden İsim Yapma Eki: *ölüm* 9b/31, *korğusunda* 73a/16.

3. Düz Ünlü Taşıyan Ekler

-ı, -i: Yükleme Hâli Eki: *olduğunı* 185/30, *sarayı* 210/28, *ihrâcını* 211/29 *torbasını* 404/6

-sı, -si: İyelik Eki: *ortası* 28/30, *göğsü* 127/24, *validesü* 210/8

-mı, -mi: Soru Eki: *itmedi mi* 205a/23, *gitdi mi* 208a/13, *gitdi mi* 480b/3

-cı, -ci, -çı, -çi: İsimden İsim Yapma Eki: *ilçi* 81/12, *divârcı* 442/4, *nöbetçi* 483/21

-lık, -lik, -luk, -lük: İsimden İsim Yapma Eki: *düşmanlık* 11/24, *bayğunluk* 216/20, *güzellik* 220/7

-(ı) ncı, -(i) nci, -(ı) nçı, -(i) nçi: İsimden İsim Yapma Eki: *birinci* 248/24, *dördüncü* 397/16

-l-: Fiilden Fiil Yapma (pasiflik-meçhullük) Eki : *yarıl-* 260a/17, *şarıl-* 526b/5

-ş-: Fiilden Fiil (müşareket) Eki: *kalışduğda* 48b/19, *yetişdür* 256b/19.

-n-: Fiilden Fiil (dönüşlülük) Eki: *giyin-* 351b/13 *çalındı* 416a/9.

-dı, -di: Bilinen Geçmiş Zaman Eki: *başladı* 5b/19, *buldı* 324a/6, *didi* 444a/5, *virdi* 529a/8.

-muş, -muş: Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki: *yatmuşum* 12a/20, *kalmuşum* 12a/21, *çıkmuş* 29b/24, *olunmuşdur* 77a/2, *itmüşdür* 258b/12.

-sın, -sin: Teklik 2. Şahıs Bildirme Eki: *müstehâksın* 398a/2, *â'kılsin* 444b/19,

-sın, -sin: Teklik 2. Şahıs Eki: *getürirsin* 8b/4, *istâzımsin* 107a/26, *olamazsin* 277a/28, *iderssin* 465a/7.

-muş, -muş: Sıfat-Fiil Eki: *bitmüş* 154b/30, *yazılmış* 235b/19.

-ıcağ, -iceğ: Zarf- Fiil Eki: *şaklıcağ* 59b/1.

-ınca, -ince: (-ınça, -inçe) : Zarf Fiil Eki: *varınca* 6b/18, *açınca* 90a/26, *açınca* 240b/11.

II. ÜNSÜZLER

A. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

1. k>ğ Değişmesi:

a. Kelime Başında: *hatun* 31b/17, *hatun dan* 497b/2

b. Hece Başında: *dağı* 523b/2

c. Kelime ve Hece Sonunda Ünsüz Değişmesi: *ağşam* 475b/17.

2. k>g Değişmesi: *gibi* 6a/5, *gezerdi* 319b/15, *giyüp* 477a/19, *görüp* 498b/24.

3. g>v Değişmesi: *döger* 33a/19, *dögünüp* 248a/28, *sögüp* 575a/2

4. b>p Değişmesi: *bişmeyân* 261a/11, *bişürdügümüzü* 327a/29.

5. b>v Değişmesi: *vir-* “bir-“ 10a/20, *var-* “bar-“ 255a/5.

6. d>y Değişmesi: *ayır-<* “adır-“ 202b/2, *eyü<* “edgü” 30a/29, *koş<* “kod-“ 406b/2, *uyan<* “odun” 15b/19.

7. t>d Değişmesi: *dur-* 66a/6, *dört* 375b/21, *dile* 92a/6, *didi* 453a/22, *deve* 566a/22, *döşet* 301b/3.

B. ÜNSÜZ BENZEŞMESİ

1. İmlâsı Kalıplaşmış Ekler

a. **-dı, -di, -du, -dü:** Görülen Geçmiş Zaman Eki: *bırakdün* 70b/19, *itdün* 506b/4
düşdük 356a/23,
şatdüniz 132a/22.

b. **-duğ, -dük:** Sıfat Fiil Eki: *itdügini* 226a/26, *işitdüklerinde* 116b/29, bir örnekte rastlanmıştır. *tağıttuğdan* 112b/13

c. **-dur, -dür:** Fiilden Fiil Yapma Eki: *itdürdi* 177b/23, *yetişdür* 256b/19.

ç. **-da, -de:** Bulunma Hâli Eki: *dârü'l-helâқта* 292b/15, *şandukта* 550a/14

d. **-dan, -den:** Ayrılma Hâli Eki: *ağaçtan* 75b/23, *tarafтан* 110b/5, *kılıctan* 112a/9, *ıraktan* 153b/22.

e. **-dur, -dür: (-durur) Bildirme Eki:** *yoğtur* 88a/9, *çoğtur* 440b/14 *büyüktür* 404b/25.

2. Sedalılaştırma

Türkçede iki ünlü arasında kalan “p,ç,t,k,ğ” ünsüzleri, sedalılışarak “b,c,d,g,ğ” sesine dönüşmektedir. Metinde yer alan bazı örnekler şunlardır.

-k->-ğ-: *kazığa* 8b/30, *kayığa* 166b/5, *şoğağa* 169a/28, *ortaluğun* 383a/2.

-k->-g-: *itdügünü* 16b/11, *döşeğine* 17a/2, *ideceğini* 337a/12,

-t->-d-: işi *d*tip 15a/12, gi *d*erken 388b/1.

p>b Değişmesi: bişürüp 236b/7, hesabıyla 27b/15, ‘Arabı 33a/4, köbekler 44a/19, öbmege 335b/1, toblayup 62a/18, to *b* 250b/21, tobraç 578b/30

ç>c değişmesi: çağırmağa 559b/24, calınup 64b/6, cəkildükde 106b/17, cəvirüp 111b/26, cünkü 10a/21, ilci 199a/14.

b- Son Seste Sedalılışma: o *d* 230b/9, ar *d* 94b/13, be *g* 330b/20.

3. Sedasızlaşma

b>p değişmesi: paş 92b/2.

C. ÜNSÜZ TÜREMESİ

1. -y- v -n- Yardımcı Ünsüzler

a. -y-: ağzıyla 96b/12, i’ dāmıyla 111a/3, eliyle 437a/7, isteyüp 493a/17.

b. -n-: anlar 47b/30, yaşım 48a/1, tahtıma 109b/5 urduklarını 378b/19.

2. İkizleşme: bellü 257b/20.

Ç. ÜNSÜZ DÜŞMESİ

1. g/ğ Düşmesi: acı< “acığ” 126b/20, diri< “tirig” 98a/12, kapu< “kapığ” 321a/14, gerek< “kergek” 9a/22,

Bazı eklerin bünyesinde de “g” ve “ğ” sesleri düşmüştür. O ekler şunlardır.

-lu, -lü< “-lığ, -lig” İsimden İsim yapma eki: külliyätli 27b/15 bağılu 203b/6.

-ı, -i,< “-(ı)ğ, -i(ğ)” Yükleme Hâli Eki: oldugunı 185/30, sarayı 210/28, ihrâcını 211/29 torbasını 404/6.

-a, -e< “-ğa, -ge” Yaklaşma Hâli Eki: taşraya 78/2, saña 121/4, kapuya 168/6, yanuna 334/17

-aru, -erü< “-garu, -gerü” Yön Eki: içerü 130/29, ilerü 199/28.

-an, -en< “ğan, -gen” Sıfat-Fiil Eki: oturan 225a/16, giden 41b/24, olan 191a/12.

-ınca, -ince< “ğınca, -gince” Zarf-Fiil Eki: varınca 6b/18, açınca 90a/26, açınca 240b/11

2. Orta Hecede -l- Düşmesi: getir-< “keltür-“ 8b/4, otur-< “oltur” 26b/29.

3. y Düşmesi: ırak< “yırak” 219a/24, ağla< “yığla” 439a/11, ağaç< “yığaç” 413b/11.

D. ÜNSÜZ YER DEĞİŞTİRMESİ (GÖÇÜŞME) : Örneğine rastlanmamıştır.

E. HECE DÜŞMESİ: *yoğdur* 7a/1, *iftirādur* 213b/3, *‘ibāretdür* 313a/12, *kimdür* 472a/8. Şumden 91a/19.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ŞEKİL BİLGİSİ

(Morfoloji)

I. İSİM

A. ÇOKLUK EKİ

Eski Türkçeden bu yana kalıplaşmış –n ve –t çokluk ekleri dışında Türkçenin çokluk eki “-lar, -ler”dir. (Erdem 2007: 71) *başladı/lar* 6/13, *dane/ler* 157/3, *gördi/ler* 159/10, *sofralar* 579/14.

B. İYELİK EKLERİ

Teklik 1. Şahıs: -m,-(u) m, -(ü) m: *oğlum* 6a/19, *benüm* 215b/21, *arkağaşlarum* 305b/16.

Teklik 2. Şahıs: -ñ, -(u) ñ, -(ü) ñ: *vezîr üñ* 53a/9, *bedür üñ* 173b/15, *merķüm uñ* 250b/27.

Teklik 3. Şahıs: -ı, -i, -sı, -si: Eski Türkçeden bu güne ek ünlüsü, istisnasız düzdardır.(Erdem 2007: 71) . *ortaşı* 28a/30, *gögsi* 127b/24, *validesi* 210b/8.

Çokluk 1. Şahıs: -mız, -miz, -müz, -(ı/u) muz, -(i/ü) müz: *bağçemiz* 210b/25, *acımız* 352b/25, *günümüzdür* 416a/6.

Çokluk 2. Şahıs: -ñuz, -ñüz, -(u) ñuz, -(ü) ñüz: *mizācūñuz* 56b/30 *ķuluñuz* 58b/13, *ķidmetüñüz* 203b/14, *müşāhedeñüz* 252b/22.

Çokluk 3. Şahıs: -ları, -leri-: *anları* 148b/11, *olduķlarım* 245a/26, *meşakķatleri* 372a/26, *ķigbe/leri* 436b/3, *altünları* 493a/15.

C. İSİM TAMLAMASI

İki ismin yan yana gelip tamlama oluşturduğu yapılara isim tamlaması denir. Tamlayanı ekli olan isim tamlamasına *belirli isim tamlaması*, tamlayanı eksiz olan isim tamlamasına *belirsiz isim tamlaması* denir.(Ergin 2013: 383) .

1. **Belirli İsim Tamlaması:** Tamlayanı ilgi hâli eki olarak kelimeye belirlilik işlevi kazandırdığı, tamlananın da iyelik eki olarak kurulduğu isim tamlamasıdır.(Erdem 2007: 72) . Belirli isim tamlamalarında bazen tamlayanın ilgi hâli eki almadığı veya özellikle şahıs zamirleri söz konusu olduğunda tamlayanın düştüğü de görülmektedir.(Cemiloğlu 2000: 23) : ayaklarum^{ın} ucunda 29b/3, kaz^{ın} sebâti 217b/24, hânelerin^{ün} kapusını 218a/10.

2. **Belirsiz İsim Tamlaması:** Tamlamada, tamlayanın ilgi hâl ekini almadığı tamlama çeşitidir: mûmâ-ileyh huzurına 24b/22, tağlar arasına 92a/1, pîrezen yanuna 211a/4.

Ç. AİTLİK EKİ

-k^ı, -kⁱ: evvelkⁱ 360b/15, hazinesindekⁱ 441a/16, elindekⁱ 450b/17.

D. HÂL EKLERİ

1. **Eksiz Hâl:** kapu 180a/13, gün 318b/27, gice 451b/2.

2. **İlgi Hâli Eki:** ünsüzlerle biten kelimelere “-uñ, -üñ” gelirken, ünlü ile biten kelimelere “-nuñ, -nüñ” getirilir: gicen^{ün} 96a/31, ikrānuñ 95b/17, ğarınuñ 319b/10.

3. **Yükleme Hâli Ekleri:** -ı, -i: oldugunı 185b/30, sarayı 210a/28, ikrācını 211a/29 torbasın/ 404b/6

-n: Üçüncü şahıs iyelik eklerinden sonra kullanılmaktadır: senesin 198a/3, oturdukların 200a/29, selātın 405b/11.

-nı, -ni: Eski Türkiye Türkçesinde zamirlerde kullanılan bu ek, daima düz ünlü iledir(Erdem 2007: 73) : kalamını 73a/1, derünü 104/19, eşvâbını 197/12, kışretini 383a/2.

4. **Yaklaşma Hâli Eki:** -a, -e : taşraya 78b/2, saña 121a/4, kapuya 168b/6, yanuna 334b/17.

5. **Bulunma Hâli Eki:** -da, -de: huzurunda 24a/27, şahsıda 125b/28, derununda 191a/7, kumda 333a/7.

6. **Ayrılma Hâli Eki:** -dan, -den: kabūndan 108b/19, oradan 184a/5, ırmağdan 264a/10, hikāyeden 327b/6, yāreden 487b/5.

7. **Eşitlik Hâli Eki:** -ca, -ce, -ça, -çe: bunca 23a/5, ziyādece 16a1/24, çokça 161a/29.

8. **Vasıta Hâli Eki: -n:** cümlesilerin 233b/21.

-la/-le, -ıla/ile, -y-ıla/-y-ile: Bu ekin imlâsı kuralsızdır: Ek, aynı kelimedede bazen –ıla, -ile şeklinde görülürken bazen de önündeki kelimeye ekleşerek bitişik olarak –la/-le şeklinde karşımıza çıkmaktadır.(Erdem 2007: 74) : *anuñ/la* 8b/26, *ışıрмаğ/la* 158b/30, *vech/le* 186a/31,

(y) **-la /-le:** *hesabıy/la* 54a/20, *kanadlarıy/la* 159b/22, *hâletiy/le* 185b/4, *eliy/le* 368a/17
-ıla/-ile: *olmağ/ıla* 110b/26.

9. Yön Hâli Ekleri

-aru, -erü: Ek, Eski Türkiye Türkçesinde hep yuvarlak ünlülü olarak “-aru, -erü” şeklindedir (Ergin 1981: 242) : *içerü* 130a/29, *ilerü* 199b/28

-ra, -re: *üzre* 205b/8, *taşraya* 238b/20, *içre* 384a/21

-rı, -ri, -ru, -rü: *beri* 390a/7, *berü* 401b/26.

E. Soru Eki: Soru eki ismin soru şeklini yapan işletme ekidir. İsim fiile soru şeklinde bağlanmak için daima sonuna soru eki alır. Soru eki belki daha çok fiil işletme ekidir. Bu ek edat menşeli olup sonradan ekleşmiştir (Ergin 2013: 243) .

-mı, -mi: *uğramak mı* 23a/14, *itdüñ mi* 128a/15, *gibi mi* 131a/6, *hikâyelerden mi* 252b/21.

G. İSİMDEN İSİM YAPMA EKLERİ

1. **-lık, -lik, -luğ, -lük:** *düşmanlık* 11a/24, *baygunluğ* 216b/20, *güzellik* 220b/7
merhametsizlük 435a/4

2. **-cı, -ci, -çı, -çi:** *ilçi* 81b/12, *nöbetçi* 483a/21

3. **-lı, -li, -lu, -lü:** Ek olarak kullanıldığında olumlu sıfat yapar: *mübbetli* 84a/4, *gövdelü* 157a/15, *zehirlü* 161b/24, *kirli* 425b/25

4. **-suz, -süz:** Ek olarak kullanıldığında olumsuz sıfat yapar: *fermānsuz* 20a/9, *kulaksuz* 62b/18, *keyifsüz* 325a/19, *illetsüz* 494a/17

5. **-layın, -leyin:** *buncaleyin* 583b/26

6. **-daş:** İsimlerden eşitlik, ortaklık ve bağlılık manasında isimler yapar (Erdem 2007: 77) : *karındaş* 7b/14, *arçadaş* 244a/31,

7. **-(i) ncı, -(i) nci:** Derece bildiren isimler yapar: *birinci* 248b/24, *dördüncü* 397a/16

8. **-çuk/-çük/-cık/-cik:** Küçültme ve sevgi manası veren isimler yapar: *azıcuğ* 399a/6,

9. **-ar, -er, -şar, -şer:** Sayı isimlerine gelerek dağıtma, bölme, ayırma manası veren isimler yapar (Erdem 2007: 78) : *beşer* 451z/21 *birer* 523a/29,
10. **-ki:** Aitlik ve bulunma anlamları veren ektir: *kāşirdeki* 85a/24, *sendeki* 130b/31, *hazinesindeki* 441b/16.
11. **-(u) z, -(ü) z:** *yalıñuz* 449b/13.
12. **-duz, -düz:** *gündüz* 29a/19.
13. **-l:** Benzetme bildiren ektir: *yeşi* / 63b/4, *kıızı* / 580a/12.
14. **-an, -en:** Eski Türkçede çokluk eki olarak da kullanılmaktaydı, daha sonra bu ek işlevini yitirerek kalıplaşmıştır (Erdem 2007: 78) : *oğlan* 627b/15.

H. FİLDEN İSİM YAPMA EKLERİ

1. **-mağ, -mek:** En işlek mastar ekleri olup bütün fiil kök veya gövdelerine getirilebilir: *olmağ* 23a/13, *bulmağ* 34b/20, *itmek* 247a/10, *görmek* 295b/26.
2. **-mağlık, -meklik:** Ek, Eski Türkçe, Orta Türkçe, Harezmi Türkçesi de bilhassa Çağatay Türkçesinde yaygın şekilde kullanılmıştır” (Eraslan 2004: 99/15) (Erdem 2007: 78) : *olmağlık* 80b/25, *itmeklik* 616b/25
3. **-ma, -me:** Genellikle 15. yüzyıldan sonra görülür (Turan 1998: 246/247) . İş ve alet isimleri yapar. Bütün fiillerin kök ve gövdesine gelebilir (Erdem 2007: 78) : *donanması* 81a/8.
4. **-ık, -ik, -uğ, -ük:** Fiilden isim ve sıfatlar yapar: *bölük* 173b/27, *büyük* 361b/18.
5. **-k, -k:** Fiillerden isim ve sıfatlar yapar: *ırak* 502b/24.
6. **-ağ, -ek,:** Alet ve yer isimleri yapar: *bayrak* 480a/24.
7. **-n:** Çok kullanılan bir ektir: *uzun* 552a/8.
8. **-ı, -i, -u, -ü:** İşlek eklerden biridir: *ölü* 215b/27.
9. **-ğün, -gün, -kūn:** *baygun* 98a/17, *toygunluk* 107b/10,
10. **-a, -e:** Pek işlek bir ek değildir: *yara* 608a/27.

II. SIFAT

A. NİTELEME SIFATLARI

Nesnelerin niteliklerini, özelliklerini bildiren sıfatlardır: *yeşil* (‘aşā) 63b/4, *ulu* (şehir) 396a/20, *güzel* (bağçe) 3489/9.

B. BELİRTME SIFATLARI

1. Sayı Sıfatları

Nesneleri sayıları bakımından belirten, niteleyen kelimelerdir. Tek başlarına kullanıldığında sayı isimleridir (Erdem 2007: 79).

Asıl Sayı Sıfatları: iki siyāh 6a/4, bir (taş) 515a/19, üç māh 189b/6, dört pādişāh 199b/26, on yük 203a/20.

Sıra Sayı Sıfatları: Sayı isimlerine isimden isim yapma ekleri getirilerek sıra sayı sıfatları oluşturulur. Ek, umumiyetle “-(1) ncı, -(1) ncı” şeklindedir. Nadiren “-(1) nçı, -(1) nçı, -(ü) nci, -(ü) nçı” şeklinde ünlü ve ünsüzleri değiştiği de görülmektedir: üç *üncü* gün 334a/5.

Üleştirme Sayı Sıfatları: “-ar, -er, -şar, -şer” isimden isim yapma ekleri sayılara getirilerek üleştirme sayı sıfatlarını oluşturur: birer (kaçıra) 347b/13, ikişer (Kağga) 598b/3.

2. İşaret Sıfatları

bu: bu (Bezirgāniñ) 6a/1, bu (huşuşda) 97b/15, bu (ğulāmi) 214a/15, bu (duhtere) 628a/30.

o: o (maqtülü) 13a/6, o (ticāret) 46a/18, o (Vālilerüñ) 80b/2 o (gelün) 509a/19.

ol: ol (hātunı) 6b/31, ol (pīr) 205b/1, ol (cāriye) 280b/8, ol (cinüñ) 393a/26.

şu: şu (destiye) 10a/27, şu (kılıc) 23b/30, şu (ebyātı) 100b/11, şu (beldeden) 330a/30.

3. Soru Sıfatları

kañgı: kañgı (mahlūkātdansıñız) 342a/14, kañgı (memlekete) 355b/19.

ne: ne (hāl) 9a/21, ne tarafdan) 14b/14, ne (miqdār) 245a/30, ne (iş) 457a/19.

4. Belirsizlik Sıfatları

Nesneleri daha çok dış özelliklerini sayılarını ve miktarlarını belirsiz olarak bildiren sıfatlardır (Erdem 2007: 80).

bir: bir (yerdir) 6a/6, bir (mendile) 130a/11, bir (cevāb) 186a/4, bir (merd) 468b/8.

birkaç: birkaç (mevāl) 72a/4, birkaç (kamçı) 112b/30, birkaç (süvari) 471b/6.

cümle: cümle (eşvāb) 37b/1, cümle (bedenini) 92b/25, cümle (vüzerā) 99a/31, cümle (eşyāsı) 336a/6.

çok: çok (şeyler) 10b/9, çok (kelām) 54b/17, çok (iyülük) 93a/25, çok (ikrām) 213b/1.

her: her (işüñ) 11a/15, her (zamān) 16b/2 her (gün) 22b/11, her (cāhil) 162a/29.

her bir: her bir (Kātib) 24b/4, her bir (taş) 28a/14, her bir (kısm) 94b/14, her bir (fırka) 116b/11, her bir (ağac) 368a/6.

hıc: hıc (büber) 42b/17, hıc (mesmü'ñ) 257b/16.

nice: nice (ehlāk) 10b/2, nice (hülās) 23a/14, nice (maḥzūn) 200b/6, nice ('abid) 304a/6.

III. ZAMİR

A. ŞAHİS ZAMİRLERİ

Teklik 1. Şahıs Zamiri: ben: *ben* daḥı mükāfāt ideyüm 7b/14, *ben* kızımı anuñ oğluna 35b/29, *ben* seni istişğār itmedüm 270b/8, *ben* anlara ğālib olursam senüñ 270b/19,

Teklik 2. Şahıs Zamiri: sen: *seni* qatl idemedüm 24a/9, *sen* müneccim misin 318a/23, *sen* bu şandukdan 411a/2, *seniñ* her taqdır 452a/16,

Teklik 3. Şahıs Zamiri: o, ol: *o* ticāret qaşdıyla Bağdāddan 46a/18, *ol* daḥı bi yaşdığa tayanup 298b/13,

Çokluk 1. Şahıs Zamiri: biz: *biz* ana ve baba bir olarak 7a/14, *biz* ğaribü'd-diyār siyāh 207a/14, bir dahā *bizüm* ile sevilmedi 304b/21, *biz* ancak arkañıza rüküb 535a/1.

Çokluk 2. Şahıs Zamiri: siz: çünkü *siz* dünki günde 6b/17, *size* bir mişāl irād iderüm 176b/29, fermān *siziñdür* 222a/12, *size* müntezir qaldum 522b/29.

Çokluk 3. Şahıs Zamiri: anlar: *anlar* benim qarındaşlarumdür 8a/5, *anlar* daḥı kırtulmaduqça 17a/26, *anlar* daḥı ihtifā huşuşını 137b/21, *anlar* ḥalifenüñ Gögercinleri 514b/5.

B. İŞARET ZAMİRLERİ

bu: *bu* Bezirgāniñ 8a/21, *bu* civāna 102a/13, *bu* bağçede 184a/8, *bu* gice 401a/4.

bunlar: *bunlar* ikisi benim 21b/20, *bunlar* kapuyı 61a/17, *bunlar* daḥı 346a/9, *bunlar* zinā idiyorlar 606b/24.

şol: *şol* vezirüñ 12a/6, baña *şol* mektübı 130a/27.

şunlar: *şunlar* hıgbeye koy 437b/10.

C. DÖNÜŞLÜLÜK ZAMİRLERİ

kendü: *kendü*lere kifāyet ider 7b/31, *kendüm* 73a/31, *kendünde* 321b/17, *kendü* mekânına 456b/26,

öz: özlerini kapadup 388a/10, özine bir kaç satır 533a/23.

Ç. BELİRSİZLİK ZAMİRLERİ

birbiri/ birbir: *birbirine* bakıp 11b/9, *birbirimiz* ile 26a/28, *birbirini* taqlid idüb 147b/4, birbirine naql itmege 334b/19.

biri/ birisi/birine: *biri* beyāz ve digeri kırmızı 13b/22, şıçanlaruñ *biri* maldār 160a/16, *birisi* arqamdan 335b/19, *birine* erkāb ve zeyr 342a/29, dükkanlaruñ *birine* 634a/31.

cümle/ cümlesi: *cümlesi* sihürden 17a/28, *cümle* birer tarafa meyl idüb 237b/26.

herkes: *herkes* ma'şūka 16a/4.

her biri/ her birisi: her biri bir tarafa tağladuğda 25a/20, her biri bir tarafa koşup 219a/25.

her ki/ her kim: *her kim* na-ehil olan adama 10a/9, *her kim* taht-ı salţanatdan 141a/22, *her kim* ol ābīneye nazar kılsa 220b/11, *her kim* ki ĥatunuñ kelamıyla 286b/3.

kim/ kimi/ kimisi: *kim* olduğunu derk itdüm 38a/11, *kimi* didükde 72b/7, *kim* taħmül idebilür 287a/20, *kimi* ol dervişler 208b/23.

kimse: *kimse* ile ahz itmiş 13a/2, *kimse* necāt bulamaz 151b/29, *kimse* yanuna gelüb selam 200b/24, *kimse* maṭl'a olamaz 384a/17.

ne/neler: *ne* zuhūr ider ise 8b/27, *ne* 'acāib tefekkür itdüñ 253a/31, *neler* çekdim diyüb 231b/20.

ne ki: *ne ki* aş'ār 50a/27, *ne ki* istihsān ider iseñ 167b/21, *ne ki* emir buyurur ise 456b/29.

D. SORU ZAMİRLERİ

kim: sizüñ ağañuz *kimdür* 57b/23, bunlar *kimdür* 71b/23, pederüñ *kimdür* 320a/12.

ne: murād *nedür* ki 320b/6, sen *ne* istersin didi 321b/31, Mar'aş ġaribe *ne* dirsen 475b/9.

E. BAĞLAMA ZAMİRLERİ

Bağlama zamirleri “kim” ve “ki”dir. Bu zamirler “ki o” manası verir ve sonuna geldiği ismin açıklaması yani sıfatı veya zarfi niteliğindedir (Erdem 2007: 84)

ki: süfyān şūrī dir idi *ki* zalilüñ yüzine bakmaq ĥaṭiyetden 106a/9, menzil binā itdi *ki* ol sene meni sen malıñı 231a/8, buyurdı *ki* izā ve lağü'l-kelp fī anā 488a/24.

IV. ZARF

Zarflar, zarf olan kelimelerle isimlerden, zamirlerden ve sıfatlardan türetme ekleriyle zarf olmuş kelimelerdir (Erdem 2007: 84) .

A. HÂL ZARFLARI

ancağ/ançağ: olan ağların neshibi *ancağ* içinde 421a/19, Baña *ancağ* mevdi karşısına koymuş ve fûnûn-u harb 468a/1.

bile: beni desti içine važi *bile* böyle habs 9b/24, kelâm mesrat encâmı gūş etdiki *bile* kemâ-i sürür 37b/15 azîmet itilerile ben dağı *bile* gitmekle kaçd 51b/25, tağlar *bile* olursa arçama 353a/5

böyle: sen *böyle* muhavvif muhalde nice oturup turursun 5b/31, ne kuşur itdiler ki *böyle* belâya düşdiler 116b/5, zîrâ ağam *böyle* sipâriş eyledi 262a/9, efendüm anûñ gibi *böyle* diyü görmedün lakin 469a/15,

öyle: birbiri üzerine cümle itdiler ve *öyle* bir ciniñ olduguna 475a/9, yokdur ve çeşmime *öyle* manzûr 52a/29, ğazabınañ olup merķûme *öyle* bir şamâr urdı ki 155b/10,

hoş: ve *hoş* âmdinden şoñra 167b/13, hâlim *hoş* oldu 381b/19,

nâgâh: hâletde iken *nâgâh* şehir Kağısı tañtana ile gelüb 54a/4, koyup tenâvül iderler iken *nâgâh* Cevder kapuyı açup girdi 428b/18, mezkûr kaplumbağalar ile maķîm iken *nâgâh* bir kılıcûñuñ zuhûr 610b/11.

nice/ niçe: benüm sebebüm ile *nice* müvâhaza olunsunlar 31a/17, şehâdet ider didi ve *nice* 233b/2,

para para: virmiyorsun şimdi kılıcım ile *para para* iderüm diyü 38b/1, yine dönüb aldı ve nicesiyle *para para* itdi 161a/8, çıkarduk işte bugün en şoñ gündür seni *para para* idüp 474b/7

şöyle: ol dağı ben *şöyle* görürem ki 168a/29, bunuñ ‘ilâcı *şöyle* olur ki 183a/5, yanuma geldi ve *şöyle* söyledi 201b/25

tîz: *tîz* kalkup eşvâbını giymeksizün 43b/26,

yalñuz: *yalñuz* kaldığdan 36b/7, yalñuz gezer ve tenhâ evlerde 47b/31, *yalñuz* kalduğda kapudan 216a/12, *yalñuz* kaldum 546b/18.

yine/ gine: yarın gice *yine* gel 6b/7, *yine* şabâh olduğda 90b/8, Gitdüklerinde avcı *yine* gelüb 137a/1 ve *yine* çıkılup 547a/15.

B. ZAMAN ZARFI

1. İsim ve Sıfatlardan

āhîr: *āhîr* nâzil olan âyet 314b/20, oturup *āhîr* nehâr olduĝda 329b/17.

bu gün: Hekim ben seni *bu gün* katl eylemek için 12b/22, dimüşdür imdi sen *bu gün* bende ħal 254a/17, ile örtüp sen *bu gün* böyle ħal 361a/11,

evvel: eyleyüp kel *evvel* dört baluĝ 14b/5, atdı ben *evvel* ħariřayı alup 222a/28, zevcemden *evvel* vefât iderüm 376b/10

hemân: buldı *hemân* ħalifenün ‘aĝlı başından gidüb 32b/3, ideyüm *hemân* baña bedest ve namâza tafriĝ itmeĝe 114a/3, *hemân* ben bu tolabuñ gözine gir bir miĝdâr 416a/11

nâĝâh: *nâĝâh* şehir Ķadıısı tañtana ile gelüb 54a/4, *nâĝâh* ħazret-i ‘Ömerün âdemi gelüb 96a/10

ol gün: ben efendüm *ol gün* saña 54a/31, *ol gün* ma’iyetleriyle yola çıĝmuşlar idi 100b/1, *ol gün* aşlâ yanuna uğramayup 574a/13,

ol gice: gitdi ve *ol gice* sürür ħâletiyle 64b/5, ve *ol gice* hezâr miĝnet ile ħalup 125b/22, kendü ve *ol gice* bitavtet 385b/16.

şoñra: ve yemîn itdükden *şoñra* ħevâ bekâha duĝul 185b/15, *şoñra* sekizinci gün vezîr 413a/24.

yarın: böyledir *yarın* eşekçilerün kethudalarına 31a/15, eĝlendün *yarın* aĝşâm efendüme 159b/3, zevcesinden utanup ben *yarın* 306a/7, sen *yarın* baña gel 528a/22.

2. İsmle Son Çekim Edatları getirilerek

-a/-e dek: zühürına *dek* 133b/26, balıĝ oluncaya *dek* 290a/17, üç güne *dek* gelmez 536a/30.

-a/-e deĝin: ve aĝir ‘ömrimize *deĝin* 267b/26, ben aĝşâma *deĝin* 292a/10, bu ana *deĝin* 564a/16.

-dan/-den berü: vardur çoĝdan *berü* 33a/6, ħadimden *berü* 149b/18, ismünle ħadîm zamândan *berü* 306b/26.

-dan/-den ĝirü: şumden *ĝirü* terk 308b/18, elinden *ĝirü* 234a/2.

-dan/-den şoñra: telĝin itdükden *şoñra* 28b/19, Ve üç günden *şoñra* 122b/1, isteyüb baĝduĝdan *şoñra* 250a/31, miĝdârdan *şoñra* 480a/3.

3. Doğrudan Doğruya Edat ve Zarf Olanlar

çün: *çün* aḥşām olup 171a/6, dört mähdur didükde *çün* Cevder 432a/19.

imdi: dü-çār olmayasıñuz *imdi* siz ol 20a/16, cem’ olur *imdi* söyle eger 83a/6, şeyüm kalmadı *imdi* sev hāl 280b/23, vaqitlere şakladım *imdi* senden isterüm 460b/24.

kaçan: böyle oldığıña *kaçan* sālefü’i-beyān 73b/1, ki *kaçan* ‘asker-i islām kıuyucu başı 117b/18, beldenüñ ā’deti şöyledür ki *kaçan* şāhları intikāl 249a/1.

şimdi: ‘ifrīt *şimdi* bize gelüb 23a/23, sen *şimdi* benüm zevcemsin 131a/7, ta’līm eyledi ve *şimdi* ‘azim-i ḥayr 301a/12.

C. YER-YÖN ZARFLARI

aşağa: duğumda altında *aşağa* iner nerdbānlar 22b/18, başını *aşağa* şalup 260a/4, diyerek köşkünden *aşağa* nüzül 421a/29, bir desti şu alup *aşağa* bir oṭaya 643a/22.

beri/berü: gelemüm *beri* ṭarafa 70a/1, *beri* ṭarafa 525a/28.

girü: iderse *girü* dönmesi gāyet 104a/24, *girü* virdükden şöñra 253a/29, ḥānesine *girü* dönüb 264a/23.

içerü: *içerü* aldılar biz yorıldık 74b/9, *içerü* git bunuñ sözine bakma 138b/12, ṭaşradan *içerü* gelmekle 209a/23, ḳapudan *içerü* girdüñ diyü 246b/5.

ileri/ ilerü: fuzülāne *ilerü* atılıp 20a/12, götürüñ ve ben *ileriye* 118a/5, ey sefīne süvār *ileri* canıñuz ṭahlīş 363b/6, senden *ilerü* gider 604a/31.

karşu: *karşu* gitdi 199b/11, nice *karşu* ṭuralum 392b/24, arşada kim *karşu* ṭurabilür 434a/20, sen anları *karşu* ḳoma 607b/21.

taşra: beni ḳapudan *taşra* çıkarup 8b/1, diyerek ḳapudan *taşra* çıkardukda 27a/26, içün şehirden *taşra* çıkşunlar 170b/10, saraydan *taşra* ḥurüc 241b/11, ahālī içünde *taşra* çıkup 624b/7.

yağın: baña *yağın* gel ve kışşañı 143a/6, üñsü’l-vücüd gāyet *yağın* yirdidir 279a/14, *yağın* geleñ ve benden ‘şi’ irimi 299a/27, ırak ol pek *yağın* gelme 502b/24.

yukarı/yukaru: ağacüñ *yukarusına* nazar eyledükde 11b/23, derünında *yukarıya* çıkar 28a/19, oldı diyerek Vezīri *yukarıya* ilettdi 416a/17, ve pervāzlarından göz ḳapanur başını *yukarıya* 553b/31.

Ç. MİKTAR ZARFLARI

1. Doğrudan Doğruya Zarf Olanlar

katı: fecr ve *katı* ṭakrib itdükde 37a/21.

2. Sıfatlardan Yapılanlar

az: ücret g̃ālibā *az* görünmüşdür 18a/24, ol helvānuñ şekerini *az* koyduñ 42a/4, 318b/29, virmekle saça altūnı *az* görüp 510a/21

biraz: idüb *biraz* tuz celb ve cümle cerāhat 63b/30, itmeden anlara *biraz* ma'āş virmek ulıdır 97b/24, çekmekde *biraz* beṭā'it itdükte 330b/20, ve *biraz* vakıtden şoñra 435b/3.

çok: *çok* müteessir olmuş 11b/27, *çok* istiyorsun 34a/3, bu *çok* şeydür 246b/24, fethi için *çok* çabaladıysa muktedir olmayup 431b/16.

3. Kelime Tekrarı İle Yapılanlar

bölük bölük: örneğine rastlanmamıştır.

şāf şāf: örneğine rastlanmamıştır.

V. EDAT

Edatlar, tek başlarına manaları olmayıp, ancak cümledeki başka kelime ve öbekler arasında çeşitli münasebetler kurmaya yarayan âlet sözcüğüdür, vasıtalar. (Hacıeminoğlu 1992: V, Erdem 2007: 90) . Grönbech, dört eski edat olarak adlandırdığı *teg, birle, için ve üze* edatlarını incelerken, bu dört edata ayrı bir önem verir ona göre, bu edatların büyük bir kısmı artık fiil olarak hissedilmezler. Bu kelimeler, tam anlamıyla ad olarak da kullanılmazlar. Çünkü iyelik eki almazlar (Erdem 2007: 90) .

Dilin bu edatlar karşısında ne kadar tereddütlü davrandığını yükleme hâlinin ilgi hâli yerine kullanılması gösterir. Bu edatlar kendü içlerinde başlı başına bir bölüm oluştururlar, kendülerine has söz dizimi özelliklerine sahiptirler ve Eski Türkçeden bu yana değişim içindeki edatlar topluluğunun merkezini teşkil ederler(Grönbech 2000: 33, Erdem 2007: 91) . Çok kere edatlar, dil duygusu tarafından dört eski edata göre ayarlanır ve onların durumlarını alırlar (Grönbech 2000: 38, Erdem 2007: 91) .

A. BAĞLAMA EDATLARI

Kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri birbirine bağlamaya yarayan edatlardır.

1. Şart Bildirenler

bārī': var ise *bārī'* sen bu hāl 187b/28, itmez isem *bārī'* bulanda telef olayum 338a/1, efendüm *bārī'* sen hātrımı al 509a/1, *bārī'* üçgün bizde ƙal 627a/29.

eger: olmadı *eger* şahımız ruhsat ve 'ināyet ider ise 6b/6, zümrüd *eger* parañ yok ise 245b/22, *eger* fermānı üzere ƙatlı ider iseñ 399b/8, ƙoydı ben *eger* oğluñızı bılmış olaydum 505b/28.

gerçi: *gerçi* zāhirde aña ise de 17a/11, itdükde *gerçi* bu ta'am gāyet nefis ise 56b/10.

2. Sıralama Bildirenler

ammā: *ammā* ba'd ey melik Cülend 469b/24.

3. Sebep Bildirenler

çün: dört māhdur didükde *çün* Cevder biñ altunuñ māddesini işitdi 432a/19, ne ƙadar anuñ *çün*

maħzün oldılar 547b/1-2.

çünkü: kestürdü *çünkü* buzağı geldi 6a/31, senüñ hediyeñ bumıdur *çünkü* baña gadar itdüñ 157a/6, derbāsı *çünkü* anlarıñ nikāhları sizde 279a/25, geledüm gāribe *çünkü* faħr-i tācı alup 453a/5.

zīrā: ƙıl *zīrā* benüm hāl ve şānım budur 9a/13, hücum ƙılıñ *zīrā* orduñuz bunda iken 114b/24, getirüb nāil-i bereket olmuş olayduñ *zīrā* ben öyle yerlere gıtdüğümde 194b/25, süleymāndan hāvfum yokdur *zīrā* ben cümle emürine ma'ı'a 393b/27.

4. İstisna Bildirenler

meger: nevme vardum *meger* zevcem 16a/25, varup lafet gāribiyeyi taħşil ve *meger* şaħlinüñ günahına varup 112b/7, idüb meliklerine getürdiler *meger* bu şehruñ 483a/22, Hasan ve ey hālüne *meger* sen mecüsi ve āteř perset olan 543b/6.

ya'nī: *ya'nī* ba'z hevādaşıñ hücumundan hāvf iderüm ki 153b/18, sen biteki kesr ve şehādet haħƙ *ya'nī* lā ilāhe illallah 393b/9-10 buyurmuştur *ya'nī* vallah 'alem-i nesā haħƙında taħƙik 404b/25.

5. Cümle Bağlayıcılar

ki: i'ade itmiş idi b'ade ihtiyār cine dir *ki* irtesi gün hānemizde ārām üzre iken Çoban müjde diyerek 6b/15-16, Şehrazād kelāma āğaz idüb dir *ki* 'Aziz naħlinde çün nūmam galbe itdi 126b/6-7, ƙabrini ziyāret idüb ol ƙadar āğaldı *ki* dünyādan bī-şu'ūr oldı

293a/9, sen benim hakkımı ihmāl itdũ nice olur *ki* bir emir ile fermān buyurduktan sonra ol emirden dönüb 401a/20-21.

6. Atıf Edatları

ile: melik yunanũn Veziri *ile* Hekim rüyanın hikâyeleri gibidir 10b/11-12, sa'i itmelüyüm diyüb qurda müdarāt *ile* geçinerek 155b/25-26, şarb rāh tedāvül ikdāh *ile* meşğul kaldılar 230a/18-19, sürür ve ifrāh *ile* tebeddül ve vehim 358a/19.

yā: girüp dehliz tarafından *yā* sükkān hāze'l-mekān diyü 15a/6, diyüp enisü 'l-celise *yā* şeyh bizde alet turup olmuş idi 72a/1, ola *yā* ahmaq nās kimdü didüklerinde 106b/25, ben dağı *yā* emirü'l-müminin vallaha 385a/23, mübarek olsun didüğümde *yā* gulām mal getir diyü emir 491b/18.

yāhūd: olup irādatıyla *yāhūd* sū-i kaşdıyla olmadugunu ifade 41a/18, sen misin *yāhūd* dikilmesin diyü nasihih itmekdür 42b/25, sā'atim düşmidür *yāhūd* haqıkat mıdır 263a/19-20, mahır-i deryādur yayı içer *yāhūd* maldan geçer 426a/22.

7. Atıf Vavı

ve/ vü/ u/ ü: müt'acib olup *ve* bu kazıyanın neticesi niye muhacir olacaktır 6a/2, fūnūn-ı nakliye *vü* uşul-ı harbīye 123a/13, Hāsibe gitdiler *ve* hezār-ı hicāb ile yanuna girup 359b/9, civār-ı haqka intikāl eyledi *ve* kelā-yı devlet derhāl āyın şāhı üzere 377b/9.

8. Benzetme Bildirenler

ola ki: iktisāb itmüş *ola ki* ben anuñ gibi cehil olayum 68a/12, ahlāk-ı maraziyeye dāirdür ma'lūm *ola ki* halkuñ maqşūdları dīn ve dünyaya muntehīdür 94a/12-13, bir kübde hafzuvāndan isti'māl ile *ola ki* şifāyāb olursun 288b/10, ba'd ma'lūm *ola ki* beynü'l-edebā şehir-i teş'ār ve latif hüküm ve hikâyeler ile 341a/7.

şöyle ki: lakin evvelā hikâyemi size ifāde iderüm *şöyle ki* benim pederüm Bağdādda büyük Bezirgānlardan olup 53b/21-22, anuñ için vaktimde geledüm *şöyle ki* avcılarının biri eşyaneme qarīb ağını nasib idüb 162b/13-14, bir hile idelüm *şöyle ki* eşvābıñuzı virũn şol şeyr maqtulũn havnile bulaşdırup 188b/25-26.

B. SON ÇEKİM EDATLARI

Görevleri bakımından hâl eklerine benzeyen bu edatlar, isimden sonra gelirler ve isimleri diğer unsurlara bağlarlar. Büyük bir kısmı hâl eklerinden, bir kısmı da isimlerin eksiz hâllerinden sonra gelmektedir (Erdem 2007: 94) .

1. Eksiz Hâl İsteyen Edatlar

Bu edatlar, genellikle isimlerin eksiz hâlinden sonra gelirler. Zamirlerle birleşmeleri umumiyetle ilgi hâli ekiyledir (Erdem 2007: 95) .

a. Benzetme Bildiren

gibi: evvelki pîr *gibi* 6a/5, Hayātu'n-Nefûs *gibi* saķîne-i istiķrârî sâhil-i şaħbe tevşîl 187a/4, bedr-i Kemâl *gibi* yanaķlarında Kirpik siyahlığından döşenme 388a/27, dişleri kırılmış taraķ *gibi* taģılmış ve şacı bütün ağarmuş idi 553b/19.

Zamirden sonra: senüñ *gibi* kāfirüñ şerrinden emîn olup 10b/8, senüñ *gibi* 135b/20, benüm *gibi* 143b/18, benüm *gibi* 510a/27.

b. Sebep Bildiren

içün: ĩrâc itmek *içün* destinüñ başını aşığı getürdükde 9b/7, göndermek *içün* geldim didükde 118a/11, bir dirhem *içün* niçün tavķıf itdüñ 286a/28, bir tamlı bal *içün* bir birini ifâ itdüleri 404a/11.

Zamirlerden sonra: anlar *içün* 67b/28, anuñ *içün* 74/29, anuñ *içün* 91a/11.

c. Beraberlik Bildirenler

ile: kılıç *ile* 5b/20, cümleñüz *ile* 270b/18, sefin *ile* 377b/26, bu şeyler *ile* 608b/4.

ç. Yer ve Tarz Bildirenler

üzre: ārâm *üzre* 6b/15, naklumüz *üzre* 19a/28, iķâmet *üzre* 113b/10, şartıñız *üzre* 206b/25, şâhı *üzre* 406b/13.

2. Yaklaşma Hâli Eki İsteyen Edatlar

-a/ -e dek: zuhûrına *dek* 133a/26 zuhûrına *dek* 290a/17.

-a/ -e toğrı: tağa *toğrı* 376a/21, yabana *toğrı* 463a/22.

-tā: Farsça bir edattır. “-a/ -e kadar” manası ifade etmektedir (Erdem 2007: 96) : *tā* ayayağuna degün 15a/27, *tā* seni görmesün 59b/3, *tā* birisine geçüb 249a/19, *tā* ol çeşmeye 405/2.

3. Ayrılma Hâli Eki İsteyen Edatlar

a. Yer ve Zaman Bildirenler

-dan/ -den *şoñra*: itdükden *şoñra* 11b/13, ağladığdan *şoñra* 22a/3, kılduğdan *şoñra* 306b/14, bir sa’atden *şoñra* 406a/20,

-dan/ -den *yaña*: ‘askerinden *yaña* 478a/3.

-dan/ -den *aşağa*: şamdan *aşağa* 27a/15, derdimden *aşağa* 276b/16, köşkünden *aşağa* 421a/29.

b. Sınırlama Bildirenler

-dan/ -den *ğayrı*: benden *ğayrı* 28b/12, senden *ğayrı* 53a/29, bundan *ğayrı* 66b/2, otan *ğayrı* 373a/26.

C. SORU EDATLARI

Soru ifade eden edatlardır.

‘*aceb*: işidüb vâli ‘*aceb* kim geldü didükde 415b/25-26, ‘*aceb sen* böyle kıyâfetde iken 143b/20, mevķ’ ‘*aceb* oldı didükde 259b/20.

ķanda: *ķanda* ķaldı ol sefihler 317a/15.

niçün: peder *niçün* erkek getirirsin 8b/4, sen *niçün* yatağı ķapusunda oturuyorsın 152a/5-6, sen *niçün* benüm ile gelürsün 246a/20, meşum sen *niçün* benüm eşvâbımı isteyorsun 518b/5-6.

neden: cerâhat *neden* neşet itdi 31a/8, senüñ bu ģuşuşlarda suâlüñ *neden* neşât itdi 259b/29-30, ve saña *neden* ģâlî ģarâb ve ‘imâretdür 378b/12.

niçe: içün niçe canlar gitdi 214a/27, ifrâz idüb niçe ķala alnımız ve ģâtra ģutür itmez 376a/14-15, ve niçe idelüm 391a/24, bu kıız miytedür niçe selâm virdük 397b/6-7.

Ç. İŞARET EDATLARI

işde/işte: *işte* mâddemüz budur 109b/1, bulup işte bunlar ģâzırdur 203b/7, ve ol cârıyeye varup *işde* saña bir ā’ mā 498b/12.

D. KUVVETLENDİRME EDATLARI

Kuvvetlendirme bildiren edatlardır.

da/de: re'âyâsını *da* huzûrına celp idüp 17b/21, şaşurdüñ *da* böyle yerlere düşüb geldüñ 83a/4, Ma'n bu *da* çokdur dimekle 219b/29, ne de bir hañun 222b/13, aleb itdiyse *de* imtinâ' itmekle 408a/6.

dağı: Telef oldu ben *dağı* seni ihlâk ideceğim 5b/22, olanlar *dağı* gâyetb memnûn ve mesûr ve tarînâñ olup 263a/6, ve anlar *dağı* leşe gelüb beni gördüklerinde cin zann idüb kaçmuş 367b/15, ikisinüñ hakkında *dağı* hayırludur 602b/3.

hem: için *hem* hüznü mezdâd oldı 91a/2, esîr *hem* ve aḥzân ve eñ soñra 130b/15, ile *hem* bizüm olup 234a/5, bu vechle olduḡda *hem* kim 447b/2.

E. ÇAĞIRMA EDATLARI

Bu edatlar seslenmede kullanılır.

be: kaşab *be* hey kızum 8b/5, zuhûr *be* hudûs iderse 23a/2, *be* efendüm hayâtı severem 130b/10, nedür *be* 152b/2.

ey: gülerək ey benüm babam 6b/19, *ey* birader 170a/8, ol dağı *ey* hatun 284a/23, *ey* garîb bizüm padişahımız 483a/9, kedi *ey* fâre sen niçün böyle ideyorsun 594a/12.

hey: kaşab *be* *hey* kızum 8b/5, *ey* amüd-devahı *hey* hânum 82b/3, oldı *hey* size göre *be*'is yokdur 231b/27-28.

yâ: *yâ* şeyḡ İbrâhim 70b/29, *yâ* kırt koyunlar ile yürüyüb niçün zarar virmez 98a/7-8, *yâ* emîrü'l-müminîn 233b/5 *yâ* sen baña maṭl'a olduñmı 326b/15, *yâ* rab 486b/2.

F. ÜNLEMLER

âh: *âh* itmeğe başladuḡda 13a/24, ve *âh* ve anüñ ile bu iki beyiti 101a/27, *âh* ile tas'îd infâs idüb 486b/17.

ey: *ey* karındaşlarum ben size bunca naşîhat eyledüm 7a/20, *ey* cariye 166b/21, *ey* dünyâ ve âhîretüñ lezzetidür 316b/31, *ey* pîre 555a/8.

hey: *hey* hânum mesîḡ ḡakḡıçün 82b/3 *hey* size göre 231b/27.

meded: hemşire *meded* senüñ laṭîf ve zarîf ḡikâyelerinden bayuldum 476a/10, *meded* diyerek işini görmeğe başladı 497a/23.

vāy: *vāy* behcet sīnem ben şimdi sözüñ ne dimeniz oldum 71a/4, kıyām *vāy* baba dimeye başladuklarında 556b/29, kenān *vāy* aḥāu'l-'Arab niçün inşāf yolun ıtmazsın 143b/17-18, *vāy* oğul arslān her ne kadar ol tarlāya girdise 295a/12.

VI. FİİL

A. OLUMSUZLUK EKİ

İşlek bir ektir. Fiil kök ve gövdelerine “-ma, -me” ekleri getirilerek yapılır: *olmadı* 6b/6, *bulamadum* 18a/26, *itmedüm* 239a/30, *olamaz* 242a/5, *göremez* 559a/10.

B. ŞAHIS EKLER

a. Zamir Menşeli Şahıs Ekleri: Eski Türkçe döneminde bilinen geçmiş zaman ve emir hariç bütün fiil çekimleri zamirlerle yapılmaktaydı. Batı Türkçesinin başlarından itibaren zamirler ekleşmeye başlamış, bu eklerin kullanılma sahası daralmıştır. Neticede zamir menşeli şahıs ekleri, Eski Türkiye Türkçesinde öğrenilen geçmiş zaman, geniş zaman, gelecek zaman, şimdiki zaman ve istek çekimlerinde kullanılmıştır (Erdem, 2007: 100)

Teklik 1. Şahıs: -am, -em/-ım, -im

2. Şahıs: -sın, -sin

3. Şahıs: -(dur, -dür, -durur)

Çokluk 1. Şahıs: -uz, -üz, /-ız, -iz, -vuz, -vüz

2. Şahıs: -sız, -siz

3. Şahıs: -lar, -ler

b. İyelik Menşeli Şahıs Ekleri: İyelik menşeli şahıs ekleri, Eski Türkçede yalnızca bilinen geçmiş zamanda kullanılmaktaydı. Eski Türkiye Türkçesinin başlarından itibaren şart kipi de bu eklerle çekilmeye başlamıştır (Erdem 2007: 101) .

Teklik 1. Şahıs: m

2. Şahıs: -ñ

3. Şahıs: -

Çokluk 1. Şahıs: -k, -k

2. Şahıs: -ñiz, -ñuz, -ñüz

3. Şahıs: -lar, -ler

c. **Emir Ekleri:** Emir çekiminde her şahıs için ayrı ek veya ekler mevcuttur.

Teklik 1. Şahıs: -ayın, -eyin, -ayum, -eyüm

2. Şahıs: -eksiz, -ğıl, -gil

3. Şahıs: -sın, -sin, -sun, -sün

Çokluk 1. Şahıs: -alum, -elim, -alum, -elüm

2. Şahıs: -ñ, -ñuz, -ñüz, -(i) ñız, -(i) ñiz, -(i) ñuz, -(i) ñüz) , -(u) ñuz) , -(ü) ñüz

3. Şahıs: -sunlar, -sünler

C. Fiil ÇEKİMİ

1. Haber Kipleri

a. Bilinen Geçmiş Zaman

Teklik 1. Şahıs: -dı-m, -di-m, -du-m, -dü-m: kesdir *dim* 6a/29, kaldum 292a/17, *urdum* 374a/11, gösterür *düm* 576a/23.

Teklik 2. Şahıs: -dün, -di-ñ, -du-ñ, -dün: eyledün 12b/26, bırakdün 70b/19, olduñ 239a/29, itdün 506b/4.

Teklik 3. Şahıs: -dı, -di: başladı 5b/19, buldı 324a/6, didi 444a/5, virđi 529a/8.

Çokluk 1. Şahıs: -du-ğ, -dü-k: başladuğ 7b/1, oturduğ 170b/2, düşdük 356a/23, bildük 618b/12.

Çokluk 2. Şahıs: -dı-ñız, -di-ñiz: itmedüniz 7a/21, şatdüniz 132a/22, idemedüniz 271a/22.

Çokluk 3. Şahıs: -dı-lar, -di-ler: oturdılar 20a/3, kaldılar 100a/13, getürdiler 482a/2, gitdiler 615b/23.

Olumsuzu: idemedüm 9a/26, söylemedüm 125b/11.

b. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Gelişimini Türkçenin ilk yazılı metinlerinden beri izleyebildiğimiz bu zaman eki, Türkiye Türkçesine kadar hep düzlük-yuvarlaklık uyumu dışında, “-muş, -muş” şeklinde kalmıştır (Erdem 2007: 102) .

Teklik 1. Şahıs: -muş-ım, -müş-im: yatmuşum 12a/20, kalmuşum 12a/21.

Teklik 2. Şahıs: -muş-sın, -muş-sin: söylemişsin 304a/29.

Teklik 3. Şahıs: -muş, muş: çıkmuş 29b/24, olunmuşdur 77a/2, itmüşdür 258b/12.

Çokluk 3. Şahıs: -muş-lar, -müş-ler: *kazanmışlar* 27b/15, *olmuşlar* 77b/1, *itmüşler* 121b/24, *sılmışler* 373a/15.

Olumsuzu: *görülmemiş* 22b/20, *söylememiş* 131b/23.

c. Geniş Zaman

Teklik 1. Şahıs: -r-am, -ar-am, -er-em, -ur-am, -ür-em: *aluram* 133b/24, *kaluram* 336b/19.

Teklik 2. Şahıs: -r-sın, -r-sin, -ar-sın, -er-sin, -ur-sın, -ür-sin: *bilürsin* 10a/25, *olursın* 56a/15, *söylersin* 250b/28, *uyursın* 365a/18.

Teklik 3. Şahıs: -r, -ar, -er, -ur, -ür: *sever* 28b/13, *uyur* 35b/17, *gider* 502b/13.

Çokluk 1. Şahıs: -r-uz, -r-üz, -ar-uz, -er-üz, -ur-uz, -ür-üz: *iderüz* 14a/15, *oluruz* 19b/13, *umaruz* 561b/27.

Çokluk 2. Şahıs: -r-sız, -r-siz, -ar-sız, -er-siz, -ur-sız, -ür-siz: *olursınız* 77b/13.

Çokluk 3. Şahıs: -r-lar, -r-ler, -ar-lar, -er-ler, -ur-lar, -ür-ler: *konuşurlar* 79b/23, *iderler* 284a/30, *otururlar* 447b/13, *gelürler* 547a/9.

Olumsuzu: *urmaz* 29b/9, *girmez* 268a/9.

ç. Şimdiki Zaman

Teklik 1. Şahıs: -yor-um: *istiyorum* 105b/21, *gideyorum* 257b/30, *yedireyorum* 383b/15, *görüyorum* 487a/12.

Teklik 2. Şahıs: -yor-sun: *söylüyorsun* 6b/20, *götüyorsun* 273a/4, *biriyorsun* 375b/24, *ağlıyorsun* 652a/30.

Teklik 3. Şahıs: -yor: *ideyor* 10a/22, *oturuyor* 92b/8, *istiyor* 331b/3, *oluyor* 458a/19.

Çokluk 1. Şahıs: -yor-uz: *istiyoruz* 70b/5, *götüyoruz* 307b/29, *ideyoruz* 559a/13.

Çokluk 2. Şahıs: -yor-sunuz *koşuyorsunuz* 526b/6, *ideyorsunuz* 559a/6.

Çokluk 3. Şahıs: -yor-lar: *ideyorlar* 8a/30, *getireyorlar* 120a/10, *istiyorlar* 487a/13.

Olumsuzu: *bilmiyor* 42a/31, *bağmıyor* 607b/10.

2. Dilek Kipleri

a. Emir

Teklik 1. Şahıs: -ayın, -eyin, -ayum, -eyüm: *urayum* 44a/21, *kaşayum* 456b/10, *getireyüm* 457a/12, *götüreyüm* 620a/10.

Teklik 2. Şahıs: -eksiz: iseñ söyle 10a/2, alkan vir 144a/9, mazun eyle 381b/2.

Teklik 3. Şahıs: -sın, -sin, -sun, -sün: getirirsin 8b/4, olursa olsun 44a/14, 300b/8, gelsün diyü izin virmekle 540a/31.

Çokluk 1. Şahıs: -alum, -elim, -alum, -elüm: baalum 6a/7, olalum 113b/2 geledüm 543a/17, gelelüm 617a/12.

Çokluk 2. Şahıs: -ñ, -ñuz, -ñüz, -üñiz, -üñiz, -ıñuz, -üñüz, -uñuz, -üñüz: idersüniz 100b/20, olursıñiz 119a/23, arayasıñuz 177a/26.

Çokluk 3. Şahıs: -sun-lar, -sün-ler: buyursunlar 310b/13, ıkmasunlar 391b/8, görsünler 505b/12, beklesünler 647a/18.

Olumsuz: almayasın 71b/17, olmayasın 161a/28, olmayasın 244b/25, unutmayasın 288b/6.

b. Şart

Teklik 1. Şahıs: -sa-m, -se-m: görsem 107b/31.

Teklik 3. Şahıs: -sa, -se: olsa 12b/29, kılsa 220b/11.

Çokluk 1. Şahıs: -sa-, -se-k: varsa 245b/20, olsa 388a/19.

Çokluk 3. Şahıs: -sa-lar, -se-ler: geçseler 9a/16, olsalar 32a/16, girseler 601b/7.

Olumsuz: bulmasa 104b/21, itmese 578b/21.

c. Gerekliklik

Teklik 1. Şahıs: -malı-(y) ım, -meli-(y) im: görmeliyim 549b/26, itmeliyim 599a/1.

Teklik 2. Şahıs: -malı-sın, -meli-sin: itmelin 608b/31.

Teklik 3. Şahıs: -malı, -meli: itmeli 425a/3.

Çokluk 1. Şahıs: -malı-(y) ız, -meli-(y) iz: bulmalıyız 394b/24.

. İstek

Teklik 1. Şahıs: -a-m, -e-m: gidem 278a/26, alam 499b/16.

Teklik 2. Şahıs: -a-sın, -e-sin: alasın 7a/3, bulasın 107b/29, idesin 401a/11, söndüresin 499b/7.

Teklik 3. Şahıs: -a, -e: gele 153b/27, ide 451a/8.

Çokluk 1. Şahıs: -alum, -elim: olalum 7a/1, bulalum 117a/13, gelelüm 134a/6, baalum 455a/14.

Çokluk 2. Şahıs: -a-sız, -e-siz: buyurasız 30a/7, olasız 132a/17, gelesiz 151a/11, bilesiz 409a/3.

Çokluk 3. Şahıs: -a-lar, -e-ler: buyuralar 32b/18, olalar 94b/22, ideler 396a/6.

Olumsuz: olmaya 32b/18, ayurmaya 75b/6, itmeye 129a/11.

3. Birleşik Çekimler

a. Hikâye

Bilinen Geçmiş Zaman Hikâyesi

Teklik 1. Şahıs: virmüş *idi idüm* 71a/25.

Teklik 3. Şahıs: istedi *idi* 139a/8, beydi *idi* 556a/28.

Çokluk 3. Şahıs: Buyurdıldardı 317b/1.

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Teklik 1. Şahıs: itmiş *idüm* 7a/8, dimuş *idüm* 9b/26, bırakmış *idüm* 23a/29, girmüş *idüm* 441b/29.

Teklik 2. Şahıs: söylemiş *idüñ* 132b/26, söylemiş *idüñ* 551b/4.

Teklik 3. Şahıs: göndermiş *idü* 14a/7, yazılmıştı 397b/18, itmişti 481a/2.

2. Şekil

Geniş Zaman Hikâyesi

Teklik 1. Şahıs: getürdüm 12a/25, pişürdüm 41b/28, oynardım 74b/17, iderdim 232a/21.

Teklik 2. Şahıs: pişürdüñ 41b/28 getürdüñ 60a/4, iderdüñ 107a/19, bulurduñ 239b/19.

Teklik 3. Şahıs: iderdü 21a/6, getürdi 22b/31, çalurdi 249a/19, düşerdi 450b/3.

Çokluk 3. Şahıs: olurlar *idi* 74b/31, çalarlar *idi* 261b/7.

a. Rivayet

Geniş Zaman Rivayeti

Teklik 3. Şahıs: idermüş 594b/21.

b.Şart

Bilinen Geçmiş Zamanın Şartı

Teklik 1. Şahıs: itdüm *ise* 7b/29, çıktım *ise* 9a/15, atdım *isede* 115b/15, gönderdim *ise* 568b/9.

Teklik 2. Şahıs: *itdiñ ise 525b/19, itdüñ ise 558a/7.*

Teklik 3. Şahıs: *eyledi ise 35a/6, itdi ise 70b/9, idemedi ise 248b/21, aldı ise 572a/1.*

Çokluk 1. Şahıs: *itdik ise 26a/10.*

Çokluk 3. Şahıs: *itdiler idi 526a/20.*

Geniş Zamanın Şartı

Teklik 1. Şahıs: *kalur isem 13a/30, ider isem 170b/9, söyler isem 195a/23, ister isem 437a/13.*

Teklik 2. Şahıs: *geçmez iseñ 9a/13, götür iseñ 168a/4, eğlenür iseñ 189a/28, ister iseñ 438b/5.*

Teklik 3. Şahıs: *ider ise 6b/6, geçer ise 67b/5, olur ise 297a/30, getir ise 373a/19.*

Çokluk 1. Şahıs: *bulur isek 107a/23, kalursak 107a/25, ider isek 369a/11.*

Çokluk 2. Şahıs: *ider iseñüz 12b/30, isterseñüz 115b/28, getirürseñüz 438a/23, virürseñüz 439a/27.*

Çokluk 3. Şahıs: *olurlarsa 189a/26, bulurlarsa 380b/10.*

Ç. SORU EKİ –mı, -mi

Bilinen Geçmiş Zaman ile: *itmedi mi 205a/23, gitdi mi 208a/13, gitdi mi 480b/3.*

Geniş Zaman ile: *konulur mı 42a/9, ider mi 129a/15, bilür mi 177a/1, bilür mi 582b/26.*

Bildirme ekleriyle: *ırāk mıdur 14b/18, o mıdur 216b/2, siyāh mıdur 514a/4, bu mıdur 621a/10.*

D. EK FİİL

Bilinen Geçmiş Zamanı: *var idi 8b/26, ādem idi 133a/10, muqadder idi 232b/11, rāğıba idi 304b/24, gibi idi 407b/7.*

Geniş Zamanı

Teklik 2. Şahıs: -sın, -sin: *müstehakşın 398a/2, ā'kılşın 444b/19.*

Teklik 3. Şahıs: *yokdur 7a/1, var dur 167a/4, lāzumdur 253b/6, oğlıdur 519b/20.*

Çokluk 1. Şahıs: -uz, -üz: *rāziyuz 559a/18, kullarıyuz 596a/1.*

Öğrenilen Geçmiş Zaman

Teklik 3. Şahıs: karşı *imuş* 12a/24, bu *imüş* 44a/19, cevâhir *imüş* 348a/8 var *imuş* 421b/19.

Şartı

Teklik 3. Şahıs:, var *ise* 5b/24, *yohsa* 246a/23 vâlidem *ise* 422a/6.

Zarf Fiil

Ek fiil, “-ken” zarf fiil ekiyle birleşerek fiillerin ve isimlerin zarf şekillerini yapar (Erdem 2007: 108) : geçer *iken* 7a/7, gider *iken* 11b/4 iderken 183b/12, giderken 189a/31, otururken 577a/5.

E. İSİMDEN FİİL YAPMA EKLERİ

1. -a-, -e-: oyna 627a/6 diler 111a/2.
2. -da-, -de-, -ta-, -te-: iste 111b/21.
3. -at-, -et-,: gözet 120b/23.

F. FİİLDEN FİİL YAPMA EKLERİ

1. n-: Dönüşlülük eki: dösen- 15a/9, dilen- 61a/3, giyin- 351b/13.
2. -l-: Meçhullük ve pasiflik eki: yarıl- 260a/17, şarıl- 526b/5.
3. -ş-: Ortaklaşma ve müşakeret eki: yaklaş 17a/13, bulaş 52b/22, selamlaş 307b/8.
4. Faktitif ekleri:
 - a. -ur-, -ür-: pişür- 14a/9, düşür- 155b/25, geçür- 296a/25.
 - b. -tur-, -tür-: İşleliğini kaybetmiş bir ektir: getür- 235a/18, otur 574a/3.
 - c. -t-: İşlek bir ektir: eyit- 499a/13.
 - ç. -dur-, -dür-: Geçişli fiiller yapan işlek bir ektir: bildür- 53a/12, giydür- 640a/4.
 - d. -ar-, -er-: İşlek olmayan bir ektir: kopar- 47a/15 çıkar- 51b/5.

G. BİRLEŞİK FİİLLER

Bildirme ve tasarlama kipleri ile bildirilen ve tasarlanan hareketlerin görülen geçmiş zamanda, öğrenilen geçmiş zamanda veya şart şeklinde ortaya çıktığını veya çıkacağını ifade etmek için birleşik çekimlere başvurulur. Birleşik çekim iki çekimli

fiilin bir araya gelmesinden, birlikte kullanılmasından ibarettir (Ergin 2013: 319-320)

a. Birinci Unsuru Fiil Olan Birleşik Fiiller

Genellikle kendü anlamıyla kullanılan zarf-fiil eki almış bir fiil ve asıl anlamını kaybederek gramatikal görevlere sahip, bir ana cümlenin yüklemi olabilme yeteneğini kaybetmiş, *tasviri fiil* veya *yardımcı fiil* adı da verilen sınırlı sayıda fiille kurulan ve her iki unsuru da fiil olan *birleşik fiiller* Türkçenin her döneminde karşımıza çıkmaktadır (Demir 1994: 84, Erdem 2007: 111) .

Yeterlilik

u-: Yeterlilik fiilinin menfisini kurmak için kullanılır. Bu kuruluşta iki ünlü yanyana geldiğinden “u-“ fiili düşmektedir (Erdem 2007: 111) : *istişkāl idemezler 57a/19*, *egil idemez 320a/18*.

Süreklilik

gel-: Bu kuruluş bazen süreklilik bazen de ansızın olan bir fiili ifade eder. Asıl fiile, “-a/-e, -ı/-i, -u/-ü” zarf fiil ekiyle bağlanır (Erdem 2007: 111) : *çıķa geldi 360b/22*,

gör-: Süreklilik ve sürekli bir gayret ifade eder. “-a/-e, -u/-ü gör” şeklinde kurulur (Erdem 2007: 111) : örneği bulunmamaktadır.

ķal-: Süreklilik bildirmektedir. “-ı/-i, -u/-ü” zarf-fiil eki ve “kal” fiiliyle yapılmaktadır (Erdem 2007: 111) : örneği bulunmamaktadır.

Tezlik

vir-: Tezlik ve acelecilik ifade eder: *şalı vir- 162a/1*.

Uzaklaşma

-maz/-mez ol-: Kesinlik ifade eden yapılarıdır: *gelmez ol 67a/11*, *gidemez oldu 194b/23*, *gözükmez olup 407a/4*, *gitmez oldu 623a/30*

-p tır-/-p dur-: Bu yapıdaki birleşik fiillerde her iki unsur da fiilden oluşur. Ancak birinci fiilin sonuna –p zarf fiil eki getirilir. Anlam açısından yardımcı fiil kendüsinden önceki zarf fiil ekini de bünyesine alarak birinci fiilin gösterdiği eylemi genellikle tasvir eder, başka bir deyişle kılınış ve tarz bildirir (Demir 1994: 84) . Bu fiil öbeğinde

tamlanan tamlayandan önce gelir. *Johanson'a* göre bu durum cümledeki bitişken olmayan unsurların kelimedeki bitişken unsurlar durumuna gelmesinin, yani ekleşmesinin ilk basamağını oluşturur (Johanson 1974: 1992, Demir 1994: 84, Erdem 2007: 112) : *şıçrayup tırdı* 83a/1, *arayup tırudı* 101a/15, *bağlayup tırdı* 485/27.

b. Birinci Unsuru İsim Olan Birleşik Fiiller

Eski Türkiye Türkçesinde ve daha sonraki dönemlerde en fazla kullanılan “it-, iyle-, kııl-, ol-“ yardımcı fiilleri kendü temel anlamlarını kaybederek isimleri fiilleştirirler. Yardımcı fiiller, yeni oluşan fiili anlamsal olarak, özellikle zaman kavramı ve oluş süreci hususunda etkilemekte ve cümlenin geçişli olup olmayacağını belirlemektedir (Erdem 2007: 112) . *Gabain, et-, kııl-, eyle-*, gibi yardımcı fiillerin, aslında sözde yardımcı fiiller olduğunu söylemektedir. Çünkü bu tür takımlar yalnız bir oluşu veya kılışı ifadeye yarayan iki verbal şekilden yapılmamıştır (Gabain 1953: 26, Erdem 2007: 112) .

it-: telef *itmek* 6a/12, *irād itdükde* 157b/1, *küşād itmekle* 238b/22, *duhül itdükde* 309b/23.

iyle-/eyle-: süküt *eyledi* 309b/26, taḥvil *eyledi* 6b/23, ḥāzır *eyle* 138a/27, irsāl *eyledi* 357b/22.

kııl-: tezvic *kııl* 7b/17 ticāret *kııl* 265b/12, firūḥat *kııl* 388a/3, icrā *kııl* 490a/1.

ol-: var *ol* 6a/4, kefil *ol* 289b/5, işāret *ol* 334a/13, müşerref *ol* 465b/9.

Aslında yardımcı fiil olmayan, fakat Türkçe, Arapça ve Farsça kelimelerle birleşerek, manaca kaynaşıp birleşik fiiller meydana getiren kelime gruplarıyla yazılı metinlerimizde sık sık karşılaşırız. Bu birleşik fiillerin bir kısmı mecazî ifade taşımaktadır. Bir kısmı da diyümdür. Türkçe, Arapça ve Farsça isimlerin bu birleşmelerle fiilleştiğini görürüz. Yardımcı fiillerin bir kısmı, isimlere iyelik ve hâl ekleriyle bağlanmaktadır (Erdem 2007: 113) .

al-: ḥātrımı *al* 509a/1.

bağla-: lakırdı *bağlayup* 388b/23.

baş-: uyḥu *başup* 507b/14.

bitür-: yolumu *bitürüb* 276b/16.

bul-: vukū' *bulan* 20a/4, ifâkat *buldu*ğda 276b/30.
buyur-: emr *buyurma*ğla 20a/28, fermân *buyur*up 32b/14.
çek-: âh *çek*üb 45b/31.
çık-: sözümden *çık*mamağ 55a/9.
dile-: özür *dile*mege 263a/6, tövbe *diler*em 285a/26.
dön-: nefsime dönüb 366a/27.
döndür-: yüz *döndür*dükden 393a/17.
düş-: arzūsına *düş*üb 12a/7, gurūrına *düş*tük 397a/7.
gel-: rast *ge*ldüklerinde 12a/15, ğazaba *ge*lib 284b/5.
getür-: şir'a *getür*üb 288a/9.
gir-: şüretüne *gir*üb 19a/24, vahime *gir*düm 328a/18.
ir-: mağşüda *ir*diğimizde 179b/5, Kemäle *ir*di 202b/8.
iriş-: bülüğa *iriş*di 32b/27, sâle *iriş*di 604a/25.
kal-: gibi *ka*ldı 34b/14, muhtefi *ka*lmamağ 201a/14, hâletde *ka*lırsun 213a/1.
ko-: alı kodı 185a/2.
kop-: tarafa *ko*pdu 33a/2, gürültüleri *ko*pmağla 57b/17.
koy-: şüretine *ko*ydu 8b/6.
oku-: rahmet *oku*yayum 56b/21, lâ 'net *oku*musdur 70b/7, fâtihayı *oku*duğdan 429b/12.
söyle-: yalan *söyl*enmez 529a/19.
sür-: şafâ *sür*eyüm 17a/24, yüzlerin *sür*erek 118b/13.
toğ-: güneş *toğ*du 135a/14.
tut-: sözimi *tut*up 55a/8, icâz *tut*up 67a/16, yüz *tut*up 345a/15.
uğra-: belâya *uğr*amağ 23a/14, belâya *uğr*adı 58b/25 keyfiyete *uğr*atdı 164a/9.
var-: halebe *var*up 34a/21, şehre *var*up 248b/1.
vir-: haber *vir*diler 12b/24, izin *vir*mek 215a/2.

H. SIFAT- FİLLER

Sıfat fiiller görüş olarak zaman anlamını da içlerinde barındırırlar. Geçmiş, gelecek ve geniş zaman sıfat-fiilleri olarak gruplandırılabilirler. –an/-en, -maz/-mez, -ur/-ür, geniş zaman, -acak/-ecek, gelecek zaman, -duk/-duk, ve –muş/-muş geçmiş zaman sıfat fiilleri olarak tanımlayabiliriz (Erdem 2007: 115) .

-an, -en: oturan 225a/16, giden 41b/24, olan 191a/12.

-duk, -dük: itdüğini 226a/26, bulduğımdan 7b/6, kurtulduğı 205a/3.

-muş, -muş: bitmiş 154b/30, yazılmış 235b/19.

-acak, -ecek: *olacaklarını* 58b/3, *bulacak* 334b/2, *görünecek* yerden 502b/24.

I. ZARF FİLLER

Zarf-fiiller Türkçede üç temel görev üstlenmektedir. Bunlar; zarf-fiilli parça (gerundialsegment) kurmak, yardımcı fiillerin önüne gelerek birleşik fiiller (komplexe verben) yapmak ve görünüş zaman eki (aspektotemporale endung) olarak bitimli cümleler kurmaktır (Uğurlu 1999: 20, Erdem 2007: 116).

-a, -e: *çıkışa* geldi 23b/23.

-u, -ü: *söyleyü* görelim 236a/11.

-ı, -i: *şalı* virdi 162a/1.

-ınca, -ince: *varınca* 6b/18, *açıncaya* 90a/26, *açınca* 240b/11.

-ıcağ, -icek (-ıcağ, -icek) : *şaklıcağ* 59b/1.

-madan, -meden (-madın) : *toğmadan* 36b/30, *itmeden* 61b/29, *varmadan* 77b/16, *almadan* 620b/3.

-ken, -iken: *giderken* 62b/7, *koşarken* 204b/21 *dirken* 382b/9.

-up, -üp: *olup* 21a/2, *bulup* 127b/11 *ayrılıp* 339b/16, *görüp* 458b/13, *gelüp* 637b/8.

SONUÇ

Kültürel bir iletişim aracı olan masal, çok eski zamanlardan bu yana anlatıla gelen bir eğlence aracıdır diyebiliriz. Masallar geçmişle bağımızın kopmasına da engel olmuştur, eski çağlarda yaşamış insanları, yaşayış şekillerini, hayata bakış açılarını ve dünya ile olan iletişimlerini de masallar sayesinde tahmin edebiliyoruz.

Bizim çalışmamızın kaynağı olan Binbir Gece Masalları da bu saydığımız özelliklere fazlasıyla sahiptir. Özellikle masallarda geçen gerçek mekanlar ve o mekanların tasviri bizi o zamanlarla ilgili bilgilendirmektedir. Mesela külliyyatta geçen Konstantinopolis (İstanbul) , Şerkan isimli bir hükümdar tarafından yönetilmektedir, Şerkan'ın gerçek bir şahıs mı olduğu ve ya gerçekse kim olduğunu bilmemekle birlikte İstanbul'un masallarda geçmesi Anadolu'nun da bir masal coğrafyası olduğunu kanıtlar niteliktedir. Ayrıca külliyyatta geçen masallar geniş coğrafyalara yayılmıştır özellikle Asya ve Afrika kıtasında geçen masallar, İran, Çin, Türkiye, Arabistan, Mısır ülkelerinde geçmektedir. Okuma yanlışı mı yoksa çevirmenin kendü ekmesi mi tam olarak emin olmamakla Masallarda Avrupa kıtası ve Fransa ülkesinin de geçtiği tarafımızca saptanmıştır.

Külliyyatta geçen bir diğer önemli mesele ise bahsedilen şahıslardır. Özellikle Harün Reşid gerçekte yaşamış Abbasi halifesidir. Masallarda geçen önemli bir mekan olan Bağdat'ta hayatının büyük bir bölümünü geçiren Reşid, hilafetinin son yıllarını Rakka şehrinde geçirmiştir ve Horasan şehrinde vefat etmiştir. Harün Reşid'in yaşamış biri oluşu ve masallarda geçen şehirlerde yaşamış oluşu külliyyattaki bazı masalların gerçek kişiler ve olaylardan etkilenmiş olabileceği fikrini de bize virmektedir. Ayrıca Prof. Dr. Fuad Köprülünün şu değerlendirmesi de önemlidir. Mısır külliyyatına katılan masallar için, "... o devirdeki hükümet memurları hakkında tenkid mahiyetini taşıyan ve gülünç birtakım dolandırıcılıklar, garip hilekârlıklarını..." söylemektedir. ..." (Köprülü 2003:134) . Ayrıca Köprülü, Hint ve Mısır'dan karışan masalları karşılaştırırken de; "Hint asıllı hikâyelerde cinler ve şeytanlar beşeri bir mahiyet olarak

kahramanların mukadderatına karıştıkları hâlde Mısır hikâyelerinde, tabiatüstü kuvvet daima bir tılsıma bağlıdır ve o kör kuvvet, tılsım kendü ise onun arzusunun göre, bazen iyiliğe bazen de fenaliğe hizmet eder.” şeklinde ifade etmektedir. (Köprülü 2003: 134) . Özellikle Köprülü’nün, o zamanda yaşamış insanları tenkid edildiği iddiası masallardaki bazı olayların gerçekliği ve yaşanmış olabileceğini düşünmemize zemin hazırlar.

Nazlı, doktora tezinde şu bilgileri vermiştir. “Masalların geçtiği dönem olarak verilmek istenilen Abbasi Devleti ve Harın Reşit dönemidir. Masallarda Doğu’nun zenginliği ve insanların eğlenmek, gezmek için yaşadıkları izlenimi verilmektedir. Ayrıca, tarihî kişiliklerin hayatları ile ilgili anlatılan masallar bulunmaktadır. Bu masallar daha çok anlatma türündedir. Olağanüstülükler görülmez iken, daha çok menkıbe ve efsane türünde anlatılmaktadır. Masallarda yer alan bazı peygamberlerin adlarının yanı sıra masallara dinî motiflerin de sonradan eklendiği gözlemlenmektedir” (Nazlı 2011: 224) .

Külliyatta adı geçen tek tarihi kişi Harûn Reşîd değildir. Kanaatimizce sonradan eklenen dini- islamik motiflerle birlikte birçok peygamber ismi de masallarda geçmektedir. Masallarda cin büyü olgusunun çok oluşu Hz. Süleyman’ın masallar da çokça geçmesine neden olmaktadır. Masalda peygamberlerin yanı sıra dört halifenin de isimlerine yer verilmiştir. Bu dini motiflerin ne zaman ve kim tarafından eklendiği bilinmemekle birlikte, bu islam olgusunun masalları oldukça genişlettiği ve zenginleştirdiği aşikârdır.

Külliyat tek bir masal olarak işlenmemiş olsa da Binbir Gece Masalları’nın ana karakteri Şehrazâd ve Şehriyâr’dır. Külliyatın giriş kısmında Şehriyâr karısının ihaneti sonucu onu ve daha sonra da evlendiği tek gecelik eşlerini öldürmektedir, daha sonra Şehrazâd ile evlenir ve Şehrazâd kendüni kız kardeşini ve ülkedeki diğer bekâr kızları kurtarmak için 1001 gece boyunca sürecek olan bu masal anlatımına başlamış olur. Kanaatimizce Şehrazâd ve bu olaylar masalların anlatımı için birer araç görevindedir, zaten Şehrazâd “masal anası” karakteri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Şehrazâd, kardeşi Dünyazâd ve Şehriyâr isimlerinin Farsça olması da

masalların Araplara ait olmadığını toplumların harmanlanmış bir ürünü olduğunu desteklemektedir.

Çalışmamızda ayrıca dil bilimsel bir inceleme de yapmaya çalışmış bulunmaktayız. Eserin dili çok ağır ve yabancı kelimelerle dolu olmasına karşın Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi'nin özelliklerini de bünyesinde taşımaktadır. Özellikle *i/e* meselesi eserümüzde bulunmaktadır. Fakat genel olarak *i* kullanılmıştır. Ayrıca eser çeşitli ağız özelliklerini de barındırmaktadır.

Eserde birçok Arapça kelimenin yanında, Arapça şiirler de verilmiştir genellikle masalda geçen konuyu pekiştirmek için koyulan bu beyitlerin şairleri geçmemektedir. Arapça beyitler verildikten sonra anlatıcı o beyitin manasını hemen arkasından virmektedir. Orijinal Arapça metinde böyle açıklamaların varlığından emin olmamakla birlikte, Şanlıurfa milletvekili Mehmet Faruk Bayrak'ın genel yönetmenliğinde Alfa yayınları tarafından 2016'da Arapçadan çeviri olan dört ciltlik Binbir Gece Masalları'nda yer alan şiirler açıklamaya sahip değildir. Bu bilgiler ışığında çalışmamızın kaynağı olan Tercüme-i Elf Leyle ve Leyle'nin mütercimi olan Ahmed Nazif bahsi geçen şiirler ile ilgili açıklamaları kendüsi yapmış olabilir müderrislik yapmış ve Anadolu Kazaskerliğine kadar yükselmiş olan Nazif'in bu şiire kendünce açıklamalar yapması da uzak bir ihtimal değildir.

Çalışmamızın burada sonuna gelirken, bana her zaman desteğini veren hocam Prof. Dr. Mehmet Dursun Erdem'e, lisans döneminde çok büyük desteğini gördüğüm ve bana ilham kaynağı olan Doc. Dr. Tuncay Böler'e asla bana olan inancını kaybetmeyen canım Annem Kübra Altay ve babam Servet Altaya teşekkürü borç bilirim.

Kaynakça

Akkoyunlu Ziyat (1983) , “Binbir Gece Masalları ve Hususiyetleri”, *Şükrü Elçin Armağan*, Ankara.

Aysel Ergül (2000) , “Binbir Gece Masalları’nda Kadın”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, sy. 10.

BATUR, Suat (haz.) . (1998) . *Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Altın Kitaplar.

Boratav, Pirtev Naili (1958; 2007) , *Zaman Zaman İçinde*, Ankara.

CAN EMMİZ, Berivan (2008) Sözlü Gelenekten Modern Masala: Çocuk Edebiyatında Masal

Cemiloğlu, İsmet (200) . *14. Yüzyıla Ait Bir Kısas-ı Enbiyâ Nüshası Üzerinde Sentaks İncelemesi*, TDK Yayınları, Ankara

Demir, Nurettin (1994) . “Birleşik Filler ve Vurgu: -iver- Şeklinin Görevlerini Tespitte Vurgunun Rolü”, TDAY-B 1994, TDK Yayınları, Ankara 1996.

Eraslan, Kemal (2004) . “-Maıklık/-Meklik ve -Mağçı/-Mekçi Birleşik Fiilleri Hakkında”, *V. Uluslararası Türk Dil Kurultayı I (20-26 Eylül 2004)* , TDK Yayınları, Ankara s.927-928.

Erdem, Mehmet Dursun (2007) , *Müseyyeb-Nâme*, Ankara: Hece Yayınları.

Ergin Muharrem (2013) . *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım Tanıtım, İstanbul.

Gabain, A. Von (1953) . “Türkçede Fiil Birleşmeleri”, TDAY-B 1953, TDK Yayınları, Ankara 1988, s. 16-28.

Grönbech, K. (2000) . *Türkçenin Yapısı*, (Çev. Mehmet Akalın) , TDK Yayınları, Ankara.

GÜNAY, Umay. (1975) . *Elazığ Masalları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Hacıeminoğlu, Necmettin (1992) . *Türk Dilinde Edatlar*, Meb Yayınları, İstanbul.

Ignace Goldziher (1993) , Klasik Arap Literatürü, çev. Azmi Yüksel-Rahmi Er, Ankara.

İslam Ansiklopedisi (1960) , Maarif Basımevi, İstanbul.

İslâm Ansiklopedisi (1979) , *İslam Âlemi Tarih Coğrafya, Etnoğrafya ve Bibliyografya Lugati* 2. Cilt, İstanbul.

Johanson, Lars (1974) . “Sprachbau und Inhaltssyntax am Beispiel des Türkischen”, *Orientalia Suecena* 22.

Korkmaz, Zeynep (1953) . “Batı Anadolu Ağızlarında Aslı Vokal Uzunlukları Hakkında”, TDAY-B 1953, TDK Yayınları, 1988.

Köprülü, M. Fuad (2003) , *Türk Edebiyatı Tarihi*, 5. bs. Ankara.

Levend, Ağâh Sırrı (1973) , *Türk Edebiyatı Tarihi*, I. Cilt: Giriş, Ankara.

Macdonald, D.B (1979) ., “Bin Bir Gece”, İA, II, Diyanet Vakfı, İstanbul.

Nazlı, Atiye (2011) , *Binbir Gece Masallarının Anadolu Türk Masallarına Etkileri Üzerine bir Araştırma*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Konya.

Sakaoğlu, Saim (1973; 2002) , *Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil*, Ankara.

Seyidoğlu, Bilge (1986) “Masal.” *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. Cilt 6. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Tekin, Sinasi (1993) , “Binbir Gece’nin İlk Türkçe Tercümelere ve Bu Hikâyelerdeki Gazeller Üzerine”, *Türk Dilleri Araştırmaları*, c. 3 (1993)

Timurtaş, Faruk Kadri (1994) . *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul.

Turan, Fikret (1998) . “Modern Türkçede Fiil Tabanlarıyla Sesteş İsim Soylular ve Bir Terüm Teklifi: Fiil-İsimler”, *İlmî Araştırmalar* 6, İlum Yayma Cemiyeti Yayınları, İstanbul, s.245-261.

Tülücü, Süleyman (2004) , “Binbir Gece Masalları Üzerine (Seçilmiş Bir Bibliyografya ile) ”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 22, Erzurum.

Türk Dil Kurumu. (1979) . *Türkçe Sözlük*. (Altıncı Baskı) . Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Uğurlu, Mustafa (1999) . *Memlûk Türkçesinde Zarf-Fiilli Parçaların Dizimi*, TDK Yayınları, Ankara.

Ulutürk, Veli (1992) , “Binbir Gece”, Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi 6.cilt, İstanbul

Üzerine Halkbilimsel Bir İnceleme. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

“Tercüme-i Elfü’l-Leyle ve Leyle” (Binbir Gece Masalları Tercümesi)

[1a] ⁽¹⁾ tercüme-i elf leyle ve leyle ⁽²⁾ bismillhirahmanirrahim ⁽³⁾ (arapça ibāre) ⁽⁴⁾ (arapça ibāre) ⁽⁵⁾ (arapça ibāre) ⁽⁶⁾ (arapça ibāre) ⁽⁷⁾ (arapça ibāre) ⁽⁸⁾ (arapça ibāre) ⁽⁹⁾ (arapça ibāre) ⁽¹⁰⁾ (arapça ibāre) ⁽¹¹⁾ (arapça ibāre) ⁽¹²⁾ (arapça ibāre) ⁽¹³⁾ (arapça ibāre) ⁽¹⁴⁾ (arapça ibāre) ⁽¹⁵⁾ (arapça ibāre) ⁽¹⁶⁾ (arapça ibāre) ⁽¹⁷⁾ (arapça ibāre) ⁽¹⁸⁾ (arapça ibāre) ⁽¹⁹⁾ (arapça ibāre) ⁽²⁰⁾ (arapça ibāre) ⁽²¹⁾ (arapça ibāre) ⁽²²⁾ (arapça ibāre)
[1b] ⁽¹⁾ (arapça ibāre) vaktā ki ihbār amim ve enbā-i ‘Arab ⁽²⁾ ve ‘acem ve çay-i ‘addeme dārc müdāric intikāl iden halāyıkūñ ihbār ve ahvālī ⁽³⁾ ‘ibret-i ehl-i i’tibār ve maḥaṭ āmāl evveliü’l-efkār olub, qādīmedden berü ‘ilm-i tāriḥ ḥikāyāt-i ⁽⁴⁾ melūk-u şüküfe-i mücālīs ve şeb-i hümümde şadīk müvānis müşābesinde ma’dūd ⁽⁵⁾ ve irtiyāḥ-i nefīs ve şafīle maḥduddur.

Hatta işbu ‘aleme ol kadar ihtimam ve taḥşīline ⁽⁶⁾ şarf mezīd iḳdām olundu ki Ebū Beşīr ‘aleye şalāt-u allah, māfuz ğayṣ ve hamer ⁽⁷⁾ ḥazretlerinüñ neşet-i ma’detlerinden mā’dā andan iḳdam mechülü’l-ahvāl olan ⁽⁹⁾ sekān-ı zemīn ve dāḥil-i ḥaytā-i mekân ve temkīn olanlaruñ ihbār ve ahvāllerine teşviḳ ⁽¹⁰⁾ olunub ba’zısı daḥi şaḥat ile bālīg derece-i şebüt ve aġlī-yi rivāyet-i bāṭıla ile ve rūdī ⁽¹¹⁾ mevşūf ve mün’avet ise de raġbet-i anam ve teşviḳ-i ḥavāş ve ‘avām mülāsesiyle, ‘āleme ⁽¹²⁾ ihbār-ı derün şaḥāife derc ve muḥaṭ-ı i’tibār kıldılar. Ve ol kader ile daḥi iktifā olunmayub, ⁽¹³⁾ edbā ve zarfā, şariḥā, qariḥa ve qādelerinden vaz’ ḥikāyāt ve tervīḥ ḥevātır için ⁽¹⁴⁾ iḥdāş rivāyāt iderler ki sām’i bī-āşıl olundugunu bilürken istimā’ını kār sezā ⁽¹⁵⁾ ve dā-i derdine ḥikmet deva ithāz iderek anlar ile tesliye-i derun ve taṭriye-i ḳalb ⁽¹⁶⁾ maḥzūn itmekde bī-iḥtiyār ḳalır ve zıkr olunan kitab-ı ḥikāyetden lisan-ı ‘Arabī ⁽¹⁷⁾ ü’l-beyān ile tanzīm ve tarşif ve laṭif ve ğarābet ile ta’rif ve tavşif olunmuş ⁽¹⁸⁾ olan Elf Leyle ve Leyle ya’ni biñbir Gice ḥikāyesi ḥalḳ-ı ā’lem beyninde ol kadar ⁽¹⁹⁾ kesb-i iştiḥar ve ma’mūr basīṭada manzūr nazır zevīü’l-‘itibār zīü’n-nezār ⁽²⁰⁾ olundu ki elsene-i müta’ddaya tercüme ve naḳl ve sebūñ laṭif ile ısbāt ḥüsn ve fazıl ⁽²¹⁾ olunmuş ise de zebān-ı terkī ‘azabü’l-yāne henüz tercüme olunmayub, nazmı mu’ammā ve neşri ⁽²²⁾ lafz müşābesinde mektümü’l-ḳahvī ḳalmuş idüğünden mevfuḳ men şāü’l-meşā-i ḥazretleri ⁽²³⁾ işbu ‘abd-u za’yıf ḥāmilü’z-zıkr Aḥmed Nazīf ‘amaü’l-laṭif men keremü’l-laṭif kitāb-ı ⁽²⁴⁾ mezkūruñ tercümesine ilham ve refiḳ-i tevfiḳ ile ḥuşuş-u merḳūma şārf-ı zamām ⁽²⁵⁾ kemyet-i ḥāile-i ihtimam buyurmaġla lediü’t-taşdı kitāb-ı mezkūruñ mañzum ve mebūyı ⁽²⁶⁾ ve biñ bir giceye meşşül ve maḥzibi her ne kadar taḥrīr ve taşīrinde şarf himmet itmüş ⁽²⁷⁾ ise de ehl-i ‘ilm olmamaġla, ekşer-i ḳuşülde

hüşütām ve etnāb mālā kelam itdigünden ⁽²⁸⁾ mā'idā giceler taḥīdinde daḥī ṭarīḳ-ı ta'dīlden 'adval idüb ba'zısı yarum ⁽²⁹⁾ mürekkeb ve ba'zısı ḥikāyelerüñ işılaḥı üzere faḥiṣ ve maḥil-i edeb kelam ile memlū olub ⁽³⁰⁾ ta'dīl-i mizāc ve müsteḥaḳ-ı 'ilāc olmaḡla bu 'abd-i faḳīr ḥīn tercümede gicelerüñ ṭabūyub ⁽³¹⁾ ve taḥdīdini ṣūb ī'tidāle vaż' ve ilḳā ve eṣ'ārdan bī semere ṭevāl ve maḥal-i mecālis, [2a]⁽¹⁾ Erbāb-ı kemal olan, faḥṣiü'l-ḳār ebyāt ve ḳaṭ matı ḥazf ve ilḡā birle başt müḳāldē ⁽²⁾ sebīl-i etnābdan ictināb idüb ḥikāyelerini muidiü'l-ma'ni ve müfidü'l-mebnī ī'bāre ile ⁽³⁾ İrād ve naṣīḥate şamil olan ebyāt-ı laṭife ve emṣāl –i münīfeleri ḳayd ve işbāt ⁽⁴⁾ iderek, ḥesabü'l-vasi' ve ilṭāḳa şarf meḳdūr himmet itmüş isem de ḥāl-i insān ⁽⁴⁾ olan ḥiṭā ve nesyan mücib hefvāt bī-pāyān olduğunı müslüm zevīü'l-'irfān olmaḡla ⁽⁵⁾ ḥalān zevī'ü'l-vefā ve erbāb dānṣ zīü'ş-şafā olan zevāt-ı dirāyet-i semātlardan işlah-ı ⁽⁶⁾ zelil ve sedşelime-yi ḥalal ve du'ā-yı cemīl ile ḥāiz şālīḥ 'amil olmaları mercū ve māmūldür ⁽⁷⁾ ve hazā olan el-şürü' fiü'l-maḳşūd mütekelā 'Aliü'r-rab zīü'l-kerem ve el-cūd.

(8) **İBTİDĀ-YI TERCÜME-İ ELF LEYLE VE LEYLE**

⁽⁹⁾ naḳlān şaḥāif-i ḥbār-ı amim ve rāviyān-ı aḥvāl 'Arab ve 'acem olan zevāt ⁽¹⁰⁾ feṭānetsemāt şöyle rivāyet itmüşlerdir ki, zaman-ı sabıḳda Çīn Māçīn ve Hindistān ⁽¹¹⁾ cezīrelerinde pādişāhān beyni Sāsānedan Bahrām şavlet bir cīs-i münzelet bir pādişāh ⁽¹²⁾ encam-ı sapāh var idi ve mūhibe-i el-hiye olarak müşār- ileyhūñ biri birine fāiḳ ikşi ⁽¹³⁾ ferzendār-ı çemendi var idi ki büyük oḡlı, pederi taḥtına cālis ve küçük oḡlı, ⁽¹⁴⁾ Semerḳand ve ol ḥaVālide vāḳ'a ũlkeleri ḥükümetle ḥāmī ve ḥāris olmuşıdı. ⁽¹⁵⁾ Büyüḡüñ ismi Şehirbāz ve kücügüñ ismi Şāhzamān idi bunlardan her biri zīrdest ⁽¹⁶⁾ ḥükümetlerinde bulunan re'āyā ve birāyāyı 'adālet ve naṣfet ve envā'i laṭif ce ḥimāye birle ⁽¹⁷⁾ yigirmi sene ḳadar birbiriyle mülāḳī olamadıḳlarından ṭarfinden iştiyāḳ-ı kemale resīde ⁽¹⁸⁾ olmuş olmaḡla Şāhirbāz dādrī Şahzamānı da'vet eyledük de Şāhzamān biraderine ⁽¹⁹⁾ lāyık envā-i taḥif ve hüdāyā tanzīm eyleyüb, Semerḳand şehrinden ḥüruc ve ḥāric-i şehirde ⁽²⁰⁾ naṣīb-i ḥiyām ve ol gice orada istirāḥat ve ārām itmekte iken naṣīfü'l-leylde ⁽²¹⁾ hüdāyā-yı mezbüreden bir şey-i sarayında ḳalmuş olduḡı ḥāṭırına ḥuṭūr eyledi ki ⁽²²⁾ tebdīl-i ḳıyāfet idüb, şehre 'avdet ve sarāyında zātına maḥşūş olan ⁽²³⁾ ḥülūṭhānesine varduḳda ferāşende zevcesi bir 'Arab ile ḳucaḳlaşub yatduḡunı ⁽²⁴⁾ reyü'l-'ayn müşahede eyledükde hemān ikisinüñ birden başlarını kesüb ve maṭlūbı ⁽²⁵⁾ olan şeyi alub ḥiyāmına 'avdet ve ferdası gün ol maḥalden ḥareket ve biraderi ⁽²⁶⁾ taḥtḡāhına 'azīmet idüb bir ḳac gün zarfında biraderi sarayına müvāşalat

eyleyüb ⁽²⁷⁾ biraderi daħı Kemāl-i sürür ile merasim hoş āmdiyi icrasından sonra bir saray ⁽²⁸⁾ ta'yin idüb, bahr vaķit gelüb envā-i ihtirām ile tekerrüm ve ziyāfetler tanzīm itdükde ⁽²⁹⁾ ve müşār-ileyh zaman zāhir uşafā ve mesratle saray-ı maħşūşada maķīm ise de ⁽³⁰⁾ zevcesinüñ ol siyah 'Arabla öyle fezāhatını tefekkir eyledikçe ol saray başına [2b]⁽¹⁾ zindan ve ol vechle hālī diger gün ve perīşān olmağla yemekden ve içmekden ķalub, ⁽²⁾ ķehresine şafret gelüb ve cismine za'f-ı ā'rz oldı. Ve birāderi şāhirbāz ⁽³⁾ ķafiyeye-i merķūmeden bī-ķhaber olmağla 'acabā birāderüm memleketini terk itmekle bu ülkenüñ ⁽⁴⁾ havāsı ķabi'ne müvāfiķ mı degil ? Yoħsa mizācında iħrāf mı var ? diyü deryā-yı ⁽⁵⁾ hayret ķalub, düşünmeğē başladı hāşıl-ı kelam dādrini tebdil hevā itmek için ⁽⁶⁾ bir tezhitgāhda şayd ve şekāre targīb ve teşvīķ itmüş ise de şāh zaman aşlā ⁽⁷⁾ rağbet itmeyüb oldığı maħalde iķāmeti ihtiyār eylemekle, Şehirbāz hadim ve haşum ile ⁽⁸⁾ şayd şekāre ā'zim olmuş.

Pes Şāhzamānuñ bī-tavtet eyledüğü oțadan Şehirbāzuñ ⁽⁹⁾ harem bağçesine nāzır penceresinden nāzır iderken gördi ki Şehirbāzuñ zevce-i ⁽¹⁰⁾ maħşūşası yigirmi ķadar cariyeye yigirmi ķadar siyah 'Arab ile bağçeye gelüb, ⁽¹¹⁾ ve köşke girüb cümlesi arķalarından lebāslarını çıkarub 'üryān oldukları ⁽¹²⁾ hāalde havuza atilub yüzmege ve güreşmege başladuklarında, Şahirbāzuñ zevcesi ⁽¹³⁾ yā mes'ūd diyü nida eyledükde bir siyah 'Arab gelüb şoyunub zevce-i mezbūre ile mülā'ibe ⁽¹⁴⁾ ve mūcāma'ta meşğul olduķda hemān cariyeler daħı ol siyah 'Arablar ile mā'nıķa ⁽¹⁵⁾ iderek müvāşalata başladılar.

Çünkü şāhzamānuñ bu āhvāl-i ġarībe meşhūdı ⁽¹⁶⁾ olduķda kendünüñ hālī birāderinüñ bu hālīne nisbetle seffine yanunda şandal gibi ⁽¹⁷⁾ belki daha devn ķalmuş olduğunı fehm eyledük de ol hādişe-i ġarībe-i kerīheden ⁽¹⁸⁾ ā'rz olan inķibāz derün-ı inbisāta mübdel ve vücāhit-i cismimi ve şabāhat veķhi ⁽¹⁹⁾ kemāffü'l-avl olub, vaķtāki ķarındaşı Şāhirbāz şekārdan gelüb dādrī Şāhzamānı ⁽²⁰⁾ bıraķdığı hālden hāl şahta taħvil ve hāreni sürūra tebdil itmüş ve evvelki hālden ⁽²¹⁾ aşlā eşer ķalmamuş olduğunı gördük de sūāl itmege mecbur olmağla, yār ve aġyārın ⁽²²⁾ hālī bir maħalde ķarındaşı Şāhzamāna, ey benüm ķarındaşum ! Bu țarafa teşrifüñizden berü ⁽²³⁾ cenābeñze bir 'illey ā'rza olmuş gibi münfehim ise de şimdi biħamdullah müşahedeme ⁽²⁴⁾ göre gilyā zail ve derünunuzda olan inķibāz-ı mundef'i olarak feraħ ve sürür hāşıl ⁽²⁵⁾ olmuş bahr-ı hāl bunuñ bir sebeb-i ķaysi vardur. Baña tefşil meķāl itmekle iztırābdan ⁽²⁶⁾ beni ķurtar diyü ibrām eyledük de Şāhzamān cevaba aġaz idüb kendü sergüzeştini ⁽²⁷⁾ birer birer

beyan ba'de qarındaşınıñ hālını dañı müşār-ileyhe ī'lān itdükden şöñra ey benüm ⁽²⁸⁾ qarındaşum ! Zāt-ı ā'lüñiz dañı müşahede itmek murād ider iseñüz yine şükāre ⁽²⁹⁾ gideceğim diyü hademeniz ile şahrāya çıqub anları ol maħalde tevķif birle ⁽³⁰⁾ gizlüce bu oṭaya 'avdet idesiz didük de Şāhribāz bu ma'nāyı taşvīb ⁽³¹⁾ iderek hemān şükāre gitmek şüretiyle hademe vesāir malzemesini alub şehirden [3a]⁽¹⁾ ħurūc ve anları bırağub ħafice maħal-i mezbüre gelüb iki qarındaş beraberce ⁽²⁾ ol manzaradan cariyeler ile siyah 'Arablar ve zevce-i mezbüre mes'ūd nām nemekihir āmile meşğül ⁽³⁾ oldukları if'āl-i kerfheyi mā'īne eyledük de 'aqlı başından gidüb, amān qarındaşum ⁽⁴⁾ bundan şöñra bu memleketde iķāmet itmek iden işbu ħādişe-i faci'a başka kimselerde ⁽⁵⁾ dañı vuķū' bulmuş mı ? Tecessüs idelüm diyerek, bāl ma'īye memleketden ħurūc eyleyüb ⁽⁶⁾ bir kaç gün giderek bir derya kenarına vardılar.

Gördiler ki ol mevķ'uda bir çeşme-i ⁽⁷⁾ ra'nā yanunda bir şecar bālā ve ol cihetle ol maħal tennüre olmağa, şayeste ve seza oldugundan ⁽⁸⁾ orada iķāmet ve ol ağacūñ sayesinde istirāhat itmekte iken zıkr olunan deryada ⁽⁹⁾ fırtına zühür itmekle temüce itmege başlayub ve ol vaķit deryānuñ ortasından bir ufaķ ⁽¹⁰⁾ 'amüd namüdār olub havaya toğrı kılķub bu iki qarındaşuñ aram eyledükleri ⁽¹¹⁾ maħale tevce eyledük de bunlara ħavf gelüb, ağaca 'arc eyleyüb 'amüda nazır ⁽¹²⁾ iderlerken meger ol 'amüd ũāife-i cinden bir cin imüş. 'Amüd şüretinde görünmüş. ⁽¹³⁾ Maħal-i mezbūra geldük de derān cin şüretine teşkil idüb ve başında bir şandūķ ⁽¹⁴⁾ var idi. Ol şandūķı ağacūñ sayesinde vaz' birle açub derunundan bir ķuṭı ⁽¹⁵⁾ iħrāc eyledi ve anı dañı açub içünden bir duħter-i pākīze çıkarub.

"Ey benüm ā'şık ⁽¹⁶⁾ ve iftidāsı olduğum nāzeli yārim, bu maħalde bir miķdār oturında senüñ dizüñe başumı ⁽¹⁷⁾ koyub azacıķ teennüm ideyüm" didükde ol duħter-i āfitāb manzır-ı ķ'aūd itdükde cin ⁽¹⁸⁾ başını dizine vaz' idüb uykuya vardı. Duħter-i merķüme eṭrāf ve eknāfa ⁽¹⁹⁾ nazır iderken ağacūñ zirvesinde ol iki şāhı görüb fū'l-ħāl cin-i mezbürüñ ⁽²⁰⁾ başını yere vaz' idüb ve yerinden kılķub ağacūñ altına gitdi ve müşār-ileyhāyı ⁽²¹⁾ kendü ile mücāma't itmelr için aşığı da'vet eyledük de anlar kemal-i ħayretlerinden ⁽²²⁾ nāşı nezülden imtinā' eylemeleriyle, duter-i mezbüre ħazaba gelüb: "Eger nüzvul itmeyüb ⁽²³⁾ ve müvāşilamedden tecennüb ider iseñüz cini iķāz iderüm ve sizi söyler ķayl itdirürüm. ⁽²⁴⁾ Şöñra nādem olursañuz." Didükde ol sā'at merķümān ağacdan inüb birbirine ⁽²⁵⁾ cürret zede olarak baķub küçük, büyüge ve büyük, küçüğe sen ol ben şöñra müvāķ'a ⁽²⁶⁾ ideyüm diyü söyleşür iken duter-i

mez_küre tekrar ğazabnāñ olub: “Böyle lākırdı ⁽²⁷⁾ uzatmağdan merāmıñız benden imtinā ise bahr hāl cini uyandırub sizi haber ⁽²⁸⁾ virmekle telef olmañıza ıkdām iderüm.” Diyü bunlara cebr eyledükde hemān meşār-ileyhā ⁽²⁹⁾ havflarında nāşı ol fi’il haşı irtikābe mübaşeret eylediler. Ve maşlahat tamam olduğda ⁽³⁰⁾ duhter kıoynundan bir kise çıkarub ve içünden beş yüz yetmiş hātem iħrāc [3b]⁽¹⁾ anlara gösterdi.

“Ve bu hātemler işbu cin yanımda olduğı hālde benüm ile müvāk’a ⁽²⁾ eyleyen kimselerün hātemleridür. Bu vağte degin beş yüz yetmiş kise ile mücāma’at ⁽³⁾ eylemiş, bunuñ sebebi oldur ki beni babam bir ādeme tezvīc itmüş idi ve kıtāke zifāf için ⁽⁴⁾ beni tezyīn eyleyüb köşeye ıķ’ād eyledüklerinde, bu cin beni görüb hūsnüme ā’şık olub, ⁽⁵⁾ ol maħalden zifāfum gicesi beni calub bu kıtuı içine ve kıtuıyı daħı şandūķ ⁽⁶⁾ derünuna vaz’ itdükden soñra, şandūķı deryada hafz ve harāset ider. Ve her ne ⁽⁷⁾ vaķit ‘aşkı heycān ider ise beni böylece çıkarub ve şalum ile şāfāyāb ⁽⁸⁾ olur ba’de yine maħalime İşāl ider işte hālum böyle iken t̄ai’fe-i nesādan bulunmuş ⁽⁹⁾ olduğumdan māhīt-i lāzımamızdan olan hīle ve had’a eylemege fırsat bulmağa ⁽¹⁰⁾ bakarız. Hemān elüme fırsat geçdükde her dürlü hebāsete mübāderet iderüm. Cin ise ⁽¹¹⁾ benüm hemcinsim değıl artık benüm gibi nev’i beni ādem alıme geçdükde mücām’at itmezmiyüm ⁽¹²⁾ (arapça ibare) denmişdür ma’nāsı, kıadınlar şeytānuñ şebekleridür dimekdür.

⁽¹³⁾ Ya’ni nesvān-ı şeytānuñ maṭlūbuna vāşıl olmağ için halkuñ derunlarına atdığı ⁽¹⁴⁾ ağılardan kitabe derħatı ba’z-ı erbāb-ı belagat (arapça ibare) ⁽¹⁵⁾ (arapça ibare) ⁽¹⁶⁾ (arapça ibare) ⁽¹⁷⁾ (arapça ibare) dimüşdür. ki ma’nāsı, şaķınub ⁽¹⁸⁾ t̄aiife-yi nesādan emīn olmayasın ‘ahdlarına ĩ’timād kıalmayasın zīrā ol t̄aiife-i deniyenün ⁽¹⁹⁾ rızāları va ğazabları fericlerine ma’luğdur. İstedüklerine muħabbet-i kāzbe azhār iderler ⁽²⁰⁾ ise de ğadarı eşvābları altında gizlü şaķlanmulardur. Eger ĩ’timād itmez iseñ kışşa-yı ⁽²¹⁾ Ĥazret-i Yusufdan ‘ibret al anlaruñ hīlelerinden müteħazir olduğun hālde bilmezmissin ki ⁽²²⁾ iblīs per telbīs Ĥazret-i Ādemi anlaruñ sebīliyle cennetden iħrāc eyledi dimekdür.” ⁽²³⁾ Ba’de duhter-i merķüme Şāhırbāz ile kıarındaşından iki hitām taleb eyledi ki kisesine ⁽²⁴⁾ vaz’ ide müşār-ileyhā daħı mesulüne müsā’de birle hātemlerini virdiler. Ve bu keyfiyete ⁽²⁵⁾ müta’cib olduıkları hālde birbirlerine tesliyet iderek, ‘avdet ve şehirlerine ⁽²⁶⁾ müvāşalat kılduğlarında Şehırbāz sarāyına gidüb zevcesini ve cāriyeleri ve ‘Arabları ⁽²⁷⁾ ĩ’dām eyleyüb andan soñra tezvīc eyledükde zevcesini bir gice ferāşende alur ferdāsı ⁽²⁸⁾ kıatlı iderdi. Tā bir dereceye vardı ki şehir içinde zevāce

seza bir kız kalmadı, kalmuş ⁽²⁹⁾ var ise de havflerından firar eylemişler idi. Şahirbâz zevcesiz kaldugundan vezîrine ⁽³⁰⁾ “baña bir kız getir” diyü emir itmüş ise de, vezîr mûmâ-ileyh şâha lâyıķ bir kız bulamadugundan ⁽³¹⁾ meeyûs ve müñder hânesine gitdükde vezîrûñ iki kızını var idi ki büyügi Şehrazâd [4a]⁽¹⁾ Ve küciği Dünyâzâd isimleriyle bî-âmâr idi.

Şehrazâd dâimâ seyr-i melûk maziye ve ihbâr ⁽²⁾ amam sâlefe mü’tâl’a eylediğinden, çok ma’lûmât taşşil itmüş olub hatta fen ⁽³⁾ tevârihden nice kitâb teelîf kılmış idi. İmdi ol duhter mâ’rufkester ⁽⁴⁾ pederini böyle perişan gördükde ey benüm vâlid-i mâcidüm cenâb-ı cellâd temâbeñize ⁽⁵⁾ ne hâl oldu ki sizi mağmûm görüyorum. Bu derece keder itmeñizi revâ görmem, ‘ali ⁽⁶⁾ ü’l-huşûş nev’i beni âdem bu kadar kedere tahmil idemez hatta ba’z şa’ir (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) ⁽⁸⁾ dimüşdür ki ma’nâsı, ham ve ğammı mütahtmil mâifetiü’s-sürür (arapça ibare) ⁽⁹⁾ zail olur ya’ni sebâtı yokdur sürür-ı fenâpezîr oldığı gibi hümûm dahı fenâpezîr olur ⁽¹⁰⁾ hâşıl kelam ham ve ğam sürür ve ferce mübdil olur dimekdür. Vezîr mûmâ-ileyh duhterinden ⁽¹¹⁾ bu meşellü kelam-ı hikmet itsâmı işitdükde havâdiş vâķ’ayı olandan ahırine kadar ⁽¹²⁾ naķl eyledükde duhter-i merķûme: “Ey peder beni Şehirbâza tezvîc kııl ki yâ kendümi ⁽¹³⁾ andan taħlîş itmekle bunca kimselerûñ kızlarını hülâşa sebep olurum yâhûd ben ⁽¹⁴⁾ dahı katlı olunmağla anlara canımı feda kıılam.” diyü pederinden niyaz eyledükde pederi: “kızım ⁽¹⁵⁾ bu olacak şey degildür gel bundan feragat kııl.” Diyü ibram eylemiş ise de duhter-i mezbûre ⁽¹⁶⁾ sözündenve ricasından nükûl itmeyüb elbet ve elbet beni şâh müşâr-ileyh tezvîc eyle diyü ⁽¹⁷⁾ bu vechle ıkdâm itdükde pederi kızına: “Ey benüm duhter-i hünrûrum korķaram ki senüñ ⁽¹⁸⁾ hâlüñ hamâr ve öküzüñ ekin şâhibiyle vuķû’ bulan każîyeleri gibi ola.” Didükde ⁽¹⁹⁾ duhter-i merķûme: “Ol hikâye nicedür.”

Diyince ****hikâye**** vezîr hikâyeye ⁽²⁰⁾ başlayub dimüş ki ey benüm kur’aynım böyle mesmû’ muz olmuşdur ki bir Bezirgân ⁽²¹⁾ var imüş haķ ta’âlî aña çok evlâd ve mâl ihsân buyurmuş, ve bu ni’metlerden mâ’idâ ⁽²²⁾ cümle hayvânâtuñ ve kuşlaruñ kelâmlarını fehm ve idrak eylemeği dahı ‘inâyet kılmış. ⁽²³⁾ Ve Bezirgân merķûm-u şehirde maķîm olmayub dâimâ çiftliğinde ıķâmet idermüş, ⁽²⁴⁾ bir eşek ile bir öküzü olmağla bir gün ahûra girmüş ki hamârûñ biri süpürülmüş ⁽²⁵⁾ ve elüñden geçmüş şamân ve arpa virilmüş eşek böyle râhatda olarak uyhu ⁽²⁶⁾ uyumağda oldugunu öküz müşahede itdükde: “Ey hamâr ‘acabâ senüñ baht ve ıķbâlüñ ⁽²⁷⁾ kimde ıķbâl ola zîrâ ağamız gelür seni ahûrdan çıkarub bir iki sâ’at kadar ⁽²⁸⁾ süvâr olur sonra götürüb

aḥūra bend ider ve temīz arpa ve temīz şamān yiyüb ⁽²⁹⁾ şafā ve rāḥat idersün, ama ben bī-çāre bahr gün şabāhdan aḥşāma kadar çift sürüb ⁽³⁰⁾ ve ıktizā eyledükde diger menlikde daḥı kullanılıb ve ol vechle dāimā ta'b ve meşakḫatde ⁽³¹⁾ ṭurub rāḥatdan maḥrūm olmaḫdayum.” Didükde. Ḥamār öküz: “Ben saña bir şey ta'līm [4b] ⁽¹⁾ ideyüm ki anuñla ‘amil ider isek sen daḥı benüm gibi rāḥat idersin.” Didi.

Öküz: ⁽²⁾ “Nedür ta'līmātuñ ? Diyü sūāl idince. Ḥamār kelama başlayub: “Ey Öküz yarınki gün seni ⁽³⁾ tarlaya götürüb çift sürmege çekdiklerinde hemān yere düş ve ḥasta gibi ṭur. ⁽⁴⁾ Şoñra aḥūra getürdiklerinde egil ve şorba başlama tā ki seni ḥastadur zannıyla aḥūrda ⁽⁵⁾ terk iderler bir kaç gün buncaleyin rāḥat idesin.” Didükde eşegüñ bu sözleri ⁽⁶⁾ azergānuñ mesmū'ı ve ma'lūmı olduḫda irtesi gün ḥidmetkārı öküzü aḥūrdan ⁽⁷⁾ almaya gitdikde gördi ki öküz ḥasta ve bī-dermān ‘avdet idüb ağasına öküzüñ ⁽⁸⁾ keyfiyetini ifade eyledükde Ağası: “Öküzü aḥūrda terk eyle yerine eşegi al çifte ⁽⁹⁾ götür.” Diyü tenbiye itmekle der ‘aḫıb ḥidmetkār aḥūrdan eşegi alub ve tarlaya gidüb ⁽¹⁰⁾ eşege aḥşāma kadar çift sürdürüb aḥşām aḥūra götürüb bağladuḫda öküz ⁽¹¹⁾ eşege du'ā ve şenā ile teşekkür eyleyüb: “Bu gün ki rāḥatum senüñ rey ve tedbīrūñ semeresīdür.” ⁽¹²⁾ Diyerek ibraz maḥzūziyet eylemiş ise de ḥamār-ı mezbūr söyledüḫ kelama nādem ⁽¹³⁾ ve pendine pişmeyān oldı. Ve ferdası yine ḥidmetkār gelüb eşegi alub tarlaya gitdi. ⁽¹⁴⁾ Ve tarlada çift sürdürüb güzlük aḥşām olunca eve götürdi netice-i meram bir kaç gün ⁽¹⁵⁾ böylece gelüb gitdik de ve Öküz daḥı rāḥat itmekde idüğünden Ḥamār bu benüm ⁽¹⁶⁾ başuma gelen bela –yı cezā māyilikāmdur ki Öküze şefkat idüb naşīhat itmekle ⁽¹⁷⁾ kendü rāḥatımı selb eyledüm.” Diyü ḥüzün ve teessüf itmekde iken öküz kālāvel ⁽¹⁸⁾ eşege teşekkür ve aḫār-ı sürür eyledükde Eşek, Öküze ḥitāb eyleyüb: “Ḳarındaşum ⁽¹⁹⁾ öküz bugün ağamız bu öküzden bize fāide yokdur bunuñ çaresi zebḫ ⁽²⁰⁾ eyleyüb lazım olduḫı miḫdār-ı laḫmını alub mā'idāsını firūḫat eylemekdür.

Diyü ḥidmetkār ⁽²¹⁾ ile söyleşürken istimā' eyledüm saña lazım olan şabāḫ ḥidmetkār gelüb arpa ⁽²²⁾ ve şamān virdükde egil eyle ve andan şoñra oynamaḫa başla ki seni çifte götürsünler tāki ⁽²³⁾ zebḫden ḥülāş olasın diyü.” Naşīhat eyledi. Öküz işbu naşīhati ḳabūl ⁽²⁴⁾ tamārşdan ‘advil idüb aḥşām arpası ve şamānı geldükde tamāma egil idüb ⁽²⁵⁾ ve ḥidmetkārı gördükde yanuna varub şaḫtını bildürmek için ḳuyrığını şallayarak ⁽²⁶⁾ oynamaḫa başladı ve bir kaç def'a daḥı oşurdu çün ki eşek ile öküz ⁽²⁷⁾ beyninde vuḫū' bulan keyfiyetde ağasınıñ vuḫūf tāmı oldugundan mūmā-ileyh zevcesiyile ⁽²⁸⁾ oḫasında oturur iken Öküzüñ oynadıḫını gördükde ḳahḳaha ile gülmege

(29) başladı zevcesi bî-haber olmağla zevcinün işbu kâhkahasını kendüyi (30) masha ider diyü ağlamağa başladı. Zevci: “Behey canum ben saña gülmedüm güldüğüm (31) başka bir sırdır söyleyemem eger ifşâ idersem sebep-i mevtim olur.” Didükde zevce-i [5a] (1) merķūme elbette bu beni sahrayedür yoğsa gülecek ne var söyle diyü ibram ider (2) olduğda bî-çāre ādem zevcesinde ā’sık ve muḥabbetde mütehālik olduğundan, mā’idā ‘ömri (3) yüz yigirmi seneye vāşıl ve zevce-i merķūmeden bir kaç evlād ḥāşıl olmağla mevtini (4) bāl ihtiyār ol sırrı söylemege ‘azīmet idüb evvela bir vaşiyet ideyüm diyü kâdı-yı belde (5) ile cīrānını ḥānesine da’vet eyleyüb, kaziye-yi mezbūreyi anlara daḥı ifāde eyledükde (6) cümlesi yezbān olarak ḥatuna gel bu işden vazgeç bu ādem bu sırrı ifşā (7) iderse mevtine sebep olacaksın didüklerinde Ḥātūn: “Mışra olub ne olursa (8) olsun hemān baña güldüğünün aşlı nedür söylesün diyü.” Kaṭ’i kelim eyledükde (9) Bezirgān kılķub abdest almak için ḥayvānātuñ olduğu maḥale vardı. Ol maḥalde (10) bir ḥoros ile elli tavuk var imüş ve yüksek yerde bir kelb ṭurur idi ol kelb (11) ḥorosu çağırub:

“Ey ḥoros sen nasıl ḥayvānsın ki aғamız vefat itmekdedür. (12) Sen ise tavuklar ile zevk ve şafā itmekdesin.” Didükde ḥoros lebden (13) bu każīyenün sebebi nedür diyü sūāl idince kelb tafşilā ifade eyledükde ḥoros: (14) “Eyā bizüm aғamızıñ ‘aklı yok mıdur ? İşte benüm elli zevcem vardur biri gāzab ider ise (15) digeri rāziye olur yine ben zevkime fütür getürmem lakin aғamızıñ zevcesi bir olmağla (16) ḥātrına ziyade rā’yet ider eger ‘aklı olsa zevceyi bir oṭaya kapar eline (17) degnek alur gereği gibi ḍarb ider artık bir daḥı üzerine lazım olmayacak şeylerden (18) sūāl itmez.” Didükde ol sā’at Bezirgān ḥorosun bu kelamını istimā’ ve ‘aklı başına (19) gelüb tut aғacından bir kaç degnek kesüb oṭaya şakladı. Ve zevcesine gel (20) sırrımı söyleyüm diyerek oṭaya alub, kapuyı kpadub tā bayılıncaya degin ḍarb (21) eyledi. Zevce daḥı şiddet-i ḍarbdan nāş-ı eşrārından rücū’ ve ben bir daḥı karişmam (22) diyü yemīn egīd eyledükde ol Bezirgān ḍarbdan fariğ olub Ḥākime ve komsulara gelüb (23) zevcesinün bir daḥı bu muḥavele-yi esrarından sūāl itmeyeceğini ḥaber virdi. Bu ḥuşūşda (24) cümlesi memnun ve mesrur olarak maḥallerine ‘avdet eylediler. diyü Vezīr duterine (25) ḥikāye-yi mezbūreyi söyeleyüb etmām eyledükden sonra: “İşte kızum nihāyetü’l-emir senün (26) ḥālün daḥı zevce-yi Bezirgān gibi olur bu ṭabī’at senün katl olunmaña sebep olur.” (27) Didi ise de duḥter-i merķūme evvelki kelāmın dan başka söz söylemeyüb:

“Bahr-ı hāl beni şāh ⁽²⁸⁾ müşār-ileyhe vir ya qatl olunurum yāhūd halkuñ kızlarınınuñ hülāşlarına sebep olurum.” ⁽²⁹⁾ Diyince babası vezīr çaresiz qalub şāh müşār-ileyhe varub: “Efendüm şāhum bu şehirde ⁽³⁰⁾ qabil tezvīc kız bulamadığımdan size kerīmemi tezvīc itmegi tansīb eyledüğümden ⁽³¹⁾ harem-i saraya getürdüm.” diyü ‘arz-u hāl eyledi. Lakin vezīrūñ kızı Şehrazād [5b] ⁽¹⁾ harem-i saray şaha gider iken hemşiresi Dünyāzāda şöyle sipariş eyledi ki: ⁽²⁾ “Ben şāhuñ yanuna duhūl itdüğümde andan ricā ve niyāz iderüm ki seni yanuma getüre ⁽³⁾ ve senüñle ülfet ve insibat idem müsā’de-i ‘aliyesi olduğda sen yanuma gel ki, ⁽⁴⁾ şāh müşār-ileyh ile ve şaltiyāb olduğum eşnāda baña yalvar ki amān qarındaşum hātrūnda ⁽⁵⁾ olan hikāyāt-ı laṭifeden bir hikāye naql eyle andan soñra vedā’ idüb gideyüm.” Di. ⁽⁶⁾ Vaqtā ki Şehrazād harem-i saray şāha dāhile ve şāh meşār ileyh vāşıla olduğda ⁽⁷⁾ muḥā’ mat birle bekāretini izale eyledükde Şehrazād agulamağa başlayınca, Şehirbāz: “Niçün ⁽⁸⁾ ağılıyorsun diyü sūāl.” Eyledi. “Benüm küçük hemşirem vardur sizden ricā iderüm ki ⁽⁹⁾ anı bu gice yanuma getürsünler beraberce yatalum ve anuñla vedā’ ideyüm.” Didükde, şāh ⁽¹⁰⁾ müşār-ileyh izin virüb Dünyāzādı qarındaşı yanuna getürdiler tamam bir biriyle ülfet ⁽¹¹⁾ ve ‘arz-ı muḥabbet itdükden soñra Dünyāzād: “Ey benüm nazlı qarındaşum işbu gice bizi ⁽¹²⁾ eğlendirecek laṭif hikāyelerden naql eyle.” Diyince Şehrazād: “Eger şāhü’l-cihāñ ⁽¹³⁾ izni olursa söylerem.” Didükde şāh müşār-ileyh ruḥşat göstermekle Şehrazād ⁽¹⁴⁾ huzūr-u şāhda edībāne oturdu.

EVVELKİ GECE

⁽¹⁵⁾ Şehrazād hikāyeye aġaz idüb dīr ki: Şahım zamān-ı sābıkda bir Bezirgān idü ki ⁽¹⁶⁾ ve garbda ve cümle beldānede şirkāsı ve her bir tarafda aḥz i’tā var idi. Günlerde ⁽¹⁷⁾ bir gün ba’z şirkāsıyla muḥasebe görmek için olduğ şehirden çıkub yolda ⁽¹⁸⁾ gider iken, āsası ahde yorulub bir ağacıñ altında oturub ve hikbesinden ⁽¹⁹⁾ bir miqdar etmek ile ḥurma çıkarub ekl itmeğe başladı. Ve çıkardıklarını atar ⁽²⁰⁾ iken pīşgāhında elinde yalın kılıç ile bir cin zāhir olub: “Ey kişi sen hurma ekl ⁽²¹⁾ idüb çıkardıklarını atar iken bir danesi benüm oğlumuñ göğsüne isābet etmekle ⁽²²⁾ telef oldu. Ben daḥı seni ihlāk ideceğim.” Didüğünde Bezirgān perişān hāl ⁽²³⁾ olub amān beni ‘afv eyle yāhūd ruḥşat vir gideyüm ortaqlarum ile ḥesābımı ⁽²⁴⁾ rivāyet idüb alacağum var ise alayum vireceğüm var ise vireyüm ‘iyāl evlādımı ⁽²⁵⁾ göreyüm b’ade geleyüm ol vaḳit naşıl ister isen öylece it.” Diyüb cin ⁽²⁶⁾ mezbur-ı imān inandırub şehre ‘avdet ve muḥāsebesine

mübaderet iytdi ⁽²⁷⁾ b'ade-i hanesine muvāşalat ve evlād ve 'iyāline każıyesini naql ve hikāyet ve cümlesini hakka ⁽²⁸⁾ emānet eyleyüb ağlayarak yine ol ağacın altına rücu' idüb olduğı maħalde ⁽²⁹⁾ müteħacir ve mütefekkir oturur iken bir ihtiyār kimse zuhur eylediğı elinde zincir ile bağlu ⁽³⁰⁾ bir geyik var gelüb selām virüb Bezirgānın yanuna oturdu ve bu muħal cin tāt'ifesinün ⁽³¹⁾ maķarı iken sen böyle muħavvif muħalde nice oturub tırursun diyince ol Bezirgān başına [6a]⁽¹⁾ gelen keyfiyyet naql eyledükde ol İhtiyār bu Bezirgānün 'ahdına tırub ve v'adine ⁽²⁾ vefā eyledugunden müt'acib olub ve bu każıyanun neticesi niye muħacir olacağdur ⁽³⁾ göreyüm diyü Bezirgānın yanunda iķamet itmekde iken bir ihtiyar adam dağı zuhur ⁽⁴⁾ eylediki o günde iki siyāh kelbi var ol dağı gelüb b'ade's-selām Bezirgānın ⁽⁵⁾ yanuna oturub evvelki pır gibi ol dağı

“Bu maħalde ne için iķāmet ideyorsun ⁽⁶⁾ 'ali'l-ħuşuş bu muħal korħulu ve muħavvif bir yerdir.” Didükde. Bezirgān sergüzeşti ⁽⁷⁾ tefhim eyledükde pır: “Baķalum bunun şonu ne olacağ diyü.” Ol dağı Bezirgānın yanunda ⁽⁸⁾ kaldukda elinde bir kaķır çekerek bir ihtiyār ādem dağı gelüb bunları gördükde sebep ⁽⁹⁾ İctimā'larından sū'al ve Bezirgān dağı iki evvelki ihtiyāra virdüğü cevābı ⁽¹⁰⁾ merķūme virdükde ol dağı neticesini fehim itmek için yanlarında iķāmet itmekte ⁽¹¹⁾ iken, tıozı dumana ķatarak elinde ķılıç selefü'l zıkr cin zuhur idüb. Bezirgānı ⁽¹²⁾ telef itmek için ihtiyārların aralarından kaķub giderken ol ihtiyārlar ağlamağa ⁽¹³⁾ başladılar. Ve geyik şāhibi olan ihtiyārün 'aklı başına gelüb ol cine ziyadesiyle ⁽¹⁴⁾ t'azım ve tekrim ile niyāz idüb: “Saña bir hikāye-i laťife naql ider isem Bezirgānın ⁽¹⁵⁾ şelş ķanını baña bağışlar musun?” didükde cin ihtiyārın ricāsını ber-minvāl-i maħarir kabul ⁽¹⁶⁾ itmüş olmağla hikāyeye başlamuşdır - **hikāye**- Merķūm maķāleye başlayub: ⁽¹⁷⁾ Efendüm elümde olan işbu geyik beim 'ammum kıızı olub küçük iken baña tezvīc itmüşler ⁽¹⁸⁾ idi. Bunca sinin binmezde m'uāmele-i zevciyet olmuş ise de 'akıme olmaķ hasebiyle ⁽¹⁹⁾ evladı olduğundan bir cāriye iştirā ve istifrāş eyledüm. Ve andan bir oğlum dünyaya geldi. ⁽²⁰⁾ Ođlum onbeş yaşına varmaķda iken ilecelü't-ticāre bendeñiz taşraya 'āzim ⁽²¹⁾ olduğumda işbu zevcem oğlum ile cāriyemi çekemeyüb ziyadesiyle seħħār ⁽²²⁾ olduğumdan siħir ile oğlumı buzağu şüretine ve cāriyemi inek şüretine taħvīl ⁽²³⁾ idüb, Çobanımıza teslum itmüş ve bendeñiz bir ħayli müddetten şoñra seferden gelüb ⁽²⁴⁾ oğlum ile cāriyemi görmeyüb sūāl eyledugumde cāriye vefāt ve oğlan firār eyledi. ⁽²⁵⁾ Diyü cevāb

virdükde bir sene kadar öylece hāzīnū'l-ḳalb maḡmum olarak bir vaḳit ⁽²⁶⁾ mürūr eyledükden ōñra vaḳtūne 'ıd āl-aḑḑa ḥulūl itmekle āḑḥiya iḑün Çobandan ⁽²⁷⁾ bir aslı inek istedim.

Cāriye-i meshureyi bañā getürmekle elime bıçağı alub kesmek iḑün ⁽²⁸⁾ yanuna vardum. İnek ağlamağa ve ōayḥe itmeğe başladıkda ḳalbime riḳḳāt gelüb zec ⁽²⁹⁾ iḑün Çobana virüb kesdirdim lakin ḡāyet z'aif ve ekl olunmağa ḡayr-ı ōāyān ⁽³⁰⁾ olmağa kesdirdüğüme nidāmet geldi ba'de Çobana emr eyledüm. Var buzağuya ⁽³¹⁾ kestürdü ḑünki buzağı geldi beni gördi ipi ḳoparub ḑağırarak üzerüm [6b] ⁽¹⁾ ōıřramağā bařladuḑda merḥametden nāōı boḑāzlamayub gerü i'āde itdüm. Ve birine ⁽²⁾ bir inek getürüb boḑazladım. Didükde Őehrazādūñ ol gice naḑl itmediğı ⁽³⁾ iōbu ḥikāyesi bu maḑama rasīd olduḑda ōabaḥ olmağa nūr-ı ōemle cihān mūnevver ⁽⁴⁾ olub dūḥter merḑūme ḑaḑ' kelām edince ḑız ḑarındaōı Dünyazāda: "Ey benüm ḑarındaōum ⁽⁵⁾ bu ḥikāye ziyadesiyle laḑīf ve zarıf ve istimā' iōitenlere bir murāt 'ibret-i minaredir." ⁽⁶⁾ Didükde Őehrazād: "Bu ḥikāye daha tamām olmadı eger ōāḥımız ruḥsat ve 'ināyet ider ise ⁽⁷⁾ yarınki gice yine ḥikāye iderüm." Diyince ōāḥ müōār-ileyh: "Yarın gice yine gel ve bizi ⁽⁸⁾ eḑlendir." Diyüb taḥtına gidüb muōaliḥ 'ibād ile meōḑul olmaḑda iken Vezīr muma ileyh ⁽⁹⁾ ḑarı iḑün āmāda ḑıldığı kefeni ve malzeme-i sā'ireyi alub ḥarem ḑapusuna vardıkda. ⁽¹⁰⁾ Kerümesini ḥayātde görüb ḥaḑḑa ḥamd ve ōenā iderek muḥal-i m'emuriyetine 'avdet itmüōdir.

(11) **İKİNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ Vaḑtāki irtesi gice ḥulūl eytdi yine Dünyazād ḑız ḑarındaōına: "Ey benüm ḑarındaōum ⁽¹³⁾ dün gice ḥikayesini tekmiil idemediḑün Bezirḑān ḑıōōası tekmiil it." didükde ⁽¹⁴⁾ Őehrazād başlayub: İḥtīyār ḑün buzağuyı kesmeyüb Çobana teslim ile muḥaline ⁽¹⁵⁾ i'āde itmüō idi. B'ade iḥtīyār cine dir ki irtesi gün ḥānemizde ārām üzre ⁽¹⁶⁾ iken Çoban müjde diyerek yanuma geldi. "Ve efendüm aḑam benüm bir ḑızum vardur ḥāl ōofranda ⁽¹⁷⁾ 'alem ōiḥir t'alum itmüō idi. ḑünki siz dūnki günde buzağuyı baña teslim birle ⁽¹⁸⁾ i'āde eyledinüz idi ben daḥı alub ḑızın olduğı maḥalle varınca ḑızum yüzini setir idüb, ⁽¹⁹⁾ ağlamağa başlayub der 'aḑl ḑülerek ey benüm babam yerüme erkek getürmek lāyıḑımdür diyince ⁽²⁰⁾ baña ḥayret gelüb erkek nerede bu naōıl ōözdür ki ōöylüyorsun ve bir ḑarafdan ağlayub

(21) bir taraftan güleyorsun didiğimde, kızum baña bu gelen buzağı ağamızıñ oğlıdır (22) ve zebh olunan inek bunıñ validesidir. Çünkü ağa ticâret kaşdıyla sefere â'zm (23) olduğda zevcesini bunlardan kıskanub sihir ile bu şüretlere tahvil eyledi.”

(24) Diyince “kızumuñ işbu kelâmından mesrur olduğumdan size müjde ile geldüm.” didükde (25) ben dağı ferahımdan Çobana şarılıb hanesine vardum kızını yanuma gelüb elümi taqbıl (26) eyledi ve buzağuyı dağı yanuma getürdiler beni görünce üzerüme atladı ve haqıkat (27) hâli kıızdan sual eyledüm ol dağı baña muqālî beyân eyledi. Ve ol buzağı benüm (28) oğlum eydüğine baña yakına ‘alem haşıl olduğda: “Eger kız sen bu oğlumu bu bilyeden (29) tahlîş iderseñ pederinde olan cümle hayvânâtım ve emvâlüm senüñ olsun didugumde.” (30) merķüme: “Efendüm kabül itmem benüm sizden büyük niyâzım budurki beni oğlıñıza tezvîc (31) ve ol hâtunı sihir ile habis etmeğe müsâ’de idersüz, tâ ki mekerinden cümlemiz [7a] (1) hulâs olalum yoğsa māl ve emlāk gözümde değüldir ve tam’am yoğdur.” Diyince ricâsını (2) kabül eyledüm b’ade kız eline bir taş şu alub üzerine ‘azîmet okuyub: “Eger (3) buzağılık senüñ hilkatüñ ise öylece qalasun ve eger mashar iseñ aşıl (4) hilkatüne tahvil idesün.” Diyerek, ol şudan buzağunüñ üzerine serpince bāznallahü (5) te’ali ol buzağı silkinüb insān şüretine tebdil eyleyüb ve ikā’tioldığı (6) gibi baña hikāye eyledükde ol kızını oğluma tezvîc eyledükden soñra kız zevceme (7) sihir itmekle, böyle geyik oldu. Bu taraftan geçer iken işbu Bezirgānı bulub (8) ve hālını şorub ve nihayetine vāşıl olmağ için bu muhalde tevkîf itmüş idüm artık (9) fazıl ve ihsān senüñdür diyü hitam kelām idince işbu hikāyeden cin haz eyleyüb (10) işbu Bezirgānıñ selş kanını saña bağışladım didükde küçükleri olan İhtiyār qalqub (11) ‘ifritüñ yanuna varub ol dağı: “Bir hikāyem vardur naql ideyüm eger kabüle qarın (12) olur ise iş bu Bezirgānıñ selş kanını dağı baña bağışla.” Didükde cin niyâzını kabül (13) eyleyüb müsâ’de gösterince köpekler şahibi hikāyesini nakle şürü’ idüb (14) dir ki ***hikāye*** Ey cin biz ana ve baba bir olarak üç qarındaş idik, (15) babamız vefāt itdükde mālını üç qarındaş binmezde ‘ali māfiruz allah taqsım (16) eyledükden soñra ben bir dükkan alub alış veriş itmek için oturdım. Ama iki (17) qarındaşım lācelü’t-tücāre sefer murād eyledüklerinden terk-i sefer eytmeler için bu kadar naşihat (18) eyledüm ise de kabül itmeyüb sefere ‘izām oldular. Günlerde bir gün mezburān dükkanum (19) önüne sefil ve sergerdān ve faķir ve perişān oldukları hâlde gelüb istirhām (20) eylediler ol vaķit bekāret gelüb ey qarındaşlarum ben size

bunca naşihat eyledüm ⁽²¹⁾ ve seferden mani' itdüm idi. Sözimi kabül itmedünüz didüğümde artık el-mikdar kâ'in ⁽²²⁾ böyle taqdîr buyurulmuş çâresi yokdur. Diyince Şehrazâd şabâh takrib itmiş ⁽²³⁾ olmağla sükût idüb eger şâhımız beni sağ bırağur ise yarınki gece işbu ⁽²⁴⁾ hikâyeye tekmil iderüm didi. Şâh müşâr-ileyh hikâyelerden haz itmiş olmağla katl ⁽²⁵⁾ itmeyüb ve koynuna alub yatdı.

****ÜÇÜNCÜ GİCE****

⁽²⁶⁾ vaqtâki leyle-i selasede yine şâh müşâr-ileyh Şehrazâd serirlerinde arâm iderler iken ⁽²⁷⁾ Dünyâzâd yanlarına gelüb: “Ey benüm qarındaşum yine hikâyeye-i laîfe ile bizi eğlendir diyince ⁽²⁸⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Pîr naqlinde “Çünkü birâderlerüme merhamet itdüm. ⁽²⁹⁾ anları hamama koyub b'ade elbise giydirüb ey qarındaşlarum bahr sene başında dükkanımıñ ⁽³⁰⁾ hesâbını muhasebe itmek 'adetim olduğundan, işbu sene-i âtibede hesâbımı görürür ⁽³¹⁾ soñra aşıl sermâyemi ba'dü'l-ihrâc bâki qalanı üçümüzün beyninde tevzi' [7b]

⁽¹⁾ ideriz diyerik dükkanıma aldum. Ve bî' şirâyâ başladuk sene-i cedide duhül ⁽²⁾ itdükde muhâsebeye mübâderet olundı ve ba'dü'l-hâsebe iki biñ altün kâr ⁽³⁾ olduğı zâhir oldukda ol kârı tamâme anlara virdi.

Ve bir kaç sene merûrunda ⁽⁴⁾ bunlar yine sefer-i ticâretr niyet ve beni dahı d'avet itmüşler ise de aşlâ iltifât itmeyüb ⁽⁵⁾ anları dahı mani' eyledüm. Bu hâl üzre altı sene geçdükte yine muhâsebe gördükde altı ⁽⁶⁾ biñ altün kâr bulduğımdan naşfini bir maħalle defin idüb ve nâşif ahriyle sefer ⁽⁷⁾ ticâret itmeğe ben dahı 'azîmet eyledüm. Çünkü minvâl muharir ittifaqla bir kayık tutub ⁽⁸⁾ aldığımız metâ'ı tahmîl birle süvâr olub ve bir mäh kadar deryâ yüzünde qalub, b'ade ⁽⁹⁾ bir şehre vâşıl olduğumuzda derhâl firûhat itmek için metâ'mızı kayıktan ⁽¹⁰⁾ ihrâc ve mübâb'aya mübâşeret olunduğda bir altunımız on altün olmağla bu derece kârdan ⁽¹¹⁾ hâşıl olan meserret-i 'azîme sebebiyle memleketimiz 'avdete niyet eyleyüb iskeleye gelüb ⁽¹²⁾ eşyâmızı kayığa tahmîl iderken, köhne elbise ile fakire ve haķire bir cârîye gelüb ⁽¹³⁾ dostumı bûs ve baña hiţâb idüb. Ey Bezirgân baña bir ihsânın olur mı ki ⁽¹⁴⁾ muķabele sende ben dahı mükâfât ideyüm didükde ben bizde öyle qarşılığ ümidiyle ihsân ⁽¹⁵⁾ yokdur. Ancak ihsânımız bağîr beldedür diyince dönüb cevâbında ben ihsâna mükâfât ⁽¹⁶⁾ iden kimselerdenim beni bu hey'etle

görüb istihkār itme didükde be-takdīre te'ālī ⁽¹⁷⁾ ol cariyeye derūn ile meyl ve muḥabbet eyledüm. B'ade ey Bezirgān beni sen tezvic kııl ⁽¹⁸⁾ ve memleketine götür belki benden bir iyülük göresin diyince ḥātrım zevācene meyl ve anı ⁽¹⁹⁾ tezvic idüb bir ayrıca qayığa süvār alun anūñla eğlenerek ve andan başka bir şeye ⁽²⁰⁾ iltifāt etmeyerek gider iken, qarındaşlarım benüm ḥālume baqub kısganub tam' māl ⁽²¹⁾ sebebiyle beni i'dām itmek üzere 'azimet ve niyet itmüşler ve bir gün zevcem ile ⁽²²⁾ uyur iken beni alub deryaya atduklarında zevcem cin tã'ifesinden olmağla insān ⁽²³⁾ şüretinden taḥvil idüb cin şüretiyle deryaya atılab beni şudan iḥrāc iderek, ⁽²⁴⁾ bir aḡa üzerine qoydı.

Ve bir miqdar ḡayb olduqdan soñra zevcemūñ heyetiyle ⁽²⁵⁾ yanuma gelüb "Ben senūñ zevcen değıl miyim ki seni derydan alub helākdan ḥalāş ⁽²⁶⁾ eyledüm aydı zirā benüm aşlum cin nev'indendir. Seni görüb 'āşık olmamla bu şürete ⁽²⁷⁾ girüb sañā kendümi tezvīc etdirdim ve ḥala senūñ qarındaşlarına 'adāvetim vardur ⁽²⁸⁾ bahr-ı ḥāl anları qatlı ideceğim" didükde qarındaşlaruma merḥame idüb anlarūñ iyülüklerini ⁽²⁹⁾ bir yerdanlıqla mübāşeret itdüm ise de ḥatun ḡaḡab-nāk olub "ben şimdi uçub ⁽³⁰⁾ anlarūñ qayıklarını batırub telef iderüm" didükde ben merḡūmeye istirḥām iderek ⁽³¹⁾ her neḡādar baña isā'et itmüşler ise de anlarūñ isā'etleri kendülere kifāyet ider.

Artıq [8a] ⁽¹⁾ mücāzāte ḥacet qalmaz, nitekim ba'z (arapça ibāre) ⁽²⁾ dimüşdür ki ma'nası, "ey isā'et iden kimseye iḥsānla mu'āmele iden zāt sūtüde ⁽³⁾ şifāt isā'et iden ol şahıs leşmañ itdüğü isā'eti kendüye kifāyet ider aña ⁽⁴⁾ mecāzāt etmek lāzım değıldir, b'azı bahr-ı ḥāl belāsını bulur ve senūñ iḥsānıñ sebebiyle ⁽⁵⁾ itdüğü isā'ete pişmān olur." dimekdür ḥāşıl kelām anlar benüm qarındaşlarumdür münāsib ⁽⁶⁾ olan anlara 'afv itmekdür. Diyince şabāḥ taqrib itmüş olmağla Şehrazād ḥikāyeden ⁽⁷⁾ sükūt itmekle şāhrbāz mūmā-ileyha ḥevābekāhına alub istirahatı tefriğ eyledi.

(8) **DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁹⁾ Vaqtāki irtesi günūñ aḡşamı oldu. şāḥ müşār ile Şehrazād ḥikmet müfāddan ⁽¹⁰⁾ ḥikāye-i sābıkanın itmāmını fermān buyurduqda Şehrazād zihin feşāḡatını küşād idüb ⁽¹¹⁾ dir ki: Pīr merḡūm cine irād itdüğü ḥikāyesinūñ tekmiinde

çün ben zevceme ⁽¹²⁾ ol vechle ricā itdüm merķūme sükūt idüb beni omuzuna alub havāya pervāz idüb, ⁽¹³⁾ hānemizūñ tāmı üzerine bıraķdı. Ben dağı hāneme duhūl ve dükkanımūñ müktaşını ⁽¹⁴⁾ ađz idüb ve işdikāmı görerek dükkanıma varub bī’ ve şırā ile meşgūl ⁽¹⁵⁾ oldum. Ağşam olub hāneme gitdügümde içinde iki kelb bağlanmış buldum ⁽¹⁶⁾ zevcem “efendüm bu köpekleri bilür misin ?” Diyü suāl ben bilmem didükde bunlar ⁽¹⁷⁾ senūñ qarındařlarıñdır benüm fen-i sihri bilür bir kız qarındaşum vardur añā söyledim ⁽¹⁸⁾ ol dağı tamām on sene böylece tırmaķ üzere bunları kelb şüretine koydı.” ⁽¹⁹⁾ Didükde bunları alub kız qarındaşına yalvarmağa gider iken bu Bezirgāna rāst ⁽²⁰⁾ gelüb hālinden suāl eyledüm ve nihāyeti niye muhacir olacaķ diyü tevķif eyledugumde ⁽²¹⁾ siz geldinüz eger benüm hikāyem qarın қабул olur ise bu Bezirgānıñ selş қанını ⁽²²⁾ dağı baña bağışla diyü candan iştiram.” Didükde bin merħamet idüb selş қанını dağı ⁽²³⁾ bağışladı b’ade қаtır şāhibi olan ihtiyār қалқub “efendüm benüm dağı bir ğarīb ⁽²⁴⁾ hikāyem vardur. Naql ideyüm eger қабул buyurulur ise řu Bezirgān na baқиye-i қанını dağı ⁽²⁵⁾ baña bağışla.” didükde cin ol ihtiyārın niyāzı қабул idüb ruşsat vırdükde ⁽²⁶⁾ ***hikaye*** ⁽²⁷⁾ ol ihtiyār hikāyeye başlayub dir ki “işbu қаtır benüm zevcem olmağla ben bir def’a ⁽²⁸⁾ ticāret niyetiyle sefere gidüb bi sene қadar қaldıқdan řoñra yine şehre ‘avdet ⁽²⁹⁾ ve hānemize muvāřalat eyledugumde gördümki zevcem bir siyāh ‘Arab ile yatub ⁽³⁰⁾ zina ideyorlar ol hālde zevcem beni görüb ‘acele ile yerinden қалқub eline řu ile ⁽³¹⁾ tulu bir taş alub üzerine ‘azīmet oқuduқdan řoñra üzerüme serpince [8b] ⁽¹⁾ der ‘aқıb hey’et-i beşeriyeden қıқub kelb oldum.

Ve beni қapudan taşra қıқarub ⁽²⁾ қapuyı қapatdı. Ben dağı bir қаşāb dükkanına vardıkıma anda olan kemiklerden egil ⁽³⁾ idem қаşāb beni görünce dükkanūñ iç țarafuna alduқda қаşābıñ қızı beni görüb ⁽⁴⁾ yüzini setr itdi ve babasına peder niçün erkek getürirsin diyü ta’zire ⁽⁵⁾ başlayınca” қаşāb “be hey қızum burada erkek ne gezer” didükde kız “işte bu kelb ⁽⁶⁾ insāndur. Zevcesi sihir ile kelb şüretine koydı ve anı hūlasa қudretim vardur.” ⁽⁷⁾ Diyince қаşāb yalvarub beni tağlişe қızından ricā eyledi kız miқdar řu alub ⁽⁸⁾ üzerine ‘azīmet oқutub bedenime sürdüği birle kelb şüretinden şüret-i ⁽⁹⁾ insāniyeye tağvil ve elini ve ayağını taқbıl idüb “ey hānım zevcem ne günā bekā sihir ⁽¹⁰⁾ eylediyse añā dağı öylece sihir evlensün diyü niyāz eylediğimde” hemān kız ⁽¹¹⁾ bir miқdar řu virüb ve baña emir eyledi ki “zevcenūñ yanuna varduқda bu şudan üzerine ⁽¹²⁾ serp ve қanđı surete

taḥvilini murād ider iseñ anı niyet kııl t̄a ki murādīña⁽¹³⁾ nā'il olasin diyü." Ben daḥı suyu alub ḥāneme varub ol şudan zevcemüñ⁽¹⁴⁾ üzerine serpüb ve kaçır şuretine tebdilini niyet eyledüm. Derān kaçır oldu. İşte⁽¹⁵⁾ ḥikāyem budur diyince. Cin ḥaz idüb Bezirgāniñ baqiye-i kanını daḥı kaçır şāhibine⁽¹⁶⁾ bağışlayub 'afv itmekle Bezirgān katlinden ḥülāş oldu. Çünkü cin Bezirgāniñ⁽¹⁷⁾ katlini 'afv eyledükde İhtiyārlar şādān ve ferḥān olarak muḥallerine 'avdet⁽¹⁸⁾ işlemişlerdi lakin ey şah ālicā bu naql eyledugum ḥikāyeden avcı ḥikāyesi daḥı⁽¹⁹⁾ ağreb ve 'acebdir didükde şah müşār-ileyh "ol ḥikāye nicedür." Diyü suāl eyledikde⁽²⁰⁾ Şehrazād şābah tākrīb eyleduguni görüb ḥikāyenüñ naqli diğere şebe ibkā ve Şehirbāz⁽²¹⁾ daḥı mūmā-ileyhüñ katlini tāḥīr eyleyüb ve ḥavābekāha girüb rāḥat ve şefā ile uyudılar.

(22) **BEŞİNCİ GİCE**

(23) Vaqtāki leyle-i ḥāmsede yine şāh müşār-ileyh istimā' ḥikāyeye ārām itdükde mūmā-⁽²⁴⁾ ileyh kelām-ı ḥikmet encāmına başlayub dir ki ***ḥikāye***⁽²⁵⁾ raviyan ḥikāyāt naqlen ğara'ib vak'āt böyle rivāyet itmüşlerdür ki zaman-ı⁽²⁶⁾ māzīyede bir balık avcısı var idi ama keşü'l-'ayāl ḳalīlü'n-nevāl fakir ve faḳeye⁽²⁷⁾ mübtelā olmağla günde dört kere ağını deryāya ilka' ider her ne zuhūr ider ise ol gün⁽²⁶⁾ anuñla ta'ayyüş ve ḳanā'at ider idi bir gün öğle vaḳti deryā kenarına varub ağını atub⁽²⁹⁾ ve bir miḳdār şabr idüb b'ade çekeyüm deken ziyāde ağır gelmekle suhūletle çekemediğinden⁽³⁰⁾ ağüñ ucunu bir ḳazığa bağlayub ve eşvābundan şoyunub şebekeye şaldırdı.⁽³¹⁾ Şebekeyi ağır gördi mesrur olub hezār meşkaetle ḳaraya çıkardukda içinde [9a]⁽¹⁾ bir olmuş işüñ bulmağla melül ve maḥzūn olarak işbu beyti inşād eyledi. (arapça beyit)⁽²⁾ (arapça beyt)⁽³⁾ Ma'nāsı "ey taḥşil-i rızḳ sevdāsıyla kendüyi giceninüñ zulmetinde mehalike yerlere⁽⁴⁾ şokub iḳtiḥām iden ol ḥuşūşdan dūçar oldığüñ ta'b ve meşakatden kef⁽⁵⁾ yed ile vazgeç zīrā (naşībün yaşībin) feḥvasınca sañā ezelde taḳdīr buyurulan⁽⁶⁾ rızḳ vaşıl olur böyle ḥareket ve zaḥmetle rızḳ taḥşil olunmaz." Dimekdür.

B'ade⁽⁷⁾ yine şebekesini ilkā ve bir miḳdar tevaḳḳuf idüb çekmeğe başladukda kezalik⁽⁸⁾ ağı ağır bulub bu def'a belki balıkdur ḥülyāsıyla yine şoyunub envā' miḥan⁽⁹⁾ ve meşakatle çıkardukda, içinde taş ve ḳum ile memlu bir küp bulub lā ḥevla ve ḳuvvet diyerek⁽¹⁰⁾ işbu ebyāt inşād eyledi. (arapça beyit)⁽¹¹⁾ (arapça beyit)⁽¹²⁾ (arapça ibāre) Ma'nāsı "ey dehrüñ yangınlığı benden kef-i yed

ile vazgeç eger vaz ⁽¹³⁾ geçmez iseñ beni ma'füvv kıl zîrâ benüm hâl ve şânum budur ki bu vakte değın gerek baht ⁽¹⁴⁾ ve iqbâlüm gerek destüm şan'atıyla baña bir şey naşib olmadı ve ben taleb-i rızık için ⁽¹⁵⁾ çıktım ise de rızkıımı fevt ider buldum tefhim iderek hişşe aldumki cāhil olan ⁽¹⁶⁾ geçseler zühür var tefa'de ve 'alum olanlar fakr ve faqe köşesinde muhtefidür." Dimekdür ⁽¹⁷⁾ vaqtâki üçüncü defa' yine ağımı deryaya ilka' eyleyüb bir vakıtden soñra çekmeğe ⁽¹⁸⁾ başladuğda ağırlığıı fehim idince belki bu defa' balıktır diyerek ihrâc itdükde ⁽¹⁹⁾ ağüñ içinde çanağ ve çölmek kırıkları bulub ve işbu (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) beyt dil-ârâsını söyledükde. Ma'nası "rızık didükleri ⁽²¹⁾ şey oldur ki sâbık ezelde taşşış olandır senüñ elünde ne hâl ve ne rabt vardur ⁽²²⁾ ve anıñ için gerek kalem ve gerek yazu muşkayyet degildi hemân teslim eyle ve hişşeñ ile ⁽²³⁾ kanâ'at eyle" dimekdür.

Ba'de şeyyad başını asūmana kâldırub "ey rezzāk müte'al bu kuluñ ⁽²⁴⁾ günde dört def'a şebekemi deryāya ilka' iderek zühür iden kısmetim ile evlad ve ayalimi ⁽²⁵⁾ infāk idüb ba'de saña hamd ve şenâ itmekde, olduğum saña ma'lūmdur bu günki gün ⁽²⁶⁾ üç def'a ağımı atdum böyle şeyler zühür eyledi bir fâide taşşıl idemedüm işbu ⁽²⁷⁾ dördüncü def'a ilkâ ideceğüm ağı çekdugumde beni mesrur ve merzuğ eyle" diyüb ⁽²⁸⁾ besmele ile şebekesini deryāya şalub ba'de çekmeğe başladuğda, ziyāde ağır gelmekle ⁽²⁹⁾ hezâr ta'ab ve meşakqatle çıkarub içince ağzı kurşun ile mühürlenmuş ve üzerine ⁽³⁰⁾ Hâzreti Süleymānuñ mühri urulmuş şarı bakırdan maşanu' bir desti zühür ⁽³¹⁾ eyledükde ferhanân olub bu desti bakır bazarında bir kaç altün ile şatılır diyerek, [9b] ⁽¹⁾ destiyi yerden kâldıramayub ziyāde ağırlığı zāhir olduğda hâtrında "elbet bunuñ ⁽²⁾ içinde bir şey vardur ki andan dañı başkaca fâide vardur didi beş kız böyle diyince ⁽³⁾ şābah takrib itmüş olmağla Şehrazād süküt eyledi ve şāh müşār-ileyhe şefā ve rāhata ⁽⁴⁾ tefrig ittiler.

****ALTINCI GİCE****

⁽⁴⁾ vaqtaki irtesi gicede ⁽⁵⁾ şāh müşār-ileyh Şehrazād mā'r fema'tâddan hikāye-i sâbıkaniñ etmāmını müṭālebe eyledike ⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Balıkçı tama' gelüb destinüñ ağzından kurşunu ⁽⁷⁾ kaldırub içinde olanı ihrâc itmek için destinüñ başını aşağı getürdükde, ⁽⁸⁾ içinden bir duman çıkub havāya şu'ud itdi. Balıkçı ta'cib iderken duman ⁽⁹⁾ teşhiş idüb başı semāda ve ayakları zeminde ve başı kubbeye ve ayakları ⁽¹⁰⁾ direk gibi ve ağzı mağaraya beñzer, dişleri

qayalara meşil ve gözleri tolanı açılıb ⁽¹¹⁾ ateş gibi yanar bir ‘ifrīt zāhir olub faķir Balıķcınūñ yanuna gelince bi-çārenūñ ⁽¹²⁾ ‘aqlı olaraq bu hāle hayretde iken ‘ifrīt maħsus hemān “(lā ilahe illallah ⁽¹³⁾ Süleymān nebi allah) diyerek, neb-i zīşān beni ‘afv kııl bir daħı ‘işıyān itmeyeyüm” ⁽¹⁴⁾ didükde Balıķcı ‘ifrītñ kelāmına ta’cib kıılarak behey ‘İfrīt ! Senūñ ‘aqluñ nerededür ? ⁽¹⁵⁾ biñ sekiz yüz seneden ziyade dirki Hāzret-i Süleymān dār-ı beķaye riħlet buyurmuş ⁽¹⁶⁾ ve bu zamān aħir zamān olduğı hād-ı tevātere varmuşdur.” Diyince derħāl ‘İfrīt “öyle ise ⁽¹⁷⁾ saña müjde olsunki ben seni envā’ ‘ifritle kıatl idüb kıanūñı heder edeceğim.”

⁽¹⁸⁾ Didükde Balıķcı perişān olub “ben seni bunca vaķitden beri maħsus iken hūlās ⁽¹⁹⁾ ideyüm sen beni i’ dām itmeğe sa’i ile bu naşıl beşāretdir.” Didükde ‘ifrīt eytti. ⁽²⁰⁾ “Benüm bir hikāyem vardurki anūñ için seni kıatl itmeğe ‘azimet eyledüm eđer ister iseñ saña ⁽²¹⁾ naķıl ideyüm.” Diyince hemān Balıķcı “isterüm söyle” didi. ‘İfrīt mel’un hikāyesine ⁽²²⁾ başılayub dir ki Hāzret-i Süleymān ‘aleyvessellemūñ zamān-ı sa’adet nişānlarında ben ⁽²³⁾ şaħr nām cini ile ‘işıyān itmüş idüm Hāzret-i Süleymān Veziri Āşaf vesāyetiyle ⁽²⁴⁾ beni dīne da’vet buyurduķda kıabul itmedugumden beni desti için vāzi bile böyle hābs ⁽²⁵⁾ eylemiş idi bir kıaç yüz sene maħbūs kıalub kendü kendüme eđer beni bir kimse ⁽²⁶⁾ teħlīş ider olursa müstefi olacağı miķdār māl vireyüm dimüş idüm ve bunuñ ⁽²⁷⁾ üzerine bir kıaç yüz sene daħı hābs eyledükde hūlāş olamadugumdan kezalık beni ⁽²⁸⁾ her kim bu hābiden kıurtarır ise ruy-ı zeminde var olan hazine aña temlik ⁽²⁹⁾ ideyüm dimüş isemde yine maħbūs olduğım hālde bir kıaç yüz sene geķmuş olduķda ⁽³⁰⁾ çāresiz kıalub Kemāl-i iztırābdan eđer beni hūlās iden olursa anūñ ihtiyār ile ⁽³¹⁾ istediği ölüm ile anı kıatl ideyüm diyü nazar itmüş idüm. Bir de baķdım sen zuhūr [10a] ⁽¹⁾ eyledüñ bu şüretde nazar itmüş olduğumdan “behey hāl saña necat yokdur hemān kıanđı ⁽²⁾ ölümü ister iseñ söyle aña seni i’ dām ideyüm.”

Diyü ibram idince bī-çāre Balıķcı ⁽³⁾ “be-hey cānım ben sañā iyilik idem ve hābiden kıurtaram sen daħı benibu bilyeden ⁽⁴⁾ hūlāş kııl.” Diyerek ricā ve niyāz itmüş ise de aşlā fāidesi olmayub ‘ifrīt ⁽⁵⁾ “Mel’un elbet nazarımı ifā ideceğim, hemān teslīm olmaķdan başıka çāre olamaz.” ⁽⁶⁾ Diyince mażlüm Balıķcı ‘ifrīte işbu (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) beyitleri oķudıki ma’nāsı “Biz iyülük itmüş isekde anlar bizi zād ile mu’āmele ⁽⁹⁾ eytdiler bu ise fācir ve bī-aşıl olanlarıñ fi’ilidir zīrā her kim na-ehil olan adama ⁽¹⁰⁾ ma’ruf ve iyülük iderse

mecāzātı amm ‘āmir ya’ni şırtlan didükleri hayvānı ⁽¹¹⁾ taḥlīş iden adamıñ mülakı olduğı mükāfāta na’il olur.” Dimekdür. Ba’de betekrār ‘afvını ⁽¹²⁾ ricā ve niyāz itdükde yine müfīd olmayınca ol vaḳit Balıḳcınıñ ‘aklı başına gelüb “Ben ⁽¹³⁾ bu ḥilkat-i şerife-i insāniye ve evşāf-ı cemide-i beşeriye ile mevşuf ve ākl-ı kāmīl ⁽¹⁴⁾ ile mükerrerem ve ma’rūf olayumda bu muḳavele ḥabīs ‘ifrit baña gālib olsun ⁽¹⁵⁾ bir vechle tesluminde olmaḳ kār-ı ‘āḳıl değıldir muḳtezāi ‘āḳl ve dirāyet bundan ⁽¹⁶⁾ bir taḳrīb ḳurtulmaḳdır.” Diyüb bāl cümle mu’ameleye başlayub “Vay ‘ifrit senden ⁽¹⁷⁾ bir ḥācet ve mühimm sualum vardur bir miḳdār daḥı tevḳif eyle.” didükde ‘ifrit-i mezbūr ⁽¹⁸⁾ ruḥşat gösterüb “Merāmuñ nedür söyle.” diyince.

Balıḳcı kelām-ı aḡaz idüb dir ki ⁽¹⁹⁾ “Ḥāzret-i Süleymān ‘aleyvessellemüñ ḥātemi üzerinde olan asım-ı ā’zīm ḥaḳḳ çün ⁽²⁰⁾ işbu sūali toḡruca cevāb vir ḥilādenden ḥazer ḳıl didi ‘ifrit ol ⁽²¹⁾ asım-ı ā’zīm ḥaḳḳ çün ḥilāf söylemem” diyü yemin eyledükde Balıḳcı “Çünki benüm ⁽²²⁾ ḳatlı olunmam seni bu desti içinden ve bu bilyeden taḥlīş itdügümden neşet ideyor ⁽²³⁾ lakin sen kelāmında kāzib olduḡunda aşla şübhem yoḳdur ki sen bu ḳādar cüsse-i ⁽²⁴⁾ ‘azime ile böyle desti içinde bunca medet ne vechle maḥbūs ola ⁽²⁵⁾ bilürsin andan soñra böyle kezib şariḥ ile beni ḳatle mübāderet ḳııarsun ⁽²⁶⁾ fi’lḥaḳıḳa ḥāl böyle ise diyeceğim yokdur ama bu meşellü delilsiz de’vāya i’timād ⁽²⁷⁾ idüb cān virmek olmaz eger beni ilzam itmek ister iseñ yine şu destiye gir baḳayum ⁽²⁸⁾ içinde ne keyfiyetle ṫurursın” diyince Şehrazād şabāḥ taḳrīb ittiginini görüb ⁽²⁹⁾ ḥikāyeden sükūt eyledi.

YEDİNCİ GİCE

Çün irtesi ⁽³⁰⁾ gice olub şāḥ müşār-ileyh müsamereye tagrig eyledi Şehrazād kelām-ı aḡaz ⁽³¹⁾ eyleyüb dir ki çünki ‘ifrit melezi olub be-tekarar destiye duḡul itdükde hemān [10b] ⁽¹⁾ aḡzına ḳurşun çeküb üzerine mühür-ü Süleymāi vażi’ eyledükde “Ey kāfirnan ⁽²⁾ ve münker na’met olan mel’ün şimdi seni nice ehlāk ideyüm, seni yine evvelki ḥabis ⁽³⁾ olduḡuñ deryanüñ ḳa’rīne ilḳa’ ideyümde ilelebet orada maḥbūs ṫur işte saña ⁽⁴⁾ lāyık ve sezā böyle cezādır ki seni bu verṫadan ḥülāş eylemek büyük ḥaṫadır.” ⁽⁵⁾ didükde ‘Ifrit yalvarmaḡa başlayub “Amān tövbeler olsun bir daḥı itmeyeyüm ve beni ⁽⁶⁾ bu destiden iḫrāc ḳıl seni māl ile kāmuran ideyüm.” diyü niyāz itmüş ise de Balıḳcı ⁽⁷⁾ ḳābul itmeyüb “Ben bu

maḥalde bu kâziyeyi bir taş üzerine daḥı yazayum tā ki ⁽⁸⁾ femyā ba'd birden qarındaşum bu tarafa gelürse senüñ gibi kâfirüñ şerrinden emîn olub ⁽⁹⁾ selâmet buldukda 'ifrît yine niyaza başlayub pek çok şeyler va'd itdükde ⁽¹⁰⁾ nihâyet Balıkçı 'İfrîte "Muṭlağa ben seni iḥrâc idemem zirâ senüñle benüm ⁽¹¹⁾ vuḳu' bulan işbu ḥâdişem ba'îne melik-i Yunanıñ Vezîri ile Ḥekim rüyanın ḥikâyeleri ⁽¹²⁾ gibidir." diyince 'İfrît daḥı "Ol ḥikâye nicedür söyle" ⁽¹³⁾ didükde.

Balıkçı ḥikâyeye başlayub zamân-ı mâzîyede Medine-i Fâris ile ⁽¹⁴⁾ Ülke-yi Rumânda mâldâr ve zevâlâkât-dâr ve kişret cünüd ve 'asâkire Melik Yunan nâmında ⁽¹⁵⁾ bir pâdişâh var idi (arapça ibâre) mübtelâ olmağla her ne kadar ḥükemâ ve üṭebâ ⁽¹⁶⁾ enva'-i mu'âlecat ile def'ane-i taḳayyud ihtimâm itmüşler ise de fâide idemeyüb nihayet ⁽¹⁷⁾ el-amer günlerde bir gün Medîne-i mezbureye cemî' 'ulüm-ı ṭabîye ve ḥükemiye ve nücümüyede ⁽¹⁸⁾ mâhir ve ma'ârif ve hüneri 'andü'l-ḥükema-i müslum ve zâhir mesen ve iḥtiyâr bir Ḥekim gelmiş ⁽¹⁹⁾ ve bir kaç gün Medine-i mezburede tavkıf ve ârâm eylemiş olmağla Melik Yunanıñ bu vechle ⁽²⁰⁾ münḥarifü'l-mizâc olduğunu istima' eyledükde, ol gice ne keyfiyetle mu'âlece olunmaḳ iḳtiżâ ⁽²¹⁾ ideceğini eṭrafiyla tefekkür kılub şabâḥ olunca Ḥekim mûmâ-ileyh Melik Yunanıñ ⁽²²⁾ sarâyına varub ḥuzûruna girdi.

Ba'dü'l-du'â ve el-senâ kendüsinüñ Ḥekîm olduğunu ⁽²³⁾ ve Melike â'rız olan 'illete içürden bir şey içürmek ve faşd ve tedhîn itmek ⁽²⁴⁾ vechile mü'âlece itmek için geldiği 'arż ve beyân eyledükde, Melik Yunan hekimüñ ⁽²⁵⁾ işbu kelâm devâ encâmında mesrur ve şâdan olub "Ey Ḥekîm eger sen böyle ⁽²⁶⁾ söyledüğüñ gibi 'ilâc ider iseñ ve ben daḥı 'ilâcüñdan fâidemend olur isem seni ⁽²⁷⁾ ve evlâd ve aḥfadiñi ve cümle müte'allâkatüñi her bir şeyden müstefîni ve ḥaşşâsını kendüme ⁽²⁸⁾ muşlahib iderüm." diyüb ve bir ḥil'at ilbâs ve mü'âleceye bu gündün şürü' kılab diyü ⁽²⁹⁾ emr eyledükde Ḥekîm mûmâ-ileyh "Emriniz muṭa'dır diyüb maḥalline 'avdet ve ol gice ⁽³⁰⁾ bitavtet ve tertîb devâyâ mübâşeret eyleyüb 'ali'l-şabâḥ Meliküñ ḥuzûruna varub ⁽³¹⁾ şart itdüğü vece üzere mü'âlecesini etmâm eyledükde Melik ḥamama girüb [11a] ⁽¹⁾ igtisalden sonra ol sâ'at şifâyab olub 'illetden kurtulduḳda Ḥekîm mûmâ-ileyh ⁽²⁾ 'aṭa yay ve fire iḥsân ve irtesi gün yine 'atebesine yüzün sürdükde, hemân Melik ⁽³⁾ yerinden kıyam ve Ḥekimi yanuna ik'âd eyle ikrâm ve ikibüñ altünla ve donanmuş bir esbab ⁽⁴⁾ ile talṭîfine mezid-i ihtimâm ve ol vechle maḥalline i'âde ve i'zâm ⁽⁵⁾ itmekde iken tıynet-i aşliyesinde

ḥabaşet merkuze olan eşḥāş-ı lamiyeden ⁽⁶⁾ Melikūñ biruz yeri var idi ki güya ḥased teccsüd itmüş ve ol Melike Vezîr olmuş, ⁽⁷⁾ ḥāşılı’l-kelām Vezîr mūmā-ileyh Melikūñ ḥekîm rüyāna bezl eyledükde ‘ināyāt-ı ‘adideden ⁽⁸⁾ münḳabız olduğundan cebele-i aşlıye sende mütekrar olan ḥasedinden nāşî envā’ ⁽⁹⁾ tezvîrat ile Melikūñ yanuna varub “Efendüm benüm bir meşgalem vardur ki sizden ketm itmüş ⁽¹⁰⁾ olursam, size ḥiyānetlik itmüş olurum.” didükde Vezîrden bu kelam-I ⁽¹¹⁾ mütefekkir olarak aşlını sual edince Vezîr destur alub şöyle merāmını ifādeye ⁽¹²⁾ şürü’ idüb dir ki “Efendüm erbab-ı ḥikmet (arapça ibāre) ⁽¹³⁾ (arapça ibāre) dimuşlardır.” ki ma’nası “Her kim ki ‘avākıb tefekkür umurı ve te’mil eylemeye ⁽¹⁴⁾ dehr añā dost ve şāḥib olmaz dimekdür ve bundan başḳā zürefa-i şu’ara-i ⁽¹⁵⁾ rumdan ba’z edebānıñ her işüñ ā’kıbeti ā’kıla derpiş gerek kār evvelde ā’kıbet ⁽¹⁶⁾ endişe gerek didükleri dahı māḥin fayemizi teyîd ider.” “Efendüm siz bu Ḥekimi ⁽¹⁷⁾ bunca ‘ināyet-i celile giz-i bezel ve iḥsān buyurmaḳda siz ma’ hezā Ḥekim mūmi-ileyh ⁽¹⁸⁾ “Sizüñ düşmanūñuz olduğı āşikār olduğundan aşla emniyetim ḳalmadı.” didükde şabāḥ ⁽¹⁹⁾ taḳrib itmüş olmaḳla Şehrazād ḥikāyeden sükût ve Şehriyār şāḥ merḳūmenüñ ḳatlini ⁽²⁰⁾ te’ḥir idüb ol gice ārām itdiler.

****SEKİZİNCİ GİCE****

Şehrazād ⁽²¹⁾ laṭif ḥikāyesinüñ tekmiline şürü’ idüb dirki: Melik Vezîrūñ kelāmından müteşir ⁽²²⁾ olub “Bu sözüñ menşei ḥaseddür zirā ol Ḥekîm benüm ‘illette muvaffaḳ mü’ācele itmekle ⁽²³⁾ elḥamdülillah ‘illetten ḥülāş oldum eger mecmu’ mülkümi aña baḥış itsem yine ḥaḳḳını İfa ⁽²⁴⁾ idemem ḥāl ve keyfiyet böyle iken düşmanlık iden münfehîm olur ḡālîba senin bu kelāmıñ ⁽²⁵⁾ dāi ḥasedden neşat itmek gerekdir. Emsalde (arapça ibāre) vārid olmuşdur ⁽²⁶⁾ ve ba’z edebā (arapça ibāre) dimuşlardır.” ki ⁽²⁷⁾ ma’nası “Zulm didükleri ve şaf ḳabic nefis insānda gizlüzdür ancak ḳuvvet ve mükennet ⁽²⁸⁾ anı izḥār ider ve ‘adem ḳudret ve ‘aciz anı iḥfa ider.” dimekdür benüm murādum Ḥekîm mezbureñ ⁽²⁹⁾ “Baña eylediḳi şadāḳāt ve istiḳāmetne mükāfat olmaḳ üzere şehriye iki biñ altün ⁽³⁰⁾ ma’āş ile kendüme Ḥekîm başı itmekdür ve senüñ bu şüretde şadāḳatūñ ba’îne ⁽³¹⁾ Melik Sindbāduñ ḥikāyesine beñzer.” didükde Vezîr mūmā-ileyh Melike ol ***ḥikāye*** nicedir.

[11b] ⁽¹⁾ diyü suāl itmekle Melik Yunan dimuş ki Melūk-u Fārdsan Sindbād nāmında bir Melik var ⁽²⁾ idi ki dāima ve müstemir āşîr ve şükāra māil

olmağla hemān hali vakit bulduğda şeyd ⁽³⁾ ve şikāra geçürmekte idi ve terbiyekerdesi olarak bir Şahbāzı var idi ki leyl ve nehār ⁽⁴⁾ anı yanundan ayırmayub ve şükāra gider iken, altūndan maşnū' Şahbāzūñ boynuna ⁽⁵⁾ bir taş taķar idi. Günlerde bir gün Melik mūmā-ileyh çıkub bir mehel-i dilkişāda ⁽⁶⁾ şikar ağını naşib idüb bir geyik tutulmuş olduğunu Melik gördükde “Bu geyik her ⁽⁷⁾ kimūñ tarafundan firar ider ise ol adamı ķatl iderüm.” dimüş isede geyik hiç ⁽⁸⁾ bir tarafa varmayub hemān toğru Melikūñ olduğı yere şitāb ve başı üzerinden ⁽⁹⁾ aşub halkadan çıkub ķurtulduğda ‘asker birbirine baķub “Acaba şāhımız şimdi ⁽¹⁰⁾ kimi ķatl idecektür.” diyü tefekkür iderek söyleşir iken Melik görüb ve meāl-i kelāmlarını ⁽¹¹⁾ fehim idüb bir tarafa iltifāt itmeyerek, geyikūñ ardından ķoşmağā başılayub ve Şahbāzı ⁽¹²⁾ dağı şalıvirmekle Şahbāz yetişüb geyikūñ başına ve gözine urarak bī-hoş ⁽¹³⁾ eyledükde, Melik dağı yetişüb geyiği ķatl itdükden soñra ‘avdete ‘azimet itdüğinde ⁽¹⁴⁾ havanūñ şiddet-i hāreteri sebebiyle ‘askeri tarafuna varmayub ol tarafda bir büyük ⁽¹⁵⁾ ağacın sāyesine varmağla, ağacdan yađ gibi bir şū aķduđunu görüb hāretinden ⁽¹⁶⁾ gerek kendüsi, gerek eseb ile Şahbāz şuşamüş olduklarından hemān Melik Şahbāzıñ ⁽¹⁷⁾ bu beyninde olan altūn taşı alub ağacdan ceryān iden şū ile tōldirub ⁽¹⁸⁾ yanuna ķoyduğda. Şahbāz üçün taşı doyurub şū dōkölmele Melik bu hāli temāşā ⁽¹⁹⁾ ķılduğda “Ķuş şū isteyor.” diyerek yine taşı tōldirub Şahbāza taķdīm ittisede ⁽²⁰⁾ be-tekrar Şahbāz anı ķarpub şuyı dōkdükde, Melik ģāzabınañ olub ⁽²¹⁾ şumşirini sel ve Şahbāza hāvale idüb ķanadını işbāt ve bedeninden cūdā idiüb ⁽²²⁾ Şahbāz zemine düşmüş isede işāret eylemege başıladığda Melik başını ķaldırub. ⁽²³⁾ Ağacūñ yukarusına nazar eyledükde, ağacıñ üstünde bir büyük yılan tūrmuş ve ol ⁽²⁴⁾ yađ gibi aķān şū anūñ zehri imüş olduğunu görüb.

Şahbāza itdüđi ziyana nādem ⁽²⁵⁾ olarak Şahbāzı ve geyiđi alub esebe süvar olub ‘askeri tarafuna varduğda ⁽²⁶⁾ Şahbāz ol zeħemden telef olmağla, Melik Sindbād Şahbāzıñ telefzede olduđundan pek ⁽²⁷⁾ çok müteessir olmuş ise de bir fāide taħşil idemeyüb. Maħzūn ve mükedder olarak ⁽²⁸⁾ sarayına ‘avdet eyledi. “İşte senūñ baña bu hūkm-i ģamz ile ķatlini emr it direm ki sa’i ⁽²⁹⁾ ve himmet ve mezziyet-i ģayret eylemek hemān benüm elūmden Hekim ķatl olunsun soñra ⁽³⁰⁾ ben dađı Melik Sindbād gibi pişmeyān olayum diyüb Melik yunan hātem-i kelām eyledi.” ⁽³¹⁾ diyü Şehrazād bu maħalde şabāh-ı taķrib eylediđini görmekte sūkūt eyledi. [12a]

(1) ****ıOKUZUNCI GİCE****

(2) Şehrazād kelām-ı ağaz idüb dir ki: Vezîr mûmā-ileyh işbu hikāye Melikden mesmû'ı (3) olduĝda cevābında “Efendüm ğuluñuz ğükminden bir ğazar ve ziyān görmedümki aña nefsā niyet (4) idem. Ancak benüm sa'im siz bu ğekime inanub ve î'timat itmeñiz ile farstiyāb olub (5) sizi telef ve ol vechle mülküñüzden maĝrûm ider ve sizüñ işbu ğazīyeñiz baĝbaĝa (6) şol Vezîrûñ ğazīyesine müşāye olur ki ol Vezîr Melikûñ Şehzāde seni telef ittirmek (7) arzūsına düşüb ba'de Şehzāde Vezîr mûmā-ileyh ğile ve mekerinden necāt (8) bulub ve nihāyet-i alamer yer helāk ve telef olduĝı gibi siz daĝı bu ğekimûñ (9) ibĝasıyla zāt-ı devletüñiz helākı celb itmüş olacaĝsüñiz.” diyince Melik “Nicedir ol (10) ğıĝaye.” didi ***ĝikāye*** Vezîr ĝikāyeye şürü' idüb dir ki râviyān (11) iĝbār böyle naĝl ve rivāyet itmüşler ki zamān-ı sâbıkada bir Melikûñ Şehzadesi şayd (12) ve şekār olmaĝla babası ğarafundan Lala maĝāmında birüz yer ta'yin olunmuş (13) idi ki Şehzāde her ne ğarafā ā'zim olur ise ol Vezîrden daĝı bālm'ye gider idi.

(14) Bir ĝün Şehzāde müşār-ileyh Vezîr mûmā-ileyh ile şigara çıĝub giderler iken (15) eşnā-yı rāhda bir ĝayvana rast geldüklerinde hemān Vezîr “Ey Şehzādem bu ĝayvanuñ (16) ardından şaldır.” diyince Şehzāde Vezîrûñ sözin tutub ĝayvanıñ verasından gitmiş (17) isebde ĝaylice mesāfe ğat' itmekle ĝāib idüb ĝayrān ve serkerdān keşt (18) ve ĝüzār iderken bir çāriye gördi. Yanuna varub “Sen burada ne gezersün ve seni kim (19) getürdi.” didükde cāriye merĝûme “Ben bir kārbanda idüm yolda gelür iken uyĝu (20) ĝalbe itmekle yatmuşum ol eşnāda kārban çekilmiş gitmiş ben deñiz bu arada yalnız (21) ĝalmuşum anıñçün aĝlarum.” diyince Şehzādeye riĝat gelüb merĝûmeyi esebüñ (22) arĝasına alub yola çıĝub giderken bir aĝaya uğradıĝlarında cāriye merĝûme (23) ĝaza-yı ĝacet etmek için, bir tenhā-yı maĝale varub çok eĝlendi. Şehzāde isti'cal (24) için arĝasından gitdi meĝer ol cāriye ĝul ĝarısı imüş evladına varub (25) “İşte size bir şigār getürdüm didiĝüñi Şehzāde istimā' eyledükde ‘aĝlı başından (26) gidüb ĝidüb ize bir şigār getürdüm didiĝüñi Şehzāde istimā' eyledükde ‘aĝlı baş (27) ol diyü ĝarısı gelüb benden ĝavf idüb böyle müteĝir ĝalmuş ğurursın.” didükde (28) Şehzāde cevābında “Benüm bir düşmanum vardur andan ĝavf iderüm.” diyince diyü ĝarısı (29) çünkü düşmandur bir miĝdar māl verilmekle mündefi' olur idi. Şehzāde cevāb (30) olarak “Benüm düşmanum māl düşmanı deĝildir ancak cān düşmanıdır binā-

yı ‘aliye havfa ⁽³¹⁾ düşdüm didiğinde. diyü qarısı bu şüretde “Sen mazlüm olmuşsun mazlum olan [12b] ⁽¹⁾ kimse arhamü’r-rahmîn olan cenâb-ı hakka şıgındukda anı muhafaza-yı şamedaniyesinde ⁽²⁾ hafz ider. İşte sen benüm bu kelâm ile â’mil oluvir ah selâmeti bul.” diyüb birine ⁽³⁾ ‘avdet itdükde Şehzâde cenâb-ı ‘Alim ve ‘alam olan mevlâsına tazri’ ve niyâz ⁽⁴⁾ idüb eşer-i acabet zahir ve nümâyân olarakda maħaline ‘avdet birle sarârıya daħil ⁽⁵⁾ ve pederine vâşıl olunca, Vezîr ma’hûduñ hıyanet vak’asını babasına ‘aliü’t-tefşil ⁽⁶⁾ ifâde eyledi.

Diyü Vezîr işbu hikâye-i ğazibeyi etnâm itdükden şöıra “Ey Melik sen ⁽⁷⁾ Hekîm mezburi bu derece talîfatla nezdüñizde takrib itdüñüz ‘illetimden hülâs ⁽⁸⁾ oldum.” diyü vâķ’â ol emirde böyle serb’iü’t-teesîr mü’alece idüb ve ‘illetüñizden ⁽⁹⁾ taħlîş itmüş ise de mü’âcele gibi mu’âcele gibi serb’iü’t-teesîr bir zehirlü şey ile sizi telef ⁽¹⁰⁾ itmek haıra gelmez mi ? Diyerek Meliküñ zihnini taġlîf eyledükde Melik bu kelâmdan ⁽¹¹⁾ ziyadesiyle müteessir olub ruyâ Derbâsına talub vâķ’â hakîm mezbur bir devlet-i ecnebiye ⁽¹²⁾ tarafundan câsus olarak bu maħale gelmiş ve kendüyi te’mîn itdirmüş ve baña ⁽¹³⁾ mü’alece eylemek yolundan münâsebet bulmuş. Olmaġla elümden mülkimi nez’i eylemek ihtimâl ⁽¹⁴⁾ akrebdir.

Diyü Vezîrini tâşdik eyledükde Vezîr mûmâ-ileyh daħı fırsat-ı ġanîmet ⁽¹⁵⁾ bilüb “Efendüm Hekîm size gelüb tıynetinde merküz olan hebâseti izhâr itmeksizin ⁽¹⁶⁾ sezânı katl eylemekle, ‘illet-i hafvdan hülâş olursanız.” didükde çün Şehrazâd ⁽¹⁷⁾ hikâyeden bu faşla vardukda şabâh takrib itdügünü görüb hikâyeden sükut eyledi.

(18) **ONUNCI GİCE**

⁽¹⁹⁾ pes zâlâm-ı leyl ol Vezîrüñ sâ’yeti gibi derun-ı â’lem-i zâlâm ile muhtecib kıldukda ⁽²⁰⁾ Şehrazâd hikâyeden tekniline taşdi idüb diyerek çün Melik Yunan şâlefü’l-zikr ⁽²¹⁾ Vezîrüñ kelâmından münfi’il oldı. Derhâl Hekîm mezburi da’vet ve ol daħı serî’â ⁽²²⁾ icâbet idüb geldükde Melik Hekime “Ey Hekim ben seni bu ġün katl eylemek için ⁽²³⁾ celb itdüm. Zirâ sen câsus olarak bu beldeye gelmişsin ve beni telef itmeġe ⁽²⁴⁾ murâd idermüşsin. Diyü baña haber virdiler ve haber virdikleri şeyüñ levâih ġalden ⁽²⁵⁾ daħı müstbândur zirâ sen baña belâta’b ve

lāmeşka serī'ü't-teeşir 'ilāc ile mü'alece (26) eyledüñ elinden böyle şey gelen kimsenüñ bundan ağreb ve ā'cī dañı elinden gelür (27) bu cehtle ben seni ī'dām ideceğim kırtuluş bu kadar.” diyince Hekīmüñ ‘aklı başından (28) gidüb “Amān efendüm bu söz naşıl sözdür ki söyleseñiz, eger benüm size su-i (29) kaçdm olmuş olsa idi ibtida-i mü'alecede icrā ider idüm. Eger beni bağır hağ (30) kıtl itmek murād ider iseñüz cenāb-ı hağğ dañı sizi ihlāk ider, bu iş ā'kıl (31) kārı değıldir ‘abs yere beni kıtl itme.” diyü niyāz itmüş ise de aşlā iltifāt ve kıbül [13a] (1) eylemeyüb kıtl itmek üzere cerde teslīm eyledükde Hekīm mezbur “Ey Melik bendeñiz (2) bunca kimse ile ağız itmüş olduğımdan yanımda emānet olarak bir kaç şey (3) vardır. ruşsat vir gideyüm emānetleri eşhabına vireyüm ve heşāblarımı göreayüm, vaşiyet (4) idüb yine geleyüm ve melüke lāyık ve sezā bir hediye vardır ki anı hākpāyüñıza tağdim (5) ideyüm.” didükde.

Melik ol hediye nedür diyü suāl Hekīm dañı “Efendüm ol hediye (6) bir kitabedir ki kimseyi kıtl eyledükden sonra o mağtülü ne keyfiyetle istinğāk mümkin (7) ola bilür anda yazılmışdır hatta başum kesildükde ol kitābda zıkr olunan mü'alecāt ile (8) bir tuz i'mal olunub ve ol tuzı bir tabağ içine kıoyub ba'de kıanum yere düşmeksizin (9) ol tuzuñ üzerine kıonduğda kıan münce med olub ā'det üzere hayātda olan (10) adem gibi teklum iderüm ve ol vağit cāsus olub ve olmadugum itirafıle ma'lūmnuz (11) olur.” didükde Melik kitāb-ı mezğure ā'şık olub derğāl Hekīmüñ yanuna kaç kıavas (12) terfıkile mağhaline ī'zām ve Hekīm dañı elinde olan muşālağı görüb ve mülāğazatını (13) kıurub ‘aliü's-şabāğ Meliküñ yanuna gelüb bāl tekrār yalvarmuş isede aşlā (14) fāidesi olmayub Hekīm cellāda teslīm olunduğda Hekīm bir tabağ isteyüb (15) getürdüklerinde kisesinden bir tuz kııkarub tabağ içine serpdı. Ve cellāda (16) sibağış eyledükde “Başum bedenümden ayrılduğda kıanım yere düşmeksizin bu tuzuñ üzerine (17) kıoyub Meliküñ muvācehesine kıaldır.” dıdı.

Ba'de kıoybundan bir kitāb kııkarub Melike (18) teslīm eyledükde cellād Hekīmi kıatl ve kellesini tabağ içine kıoyub Meliküñ (19) muvacehesine kıaldıruğda kellenüñ kıanı münce mid olub fi'l-hağıka tekellüme başlayub (20) “Ey Melik saña virdüğüm kitābı müğālā'a kıırk altıncı şağıfesinde benüm müzalüm olduğımı (21) ve bu tuzuñ keyfiyeti beyān ider.” didükde Melik kitābı açub tağlim-i evrāk ider iken (22) meğer ol kitāb zehirlü imüşki her kim bik miğdar eline alursa kava-i

lāmsesinden tees̄ir birle ⁽²³⁾ ihlāk idermüş. Bir minvāl maḥrūr kitābüñ zehri Meliküñ eline teessir ve bedenine sirāyet iderek ⁽²⁴⁾ a’kıbet-i elāmer Melik ṭakat getüremeyüb āh itmeğe başladuḡda Ḥekīm rüyān işbu ⁽²⁵⁾ (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) ⁽²⁷⁾ beyitlerini inşād eyledükde ma’anāsı “Ben ḥidmetüñde naşıḡ ve cān siberān ile bezl ⁽²⁸⁾ muḡadderat itdüm ise de benüm naşıḡım ve hüsn-ü ḥidmetim ihanet maḡāmında koyub telef ⁽²⁹⁾ itdirdü ve bundan ḡayrı kimseler ḡaş ve ḥida’ ile ida-i ḥidmet iderek felāḡ ⁽³⁰⁾ ve necāt bulmuşlardır. eger femyā ba’d ḡayātda ḡalur isem bir daḡı kimseye naşıḡat ⁽³¹⁾ idemem eger helāk olub fevt olur isem benden soñra gelen ḡasvaḡla cümle [13b] ⁽¹⁾ lisana ve lügāt-ı sāire ile benüm ḡalumi ta’rīf ve keyfiyet ḡatlumi ifade it.” dimekdür.

Melik ⁽²⁾ ol ḡilālde teslīm-i rüḡ itdükde Ḥekīm başı ol ṭuz içinde söylemekden süküt ⁽³⁾ eyledi. Diyü Balıḡcı ol ‘İfrīt mel’ūna bu ḡikāye-i ḡaribeyi mufāsālā ifade vay ⁽⁴⁾ ‘ifrīt “Eger Melik Yunan Ḥekīmi ḡatl itmemüş olaydı anı daḡı ḡaḡ ta’ālī ibḡā ⁽⁵⁾ ider idi. İşte senüñ bu kirftār olduḡıñ bilye ancaḡ baña su-i ḡaşd itmek ⁽⁶⁾ icāb eyledi.” diyü Şehrazādüñ ḡikāyesi bu maḡale reşide olduḡda şabāḡ taḡrib ⁽⁷⁾ itmekle süküt eyleyüb Şehirbāz daḡı müşālīḡ mülkiyesiyle meşḡul olub irtesi.

****ON BİRİNCİ GİCE****

⁽⁸⁾ Şāḡ müşār-ileyḡ Şehrazāddan ḡikāyeniñ ⁽⁹⁾ etmāmını emr idünce Şehrazād belāḡat nejād kelāma aḡaz idüb dir ki: vaḡtā ki Balıḡcı ⁽¹⁰⁾ Melik Yunanuñ ḡikāyesini tekmīl itdükde ‘ifrīt feryād ve fiḡān iderek “Amān ben ⁽¹¹⁾ isā’et itdügümü bildüm lākin şimdi saña deḡālet itdüm iḡsān ve mürüvvet senüñ ⁽¹²⁾ şānuñdur.” didükde Balıḡcı ‘İfrīti bir daḡı cevri ü ezā eylememek üzere taḡlīf idüb ⁽¹³⁾ emniyet kāmile geldükde destinüñ aḡzını açub ‘İfrīte ruḡşat ḡöstermekle ⁽¹⁴⁾ der’aḡb ‘ifrīt duman gibi cū havāya şu’ūd birle hey’et-i maḡşūşasına girüb ⁽¹⁵⁾ Balıḡcınıñ yanuna geldükde bī-ḡāre ḡavfa düşüb ḡalbine taḡviyet virerek ‘İfrīte ⁽¹⁶⁾ ṭoḡrı dönüb “Baña zarar itmemek üzere ‘ahd ve mişāḡ itmiş idük eger yine baña ⁽¹⁷⁾ ḡadr eylemek niyetinde olur iseñ beherḡāl ḡaḡ teālā seni ḡarīn ve ḡahr ve dimār ider ⁽¹⁸⁾ didükde ‘ifrīt tebessüm iderek ardımdan gel diyüb yürimeğe başladı Balıḡcı daḡı ⁽¹⁹⁾ ḡavf iderek ḡitdü. Ve şehriñ önünden geḡüb bir taḡ üzerine ḡıḡub

ziyādesiyle ⁽²⁰⁾ vāsi‘ bir maḥale inüb ol maḥalūñ ortasında bir şu berkesi bulub yanuna ⁽²¹⁾ vardıklarında ‘İfrīt Balıkcıya “Ağıñı şu şuya bırak.” didi.

Balıkcı ⁽²²⁾ ḥisabü’l emr ağı birağub çekince ağıñ derūnunda biri beyāz ve diğeri kırmızı ve biri ⁽²³⁾ mā’i ve biri şarı olarak dört dürlü balık çıktıkda Balıkcı ta‘accüb iderek ol ⁽²⁴⁾ balıklar alınca ‘İfrīt ma‘hūd “Ey Balıkcı sen bu balıkları Melikūñ ḥuzūrına ⁽²⁶⁾ taḥdīm it saña vafir ‘aṭiyye iḥsān ider. Ol ‘aṭiyye ile evlād ve ‘iyālığı infāk ⁽²⁷⁾ ile ve benüm ḳabāḥatimi ‘afv ve ‘itizārımı ḳabūl it ve beni ta‘yīb eyleme, zīrā ben biñ ⁽²⁸⁾ sekiz yüz seneden berü maḥbūs ḳaldum şimdilük bir yol bilemiyorum ve gidecek bir maḥal ⁽²⁹⁾ bulamıyorum ve yiryüzini bu güne degün görmedüm işte ḥāl ve keyfiyetüm böyledür lākin ⁽³⁰⁾ saña vaşıyet ve naşıhatüm beher gün bu şuyuñ başuna hemān bir def‘ a ağı birağub ⁽³¹⁾ zuhūrāta ḳanā‘at iderek te‘abbūs eylemekli gündür.” diyüb zemīnū ayağıyla depüb iki şak ⁽³²⁾ olduḳda ‘İfrīt zīr-i zemīne girüb gitdi. Vaḳtāki Balıkcı bu aḥvāl-i ḡarībeden [14a] ⁽¹⁾ müte‘acib olarak balıkları alub ḥānesi ṭarafuna ‘azīmet ve evlād ve ‘iyālüne muvāşalat ⁽²⁾ eyledükde bir büyük fuçı alub şu ile imlā ve baluḳları içüne ilkā idünce cümlesi ⁽³⁾ ḥayāta gelüb yüzmege ve ḥarekete başladular. Merḳūm mesrūr olub balıklar ol fuçı ⁽⁴⁾ içinde olarak ḳaldırub ḥuzūr-ı Melike götürüb taḥdīm eyledükde Melik ol ⁽⁵⁾ balıklardan ta‘acib eyleyüb Balıkcuya dört yüz altun iḥsān idüb izn virdü ⁽⁶⁾ pes ol günlerde vūzerā-yı rūmdan biri Melike hediye olarak ma‘rifetlü bir cāriye ⁽⁷⁾ göndermuş idü Melik ol cāriyeyü tecrübe itmek için balıkları ṭabḥ eylesün ⁽⁸⁾ diyü emr eylemiş olduğundan derḥāl cāriye balıkları taḥḥīr birle tābe içüne koyub ⁽⁹⁾ pişürmek üzere iken, maṭbaḥuñ dīvāru açılıb ḡāyet ilḡāya ḥüsnā ve dilberāndan ⁽¹⁰⁾ müstesnā elünde ‘aşābir kız zuhūr idüb balıklara ḥitāb iderek (arapça beyit) ⁽¹¹⁾ (arapça beyit) “Ey balıklar ‘ahdimüz üzere muḳīm olur mısunuz ? Yoḥsa ⁽¹²⁾ nisyān ḥükmünde mi ḳaldı ? “diyü üç def‘ a böyle ḥitāb eyledükde balıklar tābeden ⁽¹³⁾ başlarını ḳaldırub (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ya’ni “Belī biz ‘ahdimüz üzere muḳīmlerimiz ve eger siz ‘ahdūñüzden ⁽¹⁵⁾ rücū‘ iderseñüz biz daḥı rücū‘ iderüz ve hicr ve cefā itdügüñüz ḥālde aramızda ⁽¹⁶⁾ mükāfāt olundu.” diyü cevāb virdüklerinde bī-çāre cāriye bayılıb düşdi.

⁽¹⁷⁾ Ve bir sā‘atden soñra ifāḳat bulduḳda bütün balıkları yanmış görmekle deryā-yı ḥayrete ⁽¹⁸⁾ ṭalub tefekkür ider iken, Melik ṭarafundan Vezīr

gelüb balıkların taleb idünce cāriye ⁽¹⁹⁾ merķūma balıkların gösterüb ve hāl-i ğarībi mufaşlā Vezīre tefhīm ve taķrīr eyledükde ⁽²⁰⁾ istiġrāb iderek bahr hāl bununı haķıķatını bilmek elzemdür diyüb ve der‘aķab Balıķcuyı ⁽²¹⁾ ihzār ve muķaddemce getürmüş olduġun balıklar gibi dört dürlü balıķ getüresün ⁽²²⁾ diyü emr itmekle, Balıķcı aġını alub zıkr olunan şuyunı yanuna varub aġu ilkā itdükde ⁽²³⁾ evvelki gibi yine dört baluķ tutub Vezīre götürdükde Vezīr alub maĥşüşā ⁽²⁴⁾ kendüsi götürüb balıkların cāriyeye virüb vāķ‘ayı fehm itmek için maţbaĥda ⁽²⁵⁾ cāriyenün yanında oturdı. Yine cāriye balıkların ba‘de‘l-taţhīr tābe içüne vaz‘ birle ⁽²⁶⁾ taţĥ itmek sevdāsunda iken bi-‘aynihi evvelki zūhūr iden duĥterüne zūhūr idüb ⁽²⁷⁾ bir minvāl muĥarrer balıklarına ĥiţāb ve balıklar daĥı evvelki gibi cevāb virdüler didükde şabaĥ ⁽²⁸⁾ vaķtı yaklaşmaġla Şehrazād ĥikāyeden sükūt eyledi. Ve şāh ile şafā ve rāĥata teferruġ ⁽²⁹⁾ ve ĥikāyenün tamāmını yarınki giceye ibķā eyledüler.

****ON İKİNCİ GİCE****

⁽³⁰⁾ çün ferdası gice olub şāh müşār-ileyh ĥikāye-i merķūmenün tekmīli bābunda Şehrazāda ⁽³¹⁾ ruĥşat göstermekle mūmā-ileyh kelāma şürü’ idüb dir ki ey şāh “Āli-Cāh [14b]⁽¹⁾ vaķtā ki Vezīr mūmā-ileyhün “Ol duĥterün su‘ālī balıkların bir minvāl muĥarrer cevābu ⁽²⁾ meşĥūd ve mesmū‘ī olduġda iş bu emr-i ğarībden şu‘ūrı münselib olub beher hāl ⁽³⁾ bu ķazıyye-i ‘acībeyü Melike bi-dürmek emr lāzımdur.” diyerek Melikün ĥuzūrına varub ⁽⁴⁾ gördüġü emr-i ğarībi Melike taķrīr eyledükde, derĥāl Melik yine Balıķcıyı ihzār ⁽⁵⁾ eyleyüb gel evvel dört baluķ isterüm diyüb yine dört yüz altun iĥsān virüb kemā ⁽⁶⁾ fi’s-sābıķ Balıķcu dört baluķ getürüb vezīre teslīm eyledükde ol daĥı Melike ‘arz ⁽⁷⁾ ve taķdīm idünce Melik daĥı balıkların kendü ĥuzūrunda tābeye vaz‘la taţĥ itmesinü ⁽⁸⁾ emr eyleyüb der‘aķab me‘mūrları bir mūcib emr balıkların ĥuzūr-ı Melikde taţĥa ⁽⁹⁾ mübāşeret eyledüklerinde ol maĥalde olan dīvār açılıb māndeye müşābih ve elünde yaşıl ⁽¹⁰⁾ ‘aşā bir ‘arab zūhūr idüb elündeki ‘aşāyı tābeye vaz‘ ve evvelki zūhūr ⁽¹¹⁾ iden duĥterün su‘ālī gibi su‘āl ve balıklar daĥı evvelki cevābların virdüklerinde, ol ⁽¹²⁾ ‘arab tābeyü āteşe dökmele balıklar kömür gibi yandıķdan şofıra ‘arab ġā‘ib olunca.

Melik ⁽¹³⁾ “Elbet ve elbet bu keyfiyyet eṭrāfiyla teftīṣ olunmaḵ emr-i elzemdir.” diyerek ol sā‘at ⁽¹⁴⁾ Balıḵcıyu celb birle “Bu balıḵları ne ṭarafdan getirürsün ve ne keyfiyyetle ṣayd ⁽¹⁵⁾ idersün.” diyü su‘āl ol daḵı “Efendüm ṣehriñüzüñ pīṣgāhunda olan ṭaḡuñ ⁽¹⁶⁾ orasunda dört ṭaḡ beyninde vāḳ’a bir bir ki vardur andan ṣayd idüb getirürüm.” diyü ⁽¹⁷⁾ cevāb virünce yine Melik su‘āl idüb “Bu söylediḡüñ göl bizden çoḵ ⁽¹⁸⁾ ırāḵ mıdur?” didükde Balıḵcu nıṣf sā‘at mesāfedür.” diyü cevāb virmekle Melik ⁽¹⁹⁾ ta‘accüb eyleyüb der‘aḵab Melik vüzerāsuyla esebe süvār olub Balıḵcu pīṣrev olarak zıkr ⁽²⁰⁾ olunan ṭaḡuñ zirvesine çıkdıḵda bī-ḩāre Balıḵcu ḵāziyyenüñ küñhüne vāḵıf ⁽²¹⁾ olmadıḡu ecelde benüm bāṣuma bu bilyeyi getirürmege cin sebep oldı. Diyü ‘İfrīte ⁽²²⁾ la‘net iderek ṭaḡuñ üzerinde mürür ve ol dört ṭaḡuñ beyninde ‘azīm bir ṣaḡrā bulub ⁽²³⁾ ortasında ḵırmızı ve beyāz ve mā‘ī ve ṣarı balıḵlar ile memlū cesīm bir göl bulınca ⁽²⁴⁾ zıkr olunan ṭaḡlar ile ṣaḡrā ve berke bundan muḵaddem meṣḡūd ve ma‘lūmları olmamaḡla ⁽²⁵⁾ ne vaḳt ḡādiṣ oldular diyü ta‘accüb itdüler. Bal dehu beher ḡāl bu mādenüñ ḡāḵıḵatine vāṣl ⁽²⁶⁾ olmaḵluḡum emr-i elzemdir elbet ve elbet bu ḡuṣūṣı teftīṣ ve taḡarrī eylesem gerekdür diyü Melik ⁽²⁷⁾ vezīrine ifāde-i ḡāl ve izḡār māfi‘l-bāl idüb “Ve benüm bu ḵāziyeyi bilmek üzerine ⁽²⁸⁾ eṣrār egledüḡümü ve ardına düşüb aramaḵ için gitdüḡümü kimse bilmesün.” diyü ⁽²⁹⁾ vezīrine diḵḵatlı tebbih eyleyüb ol maḡalde nasb-i ḡıyām-ı arām idüb temāruḡ ⁽³⁰⁾ iderek ḡaymesine dāḡil oldı aḡṣam olduḡda esliḡasını alub yalnızca ⁽³¹⁾ ol ṣaḡrāya çıḵub bir gün ve bir gice ḵaṭ’ müsāfid eyledükde ṣabaḡ olunca [15a] ⁽¹⁾ ırāḡdan bir ḵara kulak gördi. Ve belki bu berke ile ṭaḡlardan baña ḡaber virür bir adam ⁽²⁾ bulurum za‘mile ilerüye ‘azīmet iderek gördüḡi ṣey’üñ yanuna vardıḵda siyah ⁽³⁾ ṭaṣlar ile binā ḵılınmuş ve ḵapūsı açılmış bir sarāyudur. Ferḡānuñ olarak ḵapu önüne gelüb ⁽⁴⁾ ḵapunuñ ḡalḵasını yavaṣ yavaṣ ḵalmuş ise de iḩerüden bir cevāb zuḡūr itmemele ⁽⁵⁾ iki def‘a daḡı ḵalub yine bir ṣadā nümāyān olmadıḡundan ḵāziyyeyi fehm etmek için ⁽⁶⁾ ḩāre bulamayub sarāyuñ iḩine girüb dehlīz ṭarafundan “yā sükkān ḡaze‘l-mekān” diyü ⁽⁷⁾ nidā itmüş ise de bir ṭarafundan daḡı cevāp iṣitmedıḡünden cesārete gelüb sarāyuñ ⁽⁸⁾ iḩini gezmeye baṣlayub ünsiyet ve muṣāḡabat idecek bir kimse göremeyüb ancaḵ ⁽⁹⁾ sarāyuñ iḩi döṣenmiş ve ortasında bī-naḡīr bir ṣadırvān yapılmış dört ṭarafunda ⁽¹⁰⁾ altūndan arslan aḡuzlarından mā‘i lezīz cereyān ider ve baḡḩesünde envā‘i ⁽¹¹⁾ reyāḡhīn ve ezhār olduḡunu seyr ü temāṣā

eyler iken ırākdan āhuvānun ile maḥzūn olarak ⁽¹²⁾ bir adam şadāsı işidüb eyā bu şadāndur diyü diḳḳat ve tefehhüm itmege ḳaşd eyledükde. ⁽¹³⁾ Baḳar ki iş bu (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) ebyāt-ı laṭīfe ile terennüm ider bir civān serīr üstünde oturmuş. Melik ⁽¹⁶⁾ derḥāl ol civānuñ yanuna varub selām virünce civān şabāḥat nişān meligūñ ⁽¹⁷⁾ selāmunu ba‘de’l redd “Efendüm ḳıyām idecek ayaḳlarum yoḳdur ki ḳıyām ideyüm.” diyü Melike i‘tizār ⁽¹⁸⁾ Melik daḥı Civān mezkūrden taḡlar ile berkenūñ ve balıḳlaruñ keyfiyetinü su‘āl eyledük de ⁽¹⁹⁾ civān leṭāfet ‘ünvān ağlamaḡa ve taḡassür itmege başlayub Melik “Niçün ağlarsun ve benüm ⁽²⁰⁾ cigerümü daḡlarsun.” diyince Civān “Ben ağlamayubda kimler ağlasun gel yanuma bak ḥālume.” ⁽²¹⁾ diyü aşaḡı taraḑını keşf eyledü diyü Şehrazād ḥikāyeden bu maḡale varduḳ da perde-i ⁽²²⁾ leyl-i irtifā’ itmege başladığınu ve nūr-ı şabaḡ ibtihāc ile ināre itmedigünü görmekte ⁽²³⁾ kelāmdan süküt eyledi.

**** ON ÜÇÜNCÜ GİCE ****

Çün cüyüş ⁽²⁴⁾ ufuḳ-ı maşrıḳdan pey-der-pey ziyā’ ḥürşīdi ta‘ḳīb idüb ‘umūmen ‘āleme istilā itdi ⁽²⁵⁾ ḥalḳ iş gücünden ḳalmaḡla şāḥ meşār-ileyh daḥı istimā’ ḥikāye teferru’ ve Şehrazāda izn ⁽²⁶⁾ virmekle mūmā ileyhā kelāma aḡaz idüb dūr ki: Melik müşārün-ileyh ol civāna na-gāḥ ⁽²⁷⁾ itdükde göbegünden tā ayaḡuna degün taş olmuş ve ol ḥāl üzere ḳalmuş ⁽²⁸⁾ idüğünü müşāhede itmekle Melik ol ḥālden ta‘accüb idüb sebebinü su‘āl eyledükde ⁽²⁹⁾ Civān kelāma aḡaz idüb dūr ki “Ey Melik ol gördigüñ balıḳlaruñ ḳaḑıyye-i ‘acībesi ⁽³⁰⁾ ikine ile göz ḳapaḡı üzerine göz yaşıyla yazılacak bir ḥālet-i ḡarībedür zīrā ⁽³¹⁾ benüm pederüm Melik maḡmūd şāḡab Cezāyir sūd ismiyle benām bir şehruñ pādīşāḥı idi ki [15b] ⁽¹⁾ şehir bu maḡaldür ve pederüm yetmiş sene cālīs serīr ḥükümet olub ba‘dehu dār-ı beḳāya rıḡlet ⁽²⁾ eyledükde bendeñüz yerüne geçüb taḡt-ı salṭanata cülūs ve ‘amm kerīmesü tezevvüc idüb ⁽³⁾ (arapça ibāre) ülfet ve ünsiyet ve leyl ve nehhār ḥüsn mu‘āşeret ve musāḡabat ⁽⁴⁾ ḥadden efzūn ve dā’imā şafā ve sürür ile ḳalbimiz meşḥūn olub, bir daḳıḳa ve belki bir an ⁽⁵⁾ ḡayr-ı münḳasım birbirümüzden infikāk ve infişāl mūmteni’ ve muḡāl olarak beş sene miḳdār ⁽⁶⁾ imtizāc tāmam olunmuş ise de günlerde bir gün zevcem ḡamāma girmüş olmaḡla ⁽⁷⁾ amāde ve ihzār itmüş olduğum at‘ime-i nefise ve eşribe-i lezīzeden geldükde

tenāvül ⁽⁸⁾ eylesün diyü terakķub üzere olub bir zamān tevaķķuf itdügümden bir (arapça ibāre) ⁽⁹⁾ (arapça ibāre) rūhuma ‘arız olan sıķlet sebebiyle uyķūm gelüb yatmuş idüm. ⁽¹⁰⁾ Vaķtā ki birazcık tenevvüm ider itmez başum ve ayağum taraflarında yelpāze şallamaķ ķidmetünde ⁽¹¹⁾ olan cāriyelerüm birbiriyle mükālemeye başlayub ‘acabā efendümüzün bu mel‘üne kararı ile ķālī ⁽¹²⁾ niye müncer olacaķ yoķsa kendülerü daķı bilürde Kemāl-i muķabbetünden nāşī taķammül mü ider ⁽¹³⁾ her ne günā ise efendümüze yazıķdur zīrā bu maşlahat çekilür şey’ degüldür diyü söyleşürler ⁽¹⁴⁾ iken içlerinden birü diğere.

“Behey cānum efendümüze kim ķabr virsün ve nideden bilsün ⁽¹⁵⁾ ol kāfire beher gün efendümüze virecegi şerābu taķlīt idüb içirir ol daķī ⁽¹⁶⁾ içer ve şabāķa degün uyur ķalür efendümüz uyķūya vardıķda ol kāfire-i nān ⁽¹⁷⁾ ve nemek elbise-i fāķiresinü giyüb ve olduğu maķalden gidüb şabāķa degün eglenüb ⁽¹⁸⁾ ve şabāķ olduķda gelür efendümüzün burnuna bir nev‘ buķūr ile tütsü virüb, ifāķat ⁽¹⁹⁾ gelmekle uyķūdan uyanur.” diyerek ķayli muşāķabat eyledüler. Ben ise nā’im gibi ķurub ⁽²⁰⁾ kelāmlarını bir bir istimā’ eyledügümdede şu‘ūruma ķalel gelüb zevceme muntazır ķaldım. ⁽²¹⁾ Geldük de ‘ādetüm üzere uyanub nīk ve bed aña bir şey’ söylemeyerek yine kel evvel ⁽²²⁾ mülāķafa iderek ķaldım, çünkü aķşām oldu ve ‘ıyş ve ‘ışret āmāde ķılındı ⁽²³⁾ baña virmek üzere bir kadeķ şarāb getirdük de elüme alub tenāvül itmeyerek ve ol ⁽²⁴⁾ mel‘üneye ańlatmıyaraķ bir ķarafa döküb ‘ādet ķadīmem üzere uyķūya vardıģımda ⁽²⁵⁾ der ‘aķab zevcem yanumdan ķalkūb ve yüzüme baķub “Behey veled-i zinā ‘acabā senden ⁽²⁶⁾ ne vaķt taķlīş girībān ideceğüm inşā’ allāķ te‘ālā bir daķı uyķūdan ķalkmazsun.” ⁽²⁷⁾ diyüb elbise-i fāķiresini giydükden şońra taşra çıķub yola revāne olduķda ⁽²⁸⁾ bendeñüz daķı ķılıcumu alub arduna düşüb gendüm tāķīm şehrün ķapusuna vardıķda ⁽²⁹⁾ eksüzün ile kilidinü açub ve taşra çıķub şehre ķarīb tağlar gibü yıģılıb ⁽³⁰⁾ ve terāküm itmüş bir mezbele vardır ki ‘amele maķūlesü siyāh ‘arablar oradan tavaţţun ⁽³¹⁾ itmüşlerdür merķūme anda çamurdan yapılmış bir ķubbeye girmekle bendeñüz ol ķubbenün [16a] ⁽¹⁾ üstüne çıķub girdüğü maķale na-gāh itdük de baķdım ki ol ‘iz ve iķtirāmla benüm ⁽²⁾ firāşumdan çıķan ķubāşe kerihēü’l-manzur tudağları mezbele küregi gibü ķamuşlarıñ ⁽³⁾ şapları üzerinde yatmış bir siyāh ‘arabuñ yanuna girüb elüni būs idüb ayaķ üzere ⁽⁴⁾ dīvān ķurduķda ‘arab ğazāb-nāķ olub “Behey ķaķbe herkes ma‘şūķa ve maķbūbesüyle ⁽⁵⁾ ‘ayş ve ‘ışret idüb

uyumağa gitdüler bu kadar vaqt oldu gözüm yolda ⁽⁶⁾ kaldı ve hālā şarābumı içemedüm senü bekleddüm nerde kalduñ?” didükde ol mel‘üne ⁽⁷⁾ “Ey benüm sürür ve ibtihācum efendüm ma‘lüm şerīfūñuz dir ki bu cārīyeñüz ‘amm oğlana ⁽⁸⁾ tezvīc olınmuşum bā-ħuşūş anuñ şoħbet ve muķārenetünden ħoşnūd degülüm ve size keder ⁽⁹⁾ gelmesün diyü bu vaqte degün bu şehri ħarāb ve lāne-i büm ve ħarāb itmedüm.” diyü ‘Arabuñ ⁽¹⁰⁾ kuvve-i ħazāba teskīn sevdāsunda olmuş ise de ‘Arab i‘timād itmeyüb ħilāf ⁽¹¹⁾ söylersün eger bir daħı böyle geç qalır iseñ senüñle artuķ şoħbet itmem ⁽¹²⁾ zīrā bunca vaqt orada qalmaq zevceñ bulunan oğlana muħabbetüñ ziyāde olmaqdan ⁽¹³⁾ neş‘et ider.” didükde mel‘üne ađluyaraq kendüni ol siyāh ‘Arabuñ üzerüne atub ⁽¹⁴⁾ “Ey nūr-ı ‘aynum benüm senden başqa maħbūbum yoqdur.

Sen benü ħard ve teb‘id idünce kime gideyüm ⁽¹⁵⁾ ve ħālümü ifşā ideyüm.” didükde ‘Araba sūkūnet gelmekle der‘aķab mel‘üne libāslarını ⁽¹⁶⁾ çıkarub ‘Arabdan yemek istedi ol daħı “Bir tencerede pişmiş fāre bir kāse būze ⁽¹⁷⁾ vardur andan egil it ve būzeyi iç.” didükde hemān ol sehħare ve mekkāre yeründen ⁽¹⁸⁾ qalķub anları ba‘de‘l-tenāvül ‘Arabuñ yanuna girüb yatdu bendeñüz ol ħālet-i fāci‘ayı ⁽¹⁹⁾ gördüğümde kendümi mālīk olmayaraq sel seyf idüb ħafīyye-i ķubbenüñ derunune ⁽²⁰⁾ nüzül ve ‘arabuñ boynuna kılıcumı qalub ve qatlı olundı zann eyledüm. Didü diyünce şabāħ ⁽²¹⁾ taķarrüb itmekle Şehrazād qat‘-ı kelām idüb ve şāh ile istirāħat ve arām itmüşdür

****ON DÖRDÜNCÜ GİCE ****

irtesü gice yine Şehrazād Şehirbāzdan ⁽²³⁾ bālū’s-setizān ħikāye-i sābıķayı itmāme başlayub dir ki: ey şāh ‘Ālī-Cāh ol Civān ⁽²⁴⁾ şecā‘āt ‘üñvān kelāma ađaz idüb dir ki: ben ol siyāh ‘Arabuñ ihlāk eyledüm zann ⁽²⁵⁾ iderüñ sarāyuma ‘avdet ve firāşumda arām ve istirāħatberle nevme vardum meger zevcem ⁽²⁶⁾ yanuma gelüb yatmuş ve benüm ile tā-be -şabāħ uyumuş ise de şabāħ olduqda şaqlarını ⁽²⁷⁾ kesüb ve siyāh libāslar giyüb ağlayaraq “Aķrabāmdan bir kimse fevt olmuş olduğunuñ ⁽²⁸⁾ bu ħün ħaber firķat eşerü zühūr eyledigünden pek mükeddire ve maħzūne oldum.” didük de ⁽²⁹⁾ ben tecāhül idüb bu ħuşūşa dā‘ir bir söz ile kuvve eyledüm.

Tākīm bunuñ üzerüne ⁽³⁰⁾ bir sen'e-i kāmıla geçdü merķūme bekādan vazgelmedü ba'de güyā mtevfā olan kimse ⁽³¹⁾ içünde defn olunmuş zulmiyle sarāyumdan bir türbe ve üzerüne bir ķubbe binā olunmasuçün [16b] ⁽¹⁾ benden niyāz ben daħu müsā'ade itdügümden derħāl istediğü gibü ħali bir mezār satanuñ ⁽²⁾ bināsuna mübāşeret ve ba'de'l-itmām ol siyāh 'Arabu ķubbe-i mezķūraya naķl ve her zamān ⁽³⁾ yanuna varub ziyāret ve ħalüne taħsir ve izħār gider ider idü. Ve at'ime-i nefise ve ⁽⁴⁾ eşribe-i lezīze yanuna naķl ve it'ām ve muālecesüne şarf naķdīne-i ihtimām ider idü.

⁽⁵⁾ Zīrā 'Arab mezķūr ķılıc zaħmenden ħayātdan başķa menfa'at sā'iresü ħalmamuş ve lisān ⁽⁶⁾ tamarları münķaṭı' olmağla söz söylemege daħı ķudretü yok idi. Merķūme ise ⁽⁷⁾ ancaķ muħabbet-i ħadīmeye ri'āyet ve ol vechle mu'āmele ider idi. Yine bu ħāl üzerüne ⁽⁸⁾ bir sene mürür itdükde bir gün mel'unenüñ ħaberü olmayarak 'ale'l-ğafle sarāyuma ⁽⁹⁾ girmüş idüm merķūmenüñ yüzünü yirlere sürerek ve inşād itmiş olduğı ⁽¹⁰⁾ merşiyelerü oķuyarak ve anuñla mürür iden zevķ-ü şafāları ħāzineden fiğān ⁽¹¹⁾ ve feryād itdüğünü müşāhede eyledüğüm, anda sell seyf idüb "Behey fāħişe-i fācire ⁽¹²⁾ bu iş naşıl işdür böyle muħabbet mü olur?" diyü üzerüne hücum itdüğümde merķūme ⁽¹³⁾ ol vaķt 'Arabuñ bu ħāle giriftār ve ol vechle me'vālarınuñ perişān ve tārūmār olmasu ⁽¹⁴⁾ benden olduğini bilmekle derħāl pīşgāhuma tūrüb ve siħirbazluķ idüb benü bu ħāle ⁽¹⁵⁾ koyduķdan şoñra şehrümüzü daħu siħir ile dōrt tağ şūretüne ve ahālīsünü daħu baluķ ⁽¹⁶⁾ şūretüne koyub tıynet-i aşliyeden merkūz olan ħayātu izħār eyledü. efendüm işte ⁽¹⁷⁾ ol tağlar dār-ı ħükümetüm olan memāligümdür ve ol berke de olan baluķlar zīr-i destemde ⁽¹⁸⁾ bulunan re'āyā ve bir eyādur ki müslum ve yahūd ve naşārā ve mecūsüdür aña binā'en baluķlar dōrt ⁽¹⁹⁾ dürlüdür, beher gün yanuma gelür ħayıştan maşnü' ħāmçu ile arķamdan ħan aķıtuncaya degün ⁽²⁰⁾ ħarb eyleyüb ba'dehü ħıldun olınmuş bir gömlek giydirüb bu şūretle ta'zīb ⁽²¹⁾ eyledükden şoñra ol siyāh 'arabuñ yanuna gider imdü benüm ħālümü bu keyfiyyet üzeredür. ⁽²²⁾ diyüb ol civān ħayret-nişān ħatm-ı maķāl eyledükde bu ħālet-i ħarībden ⁽²³⁾ ħāyetü'l-ğāye müteessir olub derdüm bir iken iki oldu artuķ oğlumsun keder itme 'ahd-ı ⁽²⁴⁾ ħarībde seni bu 'azābdan taħliş eylemegi iltizām eyledüm ⁽²⁵⁾ (arapça ibāre) ħalāş olacağüñ vaķt gelmiş ki cenāb ⁽²⁶⁾ müsebbibü'l-esbābuñ 'ināyetüyle

baluqlaruñ hālet-i ‘acībesü sebebüyle sizü gördüm ve hāliñüze ⁽²⁷⁾ matla‘ oldum lākin ol mel‘üne ne tarafdadur didükde.

Ol Civān “Şumdü ‘Arabuñ ⁽²⁸⁾ yanundadır ancak benü ta‘zīb için gelür ba‘dehü yine güder.” didükde Melik ⁽²⁹⁾ aḥşama degün tevaḥḥuf idüb ve gice olduğda bir tarafa çekilüb şaḳlandı. ⁽³⁰⁾ Nişfü’l- leyde kılıcını alub ol siyāh ‘Arabuñ olduğu ḳubbeye varub içüne dāhil ⁽³¹⁾ olduğda gördü ki ‘arabuñ yanunda gūş şem‘dānla bālmumlar yanub ve ‘ūd ve ‘anber ile [17a] ⁽¹⁾ derün ḳubbe tebhīr olunmuş der‘aḳab sell seyf idüb ‘Arabuñ başını kesüb ḳuyuya atup ⁽²⁾ ve libaslarını geyüb ‘Arabuñ döşegine girüb yatmuş. Zīrā ol mel‘üne ‘ādet-i ⁽³⁾ ḥabīsesü üzere zevci müşār-ileyh ta‘zīb ve tekdīr itmek için gitmiş idi. ⁽⁴⁾ Ḥabāset ve esāserini a‘dü’l icrā yine ol ‘Arabuñ yanuna gelüb izhār-ı muḥabbet iderek “Efendüm ⁽⁵⁾ bir kerre şadāñuzı işitsem ne olur?” diyerek ağlamağa başladuk da Melik yataḳ içünden ⁽⁶⁾ ‘Arab şadāsı gibi şavtle ḥaste-gān söylemesine müşābih olarak “Ah vāh lā ḥavle lā ḳuvvetü’l ⁽⁷⁾ illa billah.” didükde ol mel‘üne ve mekkāre ‘Arab söyledü zann idüb sürürundan ⁽⁸⁾ ne idecegüni bilemeyüb ḥayrān olduğda yine Melik ‘Arabuñ şadāsını muḳallid olarak ⁽⁹⁾ merḳümeye “Behey fācire benüm bu çekdügüm zahmet ve meşāḳḳat ve giriftār olduğum belā ⁽¹⁰⁾ ve miḥnet hep senüñ iktisāb eyledigün fazāḥat ve ḳabāḥatden neş’et itmüşdür ki ⁽¹¹⁾ zevceñ bī-çārenüñ dū-çār olduğu ‘azābdandur gerçi zāhirde aña ise de ⁽¹²⁾ baḫunda bañadur mādem ki ol bī-çāre öyle mu‘azzeb olur bahr ḥāl benüm ḥalāş olacağıum ⁽¹³⁾ yokdur.” didü diyünce şabah yaklaşmış olmağla Şehrazād ḥikāyeden süküt eyledi.

(14) ** ON BEŞİNCİ GİCE **

⁽¹⁵⁾ vaḳtā ki irtesi gice şāh müşār-ileyh Şehrazād ma‘arif mu‘tāddan ḥikāye-i şābıkanuñ ⁽¹⁶⁾ etmāminu muḫālebe eyledükde mūmā-ileyh kelāma feth dehān idüb dir ki: Çünkü ⁽¹⁷⁾ ol mekkāre Melikden kelām sālifü’l beyātı işitdü hamān “Efendüm şimdi gider zevcemü ⁽¹⁸⁾ taḥlīş iderüm zīrā benüm aña eyledügüm cevr ü cefā ancak sizün içindir.” diyüb ⁽¹⁹⁾ ve derḥāl bir taz şu alub galeyān idünceye degün üzerüne ‘azīmet okuyub zevcene ⁽²⁰⁾ serpdükde fi’l ḥāl ifāḳatberle ayak üzerüne ḳā’im ve siḥürden ḥalāş ve sālum olduğ da ⁽²¹⁾ ol

dā'ireye daḥu āb-ı mezkûrdan serpünce siḥre müte'allık her ne var ise dā'ireden (22) iḥrâc eyleyüb yine 'Arab zann iderek Melikûn yanuna gelüb. "Efendüm sizün güzel (23) aḥatırınuz için zevcemü ol bilyeden azād ve ol vechle siz efendümü dilşād eyledüm. (24) Yanuma gel cemālînü göreyüm ol cihetle zevk u şafā süreyüm." didükde Melik yine 'Arab (25) ağzıyla "Çünkü zevceñü ḥülâş eyledün şehirler ile ahālîsü kaldular dā'imā baña bed du'ā (26) iderler anlar daḥı kurtulmaduḡça benüm göñlüm hoş olmaz." didük de mel'üne der 'aḡabuna (27) bir miḡdār şu üzerüne 'azîmet-i mezbûreyü balḡara-yı baluḡlara ve taḡlara serpdük de (28) def'aten cümlesü siḥürden ḥülâş olub taḡlar evvelki gibi şehirler baluḡlar ve daḥu (29) gel evvel insân oldular.

Çünkü ol seḥḥâre cümle meşḥurları ibtilâdan taḡlîş (30) itdü. Maḡbûb ve mergûbuñ rızâsunı taḡşîl eyledüm ḡayru şudur, budur diyecek şey (31) kalmadı bundan şoñra vücûdına ā'fiyet gelürde kemā fi's-sābıḡ muḡabbet ve meveddetle zevk [17b] (1) ve şafā iderüz zu'muyla 'Arab zan eyledüḡi Melikûn yanuna gelüb "Ey benüm ma'sūḡam işte (2) emriñüz üzere cümlesinü siḥerden ḥülâş kıldum. Getür destünüzi būs ideyüm." (3) didük de Melik müşārün-ileyh ḡazîn ne za'if ḡasteler gibü āḡ vāhuvānun iderek. "Yanuma gel elümü (4) vireyüm ve cemālînü göreyüm." didükde hemān merḡume meserret eyleyerek Melikûn yanuna (5) taḡarrüb itdükde Melik ḡalıcunı çeküb ol fācirenün göḡsünden urub başunı bedenünden (6) cüdā eyledü. Ba'de ol Civānuñ yanuna şedd-i 'azîmet itdükde sarāy ḡapusunda Melikûn (7) teşrîfüne müterḡib olarak tutmuş ve Meliki gördükde pāyine ḡapanub "Ey benüm (8) bā'is ḡayātum ve sebep-i necātum efendüm cümlemüz sennün yüzünden taze cān buldı. Ve biḡamde (9) te'ālā himmet devletünle Melikümize ve re'āyāmuza emin ve amān geldü buyur şehrimuze gidelüm (10) ve izḡâr feraḡ ve sürür idelüm." didükde Melik müşār-ileyh letāfe ve kermāsen "Buyur bizüm (11) şehre varalum ve 'avdetümize muntazır bulunan Vezîrümle 'asākirümi görelüm." didükde Civān (12) nezāket nişān "Efendüm taḡtgāhıñuz bir senelük mesāfedür, lâkin sizün bu ḡarafa sühütle (13) iki gün ve iki gicede şerîf buyurmañuz siḥerden neş'et itmüş bir ḡālet-i (14) diyü muḡaşşal merām civān şabāḡat 'üvnān ile Melik berāberce sarāya girüb (15) 'iz ve ikrāmıla bir ḡaç gün ol civāna pişmān olub.

Ba'de Civān Melike hitāb ⁽¹⁶⁾ vay bā'ış-i hayātum ve sebe-i necātum efendüm femyā ba'd bendeñüz zāt şadākat simāt ⁽¹⁷⁾ devletiñüzden müfārekat idemem. Murādıñuz her ne vechle ise inkıyād iderüm didükde ⁽¹⁸⁾ Melik ziyādesüyle mesrūr ve şādān olub. “Ey benüm nūr-ı ‘aynum benüm oğlum ve kızum ⁽¹⁹⁾ yokdur. Senü tebennü ideyüm ve sen daħu benü baba maķamuna iķāme eyledede senüñle beraber şehrimüze ⁽²⁰⁾ gidelüm ve bālma'ye orada sākin olalum.” didükde. der-‘aķab ol civān ⁽²¹⁾ levāzımāt seferiyesüni ihzār ve amāde kılub ve re'āyāsını da huzūrına celp idüb. ⁽²²⁾ “Ben daħu hacca ‘āzm olacağum.” diyerek emvāl ve eşyāsundan çok şey' alubve işnā ⁽²³⁾ rāhde ĩcāb idecek zāhā'irinü daħu tanzīm eyleyüb Melik ile memleketden çıkub ⁽²⁴⁾ bir mebnaya degün merhale baħr merhale giderek tā ki Melikün taħtgāhuna taķarrüb eyledüklerinde, ⁽²⁵⁾ Meliki istiķbāl için vüzerā ve ‘ulemā ve vükelā şehrden taşra çıkub Meliki ⁽²⁶⁾ karşılayub Kemāl-i sürür ile pişrev olarak şehre dāhil olduklarında, yedi gün ⁽²⁷⁾ ve yedi gice esvāķ ve konaķları tezyīn ĩķād ķanādīl ile icrā-yı meşher ayīn ⁽²⁸⁾ eyledüler. Ba'de Melik Vezīrünü ol civānuñ cezā'irü'l-sūd ismüyle benām olan ⁽²⁹⁾ Melik naşib idüb ‘āzm tañtana ile ‘izām ve sālifü'l beyān Balıķcu bī-ķāresinü ⁽³⁰⁾ ihzār eyledükde ol cezīrelerüñ ahālisü bizi siħrden ħalāş eyledü diyü ⁽³¹⁾ merķüme lāhāyetisiz en'ām ve ikrām idüb şafā-yı bāl ve ħüsn-i ħāl ile anda iķāmet [18a] ⁽¹⁾ ve istirāħat eyledüler.

Ve bu Şehrazāduñ ħikāyesü hitām pezīr olduķda yine kelāma agaz ⁽²⁾ idüb. “Bu ħikāyeden ‘āğreb ve ‘aceb bir ħikāye daħu vardur ki aña Ĥammāl ħikāyesü dinür.” ⁽³⁾ didükde Şehirbāz ol ħikāyeyü söyle istimā' idelüm ve andan daħu ħişşe alalum ⁽⁴⁾ diyünce şabāħ taķarrüb itmüş olmağla naķli diğeri şibh ibķā ve ħavabgāha varduķ da me'āric ⁽⁵⁾ arām ve istirāħate irtikā eyledüler.

** ON ALTINCI GİCE **

aħşam ⁽⁶⁾ olub şāh meşār-ileyh istimā' ħikāyeyü teferru' itdükde şehrbāz ĩrād ħikāye-i ⁽⁷⁾ ħarībenuñ va' dinü incāz ve kelām-ı ħikmet encāmuna ağaz idüb dir kü ***(ħikāye)*** ⁽⁸⁾ naķlān ħarīb ħikāyāt ve rāvīyān laţif rivāyāt böyle naķl iderler ki: sābıķ-ı ⁽⁹⁾ eyyāmda Bağdad şehrinde faķīrü'l ħāl ve keşirü'l 'iyāl aħlāk ve eţvārunda zarīf ⁽¹⁰⁾ ve nüktedān bir Ĥammāl var idü günlerde bir gün çarşuda

intizār kısmet şadedünde ⁽¹¹⁾ semeri üzerine tayanub tırur iken māha beñzer bir duhter-i ahter gelüb merķūmu ⁽¹²⁾ istedükde Hammāl semerinü alub mūmā-ileyh ile yola revāne oldular. Duhter ise baķķal ⁽¹³⁾ ve sebze ve etci ile ķasab ve Őekercinūñ dükkanlarına varub et ve sebze ve envā'i ⁽¹⁴⁾ Őükūfe ve reyāhīn ve laţif huliyyāt ve malzemesinü alub Hammāl merķūmuñ zenbīlüne ⁽¹⁵⁾ ba'de'l vaz' arķasuna yükledüb alub gitdüler tā bir ķonaĝuñ ķapusına varub ⁽¹⁶⁾ merķūme ķapuyı çaldukda, añun gibi māhrü zātü'l-cemāl bir kız gelüb ķapuyı küşād ⁽¹⁷⁾ itdükde.

Kız Hammāl ile derūn-u hāneye vüluc ve a'lā ve mükellef dōšemeler ile ⁽¹⁸⁾ mefrūş bir oţaya vardular ki iķunde āfītāb münīr gibü ĝāyet hūsni ve cemile bir duhter ĝarrā'i ⁽¹⁹⁾ serīr üzerinde orutmuş anları ĝördükde maĝr cülūsundan kıyam yanlarına gelüb ⁽²⁰⁾ cemālın ĝetürdüĝi Őeyleri poşetden ihāç itdükren Őoñra cemāle iki altūn virüb ⁽²¹⁾ selāmetle var git didüklerinde Hammāl ol duhterlerūñ hūsni ve cemāllerüne baķub ⁽²²⁾ var ĝönüllerü olmadugunu fehm ve hāl ve keyfiyetlerinden müste'reb olub anlar ile ķalmaķ ⁽²³⁾ merām itmüş ise de söylemege cesāret idemeyüb müteħayyīr tırur iken, kızlar birbirüne ⁽²⁴⁾ baķub ve Hammāla "Saña virdüĝümüz ücret ĝālibā az ĝörinmüşdür tır bir altun daħu virelüm." ⁽²⁵⁾ didüklerinde Hammāl estaĝfiru'llāh "Efendüm bu aldıĝum ücret haķķumdan ziyādedür ben ücret ⁽²⁶⁾ iķün tırımıyorum ancaķ sizūñ müfāraķatıñıza tākāt bulamadum didükde kızlar Hammāluñ ⁽²⁷⁾ edep ve leţāfetünü ĝörüb ma'iyetlerinde ibķa itmelerinü merām itmüşler ise de ketm-i esrār ⁽²⁸⁾ huşuşunda daħu anı ihtiyār ve ol bābda istifsār itdüklerinde merķūm cevāb ⁽²⁹⁾ olarak iş bu iki beyti (arapça beyit) ⁽³⁰⁾ (arapça beyit) inşād ⁽³¹⁾ eyledigü ma'nāsu budur "Ketm-i ser didüklerü hālet ancaķ mevşūķ be ve mütemed olan [18b] ⁽¹⁾ zevātunda bulunur bir Őeydür zīrā ser-hıyār nāsda ve mu'teber olan zevā fezāl-i lesmānetde ⁽²⁾ mektūm ve masūndur buña binā'en serbende öyle mektūm ve maħfūzdur ki ĝüyā ol ser ⁽³⁾ mücessem olub ķapalu bir şandukda vaz' ve ol şanduk daħı kilidlenmiş bir oţaya ⁽⁴⁾ hıfz olunmuş ki ol oţanuñ miftāhları hā'ib olub ķapalu ķalmuşdur." Dimekdür ⁽⁵⁾ hāşılı Hammāl ser-i hıfz idenlerden oldugunu tefhüm itdükde kızlar anı yanlarına ⁽⁶⁾ alıķoyub anunla üns ve 'işret idüb aħşāma ķadar münāvele-i ⁽⁷⁾ aķdāh hamūr ile cālīb sürür olan laţif eş'ār ve zarīf ihbār naql ve ⁽⁸⁾ tezkār iderek ķaldular. Aħşām vaķti taķarrüb itdükde ol duhterān maħāsini nişān

(9) Hammāla işte bu gün bizüm ile alub řafāya ve rahat itdük řumdü ařām vati hūlūl (10) itdü.

Artu bizüm ile almanuñ münāsebetü almadu buyuruñ selāmetle hāl-i sebīlūne git (11) didüklerinde Hammāl ol hūrī miřāl duterleruñ firāuna tākāt getüremeyüb ve iş bu (12) hūtabdan mükedderü'l hātur olub “Ey bānūlar ne dimekdür üns ve leāfet vati olan (13) gice hūlūyla benü ünsüñüzden marūm ılma merām idersiñüz ben sizden ayrılmam, ve (14) kendüzi gice ile mevřul idüb nūr cemāliñüzden bu gice daı memnu' olmam.” (15) diyü niyāze bařlayunca duterān birbirüne baub “Bu Hammāl haikāte zarīfū'l hūřāl (16) bir adamdur ve mu'āřeretümüze layudur eger řartımuza abul iderse bizüm ile (17) alsun.” diyü ittifa ve Hammāl mezkūre tevcih hūtab idüb. “Eger bizüm ile alma (18) merām ider iseñ ve vuu' olan hālātdan her ne ki müřāhede ider iseñ anuñ sebebünden (19) su'al itme zīrā meřelde (arapça ibāre) ya'ni her kim (20) aña müte'alli olmayan řey'le tekellüm ider ise istemediü sözi işidür imdü eger saña (21) mite'alli olmayan řey'den su'al itmez iseñ bizüm ile al zīrā su'al itdiuñ hālde (22) nā-marāzi olan keyfiyetlere dū-ār olursun.” didüklerinde Hammāl bu řartı abul itmekle (23) anlar ile aldu. Diyü řehrazād bu maalde saba taarrüb itdiüni görmekle sükūt eyledi.

(24) **ON YEDİNCİ GİCE**

(25) pes ol gice olub řāh meřāru-ileyh tekmīl hikāye zamanunda řehrazāda izn virmekle (26) mūmā-ileyha kelāma aaz idüb dür ki: unki Hammāl ol řāhabetü'l cemāl ile aldu (27) gice olduda ba'de'l ta'am īād řemū' idüb zev ve řafāya ve 'ıyř u 'iřrete (28) teferru itdüler. Leylden bi hiřře geildükde onauñ apūsınuñ alındıını işidüb (29) hey'et ve vaāruñu teayyūr itmeksizin ben kızlaruñ biri alkub apuya vardu ve gelen kim (30) olduını bilüb dönüb geldükde dierlere “Ey hemřireler bizüm zev ve safāmuz Kemāl (31) bulmuřdur.” Zīrā apuda Rum ülkesinden gelme řaalları trař olmuř ve her birinüñ [19a] (1) sol gözi kör hey'et-i 'acībe ile üç 'acem geldü bunlar ise garībū'l diyār olub (2) anlardan bize bir ġā'ile zuhūr idemez emriñüz olur ise anlara izn virüb yanımıza (3) gelsünler. Hey'et-i 'acībelerden bir midār gelüb zev idelüm

didükde merkümân dağı (4) rızā-dāde olub eger şartımızu kabul iderler ise izn vir gelsünler diyü ruḥṣat (5) virdüklerinde merķūme soyınarak varub ‘acemlere şol şartla ki gördüklerü (6) şeyden ve anlara müte‘allik olmayan ḥāletlerden su‘āl itmemek każiyyesinü ba‘dü’l irād (7) ve el kabul içerüye alub hemşirelerine getürdükde vaḳ‘ā ol üç kişi üçide (8) yek çeşm-i liḫyelerü tıraş olınmuş ve bıyıqları bükülmüş oldugunu görüb selām (9) virüb oturdıklarında anlara maḫşüş bir sofrata‘ām celb ve ba‘dü’l tenāvül (10) ‘ıyş ve nūşa teferruḡ idüb ‘acemlerün birü ṭanbüre çalmağa ve diğeri ḍarb-ı def (11) ve ol birü rakş itmege başlayub şafā ve şadālaru nihāyete irişüb gülüb.

(12) Oynar iken yine kapu çalındığını işitmelerüyle duḫterlerün birü varub ba‘de’l istikşāf (13) dönüb geldükde hemşirelerine “Efendüm kapuda tüccar hey’etünden üç kişü bulub (14) kim olduklarını su‘āl itdügümde merķūmun biz ṭabriye nām-ı beldenün tüccārlarındanuz (15) on gündən berü Bağdāda gelüb bir ḥānda iḳāmet ve bu gün med’ūv bir aḫbābuñ konağuna (16) varub ba‘dü’l ṭa‘ām mekānımıza ‘avdet şadedünde iken yolu şaşırduḡ kerem buyurub (17) nev gice size misāfir olalum diyü ricā itdüler.” didükde diğeri duḫterān eger bunlar dağı (18) şartımızu kabul iderler ise buyursunlar diyü izn virmelerüyle kız dönüb ol gelen (19) zevāta şart ma‘hūdi ya‘ni gördükleri şeyden su‘āl ve melā ya‘nī olan emüre (20) müdāḫale itmemek şartını telkīn ve anlar dağı kabul itmelerüyle alub maḫarr cem‘iyyete götürdi. (21) Meger ol tüccār hey’etünde gelen zevātlardan birü ḫalīfe-i vaḳt Hārūn Reşīd ve diğeri (22) vezīrū Cā’fer bir mü ki şālişleri ḫalīfenün ḡulāmu mesrūr idi zīrā ḫalīfe-i (23) meşār-ileyh gāh be gāh tebdīl ile çıḡub bagdād’da kişt o ḡüzār ve aḫvāl ahālūye (24) tefāḫḫuş ve bu vechle iḫtibār ider idü bu gice dağı tüccār şüretüne girüb (25) mūmā-ileyh vezīri ve ḡulāmu ile çıḡub gezer iken, iş bu ḥānedən mürür ve (26) merķūmunuñ eşvāt muṭribe ve aḫvāl mu‘accibelerinü ḡuş idüb üzerüne gel (27) bu ḥāneye girüb şol cem‘iyyetü temāşā idelüm diyüb kapuyı çalaraq sālīfū’l beyān (28) naklumüz üzre dāḫil mekān oldular. Duḫterler ise ḫalīfe oldıḡını bilmeyüb hezār (29) ta’zīm ve taltīf ile istikbāl ve ba‘de’l cülūs mühimmāte muḳtezī olan ṭa‘ām ve bezl (30) nevāl itdükden soñra ‘ıyş ve nūş ile meşḡül ḫaldular tā giceden bir ḫişşe (31) Geçdükde kızlaruñ büyügi hemşireler yine didü ki “Ey ḫarındaşlar buyuruk üzerümüze [19b] (1) olan ḫuḡūkı edā idelüm.” diyüb ve ‘acemler ile ḫalīfe ve Cā’fer ve mesrūr ‘oṭadan (2) iḫrāc idüb Ḥammāla

“Sen bizden ma‘dud olduñ bizü müsā‘ade kııl.” diyerek sāha-i ⁽³⁾ hanede zincir ile bağlanmış iki kelb olmağla Hammāla “ Var ol kelblerü getir.” diyü ⁽⁴⁾ emr eyledi.

Ol daħu varub getürdükde büyük duħter yeründen kıyām ve bir uzun ⁽⁵⁾ kāmçıyu alub köpeklerüñ birinü Hammāla tutdurduğdan soñra yorılana kadar ol kelbi ⁽⁶⁾ ğarb eyledi. Ba‘de kāmçıyu elünden atub ve köpegü kucağuna alub gözyaşlarını ⁽⁷⁾ silüb ve başundan ve gözinden būs idüb maħalüne i‘āde itdükden soñra düger kelbi ⁽⁸⁾ daħu Hammāl vāsitsuyla celb ve ol sekīne itdügi mu‘āmeleyü anuñ haħķunda daħu icrā ⁽⁹⁾ idüb maħarrına irca‘ eyledi. Hārūn Reşīd ise bu ħālāt-ı ğarībeden canu ⁽¹⁰⁾ şıķılıb Cā‘fere ““ Acaba bu kelblerüñ mūcib ğarbındur var şol keyfiyetden su‘āl eyle.” ⁽¹¹⁾ didükde Cā‘fer “Efendüm bunlar bizi ma‘hūd şart ile idħāl itdüler. Ħāl bu ki ⁽¹²⁾ bu kelblerüñ ħuşuşı bize müte‘allik degüldür. Şāyed su‘āl ider iseñ bir nā-marazī cevāba ⁽¹³⁾ melāķı oluruz bā ħuşuş zāt-ı devletüñüz tebdīl hāletüindedür. Gel su‘ālünden vazgeç.” ⁽¹⁴⁾ didi. Diyünce şabaħ taħarrüb itmüş olmağla Şehrazād kelāmdan sukūt eyledi.

(15) **ON SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹⁶⁾ Gice olub Melik Şehirbāz istimā‘ ħikāyeye taşaddī itdükde Şehrazād kelāma ⁽¹⁷⁾ ağaz idüb dir ki: Ħalife-i müşārü-ileyh vezīre müsā‘ade idüb suālinden vazgeçdi. ⁽¹⁸⁾ Ba‘de ol büyük duħter digerlere kālķuñ bāķī işiñizi görüñ dimekle merķümānuñ ⁽¹⁹⁾ birü kıyām idüb ğāyet muşana‘ ve zīnetlü bir tañbüre getirüb büyük duħterüñ ħuzūrunda ⁽²⁰⁾ turub tañbüreyü işlāħ ve şada‘ dāvedi gibi āhengden ‘ışķ ve firāka dā‘ir şı‘ir ile ⁽²¹⁾ bir perdiyü ĩrād itdükde. Mümā-ileyh baña ve enīn iderek esbābinu şıķ ve oturduğı ⁽²²⁾ maħalden kendüyi zemīne atub bayıldı. Lākin merķūme ol ħarekātde iken bedeninüñ ⁽²³⁾ ba‘zı açılmağla Hārūn Reşīd ħazretlerü merķūmenüñ gövdesünde eşer-i ğarb ⁽²⁴⁾ olduğunu müşāhede itdü pes merķūme muğaşşiyā‘ aleyh yire düşdükdü ‘üdi çalan ⁽²⁵⁾ duħter sür‘atle koşub göl şuyı celb ve yüzine serpüb ifāķat geldükde ⁽²⁶⁾ cedīd kisve celb ve ilbās ve maħşuş yeründe oturduķ da sazunda olan duħter ⁽²⁷⁾ diger kıza tevvce ve şada‘i ħanīn ile bir kaç beyt inşād ve ĩrād itdükde. Aña daħı ⁽²⁸⁾ diger duħtere işābet iden hāletler taħarruķ idüb bayıldıķda ħānunda olan kızuna ⁽²⁹⁾ merķūmenüñ yüzine

göl şuyı sürüb esbābunı deǵışdırüb maǵarrunda pāydār ⁽³⁰⁾ olduǵda, ol maǵniye digerlere ey ǵarındaşlar şumdü benüm haǵǵum ǵalmuşdur.

Diyerek ǵanbüreyü ⁽³¹⁾ ol bir duǵtere virüb istimā'a taşāddī itdükte diger ǵız daǵu 'ūdı düzüb naǵme [20a] ⁽¹⁾ ǵarībe ile bir ǵaç beyt oǵuduǵda onuncı ǵız daǵı esbābını yırtub bayǵun olaraq ⁽²⁾ yire düşdükte hemşiresü ǵalǵub cāmelerinü tebdīl ve ma' vird ile hālınü ǵatyib ⁽³⁾ idüb mü'tād üzere oturdılar. Lākin hālīfe yine düşen duǵterün bedenünde ⁽⁴⁾ eşer ǵarb görmekle müte'accib olub Cā'fere “Ey vezīr bahr hāl iş bu vuǵū' bulan ⁽⁵⁾ keyfiyetlerden su'āl it.” didükde Vezīr “Efendüm vaǵtı degüldür bunlar gördüğümüz ⁽⁶⁾ keyfiyetlerden su'āl itmemek şartıyula bizi idhāl itdüler. Şimdi su'āl iderseñ ⁽⁷⁾ bir nā-merđi hāletler zuhūr ider gel su'ālī başǵa vaǵte tevķif idelüm.” didükde ⁽⁸⁾ Hārūn Reşid “Bunlardan ne gelebilür şimdü biz yedü kişiyüz eger bir nā-saza hāreket ⁽⁹⁾ zuhūr ider ise haǵlarından gelirüz.” didükde Vezīr fermānsuz gider lākin bunlara kim ⁽¹⁰⁾ gidüb su'āl itsün diyü mülāhaza iderler iken duǵterler bunlaruñ hāreket ve ⁽¹¹⁾ kelāmlarınü görüb “Ey misāfürler siz ne müzākere ideyorsuñuz didüler.” Ne de Hammāl ⁽¹²⁾ fużülāne ilerü atılıb ǵızlara “Efendüm mihmānlar iş bu müşāhede itdüklerü hālātdan ⁽¹³⁾ ve ol kelblerüñ keyfiyetlerinden su'āl şadidindedür didükde büyük duǵter cümle misāfürlere ⁽¹⁴⁾ dönüb siz ne dirseñüz? Hammāluñ sözi şaḥīh mü ?” diyü suāl itdükte anlar daǵı bir aǵızdan ⁽¹⁵⁾ evet şaḥīhdür didüklerinde merḵume “Acabā size şart itmedüğümü ve mālāya nīden su'āl ⁽¹⁶⁾ itmeyüñ ki nā-merđ-i hāletlere dū-ǵār olmayasñuz imdi siz ol nā-merđ-i hāletlere ⁽¹⁷⁾ müsteḥaǵ oldıñuz.” diyüb zemīnü ayaǵuyula üç kere depmekle oḡa gūşesünden ⁽¹⁸⁾ bir ǵapu küşād olunub, derūnunden bala beñzer her birü yalun ǵılıç idü siyāh 'Arab ⁽¹⁹⁾ ǵıǵub mūmā-ileyhüñ ḥuzūrına gelüb “Fermāñıñuz nedür buyur ?” didüklerinde duǵter “Varuñ ⁽²⁰⁾ her birüñüz bir misafirüñ yanuna ǵurub emrüne muntazır olun.” didükde 'Arablaruñ her birü ⁽²¹⁾ ḥasbü'l-emr gidüb birer birer misafirlerüñ başları cedide ǵurdılar Hārūn Reşid ⁽²²⁾ ol hāletü gördükde.

Cā'fere “Ey vezīr var bizüm oldugumuzu ta'rīf ǵıl ki nāme'mül ⁽²³⁾ hāletler zuhūr ve bu 'arablar bizü ǵatıl ve i'dām itmeyeler.” dir iken Hammāl şabra mecāl bulamayub ⁽²⁴⁾ hemān ǵızlara varub yalvarmaǵa başladu ve “Benüm cenaḥım yoǵdur zīrā su'āl bunlardan şudür ⁽²⁵⁾ itmüşdür bendeñiz faǵat fużülāne

anlara tercümānluk itdüm amān benü mafü buyurub ⁽²⁶⁾ azād idüñ.” didü diyünce şabaḥ taḳarrüb itmüş olmağla Şehrazād baḳiye-i ḥikāyeyü irteye ⁽²⁷⁾ birağub süküt eyledi.

****ON DOĞUZINCI GİCE****

⁽²⁸⁾ pes gice olub şāh meşār-ileyh tekmiḻ ḥikāye ḥuṣūşunda Şehrāzada emr buyurmağla ⁽²⁹⁾ Şehrazād leṭāfet mu'tād kelama ağaz idüb dir: Çünki Hammāl taḥlīş giribān için ⁽³⁰⁾ niyāze başladuğda duḫterüñ ğazabı bir miḳdār sükün ve sözüñ ḥaḳīḳat ḥālīñüzi bilüb ⁽³¹⁾ aña göre tertīb cezā itmek icāb idecegünden her biriñüz ḥaḳīḳat ḥālīñü ifade [20b] ⁽¹⁾ itsünde soñra baḳalum nice olur diyüb ve 'acemlere tevcīh ḥiṭāb iderek “Acabā ⁽²⁾ siz böyle yek çeşm mü toğdıñuz yāḫūd ba'de'l vilādeti mü tasaru oldu?” didükde ⁽³⁾ 'ademlerüñ biri ortaya çıkub kelāma ağaz ve sebep körlüğünü ibrāz idüb dir ki “Efendüm ⁽⁴⁾ bendeñüz toğdığumda gözlerümüñ ikisi daḫu saḫīḥ ve sālum idiler ve böyle yek çeşm ⁽⁵⁾ olmamuñ sebebü ğāyet 'acaīb ve ğarīb ḥikāyedür.” didükte duḫter nicedür ol ḥikāye ⁽⁶⁾ söyle baḳalum didükde.

***ḥikāye *** merḳüm 'acem ḥikāyesüni naḳl itmege şürü' idüb ⁽⁷⁾ dir ki ben aşlumda bir pādişāhuñ oğlı olub 'izz ve salṭanat arasunda büyüdü ve 'amm daḫı ⁽⁸⁾ başka ol kāde şāh olmağla her bār ziyāretüne varub yanunda bir kaç gün eylenür idüm. ⁽⁹⁾ Bir def'a 'ale'l-āde yanuna vardığımda şayd ve şikāre gitmiş bulub anuñ oğlıyla ⁽¹⁰⁾ ḳalub ḳudumına muntazır oldum. Çünki 'ammzāde benüm ile hamsem ve ham 'ömr olub ⁽¹¹⁾ Muḳatezā-yı şabāvet anuñla ülfet ve aramızda ref' külfet ḥāşıl olub bī-pervā konuşub ⁽¹²⁾ oturur idük günlerde bir gün merḳüm baña “Ey 'ammuñ oğlı benüm senden ḥācetüm vardur. ⁽¹³⁾ Lākin ol ḥācetü saña söylemem ta ḳazā gidecegüñe gidemeyenler idesün.” didükde bendeñüz ⁽¹⁴⁾ ḫāliş derün ile maṭlūbını icrā idecegüme yemīn-i akīdeyi icrā itdügimde merḳüm ⁽¹⁵⁾ ḳalḳub ḫareme girdü ve bir sâ'atden soñra ma'ıyyetünde Kemāl-i zīnet ile mezīne ğāyet ⁽¹⁶⁾ cemīle ve ḫüsnā bir duḫter aḫter ğurrā olub geldü.

Ve baña “Sen bu kızı alda filān ⁽¹⁷⁾ mezārsitāna götür anda baña muntazır ol.” dimekle ben hasbü'l emr kızu alub ta'rīf ⁽¹⁸⁾ itdigü mezāristāna vardığımda, 'amm ve oğlu elünde bir çapa ile yanımıza geldü. Ve mezārlaruñ ⁽¹⁹⁾

birinü kazub açduķda içinde bir açıkluķ ve aŗađuya ebz taŗdan ma'ķud nerdbānlar ⁽²⁰⁾ zuhūr itmekle, ol duŗter iltifāt ve iŗāret ile “Ne dirsün buraya nüzül ider misün?” diyü ⁽²¹⁾ istifhām itdi. Duŗter daŗu belā cevāb tođru ol nerdbānlara ‘azīmet idüb aŗađu ⁽²²⁾ indükde ‘ammu zādem baña dönüb “Ey birāder sen ķazā’i ĥācetüm ile ta’ahhüd idüb mü’kīd ⁽²³⁾ indüler içindeñ Őumdü vefā señün üzeriñe lāzumdur. İŗte ben Őol nerdbānlardan nüzül ⁽²⁴⁾ itdügümde üzerümüze topraķ korıyub zemīn ile yeksān idüb gidesün ⁽²⁵⁾ ve bu sırru kimseye ifŗā itmeyesün diyüb, benü vedā’ idüb duŗterü ta’ķīb ⁽²⁶⁾ iderek mezāra inüb gözümde pinhān olduķda yemin itdügüme piŗmān oldum. ⁽²⁷⁾ İse de nā-ĉār olub vaŗıyetü üzere toprađu tesviye iderek sarāya vardıđumda ⁽²⁸⁾ sarāy başuma zindān müsābesinde olub maŗzūn ķaldum ve Őabra mecāl ⁽²⁹⁾ bulamayub ‘ammı intizār itmeyerek pederümüñ taŗtgāhına rū-māl olub kendüm Őehre ⁽³⁰⁾ vuŗul buldıđumda ķapuda turan nöbeciler üzerüme hücüm idüb kirfet ⁽³¹⁾ itdüklerinde nefesümde ğālibā bunların Őehzāde olduđumu bilmedüler.

Diyi mülāhaza [21a] ⁽¹⁾ ve “Behey ĥerīfler siz benü bildiñüz.” diyü taŗri’ ta’nīf itdügümde merķüm “Efendüm ⁽²⁾ biz senü bilirüz, ancaķ senüñ magdūr olub filān vezīrānu ķatl ve yerüne geĉüb ⁽³⁾ taŗta cülüs itmekle siz geldiđiñüzde kirfet idüb ĥuzūra getürmemizü fermān ⁽⁴⁾ buyurmađla size bu vechle cesāret olınu diyerek vezīr mūmā-ileyhūñ ĥuzūrına ⁽⁵⁾ getürdiler ben ise ol ĥaber mevĥoŗdan bī-ŗu’ūr olub helak ile mūteķin ⁽⁶⁾ oldum zīrā vezīr-i mezkūr baña ‘adāvet izmār iderdü ve ‘adāvetimizüñ sebebü bu oluyor ki ⁽⁷⁾ bendeñüz ĥāl-i Őıđarumda Őayd ve Őikāra hevesüm var idi. Günlerde bir gün sarāy ⁽⁸⁾ pencereleriniñ biründe oturur iken Őamlarıñ biründe bir mürĝüñ ķondiđını görüb hemān ⁽⁹⁾ oķ ile mürĝ-ı mezkūrı urdum. İse de oķ marĝa iŗābet itmeyüb tođru ⁽¹⁰⁾ iŗ bu vezīrūñ ķonađuna varub ittifāķ ol vaŗt vezīr-i neccareleriñ biründe oturmuş ⁽¹¹⁾ olub ķaza ile bir gözinü iŗābet idüb büzmüş ise de pederüm taŗt niŗin olmađla ⁽¹²⁾ bir söze cesāret idemeyüb sūkūt itmüş idü.

Pes bu def’a fırŗat bulmađla benü ⁽¹³⁾ ĥuzurına getürdüklerinde hemān eliyle gözinü baña göstermekle ben i’tizār baŗlayub ⁽¹⁴⁾ “Efendüm ol keyfiyet benden ķaŗd ile vuŗu’ bulmamuş.” diyerek i’tizār ve ricā itmege ⁽¹⁵⁾ baŗladum ise de müfid olmayub vezīrūñ ĝāzabu müŗtedd olub “Sen ĥaŗā itdūñ ⁽¹⁶⁾ ise ben saña

‘ammden icrā iderüm.” diyüb iş bu gözimü ƒal‘ itdükdē ōıŒra pederümün⁽¹⁷⁾ ğulāmlarınun birüne virüb sen bunı ğötür ħāric ōhrde i‘dām eyle fermān⁽¹⁸⁾ itdükdē mübāŒir benü alub ğetürür iken bendeñüz ağlayarak ol ğulāma ħiġābā⁽¹⁹⁾ bu ebyātı (arapġa beyit)⁽²⁰⁾ (arapġa beyit)⁽²¹⁾ (arapġa beyit)⁽²²⁾ (arapġa beyit) inŒād itdüm me‘al-i ebyāt bir ġaç aġbāb ve ‘iŒdikām vardur ki anlaru⁽²³⁾ zerre meŒābesünde ‘add idüb ħāl-i Œiddetüme istiġlāŒ itdüm ise de vāġ‘ā ol vechle⁽²⁴⁾ zerre imüŒler idü lākin düŒmanımın ħıfz için bulındılar ve anlaru benim için muŒīb⁽²⁵⁾ oġlar zann itdüm, ise de vāġ‘ā oġlardan lākin derünümü iŒābet itdüler ve baña⁽²⁶⁾ yemīn idüb bizüm derünümüz Œāfdur diyü ifade itmüŒler. İse de ħaġıġat ōzlerinde⁽²⁷⁾ Œādıġlardur ki anlarun bātütünü.

Benüm meveddet ve maġabbetümden Œāf ve ħālīdür ve baña dimüŒlerdür ki⁽²⁸⁾ biz senün için ġoġ sa‘y itdükdē ve vāġ‘ā sa‘y itmüŒlerdür. lākin Œalah ħālüm⁽²⁹⁾ için sa‘y itmeyüb ancak fesādum için sa‘y itdüler dimekdür pes kula⁽³⁰⁾ baña merġamet idüb ġatlümden vazġeġdü. Ve “Behey efendüm ben ‘abd ma‘mürüm⁽³¹⁾ Melikün fermānını icrā itmedüġüm ħāldē benü ġatl ider lākin sen selāmetle [21b]⁽¹⁾ var ġit. Buralarda ġurma.” diyüb sebīli taġliye eyledi. Didükde Œabāġ taġrib⁽²⁾ olmagla Œehrazād ħikāye naġlinden süküt eyledi.

****YİGİRMİNCİ GİCE****

⁽³⁾ Œehrazād tekmīl-i ħikāyeye Œürü’ idüb dir ki: ‘Acem-i merġüm naġinde dir ki ġünkü⁽⁴⁾ ġatlden ħülās buldum hemān belā tevġıf yola revān olub ‘acemün taġtġāhına⁽⁵⁾ ‘azīmet ve vuŒül bulduġumda ‘amm oġlunun faġdānından maġzün ve maġmum olub beni⁽⁶⁾ ğördükde bir miġdār teselli bulub ġadvimüm ile mesrur olmuŒ. İse de pederüme⁽⁷⁾ vuġü’ bulan ħāletden gam ‘ali gam olub ziyadece mütekdır ve oġlunun ġıŒsasını⁽⁸⁾ baña naġl ve izġār-ı taġsīr itdükdē ġalbime Œefġat ġelüb vāġ’-ı ħālī aña ifade itmeġe⁽⁹⁾ mecbur olub oġlı ol duġter ile mezāristānede bir ġabre duġül istiŒār ve beni yemin⁽¹⁰⁾ itdirüb ol ħālet-i kerihēye icbār itdiġini ōyleduġumde ‘amm “Ey oġul⁽¹¹⁾ ġel Œol mezāristāne varalum ve zıkr itdiġün ġabri bulub ħāllerine maġla’ olalum.”⁽¹²⁾ diyüb birlikde ol ġābristāna varub ma‘hüd olan türbe-i küŒād ve nerdbandan aŒaġı⁽¹³⁾ nüzül itdüġümüzde esfelden Œidetlü bir dumān zuhūr itdi ki ġözlerimizi aġmaġa⁽¹⁴⁾ mecāl bulamadıġ.

Haşılı güc belā ile nerdbanlaruñ müntehasına varduğumuzda oṭa gibi ⁽¹⁵⁾ bir maḥal bulub kenārında ‘ammüñ oğlı ol duḡter ile birbirine şarılub yanmuş ⁽¹⁶⁾ kor gibi olmuş olduklarını gördüğümüzde, ‘ammüm oğlunuñ yüzine tükürüb “Ey ⁽¹⁷⁾ ḥabiş sen dar dünyada bugünā ma’zūb olduñ işbu ‘azāba müsteḥaksın ve aḥretüñ ⁽¹⁸⁾ ‘azabı daḡı bundan eşiddür.” diyüb izḡār-ı melāl itdükte benüm nefsimde ḡarran-ı şedīd ⁽¹⁹⁾ ṭarī olub vay ‘ammüm allahu ta’ālinüñ ḡaḡçün bunlaruñ ḡikāyeleri nicedür.” ⁽²⁰⁾ diyü suāl ol daḡı “Oğul bunlar ikisi benüm evlādımdur ve işbu kız bir anadan ⁽²¹⁾ ve babadan hemşiresidür. Merḡüm hemşiresine aşıfte olub deryā-yı ‘aşḡına ṭaldı ⁽²²⁾ ve muḡḡabeti müzdād olub ḡālī āşikār olduḡda ben anı yanuma celb ve naşih ve pend itdüm ⁽²³⁾ isede müfid olmayub giderek ‘aşḡ ve hevās mümted ve müzdād oldu her ne ḡadar ⁽²⁴⁾ ḡātrımda bunlar daha çocuḡdur. Fenālīḡ bilmezler sevdikleri vaḡıt böyle na-sezā ⁽²⁵⁾ şeyden rüçü’ iderler.” diyü mülāḡaza idüb süküṭ itdüm. Ba’de aralarında fi’il ⁽²⁶⁾ şeni’ vuku’ bulmadıḡı mesmu’ oldu isede taşdıḡ idemedüm ancaḡ oğlumu ⁽²⁷⁾ zecr ve ta’nif şedīd ve senden şudür iden ḡāletler ile nā-mümzālī yevmü’l-ḡiyām bedelüñ ile ⁽²⁸⁾ şüyu’ bulub beynü’l-nām mezmum ḡāş ve ā’mm ḡaluruz. “Eger bu keyfiyet nā-marzīyeden ⁽²⁹⁾ rüçü’ itmez iseñ seni ḡatıl ve i’dām iderüm.” diyünce yef ve tehdīd eyledüm çünki ⁽³⁰⁾ kız daḡı aña ā’şḡa ve derūḡabbe-i şādīḡa olmaḡla şeyṭān anşarı ezdirüb ⁽³¹⁾ ḡafife işbu maḡali icād ve iḡtizā iden me’külāt ile ṭoldurub mahyā [22a] ⁽¹⁾ itdiler ben şayd ve şıḡāre gitdüğümdede bu vechle hemşire seni alub iḡtifā eyledi. ⁽²⁾ İşte ḡaḡḡ cel ve ‘alā ḡāzretleri anlardan bu keyfiyetle intīḡam aldı diyüb ve bir miḡdār ⁽³⁾ aḡladıḡdan şoñra baña “Ey oḡul sen bende ḡal ben seni evlād müşābesinde ittīḡaz iderüm.” ⁽⁴⁾ diyüb hezār ḡüzn ve melāl ile dönüb sarāya gitdüñ ve bir ḡaç gü gecdükdende şoñra ⁽⁵⁾ pederümü ḡadar ve taḡḡāḡına istilā iden Vezīr ḡabāset semīr ‘ammuñ üzerine daḡı ⁽⁶⁾ eşḡār çeküb büyük ordu ile olduğumuz ‘alī’l-ḡāfle hüçüm ve beldeyi istilā ⁽⁷⁾ idüb ‘ammümü daḡı esir almaḡla bendeñüz rah firāri ṭutub ḡālīfe anam ve imām ⁽⁸⁾ ehl-i islāme ḡāziyemi ‘arz itmek için şüb baḡdada i’zam ve bugün vuşul ⁽⁹⁾ bulub arḡāsında gezer iken, işbu iki refīḡime melāḡı ve cümle mezḡarībü’ d-diyār ⁽¹⁰⁾ olduğum ḡasb ile birlikde ḡalub gice daḡı ḡulül idüb maḡarr ve mavāz olmaḡla ⁽¹¹⁾ sizde misāfir olduḡ. Diyü ḡitam kelām itdükte duḡter mūmā-ileyḡ işbu ḡikāyeden ⁽¹²⁾ istifrab ve ḡālīne merḡamet idüb maḡzar ‘afv ḡıldı. Ve “Sen var ḡā sebilḡe ⁽¹³⁾ git.” didükdede merḡüm “Efendüm ben refīḡlerümüñ ḡikāyelerini işittim gideyüm mi?” ⁽¹⁴⁾ diyerek bir ṭarafā çekilüb

oturdu ba'de ikinci 'acem ilerüye taqdim ve hikāyesini ⁽¹⁵⁾ naql itmek için şürü' idüb dir ki:

hikāye Efendüm m'alümüñ ⁽¹⁶⁾ olsun ki ben bir 'azīm pādişāhūñ Şehzādesi olub ayām şağırmda qurān-ı 'azīm ⁽¹⁷⁾ el şani rivāyāt seb'hafz ve 'ulum 'aqliyye ve nakliyyeyi taḥşil ve kitābet ve fūnūñ ⁽¹⁸⁾ edibede fāikü'l-qarān olub nam ve nişānım ve refa't-ı şānım iḳālīm-i seb'a de şüyü' ⁽¹⁹⁾ olub memdūh ḥāş ve ā'mm ve maqbul şaira nām olduğumdan hind şāhlarından biri ⁽²⁰⁾ ḥaberümi istimā' ve duḥterini baña tezvīc itmek için pederümi 'azīm hediye irsāl ⁽²¹⁾ idüb. Beni yanuna istemekle pederüm daḥı müsā'de idüb cümle levāzematımı gördükden şoñra ⁽²²⁾ beni bir büyük sefineye irkāb ve derya ṭarafından irsal idüb bir kaç gün deryāda ⁽²³⁾ qaldıqdan şoñra bir lumana vuşul ve oradan 'azimetimiz īcāb itmekle dairem ve itibā'm ⁽²⁴⁾ ile esebelere süvār olub yola revān olduq. Yol esnāsında üzerüimize eşkıya-yı ⁽²⁵⁾ ḥaydūd çıkub māl ve eşyāmızı gāret ve cümle itibā'mı katl ve istişāl itmüşler ⁽²⁶⁾ isede 'ömrümden daḥı ḥişsem olmaqla hezār ta'b ve meşakḳat ile ⁽²⁷⁾ bir şehre vāşıl ve derünuna daḥil olub, ḥālum perişān ve ta'b ve açlıqdan bī-dermān ⁽²⁸⁾ olduğumdan bir derzş dükkanına teşādūf idüb şāhibene varub selām virdiğimde. ⁽²⁹⁾ Merḳüm selāmımı alub güler çehre ile beni yanuna alub iclās eyledi. Diyince şabāḥ ⁽³⁰⁾ taqrib eylemiş olmaqla Şehrazād hikāye naqlinden sükūt idüb Şehirbāz ile ⁽³¹⁾ ārāmğāhlarına varubistirāhate tefriğ itdiler. [22b]

(1) ****yigirmi birinci gice****

⁽²⁾ çün aḥşām oldı. 'Aliü'l-ā'de Şehrazād kelāme şürü' idüb dir ki: 'Acem tekmil-i ⁽³⁾ hikāyesinde dir ki: ba'de Derzi baña miqdar ṭa'ām taqdim veistirāhatden şoñra ḥāl ⁽⁴⁾ ve keyfiyetimden suāl ben daḥı hikāyemi ibtidāsından āḥrine qadar naql ve īrād itdüğümde, ⁽⁵⁾ merḳüm "Ey oğul şāqın kendüñi kimseye bildirme zīrā bezm-i şāhımız senüñ pederüñ ⁽⁶⁾ eñ büyük düşmanıdır ḥabārī'ñ alursa muṭlaqa seni 'idām ider." diyerek baña vāfir ikrām ⁽⁷⁾ idüb yanunda alıqoydı.

Aḥşām olduğda beni dükkada ibka ve kendüsi ḥanesine ⁽⁸⁾ varub bitavtet eyledi. Bu minvāl üzere üç gün geçdükdən şoñra Derzi "Ey oğul ⁽⁹⁾ sen kangı şana'tı bilürsen?" diyü sūāl itdi.

Ben dađı bir “Şana’tım yokdur. Ancađ ben okuyub ⁽¹⁰⁾ yazarum didugumde merķūm bizde kitāb ve kırāāt mu’teber şey degildir rađbetimiz ancađ yaradır. ⁽¹¹⁾ çünkü sen bir şey bilmezsin oduncular ile ormana var her gün bir arđa odun celb ⁽¹²⁾ idüb çarşuda firūhat idün anıñ parasıyla ta’iř kıl ta ki hađđ ta’āli saña bir ⁽¹³⁾ tarīķ-i fetħ ide.” diyüb bir balta ile ib tedārik idüb bildiđi oduncularıñ birine teslīm ⁽¹⁴⁾ ve ma’yetiyle ve ma’yetiyle irsāl eyledi. Ben merķūm ile varub ormandan bir arđa odun getirüb ⁽¹⁵⁾ yarum altūn ile firūhat ve nafaķamı tedārik eyledükden soñra bāķi kalan paramı ⁽¹⁶⁾ hafz eyledüm. Ve bu vechle bi sene řalub günlerde bi gün bir ađacıñ kökünü çıkarur iken ⁽¹⁷⁾ köğün altında tađlas hađkalu bir tař bulub hađkasından tutub mađalinden kopar ⁽¹⁸⁾ dugumda altında ařađa iner nerdbānlar nümāyān olmađla andan nüzul itmesünı ‘azīmet ve ol vechle ⁽¹⁹⁾ inüb esfle vuřul bulduđumda kār girdin binā olunmuř ve mükellif düřmeler düřünmüř ⁽²⁰⁾ bir řonak ve ortasında peri řuret melek-i hařlet nazırı görülmemiř zatü’l-cemāl ⁽²¹⁾ bir duđter-i ađter oturduđunu görüb dehřet ve hađrete varub süküt hāliyle řur ⁽²²⁾ dugumda, duđter-i merķūme beni gördi. Hemān “Sen kimsenün diyü sual.” ben dađı ibnāi ⁽²³⁾ beřerden olduđumu ta’rif eyledugumde merķūme “Yā seni buraya kim getürdi ⁽²⁴⁾ ve nereden geldün hāl bu ki ben yigirmi seneden berü bu řonakda olub ařlā nev’-i ⁽²⁵⁾ beřerden kimseyi görmedüm gel yanuma görüřelim.” didükde ben ol duđterün Kemāl ⁽²⁶⁾ cemālinden ve laťif kelāmından bī-hüř ve derün-ı dilden ā’řık olub yanuna vardum ⁽²⁷⁾ ve hikāyemi ibtidāsından āhirine řadar nađl eyledükden soñra anı dađı kıřřāsından ⁽²⁸⁾ suāl eyledugumde duđter “Ey birader ben Hind iķlminde ađalarınıñ pādiřāhınün ⁽²⁹⁾ duđteriyim bāliđa olduđumda ‘ammuñ ogluna tezvīc ve āyin řāhı üzre düđünü tertīb ⁽³⁰⁾ idüb gerdek gicesinde güvegüye řoyduđlarında recers bi recmūs bin iblis nām cini ⁽³¹⁾ gelüb beni alub bu mađale getürdi ve cümle levāzımatımı tedārik idüb on günde [23a] ⁽¹⁾ yanuma gelüb bitavtet ider ve ol řubbe üzerinde yazılmıř iki sađırı yazub baña böyle ⁽²⁾ sibriř eyledi ki eger nā-gāh bir şeyi zuhūr be hüdūs iderse yāhud benüm kelmāmı ⁽³⁾ ĩcāb ider ise ol iki sađrün üzerine elünı sür ben derhāl yanünā gelürem ⁽⁴⁾ çünkü ‘ifrīt merķūm üç gün mađdem bende idi ve altı gün řaldı ⁽⁵⁾ ve bunca müddet inbā-i cinsimi görmeyüb ve hıddet üzere řaldum. İse de bihamdullah ⁽⁶⁾ bugün sizün teřrifiniz ile memnüne oldum. ‘Acabā bu altı gün zarfında bende mihmān ⁽⁷⁾ olabilür misin?” didükde

“Ben bunu Allahumdan istirā idem hemān cān baş üzerine aluram.” (8) didugumde merūme kıyām ve beni amāme idāl ve i’lā bir akım esbāb giydirüb (9) anūñla ‘ayş ve ‘iřretde alub gurbetim esnāsında ekdūgüm miħnet ve meřakatleri nisyān (10) eyledüm. unki merūmenūñ ‘ař ve muħabbeti derūnuma mūstevli olub firāına āat (11) getüremiye ükmi fehim eyledugumden kıza ey nūr-ı ‘aynım gel seni ma’iyyetimle alub rūy-ı (12) zemine iħrāc ve ‘ifritūñ derünen firāūñla iz’āc ideyüm.” didūgümde merūme (13) gūlüb “Behey efendüm ‘ifrite bir gūn ve size okuz gūn olmak üzere ana’at itmeyüb (14) ikimiz bile belāya uramak mı istersin biz ‘ifritden nice ülās bula bilürüz?” (15) didükde bu sözden baña bir ıřanmak āleti kalub řabre mecāl buldum. “Vay yanu ben (16) ol ubbede yazılān satırları elüm ile sürüb ‘ifriti celb ve balam ile arb (17) idüb atlı iderüm!” didugumde duħter iř bu ebyātı (arapa beyit) (18) (arapa beyit) (19) inřād ve bu hevesi ‘alūñdan terk ıl zīrā sen ‘ifritūñ aından gelemezsın (20) didükde ‘alum bařumdan gidüb ve ıřanmam mūzdād olub. Fikir ve rūyetsiz (21) ol ubbeye ‘azīmet ve mezkūr satırları řiddet ile elüm sürdūgümde ubbe daı yayılmaqla (22) duħter aqlamaqla bařlayub “Vay efendüm! Siz beni vafir eziyete dū-cār itdūñ iřte ‘ifrit (23) řimdi bize gelüb ikimizi telef ider hemān sen selāmetle urtulmaqla ba didi.” (24) diyince řabaūñ řafaı sökülmüş olmaqla řehrazād kelām mu’tāddan sükūt eyledi.

(25) **YİGİRMİ İKİNCİ GİCE**

(26) řehrazād gicenūñ ülūliyle řāha nalı ikāyeye bařlayub ol ‘acem nalınde dir ki: (27) Ben duħterūñ kelāmını iřitdūgüm birle derūnuma avf mūstevli olub kendümi řařırarak (28) ma’hūd nerdbānlara ořub su’ūd itdüm. İse de apudan ıamadım ‘ifrit yetiřüb (29) geldi meer řiddet-i telāřumdan adugum anda papucımı kızıñ yananda biramuş idüm. (30) Ol ayřiyetden ziyadece avf idüb ve āl niye mūtacir olacaını fehm itmek iün [23b] (1) nerdbān bařında urub niāh iderek alduumda onaıñ zemini aılıb (2) girye’ř-řüre bir cini zūhūr ve duħtere “Saña ne oldu ki böyle bi vaıt beni istedūñ didükde (3) merūme “Efendüm baña

bir şey hâşıl olmadı ancak nefsim nevâ' inkıbâz hâşıl olmağla ⁽⁴⁾ bir miqdâr bâdeyi nûş ve neşvedâr olub sahe-i konağda tereddüdüm esnâsında satırların maḥaline ⁽⁵⁾ işâbet ve ḳubbenün üzerine düşüb yıkıldı.” didükde Cin “Ḥayır sen ḥilâf söylersin.” ⁽⁶⁾ diyüb şola ve şağa baḳub papucum ile balṭamı görmekle ⁽⁷⁾ duḫtere “Bu enbâ-i beşere maḥşüş olan eşyayı kim getürdi.” diyü suâl ve merḳüme ⁽⁸⁾ “Benüm bunlardan ḥaberüm yoḳdur ḡâliba sen geldigün vaḳıt saña yapışub getürdüñ.” dimekle ⁽⁹⁾ ‘ifrît “Didigün şey maḥaldür lakin ben seni ḥaḳıḳat ḥâl ile istinṭâḳ ⁽¹⁰⁾ iderüm.” diyerek kızını eşvâbından şoyub ve dert-i ‘amüd beyninde rabṭ ve envâ’i ‘ifrît ⁽¹¹⁾ ile mu’âmele itmeğe başladugunu gördükde itdügüm fi’ile pişmeyân ve süra’atle nerdbân ⁽¹²⁾ ḳapusından ḳıḳub ṭaşını kemâḡân yerine ḳoduḳdan şoñra şehre ⁽¹³⁾ firâr ve duḫtere vuḳu’ bulan ḥâletden ma’dümü’l-ḳarar olub işbu beyti ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ meâl-i beyt “Eger dehr saña nikbet ve miḥnet ile işâbet ider ise bil ki dehrün ḥâli ⁽¹⁶⁾ bu dir ki bugün yesre ve bir gün ‘asre mülâḳi ider.” beytini inşâd iderek Derzinün yanuna ⁽¹⁷⁾ vardum.

Meḡer merḳüm benüm gıybetimden müteessir olub İtizârımda ḳalmuş idi beni gödükde ⁽¹⁸⁾ mesrur olub sebep-i gıybetümden suâl itdise de vâḳa’ ḥâli ifade itmeyüb ⁽¹⁹⁾ ba’z-ı a’zârı ibdâ ve maḥşüş maḥale girüb ḳaḳiyenün meeline mütefekkir olarak ⁽²⁰⁾ otururken Derzi yanuma gelüb “Ey oḡul bir adam senün yapucuñ ve balṭañ getürüb ⁽²¹⁾ seni aramaḳdadur gel eşyân al.” didükde ‘aḳlum başumdan gidüb ve çehrem ⁽²²⁾ şararub ditreyerek müteḥayır ṭurur iken oṭamın zemini patlayub içinden ol beni ⁽²³⁾ arayan adem ḳıḳa geldi. Meḡer duḫter ma’ḥüd ol pabuç ve balṭa kimün olduğunı ⁽²⁴⁾ maḳara olmayub inkâr itmekle Cin eşya-yı mezkureyi alub beni arayarak bu vechle ⁽²⁵⁾ buldu ve derḥâl ḳapub zemine ṭalub bir laḫza zarfında kızın yanuna getürdükde ⁽²⁶⁾ merḳüme eşvâbından şoyulmuş ve elleri ve ayakları bağlanmış ve şiddet-i işkenceden ⁽²⁷⁾ bedeni ḥuna boyandugunu görüb ḥayrân oldum. Ba’de cini merḳümeye “Behey ḳaḫbe ⁽²⁸⁾ bu senün ma’şūḳuñ deḡil mi?” diyü suâl kız inkâr-ı ṭarikını irtikâb idüb “Ve ben şol ⁽²⁹⁾ adamu bilmem ve aslâ gördüğüm yoḳdur diyü cevâb.” virdükde Cin “Sen anı bilmiyorsı ⁽³⁰⁾ al şu ḳılıc ile başını beride ḳıl.” didi duḫter nâ-çâr olub ḳılıcı alub ağlayarak ⁽³¹⁾ yanuma geldi. Ve işâret ile “İşte bu keyfiyetlerün cümlesi senden neşât itmüştür.” [24a] ⁽¹⁾ diyüb ve lisân-ı ḥâl ile bu ebyâtı (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) ⁽³⁾ (arapça beyit) ⁽⁴⁾ (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) inşâd ve yanumda bir laḫza ⁽⁶⁾ ṭurduḳdan şoñra

kılcı elinden atub ‘ifrîte “Ben nâ-ħakķ yere adamu niçün ħatlı (7) iderüm.” diyerek benden çekildükde Cin baña iltifât ve “Eger sen bu kıızı ħatlı ider iseñ (8) seni azâd iderüm.” dimekle taħlîş giribân için kılcı alub merķūmeye ‘azîmet (9) itdügümde kıız baña baķub işâret ile “Ben seni ħatlı idemedüm sen niçün ħatlime mübâderet (10) ideyorsun?” dimekle ben daħı kılcı zemine ilķâ ve ‘İfrîte “Ol kıız nâķştü’l-‘aķlı (11) iken ħatlımden istikâf itdi şimdi ben nice anũ ħatline cür’et ideyüm?” didugumde. (12) ‘İfrît “İmdi ben sizi birbirũñiz ile müttefiķ olduğunızı bildüm.” diyerek kılcı (13) alub duħter ĩ’dâm itdükden soñra baña dönüb “Vay üñsi! Bizüm şeri’atımızda (14) zevcemiz zinâ ider ise ħatlı iderüz işte anıñ ħâli baña ma’lũm ve muħakķak olmağla anı (15) ħatlı itdüm ve senin ħalũne ma’l’a olmadugundan ħatlı idemem isede bahr ħâl seni (16) siħr idüb köpek yâħud, eşek yâħud, maymun, şuretine koyacağım ķanğısını (17) istersin.” didi.

Her ne ħadar ricâ ve niyâz itdüm isede fâide itmeyüb beni ħaldurub havaya (18) pervâz ve bir tağũñ üzerine vaz’i birle zeminden bir avuç toprağa aħz üzerine (19) ‘azîmet okudukdan soñra yüzime serpüb ve insân şuretinde maymũn hey’etine (20) girdükde derĥâl ĥilķat-i aşliyemden ĥurũc idüb. maymũn şuretine taħil (21) olunduğumda. ‘İfrît beni orada birağũb gitdükden soñra ĥâlume ağlayarak tağdan (22) deryâ kenarına inüb tũrdum. Diyince Şehrazâd sabâħ taķrib itdigũni görüb sũķut (23) eyledi.

****YİGİRMİ ÜCÜNCİ GİCE****

(24) Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: ‘Acem ĥikâyesini tekmil itdi (25) pes ben sâħil-i deryâda tũrar iken irâķdan bir sefine nũmayân ve ol şuya şed-i ‘azîmet (26) bĩ-pâyân idüb şu almaķ için olduğum maħale gelüb çıķdıklarında beni (27) görüb ma’iyetlerine aldılar. Çün ki ben ħabudana insân gibi ĥidmet idüb ĥuzurunda (28) edeb-tâm ile tũrdüğumdan baña iltifât tâm ve iħsan melâ kelâm ideridi ve seferde (29) bir ħaç gün ħaldıķdan soñra bir büyük şehre vuşũl ve lumanında lenkerândâz olub iķamet (30) itdik meğer ol şehrũñ meliki bir Kâtib-i mâhir arar idi sefinemize maħşũş (31) bir adam gönderüb “Teknede olanları imtiħân ve her kim yazı bilür ise iki sâħır [24b] (1) yazsun şâħımıza görürüb göstereyüm.” didükde sefine olan kitâbetşinâs (2) kimseler ol vechle yazmuş ise de ben daħı ķoşub kağıd ve ķalem alub (3) işbu beyti (arapça beyit) (4) (arapça beyit) meâl beyitin “Her bir Kâtib (5)

olan kimse bahr hāl fenā bulub ancak elleri yazdıkları şey şafahāt düherde bāki ⁽⁶⁾ kalub imdi sen bu nükteyi bilde ašlā bir şey yazma alā ol ol şeyi yaz ki kıyāmetde anı gör ⁽⁷⁾ digüñ hālde seni mesrur ide.” dimekdür. Yazub ol mübaşere virdim. Ol dağı cümle yazuları ⁽⁸⁾ toplayub melike götürdükde melik ancak benüm yazımı begenüb mübaşer var “Şol beyitleri ⁽⁹⁾ yazan Kātibi yanuma getir didükde.” Mübaşir “Efendüm bu beyitleri yazan bir maymundur.” didi Melik ⁽¹⁰⁾ müta’cib olub var anı getir diyü femān ve maḥşüş bir taqım eseb şabār fitār ⁽¹¹⁾ yollayub maymunı süvar olarak yanuma getir diyü emr buyurmağla merķüm sefineye ⁽¹²⁾ gelüb beni ol esbāb ile iksā ve esebe irkāb idüb.

Şehre idhāl itdikte ahāli ⁽¹³⁾ beni seyir ve temāšā iderek heyetimden müta’cib oldılar. Ve Meliküñ huzurına vardığımda ⁽¹⁴⁾ zemini üç defa’ bus idüb tırdum. Melik benüm edebimden müteḥayr olub cülūs ile ⁽¹⁵⁾ emr itmekle derhāl edeb ile diz çeküb oturdum ba’de ta’ām sefere seni ⁽¹⁶⁾ celb ve Melik beni aıla da’vet idüb ta’āmdan soñra ellerimi ğasl ve bir kāğıdı ⁽¹⁷⁾ alub işbu iki (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) beyitini ⁽¹⁹⁾ yazub Melike ‘arz itdügümde feşāhat ve nebāhatimden müta’cib ve satranc celb ⁽²⁰⁾ olunmasına fermān ve benüm ile bir kaç defa’ oynadıktan soñra keşret-i feṭānet ve ma’rifetime ⁽²¹⁾ ḥayrān olub tevāşilerüñ biriyle kızına haber yollayub beni görmek için yanuna ⁽²²⁾ istedi. Mümā-ileyh huzurına gelüb beni gördükde yüzini setr “Vay peder! Niçün beni ⁽²³⁾ erkekler huzurunda celb itdiriyorsın?” didükde Melik “Ey kızum erkek nerede ne gezer?” ⁽²⁴⁾ dimekle duḥter “İşte bu maymun insandır.

Ve şehzādelerdendir pederi Abnūs aṭalarının ⁽²⁵⁾ pādişāhidur ve maymün şüretine koyan cercīs bin iblīdir ki merķümün ⁽²⁶⁾ Zevcesi Melik Aḫnānūsün kızıdır.” didükde Melik işbu kelāmdan müteḥayr ve baña iltifāt ⁽²⁷⁾ idüb “Benüm kızumuñ sözi şahīḥ mi diyü.” suāl ben dağı başum ile evet didugumde ⁽²⁸⁾ Melik duḥterine “Ey nūr-ı ‘aynım sen bunuñ haberini kimden işitdüñ.” didi mümā-ileyh ⁽²⁹⁾ “Ey peder ben hāl şoframda bir ‘acuzeden ‘ulūm-u siḥriyeden yüz yetmiş bāb ⁽³⁰⁾ öğrendugum ki en edna olan Ebu Abisinün şehriñi taş be taş cebel kafa ⁽³¹⁾ naḫl ve zeminini deryā ve ahālisini balık iderüm.” didükde Melik “Ey kızum çünkü böyle dersin ⁽³²⁾ bu maymunun siḥrini def’ eyle anı yanımda vezīr iderüm zīrā anuñ hüner ve mā’rifi [25a] ⁽¹⁾ beğendüm.” didükde kız sem’ā ve tā’a diyüb ve bir bıçak alub sarāyın vasaṭında bir dāire ⁽²⁾ çizmuş ve derünında dürlü dürlü tılsımlar yazub,

‘azîmete başladuğda etrâf sarâyda ⁽³⁾ ‘azîm kara kulâk zühür ve inicen girye’l-
menzür heye’t maḥûfa ve şüret nâ-me’lufe ile ⁽⁴⁾ bir ‘ifrît zühür itdi ve üzerümize
hücüm idüb duḡtere “Ey ḥaine biz birbirimizün ⁽⁵⁾ ‘ahdine ta’ruz itmek üzere ekîd
yemînler itmedük mi ?” didüke kız “behey la’in! ⁽⁶⁾ Sende ahd ve yemin var mı?”
didükde ‘İfrît bu kelâmdan ğazbe gelüb derḥâl şüret-i ⁽⁷⁾ aşliyesinden intikâl birle
arslân heye’tine girüb kızün üzerine ḥamle ve hücüm ⁽⁸⁾ itdükde. Mümâ-ileyh
muḡâbelesine taşdı idüb ‘azîmete başladı. Ba’de saçından ⁽⁹⁾ bir kıl kıparub elinde
tutduğda derḥâl kıl şeyf bitâr şüretinde zühür ⁽¹⁰⁾ ve arslâna hücüm birle ḡarbe-i
dilirâne urub iki büyük kıat’ itdisede arslânun ⁽¹¹⁾ başı sağ kalmagla hemân bir
büyük ‘akreb heye’tine girüb duḡter mümâ-ileyh kıasd ⁽¹²⁾ ve ‘azîmet eyledi.
Didükde Şehrazâd zîya-i sihir şavt muşraqdan ufkı münevver itmege ⁽¹³⁾
başladığını görüb sükût eyledi.

(14) ****Yigirmi dördüncü gece****

⁽¹⁵⁾ Şehrazâd tekmîl-i ḥikâyeye şarf-ı murâd idüb dir ki: Duḡter mümâ-ileyh
‘ifrît ⁽¹⁶⁾ ‘akreb olduğunu görmekle hemân kendü ‘azîm ejderhâ şüretine intikâl ve
şüret ⁽¹⁷⁾ ‘akrebe olan ‘ifrîti kıasd idüb bir miḡdâr muḡarebeden soñra cin siyâh kedi
ve kız daḡı ⁽¹⁸⁾ çakal heyet’lerine tekîf ve bir miḡdâr cenk ve cidâl idüb. Çakalun
kediye ğalbeti nümâyân ⁽¹⁹⁾ olduğda ‘ifrît derḥâl bir inâr dânesi olub zemîne atılub
kıarıldı. Ve ḥabbeleri ⁽²⁰⁾ arzda tafriḡ idüb her biri bir tarafa tağladuğda çakal ḡoros
şüretine ⁽²¹⁾ intikâl idüb narün danelerini toplamağla başlayub cümlesini cem’ itdise
de ⁽²²⁾ şadırvân tarafında bir ḥabbe kalub anı bulmağla bize işâret ve ol daneyi
baña bulun ⁽²³⁾ diyü tefhim itdise de biz anın işâretini fehm itmedüğümüzden ḡoros
bir şahiye ile ⁽²⁴⁾ bağırub ve diḡkat ile arayub bulduğda üzerine şadırub tenâvül
ideyüm der iken ⁽²⁵⁾ ol dane şıçrayub şadırvânın ḡüzne düşüb balıḡ oldu. ḡoros
daḡı ⁽²⁶⁾ bir büyük balıḡ şüretine girüb ardından talub muḡarebe ile meşğül oldılar.
⁽²⁷⁾ Biz seyr idüb turur iken ‘ifrît ateş kıt’ası gibi şüdan taşra çıkub ⁽²⁸⁾ ağızından ve
burnundan kıfılcımlar atarak üzerümize şadırub kıfılcımlarun biri gözime ⁽²⁹⁾ işâbet
itmekle bu vechle gözümü büzüb yek çeşm kıaldum. Ve Melikün daḡı şakalına ⁽³⁰⁾
ve bıyıklarına işâbet idüb yaḡdı. Bizüm ile Tevâşâ bulmağla beni bütün bütün ⁽³¹⁾
yaḡub helâk itdi. Kıza ise ol ḡâli gördükde şüdan çıkub ‘azim ateş [25b] ⁽¹⁾ şüretine
girüb yanarak ve Allahu ekber (arapça ibâre) ⁽²⁾ diyerek ‘ifrîti yaḡub ihraq ve
ruḡunı bu vechle izhaḡ itdükden soñra şüret-i ⁽³⁾ evvelisine intikâl idüb yanımıza

geldi ve baña bir taş şū getürün diyüb ⁽⁴⁾ celb eylediğinde ol şū ateşsiz kaynayana kadar üzerine ‘ifrīt ve yüzime ⁽⁵⁾ serpüb birle “Maymun şüretinden heye’t-i aşliye-i beşeriye ki intikāl it.” didükde ⁽⁶⁾ şüret-i evvelime ‘avdet idüb faķat ol gözime işābet iden ateşden bir gözüm ⁽⁷⁾ telef oldu.

Ba’de Duĥter “Ben şumden şoñra ĥayātda қalacaķ değilüm zīrā ‘ifritīñ ⁽⁸⁾ қatlile muvāĥaza olunacağum eger ‘ifrīt nār şüretinde iken қatl itmüş olaydum ⁽⁹⁾ baña bir zarar ĥaşıl olamazdu lakin қаза ve қader böyle ceryān itfi ve mel’ün ⁽¹⁰⁾ baña ateş қapusını küşād eyledi andan ötüri çoқça zur çekdüm ve az қaldıki ⁽¹¹⁾ banā ģalib olacaķ idi lakin Allahüta’ālinüñ ‘ināyetiyle baña nuşret ĥaşıl oldu.” ⁽¹²⁾ diyüb ve pederini vedā’ idüb kelime-i şehādeti tekrar iderek teslīm-i ruĥ eyledükde. ⁽¹³⁾ Cümle mezānıñ içün maĥzün alub yedi gün cümle ahāli anuñ içün mātem ⁽¹⁴⁾ tutdılar ve bedr-ī şiddet-i ĥazinende bir kaç gün nā-mizāc olub ba’de şifāyāb ⁽¹⁵⁾ olduķda beni yanuna da’vet ve “Ey oęul ben senüñ sebebünle böyle müşibete düĥar oldum ⁽¹⁶⁾ senüñ қadvimün bize teĥassüs-ü ekber olub hem kızum telef ve hem bedenüm elim ile mübtelā oldu ⁽¹⁷⁾ ve bu müşibetlere sen müsteķlā sebeb olduñ ģayrı bizde iķāmet itme var memleketimden ⁽¹⁸⁾ çık diyüb.” beni țard itmekle şehirden ĥuruca mecbür olub çıkđum. Ve yolları ⁽¹⁹⁾ bilmeksizün çölde ve şaĥrada gezererek қismetüm beni Baędada sevķ ve soќaқlarında keşt ⁽²⁰⁾ ve güzār ider iken işbu refiklerimi mülāķāt ve anlar ile қalub birlikde қonaęüniza ⁽²¹⁾ geldük işte ĥikāyem budur diyüb süküt eyledükde. Duĥter mümā-ileyh merķūmeñ ⁽²²⁾ ĥikāyesinden izĥār-ı istiĥrāb ve “Sen vafir miĥnetleri çekdüñ ben senüñ cünĥañı ⁽²³⁾ ‘afv itdüm ve arayışıña ģit didükde merķüm ĥayır ben refiklerümün ĥikāyelerini ⁽²⁴⁾ istim’ā itmeden bir yere gidemem.” diyüb diğer ‘Acemün yanuna çekilüb oturduķda ⁽²⁵⁾ üçüncü yek çeşm olan ‘Acem kızuñ ĥuzūruna taқdim idüb ĥikāyesinün naķle şürü’ ⁽²⁶⁾ eyledükde Şehrazād şabaĥ taķrib itdüğünü görüb ĥikāyeden ferāęat eyledi.

(27) **YİĞİRMİ BEŞİNCİ GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazād kelāma aęaz idüb dir ki: ‘Acem merķüm ĥikāyeye şürü’ қılıb eytdi ⁽²⁹⁾ *ĥikāye* Efendüm benüm ĥikāyem ģāyet-i ‘acebiyedir zīrā bendeñiz bir büyük pādişāhuñ ⁽³⁰⁾ ferzendiyüm pederüm vefāt itdükde (arapça ibāre) ⁽³¹⁾ cülüs ve melik ve devlet ile mesrur ve me’nū olub ri’āya ve bir āyāye ‘adl ve iĥsān

[26a]⁽¹⁾ ve şefkat bî-pâyân ider idüm pes ayām sabavetden sefer-i deryā ile mübtelā her bār ⁽²⁾ keştilere sūvār olub memalik ve iktāri keşt ve güzār ider idüm taht-ı nişin ⁽³⁾ ve şāhib-i mülk ve temkin olduğumda yine ol sevdāda qalub her vakit sefinelere ⁽⁴⁾ arkābā sefer ider idüm. Çün ki tahtūnā hem olan şehirdir ya kenārında olub civarumuzda ⁽⁵⁾ dahı gāyet vās'ü'l-ercā bir kaç ate bulunmağla anları seyir ve temāşā idüb on 'aded ⁽⁶⁾ sefine-i müstevfī zahīr ve 'asker ile tonadub anlarıñ birine sūvār olub ol açalara ⁽⁷⁾ şed-i 'azīmet ve yigirmi gün kadar sefer itdükden soñra üzerümize furtuna vuķū' ⁽⁸⁾ ve yigirmi dört sa'at kadar istimrār bulmağla yolumızı şaşırub bir athenūñ sāhiline ⁽⁹⁾ vuşul ve kenār-ı deryāda lenkerāndāz idüb qaraya hüruc ve ol atede iki gün kadar ⁽¹⁰⁾istirāhat itdükden soñra sefer itdük. İse de ihtilāl-i havā sebebiyle yolu bulmayarak ⁽¹¹⁾ bir kaçgün açıķda gidüb kālīķ günlerde bir gün t̄a'ifelerūñ biri direge çıkub ⁽¹²⁾ eṭrāf ve eknāfa bakdukda qapudana

“Ey re'is şāğ tarafımızda şu üzerinde balıķlar ⁽¹³⁾ şıçradıķlarını ve deryā ortasında gāh siyāh ve gāh beyāz şeyler zuhūr itdügünü ⁽¹⁴⁾ müşāhede ideyorum.” didükde qapudan işbu kelāmdan hayrān ve derhāl şarığını ⁽¹⁵⁾ zemine ilķa ve şakalını yolub halkā “Biz telefe düşdük birbirinizi vedā' idūñ.” didükde ⁽¹⁶⁾ ben merķūmi yanuma da'vet idüb qāziyenūñ sebebinden sū'al ol dahı tarīķ ⁽¹⁷⁾ maṭlūbemizden on günlük mesāfesi ba'dende uzak düşdügümüzü ve mıķnaṭis ⁽¹⁸⁾ taşınıñ tağına teşādūf itdügümüzü ifade ve ol tağa taķrib iden sefinelerūñ ⁽¹⁹⁾ kuvve-i müfnāṭisiye derūnlarında mevcūd olan temyūr ekserlerini nefesine cezb birle ⁽²⁰⁾ sefine yanuna vardukda ekserleri tahtadan söküb parça parça ider. Ve ⁽²¹⁾ tağıñ ardında on direk üzerine konulmuş bakırdan bir qaba ve üstünde pirinçden ⁽²²⁾ Ma'mül bir sūvāri elinde ok ve göğüsünde avihte olunmuş ṭıslımlu bir qurşun ⁽²³⁾ tahtasi vardır ki ol sūvāri mādem ki esebe rākibdür. Bu taraftan merūr iden ⁽²⁴⁾ sefineler zıkr itdügümüz vechle qazāye uğrayub ekserleri tağa apuşub ⁽²⁵⁾ ve tahtaları şekst olarak tārūmār olurlar ve bu vechle qarılan sefinelerūñ ⁽²⁶⁾ temyūri işbu tağda ol kadar cem' oldu ki taht-ı ḥesābe dāhil degıldür. “Eger ⁽²⁷⁾ işbu sūvāri esebden düşer ise ṭıslım-ı mezkūr bozulub tekneler işbu ⁽²⁸⁾ bilyeden vāreste olurlar.” diyü naql itdükde cümle mezhelāñı teyķin ve birbirimiz ile ⁽²⁹⁾ ḥelālleşüb qazāya teslīm olub giderek tağa yaķın ve arduğumuzda sefinenūñ ⁽³⁰⁾ ekserleri cözülmege başlayub aḥşama kadar cümlesi sökölüb tağa ⁽³¹⁾ çekildiler ve tahtalarūñ her biri bir taraḫa açılmağla bendeñiz bir tahtayı tutub tağā [26b]⁽¹⁾ arasında qalķub

batarak cebelün kenarına selâmetle çıkdugumda tağa çıkar ⁽²⁾ nerdbân gibi bir yol bulub aheste aheste çukurlara yapışarak ol nerdbânlardan çıkmağa ⁽³⁾ başlayub hezâr-ı meşakkat ile zirve-i cebele ‘urûc ve tepesine vuşul bulduğumda, ⁽⁴⁾ kapudaniñ naql itdüğü kubbeyi görmek için eţrâfa ve eknâfa nigâh ider iken ⁽⁵⁾ ve rey-i cebelden müşahede itdüğümde şu yine ‘azîyet ve yanuna varub girdugumde ⁽⁶⁾ içinde iki reka’t namâz kıldıktan sonra bir tarafa çekilüb uyudum.

Nevmem eşnasında ⁽⁷⁾ böyle bir âvâz işitdüm ki “Ey İbn-i Haşib uyhudan intibâh itdigün hâlde ayaklarün ⁽⁸⁾ ucunda olan zemini kazda derünunda tılsımlu üç yay ve üç ok bulursın ⁽⁹⁾ anları ba’dü’lâhiz kûbbe üzerinde olan süvâriyi ol oklar ile atub orka yerinden ⁽¹⁰⁾ düşüb halk-ı â’lem anıñ balâsından hülâş bulsunlar ba’desinün elünde kalan ⁽¹¹⁾ yayı zemine göm ki deryâ harekete gelüb maqarrından tağ başına taşmağa şürü’ ⁽¹²⁾ ve tepesine vuşul bulduğda kayığa binmuş bir şahış görünüb körük çekerek yan ki ⁽¹³⁾ vuşul bulduğda besmeleyi zıkr itmeksizin ol kayığa süvâr şahş merkûme ⁽¹⁴⁾ beni memleketime götür.” diyü emr ile “Ol kayık ile seni on günlük mesâfe götürüb ⁽¹⁵⁾ memleketine işâl ider lakin besmeleyi okur iseñ beni deryâya baturur diyü tenbiye.” ⁽¹⁶⁾ idüb kesildi uyhudan intibah itdüğümde tenbiye mücibce ayaklarumün yanında olan ⁽¹⁷⁾ zemini kazub yay ve okları ba’dü’l-ihrac birer birer ta’rif olunan veşâyâyı icrâ ⁽¹⁸⁾ ve tılsımlu olan zevrık geldükde besmele itmeksizin derünuna girüb on gün kadar ⁽¹⁹⁾ selâmetle gidüb bizüm ülkemizün zemini göründükde şiddet-i sürurumdan haqq cel ve a’lâ ⁽²⁰⁾ hazretlerinün nâm-ı şerifini yâd idüb Allahu ekber didugumde kayıkda olan herif ⁽²¹⁾ beni alub zevrıktan deryâya atub gitdi ben ise ruy-ı deryâda yüzerek ve talifeler ⁽²²⁾ arasında yuvarlanarak karaya atılıb çıkdugumda eşvabımı kurudub ol gice ⁽²³⁾ anda bitavtet eyledüm diyince Şehrazâd şabağ-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

YİGİRMİ ALTINCI GİCE

⁽²⁴⁾ Şehrazâd belâgat-ı nejad şah müşâr alihâhadan ba’dü’l-istizân kelâma feth idüb ⁽²⁵⁾ dir ki: Ol ‘acem eytdi sihir olduğda kalıkub olduğum zemini istikşâf kaşdıyla ⁽²⁶⁾ etrafında keş ve güzâr itdüğümde rüy-ı deryâda münkı’t’a ve müstaķil bir ate olduğımı ⁽²⁷⁾ fehim ve bu mağalden nice hülâş bulayum diyü baħr-ı hayrete düşüb tefekkür iderek tırur ⁽²⁸⁾ iken ırâkdan bir sefine-i nümâyân ve şub aţeye şedd-

i ‘azîmet itdügünü görüb hemân ⁽²⁹⁾ mürtefi’ bir yere çıküb oturub mâil hâle muntazar qaldum. Sefîne ise toğru ⁽³⁰⁾ ațaya gelüb taqrîb itdükde filukaya bir kaç kiři inüb cānib ateye ‘azîmet [27a] ⁽¹⁾ ve qarayaya vuřul bulub ol kiřiler çıkduqlarında bir kaç siyah ‘Arab olduklarını gördüm ⁽²⁾ merķūmūn ațanuñ zemininden bir maħali qazub altından bir qapu zuhūr etdükde yine ⁽³⁾ sefîneye ‘avdet ve řandalı zaħîre ve envā’i mekulāt ile řoldurub ațeye ⁽⁴⁾ tavřil ve ol qapunuñ içine naql ve hakezā tā sefinede olan eřyayı taħvîl ⁽⁵⁾ etdikelrinden řoñra tekneye rücū’ ve temiz esbāb giyüb mu’itleriyle bir pîr ve řoħbetinde ⁽⁶⁾ bedi’ü’l-cemāl nūr bir ğulam olub cümlesi řandala nüzul ile ol qapuya gelüb ⁽⁷⁾ duħul itdükden řoñra üzerlerine bend idüb gözümde gā’ib oldular bendeñüz ol keyfieri ⁽⁸⁾ gördüğümde oturdüğüm qayadan tezvîl ve mezkūr qapuya gelüb derūnına duħul ve esefle ⁽⁹⁾ iner tařdan ma’ķud nerdbānlar bulub anlar ile ařağıya indiğimde, řunūf riyāħîn ⁽¹⁰⁾ ve meyvālu mütenevvi’ dirāħtlarıyla memlū ve mezîn otuz toķuz bağçe buldum ki ħüsn ve leřafetde ⁽¹¹⁾ nazırları ma’dūm idi.

Ol bağcelere girüb içinde gezer iken yine bařka bir qapu bulub ⁽¹²⁾ anı daħı açdığımda eger ile mütakim baėlanmıř bir eseb bulub anı yerinden küřād ve üzerine ⁽¹³⁾ süvār olduğum birle eseb havāya pervāz idüb bir miķdār gitdükden řoñra bir qubbenūñ ⁽¹⁴⁾ řamı üzerine qolub ve quyruğıyla yüzimi çarpmaėla iřbu gözümü telef beni zemine ⁽¹⁵⁾ atub gitdi. Bendeñüz qalkub řāmdan ařaėa tezvîl itdüğümde derūnunda cümlesi ⁽¹⁶⁾ yek çeřm on civān oturduqlarını bulun selām virdüğümde merķūmdan qabul ⁽¹⁷⁾ itmeyerek ve lā merħabā diyerek yanlarından řard itmeleriyle qıgub yola revāne oldum ve bir ğün ⁽¹⁸⁾ bir gice gidüb Baėdāda vuřul ve iřbu iki refiķe mülākāt idüb cümle merġarîb ⁽¹⁹⁾ ü’ d-diyār ve řaħîb ğamm ve ikdār olduğumuz ħasb ile birlikde qalub kıřmetimizi size sevķ ⁽²⁰⁾ itdi diyü ħatm kelām itdükde merķūme anı daħı maźhar-ı afv idüb ħāl sebebiyle ⁽²¹⁾ var git dimüş isede merķūm “Ben diėer fuķāmuzuñ ħikāyelerini iřitmedüm gidemem.” ⁽²²⁾ diyerek refiķlererinūñ yanuna çekilüb tırdıkda Duħter Hārūn Reřîd ile Cā’fer ⁽²³⁾ ve mesūre dönüb “Siz daħı ħikāyenizi ‘arż idüñ.” diyü istimzaç itdükde ⁽²⁴⁾ Cā’fer ħuzūruna varub geldikleri anda qapuda ibdā itdiki ma’nāları irād ve i’ade ⁽²⁵⁾ itdükde merķūme cümlesine izn virüb “Zarar ve ziyān itmeden qanğınızı bir yerüñize ⁽²⁶⁾ baėıřladum.” diyerek qapudan tařra çıkardıkda ħalîde ol üç ‘acemi ma’iyetle olub ⁽²⁷⁾ sarāyına gitdi. Ve ol gice ħevāb-ı rāħata gidüb řabaħa müntezer

çalıd (28) ziyā-ı nehār ā'leme keşf-i dīdār itdükte Harūn Reşīd taht-ı sa'adetine cülūs (29) ve Cā'fere ol kızlar ile köpekleri ihzār itmesine fermān ol dağı mübāşer yollayub (30) celb itdüklerinde ve ray-i perdeye vaz' ve amān-tām virdükden soñra ol gördiki (31) keyfiyetlerden suāl ve ceķikāt hāllerinden istifsār ve dün ki gice sizde olan misāfirler [27b] (1) halīfe Hārūn Reşīd idi. Şimdi sizüñ każiyeñüzi bilmesini isterdük de büyük (2) duşter eyler ve ya taķdim ve zemini pus idüb "Efendüm benüm hikāyem gāyet ğarīb ve 'acayib (3) bir hikāyedir ki şafaḫāt-ı dahrda yazub şāyāndır zīrā eşvāl-i meşhur ā'lilerüñüz (4) olan kelbler faķat pederüm tarafından hemşirelerüm olub vālidemüz ayrı idi ve bendeñüz anlarıñ (5) gökçeği idüm pederümüz merḫūm olduķda mīrāşından bize beş biñ altunun biraķmağla (6) işbu iki hemşirem ol paraden cihāzlarını görüb kocaya vardılar ve mīrāşdan (7) kalan hişşeleri semāye olarak kocalarına teslīm ve beni yalnız birağub anlar ile (8) bile ticāret için sefere 'azīmet idüb başkā şehre vardıklarında kocaları (9) māllarını aḫz ve anları diyār-ı ğurbetde terk idüb firār itmeleriyle hemşirelerüm beldeden (10) beldeye faķr ve fāķit hāliyle sürünerek yanuma geldüklerinde.

Kemāl perişāniyetleri olmağla (11) kim olduklarını bilemeyüb ba'dü's-suāl merḫūmān kendülerini ta'rīf ve kışşalarını (12) beyān ve tavşif idüb bildugumde anları ḫamāme irsāl ve her birine bir taķım (13) esbāb virüb yanımda mu'azet ve mükerrrem kaldılar. Ve nāil olduğım hişşe-i irşiyemi (14) ticārete vermuş, olduğımdan andan ve vāfir māl kazanub refāh hāl ile geçinmekte (15) olduğım ḫesabıyla anlara vāfir iḫsān idüb mālumdan külliyātlu sermāye kazanmuşlar (16) idi." diyince Şehrazād şabāḫ-ı taķrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(17) **YİGİRMİ YEDİNCİ GİCE**

(18) Şehrazād tekmīl-i hikāyede dir ki: Duşter-i merḫūme eytdi Çün ki hemşirelerümüñ hāli (19) ma'lūm oldu bekarlığa ḫayanmayub biz kocaya varmaķ isteriz diyü baña ifāde itdüklerinde (20) bende kızanlara naşih ve pend idüb siz tezviceden ne ḫayır gördüñüz bu zamanda bekarlık (21) iḫsān ve ufuķdur kendü ḫalüñüzde ḫuruñ didim ise de sözlümi kaḫbül itmedüklerinde (22) benüm mālumdan anları tezvīc ve kocalarıyla betekrār ticāret ğareziyle sefer idüb evvelki (23) def'a gibi gerek mālını ve gerek kocaları ğıybet idüb faķir ve ihtiyāc ḫāletle (24) i'tizār iderek yanuma gelüb bir daha tezvīc maddesin lisanıma almazız diyü beni istirḫām

(25) itdiklerinde anları kalavel yanuma alub birlikde mu'azez ve mükerrerrem kaldık bir sene geçdükte (26) benüm derünüm sefere meyl itmekle malumuñ nişfi kadar hanemde bir tarafda gömdükden soñra (27) bir sefineyi istikrā ve imti'a-yı mütev'a ile yokladub hemşirelerimi alub sefineye (28) süvār ve mütevelā 'aliü's-sitār Başraya şedd-i 'azīmet idüb bir kaç gün sefer (29) itdügümüzde kapudanımız (arapça ibāre) olmağla yolu şaşırub bimedügümüz (30) deryāya düşdi.

Ve ol vechle güzel havā ile on gün kadar dahı gtdükden soñra (31) pişgahımıza bir şehir nümāyān olmağla kabudandan bu ne şehirdir diyü istifsār itdügümde [28a] (1) merķūm “Ben bu şehri ašlā görmedüm ve bu yerlerde gezmedüm lakin hālümÜz selāmete (2) çıkıdı. Şimdi bahr hāl bu şehre duhül itmemizi içāb ider ki andan bir miķdār (3) zahīre ve tāze şu alub yoldan dahı suāl idüb çıkar giderüz.” didükde ne güzel (4) diyüb şehrüñ limanına duhül ve lenkerāndāz olduqdan soñra kapudan işbu şehre (5) girse de sür'atle қоşub geldi ve kālīk şu beldede olan hālāt-ı ğaribeyi (6) müşāhede ve sahtālihīden isti'āza ve mübā'det idüñ diyüb cümlemizi alub şehre getir (7) dükde ahalisi yerlü yerinde тұmuş olduqarı halde cümlesi mesh olunub siyāh taş (9) olduqlarını müşāhede itdügümüzde bahr-ı hayrete dü-çār ve her birmiz bir tarafā çekilüb seyr (10) ve temāşā için kadār idüb dükkanlarda hān hānelerde altün ve mücevher muķavelesi yağılub (11) kalmuş olmağla her biri eline gireni alur idi. Bendeñüz sarāya teşādüf idüb (12) girdugumde melik taht üzerinde oturub vüzerā ve erkān-ı devlet yerlü yeinde meliküñ şāğ (13) ve şol tarafunda şaf peste тұrub cümlesi taşā mesh olunduqlarını ve meliküñ (14) oturduğı taht bütün cevāhir ile muraşsa' ki her bir taş yıldız gibi yanar ellerinde kılıc (15) ve arkasında dibā ve samūr kürkler giymüş ve ğāyet güzel zinetler ile mezīn elli köle (16) тұrdugunu gördügümde 'aqlum başumdan gidüb bahr-ı hayrete taldum ve andan hareme çekilüb (17) girdugumde Meliküñ zevcesi başunda muraşsa' tāt ve boynundadır şehvār ve maz'i (18) düzülmüş bir şandalyeye oturub taşā mesh olduğünü buldum.

Ve ötesinde başka bir kapu (19) derünında yukarıya çıkar nerdbānlar olduğünü görüb oraya dahı varub nerdbānlar ile (20) su'ud itdügümde bālāda mermer ile döşenmiş ve enva' diba ile tefriş olunmuş (21) bir ota ve ortasında bir put қonulmuş ki gözleri arasında yumurta kadar (22) bir yāķūt taşı vardur ki қandīl gibi yanar olduğünü görüb ol hayret-i münāşeyleri (23) temāşā ider iken ırāqdan yanmuş

ve altūn ŧam'dāñ konulmuş mumlar mūnazūrum olmađla ⁽²⁴⁾ nefsimde baħr-ı hāl bu yanan mumların yanunda bir zī-ruħ vardır diyū ol ŧarafa dađı 'azīmet ⁽²⁵⁾ eyledūm. Ćunki gice ħulūl idūb ħarañuluk ā'lemi iksā itmiş olmađla ol mekinde ⁽²⁶⁾ ŧiddetlū muŧt-u ħulūl idūb 'azīm-i dehŧete dū-ħār oldum ve dōnūb geldugum ⁽²⁷⁾ yoldan merām itmiş isemde yolu dađı yitirdūđūmden bi iħtiyār ol mumların ⁽²⁸⁾ ŧubuna 'azīmet idūb vardugumda ħur'an oħur gibi ibn-i beŧerūñ ŧadasını ⁽²⁹⁾ iŧidūb nefsimde bir miħdār ūnsiyet ħuŧul bulub tatbi' iderek ol ŧadānıñ ⁽³⁰⁾ maħaline vuŧul bulduđumda ħapusu aħıħ ve ħandilleri yanub ve ortasında ⁽³¹⁾ seccādesini sarub ŧalāvet ħur'an ile meŧgul kāmilū'l-iħsan nevres civān ⁽³²⁾ oturdıđunu gōrūb ħātrunda seccānullah bunca ahāli beyninde bu ħulām mūŧhadir. [28b] ⁽¹⁾ Nice ħulāŧ bulmuş. Diyūb ta'cib iderek yanuna varub selām virdiđinde ⁽²⁾ ol ħulām-ı bedi'ū'l-ibtisām ħarafuma baħub selāmumu alduđda Kemāl-i ħūsnūnden 'aħlum baŧumdan ⁽³⁾ gidūb derūn-ı dilden ā'ŧıka ve muħabbe-i ŧādıka olub muħātebesine ibtidār "Vay ⁽⁴⁾ gōzūmūñ nūrı! Allahuħa'li ħaħħħūn baña sōyle sen kimsūñ ve bu beldenūñ ahalisine ⁽⁵⁾ vuħū bulan meŧħ ve ħazabū'l-hiyanūñ sebebū nedūr?" diyū istifsār idem diyince ŧehrazād ⁽⁶⁾ ŧabaħ-ı taħrib itdūđūnū gōrūb ħikāyeden sūkūt eyledi.

YİGİRMİ SEKİZİNCİ GİCE

⁽⁷⁾ ŧehrazād tekmil-i ħikāyeye ađaz idūb dir ki: Duħter-i merħūme eytdi. ⁽⁸⁾ Pes civān mumā iley hākelāmı iŧitdūkde beni yanuna da'vet ve hezār-ı taħfif ile ⁽⁹⁾ cūlūs itdirūb. Ey duħter-i bākize! Ma'lūmuñ olsun ħi iŧbu belde benūm ⁽¹⁰⁾ pederūmūñ taħtgāhı ve meħerr 'azze nā-mūtenāhisi olub gerek kendūsi ve gerek ahali ⁽¹¹⁾ mecūs-ı millet ve ateŧ perest ve cūmlesi zālīm ve bī-raħm idiler ve ŧāh mūŧār-ileyh ⁽¹²⁾ benden ħayrı ferzendi olmađla 'azze ve delāl arasında terbiye idūb beni ħoħ ⁽¹³⁾ sever idi ħūn ki ħaremimūz islāmdan olub ħmānını iħfā ider ⁽¹⁴⁾ ŧaliħa ve zāhide bir ħatun olmađla ekŧeriyātır bitmemekde olub her-bār baña ⁽¹⁵⁾ naŧiħat ve dīn-i ħaħħā da'vet itmekden ħāli olmayub beni islāma idħāl ve ketm ⁽¹⁶⁾ ile emir ve ta'līm erkān-ı dīn ile meŧgūl ħılub senem bülūħa iriŧtikde mūmā-ileyh ⁽¹⁷⁾ keyifsiz olub dār 'uħbāya intikāl idecegi bildūkde iħtizā iden ve ŧāyāy ⁽¹⁸⁾ lāzimeyi tefhim ve islāmımı ketm ve iħfā itmemei tā'kīt ve pederūmūñ ħaħiħat ħalūñe ⁽¹⁹⁾ maħla' olursa ħatıl idecegimi telħīn itdūkden ŧoñra merħūme olub bendeñüz dīn-i ⁽²⁰⁾ islāmı iħfā iderek ħaldum ħūn ki ahālinūñ kafir ve ŧaħyānları mūtemādi ve na'm

ileyhi ⁽²¹⁾ Şükr itmeyüb gitdikçe dälâlet ve ğavâyete maşşar olduklarından anlara ğazab cübar ⁽²²⁾ müştedd olub günlerde bir gün âsümân tarafundan gök gürlemesi gibi bir avâz ⁽²³⁾ nümâyân vay ahali şehir bu küfr ve tağyân ve ‘ibâdet nîrândan feragat ve haqq cellee ⁽²⁴⁾ Ve ‘alâ hazretlerine itâ’at kılıñ ve itmedigüniz hâlde ğazab-ı haqqa muntazar oluñ ⁽²⁵⁾ diyü naşih ve pendi tahvîf ve va’idi ibrâz ve iblâğ itdükde merkûmün dehşete ⁽²⁶⁾ düşüb.

Melikün huzûrına gelüb nice idelüm? Diyü ‘arzuhal itdüklerinde ⁽²⁷⁾ Melik kibr ve ‘inâdından izhâr-ı hafv itmeyüb gururundan ahaliye hafv ve dehşet ⁽²⁸⁾ itmeyüñ bu işitdigünüz avâz sihir-i kabiledendir aba ve ecdadüñüz âyin ve dîn-i terk ⁽²⁹⁾ itmeyüb sâbit kadem oluñ didükde tağyânlarında tatmadı kaldılar bir seneden sonra ⁽³⁰⁾ ol mi’âd hülûlıyla yine ol şada nümâyân ve haqqa da’vet idüb naşih nî-yayan ⁽³¹⁾ itdiyse de müfid olmayub sihir diyerek küfre maşşar kalmalarıyla üçüncü def’ada [29a] ⁽¹⁾ fecr vaqtinde kahr- haqq zühür ve cümle ahali taş olarak mesh olundılar. Ve taht ⁽²⁾ sultanına “Cülüs iden adam benim pederümdür ve haremde olan taçlı hatun benim validemdir ⁽³⁾ ben ise aralarında dîn-i islâm bereketiyle hâlaş bulub ol vaqıtden berü ‘ibâdet ⁽⁴⁾ ve şıyâm ve telâvet ile meşğül kaldum diyü hatem kelâm eyledi çün ki ol civânüñ ‘aşk ⁽⁵⁾ ve muhabbeti derûnuma râsih olub şamîm-i dilden aña â’şık olduğımdan benim ile Bağdâda ⁽⁶⁾ gelemege ricâ vay efendüm Bağdâd şehri maqarr-ı hilâfet ve ve mütin şalihâ ve erbâb-ı erâdat ⁽⁷⁾ bir belde-i ‘azîmedir oraya varır iseñ ‘ulûm-u dîniyeyi gereği gibi tahşil ve işbu ⁽⁸⁾ câriyeñüzi tezvîc ile meramina tevşil itmiş olursanız ve hâlâ benim mâl ile yüklü ⁽⁹⁾ bir sefinem vardur ve senüñle kısmetüm ve naşibüm olmağla bî-irâde bu kıyılara düşüb ⁽¹⁰⁾ mülâkâtıñuz ile müşerrede oldum. İmdi benim ile ‘azîmet itmeñüz alüve inseb ⁽¹¹⁾ ve ufağdır diyü ve vâfir nîyâz itdügümde civân mûmâ-ileyh ricâmı kabûl ve ol gice birlikde ⁽¹²⁾ kalub şabâh olduğda pederinüñ hazinesinden nefis ve zî-kıymet ve cevâhir ⁽¹³⁾ alub birlikde sefinemize müterâhi ve vuşul bulduğımızda hemşirelerüm ve cümle refikâmız ⁽¹⁴⁾ koşub bizi mülâkât ve sen nerede kalduñ.” diyü suâl ben dahı gördüğim ğarâib ⁽¹⁵⁾ ve ‘acâibi nakl idüb sefineye süvâr ve bâdbânun küşâd idüb (arapça ibâre) ⁽¹⁶⁾ deryâya açılarak gitdük meğer hemşirelerüm ol civân için baña haşed idüb ⁽¹⁷⁾ haqqımda meğer ve hâdiya’yı izmâr itmişler imuş pes ben gulâm mezkûruñ ‘aşkıyla mübtelâ ⁽¹⁸⁾ ve gitdikçe ğarâmım müştedd olarak cümle mâl ve menâlden

vaz geçüb mal mülkümü hemşirelerüme ⁽¹⁹⁾bağışlayub ancak dīdār maḥbūbemüñ müşahedesiyle ḳanā'at ve gice ve gündüz şoḥbetine ⁽²⁰⁾müdāvemet idüb ve beni tezvic ideceğini daḥı va'ad itmekle şiddet-i sürurumdan ⁽²¹⁾hemşirelerüme varub ḥaber virdugumde her ne ḳadar ḳahırde ruy-ı sürür göstermuşler ⁽²²⁾ise de baḫınlarında kīn ve ḥaḳd bağlayub helākımı izmār ve fırşata intizārda ⁽²³⁾imuşler tā ḳapudandumuz maḫlūb olan yolu bulub Başra limanına taḳrin ve gice ol muḳallaḳ ⁽²⁴⁾ḥasbiyle girmeyüb piş-ḡah Başrada bitavtet itdugunde ben civān ile ḥavābekāhımıza ⁽²⁵⁾varub uyuduḡumuzda hemşirelerüm yanımıza döşeklerimiz ile alub bizi deryāya atdılar ⁽²⁶⁾pes civān mūmialiya sebāḫat bilmediḡinden boḡulun helāk oldu ve ben ⁽²⁷⁾bir taḫtaya yapuşub taḫḡalar arasında sürünerek bir aḫenüñ saḫiline ḫıḳub ḳaldum ⁽²⁸⁾şabaḫ olduḡda ḫünki ol aḫe bir ḫarafundan zemine muttaşıl idi gidüb gelecek ⁽²⁹⁾yeri bilmeyerek yola revāne oldum gider iken biri siyāḫ ve diḡeri ḳırmızı iki ⁽³⁰⁾yılān ḡovḡa itdüklerini ve siyāḫ yılān aḫmere ḡālib olub ḳatlı ideceḡi gördüḡümde ⁽³¹⁾siyah yılān taş ile urub helāk itdüḡümde ol ḳırmızı yılān ḳanadlarını [29b] ⁽¹⁾aḫub havaya pervāz idüb gitdi.

Bendeñüz ol keyfiyetden müta'cebe oldum ve baña ⁽²⁾yorgunluk ḫaşıl olmaḡla bir ḫarafa ḫekilüb bir miḳdār uyudum. İfāḳat itdüḡümde ⁽³⁾ayaḳlarımıñ ucunda bir cāriye oturḡını görüb sera'tle ḳıyām itdüm ve “Sen kimsün?” diyü ⁽⁴⁾suāl ol daḥı “Ben senüñ ma'tūḳa gemüñesen beni ol siyah yılāndan taḫlīş itdün ⁽⁵⁾zīrā ben ol gördüḡüñ ḳırmızı yılānum ve ben cin ta'ifesindenüm sen baña ol iyüliḡi ⁽⁶⁾itdigüñde varub senüñ sefineñde olan cümle māluñı ḫāneñe taḫvīl ⁽⁷⁾ve hemsirelerini daḥı götürüb siḫir ile kelb şüretine naḳl itdüm.” diyü ve beni ⁽⁸⁾alub ḫāneme tavşīl itdükde “Sen her gün işbu hemşireleriñe üç yüz ḳamḫı ⁽⁹⁾ḫarb it eger anlara merḫamet idüb urmaz iseñ seni daḥı anlar gibi kelb şüretine ⁽¹⁰⁾naḳl iderüm.” diyüb gitdi. İşte yā emīrū'l-mūminīn her ne ḳadar anlara şefḳat ve muḫabbetü ⁽¹¹⁾var ise de bahr gün anları ḫarb itmeḡe mecbure oldum işte benüm ḫikāyem ⁽¹²⁾budur didükde. Hārūn Reşīd iş bu ḳışsa-i garibeden ta'cib idüb ikinci ⁽¹³⁾duḫterden daḥı gövdesinde olan eşer-i ḫarbuñ sebebinden suāl eyledi didükde ⁽¹⁴⁾Şehrazād şabāḫ-ı taḫrib itdüḡünü görüb ḫikāye naḳlinden süḳüt eyledi.

(15) **YİGİRMİ TOKUZINCI GİCE **

(16) Şehrazād şāh müşār-ileyhdan ba'dü'l-istizān kelāma fetḥ idüb dir ki: İkinci (17) duḥter daḥı ḥikāyesinüñ naḳline şürü' ***ḥikāye*** Vay emīrū'l-mūminīn (18) benüm kışşam ḡāyet ḡarībedür zīrā benüm pederüm ḡāyet mālđār ve şāḥib ḳadr ve ī'tibār (19) bir zāt idi vefāt itdükdē baña emvāl bī-payān terk itmekle refāhet ḥāl ve şefā (20) bal ile geĉünüb ḳaldum ba'de a'yān-ı şehrūñ kibārından bir kişi zādeyi tevic ve anuñla (21) bir sene ḳadar ḳalduđdan şoñra ecel mū'avediyle dār-ı 'uĉbāya intiĉāl itmekle andan daḥı (22) seksān biñ altün ḳadar mīraş alub ve ol mīraşdan on taḳım eşvāb yapdurmaga (23) her biri biñ altün değer idi. günlerde bir gün ḥānemde oturur iken mes'ūd (24) ve ḥācib gözleri yumurta gibi çıĉmuş ve dişleri şikest olmuş ve sümükleri (25) aĉmuş ve bu beni izḥār miskenet iĉün bir tarafa meyl itmüş bir 'acuze-i mekāre yanuma (26) geldiki şā'ir anıñ ḥāĉında (arapĉa beyit) (27) (arapĉa beyit) (28) (arapĉa beyit) (29) (arapĉa beyit) (30) "Bir 'acuze dir ki sükūt ḥaletinde iken iblise ḥad'a ta'līm ider ve (31) meğer ve ḥīlesinden nāşı biñ kātri örümcek ađınüñ ibiyle çeküb kıyād ider." [30a]⁽¹⁾ dimekdür ve kıyadet lafzında telmīḥ vardur. Diđer iki beytüñ meāli "Bir 'acuze vardur ki (2) kehāt 'alemi anuñ tabī'ati olub ḥelāl olan şeyi ḥarām itmüşdür kıız iken (3) parmaĉ ucı ḳullanmış ve bākire iken bir miĉdārını şoĉmuş ve civān olduĉda (4) bütün bütün zīnā idüb pirlık ḥalinde daḥı pezevenklik ile meşĉüle oldı." dimekdür (5) dimüşdür.

Merkūme girüb selām virdükdē şoñra "Efendüm benüm bir öksüz ve yetim (6) duḥterüm vardur. Ḳocaya virdüm ve bugün gerdek gicesidür sizden ricā iderümki (7) anı tezyīn itmek iĉün güzel eşvāb ve b'az mücevherāt ī'āret buyurasız ve siz (8) daḥı teşrif idüb ḥaṭrımızı cembrā idesizki yetime-i mersūmenüñ derünü (9) mesrur ve ḥānemiz sizüñ ṭal'at-ı sineñüz ile mūnevver ve mu'ammer ola." diyü vafir niyāz itmekle (10) derünuma merḥamet gelüb ruy-i müsā'ide gösterdüm ve ā'li eşvāb ve mücevherātı (11) giyüb anuñla çıĉub gitdüm zoĉāĉdan zoĉaĉa ve ĉarşudan ĉarşuya gidüb (12) tābir laṭīf züĉāĉa girüb eşiği mermerden yapulmuş ve taḥtaları yaldız ile zīnetlenmiş (13) bir ḳapuya vardıgumuzda, taĉdim iderek ḳapuyu ĉalub aĉduĉlarında dehlizüñ (14) şuffaları muṭarraz ve mūnaĉĉaş bısaṭlar ile döşenmiş ve altün ve gümüş ḳandiller ve şa'mdānlar (15) yanmış olduğunu görüb, iĉine duḥül ve andan derün ḥāne vuşül bulduğumuzda (16) oṭaları ve divān ḥāne ve şuffalaru vaşfi ḡayr-ı ḳabil bī-naẓīrā ferşe ile tefriş olunmuş (17) ve oṭalarında muraşşa'sam'dānlar ve ḳandiller yanmış ve altündan ma'mül bir serīr üzerine (18) māḥ-ı āsumāne beñzer

bir duhter-i pākize-i ahter oturmuş olduğunu görüb. Beni müşāhede ⁽¹⁹⁾ itdükte maḥal-i cülusundan kıyām ve hezār-ı talḫif ile kucaḫlayub bu iki beyti ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ ḫanemiz eger kendüye teşrif iden kimse kim olduğunu bılmış olaydı feraḫ ve sürür ⁽²³⁾ aẓḫār iderek ḫāk-payımı būs ve lisān- ḫāl ile ey ehl-i cūd ve ehl-i kerüm buyuruñ ⁽²⁴⁾ sāḫam size vāsi’dir.

Dimüş olurdu dimekdür inşād ve beni ol sürür ⁽²⁵⁾ üzerine iclās itdükten soñra “Ey hemşirem benüm bir nev civān birāderüm vardur ⁽²⁶⁾ ba’z vesāit ile sizi görüb ‘aşküñizde dildāde olub bī- şabır ve bī-ḫarar ⁽²⁷⁾ olmağla işbu ‘acūze ye seni getürmek için vafır nuḫūd ve ‘ad itmekle bu vechle ⁽²⁸⁾ ḫile uydurub getürdi. Ve birāderüm seni ḫalālلیğa almağa istedi ḫalālda bir ‘ayıb ⁽²⁹⁾ yokdur.” didükde çünkü bendeñüz pençelere düşüb bir çāre bulmadıgumdan pek iyü ⁽³⁰⁾ diyüb rüy-ı rızā gösterdugumde mūmā-ileyh sevinerek ḫalkub bir ḫapuyu küşād ⁽³¹⁾ ve “Buyuruñ taşrayya.” diyü ḫitāb itdükte içerüden ferişte mişāli ḫüsn ve cemālede [30b] ⁽¹⁾ bī-naḫır bir civān melāḫat ‘ünvān çeküb geldükde anı düş itdügüm birle ‘aqlum ⁽²⁾ başumdan gidüb derün-ı dilden ā’şıḫa ve muḫabbe-i şādıḫa olub, mülākātına kıyām ve anuñla ⁽³⁾ bir miḫdār teennüs ve ārām itdük meğer mūmā-ileyh gelmezden ikdām-ı ḫazıyı ve şühüdi iḫzār ⁽⁴⁾ ve bir oḫada oturub ḫadvimime muntzarlar imüş anları yanımıza celb ve nikaḫımızu ⁽⁵⁾ ‘aḫd itdükten soñra bañā iltifāt “Vay bānū! Sen baña yemin ve ‘aḫd vir ki ašlā benden ⁽⁶⁾ başḫa ne meyl ve muḫabbet itmeyesün.” diyü iltimās itmekle. Bendeñüz daḫı ol vechle yemīn ⁽⁷⁾ ve ‘aḫd itdügümde ‘iş ve ‘işrete tefrig ve ba’dü’l-ḫa’ām māide-i müdāmi celb ⁽⁸⁾ ve taḫriye-yi ḫalb itdükten soñra ḫavābekāḫa girüb uyuduḫ. Lakin ⁽⁹⁾ civānūñ muḫabbeti ḫalbidde müştedd ve ‘alāḫam ḫaric-i aẓḫad olub tutiyā cemāliye çeşm ⁽¹⁰⁾ derūnuma ikḫāl ve lezīz vişālile mūna’ametü’l-bāl ḫaldum. Ve bu vechle bir müddet geçdükten soñra ⁽¹¹⁾ çarşuya varub ba’z levāzımatımı almaḫ için istizān itdügümde izin verüb ⁽¹²⁾ ol ‘acuze ile çıḫdum. Merḫūme ise toḫru beni çarşuda ḫāyet dilber ve çeḫresi ⁽¹³⁾ tal’a-i ḫamere beñzer bir tāze civānuñ dükkanına gatürüb, yanunda beni iclās ve ḫanum ⁽¹⁴⁾ bu gördüğüñ ḫulām maldār ve şaḫib-i i’tibār bir büyük tüccār oḫludur pederi vefāt ⁽¹⁵⁾ itdükte aña vafir māl biraḫdu her ne ister iseñ bize vir diyüb ve civāna ⁽¹⁶⁾ “Ey oḫul sende ki olan envā’ aḫmeseyi getür baḫalum.” didükde Şehrazād şabaḫ ⁽¹⁷⁾ taḫrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

****OTUZUNCI GİCE****

(18) Şehrazād tekmil hikāyeye aġaz idüb dir ki: Duġter mūmā-ileyh pes ol ġulam (19) Bezirġān ‘acuzenūñ kelāmını iřitdükde semā’ ve t̄ā’a diyüb nezdinde olan aġmeře (20) behiye ve imti’asineye ıġarub ġuzurıma ġoydu. Ben daġı beġendugumi ba’dü’l-āġz (21) parasını virmek merām itdügümde civān “Ben sizden para almam bunlar ancak sizūñ (22) ziyāfetūñüzdür.” dimekle bendeñüz “muġlaġa parasız bir Őey almam.” diyü ayak bařdum ise de (23) ġulam para aġz itmeyeceğine yemin idüb “Ben bunları size hibe itdüm faġaġ sizden (24) bir būse isterem.” didükde ol pīrezen baña itifāt ve “Behey ġızum bir buseden saña (25) ne zarar gelür iře bir buse ile Őu ġadar mala nāil olacaġsuñ gel Őol ta’ndbārddan (26) vaz ge iře a’řıġ bī-areye bir buse ‘ināyet eyle.” didükde bendeñüz zevceme (27) itdügüm ‘ahd ve yemini zıkr idüb ol ġuřūřda nice ideyüm didugumde merġūme (28) “Ey bānū bu aġmaġlıġdan vazge buse de bir Őey yoġdur yemin ve ‘ahde girmez.” diyerek (29) beni iġvā ve buseyi virmeġe rızā virdügümde ġulām “İmdi sen yařmaġını küřād (30) ve bařūñı derūn dükkana idġāl eyle de ben sür’atle bir buseyi alayum.” dimekle ben daġı (31) gözlerimi ġapadub ve nāġmiye yařmaġdan ibrāz idüb civānuñ aġazına [31a] (1) yanařdırdıġumda merġūm būse zāmindā yanaġımı iřirub ġūnimeyi rızan ve ‘aġlumı (2) bařumdan perīřān itmekle, řiddet ġavf ve feza’ mımdan bayulub zemine dūřdügümde.

Pīr-i (3) mel’une beni ġucagına alub ifāġat idene ġadar muntazara ġaldu ba’de hezār-ı ġūzn (4) ve ġasret ġaletiyle ġaneme getürüb ve “Mā def’ Allah kān ‘azim ġasavet ekme, ben (5) saña ma’mu’ālece iderüm.” diyüb bir miġdār tesliye virdi. Lakin ben řiddet-i ġavfımdan (6) ġastalanub ġayret ġaleyiyle ġaldum. Būyle oturur iken zevcem girüb ġālumi gördükde (7) “Ey nūr-ı ‘aynım saña ne oldu?” diyü suāl ben daġı “Bir Őey yoġ.” diyü cevāb virdugumde (8) “Ya senin yanaġında olan cerāġat neden neřet itdi.” didi. Bendeñüz “Efendüm yolda (9) gider iken oġun ile yüklenmūř bir deveye rast gelüb keřret-i zicāmdan bir oġun (10) parası yüzime iřābet idüb incitdi.” diyü cevāb virdugumde mūmā-ileyh “Ben (11) yarın varub oġuncıları cem’ ve bu ġaziyeden suāl idüb taġġıġ iderüm (12) ve bunu iden kimsenūñ ġaġından gelürem.” didükde bendeñüz “Efendüm toġrusu (13) budur ki ben bir ġamāra binmūř idüm. Yolda gider iken dūřüb zeminde ekser gibi (14) bir Őey yanaġıma iřābet ve bu vechle cerāġat eyledi.” diyü beyān özr itdüm ise de (15) yine mūmā-ileyh “ün ki būyledir yarın eřekilerūñ ketġudalarına tenbiye ve rekābūñızda (16)

bulunan eşekçiyi buldırub sizi muhafaza itmedükçün müvâhaza iderüm.”⁽¹⁷⁾ didükde bendeñüz “Behey efendüm halk benüm seabüm ile nice müvâhaza olunsunlar⁽¹⁸⁾ kazadur ki şavdı gitdi.” didüğümde zevcem gazabınân olub avâz bülend ile kâlik⁽¹⁹⁾ diyü nidâ ve derhâl bir kapu açılıb derünundan yalan kılıc yedi siyah ‘Arab çıķub⁽²⁰⁾ geldiklerinde katlume ‘azîyet ve emr buyurmuş, olmağla bendeñüz ağlayarak yalvarmağa⁽²¹⁾ başladum.

İse de müffid olmayub katlimi taşmîm itdükde. Ol ‘acuze dahı gelüb⁽²²⁾ üzerüme atladı. “Vay oğul benüm terbiyemüñ haķçün bu kıızı baña bağuşla zîrâ ben⁽²³⁾ bilürem ki andan aşlâ ‘ayıb şudür itmemüşdür.” didükde mûmâ-ileyh “Çün ki sen⁽²⁴⁾ ricâ itdün şimdi katlınden vaz geçdüm ise de bahr hâl bedenünde ‘alâmet bir iķmalîm⁽²⁵⁾ itdiginü feramüş itmeye.” diyüb beni zemine ilķa ve elma ağacınıñ budaķlarından bir kaç⁽²⁶⁾ dikenün getirün ihsâs olana kadar beni zarb itdükden soñra. Aşlı kadim⁽²⁷⁾ hâneme irsâl idüb biraķdı. İfâķat bulduğumda kendüme mu’alece idüb şifâyâ⁽²⁸⁾ oldum ise de dikenlerün eşeri gövdemde kaldı. Ve bundan soñra zevcemüñ hâli niye⁽²⁹⁾ münacer olduğunu bilmek için konağına varub yoķladığım ol hâne temelinden yıķılıb⁽³⁰⁾ harâb olmuş buldum ve hâlâ ol kocam kim olduğunu ve ismi ne idüğünü bilemedüm.⁽³¹⁾ Ba’de işbu hemşireme varub kışşâmı naķl itdüğimde.

Ol dahı kız karındaşlar ile [31b]⁽¹⁾ vuķû’ bulan қаziyesini yâd idüb beni teselliye eyledi. Ve anuñla oturub behey gün⁽²⁾ kocalarumuz için ağlayarak hüzn ve ğam haletiyle kalduķ. Ve işbu üçüncü duħter yanımıza⁽³⁾ gelüb bizüm ile iķâmet ve iķtizâ iden levâzimatımızı çarşudan görüb bizüm ile⁽⁴⁾ teennüs iderek kaldı. Tâ ki siz gelüb hâlümüzi müşâhede itdünüz şimdi emr⁽⁵⁾ ve fermân sizündür diyü hitam kelâm itdi. Pes Şehrazâd hikâyeden bu maħale⁽⁶⁾ varduķda şabaħ-ı taķrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(7) **OTUZ BİRİNCİ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Çün halife Harûn Reşid ol duħterân⁽⁹⁾ mûmâ-ileyh kışşâlarını istimâ’ itdi. Hikâyelerinden müte’acib olub ve anlara⁽¹⁰⁾ merħamet idüb ol kelb sûretinde meşhûr olan kızlaruñ hemşirelerine⁽¹¹⁾ dönüb “Sen karındaşlarıña siħir iden cini hâtunuñ olduğı yeri bilür müsün?⁽¹²⁾ didükde

merķūme “Evet anı bulmağla vesilem vardır zīrā merķūme baña bir kaç kıll (13) virüb eger huzurumu ister iseñ şol kılları ateşe ilkā ile der hāl ben senüñ (14) huzuruna gelürem demüi idi.” didükde halide “Var şol kılları baña getir diyü.” (15) fermān ve merķūme dağı “Varub getir.” didükde Harūn Reşīd mezkūr kılları (16) bahūr danlığa atub birle sarāyda zelzele gibi bir hareket zuhūr (17) ve der’aķıb ol cini hātun çıka gelüb ehil islāmdan olmağla islām-ı ‘alüñ (18) “Yā emrū’l-müminin baña bu kız iyülük itdi ve kıtlıdan hülās eyledi. Çün ki (19) hemşireleri anüñ hakkında nā-sezā mu’āmeleler irtikāb itdi. Anları sihir idüb kelb (20) şüretine koydum şimdi fermānüñuz olur ise üzerlerinden sihiri fekk idüb (21) şüret-i beşeriyelerine naql iderüm.” didükde Halīfe “Evet anlaruñ hülāşı isterem.” diyü (22) cevāb virmekle cin merķūm şu ile memlū eline bir kadeh alub üzerine ‘azīmet (23) okuduğdan soñra köpeklerüñ yüzine serpüb ve “Şüret-i aşliyeñüze cu’ idüñ.” (24) didükde merķūman şüret nisvāna intikā idüb sihiriden vāreste oldular. Ba’de (25) cin hātun “Yā emirū’l-müminin bu ikinci duhter tezvīc ba’de cinhesine binā darb (26) ve bu miñnet ‘azimeye dū-çār itdirdüñ zāt oğluñuz maħmud emīndür.” diyü ifāde idüb (27) du’ā iderek hāl sebebiyle getirükde Hārūn Reşīd oğlunu ihzār ve ol duhterüñ (28) vaķa’sından suāl müşār aliye dağı kışşasını ‘Ali ve Cehhā naql ve beyān (29) itdükde halife Kađı.

Ve şuhūdı ihzār ve kızlaruñ üçünü sihir ile (30) kelb şüretinden hülāş bulan iki hemşire ile üçüncü qarındaşlarını (31) ol ‘acemlere tezvīc ve her birine bir konāķ ve mālzemelerin virüb, ta’ibnāt lāzimelerini [32a] (1) ba’dü’t-taħşīş ol ‘acemlere kapucı başılıķ rütbesini tevciye idüb kıtlında (2) istiħdār eyledi. Ve ol bir duhter oğlı Muħammed Emīne ircā’ ve yıķduķları konāğı (3) müceddeda yapıdurub içinde iskān kıldı. Ve ol kız ki anlara hīdmet iderdi. Harem (4) sarāyına irsāl ve zal zalīl hümāyunına idhāl idüb cümlesini memnun ve mesrur (5) idüb rāħat ve şafā ile geçünüb kıldılar. Günlerde bir gün yine Vezīri Cā’fer (6) bir mekiye “Ben bu gice tebdile çıkub memleketimi tefķid itmek isterem.” didükde (7) Cā’fer “Fermān sizüñdür.” diyüb halife ile Cā’fer ve mesrur tebdile girüb saraydan (8) çıkub Şehr-i Bağdādda keşt ve güzār iderler iken zeķāķlaruñ birinde başı üzerine (9) ađ ve arkasında zenbīl elinde ‘aşā bu ebyātı (arapça beyit) (10) (arapça beyit) (11) (arapça beyit) (12) (arapça beyit) meāl-i ebyāt “Baña dirler ki sen ‘ilmüñ ile beyn (13) ü’-nās mazi ve aydunluķ gice gibi sin ben dağı anlara civān (14) bu kelāmda vaz geçün

zîrâ muḳadderat ve ğinâ olmaduḳca ‘ilm yokdur işte ben fakrû’l-ḫâl⁽¹⁵⁾ olduğımdam eger beni ve ‘ilmim daḫı ve cümle kitâbelerüm ile ḫuḳḳam ve ḳalemlerimi bir günlük⁽¹⁶⁾ ḳuvvet için rehin ḳoyacaḳlar olsalar ol rehini alıyım ilkıyâm ḳabûl ideni⁽¹⁷⁾ bulamazlar.” dimekdür inşâd iderek gider bir pîr gördüklerinde Hârûn Reşîd⁽¹⁸⁾ Cā’fere “Var şol adamuñ ḳışşasına baḳ ve keyfiyetinden suâl ḳıl.” didükde Cā’fer⁽¹⁹⁾ sem’â ve ṭâ’a diyüb ol pîrûn yanuna varub “Ey ihtiyâr senüñ şan’atuñ nedür?” diyü⁽²⁰⁾ suâl ol daḫı “Baluḳcuyum ve ‘ayâl ve evlâd şâhiniyim şabâḫ maḫalumden çıkub⁽²¹⁾ şimdiye ḳadar deryâ kenarında iḳâmet ve ağımı bir ḳaç def’a dicleye atub çıkardum⁽²²⁾ ise de (arapça ibâre) ḳuvvetlerini virmeyüb aşlâ bir şey dest-res⁽²³⁾ itmedüğümden ḫayatumdan bir zâr olub dönüb geldüm.” didi Hârûn Reşîd merḳümüñ⁽²⁴⁾ kelâmını işitdükde “Ey şeyḫ gel dicle kenarına varalum ve benüm baḫtum ile ağımı bir kere⁽²⁵⁾ şüya at her ne çıkar ise benüm olsun ve saña yüz altün vereyüm.” dimekle⁽²⁶⁾ balıḳçı sevinerek müşâr-ileyh ma’iyetiyle dönüb ırmağuñ kenarına vardı. Ve ağımı⁽²⁷⁾ atub bir miḳdâr toḳunduḳdan soñra çeküb taşra çıkarduḳda ağda ḳapalı bir şanduk⁽²⁸⁾ çıkmağla ḫalife pîr-i merḳüme yüz altını verüb izn virdi. Ve şandukı alub⁽²⁹⁾ sarâyına götürüb gitdi. Diyü Şehrazâd ḫikâyeden bu maḫle geldükde şabâḫ-ı taḳrib⁽³⁰⁾ itdügünü görüb sükût eyledi.

****OTUZ İKİNCİ GİCE****

⁽³¹⁾Şehrazâd dahân belâğatını küşâd idüb temîl-i ḫikâyede dir ki: Çün ḫalîfe [32b]⁽¹⁾ ba’dü’l-vuşul şandukı küşâd idüb, içinde kırmızı yüñ ibliği ile⁽²⁾ dikilmüşliğinden ma’mûl bir zenbîl buldı. Dikişini söküb açduḳda içinde⁽³⁾ ḳatlı olunmuş mâhir ve bir duḫter buldı. Hemân ḫalifenüñ ‘aḳlı başından gidüb⁽⁴⁾ ağlamaga başladı “Vay ḫâlume ḫaḳ cel ve ‘alâ ḫazretlerine ne cevâb vireyüm ki⁽⁵⁾ benüm ayam ḫilâfetimde böyle şeyler vuḳû’ bulubda benüm ḫaberüm olmya?” diyüb Vezîre⁽⁶⁾ ruy-ı ğâzab ile baḳub “Bu meşellü vuḳu’ât ancak sizüñ ihmâlünüzdenden⁽⁷⁾ neşet ider eger bu kızüñ ḳatlini bulamaz iseñ seni ḳatlı ve î’dâm iderüm.” dimekle⁽⁸⁾ Cā’fer baḫr-ı ḫayrete ṭalub “Bunuñ ḳatlini nice bulayum.” diyerek ḫâlini şaşırđı ve üç⁽⁹⁾ gün mühlet isteyüb.

ḫalife daḫı müsâ’de itdükde çıkub ḳonağına vardı.”⁽¹⁰⁾ ve cāsûslar ta’yîn idüb her ne ḳadar ol duḫterüñ ḳatlınden baḫṣ ve teftiş itmüşler⁽¹¹⁾ ise de aşlâ zafer

bulamayub hayrān ver serkerdān olub üçünci günde ⁽¹²⁾ fermānü'l-heyiye teslīm ve ehl ve evladını vedā' idüb ḥalifenüñ ḥuzūruna varub ⁽¹³⁾ ol kızuñ katlin bulmasında 'aczini 'arz itdükde, Ḥalifenüñ baħr-ı gāzabı temūc ve vezīr ⁽¹⁴⁾ katline fermān buyurub celleāda teslīm ve siyasetkāhne getirüb celleād ā'det ⁽¹⁵⁾ kādımeleri üzere üç kere istizan ide gelmekle üçünci def'a celleāduñ ⁽¹⁶⁾ yanuna bir civān melāḥat 'üvnān gelüb "Beni ḥalifenüñ ḥuzūrına getir ki ol ⁽¹⁷⁾ kızuñ katili ben olduğımı ikrār idüb de işbu Vezīr-i müşteri tedbirüñ ḥaḳḳ ⁽¹⁸⁾ yere ḥunī rizān olmaya ve beni kışaş şer'i ile katl buyuralar." dir iken ⁽¹⁹⁾ bir taraftan yine bir pīr-i rüşen ve cellāda gelüb "Bu civānün söylediği ⁽²⁰⁾ söz ḥilāfdur ol kıızı katl iden ancak benüm sen beni emīrū'l-mümīnūñ ⁽²¹⁾ ḥuzūruna getir suret ḥali 'arz ideyüm." didükde civān mu'ārazaya ḳalkışub ⁽²²⁾ her biri ben katl itdüm diyü muḥāşama itmeğe başladuklarında ḥalḳ ol iki kişinüñ ⁽²³⁾ ḥālinden mütā'cib olub.

Harūn Reşīdūñ ḥuzūruna getirüb keyfiyet-i ḥālī 'arz ⁽²⁴⁾ itdüklerinde ḥalife ibtidā civāndan suāl itmekle, merḳūm kelāma aḡaz idüb dir ki Ey ⁽²⁵⁾ ḥalife-i emīn! bu duḡter katl iden ancak benüm ve katl itdügüme pişmeyān olub nār ḥaretden ⁽²⁶⁾ nefsiime bu vechle kışaşā taḳdīm itdüm. Zīrā bu kıız benüm ḥalīlem ve bu pīr 'amm ⁽²⁷⁾ ve anuñ pederidir duḡter ile birlikte büyüyüb ḥadd-ı bülūḡa irişdügümüzde kıızını baña ⁽²⁸⁾ tezvīc ve andan iki evlād ḥāşıl olub aramızda muḥabbet akīde ve ülfet-i şedide ⁽²⁹⁾ ḥāşıla olub aramızda mucib keder bir şey yok idi bu def'a şedīd-i ḥastalığa dū-çār ⁽³⁰⁾ ve cānı elma isteyüb benden taleb itmekle pes elma mevsimi olmadugundan Bağdād ⁽³¹⁾ şehrinde bulunmadugunu ḥasbīle Başradan daḡı sibāriş ve anda üç dane elma bulunub [33a]⁽¹⁾ bahri birer altūn ile iştirā ve ḫarafa isrāl ben daḡı elmaları alub aña getürdügümde, ⁽²⁾ merḳūme şiddet marazından tenāvül itmeyüb elümden alub bir ḫarafa ḳopdı. Ve ben ⁽³⁾ çıkub dükkanıma varub bir sā'at ḳadar oturduḡdan soñra zeḳaḳda ol elmalardan biriyle ⁽⁴⁾ bir siyah 'Arab elinde geçdügünü görüb keyfiyet-i mezkūreden ta'cib ve 'Arabı yanuma ⁽⁵⁾ da'vet idüb "Bu elma saña nereden geldi." diyü suāl itdügümde 'Arab "Efendüm benüm ⁽⁶⁾ ma'şūḳam vardur.

Çoḳdan berü nā-mizāc olub bu gün ziyāretüne varduḡımda ⁽⁷⁾ yanunda üç dane elma buldum bunları kim getürmüş?" diyü suāl itdügümde merḳūme ⁽⁸⁾ "Benüm zevcem bahrını birer altūn ile Başradan getürmüş diyüb baña bir dane viridi." ⁽⁹⁾ didükde. Yā emīrū'l-mümīn 'aḳlum başumdan gidüb der ḥāl dükkanıma

bend ve haneye varub ⁽¹⁰⁾ elmaları arayub fakat iki dane bulduğuma ‘Arabuñ kelāmı taşdıķ ve suāl ⁽¹¹⁾ itmeksüzün bıçağımı çıkarub ol derd mend zevce mi zebh ve müşāhede itdğünüz ⁽¹²⁾ vechle şanduk vez’ ve dicle ırmaguna ilka idub haneme girdüğümde büyük ⁽¹³⁾ oğlum kapuda ağlayub turur buldum. Sebeb baña senden suāl itdüğümde “Ey ⁽¹⁴⁾ peder validemden senün getürdügün elmalardan bir dane alub zeķağa çıkub çocuklar ile ⁽¹⁵⁾ oynar iken bir siyah ‘Arab geçub elmamı elümden ahz ve bu elma saña nereden geldi? Diyü ⁽¹⁶⁾ suāl bende dağı validem çokdan berü hasta olub cānı elma istemekle pederüm Başradan ⁽¹⁷⁾ bahrını bir altün kıymetiyle üç dāne getürdüb virdi. Ben anlardan işbu bir daneyi aldum.

⁽¹⁸⁾ Didüğümde ‘Arab elmayı elimden alub gitdi şimdi validemden havf iderüm şayet elma ⁽¹⁹⁾ için beni döger.” didükde ‘Arabuñ baña söylediği kelām hilāf gibi ve zevce ⁽²⁰⁾ mazlūme ve pāk dāmen olduğunu fehm ve itdüğüm keyfiyete pişmeyān ve hezār-ı hasrete düşüb ⁽²¹⁾ ‘imama vāķa hāli ifāde ve ikimüz bir yere gelüb hüzn-ü şedīd ve bükā-i medīd iderek ⁽²²⁾ kalduk. Ve kızuñ kanundan havf iderüm senün resūlullah şaliallahutā’li veselleme ⁽²³⁾ qarābetünün haķķ çün beni kışāş eyle didükde halifenün işbu kelām-ı garābet ⁽²⁴⁾ encām-ı mesmū’ı olduğda ğazabı mezdād olub bu dağı “Duđter-i haķīķe katl iden ancaķ ⁽²⁵⁾ ol ma’lūmun ‘Arabdur.” diyüb Vezīr “Sen bu ‘Arabı arayub bulmalusun ve alā seni ‘idām ⁽²⁶⁾ iderüm.” didükde Şehrazād şabāh-ı taķdim itdüğünü görüb hikāye naķlinden süküt eyledi.

(27) **OTUZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazād hikāye-i sābıka tekmil şurū’ dir ki: Vezīr katlınden hülās ⁽²⁹⁾ oldum diyü mülāhaza ider iken bu keyfiyet zuhūr itmekle hezār-ı fikr ve endişe ⁽³⁰⁾ ile konağına inüb ol ‘Arabuñ bulunmasına ne keyfiyetle tedbir ideceğini düşünür iken, ⁽³¹⁾ kendü duğteri elinde bir elma danesi yanuna gelmekle “Kızum bu elma saña nereden geldi?” diyü [33b]⁽¹⁾ suāl ve mūmā-ileyh dağı “Efendüm bunu ğulāmımız reyhān bañā getürüb bir altün ile ⁽²⁾ firūhat eyledi.” didükde Vezīr işbu kelām-ı beşāret encāmı işitdükde ‘Arab-ı mezkūr ⁽³⁾ yanuna ahzār ve “Sen bu elmayı nereden getürdüñ?” diyü istifsār ol dağı zeķaķda āmed şedd ⁽⁴⁾ ider iken bir çocuđuñ elinde gördüğünü ve Çocukdan suāl itdükde Çocuk “Benüm ⁽⁵⁾ validem keyifsiz olub cānı elma istemekle pederüm üç dane elma Başradan celb ⁽⁶⁾ itdi.”

diyü ifāde itdügünü ve ma'sūş mı aldayub elinden kapduğunu baş ve beyān (7) itdügümde Vezīr 'Arabuñ inhasıyla taze can bulub der hāl kıyām ve 'Arabı (8) huzūr-ı hālīfeye varub қазіyeyi inhā itdükde hālīfe işbu ittifaqat-ı garibeden (9) ta'cib ve istigrab ider iken Vezīr kelāma mecāl bulub hāzret-i hālīfeye "Efendüm (10) bu vuḳū' bulan keyfiyet Nureddin ile Şemseddin nām vezīr beyinde ceryān iden (11) hikāyeden müstagrib degildür." didükde.

Halīfe "Nicedir ol hikāye?" diyü suāl (12) eyledi vezīr mā'lī semir sür'atle hālīfenüñ hākpayını būs idüb "Efendüm eger (13) benüm hikāyem bu vāḳ'adan igrab ise gulāmmuñ ḳanın ḳuluñuza bağışlār mısın?" (14) didükde Halīfe "Evet bağışlarum söyle baḳalum." didi. ***hikāye*** Vezīr (15) kelāma aḡaz idüb dir ki: raviyān hikāyāt böyle naḳl iderler ki Mışır ikliminde (16) ā'dil ve ā'ḳil ve ahlāḳ-ḥamīde ile mevşuf ve kāmīl bir melik var idi. ve anūn bir Vezīr (17) müşteri-i tedbiri var idi ki anūn büyügi Şemseddin ve küçügi Nureddin isminde iki (18) ferzendār-ı çemendi var idi. Lakin Nureddin ḥüsn ve cemālde ma'dümü'n-naẓīr ve el-ḳarīn (19) olub āfītāb-ı ḥüsnünüñ işa'sı etrāf ve eknāfa izāt ve ḥalḳ arasında kesb (20) şöhret itmekle akalum ḥalḳ ā'lem maḥşūş ḥüsn ve cemālinüñ seyr (21) ve temāşası çün sefer idüb gelürlerdi çün ki pedirleri mesn ve ihtiyār olmaḡla 'ala (22) pīri ile bir ḳaç gün esir-i ferāş olub dār-u uḳbā intikā eyledükde.

Melik (23) oğullarını celb ve ikisini menşub vüzerāt ile kamyab ve herbiri bir hafta tanzīm (24) ve tertīb aḥvāl cumhur ile meşgul olmasını fermān buyurub. Ol vechle bir müddet (25) geçtükden şoñra Melik bir ḫarafa 'azīmet idüb sefere mütahib olduḡda ol iki (26) bir yere birāderlerüñ büyügi Meliküñ ma'iyetinden gideceḡi ta'yīn olunmaḡla sefer gicesinde dadr ile (27) gelüb üns ve şoḫbete tafriḡ itdiler. Eşnā-i kelāmda Şemseddin Nureddine (28) "Ey birāder inşallah seferden geldugumde ḥasīb ve nasīb hemşire olarak iki (29) duḡter bulub anlar ile bir günde aḳd-i nikāḫ ve bir gecede ikimiz güvegüye girüb (30) mesrur olalum ve ḥaḳḳ te'āliden ricā iderüm ki zevcelerimizüñ ikisi ma'aper gecede (31) ḥamile olub nemü zevcem gulām ve senüñ zevceñ duḡter velādet idüb senüñ [34a]⁽¹⁾ kerīmeñi oḡluma tezvīc idelüm. Lakin sen kerūmenüñ mahirine ne istersin." didükde (2) Nureddin "Üc biñ altūn ile üç baḡ ve üç baḡce isterem." diyü cevāb virmekle (3) Şemseddin "Ey birāder sen çok istiyorsun hāl buki bizüm aramızda fark yokdur. (4) Ma'ḥazā benüm menşubum senüñ menşubuñdan rütbelü ve balatırdur zīrā ben Meliküñ

vekîl-i muṭlaḳıyım ⁽⁵⁾ mesnde nazārā senüñ kızuñ benüm ferzendime hediye gibi taḳdīm idersin zīrā erkek ünşādan ⁽⁶⁾ efḳal olduḡunu ḳāziye-i müslümedir ve bir oḡlan iki kıız meşābesindedür ve benüm oḡlum ⁽⁷⁾ ile şānum beynü'l-vüzerā emr-i fev' olur sen ise kızuñ sebebiyle şānuñ münḫāfız ve ñamuñ ⁽⁸⁾ dūn olur. İmdi ben senüñ kelāmuñdan gehm ideyorum ki kıızıñı oḡluma virmemek ⁽⁹⁾ istiyorsun anuñ çün ağır mahir ṭaleb itdūñ.” didükde.

Nureddin işbu kelām ⁽¹⁰⁾ kudret bī ḥuzūr olub “Niçün senüñ oḡluñ benüm kerümemden iyü ola ⁽¹¹⁾ ben senüñ gibi vezīr degülmüyüm ḡālibā senüñ ‘aḳluñ eksilmüşdir ve alā böyle nā-ma'ḳül sözi ⁽¹²⁾ söylemez idūñ.” didükde Şemseddin ḡazāb ile mütelbis olub “Nāḳşü'l-'aḳl ⁽¹³⁾ sensün ki vüzerat ḳāziyesini böyle yerde yād idersin sañā ma'lüm degilmidir ki sen ⁽¹⁴⁾ yanımda mā'un ve müsā'ad gibisin ve seni bu rütbeye nāil iden benüm.” diyü ḡovḡa ve nezā'ları ⁽¹⁵⁾ mezdād ve beyinlerinde kelā uzayub muḫavere-i şedideden soñra biri ben kızumı virmem ⁽¹⁶⁾ ve diğeri ben almam diyüb her biri bir ṭarafa çekilüb gitdi. Şabāḥ olduḡda Şems ⁽¹⁷⁾ eddin Melik ile çizede olan ahrām ṭarafuna ‘azīmet idüb gitdükde. ⁽¹⁸⁾ Nureddin şedd-i ḳahrından şabra mecāl bulmayub ve benüm biraderüm beni taḫḳir itdi.

⁽¹⁹⁾ Femā ba'd bunda oturmam diyerek bir hiḡbeye ḥāz altūn ṭoldurub ve ā'lā bir ḳaṭıra ⁽²⁰⁾ yükledüb Hind-i secādelerüñ biriyle örtüb ḳaṭıra süvār olub Mışırdan Belīs ⁽²¹⁾ nām-ı ḳariyeye ve andan Ḳudüs-ü şerife ba'de Ḥalebe varub her bir şehirde istirāḫat ⁽²²⁾ ve iḳtizā iden azbaḡı iştirā idüb gider idi. Ba'de ḫalebden Başraya ‘azīmet ⁽²³⁾ ve vuşül bulduḡda ḥānlaruñ birine nezvil idüb iḳamet eyledi didükde Şehrazād ⁽²⁴⁾ şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb süḳut eyledi.

****OTUZ DÖRDÜNCÜ GİCE****

⁽²⁵⁾ Şehrazād tekmîl ḫikāyede dir ki: Meḡer Nureddin ḫāna gelüb nezvil itdükde Başra ⁽²⁶⁾ Melikinüñ Vezīri ḳonaḡınuñ penceresinde naḡāḫ ider idi Nureddinüñ heyet ⁽²⁷⁾ ve ḳıyaferi ile iḫtişāmını görüb kim olduḡunu bilmek için ḫān ḳapucısını ⁽²⁸⁾ yanuna aḫzār ve ol gelen zāt kimdür diyü suāl ol daḫı “Efendüm anı bilmem lakin ⁽²⁹⁾ bir büyük tüccār olduḡunu fehm ideyorum.” didükde Vezīr ḳalkub esebe süvār ⁽³⁰⁾ olub dairesiyle ḫāna varın Nureddinüñ olduḡı yere girdükde

Vezîr ⁽³¹⁾yanuna gelduguni görüb hemân kıyâm ve hezâr ta'zîm ile mülâkât idüb içerüye [34b]⁽¹⁾alub oturduklarında.

Vezîr Nureddîne bakub hüsn ve cemâlde yaña ve şân ve ihtiramda ⁽²⁾bî hemâna bir zât sûtuda şîfât oldugını görüb haqîkat halinden sūâl ol dağı ⁽³⁾kışsasıyla baş maqâl seyir ve siyâhata tevciye-i amâl itdügünü ifade itdükde ⁽⁴⁾Vezîr nâşîhate ağız idüb. “Ey oğul ovada ve şahralarda gitmek ve şehirden şehire ⁽⁵⁾çıqub hal-i ğaribetde gezmek sizün gibi zevât-i mu'ateberelere lâyıq degildir şayet saña ⁽⁶⁾bir nâ-marazi haletler zühür ider ve ben halâ ihtiyâr ve mesn oldum. Bir kızdıan ğayrı ⁽⁷⁾evladum yokdur ol kızısı saña tezvîc ve melike sen benden ahksın diyü.” ifade idüb ⁽⁸⁾yerüme vezîr-i naşib itdirem hem baña ma'in ve oğul meşâbe sende buldursun ve hem senün ⁽⁹⁾haqqında dağı hayurludur diyü hândan alub konağına getürdi.

Ve ma'iyetiyle alub Melikün ⁽¹⁰⁾huzurına getürüb “Efendüm bu benim biraderzâdemdür bu def'a diyâr-ı ğaribetden ⁽¹¹⁾gelüb kızımı añâ tezvîc idecegüm hâkibayañıza yüz sürmege getürdüm.” diyü ifade ⁽¹²⁾Melik dağı vafir iltifây idüb huzurundan çıkdıklarında konağına varub Kağı. ⁽¹³⁾Ve şuhudu ağızâr ve nikâhlarını ‘aqd ve düğünlerini tertîb idüb güvegü kabul ⁽¹⁴⁾yanunda evlâd gibi kaldı. Gelelüm beri tarafa çün ki Nureddinün biraderi Şemseddine ⁽¹⁵⁾Melik ile sefere gidüb biraderi halinden hâlü'z-zihn idi. Seferden geldükde ⁽¹⁶⁾karındaşını bulmağıla halinden suâl ve “Siz gitdükden sonra bir kağıra süvâr ⁽¹⁷⁾ve yalnızca qalivbeye nâm yoldan â'zâm idüb bir daha gelemedi.” didüklerinde Şems ⁽¹⁸⁾eddin “Hâzîn ve muqlakâ gitmesine sebep ancak benden neşet ⁽¹⁹⁾iden huşunetden hâşıl olub başka ülkelere gitdi bahr hâl anı arayub ⁽²⁰⁾bulmağı icâb ider.” diyerek Melik huzurına varub kağıyeyi ‘arz itdükde ⁽²¹⁾Melik ülkesinün etrâf ve eknâfına o emri perakende idüb Nureddinden bağı ⁽²²⁾teftiş olunmasını fermân buyurmuş ise de eşeri zühür olmamağıla mağzünü'lhâtır ⁽²³⁾kaldı. Ve bir müddetden sonra zevâce taleb olub Mışır bezirğanlarınun birinün duğıterini ⁽²⁴⁾alub icrâ-yı ‘ayn servirden sonra güvegüye girdi. İttifâkâ Vezîr ⁽²⁵⁾gelin ile ‘arus olduğunu gice ba'ine biraderi Nureddin Başra ülkesinde ⁽²⁶⁾duğıter-i vezîr ile güvegüye girdiğı giceyi teşâdüf ve hesabü'l-kadr zevceleri ⁽²⁷⁾ol gicede hamile olub vaz hamilelik müb'adı hulül itdükde yine ikisi ⁽²⁸⁾bir gün zarfında toğırub Şemseddinün zevcesi hüsn ve cemâlde çeşm-i felek ⁽²⁹⁾nağrün görmemiş bir duğıter ve Nureddinün zevcesi mâh-

ı aşumāñ gibi peri ⁽³⁰⁾ şuret ve Melik haşılât dāire-i vücūdda meşl-nāyab bir gūlām celiū'n-naqāb velādat ⁽³¹⁾ itdiker gūlām mezkūri hūsn ismiyle benām idüb 'az ve delāl arasında terbiye [35a] ⁽¹⁾ iderek kaldı.

Çün ki Nureddinüñ kayın pederi mesn ve ihtiyār ve 'illet-i pīriye ⁽²⁾ dū-çār olmuşdı. Hāne-yi humulda inzivā ve zelāl-i 'ibādet ve telāvet ile irtivā itesini ⁽³⁾ 'illet-i pīriye huzūr-u Melike getürüb za'af mizācını ve rāht şiddet ⁽⁴⁾ ihtiyacını 'arz ve Bedreddini yerine naşib olunmasını ve kendüsi 'azlet ⁽⁵⁾ haneye inzivā ve 'ibādet ile müşteğil kalmasını niyāz itdükde. Melik Nureddinüñ hūsn ⁽⁶⁾ ve cemālin baqub istihsān eyledi ise de 'aql ve Kemālini dañı ihtiyār ve bir kaç suāl ⁽⁷⁾ ve civān ile imtiḥāñ idüb vūzerāta lāyık olduğunu fehm itdükde vūzerāt ḥil'atı ⁽⁸⁾ ü'l-bās ve mesend ve alay şadarete ihlās koca Vezīre dañı izin virmekle ikisi ma'ā ⁽⁹⁾ zemānbūs ve derūnları niyal merām ile me'nūs ḥaletiyle huzūrdan çıkub ⁽¹⁰⁾ konaqlarına vardılar. Ve ol gice kalub şabāḥ olduğda Nureddin tañına-i vezāret ile ⁽¹¹⁾ esebe süvār ve huzūr-ı melike varub tanzīm amūr ve tağrīr-i aḥvāl cumhur ile meşgūl ⁽¹²⁾ kalub. Aḥşām vaqtinde yine konağına mu'avedat idüb bu vechle bir müddet geçdükden ⁽¹³⁾ soñra kayın pederi nā-mizāc ve 'ala-i şedide ile qabl 'ilāc olmayub vaqt 'mu'avedi ⁽¹⁴⁾ ḥulūl itmekle dar-ı uqbaya irtihāl eyledi. Tachīr ve tekfīn idüb şadaqāt vāfīr ⁽¹⁵⁾ ve ḥikāt keşireyi ba'd alācira defin ḥak eylediler ve Nureddin vezāretde ⁽¹⁶⁾ sābit-i qadim ve hūsn-ü sirat ile maḥmud-u ā'lem olub oğlı Ḥasan dañı bir miqdār büyümüş ⁽¹⁷⁾ olmağla ta'limi için hevāceler ta'yīn ve fūnūn sāirede iştigal idüb bir kaç sene ⁽¹⁸⁾ zarfında gerek kıraat ve kitābetde ve gerek 'ulūm -ı edeb ve siyasetde iktisāb-i Kemāl idüb ⁽¹⁹⁾ hūsn ve cemālde dañı pīr-i ā'lem olan afitaba qarīn oldu. Kenāne şa'ir anūn ⁽²⁰⁾ ḥaqqında işbu iki beyti (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ inşād itmüşdür diyince. Şehrazād şabaḥ yaklaşdığını görmekle baqiye-i ḥikāyeyi irtesi ⁽²³⁾ giceye ibka idüb sükūt eyledi.

****OTUZ BEŞİNCİ GİCE****

⁽²⁴⁾ Şehrazād huzūr-ı şahda tekmiḥ ḥikāye-i ağaz idüb dir ki: Cā'fer eytdi ⁽²⁵⁾ çün gūlām istikmāl meḥāsın itdi. Pederi añā afr-ı muḥabbet ve münāsib ⁽²⁶⁾ bir taqım esbāb iksā idüb anuñla birle Meliküñ huzuruna götürüb dāmen būs ⁽²⁸⁾ itdirdükde Melik Ḥasanuñ cemālünden ḥayrāñ olub pederine bahr gün ma'iyetle diyü ana ⁽²⁹⁾ celb itmesini sibāriş itmekle Nureddin diyü ana gitdikçe Ḥasanı anuñla

birle alub ⁽²⁸⁾ getirürdi. Ve bu hâl üzere bir müddey geçüb Ḥasanuñ seni onbeş sâle reşide ⁽²⁹⁾ olduğda pederi Nureddin ḥastalanub ve na-mizâclığı mümetded olub ‘alâmet intikâli ⁽³⁰⁾ görmekle oğlunu yanuna aḥzâr ve başına gelen aḥvâli bitmamaha naql ve irâd ve birâderi [35b]⁽¹⁾ Şemseddin Mışır ülkesinde Vezîr olduğunu tefhîm ve maḥşûş bir vaşiyet ⁽²⁾ nâme yazub qarındaşı ile olan ‘alâmetleri ol ve şabit nâmeğe derç ve oğluna ⁽³⁾ teslîm ve “Bunu vaqt ḥâcetde îrâz itmek için yanuñda ḥafz eyle diyüb.” ve bir kâç gün ⁽⁴⁾ ḥasta ḳalub dâr-ı uḳbâya intikâl itdükde düşmanlaruñ biri Melike varub “Nureddin ⁽⁵⁾ ḥaḳḳında mâl mîri ihtilâs itdi.” diyü sa’âyet itmekle Melik Vezîrûñ emlakını ⁽⁶⁾ bütün bütün mühürleyüb meşâdra itmeğe tasmîm idüb bu ḥaber mevhoş-u ḥüsn ⁽⁷⁾ Nureddine mûna’kis olduğda ḳararını firare tebdil idüb yola revâne oldı. ⁽⁸⁾ Ve evvelâ pederinüñ mezâdını ziyâret itmekle varub fâtiḥa oḳur iken nâ-gâh yanuna ⁽⁹⁾ bir Yahüdi gelüb elini bûs itdükden soñra “Efendüm merḥûm pederünüz filân ⁽¹⁰⁾ beldeye tüccâr için bir sefine irsâl itmüşdi. Bugün filan meta’ ile yüklü limana ⁽¹¹⁾ girdiği müsemâ’am olmuşdur ‘acaba ol meta’ı biñ altûna baña firûḥat ider misin?” ⁽¹²⁾ didükde Ḥasan bir paraya malik olmamağla bunu Allahundan ğanîmet ve ‘aẓîm görüb ⁽¹³⁾ Yahüdiye “Evet bi’ iderüm.” dimekle Yahüdi müşâdere ḳaziyesinden bî ḥaber olub ⁽¹⁴⁾ hemân bîn altûnı teslîm ve in’ḳâd bi’ zemanında Ḥasandan bir sened alub gitdükde.

⁽¹⁵⁾ Ḥasan altunları der kemer idüb ol gice pederünüñ ḳabri yanunda yatub ḳaldı. ⁽¹⁶⁾ Meğer ol mezâristanda bir ḫakım mü’min cin ḫaifesi sakinler idi. Ḥasan ⁽¹⁷⁾ Nureddin uyur iken cin ḫâtunlarunuñ biri yanuna gelüb ḥüsn ve cemâline baḳub ⁽¹⁸⁾ dehşet bulmağla yüzine baḳarak ḫurur iken havada bir cini pervâz iderel merûr ⁽¹⁹⁾ itdügünü görmekle yanuna da’vet ve gel şol ğulâmuñ ḥüsn ve cemâline nikâh it zîrâ ⁽²⁰⁾ ben dünyada bu meşellu cemilü’ş-şure kimse müşâhede itmedüm didükde cin gelüb Ḥasanı ⁽²¹⁾ gördükde ey ḫatun Mışır ülkesinde Melik-i mışîñ Vezîri Şemseddinüñ set ⁽²²⁾ ü’l-cemâl nâm bir duḫteri vardur ben anı gördüm bu ğulâme beñzer ve müşâbehetleri ancâk ol ⁽²³⁾ duḫter ḥüsn ve cemâlde bu ğulâmdan balatırdır ve Mışır Meliki ol duḫteri nefsiçün tezvîc ⁽²⁴⁾ itmekle merâm idüb Vezîr mezkûrdan istedükde Vezîr î’tizâra başlayub “Ey Melik-i zîşân ⁽²⁵⁾ biraderüm Nureddin ile vuḳu’ bulan ḳaziyemizi ve benden gücenüb terk dar ve diyâr ⁽²⁶⁾ idüb kendüni ma’lûmuñuz der ḫalâ mesmû’me göre Başraya varub oranuñ ⁽²⁷⁾ vezîñüñ duḫterini tezvîc ve bendeñüz bunda güvegüye girdugum gice ol daḫı duḫter-i ⁽²⁸⁾

vezîr ile girüb zevcelerümüz bir gicede hâmel bir günde dahı velâdat idüb ⁽²⁹⁾baña bu kızu biraderüme bir oğlan dünyaya gelmişdür şimdi ben kızımı anuñ oğluna tezvîc ⁽³⁰⁾itmek için ‘azîmet itdüm yine emir ve fermân sizündür.’ didükde Melik Vezîr ⁽³¹⁾ kelâmından ğazınāñ olub “Çünkü sen kızını baña virmekden imtinā’ [36a]⁽¹⁾ ve bu maķule civān nā-şevāba ictisār itdükdeñ ben senüñ kızını dairemde eñ alçak ⁽²⁾ olan hademelere tezvîc iderüm.” diyüb aķurda ķanbur ve ķirkîn ķabiceü’l-manzūr ⁽³⁾ ve giryeü’l-haber bir siyāse tezvîc ve bu gice gerdek gicesi olmağla hamāme getürdüklerini ⁽⁴⁾ görüb geldüm. işte bu didüğüm duķter her ne kadar bu ğulāma şebiye ise de ⁽⁵⁾ hüsün ve cemāde ve laţif ve Kemālda andan ziyāde der bileyüm ol ķanbur sayes ile anuñ hāli ⁽⁶⁾ nice olur.” didükde hatun muķavereye ķalkışub “Sen hilāf söylersin ve hüsñ ⁽⁷⁾ ve cemāl didükleri şebi bilmezsin zıkr itdigiñ duķter nice olursa olsun ⁽⁸⁾ muţlakā bu ğulām gibi olamaz diyü civān virmekle cin ol kız bu ğulāmdan ⁽⁹⁾ ihsan ve cemāldür ve haķıķat hāle baķar iseñ ol duķter ancak bu ğulāma layıķdur.” ⁽¹⁰⁾ didükde.

Ĥatun “Çün ki böyledir gel şol oğlanı alub ol duķtere götürelüm ⁽¹¹⁾ ve ikisini bir yere cem’ idüb kim iyü olduĝunu fehm iderüz.” diyerek Ĥasan Nureddini ⁽¹²⁾ ķaldırub havaya pervaz ve Mışıra götürüb bi yere vazı’ ve nevmde İfaz itdüklerinde ⁽¹³⁾ Ĥasan kendüni başķa zemüñde bulmağla dehşet ve hayrete dü-ķār olduķda cin “Ey ⁽¹⁴⁾ Ĥasan ĥafv itmer diyüb ve leke yanmuş bir mum al ve ol cemame git gelin ile olan ⁽¹⁵⁾ halk ā’lem arasında iķtilāţ ve gelini cemāmeden çıķduķda kimseden ĥavf itmeksizin ⁽¹⁶⁾ gelinüñ sağ tarafunda tur ķengi ķadınlara ķounuñdan avuç ile altün ver diyü ⁽¹⁷⁾ ve ķoynu alţun ile tıdırub irsāl eyledi.” didükde Şehrzād şabah taķrîb ⁽¹⁸⁾ itdüğünü görüb süküt eyledi.

** OTUZ ALTINCI GİCE**

⁽¹⁹⁾Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Cā’fer eytdi Ĥasan ķaziye ne idüğünü bilmeyerek ⁽²⁰⁾ sem’ā ve ta’a diyüb şem’ayı eline aķz ve hamām şüyına ‘azîmet itdükde ⁽²¹⁾ Mışriye üzere ķanıyor olan sayes Kemāl zînet ile esebe süvār olub gelin ma’iyetiyle ⁽²²⁾ olan halk arasında tırdüğünü görüb ol dahı ğalibelik ile iķtilāţ ve gelinüñ ⁽²³⁾ sağ tarafında gelüb yürümeğe başladı. Çün ki hüsñ-ü cedîd ve mükellef eşvab ⁽²⁴⁾ giymüş idi. Anı gören kimseler güvegi zān iderdi ve Ĥasan dahı ⁽²⁵⁾ ķoynundan altünları avuç ile ķengi ķadınlara virmekle müganiler şüyuna iltidāt ⁽²⁶⁾

ve mevhub olduğunu cemāle nikāh idüb cümlesi şem'-i hüsnüne pervāne ve zülfcemāline ⁽²⁷⁾ divāne olub başına biriküb Vezīrūñ konağına iletdiler. Çapucular, Hasanı içerüye ⁽²⁸⁾ koymak istemiş iselerde gelin ile olan hatun lar çapucuları men' ve bu gūlām ⁽²⁹⁾ içerüye girmez ise biz gideriz bu girmesinde ne zarar hāşıl ⁽³⁰⁾ olur diyerek 'aliü'r-rağm ma'iyetleriyle içerüye idhāl ve gelinüñ otaşına işāl ⁽³¹⁾ eylediler ve cümlesi Hasanı ā'şika olub biz bu oğlanuñ nazırın görmekdeñ diyüb [36b]⁽¹⁾ her biri kucağında bir sene kalmasını Allah'dan isterdi.

Ve yaşmaqlarını küşād idüb ⁽²⁾ huzurunda bī-perva oturub ve ol sāyes çanburı söküb şaymağa mūmā-ileyh ⁽³⁾ kıza tezvīc idene bed-du'ā itmeğe başladılar. Hamām ustası ile çengi kadınlar ⁽⁴⁾ Vezīrūñ kıızı zifāf idüb çanbura götürdiklerinde Hasan dağı anlaruñ arasında ⁽⁵⁾ şokulub girdüñ otaşına bile duhül ve koybundan altūnı çıkarub çengilere ⁽⁶⁾ saçmağa başlamağla cümlesi tarafuna yüz çevirüb Hasan dīdār ile didelerini ⁽⁷⁾ kılarak kaldılar çanbur yalnız kaldığdan mā'id ayānında ikād olunmuş şema'lar sönmegle ⁽⁸⁾ yine yandırmış ise de tekrār söñüb hezār mezletde kaldı. Nesvān ā'retlerini icrā ⁽⁹⁾ ve gerdek otaşından hüruc şadidinde iken cin Hasana gelüb sen çıkma diyü ⁽¹⁰⁾ tenbiye itmekle hesabü'l-āmer oçada kalduğda çanbur yanuna gelüb "Ey gūlām sen ⁽¹¹⁾ bu gice her ne kadar bize ünsiyet virdüñ ise de artık kifāyet ider koğulmadan taşra ⁽¹²⁾ buyuruñ." didükde Hasan kalkub taşraya hüruc itmüş ise de 'afriyet yanuna gelüb ⁽¹³⁾ "Sen bundan gitme ve sāyise müntezer ol mümaşāhāne çıktuğda sen oçaya gir ⁽¹⁴⁾ ve gelin ile şafā ve rāhatda kal aşlā bir şeyden havf itme zīrā ben sāyesüñ işini ⁽¹⁵⁾ görürem diyü." tenbīye itmekle Hasan sem'ā ve tā'a diyüb çapuverasende kaldı.

⁽¹⁶⁾ Abdest hāneye gitmek üzere oçadan hüruc itdükde birle Hasan gelin otaşına ⁽¹⁷⁾ ve andan hevābeça maşşüş olan hacreye girüb oturdu ve Ahdab ⁽¹⁸⁾ girüb kaçā-yı hācet ider iken cin memşāçanbur şıçān şuretinde çıkub ⁽¹⁹⁾ çanburuñ pişgāhına gelüb zīk zīk diyü izhār şadā ve mūş heyetinden girye ⁽²⁰⁾ şüretine intikāl idüb yine ğu ğu diyü ibrāz avāz ve ba'de kelb şekline girüb ⁽²¹⁾ Ahdabe hücüm ve hāvehā diyüb abdā-yı şavt itdükde Ahdab dehşete girüb ⁽²²⁾ kelbi şard ideyüm der iken köpek eşek heyetine ve andan camus şuretine taḥvīl ⁽²³⁾ ve lisān faşih ile "Ey Ahdab ḥasis senüñ ne ḥaddüñ vardur ki cesāret idüb ⁽²⁴⁾ benüm maḥbuya ve ma'sūkamı tezvīc idesin 'acabā ikrān ve emşālūñ kalmamuşmı." diyü ⁽²⁵⁾ izhār ḥitāb bā'tāb itdükde çanbur şiddet havfundan ditremeğe başlayub ve dişleri ⁽²⁶⁾ bir biriyle

tutulub cevaba kadar olmayarak zemine düşüb yatmağla cin yine ⁽²⁷⁾ takri'idüb "Sen niçün süküt itdüñ söyle?" didükde.

Ahdab "Efendüm ben anı ⁽²⁸⁾ iradatım ile tezvîc idmedüm. Ancak zor ile baña tezvîc eyledi ve bu duhtere ⁽²⁹⁾ camüs nev'nden â'sıık bulunacağını ma'lûmum olmadı. Çün ki böyledir ben bir daha yanın ⁽³⁰⁾ varamam hemân beni ma'fu kııl." didükde 'İfrît "Ey Ahdab eger güneş toğmadan ⁽³¹⁾ bundan kalkub hürüc ider iseñ seni katl ve î'dâm iderüm ve dün toğduğda [37a]⁽¹⁾ çık hâl sebiline git bir daha duhterüñ yanuna girme." diyüb ve yeden kaldırub başını kenefe (2) şokduğdan soñra "İşte ben bunda bekçiyim şakın bir tarafa inqâl itme." didükde ⁽³⁾ Ahdab sem'â ve ta'â diyüb ol hâlet ile qaldı. Gelelüm beri tarafa çün ki ⁽⁴⁾ Hasan ol hacrede qaldı. Bir sâ'at kadar geçdükden soñra bir qoca qarı gelüb hacrede ⁽⁵⁾ Ahdab olmaq zannıyla "Yâ ibaşhab kalk emânetüñi al." diyüb gelini Hasanuñ eline teslim ⁽⁶⁾ idüb gitdükde.

Kız hatrında Ahdab qazîyesi cevelân ve "Ben kendümi işbu habibe ⁽⁷⁾ teslim idemem ve anuñla oturamam" der iken Hasan Nureddini hacrede oturduğında ⁽⁸⁾ görüb derün-ı dilden mesrur ve şadân olub "Ey mâh-ı âsumân sen şimdiye kadar ⁽⁹⁾ bunda meşin ben hacrede sâyes vardır zann iderüm ol habîş nereye gitdi?" ⁽¹⁰⁾ didükde Hasan "Ey bânü sayes senüñ qocañ degüldür senüñ zevceñ ancak benim ve ol ⁽¹¹⁾ gördüğüñ Ahdab faqat şürete izhâr olundu ki halk bizi 'ayn ile işbât ⁽¹²⁾ itmesünler." didükde Şehrazâd şabâh cemâ Hasan gibi nür vazîya ile itzah ideceğini ⁽¹³⁾ görüb süküt eyledi.

****OTUZ YEDİNCİ GİCE****

⁽¹⁴⁾ Şehrazâd hesabü'l-mitât tekmiñ hikâyeye agaz idüb dir ki: Pes ⁽¹⁵⁾ duhter kelâm mesrat encâmı güş etdiki bile kemâ-i sürür ⁽¹⁶⁾ izhâr ve Hasanı kucağına almağa ibtidâr ve bir miqdâr mülâ'abeden soñra soyunub ⁽¹⁷⁾ havâbeqaha girmekle Hasan dahı ma'iyetle olan biñ altünü ve pederinden aldığı ⁽¹⁸⁾ vaşiyet nâmeyi yaşdıq altına vazı' ve eşvâbından ta'ri iderek serü'l-cemâl ile ⁽¹⁹⁾ ferâşe girüb vaşâl cânân ile meşül alamam ve ol duhter garânuñ zelâl ünsile ⁽²⁰⁾ vaşıl derece-i Kemâl olduğdan soñra tavsîd yemîn ve nevm rahat ile ⁽²¹⁾ qarîrü'l-'ayn olarak uyuyub qaldılar.

Fecr ve katı takrib itdükde ‘ifrit cin ⁽²²⁾ hātuna “Kalk şabāh olmadan Hasan Nureddini getürdügümüz yere red idelim.” diyüb ⁽²³⁾ ve ikisi ma’ā gelüb Hasan gelinüñ kucağında uyur iken alub ufq-ı semāya pervāz ⁽²⁴⁾ idüb giderler iken ufq-ı semādan bir yıldız düşüb ‘ifriti ihrāk itmekle hatun ⁽²⁵⁾ havfe düşüb Hasanı Başraya tevşil itmeyerek şehrinüñ ⁽²⁶⁾ kapusunda birağub gitdi. Çün ki Hasan ol duhter-i pakize-i ahterüñ üns ve müvāşele ⁽²⁷⁾ ve mülā’abe ve mütabeyesinde giceden bir hāşşa vafira eklenüb uyuduğda nevme müstagriķ ⁽²⁸⁾ olub ašlā ol hareketdan bī şu’ür idi.

Şehir kapusunda uyhudan intibāh ⁽²⁹⁾ itmeyerek kaldı. Nehār alub şehir kapuları açılıb ahāli taşra amd-i şedd itdüklerinde ⁽³⁰⁾ oldur şehvār ve leṭāfet şā’ir olan ğulām huri meşalüñ bedeni açuķ ve ‘üryāñ ancaķ ⁽³¹⁾ famiş ile bürünüb yatduğunu gördiler zīrā cinniler anı havābekāhdan aldıkları [37b] ⁽¹⁾ vaķit cümle eşvāb ve eşyāsını terk idüb ancaķ gömlek ile alub getürmüşler idi. ⁽²⁾ Halk başına biriküb her biri bir gūna ma’nā virdi. Ba’zısı bu ğulām miḥāneden çıķmuş ⁽³⁾ ve müstekli hesabıyla bu maḥale yıķılıb yatmuş ve ba’zısı ğalibā nādan izā’n olan ğulām ⁽⁴⁾ rest kimseler dar ve yidirüb bu maḥalde ilkā itmüş ve ba’zısı başķa vadilere şapūp ⁽⁵⁾ keft ve gülleri uzanmuş olmağla Hasan dağdağā-i kelāmdan bīdār ve ol ḥāletden dehşet ⁽⁶⁾ ve intibah ile ayağā kıyām idüb oldı. Bu keyfiyet nedür diyü ḥayret ve dehşetini görüb ⁽⁷⁾ istifsār itdükde halk “Ey ğulām bahrü’l-ibtisām biz saña ne olduğın bilmeziz ancaķ biz şehir ⁽⁸⁾ kapularını küşād itdügümüzde seni bu heyet ile uyur bulduķ sen gice nerede idün?” ⁽⁹⁾ diyü suāl itdüklerinde Hasan “Ben aḥşām Mışırdā idüm.” diyü cevāb virmekle halk ⁽¹⁰⁾ bir birine baķub “Ĝaliba bu ğulām esrār ma’cūnı tenāvil itmüş yaḥūd diyü ana ve bī-‘aķıldır.” ⁽¹¹⁾ didüklerinde Hasan “Ben ne esrāriydüm ve ne divāne oldum taḥķiķ ben Mışırdan geldüm ⁽¹²⁾ ve ol bir gün Başrada idüm.” diyü cevāb virmekle cümlesi andan ḥazz idüb ⁽¹³⁾ kelāmını fehm itmeyerek “Yazuķ bu civān diyü ana derd.” diyüb tağıldılar. Hasan şehre girenler ile ⁽¹⁴⁾ eḥl olub zeķaķlarda gider iken her kim anı düş olduysa bāde ḥüsniyle ⁽¹⁵⁾ mermesaṭ olub bi-irāde ardından қоşub cemāliyle didelerini tekḥil iderlerdi ⁽¹⁶⁾ Hasan bu ḥāl üzere gidüb bed-aḥlāķ mütaşif bir aşķı dükkanına ⁽¹⁷⁾ teşādüf ve yanuna varub duḥül itdükde şem’ Hasanı üzerine cem’ olan ā’şikān ⁽¹⁸⁾ perākende olub her biri bir tarafa çeçilüb kendü ve ol si’ü’l-aḥlāķ olan ⁽¹⁹⁾ tabāḥ mūmā-ileyh ķametini ve bahr maḥasını gördükde sücānü’l-ḥāķ ⁽²⁰⁾ diyüb sür’atle

yanuna gelüb “Sen nereden geldün?” diyü suâl Hasan dahı qaziyesini ⁽²¹⁾ naql ve İrād itdükte aşçı “Ey oğul bu kelāmı kimseye söyleme ⁽²²⁾ zīrā halk seni taşdıq itmezler ve haqq cel ve ‘ala hazretleri saña bir yol fetḥ ide ⁽²³⁾ nekadar bende iḳāmet eyle.” diyüb aña bir ṭāqım eşvāb getirüb ba’dü’l-aksā kâziyenüñ ⁽²⁴⁾ ḥuzūrına aḥz ve dünya ve āḥiret anuñ oğlı olduğunu kayd ve cümle māmülünü aña hibe ⁽²⁵⁾ idüb ḥacetini ba’dü’l-maza dükkanına getirüb cümle malını aña teslim idüb birletikte ⁽²⁶⁾ şana’atiyle meşgul kaldılar.

Hasan bunda qalsun gelem Setü’l-Cemāle çün ki duḥter ⁽²⁷⁾ mūmā-ileyh hezār surūr ile ol ğulām mūmtāzuñ kucağında bitavdet itdüğini bilüb ⁽²⁸⁾ nevme müstegrife olmağla sihir ve qatında hevābdan bī-dār ve Hasan yanunda ⁽²⁹⁾ olmadığını gördükde ibdisāt hāneye gitdi zann idüb müntzara qaldı. ⁽³⁰⁾ Ol hāletde iken pederi Şemseddin yanuna gelüb “Ey Setü’l-Cemāl!” diyü nidā mūmā- ⁽³¹⁾ ileyh dahı izhār sürūr iderek lebīñ diyü cevāb ve lamihal gibi şalınarak yanuna gelüb yeri [38a]⁽¹⁾ būs itdi didükde Şehrazād nūr-ı şabāḥ-ı ufq meşarkdan anlara ve itizāḥ itdüğini ⁽²⁾ görüb süküt eyledi.

** OTUZ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽³⁾ Aḥşām olub Şehirbaz istimā’ hikāyeye tāşdı itdükte Şehrazād şirin ⁽⁴⁾ kelām dehān feşāḥatin fetḥ idüb dir ki: Ca’fer eytdi çün ki Vezīr Şemseddin ⁽⁵⁾ kızına ‘azīmet itdükte ḥātrında “Eger benüm kerümem ol sāyes bī-şānı ⁽⁶⁾ nefsinden temkin idüb vuşalile nāil imānı itmüş bulur isem anı belā ĩmān qatl ⁽⁷⁾ ve ĩ’ dām iderüm.” diyü taşmīm itmekle duḥterüñ sürūr ve şād mañi meşhūdı olduqda ⁽⁸⁾ bī-ḥuzūr olub hemān “Ey mel’üne sen ol siyāses Aḥdab ile bitavted ⁽⁹⁾ itdigüñden içün mi şād ve sürürlük izhār ideyorsun?” didükde Setü’l-Cemāl ⁽¹⁰⁾ “Ey peder mācid üzerüme baña itdgüñüz cezā yetişür artık keyfiyetini bildüm femyā ba’d ⁽¹¹⁾ baña halk ā’lemi güldürme zīrāben zevcem kim olduğunu derk itdüm.” didükde ⁽¹²⁾ Vezīr ziyadece ğazaba gelüb “Sen ne söylersün didüküñ kelāmı bil zīrā sende ⁽¹³⁾ bitavdet iden zevc-i sāyes Aḥdabdur senüñ bu ḥaltiyātüñ nedür?” didükde Duḥter

“Ey peder ⁽¹⁴⁾ sen ol Ahdabı on altın ile istikrā eyledüñüzi bildüm ve aḥşāmdan soñra ⁽¹⁵⁾ ḥāl sebiline gidüb vir daha gelmedi.

Ve ben ḥacrede zevcimi bulub anuñla bitavdet ⁽¹⁶⁾ ittim ḥatta andan ḥamile oldum ve anuñ ifādesine nazara siz ol Ahdabı ancak ⁽¹⁷⁾ işābet ‘aynuñ def’a çün celb itdigüñüz şimdi siz benüm ile böyle laḥifenüñ ⁽¹⁸⁾ i’ādesinde bir ma’nā kaldum.” didükde Vezīr “Ey mel’üne bu senüñ söyledigüñ kelām ⁽¹⁹⁾ nedür diyü anamı olduñ.” didi Duḥter işbu mülābece-yi esāse münfa’le olub ⁽²⁰⁾ “Ey peder niçün beni böyle rencide idersüñüz işte benüm ile bitavdet iden civān ⁽²¹⁾ şabāḥat ‘ünvān bundadır ve ibdisat ḥāneye varmuşdur buyuruñ bir miḳdar ārām idüñ ⁽²²⁾ şimdi geldükde müşahede idersüñüz ve kim olduğunı bilürsüñüz zīrā benüm ḥaḳkımda ⁽²³⁾ böyle mu’āmele-i mütacālahāne buyurmañuz māmūlum deḡil idi.” didükde Vezīr ⁽²⁴⁾ Duḥterüñ kelāmından müšetbe olub hemān belā tevḳif ibdisat ḥaneye togru çekilüb ⁽²⁵⁾ varduḡda mahūd olan sāyes Ahdab başı üzerine kenefe şoḡlduğunı ⁽²⁶⁾ ve ayakları ‘amūd vari havada turduklarını ve ol maḥalde ḳanburdan ḡayrı kimse ⁽²⁷⁾ mevcūd olmadugunı müşahede itdi.

Çün ki cin ol ḳanburı müşāḥānenüñ ⁽²⁸⁾ macerā-yı seḥāfeti içine şoḡduḡda güneş toḡmadan işbu maḥalden intikāl itme ⁽²⁹⁾ ve aḡlā bir kimse ile tevbe ḳalbe diyü tenbīye itmüşdi Vezīr gelüb anı ol ḥaletde görüb ⁽³⁰⁾ “Seni bu ḥaletde kim ḳoydu?” diyü suāl itdükde Ahdab bir cevab viremeyüb ⁽³¹⁾ ḥavfından sükūt itmekle Vezīr ḡazaba gelüb “Ey kızum niçün sen baña cevāb [38b]⁽¹⁾ virmeyorsun? Şimdi ḳılıcım ile para para iderüm.” diyü tāḳri’ ve tehdid itdükde ⁽²⁾ mūmā-ileyh muḥātebe idem kimse kim olduğunı bile cin ḳān idüb “Ey ⁽³⁾ ‘ifrīt sen beni şol maḥalde koyalıdan berü deprenmeyüb bir yere gidemedüm ve kimse ile ⁽⁴⁾ buluşmadım niçün şimdi baña ḥarılursın?” didükde Vezīr “Behey ādem ben ‘ifrīt degilem ⁽⁵⁾ ben Şemseddinim ḳorḳma yanuma gel senüñ ḳāziyeñi ifāde it.” didise de Ahdab yine ⁽⁶⁾ ḥavfdan infişāl itmeyüb ve anı ‘ifrīt ḳān idüb “Behey cin benüm ‘amirimsüñ ⁽⁷⁾ elüñde deḡildür muvvetem ancak ecelüm ile ḥāşıl olur beni kendü ḥālūme bırak.” didükde ⁽⁸⁾ Vezīr merḳūme “Behey ādem ḥavf itme bunda bendem ḡayrı kimse yokdur gel şol ⁽⁹⁾ ḳışşanuñ ḥaḳıḳatini söyle.” didükde “Efendüm işüñe git şayet beni bunda ⁽¹⁰⁾ ḳoyan ‘ifrīt gelüb cümlemizi ḳatl ideriz zīrā baña tezvīc itdigüñüz duḥterüñ ⁽¹¹⁾ camus şüretinde bir ‘ifrīt ā’şıḳı vardur ḥaḳḳ ta’ālıden ḥavf

itmedüñüz mi ki ⁽¹²⁾beni anuñ için şol belâ-yı ‘azîme iķ’ a itdüñüz.” didükde Vezîr kaçâiyenüñ ne idigüni ⁽¹³⁾fehm ve Ahdab ol maħalde mescün olduğunu derk idüb.

“Behey âdem çık ħâl sebiline ⁽¹⁴⁾git bunda kimse yokdur.” diyü emr itdise de yine Ahdab “Efendüm bendeñüz güneş ⁽¹⁵⁾çoğmadan bir yere gidemem ve işbu maħalden deprenmem, ben canum için ħavf iderüm.” dimekle ⁽¹⁶⁾Vezîr “Seni bunda kim koydı.” didi. Merķüm daħı “Efendüm ben dün kaçâ-yı ħâcet ⁽¹⁷⁾içün buraya gelüb girdugumde mümşa kamburundan şıçân mişâli bir civân zuhûr ⁽¹⁸⁾ve andan Kirpi şuretine intiķal ba’de büyüyerek manda kadar olub ne söyledise ⁽¹⁹⁾söyleyüb beni bu vechle başum üzerine koyub ve beni güneş çoğmadan bundan ⁽²⁰⁾ħareket itme diyü emr eyledi. Şimdi bâri baña izn virün ħâl sebilume gideyüm.” didi ⁽²¹⁾diyince Şehrazâd şabâħ taķrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(22) **OTUZ TOKUZUNCU GİCE**

⁽²³⁾Şehrazâd feşâhat nihâd tekmîl ħikâyeye tevciye murâd idüb dir ki: Câ‘fer eytdi. ⁽²⁴⁾Pes Vezîri müşâr-ileyh Ahdab mezkuruñ kelâmını işitdükde baħrı ħayrete düşüb ol ⁽²⁵⁾na ki zuhûr iden kaçâiyeden mütefekkir olub merķümü mümşa ħaneden iħrâc ve ħâl ⁽²⁶⁾sebiline taħliye idüb gitdükden soñra kızına varub “Ey duħter-i pâkîze iħtarum saña ⁽²⁷⁾vukû’ bulan ħâl ve keyfiyeti baña söyle zîrâ benüm ‘aqlum şol kışşadan perîşân ⁽²⁸⁾olmuşdur.” didükde duħter mümâ-ileyh ol civândan gördüğü keyfiyetleri, ve bî-nehmâda ⁽³⁰⁾ceryân iden ħâletleri bir bir nâkl ve irâd ve Ĥasanuñ eşvâb ve eşyâsı ve başına ⁽³¹⁾şardığı ‘imâmeyi ħavabekâh oņasında kaldıklarını İzah ve irâz itdükde ⁽³²⁾Şemseddin maħal mezkûre duħül ve ol eşvâbı müşâhede ve yaşdıķ altına vaz [39a]⁽¹⁾olunan biñ altün kesesini bulub eşvâbı yoklar iken içlerinde ħicâb gibi ⁽²⁾dürülmüş ve tay olunmuş bir kağıd bulub açub kırâat itdükde biraderi Nureddin ⁽³⁾ħîn vefâtında kendü ħaħile oğlı Ĥasana yazdığı vaşiyet nâme olduğunu görüb ⁽⁴⁾biraderinüñ yazısı tanıyub ve ol gice duħteri ile bitavtet iden gulâm kendü ⁽⁵⁾birâder zâdesi olduğunu fehm ve derk idüb ağlamağa başladı. Ve duħterine “Ey kerîmem ⁽⁶⁾senüñle bitavtet iden civân senüñ ‘ammuñ oğlıdır.

Lakin ‘acaba bu kaçâiyenüñ aşlı ⁽⁷⁾nicedür?’ diyerek müteħayır kaldı ve ol vaşiyet nâmeye diķķat itdükde derünunda birâderi ⁽⁸⁾Nureddinüñ tezvici ve oğlı

Hasanuñ velâderi târihde olduğı yazılmış olmağla ⁽⁹⁾ kendü tezvîc itdüğü gice kıızı velâdet olduğı târihe mütabık ve müvaffık ⁽¹⁰⁾ olduğı görüb derhâl ol vaşiyet nâmeyi alub meligün huzûrına vaub ⁽¹¹⁾ vâqa' hâli inhâ ve ol vaşiyeti gösterdükte, Melik işbu vaqâyı-ı garibeden ta'cib ⁽¹²⁾ idüb işbu hikâyeyi vaqâyı'nde zabt olunmasını fermân eyledi. Ba'de Vezîr konâgına ⁽¹³⁾ varub duhterinüñ güvegüye girdiğı ota ile havabekah maħali ve Hasan Nureddinüñ ⁽¹⁴⁾ koyduğı eşvâb ve eşyâsını 'ali hâle birağub üzerlerine kapuyı kapadub mühürledi ⁽¹⁵⁾ ve bu maħali kimse açmasun diyü tenbîye akid idüb kaldı. Çün ki kerîmesi Hasan ile ⁽¹⁶⁾ ol bitavtet itdüğü giceden hamile oldu. Hamilelik mî'âdi hitâm bulduğda ⁽¹⁷⁾ hüsn ve cemâlde yegâne ve laţif ve Kemâlde nazenîn ve şâhâne bir gülâm ve seymü'l-ibtisami ⁽¹⁸⁾ velâdat idüb hezâr 'iz ve delâl levâzum terbiyetini tertîb bir müktezâ-i hâl ('aceb) diyü ⁽¹⁹⁾ kıyub 'iz ve saltanat arasında terbiyesiyle meşğul kaldılar şabi mûmâ-ileyh seni ⁽²⁰⁾ yedi seneye bâliğ olduğda hevâceler ta'yîn ve kırâat ve kitâbet fenlerini telkîn idüb ⁽²¹⁾ had-ı blûga reşide olduğda etvâr ve ahlâğda haft ve şehâmet ile mutâşşif ⁽²²⁾ olub âkrân ve emsâli olan şübyânlara rencide ve ta'cîr ider idi.

Pes merķūmlarūn ⁽²³⁾ andan canlaru şıķılıb anı taħcîl itmelerini ittifâk ve beyinlerinde yarın bir oyun ⁽²⁴⁾ oynayalum ki ibtidâda şol oyunu peder maderine ta'rîf itmeyen kimse bizüm ile la'bide ⁽²⁵⁾ daħil olmasun diyü şart idelüm. Zîrâ 'acibenüñ pederi meçhuldür ve pederinüñ ⁽²⁶⁾ ta'rîfide â'ciz kalduğda hicâb idüb ve qadrini bilüb kib ve taħvetinden münkesir ⁽²⁷⁾ olarak taslit ve tecbirinden âzâd olalum diyü ittifâk ve 'aliü's-saħar tacmi' itdüklerinde ⁽²⁸⁾ cümlesi bir yere gelüb şart-ı mezkurı irâd itdüklerinde her bi intisaba mübâderet ⁽²⁹⁾ iderek peder ve mâderini beyân itdi Ta yol 'acîbeye geldükde ol daħı intisaba ağaz ⁽³⁰⁾ ve "Pederüm Vezîr Şemseddindür ve validem Satü'l-Cemâldür diyü." tafva itdükde çocuğlar ⁽³¹⁾ "Pederüñ Şemseddin degildir ol senüñ validenüñ peder bedr ve alâ senüñ babañ kimsenüñ [39b]⁽¹⁾ ma'lüm degildir.

Bizüm ile oynama didüklerinde 'acîb hezâr hicâba düşüb ağlayarak ⁽²⁾ hevâcesinüñ yanuna varub teşekki itdise de hevâcesi "Ey oğul vâqa'senüñ pederüñ ⁽³⁾ ma'lüm degüldür zîrâ şahımız senüñ valideñi bir sâyese tezvîc idüb gerdek gicesi ⁽⁴⁾ olduğda 'ifrît gelüb sâyesi mûmşâ hâneye ħabs ve senüñ valideñ ile bitavted ⁽⁵⁾ itmekle sizüñ ile hamile olmuşdur." diyü cevâb virdükde 'acîb ağlayarak validesine ⁽⁶⁾ varub teşekki ve vaqa-yı ħalden tebki iderek aşl-ı każiyeden

suāl itdükte ⁽⁷⁾ validesi saña bunı kim söyledi diyü istifsār ol dağı çocuklar ile ⁽⁸⁾ ħevācesi söyledüklerini ifāde ve “Ey valide sen baña ħilāf söylemeyerek pederüm kim ⁽⁹⁾ olduğunu beyān eyle ve ħaqq üzere söylemedigün ħalde kendümi telef iderüm.” diyü ⁽¹⁰⁾ ibrām ve ilzām itmekle validesi ağlamağa başlayub ħayrān ve velihān ħaletiyle tırur iken ⁽¹¹⁾ nā gah pederi Şemseddin yanuna gelüb duğter-i pākizesi ħalb-i ħazīn ve ah ve anīn ⁽¹²⁾ ħāletiyle olduğunu görüb ħazīyeden suāl ol dağı vaħa’-yı ħāl ile baş müħāl ⁽¹³⁾ itdi. diyince Şehrazād şabāħ taħrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(14) **KIRKINCI GİCE**

Şehrazād ħikāye-i belāğatın ⁽¹⁵⁾ küşād idüb tekmil ħikāyede dir ki: Cā’fer eytdi. Vezīr Şemseddin işbu kelāmı ⁽¹⁶⁾ işitdükte ateş ħazābı ‘alevlenüb hemān belā tavħif Melikin ħuzurına ⁽¹⁷⁾ varub oğlı ‘acīb ħaħķında mekteb çocukları ile ħevācelerinden şadūr iden ⁽¹⁸⁾ ħāleti ‘arz ve yigenini arayub getürmesiçün Başraya gitmesine izn ricā ⁽¹⁹⁾ itdükte. Melik Vezīr mūmā-ileyh izn virdükden şoñra Vezīr ħükümetinde olan ⁽²⁰⁾ ol ħalerün ħakim ve vālilerine maħşuş Vezīri içün vaşiyet nāmeler yazub eline ⁽²¹⁾ teslīm eyledi.

Ol dağı zemini būs idüb ħonađına nezvil ve levāzım seferiyesini ⁽²²⁾ gördükden şoñra kıızı Satü’l-Cemāle ve oğlı ‘acibi ma’iyetle alub yola revān oldı. ⁽²³⁾ Tay-i münāzil ve kıta-i merāħal iderek Şama vuşul ve sāħāsında naşib ⁽²⁴⁾ ħeyām idüb taħşil nezuş ve istirāħat içün bir iki gün ħadar iħāmet ⁽²⁵⁾ itdükten şoñra şehri temāşā itmek içün dāiresile beldeye duħul itmekle ⁽²⁶⁾ ‘acīb dağı Lalasıyla bir ħac ħulām alub ol dağı şehre dāħil oldı. Soħaħlarında ⁽²⁷⁾ keşt ve güzār iderken ħikme ħüda sevħiyle pederi ħasanuñ maħim olduğı aşçı ⁽²⁸⁾ dükkanından merūr itmekle pederi ħasan ‘acibi görüb duş itdiki birle ħarabet ⁽²⁹⁾ ve bedriyet tamir-i ħareket bulub ol ħulām bāħru’l-‘ulemā derün-ı dilden meyl ⁽³⁰⁾ ve kendüne mālīk olmayarak yanuna varub “Efendüm buyuruñ birde bir miħdār ta’ām ⁽³¹⁾ tenāvül eyle.” didükde ‘acīb dağı teb’ā pederine meyl idüb Lalasına dönüb “Ey [40a]⁽¹⁾ Lala benüm derünüm bu aşçıya ħāyet meyl ve muħabbet itdi. Gel ħātrımı alub yanuna ⁽²⁾ varalum ta’āmından teñavül idüb bu vechle ħöñlini cebr idelüm şayet ħaħķ celle ⁽³⁾ ve’alā ħazretleri bizüm ħātrımızı cebr idüb pederümüñ mülāħatile memnun ide.” didükde ⁽⁴⁾ Lala rızā virmeyüb “Efendüm siz büyük bir vezīr

zādesüñüz bu muḳāvele nādān ve bī-şān ⁽⁵⁾ ve nişān olan suḳa maḳulesüñün yanuna girmeñüz layıḳ ve şāyan degüldür.” didükde ⁽⁶⁾ Ḥasan Lalanuñ sözünden müteessir olub yanuna vardı. Ve ricā niyāz itmekle başlayub ⁽⁷⁾ her ne ḥāl ise Lalayı arzā ve ācibi dükkanına alub ḡāyet nefis ve melük maḥşuş ⁽⁸⁾ bir ḥelva ḥuzurına taḳdīm eyledi.

‘Acīb ol ḥelvadan tenavül ve bir miḳdār istirāḥatden ⁽⁹⁾ soñra kıyām ve maḥaline ‘azīmet ve tevciye merām itdükde Ḥasan Nureddin şabra ⁽¹⁰⁾ mecāl bulmayub bī-irāde ve bī-iḥtiyār ‘acibi ta’ḳīb eyledükde ‘acibüñ Lalası Ḥasan ⁽¹¹⁾ ta’ḳīb itdügünü görüb ḡāzaba geldi. Ve ‘acibe iltifāt idüb “Ey efendüm! ⁽¹²⁾ Size dimedüm mi bu muḳāvele isāḳat senüñ maḥallelerine duḥul ḳatti şānıñuza lāyıḳ degildür işte ⁽¹³⁾ bu ḥabīse merḥamet idüb yanuna girmüş ise gir ḥicāb itmeyerek bizi ta’ḳīb eyledi. ⁽¹⁴⁾ Şimdi ne idelüm?” didükde ‘acīb Lala ḫur baḳalum şayet bir işi vardur ol işe ⁽¹⁵⁾ gideyordur.” diyüb gitdiler. Lakin Ḥasan ta’ḳibleinden fārg olmayub ḥamiyeḡahlarına ⁽¹⁶⁾ ḳarīb ma’iyetleriyle gitdigünden Lala şuhūr idüb Ḥasana “Behey ādem! Sen ḥicāb ⁽¹⁷⁾ itmez misin nice bir ḳoca vezīr zādeyi ta’ḳīb idersin.” diyerek söḡüb şaydıḳdan ⁽¹⁸⁾ soñra yine bir taş alub üzerine atmaḡla taş Ḥasanuñ başına işābet ve bir ḫarafuna ⁽¹⁹⁾ yavb ḥavnını rizan itdigünden mā’ida yayılıb zemine düşdi. Ba’de ifāḳat ⁽²⁰⁾ bulub yarası baḡlub nefisine lavm iderek bu iki beyti (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ⁽²³⁾ cemileyi isteme zīrā anı ister iseñ dahra zulm itmiş olursın ve aña daḡı lavm itme. ⁽²⁴⁾ Zīrā dehr inşaf için ḥalḳ olunmamuş ancaḳ sen andan aḡzi-i isān ve meyser ⁽²⁵⁾ olan şeyi aḡz ve bir ḫarafda müzevi ol zīrā dehr içinde gider ve ircaf ve maḥvf ⁽²⁶⁾ olan ḥalāt ḥadiş olur dimekdür inşād inşād iderek dükkanına varub işiyle meşḡul ⁽²⁷⁾ oldı. Ve Vezīr Şāmdan muşāllaḡını gördükden soñra iḳāmet ⁽²⁸⁾ ve bāsra ülkesine tevciye ‘azīmet idüb ḳonaḳ ve ḳonaḳ ve şehir beşhar ḳonaraḳ ⁽²⁹⁾ Başraya vuşül ve Ḥākiminüñ ḥuzurına duḥül itdükde ḫakim müşār-ileyh ⁽³⁰⁾ Şemseddine hezār tekrüm ve ta’zīm itdükden soñra sebep-i ḳadumenden suāl ol daḡı ⁽³¹⁾ derdinüñ ḳaziyesini yaḡ ve yanunda bir ḳaç sene Vezīr olub fevt olduḡunu ve kendüsi [40b]⁽¹⁾ mūmā-ileyh birāder zādesi Ḥasan Nureddini aramaḡa gelduḡunu ifāde itdükde Başra ⁽²⁾ Vālisi vāḳ’ā biraderüñüz Nureddin ‘iz ve zerām olub vefāt itdükde Ḥasan ⁽³⁾ nāmında bir ferzenden terk itmiş ise de nā-bedīd olub gitdi ki bir ma’lüm olmadı. Lakin ⁽⁴⁾ validesi ḥalā bizde mukīmedür anuñla görüşmek isterseñüz yanuna yollayum

didükde ⁽⁵⁾ Şemseddin “Evet.” diyüb mülākātını ricā ve vāliden izn almağla qarındaşınıñ hānesine ⁽⁶⁾ varub girdi. Ve ‘ahved-i qadimeyi tefekkir idüb hūzn ve şükū ey ferqat-i manzumen nice ⁽⁷⁾ aş’ār-ılaṭife inşād itdükden soñra Ḥasanuñ validesine gittikde mūmā- ⁽⁸⁾ ileyh oğlunuñ faqdı içün maḥzūne bulub gice ve gündüz bakaya medāvemde ⁽⁹⁾ ve şiddet-i ğamdan za’yıf ve bī-ṭaḳati ḥadden efzun ve ḥevāb ve rahatdan bīrūn olduğunu ⁽¹⁰⁾ görüb selām virdükde. ḥatun mūmā-ileyh gelen zāt Ḥasanuñ pederinüñ dādri ⁽¹¹⁾ olduğunu bilüb mülākātına mübāderet ve hezār-ı ṭaltif ile müvāneset idüb iclās ⁽¹²⁾ eyledi.

Şemseddin mūmā-ileyh ḥāl ve ḥātrından ba’dü’s-suāl oĝlı Ḥasan ⁽¹³⁾ saĝ ve sālīm olub kendü kıızı Satü’l-Cemālūñ yanunda bir gice bitavet ve andan ⁽¹⁴⁾ ḥāmile olub ‘acīb isminde bir oĝlan velādat itdügünü ifāde ve ‘acibi daḥı celb ⁽¹⁵⁾ idüb ayaĝını öpdürdükde ḥatun mesrūre olub hüdāya şükür ve ḥamd itdi. ⁽¹⁶⁾ Ba’de Şemseddin eye ḥanum seni alub ma’iyetle getüreceĝüm hemān sefere ḥāzır ⁽¹⁷⁾ ol diyü sibāriş ve kendüsi vālinüñ ḥuzūrına gidüb sefere izn istedükde. ⁽¹⁸⁾ Vāli müşār-ileyh Şemseddini bir kaç gün mahmān olarak yanunda alı koyduqdan ⁽¹⁹⁾ soñra hezār-ı ‘izāz ve ikrām ile izn virdi. Diyince şabāḥ-ı taḳrib itmüş olmağla ⁽²⁰⁾ Şehrazād ḥikāyeden sükūt eyledi.

****KIRK BİRİNCİ GİCE****

⁽²¹⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Cā’fer bir mege Harın Reşid ⁽²²⁾ naqlinde Vezir Şemseddin Ḥasanuñ vālidesini balā setşahab vāli Başrayı ba’dü’l-tavdi’ ⁽²³⁾ yola revān olub ḳaṭ’ münāzil ve ṭı-yı merāḥil iderek Şama vuşul ve ḥaric ⁽²⁴⁾ belde de ā’zm-i nezval olub ba’dü’s-satraḥa ḳaḳıye-i mārib içün şehre duḥul ⁽²⁵⁾ itdükde. ‘Acib daḥı Lalasıyla girüb zeḳaqlarda āmd-i şeddi der iken aşçı ⁽²⁶⁾ ma’hūd ya’ni ‘acibüñ pederi Ḥasan Nureddin ‘acibüñ ḥātrına gelüb ḥinānet ⁽²⁷⁾ nesliye ve ḳurbet rūḥanına ve bendine muḳtażāsınca ṭamir-i şefḳat ve iştiyāḳ hareket ⁽²⁸⁾ idüb Lalasına pād ve ol aşçı bizi muḥabbet idüb laṭifini görmüş iken bī-sebeb ⁽²⁹⁾ ezīyet ve rencide itdün “Gel yanuna gidelüm ḥātrını alalum.” didükde her ne ḳadar Lalası ⁽³⁰⁾ imtinā’ itdise de müfid olmayub Nureddinüñ yanuna vardılar.

Ve ‘acib Ḥasanuñ ⁽³¹⁾ ḥāllerini cebre ve ifrā’atızar idüb ol def’a sizüñ ḥaḳḳuñuzda itdügümüz taḳşir [41a]⁽¹⁾ ḥātrında ḳalmuşdur. Şimdi ī’tizār içün size

geldik diyü talîf itdükte ⁽²⁾ Hasan Nureddin ‘acîbi gördükdüğü birle şefkat perâne derününde hareket ve bekāya ⁽³⁾ aġaz idüb haġġ celle ve ‘alā hazretleri bu a’iküzüñ hatrını talîf itdigüñüz ⁽⁴⁾ gibi sizüñ hâtrüñüz cebr ve nebl merġübuñuz ile bekām eylese diyü da’av ol ⁽⁵⁾ helvādan taġdīm idüb ta’ama oturdılar. Lakin Hasan ‘acîbe mülāhaza ve ihtilās ⁽⁶⁾ nazardan hâli deġil idi. Ol daġı Hasanüñ keşre-i nigāhını görüb Lalasından ⁽⁷⁾ hicāb ve Hasana “Ey ‘ammum sen niçün baña böyle hiddet ile nazar idüb sevād be irtikāb ⁽⁸⁾ ideyorsun bāri bizi utandırma.” didükde Hasan ağlamaġa başlayub bu ebyātı ⁽⁹⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁰⁾ (arapça beyit) ⁽¹¹⁾ (arapça beyit) ⁽¹²⁾ maġbubuñ ilkāsını tamamını itdüm ise de anı gördüğimde ‘aġlumdan zuhül idüb ⁽¹³⁾ gerek lisanıma ve gerek ‘ayınıma mālîk olamadım ve iclāl ve muhabbetinden başumı egüb turdum ⁽¹⁴⁾ ve bende olan hālātları ihfā itmeġe merām itdüm. İse de ketm olunmayub sırrım āşikār ⁽¹⁵⁾ oldu ve her ne kadar mu’ātebe için bir kaç şahıfeyi yazub hâzırlamış isem de ictimā’ ⁽¹⁶⁾ itdügümüzde ol şahıfelerde yazdığım mu’ātebelerden bir harf bulamadum dimekdür.

⁽¹⁷⁾ İnşāda mübāderet idüb günā gün ĩ’tizārılar ĩrād ve ol hiddet nazır taġbī’ate ⁽¹⁸⁾ olub irādātıyla yāhūd sū-i kaşdıyla olmadugunu ifāde ve halv “Ey mezkūreden ⁽¹⁹⁾ ba’dü’l-tenāvül ‘acîb Hasana vedā’ idüb maġallerine ‘avdet ve büyük dedesinüñ yanuna ⁽²⁰⁾ varduġda ittifākā hatun mūmā-ileyh Hasanüñ yanunda tenāvül itdüğü nev’inden ⁽²¹⁾ pişürmüş olmaġla ‘acîbe andan bir taġaġ taġdīm idüb.” “Ey oġul bu helvādan tenāvül kııl. Zīrā ⁽²²⁾ bunuñ pişürmesini benden ġayrı kimse bilmez buyuruñ.” didükde ‘acîb ġarnı toġ ise de ⁽²³⁾ büyük vālidesinüñ hâtrı için bir loġma tenāvül idüb tatduġda “Ey vālide bu helvā ⁽²⁴⁾ iyü taġġ olunmamış ben bunı ġāyet lezīz ve iyü taġġ olduġı hâlde eġil itdüm.” ⁽²⁵⁾ didükde mūmā-ileyh “Ey nūr-ı ‘aynım sen ne söylersin bu helvāyı benden ġayrı kimse bilmez ⁽²⁶⁾ ve taġġ idemez meġer senüñ pederüñ Hasan Nureddin olur ise zīrā ol bu helvānuñ taġihini ⁽²⁷⁾ benden öğrenmüşdi.” didi.

Çünkü çocukların hâli ‘acāyib sır ne idüğünü bilmezler hemān ⁽²⁸⁾ ‘acîb vāllaha eye vālide ben şimdi bir aşçınıñ dükkanında bundan elz ve iltaf helvā tenāvül ⁽²⁹⁾ itdüm taġġık senüñ pişürdüğüñ helvādan mütakın ve iyüdür didükde vālidesi ġazaba ⁽³⁰⁾ gelüb “Seni dükkanlara kim götürdi?” diyü suāl ol daġı Lalam götürmüş dimekle Lalasını ⁽³¹⁾ ihzār ve “Sen niçün ferzendimi çarşu dükkanlarına götürüb ta’am yedirirsin bu maġule [41b]⁽¹⁾ Vezīr zāde zeġaġda tenāvül iderler

mi?” diyü takrî’ ve takdîr itdükde merķūm inkār idüb ⁽²⁾ “Biz dükkana girmedik ancak çapısından merūr itdük.” didükde ‘acîb Lalasını tekzîb ⁽³⁾ idüb “Niçün hilâf söylersin biz aşçınıñ dükkânına girmedik mi ve helvâyı eğil ⁽⁴⁾ itmedik mi bunda ne var ki kezib irtikâb idüb toğrı söylemezsin.” didükde vâlidesi ⁽⁵⁾ bu huşuşdan bî-hużūr olub ol sâ’at Şemseddine қазиyeyi aş’âr

⁽⁶⁾ Vezîr dağı Lalayı yanuna ihzâr idüb қазиyeyi andan ba’dü’l-istikşâ merķūm ⁽⁷⁾ nâ-câr olub vâqa’ hâli nakl ve tenâvül itdügi gibi helva ‘ömründe eğil itmeduguni ifâde ⁽⁸⁾ itdükde. Hatun “Siz bu helvâdan baña bir tabağ getirüñ göreyüm.” diyüb Lalayı ⁽⁹⁾ Hasan Nureddinüñ dükkânına irsâl ol dağı Hasana varub “Mâdeyi ba’dü’l-ifâde bir tabağ ⁽¹⁰⁾ helvâ istedükde Hasan bu helvânüñ tabhını benden gayrı kimse bilmez meğer benüm vâlidem ⁽¹¹⁾ bilür lakin vâlidem şimdiki hâlde belde-i ba’dadadur.” diyerek mezkûr helvâdan bir miğdâr ⁽¹²⁾ pişirüb virdi. Lala dağı alub hanum mûmâ-ileyh getirüb andan tenâvül itdükde ⁽¹³⁾ ol helvâ pişüren zât oğlı Hasan oldugunu taykîn ve izâ’n ve Vezîr Şemseddine ⁽¹⁴⁾ ifâde ve î’lân itmekle Vezîr müşâr-ileyh derhâl bir kaç hâdim ağası hüsn-ü suyuna ⁽¹⁵⁾ irsâl ve böyle sibâriş itdiki ol aşçınıñ dükkânına vardıgunuzda belâ imhâl ⁽¹⁶⁾ Hasan didükleri tabağı kirfet ve dükkânını esâsına varınca hadm idüb getirüñ ⁽¹⁷⁾ diyü fermân ba’de kalķub Şâm vâlisinüñ hużûruna varub Hasanı ma’iyetiyle ⁽¹⁸⁾ Mışıra göndermesüni istîzân ve haķim dağı izn verüb “İstedigüñ adamı getür ben ⁽¹⁹⁾ size mâni’ olmam.” diyü cevâb virdükde Şemseddin iķâmet kâhine mu’âdet ⁽²⁰⁾ idüb Hasana müntazir qaldı. Diyince Şehrazâd perde-i şeb irtifâ’ ve nûr-ı şabâh ⁽²¹⁾ ibrâz-ı şa’â’ itmeğe başadugunu görüb hikâyeden sükût eyledi.

(22) **KIRK İKİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazâd şadef dehânen açub kelâm-ı derrebarlarını Meliküñ hużûrına saçmağa ⁽²⁴⁾ başlayub dir ki: Câ’fer eytdi Hasanı getürmege giden mübâşirler Vezîrün sibârişi üzere ⁽²⁵⁾ Hasana varub dükkânından iz’âc ve kârğânesini hesabü’l-âmer heyet evlâsından hadm ⁽²⁶⁾ ile ihrâc idüb Hasanı dehşet ve hayret hâletiyle Vezîrün hużûrına getürdüklerinde ⁽²⁷⁾ bekâya ağaz ve “Ey Vezîr-i zîzân benüm cerm ve cinhem nedür?” diyü niyâz ve istirhâma başladuğda ⁽²⁸⁾ Vezîr “Ol helvâyı sen mi pişürdüñ?” didi. Hasan “Evet ben pişürdüm ‘acaba içinde ⁽²⁹⁾ bir zararlı şey mi var?” didükde Vezîr “Evet anda öyle bir zararlı şey vardur ki senüñ

katlüne ⁽³⁰⁾ mûcibdür.” demekle Hasan “Efendüm tabh itdugum helvâyı getirüñ göreyüm ve haţâmı bileyüm.” ⁽³¹⁾ didi. Vezîr “Pek iyü saña getirirüm ve itdigüñ haţâyı gösteririm lakin şimdi vaqtı [42a]⁽¹⁾ degildir.” diyüb kuvâslara teslim ve “Siz bunu bir şandûka koyuñ ve üzerini qapaduñ.” diyü ⁽²⁾ emir ver derhâl îşfâl ve ahmâlini şedd idüb Mışıra tevciye ‘azm eyledi.

Ve her konağda ⁽³⁾ kondukları hâlde Hasanı yanuna celb ve ta’âm ve şarab virdükten soñra “Sen ⁽⁴⁾ niçün ol helvânuñ şekerini az koyduñ bahr hâl katle müsteħaksın.” diyü laţife günâ ⁽⁵⁾ taqrîb ve tehdîd itdükden soñra yine şandûka koyub ve üzerine qapatdurub ihmâl ⁽⁶⁾ ve işkâliyle gatürüb gider idi. Ve hakezâ bir merhalelik yolu qalduğda yine yanuna ⁽⁷⁾ celb ve ben semi bahr hâl katl iderüm. Zîrâ sen ol helvâyı iyü pişürmedüñ şekerini ⁽⁸⁾ az koyduğundan mâ’idâ derünında dañı siyâh büber koyduñ didükde Hasan “Behey efendi ⁽⁹⁾ helvâya büber konulur mı ve bu maqûle cinhe ile nefis katl olunur mı?” diyü cevâb virmekle ⁽¹⁰⁾ Vezîr “Ey âdem bu zîkr itdigüñ şeyler içün katlinden ziyâde eziyetlere müsteħaksın.” diyüb ⁽¹¹⁾ Hasana gelen ta’âma şedid bunca qumlarını sibâriş ve ol vechle eğil ⁽¹²⁾ itdirüb uyuduğda ma’hud şandûkasına koyub şehre dâhil oldılar.

Ve konağına ⁽¹³⁾ varduğda Hasanı esbabından şoyub ancak gömlek ile ibkâ ve ol ota ki Hasanı ⁽¹⁴⁾ ‘ifrît getirüb içinde Satü’l-Cemâl ile bitavvet idüb ba’de cin anı ⁽¹⁵⁾ getürdükte Vezîr ol oţayı bahâlihâ bırağub qapuyı qapatmuş ve mühür qoymuş idi. ⁽¹⁶⁾ Dañiline getirüb güya zifâf gicesidür diyü döşegüñ içinde koyub ba’de duñterine ⁽¹⁷⁾ şöyle sibâriş itdiki Hasan sekerinden ifâkat bulduğda ve hema ilkâ idüb ⁽¹⁸⁾ güya ol fâşılalar vuqû’ bulmamuş gibi anı tevħîm idüb mağâlâtife kıla ⁽¹⁹⁾ ve gine bu gice ol güvegü koydukları gicedür diyü idhâl şübhe ibdâ diyü ⁽²⁰⁾ ba’dü’t-tavşiyeye Hasanıñ burnına mevcub ifâkat ‘alâceler kıyub şāv̄b gitdükten soñra ⁽²¹⁾ Hasan aqsurub hâl Nūman bîdâr ve kendüni ol oţada bulmağla taħîr ve ‘aqlına ⁽²²⁾ inbihâr gelüb, bir müddet düşünerek ve oţaya ve esbabına vastü’l-cemâle bakarak ⁽²³⁾ bî-şu’ür turduğdan soñra yine sükût haletiyle oţadan ħurûc ve mümşâhâneye ⁽²⁴⁾ varub azâlet zürûret itdükden soñra yine telâş ve ħayret ile ħacremiye ‘avdet ⁽²⁵⁾ itdükde zevcesi Satü’l-Cemâl kıyâm idüb esbâbını değışdürmek ħuşuşını ⁽²⁶⁾ ifâde itdüğü eşnâda Hasan yine dehşet haletiyle ol gicede nez’ itdüğü ⁽²⁷⁾ eşvâb ile qavğı ve biñ altün kisesini bulub tafkid ve ba’de Cemâle seni bu ⁽²⁸⁾ müşâhede itdükde duñter dañı nagâh ve ol duñter idüğünü görüb bî-hoş

Hasana ⁽²⁹⁾ epsem ve sâkit kalmağla Satü'l-Cemâl pederinden vaşiyet olundugunu üzere Hasana ⁽³⁰⁾ “Efendüm sen niçün mütehayr tırıyorsın saña ne oldu buyuruñ bir miqdâr arâm idelüm.” ⁽³¹⁾ didükde.

Hasan duhterün yüzine baķub tebessüm itdi. Ve ne cevâb vereceğini bilmiyor [42b]⁽¹⁾ yine hayret yüzünü göstermekle mûmâ-ileyh “Efendüm baña söyle niçün mütahîr ⁽²⁾ tıruyorsun gice ibtidâsında böyle degildüñüz şimdi başka keyfiyet ile mütelbis ⁽³⁾ oldüñüz.” didükde Hasan ey bānu-yı melâhat nice hayret ve dehşet bulmayum hâl ⁽⁴⁾ bu ki bendeñüz bunca şehur ve a’vām aşçılık hizmetinde Biryeü’ş-Şāmda kâldum diyüb ⁽⁵⁾ ve kezrân iden hâlâtlarını nakl itdükde Satü'l-Cemâl haķķ celle ve ‘alâ hazretleri ⁽⁶⁾ “Efendümün ‘aqlını haţadan hafz ve şün eylesün bu ne demek ve ne şeydür hâl bu ki ⁽⁷⁾ sen benüm ile bitavet eyledüñ.” didi Hasan “Ey duhter-i pākize-i ahter yanuma bir Lala bir Vezîr zāde ⁽⁸⁾ gelüb yanımda filân helvāyı tenāvül idüb gitdüklerinde bendeñüz anları ta’ķîb ⁽⁹⁾ itdügümde Lala-yı mezkûr beni bir taş ile urub başımı işābet ve andan neşāt iden ⁽¹⁰⁾ cerāhatüñ yeri işte başumda tıruyor bu hâl ise Şāmda olmuşdur şimdi ⁽¹¹⁾ nice bu hâlüm rüyā ve düşdür ve diyebülürem.” didise de Satü'l-Cemâl ma’ārazaye ⁽¹²⁾ kâlkışub “Behey efendüm sen benüm ile bitevat itdüñ ve aślā infişālümüz hāşıl ⁽¹³⁾ olmadı ve eşyā ve esbabuñ bahāletur görüyorsun bu didigüñ şeyler muţlakā düş ve beni ⁽¹⁴⁾ aşl māddeledür.” didükde Hasan yine helvā każiyesini yād ve Vezîr anı tıttub şanduka ⁽¹⁵⁾ vaz’ ve “Sen helvā içine bu bir koyduñ.” diyü katl idecegini tasmîm itdügünü ve ol madende ⁽¹⁶⁾ çekdüğü miñnet ve ezizyetlerini zıkr ve tırdukça mûmâ-ileyh gülmekle başlayub “Bu ne maħāl şeydür ⁽¹⁷⁾ hîc büber için insānmı katl olunur sen bu hülyā-yı fārgaden vaz geç zîrā bu muķāvele şey ⁽¹⁸⁾ olmamuşdur benden ayrılmaduñ.” demekle.

Hasan kavuğını ve esbābını görüb deryā hayrete ⁽¹⁹⁾ taldı. Ba’de zevcesiyle havābekāha girüb istirahat itmüş ise de ⁽²⁰⁾ ol vuķu’āt hātrından gitmeyüb fikri cevlāl ider kaldı ve bir müddetden soñra döşekden ⁽²¹⁾ kıyām idüb oturduķlarında Satü'l-Cemâl pederi Şemseddin yanlarına gelüb cülüs ⁽²²⁾ itdükde Hasan ayağa kıyām mûmâ-ileyh destini būs ve “Ey Vezîr zîşān ⁽²³⁾ beni bağlayub şanduka koyan sen degilmiydüñ?” diyü suāl ol daħı haķıķat hāli beyān ⁽²⁴⁾ ve “Ey oğul benüm merāmum şöyledür ki gerek gice sende duhterüm ile bitavet iden zāt ⁽²⁵⁾ sen misin yāhūd dikilmesin.” diyü nasihiñ itmekdür elħamdülillah şimdilik şeñ ve şubhem

(26) zâil oldu ve sen birâder zâdem olduğun bilindi ve şamilümüz cem' oldu diyü (27) hitam kelâm eyledükde Hasan mesrur ve şādān olub 'ammusunun elini būs ve rāldesine (28) varub ayaklarını taqbīl ve vālidesi daḥı didelerini būs idüb mesrura oldu. (29) Ve cümlesi bir yere gelüb kezişte қаziyeleri naql ve oḡlı 'acīb pederini taş ile (30) urdugunı tefekkür idüb pederünden 'afv ve müsāmaḥa Hasan şiddet ferḥandan (31) bekāye aḡazidüb işbu ebyāt (arapça beyit) (32) (arapça beyit) [43a]⁽¹⁾ (arapça beyit) inşād idüb (2) şafa ve rāḥat ile oturub validesine gördüḡi 'acāyib ve ḡarāibi naql ve ḥüdāye (3) ḥamd ve şükr idüb қadıllar didükde Şehrazād şabāḥ-ı taқrib (4) itdügünü görüb süküt eyledi.

****KIRK ÜÇÜNCÜ GİCE****

(5) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Çün ki Cā'fer bir meke şalifü'z-zikr olan (6) ḥikāye bī-ḥatim eyledi ḥalīfe Harūn Reşid iş bu ḥikāye-i'acībe ve ittifākāt (7) garibeden mütā'cib olub Cā'ferün ḡulāmını қatlden me'fū kılub ve ol civāna ki (8) zevcesini қatl itdi. Bir cāriye 'itā ve bir miқdār ma'aş tertīb idüb ḥāş (9) nidamāsından itdi. Ve ecel mu'ideleri ḥavline deḡin müctemi'ü'l şumal olarak mesrur (10) ve ḥandān қaldılar diyü Şehrazād işbu ḥikāyeyi buraya getürdükde şah müşār-ileyh (11) "Ey pādişaum işbu naql itdügüm ḥikāye Derzi ve қanbur ve Yahüdi ve Kātib (12) nāsānīnuñ ḥikāyesinden iḡrab ve ī'cāb degidür." didükde şah müşār-ileyh ḥikāye (13) mezkürenün istimā'ına teşviқ idüb "Ey Şehrazād ol ḥikāye nicedür söyle (14) baқalum." didükde mūmā-ileyh feşāḥatını küşād idüb naql-i ḥikāyede dir ki:

(15) ****ḥikāye**** Ketb-i tevārīḥde şöyle naql iderler ki қadim zamanda Çin Māçin (16) diyārında mālḍār ve şāḥib iştihār bir Derzi var idi tarb ve lahve ve 'ayş ve nūş (17) ile meşḡul olub ba'z arқatda daḥı zevcesini alub baḡçelere ve seyr ve tefric (18) ḡāhlara gidüb aḥşāma қadar gezüb seyir ve temāşā itdükden şoñra, menziline 'avdet (19) ider idi. Günlerde bir gün 'alelāde zevcesiyle bir mesirḡaha varub aḥşāmda (20) ḥānelerine 'avdet şadidinde iken yollarında bildikleri mażḥāñ ve ḡarībü'ş-şekl (21) bir қanbura rast geldiler ki merқūmı her gören kimse heyetine ḡüler idi. Derzi (23) eḡlenmek için ol қanburı da'vet idüb ma'iyetleriyle ḥānesine getürdi ve ta'am (24) seferesini қoyub tenāvül itmekle başladılar. Pes ta'amları zamanında pişmiş balıқ (25) mevcüd olmaḡla Derzinün zevcesi balıқdan bir büyük

loğma alub gülmek için ⁽²⁶⁾ kanburuñ ağızına idhāl ve sen bunı def'a egil eyle diyü yemīn itmekle bī-çāre kanbur aña ⁽²⁷⁾ müsā'de idüb loğmayı yudār iken balığüñ tikeninden bir tiken buğazında tıkanub derhāl ⁽²⁸⁾ düşüb teslīm-i rūh eyledi. Derzi ol hālet fāce' gördükde dehşet ⁽²⁹⁾ ve hayrete düşüb lahavle diyüb şāşub kaldukda zevcesi "Behey efendüm şimdi ⁽³⁰⁾ havkıla ve sabhle vaqti degidür hemān bir çāre bulmāğa teşbiş itmelü sen zīrā eşā'r ⁽³¹⁾ (arapça beyit) ⁽³²⁾ (arapça beyit) [43b]⁽¹⁾ cin nefsimi maḥāl ile eglendirüb ol şey için ki ā'kıbeti benüm haqqımda mücib ⁽²⁾ ḥüzn ve kederdür insān nice sönmüş ateşüñ üzerine cülüs ide bilür ki ⁽³⁾ ol muḳavele ateşe қа'vd itmek maḥz ḥüsrān dimekdür." dimüşdür.

Bu każiye maḥvfaya ⁽⁴⁾ bir çāre bulmağ gerekdür hemān kalk şol meyte bir tārīk bul didükde Derzi "nice ⁽⁵⁾ idelüm ben şaşdum kaldum." diyü istfisar ḥatun daḥı sen kanburı irkā kaldı ⁽⁶⁾ ve bir ibik çarşab ile oturub elüñde fener ben daḥı senün arkañdan gidüb ⁽⁷⁾ yola revān olalum ve bir kimse bizi suāl iderse bu bizüm oğlumuzdur gice zarfunda ⁽⁸⁾ şedīd hastalığa dū-çār olmuşdur anı Hekime götürmek şadidindiyüz. Diyü cevāb ⁽⁹⁾ virelüm ba'de bir münāsib ḥālī maḥalde birağub dönüb ḥānemüze gelem didükde ⁽¹⁰⁾ ḥeyāt işbu kelām mücib-i ihtiyāt ile ḥabt hayretinden ḥāl-i inbisāta dönüb ⁽¹¹⁾ hemān münāsibdür diyerek ayağa kıyām ve ol bī-çāre kanburı arqāsına ref'i ⁽¹²⁾ ve bir çarşab ile satr ile eline fener alub ve zevcesi ardundan koşub vay ḥālīme ⁽¹³⁾ oğlum 'azizüm saña bu keyifsizlik ve mücib dehşet hastaluk neden neşet itdi. ⁽¹⁴⁾ Diyü teessüf çekerek yola revāne oldılar ve her kim anlara kavışur ise ḥātuna ⁽¹⁵⁾ merḥamet idüb şefāhallah diyü hayret 'alar iderdi. Ve kendüñüze hayret virmek ⁽¹⁶⁾ olaki tiz iyü ol ver diyü teselli virdi. Anlar daḥı izhār cez'i idüb ⁽¹⁷⁾ "Efendüm biz anı Hekīme götürmekdiyüz du'añuz bereketile şifā bula." diyerek ve bir Hekimüñ ⁽¹⁸⁾ ḥānesünden suāl iderek girdilerdi tābir Yahūdi Hekimüñ ḥānesine varub ⁽¹⁹⁾ kapusını çaldılar.

Hekimün cāriyesi kapu çalındığı işidüb sür'atle gelüb ⁽²⁰⁾ kapuyı küşād itdükde merḥümān dehlize girüb cariyeye "Ey kız ağan bunda mı?" ⁽²¹⁾ diyü suāl ol daḥı "Evet bundadır didükde hemān eline bir altün verüb var bunı ⁽²²⁾ ağanā virde söyle 'acele gelsün şol keyifsüzi baksun zīrā şedīd 'illete ⁽²³⁾ dū-çār olmuşdur." didüklerinde merḥüme ol altünü alub sevinerek ağasınun yanında vardı. ⁽²⁴⁾ "Vay efendüm kapuya bir keyifsüz çocuk getürmüşler ve anı bakmağ için seni istiyorlar ⁽²⁵⁾ ve bir altün daḥı virdiler buyruñ yanlarına git." didükde

Yahüdi altını gördüğü gibi ⁽²⁶⁾ tîz kâlkub eşvâbını giymeksizün sür’atle aşğa indi. Meğer Derzi cāriye ⁽²⁷⁾ merķūmeyi Hekimi çağurmağa irsāl itdükden soñra qanburı dehlizüñ nerdbānına ⁽²⁸⁾ tayyib sür’atle şıtab idüb zevcesiyle firār itmüşler idi. Yahüdi ⁽²⁹⁾ kârağulukda inüb Ahdabuñ konulduğı nerdbāna vuşul bulduğda göksi meyte ⁽³⁰⁾ işābet idüb anı yere düşürmekle amān bundar şevķi getirüñ diyü cıgırmağa başadı. ⁽³¹⁾ Cāriyesi koşarak şema’yı getirdükde Ahdabuñ ölüsini görüb anı kendü [44a]⁽¹⁾ düşürdükde helāk itmüş diyü zann idüb “Şimdi nice ideyüm yā ‘Azîz ve yā Mûsa ⁽²⁾ dimege.” başlayub bî-‘akl ve bî-hüş hayret-i haletiyle yukarıya çıkdı diyü Şehrazād ⁽³⁾ hikāyeden maħale varduğda şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(4) **KIRK DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād şeyrîn belāgat dehān feşā hattını küşād ve tekmil-i hikāyeye mübāşeret ⁽⁶⁾ idüb dir ki: Yahüdi merķūm zevcesine varduğda “Ey hatun! Ben nerdbāndan nezvil ⁽⁷⁾ ider iken getürdikleri hastayı göğsüm ile teşādüf idüb düşürdüm ve şiddet ⁽⁸⁾ za’findan düşdükde helāk olub kuvvet oldı ve getürenler dağı gitmiş ⁽⁹⁾ bulundılar şimdi nice idelüm bu şabāha qalır ise telefimüze sebep olur gel tã’me ⁽¹⁰⁾ çıkaralum ve civārımızda ilān katibüñ evine indirüb birağalum zîrā aña tab mersüm ⁽¹¹⁾ Meliküñ mütabhunda veķilharc olmağla herbar hānesünde bulunmaz ve yanunda maqulata ⁽¹²⁾ dair eşyā çokdur bulunmağla gitdi ve kelb maqulesi canavarlar hanesinde toplanurlar ⁽¹³⁾ şayet bu katili dağı eğil idüb māde başka keyfiyete zahl olur hāşlı bezendi ⁽¹⁴⁾ kırtulalum varsun nice olursa olsun.” diyüb zevcesiyle gidüb qanburı ⁽¹⁵⁾ kaldırarak tasa çıkardılar ve andan katibüñ hānesine indirüb maṭbaħanenüñ ⁽¹⁶⁾ bir köşesine tayayub birağub maħallerine ‘avdet itdiler. İttifāk ol gice Kātib ⁽¹⁷⁾ hıdmetini temām itdükde gice yarısında evine gelüb girdüğümde maṭbaħanuñ köşesinde ⁽¹⁸⁾ bir adem tırdugunu görüb hātında işte benüm yağ ve pirinç maqulesi eşyāmı sirkat ⁽¹⁹⁾ iden uğrı bu imüş ben ise “köpekler zann idüb anları rencide iderüm.” diyerek ⁽²⁰⁾ hemān eline bir şopa alub toğrı Ahdabun göğsüne atub urdı çün ki ⁽²⁰⁾ Ahdab mersüm-u kadimedden berü hayāt ve dermandan ma’düm idi derhāl ol darbeden ⁽²¹⁾ zemine düşdi Kātib bir dağı urayum diri ken gördi ki mezru bî iştilā hareket ⁽²²⁾ itmedi każiyesini bilmek için eliyle çeküb sen bunda ne ararsın diyü hiṭāb ⁽²³⁾ itdise de şahşuñ bî-rüh olduğunu tahkik ve ben bu ademi katil itdüm şimdi ⁽²⁴⁾ nice idelüm diyerek belā tavķif mayeti

omuzına kaldırub zekāğa çıkub hānesinden ⁽²⁵⁾ irāk maḥale tāvşil ve bir köşe başına tayayub kibr ve hāl sebiline gitdi ittifākā ⁽²⁶⁾ ol vaqt bir nārāna hānesinde ‘ayş ve ‘işret ve sofrasından mest ve lāyı’kıl ⁽²⁷⁾ kalkub ḥamama gitmek şadidinde iken zekāğa çıkmış idi. Ve yolda iken müseteligi ⁽²⁸⁾ hālinde ḥātrına mesīḥ du-hāl gelüb zuhūr-ı taḥrīb ve evini ḥulūl itmüş diyü ⁽²⁹⁾ mülāḥaza ve biñ ḥesāb şayarak şiddet sürurundan şalınarak gide riken sālef ⁽³⁰⁾ ül- zıkr meyt Aḥdabüñ vazı’ olunduğı köşeye teşādūf ve ol ḥareket [44b]⁽¹⁾ itmeksiz benüm tırdugunu görüb tırdı. Meğer naşr anı mersūm bir kaç gün akdım ⁽²⁾ bir ḥuşuş için böyle vaḳitlerde hānesnden çıkub yolda gider iken uğrılık ⁽³⁾ biri şalını kapun firār itmüş idi. Bu gice ol tıran Aḥdabı gördükde şalını ⁽⁴⁾ kapan sārķ zann idüb ve şiddet sekerine binā üzerine hücūm ve yere depme ile urmağla.

⁽⁵⁾ Aḥdab ol zariyeden düşdükde naşr anı üzerine hücūm ve boğazından tıttub ⁽⁶⁾ zariyle meşgul ve “Sen ol gice şalımı kapub yine bu gice başka şey kapmak mı ⁽⁷⁾ istersin?” diyüb urur iken gice tāvāf iden karağollar ol maḥalden merūr ⁽⁸⁾ itmeleriyle merķūme teşādūf ve işidüb şübana ‘azīmet ve Aḥdabı elinden ⁽⁹⁾ taḥlīş idüb baḳduklarında bī-cān olduğunu görüb naşrānı sen bu maslumı ⁽¹⁰⁾ katl itdüñ diyerek hezār eziyyet ve mezlet ile sürüb zābtüñ ḥuzūrına ⁽¹¹⁾ göturdiler mūmā-ileyh ol zuhūr iden ḥālet-i miz’aceden sekr-i zehab ⁽¹²⁾ ve müstelkinden ifākat olub direy ḥayrete taldı ve mesīḥ deccāli söğmege başlayub ⁽¹³⁾ ve “Sen ḥātrumu meşgūl itdüñ ki bu muḳavele-i maḥzūre düşdüm işte bu ādemün cānı ⁽¹⁴⁾ burnunda imuş bir depme ile helāk olmuş şimdi beni katl iderler.” diyerek bī-şu’ūr ⁽¹⁵⁾ kaldı.

Çünkü zābit ol mūmā-ileyh Aḥdab mezkūri katl itmediğini taḥķik ⁽¹⁶⁾ ve mūmā-ileyh daḥı maḳrr ve vāķa’-i taşdik itmekle ‘aliü’l-şabāḥ dār ağacı naşib ⁽¹⁷⁾ ve merķūmı kışāş şalb olunmasını emir idüb öglende delāl nidā iderek ve ḥalk ⁽¹⁸⁾ seyre tıolub ardından giderek maḥal-ı siyāsete getirürler iken, mūmā-ileyh ḥaberi ⁽¹⁹⁾ Kātibe mün’akıs olduğda merķūm kızıl şūfi olmağla cān başına şıçrayub “Vay ⁽²⁰⁾ ḥālume Allahute’āliye nice mülākı olurum ki benüm katl itdügüm nefis için başkası kışāş ⁽²¹⁾ ile mu’āḥeze oluna bir kişinüñ ḥaḳķı için üzerüme iki cān ḥuḳūķı mütertib ola.” ⁽²²⁾ diyüb ḳoşarak Zābitüñ ḥuzūrına varub “Efendüm şol Aḥdabüñ katli benüm nā-ḥaḳķ ⁽²³⁾ yere şol mūmā-ileyh günahına girme.” diyüb vāķa’-yı ḥālī naḳl ve beyān itdükde çün ki ⁽²⁴⁾ merķūm katl olduğunu ikrār itdükde ikrārına binā

mümā-ileyh şaliverüb Kātib ⁽²⁵⁾ mezkūrı şālb itmeğe ‘azīmet itdiler. Yahūdi seyr ve temāşā idenlerūñ içinde ⁽²⁶⁾ bulunmağla “Bu Kātib benden dīndār mı olur ben dađı bu iki cānı nice taħmil idebilürem.” ⁽²⁷⁾ diyerek ol dađı Zābiṭūñ hūzūrına varub қanburuñ қatlı kendü olduđunu ⁽²⁸⁾ ifāde itmekle Zābiṭ dađı ikrārına binā Kātibi şalivirüb Yahūdi bī-қışāşā taқdīm ⁽²⁹⁾ itdükde zerzi dađı hāzır balcilas olmağla baқdı ki Yahūdi қatle taқdīm olundı ⁽³⁰⁾ ve bī-cinhe oldugunu bilüb hātrında Yahūdi Allahute’ālıden “Bundan ziyāde mi hāvf ⁽³¹⁾ ider gel şol қanburuñ қışşasını ‘alı halha Zābiṭa söyle andan soñra [45a] ⁽¹⁾ baқ bu қаzīyenūñ mālı niye munacir olur.” diyerek Zābiṭūñ hūzūrına varub ⁽²⁾ “Efendüm Yahūdinūñ Ahdab haққında bir cürmi yoқdur. Zīrā anuñ sebab-i telefını ben ⁽³⁾ bilürem ve bu қаzīyenūñ esāsı benüm.” diyerek қanburuñ қışşasını ibtidāsından āħirine ⁽⁴⁾ қadar naқl ve beyān itdükde Zābiṭ vuқū’bulan keyfiyetlerden istigrār ⁽⁵⁾ ve tefekkirde қaldı.

Međer ol Ahdab pādişahuñ hevāşundan olub ⁽⁶⁾ ol gün anı isteyüb celbine ādem yollamağla giden kimse қanburuñ hānesine ⁽⁷⁾ varub aradükda қatlı olundıđı hādişe ‘acībesini işidüb ba’dü’l-müşāhede ⁽⁸⁾ varub Şaha ifāde itdükde Şah ol қаzīyede hāzır olanlaruñ cümlesinūñ hūzūrına ⁽⁹⁾ celb olunmalarını fermān ve Zābiṭ dađı ol de’vāda olan Derzi ve Yahūdi ve Kātib ⁽¹⁰⁾ ve mümā-ileyh ile Ahdabun lāşesini alub hūzūr-ı melike getürdükde Melik işbu ⁽¹¹⁾ қışşanuñ tefşilinden suāl ve aşl hikāyeyi istimsā’ idüb қа’cib ve istğrab ⁽¹²⁾ ider iken қаzīyede dāħil olan mümā-ileyh hūzūr-ı şāha varub “Efendüm bu қuluñuz ⁽¹³⁾ meşhudem olarak gāyet gārib bir hikāyem vardır izin ā’yūñuz olur ise naқl ⁽¹⁴⁾ ideyüm.” didi Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde sabāħ-ı taқrib itdügünü görüb ⁽¹⁵⁾ süküt eyledi.

****KIRK BEŞİNCİ GİCE****

Şehrazād belāğat ⁽¹⁶⁾ mü’tād kelāma ağaz idüb dir ki: Şah müşār-ileyh kelāmını işitdükde ⁽¹⁷⁾ ol hikāyeyi istimsā’ itmek murād idüb “Nicedür ol hikāye söyle baқalum.” didükde ⁽¹⁸⁾ ****hikāye**** mümā-ileyh kelāma ağaz idüb dir ki: Efendüm bu қuluñuz қıbtı ⁽¹⁹⁾ таifesinden olub Mışır beldesinde tavlet ve pederüm simsār olmağla vefāt ⁽²⁰⁾ itdükden soñra ben dağı şana’tını ihtiyār idüb simsarlık hıdmetini işlemekle başladum ⁽²¹⁾ ve ol halet ile ta’biş ider idüm günlerde bir gün ehlüm ile hānemde oturur iken, elbise ⁽²²⁾ faħre giymüş ve ā’lā bir қatıra binmüş haşmetlü orta yaşlı bir ādem yanuma gelmekle ⁽²³⁾ aña ihtirāma yerümden қıyām

ve ta'zīm ve ihtirām ile maķamına alub oturduķda ⁽²⁴⁾ susam ile olu bir yemini iħrāc idüb gōsterdi. Ve bu nev' susamuñ kilesi kaç ⁽²⁵⁾ ğuruŗa verilmekdedür diyü suāl ben daħı yüz ğuruŗ olduğunu ifāde itdügümde ⁽²⁶⁾ “Var ğit baña ħamālları ğetür ve bābü'l-naŗırda olan Cevāli nām ħana ğel beni ⁽²⁷⁾ anda bulursun.” diyüb ve numuneyi bende bırağub binüb gitdükden Őoñra bendeñüz daħı ⁽²⁸⁾ ol numuneyi alub tüccārlara gōsterdugumde, kilesine yüz yigirmi ğuruŗ virmeleriyle ⁽²⁹⁾ ħamālları alub ta'rīf itdüği ħana varub anı bulduğımda, maħzenleri küŗād ⁽³⁰⁾ ve susamı ölçüb cümlesi elli kile olmağla cümlesini baña teslīm ve “Bunlar beŗ biñ ⁽³¹⁾ ğuruŗ ider yüzde on ħesābile beŗ yüz ğuruŗ simsārluķ olarak senüñ olsun [45b]⁽¹⁾ ve bāķi kalan dōrt biñ beŗ yüz ğuruŗ sende emānet ķalsun geldugumde aluram.” ⁽²⁾ diyüb ħayvānına binüb gitdi.

Ben daħı kazandığum kār ile mesrur olarak ⁽³⁾ susamı ķaldırub ħaber virdügüm tüccārlara teslīm ve paresini taħŗil idüb ħāneme ⁽⁴⁾ vardum. Ve ol zātūñ emānetini Őandugumda ħafz idüb müntezır ķaldum bir māhdan ⁽⁵⁾ Őoñra ğelüb “Emānetüm nerededür?” diyü suāl ben daħı “Efendüm emānetüñüz ħāzırduz buyruñ ⁽⁶⁾ bir ķahve ielüm.” diyü ricā ve iltimās itdüm ise de rızā virmeýüb yine parasinde ⁽⁷⁾ emānet ķalsun birazdan ğelüb aluram diyerek gitdi. Ben daħı parayı ħāzırlayub ⁽⁸⁾ müntezır ķaldum ise de ol ğün zuhūr itmemeķle be-tekrar Őanduka koyub ⁽⁹⁾ ħafz itdüm. Ve bir kaç ğünden Őoñra yine yanuma uğrayub pareden suāl ben daħı ⁽¹⁰⁾ ħāzırduz diyü ifāde itdüm. İse de be-tekrār “Ķalsun Őimdi ğelür aluram.” diyüb ⁽¹¹⁾ kendü bir māhdan Őoñra ğünlerde bir ğün ħānemde oturur iken mūmā-ileyh ħāmamdan ⁽¹²⁾ ıķmuŗ ve ā'lā esbāb ğiymüş ehresi mām ğibi derħeŗān cebin cemāli iz'ā ve la'ān ⁽¹³⁾ iderek yanuma geldükde derħāl aña ķıyām ve elini būs idüb ħayur du'alar itdükden ⁽¹⁴⁾ Őoñra “Efendüm emānetüñüzi ister misün?” diyü sūāl itdügümde “Ħayır sende ķalsun ⁽¹⁵⁾ benüm iŗüm bitdükde ğelüb aluram.” diyerek yine ‘azīmet itdükden Őoñra ħāŗrumda ⁽¹⁶⁾ ben bu ādemüñ sāyesinde ve ifraķca ķazandum ve andan iyülük ğördüm.

Ēel bir ğün aña ⁽¹⁷⁾ maħŗūŗ ziyāfet idüb da'vet iderüm diyüb ķadume-i müntezır ķaldum ğünlerde ⁽¹⁸⁾ bir ğün oturur iken ğördüm ki Bezirğān mūmā-ileyh tañtana-yı ‘azīme ile yanuma ğeldi. ⁽¹⁹⁾ Hemān bendeñüz sūra'at ile ķıyām ve ayağına varub taķbīl ve ziyāfete da'vet ⁽²⁰⁾ itdügümde mūmā-ileyh “Benüm ziyāfete ğelmem Őol Őarŗ ile olur ki benüm ziyāfetüm ⁽²¹⁾ iün ħarc itdigiñ pareyi

sende ki olan emānetümden şarf idesin ve alā benüm ⁽²²⁾ gelmem maḥāldür.” didükde her ne kadar imtinā’ itdüm ise de bu ḥuşūda ayak başmağla ⁽²³⁾ nā-çār olub şart mezkūr üzere anı idḥāl ve ba’dü’l-cülūs seferüme ⁽²⁴⁾ ta’āmı pişkāhına bast idüb tenāvüle şürü’itdügümüzde, Bezirgān mūmā-ileyh ⁽²⁵⁾ şol eliyle eğil ta’ām itdigni ve sağ elini eşvābı altında muḥtefi bıraḫdugunu müşāhede ⁽²⁶⁾ idüb şayet yeminine bir ‘illet ḥuruş itdi zann idüb mütevhim ḫaldum.

Ba’dü’ṭ-ta’ām ⁽²⁷⁾ lakin ve ibriḫ daḫı celb olunduḫda kezlik şol elini yuyub diğer “Ben aşlā ⁽²⁸⁾ çıkarmamağla ḫatrumda bel ki bunda olan ‘illetüñ ‘ilācuna muvafıḫ oluram.” diyü suāl ⁽²⁹⁾ cesāret ve “Ey veli ni’metüm sizüñ dest-i şerifüñüze ne işābet itdi ḫuluñuz ⁽³⁰⁾ ifāde buyruñ ki şayet bir mu’ālece ḫidmetine muvaffaḫ olalum.” didügümde mūmā-ileyh derün ⁽³¹⁾ dilden ah çeküb bu ebyātı (arapça beyit) [46a] ⁽¹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁾ meāl beytin “Ey refiḫler! Siz beni derünümde ‘alevlenmiş olan ateşden suāl itmege ⁽³⁾ benüm ‘illetüm ve esbāb ḫazetüm zuḫūr itmeye zīrā ben girdi rızām ile selemi didükleri ⁽⁴⁾ maḫbubeyi müğareḫat idüb anuñ bedelini almadum ancaḫ zārūret-i ḫalüñ ḫükmi olub beni ⁽⁵⁾ bu ḥuşūş ile icbār eyledi.” dimekdür ve elini ḫoynundan iḫrāc idüb baña gösterdükdü ⁽⁶⁾ mürafaḫından ḫaṭ’ olduḫunu nümāyān ve derünuma Kemāl esef ve ḫasret ḫāşıl olub ⁽⁷⁾ sebebinden suāl ve istifsār itdügümde, Bezirgān mūmā-ileyh kelāma şürü’ idüb ⁽⁸⁾ dir ki: ****ḫikāye**** işbu dü-çār olduḫum muşibetüñ sebebi ğāyet ğarīb ⁽⁹⁾ ve ‘acayib bir keyfiyetdür zīrā ben Bağdād bahşet abād ḫāndānından bir mu’teber ve beğzādiyüm ⁽¹⁰⁾ sen bülüğa reşide olduḫumda seyāḫat ve sefer iden tüccārlardan Diyār-ı Mışriyenüñ ⁽¹¹⁾ ve neyl mübareküñ vaşfını aḫlınuñ leṭāfet havāsını işidüb ḫatrumda Mışıra ⁽¹²⁾ varmağı ḫurub herbār ol ḫuşūşa tefekkür ve tezkār ider idüm diyince ⁽¹³⁾ Şehrazād şabāḫ-ı taḫrib itdügünü görüb ḫikāyeden sükūt eyledi.

(14) **** KIRK ALTINCI GİCE ****

⁽¹⁵⁾ Çün gice olub Melik Şehriyār ḫikāyenün istimā’na tefirğ itdi. Şehrazād şirin ⁽¹⁶⁾ nezād kelām belāgat ‘ünvana başlayub dir ki: Bezirgān mūmā-ileyh eytdi Mışıra ‘azīmetimi ⁽¹⁷⁾ ḫalḫdan ketm idüb tā pederüm intikāl itdükde eşyā-yı nefise ve bezāi’ ⁽¹⁸⁾ menva’ işitür o ticāret ḫaşdıyla Bağdāddan ḫuruc ve Mışıra şedd ricāl ‘azīmet ⁽¹⁹⁾ idüb şāirüñ (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ meāl ebyāt “Ba’z ḫalātta kör olanlar yolda bulunan çuḫurlardan ⁽²³⁾ ḫülāş bulurda iki

gözli olan kimse ol çukura düşer ve cāhil kimse ⁽²⁴⁾ zararlı kelāmdan necāt bulur ki ā'lem kamil olan zāt ol kelime ile helāk ve telef ⁽²⁵⁾ olur ve mü'min mevt olan kimse rızığında 'isret ve faqr çeküb kāfir nādanlar ⁽²⁶⁾ ves'at bulub merzevķ olurlar." imdi ķadr-i muķatder ĥazretleri bu vechle ⁽²⁷⁾ ĥükmini icrā itdükde ā'lem dāne olan ādem ne ĥile bula bilür ķolula meşģül ⁽²⁸⁾ olarak ŗamir ehl ve ķat'-i münāzel idüb Mışıra vuşul bulduğımda sürür nām ĥāne ⁽²⁹⁾ nezvül ve ol gice şafa ve rāĥatla muşul ĥāletiyile bitavted ve 'aliü's-siĥir celb itdügüm ⁽³⁰⁾ nefsi-mallardan bir boğça ŗoldırub ķarşulara 'azīmet ve simsārlar beni gördüklerinde ⁽³¹⁾ istiķbāl ve derün boğçada olan numuneleri Bezirgānlara 'arz itmüş iseler de [46b]⁽¹⁾ muŗlevim olan kıymetleri getürmekle simsārlar "Efendüm bu muķavele nefis eşyā ĥazır ⁽²⁾ pare ile olunmaz meğer ki va'de verüb düşenbe ve penķşenbe günlerinde ⁽³⁾ ĥaşşā baĥşuşā pareden bir miķdār cem'idesin ve bu vechle fervaĥat itdigün ⁽⁴⁾ mālدارciĥüñ çok olur ve eger malı birden bire yi' iderseñüz siz daĥı řafā ⁽⁵⁾ ve rāĥatda oturub mısıruñ serkāĥlarını temāşā idersünüz." didüklerinde. Ben bu reyi ⁽⁶⁾ istiĥsān ve ol vechle mālumi tüccāra bī' ve senedlerini aĥz idüb gitdi. Raĥatum ile ⁽⁷⁾ meşģül ķaldum ve her gün ā'lā kebāb ve ĥāş şarab ile ġezā idüb seyr maĥallerine ⁽⁸⁾ varub raĥatuma baķar idüm ve eşnīn ve ĥamīs günlerinde ķarşuya varub simsārlaruñ ⁽⁹⁾ vāsıtasıyla maldan mümkün mirtebe taĥşīl olan miķdārı ķabz itdükden şoñra maĥale ⁽¹⁰⁾ 'avdet ider idüm.

Günlerde bir gün ĥāmama gitdükden şoñra gelüb 'ali al'ada ⁽¹¹⁾ bir -miķdār kebab ve bir ķavrulmuş ŗavuđı ba'dü'l-tenāvül bildügüm icābet Bedreddin ⁽¹²⁾ nāmında bir Bezirgān dükkanına varub anuñla konuşarak oturur iken bir şāĥibe ⁽¹³⁾ ü'l-cemāl duĥter Melik ĥuşāl yanumuza geldügi behcet ve leŗāfetünde nazır görülmüş değil ⁽¹⁴⁾ ķehresi ayuñ on dördi gibi lema'ān idüb gözleri cāzvi ķiger olub ⁽¹⁵⁾ anı gören serāsema ĥayrān olur idi. Selām virüb oturduķda cānum penķe-i 'aşķına ⁽¹⁶⁾ esīr ve 'aķlum deydā-yı ĥüsnüne ġariķ olub dehşet ĥāletiyile ķaldum ķün ki mūmā-ileyh ⁽¹⁷⁾ Bedreddinüñ mütā'andan ġāyet ā'lā kıymetlü bir ŗop ķumāş begenüb ben bunu alub ⁽¹⁸⁾ getürürem yād ben parasini irsāl iderüm dimüş idi. Bedreddin ol ĥuşuşda ⁽¹⁹⁾ tavķıf ve "Bu māl benim degüldür olur iseñ parasini şimdi virdimekle duĥter bu kelāmdan ⁽²⁰⁾ münafaĥa olub ben senüñle aĥz ve 'iŗā itmedümi sen ā'detimi bilmez misin niķün böyle ⁽²¹⁾ idersin?" didi merķüm "Ey bānū vāķ'ā senüñ didigün şāĥiĥdür bu māl ⁽²²⁾ benim degildür şāĥibi baña virdükde

böyle tenbīye itdi.” didi merķūme anuñ ⁽²³⁾ kelāmundan ƒār bilüb ve aldığı eşyayı elünden atub ğāzab ħaliyle ƒalkub ‘azīmet ⁽²⁴⁾ itdükde benüm derünuma müsteveli olan āşƒ ve muĥabbeti taĥrik mūmā-ileyh “Ey bānū-i ⁽²⁵⁾ cemāl gel ben arañuzı tesviye iderüm.” diyü ħiĥāb merķūme daĥı tebessüm idüb “Senüñ ⁽²⁶⁾ ħāƒruñ ićün ‘avdet iderüm.” diyüb geldükde.

Ben Bedreddine “Bu ƒumaşuñ paresi kac ⁽²⁷⁾ ğuruşdur?” diyü istifsār ol daĥı biñ iki yüz ğuruş olduĝunu ifade itmekle “Sen şol ⁽²⁸⁾ meblaĝı benüm üzerüme ƒıd eyle diyüb ƒumāş-ı mezkūrı duĥter mūmā-ileyh teslīm ⁽²⁹⁾ ve parasini ister getür ister getürme benden saña hediye olsun.” didüğümde duĥter ⁽³⁰⁾ benden teşekkür iderek “İnşallah sen benüm ħelālüm olursın diyüb.” gitdi. Lakin ben ⁽³¹⁾ anuñ laĥif kelāmundan ve reĥat ħiĥābından neşvedār olun ve aña tevcīye ħiĥāb [47a]⁽¹⁾ idüb “Amān ey bānū-yı cihan! Bir kere başmaĝını küşād ve ibrāz cemālūñ ile beni mesrur ⁽²⁾ ve dişād eyle.” diyü niyāz itdüğümde merķūme belā tavƒıf dīdār cemilini pişĝāĥ ‘ayunuma ⁽³⁾ bed-dīdār ve sahām ħüsniyle ƒalbi hezār ĥasrete dū-ćār idüb ve “Sizi allaha işmārladuĥ.” ⁽⁴⁾ diyüb gitdi ise de ‘aƒl ve şu’ürümü ma’iyetle istişĥāb eyledi. Ve beni şiddet ⁽⁵⁾ ‘aşƒıyla dükkanda neşvedār ve sekrān ve ateş ferāk ile muĥatriĥ ve şuzān bıraƒdı.

⁽⁶⁾ Ve şabra mecāl bulmayub dükkandan ƒıyām ve oĥama varub oturdum ise de ne ta’ām ⁽⁷⁾ ve ne rāĥat ve ārām bulub ol gice ‘adnicüm ve mükāsāt şabaĥa ƒadar pīdār ⁽⁸⁾ ƒaldum. Şabāĥ olub ğüneş toĝdıĝı birle hemān sür’atle şitāb iderek ⁽⁹⁾ Bedreddinüñ dükkanına varub cülüs idüb duĥter mūmā-ileyh müntzer ƒaldum. Bir sā’at ⁽¹⁰⁾ ƒadar müddet gećtikden şoñra ol duĥter nāzenīn hezār zinnet ile nihāl ƒametini tezbīn ⁽¹¹⁾ ve elbise-i faĥre ile ser vaƒd beni taĥsīn idüb şoĥbetinde bir cāriye gelüb mecalsizi ⁽¹²⁾ teşrif ve selām virüb oturduƒda kübenden aldugunu ƒumaşuñ parasini iĥrāc ⁽¹³⁾ ve Bedreddine teslīm itdükden şoñra nāzĝāne ƒarafuna baĥub işāret-i laĥife ile ‘arz ⁽¹⁴⁾ muĥabbet ve ƒaleb vaşāl ve mevdet itdüğümide merķūme rüy-i ğāzab ğösterüb ⁽¹⁵⁾ belā kelām ƒıyām idüb gitmiş ise de, derünümü yerinden ƒoparub ma’nile getürmüş ⁽¹⁶⁾ olmaĝla kendüme mālīk olmayarak belā irāde yerümden ƒalkub anı ta’ĥīb eyledüm didükde. ⁽¹⁷⁾ Şehrazād nūr-ı şabāĥ ol duĥter ĝara gibi nūr-ı ħürşīd ile itizāĥ itmeĝe başladugunu ⁽¹⁸⁾ ğörüb süküt eyledi.

****KIRK YEDİNCİ GİCE****

(19) Şehrazād tekmīl-i hikāyeye şürū' idüb dir ki: Bezirgān mūmā-ileyh naqlinde çün (20) bānū-yı mūmā-ileyh çarşudan hürüc idüb maḥaleler arasına girdi. Derḥāl (21) cāriyesini yanuma irsāl ve “Ey efendi! Gel ḥanum seni ister didükde cāriyeyi çokça (22) bilmedugumden ḥavf ve evhama düşüb ey cāriye senüñ sıdk kimdür ben Mışır (23) ülkesinde kimseyi bilmezem.” diyü cevāb vir dimekte merķūme secānallah ne çābuķ (24) isyān idersün benüm ḥanumum Bedreddin dükkanına gelen kızdur gel ḥavf itme diyerek beni (25) tenhā bir tarafta çeküb “Ey nūr-ı didem vay behice-i sinem! Ben seni gördüğüm andan berü nār (26) muḥacıgı ikād ve ‘aşķ ve ğarāmum mezdād olub senüñ için rāḥatum min’nedim ve maslūb (27) ve vaşālūñ talebinde terk vācib itdüm.” diyü’arz-u ḥāl itdükde ben daḥı (28) ḥāl ‘aşķımı şekvī ve ikimüz bu dörd cisim ile maḥt bilü olduğumuzu ifade (29) ve taleb demān itdüğümde mūmā-ileyh “Sen baña mı gelürsün yaḥūd ben saña mı geleyüm?” (30) diyü vaşāla ram olduğunı taşriḥ ve aşikār ile rağabetini tevziḥ itmekle ben “Efendüm (31) maḥal ‘abidem sizüñ teşrifüñize lāyık degildür zīrā bendeñüz ḥānda şākinüm ḥān ise [47b]⁽¹⁾ kadvimüñize lāyık degildür.” didükde mūmā-ileyh “Çün ki böyledür cum’a gün (2) namāzdan soñra ḥübāniye didükleri semte gelüb ebuü’l-bereket naķibüñ maḥalesinden suāl (3) idüb maḥale başına gel zeķāķ başında seni intizār idir kimse bıraguram diyüb gitdi.

(4) Ben daḥı ḥāl sebile varub sā’at ve daķıķaları şayarak müterķib ḳalub cum’a gün (5) ḥulūlunda cedid-i eşvābımı ilbas revāih-iḥayyibe ile techir idüb ‘adet-i Mışırıya (6) üzere bir ḥamāra binüb maḥalle-i mezkūreye vardığımda, eşekçiye “Yazın ‘aliü’s-siḥirini (7) getürmek için gelde bunda müntezir ol.” diyüb zeķāķ başına ‘azīmet ve beni (8) müntezir olan rahminayı anda bulmağla ḥāneye getürüb girdugumde māhir ve mazin ve maḥali (9) iki cariye beni mülākāt ve ḥanumumuz size müntezi redür buyruñ diyüb bir büyük oḫaya ki (10) oḫayı mezkūre ğāyet nefis işlemelü döşemeler ile döşenmiş ve mūcib ḥayret olan (11) eşyā ile zinetlenmiş ve pencereleri cennet mişāli bağçelere nāzir olmuş idi.

(12) Ve ortasında āfitab ā’lem gibi ḥüsn ve cemālile eḫrāf ve eknāfi münevver ḳılmış ma’hur (13) olan duḫter-i pākīze aḫter oturduğunu görüb yanuna vuşul bulduğımda ayağa kıyām (14) ve beni der-āğuş idüb yanunda iclās itdi. Ben ise ol ḥāleti düş şanub (15) şiddet-i merūrumdan ḥayrān ve bī-şu’ür ḳaldum. Hoş āmdden soñra ḫa’am sofrasını (16) iḫtār ve ba’dü’l-tenāvül ‘ayş ve nevşe idüb gice naşfına

adar Keml Şafa ⁽¹⁷⁾ ve rhat ile aldu ba'de hevgaha intikl ve cnn ile nil aml olub ⁽¹⁸⁾ Őabh olduda yaŐdu altına bir mendile Şarulmuş elli altn braub aŐm ⁽¹⁹⁾ vatinde 'avdet itmek Şartıyla ıub gitdüm.

kinciye adar oamda eglenüb ⁽²⁰⁾ aŐm vati tarib itdükde vafir size ve Őekerleme ve Őkfe muavelesi Şeyleri ⁽²¹⁾ blsatŐaab mm-ileyh hnesine 'azmet ve ol gice hezr laif ve istns ⁽²²⁾ ile geçirüb 'ali's-siirine yaŐdu altında mendilde balanmıŐ elli altn braub ⁽²³⁾ ıub kendüm ve bu hl üzere bir müddet geçdükden Őora cümle mmlkm tükenüb elümde ⁽²⁴⁾ bir Şey almamala hlume intibh ve d-r olduğum keyfiyetten ah olub nefsimde lavm iderek ⁽²⁵⁾ bu ebyt (arapçabeyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) ⁽²⁷⁾ arapça beyit) ⁽²⁸⁾ inŐd eyledüm ki ma'ns budur. "nsnu far ve fkesi güneş görüb vktinde ⁽²⁹⁾ Őararb nrdan ma'ra olduğu gibi ann nr dağı zhib olur ve yosullu ⁽³⁰⁾ ile mbtel olduğu halde halk beyninde yd olunmayb ve gelürse dağı anlarda hzz ⁽³¹⁾ ve naşibi yoğdur ve çarşularda marr itdükde istihf idüb yalnız gezer ve tenh evlerde [48a] ⁽¹⁾ bulunduda yağmur gibi göz yaşını döker vllaha ile and içer mege far ile mbtel olan ⁽²⁾ kimse arabas beyninde mam iken 'adm i'tibrndan güne gribdr." dimekdür ⁽³⁾ hŐılı ol hlet-i fc'eden mutarib olub hezr fikr ve endişe ile bb zeviyle ⁽⁴⁾ didükleri semte 'azmet ve oraya vuŐl bulduumda ve ifar glabalk ve izdim bulub ⁽⁵⁾ marr Şadeddinde iken levend taifesin birini teŐdf ve keşret zihmdan andan ⁽⁶⁾ mkennit bulub tesvl Őeytn ile nŐi merkme tam idüb ⁽⁷⁾ elm koynuna idl ve para kisesini irc itdügümde. Merkm his idüb ⁽⁸⁾ kisesini tafdi ve bulduğu birle erfm arayb yanuna arb benden gyr ⁽⁹⁾ kimse bulmamala hemn dikenn ile başuma urub bayn zemine düşdügümde ⁽¹⁰⁾ halk ol lavnden başına cem' ve "Sen niçün bu cevb ördek?" diyü sul ol dağı "Benüm ⁽¹¹⁾ kisemi Őirat itdi." didişe de halk bu civn uur ve ehreli degidür ⁽¹²⁾ zr bu dem kişi zdedr diyü ba'zları teŐdf ve ba'zları tekzb idüb ⁽¹³⁾ keft ve kcg alub beni elinden talŐ idelüm diyü çabalar iken, bmirallah itisb nzrnn ⁽¹⁴⁾ oradan gedgi teŐdf benüm azyemden sul levend dağı Őirat mdesini ⁽¹⁵⁾ nal itmekle nzr mm-ileyh beni teftiş idüb kiseyi koynumdan irc ve aenn ⁽¹⁶⁾ cins ve nev'ini levendden sul. Ol dağı beyn idüb ba'd'l-thri kise ann olduğunu ⁽¹⁷⁾ tak itdükde itisb- nzr kŐaŐ elümi a'i idüb gitdi. Ve halk ⁽¹⁸⁾ başuma biriküb 'ilc ve Şerbet ve malzemesini tedrik idüb

bağladular ifâkat buldukda ⁽¹⁹⁾ işbu ebyâtı (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ Ma'nâsı budur “Ey halk beyninde cemilü's-şura olan birâder vallaha ben ⁽²³⁾ sârık degilüm ve ašlâ sirkat itmedüm lakin ahvâl girdün ve taqlibât rüzgâr buqalemun ⁽²⁴⁾ beni sehm ahkâmıla atub hamm ve gamum ve yoqluk ve iflâsum ziyâde qaldı.

Lakin ⁽²⁵⁾ hâla tâmil olunduğda dahr baña itmeyüb ol Allahu te'âlinüñ irâdetiyle olub tâcim ⁽²⁶⁾ başumdan düşüb gitdi.” dimekdür ve ağlamağa başlayub hayret ile tırdıgumda kise ⁽²⁷⁾ şâhibi halume merhamet ve kiseyi bağışlayub gitdi. Ben dahı sürünerek ⁽²⁸⁾ ma'hud duhterüñ hânesine varub hâlimi andan ihfâ ve hastalığımyı izhâr idüb ⁽²⁹⁾ eve girdugumde mûmâ-ileyh mülâkât ve “Efendüm saña ne oldı?” diyü suâl itdise de ⁽³⁰⁾ bendeñüz sükût idüb cevâb virmeksüzün döşeğe girüb uyudum diyince ⁽³¹⁾ Şehrazâd tâi'fe-i nehâr ufq meşarkdan zühûra ibtidâr itdügünü görüb hikâyeden [48b] ⁽¹⁾ sükût eyledi.

**** KIRK SEKİZİNCİ GİCE****

Çün ahşâm oldı ⁽²⁾ hesabü'l-mezâd şirin letafet olan Şehrazâd hikâyeyi mütakdimenüñ tekmilinde dir ki: ⁽³⁾ Bezirgân eytdi bendeñüz uyuduğdan soñra merkûme tamir-i şurba hazırlayun intibâ hame ⁽⁴⁾ müntezere qaldı bî-dâr olduğumda yanuma taqdîm ben dahı şol elim ile iki kaşuq ⁽⁵⁾ tenâvül itdügümü görüb “Efendüm senüñ sağ elüñe ne oldı bahr-ı hâl baña kazîyeñi ⁽⁶⁾ söyle.” diyü ilhâh ben dahı “Şimdi söylerem ‘acele itme diyüb ağlayarak bu ebyâtı ⁽⁷⁾ (arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) ⁽⁹⁾ (arapça beyit) inşâd itdüm ki ⁽¹⁰⁾ ma'nâsı budur “Hakq celle ve 'alâ hazretleri bir âdem hakqında infâz emrini merâm itdükde ⁽¹¹⁾ ol âdemüñ ‘aklı ve gözi ve kulağı var iken kulaqlarına sağırluk ve gözlerine ⁽¹²⁾ körlük virüb ‘aqlını dahı kıl gibi andan çeküb bî-ihsâs bî-idrak ⁽¹³⁾ birağur tâ ki hükmini infâz itdükde ol âdam i'tibâr itmesiçün ‘aqlını ⁽¹⁴⁾ kendüye reda'idar.” dimekdür.

Pes merkûme ağladığı gördükde ‘aklı başından gidüb ⁽¹⁵⁾ “Efendüm saña ne oldı efemdüme cânum fedâ olsun hayırdur söyle baqalum?” diyü ta'cîz ⁽¹⁶⁾ itmeğe başladukda def'a-i kışşamı naql itmekden hicâb ve tarîk-ı inkârı tutub ⁽¹⁷⁾ “Ey canum ancak benim kolumda bir çibân çıqdı.

Andan bir miqdār taḳāltim vardur ŧimdi ⁽¹⁸⁾ beni ta'cīz itme yorgunum.” diyü cevāb virdüm ise de müfīd olmayub bahr ḫāl ŧol ⁽¹⁹⁾ çıbanı göreyüm diyerek mücadeleye ḳalkıŧduḳda, müḫalaḳā-yı imtinā' idüb ŧimdi ⁽²⁰⁾ ḳalsun diyü iltirām itdügümü görüb derḫāl 'iŧret ḫaḳımını iḫzār ⁽²¹⁾ ve bir ḳac ḳadeḫ ile beni iskār idüb mest ve lāy'ḳıl derecelerine īŧāl itdükte ⁽²²⁾ gelüb elümi yoḳlayarak görđi. Ve vāḳa'-yı ḫali müŧahede itmekle maḡmüme ve maḫzüne ⁽²³⁾ ŧabāḫa ḳadar baŧumuñ ucunda bī-dār ḳalub ḫevābdan intibāḫ itdügümde ḫāzır ⁽²⁴⁾ piŧmiŧ ŧuruba ḫuzürıma taḳdīm ve ba'dü'l-tenāvül 'adetüm üzere levenden aldıḡum kiseyi ⁽²⁵⁾ bemā fihā yaŧduḳ altına ḳoyub çıḳmaḳ ŧadeddinde olduḡımı görmekle beni ŧalıvirmeyüb ⁽²⁶⁾ bu gün bizde ḳal diyü ebrām ben daḫı müsā'de ve yanunda ḳalmamamı iḫtiyār idüb ⁽²⁷⁾ oturdıḡumda merḳüme aḡaz ve “Ey nūr-ı 'aynım ve münāḫ 'aŧḳum senüñ muḫabbetüñ ⁽²⁸⁾ bu dercelere bāliḡ oldu ki benüm yolumda cümle māmülküñ gitdükten ŧoñra böyle 'azīm ⁽²⁹⁾ maḫnā dü-çār olduñ imdi ben allahüta'āliye 'ahd virmeḡe ŧumden ŧoñra seni aŧlā ⁽³⁰⁾ maḡāraḳat idemem ve cümle memülküni saña teslīm iderüm.” diyüb ol sā'at maḫkemedden ⁽³¹⁾ bir ḳaç ŧāhidi celb ve ben bu aḡayı tezvīc itdüm.

Mahrur daḫı temama aldum ve bende ⁽³²⁾ olan māl ve menāl ve ḫāne baḡçe ve taḳdir-i eŧya-yı sāireyi aña ḫibe itdüm. Siz bu ḫuŧuŧa [49a]⁽¹⁾ ŧāhid olub ḫacet ŧar'ıye yazub götürüñ diyüb merḳümuna 'ākd-i nikāḫımızı ⁽²⁾ icrā itdürdükden ŧoñra anaḫtarlarını elime teslīm ve ŧanduklarını bir bir küŧād ⁽³⁾ idüb içlerinde olan zi ḳıyamet mücevherāt ve eŧyā-yı sāilreyi getürdi. Ba'de bir ŧanduka ⁽⁴⁾ daḫı getürüb aḫduḳda benden aldıḡı altünların cümlesi mendillere ŧarulmuŧ ⁽⁵⁾ ḫurduklarını gördüm. “İŧte senüñ māluñ yine saña rücū' itdi.” diyerek elime teslīm ⁽⁶⁾ eyledi mu'āceleme hamd idüb ta'met ile geçinerek ḳaldum. ⁽⁷⁾ Bu ḫāl üzere elli altmuŧ gün geçdükten ŧoñra men nā-mizāc olub dār-ı beḳāya ⁽⁸⁾ intikāl itdi. Ve cümle māmülki yazdurduḡı ḫacet-i ŧar'ıye mücibce balā ma'āraz ⁽⁹⁾ baña ḳaldı.

Ve ol vaḳitden berü mütevkatını ferveḫat itmeḡe meŧgul olub ŧol aldıḡuñ ⁽¹⁰⁾ susam daḫı inkidar “İŧte elimüñ ḳıŧŧası budur ve ol susamuñ paresini saña ⁽¹¹⁾ baḡuŧladum ve eger ister iseñ benüm ile memleketime git. Anda ta'iŧ ile zīrā orada ⁽¹²⁾ olan mālum ḫāric ḫesadur benüm ḫidmetimde bulundıḡuñ ḫālde senüñ ḫaḳḳuñda ḫayırludur.” ⁽¹³⁾ didükde ben elini pūs ve ḫayır du'ālar idüb anuñla gitmeḡe daḫı ḳarar virüb cümle ⁽¹⁴⁾ emlākımı furuḫat idüb seferine müntezir ve iŧini

bitirüb ‘azîmet itdükde ⁽¹⁵⁾ anuñla memleketüñüze geldüm diyü hitam kelâm itdükde işbu hikâyeden ⁽¹⁶⁾ müta’cib ve izhâr istiğrâb itmekle Kâtib huzûrına varub zemini bûs ve ⁽¹⁷⁾ “Ey şah zeyşân benüm müsamu’ ve müşâhedem olan hikâyeye işbu işitdigünüz hikâyeden ⁽¹⁸⁾ iğrab ve â’cibdür izn-i â’liñüz olursa naql ideyüm.” didükde şah müşâr “Söyle ⁽¹⁹⁾ baçalum nicedür ol hikâyeye?” didi.

****hikâyeye**** Kâtib merķüm hikaye ⁽²⁰⁾ naqline şürü’ idüb dir ki ey şah â’li cah günlerde bir gün mü’ dâva ⁽²¹⁾ aħbâbımızuñ düğününe varub cem’ olunan yârân ve işdikâ ile oturub konuşur iken ⁽²²⁾ ta’âm sofrası taqđım ve alvân-ı it’amımayı peyder pey tecdîd ve şanuf it’amımadan ⁽²³⁾ zerbâce nâm bir nev’ ta’âm taqđım itdüklerinde hazır olanlardan biri o ta’mamuñ ⁽²⁴⁾ eglinden imtinâ’ itmekle cümle merķüme bu nefis it’amadandır niçün tenâvül ⁽²⁵⁾ itmeyorsın diyü suâl ol eğil itmesine ilhâl itdün ise de merķüm ben bu zerbâcenüñ ⁽²⁶⁾ sebile dū-câr olduğum keyfiyet bekâyetür şimdi andan tenâvül ider isem ĩcâb idir ki ⁽²⁷⁾ ellerimi kırık kere şabun ile ğusl itmeğe mecburum bu kadarca yumağ bir zemâne muhtarcedür ⁽²⁸⁾ bu keyfiyet ise hâlka mücib melal bir şeydir didi bu hikâyeye senüñ istimâ’ına teşviğ ⁽²⁹⁾ idüb kışşasını bu mâddemüñ sebebini bize naql itmesine ricâ ve niyâz itdügümüzde ****hikâyeye**** ⁽³⁰⁾ merķüme hikâyeye naql ağaz idüb dir ki ey birâderler ma’lümüñüz olsun ki benüm pederüm ⁽³¹⁾ Harın Reşîd Hâzretlerinüñ hilâfetinde Bağdâd şehrinde bütük Bezirgândur [49b]⁽¹⁾ olub şarb hamre münhemâñ olub leyl ve nehâr alan tarb ve ‘ayş ⁽²⁾ ve nevşe müdâvam ve aşla ol keyfiyetden infikâl itmeyüb mest ve lây’kıl gezüb ⁽³⁾ qalurdı. Bu hâl ile geçinüb merķüm olduğa ğusl ve tekfin ve rûhuna hitamâğ ⁽⁴⁾ keşire ve şadağat ve fire icrâ iderek defininden şoñra arayub diyünini ⁽⁵⁾ vefâ idecek miğdâr bulunulmağla eşhâb cem’ ve bir müddet mihlet alub alış ⁽⁶⁾ verişe başlayub aheste aheste eşhâb taħliş itdügümden mâ’idâ ben dahı ⁽⁷⁾ mikdâr vafir mâl qazanub refah hâl ve şefâ-i yâl ile geçinerek qaldum.

Günlerde bir gün ⁽⁸⁾ dükkanımda oturur iken bî-nağır ve bî-hemtâ ħüsn ve cemâlde yaña bir duğter-i ağter arğasında ⁽⁹⁾ bir ‘Arab çarşuya gelüb girdükde ‘Arab “Ey ħanum kendüni bildirmeyerek işüñi ⁽¹⁰⁾ görde gel ki ateşe yanmayalum.” didi Duğter “Pek iyü.” diyüb çarşuya girüb ⁽¹¹⁾ mûmâ-ileyh o toğru benüm dükkanıma geldi ve selâm virüb oturduğa. Câzu-yı çeşm ⁽¹²⁾ istilâb ve nâr-ı ‘aşğıyla bî-tağat ve bî-nâb olub ħüsn ve leğafından dâhil il’ğal oldum. ⁽¹³⁾ Ĥiğaba ağaz ve “Ey Bezirgân! Sende melük-i şâyân imt’a-i nefise var mı?” diyü suâl ben

dağı ⁽¹⁴⁾ “Evet efendüm vardır bende olmayanı başka yerden bulurum.” diyerek istediği eşyâ gerek benden ⁽¹⁵⁾ ve gerek tüccâr-ı sâireden celb ve beş biñ ğuruşluk eşyâ begenüb aldı. Ve bir şey ⁽¹⁶⁾ söylemeksizün ol eşyâyı alub gitdü didükde. Şehrazâd şabâh takrib itdüğünü ⁽¹⁷⁾ görüb sükût eyledi.

****KIRK TOKUZINCI GİCE****

⁽¹⁸⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Ol civân naġlinde pes duġter mûmâ-ileyh benden ⁽¹⁹⁾ infişâl idüb gider iken ‘aşġ ve muġabbetinden bir kelime adasına muġatder olamayub ⁽²⁰⁾ bî-‘aġıl ve bî-ārâm ġaldum. Çün ki aldığı eşyanuñ ekşeri tüccardan olmaġla iki ⁽²¹⁾ üç ġün geġdükden şoñra ol eşyânuñ şâhibleri yanuma ġelüb paralarını istemiş ⁽²²⁾ iselerde bir kaç ġün imhâl idüb mûmâ-ileyh müntezer ġaldum. Yedi ġünden şoñra ⁽²³⁾ ol ‘Arab ile ‘Arabistân â’deti üzere bir ġamare binüb ġeldiġini ġördüm. ⁽²⁴⁾ Ve toġru düġkanıma ġelüb ba’dü’l-cülüs “Efendüm sizi beklettük diyü i’tizâra yasladı ⁽²⁵⁾ ve beş biñ ġuruş teslîm itmekle derġâl paraları alub aşġâb eşyaya teslîm ⁽²⁶⁾ idüb ġeldugumde duġterine başka eşyâ isteyüb benden vesâir tüccardan benim ma’rifetimle ⁽²⁷⁾ biñ altünluk meta’ alub ve parasını virmeüyü yine ‘Arab ile binüb ġitdükde nefsime ⁽²⁸⁾ dönüb lavm itmeġe başladum.

“Bu senüñ ‘aşġ ve muġabbetüñ nedür hîc aşüftelik böylemi ⁽²⁹⁾ olur bu ġız her ne ġadar senden beş biñ ġuruş mâl alub edâ itdise de şimdi ⁽³⁰⁾ biñ altünluk eşyâ dağı alub ġitdi. Sen ne anuñ maġal ve ne ġâlini bilürsîn ġelmediġi ⁽³¹⁾ ġalde nerede bulabilürem imdi ben bu keyfiyete nazır imflilas olacaġum şübhe yokġdur.” diyü [50a]⁽¹⁾ kirfet ve ġüya ve fikr ve endişeye râġatum ma’düm ve ‘aġlum meslün ġaldı. Çün ki ⁽²⁾ bu def’a ġız mûmâ-ileyh bir mâhdan ziyâde ġelmekle Bezirġânlar paralarını istemeke başlayub ⁽³⁾ baña muzâife virdüklerinde nâ-ġâr olub emlâk ve eşyâmi bî’ olunmaġ için delâle ⁽⁴⁾ teslîm idüb hezâr ġam ve miġnet ile düġkanımda oturur iken tâkâh ġız merġûme-i Tevâşâyı ⁽⁵⁾ ma’hud ile ġıġa ġeldüğünü ġördüğümde derünümde ġařıl olan ġam ve keder zâil ⁽⁶⁾ olub ġalbim nür-ı cemâlile mezîn ve maġali oldu. Ve hezâr telġif ile mülâġât idüb ⁽⁷⁾ oturduġda beni naġma kelâmıyla mâ’nüs ve yed’-i ġüsn ve leġâfetiyle mübtehic nefüs ⁽⁸⁾ eyledi ve biñ altünü ‘ali iltimâm teslîm eyledükde varub erbâb ġâcete virdükden ⁽⁹⁾ şoñra ġelüb ol bânü-yı zî maġâ “Sen ile oturub şoġbetine tâġriġ itdüğümde ‘acaba sen ⁽¹⁰⁾

mütehmel misin diyü suâl ben dağı hayır aşlâ tehil itmedüm.” diyüb ve şiddet-i ‘aşkımdan ⁽¹¹⁾ bekāya başlayub derd-i derünüm bu vechle aşikâr olmağla mümā-ileyh “Sen niçün ağlarsun ⁽¹²⁾ hâtrüña ne geldi?” diyü suâl itmüş ise de bendeñüz keşf-i rādan ihtirāz idüb ⁽¹³⁾ hâyır bir şeyi yokdur ancak bir miqdār nāmaz açlıgum vardır.” diyü cevāb ve bir bahāne bulub ⁽¹⁴⁾ anı dükkanda ibka ve bir vesile ile tevāşānūñ yanuna varub bir kaç altün taqdīm itdükden ⁽¹⁵⁾ soñra derd derünümü ibdā ve müsā’desini ricā itdükde ‘Arab “Ey efendüm! Sende ki ⁽¹⁶⁾ olan ‘aşk ve muhabbetden ol duhterde on kat daha ziyāde vardır hemān andan havf ⁽¹⁷⁾ itmeyerek şefāhā merāmkı ‘arz ile ol saña muhālefet idemz ve çarşuya gelüb ⁽¹⁸⁾ gitmesi ancak senüñ içündür hahtta aldığı eşyaya hāceti yokdur.” didükde andan ⁽¹⁹⁾ teşekkür idüb dönüb dükkanıma vardum. Meğer duhter mümā-ileyh tevāşa ile vuķū’ ⁽²⁰⁾ bulan mükellemizi müşāhede itdi. Çün ki ol duhter hatır nāznın baña ā’şıkā olduğu ⁽²¹⁾ Arabdan müstifādem oldu. Hemān bī-havf ve bī-muhābā ey māfiü’z-zemire mübāderet ⁽²²⁾ ve taleb ve müsāle mesār’at idüb.

“Ey dermān canum ve ey asaiş-i revānum bu ‘abd ⁽²³⁾ derdmend şiddet ‘aşkla hasta va’dem vaşāl için maḥzūn ve dilşekste olub ⁽²⁴⁾ zelāl ve şaluñuza zemsān ve taleb-i karbñüz için bezl cān itmekdedür zīrā hāl ve mā’li ⁽²⁵⁾ tārumar ve perişān oldu.” didugumde mümā-ileyh Azīzim maḥbūb ḳalayum ben şimdi ⁽²⁶⁾ saña bu huşūşda bir cevāb virememe lakin ol gördüğün ‘Arab benüm maḥrur esrārımdur ⁽²⁷⁾ anuñ vasıtasıyla ne ki aş’ār ve ifāde ider isem sözine ĩ’timād kıl inşāallah ⁽²⁸⁾ ben senün maḥlūbuñasa’i ve bezl cān iderüm diyerek ḳalḳub gitdi lakin benüm ⁽²⁹⁾ derünümü nār ferāḳla yaḳdı ve perişān haletiyle ḳalub hevāb ve rāḥatdan derd oldum ⁽³⁰⁾ ve bu hālet ile bir kaç gün geçüb günlerde bir gün dükkanımda oturur iken ol tevāşā-ı ⁽³¹⁾ ma’hūd çıka geldigünü gördüğümde güyā tāze hayāt bulmuş gibi baña surūr hāşıl [50b]⁽¹⁾ olub hezār-ı talḳif ile mülākāt ve hāl ve hātrılarından suāl itmedugumde merḳūm ⁽²⁾ ol bānū-yı derün nāmaz ac olduğunı ve selāmını teblig idüb anı maḥşūş baña ⁽³⁾ yolladugunı ifāde itdükde ben ol duhter kim olduğunı ve ḳanğı yerde iḳamet itdüğünü ⁽⁴⁾ sūāl mübāderet ‘Arab dağı “Ey efendi ol duhter Hārūn Reşīdūñ zevcesi sīda ⁽⁵⁾ zidenün cāriyesidür ve taşradan ḥar memḳātzi olan eşyāyı almaḳ için ⁽⁶⁾ çıkub girmeğe maḥşūşedür ve bu günlerde SīdaZübeydenūñ ketḥudāsı olmuşdur ⁽⁷⁾ ve arañuzda hāşıl olan ‘aşk ve muhabbeti Sīda müşār-ileyhā ‘arz ve seni ⁽⁸⁾ aña tezvic itmesini ricā itdükde Seyyide-i Zeybde

“Mādemki ben bu ādemi göremedüm saña ⁽⁹⁾ tezvīc idemem.” diyüb seni yanuna getürmek için beni maḥşüş irsāl eyledi ⁽¹⁰⁾ lakin şaḳın bu sırrı kimseye ifşā itme zīrā bu haber zūhūr iderise başuñ gider ⁽¹¹⁾ diyüb ve beni alub Seyyide dicle kenārında bita itdügi mescide götürüb “Sen ⁽¹²⁾ bunda aḥşama ḳadar müntezir ol.” diyüb gitdi bendeñüz ol mescidde ḳalub aḥşam ⁽¹³⁾ namazundan şoñra ḳayıġa binmüñ iki ġulām ve meytleriyle bir şanduk mescid sāḫiline ⁽¹⁴⁾ çekilüb geldüklerini gördüm.

Ḳaraya vuşul buldüklerinde biri ḳayıġda iḳāmet ve diġer ⁽¹⁵⁾ ġulām yanuma geldükde müntezir olduġım ‘Arab idüġini görüb beni alub ḳayıġa getürdi. ⁽¹⁶⁾ Ve ol şandukuñ içine vaz’ ve üzerüme geldi urub kürek çekerek alub ⁽¹⁷⁾ gitdiler didükde Şehrazād şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb ḫikāye naḳlinden süküt eyledi.

(18) **ELLİNCİ GİCE**

⁽¹⁹⁾ Şehrazād kelāma āġaz idüb dir ki: ol civān eytdi ben şanduk içinde ḳanġı ⁽²⁰⁾ ḫarafa gitdüġimi bilmeyerek ḳalub bir müddetden şoñra şandukı küşād idüb beni derūnunda ⁽²¹⁾ iḫrāc itdüklerinde kendümi ḫalife-i zemin Harın Reşid ḫazretlerinüñ ḫarem-i ⁽²²⁾ sarāyunda olduġımı gördüm ve derḫāl eşvābımı tebdil mūmā-ileyh ḫuzūruna ⁽²³⁾ tevşīl itdüklerinde mūcib dehşet ve müstevcib ḫayret bir dāire-i ‘azīme ve eḫrāfi ⁽²⁴⁾ mālā māl ḫūr ‘ayn mişāli cāriyeler ḫolmuş ve mūmā-ileyh ḫazīne deġer cevāḫir ⁽²⁵⁾ tafise giyüb şandalyede üzerine oturmuş olduġımı görüb ḫuzūruna varub ⁽²⁶⁾ zemini būs idüb ḫurduġumda otur diyü işāret itmekle be-tekrrar zemini taḳbīl ⁽²⁷⁾ idüb bir keresi üzerine oturdum. Seyyide ḫāl ve ḫāḫrumdan suāl itdükden şoñra ⁽²⁸⁾ “Ḥāzır olanlara iltifāt ve bu ne ġüzel civān imüş vaḳ’ā cāriyemüz anuñ vaşfında ⁽²⁹⁾ ḫilāf söyledi.” didi ba’de baña tevciye ḫiḫāb idüb ve “Ey oġul saña tezvīc ⁽³⁰⁾ ideceġimüz cāriye ḳucaġumuzda ḫaġüb vesāyemüzde neşv ve nemā buldı anı ve dīdāllah ⁽³¹⁾ olarak saña tezvīc ideceġüz.” didükde bendeñüz terkrār zemini öpüb du’āya āġaz ve “Ey [51a]⁽¹⁾ sultān ‘aşametñüz eger ol sizüñ cāriyeñüz ise ben daḫı ḳuluñuz cümlemüz ⁽²⁾ sāyeñüzde ve ḫüsn re’āyetüñüz ile iḫsan ḫālāt üzere oluruz.” diyü civān virdugumde ⁽³⁾ “Sen de var otur bizde on ġün muḫāman ḳal.” diyüb beni ḫaşraya aldılar ve ol misāferat ⁽⁴⁾ ġünlerde tezvīc itdügüm cāriye aşlā yanuma gelmeyüb başḫa cāriyeler ḫa’ām ve şarābımı ⁽⁵⁾ getirüb ḫidmet iderlerdi. Meġer ol eşnāda Seyyide mūmā-ileyh cāriye-i ma’hūdayı ⁽⁶⁾ baña

tezvīc itmek için hālifeden istīzān ve ol daḥi izn virdiğünden mā'ida ⁽⁷⁾ on biñ altūn in'ām buyurmağla onuncı gün Seyyide beni ḥazūrına iḥzār ve kādı. ⁽⁸⁾ Ve şehūdi da'vet ve ol cāriye ile nikāhımı 'aḳd idüb düğün şurū' itdiler. ⁽⁹⁾ Gerdek gicesi olduğda baña bir sofrā ṭa'ām getürdiler ki el-vān aṭāme zamanında ⁽¹⁰⁾ işbu zerbacede ṭalv bir ṭabaḳ var idi.

Pes gāyet lezīz ve güzel ṭabḥ olunmuş ⁽¹¹⁾ olmağla faḳaṭ andan eğil ve ikšār idüb ḳarnımı ṭoyurdum ve ellerimi ḡusl itmeksizün ⁽¹²⁾ bir mendile silüb o nūr-u dem giceden bir ḥaşşa merūrunda çengi ḳadınlar gelini temām ⁽¹³⁾ zinnēt ve Kemāl mesret ile yanuma celb ve güvegüye ḳoyub gitdüklerinde bir seneden beri ⁽¹⁴⁾ biñ cān ile vaşālına müntezir olduğum maḥbube-i nāzeznīnūñ hezār iştīyāḳ ve ḥevāhuş ⁽¹⁵⁾ ile yanuna varub havābekāha naḳl ve anuñla girüb mülā'be ve mübāştāya iṭāla ⁽¹⁶⁾ yed itdüğümde merḳūme eğil itdüğüm zerbace ḳuḥūsını elümde ḳoklayub beni ⁽¹⁷⁾ ayağıyla göğüsümde urub seryer üzerinden atdı. Ve “Sen ne şekil inşansın ki, ⁽¹⁸⁾ zerbace eğil idüb ellerüñi buḳasız ben gelüb bundan taḳrib idersin.” diyerek ⁽¹⁹⁾ yanundan ṭard ve ib'ād ve kırḳ gün yanuna varmamāḳ şartile iḥrāc eyledi. Kırḳ gün ⁽²⁰⁾ marūr itdükde beni yanuna da'vet ve zīkr olunan ṭa'āmı tenāvül etdüğümde kırḳ ⁽²¹⁾ def'a ellerümü şābun ile yumağa akīd yeminler virdükden soñra ḳaruma in'tāf ⁽²²⁾ ve ḳucağına idḥāl idüb vaşāl cānān ile mesrur ve bekām eyledi. Ve bir ḳaç gün ⁽²³⁾ sarāyda ḳalub ba'de mūmā-ileyh elli biñ altūn in'ām ve ḥarf sarāyında ⁽²⁴⁾ iḥrāc idüb sāyesinde refāh ḥāl şefā bal geçinerek ḳaldı. İşte bu sebeble mebī ⁽²⁵⁾ bendeñüz “İşbu ta'āmdan tenāvül idemem diyü, ḥitam kelām eyledi.” didükde ⁽²⁶⁾ Kātibūñ ḥikāyesinden mūta'cib olub istiḡrāb ider ḳaldıḳda Yahūdi ḥakīm ḥuzūrına ⁽²⁷⁾ varub zemini taḳbīl “Vay şah ma'delet penāh işbu ḳullarıña vuḳū' bulan ḳışşa ⁽²⁸⁾ per ḥişşe bu ḥikāyed eṭraf ve laṭifdür fermān olursa naḳl ideyüm.” didükde ⁽²⁹⁾ şah müşār-ileyh izn virüb “Söyle ḥikāyeñi işidelüm.” didi.

****ḥikāye**** ⁽³⁰⁾ Yahūdi kelāma aḡaz idüb dir ki ey şah şatīn bu ḳulları Şam ahalisinden ⁽³¹⁾ olub ayām şāvetimde ḥakimūñ şana'atını öğrenüb anuñla ta'īş ider idüm günlerde [51b]⁽¹⁾ bir gün ḥānemde oturur iken Şam şarığda olan Ḥākimūñ kethūdazından maḥşūş ⁽²⁾ bir ādem gelüb beni isteyüb yanuna varduğumda bir oṭaya idḥāl ve altūn şafīhelerinden ⁽³⁾ ma'mül bir sarir üzerinde cemilü's-şüre namaz ac bir civānuñ yanuna getürüb sen buña ⁽⁴⁾ baḳ diyü işāret ben daḥi ṭamādını yoḳlamağa murād itdüğümde, civān şol alini ⁽⁵⁾ ḳıḳarmağla ṭamārını görüb ve

‘ilâcına dair bir buşula yazub gitdüm. Ve şifâ ⁽⁶⁾ bulana kadar müdāvāt iderek kaldum. İyü oldükda kethüdanuñ baña vafir in’âm ve ikrâm ⁽⁷⁾ itdükden mâ’idâ beni hakîm hâne nâzırı naşib eyledi.

Ve civân mûmâ-ileyh ⁽⁸⁾ tereddüd iderek temâm şihat bulduğda anuñla hamâma gidüb şoyunduğumuzda sağ eli ⁽⁹⁾ maqtu’ olduğunu müşâhede idüb ve hamâ girdüm ve hâtrumda ‘acabâ bu civân ⁽¹⁰⁾ mülâhat’ını anün eli ne sebeble mebini kaṭ’ oldundı diyü mütefekkir kaldum. Ve gâh begâh mülâhaza ⁽¹¹⁾ idüb eline nazar itmeden hâli kalduğımı civân mûmâ-ileyh gördükde “Ey hakîm ⁽¹²⁾ sen niçün elüme çok diḳkat ideyorsun ‘acabâ sebebini bilmek mi istersün?” didi ⁽¹³⁾ bendeñüz daḫı “Evet bu huşuşdan gâyet merâklıyım ‘inâyet iderseñüz ifâde kıluñ.” ⁽¹⁴⁾ diduğimde civân elümüñ sebebi gâyet ‘acayib bir kışsadur hamâmdan çıkub konağa ⁽¹⁵⁾ varduğumuzda saña naḳl ideyüm va’d ve ol vechle ba’dü’l-kutsal hamâmdan hurûc ⁽¹⁶⁾ ve konağına varub oturuğumuzda civân mûmâ-ileyh “Ey hakîm saña va’d itdügüm ⁽¹⁷⁾ hikâyeyi naḳl ideyüm mi?” didi bendeñüz “Buyruñ naḳl idüñ.” diyü rûy-ı inṭizâr ⁽¹⁸⁾ gösterduğimde mûmâ-ileyh kışşasını beyân itmeğe başlayub dir ki “Ey hakîm benim ⁽¹⁹⁾ aşlum muşul diyarından olub pederüm benden gayrı evlâd terk itmemiş ve anuñ bir ana ⁽²⁰⁾ ve bir babadan tokuz birâderi olub aşlâ evlâdları olmamağla cümlesi beni ferzend ⁽²¹⁾ mu’âbesinde tutub muḥabbet iderlerdi günlerde bir gün mezkûr ‘ammularum ile oturur iken ⁽²²⁾ anlar ikâlî-i dünya ve ‘acâib memâliki yâd ve Mışıruñ ğarâbını ve laṭif neylini sevḳ ve â’lemden ⁽²³⁾ nazırı yok.” diyü medḫinde vafir itnâb itmeleriyle hâtrum Mışıruñ rûiyetiyle meşgul ⁽²⁴⁾ olub ol belde-i memdühaye varmamı kırdum.

Bir kaç günden şoñra ‘ammularum ticâret için ⁽²⁵⁾ ol şuya ‘azîmet ittiklerinde ben daḫı bile gitmekle kaşd ve valideme varub ricâ ve niyâz ⁽²⁶⁾ idüb ba’dü’l-letaya izn virmiş isem de hafıye-i ‘ammularuma beni Mışıra ⁽²⁷⁾ götürmeyüb diyâr-ı şamda ibkâ itmelerini sibriş eyledi. Ve mahmâtlarını gördükden şoñra ⁽²⁸⁾ sefere şedd ‘azîmet idüb yola revâne olduk ve bir kaç gün kalub Halebe vuşul ve andan ⁽²⁹⁾ varub Şâmuñ sâhesine nezvül idüb dâḫil-i şehir olduğumuzda havâsı ⁽³⁰⁾ laṭif ve binâsı zarîf ırmaḳlar ile mütehlil reziba bağceler ile meşmül ve mecmul ⁽³¹⁾ ‘azîm bir şehir olduğunu görüb hânlaruñ birine nezvül idüb ‘ammularum bi’ ve şerâlar ile [52a]⁽¹⁾ meşgul kıldılar ve Şâmdan işlerini bitürdüklerinde Mışıra varmaḳ üzere olub ⁽²⁾ beni Şamda ibkâ ve vafir mübâliğ

virüb kendülerinden şoñra bendeñüz hāndan bir iyü hāneye ⁽³⁾ intikāl ve bir mahir işçi ta'yīn idüb eğil ve şurub ve sıyrulub ile meşgul kaldum. ⁽⁴⁾ Didükde Şehrazād şabah-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(5) **ELLİ BİRİNCİ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād tekmil hikāyeye tefiğ idüb dir ki: Civān eytdi günlerde bir gün evimüñ ⁽⁷⁾ kapusunda oturur iken maqmül eşvāb giymüş ve ā'lā zinetler ile tezin itmüş hūri ⁽⁸⁾ mişāl bir duhter şāhabeü'l-cemāl kapumuñ yanundan marūr itdügünü görüb 'akluma mestūli ⁽⁹⁾ ve belā temil işāret ile buyrūñ hānemüze teşrif idūñ diyü aña telmiḥ ve telvīḥ ⁽¹⁰⁾ itdügümde merķūme belā tavkıf derün hāneye duḥül ve yaşmağımı küşād itdükde ⁽¹¹⁾ āfitab ḥasetinden dāhil hāne rüşen ve mazi ve derün başına hezār-ı ḥasrete müstevceb ⁽¹²⁾ ve mūkazi olub derḥāl anı gāyetü'l-āmāl görüb, mūkābbās nūrına pervāne şem'a ⁽¹³⁾ ve māh cemāline mültemis lama' oldum ve bağır anı oḥama idḥāl ve taḳbīl ma'ānka ⁽¹⁴⁾ ile nāil āmāl olduğdan şoñra şarāb ve ta'am ve levāzım 'işret ve muḳaziyāt medāmı ⁽¹⁵⁾ iḥzār ve yatsu vaktine kadar 'ayş ve nevşde emr arşafa ba'de derün ferāşe ⁽¹⁶⁾ girüb vāsıl muḥalib evfa olub şabāḥa kadar uyuduk.

Ve'aliü's-siḥir ḳalkub ⁽¹⁷⁾ gitmeğe 'azīmet itdükde 'avdet itmesini ricā ve eline bir ḳac altūn ḳoyub vesile ⁽¹⁸⁾ istercā itdügümde ḳabul itmeyüb "Ben para için gelemem ancak saña ḥāşıl olan ⁽¹⁹⁾ meyl ve muḥattabūñ için gelürem eger muḥabbetümde şādık iseñ işbu on altūnı benden aḥz ⁽²⁰⁾ ve iktiza iden levāzımātumızı anlar ile görüb beni üç günden şoñra müntezer ol." diyüb ⁽²¹⁾ on altūnı elime teslim idüb girdü lakin benüm 'aḳıl ve şu'ūrımı anuñla istişḥāb ⁽²²⁾ ḳılıb beni bī-rāḥat ve bī-ḳarar bıraḳdı.

Üçüncü gün olduğda 'aliü's-şabāḥ duhter ⁽²³⁾ merķūme āfitab ve şabah gibi giyüb kuşanmuş ve nezākety rafitār ile nihāl meyāl mişāli ⁽²⁴⁾ temāyil iderek geldi. Ve ol günü Kemāl-i üns ve rāḥat ve 'ayş ve 'işret ile geçirüb ⁽²⁵⁾ gice daḥı imānı vaşāl ve bülüg māfiü'l-bāl ile tāb şabāḥ meşmül rāḥat ve irtiyah ile ⁽²⁶⁾ ḳalub afitāb ā'lem ḥicāb şebden keşf niḳāb itdükde duhter ḥevābekāhdan ḳiyām ⁽²⁷⁾ ve "Ey efendüm 'acabā benüm ḥüsn ve cemālüm derece-i Kemāldemi ve aḥlāk eṭvārüm müstaḥsin ⁽²⁸⁾ ve maḳbūlemi gördüdügüz." diyü suāl ben daḥı "Ey bānū-yı melāḥat

şu sende ki hüsn ⁽²⁹⁾ ve zerafet ve Cemâl ve letâfet muhtlaka kimsede yokdur. Ve çeşmime öyle manzûr ⁽³⁰⁾ olduñuz ki güya bir rûh maşûr ve şems münevver meşâbesindedür hâşâ ki sizde ⁽³¹⁾ mücib şey ve noksân ve mütezmin uşâf tâşâyân buluna.” didüğümde kız “Ey efendüm! [52b]⁽¹⁾ Benüm merâmum şudur ki ikmal ve hüsn ve letâfet ile maħale ve mecmil bir refîkam ⁽²⁾ vardur anı beraber getirüb bizüm ile üns ve irtiyah ve inbisât ve inşirâh itsün ⁽³⁾ didükde bendeñüz “Merħabâ sam merħabâ hezâr-i ikrâm ve î’zâz ile getir mehel siz keder ⁽⁴⁾ didem merķûme koynundan yigirmi altün ihrâc ve bunlar ile müşâlecemüzi görübene ⁽⁵⁾ üç günden sonra müntezîr ol.” diyüb gitdi ve üçüncü gün yine ‘aliü’s-siħir ⁽⁶⁾ merķûme tala’-ayı Kamer gibi izon iltâf ve aşğar bir gögüb ile gelüb girdüklerinde ⁽⁷⁾ ikisine mülâkât ve takbilleriyle mevşülü’l-rağbet olub yaşmağlarını nezi’ ve ikisini ⁽⁸⁾ kucağuma vaz’ idüb bir miķdâr teennüs ve inbisâtdan sonra baş ta’am ve ihzâr ⁽⁹⁾ mâide ve medâme mübâderet ve’ayş ve nevşe müdâvemet iderek ma’iyetiyle gelen duħter andan ⁽¹⁰⁾ icmal ve işğar olmağla insânuñ ħali ‘avâib olub ⁽¹¹⁾ aña bir miķdâr meyl ħâtır ve mübâsaṭa-i kelâmda iltifât vafir itmedugumden eski duħter ⁽¹²⁾ kıskanub tariķ ihribâr ile baña tevciye ħiṭâb ve “Ey efendüm bu duħter saña didüğüm ⁽¹³⁾ gibi benden cemile değil mi?” diyü suâl ben daħı ol kız cedîdeye ħâşıl olan ⁽¹⁴⁾ meslume binâ-yı kazîyeden ħaflet idüb “Evet senden iyüdür.” diyü cevâb virdüğümde ⁽¹⁵⁾ merķûme “Çün ki böyledür bu gice sen anuñla bîtavtet kıl ki saña şifâ-yı ħâlîl ⁽¹⁶⁾ ħâşıl olur zîrâ ben anı maħşûş senüñ için getürdüm.” didükde baña sürür ħâşıl ⁽¹⁷⁾ olub güler yüz ile pek iyü diyüb ‘ayş ve nevş ile meşgul kalduk.

Gice olub ⁽¹⁸⁾ nevm vaḳti geldükde, merķûme kıyâm ve aliyle döşeğı sarub ol misâfir olan duħteri ⁽¹⁹⁾ benüm ile ħavâbegâha koyub siz â’fiyet ile şefâñuzu görüñ diyerek, varub bir tarafda ⁽²⁰⁾ uyudı. Biz ise kazâ-yı evṭâr ve lezâid bî-şamar iḳtinâ ve ictilâbdan sonra ölü gibi ⁽²¹⁾ uyub kalduk. Şabâħ olub uyħudan intibâh itdüğümde bütün döşeğim ve esbâbum ⁽²²⁾ kan bulaşmuş olduğunu görüb, ma’iyetimle bî-tavtet iden kızı tafkid idüğümde ⁽²³⁾ kulağdan kulağâ boğazlanduğunu görüb diğerkızı daħı ħânede ârâm isede aşlâ ⁽²⁴⁾ eşerini görmemekle deryâ-yı ħayrete talub bî-ħoş kaldum. Meğerkmerķûma refîkâsından ⁽²⁵⁾ kıskanub ve şaba mecâl bulmayub bu vechle boğazlayub gitdi. Çün ki bu vechle ⁽²⁶⁾ işbu emr ħaṭıra düşdüm lâħavle! diyerek teşmîr sâ’ad ihtimâm birle istâblsinde

(27) yer mehel kazub mezbuha olan duhteri içinde görüb ve eşyāmi kaldırub hāne
(28) şāhibine vardum.

O benüm zimmetimde kapalı kalmak şartıyla bir senelük kirāsını verüb (29)
ve ihtārını bālū'l-istişhāb Mışıra tevciye 'azimet idüb 'ammıların yanına
vardum (30) ve anlar ile Mışırdā bir sene kalub yine Şāma ma'āvedet ve vuşūlumda
ol hāneye müvāşalat (31) idüb hāneyi temizleyüb sübürür iken maqrule olan kızın
incü 'akdini buldum. (32) Çün ki 'ağd mersüm hāl ihtiyācına teşādūf itmeğe fikr ve
'avākıba tāmül itmeksizün [53a]⁽¹⁾ ol 'ağdi alub hārşuya getürüb delāle virdüm
mezādda gezer iken cārşınıñ (2) kethüdası "Bu 'ağd kimündür?" diyerek beni
yanına celb ve "Bu 'ağd benümdür saña nerden geldi?" (3) diyü suāl ve taqrī'
itmekle töhmetime binā-ı havfa dü-çār ve hātrında "Vāk'a hāli ifāde (4) idersem
beni kışāş ve ī'dām iderler lakin anı sirķāt itdüm diyü ikrār iderüm ki (5) kaç'īd ile
mütan hülāş buluram." diyüb kethüdaya "Ben bu 'ağdi uğurladum." diyü (6) ikrār
itdügümde ikrārıma binā-itdügümde ikrārıma binā-yı Kağı huzūrında elimi
kaç'itdiler ne hāl ise (7) sürünerek evime varub mu'ālece ile meşgul kaldum. İrtesi
gün tenhā oturur iken (8) ev şāhibi ve ma'iyetle bir kaç kavās gelüb "Ey civān sende
bulunan duhter ile zāi' (9) necv 'ağdi ol kethüdanuñ olmayub.

Vezirüñ olduğunu tebīn itdi ve bir sene (10) den berü ğayb olunan duhter ile
zāi' oldu şimdi Vezīr seni istiyor." didüklerinde (11) kemüklerüm ditremege
başlayub hayātdan me'būs oldum. Nefsümde Vezīre każīyeyi (12) bildürüb vāk'a'
hāl ile ikrār iderüm diyerek hezār havf ve endişe hāltleriyle icābet (13) ve mübāsirler
ile gidüb huzūr-ı Vezīre varuđda diyince Şehrazād şabāh-ı taqrīb (14) itdügini
görüb süküt eyledi.

**** ELLİ İKİNCİ GİCE ****

(15) Şehrazād kelāma āgaz idüb dir ki: Civān naķlinde Vezīr mūmā-ileyh
beni (16) gördükde "Bu ođlan mazlūmdur ve sārīķ degildür." diyüb salfū'z-zīkr
kethüdayı (17) celb ve elimüñ diyetini andan taşşīl itdükden soñra hāturumu alarak
tenhāce (18) benüm ile oturdı. ve "Ey oğul sen bu 'ağdün keyfiyetini ve saña nerden
geldi 'ali (19) veçhe baña söyle ve aşlā havf itme, zīrā ben saña imān virdüm."
didükde canum bedenüme (20) gelüb bir miķdār havfum zāil oldu ve mūmā-ileyh

naql ve ifāde idüb kışşayı kemāhi ⁽²¹⁾ naql itdügümde Vezīr “Ey oğul sen şadıksın zīrā ol duhterler benüm kerīmelerümdür ⁽²²⁾ ve ol büyük duhteri ‘ammusınuñ oğlına tezvīc ol daħı alub Mışıra sefer itdi ⁽²³⁾ ve anda yalnız kalmağla yaramazlık ögrenüb kocası daħı ecel mev’dıyla vefāt ⁽²⁴⁾ itmekle Mışırdan gelüb gāh begāh tebdil kıyāfet ile hafıye çıķub gezdürdi ⁽²⁵⁾ ve sizüñle naql itidigüñüz mādeler vukū’ bulub hemşiresini daħı aǵvā ve ma’iyetiyle alub ⁽²⁶⁾ ol gice taşrada kaldılar ‘aliü’s-sihir ağlayarak gelüb hemşiremi yaturdum.” ⁽²⁷⁾ didükde ben anı tazīķ idüb istinṭāk itdüm ise de baña ikrār itmeyüb lakin ⁽²⁸⁾ validesine ḥaķıķat ḥali söyledi. Ben daħı ḥavf faẓīhatden bu māddeyi ihfā idüb ⁽²⁹⁾ maḥzün kaldum işte senden ğayrı bu kaẓıyeye kimse muṭlu’ olmadı.

Şimdi melāmum ⁽³⁰⁾ şudur ki kızımı saña tezvīc idüb ḥelālüñ olsun didükde ḥavf ve vaḥşetüm ⁽³¹⁾ zāhib ve zevce rāzı olub nikāhımız ‘aķd ve duhterini tezvīc ve cümle malumı [53b]⁽¹⁾ memleketimden celb idüb yanunda mu’ziz ve mükerrer kaldum. İşte benüm ḥikāyem budur diyü ḥitam ⁽²⁾ kelām eyledi diyü Yahüdi işbu ḥikāyeye etmām itdükde işbu ḥikāyeden ⁽³⁾ azhār-ı istiğrāb itdükde Derzi ḥuzūr-ı şaha varub “Efendüm bendeñüz vāķıf ⁽⁴⁾ olduğum kışşā bu ḥikāyelerden ilṭaf ve iğrabdur.” didükde Melik “Söyle baķalum senüñ ⁽⁵⁾ ḥikāyeñ nicedür?” didi ****ḥikāye**** Heyāṭ merķüm ey pāşāde zışān ⁽⁶⁾ şol Aḥdabıñ vāķ’asından aķdem Derzilerüñ biri düğün yapub bildiği aḥbābı ⁽⁷⁾ zamanında beni daħı da’vet idüb ḥānesinde cem’ olduğımızda ta’am sofrasını ⁽⁸⁾ taķdīm ve egile şurū’ itdükden soñra Bağdād ⁽⁹⁾ ahālisünden aķsaķ bir civān gelüb ḥāne şāḥibi anı sofraya da’vet idüb ⁽¹⁰⁾ bizüm ile beraber sofrā başunda bir Berber daħı oturub ta’am ider olduğunı görüb ⁽¹¹⁾ hemān yüzini çevirüb sür’atle çıķub, gitmeğe şitāb ve ḥārce-i rihayāb olduğunı ⁽¹²⁾ gördügümüzde, cümlemüz arķasından koşub ḥāneye ircā’ ve bizile kalmasını niyāz ⁽¹³⁾ idüb sebab-i firārundan suāl itdügümüzde Civān “Benüm mücib firārum ancak ⁽¹⁴⁾ bu Berberdür zīrā merķüm olduğu yerde meķş idemem.” didi.

Hāne şāḥibi ⁽¹⁵⁾ bu Civān Bağdād ahālisinden olub bu diyārda olan Berberden niçün ḥavf ⁽¹⁶⁾ diyü azhār-ı ta’cib ve cümlemüz bu Civānı bu ḥavfuñ mucibi ne idüğünü sūāl.” ve naķline ⁽¹⁷⁾ niyāz itdügümüzde Civān kelām aǵaz idüb dir ki: Cemā’at benüm müsķat-i reisim ⁽¹⁸⁾ olan Bağdād şehründe bu Berber ile ‘acayib ve ğarīb bir ḥikāyem olub ‘arzımı ⁽¹⁹⁾ paymal ve ayağum ṭopal eyledi. Buna binā bendeñüz işbu Berberüñ olduğu şehirde iķāmet ⁽²⁰⁾ idemem ve şimdi sāda

bundan değil nefis şehirde bile oturmayub çıkar giderüm ⁽²¹⁾ lakin evvelâ hikâyemi size ifade iderüm şöyle ki benim pederüm Bağdâdda büyük ⁽²²⁾ bezirgânlardan olub ben anuñ âyâm hayâtunda ‘azû ni’met ve kerem devletde büyüyüb balığ ⁽²³⁾ mübâliğ ricâl olduğumda pederüm ecel mü’aved ile dâr-ı ‘uqbaya intikal ve baña mâl firavân ⁽²⁴⁾ ve ‘ikârât keşire terk idüb refâh-ı hâl ve şafâ-i bal ile geçinüb kaldum. Ve t̄aife-i ⁽²⁵⁾ nesvâne idüb aşlâ anlara meylüm olmamağla tezvic itmeyerek bekâr kaldum.

Günlerde ⁽²⁶⁾ bir gün Bağdâd zeķaķlarında keş ve güzâr ider iken peri şuret birkaç hatuna rast ⁽²⁷⁾ gelmekle anlara h̄şıl olan şiddet-i ğazîmeden baş yolunu terk iderek bir münkaṭni’ ⁽²⁸⁾ t̄ariķa şapdum ve kesret meşiden yorilub bir miķdâr istirahat itmek için ⁽²⁹⁾ ol tenhâ yolda tavķif itdüğümde zeķaķ-ı mezķürda olan h̄anelerüñ biründen ⁽³⁰⁾ bir pencere küşâd olunub çeşm-i felek nazırın görmemiş h̄uri mişâl bir duḫter-i bākîze ⁽³¹⁾ aḫter nümāyan ve beni gördükde sür’atle pencereyi kapadub gözümden ğâib ve penhân [54a]⁽¹⁾ oldu ise de ben ol nazareden hezâr-ı ḫasrete dū-çâr ve ateş-i ‘aşķla bî-şabır ⁽²⁾ bî-ķarâr olub nesvâne olan baż ve ‘idâvetüm hulûş ve muḫabbete mübdel olub ⁽³⁾ perîşân hâl ile ol gün aḫşâma deĝin pişĝâh pencerede turub kaldum. Ol ⁽⁴⁾ h̄âletde iken nâĝâh şehir Kaḫası tañtana ile gelüb h̄âne-i mezķüreye duḫül ⁽⁵⁾ ve ol pencerenüñ oṫasına hulûl itdi.

Ve gördüğüm duḫter anuñ kerîmesi olduğunı ⁽⁶⁾ teyķin idüb şiddet-i ‘aşķumdan kerb-i ‘azîm ve ğamm cisim ile h̄aneme vardum. Cârîye ⁽⁷⁾ ve ğulâmlarum yanuma gelüb t̄a’âmımı iḫzâr itmüşler ise de tenâvüle kudret yâb olmayub ⁽⁸⁾ ma’dümü’l-ķarâr h̄âletiyle kaldığımdan irtesi gün keyifsüzlige dū-çâr ve esîr-i ferâş ⁽⁹⁾ olub iḫbâ ve işdikâm nâmaz açlığını işidüb ziyâretüme gelmeĝe başladular ve bildüğüm ⁽¹⁰⁾ kadunlarda bir ‘acûze mekkâre ve seḫâr olub, ol daḫı gelüb beni gördükde ⁽¹¹⁾ ne h̄âle uğradığumu fehm ve bundan yanaşub “Ey oĝul senüñ keyifsüzlüĝüñ sebebini ⁽¹²⁾ fehm itdüm hemân serki baña söyle şayet derdüñe bir dermân buluram.” didükde ⁽¹³⁾ merķümenüñ sözinden h̄âtrüm münşerih olub vâķa’ h̄âlumi aña ifade ve ol daḫı ⁽¹⁴⁾ “Ey oĝul ol gördüĝüñ duḫter ķâdınuñ kerîmesidür aşlâ h̄aneleründen ⁽¹⁵⁾ çıķtığı yokdur. Aña tevşil itmek ĝâyet gücdür, lakin ben bir kere yanuna varub ⁽¹⁶⁾ aĝzını yoķlarum ve muvâşalatını benden bil hemân h̄âtrüñ geyik t̄ut ve ferâşdan kalk.” ⁽¹⁷⁾ diyüb çıķa gitdi didükde Şehrazâd şabâh-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(18) ** ELLİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

(19) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Civān naqlinde pes ‘acūze-i merķūmenüñ kelāmundan (20) mesrur olduğum hesabıyla gamm ve kederüm münfaşıl olub döşekden kıyām ve ā’detüm üzere (21) eğil ve şarb idüb ‘acūze-i merķūmeye müntezirü’r-raķ müsterihü’l-bāl kıaldum. (22) Üç günden şöñra pīrezden merķūme geldi duħter merķūmeye varub beni ħuzūrudan (23) yād ve veşāluma da’vet ve ist’tāfında ictihād itmiş ise de, kıız mūmā-ileyh (24) ġazāb gösterüb Civān virduguni ifāde bī-tekrār yanuna varub işbu (25) ħuşuş ‘arz ve i’āde ideceğünü va’d ve tesliye vermüş isede bendeñüz (26) bu ħuşuşdan maħzūn ve bekāye ağaz idüb ‘acūze-ye ricā ve niyāz itmeğe başladığımında (27) merķūme “Ey oğul ben bu kıızıyede canımı fedā ve bahr ħāl seni murādūña İşāl (28) iderüm hemān ħātrıñı geyik tütke işumi görüb ħilemi icrā iderüm.” (29) diyüb çıķa gitdi.

Yine üç günden şöñra gelüb oğlum müjdemo ver, işte (30) işümüz kıolaylandı zīrā bu def’a yanuna vardığımında ħüzn ve melāl ħāletiyile varub (31) oturdum. Mūmā-ileyh ħāl ve ħātrımdan suāl itdükde ben “Efendüm ol gün saña [54b]⁽¹⁾ ‘arz itdügüm mādde ħuşuş benüm oğlum için idi çün ki siz min’ ile cevāb (2) virdüñüz varub aña ifāde itdügümde maħzūn ve mağmum olub derħāl şiddet (3) ħasretünden ħasta ve derünü yes ile şekeste olub esīr ferāş ve ma’dümü’l-int’āş (4) oldı ben daħı anuñ derdünden ve nāmaz acılığundan perīşān ħāl oldum ve helāk (5) olmasundan ħavf iderüm.” didüğümde mūmā-ileyh “Bu senüñ söyledigüñ civān beni (6) nerede gördü?” diyü suāl ben daħı “Efendüm filān günde siz bu pencereyi açdığınzda (7) üstünde tırur idi.” diyü cevāb virdüğümde vāķ’ā ben anı görüb derünüm aña meyl (8) idüb ol günden berü ve şaħş ħiyāli bātınumdan ayrılmadı.

Ve anuñ uğrādığı ħāle (9) ben daħı uğradum sen benden selām ile ve muħabbetimi aña ‘arz it ve cum’a gün namazdan (10) ol kıonağumuzun kıapısına gelsün ben anı yanuma tavşıl iden kimse ta’yın iderüm (11) gelüb bir sāt kıadar benüm ile eglüsünde Berberümüzden şifā-yi ġalil idelüm zīrā ben (12) geçen günde saña virdüğüm vevāba pişmiyān oldum.” Didi. “İmdi sen cum’a (13) günü ħalk namaza girmezden ol oraya var ve kendüñi ağıyardan maħfūz kııl tākı (14) nāil merām olursın didükde bendeñüz belātavkıf müjde olarak ‘acūze-i merķūmeye (15) günü ħulül itdükde ‘acūze-i merķūme gelüb oğlum mi’ad vāķti yaklaşdı buyruñ (16)

hamāma git ve tıraş olmağa bakda kendüni hāzırla.” didükde hātrumda hamāmdan (17) evvel tıraş olayum diyüb gulāmlara.

“Varuñ bir temiz ve çok kelām söylemez Berber getirüñ (18) diyü.” emir ve gulām dahı varub işbu Berberi getürdi. Yanuma girdükde selām (19) virdükden sonra “Efendüm şer ve şür ve hüzn ve keder senden devr olsun.” (20) diyü du’ā ben dahı takbil menüñ didügümde yine Berber “Saña müjde olsun ki size (21) şihat ve selāmet verilmüşdür ‘acabā tıraş olmağmı istersiz yāhūd kan almağmı murād (22) idersiz baña ifāde buyruñ zīrā Hāzret-i İbn ‘Abbās razı āllah ‘enhāma her kim cum’a (23) günü kılını kaşır ider ise hağk cel ve ‘alā hāzretleri andan yetmüñ hastaluk (24) tab’id ider ve her kim ihticām ider ise kör olmağdan emīn olur buyurmuşdur.” didükde (25) ben “Ey Berber sen bu hezyān ve bī-fāide kelāmdan vaz gec ve sür’atle beni tıraş eyle zīrā (26) benüm mizācum za’yıfdir kişret kelāma taħmülüm yokdur.” didügümde merķüm derhāl kıyām (27) ve koynundan bir mendile şarulmuş ıstırlāb ihrāc ve güneşe varub nazār kılmağa (28) başladı.

Ve “Ey efendüm bugün cum’a günidür hicre-i banūya yedi yüz altmış üç (29) senesinüñ şafrü’l-hārinüñ onuncı günüdür ve hesābuñ müktiżās üzere tāl’i (30) merihdür ve ‘ıtarıda müfārenet idüb yedi derece ve altı dakika kadar mükārantinden (31) merūr itmüşdür ve bu tana’ñ hākimi tıraş olmağa ğayet münāsibdür ve dahı böyle delālet [55a] (1) idir ki sen bir maldār inşana na’ām ve aṭiye virmek merām itdün lakin bu ‘aṭiyeden (2) sonra bir miğdār kal ve kıl hāşıl olur her ne kadar ol kāl ve kılun hağikatini bildüm (3) ise de şimdi saña söylemem, anuñ vaṭti vardur hīn hülūlünde size ifāde iderüm.” (4) didükde ben “Behey ādem sen beni ta’ciz itdün ben saña ‘ilm aħkāma bak ve baña (5) fāl aç dimedüm ancak seni traş için getürdüm hemān kalğ beni tıraş (6) it ve tul kelāmdan vazgeç.” didügümde.

Berber “Behey efendi eger sen (7) hağikat hale muṭlu’ olmuş olayduñ bundan bu māddenüñ izāḫati ziyadece maṭlūb (8) ider idün ve sözimi ṭutub naşihatüm ile ā’mil olur idün zīrā tāl’āñ hesābına (9) göre sen benüm tedbir işāretüme münkad ve maṭı’ evlağ ve sözümünden çıkmamak gereksin (10) benüm bildugume göre bu gün saña bir fenāluk hāşıl olacağdur ve zan itmek ben (11) senden para isterem zīrā ben senün hidmetünde bir sene kalur isemde senden bir para istemem, (12) benüm merāmum ancak saña naşihat itmekdür.” didükde ben

“Behey ādem sen bu gün bu şıklet ⁽¹³⁾ bir vadet ile muṭlakā canımı alacaksın gel beni tıraş it ben senden başka şey istemem.” ⁽¹⁴⁾ didüm isede Berber “Efendüm niçün böyle söylersün bilmezmüsün ki halk ā’lem beynünde benüm ⁽¹⁵⁾ ismüm şametdür kāvzeligim olmadugundan beni böyle tesmiye itdiler ve benüm altı qarındaşum ⁽¹⁶⁾ vardur biri bi-kāyık diğeri ‘ayk üçüncileri hüdār dördincileri ‘ayn aşuvān beşincileri ⁽¹⁷⁾ ‘eşār altıncıları şekalık ve yedincileri benüm ki sāmetsür. Sen niçün beni kişret kelām ile ⁽¹⁸⁾ vāsf idersün.” didi diyince Şehrazāda şabaḥ-ı takrīb itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(19) **ELLİ BEŞİNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Civān hikāyesinde ben Berberüñ ḥālinden ⁽²¹⁾ bī-zār olub ve artık ben tıraşdan vaz geçdüm diyüb gulāma “Var şol Berbere bir altün ver ⁽²²⁾ ḥāl sebebine gitsün.” didugumde Berber “Behey efendüm bu ne demek sözdür ben senden ⁽²³⁾ ücret istemem saña ücretsiz ḥidmet iderüm ha baña para verüñ ha virmeyüñ eger sen ⁽²⁴⁾ benüm kadrümi bilmez iseñ ben senüñ kadar iyü bilürem, zīrā sizüñ pederüñüzden vafır ⁽²⁵⁾ ’ināyet ve en’ām gördüm.

Ol zāt ḥevānumuz döğerüm alā ḥilāf idi ḥatta bir gün tıraş ⁽²⁶⁾ olmağa beni isteyüb yanuna geldugumde ma’iyetiyle bir kaç aḥbāb oturur buldum ve k̄ān ⁽²⁷⁾ daḥı almağa bendeñüz işırlāyı çıkarub irtifā’ı taḥkīk ve ol reḡatüñ s̄a’ati ⁽²⁸⁾ naḥs olduğunu görüb ol s̄a’ayde k̄ān alması maẓr muvafik emzece olduğumı ⁽²⁹⁾ pederine ifāde itdüğümde kelāmıma istiāl ve s̄a’at s’ıdeyi intizār idüb ta’mīn ⁽³⁰⁾ ve eşāretüm ile ā’mil ve maṭlubum olan s̄a’at ḥülülunda k̄ān alub diḡkat ve ihtimamdan ⁽³¹⁾ memnun oldı baña (okunamamıştır) mekle mesrur olub gitdüm imdi sen niçün [55b]⁽¹⁾ sözimi tutmayub benden pīzārlik göstereyin?” didükde ben merḡümüñ ⁽²⁾ kelāmından tarılıb “Behey ādem şol pederüm ki seni bilüb sözüñe ī’timāt ⁽³⁾ itdi ḥaḡḡ celle ve ‘alā ḥazretleri raḡmetünden dūr ile var ḥāl sebilüñe git ben ⁽⁴⁾ tıraş olmağdan vazgeçdüm.” diyü takrī’ itdüğümde Berber gülmeğe başlayub “Ben seni ḡāfil ⁽⁵⁾ mesānu idüm meḡer dū-çar olduğıñuz keyfiyetsüzlüğe binā-i ‘aḡluza bir miḡdār ḥelal ⁽⁶⁾ ḥāşıl oldı sen bu ḥāle nezārā ma’zūr ādemsün ‘acabā bu senüñ mūcib isticālüñ ⁽⁷⁾ nedür ve ne ḥuşuş içündür baña ifāde it zīrā emr ḥavm ve mafḡurla senüñ pederüñ ⁽⁸⁾ baña danışmadan bir işe iḡdām itmez idi ve dir idi ki el-müstesār mūtemendür imdi ⁽⁹⁾ sen benüm gibi ā’rif ve maḡrubü’l-etvār ādem

bulamazsın işte ben ayaklarum üzerine ⁽¹⁰⁾ oturub saña hizmet itmekdiyüm öyle iken cānum şıklımayub şabr ve şebat üzereyüm ⁽¹¹⁾ ve senün pederñün iyiligini şayub bunca eziyet tahmil itmekdiyüm zīrā ben anuñ ⁽¹²⁾ hayrını gördüm işte anuñ ‘ināyetini sebile senden şudūr iden tahiri tehnil idüb ašlā ⁽¹³⁾ ğazaba gelmedüm.” didükde.

Ben “Behey ādem sen beni bu keyfiyetler ile mecnun ideceksün, benüm ⁽¹⁴⁾ bu söyledüğüñ kelāma hācetüm yokdur benüm merāmum ancak tıraş olmağdur şimdi ⁽¹⁵⁾ andan dağı vazgeçdüm var yıkıl git.” diyüb ğazab hāletiyile kıyam itdügimde ⁽¹⁶⁾ Berber “Siz benden mützecir olduñuzı fehm itdüm ise de ben seni mūvāheze idemem ⁽¹⁷⁾ zīrā senün ‘akluñ zayıfdur ve daha çocuğsun dün ki gün seni omuzıma ⁽¹⁸⁾ kaldırub mektebe götürür idüm.” didi ben yine “Behey ādem ben tıraş olmağdan vazgeçdüm, ⁽¹⁹⁾ istemem benüm işüm vardır şimdi esbābımı yırtub çıkar giderüm var yıkıl git.” ⁽²⁰⁾ didugumde Berber “Çün ki tevarihñ bu derecelere vardı. Gel ben seni tıraş ideyüm.” diyerek ⁽²¹⁾ usturayı eline aħz ve kayışa sürmeğe başlayub bir sā’at kadar ol huşuşda ⁽²²⁾ eğlenmekle benüm canum burnumdan çıkmağā karīb oldı. Ne hāl ise gelüb yüzümde bir kaç ⁽²³⁾ kıl çıkarduğdan soñra elini kaldırub “Vay efendüm! ‘acele şeytāndandır sen bu iki beyti ⁽²⁴⁾ (arapça beyit) ⁽²⁵⁾ (arapça beyit) işitmedün mi ki ma’nāları budur bir işe ārādetñ ta’lik ⁽²⁶⁾ itdükde ‘acele ile ol işi görmeyüb anı tanı ve tamlı ile işle ve halka merhamet kıl ki ⁽²⁷⁾ sen dağı merhamet idici ādem ile mesrur olasın zīrā bir kudret ve tākāt yok ki ⁽²⁸⁾ alā hağğ te’ālinñ kudreti anuñ üzerindedür kezlik bir zālum ve bī-rahim yok ki alā andan ⁽²⁹⁾ izalim ve işdizālum ve ğāşm ile mübtelā olur dimekdür.” imdi sen benüm kadir ve kıymetimi ve kim ⁽³⁰⁾ olduğımı bilemedün.

Ben öyle Berberüm ki mülk ve selātın ve vüzerā ekābir-i devleti [56a] ⁽¹⁾ tıraş iderüm ve şā’irñ bu iki beyti (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) ⁽³⁾ inşād itmişdür, ki ma’nāsı budur “Bu öyle bir Berberdür ki şanā’ñ cümlesi dizilmüş ⁽⁴⁾ incü ‘ağdı gibi cem’ ve tahşil itmişdür ve keşret-i ma’lümāt ile her hikmetdeb bālā ⁽⁵⁾ ve ā’lādur nitekim eli melūğ ve selātınñ başları üzerine ‘alev bulur, anlar taht yedi’nde ⁽⁶⁾ kalmuşdur.” didi ben “Behey ādem saña vazife olmayan şeye karşıma sen benüm ‘ağlumı şaşurduñ ⁽⁷⁾ ve eşyamdan bir ağdñ kifāyet ider atığ beni ma’fū kıl.” didugumde merķüm “Ġālibā senün ⁽⁸⁾ bir müst’acil işñ vardır.” didi bendeñüz “N’am n’am n’am ya’ni evet evet evet.” didugumde ⁽⁹⁾ bi-tekrār Berber

“Ey efendüm emuründe ‘acele itme ve nefsiñe rahat ver zîrâ hükemâ ‘acele ⁽¹⁰⁾ şeytândandır ve mücib nedâmet ve hârmân bir kazîyedür.” dimüşler hâzret-i sürür â’lem ⁽¹¹⁾ şâlî allahu ‘aleyvessellem “Hayurlu olan ‘ömür teni ile görülen ‘ömürdür.” buyurdu. “Senüñ ⁽¹²⁾ hâlün ise baña hayret virdi.

Zîrâ benüm merâmum şudur ki şol ist’icâl itdigün ⁽¹³⁾ huşuş ne idigün baña İzâh itmeliñsin ki benüm işâret ve tedbîrüm ile ola zîrâ ⁽¹⁴⁾ ben senüñ için havfım vardır şayet senüñ sağrı senüñ hesabı bir nâsrâ hâletlere dū-çâr ⁽¹⁵⁾ olursın ve vaktiden faqat üç sâ’at kalmuşdur diyerek.” gâzab hâletiyle usturayı ⁽¹⁶⁾ elinden vazî’ ve asırlabi alub güneş çıktı var tafa’i ahz itdükden soñra ⁽¹⁷⁾ yanuma gelüb “İşte namaza üç sâ’at kadar kalmuşdur, ne ‘aceleñ vardır koşul sâ’at sa’ide ⁽¹⁸⁾ girsün.” didi diyince Şehrazâd sabâh-ı takrîb itdügünü görüb sükût eyledi.

(19) **ELLİ ALTINCI GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazâd kelâma şürü’ idüb dir ki: Civân eytdi “Ben Berberün kelâmundan ‘aqlum başumdan ⁽²¹⁾ gidüb haqqcel ve ‘alâ hâzretlerünün haqqıçün yetişür kelâm söyleme benüm cânım ⁽²²⁾ çıkacakdur ve tıraşdan vazgeçdüm sen zor ile mi beni tıraş ideceğin var hâl sebîlüñe ⁽²³⁾ git.” didügümde.

Berber usturayı alub kayışa sürmeğe başladı ve bir müddet sürerek ⁽²⁴⁾ kaldıktan soñra başumdan iki parmak kadar yer tıraş idüb betekrâr söze gelüb ⁽²⁵⁾ “Ey oğul benüm senüñ ist’icâlününden havfım vardır eger ‘acelenün sebebünü baña ifâde ⁽²⁶⁾ ider iseñ hayurlu olur zîrâ merhûm pederün her huşuşda benümle istişâr iderdi.” ⁽²⁷⁾ didükde gördüm ki ben bu âdemün elinden kurtulacak degilem ve namâz vakti dahı takrîb idüb ⁽²⁸⁾ eger maħbûbemün mi’adı merür ider ise bir daha yanuna girecek degülüm hemân gâzab ⁽²⁹⁾ hâletiyle Berbere dönüb “Behey âdem sen fuzüllükden vazgeç tıraş tekmiñ kıl zîrâ beni ⁽³⁰⁾ ba’z aħbâb da’vet itmüşdür, yanlarına varacağım.” didügümde merhûm bu kelâmdan ⁽³¹⁾ azhâr melâl idüb “Vay hâlîme ki bu gün benüm haqqumda naħs müstedür zîrâ dün bir kaç [56b]⁽¹⁾ aħbabımı da’vet itdüm hâtrımda kalmayub anlara bir şey hâzır idemedüm şimdi senüñ ⁽²⁾ sözüñden hâtrıma geldiler nice ideyüm maħcûb kaldım.” didükde ben bunu hâtrımda ister ⁽³⁾ idüm şayet misâfirleriçün sür’atle tıraşımı bitürüb gider zannıyla Berbere “Ey usta hemân ⁽⁴⁾ tıraşımı tekmiñ eyle ben mutbahumda hâzır

olan eṭa'mda saña bir sofrā virdüm ⁽⁵⁾ fikir ve endişe itme faḳaṭ tıraş maşlahātını tekmīl it didügiümde merḳūm cenāballah ḫayra ⁽⁶⁾ lakin mahmanlarum için vereceğün ta'āmları söyle ki bileyüm.” didi.

Ben daḫı ḫāzır ⁽⁷⁾ olan ta'āmumuzdan on ḳavrulmuş ṭāvūḳ ve bir ḳuzu beş diğēr şānūf ıtma'dan şeyleri ⁽⁸⁾ ‘abd itdügümde, Berber “Bu zıkr itdigün ta'āmları iḫzār itsünler ki gözüm ile ⁽⁹⁾ müşāhede ideyüm.” dimekle hemān ‘aliü'l-‘acele uşāḳlara tenbīye ve bir mu'teber sofrā düzüb ⁽¹⁰⁾ ḫuzūrına getürdüm ma'āyına itdükde gerçi bu ta'ām ḡāyet nefis ise de ⁽¹¹⁾ şaraba muḫtācdur söyle ‘atıḳ bādeden bir miḳdār versünler anı daḫı celb idüb ⁽¹²⁾ gösterdiklernde Berber eytdi “Sen nice kerī mü'n-nefis bir zātsın lakin baḫur ve ṭayyib ⁽¹³⁾ ve gül şuyı bende bu ḳadar anlardan daḫı bir miḳdār ‘ināyet idüñ.” didükde bir ḳuṭu ⁽¹⁴⁾ ‘avd ve ‘anber ile memlū ve gül şuyı daḫı getürmelerini tenbīye, bu gördüğün eşyā ⁽¹⁵⁾ bütün senün olmasun, hemān bir daha laḳırdı itme ve tıraşımı tekmīl ile kuvaışume gideyüm.” ⁽¹⁶⁾ didugumde Berber “Vāk'ā biz seni geç biraḳduk lakin senün menf'atün için oldu lakin ⁽¹⁷⁾ ben bu ḳuṭuda olan eşyāyı görmedükçe alamam emr it açsunlar baḳayum didi.

Gulam ⁽¹⁸⁾ ḳuṭuyı açub gösterdükde usturayı elinden vaz ve zemine oturub ol ⁽¹⁹⁾ eşyāyı ḳaruşdurmağa başladuḳda ol ḳadar bīzār ve bī ḳarar oldumki ḫayātından vazgeçüb ⁽²⁰⁾ va'de usturayı alub ve başumdan pāрмаḳ ḳadar traş idüb yine “Ey oğul ben ḫayretde ⁽²¹⁾ ḳaldum size mi şükür ideyüm yoḫsa pederünüze mi raḫmet oḳuyayum zīrā bu gün ol ⁽²²⁾ ziyāfetimün levāzımātı cümlesi sizden ‘ināyet olmuşdur ve misafirlerümde maḫcub ⁽²³⁾ itmedünüz zīrā bunlar mu'teberān zevātler dir ki anlar zeytünü'l-ḫamāmı ve şalī'ü'l fāni ve ‘avgel ⁽²⁴⁾ (arapça ibāre) didükleri zevātdur ki edeb ⁽²⁵⁾ ve Kemāilde ve hāz ve ma'ārifde nazırları yoḳdur ve herbiri inşād şı'ir ve irād leṭāif edībāne ⁽²⁶⁾ miḳdardur lakin ben anlar gibi degülem zīrā ben sükütı bir ādemüm iki sözi bir yere getürmege ⁽²⁷⁾ muḳadir degülem ve fuzüllüğü yoḳdur fāmā bu zıkr itdügüm zevātuñ her biri bi fen ‘acayib ile ⁽²⁸⁾ maḫşüşdurki diğērde bulunmaz buna bibā sen bu gün bizde misādir ol ki teşrīfün ile ⁽²⁹⁾ memnun olalum ve siz daḫı böyle zevātün mülāḳatıyla müşerref olursın ma'devā gideceğüm ⁽³⁰⁾ ziyāfta gitmek zīrā mizācünuz daha münḫeriftür şayet sizi ḳişret kelām ile taşdı' ⁽³¹⁾ iderler ba'z bī-edebler vardur ki kendülere mut'laḳ uyan eşyaya fuzüllana müdāḫe [57a]⁽¹⁾ idüb çoḳca tekmīl iderler siz ise bu muḳavele

taħmilüñüz yokdur.” didükde ⁽²⁾ ben “Güzel olur başka gün anları bize da’vet idelüm.” didüm.

Berber “Efendüm münāsib olan ⁽³⁾ bu ki bu gün siz bizde misāfir olmalusüñüz ol zevāt kerām ile ħüsn ülfet itmelüsüñüz ⁽⁴⁾ ve bu günüñ fırsatı diğer güne bırakmağ ulı ve iħrādur zīrā şā’ir naşihat kaşdıyla ⁽⁵⁾ (arapça beyit) ya’ni bir lezzet ve rahatdan tekmin ⁽⁶⁾ itdigüñ ħâlde anı te ħirātıma vuşüluna mübāderet it zīrā rüzgār bu ħalmün keşber ⁽⁷⁾ ü’l-‘itab ve muhtelif ü’l-aħvaldir beytini inşād eyledi.” didükde her ne kadar derünüm anuñ şıķletinden ⁽⁸⁾ ğaźab ateşiyile yanmuş ise de söylediği kelāmdan gülüb “Hala bugün mümkün ⁽⁹⁾ degüldür. Senüñle gidemem, siz varuñ şefā-i rahatunuza baķuñ ve ben başka gün gelüb ⁽¹⁰⁾ işbu zevāt-ı muhteremler ile konuşuruz hemān ist’icāl ile yanlarına var zīrā anlar size ⁽¹¹⁾ müntezirlerdür.” didüm ise de merķüm i’āde-i kelām idüb “Sizüñ bugün bize buyurmañuzu niyāz ⁽¹²⁾ iderüm zīrā benüm misāfirlerüm kişi zādelerdür ve içlerinde fuzüli yokdur. Siz anları bir kere ⁽¹³⁾ gördüğüñüz ħâlde cümle bildigüñüz işıķarları terk idüb bunlar ile ülfet idersüñüz.” ⁽¹⁴⁾ didükde ben “Ħayır bugün ‘ali gel ħāl da’vet olunduğum yere giderüm hemān ⁽¹⁵⁾ siz misāfirlerüñüz ile memnun oluñ başka gün size gelürem.” didüm.

Berber “Çün ki sen ⁽¹⁶⁾ böyle istediñ ve da’vet olduğıñ yere gitmeğe taşmım itdüñ bir miķdār müntezir ol ⁽¹⁷⁾ tā ki ben şol ‘ināyet itdüñüz eţmama ve işrabayı misafirlerümün ħuzūrına ⁽¹⁸⁾ getürüb koyayum ‘aliü’l-‘acele gelüb senüñle giderüm zīrā ben bilürem ki senüñ aħbābuñ ⁽¹⁹⁾ beni istişķāl idemezler ma’ħazā seni ağıyardan ve maħvf şeylerden ħafz idüb ⁽²⁰⁾ sañā daħı ħidmet iderüm.” diyince Şehrazād şabāĥ-ı taķrib itdüğünü görüb ⁽²¹⁾ süküt eyledi.

****ELLİ ALTINCI GİCE****

Şehrazād kelāma ⁽²²⁾ ağaz idüb dir ki: Civān naķlinde ben merķümüñ kelāmından bī-ħuzūr olub “Behey ⁽²³⁾ ādem sen misāfilerüñe barda ben nereyegider isem giderüm benüm ışdaķām ħālā ⁽²⁴⁾ intizārumdadur seni ma’iyetle getürmem.” didüğümdede Berber “Ben seni nice yalnız bırağub ⁽²⁵⁾ gideyüm bahr ħāl senüñle gitmem İcāb ider.” didi ben “Behey Berber var işüñe ⁽²⁶⁾ git ben seni berāber getürmem, zirā gideceğüm yere benüm ile kimse giremez yabana beni ⁽²⁷⁾ ta’ciz

itme.” didugumde merķūm “Ġālibā sen bugün zanparalige gideyorsun böyle ⁽²⁸⁾ olduğu hālide bendeñüz ma’iyetüñle bulunmam icāb ider zīrā ben senüñ için kor ⁽²⁹⁾ qarum hātunlardan tahfız itmeñüz lāzumdur şayet seni katl iderüm ⁽³⁰⁾ zirā Bağdādda zanparaluk muhātaralu bir şeydür soñra pişmān olursun.” didükde ‘aqlum ⁽³¹⁾ başumdan gidüb “Behey ādem sen nice bu kadar tecāmir idüb nā-sezā kelām söylersin [57b]⁽¹⁾ var işine git artık ben bu kadar edebsüzlüğe tahmül idemem.

Sen var misāfirlerüñ ile ⁽²⁾ konuş ben bir yere gidemem ve sen gelene kadar müntezir olurum.” diyerek güc belā ile başumdan ⁽³⁾ şavdırub gitmeğe rıza gösterdi ve sofrā-i ta’ām ile baķī eşyāları kaldırub ⁽⁴⁾ ‘azīmet itdükde yüzini çevirüb “Şāķın ben gelmezden evvel gider iseñ bahr hāl ⁽⁵⁾ beni müntezir ol zīrā ben senüñ için korqarum.” diyüb gitdi meğer taşraya ⁽⁶⁾ çıkdukda benden aldugunu eşyāyı bir hamāla yükledüb hānesine irsāl ve kendüsi ⁽⁷⁾ bir tarafda gizlenüb beni müntezir kaldı. Ben anuñ telāşundan hülās bulduğım birle esbābımı ⁽⁸⁾ giyüb sür’atle ma’hūd olan hāneye revāne olub qapusına vuşul ve beni ⁽⁹⁾ bulub duhul itdüm isede Berber hafıye beni ta’ķīb idüb ol hāneye duhul ⁽¹⁰⁾ itdügümi görüb qapusunuñ yanunda şaklandı.

Ben ise ol maħbube-i nāzinenüñ ⁽¹¹⁾ yanuna varub hūr-ı şeyt cemāliyle muşul ālāmal ve ab hayāt ve şāliyle nāil dercāt ⁽¹²⁾ kelām olun laķif muhādeşe ve zarīf muvānse ile meşgul iken pederi namazdan ⁽¹³⁾ gelüb selamlığa girüb oturdu. Çün ki haķķ cel ve ‘alā hazretleri benüm ⁽¹⁴⁾ fażihātimi istedi itfākāt-i garibeden ol gün kādınuñ ba’z cāriyeleri ⁽¹⁵⁾ uygunsuz iş tutmağla Qadı cāriye-i merķūmeyi tedīb itmek için bir kaç şamar ⁽¹⁶⁾ urur merķūm cāriyeyi kırtarmasıçün bir gulām gelmekle kādı anı dahı zöküb ⁽¹⁷⁾ gürlütüleri qopmağla taşradan Berber ol vuķū’ bulan qarib bekā olur ⁽¹⁸⁾ zann birle fikr ve rüyetsiz hemān esvābını istiğāşaya başlayub ⁽¹⁹⁾ “Amān kağı benüm efendümi düğün katl itmesini istiyor.” diyerek sür’atle hāneme ⁽²⁰⁾ varub gulāmlaruma bu haberi işāl ve cümlesini ma’iyetinde alub Qadınuñ oyuna ⁽²¹⁾ celb ve qapusında tecmi’ idüb qapuyı çalarak vah ve vavyalāh diyerek “Bizüm ⁽²²⁾ efendümüzü ver diyü galğla-i ‘azime qopardılar Qadı bu nā-gāh zuhūr iden hāletden ⁽²³⁾ muztarib olub qapuya nuzul ve sizüñ ağanuz kimdür ve bunda ne arar sizi diyü ana mı ⁽²⁴⁾ olduñuz varuñ gidüñ.” didükde Berber kelāma ağaz ve “Sen beni bilmez mi şanursun ⁽²⁵⁾ benüm efendüm senüñ kıızıña

ā'şık ve kızın dağı aña dildāde olub bu gñn yanuna geldi ⁽²⁶⁾ ve siz hāllerine muţlu' olduđuñuzda anı katl itdññüz hatta hayn katlde istigāşa ⁽²⁷⁾ ider iken ben şada seni işitdüm." didükde Қаdı turan halkdan işbu kelām қabaһat ⁽²⁸⁾ incāmda һicāb idüb "Behey ādem sen mecnñnmı olduñ şus bu meşellü ⁽²⁹⁾ söyleme senñn ağan bunda yoқdur ister iseñ hāne gir ara." didükde.

Hemān Berber iğerüye ⁽³⁰⁾ atlıb teftişe şurü' ve oţadan oţaya intiқāl iderek benüm olduğum oţaya ⁽³¹⁾ duһul eyledi. Ben ise üns ve şahiyyet ider iken şol [58a]⁽¹⁾ Berberñ ve rñdını görüb hālimiz perişān oldu ve gizlenecek yer bulunmamağla hazır ⁽²⁾ bir şandukā girüb şaқlandum ise de Berber ol şandukāda olduğumu his itmekle ⁽³⁾ hemān şandukı omuzına қaldurub çıқа gitidi Қаdı ise neye uğraduğunu ⁽⁴⁾ bilmeyüb bu belā başumdan def' olsun gitsñn diyü Berbere bir laқırdı söyledise de ⁽⁵⁾ benüm havf ve telāşumdan şabır ve şebāt bulmayarak, hāne қapusına çıқduқda şandukı ⁽⁶⁾ küşād ve turan halkā bir kise altñn şaçub halk dağı altñnı gördüklerinde ⁽⁷⁾ bizi terk idüb altñn ile meşgul қalmalarıyla ben kendümi şandukdan taşra atub ⁽⁸⁾ қоşmađa başladıum ise de Berber beni bırakmayub arđumdan қоşarak "Behey efendüm seni қatl ⁽⁹⁾ ve i'dām itmek istediler ben olmamuş olaydum hālüñ nice olurdı yetişüb seni taһlış ⁽¹⁰⁾ eyeldüm her ne қadar size naşihat virdüm ise de қabül itmeyerek 'acele ile varduñ ve beni ⁽¹¹⁾ ma'iyetüñle alamadıñ lakin şükür olsun ki yetişüb seni қurtardum ben sür'atle laһvқ ⁽¹²⁾ itmemüş olaydum sen ā'lem āһirine gitmiş olurduñ du'ā it ki beni dāima saña ⁽¹³⁾ şağ bırağa diyerek arқamdan қоşub gelürdi.

" Қаdıñuñ hānesinden irāқ ⁽¹⁴⁾ olduğumuzda Berbere dönüb "Behey ādem senñn sebebñle bu қadar nāil olduğum faziһat ⁽¹⁵⁾ kifāyet itmez ki yine çarşuda 'arzımı paymālideyorsın var işüñe git." didüm ⁽¹⁶⁾ ise de müfit olmayub benüm arқamdan қоşub gelürdi baқdum һülāşa bir çäre ⁽¹⁷⁾ yoқ hemān bildüğüm aһbāb birinñn dükkanına қаçub girdüm ve beni ol Berberden ⁽¹⁸⁾ taһlış itmesini ricā itdüm merқüm beni derün dükkana idһāl ve Berberi söğüb ⁽¹⁹⁾ şayarak güc belā ile țard ve ib'ād eyledi. Ve ben yanunda қalub aһşām olduқda ⁽²⁰⁾ hāneme varub һicābumdan Bađdādda iқāmetüm mümkün olmaduğunu bilüb emlak ve eşyama ⁽²¹⁾ bir vekil қоyub bu memleketime geldüm ise de bunda yine bu Berberi buldum. Fecā ba'd bunda ⁽²²⁾ dağı iқāmet idemem қaldı ki sizñnle şefā ve rāһatda oturayum

diyü hitam kelām ⁽²³⁾ itdükte cümlemüz hikāye senden istiğrāb ve Berbere sen bu ādeme böyle şeyler itdümki ⁽²⁴⁾ ve sözi şahihami diyü suāl itdün.

Merķūm “Evet vāk’a hāl böyle idi ve ben bulunmayaydum ⁽²⁵⁾ Kađı anı katl iderdi şükr itsünki ben anı yetişüb kırtardum ma’hazā beni ⁽²⁶⁾ kışret kelām ve fuzūlluk ile vaşf ideyor ben fuzūli olmuş olaydum ⁽²⁷⁾ bu iyülüke nereden nāil olurdu lakin ben size bir hikāye naql idemki fuzūli ⁽²⁸⁾ ve keşirü’l-kelām olan ādemlerden olmadugımı bilirsüz.” didükde Şehrazād şabāh-ı takrib ⁽²⁹⁾ itdüğünü görüb süküt eyledi.

**** ELLİ YEDİNCİ GİCE ****

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Derzi eytdi biz dağı Berbere söyle baçalum senün ⁽³¹⁾ hikāyeñ nicedür didüğümüzde ****hikāye**** Berber hikāye naqline şürü’ [58b]⁽¹⁾ idüb dir ki münteşar bāallah nām halīfe günlerinde Bağdādda iķāmet üzere iken ⁽²⁾ günlerde bir gün dicle kenārında tırur iken zevhiyet ve cemilü’ş-şüre güzel giymüş ⁽³⁾ ve kuşanmuş on iki kişı kuvāsalar elinde gelüb bir kayığa süvār olacağlarını ⁽⁴⁾ gördüğümde bunlar bir ziyāfete müd’avā gidecekleri vafir zann idüb, anlar ile ihtilāf ⁽⁵⁾ ve ma’iyetler ile kayığa süvār olub gitdüm. Međer merķūmun revafız t̄aifesinden ⁽⁶⁾ olub katl olunmalar çün halīfenün huzūema götürecekler idi.

Çünki ben ⁽⁷⁾ anlarñ keyfiyetlerinden şu’urum olmamađla cümlemüzi sarāya götürüb halīfenün huzūrına ⁽⁸⁾ İşāl itdüklerinde halife cümlesi katl olunsun diyü fermān buyurub birer birer ⁽⁹⁾ siyāsetgāha götürüb başlarını kať iderler idi. Ben ol hāletde iken süküt üzere ⁽¹⁰⁾ tırub bir kelime ile tafva idemedüm işte böyle mađluma sükütum felat kelāmuma va’de ⁽¹¹⁾ fuzūllıđuma delālet ider. Ba’de cellād iyüleri bitürüb beni ‘adedden hāric oldıđımı ⁽¹²⁾ görüb halīfeye ‘arz itdükde müntaşır beni huzūrına celb idüb ⁽¹³⁾ sen bunlar ile nice geldün diyü suāl ben dađı ye emīrü’l-mümīn kuluñuz bīnū’n-nās ⁽¹⁴⁾ Şeyh şāmet didükleri ādemdür ki ‘ilm ve hikmet ve ‘ađıl ve zikāvet ve fehm ve feţānet ⁽¹⁵⁾ vuķelā-yı kelām ve ‘adm fuzūlluk ile mevşuf ve ma’rufumdur şan’atım Berberlikdür dün ki gün ⁽¹⁶⁾ dicle kenārında tırur iken işbu on iki kişı kavaslar ile geldüklerini görüb bir ziyāfete ⁽¹⁷⁾

gideceklerini zann ve anlar ile ihtilāt birle zurka süvār olub togru sizūn ⁽¹⁸⁾ huzūrīñıza getürdiler.

Çünkü merķūmunuñ mecrām ve vācib ülfetel idikleri tebīn itdi ⁽¹⁹⁾ ben ‘azīm-i mürüvvetimden sükūt idüb anlar ile bile қatl olunmamı rızā virdüm pes ⁽²⁰⁾ ecelümde feshat bulunmağla siz beni istinṭāḳ idüb ḥālīmī bildūñüz diyü cevāb ⁽²¹⁾ ver dimekte ḥalife benüm ḥālīmī fehm ve šāhib mürüvvet ve sükūti olub fużūli ⁽²²⁾ ve keşirü’l-keḷām olmadugumı bilüb benüm қarındaşlarumdan daḥı suāl ve ‘acabā anlar senūñ gibi ⁽²³⁾ қalilü’l-keḷām ve fużūla қarışmayan ḥikmet şinās ādemlerden mi diyü istifsār itmekle ⁽²⁴⁾ ben “Ḥayır efendüm anlar benüm gibi degüllerdür zīrā anlaruñ irtikāb itdikleri kisret keḷām ⁽²⁵⁾ ve fużūlane ḥarañlarına binā her biri bir belāya uğradı ki biri қulaқları kesik ⁽²⁶⁾ ve biri tudaқları maқtu’ ve biri ī’rac ve diğeri yek çeşm ve öbiri dişleri ⁽²⁷⁾ düşük ve biri bütün ī’ma ve biri şaşı ve aḥvaldür ben anlar gibi olduğımdan tam ⁽²⁸⁾ alā izā қaldum eger emir ‘alinüz olur ise ḥikāyelerini ‘arz iderüm.” ⁽²⁹⁾ didüğümde.

ḥalīfe “Söyle baқalum bu ḥikāyeler nicedür didi **ḥikāye** ⁽³⁰⁾ ben daḥı büyük birāderümüñ ḥikāyesine şürü’ idüb efendüm yek çeşm olan büyük birāderüm ⁽³¹⁾ derzilük şana’atı işlerdi ba’z kibār tüccaruñ ḥānesi pişkahunda dükkanı olub [59a]⁽¹⁾ içinde şana’atini işlerdi. Günlerde bir gün dükkanına otururlar iken ol ḥāne şāhibinūñ ⁽²⁾ zevcesi pencerelerūñ virin açub mutlu’ olduқda biraderüm merķūmenūñ ḥüsn ve cemālını ⁽³⁾ mülāhede itmekle derḥāl merķūmeye ā’şıḳ olub bī-şabır ve bī-ārām oldı ⁽⁴⁾ ve ḥatuna ana gibi baқub iblhāne nazar iderek қaldı merķūme daḥı birāderümüñ ⁽⁵⁾ aña ā’şıḳ olduğunı fehm itmekle gāḥ begāḥ ol pencereye gelüb otururırdı.

Çün ki ⁽⁶⁾ қarındaşum aḥmaқ ve bī-idāk olmağla ḥātun baña dildāde olmuşdur diyerek eşyānı terk ⁽⁷⁾ idüb pencere mükābelinde oturub тұrurdı pes merķūme anuñ muḥabbeti fehm ve izğān ⁽⁸⁾ idüb anı seḥriyeye alub қазіyeyi zevcene tefhim ve “Gel şol mu’teva ādeme zevk ⁽⁹⁾ idelüm.” diyerek bir kaç тақım esbāb kesdirüb cariyesiyle merķūm Derziye irsāl ⁽¹⁰⁾ ve selām ve suāl ve imā māfī’l-bāl idüb bunları diksün diyü sibāriş ve ḥatun ⁽¹¹⁾ aña ā’şıḳ olduğunı ihām itmekle birāderüm esbābı diküb cāriyeye teslīm ⁽¹²⁾ ideceginde cāriye icratden suāl itmiş ise de merķūm bir paraye muḥtāc iken ⁽¹³⁾ ben sizden ücret istemem ancak

hānemüñ müşāhede dīdār ile kanā'at iderüm ⁽¹⁴⁾ var getir benden hāneme mahşüş selām ile dimesiyle hatun daha ziyāde tam'a düşüb ⁽¹⁵⁾ gerek kendüsi ve gerek bildiği aḥbāb ve aḳrabānuñ esbāblarını biraderüme mücāna ⁽¹⁶⁾ dikdirüb ver her gün pencereye gelüb anuñla hoş āmdi ider idi. Birāderüm eṭvār ⁽¹⁷⁾ mezküreden 'aşkı ziyāde bulub vuşula ḥarīş oldu ve cāriye ile 'arz māfi ⁽¹⁸⁾ ü'lbāl itdükde hatun rüy-i ḳabül göstererek ol gice aḥşāmdan soñra gelmesini ⁽¹⁹⁾ ifhām itmekle birāderüm şiddet-i sürurdan bī-ḳarār olub vaḳit mu'avede müntezir ⁽²⁰⁾ ḳaldı. Aḥşāmdan soñra şidar ḥāl 'azīmet idüb, merḳūmenüñ ḳapusına varduḳda ⁽²¹⁾ cariyeye müntezir bulub dāḥil hāneye aldı ve uñ dehlizinde değirmen oṭası ⁽²²⁾ olmaḡla değirmene idḥāl ve "Sen bunda bir miḳdār ārām ile ki uşāḥıbı uyub hānem ⁽²³⁾ size gelmeḡe yol bulsun diyüb." gitdi.

Ol daḥı değirmen oṭasında oturub ⁽²⁴⁾ ḳaraguluḳda ḳaldı. Meḡer hatun mezküre zevciyle ittifāḳ ve biraderümi ezīyet ve cefā ⁽²⁵⁾ itmelerini bir ḳarār idüb zevcinüñ ḥaberi ile merḳūmı celb ve değirmen maḥlinde ⁽²⁶⁾ ḳasda biraḳmuşlardı. diyince Şehrazād şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(27) **ELLİ SEKİZİNCİ GİCE**

Şehrazād kelāma aḡaz idüb ⁽²⁸⁾ dir ki: Berber naḳilde yatsu vaḳti geḳdükden soñra hāne şāḥibi oṭadan ḳıḳub ⁽²⁹⁾ bālābelinde nidā ile "Ey cāriye ḡālība bizde un ḳalmamuşdur gel bir miḳdār buḡday ügütdürelüm ⁽³⁰⁾ şol eşegi değirmene al." didükde cāriye ḳoşub biraderüme gelüb "Efendüm hānemüñ ⁽³¹⁾ ḳocası buḡday ögütdürmek için gelür eşegi ismārlamuş seni [59b]⁽¹⁾ bir şaḳlıcaḳ maḥlumiz olmamaḡla eşegüñ pelānını arḳaña ḳoy ve değirmenüñ ortasına ⁽²⁾ gir seni baglarum ki aḡam geldükde seni ḥamār zann ider gelüb buḡdayı değirmene ḳoduḳda ⁽³⁾ sen dönmeḡe başla tā seni görmesün ve eşek zannıyla biraḡub gider ba'de biz ⁽⁴⁾ bir çareye baḳalum." didükde mu'teva biraderüm ḳazīyeden fārg kendüni şaşırub cāriyenüñ ⁽⁵⁾ ta'rīfi üzere pelānı arḳasına uraraḳ değirmene girdi ve ellerin ayaklarına ḳatub ⁽⁶⁾ dört ayaklı civān gibi ṭurdu. Bezirḡān bilmez gibi inüb değirmene gelüb ⁽⁷⁾ buḡday tekneye ḳoyduḳdan soñra cariyeye tevciye ḥiṭāb idüb "Eşegi ur ⁽⁸⁾ ıversin baḳalum." didükde cāriye biraderümi değirmende yürütdürmeḡe başladı yine ⁽⁹⁾ Bezirḡān "Ey cāriye benüm bu gice uyḡum yoḳdur var sen uyu ben değirmeni beklerem ve ḡāh ⁽¹⁰⁾ begāh tefḳid iderüm zīrā ben

oşamdan řamāruñ şurdugunu şanuram eger şurur ise inüb ⁽¹¹⁾ şarb iderüm.” diyerek ıkşub gitdi birāderüm ise řavf ve telāřından pelan ⁽¹²⁾ arķasında değirmeni ekerek aldı gāh begāh Bezirgān yukarudan řadāsını iřhār ⁽¹³⁾ idüb zevcesiyle oynayarak řefāsında otururdu.

Birāderüm ise şaşında eger ⁽¹⁴⁾ şurur isem Bezirgān yanuma gelüb şarb itdugunden mā'idāsaram dağı āřikār olur ⁽¹⁵⁾ diyüb şiddet-i şavfundan fecre değin değirmende dōnerek aldı nemāz vaştinde cāriye ⁽¹⁶⁾ yanuma gelüb “Efendüm bu gice bōyle oldu.

Benüm řānem sizüñ iin bī-rāřat ve bī-karār ⁽¹⁷⁾ oldu lakin ne are aęamuz bu gice ařlā uyumadı ma'zūr buyuruñ diyerek ⁽¹⁸⁾ deęirmenden küřād ve selāmetle güneř řoęmadan var git.” diyüb řapudan řařra ⁽¹⁹⁾ ıķardı. Birāderüm gicede ıķdđı miřnet ve bī-dārlıķdan bī-hoř ve lāy'ķıl ⁽²⁰⁾ řāletiyle dükkanına varub eęlenüb aldı öyle vařtinden řoñra alkřub dükkanını küřād ⁽²¹⁾ ve yine pencerinüñ piřķāhına oturduķda řātun gelüb iřāret ile řasret ve tāsfini ⁽²²⁾ gōstererek arzu ve iřtiyāķını ‘arż ve cāriyesini dađı yanuma irsāl idüb. “Bu def'a ⁽²³⁾ ne are bōyle oldu iki günden řoñra zevcem mūmā-ileyh bir ziyāfete gidecektir ⁽²⁴⁾ siz olgice teřrif buyuruñ tenhāce řefā ve rāřat idelüm.” diyü řaber yollamaęla ⁽²⁵⁾ merķüm bu kelāmdan mesrur ve řādān olub deęirmende ıķdđı miřneti unudub ⁽²⁶⁾ oliyum mūmā-ileyh mūntezir aldı.

Yevm ma'lüm řulül itdükde ařřāmdan řoñra ⁽²⁷⁾ merķūmenüñ oyuna varub girdükde řātun řapu ardında řurub anı intizār ⁽²⁸⁾ ider buldı. Hemān mā'naķa iderek hezār ta'zīm ile ořaya alub lezīz ⁽²⁹⁾ muřāře ve cemil mūvānese ile oturub řa'ām sofrasını iřzār ve eęil ta'ām ile ⁽³⁰⁾ istifāl idüb biraderüm dīdār-ı mařbūne ile mütne'mü'l-bāl olub Kemāl řafāda iken ⁽³¹⁾ nā-gāh řāne řāhibi gelüb řar bıķ-ı bāl eyledi. Meęer zevcesiyle müttefiķ olub merķümü [60a]⁽¹⁾ bir fażihate dū-ār itmerini řurdılar řapuya varub sür'atle acmaęla Bezirgān ⁽²⁾ řoęru birāderümüñ üzerine hücum ve üzerinde olan parayı ve eşvābı alub kendüsini ⁽³⁾ řomuruęa iřāl ve “Bu ādem řānemüze sirřat iin girmüş olmaęla anı řutub ⁽⁴⁾ getürdüñ.” diyü ifāde ve řabs ve teřhir idüb ba'dü'l-latiya ve ‘illeti tařliř keribān ⁽⁵⁾ idüb yanuma geldi. Ve řālā benüm evimde oturub aña iřsān itmekdeyüm iřte bu ⁽⁶⁾ birāder fużül ve malā ya'ni řeyleri iltizām itmekle bōyle miřnete dū-ār oldu diyü ⁽⁷⁾ merķümüñ

hikāyesini hitām itdügümde, halife kelāmumdan rüy-ı beşāset gösterüb ⁽⁸⁾ merķümüñ fuзуlluğundan istiğrāb ve beni ‘afv idüb “Var hāl sebīlüne git.” diyü ⁽⁹⁾ fermān buyurdu ise de ben “Hayır efendüm diğēr birāderlerümüñ hikāyelerini naql itdikce ⁽¹⁰⁾ gidemem.

Zirā anlarıñ handan kuluñuz fuzūli ve keşirü’l-kelām olmadugum ma’lüm ⁽¹¹⁾ olur.” didügümde halife kelāmumdan hoşnūd olub “Söyle baķalum.” didi ****hikāye**** ⁽¹²⁾ Ben dağı kelāma şürü’ idüb didim ki: Ey halīde-i zemin mūmā-ileyh nāmında olan ⁽¹³⁾ birāderümüñ ašlā sana’atı olmamağla zeķaķlarda gezer tururdu. Günlerde bir gün yolda ⁽¹⁴⁾ gider iken pişķāhında bir ‘acūze-i mekkāre ve muhtala-i saħāra çıķub sabķa ma’ārifesi ⁽¹⁵⁾ olanlar gibi hemān yanuna gelüb selām ve suāl hātır idüb “Ey efendüm bende gerek size ifāde ⁽¹⁶⁾ olunacaķ sözüm vardur anı kabul ider iseñ söyleyeyüm yoķ kabūl itmedigüñ hālde ⁽¹⁷⁾ selāmetle işüne git lakin şol şart eyle ki kişret kelām itme.” didükde birāderüm ⁽¹⁸⁾ “Söyle baķalum.” didi merķüme ne dersin eger seni şuları cetvelleriyle ceryāb ⁽¹⁹⁾ meyvā ve semāri firavān bağcelü bir hānede ta’ām leziz ve nefis şarāb ve mahir ve çehre ⁽²⁰⁾ ğazāl gibi bir duğter olub seni oraya getüreyüm de eğıl ve şarab ve tab şabağ lahv ve tarb ⁽²¹⁾ ve ol duğter nāzenīn ile każā idersin benüm ile gider müsün?” didükde merķüm

“Ey ‘acūze ⁽²²⁾ bu huşuş için ne sebebe mebni ki beni intiħāb eyledüñ.” didi ‘acūze “Ben saña şart ⁽²³⁾ itmedüm mi ki kişret kelām itme.” didükde karındaşumuñ tam’ tamāri tahrik idüb “Ben ⁽²⁴⁾ bu fırsatı her vaķit bulamam.” diyerek ‘acūzeye rüy-ı rızā gösterüb arķasına ⁽²⁵⁾ düşüb gitdi. Tābirhāne vuşul ve derūnuna nāil duğul olduğda vāķ’ā ‘acūzenüñ ⁽²⁶⁾ vaşif itdüğinden ziyāde laṭifü’l-binā ve manzumü’l-māni olduğundan mā’ da hūri ⁽²⁷⁾ mişāl bir duğter pişģāhında ħurūc ve hezār terḥīb ve talṭif ile derūn oṭaya ve levc ⁽²⁸⁾ itdilerdi didükde Şhrazād şabāḥ-ı taķrib itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(29) ** ELLİ TOKUZUNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ Şhrazād tekmīl hikāyeye şürü’ idüb dir ki: Berber eytdi derhāl ol duğter ⁽³¹⁾ ğara birāderümüñ kucağında oturub ve güyā anuñla mülā’abe ider gibi kaņasına bir kaç [60b]⁽¹⁾ yumruk urmağla karındaşum ‘acabā sizüñ mülā’abeñüz yumruk ve

darb ile mi diyü rüy-ı ⁽²⁾ gâzab gösterdikde pîrezen “Efendüm bu sendeki olan bed ahlâk nedür hîc böyle ⁽³⁾ peri şüret nâzenîn olan duhter andan tarınurmu artık şol galzet ve fezaatdan ⁽⁴⁾ vazgeç ve şefâ ve râhatına bak.” diyüb gâzâbını teskin ve ‘ayş ve ‘işretle iştiğâl ⁽⁵⁾ ve bâdeden bir kaç kadeh tahmîl idüb kız ile mülâ’abe iderek kaldı.

Tâ sekerden ⁽⁶⁾ mest ve lây’kıl olduğda merķūme Cāriyesini isteyüb geldükde. “Var efendüñi ⁽⁷⁾ alda işüñi anuñla gör.” dimekle Cāriye birāderümi ahz ve başqa oṭaya naql idüb ⁽⁸⁾ giderken ‘acūze qarındaşuma gelüb “Ey efendüm saña ne iderlerse itsünler şaḫın imtinâ’ itme ⁽⁹⁾ ve sözlerinden çıkma.” diyü tenbiye itmekle merķūm sem’ā ve tā’a diyüb Cāriye ile ⁽¹⁰⁾ ol oṭaya vardükda, Cāriye bir ustura getirüb ibtidâ şaḫalını ba’de kaşlarını tıraş ⁽¹¹⁾ itdisede birāderüm şiddet-i sekerden ‘acūzenüñ tenbîhi üzere bir kelime söylemeyerek ⁽¹²⁾ sakat kaldı. Ba’de anı alub duhterüñ yanuna götürdükde andan gülüb şafâsını ⁽¹³⁾ sürdi ve ol heyetiyle rakş itdirüb ba’z hâlâletde daḫı yaşdıḫ ve portakal ⁽¹⁴⁾ ve limon maḫulesi şeyler ile urub andan gülerdi ve ol aralıkda mel’üne pîrezin ⁽¹⁵⁾ yanuna gelüb “Efendüm canuñ şıḫılmasun işte şimdi iküñüz eşvâbdan şoyunub ⁽¹⁶⁾ koşmağa başlarsañuz ve oṭadan oṭaya girüb çıkarsañuz soñraki oṭaya ⁽¹⁷⁾ giderdüñüz hâlde anda ḫalub şefâ-i ḫâtr ile şabâḫa deḫin uyuyub vaşâl ⁽¹⁸⁾ cānân ile memnun olursun hemân müsâ’de ol.” didi ba’de kız eşvâbından ta’ri ⁽¹⁹⁾ itmeğe başlayub ve qarındaşuma ḫalk eşvâbını şoyub diyü emr itmekle ol daḫı “Murādıma ⁽²⁰⁾ nâil oldum.” diyerek şoyundükda der’aḫib fırlayub koşmağa başladığı gibi ⁽²¹⁾ ol daḫı ardına düşüb ikisini ‘üryân ḫâletiyle oṭadan oṭaya girüb ⁽²²⁾ çıkar kaldılar.

Tâ aşığı ḫata inüb yalnız münḫta’ bir oṭaya girdükde birāderüm ⁽²³⁾ daḫı ardundan koşub girdükde oṭanuñ zemini ayakları altından oynayub durulmaḫla ⁽²⁴⁾ merķūm düşüb esefle eytdi ve kendüni ḫavaflar çarşusunda buldı. Ne ḫâl ⁽²⁵⁾ uğradugunu bilüb bedeni ‘üryân ve şaḫal ve kaşları tıraş olunmuş gibi ḫalub ⁽²⁶⁾ nefsinin şaḫlamak için koşmağa başladükda ḫalka dehşet verüb ‘ifrit ⁽²⁷⁾ olduğunu zann itdiler ve delâllaruñ ellerinde olan saḫtiyân muḫavelesi şeyler ile başına ⁽²⁸⁾ darb itmeğe başlayub ara yerde hay vehuy şadası çoḫaldı. Cümle ḫalk ⁽²⁹⁾ arkasından koşarak tütub zaḫiṭe getürdüklerinde yüzdeginüñ ile tādib ⁽³⁰⁾ idüb ḫâl sebilini tahliye eyledi. Ben merķūme vuḫū’ bulan ḫâleti işidüb ⁽³¹⁾ yaunına vardum ve ḫāneme celb idüb yanumda alı koydum ḫâlâ bende maḫmidür işte [61a]⁽¹⁾ bunuñ

kışşasından kuluñuz fuzüli ve çok söz söyleyici olmadıgum ma'lumuñuz olur (2)
****hikāye**** mūmā-ileyh üçüncü birāderümün iki gözi dağı ā'ma idi.

Bir gün (3) dilencilük için kapudan kapuya gezer iken bir evün kapısına varub halkasını çaldı (4) hāne şahibi yukarki katda yalnız bulunmağla her ne kadar kapuyu çalan kimdür diyü (5) nidā itdisede merkūm cevāb virmeyüb çalarak kalmağla hāne şahibi yanuna (6) inüb kapuyu açdı ve “Sen ne istersün? diyü suāl itdi. Birāderüm “Şadağa (7) isterem.” didi ev şahibi cevāb virmeyerek birāderümi elinden tutub yedirün (8) evün tã'ine kadar çıkarub oraya tevşil itdükde biraderüme “Allah size ‘ināyet (9) eylesün” didükde merkūm bu cevābdan münfi'olub “Ya kapuda iken bu sözi nicün (10) söylemedün buraya kadar beni çıkarduñ?” didükde ev şahibi “Sen dağı nicün ve hala (11) kapuda iken şadağa istemedün beni aşağı kadar indürdün var yıkıl git.” (12) diyerek kapudan taşra çıkardı ve o keyfiyet ile kanā'at itmeyüb benüm birāderümi ta'kıb (13) itdi.

Meğer birāderümün bir kaç refiği varumuş ve ma'in bir mağalleri dağı varumuş ki anda (14) ictimā' iderler imüş ve paralarını ol mağalde şaklarlar imüş mezkūr ādemün ondan (15) çıkduğda arkadaşlarına varub kapularını çaldı. Meğer ol ādem ardından gelürdi (16) ā'mālar birāderüme kapuyu açduklarında ol kişi aheste aheste yürüyerek anuñla bile (17) girüb anlara seyr iderek kaldı bunlar kapuyu kapayub paralarını şaymak için ibtidā (18) emirde hāneyi aramağsa şürü' itdiler ki şayet bir beyānıcı kimse bulubda (19) parayı şakladıkları mağali görüb sirkat ider diyü havf iderler idi ī'mālar her biri (20) evi köşe bu köşe dikenün ile teftiş itmeğe başladuklarını ol ādem görmekle tama (21) aşılımış, bir ibe şarılıub zeminden mürrettif olub tırdı.

Merkūmun yerinde (22) kimseyi teşādüf itmedüklerinde “Kimse yokdur.” diyü paralarını gömülmüş mağalden ihrāc (23) ve hesāb idüb her biri biñer gurus şayub şakladı. Mübīnden aşan miğdārı (24) hāli üzerine birağub konuşarak oturdılar didükde Şehrazād şabağ-ı takrib itdigüni (25) görüb süküt eyledi.

ALTMUŞINCI GİCE

Şehrazād kelāma āgaz idüb dir ki: Berber naqlinde merķūm ā'māları iġfāl idüb ol ⁽²⁶⁾ ibden indükde herifler hareketini hiss idüb hemān cümlesi ‘aşālar ile üzerine ⁽²⁷⁾ hücūm itdüklerinde herif sür'atle kapuyı küşād ve gözlerini kapayub anlar ile ⁽²⁸⁾ ğovġa itmeġe şürü' balā belend şüt ile “Amān bu ā'mālar beni қatl idecektür.” ⁽²⁹⁾ diyü haykıрмаġa başladı rahda āmd şedd iden kimseler şadāsını işidüb kapudan ⁽³⁰⁾ hücūm ve “Nedür bu hālet?” diyü suāl herif “Behey ādemler ben bunlar gibi ā'māyum [61b]⁽¹⁾ ve anlar ile parami şakladum şimdi beni қatl idüb haķķımı aħz itmek şadeddinde ⁽²⁾ oldular.

Bizi Hākime götürüñ aña haķıķat hāli ta'rif ve bunlaruñ ⁽³⁾ eytikleri ġadarı tavşif iderüm.” didükde gelenler ā'māları toblayub Hākimüñ ⁽⁴⁾ huzūrına getürdiler herif Hākime “Efendüm ben bir şey söylemem t̄a beni zemine atub bir kaç ⁽⁵⁾ kamcı urmadıkça ol vaķit hāl ve keyfiyetlerimizi ifade iderüm.” dimekle Hākim ol vechle ⁽⁶⁾ merķūmı zemine ilkā ve elli kamcı kadar d̄arb itdüklerinde merķūm gözlerinüñ ⁽⁷⁾ birin küşād ve yüze varduķda diġerini daħı açub “Efendüm ben haķıķat hāli ⁽⁸⁾ beyān iderüm.” dimekle üzerinden d̄arby ref “Vay ādem ne ‘ācayib ki sen abitād ey emirde ā'mā ⁽⁹⁾ idüñ şimdi gözlerini küşād itdüñ?” diyü suāl ol daħı “Efendüm biz dört ādemüz kendümüz ⁽¹⁰⁾ ā'mālar gibi gözlerimizi kapayubda halkuñ konaķlarına duħūl ve haremlerine baķub mümkün ⁽¹¹⁾ olduķça ifsād ve bu vesile ile iktisāb māl iderüz.” diyü ittifaķ eyledik, “Hatta bu def'a ⁽¹²⁾ on biñ ġuruş taħsīl itdügümüzde bunlar benüm hişsemü virmeyüb қatlimi taşmīm ⁽¹³⁾ itdüler ve halk yetişüb beni ellerinden taħliş itmemüş olaydılar, қatl ve ī'dām ⁽¹⁴⁾ idecekler idi ve şıdkımı bilmek merām ider iseñ bunlaruñ her birinüñ gözini küşād ⁽¹⁵⁾ idene kadar d̄arb ile haķıķat hale mutlu' olursuz.” dimekle.

Hākim ibtidā-yı emirde ⁽¹⁶⁾ benüm qarındaşımı zemine atub d̄arbına şürü' ve her neķadar istifāse idüb, “Efendüm ⁽¹⁷⁾ bu ādemün kelāmı ġayr-ı şahiħdür ‘afv buyruñ hākīm gelsün bizi keşf itsün.” dimüş ⁽¹⁸⁾ ise de kelāmı mesmu' olmayub beş yüz kamcı yedükden şoñra sesini kesüb helāka ⁽¹⁹⁾ müşerref olmaġla bir tarafa çıkub atdılar.

Çün ki bunların kazîyesi para maddesi ⁽²⁰⁾ olmağla cezaları nefî ve malları taraf-ı hâkimden aḥz olunsun diyü hüküm itdüklerinde ⁽²¹⁾ herîf “Efendüm benim ile bir kaç kuvâs irsâl buyruñ paranüñ maḥfûz olduğı yeri ⁽²²⁾ aña gösterürem.” diyerek bir iki kuvâs ma’iyetiyle alub â’mâların hânesine varub zemîne ⁽²³⁾ gömülmüş olan mübâligi iḥrâc ve ḥuzûr-ı Hâkime iḥzâr itdükde Hâkim merķûme ⁽²⁴⁾ biñ ğuruş verüb ḥâl sebilini taḥliye ve paranüñ baķiyesini ḥazînesine irsâl ⁽²⁵⁾ itdükden soñra â’mâların nefî olunmalarını fermân eyledi.

Çünkü ben birâderümün ⁽²⁶⁾ kışşasına vaķûf itdüm yanuna varub evime aldum ve kifâyet idecek ma’âş taḥşîş ⁽²⁷⁾ idüb ḥâlâ yanımda muķamidir diyü hikâyeye ḥitâm itdüğümde ḥalîfe kelâmumdan gülüb ⁽²⁸⁾ ve ḥazînedârına “Var şol âdeme câize vir varsun gitsün didise de ben “Ḥayır ⁽²⁹⁾ baķiye-i aḥvânımuñ kışşalarını naḫl itmeden gidemem ki siz bu kuluñuz ḫalîlül’l-keḫâm ve bî ⁽³⁰⁾ fuzûl olduğumı bilesünüz.” didüğümde ḥalîfe gülüb (arapça ibâre) ⁽³¹⁾ ya’ni ḫulaḫlarımızı senün mişâlün ile tâsdî’ ve ta’cîz it. didi.

****hikâye**** ⁽³²⁾ ben daḫı şürü’ idüb “Ey ḥalîfe-i rüy-ı zemin fâmâyık çeşm olan birâderüm Bağdâd [62a] ⁽¹⁾ şehrinde ḫaşab olub ḫalka güzel semüz et virmekle iḫşirnâs iden iştirâ ⁽²⁾ ve bu sebebden nâşî mâl firavân iktisâb idüb, iyü geçinür idi. Günlerde bir gün dükkanuna ⁽³⁾ oturur iken uzun şaḫallu zî-heyet şâḫibi bir âdem yanuna gelüb andan leḫâm ⁽⁴⁾ iştirâ ve ḫarbhânededen çıkma taze paraler verüb gitdi. ḫarındaşum ol para pârluḫ ⁽⁵⁾ ve cedîd olmağla ayru koyub diğere paraler ile ḫarışdurmadı irtesi gün be-tekrâr ol âdem ⁽⁶⁾ gelüb yine cedîd paraler ile laḫam iştirâ idüb gitdi.

Ve ḫaşâb paraleri daḫı dün ki ⁽⁷⁾ şaḫladığı paraler ile birle ḫoydı ve hakezâ ol âdem bahr gün gelüb bu muķavele paraler ⁽⁸⁾ verüb et şatub aluvirdi ve diğere paralerini daḫı ḫafz iderdi ve bu vechle bir kaç gün ⁽⁹⁾ merûrundan soñra ḫaşâb paraleri bütün ayrı biraḫmağla şaymasını isteyüb ḫıḫardukda, ⁽¹⁰⁾ cümlesi kâğıd parçası olduğumı ve bu güne ḫile ve meḫârluḫ ol nûrânü’l-zât ⁽¹¹⁾ âdemden sibayâ ḫarîḫıyla şudûr itdüğünü bilüb intizârnda ḫaldı.

Merķûm â’detini ⁽¹²⁾ üzere et almağla gitdükde ḫarındaşum herîfi tütüb “Sen Allah’dan ḫavf itmez müsün ⁽¹³⁾ niçün böyle ḫaddarlık idersinde simyâdan çıkma

paralerüni baña virdün?”⁽¹⁴⁾ diyü haykıрмаğa başladuğda ol ādem hemān qarındaşuma “Sus eger bir söz dağı söyler iseñ⁽¹⁵⁾ senüñ irtikābüñi ħalife ī’lān iderüm.” didükde kaşāb nefsinde şübhe olmamağla⁽¹⁶⁾ “Behey ħerīf! Ne söylersün senüñ gibi kālāb ve sāhteğar degilem didükde ħerīf sen beni⁽¹⁷⁾ ādemüñ etini ħalka yedireyorsın bundan ziyāde ne istersin.

Ey ādemler gelün görün!”⁽¹⁸⁾ diyerek bir kaç kişi çarşudan toblayub derün dükkana girdüklerinde boğazlanmış⁽¹⁹⁾ ve dükkanda aşılmış bir kaç insān buldular. Derħāl ħalk ā’lem qarındaşumuñ boğazına⁽²⁰⁾ şārılıb “Behey zālüm ve bī-raħm bu senüñ işüñ nedür?” diyerek ve arkasına yumruk⁽²¹⁾ urarak ‘azīm ġalğla ile zābiñüñ ħuzūrına getirüb “Efendüm bu kaşāb⁽²²⁾ beni ādemi zebħ ve koyun eti yerine ħalka ferūħat ider.” didüklerinde birāderümi ħabse⁽²³⁾ ilķā ve bütün māmülüñni aldığdan soñra beş yüz kāmıcı dağı darb ve nefi’ beld itmekle⁽²⁴⁾ şehriden çıkub yola revān oldu.

Ve bir kaç gün gitdükdən soñra bir büyük şehre vuşul⁽²⁵⁾ bulub içince gözlemeci dükkanı küşād idüb oturdı. Vağtini tedārik idüb⁽²⁶⁾ kaldı günlerde bir gün seyir ve temāşā için ħārc beldeye çıkub keşt ve güzār⁽²⁷⁾ ider iken bir kurtleti peydā ve eseb şadāsı nümāyān olmağla bir țarafa çekilüb⁽²⁸⁾ seyre țurdı didükde Şehrazād şabāħ-ı tağrib itdüğünü görüb süküt itdi.

(29) **ALTMUŞ BİRİNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Berber nağlinde meğer ol şehrüñ şāhı seyre gideyormuş⁽³¹⁾ ol kurtlı anuñ alāyı imüş birāderümüñ yanunda merür ideceğinde ruyeti teşādüf [62b]⁽¹⁾ ve yek çeşm olduğunu görüb hemān mūmā-ileyh alayum diyerek dönüb⁽²⁾ sarāya ‘avdet itdi.

Bir kaç kuvās koşub birāderümi aħz ve darb şeddiyle⁽³⁾ eylem idüb bırağdığlarında, merķüm ahāliden “Benüm zenbüm nedür?” diyü suāl anlar dağı⁽⁴⁾ “Şāhimuz ā’vür olan ademden tağir ider anuñçün seni darb itdiler.” didüklerinde⁽⁵⁾ merķüm terk dār ve diyār ve ol sā’at şehir mezķürdan firār idüb yola çığdı.⁽⁶⁾ Ve bir kaç gün gidüb başka şehre vuşul idüb iķāmet eyledi. Günlerde bir gün⁽⁷⁾ yolda giderken yine eseb gürültüsü işitmekle nefsinde yünler dağı yek çeşmdür⁽⁸⁾ tağir idüb beni incidürler diyerek, telāşa düşüb nereye gideceğini bilmeyüb⁽⁹⁾

pişgâhında bir kapu bulunmağla hemân ol kapuya şadlırub dehlizine girdükde derun-u ⁽¹⁰⁾ hânedan iki kişi zühür “Vay mûmâ-ileyh ayağınla elimize düşdüñ biz üç gündən berü ⁽¹¹⁾ saña müntezir kalduk.” diyerek üzerine hücum ve darb sest ile esîr hemûm ve ğamum ⁽¹²⁾ itdiler. Merķûm “Behey âdemler ben size ne itdüm siz intizârında olduğunuz âdem degilem ⁽¹³⁾ benüm hikâyem şudur budur.” diyerek kişte hâlini naql itdisede merķûmân kolına ⁽¹⁴⁾ eşfâ itmeyüb “Sen bize maslať olduñ şöyle itdüñ böyle itdüñ diyü Hâkim-i beldeye ⁽¹⁵⁾ işâl ve bu âdem men ğayr-i izn hânemüze hücum ve bize izâ idüb andan â’ciz kalduk.” ⁽¹⁶⁾ dimelerüyle.

Hâkim birâderümi teşhir ve beldeden nefî ile tağrîb ve taħķîr eyledi. ⁽¹⁷⁾ Ben dahı haberini işidüb ma’lûmum olduĝda yanuma celb ve iktizâ iden muşârıfını ⁽¹⁸⁾ görüb benüm hânemde kaldı. ****hikâye**** Ve ama kulaksuz olan qarındaşum ⁽¹⁹⁾ ol fakirü’l-hâl bî-kes ve bî-nevâ bir âdem idi halkdan suâl iderek ta’îş iderdi. ⁽²⁰⁾ Pederümüz vefât itdükde merķûme yüz ğuruş hişşe-i mîrâşıyesi düşmekle ol meblağ ile billûr ⁽²¹⁾ kâseler ve tabaklar maķûlesi alub bir sepde vaz’ ve zeķâklar arasında ticâret için gezerdi ⁽²²⁾ günlerde bir gün keşť ve ğüzâr ider iken yorulubde köşelerüñ birine gidüb ⁽²³⁾ istirâhat itmek için sepden-i pîşkâhına koyub oturdu. Ve ol esnâda hâtrunda söyle ⁽²⁴⁾ hatür itdiki ben bu kâseleri şu kadar kâr ile firûhat ve bu yüz ğuruş ⁽²⁵⁾ iki yüz olub anlar ile diĝer eşyâ alub yine bi’ iderüm ve hakezâ alış virüş iderek ⁽²⁶⁾ mâl keşîre mâlûñ olub şol kâselerüñ ticaretinden başķa ticârete intikâl ve giderek ⁽²⁷⁾ büyük Bezirĝân olub civâr ve ğulmân ve baĝ ve bostân ve mükellif raĝat ve esbân ⁽²⁸⁾ ve hazine diĝer mücevherât zî-şân eşyaları taĝşîl idüb nâm ve nişânum şöhret ve nümâyân ⁽²⁹⁾ olur ve Vezîrüñ duĝterini isteyüb virdükde mahrine biñ altün verîrem ve rızasıyla ⁽³⁰⁾ virmedüĝi hâlde cebrâ alub evime geldükde aña nâz ve delâl iderüm ve sâfir ve kibr ⁽³¹⁾ câriye ve ğulâm ve vüzerâlara maĝşüş olan darat ve ihtîşâm ve altün ve ğümüş [63a]⁽¹⁾ taķımlar peydâ idüb zeķâĝa çıķub ol dâire ⁽²⁾ ile Vezîrüñ yanuna varduğumda Vezîr ayaĝa kıyâm ve yanuna iclâs ve iĝrirâm idüb ⁽³⁾ ma’iyetiyle iki biñ altünü kaldırub iki ğulâm getürmüş olduğumdan ol iki ⁽⁴⁾ biñ altündañ bin altun kızuñ mahrinbe biñini hediye olarak Vezîre teslim iderüm ⁽⁵⁾ Vezîr dahı baña bir hıla’t giderüb i’zâz ve ikrâm ile huzûrundan çıkar giderüm ⁽⁶⁾ ve düĝüne muķtazi olan eşyânûñ hâzâr ile meşĝul gerdek gicesinde gelini ⁽⁷⁾ yanuma getürdüklerinde ben malûĝâne oturub hîc bir taraĝa iltifât itmeyerek otururam ki ⁽⁸⁾ ‘aql ve kıyâsetüm ma’lûm ola ve gelini

getürüb yanuma oturduklarında aña iltifât itmeyüb ⁽⁹⁾ bir lağırdı ile tefva itmem tā ki kıyın vālidem gelüb “Efendüm sulţanum işte senün ⁽¹⁰⁾ cāriyeñ ħakpāy ā’lilerünüz yüz sürmüşdür ‘ināyet buyurub bir kere aña iltifāt idün ki ⁽¹¹⁾ ħātrı mesrur ve mecbūr ola.” didükde yüzümü bir miqdār çevirüb geline mülāhaza iderüm ⁽¹²⁾ ba’de cāriyelerüme işāret idüb beş yüz altūna Şāmil bir kiseyi celb ve gelini getirün ⁽¹³⁾ ħamām ustasına teslīm idüb yanımda kimse kalmadukda gelin ile oturub gāh be-gāh ⁽¹⁴⁾ bir miqdār iltifāt ider isemde anuñla teknil eylemem, tā ki benüm ‘azīzü’-n-nefis olduğımı ⁽¹⁵⁾ fehm itsün ve ol ħāletde kıyın anam gelüb başımı būs.

“Vay efendüm! Cāriyeñe iltifāt ⁽¹⁶⁾ ve ħātrını mesrur kııl.” dir ise de ben süküt ħāletiyle tırub bir cevāb virmem ⁽¹⁷⁾ tā ki iltimās ve niyāzı tekerrü elüm ve ayağımı öpüb “Efendüm cāriyeñüz daha küçükdür ⁽¹⁸⁾ erkek gördüğü yokdur siz ünsünüz ile me’nūs buyuruñ ki münkeserü’l-ħātr kıalmasun ⁽¹⁹⁾ kerem idüb bir miqdār ħātrını aluñ.” didükde ol vaķit geline iltifāt idüb ⁽²⁰⁾ “Şu kıadeħi baña vir.” dırem merķūme daħı getirüb pişgāhumda ayaķ üzere tırdukda ⁽²¹⁾ ‘iz ve şānımı bilmesi için yaşduklar arasından nāz gāne ħareket idüb tızce kıadeħi ⁽²²⁾ elinden almasam tā ki baña yalvāra ve “Efendüm buyruñ işte kıadeħi getürdüm.” diyüb baña yaķın ⁽²³⁾ geldükde izħār-ı ‘azimetüm için hemān ayağım ile bir depme ururum diyerek ayağını ⁽²⁴⁾ kıaldırub havaya şaldurdukda pişgāhında kıoydğı billür ufaķ tefeķ ⁽²⁵⁾ sidine işābet idüb zemine düşürmekle içinde olan kıadeħ ve kāse ve tıbaķ ⁽²⁶⁾ muķavelesi eşyālar kıırılıb parça parça oldu ol Vezīrün kıızını beğenmeyerek ⁽²⁷⁾ şāh zī-şān gibi kendü nefisini teħıl ve sū kıadeħi için gelini dıarb iden zāt ⁽²⁸⁾ kāselerün paţırdısıyla ‘aklı başuna gelüb rüyā-yı gāzbe senden intibāh ve başını divāra ⁽²⁹⁾ çarığa başlayub ağlayarak yerinden tırdu diyince Şehrazād şabāħ-ı taķrib itdüğünü ⁽³⁰⁾ görüb süküt eyledi.

** ALTMUŞ İKİNCİ GİCE**

⁽³¹⁾ Şehrazād kelāma āğaz idüb dir ki: Berber eytdi. Birāderümün başına ħalk birigün ⁽³²⁾ suāl itdüklerinde ħālini ve vāķ’a sevdāsını naķl ve her biri bir söz söyleyüb andan [63b]⁽¹⁾ güler iken ħānumlaruñ biri bir maşlaħat için oradan merüm itmiş olmağla ⁽²⁾ tırub merķümüñ ħikāyesini istimā’ itdi. Ve aña merħamet idüb beş yüz altünü ⁽³⁾ bir kiseye vaż’ idüb virüb gitdükde birāderüm ol altūnlar ile

mesrur ⁽⁴⁾ olub evine varub gireceğinde mekkāre ve saḥāre elinde yeşil ‘aşā ve boynunda biñ ⁽⁵⁾ ‘aded bir derviş tesbihi āvihte itmiş bir ‘acūze okuyarak yanuna gelüb ⁽⁶⁾ “Ey oğul namaz vaḳti yetiſdi. Tecdīd vuzū ĩcāb idüb ḥānem ba’id olmağla iznūñiz ⁽⁷⁾ olursa sizūñ eve girüb abdestimi tecdīd ideyüm.” didükde ḳarındaşum merḳūme ⁽⁸⁾ izn verüb eve girdi ve ibdisat aldıḳdan ſoñra iki rek’at namāz ḳılıb du’ā ⁽⁹⁾ ve tazri’ ve binā itmeğe bařladıḳda ḳarındaşum merḥamete gelüb kiseden bir altūn ⁽¹⁰⁾ ḳıḳarub merḳūmeye virdükde pīrezen ḳabul itmeyerek. “Benüm bu altūna ḥācetüm yoḳdur ⁽¹¹⁾ lakīn saña ol beş yüz altūnı viren ḥānemi bilür müsün?” didi ḳarındaşum “Ḥayır bilmezem.” ⁽¹²⁾ didükde.

‘Acuze “Ey oğul ol ḥānem bir kiři zādenūñ duḫteridür ve saña ā’şıḳa ⁽¹³⁾ olub seni tezvic itmek istiyor ve virdiği altūnlar ancaḳ ‘aḳd ma’ārife iḳündür ⁽¹⁴⁾ ve sırrını baña ifşā idüb maḫşūř irsāl eyledi.” didükde ḳün ḫama’ḳāruñ ⁽¹⁵⁾ ḫāli ma’lūm merḳūm biraderüm bu sözden meftun olub “Amā baña söyle böyle kerüm ⁽¹⁶⁾ ilṫ’a mükemmel alā ve řaf ḫātuna nice vuřūl idebilürem.” didi.

‘Acuze “Ey oğul ⁽¹⁷⁾ bu ḫutunuñ parasi ḳoḳdur ve ḳocası merḫūm olub řimdi ṫul ḳalmuřdur benüm ⁽¹⁸⁾ seni yanuna getürmeğe ḳudretim vardur pes sen teřekkür ile git varalum ve virdügi ⁽¹⁹⁾ altūnları bir ibrāl ki anlaruñ üzererine daha ziyāde altūnlar ‘ināyet ider ve bel ki ‘aḳd ⁽²⁰⁾ na-gāḫ olmadan aḳdem ve řālına daḫı nāil olursın ḳalḳ gidelüm.” diyüb merḳūmı ⁽²¹⁾ alub gitdiler ve büyük bir ḫāneye varub ḳapuyı aḳdurarak girdüklerinde mařnu’ ⁽²²⁾ ve mezin ve vāsı’ ḫāne bulub oṫaları daḫı mükellif nefise ile döřenmiş idi ⁽²³⁾ ḳarındaşumı misāfir oṫasına idḫāk idüb oturduḳda ma’iyetle getürdügi ⁽²⁴⁾ altūn kisesini ḳoyub istirāḫata tafriğ eyledi. Nā-gāḫ māhrū bir duḫter-i cemile yanuna ⁽²⁵⁾ gelüb ḫuř āmīdden ſoñra ma’iyetiyle bir miḳdār cülūs ba’de bařḳa oṫaya naḳl ⁽²⁶⁾ ve ḫalvet olmaḳ üzere anuñla oturub bir miḳdār mülā’abe ve mülāṫafa itdi ve güyā ⁽²⁷⁾ bir iř görecek gibi ḳalḳub ṫařraya ḳıḳub gitdükde, elinde yalın ḳılıc bir siyah ⁽²⁸⁾ Arab ḳarındaşumuñ üzerine hucūm “Ey veled! Seni buraya kim getürdi?” diyüb cümle ⁽²⁹⁾ esbābını ſoyduḳdan ſoñra ḳılıc ile urub bir ḳac yerden zaḫim idüb zemine ⁽³⁰⁾ düşürdi ve helāk itdi diyü zann idüb biraz ṫuz celb ve cümle cerāḫat yerlerini ⁽³¹⁾ ṫoldurduḳan ſoñra bir maḫzune atub gitdi.

Meğer bunlar bu vece üzere taşradan [64a]⁽¹⁾ halkı şikâr ve bu vechle eşvâbınlarından salb ve katl idrrler imüş çün ki birâderümüñ ⁽²⁾ ecelinde feshat olmağla sürdükleri tuz ile kanı tutilub ifâkat bulduğda ⁽³⁾ mahzun derünunda tuzlanmış bir kaç kişi maqtül buldı. Hemân kendüni toplayarak ⁽⁴⁾ evüñ dehlizinde şaklandı şabâh olduğda ‘acüze yine başka şikâr getürmege ⁽⁵⁾ çığduğda arkasından çıkub hânesine gitdi ve ma’âlece ile meşgul olub ⁽⁶⁾ yaraları şifâyâb olduğda eşvâbı altında bir kılıc şaklayub ve elinde şarça parçalarıyla ⁽⁷⁾ memlü bir kise alub ‘acem kisvesiyle ol pîrezini arar idi.

Günlerde bir gün ⁽⁸⁾ zeğâğda âmed şedâ ider iken merķümeye rast gelmekle hemân kiseyi merķümenüñ ⁽⁹⁾ eline verüb “Vâlidem sende mîzân var mı ki bu altünlarımı çekeyüm.” didükde ‘acüze ⁽¹⁰⁾ işte aradığımı buldum diyerek rüy-ı sürür gösterüb “Efendüm benüm bir oğlum vardır ⁽¹¹⁾ dürlü dürlü terâzüsü olub altün ve gümüşde alış verüş ider ister iseñ hânesine ⁽¹²⁾ gidüb anda altünlarıñı çekelüm.” didükde qarındaşum buyruñ diyüb ‘acüzenüñ ⁽¹³⁾ ardından yürüyerek ba’ine ol eve gidüb duhül ve kızına “İşte size semüz bir koyun ⁽¹⁴⁾ getürdüm.” diyüb sâbka oturduğı oğaya idhâl ve pîrezen güyâ oğlını çıkarmak ⁽¹⁵⁾ için taşra çığduğda ol ‘Arab elinde kılıc yanuna girüb ol bir oğaya naql ⁽¹⁶⁾ itmek için kalğ diyüb önüne düşdükde qarındaşum ma’iyetiyle olan kılıcı çeküb ⁽¹⁷⁾ Arabı arkasından urub katl eyledi. Ve tuzı getürün cāriyeyi dağı çağrub ⁽¹⁸⁾ cāriye tuz ile memlü bir tabak alub geldükde anı dağı ‘Araba ilhâğ pîrezeni arayub ⁽¹⁹⁾ bulduğda “Sen beni bilür müsün?” diyü suâl ol dağı “Bilmem.” didükde “Ben ol âdemüm ki sen ⁽²⁰⁾ abdest bahanesiyle hâneme girüb beni aldadub buraya getürdüğüñ mefdürdur.” diyerek ⁽²¹⁾ başına bir kılıç üşürüb kesdi ba’de ol dilber duhteri arayub bulduğda kız el-amân! ⁽²²⁾ diyü haykıрмаğa başlamağla qarındaşum “Senüñ bu ‘Arabuñ yanunda ne işüñ vardır seni anuñ eline ⁽²³⁾ kim düşürdi?” diyü suâl kız “Ben bezirgānuñ cāriyesi idüm işbu pîrāzen daıma yanumuza ⁽²⁴⁾ gelüb giderdi günlerde bir gün merķüme baña didüki bizde düğün vardır gel seni sıra ⁽²⁵⁾ getüreyüm ben dağı sevinerek anuñla yola çığdugumda beni bu ‘Arabuñ yanuna getirüb ⁽²⁶⁾ şimdiye kadar nezdelerinde üç seneden beri maħbūsa kalđum.” didükde birâderüm “Acabā bunda ⁽²⁷⁾ naql ve aħza şāyān kayıtlı eşyā var mı?” didi.

Ƙız “Evet öyle şey çokdur gek saña maħlini ⁽²⁸⁾ göstereyüm.” diyerek elümden tutub ħaliş ve altün mücevherāt ile tolu şandukları ⁽²⁹⁾ gösterdükde “Ah

çarındaşum! Hayır olub nice idelüm?” didi merķūme “Sen beni bunda bıraķda ⁽³⁰⁾ var bir kaç cemāl getür işbu emvāl keşireyi birer birer senüñ hāneñe naķl idelüm.” didükde ⁽³¹⁾ merķūm hamāllar getürmege gidüb, kaç hamāl bulub getürdükde evüñ kapusını [64b]⁽¹⁾ aчуқ gördi. Ve iуerüye girüb cariyeyi aradukda merķūme nefis eşyānuñ ⁽²⁾ ekşerini alub firār itmiş buldı diyince Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb ⁽³⁾ süküt eyledi.

****ALTMUŞ ÜÇÜNCÜ GİCE****

Şehrazād kelāma ⁽⁴⁾ aғaz idüb dir ki Berber naķlinde: Ba’de çarındaşum kalan şandukları aчуb taһflardan ⁽⁵⁾ vafir eşyā hamāllara yükledüb evine götürüb gitdi ve ol gice sürür hāletiyile ⁽⁶⁾ hānesinde kaldı. ‘Aliü’ş-şabah tenhā oturur iken kapu calınub çıkub gördükde ⁽⁷⁾ kapuda bir kaç kavās bulub belā suāl merķūmı tutub Hākimüñ hużūrına getürdiler. ⁽⁸⁾ Hākim “Sende olan emāl ve mücevherāt nereden geldi?” diyü suāl ol daһı şadaқadan ⁽⁹⁾ ğayrı bir çäre bulmamağla vāk’a hāli ba’ine naķl ve “Baña bir miқdār şey ‘ināyet kılda ⁽¹⁰⁾ baқiyesi efendümüñ olsun.” didi Hākim birāderümde ve ol hānede olan ⁽¹¹⁾ eşyayı aһz ve eline bir miқdār para virüb şehirde қalma nereye varacaқ ⁽¹²⁾ iseñ var diyü fermān buyurmağla merķūm ol mübāligi alub yola revāne ⁽¹³⁾ olduқda, eşnā-yı rāda haydüdlara teşādüf ve cümle memālikini elinden alduқdan soñra ⁽¹⁴⁾ қulaқlarını beride idüb şalıverdiler.

Ol daһı sürünerek yanuma gelüb iķāmet itdi. ⁽¹⁵⁾ Ve hālā yanumdadır. ****hikāye**** Tudaқları kesik olan çarındaşum bir paraye ⁽¹⁶⁾ mālİK değıldi. Günlerde bir gün kuvvet yevmisini aramağa çıkub gezer iken kapusı yanunda ⁽¹⁷⁾ bir tavāşa ve bir kaç hidmetkār тұrmuş bir büyük hāneyi teşarif ve bu қonāk kimüñdür ⁽¹⁸⁾ diyü suāl itmekle тұranlar “Bu bir şehzāde ne kadar ile iуerüye girüb bir miқdār ⁽¹⁹⁾ şadaқа iltimās itmesini.” istiīzān itdükde қapucı “Var gir derün-u hānede ne ister iseñ ⁽²⁰⁾ bulursın.” diyü ifāde ol daһı қonağa duһül idüb selamlığa çıkduқda büyük ⁽²¹⁾ bir oғанuñ iуünce heybetlü ve uzun şaқallu samur kürk giymüş bir zāt oturduğunu ⁽²²⁾ görüb selām virüb yanuna girdükde “Sen ne istersin?” diyü suāl ol daһı “Muhtacum ve kuvvet ⁽²³⁾ yövmiyemi arayorum.” diyü cevāb virdükde hemān ol zāt kıyam idüb üzerinde ⁽²⁴⁾ olan esbābı yırtub rüy-ı hazin göstererek “Benüm vücudum şağ iken dināyete böyle ⁽²⁵⁾ muhtāc adem nice bulunur?” diyüb

qarındaşımı yanunda iclās ve derhāl ta’ām ısmārlayub ⁽²⁶⁾ tañtana-yı ‘azime ile bir kaç şahibe şāil sofrā getürüb öñümüze qoyub evvelā şorba ⁽²⁷⁾ taşınıñ qapağını qaldırdıklarında taşda ašlā bir şeyi yoq bu mebus oldığı hālde ⁽²⁸⁾ ol zāt qaşığı taşā qoyub güyā şorba ile qaşık tolu gibi ağızına ⁽²⁹⁾ getürüb eđil itmeğe başladı. Ve “Ne güzel şorba imüş.” didükde.

Birāderüm dağı anuñ gibi ⁽³⁰⁾ yapub “Evvah ve iğ’ā güzel şorba.” diyerek buşdan buřa añla şürü’ itdi ba’de kebab ⁽³¹⁾ ve hakezā emirmi şahin qadar buř şahin görüb güyā elvān iğ’ame ile memlū gibi [65a]⁽¹⁾ her şahin başında bu felān ta’āmdur diyerek men ğayr-ı lezīz idüb eđil ve ol zāt ⁽²⁾ qarındaşımı da’vet ve añla ıřrār iderdi. Tāpla ve helvayāt ve lezīz eřriyenüñ ⁽³⁾ tabaqları dağı gelüb vece sabıq üzere buşdan buřa nice baqā ve nice muħallebi ⁽⁴⁾ ne güzel hořāf diyerek tenāvül itdükden soñra. Bu řarāb ibriqleri getirüb ⁽⁵⁾ fārgdan fārgā qadeħ taldurub ‘ışret ile meşgul oldılar.

Hāřılı qarındaşım ⁽⁶⁾ cümle huşuşlarda bir söz söylemeyerek řāhib-i hāneye muvaffaqat iderek qaldı ⁽⁷⁾ ve büş qadeħi eline şonduqda güyā nuř ider gibi ağızına qoyub redd ve hāřır ⁽⁸⁾ olan büş meze tabaqlarından tenāvül idüb izhār telziz iderdi. Tā güyā ki ⁽⁹⁾ bāde neşesinden mest layı’qıl olub sarhoş olduklarında birāderüm elini qaldırub ⁽¹⁰⁾ řāhib menzile öyle bir şamar urdı ki yanağından ateř zuhūr eyledi. Ol zāt ⁽¹¹⁾ “Nedür bu ey safiye!” didükde “Efendüm quluñuza nefis ta’āmlar ve nefis helvayātları yedirüb ⁽¹²⁾ ve’atıq şarabları içürüb bī-‘aql itdük ol hāletinden bu itdügüm laşife neşet ⁽¹³⁾ eyledi yine kerem ve iħsān sizüñdür.” didükde řāhib münzil gülmeğe başlayub ⁽¹⁴⁾ “Ben bu keyfiyetimi bir kaç ādem ile icrā itdüm ise de böyle senüñ itdigüñ laşife gibi ⁽¹⁵⁾ kimse itmedi ben seni ‘afv itdüm femyā ba’d sen benüm hevāřımdan ol.” diyüb anı ⁽¹⁶⁾ başqa oşaya naql ve nefis ta’āmlar iħzār ve ba’dü’l-tenāvül sofrā-i medāmı dağı ⁽¹⁷⁾ celb idüb cenbeş ve řefāda oturub eğlendiler ve anı nedim-i itahād idüb her bār ⁽¹⁸⁾ yanundan münfaşıl olmaz idi, tā ol zātuñ ecel mu’avadi hulül idüb merħüm ⁽¹⁹⁾ oldükda birāderüm ol beldeden sefer itmekle yolda gider iken haydūdlar üzerine ⁽²⁰⁾ çıqub malından sūāl.

Ol dağı yoq dimesiyle tudaqlarını kesüb ve anı eřir ⁽²¹⁾ olarak haydūdlaruñ biri alub ħimesine götürdi pes ol herğāh řāhibi pīr ⁽²²⁾ olmağla kendü zevcesi andan pīzār ve taşraya gitdükde qarındaşuma gelüb anuñla mülā’be ⁽²³⁾ ve muřāyebe idüb

şefâ-yı ğalîl iderdi günlerde bir gün anlar muvâşalat hâletinde ⁽²⁴⁾ iken merķūmenūñ zevci gelüb keyfiyetlerine matla’ olduķda qarındaşumuñ hūyelerini ⁽²⁵⁾ çıkarub tuvâşa itdi. Ve bir taĝa getirüb etdi qarındaşum anda qalub tã bir kaç ⁽²⁶⁾ günden şoñra yolcu merūr ile alub şehre îşâl eylediler.

Ben daĝı haberini alub ⁽²⁷⁾ yanuma getürdüm ve kifâyet miķdârı ma’âşer tahşîş eyledüm. Diyü hikâyelerimi etmâm ⁽²⁸⁾ itdügümde ħalife kelâmumdan mesrur olarak gülmeĝe başladı ve “Vāk’ã sen qalil ⁽²⁹⁾ ü’l-kelâm ve bî-fuzül âdemsin ve bu uşâf ile mevşûf olduĝuñ teyķin itdüm ⁽³⁰⁾ ancaķ bu şehirde tırma ve benüm olduĝum memleketde sâkın olma.” diyüb beni Bağdâddan ⁽³¹⁾ iħrâc eyledi. ve ħalife mûmâ-ileyh dâr-ı ‘ûkbâya intiķâl idene kadar diyâr-ı ĝurbetde [65b]⁽¹⁾ qalub ba’de yine Bağdâda rücû’ ve bu ademe teşâdüf idüb aña daĝı bunca ħayır ⁽²⁾ ve iħsân idüb helâkdan tahlîş eyledüm diyince Şehrazâd şabâĥ-ı takrib itdügünü ⁽³⁾ görüb sükût eyledi.

**** ALTMUŞ DÖRDÜNCÜ GİCE ****

⁽⁴⁾ Şehrazâd kelâma aĝaz idüb dir ki: Berber kelâmında ve eger ben olmamuş olaydum mutlaka ⁽⁵⁾ qatl olunurdu. Şimdi senden teşekki idüb kişret kelâm ve fuzüllik ile ithâm itmekde ⁽⁶⁾ oldu diyü ħitam kelâm eyledükde biz ol civân işbu Berberden çekdüĝi miĥnet ve mülâķi ⁽⁷⁾ olduĝı fezaĥat ve muşibeti bilüb derĥâl Berber mersûm yanmazdan tãrd ve iħrâc ⁽⁸⁾ ve civân merķûm ile şefâ ve râĥat üzere ikindiye kadar oturub her birimiz maĥallerimize ⁽⁹⁾ gitmek için taĝıldiĝumuzda zevcem “Beni gezdür.” diyü ilzâm itmekle alub keşt ve ĝüzâr ⁽¹⁰⁾ iderken bu qanburu teşâdüf ve anuñla eğlenmek için ĥânemüze getürdüĝümde zevcem ⁽¹¹⁾ aĝazına baķdın bir loķma verüb yedirmekle boĝazında tırub telef oldu işte ⁽¹²⁾ kışşamız budur diyü ħitam kelâm eyledükde.

Şâĥ bahr ĥâl “Ben bu Berberi ⁽¹³⁾ görmeliyim.” diyüb ĥiyât ile bir kaç kuvâs yollayub merķûmı bulub ĥuzūr ⁽¹⁴⁾ Şaha getürdüklerinde qara yüzli aķ kıllı uzun burunlu bed ĥiķat ve bed şüret ⁽¹⁵⁾ toķsan yaşına varmuş bir ĥerîf olduĝunu görüb şüret mahvale senden gülüb ⁽¹⁶⁾ “Ey şamet senüñ hikâyeleründen baña bir hikâye naķl eyle.” didükde Berber “Efendüm bunlaruñ ⁽¹⁷⁾ Aĥdab ile vuķû’ bulan kışşaları nice imuş ve Aĥdabıñ gövdesi niķün ⁽¹⁸⁾ gömülmemiş?” didükde şah müşâr-ileyh

“Sen niçün bu huşûşdan suâl ideyorsın?” (19) didi Berber “Efendüm benim suâlümden merāmum ancak keşirü’l-keâm ve fuzûli olmadığımı (20) ve baña müta’lik olmayan şeylerden suâl itmeyeceğimi beyân itmekdür ki müftezâ-yi esmam (21) olan şamet lafzınıñ müntuğanı efendüme bildürmekdür.” didi Şah tıranlara “Şu Ahdabüñ (22) hikâyesini Berbere naql idüñ.” didükde ba’z nedma Berbere qanburuñ qaziyesini naql itmekle (23) Berber “Vāk’ā şu Ahdabüñ hikâyesi nevâdur itdendür lakin varayum bir kere yüzini göreyüm.” (24) diyerek varub qanburuñ yüzini küşâd ve başını qaldırub qucağına qoyub diqqat itdükde (25) gülmeğe başlayub ve “Her bir ölüme bir sebep vardur ve şol qanburuñ fevti cümlesinden (26) â’cebdir.” didükde şah müşâr-ileyh “Nedür ol ey şamet?” diyü suâl itmekle “Efendüm (27) bu Ahdab murâd olmamuş hâlâ şağdur.” diyüb qoynundan mum gibi bir yağ ile memlu (28) bir şişe ihrâc ve ol yağdan qanburuñ burnuna sürüb eşvâbıyla oturub bir miqdâr (29) bıraqqıqdan soñra yine yüzini küşâd ve cebinden bir âlet çıkarub.

Ahdabüñ boğazında (30) tabaqlan balıq tekneni nezi’ itmekle qanbur derhâl dirilüb ifâkat buldı. Şah ve vâzir (31) olanlar işbu keyfiyet-i garibeden şaşub istigrâb itdiler ba’de şâh müşâr-ileyh [66a]⁽¹⁾ merķūme ihsân idüb hâl sebillerini taħliye itmekle her biri (2) mesrura hânesine mütevce oldı diyü Şehrazâd belâgat mi’tâd işbu hikâyeyi (3) buraya getürince Melik Şehirbâza “Ey şah zî-şân bu naql itdügüm hikâye enis (4) ü’l-celis nâm câriye sebebiyle iki Vezîr arasında vuķū’ bulan hikâyeden iğrab (5) ve â’ceb degidür.” didükde Şâh müşâr-ileyh “Nicedür ol ****hikâye**** söyle (6) baqalum.” diyü izn virmekle mûmâ-ileyh kelâma ağaz ve durur belâgatını ibrâz idüb (7) dir ki: Râviyân laţif hikâyât ve nâqlân ğarib revâyân böyle demüşler ki:

Başra (8) ülkesinde fuqarâya muħabbet ve ra’iyyete müşfik ve kerem ve ‘adele muvaffiq Muħammed bin Süleymân (9) nâm bir melik vâri idi ve anuñ biri Ma’in bin Sâvi ve diğeri Fâzıl bin Hâķân (10) nâmında iki vezîri var idi ancak Fâzıl bin Hâķân nâm vezîr âşaf tedbîr (11) şâhib tabiy’at ve fuqarâya muħab ve halka ihsân firâvânın icrâ itmekle revâyâ (12) ve birâyana muħabbet ve meyl idüb hayır du’â ve cemil senâ iderlerdi. Diğeri vezîr ya’ni Ma’in (13) bin Sâvi bu ahlâquñ zârı üzere olub ahâli şerr ve zulumden havf ve haşît (14) ve haqqında bed du’â ve zikrinden nefret iderlerdi günlerde bir gün Melik mûmâ-ileyh Fâzıl (15) bin Hâķâna

on biñ altün virüb “Bu meblağ ile baña çeşim felek nazırın görmemiş⁽¹⁶⁾ hūri mişāl bir cāriye iştirā eyle.” diyü emr itmekle Vezīr mūmā-iley hatunları alub⁽¹⁷⁾ konağına vardı ve Melike maṭlūb olan cāriyeyi aramağa başladı. Bir kaç gün⁽¹⁸⁾ merūrunda esīrcilerūñ biri Enīs nāmında kāmēt-i ziba ve bostanları elma çeşmimi⁽¹⁹⁾ meyānı incelikden naḥil ḥüsn ve cemālde bī-naẓīr ve bī-miṣāl bir cāriye⁽²⁰⁾ getürdi ki ṣā’ir anuñ ḥaḳḳında bu beyitleri (arapça beyit)⁽²¹⁾ (arapça beyit)⁽²²⁾ (arapça beyit)⁽²³⁾ (arapça beyit)⁽²⁴⁾ ma’nāsı budur “Muşavfa olan maḥbūbemūñ vücūd-ı laṭīfi ve beşresinūñ melmis⁽²⁵⁾ zārīf ḥarīr gibi nā’im ve yumuşak ve mantık nāzenini ile şadā-i raḥimiye naram ve laṭīf⁽²⁶⁾ olan ne bālāvane alcaḳ dir ki tavsīṭ ḥāletindedür ve çeşmleri daḥı ḥaḳḳ cel ve ‘alā⁽²⁷⁾ ḥazretleri kin lafzınuñ emriyle ḥalk idüb ‘ifval ve ilbābe bādenūñ teeşiri gibi⁽²⁸⁾ teeşir idüb anları gören kimse sekrān ve şiddet-i ‘aşkından vāle ve ḥayrān olub⁽²⁹⁾ istilā-yi muḥabbetinden daḥı dildādeligini muḥāṭāb idinüb dir ki ey bu maḥbūbe-i nāzeninūñ⁽³⁰⁾ muḥabbeti bahr gicedür ve namda olan ‘aşḳ ve ğarāmımı mezdād kıl vay selv ve nisyānum⁽³¹⁾ benüm senūñle mülākātum ḳalmamuş tāb’iş ve ḥaşr gününe dek.” dimekdür Vezīr mūmā-ileyh [66b]⁽¹⁾ işbu hūri mişāl müstakmile ilḥā sen ve ilḥsāl cāriye-i bedi’eu’l-cemāli gördükde⁽²⁾ hemān “Melike lāyık bundan ğayrı cāriye bulunmaz.” diyerek derḥāl parasini virüb⁽³⁾ aldı.

Çün ki cāriye mūmā-ileyh sefer ta’bından bir miḳdār za’yıf bedene dū-çār oldı⁽⁴⁾ Melike getürmeden ol ḥānesinde bir kaç gün istirāḥat itmesini istiḥsān idüb⁽⁵⁾ zevcesine teslīm ve iyüce gözetmesini sibāriş ve Melike götüreceğini telḳīn eyledi⁽⁶⁾ diyü Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale vuşul bulduḳda şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb⁽⁷⁾ sükūt eyledi.

**** ALTMUŞ BEŞİNCİ GİCE****

Şehrazād tetmīm⁽⁸⁾ ḥikāye tevcīye murād idüb dir ki: Pes Vezīr mūmā-ileyh ḥüsn ve cemālde yegāne⁽⁹⁾ ve laṭīf ve Kemālde nāzenīn ve şāḥāne ‘Ali Nureddin isminde bir yiğit oğlu olub cümle⁽¹⁰⁾ dilberler arasında mümtāz ve behcet melāḥat ile serāferāz idi.

Vezīr oğlundan cāriye⁽¹¹⁾ için ḥavf idüb zevcesi bu cihetden ğāyet taḥzīr itdi. Günlerde bir gün⁽¹²⁾ cāriye mūmā-ileyh konāk ḥamāmına girüb çıḳduḳda

Vezîrûñ zevcesi dağı ⁽¹³⁾ cāriyeler ile hamāma girüb cāriye konağda tenhā kaldı. Pes Vezîrûñ oğı ⁽¹⁴⁾ 'Ali Nureddin ol vaqıt haremde oğasında bulunmamağla mūmā-ileyh ünīsü'l-celīs ⁽¹⁵⁾ hafıye “Vezîr zādeyi göreyüm.” diyüb yerinden kıyām ve bir tenhā yere gidüb ‘Ali Nureddin ⁽¹⁶⁾ muğlu’ olub ħüsn ve cemālini gördükde biñ cān ile ā’şıka olub bir nazāreden ⁽¹⁷⁾ hezār-ı ħasrete dū-çār ve keriftār olduğı ħāletden ma’damataü'l-ğarār oldı. İttifākā ⁽¹⁸⁾ 'Ali Nureddin dağı “bunda ġāyet ġüzel ve dilber Melikūñ bir cāriyesi var imüş gidüb ⁽¹⁹⁾ bir kere rivayet ideyüm diyerek cāriyenūñ olduğı yere varub yanuna girdükde ħāzin ⁽²⁰⁾ cenān rıdvānı iğfāl idüb cennetden ħurūc itmüş bir ħürı mişāl duğter-i pākīze ⁽²¹⁾ ağter şadır oğada oturdugunı gördükde hemān ‘ağlından birün ve ħālāt’aşğ ile ⁽²²⁾ dildāde ve zī-finuñ olub ünīsü'l-celīs tevcīye ħığāb vay canum “Acabā benüm pederüm ⁽²³⁾ seni baña mağşüş için mi aldı?” didükde cāriye dağı “Bunı Allah’dan ister idi ⁽²⁴⁾ hemān evet ben senūñ cāriyenūmdür.” didükde ‘Ali Nureddin yanuna varub birbirine ⁽²⁵⁾ şarıldı ve irtikāb-ı ħağır ile ħazā ve ħar idüb ol nāzeninūñ bekāretini aldığdan ⁽²⁶⁾ şoñra irtikāb eylediğı emr-i ‘āzimi idrāk idüb pederi ħafından ħarārın firāre ⁽²⁷⁾ tebdil eyledi. Pes konağda ħalan cāriyeler ‘Ali Nureddin Ünīsü'l-Celīse gidüb ⁽²⁸⁾ anuñla ħalvet itdügünü gördüklerinde ‘aliü'l-‘acele validesine varub ħaber virmeleriyle ⁽²⁹⁾ vālidesi sür’atle giyinüb çığmuş ise de olan oldı gelen gitdi bulub ⁽³⁰⁾ Ünīsü'l-Celīsten ‘acabā oğlum sizūñle ne işledi diyü suāl ol dağı kināye ve eyhām ⁽³¹⁾ ile cevāb virmekle ħazīyeyi derk ve zevcine varub vāğ’a ħālī ifāde itdükde [67a]⁽¹⁾ Vezîr bī-ğuzūr ve deyā-yı ħayret ile mağmur olub ne ideceğini bilmeyerek şaşub ⁽²⁾ ħaldüğda zevcesi “Efendüm böyle vahime girdüñ cāriye için ise ben kendü ⁽³⁾ malumdan size on biñ altün virüb Melike başka cāriye iştirā idüñ.” didükde.

Vezîr ⁽⁴⁾ “Behey ħatun ben para için düşünmem ancak tefekkirim şudur ki diğere Vezîrûñ işbu cāriyeyi ⁽⁵⁾ Melik için iştirā itdügüm mesme’ olmuşdur şayet varub Melike ifāde ider ol vaqıt ⁽⁶⁾ ben ne cevāb vireyüm zīrā iştirāitmedüm diesem olmaz yoğ vāğ’a ħālī nağl ider isem ⁽⁷⁾ ol dağı mümkün degildür işte derdüm bundandır.” zevcesi “Efendüm olan oldı ⁽⁸⁾ giden gitdi, şabırdan ġayrı bir çāremüz yoğdur hemān sükūt ħāletiyle ħal ne oldı ⁽⁹⁾ ve ne olmadı bir söz söylede bağalum ne idür?” didükde Vezîr bundan ġayrı bir çāremüz ⁽¹⁰⁾ yoğdur diyüb sükūt eyledi gelemüm ‘Ali Nureddin ol fi’il ġayrimetini işledükden ⁽¹¹⁾ şoñra bağçelerine çekilüb

oturdı ve konağa ašlā gelmez oldu. Vālidesi ā’cize ⁽¹²⁾ kālub kocasına didi ki “Efendüm biz oğlumuzdan niçün dur qalalum hemān celb idüb ⁽¹³⁾ Ünīsü’l-Celīs aña virelüm bā huşuş anlar birbirine ā’şık olmuşlardır şayet bu sebeble ⁽¹⁴⁾ oğlumuz bir miñnete dū-çār olurda şemre fevāda dağı bir miñnet çekerüz.” demekle.

⁽¹⁵⁾ Vezīr rızādāde olub oğluna haber göndergēb, celb ve mu’atabesine başladuğda ‘Ali ⁽¹⁶⁾ Nureddin bekāya ağaz rā’itzarde sebil icāz tutub hemān bu ebyātı (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) inşād eyledi ki ma’nāsı budur “Ben cināyetlü ⁽¹⁹⁾ ve şüc şāhibi olmuş isemde pes eşhāb ‘uqūl var bābü’l-bābuñ hāl ve şānları ⁽²⁰⁾ dāima canı ve maḥṭı olanlara müsāmaḥa şāmla ile mu’āmele ve mücāmele iderler eger ⁽²¹⁾ düşmanımdan ḥavf iderüm diyü vahim ider iseñ senüñ ‘iz ve şānuñ āsumāna irişmüş ⁽²²⁾ ve düşmānuñ zell ve ḥaḳāreti alt qata nezvil itmüş olmağla senden ne şeye nāil olabilir.” ⁽²³⁾ dimekdir.

Vezīr oğlundan işbu ebyātı işitdükde rızā ve müsāmuḥa idüb Ünīs ⁽²⁴⁾ ü’l-Celīs aña hibe ve üzerine tesri itmek üzere ‘ahd ve yemīn ver direrek ⁽²⁵⁾ “Ben düşman şerrinden Allahuta’āliye şıgındum.” didi ve ‘Ali Nureddin Ünīsü’l-Celīs ile ⁽²⁶⁾ şefā ve rāḥatda ve lezīz muvāşalatda qaldılar fāmā diğē Vezīr ya’ni Mü’mīn bin Sāvi her ⁽²⁷⁾ ne qadar cāriye mūmā-ileyh ḥaberi aña mün’akıs oldıada fazıl bin ḥāḳānuñ ⁽²⁸⁾ Melike ḥāşıl olan qarbeytine ḥavf ve ḥaşīmet idüb saḳat qaldı. Ve maddeyi ⁽²⁹⁾ evḳāt merhūnesine ibḳā eyledi.

Aḥkām rüzgār buqalemün ve inḳilābat dahr zī- ⁽³⁰⁾ fūnün muktezasınca bir müdtedden şoñra Vezīr bin Ḥāḳān nāmaz açlığa dū-çār olu esīr ⁽³¹⁾ firāş ve maḳṭū’ül-init’āş ḥāletiyile bir müddet merūr ve ecel mev’ūd ile dār-ı ‘uqbāya [67b]⁽¹⁾ intikālūñ ‘alāmeti zıḥūr itmekle oğlını yanuna ihzār ve maḳdume-i ‘itizār olarak ⁽²⁾ bu ebyātı (arapça beyit) ⁽³⁾ (arapça beyit) ⁽⁴⁾ (arapça beyit) inşād eyledi ki ma’nāsı bu dur “Her kim ⁽⁵⁾ mevt anı bugün terk idüb geçer ise yarın anı terk itmeyüb bahr hāl alur gider ⁽⁶⁾ zīrā cümlemüz ol ḥavza ve rūd idüb içmemüz lazumdur ve mevt didükleri keyfiyet ⁽⁷⁾ müt’āzım ve zī-şān olan kimseyi faḳır ve muḥteḳir olan ile musāvi idüb kimseden ⁽⁸⁾ heybet ve vuḳār bırakmayub ašlā ne melik ve ne peygamber zī-şānı dāimā beḳā ile mevşūf ⁽⁹⁾ ibḳā itmemişdür.” dimekdir diyince Şehrazād şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb ⁽¹⁰⁾ sükūt eyledi.

** ALTMUŞ ALTINCI GİCE**

Şehrazād kelāma ⁽¹¹⁾ aġaz idüb dir ki: Vezîr mûmā-ileyh bu ebyātdan soñra oġluna vaşiyet idüb ⁽¹²⁾ ve ol hāl ile alub dār ‘ubāya intiqāl itdi ‘Ali Nureddin pederini āyîn islām ⁽¹³⁾ üzere techîr ve tekfin idüb hitmet keşire ve şadaat ve fire icrā iderek ⁽¹⁴⁾ defin eyledi. Gelüb apusını apadub oturdu. Günlerde bir gün tenhaca oturur ⁽¹⁵⁾ iken abusı alınub pederinüñ nedimesinden biri gelduguni görüb hemān eteġine ⁽¹⁶⁾ varub du’ā itmeġe başladı.

“Vay efendüm pederüñ dār ‘ubāya irtihāl itdisede ol ⁽¹⁷⁾ yola cümlemüz sālīkdür seydu’l-avlîn ve el-aħrîn hāzretleri bile intiqāl buyurmuşdur ⁽¹⁸⁾ nerede aldı başkası işte ol hāzret bize ‘ibredür sen kendü rāhatıña ba nefsüne ⁽¹⁹⁾ keder virme.” didükde ‘Ali Nureddin merķümü selamlıġa idhāl ve anuñla bir midār tesliye ⁽²⁰⁾ māfiü’l-bāl idüb ‘iş ve ‘işret ile meşgul ve leyli nehāra mevşül itmeġe ⁽²¹⁾ başladı ve şiddet kerem ve saħāsından māl ve menālini taġıتماġa başlayub cümle mālını telef ⁽²²⁾ itdükden soñra emlakını daġı tārümār eyledi.

Günlerde bir gün şefāsında oturur iken ⁽²³⁾ cābiři gelüb tenhaca nařihat idüb “Ey efendüm bu senüñ isrāfuñ mālī yodur ⁽²⁴⁾ soñra size dermān bulunmaz yara řā’ir bu huřuřda dimüř ki (arapça beyit) ⁽²⁵⁾ (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) ⁽²⁷⁾ (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ benüm parami hafz ve řun idüb anlar için elimden geldiġi adar mûmāna’t ve müdāfa’t ⁽²⁹⁾ iderüm zîrā derāhum benüm ılıcum ve alkānumdur ne keyfiyetle anları eñ büyük dūřmanıma virübde ⁽³⁰⁾ sa’detimi ā’lem beyninde nahuset ile tebdil iderüm ki ol dūřman parami řihat ⁽³¹⁾ ve ā’fiyet ile eġil idüb kimseye bir para virmez ve ben şefar ālid ve muhtāc hāletleriyle [68a]⁽¹⁾ aluram pes parasi olmayan kiři her ne adar güneř gibi fazıl ve Kemāli bahr ise de ⁽²⁾ ader ve řānı hākla yeksān ve zell ve hāareti hāric āzhad imkāndur.” dimekdür.

İmdi ⁽³⁾ sen bu emvāl ‘azimeyi bir ac gün zarfında bütün bütün telef itdüñ ve bāı alan ⁽⁴⁾ midār bir şey demek deġildir gel ‘aluñ başına topla şol baıye alan cezi-i şeyi ⁽⁵⁾ hafz ve anā’at üzere ta’iş ile diyü pend ve nařh itdisede ‘Ali Nureddin ⁽⁶⁾ bu kelām-ı naşihat encāmunda ġazaba gelüb sen baña cehl ve mezmat arıkımı ⁽⁷⁾ gösteriyorsın sen řā’irin (arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) ⁽⁹⁾ (arapça beyit) ulı mesmu’uñ olmamuşdur ki ma’nāsı budur “Eger bir gün mālā mālīk ⁽¹⁰⁾

olubda ol maldan tekerrümitmez isem elimi küşad itmeyüb ve ayağımı dağı yürütmesün ⁽¹¹⁾ eger niçün dirseñüz size direm ki baña bir bağıl buluñ ki ceğlinden mecd ve şerefi ⁽¹²⁾ iktisab itmüş ola ki ben anuñ gibi ceğil olayum ve bir kerüm buluñ ki kerümden ve bezl ⁽¹³⁾ ve ‘iñāsından helāk bulmuşdur ki ben dağı kerüm olmayam dimekdür imdi mādde bende ⁽¹⁴⁾ bir günlük kifāyet iden param vardır diğere güne tefekkir idecek degilem dimekle canı ⁽¹⁵⁾ yanundan meksürü’l-hātır kağıub sen bilürsin diyerek hāl sebiline gitdi ‘ali ⁽¹⁶⁾ Nureddin ise yine hāl kadimi üzere kağıub nesimesiyle bahr gün ‘ayş ve ‘işrete ⁽¹⁷⁾ ve üns ve şefāya müştetil oldu bir gün cāriyesi enīsü’l-celis ile oturur iken ⁽¹⁸⁾ merkūme bu ebyātı (arapça beyit) ⁽¹⁹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ naşihat yönünden sevğ itdi ki:

Ma’nası budur sen āyām ve sātūñ güzel olmağıla ⁽²¹⁾ mefrūr olub āyāma hūsn zann idüb kader zamanında nihāl olan umüddan havf ⁽²²⁾ ve haşit itmeyerek emin karūñ ve gicelerūñ müsāmeti ya’ni şefā bve rāhat ile meşmül ⁽²³⁾ olub mücib keder şeyi hāvi olmamağıla ol mu’āmele ile mefrūr olub ‘aksi ⁽²⁴⁾ hātrūña huğur itmez isede bu müsāleme-i leyāli zamanında bağıte nice keder ve muşāib ⁽²⁵⁾ zuhūr idebilür dimekdür ba’de cāriye bu Ma’nadan sevğ naşihat idüb ayāsız ⁽²⁶⁾ bu vechle kağıursañuz hālümüz niye muğcer olur deriken nā-gāh cābibi gelüb hesab ⁽²⁷⁾ defterlerini getürdi ve tenhā yerde oturub birer birer hesablarını gösterüb cümle ⁽²⁸⁾ mā mülki tükenüb kağımaduğunu ve bu keyfiyet ve hamiden çoğıdan berü nahi idüb ⁽²⁹⁾ istimā’ itmedüğüñü ihğar ve bu huşūşda müzākere iderler iken nedimelerūñ biri gelüb ⁽³⁰⁾ hafiyet söyleşdüklerini işitmeleriyle hemān refkāsına varub vāk’a hālī nağıl ve ‘Ali[68b] ⁽¹⁾ soñra nedimerine varduğıda her biri bir bahāne ile çekilüb gitdi.

Nureddin yağıñuz ⁽²⁾ münferid kağımağıla ünīsü’l-celis varub ‘acabā bunlar cābi ile vuğū’ bulan muğhāsebe mezamı ⁽³⁾ mağıla’ oldılarda bundan bī-vağıt ayrılıub gitdiler diyü tağısir itmekle ünīsü’l-celis ⁽⁴⁾ efendüm bu huşūşda bendeñüz size naşihat itdüğümdede siz şol iki beyti ⁽⁵⁾ (arapça beyit) ⁽⁶⁾ (arapça beyit) cevāb olarak inşād ⁽⁷⁾ buyurduñuz ki Ma’nası budur dünyā iğbāl ve māl firāvān ile seni mevşül ola māl ⁽⁸⁾ kağılduğıda hemān ol nāil olduğıñ dirhem ve dinār telef olmadan cümle hağıka tekerrüm ⁽⁹⁾ ve i’ğta kıl zīrā dünyā iğbāl hāletinde iken cūd ve kerem anı itlāf idemez ve arğa ⁽¹⁰⁾ çevirüb yüzün döndürdüğde ceğl ve müsāñ aña ağılā teğısir idüb beğā ve şebāt virmez ⁽¹¹⁾ dimekdür şimdi çāre kağılmadı didi Şehrazād hikāyeden bu mağıle geldüğüde şabāğ ⁽¹²⁾ tağırib itdüğüñü görüb sükūt eyledi.

** ALTMUŞ YEDİNCİ GİCE**

(13) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki ‘Ali Nureddin cariyesine benüm ħātrıma şöyle (14) geliyor ki bizden nāil iġsān ve iktisāb māl firavān idenlerüñ birine varub (15) bir miġdār sermāye isterem ve ol sermāye ile ticārete sa’i idüb şol ‘ayş (16) ve ‘işreti terk ve ħālume intibāh iderüm diyerek çıkub aġs aşġābına idüb daġ (17) bād itdükde içerüden kimdür bu dünyādı benüm filānum ħapuyı açüñ didükde bir miġdār (18) sükütdan şoñra aġamuz bunda degildür diyü cevāb virmeleriyle ‘Ali Nureddin ħazāyeyi (19) fehm itdisede cümle ħevāş aġbābımı tecrübe ve imtiġāl itmek içün evlerine (20) birer birer vararak daġ bāb itdisede her biri bir bahāne ile yüzini göstermemekle (21) ‘Ali Nureddin ħüzünü’l-ħalb ħāletiyile ünüsü’l-celīs rücū’ ve ağlayarak bu ebyātı (arapça beyit) (22) (arapça beyit) (23) (arapça beyit) (24) (arapça beyit) inşā eyledi ki mällār budur insān ‘infūvān (25) efbālında meyvalu derġat müşābasında olub anuñ meyvāsı üzereinde iken ħalk ā’lem (26) eṭrāfında toplanub şemāundan eġil ve tenāvül iderler tā ki anuñ meyvāları dökünüb üzerinde (27) olan fevākahı isġāt itdükde yanundan tefriġ idüb başka şecereye varurlar (28) bu günā olan ebnā-yı dehre nazarayaton tenāvül itdikleri şeyi ħuruyub mana’dem (29) olsun ki anlardan on kişi içinde ‘ibüb kudretten ħāliş bir şādık (30) bulamadum dimekdür ba’de iġbāsından gördügi cefā ve iġtifāyı naġl itdükde. (31)

Efendüm evimizde olan ufaġ tefek şeyleri firuġat idüb allah ta’āli ħapu açana ħadar [69a]⁽¹⁾ parasiyle ta’iş idelüm miġnet ve ħasāvet çekme diyerek bir miġdār teselli virüb bahr (2) gün nafaġasıçün eşās beytden bir şey alub çarşuda firuġat iderdi tābir şeyleri (3) ħalmaduġda ünüsü’l-celīs şimdi nice idelüm didi cāriye efendüm senüñ pederüñ (4) beni on biñ altūna iştirā itmiş başuñ saġ olsun beni daġı bazara götür (5) bi’ ile bel ki fetġ mübīn olarak sābık vece azra yine ictimā’muz miġdār ise de bahr ħāl (6) mülākātumuz ħāşıl olur didükde.

‘Ali Nureddin ben senüñ firāġına nice taġmül (7) ide bilürem didi cāriye benüm sizden ziyāde ol ħuşuşda tāġatim yoġdur lakin (8) müktrzāyi rüzgārr ve aġkām dehr gaddārda böyle taġdīr olunmuşdur zīrā eşā’ir (9) (arapça beyit) (10) (arapça beyit) inşād eyledi ki meeli budur ħācet ve zārüret (11) ba’z ħālātda edebe maġil ve ġayrı lāyık olan yollaruñ sülügine ilcā ve ilzām ider (12) buña binā

kimsenüñ nā-sezā eşyaya irtikāb itdügünü görür iseñ muṭlaқа anı ⁽¹³⁾ ol sebebe lāyık bir şey hamil itmüş olduğunu fehm ile dimekdür.

İmdi femā ba'd ⁽¹⁴⁾ sizde benden gayrı bir şey qalmamuşdur yine münāsib olanı siz bilürsiz didükde ⁽¹⁵⁾ 'Ali Nureddin bekā-yı aғaz ve bu ebyāt-ı perinkāt ile derünunda olan dah 'asirü'l-de' vāsı ⁽¹⁶⁾ ibrāz idüb inşād eyledi ki bunlardur (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) ve hātrında şayet ünüsü'l-celis benüm faqr vālumden şıķılıb müfār қatem ⁽¹⁹⁾ istedi diyü mülāhazā iderek merķūmeyi alub çarşuya götürüb mezāde virdi ⁽²⁰⁾ itfākāt-ı garibeden ol vaķit pederinüñ düşmanı Vezīr şāni ma'in ebn sāvi oradan ⁽²¹⁾ merūrına teşādūf ve 'ali Nureddini tırub mezāde bir şey virduguni lisān ⁽²²⁾ hālinden fehm itmekle maḥşūş-ı қаzīyeden sūal.

'Ali Nureddin cāriyesini firūhat ⁽²³⁾ itmege getürdügünü haber almağla cāriyeyi yanuna getürüb ve hūsnini müşāhede idüb ⁽²⁴⁾ dört biñ beş yüz altün virmekle hāķ Vezīrūñ hāvfından çekilüb artırmaқdan vaz ⁽²⁵⁾ geçdiler delāl hārac hārac diyü nidā itdisede kimse bir para virmemekle Nureddine ⁽²⁶⁾ bu zālīmüñ eli қonulduқdan şöñra kimse mezād taқdim idemez mu'ahazā cāriye sizüñ ⁽²⁷⁾ olduğunu fehm idüb alduguni hāde parasini bir hīle ile baturub muḥāvele mumāteleden ⁽²⁸⁾ қalub size gadergeli olmuş olur insab ve ālık ve cehī budur ki sen bu cāriyemi ⁽²⁹⁾ şatluқ için getirmedüm faқаt gāzab hāletiyile and içdüm ki anı mezāde virem ⁽³⁰⁾ işte yemīnüm yerini buldı diyerek cāriyeñi alub gitmelüsin didükde bu vechle ⁽³¹⁾ cāriyeyi delāl elinden aḥz birle var eve git işte yemīnüm yerini bulmuşdur didi ki [69b]⁽¹⁾ birle.

Vezīr sen niçün cāriyeyi firūhat idersin femāya ba'd ol cāriye saña lāyıқа mı ki ⁽²⁾ senüñ hālüñ perīşān ve faqr ve fākтуñ aşikār ve 'ayān olmuşdur didükde çün ki 'ali ⁽³⁾ Vezīr zāde Na'mātde buyurmuş ve pederi daḥı maқbūl devlet ve şāhib şavlet bir Vezīr olmağla ⁽⁴⁾ ma'in bir şavi bī-maқām ī'tibārda қomayub cevaba taşdı ve Vezīre itāla lisān ⁽⁵⁾ ve birbirine şitam māla kelām idüb bālāhere 'ali Vezīr merķūme al uzadub çekdi ⁽⁶⁾ pes Vezīr mūmā-ileyh mesn ve ihtiyār olmağla zemine düşüb eşvābı çamurdan berbād ⁽⁷⁾ olub ne hāl ise tıran kimseler mābeynlerini tefriķ idüb 'Ali Nureddin ⁽⁸⁾ cāriyesini alub gitdi ve Vezīr esbine süvār olub toғru ve Melike varub hūzūrunda ⁽⁹⁾ aғlayarak bu ebyātı (arapça beyit) ⁽¹⁰⁾ (arapça beyit)

(11) eyledi ki meilleri budur sen zamānda şağ iken zemān baña nice zulum itsün ve sen (12) arslān iken kelblerini nice eğil idebilesün ve cümle şusuz olanlar senüñ (13) havz girmekten reyān olubda ben senüñ sāyeñde şusuzluqdan helāk buluram ki (14) sen hālā kerem ve ‘ināyetüñ bārānısın dimekdür ba’de ünüsülcelis hikāyesini (15) ibtidāsından aħirine kadar naql ve İrād idüb fazıl bin hākāna cāriye almağ için (16) on biñ altün virdiğini ve fazıl işbu cāriyeyi alub oğluna virdüğünü ve bu def’a (17) oğlı maflus olub cāriyeyi mezād verümele ben size almağ için iştirā şadidinde (18) iken ‘li Nureddin atāle-i dest idüb halk beyninde rezil itdüğünü birer birer naql (19) ve beyān itdükte Melik bī-ħuzūr olub derhāl ‘Ali Nureddin ile cāriyeyi ħuzūrına (20) celb çün mübāşirler ta’yīn eyledi diyince şabāh-ı taqrib itmüş olmağla. Şehrazād kelāmdan (21) süküt eyledi.

** ALTMUŞ SEKİZİNCİ GİCE**

(22) Şehrazād şīrīn-i nejad kelāma şürü’ idüb dir ki Vezīr mūmā-ileyh Melike teşki ider (23) ilen Melikūñ kapucu başlarından ‘ilm aldın sançar nāmında bir zāt hāzır olub fazıl (24) ü’ d-dīn bin hākānuñ kölesi ve terbiyekerdesi olmağla belā tavkıf esebe süvār ve ‘ali (25) cenāhū’l-isticāl ‘ali Nureddine gidüb қазиye nice oldugunu aş’ār ve İ’tizār (26) iderek kırk altün teslīm vay efendüm қазā-yı mübrem nüfūz bulmadan cāriyeñi alub (27) terk-i diyār idüb bir kıdem aқdem sālīk rah firār oluñ zīrā dimüşlerdür ki (arapça beyit) (28) (arapça beyit) (29) (arapça beyit) diyüb gitdi ‘Ali Nureddin bu ħaner ħayrı raşını (30) işitdükte derhāl ħamli mūmkün olan eşyāsını alub cariyesiyle yola revān oldılar (31) ve dicle kenarına gidüb Bağdāda amd şedāyedān қayıқlarıñ birine süvār olub gıtdiler.

[70a] (1) Bunlar Bağdād yolında қalsunlar geledüm beri țarafa, ‘Aliyi getürmege giden mübāşirler (2) ħānesine varub bulmaduқlarında Melike varub İ’lām idüb Melik dağı buldurılması çün (3) bir қac ādem ta’yīn ve Vezīri Ma’īn bin Sāvinüñ ħātrını alub cebr itdi fāmā (4) ‘Ali ol қayıfūñ ma’iyetiyle Bağdāda vuşul buldükdā yanunda olan kırk altündān beş altünü (5) navlüne teslīm ve cāriyesiyle қарaya çıkub bağçeler arasında keşt ve güzār ider iken (6) bir büyük bağçe қapusından uğrayub derünü mükellef parmaқlık ve münzim şadırvān (7) ve buz mişālī ab revān ile derħet bī-pāyānı ħāvi oldugunu görmeleriyle Ünīs (8) ü’l-Celis “Gel bunda bir miқdār ārām ve istirahat idelüm.” diyüb bağçeye girüb (9) gölgeli

zarîf bir maħalde oturdılar ve bir miqđâr istirâhatdan soñra bir çarşab ⁽¹⁰⁾ ile örtünüb ol laţîf maħalde hevâba vardılar meġer ol baġçe ħalîfe vaqt ⁽¹¹⁾ Hârun Reşîdüñ olub bostânü'n-nezihe nâmile ma'nün idi ve derünunda ħalîfeye ⁽¹²⁾ mahşüş olan kaşrû'l-karġ nâm sarâya vardular ki ol sarâyüñ seksen penceresi ⁽¹³⁾ olub her birinde sim ve zerden yapulmuş kândiller âvihte olmuş idi ħalîfe ol ⁽¹⁴⁾ sarâya geldükde zıkr olunan pencereler küşâd olunub derünlarında ta'lik olunan ⁽¹⁵⁾ kândilleri ikâd iderler ve işbu baġçenüñ fâziri Şeyġ İbrâhim nâmunda bir zâhid ⁽¹⁶⁾ âdem idi.

Pes â' detâ seyir ve temâşâ için ahâli her bâr gelürler iken icrâ-yı fesâd ⁽¹⁷⁾ ve bî-edebâne ħareketler ibrâz itmeleri sebile men' olunmuşlar idi mezkûr Şeyġ İbrâhim ⁽¹⁸⁾ baġçede keşt ve güzâr esnâsında 'Ali Nureddinüñ olduġı maħalden merûr ⁽¹⁹⁾ ve cariyesiyle derün baġçede uyuduklarını görüb bî-ĥuzûr olub ⁽²⁰⁾ anları ikâz ve izâ'c itmek murâd itdisede ħâtrında “Şayet bunlar ġarîb ⁽²¹⁾ kimselerdür tenbîhden ħaberleri yokdur kuvâ ve yoksunlar.” diyüb.

Yanlarına gelüb ⁽²²⁾ yüzlerini küşâd itmekle her biri ĥürî mişâl mah âsumân gibi per Kemâl müşriķü'l-cemâl ⁽²³⁾ olduklarını gördükde merķûm ol iki fetânüñ deryâ-yı muħabbetleriyle â'şık ve velhân ⁽²⁴⁾ olub müşâhede didârlarıyla kâriürü'l-'ayn olarak başları tarafunda oturub kaldı. ⁽²⁵⁾ Ĥasan Nureddin bir miqđâr vaķitden soñra uyĥudan bî-dâr olub Şeyġ İbrâhimi ⁽²⁶⁾ gördükde aşnâluķ idüb mitâdbâ kıyâm itmekle Şeyġ İbrâhim ey oġul siz kimsünüz ⁽²⁷⁾ diyü suâl 'Ali Nureddin daġı ġarîbü'd-diyâr olduklarını ifâde itdükde Şeyġ İbrâhim ⁽²⁸⁾ “Ey oġul (arapça ibâre) ġarîb için vaşîyet itmüşdür buyruñ ⁽²⁹⁾ ħarem sarâya girelüm zîrâ şimdi derünuna kimse yokdur bu kadar şefâ ve râhat ile bir miqđâr ⁽³⁰⁾ ârâm idüñ.” didükde.

'Ali Nureddin her ne kadar ol baġçe kimüñ olduġını fehm itmüş ⁽³¹⁾ isede kâne bilmeksizin Şeyġ İbrâhime “Efendüm bu baġçe kimüñdür diyü suâl ol daġı ⁽³²⁾ ħâtrında ħalîfenüñ oldugunu beyân ider isem bil ki girmekle râzî olmaz diyüb [70b]⁽¹⁾ “Bu baġçe benüm pederümden mirâş kaldı.” diyüb ikisini iķerüye aldı. Pes iķerü ⁽²⁾ girdüklerinde mucib ħayret ve müstevcib 'ibret-i ġarâ'ib ve leţaifler görüb seyir ve temâşâ ⁽³⁾ iderek diveleye maţl bir pencerede oturdular Şeyġ İbrâhim bunlara kaħve ve şerbet ⁽⁴⁾ getürüb ikram itti. Bir miqđâr inbisâtdan soñra 'Ali Nureddin “Ey Şeyġ İbrâhim ⁽⁵⁾ ħatırım bir miqđâr ħamer 'ayķ istiyoruz yara böyle

maħle ŧayendür.” didükde merķub nā‘vāz bā-allāh-ı (6) ta ‘āli “Benüm öyle ŧeyi hiç gördüğüm yoķdur bilmezmin ki ħāzreti server ‘ālum-i ŧali allāh (7) aleyvessellem ŧarabına ve ħāsılına lā‘net oķumuŧdur.” didükde ‘Ali “Ey peder sen ŧu parayı al (8) ve meyħaneciye vir ol kaldırub getürsün ol vaķt sen ne iķüb ve ne ķaldırmuş (9) olursun.” diyerek ne itdi ise itdi ŧeyħ İbrāhimün ‘aķlıns girüb paraları aħz (10) ve bade-yi getürmeğe rizādāde olub “Vay oğul iŧte ħālifeye maħŧuş olan (11) ‘iŧret ŧaķımı ve ħāŧ el-ħaŧ olan ‘iŧrebe-i lezizenün maħālī gel istedüğün (12) ŧey’i elünle al.” didükde.

‘Ali Nureddin ol māħale duħül ve iktiza iden ķadeħ ve ŧabak (13) maķulesi ile ħāŧ ŧarāpdan bir ķaç ŧiŧe alub cāriyesiyle ‘ıyŧ ü ‘iŧret ile (14) meŧgul oldılar. ŧeyħ İbrāhim ırāķdan seyr idüb taģif üzre otırdı. (15) Her ne ķadar buyuruñ bizüm ile otır diyü dā‘vet itmüŧler isede ŧeyħ İbrāhim “Ben ħāl (16) ŧabā ve tamda böyle ŧeyleri tenāvül itdüm. Siz cunbeŧize bakuñ.” diyerek ķaldı. ‘Ali (17) Nureddin tegāfil idüb bir miķdārdan ŧoñra kendüni gāne-i mest ve velāyi ‘ākil (18) gösterüb bir tarafa atılub yatdı enisü ‘l- celis yalnız ŧeyħ İbrāhim ile ķalduķda (19) “Ey peder! Sen beni yalnız bıraķduñ iŧte aģam daħı uyıdı. ŧimdi kimün mā‘iyetiyle (20) te‘nis ve ‘iŧret iderüm.” didükde ŧeyħ İbrāhim “Ey bānu-yı cemāl ben ayām ŧabāvātimde (21) böylesi ŧey‘i tenāvül itmedüm ki ŧimdi saña müsā‘āde ideyüm.” didi Ünisü ‘l- Celis bir ŧey‘i (22) söyleyerek ‘iŧret ile meŧgule kaldı ŧehrazād ħikāyeden bu māħale geldükde (23) sabah teķrib ittiginü görüb suküt eyledi.

(24) **ALTMUŧ ŧOĶUZUNCU ĠİCE**

(25) ŧehrazād kelama agaz idüb dirki: Bā‘de cariyeye-i merķūme terki mevāl muķūlesi (26) aheninden birķaç perde ayıradu bir ķādeħ ŧoľturub ŧeyħ İbrāhime getürüb “Efendüm benüm (27) ħāŗım iķün bunu nūŧ eyle.” didükde naķar ŧeyħ İbrāhim ol ķādeħi aħz idüb (28) iķtikten ŧoñra ikinci ve üçüncüyü daħı el-ħāk ittikde ‘Ali Nureddin baŧını (29) ķaldırub yā ŧeyħ İbrāhim “Senün takvanda ķaldı niķün badeyi nūŧ (30) ideyorsun?” didükde ŧeyħ İbrāhim ‘ali nure‘d-dinde ħicān itmekle Nureddin lāŗife (31) yünanda enisü ‘l-celise ŧaķın bir daħı ŧeyħ İbrāhime ķādeħi münāvele itme diyü gamz ile [71a] (1) ‘iŧret idüb gelüb cariyesiyle otırdı. ŧeyħ İbrāhim ol tenāvül ittiģi (2) ķadehlerinden neŧvān-ı bade-i sahinbāden ħalt ŧoñrayla mümtezic olub iħtilāp (3) akdāha hevāhiŧi olmuŧ isede anlarıñ tegāfülünden bir

taqlit olub ⁽⁴⁾ Ünisü 'l-Celise “Ey nūr-ı didem vāy behcet-i sīnem ben şimdi sözüñ nedīmenüz oldum niçün ⁽⁵⁾ bunda meşgul olub cānīp lā-şeyde terk ittügünüz.” didükde ‘Ali Nureddin “Ey Şeyh ⁽⁶⁾ İbrāhim hāşā biz seni lā-şey‘i müşabesşnde ‘ad ittik faķat merāmım şudur ki sen enis ⁽⁷⁾ ve mā ‘şeretimi agaz gele ‘şeretimi agaz gele tālīb idesün.” diyerek.

Mücib-i server ve calib habur ⁽⁸⁾ olan aķdāh hamurı Şeyhımız göre peypeder münāvele itmeğe başladı tā Şeyh İbrāhimin ⁽⁹⁾ hāli diğer gün ve şāhbe-i himayādan neşvānzey funūn oldıkda ‘Ali Nureddin ⁽¹⁰⁾ “Ey Şeyh İbrāhim iş bu pencerelere vuzū ‘olinmuş ķanādil şemū’ñ birin bakmağa ⁽¹¹⁾ iznüniz var mı?” didi merķūm “Evet efendüm lakin faķat bir iki ķāndīn yaķūñki ⁽¹²⁾ bir muhātaraya duçar olmayalum.” diyü anda virmeķle Ünisü 'l-Celīs derhāl kıyam idüb ⁽¹³⁾ ve pencerelerde avucunda olinmuş mütenvi ķadilleri yaķarken ‘Ali Nureddin “Ya Şeyh İbrāhim ⁽¹⁴⁾ ben daķı bir iki şem‘e iķād ideyüm mi?” didükde “Evet efendüm yāk divāzdan virmeķle ⁽¹⁵⁾ ‘Ali Nureddin daķı bir kaçını yaķub bağçenüñ sarāyı gün gibi müstenyir oldı mā‘hezā ⁽¹⁶⁾ Şeyh mūmī ile aşla bir söz söylemeyerek şafāsında oturub ķaldı. İttfāķā ve ol gice ⁽¹⁷⁾ hālifenüñ ba‘z esbaba mübni sarāyında bağçesine nazār-ı ba‘z odalara girüb ⁽¹⁸⁾ penceresinden bağçesine kün gibi mezi-i lāmā ķandil ile efazā-yı şe‘ā’ ⁽¹⁹⁾ ittiginini görüb mütehhir ķaldı Vezīri Cā‘fer bir māñiyi isteyüb geldükde “Gel baķ, ⁽²⁰⁾ bizüm bağçemizde ne var biz ańda iken ol ķader şumū’ ve ķandil iķād olunmaz iken ⁽²¹⁾ ne ‘acep bu gice böyle oldı bu geçen cesaretle olmuş.” didükte.

Cā‘fer ol zuhūr ⁽²²⁾ iden ķaziyeyi müşahede idüb hālifenüñ hatırı tesķin olsun için “Efendüm ⁽²³⁾ Şeyh İbrāhim geçen günlerde oğulları senet ve bağçede düğün tertīb ⁽²⁴⁾ itmek için benden istizān itmiş idi ben daķı sözüñ görem ve ihsanınıza i‘timāda ⁽²⁵⁾ eden virmüş idi idüm benle bu gice ol düginini icra itmüşdür.” didi hālife “Acaba ⁽²⁶⁾ bir miķdār para ile müsā‘de ittiginü niçün bańa ifade itmedüñ ki ben ańı bir miķdār ‘aṭıye ⁽²⁷⁾ ile mesrār ider idüm.” didükde Cā‘fer “Efendüm hātrırında ķalmadı ihsān ne vaķt ⁽²⁸⁾ olursa fā‘den hāli degildür yine cümlesi sizden bir kerem ve ‘ināyet ⁽²⁹⁾ sözündür.” didükde.

Hārūn Reşid “Gel tebdil gidüb Şeyh İbrāhimüñ düginini ⁽³⁰⁾ seyr idelüm zīrā benüm bu gice bir miķdār zayķ hatırım vardur Şeyh İbrāhim ⁽³¹⁾ şaliḫādadır

galiba çalgı ve çengi muķulesi olan alet melāhi getürmeyüb [71b]⁽¹⁾ derviş ve fıķra muķulesi ile zıkr halkaları ve karan hitāmları ile düğini icra ⁽²⁾ itmüşdür gittiğimizde bir kaşayla du‘ā-yı hāyırda heşamında olalum.” didükde Cā’fer “Efendüm ⁽³⁾ gicenün iksiri geçmüşdür oraya varana kadar anlar dağı zıkrden infāşal itmüş ⁽⁴⁾ buluruz ki hemān tāb‘ kazanmuş oluruz.” didi ĥalife “Ĥayr ve bāhr-ı ĥāl gidelüm.” diyüb ⁽⁵⁾ tebdile girüb Cā’fer ve oglumı mesrur eyler çıkub bir bir kıyıga sevār olub bağçeye ⁽⁶⁾ metüce oldılar.

Virdüklerinde kapusını açık bulmalarıyla böyle açık kalmasında isti‘rāb ⁽⁷⁾ ve derün-u bağçeye girüb sarāyı elsine gelüb tırdaķilerinde Hārün Reşid Vezire ⁽⁸⁾ “Ben bir dırāhte çıkub küşād olunan pençerelerün birinden Şeyĥ İbrāhimün ĥālını ⁽⁹⁾ göreyüm.” diyüb işcāruñ birine‘oruç iderek nikāh ittikçe çehreleri āfitāb ⁽¹⁰⁾ gibi nūr-ı cemāl ile añlara olmagan iderken dilbārān bi-meşāl biri düĥter ve diğeri nevreş ⁽¹¹⁾ gulāmi Şeyĥ İbrāhimün pişgāhında cülüs ve luţf ‘ıyş-ı nüş ileme’ nüş ⁽¹²⁾ ĥāletiyle oturub Şeyĥ İbrāhim dağı elinde kadeĥ oldı ĥatır garāye yā seytü’l-illaĥ ⁽¹³⁾ ü’ş-şarab belātarib gayrū mübāĥ amasem‘atü’ş-şā‘ir (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ diyüb içtiğini gördükde Hārün Reşid Cā’ferin yanuna nuzül “Vay Cā’fer! ⁽¹⁶⁾ müķtedā-yı şāliĥini görmek ve bir katından ĥüşāmında olmak lazımdür gel dıraĥta çıkta ⁽¹⁷⁾ Şeyĥ İbrāhimün ĥālını baķ ki bu kerāmet ‘zimedden maĥrüm kalmayasun.” didükde ⁽¹⁸⁾ Cā’fer ĥālifenün kelamı şādık zānnıyla ağaca çıkub Şeyĥ İbrāhimün ĥālını nikāh ⁽¹⁹⁾ ittigünde hārünü‘l-velāĥā olub ĥalifenün yanuna nuzül ve Şeyĥ İbrāhimün cesaretine ⁽²⁰⁾ müte‘ācib olub, ne diye cañını bilseydi her ne kadar ĥalife bu kıyafetten münfā‘il ⁽²¹⁾ olduysada ‘Ali Nureddin ve enisü‘l-celisin ĥüsn-ü cemāllerinde meftün olmuş ⁽²²⁾ olmagla gazabını izĥār itmeyerek ben bu iki şeyün ĥüsnü luţuflarından müstegir benüm ⁽²³⁾ ‘acāba bunlar kimdür ve nereden geldiler didi cā‘fer efendüm bunları kim olduklarını ⁽²⁴⁾ bilmek kolaydır lāķin Şeyĥ İbrāhimün ĥāl ve kıyafeti ve soñra mürtekib olduğu ⁽²⁵⁾ gayed müstegrib şeydir didükde Hārün Reşid gel ikimizde şecereye çıkub ĥallerini ⁽²⁶⁾ seyr idelüm diyüb ikisi mā’der ĥāne çıkıb otırdılar diyünce Şehrazād cebin ⁽²⁷⁾ şabāĥ zülfı şeb’den nūr levāĥ gibi nümāyān olduğunu görüb sukūt eyledi.

(28) **YETMÜŞİNCİ GİCE**

çün gisū-yu leyl-i şî‘r (29) hüsna gibi medzîl idüb mülki şehri-bâz istimâ‘ hikâyeye huâheşi ibraz eyledi (30) Şehrâzâd dağı kelama şurū‘ idüb dir ki: müşâr-ı ileyhime gördilerki Şeyh İbrâhim (31) Ünisü‘l-Celîse (arapça ibâre) [72a]⁽¹⁾ (arapça ibâre) diyüb Ünisü‘l-Celîse yâ Şeyh bizde alet turub olmuş idi enisimizdir (2) Kemâle bâle‘ olmuş olurdu derkedede merķūm derhâl kıyâm ü halifenüñ sedmâsında (3) işâk nedimüñ ‘avdini getürüb enisü‘l-celîsüñ kucağına koyduķda görîşlerini (4) tertîb aglasada ile bir mevâl ve musîķi perdelerinden bir kaç ahengi irâd eylediğine (5) hoş nağmesinden ve şerin ilhânında bi-cân olan hayvân-ı diri olub ve sakîn (6) ve nâ-methêrüñ olan cemâ‘dı hoş mudâsından mezhûrun namı olub luţfunda (7) cevahir-i rûhâniyye enelhâķ ider.

Halife Cā’fere didü ki “Benüm böyle şevtüşeda (8) tārîķ sema’am olmamuşdır baħr hâl borusuyle olub yanlarına varmak isterüm.” Cā’fer (9) “Efendüm siz yanlarına vardığıñızda hâlde mütâ‘laka Şeyh İbrâhimüñ şiddet havften cānî (10) giydür ve şafâları mükder olur gel bunların ihtarlarını bozmayalum.” didükde halife (11) baħr hâl şafâların “Yanuna varalum şimdi bu keyfiyetle bir hîle bulalum.” (12) didükde Cā’fer meramlarına ve vasıl bulmak için bir kimse bulub eşvâbını almak şâdidinde (13) dicle-i karine inüb ararken kırım namında bir balıķçı ırmaķ kenarında seydi semeñ (14) ider oldugunu gördi. Vaslından bilmekle yâ kerîm diyünde itdi.

Meğer birkaç (15) günden berü ol hâlilde balıķçılar balıķ şikârından menc ‘olmuşlar idi çünkü Şeyh (16) İbrâhim kendü hâliyle meşgul olmagla kerîm mezkûr hâfite seydisemeñ itmeğe gelmuş (17) idi. balıķçı Cā’ferin şâdasını işidüb bildükde “Efendüm (18) fâķir vefakının cebârü‘l-zâmi benü buraya getürdü yoħşa muħalefet emir degildür.” (19) diyüb de hoş ve hayrân hâletiyle cevâb virmekle Cā’fer “Hâvf itme.” diyüb halife ile (20) yanuna nuzûl ve Hârûn Reşid “Ey kerîm benüm niyetüm ile bir kere ağınaı suya at baķalum.” (21) didükde derhâl ağınaı dicleye atub bir miķdâr vaķitten soñra çıkub çıkardıkda sanûf (22) semeñ ile memlû çıkar altın teslum ve ibâsını dağı aħz alub arkasına vuzû’ birle zenbili mesrûruñ (23) altûn teslîm ve ‘abâsını dağı aħz idüb arkasına vaz’i birle zenbili mesrûruñ (24) eline virüb bagçe-i sarâye çekülüb gitdiler. Şeyh İbrâhim ve misafirlerüñ oldukları maħâle (25)

tākrib ittiklerinde zenbil olub yalnız yanlarına vardı añlar bī-hāber mūnavele-i iḳdab⁽²⁶⁾ ve negāme-i hānende ve sazında ile lezzet irtiyahta maḳmiler iken balıḳçı hanında olan⁽²⁷⁾ ḫālīfe yanlarına girmekle Şeyḫ İbrāhim kalan kerīm balıḳçı zān ve şāifeden⁽²⁸⁾ ma‘iferesi olmaḡa “Ey kerīm sende balıḳ var mı?” dirse ol Hārūn Reşid ot vardur.⁽²⁹⁾ didükde.

Ünisü ‘l-Celis “Efendüm çokdan berü balıḳ eḡil itmedeñ bir miḳdār balıḳ alalum.”⁽³⁰⁾ dimekle Şeyḫ İbrāhim “Ol kalan ziyādesin bu balıḳları pişürde getir didükde.” ḫālīfe⁽³¹⁾ Cā’ferin yanuna vardı ve mesrur balıḳlar ile mūṭabecehe irsāl [72b]⁽¹⁾ ve ṭabi ittirüb getürdükde ḫālīfe olub Şeyḫ İbrāhimüñ yanuna getürdi cümlesi⁽²⁾ bir yere gelüb aḡıl ittikden soñra ‘Ali Nureddin mā’iyeti ile altunlarda üç⁽³⁾ altun çıkarub şāyede virdi.

ḫālīfe paraları alduḡda “Efendüm tamam-ı ikrāmıñız olur ise⁽⁴⁾ sözüñle nideyüm kalayum ve iş bu māhrūd hatırda birkaç mevāl işideyüm.” didükde ‘Ali Nureddin⁽⁵⁾ “Merḫaba.” diyüb Ünüsü ‘l-Celise işaret ve ol daḡı birkaç yetiyle taḡını itmekle⁽⁶⁾ ḫālīfeye nesat ve server ḫaāsıl olub “Aferin.” didi ‘Ali Nureddine⁽⁷⁾ ziyādesün “Bu cāriyeyi beñden kim.” didükde ḫalife “Maşa’ allāh senün cariyen ḫüsnünde⁽⁸⁾ feryād-ı zamān ve luṭufda mūmtaz durandur.” didi ‘Ali “Ey seyād biz ḫāl-i ḡārib-ü gurbette⁽⁹⁾ erelüb size iḳrām idecek şey’imiz yoktur ancak kırk altunumuz olub añlarda daḡı⁽¹⁰⁾ bir kaçını ḫarāç itdük baḳilerini saña heba üzerümüzde olan kesve daḡı senüñ olsun.”⁽¹¹⁾ diyüb koynunda altunları ve üzerinde olan ‘ābā meḳūlesini ve başka şeyleri⁽¹²⁾ çıkarub ḫalifeye teslüm itdükde ḫālīfe “Ey ‘Ali senüñ kerem-ü sūhān hāddinden⁽¹³⁾ bīründār ger mekānda daḡı senün ḳasdun be mūcib keder ü garibetindür söyle⁽¹⁴⁾ bagalum belki allāh teā’li size bir keyfiyet ifade iderüz yer āḫḳān yer mi her şeyden iḳrābdur.”⁽¹⁵⁾ didükde.

‘Ali Nureddin Ünüsü ‘l-Celis ile ibtidā emirlerinde ol vakitte kalıncaya ḳadar⁽¹⁶⁾ naḳl Vezir “Ben Sāviden gördüḡi müşāhib muḫitleri irād itdükde⁽¹⁷⁾ Hārūn Reşid “Ey ‘Ali ben saña Başra Ḥākimi olan Meḫmed bin Süleymān mektub⁽¹⁸⁾ virüb götüresün anıñ şerrinden emīn olacakdan ma‘da ḫaber kesiriyle memnun⁽¹⁹⁾ olursun.” didükde ‘Ali Nureddin siyadan kelamında mūtā’cib olub ḫālīfe “Ey birāder⁽²⁰⁾ ne dimekdür ki Muḫammed bin Süleymān gibi ḫakim celilü ‘l-şān bir balıḳçının sefasıyla mūmteşül⁽²¹⁾ ferman oldıḡı ḫālīfe sen ol ḫususa baḳma biz yer

maħalde yuvadañ ve bir ħāceden ⁽²²⁾ okuduk ve ser daħı aħdımız oradur ħörmeğe.” diyüb Şeyħ İbrāhime devāt ve kāğıt ⁽²³⁾ getür diyüb bā’dül besmelemüz Hārūn Reşid Meħmed bin Süleymān benüm kitabum ⁽²⁴⁾ size usūl buldukta ‘Ali Nureddin bin Ĥaħana Başra ħükümeti añun ‘ahtesine ⁽²⁵⁾ nefüyüz oldugunu bilüb ħükümetin feragat idüb añı yerüñize iclas itmez ⁽²⁶⁾ ma’ muldür diyü yazub, ‘Ali Nureddin teslüm itdükte ‘Ali ol balıċı kim oldugunu ⁽²⁷⁾ bilüb hemān mektubı busu semā’a ve toĝa diyüb derħal yola revan oldı.

⁽²⁸⁾ Şeyħ İbrāhim ħalīfeye “Beni saife balıċı bize iki kuru balıċ getürüb birċaċ altūn ⁽²⁹⁾ alduktan soñra kana’āt idübde bizüm rāħmetimizi bozdın.” didükte Şehrazād adası ⁽³⁰⁾ sabaħ didarını afak-ı muşr kadın ibrāk ve izāħ ittiginü görüb sukūt eyledi.

(31) **YETMÜŞ BİRİNCİ GİCE**

[73a] ⁽¹⁾ Şehrazād kelāma agaz idüb dir ki: Pes Ĥalīfe Şeyħ İbrāhimūñ kelamını işitdükte ⁽²⁾ teċābını küşād iderek nefsinı Şeyħ İbrāhime merķūm yerinde ħakub kaldı ⁽³⁾ ħalīfe “Ey Şeyħ İbrāhim bu senūñ irtikāb itdigūñ ħāl nedür?” didi Şeyħ İbrāhim ⁽⁴⁾ zemini olub bu iki beyti (arapċa beyit) ⁽⁵⁾ (arapċa beyit) ⁽⁶⁾ inşād itmekle ħalīfe mergubu ‘agu idüb cariyeyi ħaremine götürmeleri emr-ü ⁽⁷⁾ maħşūş bir otaya tā’yin-ü ‘Ali Nureddin Başra valisi nişāb ittiginü ve birċaċ ⁽⁸⁾ günden soñra efendisine irsal ideceğini ifade idüb ħaldun. Bunlar bu ħalde ⁽⁹⁾ kalsuñlar geledüm ‘Ali Nureddin mūmā-ileyh mektübı alub dicle kenārında Başraya ⁽¹⁰⁾ gidüb bā’z ħayıċlara süvār olub metuce oldı. Vaşal bulduċda ħakimin yanuna ⁽¹¹⁾ daħil ve ħalifenün fermanunu teslüm eyledikçe Ĥakim derħal ħıyām-ü ferman ⁽¹²⁾ okuyub sem‘a oĝaĝa diyüb ol emr-ü nameyi i‘lān itmek için kazı ve erbāb ⁽¹³⁾ aċluma haber gönderüb huzuruna gelenlerinde ħalīfenin fermanını inrāz ittiscede ⁽¹⁴⁾ ūz yer ma‘ih “Efendüm biz bu fermanla nice i‘timad idelüm ħal bu ki içinde ⁽¹⁵⁾ ne ħalīfenūñ mührü ve ne divanın işareti vardur ve nede maiyetiyle ħapucı başı geldi.

⁽¹⁶⁾ mūmkün ‘Ali Nureddin ħorķusunda ve eflasında iş bu müsāħede fermanı ⁽¹⁷⁾ yapub geldi ben bu fermana i‘timat idemem baña ħalursa ħāċikāt ħale maħlu‘ olana kadar ⁽¹⁸⁾ ‘Ali Nureddin ħabse vuзу‘ olub bu keyfiyetten baħş oluna.”

didükde hakim iş bu ⁽¹⁹⁾ reyi istihsam ‘aliyye habishane irsal ittiler, çünkü Vezîrûn ‘Ali Nureddin ⁽²⁰⁾ ile kadim ‘edâvetleri olmagla hafiyet katline Şeyh itmiş isede habishane nâzarı ⁽²¹⁾ ‘Ali Nureddin terbiye kerdesi olmakla ol huşuşda müsa‘de itmekle ebinsavi ⁽²²⁾ hakime didüki sen ‘ali nure ‘d-dini katil itmeyince devlet saña bâki qalmaz ey şudur ki ⁽²³⁾ inhâka vâñ kez iş bu sahte ferman götürdugüne binâ‘en ben añı kâtil ittüm diyerek ⁽²⁴⁾ ‘idâm idesün diyü ağra itmekle hakim ‘‘Ali Nureddin taşmin ve irtesi gün ⁽²⁵⁾ a’liü ‘ş-şabâh maħbusda iħrâc ve katline ferman idüb mâhali siyasete götürürler iken ⁽²⁶⁾ ahali perdelerinden gördikleri iħsân ve ‘inayete nazarı ihtisâr ve tahzin iderek erdenüñ ⁽²⁷⁾ cem ‘ olub gittiler.

Çünkü mûmâ-ileyh eceli olmagla ol irsalde bağdeden ⁽²⁸⁾ bir kayık gelüb içinde halîfe tarafından bir kapucı başı gelmiş diyü şuyu ‘ bulmagla ⁽²⁹⁾ hakim şayet ‘Ali Nureddin için bir ferman gelmişdür bakalum kazaya nedür diyü ⁽³⁰⁾ ve hemâ girüb derhal ‘Ali Nureddinüñ katlini tevkif kılan kim olduğunu tedkif ⁽³¹⁾ itdükde kendüm iden zât bi-nefese Hârûn Reşîd vezîri Cā’fer ittiginü teħkif [73b]⁽¹⁾ itdi.

Ve Vezîr müşârü’l-hüsñü seyb qodımı böyle olduğuna kaçan sâlefü’i-beyân ⁽²⁾ naql itdügümüz üzere halîfe ‘aliyi ol şıkka ile Başraya irsal ve cāriyesini ⁽³⁾ haremüne idhâl idüb maħşûş bir ota tā’yin ve ircaz ve ikram ile iķâmet ⁽⁴⁾ etti disede bir daħı ‘Ali Nureddinüñ hâli hâtırına haħır itmeyüb bir medet ⁽⁵⁾ çekdi bir gice haremüñ otaalarında keşt-ü güzâr ider iken Ünüsü ‘l-Celîsüñ ⁽⁶⁾ olduğu otaaya ugrayub gezmekle merķûme halifenüñ hâk-pâyîne yüz sürüb bu ebyâtı ⁽⁷⁾ (arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) inşâd itmekle halîfe ⁽⁹⁾ ‘‘Ben bu kazizeyi unuttum niçün bize ihtâr itmedüñüz.’’ diyerek ol sa’ât Cā’feri ⁽¹⁰⁾ isteyüb ‘Ali Nureddinüñ halini tefkid itmek için Başraya irsal be naql ittigimiz ⁽¹¹⁾ üzere ol vaqt vuşül buldı.

Çünkü ‘Ali Nureddini haluk iden hâlete maħlu ‘ ⁽¹²⁾ oldu hemen añı maħâl siyasetden celb ve tevlit hal‘itini elbâs idüb maħâl ⁽¹³⁾ hükümetde istikrar buldı. Bâ’de Hâkim sâbuķ Meħmed bin Süleymân ile Vezîri Ma’in ⁽¹⁴⁾ bin Sāvî ve Hâkim-i cedîd ‘Ali Nureddini alub bâ’yt ile bagdâta gitti vuşül ⁽¹⁵⁾ buldukda halîfeye vâķ’a hali ‘aliü ‘l-tefşil naql-ü beyân itmekle Hârûn Reşîd gazabı ⁽¹⁶⁾ fevrân seyfi-sütüvetiyle Vezîr Sāvîyi katil ve i‘dâm idüb ‘Ali Nureddine ⁽¹⁷⁾ gayet iķrâm ve i‘zâz itdükden soñra Başraya gitmesene izin virdükde ‘Ali Nureddin ⁽¹⁸⁾ zemîni öpüb ‘‘Efendüm ben sizin sayenizde terbeş idüb müşahede-i didar elünüzden ⁽¹⁹⁾ maħrûm

qalmanyum benüm Şol vilayet ile h aretim bu qadar faqat rek b-ı h m y nu uzda qalub ⁽²⁰⁾ hürmet ideyüm.” didükde h l fe ehim sını kabul ve ned m-i h s intihs z idiy b ⁽²¹⁾ basraya başka bir hakim ta’yin ileddi ve ‘ l ’l-mem t ‘Ali Nureddin h l fe-i m Őar-ileyh ⁽²²⁾ hidmetinde qaldı diyü Őehraz d iş bu hik yen n naqlı residen-i hit m itdükde Ő h m Őar-⁽²³⁾ ileyh “Efendüm erb b-ı tev rih ve aŐh b-ı hik y t bundan Őirim ve bezirg nu n hik yeni ⁽²⁴⁾ garibelerini sevq itm Őlerdi ki Şol naql ittig m hik yeden ağır ⁽²⁵⁾ olur ise naql ideyüm.” didükde q n ki Ő h m Őar-ileyh “Őehraz du n nedür ol hik ye ⁽²⁶⁾ söyle baqalum.” didi Őehraz d hik ye naqline idüb dir ki: revay n zarif ⁽²⁷⁾ hik y t ve naqlime bid ye ‘vaqa’at böyle naql ve rivayet iderler ki qadim-i zamanda Mışır ⁽²⁸⁾ Şehrinde Yayub n mında bir büyük bezirg n var idi ki m li taht hesaba daqlil deg ldir ⁽²⁹⁾ ve bir dild r var hüsn-  cem lde ve aqranı beyninde mümtaz bi hem Toganum isminde bir ogulu ⁽³⁰⁾ ve h ver-i misal Fitne n mında bir d hter-i p kize aqrteri daqlı var idi did kd.” felek ⁽³¹⁾ deveran  f t b meŐen qanı ‘aleme bi-did r ideceğini Őehraz d görüb hik yeden [74a]⁽¹⁾ sukut eyledi.

****Y TM Ő İKİNCİ GİCE****

⁽²⁾ Őehraz d kel ma Őur ’ idüb dir ki Bezirg n mezk r intiqlal rahmet gaffur ⁽³⁾ itdükde ol iki evlada m l fer van terk itmüşdi. Ol metruk t Őanmanında s de ⁽⁴⁾ misk ve ibrişim m ta’finda y zden n bırakdıqlı baqr-ı den n üzerinde b ’d da gide ⁽⁵⁾ cek mal diyü yazılmıŐdu oqlı ganem iş bu denkler iqr b peder m n ‘azimeti ⁽⁶⁾ üzere ba’ada getürmesini karar ve validesinden izin iŐtey b ol daqlı m sa’ade ⁽⁷⁾ itemekle biz yi mezb re-i maşŞuş bir k rban ile taqlmil müste’yöne all h   ‘az m seb l ⁽⁸⁾ eyledi.

Baqldad’a vusul bulduqla a da olan Bezirg nlar m m -ileyh maşŞuş bir hane ⁽⁹⁾ t tub sakin oldu ma’iyetiyle celb ittiqlı nef ’esi env li ferh d idüb ⁽¹⁰⁾ reci serm yen n iki qatın qazanmagla seyr   Şafa iqr n bir qaq gün iql mete tesmim ⁽¹¹⁾ eyledi günlerden bir gün ‘adeti  zre qarŐuba varduqla cümle t cc rların danalarını ⁽¹²⁾ qapalu ve qarŐuda bir ferd-i mevc da olundugunu görüb keyfiyetten su’ l idekde büyük ⁽¹³⁾ T cc rların biri fevt olub in s a nun cen zesine gittiklerini ifade ol daqlı ben bu adamlar ⁽¹⁴⁾ ile bunca m dded ikamet eyler ile ye’  Őir  idüb c mlesin  bulm Ő bulundum bu het’betten ⁽¹⁵⁾ cenaze-i mezk reyi gitmem ic b ider diyerek

metufāñi oyuna varub cenaze deffine ⁽¹⁶⁾ hāzır oldu çünkü tüccarlarını mergumun ‘ārabistān ‘adeti üzere olunca mutafanuñ ⁽¹⁷⁾ kabri havlusunda yatub iķāmet ideceklerini karar veħimmler görüb tilāvet ⁽¹⁸⁾ karan ile meşgūl oldılar ganem bin giderüm diye deni-i hiçāb idüb anlar ile kaldıysada ⁽¹⁹⁾ hanesinde kimsesi olmamagla huf-i serķanında ve hamma girüb ol aralukdan abdest ⁽²⁰⁾ bahanesiyle kalkub toğru şehri tarafuna çekilerek kendü şehriñ kapısına varub ⁽²¹⁾ kapalı bulmagla ve bir iltica idecek maħāl bulmaglıkla havf ve hāşite düşüb ol ⁽²²⁾ hāle divār ile ihāta olunmuş ve kapısı kilitlenmiş bir kebiresine girüb kapısını ⁽²³⁾ kapatub bir miķdār rahat olayum dimüş isede vahşetden bi-dār kalmagla mezāristanuñ ⁽²⁴⁾ kapısına gelüb oturdu.

Ol hālet ile mekim iken ırāķdan aydınlık zuhūr idüb ⁽²⁵⁾ kendü tarafına çekülüb geldugunu gördükde kabristānuñ kapısını kapatub içerüde ⁽²⁶⁾ otırdı ve ol şevke nāzar kıldı kadrin idekte yok bir şanduk kaldurmuş ⁽²⁷⁾ üç siyāh ‘arab fenār ile geledüklerini ve öldügi mezāristana ‘azimet ittiklerini ⁽²⁸⁾ vehm itmekle ańda bir hār malgacı bulub üzerine sür‘adle çıkub otırdı merķüb ⁽²⁹⁾ ‘arablar kapuya gelüb diğerlerine bir bu mezāristānuñ kapısı açık bıraktuk ‘acaba kim ⁽³⁰⁾ kapadı didükde diğer ‘arab ey biradersin seslenirmisinki bağçelerde müteħdim ⁽³¹⁾ olan rehberler gice yolda bu maķvāle maħsüller arasında gezüb ellerüne geçen kimseyi [74b]⁽¹⁾ şoyub ve serket idüb ve ağır bir kimse görülürse böyle mezāristāna girüb ⁽²⁾ kapısını üzerine kapadırlar ve bunlar siyah ‘Arablardan gāyet havf iderler zīrā merķūmun ⁽³⁾ siyah ‘Arablar halkı boğazlayub ekl iderler diyü zan iderler didük de diğer ‘Arablar ⁽⁴⁾ behi ādem-i insān bu vaķidde bunda ne arar tahķik içerde kimse bu kadar diyü cevāb ⁽⁵⁾ virmüşler ise de merķūm haber bunda ādem var der ve bizden havf idüb ağaca ⁽⁶⁾ çıkmışdır didük de gānım lā havle velā kuvvete ilā billāhil bu ‘Arab hilekārdır diyüb ⁽⁷⁾ gāyet havfe düşdi ba‘deh fersār kaldırın ‘Arab mezāristānuñ divārına şu‘ūd ⁽⁸⁾ ve daħiline inüb kapısını küşād idüb ma‘iyetler ile olan şandukı idhāl idüb ⁽⁹⁾ içerü aldılar biz yorıldık şimdi kabri açub şandukı içine koyacak taķatimiz ⁽¹⁰⁾ kaldı gelen bir miķdar ārām veistirāhat idelüm ve her birimizün levāşā olmasınıñ sebebi ⁽¹¹⁾ nice oldugunu hikāye idelüm diyerek şandukı koyub olur dirler ve biri hikāyesine ⁽¹²⁾ şurū‘ idüb dir ki:

hikāye “Ey birāderler ben hāl-i şofrada Esircilerün biri beni ⁽¹³⁾ belādan kaçırıp ‘Arabistana götürdik de bir çavuşa bir itdi ve ol çavuş üç ⁽¹⁴⁾ yaşında bir duhter-i āhterī olub muvāffat sen müntebiyle ol kızını eğlendirmek için ⁽¹⁵⁾ beni ta‘yin itdiler ben dahı her çend ki ol yere oynayub rakş itdüğümde ⁽¹⁶⁾ hoşnūd olub baña muhabbet iderdi ve o hāl ile bir kaç sene geçüb ikimiz bir yerde ⁽¹⁷⁾ büyüdüğümüz hālde kezbandan hicāb itmeyüb da‘ima anuñla oturub oynardım günlerde ⁽¹⁸⁾ bir gün kız hamāmdan çıkub lañife ve ziynet zārīse ile tenhaca bir hālu tenānede ⁽¹⁹⁾ oturur iken yanda kız yanuna girüb ‘ādet-i ma‘nadem üzere anuñla melā‘ibe ⁽²⁰⁾ itmeğe başladuğumda aletim kıvama gelüb kızın bedenine tokunub ve ‘ayetini dahı meşhūd ⁽²¹⁾ oldıkdā derhāl beni arķamın üzerine atub şer ü alemi keşād idüb birle fecī ⁽²²⁾ harcından zikirimi sürmekle benüm dahı şehvetimi gālibe olmağla derhāl kızını iki ⁽²³⁾ elüm ile tutub çektiğimde bekāreti zā‘il ve kazā hācetden şonra neye uğraduğumı ⁽²⁴⁾ derün idüb ferār itdüm ise de aģam arayarak beni kerfet ve derhāl nuṭvīş idüb ⁽²⁵⁾ kızın hizmetinde eḥķā eyledi ve bir kaç cāriye hizmetlerinde iķāmet idüb cümlesi ecel-i ⁽²⁶⁾ mev‘ud ile dān-ı bakaya irtiḥāl itdüklerinde beytū‘l māl vekili beni alub şimdi aldugum ⁽²⁷⁾ maḥle ferūhet eyledi.” diyü ḥatm-ı kelām eyledik de ikinci ‘Arab kelāma āğāz ve hikāye ⁽²⁸⁾ sini irāde-i şurū‘ idüb dir ki:

hikāye Ey qarındaşlar benüm senem sekiz sāle ⁽²⁹⁾ irşesinde Esircilerden her kim beni alursa bahr sene bir kere anuñ için bir kez ⁽³⁰⁾ söyler idüm ki ol yalān sebebiyle Esirciler birbirine girişüb vāfer-i mażaret ⁽³¹⁾ ve ḥasārne düçār olurlar idi diyince Şehrazād şaḥ takrib itduğunu görüb [75a] ⁽¹⁾ sükūt eyledi.

****YETMÜŞ ÜÇÜNCÜ GİCE****

çün aḥşām ⁽²⁾ olub gice satürni esbāl ve ḥalk ‘ālem siyah libasıyla bīdārılıkdan iğfāl eyledi. ⁽³⁾ Şehrazād teknil hikāyeye taşdı idüb dir ki: ‘Arab eytdi Pes aģam bu keyfinden ⁽⁴⁾ nāşibinden uşanub delāle teslüm ve bahr sene bir kere gezüb ideceğüm şartıyla ⁽⁵⁾ müşterisine tefhīm olunmak üzere bir olunsun diyü tenbiye itdi. Delāl dahı beni ⁽⁶⁾ alub mezāra çıkarduk da bir zekānuñ biri ol ‘aymeble kabül idüb beni altı yüz ⁽⁷⁾ guruşa iştara ve temiz kisveler elbās idüb ma‘iyetinde ḳaldum. Çünkü bir sene geçüb ⁽⁸⁾ mü‘tād olan kezibün vaḳti gelemünle

bezirgānların biri bağçesinde düğün idüb cümle tüccārları ⁽⁹⁾ da‘vet ve aḡam daḡı anlar ile gidüb beni mu‘ayyel ile istiḡhāb itdi bağçeye gidüb ⁽¹⁰⁾ egil ve şurüb ve enbisāt ve raḡatında oturub öyle vaktinde aḡamıñ ḡānesinde ⁽¹¹⁾ bir şey iktizā itmekle bei bir kaṡre sūvār ve ol şeyi getürmek için ersāl eyledi.

⁽¹²⁾ Ben daḡı “Ḥaṡrımnda kezbir yolu geldü diyüb aḡlayarak ve şoyḡe iderek doḡrı ⁽¹³⁾ ḡānemüze vardum aḡamıñ zevcesi girye ve fiḡanumu işitdükde acele ile kaṡpuya ⁽¹⁴⁾ gelüb “Ne oldı niçün aḡlıyorsun?” didükde “Benüm aḡam bir virān-ı divar sayesinde ⁽¹⁵⁾ oturır iken divar üzerlerine yıkılıb aḡam ile bir kaṡ bezirgān altında telef olub ⁽¹⁶⁾ kaldılar ve ben sür‘atle size ḡaber virmek için geldüm didugumde ḡatun merḡūme bu kelām-ı ⁽¹⁷⁾ mevḡoş mummu‘i oldıḡda kızlarıyla aḡlamaḡa başlayub ve esvāyını yırtub ve reflerde vuzū‘ ⁽¹⁸⁾ olunmuş olan fasafür kāse ve taṡak maḡvīlesi laṡif şeyleri ve pencerelerüñ camlarını ⁽¹⁹⁾ kırarak çehrelerini çamur ile sürüb bulaşdurdular ve ben anlar ile şayḡa ve fiḡān ⁽²⁰⁾ iderek bütün ḡomşular gelüb ‘azimetim ṡıtdular ve cümle kaḡḡub “Gel senüñ aḡan oldıḡı ⁽²¹⁾ bağçeye gidelüm ki añı ṡopraḡ altından iḡrāc idüb defn idelüm.” diyüb beni öñlerine ⁽²²⁾ kaṡub cümle ḡānede olanlar ve ḡomşılar arḡamdan ḡoşarak ve baña vaşiḡe iderek ⁽²³⁾ “Aḡamuñ oldıḡı bağçeye revān oldıḡ yolda gider iken aḡamı bilenlerle oldı.” ⁽²⁴⁾ diyü su‘al.

Ben daḡı “Evvel gördüğüm süni İrād idüb ba‘zısı te’sif cāletinle ⁽²⁵⁾ içinde kaḡub ve ba‘zılar ol cem‘iyet ‘azmiyeye menzum olub ma‘iyetimizde giderdi ⁽²⁶⁾ ta bağçeye girüb vardugumuzda ben anlardan ayrulub giryān iderek sür‘atle aḡamüñ ⁽²⁷⁾ yanuna vardum aḡam beni gördükde çehresi deḡişib ve kendüni şaşırub “Ne dir kāfir ⁽²⁸⁾ ne oldı?” diyü su‘āl itdükde “Ben efendüm ḡulunuz ḡānemüze gittiğümde sizün oturduğunuz ⁽²⁹⁾ ota zevceñiz ve evlāduñuz üzerine yıkılıb cümlesini telef itdi.” didüm aḡam ya anlarda ⁽³⁰⁾ kimse ḡurtulmadı mı didi ḡayır efendüm bütün şaḡır ve kibir telef oldılar didugumde ⁽³¹⁾ aḡam bī-‘aḡl ve şu‘ur olub aḡlamaḡa başlayub ve esvābını yırtarak şaḡalıñı daḡı [75b]⁽¹⁾ yolub āḡ āḡ imşibitāḡ dimeḡe başladı.

Ve anuñla bāzirgānlar daḡı bu ḡaber-i ⁽²⁾ mev ḡoşi işitdüklerinde meseretleri ḡazine-yi mübdel olub cümlesi ḡıyām ve şehre varmaḡ ⁽³⁾ için bağçe

kapusuna ‘izām itdiklerinde ırakdan bir ordu kadar halk ağlayarak gelmekte (4) olduklarını gördüler “Nedür bu halat?” diyü su’al ve birbirinden istiḥbār-ı aḥvāl itdiklerinde (5) ol kadar cer’etme-i istiḡrāb-u ḥayrān olub baña dönüb bahtımın ḥicrān “Bu senün (6) ittiğin şey nedür senün derünni yüzüb etiñ kemügünden ayurmaya müsteḥaksun.” (7) dimeğe başladıklarında “Efendüm sen beni bahr-ı senede bir kere gezib söylemek şartıyla iştirā (8) itmedugumi işte ol ideceğüm kez ben nişqını icrā itdüm.” didugumde devrān-ı halk (9) “Bu ‘Arabın yarum kazibi bu derecelere varmuş diğēr nişfiñi tamam icrā ider ise (10) bir şehri ḥarāb idecekdür.” diyüb baña l’an ve şetüm iderek aḡam ile ḥanesüne (11) gittük vuşul bulduğumuzda raflarda konulmuş faḡfur avānileri ve taḥf ve eşyayı sa’erelerin (12) kırılduğunu görmekle ḡazab-ı müştēd olub “Bu güna ve erzenā görmedüm.” diyüb vazrib (13) şedidden şoñra bir bir götürüb beni itdi ve “Sen nice benüm gönñlümü yaqtın ise (14) ben daḡı senün ḡalbünni iḥrāk iderüm.” didi ve şifa bulduğumda yanunda bırakmayub beni (15) furuḡāt eyledi. İşte benüm ḡikāyem budur didükde diğēr refnāsı ḡikāyesinden müstaḡrib (16) olub “Sen ḡebis adamsun ve bu cezaya müsteḥaksın.” didüler.

Ba‘de üçünci refiklerine (17) “Sen daḡı ḡikāyeñi söyle divāra ittiklerinde merḡüm benüm ḡikāyem uzun ve ḡarib (18) bir ḡikāye dir zīrā ben aḡamuñ zevcesini ve kızlarıñı ḡullandım şimdilik bu şandık ile (19) meşguliyetimiz vardur başka vaḡdimde size naḡl iderüm ḡalkın şabaḡ olmadan şol şandıḡuñ (20) işini bitirelüm şāyed bu mezaristānuñ ḡapusunu ḡişāde iden adam gelüb sırrımıza (21) maḡlu ola.” diyüb üçü birden ḡalkub mezārıların birini açub ol şandıḡı (22) derünına vuzū‘n ve üzerine toprak ḡoldırub gittiler ganem “Acaba bu şandukda ne var (23) diyerek aḡaçtan nüzul ve ḡabri küşād idüb şandıḡı açduḡ da içinde bir ḡazāne (24) diğēr mücavherāt ile müzeyyen nefsenden bī-şu‘ur ve bī-ḡaber bunc şedīd ekl itmüş (25) ḡūri mişāl duḡter-i aḡter buldı.

Ganem ol Kemālet ola ve şaf-muḡbube-yi nāzenini gördükde (26) zülfi-ḡüsnine divāne ve sem‘ ḡavamene pervāne olub derḡāl şandukdan iḡrāc ve arḡası (27) üzerine yaturub nice ideyüm diyü methiyer ḡurur iken duḡterün burnına taze hevā girüb (28) iksir māḡle bu ḡazandan bir ḡaḡ‘a bu nice ḡaşar ekledi ki anı feyl bu

tura ise biñ sa‘at ⁽²⁹⁾ uyurdu Şehrazād hikāyeden bu maħle geldik de şabaħ tağrib itdiğini görüb ⁽³⁰⁾ sukūt eyledi.

****YETMÜŞ DÖRDÜNCÜ GİCE****

⁽³¹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ba‘de ol bu nice ile beyhüş olan bānū ifākāt [76a]⁽¹⁾ ve eṭrāf eknāfa nigāh idüb hāl ve kifāyetini fehm vāy rabbim beni buraya getiren ⁽²⁾ kimdür diyü dehşet hāletiyile ƣaldıƣ da gānem “Ey nūr-ı dīdem! Sen ƣabirleri teşrif ⁽³⁾ buyurdūñ ve bī-tekrārı cihān çeşmüne nūr-u cemālūñle rüşen itdük hūdāya şükr ⁽⁴⁾ olsun ki bu ‘ebed- zafı hikmet hūdā ile bu maħāle sevƣ itdi ve seni kabürden ⁽⁵⁾ ƣıƣardı didükde mūmā-ileyh “Efendüm benü buraya kim getürdü.” didi ganem gördüğü ⁽⁶⁾ keyfiyyeti ve getüren ‘Arablaruñ evşāf ve na‘atine söyledükde kız hūdāya şükr olsun ki ⁽⁷⁾ sen bunda bulub taze hikāyete sebep olduƣ ƣalkƣ beni yine şandüƣa idhāl ve sahir ahdan ⁽⁸⁾ bir kirebār kırı getür ve şandüƣü üzerine tehmil ve saƣın oldugun mezarla ⁽⁹⁾ tevşil ile inşallah benüm vasıṭam ile na’il hayr ceziyle olursun didükde.

Ganem ⁽¹⁰⁾ ol vechle mūmā-ileyh şandüƣa idhāl idüb taşradan bir yār gir ⁽¹¹⁾ getürüb üzerine şandüğü yükleyüb hānesine götirdi. Ve şül bulduƣ da ol ⁽¹²⁾ duħter-i nazenini iħrāc ve laṭif cemāliyle taħşil ithāc idüb ‘aşƣında esir ģaram ⁽¹³⁾ ve bedi‘ hüşninde mecnun-u leyli gibi muhab ve müstehām oldı.

Ve derhāl ƣıƣub ⁽¹⁴⁾ ƣarşudan nefis ta‘am ve leziz şarab celeb ve huzurına taƣdīm idüb ba‘ad ola gel ⁽¹⁵⁾ leziz meyler nüş itmeğe ferāgat v e ‘ıyş u ‘ışret ile şem‘ enisleri izā‘at idüb ⁽¹⁶⁾ aħşāma ƣadar öyle ƣalub gice olduƣda şem‘aları iƣād ve nāşifü’l-leyle ƣadar ⁽¹⁷⁾ efs ve inbisāṭ ile na’il merām oldılar ba‘ade birbirine şarılıb h’āb-ı raħata ⁽¹⁸⁾ girdiler şabaħ olduƣda yine gānem iƣtizā iden meƣulāt ve meşrubātı celeb ve ulu ⁽¹⁹⁾ māhur ve hūri mişāl ile tefrihb ƣalub idüb taskir şarab ‘aƣllarına mestüli ⁽²⁰⁾ oldıƣ da ganemūñ nefsi ol ru-ı meşurdan bir buseye meyl ve çeşm iltifāt ile ⁽²¹⁾ etyān delil idüb “Efendüm şol āteş muħabbetüñiz ile sūzān olan derun-u ‘aşıƣuñuzuñ ⁽²²⁾ bir buse ile eşliyāƣını itġa-ā ve zelāl rızabıñız ile na’il şafa buyuruñ.” didükde bānuyı ⁽²³⁾ mūmā-ileyh “Bu senüñ ṭalibüñ mücib haṭr bî-ħaletdür lakin senüñ cemil iħsaniña ⁽²⁴⁾ birāh maṭluƣa merf ile red ideyüm lakin benetü’l kerüm beni sinirden bî-şu‘ür itdiükde ⁽²⁵⁾ maṭlüb eyledüğün şeb-i icrā ile

diyü cevāb birle kıyām idüb ıgrasbayından ⁽²⁶⁾ şoyunib gayet ince bir servāl ile gömlekde qalub sānemüñ yanuna gelüb otirduğda ⁽²⁷⁾ gānem ol hātđan āteş eşeliya ki mazdād ve vūşale taleb olub beş-i ragbet ve ibrāz ⁽²⁸⁾ şiddet-i muḥabbet.” itdükte mūmā-ileyh “Ey sulṭanım şol taleb itdügin şey-i güc ⁽²⁹⁾ ve deşvārdan ki benüm uşqurımıñ üzerine yazılan māde māni‘ koydur.” dimekle gānemüñ ⁽³⁰⁾ derünü şabrdan biz eruşdet ‘ışkđan ‘ademü’l katdar ve iltimās ve şalda şarf ⁽³¹⁾ mühim efkār idüb reca ve niyāz itmüş ise de ol duḫter-i nāzenin imtinā‘de ezhā [76b]⁽¹⁾ sa‘i metin idüb gāneme senüñ maṭlūbüñ maḫālāt ḳabilindendür ve bahr-ı ḫāl sebeb ⁽²⁾ imtina‘mā maṭlū‘ olursun ‘aceb itme diyüb seferlerinde ḳaldılar.

AḫŞām oldığ da ⁽³⁾ her biri cevābıñla mesne girüb uyudular ḫāşılı bu kāğıt üzerine bir māh ḳadar ḳoyub ⁽⁴⁾ her biri digerin ‘aşḳ ve muḥabbeti derununde mütemkin ve ‘aḳlına mestülü oldı günlerde ⁽⁵⁾ bir gün iki mu‘aşir ibden maḫmūr ve laṭif mevānestle mesrur ḫālet ile tenhā oturur ⁽⁶⁾ iken gānem elini uzadub ol naz-ı neysinüñ cism bulurı üzerine koymaḳla ⁽⁷⁾ duḫter gafletinden bîdār “Vāy gānem bu şey-i nedür?” diyü su‘al gānem daḫı vasaḳ ⁽⁸⁾ arzusunda oldugunu iḫtār itmekle mūmā-ileyh uçqurunuñ ucunu iḫrāc ⁽⁹⁾ ve üzerine altun ile yazılmış olan yazıyı Ğāneme arara Ğānem daḫı ol ḫaṭṭı oḳuduđ da ⁽¹⁰⁾ uçqurda böyle böyle yazuldı ki (arapça ibāre) ya‘ni “Ey ḫāzret-i ⁽¹¹⁾ resül ekrem şallallahu ‘aleyvessellemüñ ben senüñ için ve sen benüm içinşün.” ⁽¹²⁾ diyü yazıldugunu görđükdü Ğānem “Behey canum bunca müddedir ki biz birlikdeyiz hālā ḫaḳıḳat-ı ⁽¹³⁾ ḫālūñizden su‘al itmedüm lakin şimdi niyāz iderüm ki aşl kızya kıızı bu ‘abd ⁽¹⁴⁾ ‘aşıḳa naḳl buyuruñ.” didükdü kızayî Ğānem ma‘lūmuñ olsun i ben ḫālīfe emirü’l mu‘min ⁽¹⁵⁾ Harın Reşīd olan maḫsiyeyüm ve ismim ḳuvvetü’l-ḳal-ü bedr ḫānem ⁽¹⁶⁾ Sarāyında ṭogub büyüdügimde ḫālīfe ḫaḳ rel ve ‘ālā ḫāzretlerinüñ hibeyi virdükleri ⁽¹⁷⁾ ḫüsnüme berā-yı muḥabbet-ü bekā maḫşuş birā ve ḫizmeti için on cāriye ve after mücevherāt ⁽¹⁸⁾ ve emvāl nāma‘düda hibe idüb ḫürmede olan cāriyelerüñ cümlesinden ziyade ‘ayn ‘ināyet ile ⁽¹⁹⁾ melāṭağa iderdi bu def‘a ḫālīfe ḫāzretleri ‘azimet ve ba‘daddan ḳıḳub ⁽²⁰⁾ gitgide seyyide-i zīde baña ḳadım olan ḫasedine binā-yı cāriyelerümüñ birine ve efrenḳud ⁽²¹⁾ virüb baña bunc yedirdi ve ma‘dümü’l-ḫās oldıgumda beni şanduka ḳoyub ol gör ⁽²²⁾ dikiñ ‘Arablar ile mezāristāna irsālidüb diri iken beni gömdü işte ḫikāyem ⁽²³⁾ budur diyü ḫatm-i

kelām eyledi. Şehrazād naklinde bu maḥle geldik de şabāḥ kuvvetü'l-kulūbuñ ⁽²⁴⁾ kışşası gibi nūrını izāḥ ideceğini görüb süküt eyledi.

(25) **YETMÜŞ BEŞİNCİ GİCE**

⁽²⁶⁾ Şehrazād kelāme aḡaz idüb dir ki: Ġānem ben eyüb iş bu kelām-ı 'ibret encāmı işitdükte ⁽²⁷⁾ ḥalífeye ihtār ama mūmā-ileyh ırāk yine çekildi. “Vāy bānūy 'emin çünki ⁽²⁸⁾ kız ya böyledür niçün itdi ey emrde tefhīm itmedüñüz.” diyüb ve şalundan қату' ⁽²⁹⁾ emīd ve қarib menālneden duru ba'id oldugunu teyķin idüb bu ebyātı (arapçabeyit) ⁽³⁰⁾ (arapça beyit) ⁽³¹⁾ (arapça beyit) inşād eyledi ki meālī budur 'aşķ [77a]⁽¹⁾ ve muḥabbet olan kimsenüñ gönli da'ima maḥbūb ve ma'suķı içün ta'b ve müşķatde ⁽²⁾ olub ve 'aķlı daḡı anlarüñ ḥüsn ve cemālleri sebilinde yagma ve ġaret olunmuşdur ⁽³⁾ ba'zı kimseler buña “Muḥabbet ve 'aşķ nedür?” diyü su'al itmekle “Ḥab-u 'işķ her ⁽⁴⁾ lezzetlü ise de derününde nice dürlü fehr ve 'azab vardur bu cevāb virdüm.” dimekdür.

⁽⁵⁾ Ve bir taraḡa çekilüb oturduķda kuvvetü'l-kulūb ra'fet müşefkānesi muķtezāsınca ⁽⁶⁾ yanuna varub dir “Aġuş olub ve ben senüñ gibi mübtelā-yı muḥabbet ve esir-i 'işķ isem de ⁽⁷⁾ padişāḥ rüy-ı zemīn ḥazretlerinüñ cenāb-ı 'alī el cenābları gerek ḥazır o gerek ġā'ibe ⁽⁸⁾ ḥafız ve şonı millet zam ehl-i tevḥīd ve mūcib rızā-yı rāb mecīd ve vacibāt diryeden ⁽⁹⁾ 'alī't-taḥdīd olmaġla gerek size ve gerek bize şabrdan ġayrı çāre yoķdur hemān laḡf ⁽¹⁰⁾ muḥāşe ve leziz müvānese ve müşāhede-i dīdār ile қanā'at idelüm.” didükte Ġanum “Efendüm ⁽¹¹⁾ benüm daḡı bu mülāḥazādan ġayrı bir қaşd ve arādetüm yoķdur.

Zīra enseler yatagunda ⁽¹²⁾ şikār aranmaz ve қul aġanüñ ser yerine çıkamaz fīmā ba'ad birbirimizden ayru olub қaluruz ⁽¹³⁾ diyü revī imtüña' Ġānem tarafından refī' fenā' olmuş olmaķla kuvvetü'l-kulūb miz'aca ve deruni ⁽¹⁴⁾ met'üb olub āteş-i 'işķı müşte'al br bezeyen şabrı mütezlezil oldı.” Bunlar bu ḥālde ⁽¹⁵⁾ қalsunlar suzımız çide-yi zebideyi naķl idelüm çünki mesār-ileyhe Harın Reşīd ⁽¹⁶⁾ seferi eśnasında sālefi beyān keyfiyyeti icrā ve қütü'k-kulūbı bi mezāristāna ba'as ⁽¹⁷⁾ ve esrā itdiyse de deryā-yı efķāra ġarıķ ve şāḡrā-yı evhama ma'dūmeḡ tarıķ ⁽¹⁸⁾ olub 'acaba ḥalīfe geldigünde kuvvetü'l-kulūb için “Ne cevāb vireyüm ve ne delil göstereyüm?” ⁽¹⁹⁾ diyü müteḥhine iken bu süre maḡlū' bir 'acize-yi mekāna ve

dāhiye-yi seħara var idi ki iblise ⁽²⁰⁾ fen talebesi ta‘lim ve ʔarıķ Һileyi esāsıyla tevziħ ve teghīm iderdi sīde ⁽²¹⁾ Zübeydenüñ ʔol evhām ve efkārını gördükde “Efendüm sen niçün bu ķazyada ⁽²²⁾ Һayrete düşer oldüñ bunda bir şeyi yokdur ancak bir dülger üstādı iħzār ve anuñ ⁽²³⁾ ma‘rifetiyle taħtadan bir şüreti ‘imāle ol şüreti tekfīn ve Һarem bağçesinde ⁽²⁴⁾ defn idüb Һalīfe geldükde ķütü’k-kulüb Һastalanub vefāt itmüşdür.” diyü ‘arz ⁽²⁵⁾ ile eger Һalīfe şedit maħbetinden nāşī bālāycap ķabri kesādümeytüñ gövdesini iħrāc ⁽²⁶⁾ iderse kefenüñ nez‘i Һaram olduğunı îrād idüb ve bu vesile ile ķuvvetü’l-kulüb vefāt ⁽²⁷⁾ idüğünü i‘tiķād itdükde bir de ‘acüzerüñ iş bu tedbirinden menün ve vafir ‘aṭiye ⁽²⁸⁾ ile cebr ķalub memħün idüb madeyi aña Һavāle ‘acüze daħı teşmir çak ve bu ķazıya-yı ⁽²⁹⁾ ķutdan idüb bir devler celb ve iħzār ve Һasibden ma‘mül bir şüret ⁽³⁰⁾ inşanı sebün ve ezhār birle anvā‘i bizlere tekfīn ve Һarem bağçesinde mezāra defn ⁽³¹⁾ eyleyerek sarāyda cāriye ve serārılara mātem libasları elbās ve ķuvvetü’l-kulübüñ [77b]⁽¹⁾ mevtiyle mahzun ve ma‘düm alayanusun olmuşlar diyü Һazīn ve melāl Һalīfenüñ ⁽²⁾ ķadümüne muntazır ķaldular.

Harın Reşid seferinden şeref ‘avdetiyle cem‘ cemālini ⁽³⁾ tevrīd idüb saraya girdüğünde Һaremde olan Һazin Һaletine görüb ziyadeden ⁽⁴⁾ su‘al ol daħı ķuvvetü’l-kulüb ‘ālum āhiriyle feth perü Һāl itdüğünü ve mehbube-yi emr olmamın ⁽⁵⁾ olduğundan Һarem bağçesinde vezā‘ ve vaħşetini bu veçhiyle refi‘ ve defi‘ itdüğünü ⁽⁶⁾ ta‘rif itdükde Һalīfe bu Һaber muħşeden maħzün ve ma‘mum ve mümü’l-yahin fevhiyle ⁽⁷⁾ esir hamüm olub şabrı nā-bedīdi ve ‘ışķ ve garamı meştid ve şedit olub merķümeyi ⁽⁸⁾ ķabirden iħrāc ve bu vechle “Derdüne devā ve ‘ilāc idelüm.” diyerek ķabirini küşād ve ol ⁽⁹⁾ şüret miyteyi ka‘inleriyle çıkarub çehresini rüyet itmege garam ve meram itdükde.

⁽¹⁰⁾ Ziyade “Padişāhum anam ve Һalīfe-yimülk galamsın böyle ‘aşe-yi bī-rūħı ⁽¹¹⁾ görüb de ķalub şerefüñüz ziyade maħzün ve mecruh bi virdinüz bī-fa‘ide ⁽¹²⁾ olduğundan ma‘da Һalka feth şerbāb itmüş olur seluz mu‘ħaza Һuşuş mezkūr ⁽¹³⁾ zihāyet şeri‘ ve müride vemini olmagla āsım ve canhe olursınız ve Һaşasızın gibi ⁽¹⁴⁾ mülkü’l-sefāt padişaha müştehim el-Kemālāt böyle nā-sebezül yaşlarda iķdām ideler.” didükde ⁽¹⁵⁾ Һalīfe iş bu kelāmıyla mezcüz ve ol meyti der Һa ki menķabr idüb şadakāt ve feyre Һitāmāt ⁽¹⁶⁾ keşireyi icrā idüb maħzün ve mağmun

kaldı. Ve her gice hevā bekāha varmadan ⁽¹⁷⁾ kuvvetü'l-kulūbuñ kabrine sarāyında nuzūl ve fatiħa ile hebul vesileyle seni meşūl ⁽¹⁸⁾ eyledikdi neskāre varub o burdı hāliyle bir medet keçūb günlerde bir gün 'ali ⁽¹⁹⁾ ü'l-'āde kabire ziyaret idūb gelūb daħil ferās ve gamze-yi nūm nefesine in'āş ⁽²⁰⁾ itdükde 'adeta yanı padişāh yelpazeyle torın iki cāriye birbiriyle mükaleme idūb biri ⁽²¹⁾ digere "Ben efendümüz ve hālīfemiz için kuvvetü'l-kulū huşuşunda gayet acıyorum ⁽²²⁾ me'hezā kuvvetü'l-kulūb ölmemişdür." didükde ol biri "Yanica ölmüşdür." didi ⁽²³⁾ merkume refiķe sene hikāyesini ve siyāh tuvāşeleriyle mezāristāna irsāl maderini ⁽²⁴⁾ birer birer naql ve hālal kütü'k-kulūb sağ ve sağlim olub Ğānem nām bazar kanūn yanunda oldığı ⁽²⁵⁾ mesmū 'em oldı lakin ne çare seydez bide hāzretlerinden havfum olmaya idi "Efendümize ⁽²⁶⁾ bu każiyeyi ifade ider itdüm." didi Şehrazād hikāyeden iş bu miķdārı itdik de ⁽²⁷⁾ didār nehār sevap meşarkeden izah ve bihter başladugını görüb sukūt eyledi.

(28) **YETMÜŞ ALTINCI GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma şurū' idūb tekml hikāyede dir ki: Meger Harın Reşīd ol cāriyelerin ⁽³⁰⁾ keyfiyet ve kollarını bî-timā' itmüş idi. Hemān kırar olub duhāl hevā baña neden ⁽³¹⁾ kıyām ve yeri Cā'fer bir meger bî-iħzār idūb şimdi cāriyem kzār idūb şimdi cāriyem kuvvetü'l-kulūb bî ve [78a]⁽¹⁾ Ğānem ben iyūb nām-bāz kanı yanuma getirüñ diyü fermān buyurmağla Vezīr bir kaç kavas ile ⁽²⁾ çıkub icrāy fermāna sa'ī eyledi.

Gelümlüm Ğānem ben eyūbe mūmā-ileyh 'aliü'l-'ade ⁽³⁾ kuvvetü'l-kulūb ile enhā oturub dīdār Cemāline isticilāb anu erderün ve ma'alce-yi felet ⁽⁴⁾ maħzūn ider iken hānesine hücūmiden kavasanı emānı müşāhede ve der-mektumı ⁽⁵⁾ şeyu' buldugunu mala heza idūb der yāy dehşete gariķ ve itgaşe göziyle kuvvetü'l- ⁽⁶⁾ kulūbeyeye nigāh idūb istirşād tariķ itdik de mūmā-ileyh Ğāneme sen bir şeyden havf ⁽⁷⁾ itme ve mal ve mülke düşünme hemān nefesine baķ benüm ide hākim vardur ve hālīfe nezdinde ⁽⁸⁾ mekānet ve mekātmi bilirüm sen iş bu ta'am seferdesün başķa cemil ve kapu altunda tabur ⁽⁹⁾ ben anlara kapuyı açtıgımda sen Cemāl şevretinde kapudan savul git diyūb ver derhāl ⁽¹⁰⁾ ana kāhine ešvāb gider ve ta'am sefere sen başına ve za' ve ikisi ma'kuyeye nūzul ⁽¹¹⁾ itdiler kuvvetü'l-kulūb kapuyı keşād

Vezîre buyuruñ diyü içerüye idhâl itdik de ⁽¹²⁾ Ğānem hāvf ve heşiddi izhār itmeksizin k̄apudan çıkub gitti fāmā Vezîr kuvvetü'l- ⁽¹³⁾ kulūbuñ yanuna vardık da mūmā-ileyh Cā'ferūñ elini tekbîl ve Kemāl ta'zîm ile bir öyleye ⁽¹⁴⁾ nevşil vāy efendüm k̄adimden berü efendüm benden su'al şorşunlar diyünce medet ⁽¹⁵⁾ intizārda k̄adimü'l-ḥamdullāh ki ḥaṭır 'aṭır baña şimdi ḥazur didük de Vezîr Ğānem ⁽¹⁶⁾ ben ayubdan su'al kuvvetü'l-kulūb daḥı Ğānem ticāret için dimuşük Şāma nevciye ⁽¹⁷⁾ 'azim ve bāl itdügünü ifāde itmekle Cā'fer buyuruñ seni ḥalīfe ḥazretine götüreyüm ⁽¹⁸⁾ didi kuvvetü'l-kulūb efendüm şabr ile bunda bir miqdār eşyam vardur toplayayum diyüb.

Ğānem ⁽¹⁹⁾ ben eyübüñ nefā'is ve cevāhir ve nekūd maḳvelesini cem' ve bir şanduka vuzū' idüb ⁽²⁰⁾ ma'iyetiyle istişhāb iderek Vezîriyle ḥalīfeye gittiler anlar ḥānedene çıkdıkları ⁽²¹⁾ biriyle k̄ovasan ve itbā' meḳvālesi Ğānemün ḥānesini yağma idüb boş ve ḥālî birağub ⁽²²⁾ gittiler çünkü ḥalīfe ḥazretleri Ğānem k̄ütü'k-kulūbe itāle-yi dest ü şāl ⁽²³⁾ itdügünü zan idüb kuvvetü'l-kulūb yanuna celeb itmeksizin toğrı bir mazlum ve bî-nām ⁽²⁴⁾ ve nişān oṭaya vuzū' birle Ğānemden su'al ve bulunmayub şama gitedüğünü 'arz ⁽²⁵⁾ itdüklerinde derḥāl Şāmve elbisine Ğānemün ḥānesine hücüm ve bütün malını yağma ve ğaret ⁽²⁶⁾ ve validesi ike Ğānemi buldurib der-i zincir iderek bağdada irsāl itmesini fermān ⁽²⁷⁾ yazub gönderdi emr-nāme ver ve dayatısıña belā tevḳîf Ğānemün ḥānesine hücüm ⁽²⁸⁾ ve Ğānemden su'āl idüb anda olmadugunu ifāde itdüklerinde çünkü velî Ğānemi ⁽²⁹⁾ buldı ol faḳire k̄adınlara merḥamet idüb ta'viz itmedi ve ḥalīfeye vaḳı' ḥālî ⁽³⁰⁾ yazub ğāne bulunmadugunu eş'ār itdi lakin vālidesi ve hemşiresi tek ṭurmayub.

⁽³¹⁾ Ğānem nā-yedīd oldugunu işitdüklerinde hemān Şāmdan çıkub oğullarından tecsis[78b]⁽¹⁾ şadidinde Bağdād şed 'azîmet itdiler bunlar yolda k̄alsunlar geledüm ğānem çün ki ⁽²⁾ mumā ileyhāol nāk zuhūr iden ḥāletden ḥülās bulub taşraya çıkmuş ⁽³⁾ isede müṭḥayıra ve ḥālīfe ḥafḳān derūn ile yola revāne oldı ve bir kaç gün gidüb ⁽⁴⁾ açlıktan ve şusuzluğdan ve hāvf ve ta'bdan bî-tāḳat ve bî-dermān olub bir köye ⁽⁵⁾ vuşul bulmağla köyüñ mescidine duḥul ve ol gice anda bî-tavtet idüb şabāḥ ⁽⁶⁾ olmağda fecr namazına kılan ahālî-i belde Ğānemi esvā ḥālet ile yere yıkılığını görüb ⁽⁷⁾ şuret ve simāsına diḳḳat ve şervet ve Na'māden zevāt-ı muḥtermeden oldugunu tefriş ⁽⁸⁾ itmeleriyle bir tāḳım esbāb ve bir miqdār

ta'ām getürüb hālinden suāl ve mükāleme ⁽⁹⁾ itdüklerinde Ğānem havf ve ta'bdan za'f bī-nihāyeye varmağla cevaba muqtedir olmayub ⁽¹⁰⁾ hemān gözini küşād ve ağlamağa başlayub bir cevāb virmemekle merķūmun Ğānem zanūñ ⁽¹¹⁾ nihāyetinde oldıgını fehm idüb bir miqđār şorba ve ta'ām nedāruñ idüb ta'ām itdürdiler ⁽¹²⁾ ve bir miqđār ifākat bulduqda halk tağılub her biri müşlehatına gitdi diyü ⁽¹³⁾ Şhrazād hikāyeden bu maħale geldükde müfriķ şeb şefiķ şabāh ile ağırmağa başladugını ⁽¹⁴⁾ görüb tekmiñ hikāyeyi diğer giceye ibķā ve şahrbağ ile istirāhatı ibtigā idüb ⁽¹⁵⁾ havābekāhlarına varub yatdılar.

(16) ** YETMÜŞ YEDİNCİ GİCE**

⁽¹⁷⁾ çün aħşām olub leyl perdesini ā'leme esbāl ma'aşdan halk tağriğ ⁽¹⁸⁾ idüb üns ve rāhata tefriğ bāl itdiler Şhrazād şirīn nejād 'uķūd belāgatını ner ⁽¹⁹⁾ iderek tekmiñ hikāyede dir ki Ğānem bin eyüb işbu mescidde hālet şa'f ile ⁽²⁰⁾ bir māh kadar qalub dermān ve şihat bulmadı her nekadā ahāli hālīne merħamet idüb ⁽²¹⁾ tefkid itmüş iselerde Kemāl za'findan bī-mecāl qalmağla ahāli-i qariye bir yere gelüb anı ⁽²²⁾ Bağdād bimār hānesine irsāl idüb anda mu'ālece olunsun diyü müzākere ve bu vechle ⁽²³⁾ ittifaķ idüb esbaba teşbiş iderler iken iki faķire hatun mescide girüb yanlarına ⁽²⁴⁾ geldiler meğer bunlar Ğānem bin eyübün vālisesi ve hemşiresidi ol keyifsizi görüb ⁽²⁵⁾ yanuna geldüklerinde ve hame girüb bu ħasta bizüm oğlumuz Ğāneme beñzer diyü beyinlerinde icāle ⁽²⁶⁾ kelām itmüş iselerde Ğānemün şiddet za'findan ve tebdil şüretinden güzelce farkına ⁽²⁷⁾ varamadılar ve Ğānem dağı Kemāl perişāniyetden anları bilmeyüb sözlerini bile diñlemedi.

⁽²⁸⁾ Çünki ahāli Ğānemi mu'ālece için Bağdād bimār hānesine irsāl-ı şadedinde idiler ⁽²⁹⁾ bir deve celb ve Ğānemi üzerine taħmīl birle Bağdāda mütavece oldılar vālidesi ⁽³⁰⁾ ve hemşiresi dağı anuñla bile yolda gidüb şehre vuşul bulduklarında çarşu ketħudās ⁽³¹⁾ Ğānemi görüb ben bu ādemi yanuma alub hebāallah mu'ālece iderüm diyüb ellerinden [79a]⁽¹⁾ aħz ve gitdi hānesine götürüb esbābını tebdil ve temiz ferāş üzerine nūm itdirüb ⁽²⁾ şorba ve adviye-i na'fe ile tafdiķ ve mu'ālecesine şürü' itdise de aşüfte olub ⁽³⁾ 'aşķ ve hicrān 'illetiyle ħasta olan kişi ħamā'ilāce ile fāide mend olmayacağı ⁽⁴⁾ ħasbiyle Ğānemün derd-i derūni vuşul maħbūbesine marbūṭ ve ṭab emr azī dīdār ⁽⁵⁾ mu'şvaķa site mevaṭ olmağla her hālde za'af ve marazı müşeted ve gitdikçe mezdād ⁽⁶⁾ olub qaldı.

Ġānem bu hâlde kalsun gelem kuvvetü'l-çaluya çün mûmā-ileyh halifenüñ ⁽⁷⁾pençe-i ġazabına dū-çār ve ol mazlum oğada ve hîde ve ġarîbe bî-çarār çalub günlerde, ⁽⁸⁾ bir gün ittifāka halife ol mağalden merür itmekle kuvvetü'l-çalub āh ve anin itdügünü ⁽⁹⁾istimā' ve tevķif idüb mûmā-ileyh hāl ve vaķtine lâyıķ ve bî-günāh ve pāk dāmen ⁽¹⁰⁾ iken 'ayıblu ve suçlu olduğına dāir aş'ār laṭife İrād itdükden sonra ⁽¹¹⁾ Ġānem bin Eyübi yād ve şıdduķ ve hulusını İrād ve ikisi luş fāhişeden müberrā ve uşāf ⁽¹²⁾ zempeden mu'arā iken haķlarında ġazab-ı halide mezdād olduğunı āh vāh ile tekrar ⁽¹³⁾ itdügünü halife-i rüy-ı zemin işitmekle hemān kuvvetü'l-çalub halvetine duhul ve laṭif mu'āmele ⁽¹⁴⁾ ile hāiz māmül idüb "Bu itdigiñ teşki ve tezmulün sebebi nedür?" diyü suāl ol daķı ⁽¹⁵⁾ kelāma mecāl bulub hālini pak dāmenliğini ve Ġānemün şıdķ ve hüsñ hizmetini 'arz ⁽¹⁶⁾ idüb "Efendüm Ġānem olmamuş olaydı cāriyeñüz emvāt arasında çalurdı ve beni ⁽¹⁷⁾ taḥlîş itdugunden mā'id iġbārdan şun ve haḫz itdi ma'hazā siz anı mu'āmele ⁽¹⁸⁾ bālzad idüb mālını yaġma ve hürmetini hatuñ ve cāriyeñüze daķı cefā buyurduñuz." didükde.

⁽¹⁹⁾ Halife "Lāhavle ve laķavuvvete illabillah diyüb anlaruñ haķķında itdugi keyfiyete pişmeyān ve kuvvet ⁽²⁰⁾ ü'lçalubı ikrām ve ĩ'zāz idüb ne istersin temama kıl ben senüñ muṭlubüñi verirem ⁽²¹⁾ didükde kuvvetü'l-çalub cāriyeñüz Ġānem bin eyübden ġayrı başıka muṭlubum yoķdur Ġānem ⁽²²⁾ bulunur ise beni aña hibe buyurmañuzı ricā iderüm didükde hārūn el reşid kuvvetü'l-ķlavab ⁽²³⁾ ben senüñ maṭlubaña müsā'de ve semi Ġāneme hibe itdüm ve aña daķı 'afv buyurdum ⁽²⁴⁾ didükde mûmā-ileyh mādem ki böyledür cāriyeñüze izñ buyuruñ Ġānemden suāl veecessüs ⁽²⁵⁾ ideyüm didükde halife izñ virmekle kuvvetü'l-çalub ma'iyetiyle bīn altūn alub ⁽²⁶⁾ saraydan çıķdı ve ziyāretkāhlara varub faķirlere şadaķāt ve fire ve hayrāt keşire ⁽²⁷⁾ iderek gezerdi.

Ve nerede bir faķir yāhūd bir mariz ve yā ġarib olduğunı işitse yanuna ⁽²⁸⁾ gidüb hātrını cebr ve haķķında ihsān bî-pāyān icrā iderdi pes bu keyfiyet ⁽²⁹⁾ ile mûmi alihānuñ nāmı derün şehirde ve lüle bulub neķadar faķir ve bî-kes kimse var ise ⁽³⁰⁾ her tarafından çekilüb yanuna gelürdi diyü Şehrazād hikāyeden bu mağale geldükde şabāh-ı ⁽³¹⁾ taķrib itdügünü görüb sükūtb eyledi.

** YETMÜŞ SEKİZİNCİ GİCE**

[79b]⁽¹⁾ Şehrazād tekmil hikāyeye şürü' idüb dir ki: Çün mümā-ileyh haberi şuyū' ⁽²⁾ buldı Ğānem bin Eyübün maķim oldığı hāne şāhibinün dahı kuvvetü'l-ķulubun haberi ⁽³⁾ mesmu'i olmağla varayum şol hastaya işbu şāhibeü'l-ķayrāt hānemden bir miķdār şadaķa ⁽⁴⁾ aķz ve hālını 'arz ideyüm diyerek togru mūmi alihāya varub efendüm bende ⁽⁵⁾ bir ğarīb ve nāmizāc ādem vardur hem faķir ve hem ğata ve zāhir hālden ā'şık ve muķib ve nār ⁽⁶⁾ firķat ile mübtelā oldığı fehm olunır şānūnuza lāyık iķsān amīd ile geldüm didükde ⁽⁷⁾ kuvvetü'l-ķulub bu kelāmdan müteessire gönlü işbu hastaya meyl idüb.

Kethüdā-yı ⁽⁸⁾ mümā-ileyh hānesine vardukda şāhibe-i hāne mülākāt idüb ta'zīm ve tekerrüm ile ⁽⁹⁾ Ğānemün oldığı maķale götürdi kuvvetü'l-ķalüb hasta bī-tāmül itdükde Ğāneme ⁽¹⁰⁾ beñzedüb bir sāt kadar başında oturub vafir iķsān ve 'aķiye virerek binüb ⁽¹¹⁾ sarāya gitdi hikmet-i hüdā Ğānemün vālidesi ve hemşiresi dahı faķir ve fāķat hāletiyile ⁽¹²⁾ Bağdāda gelüb zeķāķlarda keşt ve güzār iderler iken kethüdā-yı mümā-ileyh rast ⁽¹³⁾ gelüb anlara dahı merķamet idüb hānesine aķz ve ğaķlarında bezl ikrām idüb ⁽¹⁴⁾ nezdinde olan ğastanun ziyaretine varmalaruyla Ğānemün hāliline teessüf iderek ol gice ⁽¹⁵⁾ yanunda yatdılar şabāh oldukda yine Kuvvetü'l-ķulüb Ğānemün ziyaretine gelmekle ol iki ⁽¹⁶⁾ ğatunı bulub hāllerinden suāl anlar dahı biri Ğānemün vālidesi ve diğeri hemşiresi ⁽¹⁷⁾ olduğunı baş meķāl idüb Ğānemi aramaķda olduklarını ifāde itdüklerinde kuvvet ⁽¹⁸⁾ ü'l-ķulub merķūmlara meyl ve Ğānem için izhār telhif idüb kendü ta'rīf ⁽¹⁹⁾ itmeksizin merķūmāne teselli ve inşāallah size kerem hidāyetşidi didi.

Ve hāne ⁽²⁰⁾ şāhinesine bunları iyüce gözet mu'āmele ve ikrām ile mücāmele ķıl diyüb ve ğamāme isāl ⁽²¹⁾ birle cedīd cāmeler el-bās itmesini sibāriş ve vafir 'aķiye iķsān iderek binüb ⁽²²⁾ sarāya gitdi irtesi gün gelüb Ğānemün vālidesi ve hemşiresi ile oturub ⁽²³⁾ konuşurlar iken ğātırlarına ğasta olan Ğānem ğatūr ve andan şāhibe-i hāneden ⁽²⁴⁾ suāl ol dahı efendüm hāli dahā yerişāndur māl nice olacağını bilmem didükde ⁽²⁵⁾ Kuvvetü'l-ķulüb ol iki ğatunı berāber alub buyruñ ziyaretine varalum 'ayāde marīz ⁽²⁶⁾ şevābdur diyü ğānemün yanuna duķul ve 'indnen cülüs idüb ešnā-yı mükālemede Ğānem ⁽²⁷⁾ Kuvvetü'l-ķulüb şadāsını işidüb ve nāmın yād itdüklerini řānyüb ğāyet ⁽²⁸⁾ za'af hāletiyile gözlerini küşād

vāy uvvetü'l-ulüb diyü nidā itdükde mümā-⁽²⁹⁾ ileyhe Ğānem bin eyüb sensün didi avm evet ben ol buyurdıĝuñ Ğānemüm⁽³⁰⁾ dimekle uvvetü'l-ulüb sürür bā-Kemālinden ğayrān ve dīdār maĝbūbı ile dīde-i ğüzni [80a]⁽¹⁾ memnun ve ŝādan olub sürürından bir sā'at adar bayılıb ifākat itdükde derĥāl⁽²⁾ sarāya ŝedr ĥāl ve biñ altūni bālā setŝaĥāb Ğāneme 'avdet idüb ĥamāme idĥāl⁽³⁾ ve ī'lācāmeler el-bās iderek Ğānem ile alub mevŝül māfiü'l-bāb oldı Ğānem⁽⁴⁾ daĝı ol nāzinenĝñ ŝems ĥüsniyle ŝeb maĥnatı müstezi ve teryā Cemāliyle dāi'asīr⁽⁵⁾ eldivāsı mürtefi' ve muntezi olub nāmaz aclıdan ŝifāyāb ve vaŝāl maĝbūbesiyle⁽⁶⁾ kāmıyāb olmaĝla uvvetü'l-kulüb ĥalīfenüñ ĥuzūrına varub zemini būs itdükden⁽⁷⁾ ŝoñra Ğānemŝ bulduĝunu 'arz itdükde hārūn el reŝīd merūmı ĥuzūrına celb⁽⁸⁾ ve 'azīmintıāt ile mesrurü'l-alb itdi Ğānem daĝı alākat lisān ve belāĝat⁽⁹⁾ beyān eyle iŝbu aŝideyi (arapa beyit)⁽¹⁰⁾ (arapa beyit)⁽¹¹⁾ (arapa beyit)⁽¹²⁾ (arapa beyit)⁽¹³⁾ (arapa beyit) inŝād idüb edebā teŝekkür ve du'a eyledi ĥalīfe daĝı Ğānemüñ feŝāĥat⁽¹⁴⁾ dehāni ve alāat lisānını beĝenüb tenhā yere götürdi ve ĥalīfe uvvetü'l-ulüb ĥikāye⁽¹⁵⁾ senden suāl eyledi.

**** YETMUş TOUZUNCİ ĞİCE****

ŝehrazād kelāma aĝaz⁽¹⁶⁾ idüb dir ki Ğānem uvvetü'l-kulübüñ ıŝŝasını ibtidāsından āĥrına adar nal⁽¹⁷⁾ ve beyān itdükde ĥalīfe Ğānemüñ ŝiddıını teyin idüb ĥala't fāĥire aksa ve maĝŝuŝ⁽¹⁸⁾ bir ona ve ma'aş ta'yin ve vālidesi ile hemşiresini celb idüb hemşiresini⁽¹⁹⁾ gördükde ĥüsn ve leāfetde derece-i nihāyine bālĝa olduĝunu müŝāhede itmekle⁽²⁰⁾ tezvicine ĥavāheŝkār olub Ğānemden istedi ol daĝı efendüm cāriyeñüzdür dimekle⁽²¹⁾ nikāĥını 'ad ve Ğāneme daĝı uvvetü'l-ulübü tezvīc eyledi ve esīr ĥālet ile geinüb⁽²²⁾ hādemü'l-lezāt ve müfriü'l-cemā'at beyinlerini tefri idene adar üns ve ŝefāda aldılar⁽²³⁾ diyü ŝehrazād ĥikāyeyi bu maĝale getirdükde ŝehrbāza ey ŝāh zī-ŝān cāriyeñüz⁽²⁴⁾ mülk 'Ömerü'n-Nu'mān ve oĝulları Melik mümā-ileyh ĥikāyelerini daĝı mesmu'i⁽²⁵⁾ olmuşdur ve cümle ĥikāyātdan müteŝenā ve ĝarībü'l-meal ve elmübanā bir ĥikāyedür izn⁽²⁶⁾ ĥümāyunuñuz olur ise anı daĝı bal ideüm didükde müŝār-ileyh işbu⁽²⁷⁾ ĥikāyenüñ istimā'ını müteŝev olub ŝehrazāduñ atli ta ğayır ve bu ĥikāyeye⁽²⁸⁾ nal iyle diyü izn virmekle mümā-ileyh kelāma şürü' idüb dir ki:

(29) ***hikāye*** rāviyān ġarīb hikāyāt ve naqlan bedī' rivāyāt böyle şabit (30) şahīfā-i nevāriḡ kılmışlar ki ezmine-i kadimede Bağdād dārū'l-selāmda melūn 'izāmından 'Ömer (31) ü'n-Nu'mān nām bir pādīşah var idi ki kuvvet-i māliye ve cünūd-u 'askeriyede keşt-i cihandan zemīnūñ [80b]⁽¹⁾ rab' meskūnda meşel ve nazır olmayub iqbāl āyām ve müsā'dāt iqdār ile bütün (2) memalik ve beldānı każiye-i taşrifine idhāl idüb emir o Vālilerūñ iḡşā-yı müşriḡ (3) ve müntehā-yı maġribe vuşul ve Hind ve Send ve Çin ve Maçin ve Hābeş ve Balād Sūdān ve baḡr (4) muḡiṡūñ oḡalarını bile şıt ḡahrı ḡulul ve istilā idüb ḡabil fermanuna mevşul (5) idüb rüy-ı zeminde olan meluñ ve selāṡin taḡt pāyına yüz sürüb ḡudāyā (6) ve ḡarāclarını taḡdīm iderler.

Melik Şerkān nāmında bir oġlı var idi ki cūd (7) ve keremde yegā ve şecā'at ve şehāmatde bī-hamta olub ḡahr ve ḡazab ve aḡz ve celbde (8) daḡı farīd ve ḡat idi. Pederi ḡoḡça sevdiġünden veliü'l-'ahd idüb istediġini (9) icrā ider id.i sene yigirmi sāle varduḡda bus ve şiddeti mütezāid ve ḡalk ā'lemi taḡt (10) fermanuna idhāl idüb Melik 'Ömerü'n-Nu'mān daḡı her murādına müsā'de idüb ḡaṡrını (11) rencide itmezdi lakin başḡa evlād peydā itmek için dōrt zevce ve üç yüz altmış (12) cāriye itḡāz idüb baḡr gice birisinin yanunda bītavted ider idi.

Çünkü Şehzādesi (13) Melik Şerkān necābat ve şecā'tde nām nişānı iktisāb ve ḡücüm dilyārānesiyle bir ḡac (14) ülkeyi bir fermān itmiş idi. Aña ḡāyet mevḡū' ve ī'tibār idüb muḡabbet iderdi lakin (15) taḡdīr-i ḡudā ile 'Ömerü'n-Nu'mānuñ şafiye nām bir cāriyesi ḡāmile olmaġla anuñ ḡamilenden Melik (16) müşār-ileyh memnun ve mesūr olmuş ise de oġlı Şerkān bu każīyenūñ istimā'ından (17) esīr ḡam ve iḡzān oldu ve ḡaṡrında şayet pederüme bir evlad gelübde bekā-yı devlet (18) ve saltanatda mezāḡim olur diyü mülāḡaza iderdive pederi 'Ömerü'n-Nu'mān "İşbu ḡamil (19) cāriye ile mesrur ve şādān olduġunu görüb bu cehtden daḡı ziyāde maḡzūn (20) olub eger bu cāriye oġlan ṡoġurur ise baḡr ḡāl anı ḡatlı ve ifnā ve dāric medāric (21) fenā iderüm." diyü sūiḡaşdını izmār eyledi.

Pes cāriye-i merḡūme şāḡibe-i (22) 'aḡl ve leṡāfet ve cām'i-i ḡüsn idüb ve zerāfet olub aşlı ḡisāriye ḡākimi (23) ṡarafundan 'Ömerü'n-Nu'māna hediye ve taḡhife-yi behiye zāmanında taḡdīm olunmuş, olub hile-i ulıda (24) Melik müşār-ileyh yanuna varduḡda şafiye ayaġa ḡiyām ve ḡuzūrında zemini būs itdükden (25)

şoñra “Efendüm dergāh kibr yādan böyle ricā iderümki senden hāmile olmaklık ile Karire ⁽²⁶⁾ ü'l-‘ayn ve bir oğlan vilādetiyle ve aşla hābil metin olam.” demekle.

Melik müşār-ileyhmūmā ⁽²⁷⁾ ileyūñ işbu kelāmından hāz idüb dāimā Kemāl r’āiyet ve iltifāt ider idi ve şafiyenūñ ⁽²⁸⁾ du’āsı dağı karīn qābūl olub naql itdügümüz üzere hāmile oldı ve hāmellik müb’ādi ⁽²⁹⁾ hūlūliyle bir kız velādet itmekle Melike müjdeciler varub halk beynünde bu vechle velādeti ⁽³⁰⁾ şüyū’ bulmuş ise de cāriye-i mūmā-ileyh iskemleden kıyām itmeden qarnında mütharīk ⁽³¹⁾ ve zī-rūh mevcūd oldıgunu fehm idüb bir sā’atden şoñra yine cebini mah semā ve yanağı [81a] ⁽¹⁾ gül hūmretinde zevk ve şefā ve cemālde bī-hamitā ve hūsnede ferīd ve yegā bir oğlān vez’ ⁽²⁾ itdi. Şehrazād işbu hikāyeden bu qarāra vuşūl bulduqda hātūṭ şafaq şahīfe-i ⁽³⁾ müşriqde irtişam itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(4) **SEKSENİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki pes hāzır olan ebe ve sāir hayr hāhān mūmā-ileyh ⁽⁶⁾ ikiz toğurdugunu halkdan ihfā olunmasını istihsān idüb ol vechle bu sırrı ⁽⁷⁾ kimseye izhār itmediler ve hife-i Melike ifāde idüb ol dağı sürür hāletiyile ⁽⁸⁾ kıyām ve şafiyenūñ yanuna varub tehniye ve vafir iltifāt ve ina’ām idüb şehir donanmasını ⁽⁹⁾ femān ve yedi gün yedi gice ‘azīm sürür ve şadmān idüb gūlām mevlūd Žu-i ⁽¹⁰⁾ ü'l-Mekān ve duhter dağı Neziheü'l-Zamān nāmıyyla binām eylediler.

Çünkü veli’ahd olan Melik ⁽¹¹⁾ Şerkān faqat Neziheü'l-Zamānuñ velādetini işidüb erkek evlād vücuda geldiği ⁽¹²⁾ ma’lūmı olmamağıla mesrur qalubn hemitinde fütur hāşıl olamadı günlerde bir gün ⁽¹³⁾ Melik müşār-ileyh oturur iken kışır rüm taradından eyleci gelüb hūzūrına ⁽¹⁴⁾ girdükde du’ā ve şenā idüb “Efendüm memalik-i rüm Hākimi Melik Afridon sizden istifāse ⁽¹⁵⁾ ve taleb i’āne için bizi irsāl eyledi.

zīrā Melikimizün kışarıye şāhibiyle muhārebesi ⁽¹⁶⁾ olub ve muhārebenūñ sebebi bu oluyor ki ba’z melūk ‘Arab İskender Rūmi günlerinden beri ⁽¹⁷⁾ zemine gömülmüş bir genç bulub ve ifrānfāis ve emvāle hāvi olduğundan mā’idā ⁽¹⁸⁾ içinde üç dāne harze vardurd ki üzerlerine tılsımlar yazılıb her biri bir kimsenūñ ⁽¹⁹⁾ üzerinde bulunur ise cemī’ emr az ve ‘alemden emīn ve maḥfūz olur meli ‘Arab ol

(20) herzeler ile ‘azîm bir hediye tertîb ve iki sefineye tahmîl idüb Melik afridûna (21) irsâl eyledi deryâda gelürler iken kışâriye Melikinüñ qorşânları teşâdüf (22) idüb ba’dü’l-hârbe ol hediye-i hâvi olan sefineleri kirfet ve içlerinde olan (23) emvâl ve nefâyesi ahz itdüğinden mâ’idâ derûnlarında olan halkı bütün bütün katl (24) ve î’dâm eyledi bu hâdişe nâmer zîye Melik Afridona mün’akıs olduğda büyük ordu (25) tertîb idüb kışâriye şâhibiyle muqatle için taşdı itdise de iki (26) üç def’a ‘askerümüz inhizâm bulub bize gâlib olmağla mülkümüz bezâ anlaruñ (27) üzerine varmağa taşmîm ve siz efendümüz ki melikü’l-mülük şâhib mükennet ve saṭvet (28) bir pâdişâhûñuz sizden i’âne ve yardım taleb ideyor ve size maḥşûş bir hediye-i (29) ‘azîme tertîb idüb bizüm ile irsâl eyledi didükde.

‘Ömerü’n-Nu’mân içiden işbu (30) kelâmı işitdükde ricâñuz mesmû’ ve hediyeñüz maḥbûl diyüb hediye-i ḥuzûrına (31) getürüb ‘arz itdüklerinde elli câriye ve elli köle ki her biri Kemâl zînnet ile [81b]⁽¹⁾ mezîn ve i’lâ atüb ile maḥsun ve kulaqlarında biner metkâl altûn diğere elmaslu kübeler (2) taḫılmış idi Melik ‘Ömerü’n-Nu’mân hediye-i mezbüreden mesrur ve memnun olub ḥarem (3) sarâyına irsâl ve cümle vüzerâ ve erbâb-ı devletini cem’ idüb bu ḥuşûşda müşevret (4) eyledükde vüzerâlar beyninde mesn ve â’kil ve şâhib şedâret olan Dindan nâm Vezîr (5) meşareti tedbîr kelâma müteşadi olub ey pâdişâh zî-şân bu maddede rey (6) ve tedbîr budur ki işbu Meliküñ i’ânta mübâderet idüb ricâ ve niyâzı maḥbûl ola (7) ve bir ordu tertîb birle oğluñuz Melik Şerkânı ser ‘asker vuḫûluñuzı müsteşâr naşib (8) idüb Melik afridûnûñ naşrat ve i’ântne irsâl buyurmalusuñuz zîrâ Melik mûmi aliye (9) dost qadîm ve ‘ahdinden muḫîm bir Kraldur didükde ‘Ömerü’n-nu’mân işbu reyi istiḫsân ve on (10) biñ kadar ‘asker naşrat mâteri tertîb ve Melik Şerkânı üzerlerine ser ‘asker (11) ve Vezîr mûmâ-ileyh müsteşâr ve meşîr naşib idüb aña ḥazîne ve mahmât virdükden (12) soñra oğlını vedâ’ idüb ilçi mûmi aliye ile şüb maḫşûda irsâl eyledi.

(13) Melik Şerkân ol ‘asker cerâr ile qaṭ’ meraḫil ve minâziliderek kerümi birinci (14) günde eṭrâfi orman ile maḫfûf bir çâya vuşul bulmalarıyla Melik Şerkân (15) ‘askere mûMelik Şerkân mulḫâlde nezvil ile fermân ve sâḫil nehirde ḍarb ḥıyâm idüb üç gün iḳâmet (16) itmelerini qarâr virdi ve kendüsi VezîrDindan ile ardu ortasında oṭaqlarını (17) qurub istirahat ve ârâm itdiler ges Melik Şerkân ol ormanlıguñ eṭrâf ve eknâfını (18) gezmek ve müntehâ seni bilmek için esbine süvâr

ve yalnız varub ol ormana ⁽¹⁹⁾ girdi çün bunlaruñ vaqit nezvilleri ahşamvaqtine teşādūf itmekle melik Şerkān ⁽²⁰⁾ bir miqdār gitdükden şoñra gice başub ortalık zalām-ı leyl ile maħcūb qaldı ⁽²¹⁾ Şerkān orduya rücū' itmeden nūkul ve ol gice māhitāb olmaq hasbiyle keşt ⁽²²⁾ ve güzāra taşmīm idüb yoriyaraq qaldı pes yoldan mūkāsāt itdūgi ⁽²³⁾ ta'bden yorgunluq hāşıl olub yaħud daħı başub esb üzerinde uyudı ⁽²⁴⁾ Şehrazād hikāyeden bu maħale varduqda fecrūñ hiṭ abīzi girden heşnāda olan ⁽²⁵⁾ 'ağderi gibi şafha-i ufqda nümāyān oldugunı görüb sūkūt eyledi

(26) **SEKSEN BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma āgaz idüb dir ki: Çün Melik Şerkān ol maħal bī-imānda hevāb-ı ⁽²⁸⁾ lezīze vardı bir vaqitden şoñra bī-dār ve kendūni birbirine girmemiş derħatler ⁽²⁹⁾ arasında güzārān ider görüb macir hayrete düşüb nereden gelüb gideceğini fehm ⁽³⁰⁾ ve idrāk itmemekle lāhavle diyüb havf ve dehşete dū-çār oldı ve ol müştīñ ⁽³¹⁾ ve mürettebūñ maħalden nefsinı taħlīş itmeğe çabalayub ormanuñ bir tarafuna vardıqda [82a]⁽¹⁾ heyet mişāl bir bağçeye teşādūf ve derūnunda laqırdı ve zahūñ şedāsı daħı mesmu' ⁽²⁾ olub istikşāf każiye zamanında esebden nezvil ve āğaçlar arasından tecessūs iderek ⁽³⁾ ol şūt ve şedā tarafuna çekilüb gitdi.

Nānharuñ kenarına varduqda irākdan ⁽⁴⁾ gāyet cemile ve hūnā bir duħter tırub lisān 'Arabī ile mesih haqkıçün işbu maħal ⁽⁵⁾ iyü degildir lakin sizden her kim bu huşūşda mu'āreze ider ise anı yere atub ⁽⁶⁾ zenāri ile rabṭ ve bend iderüm didugunı gördi hemān aheste aheste yürümeğe ⁽⁷⁾ başlayub aña taqrib itdükde laṭifü'l-müntezir ve cemilü'l-ħabir envā'-ı eşcār ile ⁽⁸⁾ maħfūf ve garīb şukufeler ile münzim ve merşūf bir bağçe gördiki şā'ir anuñ ⁽⁹⁾ haqkında (arapça beyit) ⁽¹⁰⁾ (arapça beyit) demişdir ⁽¹¹⁾ içinde mürtuṭ'ü'l-binā gāyet müzim ve ma'lā bir münāsetr var ki derūnından ol bağçeye ⁽¹²⁾ şular ırmağ gibi akar idi ve ol duħter-i pākīze-i aħter māh gibi hūsn ile ināre idüb ⁽¹³⁾ etrāfında daħı yıldız gibi laṭif ve Cemāl ile müstenīr on cāriye tırur ki şāir ⁽¹⁴⁾ anlaruñ vaşında (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) inşād itmüşdir ki māalleri budur işbu hadikā-i mevşūfa hūsn ⁽¹⁸⁾ ve leṭāfetde ve 'aşk ile istilāb nüfūsda şumşir katālık kamutına müşābe olan duħterler ⁽¹⁹⁾ ile işrāq ve zah idir ki anlaruñ haşal hamīde ve uşāf pesindidelerinden ⁽²⁰⁾ hūsn ve leṭāfetde ezdiyād bulmuşdur ki qad ve kāmetleri tenāsüb ī'zā ve tenāsūk endām ⁽²¹⁾ ile kesb mübāhāt ve nāz ve delāl ile ictilā-yı

müclā-yı Kemālāt itmüşlerdir ve kisvi ⁽²²⁾ Ma'nberleri şalkımlar gibi aşılıb şarab hamr olmadan rivāyet ile ā'şığa mūcib sekerder ⁽²³⁾ ve gözleri oğ gibi delir ve şecā'ñ derūnuna atub şablanarak remi ve işābet ider ⁽²⁴⁾ dimekdür.

Melik Şerkān ol cāriyeleri gördükde 'aqlı perişān olub ā'şığāne ⁽²⁵⁾ seyir ve temāşā ider ıaldı ba'de içlerinde olan duhter fāika ol perilere ey kızlar māhūñ ⁽²⁶⁾ aydınlığı muhtecib olmazdan evvel ben her birūñüz ile gülmüş idüb hātırımızi ⁽²⁷⁾ tesliye idelüm didükde merķūmūn sem'ā ve tã'a diyüb birer birer yanuna gelüb anuñla ⁽²⁸⁾ güleşmeğe başladılar pes mūmi aliha cūmlesine galibe idüb zemine atdığı cāriye-yi ⁽²⁹⁾ zenār ile ellerinden ve ayaklarından bağlayub bırđduđda oralarda tırmuş bir 'acūze ⁽³⁰⁾ bulunmađla ğazab çehresiyle ol duhter nāzenine bađub behey kaħbe sen bu cariyelere ⁽³¹⁾ ğālibā oldem diyü şavunduñ zan ideyorum işte ben mesne ve pīre iken kırđ [82b]⁽¹⁾ Def'a senūñle güreş ider isem yine saña galiba oluram eger kuvvetūñ var ise gel benüm ⁽²⁾ ile güleş tūt didükde duhter mūmā-ileyh bu kelāmdan izhār tebessūm itmüş ise de ⁽³⁾ bađınından ğazab ile mūmtele olub ey amūd-devahı hey hānum mesih ħađđıçün sen ⁽⁴⁾ benüm ile güleş itmeğe muđđatder mu'isin didi.

'Acūze evet iktidārum vardur ve saña galiba ⁽⁵⁾ olurum dimekle duhter bī-ħuzūr olub tođru ol pīrenenūñ yanuna varduđda 'acūze ben ⁽⁶⁾ eşvāb ile senūñle güleş tūtmem diyüb eşvābından şoyundu ve duhtere dađı elzām ⁽⁷⁾ idüb eşvābından ta'ri itdirdükde Melik Şerkān ol penhān olduğı yerden 'acūzenenūñ ⁽⁸⁾ gövdesi taraq dişleri gibi nerbānlu olub derisi kemūgi üzerine yapuşub ⁽⁹⁾ ħub ħuru olduđunu ve duhter mūmā-ileyh beden billurı şa'ā-şefā ve livanet ile ⁽¹⁰⁾ pārlayub müfāşıl ve endāmından leťāfet ve ħüsn insicām şumşek gibi lum'an itdüđünü ⁽¹¹⁾ görüb 'acūze merķūmeye hezār-ı l'anet iderek seyir ve temāşada ıaldı Şehrazād ⁽¹²⁾ ħikāyeden bu maħale geldükde behice şabāħ ol duhter-i pākīzenenūñ bedeni gibi rüşen ⁽¹³⁾ ve itizāħ itdüđünü görüb kelāmdan sūkūt eyledi.

(14) **SEKSEN İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁵⁾ Aħşām olub zālām-ı leyl pīrenenūñ şıķleti gibi ortalığı başduđda Şehrazād def'a şıķlet ⁽¹⁶⁾ için şāhı teselliye ve ħikāyenenūñ nađline temāliye idüb dir ki: Ol 'acūze şumtaħiye rakťā ⁽¹⁷⁾ gibi ol duhter ğarāya şaldırub güleş itmeğe

başladuğda bānū-yı mūmā-ileyh ellerinūñ birin ⁽¹⁸⁾ ‘acūzenūñ boynuna ve diğer arkasına vażı’ birle pıreyi kere gibi toplub zeminden ⁽¹⁹⁾ reğ’ itmekle ‘acūze-i methūse taħlīş kerībān için kımıldanmağla duğterūñ elinden ⁽²⁰⁾ kayub arkası üzerine zemine düşüb ve bütün’ avret kerihesi küşād olunub ⁽²¹⁾ ve çekdügi zordan daħı iki def’a zarfa itmekle bānū-yı mūmā-ileyh қоşub anı ⁽²²⁾ berāpek peştemālı ile setr eşvābını celb idüb.

Elbās itdükdēn şoñra ey amm aldvāhı ⁽²³⁾ hānum bu hālet-i kerihe benüm irādatum ile huşul bulmamuşdur zīrā üns kendūñi elimden ⁽²⁴⁾ kaydrurub düşdüñ baña bu huşuşda ğazab itme diyü ve afra’atzar itmüş isede ⁽²⁵⁾ ‘acūze hicābından bir cevāb virmeyerek kalkub gitdi ve gözlerinden ğāiba oldı ⁽²⁶⁾ çünkü ‘acūze-i mersūme gitmiş ve kalan cāriyelerūñ cümlesi kız yanunda elleri ⁽²⁷⁾ ve ayakları bağlu kalmuş fağat kız yalnız turduğunu Şerkān müşāhede itdükdē Şerkān ⁽²⁸⁾ hātrında ğālibā böyle vağitde bī-irādat beni buraya sevğ iden tağdīr ancağ bu şekār ⁽²⁹⁾ ‘azīm için olmuşdur işte kısmetimi buldum bu kız ile cāriyeler ğanimetdür diyüb ⁽³⁰⁾ esebe süvār ve kılıcını kınından küşād idüb duğter mūmā-ileyh sehm nafz gibi қоşub ⁽³¹⁾ yanuna tağrib itdükdē allahuekber diyü ibrāz şedā itdi.

Pes kız anı gördükde ayağa kıyām [83a]⁽¹⁾ Ve sür’atle irmağūñ bu kenarından ota kenarına şıçrayub turdı ve sen kimsūñ ki ⁽²⁾ bizüm sürür ve rāhatımızı bozub böyle bī-edebāne hücüm itdüñ baña ifāde kııl ve toğru ⁽³⁾ söyle zīrā kez̄b ve hilāf söylemek leym ve bed-aşıl olan kişinūñ aħlākıdır ben ⁽⁴⁾ zann iderüm ki sen yolu şaşurdūñ da böyle yerlere düşüb geldūñ ve zann itme ki benüm senden ⁽⁵⁾ qorqum vardır zīrā ben öyle bir mağaldiyüm ki eger bir kere bağırır isem dört biñ keşiş ⁽⁶⁾ başka cem’ olur imdi söyle eger yol şaşurduñ ise saña delālet iderüz yok ⁽⁷⁾ iseñ hoş geldūñ zefā geldūñ saña ziyāfet idelüm didükde Şerkān ⁽⁸⁾ ey bānū ben ehil islāmdan ğārībū’d-diyār bir ādemüm ğanimet şadeddinde çıkub yolda gider ⁽⁹⁾ iken tağdīrū’l-hey beni buraya sevğ itmüşdür şimdi bu cāriyeleri alub arkadaşlaruma ⁽¹⁰⁾ götürmek isterem diyü cevāb virmekle duğter ey kişi mesih hağkçıün ol gördiğūñ ⁽¹¹⁾ cāriyeler senūñ ğanīmetūñ degildür ve eger şefakatim olmamuş olaydı seni katl ve i’dām ideridüm.

⁽¹²⁾ Lakin ben saña naşīhat iderüm қаbul itdiğūñ hāilde inşāf itmüş olursın ⁽¹³⁾ söyle ki senūñle ğüleş tutalum her kimimiz diğere ğālib olursa mağlūb olan

digerũn ⁽¹⁴⁾ esîri oldun lakin bu keyfiyet sen baña muhâda' itmeyeceğüne akîd yeminler itdükden şöıra ⁽¹⁵⁾ olur ki hâtrum muṭ'amin ola didükde Şerkân tâmu' ğalibesinden bu kıızı esîr ⁽¹⁶⁾ aluram diyü mülâhaza ve muhâd'a itmeyeceğine and içdükde duḡter bahr kenarından ⁽¹⁷⁾ bu ṭarafa şıçrayub Şerkânũn yanuna geldi ki ol nehrũn 'arzı altı arşũn ve sa'nda ⁽¹⁸⁾ idi.

Şerkâna ben saña acıyorum ki saña benden zarar işâbet ide gel şabâḡ ⁽¹⁹⁾ olmadan raķimetlerũne git ki belâ ve miḡnetden hũlâş bulmuş olursın diyüb ⁽²⁰⁾ yüzini çevirüb manastıra ṭoġru ġitmeġe 'azîmet itdükde Şerkân efendüm ben sizde ⁽²¹⁾ mahman iken beni bırgun eger amm itmeden nice gidersũnüz ve beni cemâl dîdârîñuzdan ⁽²²⁾ maḡrũm kılârsũnüz ben şimdi saña köle oldum bâri beni ma'iyetñle al didükde kıız dönüb ⁽²³⁾ buyruñ efendüm esbüñe sũvâr olda bir şeyden ḡavf itmeksizin çâyũñ kenârından benüm ⁽²⁴⁾ arķam şıra düş gel şimdi sen mahmânım olduñ dimekle.

Şerkân soyunarak esbine ⁽²⁵⁾ sũvâr ve ırmaġũñ kenarından ġüzâr iderek tâbir-i cisre vardıklarında cesr-i mezkûr ⁽²⁶⁾ temür zincirler ile baġışlamuş ve metin direkler müşâbasında çenkliler ile baġışlanmış olduğunu ⁽²⁷⁾ ve ibtidâ-yı emirde duḡter-i mezkûrenũñ zenârlarıyla bend itdüġi on cârîye cesrũñ yanunda ⁽²⁸⁾ ṭurduklarını ġördi duḡter mũmâ-ileyh ol cariyelere lisanlarınca birũñüz varsun ⁽²⁹⁾ şol misâfirimizi münâsetre ġetürsin dimekle bir cârîye ġelüb Şerkânı alub münâsetre ⁽³⁰⁾ ġetürdi Şerkân ise ol duḡter-i pâķizenũñ ḡüsn ve cemâliyle meftun ve zencîr ⁽³¹⁾ zũlfiyle esîr-i 'aşķ olub ḡâli diġer ġün oldu ve duḡterden ayrılduġunu ġördükde **[83b]** ⁽¹⁾ mumâ ileyhâtevciye ḡitâb vay Kâmer semâ ve ḡür'in cennet mâvi benüm saña biz sözüñ ⁽²⁾ vardur ki senũñ ḡaķķında büyük Na'mâtler zîrâ şimdi senũñ 'abd memluñũñ olduġumdan ⁽³⁾ mâ'idâ mahmân ḡâseñüz oldum imdi benüm merâmum şudur ki seni diyâr islâma ⁽⁴⁾ ġötürüb salṭanatımız ve 'askerüm,ze seyir idesin ve ben kim olduġımı daġı bilesin ⁽⁵⁾ didi Şehrazâd ḡikâyeden bu maḡale ġeldükde şabâḡ-ı taķrib itdüġünü ġörüb sũkût eyledi.

(6) ** SEKSEN ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁷⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Duḡter mũmâ-ileyh Melik Şerkân kelâmını işitdükde ⁽⁸⁾ bu didiġũñ söz nicedir işte ġaddârlıķ senden zuhûr itmüşdür

ben sizūñ ‘askerūñizi ⁽⁹⁾ ve Dindan nām Vezīrūñizi gördüm ben ol ‘askere muğabele ve ser ‘askerūñüz olan ⁽¹⁰⁾ Melik Şerkān esīr almağa iktidārum var dersin ol ırmağda bir taradından diğēr ⁽¹¹⁾ tarafa şıçradugumı görmedugumı ser ‘askerūñüz olan Şerkān ol kāsda yerden ⁽¹²⁾ şıçraya bilür mi didükde Şerkān her ne kadar nefsinde işbu kelāmdan münteesir olmuş ⁽¹³⁾ ise de ol duğterūñ hūsn ve Cemāline ve derūnunda hāşıl olan ‘aşk ve ġarāmına ⁽¹⁴⁾ binā-i işbu ba’z edebānuñ (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) inşādına mülāhaza itdi ki ma’nāsı güzel ve dilber duy-ı dilber duy-ı cemāli ⁽¹⁶⁾ ve mevhub olan mühāsen hāşāli der hāl biñ şef’ ile gelüb muvāhazadan men’ ⁽¹⁷⁾ ve ‘ayublarını setr ve def’ iderler dimekdür vbe işbu mālē nazārā Şerkān ġayzını yudub ⁽¹⁸⁾ sükūt itdi duğter dağı dönüb yanuna geldi.

Ve ikisi mā’ manastıra girdüklerinde ⁽¹⁹⁾ manāsturuñ dehlizi mermer ile döşenmiş bir yerdir ki aralarında taşdan ma’kūd on ⁽²⁰⁾ köprü yapılmış ve bahr köprüde billurdan müşnu’ güneş gibi yanar bir kandīl yanmış ⁽²¹⁾ ve dehlizūñ ahrında bir kaç hūsnā ve cemile cāriyeler ellerinde yanar mumlar ile şa’mdānlar ⁽²²⁾ tutub durmuş olduklarını görüb Şerkān ve duğter mūmā-ileyh ⁽²³⁾ mülākāt ve andan şırma ile işlenmiş perdeler ve ortasında şādırvān ki etrāfi ⁽²⁴⁾ ve as’a ve şamākı mermerden müşennū’ bir havz aḡāte idüb ol havzuñ ⁽²⁵⁾ dört köşelerinde altūndan ma’mūl bir muşluk vardır ki bahrından laḡif ⁽²⁶⁾ şular akar ve şadr oḡada melūkā lāyık döşemeler ile döşenmiş serīre varub ⁽²⁷⁾ duğter mūmā-ileyh Şerkānı serīr mezkūruñ üzerine iclās idüb ⁽²⁸⁾ gitdi.

Anuñla kalan cāriyeler hūzūrına ta’ām sofrasını taḡdīm ve ba’dül-lakel ⁽²⁹⁾ havābekāhına naql idüb hezār raḡat ile ile ferāşda ḡaldısada ‘askerini ⁽³⁰⁾ ve ordusını hāḡrına gelüb meāl hālinde döşenmege başladı ve ba’z zūrafānuñ **[84a]** ⁽¹⁾ işbu ebyātı (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) ⁽³⁾ (arapça beyit) inşād itdi ki māli budur ben ḡadd-i zātımdan ḡazam ⁽⁴⁾ ve ihtiyātan hāli degilem lakin emrimde bir ‘azīm dāhiye ve beliye ile mübbetli olmuş olduğımdan ⁽⁵⁾ hīleden fāriğ ve tehī ḡaldum eger ḡaḡīḡat ḡalden keşf ve beyān idecegini kimsem ⁽⁶⁾ olmuş olaydı ḡavl ve kuvvetimden tebri idüb bī-ihtiyār böyle nā-muḡaşıv dişiye ⁽⁷⁾ düşdüğümü bilürdi ve şumd benüm derūnum delālet-i tarīḡın tutub ‘aşk ve hevāya ⁽⁸⁾ tābi’oldı bu hūşuşuñ fa’inde ve bu şiddetūñ ref’anda ḡaḡḡ ta’āli ḡazretlerine ⁽⁹⁾ şıḡındum dimekdür ba’de şabāḡa ḡadar uyuyub güneş ḡoğduḡda duğter mūmā ileyhā ⁽¹⁰⁾ Kemāl-i zīnet ve nihāyete hūsn ve behcet ile mah-ı asumān kuvakib zāhire arasında

izāat ⁽¹¹⁾ itidügi gibi cāriyeleri beyninde izhār-ı haşmet ve ibrāz-ı melāhat iderek yanuna geldiğini ⁽¹²⁾ gördükde.

Şerkān hezār ne laţif ve tekerrim ile mülākāt idüb ol bānū-yı cemālūñ ⁽¹³⁾ müşāhedesiyle firāşında gelen endişeleri ferāmuş idüb ba'z şa'ānuñ ⁽¹⁴⁾ işbu ebyātı (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ebyāt-ı laţifesi inşād ve mülātefe ve müţāyebe ile ibrāz ve dād ⁽¹⁷⁾ itmeğe başladı duhter dağı Şerkāna diķkat nazar idüb mühevba ve ahlāk ⁽¹⁸⁾ merġubesinden kim oldugunu tefriş idüb merħaba ey Fārs zemān ⁽¹⁹⁾ ve ey şem'-ü devrān merħaba ey Melik Şerkān artık kendüñi benden katm ve ihfā itme ⁽²⁰⁾ işte sehm-i każā ve ķader saña nāfz oldu famiya ba'd nefsuñi tesellumden ġayrı başķa ⁽²¹⁾ ķāreñ ķalmadı didükde.

Şerkān gördügi sırrı fāş olub mükteveni 'ayāne çıķdı ⁽²²⁾ ve inkāra mecāl ķalmadı hemān iķrāra mübāderet ve ķader böyle iöiş şimdi ben elüñize düşdüm ⁽²³⁾ ġayrı kerem ve 'ināyet sizüñdġr diyü cevāb virmekle mumā ileyhāhāşā ki 'ahd ve zimmetimde ⁽²⁴⁾ olan mahmān* haķķında ġayrılāyık ve nā-sezā keyfiyetler tetriķ ide canum saña fedā olsun zerre ⁽²⁵⁾ kadar sanā zarar taķvanumuz ħavf itmye diyüb anuñla mülā'be ve mübāsať itmeğe ⁽²⁶⁾ başladı ve üns ile vaĥşetini def' eyledükde Melik Şerkān mümā-ileyh kelāmından memnun ⁽²⁷⁾ ve māmūn olub ħātrında bu duhter baña bir fenālık idecek olmuş olaydı ġicede ⁽²⁸⁾ uyur iken icrā idebilürdi diyerek şefā ħātr ile oturdu Şehrazād ⁽²⁹⁾ ħikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(30) **SEKSEN DÖRDÜNCÜ GİCE**

Şehrazād kelāma şürü' idüb dir ki ⁽³¹⁾ ba'de sofrā-i ta'āmı aĥzār ve ba'd alā gel 'ayş ve nevşe tefriġ idüb Kemāl üns [84b]⁽¹⁾ Ve rāhatda oturub münāvele iķdaĥ ve ictilā-yı ħamre-i inbisāť ve itşirāĥ ile meşgul ⁽²⁾ ķaldılar ba'de duhter-i mercāne nām cariyesine iltifāt ve bize ħevānında ve sāzendeleri ⁽³⁾ celb eyle diyü emir ol dağı varub bir kaç cāriye ilāt tırub eyle aĥzār ve taġni itmeğe ⁽⁴⁾ başlayub işbu ebyāt ile (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) ⁽⁶⁾ (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) terennüm itdiler ki ma'nāları ⁽⁸⁾ budur haķķ cel ve 'alā ħazretleri senüñ çeşm ve levāĥazlarüña 'afv kılsun ki ⁽⁹⁾ anlar nice ħavni rizān ve nice derūnlar saħām oķlarıyla süvāzān itdiler ve nice ā'şık bī- ⁽¹⁰⁾ dermāne taşvīb idüb nişān olarak

tarafuna tevciye zemām itdiler ve bu cihetden ⁽¹¹⁾ ben öyle cevr ve zulm şahben olan maḥbübeme iclāl ve ihtirām iderüm ki ol maḥbüb ⁽¹²⁾ nāzenin ḥaḳḳında ā’şıka merḥamet ve şefkat itmesini ḥarām oldu lakin ‘aşḳında ⁽¹³⁾ mükābede sahr ve bī-dārılık eyle aḥşāmdan tābishir ḳalān dildāde olan kimselerün ⁽¹⁴⁾ gözlerise şefā ve büsbütün günlerde bī-raḥat ve bī-ḳarār ḳalan dünşere nīl meyve ⁽¹⁵⁾ şecr tövbe olsun ki anuñ fikr ve tezkār ve teşhiş ḥayāliyle nev āmāil vaşāl ⁽¹⁶⁾ olmuşlardır.

Zīrā sen ey şuḥ cemāl ḥuşuşnda ḥükm ve Ḥākīm olduñ ve sen ⁽¹⁷⁾ taḥḳiḳ benüm mālīkimsün ki revhm eyle fedā iderüm ki sen benüm Ḥākīm ve ḥaḳḳımda mütahakim ⁽¹⁸⁾ daḥı naşib olduñ dimekdür ba’de yanlarında olan cāriyelerün bahrı ḳalkub rüm ⁽¹⁹⁾ lisaniyla bir şi’ir inşādn idüb raḳş ve ḡanā ile meşgul ḳaldılar ve Şerkān daḥı ⁽²⁰⁾ ben size bir şi’ir inşād ideyüm mi diyü istizān itmekle duḡter evet bizi memnun idersin ⁽²¹⁾ diyüb izḥār serūr itdükde Melik Şerkān şāzı alub bu ebyāt ile ⁽²²⁾ (arapça beyit) ⁽²³⁾ (arapça beyit) terennüm itdükde duḡter Şerkān ⁽²⁴⁾ iltifāt ve ḥüsn ḡinasından tarb idüb derün dilden meyl ve muḥabbetini izḥār ve ol gün ⁽²⁵⁾ aḥşāma ḳadar hezār üns ve ihtila maḥzūzül’efkār ḳaldılar gice olduḳda duḡter ⁽²⁶⁾ Şerkānı cariyeleriyle biraḡub gitdi Şerkān hevāb-ı rāḥata girüb şabāḥa ḳadar ⁽²⁷⁾ uyudu tūlū’ şumden soñra bir cāriye gelüb Şerkānı da’vet ve diger menzim ⁽²⁸⁾ bir maḥale getürdüḡi vafır şey-i nefise ile menzim ve mürettib olub ortasında ⁽²⁹⁾ iştisāf cevāhir ile merş’ bir ser yer vaz’ olumuş ki gürān ḥayrān ḳalur ⁽³⁰⁾ ve ol oḡanuñ pencereleri cennet mişāl bir baḡçeye maḡl olub ol baḡçede bir ‘azīm ⁽³¹⁾ şad revān vardır ki bütün eḡrāfi ḡarībū’ş-şekl içi boş şuretler ile maḥfūf [85a]⁽¹⁾ Olub hevā içlerine girdükde ḡarīb şafır ile anlardan laḡif şedālar zuḥūr ⁽²⁾ iderdi ki insānuñ ‘aḳlına müstevli olur ve duḡter ma’hüde ol ser yer üzerinde ⁽³⁾ temkin itmüş olmaḡla Şerkān duḡterün yanuna varduḳda ḳıyām ve derāḡüş idüb ⁽⁴⁾ yanunda iclās ve teenis itmeḡe başlayub.

Efendüm iş’ār ‘Arabeden bir ḳaç beyit ⁽⁵⁾ bize inşād ḳıl didükde Şerkān işbu beyt eyle (arapça beyit) ⁽⁶⁾ (arapça beyit) temsil itmekle mūmā-ileyh nihāl raḡb gibi ⁽⁷⁾ neşve senden temāyil iderek ol gün daḥı ‘ayş ve ‘işret ile geçinerek aḥşām ⁽⁸⁾ olduḳda yine bahrı yerine gidüb istirahat itdiler ve a’liü’ş-şabāḥ yine isteyüb ⁽⁹⁾ birlikde Kemāl sürür ve insāt ve ‘ayş ve ‘işrete tefriḡ itdiler anlar nihāyet üns ⁽¹⁰⁾ üzere maḳmiler iken nā-gāḥ ḥāreda bir gürülti zuḥūr idüb bir ḳaç rahbān ellerinde ⁽¹¹⁾ ḳılıc vay Şerkān işte tūzaḡa düşdüḳ helāk ve telef ile kendüni tebeşir ⁽¹²⁾ ḳıl

diyerek yanlarına geldüklerini gördükde Melik Şerkān bu қазиye ol duḡterūñ ⁽¹³⁾ ḡamz ve ḡadi'tiyle neṣāt itdi diyü zan idüb cehresi şararub duḡtere ⁽¹⁴⁾ ma'ātebe itmek için yüzine baḡduḡda mūmā-ileyh yüzi müteḡir olduğunu müşāhede ⁽¹⁵⁾ itmekle sükūt itdisede duḡter ayaḡa kıyām ve siz kimsiz diyü istifsār eyledükde ⁽¹⁶⁾ papaslaruñ biri cevaba taṣdi vey Melike sende ki mahmān kim olduğunu bilürmisin ⁽¹⁷⁾ didi duḡter ḡayır bilmem dimekle papas ol 'Ömerü'n-Nu'mān padişahuñ ferzendi Melik ⁽¹⁸⁾ Şerkāndur ve sende olduğunu zātü'd-devāhı nām büyük dedeñ pederüñ Melik ḡerdübe ḡayır ⁽¹⁹⁾ virmekle bizi aḡzına irsāl eyledi didükde duḡter bu kelām mevḡişden bī-ḡuzūr ⁽²⁰⁾ olub ey papas senüñ ismüñ nedür diyü suāl eyledi Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale ⁽²¹⁾ geldükde ziyā-i şabāḡ ser Şerkān gibi fāş ve itzāḡ itdüḡünü görüb ⁽²²⁾ sükūt eyledi.

**** SEKSEN BEŞİNCİ GİCE****

Pes gice olub ⁽²³⁾ şah müşār-ileyh istimā' ḡikāyeye müteşdi olduḡda Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki ⁽²⁴⁾ papas merḡūm ey Melike ḡuluñuz mesüret ben mevsuret ben kāşirdeki papaslaruñ büyügiyim ⁽²⁵⁾ didükde mumā ileyhāey mesure senüñ ne ḡaddüñ vardur ki benüm iznüm olmaḡsız ben sarāyıma ⁽²⁶⁾ hücüm idüb giresin ve şān ve ḡürmetimi şekst idesin didi merḡūm efendüm ⁽²⁷⁾ biz ḡapuya varduḡumuzda duḡulden kimse mani' olmadı ḡapucılar bizüm ile bile dāḡil ⁽²⁸⁾ oldılar ve ā'detā biz size geldüḡümüzde izinsiz yanüñize varırız girmekden kimse bizi reddi demez ⁽²⁹⁾ işte bu cehinden biz daḡı ā'det mālūfemiz üzere tecāsür idüb girdik şimdi ḡul kelāma ⁽³⁰⁾ ḡacet mes ide zīrā Melikimiz bize müntezerdür ki Şerkānı alub ḡuzūrına ḡetürelüm ⁽³¹⁾ zīrā Melik Şerkān üzerinize 'asker çeküb hücüm itmüşdür çün ki el-cize bu vechle [85b]⁽¹⁾ düşdi leşkeri ḡattālsuz münhazim olub şerlerinden hülāş bulālum didükde.

⁽²⁾ Duḡter ey māsüre zātü'd-devāhı pederüme ḡilāf söylemişdür ve bende olan mahmān ⁽³⁾ Şerkān degildür Şerkān olduğunu fehm itmüş olaydum ben anı ḡutub pederümüñ ḡuzūrına ⁽⁴⁾ ḡatirür idüm bundan ḡaḡ'i naḡar bu misāfir ba'ine Şerkān olduğunu farz idelüm ⁽⁵⁾ mademki benüm maḡalumde oldı nice anı esīr iderüm muḡlaḡā ben anı virmem sen pederümi ⁽⁶⁾ ḡit sözimi nefḡim ḡıl didisede papas rāzı olmayub ey Melike-i ibrize ⁽⁷⁾ ben Şerkānı almadıḡça pederüñe gidemem bahr ḡāl sen anı bize teslīm itmelüsin didükde ⁽⁸⁾ Melike-i müşār-ileyh bu maddede

tavkıf ve Şerkānı virmeden imtinā' ve ben bu ādemi elim ile ⁽⁹⁾ virmem meğer siz anuñla bire birer mübāreze idüb cenk meydanında aḥz ide bilüseñüz ⁽¹⁰⁾ ol vaḳt anı alüñ didi.

Şerkāna dönüb sen ne dersin diyü suāl itdükde Şerkān ⁽¹¹⁾ cevāb virmeksizin hemān kılıcını çeküb papaslara şaldırdı ve birer birer mübāreze ⁽¹²⁾ itmeğe başladı ve yanuna geleni urub iki bilük idüb cehnime ısmārlardı tāalleri ⁽¹³⁾ papas mūmā-ileyhseyf ḳahrıla ma'dümü'l-enfās olduḳda diğernelere ḥavf ḥāşıl ⁽¹⁴⁾ olub mübāreze senden ḳorḳub ve birden bire cümlesi Şerkāna hücum itmeleriyle mumā ileyhā ⁽¹⁵⁾ Şerkān ol ḥālī gördükde yā'mīn yār ḥemen diyerek şa'le āteş gibi merḳūmlaruñ ⁽¹⁶⁾ üzerine şaldırdı ve bir sā'at geçmeden ekşerini deryā-yı 'ademe itmeğle bāḳīsi ⁽¹⁷⁾ rāḥ firara yüzdöndürüb nā-bedīd oldılar.

Şerkān ḡazāsından dutub Melike-i ibrizeye ⁽¹⁸⁾ geldükde mülākāt idüb selāmet ile tahnit eyledi ba'de ibreze ḳapuçıları ⁽¹⁹⁾ aḥzār ve papaslara niçün izinsiz iḳerüye aldıñuz didi merḳūmūn efendüm ⁽²⁰⁾ ḳadimden birü büyük baḫrıḳa izn alınmazdı enḳi çün anları tavḳīf itdirmedüñ ⁽²¹⁾ didise de Melike-i ibrize merḳūmuñ İtizārını ḳabul itmeyerek ḥuzūrından ḫard ⁽²²⁾ eyledi ve Şerkāna ey Fārs-ı hicā ben şimdi ḫaḳikā-i ḥālimi size ifāde iderüm ⁽²³⁾ ben Melik rüm olan ḳrāl ḫerdevbüñ kerümesiyüm ve ismim ibrize ve ol zāt ⁽²⁴⁾ eldevāhı olan günler 'acüze pederümün vālidesidür sen bende maḳim oldıḡüñ bilüb ⁽²⁵⁾ varub pederüme ḫaber virmekle bu vechle keşşileri yollayub seni istedi lakin ⁽²⁷⁾ pederüm papaslaruñ ḳatlini iştüdükde bize zarar idecegi bī-iştibāhdur ve bunda benüm ikāmetüm ⁽²⁸⁾ münāsib degildür imdi rey ve tedbīr budur ki ben senüñle firār idüb giderüm ⁽²⁹⁾ ancak ben seni nice aḡyārdan ḫafz ve Melik ve devletüm ile fedā idüb taḫlīş itdügüm gibi ⁽³⁰⁾ sen daḫı beni şiyānet idüb gerek bendime ve gerek 'arzıma zararlı şeyden vaḳāya itmelüsin ⁽³¹⁾ zīrā benüm pederüm ile 'adāvetüm muḫaḳaḳ oldı didükde Melik Şerkān mesrur ferḫān ⁽³²⁾ olub "Ey bānū-yı cihān mādem ki marḡ rūḫum ḳafes bendime muḳapdur saña ḳıl ḳadar [86a]⁽¹⁾ mūcib 'ayn ve kederü'l-ḫavḳ idemez." didi ve bu ḫuşuşı İmān ekide ve 'ahved ⁽²⁾ şedide ile tekīd idüb tefāḳlar ben firār ile taḫdīd idüb sözleri Berbere ⁽³⁾ getürdiler çün'ahd ve peyānları ve şurāvet birleri ḳarār buldı melike-i ibrize Şerkāna ⁽⁴⁾ eytdi.

“Sen benden evvel git arduñızı kaldırub memleketüñüze ‘avdet kıl ben dahı lahavk⁽⁵⁾ idüb yanuña aluram.” didükde Melik Şerkân “Ey mâlike derün ve cân hüzn ve melâhat ile⁽⁶⁾ dildâdeleri esir-i ‘aşk ve imhân buyuran bânü-yı cihân senüñ kelâm iyüdüdür lakin ben⁽⁷⁾ memleketime rücü’ m mümkün degildür zîrâ pederüm ‘Ömerü’n-Nu’mân beni Koştanîniye kralına imdâd⁽⁸⁾ olarak irsâl eyldi ve bu huşuş için kral müşâr-ileyhden maşşuş ilci⁽⁹⁾ gelüb ‘azîm hediyeler getürdi ol hayetiden bizi muhârebeñüze tevciye eyledi.” didükde.

⁽¹⁰⁾ İbrize “Ey maşbüb nâzenîn vâ y mah rûv âfitâb cebin şol buyurduğıñ każiyeyi r’anâ⁽¹¹⁾ bilürem kral mumâ ileyhâsize ğadar izmâr itmüştür ve sözi şahih degildür zîrâ bizüm anuñla⁽¹²⁾ münşâ ‘adâvetimiz budur ki bizüm bir büyük manâstırımız vardur bahr sende bir kere etrâf⁽¹³⁾ ve eknâfa olan naşarı tâifesi ziyaretine gelüb bir kaç gün qalurlar bir kaç⁽¹⁴⁾ senedenberü Koştanîniye Kralı Melik Afridonun şafiye nâm kerümesi bir kaç cariyesiyle⁽¹⁵⁾ ol ‘abâd tekâhuñ ‘azîmet ve bir kaç gün anda ikâmet itdükden soñra deryâ taradından⁽¹⁶⁾ memleketine rücü’ itmek üzere cümle müta’laqatıyla bir sefineye süvâr olub çıkdıkdâ⁽¹⁷⁾ Gaffur nâm aşalaruñ qorşanları teşâdüf idüb ğanîmet olarak esîr oldılar.”⁽¹⁸⁾ diyince Şehrazâd şabâh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(19) **SEKSEN ALTINCI GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazâd kelâma aĝaz idüb dir ki: Melike-i İbrize naqlinde çün merķüm sefineler bizüm⁽²¹⁾ yaķaya düşmekle bizüm sefinelerimizden bir kaç tekneyi tıdudurub üzerlerine varub⁽²²⁾ cümlesini alduķ lakin Melik Afridonuñ duķteri şafiye içlerinde oldağı ma’lûmumuz⁽²³⁾ degil idi.

Pes pederüm melik ‘Ömerü’n-Nu’mâna ol toymalıklardan ve afra hediye ve beş cāriye⁽²⁴⁾ irsâl itdüğü ol cāriyeler zamanında şafiye-i mûmā-ileyh dahı var idi bir seneden soñra⁽²⁵⁾ Şafiyenüñ pederi melik Afridon bize tehdîd ve va’ad şedide hāvi bir mektûb yazub⁽²⁶⁾ derûnında anuñ kerümesi bizde esîr olduğunu ifāde ve tarafuna i’āde itmemizi emr itmüş⁽²⁷⁾ isede pederüm każiyeye vāķıf ve şafiyeyi Melik ‘Ömerü’n-Nu’mâna irsâl itdüğüne⁽²⁸⁾ beşmân ve Melik müşâr-ileyhbir daha taşşîli hāric hüdâ mekân olduğunu bildüğünden⁽²⁹⁾ mâ’dâ şafiye-i mumâ ileyhâşâh müşâr-ileyh iki evlād getürdüğünü işitdi⁽³⁰⁾ bu huşuş için melik

Afridon ī'tizāra ḥāvi mektūb ve mağlaṭalar yazub ⁽³¹⁾ “Ben sizūñ kerūmeñüz ol cāriyeler zamanında olduğunu bilmeyerek melik ‘Ömerü’n-Nu’māna irsal [86b]⁽¹⁾ itdüm ve şimdi andan iki evlād ṭogurdugunu işitdüm.” diyüb ‘afv müsāmaḥa seni ⁽²⁾ dildisede Afridon bī-ḥuzūr olub nice olsun ki benüm kerūmem esīr olubda ⁽³⁾ cāriyeler meşellū hediye verilsun bahr ḥāl anuñ şārını aluram diyü ikidüminler idüb ve bu vechler ⁽⁴⁾ senūñ pederūñe ol terhāt ve ahiyeyi yazub seni getürdi ve ‘aliü’l-amān seni ğaflete ⁽⁵⁾ ḥarzeler kıızı şafiyenūñ yanunda idi esīr olduḡda bize geḡüb ḥalā bendedur ve ben ⁽⁶⁾ yanuna vardıḡında esīr idüb kızını taḥlīşe sa’i idecekdir ve ol ḥālebedür ve ben ⁽⁷⁾ anları Melik ‘Ömerü’n-Nu’māna taḡdīm iderüm hemān sen sür’atle ‘askerūñe varda ⁽⁸⁾ memleketine dön git zīrā ben saña naşihat virdüm bu zeminde tuḡul itme ve senūñ ⁽⁹⁾ ‘askerūñ ḥala ḡonduḡları yerde muḡmilerdür diyü ḥitam kelām itdükde.

Melik Şerkān ⁽¹⁰⁾ işbu kelām naşihat incāmıdan mütensih olub mūmā-ileyh ibrizeden hezār teşekkür “Vay ⁽¹¹⁾ bānū ben seni müḡareḡat itmeḡe mecālīm yokdur varsun ne olursa olsun didükde ibrize ⁽¹²⁾ ey nūr-ı ‘aynum sen var git ben üç günden soñra seni laḥavḡ iderüm ve sözüm ile ā’mil ⁽¹³⁾ ol ki cümlemüz helāk itmeyelüm didükde Şerkān sem’ā ve ṭā’a diyüb aḡlayarak mūmā-⁽¹⁴⁾ ileyh vedā’ ve işbu ebyāt ile vaşf ḥālinden reḡ’ ḡenā’ eyledi ki bunlardır (arapḡa beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapḡa beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapḡa beyit) meāl-i ebyāt benüm maḥbūbemi vedā’ ⁽¹⁷⁾ itdügümde şaḡ elimi gözlerümden düşen gözyaşınıñ silmesine vuşul almayı maḥbūbenūñ ⁽¹⁸⁾ zam ve ma’ānaḡasına taḡşış itdügümde ol ma’şukā nāzenīn behey ādem sen faziḡetden ⁽¹⁹⁾ ḥavf itmez misin diyü tevciye ḥiṭāb itmekle bendeñüz ey Melike-i derün vedā’ günü ⁽²⁰⁾ ‘aşāḡuñ faziḡatdür artık ben başḡa faziḡatden ḥavf idemem dimekdir ba’de yola revān ⁽²¹⁾ olub arduşına ‘azīmet ve vuşul bulduḡda.

Vezīr Dindan cümle leşkeri intizārında ⁽²²⁾ olduḡlarını görüb mülāḡāt itdüklerü sebep ḡıybetinden suāl itdüklerinde Melike-i ibrize ile ⁽²³⁾ vuḡū’ bulan keyfiyetlerini naḡl ve Melik Afridonuñ izmār itdüḡi maḡā’a bī-ibdā ⁽²⁴⁾ var taḡāl itmelerini fermān eyledi ba’de anlar ile gelen Melik Afridonuñ ilḡisinden ⁽²⁵⁾ suāl itdükde Vezīr Dindan ilci-i merḡūm güyā vuşulumuzı ḡrāla aş’ār ve tebşir ⁽²⁶⁾ itmesi çün gitdi diyü ifāde itdiler meḡer ilci-i mersūm ḡrāl mūmā-ileyh varub ⁽²⁷⁾ Melik şirkānı esīr almak için kelitlü ‘asker irsāl itmüşdi pes geldüklerini aş’ār ⁽²⁸⁾ ol daḡı arduşıyla irtihāl idüb dönüb geldiḡi yoldan rücū’ itdügünü bulmalarıyla ⁽²⁹⁾

hezār-ı ḥasret ile memleketlerine rüçü' itdiler fāmā Melik Şerkān rüçü'ndan ⁽³⁰⁾ yigirmi gün kadar geçdükte ḥudūdlarına varmağla ardusından yüz nefer-i dilaveri ⁽³¹⁾ intihāb idüb ma'iyetiyle bırağdı ve bağı kalan 'askere izn virüb Melike-i İbrize [87a]⁽¹⁾ müntezir qaldı.

Ve qarşulamak çün dağı ilerüye bir miğdār çekilüb gider iken ⁽²⁾ pişkāhından kilittü toz ve dumān zühür ve giderek açduğda tahtından yüz süvāri ⁽³⁾ kadar leşker nümāyān olub yanlarına taqrīb itdikleri birle ey Şerkān biz seni ta'qīb ⁽⁴⁾ idüb yetişdük kendüñi telef selāhıñ koy ve bize teslim ol diyü ⁽⁵⁾ tevcıye ḥiṭāb itdiler Şehrazād ḥikāyeden işbu maḥale geldükde leşker dicā inhazame ⁽⁶⁾ yüz tutub rayāt şabāḥ ufq-ı müşriğden zebā ve necāḥ ile pertuvāzā oldugunı görüb ⁽⁷⁾ süküt eyledi

**** SEKSEN YEDİNCİ GİCE****

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Melik Şerkān işbu kelām dehşet encāmı ⁽⁹⁾ işitdükte 'ağlı başından gidüb ve şiddet tahvirinden şabr itmeyerele üzerlerine hüçüm ⁽¹⁰⁾ idüb ḥarb ve kıtāle mübāşeret ve gurüb şeme değın ker ve ferre müdāvemet idüb aḥşām ⁽¹¹⁾ ḥülülüyle birbirinden infişāl ve Melik Şerkānādemleriyle bir yerde ictimā' idüb itdikleri ⁽¹²⁾ cenkleri zıkr itmeğe başladıklarında 'askerleri şol şerzemedede birdiler şeci' vardur ⁽¹³⁾ ğālība anlarıñ reisleridür didüklerinde.

Şerkān ben yarın anı mübarezeeye da'vet idüb ⁽¹⁴⁾ vücūdını ara yerden def' iderüm diyüb istirāhate tefriğ itdiler şabāḥ olduğda ⁽¹⁵⁾ iki ferik meydānda şaflarını tertīb ve tesbiğ itdüklerinde Melik Şerkān çıqub ⁽¹⁶⁾ mübārez ve muqātil taleb itdükde düşman tarafından şahān şākıb ve belā-yı vāqıb gibi ⁽¹⁷⁾ bir süvāri yanuna gelüb üzerine ḥamle idüb şabāḥdan aḥşāma kadar muḥārebe ⁽¹⁸⁾ ve mücādelede qalmuş iselerde birbirinden nāil merām olmayarak ingişāl ve herbiri ⁽¹⁹⁾ leşker kāhine varub istirā minnete tağriğ bāl itdüklerinde.

Melik Şerkān cemā'atine ⁽²⁰⁾ ben bu delir gibi ašlā kimse görmedüm ğāyet şeci' ve muqaddām iken işābet ve qatlı ⁽²¹⁾ idici urmalar teşādüf itdükde düşmanuna şarf itmeyüb hevāye naql iderdi ⁽²²⁾ ol ḥuşuşuñ ḥikmeti kadar bile medm kāşkı 'askerümüzde nazir olmuş olaydı ⁽²³⁾ didi ve ol gice bitavet idüb 'aliü's-şabāḥ yine

tertīb şufuf ve ol delir ile ⁽²⁴⁾ mübāreze idüb ta'n ve geride kaldılar ve şabāhdan aḥşāma kadar yine birbirinden nāil ⁽²⁵⁾ zafer olmayarak infişāl itdiler üçüncü gün daḥı be-tekrār mübarezeye ibtidār ve zevāl ⁽²⁶⁾ şemse qarīb vaḳte deġin ta'n ve đarbda iştibār idüb pes Şerkāna fırsat ⁽²⁷⁾ düşmekle hemān ol dilāvere hücüm ve bāzusından tutub esebden zemine ilkā virmeḫe ⁽²⁸⁾ ile şubuna tevciye 'azīmet idüb katlini merām itdükde ol yiġit Şerkāna ⁽²⁹⁾ elüñ kaldır soñra nādem ve pişmān olursın diyüb yüz ortusını küşād itdükde ⁽³⁰⁾ Melike-i ibrize oldugunu gördi derḫāl esebinden kendüni atub ve ibrize kucaġına ⁽³¹⁾ alub ma'ānaḳā ve naḳīl vay canum niçün böyle itdüñ ve bu neclīn ta'b ve meşāḳati [87b]⁽¹⁾ İrtikāb itdüñ 'acāba bundan murāduñ nedür didükde.

Melike-i ibreze benüm merāmum ancak senüñ ⁽²⁾ maġdār şecā'tñi bilmek ve seni meydān-ı ḫarbde tecrübe itmekdür şimdi şecā'tüñe ⁽³⁾ āfrīn dir ki naẓıruñ mevcüd degildür didi ve ikisi ma'ā binüb oḡaġına götürdü ⁽⁴⁾ ve pederine müjdeciler yollayub mūmā-ileyh gelduguni eşār ve anlar rāḫat ile ⁽⁵⁾ yola revāne olub Bağdāda taḳrib itdüklerinde mülākātlerine çıkan emr-i vūzerā ⁽⁶⁾ pişkāhlarına gelüb alay ile şehre idḫāl ve 'Ömerü'n-Nu'mānuñ ḫuzūrına varub ⁽⁷⁾ girdüklerinde şah müşār-ileyh anlara ta'zıma kıyām ve yanunda iclās idüb oġlı Şerkāndan ⁽⁸⁾ sebep rücū'nı suāl oldaḥı Melik Afridon kendü kızını olan şafiye için izmār ⁽⁹⁾ ġaddar itdügünü ve Melike-i ibrizeşāḫ māddeyi ifāde eyledügünü beyān itdükde.

Melik ⁽¹⁰⁾ müşār-ileyh 'āzerini ḳabul ve duḫter mūmā-ileyh fevkü'l-māmül in'ām ve telḫifiyle memnun ⁽¹¹⁾ ve mevşül eyledi lakin anuñ ḫüsn ve Cemāli ve ḳadvā'tdali derünuna müstevli olub ā'şıḳ ⁽¹²⁾ ve velihān oldı ve aña maḫşuş sarāy levāzımātıyla ta'yīn idüb içinde iḳāmet ⁽¹³⁾ itdirdi ve herbar ziyaretine varub müşāhede-i dīdārıyla ittifā ḫarāret-i nār-u derün iderdi ⁽¹⁴⁾ ve Melike-i mūmā-ileyh daḥı 'Ömerü'n-Nu'mānı talḫif ve vafır hediye virdi ki zamanında sālḫ ⁽¹⁵⁾ elz kerāvil üç ḫerzeler var idi çün ki mezkūr ḫerzeler def' imrāz ve ircās ⁽¹⁶⁾ için ḫılsımlı bir şey idi 'Ömerü'n-Nu'mān anları evlādlarına taḳsīm ve birin zū ⁽¹⁷⁾ almaġane ve diġerin duḫteri neziheü'l-zemāne virüb ve üçüncü ḫerzeyi daḥı Melik Şerkāna ⁽¹⁸⁾ virdükde ey peder diġer iki ḫerzeyi ne itdüñ diyü suāl Melik daḥı anlaruñ birin ⁽¹⁹⁾ oġlum Davü'l-Mekāne ve diġerin kızum neziheü'l-zemāne virdüm didükde çün ki Melik ⁽²⁰⁾ Şerkānuñ dādri zevü'l-mekāndan aşlā ḫaberi yoġdı benüm bu biraderden ḫaberüm yoḳdur ne ⁽²¹⁾ vaḳt ḫoġdı diyüb ve çehresi şararub maḫzūn ve maġmūn

hâletiyle pederinüñ virdügi ⁽²²⁾ herzeyi almayarak huzur-ı pederinden kalkub Melike-i ibrizenüñ yanuna vardı.

Ol dağı ⁽²³⁾ Şerkānuñ tağir hâleti görüb suâl itmekle Şerkān birāder każiyesini ve pederi herzeleri ⁽²⁴⁾ evlādlarına tağdugunu vaz'ü'l-mekānı ibtidā-yı emirde andan şakladugunu ve pederi ⁽²⁵⁾ 'Ömerü'n-Nu'mān aña ya'ni Melike-i ibrizeye ā'sıık olub anı tezvic itmek 'azīmet itdügünü ifāde ⁽²⁶⁾ itdükde ibrize ben aşlā kocaya varmam ve senüñ pederüñ zor ile beni tezvic idecek olursa ⁽²⁷⁾ nefsimi katl iderüm ve ol vaqt pederümün cihetinden vafr.

Havādiş zuhūr ider baçalum şimdi ⁽²⁸⁾ hāl niye münecir olur diyüb Melik Şerkānı tesliye idüb 'ayş ve 'işretle aḥşāma ⁽²⁹⁾ kadar meşgöl kaldılar Şehrazād hikāyeden bu maḥle geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü ⁽³⁰⁾ görüb süküt eyledi.

**** SEKSEN SEKİZİNCİ GİCE****

⁽³¹⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki fāmā Melik 'Ömerü'n-Nu'mān cāriyesi şafiye Melik [88a]⁽¹⁾ Afridonun duḡteri oldugunu oğı Şerkāndan taşhīh itmekle yanuna varub ⁽²⁾ ḡātrını aldı ve sen Melik Afridonuñ kıızı iken niçün baña ifāde itmedüñ ki saña ⁽³⁾ lāyık olan telḡifi icrā ider idüm didükde mümā-ileyh efendüm sizüñ benüm ḡaḡkımda vāḡa' ⁽⁴⁾ olan 'ināyetüñğz ile ḡanā'atüm vardır ve sāyeñüzde na'm celile ve ḡayrāt-ı cezīleye nāīla ⁽⁵⁾ oldum bundan ziyāde talḡif olabilirmi diyüb izḡār teşekkür itdükde.

Melik ⁽⁶⁾ müşār-ileyh mümā-ileyh ḡaḡkında bezl ikrām idüb ḡareminde olan zevce ve cāriye ⁽⁷⁾ maḡülesi üzerine büyük ve mer'iu'l-ḡāḡr eyledi lakin Melike-i ibrezeye derün-u dilden ⁽⁸⁾ ā'sıık olub şabra mecāl bulmamağıla her gün yanuna varub ve şālını telmiḡ ve ba'zā ⁽⁹⁾ lafz-ı şariḡ ile īrād itdükde ibrize ben bu vaḡitlerde ricāle reḡabetim yoḡtur ve tezvic ⁽¹⁰⁾ vaḡti degildür diyü cevāb virdi günlerde bir gün Melik 'Ömerü'n-Nūman Vezīri Dindane ⁽¹¹⁾ Melike-i ibrize āşık ve dildāde olub her neḡadar tezvic ve yāḡūd başḡa günā muvāşalasını ⁽¹²⁾ işitmüş ise de rām olmadugunu ifāde itmekle.

Vezīr mümā-ileyh efendüm sen niçün ⁽¹³⁾ nefsüne ta'b ve müşaḡḡat verirsin çün ki rızasıyla rām olmayacağını teyḡin itdün ⁽¹⁴⁾ şarāb ḡadeḡine bir miḡdār bunca

qoyub ve aña içirüb uyudukda ğarezüni icrā kııl ⁽¹⁵⁾ ve muvāşalañ bir def'a vuķū'yla artıķ imtinā'a mecāli qalmaz didükde 'Ömerü'n-numan işbu rāyi ⁽¹⁶⁾ istiḥsān ve ğāyet qoy bir bunc feṭ'ası yapıdırub ma'iyetiyle istiḥāb iderek Melike-i ⁽¹⁷⁾ İbrizenüñ ziyaretine gitdi ve anuñla ta'ām idüb nevş ve 'ayşe tağriğ itdüklerinde mūm ⁽¹⁸⁾ ileyhayı iğfāl ve qadehlerüñ birine ol bunc kıṭ'asını qoyub Melike-yi mezbüreye isķā ⁽¹⁹⁾ itdükde idriḥāl ölü gibi uyuyub qaldı.

Melik daḥı mūmā-ileyh seyrān ve şālını ⁽²⁰⁾ istiḥrāb ve izālet-i bekāresiyle nāil merām olub derūnı bu vechle mesrur ve kāmāyāb ⁽²¹⁾ itdükden şoñra qalķub sarāyına gitdi çün ki Melike-i ibrizenüñ ḥāşü'l-ḥāş ⁽²²⁾ cariyelerinden mercāne nam bir cāriyesi vardı 'Ömerü'n-Nūman yanundan çıķduķda ey mercāne ⁽²³⁾ var ḥānumuñ yanuna git diyü irsāl itmekle mercāne gelüb Melike-i ibrize zemine itmüş ⁽²⁴⁾ ve bekāreti izāle olunub ḥavn ile bulaşmuş olduğunı görüb hemān sür'atle refṭār ⁽²⁵⁾ ve mūcib ifāķat olan 'ilāclar ihzār idüb ol ḥāl meğer veheden bī-dār ⁽²⁶⁾ itdükde mūmā-ileyh vuķū' bulan keyfiyetden bī-ḥuzūr ve şiddet-i ḥüzn müfüre dū-çār ⁽²⁷⁾ ve keyifsizlike uğrayub ḥalķdan bir oṭada ihticāb eyledi.

Çün Melik Ömerü'n-Numan ⁽²⁸⁾ ol fi'l nā-sezāyı irtikāb itdi mūmā-ileyh ḥasta olduğunı istimā' itmüş ⁽²⁹⁾ ise de ziyaretine varmağdan ḥicāb idüb ancaķ ḥakīm ve hüdāyā vataḥf şeyle ⁽³⁰⁾ irsāl eyledi pes mūmā-ileyh Melik müşār-ileyh ile ḥāşıl olan muvāşaladan ⁽³¹⁾ ḥāmile olmuş olduğunı daḥı ḥüsn itmekle ziyāde mütāleme olub mercāneye didiği [88b]⁽¹⁾ Şimdi nice idelüm benüm pederüm nikāḥ ve tezvicesiz ḥamile olduğımı işitdükde ⁽²⁾ ne cevāb virelüm bu ādem baña ḥile idüb sefāḥā bekāretimi izāle itdi ve qaşidsız andan ⁽³⁾ ḥāmile oldum ve bunda qalmamaķ daḥı münāsebeti qalmadı imdi ben böyle 'azīmet ⁽⁴⁾ itdüm ki 'Ömerün-Nūman şeyd ve şekāre gitdükde ikimiz dirār idüb memleketimize gidelüm ⁽⁵⁾ zīrā bunda velādet ider isem artıķ bundan qurtuluşum yoķdur faķaṭ bizi götüren ⁽⁶⁾ bir ādeme muḥtācezāne sen ara didükde.

Mercāne efendüm işte bizüm ma'iyetimiz ile ta'yīn olunan ⁽⁷⁾ ğazābān nām 'Arab vardur zannıma göre aña para ve māl ile ağvā itdügümüz ḥālde bizi ⁽⁸⁾ getürür didükde ibrize imdi var anı yanuma getür diyüb yanuna celb eyledi vay ⁽⁹⁾ ğazābān 'acabā sen sırrımızı ketm idüb bizi memleketimize götürebilürmisin diyü suāl ⁽¹⁰⁾ eyledi çün ğazābān Melike-i mūmā-ileyh ḥüsn ve Cemālini görüb şeyd ve şekārına

(11) ʔam' itmüſidi hemān belā tavkīf efendüm sizi cān ve baſ üzerine götürürüm ve canımı (12) size fedā idüb yolda Һafz ve Һerāset ve Һidmetde Һayret iderüm didükde mümā- (13) ileyh çün ki böyledür var kendü tedārigüñi Һāzır eyle diyüb Melik 'Ömerü'n-Nūmanun (14) iĝfāline müntezer Һaldılar bir gün Melik müſār-ileyh ſeyd ve ſekāre 'azīmet idüb (15) gitdükde Melike-i ibrize ğazabānı iҺzār ve üç higbeyi altün ile ʔoldırub (16) ve zeҺirelerini tedārik idüb mercāne ve ğazabān ile üç esebe süvār olub firāre (17) yüz ʔttdılar.

Lakin ğazabān ibrizeye göz diküb Һātrında bahr Һāl bunuñ muvāſala (18) sıyla baliĝ imāl oluram ve müsā'de itmediĝi Һālde Һatl iderüm diyü kurmuſ idi (19) ve bir Һaç günlük yol Һıta' idüb 'imāratdan ba'id olduĝlarında ittifaĝā Melike-i ibrizeyi (20) velādet vaĝtı Һulül itmekle bir tenhā ʔarafa çekilmelerini icbāb ve ol vechle Һāl i yere (21) varub mercāne ebelük idüb bir ĝaſām velādet ve Һālini iſlāh ve dermānını bulana Һadar (22) ol maĝamda Һarar idüb yola revān olmaĝ istediklerinde ğazabān ibrizenüñ yanuna taĝdim (23) idüb 'arz māfiü'l-bāl eyledükde Melikenüñ 'aĝlı baſından gidüb ey ğazabān (24) bu ne dimek sözdür senüñ gibi siyah 'Arab melun ve selātnuñ Һızlarına nice ʔam' (25) idersin dīvānemi olduñ var yıĝıl git diyü ʔard vard eyledisede merĝüm münzecer (26) olmayub ben bahr Һāl neſeligimi sīrāb ve ſālikle rayān iderüm ve rām olmadıĝuñ Һālde (27) senüñ Һaĝĝūnda bildugumi iderüm didükde mümā-ileyh bu muṭlaĝā olacaĝ ſey degildür (28) benüm dāmen 'iſmanımı senüñ gibi kömür vari 'arap ile bulaſdırmam didi ſehrazād (29) Һikayeden bu maĝale geldükde ſabāh-ı taĝrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(30) **SEKSEN ʔOKUZINCI ĝİCE**

(31) Çün Һalām-ı leyli zıkr olunan ğazabānuñ ruyı gibi ortalıĝı siyah ve penhān itdükde [89a]⁽¹⁾ ſehrazād tekmil Һikāyeye ſürü' idüb dir ki çün ki ibrize ol siyah 'Arabuñ (2) maṭlubını tenĝiz itmeyüb naſh ve pend ve emvāl keſire ile va'd itmüſ ise de müfid olmayub (3) merĝüm bahr Һāl ya beni nāil imāl Һıl yāᝑūd seni Һatl iderüm diyü ʔarīĝ nā-müstaĝim itdükde (4) Melike-i mümā-ileyh ey 'Arab mevt ve helākım ſol ʔaleb itdügüñ māddeden ahvend divārına (5) ideceksüñ it dimekle.

Hemān ol la'in şimşirini küşād ve ol qarqala'ını başından ⁽⁶⁾ urub katl ve ĩ'dām itdükdēn şoñra fülürü hekebeleriyle qaldırub rah firāri tutub ⁽⁷⁾ ve mercāneyi ol toğan ma'şüm ile birağub gitdi mercāne ise deyā-yı hayretde ⁽⁸⁾ turub ağlayaraq qaldı ol hālet müdhişede iken ırağdan 'azīm toz ve dumān ⁽⁹⁾ qapub giderek açıldıqda altında deryā mişāli 'asker-i nümāyān oldı meğer ol leşker Melike-i ⁽¹⁰⁾ ibrizenün pederi Melik hārdüb idi zīrā Melik mūmā-ileyh duğteri Şerkān ile firār ⁽¹¹⁾ itdüğünü bildükde her neqadar arqasından muntehib ve gezide 'asker irsāl itmüş ise de ⁽¹²⁾ mūmā-ileyhbostana lahvķ itdüğünü bulub herdüba ma'āvedet itdüklerinde Melik ⁽¹³⁾ müşār-ileyh ol müddetde tanzīm 'asāker ve tertīb desāker idüb bu def'a duğterini almaq ⁽¹⁴⁾ için çıqub yola revāne itdi ve ittifaqā bu mağale teşādūf idüb muqtevele olan kerūme ⁽¹⁵⁾ senün yanuna vuşul ve mercāneyi görüb bilmekle yanuna gelüb duğteri hāl maqtul ile ⁽¹⁶⁾ zemine atıldugunu müşāhede idüb hemān esebden nezvil ve şiddet-i hāretde bir sā'at ⁽¹⁷⁾ kadar bī-hoş oldı.

Pes mercāne Melik herdübü gördükde havfi zāil olub yanuna ⁽¹⁸⁾ vardı ve yüzine bir miqdār şu serpüb ifākat itdükde vāķ'a hāli ibtidāsından ⁽¹⁹⁾ nihāyetine kadar eşrāb ve Melik 'Ömerü'n-numan itdügi ğadri naql itdi Melik hārdüb ⁽²⁰⁾ işbu haber mücib ğam ve kerbi işitdükde ol mağalde dārb-ı hıyām ve duğteri için ⁽²¹⁾ ikāmet şarf zemam idüb kızına mağşuş bir tabut ĩ'māl ve derūnuna vaz' ⁽²²⁾ ve idhāl itdükden şoñra hezār-ı hasret ile memleketi olan kışāriyeye ā'zm oldı ⁽²³⁾ vuşul bulduqda kızını defin ve anuñ için mātem tutdı.

Vālidesi zātü'd-devāhı ⁽²⁴⁾ nām 'acuze her neqadar Melike-i ibrizeyi sevmez imuş isede oğluna merħamet-i öfkesini almaq ⁽²⁵⁾ üzeredür 'ahde olub oğlum qahrlanma ve bu māddeden qasvet çekme ben 'Ömerü'n-Numanı ⁽²⁶⁾ katl ve ĩ'dām ve herzār hīle ile kasu'l-hāmāmı izāķa iderüm ve aña idecegim mekr ve hīle ⁽²⁷⁾ ali āhzaü'z-zemān dāire-i elsine inām qalur hemān sen kelāmıma muğhālefet itme didükde Melik ⁽²⁸⁾ hārdün sem'ā ve tā'a sen benüm validemsin ne emr buyurur iseñ aña muğhālefet ⁽²⁹⁾ idemem didi zātü'd-divāhı ey oğul sen cemālde fāik ve hüsn ve Kemālde ⁽³⁰⁾ fitān ā'şık bir kaç bakir cāriye getir ā'lem kāmil edeb ve ğakimete ā'rif bir kaç hevāce ⁽³¹⁾ ta'yin kıl ki bu cariyelere 'ilm edeb ve fūnün ğakimeti ta'lim itsünler ba'de ben anlaruñ [89b]⁽¹⁾ Vāsıtasıyla Melike-i ibrizenün şārını aluram faqat sen hātrıñı kekmuş tut beni ⁽²⁾ isti'cāl itme zīrā 'Arab 'Araba böyle dirler ki kırk seneden şoñra öfkesini alan ⁽³⁾ ādem müddet kılıylada aħz itmüşdür biz bu

cāriyeleri öğretdürdüğümüzde bir kaçını ⁽⁴⁾ hediye zamanında ‘Ömerü’ n-Nūmana götürirem ve anlaruñ vāsıtasıyla ne işleyeceğimi bilürem ⁽⁵⁾ didükde.

Melik ḥardub zātü’ d-duvahınuñ kelāmından vāşıl merğub olacağını ⁽⁶⁾ bilüb bir kaç cemile ve ḥüsnā cāriyeleri ihzār ve anlara ta’līm ‘ulūm idecek ‘ulemā ⁽⁷⁾ vād bayi ta’yīn ve ta’lumelerinde diğkat itmelerini tebiyīn eyledi bunlar ta’limde kılsunlar gelem ⁽⁸⁾ ‘Ömerü’ n-Nūman Melik müşār-ileyh şeyd ve şekārdan geldükde toğru Melike-i ibrezenüñ ⁽⁹⁾ ziyaretine varub ḥānesine girüb firār itdügi müsemū’a olduğda ‘aklı başından ⁽¹⁰⁾ gidüb bu ne olmayacak şeydür benüm sarāyımdan nice cāriyelerüm ve misāfirlerüm firār ⁽¹¹⁾ idebilübde kimsenüñ ḥaberi olmaya diyerek kaçucuları tekdİR ve tenkil ve ḥabs ⁽¹²⁾ ve ḍarb ile ta’zİR idüb oğlı Melik Şerkānı ihzār ve bu kızıyeyi ifāde ⁽¹³⁾ itdükte.

Ol dağı mūmi alihānuñ firarından mağmum ve mehzūn olmuş isede pederi ⁽¹⁴⁾ ‘Ömerü’ n-Nūman birāderi zevāü’ l-mekān cehtinden münkesirü’ l-ḥātr olmağla ibrāz māfiü’ l-zamİR ⁽¹⁵⁾ vay peder zī-şān eger ḥātrum şekst ve perīşān olmamuş olaydı Melike-i ibrizeyi ⁽¹⁶⁾ getirebilürdüm lakim şimdi kadar ve İ’tibārum kılmadı senden ricā iderümki baña ⁽¹⁷⁾ bir ülkeyi ta’yīn ve ol ülkede beni Ḥākim naşib kıll ki sizden ba’id olayum zİR ba’z ⁽¹⁸⁾ ḥālātde birāderlerüme suiķaşd itmek ḥātrıma ḥuṭūr ideyor imdi beni tab’id ⁽¹⁹⁾ itmek gāyet evlādur didi Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib ⁽²⁰⁾ itdügünü görüb sükūt eyledi

**** TOKSANINCI GİCE ****

⁽²¹⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki ‘Ömerü’ n-Nūman oğlından işbu kelāmı işitdükte ⁽²²⁾ teslīnine mübāderet vay nūr didem ben saña veli’ahdluk verüb cümle erkān devletimi ⁽²³⁾ işhād itmedümi şimdi niçün bu muķavele evhām-ı fāşdayı şarf efkār idüb ⁽²⁴⁾ ḥātrıñı teşviş ideyorsın gel şol sevdā-yı ḥāmdan vazgeç her ne kadar ⁽²⁵⁾ başka evladum varisede senüñ gibi kıtmde ‘AzİR ve mağbūl degildür diyü naşihat ⁽²⁶⁾ ve pend itdisede mağid olmayub bahr ḥāl beni bunda bıraķma gerek kendüm ve gerek ⁽²⁷⁾ birāderlerümüñ ḥağķında ḥayurlu şeydür hemān bu ḥuşuşda tavķıf buyurma diyü kıat’ ⁽²⁸⁾ kelām itmeğle Melik müşār-ileyh gördiki oğlı söziyle ā’mel olamadı.

Hemān birniye ⁽²⁹⁾ ü’ş-Şāmuñ menşūrını yazub iktiza iden vaşāya ve naşāhı telķīn ve hezār ī’zāz ⁽³⁰⁾ ve ikrām ile maħal memuriyetine irsāl eyldi Melik Şerkān daħı cümle itibā’ı ile ⁽³¹⁾ çıķub yola revāne oldı ve bir kaç gün sefer itdükden şoñra şehir vuşul [90a]⁽¹⁾ bulduķda a’yān ve aña bir şehir mülākātına çıķub alay ile derün-ı şehre daħil olub ⁽²⁾ tertīb emur ve tazīn mahām cumhur ile meşgul ķaldı.

Ve Melik ‘Ömerü’n-Nūman taħt ⁽³⁾ kahinde temkin idüb şefā ve rāħatla maķīm oldı. Mevsim-i ĥac takrib itdükde ferzandı ⁽⁴⁾ olan Đavü’l-Mekān ĥacca gitmek isteyüb pederinden izn taleb itdisede melik zādede ⁽⁵⁾ olmayub “Ey oğul bu sene ķal ki seneye inşallah birlikde gidelüm.” diyü cevāb ⁽⁶⁾ virmekle Đavü’l-Mekān ĥātrında ĥace ‘azīmetini taşmīm ve ĥicāc ile firār itmesini ķurub ⁽⁷⁾ mevsim-i ĥac geldükde ĥaremin muħteremine şedd ‘azīmet iden kindeler ile rabķ kelām ⁽⁸⁾ ve hemşiresi Nezhatü’l-Zamāna varub ĥace gideceğini ifāde ve keşf rār itdükde ⁽⁹⁾ mūmā-ileyh daħı “Ben senüñle giderüm.” diyü ittifāk ve bu ĥuşūşa rabķ vefāk idüb ⁽¹⁰⁾ ĥecāc müslüminün ķāfilesi Bağdāddan ĥuruc itdükde Đavü’l-Mekān hemşiresi ⁽¹¹⁾ Nüzhetü’l-Zamān ile tebdil ķıyāfet idüb ve miķdār vafı māl ve zehīreden alub ⁽¹²⁾ ķārbān zivāriyat allahuñ refākatiyle yola revāne oldılar.

Mekke-i Mükerremeğe vuşul ⁽¹³⁾ ve ba’de edāü’l-fārize Medine-i münnevvereye varub ĥazret faħr-i ā’lem şaliallah-u t’āli ‘aliye ⁽¹⁴⁾ ve selmi ba’dü’z-ziyāre Ķudüs şerīfün ziyāretine daħı ‘azīmet idüb ol taraflara ⁽¹⁵⁾ giden ĥecāc ve zevār ile terāfīķ ve beyit almaķdasa vusul idüb ol maħal mükdası ⁽¹⁶⁾ daħı ziyārtiyle müşrif ve mübtehic oldılar ancak ma’iyetleriyle istişāb itdikleri ⁽¹⁷⁾ naķvd kişret müşārif ile tevķinüb az ķalmağla ĥālleri bir miķdār mütağayr oldı.

Vuzu ⁽¹⁸⁾ ü’l-Mekān daħı nāmaz açlığa dü-çār olub marazı daħı müşetted olduğundan bir ĥāne ⁽¹⁹⁾ isticār idüb mu’āleceye şarf hamt eyledi. Ancak taķdīr ĥüdā ile aşlā bir ‘ilāc ⁽²⁰⁾ müfīd olmayub gitdikçe müşetted olurdu ve ķalan paraları daħı tevķinüb ⁽²¹⁾ eşvāblarını bī’ itmeğe başladılar çün ma’betleriyle olan eşvāb daħı bütün müşārif ⁽²²⁾ zārūriyeden ā’ciz ķalub bir iki gün ac ķalmalarıyla Nüzhetü’l-Zamān ķarındāşına ⁽²³⁾ “Ey birader! işte elimizde bir şeyi ķalmamuş vukut yevmiyeye muħtāc olduķ şimdi nice ⁽²⁴⁾ idelüm.

Eger iznün olursa ben gidüb ba'z kibār olurunda ücret ile iş işleyüb ⁽²⁵⁾ aldığım para ile müdār ma'aşumuz olan şeyi tedārik idüb haqq cel 'alā hazretleri bize ⁽²⁶⁾ bir kapu açıncaya kadar geçinüb kaluruz.” didükde Davü'l-Mekān ağlamağa başlayub “Ey hemşire! ⁽²⁷⁾ Bu senün didigün każiye mümkün ve menşür şeylerden degildür zīrā sen bir büyük pādişāhuñ ⁽²⁸⁾ duhterisin evlerde hıdmet ne idügin bilmezsin naşl varub hıdmet idebilürsin.” ⁽²⁹⁾ didükde mūmā-ileyh “Efendüm erbāb-ı 'ulūm ve işhāb fehūmü'z-zurūrāt tebiñü'l-hüzūrāt ⁽³⁰⁾ ya'ni zarūret ve hācet mes itdügi hālde mañzūr ve nā-mübāh olan eşyāyı ⁽³¹⁾ hesab ala katzā mübāh ve sāiğ ider biz böyle itdügümüz hālde açlıktan helāk [90b]⁽¹⁾ oluruz zīrā kendümüz kim oldigümüzü kimseye izhār itmeğe kadar temiz yokdur ⁽²⁾ belki halka sırrımızı fişā ider iseñ bile kimse bizi taşdıķ itmez bahr hāl ⁽³⁾ istirzāķa sa'imiz lazımdür.” didükde.

Nā-çār Davü'l-Mekān bu huşūşa kāl olub ⁽⁴⁾ hemşiresi ücret ile hıdmet itmesine izn virdi. Neziheü'z-Zamān dañı birāderini ⁽⁵⁾ hānede birağub ve cāriyelerün feracesiyle bürünüb çıkdı gitdi. Davü'l-Mekān ⁽⁶⁾ intizārında kalub añşām oldısa da hemşiresinden bir az zuhūr itmemele hāñında ⁽⁷⁾ şayet işlediği hıdmeti böylece gec kalmışdur diyerek tesliye-i hāñır ⁽⁸⁾ ider kaldı ve ol gice geçüb yine şabāh olduķda müntezir kalub ol gün aşlā ⁽⁹⁾ hemşiresinün eşeri zuhūr itmedi.

Çün añşām olub Nezihetü'z-Zamān gelmeduğuni ⁽¹⁰⁾ görüb mikdarü'l-hān oldı ve hazin ve melāl ile kalub hemşiresinden kat'i ümīd ⁽¹¹⁾ ve ğamm ve miñnetden vücūdı ğayr-i sedid oldı ve şabr idüb üç güne kadar bağlayub ⁽¹²⁾ hemşiresi gelmemekle şiddet-i kederden ve namaz açlığında bütün hālī perīşān olmağla ⁽¹³⁾ koñşularu çocuklarından bir çocuk çağırub beni elümden tutda carşuya ⁽¹⁴⁾ götürdüķde çocuk dañı bedeni añz idüb aheste aheste taşraya çıkarub ⁽¹⁵⁾ mecmu' nās olan mañale götürüb iclās itdükde amd şedd idenler başına biriküb ⁽¹⁶⁾ “Bu keyifsiz ğarībü'd-diyār bir civāndur anı hastahāneye götürrelüm.” diyüb ehl hayruñ ⁽¹⁷⁾ biri otuz ğuruş çıkarub bir hamāla teslīm ve arkasına yükledüb “Var bu ⁽¹⁸⁾ keyifsizi tımār hāneye işāl it.” didi çün añşām vaķti takrib itmüş idi ⁽¹⁹⁾ hamāl Davü'l-Mekān alub hāric şehre götürdi ve hastahāneye götürmeden kesl ⁽²⁰⁾ idüb hāric şehirde olan mezablerün birine götürüb oraya birağarak şavub gitdi. ⁽²¹⁾

Đavü'l-Mekân ol mezeble lekde yatur iken bir hamâm gülhânesesi hamâmı⁽²²⁾ istimağ için mezbileden hırdavât toplamağa gelmekle Đavü'l-Mekânı bılıb⁽²³⁾ ol vazın idüb ayağıyla dapub deri hâletiyle bulmağla derünuna merhamet gelüb⁽²⁴⁾ habiallah arkasına ref' idüb hânesine tevşil ve hâtonuna teslim idüb⁽²⁵⁾ mu'alecesiyle meşgul kaldı.

İki üç günden soñra bir miqdâr ifâkat bulmağla⁽²⁶⁾ gülhâcı mesrur olub anı evlâd yerine tutub mu'alecesine müfid oldı⁽²⁷⁾ ve hâlini tefkid iderek temâm marazı def' olduğda hamâme götürüb ve temiz eşvâb⁽²⁸⁾ giydirüb sen dünya ve ahret oğlumsın diyü ifâde itdi. Đavü'l-Mekân dağı "Ey⁽²⁹⁾ baba size kim getürdi." diyü suâl külhâbacı dağı hâric şehirde olan mezbeledede⁽³⁰⁾ bulduğunu zıkr eyledi. Şehrazâd hikâyeden bu mañale geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü⁽³¹⁾ görüb süküt eyledi.

****TOXSAN BİRİNCİ GİCE****

Şehrazâd [91a]⁽¹⁾ Kelâma ağaz idüb dir ki Đavü'l-Mekân gülhânecinüñ kelâmını işitdükde mañzûn⁽²⁾ olub hemşiresini dağı yâd hem hüzni mezdâd oldı ve gülhânciden⁽³⁾ anı Şâma irsâl itmesin ricâ ve niyâz itdükde merķüm "Ey oğul ben seni⁽⁴⁾ evlâd yerine tutdum ve saña vafir şefkatim vardur ben seni yalnızca Şâma irsâl⁽⁵⁾ idemem ki meğer ki ben seni getürüb ma'itüñle gideyüm eger zevcem benüm ile giderse⁽⁶⁾ yok gitmez ise anı bunda birağub ben senüñle bile giderüm." didi ve bu huşuşda⁽⁷⁾ zevcesiyle dağı istişâre itdükde merķüme anlar ile bile gitmek 'azîmetini izhâr itmekle⁽⁸⁾ gülhâceni cümle mütâ'nı firûhat ve bir eşek şatun alub Đavü'l-Mekân ile⁽⁹⁾ halile seni alub yola revân oldılar ve bir kaç günden soñra Şâma vuşul⁽¹⁰⁾ bulduklarında gülhâncinüñ zevcesi hastalanub dâr-ı 'uqbâya intikâl itdi.

⁽¹¹⁾ Çünkü hatun merķüme Đavü'l-Mekâna vafir hizmet itmüş idi. Anuñ için vafir⁽¹²⁾ ağlayub mañzûn kaldı. Günlerde bir gün Đavü'l-Mekân gülhabeci ile hârh-ı beldeye⁽¹³⁾ çıkub seyirgâhları temâşa iderler iken Bağdâda şedd 'azîmet itmüş bir karbanuñ⁽¹⁴⁾ hamiyelerini buldılar ki ol kârbân ile Şâm ve elbisi Melik Şerkân tarafından pederi⁽¹⁵⁾ 'Ömerü'n-numan irsâl idecek hediye ve harac ta'yîn olunmuşdur.

Ḍavü'l-Mekân kârbân ⁽¹⁶⁾ mezkûr Bağdâda gideceğini işitdikde ve tanuna iştiyâk idüb ağlamağa başladukda ⁽¹⁷⁾ gülhâcî “Behey oğul! Niçün kendüñe böyle kahr vireyorsın hâl bu ki ⁽¹⁸⁾ sen daha namaz açsın şol ağlamağdan vazgeç didükde Ḍavü'l-Mekân ey peder ⁽¹⁹⁾ ben şumden şoñra bunda qalacaq degilem bahr hâl bu kârbân ile Bağdâda gidüb ⁽²⁰⁾ ve ğurbetimi def’ iderüm didükde gülhaneci ey oğul ben dahı senüñle giderüm.” ⁽²¹⁾ diyüb bazardan bir eşek şatın alub ve iktizâ iden zehireyi tedârik idüb.

Ḍav ⁽²²⁾ ü'l-Mekân ile ol kârbâne lahvq iderek Bağdâda tevciye ‘azîmet eylediler bunlar ⁽²³⁾ yolda qalsunlar geledüm hemşiresi olan Nüzhetü'l-Zamâna mûmâ-ileyh birâderini hasta ⁽²⁴⁾ terk idüb kuvvetlerini tedârikçün bir çârşub ile örtünüb çıkdığı ve bir dahâ ⁽²⁵⁾ qarındaşına ‘avdet idüb gelmediği balâda diger olunmuş idi.

Meğer mûmâ-ileyh mağallerinden ⁽²⁶⁾ çıkdukda gidüb gelecek biri bilmeyerek, yolda hemân ağlayarak giderdi ve hâline ⁽²⁷⁾ tefekkür idüb gice varayum ve kanğı kapuyı açayum ben bir pâdişahuñ kıızı iken şimdi ⁽²⁸⁾ hidmetkârlığı nice ideyüm diyü mütehayr iderek giderken beldesine ⁽²⁹⁾ gitmek şadidinde ‘Arab ‘Araba taife sinden mesn ve ihtiyâr bir pîre rast gelüb ⁽³⁰⁾ merkûm Neziheü’z-Zamânuñ hüsn ve cemâlini ve laţif ve Kemâlini ve perişân hâletiyle gitdügünü ⁽³¹⁾ görüb hâtrında ğâlibâ bu kız ğarîbinü’d-diyâr olmaq gerekdür eger ehl beldeden değıl [91b]⁽¹⁾ ise bahr hâl “Ben anı destires idüb ğanîmet yardım olsun.” diyüb arqasından ⁽²⁾ aheste aheste düşüb nâzgâne yolda ta’riş vay kızum sen hareminsin yâhüd ⁽³⁾ câriyesin diyü şûâl Neziheü’z-Zamân pîrûñ yüzine baqub “Tañrı haqqçün baña ta’riş ⁽⁴⁾ itme benüm ham ve ğamım bana kâfidür.” didi.

A’râbı ey kızum benüm altı kerümem var idi beşi ⁽⁵⁾ intikâl dâr-ı’uqbâ olub faqaţ yalnuz bir duhterüm qalub hânede vahdet hâletiyle ⁽⁶⁾ qalmağla “Merâmım şudur ki seni yanuna götürüb senüñle tânis eylesün.” didükde Neziheü’z-Zamân ⁽⁷⁾ şaf derün hîlene olduğini bilmez hemân “Ey peder ben bu şehirde ğarîbeyüm ve hasta ⁽⁸⁾ bir birâderüm vardur kuvvetimizi aramak için çıkdum eger kerendiniz sesinde olmaq ve gice ⁽⁹⁾ birâderümün yanuna varmaq şartıyla qabul ideriseñ senüñle giderüm zîrâ birâderümden ⁽¹⁰⁾ infişâl idemem ve biz hicâzdan geldün ‘azîz iken şimdi zelîl ve haķır olduk.” didükde ⁽¹¹⁾ A’râbı nefsinde “Şimdi meramıma

nāil oldum.” diyerek. “Ey kızum, kızum ile ⁽¹²⁾ kalmak için isterem zīrā gündüzde ben işime giderüm ve gece hānede olduğumdan ⁽¹³⁾ bir fikrim yokdur qarındaşuñla gitdigüñ hālde beis yokdur gel bakalum.” diyerek Nezihetüz-Zamāne ⁽¹⁴⁾ hezār laṭif ve ihsān ile alub yola revāne oldu.

Şehirden çıkub toğru ⁽¹⁵⁾ refkāsına vardukdā ihmāl ve eşkallerini yükledüb intizārında hāzır tırduklarını ⁽¹⁶⁾ bulmağla hemān naqasına raküb ve Neziheü’z-Zamān arqasına erdāf idüb yola revān ⁽¹⁷⁾ oldu. Meger bu A’rābi haydūd ve kāt’-ı tarīk bī-raḥm ve bī-dīn bir ādem idi ve ne ⁽¹⁸⁾ kızını ve ne hānesi olub ancak merāmi bu meskīneyi kıpmağ idi hāşılı ⁽¹⁹⁾ kabr-ü şahrā yolına tütüb aḥşāma kadar gitdi. Neziheü’z-Zamān A’rābi kabr-ü şahrā ⁽²⁰⁾ ve tağlar arasına tevciye ‘azīmet itdügünü gördükde merķümüñ meger ve hīlesini ⁽²¹⁾ fehm idüb şabāḥ ve bekā itmeğe başladıysada A’rābi bir cevāb virmeyerek, hemān ⁽²²⁾ devesine kāmçı urarak giderdi. Fecr-i takrib itdükde birye-i kāfrāde nezvil ve Neziheü’z-Zamān ⁽²³⁾ iltifāt idüb “Ey şehirlü kız niçün ağlarsın ve eger bekādan vazgeçmez iseñ seni ⁽²⁴⁾ helāk olana kadar dārb iderüm.” didükde.

Nezihetü’z-Zamān A’rābiye “Ey tañrıdan kōrkmaz ⁽²⁵⁾ ve peygamberden hicāb itmez bī-raḥim ve bī-dīn mesn ve ihtiyār yaramaz herīf nice ben ⁽²⁶⁾ saña inanub kendümi teslīm itdükden soñra baña hiyānet idüb böyle belāya itersün.” ⁽²⁷⁾ didükde A’rābi “Ey şehirlü kız senüñ ne ḥaddüñ vardur ki baña böyle söz söylersin ⁽²⁸⁾ diyerek üzerine hücüm ve kāmçısıyla bir kaç def’a dārb eger ağzuñ tütüb ⁽²⁹⁾ ve sükūt itmez iseñ seni katl iderüm.” diyü tehdīd ve va’id-i şedīd itmekle bī-çāre ⁽³⁰⁾ Neziheü’z-Zamān ḥavfindan ḥālī perişān olub cebrā sükūt ve ḥāmuş oldu ve ḥāletine ⁽³¹⁾ tahsir ve birāderini tefekkür idüb tenhā ve sırta ağlayarak tırdu. İkinci gün yine [92a]⁽¹⁾ A’rābi iltifāt “Vay zālum bī-raḥm sen beni bu tağlar arasına götürüb gideyorsun ⁽²⁾ ‘acabā beni nereye götüreceksin ve merāmuñ ve kāsduñ nidür?” didi.

A’rābı Nüzhetü’z-Zamāna ⁽³⁾ işbu kelāmını işitdükde gāzab ve ta’disi mütezāid olub kāsāve-i kalb ile kāmçısını ⁽⁴⁾ alub “Ey şehirlü kızını senüñ ne ḥaddüñ vardur ki banā böyle cesāret idüb nā-münāsib sualler ⁽⁵⁾ ideyorsun.” diyerek kāmçıyla öyle urdu ki Nüzhetü’z-Zamāna “El-āmān!” diyüb ayağına ⁽⁶⁾ şarılıb öpmeğe ve ‘afv dilemeğe ve “Bir dahā bu muķavele söz söylemem.” diyü niyāz

itmege ⁽⁷⁾ başladı. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb ⁽⁸⁾ süküt eyledi.

** TOXSAN İKİNCİ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād belāğat neḫād kelāma ağaz idüb dir ki: A'rābi mūmā-ileyh niyāzını gördükde ⁽¹⁰⁾ ḍarbından kefyed idüb söğüb şayarak ḳalpağum ḫaḳḳı için “Eger bir daha seni ağlar ⁽¹¹⁾ görürsem lisānünüḫi ḳat' iderüm.” diyü tehdīd ve taḫvīf idüb süküt eyledi. Nezihe ⁽¹²⁾ ü'z-Zamāna çarşabı başına çeküb şavt ḫanīn ve şadā ḫazīn ile işbu ebyātı (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) inşād eyledi. A'rābi merḳūmenüñ ⁽¹⁸⁾ şiriini işitdükde merḫamet idüb yanuna geldi ve gözlerinüñ yaşın silüb arpa ⁽¹⁹⁾ etmeginden bir etmek virüb “Ey kız! Baña nā-sezā o ḫārc edeb olan kelām ile cevāb viren ⁽²⁰⁾ kimseye ğāzab iderüm sen baña nā-sezā kelām ile tekellüm eylemeki saña azā virmiyüb de güzel ⁽²¹⁾ bir ādeme firūḫat iderüm rāḫat ve sefā ile ta'ış idersün.” didi.

Nüzheü'z-Zamān ⁽²²⁾ bir cevāb virmeyerek sākine ḳalub ve ol etmeği begenmedisede cū' ve acılığdan ⁽²³⁾ tenāvül idüb oturdı. Gice yarısı olduḳda A'rābi devesini şedd ve merḳūmeyi ⁽²⁴⁾ arḳasına irkāb idüb yola revāne olub üç günden soñra Şāma ⁽²⁵⁾ vuşül ve sarāya ḳarīb bir ḫāne nezvil itdiler lakin Nezhetü'z-Zamān āfitāb ḫüsni ⁽²⁶⁾ saḫāb sefer ile hamm ve ğammuñ perdesiyle muḫtefi olub firāḳ birāderi ve ğarīti için ⁽²⁷⁾ bekāya başladıḳda A'rābi yine takdirine mübāderet ve “Süküt itmez iseñ seni bir ya hūda ⁽²⁸⁾ firāḫat.” iderüm nüb ḍarb eyledi. Bir oḫaya ḳapub ḫabs itdükden soñra cārşuya ⁽²⁹⁾ varub esīrcilerün oturduḳları maḫalden marūr ve mu'ateber tüccārlara bende şatılıḳ bir cāriye ⁽³⁰⁾ vardur lakin bir keyifsiz birāderi olub Ḳudüs-i şerīfede mu'ālece ḳaşdıyla terk itmüş ⁽³¹⁾ olduğumdan dā'imā anuñ için ağlar ḫurur ve ben bu cāriyeyi ucuz baha ile [92b]⁽¹⁾ Firūḫat iderüm dimekle esīrcilerün biri yanuna varub “Sende olan cāriyeyi ⁽²⁾ ben aluram lakin ‘ömri ḳanğı başındadır.” didükde.

A'rābi “Bu cāriye-i bākire ⁽³⁾ ve edibe ve ğayet ḫüsñadır ancak birāderi için bir miḳdār mütefīre ḳalub ⁽⁴⁾ dāimā ağlar ḫurur.” didükde Esirci merḳūm ile gidüb

Nezihetü'z-Zamān ⁽⁵⁾ olduğu yere dâhil oldılar bedevî hacre çapusunda turub Nezihe ⁽⁶⁾ ü'z-Zamāna nidā itdi.

Zīrā bedevî mūmā-ileyh bu isim ile tesmiye itmüş idi. ⁽⁷⁾ Duḡter bir cevāb sükūt ḫāletiyile yerinde kalmağla A'rābi Esirciye “Var baḡ ⁽⁸⁾ işte oturuyor.” didi Esirci Nezihetü'z-Zamāna varub gördükde ḡāyet ra'nā ⁽⁹⁾ bir şāhibeü'l-cemāl gördi ki eger didār cemālını āfitāba ibrāz iderse ḫicābından iḫticābider ⁽¹⁰⁾ hemān “Ey kızum ḫalūñ nicedür?” didükde Neziheü'z-Zamān ⁽¹¹⁾ ol Esirciye nazār idüb ve ḡaruzūmān bir zāt oldugunu görüb nefsinde ⁽¹²⁾ her ne ise ben bu ādeme refiḡ ile cevāb vireyüm ki beni şatun alub şol zālīm ⁽¹³⁾ ve ḡaşb ī'rābiden taḫlīş eylesün diyüb cümle suālātına reḡat ve edeb ile ⁽¹⁴⁾ cevāb virmekle merḡūm Nüzhetü'z-Zamān edeb valḡ afeti ḫüsn ve cemāline zamm itdügünü fehīm ⁽¹⁵⁾ idüb A'rābi “Ben bu cāriyeyi aluram söyle şemanında kaç kise istersün.” didükde ⁽¹⁶⁾ bedevî “Sen söyle.” didi.

Esirci ḫātrında “Bu beyān-ı ademidir ḡüzel ve ḫüsnā cāriyelerüñ ⁽¹⁷⁾ kıymetinden ne bilür.” diyüb A'rābi “Bu cāriye nihāsında on kise virürem.” didükde ⁽¹⁸⁾ A'rābi ḡarılub “Esirciye yıḡıl var ḡit ben bu cāriyeyi firūḡat itmem ⁽¹⁹⁾ ben bunu deve ḡütdürürem ve un öḡütdürürem de bu bahā ile virmem ḡalkḡ çık.” diyince ⁽²⁰⁾ Şehrazād şabaḡ-ı taḡrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(21) ** TOKSAN ÜÇÜNCÜ GİCE**

Şehrazād dehān feşāḡtin ⁽²²⁾ küşād idüb temīl-i ḫikāyede dir ki: Esirci “Ey Aḡāü'l-'Arab tahvir itme ḫāḡruñ geyik ⁽²³⁾ ḡut ben bir dirisem seb ‘ayıb deḡildir lakin senden izn isterem ki şu cariyeye ⁽²⁴⁾ ḡüzel baḡayum.” didükde A'rābi “Var baḡ ister iseñ cümlele esbabından şoyda ‘üryān ⁽²⁵⁾ ḫāletiyile cümle bedenini gör.” didi.

Esirci ma'āzallah bir anuñ bedenine maḡla' olam faḡaḡ ⁽²⁶⁾ şu vardur ki yüzine vüzāḡhir olan muḡasenne müşāhede iderüm diyüb Nüzhetü'z-Zamānun ⁽²⁷⁾ yanuna vardı. “Ey ḫānum senün ismüñ nedür?” didükde Nüzhetü'z-Zamān “Eski esmindenim ⁽²⁸⁾ suāl ideyorsın yoḡsa cedīd ismimdanımı amā ḡadīm ismim Nüzhetü'z-Zamān idi ⁽²⁹⁾ ve şimdiki olan isim ḡuşşāü'l-zemān oldu.” didükde nā-car merḡūmeye şefḡat ⁽³⁰⁾ idüb aḡlamaḡa başladı. Ve “Ḳudüsde senüñ ḫasta ḡalmuş

birâderüñ var mı?” didi kız “Evet ⁽³¹⁾ vardır.” diyüb birâderini tezkir idüb bekâye ağaz itmekle Esirci merķūmenüñ [93a]⁽¹⁾ göz yaşını silmek için elini uzanmuş ise de kız hicâbından yüzini satr ⁽²⁾ itmekle A’râbi Nüzhetü’z-Zamân Esirciye bakmadan men’ itdi zann idüb hemân ⁽³⁾ fâmeccsile kızın üzerine hücüm ve omuzları arasına urub, yüzi üzerine düşürüb ⁽⁴⁾ cebihesine bir taş işâbet idüb, carh itmekle kanı revâne olub bekâ ve şiyâha ⁽⁵⁾ başladı.

“Vay ağa! Allah için sen bu zâlimüñ elinden beni istihlâş eyle eger bu gice anda ⁽⁶⁾ kalursam muṭlaķa kendümi telef iderüm.” didükde Esirci ol hali görüb merkūmeye ⁽⁷⁾ şefķatinden bekâye-i ağaz ve “Vallah eger bu cāriye hazineleriyle firūhat olunur isede ⁽⁸⁾ bahr hâl anı alub şol zâlum bedevîñ elinden istihlâş iderüm.” diyüb A’râbiye ⁽⁹⁾ iltifât ve “Yaşihü’l-‘arab ben bu cāriyeyi aluram ne dirsün?” didükde A’râbi “Eger alur iseñ ⁽¹⁰⁾ el-alemine cıķsuñ yanumdan var git ben anı birağub develer gütdürem.” didi.

Esirci ⁽¹¹⁾ elli kiseden fetih bâb idüb b’adeü’l-letya ve altı yüz kise ile iştirâ ve parasini teslîm ⁽¹²⁾ idüb Nüzhetü’z-Zamân alub maḥline gitdükde A’râbi cıķub Davü’l-Mekânı ele geçür ⁽¹³⁾ mesi çün Kudüs-ü şerife varub aradı. Bulmadukda hâl sebiline gitdi, fâmâ Esirci ⁽¹⁴⁾ Nüzhetü’z-Zamân hânesine götürüb aliye-i fahreyi ilbâs ve mücevherâtdan kıymetlü kübe ⁽¹⁵⁾ ve hâtem ve ikine muķavelesi şeyleri taķub “Ey kızum! ben seni Şâm hâkimine götüreceğüm yanuna ⁽¹⁶⁾ vardığımızda ben seni aldugum bahâyı söyle ki res mālumu virsün zîrâ benüm murâdım ⁽¹⁷⁾ ancak hâkim müşâr-ileyh ‘Ömerü’n-Nūman padişaha bir şıt nâme alub Bağdâda ⁽¹⁸⁾ ticâret ile âmed şedd itdügümde benden kemrüñ alunmasun.” didükde Nüzhetü’z-Zamân bekâya ⁽¹⁹⁾ başlamağla Esirci “Ḥanum senüñ Bağdâdda maḥbūbuñ mı var yoḥsa yıldığıñ âdemmi var ⁽²⁰⁾ ve ben anuñ ahâisini ve kibârnuñ cümlesini bilürem eger mektüb ve yâhüd başķa ⁽²¹⁾ hâcetüñ varsa baña söyle işüni görürem.” didükde Nüzhetü’z-Zamân “Ben kimseyi bilmem ⁽²²⁾ faķaṭ ‘Ömerü’n-Nūman pâdişâh ile mu’ârefem vardır.” didi Esirci işbu kelâmdan sevinüb ⁽²³⁾ hâtrında “İşte ben muradıma vâşıl oldum ve ķeza sen ‘Ömerü’n-Numan sâbıķa ‘arz ⁽²⁴⁾ oludüğümü.” didi.

Nüzhetü’z-Zamân “Ḥayır ben anuñ kerümesiyle büyüdüm eger ister iseñ ben aña ⁽²⁵⁾ bir vaşiyet nâme yazarum saña çok iyülük ider ba’de Esirci

merķūmeden sen okuyub ⁽²⁶⁾ yaz haķ bilür müsün?” diyü suāl Nüzhetü’z-Zamān dađı “Evet ķanūn-ı saire bile okudum ki naĥv ⁽²⁷⁾ ve ma’āni ve beyān ve tıbb ve ĥikmet ve ‘arūz ve Ői’ir.” diyüb bir kāğıd alub ķariĥe ⁽²⁸⁾ senden iŐbu ebyātı (arapça beyit) ⁽²⁹⁾ (arapça beyit) ⁽³⁰⁾ (arapça beyit) ⁽³¹⁾ (arapça beyit) [93b]⁽¹⁾ (arapça beyit) meal-ı ebyāt “Niĥün benüm uyĥum ⁽²⁾ közlerümden kaçmuŐdur ‘acabā sen anı firar itdirüb ĥeŐmime bī-dārlık mı oluŐdurduñ ⁽³⁾ ve niĥün seni zıkr itdügümde derūnumda ateŐ yanar ‘acabā her ā’Őıķ-ı maĥbūbeni yād ⁽⁴⁾ itdükde benüm gibi mi yanar haķķ celle ve ‘alā ĥazretleri ol vaŐāl ile memnun olduĥumuz ⁽⁵⁾ günleri terāvet-i raĥmet ile namlusun ki nice güzel günler idi ki anlardan merāmımız ⁽⁶⁾ ĥāŐıl olmadan tükenüb gitdi iŐte ben Őüb maĥbāneñize hubüb iden bād Őebāyı ⁽⁷⁾ isti’tāf iderüm ki dāimā bād-ı Őebāsızuñ taraflıñızdan ĥaber masret eŐeri getirür ve anuñla ⁽⁸⁾ size nāŐrī olmayan ā’Őķ beŐ Őukuva idir ki pek olan taŐlar anuñ firāķından taĥmül ⁽⁹⁾ itdüĥi Őiddetleri taĥmül itmeyüb ĥatlayarak mezmūĥal olurlar.” dimekdür ba’de ⁽¹⁰⁾ Őevķ firķa dair fıķralar yazub Esirciye teslim eyledi. Ve bu maĥalde Őehrazād Őabāĥ ⁽¹¹⁾ olduĥunu görüb süküt eyledi.

****TOĞSAN DÖRDİNCİ GİCE****

⁽¹²⁾ Őehrazād tekmil ĥikāyeye Őürü’ idüb dir ki: Esirci Nüzhetü’z-Zamānuñ yazdıĥı ⁽¹³⁾ ma’āni-i laĥife ve mübāni-i zarīfedden mesrur olub “Bu cāriye dünya ĥazīneleridür ⁽¹⁴⁾ inŐāallah bunuñ yüzinden ve ifrina’ māte nāil oluram.” diyerek ol günü mülātafa ile keĥirüb ⁽¹⁵⁾ aĥŐām olduĥda Nüzhetü’z-Zamānı ĥamāma götürüb güzel eŐvāb giydirüb ol gice ⁽¹⁶⁾ Őefā ve raĥatla maĥŐuŐ ĥevābekāĥda yalnuz bī-tavtet itdirdi Őabāĥ olduĥda Kemāl ⁽¹⁷⁾ zīnet ile tezbīn ve mübālig cismeye deĥer mücevherāt ile cemālini taĥsīn idüb ⁽¹⁸⁾ toĥru sarāya ĥıķay ve Melik Őerkānuñ ĥuzūrına varub “Ey Melik! Ben saña öyle ⁽¹⁹⁾ bir hediye getürdüm ki ĥeŐm-i felek naĥırını körmemiŐ dir ki ĥüsn ve iĥsān ile ⁽²⁰⁾ talāķat lisān ve belāĥat beyāne cāmi’ bir cāriyedür.” didükde.

Melik Őerkān “Getür Őol ⁽²¹⁾ cāriyeyi göreyüm.” dimekle Esirci Nüzhetü’z-Zamānı ĥuzūr Melike götürdi ĥün ki ⁽²²⁾ Melik Őerkān merķūmenüñ ĥālīŐ birāderi olub hemŐiresi olduĥunu bilmedisede ⁽²³⁾ derūn-ı dilden aña meyl idüb ĥāyet muĥabbet eyledi. Cemāl bā Kemāline baķub biñ cān ⁽²⁴⁾ ile ā’Őıķ oldu ve Esirciye “Sen bu cariyeye kaç kise istersin söyle.” didükde ⁽²⁵⁾ Esirci “Efendüm ben anı res

malum ile saña virdüm lakin sizden öyle bir ricām ⁽²⁶⁾ vardır ki ticaretime aşlā gümrük virmemek üzere fermān-ı ‘ināyet buyurmañuzdur.” ⁽²⁷⁾ didi.

Melik “İyü maṭlūbūñ ben saña ‘ināyet iderüm lakin res mālūñı ⁽²⁸⁾ söyle.” didükde merḳūm “Efendüm ben anı yüz kise ile aldum ve yüz kise ⁽²⁹⁾ eşvāb ve mücevherāt ile iksā itdüm şimdi sizne ‘ināyet idersūñüz virūñ.” demekle ⁽³⁰⁾ Melik Şerkān “Ben bu cariyeye üç yüz kise ĩ’ta iderüm.” diyüb derḥāl ⁽³¹⁾ hazine dārını ısmārlayub ol meblıǵı merḳūme teslīm ve ḳādı ve şuhūdi ihzār [94a]⁽¹⁾ İdüb Nüzhetü’z-Zamān ‘aşk ve nikāhını daḥı ‘akd idüb cümle ḥāzırına boǵçalar ⁽²⁾ ve altūnlar ĩ’nāyet ve ikrām idüb Esirciye daḥı ‘emritdükde gerek Şāmda ve gerek ⁽³⁾ Bağdādda aşlā gümrük virmemek için bir fermān ‘ināyet ba’de Melik Şerkān ḳāziye ⁽⁴⁾ ve ḥāzır olan ‘ālime didi ki “Esirci baña bu cāriye gerek ‘ulūm-ı ‘aḳliye ve gerek ⁽⁵⁾ fūnūn-ı naḳliyye āşinā olduǵı ifāde itdi şimdi merāmum şudur ki anı perde-i ḥicāb ⁽⁶⁾ taḥtında oturdub sizūñle bir miḳdār mübāheşe ide ki şıdḳ kelāmıbileyüm.” diyüb.

⁽⁷⁾ Nüzhetü’z-Zamān ḥaremde ḥāzır olub vüzerā ve ā’yānuñ zevceleri ve ḥevāş cariyeleriyle ⁽⁸⁾ perde ve rasında oturduḳdan soñra “Ey Nüzhetü’z-Zamān senūñ fūnūn-ı mat’adda ‘avm ⁽⁹⁾ metnū’ada māhire olduǵuñı işitdüm şimdi ‘ulema ve kibār-ı fazlāyı celb itdüm ki ⁽¹⁰⁾ senūñ mu’ārif ve ‘ulumki ihtibār itsünler söyle baḳalum.” didükde Nüzhetü’z-Zamān “Ey ⁽¹¹⁾ Melik zī-şān! Cāriyeñüz fūnūn-ı şitādan bir ḳac bāb ĩrād idecekdür bāb ol siyāset ⁽¹²⁾ ve ādab-ı Melike ve velāt-ı amure lāzım olan aḥlāk-ı maraziyye dāirdür ma’lūm ola ki ⁽¹³⁾ ḥalḳuñ maḳşūdları dīn ve dūnyaya muntehīdür zīrā dūnyā olmadıḳça dīne tevşil olunmaz ki ⁽¹⁴⁾ dūnyā āḫitūñ ṭarıḳı ve dūnyānuñ ḥāli ancaḳ nāsıñ işleri ve ĩ’mālıyla müntezim ⁽¹⁵⁾ olur ve ĩ’māl nās dört kısma münḳısımdur ki imāret ve ticāret Vezīrā’t şānā’atdur ⁽¹⁶⁾ fāmā imārata lāzım olan amūr siyāset-i şādıḳadur zīrā devlet dūnyānuñ siyāset esbāb ⁽¹⁷⁾ ‘imāratıdır.

Çünkü dūnyā āḫiretūñ yolu ve ṭarıḳı olmaǵla misafire azıḳ müşābesinde ⁽¹⁸⁾ olub bahr insāne andan ḥaḳḳ celle ve ‘alā ḥazretlerine tevşil iden miḳdārı taḥşil ⁽¹⁹⁾ itmek ve şehvāt-i nefsine itibā’ itmeyüb ḥācetinden ziyāde ithāz itmemek gerekdir ⁽²⁰⁾ ve bu inşana müktezi olan miḳdār ile ḥalḳ ḳanā’at idüb ‘adil ve inşāf ile ⁽²¹⁾ tenāvil itseydiler nizā’ ve ḥuşūmet mūnaḳaṭ’ olmuş olurdu lakin ḥalḳ nefes ve

hevālarına ⁽²²⁾ itibā’ iderek curla inşafsuz tenāvil itdüklerinden huşümet ve gövgaları ⁽²³⁾ coğalub beyitlerini tesviye ve amūrlarını zabt ve zālumi cebrüdi’ itmek için ⁽²⁴⁾ bir sultān qahre muhtāc oldılar ve ol hākim olmayaydı köy za’ifi kahr ve galbe ⁽²⁵⁾ idüb ta’dı ve zulm iderdi ve ard şīr şāh dīn ve devlet ikiz birāder gibidür zīrā ⁽²⁶⁾ din-i hazīne ve genç müşābesinde olan devlet ol gencüñ muhāfizdur.” didi ⁽²⁷⁾ bu cihetden halk hākime muhtāc oldılar ve ma’lūm dir ki “Pādişāhuñ ahlāqına ⁽²⁸⁾ göredür ve zamān dağı anuñ gibi olur zīrā ithkık risālet bināh efendümüz şaliallah ‘aliye ⁽²⁹⁾ ve selam hazretleri nāsda iki şey vardır ol iki ley salāh bulursa anlar dağı ⁽³⁰⁾ şalāh bulur ve fesād bulursa anlar dağı fesād olur ol iki şey ‘ulemā ve emr ider ⁽³¹⁾ buyurdu.” didi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabaḥ-ı taqrīb itdügünü görüb [94b]⁽¹⁾ süküt eyledi.

**** TOKSAN BEŞİNCİ GİCE ****

Şehrazād ⁽²⁾ kelāma ağaz idüb dir ki: Nezihetü’z-Zamān taqririnde didüki hükemā didiler ki melük üç ⁽³⁾ nev’ader biri dīn Melikidür ikincisi maḥremetden hafz idici Melikdir ve üçüncüsü hüy ⁽⁴⁾ ve husenüñ Melikidür fāmādin pādişāhu ra’iyesine itibā’ şeri’at ile emir idendür ki ol ⁽⁵⁾ pādişāh anlardan ziyāde dīn ve şeri’ata mütemsün olmaludur ve buña itā’at lāzımdur ve maḥremane ⁽⁶⁾ hafz olan melik dīn ve dünya amūrına müteşdi olub halkı şeri’ate ḥaml ve merütü ⁽⁷⁾ muhāfaza idicidir.

Bu Melik seyf ve qalemi cāmi’ olmaludur ki kılc ile togru olmayan ⁽⁸⁾ kimseyi togruldur ve halk beyninde ‘adil-i neşri der ve havā ve hüsne tābi’ olandur ki bunuñ devleti idbāra ve mişālī ḥakk ⁽¹⁰⁾ ta’āliden bu arācdur hükemādırlar ki Melik nāsiden bir kaç kimseye muhtacdur ve nās faqat ⁽¹¹⁾ bir ādeme muhtaclardur ve bu heyetiden ol muhtāc oldukları zāt ahlāq nāse ā’rif ⁽¹²⁾ olmaludur ki ihtilāflaro ibtilāfa ircā’ ve ‘adliyle cümlesini ta’mīm ve fazıl ve keremiyle ⁽¹³⁾ anları memnun ve sürür buyursun ve naql iderler ki mülük Fārsdan Şīrīn Babañ ⁽¹⁴⁾ nām pādişāh zīr hükümetinde olan aqalığı dört kısma taqsīm ve her bir kısım için ⁽¹⁵⁾ maḥşüş bir mahr itihāz itdi ki biri deryā amūrına ve ḥimāyet huşuşına maḥşüş ⁽¹⁶⁾ olub üzerine niyābet lafzını ḥak itdürdi ve ikinci kısma maḥşüş olan mahre ⁽¹⁷⁾ ‘imet lafzını kazdırdı ki ḥarac ve

cebāyet emvāle maḥṣūṣdur ve üçüncü kısım kuvvet ⁽¹⁸⁾ ‘askeriyedir ve mahri üzerine ricā ve rāḥat diyü resm eyledi.

Dördüncü kısım refi’ ⁽¹⁹⁾ müzalum kısmı ki mahri üzerine ‘adil diyü ḥak eyledi ve bu uşul üzere ‘aşr-ı islāma ⁽²⁰⁾ gelene kadar Melik fāris istimrār buldı ve nevşervān oğluna ey ferzend ‘askerüni ⁽²¹⁾ çoqça ves’at virme ki senden müstafi olmayalar ve üzerlerine çoqça müzāyaqat ⁽²²⁾ virmege senden tazcir oLalar lakin anlara virdigün şeyde toştı ihtiyār ile ⁽²³⁾ ve ḥaqlarında ves’at ve reḥā ile mu’āmele kııl ve şiddetde üzerlerine tażiḳ eyleme diyü yazdı ⁽²⁴⁾ ve naql iderler ki bir gün bir A’rābi manşūr-ı ḥalīfeye gelüb ey emīrū’l-mümünin dāima sen ⁽²⁵⁾ gelbige aç bırak ki saña tābī’ ola diyü naşīhat virdükde ḥalīfe bu kelāmdan müteessir olub ⁽²⁶⁾ ḡazab itdükte Ebū’l-‘Abbās ü’ṭ-ṭevası ḥalīfeye yā emīrū’l-mümünin gelbüñ ac olduqda “Senden ⁽²⁷⁾ ḡayrı kimseler aña bir etmek göstermekle seni terk idüb anuñla gider.” didükde manşūruñ ⁽²⁸⁾ ḡazabı sükün ve A’rābinüñ kelāmı ḥikmetden ma’dūd oldugunu bilüb aña ve ifra’ṭıya ⁽²⁹⁾ virdi ve ‘Abdu’l-Melik ben mervān birāderi ‘Abdu’l-Azīzi maşra vāli yolladıqda sen Kātib ⁽³⁰⁾ ve ā’mellerüni tefḳid ile “Zīrā senüñ kātiblerüñ senüñ tercümanlarıñdur anlardan ‘aqluñ bilinür ⁽³¹⁾ ve zīnet ve behcetñi ḳapucıların ta’rīf iderler ve senün elüñden ḥurūc iden mebliḡ [95a]⁽¹⁾ ‘askerüñ ḥāllerini ta’rīf ider.” diyü yazdı.

Ve Ḥazret-i ‘Ömer bin El-ḥitāb raḍıallah ⁽²⁾ bir ḥādem istiḥdām itdügi ḥalde üzerine dört şey şart iderdi ki esebe ⁽³⁾ süvār olmasun ve şiyāb fāḥre giymesün ve yağma ve ḡāret malından eḡil itmesün ⁽⁴⁾ ve namāzı vaḳtinden teḥayır eylesesün ve ḥükemā dirler ‘aql ve kemālden iyü mal bulunmaz ḥüsn tedbīr ⁽⁵⁾ ve her emirde ḥazim ve ihtiyāt olmadıḡı ḥalde ‘aql yoḡ gibidür ve taḳvi olmadıḡca ⁽⁶⁾ ḥazm ve ihtiyāt daḡı bulunmaz ve ḥüsn ḥalk ḳarbetüñ esāsıdır ve edeb ḥalkuñ ⁽⁷⁾ mizānidür ve tevfiḳ esās ticāretdür ticāretüñ esāsı ‘amel-i sāliḥdür ve ḥayā īmānuñ ⁽⁸⁾ reknidir ve tevāzu’ ḥesab ve şerifüñ aşıldır ve ‘ilm gibi şeref yoḡdur ve inşana lāzımdır ki ⁽⁹⁾ başını ḥāvi oldıḡı şey ile ḥafz ve ḳarnını temiz tutub dāima mūti mütezıkr ola ⁽¹⁰⁾ ve Ḥazret-i ‘Ali kerümallah ve cihe nesvān şerrinden emīn olmañ ve dāima anlardan ḥazır ⁽¹¹⁾ üzere oluñ ve aşlā ile müşevret itmeyüb üzerlerine ma’rūf olan amūrda ⁽¹²⁾ tażyiḳ itmeñ ki mekr ve ḥıleye meyl itmesünler diyince. Şehrazād şabāḥ-ı taḳrib idügünü ⁽¹³⁾ görüb sükūt eyledi.

** 70 SAN ALTINCI GİCE **

(14) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Nüzhetü’z-Zamān naşihatinde dir ki Hāzret-i (15) ’Ömer rağıallah ‘ayn “Nesvān üç kısımdır biri diyānete mütemski taq̄vāya müdāveme ve zevcine (16) muḥabbe ve ‘uq̄miye olmayub velādet ider ve zevcine dahr ve zamān üzerine mu’āvenet (17) idüb dahr ve zemanı zevcinüñ üzerine müsā’de itdürmez ve bir kısmı faqaḥ çocuk (18) toġurmak için ithāz olunur ve bir kısmı öyle bir ḥātundur ki ḥaḫḫ ta’āli anı istediġi (19) kimsenüñ boynuna ḫaḫḫ ve ġalā ve kıtlıḫ müşābesinde tavuḫ gibi ya’ni gerdan baġı gibi (20) ḫakar ve ricāl daḫı üç kısımdur biri recl ā’ḫıl ki amūr muhammesinde ‘aḫlına (21) mürāca’t ider ve biri bundan ā’ḫıldür ki amur mahmesinden zevü’l’aḫluñ istiṣāresiyle (22) mahmātını görür ve biri mütaḫir olub ne ‘aḫlı var ki anuñla ihtidā idüb ve ne (23) inṣāfı vardur ki mürşidlerüñ reyiyle ‘amil ide ve ‘adil ḫuṣūşı bulunması lāzımdur (24) ḫatta insān kendü evinde cāriyeleri beyninde daḫı icrāsı lābiddür ve bāü’l-cemāle mükerrrem (25) aḫlāḫuñ seydi ve ifzali kerem ve ḫüsn ḫalḫdur nitekim ṣā’ir (arapça beyit) (26) (arapça beyit) ya’ni bezl iḫsān ve ḫalm ve kerem aḫlāḫ ile kişi ḫavmi (27) beyninde seyādet ve şeref ikṣāb ider ve sen öyle kişi olmak saña göre ḫolay (28) şeydir inṣād itdi.

Diger ṣā’ir (arapça beyit) (29) (arapça beyit) (30) (arapça beyit) beyitlerin inṣād eyledi. meāli budur ḫalm ḫuṣūşında itḫān ve ḫār ve ‘afvda (31) heyet ve iftiḫār ve ṣaduḫda necāt vardur ki bunlarda ṣādıḫ olan kimse ḫaḫḫındadır [95b]⁽¹⁾ ve her kim ḫüsn ṣenāyı parasiyle intimas iderise keşret kerem seḫāsiyla meydān-ı müfaḫeretde (2) mucib ve siyādet ile eyler ve de bulunur.” dimekdür.

Ba’de Nüzhetü’z-Zamān “Siyāset mülūke dāir (3) mübāḫiṣ nefise bī-İrād itdi ki ḫāzırın ‘ilm ve Kemālinden müsneġrib ḫalub bu bābda (4) nihāyete varduñ başḫa fendin daḫı bir miḫdār İrād ḫıl didüklerinde.” Nüzhetü’z-Zamān fenn (5) edebe ‘aḫıf ‘inān idüb ey erbāb-ı fuhūm ve aṣḫāb zevḫ ve ‘ulūm ma’lūm ve muḫaḫaḫ (6) oldur ki fenn edeb ve es’ü’l-cāl ve mecmu’ Kemāl bir fendür zīrā erbāb Kemāl böyle ittifaḫ (7) itmüşlerdür ki Aḫnıf bin Kaays benü etmām Hāzret-i Ma’āviyeye gelüb istiżān (8) idüb yanuna girdüklerinde Hāzret-i Ma’āviye “Aḫnfā yā ebācer baña taḫrib eyle ki senüñ (9) kelāmüñi istimā’ ideyüm.” didi Aḫnaf taḫrib itdükde Ma’āviye “Baña lāyık olan şey (10) ḫaḫḫında ne rey görürsün.” didi İḫnaf yā

emîrû'l-mûminîn “Şaḡaluñı tağid ve bıyıqlarıñı ⁽¹¹⁾ ve tırnaqlarıñı kes ve ḳulnuḳ altında olan ḳılı yol ve ā'neḳi ḥalḳ ile ve misvāka ⁽¹²⁾ müdāvemem it zîrā misvāka yetmiş iki fazīlet vardır ve cum'a gününüñ iğtisāli ⁽¹³⁾ iki hafta mābeyninde vuḳū' bulan zennube kifāretdür.” didi.

Ma'āviye “Ya senüñ nefsüñ için ⁽¹⁴⁾ reyüñ nedür?” didükde Aḥnaf “Efendüm yürüdügümde ayağımı uşulca zemine ḳoyub ḳaldurmadan ⁽¹⁵⁾ aña baḳub ĩm'ān nazār iderüm.” didi Ma'āviye emîr ve yā ḥakim olmayān ādeme ⁽¹⁶⁾ girdügüñde “Reyüñ nedür?” Aḥnaf başumı ḥicāb ḥattı ile yere uküb ve selām ile bedi idüb ⁽¹⁷⁾ malā ya'ni olan şeyi terk ve kelāmı teḳlil iderüm didi Ma'āviye yā senüñ iḳrānuñ üzerine ⁽¹⁸⁾ girdigüñde ne yayarsan Aḥnaf “Söz söyledüklerinde istimā' iderüm ve culān itdükleri ⁽¹⁹⁾ ḥālde üzerlerine culān idemem ma'āviye yā emir ukbāre girdigüñ ḥālde ne idersin?” Aḥnaf ⁽²⁰⁾ eşāretsiz “Selām virürem ve acābetinde müntezir ḳaluram taḳrib iderler ise taḳrib ve tab'īd iderlerse ⁽²¹⁾ ırāḳ oluram didi.

Ḥazret-i Ma'āviye yazucañ ḥaḳḳında ne görürsen?” didükde Aḥnaf ⁽²²⁾ “Nubdan 'afv ile yā emîrû'l-mûminîn.” didi “Ḥayr bahr ḥāl söylemelüsün.” didi Aḥnaf “Ḥalḳımı ⁽²³⁾ taḥsîn ve ḥüsn mu'āşeretini izḥār ve nafaḳada tavsī' iderüm zîrā emrah eḡri zal'den ⁽²⁴⁾ ḥalḳ olunmuşdur.” didi.

Ḥazret-i Ma'āviye “Ya mecā ma'tını istedigüñ ḥālde ⁽²⁵⁾ nice idersin?” Aḥnaf “İbtidā nefsi ḥayyib olana ḳadar mükāleme ve ba'de ḥarb ⁽²⁶⁾ idene ḳadar mülāşeme bā'de bildigüñ zuḥūr itdükde arḳası üzerine yatırub ⁽²⁷⁾ naḫfāmı raḥmine ilḳā idüb ḳarār bulduḳda (arapça ibāre) ⁽²⁸⁾ (arapça ibāre).” diyüb üzerinden ḳıyām ve ba'de istiḥmām ⁽²⁹⁾ idüb “Ḥaḳḳ secāne be ta'āliye virdügi ni'mete şükr iderüm.” didükde “Ey aḥnaf ⁽³⁰⁾ cevābda iḥsan edā itdüñ şimdi senüñ ḥācetüñ nedür söyle ki maḫlūbuña ⁽³¹⁾ müsā'ade ideyüm.” didükde Aḥnaf “Benüm ḥācetüm oldur ki sen ra'yeñ ḥaḳında taḳvi [96a]⁽¹⁾ idüb beyinlerinde 'aliü's-saviye 'adil vedād ile mu'āmele idesin diyüb ayağa ḳıyām ⁽²⁾ ve ḥāl sebiline 'atıf zemām eyledi. Meclisten ḳıḳub gıtdükde ma'āviye 'Irāḳ ⁽³⁾ ülkesinde faḳat bu ādem olmuş olaydı kifāyet iderdi didi diyince Şehrazād ⁽⁴⁾ şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb süḳüt eyledi.

(5) **TOKSAN YEDİNCİ GİCE**

Şehrazād kelāma ağaz idüb ⁽⁶⁾ dir ki: Ba'de Nüzhetü'z-Zamān padişāh bu naql itdügüm қазиye edebden ma'dūdur ⁽⁷⁾ naқil iderler ki Hāzret-i 'Ömer bin elhıṭāb razıallah 'ane hilāfetinde ma'ıķıb ⁽⁸⁾ nām kimse beytü'l-māle 'āmil idi itfā ķābir gün Hāzret-i 'Ömerüñ oğlını görüb ⁽⁹⁾ beyt'ü'l-māldan bir dirhem virmüş idi. Ma'ıķıb dir ki:

Ben ol dirhemi virüb hāneme ⁽¹⁰⁾ varub oturduğumda nāgāh Hāzret-i 'Ömerüñ ādemi gelüb beni istemekle baña hıvf ve hıṣıt ⁽¹¹⁾ gelüb deterbelerüñ yanuna varduğumda Hāzret-i 'Ömerüñ elinde oğluna virdüğüm hami görüb ⁽¹²⁾ baña “Ey ma'ıķıb-i taḥķıķ! Ben senüñ nefsüñde bir şey buldum.” didi “Ben nedür ol şeyi ⁽¹³⁾ yā emīrü'l-mümīn.” didüğümde taḥķıķ “Sen amt Muḥammed ile yevm-i kıyāmetde bu dirhem için ⁽¹⁴⁾ taḥaşüm idersün ki nā-haķķ yere virdüñ bunu yerine redd eyle.” didi.

Musa ⁽¹⁵⁾ ü'l-Aş'riyeye “Benüm kinābum saña geldükde nāseñ istiḥķāķını virüb hāzīnede baķı ķalanı baña ⁽¹⁶⁾ getir.” diyü yazdı Ebū Musa daḥı ol vechle emir idüb tā Hāzret-i 'Oşmānuñ ⁽¹⁷⁾ ayām hilāfetinde yine ol vechle Ebu Muşaya yazub ḥesabü'l-amer hazine de bāķı ķalanı ⁽¹⁸⁾ getirüb geldükde ziyādur zīallah'ane daḥı bile gelüb Hāzret-i 'Oşmānuñ ḥuzūrına ⁽¹⁹⁾ ķoduķda Hāzret-i 'Oşmānuñ ferzinde ol māldan bir dirhem aḥz itdükte zīyād ağlamağa başladı. ⁽²⁰⁾

Hāzret-i 'Oşmān “Niçün baña idersün?” didükde ziyād bunuñ gibi şey ile Hāzret-i 'Ömere ⁽²¹⁾ “Geldüğümde oğlı bir dirhem andan aḥz itmekle elinden nezi' olunmasını fermān buyurmuş idi ⁽²²⁾ sizüñ ođluñuz bir dirhem aḥz itmüş ise de andan kimse istirdād itmedi veyā bir söz söyler ⁽²³⁾ kimse bulunmadı.” didükde Hāzret-i 'Oşmān ““Ömer gibi ķişıyi nere bulursın?” diyü buyurdu ⁽²⁴⁾ ve zeyd bin islam pederinden böyle rivāyet itdükte bir gün hāzret-i 'Ömer ile çıķub zeķāķlarda ⁽²⁵⁾ keşṭ güzār ider iken İrāķda yanmuş bir ateş gördüñ hāzret-i 'Ömer baña ey islam ⁽²⁶⁾ bunlar bir ķār bāndur sođuķdan müteeşsir olub ısınmaķ için bu ateşi yaķdılar ⁽²⁷⁾ gel yanlarına gidüb baķalum diyüb çıķub ateşüñ yanuna varduğumuzda bir ḥātun ⁽²⁸⁾ ve yanunda bir kaç ma'şüm açlıķdan müteeşsir olmalarıyla ḥatun ol ateşi yaķub ⁽²⁹⁾ üzerine bir tencere ķomuş bulduķ Hāzret-i Ömer “Ey şevķ şāḥıbleri

selām’aleyküm ⁽³⁰⁾ didi ey ateş şāhibleri dimeden ihtirāz itdi siz ne yapıyorsunuz.” didükde ⁽³¹⁾ hātun gicenūñ safvķı bizi incitdi bu ateşi yakduķ didükde.

Ḥazret [96b]⁽¹⁾’Ömer “Bu çocuklara ne oldu ki böyle tazri’ baña ideyorlar.” didi hātun açlıķdan ⁽²⁾ müteelümlerdür.” didükde Ḥazret-i ‘Ömer “Ya bu tencerede ne var?” didi hātun “Bu tencereyi anları ⁽³⁾ iskāt itmek için ateş vuz’ itdüm ve ‘Ömer bin el-Ḥiṭaba yevm-i kıyāmetde haķķ celle ⁽⁴⁾ ve ‘alā ḥazretleri bu çocuklar için suāl idecekdür.” didükde Ḥazret-i ‘Ömer ⁽⁵⁾”Ya bunların hāli ‘Ömere nereden ma’lūm olur.” didi.

Hātun “Bir ādem amurnāse mütevellī olubda ⁽⁶⁾ nice anlardan gāfil qala diyü cevāb virmekle islam dir ki Ḥazret-i ‘Ömer bekā iderek dönüb ⁽⁷⁾ gel gidelüm.” diyüb sür’atle қоşaraq muşarraf evine varub un ile memlū bir çuval ⁽⁸⁾ ve bir ceviz kabini çıkarub, “Bunları baña teḥmīl eyle.” didi ben “Ey emīrū’l-mūminīn! ⁽⁹⁾ “Ben kaldırurum didüğümde Ḥazret-i ‘Ömer “Sen yevi kıyāmetde benüm vezīrūmi ḥamil ider müsün ⁽¹⁰⁾ sen bunları baña teḥmīl eyle.” demekle.

Ben ol dengi ve ceviz kabını omuzına yükledüb ⁽¹¹⁾ yine қоşaraq gidüb ol hātununūñ ḥuzūrına koydı. Ba’de bir miķdār un tencereye ⁽¹²⁾ koyub ve ateşi ağızıyla üfürüb yakdı çün ki Ḥazret-i ‘Ömerün mübārek şakalı ⁽¹³⁾ çok idi. Ateşden çıkan dumān şakalınınūñ arasından çıkduğunu gördüm ⁽¹⁴⁾ ve ta’āmı pişürdükdü üzerine bir miķdār ceviz atub hātuna taķdīm ve çocuklara ⁽¹⁵⁾ yedür ısıcaķ ise ben saña şoguduram.” diyüb ma’şūmlar tav yane қadar yedürdi ⁽¹⁶⁾ ve baña didi ki “Ya islam! Ben onların açlıķdan aғladuқlarını gördüm istedüm ki anları ⁽¹⁷⁾ tıyub gelene қadar bunda қalayum ‘ulemā naql iderler ki bir def’a Ḥazret-i ‘Ömer bir çobān ⁽¹⁸⁾ köleye merūr idüb andan bir қoyun iştirā itmesini istedi Çoban bu қoyunlar benüm ⁽¹⁹⁾ degildür.” didükde.

Ḥazret-i ‘Ömer “Benüm maķşūdum sensün.” diyüb ol ‘abdi iştirā ⁽²⁰⁾ ve der hāl ‘atķ idüb “Ey ḥudābını ‘atķ eşfara müfik itdigün gibi ‘atķ ekberi ⁽²¹⁾ daḥı baña misir kııl.” didi ve naql olunur ki Ḥazret-i ‘Ömer rażıallah ‘ayn ḥademe ⁽²²⁾ ve kölelerine sevdā ta’ām idüb kendüsi kabaca ta’ām tenāvil iderdi ve anlara yumuşaķ ⁽²³⁾ kisveler giydirüb, kendüsi қalın esbāb giyerdi ve nasūñ ḥuķuқını ĩ’ta ve ‘aṭelerin ⁽²⁴⁾ ziyāde virürdi ve bir def’a bir ādeme dört biñ dirhem ‘aṭiye virüb

ba'de biñ dirhem ⁽²⁵⁾ ziyāde virmekle yanunda bulunanlaruñ ba'zı niçün oğluki ol 'a'iyeden bir miqdār ⁽²⁶⁾ virmedüñ didükde Hāzret-i 'Ömer "Bu ādemüñ pederi ğazve ahdada şebāt ve şıdk ⁽²⁷⁾ itmüştür." didi deyinci Şehrazād şabāh-ı taḫrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(28) ** TOKSAN SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād hesabü'l-ma'tād şāh rebāzdan ba'dü'l-astizān hikāyeye şürü' idüb ⁽³⁰⁾ dir ki: Nüzhetü'z-Zamān ider ħüsn naḫil ider ki: Hāzret-i 'Ömere bir def'a çok ⁽³¹⁾ māl getürdüler Hāzret-i Hāfşa ki anuñ duḫteri vazgeçmiş [97a]⁽¹⁾ biri idi.

Yanuna gelüb "Ey emirü'l-muminin! Sen kırābet ḫuḫūḫına merā'āt kıl." ⁽²⁾ didükde Hāzret-i 'Ömer "Ya hāfşa ḫaḫḫ celle ve 'alā ḫāzretleri benüm kırābetüm ⁽³⁾ için vaşiyet eyledi fāmā māl müslimīn ḫaḫḫında benüm için vaşiyet itmemüştür. Ey ⁽⁴⁾ hāfşa! Ben senüñ ḫümeği arızā itdüm ve sen pederüñi aĝzāb itdüñ." didükde ⁽⁵⁾ Hāzret-i Hāfşa ḫicāb ḫaletiyle ḫiyām idüb itdigüñi car iderek gitdi. "Hāzret-i ⁽⁶⁾ 'Ömerden senelerden bir sene içinde pederümi düşmede için ḫaḫḫ ⁽⁷⁾ celle ve 'alā ḫāzretlerinden ricā itdüm ḫatta anı gördüm ki elinden 'erḫanı ya'ni ⁽⁸⁾ siler ḫurur ḫalüñ nicedür?" didügümde "Ey oĝul ḫaḫḫ ta'ālineñ raḫmeti olmasıydı ⁽⁹⁾ senüñ pedrüñ helāk olurdu." didi.

Ba'de Nüzhetü'z-Zamān Melik Şerkāna ve ḫāzır olan ⁽¹⁰⁾ 'ulemāya "İşte faşla dair olan kelām ḫitām buldı şimdi bāb olañ faşıl şānīsini ⁽¹¹⁾ irād idelüm ki edeb ve fezāil ve iḫbār tab'in ve şālḫine şāmildür Hüsni Başri ⁽¹²⁾ ḫāzretleri dir ki "Ādemüñ nefsi dünyadan çıkmaz ala üç şey için teessüf ⁽¹³⁾ iderek çıkar anlar budur ki cem' itdüğü emvāl ile temtü' itdugune ve emel itdigüñi ⁽¹⁴⁾ maḫlūyına nāil olmaduguna ve keşret erzāk ve zehire ile sefer-i ḫarete isti'dād itmediğine ⁽¹⁵⁾ ve Hāzret-i Safiyāne malı olan işi zāhd olur mı?" diyü suāl itüklerinde Hāzret-i Safyān ⁽¹⁶⁾ "Evet ol kişi ki belāya dü-çār olduḫda şabır ider ve ĩḫā olunduḫda şükr ider." diyü ⁽¹⁷⁾ cevāb viridi.

Naḫl olunur ki 'Abdullah bin Şedād ḫayn vefātinde oĝlu Muḫammedi ⁽¹⁸⁾ iḫzār ve vaşiyet idüb "Ey oĝul taḫḫik görüyorum ki mevтуñ d'avetçisi beni ⁽¹⁹⁾ da'vet itdi. Saña vaşiyet iderüm ki sen serā o'alina ḫaḫḫ ta'āliye taḫva ve cümle ⁽²⁰⁾ na'm senelerine şükr kıl ve sözüñde dāima şadık ol zīrā şükr azad yād ni'meti

(21) mucibdür ve taqva ma'aduñ güzel ve hayırlu ezgaydur nitekim ba'z şu'arā (arapça beyit) (22) (arapça beyit) (23) (arapça beyit) dimuşdür." ki me'ali budur "Ben cem' māl sa'adet oldugunu görmeme lakin (24) taqva didükleri şey sa'adet oldugunu bilürem ve haqıkat taqva azıqlaruñ hayırlusıdur (25) zırā haqk ta'ali katında her ne ister iseñ bulursın ya'ni cem' itmeyüb taqva eyle (26) mütahtli olduğı halde haqk ta'ali nezdinde aḥr hayr bulursın." dimekdür.

Ve naql iderler ki (27) Hazret-i 'Ömer bin 'Abdu'l-'Aziz taht neşin hilafet olduğda ehil beyninde varub ellerinde (28) herneki var ise aḥz ve beytü'l-mäle vuzu' itdükde bunu emiye fez' idüb Hazret-i (29) 'Ömerüñ 'imtasına varub teşki itdüler ol dağı Hazret-i 'Ömere bahr hal "Senüñ mülakātuñ (30) baña lazum oldı." diyü haber yollayub gice yanuna varduğda Hazret-i 'Ömer mümā-ileyh (31) dābesinden indirüb meclisinde iclās "Vay 'iftitiah kelām senüñdür zırā taleb [97b]⁽¹⁾ hacet sensün söyle murāduñ nedür?" didükde 'imtası "Yā emirü'l-mümüñ kelāma şürü' (2) itmek size evlādur zırā senüñ reyüñ kaḥma vu'kla hafı olan şey izāḥ ve beyān (3) ider." didi.

Hazret-i 'Ömer "Ey 'ima haqk celle ve 'alā hazretleri Muhammed şaliallahu aley (4) vesellemi taḥkiḳ cümle ālemler için raḥmet ve diger kavimler haqklarında 'azāb ve niḳmet (5) ba's itmüşdür ba'de dār 'uqbaya teşrif itdüklerinde halka bir ırmaḳ bıraktığı (6) anlarda olan şusuzluğı kesüb 'iḥşānlarını kandırur ba'de Hazret-i Ebübekir (7) raḍıyallahu 'ayn mesend hilafete geçüb ol ırmağı yine yolında birağun iḳridardı (8) ve rızaallı mücib olan 'amil ile icrā itdi. ba'de Hazret-i 'Ömer raḍıyallahu 'ayn (9) Ebübekirden soñra emr-i hilafet ile kıyām ve fi'il hayra ihtimām ve ḥarık ibrāre iḳtifā (10) ve öyle ictihād itdüğü anuñ gibi kimse müfitdür ola medī ba'de Hazret-i 'Osmān (11) raḍıyallahu 'ayn mest hilafete geçdükde anuñ aşırınca gitdi.

Ba'de Hazret-i 'Ali raḍıyallahu (12) 'anh hilafete geçdükde ol nehir iki şıḳ oldı ba'de Hazret-i Ma'aviye ol ırmağdan (13) bir kaç nehir dağı şıḳ idüb ve hakezā gelen beni mervān ol nehri şıḳ iderek tefrī' (14) itdiler tā emir baña geldi ben ol nehri yine aşlı üzere redd itmek isterem didükde 'imtesi (15) benüm merāmum senüñle bu huşuşda mükāleme ve müzākere itmek idi mādem ki senüñ kelāmuñ (16) budur fimā ba'd ben saña bir söz söylemem." diyüb benvā amiyeye rücü' ve "Siz ā'kıbe-i emirñizüñ (17) ḥa'mını ḥadüñ ki siz Hazret-i 'Ömer bin el-Ḥitāb raḍıyallahu 'ayne

iktifā itdüñüz.” didi ⁽¹⁸⁾ diyince Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(19) **TOKSAN TOKUZUNCU GİCE**

Şehrazād kelāma ağaz ⁽²⁰⁾ idüb dir ki Nüzhetü’z-Zamān naklinde ba’zılar Hāzret-i ‘Ömer bin ‘Abdu’l-Azīz hayn ⁽²¹⁾ vefārında evlādını yanuna cem’ itdükte Müslime bin ‘Abdullah “Ya emīrū’l-mūminīn! Sen nice ⁽²²⁾ evlādını faķīr birağub gideyorsun ma’hezā sen anlaruñ çobanıñ ve senüñ hayatında ⁽²³⁾ anlara beytü’lmāldan virecegüñ şeyden kimse māni’ olamazdı senden şoñra ve aliye ⁽²⁴⁾ niyāz itmeden anlara biraz ma’āş virmek ulıdır.” didükde Hāzret-i ‘Ömer Müslimeye ‘ayn gāzab ⁽²⁵⁾ ile baķub “Ey Müslime ben anları hayatımda men’ itdüm nice memātımdan şoñra anlar için şaķı ⁽²⁶⁾ olayum benüm evlādum ili hālet beyninde deryā maķī’ olub haķķ ta’āli anuñ hāli işlāh ⁽²⁷⁾ ider ve yāhūd ā’sı alub üzerüme anuñ ma’şiti üzere i’ānet itmem lāzım gelmez ⁽²⁸⁾ ey Müslime sen ve ben ba’z beni mervāneñ kabre definlerinde hāzır ideñ anı rüyāda gördüm ki ⁽²⁹⁾ haķķ ta’ālinüñ büyük ‘uķbane dū-çār olmuşdur anuñ hāli baña güc görünüb haķķ ⁽³⁰⁾ ta’āliye ‘ahd virdimki eger ben amur Melike tılyam olur ise anuñ ‘amelini irtikāb işmim ⁽³¹⁾ ve ol huşuş için mede hayatımda ictihād itdüm böyle ricā iderümki ol ‘ahd üzere [98a]⁽¹⁾ Allahu ta’āliye mülāfi oluram.” didi Müslime dir ki: Vefātundan şoñra anı düşde bir rüzed ⁽²⁾ oturmuş gördüm ki icminde aķar ırmaķlar ve zīnnetlü cāriyeler ile eglenür baña ⁽³⁾ didüki.

“Ey (arapça ibāre) ba’z mevşūķ be olan zevātden beri ⁽⁴⁾ itdi menķüldür ki Hāzret-i ‘Ömer bin ‘Abdu’l-’Azīz ayām hilāfetinde koyunlarımı sağar idüm ⁽⁵⁾ bir gün bir Çobana geçdüm ki gütdügi ğanem ile bir kaç kırt gezer ben anları kelb ⁽⁶⁾ zann idüb Çobana bu kadar köpekleri neyleyeceksün.” didügümde Çoban “Hayır ⁽⁷⁾ bunlar köpek degildür bunlar kırtlardur.” didükde “Ya kırt koyunlar ile yürüyüb niçün ⁽⁸⁾ zarar virmez.” didüm Çoban “Baş şalāh bulduķda bütün cesed şaliķ olur.” diyü cevāb virdi.

⁽⁹⁾ “Naķl olunur ki Hāzret-i ‘Ömer bin ‘Abdu’l-Aziz huţbe okuyub hāmd ve şenā itdükdən şoñra ⁽¹⁰⁾ İhāü’n-nās sizüñ bātınıñuzu işlāh ideñ ki ahyvāniñuz haķķında zāhirüñüz daķı ⁽¹¹⁾ şalāh bulub emr-i dünyāñuz daķı kurulur ve yılıñ ki

her kişi ile cüdā mecdi ⁽¹²⁾ Hāzret-i Ādem ‘aleyvessellem beyninde olan babalarından arasında bir diri ādem yoğdur.

İřte ⁽¹³⁾ ‘Abdumelik ve andan evvel olanlar fevt olmuřtur ve ‘Ömer dađı ve andan řoñra gelenler dađı fevt ⁽¹⁴⁾ olacađdur.” didükde pes Müslime “Ya emīrū’l-mūminīn! Tayanmađ için bir istinād idecek ⁽¹⁵⁾ řey itĥāz eyle ki aña ī’timād idüb istirāhat idesün.” didüm Hāzret-i ‘Ömer “Ey ⁽¹⁶⁾ Müslime korđaramki ol istinād itdügüm řeyden yevm-i kıyāmetde boynumda olur.” ⁽¹⁷⁾ diyüb bir kere řahķā idüb baygun ĥaletiyle zemine düřdi Fāĥma “Yā merüm yā mezāĥım ⁽¹⁸⁾ gelüñ bakuñ bu ādeme ne oldı?” diyü nidā anlar dađı ikisi gelüb yüzine řu serpmekle ⁽¹⁹⁾ ifākat itdükte Fāĥmanuñ ađlar olduđunu görmekle “Sen niçün ađlarsın ey Fāĥma.” ⁽²⁰⁾ didi “Ya emīrū’l-mūminīn! Bizüm aramızda senüñ düřdüğüñ görüb ĥađķ ta’āli ĥuzūrında ⁽²¹⁾ mevt için böyle düřüb amur dünyadan tecnib ve bizden mifārkatñızı tefekkir idüb ⁽²²⁾ ađladum.” didükde “Yā Fāĥma taĥķiķ sen vāřla olduñ ba’de kıyām ideyüm dir iken be-tekrār ⁽²³⁾ zemine düřmekle Fāĥma Hāzret-i ‘Ömeri kendüne zam idüb “Babam ve anam saña ⁽²⁴⁾ fedā olsun yā emīrū’l-mūminīn biz cümlemiz senüñle kelām itmeke ĥadar temiz yođdur.” didi.

⁽²⁵⁾ Ve nađl iderler ki Hāzret-i ‘Ömer bin ‘Abdu’l-‘Aziz bir def’a ehil mevsime ĥicāce ⁽²⁶⁾ böyle yazdı ki ama ba’d ben řehr-i ĥarāmda ve yevm ĥac ekberde ĥađķ celle ve ‘alā ⁽²⁷⁾ ĥāzretlerini iřĥād iderüm ki taĥķiķ ben size zūlm idenlerden ve üzerümize ta’di ⁽²⁸⁾ iden kimseden tebri iderüm ki ben öyle řey ile anlara emr itmedüm ve yāĥūd bilub ⁽²⁹⁾ ‘amda sūkūt itmedüm ve yāĥūd ol ĥuřuřda bir řeyi baña vāřıl ve yāĥūd aña ‘ilmim ⁽³⁰⁾ maĥiĥ ola ve öyle ricā iderüm bu ĥuřuř için faķirū’l-raĥķında bir maĥal vardur ⁽³¹⁾ ve ma’lūmuñuz olsun ki taĥķiķ benüm zalum ile kimseye emrüm řudūr itmedi zīrā ben [98b]⁽¹⁾ her mazlūm için mesvelem ve özrüñize olan ā’mellerüñ biri ĥađķ bulandan zīg idüb ⁽²⁾ senet ve kābüñ bulan tutmaz ise sizüñ özrüñize aña itā’at itmek yođdur međer ⁽³⁾ ĥarıķ ĥađarcū’ ide.” diyince řehrazād řabāĥ-ı taķrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(4) **YÜZİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ řehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Nüzhetü’z-Zamān taķririnde ba’zmevřuķbe ⁽⁶⁾ kimseler didüki bir def’a Hāzret-i emīrū’l-mūminīn ‘Ömer bin

‘Abdu’l-’Azīze geldüm ki ⁽⁷⁾ ol vakit halife idi huzūrında on iki dirhem olub beytü’l-male vaz’ olunmalarını ⁽⁸⁾ emir buyurdukdā ben ey emīrū’l-mūminīn sen evlādūñı fakir idüb bir şeye mālīk olmadıkları ⁽⁹⁾ haletle terk itdūñ iktizā iderki anlar içün bir şeyi vaşiyet ide sen ve gizlik anlardan ⁽¹⁰⁾ efkar olanlara ki senūñ ehl-i beytindedir didüğümde.

Hazret-i ‘Ömer baña gel didi yanuna ⁽¹¹⁾ takrib itdüğümde senūñ bu kelāmuñ sedīd degildir zīrā haqq celle ve ‘alā hazretleri ⁽¹²⁾ benden sonra anlarūñ üzerine benüm halife medervanlar iki hat beynindedür biri yatki ⁽¹³⁾ ve muṭi’dir haqq seccāne ve ta’ali mütekkirlerin amūruna kāfidir ve ma’āşīye mü’tekif ⁽¹⁴⁾ olurlar ben anlarūñ ma’şiyetine kuvvet ve i’ānet viremem ba’de anları yanuna ihzār eyledi ki ⁽¹⁵⁾ cümlesi on iki kişidür ve anlara bakub göz yaşları döğmege başladı vay oğullar ⁽¹⁶⁾ sizūñ pederūñiz iki şey beynindedir biri bu ki siz şāhib-i ğanā olubda pederūñizateşe ⁽¹⁷⁾ girmek diğeri sizler bu hāl üzere şabır idüb pederūñiz cennete girmek imdi pederūñiz ⁽¹⁸⁾ katında cennete girmesi sizūñ ğani olmañızdan sevküdür kalkıñ ben sizūñ emrūñizi ⁽¹⁹⁾ allahu ta’āliye işmarladum didi ve şufvān bin hālīd nakl idir ki bir def’a yūsuf bin ‘Ömer ile ⁽²⁰⁾ Heşām bin ‘Abdu’l-Melike vardüğümüzde akrabā ve hademeler ile taşraya çıkmış ve maḥşūş anuñ ⁽²¹⁾ içün himalar naşib olunmuş bulduğ halk yāne gidüb oturduklarında ben basāt nā-ḥīye ⁽²²⁾ senden āna nazār ider kaldum beni gördükde yā emīrū’l-mūminīn haqq ta’ali senūñ üzerūñe na’mineti ⁽²³⁾ etmām itsün ve bu devletden size taklīd itdiki şeyi reşid ve sedād ile temkin itsün ⁽²⁴⁾ ve senūñ sürürūñi iza ile qarışık itmesun ben senūñ haqqında senden evvel olan mülük ⁽²⁵⁾ ve selātinūñ halinden yada naşihat bulamadum didüm.

Heşām sözimi işitdükde ⁽²⁶⁾ itkā haletinden kıyām idüb ey şufvān sende olan naşihati deriğ itme hemān ⁽²⁷⁾ söyledükde ben yā emīrū’l-mūminīn bir pādīşāh var idi ki senden evvel bir sene iḳdam bu ⁽²⁸⁾ bu maḥle çıkmış idi ve celsesine didüki benüm oldıgum ni’met gibi hīc bir ni’met gördiğūñüz ⁽²⁹⁾ var mı ve hīc baña virilen salṭanat kimseye virildüğünü gördūñüz mi pes yanunda ⁽³⁰⁾ haqq mu’min ve tarık muhitdine sālīk bir ādem bulunmağla kelāma ğaz idüb “Ey Melik ⁽³¹⁾ sen bir ‘azīm şeyden suāl itdūñ ki cevabına iza virir müsün?” didükde.

Melik “Evet [99a]⁽¹⁾ mezunsın söyle bakalım didi ol ādem “Acabā sen olduĖuñ ĥāl ve keyfiyet devām ⁽²⁾ ve ŗebātli ŗey mi yoĥsa meli zevāl ve izmiĥelāl midür? didi Melik “Evet zāil ve mezmuhel ⁽³⁾ bir ŗeydür.” didükde ol ādem “Çün ki böyledür niçün zail olan ŗey ile m’acib olub ⁽⁴⁾ suāl idersin ki yevm-i kıyāmetde anuñ ĥesābıyla merhūn ĥalursun.” didi.

Melik ⁽⁵⁾ “Yā bundan nice nice firār mümkün olur?” didi ol zāt “Bundan mahluŗ oldur ki mülk ve devletünde ⁽⁶⁾ temkin idüb ĥaĥĥ ta’ālinūñ fā’itiyle ‘emel ve i’bādet lebāsıyla telbis ve acılık gelene ⁽⁷⁾ ĥadar ol vechle ĥalursın ve siĥir ve ĥatında ben saña gelürem.” didi ŗaĥr olduĥda ⁽⁸⁾ ol zāt Melike gelüb ĥapuyı ĥalduĥda. Ol Melik “İŗbu zātuñ naŗiĥati sebebiyle tācını ⁽⁹⁾ vaz’ı ve seyāĥate tāhib itmüŗ buldı.” didüm pes Heŗām benüm kelāmumdan müteessir olub ⁽¹⁰⁾ ŗaĥalı ıŗlanana ĥadar aĥladı ve ol maĥalden infiŗāl idüb sarāyına mülāzemat ⁽¹¹⁾ itdi ĥatta daire ĥalkı ŗufvāna gelüb sen niçün emīrū’l-mümīnūñ lezzetini bozduñ ⁽¹²⁾ diyü teŗki itdiler Nüzhetü’z-Zamān bu maĥalde Melik ŗerkāna didi ki:

“Ey ŗāĥ! Bu babda kelamuñ ⁽¹³⁾ müntehāsı yoĥdur ve her bildüĖümüñ zikri ĭcāb ider ise ve afr-ı zamane muĥtacdur ⁽¹⁴⁾ inŗāallah ŗülü’l-fet ile bildugum ‘ulūm ve ĥikmete ma’l’u olursun.” didükde Melik ⁽¹⁵⁾ ŗerkān Nüzhetü’z-Zamānuñ ĭrād itdi ki kelām-ı ĥikmet incāmı iŗitdükde ‘ulemā ve fuzelāya ⁽¹⁶⁾ iltifāt idüb “Bu cāriye ĥaĥĥında ne dirsüñüz?” diyü suāl anlar daĥı “Ey Melik iŗbu cāriyenüñ ⁽¹⁷⁾ nazar ve meŗli geĥmemüŗ ve bunuñ gibi keŗirū’l-ma’lümāt duĥter olduĖı mesmu’amız ⁽¹⁸⁾ olmamuŗ diyü fazıl ve edebine ikrār itdüklerinde Melik merĥūmlara ĭzin virüb her biri ⁽¹⁹⁾ ĥāl sebiline gitdi.

Ve Melik ŗerkān ĥaremde olan cariyelere Nüzhetü’z-Zamān için ⁽²⁰⁾ düĖün tertīb itmelerini tenbiye anlar daĥı ĥesabū’l-āmer e’ame-i nefise ve eŗerbe-i lezīze ⁽²¹⁾ aĥzār ve vüzerā ve ā’yānuñ zevceleri gelüb düĖüne ĥāzır oldular.” didükde ŗehrazād ⁽²²⁾ ŗabaĥ-ı takrib itdüĖünü görüb sükūt eyledi.

** YÜZ BİRİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ ŗehrazād ĥikāye tekmiline ŗürü’ idüb dir ki: Aĥŗām vaĥtı ĥulūl itdükde semāt ⁽²⁴⁾ sofralarını baŗ ve ĥalk iktifā idene ĥadar e’ām ba’de ĥengi ĥadınlar ve maftiler ⁽²⁵⁾ celb ve ĥaremde gice yarısına ĥadar lahv ve la’b idüb Nüzhetü’z-

Zamān tezbīn ve hazīneler ⁽²⁶⁾ değer cevāhir ve yuvaķıt ile taħsin idüb naşıfı'l-leylde Melik Şerkān gelüb ⁽²⁷⁾ mesend balasında cülūs ve 'arusenüñ aħzāriyla memnun ve menus olub ol gice ⁽²⁸⁾ anuñla bitavtet ve azāle-i bekāresiyle tekmil-i memnuniyet itdi.

Ol gice andan ħamile ⁽²⁹⁾ oldısada Şerkān Nüzhetü'z-Zamān hemşiresi olduğunı ve gizlik Nüzhetü'z-Zamān ol anuñ ⁽³⁰⁾ birāderi olduğunı bilmezlerdi şabāħ olduķda Melik ser yer salţanatına cülūs ve tebrik ⁽³¹⁾ iĉün cümle vüzerā ve ā'yān gelüb dāmen būs itdiler ve şiddet sürurundan pederine 'Ömerü'n-Numān [99b]⁽¹⁾ böyle bir mektüb yazdı ki "Ey peder 'azizin idüb ve 'ilm ve leţāfete cāmi' bir cāriye iştirā ⁽²⁾ itdüm ki çeşm felek-i nazirin görmemişdür ve bahr ħāl anı birāderüm Davü'l-Mekān ve hemşirem ⁽³⁾ Nüzhetü'z-Zamān ziyaretlerine irsāl iderüm ve ben anı 'atķ ve nikāħını yazub gerdek ⁽⁴⁾ gicesi benden ħamile olmuşdur." diyüb ve bu mektübü tātār ile irsāl tātār daħı ⁽⁵⁾ varub mektübü perderine işāl ve bir mahidden sonra gelüb pederi 'Ömerü'n-Nu'māndan böyle bir ⁽⁶⁾ cevāb getürdi ki besmeleden sonra rāħatını faķd itmüş ve emr ve ħālinde mütaħİR ħalmuş ⁽⁷⁾ olan pederüñüz 'Ömerü'n-Nu'māndan ol veled-i 'Azizim Melik Şerkāna mektübdur ki:

Sen ⁽⁸⁾ gitdükden sonra birāderüñ Davü'l-Mekān ħacca gitmek iĉün benden istizān ve men' ile ⁽⁹⁾ cevāb virdegum ħesabile beni mütersad olub şükkār ve şide ĉıkduğumda hemşiresini ⁽¹⁰⁾ Nüzhetü'z-Zamān alub ħafıye-i ħacc şerife-i 'azimet itdi ben şükārdan gelüb bu ħāl ⁽¹¹⁾ mevĥuşe-i kesb iţlā' itdügümde emrimde mütaħİR ħalub şabr itdüm tā ĥücāc 'avdetlerinde ⁽¹²⁾ ikiside zühür itmemele teftişde cest ve cevāiderüñ suāl ve baħş itdüm ⁽¹³⁾ ise de aşlā anlardan bir ĥaber zühür itmedi bu sebebe binā-i ĥüzn ve ħamdān rāħatım ⁽¹⁴⁾ ma'düm ve ĥayretimden esir-i ħāmüm oldum ve bu iki beyti daħı (arapĉa beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapĉa beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapĉa beyit) ya'ni anlaruñ ĥayālleri benim 'andumda maķim ⁽¹⁶⁾ olub gözümde penhān olamadı ĥatta ben ol ĥayāle derünümde eñ a'lā olan maħalde ⁽¹⁷⁾ bir iķāmetgāh inhāz itdüm.

Eger benim anlaruñ dönüb gelmelerine ricām olmamuş olaydı bir sā'at ⁽¹⁸⁾ ĥayātda ħalmaz idüm ve ol ĥayāl olmayaydı aşlā nevm veistirāħat idemezdüm dimekdür." ⁽¹⁹⁾ diyü yazdugunı gördükde pederi iĉün maħzün ve birāder ve hemşiresinüñ ĥaybını iĉün ⁽²⁰⁾ memnun oldı ĥaşılı Melik mümā-ileyh Nüzhetü'z-

Zamān hemşiresi iken haber, olmayub ⁽²¹⁾ zevce müşābesinde kullanur idi. Ol dağı andan hāmile olub vaqt velādeti hūlūlunda ⁽²²⁾ bir kız toğurub yedinci gün Melik Şerkān kızını görmek için Nūzhetü’z-Zamān ⁽²³⁾ varduğda toğmuş kızın boynunda Melike-i ibirīze ‘Ömerü’n-Nu’māna sālifü’z-zıkr virdügi ⁽²⁴⁾ üç herzenūñ biri ışlamuş olduğunu gördi ve pederi aña dağı anlaruñ birini virmüş ⁽²⁵⁾ ise de Davū’l-Mekāndan kıskāndığı sebebiyle aḥz itmemiş idi.

Melik Şerkān ⁽²⁶⁾ ol herzeyi gördükde ‘aklı başından gidüb “Bu herze saña nereden geldi?” didükde ⁽²⁷⁾ Nūzhetü’z-Zamān bu herzeyi perderüm ‘Ömerü’n-Nu’mān “Baña virmüşdür.” demekle Şerkān bu kelāmdan ⁽²⁸⁾ baḥr hayrete talub zevcesi Nūzhetü’z-Zamān hemşiresi olduğunu iz’ān ve vuḳū’ ⁽²⁹⁾ bulan hālātdan ḥayrān ve velhān olub “Ey Nūzhetü’z-Zamān sen taḥḳıḳ Melik Nu’mānuñ ⁽³⁰⁾ duḥterisin didükde mūmā-ileyhevet anuñ duḥteriyüm.” didi.

Şerkān “Yā andan [100a]⁽¹⁾ ayrılıb cāriye olmañuñ sebebi nedir? diyü suāl ol dağı kaḳiyesini ibtidāsından aḥberine ⁽²⁾ kadar naḳl itmekle Şerkān mūmā-ileyh hemşiresi olduğunu iz’ān bu mādde-i bir ḳālbe ⁽³⁾ ifrāğ itmeğe düşünüb ḳaldı ve böyle bir tarıḳ buldı ki Nūzhetü’z-Zamān māni kendü ⁽⁴⁾ büyük ḳapucı başısına tezvīc ve bu māddeyi vechle itmesini istiḥsān ve bu keyfiyeti ⁽⁵⁾ Nūzhetü’z-Zamān ta’rīf idüb hemşiresi olduğun tafhīm ve istiḡfār itmeğe başlayub ⁽⁶⁾ ikisi maḥzūr-ı ‘azime dū-çār olduklarını bildiler Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde ⁽⁷⁾ şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

**** YÜZ İKİNCİ GİCE****

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Nūzhetü’z-Zamān baña ve nevāḥe aḡaz idüb nice idelüm ⁽⁹⁾ ve pederüme ne cevāb virelüm dimege başladuğda Şerkān “Ben seni ḳapucı başıya tezvīc ⁽¹⁰⁾ ve kendü ḳonağına naḳl iderüm ki kimse sen benüm hemşirem olduğıñ bilemez zīrā ⁽¹¹⁾ tezvicden ḡayrı çāremiz yoḡdur.” diyerek elini ve başını öpüb ḥātrını aldı ⁽¹²⁾ ve tavled iden kıza kaḳı fekān ismiyle tesmiye idüb ol güb ḳapucı başınuñ ⁽¹³⁾ ḳonağına naḳl ve tezvīc idüb kızını ‘iz ve delāl ile terbiye idüb ḳaldılar.

Günlerde ⁽¹⁴⁾ bir gün Melik Şerkāna pederinden böyle bir mektüb geldi derūnunda selām ve suālden ⁽¹⁵⁾ soñra faḳad evlāddan ḥazīn olduğunu yād ve

Nüzhetü’z-Zamānı yanuna irsāl itmesini ⁽¹⁶⁾ emir ve cāriyeyi ol sebep için istedi ki rüm diyarından şālīha ve ī’bda bir ‘acūze ⁽¹⁷⁾ gelmiş ve şöhetinde beş cāriye getirmiş ki her biri ‘ulūm hākimiye ve fūnūn-ı edebiyede ⁽¹⁸⁾ mākire olub nazīrları ma’dūm idi ve şemenlerinde Şāmuñ hārācını istedi ⁽¹⁹⁾ ben ise ol kadar meblağı hākırlarında az görürem zīrā her biri dünyā hazīnesini değer ve merķūm ⁽²⁰⁾ cāriyeleri iştirā idüb hāreme almış olduğumdan sen dağı Şām hārācını serī’ā ⁽²¹⁾ irsāl ve sizde olan zevceñizi dağı tarafımıza irsāl eyle ki anlar ile hūzūr-ı ‘ulemāda ⁽²²⁾ münāzara itsün eger gālibe olursa cāriyeñizi hārāc-ı Bağdād ile size ī’āde iderüm ⁽²³⁾ diyü yazılmışdır.

Melik Şerkān bu mektūbı okudukda Nüzhetü’z-Zamān yanuna isteyüb ⁽²⁴⁾ ol mektūbı bī-ārāh “Vay hemşire bu huşūşda ne dirsın Bağdāda gider müsün?” didükde ⁽²⁵⁾ Nüzhetü’z-Zamān “Sen bilürsın emir senūndür ister iseñ kocam ile irsāl eyle ki ⁽²⁶⁾ zevcem pederüme hikāyemi naql ve siz beni iştirā idüb aña tezvīc itdūñizi ifāde ⁽²⁷⁾ eylesün.” didi erkān işbu reyi istihsān ve kızı Kağı fekāñı yanunda alıkoşub ⁽²⁸⁾ ve kapucı başıyı zevcesiyle Bağdāda şedd-i ‘azīmet itmelerini fermān eyledi ve hemşiresini ⁽²⁹⁾ vedā’ idüb ‘azīm gārbān ile ihmāl ve eşķālın yükledüb yola revāne oldılar ⁽³⁰⁾ meğer bunlar tañtıneleriyle hāric düşmeķde konduklarında ol gün Nüzhetü’z-Zamān ⁽³¹⁾ birāderi olan Davū’l-Mekān Gülhāncı ile sābıķū’l-zıkr naql itdügümüz üzere Bağdāda [100b]⁽¹⁾ ‘azīmet idüb azıķlarını hāmāre yükledüb ol gün ma’iyetleriyle yola çıķmışlar idi ⁽²⁾ ve kapucı başınuñ ķerbānı görüb “Bunlar kimdür?” diyü suāl itdüklerinde “Bu kerbān ⁽³⁾ Bağdāda gidecekdür ve şāhibi kapucı başı olub Şāmuñ hārācını ‘Ömerü’n-Nu’māna ⁽⁴⁾ götürecekdür.” diyü cevāb virdüklerinde Davū’l-Mekān ağlamağa başlayub Gülhāncı ⁽⁵⁾ ile mezkūr kerbānuñ refāķatıyla yola revāne oldılar nitekim zıkrı sebķat itmüş idi ⁽⁶⁾ lakin Davū’l-Mekān ve ķāde “İnşāallah ehlime selāmet ile vuşūl bulduğımda saña ideceğim ⁽⁷⁾ ikrām ve en’āmı görürsün.” diyüb.

Ol gün aķşāma kadar gitdüler ve hakezā beşinci ⁽⁸⁾ gün tāhmānām şehre vuşūl ve anda üç gün iķāmetden soñra hemāden ķalkūb başķa ⁽⁹⁾ bir beldeye ve hakezā tādyār bekre hūlūl itdüklerinde Bağdāduñ bed-şabāh ve nesimi esüb ⁽¹⁰⁾ zevū’l-mekān beldesini tefkir ve peder ve māderini tezkir ve hemşiresi dağı Nüzhetü’z-Zamān ⁽¹¹⁾ hātrına gelüb ağlamağa başladı ve hāşretinden şedā-i hāzīn ile şu ebyātı ⁽¹²⁾ (arapķa beyit) ⁽¹³⁾ (arapķa beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapķa beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapķa

beyit) inşād eylediği Ma'nāsı budur ey dostlarum aramızda bu kadarca irāklık⁽¹⁶⁾ var iken nice nice şabır idebilürem hāl bu ki sizden ne haber ve ilçi gelmişdür size ifade⁽¹⁷⁾ iderüm ki vaşāl günleri kışadur kaşkı ferāk günleri dağı kışşa olmuş olaydı⁽¹⁸⁾ “Ey maḥbūb ve ma'şūklarum elimi tutub ‘aşk ve şebābatıma merḥamet ideñ zīrā benüm⁽¹⁹⁾ her neḳadar cesdüm za'yıf isede şabr ve teclid itmekdedür pes eger ben sizi unudub⁽²⁰⁾ selvan bulmamı taleb idersüñiz ben size yemīn iderüm ki ḥaşre deġin sizden sülū⁽²¹⁾ bulamam.” dimekdür gülhancı Davū'l-Mekāna “Ey efendüm sen bu bekā ve tafiniden vāzgec zīrā⁽²²⁾ biz ḳapucı başınuñ ḥīmesine ḳaribiz aña ḥürmet itmek lāzımdur.” didükde⁽²³⁾ Davū'l-Mekān “Ben bahr hāl taġını iderüm ki āteş derūnum münṭefi ola ve inşād şı'irden⁽²⁴⁾ vāz gelmem ne olursun.” diyüb yüzini yıġdād sematına çevirüb inşād eşa'ār ile⁽²⁵⁾ meşġül ḳaldı diyü Şehrazād bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb⁽²⁶⁾ sükūt eyledi.

** YÜZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma şürū' idüb dir ki: İtifākā ol gice Nüzhetü'z-Zamānuñ üçüncüsü⁽²⁸⁾ gelmeyüb ve birāderi dağı ḥātırına gelüb ağlayarak ḳalmuşdı nā-gāḥ Davū'l-Mekān'uñ tafını⁽²⁹⁾ ve eş'arını işidüb bir miḳdār rāḫat bulmaġla ḥidmetinde olan uşāḳlaruñ yerine⁽³⁰⁾ irkat şu tefini iden ādemi yaġma getürdüm ki uşāḳ “Efendüm ben anı nerede bulabilürem⁽³¹⁾ idi Nüzhetü'z-Zamān sen şadāyı tenbi' ḳıl ve her kim biḳār bulur iseñ anı getir.” didi [101a]⁽¹⁾ Merḳūm gidüb itifākā ol vaḳit Davū'l-Mekān şiddet taḫsirinden bayılmış idi⁽²⁾ ve vaḳād yanunda ṭurub bī-dār ḳalmaġla anı bulub yanuna galdi şı'iri inşād iden⁽³⁾ sen misin zīrā bizüm ḥānum efendi şadāñızı işitmüşdür didükde gülhancı mūmā-ileyh⁽⁴⁾ işitdiki ġinādan ṭarıldı ḳann idüb ben bir ḫarf söylemedüm diyü inkār eyledükde⁽⁵⁾ uşāḳ yā ḳim tefini iderdi gel baña göster didi vekād Davū'l-Mekān için ḫavf idüb⁽⁶⁾ ben bilmem didükde yine ḫādem işte sen bī-dārsın bahr hāl sen anı bilürsen dimekle⁽⁷⁾ vekād toġrusı ol şı'iri inşād iden ādem bir yolcu idi ḫatta beni böyle bī-dār⁽⁸⁾ iden oldur didükde uşāḳ var git anı baña bul ki ḫāneme getüreyüm diyü ilzām ol dağı⁽⁹⁾ pek iyü ben şimdi ev ayub getüreyüm sen işüñe var didükde uşāḳ varub bu ḫaberi⁽¹⁰⁾ Nüzhetü'z-Zamān Nüzhetü'z-Zamān işāl eyledükde sükūt idüb ṭurdu gelemüm Davū'l-Mekāna ifākāt⁽¹¹⁾ bulduḳda māḥ vasaṭ semāya varmuş ve siḫrūñ hebāsı ḫübüb itmüş oldugunu görüb⁽¹²⁾ şevḳ ve derdi heycān idüb yine şı'ir inşādına ḳaşd itdükde Gülhancı sen⁽¹³⁾ ne istersin didi Davū'l-Mekān inşād şı'ir ve nefimeü'l-

han ile teselli bulmağ isterem ⁽¹⁴⁾ didükde behey cānum senüñ vađa' olan ħālātdan ħaberüñ yoğdur baña ħapucı bařınıñ uřāđı ⁽¹⁵⁾ gelüb seni arayub tururdu ve elinde bir 'ařā var idi çün ki beni pidār bulub benden ⁽¹⁶⁾ suāl ve nem dağı ol mefinin ĩ'bra sebildür diyü cevāb vir dimekden gitdi ħatta baña ⁽¹⁷⁾ ışmārladıkı tefini iden ādemi bulur iseñbize getür didi Đavü'l-Mekān bu kelāmı ⁽¹⁸⁾ işitdükde baña ne ağaz ve inřāddan beni kim men' idebilür ħālā memleketime tağrib itdüm ⁽¹⁹⁾ ben kimseden ħavf itmem didükde veđād senüñ murāduñ bizi helāk itmekdür şol ⁽²⁰⁾ ħülyādan vazgeç didisede.

Đavü'l-Mekān ben bahr ħāl ři'iri inřād iderüm dimekle ⁽²¹⁾ merđüm çün ki böyledir ben senüñle şalmam varub gideyüm zīrā ben kendüm içün ⁽²²⁾ ħavf iderüm her ne ħadar merāmum seni şalma tā memleketñe tevşil ve peder ve mādır ki mülākāt ile ⁽²³⁾ zel zelil sāyesinde birağub gitmek isede lakin şimdi senüñle tozmam 'acabā saña ⁽²⁴⁾ ne oldıkı bu gün tefiye meyl idüñ bunca müddet böyle keyfiyete mübtelā olmadıñ ⁽²⁵⁾ 'acabā sebindür ħāl bu ki bizt'ab ve müřakđatden ve yol ħarcından bī-rāz didisede ⁽²⁶⁾ Ževül'mekān bu kelāmdan münzecir olmayub der derünundan bī-mecāl ħalaraq řavt ⁽²⁷⁾ ħazin ve āh ve anüñ ile bu iki beyiti (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) ⁽²⁹⁾ inřād eylediki māāli budur bizāveyle ħālde mağım ideñ ki dahrüñ günleri bize ħidmetkār ⁽³⁰⁾ idi ve şanmizde mağım olub şamilumiz müctem'i idi ah benüm aĥbābımuñ ħānelerin bulmuş ⁽³¹⁾ olaydum ki derünunda zevü'l-mekān ile Nüzhetü'z-Zamān bulundu ve üç def'a řıĥa idüb [101b]⁽¹⁾ bayğun ħaliyetle zemīne düşdükde.

Gülĥāncı sür'atle gelüb bir çarşab ile örtdi ⁽²⁾ pes Nüzhetü'z-Zamān kendü ve birāderinüñ esmlerine mütežmin ři'iri işitdükde ⁽³⁾ bekāye ađaz ve ħādeme var bu ři'iri inřād iden ādemi bul getür zīrā bize şaribdir ⁽⁴⁾ eger bulub getürmez iseñ seni đarb iderüm ve işte bu yüz altünü alda aña vir ki ⁽⁵⁾ menzi'c olsun ve eger gelmeğe rızā virmez ise büyük altün kisesini teslīm ile ⁽⁶⁾ ve mekānını bellede baña sür'atle gel didi řehrazād bu maĥale geldükde řabāĥ-ı tağrib itdüğünü ⁽⁷⁾ görüb süküt eyledi.

**** YÜZ DÖRDÜNCÜ GİCE ****

Şehrazād kelāma ⁽⁸⁾ aġāz idüb dir ki: Hādem merķūm sür’atle gidüb tefini ideni aramaġa bařladı yine ⁽⁹⁾ kimseyi bī-dār bulmayub vallaha ben degilem didi hādem ben seni biraķmam tā ki ol ādemi ⁽¹⁰⁾ baña göstersin ki haneme getüreyüm didükde vaķād behey cānum ři’iri inřād iden ⁽¹¹⁾ ādem saña söyledugum gibi yolcularuñ birbeder ben ġarīb bir ādemim Kūdüs-ü řerifinden geldüm ⁽¹²⁾ ve sizüñ refākatıñız ile gideyorum ben firār idecek degilem eger firār ider isem ‘ass ⁽¹³⁾ beni tutarsın eřiġe git eger bu ři’iri inřād iden kimseyi görürsem tutub size ⁽¹⁴⁾ getirürsen anı benden bil didükde hādem ne ķadar merķūmı terk idüb gitdisede ⁽¹⁵⁾ side sene rucū’ idemeyüb Gülhāncıya ķarīb bir yerde řaķlanub oturdı.

⁽¹⁶⁾ Gülhāncı Davü’l-Mekānı ĩķāz idüb ķalıķ ki vukū’ bulan ķāziyeyi naķıl ideyüm ⁽¹⁷⁾ diyüb hādemüñ hikāyesini naķıl itdükde Davü’l-Mekān behey ādem ben kimseden ġavfım ⁽¹⁸⁾ yoķdur memleketime ķarīb vardüm fima ba’d ġavf itmem dimekle vukādına ma’ārazaya ⁽¹⁹⁾ bařlayub sen nefsüñe mütvāva’t idüb ġavfi ferāmuř eyledüñ lakin ben senüñ ⁽²⁰⁾ iķün ve kendüm iķün ķorkārum allah iķün bir ġarf ile tefve eyleme zīrā sen hānum ⁽²¹⁾ efendiyi iz’āc itdüñ ve bī-rāġat biraķduñ didisede Davü’l-Mekān ařlā merķūme ⁽²²⁾ iltifāt itmeyüb yine (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ⁽²³⁾ (arapça beyit) ⁽²⁴⁾ (rapça beyit) inřād eyledükde intizārda olan hādem yerinden kıyām idüb ⁽²⁶⁾ yanuna varmaġla Gülhāncı ġavfa düřüb uzaġa varub tırdı uřāķ ⁽²⁷⁾ Davü’l-Mekāna behey efendüm řimdi bu gice üç def’adur size geldüm seni ġanum efendi ⁽²⁸⁾ isteyur gel yanuna gidelüm didükde zevü’lmekān bu ġāṡün benden ne suāl idecekdir ⁽²⁹⁾ diyü bī-Ma’nā sözler söyledisede ġün ki Nüzhetü’z-Zamān uřaġa merķūmı incitimāmuñ ⁽³⁰⁾ iķün sibāriř eyledi fenā cevāb virmeyüb yine.

“Ey oġul biz senüñler ⁽³¹⁾ ġaṡā itdüñ faķaṡ senüñ girmekden ricā itdüñ ki seydimize varub yine ĩ’zāz [102a]⁽¹⁾ ve ikrām ile dönüb maġalüñüze gelürsüñüz ve saña beřāretüm vardur.” didükde Davü’l-Mekān ⁽²⁾ merķūme müsā’ade idüb anuñla gitdi. Gülhāncı ise ĩrāķdan ardına düřüb ⁽³⁾ “Yazıķ řol civāna řimdi telef iderler.” diyerek maġzün ķaldı. Davü’l-Mekān Nüzhetü’z-Zamān ⁽⁴⁾ ġamiye kaġiře varduķda uřāķ yanuna girüb “Efendüm iřte maṡlūbuñuzu getürdüm ⁽⁵⁾ ve bu Bedī’ü’l-Cemāl bir civāndur ve üzerinde eřer na’māt tebsīn ider.” didükde merķūmenüñ ⁽⁶⁾ derünuna ġafķān düřüb “Var memleketinden ve isminden suāl ile ve birliġi ři’ir bize ⁽⁷⁾ inřād eylesün.” didi hādem Davü’l-Mekāna varub “Efendüm

seyyidemiz sizden bir iki ⁽⁸⁾ şî'irüñ inşâdını istiyor zira hanum sizden qaribedür ve ismüñizden ve beldeñizden ⁽⁹⁾ suâl ideyor.” didükde Davü'l-Mekân ben hâzır isemde benüm resim v'azum maḥv olmuşdur ⁽¹⁰⁾ ve öyle bir hikâye hâlim vardır ki ekinelerle göz kapağı üzerine yazmağa şâyândur.” ⁽¹¹⁾ didükde Nüzhetü'z-Zamân bu kelâmdan gâyet reḳat bulub “Acabâ hîc bir kimseden müfâreḳat ⁽¹²⁾ itdün mi?” diyü suâl ile didi.

“Sûâl olunduḳda peder ve mâder ve hemşiremi müfâreḳat ⁽¹³⁾ eyledüm.” didükde Nüzhetü'z-Zamân hâdeme bu civâna şevḳ ve firâḳa dâir eş'âr ile tefini ⁽¹⁴⁾ eylesüñdi diyü emir Davü'l-Mekân dahı semâ' ve tâ'a diyüb bu ebyât-ı laṭife ile tefini ⁽¹⁵⁾ itmeḡe başladır (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) diyü inşâd itdükde perdesini küşâd ve zevü'lmeḳâna nazâr idüb ⁽¹⁹⁾ qarındaşı olduḡunu bilüb hemân bî-şabr ve bî-arârm olub birâderüm 'azîzim diyerek nefsini ⁽²⁰⁾ vezîrine ilḳâ ve yanuna aḫz idüb ağlamağa başladı. Şehrazâd hikâyeden bu maḡale geldükde ⁽²¹⁾ şabâḫ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(22) ** YÜZ BEŞİNCİ GİCE**

Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Yanlarında ⁽²³⁾ tûran uşâḳ mûmâ-ileyh hâlini gördükde ḳaziyelerinden müstaḡrib olub ebyâtı ⁽²⁴⁾ (arapça beyit) ⁽²⁵⁾ (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) inşâd eyledi ki ma'nâsı ⁽²⁷⁾ budur “Dehr şöyle yemîn itdiki ıṣlâḳdurdan hâli olmaya ben ikâd yirem ki sen ⁽²⁸⁾ yemînüñde ḫâniş olduñ hemân kefâret kıl zîrâ es'ad vaḳti gelüb maḡbûb dahı müsâ'ade ⁽²⁹⁾ oldu. Hemân sürür ve feriha nehẓat idelüm zîrâ ben zelf maḡbûbuñ cenneti ile man'am ⁽³⁰⁾ olacaḡımı tevhim idemez idüm nâ-gâḫ rezâb ağaz ile ben mesrûr ve memnun oldum.” dimeḳdür.

⁽³¹⁾ Ba'de bir yere gelüb vâḳa' hâllerini birbirine hikâye itmeḡe başladular ve Davü'l-Mekân [102b]⁽¹⁾ Gülhâncıdan gördüḡi iḫsânı naḳil idüb mükâfât ideceklerini taşmîm itdüler ⁽²⁾ ve Nüzhetü'z-Zamân ol hâdeme “Sen ma'iyetüñde olan biñ yüz altün senüñ müjdeñ olsun ki ⁽³⁾ birâderüm ile ictimâ'añ sebebi olduñ var git zevcimi iste bize gelsün.” diyüb ⁽⁴⁾ varub götürdükde Nüzhetü'z-Zamân zevcine “Cümle mâcerâyı naḳl ve sen bilmüş ol ki ⁽⁵⁾ senüñ zevceñ câriye degildir.” ‘Ömerü'n-Nu'mân “Pâdişâhuñ duḫteridür ve bu benüm birâderüm ⁽⁶⁾

Đavü'l-Mekândur didükde mûmâ-ileyh pâdişâha dâmâd ola yağını taḥkik ve gâyet memnûn ⁽⁷⁾ ve mesrûr olub Đavü'l-Mekâna tahniye-i selâmet idüb ve maḥşûş bir otâk ve ḥademe ⁽⁸⁾ ve levâzımât-ı sâiresini ta'yîn ve esbâb şanfordan bir şanduk yollayub ḥidmetiyle müşerref ⁽⁹⁾ oldu.

Ba'de Gülḥâncıyı yolda ḥafz idüb bir esebe süvâr itdirmesini ve her vaḳit ⁽¹⁰⁾ aña bir sofrâ ta'âm getürüb ve ra'âyet idüb ma'iyetlerinde Bağdâda ḳadar tevşil ⁽¹¹⁾ itmesini ol ḥâdem ma'hûda sibâriş ve bir ḳac ağâ ile ve ḳâde yollayub yanuna vardıklarında ⁽¹²⁾ eşegini celb ve eşyâsını yükledüb Đavü'l-Mekân firâkıdan maḥzûn ve şiddet-i ḥavfından ⁽¹³⁾ firara niyet ider buldur ol ḥâletede ḥâdem ma'hûdı gördükde beñzi yüzilüb ⁽¹⁴⁾ ḥavf ve ḥaşta düşdi.

Ve avâz bülend eyle ben ol ğulâm ile çok iyülük yapdum ⁽¹⁵⁾ ve çokça tefniyetden behey itdüm şczüm ḫutmayarak kendüni belâya atdıḳdan mâ'ada beni ⁽¹⁶⁾ daḫı anuñla mathem itdi ve cenḥesinde müşterek eyledi dirken ḥâdem “Ey âdem niçün ⁽¹⁷⁾ baña ḫilâf söyledüñ ve tefni ideni ben bilmem didüñ şimdi ben senden tâ ba'dâda ḳadar ⁽¹⁸⁾ müfâreḳat idemem v esenüñ ve refiḳañene olursa saña daḫı ol virdükde vuḳâd (arapça ibâre) ⁽¹⁹⁾ (arapça ibâre) .” didi.

Ba'de ḥâdem merḳûm ağalara ⁽²⁰⁾ Gülḥâncıyı ḥamârından inzâl ve bir esebe süvâr itdürsünler ve ma'iyetiyle î'zâz ve ikrâm ile ⁽²¹⁾ gitsünler diyü sibâriş itmekle Gülḥâncı ğulâmlar etrâfını aḥâḫâ itdüklerini ⁽²²⁾ gördükde ḥayâtdan meysus olub ma'hûd ḥâdeme “Ey ağa! benüm ne ḳarındaşum ve ne aḳrabâm ⁽²³⁾ vardur ben bu civânı mezîlede ḥasta buldum.” didisede cevâb virmeyerek ve bir şey ile ⁽²⁴⁾ ta'rîf itmeyerek anuñla giderlerdi ve ḥafiyete aña gülerlerdi ve iḳâmet ⁽²⁵⁾ itdüklerinde güzel ta'âm ve güzel şarâb celb idüb anuñla tenâvül iderlerdi bu ḥâl ⁽²⁶⁾ üzere gidüb Bağdâda üç merḫale ḳaldukda bir gün ‘aliü’ş-şah çul ḫarafunda ⁽²⁷⁾ bir büyük ḫuz ve demân zuhûr itmekle ḳapucı başı mütaḫîr olub baḳmak için ḥevâşıyla ⁽²⁸⁾ esebe süvâr olub vardukda ol ḫuz bir çok ‘asker nümâyân olub ḳapucı ⁽²⁹⁾ başıyı gördüklerinde anlardan bir fırḳa ayrılıub yanuna gelüb aḥâḫâ itdiler ve “Siz ⁽³⁰⁾ kimsünüz?” diyü suâl ol daḫı “Ben Melik Şerkân ḫarafundan Beriyeü’ş-Şâm ḫarâcıyla geldüm.

(31) Melik ‘Ömerü’n-Nu’māna gideyorum.” didükde ol gelen ‘asker bekāya ağaz idüb. [103a]⁽¹⁾ Melik ‘Ömerü’n-Nu’mān mesmūmā fevt olmuşdur. “Siz buyruñ büyük vezīri olan Dindanuñ ⁽²⁾ yanuna varuñ kimseden havf itmedüklerinde kapucı başı bahr hayrete talub tafu ⁽³⁾ Vezīr Dindane varub ne huşūş için geldiğini ifade.” itdükde Vezīr Dindan ağlamağa ⁽⁴⁾ başlayub “Melikūñ vefātı tahta cülūs iden kimse için ahāli memleket ⁽⁵⁾ ihtilāfın zıkr idüb hālā biz Melik Şerkāna varmak için çıkdığına anı celb ⁽⁶⁾ idüb bī’at idelüm ve ‘ulemā ve kazāta islām her ne kadar birāderi Davü’l-Mekāna bī’at ⁽⁷⁾ itmelerini ‘azīmet itmiş iselerde mūmā-ileyh Davü’l-Mekān hemşiresiyle beş ⁽⁸⁾ seneden berü nereye gitdiği ma’lūm olmamuş anı bulayduķ belā ihtilāf taht neşīn ⁽⁹⁾ olurdu.” didükde Şhrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb ⁽¹⁰⁾ sükūt eyledi.

** YÜZ ALTINCI GİCE**

(11) Şhrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Kapucı başı bu kelāmı işitdükde her ne kadar ⁽¹²⁾ ‘Ömerü’n-numān için maħzūn olmuş isede Davü’l-Mekān tahta cülūs ideceği ⁽¹³⁾ sebebiyle mesrūr ve Vezīr Dindane “Size müjde olsun haķķ celle ve ‘alā hazretleri ⁽¹⁴⁾ sizi ta’b ve müşakatden şun ve hafz itdi zīrā zevü’l-mekān ve hemşiresi ⁽¹⁵⁾ Nüzhetü’z-Zamān benüm ma’iyetimle gelmuşlerdür ve ben Nüzhetü’z-Zamānı tezvīc itdüm.” didükde Vezīr ⁽¹⁶⁾ mesrūr olub merā o vüzerā rūsā leşkeri bu haber müsret eşeri ifāde itdi ⁽¹⁷⁾ ve ‘aķd müşeveret idüb Davü’l-Mekānı tahta iclās itmelerini kararı virmekle kapucı ⁽¹⁸⁾ başı siz bunda iķāmet ideñ ve ben varub işbu haberi Melik Davü’l-Mekāna eş’ār ⁽¹⁹⁾ iderüm didükde Vezīr ‘askeriyle ol halde hamise neşīn olub kapucı başı ⁽²⁰⁾ dairesiyle maķīm olduğu yere rücū’ idüb.

Davü’l-Mekān ve Nüzhetü’z-Zamān yanlarına ⁽²¹⁾ varub zemin būs ve vāķa’ hālī ifāde idüb pedirleri merħūm olduğunu ve ahāli ⁽²²⁾ anı salţanata intihāb itdüklerini ifāde ve kavı itmediği hālde başkası tahta geçüb ⁽²³⁾ şayet anı katı ve itilāf ider diyü mülāhazaları tebyīn itdükde Davü’l-Mekān pederi ⁽²⁴⁾ için maħzzn ve hemşiresiyle bekāya ağaz ba’de kabūl salţanata düşünüb haķķında ⁽²⁵⁾ hayırlı olduğunu bilüb kabūl itdi ve kapucı başıya şimdi birāderüm ⁽²⁶⁾ Şerkān ile nice ideyüm didükde “Efendüm sen Bağdādda kal ve Melik Şerkān ⁽²⁷⁾ hākim kalsun

diyüb ve Vezîr Dindanda ol ¼ondığı yere gelsün.” diyü haber ⁽²⁸⁾ irsâl itmekle ‘aliü’ş-şabâh Vezîr mezkûr ‘askeriyle ol maħale gelüb ⁽²⁹⁾ maħşûş taħt için ¼urulmuş ħamiseye nezvil eyledi ve Melik Davü’l-Mekân’uñ ⁽³⁰⁾ şeref ¼advimiyle mesrûr oldu. Ba’de Davü’l-Mekân tac salţanatı giyüb ⁽³¹⁾ dîde-i ‘azime ile hemşiresi yanundan ¼ıķub ol ħamiyeye verüd ve salţanata maħşûs [103b]⁽¹⁾ Olan taħta cülûs itdükde evvela ‘ulemâ ba’de vüzerâ ve aña bir devlet bî’at idüb ‘umûm ⁽²⁾ ¼âse daħı izn virmekle avaz avaz ħuzûrına gelüb bî’at itdiler.

Ba’de Vezîr Dindan ⁽³⁾ ħuzûrına gelüb zemini bûs itdükde Davü’l-Mekân Vezîr mûmâ-ileyh î’zâz ve ikrâm ⁽⁴⁾ ve ħüsn rey ve tedbirini medħ ve istihsân idüb ħuzûrında iclâs eyledi. ⁽⁵⁾ Ve merâmum bu maħalde on gün iķâmet idüb “Emürimi tanzîm ve pederümün sebep ¼atli ⁽⁶⁾ ve keyfiyet-i tesmimini sizden ‘aliü’n-nefşil ve ilti’ mimü istifhâm itmekdür.” diyüb ol vechle ⁽⁷⁾ iķâmete taşmîm ve ol gün öyle ¼alub gice olduķda Davü’l-Mekân hemşiresi Nüzhet ⁽⁸⁾ ü’z-Zemân perde ve râsında iclâs ve Vezîr Dindanı aħzâr idüb. “Pederümün keyfiyet mevti ⁽⁹⁾ ve nice tesmîm olunduĝunu birer birer bize naķl ve beyân eyle.” didükde Vezîr Dindan işbu ⁽¹⁰⁾ ¼aziyenün ħikâyesine şürü’ idüb didüki “Ey Melikü’l-zemân Melik ‘Ömerü’n-Nu’mân ⁽¹¹⁾ sizi sarâyda bıraĝub şeyd ve şekâre ¼ıķduķda bir mâħķadar şekârda ¼alub.

Ba’de ⁽¹²⁾ Bağdâda geldükde gerek sizi ve gerek hemşireñizi bulmamaĝla ħicâc ile ‘azîmet ⁽¹³⁾ itdigiñizi bilüb ¼advim ħicâce muntezîr ¼aldı geldüklerinde sizden suâl ve ħaberüñizden ⁽¹⁴⁾ istiķşâ itdisede aşlâ bir ħaner bir eşre zafer bulmamaĝla maħzûn maĝmum ¼aldı ⁽¹⁵⁾ ve bu vechle bir müddet medîde geķüb günlerde bi gün otururken üzerine âşâr ‘ibâdet ⁽¹⁶⁾ ve şalâħ zâhir bir ‘acûze gelüb ma’iyetiyle beş câriye vardur ki her biri ħûri mişâl ⁽¹⁷⁾ çeşm felek nazîrin görmemiş idi merķûme Melik ‘Ömerü’n-Nu’mânun ħuzûrına ⁽¹⁸⁾ girmek için istid’â itmekle Melik daħı izin virüb yanuna girdükde zemini bûs ⁽¹⁹⁾ idüb ųurduķda.

Melik daħı ol ‘acûze-i müt’abda ve zâhde ve ehil şalâħ olduĝunu ⁽²⁰⁾ görmekle ta’zîm ve tekrîm idüb ¼aribinde iclâs ve maţlubundan suâl itdükde ⁽²¹⁾ ‘acûze “Efendüm benüm ma’iyetle beş câriye vardur ki her biri ħüsn ve Kemâlde yekâ ve laţif ⁽²²⁾ ve cemâlde bî-hamtâ olduĝundan mâ’id iķrâh ¼arân ve ‘ulûm-u edeb ve tevâriħ imam inşâd ⁽²³⁾ şî’irde mâħire ve â’lime dir ki nazırları dünyâda bu

çadar ve cümlesi imtiḥāna ve iḥtibāra ⁽²⁴⁾ ḥāzırlardır didükde Melik cāriyeleri celb ve ḥüsnlerine baçub istiḥsān itdükde ⁽²⁵⁾ ‘ilm ve edeblerini daḥı imtiḥān itmek için cariyelere tevciye ḥiṭāb ve ben ma’lümātüñizi ⁽²⁶⁾ bilmek isterem her birüñiz ‘ali alā nefrād bildiği ‘ulüm ve ma’ārifeye baña ‘arz itsün ki ⁽²⁷⁾ ḳadir ve ḳiyemetüñiz bilinsün.” didi Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳıib ⁽²⁸⁾ itdügünü görüb süküṭ eyledi.

** YÜZ YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Cāriyeler sem’ā ve ṭā’te diyüb anlaruñ biri ḥuzūr-u ⁽³⁰⁾ melike taḳdim idüb kelām şürü’ ve “Ey Melik zemān ma’lümüñ olsun ki mütādeb olan ⁽³¹⁾ kimse ḥaḳḳında dāima fużüllüğü terk ve fezāil ile mütahli olmaḳ gerekdür ve farz olan [104a]⁽¹⁾ “emure müdāvemet ve kibāireden ictināb idüb bu ḥuşuşlarda öyle mülāzemat ider ki ⁽²⁾ eger anlaruñ birinden fāriğ olsa helāk olur gibi.” diyü mülāḥaza ide ve edebüñ esāsı ⁽³⁾ mükerrem aḥlāḳdır ve esbāb ma’işetüñ i’zāmı ḥayāt-ı taleb itmekdür ve ḥayātdan maḳşad ⁽⁴⁾ Allaruñ ‘ibādetidir buña nebā-i ḥalḳ ile senüñ aḥlāḳıñı taḥsīn idüb senetden ⁽⁵⁾ ve şerī’atden ‘idval itmeyesin zīrā büyük muḥāṭırlu şeye düşen kimse tedbire ⁽⁶⁾ muḥtāc olan kimsedür melük ise cümle cümle ḥalḳdan ziyāde tedbire muḥtāclardur zīrā nās ⁽⁷⁾ ‘avāḳıb emüre diḳḳat itmeksizin ḥacetlerine taḳdim iderler ve melük gerek nefslerin ⁽⁸⁾ ve gerek malların fi sebīlallah bezl itmeleri elzemdür ve ma’lümüñ olsun ki düşman ḥışm ⁽⁹⁾ müsābesinde ḥacet ile ḥasm ve ḳat’ itmek ve andan iḥtirāz itmek icāb ider ⁽¹⁰⁾ ve şiddiḳ öyle değıldir.

Zīrā şiddiḳ ile senüñ beynüñde ḥüsn-ü ḥalḳdan ğayrı ḥüküm ⁽¹¹⁾ ve ḳazā ider şeyi yoḳdur buña nebā-i işdiḳāyi iḥtibārdan soñra intiḥāb ile eger ehil ⁽¹²⁾ āḥretten ise ḳadirü’l-mekān zāhir şerī’ate mütābı’ ve yaṭan şerī’ate ā’rif olmaludur ⁽¹³⁾ ve eger ehil dünyadan ise cāhil ve şerir olmayub ḥer şādıḳ olmasını icāb ider. ⁽¹⁴⁾ Zīrā cāhil olan kimsenüñ kendü peder ve māderi andan firār itmek gerekdür ve ḳāzıib olan ⁽¹⁵⁾ kimse şiddiḳ olamaz zīrā şiddiḳ şiddiḳdan meeḥūzudur ki ḥulūş derüñden ⁽¹⁶⁾ neşet itmüşdür.

Böyle olduḳda lisanından kezib zuḥūr itdükde ḥāli nice olur ⁽¹⁷⁾ ve şerī’ñ etbā’-i şāḥıbine nā-fa’idir bināberin bu vaşıfla müteşşif olan dostdan ⁽¹⁸⁾ münḳaṭı

olmamak gerektür eger andan saña mükerrerde olan şeyi zühür iderse bile zîrâ dost ⁽¹⁹⁾ zevce gibi değildir ki anuñ talāk ve mer āce'ti mümkün ola zîrâ şiddiķuñ derünü ⁽²⁰⁾ zecāce gibidür şeksten olursa bir dahā cebr olunmaz hatta ba'z edbā bu huşuşda ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) beytini inşād itmüştür ⁽²³⁾ ki meālî budur sen aḥbānuñ kulüb ve derünlerini dāimā āzā ve kudur etden hafz itmek ⁽²⁴⁾ üzere ol zîrâ maḥub şādıķuñ derünü bir vesile ile nefret iderse girü dönmesi ğāyet ⁽²⁵⁾ 'asîrdir ve ma'lümüñ olsun ki derünlarıñ mevdet ve muḥabbeti nefret itdügi ḥalde ⁽²⁶⁾ kırılmış olan şebşe gibi iltibām ve işlāḥı ḳabile değildir dimektür ve erbāb dāneş ⁽²⁷⁾ didiler.

Ki aḥvānuñ iyüsi naşīḥate müdāvam olandur ve ĩmalikdir ecmeli ā' kibete göredür ⁽²⁸⁾ ve medḥ ve şenānuñ ḥayurlusu afvah ricālden şādr olandır ve dirler ki ḳula lāyık olan ⁽²⁹⁾ oldur ki allah-u ta'ālinüñ şükründen ğafil olmamakdur huşuşā ā' fīt ve 'aḳl ⁽³⁰⁾ ni'metler niçün ve dirler ki her kim nefsi üzerine kerāmetlü olur ise ol ādemüñ ⁽³¹⁾ şehveti anuñ üzerine ār gür yanür her kim göçerek müşabitleri istiġtām iderse [104b]⁽¹⁾ ḥaḳḳ celle ve 'ali büyük muşibetler ile ibtilā ider ve her kīm havā ve havsına iṭā'at iderse ⁽²⁾ ḥaḳvaḳı tezbī ider ve her kim ḳafv cinüñ sözine ĩ'tibār ve kelāmına ĩ'timād ider ise ⁽³⁾ işdiasını zāī' ider ve her kim senüñ için ḥüsn zann ider ise anı taşdıḳ ⁽⁴⁾ it ve huşümetde mübālaġa iden kimse aşım olur zulm ve ḥayfdan ḥazır itmeyen kişi ⁽⁵⁾ ḳılıcdan emīn değildir ḳāzilere lāzum olan edeb ḥaḳḳında ba'z 'ulemā dir ki ḳādı ḥükmünde ⁽⁶⁾ ḡābit olmadıḳca ḥaḳḳ ile ḥükm itdügi ḥalde bile nāfi' değildir.

Ḳadıya lazımki ⁽⁷⁾ cümle ḥalkı menzile ve aḥdede tenzil itmelüdü ki şerif ve beġzāde olan kimseler cevr ⁽⁸⁾ ve cefaya ṭami' itmesünler ve za'yıf olan kimse 'adil ve inşāfdan meyvus olmasunlar ⁽⁹⁾ ve her neḳadar şaliḥ müslimin beyninde cāiz ise de ḥelāli ḥarām itmek ve yāḥūd ḥarāmı ⁽¹⁰⁾ ḥelāl itmekde vāḳa' olan şaliḥ cāiz degildür ve bir gün saña vuḳū' bulan meşkal ⁽¹¹⁾ için tenhāda 'aḳluña mürāc'at ḳıl tātṛiḳ rüşdi zühür idince ki ḥaḳḳa ⁽¹²⁾ rücū' idesin zîrâ ḥaḳḳ farzdur. Ve ḥaḳḳa rücū' bāṭıl üzerine mütemādi olmaḳdan ⁽¹³⁾ evlidir. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb süküt ⁽¹⁴⁾ eyledi.

** YÜZ SEKİZİNCİ GİCE**

Şehrazād kelāma ağaz ⁽¹⁵⁾ idüb dir ki: Cāriye taqririnde ve ba'de emşāl ve ikrānı tebīn ve söyledigün ⁽¹⁶⁾ kelāmı fehm ve iki hışım beyninde müsāvāt kııl zīrā haqqı celle ve 'alā hazretleri 'ayān ⁽¹⁷⁾ ve zāhir olan şey ile hüküm olunmasına emir buyurdu. Ve bā'ında olan şeyi allaha ⁽¹⁸⁾ rāc'idir ve Qadı üzerine ve acib dir ki elem ve şiddet ve yāhūd açlıq hāletlerinde aşlā ⁽¹⁹⁾ hüküm itmesüb ve hüküm itdüğü şeyde dāimā hülüş ile icrā eylesün zīrā taḥkīk ⁽²⁰⁾ her kim niyetinde hülüş idüb ve nefsinı işlāh ide haqq ta'ālī anı nās şerrinden ⁽²¹⁾ meşūn ider ve imām zehri dir ki üç şeyi bir qādıda bulmasa 'izle müsteḥak ⁽²²⁾ olur anlar budur ki leīm olan kimseye ikrām ider ise ve medḥ ve şükri qabūl ⁽²³⁾ ider ise ve 'ezeli kere ider ise der ve naql iderler Hazret-i 'Ömer bin 'Abdu'l-'Aziz ⁽²⁴⁾ bir Qadıyı 'ezl eytdi. Qadı "Ey emirü'l-mūminīn! Sen beni niçün 'ezl itdün." didükde.

⁽²⁵⁾ Hazret-i 'Ömer bekā mesmū'm oldıki "Senün sözün mükāmekden ekberdür anuñ için ⁽²⁶⁾ seni 'ezl itdüm." didi ve hikāyet olunur ki eskindür rūmi qādıısına didüki ⁽²⁷⁾ "Taḥkīk ilmüş ol ki ben seni öyle bir nezle kud meke benüm nefsim ve 'arzum ve merütüm ⁽²⁸⁾ sende ve diy'et kıldum. Buña binā saña lāzumdur ki ol rütbeyi nefsün ve 'aqluñ için ḥafz ⁽²⁹⁾ idesin ve aşçısına didüki taḥkīk sen cismime müsalaşsın iktizā idir ki ⁽³⁰⁾ ol ḥuşūşda nefsiñe refik ile mu'āmele idesin ve Kātibine taḥkīk "Sen benüm 'aqluma ⁽³¹⁾ mütaşerefsin iktizā idir ki yazdıgün şeyde benüm 'aqlumu ḥafz idesün." didi.

Ba'de [105a]⁽¹⁾ işbu cāriye 'Ömerü'n-nu'man ḥuzūrından tehir idüb cāriye-i şāniye hazini göstermek ⁽²⁾ için ḥuzūrına gelüb kelāma şürü' idüb eytdi. Ey Melik, ma'lūmuñ olsun ki ⁽³⁾ Loqmān oğlına vaşiyet itdükde, "Ey oğul üç şeyi vardır ki üç yerde tebīn ider ⁽⁴⁾ biri ḥalum ki gāzab olmadıkça bilünmez ve ikincisi şecā'at ki muḥārebe olmadıkça tebīn ⁽⁵⁾ itmez ve üçüncüsü oldur ki senün aḥ ve birāder sādīkūñ anda senün ḥācetūñ olmadıkça ⁽⁶⁾ yar şādīk oldığı ma'lūm olmaz." didi.

Ve dirler ki zālīm olan kimse dāimā nedāmete ⁽⁷⁾ qalır ve lavqān ḥalk anı medḥ itmüş iselerde ve mazlūm dāimā zemden sālum olur ⁽⁸⁾ velevkin ḥalk anı zemmi itmüş iselerde ve ma'lūmuñ olsun ki inşanda eñ ā'caib ⁽⁹⁾ olan şeyi anuñ

kalbidir zīrā insānuñ zemām emri anuñla ʔurur eger ʔamimi hīcāb ⁽¹⁰⁾ iderse ʔarşı anı helāk ider ve kutüblük anuñ üzerine müstevli olursa teessüf ⁽¹¹⁾ ve ʔasret ile anı ʔatlı ider ve gāzabı müşetded olursa anuñ ‘iʔab ve helākı ziyāde ⁽¹²⁾ müşetded olur. ʔazāda rızā ile memnūn olursa saʔt Allah’dan emīn olur ve aʔretten ⁽¹³⁾ ʔavf iderse dāimā ʔazin ile meşgul olur ve eger māl ve gānāya nāil olursa ⁽¹⁴⁾ ʔaʔk ta’ālinuñ zikrinden meşgul ʔalur fi’ili gel hāl şalāh olmaz alā ʔaʔk ta’ālinuñ ⁽¹⁵⁾ zikriyle ve ma’āşuñ taʔsiliyle olur ba’z ‘ulemākara kimdür ol kişige hāl cümle ʔalkūñ ⁽¹⁶⁾ hālātından eşerdür dinledükde cevābında ol kişige şehveti mürüvetibe gālībdür ⁽¹⁷⁾ ve hameti ʔaleb mirtebe-i ā’liyede ‘aliyāya gitmüştür bu sebebe mebni anuñ ma’rifeti vāsa’ ve ‘adri ⁽¹⁸⁾ mana’dem olmuştur didi.

Bu bābda mecnun leyli (arapça beyit) ⁽¹⁹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) inşād itmüştür ki Ma’nāsı budur ben nefsimde gani ve müstağni oluram ⁽²²⁾ ol kişiden ki nefsinde teklif ile mütahlik olub ʔalk zelāl üzere olduklarını ⁽²³⁾ ve kendüsi hidāyet üzere olduğunu görür zīrā māl ve ahlāk isti’āre olunān şeyi ⁽²⁴⁾ ʔabīlinden olub gönülde aʔfā oludnuğda mestur ve maʔtifi olabilir imdi sen bir şeyi ⁽²⁵⁾ ʔapusından ve yolından gelmedigüñ hālde delālet bulursın ve eger ʔabudan duʔul ⁽²⁶⁾ ider iseñ mehtdi ve ʔarīk şevāba rāst gelürsin dimekdür Şehrazād ʔikāyeden ⁽²⁷⁾ bu māhale geldükde şabāh-ı taʔrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(28) **YÜZ TOKUZINCI GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Cāriye taʔribinde eytdi. Ama zühde vārid olan ⁽³⁰⁾ iʔbārdan Heşām ibn-i beşerden rivāyat olunan ʔikāyedür ki buyurdu bir gün ‘Ömer ⁽³¹⁾ ibn-i ‘Abīdeye didüm ki zühdüñ ʔaʔıʔatı nedir? ‘Ömer ʔazret sürür ā’lem şāliallah ‘aleyvessellem [105b]⁽¹⁾ zāhide oldur ki ʔibr ve belāyı ferāmüş itmeyüb ʔāti ve mendum olan şeyin baʔı üzerine ⁽²⁾ tafzīl itmeyen ve yarın ki günü kendü ayāmından ‘ad itmeyen ve nefsinı emvāt ⁽³⁾ zāında ‘ad iden ādemdür ʔavliyle beyān eyledi. Ve ʔazreti Abūzer benüm ʔatımda faʔir ⁽⁴⁾ gītādan ve ʔastalık şahīdten sevgilidür dir idi. Beni işidenlerüñ biri didi ki ⁽⁵⁾ ben böyle dirim ki insan kendü nefsinde iʔtızā idir ki allah-u te’alanuñ ʔüs ⁽⁶⁾ iʔtiyarına i’tamād idüb anun ʔaʔkında ne iʔtiyār itdiyse añunla rızā itmek gerekdür ⁽⁷⁾ ve ba’z muşuʔ iye olan kimse böyle rivāyet itdüği bir gün ibn-i abī ufī şubuh ⁽⁸⁾ namāzını imām

olarak bizüm ile kılub “Ya eyhâü’l-müdesirsüresini okudu haqq ta’âlinüñ (9) (arapça ibâre) kôluna vardukdâ yire düşüb teslim-i ruḥ eyledi ve hikâyet (10) olunır ki şabit-i benâni ḥazretleri gözleri telefe müşerref olana kadar ağladı (11) mu’alecesine bir rical gelüb ben bu âdeme bir şart ile mu’alece iderüm.” didükde şabit (12) “Senüñ şartın nedür?” didi.

Ḥazret-i Şabit “Gözlerüm ağlamaduḡça (13) anlaruñ fazileti nedür?” diyü cevap virdü diyü bu câriye süküt eyledi. Ba’de ikinci (14) câriye en olunmaḡına didi ki bir ricâl Muḥammed bin ‘Abdullah’a “Baña vaşiyet eyle.” didükde (15) Muḥammed bin Abdullah “Ben böyle vaşiyet iderümki dünya da zâhid ol Melik olduḡuñ ḥâlde (16) ve aḥirete tam’kâr ol memlûk olduḡuñ ḥâlde.” didükte ol âdem “Bu didüḡün şeyi nicedür?” (17) didi Muḥammed dünyada zâhid olan kimse dünya ve aḥirete Melik olur ve ğavṣ bin abdullaha naql (18) idir ki bünvâ israilde iki birader var idi biri diğere didüki ḡanḡı ‘amel itdün ki (19) ḡâyet ḡorḡuludur ol didi bir gün bir tavuḡcunuñ dükkânında geḡüb bir tavuḡı bir kafesten (20) benüm meyḡuf ‘amelüm oldur ki namâza ḡurdıḡımda ḡavf iderüm ki “Ben ‘amelümü talep içün (21) istiyorum.” didi.

Bunlar bu kelamı dirken pedirleri istima’ iderdi “Ey Allah eger bunları (22) sözlerinde şadıḡlar ise anları sen ḡabz eyle.” diyü Allaha du’â eyledi ve Abdullah bin (23) Cebir dirayetüñe bir Fazilet bin Abdullah’a şoḡbet itdüm bir gün bana sohbet kıl didüḡümde (24) baña bu iki ḡâleti benden ḡafz eyle biri Allah-u te’alaya bir şeyi işrak itme ve Allah’un (25) maḡlûḡatına eziyet itme diyüb bu iki beyti (arapça beyit) (26) (arapça beyit) (27) (arapça beyit) inşâd eyledi ki mâ’nası budur “İstediḡin gibi ol zirâ haqq te’âla (28) ḡazretleri taḡḡık ve affıyla mevşüfdur. Ve derünuñdan hamm ve ḡüzni (29) ḡadr ile zîrâ emham ḡan ittigün işde beis yoḡdur ancak iki şeye taḡrib itme ki (30) şerrün bâ allah ve ḡalka zarar ve ziyân itmek.” dimekdür diyü câriye-i şâniye bu maḡâlde ḡitam (31) kelâm itmekle üçüncü câriye ḡuzür ‘emrû’l ‘imâne varub aḡḡâr rehberi şadidinde [106a] (1) “Efendüm zahid ḡapusu ve ḡâyet es’abdur ve anuñ ḡuşuşunda şimdi zahmede ḡâzır (2) olanuñ ba’zını irâd iderüm ‘azizlerin biri ben mutla müstebşirüm ve öyle iderüm ki (3) mütda rebḡ yoḡdur zîrâ mevt kişi ile ‘amel boynunda ḡaşıl ve mân’i olur buñâ binâ (4) ‘amel şâlihün kişretini ve ‘amel seyün inḡitâ’ını Allah’dan isterem ve Ḥazret-i İḡâ ‘Selîmi (5) vaşiyetleri ḡitâmında titremeḡe başladı. Baña eytdi ben bir

büyük emre şucam ve allahuñ ⁽⁶⁾ huzurunda vâkîf olacağım ve iş bu vaşiyetin maқта zasıyla ‘amel iderüm.’ dir idi ⁽⁷⁾ ve bunuñçün Hâzret-i ‘Ali zeynü’l-‘âbid namāza turduqda ditremege başladı ⁽⁸⁾ pes suāl olduqta “Siz kimüñ huzurında kıyām ve kime muḥatebe itdügümi bilmez müsüñüz?” ⁽⁹⁾ dir idi ve “Süfyān şūrī.” dir idi ki zalilüñ yüzine bakmaq ḥaṭiyetden ma’düddur ⁽¹⁰⁾ diyü cāriye mezküre hitām kelām itdi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabaḥ-ı ⁽¹¹⁾ taqrîb itdügünü görüb süküt eyledi.

****YÜZ ONUNCU GİCE****

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ba’de dördinci cāriye huzūr-ı ‘Emrū’n-Na’māne taqdim ⁽¹³⁾ idüb “Efendüm ben daḥı şalaḥā ve i’bād İḥbārından bir miqdār beni İrād iderüm ve rivāyet ⁽¹⁴⁾ iderler ki beşeri ḥāfî yüridi ben ḥālidden işitdüm ki serāir şerrüñden giden taḥfiḡ idüñ.” ⁽¹⁵⁾ didi biz “Serāir şark nedür?” didügümüzde serāir şerk anlardır ki “Biriñüz namāza kıyām ⁽¹⁶⁾ idüb ḥadiş laḥavḡ idene qadar aṭāle-i rükū’ ve sücüd ider.” didi ve ba’z şalaḥ ⁽¹⁷⁾ didi ki “Beşer-i ḥāfiden ḥaḡayıḡ isrārdan bir miqdār İrād itmesin ricā itdigünde ⁽¹⁸⁾ ey oḡul bu ‘ali ādeme göstermek lāyıḡ degüldür ancak derhim zekāt gibi her iki yüz ⁽¹⁹⁾ kişiden beş kişiye gösterilür.” didi.

Hâzret-i İbrahîm bin İdham “Ben bu kelāmı ⁽²⁰⁾ istiḥsān idüb namāza turduḡumda beşerüñ namāza turduḡunu gördüm gelüb anuñ ardında ⁽²¹⁾ kıyām idüb ana müntezir qaldum nā-gāḥ faḡirü’l-hāl köhne eşvāb bir ādem gelüb kıyām ⁽²²⁾ ve ey kavm-i zarar idici olan şaduktan ihtirāz idüñ zīrā nāf’i olan kezbe beis ⁽²³⁾ yoktur ve zararlı olan şey ihtiaār ol namāz ve yokluḡ var iken kelām naf’i olamaz ⁽²⁴⁾ nitekîm varluḡ ḥaletinde sukūt daḥı zarar idemez.” didi ve Hâzret-i İbrahîm dir ki. ⁽²⁵⁾ “Bir def’a beşerden bir dānḡ sükūṭ itdügünü gördüm alub yerine bir dirhem virdügümde ⁽²⁶⁾ qabül itmedügünde efendüm bu ḥāliş ḥelāldendür.” didügünde beşer “Ḥayr ben na’m aḡrûbe ⁽²⁷⁾ ile dünyānuñ ni’metini istibdāl idemem.” didi.

Ve beşer-i ḥāfînüñ hemşiresi Aḡmed bin ⁽²⁸⁾ Ḥanbil’e varub “Ey imām biz ḡazl ya’ni ib ekremüñ ile gicelerde müştefil ⁽²⁹⁾ oluruz ve gündüzün ḥāl ma’āi ile iştifāl iderüz ḥāl bu ki gicelerde āmed şedd iden ⁽³⁰⁾ kibāruñ müş’alerleri geḡüb

ṭām üzerinde bulduğumuz meş’alelerüñ aydınlığında ⁽³¹⁾ eger namāz olur ne dirsın ḥarāmı veyāḥūd helāl mi?” didükde İmām Aḥmed “Sen kimsüñ.” [106b] ⁽¹⁾ didi.

Ḥatun “Ben beşerüñ hemşiresiyüm.” didükde imām “Ey al beşer kadimimden berü sizüñ ⁽²⁾ gönülünüzden zühd ve var’i istişarāb iderüz didi. Ba’z şaliḥā didi ki:

“Ḥaḳḳ ⁽³⁾ celle ve ‘alā ḥazretleri bir ādem için ḥayır istedikde aña ‘amil ḳapusını küşād ider ⁽⁴⁾ ve malüñ ben dünyār çarşuda nefsine sevgülü olan şeyden merür itdükde nefsine ḥiṭāb ⁽⁵⁾ idüb ey nefsüm hemān şabır ile ben senüñ istedigüñe müvāfaḳat idemem.” dirdi ⁽⁶⁾ ve dirdi ki “Nefsinüñ selāmeti senüñ aña muḥālefet itdigüñ ḥāldedür ve belā ve meşāḳḳati ⁽⁷⁾ aña taḥmīl itdigüñ ḥāldedür ve Mañşür bin ‘İmār naḳl ider ki bir def’a ḥac niyetiyle ⁽⁸⁾ çıkub küfeye merür itdüm ki ol gice ḡāyet ḳaragu idi nā-gāḥ naşifü’l-leylde ⁽⁹⁾ bir avāz zuhūr idüb ilahi senüñ ‘iz ve celālüne ḳısm iderüm ki benüm irtikāb itdügüm ⁽¹⁰⁾ ma’şiyet ile senüñ muḥālefetüñi ḳasd itdüm ve ben senüñ ḳibir yā ki cāhil degilüm ⁽¹¹⁾ ancaḳ ol bir zenb ki sen sābıḳ ezelde anuñla üzerüme ḳazā itdüñ şimdi senüñ ⁽¹²⁾ maḡfer teki ricā iderüm zīrā ben cehlüm ike sañā ‘işyān itdüm.” diyüb du’asında ⁽¹³⁾ firāḡ itdükde bu āyet-i kerümeysi (arapça ibāre) ⁽¹⁴⁾ oḳudu.

Ba’de bir büyük şey düşdüğünü işitdüm şabāḥ olub yola revāne oldiğümüzde ⁽¹⁵⁾ bir cenāze vardında ḳōti gitmiş bir ‘acūze gider oldugunu gördüm. ‘Acūze’den “Cenāze kimdür?” ⁽¹⁶⁾ diyü suāl itdügümde “Bu benüm oğlumdur namāzında bir va’id ayetini oḳumaḡla ödi baṭlayub ⁽¹⁷⁾ düşüb öldi.” didi ve işbu dördinci cāriye daḡı ḥitam kelām idüb gerüye cekildükde.

⁽¹⁸⁾ Beşinci cāriye ḥuzūr-u Melike varub azhār ma’ruf şadidinde: Efendüm selef şāliḥden ⁽¹⁹⁾ müslüme bin dīnār didüki ḳişinüñ bāṭın ve derüni ḥāliş olub ‘aḳīdesi şaḥīḥ ⁽²⁰⁾ olduḡda irtikāb itdüḡi şaḡıra ve kinireler maḡferet olunur ve ḳul terk zenüb itmegi ⁽²¹⁾ ‘azīmete ‘azim itdükde fetv ḥātü’l-hiya üzerine feyz olunur ve dirdi ki ⁽²²⁾ her ni’met ki allaha taḳrīb itmeye ol ni’met bile müşābesindedür ve dünyānuñ azlıḡı ⁽²³⁾ āḥiretüñ çoḳlıḡına bā’ış olur ve ebu ḥāzime didiler ki İsr nās kimdür böyle ⁽²⁴⁾ cevāb dir di ki İsr nās ol ādemdür ki ‘emrini ḥaḳḳ ta’ālīnüñ

ṭā'atinde afinā itmiş⁽²⁵⁾ ola yā aḥmaḳ nās kimdü didüklerinde ol rical ki āḥitetini başqa senüñ dünyasıyla⁽²⁶⁾ firūḥat itmiş ola didi.

Şehrazād ḥikāyeden bu maḥāle geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü⁽²⁷⁾ görüb süküṭ eyledi.

****YÜZ ON BİRİNCİ GİCE****

Şehrazād kelāma aḡaz⁽²⁸⁾ idüb dir ki: Cāriye taḳrİRinde didi ki:

Ve rivāyet olunur ki Ḥāzret-i Mūsa mā' medine⁽²⁹⁾ varduḡda “Ey rabbim ben senüñ virdiḡüñ ḥayra muḥtācum.” diyüb ḥācetini Allah'dan isteyüb⁽³⁰⁾ nāsedden istemedi ve ol iki cāriye gelüb Ḥāzret-i Mūsa anlarıñ ṭavarlarını şuvardı ki⁽³¹⁾ ‘ḡaberiler şudan dönmeden anlar ehline rücū’ ve pedirleri Ḥāzret-i Şu'ayibe ifāde itdüklerinde [107a]⁽¹⁾ Ḥāzret-i Şua'yib şāyed Ḥāzret-i Mūsa acdur bir miḡdār ṭ'am yedürelüm niyetyike kızlarıñ⁽²⁾ birini anı getürmege yolladı. Kız Ḥāzret-i Mūsa'ya varduḡda yüzini setr idüb⁽³⁾ “Pederüm seni isteyor ki bizüm ṭavārlarımız şuvardıḡüñ için mükāfāt idecekdür.”⁽⁴⁾ didükde Ḥāzret-i Mūsa anuñla gidüb ardından yürüdi.

Pes mūmā-ileyh⁽⁵⁾ arḡasında giderken yel esdükte esbābı bedenine yapışub şaḡırısı zāhir olmaḡla⁽⁶⁾ Ḥāzret-i Mūsa yüzini öte ṭarafa çevirüb baḡmadı. Ba'de kıza “Sen arduḡdan git⁽⁷⁾ ben eyler ve giderüm.” diyüb ol vechle Ḥāzret-i Şu'ayibe vuşul ve ṭa'amı ḥāir bulmaḡla⁽⁸⁾ Ḥāzret-i Şu'ayib Ḥāzret-i Mūsāya “Sen ṭavarlarımı şuvardıḡüñ için saña ücret⁽⁹⁾ virecegüm.” didükde Ḥāzret-i Mūsa “Ben öyle ḥāndānım ki aḡiret için ‘amel itdügümüz⁽¹⁰⁾ şeyi zeminde olan altün ve gümüş ile firūḥat itmeziz.” Didükde.

Şu'ayib “Ey civan!⁽¹¹⁾ Sen bugün benüm muḥānemisin ve mahmāna ikrām ā'detimdendür buyur ṭa'amımızdan tenāvül⁽¹²⁾ eyle.” didükde Mūsa oturub ṭa'āmdan tenāvül eyledi. Ba'de Ḥāzret-i Şu'ayib⁽¹³⁾ anı sekiz sene istīcār ve ücretine kızlarıñuñ birini tezvīc itmesini şart itdi nitekim⁽¹⁴⁾ ḡurān-ı kerümde zīkr olunmuşdur ve daḡı ba'z kimse ba'z dostlarına didi ki “Benüm seni⁽¹⁵⁾ göreceḡim geldi.” Zīrā bir müddet anı görmemiş idi. Ol daḡı “Ben ibn-i Şahābuñ⁽¹⁶⁾ yanundayum sen anı bilür müsün? didükde “Evet bilürem ol otuz seneden berü

benüm ⁽¹⁷⁾ komşumdur faķaķ ben anuñla ašlā tekellüm itmedüm.” didükde ol ādem “Sen ĥaķķ ta’ālīyi ⁽¹⁸⁾ nisyān itdük ki senüñ komşuñı nisyān itdük zīrā sen ĥaķ ta’ālīye muĥab olmuş ⁽¹⁹⁾ olayduñ sen komşüña muĥabbet iderdüñ senüñ ma’lümüñ degilmidür ki cārüñ ĥuķūķı zī ⁽²⁰⁾ raĥm muĥarum gibidür.” didi.

Ĥazīfe-i naķl ider ki: Bir def’a Ĥazret-i İbrāhim bin Adehim ⁽²¹⁾ ile mekkeye duĥūl itdük ki ol sene şaķīķ biliĥi daĥı ĥac itmüş idi. Tavāf iderken ⁽²²⁾ anı gördüñ Ĥazret-i İbrāhim Ĥazret-i Şaķīķa didi ki:

“Siz memleketüñizde nice ⁽²³⁾ olursuñuz şaķīķ biz eger rızķ bulur isek egil iderüz ve eger ac ĥalursaķ şabır iderüz.” ⁽²⁴⁾ didükde İbrāhim bin Adeh “Bu fi’il belihde olan kelābuñ ā’ detīdür lakin biz eger rızķ ⁽²⁵⁾ bulursaķ fuķarāya yediririz ve ac ĥalursaķ ĥad iderüz.” didükde. Şaķīķ İbrāhimüñ ⁽²⁶⁾ ĥuzūrunda cülüs ve “Sen benüm istāzımsın didi.

Muĥammed bin ‘Ömerān didi ki: “Bir rical ĥātım ⁽²⁷⁾ aşımdan tökülde senüñ ĥālüñ nicedür.” didükde ĥātım ol ĥuşūşda “Benüm ĥālım iki ⁽²⁸⁾ ĥaşlat beynindedür biri rızķımı başķa kimse egil itmeyeegini bilüb anuñ için ⁽²⁹⁾ iĥminān nefis itdüm ve biri daĥı ben ĥaķ ta’ālīnüñ ‘alemi olmaķsızın ĥaķķ olunmaduĥımı ⁽³⁰⁾ bilüb andan ĥicāb iderüm.” didi.

İşbu beşinci cāriye bu miķdār ile iktifā idüb ⁽³¹⁾ gerü çeküldükde ol pīrezen taķdım ve ‘Ömerü’n-Nu’ mānuñ ĥuzūrında zemīn būs idüb [107b] ⁽¹⁾ “Ey Melik-i zemān sen zühd ĥuşūşunda bunlaruñ söyledikleri mesmü’ñ olmuşdur ⁽²⁾ ben daĥı anlara iktifā idüb bir miķdārını ĥirād iderüm.” diyüb eytdi. Naķl iderler ki:

⁽³⁾ İmām Şāf’ī ĥazretleri giceye üç kısıma taķsım ider dige şels_ ulı ‘ilme ve şaliş ⁽⁴⁾ nāniyb nevm ve şaliş şālīşi tehcede şarf iderdi ve İmam-ı Ā’zam Ĥazretkeri gicenüñ ⁽⁵⁾ naşfını iĥyā iderdi. Pes yolda giderken ādem imāma işāret idüb başķa bir kimseyi ⁽⁶⁾ söylediĥi bu ādem bütün giceyi i’bādet le iĥyā ider Ebū Ĥanīfe ĥazretleri ⁽⁷⁾ bu kelāmı işitmekle “Ben Allah’dan ĥicāb iderüm ki bende olmayan vaşıf ile mütaşıf ⁽⁸⁾ olam.” diyerek giceyi bütün iĥyā itmeĥe başladı ve rebī’ naķl iderdi ki imām Şāf’ī ⁽⁹⁾ ramazān-ı şerīfede yetmiş kere namāzda olarak ĥurān-ı ‘azīmü’ş-şānı ĥatm iderdi ⁽¹⁰⁾ ve dir idi ki:

On sene kadar arpa etmeginden toydum. Zîrâ toygunluk kâlbe kesâvet virüb ⁽¹¹⁾ fiṭnatı izâle ve nevmi celb ve şâhibini ‘ibâdete kıyâm itmesine za’af virür ve ‘Abdullah bin ⁽¹²⁾ Muḥammedü’s-sekri didi ki bir gün ‘emrû ile şöhet iderken baña didi ki ben İmâm Şâfî ⁽¹³⁾ gibi faşîḥ ve vari’ şâhibi kimse görmedüm. Zîrâ bir gün imâm meznînüñ şâkirdi ⁽¹⁴⁾ hârş bin lebîbü’ş-şafâr ile çıkub mûmâ-ileyh daḥı kırâât kûrânda güzel ⁽¹⁵⁾ şedâsı olmağla (arapça ibâre) âyetini okudukda ⁽¹⁶⁾ İmâm Şâfî’nüñ beñzi tağir ve bedeni muḫtırab oldugunu görüb derḥâl zemine ⁽¹⁷⁾ baygın düşdi ifâkat itdükde istifğâr itmeğe başladı. Diyince Şehrazâd şabâḥ-ı ⁽¹⁸⁾ takrîb itdügünü görüb sükût eyledi.

** YÜZ ON İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁹⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Pirezen takrîrinde didi ki: Ba’z mevşûḳ be olan kimse ⁽²⁰⁾ naḳl ider ki: Bir def’a imâm Şâfî Bağdâdda iken ben dicle kenârında abdest almağa ⁽²¹⁾ oturdum nâ-gâḥ bir insân geçüb baña “Ya gûlâm sen abdestüñi güzel al ki ḥaḳḳ celle ⁽²²⁾ ve ‘alâ ḥazretleri dünyâ ve âḫiretde saña iḫsân eyledükde ben yüzimi çevirüb ⁽²³⁾ gördüğümde ol âdem ile bir cemâ’at gördüm hemân abdestimi sür’at ile alub aña ⁽²⁴⁾ yetişdüğümde baña iltifât ve senüñ bir ḥâcetüñ varmı?” didi.

Ben “Evet ḥaḳḳ ta’âli size ta’lîm ⁽²⁵⁾ itdügüñi ‘alemden baña ifâde kııl didüğümde baña ma’lûmuñ olsun ki her kim ki ḥaḳḳ celle ⁽²⁶⁾ ve ‘alâ ḥazretleriyle şıdḳ ile mu’âmele ide necât bulur ve diyâtta içün ihtiyâṭ iden ⁽²⁷⁾ kimse fenâlıktan sâlum olur ve dünyâdan zühd iden yarın ki gün mesrûr olur ve dünyâdan ⁽²⁸⁾ zâhd ve âḫirete râğîb ve cemî’ emûruñde şâdıḳ ol ki necât bulanlar ile sen daḥı necât ⁽²⁹⁾ bulasın diyün gitdi kimdür ol zât diyü suâl itdüğümde İmâm Şâfî ḥazretleri ⁽³⁰⁾ oldugunu ifâde itdiler ve İmâm Şâfî “Keşki ḥalk bu bizüm neşretdüğümüz ‘alem ile ⁽³¹⁾ intifâ’ idübde baña andan bir şeyi nisbet olunmaya dir.” idi ve dir idi ki: Her kimi görsem [108a]⁽¹⁾ Anuñ ḥaḳḳında isterdümki ḥaḳḳ ta’âli anı ḥaḳḳa tevfiḳ ve aẓhâr diyene ma’în ola ve kimse ile ⁽²⁾ münâzara itmeden alâ aẓhâr ḥaḳḳ içün itdüm ve hîc mübâlâtım yok idiki ḥaḳḳ lisânımdan ⁽³⁾ zühür itmüş ve yâḫûd ḥaşmımuñ lisânında mı ve Ḥazret-i İmâm-ı Ā’zama emîrû’l-mûminîn ⁽⁴⁾ Cā’ferü’l-münaşur seni Ḳaḍı naşib ve on biñ dirhem resm itmüş didüklerinde.

İmām ⁽⁵⁾ bu kelāma rızā virmedi. Münteẓir olub māl mezkūrī aña getürecekleri gün şabāḥ ⁽⁶⁾ namāzını kılub ve şevbile örtüb ibsem oturdı ol eşbāda emīrū’l-mūminīnūñ ādemi ⁽⁷⁾ para ile yanuna gelüb anı muḥāṭab tutduḡda aşlā cevāb virmemekle ol ādem eytdi.

⁽⁸⁾ Ḥalīfe saña didi ki: “Bu māl ḥelāldür.” İmām “Evet ḥelāl olduğunı bilürem lakin cebārlaruñ ⁽⁹⁾ mevdeti ḡalime vuḡū’ bulmaḡdan ḡavf iderüm.” didüḡde merḡūm “Efendüm sen anlara var ⁽¹⁰⁾ ve mavdetlerinden taḡfīz eyle didi.

İmām “Ḥic deryāya giren ādem işlānmaḡdan taḡfīz ⁽¹¹⁾ ide bilürmi?” diyü cevāb ba şevāb viridi ve İmām Şāf’ī kelāmından bu iki beyitdür ⁽¹²⁾ (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) Ma’nāsı budur ey tefsim eger sen benüm ḡulum ile ⁽¹⁴⁾ ‘amel idüb rāzī olur iseñ dāimā ‘Azīz olub ḡinā ve ref’at ile mutaşşif olursın ⁽¹⁵⁾ şöyle ki ṭam’aları terk ve imānı ve ḡevā haşlardan vāzgec zīrā nice imānı ve müzālab ⁽¹⁶⁾ helāk ve telefi celb itmüştür dimekdür ve sefyānū’n-nūrī ‘Ali bin el-Ḥasanū’s-Selīmi itdüḡi ⁽¹⁷⁾ vaşiyetler zamanında sen dāimā şıddıḡ ile mevşūf ol ve kezḡ ve ḡayārından ve riyā ve ‘acibden ⁽¹⁸⁾ şāḡın zīrā bunlaruñ biri ‘amel şālīḡi işḡat ider ve sen dibūñi ancaḡ dīnine iḡtiyāṭ ⁽¹⁹⁾ üzere olan ādemden aḡz ile ve dūnyaya saña zühd viren ādem ile mücālese it ⁽²⁰⁾ ve mevtuñ zikrini ikşār ile ve mūmine aşlā ḡiyānet itme ve sen bāḡi ‘ömrüñ iḡün Allah’dan ⁽²¹⁾ selāmet iste ve bir meslem senddini iḡün bir şeyi suāl iderse aña naşīḡ ḡıl ⁽²²⁾ ve şāḡın aña ḡiyānet itme zīrā her kim bir meslime ḡiyānet ider ise ḡaḡḡ celle ve ‘alā ⁽²³⁾ Ḥazretlerine ve peygamberine ḡiyānet itmüş olur ve cidāl ve muḡaşemededen şāḡın ⁽²⁴⁾ ve seni muḡṭarib iden şeyden muḡṭarib itmeyen şeye geḡ ki dāimā sālum olursın ⁽²⁵⁾ ve ma’rūf ile emir ve menkirden nehey ḡıl ki allaha ḡabīb olursın ve serīrtiki ⁽²⁶⁾ ḡüzel ṭut allahu ta’ālī senūñ ‘ilāniyeñi ḡüzel ider ve saña ī’tizār iden ḡişinūñ ⁽²⁷⁾ ‘özrini ḡabūl ḡıl ve aşlā meslime baḡız itme ve seni ḡaṭ’ idene müvāşıl ol ve zūlm ⁽²⁸⁾ idene ‘afv eyle ki enbiyānuñ refīḡi olasın.”diyince Şehrazād şabāḡ-ı taḡrib itdüḡünü ⁽²⁹⁾ ḡörüb sükūt eyledi.

** YÜZ ON ÜÇÜNCÜ GİCE**

Şehrazād kelāma ⁽³⁰⁾ aḡaz idüb dir ki: Pirezen naşīḡatde didi ki: Ve öyle ol ki emrūñ gerek sıra [108b] ⁽¹⁾ ve gerek ‘ilanā allaha mefūz bulana ve Allah’dan

şöyle haşit kıllı ol kişi gibi ki ⁽²⁾ taḥkik vefat ideceğini ve ba's olunub haşre varacağını ve haqq ta'alinün ⁽³⁾ huzurında turacak olduğunu bilir ve iki dârik birine gidecekki taḥkik ⁽⁴⁾ eyle ki yâ cenet 'aliyâ ve yâ ası ateşdür pîrezen bu maḥalde hitam kelâm ve cariyelerle ⁽⁵⁾ çekilüb oturdı. Pederünüz 'Ömerü'n-Nu'mân ol cāriyelerün ḥüsn ve cemâllerine ⁽⁶⁾ ve edeb e Kemâllerine bakub anlar ile meftun olub sâbıkâ Melike-i ibrizenün oturdığı ⁽⁷⁾ konağda itizâl ve cümle levâzımları virüb her bâriz yaratlarına giderdi ve ol 'acüzeyi ⁽⁸⁾ her gitdükte namâzda 'ibâdetde bulub gündüzde şiyâm ve gicede ḥâl kıyâm ile ⁽⁹⁾ bulurdu.

Ḳalbine muḥabbeti girüb gâyet şür oldu. ve baña didi ki: İşbu pîrezen ⁽¹⁰⁾ şaliḥe ve â'bda bir ḥatundur anuñ muḥabbeti kılmayaydı sükün bulmuşdur ḥaşlı on gün bu ḥâl ⁽¹¹⁾ ile geçüb on birinci günde vāriyelerün parasını virmek için yanuna varduḡda ⁽¹²⁾ 'Acüze "Efendüm bu cāriyeler şemeninde ne altün ve ne gümüş ve ne mücevher ve para isterem." didükde ⁽¹³⁾ Melik "Ya ne istersin? Didi.

'Acüze ben bunları allahu ta'âli için bir mâh kadar gündüzde ⁽¹⁴⁾ şiyâm ve gicelerde kıyâm itmek ile firūḥat iderüm eger sen ol vechle 'emel ⁽¹⁵⁾ ider iseñ cāriyeleri senün olsun didi. Melik merḳümenün şalâḥından ta'cib ⁽¹⁶⁾ idüb ol mâhün şiyâm ve 'ibâdetini iltizâm itdükde 'Acüze "Ben daḥı du'â ile yardımlık ⁽¹⁷⁾ iderüm diyüb ba'de bir kâse şu isteyüb getürdüklerinde üzereine bir miḡdâr okuyub ⁽¹⁸⁾ ve üstini örtüb Melike virdi. "Sen siyâmuñ on günü iftârında bu şu ile ⁽¹⁹⁾ iftâr kıllı ki senün ḳabından ḥeb dünyâ zâil ve nūr-ı imân ile memlû ola ve yârin ⁽²⁰⁾ ben aḥvânım olan recâlü'l-gayba varub on birinci günde gelürem." diyüb gitdi.

Pederüniz ⁽²¹⁾ 'Ömerü'n-Nu'mân ol kâseyi alub sarâyında münferid ayrı oḡaya girüb şiyâm ve 'ibâdete ⁽²²⁾ şürü' eyledi. Onuncı günde ol kâsede olan şü ile iftâr itdükde ⁽²³⁾ gönülde fi'il cemil ve tâir-i celil buldı ve ikinci evinün âhırında 'acüze gelüb Melike ⁽²⁴⁾ bir yeşil yapraḡ içinde ḥelvâ getürüb huzurına girdükde Melik aña kıyâm ve "Merḥabâ ⁽²⁵⁾ ey şaliḥa ḳadın diyüb yanunda oturdu.

'Acüze "Efendüm ricâl gâyet size selâm ide ⁽²⁶⁾ diyorlar ve ben senün ḥalünî ve keşre-i şalâḥını anlara ifâde itdügümde size bu ḥelvâyı ⁽²⁷⁾ yolladılar iftâruñ bunuñla it didi.

Melikü'l-ḥamdullaha ki ricālü'l-ğayb bize hediye ⁽²⁸⁾ irsâl ider oldılar ve 'acūzenüñ elini taḳbîl idüb du'āsını ricâl eyledi ba'de yigirmi ⁽²⁹⁾ gün geçdüken soñra yine 'Acūze pederüñize duḥûl ve "Efendüm ben ricālü'l-ğayba ⁽³⁰⁾ bu cāriyelerüñ ḳāziyesini 'arz ve istizān itdügümde cāriyeler sizde olduklarını ⁽³¹⁾ sevinüb anlara du'ā itmek için yanlarına istediler senden izn isterem ki anları ricāl-i ḡayba [109a] ⁽¹⁾ getirüb du'ālarına nâil olsunlar ve ricālü'l-ğayb daḡı anlar ile bile size bir ḡazîne ⁽²⁾ irsâl ideceklerdür ki anuñla emürüñde isti'āne idesin." Didükde.

Melik "Eger ⁽³⁾ senden ḡavf itmez olaydum ne ḡazîne ve ne bir şeyi ister idüm lakin sen gideceğüñ ⁽⁴⁾ gün anları götür ben size bir şey diyemem." Didi. 'Acūze "Efendüm ben anları bu gün ⁽⁵⁾ getürdüm ve on günden soñra gelürem ki sizüñ siyāmüñüzüñ aḡrîdür ol gice cāriyeler ⁽⁶⁾ ile ḡalvet idersin ve senden ricâl iderüm ki sende maḳbûl ve sevgülü olan zevcelerüñi ⁽⁷⁾ ricālü'l-ğayba ziyâret itmeler için bunlar ile bile irsâl idesün." didükde Melik "Benüm ⁽⁸⁾ ḡāyet sevgilü şafiye nāmında bir cāriyem vardır ki aşlı rüm ṭāifesinden deruvāndan ⁽⁹⁾ iki evlādum vardır lakin oğulları çoḡdan berü ḡāyb olmuşlar anı senüñle irsâl ⁽¹⁰⁾ iderüm ki ricālü'l-ğayb aña evlādı bulunmalar için du'ā itsünler ve bereketlerinden daḡı ⁽¹¹⁾ ḡaşşamınd olsun didi diyince Şehrazād şabāḡ-ı taḳrib itdügünü görüb sükût ⁽¹²⁾ eyledi.

** YÜZ ON DÖRDÜNCÜ GİCE**

Şehrazād kelmā aḡaz idüb dir ki: Vezîr ⁽¹³⁾ Dindan ol 'acūzeyi şafiye getürmesini Allah'dan ister idi pek iyü idersin diyüb ⁽¹⁴⁾ gitdi ve bir iki günden soñra gelüb Melike "Ey oḡul Şafiyeyi ḡazîr it ⁽¹⁵⁾ berāber götürüyüm." didükde Melik şafiyeyi celb ve cāriyeler ile 'acūzeyi teslîm eyledi ⁽¹⁶⁾ ba'de 'Acūze gideceğinde pederüñize mühürlenmuş bir kāse virüb "Ey oḡul otuzuncı ⁽¹⁷⁾ gün ḡalvetde olduḡüñ ḡâlde bu kāse de olan ḡelvā ile orücüñi boz." diyüb ⁽¹⁸⁾ cāriyeleri ve Şafiyeyi getürüb gitdi.

Melik māhüñ baḡiyesini orüc ile ⁽¹⁹⁾ tatmîm ve otuzuncı günüñ ifṭarı ve ḳatında sarāyında bir oṭaya girüb ol kāse de ⁽²⁰⁾ olan ḡelvā ile ifṭar eyledi. Biz intizārında şabāḡa ve şabāḡdan aḡşāma ⁽²¹⁾ ḳadar bekleyüb ikinci günü gelüb ḳapu ve rāsından her ne ḳadar nidā itdüñ isede bir cevāb ⁽²²⁾ virmemekle ḳapuyı ḳırub

giderdügümüzde Meliküñ eti bütün perişān olmuş faķaķ kemügi ⁽²³⁾ķalmuş bulduķ ve o kāsenuñ ķapağında böyle yazıldugunu gördüñ ki esāt iden ⁽²⁴⁾kimse cezādab müstevhoş olsun ve bu fi’il bināt melūki celb ve ifsād itmenüñ ⁽²⁵⁾cezāsıdur zīrā Şerkān memleketimize geldüķde Melike-i ibrīzeyi hīle ile bozub buraya ⁽²⁶⁾celb itdüginden mā’id apderi anuñ bekāretini izāle ve bir siyāh ‘Arab ile irsāl idüb ⁽²⁷⁾ol ‘Arab daħı merķūmeye ğaddar ve ķatlı eyledi.

“Nitekim ķulda cenāzesini atılmış bulduķ ⁽²⁸⁾ve ben zātü’-d-devāhı nām ‘acūzeyüm Meliküñizi ķatlı ve zevcesini pederine götürüb ⁽²⁹⁾bahr hāl size ğazā ve memleketüñize istilā iderüz biz ol yazuyı oķudügümüzde mağmum ⁽³⁰⁾ve maħzūn olub baħr-ı hayrete ķaldıķ ve ‘askerümüzü muħtelif olub ba’zı birāderüñiz ⁽³¹⁾Şerkān ve ba’zı sizi isteyüb bulunmadıģüñizden cümlemüz Melik Şerkān’a gidecek [109b] ⁽¹⁾idük ķısmet ezeli üzere sizi yolda rāst geldik işte māddeümüz budur.” diyü hitam ⁽²⁾kelām eyledi.

Đavü’l-Mekān bu kelām ħasret encāmı işitdükde bekāya aģāz itmeģe başladı. ⁽³⁾Dāmadı ķapucı başı “Efendüm şimdi bekā vaķtı degildür hemān iş tedbīr Melik ve devlete ⁽⁴⁾baķmaķdur ‘Ömerü’n-Nu’mān sizüñ gibi bir Melik terk itdükde olmamuş gibidür.” didükde ⁽⁵⁾Melik Đavü’l-Mekān aģlamaķdan sükūt ve derhāl kıyām idüb taħtına cülūs ve vüzerā ⁽⁶⁾ve kibār devlet yanunda ķurub ‘askeri birer birer ħuzūrına ‘arz ve gördükden soñra ⁽⁷⁾Vezīr Dindān ile olan ħazīneyi dāmādı ķapucı başınuñ Şāmdan getürdüģi ħarāca ⁽⁸⁾ķatub cülūs in’āmı olmaķ üzere ‘asākere tevzī’ idüb cümlesi mesrūr ⁽⁹⁾ve ferhān olub aña ħayır du’alar itdiler.

Ba’de Bağdāda şedd-i ‘azīmet idüb ⁽¹⁰⁾üç günden soñra vuşul ve Đavü’l-Mekān serīr salţanatında temkin idüb tertīb emür ⁽¹¹⁾ve tanzīm mahām cumhur ile meşgul ķaldı ve birāderi Şerkānı pederinüñ mevti ⁽¹²⁾ve kendüsi taħtına cülūs itdügünü ifāde idüb pedirlerinüñ şārını aħz itmek üzere ⁽¹³⁾belād-ı rūma ğazā itmeler için ‘Ali cenāħ alā sit’acāl ‘asāker ile gelmesini fermānıyla ⁽¹⁴⁾bir mektüb yazub Vezīr Dindān ile Melik Şerkāna irsāl eyledi ve Dindāna böyle ⁽¹⁵⁾sibāriş itdi ki biraderüme ğāyet mülāţafat ve mülāyemet ķıl ve aña di ki birāderüñ saña dir ki ⁽¹⁶⁾eger merāmuñ taħtda ve Melikde ise ol saña Meliki ve taħtı teslīm ider virike Şāma ⁽¹⁷⁾gelüb ķarafüñdan vāli müşāba sende oţururdu diyü sibāriş idüb irsāl eyledi.

(18) Vezîr Dindan dağı fermânı alub yola revân olduğdan soñra Davü'l-Mekân şıd ve şekâr (19) ve rācet e şefāda aldı ve mu'itiyle gelen G l h nciya mahş ş bir maal ta'yin (20) ve ziyāde ikr m idüb g h beg h yanuna getürüb h trını alurdı ve er f ve ekn dından (21) c riyeler hediye olarak tad m olunmaqla g yet h sn  bir c riye istifr ş idüb (22) ve baznallah andan h mile oldu ve bir müddetden soñra Vez r Dindan dağı bir deri Őerk n (23) arafundan ay b ve bir deri g yet mai' ve m ta d alub sami' ve  'at ile ic bet ve tert b (24) meh m idüb gelmekde oldugunu if de itmekle intiz rında aldı diyince Őehraz d Őab h-ı (25) tarib itm ş olmaqla s k t itdi.

** YÜZ ON BEŞİNCİ GİCE**

Őehraz d (26) kel ma Ő r ' idüb dir ki: Dav 'l-Mek n bir derin n Bağıd da tarib itdügünü mesm 'i (27) olduda v zer  ve kib r devlet ile h rc Bağıd da h r c ve oaqlar naşib itdirüb (28) Őerk na müntezir aldı.

Bir iki günden soñra Melik Őerk n Ő m dil verleriyle n m y n (29) olmaqla hem n Dav 'l-Mek n biraderine Şedd-i 'azimet ve m l atına m b deret ve ikisi esebden (30) in b birbirini m ' naa ve pederle i n bek -i Őed d idüb yine esebe s v r ve Őev 'l- (31) mek n oaqla gidüb ol gice anda bitavted ve irtesi gün 'Ali 'Ő-Őab h [110a](1) Bağıd da 'azimet idüb du l ve er f ve ekn fa gözü ve cih d i n cem' 'as ker (2) ve tach z meh m huşuşunda Şarf med r idüb er f ve ekn fdan sev-i leşker (3) i n bir ac z t ta'y n idüb bir m h zarfındadur yaŐ l 'asker cer r h ric bağıdadada (4) istir r eyledükde, Melik Dav 'l-Mek n biraderiyle ve Vez ri Dindan ve d m dı olan apucı (5) başı ile mehamlarını görüb anlar dağı h ric beldeye ondılar ve ol eŐn da Nüzhetü'z-Zam n (6) Melik Őerk ndan ser klarını olan adı fek ndan su l ve ol dağı Kem l-i Őiat üzere (7) oldugunu if de eyledi.

Ba'de eşref s 'atde dery  miŐ l 'askeri cer iderek irtih l (8) eylediler ve dilum didükleri  ife üzerinde Rüstem n m kimse ser 'asker ve 'askerine Bahr m (9) n mında kimseyi dağı ser leşker naşib idüb yola rev ne olub her haftada istir hat (10) i n  c gün i met iderlerdi ve bu vece üzere gidüb zemin r mi ayak baŐdıqlarında (11) re'ay sı ol leşker b -Őam rdan terk d r ve diy r iderek r h firara

yüz tıtdılar ⁽¹²⁾ ve ořantimiye Meliki Afridona varub haber virdüklerinde merm deal kıyam ⁽¹³⁾ ve zätü'd-divāhı nām 'acüze ye varub "Bu 'asker cerāruñ bize gelmesine sen sebep olduñ ki ⁽¹⁴⁾ sen Bağdāda varub Meliklerin atlı itdün Şimdi bu derd düřvārene idelüm." didükde ⁽¹⁵⁾ ün ki merme Bağdāda ol cariyeleriyle Melik 'Ömerü'n-Nu'māna varub sābıü'z-zıkr ⁽¹⁶⁾ hīle ile 'Ömerü'n-Nu'mān tesmīm ve cāriyesi şafiyeyi apub toğru oğluna Melik ⁽¹⁷⁾ herdübe geldi ve "Oğlum işte ben senün kızuñ Melike-i ibrīzenün şarını aldum ⁽¹⁸⁾ ve ořantiniye Melikinün duğteri şafiyeyi dağı götürdi hemān alılık merumuñ kızını ⁽¹⁹⁾ yanüña getür ve anuñla el bağla ki 'Arab pādīřāhı muatelemize geldükde birlikde ⁽²⁰⁾ bulunursuñuz." dimüş idi.

Oğlı Melik herdüñ ol vechle ādemleriyle ředd-i 'azīmet ⁽²¹⁾ ve Melik Afridona müjdeciler dağı bu haber mesret eşeri ile yollamağla Melik mūmā-ileyh ⁽²²⁾ mülākātına ıub ve sürür ile anları mülākāt ve kıızı şafiyeyi alub cümlesi ⁽²³⁾ dāhil ořantiniye oldular ve eşraf ve eknāfa sev-i leşker iden memurları ⁽²⁴⁾ ta'yīn ve müsluminün muhārebesine tāhib diüb hāzır tırmuşlar idi ve cümle melük ⁽²⁵⁾ neřār iden imdād dağı gelüb 'asker ile hevāli ořantiniye melāmāl oldu ⁽²⁶⁾ bu def'a cünüd-ı islām tadim itdüklerini işitdüklerinde Melik Afridon müsteřāresi ⁽²⁷⁾ olan zätü'd-devāhı nām 'acüze ye varub bu hālün tedbirine müzākere ⁽²⁸⁾ itdükde 'acüze merme 'askerleriyle ilerüye tadim itmelerini iřāret itmekle Melik ⁽²⁹⁾ Afridon irtihāle fermān ve 'askeriyle ořantiniyeden ıub deryā şarafunda vāsı' ⁽³⁰⁾ ü'r-ricā bir derede nezvīl ve üç gün ikāmetden řoñra irhāl şadidinde iken gördiler ki ⁽³¹⁾ 'asker-i islām deryā miřāli nümāyan oldu mermün mülākāta tāhib ve şoflarını tertīb [110b] ⁽¹⁾ idüb udvimlerine muntazar aldılar.

'Asker-i islām ise Melikleri Davü'l-Mekān albde ⁽²⁾ olub şağında Rüstem ve şolunda Bahrām 'askerler ile şurub řarb ve atāle řürü' ⁽³⁾ itdiler ve ibtidā-yı bāb şarbi küřād iden Vezīr Dindan olub yigirmi biñ řām 'askerleriyle ⁽⁴⁾ meydāna girüb muhārebeye řürü' itdiler, meydān ğavęa-yı āteř gibi 'alevlenüb müşted oldıkda ⁽⁵⁾ deryā şarafundan dağı 'asker bī-řamār zuhūru Vezīr Dindana řol şarftan hücum ⁽⁶⁾ ve řām 'askeri ara yerde olub hāla-yı hānım dāir amādār ortada aldılar.

⁽⁷⁾ Ve bu tedbir 'acüze-i zāt aldı ahiden iřāret olunmuştur ki Melik āña istiřāre itdükde ⁽⁸⁾ 'askeriyle irtihāl ideceğinden mā'dā deryā kenārında elli biñ

‘asker dağı irsāl⁽⁹⁾ ve kemin olarak âteş tağı kenarında şurub hayn muhârebede ‘asker-i islâm⁽¹⁰⁾ fikrini işğâl itmek üzere anlar dağı hücum itmelerini işâret itmekle bu günâ tertib⁽¹¹⁾ idüb işbu mücârebe-i şedîde eşnasında bu vech ile hücum itdiler. diyince Şehrazâd şabâh-ı⁽¹²⁾ takrib itduguni görüb sükût eyledi.

YÜZ ON ALTINCI GİCE

⁽¹³⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Haşılı kelâm ‘askerümüz bu ra’zım mevür ile Vezîr⁽¹⁴⁾ Dından üzerine hücum ve dehşet virüb meydân-ı cenk kırüb ‘asker-i islâm telefe⁽¹⁵⁾ meşruf olundugunu Melik züü’l-mekân gördükde ma’iyetiyle olan ‘asakire ey hizb⁽¹⁶⁾ resül geleñ ahvânızı tahtlîş idelüm diyerek birbirine kuvvet-i kalb virerek ol kirve⁽¹⁷⁾ menhûsa üzerine hücum itdiler her ne kadar ‘asker-i islâm müşrikine nisbet⁽¹⁸⁾ kalîl isede şadık niyet ve hulus tevethleri hasebiyle ol kirve meger ve ha âteş⁽¹⁹⁾ haşb maqûlesinde serâit itdüğü gibi bunlara tayanub kılıc ve senân ve ramh kalğân⁽²⁰⁾ ile serleri hakda yuvarlanarak kanlarından ırmâk gibi cedavül aqıttılar huşûsâ⁽²¹⁾ fâris-i meydân ve kağ’i hâm-ı fârisân delir şeyhî’ Melik Şerkân öyle şadma itdiki⁽²²⁾ şogûf küffârı etrâf ve eknâfa tağudub târümâr eylediği anuñ muhârebesine Bahrâm⁽²³⁾ kılañ tahtsin ve âfrîn itdi tâ ol fırka-i hâlike sahil-i bahra ircâ’ ve hezimet⁽²⁴⁾ ile keşîrû’l-âlâm ve âlâ vaca’ oldılar ve ol ma’rikede müşriginden kırk beş biñ kimse⁽²⁵⁾ düzha mirtehâl ve ‘asker-i islâmdan üçbün beş yüz dilâver şehid ve sâkin mekğâr-ı⁽²⁶⁾ sa’id oldılar pes ahşâm olmağıla leşker-i islâm mu’idâr cev’ ile nâzil hiyâm ve ol⁽²⁷⁾ gice istirâhat-ı ve ârâm idüb Melik züü’l-mekân ve birâderi Şerkân ‘asakire va’id⁽²⁸⁾ cemil ve şabr-ı celil ile vai’de ve tavşie idüb mesret haletiyile bitavdet itdiler.

⁽²⁹⁾ Fâmâ ‘asker-i küffâr ba’dü’t-tağhağr bir yire ictimâ’ Melik Afridon Melik-i rum olan hardub⁽³⁰⁾ ve validesi zât aldüvâhı bir yire gelüb vuku’ bulan inhizâmıdan mutezacir ve keşir⁽³¹⁾ ol vaca’ olub “Bize göre müslümîne gâlib yakın inhizâm dönmenüñ sebi nedür?” diyü [111a]⁽¹⁾ Mülâhaza itdüklerinde, Melik Şerkânun şiddet-i hücumı ve keşret-i secâ’atinden neşet itdügünü⁽²⁾ fehm itmelerüyle Afridon “Ben yarın Şerkâna bizüm diler meşhur ve Fârs-ı mezkûremiz lev ki ben⁽³⁾ şemlûti ibrâz ve katl ve î’dâmıyla mahşul derece î’câz idüb Melik Şerkân men’dem⁽⁴⁾ ve katl ile müteferriku’l-erkân olduğda ‘asker-i islâma rehin tãrı olub bî-dermân⁽⁵⁾ kalmalarıyla bir lağzede ahğz râh firâr ve inhizâm

ile ma'dümü'l-ķarār olurlar ve ben bu gice ⁽⁶⁾ sizi taķdīs ve baķūr ekber ile tebķīr iderüm." Didi.

Baķūr mezkūr Papas nāspāslaruñ ⁽⁷⁾ tafvet eylediđi, māde-i ħabişeden müteĥaz olub anı zeķāir-i nefiseden ma'dūd ve ħāl ⁽⁸⁾ şiddetlerinde tütsüsüyle güyā ħabilleri meşdüd olacađını ĩ'tiķād ve anı tebrik için memālik ⁽⁹⁾ sāirde mü'teber anları beyninde maĥfūz ve medķir ve ibrişum mendillere bađlayub muşķ ⁽¹⁰⁾ ve 'anber ile mezc ve birbirlerine hediye olarak irsāl iderler çün ki Papas Ekberüñ tersin ⁽¹¹⁾ ol ķader ħalka kifāyet itmeyeceđi ħesabıyla başķa papaslaruñ ħarīle mezc iderledi ⁽¹²⁾ ve ħastalarını dađı bu şey ħabiş ile tebrike müdāvāt iderlerdi ve gözlerine sürme ⁽¹³⁾ gibi sürerlerdi.

Ĥāşlı şabāĥ olduķda iki ħarafunıñ 'askeri tertīb şufuf ⁽¹⁴⁾ ve tanzīm meīn ve alvf idüb Melik efridün ħüvāş ve vüzerāsını cem' ve baķūr-ı ma'hüd ⁽¹⁵⁾ ile techīr ve cümlesine ħayır du'ālar itdükdēn şoñra zıkr olunan lavķābın şemlütı ⁽¹⁶⁾ ħuzūrına getürüb ol dağı işbu tavgisi tavgislenüb ve ağzını dağı andan ⁽¹⁷⁾ taĥnik ve Melik Şerkānuñ muĥārebesine tevce ideceğünü tefhim itdükdē merķüm sem'ā ve řā'i ⁽¹⁸⁾ diyüb ħavme meydāna mübāderet ve Melik Şerkānı mübarezeğe da'vet eyledi naķl iderler ki ⁽¹⁹⁾ levķāy mezkūre ferř şecā'atinden seyfü'l-mesīĥ tesmiye iderleri zīrā rüm diyārında ⁽²⁰⁾ gerek şecā'at ve ķuvvetde ve gerek cesāmet ve şavil-i ķāmetde ve ālāt-ı ħarbiye isti'amāl ⁽²¹⁾ itmekde nazīri yođ idi.

Merķüm ħavme-i meydānda Melik Şerkānı şaleb itmekle mūmā-ileyh ⁽²²⁾ belā tavķıf birāderi Davü'l-Mekāndan belāsatiżān esd ħazbān gibi vasaş meydāna ħuruc ⁽²³⁾ itdükdē evķā ĩrāķdan ĩrāğa buni def' iderüm ħülyāsıyla hemān yayını bir tayr ve hüner ile ⁽²⁴⁾ Şerkān şuyına taşvīb idüb oķunı atduķda seyir idenler Şerkān için ħavf ⁽²⁵⁾ itmüş iselerde Şerkān dağı fūnūn-ı ħarbde māhir olub ol oķı hevādan eliyle ķapub ⁽²⁶⁾ ħarbe sen lavķābı atduķda kāfir merķüm Şerkān gibi ħarbeyi ķapmak ħülyāsında ⁽²⁷⁾ iken Şerkān ħarbe-i şāniye ile la'īni mübāderet idüb gögsi ve saşında teşadüf ⁽²⁸⁾ itmekle derĥāl zemine řariĥ ve süham münāyā ile carīĥ olub dār-i sa'ire intikāl ⁽²⁹⁾ Besü'l-Mışıra irtihāl eyledi.

‘Asker küffār lavkā ben şemlūt kıyūd katl ile marbūt⁽³⁰⁾ olduğunı görmekle ve yel ve şebūr ve ‘izāim emūr ile maḥzūn ve maḡbūn oldular⁽³¹⁾ Şehrazād bu maḥalde şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt eyledi. [111b]

(1)** YÜZ ON YEDİNCİ GİCE**

(2) çün aḥşām olub bütün vücūd perde-i leyl ile nā-meşhūd olub Melik Şehirbāz hikāye⁽³⁾ isti’mā’ına taşdı itmekle Şehrazād şīrīn zebānın küşād idüb dir ki:

‘Asākir ī’dā⁽⁴⁾ ol keyfiyetden mütezcir ve canların fedā idüb cümlesi bir yere gelüb birbirine arka⁽⁵⁾ virerek Melik Şerkān üzerine deryā mişāl birden hücum itdiler, ‘asker-i islām daḥı⁽⁶⁾ bunlaruñ hücumu gördüklerinde anlar daḥı tekbir ve tehliil iderek şadme itdüler ve birbirine⁽⁷⁾ muḥtelit olub remḥ fitāñ bir kaç nefsi-’azīzeyi deryā-yı helāka ilkā ve cedāvil ḥavn⁽⁸⁾ ḥiyāz menūndan taşub rüy-i zemini ta’mīm ve ol ḥālet-i ‘azīm ile aḥşām olana kadar⁽⁹⁾ kalub āfitāb ve cūdi perde-i ḥarşidi ihtifā itmeğe şarf ‘azm mevcūd ideceginde ol⁽¹⁰⁾ iki leşker birbirinden iftirāk ve her biri ḥamiye kāhine iltihāk idüb ta’b ve yorgunluḡdan⁽¹¹⁾ Şekrān gibi atıldılar.

Ol gün rüy-i zeminde katil ve carih ile ḡubbeler mişāl yığınlar yığılmış⁽¹²⁾ idi gice olduğda Davū’l-Mekān birāderi Şerkān ve Vezīr Dindan ve dāmadı ḡapucı⁽¹³⁾ başı ile bir yere gelüb naşrū fetih mübin ile mübaşir oldılar ve Şerkānı levḡānuñ ḡatliyle⁽¹⁴⁾ medh ve şenā ve teşekkür itdiler.

Ba’de Melik Şerkān şöyle tedbir itdü ki “Vezīr Dindan ile⁽¹⁵⁾ ḡapucı başı mu’itleriye yigirmi biñ ‘asker aḡz idüb gice zarfında ḡafiye-i deryāya⁽¹⁶⁾ ḡarīb olan ḡaḡlar arasında ihtifā ve şabāḥ olub küffaranuñ ‘asākir birye ve baḡriyeleri⁽¹⁷⁾ muḡārebeye şürū’ idüb ḡarb ve ḡatāl müşettid olduğda Davū’l-Mekān ‘asker-i islām ile⁽¹⁸⁾ zāhir esbīl inhizāmı aḡz ve rāḡ firārı tutub ve ‘asāker ī’āde anları ta’ḡīb itdüklerinde⁽¹⁹⁾ anlar gemiden zuhūr ve küffaruñ arḡasında hücum ve biz daḥı sizūñ hücumuñuzu gördüğümüzde⁽²⁰⁾ dönüb küffarı ortāmıza alub helāk idelüm ve sefinelere ‘azīmet idenleri men’⁽²¹⁾ idüb Allah’dan nuşret ve ī’nat isteyelüm. Didükde, cümle bu re’yi istiḡsān ve ol vechle⁽²²⁾ gezide leşkerlerinden yigirmi biñ dilāver intihāb ve cūfū’l-leylde deyā kenārında olan⁽²³⁾ ḡaḡlar arasına varub ihtifā

itdiler şabâh olduğda tarafunuñ ‘askeri naklid salâh⁽²⁴⁾ ve î’tikâl ramâh idüb meydâna hürüc ve sefinelerde olanlar dağı karaya nezvîl idüb⁽²⁵⁾ harb değirmi dönmeye şürü’ idüb nefüsü öğütmeğe başladuğda, bir müdteden soñra⁽²⁶⁾ ‘asâker-i islâm ittifâkları üzere yüzlerini râh firara cevirüb rüy-ı hazîmet gösterdüklerinde⁽²⁷⁾ ‘aşâker küffâr nuşret bulduğ diyü azhâr istibşâr idüb ‘asker-i islâmı ta’kîb⁽²⁸⁾ ve misratlarından azhâr tavr-ı ‘acîb idüb ta’kîb şadidinde mevşülü’l-amâl iken⁽²⁹⁾ Melik Davü’l-Mekân avâz belind ile

“Ey ‘ibâd allah ve imta resûlullah döneñ ve bu hınzîr⁽³⁰⁾ kâfiri cihnem ve besü’l-mısıra ilhâk ideñ .”diyü nidâ itdükde hesabü’l-ittifâk Allahu ekber⁽³¹⁾ diyüb dirârlarından mürâca’at ve şî’le ateş gibi müşrikine î’âde-i şavlet itdüklerinde [112a]⁽¹⁾ leşker-i â’dâ bir birine girişüb buz dondurmuş isede ‘asakir-i islâm anları⁽²⁾ etrâftan mütevâtîr işdima ideler iken bir taraftan kâmilü’l-ğaşâl bir süvari nümâyân olub⁽³⁾ küffarlara hücum ve katl ve itlaf ile şülette ‘umum idüb hâlık miyanundan firâr ve havf⁽⁴⁾ saşvetinden bî-ğarâr olub iki kılıç ile muharebe idir ki biri şumşîr digeri laht⁽⁵⁾ şâhir hañırı idi ve iki demh ile muğatıla iderki biri çad ve kâmetüñ müstakmî⁽⁶⁾ ve digeri ramh fitân ‘azîmi ki hağğında şa’ir (arapça beyit)⁽⁷⁾ (arapça beyit)⁽⁸⁾ nazım itmüşteki ma’nâsı budur ol mağbûb nazımın kılıcını kuşandukda aña “Ey ma’sûğ⁽⁹⁾ senin çeşm-i seğarın kılıctan seni müstağni ider.” didugumde baña cevap olarak benüm⁽¹⁰⁾ lağzamuñ seyf sarı aşaka mağşüşdur ve bu şimşîr mağsûsı ‘aşğ ve muğabbetin lezzetini⁽¹¹⁾ bilen kimselere mevşüldür diyü cevap virdi. Ve dimektür diyince Şehrazâd şabâh-ı tağrib⁽¹²⁾ ittigini görüb süküt eyledi.

YÜZ ON SEKİZİNCİ GİCE

⁽¹³⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Haşılı bu bağl şandîd ve fâris zî-bâs-ı şedîdi⁽¹⁴⁾ ‘asker-i islâm gördüklerinde Melik Şerkân şubuna ‘atf ‘ünân idüb “Efendüm⁽¹⁵⁾ sen kimsün? diye su’âl sordı.

Mümâ-ileyh “Sen dün benüm ile idüñ bugün ne sür’at⁽¹⁶⁾ ile beni nesiyân itdüñ diyüb leğâmını küşâd itdükde Melik Davü’l-Mekân oldugunu⁽¹⁷⁾ görüb Şerkân “Efendüm niçün böyle muğâtırılu olan yirlere velle ve böyle mehül⁽¹⁸⁾ mağallere ‘urüc iderseñüz hâlbuki siz ‘asker-i islâmuñ kalp ve rûhı

müşabesindesüñiz ⁽¹⁹⁾ biz seni nefis ve canumuz ile fedâ ideriz siz daha şağırü's-sansıñız.” didükde Dav ⁽²⁰⁾ ü'l-mekân ben dağı na'il-i şerif 'iz ve sizi münferüdâ terk idüb nefsimizi sizden 'aziz ⁽²¹⁾ görmemek için meydân-ı harbe iktihâm itdüm didi isede Şerkân birâderini ⁽²²⁾ mülâhaza idüb arkasına aldı ve 'asakir-i küffara dönüb şadık-ı himmet ile hücum ⁽²³⁾ eyledi haşıl 'asakir-i küffâr ba'dü'l-galibe mağlûb ve ba'dü'l-ihzâm mahzûm olub deryâ ⁽²⁴⁾ tarafuna yüz çevirdüklerinde Vezîr Dindan çapucı başı ile derkeminde olan dilâverin ⁽²⁵⁾ kazâ müberrem gibi i'dâya şadma itdüklerinde 'asakir-i küffâr mü'ki ahtâre vukû' bulduklarını ⁽²⁶⁾ bilüb nefeslerini şaşırub bâ'zı kendüni deryâyâ ilkâ ve ba'zısı eseb ayakları ⁽²⁷⁾ tahtında başılıb yüz biñ kadar baħr-ı telefe ğarîk ve bâkî kalanı eṭrâf ve eknâf ⁽²⁸⁾ temzîk olındı ve cümle tekneleri islâmiyane desteris olub faķaṭ yigirmi gemi firâr ⁽²⁹⁾ ile ḫalâş buldılar 'asâkir-i küffârın bir qarârları qalmayub Qoştantiniyeye yüz çevirüb ⁽³⁰⁾ gitdiler.

Ahâli-i islâma cümle ordular qalub mağnim 'azîm ve mâl cismiyle ⁽³¹⁾ memnun oldılar naql ideler ki faķaṭ eseb şınıfından elli biñ esebi ğânim oldılar geledüm [112b] ⁽¹⁾ Qoştantiniyeye sâbıķa nuşret müjdecileri gitmiş idi.

Anlar şenlik ve sürür-ı 'azim ⁽²⁾ itmekde iken aḫzâl ve enhuzâm ḫaberi gelüb sürurları ihzân ve aḫâne mübdil oldı ⁽³⁾ ve Melik-i Rum olan ḫardub hemûm ve ğamûm ile mahzûm geldükde Melik Afridon deryâyı ⁽⁴⁾ ḫayrete ṭalub müdbire-i emûrları 'acuze-i zât aldı ve ahiye varub şekvâ-yı ḫâl itdükde ⁽⁵⁾ ol kâhine-i ḫabine-i mütķâne-i bahtân ḫasîse fecre-i ğadara ki fem-i içaru gözi aḫmer ⁽⁶⁾ ve yüzi aşfar ve cismi aşikâr bir kâfire olub ḫali şağırında kitab-ı islâmiyeyi kıra'at ⁽⁷⁾ ve tebdil şekl ile hâce varub lafet ğaribiyeyi taḫşîl ve meger şaklinüñ ğunahına varub ⁽⁸⁾ azl-ı zelil bilye-i kebir idâhiye 'azmâ idi pes Melik Afridon 'acuze-i mezkûreye teşki ⁽⁹⁾ eyledükde anuñla qalkub Melik ḫarud biñ yanuna vardı ve bir papas ekberüñ işaretiyle ⁽¹⁰⁾ 'amil itmeyüb ancak zât aldu vahi tedbir ile 'amil idelüm zîrâ ḫâl ve tedbir nemizde ihmâl ⁽¹¹⁾ ider iseñ 'asâkir-i islâm memleketimize hücum idüb ve dinimizi giriftâr ve esîr iderler ⁽¹²⁾ hemân femâ ba'de merķûmenüñ işaretiyle ecr ey tedbir idelüm diyerek cem'-i leşker ⁽¹³⁾ ve sevķ-i 'asker için eṭrafa ve qarî ve kışbâte fermânlar tağittuķdan soñra 'acuze-i ⁽¹⁴⁾ mezkûre intiḫab itdüĝi birkaç ḫayş ile taşra çıķub tebdil-i kıyâfet ve tüccâr ⁽¹⁵⁾ müsliminüñ kisevesen girüb mâl ve meta' ile dört yüz hayvan yükledüb tüccâr garibânı gibi ⁽¹⁶⁾ heyete girdiler.

Melik Afridondan böyle bir şikâ eylediler ki derûnunda bunlar ayâm-ı şaliḥ⁽¹⁷⁾ ve şalâḥde Şâm ahâlisinden olub memleketimizde bir ay ticaret için muḳmîler idi bu def'a⁽¹⁸⁾ muḥârebesiyle memleketlerine tevce idiyorlar ve istemyân üzere bizde meḳim oldukları⁽¹⁹⁾ için ğadarsız memleketlerine irca' olmuşlardır yollarında kimse mani' olmaya diyü⁽²⁰⁾ yazulmuş güyâ yollarında ta'riḫ itmek için rûm ta'ifesine fermândur⁽²¹⁾ ve cümlesi zâtı ol aldıvahı ile bile yola revâne olub 'asker-i islâma ḳarib olduklarında⁽²²⁾ 'acûze-i merkûme beyâz yûnden ṭokunmuş bir şûb giyüb ve alnını perdâh idüb parlıyana⁽²³⁾ ḳadar bir müşte'il yağ ile sürüb tâ ki nûrânı körine ve mel'une daḫı naḫıḳ elcesim⁽²⁴⁾ ve gözleri bayğun olmagıla 'abd ve zâhid şüretinde olub güyâ şedîd-i 'ibâdetten⁽²⁵⁾ vücû' ve sihirden bedeni eriyüb kemük ḳalmuş ḳaldı ki görünür idi.

Asine-i râhda⁽²⁶⁾ daḫı ağır bir buḳağu ayaklarına bend idüb tâ ayaklarına yeşir ve ḳaydañ eşeri ayaklarında⁽²⁷⁾ nümâyan olduğda çıkarub bu kisveyi giydi. Şehrazâd ḫikâyeden bu maḫale geldükde şabâḥ-ı⁽²⁸⁾ taḳrib itdügünü görüb sükût eyledi.

****YÜZ ON TOKUZUNCU GİCE****

⁽²⁹⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Hâşılı 'acûze-i merkûme 'asakir-i islâma taḳrib⁽³⁰⁾ itdiükde ma'iyetiyle olan refiḳa zelile böyle emr itdiĝi aña şeditle birḳaç ḳamçı darb⁽³¹⁾ itsünler tâ ki bendinde eşer-i darb nümâyân ola ve ba'de bir âanduḳa vaż'i üzere yine ḳapadub [113a]⁽¹⁾ Metâ' şanduklarıyca kervâna taḫmîl ve ṭoĝrı Melik-i islâm Żûü'l-mekâna varub "Efendüm biz⁽²⁾ belde-i rûmda ayâm şalaḥda ticâret için meḳim iden siz buralara teşrif itdiĝünüzde⁽³⁾ Melik Afridon bizi imâm ile irsâl eyledi.

Biz tehib ve ḳazâ-i ḫâcet şaddında⁽⁴⁾ iken bir gün 'aliü's-şabaḫ diyü erde methuruñ ve zî-rûḫ gibi bir şüret gördük⁽⁵⁾ yanuna vardügümüzde yaĝı bir put olub lakin bażn allâḫ nuṭḳa gelüb "Ey ehl-i islâm⁽⁶⁾ Allah için bir şey ṭutan kimse var mı zîrâ beni ḫaḳ te'âlî yakınınızı taḳüyet itmek⁽⁷⁾ için nuṭḳa götürdi." didi "Biz nedür?" didügümüzde siz yolda gidüb muṭr ve ḫanâ⁽⁸⁾ nâmında olan manâstırâ ve şol buldugunuzda manâstıra girmege taḫîl ve girdügümüzde⁽⁹⁾ beyt-i muḳaddesi ahâlisinden şâḫib-i kerâmet 'anduz ahdi 'Abadullaha nâmında bir ricâle şaliḥ⁽¹⁰⁾

esir vardur ki anı ruhbān bir hile ile ele geçirüb zemīn altından bir serdāb içinde (11) hābis ve işkence idüb müddet-i medīdeden berü maḥbūstur anuñ taḥlişine bir çāre baķuñ ki (12) dūnyā ve āhiretin feyz-i cemāllerin kesb itmüş olursañuz ve sizin malūñıza böyle beşāretim (13) vardur ki Ḳosṭantiniyeyi fetḥ ve cümle balād-ı küffāra mālik olacaķdur didi.

Biz bu putuñ (14) kelāmını işitdügümüzde maḥz kerāmet oldugunu bilüb şad-ı hāl ve sefere taşıyub (15) amāl itdügümüzde zikr olunan manāstırdan merūr ve gice bahānesiyle derūnunda (16) bitavted idüb esna-i leyde ol serdanı tecsis iderken tesbīḥ ve da’vet (17) ve izkār ve āyet okuduķdan soñra bu ebyāt (arapça beyit) (18) (arapça beyit) (19) inşād eyledi ki Ma’nāsı budur kayd-ı ‘azim ilm-i cismi çekmekdiyüm ve derūnum gāyet (20) meżayıķada olub ve şad-ı içinde mağriķ olan ham ve gammuñdur yası ceryān itmüştür.

(21)“Ey rabbüm eger senden bir ferç karib yogısa senden mevt ‘acili isterüm ki mevt (22) ve helāk-ı meķābde-i meşāqatten ahvandur dimektür bu şiri işitdügümüzde mezkūr ‘abid (23) fezālik şadası oldugunu bilüb şavtini tatb’i iderek ol serdābdan iḥrāc ve bir (24) şanduka vaz’ı idüb ‘ālīuş-şabāḥ cümle met’ālarımız zāminında yükledüb yola revān (25) olduķ ve anuñ bereketiyle “Bizi kimse aramayub size vuşul bulduķ.” diyüñ “Ben ve ol vaķit (26) hilemi nice bilürsem icrā idüb cümlesinin ṭa’mi şimşir itdirem.” didükte merķūmun (27) ‘Acüzeye sema’ ve ṭa’a it diyüb darb-ı şedīd itdükden soñra şanduka vaz’ ve şed (28) iḥmāl idüb yola revāne oldılar.

“Buñlar yolda ķalsun ‘asker-i islāma dönelüm (29) leşker-i küffāra ihtizām ve ğanaīm bī-pāyāne desteres olub bir yire cem’ ve mesrūr ve şādān (30) ḥāletiyle ol māl ğanāyımı kısmet ve gemilerini limāna çeküb ve bir yire ṭolanub Davū’l-Mekān (31) birāderi Şerkān didi ki “Ey birāder na’īl olduğumuz nuşret ve ğālibiyet ancak ḥüsn [113b] (1) ittifāķ ve eḥādumuz ve ḥuluş toymaz için olmuşdur yine ol vechle ḥulūş (2) niyet ve aĝrāzında taḥliş ṭut.” iderek kıṭāl a’dāya mütevce olalum ve şüb (3) Ḳosṭantiniyeye tevce-i ‘azimet ile firār virüb ve ‘āl’ü’ş-şabāḥ şedd-i ‘azimet (4) ve deryā mişāl leşker sevk iderek fek eṭnāb iķāmet itdüler.

Altı gün kadar yola revāne ⁽⁵⁾ olub yidinci gün meyvāsı firāvān ırmaqları ceryān ve marġları laţif űkūfeler ⁽⁶⁾ arasında öterek tayyeran ider laţifü'l-havi ve cemilü'l-ma'ri bir zemīne vuűul bulduklarında ⁽⁷⁾ Davü'l-Mekān ol maħlede istiraħāt ve arām itmelerini istiħsan ve darb-ı ġayām verũniz ⁽⁸⁾ ā'lem olınmasını fermān idüb orada iķāmet itdiler űhrazād ġikāyeden bu maħale geldükde ⁽⁹⁾ űabāħ-ı taķrib itdũġünü görüb űkūt.

****YÜZ YİGİRMİNCİ GİCE****

⁽¹⁰⁾ űhrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes bunlar iķāmet üzre iken ıraādan bir kerbān ⁽¹¹⁾ zuhūr idüb kimdür ve nirden geldiġi tecesüs idüb belādur ve meden gelme müslimlerũ ⁽¹²⁾ kerbāni olduġı tebyin itmekle ol ādemleri Melikũ ġuzurına celb ve “Siz nereden ⁽¹³⁾ geldũnüz?” diyü suāl itti.

Meger bunlar bālāda zāt aldũvāhī nām ‘acūze ile tertīb ⁽¹⁴⁾ itdũġi kerbān menhūs idi cevāblarında efendüm biz istemiyān ile diyār-ı küffara ticāret ⁽¹⁵⁾ iķün ġitmüş idük sizũñle olan muġārebeleri zuhūrunda baţrıķü's-setyān ⁽¹⁶⁾ Melik Afridon bize yol virüb ve kimse bize ta'ruz itmemek üzere bir fermān yazub ⁽¹⁷⁾ elimize virdi iűte gelüb diyār-ı islāma ġitmek üzreyiz diyüb ellerinde olan ⁽¹⁸⁾ Afridonun fermānın Davü'l-Mekāna virüb “Efendüm biz bu seferũmizde ‘azim bir kerāmete ⁽¹⁹⁾ teűādũf itdik ki ġaza űevābına mu'adildir lakin iűkāra söylenecek űey deġildir ⁽²⁰⁾ size ġalvet ve ġatında söylerizki diyār-ı küffārda bulunan ehl-i islāma bir zarar űokunmaya.” ⁽²¹⁾ didüklerinde Melik zũü'l-mekān ve birāderi űer Kanemekāni aġyardan ġāl idüb ⁽²²⁾ yalñuz ġalduklarında “Nedür?” sizde olan sır mektũm söyleyũñ baķalum diyü istfisār ol ġamũm ⁽²³⁾ zelāl zāt aldudahı ta'līm itdũġi üzre ā'bid ve zāhidũñ ġikāyesini ve ol putuñ ⁽²⁴⁾ nuţķ ve delāletini ve anlar merķũmı manastırdan taġlīā ve der űanduk idüb ġötürdüklerini ⁽²⁵⁾ söyledüklerinde.

Melik bu ‘abdi “Getürũñ getirin bakalum.” diyü emr ve ġuzurlarına űanduka söyle ⁽²⁶⁾ ġötürüb küűād itdüklerinde ol mel'üne erkek libāsı ġiyüb ġayār űenīr gibi ġorumuş ⁽²⁷⁾ elini ol süründũġü yaġ ile mażī ve müstenīr itmekle ülyā űalġādan biri oldugunu ġördiler.

(28) Melik Davü'l-mekân ve birâderi Şerkân aña merhamet idüb bekâya ağaz ve elini öpüb (29) şandukdan ihrâc itdüklerinde merķūma siz benüm için baña itmeyüñ diyü işâret (30) ve ma'lümüñuz olsunki ve bekâ ve ço'bulan hâletlere rāzıyım zîrâ ol cezâ mülâ hazrelerinüñ (31) imtiḥânıdır ki benüm şabrum nümâyân ola ve ben belâd-ı islâma 'avdetimi tañrıdan ol huşuş [114a] (1) İçün isterdim ki cihâd yolunda şehid olayum didükde cümle ḥāzırın aña ta'zîm (2) ve tekrim ve egil itmek için ta'am ısmarladuklarında "Ben şimdi onbeş seneden berü şiyâm (3) üzre iken bu gün nice iftâr ideyüm hemân baña bedest ve namâza tafriğ itmege bir tarîk (4) buluñ." didükde merķūmeye maḥşuş ḥıme ve ḥadme ta'yin ve aḥşâm olduḡda (5) her neḡadar nefis eḡ'ama taḡdîm itmüş iseler de merķūma sâde etmek ve tuz ile (6) ifdar ve namâza müdâvemet idüb başka şey ile meşgûl ḡalmadı Davü'l-Mekân ve birâderi (7) Şerkân ve Vezîr Dindan merķūmenin ḡalini gördüklerinden cümlesi tenhâda gice naşfide (8) ziyâretine gidüb şalâtda bulmalarıyla etmâm şalât idene ḡadar intizâr ve namâzı (9) bitürdükde yanuna varub selâm taḡiyeden soñra "Siz niçün geldüñüz?" diyü suâl itdi.

(10) Anlar daḡı senüñ ziyâretüñe geldik ve çoḡdandır ve biz bundayız tâ namâzuñ bitürene ḡadar müntazir (11) ḡalduk didüler ol heyete benüm sizden hiç ḡaberüm yoḡıdı ve girdiḡüñizi görmedüm zîrâ (12) ḡaḡ te'âli ḡuzurında ḡuran kimsenüñ gün ve mekânda vücûdı olmayub her şeyden (13) ḡâib olmalıdır didi.

Ba'de Davü'l-Mekân "Biz maḥşuş senüñ ḡayr du'añı almak için (14) geldük 'acaba esîr düşmenüzüñ sebebi ne idi." didüklerinde 'abd mezkûr "Siz emr-i müslimîn (15) olmıyayduñız böyle 'abeş eşyâ ile tazî' zamân ve 'ibâdetden ma'tıl ḡalub bî-fâyda (16) şey ile kendümi iştiḡâl idüb ḡaḡ ta'âleden ḡayrıya şükevâ idemez idüm lakin (17) size itâ'at idüb naḡl itmek lazımdür didi Şehrazâd ḡikâyeden bu maḡale geldükde (18) şabâḡ-ı taḡrib itdügünü görüb sükût eyledi.

****YÜZ YİGİRMİ BİRİNCİ GİCE****

(19) Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki 'abd merķūm ḡikâyesinde dirki: (20) Ma'lümüñuz olsunki ibtidâ'i emrimde Ḳudüs-i şerifde abdâl ve erbâb-ı aḡvâlden (21) bir ḡaç zevât ile ḡonuşub otururdum 'acep ve kibirden ḡâlû't-ḡuya idüm günlerde (22) bir gün şu üzerinde yürürken nefsimde 'aceb ḡaşıl oldu ve nefsimde

kimdür ol ki ⁽²³⁾benüm gibi olsun su üzerinde yürüsün didüğümüzde derhâl kalbime kasâvet gelüb habs ⁽²⁴⁾sefer ile mübtelâ oldum ve siyâhta çıkub diyâr-ı ruma duhül ve bir sene bütün eṭrâf ⁽²⁵⁾ve eknâfına gezüb cümle yerlerinde ‘ibâdet iderek gezer idüm.

Tâ esîr olduğum tağa vuşül ⁽²⁶⁾ ve Maṭrūhanā nām kiliseye duhül itdüğümüzde merķūm maṭrūhanā yanuma gelüb elüm ⁽²⁷⁾ve ayağımı bus ve maḥbūs olduğum serdābe hîle ile ad hâl birle üzerüme kapuyu ⁽²⁸⁾kapadub birkaç gün ta’am ve şarâpsız bıraktı ki helāk olam ittifākā bir gün ol ⁽²⁹⁾kilisenin ziyâretine kıyânus nāmında bir rāhib ve ma’iyetiyle on gulām kendü kıızı bile kelimeleriyle ⁽³⁰⁾maṭrūhanā benüm hikâyemi nakl ve bir kaç günden berü ta’amsız hâbis itdüğünü ifâde itdükde ⁽³¹⁾daḳiyânus bu âdemi çıkarub taşra at zîrâşumdıya kıada helāk ve ta’fin itmüşdür dimekle. [114b]

⁽¹⁾Merķūm gelüb üzerümden kapuyu açdukıda beni şag ve sâlim amâzda ṭrudüğümü görmeleriyle ⁽²⁾Maṭrūhanā “Bu âdem saḫırdur.” diyüb cümlesi üzerüme gelüb ḍarb-ı şedîd ⁽³⁾itdüklerinde nefsine lavm idüb bu saña ḫâşıl olan ‘azâb maḫzâsınuñ kibir ⁽⁴⁾ve naḫūtuñdan ve nâil olduğunñ ni’mete ḫamd ve şükür itdüğünden ‘iḳâbâ ⁽⁵⁾men Allah rāḫmetünñ zâil olmuşdır “Sen bilir müsün ki kebir-i ḫaḳ te’âlinünñ mücib ğazabı ⁽⁶⁾ve kasâvet ḳalbünñ sebebi ve düzḫe atcı bir şeydür.” Didüm.

Ba’de ayağıma buḳağı urub zemîn ⁽⁷⁾altında olan ol serdāba kıoydılar ve her üç günde arpa etmeginden bir kıuru etmek ⁽⁸⁾ve bir yudum şu virirlerdi ve her iki ayda daḳıya nūs rāhib ol kilisenünñ ziyâretine ⁽⁹⁾gelüb ve temâşîl nām duḫteri daḫı kiliseye getürüb hibe itdi ki ol ⁽¹⁰⁾duḫter-i pâkizenünñ ḫüsn ve cemâlde nazırını görmedüm ve düşmedi erkek esbabı giyüb ⁽¹¹⁾ricâl ile gezer ṭurur ve pederi cümle mâl ve zihâyırını getürüb iş bu kilisede ḫafız ⁽¹²⁾idi gezlik her kim ‘azîz ve tuḫaf eşyâsı var ise oraya getürüb ⁽¹³⁾şaklar ḫatta anda müşâhede itdüğüm zâhib ve faza ve mücevher muḳavelesi zannıma göre ⁽¹⁴⁾bir ḫazinede bulunmaz ol hâl ile onbeş sene esîr kıaldum tâ ki bu kalan ⁽¹⁵⁾tüccârlar Kıoştanṭiniyede ol putı görüb anları baña ve benüm için delâlet ⁽¹⁶⁾ve geldüklerinde istihlâş idüb götirdiler.

Eger ol emvāl ve zihāyere alub ehl-i ⁽¹⁷⁾ islāma tuz’i itmek merāmınız olursa ben delil ve rahminā olarak sizi oraya ⁽¹⁸⁾ götürüb hezāin mezkūreye delālet iderüm temāsil nām duhter getirüb “Yā Melik Şerkān ⁽¹⁹⁾ yāhūd sen anı tezvic eyle.” didükde bunlar merķūmenüñ kelāmından mesrūr olmuşlar ⁽²⁰⁾ isede Vezīr Dindan merķūmenin hālını ve kelāmını begenmeyüb sakit tırub işidirdi ⁽²¹⁾ ve ba’zā inkār şüretlerin dağı azhār iderdi.

Ba’de ‘abd süretinde olan ⁽²²⁾ zāt “Eger siz bu maḥale varmak merām iderseñüz orduñuzu buradan naql ⁽²³⁾ ve zāhir başka ṭarafa ‘zimetüñizi azhār iden ba’de dönüb bafte-i kiliseye ⁽²⁴⁾ hücüm kıluñ zīrā orduñuz bunda iken rāhib mezkūr ḥavfindan kiliseye giremez.” ⁽²⁵⁾ didükde Davü’l-Mekān bu kelāmı istihsān ve ğazāya ‘azimet idüb cümlesi kalķub ⁽²⁶⁾ ḥamiyelerine vardular ve rūsā leşker-i aḥzār idüb damadı olan kapucu başıyı ⁽²⁷⁾ ser ‘asker ve Rüstemi müsteşār rütbesiyle ta’yin diyārın ‘askeri ile irti hāl ve şub ⁽²⁸⁾ Koşantıniyeye tevce ‘azim ve amāl itmelerini fermān ve biz ya’ni Davü’l-Mekān ve Şerkān ⁽²⁹⁾ ve Vezīr Dindan ile “Bunda üçgün kadar bir ḥuşuş için taḥlif idelüm.” diyüb ⁽³⁰⁾ ve ‘askerden yüz süvāri kadar intihāb ve naql emvāl için birkaç yüz bārkīr ⁽³¹⁾ ve kaṭır ve şandūk mükavele seni ibķā itdiler Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ [115a]

(1) Takrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

****YÜZ YİGİRMİ İKİNCİ GİCE****

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Haşılı ‘āliü’ş-şabāḥ cümle ‘asker intikāl ve irtihāl ⁽³⁾ idüb şub Koşantıniyeye şed ‘azimet itdiler ve zūü’l-mekān refikāsi ve zāhid ile ⁽⁴⁾ kalub aḥşām olduğda cümlesi kalķub taġda olan kiliseye ‘azimet ⁽⁵⁾ itdüler.

Meger ‘acuze-i merķūme ma’iyetiyle gelen refikāsiyla Melik Afridona böyle ḥaber ⁽⁶⁾ irsāl itdi ki “İşte benüm ḥilem ehl-i islāma teşir itmüşdür ve Melik Davü’l-Mekān ile ⁽⁷⁾ birāderi Şerkān maṭrūḥanānuñ kilisesine getürecegüm siz on biñ ‘asker tertīb ⁽⁸⁾ ve taġıñ ba’z kimin kāhlarında kalub tābin anları kiliseye getürdügümde merķūmlaruñ ⁽⁹⁾ üzerlerine hücüm idüb esīr ve ben anları iġfāl itmek için rāhib ⁽¹⁰⁾ Maṭrūḥanāyi anlara katl idirecegüm varsun cümle müsticbüne fedā olsun ve benüm ⁽¹¹⁾ ḥilem dağı bulsun.” diyü ḥaber irsāl itmüş idi.

Ol dahı ol vechle maḥşūş ⁽¹²⁾ işgüzār bir ser ‘asker tertīb ve ma’iyetiyle on biñ süvārı irdāf idüb ol ṭāguñ ⁽¹³⁾ kenārında kimin yirlerde nihān oldılar.

Gelelüm Ḍavü’l-Mekān ve birāderi Vezīr Dindan ⁽¹⁴⁾ ol yüz nefer ile ‘abdūñ ma’iyetle gidüb kiliseyi merḳūme ‘ālīü’l-ġafle hücüm ve ḳapudan ⁽¹⁵⁾ girdükleri gibi Maṭrḥanā nām rāhib bunlar kim olduklarını bilmek için ⁽¹⁶⁾ pişgāhlarına çıḳduġunda ‘acūze derḥāl anlara “Uruñ şol kāfiri.” diyerek taḥriz ⁽¹⁷⁾ itdigünde derḥāl Melik Şerkān rāhibe şaldırub serini bedeninden cüdā eyledi ⁽¹⁸⁾ ve zāhidini ‘acūze anlara kilisede olan cümle ḥāzineleri gösterüb derünunda kāin ⁽¹⁹⁾ zehāir ve nefāis ve mücevherātı ihraç ve der-şanduk idüb ḳatırlara ve bergirlere ⁽²⁰⁾ taḥmīl ile yola revāne oldılar giderek tāmḥil gemine varduġlarında nā-gāh üzerlerine ⁽²¹⁾ düşman hücüm idüb cenk ve cidāle şürü’ itdiler Ḍavü’l-Mekān ol nāke ⁽²²⁾ zuhūr iden ḥalatu gördükde Şerkāna ve Vezīr Dindana “Nice idelüm ve bunlara bizüm ⁽²³⁾ için kim kim ḥaber virdi?” didükde Şerkān “Bu vaḳit kelām vaḳti degildir kendümüzü ⁽²⁴⁾ ḳurtarmaġa baḳalum eger vesa’it yirde oldıḳ yüz biñ ḳişiden bile havf itmezdim ⁽²⁵⁾ lākin nice idelüm elümüzden gelene ḳadar çabalaruz.” Didi.

Vezīr Dindan havf itmek “Ben ⁽²⁶⁾ bu dermānuñ yollarını güzelce bilirüm hemān müdāfa’a iderek gidelüm ve baña tābi’ oluñki ⁽²⁷⁾ üzerümüzde ‘asker terākım itmeden işbu mezāyıkadan ḥalīā bulalum.” didükde ‘Acūze ⁽²⁸⁾ bunlara “Size ne oldu niçün Allah’dan ḳati’ āmīd idesünüñ ⁽²⁹⁾ siz fī sebīl allāh muḳāteleye şabr idüñ.” didükde bunlara bir miḳdār şebāt ⁽³⁰⁾ ḥaşıl olub muḥārebeye şürü’ ve ol gerü megeruha üzerine şehāb tāḳib gibi ⁽³¹⁾ hücüm idüb ve Melik Ḍavü’l-Mekān ile birāderi Şerkān her biri şir ġazabān gibi [115b] ⁽¹⁾ ā’dā-yı din-i yemin ve şumāle ṭaġidub her ḳarbede ikisini ve üçünü i’dām iderlerdi.

⁽²⁾ ol esnāda zāhid merḳūm ol gerü mekrūha işaret idüb Şerkānı gösterdi ⁽³⁾ ve üzerine hücüm itmeleriçün taḥriz iderdi anlar anuñ işāretiyle her ne ḳadar Şerkān ⁽⁴⁾ üzerine hücüm itmüş iselerde mevmu elihañ şeca’itine binā yanuna gelenleri tārumār ⁽⁵⁾ iderdi. Lakin Şerkān refiḳāsına ‘acūzenüñ işāretleri kāne ehl-i islāmı taḥrīz ⁽⁶⁾ ve oḳur üfürür Ma’nāında oldugunu ḳan ider idi ḥaşılı bu ḥāl üzre gice ⁽⁷⁾ ḥulūluna ḳadar ḳalub aḥşām olduġda birbirinden infişāl itmeleriyle Ḍavü’l-Mekān ferḳāsıyla ⁽⁸⁾ bir maġārey velevc idüb istirāḥata vardular ve ol gün

cema'atlerinden kırk⁽⁹⁾ beş kişi şehid olmağıla zaf ve katle dü-çār olub ol mağārada cem' olduklarında⁽¹⁰⁾ zāhidi ya'ni 'acūze-i içlerinde görmiyüb şehid oldı zan idüb anuñ⁽¹¹⁾ için tahsir iderek kaldılar ve anları tahriz ve hayır du'ālarıyla⁽¹²⁾ itdügünü zıkr ve uşāf hamīdesini yād iderlerken nā-gāh ol mel'üne elinde bir büyük⁽¹³⁾ rāhibenüñ başını getirüb geldiğini gördüklerinde cümlesi kıyām ve ta'zim ile mukābele idüb.

⁽¹⁴⁾ Canum sen nerede kaldun biz senüñ için meşüşü'l-hātır olduk.” didüklerinde zāhid⁽¹⁵⁾ “Ben haq te'āleden şehādeti taleb idüb kendümi düşman ateşine atdum isede küffār⁽¹⁶⁾ benüm hayatıma taqāt getürmeyüb önümden firār iderlerdi tā bu papas ve şol bulub⁽¹⁷⁾ başını kesüb getürdüm.” didi Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taqrib⁽¹⁸⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

****YÜZ YIGİRMİ ÜÇÜNCÜ GİCE****

⁽¹⁹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Meger ruhbān mezkūr eşnā-i cenkde Şerkān anı katl⁽²⁰⁾ itmiş idi çünki merķūme işbu rāhib helāk oldugunu görmüş infişāl⁽²¹⁾ katālden şoñra varub ulular arasında bulub başını biride edüb getürdi ve bu vechle⁽²²⁾ e'dā-i kerāmet eyledi.

Anlara “Benüm merāmum şimdi kaķub ‘asker-i islāma gidüb⁽²³⁾ sizin halkıñızı ifade ve yigirmi biñ ‘asker kağar imdād olub getürmegdür.” didükde⁽²⁴⁾ Melik Şerkān “Ey efendüm sen ‘asker-i islāma nice gidebilürsün.” didükde⁽²⁵⁾ “Pişgāhımızda olan dere bütün leşker-i küffār ile mala mal toľmuşdur.” didükde ‘Abd “Ey⁽²⁶⁾ oġul sen bilmez müsün ki maħcüb ve maşunlardur ģatta⁽²⁷⁾ anuñ gölgelerinde bir kaç kimse gizlenüb düşman arasından geçüb gidebilürler ģālā⁽²⁸⁾ eger sen ve birāderüñ Davü'l-Mekān benümle gitmek isterseñüz buyuruñ sizi ‘askerüñizde⁽²⁹⁾ tevşil iderüm.” Didükde.

Melik Şerkān “Ama ben refikāmı bıraġub gidemem lakin ‘ināyet⁽³⁰⁾ ider isen birāderüm Davü'l-Mekān berāber alub götüresün zīrā ol bizüm şāhumuzdur⁽³¹⁾ ve islamuñ rekin ‘azimīdür anı varıadan kırtarub götürmesi ģāyet münāsibdür. [116a]⁽¹⁾ ve götirdiġüñiz ģālde baña on biñ ‘asker imdād gönderüñ.” didükde ‘Acūze bu kelām ile⁽²⁾ nāil merām olacağını bilüb “Ey oġul şimdi benüm gölgemde faķat iki kişi pinhān⁽³⁾ idebilirüm şimdi sen bunda kaľ ve ben Davü'l-

Mekān Vezīr Dindanı alub götüreyüm ⁽⁴⁾ fakat bir şey vardır ki şimdi ‘aliü’l-‘acele gidüb hāl küffāra müşāhede iderüm ⁽⁵⁾ ba’de gelüb anları alurum didükde Şerkān hayır gitmeñiz icāb idemez biz senüñle oldıgumuz ⁽⁶⁾ Zātü’l-Devāhı sen benüm sözimi tut zīrā tahtında hikmet vardır.” Didükde. Şerkān ⁽⁷⁾ “Sen bilirsün, lakin çokça elümde.” Didi.

Zāhid hemān taşra çıkub ayağlarını ⁽⁸⁾ kaldıırarak koşub ‘asker-i küffāra virdi. Davü’l-Mekān ile Vezīr Dindanı ma’iyetiyle ⁽⁹⁾ götüreceğini ifade ifade vaqtizā iden ve şayayı tenbiye idüb dönüb Davü’l-Mekān’uñ ⁽¹⁰⁾ olduğu mağaraya geldi.

Anlar ise merķūmenin kerāmetlerini zıkr iderek intizārında ⁽¹¹⁾ kaldılar geldükde Davü’l-Mekān ile Vezīr Dindanı alub “Şerkāna sen bunda kal ⁽¹²⁾ biz yarın saña imdād gönderürüz nuşret bizümdür hemān havf itme.” diyerek veda’ ⁽¹³⁾ idüb çıkageldiler, tā leşker e’ dāya ve şol bulduklarında anlarıñ içinde uci yirden ⁽¹⁴⁾ geçüb kāne anları kimse görmezdi. Davü’l-Mekān Vezīr Dindan’a “Görmez misin şol ⁽¹⁵⁾ zāhidüñ kerametinden ‘asker-i küffār gözleri açık bize bakar iken ĩ’ mā gibi anlardan maħcüb ⁽¹⁶⁾ kalduk didükde.” Vezīr Dindan dañı vāķ’ā bu büyük kerāmetdür diyüb giderlerdi tā leşkerüñ ⁽¹⁷⁾ āhirine varduklarında ‘acūzenüñ şebatı üzere ‘asker merkūmenin üzerine hücum ⁽¹⁸⁾ Zūü’l-mekān ile Vezīr Dindanı esir tutub sizüñle kim vardır yalnuzmısüñiz ⁽¹⁹⁾ didüklerüñde Vezīr Dindan rāhde işāret idüb ya bunu görmedüñiz mi didise de ⁽²⁰⁾ ‘askeri küffār hayır biz sizden ğayrı kimseyi müşāhede idemiyoruz diyü cevāb virdiler ⁽²¹⁾ Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt ⁽²²⁾ eyledi.

****YÜZ YİGİRMİ DÖRDÜNCÜ GİCE****

Şehrazād kelāma āğaz idüb dirki ⁽²³⁾ Davü’l-Mekān Dindana didi ki vallahi bu bizüm kuşurumuzdan neşāit itmüştir ve alā bizi ⁽²⁴⁾ dañı göremezlerdi hālā ol emirde nazırlarından maħcüb iden acaba kuşurumuz nedür ⁽²⁵⁾ hāşıl kelāmi küffār bunları kayd ve bend idüb birkaç nefer muħafızlar için ta’tin ⁽²⁶⁾ itdiler bunlar cesede qalsunlar gelem Melik Şerkāna mūmā-ileyh ol gice yatub şabāh ⁽²⁷⁾ olduĝda ma’iyetiyle olan ‘askerler ile süvār olub muħarebe kaşdıyla leşker-i küffār mütevce ⁽²⁸⁾ oldu anlara qarīb vardugunda ırāqdan ey Melik Şerkān

ma'lūmuñ olsun ki senüñ ⁽²⁹⁾ birāderüñ Davü'l-Mekān ve Vezīri Dindan “Bizde esīrlerdür eger kelāmımızı istimā' ider isek ⁽³⁰⁾ muḳāleden vazgeçüb kendüni bize teslīm ile ve alā eger muḳārebe ideyüm.” dir isek [116b] ⁽¹⁾ ve ma'iyetüñle olan bütün ḳatlı ve ī'dām ideriz sen naṣīhatimizi ḳabül ve “Bize ⁽²⁾ gel seni refiḳān ile Melik Afridona tevṣīl idelüm ve Melikimiz sizi ḳatlı itmez ⁽³⁾ ancak zemīninden ḫurūç itmeñüz için sizden ‘ahd alub yine memleketineze red ider.” ⁽⁴⁾ didüklerinde Melik Şerkān birāderi esīr düṣdügünü işitdükde beli kırılıb bahr-ı ḫayrete ⁽⁵⁾ ḫaldı. Ve “Acabā bunlar ol zāhid ḫaḳḳında ne ḳuşūr itdiler ki böyle belāya düṣdiler. ⁽⁶⁾ Lākin zāhid bize nuṣret ile va'id itdi ben muḳārebeden dönmem.” diyerek ma'iyetiyle ⁽⁷⁾ olan şerzeme-i ḳalīle ile ol deryā miṣāli olan ‘askere hüçüm ve muḳāteleye tevciye ⁽⁸⁾ şimşir mesmüm itdi. Sabāḫdan aḫşāma kadar ḫarb-i şedīd ve şabr mā'liye mezīd ⁽⁹⁾ idüb leşker-i küffārdan bī-'aded kāfir ḫāsırı nār ciḫime irsāl itmüş ise de ⁽¹⁰⁾ ma'iyetiyle olan şerzemededen otuz beş nefer irtiḫāl ḳarār itdi ve gürüp şems ile ⁽¹¹⁾ her bir fırḳa mekānuna rücū' itmekle Şerkān refiḳāsıyla maḡāralarına dönüb geldiler.

⁽¹²⁾ Ol gice istirāḫat idüb şabāḫ olduḫda Melik Şerkān refiḳāsına “Biz şimdi ⁽¹³⁾ yigirmi otuz kişiden ‘ibāret kalduḫ ve vaṣṫ meydānda muḳārebe itmeye ṫāḳatimiz ḳalmadı ⁽¹⁴⁾ ancak rey budur ki biz maḡaramızdan çıḳmayub derūnunda ḳaluruz ve ḳapusunu ṫutub her kim ⁽¹⁵⁾ üzerüme gelürse ī'dām ideriz benüm zannıma göre zāhid şimdiye ḳadar ‘asker-i ⁽¹⁶⁾ islāma varmuşdur ve irsāl ideceḡi imdād buḡün bize vuşül bulur.” didükde ⁽¹⁷⁾ cümlesi bu reyi istiḫzān idüb ḳılıclarını çıḳarub bāb maḡarada ṫurdılar.

⁽¹⁸⁾ Her ne ḳadar ‘asakir-i küffār üzerlerine gelüb maḡaraya hüçüm iderlerse maḡara ḳapusında ⁽¹⁹⁾ ṫuranlar anları ī'dām ve ḳatlı iderlerdi ve bu vecḫle aḫşāma ḳadar mümān'a ve müdāf'a ⁽²⁰⁾ idüb Şerkān ile faḳat yigirmi beş kişi ḳalub baḳīsi şerbet şehādeti nūş ⁽²¹⁾ itdiler. Pes ‘asker-i küffār bunlaruñ ḫāline maṫl'a olduklarından ser ‘askerleriyle ⁽²²⁾ ictimā' ve bu şer zeme-i ḳalīle nice bizi ta'cīz ider “Gel oṫun getirüb maḡara ḳapusına ⁽²³⁾ vaż'i ve derūnuna ateş ilkā idüb ya cümlesini aḫrāḳ idelüm yāḫūd rey virüb ⁽²⁴⁾ kendülerini bize teslīm itsünler.” didüklerinde reisleri bu reyi istiṣvāb ⁽²⁵⁾ ve ormandan vafir ḫiṫāb getirüb ol maḡara ḳapusuna vaż'i ve ateş iḳād ⁽²⁶⁾ itdiler ateş ‘alevlenüb maḡaraya duman ve ḫarāreti nār girmege başladuḫda Melik Şerkān ⁽²⁷⁾ ve refiḳāsıyla el-amān dimege başladılar.

Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı ⁽²⁸⁾ taḫrib itdügünü görüb süküt eyledi.

****YÜZ YİGİRMİ BEŞİNCİ GİCE****

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma agaz idüb dir ki: ‘Asker-i küffār merkūmunun şadāsını işitdüklerinde ⁽³⁰⁾ ateşi itfā ve derūnun muḡāradan iḫrāç ve ḫatlı itdüklerinde murād itdüklerinde ⁽³¹⁾ ser ‘askerleri bunları ḫatlı şevāb degüldür ol olduki cümlesini Melik Afridonū [117a] ⁽¹⁾ ḫuzūrına getirüb “Nice isterse itsün?” diyerek Şerkānı birāderi Davū’l-Mekān ⁽²⁾ ve Vezīr Dindanuñ maḥbū oldukları maḥale getirüb ḫayd-ı bend idüb ḫabis itdiler. ⁽³⁾ Şiddet-i sürūrları ‘ayş ve ‘işrete oturdılar çün cümlesi bāde-i sarḫoş ⁽⁴⁾ ve bī-iḫsās olub uyuduklarında Melik Şerkān ayaklarında olan buḫaguya şiddet ile ⁽⁵⁾ mu’ālece idüb şekset itdi ve ḫalkub nikāḫbānlaruñ ḫoynundan diğeri buḫagularuñ ⁽⁶⁾ inḫitārını alub cümle refiḫāsını küşād itdükde Davū’l-Mekān “Ey birāder benüm ḫāḫırma ⁽⁷⁾ böyle gelür ki şol cümle nikāḫbānları ḫatlı ve esvāb ve silāḫlarını alub giyelüm ki bizi ⁽⁸⁾ görürlerse kim oldüğümüzi bilemezler.” Didükde.

Davū’l-Mekān bu reyı begenmeyüb ⁽⁹⁾ bunlaruñ ḫatlıyle bir ḫareket-i şedīde ḫudūş ider ki “Düşmana mücib intibāḫ olur ancak ⁽¹⁰⁾ rey bu ki uşulca şavaşub çıḫmalıyuz.” diyüb ve bu cümle ‘amil idüb çıḫa ⁽¹¹⁾ gittiler t̄ā derenüñ müntehāsına varduḫların da bir otuz kırḫ kişi eseb ve silāḫlarıyla ⁽¹²⁾ yatmuş olduklarını bulub Melik Şerkān “Belā tavḫif anları anları ḫatlı ve silāḫ ve eseblerini ⁽¹³⁾ aḫz idelüm ki dermān bulalum.” didükde çünki anlar daḫı oyuz kişi ḫadar idiler her biri ⁽¹⁴⁾ bir kāfire ḫücüm ve zebḫ idüb silāḫlarını ve eseblerini aḫz ve süvār olub düşman ⁽¹⁵⁾ arasında ḫurūç ve zerve-i ceble ‘urūc itdüklerinde Şerkān “Benüm ḫāḫırma şöyle ⁽¹⁶⁾ gelür ki cümlemiz taḫ kenārına gelüb bir aḫazdan tekbir ile şadāmızı aḫḫār ve küffār ⁽¹⁷⁾ şadāmızı işitdüklerinde ‘asker-i islām üzerine ḫücüm itdüklerini zan ve birbirine ⁽¹⁸⁾ girişüb vafir ḫasārete dū-çar olurlar didükde her ne ḫadar Davū’l-Mekān ⁽¹⁹⁾ mu’ārazaya ḫalkdıysada Şerkān maşmum olub cümlesi taḫ kenārına varub tekbir ⁽²⁰⁾ ve tahlil ile ḫalḫla itdiler, ki şadāları uc asumāna su’ūd eyledi ‘asker i’ dā tekbir ⁽²¹⁾ şadāsını işitdüklerinde gaḫletlerinden bī-dār ve eseblerine süvār olub ‘asker-i islām ⁽²²⁾ üzerlerine ḫücüm itdügünü ve ḫamile

birbirleriye karşı zālām-ı leyde darb-ı silāh⁽²³⁾ ve qar' remāh ile birbirini katl ve ī'dām iderek kaldular.

Şabāh oldıkda lāşelerden kaylar⁽²⁴⁾ yağılmış gibi göründi düşman olduğunı bülüb hezār-ı hasret ile harbden infişāl⁽²⁵⁾ ve esīrleri aradıklarında firār itdüklerini bulub bī-'aql ve bī-ḥuzūr oldular ve gice⁽²⁶⁾ zuhūr iden tekbir anlardan olduğunı bilüb şiddet ğayzlarından bunlara ta'ķīb⁽²⁷⁾ idelim diyerek marġ gibi Şerkān ve refikāsınūn ta'ķibe per ve paraları küşād itdiler⁽²⁸⁾ bir iki sa'atdensoñra firārilere yetişüb vuşul buldıkları Davū'l-Mekān düşman⁽²⁹⁾ laḥ vaḳti gördükde ve hama düşüb "Ey birāder görmez müsün ki nice bizi ta'ķīb⁽³⁰⁾ itdiler siz ol tekbir icrā itmeyeydüñiz böyle olmazdı." didi ki Şerkān bir cevāb⁽³¹⁾ virmeyerek sūkūt eyledi.

Tā düşmanı ğayet taķrib itdükde cümlesi zirve-icebilden [117b]⁽¹⁾ tekbir iderek yıldırım gibi düşman üzerine hücum itdükde 'asker-i küffār bunları⁽²⁾ tevciye 'azim ve efkār idüb deryā gibi üzerlerine aķub hücum itdiler ve bir birine⁽³⁾ girişüb ğalıġları geri eşire irişdi ve ol gün şabāhdan aḥşāma kadar⁽⁴⁾ meydān-ı cenkde ḳalub Şerkān ve cümle refikāsı ol kadar ibrāz şecā'it itdiler ki⁽⁵⁾ bahram felek anlar için 'alikum 'avn didi. Şehrazād hikāyeden bu maḫale geldükde şabāh-ı⁽⁶⁾ taķrib ittiginini görüb sūkūt eyledi.

****YÜZ YİGİRMİ ALTINCI GİCE****

⁽⁷⁾ Şehrazād kelāma agaz idüb dir ki: Gice oldıkda birbirinden infişāl ve ol gice bitavted⁽⁸⁾ idüb 'ālīü's-seher Şerkān ma'iyetiyle olan şec'ān düşmana hücum seadadında iken taraf⁽⁹⁾ beriyeden geleni bir leşker zuhūr ve taķrib itdükde tekbir v etahkīk ile şüb e'dāya⁽¹⁰⁾ tevciye 'azim mevūr itdüklerini görüb kim olduklarını bilmeyerek tırdular gelen⁽¹¹⁾ 'asker ise şerāre-i nār gibi teyyerān ve leşker-i küffara darb ve ta'ān ile tevciye 'inān⁽¹²⁾ ve bir laḫza zarfında 'asker-i küffārī tārūmār ve ḳararları firāra istibdāl ve ihtiyār⁽¹³⁾ itdirüb arḳalarından ta'ķīb ve şems-i 'ayn ḫame-i ihticāb ve maġīb idene kadar⁽¹⁴⁾ verālarından gidüb ekşerini ī'dām ve gice olmaġla ġināim ve fire ve emvāl keşire ile⁽¹⁵⁾ rücū' idüb nāzel ḫiyām olduklarında Melik zūü'l-mekān ve birāderi Şerkānı⁽¹⁶⁾ görüb yanuna yüz sürerek

huzürunda zemîn būs itdüklerinde gelenler ⁽¹⁷⁾ ser ‘askerleri Bahrām ve Rüstem olduklarını bildiler ve birbirine tahniye-i selāmet idüb bir yere ⁽¹⁸⁾ cem’ oldılar.

Bunların kelimelerinin sebebi bu oldu ki kaçan ‘asker-i islām kıyıcı başı ⁽¹⁹⁾ ve Bahrām ve rüsten ma’iyetşeye Davü’l-Mekāndan ayrılıb şüb Koştantiniyeye tevciye zamām ⁽²⁰⁾ itmüş olduklarını zıkr itmüş idük diyüb şehir-i Koştantiniyeye vuşul bulduklarında ⁽²¹⁾ ‘asakir-i küffār anların iz’āf mezā’ fesi olduklarını ve cümlesi derün-u sür ⁽²²⁾ şehirde tahşin itdüklerimi görüb baħr hayrete taldılar zīrā Zātü’d-Devāhı nām ‘acüze ⁽²³⁾ bunların kadimini anlara bildirüb şehirde nekadur hatun ve çocuk var ise erkek ⁽²⁴⁾ kıyāfetine koyub ‘askeriyle qarışub bedenlere ve kalelere dizdiler ki çokça görünsünler ⁽²⁵⁾ çünkü ‘asker-i islām ol keşret izdiħāmı görüb havfa düşmeleriyle rūsā ⁽²⁶⁾ leşker birbirine didüki biz bunda yalnız gibiyiz zīrā Melikimiz ve birāderi Vezīr ⁽²⁷⁾ bizüm ile değillerdür ve biz böyle düşmana düşdük ki bizden yüz kere kadar ziyādidir hālimize ⁽²⁸⁾ maṭl’a olurlarsa bir laħzada bizi bozarlar imid tedbīr şudur ki Rüstem on biñ ⁽²⁹⁾ ‘asker kadar dilāveri ma’iyetine alub Maṭrūhānā manastırına ‘azīmet ve Melik Davü’l-Mekān ⁽³⁰⁾ bulub “Sür’atle celb itsün ve eger anlara bir düşman hücum itmüş olursa ĩ’ānet ⁽³¹⁾ itsün.” diyü ittifāk itdüklerinde “Rüstem bin Bahrām ile giderüm.” diyüb ikisi ma’ā [118a] ⁽¹⁾ Yigirmi biñ ‘asker alub sür’at ile yola revāne oldılar. Kapucu başı ordu ile ⁽²⁾ Koştantiniyeye muħasirasında kaldı.

Bunlar yolda kalsunlar piş zāhid didükleri ⁽³⁾ ‘acüzeyi fācire kaçan Davü’l-Mekān ve Vezīr Dindanı dost e’dāya esīr ve emīr-i lerkānı ⁽⁴⁾ refikasıyla mağārada maħşūr ıkrār kir birağub süvār ve küffāra varub ⁽⁵⁾ didi ki siz Şerkānı desteres idüb Melik Afridon’a “Götürün ve ben ileriye ⁽⁶⁾ taħdim iden ‘asker-i islāma yetişüb anları dahı deryā telefe atayum.” diyerek gitdi.

⁽⁷⁾ Yolda giderken Rüstem ve Bahrāma mülākı olub ‘asker-i islām olduğunu bildükde ⁽⁸⁾ ormana girüb esebini bir tarafa bend ve eline bir ‘aşā alub toğu ‘asker-i islāma ⁽⁹⁾ vardı ve el-‘acel el-‘acel eu ‘asākir-i islām zīrā ħarb-i şeytān olan küffār Davü’l-Mekān’ı ⁽¹⁰⁾ ve Vezīr Dindan’ı esīr ve Şerkān’ı mağārada muħāşara ile destigir itmüşlerdi ve “Ben ana imdād ⁽¹¹⁾ göndermek için geldüm.” Didükde, Bahrām “Ey zāhide sen ne vaķit anlardan ayrıldıñ?” didi. ⁽¹²⁾ ‘Acüze “Ben anlardan bu gice infişāl itdüm.” didükde Bahrām istiğrāba gelüb ⁽¹³⁾ “Taħķik

sañā tay arz olmuşdur.” diyüb hayred ā’sīn iltimās iderek sür’atle ⁽¹⁴⁾ ‘askerleriyle yola revāne oldu. Sālefū’z-zikr naql itdügümüz üzere Davū’l-Mekān’uñ ⁽¹⁵⁾ olduğu yire vuşul ve darb-ı dest ile ‘asker küffārı mahzūm eyledi bunlar bir yere ⁽¹⁶⁾ geldüklerinde Melik Davū’l-Mekānuñ Bahrām ve Rüstem “Bizüm bunda bir işümüz yokdur hemān ⁽¹⁷⁾ ‘āliü’l-cinaḥü’l-isti’cāl ‘asker-i islāma laḥuqımız lāzumdur.” diyerek derḥāl fek iṭāb ⁽¹⁸⁾ geldükde şabā zū-i mazeret gibi ‘asker zalāma hücum itdügünü görüb ⁽¹⁹⁾ kelāmdan süküt eyledi.

****YÜZ YİGİRMİ YEDİNCİ GİCE****

Şehrazād kelāma ⁽²⁰⁾ agaz idüb dir ki: Fāmā zāhid kıyāfetinde olan ‘acuze Bahrām ve Rüstemi mağarḳat ⁽²¹⁾ itdükde sırā ormana girüb esebine süvār ve sür’atle yola girüb toğru ⁽²²⁾ Ḳoşanṭiniyeyi muḥāşır olan ardavi islāma gidüb ser ‘askeri olan ḳapucı ⁽²³⁾ başınuñ ḥuzūrına duḥül itdükde ḳapucı başı ayağa kıyām ve zāhidüñ elini ⁽²⁴⁾ öpüb ahvālden istifsār ol daḥı Zū’l-mekān ve Vezīr Dindan esīr ve Şerkān ⁽²⁵⁾ mağarada muḥāşara olduğunu ifāde ve Bahrām ile Rüstemi yolda bulub her ne ḳadar ⁽²⁶⁾ yigirmi biñ ‘asker ile imdāda gitmiş iselerde düşmanuñ kişreti ḥasbiyle ⁽²⁷⁾ bir fāide itmeyüb belki bir laḫzada manhazim olacaḳlarını ve sevāb olan aña daḥı ⁽²⁸⁾ birḳaç biñ ‘asker ile i’ānet itmesini arā-i ve beyān itdükde ḳapucı başı ḳuvāy ⁽²⁹⁾ ‘azm-i maḥlūl ḳayd ve ḫayret ile maḳbūl olub ne ideceğini bilemedi.

‘Acūze ⁽³⁰⁾ aña va’az ve naşihat virüb “Ḳorḳma biz cihād için me’mūruz her kimiz şerbet-i [118b] ⁽¹⁾ şehādeti neş iderse ehil fezv ve necāḫden olur ḫāl bu ki nuşret sizüñdür.” ⁽²⁾ didükde ḳapucı başı on biñ güzide ‘asker intihāb ve terkāş nāmında bir dilber-i ⁽³⁾ şeci’i ser ‘asker naşib ve Melik Davu’l-Mekānuñ şüyuna irsāl eyledi.

Merḳūm ⁽⁴⁾ evvel on biñ ‘asker le yola revāne olub sür’atle iki günden soñra ⁽⁵⁾ Davu’l-mekān ‘askerine erişdükte Şerkān İraḳdan ol ‘asker-i cerārı ⁽⁶⁾ görüb düşman ‘askeri tevhim itmekle ḫarb ve kefāḫa tāhib idüb ⁽⁷⁾ ḫāzır ṫurdılar. Tayanlarına ḳarīb geldüklerinde ehl-i islām olduklarını görüb ⁽⁸⁾ birbiriyle selāmlaşdılar ve sebab-i mecīlerinden suāl itdüklerinde anları zāhid irsāl ⁽⁹⁾ itdügünü ve kendüsi ḳapucı başı ile ḳaldugunu ifāde itdükde ḫudāya ḫamd ve

zāhidūñ ⁽¹⁰⁾ selāmetine çok memnūn olub sūr'atle 'azimet itdiler bunlar giderken gördiler ki ⁽¹¹⁾ taraf bir yerden 'azīm bir toz kıpuk giderek yanlarına takrib itdükde Zātu'd-Devāhi ⁽¹²⁾ olan zāhde olduğu tebīn ve bildüklerinde Melik Davu'l-Mekān ve Melik Şerkān vesāir ⁽¹³⁾ revāsa 'asker piyāde olub yüzlerin sürerek ayağı takbīl ve hayır du'āsını iltimās ⁽¹⁴⁾ idüb "Efendüm sen nereden geldün?" didüklerinde, merķūme şub Kıoştanīniyeden ⁽¹⁵⁾ geldiğini ve 'asker küffār leşker-i islāma hücum itdüklerini ifāde ve kendüsi taleb ⁽¹⁶⁾ necdet için sūr'atle geldiğini ifāde ve eger şimdi lehvk itmezseñüz bütün erdevi ⁽¹⁷⁾ islām yağmāy küfre lām olacağını eş'ār ve İ'lām itdükde.

Cümlesi hayrān ve vülhān ⁽¹⁸⁾ oldılar lakin Vezīr Dindan işbu ā'bid ve zāhde aşlā iltifāt itmeyüb ben bu zāhduñ ⁽¹⁹⁾ hālın beğenmem zīrā ben böyle evliyālık da'vāsında olan ehl-i fesādı bilürem didükde ⁽²⁰⁾ Şerkān ey Vezīr bu zāhid hakkında sūzan itme zīrā şaliḥānuñ eti zehirlüdür saña ⁽²¹⁾ ma'lüm olmadımı esīrlükde ne belā çekdi ve bizi esnā-yı muḥārebede nice taḥrīz ⁽²²⁾ iderdi diyü vafir naşīhat itdi ve zāhid merķūmuñ bir eseb ⁽²³⁾ getürdi ise de zāhid rekūbdan imtinā' idüb aḫḫār ta'fif eyledi ki ğarez ⁽²⁴⁾ fāsdını icrā ide zīrā bunuñ hakkında şā'ir (arapça beyit) ⁽²⁵⁾ (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) ya'ni "Taleb itdüğü iş için namāz ve oruç ⁽²⁷⁾ tırdı tā ki müşalaḫtını görüb ḫācetine nāil olduḫda bir dahā ne namāz ve ne oruç ⁽²⁸⁾ tutar oldu." dimekdür diyü inşād itmüşidi.

Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde ⁽²⁹⁾ şabāḫ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

**** YÜZ YİGİRMİ SEKİZİNCİ GİCE****

⁽³⁰⁾ Çün aḫşām olub gicenüñ zelāmı ā'lemi der ḫicāb itdi Şehrazād kelāma aḫaz ⁽³¹⁾ idüb dir ki: Pes zāhid merķūm kıubdan imtinā' ve 'asker-i islām yürümege başladuḫda ⁽³²⁾ esebler arasında piyāde gidüb kıurān azīmü'i-iān telāvet idüb seyr-i seri'a [119a] ⁽¹⁾ Taḥrīz ider kıaldı.

Tā Kıoştanīniye üzerine kıonmuş olan erdev-i islāma ⁽²⁾ vuşul buldılar ki ol vākıit erdev-i mezkūruñ 'askeri menhazim düşman ordugāha ⁽³⁾ kıadar girüb çadırlar arasında muḥārebe iderlerdi zīrā zātu'd-devāhı naḫl itdğimiz ⁽⁴⁾ üzere Kıoştanīniye üzerine kıuran ser 'asker olan kıapucı başıya gidüb ⁽⁵⁾ Davu'l-Mekān

esir olduğunu ve ‘asker-i islām bozulduğunu ve Bagrām ile Rüstem ⁽⁶⁾ ma’iyetleriyle olan ‘askerüñ anları kırtarmağa kudretleri olmaduğunu ifāde idüb dahā ⁽⁷⁾ bir miqdār imdād için ‘askere muhtāc olduklarını zikr ol dahı merķūmenüñ kelāmıyla ⁽⁸⁾ terkāş nām dilāver ile on biñ ‘asker imdād olarak gönderdiği ifāde olunmuş ⁽⁹⁾ idi Zātü’-d-Devāhı merāmı ‘asākir-i islāmı tefriķ ve ordu-yı mezkūra ⁽¹⁰⁾ za’f virmek idi işini istediği gibi gördükde ‘ālīü’l-‘acele Melik ⁽¹¹⁾ afridona bir mektüb yazdı ki işte ben zātü’-d-devāhı nām hatunumdur ki hilemi ⁽¹²⁾ istedigum gibi icrā ve Melik müslimin olan Davu’l-Mekān ile Veziri Dindanı ikisini ⁽¹³⁾ esir ve Şerkānı dahil müfārede mahşür idüb ‘asākir-i islāmı dahı üç büloga ⁽¹⁴⁾ taķsīm ve tefriķ itdüm şimdi sizüñ üzerüñize tūran orduya gelüb Melikleri ⁽¹⁵⁾ esir olduğunu ifāde ve kalblerine havf ve dehşet koyub harb ile değil belki ⁽¹⁶⁾ üfürmek ile münharem olurlar hemān fırsat elde iken ‘askerüñizi cem’ ⁽¹⁷⁾ ve üzerlerine hücum ve cümlesini katl ve i’dām idüñ ve ben hilemi tekmiñ itmeğe ⁽¹⁸⁾ gitdüm. Siz dahı sür’atle tāvranüñ diyü yazun ve Koşantiniyenüñ kapısına varub ⁽¹⁹⁾ mektübü afridona irsāl idüb dönüb gitdi mekrüb Melik afridona vuşul ⁽²⁰⁾ bulduķda zātu’-d-devāhinüñ oğlu Melik hardubı isteyüb işbu huşuşda müzākere ⁽²¹⁾ itdükden sonra ‘askerini cem’ ve aliü’ş-şabāh şehirden çıkub ‘asker-i islāma ⁽²²⁾ hücum itdi kapucı başı merķümünüñ hücumunu gördükde.

‘Askerini ahzār ⁽²³⁾ “Vay cemāt-i dīn eger firār iderseñüz ta’ima şumşir olursüñüz ve şabr-u sebāt iderseñüz ⁽²⁴⁾ zafer ve nuşret ile şahib nām ve nişān olursüñüz zīrā şecā’at didükleri şey ⁽²⁵⁾ bir sātlik şabr-u sebātdür hemān kuvvet-i kalb ve tā’at rab ile düşmana muķābil olalum ⁽²⁶⁾ diyerek ‘asker ile meydān ve ğāye hücum şumşir ile muķābele düşman-ı meşvem eylediler ⁽²⁷⁾ ve iki ‘asker birbiriyle ihtilāt idüb şiddet-i harbden ve temād-i darbdan rīzān ⁽²⁸⁾ olan havn İrmāk mişāli seyl ve revān oldu.

Bu hāl üzere ahşāma kadar kalub ⁽²⁹⁾ didār hürşid leşām şeb ile satr-ı tāli’ reşid itdükde iki farik ordugāhına ahz ⁽³⁰⁾ tarik ve istirahat ile def’ zeyk itdi ve ‘aliü’s-sihrine ol iki leşker i’tikāl ⁽³¹⁾ ramah ve taķlīd-i şafāh idüm ‘amüm üzere hücum ve kase-i hamām ile birbirine sāk-i-i ecel [119b] ⁽¹⁾ mahtum itmeğe başlayub bir iki sāt geçmeden ‘asker-i islām inhizāma ‘atıf zamān ⁽²⁾ ve derün-ı orduya girüb müterris ve rāsından muhārebeye taşdı ve ihtimām itdiler ⁽³⁾ lakin kişret-i i’āde hesabıyla ba’z yerlere müstevli olub galiba iki ‘asker-i islām ⁽⁴⁾ maķhūr ve

fırara karar virüb ‘azim iderler iken taraf-ı şahrâdan ‘asâkir-i islâm ⁽⁵⁾ ve imta-i hayrâlâ nâm Davu’l-Mekân ve Melik Şerkân ile nümâyân ve harb sâk ta’n ve darb ⁽⁶⁾ üzere kâim olduğunu gördüklerinde belâ-i tehir î’ade-i dîne şadme ve hücum ve orduları ⁽⁷⁾ üzerinden def’-i miñnet ve gamüm idüb leşker-i küffâr bir taraf olduğda müslimîn birbiriyle ⁽⁸⁾ ictimâ’ ve tahniye-i selâmet iderken gördiler ki ‘asâkir-i küffâr tertîb-i şufûf idüb ⁽⁹⁾ mübarezeye tâhib itdiler. Şehrazâd hikâyeden bu mahale geldükde şabâh-ı takrib itdügünü ⁽¹⁰⁾ görüb sükût eyledi.

****YÜZ YIGİRMİ TOKUZINCI GİCE****

⁽¹¹⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Pes Melik Şerkân düşmanuñ ahibeti gördükde biraderine ⁽¹²⁾ efendüm bunlar hücumdan kefyed ve birer birer mübareze itek murâd itdiler ki biz anı Allah’dan ⁽¹³⁾ isteriz şimdi iktizâ iderki “Sen kalb-i ‘askerde ve Bahrâm-ı cenâh İmanda ve Rüstem cenâh ⁽¹⁴⁾ isirde turub biz mübarezeye taşdı idelüm zîrâ sen ‘asker-i islâma rûh ⁽¹⁵⁾ müşâbasındasın dir iken gördiler ‘asker-i küffârdan iyü giymüş ve mükellef-i rahata binmüş ⁽¹⁶⁾ cemilü’s-şüre bir ihtiyâr-ı nümâyân olub ‘asker-i islâma takrib birle ben ilçilük için ⁽¹⁷⁾ geldüm Melikünüze varub buluşana kadar amân ve ray dilerüm.” didükde Merkûme izn virüb ⁽¹⁸⁾ Davu’l-Mekânuñ huzûrına vardukda zemin bûs ve edeb ile turub “Ey Melik-i zamân ⁽¹⁹⁾ ben Melik afridona naşihat virüb siz bunca nefüsuñ telefine bâ’iş oluyorsunuz ⁽²⁰⁾ bu ise inşâfdan hâric bir şeydir bu қазиye iki kişiye mevķüfdur ki anlar mübareze ⁽²¹⁾ idüb her kimi digere gâlib olursa galibe ol tarafuñ olsun didügümde Afridon ⁽²²⁾ kelâmımı kabûl ve kendüsi bâlzât çıkun Melik-i müslumin ile meydân-ı kârüzârda ⁽²³⁾ mübareze idecekdür ve kangısı digere gâlib olursa galibe anuñ olub harb ve cidalden ⁽²⁴⁾ ref’ yedâyedür.” didükde hemân Melik Şerkân ayağa kıyâm ve bu huşuş benüm şecâ’atime ⁽²⁵⁾ maşşuş olub var söyle fâris islâm benüm fâris-i neşârı onuñdur hemân ⁽²⁶⁾ çıkşun biz hâzîruz diyüb herîf bu Ma’nâ ile irsâl itdükde Afridon bu karardan ⁽²⁷⁾ qarîrü’l-‘ayn olub ol gice şarab hamûr ve Kemâl-i mesret ve sürûr ile yatub şabâh ⁽²⁸⁾ olduğda terîb-i şuf ve tanzîm metin ve aluf idüb meydân-ı harbi eñ evvel küşâd ⁽²⁹⁾ iden Melik Afridon olub şufklar arasında keşt-i güzâr ve üzerinde olan mükellif ⁽³⁰⁾ salâhlar ve melükâna rahat ve eşvâblar ile nahûtun azhâr iderek fâris-i islâm Şerkân ⁽³¹⁾ didükleri gulâm nerededür yanuma çıkşun diyü avâz-ı belindâ ile bidâ ve ibrâz şadâ itdükde [120a]

⁽¹⁾ Melik Şerkân melûka şâyân isliha giymüş ve bir eşkar küheylâna süvâr olmuş ki

naẓīri ⁽²⁾ yoğıdı. Merķūme çıķub ūahāb ūākıb ve belā-yı müt'ākıb gibi ūzerine ⁽³⁾ cümle eyledi.

Çün ki gerek Melik ūerkān ve gerek Afridon ikisi ūecā'atde yegā ⁽⁴⁾ ve ūabr-u ūebātde bī hamitā olmağla meydān-ı ħarbde bayağı iki tağ maūdum ve iki deryā ⁽⁵⁾ mülteṭtem olmuū gibi olub kerr-ü ferden ūzerlerine toz ve duman irtifā' itdi ki gözlerden ⁽⁶⁾ nihān oldılar ve ūabāħdan tāz ve el-ūemse ķadar ħarb ve ta'ānda ķalub Afridon ⁽⁷⁾ ūerkānuñ ūecā'atini ve aña ğalibeye muķtedir olmaduđunu fehm itdükde ħıle ve ħüd'aya dönüb ⁽⁸⁾ ūerkāna didü ki

“Seni nice ūecā'at ve ūülta nisbet iderler ħāl bu ki ben senüñle ⁽⁹⁾ ūimdiye ķadar ūzerümde olan ālāt-ı ħarbden bir ūey tafyīr ve tebdil itmeksizin ūebāt ⁽¹⁰⁾ ūzereyüm ve sen esebüñi tebdil itmek için ‘askerüñ saña diđer bir eseb getüreyorlar.” ⁽¹¹⁾ didükde ūerkān bu keyfiyetden münfi'il olub gelen esebi göreyüm diyü yüzini çevirdükde ⁽¹²⁾ Afridon gördüđi ħıleye ħāzır bulunun hemān ħarbe ile ūerkānı urdı. Çün ki ⁽¹³⁾ ūerkān ne eseb ne baūka ūey görmemekle ħıle olduđunu bilüb yüzini sür'atle ⁽¹⁴⁾ Afridona çevirdiđi birle ħarbe ūzerine geldiđini görüb bir ħarafa taħvil itdisede ⁽¹⁵⁾ ħarbe göđsine yan ħarafdan iūābet idüb mecr-u ħāzemine düūdi.

Đavu'l-mekān ⁽¹⁶⁾ birāderi düūdüđünü gördükde bir ķac ađalar ile ūerkāna ūaldırub meydāndan refi' ⁽¹⁷⁾ idüb ħamiye-i kāhe getürdi çün ki Melik Afridon ūerkānı ķatl itdüm zann ⁽¹⁸⁾ itmekle ‘askerine ħamle ile emir idüb iki leūker birbiriyle iħtilāṭ eyledi. ⁽¹⁹⁾ Ve aħūāma ķadar muħārebe-i ūedīdede ķalub aħūām olduđda iki leūker birbirinden münfaūıl ⁽²⁰⁾ olub ħamiye-i kāħlarına döndüklerinde ṭāife-i küffār Melik Afridona ūerkānuñ ķatliyle ⁽²¹⁾ tahniye itmeleriyle Melik mūmā-ileyh yarın Đavu'l-mekānı daħı biraderine el-ħāķķ idüb anuñ ⁽²²⁾ ķatliyle cümle müslumīn münhezim olub tāmār olurlar diyüb ve ‘umūma bezel ħamūru celb sürür ⁽²³⁾ iderek bī-tavtet itdiler fāmā Đavu'l-mekān biraderine gelüb müdāvātıyla meūgul ve “Yarın ⁽²⁴⁾ ben Afridona çıķun senüñ öfkeñi aluram.” didükde ūerkān “Ey birāder sen zāhidüñ ⁽²⁵⁾ du'āsıyla meftunum ol zīrā anuñ bereketiyle ben ķatlden ħalāū bulcum ‘acabā zāhide nerede ķaldı.” ⁽²⁶⁾ didükde “İūte sizüñ ile oturur diyü ifāde itdüklerinde hemān ol zāhid bed-fi'āl ⁽²⁷⁾ fetħ dehān mekāl idüb naūıħat ve du'āya baūladı.

Altı cerāhatı üzerine vazı' ⁽²⁸⁾ idüb āyet-i şefā okuyub ol hāl ile şabāha kadar kaldılar Şehrazād hikāyeden bu maḥale ⁽²⁹⁾ geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

** YÜZ OTUZINCI GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Bāhr nehār ṭal' vücūdı ibşāra bed-yedār itdükte ⁽³¹⁾ iki 'asker tertīb şufūf ve tanzīm ramāh ve seyuf idüb meydān ḡarbi Davu'l-Mekān [120b] ⁽¹⁾ fetih ve küşād idüb nizām-ı mekmil ile şaflar arasında ṭurduḡda Melik Afridon ḡamīt ⁽²⁾ cāhiliye ile Kemāl zīnet ve 'azīm naḡvet ile Davu'l-Mekāna çıkub muḡārebe ve ṭa'n ⁽³⁾ ve müzārebeye başladular.

Muḡārebenüñ şınūf ve anu ā'in ve mazmun ḡayl ve aḡter ā'in ibrāz ⁽⁴⁾ itdiler ki seyir idenler ḡayrān ve velihān kaldılar bir iki sa'at kadar bu hāl ile ḡalub ba'de ⁽⁵⁾ Davu'l-Mekān merāmını ibrāz kılıc ile Afridonı urub başını bedeninden faşl ve ifrāz idüb ⁽⁶⁾ şī'ār ḡayātdan cidā ve zemine düşürüb ehl-i islāma fedā oldu 'asker-i i'dā Meliklerinüñ ⁽⁷⁾ dār-ı bevāra gitdügünü gördüklerinde cümlesi ehl-i islāma ḡamle ve diḡerleri daḡı mevc ⁽⁸⁾ deryā gibi merḡūmlara şadme idüb iki tāife birbiriyle muḡtelit ve şiddet-i ḡarb ⁽⁹⁾ ve ta'ān ile ḡavnları rīzān ve müḡteḡ olub iki sā'at kadar leşker düşman sabr ⁽¹⁰⁾ –u şebāt itmüş iselerde āhir kār münhazim ve aḡz rāh firār olub şehre 'azīmet ve ba'd ⁽¹¹⁾ u'd-duḡūl ḡapuları pend birle sūr-ı beldeye şū'd ve müdāf'aya bezl-i mechūd itmeḡe ⁽¹²⁾ başladılar.

'Asakir-i islām ise i'dādan elli bin kadar kāfiri izāḡa-i kās ḡamām ⁽¹³⁾ itdükten şoñra ordularına iyāb ve zafer ve nuşret ile Maḡmūdu'l-cenāb oldılar Davu'l- ⁽¹⁴⁾ Mekān birāderi Şerkāna varub "Ey birāder işte biḡamdullah öfkeñi aldum ve Afridonı ⁽¹⁵⁾ ḡātl itdüm." Didi.

Çün ki ā'bd şūretinde olan Zātu'd-devāhı Şerkāna mülāzım ⁽¹⁶⁾ olmaḡla anuñ elini öpüb bu nuşret-i 'azīme sizüñ ḡayır du'āñızdan neşet itmüşdür ⁽¹⁷⁾ diyü aḡhār teşekkür eyledükde merḡūme Melik Afridonuñ ḡatlinden bī-ḡuzūr olub ⁽¹⁸⁾ derünü āteş ḡaretiyle yanub cebrā aḡlamaḡa başladıysada infāz ḡarezi için ⁽¹⁹⁾ ol baña ḡüyā sürurdan neşet itmüşdür diyü aḡhār ve nefsinde şumden şoñra ḡayātdan ⁽²⁰⁾ meyusa oldum bahr hāl bu gice Şerkānuñ ḡatliyle aḡz sār iderüm diyü 'azim ve izmār ⁽²¹⁾ idüb zıkr ve du'ā ile meşḡüle ḡaldı fāmā Davu'l-Mekān ve sāir vüzerā

Şerkân ile ⁽²²⁾ alub aşâm olduda akimiye celb ve ‘alâcini oyub giceden bir aşıa anula ⁽²³⁾ oturub ba’de zâhîde işmârlayub “Sen Şerkânı gözet ve akında ayurlu du’âlar ⁽²⁴⁾ it ki yârin iyü olub bizüm ile muâşereye şehre varsun.” diyüb her biri evâ bekâhına ⁽²⁵⁾ varub uyudı zâhid daı aşvere yokdur siz varu râhat ile nevm idü diyüb ⁽²⁶⁾ Şerkân ile onuşarak aldı.

Tâ ki Şerkân ve cümle ma’iyetiyle olan ulmân uyuyub ⁽²⁷⁾ müstefri nevm oldularında zâtu’d-devâhı ıyâm ve Şerkânı başı arafundan gelüb ⁽²⁸⁾ ma’iyetiyle olan ancir mesmümü irâc iderek zeb eyledi ve yaşını tenden cüdâ itdükden ⁽²⁹⁾ sora ulmâna dönüb anları daı atlı ve oradan ıub Davu’l-Mekânı amiyesine ⁽³⁰⁾ ‘azîmet itmüş ise de bekileri bî-dâr bulmala Vezîr Dindane vardı. Ol daı ⁽³¹⁾ urân ‘azîmü’ş-şân okuyub oturduunu görmekle şıyırılıb gideyüm dirken, [121a] ⁽¹⁾ Vezîr anı görüb “‘Â’bid efendi ne ararsun?” Didi.

‘Acûze “Olum bu gice ‘Azîzlerü ⁽²⁾ ziyâzatına gider iken size uğradum.” didükde Vezîr şübheye girüb ben bu zâhîdi ⁽³⁾ t’akîb idüb âleti göreyüm diyerek uşulca ardından gitdisede ‘Acûze Vezîri ⁽⁴⁾ görüb “Ey oul sen şol şâlihü ziyâretini ister ise tur ben saa andan izn ⁽⁵⁾ alayum zîrâ izinsiz böyle zevât kerâme gitmek âric add-i edebdür.” didükde Vezîrine ⁽⁶⁾ diyeceini bilmeyüb yine adırına döndise de bî-arâr alub “Varayum Şerkân ile ⁽⁷⁾ bir midâr onuşayum.” diyüb Şerkânı amiyesine ‘azîmet eyledi. Şehrazâd ikâyeden ⁽⁸⁾ bu maale geldükde şabâ-ı takrib itdüünü görüb sükût eyledi.

(9) **YÜZ OTUZ BİRİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazâd kelâma aaz idüb dir ki çün ki Vezîr mûmâ-ileyh Şerkânı amiyesine girdi ⁽¹¹⁾ gördi ki bütün zemin avn ile mânind şekâyık olmuş ve cümle ulmân bu âzlanüb ⁽¹²⁾ helâk bulmuş hemân şîhe iderek Şerkânı yanuna oturduda anu beden bî-ser ⁽¹³⁾ olduunu görüb vâh ve vâylâh ıırmaa başıladıda Davu’l-Mekân iâmetgâhından fezi’ ⁽¹⁴⁾ ile alkub Vezîr Dindane vârub ol âl permelâli müşâhede itdükde bî-hoş ⁽¹⁵⁾ âletiyle ol ve gibi düşüb ve alk daı toplanub ol keyfiyet müdheşeden ayrân ⁽¹⁶⁾ oldılar.

Davu’l-Mekân bayılmadan ayıldıda zâhid nerededür diyü suâl Vezîr Dindan ⁽¹⁷⁾ bu işi iden ancak ol zâhid pıraqdurdur ben anı gördüüm günden berü

hâtrum andan ⁽¹⁸⁾ nefret itmüşi idi işte belâ hâre ne itdise itdi bizi âteş miñnet ile yaqub gitdi ⁽¹⁹⁾ diyü Şerkâni ğasl ve tekfin idüb oralarda bir tağ kenârında defin idüb mañzûn ⁽²⁰⁾ kaldılar fâmâ zâtu'd-devâhı bu fi'il şîn'i icrâ itdükde toĝru şehre gidüb ⁽²¹⁾ Melik Afridon için üç gün mâtem tutdukdan soñra yine meĝer ve dehâya dönüb ⁽²²⁾ şöyle bir mektüb yazdı ki “Ben o zâtu'd-devâhı didükleri dâhiye-i ‘izmâyım işte ⁽²³⁾ hîle ve mükerrem ile ibtidâ büyük pâdişâhuñuz ‘Ömerü’n-Nu’mâni ve sâniyâ Şehzâdesi Melik Şerkâni ⁽²⁴⁾ katl ve î’dâm itdügümden mâ’idâ nice yiĝitleri bañr-ı ‘addme and ihte itdüm ve henüz ⁽²⁵⁾ meker ve hîlemi etmâm idemedüm necât bulmağ isterseñüz zeminimizden kałkub belâdüñiza ⁽²⁶⁾ gidüñ.” diyü yazun ve ol mektübü mühürleyüb bir oğ ile ‘asker-i islâma atdı.

⁽²⁷⁾ Pes anı leşker-i islâmuñ biri bulub Davu’l-Mekâna getürdi oğdukdan soñra hasret ⁽²⁸⁾ ile ellerini ıdırub şol ‘acüze-i fâcerenüñ kañnuna arıdılmış kuşşun döküb ⁽²⁹⁾ şehir kañusunda şalıb itmedikçe muhâşaradan vazgeçmem diyüb mahmûm ve mañzûn kaıldı.

⁽³⁰⁾ Vezîr Dindan “Ey Melikü’z-zamân saña ĝöre ĝam ve hüzün lâyıĝ degüldür birâderüñ ecliye ⁽³¹⁾ olmuşdur ve şâ’ir dir ki (arapça beyit) [121b]⁽¹⁾ (arapça beyit) meâl beytin “Sâbıĝ-ı ezelde ⁽²⁾ vuķu’-yı miķdar olmayan şeyi aşlâ hîle ve tedbîr ile vuķu’ bulmayacaķdur ve ĝiynevnti sebķât ⁽³⁾ iden şey bañr hâl vuķu’ bulub vücuda geleecekdür. Bu kâbine vuķu’-yı lâzım olan ⁽⁴⁾ şeyi bañr hâl ve kaťşke zuhûr ideceginden câhik olan kimse âsl-ı hikmetden ⁽⁵⁾ bî-şu’ur olmaĝla tafyîr meķdür şadidinde dâima çabalayub ĝabin ve hasretde kaalur.” ⁽⁶⁾ dimekdür.

Kâne-i haķıķate vâķıf olmaduĝundan vücudı mümkün olmayan şeye teşbiş ⁽⁷⁾ idüb nefsinı nâ-mümkün mâddelerde iti’âb ider “İmdi sen bu bî-fâide olan bekâ ve nevâhayı ⁽⁸⁾ terk birle remh ve selâha tañvrân ve emür-ı salţanat ile meşgul ol.” didükde Davu’l-Mekân ⁽⁹⁾ bu kelâmdan bir miķdâr intibâh bulub hüzün ve kederden ferâĝat eyledi ittifaķa ol ĝün ⁽¹⁰⁾ Baĝdâddan müjdecı ĝelüb Davu’l-Mekânuñ zevcesi bir Şehzâde velâdet itdügünü ⁽¹¹⁾ ve hemşiresi Nüzhetü’z-Zamân ol Şehzâdeyi Kanemekân nâm ile tesmiye itdügünü ve cümle ⁽¹²⁾ ol kâsi emin ve imânda olduĝunu hañber getürmekle hañrına bir miķdâr sürür hâşıl ⁽¹³⁾ olub birâderinüñ âteşi suyundı ve anuñ haķķında bir kaç mersebe inşâd ve rûhuna ⁽¹⁴⁾ dañı bir kaç hitam şerif ve şadaķât vafira idüb tesliye-i hañır zamınında Vezîr ⁽¹⁵⁾

Dinan “Sen aḥbār amam ve ā’şık ve mettim olanlaruñ ḥikāyelerini bilürmisisn.” Didükde.

(16) Vezîr mûmā-ileyh “Efendüm ben bu ḥikāyelerden çok bilürem ve pederüñizi anlar ile gāh be gāh (17) tesliye ider idüm gice olduḡda size ol ḥikāyelerden birini naḡl iderüm.” didükde (18) Ḍavu’l-Mekān giceye biñ cān ile mütenzir olub aḡşām olduḡda cümle kibār-ı devlet (19) Ḍavu’l-Mekāna gelüb şem’eler ikād ve Vezîr Dindanuñ naḡline istimā’a taşdı itdiler (20) Şehrazād ḥikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(21) ** YÜZ OTUZ İKİNCİ GİCE**

(22) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: **** ḥikāye**** Vezîr Dindan ḥikāye naḡline tefriḡ (23) idüb dir ki naḡlen iḡbār amam ve rivāyān anār ‘Arab ve ‘acem olan zevāt nokya-i semāt (24) böyle şabit şehāif rüzgār itmüşler ki sālif ezmānda aşafhān taḡları māverāsında (25) kāin Medīneü’l-ḡazrā nām taḡtgāhda zī-mükennet ve şāḡib şavvet Süleymān Şāḡ (26) nāmında bir pādişāḡ var idi ‘adil ve iḡsān vücüd ve kerem bī-pāyān ile mevşūf ve ‘asker (27) firāvāne mālîk ‘azîmet ile ma’rūf olub şadāsı ā’leme ve lavle ve nāmı eḡrāf ve eknāfa (28) ḡaliḡla virüb memalik ve beldān ve ol kāy zeminde kāin zī-ḡuvvet ve şān olan (29) pādişāḡlar sūtuḡında ḡavf ve muabbet iderlerdi lakin aşlā zevcesi ve evlādı (30) olmamaḡla, bir gün Vezîrini ḡuzūrına celb ve evlād ḡuşuşunda başḡ māvciib idüb.

(31) “Ey Vezîr-i müşteri tedbîrüm benüm sinem taḡḡḡir ve ḡālî’ ‘umüm-ı ḡarūbe ḡāḡir itmekde olub [122a] (1) şimdiye ḡadar ne zevce ve ne ferzende lâḡaḡ ve nāil oldum ki benüm zāhirime müstennid (2) ve iḡtiyārliḡımda i’ mād ve müdded olsun ma’ hezākeruñ mülük ve selāḡın ve gerek iḡniyā ve fuḡarā (3) ve şa’āliyañ zevce ithāzında ve veled iḡtināsında bezl-i hamam iderler ve ḡazret-i sūrūr (4) ā’lem-i şallallahu ‘aleyvessellem efendümüz (arapḡa ibāre) (5) (arapḡa ibāre) buyurmuşdur ya’ni tezvîc idüñ ve oḡul ve evlād peydā kıluñ ki kişret (6) bulursıñız zîrā taḡḡiḡ sizüñ kişretüñiz ile yevm-i ḡiyāmetde amam sāireye mübāḡāt iderüm (7) imdi bu ḡuşuşda senüñ reyüñ nedür?” didükde Vezîr bu kelām-ı ḡikmet encāmı (8) işitdükde aḡlamaḡa başlayub “Vay efendüm bendeñüz bu mādde de bir söz

diyeceğim yokdur ⁽⁹⁾ zîrâ bu emr-i haqq celle ve ‘alâ hazretlerinin taqdîrine menûṭ ve merbûṭdur.” Didi.

⁽¹⁰⁾ Süleymân Şâh “Ey Vezîr taḥkîk eger bir pâdişâh ḥesab ve nesbi meçhul ve ḥaset ve fazîleti ⁽¹¹⁾ nâ-ma’lûm bir câriye iştirâ ve tesri idüb andan bir şehzâde tavled ider ise ol ğulâm ⁽¹²⁾ zâlum ve bî-raḥm ve sefañu’d-demâ olub mücib saḥṭ ilahî ve müstevcib î’kâb ⁽¹³⁾ nâ-mütenâhiye sebeb olacağı bedihîdür zîrâ zevce zemin-i tâhir gibi içinde ekîn ⁽¹⁴⁾ eglendükde ğüz el maḥşuldâr olur ve fenâ olduĝda şâhibine mücib ğabin ⁽¹⁵⁾ olacağından mâ’dâ muzreti tefî’nden ve şerri-yi ḥayrından eziyet olur bu cihetden benim ⁽¹⁶⁾ merâmum câriye almak degildür belki mülûk-ı ızâm ve ri’âtinâmuñ zî-ḥesab ve neseb ve cemâl ⁽¹⁷⁾ ve Kemâl bir duḡterin tezvic itmekdür anâ binâ size istişâre ideyorum ki ye vûsuf ile ⁽¹⁸⁾ mevşufa niyât-ı melûkdan birini bilür iseñ baña söyle anı isteyüb tezvic iderüm.” ⁽¹⁹⁾ didükde.

Vezîr “Efendüm çün ki maḥşud â’lûñiz böyledür ḥâcetüñize vâşıl olduñiz ⁽²⁰⁾ zîrâ arz-ı beyzâ şâhibi zehr şâh pâdişâhuñ bir duḡter-i aḡteri olub ḥüsn ve cemâlde ⁽²¹⁾ nazır ğülmâş ve anuñ vaşfında ehl-i belâĝat ve erbâb feşâhat â’ciz ḳalmuşlar idi ⁽²²⁾ kâne şâ’ir anuñ vaşfında bu ebyâtı (arapça beyit) ⁽²³⁾ (arapça beyit) ⁽²⁴⁾ (arapça beyit) ⁽²⁵⁾ (arapça beyit) inşâd itmüşdür ⁽²⁶⁾ eger merâmüñiz olursa pederine ḥaber yollayub andan iste lakin irsâl ideceĝüñ ilçi ⁽²⁷⁾ mecrub emür ve maṭla’ aḥvâl duḡur âķil ve dâñâber bir Vezîr destur irsâl buyruñ ki ⁽²⁸⁾ tâdiye-i resâлата muḳtedir ola.” Didükde.

Melik “Ey Vezîr âsaf tedbîr bu ḥuşûş mübaheme ⁽²⁹⁾ senden ğayrı vâşıta ve resûl olmasu lâyıķ degildür hemân iḳtizâ iden muḥâmeki ⁽³⁰⁾ ğörüb bir ḳadem iḳdam yola revâne ol.” Didükde. Vezîr sem’â ve ṭa’a diyüb Süleymân Şâh ⁽³¹⁾ ḥuzûrından ḳıķub iḳtişâ iden taḥif ve hüdâya tedârikinde meşĝul oldu. [122b]

⁽¹⁾ Ve üç ğünden soñra aḡzâr itdüĝi cevâhir ve zeḥâir-i nefîseyi der şanduk idüb ⁽²⁾ ve hediye zammında evlaķ üzere yüz câriye ve yüz ğulâm bâhrü’l-ibtisâmı daḡı istişâb ⁽³⁾ iderek dâiresi ḥalkıyyla yola revân oldu tâşâh zehr pâdişâhuñ şehrine bir ḳonaķ ⁽⁴⁾ ḳalduĝda bir İrmaĝuñ kenarına ḳonub ḥüvâş dairesinden birini şâh müşâr-ileyh ⁽⁵⁾ ḳadvimini âşikâr itmesiçün yolladı.

Çün şāh müşār-ileyh şāhiraha şöndürme ⁽⁶⁾ bir köşkde oturmuş bulunmağla ol gelen ilçiyi görüb ahaliyeden olmadugunu fehm ⁽⁷⁾ itmekle huzūrına celb olunmasını fermān ve bir kaç meemūr gidüb merķūmı pişgāh ⁽⁸⁾ şāha celb itdüklerinde ilçi Süleymān Şāhuñ ādemi oldugunu ve şāh müşār-ileyh ⁽⁹⁾ Vezīr gelüb bir konak yerde konduğunu ifāde eyledi. Çün zehr şāh Vezīr mūmā-ileyh ⁽¹⁰⁾ geldiği mesmū’ı oldı derhāl vūzerāsı varken devleti tañtine-i ‘azīme ile ⁽¹¹⁾ Vezīr mūmā-ileyh mülākātına irsāl anlar dağı alāy ile çıķub Vezīrūñ yanuna varub ⁽¹²⁾ hezār taltīf ve ta’zīm ile qarşulayub debdebe-i cismiye ve kebkibe-i vesime ile şehre ⁽¹³⁾ idhāl ve huzūr şāha varduğda Vezīr zemini bus idüb hayır du’alar ada itdi.”

⁽¹⁴⁾ Melik Süleymān şāha ta’zmiyā kıyām ve Vezīre maḥşuş bir şanalye koyub iclās ⁽¹⁵⁾ ve suāl hāl hātrından soñra Vezīr mūmā-ileyh ayağa kıyām ve zehr şāhuñ ‘az ve devletinūñ ⁽¹⁶⁾ medḥine Şāmil bir kaSeyyide inşād ve Süleymān Şāhuñ zikr ve ‘azīm-i salṭanātı ⁽¹⁷⁾ yād idüb şāh zehre müşāherata rağibetini ve duḡter-i aḡterine huṭbesini ĩrād itdi. ⁽¹⁸⁾ diyince Şehrazād şabāḡ-ı takrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(19) ** YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Vezīr ⁽²⁰⁾ Dindan naķlinde şāh zehr ‘arz itdüğü huṭbeyi istimā’ itdükte ayağa kıyām ⁽²¹⁾ ve “Benüm Süleymān Şāhuñ müşāheretine rağibetüm şāh müşār-ileyh rağibetinden ziyādedür ⁽²²⁾ ve duḡterüm aña cāriye olmaķ üzere virürem.” diyüb derhāl kādı ve şāhidler aḡzār ⁽²³⁾ ve āyın melūk üzere ‘aķd negāḡ itdükte Vezīr dağı getürdi ki hüdāya ve taḡif ve keranebha ⁽²⁴⁾ mücevherātı taķdīm ve ā’det şāhāne üzere bir māh kadar ‘azīm düğün tertīb idüb ⁽²⁵⁾ eṡa’ām ta’ām ve müsret ve melā kelāmı icrā itdükten soñra kelbini tachīz ve cümle levāzımātını ⁽²⁶⁾ şandūķlara vazi’ ve taḡterevāna irkāb idüb dairesiyle Vezīr mūmā ileyh terfīķ ⁽²⁷⁾ iderek şüb Süleymān Şāha irsāl ve üç günlük yol anlar ile gidüb ba’de veda’ ⁽²⁸⁾ idüb taḡtgāhına mu’avedet eyledi Vezīr ise kelbini alub yola revān oldı.

Süleymān ⁽²⁹⁾ şāhuñ taḡtgāhına bir günlük mesāfesi kalduğda Süleymān Şāha haber gönderüb ⁽³⁰⁾ geldugunu ve kelbini ma’ getürdügünü ifāde ol dağı gelen

ādeme hil'at fāhireü'l-bās⁽³¹⁾ ve cümle erkān devleti kelbini qarşulamaga yollayub tañtine-i 'azīme ile şehre idhāl [123a]⁽¹⁾ İdüb āyin şāhi ve tertīb-i pādişāhi üzere yedi gün ve yedi gice 'umūmā ahāli⁽²⁾ şehre ziyāfet ve envā' mülāhi ve oyunlar icrā idüb yedinci gice Süleymān Şāh⁽³⁾ güvegü girüb gelin ile bī-tavted ve şemāil ve ahlākını begenüb ve afr-ı muhabbet eyledi.

⁽⁴⁾ Ve ol giceden mumā ileyhāhāmile olub hamilelik važi hūlūlunda bir ğulām⁽⁵⁾ vāzihü'l-ibtisām toğurdu ki cibininde sa'adet 'alāmeti nümāyān ve hūsn-i cemālde ma'dūm⁽⁶⁾ u'l-aqrān idi. Melik ğulāmuñ velādetin işitdükde derhāl zevcesinüñ yanuna varub⁽⁷⁾ ferzendini kucağına ahz idüb alnından öpdü ve Tācu'l-Mülük hārān diyü nām koyub⁽⁸⁾ validesine dahı vafır in'am ve ihsān melā kelām itdükden soñra ğulāma maşşūş⁽⁹⁾ emzirici ve lālār taşşış idüb terbiyesiyle meşgul kaldılar. Tā sene yedi sāle⁽¹⁰⁾ vuşul bulduğda ta'lum qurān ve kitābet için bir kaç hevāce ta'yin ve on dört sāle balıg⁽¹¹⁾ olduğda qanūn-ı harbiye ve uşul-i firūsiye öğrenmes için bir kaç hünermend dahı⁽¹²⁾ taşşış eyledi.

Hāşılı mūmā-ileyh Tācu'l-Mülük hārān gerek 'ulūm-ı 'akliye ve gerek⁽¹³⁾ fūnūn-ı naqliye vü uşul-ı harbiye ve siyāsede fāikü'l-aqrān ve hūsn ve cemālde⁽¹⁴⁾ ferid devrān oldu ki her gören hayrān ve velihān olur idi hatta ā'sıq-ı cemāli⁽¹⁵⁾ ve dildād-ı Kemāl anuñ hakkında eş'ār-ı lañife ve ebyāt-ı zarīfe inşād iderler idi.

⁽¹⁶⁾ Ez cümle bu ebyāt (arapça beyit)⁽¹⁷⁾ (arapça beyit)⁽¹⁸⁾ (arapça beyit)⁽¹⁹⁾ (arapça beyit)⁽²⁰⁾ (arapça beyit) inşād olunmuş idi. Her ne kadar⁽²¹⁾ şeyu beyti müteāid olur ise hūsn ve Kemāli dahı tezāid ider idi. Çün ki⁽²²⁾ mūmā-ileyh ahvāl-i şebān üzere şeyd ve şükāre düşüb her bār şehirden çıkub⁽²³⁾ eve gider idi. Pederi anuñ için havf idüb nehey itdise de müfid olmayub⁽²⁴⁾ her vaqit dairesiyle ve nedmāsiyle bile giderdi.

İtifākā bir def'a on gün şekārda kalmağ⁽²⁵⁾ üzere muhmātını alub dairesiyle çıkub gitdi, dört merhale ba'dende mesafeye⁽²⁶⁾ varub derhat firāvān ile maḥfūf ve cidā ol āb ile müşettebek ve nüzhet ile ma'rūf⁽²⁷⁾ bir mehl-i dilküşāya vuşul bulmağla anda ikāmet ve icrā-yı şafā ve rāhat itmeğe 'azm⁽²⁸⁾ idüb naşib heyām istirāhat tām itdükden soñra şükērā süvār ve dairesiyle gidüb⁽²⁹⁾ ve afrişide

destres olmağla bir miqdārını pederine ve ba'zısını işdikā ve ihbāsına ⁽³⁰⁾ hediye olarak irsāl idüb kendü ol maħalde iķāmet eyledi.

Ol esnāda ⁽³¹⁾ iķāmetgāhı ķarbine bir ķārbān gelüb ķonmağla Tācu'l-Mülük hārān ķārbān mezkūrdan [123b] ⁽¹⁾ Suāl itmek için bir ağa yollayub “İşbu ķārbān nereden geldi ve içinde kim ⁽²⁾ varna getürdüler.” diyü istifsār olunmasını fermān buyurmağla merķūm gidüb ķārbān ⁽³⁾ ahalisinden şordukda biz tüccār tāīfesindeniz Süleymān Şāh ve oğlı Tācu'l-Mülük efendilerimizün ⁽⁴⁾ sāhe sinelerinde olan emin ve imān ve 'ināyet firāvānlarında bu maħaldeistirāhat ⁽⁵⁾ için iķāmet itdiün ve Tācu'l-mülūka maħşuş ba'z taħif ve leṭāif getürdüñ ⁽⁶⁾ didiler diyince Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(7) **YÜZ OTUZ DÖRDÜNCİ GİCE**

Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Vezīr Dindan ⁽⁸⁾ naķlinde dir ki: Pes ağā-yı mezkūr bunlaruñ cevābın işidüb gelüb Tācu'l-mülūka söyledükde ⁽⁹⁾ mūmā-ileyh “Çün ki bunlarda bize lāyık eşyā vardur şehre girmeden bir kere baķayum.” diyüb ⁽¹⁰⁾ halk dairesiyle ķārbāna ‘azīmet ve varub bir şandalyeye temkin ve gelen tüccāları ⁽¹¹⁾ isteyüb cümle getürdükleri mala seyir ve temāşā ve beğendügi taħif ve leṭāifi alub ⁽¹²⁾ ķalkub maķrgāhına gideceğünde cemīlu's-şüretimiz eşvāb giymuş ve zāhiri ⁽¹³⁾ zev ni'met oldugun delālet ider yalñuz oturur bir civān gördüki lavni mişafir ⁽¹⁴⁾ ve frāķ aħbābdan hātrı mağber olub hāli diger gün ve nār-ı ‘aşķla sūzān ve meftun ⁽¹⁵⁾ olmuş ve lişān-ı hāl ile bu ebyātı (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) inşād ve giryān olub müfaşeyā-i 'ileyhe zemine düşüb ķaldı.

Tācu'l-Mülük ⁽¹⁹⁾ merķūmuñ hālını gördükde mütahir olub ifāķat idene ķadar müntezir ķaldı civān ⁽²⁰⁾ ifāķat buldukda yanuna celb “Vay civān sen niçün getürdüğüñ mālī baña göstermedüñ.” ⁽²¹⁾ didükde, Merķūm “Efendüm benüm mütāmuñ içinde size lāyık ve şāyān taħif ve eşyā yokdur ⁽²²⁾ didişe de müfid olmayub bahr hāl senüñ getürdüğüñ eşyāyı görüb senüñ ⁽²³⁾ derd ve miħnetüñi bilmeliyimeger mazlūm iseñ müzālumki ref' ve medyun iseñ dīn ⁽²⁴⁾ ve müzāyifeñi def' iderüm zīrā benüm derūnum senüñ için yanmuşdur.” didükde civān ⁽²⁵⁾ merķūm itā'atden ğayrı başķa çāre bulamayub cebra hiğbesini getürüb ⁽²⁶⁾

açduklarında civān bekāya aġaz ve bir kaç beyt inşād itdi. Ve eşyāsını birer birer çıkarub ⁽²⁷⁾ Tācu'l-Mülūka gösterdi, tā ki atlasdan biñ altūna deġer bir şūb çıkarub içinden ⁽²⁸⁾ bir hırķa düşmekle civān esīr-i ihzān sür'at ile koşub ol hırķayı k̄apub ⁽²⁹⁾ şakladı ve 'aqlından zāhil olub bir miqdār bī-şu'ūr k̄alub intibāh itdükde ⁽³⁰⁾ Tācu'l-Mülūk "Bu hırķa kimüñdür ve sebebi nedür?" diyü suāl merķūm daġı "Efendüm bunda h̄acetüm ⁽³¹⁾ ve sırrum vardur, size ifāde itmeġe ķudretim yokdur." dimüş ise de Tācu'l-mülūk bahr hāl [124a] ⁽¹⁾ "Anı açub görmeyelüm." didükde merķūm "Efendüm aşıl eşyāmı size 'arz itmekden māni ⁽²⁾ ancak bu hırķadur ben bunu kimseye gösteremem beni bu huşūşda mu'afv k̄ıluñ." dimekle ⁽³⁾ Tācu'l-Mülūk ol hırķayı baķmaġa iltirām itdüğinden mā'idā "Ey civān! Saña h̄aşıl ⁽⁴⁾ olan işbu hālūñ sebebini daġı baña başt ve beyān itmelüsün." Didükde.

Merķūm "Efendüm ⁽⁵⁾ bu hırķanuñ kışşası ve baña idüb taħsirmüñ sebebi ġāyet ġarīb ve 'acayib ⁽⁶⁾ bir hikāyedür ve hırķa derūnunda müsenvi' olmuş şūretlerüñ şāhibesiyle mūcīb ⁽⁷⁾ taħsir ve teessüf-i keyfiyetim vāķa' oldı." diyüb zikr olunan hırķayı küşād idüb ⁽⁸⁾ Tācu'l-Mülūka gösterdükde içinde resmi ġāyet müteķķin ve 'azīm şan'at ile ī'māl ⁽⁹⁾ olunmuş ve şarma ile müneķķaş-ı harīrden ma'mül bir ġazāl şūreti ve anuñ pişkāhında ⁽¹⁰⁾ diġer bir ġazel gerdānında yapılmış ve zümrüd ile dizilmüş gerdānlık uyħuta ⁽¹¹⁾ olundugunu görüb ol şıķket-i 'acībeden hayrete düşüb civān mezkūruñ hikāyesine ⁽¹²⁾ biñ cān ile taleb oldı ve bahr hāl senüñ hikāyeñi ve bu neķķaşlaruñ şāhibi kim ⁽¹³⁾ oldugunu baña söyle diyince Şehrazād şabāh-ı takrib itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(14) ** YÜZ OTUZ BEŞİNCİ GİCE**

"Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Vezīr Dindan ⁽¹⁵⁾ naķlinde eytdi. Civān mūmā-ileyh naķl-i hikāyeye şürü' idüb dir ki: ****hikāye**** ⁽¹⁶⁾ Ey devlete ma'lūmuñ olsun ki! Ben bir büyük bezirġānuñ ogluyum ve ismim 'Azīzdür ve benüm ⁽¹⁷⁾ benüm 'ammumda bir kız olub anuñ ismi daġı 'Azīzedür ben 'Azīze-i Merķūme ile bir hānede ⁽¹⁸⁾ büyüyüb aşla birbirimizden ayrulmadık hadd bülūga yetüşdüğümüzde pederüm 'ammum ile bir yere gelüb ⁽¹⁹⁾ 'Azīzeyi baña tezvīc itmelerini ittifāk ve düġüne ve zevāce muķtezi olan muhamāt ⁽²⁰⁾ ve eşyāyı alub faķat 'aķd-ı nikāh bāki k̄almaġla cum'a ġün nikāhımızı k̄ıymaķ üzere aħbāb ⁽²¹⁾ ve eşhābı da'vet ve namazdan soñra gelmelerine tenbiye itmüşler idi.

Ben ise cum'a gün ⁽²²⁾ hāmama varub temiz esbāb giyüb hāmamdan çıkdugumda hāmamuñ şıkletinden teneffüs ⁽²³⁾ itmek için bir tenhā zeķāğa girüb büyük bir evüñ muştabāsında mendilümi sarub ⁽²⁴⁾ üzerine oturdum ve yüzümden der aķub silecek şeyüm olmamağla mütaħır turur iken ⁽²⁵⁾ üzerüme misk ve gül şuyı ile sürülmüş bir yemeni düşdü ki anuñ koħusundan ölü olan ⁽²⁶⁾ kimse tāze hayāt bulur yemeniyi elüme alub terümi silüb bir de gözümü yemeninüñ düşdügi ⁽²⁷⁾ yere kaldırub baķdugumda işbu hırķanuñ şāhibesini gördüm ki pencereden taşra ⁽²⁸⁾ uzanub nazār itdi.

Gözüm gözine teşādüf itdükte öyle bir şāhibeü'l-cemāl gördüm ki ⁽²⁹⁾ eger bedenimde olan mublar ziyānı olub ol bānuda olan uşāf Kemālī 'add ve yād itmek ⁽³⁰⁾ şadende olsa ve şafından ā'ciz ve hayrān kalurlar benüm anı düş itdüğümü bildükde ⁽³¹⁾ işāret idüb şehādet parmağını aғzına ba'de orta parmağını şehādet parmağına yapışdurub [124b] ⁽¹⁾ Ve ikisini göğsüne memeleri arasına vażı' itdükten soñra pencereyi bend idüb ⁽²⁾ gitdi.

Ben ise derūnumda ateş-i muħabbeti yanub ol gördüğüm nazardan biñ ħasrete ⁽³⁾ dü-çār ve şayet bir dahā gelür ħülyāsıyla ol pencere pişgāhında istikrār idüb ne 'aķd ⁽⁴⁾ nikāħ ħuşūşı ve ne başka şeyi ħātırma gelüb aħşāma kadar anda kalub ķat'i ümīd ⁽⁵⁾ itdüğümde kalķub hezār miħnet ile ħānemize gitdüm.

Vardüğümde 'ammuñ kıızı 'Azīze ki ⁽⁶⁾ ol gün anuñla aķd-i nikāħımız olacaķ idi. Ağlayarak turur bulub beni gördükde ⁽⁷⁾ gözlerini silüb, gülerek yanuma gelüb "Efendüm bu gün nerede kalduñ ħāl bu ki ⁽⁸⁾ 'aķd-i nikāħ için da'vet olunan zevāt gelüb sizi aħşāma kadar münteżir kaldılar ⁽⁹⁾ siz gelmedüğünüz hesabıyla pedeüñ tarılıub 'aķd-i nikāħımız gelecek seneye ķadar teħīr ⁽¹⁰⁾ itmek üzere and içüb her biri ħāl sebiline gitdi. 'Acabā sebab-i teħīrünüñ ne idi?" ⁽¹¹⁾ diyü suāl itdükte ben każiyemi ibtidāsından āħirine kadar naķl ve ol bānunuñ ⁽¹²⁾ yemenisini arama ve gösterdiği işāretleri söyledüğümde 'Azīze göz yaşlarını dökerek ⁽¹³⁾ "Ey 'ammum oğlu! Sen anuñ işāretini fehm itdüñ mi?" didi. "Ben ħayır fehm itmedüm eger ⁽¹⁴⁾ sen ol işāretlerüñ ma'nāsını derk itdüñ ise baña ta'rīf eyle ve bu dörd cismiye ⁽¹⁵⁾ ma'in ve mütasā'd ol." Didüğümde.

'Azīze "Ey 'amucam oğlı! Eger sen benüm gözlerimi ⁽¹⁶⁾ taleb ider iseñ anı çıkarub saña virürem nerede qaldı bu muqavele şeylerde bahr hāl ⁽¹⁷⁾ saña ma'ina oluram, ey 'Azīz ol bānūnuñ işāretleri şöyle dimekdür ki parmağını ağzına ⁽¹⁸⁾ vazī' itmeden meram, sen benüm 'and-ı medarūhum müşābesindesin ve senüñ şālūñ ⁽¹⁹⁾ için dilerüm ile ıdıruram ve göğsüne vazı' itdüği iki parmađüñ ma'nası sen ⁽²⁰⁾ iki günden sonra buraya gel ki senüñ müşāhedeñ ile ateş-i muhabetim müntefī olsun ⁽²¹⁾ dimekdür ve ol atdığı yemeni selām ve taħiyeden 'ibāretdür ve anuñ buruşundan fehm olunur ki ⁽²²⁾ bu hatun saña ā'şıka-i şādıkadur eger ol hāneye çıkub giren kimselerden olmuş ⁽²³⁾ olaydum. Sizüñ müvāşılañıza sa'i idüb eteğim ile sizi satr ider idüm." didükde ⁽²⁴⁾ ben anuñ kelāmından teşekkür idüb iki gün derün hānede mī'ad günü müntezir ve şiddet-i ⁽²⁵⁾ 'aşkımdan ta'ām ve şarab ve hevābdan biri olub qaldum.

Başımı 'Azīzen'üñ kucağına ⁽²⁶⁾ koyub teselli ider idüm ol dağı hātrımı cebr ve derdime müsā'de idüb teseliye ⁽²⁷⁾ iderdi diyince Şehrazād şabāh-ı taħrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(28) **YÜZ OTUZ ALTINCI GİCE**

Şehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: ⁽²⁹⁾ 'Azīz eytdi. Üçüncü gün olduğa 'Azīze eşvābımı birer birer virüb giydirdi ⁽³⁰⁾ ve güzel koğular ile ta'fir itdükden sonra "Ey 'ammucam oğlı selāmetle ⁽³¹⁾ ma'sūkaka git." diyüb yolladı.

Ben dağı çekilüb ol hāneye varub pişgāhında [125a] ⁽¹⁾ Olan muştaba üzerine oturduğum birle ma'hūd pencere açılıb ve ol duğter nümāyān ⁽²⁾ ve hurşid-i cemālini ā'lem-i derūnuma be-dīdār ve 'ayān itdükde ben kendü nefsimemālik ⁽³⁾ olmayub bir sāt kadar zemine düşüb qaldum. Ba'de ifākat idün aña ⁽⁴⁾ nikāh itdügümü gördükde mūmā-ileyh elinde bir ayına ve kırmızı bir mendil olub ⁽⁵⁾ hemān bazularını küşād ve beş parmağlarını açubda göğsi üzerine vazı' ba'de ⁽⁶⁾ ayınayı pencereden çıkarub ve kırmızı mendil zekāğa üç kere şarkıdub ⁽⁷⁾ ba'de şıkub eli üzerine şardı ve başını egüb pencereden çekdi ve pencereyi ⁽⁸⁾ bend idüb çekilüb gözümdeñ gāibe oldı.

Ben ise ol işāretlerden bir şeyi fehm ⁽⁹⁾ itmeyerek hayrān ve velihān hāletiyile aħşāma kadar oturduğdan sonra qalkub hānemize ⁽¹⁰⁾ gıtdüm, girdügümde

'Azīze ağlar tırur olduğunu bulub beni gördükde gözlerini ⁽¹¹⁾ yaşından silüb beni mülākāt ve ağır eşvābımı çıkarub “Bu gün maḥbūbeñ ile ne itdūñ?” ⁽¹²⁾ diyü suāl ben daḥı andan şadveraydan işāretleri naql ve tefsirini ricā itdügümde.

'Azīze ⁽¹³⁾ kelāma şürü’ “Vay ‘Azīz! Maḥbūbenūñ beş parmaqların açmanuñ ma'nāsı beş ⁽¹⁴⁾ gündən soñra gel dimekdür ve ayınayı başı ile pencereden iḥrācından merām muḥalemezde ⁽¹⁵⁾ olan boyacınūñ dükkānında benüm adamıma münteẓir ol dimekdür ve kırmızı mendil ma'nāsı ⁽¹⁶⁾ ḥāize olduğunu beyān itmekdür.” didükde “Ey 'Azīze! Sen baña şadık ve naşihat ile ⁽¹⁷⁾ müsā'de ideyorsın zīrā ol maḥlede bir boyacı yahūdınūñ dükkānı.” vardur idyüb ⁽¹⁸⁾ ağlamağa başladüğümde, Azize “Ey 'ammucamuñ oğlu! kendüñe şabr ve şebāt vir zīrā bir kaç ⁽¹⁹⁾ ā'şık vardur ki nār-ı 'aşqdan bir kaç sene sūzān olmuş isede sırlarını ketm idüb ⁽²⁰⁾ şabr-u şebāt itimuşlerdir sen iseñ üç gün zarfında cez' ve fazi' ide olduñ.” ⁽²¹⁾ didi.

Ba'de varub ta'ām sofrasını getürdisede bir loqma almağa muqtedir olmayub ⁽²²⁾ bī-rāḥat ve bī-ḳarār ḳaldum ve ḥālum diger gün olub ḥüsn ve cemālum müzamaḥal oldı ⁽²³⁾ varken şabrum mütezlezel oldı ve güzlük 'Azīze benüm için nā-mizāc olub dāimā benüm ile ⁽²⁴⁾ oturub ā'şıklarūñ ḥikāyelerin ve şabr-u şebātların naql idüb ba'z ḥālātda uyuyub ⁽²⁵⁾ intibāh itdügümde 'Azīze yanımda oturub gözi yaşları bārān gibi aḳduğunu görür ⁽²⁶⁾ idüm ḥāşılı bu ḥāl üzere ḳālḳub beşinci gün olduğda 'Azīze temiz eşvābımı elbās ⁽²⁷⁾ ve günā gün revāḥ-ı tayibe ile taṭyīb idüb “Var allahu ta'ālī senūñ maḳşūdūñı ⁽²⁸⁾ teshil eyleye .”diyüb ḳıça gitdüm.

Tā ol boyacı dükkānıñ yanuna gelüb ḳapalı olduğunu ⁽²⁹⁾ bulduğumdan ḳapusınıñ yanuna gelüb ikindiye ḳadar ve ikindiden aḥşāma tā gice ⁽³⁰⁾ olub ortalık perde-işab ile muḥtefi olduğda nā-ḳār 'aḳlumdan ayrılub şu'ürsuz sekrān ⁽³¹⁾ gibi ḳālḳub ḥānemize vardum.

'Azīze zekāk ḳapusında tırub elinūñ biriyle diyü orda ḳālḳmuş [125b] ⁽¹⁾ yürütdi tutmuş ve diger eli gögsi üzerine vaẓī' idüb ağlayarak bu ebyātı ⁽²⁾ (arapça beyit) ⁽³⁾ (arapça beyit) ⁽⁴⁾ (arapça beyit) inşād ider olduğunu buldum. Beni gördükde ⁽⁵⁾ gözlerini yigmile silüb ve tebsim iderek yanuma gelüb.

“Ey ‘ammuñ oğlu! Saña hoş ⁽⁶⁾ olsun ‘acabā maḥbūbenūñ qaribe nāil oldun mı?” didükde beni zū ḳalnūr zann ⁽⁷⁾ idüb hemān ayağım ile gögsine öyle urdum ki zemine düşüb yüzi bir taşā ⁽⁸⁾ işābet itmekle yaralanub ḳanı revān olmadısada br kelime söylemeksizin sür’atle ⁽⁹⁾ ḳalkub bir bez parçası yaḳub ve külini cerāḥat üzerine vāz’ idüb bağladı. ⁽¹⁰⁾ Ve sür’at ile tebessüm iderek yanuma gelüb tezlil ṭarīḳıyla “Ey ‘ammucamuñ oğlu! ⁽¹¹⁾ Vallaha ben ol kelāmı istihzā yönünde söylemedüm lakin zann ittim ki maḥbūbenūñ ⁽¹²⁾ vaşlına nāil olduñ ‘acabā ne oldu baña söyle.” Didi. Ben daḥı vāḳa’ ḥāli söyleyüb ⁽¹³⁾ ağlamağa başladugumda ’Azīze “Efendüm saña müşteliḳ olsun ki şimdi nāil murād ⁽¹⁴⁾ olduḡuña memnūn ol zīrā iyü keyfiyet ‘alāmet ḳabuldür ki seni ihtibār ve imtiḥān ⁽¹⁵⁾ ve muḥabbetūñde şadık olub olmadıḡını tecrübe idecekdür hemān yarın ol ma’hūd yere ⁽¹⁶⁾ varda müntezer ol ve anuñ işāretlerini bil.” diyüb tesliye virdi. Ṭa’ām getirü ⁽¹⁷⁾ önüme ḳoduḡda sofrayı ayağım ile itüb her bir şaḥin bir ṭarafa gitdi ve “A’şık olan ⁽¹⁸⁾ kimse ḥaḳḳında ṭa’ām ve şarāb ve lezīz münām ḥarāmdur.” diyüb diyince Şehrazād şabāḥ-ı ⁽¹⁹⁾ taḳrib itdügünü görüb süküt eyledi.

**** YÜZ OTUZ YEDİNCİ GİCE****

Şehrazād ⁽²⁰⁾ kelāma aḡaz idüb dir ki :’Azīz eytdi. ’Azīze benüm sözimi işitdükde bu senūñ ḥālūñ ⁽²¹⁾ ā’şık-ı şādıkūñ ḥālidür diyüb ve dökilen şeyleri silüb şabāḥa ḳadar baña tesliye ⁽²²⁾ virerek ḳaldı ve ol gice hezār miḥnet ile ḳalub şabāḥ olduḡda belā tavḳıf ⁽²³⁾ toḡru maḥbūbemūñ ḥānesine varub pencere pīşgāhında oturduğumda ma’hūd pencere ⁽²⁴⁾ küşād olunub ol maḥbūbe-i nāzenini tebessüm iderek çeşmime nümāyān ve pencereden başını ⁽²⁵⁾ iḥrāc idüb baña baḳdıḡdan soñra gidüb bir ayınayı getürdi ve bir kise ve çiçek ⁽²⁶⁾ ile bir şaḳsı ve bir ḳandil getirüb ibtidā ol ayınayı kiseye idḥāl itdükden soñra ⁽²⁷⁾ bağlayub derūn oṭaya atdı ve saçını açub yüzi üzerine şarḳdı ve ḳandili ⁽²⁸⁾ daḥı şaḳsıda olan çiçeklerūñ üzerine vāz’ ve çerüye alub gitdi ben ise ⁽²⁹⁾ ol işāretlerden ašlā bir şey fehm itmeyüb maḥzūn ḥāletiyile ḳalkub derūnum nār-ı muḥābbet ⁽³⁰⁾ ile ihtirāḳ ve gözlerümden barān gibi dam itdifāḳ iderek çekilüb ḥānemize gitdüm.

⁽³¹⁾ Duḡul itdügümde ’Azīze yüzini divāra çevirüb hezār ham ve gam ile oturub [126a] ⁽¹⁾ keyifsüzlükden nāşı başı daḥı bağlanmış buldum. Beni gördükde gözlerinūñ yaşın ⁽²⁾ silüb birle mülāḳāt ve şidderü’l-menden ve muḥabbetinden bir

hāşşa dehşet hāletiyile turduktan ⁽³⁾ soñra “Ey ‘ammūcamuñ oğlu! Bu def’a gördüğüñ şeyleri söyle.” Didi.

Ben dañı ⁽⁴⁾ cümle gördüğüm işāretleri söyledüğümde ’Azīze “Saña müjde olsun ki şimdi ⁽⁵⁾ va’d mañbūbe ile nāil vaşāl olduñ zīrā ayīnayı kiseye vaz’ itmesinden merām ğurūb ⁽⁶⁾ şemsdür ve şacı yüzine şarkıtmağdan murād gicenüñ hūlūlı dimekdür ve çiçek ⁽⁷⁾ şakşıdan mağşūd bağceden ‘ibāretdür ve kändili üzerine koymadan mañlūb ⁽⁸⁾ kändili gördüğüñ yere varub orada ikāmet it dimekdür ki meāl şems ğurūb ⁽⁹⁾ idüb gice hūlūl itdükde bağçe kapusından ğirūb kändil yanub konulduğu yerde ⁽¹⁰⁾ bize müntezer ol dimekdür.” didükde ben “Ey ’Azīze! Sen bir kaç def’ adur vaşāl ⁽¹¹⁾ ideyorsın hālā aşlā sözüñ eñeri zuhūr itmemüşdür şimdi yine böyle ⁽¹²⁾ söyleyorsun.” didüğümde “Ey nūr-ı’aynum artık aħşām vañti yetişdi sözüümüñ şıñati ⁽¹³⁾ zāhir olur bahr hāl bu aħşām nāil imāl ve vāşıl māñfu’l-bāl olursun.” diyüb ⁽¹⁴⁾ ta’ām getürmeden ħavf itmekle hemān arğamdan cūbbemi alub “Vay ‘ammumuñ oğlu! ⁽¹⁵⁾ Gel benüm ile otur gice olana kadar seni tesliye iderüm.” diyüb benüm ile konuşarak ⁽¹⁶⁾ oturdu.

Ğarb mesā olduğda kılğub ğiyüb kuşandüğümde ’Azīze ağlayarak meseñ ⁽¹⁷⁾ hālīşden bir dāne virüb “Vay ‘ammucamuñ oğlu! İşbu meseñ dānesini mañbūbeñe ⁽¹⁸⁾ vuşūl bulduğñda ağzıña koy ba’de vaşāl cānān ile miñnet-i hacrden nāil ⁽¹⁹⁾ emin ve imān olduğıñ hālde mañbūbeñe bu beyti (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) inşād eyle.” ki ma’nāsı “Ey cemā’at ‘işāk ⁽²¹⁾ ve derūnleri ateş-i ğarām ile ihzāk olan zevāt dildāde şefāt allahu ta’āli ⁽²²⁾ ħağğıçün bize ħaber virüñ ki ā’şıkūñ ‘aşkı müşetted olduğı hālde ne ğünā derdine ⁽²³⁾ dermān arar.” Dimekdür. “Ve baña cevābunu getür .” diyü çokça yalvarmağla ben sem’ā ve tā’te ⁽²⁴⁾ diyüb çıka gitdüm.

Mañbūbemüñ hānesine vuşūl bulduğümde evüñ kapusını açık ⁽²⁵⁾ bulub ğirdüm ve bağçeye vardüğümde anuñ kapusu dañı küşād olunmuş bulduğümde ⁽²⁶⁾ derūnuna ğirūb İrağdan bir aydınlık ğörüb anı ħasd idüb yanuna vardüğümde ⁽²⁷⁾ üzerinde ebnūs tahtasından ‘ağd olunmuş ħubbe bulub ortasından altūndan zincir ⁽²⁸⁾ ile bir kändil uyhta olunmuş ve mağ’d efreşe-i nefise ile döşenmiş ki şarma ⁽²⁹⁾ ve ğümüş ile muñarız ve bir tarafunda mükemmel ta’ām sofrası ve hālīş ħamur ile memlū bir ⁽³⁰⁾ ibriğ ve ħazadan ma’mūl envā’-i şükūfe ile memlū bir tabağ vaz’

olundugunu görüb ⁽³¹⁾ fâit mesrūr ve memnūn ḥamle hemūm ve aḥzādan ve areste olub maḳ’ d mezkūrda [126b] ⁽¹⁾ oturdum. Lakin orada aṣla kimse bulmadugumdan yalnūz oturub tā gicenūñ ⁽²⁾ ṣaliṣ evveli geḳdükde bir ḳac günden berü ṭa’ām tenāvül itmedugumden ve vaṣāl maḥbūbe ile ⁽³⁾ derūnum rāḥat bulundugundan iṣtihām gelüb sofrā-i ṭa’āma ṭayanub her bir ṣaḥneden bir miḳdār ⁽⁴⁾ eḡil idüb ḡāyet imtilāya vardum ve ḳiṣret-i eḡil ile sābḳā geḳdügüm bī-dārlik sebebiyle ⁽⁵⁾ numam daḥı baṣub bir yaṣdıḡa ṭayanub uyudum diyince Ṣehrazād ṣabāḥ-ı taḳrib ⁽⁶⁾ itdügünü görüb sükūt eyledi.

** YŪZ OTUZ SEKİZİNCİ GİCE**

Ṣehrazād ⁽⁷⁾ kelāma aḡaz idüb dir ki: ‘Azīz naḳlinde ḳün nūmam ḡalbe itdi. Hevābda ⁽⁸⁾ güneṣ ṭoḡana ḳadar ḳalub intibāḥ itdügümde āfitāb ḳubbe-i semāda ref’ nekāb ⁽⁹⁾ itdügünü görüb ṣaṣdum ve eṭrefimī arayub ḳarnum üzerinde bir miḳdār ṭoz ⁽¹⁰⁾ ve bir miḳdār kömür bulub hezār ḡamm ve ḥasrete dūṣub ve nefsimelavm iderek ⁽¹¹⁾ ḥānemize varduḡumda.

’Azīze ḡögsini eliyle urub ve ḡöz yaṣı ḳeṣm-i ḥazīninden bārān ⁽¹²⁾ gibi aḳub ḳapu yanunda beni müntezire buldum geldügümü gördükde ḡözlerini yaṣdan ⁽¹³⁾ silüb “Vay ‘ammūcamuñ oḡlu senüñ mübtelā olduḡuñ ‘aṣḳda allahu ta’āli lüṭuf ile ⁽¹⁴⁾ tedārik itdi ve ā’ṣıḳ olduḡuñ maḥbūbe saña muḥabbe oldı. Ben nice iderüm ki benüm ⁽¹⁵⁾ ḥālum senüñ ḥālūñ zedīledür.” diyüb tebessüm idüb “Vallaha senüñ ḳoḥuñ vaṣāl cānān ⁽¹⁶⁾ ile mümtāz olan kimsenüñ raḥesi degildür ḳāziyeñ nice oldı?” diyü suāl ⁽¹⁷⁾ ben daḥı vāḳa’ ḥālī naḳl itdügümde ḡāzab ḳehresiyle tebessüm kenān ve benüm derūnum ⁽¹⁸⁾ her ne ḳadar acımaḳda ise de “Senüñ ḳalbūñi ḥafz iderüm ma’lūmuñ olsun ki bu ḥatun ⁽¹⁹⁾ saña ḳoḳ nāz ve delāl itmekdedür ben senüñ iḳün bu fācreden ḳoḳ ḥavf iderüm. ⁽²⁰⁾ Zīrā ṭuz ile merāmı ṣudur ki sen ḡaflet ile acı bir ādemsin ki seni nefüs-ü maḳbūl ⁽²¹⁾ göremez iḳtizā idir ki kendüñi teslīḥ idesin ki maḳbul olasın zīrā nevm-i müṣṭāḳ ⁽²²⁾ ve ā’ṣıḳ olam ādem ḥaḳḳında ḥaramdur bu cihetden sen ‘aṣḳūñda kāzbsın dimekdür ma’ hezā ⁽²³⁾ bu ḥātun miḥnetinde kāzbedür zīrā ā’ṣıḳa olmuş olaydı seni nevmüñden ikāz iderdi ⁽²⁴⁾ ve imā kömür iṣāreti bu idi ki allahu ta’āli senüñ yüzüñ siyāḥ itsün ki muḥabbetüñde ḳazb ⁽²⁵⁾ olub eḡil ve ṣarb ve nevm ile meṣḡül olduñ dimekdür lakin ey ‘ammuñ oḡli allahu ta’āli ⁽²⁶⁾ seni bu ḥatundan selāmetle ḳurtarsun.” Didükde.

Ben “Ey ’Azīze! Senüñ sözüñ şahīhdür ⁽²⁷⁾ ve ben nefsimde zulm itdüm senden ricā iderüm ki baña tarīk vaşālī ta’līm idesin ⁽²⁸⁾ yoḥsa ‘aşkımdan telef oluram.” didüğümde ’Azīze “Ey nūr-ı ‘aynum başum ve gözüm üzerine ⁽²⁹⁾ saña iktizā iden māddeleleri ta’līm iderüm ve eger ol ḥāneye çıkub girenlerden olmuş ⁽³⁰⁾ olaydum bu ḥuṣūşda bezl-i muḳadderat ider idüm lakin şimdi elümden gelen faḳat işāret ⁽³¹⁾ ve tarīk vuşūla delālet itmekdür imdi sen bu gice ba’ine ol maḥale varub [127a] ⁽¹⁾ oturasun ve şaḳın bir şey tenāvül idüb uyumayasun zīrā bu gicenüñ iki ⁽²⁾ şalaşı gitmedikçe yanüña gelmez ve ḥaḳḳ ta’alideb ricā iderüm ki seni anuñ şerrinden ⁽³⁾ şaḳlaya eger anuñla ictimā’ ider iseñ baña vaşiyet itdügünü beyti söyle ve cevābını ⁽⁴⁾ andan iste diyüb aḥşāma ḳadar müntezir ḳalub aḥşām ezānından soñra ḳalkub ⁽⁵⁾ toḡru ol baḡçeye vardum yine baḥāle dün ki gice gibi manzum ta’ām sofrası ile ⁽⁶⁾ dürlü dürlü meyve ve envā’i şükūfe ve laṭīf ve lezīz şarāb vaż’ olunub ol maḥalde ⁽⁷⁾ ašlā bir kimse yoḳ buldum hemān bir miḳdār oturduḳdan soñra nefsum yine ta’āma ⁽⁸⁾ meyl idüb kendüme mālīk olmayub ol sofraya ṭayandum ve ḳadru’l-kefāya ⁽⁹⁾ eğil itdükden soñra ḥuluyañdan daḥı tenāvül itdügümden ve fert ile imtilā aḡırlığı ⁽¹⁰⁾ başub ḥāṭırında gel bir miḳdār ṭayanayum.” diyüb itikā itdügümde yine nūme müstefriḳ ⁽¹¹⁾ olub güneşüñ ḥarāreti beni uyandırdı, dehşet ile ḳalkduḡumda ḳarnumuñ üzerinde ⁽¹²⁾ bir miḳdār kömür ve bir ḥūrma çekirdeḡi ve keçi boynuzı bulub ve ol mekānda olan afrişe ⁽¹³⁾ ve eşyā-yı sāireden ḳalkmuş oldugunu görüb hezār ḥasret ile çıkub ⁽¹⁴⁾ bī-ḥuzūr evimize geldüğümde.

’Azīze “Ah ah!” diyerek bu ebyātı (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) inşād idüb ⁽¹⁷⁾ aḡlar ṭurur buldum beni gördükde yine gözlerini silerek ve tebessüm iderek ⁽¹⁸⁾ yanuma geldi ve beni ḳucaḡına alub öpdükde kendümi andan çıkub mübā’de itdüm isede ⁽¹⁹⁾ yine ṭarılmayub “Vay ‘ammucam oḡlu bu gice nice bi-tavted itdüñ?” diyüb suāl eyledi.

Ben ⁽²⁰⁾ ḥikāye ḥālī naḳl ve kömür ile ḥūrma çekirdeḡi ve keçi boynuzı bulduğumı zıkr ve ma’nāsını ⁽²¹⁾ ricā itdügümde “Baş üstüne tefsirini ḥaber virürem fāma ḳoyduḡı kömür parçasından ⁽²²⁾ merām şudur ki ben saña geldum ise de senüñ derünuñ ‘aşḳdan ḥālī olmaḡla sende vefā ⁽²³⁾ bulamadım dimekdür ve ḥūrma çekirdeḡi ile dir ki eger ā’şıḳ olaydüñ senüñ derünuñ ⁽²⁴⁾ muḥterik olub uyḥunuñ lezzeti nice oldugunu bilmez idüñ zīrā temir cemir vezininedür keçi ⁽²⁵⁾ boynuzı ki

‘Arabîyede ħarñub dirler andan merāmı şudur ki femayā ba’d ferākımız için şabr-
ı⁽²⁶⁾ eyüb gibi şabr eyle.” dimekdür didükde ben anuñ elāmından müteessir olub
ricā itmeğe⁽²⁷⁾ başlayub “Ey ‘Azize Allah için bana bir ħile ta’līm eyle ki
uyumayum.” Didüm.

’Azîze bekāye ağaz⁽²⁸⁾ “Vay ‘Azîz! Benüm derünüm fikr ve ihzān ile
toludur ve kelāma iktidārum yoğdur lakin sen⁽²⁹⁾ bu gice ol mekāna var ve sākın
uyuma ki merām ve mağşadūña nāil olasun.” diyüb⁽³⁰⁾ benüm ile eglenüb
gideceğim vaķit yaklaşduğda baña ta’ām getirüb to yana kadar tenāvül⁽³¹⁾ itdirdi ve
beni ħevāba varmak için vaşiyet ve ol taħmīl itdügi emāneti ihtār [127b]⁽¹⁾ ve şaķın
unutma maħbūbeñe ol beyti söyle ve cevābını iste diyüb beni yolladı⁽²⁾ gidüb ol
bağçeye varduğumda ba’ine ma’hūd taķımlar vaz’ olunmuş bulub⁽³⁾ gelüb
münazarada cülūs ve ta’āmdan ĩrāk tırub gözlerimi barbar parmağlarum ile⁽⁴⁾
oğub nevmi tırd idüb bī-dārlik ħāletiyile tırdum.” diyince Şehrazād şabāħ-ı taķrib⁽⁵⁾
itdügünü görüb süküt eyledi.

** YÜZ OTUZ TOKUZINCI GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: ‘Azîz eytdi. Gice yarısı gecikmekle
yine nefsim ta’ām⁽⁷⁾ isteyüb ħātrımda gel bir miğdār eğil ideyüm diyerek sofraya
varub to yana kadar⁽⁸⁾ eğil itdüm ve nefsum şaraba daħı meyl itmekle bir iki kađeħ
içdügümde kāl’āda⁽⁹⁾ tayanmayub nevm müstefriķ olub güneşüñ esiligi beni bī-
dār itdükde kendümi⁽¹⁰⁾ bağçe ħāricinde atıldugumı ve ķarnum üzerine bir kırık
bıçaķ ve bir temür parçası⁽¹¹⁾ ķonuldugumı bulub bī-ħuzūr ve bī-şu’ūr anları alub
ħānemize vardugumda⁽¹²⁾ ’Azîze “Ben bunda ħaribe ve vaħdet ħāletiyile tırub
bekādan ħayrı bir çārem yoğdur.”⁽¹³⁾ diyüb ağlar buldum. beni görüb yanuma
geldükde ol bıçaķ ve temür parçasını aña⁽¹⁴⁾ atub bayılıb düşdüm. Vāķa’-yı ħāl
naķl itdügümde “Ey ‘ammumuñ oğlı!⁽¹⁵⁾ Sen benüm naşihatimi ķabül itmedüñ
uyğudan vaz geçmedüñ kelāmum saña bir şey ifāde⁽¹⁶⁾ itmedi.” Didi.

Ben “Allah için bu kırık bıçaķ ve temür parçasından mağşudundur.”⁽¹⁷⁾
didüm ‘Azîze “Ol temür parçası kendü baťınıñ kaşāvetine delāletdür kâne benüm
⁽¹⁸⁾ gözüm ħaķkıçün eger bir dahā gelüb uyur iseñ seni bıçaķ ile zebħ iderüm.”
dimekdür⁽¹⁹⁾ “Ey ‘Azîz! Ben senüñ için bu kađınıñ megerinden ħavf iderüm lakin

bir söze mecālim ⁽²⁰⁾ yokdur eger bir dahā dönüb gider iseñ şaķın nevm itme eger bī-dār alur iseñ ⁽²¹⁾ hācetūñe nāil olursun yok uyur iseñ hemān atle tahib ıl.” didükde Ben bekāya ⁽²²⁾ aēaz “Vay ‘amucamuñ ızı! Baña müsā’de ıl ve bu bilyeye bir vesile gōster .” didüğümde ⁽²³⁾ ’Azīze “Can ve baē üzerine eger sen benüm emrime itā’at ider iseñ nāil merām ⁽²⁴⁾ olursun.” diyüb ve beni alub gögsine zamm idüb dōēge girdirdi ve ayaklarımı ⁽²⁵⁾ oēuēdurarak nevm itdüğümde beni uyandurmayub ikindiye adar biraēdı.

Ba’de ⁽²⁶⁾ beni aldırub aēlayarak a’ām getürdi ve ilzām iderek oyana adar yedirdi ⁽²⁷⁾ aēēām olduēda “Efendüm var selāmetle git ve ēaķın uyuma.” diyü gāyet tavēiye ⁽²⁸⁾ ve ol adar bekā itdi ki aña merhāmet itdüm ve “Baña ēaķın emānetimi unutma ki ⁽²⁹⁾ beyt-i maēbubeñe inēād eyle didi. Çıķub ol baēēeye vardugumda ba’ine ma’hūd ⁽³⁰⁾ aķımları buldum isede gelüb uru zemin üzerine cülüs idüb müntezir aldum ⁽³¹⁾ gice yarısı geēüb fecre arīb olduēda yine nefsim a’ām isteyüb sofraya gelüb [128a] ⁽¹⁾ arnımı oyurub ba’de baēımı oyubistirāhat ideyüm dirken harem arafundan ⁽²⁾ bir hāraket zuhūr itdi.

Bir laēzada ma’hūda olan maēbūbem māh-ı āsumān gibi kendü ⁽³⁾ cāriyeler arasında gelüb selām virdi ve baña gülmeēe baēladı. “Nice bu gice ⁽⁴⁾ ayana bildüñ.” diyüb yanuma oturdu. Ba’de cariyelerine iēāret idüb cümlesini ⁽⁵⁾ ēavub gitdiler ve beni alub dōēge girüb ‘azīm ve ēalina nāil oldum ⁽⁶⁾ ve ēabāha adar uyub alduk ēabāh olduēda girmeēe ‘azīmet itdüğümde mūmā- ⁽⁷⁾ ileyh ur saña söyleyeēeēim vardur diyüb bir yemeni açdı ve iē bu hırķāyı ⁽⁸⁾ ıķarub baña iēbu geyik ēūreti gōsterdi ve bunu hemēirem nūru’l-hadi iēlemiēdür ⁽⁹⁾ anı hāfz eyle diyerek yine durub baña virdi ve her aēēām bu baēēeye gel birlikde ⁽¹⁰⁾ bītavtet idelüm diyü ēeyt eyledi diyince ēehrazād ēabāh-ı taērib itdüğünü ⁽¹¹⁾ görüb sūkūt eyledi.

** YÜZ IRINCI GİCE**

ēehrazād kelāma aēaz ⁽¹²⁾ idüb dir ki: ‘Azīz eytdi. Ben ēiddet-i sūrurumdan ‘Azīzen’üñ tavēiyet itdüēi ⁽¹³⁾ beytūñ inēādını unudub evimūze gitdüm girdüğümde ’Azīze aēlayarak yatıyor ⁽¹⁴⁾ buldum. Beni gördükde alkub göz yaēı dōkerek yanuma geldi ve beni göēsüne zamm ⁽¹⁵⁾ idüb “‘Acabā vaēiyet eyle ā’mil

olub ol beyti inşād itdūñ mi?” didi. Ben “Vallaha ⁽¹⁶⁾ hātrumda qalmanı ve beni unutturmanı ancak bu şūretdür.” diyüb ol hırqayı öñüne ⁽¹⁷⁾ atdum ‘Azīze şabra mecāl bulmayub şiddet-i tahşirden kıyām ve qa’ved idüb vafir ⁽¹⁸⁾ aqladı işbu iki beyti (arapça beyit) ⁽¹⁹⁾ (arapça beyit) inşād “Vay ‘amucamuñ oğlı! ⁽²⁰⁾ Sen bu hırqayı baña bağışla.” didi. ben dağı “Senūñ olsun.” diyüb birlikde ⁽²¹⁾ oturub konuşaraq qaldıq.

Gitmemek miy’adı geldükde “Ey ‘ammumuñ oğlı şağın ⁽²²⁾ ol beyti unutma diyü teekīd itdi gidüb ma’hūd bağıçeye girdüğümde benüm ma’şuqa ⁽²³⁾ intizārımdan olduğunı bulub beni gördükde kıyām ve hezār ta’zīm ve talṭif ile ⁽²⁴⁾ olub eğil ve şerb ve lehv ve ṭarb eyle qalub şabāḥ olub qalkub gideceğimde ⁽²⁵⁾ ‘Azīzen’ūñ beyti olan (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) ⁽²⁷⁾ (arapça beyit) cevabını virdi. ⁽²⁸⁾ meali “Hevā ve ğarāmına müdürāt ve sırrını ağıyardan ketm birle cümle emüründe şabr ve maḥbūbına ⁽²⁹⁾ ḥazū’ eylesün.” dimekdür ben bu beyti ezberleyüb binat ‘ammuma gitdüğümde ferāşda ⁽³⁰⁾ keyifsiz yatub ve vālidem başı ucunda ağılayaraq ṭurur buldum. Girdüğümde validem ⁽³¹⁾ “Saña yazıq olsun ki sen ‘amucañ duḥterini nā-mizāc ḥālietiyle bırağıub andan [128b] ⁽¹⁾ Suāl itmeksizin gidersün.” didi.

‘Azīze beni gördükde başını qaldırub döşekde ⁽²⁾ oturdı. “Vay ‘Azīz! ol beyti inşād itdūñ mi?” didi. “Evet inşād itdüm ve cevābını dağı ⁽³⁾ götürdüm diyerek maḥbūbeden telḫīn olduğum beyti aña inşād itdüğümde ğāyet qahr ⁽⁴⁾ eyle kerbān olub işbu beyti (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) baña inşād eyledi. Meālī “Ol ā’şık şabr cemile muḥāvele itmüş ise de ⁽⁶⁾ şabra mecāl bulmayub ancak ‘aşq yolunda ceza’ ve feza’ ider bir qalb ve derünundan ⁽⁷⁾ ğayrı şeyi bulamadum.” dimekdür “Ve bu beyti ezberle ve yine ‘aliü’l-‘ade gitdigüñde aña inşād ⁽⁸⁾ ve cevābını baña getir.” didi. ben sem’ā ve ṭā’a diyüb varub ⁽⁹⁾ şafā ve üns ile qalub ḥayn enşarāfımda ‘Azīzen’ūñ beytini neşād itdüğümde merḳūme ⁽¹⁰⁾ göz yaşını selsāl maṭr gibi dökerek bu beyit (arapça beyit) ⁽¹¹⁾ (arapça beyit) ile cevāb virdi. Meālī “Eger şabr ⁽¹²⁾ ve ketamān ser bulamaz ise benüm bildüğümde göre aña mevtden ğayrı bir şey ⁽¹³⁾ nāfi’ degildir.” dimekdür.

Ben beyti ḥafz ve ḥānemize varub girdüğümde ‘Azīzen’ūñ ğāyet ⁽¹⁴⁾ keyifsiz döşege yatdugunı ve vālidem yanunda ağılayaraq ṭurdugunı görüb ⁽¹⁵⁾

benüm şadāmı işitdükde gözlerini küşād “Vay ‘ammuñ oğlu! ol vaşiyet ⁽¹⁶⁾ itdügüm beyti maħbūbeñe inşād itdüñ mi?” diyü istihrāc daħı “Evet söyledüm ⁽¹⁷⁾ ve cevābımı bile getürdüm.” diyerek ezberledügüm beyti telfin itdügümde ’Azīze bir ah ⁽¹⁸⁾ çekdi ki feleki siyāh idüb ve derhāl bayılıb vücūddan ğāibe oldı.

⁽¹⁹⁾ Bir sā’atden soñra ifākāt itdükde “Ey ‘Azīz! bu aħşām gitdigüñde işbu (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) beytini inşād kıl ki meāli biz sizüñ ⁽²¹⁾ fermāññızı kuş idüb ve emrūñize itā’at ider oluruz imdi siz selāmımız ⁽²²⁾ na’im vaşalı bizden dūr ve lezīz-i qaribinden muhacūr kılān kimseye teblīg ideñ.” dimekdür ⁽²³⁾ Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taħrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(24) ** YÜZ KIRK BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb ‘Azīz naħlinde didi ki: Çün aħşām oldı hesabı’l-mü’tād ⁽²⁶⁾ hezār hevāhuş ile ol maħt murada mütevce ve aħşāmdan t̄ab şabāh ol seyyidetu’l-mülāh ⁽²⁷⁾ ile ictilā-yı ikdāh rāh iderek kaldık şafaķ söküb ziyā mütahar ‘ayūna bed yedār olub ⁽²⁸⁾ gitmeġe ‘azīmet itdügümde ’Azīze tarafından tahmīl olunduġum beyti irād itdügümde ⁽²⁹⁾ ol sır ve mümtāzuñ cez’a ve fez’an ibrāz bu şı’irüñ şāhibesi dünyadan müfāreķat idüb ⁽³⁰⁾ meriġ rüh-i ķafes bedeninden pervāz itmüşdür. ‘Acabā kimdür diyü suāl ben daħı ‘amūcamuñ ⁽³¹⁾ duħteri oldugunu ifāde itdügümde. “Hilāf söylersin eger senüñ ‘ammuññ kız ⁽¹⁾ [129a] olmuş olaydı seni sevdiġi gibi sen daħı aña şefķat idüb ķāse-i hacri nevş ⁽²⁾ itdirmeyüb ķatlı itmez idüñ (arapça ibāre) sen daħı cezāmı bulursun, ⁽³⁾ eger senüñ böyle ā’şık ve dildāde kimseñ mevcūd oldugunu bilmüş olaydum ašlā ķarb ⁽⁴⁾ ve vaşālūña rāġbe olmaz idüm hemān toġrusunu söyle.” didükde ben haķīķat-i hāli ⁽⁵⁾ beraber zikir ve tefşil ve ol mevzu işāretleri ol za’ifetü’l-mirāc bekā hāl ve ma’nāsına ⁽⁶⁾ tevşil itdügümüz ifāde itdügümde vafir teessüf ve taħsir ibdā ve var git ol şehide ⁽⁷⁾ ‘aşķüñ hālını tefķid kıl diyüb yolladı. Ben daħı perişān hātır ve hüzn mütevātir eyle ⁽⁸⁾ varub maħallemize girdugumde irāķdan baña ve nevħa işidüb nedür diyü suāl ⁽⁹⁾ ķomşular “Azīze fevt olub hānenüñ ķapısı ardında meyte bulundu.” didüklerinde ⁽¹⁰⁾ göz yaşın muţarġazir gibi döġerek vālidemüñ yanuna vardugumda “Ey oġul haķķ ta’āli ⁽¹¹⁾ hażretleri seni bu faķirenüñ ġunahından azād itmeye bunuñ mevtine sen sebeb-i müstaķil olduñ.” ⁽¹²⁾ diyüb tekfiniyle meşġül

olduğ ve cenāzesini defin idüb hānemize geldüğümde vālidem ⁽¹³⁾ “Ey oğul! Sen ’Azīze ne itdün ki bu derecelerde maḥzūne ḳalub hezār ḡaṣṣa ile fevt ⁽¹⁴⁾ olub gitdi.” didisede.

Ben ṭarīḳ inkāri tütub “Ey valide! Anuñ ḥaḳḳında ḥaḳḳında aṣlā ⁽¹⁵⁾ ḳuşurum yoḳdur ‘acabā benden teşki ider mi idi.” didüğümde “Ḥayır senüñ için aṣlā ⁽¹⁶⁾ bir şey söylemedi ancaḳ baña dirdiki ey vālide ben senüñ oğlña ḥaḳḳında icrā itdügi ⁽¹⁷⁾ cefāyı bağışladum ve günahımdan ve ḳanumdan vazgeldüm zīrā ol faḳaṭ benüm dünā-yı fāniyeden ⁽¹⁸⁾ na’īm-i bāḳiyeye naḳlume sebep oldı imdi ‘ālī ḥāle ā’det meelūfi olan yere gideceğinde ⁽¹⁹⁾ söyle ki ol ādeme işbu iki kelimeyi benden ifāde ide ki bunlardır (arapça ibāre) ⁽²⁰⁾ (arapça ibāre) ve bu kelām benden anuñ ḥaḳḳında şefḳatdür zīrā ben anuñ için ⁽²¹⁾ gerek ḥayāyda ve gerek memātda şefḳat ve muḥabbetüm eksilmez didi ve saña virmek üzere and ⁽²²⁾ virdükden soñra bir emānet virüb bunu sende şaḳla ve oğluñ gelüb benüm için ⁽²³⁾ aḫḫār teessüf ve melāl-ı ḥasretinden ibrāz taḥsir ve kelāl itdügi ḥāle aña vir.” diyü sibāriş ⁽²⁴⁾ itmüşdür.

“Ben seni ’Azīze için giryān ve nālān ve anuñ ḥaḳḳında icrā itdügün keyfiyetlerden ⁽²⁵⁾ maḥzūn ve pişmān oldugunu görmedikçe ol emānetleri virmem.” didise de ol ⁽²⁶⁾ hengāmede fikr-i derūnum maḥbūbenden ḡayrı şeye ma’laḳ ve maḳīd olmamaḳla bu sözden ⁽²⁷⁾ müteessir ve ḥāl-i ’Azīzeden münzecir olmayarak ancaḳ ‘aḳlum aḫşāma münteziḳ ḳaldı ve gitmemek ⁽²⁸⁾ vaḳti ḥulūlıyla şub ma’lūme ‘azīmet idüb vardugumda muma-ileyh “Ey ‘Azīz! ‘Acabā ⁽²⁹⁾ ‘ammuñ kızısı ne itdi? diyü suāl ben daḫı vefāt itdügünü ifāde itdüğümde gözleriden ⁽³⁰⁾ mānind bārān eşḳ ḥasret döküb aḫḫār melāl ve aḫzān eyledi. “Sen anı sam ⁽³¹⁾ hacrūñ ile şahide ḡarām itdün ben anuñ günāhında senüñ için ḥavf iderüm.” didükde [129b] ⁽¹⁾ bendeñüz “‘Azīze ḳanını baña bağışladugunu ve aña emānet olarak el-vefā-i meliḫ ve el-ḡaddar-ı ḳabiḫ ⁽²⁾ ḳolını iṣāl itmeḳe vaşiyet itdügünü.” söyledüğümde na’cib bu şehide-i muḥabbet saña ⁽³⁾ bu ḳadar şefḳat ve mevdet itmüş iken senden ḥayır görmedi işbu kelām ile seni zararumdan ⁽⁴⁾ emīn itdi didi.

Ben “Ey bānū-yı derūn! aramızda bu miḳdār imtizāc ve ithād ⁽⁵⁾ olduğdan soñra senden zarar ve ziyān nice taḫīl oluna bilür.” didüğümde mumā ileyhāsen ⁽⁶⁾ nesvānuñ meker ve miḫād’asın bilmezsin ve dahā tāze civānsın ancaḳ ben saña

vaşiyet ⁽⁷⁾ iderüm ki zenān taifesinden ne kibir ve ne şağır ile konuşma ve sözleriyle mağrur olma ⁽⁸⁾ zīrā saña anlaruñ meker ve hilelerin ta’līm iden ’Azīze yüz çevirüb gitdi.

“İşte saña ⁽⁹⁾ vaşiyetim budur keşki ben ’Azīzeyi bilmüş olaydum da hasretiyle kalmayaydum lakin yarın beni ⁽¹⁰⁾ mezarına götür ziyaret ideyüm ve kabri üzerine bir kaç beyt yazayUm.” diyüb ol gice ⁽¹¹⁾ eşk-i hasret gökerek şabāha kadar maḥzūne kaldı ve ‘aliü’s-siḥir kisesini altūn ike ⁽¹²⁾ taldurub ve ma’iyetle çıkub ‘Azīzen’uñ rūḥçün taşdıķ iderek mezarına ⁽¹³⁾ vardıķ ve vafir ağladıķdan soñra pergel ve çekiç çıkarub mezārı üzerine iş bu ⁽¹⁴⁾ ebyātı (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) resim itdi diyince Şehrazād şabāh-ı takrib ⁽¹⁹⁾ itdügünü görüb sükūt eyledi.

****YÜZ KIRK İKİNCİ GİCE****

⁽²⁰⁾ Çün gice olub ā’lem gün ve fesād derūn-ı ā’şık gibi sim siyāh kesilüb emzice-i ⁽²¹⁾ nās sükūna isti’dād itdi. Şehrazād kelām belāgatını küşād idüb dir ki: ‘Aziz ⁽²²⁾ eytdi. meāl ebyāt “Ben seyr-i temāşa ider iken resmi münderis ve köküb zīneti münṭemis ⁽²³⁾ rūza-i ğara içinde bir kabir üzerine teşādūf itdüm ki bir biri üstünde yetmiş yedi dane ⁽²⁴⁾ şekāik-i nu’mān didükleri şükufe ve reyḥāndan buldum pes dehşetimden tırub ‘acabā ⁽²⁵⁾ bu mezār pera’tebār kaḅı zātūñdur diyü suāle-i ibtidār itdügümde heñ zemin şadā ⁽²⁶⁾ ḥazīn eyle cevaba taşdı idüb ey kişi ḥüddādı ta’di itme edbekra tır sen ⁽²⁷⁾ bilmezmissin ki bu mezār bir dildāde ve maslūbu’l-aştabār ā’şıkūñ bir zehīdür.” didükde ⁽²⁸⁾ derḥāl “Ey şehīd-i ğarām seni ḥāķķ celle ve ‘alā ḥazretleri rahmetiyle murā’āt ve firdevs ⁽²⁹⁾ ā’lādan ā’lā maķām ile seni bekām eyleye zavāllı ā’şıklar maḥbu ve aşūfteleri tıradından ⁽³⁰⁾ muķāsāt itdükleri ḥāķāretten mā’idā-i ḥarāb mezārları üstünde mizlet terābı ⁽³¹⁾ daḅı bulunur pes senūñ üzerüñe kiyāh ve nebātat egmege iktidārum olmuş olaydı [130a] ⁽¹⁾ seni ḥadīķa-i ğara idübde didelerümden dökülen ‘aşkūñ hasretiyle seni şular idüm.” ⁽²⁾ didüm dimekdür.

Ba’de vafir ağlayub ḥānesine rücū’ ve bekā itdi allah için benden ⁽³⁾ ayrılma ve her gün yanuma gel teenüs idelüm diyü ricā ben daḅı ol vechle her aḥşām yanuna ⁽⁴⁾ varub şafā ve rāḥat ve ‘ayş ve ‘işret ile geçinerek bir sene kaldıķ

hikâyeden ⁽⁵⁾ bu mahale geldükde Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(6)*YÜZ KIRK İKİNCİ GİCE (İKİTANE VAR ?)**

Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: ‘Azīz eytdi. Günlerde ⁽⁷⁾ bir gün hamāma varub cāmelerimi tağyir ve günā gün revāh-i nefise ile rāyhe ta’fīr ⁽⁸⁾ ve bir kaç kadeh şarāb müferhadan neşş idüb sekrān hāletiyile maḥbūbeme gitmek üzere ⁽⁹⁾ yola revān olduğumda aḥşām dahı olmuş olmağla gicenūñ qaraguluğı ve sarhoşluk ⁽¹⁰⁾ hāleti ile perişān hāletiyile gidüb naḳīb nām maḥallenūñ zeḳāklarına şapub gider iken ⁽¹¹⁾ sağ elinde yanmuş şa’ma ve şol elinde bir mendile şarılmış mektüb bir ‘acūze ki ḥalk ⁽¹²⁾ ā’lem fenn-i ḥileyi andan rivāyet itdüklerinde nümā’ad aşıḫān la’ine-i ḥalkı aldatmada ve yoldan ⁽¹³⁾ çıkarmada hazīn-i temkīb ve ağvāda ibrāz-ı tarāik taḥsīn itmüşdi merḳūme işbu iki ⁽¹⁴⁾ beyti (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) inşād idir ki ma’nāsı sizūñ ⁽¹⁶⁾ ḳadvūñiz ile baña müjde veren kimse Allahu ta’āliden ḥayır keşire-i nāil olsun ki beni ⁽¹⁷⁾ laḫīf sözler ile mesrūr eyledi eger yerinden ḳopub açıḳda ḳalan şey ile ḳanā’at ⁽¹⁸⁾ itmüş olaydı ey aña vedā’ gününde yırtılmış ve yerinden ḳalkmış olan ciğerümü virürdüm.” ⁽¹⁹⁾ dimekdür.

Beni gördükde “Ey oğul sen oḳumak bilür müsün.” didi. Ben “Evet.” ⁽²⁰⁾ didüğümde Allah için baña şu mektübı oḳu diyüb ol mendile şarılmış olan ⁽²¹⁾ kāğıdı virdi. Ben dahı kāğıdı açub oḳudum ve meālını tefhim itdüğümde ⁽²²⁾ du’ā eyledi ve yola revāne olduğdan soñra dönüb elümi öpdü “Vay oğul! Allahu ta’ālī ⁽²³⁾ seni ḥafz eylesün benüm ile bir kaç ḥaḫvah gidüb ḳapumıza varalum ve bu mektübı ⁽²⁴⁾ ḡāib olan ādemūñ hemşiresibe oḳu zīrā baña inānmaz zīrā bu mektüb benüm oğlumūñdur ⁽²⁵⁾ ticāret için sefere gitdi ve çoḳdan berü ḥaberi gelmemekle andan ḳat’ ümīd itdūñ ⁽²⁶⁾ çün bu def’a oḳduğıñ mektübı geldi hemşiresi sözime i’timād itmeyüb ⁽²⁷⁾ bahr ḫāl bir ādem bul ki baña şol mektübı oḳuyub işideyüm ki derūnuma ⁽²⁸⁾ iḫimnān ḫāşıl ola anuñ için saña ricā iderüm benüm ile gidesin.” didükde.

Ben sem’ā ⁽²⁹⁾ ve ḫā’a diyüb anuñla vardum tā bir büyük ḳonağūñ ḳapusına vuşul bulub iḫerüsine ⁽³⁰⁾ girdük ve beni ḳapu yanunda birağub bilmedugum lafet ile bir kaç söz söyldükde derḫāl ⁽³¹⁾ ḫaft nesim gibi sür’atle şitāb

iderek güyâ bi iş başından kalkmış gibi eşvâbindan [130b] ⁽¹⁾ soyunmuş henüz ondört yaşında ve güzellik tâcı başında serûkad lâle had-ı semyîn ⁽²⁾ tenkil beden bir duhter-i pâkize-i ahter geldi ben anuñ kâmet-i mevzûnını ve laţif zî-finûnını ⁽³⁾ rivâyet itdügüm birle derûnumda maķam bulub ‘aķluma müstevli oldu. Şadâ-yı rahîm ile ⁽⁴⁾ “Ey vâlide birâderümün şaşasını okuyan bu civân mudur.” didi. Pîrezen “Evet budur.” ⁽⁵⁾ didükde duhter yanuma gelüb güyâ kâğıdı baña münâvele ideyüm dir iken ‘acûze arķamdan ⁽⁶⁾ beni kaçub dehlîzün içine idhâl idüb ķapuyı bend eyledi.

Duhter benim hâne dâhilinde ⁽⁷⁾ istikrâr bulduğumu gördükde hemân üzerüme şıçrayub ve beni ķucağına alub ⁽⁸⁾ göğsüne zâmm ve ma’ânaķa ve laţif mülâ’be icrâ iderek içerye alub gâyet manzum ⁽⁹⁾ ve cennet mişâli menķuş ve mezîn bir oçaya idhâl “Vay ‘Azîz! Saña mevtimi sevgilü yâhüd ⁽¹⁰⁾ hayâtı mı?” didi. Ben “Efendüm hayâtı severem.” didüğümde mûmâ-ileyh “Çün ki hayât ⁽¹¹⁾ saña sevgilüdür sen beni tezvîc kııl ki meelûfuñ olan delîle-i mahtâleden necât ⁽¹²⁾ bulursın didükde ben bu delîle-i mahtâle kimdür?” didüm. Duhter gülüb “Ey ‘Azîz şimdi ⁽¹³⁾ bir seneden berü yanuma gidüb gelürsün ve her gün anuñla bî-tavtet ideyorsun da nice ⁽¹⁴⁾ anı bilmezsin hüdâya şükür kııl ki sen anuñ şerrinden hülâş bulduñ zîrâ ⁽¹⁵⁾ merķûme senün gibi bir kaç nev civân esîr hem ve aħzân ve eñ soñra şüb hayâtdan ⁽¹⁶⁾ â’ri ve bî-cân itmüşdür.” didükde.

Ben “Ey bânü sen anı nereden bilürsün?” didüm. Duhter ⁽¹⁷⁾ “Ey ‘Azîz! Ben anı cânımdan ziyâde bilürem aķin sen anuñ şerrinden nice hülâş ⁽¹⁸⁾ bulduñ ve anuñ dest-i şekkârına ne keyfiyetle girdün baña söyle.” didükde bendeñüz ⁽¹⁹⁾ sâlifü’l-beyân olan hikâyemi ve ’azîze ile ol maħbube arasında serkez şitemi birer birer ⁽²⁰⁾ naķl ve îrâd itdüğümde merķûme bekâya aģaz ve ’azîzeye merħamet okuyub ve “Allah ⁽²¹⁾ senün mücib hülâşün ancak ol merħumedür bā-ħuşuş el-vefâ-i melih ve el-gaddar-ı kabîh ⁽²²⁾ ķavlile-i maħzâ saña sebep necât oldu ve sen dahâ tâzesin mekîde-i nesâya maţla’ ⁽²³⁾ olamadun ve ben çokdan berü senünle ictimâ’ itmek isterdüm ve çokça ķibâledem işte ⁽²⁴⁾ bugün meysur oldu ve hezâr-ı hîle ile mülâķatımız hâşıl oldu. Bu günden soñra ⁽²⁵⁾ bir şeyden ħavf itme zîrâ benim merâmum seni senet-i seniye üzere tezvîc itmekdür ⁽²⁶⁾ ve seni aşlâ bir şey ile teklif itmem ancak senden bir şey isterem ki ħurûs işi ⁽²⁷⁾ göresün.” didi Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü ⁽²⁸⁾ gördükde sükût eyledi.

**** YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ GİCE** (29)**

Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: ‘Azīz eytdi. Hurūs işi nedür diyü suāl⁽³⁰⁾ itdügümde mūmā-ileyh gülüb “Hurūsuñ işi budur ki eġil ve şerb ve negāhdur.”⁽³¹⁾ didi ba’de ol pīrezeni isteyüb geldükde “Ey vālide sendeki maḥfūz olan [131a]⁽¹⁾ emānet nerededür getür baġalum.” didükde ‘Acūze varub başqa oġada oturmuş⁽²⁾ dört şāhid ‘adil getürüb nikāḥımızı kıydılar mahrını bütün aldugunu ve benüm anda⁽³⁾ on bīñ altūndın olarak alacaġım oldugunu işhād idüb ücretlerini virüb⁽⁴⁾ gitdükdən soñra ben gelinüm ile dāḥil ferāş ve lezzet vaşāl ile def’-i telāş idüb⁽⁵⁾ şabaḥa ġadar üns ve mülā’bede ġalub ‘aliü’s-siḥir ḥāl sebilume gitmek istedüğümdede⁽⁶⁾ duḡter baña gelüb. “Ey ‘Azīz sen beni delīle-i maḥtāle gibi mi zann idersün ḥāşā ve kelā⁽⁷⁾ sen şimdi benüm zevcemsin ve kāmil bir sene yanımda ġalacaġsın zīrā bizüm ġapumuz sineden⁽⁸⁾ bir kere açılır ve sāir ayāmda ġapaludur İnānmaz iseñ varda baġ.” didükde.

Ben ġapuya⁽⁹⁾ varub yoġladuğumda vāġ’ā taşradan mīḥlenmiş ve büyük kilidler ile ġapanmuş⁽¹⁰⁾ oldugunu gördüm lāḥavle diyüb gelüb oturdum ve hurūs işinden ġayrı iş⁽¹¹⁾ bilmeyüb tamāma bir sene ol ḥāl üzere oturub pes zevcem daḥı ḥāmile olmaġla⁽¹²⁾ bir oġlan toġurmuş idi sāl-i ḥitāmında ġapular açılıb zehīre ve levāzımāt sāire⁽¹³⁾ celbine meşġül oldılar ben daḥı valideme gidüb ziyāret itmek için istīzān⁽¹⁴⁾ itdüğümdede duḡter tūr aḡşām olduġda çık ve yien şabāḥ olmadan gel diyüb⁽¹⁵⁾ ve Kemālumi teebīd itmek için ṭalāġ ve ‘itāk ve İmān müflezā ile yemīn itdiler dükdən soñra⁽¹⁶⁾ izin virüb ġapudan taşra çıkardılar.

Ben daḥı toġru ma’ḥude olan maḥbūbemüñ⁽¹⁷⁾ ḥānesine varub ġapuyı açık bulduğumdan ḥātrımda ‘acabā kāmil bir sene⁽¹⁸⁾ buraya geledüm niçün ġapuyı benā intizār itdikleri gibi açık bıraktılar ġālibā bunlar⁽¹⁹⁾ başqa bir dost pebdā itdiler pes vālideñe gitmeden bir kere ol maḥbūbe-i nāzenīn⁽²⁰⁾ ne keyfiyetde oldugunu yoġlayum diyerek toġru baġçe-i ma’ḥudaya çekilüb gitdüm.

⁽²¹⁾ Baġçe manzarasına varduğumda delīle-i maḥtālanuñ rengi şarı ve gözleri ağlamaġdan⁽²²⁾ ġan gibi kesilmiş şaġ elin yanaġı altına koyub ḥazin ve melāl ḥāletiyle oturur buldum.⁽²³⁾ Beni gördükde mercebād diyüb kıyām ideyüm dir iken şiddet-i sürurundan düşüb ve yine kıyām⁽²⁴⁾ idüb beni ġucaġladı “Vay

‘Azizüm! Sen nerede kalduñ ve şabirene günā mecāl bulduñ.’ didükde. ⁽²⁵⁾ Ben ibtidā “Sen baña söyle ki benüm geleceğimi nereden bildüñ tāki kapuyı açık bırağub ⁽²⁶⁾ baña müntezir kalduñ didüm merķūme senüñ bu aḥşām geleceğünñden ašlā ḥaberüm yokdur ⁽²⁷⁾ ancak bir seneden berü her gün bu vechle buraya gelüb seni intizār iderüm ā’şık olanuñ ⁽²⁸⁾ ḥālī böyledür lakin sen nerede kalduñ toğrısını söyle.” didükde ben vāḳa’ ḥālī ⁽²⁹⁾ ibtidāsından aḥrine kadar naql ve ol gice zevceme gitmek üzere olduğumu ifāde ⁽³⁰⁾ itdüğümde merķūmenüñ beñzi şararub ḥālī diger gün oldu ve şol zevceñe ⁽³¹⁾ seni ḥile ile kapub tamām bir sene yanunda bırağubda iktifā itmeyüb vālideñ yanunda [131b] ⁽¹⁾ bir gice qalmağa daḥı şalıvirmeyerek bu aḥşām yanuna ‘avdet itmek için saña ⁽²⁾ ekidinler viridi.

Ma’hezā ben seni andan evvel bildüm. İmdi ben senüñ ne aña ve ne baña ⁽³⁾ ve ne de tefsüñe intifā’ olunur birüñi bırakmam zīrā sen tezvic itdigünñden mā’idā çocuk ⁽⁴⁾ daḥı peydā itmek şimdi sende ḥayır qalmadı bā ḥuşūsuña beni ol fācire ile tebdil ⁽⁵⁾ itdüñ var ’azīzeye rahmet oku ol senüñ cefāñ çıkub derd ve miḥnetüñ ile helāk ⁽⁶⁾ oldısa ben taḥmil idemem ve her ne kadar seni şol zevceñ gibi ḥabs itmeğe ⁽⁷⁾ muḳtedra isemde senden iyülük māmül degildür diyüb ağlamağa başlayub baña gāzab ⁽⁸⁾ ve ḥiddet ile baqdı ve cāriyelerini çağırub beni zemine atub ḍarb-ı şedid ile ⁽⁹⁾ aza itdükdən şoñra katlume daḥı merām itügünü gördüğümde ‘Azizen’üñ vaşiyetini yād ⁽¹⁰⁾ ve “Ey ḥānem el-vefā-i melih ve el-ğaddar-ı ḳabih kelāmını irād.” itdüğümde hemān merķūme şilḥa ⁽¹¹⁾ idüb “Ey ’Azīze senüñ üzerüñe rahmet olsun ki bu civāna gerek ḥayatında ve gerek ⁽¹²⁾ memātına iyülük idüñ senüñ ḥātruñ olmamuş olaydı ben anı ḳatl iderdüm.” diyüb ⁽¹³⁾ ve ellerüm ve ayaklarımı bağladıḳdan şoñra bir taḥcireye susām tağı vaz’ ve ateş üzerinde ⁽¹⁴⁾ ba’d u’ṭ-ṭabih usturayla ḥāyalarımı ol ası yağ ile yaralarımı yaḳub ⁽¹⁵⁾ ḳan kesildükde başqa ‘ilaclar koyub ve bir ḳac ḳadeḥ şarāb virüb şimdi tezvic ⁽¹⁶⁾ itdigünñ ḥatuna var ki ol bir gice için bizde ḳamañızı rızā virmedi femyā ⁽¹⁷⁾ ba’d sende münf’it qalmadı zīrā sende olan münf’itlü şeylerinden qaldı yıḳıl git ⁽¹⁸⁾ diyü ṭard itdi Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü ⁽¹⁹⁾ görüb süküt eyledi.

****YÜZ KIRK DÖRDÜNCİ GİCE****

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: ‘Aziz ider merķūme beni ḳoğduḳda hezār miḥne ⁽²¹⁾ ve müşfiḳ ile aheste aheste gidüb benüm zevcemüñ ḥānesine varub

ķapuda ulu gibi ⁽²²⁾ bayıldum anlar dağı ķıkub beni iķerüye almuşlar ve ĥālume mağla' ve ķadın gibi oldugumı ⁽²³⁾ bilüb bir şey söylememiş ise de ķün ki ĥālum periřān ve vücudum bī-dermān ⁽²⁴⁾ olmağla meyt gibi yatub ķaldum uyandugumda kendümi ķapuda atılmış buldum oradan ⁽²⁵⁾ ķalkub sürinerek ĥānemize vardum ķün vālidem benden ķađ' ümīd itmüş idi.

⁽²⁶⁾ Benüm iķün ağlar řururđı pes beni görüb ķehrem ĥidā'ad elden ĥāric oldugumı ⁽²⁷⁾ müřāhede itmekle beni ķucađına alub ĥālden suāl ve pederüm merĥüm oldugumı ifāde ⁽²⁸⁾ itmekle ol vaķit 'Azīze'nün řefķat ve muĥabbetini ve benüm ile icrā itdügünü iyüligi ĥātrıma ⁽²⁹⁾ gelüb ve maĥtem artub bayılarak zemine düşdüm ayıldugumda yine 'Azīze'nün cülüs ⁽³⁰⁾ idegeldüği maĥalde baķub ve anuñ ĥālātı ĥātrıma gelüb ağlamamı ve ah ve vāĥsratah ⁽³¹⁾ dimemi kerre-i eşbire irişdirüb ĥamse-i mütahāire bī-ĥayretde bıraķdum her ne ķadar vālidem [132a] ⁽¹⁾ pederümüñ vefātını yād itişe de 'Azīzen'üñ ĥasreti pederümüñ derdini penĥān idüb ⁽²⁾ ancak ol merĥüme ve mefbünenüñ benden cekdüği ve mekābda itdüği miĥnetler ⁽³⁾ ĥātrıma gelübde ateş-i ĥasret ile yanub ķaldum ve valideme dağı başumdan geķen ⁽⁴⁾ felāketleri naķl itdügümde ey oğul şükür olsun ki ol fācire seni ķatlı itmedi.

⁽⁵⁾ İmdi ķün ki bu ĥāle vārduñ ve 'azīze iķün nedāmet ve ĥasreti iźĥār ider olduñ ⁽⁶⁾ ol merĥümenüñ emānetin saña teslīm itmek vaķtı gelmişdüğür zīrā ol baña böyle vaşiyet ⁽⁷⁾ itdi ki "Senüñ ođluñ cümle ađyārdan ķađ' 'alāyık idüb benüm iķün taĥsir idüb ⁽⁸⁾ ağladığı görmedükķe iřbu emāneti aña virme şimdi sen ol ĥāle vāřıl olduñ ⁽⁹⁾ gel saña emānetini teslīm ideyüm." diyüb şandukını küřād ve iřbu ĥırķāña ben aña ⁽¹⁰⁾ virmuş idüm boğçasıyla teslīm itdi aķub gördügümde iķinde bir kāđıd ⁽¹¹⁾ buldum ki bu ebyātı ĥavidür (arapķa beyit) ⁽¹²⁾ (arapķa beyit) ⁽¹³⁾ (arapķa beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapķa beyit) meāl-i ebyāt ey beni ⁽¹⁵⁾ ā'şık ve dilāde ve aşüfteliğimde ĥāric azĥad ve dem'tād iden maĥbübeler size yazık ⁽¹⁶⁾ değil mi ki beni kişret-i hacir ve cefā ile ķaim ve pāydār ve ma'dümü'ř-sabır ve el-ķarār idübde ⁽¹⁷⁾ siz müsteriĥü'l-bāl olub cülüs veistirāĥat ĥāletiyile olasız ve gözlerimi bī-dārlık ⁽¹⁸⁾ ile bī-ĥevāb bırağubda size mağmenü'l-fikār uyuyub da ķeřmim ile nevm arasında ⁽¹⁹⁾ ĥāil ve māni'olasız.

İmdi her ne ķadar derūnum irtikāb itdügüñiz cefadan yanub ⁽²⁰⁾ erümüř ise de sizden teselli bulub muĥabbetüñizi terk idemiz iřte her neķadar benüm ⁽²¹⁾

dildâdeligimi ketm idecegünüzü ta'hd ve ol huşûşda ma'âhida itmüş iseñüz ⁽²²⁾ benüm raķibim sizi aŗra ve aŗvâ idüb ıarafundan istedigünüz gibi alub şatduñuz pes ⁽²³⁾ “Ey birâderler haķķ celle ve ‘alâ hażretleri için sizden ricâ iderüm ki işbu hâletde ⁽²⁴⁾ fevt olduğumda ķabrimüñ levhası üzerine bu merhûm maħabbet ateşiyile yanub ⁽²⁵⁾ ‘aşķla şehîd olmuş diyü raķım ve kitâbet idüñ.” dimekdür pes ben ol ebyâtı gördüğümde ⁽²⁶⁾ bekâya aŗaz ve şiddet-i taħsirimi ibrâz idüb telâş ve hüzñüm derece-i ‘acâz mübâlig oldı ⁽²⁷⁾ ba’de boŗçayı be-tekrar aradugumda yine başķa şaķâ buldum ki içinde ey ‘amucamuñ ⁽²⁸⁾ oŗlı ben ķanıımı saña helâl itdüm ve Allahu ta’âli’den ricâ iderüm ki seni delile-i muħtelâdan ⁽²⁹⁾ selâmet ile naħliş ide ve bu hırķa sende imânet ķalub her bâr çıkarub beni ⁽³⁰⁾ tezkâr ķıl ve ma’lumuñ olsun ki işbu ğazâkuñ şuretini taşvîr iden duħter-i kâfur ⁽³¹⁾ aıalaruñ mülkinüñ kızıdır ve bahr sene yereker işbu geyik resmini çıkarub İrâķ ülkelere [132b] ⁽¹⁾ irsâl ider ki hâķ anuñ şana’tını göreler “Çün ki bu resim delîle-i maħtâlenüñ eline ⁽²⁾ düşmüş benüm hemşirem bunu işledi.” diyü hâķa yordâm şatâr ve hilâf de’vâlar ⁽³⁾ ed’â ider eger sen ol aıalara varub zıkr itdüğüm duħtere teşâdüf ⁽⁴⁾ ider iseñ andan İrâķ ķal ve ben bilürem ki sen benden şoñra diyâr-ı ğurbete gidersin ⁽⁵⁾ ve işbu duħteri ararsın zîrâ bundan şoñra dünyâsınuñ üzerüne ıar olur diyü yazdugunu ⁽⁶⁾ gördüğümde ğâmm ve hüzñüm tezâid bulub halum perîşân oldı ve bir sene ol keyfiyetle ⁽⁷⁾ geŗub bu def’a vâlidem ey oŗul sen sefere ‘azîmet ķıl ki bu kederden bir miķdâr ⁽⁸⁾ teselli bulursın dimekle iķtizâ iden mahmâtımı tedârik ve işbu karbân ile diyâr-ı ğurbete ⁽⁹⁾ çıkıdum ve her çend bu hırķayı açub görür isem derünüm ateş-i hasret ile suzân ⁽¹⁰⁾ ve ‘Azîze için mütezâidu’l-hazân ve anuñ haķķında itdüğüm ğaddar ve cefadan ıolayı nâdem ⁽¹¹⁾ ve pişmân olarak bekâdan infişâl idemem diyince Şehrazâd şabâh-ı takrib itdüğünü ⁽¹²⁾ görüb sükût eyledi.

** YÜZ KIRK BEŞİNCİ GİCE **

⁽¹³⁾ Şehrazâd kelâma aŗaz idüb ‘Azîz naķlinde didü ki: Çün yolumuz kâfur şehirlerine ⁽¹⁴⁾ uğrayub ahâli ol ülkenüñ şâjı Melik şehrmân ve duħteri Seyyide-i Dünyâyı ⁽¹⁵⁾ zıkr ve uşâf cemilesini yâd ve Kemâl hüsñünü terdid ve ta’dâd itdüklerini işitdiğümden ⁽¹⁶⁾ ben bir vesile ile müşahedesine tavşil ve avâze-i hüsni melüñ-ı eırafâ pirtev şalmuş ⁽¹⁷⁾ olan duħteri gördüğümde cilve-i inkîzâdâ ve reftârdıla bâlarına bir vechle bend ⁽¹⁸⁾ oldum ki bir an hâıtırma teşehşüş itmese cânım ķarâr bulmazdı amâçe fâide ben öyle ⁽¹⁹⁾ meydânuñ delirlerinden olmayub

hātunlar ‘idādında olduğumdan hezār-ı hasretle birağub ⁽²⁰⁾ kendüm ve derün-ı bāṭınım nār-ı ‘aşkıyla eli alān yanub qaldum ve keşki memleketimden çıkmayub ⁽²¹⁾ böyle ‘azīm-i miḥnete dū-çār olmayaydum.

İşte benüm mūcib telāşum budur diyü hitam kelām ⁽²²⁾ ve işbu iki beyit ile tevziḥ merām eyledi (arapça beyit) ⁽²³⁾ (arapça beyit) ⁽²⁴⁾ (arapça beyit) meāl beytin ba’z hālātta kesāndan biri ey dildāde ğamm çekme bahr hāl ⁽²⁵⁾ ferç vaḳti gelür diyü beni tesliye itdükde ben “‘Anuf ve ğaiż ile sen bir kaç def’a ferç ⁽²⁶⁾ qaribdür diyü söylemiş idüñ şol didigüñ ferç nerededür.” didüm merķūm bir müdtedden şoñra ⁽²⁷⁾ olur dimekle ben “‘Ey ḥacet-i zā’yıf ve şaḥteden ā’rı ve kākāt kelām ile bir vedet ⁽²⁸⁾ bulan ādem senüñ sözüñ iyüdü lakin ol vaḳte yetişüb ḥayāt üzere qalmama kim kefil ⁽²⁹⁾ olur.” dimekdür çün Ṭācu’l-Mülük ol civānuñ ḥikāyesini ve şāh şehrmānuñ duḫteri ⁽³⁰⁾ Seyyide-i Dünyānuñ vaşıf ḥani mesmu’ı oldu be-taḳdīr ve ta’āli rivāyet itmeksizin ancak ⁽³¹⁾ semā’ ile ‘aşkıyla mübtelā ve fevādi nār-ı muḥabetiyle mużtali olub ‘azīze saña vuḳū’ [133a] ⁽¹⁾ bulan keyfiyetler ğābet mūcib miḥnet bir şeydir ancak bu ḥāletler ‘Azīzen’üñ günahından ⁽²⁾ tertib itmüşdür. Lakin “Benüm senden bir suālum vardur anı baña ifāde kııl.” didükde ‘Azīz “‘Buyruñ ⁽³⁾ efendüm suālünüñiz nedür?” didi. Ṭācu’l-Mülük “Sen Seyyide-i Dünyaya nice tavşil idüb müşāhede ⁽⁴⁾ itdigüñi ve ol duḫteri pikirde mevdū’ olan maḥā sen ve letāifi baña söyle.” ⁽⁵⁾ didükde.

‘Azīz “‘Efendüm biz anuñ memleketine girdüğümüzde kendüme işābet iden hālāttdan ⁽⁶⁾ ṭolayı vāqa’ olan ḥasretime binā bir yerde ṭurmayub bağlara gidüb nefsimi tesliye ⁽⁷⁾ ider idüm günlerde bir gün büyük ve münteżim bir bağçe kapusına varub bu bağçe kimindür?” ⁽⁸⁾ diyü suāl itdüğümde Seyyide-i Dünyānuñ bostanı olduğunu ifāde itmeriyle nefsim gerek bağçeyi ⁽⁹⁾ temāşa ve gerek Seyyide-i Dünyāyı müşāhede itmek sevdāsına düşdi.

Çün ki bağçenüñ ⁽¹⁰⁾ ḳocası mesn ve ihtiyār bir ādem idi yanuna varub “‘Ey peder bu bağçeye girüb ⁽¹¹⁾ seyir ve temāşāsına iznüñiz var mı?” didüğümde merķūm “‘Evet be’is yoḳdur.” dimekle hemān ⁽¹²⁾ ḳoynundan bir kaç altün çıkārub “‘Yedine teslim ve ibtidā bize bir miḳdār ṭa’ām tedārik ⁽¹³⁾ kııl ki şafāmız yerin bulsun.” didüğümde ḳapucınuñ gözi altünler ile açılıb beni ⁽¹⁴⁾ bağçeye ḳoyub ṭa’ām getürmege gitdi ve derḥāl birlenker lezīz kebāb getürüb ⁽¹⁵⁾ birlikde oturub

añla şürü' itdüñ ve eşnâ-i ta'âmda “Ey peder ‘acabâ Seyyide-i Dünyâyı⁽¹⁶⁾ hafîye bir kere müşâhede ietmege bir vesile var mı?” diyü nâzğâne istifsâr itdügümde merķûm⁽¹⁷⁾ “Evet mümkündür şöyle ki mûmâ-ileyh gâh begâh bağçeye gelüb seyr ve temâşâ ider â'det⁽¹⁸⁾ mü'tâdesi üzere geldükde sen bir tarafda gizlenüb anı temâşâ idersin ve kelimesi dağı⁽¹⁹⁾ yağılmışdur gel seni bir münâsib maħale iķâmet itdüreyüm.” diyüb beni alub bağçe derûnuna⁽²⁰⁾ nâzır bir tenhâ yerde şakladı.

Benden ayrılır ayrılmaz nâ-gâh bir Têvâşâ ħaram ħapusından⁽²¹⁾ çıķub merķûme “Ey şeyiħ bunda kimse var mı?” diyü suâl ol dağı “Ħayır kimse⁽²²⁾ yokdur.” dimekle Têvâşâ ħaram ħapusını küşâd ve Seyyide-i Dünyâ öyle bir Kemâl celâletde⁽²³⁾ çıkdıki binfeşa tara-i ħarasınıñ â'şık serferü birdesi ve serve ħamet⁽²⁴⁾ tarîķ intizârda kıyâm kerdesi nesim-i siħir taħrik kisvesine zafer bulamamuş⁽²⁵⁾ ve mâh şeb vaşif zikûrît ile iştiħarına binâ girdin ħafur beni ‘amûd şabaħ⁽²⁶⁾ zuhûrına dek arayub ol sûtün-ı nurdan bir ħaber alamamuş idi câriyeleri arasında⁽²⁷⁾ aħterler beyninde mâh-ı âsumân gibi çeşmime ‘ayân olduķda ‘aqlum ve fikrim perîşân⁽²⁸⁾ ve lezîz şarâb-ı ‘aşkından mest ve ħayrân oldum diyince Şehrazâd şabaħ-ı taķrib⁽²⁹⁾ itdügünü görüb sükût eyledi.

** YÜZ KIRK ALTINCI GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazâd kelâma şürü' idüb ‘Azîz naķlinde dir ki: pes mumâ ileyhâol nezhatifezâ⁽³¹⁾ olan bağçede bir miķdâr eglenüb yine dönüb ħareme girdi lakin benüm derûnumı alub [133b]⁽¹⁾ nezdinde esîr kıldı. “Çün ki ben ol rezmekâħañ delîrlerinden olmayub ricâl-i ‘idâdından⁽²⁾ çıķmuş olduğumdan gerek ‘aşķ-ı derûndan ve gerek ħadîm olan ħasretimden şadâ-yı⁽³⁾ inâallah ile zâlâm leyli beyâz şabħe tebdîl ve gündüzlerde feryâd cângâh ile sefid⁽⁴⁾ nehârı siyaha taħvîl ider ħaldum ve kârbânımız ile ol şehirden infaşâl idüb⁽⁵⁾ sizi teşâdüf itdüm.” didükde.

Tâcu'l-Mülük henüz âyîna-i rüzgârda rûy-ı temanâ seni⁽⁶⁾ görmemiş ve ħadîkâ-i â'lemde maķşûda al urmuş şâfdal şehzâde olmağla⁽⁷⁾ 'Azîzüñ Seyyide-i Dünyâ ħaķķında ibrâz itdügünü uşâf ve îrâd eylediği maħâ sen ve îltâfi⁽⁸⁾ itdügi birle kemend ‘aşķına bir vechle bend oldı ki mest ve medhoş⁽⁹⁾ ve nefsinî ferâmuş eyledi ve derħâl esebe süvâr ve ‘Azîzi şehre⁽¹⁰⁾ ‘azîmet ve 'azîze maķşûş bir ħonâķ ve malzemesine tertîb idüb ağlayarak⁽¹¹⁾ sarâyına gitdi ve şiddet-i ‘aşkıdan hezâr-

ı mihnetler ile alub levni miafir ve hatrı ⁽¹²⁾ maber eil ve erbden mumteni' ve hevb ve rahatı mundefi' olub namaz acılı haletine ⁽¹³⁾ vardı.

Pes gunlerde bir gun pederi ziyaretine gelub lisn-ı halinden mahmum ve magmum ⁽¹⁴⁾ oldugunu gorub sual itdukde Tacu'l-Muluk kıısasını ketm itmeyub Seyyide-i Dunya'ya ⁽¹⁵⁾ a'ıık oldugunu nakl ve beyn imekle pederi "Ey oul Seyyide-i Dunya'nu memleketi bizden ⁽¹⁶⁾ gayet radur ve anı sana almak gayet gucdur isan budur ki sen anu hevasını ⁽¹⁷⁾ terk ve validee gir sarayımız derununda be yuz baire duter-i ater vardur ki her birinu ⁽¹⁸⁾ afitb-ı a'lem cemalinden hicb ider anlardan begenduguni al ve eger meram ider ise ⁽¹⁹⁾ eradımızda olan muluk-ı'azamu duterlerinden birini sana tezvic iderum."

didukde ⁽²⁰⁾ Tacu'l-Muluk "Ey peder! Ben Seyyide-i dunyadan gayrı kimse istmam ana tevsil itmedugum ⁽²¹⁾ halde bahr hal mecnun ve bi-'aıl ve meftun olub ollerde ve ahralarda seyahat ⁽²²⁾ idub gezerum ve yahud nefsimi atlı ve 'dam iderum."

didukde.

ah muma-ileyh ⁽²³⁾ olanu kelamın iitdukde "un ki boyledur ben anı pederinden isterum rızasıyla ⁽²⁴⁾ virur ise febha yok imtina' idub ve birimiz ise dest-i imsir ile aluram hemn htru ⁽²⁵⁾ ho ut." diyub derhal 'Azz'i yanuna ihzar "Vay oul ben seni Vezirim ⁽²⁶⁾ ile Seyyide-i Dunya'nu pederine irsal ideceum sen ol lkeyi ra'na bilur musun?" ⁽²⁷⁾ didukde 'Azz "Evet efendum bilurem." diyu cevb virmekle derhal Vezirini ihzar ⁽²⁸⁾ ve amer hediye ile kafur aalarınıu ahna irsal ve Seyyide-i Dunya'y pederinden istemesini ⁽²⁹⁾ sibari eyledisede Tacu'l-Muluk melal ve mekabda seherleyalden munfaıl olmayub ⁽³⁰⁾ gitdike 'a ve dildadeligi mezdad olurdu ve ibu ebyat (arapa beyit) ⁽³¹⁾ (arapa beyit) [134a] ⁽¹⁾ (arapa beyit) ⁽²⁾ (arapa beyit) ⁽³⁾ (arapa beyit) terennum ve iddet ve cidandan bayılıb abaha adar aldı her ne adar pederi ⁽⁴⁾ ana nahat virub "Ey ferzend abr ile teennis ıl ite ben Seyyide-i Dunyayı ⁽⁵⁾ geturmee adem yolladum bahr hal anı sana aluram." didise de mufid olmayub 'aında maim ⁽⁶⁾ aldı geledum Vezire ahdan aldıı hediyeye alub 'Azz ile yala sitahb yolar ve ana ⁽⁷⁾ olub bir a gunden onra ehirkafura tarib itmekle bir rmaq kenarında arb-ı hayam ⁽⁸⁾ ve Melike bir adem yoolayub geldukleruni ifade ve e'ar itmekle ah muar-ileyh vuzera ⁽⁹⁾ ve emrasıyla mulakatlarına ıub hezar-ı talif ile ehre idhal ve mauu

konak⁽¹⁰⁾ ta'yın idüb anları misāfir kıldı diyince Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb⁽¹¹⁾ süküt eyledi.

** YÜZ KIRK YEDİNCİ GİCE**

Şehrazād kelāma⁽¹²⁾ ağaz idüb dir ki: Vezīr Dindan naqlinde pes Vezīr mūmā-ileyh ba'du'l-istirāha ma'iyetiyle⁽¹³⁾ getürdügünü hediyeleri şāh müşār eliha taqdīm vāşal maqşūdını 'arz idüb⁽¹⁴⁾ Süleymān Şāh oğlu için kıızı Seyyide-i Dünyāyı isteduguni ifāde itdi.

Çün duhter⁽¹⁵⁾ mūmā-ileyh ricāle-i rağbeti olmayub tezvic māddesini aşlā kabül itmez idi ve pederi⁽¹⁶⁾ dağı bu hāle vākıf olub işbu cihetden maḥzūnu'l-ḥātr idi Vezīr mūmā-ileyhün⁽¹⁷⁾ kelāmını işitdükde başını zemine egüb bir miqdār mütefekkir kıaldı ve ne cevāb virecegini⁽¹⁸⁾ bilmedi. Ba'de bir Tevāşā isteyüb var şol mesmū'ñ olan māddeyi seyyidüñe söyle⁽¹⁹⁾ diyü irsāl-i Tevāşā dağı gidüb geldükde şāha “Efendüm seyyidüme sibāriş buyurduğunuz⁽²⁰⁾ każiyeyi iblāğ itdügümde ğazaba gelüb beni darb idecek oldı ve var⁽²¹⁾ pederüme söyle ben tezvic itmem ve cebr idüb tezvic iderse ya ol tezvic itdügünü⁽²²⁾ yāhud kendümi ĩ'dām iderüm didi.” diyü każiyeyi iblāğ itdükde Melik Vezīre⁽²³⁾ “Azīze işte duhterümün cevābı mesmū'añız olmuşdur ve ben anuñ ḥālinden hoşnüd⁽²⁴⁾ degilem imdi siz varub bizden maḥşuş Süleymān Şāha iblāğ selām idüb⁽²⁵⁾ mesmū'ñuz olan keyfiyeti efhām ideñ benüm elümden gelmuş olaydı kızumı oğluna cāriye⁽²⁶⁾ olarak taqdīm ider idüm.” didükde mūmā-ileyh şāhı vedā' idüb yola revāne⁽²⁷⁾ oldılar ve Süleymān Şāha varub işbu ḥaberi ifāde itdüklerinde Süleymān Şāhuñ ğazabı⁽²⁸⁾ feverān ve Melik mezkūrañ kızını cebrā almaq için 'asker tertīb olunmasından fermān idüb⁽²⁹⁾ buğuna tahvir itdügümde.

Vezīr “Ey şāh zī-şān bu imtinā' duhterün pederinden değıl ki⁽³⁰⁾ üzerine 'asker ile hücum itmek ĩcāb ide zīrā bu imtinā' ancak duhterden taşıdır⁽³¹⁾ eger pederi cebr idüb virürse bile kıız kendüni öldürecedür şimdi lāzım olan [134b]⁽¹⁾ oldur ki duhterün izdivāca kabül itmesini ĩcāb iden eşyaya teşbiş itmekdür didükde⁽²⁾ tācu'l-mülüküñ işbu kelāmdan 'aklı dimağından mefkün olub ah ve vāviylāh ile derün⁽³⁾ yārını siyāh ve qalb maḥūnı 'adīmu'l-intibāh idüb pederine “Ey vālidem ben bu derd ile⁽⁴⁾ qalub vaşāl cānān ile def'a ihzān itmez isem helāk ve telefim

mağrdur sizden ⁽⁵⁾ ricā iderüm ki baña İzin birüb tüccār kıyāfetine girüb ülke-yi kâfura varub Seyyide-i ⁽⁶⁾ Dünyānuñ arzāsına bir vesile arayum.” didükde şāh müşār-ileyh “Ey nūr-ı didem eger bu huşūşa ⁽⁷⁾ ‘azīmetüñ var ise seni ‘Azīz ve Vezīrim ile terfīk idüb irsāl idem.” diyüb hūş ⁽⁸⁾ hazīnesinden yüz elli bīñ altūn birüb tüccārlara maḥşūş nefis mallardan ⁽⁹⁾ yüzdenüñ kadar māl aḥzār idüb oğlu tācu’l-mülūka teslīm ve ‘Azīz ile Vezīrini ⁽¹⁰⁾ terfīk idüb şedd-i iḥmāl vaşūb maḥşūda tevciye amāl ve bu iki beyit ile ⁽¹¹⁾ (arapça beyit) ⁽¹²⁾ (arapça beyit) baş-ı maḥşū’l-bāl idüb pederini vedā’ ⁽¹³⁾ ve sefe neşr-i şirā’ idüb yola ‘azīmet itdiler.

‘Azīz ile teenūs iderek iḥbār ⁽¹⁴⁾ ‘aşāk ve ḥikāyāt zevīu’l-işvāk olan zād refāk ile tesliye-i ḥāṭır iderek iki ⁽¹⁵⁾ māh kadar yolda kaldılar ve gitdikçe Tācu’l-Mülūkuñ ‘aşkı meşt ve maḥbūbesinüñ vaşāline ⁽¹⁶⁾ hevāḥşı ḥāric azhd olub inşād-ı aş’ār ve tezkār ile taḡları ḥar nār iderek ⁽¹⁷⁾ giderlerdi tādīne-i kāfyra vuşūl ve civār-ı maḥbūbeye ḥabil imānisi mevşūl ⁽¹⁸⁾ olduḡda büyük bir ḥāne tutub aña tezvīl itdiler bir kaç gün istirāḥat itdükden ⁽¹⁹⁾ soñra maḥşūdlar yine vesile aramaḡa şürü’ itmüşler ise de aşla bir tarīḡ bulmāmaḡla ⁽²⁰⁾ Vezīr Tācu’l-Mülūka didü ki “Efendüm iḡtizā idir ki bezāzistanda vir dükkān küşād ve nefis ⁽²¹⁾ amit’a ile ṭoldırub içinde iḡāmet itsüñ şāyed maḥluvemize vesile ola bā huşūş ⁽²²⁾ sizüñ ḥüsn ve cemālūñiz derece-i Kemālde lāmi’ ve tāzeligüñiz uc maḥāsında pirtev ve sāt’der ⁽²³⁾ ol daḡı maḥşūdımız ma’üñ ve mergūbumıza esās metindir ve ‘Azīz senüñle mülāzemet idüb ⁽²⁴⁾ kātiblik ḥidmetinde otursın zīrā ‘Azīz uşūl-ı şehri bilür ve ḥalk ile ülfeti ⁽²⁵⁾ ve iḡtilāṭı vardır.” didükde.

Tācu’l-Mülūk “Ey Vezīr-i müşteri tedbīr sen bizüm pederümüz ⁽²⁶⁾ müşābesindesin biz senüñ meir ve iḡā’ tūñden çıkmayız ne ister iseñ öyle eyle.” diyü cevāb ⁽²⁷⁾ virmekle Vezīr derḡāl eṣnāfa lāyık mükellef bir taḡım eṣvāb giyüb ve Tācu’l-Mülūka ⁽²⁸⁾ daḡı hazīne diger kisveler eksa ve ḡulmānlar ile çarşuya şedd-i ‘azīmet idüb ⁽²⁹⁾ gitdüklerinde zeḡākılarda ve çarşularda olan ḥalk Tācu’l-Mülūkı gördüklerinde zann itdiler ki ⁽³⁰⁾ ol āfītab-ı cemāl ve Meliki elḡaşal ḡālmān-ı cenāndan olub ā’lem dünyāyı temāşa itmek için ⁽³¹⁾ gelmişdür.

Pes her taraḡdan şubuna icāle-i aḡdāk ve iḡāle-i ā’nāk idüb dehşet [135a]
⁽¹⁾ Ḥāletiyile temāşa iderlerdi pes Vezīr toḡru bezāzistān ketḡüdāsınuñ dükkanuna varub ⁽²⁾ oturdılar çün ki ketḡüdā-yı mūmā-ileyh her ne kadar mesn ve iḡtiyār

sālḥūrda bir pīr ⁽³⁾ isede ḥab ḡulmān ile mübtelā ve tefzīl ḥūbān fūnunda šāḥib ī'tilā olmaḡla ⁽⁴⁾ Tācū'l-Mülūkı gördükde 'alūñ 'avun allaha diyüb ol rūḥ-ı maşūre ve ṭā'te mivereye ⁽⁵⁾ kıyām ve derūn dükkan idḡāl idüb tekrım ve iḡtirām eyledi.

Anda istiḡrārlarından şoñra ⁽⁶⁾ Vezīr Tācū'l-Mülūk ile 'azīze işāret ve bu iki ḡulāma bir dükkan istiḡrā itmek isterem ⁽⁷⁾ 'acabā anlara lāyıḡ dükkan var mı didükde ketḡüdā 'aliü'l-res ve el-'ayn diyüb derḡāl ⁽⁸⁾ ḡāyet mükellef ve münteẓim bir dükkan bulub inḡitārını teslīm eyledi. Vezīr daḡı varub ⁽⁹⁾ dükkan-ı mezkūrı nefis ve 'azīz manā'lariyla ṭoldırub ol iki fitān ⁽¹⁰⁾ üns ve cānıdur ve nanda orutdı. Diyince Şehrazād şabāḡ-ı taḡrib itdüḡünü görüb ⁽¹¹⁾ sükūt eyledi.

****YÜZ KIRK SEKİZİNCİ GİCE****

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma agaz idüb Vezīr Dından naḡşinde dir ki: Ba'de Tācū'l-Mülūk 'Azīz ile ⁽¹³⁾ ḡamāma varub girdüklerinde ḡamāmuñ ici nūr-ı cemāllerinden öyle bir şa'ḡa iktisāb ⁽¹⁴⁾ itdi ki içinde güneş ṭoḡdı zann olundı ve ol nā'am bedenüñ dilākār ⁽¹⁵⁾ ḡidmetine ḡoşub ḡal' şāibe derun ile meşḡul ḡaldılar ḡatta ḡaḡlarında ⁽¹⁶⁾ (arapḡa beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapḡa beyit) inşād itmüşler ki ⁽¹⁸⁾ meālī "Ben müjdeler ile tebeşir iderüm ol delāñe ki anuñ eli ni'vmet ve leṭāfeti āb ⁽¹⁹⁾ ve nurdan tekvin itmüş olan cesm-i bedū'l-resme ṭoḡunub telziz itmüşdür ve ol ḡadar ⁽²⁰⁾ aḡḡār şanā'at ve hezāyetüñe ol tımşāl-i kāfūrıdan meşḡ ve 'anberi ictinā ve taḡşīl ⁽²¹⁾ itmüş." dimekdür.

Pes mumā ileyhāḡamāmdan ḡıḡdıḡlarında ol ḡulām perst ve ḡab ⁽²²⁾ zenāndan tehi derūn ve dost olan ḡarşu ketḡudāsına rast gelmeleriyle merḡūm ⁽²³⁾ ḡamāmdan ḡıḡmuş ol iki peri şūret ve māḡ-ı ṭal'atı görüb 'aḡlından devr ⁽²⁴⁾ ve laṭif Kemāllerinden maḡmūr olub ḡamāmdan geldüklerini daḡı fehm itmekle "Behey efendiler ⁽²⁵⁾ keşki ben sizüñle ḡamāmda bulunmuş olaydum diyü aḡḡār-ı esef itdüḡünü Tācū'l-Mülūk ⁽²⁶⁾ gördükde merḡūmı ma'iyetler ile alub be-tekrār ḡamāma 'avdet idüb ketḡüdāyı mevşül ⁽²⁷⁾ oḡar ve dīde-i aşḡını bu vechle iḡrār itdiler ol daḡı ba'z şī'irānuñ bu iki beyti ⁽²⁸⁾ (arapḡa beyit) ⁽²⁹⁾ (arapḡa beyit) inşād ve diḡer ⁽³⁰⁾ şā'irüñ (arapḡa beyit) ⁽³¹⁾ (arapḡa beyit) [135b] ⁽¹⁾ (arapḡa beyit) inşād itdi ki meālī "Nice bir ḡüzeli ⁽²⁾ ateş vardur ki anuñ 'azāb ve işkencesi na'im ve laṭifden 'ibāret olub ⁽³⁾ gerek ervāḡ ve gerek abdān anuñla tāze ḡayāt bulurlar pes

bu mūcib-i ‘acib bir oṭadur ki ⁽⁴⁾ her ne ḳadar anuñ altında ateş īḳād olunur ise bile na’im ve laṭifi tāze olub ⁽⁵⁾ yumuşaklık bulur imdi aña varub hūlūl iden ḳaḳında sürūr ile ḳarışmuş ⁽⁶⁾ olan ma’išet olub ḡadir ve cereyān iden ablar anuñ üzerine bekā-i mesret ile ⁽⁷⁾ göz yaşlarını dōkerler.” dimekdūr.

Tācū’l-Mūlūk işbu ebyāt-ı laṭifeden istiḡrāb idüb ⁽⁸⁾ şafālanarak ḳaldılar ve şafālar sürdükden şoñra ḳamāmdan ḳıḳub dūkkana vardılar. ⁽⁹⁾ Ḥāşılı Tācū’l-Mūlūkuñ ḥüsn ve cemāli şehirde ve levle şalub ḳaḳ beyninde şöhret ⁽¹⁰⁾ buldı ve tal’a-yı ba-Kemāline müşāhede itmek ḳaşdıyla ahāli eṭrāf ve eknāfdan gelüb dūkkanı ⁽¹¹⁾ üzerine zehām virdilerdi. Lakin Tācū’l-Mūlūk ‘aşḳ-ı leylāsından bī-ḳarār olub eṭrāfdan ⁽¹²⁾ bir rāḩe istişmāmına mūntezir ḳaldı.

Günlerde bir gün Tācū’l-Mūlūk dūkkanda ⁽¹³⁾ oturur iken bir pīr arḳasında iki cāriye ile gelüb pīşḡāhında turdı ⁽¹⁴⁾ vāy nihāl-i melāḩat cāmī’i-i mecām’i leṭāfet seni bu ḥüsn ve cemāl ile yaradan ḳaḳ ⁽¹⁵⁾ celle ve ‘alā ḩazretlerine tenziye ve taḳdīs olsun diyerek ruza-ı maḩāsına icāle ⁽¹⁶⁾ nazar iderek (arapça ibāre) āyetini oḳuduḳdan şoñra yanuna yanaşub ⁽¹⁷⁾ selām virdi.

Tācū’l-Mūlūk daḩı merḳūmeye ḳıyām ve tebessüm ile talṭif kelām idüb, ⁽¹⁸⁾ “Buyruñ vālide diyerek iḳerüye aldı. Oturduḳda “Ey oḡul sen buralı mısın?” didi. ⁽¹⁹⁾ Tācū’l-Mūlūk “ḩayır valide ben ḡarību’d-diyār ādemüm ve bu memlekete ancak seyir ve temāşā itmek iḳün ⁽²⁰⁾ geldümç” didükde merḳūme “Sende senüñ gibi ḡüzel nefis metā’ var mı?” diyü suāl ol daḩı ⁽²¹⁾ “Evet vardur ve bu şehirde bulunmayan şey bizde bulunur ki benden ḡayrı kimsede bulunmaz ⁽²²⁾ lakin senüñ isteyeceḡüñ şey kimüñ ḩāṭırasıḳün söyle ki aña münāsib olan ⁽²³⁾ metā’ları ḡetürelüm.” didi.

Pīrezen “Ey oḡul benüm istedüḡüm şey ancak şāḩ Şehirmānuñ ⁽²⁴⁾ duḩteri Seyyide-i Dünyā iḳündür.” didükde Tācū’l-Mūlūk ḡāyet merḡūbı olan maḩbūbesinüñ ⁽²⁵⁾ nāmını işitdükde mesrūr ve memnūn olub ‘Azīze iltifāt ve “Sen mūmā-ileyḩ şāyān ⁽²⁶⁾ olan metā’dan bir boḡça ḡetür.” diyü emir ol daḩı nefāis eşyadan boḡça ḡetürüb ⁽²⁷⁾ ‘acūzenüñ önüne ḳoydı. Ol daḩı biñ altūn deḡer eşyā intiḩāb “Vay māḩ-ı asumān ism-i ⁽²⁸⁾ şerīfeñizdür.” didi mūmā-ileyḩ “İsmüm Tācū’l-Mūlūkdur.” dimekle pīrezen “Bu ad tüccār ismi ⁽²⁹⁾ deḡildir ancak melūka

maḥşūşdur.” didükde ‘Azîz cevaba taşdı “Vay vâlide bu zât ⁽³⁰⁾ ehli atında gâyet maḥbûb olmaqla bu isim ile tesmiye itdiler.” didi.

‘Acûze ḥa celle ⁽³¹⁾ ve ‘alâ ḥazretleri sizi ḥased idici olan gözden şalasûn ve âfitâb-ı ḥüsnüñüz [136a] ⁽¹⁾ alub ḥelâı rûşen ve mazi eylesûn diyerek boğçayı alub gitdi. diyince Şehrazâd ⁽²⁾ şabâḥ-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

**** YÜZ KIRK TOUZINCI GİCE ****

⁽³⁾ Şehrazâd kelâma aaz idüb Vezîr Dindan nalinde didi ki ol pîrezen getürdüğünü ⁽⁴⁾ boğçayı Seyyide-i Dünyânuñ ḥuzûrına iltûbdur ve bende olan nefis metâ’ları gösterdükde ⁽⁵⁾ mûmi aliḥâ “Ey valide yolamuşlar gâyet nefis şeydir didi ‘acûze ey ızum malîñ şâḥibi ⁽⁶⁾ umâşdan i’alâ ve nefisdür ve keşki bu gice sizüñ ḥevâ bekâhîñizde bulunmuş olaydı ⁽⁷⁾ zîrâ ol öyle civândır ki cûdi nâyâb olub ḥüsn ve anı ḥân mân şabrı ⁽⁸⁾ virân ve ḥarâb itmekde kâfi ve vâfidür.” didükde Seyyide-i Dünyâ ahaha ⁽⁹⁾ idüb “Sen bir menḥûs ‘acûzesin ve ‘aqlüña ḥalal arı olmuşdur.” diyü laṭife iderek ⁽¹⁰⁾ ol umâşdan bir ac ıt’a intiḥâb ve bâiyesini pîrezene teslim ve “Sen bu metâ’ñ şâḥibini ⁽¹¹⁾ oça medḥ ideyorsun bâri ḥârını al ve selâmımızı aña tebli eyle ve eger bir ḥâceti ⁽¹²⁾ var ise bize ‘arz itsün pederüme söyleyü görelüm.” didi.

‘Acûze bu kelâmdan ⁽¹³⁾ mesrûre olub “Efendüm ḥâcetsiz dünyâda kimse var mı elbette anuñ daḥı ḥâcet ⁽¹⁴⁾ ve maṭlûbı vardur sen anı görmüş olaydûñ belâ tevid maṭlûbına ise görür idüñ.” ⁽¹⁵⁾ diyerek oşub Tâcû’l-Mülûka vardı. Ol daḥı ‘acûzeyi müşâhede itdükde hezâ ⁽¹⁶⁾ ta’zîm ve talṭîf ile mülâât yanunda oturdubistirâḥatden soñra merûme Seyyide-i ⁽¹⁷⁾ Dünyadan işitdügi talṭîf ibrâz ve bu vechle Tâcû’l-Mülûkuñ am’ amarlarını taḥrîk ⁽¹⁸⁾ itmekle mûmâ-ileyh “Ey vâlide dünyâda ḥâcetsiz kimse var mı çün ki Seyyide-i ḥâcetimi ⁽¹⁹⁾ görmee ta’hid itdi eger bir ‘arızâ yezâr isem getirüb cevâbını î’âde ide ⁽²⁰⁾ bilür misin?” didi. Pîrezen “Evet iderüm.” diyü te’hid itmekle derḥâl Tâcû’l-Mülûk tabir mesbûñ ⁽²¹⁾ gibi ilfâz müş’şa’e ve isti’ârât metev’e ile ‘arz-ı muḥabbet ve vuşâla aleb rabete ⁽²²⁾ ḥâvi bir şaa yazub ol ‘acûzeye teslim ve bîñ aktûn daḥı il’âm olarak ‘ad-i ⁽²³⁾ sürürünü tanzîm itdükde ol kenkere-i pirtebîs altûnlar ile mektûm olan afsunları ⁽²⁴⁾ tenfîs ve

iblis-i naḥīs gibi irsāleyi alub sür’atle şitāb ve Seyyide-i Dünyaya varub ⁽²⁵⁾ ‘arīzayı teslīm eyledi.

Ol daḥı okūyub meālını fehim itdükde ğāzab nāiresi ⁽²⁶⁾ müştəfil olub bu ādem böyle edebsizlige cesārete ne ḥaddi vardur eger ⁽²⁷⁾ ḥalkdan ḥicāb itmeyeydum anı şalıb ve ī’dām itdirdim diyü aẓhār nahver itdükde ⁽²⁸⁾ ‘Acūze “Efendüm bu ‘arızada ne var ki sen bu kadar maẓtarba olduñ ḥālā sen ⁽²⁹⁾ sarāyında iḳāmet üzeresin ki pervāz iden merġaler bile saḥaḥā vuşul ⁽³⁰⁾ bulamaz seni ğāzab ve tahvirden şaḳunuram kelābīñ urmasından size ne ḥāşıl ⁽³¹⁾ olur eger bu civān bī-edeb şeyler irtikāb itmüş ise sen tehdīd ve ‘ideşdid ile ⁽³²⁾ aña bir mektüb yaz ve derūnunda sū-i edebden kef yed itmez iseñ seni ḳatlı itdirür diyü [136b] ⁽¹⁾ taḥbīf ḳılı ki ḥaddini bilüb nā-sezā şeylerden tezcir ve lesvan.” didükde.

Seyyide “Ben ⁽²⁾ ḥavf iderüm ki eger aña cevāb yazar isem baña ṭam’ ider.” didi. ‘Acūze “Efendüm tehdīd ⁽³⁾ ve va’īdi işitdükde bir dahā edebsizlige ‘avdetden ictināb ider.” dimekle Seyyide daḥı ⁽⁴⁾ tehdīd ve va’īd şedidi ḥāvi bir ḳac beyit yazub ol pireye teslīm eyledi. Merḳūme ⁽⁵⁾ şaḳayı alub soyunarak Tācū’l-Mülūka varub yad ābīd virdi ve Seyyideye ḥāşıl ⁽⁶⁾ olan ğāzab ve tahvirini naḳil ve “Ben anı şan’at ile pişürüb size meyl itdirürem ⁽⁷⁾ sen ḳasvet çekme.” didi Tācū’l-Mülūk daḥı ol şıḳḳayı oḳuyub muḥtevi oldığı ⁽⁸⁾ va’id görmekle ḥāl ‘aşḳına binā bekāya aġaz itmekle pīre kendüni bī-ḥaber idüb “Efendüm ⁽⁹⁾ şıḳḳada ne yazıldı?” diyü suāl ol daḥı mazmun risāleyi ifāde ve aẓhār taḥsir ⁽¹⁰⁾ idüb aġlamaġa başladuġda Pīrezen “Efendüm senüñ cemālün ḥaḳḳıçün benüm bu ḥuşuşda ⁽¹¹⁾ canım fedā ve bahr ḥāl murādıña işāl iderüm hemān cevāb yaz ḥavf ve ḥaşīt itme.” ⁽¹²⁾ didükde Tācū’l-Mülūk işbu (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) ebyātını yazub ‘acūzeyle teslīm ⁽¹⁶⁾ eyledi.

Ol daḥı şıḳḳayı alub Seyyide-i Dünyaya getürüb gösterdükde mūmā-ileyh ⁽¹⁷⁾ ğāzaba gelüb “Ey ‘acūze-i taḥīsel!” bu ādemi sen bize ṭam’ itdirdüñ ve vuḳū’ bulan ⁽¹⁸⁾ şeyler hab senüñ işāretünle şudür itmüşdür.” diyüb cāriyeler yine uruñ şol ‘Acūze ⁽¹⁹⁾ fācire-i dīvāmer itmekle derḥāl cāriyeler merḳūmeyi bayılana kadar urub ṭaşraya ⁽²⁰⁾ ilḳā itdiler. ‘Acūze sürünerek ḥānesine vardı ve ‘aliū’ş-şabāḥ Tācū’l-Mülūka ⁽²¹⁾ varub ḥāli ifāde “Ben bahr ḥāl sizüñ muvāşalañıza sā’i ve cānımı saña fedā iderüm. ⁽²²⁾ Zīrā ben anı şeyl idemez isem vay bekā ḥāla ben

meğer ve mahād'ada toksan sene geçürdüm ⁽²³⁾ nice ola bilür ki iki kişi beyn-i cem' itmeden ā'cize aluram hemān hātruñ ⁽²⁴⁾ geyik tüt.” didi diyince Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt ⁽²⁵⁾ eyledi.

****YÜZ ELLİNCİ GİCE****

Şehrazād kelāma aaz idüb ⁽²⁶⁾ Dindan nalinde dir ki: Tācül-mülük pireye “Vālide ‘acabā Seyyide-i Dünyā erkekleri niün sevmez?.” ⁽²⁷⁾ didi. Merūme “Ey oul anuñ erkeklere sebep azabı Őu oluyor ki gice ā'lem rivāyāda ⁽²⁸⁾ gördi ki bir avcı gelüb Őekār itmek iün aını urub ve yānında bir midār ⁽²⁹⁾ dāneler Őaub oturdı bir ac mera gelüb ol hābūbatdan tenāvil iderken gügercin ⁽³⁰⁾ nev'andan bir erkek gügercin aa tütulduda cümle meralar firār itdise de anuñ ⁽³¹⁾ dişisi firār itmeyüb avcı afil iken aıñ baını burnıla köşdüb erkeğini urtarub [137a] ⁽¹⁾ gitdüklerinde avcı yine gelüb tebkārār aını iřlāh idüb urduda mergān gelüb ⁽²⁾ ol ada olan daneleri yer iken bir diři Gögercin tütulmuş olmala cümle ⁽³⁾ tıvar firār erkei daı anı urtarmayarak gitmekle Őeyād gelüb ol Gögercini ⁽⁴⁾ alub zıh itdügünü mūmā-ileyhmūřāhede itmekle buruşdan munzur'ace alub ⁽⁵⁾ ve erkeklerde hāyır yodur. diyerek ricāl nev'ne istikrāh ve tezviceden imtinā' itdi.” ⁽⁶⁾ didi.

Tācū'l-Mülük “Ey vālide ben Seyyide-i Dünyāyı bir kere görmem mümkün mi?” didükde ⁽⁷⁾ merūme “Evet göre bilürsin zırā mūmā-ileyh bir baçesi vardur māhide ⁽⁸⁾ bir kere ol baçeye varub on gün iinde oturub seyir ve temāřā Őder iřte ol ⁽⁹⁾ baçeye varduda ben saña kab haberini virürem siz daı oraya gidüb temāřā ⁽¹⁰⁾ idersüñiz ma'hedā ben böyle 'itifād iderüm ki eger Seyyide-i Dünyāsı bir kere görse ve sende ⁽¹¹⁾ olan hūsn ve cemāl müřāhede idüb dideleri ekřir muhāsenüñ ile mikhal olsa ⁽¹²⁾ muqlaa sizüñ iin Őabra mecāl bulamaz ve vařālaña tālebe olub mařūdımıza ⁽¹³⁾ bu vechle tevřil iderüz.” didükde Tācū'l-Mülük ‘acūzeden teřekkür idüb bīñ altūn ⁽¹⁴⁾ daı ‘ināyet itdi ve 'Azīze “Ey birāder sen benüm ile řol diyār urbetde refik ve leyl ⁽¹⁵⁾ hemūmda hemdam ve veřabı olub ‘ināyeimřze řāyānsın bu dükkānı ve iinde olan ⁽¹⁶⁾ mālı saña heba itdüm.” diyüb mesrūr olarak Vezire gidüb iřbu aziyeyi naql ⁽¹⁷⁾ itdüklerinde Vezir “ün ki Seyyidenüñ baçesine varacasın alkı bugün oraya ⁽¹⁸⁾ gidelüm ve babān ile ile ‘ad-ı mārife idelüm ki iřimize tevřil idelüm.” diyüb ⁽¹⁹⁾ ve cümlesi alkub

Seyyide-i Dünyānuñ bağçesine ‘azīmet ve vuşul bulduklarında ⁽²⁰⁾ nāzırı bir mesn ādem bulub selām virdiler. “Vay peder bu bağçeye girüb ⁽²¹⁾ tefric itmeğe iznüñiz var mı?” didüklerinde merķūm “Evet buruñ seyir ve temāşā idüñ ⁽²²⁾ bu gün içinde kimse yokdur.” diyü izin virmesiyle Tācū’l-Mülūk derhāl merķūme ⁽²³⁾ yüz altün in’ām ve bir kaç altün daħı ta’ām tedārik itmesiçün eline ĩ’āta itdi.

⁽²⁴⁾ Pes ol iħtiyār altünlarıñ sürurundan ne ideceğini bilmeyüb anlara ikrām ve ta’zīm ile ⁽²⁵⁾ bağçenüñ köşegine getürüb iclās ve çıķub nefis iti’madan bir sofrā düzüb ⁽²⁶⁾ ħuzūrlarına getürdi ba’dü’l-tenāvil Vezīr nāzır merķūme ey birāder ben bu göğşüñ ⁽²⁷⁾ divārında bir nefis resim itmek isterem ki işbu maħalüñ zinneti temām Kemāl bulsun didükde ⁽²⁸⁾ iħtiyār bu resim mażar şey değıl ise beis yokdur dimekle ol gün mūmā-ileyh ⁽²⁹⁾ şafā ve rāħatda қalub aħşām olduķda ħānelerine vardılar ve bağçeden çıkar ⁽³⁰⁾ iken nāzır-ı merķūme yüz altün virdiler ve ol bir gün yine bir ressam ile gelüb bağçeye ⁽³¹⁾ girdiler nāzır anları gördükde sevinerek anlara pīşru olub köşke getürdükde [137b] ⁽¹⁾ yine Tācū’l-Mülūk bir kaç altün ‘ināyet ve ta’ām daħı ışmarlayub tenhā oturdılar Vezīr ⁽²⁾ ol ressamā bir divār üzerine bir şiyād ağıñı қurmuş ve bir dişi Gögercin tütülb ⁽³⁾ ve şekārcı meklüb tütüb aldı ve boğazlamasını қurduķda anuñ erkeğı ⁽⁴⁾ қurtarmasıçün gelürken bir toğan gelüb anı tütüdi diyü resim itmesin emir ol daħı ⁽⁵⁾ ğayet mażi’ keyfiyetle resim idüb birağub gitdiler diyince Şehrazād şabāħ-ı takrib ⁽⁶⁾ itdüğünü görüb süküt eyledi. ** yüz elli birinci gice**

⁽⁷⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Vezīr Dindan eytdi. Gelelüm ‘Acūzeye çün ⁽⁸⁾ merķūme ol dārbı yedükden soñra ħānesine varub oturdı ve bir dahā Seyyidenüñ ⁽⁹⁾ yanuna gelmez oldı. Pes mūmā-ileyh ‘acūze-i merķūmeye çoķça muħabbeti olub ⁽¹⁰⁾ seyirgāhlara ansız gidemez idi. Bağçeye gidecek vaķit ħülül itdükte ‘Acūzeye ⁽¹¹⁾ ħaber yollayub celb ve “Sen bir dahā öyle nā-sezā şeylere müdāħele itme.” diyü tenbiye ⁽¹²⁾ ve “Ben yarın bağçeye gideceğüm gitmeğe ħāzır ol.” didükde ‘Acūze “Efendüm baña izin ⁽¹³⁾ virħāneme gideyüm zīrā eşvābımı dikişdürmedüm varub eşvābımı sür’atle tebdīl ⁽¹⁴⁾ idüb gelürem.” diyüb şeytān gibi қоşaraq Tācū’l-Mülūka varub ħaber virdi. Sen ⁽¹⁵⁾ bağçede penhān ol Seyyidenüñ keşt ve güzārı eşnāsında pişkāhına çık ve kendüñ ⁽¹⁶⁾ Seyyidenüñ anda olduğunu bilmez gibi irāқdan merūr it.” diyüb gitdi.

Tācū'l-Mülūk 'Azīz ⁽¹⁷⁾ ve Vezīr ile temām zinnet ve ihtīşām ile kılķub bađçeye vardılar çün ki bađçe nāzırınıñ ⁽¹⁸⁾ ol gün bađçeye Seyyidenüñ geleceđi ma'lümü olmamađla anları alub köşke getürdi. ⁽¹⁹⁾ Bir miķdār oturdıktan soñra Seyyidenüñ teşrifi zuhūr itdükde nāzır Tācū'l-Mülūka ⁽²⁰⁾ gelüb "Efendüm şāhibe-i botān Seyyide gelecektir siz köşkten İrāk ve gözünden pinhān ⁽²¹⁾ oluñ." didi. Anlar dađı ihtifā huşuşını iltizām idüb İrāk yerde durub oturdılar ⁽²²⁾ Seyyide dađı dairesiyle bađçeye gelüb manzara sende oturdı ve ol 'acūze-i mekkāre ile ⁽²³⁾ lañife iderek kıldı ba'de seyir ve temāşāya 'azīmet ideceğinde 'acūze efendüm biz ikimiz ⁽²⁴⁾ seyre gitdügümüzde "İyü olur tenhaca şöbet iderek gidelüm." didükde ⁽²⁵⁾ Seyyide-i merķūmenüñ kelāmını ķabül ve ikisi ma'ā kılķub gezmeđe çıkdıklarında tācu'l- ⁽²⁶⁾ mülūkuñ çeşmi şāķlandığı yerden Seyyidenüñ muķāsenne düş ve ol cemal-i fitān ve hüsn ⁽²⁷⁾ zī-efnānı gördükde bāde-i 'aşķından neşvān ve nār-ı şevķiyle sūzān olub bir sāt ⁽²⁸⁾ kadar bayğun hāletiyile kıldı. İfāķat itdükde 'acūzenüñ işāretine mübteżir tırdı. ⁽²⁹⁾ Merķūme dađı Seyyideyi aheste aheste alarak ol Vezīrünüñ resim itdüđi şeyd ve ađāñ ⁽³⁰⁾ yerine getürüb temāşā itdirdükde.

Mümā-ileyh "Vālide bađ şol resme ki ben rüyāmda ⁽³¹⁾ anı gördüm ba'ine bunda ve erāiş ancađ erkek Gögercini tođar kaydugun [138a] ⁽¹⁾ görmedüm işte bunda resim olunmuşdur. Ben bī-kenāh erkeklere bađz itdüm." didi 'acūze ⁽²⁾ cevāb virmeyerek yine mülāzāfa ve mađādse idüb Tācū'l-Mülūkuñ oldığı tere mađl ⁽³⁾ olan pencerelere getürüb orada oturdılar Tācū'l-Mülūk ile binhamāda muķarar olan işāreti ⁽⁴⁾ icrā itmekle Tācū'l-Mülūkuñ güyā haberi olmayub ol gizlendiđi mađalden ⁽⁵⁾ çıķub mümā-ileyh pīşķāhından merūr itmekle Seyyide ol ferişte şüret tāze ⁽⁶⁾ mađbūbı görüb, kıvām kıadd ve ađvarar çeşm ve tenāsıķ nazmı müşāhede ⁽⁷⁾ itdüđi anda mümā-ileyh ķaşları yābeyān icfānı okıla Seyyide'nüñ derūnuna öyle ⁽⁸⁾ bir 'aşķ ve miđnet itdüđi kendüne mālīk olmayarak pireyi "Ey Vālide 'acabā bu peri ⁽⁹⁾ şüret ve melik-i hāşlet olan nevres gulām kimdür? Zīrā bu mađbūb zevre-i cemālūñ bālāsına ⁽¹⁰⁾ 'arvec ve hūdūd ve şafdan hurūc itmüşdür." didükde.

Pire "Ĝālibā bu bir Şehzāde olmađ ⁽¹¹⁾ gerekdür." diyüb ve Tācū'l-Mülūk'a "Var git diyü işāret itmekle derhāl tebhetir iderek 'Azīz ⁽¹²⁾ Vezīr ile yola revāne olub mađallerine gitmiş iseler de Seyyide-i Dünyānuñ derūnı ma'iyetiyle ⁽¹³⁾ olub bī-ihtiyār kıldı ve 'acūze ile anuñ laķırdısından vazgeçmeyüb evķān ancađ ⁽¹⁴⁾ İrād hüsnünde mađşūr kıldı. Lakin 'acūze merķūme bu huşuşda tefāfil idüb ⁽¹⁵⁾

başka yollara kelām sevķ ider idi. Seyyide ise şabırdan bızār olmağla hemān bī-arām ⁽¹⁶⁾ olub “Ey vālide bu ferişte mişāl olan ğulāmuñ vaşālın senden isterem.” dimege başladı ⁽¹⁷⁾ ‘Acūze “E’uzu billahi minü’ş-şeytani’r-racim seni ricāl řāifesiñüñ ‘aşķından haķķ ta’ālinüñ ⁽¹⁸⁾ hafzıyla şaķındururam her ne ķadar bu civān sizden ğayrıya lāyık değil ise de yine size ⁽¹⁹⁾ bu huşūşda muvāfaķat idemem.” dir idi diyince Şehrazād şabāh-ı takrib itdüğünü ⁽²⁰⁾ ğörüb sūkūt eyledi.

** YÜZ ELLİ İKİNCİ GİCE**

⁽²¹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb Vezīr Dindan naķlinde dir ki: Mūmā-ileyh “Ħayır sen bu kelāmdan ⁽²²⁾ vazgeç ben anı senden isterem ve bu mādde için saña bīñ altūn virürem eger müsā’de itmez ⁽²³⁾ iseñ ben nefsimi ‘ali ğelĦāl helāk iderüm.” didi. Pīre “Efendüm çün ki böyledür ben senüñ ⁽²⁴⁾ için bahr Ħāl şarf naķdine hamt idüb anı buluram.” diyüb yine köşke dönüb ⁽²⁵⁾ gitdiler ve ‘acūze derĦāl ferācesini giyüb Tācū’l-Mülūka vardı. “Vay efendüm işte ⁽²⁶⁾ Ħilemiz yerini buldı ve Seyyidesini řālebe olmuşdur yārın seni alub yanuna ğetürürem ⁽²⁷⁾ hemān kendüñi Ħāzır eyle.” didükde Tācū’l-Mülūk yine merķūmeye biñ altūn ‘ināyet ⁽²⁸⁾ “Vay vālide ğöreyüm seni.” diyerek va’d cemil ile mesrura ķıldı.

Ol daĦı oradan ⁽²⁹⁾ çıkub Seyyide-i Dünyāya varub “Efendüm işte ol civān nāzeninüñ yerini buldum ve mařlū beñzi ⁽³⁰⁾ ‘arż itdüm yarın ziyāretüñize gelmeke ķarār virdüñ.” didükde Seyyide Kemāl-i sararrından ⁽³¹⁾ bīñ altūn ‘acūzeyeye in’ām idüb ol ğüne müntezīr ķaldıki intizām haķķında eşid [138b] ⁽¹⁾ men ilnār idmüşdür ‘acūze ise ol ğün Ħānesinde bī-tavtet itdi ‘aliü’ş-şabāh Tācū’l-Mülūka ⁽²⁾ nesvānu’l-bīse sen elbās idüb araķasına alub gitdi.

Yolda gider iken ķadınlarıñ ⁽³⁾ yürümesini ta’līm iderdi tāĦaram sarāyına vardıklarında Pīre Tācū’l-Mülūk’a “Ey oğlul biz ķapudan ⁽⁴⁾ ğirdüğümüzde şayet Ħarem ağası benüm ile söze ilişürsen baña baķma hemān toğru ⁽⁵⁾ Ħareme gir ve sağ tarafda olan oşalardan beşinci oşaya gir ki mařlubeñ ol ⁽⁶⁾ oşada saña müntezirdür.” diyüb ķapudan ğirüb içerüye ğidelüm dirken Ħarem ağası ⁽⁷⁾ ‘Acūzeyeye “Bu senüñle kelām ķadın kimdür?” didi. Pīre “Bu cedīd bir cāriyedür Seyyide anı ⁽⁸⁾ şatun alacaķdur anuñ için ğetürdüm.” didükde Ħarem ağası “Ħayır ben anı teftiş itmeden ⁽⁹⁾ içerü ğirmesine izin virmem.” didi.

‘Acūze “Ey oğul sen ā’kıl ve dānayır zātsın Seyyidenūñ ⁽¹⁰⁾ cariyesine buğunā mu’āmele olunmaz eger eṣrār ider iseñ ben anı çevirem ve gidüb Seyyideye ⁽¹¹⁾ ifāde iderüm.” didise de Tevāṣā mülāḥacadan fāriğ olmayub ‘acūze Tācū’l-Mülūka “Ey cāriye ⁽¹²⁾ iḥerü git bunuñ sözüne bakma.” didükde Tācū’l-Mülūk hemān bād ṣabā gibi reftār iderek dehlizden ⁽¹³⁾ iḥerü girüb pīrezenūñ ta’yīn eylediği oṭaya duḥül itdükde Seyyide ayaküzerinde ⁽¹⁴⁾ ṭurub anı müntezir ve buldı. Hemān gördüğü damda kucaḳlayub mā’naḳa eytdi ve ‘acūze ⁽¹⁵⁾ yetiṣmekle Seyyide “Ey vālide sen ḳapuda ṭurda kimseye izin virme.” didükde ‘acūze ⁽¹⁶⁾ daḫı ḳıḳub ṭaşradan pasbānlık ider ḳaldı ve anlar laṭif vaṣāl ile derün-ı oṭada ⁽¹⁷⁾ maḥfūz ve menus ḳaldılar ve ol gice bir döṣekde yatub giceyi mülā’be mā’naḳa ⁽¹⁸⁾ ile ḳat’ itdiler ṣabāḥ olduḳda Seyyide ol oṭayı bend ve başḳa oṭaya intikāl ⁽¹⁹⁾ ve muḳtezi olan işḡāl görüb yine Tācū’l-Mülūk olduḳ maḥale mā’vede ve anuñla ⁽²⁰⁾ bī-tavtet ile bilüg imāniya vāṣıl oldılar ve bu vece üzere bir māḥ ḳadar geḳdükde ⁽²¹⁾ ‘Azīz Vezīr ile seviṣüb “Biz nice idelüm Tācū’l-Mülūkdan bir ḥaber alamadıḳ ṣimdi ⁽²²⁾ eger aña bir zarar işābet iderse pederi bizi helāk ider münāsib oldur ki ḳalkubü ⁽²³⁾ ikimiz Süleymān Ṣāha varub oḳlu Melik ṣehirmānuñ sarāyına girüb ḳıḳmaduḳunu ⁽²⁴⁾ ifāde idelüm.” didükde Vezīr bu reyi işḥesān ve böyle ṣedd-i ‘azīmet iderek ṭoḡru ⁽²⁵⁾ Süleymān Ṣāha varub ḳāziyeyi ifāde itdiler. Süleymān Ṣāh bī-ṣabır ve bī-ārām olub ⁽²⁶⁾ leṣkerini cem’ ve bir ḳac gün zarfında sefere tehib idüb deyā miṣāl leṣker sevḳ ⁽²⁷⁾ iderek Cezāir kāffuruñ ṣubına ṣedd-i leṭāḳ ‘azīmet eyledi bunlar yolda ḳalsunlar ⁽²⁸⁾ diyince Ṣehrazād ṣabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(29) ** YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

Ṣehrazād ⁽³⁰⁾ kelāma aḡaz idüb dir ki: Vezīr Dindan eytdi. Gelelüm Tācū’l-Mülūka çün ki mūmā-ileyh ⁽³¹⁾ ile yatub ḳalkar ve mülā’be ve müvānese ile ḥālīü’l-fikār olub gün be gün birbirine [139a] ⁽¹⁾ ‘aşḳları mezdād ve nār-ı muḥabbetleri anafana’lunub Kemāl ve ṣaletden ṣiddet ile münḳād oldı ⁽²⁾ ve ol ḥālet ile altı māḥ ḳadar geḳüb günlerde bir gün Tācū’l-Mülūk Seyyide’ye didi ki “Efendüm ⁽³⁾ birem bu vechle ḳamazda bir netice yoḳdur. Zīrā ben sizüñle ṭurduḳça ‘aşḳ ve muḥabbetim mezdād ⁽⁴⁾ ve vacid ve ḡarāmım tecāvüz ḥadd me’tād olur mi’ hezā meramıma balıḡ olamadum.” didükde.

(5) Seyyide “Ey nūr-ı ‘aynım! Sen ne ister iseñ it bizüm m̄beynimizde olan h̄ālete (6) Allah’dan ğayrı āmer ve nāh̄imiz yoğdur bu ğadarca n̄il ve Őaletden ziyāde ne istersen?” didükde (7) Tācū’l-Mülük “Ma’lūmuñ olsun ki ben bir ‘az̄ım pādiŐāhuñ oğlıyım ki pederüm Süleymān (8) Őāhdur Őābığa iĉün sizi istedi idi ve ol vağit siz imtinā’ itdüniz Őimdi (9) merāmum Őudur ki ben memleketime varub seni pederün̄den isterem ve tezv̄ic ile müsterīhū’l-h̄ātır (10) olalum.” didükde.

Seyyide bu kelāmdan mesrūre olub bu vechle emūrlerini temŐite (11) ğarār virdiler pes meğer ol eŐnāda gice ĉoğ eğlendikleri h̄esabıyla Őabāh (12) uyuyub ğalmalarıyla ol ğün ğızūñ pederi Melik Őehirmāna mücevher ğāyet nefis (13) bir ğatū celb olunmağla büyük T̄evāŐayı cāğırub “Al bunı Seyyide-i Dūnyā’ya ğötür.” didi. (14) Merğūm dağı alub Seyyidenūñ oğasına varduğda ğapu ğapalı ve ācūze taŐrada (15) Őurur buldı. Girmek istedükde ‘acūze “Tur anağtārları ğetüreyüm.” diyerek h̄avfindan (16) ortādan Őıyrılub firār itdi. T̄evāŐa ise nir miğdār Őurub ğördiki ‘acūze (17) gelmedi hemān ğapuya al urub küŐād itmekle derūn-ı oğaya duğul ve Seyyide-i Dūnyā Tācū’l-Mülük (18) ile h̄evābegāhda birbirine ŐarılmıŐ uyub ğaldığlarını ğördi.

Seyyide-i merğūm T̄evāŐānuñ (19) pātređüsüyle pīdār ve T̄evāŐa ğördükde h̄ayrān ve velihān olub “Ey ‘anber sen serūme (20) vağıf olduñ bu Őeyi iŐŐa itme diyür cā itdisede ‘Arab muğlağā sözine (21) rām olmayub ben veli ni’metimden bir Őey iĥfā idemem.” diyüb üzerlerine ğapuyı bend iderek (22) dönüb Melike varduğda Melik Seyyide “Ķatviyi beğendi mi?” didükde “Efendüm biz ğatve mādde (23) sende ğaldığ Őimdi baŐğā Őey h̄adviŐ itdiki Seyyide ile bir civān yatub uyur (24) buldum.” didi.

Melik bu sözi iŐitdükde bī h̄uzūr olub hemān ğıyām (25) ve duğterūñ olduğı oğaya Őarf zemān idüb ğirdükde Tācū’l-Mülükı ğızıyla (26) oğurur buldı. Tahvarından Tācū’l-Mülükı ğılıc ile urayum dierken Seyyide piŐğāhına (27) ğelüb “Eger sen bunı ğatl ider iseñ beni andan evvel ğatl eyle.” didükde Melik ğızını def (28) idüb ortādan aldurdı ve Tācū’l-Mülük’a “Sen kimsūñ ve nice cesāret idüb (29) h̄aremime ğirdūñ didi. Tācū’l-Mülük Melik “Sen beni ğatl itme zīrā eger ğatl ider iseñ (30) piŐmān olursın zīrā ben Süleymān Őāhuñ oğlıyım ve benüm ğatlumi iŐidürse deyā (31) miŐāl ‘asker üzerūñe h̄ücüm ve mülküñü t̄armār ider ğel Őol

huşuşda ‘acele [139b] ⁽¹⁾ itme.’ didi, diyince Şehrazād şabāh-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(2) ** YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

Şehrazād kelāma ⁽³⁾ ağaz idüb dir ki: Vezīr Dindan naklinde Melik işbu kelāmı işitdi. Nefsine ⁽⁴⁾ havf gelüb “Mümā-ileyh katlini tāhayyür ideyüm.” didisede Vezīri “Efendüm sen böyle ⁽⁵⁾ ādemüñ ĩ’ dāmın nice te hayır idersen hal bu ki senüñ hürmetüñi hetüñ idüb harem-i ⁽⁶⁾ sarāyüña girdi ve ‘arzīñi pāymāl itdi evveli budur ki kim olursa olsun ⁽⁷⁾ belā tavkıf anı katl itmelüsün.” demekle Melik Tācu’l-Mülük’ı cellāda teslīm idüb siyāset ⁽⁸⁾ kāhe getürdi ve gözlerini kapadub dizleri üzerine çökdirdi ve başında yālan kılıc ⁽⁹⁾ olub ma’tādları üzere istizān itdi. Çünkü bunlaruñ istizānı üç def’a olub ⁽¹⁰⁾ üçüncü kerede fermān kazā ceryān olmağla kılıcı kıldırub urayum dirken ⁽¹¹⁾ gördiler ki taraf-ı şahrādan bir toz ve dumān zühür itdüğü güneşi ‘ayn-ı nazārından ⁽¹²⁾ pinhān ve qalub halkı ve ala ve hayrān eyledi.

Melik ol hāleti gördükde cellāda “Tür baqa ⁽¹³⁾ lum.” diyü işāret idüb kātlini te hayır ve ol gelenler kim olduğunu bilmek için bir ādem gönderüb ⁽¹⁴⁾ gidüb bir lahzede dönüb geldi ve Süleymān şah ‘askeri olduğunu haber virdi ⁽¹⁵⁾ ve anuñ eşerinde Süleymān şahuñ Vezīri gelüb Melik Şehirmānuñ huzūrına vardı. ⁽¹⁶⁾ “Vay Melik ma’lümüñ olsun ki arz-ı hazır-ı ucbañ aşfhān Meliki Süleymān Şāhuñ ⁽¹⁷⁾ oğlı sizüñ şehrüñizde ğalib olmuş ve şāh mümā-ileyh ‘asker bī-şamār ile işbu diyara ⁽¹⁸⁾ gelüb oğlunu istiyor size maşşuş bizi irsāl iylemiştir ya anuñ oğlunu virüb ⁽¹⁹⁾ nār-harb ve cidāl ve mücib kıl ve qalı def’ eyle yāhūd sizüñ üzerüñize hücüm ve diyār ⁽²⁰⁾ Meliküñiz mesken-i ğarāb ve yevm diüb şehrüñizi tās be taş harāb illerüñizi devlet ⁽²¹⁾ hale’tinden hala’ ve ictizāb ider.” didi ve bir kere etrāfa icāle-i nazır itdükde Tācu’l-Mülük ⁽²²⁾ maħal siyāsetde turduğunu görmekle hemān belā tavkıf kendüni üzerine ilkā ve necāt eyle ⁽²³⁾ tebeşir birle ālāy mücālese arka itdi. Şahrümān şāh ise havf ve haşiteden ma’düm ⁽²⁴⁾ u’l-intibāh olub “Nice ideyüm? Şimdi Süleymān Şāh oğluna itdüğüm rezālatı işidir ise ⁽²⁵⁾ muṭlakā muḥārebeye kalkar.” diyüb gelen Vezīre ve Tācu’l-Mülük a yalvarmağa başlayub “Efendüm ⁽²⁶⁾ nice idelüm? diyü Tācu’l-Mülūka muḥāṭab tutduğda Tācu’l-Mülük “Eger Seyyide-i Dünyāya bir keder ⁽²⁷⁾ işābet itmedise ben saña bu huşuşda bir tarīk bu avram ve

vuķū' bulan aziyeyi ⁽²⁸⁾ ketm iderüm." didükde Melik "ayır aa perşer iřābet itmemiřdür hemān ātırıız mesrūr ⁽²⁹⁾ olsun." didi. Ve derāl ācu'l-Mülükü amāma idāl ve Melik Süleymān řāha aber-i mesret ⁽³⁰⁾ eřiri irsāl ve ācu'l-Mülük amāmdan ıkduda pederinü Vezīri ve refīi olan 'Azīz ile ⁽³¹⁾ oturub onuřdılar ve pederinü buralara gelme senü sebebinden suāl itdükte anlar [140a] ⁽¹⁾ "Biz sen Seyyideye gidüb bir aberü zuhūr itmedükde řübheye varub iāmetimizi intiāle ⁽²⁾ tebdil ve pederüne varub sizü ikāyeizi nal ve tefřil itdügümüzde ⁽³⁾ pederüiz bī-ārām olub ordusını tertīb ve lecām 'azīmetini bu zemine teřvīb itdi." ⁽⁴⁾ didüklerinde.

ācu'l-Mülük anlardan teşekkür idüb sizden dāimā benüm aımda ayurlu şeyler ⁽⁵⁾ zuhūr ider didi. Fāmā Seyyide-i Dünyā pederi bu ādiře eřnāsında varduda mūmā-ileyh⁽⁶⁾ bir ılıc alub gögşüne ayayub ācu'l-Mülükü atline müntezir urur ki hemān telef ⁽⁷⁾ olundugunu işitdükte kendüni üzerine birağub ī'dām idecek oldugunu ⁽⁸⁾ gördükde "Ey kızum şaın." diyüb vāa'ālī nal ve Süleymān řāh anı oğlına tezvīc ⁽⁹⁾ itmek iün istediguni söyledi. Ba'de ācu'l-Mülükü bālā steshā hevās devletiyle ⁽¹⁰⁾ Süleymān řāhu mülāatına ıkub 'azīm-i hediye tadīm eyledi.

Süleymān řāh daı hezā ⁽¹¹⁾ talif eyle yanuna alub oturtdı ve a'ām tadīm idüb levāzım itirāmı idāddan řora ⁽¹²⁾ Süleymān řāh Melik řāhrmāna ben oğlumı sizü kerīmeiz ile 'akd-i nikā itmek isterem didükde ⁽¹³⁾ Melik řāhrmān derāl āı ve řuhūd-ı azār idüb 'Alī-i rūsu'l-mülā nikālarını ⁽¹⁴⁾ ıydılar yedi gün yedi gice řehir donānması iřmālayub 'azīm-i dügün idüb ⁽¹⁵⁾ yedinci gice mūmā-ileyh 'arūs itdiler diyince řehrazād řabā-ı tarib itdügünü ⁽¹⁶⁾ görüb süküt eyledi.

****YÜZ ELLİ BEşİNCİ GİCE****

řehrazād ⁽¹⁷⁾ kelāma ağaz idüb dir ki: Vezīr Dindan nalinde ba'de ācu'l-Mülük 'Azīze "Ey refī-i şadık ⁽¹⁸⁾ sen bizüm ile vafir ta'b ve minet ekdü senü eger emek üzerümize vācib oldı ve seni ⁽¹⁹⁾ vālidee irsāl itmemiz lāzım geldi." diyüb yüz bī altın in'ām itdükten şora ⁽²⁰⁾ vedā' idüb yola revān oldı. 'Azīz memleketine varduda vālidesi ānesinde ⁽²¹⁾ bir ve bu 'Azīzün ıryedir

diyü her gün yanunda oturub ağlar tırur buldı. ⁽²²⁾ Mekûme oğlını gördükde kucakayub sürürından bekâ itdi ve validesiyle ⁽²³⁾ rahat ve şafâ ile iķâmet idüb kaldular.

Fâmâ Süleymân Şâh Melik şahrmanile bir mâh kadar ⁽²⁴⁾ kalub ba'de memleketine 'azîmet itdükde şehrmân şâh kerümesini teçhiz ve kilitlü ⁽²⁵⁾ mücevherât ve emvâl-i nefise hibe idüb irsâl ve du'alar için bir kaç sâ'at ⁽²⁶⁾ çıkub girdüğinde anlar dağı memleketlerine varub şafâ ve rāhatda oturub kaldılar diyü ⁽²⁷⁾ Vezîr Dindan hikâyeyi buraya getürüb tekmîl itdükde Davu'l-Mekân işbu hikâyeden ⁽²⁸⁾ mübestü'l-cân olub Dindana Vezîr senike gerek tebîr-i sülük ve gerek ⁽²⁹⁾ müsâmere-i mülûka şâyân ve lâyıksın diyü azhâr teşekkür ve memnuniyet eyledi. Çün ki bunlar ⁽³⁰⁾ muhāsara-i Kōstantîniye'de vafir medet uzayub fetḥ ve teşhayrı mübeser olmadı. ⁽³¹⁾ Davu'l-Mekân Vezîr Dindân "Nerdesin? Biz nice idelüm hâl bu ki işbu beldenün muhāsırmesi [140b] ⁽¹⁾ mütemâdi ve nice ayâm uzadı isede fethi miser olmayub bir vechle teşhîri ⁽²⁾ mümin olamadı me' hezâ ben şol amm alduvâhı didükleri mel'ünadan gerek pederümüñ ⁽³⁾ ve gerek qarındaşümüñ öfkesini almağa akîd yemîn itdüm ise de 'askerümüz cenkden ⁽⁴⁾ pîzâr ve mükâbede-i ğurbetden 'adîmu'l-qarâr oldılar 'acabâ dönüb memleketimize mi gidelim ⁽⁵⁾ yâhüd merâm hâşıl olana kadar muhāsarada mı iķâmet idelüm." Didükde.

Vezîr Dindan ⁽⁶⁾ "Efendüm ben bu huşuşda size bir şey söylemem lakin bir kere rūsâ-i leşker işe müşevveret ⁽⁷⁾ idelüm." didükde Davu'l-Mekân derhâl ser 'askerleri Bahrâm ve Rüstem ve terkâşi ⁽⁸⁾ ve sâir müta'înânı celb ve bu huşuşu dermeyân itdüklerinde cümlesi muhāşaradan ⁽⁹⁾ kef yed ve memleketlerine rücû idüb ba'du'l-istirāha tedârik geli görüb cenk ⁽¹⁰⁾ ve cidâla mu'âvedet itmelerini ihtiyâr itdüklerinde Davu'l-Mekân üç günden sonra ⁽¹¹⁾ irtihâl olsun diyü tenbiye ve taqlite tahab idüb miy'ād hülül ile ol zeminden fek ⁽¹²⁾ İtinâb iķâmet ve şub Bağdâda tevcîye 'azîmet itdiler kaç' münâzel veḥi merâhal ⁽¹³⁾ idecek Bağdâda vuşul bulduklarında ahâli ve ā'yân Melikün mülākâtına hüruc ve 'azîm ⁽¹⁴⁾ âlay ile derün-ı şehre veluc idüb taht salḥanatda temkin itdükde ayâm miḥnetde ⁽¹⁵⁾ yanuna alub hafz ve şiyânet ve terbiye iden kerhāneci ki Davu'l-Mekânı mezbeleden alub ⁽¹⁶⁾ anuñla Şâma ve andan Bağdâd'a gitdüginün zikri sebkat itmüşidi.

Çün ki muhārebe-i ⁽¹⁷⁾ rūma gıtdüklerinde kavm-i Bağdād’da kalmuş idi ve def’a mükāfātını murād idüb yanuna celb ⁽¹⁸⁾ ve “Sen bekā vafır ‘ināyet ve bezl-i iḥşan itdün ve ayām-ı miḥnetde enīs ve ma’ın olduñ şimdi ⁽¹⁹⁾ benden ne istersin ki ben seni nāil merām ve maḳterhūñ ile mesrūr ve bekām ideyüm.” didükde ⁽²⁰⁾ Gülhāncı laṭife Yunandan “Efendüm benüm maṭlūyım ğāyet büyük şeydir şayet anı izhār ⁽²¹⁾ itdügümde sen anı haḳkımda isti’zām idüb ‘ināyet idemezsin yāhūd senün ⁽²²⁾ elün den gelemez.” didükde Melik Davu’l-Mekān “Ne demek olsun ki ben bir pādīşāh olayumda ⁽²³⁾ senün maṭlubuña muḳatder olmayum söyle baḳalum.” didükde Gülhāncı nāz ve delāl iderek ⁽²⁴⁾ “Efendüm benüm maṭlūbım şudur ki beni Ḳudūs-ü Şerīfede Gülhāncı başılıḳ türbesiyle bekām ⁽²⁵⁾ buyurmañızı isterem.” didükde.

Davu’l-Mekān merḳūmuñ maṭlūbından istiğrāb ba’de laṭife ⁽²⁶⁾ olduğunu fehm ve “Söyle baḳalum ne istersün?” diyü be-tekrār meramından istifsār ⁽²⁷⁾ ol daḳı Şām ve elünle ‘arz ve ifhām itmekle Melik Şām-ı şerīfün müteşvirini ĩ’ṭa ⁽²⁸⁾ ve nāmını Melik zebilkān diyü ‘ünvān idüb Vezīr Dından refāḳatıyla Şāma irsāl ve oraya ⁽²⁹⁾ vardıklarında Melik şerkanuñ ḫaremi ve ḳaṭı-i fekān olan duḫterüne hemşiresi ⁽³⁰⁾ bizhetl zamandan tavled itmüşdi cümlesini Vezīr Dından şaḫbetiyle irsāl itmesini fermān ⁽³¹⁾ itmekle Melik zebekān zemini pūs idüb Davu’l-Mekānı tevdf’ ve Dından ile şüb [141a] ⁽¹⁾ Şāma şed’azim serī’ eylediler.

Ṭay merāḫil ve ḳaṭ’-i münāzil iderek Şāma taḳrib itdüklerinde ⁽²⁾ ahālī Şām Melik zebekānuñ mülākātına çıkub hezār ta’zī ve tekrīm ile dāḫil şehre ⁽³⁾ oldu. Ḥazīneleri küşād idüb ḫalka an’ām vafır ‘atīyeler virdi ki cümlesi ṭavil ⁽⁴⁾ ḫayātıyla ḫayır du’ālar itdiler Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḳrib itdüğünü ⁽⁵⁾ görüb sükūt eyledi.

**** YÜZ ELLİ ALTINCI GİCE ****

Şehrazād kelāma ⁽⁶⁾ aḡaz idüb dir ki ba’de Vezīr Dından bir ḳac gün Şāmda iḳāmet itdüğünden soñra Melik ⁽⁷⁾ Şerkānuñ ḫaremi ve hemşiresinden tavled iden ḳazı fekān duḫterini alub şüb ⁽⁸⁾ Bağdāda tevcīye ‘azīmet ve Melik zebkān ma’iyetiyle çıkub bir ḳac ḳonaḳ yer gıtdükden soñra ⁽⁹⁾ vedā’ idüb dönüb maḫal ḫükümetine rücū’ eyledi Vezīr Dından ṭay-ı merāḫal ⁽¹⁰⁾ iderek Bağdāda vuşul ve

Melik Davu'l-Mekānuñ huzūrına meşvāl itdükde mūmā-ileyh ⁽¹¹⁾ Melik Şerkānuñ duhterinden suāl ve geldüğünü işitdükde derhāl ziyaretine varub ⁽¹²⁾ hezār-ı taltīf itdükden soñra kendü oğlı Kanemekān ile bir maḥallede iskān ⁽¹³⁾ itdirüb ve ikisini mā' gerek 'ulūm-ı 'akliye ve gerek fūnūn-ı ḥarbīyeyi ta'līm olunmalarını emir ⁽¹⁴⁾ idüb maḥşūş hevāce ta'yīn eyledi.

Zirā Şerkānuñ duhteri Kaḍı fekān ⁽¹⁵⁾ gāyet cemile veşāhebe 'aḳıl ve ferāset idi. Melik mezkūr duhter-i merḳūme daḥı ⁽¹⁶⁾ 'ulūm sāireyi öğrenmesini mülāḥaza idüb oğlıyla iḳāmet itdirdi ve bu vece ⁽¹⁷⁾ üzere mir müddet geḳüb günlerde bir gün Melik Davu'l-Mekān Vezīri Dindanı ⁽¹⁸⁾ huzūrına isteyüb geldükde “Ey Vezīr benüm ḥātruma böyle geldi ki taḥt-ı salṭanatdan ⁽¹⁹⁾ ferāgat ve 'ibādet ile iştifāl idüb oğlum Kanemekān taḥt-ı salṭanata iclās ⁽²⁰⁾ itmekdür bu ḥuşūşa ne dirsın?” diyü istişāre itdugunde Vezīr “Efendüm bu rey ⁽²¹⁾ şevābdur ve oğluñuz sizūñ ḥayır du'āñız ile salṭanata muḳatder olur lakin bu mādde iki şeyi ⁽²²⁾ vardur ki biri oğluñuz daha şaḡırdur şāniyā her kim taḥt-ı salṭanatdan kendü ihtiyār ile ⁽²³⁾ infişāl iderse çoḳça yaşamaz işte bu ḥayşīyetlerden senūñ için ḥavf iderüm ⁽²⁴⁾ yine emir-ü femān sizūñdür.” didükde Davu'l-Mekān “Ey Vezīr müşteri tedbīr 'amr ve ecel miḳdardır ⁽²⁵⁾ ve oğlum her neḳadar şafīru's-sen isede ben aña hemşirem nüzhetü'z-zemānuñ zevci olan ⁽²⁶⁾ ḳapucı başıyı vaşi naşib iderüm diyüb işbu mādde taşmīm ve cümle erbāb devletini ⁽²⁷⁾ cem' ve siz oğlum Kanemekān tecābatlu ve şecā'atlu ve şāḥib hamt olundugunu ra'nā ⁽²⁸⁾ bilürsūñiz ben isem ḥüsn tedbīr ve siyāset-i devletden ā'ciz oldum ben anı sizūñ üzerūñize ⁽²⁹⁾ Melik nasib ve kendümi köşe ve ḥadte inzşvā itmeḡe merām itdüm vedā mādem ḳapucı başıyı ⁽³⁰⁾ aña vaşi ve meşīr ḳoyub derd şalṭanatdan istirāḥat itmek isterem.” diyerek oğlını iḫzār ⁽³¹⁾ ve vaşāyā-yı lāzımāyı ba'du'l-telḳīnu'l-ḳāb salṭanat ile taḥt teşīn itdilerdi.

Büyük peder [141b] ⁽¹⁾ 'Ömerü'n-Nu'mān ile 'amūcası Melik Şerkānuñ öfkelerini almaḳ ve Zātu'd-Devāhı nām ⁽²⁾ 'acūzeyi kirfet ve ī'dām itmek māddelelerini tekīd itdükden soñra ḥāne-i 'ibādete girüb ⁽³⁾ cāh ve salṭanatdan ferāgat eyledi ḳapucı başı tedbir-i memleket ve tanzīm-i aḥvāl ra'yet ile ⁽⁴⁾ meşḡul ḳalub 'aşıl Melik olan Kanemekān küçük olmaḳlığı ḥasbīyle emūr-u devlete ⁽⁵⁾ iltifāt itmeyüb şeyd ve şekār ve l'ab tefrīḥ-i efkār ile meşḡul ve her gün 'amucasınıñ ⁽⁶⁾ duhteri kaḍı fekān ile ikisi ma'āsevār ve ḥāric beldeye ḳıḳub keşt

ve güzār⁽⁷⁾ ve aḥşām olduḡda yine gelüb her biri vālidesinüñ yanuna gidüb bītavtet iderdi.

⁽⁸⁾Fāmā pederi Davu'l-Mekān 'ibādet ḡānede bir kaç māh ikāmet itdisede keyifsizlike⁽⁹⁾ dū-çār ve şiddet-i marazı memted olub bī-tāḡat ve bī-tāb oldu ve bir kaç gündən⁽¹⁰⁾ soñra intiḡāl rahmet ḡaffār olduḡda ahāli anuñ içün ve bekā iderek⁽¹¹⁾ cümlesi cenazesine varub defin itdiler pes oḡlı Kanemekān bāliḡ mübāliḡ⁽¹²⁾ ricāl olmamaḡla tedbīr emür ve siyāset-i cumhurdan fāriḡü'l-bāl olduḡı ḡesabıyla ḡalk⁽¹³⁾ andan revkerdān ve her neḡadar ecdādı içün muḡabbet iderler sede emür-ü devletden⁽¹⁴⁾ ḡafil ve vaşisi ḡapucı başı 'adil ve ḡüsn-ü sīret ile Maḡmūdu'l-ḡaşāil olmaḡla⁽¹⁵⁾ cümle ahāli bir yere gelüb Kanemekān vāşıl derece-i ricāl olana ḡadar ḡüşe⁽¹⁶⁾ ḡamūlda ḡalmasını ve ḡapucı başıyı Melik naşib itmelerini ittifāḡ idüb ol vechle⁽¹⁷⁾ ḡāziyeyi icrā ve mūmā-ileyh taḡta iclāsı ve Melik şaşan ile telḡīb itdiler⁽¹⁸⁾ Melik Sāsāne daḡı Kanemekānı 'az-ı devletden teb'id ve dāire-i salḡanatdan taḡiriciyle⁽¹⁹⁾ tenkīd eyledi ve giderek fiḡir ve fākiye dū-çār ve ḡalka mūcib-i ī'tibār oldu Şehrazād⁽²⁰⁾ ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdügünü görüb sūküt eyledi.

(21) ** YÜZ ELLİ YEDİNCİ GİCE**

Şehrazād kelāma aḡaz⁽²²⁾ idüb dir ki: Çün Kanemekānuñ vālidesi ol ḡāleti görüdi mūmā-ileyh⁽²³⁾ 'iması Nüzhetü'z-Zamāna varub şekvā-yı ḡāl idüb andan iḡşān ḡaleb itmekle⁽²⁴⁾ "Çün ki Nüzhetü'z-Zamān Melik Sāsāneuñ zevcesi olub kane-i devlete tesliḡ anlardan⁽²⁵⁾ zuḡūr itdi ve bunlaruñ zevāyā-yı ḡamūlda ḡalmaları Melik-i mezkūruñ vesāḡetiyle⁽²⁶⁾ olmuş." diyü mülāḡaza idüb Nüzhetü'z-Zamān Kanemekān validesinden ḡicāb ve ī'tizāra⁽²⁷⁾ başlayub "Ey ḡānem! Size ā'rz olan fiḡir ve iḡtiyāca vuḡūfumuz yoḡdur ve alā bizüm ni'metimiz sizüñ⁽²⁸⁾ hikmetüñiz ile ḡuşūl bulmuşdur." diyerek kendü sarāyında merḡūmeye maḡşūş⁽²⁹⁾ bir oḡa ta'yīn ve cümle levāzımātını görüb ḡālını terfiye ve taḡşīn idüb ḡāziye-i⁽³⁰⁾ mezkūre daḡı Melik Sāsānee inhā ve telḡīn itdükde Melik müşār-ileyh mezkūrelerüñ kerāmına⁽³¹⁾ şarf-ı naḡdīne-i hamt ve terfiye ḡāllerine māhiyeler ve ta'yināt vesāir işbā [142a]⁽¹⁾ ve mālzemelerini tanḡīm ve terīb eyledi pes mūmā-ileyh Kanemekān ile 'amtesinüñ ḡızı kaḡı.

(2) Fekān hadd bülūga vāşıl olub ikisi bi Ma'nāda kadd vekāmetleri nevhāl ve çehreleri (3) māh cevāl ve hūsn ve cemāleri azhār reyāz gibi bahru'l-Kemāl olub bā huşuş (4) Kağı Fekān duğter-i hūri cenān öyle hūsn ve cemāle mālİK oldu ki şā'ir anuñ hađđında (5) (arapça beyit) (6) (arapça beyit) anuñ hađđında inşād (7) itmüşdür. Çün ol iki peri şūret birbirine tulu'l-fat ile ā'sığ oldiler (8) ve Kanemekān 'aşkında bī-şabır ve bī-ārām ve hālİne mütezmen eş'ār inşādiyla (9) bin alā nām dildādeliđi şiyū' malā kelām bulmağla Melik Sāsānee mün'akıs ve tağrİK (10) ğazabına sebep münb'aş olub zevcesi Nüzhetü'z-Zamān varub gördüğimi hālumuz niye (11) münacir oldu. "Senüñ duđterüñ 'ammisi oğıyla bir mağalde iskān itdüñ ve dirler ki (arapça ibāre) (12) (arapça ibāre) (13) biz iseñ bu sureleri mülāhaza itmeyerek anları bir yere koyduğ işte beyinlerinde 'aşđ (14) māddeşi binü'n-nās yād ve şeyv'i mezdad oldu. Bu ise binu'l-ibād mūcib küffet (15) ve kev olan müvād derāfzıl budur ki bu kađiyenüñ rüştesini kađ' ve hağrlu şeyler (16) hadūş bulmadan def' idüb de Kanemekān kerİmeñiz Kağı Fekānuñ üzerine duğul (17) itmeyüb vađi' hicāb ve dönene kağıl bāb olunması insabdur. didükde Nüzhetü'z-Zamān (18) "Hađđ senüñ elüñdedür." diyüb māddeyi bu karāra rabđ eylediler.

Kanemekān 'amtesinüñ (19) yanuna geldükde hezār-ı İ'tizār ile Melik Sāsāneüñ işāretini İrād ve hicāb kağiyesini (20) söyleyüb mađbūbesinden dur vesāha senden ib'ād olunmasın men itdügünü (21) tefhim itdükde Kanemekān mađzūnu'l-hāđır ve dam' mütkağır ile validesine varub (22) teşki ve bu keyfiyetden tebki itdükde vālidesi "Ey ođul biz şāhib hāl ve 'İkdidanlız ki (23) anlara bir cevāb vir bilelüm ve sen hālünü ketm itmedeñ hāl bu ki ben saña bu huşuş (24) İçün çokça niha itdüm ise de kelāmımı istimā' itmeyüb emr-i 'aşküñü işā'a (25) ve serüñ bīn alānām izā'a itdüñ." didi. Şehrazād hikāyeden bu mağale geldükde şabāh-ı (26) tağrib itdügünü görüb süküt eyledi.

****YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ GİCE****

(27) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Kanemekān validesinden işbu kelāmı işİtdükde (28) "Ey vālide benüm kaşdıım 'amtemüñ kızını tezvİc İtmek İdi yoĥsa başka günā şeyi (29) değildi çün ki mādde bu keyfiyete mancur oldu ben anlarıñ hānesinde İkāmets İdemem (30) varub eđrāf-ı şehirde kendümİze bir mağal

tedārik idelüm.” diyüb kendü ve münāsib ⁽³¹⁾ bir avāster idüb validesiyle içinde iķāmet itdi.

Vālidesi ise her gün [142b] ⁽¹⁾ melikūn hānesine varub iķtizā iden levāzemātları celb idüb ta’iř iderlerdi. ⁽²⁾ Lākin Kanemekān řabra mecāl bulamayub ateř-i muħabbet ile hāli perīřān ķaldı. ⁽³⁾ Bir gün ma’řūķası Kādı Fekān anuñ vālidesini görüb hālindensuāl itdi. ⁽⁴⁾ Merķūme daħı ođlı esir ğarām olduğunu ta’rīf itdükde duħter bekāya ađaz ⁽⁵⁾ ve “Vallaha ben anı macir itmedüm ve bir ķac def’a izhār serden men’ itdüm ise de müfīd ⁽⁶⁾ olmayub hālini āřikār idüb bu řurelere vardı ve ben anuñ iķün dūřman řerrinden ⁽⁷⁾ ğavf iderüm eđer sözüüm iřitseydi ķazıye bu hāle mūncir olmazdı ve pederüm andan ⁽⁸⁾ iyüligini ķať itmez idi lakin ayām ğalk beyninde tedāvil ve bahr hāle řabr ekmel ve icmaldır ⁽⁹⁾ ve beynimizde ferāk ile ğükm iden ğedā mülākāt ile daħı bizi ķarīrū’l-‘ayn ider.” diyüb ⁽¹⁰⁾ ađlamađa bařlayub ve bu iki beyti (arapça beyit) ⁽¹¹⁾ (arapça beyit) inřād ⁽¹²⁾ eyledükde Kanemekānuñ vālidesi merķūmenūñ laťifinden teřekkür ve gidüb ođluna ⁽¹³⁾ bu kelāmı ifāde itdükde Kanemekānuñ ‘ařķ ve ğarāmı keřret ve iřtidād bu lāvm nefsinde ⁽¹⁴⁾ “Ben bahr cehtden biħamdullah mkemmelü’l-ħařāl ve mūstecmi’ü’l-Kemāl bir civānum faķať fikir ⁽¹⁵⁾ cehtinden noķřānum vardur baña ķāre yoķ alād yār ğurbeti iħtiyār ve řaleb cāh ve mālda ⁽¹⁶⁾ itikāb ğatr istifār idüb řemřir řecā’atim ile kesb iķtidār iderüm.” diyüb ğice ⁽¹⁷⁾ zardında ķıyām ve ol maķsuduñ icrasına ī’zām idüb yola revān oldu redřet ⁽¹⁸⁾ ve řiħir ile ğirüb nereye ğelüb gideceđini bilmeyerek ğitdi.

Vālidesi ise řabāh ⁽¹⁹⁾ olub ođlını yatađında bulmaduđda dūnyā bařına řar olub bekleyerek üç gün ⁽²⁰⁾ ğeçdükde ođlundan ķať ümīd idüb ađlayarak ķaldı ve ğaberi Melik Sāsānee mün’akıs ⁽²¹⁾ olduđda maħzūn olub biz anuñ pederinūñ terbiye kerrde siyüz ve sāyesinde nāil ‘iz ⁽²²⁾ ve řān olduķ aña vuķū’ bulan ğurbete rızamız yoķdur diyüb ‘arbān ser ‘askeri ⁽²³⁾ emīr terkāřı bir ķac süvāri ile anı aramađa irsāl eyledi merķūm daħı on gün ⁽²⁴⁾ ķadar eťrāf ve eknāfi ğezüb bulmamađla iyāb idüb vāķa’ hāli ifāde eyledi.

Fāmā Kāna ⁽²⁵⁾ mekān řaħrāda bir ķac gün ķalduđda azığı ķalmayub nebātāt arz ve meyāh ğadarān ile ⁽²⁶⁾ ğeçinerek ķaldı yığirminci ğünüñ ğicesinde bir şukuluna teřādūf ve kenarına ğelüb ⁽²⁷⁾ abdest ve namazını ķılıb istirāħata

oturdukda ĩrākdan ā'sıık ve maĥbūbenden mūfārık ⁽²⁸⁾ bir dildādenūñ şadāsını iŝitdükde ateş-i muĥabbetden beriyede seyāhat ve ŝiddet-i eŝvākdan ⁽²⁹⁾ eŝ'ār-ı laţfeyi tarih ve göz yaşlarını ifāza iderek gitdügünü iŝitdi çün ki ⁽³⁰⁾ Kanemekān ğurbeti ihtiyār itdügi günden berü ĥas-ı ĥasbes ve üns-ü enīsūñ ⁽³¹⁾ şadāsını iŝitmemiş olmaĝla ĥāl ve ĥaŝetden bī-zār ve infrād-ı keyfiyetden ma'düm [143a] ⁽¹⁾ ü'l-karār olmuş idi ol ŝutı iŝitdügi anda bir miqdār üns bulub taĝdan ⁽²⁾ dereye indi ve ĩrmāk kenarına gitmeĝe baŝladı yine ol şadā ŝāĥibi ŝut ĥanīn ⁽³⁾ ve āh ve anin ile ŝaf-ı maĥbūbede bir ŝi'ir inŝād itmekle Kanemekān ol siyāĥ keŝir ⁽⁴⁾ alāmaĥāl anuñ gibi ā'sıık ve velihān oldugunu fehm idüb ŝāyed bu miĥnetlü ādem baña enīs ⁽⁵⁾ ve refik olub keder-i miĥnetimi tenfis ider diyü mülāĥaza "Vay ŝeb ve zulmetde ve ŝahrā-yı ⁽⁶⁾ 'aşk ve miĥnetde reftiyār ve benüm gibi terkdār ve diyār iden kimse baña yakın gel ve kıŝsañı ⁽⁷⁾ naql eyle ki ŝāyed beni na'mu'l-refik ve ĥāl-i ğurbetde muvāffik ve ŝefik bulursun." diyü nidā ⁽⁸⁾ ve ibrāz şadā itdükde o siyāĥ-ı ŝahrā-yı muĥabbet ve hayām vādi miĥnet cevaba aĝaz "Vay ⁽⁹⁾ minādı ve sāmī' inŝadı sen kimsūñ cin taifesinden misin yāĥūd ebnā-yı beŝir ⁽¹⁰⁾ nev'inden misin söyle ve cevābında ta'cīl eyle ki senūñ telef ve helākūñ ĥuŝul ⁽¹¹⁾ bulmasun zīrā ben yigirmi günden berü işbu kıt'a-i zeminde gezüb ne bir ŝaĥıŝ gördüm ve nede ⁽¹²⁾ bir şadā iŝitdüm söyle baĥalum." didi. Ŝehrazād ĥikāyeden bu maĥāle geldükde ŝabāĥ-ı taĥrib ⁽¹³⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

** YÜZ ELLİ TOKUZINCI GİCE**

⁽¹⁴⁾ Ŝehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Kanemekān merĥūmuñ kelāmin iŝitdükde ĥātrında ⁽¹⁵⁾ "Bu ādemūñ ĥāli benüm gibidür." diyüb merĥūme "Sen cin iseñ selāmetle eŝiĝe ⁽¹⁶⁾ git ve üns iseñ tālū' nehāre ĥadar müntezir ol." diyüb cevāb virüb ⁽¹⁷⁾ birbirine müntezir ĥaldılar. Āfitāb ā'lem keŝ-i neĥāb ve perde-i ŝab ile muĥtecib olan ⁽¹⁸⁾ gün ve mekān 'aiyāne meŝhūdu'l-cenāb itdükde işbu ĝarību'd-diyār ve nār-ı 'aşkla ⁽¹⁹⁾ bī-ĥarār olan iki ā'sıık bir yere geldükde ol ŝāĥib-i şadā ĩ'rāb badiyeden biri ⁽²⁰⁾ oldugunu tebīn ve bir birine selām ve taĥīt virüb ictimā' itdüklerinde A'rābi Kanemekānuñ ⁽²¹⁾ duĥter-i nāzenīn gibi çehresi ĥüsn ile fitān ve laĥzı sefūñ imā-i 'aşāka ŝemŝir bī-imān ⁽²²⁾ oldugunu ve fikr ve fāke ve köhne lebāslar ile gezduguni görüb ihtikār ve maĥām-ı ricāde ⁽²³⁾ ĩ'tibār itmeyüb "Sen kimsūñ ve ĥankı ĥabileye intisāb idersin ve ĥikāyeñ nedür ki böyle ⁽²⁴⁾ bir yabanda diyü gibi keŝt ve ĝüzār ve delir ŝecī' gibi leyl-i ŝedīdu'l-ĩ'tikāra reftār ve baţıl ⁽²⁵⁾

muqaddam ve fāris meşdāmuñ kelāmın ibrāz idersin hāl bu ki şimdi benüm kaçāyeme girdüñ ⁽²⁶⁾ ve esīrim olduñve senüñ sağır sınka merħamet idüb seni refiķ itihāz iderüm ki baña ⁽²⁷⁾ ĥidmet idesün.” didi Kanemekān işbu kelām bī-encāmı işitdükde A’rābi anı ⁽²⁸⁾ istiħfāf itdügünü fehm itdisede yine leyn kelām ile “Ey veceü’l-’Arab! sen şofrasın ⁽²⁹⁾ maddesinden ve beni ĥidmetkār almanuñ kelāmından vaz gec ancak senüñ bu diyār-ı ğurbete ⁽³⁰⁾ çıkub gezmenüñ sebebi nedür söyle.” didükde A’rābi “Ey ğulām ma’lūmuñ olsun ki ⁽³¹⁾ ben şabāħ ben rebāħ ben hemāmum ve kıumam Şām A’rābindan pederüm fevt olduķda ‘ammum [143b] ⁽¹⁾ beni yanuna alub ikāmet itdirdi ve anuñ necamanāmında bir duħteri olmağla aramızda mu’āşıķa ⁽²⁾ ve temām-ı muħābbet ĥāşıla olub tezvīcini ricā itdügümde merķüm fikrime nebā her ne ķadar ⁽³⁾ zāhirā beni men’ itmedise de mahr ver şadāķatde kilütlü şeyi taleb itmekle ‘Irāķ ve Şām ⁽⁴⁾ ölkeleri beyninde amd şedāyeden kārbanālara teşādüf ve anlardan bir ğanimet ķapub ⁽⁵⁾ ol māl ile ‘ammuñ duħterin tezvic itmek ‘azmīyle çıkub gezmek diyümüşte ben ⁽⁶⁾ ĥaķiķat ĥalumi ifade itdüm yā sen kimsüñ?” didükde Kanemekān “Ben daħı senüñ gibiyim ⁽⁷⁾ kışşam senüñ kışşāna müşāhidür.” diyüb kim oldugunu ve ne sebebe mebni Bağdāddan ⁽⁸⁾ çıkduğunu ifade itdükde A’rābi “Ĝālibā sen ‘aşķdan maħbūlu’l-‘aķıl olduñ ĥiç ⁽⁹⁾ şehzādeler böyle kıyāfetde gezerler mi?” didü Kanemekān Melik Sāsāne’nüñ tağliben ⁽¹⁰⁾ ve devlete istilā idüb anı teb’id itdügünü ifade itdükde şabāħ “İşte şimdi ⁽¹¹⁾ maħlūbeme teşādüf itdüm senden iyü ğanīmet bulamam zīrā ben seni esīr itdügümde ⁽¹²⁾ aķrabāñ seni māl-ı keşīr ile alurlar ol mübālīg ile necmeyi tezvic iderüm hemān ⁽¹³⁾ ellerüñ arķaña vir ki seni bend ideyüm.” didükde Kanemekān “Ey şabāħ benüm ehlüm beni ⁽¹⁴⁾ ne feza ve ne zeheb ile fedā iderler ben faķīr bir ādemim sen bu kelām bī-incāmdan vazgeç ⁽¹⁵⁾ ve beni refiķ itħād kııl ve ikimiz mā’ķsumeti aramağā gidelüm didişe de A’rābi nār-ı ğāzab ⁽¹⁶⁾ ile iltihāb ve seb niçün böyle itāle-i kelām ideyorsun hemān ellerüñ arķaña ⁽¹⁷⁾ vir seni esīr eyleyüm.” didükde Kanemekān tebessüm kenān “Vay aħāu’l-’arab niçün inşāf ⁽¹⁸⁾ yolun tutmazsın vā’det-i kerāmı terk idüb benüm gibi nevres ğulāma zel ve hevān ile ⁽¹⁹⁾ mu’āmele idüb ĥevmet meydānda ihtibār ve imtiħān itmezsin didükde şabāħ ķaħķaha ⁽²⁰⁾ idüb ve be ‘aceb sen böyle kıyāfetde iken erbāb-ı Kemāl gibi ed’ā idersün.” ⁽²¹⁾ didi. Kanemekān “Ben inşāfı böyle bilürem ki ikimiz müşār’a ve ğüleş ⁽²²⁾ tūtalum her kimimiz diğere ğālib olur ise aña esīr olsun.” didi. Şehrazād ⁽²³⁾ ĥikāyeden bu maħale geldükde şabāħ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(24) ** YÜZ ALTMUŞINCI GİCE**

Şehrazād kelāma ağaz idüb ⁽²⁵⁾ dir ki şabāḥ mūmā-ileyh kelāmından gülüb salāḥını zemine vażi' ve Kanemekān ⁽²⁶⁾ gelüb müşāraya şürü' ve anı tutub zemine ilkā itmek ḥülyāsıyla ellerini boynuna ⁽²⁷⁾ koyub çekdisede Kanemekān zemine dikilmüş bir 'amūd yāḥūd kayalardan bir ⁽²⁸⁾ şahir celmūd gibi aşlā yeden hareket itmemekle A'rābi ḥaḳḳından gelmeyeceğini bilüb ⁽²⁹⁾ salāḥ ile muḥārebe itmedugune pişmān oldısa da Kanemekān belā imhāl merḳūmı ⁽³⁰⁾ boynundan çeküb zemine atdı ve ellerini ayaklarına cem' idüb kerre-i meküre gibi ⁽³¹⁾ kaldırub İrmāgā togru 'azīmet itdükde şabāḥ "Ey deli bī-naẓīr sen beni nereye [144a] ⁽¹⁾ götürüyorsun." didükde Kanemekān "Ben seni bu İrmāgā atacağım ki nehir şuyı ⁽²⁾ seni alub ehlüñe tevşil ve garīḳ helāk oldugun bilsünler." didükde A'rābi ricā ⁽³⁾ ve niyaza ağāz "Vay Fārs hīcābını ibḳā kıl ki saña n'amu'r-refik ve maḥvf yollarda ⁽⁴⁾ şahib ve şadīḳ olam." didi.

Kanemekān "Ḥayır ben seni ibḳā idemem bahr ḥāl nehre ⁽⁵⁾ ataram." didükde A'rābi senüñ maḥbūbeñ başı ḥaḳḳçün beni azād kıl düyü ricā itmekle ⁽⁶⁾ merḳūmı küşād ve maḥbūbesiçün mazhar-ı'ināyet itmüş isede merḳūm muḥād'a ⁽⁷⁾ İ'rāb üzere hemān togru silāḥa varub çenke mutāşadi oldı. Çün ⁽⁸⁾ Kanemekān şabāḥüñ ḡaddar itdügünü fehm itdi. Ey şabāḥ sen silāḥa turunduñ ⁽⁹⁾ ne ideceksin eger merāmuñ muḥārebe ise sen kılıc al ve baña yaluz ḳalkān vir ba'de ⁽¹⁰⁾ ne idecek iseñ it." didükde İ'rāb işbu kelāmdan mesrūr olub ḳalkānı kān ⁽¹¹⁾ mekān virüb ve kendüsi kılıc alub üzerine hücüm itdi.

Kanemekān ol ḳalkān ile ⁽¹²⁾ merḳūmuñ kılıcı def' ve kendüni şerrinden men' iderek iki üç sâ'at kadar kezūferde ⁽¹³⁾ ḳalmalarıyla şabāḥ yorılın hareketde fütü zuhūr itmekle Kanemekān üzerine ⁽¹⁴⁾ hücüm ve ḳalkān ile A'rābinüñ kılıcını urub elinden düşürdi ve ayağından tutub ⁽¹⁵⁾ İрмаḳ tarafında sürerek götürür iken İ'rānı sen ne ideceksin diyü suāl ol daḥı ⁽¹⁶⁾ saña didügüm gibi nehre ilkā ideceğim didükde yine merḳūm yalvarmağa başlayub ⁽¹⁷⁾ ve maḥbūbesiyle teşfī' idüb ricā ve niyāz itmekle Kanemekān sen miḥād' bir ādemsin senüñ ⁽¹⁸⁾ ibḳā miḥāḫara o bir şeydir seni nehre ilḳādan ḡayrı çare yokdur dimekle merḳūm yalvarmaḳda ⁽¹⁹⁾ ilḫāḫ ḥiyānet itmeyeceğine İmān şaḫāḫ virdükde Kanemekān merḳūmuñ 'ahdine İz'ān ⁽²⁰⁾ idüb taḫliye eyledi ba'de birlikde oturub A'rābinüñ azığından tenāvil ⁽²¹⁾ ve

nehir sâhilinde istirâhat itdükden soñra A'râbiya sen nereye gideceksin ⁽²²⁾ diyü suâl şabâh ben Bağdâd yolunda tûrub farşta müntezir aluram didükde birbirine ⁽²³⁾ vedâ' idüb her biri bir arafa şapub gitdi Kanemekân yolda gider iken ⁽²⁴⁾ pîşkâhdan bir süvâri nümâyân ve giderek yanuna takrib itdükde şiddet cekdin ⁽²⁵⁾ âyret mecrûh ve telefe müşerref bir civân olduğunu görüb tıgru yanuna geldükde ⁽²⁶⁾ Kanemekâna ey veccü'l-'Arab beni esebün arasından yire indir ve ma'âleceme müsâ'de ıl ⁽²⁷⁾ eger şağ alur isem saña na'mu's-şadi oluram diyü ricâ itmekle anı laif ile ⁽²⁸⁾ esebinden indirüb ve bir midâr şürünüb hâline müsâ'de eyledi pes merûm altında ⁽²⁹⁾ olan eseb heyl-i ciyâddan olub anuñ nazîri ma'dûm idi Kanemekân ol esebün ⁽³⁰⁾ hüsni ve Kemâlden hayrân olub şahiye laif mu'âmele ve hüsni-i mücâmele itdükden soñra ⁽³¹⁾ ey şeci' delirsen kimsün ve bu cerâhat saña nereden oldu diyü suâl merûm "Ey [144b] ⁽¹⁾ birader! Ben bir haydûd ve at' arîk âdemim ve ismim asâñdur her nerede güzel ve bî-nazîr ⁽²⁾ eseb olduğunu mesmû'm olur ise ahzîne sa'i ve bez-i muaderat idüb ele geçürmeyince ⁽³⁾ râhat ve arâr idemem çün ki Melik rûmda ma'dûmu'n-nazîr atül ismiyle ve mecnun ⁽⁴⁾ laabıyla bir eseb olub bin enäs sür'at refâr ve muhârebelerde mücib 'ibret ve istibşâr ⁽⁵⁾ olduğunu şüyü' bulmaqla ben tahşiline teşmîr sâk itdüğüm hâlde aife-i rûm ⁽⁶⁾ beyninde mu'tebere ve nâm-ı meşhura mebire ve â'qla olan Zâtu'd-Devâhı nâm 'acûze Melik Säsâne ⁽⁷⁾ müşşâk isfâr itdüğünü mesmû'm olmaqla esebi apmak hüyâsıyla merûmeyi ta'îb ⁽⁸⁾ ve afletlerini terib ider iken nâ-gâh üzerlerine kahrdâş nâm celâli elli süvâri ⁽⁹⁾ ile ıub ol 'acûzenün cemâ'tin ihâta itdiler ve ma'iyetiyke olan köleleri atlı ⁽¹⁰⁾ ve cümle mallarını nahab didükdeç" 'Acûzeyi daı eseb ile der dest itmüş ise de ⁽¹¹⁾ merûme hezâr hîle ile giyabânını hâlîş itdükden soñra celâli ol esebi alub ⁽¹²⁾ bu zemine 'azîmet eyledi. Şehrazâd hikâyeden bu maalde geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü ⁽¹³⁾ görüb sükût eyledi.

****YÜZ ALTMUŞ BİRİNCİ GİCE****

⁽¹⁴⁾ Şehrazâd kelâma aaz idüb dir ki: avm naklinde ben ol esebi apmak hüyâsıyla ⁽¹⁵⁾ anlarıñ eşerini itifâ ve esebün ihtilâsına fırsat arayarak haaffiye anlar ile giderdim dün ⁽¹⁶⁾ esebün apmasına yol bulub anı yerinden ahz ve üzerine binüb amcı ile ⁽¹⁷⁾ sordugumda "Beni sühâm raşa ile urmaa başlayub benüm ile muhârebe itmee ⁽¹⁸⁾ başladıklarında eseb benüm ile abalayub elleriyle ve ayaklarıyla muhârebe ve müdâf'a iderek ⁽¹⁹⁾ beni aralarından urtardisa da baña

işbu gördüğüñ şedîd-i cerâhatler işâbet ⁽²⁰⁾ itmekle işte helâka mşürref şimdi sen beni alub ‘aşîretime îşâl ider iseñ ⁽²¹⁾ girmekden ma’dûd ve şâğ kalur isem sañâ ma’în ve refîk olub fâidemi görürsin ⁽²²⁾ yok yolda fevt olur isem bu eseb senüñ olsun.” didükde Kanemekân ‘Ali ⁽²³⁾ u’r-res ve el-‘ayn diyerel merķümü eseb üzerine qaldırub getüreyüm dirken teslîm-i rûh ⁽²⁴⁾ eyledi.

Kanemekân merķümü defin ve ol esebe süvâr olduqda hayta-i vücuda ⁽²⁵⁾ nazîri olmadugunu görüb gâyet mesrûr ve memnûn olub yola revâne oldu yolda ⁽²⁶⁾ gider iken kavuşdığı tüccâr ve â’brsebiyleden işitdi ki kendüsi Bağdâddan ⁽²⁷⁾ çıkdıqdan soñra Vezîr Dindan Melik Sāsānea ‘işyân idüb biz Kanemekândan gayrı ⁽²⁸⁾ üzerimize şâh bilmeziz didi ve cümle erkân devlet Vezîr mûmâ-ileyh uyub birden bire ⁽²⁹⁾ Bağdâddan hurûc ve etrâf hind ve balâd habşe varub cem’ ‘asker ve tertîb-i leşker ⁽³⁰⁾ idüb Melik Sāsāneuñ muhârebesini ‘azim ve taşmîm itdiler çün ki Melik Sāsāne ⁽³¹⁾ işbu tefriq-i ‘aşâkir ve ihtilâf kelimeyi görüb havf ve haşbete dū-çâr ve [145a] ⁽¹⁾ Kānemekānuñ huzûrına biñ cān ile müntezir oldu ki anı ele alub işbu ⁽²⁾ nāre fetineyi ihmād ve def’-i şerr muhârebe ile arâha’ibād ve belād ide ve hâzîneleri ⁽³⁾ küşād idüb ‘umûmâ halka ihsân be ‘itâyây bî-pâyân eyledi. didüklerinde kâne ⁽⁴⁾ mekân hâtrında gayrı Bağdâda ketmām îcbâb itmüşdür diyerek ‘azîmetini ol şube-i ⁽⁵⁾ tevciye idüb bir kaç günden soñra dāru’l-selāma dāhil ve validesine varub lekâsıyla ⁽⁶⁾ memnûn ve müvâşıl oldu Melik Sāsāne dağı hayrını alub derhâl devlet rahtleıyla ⁽⁷⁾ ve mükellef hal’atlarıyla Kanemekānun hānesine varub yanuna girdükde Melik Sāsānee ⁽⁸⁾ kıyām idüb elini taqbil ve ba’du’l-cülûs hezâr ta’zîm ile hal’atlar el-bâş ve māl ⁽⁹⁾ ‘Azîz ile hâtır kesîrini İnās itdükde Kanemekân ol gurbetde çekdüğü ⁽¹⁰⁾ miñnetleri naql ve kâtül nām esebe mālîk olduğunu ifāde itdükde Melik Sāsāne kâtülü ⁽¹¹⁾ qadimden berü bilüb ve nazîri ma’dûm idüğünü söyleyüb ve bir miqdârdan soñra ⁽¹²⁾ qalkub sarâyına gitdi ba’de Kānemekân validesinden maħbûbesi kağı fekāndan ⁽¹³⁾ suâl ol dağı oğlum ben senüñ için çıkdugum keder sebebiyle aşlâ yanuna varmadum ⁽¹⁴⁾ didükde yanuna varmasını ricâ itdisede vâlidesi qabûl itmemekle Kâne ⁽¹⁵⁾ mekân Su’dane nāmında bir ‘acûze bulub mûmâ-ileyh irsâl eyledi. Ol dağı ⁽¹⁶⁾ gidüb geldükde qazî fekāndan selām getürüb gice naşkıında ziyaretine geleceğini ⁽¹⁷⁾ ifāde itdi Şehrazād hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı taqrib itdüğünü görüb ⁽¹⁸⁾ sükût eyledi.

**** YÜZ ALTMUŞ İKİNCİ GİCE****

Şehrazād ⁽¹⁹⁾ kelāma aġaz idüb dir ki: Kānemekān maḥbūbe senüñ kadumından mesrūr olub ⁽²⁰⁾ giceye müntezir qaldı gicenüñ yarısı olduġda qazı fekān mäh-ı āsumān gibi ziyaretine ⁽²¹⁾ gelüb üns ve istibās ile oturub konuşdılar nā-fecir vaqti ḥülül itdükde vedā’ ⁽²²⁾ idüb gitdi.

Pes mūmā-ileyh serrini ba’z cariyelerine fāş itmekle ol cāriye ⁽²³⁾ varub Melik Sāsānee işbu qaziyeyi ifāde itdükde Melik Sāsāne bī-ḥuzūr olub ⁽²⁴⁾ derḥāl kılıcı çeküb Qadı Fekānuñ yanuna varub qatlini istedi anlar muḥāverede iken ⁽²⁵⁾ zevcesi Nüzhetü’z-Zamān gelüb “Sen ne ideceksin eger şimdi anı qatlı ider iseñ ⁽²⁶⁾ ḥaberi ḥalk arasında şeyü’ ve mülük beyninde göküb ‘arızımıza mücib qatū’ ⁽²⁷⁾ bir şeyi olur ve ben bilürem ki Kanemekān şāḥib-i ‘arz ve nāmūs bir zātdur fāḥileye ⁽²⁸⁾ aṭāle dost idemez ma’hezā Vezīr Dindan sizüñ itā’atüñizden rükerdān olmuşdur ⁽²⁹⁾ ve sen dün ki gün Kānemekānuñ qadvimeyle ateş fitneyi iḥmād itdüñ sen şimdi ⁽³⁰⁾ şabr eyle baqalum.” didükde Melik Sāsāne “Benüm Kanemekāna ḥaşıl olan ikrāmum ⁽³¹⁾ ancak Vezīr Dindan sebebiyle oldı ama bahr ḥāl ḥafiye qatlı idecegüm.” diyüb qat’ [145b] ⁽¹⁾ kelām eyledi.

Fāmā Kanemekān validesine varub “Ey vālide benüm merāmum şudur ki ⁽²⁾ şehirden çıkubda qat’-i tarīk ve nehab ve gāret ile meşġul olayum ki bir miqdār ⁽³⁾ māl taḥşil idüb ve gelüb ‘imtemüñ duterini tezvic iderüm.” didükde vālidesi “Ey oġul ⁽⁴⁾ māl nās öyle zeḳāqlarda atılmamuşdur anuñ arasında qat’ reḳāb var takāb şa’āb vardır.” ⁽⁵⁾ didi.

Kanemekān ey vālide ben niyetimden vaz gelmem meġer maṭlūbeme nāil olam diyü ⁽⁶⁾ maḥaline gitdi ve acūre-i ma’hūdeyi Qadı fekāna irsāl idüb merāmını tefhim eyledi ⁽⁷⁾ ‘acūze varub bu mazmūnı ifāde itdükde Qadı Fekān “Ben naşifü’l-leylede yanuna gelürem.” ⁽⁸⁾ diyü cevāb virmekle Kanemekān intizārında qalub geldükde ḥāllerine ağlayub ⁽⁹⁾ ve ferḳından teşekki idüb ol gice şabāḥa kadar oturdılar ve fecre vaqtinde birbirini ⁽¹⁰⁾ vedā’ idüb Qadı fekān maḥaline vardı ve Kanemekān silāḥını giyüb ve qatval nām ⁽¹¹⁾ esebine süvār olub yola revāne oldı.

Baġdād zeḳāqlarında merūr ider iken sābıḳā ⁽¹²⁾ konuşdıġı şabāḥ nām ĩrābı ki anuñ zıkrı sebkat itmüşidi qavuşub şabāḥ ⁽¹³⁾ Kanemekānuñ yanuna gelüb ayaġını būs ve ḥālınden suāl ol daḥı andan infişāl ⁽¹⁴⁾ itdükde ol esebi nice destres

itdi ve andan şoñra mülākı oldugını hālerri naql (15) ve ğarte giceğini ifāde idüb gel benüm ile git diyü da'vet eyledükde şabāh-ı rezādād (16) olub ikisi ma'ā yola revāne oldılar ve her bār şīd ve şekār idüb ve kebāb bişirüb (17) eğil ve meyāh-ı ğaddar andan dahı şarab eyledi beşinci ğün bir merţef' yere varub altında (18) ğanam ve baqr ve deve şanfi ve fert üzere olub ol dereyi taldurmuşlar idi.

Kanemekān (19) ol māl firāvānı gördükde şabāha didü ki “Gel bunları ğāret idüb şol ğanimeti (20) aħz idelim didükde şabāh efendüm bunlaruñ nekbānı çokdur üzerlerine varsaq bizi (21) telef iderler.” didükde Kanemekān merķümüñ cobān oldugını fehm idüb anı birağub (22) toğar ve ol dereye nezvil ve gördüği surīlere vuşul bulduğda orada olan (23) muħādızlar müdāf' aya çıkub istersin bu māl ũāife-i çerkesden yüz dilberüñ mālı (24) oldugını bilmezmissin dimuşer isede Kanemekān aşlā kelāmına ĩ'tibār itmeyerek (25) hemān üzerine hücum ve ķātül olan esebine şīhe idüb arslān gibi şadme (26) eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldide şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(27) ** YÜZ ALTMUŞ ÜÇÜNCÜ GİCE**

(28) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Çün ki Kanemekān ol ğamlesinde bir kaç kişi (29) telef eyledi. Baķılere ğavf ve ğaşit āraz olub el-āmān diyü çığırmağa başladıklarında (30) mümā-ileyh meķümlara ol surīleri sürdirüb oklarına düşdi ve şabāh dahı (31) oldığı yerden inüb birlikde yola revāne oldılar giderler iken bir toz ve dumān zuhūr [146a] (1) Ve giderek açıldığda ol mālīñ eşğābı gerüz kişi olub büyükleri Kahırdāş nāmında (2) bir dilber-i şeci' idi nümāyān olub şabāh anları gördükde Kanemekānı terk idüb tağa (3) firār eyledi çün merķümlar Kanemekānuñ yanuna vuşul buldılar. Hemān “Sen nereye (4) gideyorsun ve malumızı nereye götüreyorsun?” diyü hikāmlarıyla mümā-ileyh “Ey cemā'at (5) ben ğālib ve yamğulub olmadığca bu mālı terk idemem işte meydān ğāzırur.” didükde (6) merķümenüñ reisleri olan Kahırdāş Kanemekāna baķub çehresi mehpara ve ğüsn (7) ve cemāli inbahāra mücib oldugını görüb meğer anuñ fāten isminde bir ma'şūkası (8) olub nikāh ile almasını istedikde duğter merķüme “Beni ğavme-i meydānda ğālib olmayan (9) ara varmam.” demekle Kahırdāş anuñ muħārebesinden istinkāf idüb ‘aşķ ve ğarāmı (10) iltizām idübdede fāten ile muħārebe itmedi.

Pes Kanemekānı gördükde ma'sūkhāsı ⁽¹¹⁾ olduğunu tevhim ve anuñ aşhānında geldi zann idüb hemān “Ey fātin sen şehā'atīni baña ⁽¹²⁾ göstermek için mi geldüñ inüb bir miqdār kuşalum zīrā ben bu malı senüñ için ⁽¹³⁾ kazandum buyruñ ben senüñ zevcene rāgıbum zīrā sen beni tezvic itdigüñ hālde bu mālīñ ⁽¹⁴⁾ cümlesi senüñdür.” didükde Kanemekān “Ey kelb ben gelib şimdi fātenüñ ⁽¹⁵⁾ lākırdısını terk ve meydān muhārebeye çık.” diyüb mapāzeye da'vet itdükde ⁽¹⁶⁾ Kahırdāş mūmā-ileyh diğkat idüb fāten olmadığını fehm ve her ne kadar tāze ⁽¹⁷⁾ ve şahib-i cemāl isede deyə-yı şecā'atde sefine-i nūh ve dārb ve tā'an ile ⁽¹⁸⁾ mevşūf ve memdūh bir yiğit olduğunu bilüb refkāsına “Turayorsuñuz bu ka ⁽¹⁹⁾ bir bir mbāreze ideñ zīrā bir ādem cümle cemā'tüñ katāli mūcib mülāmat ve sebeb ⁽²⁰⁾ fezāhatdür.” didükde hemān süvārikerüñ biri Kanemekāna çıkub muhārebesine ⁽²¹⁾ başladı ve bir sā'at kadar muhāvele ve dārb-ı seyf ile mūcāvele ve mūdāvele iderek balāhır ⁽²²⁾ Kanemekān merķümü göğsüne remh ile dārb ve zehri üzerine mītā zemine kalb itdi.

⁽²³⁾ İkinci ve üçüncü, dördüncü dahı yanuna gelüb mūkhātele itmüşler ise de anları evlāu'l-hāk ve māh ⁽²⁴⁾ hayātleri kesüf ve muhāk ile ma'düm eyledi. Baķileri havf ve haşite dū-çār ve sābıklara ⁽²⁵⁾ maħal ī'tibār kılub tevķif itdüklerinde Kahırdāş havf idüb kolay ile māddeyi ⁽²⁶⁾ def için Kanemekāna ey delir ben saña kangı ve katl olunan kişilerüñ dameni hibbe ve saña ⁽²⁷⁾ merħamet itdüm var hāl sebīlüne git didükde mūmā-ileyh “Ey Kahırdāş senüñ ihsānuñ ⁽²⁸⁾ birini bulmuşdur lakin sen bu kelām bī-māali terk ve kendü nefsüne bir yol bul ki ⁽²⁹⁾ firārda saña selāmet hāşıl olur fāmā alduğum ğanimetüñ redd-i huşuşını aşlā mülāhaza ⁽³⁰⁾ itme didükde merķümüñ ğazabı fevāan idüb “Ey ğulām! ben kim olduğumu bilmüş ⁽³¹⁾ olayduñ böyle kelāma cesāret idemez idüñ ben ol ādemüne mülük ve salātını ta'ciz [146b] ⁽¹⁾ ve mevzun hārbde şecā'atimi tenciz iden Kahırdāş didükleri ādemimdür hatta senüñ ⁽²⁾ altüñda olan eseb benüm maṭlū batmandur saña nereden geldi.” didükde Kanemekān ⁽³⁾ ”Bu eseb zātu'd-devāhı nā-'acūzenüñ dir ki ol büyük pederüm 'Ömerü'n-Nu'māni ve 'ammum Şerkānı ⁽⁴⁾ katl itmüşidi didükde Kahırdāş cānum sen kimsüñ?.” didi Kanemekān “Benüm pederüm ⁽⁵⁾ Davu'l-Mekān ben 'Ömerü'n-Nu'māndur.” didi.

Kahırdāş “Senüñ Kemālūñ inkār olunmaz ⁽⁶⁾ ve şecā'at ile hüsn ve cemāli cem' itdigüñ müstağrib görünmez imdi sen ⁽⁷⁾ zarar ve ziyana müsteħāk değılsin

var hāl sebīlūne git.” didükde Kanemekān ⁽⁸⁾ “Ben saña tevķir idemem ey mehān ve bī kıamıyet ve niřan.” didükde Kahırdāř ğazaba ⁽⁹⁾ gelüb belā kelām üzerine ħamle eyledi.

Kanemekān dahı şıdk-ı derün ile şadme ⁽¹⁰⁾ idüb öyle bir muĥārebe itdiler ki Bahrām felek-i taşsın vafir ben eyledi tā āfıtāb ⁽¹¹⁾ kıubbe-i felekde istıvā eyle refı’u’l-cenāb olduķda beyınlerinde iki đarbe iĥtilāf idüb ⁽¹²⁾ Kanemekān merķımı ramĥle göĝsine urub kıatl eyledi ve cümle ğanımeti cem’ idüb ⁽¹³⁾ sevķ itmeĝe bařladıķda řabāĥ taĝdan nezvil “Vay Fārs-ı Zamān! beni řol ğanımetden ⁽¹⁴⁾ ferāmuř itmeĝe ben dahı ma’řūkam necme tezvıc iderüm zırā ben saña ĥal muĥārebeye ⁽¹⁵⁾ du’ā ider idüm.” didükde Kanemekān ğülmeĝe başlayub vay řabāĥ senüñ dahı bu mālde ⁽¹⁶⁾ ĥıřseñ vardur dimekle řabāĥ Kahırdāřıñ başını kesüb ve ma’ıyetiyle alub řub Baĝdāda ⁽¹⁷⁾ ‘azımet eylediler şehre vuşul bulduķlarında ĥalk Kanemekānu kıadvemeni Kahırdāř ⁽¹⁸⁾ kıatl itdüĝi mesmü’ları olduķda bütün ahāli kııkub mülākāt itdiler ⁽¹⁹⁾ ve Kahırdāřüñ kıatlıyle memnün ve mesrür oldılar zırā emir kıavm bir cabbār ve kıāt’ ⁽²⁰⁾ tarıķ ĥıdūd idi ve tüccārlaruñ mālın ve kıarbānların dāimā yaĝma ve ĝāret ider idi ĥāsilı ⁽²¹⁾ be iķ’a iķün Kanemekān ĥalk beyinde kıabül tām ve şöhret melā kelām bulub ⁽²²⁾ kıalub nāsıde muĥabbet ve müdeti resüĥ ve řecā’at ve cesāreti meşhur oldu řehrazād ⁽²³⁾ ĥıkāyeden bu maĥale geldükde řabāĥ-ı takrıb itdügünü görüb süküt eyledi.

(24) ** YÜZ ALTMUş DÖRDÜNCÜ ĞICE**

řehrazād kelāma aĝaz ⁽²⁵⁾ idüb dir ki: Ćün ki Melik Sāsāne mümā-ıleyĥalkdan ĥāřıl olan muĥabbeti görüb ⁽²⁶⁾ řalĥanat iķün ĥavfa dūřdı ve devletini řıyānet şaddeinde cümle tarafdārları ⁽²⁷⁾ olan emir o vüzerāyı cem’idüb māfi zamirine der meyān ve Kanemekānuñ def’a ⁽²⁸⁾ bir ĉāreü’l-tezām ve bu ĥuřuřa dāir olan mülāĥazalarını eřrāfiyla ibdā idüb ⁽²⁹⁾ bu ādem řaĝ kıalursa devlet elümizden gide bā ĥuřuř Vezır dındān anuñ nuşreti ⁽³⁰⁾ iķün ref’ ĩ’lām ‘ıřyān itmüşdür eger ben bunı kıatl ider isem Vezır Dindanuñ ⁽³¹⁾ cem’ıyeti perıřān ve şerrinden emın ve imān bu bu nevrız didükde cümlesi reyine müvāfaķat [147a] ⁽¹⁾ ve Kanemekānuñ kıatline kıarār virerek taĝıldılar pes nunlar meclisleri ve itıflaķ itdüklerini ⁽²⁾ mal’uneti Kıadı Fekān nām duĥtere mūna’kııs olub Kanemekān ile muĥabbetine binā ⁽³⁾ vasıtaları olan ‘acūze ile mūmā ıleyĥāifāde ve eř’ār itdükde Kānemekān ⁽⁴⁾

allahu ta'ālinūn zemini vās'idür ben Bağdādda iķāmet iderüm ve kimseden hafv
(5) itmem diyü cevāb virdi çün Melik Sāsāne mūmā-ileyh ķatliķün fırsata mütareķab
(6) idi günlerde bir gün Kanemekānuñ şabaķ ile şükera çıķdıkları mesmū'ı- olub (7)
derhāl bir kaç delir ta'yīn ve ķatl itmelerin emir idüb yolladı Kanemekān şabaķ ile
(8) hamm ve kederden hālīu'l-fekār çöl ve şahrāda şeyid ve şükār idüb gezerler iken
(9) gördiler ki üzerlerine bir cemā'at hücüm ve sūiķaşd ile şüblarına tevciye (10) seyfi
i mesmūm itdiler hemān Kanemekān şıdķ-ı hamt ile merķūmuna ģamle idüb (11)
bā' tevīl ve şecā'at bī-meşīl ile düşmanı birer birer ķatl ve ī'dām ve cümlesini sākī
(12) kās ģamām itdi meģer bunlar Melik Sāsāneuñ ta'yīn itdüğünü ādemler imuş
anları (13) irsāl itdükden şoñra kendüsi daķı bir kaç süvari ile ta'ķīb itmiş idi ama
(14) taķdir-i ilahi Melik Sāsāne yolda gelür iken ol maķtüllerüñ aķrabāları Sāsāneuñ
üzerine (15) hücüm idüb esīr oldılar ve yanlarında kıd ve bend ile ģabs itmişler idi.

İttifākā (16) Kanemekān şekārdan 'avdet ile 'atīf 'inān itdükde Melik
Sāsāneuñ maķbūs oldığı (17) ķaşabadan geķüb baģçelerinde istirāhata inüb ve
ahālīnūn ba'zī anı bilüb ta'ām-ı taķdīm (18) itmekle egilden imtinā' ve ben Melik
Sāsāneı elegeķürüb ķatl itmedikçe aşlā bir şeyi tenāvil itmem (19) didükde ol ta'āmı
getüren kimse ey efendüm bu senüñ didiģüñ zāt bizde esīrdür gel saña (20)
göstereyüm didi. Ol daķı ģafīye anūñla gidüb Melik Sāsāneı maķbūs oldığı yerden
(21) temāşā idüb sūkūt hāletiyile gelüb ta'āmdan tenāvül itdi ba'de orada iķāmet ve
ģice (22) olduķda ģalk yatur iken kendüsi Melik Sāsānee varub ellerini başına
ķoduķda Melik (23) ürküb sen kimsüñ didi ol daķı ben Kanemekānum ki sen benüm
ķatlume şai ider idüñ (24) işte ģaķķ ta'ālī seni benüm elüme geķürdi saña yetişmezmi
idi ki devlet ve salţanatı alduñ (25) şoñra benüm ķatlume ķaşd itdüñ didükde Sāsāne
īmān bāţla ile yemīn itdi ki aşlā (26) bu şeyden benüm ģaberüm yokdur diyerek
Kanemekānı ināndırdı ol daķı mumā ileyhā(27) merģamet idüb nendini küşād ve
ikisi ma'ā- yola revān olub Bağdāda 'azīmet itdiler (28) Şehrazād ģikāyeden bu
maģale geldükde şabaķ-ı taķrib itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(29) ** YÜZ ALTMUŞ BEŞİNCİ ĢİCE **

Şehrazād kelāma aģaz idüb (30) dir ki mūmā-ileyh Bağdāda taķrib
itdigeldinde şabaķı ahaliye müjde virmek için (31) irsāl ve ģalk mülākātlarına çıķub
şehirde dāķil oldılar lakin ģalk Kanemekānuñ (32) şecā'at ve Kemāline ninā-i

muhabbet idüb aralarında şatıbı şev bunlarda bu âdemden [147b] ⁽¹⁾ gayrı selţanta kimse lâyıķ deġildir diyü keft ve gülleri çoķca ĥadûş bulmaġla ⁽²⁾ Melik sasañ zevcesi Nüzhetü'z-Zamānuñ yanuna varub ol mesmü' olan kelām ⁽³⁾ nāsi zikir ve ĩrād ve ĥalk bunuñ ĥaķķında söyledikleri fezāil ve ĥeşāilden ā'īdir ⁽⁴⁾ ancaķ ĥalk birbirini taķlīd idüb anuñ medĥinde itināb iderler didi Nüzhetü'z-Zamān ⁽⁵⁾ yā sen ne rey itdūñ didükde ben anuñ ĥatlınden ġayrı bir çāre görmedüm didi Nüzhetü'z-Zamān ⁽⁶⁾ efendüm ġaddar şān kerāmdan deġildir bā ĥuşuş bu civān aķrabādan ma'düddur didükde ⁽⁷⁾ Melik Sāsāne ıarılıb ve ne dimekdür ki sen baña böyle söylersin bu sözi toġru ⁽⁸⁾ ĥalbūñden söyledigüñi bilür isem muţlaķā seni daĥı ĥatlı ider idüm didi çün ⁽⁹⁾ Nüzhetü'z-Zamān Melik Sāsāneuñ maķşūdını bildi hemān sözini ĥalb idüb ey efendüm ⁽¹⁰⁾ ben seni istimzāc itdüm yoĥsa ben ĥatlıne müdā'de iderüm ve ol ĥuşuşda daĥı ⁽¹¹⁾ ĥīlem vardur didükde Melik ĥīleñ nedür didi.

Mümā-ileyh efendüm bizde bā ġün nāmında ⁽¹²⁾ olan cāriye Kanemekānı terbiye idüb kaçuķ mebil ve ũlfeti vardur merķūmeyi māl ile ⁽¹³⁾ aġvā ve ĥatlıne teslīt itmekle derdinden ĥurtuluruz diyerek bu vechle ittifaķ ve bā ġünü ⁽¹⁴⁾ yanlarına celb birle keşif rāz itidüklerinde olmal'una Kanemekānuñ ĥatlıni te'hid idüb ⁽¹⁵⁾ zehirlü bir ĥançeri istişĥāb ve aĥşām olduġda Kanemekānuñ yanuna varub selām ⁽¹⁶⁾ virdi ve saña müjde olsun ki senüñ iyām ve şālūñ taķrib itdi didükde Kanemekān ⁽¹⁷⁾ ey bāġün ne var maĥbūbem Ķadı fekāndan bir ĥaber-i mesret eşeri getürdüñ mi didükde ⁽¹⁸⁾ merķūme evet ben yanundan geldüm ve yārın aĥşām size gelecektir dimekle mümā-ileyh ⁽¹⁹⁾ ġāyet mesrūr ve şādān olub bāġünü hezār-ı talĥif ile yanuna aldı bāġün daĥı ⁽²⁰⁾ ben bu ġice size tesliyet virmek için geldüm ki saña ā'şık metiyetlerüñ ĥikāyelerin ⁽²¹⁾ naķlı iderüm diyüb yanunda oturdı ve ĥikāye naķlıne şürü' idüb dir ki ⁽²²⁾ ****ĥikāye**** naķlı iderler ki dilberāne ā'şık ve ĥuvbān için deryā-yı ⁽²³⁾ keremini müddefiķ idüb mālını efnā ve fiķir ve fākeye dū-çār olub elinde bir şeyi ĥalmamuş ġāyet ⁽²⁴⁾ faķīru'l-ĥāl bir ādem var idi ġünlerde bir ġün kuvvet yevmiye sen aramak için zekāķda keşt ⁽²⁵⁾ ve ġüzār ider iken ayaġına bir iksir işābet idüb mecrūĥ eyledi ve ĥavni reyzān ⁽²⁶⁾ olub ah ve anin iderek ĥamāmdan birine uğramaġla bir miķdār istirāĥat itmek için ⁽²⁷⁾ ĥamāma ġirüb tenhā oturdı diyince Şehrazād şabāĥ-ı taķrib itdügünü görüb süküt ⁽²⁸⁾ eyledi.

**** YÜZ ALTMUŞ ALTINCI ġİCE ****

Şehrazād kelāma ağaz ⁽²⁹⁾ idüb dir ki bāgün naklinde itdi pes mekūm bīn lenās mest'mel olan haşīşeden ⁽³⁰⁾ bir miqdār tenāvil itmekle kebfi 'aqlına müstevli olub şöyle göründi ki güyā gāyet cemil ve dilber ⁽³¹⁾ iki dilān ellerinde taş ve şabunla gelüb anı güzelce oğuşdurmağa başladılar hātrında ⁽³²⁾ 'acābā bunlar benüm için maḥşūş mı geldiler yāhūd benüm gibi heşīşe mi eğil itdiler. [148a] ⁽¹⁾ Diyüb na'cib itdi her ne ise sükūt idüb qaldı ba'de kāne merķūmān aña ⁽²⁾ buyruñ yayqanmağa diyüb hezār-ı talīf ile ḥalvete getürüb ve baḥūr dānlar celb idüb ⁽³⁾ 'avd ve 'anber ile güzēl tevtsiler virdiler ve bir gümüş taşını getürüb eline virüb ⁽⁴⁾ abdest almağa yalnız bırgub gıtdiler merķūm ise bu taḥlīlātı-i ḥaḳīke bilüb hātrında ⁽⁵⁾ bunlar beni Vezīr mi şandılar diyüb kāne ḥalvethānede yalnız qalmağla peştemāli bütün ⁽⁶⁾ bütün gövdesinden atub abdest almağa başladı ba'de kāne iki peri şuret ⁽⁷⁾ gālām gelüb İrsemīden ma'mül hāvlūlar getürüb beline rabṭ ve bir kaç gūlām ⁽⁸⁾ daḳı işlemelü hāvlūlar arqasına ve başına vaż' ve hezār ta'zīm ile taşraya çıkdılar ⁽⁹⁾ ve kāne uyḥusı galbe idüb uyuduğda nazīri nāyāb bir cāriye yanuna gelüb anı ⁽¹⁰⁾ oğuşdırmağa başladı çün işbu 'azīm-i rāḥatlar ile gelen cāriyenüñ luṭfından ⁽¹¹⁾ nefsine inşrāḥ ḥāşıl oldu cemā'a- daḳı müştāk olub zıkrı intişār ve ol ⁽¹²⁾ cariyeden maḳ'dur ricāle girüb ma'hūd iş ile meşgūl oldu.

Cümlesi ḥayāl ⁽¹³⁾ bī-mecāl ise de āmā ḥaḳīka gibi görünüb bāl fi'il hināt ma'hūdeyi ibrāz itmekle ⁽¹⁴⁾ ḥamāmda mevcūd olan ḥalk keyfiyetini görüb ayaklarıyla debüb ey zelīṭ sen ḥalk ⁽¹⁵⁾ ā'lemden ḥicāb itmez misin böyle peştemālsiz kāimu'z-zıkrı dürlü dürlü ḥarekāt şenī'e idiyü ⁽¹⁶⁾ resn diyü 'itāb itdüklerinde merķūm hezār ḥicāb ile seker heşīşeden intibāh ve ne maḥzūre ⁽¹⁷⁾ düşdügünü bilüb kafasına yumruk yiyerek ḥamāmdan ḥurūc eyledi diyü bāgün ḥitam ⁽¹⁸⁾ kelām eyledükde işbu ḥikāyeden gülüb sen laṭīf ḥikāyeler bilürsin didi ⁽¹⁹⁾ ba'de merķūme bu Ma'nāda vafır ḥikāyeler zıkrı idüb nevme müstegriḳ olduğda bāgün ⁽²⁰⁾ mūmā-ileyh katle tāhib ve ḥancerinş qanından çeküb yanuna varacağında nāgāh ⁽²¹⁾ Kanemekānuñ vālidesi zuhūr idüb yanlarına girdükde bāgün ḥayrete düşüb ne ⁽²²⁾ ideceğini bilemedi cenceri şaklayub merķūmeye mülākāt itdi ol daḳı ⁽²³⁾ kendüni bī-ḥaber gibi gösterüb oğlanuñ yanı başında cülūs eyledi meğer vālidesinüñ ⁽²⁴⁾ sebeb-i meçi bu idiki Kanemekānuñ maḥbūbesi ḳazıfekān bāgünün ḳaziyesine ⁽²⁵⁾ kesb itlā' ve derḥāl Kanemekānuñ vālidesine ifāde idüb ol daḳı ḳalkub ⁽²⁶⁾ zıkrı itdügümüz gibi oğlınıñ yanuna varub merķūmenüñ şerrinden taḥlīş

eyledi ⁽²⁷⁾ çün bāgünün sırrı fāş oldugunu mülāhaza itmekle hemān ba'z bahāneler ile aralıqdan ⁽²⁸⁾ sıyrılub girdükde merķūme oğlını ikāz ve mācerāyı naql itdükde Kāne ⁽²⁹⁾ mekān ey vālide haqq celle ve 'alā Hazretlerinün katl itmediği kimsenün halk ⁽³⁰⁾ katline mükatder degillerdür ve bu ādemler arasında bulunmak ğāyet muhātaralu şeydür şevāb ⁽³¹⁾ budur ki dār ve diyārımızı terk idüb memleketden gitmekdür didi ve 'aliü's-şabāh sebine süvār [148b] ⁽¹⁾ ve vālidesi alub Vezīr Dindanun olduğu maḥale vardılar ba'de Nüzhetü'z-Zamān daḥı ⁽²⁾ ba'z esbaba mübenni zevciyle Melik Sāsāne ile çekişüb ol daḥı Vezīr mūmā-ileyh⁽³⁾ yanuna firār eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü ⁽⁴⁾ görüb süküt eyledi.

**** YÜZ ALTMUŞ YEDİNCİ GİCE****

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki naql-i hikāye olan zātün siyāḳ kelāmından böyle ⁽⁶⁾ fehm olundu ki bunlar ya'ni Vezīr Dindan ve Melik Sāsāne beyninde vafir muḥārebeden sonra ⁽⁷⁾ cümlesi bir yere gelüb belādur ve mī ġazvr ve Zātu'd-Devāhı nām 'acūzeyi kirfet itmeğe ittifāḳ ⁽⁸⁾ ve ol vechle belādur ve meşed 'azīmet 'azīm muḥārebeden sonra cümlesi ya'ni Vezīr Dindan ⁽⁹⁾ ve Kanemekān ve kaḍı fekān ve Nüzhetü'z-Zamān bir keyfiyetle Koştantīniye Kralı Melik ⁽¹⁰⁾ Ramazānün elinde esīr düşüb kıyd ve bend ile ḥabışhāneye koydı nāḳil hikāye ider pes ⁽¹¹⁾ bunlar bir gice ḥabise yatub şabāh oldūḳda anları ḥuzūrına celb idüb Vezīr ⁽¹²⁾ Dindane ey Vezīr ben dün gice bir rüyā görüb keşişlerden ta'bīrini istedim isede ⁽¹³⁾ ta'bīrini bilmedüklerinden sen baña bu düşi ta'bīr eyle didükde Vezīr burun söyle ⁽¹⁴⁾ baḳalum şol düş nicedür didi Melik ben kendümi ḳapu müşābasında bir siyāh çukurda olub ⁽¹⁵⁾ ve başuma bir ḳac ādem biriküb baña işkence iderlerdi ben firār itmek için kıyām merām ⁽¹⁶⁾ itdüm ise de muḳatder olmayub yine yere düşdüm ba'de bir ḫarafa iltifāt itdüğümde ⁽¹⁷⁾ ol ḳuyuda altūndan bir ḳuşaḳ görüb anı alub ref' itdüğümde elümde iki ḳuşaḳ ⁽¹⁸⁾ buldum ikisini daḥı ortama baġladugumda ḳarışub bir ḳuşaḳ oldılar diyür gördüm ⁽¹⁹⁾ didükde Vezīr ey Melik senün rüyān böyle delālet idir ki senün bir birāderün ve birāder ⁽²⁰⁾ zādeñ ve bir 'ammucañ oġlı vardur didi ba'de Melik ve mezān her neḳadar bunları azād ⁽²¹⁾ itmek merām itdise de ḫātrına böyle geldükde ben bunları sağ biraġur isem ⁽²²⁾ orduları anlarıñ taḫlīsne çabālayub şerrinden ḫülāş bulamayız iḫsan budur ki ⁽²³⁾ bunları katl ve i'dām birle 'aliü'l-ġafile 'askerlerine hücüm idüb ḫār-u mār iderüm

ve derhāl ⁽²⁴⁾ Kanemekān ve cümle refikāsını siyāset kāha irsāl idüb qatlı olunmalarını fermān ⁽²⁵⁾ itdükde Melik Ramazānı terbiye iden mercāne nām cāriye sür’atle şitāb iderek ⁽²⁶⁾ huzūrına geldi vay efendüm sen ‘ammuceñ oğlı ve hemşire gibi ve hemşirenüñ ⁽²⁷⁾ kızını nice qatlı idersin didükde Ramazān ey mercāne sen ne söylersin ⁽²⁸⁾ bunlar ne cihetden benüm aqrabām oLalar didi mercāne efendüm senüñ vālidenüñ Melike-i ibrize ⁽²⁹⁾ Melik Şerkān ile varub islām ile müşerreffe oldu ve pederinden firār idüb Şerkān ile ⁽³⁰⁾ ‘Ömerü’n-Nu’māna varduqda Melik müşār-ileyh vālideñe ā’şık olub bir gice yanuna girüb anuñla ⁽³¹⁾ hālvet itmekle sizüñ ile hāmile oldu ve ben anuñla firār idüb yolda seni velāde [149a]⁽¹⁾ Eyledi diyerek sālifü’z-zikir olan hikāyeyi irād itdükden şoñra didi ki ⁽²⁾ ba’de senüñ büyük pederüñ Melik hārdüb ki Melik ibrizenüñ pederidür baña bu sırrı kimseye ⁽³⁾ ifşā itme diyü emir itdugunden ben dañı vāq’a hāli şimdiye qadar kimseye söylemedüm ⁽⁴⁾ çün ki şimdi sen bunlarüñ qatlıni teşmīm itdügüñi gördügümde size eş’ār itmem ⁽⁵⁾ icāb itdi hatta sizde maḥfūz olan herāzenüñ teki işte anuñ refikāsı Kanemekānuñ ⁽⁶⁾ bu yanunda aşılışdur ve üçüncisi dañı Nüzhetü’z-Zamānda mevcüddur diyüb Kanemekānuñ ⁽⁷⁾ bu yanunda olan herzeyi alub Melik Ramazāna viridi ol dañı ‘indanda olan ⁽⁸⁾ herze ile taṭbīk idüb ve Nüzhetü’z-Zamānda olanı dañı alub cümlesi birbirine muṭābīk ⁽⁹⁾ olduklarını gördükde mercāneyi taṣdīk ve herzelerine vechle anlara vuşul ⁽¹⁰⁾ bulduğunu suāl merāce dañı Melike-i ibrize ‘Ömerü’n-Nu’māna ihdā itdügünü ba’de birini ⁽¹¹⁾ alub ma’iyetiyle getürdügünü ifāde eyledi çün ki Melik Ramazān Kanemekān birāderinüñ ⁽¹²⁾ oğlı olduğunu fehm vāzā’n itmekle cümlesi birer birer kucaqlayub mesrūr oldu ⁽¹³⁾ ve kendü ‘askerine ifāde var duy-ı islāma dañı haber yollayub Melik zebkēne ⁽¹⁴⁾ yanuna celb ‘asker birbiriyle ihtilāṭ ve ‘azīm şenlikler iderek ‘ammuma salḥ ve şilāḥı ⁽¹⁵⁾ işā’a itdiler ve Melik zeblikān yine Şāma ‘avdet itmesini emir virmeleriyle anları ⁽¹⁶⁾ vedā’ idüb maḥrır hükümetine mütevece oldu Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı ⁽¹⁷⁾ taḥrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

** YÜZ ALTMUŞ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki ba’de Melik Ramazān kan mekān ile Vezīr ⁽¹⁹⁾ Dindan ve cümle aqrabāları bütün bütün samet irāka şedd-i ‘azīmet ve Bağdāda vuşul ⁽²⁰⁾ bulduklarında Melik Ramazān Kanemekān ey birāderüm oğlı buranuñ devlet ve taḥtı senüñdür ⁽²¹⁾ ve saña lāyīqdır artık kimse saña mezāḥame

idemez didükde Kanemekāñ haşā ve kelā ⁽²²⁾ sen benüm ‘ammumsın ben saña taqdim idemem didise de diğeri rızā virmemekle Vezīr Dindan ⁽²³⁾ siz mā’razadan vazgeçüñ zīrā lāyık şudur ki her birüñiz bir gün hükümet itsün diyü ⁽²⁴⁾ işaret itdükde anlar dağı anuñ kılıyla ā’mil olub ikisi bāl ittifāk ve alā taḥād taht ⁽²⁵⁾ devlete temkin itdiler ve her biri bir gün hükümeti görüb ‘adil vedādicrā ider kaldılar ⁽²⁶⁾ günlerde bir gün otururlar iken nā-gāh taşradan bir tüccār karbānından istifāse gelüb ⁽²⁷⁾ Arabān ḥidūdları üzerine çıkub mallarını nihab ve gārāt itdüklerini teşki ⁽²⁸⁾ ve kendüsi qadīm tüccārlardan olub ḥatta Melik Şerkāna bir cāriye taqdim itmesiyle gümrükden ⁽²⁹⁾ varsite olmasıçün Ma’nün fermān elinde oldugunu ifade itmekle Melik rüzān bu qaziyeden ⁽³⁰⁾ müteessir olub Melik kāñ mekān ile istişāre ve tācir merķumuñ öfkesini alub şol ⁽³¹⁾ ḥidūdları istiḡşā itmelrine qarār virüb derḥāl hazır olan ‘asker ile süvār [149b] ⁽¹⁾ Ve qatā tarīk merūmunuñ üzerine ilgār idüb ‘aliü’s-siḥir kirve mezküre tüccardan ⁽²⁾ aldıkları emvāl beyinlerinde taqsim idüb tenhāce otururlar iken Melik Ramazān ile ⁽³⁾ Kanemekān dilberāne üzerlerine hücum ve bir laḥza zarfında cümlesini esīr ve mällarını aḥz ⁽⁴⁾ idüb Bağdāda dönüb gitdiler vuşul bulduklarında mezkür ḥidūlaruñ reislerinden ⁽⁵⁾ suāl ve üç şahış olduklarını bulmalarıyla Melikān ol üç kişi ḥazūrlar yine iḥzā ⁽⁶⁾ ve bākīsın itlāk ve ol üç ādemden emvāl nāsı taḥşil idüb ol istiḡāse iden ⁽⁷⁾ Bezirgānuñ malından bir mikdār zāi’ oldığı tebīn itmekle zāi’ olan miqdārı Melikler ⁽⁸⁾ ‘ināyet ideceklerini ifade itdüklerinde Bezirgān merķum iki mektüb çıkarub biri ⁽⁹⁾ Melik Şerkānuñ ḥaṭiyle ve diğeri Nüzhetü’z-Zamān ḥaṭile yazılmış olduklarını bulub ⁽¹⁰⁾ Kanemekānuñ eline virdi meḡer tācir merķum sālefü’l-beyān naqlumiz üzere Nüzhetü’z-Zamāni ⁽¹¹⁾ ĩ’rābiden iştirā iden Esirci idi ve Şerkāna getürüb bī’ itdükde gümrük ⁽¹²⁾ aḥz olunmamaḡ için bir şaka ve Nüzhetü’z-Zamāndan bir şıka almuş idi pes Melik Kāne ⁽¹³⁾ mekāñ ‘amte sinüñ yazuso bilmekle Nüzhetü’z-Zamānuñ yanuna girüb gösterdükde ⁽¹⁴⁾ ol dağı bilüb Bezirgān mezküre ‘azīm ziyāfet ve büyük hediye ve ḡulmān ve cāriyeler ⁽¹⁵⁾ ‘ināyet ve kendüsi ‘Ömerü’n-Nu’ mānuñ duḡteri oldugunu ifade ve tamām ikrāmdan şoñra ⁽¹⁶⁾ zāi’ olan malından ḥilaf virerek Şāma mÜtevec oldı ba’de ol üç ser ⁽¹⁷⁾ eşkiyāyı getürüb ḥālerinden suāl itdüklerinde biri taqdim idüb.

“Ey Melikler ⁽¹⁸⁾ ben ĩ’rāb tāifesinden olub qadimden berü tāze civānlar ve ḡürü mişāl olan ⁽¹⁹⁾ duḡterleri maḡallerinden qapub bildān ba’idede irūḡat şderüm

bu def'a bunların⁽²⁰⁾ murāfaqatlarına varub qazā ile elüñize düşdüñ didükde Melik Ramazān ey A'rābi⁽²¹⁾ şol qapdıgüñ duhterlerüñ ā'lāsı nice elüñe girdi söyle didükde merķūm⁽²²⁾ ey Melik ben beyt almadıqsada qapduğum duhter gibi dünyāda hüsñā ve ra'nāqız göremedüm⁽²³⁾ hatta anı götürüb Şāmda firūhat itdügümde yüz kise ile benden istirā olunub⁽²⁴⁾ ve Melik Şerkāna taqdim olunmuş idi diyerek Nüzhetü'z-Zamānı beyt almaqdasıdan nice⁽²⁵⁾ qapduğunu birer birer hikāye ve naql itmekle işbu şaķı mūmā-ileyhi qapub firūhat⁽²⁶⁾ iden ādem oldığı tebīn itdi Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib⁽²⁷⁾ itdügünü görüb sūkūt eyledi.

**** YÜZ ALTMUŞ TOKUZINCI GİCE ****

⁽²⁸⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki çün ki Nüzhetü'z-Zamān ol maħalde hāzıra idi⁽²⁹⁾ merķūmuñ kelāmını işitdükde Meliklere ol habīs kim olduğunu bildürüb qatlı olunmasını⁽³⁰⁾ ricā itmekle merķūm ey efendiler beni qatlı itmeyüñ tasize başumdan gecen 'acāibüñ birini⁽³¹⁾ naql ideyüm ve eger hikāyem gāyet ğaribe ve 'acaibe isem beni 'afv kıluñ didükde Melikler [150a]⁽¹⁾ "Söyle baqalum nedür senüñ hikāyeñ?" didiler ****hikāye****

Merķūm: Ey devletlüler! ⁽²⁾ Bir gice gözlerümden uyhu kaçub bī-dār qaldugumdan şabāha qadar münteżir ⁽³⁾ ve 'aliü's-siħir giyüb esebe süvār ve şeyd ve şekāra tevciye efkār idüb yolda gider iken ⁽⁴⁾ bir kaç kişi qavuşmuş olduğundan anları ma'itimle alub gidüb şahrāya girdügümüzde ⁽⁵⁾ pīşkāhımıza bir devekuşu nümāyān olub ardından qoşduq ise de ele geçüremedügümüzden ⁽⁶⁾ mā'idā hāli ve quru bir zemine girüb ve nā'meyi daħı ğayet itdügümüzde bahr-ı hayrete ⁽⁷⁾ talub dönelüm dir iken öñümüzde eşcār ve meyāhı firāvān bir hadīka nümāyān olunmağla ⁽⁸⁾ istirāhat şadidiyle şubına 'azīmet idüb vardügümüzde içinde bir büyük hime ⁽⁹⁾ qonulmuş bulduq refikām şuya varub ve ben himeye qaşd idüb qapusına vardugumda ⁽¹⁰⁾ derünunda Kamer gibi bir civān ve yanunda afştāb-ı asumān gibi bir duhter-i aħter oturur gördüm. Hemān ⁽¹¹⁾ gözüm ol peri şuret duhtere düş olduğda şem' hüsñüne peruvāta ve laţif zelgite dīvane ⁽¹²⁾ olub, civāna selām virüb tırdugumda civān selāmımı redd ve "Sen kimsün ya aħāu'l-'arab"⁽¹³⁾ didi.

“Ben meşhur ve şecā’atle mezkūr olan hamādu’l-firāziyim bunlar benim refiķlerümdür, ⁽¹⁴⁾ şeyd ve şekāre çıkdık çün bize şusuzluk hāşıl oldu, def’-i ‘içeş için ⁽¹⁵⁾ sizün himeñize geldük.” didüğümde ol civān yanında olan cariyeye “Kalk şol ādeme ⁽¹⁶⁾ şu ve hāzır olan ta’āmdan bir miķdār şeyi getir.” didükde duhter kıyām ve nihāl gibi temāil ⁽¹⁷⁾ idüb giyisülerine niżām virerek, gidüb bir kāse şü ve bir kadeh şüd ve bir tabaķ hurmā ⁽¹⁸⁾ getirüb koydu. Ben şiddet-i muħabbetimden ve Kemāl-i ‘aiķımdan yenāvile muķatder olmayub hemān ⁽¹⁹⁾ ol civāna “Ey vecēü’l-’arab! Sen kimsün ve bu cāriye senün neñdür?” didüm.

Civān “Bu cāriye ⁽²⁰⁾ benim hemşiremdir.” didükde ben “Ey vecēü’l-’arab sen bu cāriyeyi baña tezvīc kııl ve ķabül ⁽²¹⁾ itmedüğün hālde seni ķatl iderüm.” didüm merķüm başını zemine egüb bir miķdār ⁽²²⁾ sükūtdan soñra baña baķub “Ey vecēü’l-’arab bu ibdā itdigün kelāmdan şecā’at ⁽²³⁾ ve dilberlik tebīn ider ve ben maħārebeñe ķāilum ancaķ siz bir ķac kişisüniz benim üzerüme hamle ⁽²⁴⁾ ider iseñüz inşāf ve yigitlikden hurūc itmüş olursañız eger birer biere mübāreze idüb ⁽²⁵⁾ beni ķatl iderseñüz hemşirem deģil bunda olan cümle mālum size helāl olsun.” didükde.

⁽²⁶⁾ Ben “Senün sözüñ yerindedür ve ben bu huşuşda saña muvāfaķat iderüm lakin bir kere ⁽²⁷⁾ varub refiķlerüm ile istişāre ideyüm.” diyüb refiķāma varub ol cāriyenün hüsni ⁽²⁸⁾ ve civānün sözini naķl ve meķātlesine terģib ve “Her kimimiz anı ķatl iderse cāriye anuñ ⁽²⁹⁾ olsun.” diyü ifāde itdüğümde merķümün kelāmı ķabül idüb cümle hāzır olarak ⁽³⁰⁾ meydāna çıķub turduķ civān daķı bizi gördükde silāhını giyüb ve esebine süvār olub ⁽³¹⁾ meydāna çıķduķda refiķlerümün biri yanuna varub t’an ve ķarbe mübāşeret itdiler.

[150b] ⁽¹⁾ Ve bir sā’at ķadar muķatleri müstemir olub ba’de civān ol ādemi remħ ile göģüne ⁽²⁾ urub zemine düşdükde yine birimiz yanuna varub anı daķı ķatl ve ĩ’dām itdi ve ⁽³⁾ hakeza tā cümle eşhābımı baħr-ı ‘adme atduķda baña havf ve heşit düşüb nice ideyüm dirken ⁽⁴⁾ civān üzerüme hücüm ve beni göģüne urub zemine mevş gibi düşürüb esīr götürdi.

⁽⁵⁾ Himesine varduķda hemşiresi anı mülāķāt ve alnından būs idüb silāhını nezi’ ⁽⁶⁾ ve esvābını dikişdürdükden soñra ta’ām sofrasını ihzār eyledi. Merķüm

dağı beni ⁽⁷⁾ ta'āme da'vet itmekle katl itmeyeceğini teykin idüb, gelüb anuñla ta'āma oturdum. ⁽⁸⁾ Lakin benim nefsim gözümde ol kadar müstaḥkır ve müstaḥfır göründiki qarınca müṣābesinde ⁽⁹⁾ 'add itdüm ve cāriyenüñ 'aşk ve muḥabbeti dağı derūnuma resūḥ idüb 'aqluma müstevli ⁽¹⁰⁾ oldu. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde behīce-i şabāḥ ol duḡterüñ ḥüsnı gibi ⁽¹¹⁾ mazi ve levāḥ oldugunu görüb süküt eyledi.

** YÜZ YETMÜŞİNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazād lisān şīrīn beyānını küşād idüb naql-i hikāyede dir ki: Merḡūm eytdi Ta'ām ⁽¹³⁾ itdükden soñra bādeden dağı bir kaç kadeḥ şarāb virüb eṣnā-yı 'işretde “Ey ḡamād! ⁽¹⁴⁾ Ben kendümi saña bildireyüm mi?” didi. Ben dağı “Evet söyle didüğümde civān ben ⁽¹⁵⁾ 'ibādın temim ben ṣ'alibem ve seni azād idüb nefsüñi hibe itdüm.” didi. Ba'de ⁽¹⁶⁾ hemşiresine “Var misafirimize on taḡım eṣvāb ve bir nāḡe ve eḡeriyle mükemmel bie eseb getür.” ⁽¹⁷⁾ diyü emir ve beni üç gün yanunda mehmān biraḡub dördinci günde vaḡit zevāde ṣiddet-i ⁽¹⁸⁾ ḡarāret olmaḡla merḡūme baña “Ey ḡamād! Ben bir miḡdār uyuyub iştirāḡat ideceğim sen beni ⁽¹⁹⁾ gözet eger beni ṣ'alibe ḡabīlesi üzerüme hücum itdüklerini müşāhede ider iseñ ⁽²⁰⁾ ḡavf itmeksizin beni uyandır.” diyüb uyuduḡda nafsım anuñ ḡatlini ve hemşiresini dağı ⁽²¹⁾ eṣīr getürmemi māmi taḡṣīn idüb hemān ḡılıc ile bu ḡazından kesüb başını cüşsesinden ⁽²²⁾ cidā eyledüm.

Hemşiresi ol ḡāleti gördükde eṣvābını şık ve ah ve vaviyalah diyerek ⁽²³⁾ “Ey ḡadār! Bī-dīn ve bī-ā'r ḡaḡḡ celle ve 'alā ḡazretlerinden ḡavf ḡicāb itmedikmi ki ⁽²⁴⁾ biraḡerüm saña bu neclīn ikrām itdugunden mā'idā beni dağı saña tezvīc idecek idi.” diyüb ⁽²⁵⁾ ve bir ḡanḡer alub göḡsüne ḡayandırarak üzerine yüklenüb kendüni telef itmekle ben ⁽²⁶⁾ her ne kadar pişmeyān oldum ise de iş işden geçmekle hemān nefāis emvāl ve ī'lā ⁽²⁷⁾ ve zī-kıymet olan eṣyāyı alub ḡāl sebilüme girdüm ve ḡalā anuñ eṣyāsı yanımdadır. ⁽²⁸⁾ “Çün Nüzhetü'z-Zamān ol maḡalde ḡāzıra idi. Hemān belā tevḡif ḡılıcını alub üzerine ⁽²⁹⁾ hücum ve başından urub ḡaḡ' eyledi.

Ba'de merḡūmuñ ikinci refīḡüñe bir siyāḡ 'Arab ⁽³⁰⁾ idi ḡuzūrlarına celb istinḡāḡ itdüklerinde merḡūm Melik Ramazānuñ vālidesi Melike-i ⁽³¹⁾ ibriḡeyi ḡatlı iden ḡazbān nām siyāḡ 'arab oldugunu tabīn itmekle Melik mūmā-ileyḡ yerinden

[151a] ⁽¹⁾ kıyām ve üzerine hücum idüb katl ve î'dām itdi. Ba'de üçüncü refiklari celb ⁽²⁾ ve ol dağı ağızı yoklanduğda beytül-muqaddesde Davu'l-Mekân keyifsiz olub ahâli ⁽³⁾ anı timārḥāneye irsāl itmelerini ittifağ ve ḥamāllık arkasına yükledüb ḥastahāneye ⁽⁴⁾ götür diyüb ol dağı kaldırub ḥaric-i şehirde olan mezbilelerün birinde ilkā itmüş olan ⁽⁵⁾ ḥamāl oldığı tebîn itmekle ol dağı Kanemekân kalğub başını kesdi ve vücūdı ⁽⁶⁾ ḥala'-i ḥebşesinden taḥīr eyledi ve bu düşmanlar ellerine girdikelerini ḥamd ve şükür itdiler.

⁽⁷⁾ Ba'de cümlesi bir yere gelüb şimdi şār ve öfkemiz fağat zātu'd-divāhi nām a'cūze-i mel'ūnede ⁽⁸⁾ kaldı nice idelim ki ele geçürelüm diyü meşüret itdükden sonra Melik Ramazān ⁽⁹⁾ aña bir mektüb yazub içinde "Ey vālide-i 'azīzim! İşte cümle 'Irāk 'Arab ve 'Aceme mālīk ⁽¹⁰⁾ oldum şimdi sizün mülākātünüz kaldı imdi şol mektubum ve rūdende şafiyeyi ⁽¹¹⁾ balā setşahāb ziyaretime gelesüz." diyü yazub tatar maḥşüş ile irsāl itmekle 'acūze-i ⁽¹²⁾ merkūme dağı mefrūre olub şafiyeyi alub ve ma'iyetiyle bīn süvāri-i dilāver terfīk idüb ⁽¹³⁾ geldükde Melik Ramazān mülākātına çıkub yanuna varduğda ma'nağa idübde ⁽¹⁴⁾ kendüye ol kadar şıkdı ki canı çıkayazdı.

Derḥāl kıd ve bende koyub Bağdāda ⁽¹⁵⁾ getürdi. 'Ali-i rūsu'l-mülā-i teşhir idüb belde ḳapusunda şalb itdi ve cümlesi ⁽¹⁶⁾ bir yere gelüb vaḳāi'lerini yād ve gezşitelerinden istifrāb idüb salik tārihedüruc ⁽¹⁷⁾ olunması vaḳ'anuislerine fermān eylediler ve şafā ve rāḥat ile ḥādemü'l-lezāt ve müfriğ ⁽¹⁸⁾ ü-lcemā'āt gelene kadar meḳīm mütēn'm kaldılar.

Şehrazād belāğat nezād işbu ḥikāyeyi ḥitam ⁽¹⁹⁾ ve etmām itdükde Melik Şehirbāzı bānu-yı melāḥat "Vay şuḥ-i nezaket! Vallaha senün ⁽²⁰⁾ ḥikāyelerün gāyet güzel ve 'inādur ve derūnuma mūcib inbesāt ve tesliyedür ancak fīmā ba'd ⁽²¹⁾ nağl ideceğün ḥikāyeler mergān lisanından menḳül olan ḥikāyāt-ı ḥikmet ⁽²²⁾ iştimā alātu sublaña andan ḥişşe mindāvelüm." didükde Şehrazādiñ hemşiresi Dünyāzād ⁽²³⁾ şāḥ müşārü'l-yehün işbu talḥifinden memnune olub hemşiresi ḥağḳında 'afv olunacağı ⁽²⁴⁾ fehm "Vay hemşirem inşāallah ta'āli senün ā'ḳıbetün ḥayırlu olacağıdır, zīrā şāḥımız ⁽²⁵⁾ ḥazretlerinin bu kadar talḥifine maḫzar olduğdan sonra senün ḥağḳında başka günā ⁽²⁶⁾ mu'āmeleler zuḥūr idemez." didi. Çün ki ol

giceden vafir hişşe geçmüş idi şabāh-ı (27) takrib itdüğünü görüb hikâyelerün nakli diger şebbe ibkâ ve ikisi mā'lvā ebkâha (28) girüb muāric rāhata irtikâ itdiler.

****YÜZ YETMÜŞ BİRİNCİ GİCE****

Gice olub Melik (29) şahrman istimâ'-ı hikâyeye taşdı itdükde Şehrazād dehān belāgatını küşād idüb (30) dir ki: ****hikāye**** Ey melik zī-şān! Raviyān hikâyāt ve nā-felān letāif temşilāt (31) böyle rivāyat itdiler ki qādīmu'l-ayāmda tiva nev'inden bir Tavus olub çiftiyle deryā [151b] (1) sâhilinde bir açada şakin olurlar idi ve ol aça her nekadard müfrih ve laţif olub (2) derhatleri firāvān ve ab ve inhārī ceyān ider ise de cavarları keşir ve vuş (3) sāire ile mahvuf ve seknāsı haţir olmağla zikir olunan tavus gündüzde taleb-i rızq (4) için başka mahalelere gidüb aşşām olduğda büyük derhatlerün başında eyvā ider (5) idi.

Pes ol halde emniyetleri olmamağla dāimā başka māvi tedārikinde idi günlerde (6) bir gün gezeler iken keşirü'l-eşcār ve gazirü'l-meyāh ve el-şamār bir aça bulub zemin ve zamān va emin (7) ve imān cehtinden istihsān idüb aña intikāl ve seknāsıyla müsterīhu'l-fikir ve el-bāl (8) olub şafā ve rāhat ile içinde maķim oldılar günlerde bir gün tenhaca oturlar (9) iken havf tā'ş ve dehest ve telāş haletiyle bir urdañ koşub ol açaya (10) 'azimet ve kumlarıñ iķāmetkāhları olan derhat altına gelüb turduğda bir miqdār (11) istirāhat ve yanlarına gelüb, anlar ile ülfet ve ünsiyet idüb ve haşeti zāil oldu.

(12) Tavus ol Ördek bir mez'ic şeyden havf itdüğünü ve bir şedid belāya uğraduğunu (13) bilüb halinden ve sebep-i hafından suāl itdükde merķūme "Ey 'arvas tivar vay (14) şahib-i hüsb mevfur! Baña hāşıl olan havf ve deşet ve itiz'ac ve hayret ancak (15) ibn-i ādemdendir." didi Tavus "Ey birāder şimdi havf itme zirā bir ačadasın ki ibn (16) ādem aña gelemes ve vuşul bulamaz." didükde Ördek işbu kelāmdan mesrūr olub (17) haķķ celle ve 'alā hazretlerine şükür eyledi ve Tavusuñ dişisi yanuna nezvil itmekle (18) ziyadece ünsiyet bulub konuşmağā oturdılar ve Tavus orda ki tamīn idüb işte (19) "Biz bir müddetden berü bu açada maķim olmağdayız aşlā ibn ādemün rāihasını görmedün lakin (20) senün insandan bu kadar mücib havfuñ nedür bir ifāde kııl." didükde Ördek "Ey hemşire (21) ben uyur iken ā'lem mişalde bir ibn-i ādemi görüb anuñla konuşur iken gökden bir avāz (22) zuhūr

itdi ki “Ey Ördek! Sen ibn-i ādemden hezar üzere ol zīrā ibn-i ādem nevmi ⁽²³⁾ ğaddār ve bī-vefādr ve anuñ haqqında şā’ir (arapça beyit) ⁽²⁴⁾ (arapça beyit) ya’ni “İbn-i ādem zebāni ucından saña tatlu ve şīrīn ma’nālar ⁽²⁵⁾ virür ise de muhāda’a sını icrā itdükden soñra senden çaķal gibi şıyrılıb gider.” ⁽²⁶⁾ dimüşdür ve ma’lūmuñ olsun ki insān deryāda olan balġa ihtiyāl ider ve bede қа’r ⁽²⁷⁾ baħrdan iħrāc ve hevāda pervāz iden merġlere tesliť idüb qurşun ile şeyd ve izā’c ⁽²⁸⁾ ve ‘azīmu’l-ceşa olan fili şekār idüb zemine düşürüb istediġi gibi alub üzerin ⁽²⁹⁾ dürlü dürlü şeyler taħmīl ider, hāşılı ibn-i ādemüñ şerrinden kimse necāt bulamaz işte ⁽³⁰⁾ benüm bildugum naşīħati saña ifāde itdüm fīmā ba’d ibn-i ādemden hezar üzere olmaķ gerekdü.” ⁽³¹⁾ didükde uyħudan şiddet-i ħavf ile bī-dār ve şāyed ibn-i ādem ħebāil ħilesiyle beni şeyd [152a] ⁽¹⁾ ve şekār ider diyü mülāħazasıyla şahrāda kaçub aħir nehāra qadar qoşaraq gitdüm ki ħālim ⁽²⁾ şiddet-i ta’bdan ve kişret-i cū’dan diġer gün oldu.

Tā bir taġa vuşul bulduġumda büyük bir ⁽³⁾ arslānuñ yavrusı tenāġınıñ qapusında tırdugunu bulub beni gördükde ħilķat ve heyetimden ⁽⁴⁾ müta’cib ve şafir ħacmimden müsteġrib olub beni yanuna istedi. İsim ve cinsimden suāl ⁽⁵⁾ itdi. Ben daħı aşlumı beyān itdükden soñra “Ey şāh ve ħuş sen niçün yataġı ⁽⁶⁾ qapusında oturuyorsun?” diyü suāle cesāret itdügümde şebil “Benüm muķarer-i aħtimden ⁽⁷⁾ izā’c iden ancak budur ki bir kaç günden berü pederüm ĩrāķ yere şekār içün gider iken ⁽⁸⁾ beni nev’i insandan ġāyet taħzīr ve taħvīf idüb kendümi andan taħfīz üzere olmamı ⁽⁹⁾ ve şeyt eylemiş idi ittifāķa bu gice uyur iken ibn-i ādemüñ şüreti düşümde görüb ⁽¹⁰⁾ andan menzi’c oldum.” didükde ben daħı gördüğüm rüyāyı aña naķl “Vay canavarlaruñ şāhi ⁽¹¹⁾ bu ğaddār ve bī-vefā ve mirtekib ā’r olan insān haqqından gelmek sizden ġayrı kimse ⁽¹²⁾ muķatder degildür iķtizā idir ki hamt idüb işbu nev’iden bir qaķını ĩ’dām itmelisüñiz ki ⁽¹³⁾ bizüm gibi za’if ve bī-dermān olan ħayvānāt emin ve imān ile gezüb qalsun.” didüğümde.

⁽¹⁴⁾ Arslān sözümde ħamīte uğrayub beüm ile kıyām ve ibn-i ādemi aramaġa tevciye ‘azīmet ⁽¹⁵⁾ ve merām itdi. Yolda gider iken pişġāħımızdan ‘azīm toz zuħūr idüb açıldıķda ⁽¹⁶⁾ altından samer sezar işüñ qoşub gelduguni gördüñ yanımıza geldükde Arslān “Ey ħayvān! Sen ⁽¹⁷⁾ qańġı cins ħayvānsın ve nereye qoşub gidiyorsun?” diyü suāl Eşek daħı “Ey sulťān! ⁽¹⁸⁾ Ma’lūmuñ olsun ki ben ħamīr cinsindenim ve mücib firār ve telāşum ancak insān ⁽¹⁹⁾ didükleri nū’idür.”

didükde Arslān “Yā sen niçün inşandan hafv ideyorsun ‘acabā ol ⁽²⁰⁾ seni katl ider.” didi Şehrazād hikāyeden bu maḥaleden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb ⁽²¹⁾ süküt eyledi.

**** YÜZ YETMÜŞ İKİNCİ GİCE****

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Eşek cevābında “Ey melik-i sabā’! İnsān beni katl idemez ⁽²³⁾ lakin ḥīle ile tashīr ve arḡama semer didükleri şeyi koyub ḡulan didükleri şeyi ile bend ⁽²⁴⁾ ve başuma yular koyub arḡama binüb istediği yere gider ve aḡır eşyāsını daḡı yükledüb ⁽²⁵⁾ götürür, eger ayaḡum yere sürçüb ‘inver ider ise beni ḡarb ve ezīyet ve yorılıb sür’atle ⁽²⁶⁾ gitmez isem şefḡat itmeyüb ta’zib ve tenḡil ve başı tiken gibi sıyurı dikenüñ ⁽²⁷⁾ ile dürterek gövdeyi cerāḡat ile mālā mā ider ba’de ihtiyār olub ‘amelden ⁽²⁸⁾ ḡaldugumda saḡalara virüb eli ilmemeḡ üzerüme şu taşıdır ḡalurlar işte bu esbaba ⁽²⁹⁾ mebeni andan ḡaçub geldüm.” didükde.

Arslān merḡūmuñ kelāmından ta’cib idüb ḡurur ⁽³⁰⁾ iken yine pīşkāhımızdan bir ḡoz ḡopub giderek, açıldıḡda ḡeḡilan ve melicü’ş-şekil ⁽³¹⁾ bir eseb zuhūr itdiki hafv ve ḡaşıden bād şebā gibi ḡoşub geldiğini gördük [152b] ⁽¹⁾ bize vuşul bulduḡda Arslān Esebi isti’zām ve latif ḡilḡatını istiḡsān idüb ⁽²⁾ “Ey vaḡaş celilü’ş-şān! Senüñ cinsüñ nedür be kimden firār ideyorsun.” diyü suāl ⁽³⁾ Eseb daḡı “Ey pādişāḡ-ı sabā’! Ben esebān cinsündenüm ve mücib firārım ibn-i ādem didükleri ⁽⁴⁾ ḡaddārdur.” didükde Arslān “Sen niçün böyle söylersin saña yazıḡ degilmidür ki böyle ⁽⁵⁾ ‘azīmu’l-ceḡe ve kāmīlü’l-ḡalḡa bir ḡayvān bedī’ü’l-‘unvān olub ol ibn-i ādemi ayaḡüñ ⁽⁶⁾ ile depüb derḡāl telef itmeḡe muḡatder iken hafv idüb andan bu vechle firār ⁽⁷⁾ idesün işte ben her neḡadar saḡırü’l-ceḡa ise de anuñ meslāḡatına ‘azīmet idüb de ⁽⁸⁾ buldugum yerde katl ve ī’dām itmek şadındayım. Sen iseñ benden balā ve yükseksün.” ⁽⁹⁾ didükde Eseb ḡahḡaha idüb “Ey sultānu’l-ḡuş heyāt heyāt! Ben ibn-i ⁽¹⁰⁾ ādeme ḡālib olamam her neḡadar ‘azīmu’l-ceḡa isemde zīrā insān beni ald idüb ⁽¹¹⁾ dört ayaklarumdan bend ve iḡtizā itdikçe arḡama eḡer yanunda bir şeyi baḡlar ve aḡzıma kemer didükleri ⁽¹²⁾ alet geḡürüb ve ayaklarına üzengi tesmiye olunan şeyi koyub üzerüme süvār ve istediği yere ⁽¹³⁾ götürüb andan hezār miḡnet ve meşāḡḡatleri ceckerem ve ihtiyār

olduğumda diger maḥcibe ⁽¹⁴⁾ firūḥat idüb aliü'l-memāt keremini çevirüb ḳaluram.” didükde.

Arslān beni ādeme ğazbı ⁽¹⁵⁾ müşteded olub Esebe “Sen insānı nerede bıraḳduñ?” didi. Eseb “Efendüm ben anı vaḳit-i zevāde ⁽¹⁶⁾ müfāreḳat itdüm lakin benüm eşerümde geliyor.” didi bunlar kelāmda iken yine ṫaraf bir yerden ⁽¹⁷⁾ ‘azīm ṫoz ḳopub altından bir deve ḳoşaraḳ ṫarafımıza geldiğini gördüñ vuşul ⁽¹⁸⁾ bulduḳda Arslān anı yanuna isteyüb ve “Saña ne oldı niçün böyle feri’ ve cezi’ ⁽¹⁹⁾ ile firār iderek geldük?” didükde. Deve “Ey efendüm beni ādemden firār itdüm.” didi.

⁽²⁰⁾ Arslān behey canum sen bu ḥilḳat-i ‘azime üzere iken nice inşandan ḥafv idüb ⁽²¹⁾ ḳaçarsun ḥāl bu ki sen anı ayağünla bir kere deper iseñ ḳatlı idersin didükde ⁽²²⁾ Cemāl “Ey sultān ve ḥuṣ ma’lümüñ olsun ki inşana ölümden ğayrı bir şey ğālib ⁽²³⁾ olamaz zīrā beni ḥīlesiyle teşḫir idüb burnumı dālveide bir ib ṫaḳar ki anı ⁽²⁴⁾ ḥırzeme dirler ve eñ küçük olan çocuklarına virüb istediği yere yederek getirür ⁽²⁵⁾ ve arḳama ağır yükler yükledüb isfār ba’ida ve müşteḳlü olan mahām şedīdede ⁽²⁶⁾ istiḥdām ve ihtiyār olduğumda ḳaşāba firūḥat idüb zebḥ ve eğil iderler hemān ⁽²⁷⁾ inşandan çekdiğüm miḥnetlerden suāl itme.” didükde.

Arslānuñ ğazabı dahā ziyāh müşted ⁽²⁸⁾ olub “Sen ibn-i ādemi nerede bıraḳduñ?” didükde. Şetr “Efendüm ben anı ğarüb şemse ⁽²⁹⁾ ḳarīb ve ḳatda mefāleḳat itdüm ve ğālibā beni ta’ḳīb idüb gelmmekdedür.” didi Şehrazād ⁽³⁰⁾ ḥikāyeden bu maḥale geldiḳde şabāḥ-ı taḳrib itdiğünü görüb süküt eyledi.

(31) ** yüz yetmiş üçüncü gece**

[153a]⁽¹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Arslān “Ey cemāl-i ḳasāvet çekme ṫurda ⁽²⁾ baḳ şimdi ben anı nice ī’ dām idüb kemüklerini etiyle ḳarışdıruram.” didükde Cemāl ⁽³⁾ “Efendüm ben senüñ için ibn-i ādemden ḥavf iderüm zīrā insān nev’i ğāyet muḥād’aludur ⁽⁴⁾ ve şā’ir anuñ ḥaḳḳında (arapça beyit) ⁽⁵⁾ ya’ni eger seḳīlü’z-zāt ve şartlı bed aḥlāḳ olan kimse bir ḳavmüñ dārlarına ḥülül ⁽⁶⁾ itse ol ḳavme göre terk dār ve diyār idüb naḳl ve irḥālden ğayrı başḳa çāre ⁽⁷⁾ yoḳdur.” diyü inşād itmüştür. Cemāl, Arslān ile tekellüm ider iken nā-gāḥ ḳaşīrū’l-ḳāme ⁽⁸⁾ ğāyet ince ve ufaḳ

za'ifü'l-bünye ihtiyâr ve mesen ve emürnde dulkerü'l-tiyale memlû bir zenbîl ⁽⁹⁾ ve başı üzerine bir kaç tahta kıldırmuş bir insân geldini gördiler.

Arslân yanuna ⁽¹⁰⁾ vuşûl buldukdâ hemân tebessüm iderek zemini bûs “Vay melik celilü's-şân ahşâm ⁽¹¹⁾ şerffüñiz hayırlu ola ben saña şıgındum ve sâyeñe alınca itdüm senden ğayrı ma'in ⁽¹²⁾ ve nâşırım yokdur.” diyerek huzur-u şırde hezâr-ı mezlet ve hamûl ile turdukdâ Arslân ⁽¹³⁾ “Sen kimden istiğsa ideyorsun ve sen kangı nev'i ve huşdansın ki leţâfet-i zât ⁽¹⁴⁾ ve talâkat lisânda senüñ gibi kimse görmedüm.” didi.

İhtiyâr “Efendüm ben bu nev'i beni ⁽¹⁵⁾ âdemüñ birinden teşki ve hâlîmi 'arz itmek için geldüm zîrâ merkûm baña zulüm ve ğaddar ⁽¹⁶⁾ itdi haqqımı alub virmedi.” didükde şirüñ işbu Kemâldan ğazabı 'alünub müşetted ⁽¹⁷⁾ ve “Ben bu gice bundan intikâl itmem tâki şol ibn-i âdemden ahz-ı intikâm iderüm.” ⁽¹⁸⁾ didi ve ihtiyâra “Korqma ben senüñ hâtruñ kırmam ve haqqüñi izâ'a itmem zîrâ sen ğâyet ⁽¹⁹⁾ za'yıf bir hayvânsın yürimege iktidârüñ yokdur lakin sen şumden şoñra nereye gide ⁽²⁰⁾ çeksün.” didükde İhtiyâr “Efendüm ben sizüñ Vezîrüñiz Qaplana varayorum zîrâ Qaplan ⁽²¹⁾ nev'i beni âdem bu zemine ayak başdugumı işidüb hafv ve haşite düşmekle baña ⁽²²⁾ haber gönderdi ki aña bir ota î'mâl idüb ol oçada iyü idecekdür işte ol ⁽²³⁾ oţayı yapmak için ben bu tahtaları alub yanuna girmek üzereyüm.” didi Arslân merkûmuñ ⁽²⁴⁾ kelâmını işitdükde Qaplana hâsed idüb “Sen ibtidâ baña bu tahtalar ile bir ota î'mâl kıl ⁽²⁵⁾ ba'de qaplâna git başqa ota yap.” didi Dülger “Efendüm ben anuñ oţasını yapmadıkça ⁽²⁶⁾ saña bir şey itmek iktidârüm yokdur.” didükde.

Arslân “Hayır ben seni bırakmam ⁽²⁷⁾ tâ bu tahtalardan baña bir ota î'mâl idesün.” diyüb ve güyâ anuñla laţife ider gibi ⁽²⁸⁾ Dülgerüñ üzerine şıçrayub zemine düşerdi naçar baygun hâletiyle düşüb ⁽²⁹⁾ ifâkat itdükde her ne kadar hâtrından tarılmış ise de tebessüm iderek. “Gel efendüm saña ⁽³⁰⁾ oţayı yaparum.” diyüb ol tahtalardan şanduk hinetinde bir kafes düzüb içinde ⁽³¹⁾ ancak bir büyük pencere gibi bir maħal açık birağub anuñ dağı kapusını düzüb cümlesini ⁽³²⁾ iksirler ile miħledükden şoñra Arslâna “Efendüm buyruñ şu oţaya girüñ bir kere [153b] ⁽¹⁾ ol çabasını geregi gibi alalum.” didükde.

Arslân bu gelüb ol açık yerden şanduka ⁽²⁾ duħül itdisede kıyruğı dışarda kılmağla Dülger kıyruğuñ dağı idhâl eyle ki ⁽³⁾ anı dağı kararını alalum dimegle

Arslān imtişāl edüb kıyruğını dağı ieriye ⁽⁴⁾ aldığı birle Dölger ol pencere müşābesinde ibķa itdđi yeri ķapadub ekseriyle tesmīr ⁽⁵⁾ itdükte Arslān “Ey Dölger! Bana şu mağali a ıkayum.” didükde nā-cār “Heyhāt heyhāt ⁽⁶⁾ fevāt iden řiye-i nidamet itmen nāfi’ değıldür sen şimden řoñra ħülāşuñ ķalmanı ⁽⁷⁾ ve sen cümle ħayvānātın alağusun.” diyüb gülmeğe başladı. řehrazād ħikāyeden ⁽⁸⁾ bu mađāle geldükde řabāĥ-ı takrib ittigini görüb süküt eyledi.

(9) **YÜZ YETMÜŞ DÖRDÜNCÜ GECE**

⁽¹⁰⁾ řehrazād kelāma ađaz edüb dir ki: Dölger Arslān “Sen baña nice böyle cesāret idüb ⁽¹¹⁾ muĥātabe ideyorsun?” didi. Yine Dölger “Ey yaban köpeđi sen ħazır ettiđin řeyaid-ü řidañ ⁽¹²⁾ ve ķudretten ħazır saña nāfi’ olmanı.” diyüb ve zemīne bir ukur ķazub iinde ol ⁽¹³⁾ řanduķa gömdükten sonra üzerine vafir ođun koyub yakub gitdi. Ben ol ħāli ⁽¹⁴⁾ görđiđinde gāyet ħavfa dūşüb ve ol dölger insān oldugunu fehm edüb ⁽¹⁵⁾ ķoşarak size geldum didi Tavūs Ördedüñ kelāmını iřitdükde ta’cib ⁽¹⁶⁾ idüb “Ey hemşire iřte řimdi insāndan ħülāş bulduñ ħavf itme hemān emīn ⁽¹⁷⁾ ol zīrā insān bu ataya gelemes.” dimekle Örded “(arapa beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapa beyit) ya’nī ba’z ħevādaşıñ ħücūmundan ħavf iderüm ki ⁽¹⁹⁾ ķeza ħücūm itdükte firār idici kimse anda infikāk idemez.” didi.

Tavūs ⁽²⁰⁾ merķūmeyi teenūs iderek řimdi biz bir yerdeyiz eđer kazā nüzül ederse cümnenize ⁽²¹⁾ iřābet eder hemān ħavf itme acınmaz geldiye nice mümkün deđıldür.” didi bunlar ⁽²²⁾ bu ħalde iken ırađtan bir tuz ķopmađla Örded ħavf ve vahşete dūşüb feryād ⁽²³⁾ iderek tođar ve deryāya atılıb ķađtu ba’de ol gabār aıldıđta altında biriken ⁽²⁴⁾ zūĥūr itmekle Ördedi ađminān gelüb Tavūsuñ yanuna geldi Tavūs dađı ⁽²⁵⁾ “Bu bir tabīdir andan ħavfz yođdur bu nebātından ħayrı bir řey eđil idemez.” didi kīñ ⁽²⁶⁾ dađı ol derĥat altına gelüb bunları gördükte “Ben bu Atı tek kişret bolluđ ⁽²⁷⁾ ve emnizārı gibi bařķa mađalde görmedüm bensiz gele bu atada iķāmet söze mürāfaķat ⁽²⁸⁾ iderüm.” diyüb birlikte etmekinen ve rāĥat ile iķāmet itdiler.

Günlerde bir gün tenhā ⁽²⁹⁾ ħāletinde müķimler iken bir sefine zūĥūr ol ataya duĥūl idüb gemiciler řandal ⁽³⁰⁾ ile ķaraya ıktıķlarında Tavūs pervāz idüb göđe irtif’a ve kīñ dađı reftār ⁽³¹⁾ iderek vasi’ řaĥrāya intiza’ idüb gitdi ve Örded merķūma dost řikārlarına ⁽³²⁾ girüb tutduķlarında (arapa ibāre) dūyüb safinelerine götürdiler. [154a]

(1) Ba'de Tavūs ile ğazale bir yere gelüb Ördek ferākından maḥzūn ḳaldılar ve kīñ Tavūsa (2) didi ki “Ben taḥḳīḳ bildüm ki ol Ördek tesbiḥi terk itmekle böyle müşibete dū-çar (3) olmuş zīrā cümle maḥlūkāt zıkr Allaha ibādet için ḥalḳ olmuşlar iḳtizār idir ki (4) biz daḥı ğāflet itmeyüb tesbiḥ ile meşğul olalum.” diyerek tesbiḥe müdāvemet ittiler (5) ve dirler ki (arapça ibāre) dir Şehrazād (6) ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib ittidiğini görüb sükūt eyledi.

(7) **YÜZ YETMÜŞ BEŞİNCİ GECE**

(8) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ve naḳl iderler ki zāhitlerden ba'zı bir tağda ‘ibādet (9) iderdi ki ol tağda iki Gögercin eyvā iderdi ‘abd merḳūm ḳavtını anlar ile (10) taḳsim idüb naşfını nefesini ve naşuf diğeri anlara et’ām iderdi ve ḳışret ile iş bu (11) Gögercinlere du’a idib otağıda tenāsil iderek çoğaldılar ve bu ‘abd ile sebep (12) ictimā’aları bu idi ki, anlaruñ ḳışret tesbiḥleridir. Ve dirler ki Gögercin tesbiḥinde sübhān (13) ḥalḳü’l-ḥalḳ vaḳāsımü’r-rızḳ ve bānū’s-semavāt ve bastü’l-arzındür ve otağıda (14) muḳim olan Gögercinler amān ve rāḥatda olub tā evvel ‘abd fevt olduğda ḳarı (15) ve baldāne tağıldılar ve naḳl iderler ki tāğların birinde bir çoban var idi ki muta’bid (16) ve zāhid ve ḥalḳdan münḳı’ a olub ol tağda sākin ve ḫavārınuñ südüyle ta’īş (17) idüb her ḳadar ol tağın ormanında pirinc canavārlar var ise de ne ol çobana (18) ve ne ḫavārlarına ta’di itmeğe ḳadar neleri var idi.

Çoban merḳūm mütemainü’l-ḥāḫır (19) ş’un dünyādan müsterīḫ ve ‘ibādete maḳbūl olub bir def’a ḥastalanub mağāranıñ birine (20) girib yatdı ve ḫavārları yalnız mağāraya şabāḥ çıkub yine aḫşam gelürlerdi (21) ḫaḳ celle ve alā ḫazretleriniñ arādete ‘aliyesi ‘abd merḳūmuñ imtiḫānuna ta’liḳ idü (22) ferşteleriñ biri ğāyet ḫüsñā ve zībā bir düḫter ğarā şüretinde intikāl idüb Çobanın (23) yanuna gelub oturduğta, Çoban ol mağārada nefret idüb “Sen benden ne istersün? (24) didi. Ḥatun “Behey ādem! Sen benüm ḫüsñ ve cemālūme bakmaz musun ve rāḫa-i ḫayibemi istintāk (25) itmiyor musun var caluk nesvāne olan şiddet-i ḫācetlerin bilmez misin ki benden suāl (26) ideyorsun, ḫal bu ki ben, seni kendü nefsimi intiḫāb ve veşālūñe rağbe oldum yanumuzda (27) kimsen yokdur ki şāyet ḫālumize maḫl’ olubda ondan ḫavf idelüm işte ben buraya gelüb (28) sanūñle üns ve ülfet idüb iḳāmet itmek isterüm ve saña ḫidmet iderüm eger sen (29) bir kere baña mvāşalat idersen seniñ ḫastalığuñ mürtef’a olub bunca müddet (30)

hatun suz ƣaldıgũna pişmeyān olursan ve benüm kelāmım saña naşihatdür hemān vuşālumdan ⁽³¹⁾ imtina’ itme.” didükde.

Çoban (arapça ibāre) diyerek merķūmeden [154b] ⁽¹⁾ gāyet nefret idüb aşlā yüzini ƣarafuna çevirmediyse de Hātun vuşālına ⁽²⁾ ƣālebe ve iltifātına rağbe olub her ne ƣadar el-ħāḥ tam ve ibrām malā kelām itdisede ⁽³⁾ ‘abidiñ nefreti mütezāid ve bu müṭalib nā-merzīden mütebā’id olub nihāyetü’l-emir ‘abbāsıyla ⁽⁴⁾ yüzini örtüb zemīne yatmağla melek Çobanıñ şadıkını teyķin idüb semaya ‘urüc ⁽⁵⁾ eyledi.

Pes ol ƣağıñ ƣarbinde bir ƣarbe olub içinde dağı bir rical şaliḥ olmağla ⁽⁶⁾ uyurken ‘alem-i rüyāda aña dinlediği bu ƣağda mütabid ve zāhid bir ādem vardur anıñ yanuna ⁽⁷⁾ var ve anuñla iķāmet kıl diyü işāret olunmağla o uyandıķta ‘aliüş-şabāḥ yola revāne ⁽⁸⁾ olub maḥalle memūriyetine ‘azimet eyledi giderek esisilik müşetted olduķta bir derḥat ⁽⁹⁾ vāletinde bir çeşme-i sār ve ol çeşme üzerinde vafir ḥayvānāt ƣurduğunu bulub ⁽¹⁰⁾ iştirāḥat içün çeşmeye varduķta orada olan cümle ve ḥoş andan nefret idüb ⁽¹¹⁾ firār itmeleriyle merķūm muķtedir ve maḥsūn olub bu ḥayvānāt benüm sū-i fi’ ilum olmayaydı ⁽¹²⁾ benden firār itmezlerdi. “İşte benüm ƣuşūrumdan bu muķavele şeyler ḥudūs itmüş.” diyüb ⁽¹³⁾ ağlayarak bir miķdār iştirāḥat ve ba’de ol Çobana şed-i ‘azimet idüb yanuna ⁽¹⁴⁾ varduķta gördüğü rüyayı naķl ve memūriyetine geldiğini ifāde itmeğle mūmā-ileyh ⁽¹⁵⁾ dağı merķūmi hezār ikrām ile ƣabūl idüb aliü’l-memāt ol ƣağda eyvā ve ifā ḥaķ ⁽¹⁶⁾ ‘ibādet idüb oturdular. Şehrazād bu ḥikāyeyi tekmiñ itdüķde Melik “Ey ⁽¹⁷⁾ Şehrazād bu senüñ ḥikāyeleriñ ile bana zāhid ve şaliḥ ƣarıķını gösterdüñ ve ƣatıl itdüğü ⁽¹⁸⁾ duḥterlere pişmeyān oldum imdi yine bu muķavele ƣuşların ḥikāyelerini bilür iseñ baña ⁽¹⁹⁾ naķl eyle.” didi. Şehrazād “Efendüm evet bilürem ancak bu gice şabaḥ-ı taķrib itmüştir ⁽²⁰⁾ yarın padişāhıma murādım üzere laṭif ḥikāyeler naķl iderüm.” diyüb ḥitam kelām eyledi. ⁽²¹⁾ İstirāḥata taķriğ idüb ḥavā bekāha girdiler.

(22) **YÜZ YETMÜŞ ALTINCI GECE**

⁽²³⁾ Aḥşām olub şah müşār-ileyh istimā’ ḥikāyeye taşdı ittikde Şehrazād kelāma ⁽²⁴⁾ ağaz idüb dir ki: Ḥikāye-yi aşḥāb nişa-i zi’am iderlerki bir marğ pervāz idüb ⁽²⁵⁾ civa irtia’ ve cāri bir şu vaşında bir ƣaya üzerine nüzül idüb anda ƣururken ⁽²⁶⁾ bir insān lāşesi şu ile gelüb ol ƣaya ƣayanmağla ƣuş ta’mül idüb oķlarıyla ⁽²⁷⁾ ƣatıl olmuş bir insān oldugunu görüb “Bu benüm ƣısmetimdür diyüb mesrūr olmuş ⁽²⁸⁾ iken birƣaķ kerkes

tavşancıl kuşları gelüb ol lāşe üzerine konub egil ⁽²⁹⁾ itmege başladılar hemān marğ mezkūr mütekdirü'l-hātr olarak ol maħalden pervāz ve ⁽³⁰⁾ bir ırmağ kenarında bitmiş bir ağacıñ üzerine konub kendü kendüne vah hālime nice ⁽³¹⁾ oldu. Mesrūr ve maħbūr iken benüm düşman gelub rızkıımı benden ğaşb ve mekānımdan [155a] ⁽¹⁾ tard eyledi.

İşte dünyānın hāli böyledür, ašlā aña metema'en aħatar olmak gerekdir ⁽²⁾ zīrā mişalde didiler ki (arapça ibāre) ya'ni “Dünyā evi ⁽³⁾ olmayan kişinin uydur ‘aklı olmayan ādem anuñla mağrūr olur ki kendü mal ve veledi ⁽⁴⁾ ve ‘aşireti ile mağrūr olub amin ve imān ile keşt ve güzārın ider tā ki eceli geldikde ⁽⁵⁾ ol sevdiği kimseler anı zeyr zemīne vaż’i terābi olub üzerine atub ve hayā ve ğarībā ⁽⁶⁾ bıragub giderler.” diyü nefesine vaaz iderken ırmağtan bir Kaplumbağa çıkub yanuna geldi ⁽⁷⁾ ve selām verüb “Efendüm sen niçün buraya geldin ve ğurbeti ihtiyār ittüñ?” didükde.

⁽⁸⁾ Marğ “Düşmanlarını muħameleden tağrīb itdiler ve ‘aklı olan kişi düşmana mücāveret ⁽⁹⁾ itmek gerekdir ve ba’zı (arapça ibāre) ⁽¹⁰⁾ ya'ni eğer bir şekīlü’z-zāt bir bed ahlāk olan kimse bir kavmüñ dārine hülül iderse ⁽¹¹⁾ anda sākın olanlara irtiħālden ğayrı başka çāreleri yoğdur.” diyü inşād itmüşdür ⁽¹²⁾ didi Kaplumbağa “Efendüm çünkü böyledür ben senünle ikāmet idüb saña ħidmet ⁽¹³⁾ ve tenīs iderüm zīrā dirler ki ğaribiñ vahşeti kadar vahşet yoğdur.” didüğünde Marğ ⁽¹⁴⁾ “Vāk’a ben ğaribten ğayrer istiħasım vardur zīrā firğat ğurbet miħnet ve ‘ibret ⁽¹⁵⁾ bir şeydir zīrā insān ebnā-yı cinsinden cüdā ve enis ve refiğden ünfirād hāletinde olduğa ⁽¹⁶⁾ cümle ğayır ve rahātından bi’id olur ve aħvān ile def’ humüm ve celb üns ve ifrāh ⁽¹⁷⁾ ile şemli manzüm itmekten ğayrı ‘aklı ve dāna kimse ğağkında mültefit olmamaludur ⁽¹⁸⁾ lakin şimdi baña göre şabır ve şabātden ğayrı başka çāre yoğdur.” didi.

Kaplumbağa ⁽¹⁹⁾ “Efendüm sen müstevħoş olma ve keder çekme işte ben seni tenīs iderüm.” diyüb bırağdı. ⁽²⁰⁾ İğāmet ettiler ve bir kaç günden soñra Marğ Kaplumbağa’ya ben yine meskenime gider bir kere ⁽²¹⁾ düşmanlarımı mülāħaza ideyüm.” diyüb havāya pervāz idüb qadim maħaline varduğda ol lāşedan ⁽²²⁾ fağat günler qalub cümle yırtıcı kuşlar ol mekāndan gitdüklerini bulmağla yine Kaplu ⁽²³⁾ mbağayla gelüb ğaber virdi. “Benüm marğum şurada ki qadim mekānıma varub ebnāy-ı cinsim ⁽²⁴⁾ ile ikāmet itmekdür.” diyüb ikisi oraya varub şafā-ı ğātr ile ikāmet itdiler ⁽²⁵⁾ günlerde bir gün otururken nā-gāh zī mağlub marğlarıñ biri gelüb tırmar qumı ⁽²⁶⁾ şükār vaktiyle müvcib i’tibār idub merqūmuñ ğezarı ferağ ecel vaktinde naf’i

(27) olmadı diyü Şehrazād hitam kelām etdükde Melik “Ey şehrazāt sen muvā’iz ve hikāyelerüñ ile (28) beni gāyet maḥzūz eyledüñ eğer canavarlaruñ hikāyelerinden bilürsen naql eyle didi. (29) Çünkü şabāh vaḳtı taḳrib itmüş idi hikāyenüñ naqli diğer ũbe ibḳā idüb (30) ũafālarıya meũgöl ḳaldılar.

****YÜZ YETMÜŞ YEDİNCİ GECE****

(31) Şehrazād Melik maḥlūbu olan hikāyeniñ naqli ũürü’ idüb dir ki ey Melik zamān [155b] (1) naql iderler ki bir Ḳurt ve bir Tilkü bir mekānda telef ve birbiriyle mürāfeḳat idüb berāber (2) olurlardı ve bu vece üzere bir müddet geḳüb birbirinde ayrılmadılar ancak Ḳurt Tilküye ḳahr (3) ve taḫat taslaḳında alub istedügi gibi istiḫdām iderdi günlerde bir gün Tilkü Ḳurdu (4) terk fesād ve isti’māl refiḳ için naũiḫat virüb sen bu olduğıñ aḫlāḳ-ı reddiye (5) ve ‘atv ve istikbār ile mütahḫiḳ olub rücu’ ve itiknāf itdiğıñ ḫāde (6) ũāyed saña ḫaḳḳ ta’ākũñüñ gāzabı ḫülül ve üzerüñe bir ibn-i ādem maslaḫ idüb seni telef (7) ider zīrā insān gāyet meḳār ve ḫile ḳārdur ki marğ āsumānda ve ḫāvet deryā ḳa’rinde (8) iken anları ũeḳār ve ‘azīm ḫaḳları kesüb ḫaũlarını istedügi yere naql ider “Gel (9) sen inũāf eyle mütahḫiḳ olub ũer ve fesādı terk eyle. didükde

Ḳurt bu kelāmdan (10) gāzabınañ olub merḳūme öyle bir ũamār urdı ki ol ũamardan Tilkü baygun ḫāletiyile (11) düũdi ve aḳbiḫ cevāb ile redd eyledi. Tilkü ifāḳat bulduḳda Ḳurtuñ yüzine gülüb (12) i’tizār itmege baũladı ve böyle fażülāne ũeyler ũöylesinden tövbe ve istiḳfār eyledi Ḳurt (13) daḫı “Bir dahā baña malā ya’ni olan kelāmı ũöyleme ki nā-maraḫı olan ũözleri iũitmezsün.” (14) didükde Tilkü “Canbaũ üzerine bir dahā sizi arızā itmeyen emürde bulunmam ve ũözüzñüzden (15) ḳıḳamam zīrā ḫükemā diler ki ol ũey ki andan suāl olunmaduñ sen andan ḫaber (16) virme ve da’vet olunmadığıñ yere varma ve saña ‘alāḳası olmayan ũey terk eyle (17) ve nāũiḫati ũerirleri bezl itme zīrā anlar, ol naũiḫat için saña ũer ve ũur ile (18) mükāfāt iderler.” didükde Ḳurt tebessüm idüb ḳin va ḫaḳd ile ũüküt eyledi. Tilkü daḫı (19) Ḳurt’a gādar ızmar idüb dırũata müterḳib ḳaldı ve nefsinde bahr-ı ḫāl bunuñ kibr (20) ve taḫvati anı helāka düũürür zīrā dirler ki her kim kibr ile mütahḫiḳ ve mevũūf olursa (21) bahr-ı ḫāl meāli ḫasrāna mütecir olur ve cāhil olan kimsenüñ nihāyeti nidāmet ve piũmeyānlıḳa (22) rāc’dar ve umurnda ḫavf üzere ḫuran ādem dā’imā selāmete teũādūf ider ve eũnāf (23) didükleri ḫaḳḳ memdūḫ eũrāf ve ifāzıl olanlarda bulunur ve edeb-i eũref emür (24) iktisābiyedendür.

İmdi rey ve tedbîr budur ki şol bağı ve zālum cānüre müdürāt⁽²⁵⁾ idüb fırsatın düşürdüğümde helākına sa’i itmelüyüm diyüb Kurt’a müdürāt ile⁽²⁶⁾ geçinerek ve “Ol darb itdigün şamar her ne kâdar beni lâlm itmiş ise de tedîb⁽²⁷⁾ ve terbiye yününde olmağla bāl ve şekerden tatludur zîrâ hekîm ve marbî olan zātuñ⁽²⁸⁾ darbı her nekadar güc ve şedîd ise de ahiretde ‘asl maşfâdan ahalidür.’” didükde⁽²⁹⁾ zaib merķūme ‘afv ve ‘abüdetiyle emir idüb kadîm mürâfaatları üzere ülfet ve hüşn⁽³⁰⁾ ‘işret ile kaldılar ise de Tilkü emîn ve gâfil olmayub dâimâ fırsatın arar kaldı.

⁽³¹⁾ Günlerde bir gün bağlar arasında âmed ve dâidür lakin bir bağıñ divârında bir delik bulub [156a]⁽¹⁾ hatırında bahr hal bu daluñ yabâne açılmamıştır anuñ tahtında mahfi bir hîle vardur ve hazır⁽²⁾ yiğitliğin neşafidirlen ben nefsime tama’ ve kişrette hariş sebebiyle tehlikeye atan mı diyerek⁽³⁾ etrafını tecesüs itmeğe başladuğta mahşüş bu muķavele canavarların şikâr için⁽⁴⁾ bir kuyu kazılduğunu bulub andan kurtulduğına hamd ve senâ idüb “İnşallah düşmanum olan⁽⁵⁾ Kurt’ı bu çukura düşürüb ben andan sonra rahât ve sefâ ile ta’iş iderüm⁽⁶⁾ diyerek sür’at ile kurdun yanuna vardı. Şehrazâd hikâyeden bu maħale gekdükde⁽⁷⁾ şabâh-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(8)** YÜZ YETMÜŞ SEKİZİNCİ GECE**

Şehrazâd kelâma agaz idib dir ki: Tilkü⁽⁹⁾ Kurd’a varub “Efendüm sana ta’b ve meşakķatsiz bir bağa girmek için açılmış yol⁽¹⁰⁾ buldum gel işte hak celle ve ‘alâ hazretleri saña rızķıñ eyledi.” diyüb hezâr⁽¹¹⁾ hile ile Kurd’ı agvāv ol dağı şiddikimi i’ttikât ve tema’-î mütezâit alub derhâl kıyâm-⁽¹²⁾ ve Tilkü ile gidüb ol selümeye varduğlarında Tilkü taşrada turub Kurd’a⁽¹³⁾ binürek didi. Ve lisân-ı hâliyle işbu beyti (arapça beyit)⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ya’ni “Sen nice leylānuñ vuşālına tam’ ideyorsun hâl⁽¹⁵⁾ buki tam’ didükleri şey ricānuñ bu beytini urudirer.” diyü okudu Kurd dağı şiddet-i⁽¹⁶⁾ hırş ile belâ tāmîl ol felikden girdiki birle hâzırlanmış olan kuyuya⁽¹⁷⁾ düşmekle Tilkü kenâr kuyuya gelüb kurdun hâlini şaşırub ağlayarak turduğunu⁽¹⁸⁾ görüb ol dağı anuñla ağlamağa başladuğda Kurd başını kaldırub ve ağladuğunu⁽¹⁹⁾ görüb kenisiyle nidâ ve “Ey ebâü’l-hâşîn! Sen baña rahmet idübdü benüm için mi ağlıyorsun?”⁽²⁰⁾ diyü suâl itmekle Tilkü haber “Seni bu çukura ilkâ iden hakķ celle ve ‘alâ hakķiçün⁽²¹⁾ benüm bekâm ancak senüñ sağlıkla merür iden ‘ömrüne ve çokdan berü böyle çukura⁽²²⁾ düşmedigüne ağlarım keşki ben seni görmezden ol bu muķavele çukura düşmüş⁽²³⁾ olayduñ lakin ma’lüm olan vaktüne kalduñ.” didükde.

Žaib “Ey mesi ve bī-vefā olan ⁽²⁴⁾ arkadaş senden ricā iderüm ki valideme varub hālumi ifāde kılasın ki şāyed hūlāşa ⁽²⁵⁾ bir hīle bula.” didükde Tilkü “Ey gāfil ve cāhil senüñ şiddet-i ũam’uñ seni işbu çukura ⁽²⁶⁾ düşürmüş ki bir dahā andan hūlāş ve necārüñ müteşür degüldür ey zeyb aħmak meşl ⁽²⁷⁾ şāhi (arapça ibāre) ya’ni ‘avākıb ⁽²⁸⁾ emūra tefekkür ve tedbir itmeyen ādem muħātırı ve muhalikalardan emīn olamaz didügünü mesmū’n ⁽²⁹⁾ olmamuş mı?” didi Žaib “Ey ebāü’l-hāşīn! Sen baña gösterdigüñ muħabbet ve muvaddet ancak ⁽³⁰⁾ benüm ħavf ve suũüretimden olduğunı şimdi fehm itdüm imdi baña kīn ve ħaħdı ⁽³¹⁾ ũutma ve senüñle itdügüm ħuşunet için beni muvāħaza itme zīrā her kim fırsat [156b] ⁽¹⁾ ve ħudret ħāletinde ‘afv iderse allahu ta’āli anı şevāb cezīl ile mükāfāt ider ve sā’ir ⁽²⁾ (arapça beyit) ⁽³⁾ (arapça beyit) dimüşdür ki ma’nāsı “Sen cemīl ⁽⁴⁾ ve ħayurlu olan şeyi eküb zerā’at kıl velevkān rızā’at maħalidegil ise de zīrā ⁽⁵⁾ cemīl ve iyülük ekildi ki yerde za’i ve telef olmaz ve taħķīķ fi’il cemīlūñ eküb ⁽⁶⁾ rızā’itden vafır müddet geğer ise de yine anı ekin ve vüzerā’at iden ādemden ħayrı kimse ⁽⁷⁾ anı nicemiz imdi gel benüm hūlāşımda sa’i kıl ve fi’il cemilden vazgeçme.” didükde.

⁽⁸⁾ Tilkü “Ey aħmak sabā’ vay muħād’! Ve bī-intifā’sābıķasından şudür iden kibir ⁽⁹⁾ ve neħüt ve tacbir ve ‘izametden şoñra şimdi nice ħuzū’i ve tamlıķ vardīsine düşdük ben ⁽¹⁰⁾ bunca müddet ħavf ve ħaşıt ile saña ħidmet ve mürāfaķat iderüm ki iħsān ve in’āmıña ⁽¹¹⁾ ũa’m degüldür ancak nefsimi şirkden hūlāş itmek için idi işte şimdi ħavf ⁽¹²⁾ ħoşbet ve ‘azāb ħāşıl oldu ve bir şadīķ müsā’id bulundu zīrā şā’ir ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) dimüşdür ki meāli ey meger ve ħüd’ayı irtikāb ve iltimās iden ⁽¹⁵⁾ kimse işte senüñ nā-marzı ve şenī’ olan niyet fāsdaki düşdük imdi ol izmār ⁽¹⁶⁾ itdigüñ büyük ħüd’alaruñ miħneti ve niye itdigüñ sū-i ũavıttūñ vebālini ũat ve ħurdlar ile ⁽¹⁷⁾ maħal ķaĥ’a ve ħadar da ol dimekdür sen hemān benden ümīdūñ kes.” didükde.

Žaib “Ey ħalīm ⁽¹⁸⁾ ü’l-ũab’ lisān ‘adāvet ile nāũıķ ve ba’z gözüyle nāzır olasın ülfetimizüñ ‘ahdiyle ⁽¹⁹⁾ vefā idici ol ki vaķtimizi fevt itmeyüb şoñra tedārik mümkün olamaz hemān baña hūlāş ⁽²⁰⁾ ũarīķını bul necāt bulduğımda saña cümle māmülkümü hibe iderüm.” didükde Tilkü sen ⁽²¹⁾ olmayacak şeyde muħāvereñi uzatduñ sen benden necāte müntezir olmaya ve benüm ile itdigüñ ⁽²²⁾ bed mu’āmeleleri teżkir kıl didi ķur diyā ebāü’l-hāşīn müddet ve muħabbete rücū’ olmaħa ķarīb ⁽²³⁾ ol ve kīn ve ħaķķında Mışır olma zīrā her kim bir cānı helākdan taħlīş iderse aħyā itmüş ⁽²⁴⁾ gibi olur ħāl bu

ki ben bu çukurda ulumağ guşşası çeküb kalmağdayum ve sen ⁽²⁵⁾ hülâşıma qadir iken tenhâ oturub aẓhâr teşfî itmekdesin didükde ta'lib ey ⁽²⁶⁾ ğalîzü'l-tab' ve 'adîmü'n-nef'isini kabîh niyetünde Şahbâz ve keklik mâdesine teşbiye iderüm ⁽²⁷⁾ deyinde zeyb nicedür anlaruñ kışşasını söyle baqalum." didükde Şehrazâd şabâh-ı takrib ⁽²⁸⁾ itdügünü görüb sükût eyledi.

****YÜZ YETMUŞ TOKUZUNCİ GİCE****

⁽²⁹⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Tilkü eytdi. Bir def'a üzüm tenâvül itmek için bir bağa ⁽³⁰⁾ girüb keşt ve güzâr ider iken bir Şahbâz keklikleri çoğarağ üzerine düşüb birini ⁽³¹⁾ şükâr itmüş ise de keklik Şahbâzuñ pençesinden kırtulub taşlarda bulunan [157a] ⁽¹⁾ ba'z deliklere girüb şaklandı.

Şahbâz anı ta'ķib ve delik qapusına gelüb keklıge "Behey ⁽²⁾ aħmaq! Ve ma'tuve olan marğ ben seni açluğdan hayrân ve serkerdân qaldığını görüb ⁽³⁾ bir mahalden dâneler toplayub ve saña ğidâ olmağ için getürüb yedirecekdüm sen ise ⁽⁴⁾ havf idüb firâr itdün gel şol dâneleri al." didükde keklik Şahbâzi taşdıķ idüb ⁽⁵⁾ yanuna çıķduğda Şahbâz belâ tavķıf qapub aldı keklik neye uğradugun bilüb Şahbâz'a ⁽⁶⁾ "Senün hediyeñ bumıdur çünkü baña ğadar itdün allah-u ta'âli benüm etimi saña zehir eylesün." diyü ⁽⁷⁾ bed du'a itmüş ise de Şahbâz belâ tavķıf anı egil idüb kendüye ğidâ itdükde derhâl ⁽⁸⁾ cümle tüyi dökülüb helâk oldı.

İşte "Sen daħı baña evvelâ ve aħrâ itdiguñ ğadar ⁽⁹⁾ için haqğ cel ve 'alâ hazretleri seni mecâzât itdi." didükde Kırd "Behey cânım! ⁽¹⁰⁾ Sen bu qurüb emşâl ve teksîr müqâlden vazgeç ve benüm kabîh if'âlumden ağlamâz 'ayn ⁽¹¹⁾ kıl zîrâ benüm dū-çâr olduğum hâl baña kifâyet ider ancak sen hülâşıma bir hîle ⁽¹²⁾ ara ki beni şol verağ'a muhalikeden taħlîş eyle zîrâ dirler ki şadîķ şefîķ birâder ⁽¹³⁾ şekîķden aħsendür eger sen beni taħlîş idersen ol qadar saña iyülük iderüm ki "ömründe ⁽¹⁴⁾ görmedük." didi.

Tilkü gülmege başlayub "Vay canavarlaruñ aħmaq! 'İlmâ dirler ki ⁽¹⁵⁾ ğalîzü't-tab'i kalın gövdelü olan kimse dâimâ 'aqlıdan ve has ve idrâkdan ba'id ⁽¹⁶⁾ ve tahîdür zîrâ senün şadîķ haqğında didiguñ şey şahîh ise de bizüm sâbîķâ şadâkatimiz ⁽¹⁷⁾ muhaqqağ olmamuşdur ve aramızda merür iden ülfet ve şadâkat ancak senün hayâtuñdan ⁽¹⁸⁾ ve mecbül olduğuñ ğadaruñ havfından beni ol şürî mevte mecbür itdi

yohsa ⁽¹⁹⁾ ben şimdi hāl teşfī hāl teşfī ve şemâtet itmekdeyüm ve bu kelāmum saña göre oğ dârbından ⁽²⁰⁾ işiddür lakin senüñ ‘aql ve idākuñ bir şeye ayırmıyor ki bu ma’naları fehm idesin ⁽²¹⁾ çünkü sen de’vā-yı hīlede ve hedy’ada bī-naẓīrum diyü ĩ’tikād idersün niçün ⁽²²⁾ şimdi kendüñe bir dermān bulamaduñ hemān sen nefsüñe bir hülāş yolu bul ki ben ⁽²³⁾ ol hāleti bulmağa alla-u ta’ālīden ricā iderüm ve senüñ hālūñ şol insānuñ hālīne ⁽²⁴⁾ müşābe oldu ki bir def’a hastalanubda kendü ‘Alil mübtelā’ iken diger ‘Alil bir ādemüñ yanuna ⁽²⁵⁾ gelüb ben saña ‘ilāc iderüm diyüb ed’ā ṭabābat itdükde ol hasta merķūm ḥakimiye ⁽²⁶⁾ çünkü sen baña ‘ilāc ideceksin var evvelā nefsüñe mu’ālece kıl diyü yanundan ⁽²⁷⁾ ṭard itdi sen daḥı bekā idecek naşih ve pendı nefsüñe it ve dū-çār olduḡuñ ⁽²⁸⁾ belāya şabır eyle de benden ümīdüñ kes.” didükde ḳuret ağlamağa başlayub tövbe ve istġfāra ⁽²⁹⁾ rücū’ idüb Tilkünüñ müsā’desinden muḳtav’iü’l-ayās hāletiyle du’āya ağaz “Vay ⁽³⁰⁾ rabbüm! şol varate-i mahūleden taḥlīş ider isek bir dahā zalam ve ta’dī ve meger ⁽³¹⁾ ve ḥüd’a ile izḥār cefā ve taḥdī idemem ve sāde tesbīḥ ve ‘ibādet ile meşġul olurum .” [157b] ⁽¹⁾ diyerek.

Hülūş ve tevbeye delālet iden kelāmırları ĩrād itdükde telkü yukarıda ⁽²⁾ raş ve feraḥ idüb şuraya buraya ḳoşub şıçrārken bī-ḳasd ḳuyruġı Ḳurduñ ⁽³⁾ olduġı ḥafra şarkmaġla Ḳurd sür’atle şıçrayub telḳubi ḳuyruġından ⁽⁴⁾ çeküb yanuna düşdi. “Vay ḥāin raḥm nice benüm için şemâtet ve teşfī idüb ⁽⁵⁾ ‘idāvet azḥār idersün işte benüm ile olduñ ben ḳatlı olunmadım seni envā’i ⁽⁶⁾ ūḳubet ile ḳatlı iderüm zīrā ḥūkmādırlarki her kim ki bir kimseyi hālinden ta’ayīb ⁽⁷⁾itse eger o hāl bir ḳancıḳ köpek emzirmesinden ise bahr hāl ol ta’yīb ⁽⁸⁾ iden ādem kelbūñ sevduguni nül ider ve şā’ir (arapça beyit) ⁽⁹⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁰⁾ dimüşdür ki ma’nası deher ve zamānuñ müşāib ve mekder etini ve nā-sezā olan hālātını ⁽¹¹⁾ bir ḳaç ḳişinüñ üzerine sürüyerek gezer ise başḳa ādemlere giderek varub iḳāmet ⁽¹²⁾ gāḥlarında istikrār ve nezvīl şder imdi bize isābet iden nevāl dahar için ⁽¹³⁾ teşfī iden kimselere söyle ki bi niye mülāḳı olduḡ ise Şāmetler daḥı aña manında ⁽¹⁴⁾ miḥnetlere mülāḳı olurlar dimekdür. İmdi ben şimdi senüñ ḳatlıñe mübāderet iderüm ki ⁽¹⁵⁾ sen benüm ḳatlımi görmeyün şefāyetüñ yerini bulamaz.” didükde çün ki Tilkü böyle ⁽¹⁶⁾ ‘azīm mahlikaya düşdükde ḥātrında şimdi ben bu zālumüñ eline düşdüm.

Hülāşım ⁽¹⁷⁾ için mekerġ hīleden ġayrı bir çārem yokdur. Zīrā dirler ki ḳadın ḳısmı zīnet ve düġün ⁽¹⁸⁾ günleriçün ḥali ve mücevherātını şāḳlar ve emşālde (arapça ibāre) ⁽¹⁹⁾ ya’ni “Ey gözümüñ yaşısını ancak şiddet ve miḥnetim için şāḳladum

dimüşlerdür şimdi ⁽²⁰⁾ bunuñla hilemi icrā itmedugum hâlde hilâşım maḥâldür.” dedi. Şehrazād hikâyeden ⁽²¹⁾ bu maḥale geldükde ziyāh siḥir şub meşriḳden münevver oldugunu görüb süküṭ eyledi.

(22) **YÜZ SEKSENİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ Çün aḥşām yetişüb bütün ortalıḳ Tilkünün hâli gibi zālām-ı leyl ile bî-çāre oldu. ⁽²⁴⁾ Şehrazād tesliye şāh için hikāye naklie şürū’ idüb dir ki: Tilkü tarīḳ ⁽²⁵⁾ hîle ihtiyār ve Ḳurd’a “Ey ā’kıl ve dāna olan zāt sen benüm ḳatlümü ta’cīl itme ki ⁽²⁶⁾ pişmeyān olursun ancak benüm söyleceğim kelāma im’ān nazār ḳıl da ba’de ⁽²⁷⁾ ne idecek iseñ it zīrā benüm ḳatlüm ile bütün bütün senün impdeñ muḳaṭū’ olub ikimizde ⁽²⁸⁾ helāk olmuş olur zeḫālabuki şimdi senün nevyaya mübāderet itdigün mesmū’ m oldu ⁽²⁹⁾ aña binā söyledüğüm sözlere pişmeyān olub maḥşūş seni taḥlīş itmek için ⁽³⁰⁾ ḳuyruğımı size şarkıtdum ki aña yapışub çıkāsın meḡer sen eski aḥlāḳını terk ⁽³¹⁾ itmeyüb ḳuyruğımı tutub çıḳmadan şarf nazār itdün ve necāt tarīḳını terk [158a] ⁽¹⁾ birle cebletünde merkūz olan ḡadara şapub beni yanıña düşürüb ī’dāmıma sa’i itmeḡe ⁽²⁾ ‘azīmet itdün ve ī’dāmım ile bütün maḳṭū’u’r-ricā ḳalursın imdi iḳtizā idir ki ⁽³⁾ sen şimdi, beni arḳaña alub çuḳūruñ aḡzına yanaşdırub ve ben daḡı şıçrayub ⁽⁴⁾ yukarıya çıkayum ba’de senün taḥlīşüne mübāderet ideyüm.” didükde.

Ḳurd “Ey ⁽⁵⁾ Tilkü ben fimā b’ad senün sözüñe ī’timād idemem zira ḥikmādiler ki giyin ve ḥaḳd ⁽⁶⁾ yerinde inanub icrā-yı ve şevḳ ve ī’timād iden limse maḥz ḥiṭād kendüni ⁽⁷⁾ düşürmüş olur mevşūḳbe olmayan ādeme ī’timād ider ise mefrūr olur ve mecrebi ⁽⁸⁾ tecrīb iden ādem nedāmet ve ḥasrete dū-çār olur ve her kim cümle hālāt beyninde tefrīḳ ⁽⁹⁾ itmeyüb hepsini bir ḳarārda tıtan ādemün ḥazḳ ve naşibi azalub ve maşībete dūçār olur ⁽¹⁰⁾ şā’ir dir ki (arapça beyit) ⁽¹¹⁾ (arapça beyit) dimuşdür ki ma’nāsı ⁽¹²⁾ senün zann ve kemānuñ dāimā fenavusı olsun zīrā her emürde suzan fiṭnat ve ‘aḳlüñ ⁽¹³⁾ kemāindendür zīrā aşlā inşanı bir şey tehlike ve belāya atamaz alā ḥüsn zann ve fi’il ⁽¹⁴⁾ ḥayırdur dimekdür zira tecrübe olundiki insān kime ḥüsün zann idüb bu ādem ⁽¹⁵⁾ iyü ādemdür.” diyerek aña iḥşān itse bahr hāl ol ādemden bir ḳanālḡa ve miḥnet ve şerre ⁽¹⁶⁾ ve şura nāil olur ve şā’ir daḡı (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) inşād itmüşdür ki meali “Senün ‘aḳıl ve yakınıñı dāimā sūzan ile ⁽¹⁹⁾ mütaḥlīḳ itmeḡe çabala ki necāt bulasın zīrā ḥaline mintibe ve emurunda müstīḳaz ⁽²⁰⁾ ve pāydār olan kimsenün miḥnet ve müsībetleri azdur ve senün düşmanünü anuñ

muḥārebe ⁽²¹⁾ sıçubdur ve neñde bir leşker tertīb ve imāda itdigün ḥālde anı güler yüz ile mülākı ⁽²²⁾ evvel ki meğer ve ğazabūñi ve kıatsız azhār itmeyesüz.” dimekdür. “İşte ben fimā ba’ d saña ⁽²³⁾ mefrūr olamam.” didükde.

Tilkü “Efendüm suü’z-zann bahr ḥāl Maḥmūd degildür ve ḥüsn-ü zann ⁽²⁴⁾ Kemālden ma’dūd ve ā’kıbeti necāte mūcibdür imdi saña lāyık budur ki sen ikimizün ⁽²⁵⁾ ḥülāşına sa’i ve tevbeñde azhār-ı şıdk ve ḥülüş idesin ki ḥaqq celle ve ‘ala ⁽²⁶⁾ ḥazretleri seni mā’teb kılmaya zīrā sen beni taḥlīş eyledigün ḥālde saña ğadar ⁽²⁷⁾ idersem ḥaqq ta’āli ğadarum için beni helāk ider ve emşālde alvezā melih ve el-ğadar kıbīḥ ⁽²⁸⁾ dimuşlerdür sen āḫala-i kelām ile vaķit geçürmege fırsatı almazdan kaçıruruz.” didükde ⁽²⁹⁾ Zeb “Ben her ne kıadar saña i’timād idermez isemde çün ki tevbe itdüm ve ğadardan vāzgeldüm ⁽³⁰⁾ şimdi seni taḥlīş iderüm eger şādık iseñ febhā yok ider iseñ Allah’dan ⁽³¹⁾ cezāñ bulursun.” diyüb ayakları üzerine tırub Tilkü daḫı Zebün omuzuna çıkub [158b] ⁽¹⁾ taşraya atıldı. ve şiddet-i sürurundan bayılıb zemine düşdi.

İfākāt bulduķda ⁽²⁾ Kıurd “Ey ‘azīz benüm taḥlīşimden ğāfil olma ki vaķit geçmesün didi. Tilkü kıahķaha ⁽³⁾ idüb “Ey mefrūr ma’lūmuñ olsun ki benüm senün elüñe düşmem ancak seni sıḫriye itmek ⁽⁴⁾ içündür zīrā ben senün tevbeñi işitdükde rakş ve tarab ider iken kıuyruğum ḫafreye ⁽⁵⁾ şarkdı sen daḫı ğadarün muķtezāsence beni çeküb düşürerek taḫī’atüñde olan ⁽⁶⁾ ḫebāşeti ibrāz itdün yine ḥaqq ta’āli beni kıurtardı şimdi niçün senün helākıña sa’i ⁽⁷⁾ idemem ki sen şeytāñ ḫazbindensin ve ben dün rüyāmda kendümi senün düğünüñde ⁽⁸⁾ rakş ider gördüm düşümi bir ma’bere ‘arz itdügümde sen bir verataya ⁽⁹⁾ dü-çār olub ba’de ḫülāş bulursun.” diyü ifāde itmüşdür işte rüyānuñ ⁽¹⁰⁾ meāli zuhūr itdi.

“Behey cahil! Ben senün muḫaķaķ düşmanuñ olduğımı bilmeduğımı ⁽¹¹⁾ niçün beni taḥlīş itdün ve necāte tam’ eyledün ‘ulemānuñ fācir ve ğadār olan kimsenün ⁽¹²⁾ helākı nā-señ sebeb-i rāḫatı ve mūcib-i emniyeti oldugundan mā’id olduğını zemin daḫı taḫhīr ⁽¹³⁾ olunmuş olur kıolı mesmu’ñ olmamuşımı eger senün ḫaķıñda ğadardan mā’īdā ⁽¹⁴⁾ mūcib-i kere bir şeyi bilmiş olaydum muḫlaķā anı icrā ider idem.” didi. Şehrazād ⁽¹⁵⁾ ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taķrib itdügünü görüb sūkūt eyledi .

(16) ** YÜZ SEKSEN BİRİNCİ GİCE**

(17) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Kurd işbu kelām-ı ‘idāvet-i encāmı işidükde (18) pişmeyāñlıġından ellerini ısrarak Tilküye günā gün mülātafalar ile raġbet ve ricā (19) itdise de müfīd olmayub yine Tilkü Kurd’a ta’nīf “Vay cāhil ġaddār hūkemā dirler ki (20) fācir cāhili dost ithāz kılma ki sen ġüzel ve hūsn uşāf ile memdüḥ iken (21) çirkin ve bed ahlāk ile ma’rūf olursın ve yalancıyı arkadaş itme zīrā ol senden (22) zuhūr iden ġüzelliki ihfā ve fenā ve bedeliküñi azhār ider ve dirler ki her şeyi için ḥīle (23) buluna bilür alāmevat için ḥīle bulunmaz ve her şeyi işlāḥa ḡabil ise de cevāhirüñ (24) fesādı şīlāḥa ḡabil degildür ve her bir şeyi def’a ḡabildür alā ḡazā ve ḡader def’ olunmaz ve senüñ (25) iyüligüñ yılanuñ iyüligine beñzer ki bir def’a yılan düşmanından firār iderken bir ricalē (26) ḡavuşub reḡel yılan saña ne oldı?” diyü suāl itdükde Yılan “Ben düşmanımdan firār (27) ideyorum amān beni taḡlış kıl sanā mükāfāt iderüm.” didükde ḡerīf yılana ne merḡamet (28) idüb ḡoynunda şaḡladı tā ki düşmanı geḡüb kendüñde işte seni taḡlış itdüm (29) baña ne iḡsān ideceksün.” didi.

Yılan ben seni ḡanġı yerdükden ısrayum söyle (30) zīrā benüm mükāfātum ancak budur diyüb merḡümü ısrımaġla derḡāl helāk buldı [159a] (1) ve şā’ir dir ki (arapça beyit) (2) (arapça beyit) (3) dimüşdür ki meāli budur “Sen ol kimseyi ki anuñ derün ve bātınında eziyetüñ (4) ile kīn ve ḡaḡdi iskān ve iḡāmet itdürmüş idüñ senüñ yüzüñe ġülmesiyle kini (5) derününde zāil oldı ḡann idüb muḡmenü’l-ḡāḡır olma ve senüñ ḡaḡküñda ḡālīşü’t (6) ḡövbe oldugunu ī’tikād itme zīrā taḡḡik yılan nev’i her neḡadar zāḡirde ġödeşi (7) ġāyet yumuşaḡ ne’vmetlü olub sırrı daḡı in’ḡāf ve livanet ile aḡeste aḡeste (8) ise dederününde sem naḡ’ ve zehr-i ḡātil kāt’ ihfā olunmuşdur dimekdür.” didi.

Hāşılı (9) ve bu vechle muḡāvereleri ḡul ve derāze-i mancer olub tā ki ol baġuñ şāḡibi geldükde (10) Tilkü ol aralıḡdan firār-ı zeb penḡer-i merḡūma kirfetār olub ḡaş ile urarak (11) ahlāk idüb ġitdükde Tilkü yine eġelüb Kurd’uñ lāşesine baḡub teşfi eyledi. (12) ve ol sāḡalarda yalnız emin ḡāḡır ile ḡaldı.

**** ḡikāye**** Ve naḡl iderler ki bir fāre (13) ve bir Gelincik var idi ikisi ma’ber-i ḡacrede sākīn olurlardı ve ol münzelik şāḡibi (14) ġāyet faḡīru’l-ḡāl idi ba’z işdiḡası keyifsiz olmaġla aña ‘ilāc itmek için (15) semsem isti’māli ta’rīf itmeliyle andan bir

miqdār alub zevcesine getürdi. Gelincik ⁽¹⁶⁾ ol Semsam'dan vafir şeyi naql ve serkat itdükte hatun semismüñ eksildüğünü görüb ⁽¹⁷⁾ şayet färeler getürmüş diyü eline bir kamçı alub bir tarafda gizlendi Gelincik gelüb ⁽¹⁸⁾ hatunı görmekle nefsinde “İşbu fi'ilüñ ‘ivākıbı Maḥmūda degildür ve ben hatundan hafv ⁽¹⁹⁾ iderüm lakin bu kābir şeyi iderüm ki bu töhmetden biri oluram.” diyüb derḥāl ḥacresine ⁽²⁰⁾ naql itdügi Semsam'ı yerine getürmege başladı hatun Gelincik getürdügi Semsam'ı ⁽²¹⁾ gördükde taḥkīk bu Semsam'ı başka ḥayvān getürmüşdür işbu Gelincik getüreyor ⁽²²⁾ diyüb terķıbden şarf nazır idüb başka ḥayvāna müntezer kaldı gelemem Gelincik ⁽²³⁾ hatundan istimeyān bulduḡda hemān fāreye varub “Ey hemşire! Civānuñ ḥaḳḳı vardır işte ⁽²⁴⁾ ḥānemize vafir Semsam celb itmüşlerdür ben andan bir miqdār aldum var sen daḡı kendüñe ⁽²⁵⁾ bir miqdār aḡz eyle.” didükde Fare daḡı şiddet-i hırşına binā temil itmeden Semsam'ı ⁽²⁶⁾ olduğı yere gidüb nikhabātın görmeyerek susama yanaşduḡunda hatun “İşte bizüm ⁽²⁷⁾ şusamımızı naql iden Färe budur.” diyüb hemān üzerine hücum ve bir ‘aşā ile urub katl ⁽²⁸⁾ itdi.

İşte merķüm şıçānuñ ‘ivākab emürden ḡafleti için helāka dū-çār oldu diyü ⁽²⁹⁾ Şehrazād belāḡat mi'tād hatem kelām itdükte şāh müşār-ileyh “Ey Şehrazād ⁽³⁰⁾ senüñ irād itdigüñ ḥikāyāt-ı naşihat āyāt ḡāyet laṭıfdür acaba şıdk muḥabbet ve ḥālīş ⁽³¹⁾ mevdet için dost ve maḥbūbeni şiddet ve miḥnetden taḥlīş ve can ‘azizini fedā [159b] ⁽¹⁾ idüb uşāf ve fedārān zāmindā kendüni taḥşīş iden dostāneñ ḥikāyelerinden ⁽²⁾ bilür müsün?” didükde Şehrazād “Evet efendüm saña naql iderüm ancaḡ bu gice çoḡca ⁽³⁾ eḡlendüñ yarın aḡşām efendüme şol babda bildugum ḥikāyeleri söylerem diyüb süküt ⁽⁴⁾ eyledi.

** YÜZ SEKSEN İKİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād ḥesabu'lma'tād şāhüñ maṭlūbı olan ḥikāyelerüñ naḡline şürü' ⁽⁶⁾ idüb dir ki: **** ḥikāye**** eşḥāb aṭlā' ve aḡvāl-i ā'lemüñ iḡbārıyla kesn intifā' ⁽⁷⁾ iden zevāt-ı dirāyet semāt böyle naql iderler ki ormānlarüñ birinde bir kerbe ve bir Qarḡa ⁽⁸⁾ olub iḡtilāf cinsiyetleri var ise de muḡtażā-yı ḡurbete birbiriyle ülfet ve ma'āşeret ⁽⁹⁾ iderlerdi günlerde bir gün ‘azīm derḡat sayesinde maḡmiler iken nā-gāḡ bir ḡaplan ⁽¹⁰⁾ üzerine geldiğini gördiler hemān Qarḡa pervāz idüb derḡat üzerine ‘aruc ve kedi ⁽¹¹⁾ şecre-i taḡtında mütaḡhīr ḡalmaḡla Qarḡa “Ey şadık ve refīk benüm ḡelāşım için sende bir ḡīle ⁽¹²⁾ var mı ki icrasıyla şadık aḡvet zuhūr ide.” didükde Qarḡa “Ey dost-u şadık!

(13) arkadaşlık ancak vakt-i hâcet içündür ki mükerve def’inde müsâ’de ola ve şâ’ir (14) (arapça beyit) (15) (arapça beyit) dimüşdir ki meâli taḥkîk yâr ve şadık ve bezl (16) mavdetde müd’âsını taşîk iden kimse oldur ki dâimâ senüñ ile ola ve senüñ mef’atüñ (17) için kendü nefsinş zarara ilkâ ide küzkik tevârik ḥedsân ve taḥlibât rurkâr zî (18) ü’l-vânuñ muḳtezâsıyla seni taşdı’ ve mâl ve menâlden dūr idüb muḥâṭaralu vâdîlere tevki’ (19) itdükde ol daḥı kendü şemlini ve cem’iyetini tefrik idüb senüñ cem’ ve iltiyâmüña sa’i (20) ide dimekdür ben daḥı hülâşüña sa’i iderüm ki de’vâ-yı ülfetde şadık olayum.” diyüb.

(21) Etrâf ve eknâfa nikâh itmeğe başladı pes oldur ḥate qarîb bir çobân ve ma’iyetiyle (22) bir kaç köpek oldugunu görmekle hemân Qarğa yanlarına varub kanadlarıyla rûy-ı zemini (23) urub köpeklerüñ yüzinde şîḥe itdin sonra ceva irtifâ’ itdi kelbler arḳasından (24) düşüb girdüklerinde Çoban daḥı şitâb itdi Qarğa ise zemine düşüb kalkarak (25) toḡru Qaplanuñ olduğı maḥale çekildi ve yanuna varduğda kelbler qaplanı görüb margiñ (26) ta’kîbinden ferâḡat ve üzerine hücüm idüb qaçurdılar ve bu vechle kendüni (27) telfe atub kediyi taḥlîş eyledi diyü Şehrazâd kelâmı buraya getürdükde şâha (28) “Efendüm işbu ḥikâyeden aḥvân şafâ ve ḥelân ve fâmaḥab maḥlaşları tehlikeden taḥlîş (29) idegeldikleri fehm olunur.” dirler ki ****ḥikâye**** derḥat ve mevâdan ḥâli bir taḡ (30) eteğinde tilülerüñ biri iḳâmet ve sekeni idüb şiddet-i cev’dan bî-tâḳat olub ḥatta (31) toḡırdığı yavrularını eğil iderdi ol taḡa daḥı bir Qarğa eyvâ itmekle Tilkü [160a] (1) nefsinde ben bu kadar açlık çekmekdiyüm gel şol ḡarâb ile ‘iḳdâ ḥavet idüb anuñla (2) taleb-i rızḳ ḥuşuşında brbirimizi müsâ’de idelüm diyerek Qarḡanuñ yanuna varub (3) selâm virdi.

“Vay birâder! Qomşular beyninde vâḳ’a olan ḥuḳûḳ mücâveret ma’lûmuñdur (4) ve biz bunca medet bir maḥalde bulunub aramızda ḥuḳûḳ tertib itdi ve benüm saña vafir muḥabetüm (5) olmaḡla ‘arz mevdet ve yanımızdan def’ ḥavf ve vaḥşet için saña gelüb hülüşümü (6) ‘arz iderüm ve birlikde olub geçünelüm.” didükde Ḡarâb “Ey birâder kelâm ve sözüñ (7) iḥsanı şadık üzere olandur ve kâh olur senüñ derünüñda olmayan şeyi ile tekellüm (8) idersin imid kuḳurmaga bu senüñ kelâmuñ sâde zebândan olub derünüñda olan (9) ‘idâvet baḡale yaḳıdur zîrâ sen eğil idiḥi sin ve ben saña mekülât olan (10) eşyâ qabilindenüm bu cihetden mübâyenet ve mefâr qatmaz eşkârdur ve canavar ile marg (11) hemcins olmadıkları ve müfâirileri ḥesabıyla beyinlerinde ülfet

ve muhabbet nā-ma'hūd bir şeydir ⁽¹²⁾ buña binā sen mümkün olmayan şeyi talep itdüñ.” didükde.

Tilkü “Ey karındaş! Senüñ sözüñ ⁽¹³⁾ şahīhdür lakin bu maḥalde infirād ḥāletinde yüz birbirimiz ile ülfet ve aḥvet itdügümüz ⁽¹⁴⁾ ḥālde her birimiz digere yar ma'īn ve enīs olur ve ben ḥüsn-i şadākatde vafır ⁽¹⁵⁾ ḥikāyeler mesmū'm olmuşdur eger ister iseñ saña naḳl iderüm didi ġarāb söyle ⁽¹⁶⁾ baḳalum senüñ ḥikāyelerüñ nedür?” didükde. ****ḥikāye**** Tilkü naḳl ider ki şıçanlaruñ biri maldār ⁽¹⁷⁾ ve ḥayur ve mekūları bī-şamār bir bezirgānuñ ḥānesinde sākin olub ḥacresinde iḳāmet üzere ⁽¹⁸⁾ iken tācir merḳūm döşeginde uyur iken bir Pire gelüb anı ışıрмаğla uyanub taḥri ⁽¹⁹⁾ üzere pireyi aramağa başladı Pire daḥı қоşaraq fārenüñ mağarmasına girdükde Sıçān ⁽²⁰⁾ “Ey pire! Sen ne arayorsın ve benüm ḥacreme niçün girdüñ ḥāl bu ki aramızda cāmi' ⁽²¹⁾ cinsiyet yokdur didükde Pire “Ey hemşire ben buraya gememüñ sebebi ancak nefsimi ḳatlden ⁽²²⁾ taḥlīş itmekdür ma'hezā saña benden keder ve ziyān ḥāşıl olamaz belki mekā fātim ⁽²³⁾ lā ḥaḳḳ olur ve benüm ma'aşeretimden mesrūr olursın.” didi Şehrazād ḥikāyeden ⁽²⁴⁾ bu maḥale geldükde şabāv-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(25) ** YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁶⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki Fāre merḳūmenüñ kelāmını işitdükde “Eger niyetüñ böyle ise ⁽²⁷⁾ bir şeyden ḥavf itme iḥmenān ḥaletiyle bende iḳāmet ile ve ben seni dost ithāz iderüm ⁽²⁸⁾ ve bezirgān ḳatından maḥrūr olduġıñ ki maḥzūn olma ḳanā'at ile bende ta'īş ḳıl ⁽²⁹⁾ ve ben seni dost ithāz iderüm.” didükde Pire “Ey hemşire ben senüñ kelāmını işitdüm ve saña ⁽³⁰⁾ muḥālefet idemem.” diyüb mavdet ve aḥveti ‘aḳd itdiler günlerde bir gün tācir merḳūm ma'iyetiyle ⁽³¹⁾ vafır altūn getirüb başı altına koyub uyudu Sıçān ḥacre senden başını çıkarub [160b] ⁽¹⁾ gördükde Pire'ye “Ey hemşire bu altūnlara tavşıl itmek için ḥileñ var mı? didi.

⁽²⁾ Pire “Senüñ bunda ġarziñ var ise ola kendüñi iḥtiyār ve imtiḥān ve muḳḳatder olub ⁽³⁾ olmadugunu bilde maḳşūdüña ‘azīmet ḳıl zīrā bir kimse andan aḳvi olana tesilat ⁽⁴⁾ idüb bir şeyi talep iderse meḥtāl olan kimse anuñ şekārına ḫarīḳ bulur ⁽⁵⁾ dāneleri toplayan ḳuş gibi aġa düşüb şeydānı şekār ider ve sen iseñ ⁽⁶⁾ altunlarıñ aḥzine ve iḥrācına muḳatder deġilsin.” didi. Fāre “Ben mağaramda bir ḳac yol ⁽⁷⁾ ve ḳapu yapdum istedugum yerden ḥurūc iderüm eger sen şu altunlarıñ aḥzına bir ḥile

bulur ⁽⁸⁾ iseñ benüm elmsine iktidārum vardır.” didükde Pire tāciri oṭadan iḥrāc itmesini ta’hid ⁽⁹⁾ idüb ferāşına vardı. Bir kaç def’a ışıрмаğla tācir her neḳadar taḥri üzere Pire’yi ⁽¹⁰⁾ bulunmadugundan döşegini terk idüb oṭanuñ taşrasına çıkub yatduḳda ⁽¹¹⁾ fāre şabāḩa ḳadar ol altūnları ḩacresine taşdı pes tācir uyanub altunları ⁽¹²⁾ arayub bulmaduḳda ḩomşuları tehmite düşürüb fāre aşlā ḩātırına gelmedi ⁽¹³⁾ diyü ḩikāyeyi buraya getürdükde.

“Ey ḩarğa bun bu ḩikāyeyi naḩlimden merāmum ⁽¹⁴⁾ ancak budur ki Pire fāre ile hamşihabet olub nice münf’itlere sebep oldı. Saña daḩı benden ⁽¹⁵⁾ münf’it ḩāşıl olub hezār-ı ni’met nāil olursın didükde, Ğarāb “Ey Tilkü! İḩsān ⁽¹⁶⁾ iden kimsenüñ üzerine iḩsān vacib degildir şimdi sen baña düşman iken ⁽¹⁷⁾ ben saña iḩsān itdügüm ḩâlde nefsimüñ ḩatline teşbit itmüş oluram ve senüñ aḩlāḩıñ ⁽¹⁸⁾ muḩāde’ ve meĝer ile mevsurfdur ḩâl bu ki dün ki gün sen refiküñ olan ḩurd’a ⁽¹⁹⁾ ĝadar itdün senüñ ḩālün benüm ile Şahbāz ile yırtıcı marĝlaruñ ḩälleri gibidür.” didükde ⁽²⁰⁾ Tilkü bunlaruñ ḩikāyeleri nicedür didi. ****ḩikāye**** ḩarğa eytdi: Naḩl iderler ki ⁽²¹⁾ bir şahbāz var idi ki ayām şafrında ĝāyet cabbār ve ‘anīd olan gerek yırtıcı ve gerek ĝayrı ⁽²²⁾ andan ḩafv iderlerdi ve anlara dāimā eziyet ve cefā idüb incidürdi büyüyüb iḩtiyār ⁽²³⁾ olduḳda za’yıf ve cev’a dū-ḩār ve ḩöti zebunlña intikāl idüb za’ifdan böyle ⁽²⁴⁾ rey ve ḩarār virdüĝine tıruñ cem’ oldukları maḩale varub anlardan ḩazla ḩalan eşyā ile ⁽²⁵⁾ ta’iş ide pes bu vechle varub oturdu. ḩuvvet ve saḩbutı za’if ve miḩnete ile ⁽²⁶⁾ mübdel oldı.

“Sen daḩı ol vechle ḩileñ ḩalmamağla baña gelüb beni aldatmaĝa ḩabale ⁽²⁷⁾ yorsın eger şimdi senüñ ḩuvvet ve saḩvetüñden ḩülāş bulur isem meĝer ve ḩileñden ⁽²⁸⁾ necāt bulamam ben saña aşlā ĩ’timād idemem zīrā ḩaḩḩ ta’āli benüm ḩandıma ḩuvvet ⁽²⁹⁾ ve başrıma ḩiddet virdi her kim kendünden aḩvi olan kimseye teşbe ider ise ta’b ⁽³⁰⁾ ve meşāḩḩatbulub helāka daḩı eytiler ve ol münşebi ola kimse anuñ ḩāli serce ḩuşanañ ⁽³¹⁾ ḩāliline döner.” didi. Şehrazād ḩikāyeden bu maḩale geldükde şabāḩ-ı taḩrib itdügünü görüb [161a] ⁽¹⁾ süküt eyledi.

**** YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ GİCE ****

⁽²⁾ Şehrazād kelā aĝaz idüb dir ki: Tilkü “Bu ḩikāye nicedür söyle baḩalum.” didükde ⁽³⁾ ḩarğa itdi vir sece ḩuşı ḩoyun sürisüñ ikāmetĝāḩlarında sākın ⁽⁴⁾ idi bir gün gördi ki bir tuşuncel havādan gelüb bir ufaḩ ḩuzu üzerine inüb ⁽⁵⁾ aldı. Serce daḩı “Ben

anuñ gibi iderüm.” diyü kıanādlarını küşād vücū havādan bir semüz ⁽⁶⁾ kıoyun üzerine inmekle kıoyunuñ yükü ğāyet uzun ve yağmurdan dağı birbirine girişmiş ⁽⁷⁾ oldugundan marğiñ tırnaqları yūñde ilişüb tıtulmağla tüşencil anı ğörüb ⁽⁸⁾ yine dönüb aldı ve nicesiyle para para itdi işte kendünden ziyāde büyük ve kıutlu ⁽⁹⁾ olan şeye teşbe iden kimse böyle muşibetlere dū-çār olur hemān benden kıat’ ⁽¹⁰⁾ ümīd ile ben muţlakā senüñ şoşbetüñe kıail olamam.” didükde.

Tilkü ağlayarak bırağub gitdi ⁽¹¹⁾ Kıarğa “Ey birāder niçün bekā ideyorsun.” diyü suāl itdüde ol dağı sen benden ⁽¹²⁾ ğılekār olduğiñ için ağlıyorum diyüb kıoşarak maħaline ‘avdet eyledi.” diyü Şehrazād ⁽¹³⁾ işbu ğıkāyeyi ermām itdükte Melik Şehirbāz “Ey zevce-i şāliħa bu senüñ ğıkāyelerüñ ⁽¹⁴⁾ ne ğüzēl şeydür ‘acabā bunuñ gibi laţif Ma’nālara şāmil ğıkāyeler bilür müsün?” ⁽¹⁵⁾ didi. Şehrazād belāğat mi’tād evet efendüm **** ğıkāye**** naql iderler ki: Bir Kırpi ⁽¹⁶⁾ var idi bir ğürmā ağacınıñ dindemeskin itĥāz itmüşidi ve ola raħat üzerinde ⁽¹⁷⁾ bir çift yaban Ğöğercini yuva-ı itĥāz idüb ğürmādan eğil iderek ta’iş iderlerdi ⁽¹⁸⁾ Kırpi ğātrında “Bu Ğöğercinler ğürmādan eğil idüb ğoş ğāl ile ğeçünüb ⁽¹⁹⁾ oturlar ben isem cuv’ ve açlıkıdan ğāyet zürüretdiyüm bahr ğāl bunlara bir ğıle ⁽²⁰⁾ bulub eleğeçüreyüm diyerek ol derħatüñ dibinde bir maķarr itĥāz ve ‘ibādet ile ictihādını ⁽²¹⁾ ibrāz idüb şalāħ ğāl ğösterdi Ğöğercinler merķūmi her ğördükde ‘ibādetinden ⁽²²⁾ müt’acib olub bir ğün cānum sen bunca müddet ‘ibādete müdāvsın ‘acabā kıuvvet ve mā’şüñ ⁽²³⁾ nedür?” diyü suāl ol dağı “Benüm ma’āşum ağacdan düşen ğürmādur.” didi.

Ğöğercin ⁽²⁴⁾ “Yanıçün evüñi yol başında ihtiyār itmek ki saña kıuvvet ziyādece ğāşıl ola.” didükde ⁽²⁵⁾ Kırpi “Ben böyle maħalde iķāmet itmeğe yolun şaşırmuş olan kimseyi delālet idem ⁽²⁶⁾ bunuñ içü böyle beyābanda iķāmeti ihtiyār itdüm.” didi. Ğöğercin senüñ bu ğālet ⁽²⁷⁾ üzere olduğüñ zann idemezdüñ şimdi rağbetimiz size ğāşıl oldu.” didi.

Kırpi ⁽²⁸⁾ “Ben senüñ kıuluñ fi’ilüne muħālid ola zann iderüm ol ikinci gibi olmayasın ki ⁽²⁹⁾ zirā’at vaķti ğeldükde zirā’at mevsimi ğeçmiş mülāħazasıyla taħmi kıoķça atemdi ⁽³⁰⁾ ve telef maldan ğavf itdi tā biçmek vaķti ğeldükde ğalk kıinlerini kıekmeğe başlayub ⁽³¹⁾ kendüsi ğasret ve nedāmetde kıalub ol ğasretten kabarub helāk oldu.” didi. [161b] ⁽¹⁾ Ğöğercin “Ben dūnyadan kıat’ ‘ilāķa idüb ‘ibādet ile olacağım ne

dersin.” didi. ⁽²⁾Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb sükütle eyledi.

(3) ** YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Kirpi Gögercin’e “Sen bu niyetünde işābet idersin hemān ⁽⁵⁾mā’ide tagriḡ itmeke sa’i ve ḡanā’at ve keḡāf ile rızā ve bu ḡürmā aḡacında ⁽⁶⁾olan daneleri yere atub bir maḡalde ḡafz ve yanuma gel de ‘ibādet ve ḡanā’at ile meşḡül ⁽⁷⁾olalum.” didükde Gögercin merḡūmuñ naşīḡatin ḡabül ve aḡacda olan ḡürmāyı ⁽⁸⁾zemine atmaḡa başlayub Kirpi daḡı düşen daneleri toplayarak ḡacresine naḡl itmeḡe ⁽⁹⁾başladı tā aḡacda bir şeyi ḡalmadıḡca Gögercin zemine inüb atdıḡı ḡürmādan ⁽¹⁰⁾suāl itdükte Kirpi “Bir şeyi görmedüm zannıma göre aḡacdan süşer iken rüzḡār ⁽¹¹⁾alub başḡa taraflara atdı. Sen rızḡ ḡuşuşında tefekkür itme zīrā aḡızları şıḡ ⁽¹²⁾ve küşād iden ḡālḡ ekber anlara eḡil virür. diyerek, Gögercine va’z ve tarīḡ ⁽¹³⁾zühdi gösterüb tā aña uyub ḡacresine girdükde sür’atle üzerine ḡapuyı bend ⁽¹⁴⁾ve meker ve meḡād’asını ibrāz itdükte.

Gögercin “Ey ‘Azīz dün ki azḡār itdigün ⁽¹⁵⁾zühd ve naşīḡat ‘acabā nerede ḡaldı. Sen mazlüm du’āsından ḡavf itmez misin ve ol ⁽¹⁶⁾bezirḡāna muḡād’a iden kimselere vuḡu’ bulan cezā-yı ilahi gibi saña daḡı olur.” ⁽¹⁷⁾didükde Kirpi “Nicedür anuñ ḡaziyesi söyle baḡalum.” didükde Gögercin mesmū’amız ⁽¹⁸⁾oldı ki sende nām şehirde mālḡār bir bezirḡān var idi ticāret için bir ḡac denüñ ⁽¹⁹⁾metā’ baḡlayub sefere ḡıḡmaḡla iki uğru bezirḡān şüretine girüb işbu ādeme ⁽²⁰⁾zemīrlerinde ḡadar ḡaşdıyla anuñla yola revān oldılar.

Ma’ hazā anlar daḡı birbirine müḡād’a ⁽²¹⁾‘azīmet idüb tāciri ḡatl itdüklerinden şoñra her biri diḡerin ḡatl itmeḡi ḡurdu ⁽²²⁾ḡaşılı bunlar tācir merḡūm ile gidüb yol eşnasında tācir anları mālınıñ ⁽²³⁾yanunda bıraḡub bir müşlaḡat zamanında küblerüñ birine varmaḡla olmalı kedülere ḡanimet olmaḡ ⁽²⁴⁾üzere her biri diḡere azmār itdüḡi ḡadara mübāşeret ve her biri aḡre zehirlü ta’ām ⁽²⁵⁾aḡzār ve taḡdīm itmeleriyle her biri diḡerüñ ta’āmından tenāvil idüb helāk oldılar ⁽²⁶⁾tācir gelüb ḡāllerine maḡla’ olduḡda her ne ḡadar ḡaziyeyi bilmemiş ise de merḡūmunuñ ⁽²⁷⁾ḡiyānetleri üzerlerine ‘aks idüb kendüsü necāt buldı sen daḡı ol vechle ḡadar ki ⁽²⁸⁾binā-i ḡaḡḡ ta’āli taraḡundan bir belā nāzl olur diyerek ḡazā ve ḡadere teslīm oldılar. Diyü

(29) Şehrazād bu temsīli tekmīl itdükte şāh müşār-ileyh “Ey Şehrazād bu muķavele zürüb (30) emşāl baña ğayet hoş gelmuşdür hemān bulardan bir miķdār dağı ĩrād kııl dimekle Şehrazād naķle (31) şürü’ idüb eytdi.

****hikāye**** Naķl iderler ki sārıķlaruñ birinde bir Maymūn olub [162a] (1) dāimā anı ma’iyetle olub çarşu pazara gidüb şalı virdi. Maymūn dađı malūfeti (2) üzere eline ne girse çalub şāhibine getürürdi ittifāķa bir ğün ā’deti üzere (3) çarşuya varduķda bir ādem köhne esbāb getürüb bey’a ‘arz itmüş ise de (4) kimse almamağla bir boğçaya şarub yanuna kıoydı. Çün sarıķ ol boğçayı görüb (5) nefis şeyler zann itmekle Maymūniyla oynadıķdan soñra boğça mezkūrayı uğurlayub (6) gitdi. Pes boğçayı küşād idüb yarıķ birtık eşvābları gördükde hemān zīnetlü (7) ĩ’lā bir cedīd boğçaya kıoyub açmamaķ şartıyla delāle virdi halk derün (8) boğçada nefis şeyler vardur diyü mülāhaza idüb artırarak ādemleruñ biri aldı (9) ve hānesine götürüb zevcesiyle küşādūñda hātun ol köhne eşyāyı görüb (10) merķūme “Bu senūñ itdigūñ şeyi nedür sen bilmez misinki böyle gizlü şātılan şeyler (11) bahr hāl mesrūk olmaķ gerekdür imdi senūñ hālūñ ol yorgancı hāline beñzer ki (12) haķaya uğradı.” didükde merķūm zevcesine “Yorgancınuñ hikāyesi nicedür?” didi. (13) ****hikāye**** Hātun eytdi. Naķl iderler ki kıasabalaruñ birinde bir Yorgancı var idi. Her neķadar (14) işde ictihād ider isede kıuvvetini ceħd ceħīd ile taķşīl iderdi ittifāķa (15) anuñ hānesine kıarīb maldār bir kimse sākin olub ve şemsi olmağla kıomşularını (16) da’vet idüb yorgancı dađı anlar ile da’vete gitdi diyince Şehrazād şabāh-ı taķrib (17) itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(18) **** YÜZ SEKSEN ALTINCI GİCE****

Şehrazād kelāma ağaz idüb (19) dir ki: Hātun naķlinde pes şāhib menzil kııyāfetlü ve temiz eşvāb giyen kimselere (20) ta’zīm ve taķlīf idüb müntezīm maħallere iclās ve nefis ta’āmları anlara taķdīm ider (21) oldugunu Yorgancı gördükde hātrında ben za’mi terk para kıızanla şana’atlara taķvil (22) iderüm ki andan vafir para taķşīl idüb bunlar gibi ğüzēl lebās ğüyüb halk baña (23) ihtirām ideler diyüb bu ma’biye kıarār virdi çün ki ol dükkanda canbāz dağı hāzır (24) olmağla cānbāz bir yüce divāre çıkub kendüni bir şana’at ile atub halkdan vafir (25) paraye nāil oldugunu gördükde merķūm “Ben dağı bu ādem gibi iderüm diyüb ol divāre (26) ‘aruc ve kendüni zemine atduķda boynı üzerine düşüb helāk oldu sen dağı (27) ol vechle şana’atıñ şeye müdāhele idüb nefsüñi telef ve helāka ilķā ide (28) çeksin.” diyü Hātun merķūme naşīhat virmüş ise de merķūm her

ā'lem olan ādem ⁽²⁹⁾ 'alemi ile necāt bulamaz ve her cāhil dāima cehlile helāka dū-çār olmaz ben bir k̄ac refā'i ⁽³⁰⁾ gördüm ki yılanlar tūtmağ ā'detleri iken ba'z hālātda yılan şoşub k̄atlı ider ⁽³¹⁾ ve bā'z 'avān kimseler yılanı taslīt idüb envā' hīle ile der dest idüb [162b] ⁽¹⁾ oynarlar ben dağı bu kārda necāt bulanlarındanım diyüb sarıklardan ucuz bahā ile ⁽²⁾ eşyā alub şınar oldum tā bir def'ada 'azīm töhmete düşüb k̄atlı olundu.

(3) ** hikāye** Ve naql iderler ki bir Marg var idi ki her bār tıvrak cem' olduklar yere gidüb ⁽⁴⁾ gelürdi. Günlerde bir gün bir taş üzerinde vafir kuşlar ictimā' idüb birbirine didi ki ⁽⁵⁾ biz bu maħalde çoğalduğ ve bir Hākım k̄ahra muhtācız ki emürimizi tesviye ve hālimizi ta'dil ⁽⁶⁾ ide 'acabā bize şāh olmağla lāyık kim ole bilür diyüb aralarında ihtilāf düşmekle marg ⁽⁷⁾ mezkūruñ merūrı anlara teşādūf idüb anuñla istişāre itmeği ihtiyār ve yanlarına ⁽⁸⁾ da'vet idüb 'arz māfiü'l-bāl itdüklerinde ol dağı Tavusı beyān ve şāhlağā şāyān ⁽⁹⁾ olduğunu i'lān itmekle merkūmün anuñ koluyla i'mal olub tāvusı üzerlerine ⁽¹⁰⁾ Melik nāsib itdiler çün ki marg mezkūr Tavusuñ salṭanatına 'illet müstakle olmağla ⁽¹¹⁾ anı muħarrem ısrār ithāz idinün dāimā yanundan irmezdi günlerde bir gün vakit ⁽¹²⁾ ma'inde gelmeyüb gec kaldugundan Tavus aña ma'ātebe idün niçün vaktüñden gec kaldüñ ⁽¹³⁾ diyü suāl merğ dağı ben bir gārīb şeye rāst geldüm ki anuñ için vaktimde gelemedüm ⁽¹⁴⁾ söyle ki avcılarınıñ biri eşyāneme kārīb ağını naşib idüb bir tarafda gizlendi ⁽¹⁵⁾ pes ben meil hāle maṭla' olmak için seyir ve temāşāda k̄alub nā-gāh bir çift Gögercin ⁽¹⁶⁾ gelüb k̄azā ve k̄ader anları sevğ iderek ol ağa düşdiler şiyād dağı gelüb aḥ itmekle ⁽¹⁷⁾ bañā vafir hayret ve dehşet hāşıl oldu ki bī-şu'ūr oldum ve ol hālden göçmeği ⁽¹⁸⁾ kurdum didi tāvus marg mezkūruñ kelāmını işidik de naşih ve pend idüb dehşetini ⁽¹⁹⁾ def' eyledi ve hezer k̄aderi def' idemez hemān teslīm üzere ol dimekle mārğ emirine imtişāl ⁽²⁰⁾ idüb mekānında maḳīm kaldı günlerde bir gün iki mārğ birbiriyle muħārebe ve muḳātele ⁽²¹⁾ itdüklerini görüb beyinlerini işlāh itmek niyetiyle yanlarına varduğda şekār recilerün ⁽²²⁾ tuzagına düşüb cümlesi tūtuldolar ve bence-i şiyādede kerfetār ve esir oldılar ve mekūmuñ ⁽²³⁾ şiddet-i hāzeri müfid olmayub nezvil k̄adar vuḳū'nda femān k̄azā ceryān ve mariğ merkūm ⁽²⁴⁾ esir zell ve hevān oldu.

Ve ba'z edbā bu Ma'nāda işbu ebyārı (arapça beyit) ⁽²⁵⁾ (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) İrād itmüşdür ki meālī sābıḳ-ı ezelde vuḳū'ı taḳdīr olunmayan şeyi muṭlaḳa ⁽²⁷⁾ vuḳū' ve zuhūr bulamaz her vāḳa' olan şeyi bahr hāl vakit ve sā'atiyle vuḳū' bulub ⁽²⁸⁾ tehir idermez pes her taḳdīr olan şeyi vaktiyle zuhūr ideceği hesabıyla

ḥakīkat ⁽²⁹⁾ ḥāle maṭla' olmayub deryā-yı cehālete ğarık olan kimse bu şabirelere bakmayarak ⁽³⁰⁾ ben bu şeyi ḥilem ile def' iderüm diyüb ta'b bdenen ğayrı ḥazin ve melālde ⁽³¹⁾ ḳalur dimekdür diyü Şehrazād bu ḥikāyeyi etmām itdükde şāh müşār-ileyh [163a] ⁽¹⁾ "Ey Şehrazād! senüñ ḥikāyelerüñ ğāyet güzel laṭif naşīḥatleriyle mücmeldür baña bu ma'nāda yine ⁽²⁾ ḥikāyeler söyle." didükde Şehrazād "Efendüm bu gicenüñ siḥri taḳrib itmüşdür eger ⁽³⁾ yarın ki gün şāh beni ḳatlı itmeyüb ibḳā ider ise bundan ızraf ve ilṭaf ⁽⁴⁾ ḥikāyeler naḳlı iderüm." demekle Şeherbāzibḳāsıyla va'd cemilini ibrāz ve birlikde ⁽⁵⁾ ferāş rāḫata girüb nevm itdiler.

****YÜZ SEKSEN YİDİNCİ GİCE****

⁽⁶⁾ Çün irtesi günün aḥşāmı ḥülül idüb şāh müşār ile cedīd ḥikāyelerün istimā'na ⁽⁷⁾ taḡriğ itmekle Şehrazād şīrīn belāgat ḥikāye naḳline mübāderet idüb dir ki rābyān ⁽⁸⁾ iḥbār ḥaşān ve naḳlen vā'ka-i zamān bu vechle rivāyat iderler ki emīru'l-mümīn Hārūn ⁽⁹⁾ Reşīd'ün hünkām ḥilāfetlerinde emvāl firāvāne mālīk ve kerem ve iḥsān ṭarīḳına ⁽¹⁰⁾ sālīk cemīlu's-şure ve vesīmü'l-ḥalka ebü'l-ḥüsün 'ali bin ṭāḥir nāmında bir bezirgān ⁽¹¹⁾ var idi ki Kemāl laṭif ve ḥüsününden ḥalk nezdinde maḳbūl ve maḥbūb olub dāru'l-ḥilāfete ⁽¹²⁾ bile bīperü ekirüb ve çıkub alış veriş iderdi ḫatta ḫalīfenün cāriyeleri ⁽¹³⁾ ve sarāyda olan nedimleri her ne isterler ise mümā-ileyh Ebü'l-Ḥasan alub götürürdi. ⁽¹⁴⁾ Çün ki mümā-ileyh dükkanı çarşuda olmağla 'acem şehzādelerinden 'Ali bin Bekār nāmından ⁽¹⁵⁾ zarıfü's-şekil ve laṭifü'l-ḳıvām yanaḳları gül ve gözleri laṭif melāḫatde bī-bedel ⁽¹⁶⁾ ve kirpikleri oḳ gibi olub ḳaşları yanundan 'aşḳ ve muḫabbet ile dildādenün derünuna işābet ⁽¹⁷⁾ ve göreni bu vechle şeyd ve şekār idüb ḫalkı 'aşḳ ve muḫabetiyle mübtelā itmüş bir nev civān ⁽¹⁸⁾ olub her gün merḳümüñ dükkanuna gelüb otururdu günlerde bir gün 'ali mümā ⁽¹⁹⁾ ileyh Ebü'l-Ḥasanuñ dükkanında oturur iken Ḳamer semāncum arasında olduğı gibi yıldız ⁽²⁰⁾ meşābesinde on cāriye var ellerinde māh-ı āsumān gibi zātu'l-emāl bir duḫter-i ğarā nev nihāl ⁽²¹⁾ gibi temāil iderek dükkanlarına gelüb oturduḳda 'Ali bin Bekār anlara iḫtirāmā ḳıyām idüb ⁽²²⁾ gitmek şadidinde iken ol duḫter bāḫirteü'l-ḥüsün

"Ey birāder bizüm buraya geldüğümüzde ⁽²³⁾ sen gitmek mi istersin bu olmayacak şeydir otur gitme diyü emir ve Ebü'l-Ḥasane ⁽²⁴⁾ "Bu kimdür diyü suāl ol daḫı 'acem şehzādelerindendür ismi 'Ali bin Bekārdur bu diyārda ⁽²⁵⁾ ğarīb olub memālīki seyir ve temāşāya geldi." didükde.

Mümā-ileyh “Ey Ebū’l-Ḥasan! ⁽²⁶⁾ Benüm cāriyem size geldükde anı alub berāber cāriye ile yanuma geleñ diyüb ve kıyām ⁽²⁷⁾ idüb gitdiler ise de ‘Ali bin Bekār ol şemā’-i Cemāle pervāne olub mecnun leyli ⁽²⁸⁾ gibi leb derūnun yitürüb ğarām ve ‘aşqdan ma’dümü’l-ķarār oldı ve Ebū’l-Ḥasan ile ⁽²⁹⁾ oturub mümā-ileyh uşāf memdūḥa seni yād ider ķaldı bir iki sā’at ⁽³⁰⁾ geçdükden şoñra ol duḥterüñ cāriyesi gelüb bunlaruñ ikisini alub ḥalifenüñ ⁽³¹⁾ ḥarem-i sarāyına isāl ve ser ķapusından tenhā yere naķl ve idḥāl idüb melūk ve selāṭına [163b] ⁽¹⁾ maḥşüş döşemeler ile döşenmuş bir oḥada iclās itdirdi ve ta’ām sofrasını ⁽²⁾ getürüb ba’dü’l-tenāvil ‘işret ṭākımı aḥzār ve yanlarına taķdīm idüb bırağub ⁽³⁾ gitdi.

Çün ki ‘Ali bin Bekār ol Seyyideü’l-iķmāre dildāde ve bī-ķarār olub Ebū’l-Ḥasane ⁽⁴⁾ “Ey birāder ‘acabā ol maḥbūbe-i nāzenīn nerede ķaldı ben şiddet-i eşvākımdan helāka vardum ‘acabā ⁽⁵⁾ ol cāriye kimüñdür?” didi. Ebū’l-Ḥasan “Ey ‘Ali ‘acele itme senüñ gördigüñ duḥter saña ⁽⁶⁾ ā’şıķa olmamuş olaydı muṭlaķā seni buraya getürmez idi şimdi gelür ⁽⁷⁾ kendüñe telāş virme zīrā ol cāriye ḥaşifenüñ aḥş muḥaziyelerindendür ve ismi ⁽⁸⁾ Şemsü’n-Nehārdur işini bitürdükde gelür.” diyüb şoḥbet iderler iken ğāyet cemile ⁽⁹⁾ ve güzel bir ķac cāriye gelüb ķapu yanında şaf peste olarak divān ṭurdılar.

⁽¹⁰⁾ Ba’de ol maḥbūbe-i nāzenīn ṭal’a-i āfitāb mübīn gibi bed-dīdār ve envār cemālini eṭrāf ⁽¹¹⁾ ve eknāfa şaçarak ķazīb bān mişālī aḥterzāz ve ḥüsn-ü fitān ile serāķarāz olarak ⁽¹²⁾ gelüb selām virdi ve şadir mekānda oturub ‘Ali bin Bekāra iltifāt tām ve talṭif ⁽¹³⁾ mala kelām idüb muḥādeşe ve mevānese ile meşgul ve her biri digerüñ ‘aşq ve muḥabbetinde ⁽¹⁴⁾ mezhül ķaldı. ba’de sāzende ve ḥevānında cāriyeler gelüb şefā ve rāḥat ile isticlās ⁽¹⁵⁾ iķdāḥ-i üns ve ‘arz-ı muḥabbet ve tezvīc bazar nefis iderek aralarında ḥāşıl olan ḥab ⁽¹⁶⁾ ve ğarāmı serd ve vāsıṭaları olan Ebū’l-Ḥasanden teşekkür bī-ḥüdā yerād şefā ve rāḥatla ⁽¹⁷⁾ tenşīt fevād iderler iken nā-ğāḥ emīrū’l-mümīn Şemsü’n-Nehārüñ yanuna geleceği ḥaberi ⁽¹⁸⁾ gelmekle derḥāl ol meclis ṭağılub ve ‘ali bin nekār ile Ebū’l-Ḥasani mā’ Şemsü’n-Nehār ⁽¹⁹⁾ sırrına maḥşüş olan cāriyelerüñ birine teslim ve köşķ pişğāḥında dicle ⁽²⁰⁾ nehrine maṭl olan ḥalvet ḥāneye getürüb gice olduķda bir zūrķa erkāb ⁽²¹⁾ ve ırmağıñ diger ṭaradına irsāl itmesini emir eyledi ve ol vechle getürüb orada iķāmet ⁽²²⁾ itdirdi.

Şemsü'n-Nehâr halîfeye mahşûş olan köşke varub Hârûn Reşîd ⁽²³⁾ kadvimine müntezire kaldı. Lakin 'Ali bin Bekârûn ferâkından gâyet mütâleme ve hâli perîşân idi ⁽²⁴⁾ nâ-gâh halîfe hazretleri teşrif idüb Şemsü'n-Nehâr hidmetine kıyâm ve ahşâm olmuş ⁽²⁵⁾ olmağla b'adu't-â'm ihzâr levâzım medâm idüb 'ayş ve nevşe tefriğ itdiler çün ki ⁽²⁶⁾ halîfe merķūmeyi gâyet sür ve nezdinde hâtrı mer'i ve ma'teber idi mafını cāriyeler ⁽²⁷⁾ getürüb ganāya başladılar pes 'Ali bin Bekâr ve Ebū'l-Hasanūn oldukları halve tehāne ⁽²⁸⁾ ol köşk-i dilkeşāya maṭl ve nāzır olmağla halîfeyenūn meclisini temāşā iderlerdi ancak ⁽²⁹⁾ 'Ali bin Bekâr şiddet-i 'aşkdan bī-şu'ur olub muşṭali nār ve 'adm iştibār ile kaldı diyü ⁽³⁰⁾ Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde ziyā şabāh Şemsü'n-Nehârūn Cemāl bā Kemālî gibi ibrāz didār ⁽³¹⁾ itmeğe başladığını görüb kelāmdan sükūt eyledi.

**** YÜZSEKSEN ⁽³²⁾ SEKİZİNCİ GİCE****

çün ahşâm olub ortalık zîr zelāma girüb [164a] ⁽¹⁾ muhtaķı oldu. Şehrazād kelāma şürü' idüb 'Ali bin Bekârūn hikāyesi tekmilinde ⁽²⁾ dir ki: Çün ki halîfe huzūrında olan hevānındalar 'aşk ve muḥābbet ve ferāk ve hicrana ⁽³⁾ dāir olan eş'arı sevķ itdiler Şemsü'n-Nehâr derūnunda kāmen olan 'Ali bin Bekârūn ⁽⁴⁾ dildādeliği hadd karārdan hāric olub baygınlık hāletiyle zemine düşüb ayılmağla ⁽⁵⁾ Hârûn Reşîd merķūmeye hāşıl olan keyfiyetden müteḥîr ve aña bir 'illet işābet ⁽⁶⁾ itdi. Mülāhaza idüb laṭif eşerbe ve gül şuyı müsellü şeyler getürüb ⁽⁷⁾ içirdi ne hāl ise ifākāt itdükde halîfe saña ne oldu diyü merķūmeden istifsār ⁽⁸⁾ ol daḥı "Efendüm ba'z gālîz eṭ'malar tenāvilidüğümünden bu hāletler neşet itdi ⁽⁹⁾ zîrā seker ve semā' ile derūnum ḥalcān idüb beni bu keyfiyete uğratdı." diyüb ⁽¹⁰⁾ yine 'ayş ve 'işret ile meşğul kaldılar çün ki giceden bir hişşe geçmuş idi.

⁽¹¹⁾ 'Ali bin Bekâr refīki ile ma'iyetlerinde olan cāriyeyi bir zorķa koyub ikisi mā' ⁽¹²⁾ diclenūn ol bir tarafuna irsāl eyledi kayıķcı merķūmları getürüb dicle kenārında ⁽¹³⁾ koyub gitdükde Ebū'l-Hasan 'Ali bin Bekāra "Ey birāder bu maḥal emîn degildür bunda ⁽¹⁴⁾ iķāmetimiz muḥāṭıraludur lakin bunda benüm bildugum bir aḥbābūn menzili vardur gel oraya gidüb ⁽¹⁵⁾ şabāha ķadar yanunda eglenelüm." didise 'Ali bin Bekâr şiddet-i 'aşkdından bī-dermān ⁽¹⁶⁾ olub pür yemekden ā'ciz olmağla Ebū'l-Hasan'a "Efendüm ne ister iseñ it ben senūn ⁽¹⁷⁾ sözüñden çıkamam." diyüb ve ikisi ma' ķalkub āheste āheste giderek ol 'azîmet ⁽¹⁸⁾ itdikleri hāneye varub daķķa bāb itdiler şāḥib hāne

dağı çıkub anları gördükde ⁽¹⁹⁾ “Efendüm siz böyle bi vakitte nereden geldüñüz diyü istifsâr anlar dağı bir yerde misâfir idüñ ⁽²⁰⁾ gec qalduq.” didüklerinde merqûm anları hezâr-ı tekrîm ile içeriye alub ol gice uanında ⁽²¹⁾ qaldılar şabâh olduqda ikisi ma’ çıkub Ebüü’l-Hasanüñ hânesine girdiler ve ol gün ⁽²²⁾ ’Ali bin Bekâr mûmâ-ileyh ma’iyetiyle şöhbet ve ülfet ve tesliye hâtır ider qaldı lakin ⁽²³⁾ ‘aşq ve muhâbbet ‘ayn başiretidür hiçâb idüb şabrına idügi bile hâtrına haqûr ⁽²⁴⁾ itmeyüb ne hevâb ve ne râhat bilüb telâş hâletiyile tab’i ve derûnı mezmaḥal ve ol ⁽²⁵⁾ maḥbûbe-i nâzenînüñ cemâli ḥayâlınden münfaşıl olamadı her nekâdar Ebüü’l-Hasan aḥanaşîḥat ⁽²⁶⁾ virüb tesliye itdise de müfîd olmayub nâr-ı şevki müşş’al qaldı ve bu dildâdelik ⁽²⁷⁾ bahr hâl beni telef ider zîrâ qarâra mücâlimqalmadı dimeden ḡayrı bir cevâb virmez idi.

⁽²⁸⁾ Ol gice Ebüü’l-hüsünde qalub ‘Aliü’ş-şabâh qalkub hâsına vardı ve Ebüü’l-hüsne ⁽²⁹⁾ benden İraq olma ve ziyâretimi terk itme diyü ricâ itdi Ebüü’l-Hasan dağı pek ⁽³⁰⁾ iyü diyüb dükkanuna varub oturduqda nâ-gâh Şemsü’n-Nehârüñ câriyesi gelüb selâm ⁽³¹⁾ virdi. ve ‘Ali bin Bekârdan suâl itdi Ebüü’l-Hasan ‘Ali bin Bekâra vâq’a olan ‘aşq [164b] ⁽¹⁾ Ve telâş ve ferâq maḥbûbesi sebebiyle esîr-i ferâş oldugunu ifâde eyledi Şehrazâd ⁽²⁾ ḥikâyeden bu maḥale gelde şabâh-ı taqrîb itdügünü görüb sükût eyledi.

(3) ** YÜZ SEKSEN TOKUZINCI GİCE

⁽⁴⁾ Şehrazâd ḥikâye naḫline şürü’ idüb dir ki: Ebüü’l-Hasan itdi ben dağı Şems ⁽⁵⁾ ü’n-nehârdan suâl itmekle câriye efendüm Şemsü’n-Nehâr sırrını ifşâ ve beynü’l-halk aşikâr ⁽⁶⁾ itmek derecesie varmuş ve üç def’a ḥalife ḥazûrında bayılıb zemine düşmüşdür. ⁽⁷⁾ Ḥalife ise keyifsiz olmuş zann idüb ma’lecesine ḥükemâlar ta’yîn ve ol gice ⁽⁸⁾ yanunda qalub ‘aliü’ş-şabâh sarâyına girdükde mûmâ-ileyh beni yanuna isteyüb ‘Ali bin ⁽⁹⁾ bekârdan suâl ben dağı selâmet ile derûn baḡçeden çıqdugunızı ifâde ve şabr ve gitmân ⁽¹⁰⁾ sırr ile tevşiye itdüm ise de şabra maḥâli qalmayub ḥâlî diger gün ve sebîl-i muhâbbetde ⁽¹¹⁾ tâi’e ve meftun olmuşdur didi.

Muhâbbet ve adisinde ḥâşıl olan telâş ve bî- ⁽¹²⁾ qarârlıqdan ḥavf iderüm ki sırrı fâş ola ve ol vakit cümlemizüñ ḥülâşı ⁽¹³⁾ ve necâtı mümkün degildür zîrâ emîrü’l-mûmîn ḥazretleri böyle şî kesb vuḫûf ⁽¹⁴⁾ iderse ḥâl meşkal olur ve bu ḥuşûşa ketmân sırr emürlazımadandır bâ ḥuşûş ⁽¹⁵⁾ dâru’l-ḥilâfetü’l-refi’aya müt’alîq olan mevâdda taḥfiż ve taḥri lazımdır ve â’şîk ⁽¹⁶⁾ olan kimse mecnun ve divâneler kısmından ma’dud

olub dāima fikir ve vücūdı ⁽¹⁷⁾ maḥbūb ile ma'lik ve maṭlūb ve mergūbı ancak ṭaleb ve ṣāle maṇṭ ve mūtaḥliḳ olmaḡla ⁽¹⁸⁾ itdūgi iṣden ve irtikāb eyleduguni rūṣdan bī-ṣu'ūr ve keṣret-i cū' ve seherden ⁽¹⁹⁾ teemūlden ḥāli ḳalub nefisi maḥvuf maḥzūr yollara ṣapār ve 'ulemādırlar ki el-'aṣıḳ ⁽²⁰⁾ nev'i menū'l-māluḡā yabelbe idāmeü'l-tefekkir fi ba'zu'ṣ-ṣūru'l-müsteḥsane ve ta'līḳ ⁽²¹⁾ ü'l-ḡāṭır behā ḡaṭṭa yaṣır ṣāḡıbe lāybeṣru lāyim'ü'l-ṣeḡis maḥbūbe ve lavbaṭif ⁽²²⁾ ü'l-ḡayal dimuṣdūrler ki ma'nāsı “Aṣḳ ve dildālik māleḡnu leyādan bir nev'dür ki anı insān ⁽²³⁾ ba'z ṣūr cemile müṣahedesiyile fikir ve ḡayāline irtıṣam idüb dāima teṣḡiṣinden ⁽²⁴⁾ münfik olmamaḡla ol maḥbūbeñ ḡülyāsı baṭınında teṣekkül ve 'aḳl ve idrākı ancak eḡil ⁽²⁵⁾ ta'lik idübde ne görür ve ne iṣidür olub ḡevās baṭına ve zāhiresi faḳaṭ ⁽²⁶⁾ ol ḡayāl mecsime olur ve bu keyfiyetle muaṣṣıf olduḡda nef'i ve zārūñ ferḳına ⁽²⁷⁾ varmayarak iltizām malayınız ve irtikāb malayethūsñ şeyleri iṣler ki anuñ mūcib ⁽²⁸⁾ faẓiḡati ve iṣṣā-yı ısrārı ol nā-sezā şeydedür iṣte bu keyfiyetlerden ḡavf ⁽²⁹⁾ ve endişem çokdur ki Ṣemsü'n-Nehār fiṭnet ve intibāhını ṣaṣurub ḡalife ḡuzūrında ⁽³⁰⁾ yāḡuṣ baṣḡa ḡünā ḡāletde mektūm olan sırrını lisān ḳal ve ya lisān ḡāl ile 'aṣḳ ⁽³¹⁾ ve dildādeliḡini āṣıḳār ider didükde Ebūü'l-Ḥasan ey vaṣıfe-i kāmileü'l-'aḳıl biz [165a] ⁽¹⁾ biḡamdü'l-allahu ta'ālī selāmet ile maḡlumuzā vuṣūl bulduḡ ve ṣimdiye ḳadar sırrımız ⁽²⁾ mektūm ḳaldı.

Hemān “Sen Ṣemsü'n-Nehāra bu ḡeyetlerden naṣiḡatūñi deriḡ itme.” ⁽³⁾ didükde cāriye-i merḳūme “Ben daḡı size bu ḡuṣuṣı tekid iderüm hemān sen ⁽⁴⁾ 'Ali bin Bekāra var bizüm selāmet ḡālimizi ifāde ve ḡafz sırrı iḳün tekid eyle ki ⁽⁵⁾ bir maḡzūre düṣmeyelüm diyüb.” gitdi. Ṣehrazād ḡikmet mi'tād ḡikāyeden bu maḡale ⁽⁶⁾ geldükde ṣabāḡ-ı taḳrib itdūḡünü görüb süḳūt eyledi ve ṣāḡ müṣār-ileyḡ ile ⁽⁷⁾ ḡevābekāḡa girüb ṣafā ve rāḡatda bītavted itdiler tamü'l-cildü'l-evvel ⁽⁸⁾ min kitāb elf'leyle ve leyle* (arapḡa ibāre) ⁽⁹⁾ (arapḡa ibāre) ⁽¹⁰⁾ (arapḡa ibāre).

[165B]⁽¹⁾ **YÜZ TÜKŞANINCI GİCE**

(2) Çün aḥşām olub perde-işeb ā’lemi derḥicāb ve rŭy-ı āfitāb neḡāb-ı ‘aynŭ’l-ḥamie ile (3) mestŭru’l-cenāb oldı Melik ŧeherbāz sāşifŭ’l-beyān ḥikāyenŭñ tekmline Şehrazāda (4) fermān buyurub istimā’a taşdı itdŭkde mŭmā-ileyh ḥesabŭ’l-āmer kelāma aḡaz (5) idŭb dir ki çŭn Şemsŭ’n-Nehāruñ cāriyesi naḡl-i sābıḡımız ūzere Ebŭŭ’l-Ḥasane gelŭb (6) ‘Ali bin Bekāruñ ḥālinden suāl eyledi Ebŭŭ’l-Ḥasan ḥŭsn cevaba maḡşadı olub “Ey (7) cāriye bez biḡamdullaha Kemāl-i şıḡat ve ā’fiyetde biz ancak ‘Ali bin Bekāruñ ḥālī ḡāyet perīşān (8) ve nār-ı ‘aşḡla suzāndur sen hemān ḥānum efendŭmizi şabır ve ketmān sırrı ile tenbiye (9) ḡıl ki ḥālumize kimse maḡla’ olsun didŭkde cāriye sem’ā ve ḡā’a.” diyŭb vedā’ (10) idŭb gitdi.

Ebŭŭ’l-Ḥasan daḡı ‘Ali bin Bekāra varub vāḡ’a ḥālī naḡl itdi ‘Ali (11) bin bekār maḡbŭbesinŭñ nām ‘Azīzini işitdŭkde bī-ḡarār olub bayılarak dŭşdı ve ol (12) ḡŭn ifāḡat bulmayub her neḡadar Ebŭŭ’l-Ḥasan mu’ālecesine bezl muḡadderat itdise de (13) mŭfid olmayub şabāḡa ḡadar meyt gibi ḡaldı ve ‘aliŭ’s-siḡir ifāḡat bulduḡda bir ah cangāḡ (15) ile ḡubbe-i iflākı siyāḡ idŭb ŧekvā-yı ḥāl ve derdine mecāl bulmaḡ ḡuşuşunı (16) Ebuŭ’l-Ḥasan’dan ricā ve suāl itdi merḡŭm-u naşıḡ ve pend idŭb “Ey ‘Ali madem ki sen [166a] (1) bu ḡalet ūzeresin bahr ḡāl senŭñ serrŭñ fāş olub ve şāldan maḡrŭm olursın (2) çŭn Şemsŭ’n-Nehār ve şālŭñden imtinā’ itmez ve saña daḡı ā’şıḡa ve muḡabBedŭr niçŭn (3) kendŭñe bŭyle mālā yaḡaḡmḡāletleri teḡmīl idersin bahr ḡāl şabr ile kendŭñe (4) bir dermān ara didi.

Vedā’ idŭb dŭkkanuna varub oturduḡda yine ma’ḡŭd cāriye (5) yanuna gelŭb Şemsŭ’n-Nehārdan ‘Ali bin Bekāra bir tezkire getŭrŭb cevābını istedi ve “Ḳalḡ (6) birlŭkde yanuna varalum.” diyŭb ikisi ma’ ‘ali bi bekārın ḡānesine ‘azimet itdiler. (7) Vuşŭl bulduḡlarında cāriye ḡaşrada ḡalub Ebŭŭ’l-Ḥasan ḡāneye duḡŭl ve ali bin bekāre (8) varub bu ḡaber mesret eşeri ifāde itdŭkde ‘Ali ferḡanuñ olub cāriye yanuna gelmesini (9) emir ve ḡuzŭrına geldŭkde ŧefāḡā Şemsŭ’n-Nehāruñ ḡālinden suāl cāriye daḡı ḡaberi (10) teblīḡ ve tezkireyi teslīm idŭb oḡuduḡda ‘arz eşvāḡ ve mŭlāḡāta mŭştāḡ (11) olduḡunu beş ve beyandan ‘ibāret idŭḡini ḡorŭb bekāya aḡaz ve iḡtizā iden cebābı (12) yazub cariyeye teslīm itmekle Ebŭŭ’l-Ḥasan ile çıḡub gitdiler Şehrazād ḡikāyeden (13) bu maḡale geldŭkde zelām-ı leyl şŭb garbe gitmek içŭn teşmīr zeyl itdŭḡünü vezā (14) fecr ḡaraf-ı ŧerḡdan ibrāz didār mŭnevver ideceḡini ḡorŭb sŭkŭt eyledi.

(15) **YŪZ ḲOḲSAN BİRİNCİ ḡİCE**

(16) Şehrazād kelāma şürü' idüb dir ki: Ebüü'l-Hasan dükkanuna varub otur 'ağde işbu (17) każiyenüñ meālini düşünüb şevki hayra münecir olmayacağını mülāhaza ve ol gün öyle (18) kalub irtesi gün yine 'Ali bin Bekāre varub "Ey birāder senüñ 'aşküñ gāyet güc (19) ve müstağir yatdan bir şeydir hālā senüñ maḥbūbeñ ve şālūne rām cemālūne muḥabbet ve ā'sıķ (20) müstehāmdur eger sizden ğayrıya meyl idüb maḥbūb sāire gibi nefür ṭab' ile methalkā olmuş (21) olaydı hālūñ nice olurdu bu keyfiyete nazarā bahr hāl serüñ fāş ve bu muḥāṭara yerlerde (22) ma'dümü'l-inti'āş olursıñız gel şol 'aşķ ş'abü'l-artiyā yoķuşlarını teeni ve şeydālıķ (23) şa'vitini tefekkir ve tesi kıl ki şemşir fażiḥat ile ser vücūduñ biride ve meriğ hayātüñ (24) kafes zātüñdan keşide olmaya." diyü naşih ve pend itdükde.

'Ali işbu kelām mevdat encāma (25) aşafā Ebüü'l-Hasanüñ naşihatinden memnün oldı çün Ebü'ü'l-hüsnüñ aḥş aşd kaşından (26) bir cevherci olub barānı bu huşūşa mecerüm esrār ve 'Ali bin Bekārüñ kışşa (27) sını anuñla yād ve tedkār iderdi ol gün yanuna varub "Vay yār-ı şādıķ vacib muvāffak (28) işbu bulunduğum māddeden gāyet ḥavf üzereyüm zīrā ben ḥalife ḥareminüñ bezirgānuyum (29) her ne isterlerse ben götürürüm ve pür girüb çıkarum pes 'Ali ile Şemsü'n-Nehārüñ (30) aralarında ḥāşıl olan ma'sķa ṭabī'atdan perün olub meāli āşikār olmağdan (31) ğayr-ı me'mündür vāsıṭa olduğum ḥüsne müvāḥzem şiddetlüdür işte bu huşūşlardan [166b] (1) ṭolayı şu'ürüm ğayb oldı ve böyle kırdum ki eṭrāfda olan malumı cem' idüb (2) ticāret bahanesiyle ara yerden şıyrılıb gideyüm diyü istişāre itdükde cevheri vaķ'a (3) sizüñ hālūñiz muḥāṭereli şeydür hemān allahu ta'āli seni kırtara." diyüb gitdi.

(4) Hemān Ebüü'l-Hasan ḥavf ve telāşından ṭuramayub cümle mihātını cem' itmeğe teşmīr sāk (5) ve iki üç günde işini görüb bir kayığa süvār olub Başraya zevce oldı (6) cevāhirci iki günden soñra yine Ebüü'l-Hasane varub aramuş ise de dükkanında (7) bulmamağla ḥānesine daḥı varub suāl itdükde ticāret için Başraya sefer itdügün (8) ḥaber virmeleriyle mefār kıatından müteessir olub melālet ḥāletiyile kıaldı ve 'ali bin beārñ (9) yanuna varmağ için bir vesile aramağda olub sābıķā bir miķdār ma'ārefesi olmağla ziyāretini (10) bahāne idüb yanuna vardı ve hāl ve ḥāṭrından suāl itdükden soñra Ebüü'l-Hasanüñ (11) müzākeresini küşād ve Başraya ticāret için gitdügünü ifade itdükde 'Ali bin Bekār (12) aḫḫār teessüf idüb baḫr-ı hayrete düşdügünü her ne kadar cevāhirci müşāhede itdise de (13) bir şeyi söylemeyerek kıalkub gitdi.

İrtesi gün yanuna varmak üzere hānesinden ⁽¹⁴⁾ çıkub çarşudan merūr Ebūü'l-Hasanūñ dükkanından 'abūr itdükde dükkan yanunda ⁽¹⁵⁾ Şemsü'n-Nehāruñ cariyesi turduğunu müşāhede itdi Şehrazād hikāyeyi bu maḥale ⁽¹⁶⁾ getürdükde zālām-ı leyl gitmeğe teşmīr zeyl itdügünü görüb sükūt eyledi.

(17) ** YÜZ TOKSAN İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Çün merķūm cevāhirci ol cāriyenūñ Ebūü'l-Hasane ⁽¹⁹⁾ gelüb gitdügünü görüb bilürdi қаziyeye itlā'i var idi hemān cāriyenūñ ⁽²⁰⁾ yanuna varub "Sen kimi arayorsun?" diyü suāl cāriye "Ebūü'l-Hasani isterem." dimekle merķūm ⁽²¹⁾ Ebūü'l-Hasanūñ sefer itdügünü ifāde itdükden şöñra "Ey cariyel! Eger işüñ var ise ⁽²²⁾ söyle ben anı görürem." didükde merķūma "Ben 'Ali bin Bekā'ra tezkire getürdüm aña kavuşmak ⁽²³⁾ isterem." didi.

Cevāhirci anā "Gel ben yanuna gitmek üzereyüm seni ma'iyetle getüreyüm." diyüb anı ⁽²⁴⁾ alub 'alinūñ hānesine vardılar ve ba'du'l-istizān cāriyeyi taşrada bırağub ⁽²⁵⁾ 'Alinūñ yanuna girdi ve selām ve suālden şöñra "Efendüm ben yolda gelür iken Ebūü'l-Hasanūñ ⁽²⁶⁾ dükkanı yanunda size bir tezkire getürmüş cāriye bulub ma'iyetle istişhāb iderek getürdüm." ⁽²⁷⁾ didükde 'Ali gözlerin açub cāriyeyi yanuna istedi ve getürdüğü tezkireyi ⁽²⁸⁾ okuyub mezmunını fehm ve'arz işvāk ve şekvā-yı alam ferāk mezāsında cevābını ⁽²⁹⁾ yazub cariyeye teslīm idüb merķūme ḥāl sebiline gitdükde.

Cevāhirci kelāma ⁽³⁰⁾ ağaz idüb "Efendüm 'acabā bu cāriye senden ne ister zīrā bu dāru'l-ḥilāfeden çıkmadur ⁽³¹⁾ ve Şemsü'n-Nehār nām cāriyenūñ vasifesidür senūñ anlar ile aḥz ve ī'tāk var mı? [167a] ⁽¹⁾ didi. 'Ali "Ya sen bu cāriyeyi nereden bilürsün? didükde Şemsü'n-Nehār "Bu cāriyenūñ ⁽²⁾ vesātetiyile benden bir incü 'aḳdi iştirā itmüşidi lakin sen bu cāriye ile vāk'a olan ⁽³⁾ ḥalūñizi ḥavf ve ḥeşīt itmeyüb baña ifāde ve ifşā kıl zīrā benüm sizūñ māddeñizden ⁽⁴⁾ şu'urum vardur Ebūü'l-Hasanūñ gittüğünü gördüğümde size şefkatim ḥāşıl oldu ⁽⁵⁾ ve muşālḥūñı görmeğe 'azīmet idüb yanūña geldüm hemān ḥātrında olan didi. ⁽⁶⁾ Baña ifāde kıl şayet aradığūñ dermān bende buluna." didükde.

'Ali ağlamağa başlayub ve şadā-yı ⁽⁷⁾ ah ile kāse-i eflākı pertinin eyledi. "Vay birāder sen benüm ile ne mu'āmele ider iseñ kerem ⁽⁸⁾ ve 'ināyet itmüş olursūñ zīrā ben

helāk ve telefe müşerref oldum ve bu ‘aşk belāsından ⁽⁹⁾ mutlakā defīn-i tarāb ehil ve aḥbāb ol sim gerekdür.” diyüb ser mesturundan ⁽¹⁰⁾ fek ḥicāb eyledi.

Cevherci daḥı merķūmuñ ḥālīne diḳḳat ve dildādeligine ŧefkat ⁽¹¹⁾ idüb “Mādem ki ben ḥayātdeyım saña bir keder ḥāşıl olmaz ve elümden geldüğüni ḳadar sa’i ⁽¹²⁾ idüb derdiğı ‘ilāc iderüm.” diyüb gitdi. Bu mādde nice tedbīr ideceğini ⁽¹³⁾ tefekkīr iderek ḳaldı irtesi gün ‘aliü’ş-şabāḥ dükkanuna gider iken yolda yere düşmüş ⁽¹⁴⁾ bir mektüb bulub oḳuduḳda ḥabībeden maḥbūbe ŧaḳa olduğumı ve ‘arz eşvāḳ ⁽¹⁵⁾ ve ŧuḳu ey ferāḳa dāir idigüñi görüb ‘acabā bu kimüñdür diyü tefekkür ider iken nā-gāḥ ⁽¹⁶⁾ cāriye ma’ḥüde ḳarşusına gelüb senüñ elüñde olan ŧeḳa benümdür ḳoynumdan düşmüş ⁽¹⁷⁾ baña ī’āde ḳıl didi Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde istirāḥat vaḳti geldiğini ⁽¹⁸⁾ görüb süḳüt eyledi.

**** YÜZ TÜKSAN ÜÇÜNCÜ GİCE****

⁽¹⁹⁾ Yine Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes cevheri merķūme cāriyeyi bilmekle ⁽²⁰⁾ “Ey ḳız sen benüm ḥāneme gel senüñle ba’z ḥuḧuşlara dāir serm vardur ifāde ideyüm.” diyüb ⁽²¹⁾ anı ma’iyetiyle alub oyuna getürdi ve tenḥā oturub ŧaḳadan suāl itdi. Merķūme ⁽²²⁾ her ne ḳadar inkār ḫarīḳını iḫtiyār itdise de cevheri ḥavf ve ḥaşibet def’ ve “Ben ⁽²³⁾ Ebüü’l-Ḥasanüñ ḥāş işdiḳāsındanıñ sizüñ serüñizden daḥı ŧu’ürüm vardur ‘ali ni bekāruñ ⁽²⁴⁾ işini görmeḡe ta’ḥud itdüm hemān ḥāḫıña ne gelürse söyle.” diyüb ve yemīn idüb ⁽²⁵⁾ cāriyenüñ derünun ḫafdan ḥālī ḳılduḳda merķūme ser mektümlarinüñ amāntın ⁽²⁶⁾ mūmā-ileyh ‘ahdesine teḫmīl Şemsü’n-Nehār Ebüü’l-Ḥasanüñ gitdüğüñü işitdüḳde ⁽²⁷⁾ ŧafāsı ḫazin ve kedere tebdīl olduğumı ifāde idüb çün ki sen bu ḫamal ŧaḳīli ⁽²⁸⁾ teḫmīl itdüñ ben barub ḥāneme işbu beşāret-i ‘azmiyeyi tevşīl ideyüm diyüb gitdi.

⁽²⁹⁾ Ol gice ḳalub ‘aliü’ş-şabāḥ yine cāriye merķūme gülererek yanuna gelüb ve ben ⁽³⁰⁾ Seyyidemesinüñ gelemegi ‘arz itdügümde memnūne ve mesrūre oldu ve seni yanuna istedi ⁽³¹⁾ buyruñ gidelüm didükde cevherci ey hemşire ben anuñ yanuna nice gidebilürem Ebüü’l-Ḥasan [167b] ⁽¹⁾ ḳadimden berü anlara ḫidmet idüb alıŧ veriŧ bahanesiyle girüb ḳıḳardı fāma “Benüm ⁽²⁾ aşlā girdügüm bu ḳadar ŧimdi oraya girdugumde ḫalḳ beni görüb inkār iderler ve ben ⁽³⁾ tefdim için ḫafv iderüm dāru’l-ḫilāfa maḥale sāire gibi degildür.” didükde.

Cāriye “Ey ⁽⁴⁾ efendüm! Korkma ve bir kimseden havf itme diyü her ne kadar havfinı def’ ideyüm didise de müfid ⁽⁵⁾ olmayub ben muṭlaḳā gidemem.” didükde merḳüme “Çün ki böyledür Şemsü’n-Nehār sefere gelsün ⁽⁶⁾ hemān bunda baña müntezir ol ben şimdi gelürem diyüb.” gitdi. Bir sâ’atden şoñra ⁽⁷⁾ yine dönüb geldi. “Yanuñda kimse var mı?” diyü suāl ol dahı yanunda turan ğulāmını ⁽⁸⁾ şalub yalnız kaldukda cāriye gidüb şemsü’l-nehārı ma’iyetiyle alub geldi ⁽⁹⁾ cevherinüñ hānesine girdükde bütün eṭrāf hāneyi rivāiḥ laṭife ile mu’teber ve bahr-ı ⁽¹⁰⁾ Cemāliyle derünun münevver kılub toĝru cevherinüñ yanuna varub oturdu ve yüz ⁽¹¹⁾ örtisini küşād itdükde cevheri āfītāb ā’lemāb hānesinde toĝdı zann idüb ⁽¹²⁾ ol hüsn bahrdan bī-hoş ve şiddet-i haşetden hayrān ve ser-hoş olub ‘ali bib bekārüñ ⁽¹³⁾ ol güc ve düşvār olan hāle kerftār oldugunu ma’zür tutdı ve hoş āmdinden şoñra ⁽¹⁴⁾ Ebüü’l-Hāsani yād itdiler ba’de Şemsü’n-Nehār ey birāder ḥalḳıñ nefüs ve eṭvārı ve şaf ⁽¹⁵⁾ şehvātde müttefik ve mütlāidür ve birbiriyle ma’āvent ve münā’ideleri olmadıkca aslā bir şeyi ⁽¹⁶⁾ temām ve vāşıl hüsn hitām olmaz ve bir ğarż için iki s’ai olmadıkca temiz ve ta’b ⁽¹⁷⁾ ve meşakḳatsiz rahat ve şafā bulunmaz ve her şeyüñ cāḥ ve Kemāli ancak ehil merūnuñ ĩ’ānetine ⁽¹⁸⁾ marbūṭ ve etmāmı hametlerine mutavḳıf ve menuṭdur imdi ben seni serüme vaḳıf ve derünümde ⁽¹⁹⁾ mektüm olan hālume aĝāh itdüm femā ba’d hamit ve ‘ināyet senüñdür ve işbu cāriyem ⁽²⁰⁾ cümle ısraruma vāḳ’a ve eṭvār ve aḥlāḳıma ā’rifedür benüm tarafımdan bir kelām ile ⁽²¹⁾ geldükde sen aña ĩ’timād ve sen ne ki istiḥsān ider iseñ biz anı istiḥsān ideriz ⁽²²⁾ ve ‘Ali bin Bekāra yeniden selām kılab diyüb kalkub tehāl gibi temāil iderek gitdi Şehrazād ⁽²³⁾ ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(24) ** YÜZ TOKSAN DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Cevheri Şemsü’n-Nehārüñ hüsn ve leṭāfetinden ⁽²⁶⁾ müteḥīr ve ‘Ali bin Bekārı ma’zür tutub yanuna vardı. Çün ‘aliyi şiddet-i aşüfteliĝinden ⁽²⁷⁾ bī-dermān olmaĝla düşekde yatur görüb selām virüb oturdukda ‘Ali “Ey ⁽²⁸⁾ birāder niçün böyle gec ḳalduñ zīrā ben helāka müşerref oldum keşki allahu ta’āli benüm ruḥumı ⁽²⁹⁾ ḳabz ideydi ben bu miḥnetden ḥelās bulmuş olaydum didi. Cevheri talḳif ⁽³⁰⁾ iderek merḳümüñ telāşını def’ ve vāḳ’a hāli naḳl ve “Saña muvāşiladan ĝayrı ⁽³¹⁾ başḳa ‘ilāc yoḳdur hemān şabır ile bunuñ şoñı ḥayırludur ancak Şems [168a] ⁽¹⁾ ü’n-Nehār hāneñize gelmesi muḥāṭıralu bir şeydür ve benüm iki hānem vardur biri iḳāmet ⁽²⁾ itdügüm ev ve diĝeri anuñ civārında olub dost ve aḥbāb

ile ictimā'm için ⁽³⁾ ithāz itdüm ve içinde kimse yokdur ol hānede ictimā'ñız şübheden ā'rıdır." didükde. ⁽⁴⁾ 'Ali bin Bekār Cevherinüñ reyini istihsān ve sen ne münāsib görür iseñ biz dañı anı ⁽⁵⁾ ideriz didi.

Cevheri naql idir ki: Ben ol gün 'ali ibin bekārüñ yanunda kaldum ve gice ⁽⁶⁾ dañı nezdinde bī-tavtet idüb şabāh olduñda menzilme varub oturdum nā-gāh ma'hūd ⁽⁷⁾ cāriye yanuma gelüb Şemsü'n-Nehārdan selām getürdi. Ben dañı 'Ali bin Bekār ile vuķū' ⁽⁸⁾ bulan mācerāyı naql ve ictimā'ları misāfir hānemizde olacağını münāsib gördüğümüzi ⁽⁹⁾ ifāde itdüğümde cāriye benüm reyümi hoşlanub vāķ'ā bu ma'nā güzeldür varub perkere ⁽¹⁰⁾ hāneme 'arz ideyüm diyüb." gitdi.

Bir sā'atden soñra gelüb Şemsü'n-Nehār dañı ⁽¹¹⁾ reyümi istihsān itdüğünü ve yarınki gün geleceğini ifāde idüb gitdükde ben ⁽¹²⁾ varub ol eve muķteşī olan afreşe ve ālāt sāireyi naql ve gereği gibi tanzīm ve gidüb ⁽¹³⁾ 'Ali bin Bekārı celb idüb cāriyenüñ kadumine müntezir kaldık aħşām namāzı vaķtinde ⁽¹⁴⁾ Şemsü'n-Nehār ma'hūd cāriye ve iki küçük vaşife ile gelüb gözi 'Ali bin Bekāra ⁽¹⁵⁾ düş itdüğü birle şiddet-i şevķinden bayılıb zemine düşdi.

'Ali dañı ol vechle ⁽¹⁶⁾ bayulmuş ve bir sā'atden soñra ayıldıklarında birbirine selām ve başt-ı eşvāķ mala kelām ⁽¹⁷⁾ idüb oturdılar. Aħşām taāmını ba'du'l-tenāvil 'ayş-ı nevş ile meşgöl kaldılar. ⁽¹⁸⁾ Ben isem anlar ile bir maķa ara ve turub ba'de kalķub evime gidüb yatdum 'aliü'siħir ⁽¹⁹⁾ kıyām itdüğümde qahvemi iķer iken komşularuñ biri dehşet hāletiyile gelüb vāllaha ⁽²⁰⁾ dün gice senüñ diger hāneñde vuķū' bulan każiyeden müteessir oldum diyince Şehrazād ⁽²¹⁾ şabāh-ı taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(22) ** YÜZ TOKSAN BEŞİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Cevheri naqlinde "Benüm ol kelāmdan 'aqlum başumdan ⁽²⁴⁾ gidüb evimde ne oldu diyü suāl ol dañı dün sen ol hāneye naql itdigüñ ⁽²⁵⁾ eşyā ve esbābı halk görmekle gice uğurlar gelüb misāfirlerüñ ve cümle eşyāñı ⁽²⁶⁾ çalub gitdiler ve biz 'aliü's-şabāh oraya gitdüğümüzde hānenüñ kapusını açık ve derünını ⁽²⁷⁾ boş bulduķ." didükde ben şiddet-i havfdan bī-aħşş olub mā ve eşyadan ⁽²⁸⁾ vaz geçdüm ancak 'Ali bin Bekār ve Şemsü'n-Nehār için düşünmeĝe başladum ve ol komşuya ⁽²⁹⁾ ne dirsın şimdi nice ideyüm diyü istişāre ol dañı "Ben şöyle görürem

ki sen süküt ⁽³⁰⁾ hâletiyle tır bu kazîyeyi kimseye fâş itme zîrâ bu sarıkların tutulmasıçün devlet ⁽³¹⁾ tarafından bir kaç kimse ta'yin olunmuşdur bahr-hâl ele geçerler buldukları hâlde senün [168b] ⁽¹⁾ mâlik dahı bulunur didi.

İkimüz kalğub ol eve gidüb bağıdugumda içinde gerek ⁽²⁾ eşyâ ve gerek misafirlerden bir eşer bulamadugumdan hezâr gamm ve hasret ile hâneme varub ⁽³⁾ muhâtramda işte Ebü'l-Hasanün korktığı belâya dū-çâr oldum diyüb telâş hâletiyle ⁽⁴⁾ kaldum.

Bildüğüm dost ve aḥbâb mālumuñ sirkat olundugunu işidüb her biri ⁽⁵⁾ bir taraftan gelüb tesliye virmege başladılar ben ol hâl uzar oturur iken ba'z ⁽⁶⁾ gulmānum gelüb “Efendüm kapuya bir âdem gelüb seni istiyor.” didi. Ben dahı kalğub ol âdeme ⁽⁷⁾ vardugumda bildüğüm bir kişi bulub “Benüm senünle bir şer kelāmum vardır.” didi. Ben dahı anı ⁽⁸⁾ içerüye aldum ise de merķūm “Bende olan söz bunda söylenmez gel senünle diger hāneñe ⁽⁹⁾ varalum.” dimekle şiddet-i telâşumdan bir kelime söylemeksizün anuñla ol bir hāneye vardum ise de ⁽¹⁰⁾ yine merķūm “Bunda dahı olmaz gel seni başka yere getüreyüm zîrâ bende senün derdüñe dermān ⁽¹¹⁾ vardır.” diyüb beni alub gitdi.

Bağıdaddan ḥurūc ve dicle kenarına varub ⁽¹²⁾ bir zurka süvâr ve diger yakaya güzâr idüb görmedugum ve girmedugum maḥaleye girdi ⁽¹³⁾ ve bir hāneye varub duḥūl itdüğümüzde bir oḥada on kişi oturur görüb ⁽¹⁴⁾ selām virüb oturdugumda merķūmün beni hezâr-ı tekrīm ve talṭif ile alub ta'ām ⁽¹⁵⁾ dahı taḳdīm itdiler ba'du'ala gel merķūmün “Ey birader! Sen bizi bilür müsün?” didiler. Ben “Ḥayır ⁽¹⁶⁾ aṣlâ sizi gördüğüm yokdur.” didüğümde anlar “Sen bizden ḥavf eyle serüñi ⁽¹⁷⁾ bize naḳl it ve aṣlâ bir şeyi ihfâ itme.” didiler.

Ben “Ey birâderler! Siz serüme vâkıf musuñuz?” ⁽¹⁸⁾ didüm. “Evet biz senün evün uğurlayan kimseler zevânında olan şadıḳüñi ve ma'iyetiyle olan ⁽¹⁹⁾ câriyeyi aḥz iden biziz.” diyüb ‘Ali bin Bekâr ve Şemsü'n-Nehāruñ oldukları maḥali baña ⁽²⁰⁾ gösterdiler ve biz anlaruñ hîbet ve ihtirâmlarına nazara anlara bir zarar itmeyüb bizde maḥfuzlardur ⁽²¹⁾ lakin sen bunlaruñ hâlini şiddik üzere bize ifâde kııl biz saña ve anlara imān virdüñ didiler ⁽²²⁾ Şehrazād hikâyeden bu maḥale geldükde şabâḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(23) ** YÜZ TOKSAN ALTINCI GİCE**

(24) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Cevheri naġlinde dir ki ben baġdım ki şadıġdan ġayrı (25) bir çare yoġdur hemān ġaziyemi ibtidāsından aġrına ġadar naġl ve ifāde itdügümde (26) merġümün benüm malumı yine ĩ’āde ve ġāneme ġadar tavşil itmelerini ta’hid ve beni ‘Ali bin Bekār (27) ve Şemsü’n-Nehāruñ oldukları maġale ġetürüb girdügümde mümā-ileyhġavf ve miġnetden (28) telefe müşerref olmuşlar bulub selām virdüm ve ġānede ma’iyetleriyle bıraġdığum cāriye (29) lerden suāl itdügümde anlar biz ol ġālet fāc’ede iken cāriyeler ġacub gitdiler (30) ve nereye gitdüklerini bildüñ bizi bu cemā’at alub ġāneden çıkarub dile kenarına (31) ġetürdüler ve birzorġ ile ol bir kenara ġeçürüb indirdiler biz ol ġālde iken [169a] (1) nā-gāh üzerümize bir ġac süvāri ġelüb cümlemizi esİR aldılar ve “Siz kimsüñiz?” diyü suāl (2) biz daġı “Magni kimseleriz şol ġayġıda olanlar bizi zor ile almuşlar idi ve bu vaġte ġadar anlarda (3) ġaldıġ şimdi buraya ġetürüb ġāl sebilumizi taġlike ġıldılar.” diyü cevāb virdük ise de (4) merġümün Şemsü’n-Nehāra diġġat itdükden şoñra “ġayır siz ġilāf söyledüñiz sizde (5) ġevānında ve sāzende ġiyāfeti yoġdur.” didüklerinde.

Şemsü’n-Nehār reislerine yanaşub ġulaġına (6) bir şeyi söyledi hemān merġüm esebinden nezvil ve Şemsü’n-Nehārı süvār idüb dizgini (7) eline alub yederek ġetürdi ve diġer cemā’at bizi süvār idüb sāġil ġarafuna sevġ (8) birle bir zorġa erkāb ve diġer yaġaya ġeçürerek ‘Ali bin Bekārüñ ġānesine İşāl ve bizi (9) vedā’ idüb ġāl sebillerine gitdiler biz iseñ ġavfdan helāka müşerref ve ġarekete muġatder (10) olmayub ġayrān ve serkerdān ġāletiyle ġāneye duġül itdügümüzde ‘Ali bayılıb yere (11) düşmekle aġrabası ġelüb “Efendümüze ne oldı?” diyü suāl itdüklerinde ben “Behey ādemler! (12) Gözdeñ ifāġat bulduġda ol size vāġ’a ġālī ifāde ider.” didüm mümā-ileyh (13) ise bi müddet öylece ġalub ba’de ifāġat itdügünü gördügümde ġāneme varmaġa ‘azīmet (14) itdüm ise de beni şalıvirmeyüb yanunda alı ġodı ve aġrabası her ne ġadar vāġ’a ġālinden (15) suāl itmüşler ise de bir cevāb virmeyüb süküt itdi.

Ben anuñla aġşāma ġadar (16) oturub ba’de izn alub ġāneme vardugumda ehil ve ‘ayālum benüm çün hezār miġnetde (17) olduklarını görüb ġadvimim ile mesrūr memnün oldılar ve vāġ’a ġālumden suāl (18) itmüş iselerde siz bu ġuşuşdan suāl itmeyüñ ne oldısa oldı diyüb (19) oturdum lakın ġātrum Şemsü’n-Nehār ve ‘Ali bin Bekār ġaziyelerinden perişān ve ‘acabā (20) ne zühür ider diyü hezār ensişede ġalub bir

miqdār oturdukdan sonra yine ‘Ali bin ⁽²¹⁾ Bekār’a varub ahvāli istikṣā ideyüm diyerek be-tekrār hānemden çıkub gittüm. Diyince ⁽²²⁾ Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(23) ** YÜZ TOKSAN YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazād kelāma aġaz ve Cevherinüñ naqlini irād idüb dir ki: merķüm ben şapudan çıkub ⁽²⁵⁾ yola revān oldugumda bir şatun benüm intizārımda olduğunı gördüğüm birle derünuma ⁽²⁶⁾ ħavf ve dehşet gelüb andan firār itmeġe başlayub sür’atle řitāb itdüm ise de ⁽²⁷⁾ merķüme erdemden қоşubtur ħavf itme diyerek řitāb idüb geldi. Tābir hāli ⁽²⁸⁾ řoġaġa varduğumuzda şurub müntezir şaldum şatun yanuma gelüb selām virdükde ⁽²⁹⁾ Şemsü’n-Nehāruñ cāriyesi olduğunı bilüb “Cānum sen niçün benden firār ideyorsun ⁽³⁰⁾ ’Ali bin Bekārüñ hāli nice oldu?” diyü suāl ben daġı vāġ’a hālumizi naql itdükden sonra ⁽³¹⁾ anlaruñ hālinden istifsār ve siz ol gice nereye kaçduğunuz ve nerede řaldüñuz diyü [169b] ⁽¹⁾ Merķüm “Kaçan ol gice sarışlar hücum itdüklerinde biz anlar ħalife şarafundan geldiler zann ⁽²⁾ idüb ve řām üzerinden ol iki cāriye ile kendümüzü atub güc belā ile dāru’l-ħilāfete ⁽³⁾ gidüb cāriyeler arasında iķāmet ve hālumizi ihfā idüb Şemsü’n-Nehār için ⁽⁴⁾ ateř üzerinde şurur gibi řaldıġ gicenüñ ahiri olduğda deryā sāhilinde olan ⁽⁵⁾ ser şapusından çıkub bir zorġa süvār ve Şemsü’n-Nehārdan teccessüs ve istiġbār şadidiyle ⁽⁶⁾ ‘azīmet idüb gice aġrine kadar gezdüñ biz ol ħāletde iken ħarem-i sarāyınıñ ⁽⁷⁾ şarafuna içinde bir erkek ve bi şatun oturmuş bir zork ‘azīmet itdügünü görüb ⁽⁸⁾ yanuna varduğumuzda ol şatun Şemsü’n-Nehār olduğunı bilüb Kemāl mesret ħāletiyle ⁽⁹⁾ alub ser şapusına ayıldüñ zorġdan itdükde ol ādeme bīn altün virüb içeriye ⁽¹⁰⁾ girdi ve döřeġine varub bayılarak düşdi ve řabāġa kadar bī-cān gibi şaldı ⁽¹¹⁾ ba’de ifāġat idüb cāmelerini tebdil ve bir miqdār şorba tenāvil idüb oturduğda ⁽¹²⁾ biz vāġ’a hālinden suāl ol daġı ben helāk derecesine vardum ve ħaġġ ta’ālinüñ ‘inābeti ⁽¹³⁾ yetişmemiş olaydı şatıl olunacaġ idüm zīrā ħersizlerini cevheri hānesinden ⁽¹⁴⁾ aldıklarında “Sen kimsüñ?” diyü suāl ve her neġadar ben mafineyüm diyü cevāb virdüm ise de ⁽¹⁵⁾ inānmayub ‘Ali bin Bekārdan daġı istifsār ve ben e’vām nāsdan biriyüm.” didükde merķümün ⁽¹⁶⁾ bizi alub maġallerine iřāl ve heyet ve kıyāfetimize diġkat itdükden sonra bize tevciye ⁽¹⁷⁾ ħiřāb ve sizde ne maġnilik ve ne ‘avām nāsıñ heyeti vardur hemān kim olduğüñizi ⁽¹⁸⁾ bize ifāde kıluñ.” dimüş iselerde ikimiz süküt idüb bir cevāb viremedüñ ⁽¹⁹⁾ ve ‘ināyet ħaġġ ile merķümünüñ derünlerina merġamet gelüb bizi bir oşaya ⁽²⁰⁾ vażi’ ve cevheri olan dostumuzu celb ve andan

ḥaḳīḳat ḥālumizi teşḫīḥ ⁽²¹⁾ itdükdən şöra üçimizi bir zorḳa ḳoyub maḥal selāmete īṣāl itmüş iselerde ⁽²²⁾ ‘ass başı bir ḳaç süvāri ile bize gelüb kirfet itdi.

Pes ben ‘ass başıya kim ⁽²³⁾ olduğımı ve ba’z aḥbānūñ ḥānesinde mehmān olub ol vaḳitde geldugumi ifāde ⁽²⁴⁾ itdügümde ‘ass başı beni alub buraya tevşil ve ali bin bekār ile cevheriyi ⁽²⁵⁾ daḫı maḥallerine irşāl eyledi diyü ḳışşasını naḳl ve beni size ifāde-i ḥāl itmek için ⁽²⁶⁾ irsāl eyledi ve serümüz ‘ināyet ḥaḳḳ ile zuhūr itmedi ve saña bir miḳdār mal irsāl ⁽²⁷⁾ itdi ki zāy’āteka bedel idesin diyince Şehrazād şabāḥ-ı taḳrib itdügünü ⁽²⁸⁾ görüb sükūt eyledi.

(29) ** YÜZ TOKSAN SEKİZİNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād ḫikāye teknilinde dir ki: Cevheri eytdi. Ben ol ḫaber mesret eşeri cariyeden ⁽³¹⁾ işitdügüm birle ḫedāye ḫamd idüb malı teslīm eyledüm ba’de cāriye “Acabā ben ‘Ali [170a] ⁽¹⁾ bin Bekāra ḳavuşabilür müyüm? didi. Ben “Şimdi aña varmaḳ bir miḳdār göçcedür.” didüğümdede ⁽²⁾ cāriye beni bıraḡub gitdi. Daḫı aldugum malı der şandūḳ idüb ‘Ali bin Bekāruñ yanuna ⁽³⁾ vardum beni gördükde bayaḡı tāze ḫayāt bulub ancak ḡāyet keyifsiz ve nā-mizāc olduğumı buldum ⁽⁴⁾ beni gördükde ağlamaḡa başlayub “Keşki çoḳdan berü mevt idübde bu ḫāletleri ⁽⁵⁾ görmemiş olaydum.” didi.

Ben ḫātrını alub tesliye ve cariyeden mesmū’ın olan ⁽⁶⁾ beşāreti ve bir müddetden şöra yine vaşāl cānān ile kamyāb olacağını ifāde itdügümde ⁽⁷⁾ tebessüm idüb benüm kelāmımla mesrūr oldu ve ol gice yanunda ḳalub şabāḫ olub anı vedā’ ⁽⁸⁾ idüb gideceğimde “Ey birāder her şeyüñ şöni vardur benüm bu derdümüñ şöni mevt ⁽⁹⁾ ve telefdür ve bu yolda helākım muḳarardur.” didi. Ben anuñ ḫātrını tesliye ve şabır eyle vaşiyet ⁽¹⁰⁾ idüb dükkanıma vardum ve cariyeye müntezir ḳaldum otururken nā-ḡāḥ cāriye perīşān ḫāletiyile ⁽¹¹⁾ ḫavf ve dehşetden ditereyerek yanuma geldi ve “Behey efendüm! Ḳalk kendüñe bir çāre tedārik ḳı ⁽¹²⁾ zīrā Şemsü’n-Nehār ol gün anuñla gelen cāriyelerüñ birine tārılıb dökmeḡle ⁽¹³⁾ derḫāl cāriye ḫalīfeye varub ‘Ali bin Bekāruñ ḳışşasını ‘ali vechahā ifāde eyledi ⁽¹⁴⁾ ḫalīfe daḫı şemsü’n neḫarı bir maḫale ḳoyub ḫabs eyledi.

“Şimdi ḳāziye yine mancer ⁽¹⁵⁾ olacağını bilmem hemān sen ‘Ali bin Bekāra ve irkindüñize bir çāre tedārik idüñ zīrā ⁽¹⁶⁾ sırrımız eşḳār oldu.” diyüb ḫāl sebiline

gıtdükde ben öyle bir hâle uğradum ki ⁽¹⁷⁾ ve sî' zemin başuma tār ve vücudum şiddet-i hafvdan mi'damü'l-aḥsās ve el-ḳarār ve nūr-ı nehār ⁽¹⁸⁾ çeşmime şeb tār olub kendümi şaşırdum ve bir miḳdār muteḥîr ḳaldıḳdan şoñra ḥālume ⁽¹⁹⁾ intibāh ve sür'atle şitāb idüb 'ali ibib bekāra varub beni gördükde sen çabucaḳ ⁽²⁰⁾ dönüb yanuma geldüñ ḫayır ola diyü vaşāl beşāreti benden māmül iderken, ben "Ey efendüm! ⁽²¹⁾ Hemān ḳalkmaḡa baḳ ve kendümize bir necāt yolu bul zîrā iş işden geḳdi." diyerek vāk'a ⁽²²⁾ ḫālî ifāde itdügümde mabhūt ve mütaḫîr olub "Nice idelüm?" didi. Ben "Eger sen ḫāneñde ⁽²³⁾ ḳalur iseñ bahr ḫāl telef olursın hemān ikimiz ma'ārah firārı tūtalum." didüğümdede ⁽²⁴⁾ 'Ali bin Bekār ḳalkub ḳaldırması mümkün olan noḳūd ve levāzımāt sāireyi alub ahalini ⁽²⁵⁾ vedā'a ve iḳtizā iden veşāyā bî-İdā' idüb ikimiz iki ḫayvāna süvār olub yola ⁽²⁶⁾ revāne olduḳ diyince Şehrazād şabāḫ-ı taḳrib itdüğini görüb sükūt eyledi.

(27) ** YÜZ TOḲSAN TOḲUZINCI GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Cevheri eytdi. Ol gün aḫşāma deḡin gidüb ⁽²⁹⁾ gice olduḳda yoluñ bir ḫarafuna çekilüb ve ḫayvānlarımızı baḡlayub ma'iyetimizle aldüğüümüz ⁽³⁰⁾ eşyāyı zemine vaż' idüb istirāḫata taḡriḡ itdüğüümüzde ḫaydūdlar üzerümize gelüb ⁽³¹⁾ cümle eşyāmızı ve ḫayvānlarımızı alub gıtdiler. Biz ise güc belā ile kendümüzü ḳurtarub [170b] ⁽¹⁾ şabāḫa ḳadar çölde ve ḳırda gezüb ba'de bir ḳaşabaya vāşıl olduḳ ve cām'a girüb ⁽²⁾ perīşān ḫālet ile oturduḳ namaza gelenlerüñ biri yanumuza gelüb "Siz kimsüñüz?" diyü suāl ⁽³⁾ "Biz ḡarīb ādemiz ve yol kesicilere rāst gelüb malumızı aldılar." didüğüümüzde merḳūm ⁽⁴⁾ "Buyruñ ben sizi ḫāneme getüreyüm bende bir ḳac gün misāfir oluñ." didükde.

Ben 'Ali ⁽⁵⁾ bin Bekāra "Gel gidelüm mescidde ḳalmadan ḫānede bulunalım ki eger arḳamızdan ⁽⁶⁾ bir arayan var ise bizi bulmasun." diyüb ādem ile gıtdik evine vuşül bulduğıumuzda ⁽⁷⁾ derḫāl bize temiz esvāb ve nefis ta'ām taḳdīm idüb ikrāmımızda tefşîr itmemüş ise de ⁽⁸⁾ 'Ali bin Bekār ḫastalıḳdan ḡāyet bî-dermān olub helāka müşerref olmaḡla baña didi ki ⁽⁹⁾ "Ey birāder eger ben vefāt ider isem benüm valideme var mevtimüñ ḫaber ben İşāl ⁽¹⁰⁾ ve cenazeme ḫāzır olmaḡ için şehirden taşra ḳıḳsunlar." diyüb ba'de aḡlamaḡa başılayub ⁽¹¹⁾ ḡāḫ begāḫ bayılıb ifāḳat iderdi ve ol ḫāl ile bir müddet ḳalub ba'de teslīm-i ⁽¹²⁾ rüh idüb dār-ı 'uḳbāya intikāl eyledi vefāt itdüğini gördüğüümüzde ev şāḫibine ⁽¹³⁾ ben gelene ḳadar meti ḫafz itmemesiçün vaşiyet ve derḫāl gidüb 'Ali bin Bekāruñ ⁽¹⁴⁾ ḫānesine varub validesine ḫaber vefātını ifāde

itdügümde merķūme ağlayarak ⁽¹⁵⁾ benüm ile ol kaçabaya ‘azīmet idüb ‘Ali bin Bekārı tecehssir ve tekfin ve defin ⁽¹⁶⁾ idüb hāneme varub maḥzūn ve maḡmum oturur iken Şemsü’n-Nehāruñ ⁽¹⁷⁾ cāriyesi ḥasret ve melāl göstererek ve göz yaşı dökerek yanuma geldüğünü gördüm ⁽¹⁸⁾ ve selām virüb oturdukda ‘Ali bin Bekāruñ vefātını ifāde itdügümde merķūme daḥı ⁽¹⁹⁾ Şemsü’n-Nehār rahlet dār-ķarār eyleduguni iş’ār eyledi.

Sebeb-i mevrini zıkr idüb ⁽²⁰⁾ didüki kaçān emirü’l-mūminin Şemsü’n-Nehāra ḡazab idüb bir oṭāya maḥbūs ⁽²¹⁾ koymuş idi. Ama şiddet-i muḥabbetden şabır idemeyüb ve ḥaķında sa’āyet olunan mādeleri ⁽²²⁾ kezbe ḥamil idüb be-tekrār yanuna celb ve mażhar-ı ‘afv kılub ‘ayş ve nevşe tagriḡ ⁽²³⁾ itdüklerinde ḥavānındalardan biri hecir ve firāķa dāir bir kaç beyr ile taḡi itmekle derḥāl ⁽²⁴⁾ Şemsü’n-Nehār bir ah cāngāh çıkdı ki kubb-e feleki simsiyāh itdi ve zemine düşüb ⁽²⁵⁾ meraḡ-ı ruḥı kafes-i bedenden küşād olunub ā’lem-i iḥrāya şedir ve bāl eyledi ḥalīfe ol ⁽²⁶⁾ nā-gāh zuḥūr iden ḥāletden maḥzūn olub rūḥına şadaķāt ve ḥitmāt ve fire icrā ⁽²⁷⁾ ve bir kāc cāriye azād idüb beni daḥı ‘atķ ve techīr ve tefkīnden soñra dafin eyledi ⁽²⁸⁾ diyüb ağlayarak bana vedā’a idüb gıtdükde ben derḥāl kıyām ve ol şehīd ḡarām ⁽²⁹⁾ olan iki ā’şık müstehāmuñ ḡabrine varub ziyāret eyledüm ve “Anlar için ḡāyet maḥzūn ⁽³⁰⁾ ve mahmūm ḡaldum.” diyü ḥitmāt kelām eyledi. Şehrazād belāḡat ma’tād işbu ḥikāyeyi tekml ⁽³¹⁾ idükde Şāh Şehirbāz’a “Ey Melik zī-şān! Bu ḥikāye Melik ḡamaralarmanuñ ḥikāye [171a] ⁽¹⁾ sinden aḡrab ve ā’ceb deḡildir fermān-ı ā’līñiz olursa anı daḥı size naḡl iderüm.” ⁽²⁾ didükde şāh müşār-ileyh “Söyle baķalum nicedür ol ḥikāye.” diyü izin virmüş ise de ⁽³⁾ Şehrazād şabāḥ-ı şüb merşārķdan ibrāz nūr ve zāḥ itmeḡe başladugunu görüb ⁽⁴⁾ sükūt eyledi.

(5) ** İKİ YÜZİNCİ GİCE **

⁽⁶⁾ Çün aḡşām olub ‘aliü’l-ā’de şāh müşār-ileyh istimā’-ı ḥikāyeye taşdı itdi. ⁽⁷⁾ Şehrazād sebūñ m’āni-i ḥikāyeye feşāḡatını şaķub ⁽⁸⁾ taḡyīr-i azhān-ı ‘ibād iderek dir ki: ****ḥikāye**** Naḡlen eṣār ve meşbatān ḥavādiş duḡūr ⁽⁹⁾ ve ā’şār böyle rivāyat iderler ki: bahrām seṭavet merīḡ şavlet şāḥib ḡuvvet ve mükennet ⁽¹⁰⁾ ve zī-şān ve şöhret Şehirmān nāmında bir pādişāḡ celilü’ş-şān var idi ki māl ve ‘askeri ⁽¹¹⁾ taḡt-ı ḡaşra dāḡil deḡil idi. Pes aşlā evlādı olmamaḡla dāimā maḥzūn ve maḡmum ⁽¹²⁾ idi.

Günlerde bir gün vüzerāsını cem' idüb bu ma'nāda sevķ kelām ve “Ben Őimdi pirlık (13) hengāmına eriŐdüm ve hālā bī-dermān olub ve ķuvvetüm za'fa yüz tutub idāre-i emürdan (14) ķaldum eger ecel mev'avdum hūlūl iderse benüm yerüme lāyıķ-ı taķt ve tāc ve mevrūŐ olan devletüm (15) ile Őāķib-i ibtihāc olacaķ ferzendem yoķdur iŐte benüm bu ĩiŐitden hāķrum periŐān (16) ve gönłüm esīr-i aķzāndur ‘acabā sizde bu derde devā ve bu ‘illete Őifā var mı?’ didükde ekber-i (17) vüzerāsı olan zāt kelāma Őürü' idüb “Ey pādīŐāh! Dil-āgāh hāķır-ı Őerīfūñiz böyle (18) fikir ve ĩaymu'l-ī'kāba ve endiŐe-i ‘aķīmu'l-iŐāħabadan taķliye ve bülūg amāl ile tenŐīt (19) buyruñ inŐāallahu ta'ālī size laķif nā-mütenāhi iriŐmüŐdür hemān (20) bu gice ũahāret kāmēle itdükden Őoñra Őafā-i niyet ve hūlūŐ ũavyet ile iki rek'at (21) namāz ķilub ve dergāh kibir yādan bir nesil zī-aŐıl niyāz idüb ehlūñe ķarbān buyuruñ māmūldür ki (22) du'āñız maķbūl ve cebl-i ricāñuz mevŐūl olub veled Őālīķ ve nesil ğayr-ı ũālīķ ile mesrūr (23) ü'l-bāl olursuñuz.” didi.

Melik ol vechle icrā-yı ‘amel ve zevcesiyle nāil vaŐıl olub (24) bāzan allah zevcesi ol gice ĩāmīle olu b mī'ād ĩamili ĩitām bulduķda yūsufü' (25) l-cemāl meliki el-ĩā sen ve el-ĩaŐāl çeŐum felek meŐlin görmemüŐ ve uŐāf meĩāsını (26) hāķıra ĩuķūr itmemüŐ bir ğālām bedī'u'l-ibtisām vaŐ' itmekle Őāh müŐār-ileyh āyīn (27) melūñ üzere tertīb dügün ve icrā-yı donanmā-yı Őehir idüb yedi gün yedi gice (28) ahaliye ‘umūmā ũiyāfet ve fuķarāya icrā-yı iŐsān ve Őadaķat idüb Őehirde mūmā (29) ileyh maĩŐūŐ bir sarāy ve emzirici ve lalalar tertīb ve ismini Ķamerü'z-Zamān ķoyub terbiye (30) siyle meŐgūl ķaldı.

ğulām-ı mezkūr-ı nāz ve ni'met mevūr arasında büyüyüb seni on beŐ (31) sāle reŐide olduķda pederi anı tezvīc itmek isteyüb dīvāb ā'līsinde mūmā-ileyh [171b] (1) Őehzādeye ĩaber yollayub ĩuzūrına celb vay ferzend-i celilü'Ő-Őān ve nām sāmīsı (2) gibi Ķamerü'z-Zamān “Ben seni tezvīc ve sevķ serūrımı tezvīc itmek isterem ne dirsin?” diyü istifsār (3) Őehzāde daĩı Kemāl-i edeb ile “Ey peder ikramım bendeñüz ĩidensaye dāir ķitābları oķudum (4) ve Őer ve fesādlarına maĩla' oldum ol sebebe mübeni-i nesvāne ba'z ve ‘idāvetüm müŐetted olub (5) aŐlā zevāce meylüm yoķdur didi Melik Őehirmān ferzendenden iŐbu kelāmı iŐitdükde (6) ğamnāķ olub ‘iā'de-i kelām itmeyüb mūlāĩafa iderek ve hāķırını alaraķ ĩzin virdi (7) diyü Őehrazād ĩikāyeden bu maĩale geldükde Őabāĩ-ı taķrīb itdügünü (8) görüb sūkūt eyledi.

(9)** İKİ YÜZ BİRİNCİ GİCE**

(10) Şehrazād kelāma şürū' idüb dir ki: Melik Şehirmān oğlumuñ tezvicin bir sene dahā teħīr (11) ideyüm diyüb tevķif itdi. Lakin Kāmerü'z-Zamānuñ gitdikce ħüsn ve cemāli ve edeb ve Kemāli (12) mütezāid ve derece-i nehāyete bāliğ oldı ki gör anı şahbā-yı laţif ve çerāvetiyle mest ve medhüş (13) ve ħarekāt-ı nāzgānesiyle ħayrān ve bī-hoş ve sırr ve kıvām-ı kāmetine ā'şık-ı fāni ve āfitāb (14) tal'atine dildāde ve mağrūm mütefāni olur idi ve ol ħāl ile kālub bir sene geçdi yine (15) pederi ħuzūrına da'vet ve tezvic maddesine terğīb ve ol ħuşūşa itā't (16) ve müsā'ade itmesine telķīn eyledükde Kāmerü'z-Zamān cevaba fetħ dehān idüb "Ey peder (17) zī-şān! Senüñ tā'atüñ vācib ve lāzum ve emrüne rām olmağ bir emr-i müteħatim ise de derūnumda (18) mütemkin olan kerāhat nesvān ve nefret tāi'a-ı renān bu māddenüñ 'adm kabaline melzemdür (19) zīrā ben kitābları okudum ve zenāna dāir mekerr ve ħileleri müşāhede itdüm fimā ba'd (20) anlara çeşm mudetüm iltifāt ide mez ve derūn muħabbetüm mütevāfirü'l-rağbāt olmaz." diyerek (21) zemm nesāde bir kaç şi'ir inşād eyledükde şāh müşār-ileyh ferzendine ħāşıl olan (22) şiddet-i muħābetine binā bir söz söylemeyerek yine hezār taltīf ile izin virüb tezvīc (23) māddesin bir sene dahı teħīr eyledi. Vezīrini tenhaca isteyüb bu każiyede müzākere (24) ve nice idelüm diyü müşāvere itdükde Vezīr mūmā-ileyh "Efendüm ben böyle rey iderüm ki (25) işbu każiye bir sene dahı teħīr ba'de yine şehzādeyi maħfil diyü ana da'vet ve vüzerā ve erkān (26) devlet ħuzūrında tezvic ile emir buyruñ ki imtinā'dan ħicāb idüb emr-i ā'līñize rām ola (27) zīrā ol maħfil cām'ide imtinā'a tecāsir idemez." didükde Şāh ve Vezīrüñ kelāmından (28) mesrūr ve reyini istişvāb idüb ħāl'at giydirek ve an'am virerek meezūn (29) eyledi. Bir sene dahı şabır idüb sāl temāmında 'azīm bir dīvān tertīb ve oğlı Kāmer (30) ü'z-zamān aħzār ve "Ey ferzendār! cemindem ħālā senem seksana ve kāmētüm kemāna ve sarāy [172a] (1) şıħatim virāne olmuşdur ve merğ rūħum eşyānesinden pervāz itmeğe takrib itmüşdür imdi (2) merāmum şudur ki seni şāğlağında tezvīc ve sevķ-i sürürümü mesret ile tezvīc (3) itmekdür ve saña ħesab ve nasib ve cemāl ve edeb ile mevşūfa ba'z pādişāhlarıñ (4) duħterin almağdur ve böyle maħfil 'azmīdesini celb ve maķşūdımı baş itmekden (5) merām ancak fermanıma itā't ve imtinā'dan mecānebet idüb de rızama rāğīb (6) ve ħayır du'āma tāleb olmañız içündür." didükde Kāmerü'z-Zamān işbu muħātebeden (7) mütaħayr ve velihān olub başını yere egüb bir sāl'at kadar sükūt itdükden soñra (8) cenūn şabāveti ibrāz ve imtinā'-i tārīķına ağaz idüb.

“Ey peder zī-şān sen bundan ⁽⁹⁾ iḳdam bu māddeyi ḳuluñuza telḳīn ve ol dahı imtinā’ ile şıdḳ-ı ‘azīmetin ta’yīn ⁽¹⁰⁾ eylemüştür imdi ben femyā ba’d tekrār cevāb ḳaṭ’i ve mifād menfi ile cevāb ve tezvīc ⁽¹¹⁾ huşūşunda ‘adm-i ḳabūlumi be-ṭarīḳu’l-īcāb size ifāde itdüm.” didükde ol ⁽¹²⁾ maḥfel ‘azīimde işbu cevāb ḳaḥtinsābı pederine güc gelüb ve ḥāzır meclisler olanlardan ⁽¹³⁾ ḥicāb idüb deryā-yı ḡazabı mütālaṭım ve ḡūhān tehūrı müteşādem olub ⁽¹⁴⁾ ḡulmān ve ḳuvāsına iltifāt ve şol bī-ḥayā ve bī-edebi aluñ felān maḥale getürüb ḥabis ⁽¹⁵⁾ idüñ diyü fermān buyurduḳda derḥāl ḥāzır olan mübāşerān ol Şehzāde ⁽¹⁶⁾ Zī-şāna hücum idüb kirfet memura sevḳ ve aña maḥşūş bir oṭa ta’yīn ⁽¹⁷⁾ ve melūka lāyīḳ döşemeler ile tefriş ve nevmi için bir sır bir naşib idüb içinde ⁽¹⁸⁾ ḳoydılar. İḳtizā iden ta’ām ve şarābı tanzīm itdüklerinde ma’iyetiyle bir ḡulām biraḡub ⁽¹⁹⁾ gitdiler. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt ⁽²⁰⁾ eyledi.

**** İKİ YÜZ İKİNCİ GİCE****

⁽²¹⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes Ḳamerü’z-Zamān maḥzūnu’l-ḥatır olarak ol oṭada ⁽²²⁾ oturub gice olduḳda nefsine mā’tebe pederine itdüḡi muḥālefete pişmeyān olub ⁽²³⁾ keşki pederümüñ sözini işidüb iṭā’at itmiül olaydum ve böyle ḥabis ve miḥnete ⁽²⁴⁾ dū-çār olmayaydum diyerek ḳaldı. Giceden bir ḥamşa gecdülden soñra uyḡusu ⁽²⁵⁾ başub seriri üzerinde uyudu. Ḳamerü’z-Zamān uyḡuda ḳalsun gelem pederi Melik ⁽²⁶⁾ Şehirmān müteşārı olan Vezīr ile tenhā yere gelüb “Şimdi nice idelüm?” diyü ⁽²⁷⁾ istimzāc ḥāl itdükde Vezīr “Efendüm siz bu huşūşda ‘acele itmeyüñ varsun ⁽²⁸⁾ Şehzādeñüz bir ḳac gün ḥabishānede ḳalsun ki ‘inād ve imtinā’ı yumşayub ⁽²⁹⁾ bir dahā ‘işyāna cesāret itmesün.” didükde Melik her ne ḳadar Vezīrinüñ kelāmın beḡenüb ḳabūl ⁽³⁰⁾ itdise de oḡluna vāḳ’a olan şiddet-i muḥabbetine binā müştefilü’l-kalb ve perīşānū’l-leb ḳaldı.

⁽³¹⁾ Ḳamerü’z-Zamāna çün mūmā-ileyh ser yeri üzereinde uyudu ma’iyetiyle maḳīm olan [172b] ⁽¹⁾ ḡulāmlar gelüb biri başı ucında diğeri ayakları ṭarafunda içlerinde şam’alar ⁽²⁾ yanmuş altūndan ma’mül iki şam’dān getürüb ḳoydı ve nūmşne ma’īn olan ⁽³⁾ maḥale varub yatdı pes Şehzāde mūmā-ileyh maḥbūs olduḡı oṭanuñ ⁽⁴⁾ sāḥasinde ḡāyet ‘atīḳ bir ḳuyu var idi ki senin ‘adīdeden berü ayılınmayub ḳapalu ḳalmuşdur ⁽⁵⁾ ve içinde iblis neḥīs zerītinden ve cin şāhlarından Melik Demiryāṭuñ ḳızı Maymūn ⁽⁶⁾ nām cinye-i sākine idi.

Ol gicenüñ şalş olı merür itdide kıyudan hürüc ⁽⁷⁾ ve istirāk sem' için şüb-ı semāya 'urüc itmek şadidinde iken oṭa-i mezkūrede ⁽⁸⁾ ğayr-ı mi'tādı olan aydınlığı görmekle hātrında 'acabā bu maḥalde ne hūdūs ⁽⁹⁾ itdi diyü istiğrāb ve istikşāf hāl 'azīmetiyle ol oṭaya 'azīmet ve derūnuna ⁽¹⁰⁾ girüb müşāhede itdükde melūka lāyık bir serīr üzerinde ibnā-yı beşerden bir şeḥiṣ ⁽¹¹⁾ uyudığı ve yanunda şam'dānlar kōnub mumlar yandığı görüb aheste aheste ⁽¹²⁾ yanuna varub veche miberini gördükde hūsn ve cemālinden mabhūta olub bir miḳdār ⁽¹³⁾ ḥayret ile tırdı. Çün 'ifrite-i mersūme mümin cinlerden olub Kāmerü'z-Zamāna bir zarar ⁽¹⁴⁾ itmeyerek ancak ağızından bir būse alub feleke tođrı tayerān eyledi ve havāda uçar iken ⁽¹⁵⁾ Dehneş nāmında bir 'ifrit mel'ūna rāst geldi çün ki mūmā-ileyh bināt ⁽¹⁶⁾ melūndan olmağla Dehneş andan ḥavf idüb ⁽¹⁷⁾ yanuna gelüb eteđini öpdı. Maymūn "Ey Dehneş nereden geliyorsun?" diyü suāl eyledi. ⁽¹⁸⁾ Dehneş "Efendüm bendeñüz çin māçin aṭalarından geliyorum." didükde Maymūn "Yā hīc ⁽¹⁹⁾ bir ğarīb ve 'acayīb şeyi gördün mi?" didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde ⁽²⁰⁾ şabāḥ-ı takrīb itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(21) ** İKİ YÜZ ÜÇÜNCÜ GİCE **

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Dehneş Maymūn'a cevabında "Efendüm ben Melik ğiyūr ⁽²³⁾ şāḥib Cezāyir ve baḥūr nām pādişāhuñ duđterini gördüm ki anuñ hūsn ve cemālını lisān ⁽²⁴⁾ ile vaşif kabil degildür ancak be-ṭarīķü'l-takrīb vaşfında direm ki mūmā-ileyh ⁽²⁵⁾ ğiyūsüleri leyal-i hecir gibi tevīl ve bāhr-ı cemālī ayām vaşāl gibi bāher ve cemil ve infī ⁽²⁶⁾ seyf meşķül ve yanakları ve redd ve şakāyık ile mümtezic ve mevşül ve tıdaıkları 'aķīk ⁽²⁷⁾ ve mercān ve raḥīk rızā bī-'azabü'l-mezāk olub zāıķı vale ve neşvān ve zebān laṭīfī ⁽²⁸⁾ cevāb ve ḥāzır ve 'aķıl ve ifrāyla ḥareket ve cūlān idüb gögsi ise billūr ⁽²⁹⁾ şafāsında olub üzerine iki ḥaķķa 'āc vaz' ve altında ince tūlbend gibi dūrūlmüş ⁽³⁰⁾ baṭın ve serakı anuñ favķında mānend ḥayāl bir ince bel ve taḥtlarında vaşfı ğayr-ı kabil [173a] ⁽¹⁾ letāfetlü maḥaller vardır ki zıkr ve ĩrādı nefūse mūcib ḥilcān ve müstevcib şevķ ⁽²⁾ ve heycān olur pederine Melik Gayur dirler ki duđter mumā ileyhā ğāyet muḥabbeti vardır ⁽³⁾ hatta pederi aña maḥşūş yedi sarāy İcād itmüşdür ki her bir sarāy bir şınf ma'denden ⁽⁴⁾ ĩ'māl olunmuş ve ĩ'lā dōşemelerle dōşenmişdür ve ol duđter peri peykerūñ nāmı Seyyide-i ⁽⁵⁾ Bedürdür çün eş'a-i şems cemālī ve ma'ṭer nesim letāfet ve Kemālī eṭrāf ve enkāfa ⁽⁶⁾ başt şā' ve t'aṭır damāđ ve

teşnîf-i esmâ' idüb melûk ikâlîm ve şâhân zeviü' ⁽⁷⁾ s-seṭavet ve el-ta'zîm aralarında ve levle-i şöhreti şiyü' ve ğalġle-i ciyüş letâfeti ⁽⁸⁾ köşelerine mesmü' oldı zevâcına raġbet idüb pederine haber ve ilçiler irsâl ⁽⁹⁾ ve ṭaleb itmüşler ise de mûmâ-ileyh kocaya varmadan imtinâ' ve ben hâkime iken ⁽¹⁰⁾ maḥkûme olamam diyü işbu kâziyeden intizâ' ve cevâb kaṭ'ı ile reṣte-i kelâmı ⁽¹¹⁾ hısım ve ilçileri hânâ-i icrâ' itdi.

Her ne kadar pederi naşih ve pend ve ikdâm bî-'ad ve ḥadd ⁽¹²⁾ itmüş ise de mûmâ-ileyh kul lâde sâbit kıdem olub pederine "Eger bir dahâ bu ḥuşuşı ⁽¹³⁾ yâd ider iseñ kaṭl iderüm." dimekle Melik Ğayur "Bu ta'ndden ṭa'i menfur ⁽¹⁴⁾ ve ġazi müşetted ve mevfûr olub ḥabis olunmasını fermân ve muḥâfazası çün mûta'ded ⁽¹⁵⁾ nekḥbân ta'yîn ve zevâcına ṭaleb olan melûka duḡterüm bir miqdâr nâmaz açlıġı vardur ⁽¹⁶⁾ istirâhat bulduġda bu ḥuşuşa müzâkere idelüm." diyü cevâb virdi. Ben anı ⁽¹⁷⁾ gördüğümde 'aqlum başumdan gidüb şiddet-i 'aşkımdan aña bir zarar itmeyerek ancak bir bûse ⁽¹⁸⁾ alub şavulub gitdüm. "Eger ister iseñ bir kere gel ceşmüñi tûtâ-yı ḥüsniyle ⁽¹⁹⁾ münevver kııl." didükde Maymûn merķümüñ kelâmından kaḥkaḥa ve yüzine tükürüb "Eenüñ ⁽²⁰⁾ didüğün duḡter benüm gördüğüm dilber nâzınuna nisbet-i şahrâdab bir zerre ve deryadan bir kaṭredür ⁽²¹⁾ zîrâ bu gice ben öyle bir nures ġulâm gördüm ki eger ḥalk ve inâmda mevcûd olan ⁽²²⁾ mevi ve şî'ir lisân faşih ve nuṭkâ muḳatder olub anda mevdü' olan uşâf ḥamîde ⁽²³⁾ ve eṭvâr pesindide bî-zikir ve yâd iderler ise ḥaḳķını îfâ idemezler ve sen anuñ ḥayâlini ⁽²⁴⁾ görmüş olaydün â'şık deġil belki meflûc olur idün ve işbu ġulâm bâhır ⁽²⁵⁾ alâ 'allâmesinüñ zikir itdügün duḡtere vuķû'bulan kâziye gibi aña daḡı teşâdüf ⁽²⁶⁾ ve pederine zevâc ḥuşuşında imtinâ' ve teḥâlûf vuķû' bulmaġla pederi ġazaba gelüb ⁽²⁷⁾ filân maḥâlde ḥabis itdi çün ki ben anda olan kuyuda sâkine olurum çıkdugumda ⁽²⁸⁾ anı görüb ḥalâ'iflama mâlik degilem." didi Şehrazâd ḥikâyeden bu maḥale geldükde ⁽²⁹⁾ şabâḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(30) **İKİ YÜZ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽³¹⁾ Şehrazâd kelâma şürü' idüb dir ki: Deñeş Maymünenüñ kelâmun işitdükde "Efendüm [173b] ⁽¹⁾ gel baña şol vaşf itdügün ġulâmı göster zîrâ ben öyle cezm idrem ki ⁽²⁾ Seyyide-i Bedür gibi dünyâda ḥüsn ve cemâl şâḫibi yokdur." didükde Maymûna "Behey aḫmaḳ ⁽³⁾ ve mu'teva sen ne dirsın gelde baḳ ki ḥaṭâ üzere olduġunu muḥaḳaḳ bilesin ba'de ⁽⁴⁾ ben senüñle gidüb şol id'â itdügün cemile duḡteri göreyüm ve kezbigi

taḥakük ideyüm.”⁽⁵⁾ diyerek işbu huşuşda mübāheṣe ve münāza’a iderek Ḳamerü’z-Zamānuñ oldığı maḥale⁽⁶⁾ varub mūmā-ileyh Dehneşe irā itdükde Dehneşe merķūm Ḳamerü’z-Zamānuñ Kemāl⁽⁷⁾ ḥüsnünden bī-hoş olub bir sā’at kadar şu’ürdan ma’düm oldı.

Ba’de Maymūnaya⁽⁸⁾ iltifat “Vay ḥānum! Ve ik’āsınıñ kelāmuñ şādık-ı maḥkuḳdur ve ‘aşḳ ve muḥanetünde ma’züre⁽⁹⁾ sen zīrā işbu dilber nāzeninüñ ḥüsnı zirve-i nihāyete reşide olmuşdur ancak zenāne virilen⁽¹⁰⁾ ḥüsn feşān ricāl ve ḡulmāne nisbe başḳa ma’naları mütezmedür ve her ne kadar ol duḡter-i peri⁽¹¹⁾ peyker işbu ḡulām zarīfu’l-ibtisāma meşāye ve kāne bir ḳarından toḡmuş gibi ise de⁽¹²⁾ anuñ başḳa bir leṭāfeti vardır.” didükde Maymūn’a “İşbu kelāmdan bī-ḥuzūr ve ‘ifrīte lavm⁽¹³⁾ ve takdir idüb ben bu maḥalden infişāl idemem tā ki sen gidüb maḥbūbeñi⁽¹⁴⁾ buraya celb ve ikisini bir yere cem’ idübde görelüm ve ḥaḳıḳat ḥāle maṭl’a olalum.” diyüb⁽¹⁵⁾ ikisi ma’acū havāya ṭayrān idüb Seyyide-i Bedürüñ oldığı yere vardılar.

⁽¹⁶⁾ Uyḡusını aḡırlaştırub ferāşından alub Ḳamerü’z-Zamānuñ yanuna işāl ve ol iki Melik⁽¹⁷⁾ simāyı birbirinüñ yanuna ḳoyub rūza-i ḥüsnlerinde icāle-i aḥdāḳ iderek ḳandılar ba’de⁽¹⁸⁾ Dehneş Maymūneye “Ey efendüm! Her ne kadar bu iki fitān birbirine şebiye ve uşāf ḥüsünde⁽¹⁹⁾ yeksān ise de benüm ma’sūḳam ṭāif-i zenāndan olmaḡla senüñ maḥbūbeñden el-ṭaf⁽²⁰⁾ ve ezrafdur.” didükde Maymūne “Ey Dehneş! Senüñ gözün kör mi benüm ḳablie-i imālume ve laṭif cemāliyle⁽²¹⁾ mücib tefküñ uşālume nikāh itmez misin ki senüñ mütevce derūnuñ ve maḥaṭ āmāl ve zenunuñ⁽²²⁾ olan kız benüm şems ḳulub ‘işāḳ ve afitāb cihān ve ifāk olan maḥbūb bedī’u’l-eslūbenüñ⁽²³⁾ yanunda Ḳamer ve ḳāde veyāḥūd ba’z necūm mi’tāda gibidür.” diyerek mā’raza ḳalkışdı ḥāşılı⁽²⁴⁾ bunlaruñ iḡtilāfı mütēmādi olub meāl ḥāl aralarında bir kimse ḥükm bulunmasına ittifāk⁽²⁵⁾ ve de’vāları bu vechle faşıl olunmasına vefāk itmeleriyle, Maymūn’a derḥāl ayaḡıyla zemini⁽²⁶⁾ depüb gözinüñ biri ā’ver ve diğeri ṭolanı şıḳ olunmuş ve başında yedi boynuz ve yere⁽²⁷⁾ irmüş dört bölük sacı olub ṭırnaḳları arslān pençesine ve ayakları ḳıl ṭabanuna⁽²⁸⁾ müşābe ḳaşḳış nāmında bir ‘ifrīt zuḥūr ve ḥuzūr Maymūn’da meşvel idüb “Ey şāhımızıñ⁽²⁹⁾ duḡteri ne istersün? didükde Maymūna Dehneş ile ol iki mi’svaḳ ḥaḳḳında olan⁽³⁰⁾ iḡtilāfları naḳl ve anı ḥükm olmaḳ için aḡzār itdügünü söyledükde merķūm⁽³¹⁾ ḳaşḳış ol iki ṭāl’a semā cemāl ve bāher afḳ Kemāle icāle-i nazır cevāl idüb vafir [174a]⁽¹⁾ zamān şakit ve ḥayrān ḳaldıḳdan soñra Maymūn’a dönüb “Efendüm ben bunlaruñ beynin tefriḳ⁽²⁾ ve diğerin

aħir üzere ve tefşil ile meseleyi taħkik itmege muqtedür degilem bunlar birbirine ⁽³⁾ müşābe ve uşāf hayret-i itsāfda muṭābıklar dur ancak bu iki maħbūb nāzenīnūñ her biri ⁽⁴⁾ irvece ikāz ve her kim digere nikāh ā’sıķāne ile mümtāz olursa ol birden ⁽⁵⁾ dün oldugunu tebīn ider.” didi Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib ⁽⁶⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(7) **İKİ YÜZ BEŞİNCİ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Çün Maymūna bu ma’nāya rāzı olub “Öyle olsun.” ⁽⁹⁾ didükde derhāl Dehneş Pire şüretine taħvil ve Kāmerü’z-Zamānūñ eşvābına girüb gerdanından ⁽¹⁰⁾ ıŗırub bī-dār itdi mūmā-ileyh hevābdan intibāh itdükde yanunda māhir ve bir duŗter ⁽¹¹⁾ nāzenīn uyudugunu gördi ki hūsn ve cemāli āfitāba beñzer ve nazır ve meşli dāire ⁽¹²⁾ felekden merūr ve kezer itmemüş hemān derūn-ı dilden aña meyil ve muħabbet idüb hātrında ⁽¹³⁾ ġālibā bedram işbu duŗter-i fāikaya beni tezvīce teşvīķ için yanuma getürdi ⁽¹⁴⁾ böyle bilmüş olaydum emrine muħālefet itmez idüm lakin yarın ‘aliü’ş-şabāh fermanuna ⁽¹⁵⁾ rām ve işbu melek sīmā olan duŗterūñ zevācīle nāil merām oluram diyü taşmīm ve eliyle ⁽¹⁶⁾ mūmā-ileyh cism-i billūrını ve maħā sen celi ve mestūrını ces ve ī’zā-i laṭifelerini ⁽¹⁷⁾ lems idüb tan’em iderek kaldı.

Çün Maymūne Seyyide-i berürūñ uyhusono aġırlaşdırdı ⁽¹⁸⁾ aşlā uyanmayub uyuyarak kaldı Kāmerü’z-Zamān ise ol ħar birden yumuşak ve ve billurdam ⁽¹⁹⁾ uşafā vücūd-ı nāzenīnūñ beşre-i maħāsın temkini ġammaz ve lemsi ile ħirāt ġarīziyesi ħareket ⁽²⁰⁾ ve şehve-i insāniyesi enb’āş idüb būs ve taķbīl ve mülā’be ve mübāz’a ile şifā ⁽²¹⁾ ġālil itmesini dā’iye koyası mütevce oldısa da hātrında şāyed pederüm bir gizlü ⁽²²⁾ yerde oturub hālume müşāhede itmekdedür diyüb işbu ifā’l nā-merziyeden kef yed ⁽²³⁾ ve bu ‘azīmetden temen’ kaşd eyledi ancak Seyyide-i bedrūre tevciye ħitāb vay maħbūbe-i ⁽²⁴⁾ nāzenīnve āfitāb ṭal’at ve māh revūcebīn kalk “Benüm ile konuş ve kim oldıgımı ⁽²⁵⁾ bil zīrā ben Kāmerü’z-Zamān idükleri Şehzāde-i zīşānum.” diyü tevciye ħitāb itdise de ⁽²⁶⁾ mūmā-ileyh aşlā ħareket ve cevāb itmediğinden Kāmerü’z-Zamān bir miķdār tefekkür ⁽²⁷⁾ ve ol keyfiyete tedbir idüb “Muṭlaķā pederümūñ baña tezvīc idecegi duŗter budur yazık ki ⁽²⁸⁾ bunca müddet emrine muħālefet idüb böyle ħūr ‘ayn ve şāhibe-i cemāl mabeynden ⁽²⁹⁾ maħrūm kaldum ancak şabāh-ı taķrib itmüş bu günü digere teħīr itmeyerek ⁽³⁰⁾ hemān ‘aliü’ş-şabāh zevce ṭaleb ve rızā-yı miyāmen irtizā-

yı pedrâne rāğīb olurum.” [174b] ⁽¹⁾ diyüb mūmā-ileyh hāl Ma’nberür hisār münevverinden bir buse almağa ‘azīmet idüb ⁽²⁾ şübına meyl ve teşmīr zeyl itdüğünü Maymūn mamlūz oludukda irtā’ş ve havf ⁽³⁾ ğalbden hayret ve indhāş itdise de Kamerü’z-Zamān yine pederi aña müşāhid oldugunu ⁽⁴⁾ hātrına huṭūr ve taḥkīk benüm pederüm işbu duḥtere benüm ile tekellüm itmeyüb kendüni ⁽⁵⁾ uyumuş gibi göstere ve anuñla icrā itdüğüm harekātı aña ifāde itsün diyü sibāriş ⁽⁶⁾ eylemişdür.

Alā nev’i inşanı bu miqdār hareket ve muḥātebe ile bahr hāl bī-dār olması ⁽⁷⁾ lāzımdur imdi iktizā idir ki ben daḥı nefsimi nā-sezā şeylerden hafz idem diyerek ol ⁽⁸⁾ aḥzini murād itdüğü büseden vazgeçüb ve mūmā-ileyh elinden hātemini alub ⁽⁹⁾ aralarında ‘alāmet olmağ üzere parmağına taḥub ve ol bir tarafa dönüb uyudu. Diyü ⁽¹⁰⁾ Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(11) ** İKİ YÜZ ALTINCI GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes Kamerü’z-Zamān bu keyfiyetle nevm itdükte Maymūn’a ⁽¹³⁾ “Dehneş ve kaşka işte maḥbūbem ‘iffet üzere olub duḥtere bir nā-sezā keyfiyet ile al ⁽¹⁴⁾ urmamışdur ve kucağına almayub diger tarafa yüzini çevirüb uyumuşdur imdi ⁽¹⁵⁾ Seyyide-i Bedüri daḥı ibkāz idüb baḡalum ne ider.” diyüb ve pire şūretine taḥvil birle Seyyide-i ⁽¹⁶⁾ Bedürūñ eşvābına girüb bir kaç yerden ışırdukda mūmā-ileyh hevābdan bī-dār idüb ⁽¹⁷⁾ gözlerini küşād ve etrāf ve eknāfa nazar itdükte yanunda yanaqları mānend şakāyık ⁽¹⁸⁾ nu’ mān ve laḥāzları güyā saham şāib veyā şiḥr-i fitān ve aḡzı hacim ve laṭifde ḥitām ⁽¹⁹⁾ Süleymān gibi bir civān kāmīlū’l-ḥüsn uyudığı gördi.

Hemān ol dīdār barḡ ⁽²⁰⁾ ala nevāre rivāyet itdükte derūn-ı dilden ā’şıka olub bī-ḡarār oldı ve nefsinde ⁽²¹⁾ “Acabā bu bilmedüğüm ecnebi civānı yanuma kim getürdi.” diyüb muḥāsen ve cemālinde diḡkat ⁽²²⁾ idüb zirve-i ‘ilyāda olan şemāil-i ‘adīde ve etvār pesindīde ve laṭife-i Kemālāt ⁽²³⁾ nā-dīdelerini görüb hātrında taḥkīk “Benüm pederüm beni bu civāna tezvīc idecek idi ⁽²⁴⁾ ve beni teşvīk itmesiçün yanuma getürmüşdür keşki emirine muḥālefet itmeyüb ⁽²⁵⁾ emr-i tezvici ḡabūl itmüş olaydum da böyle ḡulmān cenāndan muḥtelis ve ‘ayn cemālden ⁽²⁶⁾ muctenā ve muḡḡabbes olan maḥbūbdan maḥrūm ḡalmayaydum.” diyüb Kamerü’z-Zamānı bī-dār itmesiçün ⁽²⁷⁾ “Ey müsteşnā-yı derūnum ve ey sermāye-i ḡayātum ve nūr-ı ‘aynum uyḡudan ḡalk ve ḡüsn

(28) ve cemālume bak.” diyüb eliyb  okunmuş ise de  un Maym ne  amer ’z-Zam nu  uy uşı (29) ağırlaşdırmış idi aşl  uyanmayub cev b virmemekle Melike-i bed ru  ‘aşk ve mu abbeti (30) t id ve şeb tten teb ’id idüb ‘‘Yine ey ri  ane-i der n ve ey mez l hem m ve şec n (31) nevminden elbah ve benüm ciss ‘avunma ve  amret  ud dına tem ş  k l. [175a] (1) ve bu va itden t b şab h benüm ile m l ’be ve  ns ve inbis t ile mu  eybe eyle diyü mu  atebe (2) itmiş ise de  amer ’z-Zam n nevminden intib h itmeyüb aşl  bir cev b virmemekle m m  (3) ileyh  azab  aletiyle m telbise ve ateş  asretiyle  h şem ah ile m tenfese olub  amer ’z-Zam na (4) tevciye  it b b ’t b k lub.

‘‘Ey der-şahv r ve ey  uhar-i let fetş ’ir sen  usn (5) ve cem l n ile meftun olma ve der n-u dildeler n meş’il n z ve şive ile ya ma nicesin (6)  uzel ve dilbe ise n dağı  uzelim ve  s n uş fa m likem ni un böyle n z (7) ve del l ideyorsun.’’ diyüb  s n ve cem line tem ş  iderek ‘aşk ve  ar mı m zd d ve bütün (8) ve der nı  ar ret-i mu  abbet ile mu  afvva  ilfiv d  alub şehve-i nefs niyesi dağı  areket (9) bulmağla hev  ve  usne ma i’e ve min kad olub  amer ’z-Zam nu  fehm ve yana lar n b s ve reşif (10) itmeğe başladı ve elini dağı alub ağzına g t rd kde  atemini parmağında görüb ‘a lı (11) başından gitdi destini  ayret ve inf ’l z n sına urub bir mi d r  urdu ba’de (12)  amer ’z-Zam na tevciye  it b ve ey dilber peri raşs r ni un bu  adar  ’r z ve istikb r (13) ideyorsın ben uyur iken sen ne itdün işte şimdi fi’il ni bildüm diyüb  amer ’z- (14) zam nu   atimini alub parmağına  oydu ba’de a ızından ve yana larından ve bill r (15) gerdanından bir k c b se aldıktan şonra  uca layub uyudu şehraz d  ik yeden (16) bu ma ale geldükde zev neh r Seyyide-i Bed ru  ‘aşk ve dild deliği gibi teb n ve eşk r (17) oldugunu görüb s k t eyledi.

(18) ** İKİ YÜZ YEDİNCİ GİCE**

(19) şehraz d sa en söz tekm l  ik yeye ağaz idüb dir ki:  un Maym n Seyyide-i Bed rden (20) şud r iden  aletleri görüb mesrura oldu ve Dehneşe ‘‘Ne dirs n gördim ki (21) senün ma b be n  amer ’z-Zam ne nice  ’şıka oldu ve sevd sını  uveden fi’ile ibr z eyledi.’’ (22) diyüb ve  aşkşışı dağı işh d itdükde cümlesi Melike-i Bedür  amer ’z-Zam n’a  ’şıka (23) oldugunu ikr r ve  usn ve cem lde andan d n idüğini  ’tir f itdiler ba’de Dehneş (24) Seyyide-i Bedür’i  aldırub mek nuna  ş l ve her biri çöl sebiline gidüb cem’iyetleri (25) infış l itdi.

Şabâh olduğda K amer 'z-Zam n nevmden b -d r ve Ő ga vuŐula ⁽²⁶⁾ bağub ol duğteri bulmamağla ma'd mu'l-Ėar r olub nefsinde Ė lib  "Pederüm ol b n y  ⁽²⁷⁾ baňa getürüb g sterd g mden mer m ancak beniz zev ce-i teŐv Ė  aŐdıyla dervine ⁽²⁸⁾ ben uyur iken alub getürmüŐdür." diyerek nezdinde mağ m olan Ėul m  da'vet ve yanuna ⁽²⁹⁾ geldükde "D n gice benüm ile b -tavg t iden duğteri kim getürdi?" diyü su l Ėul m dağı ⁽³⁰⁾ "Efendüm size kimse gelmemüŐ ve aŐl  z -r h yanunuza girmem Ő ben  apu ardında yatdum ⁽³¹⁾ giren ve  ığan gördügüm yoğdur." didükde K amer 'z-Zam n Ėazaba gelüb Ėul ma "Ey [175b] ⁽¹⁾ ĖabiŐ niğ n benden ketm idüb Ėil f söylersün senün  ader n bu dereceye ⁽²⁾ b liğ oldu mu ki baňa kezb söylersün toğrısını söyle ol  ızı benüm yanuma kim ⁽³⁾ getürdi?" didükde Ėul m m m -ileyhdan Ėavf idüb yem n itmeğe baŐladı ki "benüm aŐl  ⁽⁴⁾ bir Őeyden Ėaber m yoğdur ve aŐl  kimseyi görmedüm." diyü cev b virmekle K amer 'z-Zam nu  ⁽⁵⁾ Ėaz b   ur n idüb ol Ėul ma  arb-ı Őed d ve takdir m l zimid itdugunden ⁽⁶⁾ m i'd  orada bir Ő hvezi olmağla anı içine ilk  ve  atlana taŐm m itdükde Ėul m ⁽⁷⁾ istif seyi baŐlayub  er b nını taĖliŐ itmek için "Efendüm Őol Ėavzden ⁽⁸⁾ iğr c buyurub ki size if de-i Ė l iderüm ve varub esb bımı dikiŐdirüb gelürem." ⁽⁹⁾ didükde.

K amer 'z-Zam n gördün mi Őimdi nice  arb ile yola geldün." diyüb merĖ m  ⁽¹⁰⁾ Ėavzdan iĖr c ve var esb bu n deg Őd rde gel diyü izin virdükde Őiddet-i Ėavfından ⁽¹¹⁾  oŐaraĖ pederinün yanuna vardı. Melik ol vaĖit Vez ri ile oturub "Ey Vez r! Ben d n ⁽¹²⁾ gice oĖlum K amer 'z-Zam n için fikir idüb aŐl  iy mden ve endiŐede m taĖ r  aldum ve ol ⁽¹³⁾ maĖbush nede b -tavg t itdugunden Ė ly ya düŐdüm Ő yed ol maĖalde s kin olan cin ⁽¹⁴⁾ t ifesinden aňa bir zarar toĖkuna." diyü s ylerti. Vez r "Efendüm Ėavf itme aňa aŐl  ⁽¹⁵⁾ bir zarar iŐ bet idemez varsun bir m h  adar maĖb s  alsun ki 'in dından d ne dir ki ⁽¹⁶⁾ Ėul m  oŐaraĖ yanlarına girüb ve Ő ha efendüm senün oĖlu n  ıldurub div ne oldu ⁽¹⁷⁾ ve baňa Őöyle ve böyle söyleyüb az çaldı ki beni  ldire yazdı." didi Őehraz d ⁽¹⁸⁾ Ėik yeden maĖale geldükde Őab h-ı taĖrib itdügünü görüb s k t eyledi.

(19) **İKİ YÜZ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Őehraz d kel ma aĖaz idüb dir ki: Ő h meŐ -ileyh Ėul mdan iŐbu kel m maĖz niyet ⁽²¹⁾ enc m  iŐitdükde b -Ėuz r olub Vez r mezk ra r -y  Ėazab ile iltif t ve benüm oĖlumu  ⁽²²⁾ sebep Ėabsine 'illet m st kilesin eger aňa bir zarar iŐ bet iderse

seni katl iderüm ⁽²³⁾ var git şol każiyenüñ keyfeti nicedür diyü Vezîri oğluna irsâk eyledi. Vezîr şiddet-i ⁽²⁴⁾ havfdan bî-şu'ür olub ditereyerek ol gulâm ile Kamerü'z-Zamānuñ yanuna varub girdükde ⁽²⁵⁾ mûmā-ileyh kûrân-ı 'azîmü'ş-şān telāvet iderek serir üzerinde oturur buldı selām virüb ⁽²⁶⁾ yanunda cülūs ve taḥiye-i peder ile ḥātrını mānūs itdükden şoñra gulāmuñ ⁽²⁷⁾ ifāde itdügi keyfiyeti îrād vāşal-ı każiyeden istifsār ve istimzāc murād itdükde ⁽²⁸⁾ Kamerü'z-Zamān "Ey Vezîr bu gulām benüm içün size ne ifāde itdi ki pederümüñ ḥātrı ⁽²⁹⁾ meşveş evvela ḥaḳîḳata baḳar iseñ benüm mücib teşvişüm ancak pederümdür." didi Vezîr "Efendüm ⁽³⁰⁾ bu gulām pederüñize gelüb size cinün ḥāşıl oldı." diyü söyledi ve güyā siz benüm ile [176a] ⁽¹⁾ bî-tavted iden duḫter "Nereye? gitti diyü gulāmı katl idecek olduḡuñızı ifāde itdi.

⁽²⁾ 'Acabā bu kelām şaḫîḫ mi didükde Kamerü'z-Zamānuñ ateş-i ğazabı 'alevlenüb siz gulāmı böyle ⁽³⁾ ablehāne olmasını mı sibāriş itdüñüz bu ne bî-meal kelāmdur eger gulām sizüñ vaşiyetüñüz ile ⁽⁴⁾ ā'mel ketm itdise de sen każiyeye andan ā'rifsin bahar ḥāl ol duḫterüñ keyfiyeti ⁽⁵⁾ ve yanuma kim getürdüḡünü söylersin zîrā ben böyle cezm iderüm ki ol kıızı yanuma getüren ⁽⁶⁾ sizsüñüz ve bütün gice yanımda ḳalub ben uyumadan yollayub aḫz itdüñüz şimdi ⁽⁷⁾ baña toḡrısını söyle didükde Vezîr efendüm vallaha biz saña kimseyi irsāl idemedüñ ⁽⁸⁾ ve şol buyurduḡuñ duḫterden aşlā haber yoḳdur hemān 'aḳlüña dün bu muḳavele evhām ⁽⁹⁾ bātleden zihn-i şerifüñizi fāriḡ ḳılañ bu mādde ve hamm ve ḥayāl maḥāzdur didükde Şehzāde ⁽¹⁰⁾ "Ey Vezîr ben każiyeyi düşde görmedüm ben bunı ḥāl yaḳazada müşāhede itdüm ⁽¹¹⁾ ve ol kāmleteü'l-ḥāsan olan duḫter-i ğarāyı gözüm ile düş ve ḥüsniyle ḥaḳîḳate meftun ⁽¹²⁾ oldum ve gice anuñla vafir müddet eglendüm sen ne dirsın beni mecnun mı zann itdüñ cün ki ⁽¹³⁾ siz aña tenbiye itdüñüz ki benüm ile laḳırdı itsün her ne ḳadar uyandırayum." didüm ise de ⁽¹⁴⁾ müffid olmayub "Benüm ile bir kelime tefve itmedi." didükde Vezîrine mā'rażaya ḳalkışub ⁽¹⁵⁾ "Efendüm bu senüñ buyurduḡuñ ḥālet maḥāz ve hamm ve vesvedür zîrā bizüm böyle şeyden aşlā ⁽¹⁶⁾ ḥaberümüz yoḳdur." didükde Kamerü'z-Zamān behey Şeyḫ menḫūs "Niçün beni istihzā ideyorsun ⁽¹⁷⁾ çün ben tezvicden imtinā' itdüğümden bu māddeyi ḳaşdamı icrā itdüñüz. diyerek ve şiddet-i ⁽¹⁸⁾ ğazabından Vezîri katl idecek oldı diyü Şehrazād ḫikāyeden bu maḥale geldükde ⁽¹⁹⁾ şabāḫ-ı taḳrib itdüḡünü görüb süküt eyledi.

(20) ** İKİ YÜZ TOḲUZINCI GİCE**

(21) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Çün Vezîr mûmā-ileyhŞehzādeden ol miqdār tahvşr (22) gördi. Hātrında “Bu bî-‘aql ādemden kezbden ğayrı başka şeyi elinden kırtaramaz (23) beni telef itmeden kendümi hîle ile tahlîş iderüm.” diyüb ve Kāmerü’z-Zamāna “Efendüm (24) ‘acele itme biz senden bir şey ketm idemeziz ancak pederüñiz ketm ile tenbiye itdüğinden vāk’a (25) hāli söylemeden havf ideriz mādem ki ğazabıñız bu derecelere vardı toğrısını (26) size ifāde iderüz.” didükde Kāmerü’z-Zamānuñ ğazabı müşāyüb refiķ ile mu’āmele itmeğe (27) başladı ve “Ey Vezîr eger pederüm benüm imtinā’ma binā bu maddeyi icrā itdise ben femyā ba’d (28) tezviceden imtinā’ idemem heman söyle bir kadem iķdam ol duħter-i bākize ile ‘aķd-i nikāhımı (29) icrā itsün ve sen sür’atle yanuna var işbu kelāmımı ifāde eyle.” didükde Vezîr (30) hezār-ı ĩ’tizār ile tahlîş kerbiyān idüb Melik Şehirmānuñ yanuna vardı ve gördüğü (31) keyfiyetleri bast idüb Şehzāde miħtel olundugunu ifāde kılduķda şāh müşār aliya [176b] (1) bî-ħuzūr olub keyfiyet hālden istikşā Vezîr daħı mācerāyı naķl ve inhā (2) itdükde.

Melik “Ey Vezîr! Benüm oğlumuñ sebeb-i ħabsi ancak sensün ve senüñ tedbîrünü ile (3) olmuşdur işte seni izhāk-ı rüh ve ķatl ile zāt ve cüdüñü mecrüh iderüm.” diyüb (4) ve derħāl kıyām idüb Vezîr ile şüb oğluna ‘azm eyledi. Yanuna varub duħül itdükde (5) Kāmerü’z-Zamān ayaĝa kıyām ve pederinüñ yanuna mesār’at ve ayaķların būs idüb ħuzūrında (6) bir miqdār süküt hāketiyle tırdıķdan soñra aĝlamaĝa başlayub ve ħabisden teşekki (7) idüb bedrini istiħām ve isti’tāf itdükde şāh müşār-ileyh oğluna şefķat (8) ve yanunda iclās ba’de Vezîre iltifāt ve sen niķün baña ħilāf inhā itdüñ ve oğlum (9) cinün ‘illeriyle mübtelā oldugunu tefāvül kılduñ işte ferzendem cemdallah ma’hūd olan (10) ‘aql ve Kemāliyle mevşuf vet’ nāzıñile mütaħliķ ve ma’rūfdur diyüb ve Kāmerü’z-Zamāna dönüb (11) şehür ve ‘avām ve evķāt ve ayāmdan suāl ol daħı toĝru cevāblar virmeķle yine Melik (12) Vezîre dönüb ta’nîf ve takdir itmeğe başladuķda Vezîr “Ey Melik zî-şān bir miqdār (13) şabr ile keyfiyet nice oldugunu fehm idersün.” didi ba’de Melik oğluna “Ey ferzend-i (14) ’azîz! nicedür ol hālet ki sinden şudür itmüşdür ‘acabā sözleri şāħiħ mi (15) ve bu didigüñ duħterüñ ķaziyesi nicedür?” diyü suāl itdükde.

Kāmerü’z-Zamān gülmeğe başlayub (16) “Ey peder! Mācidüm bu laķife ve meşĝādüñ kifāyet ider zîrā siz ol duħteri maħşuş (17) baña irsāl itdigüñizdi fehm itdüm.” didükde Melik “Ey oğul! ħaķķ celle ve ‘alā ħazretleri (18) seni cinün ve mûmā-ileyhden

ḥafz ve meşūn buyursun vallaha ben ne kızuna başkasını size ⁽¹⁹⁾ irsāl itdügüm vardır bu każiyeden ašlā şu'urum yokdur lakin ben böyle zann ⁽²⁰⁾ iderüm ki senüñ fikir ve derüñ bu gice tezvīc każiyesiyle meşgūl kalmağla düşde ⁽²¹⁾ bu muḳavele şeyler görüb şaḥīḥ ve vāḳ'a ī'tikād itdüñ." didükde Ḳamerü'z-Zamān "Ey peder ⁽²²⁾ allah ile yemīn ki bu şeyden ašlā haberüñ yokdur ki derünüm muḳtemīn ola." didükde ⁽²³⁾ Melik ol vechle īmān ğalīze idüb oğlını ināndırdı ve "Ey oğul benim 'indamda size ⁽²⁴⁾ vuḳū' bulan keyfiyet maḥz ḥayāl ve düşden 'ibāretdür didi." diyü Şehrazād ḥikāyeden ⁽²⁵⁾ bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrīb itdügünü görüb sükūt eyledi.

(26) **İKİ YÜZ ONUNCİ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ḳamerü'z-Zamān pederinüñ şadığı ile müteyḳin olub ⁽²⁸⁾ "Ey peder! Sen bu mādde rüyā ve düş diyü cezm itdüñ imdi ben bu ḥuşūşa ⁽²⁹⁾ size bir mişāl īrād iderüm ki bu gördüğüm şey rüyāmı ve yā degilmi ma'lūmuñ olsun ⁽³⁰⁾ şöyle ki eger bir insān döşeğine girüb uyuduğda kendü şedīd bir cinüñe rāst ⁽³¹⁾ gelüb muḥārebe-i 'azmiyeden soñra uyandukda elinde kılıc ve cümle eşvābı ḥavn ile bulanmış [177a] ⁽¹⁾ bulunduğı ḥālde uyanub ol gördüğü şey ḥaḳḳında düş denile bilür mi?" ⁽²⁾ didükde.

Pederi "Ey oğul böyle şeyi vuḳū' olduğı vaḳit rüyā 'add olunmaz ⁽³⁾ diyü cevābvirmekle Şehzāde ol duḫter ile vuḳū' bulan ḥāletleri yekān yekān sevḳ ⁽⁴⁾ ve beyān ve ḥātemini alub kendü parmağına koyduğunu ve anuñ ḥātemini daḫı duḫter alub şabāḥ ⁽⁵⁾ uyandukda aldığı yüzüñi parmağında bulduğunu ifāde ve duḫterüñ ḥātemini gösterüb eger ⁽⁶⁾ bunu bulmamuş olaydum vāḳ'ā ol gördüğüm şeyler maḥz ḥayāl olduğun bilürdüm ⁽⁷⁾ lakin şimdi ḥayrette ḳaldum." didükde şāḥ müşār-ileyh deryā-yı ḥayrete ḫalub ey oğul ⁽⁸⁾ bu ḥātemüñ sebebi bir emür 'azīm ve ḫitāb cismidür ve saña vuḳū' bulan ḥāletler ⁽⁹⁾ meşaklāt emürdendür ancak bu Vezīr işbu keyfiyetlerüñ vuḳū'na sebep müstaḳil olmuşdur.

⁽¹⁰⁾ Lakin sen şabır ile bahr ḥāl bu każiyenüñ meālī tebīn ve ḥaḳḳ ta'ālīnüñ laḫfī tedārik ⁽¹¹⁾ ider ve şimdi teyḳin itdüm ki 'aḳlüña bir ḥilel ḥadūs itmemüş didi Şehzāde ey peder ⁽¹²⁾ allah için sen bu kızuñ haberünden tecessüs ḳıl zīrā ben anuñ 'aşḳ ve muḥabbetinden bī-şabır ⁽¹³⁾ ve bī-arām ḳaldum diyüb 'aşḳ ve muḥabbete delālet iden eş'ār-ı latife inşād idüb ⁽¹⁴⁾ pederini istiḫfāf eyledi. Melik ise işbu māddeden mütacīr ve

bir mäh kadar oğluyla oturub ⁽¹⁵⁾ cümle meşālih devletden ma'tıl kaldı çün Meliküñ perîşānlığı müremādi oldı. Vüzerā ⁽¹⁶⁾ ve erkān devlet huzūrına varub ey Melik-i zamān senüñ bu ihticābuñ meāli yokdur ⁽¹⁷⁾ ve ā'kil olan kimse hakkında ve icabdur ki müşāib dehre şabır ve teclid itmek gerekdür ⁽¹⁸⁾ ve size göre elzem ve ahemdür zīrā siz ahvāl r'aye ve emür-ü memleket ve beriye ile mesülsüz ⁽¹⁹⁾ bundan mā'id ebuyle ğamm ve kesāvet mücib 'alil ve imrāz ve mübdel haķāyık cevāhir ⁽²⁰⁾ ve ĩ'rāz bir şeydür eger andan beden bir 'illet-i serāyet iderse ğayrı emir meşkel olur ⁽²¹⁾ imdi iķtizā idir ki gerek bu hadūs iden mādde de ve gerek emür-ü salţanatda ihtimām ⁽²²⁾ idüb şol vāk'a olan każiyenüñ gene ve haķıķatdinden bahş ve teftiş itmelüsünüñ ⁽²³⁾ ve Şehzāde-i muhterimidür yaya maţl ve müfrih bir sarāya naķl ve derünuna iķāmet ve tesliye virüb ⁽²⁴⁾ ve siz daķı haftada iki kere dīvāna çıķub ahvāl devleti tefķid ve hüküm ve hükümet ile ⁽²⁵⁾ meşğul olursunuñ ki esās devlet-i tehlihil itmeyerek huķuķ-ı hilāyık daķı şāi' ⁽²⁶⁾ olmasun vesāir o ķatda oğluñuz ile iķāmet idüb derdine bir devā arayasunuñ didiler ⁽²⁷⁾ Şehrazād hikāyeden bu maķale geldükde şabāķ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(28) **İKİ YÜZ ON BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Şāh müşār-ileyh vüzerānuñ kelāmını işitdükde ⁽³⁰⁾ reylerini istişvāb ve deķāl ferzendini ol maķalden naķl ve deyāya müţali dilkişā ⁽³¹⁾ ve farih ķezā bir sirāda iskān ve kendüsi dīvān-ı salţanata çıķub rivayet muşālih ile [177b] ⁽¹⁾ meşğul oldı. Dīvān hitām bulduķda yine oğlına varub anuñla oturdu ve bu hāl ⁽²⁾ üzere keyfiyetleri müstemir ķaldı bunlar bu vece üzere ķalsunlar gelem Melik Ğayrūn ⁽³⁾ duķteri Melike-i Bedura çün mümā-ileyh ol gice cin tāifesi anı ferāşından ⁽⁴⁾ naķl ve Ķamerü'z-Zamāna getirüb sālifü'z-zikr vukū'aydan şorub yine anı alub maķrine ⁽⁵⁾ işāl idüb gitdiler şabāķ olub mümā-ileyh uyķudan uyandukda eţrāf ⁽⁶⁾ ve eknāfa nikāh ve ol gice gördüĝi maķbüb nāzenīn ve ma'suķ şāhib hüsn mabeyni ⁽⁷⁾ yanunda bulmadukda bir şīha 'azmiye itdiki cümle sarāyda olanar ķoşub yanuna geldiler ⁽⁸⁾ ve ah efendüm size ne oldı hayır ola didüklerinde.

mümā-ileyh "Bu gice benüm ile bī-tavtet ⁽⁹⁾ iden civān mülāķita'vān gitdi." diyü suāl itmekle cāriyeler havfa düşüb ⁽¹⁰⁾ "Ey Melike! Bu sözüñ senden şudürü müstaķsib degildür ve senüñle kimse yatmadı şāķın ⁽¹¹⁾ bu kelāmı söyleme zīrā pederünüñ işidürse hāl meşkal olur." didüklerinde Melike-i ⁽¹²⁾ Bedür "Siz ne dirsünüñ delü mi olduñuz toĝru söyleyüñ benüm ile yatan ol şāhib ⁽¹³⁾ cemāl nereye gitdi bahr

hāl anı bulub yanuma getürmelüsünüz.” didükde anuñ büyük lalası ⁽¹⁴⁾ “Ey Seyyide! Sen bu lañfeden vazgeç ki başumıza belā getürür siz şāyed parūne bu kelām ⁽¹⁵⁾ vuşul bulub da cümlemizi katl ve ĩ’ dām ider.” didise de mūmā-ileyh “Behey cānum! ⁽¹⁶⁾ Ben sizünüle lañfe idemiyorum bu huşūşda şūbhem yokdur ancak siz beni zevk itmekde ⁽¹⁷⁾ siz beni dīvāne mi şanduñuz diyerek müthaverāne kılcı çeküb ol cāriyenüñ üzerine ⁽¹⁸⁾ yürüyüb katl itmekle diger cāriyeler firār ve pederine varub vāk’a hāli eş’ār itdüklerinde ⁽¹⁹⁾ melik sür’atle қоşub kızınıñ yanuna vardı ve ey nūr-ı ‘aynum saña ne oldu?” diyü suāl ⁽²⁰⁾ Melike-i Bedür “Ey peder dün gece bnüm ile bir civān bī-tavtet itdi ‘acabā nereye girmüşdür.” diyüb ve ⁽²¹⁾ ‘aqlından mañcüb olub eşvābını şık ve şāğa vuşula nikāh idüb hezeyāne başladuğda pederi ⁽²²⁾ hayrān olub cāriyeler ile mūmā-ileyh üzerine varub tutdı.

Zencire koyub mañşūş ⁽²³⁾ bir oğada iķāmet itdürdi ve Kemāl-i hazin ve melāl ile yanundan çıķub sarāyına varub ⁽²⁴⁾ hüKemāları cem’ birle duğterine işābet iden cenūn ‘illetini ifāde ve her kim kerümeme ⁽²⁵⁾ mā’lce idüb iyü iderse aña tezvīc ve vezāret manşbını tevciye iderüm ve mā’lece ⁽²⁶⁾ idüb şifasına muvaffaq olmayan kimsenüñ başını kaç’ ve rüh hayātını nezi’ iderüm didi ⁽²⁷⁾ Şehrazād hikāyeden bu mañale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(28) **İKİ YÜZ ON İKİNCİ GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: māhir olan hükemā ve eşhāb funūn Melikūñ kelāmını ⁽³⁰⁾ işitdüklerinde bu huşūşa tām’ idüb mūmā-ileyh mā’lecesine mübāderet ⁽³¹⁾ itmüşler ise de aşlā müfid olmayub tabīblerden kırk kişi kadar hesabı’ş-şart [178a] ⁽¹⁾ katl olunduğlarında cümle hükemā ellerini çeküb mā’leceden imtinā’ itdiler Melike-i Bedür ⁽²⁾ ise gün be gün ‘aşkı mütezāid ve şabır ve şebāti mütebā’id olub cefn sāhir ve dem’ hāmer ⁽³⁾ ve hüzn-ü mütķāşir ile hāli diger gün dildādeligi derece-i cenūna bālig ve hastalığı ⁽⁴⁾ müşetted olmağla hūrşid-i cemāli muñtecib verenüñ ve lavni şāruluk ile muñtezib oldu ⁽⁵⁾ ve bu hāl üzere kāmil bir sene qaldı pes anuñ sūd qarındaşı olub Merzivān nāmında ⁽⁶⁾ bir civān var idiki bir kaç senden berü diyār-ı gurbetde gezüb bu def’a validesine ⁽⁷⁾ gelmuş idi ve Seyyide-i Bedürden suāl idüb aña hadūş iden ‘illeti mesmū’i ⁽⁸⁾ olduğda validesine “Ey vālide beni Melikeye götür göreyüm şāyed ‘illetine bir dermān ⁽⁹⁾ bulurum.” didükde vālidesi Seyyidenüñ harem ağasına varub hediye takdīm itdükden soñra ⁽¹⁰⁾ “Ey ağa Seyyide-i Bedür bir

kızum vardır Melikenüñ ziyaretine gelmek istedi girmeğe izin ⁽¹¹⁾ virür müsün?” diyü istizân itdükde ağa-yı merķūm izin virüb anı gice götür dimekle ⁽¹²⁾ merķūme Merzivâne gidüb izin aldugunı ifāde ve aḥşāma münteẓire alub gice ⁽¹³⁾ olduda merķūme nesvāne maḥşūş kisveleri elbās ve ma’iyetiyle alub Melike-i ⁽¹⁴⁾ Bedüre getirüb yanuna girdüklerinde Seyyide-i Bedür Merzivānı bilüb “Ey birāder sen nerede ⁽¹⁵⁾ alduñ.” diyüb ḥāl ve ḥātrından suāl itdükde.

Merzivān “Efendüm uluñuz bunca müddet ⁽¹⁶⁾ sefer ve ğurbetde olub bu def’a geldugumde size ḥudūṣ iden ‘illeti işitdümde ⁽¹⁷⁾ ziyāretüñize geldüm ve bel ki derdüñize bir dermān bulurum.” didi Melike “Ey birāder bende aṣlā ⁽¹⁸⁾ bir ‘illet yokdur ancak bir gice yatur iken ittibāh idüb ferāṣda ṣāḥib-i cemāl ⁽¹⁹⁾ bir civān bulub pederüm anı yanuma irsāl itdügünü zann ve muḥabbeti derūnuma temkin idüb her ne adar ⁽²⁰⁾ uyandıрмаğı murād itdüm ise de müfīd olmayub ḥāl nevmdene almağla anuñ ḥātemini elinden ⁽²¹⁾ alub parmağıma ṣoküb uyudum ve ol civān benden ol bī-dār olub ḥātemimi elimden ⁽²²⁾ almıṣ idi çün ṣabāḥ olub intibāh itdügümde ḥātemini parmağımda buldum ise de ⁽²³⁾ ol maḥbūb-u nāzenīni bulmadugumdan ‘aşq ve muḥabbeti kalme müstavli olub bu ḥāle dü-çār oldum ⁽²⁴⁾ ve ol vaitden berü lezāiz cismaniye ve rāḥat-ı bedeniye nāil olamadum didi Şehrazād ⁽²⁵⁾ ḥikāyeden bu maḥale geldükde ṣabāḥ-ı tarib itdügünü görüb sükūt eyledi.

**** İKİ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ GİCE****

⁽²⁶⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Merzivān işbu vāḳ’adan mūta’cib olub ve rüyā ⁽²⁷⁾ olmadugunı bilüb bunuñ bir āṣıl ‘azımı vardır diyüb Melikeye “Ey Seyyide ṣimdi ⁽²⁸⁾ ḥāzırda saña bir dermānum yokdur ancak bendeñüz sizüñ için irtikāb-ı esfār ve mukābde ⁽²⁹⁾ iḥtār idüb seyāḥat ve ṣehirden ṣehire varub ṣol māddeden tecessüs iderüm ⁽³⁰⁾ ṣāyed eṣerini yāḥūd ḥaberini bulurum ancak siz kendüñize ıztırāb ve inzā’c virmeyüñ [178b] ⁽¹⁾ ve ṣabra varuñ diyüb validesiyle ıķub gitdi ve ol gice alub ṣabāḥ olduda sefere ⁽²⁾ teṣmir saq ve ṣarīq için iltimās refāq idüb yola revāne oldı ve memletinden memleketine ⁽³⁾ ve ṣehirden ṣehire keṣt ve gūzār iderek bu mādde-i ‘acībden tecessüs iderdi Tāṣrub ⁽⁴⁾ nām ṣehre girüb anda Melik ṣehermān ṣehzādesi amerü’z-Zamān cinün ‘illetiyle mübtelā ⁽⁵⁾ olub keyifsiz oldugunı işitmekle ṣāyed bu ṣehzāde maḥşūdum olan zātdur diyüb ⁽⁶⁾ teḥtigāhından suāl ve Cezāir ḥāldāt idügünü işbāt itdükde bir sefineye süvār ve Cezāir ⁽⁷⁾ mezbūreye levciye ‘azimet ve efkār idüb

bir kaç mäh sefer itdükdən şöra mezkür ⁽⁸⁾ ađalaruñ Һallerine vuşul bulmuş ise de üzerlerine büyük furtına gelüb ⁽⁹⁾ sefineleri bir taşa urub ğarķ oldu ve içinde olanlaruñ bahrı bir Һarafa düşüb ⁽¹⁰⁾ ba'zısı helāk ve ba'zısı kenār-ı selāmete çıķdı.

Merzivān ise aķındı kuvvetiyle sürünerek ⁽¹¹⁾ Ƙamerü'z-Zamān maķīm olduğı sarāy altına atıldı ittifaķā ol vaķit Melik şehirmān vüzerā ⁽¹²⁾ ve erkān-ı devletiyle oğlı Ƙamerü'z-Zamāna gelüb yanunda bulunmuşdı çün Şehzāde mümā-ileyh ⁽¹³⁾ bir kaç gündən berü tekellüm itmemüş idi vüzerālaruñ biri pencereden nikāh ider iken Merzivānı ⁽¹⁴⁾ görüb şāha efenüm deyə kenārında perişān Һāletiyile bi ğariķ gördüm sizden ricā ⁽¹⁵⁾ iderüm ki baña izin virüb varub taħliş ideyüm şāyed ol şevāb ile Şehzāde efendümüz ⁽¹⁶⁾ şifāyāb ola didükde Melik ey Vezīr şimdi sen bu ādemi taħliş ve yanımızda getürdigüñ ⁽¹⁷⁾ Һāde serümize maṭl'a olubda Һalk beyninde işā ve düşmanlarımıza mücib teşfi olur ⁽¹⁸⁾ eger serrimizi āşikār iderse seni katl iderüm diyüb var götür diyü izin virdi Şehrazād ⁽¹⁹⁾ Һikāyeden bu maħale geldükde şabah-ı taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(20) **İKİ YÜZ ON DÖRDÜNCİ GİCE**

⁽²¹⁾ Şehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Çün Vezīr şāhdan izin aldı varub merzivānı ⁽²²⁾ deryadan taħliş ve temiz eşvāb giydirdükden şöra “Ben senüñ Һayātına sebep oldum şāķın ⁽²³⁾ sen benüm katlume sebep olma.” didükde Merzivān “Efendüm nice ben senüñ mevtüne sebep olam diyü ⁽²⁴⁾ suāl Vezīr “Behey ādem! Ben seni bir büyük muħafele götüreceğim ki anda Melik ve vüzerā cem' olmuş ⁽²⁵⁾ ve yanlarında Meliküñ oğlı Ƙamerü'z-Zamān nām Şehzāde Һasta yatub cümlesi süküt ⁽²⁶⁾ Һāletiyile oturmuşlardı sen yanlarında edeble Һur didi çün Merzivān Ƙamerü'z-Zamānuñ Һasta ⁽²⁷⁾ olduğumı sābıķā itmemişidi belki benüm maṭlübem budur diyerek Vezīre efendüm ⁽²⁸⁾ bu Şehzādenüñ sebep-i ‘illeti nedür ve noķtadan berü keyifsiz olmuşdur didükde Vezīr bunuñ ⁽²⁹⁾ Һastalıđı üç seneden maķdem Һadüş itdi ve sebebi şü oluyor ki pederi anı tezvīc ⁽³⁰⁾ itmek istedi Şehzāde tezviceden imtinā' itmekle Bedir anı bir Һāli Һalede Һabs ⁽³¹⁾ itmüşidi bir gice yatub şabah olduğda Һalkub benüm ile duğter yatmuşdur ki nażırını ⁽³²⁾ ceşm felek görmemişdür anı buluñ diyü za'm ve Һātemlerini dikişdirüb duğterüñ Һātemi [179a] ⁽¹⁾ kedüsünde bulduğunu idā' ve giderek ‘aşķından muħtelü'l-‘aķıl olub ve gide gide ⁽²⁾ Һastalanub şimdi helāka müşerref oldu “Sen yanuna vardığında aña icāle-i nażar ⁽³⁾ itme ve çoķça oturma zīrā eşāhımız baña ğāyet

tağındur.” didükde Merzivān ⁽⁴⁾ nefsinde vāllaha benüm maṭlūbum budur diyüb Vezīr ile Melikūñ huzūrına vardı ve Qamerü’z-Zamān ⁽⁵⁾ anuñ maṭlūbı oldığı tekin idüb taṛıfına iltifāt itmesine müntezir qaldı pes ⁽⁶⁾ bir müddetden soñra Şehzāde hezār-ı za’f ile anuñ şubuna düş itdükde Merzivān ‘aşq ⁽⁷⁾ ve ğarām ve ferāk ve hiyāma dāir bir kaç beyt inşād itmekle Qamerü’z-Zamān ol şı’iri işfā ⁽⁸⁾ ve derdine devā bilmüş olmağla pederine iltifāt ve şol ādeme söyleyüñ yanımnda bir miqdār ⁽⁹⁾ otursın didükde.

Melik mesrūr olub Merzivānı da’vet ve Qamerü’z-Zamānuñ yanunda ⁽¹⁰⁾ oturmasını emir ve sen qanqı memleketdensin diyü suāl ol dağı Melik ğayruñ beldesinden ⁽¹¹⁾ oldugunu ifāde itdükde Melik inşāallah bereketüñüz ile oğlum şifāyāb olur ⁽¹²⁾ didi ba’de Merzivān Qamerü’z-Zamānuñ köşene yanaşub behey efendüm kendüñe şabır ve şebāt ⁽¹³⁾ vir ve qadīru’l-‘ayn ol zirā senüñ maṭlūbeñden benüm haberüm vardur ve ol senden ziyāde ⁽¹⁴⁾ meşakqate dū-cār olmuşdur ancak sen sırrüñi ketm ve ol sırrını işfā ve hāl cenūna ⁽¹⁵⁾ varub şimdi zencirde maqmiyedür inşāallah iküñizde benüm vāsıtañla şifāyāb olursuñuz ⁽¹⁶⁾ didi Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāh-ı taqrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(17) **İKİ YÜZ ON BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Çün Qamerü’z-Zamān Merzivānuñ bu kelām ünsiyet encāmını ⁽¹⁹⁾ işitdi gözlerini açub ve bir miqdār ifākāt bulub ve şekde cülūs itmek için ⁽²⁰⁾ pederine işāret itmekle Melik Merzivāndan mā’idā cümle hāzırına izin virdükden soñra ⁽²¹⁾ oğlını yaşduklar arasında iclās ve Merzivānuñ qadvmile istibşār ve istiyās idüb ⁽²²⁾ andan müteşekkir oldı ve ol gice Merzivān Qamerü’z-Zamānda qalub anuñla bī-tavtet eyledi ⁽²³⁾ Melik ise hezār surūr ile sarāyına gitdi çün Merzivān Qamerü’z-Zamān ile yalnız qaldı.

⁽²⁴⁾ Melike-i Bedürüñ kışşasını naql ve ‘aşqında mükāsāt eylediği miḥnetleri zīkr idüb ⁽²⁵⁾ taḥkīk ol gice gördüğüñ duhter Melike-i Bedürdür inşāallah ta’āli ben seni oraya ⁽²⁶⁾ götürüb birbirüñiz ma’lağı iderüm diyerek her cihetden tesliye-i derün virmekle Şehzāde ⁽²⁷⁾ hamm ve ğammdan ve gider ve miḥnetden āzāde olub ta’ām ve şarāb isteyüb temāmā ifākāt buldı ⁽²⁸⁾ şāh ise oğlunuñ istirāhat ve intibahından mesrūr olub ḥabşhānede olanları ⁽²⁹⁾ itilāk ve şehir donmasını fermān ve fikr-i umsakına şadıqa ve ‘aṭiyeler ihsān ⁽³⁰⁾ eyledi çün Qamerü’z-Zamān qayd imrāz ve ihzāndan rehā bulub

gereği gibi kuvvet ⁽³¹⁾ ve dermān peydā eyledi. Merzivān “Ey efendüm! bendeñüz maḥşuş Seyyide-i Bedür tarafundan sizi ⁽³²⁾ aramağa memur acıkub irtikāb müşāḳ sefer itdüm ve siz baḥumdallah kendüñizi bulub [179b] ⁽¹⁾ ol derd ‘azmiden kırtuldüñüz şimdi iktizā idir ki ol ā’şıka-i şādıka ki dildālik ⁽²⁾ anı mecnun leyli gibi itdi taḥlişine sa’i ve müsā’adetine mübāderet itmemüz elzem ve aḥmedür ⁽³⁾ ve “Sizüñ pederüñiz sizden ayrılmağa iktidārı olmamağla andan ḥafıye varalum şöyle ki yarın ⁽⁴⁾ şeyd ve şekār bahanesiyle şehirden çıkub ve bir miḳdār māl ve zehıre istişḥāb idüb ⁽⁵⁾ yola revān olamam ki pederüñüz gitdügümize maḥl’a olmaya ve maḥal maḳşüda irdügümüzde ⁽⁶⁾ bir ‘arıza yazub gitdügümüz yeri ifāde idelüm zırā şimdilik sefer māddesini söyler ⁽⁷⁾ iseñ muḥlakā rızā virmeyüb bizi seferden men’ ider hemān bu gün siz pederünüzden ⁽⁸⁾ şekār için istizān idüñ ki merāmımız kolay ola.” didükde Ḳamerü’z-Zamān Merzivānuñ ⁽⁹⁾ reyini istiḥsān ve ğarize sende merküz olan şevḳ ve muḥabbeti hareket ve cevelān ⁽¹⁰⁾ idüb sür’atle pederinüñ ḥuzūrına varub şeyd ve şekāre gitmek izniyle nāil ⁽¹¹⁾ māmül olmasını niyāz itdükde şāḥ müşār-ileyh Kemāl mesrūriyet ile ḥāiz derece nihāyet ⁽¹²⁾ ve müberra Şehzādesiyle vāşıl mā’ric memnuniyet olub izin ā’lileri şudür buyurmağla ⁽¹³⁾ Ḳamerü’z-Zamān mekānuna ‘avdet ve Merzivān ile tertīb mehām sefere meşğūliyetde ḳalub ⁽¹⁴⁾ ol gice ḥānesinde arām ve ‘aliü’ş-şabāḥ Merzivān ile pederinüñ yanuna varduḳda şāḥ ⁽¹⁵⁾ müşār-ileyh Merzivānı Şehzāde için veşāyāyı lāzıma ba’d intelḳīn şüb ‘azīmetlerine ⁽¹⁶⁾ izin virdi anlar daḫı çıkub yola revāne oldılar ve ‘aliü’l-tevāli dört gün ⁽¹⁷⁾ gitdükden soñra vās’ıu’l-iḥbār ormana vuşül bulub istirāḥat için ⁽¹⁸⁾ sāḥesinde nezvil ve ba’du’l-istirāḥa Merzivān ḳıyām ve Ḳamerü’z-Zamānuñ esebini dikişdirüb ⁽¹⁹⁾ ḳadim olan esvābı ḳan ile buluşdurub ve yollar başına tağıdub atdı diyü ⁽²⁰⁾ Şehrazād ḥikāyeyi bu maḥale getürdükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb ⁽²¹⁾ süküt eyledi.

(22) ** İKİ YÜZ ON ALTINCI GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ḳamerü’z-Zamān Merzivānuñ itdüği keyfiyeti gördükde ⁽²⁴⁾ meramından suāl ol daḫı efendüm sen bir gice taşrada ḳadığıñ ḥālide pederüñ ⁽²⁵⁾ şabra mecāl bulmayub seni aramağa çıkar buraya geldükde esvābıñı bu ḥālet ile gördükde ⁽²⁶⁾ “Seni ba’z canavarlar iftirās veyāḥūd ba’z ḳaḫā’ tārīḳ destres itdügünü zann ⁽²⁷⁾ idüb meyūsā ta’ḳibimizden fārg olub şehre ‘avdet ider ve bir tenhaca maḥal ⁽²⁸⁾ ‘azīmetimize gidelüm.” didükde Ḳamerü’z-Zamān ‘aşḳında mütemādi ve uşāf-ı maḥbūbeye mütezmen ⁽²⁹⁾ eş’āruñ inşādı manend zemzeme-i ḥādi inşād ve ĩrād

iderek kaldı tā Melik ğayruñ ⁽³⁰⁾ aṭaları çeşmelerine nümāyān ve maḳr icāb Ḳamerü’z-Zamāne müşāhid ve ‘ayān olduḳda derūnı ⁽³¹⁾ surūr ile şādān münevver ve Merzivāndan müteşekkir olub şehre girdiler ve üç gün kadar [180a] ⁽¹⁾ istirāhat ve ārām itdükde.

Merzivān ‘alem remle muḳtezi olan aletleri aḫzār ve altūndan ⁽²⁾ ma’mūl bi iştilāb getirüb Şehzādeye teslim ve “Sen bunları alub Melikūñ sarāyına ⁽³⁾ toĝrı git ve pencereleri altına geldigüñde avāz-ı bülend ile ‘alem reml ve istinṫaḳ cafer ⁽⁴⁾ ve ṫılsım ve esmā ile mā’alece-i emrāz iden ḫükmimi arayan kim ise beni yanuna götürüñ ki ⁽⁵⁾ marzına mā’lece iderüm diyündā kıl Melik şādāñı işitdükde seni yanuna celb ve ḫasta ⁽⁶⁾ olan maḫbūbeñe irsāl ider mūmā-ileyh seni görüb şifāyāb olduḳda derḫāl anı saña ⁽⁷⁾ tezvīc ve vüzārat menşubı tevcıye idüb merāmūña vāşıl ve maṫlūbeñe nāil olursun.” ⁽⁸⁾ didükde Ḳamerü’z-Zamān Merzivānuñ ta’rifi üzere ol āletleri alub sarāy şāhuñ altına ⁽⁹⁾ varub ol vechle ibrāz şādā itdükde oradan merūr ve ‘abūr şden ehl sevḳ ⁽¹⁰⁾ Ḳamerü’z-Zamāna nikāh ve ḫüsn ve cemāline baḳub mütaḫīr oldılar ve yanuna varub “Ey ğulām! Bedī’ ⁽¹¹⁾ ü’l-Cemāl Melikūñ kızını tezvīc iderüm diyü kendüñi telef itme saña yazıḳdur zīrā Melik ⁽¹²⁾ her ḫaḳīm ki kızına müdāvāt idüb şifāyāb olmaz ise ḳatı itmesini iltizām itdi ⁽¹³⁾ ḫatta bu şıralarda telef olan ḫükemānuñ başları işte ḳapu yanunda atılmışdur sen söz diñle ⁽¹⁴⁾ mütensīḫ ol ve şol sevā-yı ḫāmdan vazgeç dimüş.” iselerde mūmā-ileyh mütensīḫ ⁽¹⁵⁾ olmayub yine be-tekrār kendüni ta’rif ve ‘ilmini tavşīf itmege başlayub ḫalḳ “Ĝālibā bu civān ⁽¹⁶⁾ divānedür yazıḳ ḫüsn ve cemaline.” diyüb girdiler.

Pes Melik Ğayūr anuñ şādāsını ⁽¹⁷⁾ işitmekle ḫademelere “Varuñ şol mūncemi getirüñ.” diyü fermān ve derḫāl varub anı ⁽¹⁸⁾ ḫuzūrına getürdüklerinde Ḳamerü’z-Zamānuñ mevhūb olduĝı ḫüsn-ü şürete baḳub ⁽¹⁹⁾ laṫif şemālinden ve ī’tidāl ḳametinden müt’acib olub yanunda iclās birle “Ey kāmīl ⁽²⁰⁾ ü’l-istinās! Allah için sen benim ‘ahd ve şartıma dāhil olma zīrā ben böyle and içdüm ki ⁽²¹⁾ her kim kerīmeme gelüb ve mā’alece idüb şifāyāb olmasa anı ḳatı ve ī’dām iderüm ⁽²²⁾ senüñ ḫüsnüñe ve laṫifüñe yazıḳdur gel işbu mahame kendüñi ḳoyma didi.” Şehrazād ḫikāyeden ⁽²³⁾ bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(24) ** İKİ YÜZ ON YEDİNCİ GİCE**

(25) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Kāmerü’z-Zamān şāhuñ kelāmını işitdükde “Efendüm ben senüñ (26) şartuñı kabul itdüm ve miqdār ma’reftimi bilmemiş olaydum böyle mahme taqdim itmez idüm (27) hemān ‘ali bereket Allah beni şol keyifsiz olan kerīmeñize irsāl buyuruñ inşāallah anuñ (28) şifāsı hāşıl olur.” didükde Melik bir tevāşāya teslīm ve “Sen işbu civānı seyyideñi (29) götür.” didi tevāşā Kāmerü’z-Zamānı alub Melike-i Bedürüñ oldığı yere getürdi ve itināyı (30) tarīkda Şehzāde “Ey civān sen bu mādde ‘acele ve ma’rifetüñle mağrur olmaz yara buraya (31) giren hükemānuñ şāğ ve sālīm çıkdıkları yokdur gel şol ‘azīmet bardadan [180b] (1) Vazgeç.” didükde.

Kāmerü’z-Zamān aslā cevāb virmeyüb şākit kaldı. Tēvāşā dağı (2) bir dahā naşihat virmeyüb toğru duğter mūmā-ileyh yanuna getürüb ve hārc (3) perdede tevķif ve girmeğe izin istedükde Kāmerü’z-Zamān kalemını çıkarub (4) ‘aşk ve iştiyāk ve şekvā-yı alem ferāka mütezmin ve ol gicede beyinlerinde hāşıl olan (5) maddelere hāvi kelām ve işbu beyti dağı (arapça beyit) (6) (arapça beyit) ya’ni vaşāl “Cānān hāletinde istibdāl itdügümüz hātemi saña (7) irsāl eyledüm sen dağı benüm hātemimi tarafıma irsāl kııl.” diyü yazub ve parmağında (8) olan hātemi çıkarub derun-ı şıkkāya laf idüb Tēvāşā ile Melike-i Bedüre irsāl (9) eyledi. Tēvāşā dağı şıkkayı alub Seyyideye getürdi ol dağı mektübü açduğda (10) hātemini bulub ve kelāmundan hakīm kim oldugunu bilüb hemān şiddet-i sürurdan (11) ‘aklı başından gidüb boynundan altün zincirini kırarak ve rey-i perdeden hurüc birle (12) Kāmerü’z-Zamānuñ kucağına atıub taqbil ve mā’life ile meşğüle oldı.

Tēvāşā ise ol (13) hāleti gördükde koşarak Meliküñ yanuna vardı ve pādişāhum Melikeye irsāl (14) buyurdığüñuz haķīm yanuna girmeden Melikeye mu’alece idüb şifāyāb oldı dimüş ise de (15) Melik inānmayub işbu keyfiyeti göziyle müşāhede itmek için sür’atle kıyām idüb (16) duğterinüñ yanuna varub girdi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib (17) itdügünü görüb süküt eyledi.

(18) ** İKİ YÜZ ON SEKİZİNCİ GİCE**

(19) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Çün Melike-i Bedür pederinüñ geldüğünü gördi (20) hemān ayağa kıyām ve elini būs idüb “Ey peder! işte ol gice gördüğüm gulām budur (21) ve hātemim andadır.” diyüb hikāyelerini bitidāsından intihāsına kadar naķl

ve irād itdi. ⁽²²⁾ Kamerü’z-Zamān dahı kendüni Melike ta’rif şāh Şehirmānuñ oğlu olduğunı ifāde ⁽²³⁾ itdükte şāh müşār-ileyh hikāyelerinden ta’cib idüb sizüñ hikāyeñüz eli āhirü’z-zamān ⁽²⁴⁾ mübetteğ ol zevü’l-‘irfān qalur diyüb derhāl qādı ve şehvedi aḥzār ve ol iki āfitāb ⁽²⁵⁾ cemāl beynünde ‘aḳd negāḥ ve yedi gün yedi gice icrā-yı ‘amūm ifrāḥ idüb başt ⁽²⁶⁾ ta’ām ve iskā medām ve beynü’l-halk serd mevāid ikrām eyledi.

Yedinci günde Seyyide-i ⁽²⁷⁾ Bedür ile Kamerü’z-Zamān zifāf ve vaşāl cānān ile nāil itşāf olub hezār-ı üns ve şafā ⁽²⁸⁾ ve lezzet kāmilü’l-vefā ile memnūn ve cāl-i şadā-yı derūn olub şabāḥa kadar mülā’be ⁽²⁹⁾ ve mübāsetede qaldılar ve bu vechle bir sene iḳāmetden sonra günlerde bir gün Kamerü’z-Zamān ⁽³⁰⁾ uyur iken pederini görüb şevḳ ve ferāḳdan teşekki iderek ⁽³¹⁾ hacerden muā’tebe ider olduğunı görmekle mūmā-ileyh hevābdan intibāḥ ve düşüni Seyyide’ye [181a] ⁽¹⁾ naql ve “Ben pederümüñ yanuna varmaḳ isterem.” didükde Seyyide “Efendüm ben saña tāb’am ve emrüne ⁽²⁾ müti’em gel senüñ merāmuñ pederüme ifāde idelüm.” diyerek ikisi mā’kıyām ve şāhuñ ⁽³⁾ ḥuzūrına varub sefere istizān itmeleriyle Melik Seyyide’ye “Sen ne dirsın anuñla ⁽⁴⁾ gider müsün?” diyü istifsār itdükte “Efendüm ben ehlümden ayırlamam.” didükde.

Şāh Kamerü’z-Zamān ⁽⁵⁾ “Ey oğul ben kerīmem senüñle irsāl iderüm ancaḳ baḥr senede bir kere ziyāretime gelmek şartıyla ⁽⁶⁾ izin virüb taraḫa irsāl idesün.” didi mahām seferiyelerini görüb ḥāzır ⁽⁷⁾ ve āmāda kıldı ve anlar ile bir kaç konaḳ gitdükdēn sonra vedā’ idüb gerisi saltanatına ⁽⁸⁾ ‘avdet eyledi ve Kamerü’z-Zamān zevcesiyle yola revāne olub bir māḥ kadar sefer itdiler, giderek ⁽⁹⁾ vāsı’u’l-ricā keşirü’l-mer’i āb ve havāsı laṭif ve eşcār ve meyvesi zarif bir maḫal-i ⁽¹⁰⁾ dilkişāya vuşul bulubistirāḫat için anda iḳāmetle ‘azimleri mevşul olub ⁽¹¹⁾ sāḫasında naşib ḥeyām ve tanzīm levāzım maḳām itdiler eḡil ve şerbdēn sonra otaḳlarında ⁽¹²⁾ her biri bir taraḫa çekilüb uyudular. Şehrazād hikāyeden bu maḫale geldükde şabāḥ-ı taḳrib ⁽¹³⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(14) **İKİ YÜZ ON TOKUZINCI GİCE** (15)

Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Kamerü’z-Zamān bir miḳdāristirāḫatdan sonra nefsi vakā’a ⁽¹⁶⁾ meyl itmekle maḫalinden zevcesi şubına teşmīr zeyl ve ikāz itmeksizin mülā’be ⁽¹⁷⁾ ve teḳbīl ile meşḡul iken mūmā-ileyh göbegi üzerine bir şıra

bağlanmış görüb ⁽¹⁸⁾ küşād ve teftiş itdükde içinde aḥcār nefiseden bir taş bend olunmuş buldı. ⁽¹⁹⁾ “Acabā Seyyide ne ḥuşūş için işbu taş buraya bağlamuş ve bu vechle ḥafz ⁽²⁰⁾ itmüş bahr ḥāl bunuñ bir ḥāşesi vardır.” diyerek alub ve güzelce bakmak için ⁽²¹⁾ ḥamiyeden taşra çıkub nūr-ı şemsde bakar iken cevhavādan bir kuş gelüb ol taş ⁽²²⁾ elinden kapub havāya pervāz eyledi.

Ḳamerü’z-Zamān ol taş almağ için merağ ta’ḳīb idüb ⁽²³⁾ altından koşarak gitdise de marğ mezbūr daldan dala ve nihālden nihāle ⁽²⁴⁾ āheste āheste ṭeyerān idüb giderdi ve Ḳamerü’z-Zamān arkasınca vādiden vādīye ⁽²⁵⁾ depeden depeye sâ’i iderek aḥşām olana kadar koşub ta’ḳībden ferāğat idemedi. ⁽²⁶⁾ Gicenüñ zālāmı ortalığı örttüğde kuş bir derḥat üzerinde iḳāmet itmekle Ḳamerü’z-Zamān ⁽²⁷⁾ andan ḳat’a ümīd idüb yolu şaşırmağla ⁽²⁸⁾ ol derḥat taḥtında bī-tavtet eyledi.

Şabāḥ olduğda merğ yine pervāz ve Ḳamerü’z-Zamān ⁽²⁹⁾ daḥı ardından ta’ḳīb iderek bu menvāl üzere ol gün yine gitdi. Ṭayyar merḳūm ⁽³⁰⁾ sür’atle uçmayub ancak Ḳamerü’z-Zamānuñ yürüdüğü kadar ṭayrān iderdi Ḳamerü’z-Zamān ⁽³¹⁾ ise meyāḥ ḡadar andan nevş ve giyāḥ zeminde eğil idüb def’ cū’ iderdi. [181b] ⁽¹⁾ Böyle toḳuz on gün gidüb onuncı günde bir şehir üzerinden oğ gibi merūr ve Ḳamerü’z-Zamānuñ ⁽²⁾ gözlerinden pinhān olmağla mūmā-ileyh ḳat’ ümīd idüb ḥayrān ve serkerdān şehire ⁽³⁾ ḳarib bir bağceye girüb ortasında ḥavuz bulmağla ellerini ve ayaklarını andan yakıyub ⁽⁴⁾ kenārında oturduğda bağcenüñ bağbānı görüb yanuna geldi ve “Ḥoş geldüñ sen nereden ⁽⁵⁾ geliyorsuñ?” diyü suāl ol daḥı “Ben ḡarībü’d-diyār siyāḥ bir ādemüm ḳısmet beni bu şehre ⁽⁶⁾ getürdi.” didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb ⁽⁷⁾ sükūt eyledi.

****İKİ YÜZ YİGİRMİNCİ GİCE****

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Bağbān Ḳamerü’z-Zamānuñ sözün işitdüğde “Ey oğul! ⁽⁹⁾ Şükr olsun ki sen toḡru şehre girmedüñ zīrā bu beldenüñ ahālisi mecūsīdür ⁽¹⁰⁾ ehk-i islāmdan bir kimse ellerine düşdüğü ḥāle ṭutub envā’-i ‘azāb ile ḳatlı ⁽¹¹⁾ ve telef iderler ve balād islāmiye bizden durtmāḥ ba’ dında olub sende bir kere bundan bir kaç ⁽¹²⁾ tüccār geliri giderü buradan ebnūs aḫalarına varub ve andan Melik Şehirmānuñ ⁽¹³⁾ taḥtgāḥı olan Cezāir ḥāldāte giderler.” didükde Ḳamerü’z-Zamān bir sâ’at kadar düşünüb ⁽¹⁴⁾ ol bağcede iḳāmet itmesinden ḡayrı bir çāre bulamayub

bağcuvāna “Acāba beni ⁽¹⁵⁾ kabūl idüb yanuñda istiḥdām ve ibkā ider müsün?” dedi. Bağbān “Evet seni ⁽¹⁶⁾ yanımda alıkorum.” diyüb anuñla bağceyi şuvarmağa qalkdı ve iktizā iden sebzevātuñ ⁽¹⁷⁾ vaqtiyle diküb işlemek ve otların yolmaq müşellü işleri gösterüb ta’rif idüb anda ⁽¹⁸⁾ ebkā itdi. Kamerü’z-Zamān ise ağlayarak ve zevcesine teşviq iderek inşād eş’ār ⁽¹⁹⁾ ve sekb demū’ vāsif ḥāletleriyle iḳāmet idüb sā’at selāmete müntezir qaldı.

Ḳamerü’z-Zamān ⁽²⁰⁾ bunda turaṭursun biz gelem Melike-i Bedüre çün mūmā-ileyh ḥevābdan intibāh ve şervāli ⁽²¹⁾ küşād olunub göbekde bağlanmış olan taş bulmamağla ve ehlini arayub anı daḥı ⁽²²⁾ görmedüğünden “Acabā tāşımı alub nereye gitdi?.” diyüb intizārede qaldı ⁽²³⁾ ve ašlā ešeri zuhūr itmedükde ḥātrında “Eger ben ma’iyetimizde olan halka Ḳamerü’z-Zamān gayb ⁽²⁴⁾ olub gelmedüğünü söyler isem şāyed baña tam’ idüb beni inciderler.” diyüb kendüsi daḥı ⁽²⁵⁾ Kamerü’z-Zamāna be-ğāyet müşābe olmağla derḥāl kisve-i ricāl giyüb ve bendüñi maḥfaya ⁽²⁶⁾ bir cāriye koyub ḥamiyeden çıkdı ve irtihāl ile emir ve şedāḥmal idüb yola revān ⁽²⁷⁾ oldı ve sırrını ihfā iderek bir kaç gün gitdükden soñra deryā sāhilinde binā olunmuş ⁽²⁸⁾ bir şehre vuşük buldı ḥārcende dilkeşā ve çemnezār bir yere qonub iḳāmet ⁽²⁹⁾ itdi.

İsm-i beldeden suāl itdükde şehir-i mezküre Medīneü’l-Ebnūs ⁽³⁰⁾ didükleri şehir oldugunu beyān ve şāḥı Ermānūs nāmında bir pādīşāh olub ⁽³¹⁾ anuñ bar’au’l-cemāl gāyet dilber ve kāmīleü’l-uşāf ḥayātu’n-nefūs nāmında bir duḥteri [182a] ⁽¹⁾ vardur diyü ifāde itdiler. Çün merḳūm “Şāḥ Ermānūsñ Melike-i Bedür tañtana-i ‘azimiye ⁽²⁾ ile sāḥe-i beldesinde qondığı mesmu’ı olub kim oldugunu bilmek için bir ādem ⁽³⁾ irsāl ve istifsār itdükde bunlar Şehzāde dāiresi olub Cezāir-i ḥāldāt qaşdında ⁽⁴⁾ iken yolun şaşırub buraya geldi.” diyü cevāb virmeleriyle Melik Ermānūs derḥāl ⁽⁵⁾ binüb Şehzāde-i mūmā-ileyh mülākātına çıkdı. Çün ki Seyyide-i Bedür erkek lebāsıyla mütelbis ⁽⁶⁾ olub duḥter oldığı gayr-ı ma’lūm olmağla Melikūñ mülākātına çıkub hezār-ı t’azīm ⁽⁷⁾ ile derūn-ı oṭāğa aldı ve ikrām talṭifinden bezl-i muḳaderet idüb ta’am ve şarāb ⁽⁸⁾ sofralarını qurub konuşarak qaldılar. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı ⁽⁹⁾ taqrīb itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(10) **İKİ YÜZ YIGİRMİ BİRİNCİ GİCE**

(11) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes řāh müřār-ileyh Seyyide-i Bedürñ ħüsn ve cemālinden (12) mubahvet ve mütaĥīr olub erkek řann iderek ve şehre alāy ile idĥāl birle maĥřüř (13) ‘āli bir řonaġa iskān ve üç ġünden řoñra ĥamāma irsāl ve ī’lā eřvābü’l-bās idüb (14) ba’de řāhuñ dīvānuna gitdükte anuñ ħüsn ve behcetinden meftun ve gel (15) ruĥsārına ā’şık zi-finün oldılar. Melik işbu civānuñ tenāsüb endāmına ve nihāl (16) meyān ķāmetine ve māhir olan şehre-i ġarāsına baķub dāire-i ‘aķldan bīrün olub (18) hemān yerinden ķiyām ve yana iclās ile nāil iĥtirām itdükden řoñra “Ey oġul! Ben erzel-i ‘ömre (19) varub taĥt-ı devletden taĥt-ı terābe intiķālum ve müşahüd vücuddan zīrhāñe irtihālum (20) taķrib idüb ĥālā devlet ve salĥanatına lāyık ferzenden maĥrüm olub ancaķ ķāmileü’ (21) l-ĥāsan Ĥayātu’n-Nefüs nāmında bir duĥterüm vardur merāmum şudur ki seni ferzenden muķāme ķoyub (22) řāĥib-i taĥt ve tāc ve pādīřāĥluķ ile ķāmilü’l-ibtihāc idüb kerümem daĥı (23) saña tezvīc ve sevķ serürümü vechle tezvīc itmekdür sen ne dirsın?” didükde.

(24) Melike-i Bedür iřbu kelāmdan ĥayret fūfūreye düřüb ne diyeceġini bilemedi ve bir sā’at (25) ķadar tefekkür idüb ĥātrında “Ben řimdi yolum řařurub bu ĥāl kerfitār oldum eger (26) bu Melike yok diyüb muĥālefet ider isem řāyed baña źararı iřābet ider ve rüy-ı rızā (27) ġořterdüġüm ĥālde erkek olmaduġumdan dahā müřakkil olur ve ĥaķīķat ĥāli bildürür (28) isem baña řam’ ider ancaķ ahvan-ı ĥālīn rızā-yı řarīķını irtikāb ve taĥt ve tāc ile refī’ (29) ü’l-cenāb olacaġum duĥter mūmā-ileyh bir ĥile ile iskāt ve bu řehirde Ķamerü’z-Zamāna intizār (30) idüb andan daĥı tecessüs itmeġe řarīķ bulurum.” diyerek, Melike iltifāt ve “Ey řāhum! Fermān (31) sizüñdür.” didükde Melik Ermānūs taĥtgāĥı olan cezīre-i ebnūsı zīnnet ile ahālisi (32) meenūs olmalarını fermān ve cümle erbāb-ı devleti bir yere cem’ birle Seyyide-i Bedür bī’at itdirüb [182b] (1) Yerine taĥt iclās ve kerümesi Ĥayātu’n-Nefüs ile ‘aķd-i izdivāc idüb ba’du’l-ifraĥ (2) ikisini gerdeġe ķoydı ve ol iki māĥ-ı āsumān ve ķāmet aġřān bir yere gelüb (3) ĥalvet olduķlarında Seyyide deryā-yı fikre ġarīķ ve ġuřřa-i ĥayret ile řarīķ olub (4) Ĥayātu’n-Nefüs ile mülā’be ve taķbīl ve leřm ve ‘ināķ řevīlden řoñra řevķ ve ferāķa dāir (5) bir ři’ir inřād ve āĥ-ı ĥasret ile řa’le ‘ařķını iķād birle abdest alub namāz ile (6) meřġüle ķaldı. Şehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldükde řabāĥ-ı taķrib itdüġünü ġörüb (7) süküt eyledi.

****iki yüz yigirmi ikinci gece****

(8)Şehrazād tekmīl-i hikāyeye şürü' idüb dir ki: Pes Ḥayātu'n-Nefūs Seyyide-i Bedüre bir miqdār (9) intizār itdükden sonra namāzı uzatduğunu gördükde kalķub havābegāha (10) girüb uyudu. Çün Seyyide-i Bedür Ḥayātu'n-Nefūsuñ uyıduğunu gördi gelüb anuñla (11) havābegāha girüb esvābıyla yatdı ve 'aliü's-siḥir kıyām idüb maķr-ı hükümetine varub (12) tanzīm emür ve rivāyet aḥvāl-i cumhur ile meşgül kaldı.

Melik ise zevcesi (13) vāsıtasıyla kerīmesinden istifsār ḥāl itdükde mümā-ileyh vāķ'a olan (14) keyfiyetini ifāde idüb sākıt kaldırlar ve Melike-i Bedür ise aḥşāma kadar dīvānda (15) emür-ı devlete meşgül olub gice ḥülūlyla ḥareme gidüb Ḥayātu'n-Nefūs ile muḥādişe ve mülā'be (16) ve taķbīl ve mülātefe idüb ba'de yine bir şi'ir inşād ve ḥasretle bir āḥ cāngāḥ çekdükden sonra (17) namaza meşgüle oldı. Ḥayātu'n-Nefūs kalķub havābegāha duḥūl idüb uyudu.

(18) Pes Seyyide mümā-ileyh nevme mustafriķ olduğunu gördükde gelüb anuñla döşege (19) girüb yatdı ve 'aliü's-siḥir yine dīvān-ı hükümete varub emür ri'ye ile meşgül kaldı (20) kayın pederi ise yine kerüme senüñ ḥāl ve keyfiyetden istimzāc itdükde ol daḥı “Ey peder! (21) Ben bu rüc gibi dünyāda görmedüm zīrā benüm il vafir mülātefedem sonra āḥ (22) ve anın iderek bir şi'ir inşād ve namaza ṭurub ben nevme müstefriķe olduğumı (23) gördükde gelüb benüm ile kız gibi uyur.” diyü ifāde itdi. Melik “Ey nūr-ı 'aynum eger (24) bu üçüncü gicede seni müvāşıla itmezse anı salṭanatdan ḥal' ve şüb ḥayātdan nez'i (25) iderüm.” diyüb gitdi.

Gice olub 'aliü'l-'āde Seyyide-i Bedür zevcesi olan Ḥayātu' (26) n-Nefüse gelüb mülā'be ve mamazḥa ve taķbīl ve mülātefe idüb derd-i derünü üzere bir şi'ir (27) inşād ve āḥ diyerek nemāza tevciye murād ideceginde Ḥayātu'n-Nefūs “Ey nūr-ı 'aynum ṭur saña (28) ifādem var.” diyüb “Pederinüñ kurdıḡı māddeyi naķl ve zann itmege ben şehvet-i ḥayvāniye (29) için senden müvāşıla zemininde böyle şeyi söylerem baña göre ne vakit olursa (30) olsun ancak benüm derdüm senüñ içündür zīrā pederüm böyle iltizām itdi ki eger sen (31) bu gice bekāretimi izāle itmez iseñ seni devletden 'azl ve tenkil ve katl yāḥūd ṭard ile [183a] (1) taḥķir ve tezlīl idecekdür işte bildugumi saña söyledüm yine emir ve irādesinüñdür.” didükde.

(2) Melike-i Bedür işbu nā-gāḥ mübteli olduğunu emir mehem mevfürdan mütefekkere olub kendü (3) kendüye “Ben şimdi taḥt ve tād ve salṭanat ile şāḥib-i ibtihāc

oldum ve bunda Kamerü’z-Zamân ⁽⁴⁾ münteziire olduğum hâlde başka yerlerden ihsan ve efzeldür aanuñ yolu buradandur ancak ⁽⁵⁾ bu maddede nice ideyüm bunuñ ‘ilâcı şöyle olur ki sırrımı ve muhafı olan emrimi ⁽⁶⁾ Hayātu’n-Nefüsa tefhim ve anuñla itikâk idüb bu hâl üzere maķım olayum tâ ki hâķķ celle ⁽⁷⁾ ve ‘alâ hazretleri ikimize bir yol ihsân ide.” diyüb mûmâ-ileyh iltifât ve “Ey hemşire! ⁽⁸⁾ kıadd huşhuşu’l-hâķķ ben sañâ emir mezmürimi ifâde ideyüm.” diyerek każiyesini ibtidâsından ⁽⁹⁾ âhrine kadar İzâh ve beyân ba’de ketm sırrı için niyâz ve ricâ idüb baştı-ı İ’zâr ⁽¹⁰⁾ eyledi. Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(11) **iki yüz yigirmi üçüncü gece**

⁽¹²⁾ Şehrazâd kelâma aģaz idüb dir ki: Pes mûmâ-ileyh Hayātu’n-Nefüs Melike-i Bedürün kelâmını ⁽¹³⁾ işidüb kendü gibi duģter ve vaşıf ibâret olduğunı bildükde işbu ⁽¹⁴⁾ hâl ğarıbu’l-meâlden müt’acibe ve “Ey hemşire! çün ki serrün kucağıma atduñ ve beni işbu ⁽¹⁵⁾ muhame-i hâfza ve kâtme zann itdün artık bu iki beyitten (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) mâ’idâ bir cevâb söyleyemem ki meâl-i ebyât budur ser ⁽¹⁸⁾ didükleri şeyi benüm ‘andımda hâfz için bir oģada vaz’i olunmuş şey gibidür ki ol ⁽¹⁹⁾ oģanuñ anâhtârları zâi’ olduğundan mâ’idâ geleydi üzerine daħı mühürlenmişdür ⁽²⁰⁾ zîrâ tahķik seri ketm ve hâfz iden kimse ancak mevşükbe ve ma’temd olan ⁽²¹⁾ âdemdür ve bu muķavele ser hayârñâs katında mektüm ve maħfî olacağı bî-iştibâhdur dimekdür ⁽²²⁾ imdi ben daħı senün każiyeñe sa’im İcâb itmüşdür.” diyerek, derhâl kıyâm ve bir tãvuķ celb ⁽²³⁾ vezic ve kanı gömleğine ve şarvalına bulaşdurub validesine irsâl ve bu cihetden ⁽²⁴⁾ bu vechle fâriģü’l-bâl ğalub ikisi mâ ikâmet itdiler.

Bunlar bu hâlde ğalsunlar ⁽²⁵⁾ gelem Kamerü’z-Zamân Melik şehirmâna kaçan Kamerü’z-Zamân Merzivân ile Melik müşâr- ⁽²⁶⁾ ileyhden şeyd ve şükâre gitmek için istîzân ve ol daħı izin virmekle çıķub ⁽²⁷⁾ gitdikleriniñ zikri sabķat itmüşidi. Çün Melik müşâr-ileyh bir kaç gün merûriyla ⁽²⁸⁾ aşlâ Şehzâdesinden bir eşer zühür itmediğini gördi. Canı başına şıçrayub ⁽²⁹⁾ ‘askeriyle süvâr ve oğlını aramaģa çıķub şahrâlara ve şıdkâhlara şed-i tûmâr irtiħâl ⁽³⁰⁾ idüb arayarak tâ ol maħalñe Merzivân anda Kamerü’z-Zamân eşvâbını ğavn ile mânend-i şekâyık ⁽³¹⁾ Nu’mân idüb yol etrafına atdığı yere varub Şehzâdenün esbâbını ol vechle [183b] ⁽¹⁾ bulduķda vah ve

vāvyalāh diyerek nār-ı hasretten şakālını kıl kıl yolub ve eşvābını ⁽²⁾ temizik idüb kalb-ü hazīn ve ğamm mekīn ile dönüb ağlayarak şehre geldi.

Ol dağı ⁽³⁾ bu hālde kıalsun sözimizi Kıamerü'z-Zamāna naql idelüm çün mūmā-ileyh sālefü'l-beyān ⁽⁴⁾ naqlumüz üzere ol baġbānuñ yanunda rençber müsābesinde balād-ı islāma sefer idecek ⁽⁵⁾ sefineler müntezir kıaldı. Tā sālīk āhri olub gemiler tehab ta'yīn olundugunu ⁽⁶⁾ haber aldılar Baġbān Kıamerü'z-Zamān'a "Ey oġul bu ġün bayrām ġünüdür halk işden ve ġüçden ⁽⁷⁾ fārg olub istirāhat idersin rahatūña baķ ve ben ġidüb şol gemilerūñ haberini alayum." ⁽⁸⁾ diyüb ġitdise de Kıamerü'z-Zamānuñ alem-i ġurbetden ve faķd-ı devlet ve salţanatdan hüzn ve ġammı ⁽⁹⁾ cevelān idüb bir yerde ikāmete tākāt ġetüremeyüb baġçede keşt ve ġüzār ve tesliye-i ⁽¹⁰⁾ hāţır 'azmiyle beynü'l-eşcār tereddüd ider iken bir taşa sürçüb düşmekle elini bir ağac ⁽¹¹⁾ kökine işābet idüb yaralanub havnı revān olmaġla dahā ziyāde mekdürü' ⁽¹²⁾ l'hāl ve kıanını silerek reftār iderken iki marġ bir biriyle muhārebe-i şedide idüb ⁽¹³⁾ biri diġere ġālib ve anı zemine düşürüb kıatl itdi ve kıarnını yarub içini taşra ⁽¹⁴⁾ taġıdub ve başını alub ġetürdükdēn sonra yine iki kıuş ġelüb ol maķtül ⁽¹⁵⁾ olan marġūñ üzerine kıonub bir sā'at kıadar ağlayarak tırdılar ba'de yerde bir çuķūr ⁽¹⁶⁾ kıazub defin idüb ġitdiler. Şehrazād hikāyeden bu maħale ġeldükde şabāh-ı takrib ⁽¹⁷⁾ itdüğünü ġörüb süķüt eyledi.

(18) **İKİ YÜZ YİGİRMİ DÖRDÜNCİ GİCE**

⁽¹⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Kıamerü'z-Zamān ol keyfiyetlerden mūtaħīr tırrur iken yine ⁽²⁰⁾ ol iki marġ kıātil olan kıuşo ma'iyetleriyle ġetürüb maķtülü ġömdükleri yer ⁽²¹⁾ üzerinde kıatl ve cümle ġövdesini dört para idüb etrāf ve eknāfa taġıdub ⁽²²⁾ havāya pervāz iderek ġitdiler.

Kıamerü'z-Zamān ol marġ-ı maķtülūñ yanuna varub ⁽²³⁾ seyir ve temāşā ider iken huşlasında bir örtülü şey derk idüb eline alduķda ⁽²⁴⁾ Melike-i Bedürūñ üzerinden ahz itdüġi taş oldugunu bilüb şiddet-i ⁽²⁵⁾ sürurundan bayılıb zemine düşdi. Bir sā'atden sonra ayılıb bu fāl hayurdır ⁽²⁶⁾ inşāallah zevcem ile ictimā'mıza delāletdür diyerek taşı bazusuna baġladı ba'de ⁽²⁷⁾ baġçede ġezüb ta'ām pişürmek için bir keçi boynuzı ağacından bir miķdār ⁽²⁸⁾ oţun almaķ kıasd idüb balta ile kökin, urduķda köküñ altı boş olduġı balţanuñ ⁽²⁹⁾ şadāsından fehm ve ol maħalleri ceset ve cū iderek teftiş itdükde aşāġaya iz ⁽³⁰⁾ bir nerdbān bulub ol nerdbān ile indükde ā'd ve şemūd hengāmından

çalma bir genç ⁽³¹⁾ buldu ki bütün meskûn altûn ile olu idi amerü’z-Zamân işbu mezhebü’l-iğzân [184a] ⁽¹⁾ olan emvâl bî-pâyân ile mesrûr ve hâtır kesiri mecbûr olub şimdi miñnetüm zevâl ⁽²⁾ buldı diyerek yine taşra hurûc ve tabrâk ile setr idüb oturdu.

Bağbân geldükde ⁽³⁾ Medîneü’l-ibnûse sefer idecek sefine hâzır olduğunı ifâde ve “Ey oğul! kendüni ⁽⁴⁾ hâzır kııl ki bu tekne ile seni irsâl ideyüm zîrâ oradan Cezâir-i hâldâte âmd şedâyeden ⁽⁵⁾ sefineler her mevsimde bulunur oradan selâmetle maqrûne mevşûl olursın didi. ⁽⁶⁾ amerü’z-Zamân “Ey peder nicesin beni tebşir itdûñ ise ben dağı size müştalîk iderüm.” diyerek ⁽⁷⁾ Bağbân’ı ma’iyetiyle alub ol buldığı kenzi gösterdükde merķûm “Ey oğul ⁽⁸⁾ benüm şimdi senem seksene vardı bunca senedür bu bağçede maqmîm bu muķavele şeye vâķıf ⁽⁹⁾ olamadum bu mağzâ senüñ rızķûñdur ben andan bir şey istemem.” didise de amerü’z-Zamân ⁽¹⁰⁾ rızâdâde olmayub “Ey peder sen anuñ naşfını almadıķca ben andan bir hibe almam.” diyüb ⁽¹¹⁾ ol malı iki bölüğe taķsîm idüb her biri bir hişşe aldı ve amerü’z-Zamân hişşesini ⁽¹²⁾ tağarcıklara oldırub ağızları üzerine bir kaç âvuc zeytûn koyub ve ma’hûd ⁽¹³⁾ taşu bir tağarcıģa vażi’ itdi tâ ki gören kimseler ol tağarcıklarda zeytûn ⁽¹⁴⁾ var zann ide ve cümlesini sefine-i merķûmeye naķl ve bir maħalde istaf idüb sefere müntezîr ⁽¹⁵⁾ aldı. Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(16) **İKİ YÜZ YİGİRMİ BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹⁷⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki pes ol ešnâda bağbân keyifsiz olmağla amerü’z-Zamân anuñ ⁽¹⁸⁾ muâ’alecesinde alub merķûm bir iki günden soñra merħûm olub intifâl dâr-ı ahri itmekle ⁽¹⁹⁾ amerü’z-Zamân ğassal ve defniyle meşğûl aldığı ve ol sefer idecek sefineñe ol ⁽²⁰⁾ tağarcıkları içinde koymuş idi amerü’z-Zamândan bir eşer zuhûr itmemekle ve raķt sefer ⁽²¹⁾ dağı hülûl bulmağla mülâhalarbâd ben küşâd idüb deryâya açıldılar ve amerü’z-Zamân Bağbânuñ ⁽²²⁾ tekfininden ferâğat idüb sefer itmek için mersâ-i sefineye varduğda tekneyi ⁽²³⁾ alkmuş görüb hezâr ğamm ve âsa ile dönüb bağçeye geldi ve vefât iden ⁽²⁴⁾ Bağbânuñ yerine oturub bir rencber dağı tedârik ma’işetiyle taķîd idüb aldı.

Ba’de ⁽²⁵⁾ ol gice merħûm bağbânuñ hişşesine varub anı dağı tağarcıklara oldırub çıkar ⁽²⁶⁾ dıķdan soñra Cezâir ebnûsa sefer iden sefinelerden suâl itmüş ise de

femā ba'd (27) "Oraya sefer ider tekne kalmamış gelecek seneye kadar kimse gidemez." diyü cevāb aldugundan (28) kat' ümīd idüb bağcede hıdmetiyle meşgūl kaldı.

Ḳamerü'z-Zamān bu hālde kalsun (29) gelem Melike-i Bedüre çün Ḳamerü'z-Zamānuñ altūn tağarcıklarını yüklediği sefine Cezāir (30) ebnūsa şed-i 'azīmet ve vuşūl buldukda lumānında lenker-i indāz olub sāhilinde istiğrār (31) itdükde Melike-i Bedür sālef-i naḳlumize binā ol ülkenüñ şāhı bulunmağla sarāyından [184b] (1) mezkūre sefine geldiğini görüb yükünü bilmek ve aña lāyık olan şeyleri (2) almak vesilesiyle reisini huzūrına celb ve istinḫāk ol daḫı getürdüğü ḫamūla (3) "Vesāir-i nefāis eşyāyı zıkr ve ta'dād idüb ba'de bizde bir civānuñ emāneti daḫı vardır ki güzel (4) zeytūn ile ta'biye olunmuş elli tağarcık vardır ve şāhibi bizüm ile her neḳadar gelmek üzere (5) idi ise vaḳit seferümüzde arayub bulmadüğümüzdan nāşı bırağub geldüñ." didükde (6) Melike-i Bedürüñ canı zeytūn isteyüb ḳapudana tiz var şol tağarcıkları yanuma getir (7) diyü fermān ol daḫı varub huzūr-u Melike taḳdīm ve ba'du'l-mā'yine biñ dirhem ile firūḫat (8) idüb parasını b'adu'l-ḳabz hāl sebiline gitdükde Melike-i Bedür mezkūr tağarcıkları (9) ḫareme naḳl ve ḫayātu'l-nefūsu çıkarub tağarcıklarūñ birini boşaltdukda zeytūnuñ altından (10) altūnlar zuhūr ve ol tağarcıkları daḫı boşaldub cümlesini 'ayn-ı aḫmer ile ma'mūr (11) olmuş buldılar diyü Şhrazād ḫikāyeden bu maḫake geldükde şabāḫ-ı taḳrib itdüğünü (12) görüb sükūt eyledi.

(13) **İKİ YÜZ YİGİRMİ ALTINCI GİCE

(14) Şhrazād kelāma şürū' idüb dir ki: Pes mūmā-ileyh Seyyide-i Bedür altūnları ḳarışdurur (15) iken aralarında Ḳamerü'z-Zamān anuñ göbegi üzerinden aldığı taşı bulmağla 'aḳlı (16) başından gidüb bayılıb vücūddan ḡāibe oldı meğer bu taşı Ḳamerü'z-Zamān (17) sālefü'z-zıkr naḳlumüz üzere ol mükḫtevil olan mergūñ ḫūşula sitde bulub bazusı (18) üzerine bağlamuş ise de zıkr olunan genci bulub altūnları tağarcıklara ḫoldırur (19) iken mezkūr taşı bir tağarcığa vaz'i itmüşidi çün Seyyide-i Bedür baygınlıktan ayılıb (20) ifāḳat buldukda "İnşāallah ta'āli zevcem ile mülākāt yaḳundur." diyüb ol taşı (21) ḫayātu'n-Nefūsa araine ve ḳışşasını ifāde idüb ikisi ile mesrūr olarak şabāḫa (22) müntezir kaldılar ve 'aliü's-siḫir Melike-i Bedür ser bir salḫanata 'iz mevfūr ile temkin (23) ve zeytūn getüren ḳapudanı huzūrına celb ve "Sen getürdigūñ zeytūnuñ şāhibini ḳanda (24) bırağduñ." diyü suāl ol daḫı cezire-i mecūsda kaldugunu ifāde itdükde "Var ol ādemi bul (25) getir işte ben senüñ tekneñ ve levnini

virirüm.” diyerek merķūmuñ cümle malını maħzunlara ķaldı ⁽²⁶⁾ dıķdan Őnra mecūs aŗasına Őedd-i ‘azīmet eyledi.

Pes aña vuŗul bulduķda Őamerü’z-Zamānuñ ⁽²⁷⁾ olduğı bağceye varub sefinesine getürdi ve bir gün ikāmet itmeyerek toğru ⁽²⁸⁾ Cezāir-i ebnüse metüce oldu vuŗul bulduķlarında Őamerü’z-Zamān ķapudandan “Siz beni ⁽²⁹⁾ niķün böyle izā’c düb bu zemine getürdüđüñüz.” diyü suāl ol dağı “Sen buranuñ ⁽³⁰⁾ Őāhınuñ dostı imüŗ sen anuñ iķün buraya getürdüñ.” diyüb Seyyide-i Bedürüñ ĥuzürına [185a] ⁽¹⁾ İŗālm itdüklerinde Melike-i mūmā-ileyh Őamerü’z-Zamānı gördüği birle bilüb derĥāl ĥamāma ⁽²⁾ irsāl ve ā’li bir ũākum eşvāb aksā ve hezār tekerrim idüb yanunda alı ķodu ⁽³⁾ ve getüren ķapudana vafir in’ām ve ‘aŗıye virüb izin virdi.

Ba’de ĥayātu’n-nefüse varub ⁽⁴⁾ Őamerü’z-Zamānuñ geldüğünü ifade ve “Ben kendümi aña ta’rīf itmeyerek anuñla bir laŗıfe ⁽⁵⁾ icrā idecegüm.” diyüb yine Őamerü’z-Zamānuñ yanuna vardı ķün ki mūmā-ileyh ĥamāmdan ĥurüc ⁽⁶⁾ ve usāĥ bedeniyeden ũāhir ve cemāli mebhüc olub semā-i ĥüsnde āfītāb ve ufķ cemāde ⁽⁷⁾ ĥürı-i merfū’u’n-neķāb gibi olub göreni nār-ı ‘aşķıyla ilthāb olurdu. Melike-i ⁽⁸⁾ Bedür her ne ķadar Őevķi tezāid ve mevfür olmuŗ ise de kendüni ũutub Őamerü’z-Zamāna ta’rīf ⁽⁹⁾ itmedi ve anı maķām-ı ĥulmānda ikāmet ve bir hafta zarfında rütbesini terķıye idüb ĥazīne ⁽¹⁰⁾ dārpāyesine iş’ād ve çoķca taķrīb ve talĥif itmekle Őamerü’z-Zamān ol ‘azīm-i ⁽¹¹⁾ iltifātdan ĥayrān ve tāze civān bulundugundan ĥātrında Őāyed bu pādıŗāĥ benden muvāŗıla ⁽¹²⁾ ister diyü mülāĥaza idüb meāl-i ĥāle müntezir ve ĥidmetinde istikāmet üzere pāydār ve müstaķir ⁽¹³⁾ ķalub cümle vüzerā ve ā’yān devlet dağı Meliküñ Őamerü’z-Zamāna olan kiŗret iltifāt ⁽¹⁴⁾ ve muĥabbetinden mütaĥir ve anlar dağı Melike-i nazarā Őamerü’z-Zamāna çoķca iltifāt idüb ĥātrını ⁽¹⁵⁾ alurlar idi. Őehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldükde Őabāĥ-ı taķrīb itdüğünü görüb ⁽¹⁶⁾ süküt eyledi.

****İKİ YÜZ YİĞİRMİ YEDİNCİ GİCE****

⁽¹⁷⁾ Őehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Pes Őamerü’z-Zamān Őāhuñ kiŗret-i muĥabbetinden dāīma ‘aķlı ⁽¹⁸⁾ perıŗān olub ĥāyet vahime girdi ve ĥātrında “Bu Meliküñ Şiddet-i iltifātı bahr ĥāl bir sebep ⁽¹⁹⁾ taĥtındadır ben Şimdi andan memleketime gitmek iķün bir kere izin isterem ve meāl-i ķazıyeyi fehm ⁽²⁰⁾ iderüm.” diyerek Meliküñ ĥuzürına varub “Efendüm ķuluñuz sizden vafir in’ām ve ikrām ⁽²¹⁾ ve

taltîf malâ kelâm görmüştür şimdi Kemâl-i ‘inâyetüñizden ricâ iderüm ki bu ‘abd-i â’cizi ⁽²²⁾ memleketine sefer itmek için izin ihsân buyruñ.” diyü ‘arz mâfiü’l-bâl itdükte Melike-i Bedür ⁽²³⁾ “Ey gûlâm! Bedî’ü’l-ibtisâm niçün sefere ‘azîmet ideyorsun hâl bu ki ben saña itdügüm ⁽²⁴⁾ ‘özür fa’t ve ikrâm ve ifâze-i Na’mâti kimse hakkında icrâ itmedüm.” didükde Kamerü’z-Zamân ⁽²⁵⁾ “Efendüm ‘acabâ bu kuluñuz için ibdâ itdigüñüz taltîf ve ‘inâyet ne huşûş ve ne ⁽²⁶⁾ hikmet tahtındadır bu bir mevķ’ ‘aceb şeydür bâ huşûş beni gâyet maķreb ve hâş ⁽²⁷⁾ ü’l-hâş olan rütbelere işâ’d buyurduñuz.” didükde Melike “Ey mâhir ve gûlâm bu saña itdügüm ⁽²⁸⁾ î’tibârüñ sebebi ancak hüsn ve cemâlüne hâşıl ‘aşķ ve muħabetümden neşet itmüştür çün ki ⁽²⁹⁾ sen bu kaźiyeden bahş itdüñ şimdi sırrımı âşikâr ve vaşâlîña talub olduğumu ⁽³⁰⁾ beyân ve azhâr iderüm amdı eger rızâñ ile benüm muvâşıluma rezâd ide olub maķşûdıma ⁽³¹⁾ ram olur iseüñ seni Vezîr iderüm zîrâ bu henkâm ve avân tâze ve nevrüs civânlaruñ vaķtidür. [185b] ⁽¹⁾ ben senüñ gibi nevnehâle müşâbe ve vaşâlîna lâyıķum aramızda mücib hicâb ve met’ ile kefil bâb ⁽²⁾ mâddeleri marfû’u’l-hicâbdur.” didükde.

Kamerü’z-Zamân şiddet-i hayâdan müstaħi ve hacilân olub ⁽³⁾ “Ey şâh! Siz bu muķavele ma’şiyet mücib mezmete kâil degilsüñüz ve kuluñuz ⁽⁴⁾ daħı bu nâ-sezâ if’âl ħâsiseye irtikâb ider degüldür hâl bu ki fikr ve fâķa ħâletiyile ta’iş ⁽⁵⁾ idübdede bu meşellu münkerât şar’aya ve müşkazât î’tibâryeye kâil olamam bu olmayacak ⁽⁶⁾ şeydür.” didükde yine Melike-i Bedür “Ben taleb ve şâluñdan ba’id idür olamam bahr hâl ⁽⁷⁾ baña râm maṭlûbem ile bekâm kılmalusın zîrâ benüm ‘aşķ ve muħabbetüm saña manûṭ vâşıl aħlâķ ⁽⁸⁾ ve eṭvârum didün kavm laḥtdur ben senüñ ve şâlüña nâil olmadıķca seni î’ķâ idemem ⁽⁹⁾ ve bu muķavele şeyler hâl şebâbda ibtilâdan ma’düddur hemân imtinâ’dan kefyed ⁽¹⁰⁾ ve bu kaźiyeyi kabûlüñüz lâbdur.” didükde Kamerü’z-Zamân işbu lehân ⁽¹¹⁾ ve müdâf’aya şedd-i ‘azim ve tevciye-i ‘inân itmüş ise de tarîķ ħülâş ve necât bulmamağla ⁽¹²⁾ cebrârevi rızaya mâil ve “Ey şâh! Çün bu mâddede elzâmuñuz hâşıl olub muħâlefete ⁽¹³⁾ iķşdârum olmamağla maṭlûb olan vaşâl ancak bir def’a olsun ki ħadd-i î’tibârum ⁽¹⁴⁾ sâķt olmaya.” diyü ricâ itmege başladuķda Melike-i Bedür bu Ma’nâ ile rızâ gösterüb ⁽¹⁵⁾ ‘ahd ve yemîn itdükdenden soñra ħevâ bekâha duħül ve hezâr-ı şermend ve hayâ ile nez’i eşvâba ⁽¹⁶⁾ meşül idüb lâhval diyerek taķbîl ve î’tinâķ ile meşğül kaldılar. Şehrazâd ħikâyeden ⁽¹⁷⁾ bu maħale geldükde şabâĥ-ı taķrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(19) Şehrazād kelāma şürü' idüb dir ki: Ba'de Melike Kāmerü'z-Zamān'a "Sen elüñi o maḥal (20) ma'hūda īşāl ve intişār āletime sebeb temdīd uşāl kılıña benüm ṭabī'atimūñ muḳtezāsıdır." (21) diyüb elzām itmekle Kāmerü'z-Zamān yedini maḥal zıkrāne idḥāl itdükde Melik ḥaneşi (22) gibi müsteviü'l-mekān olduğunu görüb ḥātrında ğālibā bu şāh ḥanşādur diyüb (23) mekân-ı ma'hūdı arayub muḥazā duḥter olduğunu fehm itdükde Melike-i Bedür (24) kaḥkaḥa ile ibdā-yı surūr ve kendüni Kāmerü'z-Zamāna bildürüb zevcesi olduğunu (25) beyān ve ta'rīf ve "Sen nice beni sür'atle nesyan itdün?" diyü lavm ve ta'nīf itdükde (26) Kāmerü'z-Zamān münşerḥ ve şādān olub każā otār ve celā-i ikdār itdükden şoñra birbirine (27) kezştelerini naḳl ve beyān itmek başladılar.

Ba'de Melike-i Bedür Ḥayātu'n-Nefüse varub yanuna (28) getürdi ve anuñ iḥşān ve imtinānını ve serrini ketm idüb aġyārdan ḥafz itdüğünü Kāmerü'z-Zamāna (29) ifāde ve cümlesi ḳalḳub Melik ermānūşa varub vāḳ'a ḥāli tefşīl ve Melike-i Bedür (30) erkek olmadugunu ve ḳanġı şāhuñ duḥteri idüğünü ve Kāmerü'z-Zamān kim olduğunu naḳl [186a] (1) ve duḥteri Ḥayātu'n-Nefūs 'ali ḥālhā bakire olub anuñla şuri keyfiyetler ile geçinüb (2) ḳalduġlarını Melik Ermānūs'a ifāde ve ḥaḳīḳat ḥāle maṭla' itdüklerinde Kāmerü'z-Zamān'a "Ey (3) oġul! Sen baña dāmād olmamaġa ḳail olur musun?" didi. Kāmerü'z-Zamān "Ey melik-i'azīmü'ş-şān! (4) Ben bu ḥuşuşda Seyyide-i Bedüri arzā itmedikçe size bir cevāb virememe zīrā anuñ iyüligi (5) üzerüme coġdur." diyüb bu māddeyi tenhaca Seyyide-i Bedür ile müzākere itdükde (6) mūmā-ileyh "Ben Ḥayātu'n-Nefūs ḥaḳḳında bir söz söylemem zīrā sırrımı ḥafz (7) ve ḥātrımı cebr idüb Kemāl-i iḥşān ile beni yay kermende ma'mūr ve sāḥe-i 'ināyetinde (8) nāil 'iz mevfur itdüğinden mā'id eşmediġi ḥāle biz anuñ mekānında maḳīm ve müstezil (9) nevāl 'amīmindeyiz ben aña cāriye olurisem döger." didükde mūmā-ileyh daḥı (10) Melike varub ifāde-i ḥāl ve Seyyide-i Bedür'ün ḳabūliyle başt mekāl itmekle Melik Ermānūs (11) işbu ḥaber mesret eşer ile menus ve derḥāl ḳıyām birle ser yer salṭanat meşīrine cülūs (12) idüb cümle erkān-ı devlet ve 'ulemā-yı milletini aḥzār ve vāḳ'a olan ġarāb-ı aḥvāli (13) zebān-ı taḳrīr ile ve kelāyı eş'ār ve duḥter-i sa'd aḥteri olan Ḥayātu'n-Nefūsı Kāmerü'z-Zamāna tezvīc (14) ve yerine taḥt-ı salṭanatına iclāsıyla sevḳ siyādetini tezvīc şadidinde olduğunu ifāde (15) itdükde cümlesi yek zebān olub bu ḥuşuşa rızā cevyan olduġlarını īzāḥ (16) ve beyān ve "Biz sāyḳa Seyyide-i Bedürün 'adl ve dādını ve ḥüsn-i sīret ile cemīl-i isā'fını gördük (17) ve salaṭanatıyla memnūn ve mesrūr idük şimdi

anuñ zevciyle ve mülkümüzün dāmādıyla nice memnūn ⁽¹⁸⁾ ve mesrve mesrūr olmazız hemān bu huşuşı imzā ve cümlemüz maḥaṭ kabūl ve şādāda oldüğümüzü ⁽¹⁹⁾ bilüñ.” didiler. Pes Şehrazād hikāyeden bu vāk’ayı ĩrād itdükde şems taban ve iḥcābdan ⁽²⁰⁾ irtifā’a ‘azim-i ‘inān ve şeb dicūr mūmā-ileyh Seyyide-i Bedürün ihzān ⁽²¹⁾ ve ğaribeti def olundığı gibi mahzūm ve maḫhūr oldugunu görüb hikāyeden sükūt eyledi.

(22) **İKİ YÜZ YİGİRMİ TOKUZINCI GİCE**

⁽²³⁾ Çün aḫşām olub cümle maḫlūkāt ferāğ- ve rāḫata taşdı ve mazmun hikāyede ⁽²⁴⁾ olan iki ā’sıḫ-ı şādıḫ meyl ve şalet ve itişāl için perde-i imānı ile mertdi ⁽²⁵⁾ oldılar Şehrazād belāğat-ı irtiyād ḫāme-i beyānını niyāmından küşād idüb tekmil ⁽²⁶⁾ hikāyede dir ki: Pes Melik Ermānūs ve kelāsı kelāmından memnūn ve mānūs olub derḫāl ⁽²⁷⁾ kerümesini Ḳamerü’z-Zamāna tezvīc ve ‘aḫd-i nikāḫlarıyla ḳalblerin, tebhīc itdükden ⁽²⁸⁾ soñra Ḳamerü’z-Zamānı erüñe-i salṭanata müteḳki vesāid ‘iz ve iclāl ve mesend ve alā şāḫı ile ⁽²⁹⁾ nāil mā’lı sa’d ve iḳbāl idüb āyīn şāḫāne ve şenşine-i pādīşāḫāne üzere icrā-yı ⁽³⁰⁾ müvāsım ifrāḫ ve baş mevāid in’ām ve tevfir esbāb inşrāḫ itdükden soñra ⁽³¹⁾ Ḳamerü’z-Zamān ḫayatu’n-nefūs ile ‘urūs ve bu vechle ma’yār istinās dāire-i merğubuna [186b] ⁽¹⁾ meşhūd ve maḫsūs eyledi.

Ḳamerü’z-Zamān daḫı işbu ḫālet-i behiye ile mesrūr ve iki ⁽²⁾ zevce arasında ḫāizā ve ferḫbūr olub her şabāḫ gerisi salṭanatına temkin ve beynü’l-inām ⁽³⁾ icrā-yı aḫkām ve ‘adl-i vedād ve rāḫat ‘ibād huşuşında ihtimām ve aḫşām olduḫda ⁽⁴⁾ ḫarem-i sarāyına varub zevceleriyle def’ ḡamūm iderdi ve işbu na’im ‘amīm ile peder ⁽⁵⁾ ve birāderinş ferāmūş idüb şafā-i ‘ayş ve nevşde ḳaldı ve ol iki zevce ⁽⁶⁾ cemile ḫāmile olub mī’ād ḫulūlunda her biri mānında maher menīr birer ḡulām ḫaṭır ⁽⁷⁾ delālet idüb Seyyide-i Bedür’ün veledini imcad ve Ḥayātu’n-Nefūsün ferzendini as’d nāmıyla tesmiye ⁽⁸⁾ idüb hezār-ı ‘azvānāz ile terbiyeleriyle meşğul ḳaldılar.

Ancaḫ işbu iki ḡulām büyüdüḫçe ⁽⁹⁾ safr-ı cemālleri ibtisām ve ḫüsn ve Kemālleri mūcib-i āfitān anām ve her biri mānend ⁽¹⁰⁾ bedr-i menīr ve müstevcib ‘aşḳ-ı ḫaṭır olub anları gören şayr ve şiyātdan bīrūn ve sehām ⁽¹¹⁾ ‘aşḳ ile derūnı zaḫmdan Şeyḫūn olurdu ve pederleri çocuk sevdüğünden ḫükm ⁽¹²⁾ ve salṭanatı anlara teslīm ve her ḡün anlarıñ biri taḫt neşīn tād ve diḫīm olub ḫükm ⁽¹³⁾ ve aḫkāmda pederlerine niyābat ve mahām sāire huşuşunda aña müsā’det ve mā’venet iderlerdi. ⁽¹⁴⁾ Pes

ittifākāt-ı ğarībe ve aḥvāl ve keyfiyāt ‘acībeden olub ḥükm-ü sulṭān şevk ve ğarām ⁽¹⁵⁾ ve ḳahramān ‘aşk ve heyām Seyyide-i Bedür ve Ḥayātu’n-Nefüsa fermān ceyri ile icrā-yı ⁽¹⁶⁾ aḥkām ve ol iki nāzenīn derd-i ‘aşk ve āşuftelük ile maḳr āmvānīn olub her biri diġerüñ ⁽¹⁷⁾ ferzendine esīr-i zencīr ḳahr-ı ḥabb ve müstafriḳ deryā-yı ḳ’ar dildādelik ile istītān ⁽¹⁸⁾ ğıyābetü’l-ceb olub Seyyide-i Bedür Es’a’da ve Ḥayātu’n-Nefüs Emced’e ‘alāḳa bī-ārām ile ⁽¹⁹⁾ müst’ad oldılar. Gıtdıkce da’i ḥālleri mütezāid ve mütemādi ve zamām şabırları ⁽²⁰⁾ yed ketmānlarından ba’ıdu’n-nādi olub āfittān ‘aḳl ile mevşüf ve fikir ve merāmları ⁽²¹⁾ şüb vaşāla ma’ṭuf ve mesruf oldı ve ṭa’ām ve şarābdandur ve lezīz münāmdan ⁽²²⁾ mahcur olub ṭāḳatleri ṭaḳ olduġda ṭaleb vaşāl maḥbūbe iḳdām ve işbu maḥzür ⁽²³⁾ mahıma iḳtiḥām itmege şarf zamām iḳdām idüb Ḳamerü’z-Zamān şeyd ve şekār ⁽²⁴⁾ ḥurūcına mütersad ḳalub mümā-ileyh ḥesabü’l-‘āde günlerde bir gün dārāt ve iḥtişām ⁽²⁵⁾ şükera mütevce olduġda Ḥayātu’n-Nefüs zemīrinde meknūn olan ğarām ve şiddet-i ⁽²⁶⁾ muḥabbetden mekābde eylediġi ālāmı ḥāvi bir mektüb ‘acayibü’l-üslüb taḥrīr ve ḥālāt ⁽²⁷⁾ şedidesini başlahā taştīr itdükdēn şoñra işbu iki beyti (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) ⁽²⁹⁾ (arapça beyit) ile ḥatem kelām eyledi ki meālī “Eger ben ⁽³⁰⁾ ‘aşk ve ğarāmımda muḳāsāt itdüġüm ateş-i maḥruḳa ve isḳām-ı maḳluḳa ve vecd-i müberihī ⁽³¹⁾ ta’rīf ve beyān ve şerḥ-i derūnum şaḥaife derç ve ṭarḥ merām itmüş olaydum rüy-ı fesih [187a] ⁽¹⁾ alā ricā-yı zeminde kāin ḳartās ve iḳlām ve medādü’s-sevād ile tersim olan ⁽²⁾ evrākuñ cümlesi nefād ve tamām olubda benüm maḳşad ve merāmuñ ma’şār-ı ‘aşrını ⁽³⁾ ifāya muḳtedür degilem.” dimekdür. Pes Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde ⁽⁴⁾ zālām-ı leyl şabr Ḥayātu’n-Nefüs gibi şaḳīne-i istikrārı sāḥil-i şaḥbe tevşīl ve şems ⁽⁵⁾ ü’ş-şīl şüb meşruḳdan ibrāz vece-i cemīl ideceġini görüb sükūt eyledi.

(6) **İKİ YÜZ OTUZUNCİ GİCE**

⁽⁷⁾Şemāil üns ve leṭāfet ile mevşüfü’l-ı’ıtiyād Şehrazād belāġat-ı nejād kelāma aġaz ⁽⁸⁾ idüb dir ki: Ba’de Ḥayātu’n-Nefüs şekvā-yı dā’i muḥabbete şāmil şeka-i menusa seni ⁽⁹⁾ ṭay ve serine maṭ’la bir Ṭevāşāya teslīm idüb Emced’e irsāl eyledi. Ol daḥı ⁽¹⁰⁾ ḥesabu’l-memūriye sarāy-ı sulṭāniye varub şekā teslīm ol daḥı oḳuyub ⁽¹¹⁾

mazmūnata matl'a ve pederūnūñ zevcesi de 'asīrū'd-devā olan 'aşk ile derūnı ⁽¹²⁾ menkla' olub tesvīl-i şeytān ve enbā-yı havā ile dār-ı bevā ve ḥasretine dū-çār olduğunu ⁽¹³⁾ fehm idüb 'aklı başından zāil ve şiddet-i gāzabdan ol Tēvāşāya seyf-i kahr ile ⁽¹⁴⁾ şāil olub katl ve ī'dām itdükden soñra ol şıka zīü'l-ḥibe-i tay ve dercīb ⁽¹⁵⁾ idüb validesine vardı ve zerresinden şudur iden keyfiyet-i fāziha ve ifşāl gayr ⁽¹⁶⁾ ve zehāyı naql ve "Siz ki tāife-i tesvānsıñuz ḥıyānet ve ḥebāset üzere mevs ⁽¹⁷⁾ ü'l-bünyān olub ḥayır ve şalāḥ sizden memul degildür eger pederümden ḥicāb itmez ⁽¹⁸⁾ olaydum anı katl ve ī'dām iderdüm." diyüb çıkub gitdi.

Meğer Melike-i Bedür dahı ḥesab ⁽¹⁹⁾ ü'l-ḥāl muḥabbetle şabırdan ve taḥmilden mehcūr olub derdine ḥāvi ve taleb ⁽²⁰⁾ ve şāle münṭevi bir şıka taḥrīr ve bir ma'tmed 'acūze il is'de irsāl ve tesyīr eyledi. ⁽²¹⁾ Es'ad dahı ol şıkkaya kesb ve fevķ itdükden soñra gāzabı fūrān ve 'akl ⁽²²⁾ ve şu'ūrı ol keyfiyetden zāhil perīşān olub şemşir-i satvat semirini ⁽²³⁾ teşhir ve ol 'acūze-i menḥūseyi katl ile vard mūrād sa'ir itdükden soñra ⁽²⁴⁾ şıkkā-i mezkūreyi cebine vaz' idüb oṭadan ḥurūc ve vālidesi Ḥayātu'n-Nefūsuñ ⁽²⁵⁾ ḥuzūrına valūc ve zerresinūñ cesāretini naql ve īrād idüb "Siz ey ḥebāil ⁽²⁶⁾ şeytān la'yn ve esīr-i şehvāt ṭāb' hevā ve ḥūsı belāmeyn ve meğer ve ḥad'aya mübtelā ⁽²⁷⁾ ve ḥayā ve diyānetden ba'id ve mebrāsñuz." diyüb ve zerresinūñ fi'ilini naql idüb ⁽²⁸⁾ "Eger peder-i mācidümden ḥayā ve ḥicābum olmamuş olaydı bahr ḥāl anı katl ve ī'dām ⁽²⁹⁾ iderdüm." diyerek oradan çıkub birāderiüñ yanuna varub vuķū' bulan māddeyi naql ⁽³⁰⁾ itdükde.

Emced dahı kendüye vāķ'a ḥāli söyleyüb işbu keyfiyetlerden istiğrāb ve ketmān ⁽³¹⁾ kažiye ile ittifaķ idüb sükūt eylediler. Lakin vālidelerü meāl maddeye tāmül ve feziḥetden [187b] ⁽¹⁾ ḥafv idüb hezār ve hamm ve herās ile kılķub gitdi Melik şekārdan geldükde kažiyyeyi ⁽²⁾ bir 'aks idüb oğulları ḥaķlarında sā'yet itmege ittifaķ idüb Melikūñ ⁽³⁾ kadvemine münṭezir ḳaldılar. Ḳamerü'z-Zamān seyd ve şekārdan gelüb sarāyına girdükde ⁽⁴⁾ zevcetin merķūmetin ḥuzūrına meşül ve her biri digerüñ oğlundan teşekki ve güyā şiddet-i ⁽⁵⁾ derdlerinden tebki ve "Ey şāh zemin! Senün oğullaruñ irtikāb fi'il mehīn idüb ⁽⁶⁾ bizi nefsimizden murad ve devāu'l-ḥāḥ ibrām ile ta'cīz ve birbiriyle ittifaķ ⁽⁷⁾ ve mā'zide birle üzerümize ḥücüm ve vaşālumızı cebrā taleb idüb derūnumızı ⁽⁸⁾ ḥavf ve herās ile maḥzūn ve per hemüm eylediler." diyerek bir birini taşdıķ ⁽⁹⁾ ve işbu mādde-i fāc'eyi ḳuvvetden fi'ile taḥķiķ eyledüklerinde ol Melik Ğayūr ⁽¹⁰⁾ bu kelāmdan bī-ḥuzūr olub derḥāl selseyf ḳatāl ve maḥal iķāmetinden

kıyām birle ⁽¹¹⁾ ol mazlūm ferzendār cemendleri qatlı ve ī'dām itmege tevciye imāl eyledi.

⁽¹²⁾ Yolda giderken qāim pederi Melik Ermānūsa rāst gelüb Melik mūmā-ileyh ⁽¹³⁾ Qamerū'z-Zamānuñ ğāzab ve tehūrını gördükde işal mādleden suāl ve sebeb-i ğāzabından ⁽¹⁴⁾ istifsār itdükde Qamerū'z-Zamān oğullarından şudūr bī-edebliği naql ve anlaruñ ⁽¹⁵⁾ qatlı için 'azīmet itdüğünü söyledi. Pes Şehrazād hikāyeden bu maḥale ⁽¹⁶⁾ geldükde şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(17) ** iki yüz otuz birinci gece**

⁽¹⁸⁾ Çün deryā-yı zalām derūn-ı ā'leme emvāc siyāh renk ile şāmil ve ā'm ve ğāzab ⁽¹⁹⁾ Qamerū'z-Zamān gibi cūş hūrūş idüb ve gün ve mekān mānend okyānūs ḥāvi ve tām ⁽²⁰⁾ oldükda Şehrazād şīrīn nezādu'l-fāz müstağribe ve siyākāt müst'azbe ile tekmi-l-i ⁽²¹⁾ hikāyeye aġaz idüb dir ki: pes Melik Ermānūs gūş ve huşuna naql olunan ḥāl ma'lūmı ⁽²²⁾ oldükda işbu emr-i ḥatırdan müteḥayr ve ī'qayat emre mütefekkir olub Qamerū'z-Zamān'a "Ey oġul! ⁽²³⁾ Her kim emüre mütefekkir olmayub ḥatırına ḥatūr iden şeye belā-i rivāyet ⁽²⁴⁾ taqdim iderse bahr ḥāl nedāmete dū-çār ve pişmeyānluk ḥāletiyle meslūbu'l-qarār olur ⁽²⁵⁾ sen şimdi bu iki ferzend ercūmendi dostuñ ile qatlı ve ta'di itdügün ḥālde ⁽²⁶⁾ ğaşşaları ile esīr ferāş ve merḥamet mādrāne sebebiyle nādem olub ma'dūmu'l-iti'āş ⁽²⁷⁾ olusun eger bahr ḥāl qatlı ve ī'dāmlarını taşmīm ve işbu huşūşa iqdām koymaq ⁽²⁸⁾ var ise bārī' sen bu ḥāl mūcibü'l-keder ve mentecü'l-'ibre mübāşir olmayarak ⁽²⁹⁾ senüñ ba'z mevşūqbe olan emekdarān salṭanatına teslīm bir biriye qarāya getürüb ⁽³⁰⁾ pişgāh nazaruñdan ba'id yerde icrā-yı fermān qaziye anları taqdim alsun ki senüñ ⁽³¹⁾ ḥaqqūnda bu keyfiyet mūcib iştibār ve rāf' ve irdāt ikdār." didükde.

Qamerū'z-Zamān [188a] ⁽¹⁾ işbu reyi istiḥsān ve derḥāl ḥazīne dārını aḥzār ve sen oğullarum Es'ad ⁽²⁾ ve Emced'i alub her birini birer şandūka vaz' ve rāḥatlerinden izā'c ve nezi' idüb ⁽³⁾ anları bir şahrā muvās'atü'l-encāya getürüb ikisini birdār ve şüb ḥayātdan meslūb ⁽⁴⁾ ü's-şā'r kıldıkdan soñra eşvāblarını alub ḥuzūrıma aḥzār eyle diyü fermān ⁽⁵⁾ buyurdukdā ḥazīnedār mūmā-ileyh sem'a ve tā'a diyüb işbu emr-i mahme mütevce olub ⁽⁶⁾ zikr olunan şehzādelerüñ yanuna varub ba'dü'l-istīzān pederlerinüñ emir ve fermānı ⁽⁷⁾ baş ve beyān itdükde ol iki ğulām maḥfī' Ḥazret İsmā'il

‘aleyhsselāmuñ ⁽⁸⁾ nuṭḫ celili ile cevāb virüb bildigüñi işle diyü başı itā’at ve hitāb itmeleriyle ⁽⁹⁾ ḥazīnedār ikisini alub der şandūka idḥāl ve iki bārkīr üzerine şedd-i iḥmāl ⁽¹⁰⁾ ve kendüsi daḥı esebine süvār olub şehre ‘azīmet ve bir şahā-yı vā’saya ⁽¹¹⁾ muvāşalat idüb ‘imāretten ba’id olduğda bir ormān sāḥa sende nezvil ve ol iki ⁽¹²⁾ mazlūmı şandūklardan iḥrāc idüb ḳatlı ve ī’ dāmlarına taşdı eyledi. Şehrazād ḥikāye ⁽¹³⁾ den bu maḥale geldükde maṭl’a şefḳ ḥed ma’şūḳ gibi ḥameret ile müşerref olmağa başladugunu ⁽¹⁴⁾ görüb sükūt eyledi.

İKİ YÜZ OTUZ İKİNCİ GİCE

⁽¹⁵⁾ Çün çerḥ-i münḳalbü’l-eṭvār zālām leyl ile ta’ḳīb nehar ve ḥāfḳıbını şüb sevāda ⁽¹⁶⁾ derç ve tay idüb Melik şehirbāz istimā’ ḥikāyeye taşdı itdükde Şehrazād ⁽¹⁷⁾ kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes ol iki nihāl-ı cemāl sevḳ mesāḳ icāl olduklarını ⁽¹⁸⁾ taḥḳīḳ itmeleri ile aḡlamağa başlayub birbiri ile vedā’laşmağa başladılar ve işte meāl ⁽¹⁹⁾ ḥālümüz bu keyfiyete mütecir oldı ve bu mādde ancak vālidelerimizün sā’iyetlerinden vuḳū’ bulan ⁽²⁰⁾ didiler. Ba’de Emced ḥazīnedāra iltifāt ve “Benüm senden bir ricām vardur ki beni birāderümden ⁽²¹⁾ ol ḳatlı eyle ki ben anuñ derdüni çekemem.” didükde Es’ad “Ḥayır ibtidāni ḳatlı eyle.” diyü ricā ⁽²²⁾ itmege başladı ve bu vādide muḥālebeleri uzayub nihāyaü’l-emir şöyle ḳarār ⁽²³⁾ virdürler ki ikisini bir yere cem’ ve birbirine mā’nḳa ve mülāḥaḳa itdükleri ḥālde, ⁽²⁴⁾ birden bire ḍarbe ve aḥde ile ikisini birden ḳatlı itmesine ittifāḳ itdüklerinde ḥazīnedār ⁽²⁵⁾ anlara “Pederüñüze bir vaşīyetüñüz var mı aña tebliḡ ideyüm.” didükde mūmā-ileyh “Evet ⁽²⁶⁾ emānetimiz şudur ki pederümize vardugunda işbu iki beyti (arapça beyit) ⁽²⁷⁾ (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) inşād eyle ki meālleri taḥḳīḳ nesvān kervahi bizüm için şeyṭān ⁽²⁹⁾ müsābesinde ḥalḳ olunmuşdur ki ḥaḳḳ celle ve ‘alā ḥazretlerine biz anlaruñ giderlerinden ⁽³⁰⁾ istā’d ideriz zīrā anlar ḥalḳ arasında zuḥūr iden dünyā ve dīnūñ fitnelerine esās ⁽³¹⁾ olub cümle belāyānuñ āsl ve menşāli anlar dinden dimekdür ba’de biz mazlūm oldUğumızı [188b] ⁽¹⁾ ve baḥr ḥāl ḥaḳīḳat ḥāle vuḳūf bulduḳda peşmeyān ve nedmān olacağını ifāde eyle.” diyü vedā’ ⁽²⁾ ve bekā ile meşguller iken ḥazīnedāruñ esebi ürküb ve yerinden şıçrāyub şahrāya ⁽³⁾ zevceḥā şitāb ve reftār iderek nā-bedīd ve ḡāib oldı çün eseb mezkūr ⁽⁴⁾ üzerinde mükemmel-i raḥt olduğundan mā’idā böyle çöl ve şahrāda beyāde ḳalması emr-i ḡayr ⁽⁵⁾ Maḥmūd olmaḡla ta’ḳīb idüb tutmadıḡı ḥālde ol merkez diyü cānavar olan beyābānda ⁽⁶⁾ baḥr ḥāl perişān ve nā-būdāvele cegi meḳrar idüğinden hemān ḥazīnedār

Emced ve Es'adi ⁽⁷⁾ terk idüb maṭıbe-i selāmeti ṭutmasına bezl-i mechūd iderek esebi aramağa gitdi.

⁽⁸⁾ Ol orman bī-nihāyeye girüb Emced ve Es'ad'ıñ gözlerinden nihān olduķda ḥavāli ⁽⁹⁾ mezkūrede bir şeyr-i ḥaṭır esd-i 'azīm zī-zeyr bulunub ḥazīnedārı gördükde ⁽¹⁰⁾ iftirās ve pençe-i enbābile maṭḥūnū'l-izrās itmege 'azīmet birle üzerine hücüm ⁽¹¹⁾ ve infās-ı ḥayātdan meslūb ve ma'dūm ideyüm ḥülyāsıyla anuñla muḥāvele ve muḥādelede qaldı. ⁽¹²⁾ Çün Emced ve Es'aduñ ol keyfiyet-i meşhūdları oldu Emced "Ey birāder gālibā laṭif ⁽¹³⁾ ḥaḫḫ bizi tedārik eyledi şimdi iḳtizā idir ki ben varub ḥazīnedāruñ ḥālını ⁽¹⁴⁾ istikşāf ideyüm diyerek." ḥazīnedāruñ seyfi daḫı orada qalmağla alub orman ⁽¹⁵⁾ şubına 'azīmet itdükde Es'ad "Ey birader! Ben daḫı senüñle gideyüm." diyüb ikisi ⁽¹⁶⁾ mā'rifetāre başladılar. Çün Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde tebāşır şabāḥ cebin ⁽¹⁷⁾ dilber-i nāzenīn gibi müşera ve vazāḥ ve mānend qalb ā'şık olan cenḥ ricā vaşāl cānān ile ⁽¹⁸⁾ müstenīrū'l-erāce olduğı gibi levn sevād leyl beyāz nehār ile taḥvīl oldugunu görüb ⁽¹⁹⁾ sükūt eyledi.

****İKİ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ GİCE****

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes ol iki ḡulām bahrū'l-ibtisām ormana ⁽²¹⁾ vuşul ve ḥazīnedār esd zarar ile meşbūk ve meşḡul oldugunu gördüklerinde hemān ⁽²²⁾ Emced sür'atle şitāb idüb arslāna hücüm ve kılc ile urub şā'r ḥayātdan ⁽²³⁾ ma'dūm itdükde ḥazīnedār ḥākpāyına yüzini sürüb ben sizi ī'dām-ı şadidinde ⁽²⁴⁾ iken "Siz beni iḫyā idüb tāze can virdüñüz femyā ba'dene olursa olsun ben size ⁽²⁵⁾ el uzatmam lakin pederüñüzden ḥülāş bulmaḫ için bir ḥile idelüm şöyle ki ⁽²⁶⁾ eşvābıñuzu virüñ şol şeyr maḫtulüñ ḥavnile bulaşdırub māddeyi temüye ⁽²⁷⁾ ve ḥuzūrına getürüb işte fermāñıñuz icrā olundu diyü ifāde ideyüm ve siz ⁽²⁸⁾ bundan selāmetle yola revab ve başqa memlekete 'aṭf 'inān idüñ tā ki ḥaḫḫ ⁽²⁹⁾ celle ve 'alā ḥazretleri sizi laṭifeyle tedārik ide." diyüb ol vechle ba'z eşvāblarını ⁽³⁰⁾ nezi ve arslānuñ qanıyla şabıḡ itdükden soñra anları vedā' idüb şub şehre şitāb ⁽³¹⁾ itdi.

Vuşul buldükda Kamerü'z-Zamānuñ ḥuzūrına duḫul ve oḡullarınıñ eşvābını [189a] ⁽¹⁾ teslīm idüb inşād eyledikleri ebyātı teblīḡ itdükde şāḥ müşār-ileyhmezḳūr ⁽²⁾ ebyātdan ma'gber ve 'aḳlına rücū' idüb bir miḳdār tefekkir ve tāmīl itdükden soñra ⁽³⁾ eşvāblarınıñ boḡçasını küşād ve birer birer arayub baḫar iken her birinüñ cebinde diger

(4) vālidesinüñ ‘arz-u hālını bulub taşfih ve tamlil itdükde oğullarınüñ mazlüm (5) olduklarını teykin ve zevcelerininüñ irtikāb itdikleri tezvire teftin idüb ah (6) ve vāyilah diyü feryād ve figāne başladı. Şiddet-i hüzn ve ğamdan ma’dümü’ş-şu’ür olub (7) maḥşüş bir ḥazīrada iki mezār İcād ve biri Es’aduñ diger Emced gider diyü (8) ‘ünvān koyub yanlarından infişāl itmez oldu ve devlet ve saltanatdan ferāgat ve ehl (9) eşḥābından ictināb ve mübā’det ve hāl-i hüzn ve bekāya müdāvemmet idüb kaldı.

(10) Kamerü’z-Zamān bu ḥāletde müstakirü’ş-şān kıalsun gelemüm Es’ad ve Emced çün bunlar en’dām-ı (11) enfāsdan hülāş ve ḥayāt-ı cedide ile ihtişāş oldılar taleb necāt için bir şehir (12) bulub içinde ta’iş itmek kaşdıyla yola revān oldılar ve beyābān çölde gidüb mā-i (13) imṭārdan şarb ve kıyāh zeminden eğil idüb ‘ali-i sebīlü’l-istimrār iki māh kadar (14) gitdükden soñra rüy-ı zeminden iktilā’ ve mināṭ ‘ayūka-i itifā’ itmiş bir güve ‘azmiye vuşül (15) ve zirvesine şu’ūd itmek için ḥebāl şā’bene teşbiş idüb üç gün kadar (16) gitdükden soñra ĩ’lāsına vuşül ve kubbeye-i bālāsına ‘uruc ve meşül oldılar. Şehrazād (17) ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb sükut eyledi.

(18) **İKİ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ GİCE**

(19) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes mūmā-ileyh ā’lā-yı ceble vuşüllerinde (20) bir manzum ḥadīka bulub içinde istizlāle şāyān sāyedār dühtler olduğundan (21) mā’idā bir kaç inār aġacı ve bir çeşme sār ve ḥizāsında bir maḥrab bulub ol maḥalde (22) ārām ve qarār ve ol inārdan tenāvül eylediler ve ol gice orada istirāḥat idüb (23) ‘aliü’ş-şabāḥ etrāf ve ekñāfa nikāh iderler iken İraḫdan ma’mūr ve ābādān bir şehir (24) mer nef’ü’l-bünyān görmeleriyle Emced Es’ad “Ey birāder sen bunda kal ben şü beldeye varub (25) ḥālinden istikşāf ideyüm şāyed ahālisi şerir zālam olub yanlarına gelenlere (26) rencide ve zarar virir olurlarsa ben saña fedā olurum.” didükde Es’ad vallaha benüm böyle (27) ḥuşūşa rızām yokdur ve ben saña fedā olmaqlıġa alıķım zīrā eger sen gidüb bir miķdār (28) eglenür iseñ benüm qarār ve sebātum men’dum olub dürlüdür levāv hām ve efkāra dū-çār (29) olurum.” didükde Emced rızādāde olub es’ade izin virdi ve gelmesine müntezir (30) kaldı Es’ad daḫı bir kaç altün istişḥāb idüb toġru şehre ‘azīmet idüb (31) girdi ve zekāķlar arasında giderken tavīlü’l-kāme aķ şaķallu mesn ve ihtiyār [189b] (1) vesāḥib-i heyet ve vaķār başında bir

büyük ‘imāme ve elinde yeşil ‘asā bir ādeme rāst ⁽²⁾ gelüb yanuna varduğda selām virüb “Ey peder çarşuya kağı yoldan varılır diyü.” ⁽³⁾ suāl itdi.

İhtiyār dağı tebessüm kenān “Ey oğul sen ğarībü’ d-diyār gibi görüneyorsun ⁽⁴⁾ diyü istifsār itdükde Es’ad “Evet efendüm.” dimekle ihtiyār merhabā “Ey oğul senüñ ⁽⁵⁾ çarşuda ne işüñ vardır.” didi Es’ad “Benüm bir birāderüm var anı hāric-i şehirde bırağdum ⁽⁶⁾ ve biz belād ba’ideden geldük üç māh kadar yoldan sefer itdük merāmum buradan bir miğdār ta’ām ⁽⁷⁾ alub qarındaşuma getüreyüm.” didükde ol pīr “Ey oğul saña müştalīk olsun ki hayr ⁽⁸⁾ ve mesrete rāst geldüñ zīrā bu gün hānemde düğün olub misāfirler vardır gel ⁽⁹⁾ ben saña evimden bir miğdār ta’ām vireyüm qarındaşıña götür.” didükde.

Es’ad kerem ve ‘ināyet ⁽¹⁰⁾ sizüñdür ancak ben çokca eğlenmem zīrā birāderüm benüm intizārumdadur didi pīr ey oğul ⁽¹¹⁾ ben seni eglendürmem hemān benüm ile gel diyüb ve elinden tutub ma’tile aldı ve tebessüm ⁽¹²⁾ iderek zeķāğdan zeķāğa geçüb bir büyük hāneye vardılar ve büyük bir oğaya girdüklerinde ⁽¹³⁾ Es’ad ol oğada ‘azim-i ateş yanmuş ve hevālisinde bir kaç ihtiyār oturmuş ⁽¹⁴⁾ ateşe secde ve ‘ibādet ider buldı. Ol Es’adı getüren ihtiyār diğernelere “Ey ⁽¹⁵⁾ müşāyiğ işte islām řāifesinden size bir ğulām getürdüm ki ma’būdımız için işkenceye ⁽¹⁶⁾ koyalum didi. Ba’de yağzıbān diyü nidā itmekle ‘abūsu’l-vece bir siyāh ‘arab ⁽¹⁷⁾ gelüb buyruñ efendüm didi. Şehrazād hikāyeden bu mağale geldükde şabāh-ı ⁽¹⁸⁾ takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(19) **İKİ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād hikāye tekmilinde dir ki: Pīr merķūm Es’adı ol ‘arab meşume teslīm ve sen ⁽²¹⁾ bunu cariyemize vir varsun habişhāneye vāz’ ve ā’deri üzere işkence ve ta’zīb ⁽²²⁾ dimekle ‘Arab Es’ad alub ol cāriyenüñ eline virüb sibāriş ⁽²³⁾ olundığı üzere tefhim idüb gitdükde cāriye Es’ad’ı alub zeyr-i zeminde ⁽²⁴⁾ ĩ’ māl olunmuş bir habişhāneye vāz’ ve şabāhda ve aħşāmda ‘azāb-ı alīm idüb ⁽²⁵⁾ ķadrü’l-ķuvvet bir arpa etmeği bir bardağ tuzlu şu virüb işkence ider ķaldı.

Meğr ⁽²⁶⁾ bunlar řāife-i mağbūsdan olub ellerine düşen ehl-i islāmı tutub böyle ‘azāba ⁽²⁷⁾ koyub helāk iderler idi hāşılı es’ad bu belā-yı müştende ķalub meķābda alām ⁽²⁸⁾ ve ‘arıza-i iskām ve gice ve gündüz ol cāriye bedenini envā’i ‘azāb ile ĩcā’ ve şiddet-i ⁽²⁹⁾ darb ile melūmu’l-avzā’ ve el-iżlā’ iderdi ve ol dağı bekā ve anin ve inşād-

1 (30) şu'ur ile tesliye-i kalb hāzīn iderek bu belā-yı mübāinde kaldı Es'ad bu hālinde (31) kalsun gelelüm Emcede mūmā-ileyh hāric-i şehirde biraderine mūntezir kalub öyle vaḳti [190a] (1) olub ḳarındaşı gelmediğini gördükde derūn-ı ateş-i hüzn ile yanub ve baḫr-ı ḫayrete (2) düşüb ah ve avyelāh diyerek ṭoḡru şehre revāne oldı ḳarşuya vuşul (3) bulduḳda ol şehriñ isminden ahālisine suāl ve nāmı medineü'l-cūs ve ahālisi (4) ateş perest oldıḳlarını tefkīm itdüklerinde pederinüñ maḳr-ı ḫükümeti olan medine (5) ü'l-ebnūsdan suāl itdi.

Ol daḫı ḳara ṭarafından bir senelik ve deryadan altı māhliḳ (6) mesāfede oldugunu ifāde itdiler Emced aḡlayarak ḫayrān ve serkerdān ḫāletiyile (7) bir miḳdār ṭa'am idüb ve eḡil için oturacaḳ bir maḫal mülāḫaza ider iken (8) ehl-i islāmdan bir Derzi dükkanı bulmaḡla gelüb ḫizāsında oturdu ve ol ḫayāt ile (9) laḳırdı itmege başlayub birāderinüñ ḡabbeti müzākeresini itdükde ḫayāt “Ey (10) oḡul eger senüñ ḳarındaşıñ maḫbūs ṭāifesi eline düşdise anı bulmaḳ ḡāyet (11) ‘asīrdür lakin sen bende iḳāmet ider müsün.” didi Emced “Evet maḳīm olurum dimekle (12) ḫayāt Emcedi yanunda alı ḳoyub anda tesliye ve taşbir ve ta'līm-i şāna'at ider ḳaldı ve şana'atı (13) öḡrenüb andan para ḳazanmaḡa başladı günlerde bir gün deryā kenarına gidüb esbābını (14) yuyub ḳurutduḳdan soñra ḫamāma gidüb ve ba'du'l-iḡtisāl ḳıḳub şehriñ (15) şoḡaḡında keşt ve ḡüzār itmege başladı çün Emced mūmialiya ḫüsn ve cemāle ve ḳadd (16) ve ī'tdālde ferīdü'z-zamān ve ḫalka mūcib āfittān idi. Yolda giderken anuñ gibi (17) nihāl-i ḳāmet ve māh ṭal'at ve āfitāb-ı behcet bir ḫatuna rāst geldi Şehrazād ḫikāyeden (18) bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(19) **İKİ YÜZ OTUZ ALTINCI GİCE**

(20) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ol ḫātūn Emcede baḳub leḫāz ve öbürleriyle mufāzale (21) ve ṭaleb vaşāle mübāzele idüb ḳanā'nı daḫı küşād ve ḫüsn-ü dīdārını be-dīdār itmekle (22) Emcede mūcib taḫrīk derūn ve müstebcib meyl ḫātır meşcūn olub derḫāl şabā (23) ve şabābat ḫāletinden ‘aşḳ ve muḫabbete dāir bir ḳac beyt inşād itdükde ḳız daḫı mūmi (24) aliḫañ ḡazlinden müteessire ve ḫüsn ve leṭāfetinden müteḫayre olub anuñ şī'irine cevāb (25) ol daḫı bir ḳac beyt īrād itmekle Emced laṭife yunandan merḳūmeye sen bañamı (26) gelürsün yāḫūd ben senüñle mi gideyüm didi.

Kız bir miqdār tefekkirden şoñra “Ben senüñle ⁽²⁷⁾ giderüm.” diyü cevāb virdükde Emced duñter-i mersüme meramına rām oldugunu fehm ⁽²⁸⁾ ve nice ideceğine mutavkıf ve hayrān olub Derzinüñ yanuna getürmek her ne kadar ⁽²⁹⁾ hātrına helecān itmüş ise de hicāb idüb hemān belā tefekkir önüne düşüb ⁽³⁰⁾ yürümeğe başladı ve kız dañı arkasından yürüyüb zeķāğdan zeķāğa refār iderek ⁽³¹⁾ gitdiler tā merķüme yorılıb dermānı qalmamağla Emced “Behey efendi senüñ hāneñ [190b] ⁽¹⁾ nerededir.” didükde Emced işte baķın geldik diyüb yine bir miqdār yürüdi bir çıkmaz yola ⁽²⁾ teşādüf idüb aħrine kadar vardıklarında Emced mütaħır qalub ne ideceğini bilmeyüb ⁽³⁾ turur iken qarşusındakile ile qapalu bir qapu görüb hemān ol şuba gidüb ⁽⁴⁾ yanunda oturdu. “Ey hānum işte mekānum budur ancaķ ğulāmum qapuyı qapadub ba’z ⁽⁵⁾ muşālahımızı görmeğe gitdi aña intizār idelüm.” diyüb qapu muştabe sinde oturdılar ⁽⁶⁾ bir miqdār geçdükdən şoñra kız efendüm sizüñ ğulāmınıñ çokça eglendi diyüb ve derħāl ⁽⁷⁾ kıyām idüb zeķāğdan bir taş alub geldi kırmağa başladuķda Emced “Ey hānum ‘acele ⁽⁸⁾ itme şimdi ğulām gelür didisede merķüme aşlā kelāmına intifāt itmeyerek behey efendi ⁽⁹⁾ hāne sizüñ degilmi niçün bir keli parçasıçün müteessir olursuñuz.” diyüb kilidi şekset ⁽¹⁰⁾ ve qapuyı küşād idüb derün-u hāneye dāħil oldu Emced ise hāne şāhibinden hafv ⁽¹¹⁾ idüb ne ideceğini bilmeyüb müteħır qapuda turmuş ise de kız sen niye bekliyorsun ⁽¹²⁾ gir baqalub diyüb mümā-ileyh içerüye alduķda Emced “Ey hānum ben ğulām için ⁽¹³⁾ mütaħır qaldum ‘acabā nereye gitdi.” diyüb hayrını azhār ve irtikāb itdüğü maħzürdan ⁽¹⁴⁾ perişāniyeti be-dīdār olmuş ise de merķüme aşlā hāline iltifāt itmeyerek hānenüñ ⁽¹⁵⁾ eñ ā’lā döşenmiş otaşına varub girdi ki ol oşada ğāyet maşna’ ve mükellif ⁽¹⁶⁾ bir şādırvān olub eṭrāfından āb revān iderdi ve bir nāhiye sende hāzır medām ⁽¹⁷⁾ sofrası konulmuş ki üzerine lezīz eşrebe ve mütenvi’ şüküfe ve rihānlar tertīb olunmuş ⁽¹⁸⁾ Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(19) ****İKİ YÜZ OTUZ YEDİNCİ GİCE****

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Meger ol hāne şāhini maldār ve şāhib-i ĩ’tibār ⁽²¹⁾ bir zāt olub ismi bahādır idi ve zenn perset olmağla işbu hāne bī-zenparaluķ ⁽²²⁾ için ithāz idüb döşedüb bırakmış idüğü içinde şafā sürüb dāīmā ⁽²³⁾ hānesi bu muķavele maħbübeler gelüb cem’iyet iderlerdi. Lakin Emced bu keyfiyetlerden ğāfil ⁽²⁴⁾ ve ol ādemi bilmedüğünden bu günātahcimden mekdur ve mağber olub şu’urı

kaldı (25) velev Kemāl hayretten cemādāt-ı muqavelesi gibi olub tebessüm ve tekellüm idecek hāli (26) yoğıdı.

Kız ise gāyet mesrura olub Emced “Vallaha senüñ gulāmuñ gāyet şetār talev (27) ve iş erbābındandır ki yola tanzīm ve tertibe muqatderdür lakin saña ne oldı ki bu kadarca (28) deryā-yı fikre taldıñ ve ‘adem-i neşātdan bī-aḥsās kaldıñ eger benden gayrı (29) başka ḥatuna muvā’deñ var ise ben aña ḥidmet iderüm.” didükde Emced tebessüm (30) idüb “Behey ḥānum benüm mūcib-i telāşum ancak gulāmum içündür ki hīc bu kadar gec kaldığı (31) yokdur.” diyüb anuñla oturdısa da ḥātrında ah nice ideyüm şimdi ev şāhibi [191a] (1) gelürse muṭlākā beni tekmīr ider diyerek kaldı ba’de kız sofraya varub üzerinden (2) konulmuş ṭa’āmdan tenāvül ve Emced da’vet idüb gel şafā ve rāḥatımıza baçalum (3) didise de mūmā-ileyha şiddet ve hamenden anuñla taqđin itmeyüb düşünerek kaldı.

(4) Merķūme bir miqđār egilden şoñra madama el uzādub bir iki kadeḥ nūş idüb (5) ve bir kadeḥi taldırub Emced tayadukda Emced kadeḥi elinden alub tırdı (6) ve gözi ancak kapu cehtine dikilüb kaldı anlar ol ḥaletde iken ḥāne şāhibi (7) gelüb evüñ kapusını acık ve derūnunda beyāncı kimseler oldugunı görüb pes (8) ol gün anuñ daḥı bir kız ile müvā’edesı olmağla ol gelmiş zann idüb uşulca (9) duḥül ve ḥafiye tecassüs itmege başlayub oṭa-i mahūdaya nikāḥ itdükde (10) gözi Emcede teşādüf itdi. Çün Emced daḥı merķūmuñ nazarına mülākı (11) oldükda ḥavf ve fe’andan beñzi şararub dahtenden detrem ki başladukda (12) ḥāne şāhibi olan bahādır-ı Emcedüñ ḥüsn ve cemālini ve tazelik il iktisāb itdüğü (13) laṭif ve delāleti ve anuñ gelmesiyle nefsine ḥāşıl olan ḥavf ve ḥaşitüñ Kemālini görüb (14) teemīn ve teskini için mülāyatla yanuma gel diyü işāret-i laṭife ile da’vet eyledi. (15) Şehrazād ḥikāyeden alḥ.

****İKİ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ GİCE****

(16) Şehrazād ḥikāyede dir ki: Pes Emced ḥāne şāhibinüñ işāretini gördükde kadeḥi (17) elinden koyub sür’atle taşraya ‘azīmet ideceginde merķūme “Efendüm sen nereye (18) gideyorsun diyü suāl ol daḥı işāret ile memşāya gideceğini efhām (19) ve şitāb iderek bahādırıñ şübına gidüb yanuna vardukda belā tavkıf ayağına düşüb (20) efendüm ‘afv-u kerem sizüñdür.” diyerek. kışşasını ibtidāsından āḥrine kadar naql ve İrād (21) ve Şehzāde oldugunı ifāde itmekle çün bahādır merķūm ḥalīm ve civān merd vir zāt (22)

olmağla mūmā-ileyh merḥamet idüb ḥavfını teskin ve bu maḥal ma' māfiye senūndür ašlā⁽²³⁾ ḥavf ve ḥaṣīte düşmeyüb keyf ve neṣāṭını bozma ve duḥterūñ yanuna ve ār'ış ve 'iṣretūñe⁽²⁴⁾ meşğul ol “Ben birazdan ḥuzūrına geldüğümde beni gulām müsābesinde kuluñ gibi istiḥdām⁽²⁵⁾ ve gaybetimden suāl ve bir miqdār tekdīr idüb bir şāmār ile daḥı beni ḍarb kıl Kemāl-i gulāmeytem aña⁽²⁶⁾ tebīn itsün eger sen beni bu vechle mu'āmele itmez iseñ benüm gāzabıma müstevcib olursun.”⁽²⁷⁾ diyüb kızuñ yanuna irsāl eyledi.

Emced daḥı mūmā-ileyh emrine göre maḥr iḳāmetine varub⁽²⁸⁾ inşirāḥ ḥāṭır ve inbisāt ḥāletiyile duḥter-i merḳūme ile mülā'be ve mülātefe itmege⁽²⁹⁾ başladı kız ol ḥāletden mūta'cibe olub “Efendüm nice oldu ki taşra çıkmañuz ile⁽³⁰⁾ telāş ve fikirūñuz şāvedi.” didükde Emced ben bir kaç meşḳāl incü bu oḫada bıraḳmuş idüb⁽³¹⁾ gelüb bunda görmedüğüm ḥasbīle gulām daḥı çoḳca eglendügi mülābesesiyle [191b]⁽¹⁾ çalub götürdi zann idüb telāşda ḳaldum şimdi “Anları şandūḳda bulduḳda⁽²⁾ derünümistirāḫat eyledi.” diyü cevāb virmekle duḥter mesrura olub mülā'be⁽³⁾ ve mübāşada ḳaldılar aḥşām ḳarīb olduḳda bahādır eşvābını dikişdirüb gulmān⁽⁴⁾ kisvesin giyüb Emcedūñ yanuna duḥul ve etegini öpdükden şoñra ḥuzūrında⁽⁵⁾ kıyām ve meşval itdükde Emced mūmā-ileyh tekdīr ve sen niçün şimdiye ḳadar⁽⁶⁾ ḳalduñ “Ey ḥabīs diyü suāl bahādır daḥı imtidam sizūñ ā'dtā gec geldigūñuzi bilürem⁽⁷⁾ aña binā ḥamāma gidüb ol sebebe mebini gec ḳaldum.” didükde.

Emced gāzab-ı şüretini ibrāz⁽⁸⁾ ve mūmā-ileyh sögüb şaydıḳdan mā'idā ḳalḳub bir şāmār daḥı urduğunu kız görmekle⁽⁹⁾ derḥāl ol daḥı kıyām ve aẓhār-ı gāzab ve ḥiddet idüb bahādırı ḍarb-ı şedīd ile⁽¹⁰⁾ urmağa başladı her ne ḳadar Emced anı kef ideyüm didise de müfīd olmayub mübālağa ile⁽¹¹⁾ ḍarb ider ḳalduḳda Emced anı zūr ile kef ve man' idüb birine iclās itdi⁽¹²⁾ ve bahādır şabr idüb ḥīc ol ḍarbdan teessir-i aẓhār itdi ba'de maḳām⁽¹³⁾ ḥidmetde ṭurub ḳaldı lakin her girüb çıkmaḳda merḳūme azāsından vaz gelmeyüb⁽¹⁴⁾ nā-sezā mu'āmeleler iderdi tā giceden bir ḥisse geçdüḳde behādır yorilub ḥevā bekāhına⁽¹⁵⁾ varub yatdı Şehrazād alḫ.

(16) **İKİ YÜZ OTUZ TOKUZUNCİ GİCE**

(17) Şehrazād ḥikāye neḳlinde dir ki: Pes merḳūme bahādır gidüb yatduğunu gördükde⁽¹⁸⁾ ṭarılu Emcede “Efendüm senūñ gulāmuñ gāyet edebiszdür bahr ḥāl sen

anı katl eyle.”⁽¹⁹⁾ didükde Emced “Ben gūlāmımı niçün katl ideyüm hālā müstevcibg’l-
katl iş⁽²⁰⁾ tutmamışdur şol bī-Ma’nā kelāmdan vazgeç.” didükde.

Merķūme ziyāde gāzablanub⁽²¹⁾ eger sen anı katl itmez iseñ bek katl iderüm
diyerek oṭada aşılımış bir kılıcı⁽²²⁾ birinden alub bahādiruñ yanuna şaldırmağla Emced
ṭayanmayub derhāl merķūmeye hücum⁽²³⁾ ve kılıcı elinden alub merķūmeyi urub katl
itdi. Merķūme bahādiruñ üzerine⁽²⁴⁾ düşmekle uyhusundan intibāh ve ol hālet fāc’a bī-
müşāhede idüb Emcede “Efendüm⁽²⁵⁾ ne oldı diyü suāl ol daḡı merķūmenüñ cesaretine
binā katl itdügünü ifāde⁽²⁶⁾ ve ben bu kadar edebsizlige taḡmil idemedüm işte el-cezā
min cinsü’l-‘amil muķaveleñ⁽²⁷⁾ mazharı oldı.” didükde bahādir keşki қаziye böyle
olmamış olaydı çün ki⁽²⁸⁾ şimdi bu hālet zuhūr itdi.

Artık ṭurmaḡ olmaz bu māddenüñ tedarikine baķalum⁽²⁹⁾ ve sen bende misādir
sen ve gāribü’ d-diyār bir tāze cevāsn sen bunda қal ve ben işbu⁽³⁰⁾ maḡtūleyi getirüb
bir münāsib maḡale itāyum lakin eger şabāḡ olub gelmedugumi görür isen⁽³¹⁾ iyādı
ḡikāyede düşdügümü bil ve ol vaķit işbu hāne ve māfihāsınuñ olsun diyüb [192a]⁽¹⁾
merķūmenun lāşasını bir ṭorbaya қoyub arқasına yüklenerек yola revān oldı⁽²⁾ ve
sāḡil-i deryāya ilķā ideyüm hūlyāsıyla kenār-ı baḡra varub iskeleye taқrib itdükde nā-
gāḡ⁽³⁾ gice gezen memurlara rāst gelüb merķūmı ṭutdılar ve ma’iyetle olan ṭorbayı
arayub⁽⁴⁾ içünde қatle-i merķūmeyi bulmalarıyla bahādirır Hākim-i şehre getirüb
vāḡ’a hāli⁽⁵⁾ söylediler Hākim daḡı merķūm katl oldugunu teyķin ve қışāsā katl
olunmasına fermān⁽⁶⁾ buyurmağla mübāşirler bahādirı alub siyāsetgāḡa ‘azīmet itdiler
ve ögünemedi⁽⁷⁾ қalub yolda giderken Emced daḡı münādinüñ şadāsını işidüb lāḡavel
diyerek⁽⁸⁾ қоşub yanlarına vardı ve hāṭırında bu ādem baña bunca iḡsān itmüşdür ve
ḡatta niçün⁽⁹⁾ nefsinı қatle teslim idüb baña şefқat itdi şimdi ben anuñ ḡaққında sūkūt
idemem⁽¹⁰⁾ bahr hāl ve arüb anı taḡlīş iderüm varsunlar beni қışāsā katl itsünler ki⁽¹¹⁾
işbu ḡayāt bī-rāḡatdan hūlāş bulam diyerek celleādlara varub behey ādemle⁽¹²⁾ bu kişı
mazūmdur zīrā ol kıızı katl iden benüm diyüb iқrār itmekle mübāşirler⁽¹³⁾ Emcedi alub
Melikūñ ḡuzūrına götürüb vāḡ’a hāli ifāde itdilerinde Melik Emcedi⁽¹⁴⁾ istinṡāḡ ve ol
daḡı қışāsasını ibtidāsından aḡrine kadar İrād ve Қamerü’z-Zamānuñ⁽¹⁵⁾ ferzendi
oldugunu beyān eyledi Şehrazād alḡ.

(16) **İKİ YÜZ KIRKINCI GİCE**

(17) Şehrazād hikāyesinde dir ki: Pes Melik müşār-ileyh Emced kim olduğunu bildükde pederine (18) ikrāmā yanuna alub ī’zāz ve ikrām eyledi. “Ey oğul sen yanumda kalda seni kendüme (19) Vezīr ideyüm ve ol vaqit birāderüni arayub teftişine diqqat idesen diyüb Emcede (20) vezāret hāl’nini elbās ve bahadıra vafir ikrām idüb anı dahı mīrāhūr (21) rütbesine isā’d eyledi. Bunlar bu hālde qalsunlar gelem es’ada gūlām mūmā-ileyh (22) bir sene kāmīl ol mecūsīnūn pençe-i ‘azābında kalub sene hitām olduqda Bahrām mecūsi (23) sefere tāhib ve bir sefine aḥzār idüb Es’adı bir şandūka vaz’i ve eşyalarını (24) zemininde tekneye nakl eyledi.

Ol şandūk ile sefineye gider iken emr-i muqadder ile (25) Emced deryā kenārında seyir ve temāşā için tūrırdı şandūkı gördükde qalbine (26) hafaqān hūdūs idüb ve heme girdi ve derhāl esebine süvār ve mecūsīnūn teknesine (27) varub teftiş olunmasını fermān eyledi. Her ne kadar sefineyi aramışlar ise de bir şeyi (28) bulmadıkları hesabıyla gelüb Emcede haber virdiler Emced ise ol hafaqāndan müteessir olub (29) konağına ‘azīmet ve birāderini yād idüb ağlayarak kaldı fāmā Bahrām aṣlā ārām (30) itmeyüb yelkenlerini küşād idüb deryāya açıldı ve iki günde bir Es’ad (31) şandūkdan iḥrāc ve kuvvet-i lāyuvt eṭa’ām idüb tacbilü’n-nāra vuşul [192b] (1) bulduklarında derhāl üzerlerine ‘azīm-i furtuna qopub yollarını şaşırdılar (2) ve ‘ayn-ı helāka balıg olduqdan soñra bir şehre vāşıl oldılar ki ol şehrūn ḥākimi (3) mercāne nāmında bir Melike idi Bahrāmuñ sefinesi lumānda lenkerāndaz olduqda (4) qapudan Bahrāma “Efendüm biz yolu şaşırdıq ve bu memleketine qaşd olunmaqsızın (5) sürünerek geldüñ şimdi şehir Ḥākimi siz kimsiz ve nerede geldüñüz.” diyü suāl (6) idecekdür ne cevāb virelüm didükde.

Bahrām bizde olan Es’ada güle esbābı (7) elbās idüb suāl olunduğumuzda bu teknenüñ Bezirgānı esircidür ve bir qāc (8) gūlām ve cāriyesi var idi cümlesini firūhat idüb ancak bir kölesi kaldı (9) diyü cevāb vir ki bu vesile ile hūlāş bulalum didükde qapudan bu tedbiri (10) istihsān ve ol vechle ḥākime taradından suāl olunduqda cevāb virmekle (11) Melike-i Mercāne Esirciyi yanuna isteyüb Bahrām dahı Es’ad’a temiz esvāb gidirüb (12) ma’iyetiyle istiḥāb iderek mūmā-ileyh hūzūrına varub zemin būs idüb (13) tūrduqda mercāne es’adı nazār itdügi birle pençe-i ‘aşkına giriftār olub (14) biñ can ile meyl ve muḥabbet idüb “Ey Bahrām sen bu gūlāmı baña firūhat eyle.” diyü (15) iştirāsını iltizām itdi Şehrazād hikāyeden alḥ.

(16) **İKİ YÜZ KIRK BİRİNCİ GİCE**

(17) Şehrazāda tekmīl-i hikāyede dir ki: Pes Bahrām mecūsı Melikenūñ ğulāma hāşıl olan (18) meyl ve muḥabbetini gördükde bey’andan imtinā’ ve hezār-ı î’tizār-ı azhār idüb “Efendüm (19) ben bu ğulāmı kendüme ibkâ ve oğul meşābesinde ithāz itdüm.” didise de Melike (20) “Bahr ḫāl baña bunı bî’ eyle veyāḫūd hibe ile alub kendü nefsimе istiḫlāş iderüm.” (21) didükde Bahrām imtinā’ tārīķını irtikāb ve ben bu ğulāmımı ne biĝ ve ne hibe iderüm (22) demüş ise de mercāne Es’ad’a dönüb “Ey ğulām-ı bedî’ü’l-ibtisām senūñ ismūñ nedür?” diyü (23) suāl ol daḫı “İsmim Es’addur.” didükde Melike sen yazu bilür müsün didi. Ol daḫı (24) evet dimekle eline bir ḫıķķa bir kāĝıd virüb baña kendü ḫaṭıñla bir kaç şaṭır yaz ki (25) kitābetūñe baķayum didi. Es’ad kalemі alub işbu iki beyti (arapça beyit) (26) (arapça beyit) (27) (arapça beyit) yazub Melikeye teslīm mercāne daḫı baķub es’aduñ kitābet ve edebini (28) istiḫsān idüb cebrā Bahrāmdan alub sarāyına götürdi ve Bahrāma sen var ĝit (29) eger bu ḫuşuşda ‘inād ider iseñ ve yāḫūd bu ĝice memleketimde ķalur iseñ seni ķatl (30) malūñı aḫz iderüm didi. Bahrām maḫzūn ve maĝmum sefinesine varub ol ĝice (31) sefer itmesi içün tahib itmege başladı ve ṭāifeye şū ve zehire almalar ile sibāriş eyledi. [193a] (1) Melike-i Mercāne ise Es’ad’ı alub sarāyına çıkdı ve sofrayı ṭa’āma ĝetürüb ma’iyetiyle (2) ṭa’ām tenāvül ba’de ‘işrete mütaĝriĝ olun üns ve raḫatda ķaldılar ve Es’ad’a ā’şıķa (3) olub ķadeḫleri peyder pey münāvele ider oldı tā ki es’aduñ ‘aķlı zāil olub (4) sarḫoş oldı ve ķazā-yı ḫācet şadidinde Melikenūñ ḫuzūrından ķıyām ve aşāĝa (5) inüb mümaşāḫānenūñ ķapusını arar iken baĝçe ķapusına teşādūf ve derūnuna ĝirüb (6) istiñşāķ-ı nesim itdükde derḫatlar arasında keşt ve ĝüzār itmege başladı ve arada (7) bir şādırvān bumaĝla yabında arām ve istiķrār itdükde şiddet-i sekerden ḫevābe varub ķaldı. (8) Çün ki Bahrām ol ĝice sefer itmesini ķarār ve ṭāifesine şū ṭoldurmalarını sibāriş (9) itmüşidi merķūmūn şū ṭoldırmaĝa inüb ol baĝçeye ĝitmüş bulunmalarıyla Es’ad(10) “Ol şādırvānda teşādūf idüb arķalarına alub sefīnelerine işāl ve Bahrāmuñ (11) ḫuzūrına idḫāl ve işte maṭlūbuñ olan Es’adı bulduk.” didüklerinde Bahrām mesrūr (12) ve şādān olub derḫāl şera’ selāmeti açub deryāya açıldı şehzarād hikāyeden (13) bu maḫaler ĝeldükde şabāḫ-ı taķrib itdüğünü ĝörüb sūkūt eyledi.

(14) **İKİ YÜZ KIRK İKİNCİ GİCE**

(15) Şehrazād hikāye tekmilinde dir ki: Pes Melike-i Mercāne bir miqdār Es’ad’ı intizār ve çoqça (16) eglenüb gelmeduguni gördükde şem’alar İķād ve şarabı teftiş idüb bağçeye dahı (17) hurüc ve tahri üzere aramuş ise de aşlā eşerini bulmamağla lumana varub Bahrāmuñ (18) teknesinden suāl ve anuñ sefer itdügi mesmu’ı olduqda es’adı qapub qacduğunu (19) teyqin ve derhāl oncünüñ gemisi tonadub eşerini iķnafā itdiler üçüncü günde (20) yetişüb etrāfını ahağa itdüklerinde Bahrām işbu nā-gāh zuhūr iden hāletden hayrān (21) ve bize işābet iden bilyeler ancaq senüñ sebebünle vuķū’ bulmuşdur. Ben qatl olunmazdan aqdem (22) seni qatl iderüm diyüb ve derhāl tāifeye emir idüb es’adı deryāya atdılar çün (23) mūmā-ileyh eceli gelmemekle deñizde yüzerek hezār-ı miñnet ve müşteqat ile (24) sāhil-i selāmete çıqdı. Esbābını dahı şudan çıkarub güneşe serdi ve ol gün (25) sāhil-i mezkūrede arām idüb ba’de yola revān olub nebātāt zemin ve meyāh imtārdan (26) eğil ve şarb iderek on gün qadar sefer idüb on birinci günde bir şehir ‘azime (27) vuşul buldı meğer ol belde aşıl Bahrām mecūsünüñ beldesüne es’adanda esir (28) ve birāderi Emced ol memleketün Vezir ve meşiri idügi sefer itdüklerinde andan çıkmuşlar (29) idi çün ki Es’ad’uñ vuşulı aħşām vaqtine teşādüf idüb şehrüñ qapuları (30) kapanmuş idi.

Hemān dönüb yol başında vāq’a mezāristānlaruñ birine girüb oturdı (31) Bahrām mecüsü Melike-i Mercāne pençesinden hile ile hülāş bulub sefinesiyle [193b] (1) kendü memleketine ‘avdet idüb ol gice vuşul bulmağla teknedin inüb (2) şehre giderken ittifākā ol mezāristāndan merür ve ol maħal yol başında oldugunu hesabıyla (3) Es’adı bulub ve “Ey sen! dahā hayātda mısın diyerek yine kirfet idüb münzeline getürdi (4) ve habişhāneye qoyub bostān nām duħteri ‘izābına mübāşir kıldı duħter-i merķūme ise (5) Es’ad’uñ hüsnüne baqub ‘aşkıyla mütelāsı oldu ve “Ey nūr-ı ‘aynum sen işkenceye müsteħaq (6) degülsün sen ‘iz ve ikrāma şāyānsun diyüb her gün leziz et’ama ve nefis eşrebe ile (7) ithāf ve dīn-i islāma intikāl ve ‘ibādet ile meşgüle qalub müşāhede dīdāriyla (8) kanā’at iderdi. Günlerde bir gün bostān merķūme pencereden bakar iken Vezir-i belde (9) olan Emced tarafundan birāderini aramaq için ta’yin olunan delāllaruñ biri (10) Es’ad’uñ uşafını zıkr iderek zeķaqlar arasında nidā itdügünü işidüb ve Es’ad’uñ kışşası (11) dahı aşlından ma’lūmı olmağla Es’ad’a varub haber virdi ve habişhānedin tahliş (12) idüb delāl ile birāderinüñ yanuna vardılar Şehrazād hikāyeden alħ.

(14) Şehrazād tekmīl-i hikāyede dir ki: Pes Emced Es’ad’ı gördükde bilüb yerinden kıyām (15) ve mā’nağa idüb şiddet-i sürurlarından ikisi bayılıb kaldılar ba’dü’l-ifāka ikisi (16) mā’ mülküñ huzūrına varub zemin būs ve hikāyelerini naql itdüklerinde (17) fermān buyurmağla Vezīri olan Emced mübaşirler ta’yīn ve merķūmuñ hānesine irsāl (18) ve kerīmesi olan bostāñ nām duhteri taltif ve ī’zāz ile yanuna getürmelerine sibāriş (19) idüb merķūmün dağı ol vechle gidüb Bahrāmı kayd ve bendde ve duhterini tahtir ve anda (20) huzūr-ı Vezīre getürdüklerinde mūmā-ileyh vafir ikrām ve taltif itdükden şöñra (21) hāreme irsāl ve Bahrāmuñ katl olunmasına fermān buyurduğda merķūm derhāl islāma (22) iz’ān ve kelime-i şehādetüñ edāsıyla katlden tahtir kerbeyā itdükde Es’ad ve Emced Bahrāmuñ (23) islām ile mesrūr olub gāyet ikrām itdiker ve hikāyelerini naql itdüklerinde Bahrām ey (24) efendiler ben sizi pederüñize getürirəm hemān sefere hāzır oluñ didükde mūmā-ileyh (25) pedirleri hāzırlarına gelüb ağlamağa başlayub azhār tahtir itdüklerinde Bahrām “Ey (26) efendiler hüzn ve gāmm çekmek inşāallah mülākātıñuz qarīb olmuşdur ve bahr hāl peder (27) ve māder ile ictimā’ıñuz hāşıl olur nitelim Na’mā ve Na’mā nām ā’şık ve ma’şūq firqatden şöñra (28) ictimā’ itdiler.” didükde mūmā-ileyh nicedür anlaruñ hikāyesi bize söyle didiler. (29) ****hikāye**** (30) Bahrām naql-i hikāyeye şürü’ idüb dir ki: Naqlan ihbār ve ravyan āşār böyle naql (31) iderler ki küfe şehrinde malı keşir ve ‘iz ve şanı şehir rebī’ bin hātem nāmında bir ādem [194a] (1) var idi ve anuñ Na’mā-i nāmında bir ferzendār çemendi var idi ki: Hasan ve cemāli zirqabe (2) felekde māh gibi taban vaqit ve ī’tidākı manend ve revān idi günlerde bir gün rebī’ (3) mezkūr çarşuda āmd-ı şedd iderken delāl elinde bir cāriye ve ol cāriye kucağında (4) bir duhter-i hūsnā gördi ki anı rivāyat iden kimse eş’a-i āfitāb hūsnünden çeşm (5) başiresini ‘aşk ve ‘izām sürmesiyle mekhal ve fem-i hayreti küşād idüb ağı (6) yarı māh müstersil gibi ikrām tırur idi rebī’ mūmā-ileyh ol bent-i kāmiletü’n-na’ti (7) gördükde bunı oğluma alayum diyerek validesiyle delālden şatun alub hānesine (8) irsāl ve zevcesine teslim ve ben bu duhter-i şafireyi ferzendem için aldum anuñla terbiye (9) olub didükde zevcesi mesrūr olub ol kıızı Na’mā ismiyle tesnimile ve oğlıyla (10) terbiye idüb büyüdüklerinde Na’mā ol cāriyeyi hemşiresi zann itmekle dāimā (11) qarındaş ismiyle nidā iderdi bir gün vālidesi ey ferzend Na’mā senüñ hemşireñ (12) degildür ol senüñ cāriyeñdür diyü ta’rif itmekle Na’mā Na’māyı nefesine istihlāş (13) ve muvāşıla idüb geçinerek kaldılar çün ki Na’mā merķūme hūsn ve Cemāle ve finūn-u (14) sāirede mehārat kesb idüb şit ve şadāsı şehirde velavle bulmağla hayrı ol vaqit (15) küfe Hākimi

olab hicāc-ı zālume vuşul bulub bu cāriye-i halīfe ‘ibdu’l-mülk bin ⁽¹⁶⁾ mervāne lāyıkdur diyüb aḥzına bir ‘acūze-i mekkāre ta’yīn eyledi Şehrazād hikāyeden alḥ.

(17) **İKİ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazād hikāyede dir ki: ‘Acūze daḥı boynuna bir tesbīḥ ve elinde yeşil ‘aşā ve arḳasında ⁽¹⁹⁾ yükden bir ‘abā giyüb secānallah ve elḥamdülillah diyerek Na’mā bin el-bi’añ konağına ⁽²⁰⁾ gitdi. Öyle vaḳti merḳūmuñ ḳapusona varub daḳḳ bāb itdi ḳapucı sen ne istersin ⁽²¹⁾ diyü sūāl pīrezen “Efendüm ben fafire ā’bda bir ḥatunum şalāt-ı zehrūñ vaḳti yetişmekle işbu ⁽²²⁾ mübārek ḥānede namāzımı ḳılıb gideyüm.” didi ḳapucı “Ey ‘acūze bu Na’mā bin elreni’ñ ⁽²³⁾ konağıdur müsced degildür didükde ‘acūze ben mescid olmadugunu bilürem ve bu konaḳ ⁽²⁴⁾ kerem ve maḥāsen şeyüm ile mescid müşābesinde ferma’ hezā ben emīr-i beldenüñ ḥareminde ⁽²⁵⁾ keḥūdā idüm ba’de terk-i dünyā idüb ‘ibādet ve inzivaya tefriḡ itdüm didise de ⁽²⁶⁾ ḳapucı muḥlaḳā anı girmeden men’ idüb muḥāvere ve mücādeleleri uzanub ‘acūze ⁽²⁷⁾ ben emir o vüzerānuñ ḥāneslerine girdüm şimdi Na’mā bin elbi’ñ konağına girmekten ⁽²⁸⁾ kim beni men’ debilür.” diyerek çıḡarub baḡırduḳda Na’mā merḳūmānuñ muḥāverelerini ⁽²⁹⁾ işidüb ḥaremden çıḳdı ve ‘acūzenüñ kelāmından gülüb iḳerüye aldı pīrezen daḥı ⁽³⁰⁾ ḥareme girüb Na’mānuñ cāriyesi olan Na’māyı gördükde ferḥ cemālinden ta’cib ⁽³¹⁾ idüb selām virdi ve başḳa iş görmeyerek hemān ḳabileye tevce idüb öyle [194b] ⁽¹⁾ namāzını ḳılmaḡa başladı ve aḥşāma ḳadar namāzda ḳalub gice olduḳda Na’mā merḳūmeye ⁽²⁾ “Ey vālide bir miḳdāristirāḥat ḳıl bizüm ile otur.” didükde ‘acūze “Ey ḳızum āḥiret ⁽³⁾ isteyen kimse bahr ḥāl dünyāda nefsinı it’āb itmelüdür.” didi.

Ba’de Na’mā ḥa’ām ⁽⁴⁾ taḳdīm idüb ḥuzūrına getürdükde “Efendüm ḥa’ām baña taḳlit virür ḥa’at ve ‘ibādetden ⁽⁵⁾ gerü bıraḡur ancaḳ bir iki loḳma tenāvül ide yemege şiyāmama ma’in olsun.” ⁽⁶⁾ diyüb bir miḳdār ḥa’ām tenāvül itdükden soñra yine ‘ibādete tefriḡ eyledi Na’mā ise ⁽⁷⁾ ol ‘acūzenüñ şalāḥ ve ‘ibādetinden müteḥayre olub aḡasına vallaha ben böyle şāliḥa ⁽⁸⁾ ve ā’bda ḥatun görmedüm ve merāmum budur ki “Benüm iḳāmet idüb anuñ bir ketenden ḥişşe ⁽⁹⁾ mend olam.” diyüb ‘acūze ile ol gice ‘ibādet üzere bī-tavtet ve ‘aliü’s-şabāḥ ‘acūze ⁽¹⁰⁾ giḥmeḡe niyet itdükde Na’mā “Ey vālide benüm “Efendüm senüñ ‘ibādetüñ iḳün maḥşüş bir oḥa ⁽¹¹⁾ ta’yīn itmemi emir buyurub bizde ḳalmañızı ricā ideyor.” didi ‘acūze ḥayır ben bahr-ı ḥāl ⁽¹²⁾ bugün

giderüm ki ulyā ve şalhāları ziyāret iderüm lakin siz apucıya sibāriş idüñ ki ⁽¹³⁾ geldugumde beni ulden men' itmeyün diyüb gitdi Şehrazād hikāyeden al.

(14) **İKİ YÜZ KIRK BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazād kelāma aazidüb dir ki: Merūme Na'mānuñ onaından ıduda oru icāca ⁽¹⁶⁾ varub "Efendüm bu cāriye gibi annā cāriye bir ana ourmamuş zīrā anuñ üsn ve Cemālini ⁽¹⁷⁾ bir kimsede göremedüm." didükde icāc "Ey vālide sen benüm didüümü ider iseñ saña āyet ⁽¹⁸⁾ in'am iderüm." diyü ve 'ad-ü cemīl ara itdükde pīrezen "Ey emīr sen baña bir māh adar mihlet ⁽¹⁹⁾ vir ben cāriyeyi 'ali gel āl akpayüña getürirem." diyüb ve ol midār mihlet almala ⁽²⁰⁾ ıub Na'mānuñ yanuna vardı mūmā-ileyh daı 'acūze gelduguni gördükde iyām ⁽²¹⁾ ve elini tebīl ve aña maşūş āzırladıı alvetāneye getürüb idāl eyledi ⁽²²⁾ ve herbār yanuna gelüb ma'iyetiyle oturdu 'acūze ise Na'mā ānesinde perürde olub ⁽²³⁾ bir yere gidemez oldu.

Günlerde bir gün 'acūze-i merūme Na'māya didi ki "Ey ızum ⁽²⁴⁾ keşki bir gün seni ulyālaruñ mūbārek mezarına ve şalhālaruñ terbe-i şerīdelerine ⁽²⁵⁾ getürüb nāil-i bereket olmuş olayduñ zīrā ben öyle yerlere gitdügümde sen ātrıma ⁽²⁶⁾ gelürsün." didükde Na'mā "Ey vālide bir gün beni ma'iyetüñle āl giderüm." didi merūme "Ey ⁽²⁷⁾ ızum sen aağ validesinden izin alda benüm ile git." didükde Na'mā aasınuñ vālide ⁽²⁸⁾ sine varub bu uşūşa izin ricā itdise de mūmā-ileyhben böyle şeye cesāret ⁽²⁹⁾ idemem zira senüñ aağ izin virmeyeceğini bilürem didi Na'mā efendüm sen izin ⁽³⁰⁾ virde ben aam gelmeden gidüb gelürem ve ulyā ve şaliyanu ziyaretlerinden beni ⁽³¹⁾ marūm ılma diyerek vafır ricadan şoñra mūmā-ileyh rızāzāde olub izin virdi. [195a] ⁽¹⁾ Sür'atle varub gelmelerini sibāriş eyledi.

'Acūze daı ben sür'atle gelürem diyerek ⁽²⁾ Na'māyı alub gitdi ve oru icācuñ sarāyına varub Na'mā'yı bir oaya vazi' ve icāce ⁽³⁾ aber yollayub geldükde icāc Na'mā'yı müşāhede ideyüm didise de Na'mā yüzini satr idüb ⁽⁴⁾ āziye ne idüğünü bilemedi lakin icāc aşlā na'māyı mūfāreat itmeyerek hemān derāl ⁽⁵⁾ bir taterevāne irkāb ve evāşelerinden birine teslim ve ma'iyetleriyle bir ac süvāri ta'yīn idüb ⁽⁶⁾ 'ibdālmañ bin mervāne irsāl eyledi ise āziyeden bī-aber olub yine uradugunu ⁽⁷⁾ bildi ve aasınuñ ferāından bī-arār āletiyile ol mūbāşirler ile gidüb

Şām'a ⁽⁸⁾ vuşul bulduklarında Na'mā'yı ḥalīfe 'Abdu'l-Melik bin Mervān ḥaremine idḥāl ve getürüb ādem-i ⁽⁹⁾ ḥalīfeye varub "Efendüm ḥicāc ṭarafundan ḥuzūrınıza dünyāda nazırı yok bir cāriye getürdüm ⁽¹⁰⁾ ve bā ḥuşuş sizün için on bīn altūn ile iştirā eyledi." didükde ḥalīfe varub ⁽¹¹⁾ Na'mā'yı müşāhede va ḡayet dilber ve ḥüsnā oldugunu görüb Na'māya vallaha seni nefesine ⁽¹²⁾ istiḥlāş iden ādem bir ḥazīneye mālīk olmuş gibi olur velavkan senün şemenün ⁽¹³⁾ yüz bīn altūn ise de diyüb ve hemşiresine varub Na'māyı iyü gözetmelerini sibāriş ⁽¹⁴⁾ eyledi. Şehrazād ḥikāyede alḥ.

(15) **İKİ YÜZ KIRK ALTINCI GİCE**

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma şürū' idüb dir ki: Ḥalīfe hemşiresi daḥı Na'mā'ya varub ⁽¹⁷⁾ ḥātrını alduḡda Na'mā "Ey şıḥteü'l-vece! Bu şehir kaḡı şehirdür ve bu sarāy kimüñdür?" ⁽¹⁸⁾ didi. Mümā-ileyh "Ey kızum bu belde Şāmdur ve işbu sarāy benüm birāderüm ⁽¹⁹⁾ ḥalīfe-i vaḡt 'Abdu'l-Melik bin Mervānuñdur 'acabā sen bunu daha bilmedüñmi?" didi. Na'mā ⁽²⁰⁾ "Ḥayır efendüm ma'lūmum olmamuşdur." didükde mümā-ileyh yā seni iştirā iden ādem ḥalīfe-i ⁽²¹⁾ vaḡt için şatun aldugunu söylemedümi didi.

Na'mā bu kelāmi işitdükde ⁽²²⁾ aḡlamaḡa başılayub ve ḥātrında ol 'acūze-i mükārenün ḥīlesi birini bulmuş "Eger şimdi ⁽²³⁾ bir şey söyler isem kimse sözime ĩ'timād itmez lakin şabır ideyüm allau ta'ālinün ⁽²⁴⁾ 'ināyeti qarībdür." diyerek sükūt eyledi. Çün Na'mā gerek ta'b sefer ve gerek ⁽²⁵⁾ müfāreḡat Seyyidenden taḥmül ḡamm ve keder idüb nā-mizāc olmuşıdı ḥalīfenün ⁽²⁶⁾ hemşiresi ol gün anı terk ve ferdāsı gün ḥamāma idḥāl ve 'ilā lebāslar ⁽²⁷⁾ iksā ve Kemāl zīnet ile tezyin idüb ḥalīfenün ḥuzūrına taḡdīm eyledükde ḥalīfe ⁽²⁸⁾ Na'mānuñ ḥüsn ve cemāline ma'cib ve muḥabbeti ḡalbine rüsūḡ ve hemşiresine bu cāriye seferden ⁽²⁹⁾ yorgun ve ta'bdan zebun olmuşdur biraḡ bir kaç gün istirāḡat itsün de bize gelsün ⁽³⁰⁾ diyüb izin virdi.

Lakin Na'mā hezār-ı ḡasrete düşüb şiddet-i ḡamından cemā ⁽³¹⁾ ḡastalığına uğradı ve eḡil ve şerbden ḡalub döşeḡe düşüb yatdı. [195b] ⁽¹⁾ Lakin anuñ keyifsizliḡi ḥalīfeye güc gelüb mu'ālecesine bir kaç ḡekīm ta'yīn ⁽²⁾ eyledi.

Na'mā bu ḡalde ḡalsun geledüm Na'mā bin El-bia' ol gün ki 'acūze-i melū'na ⁽³⁾ Na'māyı ḡile ile alub getürdi. Na'mā ḡānesine geldükde vālidesinün deryā-yı ⁽⁴⁾ efkāra ḡarīḡ oldugunu görüb "Ey valide! Na'mā nerededür?" diyü sūāl merḡūme "Ey

(5) oğul! Benden ziyāde ma'temd olan 'acūze-i şāliha ile ba'z ulyānuñ ziyaretine (6) gittüler." diyü cevāb virmekle Na'mā "Ey valide! bu ā'deti ne vaķit öğrendi yoksa (7) sen aña izin mi virdüñ?" didi vālidesi "Ey oğul! Keşretü'l-hāhlarından beni aldadub izin (8) virdüm." didükde Na'mā lāhavle diyüb bī-şu'ūr hāletiyile çıkub dīvān-ı Vāliye (9) varub "Sen niçün benüm cāriyemi hānemden hīle ile ihtilās itdüñ ben hālīfeye (10) varub senden şüküy iderüm." didükde Vāli "Acabā senüñ cāriyeñi kim (11) aldı? didi. Na'mā sālēfü'z-zıķır olan 'acūzeyi vaşf ve ihtibār itmekle Vāli "Sen (12) bu 'acūzeyi baña bul ben senüñ cāriyeñi andan istihlāş iderüm." diyüb ve ol (13) 'acūze hicāc tarafundan irsāl oldugunu fehm idüb işbu māddeden tefekkür ķaldı.

(14) Na'mā "Ben cāriyemi senden bilürem ve işimi görmedigüñ hālde hicāca varub (15) teşekki iderüm didükde Vāli var hicāca söyle." dimekle Na'mā oradan çıkub hicāca (16) varub ķaziyesini 'arz ol daħı Vāliyi celb ve sūāl itdükde Vāli "Efendüm (17) ben bu cāriyeyi götüren 'acūzeyi nerede bulurum." didi. Çün ki ķaziyenüñ esāsı (18) hicāca ma'lüm idi şuri keyfiyetler ile Vāliyi tarılıb "Ben cāriyeyi senden (19) bilürem bahr-ı hāl anı bulmalusun ve eṭrāf ve eknāfa ādemler irsāl idüb sūāl ve baħş (20) itmelüsün." didi Şehrazād hikāyeden alħ.

(21) **İKİ YÜZ KIRK YEDİNCİ GİCE**

(22) Şehrazād naql-i hikāyede dir ki: Ba'de hicāc Na'māye iltifāt ve "Biz senüñ cāriyeñden (23) baħş ve teftiş ider zākir bulunmazsa saña on cāriye virürem var rāħatuñda ol." didükde (24) Na'mā mahmüm ve mağmum ve meramından meeyüs hāletiyile çıkub hānesine gitdi ve hānesinde (25) ağlayarak ķaldı. Pes ol hengāmede Na'mā dahā nürs ğulām olub henvzāven dört (26) yaşına varmamuş idi pederi rebi' gelüb anuñ hālini gördükde keyfiyetden sūāl ol daħı (27) vāk'a hāli ifāde itmekle pederi "Ey oğul! 'ināyetallah ķarībdür hemān ķasāvet çekme." diyü (28) tesliye virmüş ise de müfīd olmayub Na'mā ğamm ve ğaşşadan hastalanub bī-tāb ve bī- (29) tāķat ķaldı ve şiddet-i merzenden dōşege yatdı pederi oğulu için bī-şu'ūr olub (30) mu'ālecesine bezl-i mūkaderat idüb şehirde olan eṭbā ve hūkemāyı celb iderek müdāvātıyla (31) meşğul ķaldı.

Günlerde bir gün hānesinde maķīm iken ba'z-ı aħbāsı gelüb diyār-u 'acemden [196a] (1) ṭab fendinde māhir ve 'ulūm-u ğarīvede ya'ni 'ilm-i remil ve fenn cefr ve

esrara dâir ‘ulūma ⁽²⁾ mālîk ve maṭl’a bir Ḥekīm zī-finūn geldiğini ifade itmekle derḥāl haber yollayub getürdi ⁽³⁾ ve oğlunuñ yanuna getürüb “Ey ḥekīm! Eger sen oğluma mu’alece ider iseñ memūluñdan ⁽⁴⁾ ziyāde izā’f-ı muzā’f mal virürem.” diyü va’d eyledi. Ḥekīm daḥı Na’mā’nuñ niyāzını ⁽⁵⁾ yoqlayub ve ḥāl merzenden şanā’at-ı ḥükmiye ile tecessüs eyledükden soñra gülüb ⁽⁶⁾ pederine “Ey efendi! Senüñ oğluñ ‘alil ā’diye ile meriz olmayub ancak anuñ ‘illeti ⁽⁷⁾ fıkdān maḥbüb ve fevt-i muṭāvubdur.” didükde pederi “Ey Ḥekīm! Sen anuñ derdine dermān ⁽⁸⁾ bulabilür müsün ve anuñ maṭlūbı kafi maḥalde oldugunu bilebilür müsün?” didi. Ḥekīm ⁽⁹⁾ ‘ulūm-u ḥekimiyesinden bir kaç kâ’da icrā ve b’ad-ı itimal “Bu maḥdümüñ ‘alāka eylediği ⁽¹⁰⁾ cāriye Başrada yāḥūd Şāmdadur ve aña ‘ilāc vaşāl-ı maḥbūbesinden ğayrı şey ⁽¹¹⁾ yoğdur.” didükde rebī’ “Ey Ḥekīm! Eger sen anları cem’ ider iseñ ne isrer iseñ saña.” virirüm ⁽¹²⁾ didi. Ḥekīm “Bu mādde sahilü’l-ḥuşul bir māddeür lakin iḳtizā idir ki baña dört biñ ⁽¹³⁾ aştün virüb oğluñı benümle Şāma sefer itmege izin virirüz iseñ inşāallah ⁽¹⁴⁾ maṭlūbına nāil olur.” didi.

Ba’de Na’māye “Ey oğul! Pes ğamm ve ḥüzni terk eyle ⁽¹⁵⁾ ve kendüñe dermān vir ki sefere muḳtedür olasin diyüb rebī’den altünları alub ⁽¹⁶⁾ levāzımāt seferiyelerini tedārik itmege başladılar mamātlarını teçhiz ve eşğānlarını tecyiz ⁽¹⁷⁾ itdüklerinden soñra Na’mā pederini vedā’ idüb ḥekīm-i mezkūr ile yola revān oldılar ⁽¹⁸⁾ ve қата merāḥal ve ṭayy-i münāzil iderek Şām’a vuşul bulduklarında Ḥekīm müşār- ⁽¹⁹⁾ ileyh esvāk-ı ma’teberelerüñ birinde manzum ve mezīn bir dükkān açub edvīye-i nāf’a ile memlū ovanı ⁽²⁰⁾ mezīne ve metniv’e ile dükkānuñ reſlerini tanzīm ve pīşğāhına nazāra-yı ḥikmet ile nāṭḳ-ı rüküm ⁽²¹⁾ ile tevsīm ve Na’māyi şākir demşābesinde koyub anuñla dükkanda iḳāmet eyledi Şehrazād ⁽²²⁾ ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(23) **İKİ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Pes ḥekīm-i mezkūr her ne kadar beynü’l-ahālî kesb-i ⁽²⁵⁾ iştihār ve müdāvāb-ı anām ile nām ve nişānı meşhur ve ma’teber oldısa da ḥalk ol şākerde ⁽²⁶⁾ zīü’l-istīnās için gelüb tezyak cemāliyle müdāvāt-ı zemīr ve müşāhede-i ḥüsniyle ⁽²⁷⁾ dideler bin rüşen ve qarīr iderleri zīrā mūmā-ileyh Na’mā binü’l-rebī’ taḥt-ı neşīn cemāl bedī’ ⁽²⁸⁾ olub devr ve ‘asrında nazīri nāyāb ve beynü’l-etrāb ḥüsn ve leṭāfetde menī’ü’l-cenāb ⁽²⁹⁾ bir ma’şuḳ zarīf ve

maḥbūb-u laṭīf aya ve ṭālib-i ‘ilāc olan kimseler geldükde ⁽³⁰⁾ Na’mā nihāl nā’m ve sūrūvān gibi ḥidmete kıyām ve hezār nāz ve şive ile remtār idüb ⁽³¹⁾ ḥuzūr-u ḥekimiyede tertīb mehām iderdi.

Çün Ḥekīm ve şākerdañ şīt ve şadāları bāliġ [196b] ⁽¹⁾ sem’ ba’īd ve qarībi ve ḥüsn-ü medavāt ile taṭbīb ve taṭrīb eyledi günlerde bir gün ⁽²⁾ dükkanda otururlar iken ‘Arabistān eşvaline göre dibābile mezīn ve mebhric ḥamāre binmüş ⁽³⁾ bir pīrenzen gelüb tūr ve ḥareketinden büyük maḥalden geldiğini fehm itmeleriyle hezār-ı taltīf ⁽⁴⁾ ile ḥamārdan inzāl ve ta’zīm ve tekrīm ile derūn-u dükkana idḥāl idüb maṭlūbunden ⁽⁵⁾ sūāl itdüklerinde merḳūme “Ey Ḥekīm! Benüm Na’mā isminde bir cāriyem olub ⁽⁶⁾ medet-i dīdeden berü nā-mizāc ve ma’dümü’ş-şīḥat ve el-‘ilāc olub senüñ kavşmūñ daḥı ⁽⁷⁾ mesmū’m olmaġla anuñ kararısını celb idüb senden müdāvātını ricā iderüm.” didükde ⁽⁸⁾ Ḥekīm “Ey valide! ‘Acabā işbu cāriye bunda mı toġmuş yāḥūd taşradan mı gelmiş ⁽⁹⁾ taşradan geldiġi ḥâlde ne miḳdār müddet bunda maḳīm ḳaldı.” diyerek aḥvāl ve uşāfından ⁽¹⁰⁾ sūāl itmekle ‘acūze cāriye-i mersūme küfyeyü’l-aşl olub bir ḳac aydan berü geldiğini ⁽¹¹⁾ ifāde itdükde Ḥekīm ol cāriye-i maṭlūbları olan Na’mā idüğünü bilüb Na’mā bin el-Rabīy’a ⁽¹²⁾ iḳtizā iden edviyeyi aḥz ile emir itdi.

Pes ‘acūze-i merḳūme ol nürs ġulām ⁽¹³⁾ ve behīü’l-ibtisāmı gördükde Ḥekīm’e “Ey efendüm! Bu maḥbūb-u bedīu’l-üslüb senüñ ġalmūñmıdır ⁽¹⁴⁾ yāḥūd oġluñ mıdır?” diyü sūāl itdükde ol daḥı “Oġlumdur.” diyü cevāb virdükde ⁽¹⁵⁾ ‘acūze “Vallaha işbu fitān-ı cemil mende ki olan cariyeye müsenebe ve meşīldür hemān ḥaḳḳ celle ⁽¹⁶⁾ ve ‘alā ḥazretleri ‘ayüb-u ḥasādan maḥfūz ve mesūn eyle.” didi. Na’mā bin el-Rabī’a’ ⁽¹⁷⁾ ḳalkub iḳtizā iden adviye bī-berḳūṭayye vaz’ ve anlar ile ‘aşḳ ve ferāḳa dāir bir ḳac ⁽¹⁸⁾ beyt yazub ve ismini daḥı derḳ idüb adviye ile böyle ḳoyduḳdan soñra ḳuṭayyı ḳapayub ⁽¹⁹⁾ ‘acūzeyeye teslīm ‘acūze daḥı ‘ilāc parasi olarak on altūn virüb ve ḳuṭayyı ⁽²⁰⁾ alub toġru Na’mānuñ yanuna vardı ve “Ey kızum! İşte saña ġāyet nefis bir ‘ilāc getürdüm ⁽²¹⁾ zīrā advā-i mezḳūr bu ṭaraflara henüz gelmemüşdür. Ḥekimden getürdüğüm ki anuñla senüñ ḥüsn ⁽²²⁾ ve cemālüne müşābe bir ġulām yūsufiü’l-ibtisām vardur ki başīte-i zeminde nazīr ve meşeli yokdur ⁽²³⁾ hemān ḳalk şol devādan tenāvül ḳıl.” didükde Na’mā işbu kelāmdan istişmām rāḥa ⁽²⁴⁾ maṭlūb idüb ol ġulāmuñ uşāf ve şemailinden istifsār itmege başladı. Şehrazād ⁽²⁵⁾ ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(26) ****İKİ YÜZ KIRK TOKUZUNCİ GİCE****

(27) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Çün ‘acūze-i merķūme Na’mā bin el-Rabī’añ uşāf (28) ve şemāilini Na’māya beyān ve izāh eyledi. Na’mā daġı aġası anı aramaġa geldiġini bilüb (29) ‘ilāc-ı meķķasını küşād ve içinde daġı ol varķa-ı maġşūşeyi bulub ġaķıķat ġāle (30) maṭla’ ve evākıf olduķda hemān hezār-ı neşāt ile ‘ilāc-ı mezkūrı ba’du’t-tenāvül (31) ṭa’ām ve şarāb daġı istedikde ‘acūze hezār-ı sürür ile cariyelere tenbiye ve derġāl manżum [197a] (1) sofra ṭa’āmı ġuzūr-u Na’mā’ya taķdīm ve “Bu ġün mübārek ġündür.” diyüb sürür-u aźġār (2) iderken ittifaķā ġālīfe ‘Abdu’l-Melik bin Mervān yanlarına gelmekle ‘acūze-i merķūme “Efendüm (3) işte cāriyeñüz şifāyāb oldu ve bunuñ birbī ve davāsı ancaķ bu def’a gelen (4) Ĥekīm ġarısınıñ hemtīle oldu.” diyüb ifāde-i ġāl itdükde ‘Abdu’l-Melik mesūru’l-ġāṭır (5) olub merķūmeye biñ altūn virdi ve sen var bunlar ile mu’alece ġūr ve Ĥekīm’e söyle (6) “Eger cāriyem şifāyāb olur ise ne ister ise virirüm.” diyüb gitdi.

‘Acūze ol (7) biñ altūnı aġz idüb Ĥekīm’e getürmege ‘azīmet itdüġünü Na’mā görmekle “Ey valide! (8) Ĥastalığıma dāir bir tezkire vireyüm Ĥekīm’e getür ki münāsib ‘ilāc virsün.” diyüb (9) Na’mā bin el-Rabī’a baş-ı eşvāķa ġāvi bir kaġıd yazub merķūmeye teslīm eyledi. Ol daġı (10) alub alnuvanlar ile Ĥekīm-i mezkūre götürdi ve ol ġasta olan cāriye ġālīfenüñ (11) oldugunu beyān itdi. Ĥekīm daġı tezkire-i merķūmeyi Na’māye virüb okuduķda (12) maġbūbe senüñ şevķinden bayılıb düşmekle ‘acūze “Bu oġlana ne oldu.” diyü Ĥekīm’den (14) suāl ol daġı “Ey ana nice bayılsun ġāl bu ki bu cāriye anuñdur ve ġicāc-ı zālīm elinden (15) ġīle ve el ile alub ġālīfeye irsāl eyledi bu ġulām Na’mā bin el-Rabī’au’l-kūfidür ve ol (16) cāriyenüñ namāz açlığı ancaķ anuñ ferāķdandır ve anuñla bir kere ictimā’ider ise derġāl (17) şifā bulur lakin bu getürdüġüñ biñ altūn senüñ olsun emşālını daġı (18) virirüm ancaķ sen bize müsā’de eyle ve ictimā’larına bir cāriye bul.” diyü ricā itdükde ‘acūze (19) Na’mā bin el-Rabī’a iltifāt ve “Ey oġul! Bu cāriye senüñ müdür?” didi. Na’mā “Evet benüm cāriyemdür (20) ve ġayāt-ı vücudum anuñ zencīr-i zelfīle merbuṭdur.” didükde merķūme imdi sen bu cāriye ile (21) ictimā’itmegi ancaķ benden bil inşārahman ġayurlu olur diyerek binüb gitdi. Şehrazād (22) ġikāyeden bu maġāle geldükde şabāġ-ı taķrib itdüġünü görüb süķüt eyledi.

(23) ****iki yüz ellinci gice ****

(24) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ba'de acūze-i merķūme ḥalīdenüñ sarāyına varub (25) Na'mānuñ yanuna gülerək girdi ve “Ey Na'mā şimdi senüñ ḥastalıgüñ ma'lūmum olub ‘aşķ (26) ve ferākdan ḥāşıl olduğunı ve ağañ Na'mā bin el-Rabī'a için idüğünü bildüm çün ki (27) sırrüñuz baña ma'lūm oldı ben canımı size fedā itdüm ve sizi bahr-ı ḥāl bir yere götürirem (28) ve bu derde devā olurum ve Na'māt mūmā-ileyhyanuña getirürem.” diyü yine dönüb (29) Na'mā bin el-Rabī'a vardı ve “Ey Na'mā ma'lūmuñ olsun li ḥalife ḥazretleri cāriyeñ (30) Na'mā ile muvāşalat şadidindedür cāriyeñ ise bu ḥuşūşa rızası yokdur ve anuñla (31) senüñ için laķırdı itdüm eger senüñ aķdāmuñ olub cesāretüñ var ise ben seni (32) ḥile ile yanuna götürüyüm zīrā Na'mā'nuñ taşraya ḥurūcı mūmten'adur.” didükde [197b] (1) Na'mā bin el-Rabī'a “Ey vālide Na'mā için her şeye kadā şderüm ve benüm için ḥavf (2) itme hemān bu ḥuşūşda ‘sa'i eyle benüm cesāretüm vardır.” didükde merķūme yine Na'mā'ya (3) varub ifāde-i ḥāl eyledi ve andan bir ṭaķum nevān kisvesi alub Na'mā bin el-Rabī'a (4) getürdi ve anı nenhaca bir yere nesvān eşvabı giydirdi. Çün ki Na'mā bin el-Rabī'a (5) henüz nurs ğulām olub nefiü'l-ī'ṭaf ve ilķad olmağla ḥelal zenān (6) il müşābe-i ḥūr cināl oldı ‘acūze anı ol heyetde gördükde “Ey Na'mā! Vallaa (7) bendeñüz seni almamuş olaydum muṭlakā duḥter-i aḥter zemresinden zann ve cezm iderdüm (8) imdi sen bu gün ḳal yarın inşallahu ta'ālī yanuña gelüb seni ḥalīfenüñ ḥarem (9) sarāyına götürirem ve cāriyeñe işāl iderüm ancak bīn duḥūlda kimse ile (10) laķırdı itme ve ḥarem ağaları saña bir şey söylerler ise de cevāb virmeyerek sūkūt (11) eyle ben anlara cevāb virürüm hemān sen kendüñi şaşırma.” diyüb gitdi.

(12) İrtesi gün aliü'ş-şabāḥ yine gelüb ol getürdüğü zenān eşvābını Na'mā bin (13) el-Rabī'a el-bāsve ziynet virüb ḥüsnā-yı cāriye heyetine ḳoyduķdan şonra (14) evüñe dūşüb ḥarem-i sarāyına alub gitdi. Ḳapuya vardıķlarında ḳapuda olan (15) ḳapucı cāriye şüretinde olan Na'mā bin el-Rabī'a duḥūl ben men' itmiş ise de (16) ‘acūze “Ey ḳapucı! Sen kendü ḥālünde ḳal zīrā bu cāriye ḥalīfenüñ maķbūli olan (17) Na'mā nām cāriyenüñ ḥādmesidür hemān edebünde ṭur diyüb girdi ve dehlizde giderken (18) ‘acūze Na'mā bin el-Rabī'a biz ḳapunuñ birin geçdik iç ḳapuda eger bir kimse benüm ile (19) eyleşürse sen aşlā bir cevāb virmeyerek ḳapudan içeriye gir ve şol ṭarafında (20) olan ḳapulardan beşinci ḳabuya ‘azīmet ve belā tavķıf derūnuna duḥūl eyle zīrā Na'mā (21) anda saña manzaradur.” diyü vaşiyet eyledi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde (22) şabāḥ-ı taķrib itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(23) ****iki yüz elli birinci gece****

(24) Şehrazād dāstāne aġaz idüb dir ki: Pes bunlar iç apuya vuş ullarında orada olan arem (25) aġaları ‘ac zen n ma’iyetiyle olan c riyeyi duuldan man’a alkışub muh avereye teşadüf (26) itdikler nde ‘ac ze anlar ile eyleşub ġovġa ve nez ’leri memeted oldısa da Na’m  (27) merumen n sib rişi üzere anlara bamayarak sür’atle ier ye atıldı ve şiddet-i (28) dehşetden şol taraflarında olan apuları ‘add ider iken ş şurub beşinci apuya (29) gireceġine bedel altıncı apuya girdükde ġ yet manzum ve mez n d b  ve ar r ile (30) d şenmuş bir oa bulub şadrında oturdu.

Meġer oa-yı mezk re al fen n (31) hemřiresinin oası idi pes Na’m  oturur oturmaz m m -ileyhbir c riye ile [198a] (1) gelüb Na’m yi gördükde “Ey cariye! Sen nereden geldün?” diyü su l itdise de (2) Na’m  cev b virmeyüb s k t eyledi. Her ne adar istint k ideyüm didise de mula  (3) Na’m  cev b virmemekle m m -ileyh “Ma’iyetiyle olan parayi senesin tařra ı.” diyüb (4) ve Na’m ye el uzadub esmanunu ıarub gögsine baduda asl  eřeri görmeyüb (5) dah  uyuma istedikde Na’m  m m -ileyh ayaklarına řarılıb “Am n efendüm! Ben senün (6) g leg m baňa am n vir ik yemi nal ideyüm.” didükde m m -ileyh “Söyle ıřřaň (7) nedür?” didi.

Na’m  daı ik yesini ibtid sından  hirine adar nal ve ic cuň (8) ġadarına kirfit r olub c riyesi Na’m yı alub al feye irs l itdügünü (9) ve kendüsi b -řabır ve  r m olub c riyesi g rmeġe geldiġi ifade itdükde (10) m m -ileyh aňa meramet idüb ve “ tme ben saňa am n virdüm diyüb (11) ve c riyesini baġırub var Na’m  yanuma getür bir mid r onuřalum.” diyüb yolladı (12) meġer ol vait ‘ac ze Na’m ya gelmiřidi ve Na’m  bin el-Rab ’a yanunda bulmamaġla hez r-ı avf (13) o endiřeye girüb b -řas ayran ve serkerd n řurub ‘acab  anġı oaya girm řd r (14) vay  lumize dirken Melikn n c riyesi gelüb Na’m ’ya “Buyruň  num efendi (15) beni ister.” didükde ‘ac ze “Ey Na’m  aġasa senün aġaň Meliken n yanundadır ve sırrımıza mala’a (16) olmuřdur var ba.” didi Na’m  daı ayaklarını sürüyerek Meliken n yanuna varduda (17) m m -ileyhey Na’m  “ řte senün aġaň bize gelmiř ve ben ik nize de am n vidr m avf (18) itmek diyüb ve astını def’ itdükde mer me Meliken n ayaklarını p s ve ayır du’ lar (19) itdükden řoňra aġasına varub birbiriyle g r řd ler ve ř k  ey alem fer k iderek (20) otururdılar al fen n hemřiresi “Siz řimdi bunda i met idün t  ki  l řıňıza (20) bir řar k bulalum.” diyüb ve anlar a’ m getürdüb

hadden efzūn-ı ikrām eyledi ve “Ey ⁽²¹⁾ Na’mā! Sen cāriyeñi sever müsün?” diyü suāl ol dağı “Efendüm eger sevmez olmuş olaydum ⁽²²⁾ böyle tahlūñe ve maḥā ʔaraluvirlere gitdümü ilkā ider miydüm.” didükde Na’māya dağı ⁽²³⁾ iltifāt ve “Sen aḡañı muḥabbet ider müsün?” didi Na’mā “Efendüm anuñ ferākıdur baña ḥāşıl olan ⁽²⁴⁾ ḥastalık maḥabbetime şāhid ‘adıldür.” didükde Melike ol iki ā’şık şādıqlaruñ ḥālinden ⁽²⁵⁾ mūta’cibe oldı ve yanunda bir oḡul ḥalifenüñ kadūmına müteżir oldı. Nā-gāḥ ‘Abdu’l-Melik ⁽²⁶⁾ hemşiresinüñ ziyaretine geldiğini görüb cümlesi ayaḡa kıyām ve çünki Na’mā ⁽²⁷⁾ bin el-Rabī’a nesvān heyetinde olmaḡla ‘Abdu’l-Melik anı gördükde ʔarındaşına “Ey hemşire! ⁽²⁸⁾ Bu cāriye kimüñdür?” diyü suāl eyledi. Şehrazād bu maḥale varduḡda şabāḥ-ı ⁽²⁹⁾ taḡrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(30) **iki yüz elli ikinci gice**

[198b]⁽¹⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Mūmā-ileyh ḥalīfeye “Efendüm ba’z bildiḡüñ ⁽²⁾ aḥbābuñ cāriyesidür ve ḡāyet latif ve enīsedür Na’mā anı çok muḥabbet idür.” ⁽³⁾ didükde ḥalīfe “Çün ki Na’mā anı sever biz aña maḥşüş bir oḡa ta’yīn idüb ma’iyetiyle ⁽⁴⁾ ʔalsun.” diyüb oturdı ve gice naşfına ʔadar anlar ile eḡlendi ešnā-yı şoḥbetde ⁽⁵⁾ hemşiresi “Ey emīru’l-mūminīn bendeñüz gitüb tevāriḡde bir ḥikāye gördüm ḡāyet ⁽⁶⁾ ḡarīb vir vāk’a olmaḡla size naḡl itmek isterdüm.” didi. ḥalīfe “Söyle baḡalun nicedür ⁽⁷⁾ ol ḥikāye?” dimekle mūmā-ileyh kelāma şürü’ idün dir ki şöyle münḡavidür ki ⁽⁸⁾ küfe şehrinde Na’mā bin el-Rabī’a’ nā-mende bir kişi zāde olub anuñ dağı Na’mā nāmende bir cariyesi ⁽⁹⁾ var idür ki anuñla bile büyüyüb birbirine ā’şık idi bir miḡtizā-yı rüzḡār ⁽¹⁰⁾ cāriye-i merḡūme bir gün ziyaretḡāhlara giderken zālimlerüñ biri ʔapub hediye olarak ⁽¹¹⁾ ba’z melūka irsāl ve “Ben bunu senüñ iḡün on biñ altūna iştirā itdüm.” diyü iftirā itdi. ⁽¹²⁾ Lakin ol cāriyenüñ aḡası ferākına taḡmil idemeyüb el-‘aşḡ-ı nev’ minü’l-cinūn feḡvāsınca ⁽¹³⁾ terk dār ve diyār idüb cāriyesini bulmaḡ icün ḡurbete ʔıḡdı ve miḡnet seferi ⁽¹⁴⁾ çekerek tācāriyesi bulub bir vesile ile ol Meliküñ sarāyına girüb anuñla ⁽¹⁵⁾ ictimā’ itdi pes ol ḥāne şāhibi olan Melik añsızın üzerlerine girüb ⁽¹⁶⁾ bulduḡda ʔatl olunmalarını fermān eyledi diyü kelāmını buraya getürdükde.

⁽¹⁷⁾ ‘Abdu’l-Melike “Ey emirü’l-mūminīn! ‘Acabā bu Meliküñ irtikāb itdüḡi keyfiyet inşāfımdur.” ⁽¹⁸⁾ didi. ‘Abdu’l-Melik vallaha bu ḥikāye-i ḡarībü’l-vuḡū’ dur ancak Melik mūmā-ileyh ⁽¹⁹⁾ anları ʔatl itmemeli idi zīrā anlara ‘afv üç cihetden iḡtizā

ider biri ⁽²⁰⁾ oldur ki merķūmūn bibirine ā'şık ve muḥab-ı şādık olduklarıçüb ve ikincisi ⁽²¹⁾ anuñ Vālisi vāsıtasıyla anlara ğadar ḥāşıl oldığıçün üçüncisi Hākım kāhır ⁽²²⁾ ḥaḫķında lāzımdur ki “Bir şeyüñ ḥaḫķatına irmeden anı faşıl ve imzā itmesün ⁽²³⁾ ki ğadar ve cūra dū-çār.” didükde hemşiresi “Ey birāder-i muḥterem! Çün ki kendü ⁽²⁴⁾ kendüñize ḥükm itdüñüz işte ol.” didügüm Na'mā ve Na'mā bunlardur diyüb anlara ḳalkuñ ⁽²⁵⁾ ḥalifenüñ ayaklarını öpüñ diyü işāret ve ḥalifeyi ḥaḫķlarında ist'aḳlarında ist'tāf itmege ⁽²⁶⁾ terġīb ḥalife daḫı “Bunlaruñ ḥaḫķında ‘avfımı derbiġ idemem zīrā ben kendü nefsimi ⁽²⁷⁾ ilzām itdüm imdi ben anları saña hibe itdüm.” didi ba'de Na'mā bin el-Rabī'a “Sen cāriyeñ ⁽²⁸⁾ bende olduğımı nereden bildüñ.” diyü suāl ol daḫı “Yā emīrū'l-mūminīn ‘aşḳ ve muḥabbet ⁽²⁹⁾ ḳuluñızı ḥalim ve kermñize aldayub böyle muḥāḫıralu mahme cesāret itdüm.” diyerek ḥikāyesini ⁽³⁰⁾ ibtidāsından aḫrine ḳadar naḳl eyledükde ‘Abdu'l-Melik Ḥekīm ma'hūdı yanuna ḥazār ⁽³¹⁾ ve vafır-ı ‘ināyet ve in'ām itdükden soñra cümlesini maḳr ve mevilerine irsāl eyledi. [199a] ⁽¹⁾ Valü'l-memātü'z-zahālāt ile geçerek ḳaldılar diyü Bahrām ḥatem kelām “Vay Şehzādeler! ⁽²⁾ Siz daḫı ḥaḫķ celle ve ‘alā ḥazretlerinüñ ‘ināyetiyle ehik ve aḳrabāñuz ile ictimā' ⁽³⁾ idüb bunlar gibi memnūn ve mesrūr olursuñuz.” didi Şehrzād ḥikāyeden bu maḫale ⁽⁴⁾ geldükde şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(5) **İKİ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes Emced ve Es'ad işbu ḥikāyeden müt'acib ⁽⁷⁾ olub ve ol gice birlikde bī-tavtet ve aliü'ş-şabāḫ cümle Melikūñ ḥuzūrına varub ⁽⁸⁾ Bahrāmuñ islāmını ‘arz itdiler anlar şāhuñ yanunda iken nā-gāḫ ahālī arasında ⁽⁹⁾ bir şadā ḳopdı ki bizüm şehrimizüñ üzerine ḳoy düşman hücum itdi diyü ḳoşarak ⁽¹⁰⁾ Melike inhā itdüklerinde Melik müşār-ileyh Vezīri olan Emced ve birāderi olan es'ada ⁽¹¹⁾ siz ne dirsüñüz bu düşman kimdür diyü istifsār itmekle Emced efendüm iznüñiz olursa ⁽¹²⁾ bendeñüz varub istikşāf ḥāl ideyüm didi Melik var baḳ diyü izin virmekle ⁽¹³⁾ Vezīr mūmā-ileyh esebe süvār ve ol gelenlerüñ şübına şiddet-i ḳarār idüb ⁽¹⁴⁾ arduvı mezküre vuşul ve ilci olduğunı ifāde idüb Meliklerinüñ ḥuzūrına ⁽¹⁵⁾ götördüklerinde ol Melik ḥāḫūn olduğunı görüb maḫlūbından suāl itdükde ⁽¹⁶⁾ mūmā-ileyh Bahrām mecūsi nām esīrcinüñ ma'iyetiyle es'ad nām bir ğulām olub anı ⁽¹⁷⁾ andan aḫz itdükden soñra yine iḫtilās idüb sizün şehriñüz gelduguni ⁽¹⁸⁾ mesm'm oldı anuñicün gelüb anı sizden isterem eger sizde olubda virmezseñüz ⁽¹⁹⁾ aramızda cinüñ ve cidāl olub helāk

nefûs ve telef inâm olur didükde Emced ⁽²⁰⁾ ol Melike mercâne oldugunu ğulâm birâderi idüğini fehm idüb.

“Ey ⁽²¹⁾ Melike-i muhterme işte sahvalt ile maḥlûbuñuza nâil oldüñuz zîrâ senüñ aradığuñ ğulâm ⁽²²⁾ bu kuluñuzuñ birâderidür ve ḥâlâ ma’iyetimizedür.” diyüb hikâyelerini bitâmhâ naḥl itdükde Melike-i ⁽²³⁾ mercâne mesrûre olub Emced bir ḥal’etü’l-bâs ve birâderini yanuna celb itmesini fermân ⁽²⁴⁾ idüb izin virdi ol daḥı sür’atle şâhına varub қазиyeyi ifâde ve birâderi es’adı ⁽²⁵⁾ alub Melike-i Mercâneye görürüb mülâkât itdiler. Melike daḥı hezâr-ı tekerrim ile anları yanuna ⁽²⁶⁾ alub tenhâ konuşur iken nâ-gâh sâhe-i beriyeden ‘azîm tozu dumân zuhûr ve aletinden bir leşker ⁽²⁷⁾ cerâr nümâyân olmağla Emced ve Es’ad lâḥavel diyüb ol düşmanuñ muḳâtelesine Melike-i Mercâne ⁽²⁸⁾ ma’in olmasını ricâ ve ol daḥı müsâ’de ile va’de itdükden soñra haberini bilmek için ⁽²⁹⁾ Emced ol ‘askere varub istifsâr itdükde vâlidesi Bedürüñ pederi Melik ‘Ġayûr ⁽³⁰⁾ oldugunu bilüb ḥuzûrına meşval ve maḥlûbundan mesul itdükde şâh müşâr-ileyh ⁽³¹⁾ “Ey oğul benüm ismim Melik Ġayûrdur ve bunda maḥlûbum yokdur ancak sizüñ memleketüñizden [199b] ⁽¹⁾ merûr қаşd itdüm zîrâ ben kerümem Melike-i Bedürüñ ziyaretine gideyorum.” didükde Emced ⁽²⁾ bir miḳdâr tefekkürden soñra başını ḳaldırub kendüni Melik müşâr-ileyh ta’rif ve anuñ oğlı ⁽³⁾ oldugunu ifâde eyledi. Şehrazâd hikâyeden bu maḥale geldükde zîya-i nehâr Emced’üñ ⁽⁴⁾ ḥâli gibi zuhûr ve iştiḥâr itmege başladugunu görüb hikâyeden sükût eyledi.

(5) **İKİ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Çün Melik ğayur Emced anuñ toḥumı oldugunu ⁽⁷⁾ bildi derḥâl ḳucağına alub ağlamağa başladı ba’de Emced hikâyesini dedesine ⁽⁸⁾ bitâmahâ naḥl ve pederi Қamerü’z-Zamân anlara lamârgun oldugunu ifâde itdükde Melik ⁽⁹⁾ “Ey oğul қаsâvat çekme ben sizi anuñ yanuna getürirem ve sizüñ için arzâ iderüm.” ⁽¹⁰⁾ didi ba’de Emced şehre varub Melikine şâh Ġayûr kâyıñı ifâde itdükde Melik ⁽¹¹⁾ vafîr hüdâyâ alub Melik müşâr-ileyh qarşu gitdi ve Melike-i Mercâne daḥı mülâḳı olub ⁽¹²⁾ cümlesi bir yere gelüb oturdılar anlar ol ḥâletde iken nâ-gâh çöl tarafundan bir büyük toz ⁽¹³⁾ ḳopdı ki güneşüñ yüzş ḳapadı ve altından deryâ mişâl leşker-i cerâr nümâyân oldı.

Melik ⁽¹⁴⁾ ol ‘askerden havf idüb şehriñ kapularını bend itdürdi ve Emcede “Ey oğul ⁽¹⁵⁾ bu gelistülü ‘askerdür, sen bir kere qarınaşuñ var anuñ haqıkatinden suâl eyle.” didükde ⁽¹⁶⁾ Emced sem’â ve tã’a diyüb birâderiye esebe süvâr ve ol leşker-i cidârüñ şübına tevce ⁽¹⁷⁾ ‘imân kılub ve şol bulduqda anları suâl ve ol ‘asker-i mersüm Cezâir-i ebnüs ⁽¹⁸⁾ şâhı Qamerü’z-Zamānuñ ordusu olduqunu ifâde perdirlirini gördükleri birle ayaklarına ⁽¹⁹⁾ şarılıb tekbîl itdiler Qamerü’z-Zamân dağı anları gördükde bekâya ağaz oğullarını ⁽²⁰⁾ kucağına alub memnün ve mesrür oldı ve ferâflarından çekdügi hamm ve gammı yâd ve anlar ile ⁽²¹⁾ irtikâb itdügi maddeye pişmeyân oldugunu irâd idüb î’tizâr itmege başladı.

⁽²²⁾ Şehzâdeler dağı çekdikleri miñnetleri naql ve Melik Ğayür ol sâhdiyi teşrîf ⁽²³⁾ itdügünü ifâde itdüklerinde derhâl Qamerü’z-Zamân hevâş devletiyle oğullarını alub kâin ⁽²⁴⁾ pederinüñ yanuna vardı. Melik Ğayür dağı anlarıñ geldüklerini işitmekle mülâkâtlarına ⁽²⁵⁾ çıqub birbiriyle selâmlaşdılar ve bu ittifâkât-ı garibeden müt’acib kaldılar ve işbu ⁽²⁶⁾ dört pâdişâh bir yere gelüb ‘ayş ve ‘işret ve üns ve muhabbet ile meşğul oldılar anlar ⁽²⁷⁾ bu hâletde iken yine çöl taafından öyle bir gabâr qopdı ki nehârı leyl mazlume kalb ⁽²⁸⁾ ve ahâle itdi giderek açılduqda kilitlü leşker ve ilerülerinde aq şakâllu mesn ⁽²⁹⁾ ve ihtiyâr bir pâdişâh taqdim itdüki üzerinde olan etvâbda hüzün şa’arı olub ⁽³⁰⁾ cümlesi siyâh püş ve şiddet-i keder ve gammdan qadd ve kâmeti bükilüb mânend kemân nâr-ı ⁽³¹⁾ hasretten âh ve vâvbelâh diyerek geldiğini gördiler pes ol dört şâh gelen [200a] ⁽¹⁾ Orduyı gördüklerinde şehir Meliki baḥamd hüdâ biz bunda bir kaç zî-mükennet pâdişâhlarız ⁽²⁾ eger bu gelen kimseler düşman ise cümlemiz anı def’ iderüz diyerek bu muqavele kiffet ⁽³⁾ ve gü iderler iken nâ-gâh ol ‘askerden bir ilçi gelüb selâm virdi ve “Bu gelen Melik ⁽⁴⁾ şâhân-ı ‘acemden olub bir kâc seneden berü ve Qamerü’z-Zamân nâmında gayb olan oğlını ⁽⁵⁾ aramaqdudur bunca müddet şehirden şehire keşt ve güzâr itmekdedür ‘acabâ müşâr-ileyh ⁽⁶⁾ Qamerü’z-Zamân sizde midür yâhüd andan bir haber aldünüñ mı?” didükde Qamerü’z-Zamân bu şâhuñ ⁽⁷⁾ adı nedür diyü suâl ol dağı Melik müşâr-ileyh Cezâir hâld itdün şâhı Melik şehirmândur ⁽⁸⁾ didükde qamezü’z-zamân kendü pederi oldugunu fehm ve şiddet-i sürürından bayılıb ba’de ⁽⁹⁾ ifâkat bulub oğulları Emced ve es’adı ma’iyetiyle alub ağlayaraq pederinüñ hâkpâyına ⁽¹⁰⁾ vardılar. Şehrazâd hikâyeden bu maḥale geldükde şabâh-ı taḥrib itdügünü görüb ⁽¹¹⁾ sükût eyledi.

****İKİ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ GİCE****

(12) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Mümā-ileyh Melik Şehirmānuñ ħuzūrına vardıklarında (13) şāh müşār-ileyh ferzendi Қamerü'z-Zamānı kucaġına alub vafir aġladı ba'de cümle (14) pādişāhlar bir yere gelüb bir kāç gün 'ayş 'işret ve 'umüm mesretde қaldıқdan şoñra (15) Melik Ġayūr kerümesi Melike-i Bedüri oġlıyla Melik Emced'i ma'iyetiyle alub memleketine mütevcib (16) oldu ve vuşül bulduġda Emcedi taht-ı salţanata iclās idüb veli 'ahd eyledi (17) ve Қamerü'z-Zamān daġı pederiyle tahtġahına varub eliü'l-memāt ta'ış iderek mevşül (18) u'l-raġbāt қaldılar diyü Şehrazād ħikāyeyi bu maġale getürüb etmām itdükde Şāh Şehirbāz (19) "Ey Şehrazād bu ħikāye ġāyet 'acayibe ve laţife bir ħikāyedür." diyü aţhār istiġrāb (20) itdükde mümā-ileyh "Efendüm bildüġüm ħikāyelerde 'Alaaddin Ebüü'ş-Şāmātuñ (21) ħikāyesi bundan laţif bir aţrafdur." şāh müşār-ileyh "Ey Şehrazād anı (22) daġı söyle işidelüm nicedür ol ħikāye." didi. ****ħikāye**** Mümā-ileyh (23) naql-i ħikāyeye şürü' idüb dir ki: Қadīm zamān ve sālief o anda Mışır ülkesinde (24) Şemseddin nāmında bir Bezirġān var idi ki malı 'adden afzün ve 'azu şānı (25) ve şaf ve ħididden bīrün olub kendüsi daġı Mışır nād rā'ü'l-Mışıruñ şehbendüri (26) idi ve anuñ maġbūbe ve maġbūle bir zevcesi var idi kırk sene қadar ma'iyetiyle olub aşlā (27) ħāmile olmayub ne қızı ve ne oġlan evlādı velādet eylemedi.

Günlerde bir gün (28) Şemseddin mezkūr dükkanında otururken tüccārlaruñ ħālīne diġkat ve her biri oġlıyla (29) dükkanuna gelüb oturduġların görmekle ħātrı müteessir ve melül olub ve ābīnede (30) daġı yüzini görüb şaġālı aġırmuş ve sefidi siyāhını baştırmuş (31) olduğunı müşāhede itdükde şeyb mevtüñ neziri olmaġla ħālīne tefekkür ve 'uġbāya ħalksız [200b] (1) gideceġini tezkir idüb hezā-ı ġamm ve tāsā ile қalkub ħānesine varduġda (2) zevcesi Kemāl zīnet ve мүkmel behcet ħāletiyile anı мүlākāt ve "Efendüm aġşām-ı şerifüñüz (3) ħayurlu ola." diyü talţif itdükde mümā-ileyh ħātununa "Ben seni ġoreliden berü (4) ħayır görmedüm." diyerek 'anf ile cevāb ve za'ām sofrasına daġı ħuzūrına getürdüklerinde (5) yine eġl-i ta'āmdan ictināb itmekle zevcesi "Efendüm siz bu gün niçün böyle (6) maġzūniyet ile geldüñüz?" diyü istfsār ol daġı "Ben nice maġzūn olmayam ħāl bu ki (7) bu gün dükkanımı küşād idüb oturduġumda cümle tācirler her biri ferzendiyle gelüb (8) dükkanlarında oturdılar ben ise kırk seneden berü senüñle olub aşlā bir ħalf ile (9) mesrūr olamadum ve senüñ üzerüñe ne tezvic ve ne tesri itdüm ve 'aqr oldıġuñdan (10) evlādsız қaldum senüñle

cemā' ve müvāk'a itmek kıati taşları yunmak kıabilindendir.”⁽¹¹⁾ didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküti eyledi.

(12) **İKİ YÜZ ELLİ ALTINCI GİCE**

⁽¹³⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes ħatun-u merķūme işbu cevāb ⁽¹⁴⁾ keduret neşābı işitdükde maħşüş olan şeytānı dimaġına ‘urüc ve tamār ⁽¹⁵⁾ ġazabını tahriķ idüb ħidādıbdan ħurüc ve zevcine ħaķķ celle ve ‘alā ħazretleri ⁽¹⁶⁾ “Beni ‘aķmīlik ve kıasrılıķdan şaķlasun ‘aķmiye degilüm lakin noķşāniyet sendendir zīrā ⁽¹⁷⁾ senüñ ħānelerüñ kıurudur niķün bahāne bī benden bilürsün?” didükde Şemseddin ⁽¹⁸⁾ “Ĥānelerüñ kıuruması nice olur?” didi.

Merķūme “Kıasr olan kimseye böyle dirler ⁽¹⁹⁾ var kendüñe ‘ilāc bul didükde mūmā-ileyh bu maddenüñ ‘ilācı kimde bulunur.” ⁽²⁰⁾ didi. Ĥatun ““Atķārlarda mevcüddur arayan bulur.” diyüb süküti eyledi. Şemseddin ⁽²¹⁾ şabāh olduķda ‘atķārlara varub ħāyelerüñ yabustani ezāle ider bir ‘ilāc aramuş ⁽²²⁾ ise de her biri andan ġülüb biz bu muķavele ‘ilāc bilmeziz diyü cevāb virmeleriyle ⁽²³⁾ Şemseddin maħzün olarak dükkānuna varub oturdı.

Pes ol çarşuda delāllerüñ ⁽²⁴⁾ Şeyħi Şeyħ Muħammed Semsem nām kimse yanuna ġelüb selām virdükde Şemseddin ‘abūsāne ⁽²⁵⁾ selāmını alub maħzün oturduğunu merķūm görmekle “Efendüm size ne oldu?” diyü suāl ⁽²⁶⁾ ol daħı kıışşāyı ‘ali Kemālĥā İrād ve derdine ‘ilāc bulmdugunu ifāde itdükde ⁽²⁷⁾ çün ki merķūm Şeyħ Muħammed Semsem faķīrū’l-ħāl ve tiryāki bir ādem olub efbün ⁽²⁸⁾ ve ħaşış-i muķavelesi eşyā-yı isti’māl ve tenāvül iderdi hemān Şemseddine “Ben ⁽²⁹⁾ bunuñ ‘ilācın bilürem sen baña bir altün vir.” didükde mūmā-ileyh anā iki altün teslīm ⁽³⁰⁾ ol daħı varub bir miķdār ħaşışe ve kıaranfil ve kebaba muķavelesi darulur alub birbiriyle ⁽³¹⁾ ħalt vuşūmak ve bāl ile ma’cün şüretine kıoyub Şemseddine ġetürdi [201a] ⁽¹⁾ ve “Sen bu ġün tavuķ ve ġöġercin etiyle aħşām ta’āmı it ba’de işbu davādan ⁽²⁾ tenāvül idüb ehlüñe muvāşalat ile māmüldür ki bu gice zevceñ ħāmile olur.” ⁽³⁾ didi.

Şemseddin daħı aħşām evine varub merķūmuñ tenbīhi üzere ta’ām ⁽⁴⁾ ve ol ‘ilācdan daħı tenāvül idüb lezetlü bulmaġla cümlesini eġil ve zevcesine ⁽⁵⁾ kıurbān itdükde bāzn ħedā-i merķūme ol gice ħāmile oldu ve müddet-i ħamli ħitām ⁽⁶⁾ bulduķda öyle bir ġulām vāzıħü’l-İlām velādet itdi ki Şemsü’n-Nehār ħüsn ⁽⁷⁾ ve cemālinden

enbahār ve māh şeb-i behcet ve Kemālinden maḥcüb olurdu ve isminde ⁽⁸⁾ tefāvül idüb zeḳāğa istimā' ve āmed-i şedd idenlerüñ biri yā 'Alaaddin diyü nidā itmekle ⁽⁹⁾ mevlüduñ ismini 'alaü'd-dīn ebuü'ş-şmāt diyü tesmiye itdile ve göz işābet itmesün ⁽¹⁰⁾ içün birbiri içinde bir oḫada ḫafz ve mültaḫi olana ḫadar muḫtefī ḫalmaḫ üzere ⁽¹¹⁾ ā'yn-ı nāsdan maḥcüb ḫıldılar. Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḫrib ⁽¹²⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(13) **İKİ YÜZ ELLİ YEDİNCİ GİCE**

⁽¹⁴⁾ Şehrazād naḫl-i ḫikāyede dir ki: Ḥāşılı 'Alaaddin mezkūr şād hezār ni'met ⁽¹⁵⁾ ve 'iz ve delāl arasında terbiye olunub büyüdükte yine maḫfice senet idüb ol ⁽¹⁶⁾ oḫadan aşla çıkarmayarak aḫfā itdiler günlerde bir gün dādısı ⁽¹⁷⁾ 'aliü'l-ā'de ḫa'amını getirüb yanuna ḫoyub gitdükte üzerine ḫapuyı ḫapatmayub ⁽¹⁸⁾ açık bırakmağla 'Alaaddin bī-pervā oḫadan çıkub vālidesinüñ yanuna vardı ⁽¹⁹⁾ ve ol vaḫit bir ḫac misāfir ḫatun anuñ yanunda oturmuşlar idi 'Alaaddin i gör ⁽²⁰⁾ düklerinde ğulām memlūk ḫann idüb yüzlerini satr itdiler ve validesine "Ey ḫanum! ⁽²¹⁾ Niçün ğulmān muḫaveleri nā-maḫrem kimseleri üzerümze bī-pervā idḫāl idersünüz?" didüklerinde ⁽²²⁾ merḫüme ma'zallahu tā'li "Ey ḫanımlar! Bu köle degildür bel ki şebender tüccāruñ oğlıdur ve benüm şemre ⁽²³⁾ fevādam dir ki ismi 'Alaaddin Ebuü'ş-Şāmātdur bu öyle terbiye olundu ki ḫic bire ⁽²⁴⁾ vaz' olunmamuş dāimā dadıların omuzında ve gerdānlık yeri olan boyun ve göğüs ⁽²⁵⁾ üzerinde tütülb dāimā ḫāş itmek ve yumuşak eḫ'ama eğil ve tenāvül ider." didükde.

⁽²⁶⁾ Ḥatunlar "Bizüm sizde evlād olduğunı aşlā mesmū'muz olmadı." didiler merḫüme "Evet ⁽²⁷⁾ 'ayn-ı işābetinden ḫavf idüb bir oḫada ḫafz ve terbiye itdük ve bu gün ⁽²⁸⁾ ḫann iderüm ki dadısı üzerine ḫapuyı açık bırakmağla ḫaşraya çıkmuşdur bizüm ⁽²⁹⁾ merāmumuz ise mülteci olana ḫadar anı müḫtefī bırakmaḫ idi." anlar ol ḫalde iken ğulmān ⁽³⁰⁾ pederi Şemseddinüñ ḫatırını getürdüklerini 'Alaaddin görmekle "Bu ḫatır kimüñdür?" [201b] ⁽¹⁾ diyü suāl ğulmān daḫı "Efendüm biz pederünizi anuñ üzerine binüb dükkana götürüb ⁽²⁾ yine 'avdet itdük." didiler mūmā-ileyh "Benüm pederümün işi nedür?" didi vālidesi "Ey oğul ⁽³⁾ senün pederün şebenderdür ve ticāretde biñ altūndan aşāğı olan bī' ve şarāda ğulmān şarı ⁽⁴⁾ aña danışmaḫsızın firūḫat iderler ve cümle tüccārlara bezirgānlara ḫākimdür malı ise ⁽⁵⁾ taḫt-ı ḫesāba dāḫil degıldür."

didükde ‘Alaaddin “Çün ki pederüm bu dereceldedür ⁽⁶⁾ niçün beni oğada maḥbūs bırakduñuz?” didi.

Vālidesi “Ey oğul! Pederüñ senüñ için ⁽⁷⁾ göz işābetinden ḥavf ider zīrā işābet-i ‘ayn ḥaḳdur ḥatta dinelmüşdür ki ⁽⁸⁾ el-‘ayn tedḥilü’l-insānü’l-ḳabr ve el-cemlü’l-ḳadar ya’ni göz öyle şiddetlüdür ki işābet ⁽⁹⁾ ider ise inşanı ḳabre ve deveyi tencizeye idḥāl ider dimekdür.” didükde ‘Alaaddin ⁽¹⁰⁾ “Ey valide! Ḳazādan mefr yokdur ve ḥazr-ı ḳaderden mān’a olmaz ve benim dedemi ⁽¹¹⁾ aḥz idüb dünyadan men’adem iden ḥālet pederümü daḥı terk itmez eger bu gün ⁽¹²⁾ ḥayatda ise yarın gider pederüm vefāt itdükden soñra bir yere çıkūbda ben ‘Alaaddin ⁽¹³⁾ bin Şemseddinüm dir isem kimse beni taşdıḳ itmeyüb bizüm seni gördüğümüz yokdur ⁽¹⁴⁾ ve Şemseddinüñ aşlā oğlı olduğunu bilmeziz diyerek cümle malını beytü’l-mala teslīm ⁽¹⁵⁾ iderler imdi ey vālide iḳtizā idir ki sen bu şıraları pederüme telḳīn ve beni ⁽¹⁶⁾ ma’iyetiyle çarşuya götürüb oğlı olduğumu tebtīn ve baña bir dükkan açub bī’ ⁽¹⁷⁾ ve şarāyı ta’līm eylesün.” didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı ⁽¹⁸⁾ taḳrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(19) **İKİ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād tekmīl-i ḥikāyede dir ki: ‘Alaaddin’üñ vālidesi bu kelām-ı ḥaḳīḳat-i etsāmı ⁽²¹⁾ işitdükde “Ey oğul! Toğrı söyledüñ bu gün pederüñ geldükde ifāde ideyüm.” diyüb ⁽²²⁾ aḥşāma müntezir ḳaldı. Şemseddin geldükde oğlı ‘Alaaddin validesiyle ⁽²³⁾ taşrada oturmuş bulmağla “Sen oğlumuzu niçün çıkarduñ?” diyü andan suāl ⁽²⁴⁾ ol daḥı “Ben anı çıkarmadum ancaḳ cāriyeler oḥanuñ ḳapusını açık bıraktıklarından ⁽²⁵⁾ oḥadan çıkub yanuma geldi ve şöyle söyledi.” didükde Şemseddin istiḥsān ⁽²⁶⁾ idüb “Ey ferzend-i ercümendüm! Ben seni yarın ma’iyetimle alub çarşuya götürürüm.” diyüb ol ⁽²⁷⁾ gice bu niyetle bī-tavtet itdiler ve alü’ş-şabāḥ Şemseddin oğlını ḥamāma idḥāl ⁽²⁸⁾ ve nefis cāmeler ilbās ve mükemmel tākım ile bir ḳatra erkāb idüb çarşuya ⁽²⁹⁾ götürdükde çün tüccār ve bezirgānlar Şemseddin’de veled olduğunu bilmeyüb ⁽³⁰⁾ ol gün ma’iyetle gelen ḡulām bahrāü’l-ibtisāmı gördüklerinde ta’cib idüb ‘acabā ⁽³¹⁾ şebenderümüzüñ ḥubān-ı mülāḥat’nvānlara neḳat meyli ḥāşıl oldu ki böyle māhir ve oğlanı [202a] ⁽¹⁾ kendüye istiḥlāş itdi “Secānallah bu ādem böylesin ve sālde iken şerā’-i ḥarām ⁽²⁾ ve memnū’ olan şeyi nice irtikāb ider femāba’d biz böyle sūb-ı taḳvādan ta’ri ve ḥayā ve ḥavf ⁽³⁾ ü’l-haydan tebrī idüb şā’rifsıḳ ve fücür ile marbūḫ ve

tüyesi habs ve fezāhata ⁽⁴⁾ menūṭ ve tūr ve ahlākı irtikāb-ı ṭarīka-i kavm-i lūt olan ādemūñ yanuna varmazuz.” diyüb ⁽⁵⁾ ‘aliü’l-ā’de Şemseddin’e gel yevm itdikleri zebāreti terk idüb yanuna gitmedüklerinde ⁽⁶⁾ mūmā-ileyh dilkebir olub yanuna gelmekden sebep imtinā’rın suāl itmek için delāl ⁽⁷⁾ başı olan Şeyḥ Muḥammed ki aña sābıqā ‘ilāc göstermiş idi. Yanuna isteyüb ⁽⁸⁾ māddeden suāl itdükde.

Şeyḥ Muḥammed “Ey efendüm aşḥāb ve aḥvān senūñle gelen ğulāmı ⁽⁹⁾ görüb sizi levāṭa ile methim idüb senden mütenfir oldılar anuñiçün ziyāretüñe ⁽¹⁰⁾ gelmezler ‘acabā bu ğulām köle midür?” didükde Şemseddin “Ey ḥabīş bu benüm ⁽¹¹⁾ oğlumdur ve çekerparamdür ve sen baña ol ‘ilācı virdigüñ gice vālidesi aña ⁽¹²⁾ ḥāmile oldu pes anuñ için göz işābetinden şaḳınub anı ašlā kimseye ⁽¹³⁾ göstermemüş idüm çün büyüyüb bāliĝ oldu bu gün benüm ile gelmek isteyüb ⁽¹⁴⁾ anı alub getürdüm.” didükde delāl başı varub keyfiyeti tüccārlara ifāde ve cümlesi ḳalkub ⁽¹⁵⁾ şehbendere ‘aliü’l-ā’de gelüb ziyāret ve oĝlı ile tehbīt itdükden sonra “Behey efendüm! ⁽¹⁶⁾ Eñ aḳl olan fikir ādemūñ bir oĝlı dünyāya geldükde bildiĝi kimselere ḥāline göre ⁽¹⁷⁾ ziyāfet ider siz ise ašlā bu vādileri ḥāza itmeyüb ḥaḳḳ celle ve ‘alā ⁽¹⁸⁾ ḥazretleri size böyle bir ferzend ercümend ‘ināyet itmüş iken bizi ziyāfete d’avet ⁽¹⁹⁾ itmedüñüz imdi biz ziyāfetimüzden vazgelmeziz.” didüklerinde Şemseddin can ve baş üstüne ⁽²⁰⁾ size ‘aẓīm-i ziyāfet iderüm ve falan gün falan bāĝçede cem’iyetimiz olsun ⁽²¹⁾ didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(22) **İKİ YÜZ ELLİ TOKUZUNCU GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Pes yevm-i mū’ūd ḥulūlında baĝce-i ma’hūdaya ⁽²⁴⁾ işçiler ve ḥidmetçiler ve iḳtizā iden ṭaḳım ve eşyaları naḳl ve Şemseddin oĝlıyla ⁽²⁵⁾ iki ḳaṭıra süvār ve maḥal-i ziyāfet olan baĝceye tevciye ḳarār idüb ve şol yoldaḳılarında ⁽²⁶⁾ Şemseddin köşk ve tenze yerlerini iki kısma taḳsīm ve bir kısmın civānlara ve tāze ğulāmlara ⁽²⁷⁾ taḥşīş ve diger kısmın kendü aḳrānı olan mesn ve ihtiyār ve zūheyet ve ī’tibār ⁽²⁸⁾ olanlara ta’yīn eyledi ki nevres olan ğulmān mānend ḥūr-i cenān aşḥāb illāḥā ⁽²⁹⁾ ve pirlere ile ihtilāt itmeyüb yalnız tenhāda ḳalsunlar ve oĝlına “Ey ferzend-i ercümendüm ⁽³⁰⁾ senūñ gibi nevhāl ve şafar sen ile Ma’nunu’l-aḥvāl olan tüccār zādeleri ⁽³¹⁾ buraya d’avet ve anlar ile ülfet ḳıl ki şāfā ve rāḥatiñüz ḥaşıl olur ve ben mülteḥi [202b] ⁽¹⁾ ve zī-şeyb ve pīr olan zevāt-ı ḥürmet semātı alub ol bir maḥale naḳl iderüm.” didükde ⁽²⁾ Alaaddīn “Ey peder-i mācidüm niçün bu iki şanfi

bir birinden ayırub her birini ‘ali hade ⁽³⁾ maḥalde iḳāmet itdirürsün?” diyü suāl Şemseddin daḫı “Ey oğul tāzeler dāimā büyüklerinden ⁽⁴⁾ ḫicāb ve istiḫyā idüb tenāvül ta’āmda ve bāšta ve muḫādeşede münḳacni olurlar ⁽⁵⁾ anuñiçün ben her bir şanfi ayru maḥale taḫşiş itdüm ki cümlesi ḫaz ve inbisātdan ⁽⁶⁾ ḫişşe mend olalar.” diyüb ve ol vechle gelen misāfirleruñ tāzelerin ‘Alaaddin ⁽⁷⁾ tarafuna ve diğelerin Şemseddin tarafuna getürüb iclās iderlerdi bu menvāl üzere ⁽⁸⁾ eğıl ve şarb ile meşğul olub şafā ve rāḫatları derece-i Kemāle irdi ancak gelen ⁽⁹⁾ mu’teber tüccārlar arasında maldār ve ḫatli şāḫib iştihār sālḫürda Muḫammed bilaḫī ⁽¹⁰⁾ nā-mend bir bezirgān var idi ki zāhirde ehl-i islāmdan ise de balında mecūsi idi ⁽¹¹⁾ ve gūlām perest olub ḫevbān zevü’liftitāne cebl-i ğarāmı müaşıl ve tefzīl-i gūlmān ⁽¹²⁾ ile ḫāil olub ḫeb-i zenāndan münfaşıl idi.

Merḫūm ‘Alaaddin’i gördükde biñ can ⁽¹³⁾ ile ā’şık ve derūnı ateş-i muḫabbetle muḫterik oldu. Pes Maḫmūd-ı mezkūruñ Şemseddin ile ⁽¹⁴⁾ vafir alış viriş idüb ticāret cehtinden kilitlü iḫtilāfları olub bī-teklifāne ⁽¹⁵⁾ konuşurlardı pes Maḫmūd-u merḫūm ‘Alaaddin i gördükde can ve gönülden meyl idüb ⁽¹⁶⁾ nār-ı ‘aşkıyla muḫterik oldu ve bī-şabır olub cem’iyet-i kebārdan ḫıyām ve mecm’ gūlmān olan ⁽¹⁷⁾ oḫaya varub yanlarına girdükde cümlesi ḫıyā ve şadur meclise iclās itdiler ⁽¹⁸⁾ çün merḫūmuñ geldiği vaḫt ‘Alaaddin orada değıl idi. Maḫmūd Belḫī gūlāmlara ⁽¹⁹⁾ “Ey oğullar eger siz ‘Alaaddin’i sefere teşvīk idüb himmetini iğtiraba taḫrīk idersenüz ⁽²⁰⁾ ben her birüñize birer taḫım eşvāb ĩ’ḫā iderm.” diyüb gitdi.

‘Alaaddin ⁽²¹⁾ işini görüb gūlmānlaruñ yanuna geldükde ğalānlaruñ biri kelāma şürü’ ve fıḫine iltifāt ⁽²²⁾ idüb “Ey seyd-i ḫüsn ‘acabā sen parayi tüccārılıḫda nice ḫazanduñ.” diyü suāl ol daḫı ⁽²³⁾ kelāma şürü’ ve “Ey birāder şabādık benüm aşlā param yoğıdı her gün pederüm ile dükkana ⁽²⁴⁾ varub gelürdüm günlerde bir gün pederümden bir miḫdār para isteyüb ben ol para ile ⁽²⁵⁾ kendü kendüme ticāret itmek merām itdügümde pederüm oğul bende para yoḫdur ⁽²⁶⁾ mevcūd olan malum ancak benüm ticāretimi idāre ider eger ticāret itmek merāmuñ ise ⁽²⁷⁾ ba’z büyük tüccārlaruñ birinden bir miḫdār pare alda sefer it.” didi. Şehrazād ḫikāyeden ⁽²⁸⁾ bu maḥale geldükde şabāḫ-ı taḫrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(29) **İKİ YÜZ ALTMUŞINCI GİCE**

(30) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: ġulām-ı merķūm naķlinde “Çün ben pederümün sermāyesinden (31) meyus oldum bir büyük bezirġāna varub andan biñ altün istikrāz itdüm [203a] (1) ve bir miķdār mal alub Şāma mütevce ve anda res māl ile iki ķat ticāret idüb tine (2) Şāmdan ġalebe ve ġalebden Baġdāda varub her gidişde daġı ķat ķat ticāret ider idüm (3) ve hakezā ticāret iderek vafır mal ķazandım.” diyü ġitam kelām itdükde oturan civānlaruñ biri (4) daġı fetih kelām halezā kelāmı devr idüb ‘Alaaddin’e vuşul bulduķda cümle ġāzırın (5) “Ey efendüm siz nice ticāret itdünüz.” didüklerinde ‘Alaaddin “Ben ticāret bilmem ancaķ pederüm ile (6) her ġün dükkana giderüm ve andan eve rücū’ iderüm.” didükde merķūmün ġulüb “Efendüm (7) ‘Alaaddīn evden ġayrı başķa şeyi bilmez.” didiler.

Ba’de “Behey efendi! keşķi bir kere (8) sefere gide idük ve dünyāyı seyre ideydük.” didükde ‘Alaaddin “Vallaha ben raġatdan ġayrı başķa (9) keyfiyetlere şarf-ı zihin idemem.” demekle merķūmün bir birine baķub ‘Alaaddin balıķ (10) gibidür şudan çıķarsa ölür sefer-i ricāle ve yiġitlere ve yaraşdur ve tüccārlaruñ fūġur ve şerefi (11) ancaķ sefer iledür diyerek bu ma’nāda sözler ile ‘Alaaddin i aġzāb itdiler. Ol daġı (12) derġāl ķatıra süvār olub ġāzab ġāletiyile vālidesinün yanuna vardı merķūme oġlunuñ (13) ġāzabını ġördükde “Saña ne oldı?” diyü suāl ol daġı ġulmānuñ naķlini irād ve sefer itmediġi (14) iķün taġķir itdüklerini ifāde eyledi.

Vālidesi “Sen ķangı memlekete varmaķ istersün.” (15) didükde ‘Alaaddin “Ben Baġdāda varmaķ isterem zīrā anda ticāret reclüdur.” didi. (16) Vālidesi “Ey oġul! Eger senün pederün saña mal virmeyüb izin virmezse ben saña (17) sermāye virirüm hemān sen müsterih ol.” didükde ‘Alaaddin ġayrañ iġsan ve eġilmeli (18) ta’cīl olunandur baña sermāye virür iseñ hemān şimdi teslīm eyle didi. Vālidesi (19) “Pek iyü.” diyüb ġüdāmelerün birin ķumāş ve imt’a baġlabān ādemlere yollayub geldüklerinde (20) nefis imt’adan on yük miķdārı baġtdırub ġāzır ve āmāda ķıldı fāmā pederi (21) baġçede şafāsında iken oġlını arayub bulmaduķda andan suāl ve binüb eve (22) ġitdügünü ifāde itdüklerinde derġāl ol daġı ġānesine vārub ġirdükde ġāzır baġlanmış (23) ticāret denklere bulub “Bunlar kimündür?” diyü suāl zevcesi daġı vāķ’a ġāli ifāde (24) itdükde Şemseddin oġlına iltifāt ve “Ey nūr-ı ‘aynum ma’lūmuñ olsun ki ġurbet pek (25) fenā şeydür ġātta sürür ā’lem şali allahu ‘aleyveselem min sa’ādetü’l-rān yertzıķ fi belde (26) buyreşdür ya’ni kişinün şā’detinden beri kendü beldesinde muķim iken merzük (27) ola ya’ni ta’b ve meşāķķat ve mukābede-i esfār itmeden eķrāf ve eknāfda perākende olan

rızık⁽²⁸⁾ ve naşîbi ayağına gele dimekdür ve erbâb danışmendler da'ü's-sefer velevkân mîlâ.” didiler ya'ni⁽²⁹⁾ seferden vazgeç velevkân bir meyl yer ba'dende ise de gel ey oğul şol 'azîmetden vazgel⁽³⁰⁾ ve hâneñde maķîm ol diyü vafir naşîhatler eyledi. Şehrazâd hikâyeden bu maķale geldükde alı.

(31) **İKİ YÜZ ALTMUŞ BİRİNCİ GİCE**

[203b] ⁽¹⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: 'Alaaddin ise aşlâ pederinüñ naşîhatini kabûl ⁽²⁾ itmeyüb “Bahr-ı hâl Bağdâda sefer iderüm eger sen izin virmez iseñ dervişlere ⁽³⁾ maķşûş olan eşvâb giyüb seyâhat iderüm.” didükde pederi “Ey oğul ben muhtâc ⁽⁴⁾ ve fakîr degilem ve her belde ve iķlüme lâyıķ münâ'larında mevcüddur gel baķ.” diyüb oğlını ⁽⁵⁾ bir maķzune idhâl ve sâde Bağdâda lâyıķ mütâ'dan olarak bahrında biñ altün deġer ⁽⁶⁾ ve üzerine Bağdâda maķşûş mal diyerek yazılmış kırķ yük baġlu mal hâzır ⁽⁷⁾ ve âmâde kılinmuş mütâ' bulub “İşte bunlar hâzırdur senüñ olsun ve vâlideñ daķı saña ⁽⁸⁾ virdüġi on yük daķı bunlar ile elli olacaķdur cümlesi senüñ olsun ⁽⁹⁾ var selâmetle bağdada git ancaķ yolda vâdiü'l-keleb nâmında bir dere vardur ⁽¹⁰⁾ iķinde hîdûd ve kât'a tarîķ maķrulası çoķdur bā-huşûş 'iclân nâmında ⁽¹¹⁾ bir A'râbi vardur andan haķķıñuzda çarķ havf var.” didükde.

'Alaaddin ben allahuñ ⁽¹²⁾ kefaletine kendümi havâle itdüm diyüb pederiyle çârşuya vardı ve dükkanlarında ⁽¹³⁾ oturlarken Kemaleddin nâmında bir kaçırıcı gelüb Şemseddine “Efendüm biz çoķdan berü ⁽¹⁴⁾ hidmetüñizde bulunmaduķ ve bizi istiġdâm itmedüñüz 'acabâ hâzır hidmetüñüz var mı ki ⁽¹⁵⁾ edâsıyla müşerref olalum.” didükde Bezirġân mümâ-ileyh “Ey Kemaleddin işte iş vaķtı ⁽¹⁶⁾ geldi ki benüm oğlum Bağdâda gitmek niyet itdi ben anı senüñle irsâl iderüm zîrâ ⁽¹⁷⁾ sen bildüġümüz âdemsün anı güzelce gözet ve ol daķı senüñ rebüñden çıkmmamak ⁽¹⁸⁾ iķün ben aña tenbiye iderüm diyüb kelâmı ol kaçırıcı ile baġladı ve ol gice bir büyük ⁽¹⁹⁾ cem'iyet idüb â'det-i 'Arab üzere qarâlara hatm-i ġurân itdürdi ve Şeyġ 'Abdu'l-ķâdir ⁽²⁰⁾ ü'l-kilânı ķads sîre Hâzretlerinüñ terbe-i mübareġesine bir kisve kesdürdi ve bir kaç ⁽²¹⁾ günden soñra oğlını vedâ' idüb ve Kemaleddine baķşîř olarak biñ altün ⁽²²⁾ virüb iķtizâ iden vaşâyâ-yı cemileyi ba'dü't-telķîn dönüb şehre gitdi pes anlar ⁽²³⁾ yola revâne oldılar meġer sâlefü'z-zıkr Maġmûd Belġi nün daķı 'Alaaddin'ün sefer itmeġe ⁽²⁴⁾ 'azîmet itdüġi mesmü'ı olduķda derġâl emvâl-i cismiye istişhâbile 'alâ ⁽²⁵⁾ ü'd-dînüñ kerbânuna laġvķ iķün istikrâ ve hâķında şimdi maġbübem ile nâil-i râġat ve şafâ ⁽²⁶⁾ olurum diyüb mesrür

oldı ve Şemseddin dağı Maḥmūd Belḥīnūn Bağdāda ‘azīmet ⁽²⁷⁾ itdüğünü işitdükde yanuna d’avet ve oğlu ‘Alaaddin için ḥüsn vaşiyet ve eger ⁽²⁸⁾ para iktizā iderse virmesini tenbiye eyledi ol dağı semā ve t̄ā’a diyüb yola ⁽²⁹⁾ ‘azīmet itdiler ve Maḥmūd Belḥī her gün ‘aşāü’ d-dīne bir sofrā ta’ām irsāl ⁽³⁰⁾ ve iktizā iden mahmātını Kemāliyle görüb arızasında sa’i iderdi Şehrazād ḥikāyeden ⁽³¹⁾ bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḥrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

[204a]⁽¹⁾**İKİ YÜZ ALTMUŞ İKİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki: Mūmā-ileyh Şāma vuşul bulduklarında merḳūm ⁽³⁾ Maḥmūd Belḥī’nūn ḥānesi olub biri Başrada ve biri Bağdāda ve biri Şāmda ve biri ⁽⁴⁾ ḥalebde idi. Pes Şāmda olan ḥāmesine nezval ve ‘Alaaddin’e mükemmel zıyāfet tertīb ⁽⁵⁾ ve ḥānesine da’vet itdüğde ‘Alaaddin pederinūn vaşiyetine binā ḳatırcı Kemaleddin ile ⁽⁶⁾ istişāre itdüğde merḳūm anı gitmeden men’ itmekle belḥīnūn da’vetine icābet itmedi ⁽⁷⁾ ve hakezā ḥalebe varduğlarında yine Maḥmūd merḳūm ḥānesinde tertīb ziyāfet ve ‘Alaaddin’i ⁽⁸⁾ da’vet Belḥī ‘Alaaddin’e yol bulamayarak giderlerdi tā bağdada bir merḥale ⁽⁹⁾ ḳalduğda yine Maḥmūd Belḥī ‘Alaaddin’i da’vet ve ḳatırcı merḳūm her ne ḳadar ⁽¹⁰⁾ gitmeden men’ itdise de ‘Alaaddin “Bu ādemden ḥicāb iderüm bahr-ı ḥāl bu def’a ⁽¹¹⁾ yanuna gitmelüyüm.” diyüb Maḥmūd’uñ yanuna vardı ta’ām vesāir eşrebeden soñra ⁽¹²⁾ ḳonuşmağı oturduklarında Maḥmūd Belḥī ‘Alaaddin’uñ bināğanından bir buse almak ⁽¹³⁾ için şubına imāle-i merām itdüğde ‘Alaaddin merḳūmı eliyle çarpub ⁽¹⁴⁾ “Sen ne istersün?” diyü suāl ol dağı maḥlūbını izāḥ ve ā’sıḳ şāḳ oldugunu ⁽¹⁵⁾ ifşāḥ ve bu ḥuşūşda bāzl mal ve t̄alib vaşāl idüğünü beyān itdüğde ‘Alaaddin ⁽¹⁶⁾ “Ḥāşā ve kelā ben bu fi’ili idemem ve bu malumı dünyā ve māfilhā ile firūḥat itmem eger anı ⁽¹⁷⁾ başḳalara altūn ile virecek olsam saña gümüş ile firūḥat ider idüm lakin bu keyfiyet ⁽¹⁸⁾ size göre ‘abīdür zīrā siz mesen ve iḥtiyār ve şāḥib cāḥ ve i’tibārsıñuz ve şā’ir.” dimüşdür ki ⁽¹⁹⁾ (arapça beyit) ya’ni “Sen ⁽²⁰⁾ aḳlağnı ‘ayb ve kedürātdan ḥafz eyle zīrā ithāḳīḳ beyāz ve sefid olan şeyi sü’atle ⁽²¹⁾ kialanub tebzicūn usāḥ ile bulaşuḳ ve mekdur olur.” diyüb ba’de “Vallaha ey ḥabīs! ⁽²²⁾ femā ba’d saña yolda mürāfaḳat itmem.” diyerek ḳalḳub ḳatırcı Kemaleddine varub ⁽²³⁾ “Ben bu fāsıḳ ādem ile yolda mürāfaḳat idemem.” didükde.

Kemaleddin “Ey oğul ben saña ⁽²⁴⁾ naşih itmemi ve şol ḥabīsūñ yanuna varma diyü tenbiye itmedü mi sen naşihamı ḳabül itmeyüb ⁽²⁵⁾ yanuna varduk lakin şimdi ne

oldısa oldu andan ayrılmamız mümkün degildir zîrâ ⁽²⁶⁾ bu maḥal gâyet maḥvuf olub tefsimüz ve malumuz için gâyet qorqaruz.” didise de ‘Ala ⁽²⁷⁾ addin “Ben muṭlakâ anuñla gidemem.” diyü ta’nd ve ḥemvalelerini yükledüb yola revâne ⁽²⁸⁾ oldılar aḥşâm taḳrib itdükde Kemaleddin ‘Alaaddin’e “Efendüm gel bu gün bunda ⁽²⁹⁾ qonmayalum ve sür’atle gidüb bu gıce Bağdâda girelüm zîrâ bu maḥal emîn degildir burada ⁽³⁰⁾ bî-tavtemiz gâyet muḥâṭıraludur.” didükde ‘Alaaddin “İnâd idüb ben ticâret için ⁽³¹⁾ gelmedüm zîrâ ben ancak â’lemi seyr ve temâşâ için geldüm Bağdâda aḥşâm vaḳtinde [204b] ⁽¹⁾ girer iseñ ne ḥalk beni görür ne de ben anları görire bahr-ı ḥâl bu gıce bunda bî-tavtet ⁽²⁾ idelüm.” diyüb ısrâr itdi. Şehrazâd ḥikâyeden bu maḥale geldükde şabâḥ-ı taḳrib itdüğünü ⁽³⁾ görüb sükût eyledi.

****İKİ YÜZ ALTMUŞ ÜÇÜNCÜ GİCE****

⁽⁴⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: Kemaleddin yine rızâdâda olmayub “Bu ḥuşûş ⁽⁵⁾ bizüm ḥaḳqımızda fenâdur gidelüm bunda maḳîm olmayalum.” didükde ‘Alaaddin “Canum sen ḥâkim ⁽⁶⁾ müsün veyâ maḥkûm musun ben bu gün Bağdâda giremem.” diyüb orada qondılar oturur iken ⁽⁷⁾ İrâqdan bir gürültü qopub nâ-gâḥ ḳatâ’a ṭarıqdan ‘Arabân ṭâifesinden ‘aclân Ebüü’n-Nâib ⁽⁸⁾ nâm kimse cemâ’tiyle gelüb üzerlerine ḥücûm ve cümlesini târ-u mâr idüb mallarını yağma ve gârt ⁽⁹⁾ ve egzini ḳatı ve ifnâ itdi.

‘Alaaddin ise “Ol ḥülnân ve reṭadan taḥlîş ⁽¹⁰⁾ garibân için bir çâre yollamayub ancak eşvâbından şoyunub ve meftûl olanlarıñ ⁽¹¹⁾ ḥavnîle gömleğini yola şedirüb ölüler arasına düşüb yatdı ‘Arabân ise cümle ⁽¹²⁾ gâribânı neḥab itdükden soñra reis-i merḳûm cemâ’ine ‘acabâ bu gâribân Bağdâddan mı ⁽¹³⁾ çıkma yâḥud ṭaşradan gelüb Bağdâda mı gidecekdür.” didi. anlar “Bu gâribân Mışırdan ⁽¹⁴⁾ gelmişdür.” diyü ifâde itdüklerinde çün ki böyledür şâḳınuñ bunlardan kimseyi şâḡ bırakmañ ⁽¹⁵⁾ diyü emir itmekle merḳûmüñ dönüb muḳtevelleri be-tekrâr arḳ ile uraraḳ helâk ⁽¹⁶⁾ olunanları daḥı telef itdiler ve ḥükm-ü ḳader üzere ‘Alaaddin’üñ şübına uğramayub ⁽¹⁷⁾ şavılıb gıtdiler.

Pes ‘Alaaddin ‘Arabânıñ yola revân olduklarını gördükde isti’câl ⁽¹⁸⁾ idüb ol mehlikeden kıyâm ve sür’atle reftâr itmege başladuḳda ‘Arabân reisi ⁽¹⁹⁾ anuñ firâr itdüğünü görüb cemâ’ine “Ey refîḳler! İşte bir âdem kerbân ahâlisinden necât ⁽²⁰⁾

bulub firār ideyor varuñ yetiřuñ.” dimekle dilāverleruñ biri oķını alub sür’atle ⁽²¹⁾ ‘Alaaddin řubına řitāb eyledi yolda řořarken ittifākā bir ‘aķreb eřvābına ⁽²²⁾ ta’liķ itmüř bulunmađla bedenine bir ķac kere řoķmuř oldugundan merķūm ĥayķırmađa ⁽²³⁾ bařlayub ve refķāsı dađı üzerine birikūb mūmā-ileyh ta’ķibinden ferāgat ⁽²⁴⁾ eylediler ‘Alaaddin ise řehrūñ bađçelerine vuřūl bulub iķlerine girdi ⁽²⁵⁾ ve bir ĥavuz bařına gelūb oturdı. Ćūn Maĥmūd Belĥi anlar ile gelmeyūb gerūde ķalmađla ⁽²⁶⁾ iřbu verteden necāt bulub ‘Aliū’s-siĥir yūklarin yūkledūb yola revāne oldı.

⁽²⁷⁾ İttifākā ‘Alaaddin’uñ vaķ’agāhından geķūb anlara vuķū’ bulan belāya vaķıf bulduķda ⁽²⁸⁾ řoyunub ve teřfi idūb Bađdāda mūtevcı oldı ve yolda ‘Alaaddin’uñ oturdıđı ⁽²⁹⁾ ĥavzdan gūzar idūb ķatırını řavāрмаķ iķūn řurduķda ‘Alaaddin’uñ ⁽³⁰⁾ ‘Arabān ve serkerdān ĥāletiyile anda muĥtefi oldugunı görūb “Canum bu keyfiyet saña kimden ⁽³¹⁾ neřāt itdi.” didi ‘Alaaddin ‘arabān řāifesi malını neĥab itdūklereğini ifāde [205a] ⁽¹⁾ eyitdūkte ol ma saña fedā olsun zīrā řa’ir-i (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) ya ‘ni ricāleñ bařları muřibet ve belādan ⁽³⁾ kurtulduđı ĥalde ol muřibet eřnāsında zāyi ‘ olan māl vücūda nisbet ⁽⁴⁾ tırnaķlardan ķařř olunan parçalar meřābesindedir didi imdi sen ķasāvet ķekme ⁽⁵⁾ mal yüzde çoķdur diyūb ve anı bir ķatıra sūvar itdirūb Bađdād’da mūtevecci oldular. ⁽⁶⁾ řehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldūkte řabāh-ı taķrib itduguni görūb sūkūt eyledi.

(7) **İKİ YÜZ ALTMUş DÖRDÜNCİ GİCE**

⁽⁸⁾ řehrazād kelāma ađaz idūb dir ki: Mūmā-ileyh Bađdāda vusūl bulduķlarında ⁽⁹⁾ Maĥmūd ‘Alaaddin’i ĥamāma irsāl ‘alā bir řakım eřvāb giydirūb Bađdādda mevcūd ⁽¹⁰⁾ olan ĥānesine götürdi ve řā’am sofrası celb ve ba’dū’l-tenāvūl ‘iřrete tefriđ ⁽¹¹⁾ idūb eřnā-yı řoĥbetine Maĥmūd ‘Alaaddin yanađınadan bir būse almaķ iķūn řarafuna ⁽¹²⁾ meyl itdūkte mūmā-ileyh yine eliyle Maĥmūd’ı muřlubdan mani’ ve “sen řimdiye ķadar ⁽¹³⁾ bu sevdādan vazgelmedūñ mi benüm bu řeb’he rızām yoķdur.” didūkte Maĥmūd “Ben seni ⁽¹⁴⁾ miĥnetden taĥliř ve mezid-i ikrām ile taĥřiř itmekden merāmım ancaķ seniñ vařālñ ⁽¹⁵⁾ iķündür bu ĥisse saña bařķa günā řevķat mevettetim bu ķadardır.” didūkte ‘Alaaddin “Eger senūñ ⁽¹⁶⁾ ikrāmñ bu ĥuřuř iķūn ise ben seniñ ikrāmñı istemem.” dimekle Maĥmūd ‘Alaaddin’i ⁽¹⁷⁾ ol iknā itdiđi eřvābdan řoyub ĥānesinden řařra řard eylemedi.

(18) ‘Alaaddin gice zālāmından zükākda alub ayrān ve sergerdān giderüb gelecek (19) yer yer bilmeyerek giderken bir mescid apusına teadūf itmekle aa varub dehlīzinden iāmet (20) eyledi ol ānede oturur iken ırādan zev hey’et ve āhib-i behcet bir itiyār (21) ve bu aze civān ve ōnlerinde fār eker iki ulām arafuna ekilüb geldüklerini (22) gördi ve civān itiyāra “Ey ‘ammum! Ben senden ricā iderüm ki sen ızıñız beydetü’l-la’ved deyi (23) yine baa nikā idesen.” didi. Pīr “Ey oul! Ben seni elā-ı elāeden nehey itmedi mi ite (24) sen anı elā-ı elāe ile banī’e itdiñ imdi baa ocaya varmadan saa (25) i’adesi mūmkūn deildir.” diyüb ‘Alaaddin’uñ yanuna vuul bulduda aa iltifāt ve (26) mescid apusu Kemāl-i üsnünden māh-ı āsumān gibi lum ‘ān ider bir cevāb melā ata ‘nivān (27) oturdunu görüb hemān selām virüb “Ey ulām sen kimsūn ve bunda niūn (28) oturuyorsun.” diyü suāl ol daı “Ey peder ben Mıır ahālisinden olub Mıır’ıñ (29) ehbenderi emseddin nām tāciriñ oluyum ve ticāret adıyla vā fermāl ile buraya (30) gelüb Badāda bir ünlük yol atdıda ‘urbānımı ez’ān üzerümize ıub cümle malımı (31) neheb itdiler ve bu ālet ile ehre girüb bunda kimseyi bilmedüğümnden bu maallede [205b] (1) bitavted itdüm.” didükde.

Ol pīr “Ey olu ne dırsen saa biñ altūn ve biñ altuna (2) deer bir aım esvāb daı virübde seni bu ulāmıñ zevcesine ale itdirelim ve anula (3) bir gice bitavted idüb ‘alū’-abā talī idesin zīrā bu benüm birāderümüñ olıdur (4) ve Zībetdü’l-‘avāde nām bir kerūmemi tezvīc itdi ve her ne adar zevcesine ‘aı ve mabub (5) ise de Zībdenüñ alā aa muabbeti olmaamla imtizāc itmeyüb her barānı azāb ider (6) bu ün beyinlerinde elā-ı elāe vuū ‘ bulmaa be-tekrār aa i’ade itmek iūn ıleye (7) mecbūr oldu ve sen bir arībü’d-diyār ademsin kimse seni bilmez bu madde de usūl (8) idecek ‘ayıbdan emīn oluruz ne dırsen er emiz üzre ızı saa tezvīc idelüm mi? (9) didi. ehrazād ikāyeden bu maale geldükde abā-ı tarib itduuni görüb sūkūt eyledi.

(10) *İKİ YÜZ ALTMU BEİNCİ GCE**

(11) ehrazād kelāma aāz idüb dir ki: ‘Alaaddin āırında “Ben bu gice varub temiz (12) bir dōek üzerinde dilber ü ra‘nā duter ile yatub alī ü’-abā biñ altūn ve bir aım (13) esvāb alma bu mescid apusundan yatmadan asendir.” diyüb bu alı virie (14) ā’ il olub “Pek iyü diyerek.” anlar ile gitdi ve aınıñ yanuna vardıda aı

(15) ‘Alaaddin’ün hüs-n-ü cemāline baqdı ve derün-ı dilden ‘aşık ve maḥbub olub “Ol pīre sizin (16) kaḫıyeñüz nedür? diyü suāl pīr daḫı “Benüm merāmım şu civānı kızıma ḫile itdirmekdür ve aña (17) tezvīc idüb üzerine on biñ altün miḫdārı mahr ḫuzūruñuzda ‘aḫd ideriz (18) eđer bir gice yanunda yatub ‘alī’-s-saḫirāni taḫlīḫ iderse aña biñ altünün noḫud ve biñ (19) altūna değer bir ḫaḫım eṣvāb virürem taḫlīḫ itmediği ḫalde işbu yazdügümüz şadāḫı bize (20) virsün.” didükde.

Ḫaḫı ol vechle ‘aḫd-i nikāḫ itdükden soñra kızuñ pederi ‘Alaaddin’i (21) lüb bir ḫaḫım eṣvāb giydürüb ve ma’iyetiyle ḫānesine götürüb vuşul bulduḫda (22) ‘Alaaddini ḫapuda tevḫīf vaḫtinde kızına görüb şadāḫat maskeni eline teslīm ve “Seni ‘Alaad (23) din Ebū’ş-Şāma nāmında bir dilber-i civāna tezvīc itdüm anı güzelce gözet diyüb.” gitdi. (24) Çün Zübeyde merḫūmenin eski ḫocası pederi ‘Alaaddin ile ol keyfiyetleri (25) icrā itduguni gördükde sür‘atle Zübeyde’nüñ dadısına varub “Ey dadı! Bu gice (26) ‘ömer kızını bir dilber-i civāna tezvīc itmüşdir Zübeyde ol civānı gördükde bir dahā beni ḫabū (27) itmez imdi senden ricā iderüm ki sen anı muvāşalasından bir ḫile ile men‘idesün.” didükde (28) merḫūme bu maęāları tekeffül ve derḫāl ‘Alaaddine varub selām virdi ve bir miḫdār (29) taḫtıfdan soñra “Ey oęul seniñ hüs-n-ü cemālīne yazıḫdır ki işbu tezvīc itdięiñ (30) duḫter bir şu‘letine mübtelādır şāyet sen oñuñ muvāşalasından ol ‘illete mübtelā olursun (31) şetle ben saña naşīḫat itdüm ve ‘alī gül-i ḫār señün ḫaḫḫında nāfi‘ olanı sen bilürsün [206a] (1) zīrā ‘illetimiz görre emrāz saryadendir.” didi.

ba‘de-i Zübeydeye varub (2) “Vay kızum! Ben saña naşīḫat iḫün geldüm zīrā size tezvīc itdükleri civān (3) marāz-ı cidām ile mübtelādır şaḫın yanıña alma ve kendünden temkīn ḫalma didükte (4) Zübeyde sem‘ā veta‘a.” diyüb ve pīrde altında ḫurub ‘Alaaddin ḫarşı ḫıḫmadı (5) ve ba‘zı çāriyeler ile ḫa‘ām ve mallarına seni yollayub andan ba‘ide ḫaldı ‘Alaaddin (6) ise bir şey söyleyerek ḫa‘āmdan ta‘āmından tenāvül ol itdikten soñra mānendimiz māz māder udı (7) ḫüb-ı şad ile sūre-i yāsīn oḫumaęa başladı. Zübeyde ‘Alaaddin’ün şadāsını (8) işitdükde ḫaḫ celle ve‘alā ḫazretleri ol ‘aciziye belā ve muşibet virsün ki (9) “Beni tenkdil ü ḫazırımı taşu yaş idüb iş bu civān-ı melāḫat‘unvaniñ laḫīf (10) muḫaşāsınından beni maḫrüm ḫıldı zīrā böyle şadā cüzżāmlu olan kimsede (11) bulunmaz.” didi. Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḫrib itduguni (12) görüb süküt eyledi.

İKİ YÜZ ALTMUŞ ALTINCI GİCE

(13) Şehrazād kelāma aġaz idüb dirki: Çün Zübeyde mūmīü'l-bahenā sāzende olub (14) mūsikī 'aleminde famerīde-i aşra idi ve savt ve şadāsınıñ daġı nazīri ma 'dūm (15) idi hemān 'avd beni alub çalguya başladı ve fen-i musīkīden ġāyet maġkem ve zarīf (16) bir iki perde ĩrād itdide 'Alaaddin ol naġme-i fetāneyi istimā ' itdiġi birle (17) yāsīn-i şerifi temyiz ba'de mūmā-ileyh ġināsına cevāb olarak iki beyt ile terennūm (18) itmekle Zübeyde "Vallah ben bu civānı bir kere müşāhede itmeliyüm." diyüb perdesini (19) küşād idüb 'Alaaddin'e göründükde ikisi 'ayāna birbiriniñ ġüsn ü cemāline (20) ve luţf u Kemāline baġub her biri diġere biñ can ile 'aşık oldı ba'de Zübeyde (21) 'Alaaddin'ün nezdine taġrib ü mehāsının ibrāz idüb tırduġda 'Alaaddin (22) merġūmeniñ bedeni feza-i naġıye ve yaġta-i behiyye olduġunu görmekle mülāġātına mübāderet (23) itdi.

"Zübeyde sen benden ırāġ ol zira sen 'ale-i cezām ile mübtelāsın." didi (24) 'Alaaddin "Ben bu 'alet ile mübtelā olduġumu saña kim söyledi." didükte Zübeyde (25) benüm dadım ifade itdi didi. 'Alaaddin "Seniñ dediñ señ içün baña beras-ı marāz ile (26) mübtelā olduġuñ." söyledi işte baġ bende cüzżām 'aletine arar diyüb bütün gövdesini (27) küşād itdi.

Zübeyde gördi ki mūmā-ileyh bedeni billürdan aşfā ve gümüş (28) beyāzından ufadur hemān belā vaġıf yanuna varub birbirine şarıldılar ve zam-u 'anāġ (29) ve iltifāf sāk basāk ile meşġul olub enis-ü inbesātda ġaldılar tā şabāġ-ı taġrib (30) itdükde 'Alaaddin Zübeyde'ye "Ah ne ġuzel servirdir eġer tamām olaydı işte (31) benüm şād nebsātımı ġarġa olub pervāz urub gitmişdir." didükde Zübeyde bu söyledüġün [206b] (1) ġelāmdan merāmınıñdır didi.

'Alaaddin "İşte senüñle bu laġzadan ġayrı (2) aġātım ġalmadı." didükde Zübeyde "Bunu kim söyle."r didi. 'Alaaddin "Ya seniñ mührüñ ki (3) on biñ altundur eġer şimdi virmez isem beni ġabse ġorlar bende ise bir altün (4) şöyle ġalsun bir para bile yokdur." didi. Zübeyde "Efendi 'işmet seniñ eliñde deġil mi?" (5) didükde 'Alaaddin "Evet 'işmet benüm elümdidir lakin bende para yokdur." didi Zübeyde (6) "ġorġma bu māde ġolay bir şeydir işte bende yüz altün var saña vireyüm sende ġalsun (7) ve maġkemeye götürdüklerinde bu altünlardan bir ġaç altünü bir şezā yapub

każabınıñ elini ⁽⁸⁾ öpeceğinde bunları hafıye eline bir ba‘de ey ehl-i islām kağı milletdidir ki bir kimse ⁽⁹⁾ aḥşām tezvic itdiğı zevcesini ‘alü’ş-şabāḥ tatlık ididi kağı saña ⁽¹⁰⁾ tarafdārlik idüb ve ibtidā-i emrden ‘af ile niçün zevceñi talāk virmezsin ⁽¹¹⁾ dirse efendüm bu zevceñiñ beher kılı benüm ‘andımda biñ altün değer ben andan vazgelmem ⁽¹²⁾ ey kağı çünkü böyledir anlarıñ meşreḥleri üzre on biñ altün virdük de ⁽¹³⁾ sen birkaç gün mühlet iste ve kağına dağı saña tarafdārlik idüb bir müddet seni imhāl ⁽¹⁴⁾ ider ba‘de allah kerımdür ve keşki param bende olmuş olaydı cümle seni saña teslīm ⁽¹⁵⁾ idüb bu derd-i ‘azımden ḥalāş bulaydıķ lakin ne çäre zırā pederüm malumu ölmaden ⁽¹⁶⁾ almuşdır.” didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥalle geldükde şabāḥ taķrib itdiğı görüb ⁽¹⁷⁾ sukūt eyledi.

****İKİ YÜZ ALTMUŞ YEDİNCİ GİCE****

⁽¹⁸⁾ Şehrazād kelāma şürü‘ idüb dir ki: Pes bunlar zıkr itdügümüz keyfiyeti müzakere ⁽¹⁹⁾ iderken nā-gāḥ kağı tarafından maḥzar gelüb kağıyı çaldı. ‘Alaaddin’e ⁽²⁰⁾ aceb elfāzı diyüb maḥkemeye da‘vet itdükde ‘Alaaddin beş altun çıkarub ⁽²¹⁾ maḥzara teslīm ve “Ey ‘ammum! Kağı şer’ade vardur ki bir ādem aḥşām bir zevce tezvic idübde ⁽²²⁾ ‘alü’ş-şabāḥ anı zevr ile tatlık itdürürler.” didükde maḥzar “Ey oğul! Bu cā’iz geldir ⁽²³⁾ ve zeveriyle talāk olmaz eęer sen şer’abesini bilmez iseñ ben seniñ taraflıdan bu kağı ⁽²⁴⁾ olayum.” diyüb birlikte maḥkemeye vardılar ve kağı ḥuzūruna girdüklerinde kağı “Sen niçün ⁽²⁵⁾ dünki vuķü‘ bulan şartıñız üzre zevceñi tatlık itmediñ didi.

‘Alaaddin ⁽²⁶⁾ sür‘atle kağınıñ elini öpeyüm dirken bir kise altun kurağına bırağub ba‘de ⁽²⁷⁾ ḥuzūr kağıda ḥurub ey imāmü’l-müslümān nice olur ki bendeñiz aḥşām ve kağında ⁽²⁸⁾ tezvic itdugum zevceyi ‘alü’ş-şabāḥ zever ile telākad-ı da‘vet olunayum ‘aceba hiçbir mezhubda ⁽²⁹⁾ böyle kul var mı didükte kağı oğlum mezhebimizde ecbār u elzām ile telāk yokdur ⁽³⁰⁾ ancak eęer sen bu zevceden ayrılmaz iseñ ol şart itdikleri on biñ altunı ⁽³¹⁾ virdiydi ‘Alaaddin “Evet efendüm on biñ altunı virir lakin birkaç gün [207a] ⁽¹⁾ baña mühlet virüñ.” didükde kağı üç gün mühlet virmekle ba’dü’l-ḥāvle ⁽²⁾ on güne iblāğ eyledi ve on günden soñra ya on biñ altün virmek ve yaḥud zevcesin ⁽³⁾ boşamaķ şerliyle izin virüb maḥkemedan çıktı ve eve müktezaü’z-zāt ve mālzeme ⁽⁴⁾ alub zevcesi olan zübayde la‘vediyeye varub

mācerāsını naql itdükte merķūme ⁽⁵⁾“Ey ‘Alaaddin! Giceler ve gündüzler beyninde nice mücāyibler hūdūş ider ve şā‘ir dirki (arapça beyit) ⁽⁶⁾ (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) dimüşdir ki meālī eđer mücib ğabz u ğabz hāletīyle ⁽⁸⁾ mübtelā olur iseñ hāreket ve otuzuñda hikem olub enī vü mülāyement ile ğazıñı def^c ⁽⁹⁾ kıl ve eđer bir muşibete dū-çār olur iseñ şabr-u sayāt ile mütehālīk ol zīrā taḥķīk-i zamān ⁽¹⁰⁾ ve devr-i zamānında olan giceler ağır yüklü ḥatunlar gibidir ki ḥātra ḥaṭūr itmeyen ⁽¹¹⁾ ḥālātler ṭogurub vilādete iridmektir ba‘de-i Zübeyde ḳalķub ṭa‘ām sefere seni aḥzār ⁽¹²⁾ ve egil itdükten şoñra ‘avdini celep idüb zevceyle taġni ve telmihi ile meşġul ḳaldılar ⁽¹³⁾ anlar ḥaz-u inbisāṭda iken nā-gāh ḳapıları ḳaḳub ‘Alaaddin inüb baḳdıķda ḳapuda ⁽¹⁴⁾ dört dervīş görüb sizler kimsiz diyü su‘āl anlar daḥı biz ġaribü‘d-diyār siyāh ⁽¹⁵⁾ dervīşler zevḥaba^c ve ġinā ile mübtelālarız ve sizde ġayet ġüzel şadā işittik merāmımız ⁽¹⁶⁾ şudur ki bu gice sizde misāfir ḳalub mesmū^c muz olan ġinā-ı aṭıf dan tena‘iş-i ervāḥ ⁽¹⁷⁾ idelüm ve bizüm daḥı şī‘r feninde mehāretimiz olmaġla siziñle menādime ve mecālise ideriz.” didükleründe ⁽¹⁸⁾ ‘Alaaddin ġirüb Zübeyde‘den estīzār Zübeyde daḥı izin virmekle dervīşān merķūmunı ⁽¹⁹⁾ içeri alub maḥşūş bir oḳada iclās u oklarına ṭa‘lim sefiresi taḳdīm itmüş ⁽²⁰⁾ isede dervīşler akilden imtinā^c ve bizüm maṭlū‘bumız ancaḳ ġinā vü semā‘idir akil deġildir ⁽²¹⁾ zīrā şā‘ir (arapça beyit) dimüşdir ⁽²²⁾ ki bizüm merām u maḳşūdımız ancaḳ birbirimizle ictimā‘ ve luṭf mevānisiyle istimnā^c ⁽²³⁾ itmekdür yoḥsa egl-i şarb deġildir zīrā egl-i şarba inhimāk ancaḳ behm-i aḥlāķdır ⁽²⁴⁾ biz ṭaşrada ġüzel bir şadā işittik ‘acaba ol ġinā şāḥabesi kimdi didiler Şehrazād ⁽²⁵⁾ hikāyeden bu maḥalle geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdiġini görüb sükūṭ eylemedi.

(26) **İKİ YÜZ ALTMUŞ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma şürū^c idüb dirki: Pes ‘Alaaddin dervīşlere “Ol benüm zevcemdür ⁽²⁸⁾ didi ve kışşasını daḥı naql ü on ġün va‘de ile on biñ altün şadāķa merhūn ⁽²⁹⁾ olduġunu ifāde itdükte dervīşleriñ yeri ey oġul ḥazn-ı ġam çekme ve ḥāṭırına bir keder ⁽³⁰⁾ getürme ben bir büyük ḥānkāhıñ şeyḫiyim ve tectidümde vafir dervīşler vardur ben onlardan ⁽³¹⁾ didiġiñ on biñ altünü ṭoplarum lakin şimdi zavceñe söyle bize bir miḳdār ‘avd ḳalub [207b] ⁽¹⁾ ġinā ile mesrūr itsün zīrā bize ġöre semā^c ḳuvvet muşābesindidir didi meġer iş bu dört ⁽²⁾ dervīş biri Hārūn Reşid ve biri ca‘fer meki ve diġerleri Ebū mevās ve mesrūr idiler ⁽³⁾ ve kelimeleriniñ sebebi idi ki ol gice ḥalīfeniñ canı şıķılıb ca‘fer’e didi ki egil ⁽⁴⁾ bu gice tebdīle ḳıḳalum ve şehriñ arķasına

keřt ve güzār idelüm.” diyüb dervīř (5) heye’ tine girüb çıķtılar ve zıkr itdügümüz üzre iř bu hāneden merūr itdüklerinde Zübeydenün (6) ğınāsını ve sazınıñ leťāfetini işidüb iğerü girdikleri hāřılı ol gice hezārān (7) ve menādime ile şalub fecr vaķtı taķrib itdükde hālīfe yařdıķ altına yüz altun (8) koyub gitdiler Zübeyde yaşdığı ĳaldırub ol yüz altünü bulduķda ‘Alaaddine (9) iřte dervīřler yüz altün biraķmuřlar bunlar ile biz müktaızı olan levāzımātımızı gör diyüb (10) ęarřuya yolladı ol dağı gidüb ęarřudan müktaızı olan eřyāları alub geldi (11) ve Zübeydeye gördüği dervīřlerüñ hālün on biñ altünü götürmediler ğālibā hılāf (12) söylediler zīrā bu muķavele dervīřler faķīrū’l-hamildir diyüb řafālarında oturdular gice (13) olduķda yine dervīř daķķ-ı bāb idüb istizān itdüklerinde Zübeyde var bunlar (14) iğerüye al .”diyüb ‘Alaaddin’i irsāl ol dağı varub dervīřleri idhāl ve “Efendiler (15) ‘acaba va’ d buyurduđuñuz on biñ altünü getürdiñiz mi? didükde. “Ėayır bugün mebsur olmadı (16) lakin yarın saña bir miķdār kemiyā pişirüb maťlūbuñuzdan ziyāde taĥřil iderüz hemān (17) zevceñe emir eyle bir miķdār ‘avd ęalub ğınā itsün zīrā derūnumuzuñ sem’a vafir meblī (18) vardur.” didüklerinde.

Zübeyde ‘avdını eline alub belā tavķıf ğınā ve inbisāť ile meřğüle (19) oldu ve hezār-ı luť ve üns ile konuřa daķ fecr vaķtı taķrib itdükde yine (20) Hārūn Reřīd yařdıķ altına yüz altün koyub gitdi ve bu vece üzere (21) her gice gelüb ve gitdüklerinde yüzer altün yařdıķ altına koyub giderlerdi (22) diyü řehrazād hikāyeden bu maĥale geldükde řabāĥ-ı taķrib itduguni görüb sukūt (23) eyledi.

****İKİ YÜZ ALTMUş TOĞUZINCI GİCE****

(24) řehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Pes onuncı ğünüñ aĥřāmı olduķda (25) dervīřlerden bir eřer zuhūr itmeyüb ‘adetleri üzre gelmedükde ‘Alaaddin hezārĝam (26) ve fiķrde řalub onlara müntezer ĳaldı ve Zübeyde’ye iřte naĥır ĝicemiz oldu “Nice idelüm.” (27) didükde mūmā-ileyh řabāĥ dahā uzaķdır ğüneř dođduķda allah kerümdür (28) gel řafāmız ile meřğül olalum diyüb le’b ü inbisāťda ĳaldılar gelem hālīfeye (29) međer hālīfe ol gice řehirde mıřır metā’ı fūrūĥat iden Bezirĝanlarıñ birini aĥzār (30) ve sen vara mūta’ a Mıřıriyeden olarak bahar dünki biñ altunluķ mal ile baĝlanmış [208a] (1) elli yüz aĥzār itmesini ve dünkiler üzerine mıřır tüccārlarınıñ řehbenderi řemseddin (2) řarafından oĝlu ‘Alaaddin irsāl olunan emānetdir diyü yazmasını fermān itdi.

(3) Bezirgān daḥı gidüb Hārūn Reşīd'ūñ sibārişi üzre elli yüz māl tecehiz (4) itdükdēn şoñra hıızūr ḥalīfeye varub ifāde eyledükde ḥalīfe bir ğulām-ı ḥabeşi (5) yanuna celb ve eline hediye olarak altūndan ma‘mūl bir lakin ve ayrıķ ve bir kaç semūr (6) körikler ve nefis şeyler ü on biñ altun naķd ve bir mektüb virüb mükellef bir kaçra (7) erkāb ve ol elli yüzü daḥı kaçırlara yükledükden şoñra cümlesini olub filān (8) maḥalleye götür ve oray vardugun ḥalde “Benüm efendüm Şemseddiniñ oğlu ‘Alaaddin (9) Ebūü’ş-Şāmānuñ ḥalīfesi nereddür?” diyü arayub bulduķda iş bu elli yük ile bu emānetleri (10) ve mektübu eline teslīm ve “Beni pederiñiz Şemseddin size irsāl eyledi.” diyü ifāde kııl diyerek (11) bu vech ile tākīd idüb irsāl eyledi ğulām daḥı bezirgān ile varub aḥmāl (12) mezküreyi kaçırlara taḥmīl idüb ebhet-i ‘azimiye ile maḥalle-i mezküreyi şorarak (13) “Gitdi mi?” ğulām yolda kıalsun geledüm Zübeydeniñ ol ki zevci kaçı tarafından ‘Alaaddin (14) taḥşış olan on ğünüñ onuncı gicesi daḥı tekmīl oldu.

‘Alīü’ş-şabāḥ kıalkub (15) umusını vardı. “Vay ‘ammum! Gel Zübeyde’yi cedīd kıocasından taḥlīķ itdir diyüb (16) ikisi ḥa’a kıalkub ‘Alaaddin ḥānesine mütevece oldular kıapusına vardıklarında (17) mal ve imti‘a yüklü elli kaçuru bir mükellef ve mezīn kaçıra binmuş ḥabeşi ğulāma (18) rast gelüb bu yükler kimindir?” diyü suāl ğulām bunlar “Benüm efendüm ‘Alaaddin (19) Ebūü’ş-Şāmā takdir pederi Şemseddin tarafından irsāl olunmuştur zīrā mūmā- (20) ileyh Şemseddin seydi ‘Alaaddini sābıkda emvāl-i ‘azmiye ile bu taraḥa irsāl (21) itmüşdi ba‘de ‘arabān üzrine kııkub bütün malımı tehib ve ğāret itdüklerini (22) işitdükdē beni bu mal ile irsāl eyledi ve bu maldan mā‘idā on biñ altūn (23) taķdu bu giceler ve bir altūn lakin ve ayrıķ irsāl itdi.” didükde Zübeydeniñ pederi (24) ğulama “Ey oğul ‘Alaaddin mūmā-ileyh “Benüm kerīmemi tezvīc itmüşdir gel ben (25) anıñ evini saña göstereyüm diyüb ‘Alaaddinüñ ḥānesine götürdi. Şehrazād (26) ḥikāyeden bu maḥalle geldükde şabāḥ-ı taķrib itduguni ğörüb sukūt eyledi.

(27) **İKİ YÜZ YETMÜŞÜNCİ GİCE**

(28) Şehrazād kelāma ağaz idüb dirki: ‘Alaaddin kuşe-i ḥānede ğam-ı şedīd ve fikr mālāmızd (29) ile tūrur iken eviñ kıapusu daķ olduğunu işidüb “Ey Zübeyde! ğalibā seniñ (30) pederüñ beni maḥkemeye götürmek için geldi didükde Zübeyde var kıapuyı aç baķalum.” (31) didi. Ol daḥı idüb kıapuyı kıuşād itdükdē Zübeyde’niñ pederi ve

mu ‘ayyil ile bir ğulām-ı hābeşi [208b] ⁽¹⁾ ve mal ile yüklenmiş elli kaçır kaçıda oturur gördi ğulām ‘Alaaddini gör ⁽²⁾ dükde derhāl kaçırdan nüzül ve ettiğin būs idüb “Efendüm mışır’da olan ⁽³⁾ pederiniz beni bu emānet ile size irsāl eyledi.” diyüb ve şifāyı eline şunub ⁽⁴⁾ okuduğda mazmūnunda selām ve suālden şoñra “Ey oğul ‘arabān körühinden saña ⁽⁵⁾ huşul bulan neheb ve ğāret mesnū’umum olmuş olmağla size ticaret imti ‘asından ⁽⁶⁾ elli yük ve bir taşım esvāb ve bir semūr kürk ile altūndan bir lakın ve beraber yük irsāl ⁽⁷⁾ eyledüm oğlum mal için ğam çekme bizde haķ ta’ālā’nın ni’meti çokdur ve sen müsteħil ⁽⁸⁾ olarak Zübeyde tāmende bir hatunı on biñ altūn mihr ile aldığıñ mesmū’ m olmuştur ⁽⁹⁾ duħter merķūmeniñ mihri daħı ğulāmımız ile irsāl olunmuştur.” diyü yazılduğunu gördükde ⁽¹⁰⁾ ‘Alaaddin kaçınpederine dönüb “Ey peder! Şol ğulām ile olan on biñ altunı kızın ⁽¹¹⁾ mihri olarak ondan kaçz ile ve iş bu yükleri daħı maħzinki götür tüccārlara firuħat ⁽¹²⁾ eyle ve hāşıl olan fā’idesi seniñ olsun ancak ra’is malumı baña getürdükde ⁽¹³⁾ merķūm ey oğul hāşā ve kellā vallāhi ben seniñ maliñdan bir şey’ almam ve zevceniñ mihrine ⁽¹⁴⁾ daħı ‘alāķam yokdur siz mābeyinüñizde ‘işrete baķın ve birbiriñiz ile ittifāķ idiñ diyüb ⁽¹⁵⁾ ikisi mu’āhāneye girdüklerinde Zübeyde pederine ey peder bu gelen kārbān kimiñdir didi ⁽¹⁶⁾ pederi bunları señin zevceñden zāy’i olan mala bedel olarak pederi şems ⁽¹⁷⁾ sü’ d-dīn mışırdan irsāl itmüştür.” didi.

Ba’de ‘Alaaddin şandığı açub Zübeydeniñ ⁽¹⁸⁾ şadāķını virdi ve kaçın pederi yanundan aķdığda Zübeyden’üñ evvel ķi zevci “Ey ‘ammum! ⁽¹⁹⁾ Gel kız iki ‘Alaaddin’den taķlık eyle.” didükde ‘ammūsı “Ey oğul! Feymā ba’d ⁽²⁰⁾ böyle söz ķalmamuştır zīrā ‘işmet anıñ elindedir dimekle merķūm maħzūn ve mağmūm ⁽²¹⁾ hāletiyile hānesine gidüb kaçırından hastalanub helāk oldu fāmā ‘Alaaddin ⁽²²⁾ zevcesiyle memnūn ve mesrūr olub metme’inü’l-hāķır ķaldı ve çarşuya varub ⁽²³⁾ cümle levāzımānı tedārik idüb geldi ve Zübeydeyi gördükde kimi ol dervişler bize nice ⁽²⁴⁾ hılāf söylediler ve va’dlerinde hālef ittdiler.” didükde Zübeyde “Efendüm shebender ⁽²⁵⁾ zāde iken bir paraye mālik değil idük bizede ķaldı ki ol faķirü’l-hāl ⁽²⁶⁾ dervişlerdir.” didi ‘Alaaddin işte haķ cel ve ‘alā hāzretleri bize ğinā virdi. ⁽²⁷⁾ “Bir dahā gelürler ise onlara kaçu açmam.” didükde Zübeyde “Niçün kaçuyı açmazsan hāl ⁽²⁸⁾ buña anlarıñ kaçumıyla bize hāber hāşıl olduğundan mā’idā bahr-ı ğün bize yaşdıķ altına ⁽²⁹⁾ yüz altūn koyub giderler idi eğer bu gice gelürlerse bahr-ı hāl anlara kaçı açaruz.” ⁽³⁰⁾ diyüb şafā ve raħatlarında ķaldılar aħşām olub zev-i nihār ğrüp şems ile ⁽³¹⁾ muħtacib ‘anü’l-

ebşār olub ve giceniñ zālāmı bütün vücūd ta'mīm ve besāt [209a] ⁽¹⁾ ünsī baş idüb server ve menādime hengāmı olduĸda bunlar şem'aların iĸād çeşm ⁽²⁾ menādimeyi küşād idüb 'ayş ve 'işretle mekmülü'l-murād oldular diyü ⁽³⁾ Şehrazād hikāyeden bu maĸale geldükde şabāĸ-ı taĸrib itduguni görüb sukūt eyledi.

(4) **İKİ YÜZ YETMÜŞ BİRİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aĸaz idüb dir ki: Pes mūmā-ileyh ĸālet-i enislerinde iken ⁽⁶⁾ ĸapu çalınub ma'hūd dervīşlerine geldiler 'Alaaddin bunlara ĸapu açub ve ĸoş ⁽⁷⁾ geldiñüz "Ey yalancı! Gerühey diyüb iĸerüye aldı ve ba'dü'l-it'ām ve alā ikrām ⁽⁸⁾ dervīşler 'Alaaddin'e 'acaba seniñ ĸayınpederiñ ile olan ĸadıya kezine müncer ⁽⁹⁾ oldu." diyü suāl 'Alaaddin daĸı ĸaĸ celle ve 'alā ĸāretleriniñ 'ināyetiyle tedārik ⁽¹⁰⁾ idüb "Pederüm tarafından elli yük met'a ve falan ve filān eşyā gelmuş ve ol müblaĸ ile ⁽¹¹⁾ mādemizi tesviye idüb zevcem baña ĸaldı." didükde dervīşler vallaha bizüm derūnumuz ⁽¹²⁾ seniñ için mañzūn ve maĸmūm idi ve ellerimize bir şey geçmedi ki saña i'ade idelüm ⁽¹³⁾ diyüb sukūt itdiler ba'de ĸalīfe ezāle zārūret için meclisten ĸalkub taşraya ⁽¹⁴⁾ çıĸdıĸda Cā'fer 'Alaaddine sen odaya ri'āyet ĸıl zīrā emirü'l-mū'minīn ĸāretleri bizüm ⁽¹⁵⁾ ile dir 'Alaaddin "Efendüm benden sev'ādib şādır oldu mı?" didi.

Cā'fer "Ey 'Alaaddin! ⁽¹⁶⁾ Aña ol ki ol taşraya çıkan zāt ĸalīfe-i rüy-ı zemīn ĸāreti Hārūn Reşiddür ⁽¹⁷⁾ ve ben Vezīri Cā'ferü'l-berümkiyim ve bunlar mesrūr ve Ebū Nevādır sen bir kere 'aĸlıñla ⁽¹⁸⁾ ta'mil ve mışır ile baĸdad arasında olan mesāfeyi tefekkir it zīrā saña vuĸū' bulan ⁽¹⁹⁾ neheb ve ĸāret ancaĸ on günden berü olmuşdur ĸāberiñ ne vaĸit pederiñe gidüb ve ne vaĸit ⁽²⁰⁾ andan saña mal gele." didükde 'Alaaddin "Ey efendüm ya bu gelen eşyā kimden ⁽²¹⁾ geldi didi Vezīr ĸalīfe size vāĸ'a olan ferĸ muĸabbetinden ol eşyāyı bu vech ile ⁽²²⁾ tertīb ve şavbıña tesbīl eyledi." didi.

Bunlar müzākerede iken Hārūn Reşid ⁽²³⁾ taşradan iĸerü gelmekle 'Alaaddin ayaĸa ĸıyām ve zemīn-i būs idüb du'āya şürü' ⁽²⁴⁾ eyledi ĸalīfe "Ey 'Alaaddin Zübeydeyi getür bir miĸdār ĸinā itsün ve 'avd beni çalsun ⁽²⁵⁾ diyü." emir Zübeyde daĸı 'avdını götürüb geldi ve öyle bir ĸavānınd-ı mülk itdi ki şāĸra-i ⁽²⁶⁾ celmūd şiddet tarabdan ya ol dāved diyü naĸiĸ ide geldi şabāĸ olduĸda ĸalīfe ⁽²⁷⁾ 'Alaaddin'e "Sen bugün yanuma gel." diyü emr idüb gitdi 'Alaaddin ise ĸaline ⁽²⁸⁾ göre bir hediye tanzīm

ve vakit-i zihāde varub ḥalīfeniñ ḥuzūruna çıķub ⁽²⁹⁾ ĩ'tizār iderek hediyesini taķdīm eyledi ḥalīfe dađı merhaba diyüb hezārat lutf ⁽³⁰⁾ ile melāķı ve derḥāl Őhebender maḥŐuŐ olan ḥale't gidirüb ol rütbe-i [209b] ⁽¹⁾ ma'lāya iclās eyledi Ćunki rütbe-i mezküre 'Alaaddiniñ kayınpedriñiñ rütbesi ⁽²⁾ idi. 'Alü'l-me'ādet gelüb maḥallende cülüs itmek murād itdükde damādı yerinde oturduđunu ⁽³⁾ görüb müteccer ķaldı ḥalīfe "Ben anı Őehinder itdüm." didükte merķüm zemīn-i būs ⁽⁴⁾ idüb emir ve fermān efendümiñdir diyerek çıķub gitdi. Őehrazād ḥikāyeden ⁽⁵⁾ bu maḥalle geldükde Őabāḥ-ı taķrib itdiđini görüb sukūt eyledi.

(6) **İKİ YÜZ YETMÜŞ İKİNCİ GİCE**

⁽⁷⁾ Őehrazād kelāma Őurū' idüb dir ki: Ćün 'Alaaddin Őehbender mesnedinde temkin ⁽⁸⁾ idüb ticāret eyleme meŐđül oldu ve her Őabāḥ divāna gidüb müdāvem ⁽⁹⁾ iderdi ve bir müddetden Őoñra ḥalīfeniñ nedimasından biri vefāt itmekle yerine 'alā' ⁽¹⁰⁾ add'i nedīm ittiḥāz ve bin altün māhebe taḥŐiŐ idüb mezhūr iḥsān ḥalīfe ⁽¹¹⁾ oldu.

Günlerde bir gün dīvāndan giderken ḥalīfeniñ mirāḥūzlarından Aḥmedü'd-Denf ⁽¹²⁾ ve ḥüsn-i Őümānām kimseler ile murāfaķat itmekle 'Alaaddin Aḥmedü'd-Denf'e "Ey ađa ben seni ⁽¹³⁾ pederüm maķāmına tutacađım senden böyle ricā idermeđe sen dađı beni ođul maķāmında ķoyasun." ⁽¹⁴⁾ didi Aḥmedü'd-Denf bu kelāmdan mesrūr olub 'Alaaddin ile 'aķd it ⁽¹⁵⁾ ve bitavtet eyledü 'ahd ve emīn idüb mābeynleri ithād ve itlāfa vardı ve her gün ⁽¹⁶⁾ dīvāndan birlikde çıķub ḥānelerine giderler idi günlerde bir gün 'Alaaddin 'alī ⁽¹⁷⁾ ü'l-'āde ḥānesine inüb zevcesiyle oturur iken ezāle-i zarūret iĆin ķalkub ⁽¹⁸⁾ taŐraya çıķdıķda zevcesi olan Zübeyde 'ađım bir Őayḥa idüb sukūt ⁽¹⁹⁾ itdiđini iŐitmekle sür'atle gelüb baķduķda Zübeyde'yi bī-cān olmuŐ buldı ⁽²⁰⁾ ve bu keyfiyetden müteḥayr olub ađlamađa baŐladı ve merķümeniñ pederine ḥaber yollayub ⁽²¹⁾ cihāz u defnine meŐđül olub iŐini bitürdükde zevcesi iĆin maḥzün ⁽²²⁾ olarak ḥānesine birķaĆ gün münzevi ve münķaṫ'ı ķaldı Hārūn ReŐid ise ⁽²³⁾ Aḥmedü'd-Denf Ćoķca muḥabbet itduđunden zevcesi Zübeydetü'l-Me'üdiyeniñ vefātını iŐitdükde ⁽²⁴⁾ Vezīri Cā'ferü'l-berümkiyi isteyüm vam'ā tebdile çıķub 'Aḥmedü'd-Denf'ün ḥānesine ⁽²⁵⁾ gitdiler.

Ol dađı ḥalīfe teŐriř itdiđini gördükde sür'atle ķoŐub zemīni ⁽²⁶⁾ būs u hezār ta'đīm ile ķonađa idḥāl eyledi ḥalīfe dađı Aḥmedü'd-Denf'ün ⁽²⁷⁾ ḥātrını alub tesellit

viridi ve bu iki (arapça beyit) ⁽²⁸⁾(arapça beyit) ⁽²⁹⁾(arapça beyit) beytiyle tesellit viridi ki meali cümle adem oğlanları her ne kadar ⁽³⁰⁾ tül hayāt ve istiğāy-ı lezzāt ile selāmet ve necāt bulur ise de bahr-ı hāl ⁽³¹⁾ bir gün şanbūr olan tabūt üzerine hamil ve refi’ olunacaktır emdisebin ol keşike [210a] ⁽¹⁾ bu hālete dū-cār olacağından fā’ida kendü yañağı üzerine toprak vuzū’ ⁽²⁾ olunacaktır ne keyfiyetle olduğu hayşiyet ile mesrūr olub ve lehevvela ‘b ile meşgūl ⁽³⁾ olur demekdür ba’de hāline ‘Alaaddin’i ma’iyetiyle alub sarāya gitdi ve “Bu gice sen bizde ⁽⁴⁾ mehmār qal.” diyüb ol gice sarāyda iķāmet ve ‘alīü’ş-şabāh hālīfe havāş ⁽⁵⁾ cāriyelerden havt qalub nām cāriye bedi ‘atū’l-ibtisāmı yanuna da’vet ve “Ben seni ⁽⁶⁾ nedīm hānım ‘Alaaddin Ebū Şāmāna virdüm zīrā anıñ zevcesi vefāt itdi merāmı ⁽⁷⁾ şudur ki aña hūsn-i mā’şeret idesün.” diyüb ‘Alaaddin Ebū’ş-Şāmān’ın ⁽⁸⁾ hānesine irsāl eyledi diyü Şehrazād hikāyeden bu maħalle geldükde sabāh-ı ⁽⁹⁾ takrib itduguni görüb sukūt eyledi.

(10) **İKİ YÜZ YETMÜŞ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽¹¹⁾ Şehrazād kelāma şürü idüb dir ki: Ba’de Hārūn Reşīd ‘Alaaddin’e ⁽¹²⁾ “Ben Qutū’l-Qalūb’ı saña hibe itdüm Zübeyde’ye halef olsun.” didiysede mūmā-ileyh ⁽¹³⁾ kelām-ı mezkūrı letafi zann itdi. Ba’de konağına vardıkda qapusunda tevāşālar ⁽¹⁴⁾ ve sarāy hade’nleri turduklarını gördü çün Qutū’l-Qalūb tevāşālara ‘Alaa ⁽¹⁵⁾ ddin geldükde yanuma irsāl idiñ dimüş idi pes ‘Alaaddin hāneye vuşū ⁽¹⁶⁾ bulduqda mütehayr oldu ve tevāşālar Qutū’l-Qalūb’uñ emri üzre anı yanuna gitmeğe ⁽¹⁷⁾ da’vet itdüklerinde ‘Alaaddin “Varın benden selām götürüñ ve maħşūş alınıñ ⁽¹⁸⁾ öperüm ve yanuna varmağa haddim olduğunu ifāde idüñ zīrā efendiye maħşūş ⁽¹⁹⁾ olan şey hadme’lere göre harām meşāyesündedir.” diyü haber yollayub aşlā yanuna ⁽²⁰⁾ varmadı.

Günnlerde bir gün Hārūn Reşīd Vezīri Cā’fer ile tebdil kıyāfet idüb ⁽²¹⁾ ‘Alaaddin’uñ yanuna geldiler ve bir miqdar cülūsdan soñra emīrū’l-mū’minīn ‘Alaaddine ⁽²²⁾ “Acaba sen cāriyen ile iyü geçineyor musun?” didükde ‘Alaaddin “Efendüm kuluñuz ⁽²³⁾ aşlā cāriye kızuñ yanuna varmadım ve ol muķavele hālīfeye maħşūş cāriye kullara ⁽²⁴⁾ lā’iķ degildir ve ben şimdiye kadar yanuna varmadım ve ne keyfiyetde olduğunu bilmem.” didükde ⁽²⁵⁾ Hālīfe “Sen anı hūzūruma çıkar ki hālinden su’āl ideyüm.” didi ‘Alaaddin ⁽²⁶⁾ sem’a ve tã’a diyüb qutū’l-qalūbı hālīfeniñ hūzūruna

celb itdükde ⁽²⁷⁾ Hārūn Reşīd merķūmeden haķīķāt ħali suāl ol daķı ‘Alaaddin aşlā ⁽²⁸⁾ yanuna varmadugunu ifāde itdükde ħarem sarāyına gitmesini emr idüb kendüsi daķı ⁽²⁹⁾ ķalkub gittiler. Şehrazād ħikāyeden bu maħalle geldikte şabāħ-ı taķrib itdiginı ⁽³⁰⁾ görüb sukūt eyledi.

(31) **İKİ YÜZ YETMÜŞ DÖRDÜNCÜ GİCE**

[210b] ⁽¹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: ‘Alaaddin ise ol gün ħānesinde ķalub ⁽²⁾ irtesi gün ‘Aliü’ş-şabāħ ħuzūr ħalīfeye vardıkda ħalīfe Cā’fere “Sen ‘Alaaddin ⁽³⁾ ile esīr bazarına varda ‘Alaaddin için on biñ altūna bir cāriye iştirā eyle.” diyü ⁽⁴⁾ fermān eyledi. Vezīr daķı ‘Alaaddin ile esīr bazarına vardılar ittifaķa şehir ve ebisi olan ⁽⁵⁾ emīr-i ħālden ġāyet çirkin ve ķabīħü’l-menżir ħabżilum bażaza nāmında bir oġlu var idi.

Ol ⁽⁶⁾ günlerde bāliġ mübāliġ ricāl olmaġla validesi anı tezvīc itmek isteyüb pederine ifāde ⁽⁷⁾ pederi daķı “Ey ħatun! Bizüm oġlumuz menfūr taḃā’ olub ķabīħü’l-menżir ve giryeü’l-ħaberdır anı ⁽⁸⁾ ķabül idüb kimse kıziñ virmez.” didükde vālidesi öyle ise “Sen aña bir cāriye alub ⁽⁹⁾ vir ki anuñ kendü mülki olmaġla anuñ ħikmetinde ola.” didi. Pes mūmā-ileyh ol gün ⁽¹⁰⁾ oġluna bir cāriye iştirā itmesi için esīr bazarına alub gitti. Pes ol aralıķda delāl ⁽¹¹⁾ Yāsemīn nāmında ġāyet dilber ve cemī’leü’l-menżir nażır bir cāriye ⁽¹²⁾ çıkarub mezād itmeġe başladı.

Vezīr mūmā-ileyh cāriye-i mezķūreyi görüb pesend ⁽¹³⁾ itmekle behāsını biñ altundan küşād eyledi. Ba’de delāl cāriyeyi Vāli tarafından ⁽¹⁴⁾ geçirüb ol daķı oġluna ara itdükde biñ cān ile ‘aşıķ olub ⁽¹⁵⁾ iştirāsına hemet ve birkaç altun artırdıkda Vezīr biñ altun daķı şanem idüb ⁽¹⁶⁾ mezād da iki biñ altūna bāliġ olduķda Vāli tarulub “Bu benüm ile arturan kimdür.” diyü suāl ⁽¹⁷⁾ delāl Vezīr ile ‘Alaaddin olduķlarını ifāde itdükde Vāli çekilüb mezāyededden ⁽¹⁸⁾ vazgeldi ve cāriye-i merķūme ‘Alaaddinīñ üzerinde ķalmaġla iştirā ve derħāl azād idüb ⁽¹⁹⁾ nefsine nikāħını kıydı ve anuñla mesrūr olub ol gice koyñun girdi.

Çün delāl ⁽²⁰⁾ cāriyeniñ parasini alub yolda gider iken ve eliniñ oġlu ħabżalum bażāza’ya ⁽²¹⁾ rast gelüb cāriyeden suāl ol daķı ‘Alaaddin olub tezvīc itdugunu azaze ⁽²²⁾ itdükde merķūm cāy-ı ‘aşķ ile maħmūm ve Yāsemīn’üñ dildādeliġiyle ġarķ deryā-

ı hemüm ⁽²³⁾ olub toğru vālidesine varub “Ey valide pederüme söyle baña Yāsemīn’i alsun.” didükde ⁽²⁴⁾ validesi Yāsemīn lağzī envā’i riyāhından olan Yāsemīn zan idüb “Vay ođul! ⁽²⁵⁾ Ben saña bağçemizden getirirüm pederiñe söylemeğe ĥacet yoğdur.” didükde merķüm ĥayır ⁽²⁶⁾ ben delālede gördüğüm Yāsemīn nām cāriyeyi isterüm dimekle merķüme ķocasına varub ⁽²⁷⁾ “Sen niçün oğlumuza Yāsemīn nām cāriyeyi almaduñ.” didi ve aldı. “Behey ĥatün ben Vezīr ⁽²⁸⁾ ve ‘Alaaddin ile baña çıkabilir miyim ol cāriyeyi anlar almuşlardır zalīü’l-ferāz cāriye ⁽²⁹⁾ benüm melekem olmuş olaydı da bunlar istemiş olaydılar anı virmeğe mecbūr olurdum.” didi ⁽³⁰⁾ Şehrazād ĥikāyeden bu maħalle geldükde şabāh-i takrib itdiğini görüb suküt eyledi.

(31) **İKİ YÜZ YETMÜŞ BEŞİNCİ GİCE**

[211a] ⁽¹⁾ Şehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Ĥatun merķüme oğlanı bu ķazıyyeyi ifāde ⁽²⁾ itdükde muħitimiz dād ve ‘aşķdan terk raħāt idüb ĥasta ⁽³⁾ oldu vālidesi andan bařķa evlādı olmamağla maħzūne olub başı ucunda ⁽⁴⁾ oturub ağlarken bir pīrezen yanuna geldi ki merķümeniñ Aħmed Ķamāķam nāmında ⁽⁵⁾ bir ođlu olub serķāt ve uğrulukda nāzırını yođ idi ve bir ķaç def’a ele ⁽⁶⁾ girmüş ise de mezher ‘afv olub ķurtulmuş idi tā bu def’a yine serķāt ⁽⁷⁾ itmekle ĥalīfe ķatlı olunmasını fermān buyurmuş ise de Vezīr Cā’fer bir megi ricā ⁽⁸⁾ ve şefā’at idüb “Efendüm niçün bu ĥabşet ķanıyı girersin anı diri olan kimseler ⁽⁹⁾ mezārına be řarīķü’t-tābid ķoy ki ĥalk mücib ‘ibret olsun.” didükde ⁽¹⁰⁾ ĥalīfe Vāliye tesāyum ve ĥabs meħālda ile ĥabs ĥalineye vaz’ itmesini emr eylemiş ⁽¹¹⁾ idi.

Pes merķümeniñ vālidesi ‘acūze-i mersūme Vāli olan Emīr Ĥālid’uñ ĥānesine ⁽¹²⁾ ķadīmedin ber ve terdi olmađla ođluna vardıķda Aħmed Ķamāķam “Ey valide! Sen niçün ⁽¹³⁾ Emīr Ĥālid’uñ ĥānesine varub benüm için ricā itmezsin.” didükde ⁽¹⁴⁾ vālidesi “Ey ođul ben saña bir ķaç def’a serķātla tevbe it diyü nařīħat ⁽¹⁵⁾ virdi ise de sen zalālet ve ĥavāyeteñden vaz gelmediñ řimdi ne yüz ile ben Vāliye ⁽¹⁶⁾ gidüb seniñ için ricā iderüm.” didi. Aħmed Ķamāķam “Ey valide! Bu bir emir ⁽¹⁷⁾ miķdārdır ve femyā ba’dı tevbe-i neşüc itdüm hemān Emīr Ĥālid’uñ ķonađına ver benüm ⁽¹⁸⁾ için ricā eyle.” dimekle ‘acūze-i merķüme Vāliñ ĥānesine gelüb ođlu ĥabżalum ⁽¹⁹⁾ bażāzayı naķl itdüğümüz üzre ĥasta bulduķda validesinden suāl ol dađı ⁽²⁰⁾ māde-i ĥastalığını ifāde itdi.

‘Acuze “Ey hanum! Ne dırsün eđer ben bu carıyeyi size ⁽²¹⁾ getürmeđe ta’hd ider isem siz eşumi görür müsünüz?” didükde habzalumın ⁽²²⁾ vâlıdesi “Nice idersün?.” didi merķūme “Efendüm benüm ođlum Ađmed Őamāķam sārķalarıñ büyüđü ⁽²³⁾ olub ħabs-ı müħled eyle ħabıřħāneye ķonuldu eđer siz anı Vâli efendümüziziñ hemetiyle ⁽²⁴⁾ taħlīs iderseñiz bu cāriyeyi size getürmesine ta’hd iderüz.” didükde ħatun ⁽²⁵⁾ merķūme bu ħuřıřı ta’hd idüb EmİR Ħālid’üñ gelmesine münteżir ķaldı.

Aħřām ⁽²⁶⁾ olub mūmā-ileyh ħānesine geldükde zevcesi yanuna varub Ađmed Őamāķam için ⁽²⁷⁾ ricā itmeğe başladı ve seniñ ođluñ eyü olmasını ve ħastalıķdan řıfā bulmasını ⁽²⁸⁾ murad ider iseñ Ađmed Őamāķamı ħabıřħāneden taħlīs eyledükde Vâli merķūmeniñ ⁽²⁹⁾ ricāsını ķabul ve ħabsdan iħrācını ta’hd idüb irtesi gün dīvāna vardıķda ⁽³⁰⁾ Ađmed Őamāķam’ı yanuna celb ve “Ey Ađmed sen serķatden tevbe itdüñ mi?” didi. ⁽³¹⁾ Ađmed efendüm ķuluñuz derün-u dilden tevbe-i nařıħ itdüm hemān benüm taħlīřime se’ī [211b] ⁽¹⁾ eyle diyü niyāz ve ricāya başladı. řehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde řabāħ-ı ⁽²⁾ taķrib itdiğini görüb suküt eyledi.

(3) *İKİ YÜZ YETMÜş ALTINCI GİCE**

⁽⁴⁾ řehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Pes Ađmed Őamāķam tevbesini i’lān itdükden řoñra meVâli ⁽⁵⁾ merķūm mu’ayyiliyle alub ħalīfe ħazretleri’nüñ yanuna götürüb ħuzūrunda zemīni būs ⁽⁶⁾ itdükde ħalīfe Ađmede baķub “Vay sārıķ! Sen daha řađ musun?” diyü ħıķāb ⁽⁷⁾ bā’itināb itdükde merķūm “Efendüm řaķī olan kimseniñ ‘ömrü uzun olur.” diyüb ⁽⁸⁾ suküt itdi.

Ħalīfe Vâliye sen bunu niķün buraya getürdüñ?” didi. ⁽⁹⁾ Vâli “Efendüm bunuñ ħāyet mesen iħtiyār bir vâlıdesi var gice ve gündüz ⁽¹⁰⁾ baña müdāvemet ve ricā ve niyāz idüb ķuluñuz ta’cİR ider efendümden merħāmet ⁽¹¹⁾ istircā itmüş Ađmed daħı tevbe-i nařıħ itmekle anuñ için ħāķbāy-ı ħümāyunuñuza ⁽¹²⁾ götür dimeğe deryā-yı merħāmetiñiz anuñ ħaķķunda temevüc itsün.” didükde ħalīfe Vâliniñ ⁽¹³⁾ řefā’atini ķabul ve Ađmed Őamāķama ‘afv buyurub ħāl sebīlini taħliye sārıķlara matiş ⁽¹⁴⁾ başı nařb idüb diyü anda istiħdām itdi. Vâlıdesi daħı Vâliniñ ħānesine teşekkür ⁽¹⁵⁾ için varduķda ħabzalum bazāzaniñ māderi merķūmeye iřte ođluñuz ħabisden ⁽¹⁶⁾ vāreste

oldı. “Şimdi bizüm va’dimiz qalmuş baqalum oqluñuz ne yapar?” didükde ‘acüze ⁽¹⁷⁾”Efendüm artıq bu madde bizüm üzerümize farz olmuşdur hemân şafıa hıtır ile qalıñ behr-i ⁽¹⁸⁾ hıl benüm oqlum ‘Alaaddin’ün helākına sa’y idüb maqlüb olan cāriye ⁽¹⁹⁾ size qalur.” didi. Oqlunuñ yanuna varub “Ey oql seni hıbsden taqlış iden ⁽²⁰⁾ ancaq Vāli efendümüzdir ve bu sa’i cemīlñ sebī oqlu hıbzālum bazāzadır zīrā ⁽²¹⁾’Alaaddīn Ebū’ş-Şāmāt Yāsemīn nāmında bir cāriye almuş Vāliden evvel hıbzālum anı ⁽²²⁾ görüb ‘aşık olmuş pes ben hanuñ ol cāriyeyi hıle ile anlara ibřāl ideceğini ⁽²³⁾ ta’hüd idüb taqlıřıñe ricā itdüm anlar dağı sa’i idüb seni hıbisden iħrāc ⁽²⁴⁾ itdiler şimdi behr-i hıl bu huşuşa sa’i itmelisün.” didükde.

Aħmed Qamāqam “Ey vālide ⁽²⁵⁾ ben ‘Alaaddiniñ qatiline ve cāriyesiniñ celbine ta’hüd iderüm ve bu qolay şeydir ben ⁽²⁶⁾ bu gice zarfında hüdameıi icrā iderüm.” didi. Çün ol gice mäh-ı cedīdiñ ibtidāıı idi ⁽²⁷⁾ ibtidāısında ‘adeta hılifeseıe Zübeyde’nün yanuna varub bitavted iderdi ol gice ⁽²⁸⁾ ale’l’āde mūmā-ileyhüñ yanuna gidüb geldükden řoñra hıbgāha varmaq içün ⁽²⁹⁾ řabūnub hılifeye maħřuř olan nişanı ve mūhri tesbīhi bir kürsi üzerine ⁽³⁰⁾ koyub ğulmān hışa oşasına bıraqub gitti ve ğüzellik ana maħřuř altundan ⁽³¹⁾ ma’mül bir qandıl var itdięiñe bař tarafında vuz’u olunmuş üç řāh-dāne incü olub [212a] ⁽¹⁾ ba’zı hışıbetlere binā’ anı dā’imā olduğı yire alurdı anı dağı eřyā-ı mezķüre ile ⁽²⁾ koymuş idi. řehrazād hikāyede bu maħale geldükde řabāh-ı taķrib itduguni görüb ⁽³⁾ sukūt eyledi.

****İKİ YÜZ YETMÜş YEDİNCİ GİCE****

⁽⁴⁾ řehrazād tekmil-i hikāyede dir ki: Pes Aħmed Qamāqam ol gice naşfileyde serķāt ⁽⁵⁾ alanı alub şoğru sarāya gitdi ve hevāner dibānını koyub anuñla sarāyıñ şamına ⁽⁶⁾ çıķub sālifü’l- zıkr eřyāniñ qonulduğu oşaya girüb anda olan ğulmāni ⁽⁷⁾ irāqdan benc-i tütsisi ile techīr idüb cümlesi ulu gibi yatub qaldıķlarında Aħmed ⁽⁸⁾ oşaya girüb hılāfet nişanın ve mūhri ve tesbīhi ve qandıl alub girdiği yerden ⁽⁹⁾ çıķub gitdi ve şoğru ‘Alaaddiniñ hānesine gidüb alāy şamdan nüzül ve peyuñ ⁽¹⁰⁾ oşasına duħül birle oşada semenmüş mermerleriñ birin söküb ol çaqdığı eřyāyı anda ⁽¹¹⁾ kömüb gitdi ki ol gice ‘Alaaddin cāriyesi Yāsemīn ile bitavted itmüş ⁽¹²⁾ idi ve bī-taķdīr allah te’āla leyle-i mezķūrede andan hımlle olmuş idi.

Gelelü hâlifeye ⁽¹³⁾ şabâh olub ferâşenden kıyâm ve ol eşyâyı arayıb bulmadıkda nâ'ire-i ğâzi işti'âl ⁽¹⁴⁾ ve serîr hilâfete intikâl Vezîri Cā'ferü'l-Bermeġiyi yanuna aġzâr idüb Vezîr ⁽¹⁵⁾ geldükde hâlife ğazab hâletiyle oldugunu görmekle hemân efendümün hâtır hemân bunı ⁽¹⁶⁾ ne huşuş için münfa'il olub da eşr ğazab rüy-ı pernürlerinde lâ'h oldı ⁽¹⁷⁾ diyu suâl hâlife daġı mâdeyi Vezîre naql iderken Vâli ile Aġmed Ķamâġam daġı rikâbe ⁽¹⁸⁾ gelmeleri tevâfîġ ve "Bu dermiyân olan mâde-i cümlesine ifâde ve bu sâriķuñ bulunması sizden ⁽¹⁹⁾ isterüm." didükde Emir Hâlid "Efendüm sarki muķâvelesinde bulunan ġavret taġġîġ ol serkiden ⁽²⁰⁾ tükün itmüşdür ve bu muķâvele mâdeye ecnebî olan âdem cesâret idemez ve ġariķini bilemez ⁽²¹⁾ zîrâ yabancı adam sarây-ı hümâyaniñuzda olan oġalarıve maġalleleri ve keyfiyetleri bilmez." ⁽²²⁾ didiye de hâlife "Ben bilmem bahr-ı hâl bu sâriķi bulmalsıñuz ve alâ sizi ġatlı iderüm." ⁽²³⁾ didükde.

Vâli "Efendüm işte Aġmed Ķamâġam cümle sâriķaları bil ve eger ol bu eşyâyı bilmezse ⁽²⁴⁾ başķası muġlaķa bulamaz." didükde Aġmed Ķamâġam zemîn-i būs "Vay emîrü'l-mü'minîn! ben sâriķi ⁽²⁵⁾ himmet 'alyeñiz ile bulurum lakin ġuluñuz ile ġadı ġarafından iki kiři ve Vâli ġarafından ⁽²⁶⁾ iki kiři ta'yîn idiñ ki şübhe itdugum yirlere girmek istedüğümde kimse mân'i olmaya ve böyle ⁽²⁷⁾ izin vir ki gerek Vezîr ve gerek sâ'ir ve kelâvâ'iyânîñ hânelerini teftîş ideyüm." didükde ⁽²⁸⁾ hâlife ibtidâsın "Benüm sarayımı teftîş ġıl ki başķalara söz ġalmasun." diyüb 'Ali ⁽²⁹⁾ ü'l-ittilâġ izin 'alum virdükde Ķamâġam "Efendi fermânîñiz 'ayn ġikmetdir zîrâ bu fi'ile cesâret ⁽³⁰⁾ iden kimse ecnebi deġildir belki sarây-ı hümâyaniñuzda girüb ni'metiñiz ile yürürde ⁽³¹⁾ olanlardan şadüd itmüşdür." diyüb ve ġadı ġarafından iki şâhid 'adl eyle ve Vâliden [212b] ⁽¹⁾ bir ġaç kiři alub teftîş-i şürü' ve güyâ ġükümet ve raşid ile ma'mül baķır ve temür ⁽²⁾ ve fevlâdından meşnü' üç budâġ alub ibtidâ-i sarây-ı hâlifeye ba'de ve zirk ⁽³⁾ ġonaġına gidüb aradı ve andan sâ'ir-i erbâb-ı minâsabîġ hânelerine gidüb ġasbü'l-fermân ⁽⁴⁾ ġonaġlarını teftîş eyledi Şehrazâd ġikâyeden bu maġale geldükde şabâh-ı taġrib itduguni ⁽⁵⁾ görüb sukût eyledi.

(6) **İKİ YÜZ YETMÜŞ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽⁷⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Ba'de Aġmed Ķamâġam 'Alaaddin hânesine varduġda ⁽⁸⁾ mûmâ-ileyh yanlarına ġıķub ol kebkebe-i'azmiyeyi görüb "Siz

ne isterseniz bu ⁽⁹⁾ suāl Vāli daḥı hikāyeyi naql itmekle hemān belā tavkif behūruñ konağı teftiř ⁽¹⁰⁾ itdük.” didükde Vāli zāhirde imtin’ā yüzün gösterib “Bizüm ne ḥaddimiz vardur hemān ⁽¹¹⁾ size gelmekden merām mādeyi ifāde itmekdür.” didükde ‘Alaaddin ḥaber bahr-ı ḥāl ḥānemiz ⁽¹²⁾ daḥı teftiř olunsun diyerek merķūmunı içerüye aldıķda Aḥmed Ḳamāķam hemān ⁽¹³⁾ ol būd aķları iḥrāc ve ceset cevābdaruñ iderek ḥāneyi teftiř itmeęe başladı.

Tāzīr ⁽¹⁴⁾ zemīn-i ḥānede mezkūr eřyāyı defn itdigi yere gelüb elinde olan budaķları yanuna ⁽¹⁵⁾ taķrib itdükde güyā budaķları zemīne eęilüb mermer üzerine düřdükte Ḳamāķam ⁽¹⁶⁾ ḥademelere “Bu maḥalli ķazan baķalum.” diyüb ol tařı yerinden çıķardıķda altından ⁽¹⁷⁾ niřān ve tesbīḥ ve mühür hümāyun-ı temāyan olub ķandīl iķlerinde bulunmadı. Aḥmed Ḳamāķam ⁽¹⁸⁾ ķadı tarafından ķalan iki řāhidi yanuna da’vet ve ḥuzūrlarında ol eřyāyı ⁽¹⁹⁾ gömüldüğü yerden iḥrāc ve ol eřyāyı ‘Alaaddin’üñ ḥānesinde bulduķlarını ⁽²⁰⁾ iřbāt idüb toęru ḥalīfeniñ ḥuzūruna götürdi ve ol gürültü eřnāsında ⁽²¹⁾ Aḥmed Ḳamāķam Yāsemīn nāmında olan cāriyeyi ḥaremden iḥrāc idüb Vāliniñ ⁽²²⁾ ḥānesine iletüb ḥabzālm bażāzaniñ vālidesine teslīm ve ol daḥı derḥāl oęlanı ⁽²³⁾ eyřāl idüb merķūm gödüğü yerle ḥastalıęı gidüb birinden kıyām ve elini Yāsemīn’e ⁽²⁴⁾ uzattıķda merķūme “Ey ehl-i iman! Ḳanķı řeri’atda cā’izdir ki bir ḥatun iki ķocaya ⁽²⁵⁾ vara me’za ben řimdi ḥāmileyüm bu olmayacaķ şeydir.” diyerek rüy-ı imtin’ā gösterdükte ⁽²⁶⁾ merķūmuñ vālidesi kelāma tařdi idüb “Bıraķ oęlum senden nā’il vasāl olsun ⁽²⁷⁾ ve alā seni envā’i ‘azāb ile ķatl iderüm.” didükde Yāsemīn “Ey fācre seniñ bu sözüñ ⁽²⁸⁾ nedür ķatl idecek iseñ it ve alā benden bařka şey’ ma’mül deęüldür.” didükde ⁽²⁹⁾ merķūmeyi ḥazūr olub ismine “Senüñ ne ḥaddiñ vardur ki baña böyle cevāb viresin ⁽³⁰⁾ eęer ‘Alaaddin ile isti’zām ider iseñ ‘Alaaddin ķatl olunacaķdır.” diyüb ⁽³¹⁾ ve derḥāl Yāsemīniñ üzerinde olan mücevherāt ve eřvābiñ cümle sen nez’i muḥbaḥa itdirüb [213a] ⁽¹⁾ adını ḥidmetlere ta’yīn eyledi. “Mādem ki sen oęlum rām olmazsun bu ḥāletde ķalursun.” ⁽²⁾ didükde Yāsemīn “Ey ‘acūze-i neḥs eęer bundan zīyāde ḥaķāret ve mezalet var ise ⁽³⁾ hemān derīę itme velābin pak dāmeni lavř zinā ile meūř idemem diyüb maḥvaḥda ⁽⁴⁾ olan siyāḥ ‘Arablar ile ķalub ḥidmet ile meřgüle ķaldı. řehrazād hikāyeden bu maḥale ⁽⁵⁾ geldükde řabāḥ-ı taķrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(6) **İKİ YÜZ YETMÜŞ TOĞUZINCI GİCE**

(7) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: “Sözümüz ‘Alaaddine naql idelüm çün vāli ‘Alaaddini (8) alub buldıġı eşyā ile huzūr rahlıfeye getürdükde eşyā-i mezkūrede qandil bulunmamaġla (9) halifenün ġazabı ‘ulünüb ‘Alaaddine sen qandili nereye koduñ.” diyü suāl ol daġı (10) serkenden tebri “Ey devletlü! Efendüm quluñuz ne serkat itdüm ve ne de qandili gördüm (11) bu iftirāyı baña iden allahu ta’āliden bulsun.” didise de halife mūmā-ileyh tekdır (12) ve vafir levm ve ta’zır itdükden şoñra sāl olunmasıyla fermān buyurub celleādlara teslīm (13) idüb maħal-i siyāsete irsāl eyledi.

Pes bunlar yolda giderler iken ‘Alaaddin’ün peder-i (14) ma’nüyesi olan Aħmedü’ d-Denf’ün itbā’ndan hüs-n-ü şümān nām kimse rāst gelüb (15) işbu hālet-i ‘acibeyi gördükde қоşub Aħmedü’ d-Denf’e gitdi ve “Ey efendüm sen ne (16) turayorsun oġluñ ‘Alaaddin i şalb itmege getüreyorlar.” didükde Aħmedü’ d-Denf’ün (17) ‘aqlı başından gidib “Ey Hasan! Sen ne dirsün şimdi nice ideyüm?” didi. Hasan “Efendüm (18) ‘Alaaddin bu esnād ve lenān serkatden biridür ve vuķū’ bulan keyfiyet düşman işidür iktizā (19) idir ki siz anuñ taħlişine sa’i idüb ve ġabışhānede katle müsteħak olanlardan ‘alā (20) ü’ d-dīne şebye bir lkişi getürüb celleāda şalb itdirüb anı yanüña velb isesün zīrā (21) cellādlar senün emrüne muħālefet idemezler ba’de kābr-i tarīķ bulalum.” didükde Aħmedü’ d-Denf (22) derħāl қоşub ġabışhāneye vardı ve ‘Alaaddin’e müşābe bir vācib inķtisal (23) ādemi iħrāc ve yüzini örtüb Aħmedü’ d-Denf bir tarafından ve ‘ali zībaķ Başra nām (24) şākirdi bir tarafından alub dar aġacına getürdiler ki ol vaķit cellād ‘Alaaddin’i (25) şalb idecek idi.

Aħmedü’ d-Denf sür’atle Cellād’uñ ayaġına başub iķāz itmekle (26) merķüm Aħmede iltifāt ve “Ey efendüm benden ĩrāk ũlke bendeñüz işumi göreyüm.” didi (27) Aħmed Cellād’a “Sus ey ġabış! Sen şol ādemi alda ‘Alaaddin’ün yerine şalb eyle.” diyüb (28) getürdüġi ādemi anuñ eline virüb ‘Alaaddin i aldı ve hüs-n-ü şümāna virüb ġāne (29) sine irsāl eyledi.

Ba’de varub aña qavuşduķda ‘Alaaddin Aħmedü’ d-Denfden teşekkür (30) idüb ġayır du’ā itdi ba’de Aħmedü’ d-Denf “Ey oġul sen niçün böyle itdün ġāl bu ki [213b] (1) Halife saña қоķ ikrām idüb rüybe-i ‘aliyāya irişdürüb emīn ismiylem (2) telķib eyledi.” didükde ‘Alaaddin “Ey peder vallahü’l-‘azīm bu māddeden benüm aşlā ġaber (3) yoķdur ve ġaķķımda iftirādur ve bu bir қоy düşmanuñ fi’ilidür lakin ben bu keyfiyeti ideni allaha (4) ġavāle itdüm.” didükde Aħmedü’ d-Denf “Ey oġul femā ba’ d Bağdādda

ikāmetüñ münāsebeti ⁽⁵⁾ kalmadı zīrā melūk ve pādişāhlar bir kimsenüñ talebinde olurlarsa ol ādem ta’b ⁽⁶⁾ ve meşakḳat çeker gel ben seni İskenderiyeye götüreyümde orada ḳal tā ki ḥaḳḳ celle ve ‘alā ⁽⁷⁾ ḥazretleri saña bir ṭarīḳ iḥsān ide.” didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde ⁽⁸⁾ şabāḥ-ı takrīb itdügünü görüb süküt eyledi.

(9) **İKİ YÜZ SEKSENİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: Ba’de Aḥmedü’ d-Denf ḥüsn-ü şümāna “Ey oğul ⁽¹¹⁾ ben ‘Alaaddinüñ ma’iyetiyle giderüm ve ḥalīfe ḥazretleri benden suāl iderse ⁽¹²⁾ çiftliğine gitdi.” diyü söyle ki beni bir ḳac gün aramasun diyüb ‘Alaaddin ile ⁽¹³⁾ ḳıḳub yola revān oldılar giderken yolda ḳaṭıra binmüş iki Yahüdiye rāst ⁽¹⁴⁾ gelüb Aḥmedü’ d-Denf merḳüm Yahüdileri ḳatı ve ol ḳaṭırlaruñ üzerine binüb gitdiler ⁽¹⁵⁾ ayās nām şehre vusul bulduklarında ḳaṭırları orada bırağub bir sefineye süvār ve andan ⁽¹⁶⁾ İskenderiyeye tevciye āmāl itdiler aña vuşül bulduḳda delāl çarşuda bir ḥürdacı ⁽¹⁷⁾ dükkanı firūḥat ider bulub Aḥmedü’ d-Denf dükkan mersümü artırarak iştirā eyledi.

⁽¹⁸⁾ Ba’de varub açduḳda içünde bir döşenmiş oṭa ve vafir ḥürda eşyā ve sefinelere ⁽¹⁹⁾ maḥşüş yelken ve ḥalaṭ ve direk muḳavelesi aletler bulub ‘Alaaddin’e teslīm ve “Ey oğul ⁽²⁰⁾ sen kendüni gözet ve bunda alış veriş ile meşğül ḳal tā ḥaḳḳ cell ve ‘alā ḥazretleri ⁽²¹⁾ “Saña bir yol ibrāz ide ve ben Bağdāda varub kendüme bir ṭarīḳ itdükden şoñra dönüb ⁽²²⁾ saña gelürem.” diyerek vedā’ idüb bir sefineye süvār olub gitdi ve ayās şehrine ⁽²³⁾ vuşül bulduḳda anda bıraḳdığı ḳaṭırlara rüküb idüb Bağdāda ‘azīmet ⁽²⁴⁾ ve vuşül buldı ve Ḥasan Şumāndan “Acabā ḥaşlīfe ḥazretleri benüm için ⁽²⁵⁾ suāl itdi mi?” didi. Ḥasan ḥayır aşlā senden şūāl itmemüşdür ancak ⁽²⁶⁾ bir gün ‘Alaaddin’üñ dar ağacı yanundan merūr ve maşlūbe baḳub bu ‘Alaaddin’e ⁽²⁷⁾ beñzemez didi. Çün Vezīri Cā’ fer anuñla bile idi cevaba taşdı idüb “Ey efendüm! ⁽²⁸⁾ Olmuş olan kimsenüñ şüret-i aşliyesi tağīr ider dimekle defn olunmasına fermān ⁽²⁹⁾ buyurub gitdi ve ‘Alaaddin nesyā mensiyā onu dilde.” didi. Bunlar bu ḥāllerinde ⁽³⁰⁾ ḳalsunlar gelem Vālinüñ oğlı ḥabizlem bazāzaye çün Yāsemīn kendünden imtinā [214a] ⁽¹⁾ itdi ‘aşḳı müşetted olub derūndan ḥatalanub helāk oldı fāmā Yāsemīn ki ⁽²⁾ ‘Alaaddin’üñ cāriyesidür ağasından ḥāmile ḳalmamağla vaz’ ḥamilelik mi’ādı ⁽³⁾ ḥülül itdükde māh-ı āsumān gibi nūr-ı ḥüsnle müstezi bir ḡulām velādet ve mutabḥide ⁽⁴⁾ olan cāriyeler aña abaluk idüb ismini arslān ḳoydı ve terbiyesiyle meşğül ḳaldı. ⁽⁵⁾ diyü Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale varduḳda şabāḥ-ı takrīb itdügünü görüb süküt eyledi.

(6) **İKİ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ GİCE**

(7) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes ġamām mūmā-ileyh seni iki sāle (8) varduġda bir ġün ‘aliü’l-ġafile validesinden ayrılıb toġru vāli Emīr Hālid’ün (9) oturduġı maġale vardı. Emīr Hālid arslanı gördükde Őemāil-i latife ve maġāsun (10) zārifesini beġenüb kucaġına aldı ve ‘Alaaddin’e ġāyet müŐābe olduġını görüb (11) hālka tesbīh eyledi. Pes Yāsemīn arayub bulmaduġda arayarak Emīr Hālid’ün (12) yanunda oturur buldı.

Çocuk daġı vālidesini gördükde yanuna varmak (13) istedise de Emīr Hālid çocuġu koyuvirmeyüb ve “Ey cāriye buraya gel” diyü emir (14) ve yanuna geldükde bu çocuk kimüñdür diyü.” suāl ve merķūme daġı ‘Alaaddin’ün (15) oġlı olduġını ve kendüsi vālidesi idüġini ifāde itmekle vāli ben bu ġulamı (16) evlād yerine koyacaġum “Sen çocuġa pederün budur di ki baña ülfet itsün.” diyü (17) tenbiye idüb ġulamı nefsine istiġlāŐ eyledi ve zāhirde evlād yirine koyub (18) ġüsn-ü terbiyesini mülāġaza ve ta’līmi iġin ġevāce getirüb kırāāt ve kitābete baŐlatdı (19) ġāŐılı arslān hezār-ı ni’metde büyüyüb kābiliyetlü daġı olmaġla ‘ulüm ve mā’rif (20) taġŐil ve vāli kātında ma’zez ve mükerrrem olub ġalīfe ġuzūrına getirüb (21) beglik rütbesine nāil itdürdi ve dīvāna müdāvemeti ġesabıyla Aġmed Kāmākam ile ülfet (22) peydā ve ġāh be-ġāh bir yere gelüb teeüs iderler idi.

Günlerde bir ġün Aġmed’ün ġānesine (23) gidüb birlikde nūŐ ve ‘iŐrete tafrıġ itdiler pes Aġmed Kāmāka ‘iŐret (24) arasında sekerden nāŐı ġalīfenün oġasından sirkāt itdüġünü kändili getirüb (25) ikād ve anuñ latifiyle ‘iŐretlerinde tekmīl murād itdi ġün arslan ol kändili (26) beġenüb “Ey Aġmed! Sen bu müŐabāġı baña vir.” didi. Aġmed “Ey oġul! Bu müŐabāġ (27) virilecek Őey degildür zīrā anuñ iġin niġe canlar gitdi.” didükde arslān bu (28) ġuŐuşdan merāka girüb uŐulca kızıyeyi teccessüs ve Aġmedi istiñtāk itmege (29) baŐladı ol daġı neŐvedār olmaġla sırrını ifŐā ve arslān vālinün oġı (30) zann idüb ġabizlüm bezāzanün Yāsemīne olan ‘aŐkı ve kendüsi irtikāb itdüġi [214b] (1) serķati ile ‘Alaaddin’ün keyfiyet ī’dāmını naġl itdi arslān ġātrında ‘acabā (2) bu Yāsemīn nāmında olan cāriye ve mezkūr ‘Alaaddin “Benüm pederüm midür?” diyerek (3) vahme girdi ve Aġmed’ün yanundan ġıkub ġānelerine vardı ve Aġmedü’ d-Denfe yolda (4) rāst gelmekle Aġmed Őurub “Vallaha bu ġulam ‘Alaaddin Ebüü’Ő-Őāmāta Őebiyedür.” (5) diyüb arslāna “Ey oġul! Senün vālidenün adı nedür?” diyü suāl

ve arslān daḥı Yāsemīn ⁽⁶⁾ olduğunu ifāde itdükde Aḥmed “Ey oḡul şaḡın keder ve ƣasāvet çekme senüñ pederüñ ⁽⁷⁾ ‘Alaaddindür hemāñ vālideñe git bu māddeyi taḥƣıƣ idüb baña ḡaber vir.” didükde ⁽⁸⁾ Arslān validesine varub suāl vālidesi daḥı ƣaziyeyi Kemāliyle naƣl ve ĩrād itdi. ⁽⁹⁾ Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taƣrib itdügünü görüb ⁽¹⁰⁾ süküt eyledi.

****İKİ YÜZ SEKSEN İKİNCİ GİCE****

⁽¹¹⁾ Şehrazād tekmīl-i ḡikāyede dir ki: Çün Arslān validesinden ƣaziyeyi taḥƣıƣ ⁽¹²⁾ eyledi. Derḡāl varub Aḥmedü’ d-Denfe söyledi ve “Ey peder ma’ nvi ben şimdi ⁽¹³⁾ ‘Alaaddin’ üñ oḡlı olduğumu teyƣın itdüm senden ricā iderüm ki pederümün ƣanını şol ⁽¹⁴⁾ zālumlardan aḡz eyle.” didükde Aḥmed “Ey oḡul yā senüñ pederüñi kim ƣatl itdi ⁽¹⁵⁾ bilür müsün?” didi. Arslān “Anı ƣatl iden ancak Aḥmed Ƙamāƣamü’ s-sārıƣdur zīrā ben ⁽¹⁶⁾ anuñ ḡānesine varub ma’ iyetiyle nüş ve ‘işrete meşḡul olduğda merƣüm beni ⁽¹⁷⁾ Vālinüñ oḡlı zann idüb ḡāl-i serkende ḡalīfeden ƣaldıḡı ƣandīli ḡuzūra ⁽¹⁸⁾ getürüb yaƣdı ve ben ƣandīli beḡenüb andan istediğimde Ƙamāƣam bu ƣandīl aḡre ⁽¹⁹⁾ virilür şey degüldür zīrā anuñ için nice canlar telefe dū-çār olmuşdur.” diyüb “Pederümün ⁽²⁰⁾ ƣışşasını ve ḡabzalm bazāzānuñ valideme olan ‘alāƣasını ve anuñ için ḡalīfenüñ ⁽²¹⁾ eşyāsını serƣat idüb vālidemi Vālinüñ ḡānesine nice getürdüğünü ve pederümü ⁽²²⁾ ol vesile ile ne günā şalb itdirdüğünü birer birer naƣl itdi.” didükde.

Aḥmed ⁽²³⁾ “Ey oḡul! Pederüñ intikām ve öfkesini almak ancak emīrū’ l-mūminīñ ḡazretlerinüñ irādesiyle ⁽²⁴⁾ ola bilür ve sen anuñ ḡuzūrında şecā’at ve cesāretüñi ibrāz ile olur şöyle ki ⁽²⁵⁾ sen emīr ḡālidden ricā eyle ki seni ma’ iyetiyle ḡalīfenüñ ḡuzūrına getüre getürmege ⁽²⁶⁾ rāzı olduğda silāḡüñla ḡuzūra var ve yanunda hezūñi ibrāz ƣıl bahr-ı ḡāl ol vaƣit ⁽²⁷⁾ ḡalīfe ḡoşnūd olub ey arslān benden murāduñ iste diyecekdür sen daḥı pederüñün ⁽²⁸⁾ ƣanını iste ve bu naƣl itdigün māddeleleri tefhim idüb Aḥmed Ƙamāƣamuñ teftiş ⁽²⁹⁾ olunmasını ricā eyle ben daḥı saña müsā’de idüb merƣümü teftiş idüb ḡaƣƣı ⁽³⁰⁾ aḡḡar iderüm.” didükde Arslān sem’ ā ḡā’ a diyüb gitti.

Pes irtesi gün ⁽³¹⁾ ḡalīfe oƣ atmaḡa ‘azīmet ve ol gün meydāna gicedeginde vāli islaḡa seni [215a] ⁽¹⁾ giyüb varmaḡa ‘azīmet itdükde Arslān “Ey peder beni ma’ iyetüñle al diyü ricā ⁽²⁾ ol daḥı izin virmekle islaḡasını giyüb anuñla bile.” diyü ana ƣıƣdılar ve

halife ile ⁽³⁾ ok meydānuna vardılar pes infilak ba'z hāin kemānkesler halife semetne kaşda bir ok ⁽⁴⁾ atmağla Arslān sür'atle ol okuñ pīşgāhına çıkub şana'at ile halife tarafından anı ⁽⁵⁾ def ve atdığı ādeme bir ok atub zemine düşürdüğünü daire-i halkı görmekle sür'atle ⁽⁶⁾ şitāb ve ol hāini emīrū'l-mūminīnūñ huzūrına celb idüb istināğ olunduğda ⁽⁷⁾ düşman olduğunu ve 'an kaşd halifeye ok atduğunu ikrār itdükte Hārūn Reşid ⁽⁸⁾ merķūmuñ katl olunmasına fermān ve Arslāna iltifāt idüb "Ey ğulām senūñ benden ⁽⁹⁾ bir maṭlūbuñ var ise dile ki vireyüm." didükde Arslān halifeyi ⁽¹⁰⁾ būs ve "Efendüm ben ancak pederümü katl idenlerden pederümüñ kanını isterem." didi. Şehrazād ⁽¹¹⁾ hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(12) **İKİ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽¹³⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Pes halife Arslān'a "Senūñ pederūñ ayağda tūran ⁽¹⁴⁾ vāli degül mi?" didi. Arslān "Ḥayır efendüm benim pederüm 'Alaaddindür." diyüb Aḥmed Ḳamāḳamdan ⁽¹⁵⁾ mesmū'i olan ḳāziyeyi baş ve īrād itdükte halife Aḥmed Ḳamāḳam'ūñ ⁽¹⁶⁾ huzūra celb olunmasını fermān ve geldükde Aḥmedü'd-Denf'e "Anı teftiş eyle." diyü emir idüb ⁽¹⁷⁾ arandukda cebinden ḳandil-i merķūmı iḥrāc itmeleriyle halife "Bu ḳandil saña nereden geldi." ⁽¹⁸⁾ diyü suāl ḥālāt cebriye ile istināğ olunduğda merķūm vāḳ'a ḥālī söylemekle gerek ⁽¹⁹⁾ Aḥmed Ḳamāḳam ve gerek vāli aḥz ve ḥabis olunmalarını fermān buyurdu.

Vāli "Efendüm benim ⁽²⁰⁾ bu şeyden aşlā ḥaberüm yokdur bunu iden ancak zevcem ile Ḳamāḳamuñ vālidesidür ⁽²¹⁾ ve ben arslāndan 'afvımı ricā iderüm." didükde Arslān merķūme şefā'at idüb sebinin ⁽²²⁾ taḥliye itdiler ve şimdi var 'Alaaddinūñ ḥānesini küşād ve malını oğlına teslim ⁽²³⁾ ve zevceñe söyledüğünü eṣvāb ve mücevher atını çıkarub 'Alaaddin'ūñ validesine ⁽²⁴⁾ iktisā ve ḥidmetinde iḳāmet itsün diyü fermān eyledi ve yine Arslāna ⁽²⁵⁾ dönüb "Benden dahā murāduñ var mı?" didi.

Arslān "Efendüm ben ancak pederüm ile ⁽²⁶⁾ mülāḳat itmek isterem anı sizden ricā iderüm." didi halife "Senūñ pederūñ ḥayātda ⁽²⁷⁾ değıl ki ben seni anuñla cem' idem keşki ḥayāda olubda bir kişi bekā-i mezdasını ⁽²⁸⁾ vireydi ben anuñ merāmını iḥsān ider idüm." didükde Aḥmedü'd-Denf derḥāl huzūr-ı ⁽²⁹⁾ halifede zemin būs idüb "Ey emīrū'l-mūminīn! 'Alaaddin ḳuluñuz sāğ ve sālamdur ⁽³⁰⁾ ve ḥālā İskenderiyede

hurdacılığ ile meşguldür zīrā ben anuñ mazlūm olduğunu [215b] ⁽¹⁾ ve siz katline pişmeyān olub anı isteyeceğünizi bilüb taħlīş eyledüm ve bir vācibü'l-ḳatlı ⁽²⁾ mecrimi ḥabisden iħrāc idüb yerine celleāda virdüm.” didükde ḥalīfe ğāyet ⁽³⁾ mesrūr olub Aḥmede imdi “Var anı yanuma getir.” didi ve maşrāf-ı seferiyeleri ⁽⁴⁾ olmağ üzere on biñ altūn virüb yollado merḳūm daḥı emūr-ü lāzimesini tedārik ⁽⁵⁾ idüb İskenderiyeye şedd-i ‘azīmet eyledi diyü Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde ⁽⁶⁾ şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(7) **İKİ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Aḥmedü'd-Denf gide ḥursun gelemüm ‘Alaaddin’e ⁽⁹⁾ pes mūmā-ileyh sālefü’z-zıkr naḳlumüz üzere Aḥmedü'd-Denf anı İskenderiyeye getirüb ⁽¹⁰⁾ ḥurdacı dükkana bırağub gitedükden soñra alış viriş ile meşğül olub ⁽¹¹⁾ dükkanda olan eşyāyı firuḥat iderdi günlerde bir gün ḥurdaları ḳarıřdırur iken ⁽¹²⁾ bir tağarcıḳ bulub derūnunda altūn zincir ile bağlanmış bir ḥarze ⁽¹³⁾ buldı ki üzerine pes suret resm olunmuş ve eṫrāfında ğāyet ince ṫılsımlar ⁽¹⁴⁾ yazıldugun görüb ol şūretleri ḥek itdise de anlardan bir zarar zuḥūr itmemele ğālibā ⁽¹⁵⁾ bunlar faḳt ziynet iḳün olunmuşdur diyüb firuḥat itmek iḳün dükkana ubḥte ⁽¹⁶⁾ eyledi.

Bir gün oturur iken nařarı ṫāifesidür bir ḳapudan geöüb ol ḥarzeyi ⁽¹⁷⁾ gördüğü birle ṫurub ‘Alaaddin’e “Sen bunı ḳac ğuruř ile firuḥat ⁽¹⁸⁾ idersün.” didükde ‘Alaaddin “Sen söyle ḳac ğuruř virürsün.” dimele ḳapudan ⁽¹⁹⁾ “Ben biñ altūn virirüm.” didükde ‘Alaaddin “Ḥayur bu bahā ile virmem.” diyerek ve ḳapudan daḥı ⁽²⁰⁾ arınarağ yüz biñ altūna teblīğ itdükde ‘Alaaddin rāzı olub merḳūma bī’ ⁽²¹⁾ eyledi ve ḳapudan egl “Benüm ile sefineme gidelüm ki saña parayi teslīm ideyüm.” didükde ⁽²²⁾ ‘Alaaddin ğulāmına “Eger Aḥmedü'd-Denf gelüb beni arar ise řimdi gelür diyü ḥaber vir.” ⁽²³⁾ diyerek ḳapudan ile gitdi. Zīrā dāimā Aḥmedü'd-Denf’ün ḳadvimine münteziř idi.

Pes ḳapudan ⁽²⁴⁾ ile sefineye varduğda ḳapudan altūnları şayub teslīm itdükden soñra “Ey efendüm! ⁽²⁵⁾ Siz bizde bir ḳahve iḳmez müsünüz?” didükde ‘Alaaddin “iyü” diyüb bir miḳdār eğlendi ⁽²⁶⁾ ḳapudan daḥı aña bir şerbet iřmārlayub iḳirdükde derḥāl başı dönüb ⁽²⁷⁾ ölü gibi uyuyub ḳaldı. Meėer ol şerbetde benc ḳonulmuř idi ḳapudan ⁽²⁸⁾ ise derḥāl yelkenleri küřād idüb limāndan ḳıḳub gitdi ve bir miḳdār ⁽²⁹⁾ uzaduğda bencün zedini virüb ‘Alaaddin ifāḳat bulduğda kendüni ⁽³⁰⁾ vař-ı deryāda

bulmağla kapudan “Sen beni nereye götürürsün?” diyü suâl ol dağı “Ben seni ⁽³¹⁾ maħbübeme ve ma’sûkama getürecegüm.” diyüb süküt itdi.

Pes bunlar yollarında [216a] ⁽¹⁾ giderken bir ehl-i islām sefinesine tesādūf ve üzerine hücum idüb aldılar ve cümle ⁽²⁾ müslümanları esîr ve Derzincîr idüb cenve didükleri şehre götürdiler ve limanuna girmezden ⁽³⁾ ol kapudan bir sahlhāneden merūr ve bir yalı pīşgāhına gedükde sahlhānenüñ ⁽⁴⁾ kapusu açılıb içünden māhir ve bir duhter-i peri peyker zühür ve kapudana “Sen ħarzemi ⁽⁵⁾ götürdüñ mi?” diyü suâl kapudan dağı “Evet” diyüb ‘Alaaddin’den aldığı ⁽⁶⁾ ħarzeyi mūmā-ileyh teslīm itdükdün soñra lumāna varub lenkerānandāz oldı ve Kralı ⁽⁷⁾ çıkub götürdüğü esîrleri ‘arz eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde ⁽⁸⁾ şabāh-ı taqrīb itdügünü görüb süküt eyledi.

(9) **İKİ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazād tekmîl-i hikāyede dir ki: Pes Kral-ı mezkūr ol esîrlerüñ ebkāsını revā görmeyüb ⁽¹¹⁾ cümlesi katl olunmalarını fermān idüb birer birer maħal siyāsete taqdîm iderek katl ⁽¹²⁾ itdürdi tā ‘Alaaddin yalnız kaldukda kapudan içerü bir pīrenen zühür ve Kral’a “Ey ⁽¹³⁾ oğul! Sen gelisā ħidmetiçün bir esîr virmek ve ‘add itmüşidüñ niçün bunları katl ⁽¹⁴⁾ eyledüñ.” didükde Kral “Vallaha ħātrumda kalmadı lakin sen bu kalan esîri al ⁽¹⁵⁾ gelisāya götür.” diyüb ‘Alaaddin’i merķūmeye teslīm eyledi.

‘Acūze dağı anı alub ⁽¹⁶⁾ gelisāya ilette ve iktizā iden ħidmetleri gösterdi ki ol işüñ yalnız ‘Alaaddin ⁽¹⁷⁾ ħaqqından gelmeğe muķtedür degildi ve ol gice anda yatub elinden gelen ħidmetleri görmüş ⁽¹⁸⁾ ise de ekşerisi kaldugundan ‘acūze geldükde “Sen niçün bütün işi görmedüñ.” diyü ⁽¹⁹⁾ suâl ol dağı elüñüz ol kadar ħidmetüñ ħaqqından gelmeyeceğini ve bir yardımcıya muhtāc idüğünü ⁽²⁰⁾ ifāde itdükdün merķūme kılıc temürî heyetinde pirincden ma’mül bir kāmçı eline ⁽²¹⁾ teslīm ve iktizā itdükdün “Sen bu kāmçıyı kim olursa olsuñ gördüğüñ ādeme irāne ⁽²²⁾ kılıb andan müsā’de iste bahr-ı ħāl ol ādem gelüb saña yardım ve müsā’de ider velevkān ⁽²³⁾ Kral ise de.” didi ‘Alaaddin ol kāmçıyı alub iktizā itdükdün zeķağa ⁽²⁴⁾ çıkub geçenlere gösterdi ve her kime gösterür ise belā kelām ma’iyetiyle gelüb müsā’de ⁽²⁵⁾ iderdi ve bu ħāl üzere on sekiz sene kılub günlerde bir gün ‘acūze-i merķūme ⁽²⁶⁾ yanuna gelüb “Ey oğul! Var galisādan çık zīrā yuħinā krallık duhteri ħüsn-ü meryem ⁽²⁷⁾ bugün galisānuñ

ziyaretine gelecektür ve anuñ geldiği gün bunda kimse qalmaz.” didükde ⁽²⁸⁾ ‘Alaaddin şavılıb gitdise de hâtrında “Şu kıalluk duhterın müşâhede itsem ⁽²⁹⁾ gerektür.” diyüb köşelerün birinde gizlenüb oturdı nâ-gâh merķūme hūsn-ü meryemün ⁽³⁰⁾ Kemâl ziynet ve aḥşâm ile geldüğünü görüb mevhüb olan hūsn ve cemâlini daḥı ⁽³¹⁾ müşâhede itdükde bir nazaradan hezâr-ı ḥasrete düşüb bend-i zelfine bağlandı ve ma’iyetiyle [216b] ⁽¹⁾ Bağdād’da fecât kuvvet olan zevcesi Zübeydettü’l-‘afv diyeyi girüb deryâ-yı ḥayrete ⁽²⁾ düşüb ‘acabâ o mıdur degilmidür dirken kıalluk duhteri ol kıza “Ey Zübeyde! Bize bir miqdâr ⁽³⁾ saz çal ve bir kaç beyt ile taḡni kııl ki tesliye-i derün idelüm.” didüğünü işitdi ol daḥı ⁽⁴⁾ “Efendüm ben sâzı elime alamam tâki siz baña buyurdığınız va’düñüzi vefâ idesüz.” didükde ⁽⁵⁾ mûmâ-ileyh “Saña itdüğüm va’ad nedür?” diyü suâl itmekle merķūma “Sen beni eglem ‘Alaaddin ile ⁽⁶⁾ cem’ itmegi va’d itmüş idüñ ol ḥuşuşuñ vefâsını ister.” didi kıral kıızı daḥı “Ey ⁽⁷⁾ Zübeyde! Sen tayyib-i nefis ile beni eglendür ki saña senün zevceñ müjdesini vireyüm.” dimekle ⁽⁸⁾ Zübeyde “Ya benüm zevcem nerededür?” didi. Duhter “İşte buradadır ve sözimizi istimâ’ ⁽⁹⁾ ider.” didüğünü ‘Alaaddin işitmekle hezâr-ı ḥayret ile tırub ḥamüş kıaldı. ⁽¹⁰⁾ Şehrazâd hikâyeden bu maḥale geldükde şabâḥ-ı taḡrib itdüğünü görüb sükût itdi.

(11) **İKİ YÜZ SEKSEN ALTINCI GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: Pes Zübeyde mûmâ-ileyh bu sözini işitdükde ⁽¹³⁾ sazını alub ġinâyaya başladı. ‘Alaaddin merķūmenün şadâsını işitdiecek ‘aqlından ⁽¹⁴⁾ bî-ḥoş ve nefisine malik olmayub ihtifâ itmüş oldığı yerden zıhūr ve şitâb iderek ⁽¹⁵⁾ zevcesinün yanuna varub oturdı ve bir birine ma’ânka idüb şiddet-i sürurlarından bayıldılar ⁽¹⁶⁾ ve ayılduklarında Melike-i hūsn-ü meryem mûmâ-ileyh tehniye idüb bir yere cem’ oldılar. ⁽¹⁷⁾ Ba’de ‘Alaaddin “Ey Zübeyde! Sen fevt olmaduñ mı? diyince Zübeyde “Efendüm ben olmadum ve ol ⁽¹⁸⁾ baña ḥüdüş idüb ḥâletler cinlerden şudūr itdi ve beni alub buraya götürdiler ⁽¹⁹⁾ ve sizde kıalan cesed benüm degül ancak bir cin şüreti idi siz anı defn itdükden ⁽²⁰⁾ soñra mezârı şıḡ idüb çıkıdı ben ise ol bayḡunluk ḥâsetinden intibâh itdüğümde ⁽²¹⁾ kendümi hūsn-ü

meryemüñ yanunda buldum pes efendüm siz beni niçün buraya getürdüñüz.” (22) didügümde mümā-ileyh “Ey Zübeyde ben ‘Alaaddin’e zevce olacağı mı ilhām ile (23) bildüm ‘acabā sen beni ortaklığa qabül ider misin?” didi. Ben “Efendüm seni qabül iderüm (24) ancak ‘Alaaddin nerededür?” didüm hüs-n-ü meryem Zübeyde “Mülākātınıñ vaqti dahā gelmedi (25) zīrā ‘Alaaddin’üñ sâbıq-ı ezelde yazulmuş bir kaç vartası vardur anı çeküb istifā (26) itmedükce mülākātı mesir olmaz ve buraya gelecekdür hemān maṭmenü’l-hāṭır ol ve bize saz ve (27) ğınā ile eglendür.” didi.

Ba’de hüs-n-ü meryem ‘Alaaddin’e sen beni zevceliğe qabül ider müsün?” (28) diyü suāl ol dahı “Efendüm senüñ dīn ve milletüñ benüm dīnime muğāirdür nice ictimā’muz mümkin ola (29) bilür.” didükde mümā-ileyh “Ḥayır ben baṭmanda müslümānum ve on sekiz seneden berü dīn-i (30) islām ile müşerrefe oldum ve saña müjde olsun ki arslān isminde bir oğluñ [217a] (1) zuhūr itdi ve senüñ mazlüm olduğunu Hārūn Reşīde beyān idüb Aḥmed Qamāqamı (2) ḥabs itdürdi ve İskenderiyede dükkanuñda buldığuñ ḥarze ile seni getüren qabudanı (3) maḥşüş ben irsāl eyledüm, zīrā ol qapudan baña ā’sıq olub vaşālume ṭalīb (4) olduqda ben aña sen İskenderiyede benüm ḥerzemi ve yanunda bulunmuş olan ādemi (5) getürmeyince zelāl ve sālime nāil olamazsun.” didüm ol dahı varub seni götürdi (6) ve “Pederüm ma’iyetüñle gelen esīrleri qatlı iderkenn senüñ taḥlīşüñe ben sa’i idüb ol (7) pīrezeni irsāl eyledüm.” didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taqrib (8) itdügünü görüb sükūt itdi.

(9) **İKİ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ GİCE**

(10) Şehrazād tekmil-i ḥikāyeye şürü’ idüb dir ki: Pes ‘Alaaddin mümā-ileyh (11) kelāmını işitdükde “Ey efendüm! Ol ḥarzede ne ḥikmet vardur.” didi hüs-n-ü meryem (12) ol ḥarze raşdlu ve ṭısumlu bir gencden alunmuşdur ve içünde peş ḥāşa vardur ki bize (13) ḡāyet menf’atlüdür vaqti geldükce görürsen zīrā benüm dedem sāḥır ve gençleri küşād itmege (14) muqatderdür bu ḥarzeyi itiḥrāc itdükde şaklayub büyüdüğümden baña virdi (15) ve ben kitabü’l-hiye okuyub sürür-u ā’lem şalı allahu ‘aleyvessellemüñ nām sāmīlerini (16) gördüğümünden islām ile müşerrefe oldum ve ‘ilm-i remlde dahı “Sen benüm zevcem ola (17) cağuñı görüb ve qadvimñe müntezir qaldum ve ḥülül vaqitde ol qapudan ile söz (18) bağlayub bu vechle seni getürtedüm ve perdemüñ dahı ‘ilm-i remelde muḥāreti olmağla şöyle (19) gördi ki ikenderiyeden gelen

müslümānlar biri anı atlı idecekdür. pes bu uşūa ⁽²⁰⁾ binā ol arafdan gelen ehl-i islāmı ’dām itmekdedür imdi sen beni ⁽²¹⁾ tezvic ıl.” didükde.

‘Alaaddin mūmā-ileyh tezvic idüb bir ac gün orada ⁽²²⁾ aldılar. Ba’de ‘Alaaddin üsn-ü meryeme “alk memleketimize gidelüm.” didükde mūmā-ileyh ⁽²³⁾ “Seni memleketiñe getürürem lakin gel bunda ki olan iumizi tekml idelüm.” diyüb anı ⁽²⁴⁾ ma’iyetiyle alub pederinüñ maaline getürüb bir ufa oada aladı ve pederinüñ ⁽²⁵⁾ yanuna varduda ral “Ey ızum kelimeñüz iābet oldu, zīrā bu gün benim ārum āyet ⁽²⁶⁾ ardur. Gel bir midār ‘irete tari idelüm.” diyüb ‘ay ve neve meöl oldılar. Tā arāb ⁽²⁷⁾ raluñ ‘alımı dericāb idüb bī-isās olduda mūmā-ileyh ‘Alaaddini oldıı ⁽²⁸⁾ yerden celb ve ral’uñ ellerin ve ayakların bend ve mūcib ifāat ‘ilāclar virüb intibāh itdükde ⁽²⁹⁾ islāma da’vet itmüler ise de merūm-u küffarında Mıır olmala ‘Alaaddin anı atlı ⁽³⁰⁾ ve keyfiyet-i atlıni mūbīn bir puula yazub gösüne āvihte idüb ıub gitdiler ba’de ⁽³¹⁾ üsn-ü meryem ma’hūd azreyi irāc ve sır bir ūreti üzerine resm olunmu [217b] ⁽¹⁾ olan yüzi ak itdükde derāl āyet mūnteim bir serīr uzūrlarına gelmekle ⁽²⁾ ‘Alaaddin zevceleriyle üzerine temkin idüb “Bizi aldır götür diyü emir itdükde serir ⁽³⁾ cū-i semāya irtikā’ idüb pervāz iderek gitdi.” diyü ehrazād ikāyeden bu maale ⁽⁴⁾ geldükde abā-ı tarib itdüin görüb sūkūt eyledi.

(5) **İKİ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ GİCE**

⁽⁶⁾ ehrazād kelāma ürü’ idüb dir ki: Bunlar ol vechle gidüb tā mer’ā ve giyāhdan ⁽⁷⁾ ālī bir ahrāya vardularında üsn-ü meryem ol arezeyi daı irāc ve evtā resmi ⁽⁸⁾ üzerine ak olunmu olan yüzini zemin arafuna evirdükde serīr ol sā’at yere inmee ⁽⁹⁾ balayub vuūl bulduda arzenüñ evtā resmi üzerinde olan arafını ak idüb ⁽¹⁰⁾ bize bir oaq urulsun diyü emir itdükde derāl ol mekānda bir oaq ā’li netā naīb ⁽¹¹⁾ olunub iünde oturdularında yine üsn-ü meryem arzenüñ cümle yüzlerini āsumāna ref’ ⁽¹²⁾ ve āsmāü’l-llaha aıün “Bu zemin bütün kiyāh vusūllar ile ma’mūr ve zemin olsun.” didükde ⁽¹³⁾ derāl ol zeminde ırmalar aub ve erāfinda aac ve kiyāh muavelesi bitüb ortalu ⁽¹⁴⁾ bütün yeil ve sebze oldu ba’de arzede sofrā resmi ak olunmu olan yüzini ⁽¹⁵⁾ semāya aldırub ısm iderek a’ām estikde derāl mūkemmel bir sofrā a’ām ⁽¹⁶⁾ gelüb evyene adar tenāvül itdükden oñra istirāhata tefri itdiler bunlar bunda ⁽¹⁷⁾ alsun geledüm beri arafa.

Çün ki Kral muktevellük oğlu ‘aliü’ş-şabāh pederinüñ yanuna ⁽¹⁸⁾ varub katl olundugunu görüb göğsinde aşılmış olan bu şaleyi gördükde ⁽¹⁹⁾ kažiyenüñ kenhne vākıf olub koşarak kenise-i ma’hūdaya varub hemşiresini ⁽²⁰⁾ aramuş ise de pīrezen mūmā-ileyh “Dünden berü görünmedi.” didükde derhāl hāzır ⁽²¹⁾ olan leşkerini cem’ idüb hemşiresini ta’kīb eyledi. ‘Alaaddin zevceleriyle ⁽²²⁾ otağda oturur iken irakdur gabār-ı ‘azīm zuhūr idüb giderek açıldukda leşker ⁽²³⁾ ‘azīm-i nümāyān itmekle hūsn-ü meryem ‘Alaaddin’e “Acabā muhārebede şabur ve şebātuñ nicedür?” ⁽²⁴⁾ didi. mūmā-ileyh “Benüm şebātum köpekde gömülmüş olan kazıñ şebātı gibidür.” dimekle ⁽²⁵⁾ hūsn-ü meryem gülüb derhāl hāzere ihrāc ve üzerinde süvāri şüreti resim ⁽²⁶⁾ olunmuş olan yüzini semāya ref’ ve efsun okudukda çölden manzum silāh giymüş ⁽²⁷⁾ bir süvāri zuhūr ve gelen düşmana hücüm idüb tār-u mār eyledi.

Ba’de ‘Alaaddin ⁽²⁸⁾ zevceleriyle ma’hūd serīre binüb İskenderiyeye mütevce oldılar ve havāda uçarak ⁽²⁹⁾ sāhesine varduklarında hūsn-ü meryemi ve Zübeydeyi taşrada bırağub kendüsi şehre ⁽³⁰⁾ girdi. diyü Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb ⁽³¹⁾ süküt eyledi.

[218A] ⁽¹⁾ **İKİ YÜZ SEKSEN TOKUZINCI GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād naql-i hikāyede dir ki pes ‘Alaaddin şehire girüb dükkanuna vardukda Aħmed ⁽³⁾ ü’ d-denf çıka geldüğünü gördi zīrā merķūm sālefü’ z-zıkr naqlumiz üzere Harūn ⁽⁴⁾ Reşidüñ emriyle ‘Alaaddin i götürmek için çıkub İskenderiyeye vuşulı bu vaķit ⁽⁵⁾ teşādüf eyledi birbiriyle selāmlaşub vāk’a hālumizi irād ve Aħmedü’ d-Denf mūmā- ⁽⁶⁾ ileyh arslan isminde bir oğlu vücūda gelduguni ve anuñ vāsıtasıyla halīfe āħmed ⁽⁷⁾ Kamākamuñ itdügünü ğadara vākıt olub gittüyi maħşuş irsāl itdügünü ifāde itdükde ⁽⁸⁾ ‘Alaaddin ben ibtidā Mışıra varub peder ve mādeim göreyüm diyüb yine taşraya ⁽⁹⁾ çıkdılar mesrīr üzerine oturub Mışıra mütevce oldılar tā Mışıra vuşul ve ‘Alaaddinüñ ⁽¹⁰⁾ maħallesine varub hānelerinüñ kapusını çalarak vālidenüñ yanuna girüb belākātlarıyla ⁽¹¹⁾ müşerref oldı ve üçgün ikāmetden soñra cümlesi Mışırdan kaṭ’am’ alāyık ve Bağdād ⁽¹²⁾ semtine tevciye ‘azim şādık idüb oraya daħı vuşul ve huzūr halīfeye duħul ⁽¹³⁾ itdüklerinde ‘Alaaddin hikāyesini naql ve irād itdükden soñra halīfe Aħmed Kamākamı ⁽¹⁴⁾ celb idüb ‘Alaaddine teslīm ol daħı reşte-i hayātını kaṭ’a ve sırrını biride ⁽¹⁵⁾ idüb alz ‘ayş ve ‘işret ile aliü’l-memāt mevfüru’l-rığābāt kaldılar diyü Şehrazād ⁽¹⁶⁾ işbu hikāyeyi reşide-i hitām itdükde şāh müşār-ileyh efedüm (arapça

ibāre) ⁽¹⁷⁾ kişret-i kerem ve şiddete seḥā ve ḥalem ile mevşūf olan zevāt kerāmuñ hikāyeleri kişret üzere ⁽¹⁸⁾ maḥrur ve menķūldür ezcele ḥātem tāīnuñ ġarīb bir hikāyesi zikr olunmuşdur didükde ⁽¹⁹⁾ şāh müşār-ileyh nicedür ol hikāye didi Şehrazād hikāyeye ağaz idüb didük ketb ⁽²⁰⁾ tāriḥde şöyle menķūldür ki ḥātemü’ṭ-ṭāī vefāt itdükde oğulları müdfeni bir cebel şāhaķūñ ⁽²¹⁾ tepesinde idüb ve yanunda taşdan ma’mül iki ḥavz ve ol ḥavzuñ üzerine ⁽²²⁾ bir kaç duḥter şüretleri resim itmüşler idi ve ol ṭāġuñ altında bir ırmaķ ve aradıġı ki ⁽²³⁾ oralardan merūr ve ‘abūr iden yolcular oaraya gelüb konarları gice olduġda ol ⁽²⁴⁾ ṭāġuñ tepesinden şīḥe ve avāzlar işidürlerdi şabaḥ olub merķūmün ṭāġa ⁽²⁵⁾ çıķub ceset civā ile ararlar isede kimse bulmazlardı bir def’a ‘Arab pādīşāhlarından ⁽²⁶⁾ ḥamīr Meliki Zū’l-Kera’ nām Melik ‘aşiretinden ayrılıb çıķduġda ol dereye gelüb ⁽²⁷⁾ nahr-ı mezkūruñ ḥāfesinde bītavtet eyledi Şehrazād hikāyeden gelüb bu maḥale ⁽²⁸⁾ geldükde şabāḥ-ı taķrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(29) **İKİ YÜZ TOKSANINCI GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Melik mūmā-ileyh gice zarfında ol avāzları [218b] ⁽¹⁾ işidüb suāl itdükde ḥātemüñ mezārı ol ṭāġda olduğunı ve ol şadālar anuñ ⁽²⁾ kabri yanunda taşvīr olunmuş şüretlerden zuhūr itdüğünü ifāde itdüklerinde zevālkara’ ⁽³⁾ istihzā yönünden “Yā ḥātem işte bu gice biz sizde misāfirüz ve ķarnımız açdur bize ziyāfet ⁽⁴⁾ ṭa’āmı gönder.” diyüb uyudu. Pes giceden bi ḥişşe gecdükdün soñra ḥavf ve dehşet ⁽⁵⁾ ile uyanub “Ey tāīfe-i ‘Arab süvār olduğum nāķaya laḥķidüñ.” diyü ḥayķırmaġla ‘Arabān ⁽⁶⁾ şitā idüb nāķanuñ yanuna varduķlarında mazṭrub ve helāka müşerref olduğunı bulub zebḥ ⁽⁷⁾ itdiler.

Ba’de Melikden suāl “Siz rüyāda ne gördüñüz ki ol derecelerde fez’ ⁽⁸⁾ itdügüñüz?” didüklerinde Melik “Ben düşümde ḥātem ṭāī elinde yalan ķalīḥ yanuma gelüb baña ⁽⁹⁾ ḥoş geldüñüz siz bende mahmān oldıñuz ise de bizüm bu ḥāletde bir şeyümüz yokdur ⁽¹⁰⁾ diyüb ṭoġru nāķama varub nahr itdüğünü gördüm.” didi ve ol gice nāķā-i mezkūrenüñ ⁽¹¹⁾ laḥmini eġil idüb bītavtet itdiler şabāḥ olduġda zevālka’ram başķa bir ādemüñ nāķasına ⁽¹²⁾ süvār olub yola revāne oldılar ve şaṭ nehāre ķadar gitdüklerinde bir ādem nāķaya binmüş ve başķa ⁽¹³⁾ bir nāķayı yiderek araķdan gelduguni gördiler, yanlarına vuşul bulduġda “Sen kimsüñ?” diyü ⁽¹⁴⁾ suāl ol daḥı “Ben ‘adī bin ḥātemü’ṭ-ṭāiyüm ḥamīr Meliki Zevālkā’ nām Melik sizüñle ⁽¹⁵⁾ midür?” didi. ‘Arabān “Evet işte melik budur.” didüklerinde merķūm yedekde getürdüġi ⁽¹⁶⁾ nāķayı

Melik mūmā-ileyh taq̄dīm ve “İşte bu senūñ zeb̄h olunan nāḡanuñ bedlidür ⁽¹⁷⁾ zīrā senūñ nāḡañı pederüm ḡātemü’ṡ-tāī dün gice naḡr itmüşdür.” didükde Melik ⁽¹⁸⁾ nāḡamuñ naḡr olundugunu nereden bildüñ didi.

‘Adī “Ey Melik dün gice yanur iken ⁽¹⁹⁾ pederüm ḡātemi düşde görüb baña ey oḡul ḡamīr Meliki Zevālkā’ ⁽²⁰⁾ dün gice nerede mahmān olduḡda ḡāzır bir şeyüm olmamaḡla anuñ nāḡasını zeb̄h ⁽²¹⁾ idüb zıyāfetlerini tekmīl eyledüm var sen ol nāḡanuñ bedeli bir güzēl naḡa aña ⁽²²⁾ taq̄dīm ḡıl diyü emir itdi. İşte ben emrine imtināl idüb bu nāḡayı saña getürdüm.” ⁽²³⁾ didükde Zevālkā’bu vāḡ’adan mütahīr olub ḡātemūñ ḡayā ve mītāşedet ⁽²⁴⁾ kermenden mütā’cib ḡaldı ve naḡl iderler ki cūd ve sehā ile şehir-i teşā’r ⁽²⁵⁾ ve kerem ve fazıl ile nāıldür ce-i ī’tibār olan Emīr Ma’n ibn-i Zāide bir gün şeyd ⁽²⁶⁾ ve şekāre gidüb çölde ve şahrālarda keşt ve güzār ider iken şışamuş ⁽²⁷⁾ ise de ḡulmānında şu bulunmaḡla ‘ateşi müşetted olub suyuñ maḡlen daḡı ⁽²⁸⁾ bilmemekle baḡr-ı ḡayrete düşdi. Mūmā-ileyh ol şedīd ḡāletde iken ırāḡdan ‘Arabān ⁽²⁹⁾ ṡāifesinden üç kız omuzlarında şu ile ṡolu ḡurbeler ile şu mevza’ndan ⁽³⁰⁾ gelür olduḡlarını gördi. Hemān yanlarına müsār’at idüb anlardan şu ṡaleb ⁽³¹⁾ eyledi. Anlar daḡı şu virüb içdükden şoñra ol kızlara eger amā bir miḡdār şey [219a] ⁽¹⁾ ve bir meseni merām itdisede yanunda bir şeyi bulunmamaḡla altūn temarnalu oḡlardan bahrına ⁽²⁾ uz oḡ virdükde ḡatrluñ diḡerlerle “Ey hemşireler! Bu kerem ancaḡ Emīr Ma’n bin Endāde ⁽³⁾ bulunur gelüñ her birimiz bu zāt ḡaḡḡında bir şı’ir inşād idelüm.” diyüb duḡter ulı şı’ire ⁽⁴⁾ şürü’ idüb bu iki beyti (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyi) inşād ⁽⁶⁾ eyledi ki ma’nāsı “İşbu memdūḡ olan zātuñ kişret kereminden ḡullandıḡı oḡlarıñ ⁽⁷⁾ temrenleri ḡālīş altūndan olub kerem-i vücūd ḡabīlinden olaraq düşmana indaḡat ⁽⁸⁾ idir ki düşmandan yaralı olan kimseye ‘ilāc parasi olub ve telef olana kefen ⁽⁹⁾ parasini andan şarf ideler dimekdür.” diyü Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı ⁽¹⁰⁾ taḡrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(11) **İKİ YÜZ TOḲSAN BİRİNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ba’de duḡter-i şāniye işbu iki beyti ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ inşād itdi ki meālī “Ey arkadaşlar bilüñ ki öyle bir cenḡı vardır ki kişret ⁽¹⁶⁾ cūsūd ve kereminden dest-i mekārımı dost ve düşmana ā’m ve şāmīl oldu zīrā ol zāt ⁽¹⁷⁾ oḡlarınuñ temrenlerini altūndan yapdurdı ki dāīmā ‘aṡa ve lerem ile meşḡul olub ⁽¹⁸⁾ ḡatta ḡāl muḡārebe de iken kerem ve iḡsāndan ma’ṡal

qalmaya ve cenk anı ‘aṭiyeden ⁽¹⁹⁾ mān’ olmayub herpār dest-i keremi virmek ile meşgūl ola.” dimekdür ⁽²⁰⁾ ba’de üçüncü duḡter işbu iki beyti ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ⁽²³⁾ inşād eyledi ki ma’nāları “Ebyāt olanuñ ma’nāsına mūmāşeldür ve naql iderler ki bir gün ⁽²⁴⁾ Emīr Ma’n mūmā-ileyh dairesiyle şeyd ve şekāre çıkub gezerken ırāqdan bir geyik ⁽²⁵⁾ sürisi zuhūr itmekle süri erdence Ma’n ile olanlarıñ her biri bir ṭarafa koşub ⁽²⁶⁾ ṭağıldılar Ma’n daḡı bir geyiḡi koḡub ardından şitāb iderken çöl ṭarafundan gelür ⁽²⁷⁾ ḡamāre binmüş bir ĩ’rābiye rast geldi selām virüb ey aḡāü’l-’Arab sen nereden ⁽²⁸⁾ gelürsün.” diyü suāl ol daḡı ben beni qazā’a denem ve bir kaç seneden berü diyārımızda ⁽²⁹⁾ yaḡmur yaḡmamaḡla vafir qaḡṭ ve ḡalā çekdük bu sene yaḡmur yaḡub arzımız nebātāt ⁽³⁰⁾ ve envā’-i kiyāh ile maḡzar ve sebzezar olub “Ben daḡı bir miḡdār ḡıyār didükleri [219b] ⁽¹⁾ sebze diküb ve qansız güzel ḡıyār virmekle senden bir miḡdārını ṭoplayub ⁽²⁾ emīr Ma’n bin Zāideye getirüb keremini istimṭār itmek için gideyorum.” didükde ⁽³⁾ Ma’n A’rābiya “Acabā sen emīr mūmā-ileyhden ne miḡdār ‘aṭiye māmūl idersen ⁽⁴⁾ didi Ā’rābi biñ altūn māmūl iderüm.” didükde Ma’n “Saña bu miḡdār çoḡdur ⁽⁵⁾ dirse ne dilersin merḡūm beş yüz altūn.” didi.

Ma’n “Ol miḡdār daḡı çoḡdur ⁽⁶⁾ disene ṭaleb idersin A’rābi üç yüz altūn.” didi. “Ol miḡdār daḡı çoḡ dirse ne ⁽⁷⁾ dirsün?” didi merḡūm “İki yüz altūn isterem.” didükde Ma’n “Ya iki yüz çoḡdur dirse ⁽⁸⁾ yüz altūn isterem.” didi. Ma’n “Yüz altūn daḡı çoḡdur dirse māmūl idersün.” ⁽⁹⁾ didükde A’rābi elli altūn diler didi Ma’n elli altūn çoḡdur didüḡi ḡālde ⁽¹⁰⁾ ne yaparsun A’rābi otuz altūn isterem didi Ma’n yine otuz altūn çoḡdur dirse ⁽¹¹⁾ didi Ā’rābi artuḡ ol vaḡıt ḡamārmuñ ayaḡların Ma’nuñ vālidesinüñ fercine şoḡarumda ⁽¹²⁾ ahlime şeferü’l-idmḡar ve mā dönüb giderüm didükde Ma’n merḡūmuñ kelāmından ⁽¹³⁾ ḡülüb ve merḡūmı anda bıraḡub cemā’tine laḡavḡ eyledi şekārdan dönüb mekānuna rücū’ ⁽¹⁴⁾ itdükde ḡapucısına ol ādemüñ vaşını ḡaber virüb eger gelürse ḡuzūrına götür ⁽¹⁵⁾ diyü sibāriş eyledi A’rābi-i mezkūr ḡamārıyla sörünerek emīr Ma’nuñ ḡapusına vuşul ⁽¹⁶⁾ ve yanuna girmek için ḡapucıdan istizān irdükde çün ki ḡapucınuñ ḡaberi var ⁽¹⁷⁾ idi hemān ḡamārını ḡapuda bıraḡub A’rābiyı alub Ma’nuñ ḡuzūrına getürdi diyü ⁽¹⁸⁾ Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı ṭaḡrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(19) **İKİ YÜZ TOḡSAN İKİNCİ GİCE**

(20) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes Ā’rābi her ne kadar Ma’n bin Zāideyi şahrāda (21) kavuşmuş ise de bu def’a gördükde bilemeyüb habīs ve vaġarında ve tañtine (22) salţanat ile olmaġla farkına varamadı selām virüb tırduġda Ma’n “Ey Ā’rābi sen (23) niçün geldüñ?” didi. Merķūm “Efendüm ve ħalsız ve levānsız baġcemde vücūda gelmiş bir miġdār (24) hıyār efendüme hediye getürdüm.” didi. Ma’n “Sen benden ne kadar ‘atiye māmül idersün?” (25) didi. Ā’rābi “Efendümden biñ altün māmül iderüm.” didükde Ma’n “Ey Ā’rābi! Bu miġdār (26) çoġdur didi. İ’rāb “Efendüm beş yüz altün olsun.” didükde yine Ma’n “Bu çoġdur.” (27) didükde merķūm üç yüz altün didi be-tekrār Ma’n ol meblaġı istikşār itdükde Ā’rābi (28) iki yüze inmiş ise de me’muney aġāü’l-’Arab iki yüz altün daġı çoġdur demekle merķūm (29) efendüm bāri yüz altün olsun didi Ma’n bu da çoġdur demekle merķūm elli altün (30) ile ħanā’at itmüş ise de Ma’n’un elli altünü daġı istikşār idüb “Bunlar çoġdur didükde.” [220a] (1) “Efendüm bāri otuz altün olsun.” didiç

Ma’n “Ey aġāü’l-’arab! Bu kadar daġı çoġdur.” (2) didükde A’rābi “Vallaha çölde baña kavuşan ādem şāmatlu ve uġursuz bir ħerīf imüş (3) hīc otuz altün aġl ‘atiye olablür mi?” diyü kendü kendüne ma’tebe (4) idüb süküt itdükde me’munġahġaha itmekle Ā’rābi çölde kavuşdıġı (5) ādem me’mun olduğunı bilüb kelāmını lañfeye döndürerek “Efendüm otuz altün (6) aġl virürseñüz ma’lumuñuz olsun ki ħamārmuz ħapuñuzda yaġludur ve emir Ma’n daġı (7) ħāzırdur çölde didüğüm ħāziyeyi icrā iderüm.” diyü ta’rīz itdükde Ma’n ol kadar (8) güldi ki arġası üzerine düşdi ve ħazinedārına “Var şu A’rābiya biñ (9) altün ve beş yüz ve iki yüz ve yüzelli ve otuz altün vir.” diyü emir ve ‘ināyet buyurub (10) i’rāb-ı mezkūrı mesrūr ve maġbūr idüb izīn virdi.

Raġmallah cemi’ham diyü (11) Şehrazād ħikāye etmām itdükde yine başġa ħikāyenüñ naġline şürü’ ve “Ey şāh (12) zi-şān ketb tevārīġde böyle menġöldür ki Avrupa diyārında tañtle nā-mende (13) bir şehir var idi içünde ħapalu bir sarāy var idi ki ħıyāşıra-i rūmuñ her biri (14) taġta cülüs itdükde ol sarāyuñ ħapusu üzerine bir kilid vāz’ iderdi tā ol (15) ħapu üstünde yigirmi dört kilid cem’ oldu pes ħışlaruñ biri taġta cülüs (16) itdükde sarāy mezkūrı küşād itmek merām itdükde cümle erkān-ı devleti (17) Ma’n’a ħalkuşub naşīġat virmüşler ise de Melik müşār-ileyh açılmasına ayaġ (18) başub ısrār itmekle yine ve kelā-yı devlet mālīk oldukları nefāis emvāl (19) ve mücevherātlarını Melike taġdīm ve mañlūbuñ mal ise işte malumuz bu ħuşūşa fedā

itdũn ⁽²⁰⁾ hemān sen şol apuyı apalu bira.” didiler Őehrazād hikāyeden maale geldũkde ⁽²¹⁾ Őabā-ı tarib itdũgũnũ gũrũb sũkũt eyledi.

(22) **İKİ YÜZ OKSAN ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²³⁾ Őehrazād kelāma aaz idũb dir ki: Melik-i mezkũr ve kelānuñ naŐihatine iltifāt ⁽²⁴⁾ itmeyerek apunuñ fethine taŐmĩm ve ol kilidleri Őekest itdirũb derũn-ı sarāya girdũkde ⁽²⁵⁾ Őetrelere ve tazı atlara sũvār olmuş ve bũyũk ‘imāmeler giymũŐ ve seyf ve ramvları imāde ⁽²⁶⁾ ılınmuŐ ‘Arabān Őũretleri gũrũb pĩŐgāhlarında bir kāıd uyte olunub zerinde ⁽²⁷⁾ bir ac saır yaz ve yazılmış buldı ol yazuyı ouduklarında bu sarāyuñ apusu aulduda ⁽²⁸⁾ işbu Őũretlere mũŐābe olan ‘Arab ‘Arabā tāifesi bu zemine ayak başub talib ⁽²⁹⁾ iderler hemān hāzur olunsun işbu apu dāimā apalu alsun diyũ yazıldıgũnũ gũrdiler ⁽³⁰⁾ ve işbu zemin Endũlũs lkesidũr ki Şimdi isyāniye didũkleri a’adur [220b] ⁽¹⁾ ve bu apu acıldıdan Őoñra ol sende hālfā beni amiden veleyd bin ‘Abdu’l-Melik nām ⁽²⁾ hālıfe ayāmında āri bin ziyād nām emĩr-i zemĩn-i mezkũre hũcũm idũb Melik-i ⁽³⁾ mezkũrũ atl ve memleketini nehab ve istilā idũb vafir māl ve zehāire destre oldılar ki ⁽⁴⁾ cũmleden mā’idā nefis taşlar ile merş’ yũzyetmuŐ tāc ve mālāihŐisim ve zerreden ma’mũl ⁽⁵⁾ evānı ve Hāzret-i Sũleymān ‘aleyvessellemũn māidası bulundu ve ba’z hāzĩne ⁽⁶⁾ lerinde bir zebũr neshesi buldılar ki erafı nefis-i acār ile merş’ idi. ⁽⁷⁾ ve gũzellik hevāŐ ve mũnāf’ acāre ve kemĩbā ve ılsım ‘alemine Őāmil bir kitāb ⁽⁸⁾ ve Őiyāat Őanā’atı ile teryā vezhir ve carāfiyā ‘alemine hāvi birikmetāb daı buldılar ⁽⁹⁾ ve bundan mā’idā iksĩr ile memlũ bi hāzĩne buldılar ki ol iksĩrũn bir dirhemi biñ dirhem ⁽¹⁰⁾ urŐuna atıldıda zeheb hālıŐe alb ider idi ve gũzellik bir bũyũk ābĩne ki Hāzret-i ⁽¹¹⁾ Sũleymān ‘aleyvessellem iũn yapulmuş idi ki her kim ol ābĩneye naar ılsa āālum ⁽¹²⁾ seb’ayı mũŐāhede iderdi hāŐılı āri bin zĩyād bu eŐyānuñ cũmlesini velĩd bin ‘Abdu’l-Melike ⁽¹³⁾ gũtũrdi ve lke-yi mezkũre bir mũddet yed-i islāmda alub ba’de ĩ’dā-i dĩn be-tekrār ⁽¹⁴⁾ istilā itdiler netekim ketb tevāride tefŐilĩ zikr olunmuşdur.

**** hikāye **** Nal ⁽¹⁵⁾ iderler ki bir def’a HeŐām bin ‘Abdu’l-Melik bin Mervān Şeyd ve Őekāre ıub keşt ⁽¹⁶⁾ ve gũzār iderken pĩŐgāhına bir geyik zuhũr itmekle atlarıyla ardından Şaldırub ⁽¹⁷⁾ oŐar iken biriyede ‘Arabān tāifesinden ayun gũder bir gũlām bulmala HeŐām ba’z ⁽¹⁸⁾ gũlmānuna var Şol obanı yanuma getir diyũ emir-i merũm daı varub ol gũlām mezkũrũ ⁽¹⁹⁾ hũzũr-ı hālıfeye gũtũrdũkde oban

Heşâm'ın yüzine bakub “Vay ol âdeme ki ⁽²⁰⁾ erbâb ve Kemâlün kıdrine câhildür taḥkîk sen beni ḥakâret ve istişğâr göziyle ⁽²¹⁾ bakarsın zîrâ senün kelâmuñ mütekebbir ve mütecebbir âdemün kelâmına beñzer ve ḥareket ve rüşeñ ⁽²²⁾ eşeklerün fi'iline müşâbhdur.” didükde Heşâm ğulâm-ı mezkûruñ kelâmından ğazabınâñ ⁽²³⁾ olub “Ey ḥalke sen beni bilmedün mi?” didi ğulâm “Evet ben seni bildüm zîrâ senün ⁽²⁴⁾ süedbün kim oldığı baña ta'rîf itdi ki sen benüm selâmımı almadun kelâma ⁽²⁵⁾ şürü' itdüñ.” didi Heşâm “Behey ğulâm! Ben ḥalife-i vaḳt olan Heşâm bin ‘Abdu'l-Meliküm.” ⁽²⁶⁾ didi. Şehrazâd ḥikâyeden bu maḥale geldükde şabâḥ-ı taḳrib itdügünü görüb ⁽²⁷⁾ süküt eyledi.

(28) **İKİ YÜZ TOKSAN DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazâd kelâma aĝaz idüb dir ki: ğulâm-ı mezkûr “Ey Heşâm! Allahu ta'âli senün ⁽³⁰⁾ diyârünü bize ḳarîb itsün ve mezârünü ihyâ buyurmasun senün kelâmuñ çoḳdur ⁽³¹⁾ ve kerem ve inâ'muñ azdur.” didükde Heşâmuñ dâiresi ve geride ḳalan ğulmânı yetişüb [221a] ⁽¹⁾ geldi ve her biri islamuâl-'aleyyin yâ emîrû'l-mu'minîn diyu selâm virmeye başladıklarında Heşâm ⁽²⁾ “Siz kelâmdan vaz gelün hemân şol ğulâm bî-edebî kirfet iderün.” didükde derḥâl ⁽³⁾ a'vân ḳoşub her ḳavmi ḳabz itmüş iselerde asla anlardan çekinmeyub anları ⁽⁴⁾ ḥad î'bâre ḳavimdi ancak başını egüb başdığı yine bakaraḳ gider ⁽⁵⁾ tâ Heşâmın ḥuzûrına taḳdim ittiklerinde yine yire bakaraḳ turmaĝla ḥademelerin biri ⁽⁶⁾ “Ey ‘arâbın köpeĝi! Sen niçün ḥalîfeye selâm virmezsun?” didi ğulâm ğazb ⁽⁷⁾ ḥâletinin her ḳavme dönüb “Ey ḥamaruñ semeri! Beni tek milden men' ancak ṭul ṭarîḳ ⁽⁸⁾ ve berdbânlaruñ şu'ûdundan ḥâşıl olan ta'bdur râḥat bulayum.” didükde Heşâm'ın ⁽⁹⁾ bu kelâmdan ğazabı mütezâyed olub ve “Ey şabî! Sen öyle bir günde ḥuzûrına geldin ki ⁽¹⁰⁾ senün ecelün ḥazır ve emeliñ ĝâ'ib ve 'ömrün manşurum olmuş.” didi.

Ĝulâm “Vallaha ⁽¹¹⁾ Heşâm eger benüm 'ömr ve ḥayâtımda teḥîr olub ecelimde daḥı taḳşir olmadı ise ⁽¹²⁾ senuñ ḳalîl ve keşir olañ kelâmından baña aşlâ bir zarar işâbet idemez.” didükde ⁽¹³⁾ ḳapucı başıların biri ğulâma “Ey aḥs-i ‘arab! Senün ne ḥaddün vardur ki emîrû'l-müminîn ⁽¹⁴⁾ gelme bekleme muḥâtebeye cesâret idersün.” didi ğulâm süra'tle cevâp virub ⁽¹⁵⁾ didi ki “Ḥaḳ cellee ve 'alâ ḥazretleri saña ḥabl ya'ni cenün 'aḳl virsun ve canun ⁽¹⁶⁾ ve delilik seni müfâreḳat itmesun sen ḥaḳ cellee ve 'alânın kelâm-ı ḳadiminde (arapça ibâre) ⁽¹⁷⁾ (arapça ibâre) ḳavl-ı şerifi mesmü'ñ

olmamışımı ben nice kendü ⁽¹⁸⁾ nefsum için mücādele itmeyubde sekūn iderüm.” didükde Heşām bu kelāmdan ğazaplanub ⁽¹⁹⁾ ve cellād idüb ğulāmın katline fermān buyurduĝda cellād daĝı yetuşub ⁽²⁰⁾ ğulāmı aĝz ve maĝal siyāsete götürüb ‘ādet-i ħadime üzere üç defa istizān ⁽²¹⁾ ve o üçüncü def’adan şoñra ğulām denĝ kāis ħamān ola caĝni bilüb ħahĝaha ile “Ben böyle ⁽²²⁾ zaĝaĝn itmekle Heşām şiddet-i ğazabından bī-sabr ve bī-arām olub ey ğulām ben böyle ⁽²³⁾ zann iderümki sen ma’tere ādemsin zirā sen dünyādan mufārekāt ħāletindesun böyle iken ⁽²⁴⁾ nefsine istihzā idub zaĝuñ ideyorsun.” didi. Şehrazād ħikāyeden bu maĝale ⁽²⁵⁾ geldükde şabāĝ-ı taĝrib ittiginı görüb sukūt eyledi.

(26) **İKİ YÜZ TOKSAN BEŞİNCİ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād ħikāyeye şürü’ idub dir ki: Ğulām-ı mezkūr ħalīfeye “Ey emīrū’l-mūminīn! ⁽²⁸⁾ eger ‘ömrümde teĝir var ise ne ħalīl ve ne baña zarar idemez ancaĝ benüm ħaĝıruma ⁽²⁹⁾ birĝaç beyit ħuĝūr itdi anları işitde beni şoñra ħatl eyle zīrā benüm ħatlum fevt ⁽³⁰⁾ olmaz didugunde Heşām ihtisār vechle ol beyitleri söyle baĝalum.” dimekle ğulām iş bu beyitleri [221b] ⁽¹⁾ (arapĝa beyit) ⁽²⁾ (arapĝa beyit) ⁽³⁾ (arapĝa beyit) ⁽⁴⁾ inşād eyledüĝi ma’nāsı budur “Böyle mesmū’ m oldı ki şāĝin didükleri yırtıcı ⁽⁵⁾ marĝ bir serĝe ħarşına teşādūf ittiginde anı ħazā ve ħader aña sevĝ itmüş idi ⁽⁶⁾ şāĝin ħayr meĝumı tırnaĝlar ile alub enhamāñ ħālatıyla pervāz iderken serĝe ⁽⁷⁾ ħuşı kelāma muvaffaĝ olub şāĝine benüm meselem senüñ gibi ħayyare nesebe bir şey ⁽⁸⁾ degülem ve beni egil ittigin ħālide ħaĝır ve bī ħamit şey egil itmüş olursun benüm gibi ⁽⁹⁾ bī-dermān şekārın tenayulundan tırnaĝlarını kirletmekten māi’dār fā’ide iklisāb ide ⁽¹⁰⁾ mezsın didükde bazı iş bu kelāmdan kibr-i nefsiyle ma’cib oldıĝı ħālide tebessüm ⁽¹¹⁾ idub her ħavmi küşād itmekle ‘aşfūr penĝe-yi şahinden ħurtulub gitdi.” ⁽¹²⁾ dimekdür Heşām her ħavmin kelāmından tebessüm idub resūl-ı ekrem-i salli āllah-ı ‘aliyye vesellem ⁽¹³⁾ ħazretlerine olan ferābetüm ħaĝkıĝün eger ibtidā-yı emirde iş bu ğulām bu kelām ile ⁽¹⁴⁾ telaffuz itmüş oldı ħilāfetden mā’idā “Her neĝe ħaleb iderse virirdüm.” diyüb ve ğulāmlarına ⁽¹⁵⁾ iltifāt idub “Varuñ bu ğulāmın aĝzuna inci ile talduruñ.” didi ve vafır ‘aĝıye ⁽¹⁶⁾ virub ħāl sebilini taĝliye eyledi diyu Şehrazād bu ħikāyeyi etmām itdinde yine “Ey Şāĝum ⁽¹⁷⁾ naĝl iderler ki Ma’n bin Hārūn Reşīd ħazretleri meşret-i ħilāfete geĝtinde ⁽¹⁸⁾ ‘ammucesi İbraĝīm bin el Mahidi mübā’yesesinden imtinā’ ve rey nām şehre varub ħilāfeti ⁽¹⁹⁾ nefsine idā’ ve bir sene

on bir mäh ve on iki gün hilâfet de'vâsında alub me'mün ise ⁽²⁰⁾ âyed 'ammum itâ'te 'avdet ve seliñ cemâ'te intizâm ider diyu mülâhaza idub mu'arîza ⁽²¹⁾ ve muatle alkmamuş idi tâ ki etbâ'ndan at'-i ümîd ittikte ordusuyla rey ⁽²²⁾ üzerine hücum ve İbrâhimüñ cemâ'atini târumâr idub İbrâhim daı firârdan ayrı bir äre ⁽²³⁾ bulmayub Bağdâda varub ihtifâ ittiñde Me'mün her kim İbrâhimi baña getururse ⁽²⁴⁾ yüz biñ altün virirum diyu alife va'd va'id ve teftîş itmege başladı.

İbrâhim mûmâ-ileyh ⁽²⁵⁾ naql idub iytdi. "Çün benüm bu va'd olunan açe mesmû'm oldu nefsum için ⁽²⁶⁾ arf ve bar-ı ayrete düşüb öyle vatinde ânemden urüc ve ihtifâ idecek ⁽²⁷⁾ bir maal arama için ıkub ayran ve ser-kerdân âletiyile giderken bir ıkamaz zeaa ⁽²⁸⁾ girub âirine vardugumda bir âne apusunda beraber bir turmuş gördüm yanuna varub aña ⁽²⁹⁾ sende ihtifâ idecek yer var mı?" didüğümde her avm "evet" diyub apuyu küşâd ⁽³⁰⁾ ve "buyurun" diyü merâmım ile es'âd idub ieruye girdüğümde âyet temiz bir maal ⁽³¹⁾ bulub oturdum pes evvel beraber apuyu üzerüme apadub gitti ben evvel âleti [222a] ⁽¹⁾ gördüğümde âtırında "alibâ bu âdem yüz biñ altün mâddesini işidub baña delâlet itmek ⁽²⁾ için gitdi." diyub derünüm aynayan bi-äre gibi aynamaa başladı ve hezâr-ı fikr ile otururken ⁽³⁾ nâ-gâh yüklü bir amâl ile gelub maûlâte dâ'ir şeyler geturdi ba'de baña iltifât idüb ⁽⁴⁾ "Efendüm canum saña fedâ olsun işte her şey azür size ne pişireyüm." didükde "Çün ⁽⁵⁾ ben ol vait âyet acıkmuş idüm hemân kendüm alkub elmâ ile et kesub ⁽⁶⁾ pişurdüm ve söyle egil itmege ayâm ayâtımda ol adar lezîz ta'âm idüğüm bilmem." didi. ⁽⁷⁾ Pes Şehrazâd şabâ-ı tarib ittigini görüb sukût eyledi.

(8) **İKİ YÜZ OKSAN ALTINCI GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazâd kelâma aaz idub dir ki: İbrâhim eytdi. Ben ta'âmdan tenâvül idüb ⁽¹⁰⁾ oydığımda bir bir sofrayı aldırdan şoñra yanuma gelüb benüm ile oturdu "Vay ⁽¹¹⁾ efendüm! Her ne adar benüm ader ve ametim siziñle mecâdeşe ve menâdemete âyân degül ise de uluñuz ⁽¹²⁾ ile bir midâr teenüs ve münâdeme buyurmañızı münâsib görirsenez fermân siziñdür." didükde ⁽¹³⁾ çün ben ol Berberüñ beni bildii 'âlâ âuruma uur itmemüş idi her avme ⁽¹⁴⁾ "Ey birâder ben üsn müsâmereye muadder oldugumu nereden bildüñ?" didüğümde Berber secân ⁽¹⁵⁾ allah "Siz şöhretlü olan şeyden eşhersiniz nicesini bilem sen azret-i İbrâhim bin ⁽¹⁶⁾ el-Hamdi degül

müsün ki me'mün halifesini bulub yanuna geturene yüz bin altün ile va'd (17) itmüştür." didükde evvel Berber gözümde gâyet büyük görünüb merüti katımda sabit oldu (18) ve muvâffağatına mesâra'at idub bir kaç beyit inşâd ittigimde beraber "Her kavim kuluñuza dahı (19) hâturıma senüh iden şey inşâd itmege izin virir müsün?" didi. Ben dahı izin virmekle (20) birkaç beyit inşad nâdir lañfelerden irâd itdiki anuñ luñf ve edebinden müt'cib olub (21) keder ve miñnerümi ferâmüş idub vafir neşâtim hâşıl olmağla ma'timde altün ile (22) memlû bir kişi olib anı çıkarub aña teslîm ve ben seni allaha işmarladum baña izin (23) vir gideyüm ve señün iyülügüñ onu tamâm zîrâ sen benim hâtırımı aldun ve havfımı te'mîn (24) itdüñ." didüğümde.

Berber "Ey efendüm! Benüm gibi fakir olan kimsenin sizlerde kader ve katımı (25) yok isede benüm mürüvetüm muñtezâ sence rûzgâr ğadar senüñ gibi zâtuñ münzelüme hulûliyle (26) müşerref itdügi vañit ve sa'ati altünler ile mi firûhat ideyum ve allah eger sen (27) bu huşûsda işrâr ider iseñ nefsimi katl iderüm." diyüb kisemi yanuma (28) atdı ben evvel harıñayı alub çıñub gitdüm kapuya vardüğümde bana "Ey efendüm! Bu mekân (29) gibi gizlü ve gizlenmege şâyân başka mañal bulamazsun ve senüñ mü'netüñ benim 'andımda ağır (30) degüldür sen bende ğal tâ hañ celled ve 'alâ hâzretleri saña bir tarîk ihşân ide." diyüb (31) rûy-ı rıza gösterüb yine içerye aldı ve yanunda kaç gün iñâmet itdüm ise de [222b] (1) yanumdan bir şey şarf itmeyub kendünden haric iderdı çün canum gâyet şağılub (2) andan çıkmğa 'azimet itdüğümde her kavme zenân kisvesi getürdüm yaimağ ve ferâce (3) giyüb hânesinden hezâr-ı havf ve telâş ile çıñub gitdüm yolda gider iken bir cesre (4) uğradum ki ol cesr üzerine şular serpilmiş idi ve sâbıka baña hidmet iden (5) ağaların biri beni görüb bilmekle hemâm işte emîrû'l-müminîn mañlûb-ı diyü nidâ (6) ve der-hâl üzerüme şaldurub tutduğda ben añı şiddet ile ğalkub esebiyle ol çamurluğ (7) üzerüme düşürüb kaçdum diyince Şehrazâd hikâyeden bu mañale geldükde şabañ-ı tañrib (8) itdüğünü görüb sukût eyledi.

(9) **İKİ YÜZ TOKSAN YEDİNCİ GİCE**

(10) Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: İbrâhim nañlinde eytdi. Çün hañ ol habîşüñ (11) düştigini gördüklerinde yanuna mübâderet idüb başına bir gidenlerini

gördüğüm birle sür'at ⁽¹²⁾ ile şitâb iderek kaçtım ve ol ceserden merûr idub hâli bir zeķaķa girdüğümde bir evin ⁽¹³⁾ ķuşı açık ve dehlîz ne de bir hañun tırdugunı görüb hemân ķoşarak yanuna vardum ⁽¹⁴⁾ ve “Ey seyyidem benim ķanumı dökölmekden haķz ve şün eyle zîrâ ben haıvıf ve dehşete ⁽¹⁵⁾ ugradum.” didüğümde.

Ĥatun “Gel haıvıf itme.” diyüb beni derûn-u hâneıye aldı ve üst ⁽¹⁶⁾ ķata iletüb bir oĥaya idhâl ve bir miķdâr ta'âm getirüb sen haıvıf ve fezâ' ⁽¹⁷⁾ idüb ķorķma dirken eviñ ķapusu 'anf ile daķ olındı işidüb sür'atle ⁽¹⁸⁾ inüb ķapuyı açdıķda meger cesr üzerinde düşürdüğüm âdem olub düşdüği vaķit ⁽¹⁹⁾ başı yaralanub hûni revân olmuş bu hâletle geldüğünü gördüm meger her ķavim ⁽²⁰⁾ ol ĥatunun ķocası imüş merķûme “Saña ne oldı?” diyu suâl ol daķı “Ey ⁽²¹⁾ ĥatun! Ben bugün emîrû'l-mûminîn maıtlubı olan âdeme râst geldi tıtacaķ ⁽²²⁾ olduğumda beni eseb üzerinde düşürüb firâr itdi.” diyerek ķazîyesini 'alî ve cehehle ⁽²³⁾ îrâd itdikte ĥatun merķûmı iķerüıye idhâl ve eşvâbını değişdürüb ve döşek ⁽²⁴⁾ yapub yaturduķtan soñra yanma gelüb “Ey ağa ben zann iderümki ol ķazîıye şâhibi sen ⁽²⁵⁾ sün.” didükde ben “Evet benim.” diyü cevâb virdüğümde merķûme haıvıf itme diyüb ⁽²⁶⁾ ikramıma ziyâde mübâlağa itdi ve yanunda üç gün iķâmet itdikten soñra ĥatun “Efendüm ⁽²⁷⁾ ben senüñ iķün ehlümden haıvıf iderüm zîrâ eger size maıtlâ' olursa ķorķdıđuđ şeb'a ⁽²⁸⁾ düşersin iyüsi budur ki bundan gidüb kendüñe başıķa maħal tedârîk eyle.” didükde giceıye ⁽²⁹⁾ değin mühlet isteyüb ol daķı beis yoķdur otur diyü izin virüb gice olduğda ⁽³⁰⁾ yine nesevân kisvesiıle giyinüb yanundan çıkdum ve bir ma'tûķa câriıemiñ yanuna varub ⁽³¹⁾ ilticâ itdum beni gördükde ağlamağa ve tevce' itmeğe başılayub selâmetime ĥamd ve şükür iderek beni [223a] ⁽¹⁾ iķerüıye aldı ve güıyâ ziyâfetime muķtezî olan eşıyâyı iştirâ itmek iķün çıķub gider ⁽²⁾ gibi görünüb gitdi ve bir sa'âtden soñra İbrâhim müşulu ĥulmân a'vân ile geldüğünü ⁽³⁾ ve câriıe ser ķavme ilerüde taķdîm itdüğünü gördüm hâ'ne merķûme meger hâneden çıķduķda ⁽⁴⁾ hâlîfenuñ ķapusına varub ĥaberi virmüş pes merķûmun yanuma gelüb beni tıtdılar ⁽⁵⁾ ve öılece nisvân kııyâfetiıle alub me'mûnun ĥüzürına getürdüklerinde me'mûnı bir meclis ⁽⁶⁾ 'umûmide oturmuş bulub ĥüzürına varub ĥilâfet ile teĥît ve selâm virdüğümde ⁽⁷⁾ me'mûn cevâbında ĥaķ cellee ve 'alâ ĥazretleri saña selâmet virmesün ve teĥiıe ve kerâmet ile ⁽⁸⁾ meķâble itmesun dimekle.

Ben “Ey emîrû'l-mûminîn! Refiķ eyle zîrâ sen taĥķîķ velî emirsin ⁽⁹⁾ kıışaş ve 'afva muķatdersin lakin 'afv taķvâıya aķır bedir ve ĥaķ ta'âli senüñ 'fciñcümle ⁽¹⁰⁾

‘afvlaruñ üzerine taḳdīm etmişdür nitekim benüm zenneb ve cürmüm zenübüñ pek î‘zamı deryā emîrû’l-mūminîn⁽¹¹⁾ taḥḳîḳ beni mu’vāḥaza ider iseñ sen ḥaḳḳüñ ile mu’vāḥaza itmiş olursun ve ‘afv⁽¹²⁾ itdügin ḥâlde faẓl ve kereminden ma’dur der.” diyub bu iki beyiti (arapça beyit)⁽¹³⁾ (arapça beyit)⁽¹⁴⁾ (arapça beyit)⁽¹⁵⁾ ise de sen andan ā‘zim ve ulusun imdi ey emîr yā sen ḥaḳḳın ile ḳışāş⁽¹⁶⁾ ve mu’vaḥde ḳıl yāḥud ‘afvuñ ile zebnimden aḡmāz ‘ayn eyle eger ben fi’il ḥabīsem⁽¹⁷⁾ ile ehl-i faẓl ve keremden olmadum ise sen ehl-i kerem ve fāẓl olan kimselerden⁽¹⁸⁾ ol dimekdür me’mūn bu ebyātı işitdükde bir miḳdār tefeḳḳür ve ‘afv yine meş‘ār iki beyit⁽¹⁹⁾ inşād itmekle andan bir miḳdār rā’iha raḥmetini istişmām itdüm ba’de māmūn ḥāzırına⁽²⁰⁾ iltifāt idub siz ne dirsüñüz?” diyu istişāre anlar daḥı iḥtilāf itmeyerek cümlesi “Ḳatlı⁽²¹⁾ olsun.” diyü cevāb virdiler diyince. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib⁽²²⁾ itdügünü görüb sukūt eyledi.

(23) ****İKİ YÜZ TOKSAN SEKİZİNCİ GİCE****

(24) Şehrazād kelāma aḡaz idub dir ki: İbrāhim naḳlinde eytdi. Pes Ma’n Aḥmed bin Ḥālid’e⁽²⁵⁾ iltifāt ve “Sen bu ḥusūsda ne dirsün?” didükde Aḥmed “Ey emîrû’l-mūminîn! Eger sen anı ḳatlı⁽²⁶⁾ ider iseñ biz senüñ gibi meşlini ḳatlı itmiş zevāt buluruz ve ‘afv itdügin ḥâlde senüñ gibi⁽²⁷⁾ māneneni ‘afv itmiş bulamaz.” didükde Ma’n başını zemīne egüb ba’de bu (arapça beyit)⁽²⁸⁾ (arapça beyit) beyiti ile temsil ve ‘afva dā’ir bir şî’ir daḥı⁽²⁹⁾ inşād itdügi işitdükde derḥāl yüz ötrümi küşād ve belā belend şūd ile tekbir⁽³⁰⁾ idüb “Ey emîrû’l-mūminîn! Allah ta’ali baña ‘afv itdügin gibi saña daḥı ‘afv buyursuñ.”⁽³¹⁾ didügümde Ma’n “Ey ‘umum ḥavf saña imān virdüm.” didi. Ben “Ey emîrû’l-mūminîn! [223b]⁽¹⁾ benüm cürmüm aḡzumdan ḳıḳması mümkün olan i’tizārdan büyükdür ve senüñ ‘afvun her⁽²⁾ şükürden ulu ve î‘zamdur diyüb bu ma’nāya dā’ir bir ḳaç şî’ir inşād itdügümde Me’mūn⁽³⁾ bin Ḥazret-i Yusūf (arapça ibāre)⁽⁴⁾ “Sizi muḥātebe iderüm ve saña cümle mal ve menālüñi red ve icrā’ itdüm hemān ḥavf⁽⁵⁾ ve ḥoşbet itmek.” didükde ben teşekkür ve du‘aya başladum ba’de Me’mūn “Ey ‘ammum Ebū İshāḳ⁽⁶⁾ ve ‘Abbās senüñ ḳatlıñe işāret itdiler.” didi.

Ben “Efendüm bunlar saña naşih itdiler⁽⁷⁾ lakin sen ehl oldıḡıñ işi işledüñ ve ḥavf itdigüñ şeyi ricā itdigüñ şey⁽⁸⁾ ile def‘a ittirek.” didügümde Me’mūn “Ey ‘ammum! ben ḡazabı senüñ ḥayatun ile öldürdüm⁽⁹⁾ ve saña ‘afv idub şif‘atcilerin

mentlerden seni vārsta idelüm diyüb ve secde idüb ⁽¹⁰⁾ kıyām itdükte ey ‘ammum ne için secde itdüm bilürmisün didi ben zann iderümki ⁽¹¹⁾ sen ‘advine zafer buldugun şükriye binā’ secde didüğümde ma’n hayır benim ⁽¹²⁾ secdem ancak ta’āli beni ‘afv elhām itdügüne mebnī teşekkürā secde idelüm ⁽¹³⁾ didi ba’de ben ol teşādūf itdügüm Berber ile cesr üzerinde mülākāt itdügüm ⁽¹⁴⁾ hidmedkārımı ve zevcesiyle vuķū’ bulan keyfiyetkeri ve yanuna firār itdügüm hāleti ⁽¹⁵⁾ ve cāriyemin itdüğü hiyāneti zıkr itdükde ma’n derhāl ol cāriyeyi ⁽¹⁶⁾ yanuna ahzār ve sen niçün ağaña muhād’a idüb düşman eline virdüñ didi ⁽¹⁷⁾ merķūme mala rağbet ol keyfiyeti intikāb itdüm diyü cevāb virmele anı yüz biñ ⁽¹⁸⁾ altūna bedel yüz kamçı darb ve habis olunmasına fermān eyledi ve ol hātunuña ⁽¹⁹⁾ beni yanunda üç gün şakladı aña vafir ikrām idüb harem hāşene irsāl eyledi ⁽²⁰⁾ ve Berbere dağı on beş biñ altūn virüb mazhar-ı ikrām eyledi diyü Şehrazād ⁽²¹⁾ İbrahīm bin el-mehdīniñ hikāyesini etmām itdükte ey şāh zī-şān şol ma’nuñ ⁽²²⁾ hüsn-ı elhāk ve mekārüm uşāfına diğkat buyuruñ ki iş bu keyfiyet mücib istiğrāb ⁽²³⁾ bir hāletdür raħim āllahu ta’āli cemī’ham ve naql iderler ki ‘Abdullah bin Kālebe ⁽²⁴⁾ kimseniñ firār itmüş develerinüñ birine aramağa çıkub arāzī minn ve olkāy ⁽²⁵⁾ sebe’bininde olan çöl ve şahrāda āmed şedā iderken bir ‘azīm şehir ve etrāfında ⁽²⁶⁾ bir haşār ve ol haşār qarbinda cūhūvāye mürtef’i binā olınmuş gāyet mükellef ve ‘āli sarāylara ⁽²⁷⁾ rāst gelub içinde sākın olanlardan devesini suāl itmek için şūblarına ⁽²⁸⁾ ‘azimet eyledi Şehrazād bu maħale geldükde şabāh-ı taħrib itdüğünü görüb sukūt eyledi.

(29) **İKİ YÜZ TOKSAN KOĞUZUNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma şürū’ idüb dir ki: ‘Abdullah bin Kālebe eytdi. Ben düvār olduğum [224a] ⁽¹⁾ nākedden nuzūl ve ayağımı bağladığda nefsimde kuvvet gelüb beldeye ‘azimet ve haşārdan taħrib ⁽²⁾ itdüğümde gerek büyüklükde ve gerek irtifā’de nazırı ma’düm olub kanatları ⁽³⁾ envā’i yuva vaķt ve zī kıymet aħcāriyla merşū’ iki kapu bulduğumda mūta’cib ⁽⁴⁾ olub ol keyfiyet gözime gāyet büyük görindi ba’de hezār-ı hāvı ile hişāra ⁽⁵⁾ girdüğümde şehir gibi uzun ve as’a ve derūnunde gāyet belā ve mürettefā’ bir sarāy ⁽⁶⁾ ve konaklar buldum ki cümlesi seymm ve zerden binā olınmuş güyā kuvvet ve zeberced ve envā’i lāki ⁽⁷⁾ ile merşū’ ve mezīn idi ve oğakları bütün şürme ve gümüş ve ‘afv delili ile ⁽⁸⁾ dizilmiş kaħife ve ibrişimde memül döşemeler ile döşenmiş ve zemīni misk ve ‘anber ⁽⁹⁾ ve za’fezān teferīş olınmuşdı ve enbā-yı

beşerden hâli olub içinde aşlâ kimse ⁽¹⁰⁾ gördüğümde havf ve dehşetden helâka müşerref oldum.

Ba'de sarāyuñ pencerelerinden ⁽¹¹⁾ nikāh itdüğümde ol sarāy altından ve şāhirāh ortasundan ırmaqlar ceryān ⁽¹²⁾ ve hāfelerinde meyvāludur hotan ve niḥal bāşkū'l-ağşān ğars olındugunu ve bütün şehrin ⁽¹³⁾ hāneleri altūn ve gümüş tuğladan binā olındugunu gördüğümde nefsimde āḥiretde ⁽¹⁴⁾ mev'ūd dimez olan cennet budur zann idüb kudretim itdüğü kadar zī-kıymet taşlardan ve altūn ⁽¹⁵⁾ ve misk ve 'anber olub memleketime rücu' ve iş bu kışsa ḥalk beyininde şürū' ⁽¹⁶⁾ bulub ḥalifeye vaqt olan mu'āveye ben anı safiyān rağı āllahu tea'li 'inha mün'akıs ⁽¹⁷⁾ olduğda san'ā-yı yeminde olan ā'meline benden ḥaḳīḳat hāli taşhīḥ istemesicün ⁽¹⁸⁾ emir-nāme yazub irsāl eyledi a'meşe daḥı celb ve suāl itdükde müşāhede ⁽¹⁹⁾ itdüğüm keyfiyetleri ifāde ve beyān ol daḥı beni ḥazret mu'āveyeye irsāl ve ḥuzūrına ⁽²⁰⁾ vardüğümde iş bu māddeden suāl ve gördüğüm keyfiyetleri naql itdüm ise de ⁽²¹⁾ ḥazret-i mu'āveye beni ey nāmımağla ol şehirden olduğum nefis cevāhirin ba'zısın ⁽²²⁾ gösterdüm ki aldığım incülerde merūr duhūr ve ā'vām ile müteğayyir olan danalara ⁽²³⁾ bakub müta'cib oldu pes ka'bü'l-ahbār razı āllahu tea'li 'ayn isteyüb huzuruna ⁽²⁴⁾ geldükde ḥazret-i mü'āveye "Ey Ka'b! Ben seni bir emr-i mühim için istedüm ⁽²⁵⁾ umarum ki sen onuñ ḥaḳīḳatine maṭla' olasun." didükde

Ka'b "Nedür ol mühim ey ⁽²⁶⁾ emīrū'l-mūminīn!" didi. Mu'āveye "Acaba ma'lūmuñ oldu mı ki dünyāda altūndan ve gümüşden binā olunmuş ⁽²⁷⁾ ve digerleri zeberced ve yakūtdan olub zemīni incü ve misk ve 'anber ve za'ferāndan ma'mūl ⁽²⁸⁾ şehir var mı?" didükde "Ka'b "Evet ey emīrū'l-mūminīn! ol şehir-i aram zātū'l-'amād ⁽²⁹⁾ (arapça beyit) derbānisi Şedād bin A'dü'l-Kibürdür." didi. Şehrazād ⁽³⁰⁾ hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ taḳrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

[224B] ⁽¹⁾ **ÜÇ YÜZÜNCÜ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād tekmīl-i hikāyede dir ki: Mu'āveye "Ey ka'b sen onuñ hikāyesini bilür misün?" ⁽³⁾ didükde Ka'b "Evet" diyüb eytdi. Naql iderler ki a'd ekberūñ iki oğlu olub biri şedād ⁽⁴⁾ biri şedīd isminde idiler Bedirleri kuvvet olduğda bu iki birāder taḥta cülūs ve salṭanat ⁽⁵⁾ ile merūr olub bütün zemīne malik ve cümle selāṭın taḥt ḳahirlerine derḥāl ⁽⁶⁾ ve sālik idi ba'd zemān şedīd bin a'd pederinden şoñra intikāl dār

mā'd olub birāderdi ⁽⁷⁾şedād bütün zemīni 'Ali tarīkū'l-nefrād mālik oldı çünki müşār-ileyh kerāmet ⁽⁸⁾ ketb ve mauṭāla'a 'alvime mekeb olmağla cennet me'vāyı ve derūnunda kā'in hūr ve kuşūr ⁽⁹⁾ ve eşcār ve semār ve ğulmān ve serveri görüb kibr ve 'avtūndan nefsinde "Ben daḥı dünyāda ⁽¹⁰⁾ bu meşellü cennet binā iderüm." diyü kırdı.

Çün şedād müşār-ileyh merķūm taht yedinde biñ şāh ⁽¹¹⁾ ki her şāhun zeyr hūkūmetinde biñ qahramān ve her qahramān biñ 'askere mālik ⁽¹²⁾ idi. Şedād mūmā-ileyh ol şāhların cümlesini hūzūrına celb ve "Ben ketv qadīmede ⁽¹³⁾ cennetüñ ve şafını gördüm şimdi dünyada anuñ nazır ben binā itmek isterüm varuñ qatfāt zeminde ⁽¹⁴⁾ ṭayyib havā ve laṭif mā ile mevşūf bir maḥal ve sey' buluñ ve anda divarları altūndan ⁽¹⁵⁾ ve gümüşden yapılmış bir belde binā ve zemīn misk ve 'anberden ve yaḫūt ve zūmrüden ⁽¹⁶⁾ ve direklerini beni zebercede ḫazırdan ī'māl ve zeḫākları arasında ırmaqlar şıḫ ve anlaruñ ⁽¹⁷⁾ kenārlarını meyvālu derḫatler ile ğars ve tezyīn idüñ diyü fermān buyurmağla cümlesi ⁽¹⁸⁾ sem'a ve ṭā'a didükden şoñra "Efendüm biz bu kadar altūn ve gümüş ve yakut ⁽¹⁹⁾ ve zebercedi neremde buluruz." didüklerinde Şedād "siz bilmez misiniz ki cümle sāhan-ı zemīn ⁽²⁰⁾ qabza-yı yedimimde dāḫil ḫavza temkinimdür evvelā siz bu nefīs taşların ma'detine ⁽²¹⁾ varub istediğüñüz kadar isthirāc idiñ ba'de ayādı nāmda mevcūd olanı aḫz ⁽²²⁾ ve cem' birle Medīnenin bināsına şürü' idün." didi ba'de iḫṭār ve eknāfda ⁽²³⁾ olan melūke bu vechle fermānlar yazı taḡıtdı ve mihned sār ve hūkemā ve rencber ⁽²⁴⁾ ve erbāb-ı şānāy'ı cem' ve şehir maṭlūbuñ binā olunacaq maḥallesi aramağla irsāl idüb ⁽²⁵⁾ cestcevā iderek ba'dü't-taḫrī ve abs'ü'l-arcā ve nazīfū'l-enḫā güve ve telālden ḫālī ve āb ⁽²⁶⁾ ve enhārı beseyār bir maḥal laṭif bulub anı istiḫsān ve binā-yı şehre şürü' idüb ⁽²⁷⁾ evvelā birkaç ırmağıñ cüdülını küşād ve aña göre eṭrāfında ḫarf esās ve vuzū' ⁽²⁸⁾ otād idub melūk ve selāṭin ṭarāfından gelen cevāhir ve aḫcār-ı nefīse ile zemīnin ⁽²⁹⁾ döşeyüb ve altūn ve gümüş qat'alarıyla daḫı divarlarını binā idüb ta'mīr ve icādında ⁽³⁰⁾ üç yüz sene iḫāmet itdiler ve binā bulduğda varub melik mūmā-ileyh ⁽³¹⁾ ifāde itdüklerinde varuñ ol şehir üzerine bir ḫaşār binā idiñ ki ol ḫaşāruñ [225a] ⁽¹⁾ Ḥevālisinde Vezīrlerüm için bir kaç sarāy binā idüñ diyü fermān ve ol ḫişār ⁽²⁾ ve sarāylaruñ bināsında yigirmi sene iḫāmet itdiler ba'de Melike varub sarāylaruñ ⁽³⁾ bināsı ḫitām reşide olduğunı ifāde itdüklerinde Melik şedād vūzerā ve ḫāşesini ⁽⁴⁾ cem' ve naḫline tahib varm zātü'l-'amāde levce itmelerini tenbiye ve anlar daḫı ehil ve 'ayān ⁽⁵⁾ ve ḫarem ve ḫaşemleriyle çıkub Melik ile deryā gibi 'asker ceryān iderek gitdiler ⁽⁶⁾ diyince Şehrazād şabāḫ-ı taḫrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(7) **ÜÇ YÜZ BİRİNCİ GİCE**

(8) Şehrazād kelāma ağaz idiüb dir ki: Ka’bü’l-iḥbār naḳlinde eytdi Melik mūmā-ileyh (9) ‘asākir ve cünūd ve ḥadm ve ḥaşmlerıyla gidüb aram zātu’l-‘amāde varmağla (10) bir merḥale mesāfeleri ḳalduğda ḥaḳḳ celle ve ‘alā ḥazretleri anlaruñ üzerine gökden (11) bir şīḥe-i ‘azīme irsāl eyledi ki Şedād ve ma’iyetiyle olanlaruñ cümlesi def’a helāk (12) olub anlardan bir ḳurd ol şehre duḥūl itdi ve şehir-i mezḳūri ḥalkuñ gözlerinde (13) satr idüb yollarını maḥv eyledi ve ol Medīne-i baḥālhā ali ḳiyāmü’s-sa’a baḳīdür (14) didükde ma’viye razı allahu ta’āli ğına “Ey Ka’b ‘acabā işbu beldeye kimse vuşūl (15) ider mi? didi. Ka’b “Evet yā emīr-i müminin aşḫāb resūlallah şalī allaha ta’āli ‘aleyvessellemūñ (16) birüñe bu oturan ādemūñ uşāfiyla mütaşfeder işbu şehre vuşūl bulur.” diyüb (17) ‘Abdullah bin Ḳalabaya işaret eyledi. ve amān şa’bi rađı allahu ‘ayna ‘ulemādan böyle (18) naḳl idir ki zıkr olunañ Şedād ve ma’iyetiyle olanlar helāk olduğda oğlu Şedād (19) aşğir taḫt-ı salṫanata cülūs itdi ki pederi Şedād ekber armzātu’l-‘amāda (20) mütevce olduğda anı ḥazır mevt ve sebā ũlkelerinde vāli bıraḳmuş idi pes mūmialiya (21) pederinüñ helāk oldugunu işitdükde pederini ol mufāzadan ḥazr-ı mevte (22) celb ve ḳabrini bir mağarada yapub altūndan ma’mül bir serīr üzerine vaz’ ve şırma (23) ile ṫoḳunmuş ve aḫcār-ı nefise ile teşī’ olunmuş yetmiş ḥall üzerine ḳoyub (24) ve başı ucunda altūndan yapulmuş bir taḫt aşub üzerine bu ebyāt (25) (arapça beyit) (26) (arapça beyit) (27) (arapça beyit) (28) (arapça beyit) (29) (arapça beyit) (30) (arapça beyit) diyü yazılmışdur.

İmām ş’alibi naḳl ider ki ittifāḳa iki rical (31) bu mağaraya girüb içinde aşığa iner bir nerdbān bulub anuñla indüklerinde ṫolı [225b] (1) buz zirā’ ve ‘arzi kırık ve yüksekliğı yüz dirā’ bir maḥal ve ortasında aşṫūndan (2) yapulmuş bir serīr ve üzerine ‘azīmü’l-cişe bir rical vaz’ olunmuş ki ṫolı serīr (3) ṫolunda ve üzerine şırma ile ṫoḳunmuş ḥal’atlar vaz’ ve başı ucunda altūndan (4) ma’mül bir taḫta ḳonulmuş bulub merḳūmān ol levḫayı aḫz idüb (5) yüklendükleri ḳadar cevāhir nefāisi alub çıḳdılar diyü Şehrazād ḳışsa-i şedādı (6) etmām itdükde yine “Ey şāhum İshāḳ! mevşlıden menḳuldür ki mūmā-ileyh ider gicelerüñ (7) birinde Me’mūn ḥalīfe ḥuzūrından çıḳub ḥāneme mütevce iken yolda (8) abdest bozmaḳ icāb itmekle cādeden ‘idval ve bir ḥāli zevḳağa gidüb (9) sāde şevdükler iken ol zeḳāḳda olan ḥānelerüñ birinden bir zebīl aşılıb (10) havādan şarḳıdılmış görüb yanuna varub elüm ile yoḳladugumda ici dibāyla (11) döşenmiş dört ḳollu bir büyük zebīl buldum nefsimde bahr ḥāl bunuñ bir ḥikmeti

vardur.”⁽¹²⁾ diyüb seker ve sîr hoşlağum beni ol zenbîle girüb oturmamı İhâm idüb⁽¹³⁾ içine girüb oturdum diyince Şehrazâd şabâh-ı takrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(14) **ÜÇ YÜZ İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazâd kelâma şürû’ idüb dir ki: İshâk naklinde eytdi. Pes zenbîl-i merķûme⁽¹⁶⁾ oturdıgumda hâne şâhibleri beni müntezir oldukları kimse zann idüb zenbîli⁽¹⁷⁾ yukarıya cekdiler balâ-yı hâneye çıkduğumda dört cāriye bulub merħabâ merħabâ diyerek⁽¹⁸⁾ şem’ ad anlar ile okmiye yürüyüb gāyet manzum ve ma’lâ ve nefis döşemeler ile döşenmiş⁽¹⁹⁾ bir oğaya getirüb cülûs itdüm ve bir sâ’atden sonra kapu üzerine olan perdeler⁽²⁰⁾ ref’ ve bir kaç cāriye gelüb aralarında mükemmelü’l-hüsn mâh-ı āsumân gibi la’n iderek⁽²¹⁾ bir duğter-i ağter gelduguni gördüğümde ayağa kıyâm ile mülākāt duğter mûmâ-ileyh dağı⁽²²⁾ “Hoş geldün ey mahmân şāhumuz.” diyüb benim ile cülûs ve hālumden suâl ben dağı⁽²³⁾ “Efendüm bendeñüz şehir oğlanlarındanum ba’z ahvānumda mahmân olub hāneme gitmek üzere⁽²⁴⁾ çıkub yolda giderken haşr bul işābet itmekle izāle-i zürüret için zeķağūñıza⁽²⁵⁾ uğrayub bu zenbîli bulduğumda sekr hāleti içine iclās ve derhāl⁽²⁶⁾ ref’ idüb bu meclis ma’lāya getürdüler.” didüğümde mûmâ-ileyh beis yokdur⁽²⁷⁾ inşāallahu ta’ālî ā’ķıbetün Mağmûda olur didi.

Ba’de san’atumdan suâl ben dağı⁽²⁸⁾ “Tüccar řāifesindenüm.” didüm duğter “Ya eş’arda rivāyatuñ var mı?” didi. Ben⁽²⁹⁾ “Bir miķdārını rivāyat iderüm.” didüğümde “Bizüm ile bir miķdār müzākere kııl.” didi.⁽³⁰⁾ Ben “Efendüm herdāhle bir dehşet vardur evveli budur ki siz bidā iderek ba’de ben⁽³¹⁾ dağı bildüğümü söylerüm.” didüğümde duğter “Hāķk söyeldün.” diyüb ķadmā ve mevlidine [226a]⁽¹⁾ mensüb bir kaç kıı’a İrād itdi ki nihāyet laşif ve Kemāle bālīg idi ve anün⁽²⁾ mevhüb oldugunu hūsn ve cemālden ve ğarīb rivāyetden bekā-i mevcub ta’cib oldı.

⁽³⁾ ba’de “Ey efendüm! şimdi sizde olan dehşet kendü mi?” didi. Ben “Evet sizün⁽⁴⁾ etfauz ile dehşet mi ķalır.” diyüb ķadrü’l-kifāye eş’ar ķadmānuñ bir miķdārını⁽⁵⁾ İrād itdüğümde duğter ta’cibe gelüb “Vallaha ben ebnā-yı sürķdesini gibi zarıf⁽⁶⁾ ve laşif bulundugun zann itmezdim.” diyüb cariyelere şa’am ıřmārlayub benim ile⁽⁷⁾ muğārebede ķaldı.

Sefere götürdüklerinde benim ile tenāvül ve ba’de “Alā gel⁽⁸⁾ ‘işret şalkı dağı celb ve bir kaç ķadeh nevş itdüğümüzde artuķ bu vakıt⁽⁹⁾ mezākire-i ihbār ve inşād-i

eş'ār vaqtidür.” didükde ben feth kelām idüb güzel ⁽¹⁰⁾ ve laṭif hikāyeler ve zārif iḥbārdan ḥişşe-i vafira sevḳ itdügümde benden ⁽¹¹⁾ mesrura olub “Vallaha ben senüñ gibi zāt tüccārlarda bulunacağı gāyet istiğrāb ideyorum ⁽¹²⁾ ve bu senüñ bildüğüñ rivāyet ancak melūk ve selāṭin aḥlākundandır.” didi. Ben ⁽¹³⁾ “Efendüm melūke müdāvemem ve mülāzemet ider bir ḳoşum vardır ki ferāğımı günlerde yanuna ⁽¹⁴⁾ varub anuñla mütası ve bu laṭif rivāyatları andan aḥz iderüm ba'de müzākere ile ⁽¹⁵⁾ iştiğāl iderüm.” diyüb sükūt itdügüm ḥālede ol kelāma şürü' idüb laṭif ḥālet ⁽¹⁶⁾ vaz hercihet ile müvānsimde ḳalduk ki māmün ḥāzretleri ol ḥāleti tevhim ider ⁽¹⁷⁾ ise perbāl ile ṭarafımıza pervāz iderdi. Ba'de baña “Efendüm ‘acabā ‘avd ḳalmasını bilür müsün?” ⁽¹⁸⁾ didi.

Ben “Efendüm bir def'a ol ḥuşuş için şarf zihñ idüb bir ḥişşeye ⁽¹⁹⁾ muvaffaḳ olamadum ve keşki bir miḳdār bileydüm ki bu meclisde irād idüb bizüm gicemizüñ ⁽²⁰⁾ leṭāfeti tām evliya.” didügümde duḫter kānesin telmih ile “‘Avdüñ semā'nı istiyorsun.” ⁽²¹⁾ didükde ben “Efendüm rey ve arada sizüñdür.” didügümde derḥāl bir ‘avd celb ⁽²²⁾ ve gāyet laṭif ve nāzeñ şan'atlar ile ḳaldı ki ḥüsn-ü edāsından mubhevet ḳaldum. Ba'de ⁽²³⁾ “Sen bu ğinā kimüñ oldugını bilür müsün?” didi. ben lā diyü cevāb virdügümde duḫter ⁽²⁴⁾ “Bu şî'ir felānuñdur ve ğinā işḫāk-ı mevşilinüñdür.” didükde ben azḥār ta'cib idüb ⁽²⁵⁾ ‘acāib bu işḫāk mevşuli böyle şeye nice muvaffaḳ oldu. Diyince Şehrazād şabāḥ-ı ⁽²⁶⁾ taḳrib itdügini görüb sükūt eyledi.

(27) **ÜÇ YÜZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: İşḫāk naḳlinde eytdi. Ḥāşılı ol ḥālet ile fecre ⁽²⁹⁾ ḳada ḳalub inşḳāk-ı şefḳ olduḳda bir pīrezen gelüb “Efendüm vaḳit oldu.” diyü ifāde ⁽³⁰⁾ itdükde duḫter ḳıyām ve “Ey mahmān! Ḥāş-ı mecālis emānet dersin bu gördüğüñ ⁽³¹⁾ keyfiyetleri satr eyle.” didi. Ben “Efendüm canum saña fedā olsun ḳuluñuz vaşiyete muḫtāc degüldür.” [226b] ⁽¹⁾ diyüb ve bir cāriye ile ḳapuya ḳadar varub andan ḳıḳub gitdüm ve eve gidüb şabāḥ namāzını ⁽²⁾ ba'dül'edā uyuyayum dir ken Me'mūnuñ resūli gelüb beni istedi ve ol gün aḥşāma ḳadar ⁽³⁾ yanunda ḳalub gice olduḳda dün ki buldığım üns ve leṭāfet ḥāṭırma gelüb şabra mecāl ⁽⁴⁾ bulmayarak, derḥāl ḳıḳub toḡru ol zenbīle varub içinde cülūs itdügümde, ⁽⁵⁾ derḥāl beni yukarıya ḳeküb maḥal ma'hūda getürdiler ve ma'hūd duḫter daḡı gelüb ⁽⁶⁾ “Sen niçün ma'ūd māiyetdeñ.” didükde. Ben “Efendüm ḡaflet ḥāletiyile ma'veda idüb geldüm.” didüm.

(7) Yine leyle-i māziye gibi laṭif muḥādiṣe ve inṣād şî'ir ve ĩrād hikāyeler ile ḳalub fecr (8) vaḳtinde menzile inṣrāf ve namazdan ōñra yine māmūn beni isteyüb aḥşāma ḳadar (9) yanunda eglenüb gice olduḳda māmūn “Bu aḥşām bizde ḳal şāḳın bir yere gitme ben ōimdi (10) gelürem.” diyüb ḥareme gittükde benüm ol maḳdümñi iki gicenüñ üns ve leṭāfeti (11) ḥāṭırına gelüb ḥalīfeden mülākı olacaḡum keyfiyetleri ferāmūş iderek ḳalkub zembīle (12) ma'hūda ḳoşub içünde cülūs itdüm.

Yine beni bu ḳarviye alub maḥal ma'hūd götürdüler. Pes (13) mūmā-ileyh yanuma geldükde baña muḥāṭaba idüb “Zann iderüm ki eski şadīḳumuzsuñ.” (14) didi. Ben “Eyvallaha odur.” didüğümde duḡter “Ġālibā sen bizi dār-ı iḳāmet itdüñ.” didi. (15) Ben “Başum saña fedā olsun, ziyāfetüñ ḥaḳḳı üç gündür egere bir dahā gelürsem ḳanum saña (16) ḥelāl olsun.” didüm.

Ba'de üns ve mülāṭafada oturub vaḳt-i ḥurūcum taḳrib itdükde (17) Me'mūn nereye gittüğümü suāl ideceğini ve ḳışşamı bildükce ḳanā'at itmeyeceğini (18) bilüb duḡtere iltifāt ve “Efendüm sen ḡınāya (19) ve rivāyet iḥbāre maḥbube olduḡuñ bildüm ve benden (20) iltif ve ızraf bir ibn-i ‘ammum varur ki gerek ōeref ve ḳader ve gerek fūnūn-u edbāda nazırı yoḳdur (21) ve iṣḥāḳ mevşuli ile vafirü'l-ḡatı olub andan meḥzi vardur emrūñ olursa anı size (22) getüreyüm.” didüğümde mūmā-ileyh “Behey efendi! Sen hem ṭafilīlük ve hem muḳtedālūḳ murād idersüñ.” (23) didi.

Ben bu ḥuşūşda “Ḥākime sensün ben sizi ilzām idemem.” didüğümde duḡter (24) “Eger senüñ ibn-i ‘ammuñ bu zıkr itdigüñ uşāf ile muaşşif ise biz aña baḡz (25) itmeziz.” didi. Çün vaḳit ḥülül itdi. Pire ma'hūda gelüb duḡteri aldı ve ben (26) dahı ḥāneme varub oturmadan māmūn ṭarafundan ḡulmān ve ḥademe gelüb beni alub (27) götürdiler diyince Şehrazād hikāyeden bu maḥāle geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü (28) görüb sükūt eyledi.

(29) **ÜÇ YÜZ DÖRDÜNCÜ GİCE**

(30) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: İṣḥāḳ naḳlinde eytdi. “Pes beni memuññ ḥāṭırına (31) götürdüklerinde ḥālet-i ḡazab ile mutaşşif olduğunı bulub ve yā iṣḥāḳ sen ṭā'itmden (32) ḥurūc mı itdüñ.” didi. Ben “Lā vallaha yā emīrū'l-mūminīn.” didüm “Ya senüñ hikāyeñ nedür söyle.” [227a] (1) didi. Ben “Efendüm söylerüm lakin ḥalvetde.” didüm. Ḥāl ḥāzırına iṣāret vechlesen (2) yanundan def' idüb “Söyle baḳalum.” didükde

ben hikâyemi ibtidâsından ahırine ⁽³⁾ kadar irâd ve “Sizi bu gice birâr alacağım.” diyince mesrûr olub aḥşâma biñ can ⁽⁴⁾ ile müntezir kaldı gice olduğda ikimiz tebdîyle çıkub gitdük ve yolda “Efendüm ⁽⁵⁾ şâkın beni ismim ile nidâ itme ve kendüñi bildürme ki şafâmuz yerini bulsun.” diyüb ⁽⁶⁾ ol zekâğa vardığımızda ḥâne-i mezkûrdan iki zenbîl işlanmış bulub her birimiz ⁽⁷⁾ yerinde duḥûl idüb oturduğda bizi yukarıya çıkub meclis-i m’ahûde götürdiler.

⁽⁸⁾ Cülûs itdüğümüz birle duḥter mûmâ-ileyh gelüb selâm ve talṭif iderek oturdu ⁽⁹⁾ ve māmunuñ ḥüsn ve cemālinden ve laṭif ve kândan mütaḥyre olub anuñla müzâkere-i iḥbâr ⁽¹⁰⁾ ve münâşede-i eṣ’âr itmege başladı ba’de ‘işret ṭâkıñı celb ve münâvele-i ikdâḥ ile ⁽¹¹⁾ meşgûl kalduk ve duḥter mûmâ-ileyh memûna ḡâyet iltifât ve taltif bî-ḡâyât idüb ⁽¹²⁾ māmûn daḥı merḡûmeye maḡil olub üns ve inşrâḥ ile mu’âmele iderek kaldı ⁽¹³⁾ ba’de kız baña iltifât ve senüñ ibn-i ‘ammuñ ibnâ tüccârdanmı diyü sūâl ben daḥı evet efendüm ⁽¹⁴⁾ didüğümde vallaha ḡâyet enîs bir zâtdur ve senüñ edebüñe müşâbhdür diyüb ol ḥâl ile ⁽¹⁵⁾ ḡalub nāmāmûn bâdeden neşvân ve şiddet-i neşâtzan sekrân olduğda baña ey ishâḡ ⁽¹⁶⁾ falân âhlüñi söyle diyü işâret buyurmaḡla derḡâl ben semâ ve ṭâ’a yâ emîrû’l-mûminîn ⁽¹⁷⁾ didüğümde duḥter anuñla ḡâzır bâlcûlus olanlar kim olduklarını bilüb ‘acele ile ⁽¹⁸⁾ meclisden kıyâm ve bir maḡşûreye girüb ihticâb ştdükde māmûn baḡ bu ḥâne şâḡibi ⁽¹⁹⁾ kimdür diyü sūâl ma’ḡûd pîrezen cevaba mübâderet diüb efendüm bu ḥâne ḡasan bin ⁽²⁰⁾ sahl ḡuluñuz keder dimekle māmûn merḡûmı yanuna isteyüb ‘acûze vâsıtasıyla gelüb ⁽²¹⁾ zemin bûs itdükde māmûn “Senüñ kızuñ var mı?” didi. ḡasan “Evet efendüm ḡadîce nāmında bir duḡterüm vardur.” didükde Māmûn “Ben anı tezvic itmek isterem ne dirsün.” didi.

⁽²²⁾ ḡasan “Efendüm ol senüñ câriyeñdür ve emirî senüñ elüñdedür didükde ḡalîfe ben anı ⁽²³⁾ on biñ altûn mahr ile tezvic itdüm ve bu gün saña mal getirürler ḡabz itdügüñ ⁽²⁴⁾ ḡâlde kızuñ ḡaremini îzâl ile didi ḡasan daḥı semâ’ ve ṭâ’a düyüb cümlemüz kıyâm ⁽²⁵⁾ idüb gitdük ba’de māmûn baña şâkın bu sırrı kimseye ifşâ itme.” diyü ⁽²⁶⁾ telîd eyledi ve “Bu hikâyeyi Māmûn intikâl idene ḡadar kimseye söyledüm ve ṭol ⁽²⁷⁾ ‘ömrümde ol dört gicenüñ laṭif ve ünsini göremedüm.” diyü ḡatem kelâm eyledi. ⁽²⁸⁾ Naḡl iderler ki bir def’a ḡac mevsimünde ḡicâc zeviü’l-ibtâc ka’be-i mûkerremeye ⁽²⁹⁾ ṭavâf iderler iken bir recl ka’be-i şerîfenüñ istârına yapuṣub ḡâlis-i derunundan ⁽³⁰⁾ “Ey rabbüm! Senden ricâ ve niyâz iderüm ki ol ḡatun ḡocasıyla ḡovḡa idübde benüm aña ⁽³¹⁾ cemâ’ ve muvâşıla itmâmı mübesser ḡıl.” diyü du’âyı edbâne ider olduğunı işitdiler.

[227b] ⁽¹⁾ halk merķumuñ ol maħal-i ŧerifde olan cesaretinden rükerdān olub derħāŧ ⁽²⁾ kirfet idüb ve ğarb ve ezīyet iderek emīrū'l-ħāce gütürüb қаziyesini naql ⁽³⁾ itdüklerinde emīrū'l-ħāc merķümü ŧalb olunmasıyla fermān eyledi diyü ŧehrazād ⁽⁴⁾ hikāyeden bu maħale geldükde ŧabāħ-ı takrib itidügünü görüb süküt eyledi.

(5) **ÜÇ YÜZ BEŧİNCİ GİCE**

⁽⁶⁾ ŧehrazād kelāma ŧürü' idüb dir ki: Pes merķüm ol ħāl müŧümü gördükde ⁽⁷⁾ emīrū'l-ħāca tevciye ħitāb ve “Ey emīr-i resālet-i binā efendümüz! Saliallahu ‘aleyvessellem ħaķķıçün ⁽⁸⁾ benüm қatlumi taħyır ve kıŧŧamı istimā’ ile ba’de ne fermān buyurursuñuz emir sizüñdür.” didükde ⁽⁹⁾ emīr mūma-ileyh “Söyle baқalum diyecegüñ nedür? didi. Merķüm “Efendüm ben ħaŧāŧ ve isti’māl ⁽¹⁰⁾ meķifiyāt ile ŧāħib-i iŧihār olub salħānede süründilük maħallerde ħidmet idüb ⁽¹¹⁾ zebihelerüñ қan ve usāħını naql ve ilgasında müstaħdim bir ādemüm günlerde bir gün yükledüb ⁽¹²⁾ ħamārımı yolda giderken ħalk yoldan қоşub her biri bir tarafa ŧābdugunu görüb, hezār ⁽¹³⁾ dehŧet ve ħayrete düŧüb eblihāne turur iken, biri yanuma gelüb sen sür’atle bu zeқақа ⁽¹⁴⁾ ŧavul ki seni қatl itmesünler diye sīle- ben efendüm ne oldı diyü sūāl ol kiŧi behey ādem ⁽¹⁵⁾ bundan bir beg ħaremi geçecekdür. Sen hemān yoldan kaçmağa baқ zīrā bunlar kimseye iltifāt ⁽¹⁶⁾ itmeyerek ülkelerine kim gelürse ğarb iderler didükde ben ħamārım ile bir tar zeқақа ⁽¹⁷⁾ girüb eldrħāmuñ ŧavulmasına müntezer iken nā-gāħ bir kaç ħidmetkār ellerinde ‘aŧā ⁽¹⁸⁾ ve ma’iyetlerinle otuzdan mütecāvüz ħatun var ellerinde nihāl қāmet ve māh-ı tal’at gāyet ⁽¹⁹⁾ ħüsnā ve ziyetlü bir ħāṭun olub cümlesi anuñ ħidmetinde idiler. Oldıgum zeқақа girüb ⁽²⁰⁾ ve ol mu’tebere ħānum ŧāğa vuŧıla baқub baña diқkat itdükden ŧoñra tevāŧalaruñ ⁽²¹⁾ birin yanuna iseyüb қullağına bir ŧey söylemekle merķüm derħāl yanuma gelüb beni tutduқda ⁽²²⁾ turan ħalk-ı ā’lem ħayrete düŧüb turdılar. Biz ol ħāletde iken diger tevāŧā daħı ⁽²³⁾ gelüb ħamārımı aħz ve beni bir ip ile bağlayub sürüyerek gütürdi. Ben ise ne olduğumu ⁽²⁴⁾ bilmeyüb ħayret ile gider idüm ve ħalk arқamdan қоşub ‘acabā bu ādemüñ zenbi ⁽²⁵⁾ nedür bu bir ħaŧāŧ ve faқir ādemdür bu kām-ı ħimmet idüb sebikini taħliye idüñ dimüŧ ⁽²⁶⁾ insanlarda müfid olmayub Tevāŧalar yaқamı қoyurmayub sürüyerek gütürdiler ve nefsimde ⁽²⁷⁾ galibā bu ħānum bende fenā қоħular almuŧdur yāħūd ħāmile olub raiħamdan aña ⁽²⁸⁾ bir zarar ħāŧıl oldı diyü anlar ile gitdüm tā bir büyük ħāneye vuŧul bulub ⁽²⁹⁾ girdügümüzde ol ħānenüñ güzelliği ve manzum afrŧesi vaŧıf idecek қudretüm yoқdur ⁽³⁰⁾ iken nefsimde bahr-ı ħāl bunlar baña ezīyet ideceklerdür diyüb döŧenerek қaldum ol ⁽³¹⁾ ħāletde iken

hademe yanuma gelüb bni hāmama götürdiler ve üç cāriye gelüb üzerimde [228a] ⁽¹⁾
Olan yırtık mırıktık eşvābları nez' idüb bendimi güzel yabduktan sonra bir boğca ⁽²⁾
getürüb içünden ā'li eşvāb çıkarub al bunları giy diyü emir itdüklerinde ⁽³⁾ ben vāllaha
bu eşvāb nice giyleceğini bilmem didüğümde cāriyeler baña gülererek ol ⁽⁴⁾ elbiseyi
giydürüb ve revāh fībeler sürüb hāmāmdan ihrāc ve manzum bir oğaya ⁽⁵⁾ götürdiler
anda hīzrandan ma'mül bir şandalye üzerine Kemāl ziynet ile ma'hūd hanem ⁽⁶⁾
oturduğunu ve yanunda bir kaç cāriye dīvān tırduklarını görüb huzūrında kıyām ⁽⁷⁾
itdüğümde mūmā-ileyh ayağa kıyām ve yanuma gel diyüb hezār talfif ile beni yanunda
iclās ⁽⁸⁾ ve ta'am işmarlayub ba'dü'l-ākil 'işret taqımı getürüb ve mağni cāriyeler dağı
gelüb ⁽⁹⁾ tağmāt otar ve rüy-i iqmār arasında keyf ve neşātimizi edā itdük ki bu hāletler
esinde ⁽¹⁰⁾ ol māhir ve olan hānum ile yanyana otururdum ve ol keyfiyetleri düş ⁽¹¹⁾
zann iderdüm ba'de nev için havābekāh hāzırlasunlar diyü işāret itmekle cāriyeler ⁽¹²⁾
sür'atle koşub gāyet manzum bir döşek düşdiler ba'de hatun mūmā-ileyh beni ⁽¹³⁾
ma'iyetle inüb ferāş getürdi be kendüyle ma' bītavtet itdirüb ol aralıkda mūmā- ⁽¹⁴⁾
ileyh göğüsüne zamm itdüğümde raḥameski andan istiṣmām idüb ⁽¹⁵⁾ kendümi
cennetde zann iderdüm. diyince. Şhrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāh-ı ⁽¹⁶⁾
takrib itdüğünü görüb sükūt eyledi .

(17) **ÜÇ YÜZ ALTINCI GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şhrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Merḡūm naḡlinde eytdi. "Şabāh olduḡda
beni mekānumdan ⁽¹⁹⁾ sūāl bendeñüz dağı maḡlimi ta'rīf itdüğümde içünde şey
şarulmuş bir mendil virüb ⁽²⁰⁾ var bunlar ile hāmāma git." didükde bendeñüz mendil
alub mesrūr imḡale vardum ve içünde ⁽²¹⁾ bir kaç drhem bağlanmış zann idüb tenhaca
yerüme gifüb açdıḡumda derünunda ⁽²²⁾ elli meşḡāl altün buldum anları gömüb ve iki
paralik şey alub ḡidā ⁽²³⁾ itdüm ikinci vaḡti hūlül itdükde bir cāriye yanuma gelüb "Gel
hanum seni istiyor." diyerek ⁽²⁴⁾ beni götürdi ve kapuya vardıḡımızda ba'dü'l-istizān
ma'hūd hānuñ yanuna girüb zemin ⁽²⁵⁾ būs idüb tırduḡumda cülūs ile emir ve ta'am ve
şarābdan sonra dünki gice gibi ⁽²⁶⁾ anuñla havābekāha girüb nāil āmāl oldum ve 'aliü's-
şabāh yine ol bir gün virdüḡi ⁽²⁷⁾ şırra gibi bir bağlumını virüb maḡalume ī'āde eyledi
ve ol yemeniyi dağı açdıḡumda derununda ⁽²⁸⁾ elli meşḡāl altün bulmaḡla diḡere zamm
ve zemine defn idüb oturdum ve aḡşām olduḡda ⁽²⁹⁾ be-tekrār beni isteyüb anuñla
bītavtet eyledüm ve hakezā ger gün beni aḡşām alub ve 'aliü's-siḡir ⁽³⁰⁾ elli meşḡāl
altün virüb sekiz gün bu ḡal üzere müstaḡir oldu sekizinci gice mūmā- ⁽³¹⁾ ileyḡ ile

tenhaca oturur iken koşarak bir cāriye gelüb beni sür'atle alub balāy [228b] ⁽¹⁾ hānede bi oṭaya girüb oturdo ki ol oṭanuñ gerek şehir āha ve gerek derūn-ı ⁽²⁾ hāneye nazar pencereleri var idi.

Anda otururken taşradan eseb pātırdısı ⁽³⁾ ve görüldi zühür idüb zeḳağa baḳdıgumda ṭonānmuş esebe süvār ve eṭrāfin ⁽⁴⁾ dāire ḥalkı aḥāta itmiş māhir ve ḡāyet dilber bir civān melāḥat 'ünvān kebkebe ⁽⁵⁾ 'azīme ve debdebe-i cesime ile geldiğini görüb ḳpuya vuşul bulduḳda esebden ⁽⁶⁾ nezvil ve mūmā-ileyhūñ oldığı oṭaya duḥul birle ellerini būs ve hezār-ı ī'tizār ⁽⁷⁾ azhār itmiş ise de ḥatun mūmā-ileyh ašlā iltifāt itmemekle yalvarmaḡa ⁽⁸⁾ başlayub ba'dü'l-letayā ve altı baişub ol gice birlikde bitavtet itdiler ve 'ālī ⁽⁹⁾ ü's-siḥir ḳahvealtı ve makzemesini icrādden şoñra esebine binüb dairesiyle çıkub ⁽¹⁰⁾ gitdüḳde ḥatun merḳūme "Beni yanuna iḥzār ve sen ol gelen civānı gördün mi?" didi. ⁽¹¹⁾ "Evet" didüğümde.

"Ol benüm zevcemdür bir ḳac gün maḳdum anuñla 'iş ve nevşde otururken ⁽¹²⁾ beni bıraḡub taşraya çıkdı ben anı memşā hāneye gitdi zann idüb bir miḳdār ⁽¹³⁾ intizār itdüm ise de eğlenmesini ḥam'tādi eşirmaḡle şāyed aña bir fāliḳ ḥüdüş ⁽¹⁴⁾ itdi diyü mülāḥaza iderek ta'ḳīb idüb memşāya varub buldıgumda muṭabih ⁽¹⁵⁾ ṭarafuna nezvil ve cāriyelerūñ birinden 'acabā efendūñüz nereye gitdi?" diyü sūāl ⁽¹⁶⁾ cāriye daḡı "Beni alub muṭabihūñ bir ṭarafunda siyāh 'Arablaruñ biriyle yatduḡunu göstermekle ⁽¹⁷⁾ nefsim keder ve ḥüzün gelüb ol ḡazab ḥāletinde böyle yemīn ve and icdüm ki bu şehirde ⁽¹⁸⁾ eñ alcaḳ ve kötü olan kimsenūñ biriyle zinā ideyüm ve ol gün ki seni yanuma celb itdüm ⁽¹⁹⁾ şartım üzere vaşif itdüğüm ādem aramaḳdan dört gün gecmiş idi ki senūñ ⁽²⁰⁾ ḳadar alcaḳ ve kirlü bulamadum aña binā seni yanuma celb ve vuḳū' bulan keyfiyetler aramızda ⁽²¹⁾ ceryān itdi şimdi yemīnüm birn bulmuşdur ve zevcem ile daḡı barışdum ḡayrı saña ḥācet ⁽²²⁾ ḳalmadı eger bir dahā zevcem ol cariyeye giderse yine ben seni yanuma celbi derüm." didüḳde ⁽²³⁾ ben çeşm-i fitāniyla hezār-ı 'aşḳ ve muḥabbete giriftār olub ağlayarak maḡalume 'avdet ve andan ⁽²⁴⁾ dörtyüz meşḳāl altün alub "Ḥālā şimdiye ḳadar anlardan ḥaric iderüm ve buraya gelüb ḥaḳḳ ⁽²⁵⁾ cell ve 'alā ḥazretlerinden ricā ideyorum ki merḳūmenūñ ḳocası ol cariyeye varsun ⁽²⁶⁾ mūmā-ileyh be-tekrār beni yanuna alsun diyü işte meel ḥikāyem budur artuḳ cesāretümde ⁽²⁷⁾ ma'zūr olub olmadığımı siz bilürsüz." didüḳde.

Emīru'l-ḥac reḥel-i mezkūruñ ⁽²⁸⁾ ḥikāyesinden gülüb ḥāl sebilini taḥliye ve ḥāzırına siz daḥı aña du'ā idūñ zīrā ⁽²⁹⁾ bu ādem ma'zūrdur diyerek laṭife eyledi diyü Şehrazād bu ḥikāyeyi reşide itdükde ⁽³⁰⁾ yine başka ḥikāyeye şürü' idüb dir ki şāhum ketb-i tevāriḥde menkūldür ki [229a] ⁽¹⁾ emirü'l-mü'minīn Hārūn Reşīd ḥazretleriniñ giceleriñ birinde uyḥusı gelmeyüp zayk ⁽²⁾ ḥāṭr ve cefn sāhir ile ḳalmağla Vezīri ca'ferü'l-birmegi aḥzār ve “Ey Vezīr ben bu gice ⁽³⁾ uyḥusuzluğdan bī-ḳarār ḳaldum merāmım şudur ki tüccār kisvesiyle tebdīl-i hey'et ve derūn-u ⁽⁴⁾ şehre keşt ve güzār ile def'-i şıḳlet idüp aḥvāl ra'yeye eṭlā' biz mabhum olan ⁽⁵⁾ şeyh-i keşf ḳenā' itmekdür.” diyerek tebdīl-i eşvāb ve gülāmı mesrūr daḥı istişḥāb ⁽⁶⁾ idüp serāy-ı hümāyūnundan ḥürüc ve ezḳ'a bağdada velevc itdiler diyü Şehrazād ⁽⁷⁾ ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabaḥ-ı taḳrib itdüğünü görüp sukūt eyledi.

(8)**ÜÇ YÜZ YEDİNCİ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüp dir ki: Ḥalīfe-i müşār-ileyh zeḳağdan zeḳaga giderek ⁽¹⁰⁾ tā dicle kenārına vuşul ve telsiye-i ḥāṭıra ile ḥāiz ma'mül olduḡda maḥal mezkūrede iḥtiyār ⁽¹¹⁾ bir ḳayıḳcı ṭrudugunu görüp yanuna gidüp selāmdan soñra “Ey şeyh! Bizi ⁽¹²⁾ ḳayıḳ ile dicle de bir miḳdār gezdire saña on altūn virelüm.” didüklerinde merḳūm ⁽¹³⁾ “Ey efendiler bu keyfiyete kim cesāret idebilür ki ḥalā bu vaḳitte ḥalīfe-i rüy-ı ⁽¹⁴⁾ zemīn Hārūn Reşīd ḥazretleri zevraḳ sa'adetleriyle ma'tādī üzere bahr-ı gün gectiği ⁽¹⁵⁾ gibi merūr idecekdir ve anuñla bir minādi nidā ki ey muā'şer nās her kim gice zarfında ⁽¹⁶⁾ dicle'ye binüp 'asa destres olur ise belā imhāl ḳayıḡıñ pervesine şalp ile ⁽¹⁷⁾ badi-i ve bal olur ve şimd merūrunuñ vaḳti gelmiştir hele şabr idiñde baḳuñ.” didükde ⁽¹⁸⁾ Hārūn Reşīd bu kelāmdan müta'cib “Vay şeyh! Sen bizi ḳayıḡa süvār ve bu ṭaraflarda nihan ⁽¹⁹⁾ olup eḡlen ta ki işbu ḥalīfeniñ merūrına temāşā idelüm ba'de istediğümize ⁽²⁰⁾ varalum zīrā ḥalīfe gectikten soñra bizi kimse ṭa'kip eylemez Hārūn sen bu altūnları ⁽²¹⁾ al diyüp.” iḥtiyāra “On altūn sunduḡta merḳūmuñ gözleri küşād ve siz şu altūnları ⁽²²⁾ viriñde mütevekälā 'ālī āllāh sizi ḳayıḡa alayum.” diyüp altūnları ba'dü'l-aḡz ḥalīfeyi ⁽²³⁾ tevābı'yla ḳayıḡa erkāb idüp ṭaşraya çıktı çıkup çıḳmadan İraḳdan ⁽²⁴⁾ fenerleri zühür idüp ṭaṅṭana-i ḥilāfet ile mübtehic ve mestāzī bir ḳabıḳ nümāyān olduḡda ⁽²⁵⁾ ḳayıḳcı “Ben size söylemedüm mi ki ḥalīfe şimdi gelür işte bizi görürse ḥalimiz ⁽²⁶⁾ nice olur diyüp yā settār.” diyerek sāhil-i dicledede mestūr bir yere çekilüp ṭurdu.

(27) Halife bu kâziyeden mutehayr olup ol kayığa temâşâ iderek kaldı yanlarına takrib (28) itdükde ol zevrağın pervesinde altündan ma‘mül bir fener yanmuş ve etrafında ‘avd ve ‘anber (29) mücmrleri konmuş ve yanlarında Kemâl-ı ziyet ile mezin bir gulâm turup buhurdânlara (30) tev tsmular vaz’i iderdi ve kayc tarafında dahı öyle bir gulâm yâhir ‘aleyvessellem cülüs [229b] (1) idüp orada olan memelere ‘avd ve ‘anber kur idi ve kayık ve şatında melûka şâyân (2) ve lâ’yık kisveler kişi ve altündan ma‘mül ve cevâhir ile merşü bir şandalyeye üzerine (3) oturmuş cemilü’ş-şüre bir civân ve yanunda Vezîri cā‘fer bir megiye beñiz bir âdem oturmuş (4) ve baş tarafta mesrür nâm gulâma maşaya elinde yalın kılıc bit göle turmuş ve etrafında (5) bir kaç nedim cülüs itmüş olduklarını gördiler.

Hārūn Reşîd Vezîre “Ey Cā‘fer! Sağın (6) bu civân bizüm âdemlerimizün biri olmasun diyüb yine diğkat ile nikâh itdükde (7) anlardan olduklarını bilüp yine vezîre bulduğımız adem degıldür ancak gâyet cemilü’ş-şüre (8) ve kâmilü’s-seyre bir civân hilâfet heyetinden bir şey birağmuş hatta yanuna oturan (9) adem size müşâbe ve başında turan gulâmuñ mesûrurdan bir farkı yokdır ‘aqlum bu maddeden (10) şaşdı.” didi. Şehrazâd hikâyeden bu mağale geldikde şabâh-ı takrib itduğuni (11) görüp sükût eyledi.

(12) **ÜÇYÜZ SEKİZİNCİ GİCE**

(13) Şehrazâd kelâma şürü‘ idüp didi ki: Vezîr Ca‘fer “Efendüm ben dahı bu kâziyeden dâhil (14) ü’l-fikr oldum diyüp aña bakarak kaldılar tâ zevrağ mezkûr anlardan merûr idüb gözlerinden (15) pinhân olduğda kayıgcı elhamdulillâh ki halife bizi görmedi.” diyüb anlar ile muhtefî olduğuni (16) yerden çıkdı halife “Ey şeyh! Bu kayık her gice yünden merûr ider mi?” diyü sūal (17) ol dahı “Evet şimdi bir seneden berü her gice bundan gizrân.” didükde halife (18) “Ey şeyh! Bizüm merâmımız yarın dahı gelüp işbu zevrağı buradan seyr ve temâşâ itmekdür ne dirsın (19) bizi yanuñ alur musun? didi.

Merķūm semâ‘ ve tã‘a diyüp intizârlarına qarâr virmekle (20) halife refikâsiyla kayıktan çıkup sarâyına gitdi ve ‘aliü’ş-şabâh divân-ı hümayununa (21) çıkup emür â’leme ile meşğül kaldı gice olduğda yine ca‘fere kalk halife-i (22) şâniniñ mürûrına seyr ve temâşâ idelüm diyüp kisvelerini degiştürüp ol ma‘hüd (23) kayıkcıya vardılar

merķūmı anlara müntezır bulup cümlesini kayığa erkāb ⁽²⁴⁾ ve bir ıarafa çekilüp ihtifā itdiler nikāh ol zevrak-ı nümāyān ve derūnunda k̄ā'id olan ⁽²⁵⁾ civān dün ki ķendiñi kisve ve tenzım itdiđi hāletlerden bařka ıarzu bařka rūř ile ⁽²⁶⁾ olup hatta bu gice aniñla gelen dā'ire ve ğulmān dün ki gelenleriñ ğayri olup ıańana-i ⁽²⁷⁾ 'azime ve debdebe-i cismiyle geıtikde Hārūn Reřid iřbu vazi'den řařup Vezīre ⁽²⁸⁾ "Ben bu ıuruřundan řařdım eger bir kimse bunu baña söylemüř olaydı muılaķa tařdıķ ⁽²⁹⁾ itmez idüm." diyüb mezķūr kayığcıya "Ey řeyh! İřbu saña on altun virdim sen ⁽³⁰⁾ bizi bu zevrakıñ ardınca götür zīrā anlar zīrā fānūslardan bizi görmezler ve bize anlara görki ⁽³¹⁾ gibi seyr iderüz." didükde kayığcı semā' ve t̄ā'a diyüp ol kayığın hizāsında [230a] ⁽¹⁾ Gitdi giderek tābir bağçe sāhile varub kayığda olan civān hezār-ı 'azimet ⁽²⁾ ile kenara ııkub hāzırlanmıř mücevherhātlu bir esebe sūvār olub dā'iresi halkıyyla yola ⁽³⁾ revān oldular Hārūn Reřid dađı Cā'fer ve mesrūr ile kayığdan inüb mūmā-ileyh ⁽⁴⁾ ğulmān ve itibā'yyla ıarıřub gitmege bařladıkłarında ba'zı etebā' anları görüb ⁽⁵⁾ "Siz kimsünüz?" diyü suāl ve derhāl ıtutub ol civānuñ huzūruna götürdiler civān ⁽⁶⁾ dađı "Siz kimsüñüz ve nerden geldüñüz?" didükde Cā'fer "Efendüm bizler tüccār t̄āifesinden olub ⁽⁷⁾ ğarībü'd-diyār kimselerüz yolda gibidir kimin ğayri 'ilm bağçeñize uğrayub ⁽⁸⁾ marūr itdükde mūmā-ileyh ıünkü ğarībü'd-diyārsıñuz size amān virdim ⁽⁹⁾ fāmā ahālıden olmuř olduğıñız da sizi ıatlı ider idüm." diyüb ve yanunda Vezīri meřābesinde ⁽¹⁰⁾ olan adem sen bunları yanına al bizde misāfir ıalsunlar dimekle merķūm anları olub ⁽¹¹⁾ irtifā'-yı 'abūkā irmuř ve ıapuları ve pencereleri ebnūsundan yapulmuř ve altūn ile ⁽¹²⁾ ziynetlenmüř oıaları mülük ve pādiřāhlar sarylarına maħřuř melūkāne döřeme ile ⁽¹³⁾ döřenmüř bir sarāya götürüb oturtadı diyü řehrazād hikāyeden bu maħale geldükde ⁽¹⁴⁾ sabāh-ı t̄akrib itduguni görüb sükūt eyledi.

(15) **ÜÇ YÜZ TOKUZUNCU GİCE**

⁽¹⁶⁾ řehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ba'de civān mūmā-ileyh ol otaya gelüb ğāyet ⁽¹⁷⁾ mükellef ve müzeyyen bir şandalye üzerine oturub nedimā ve şarfları yerlü yerine cülūs ⁽¹⁸⁾ ve t̄ā'am sofrası dağı aħzār olunub ba'dü't-tenāvül ve řarb rāh tedāvül iķdāh ile ⁽¹⁹⁾ meşğül ıaldılar tā ki ıadeh hāzreti Hārūn Reřide reseyyide olub münāvele itdüklerinde ⁽²⁰⁾ teşribden imtinā' itmekle ol civānı Cā'fer "Niıün senin arķadařıñ iıimden ⁽²¹⁾ imtinā' idiyor?" diyü suāl Cā'fer "Efendüm arķadařum ıokıdan berü bāde ve nuř itdigünden řāyed ⁽²²⁾ bu meclis-i muħteremde bir nā-řāyeste řeb 'i

duçār olmadıgumla ḥaṭa idüb imtinā' itdi." (23) didükde civān "Bizde gāyet nefīs bir bāde vardır ki elmādan ma'mūldür andan aña maḥşūş (24) götürelüm." diyüb gūlmānuna işāret itdükde derḥāl maḥtūm bir şeyşe celb ve Hārūn (25) Reşīd ḥuzūruna ḳayob devr aña geldükde ol züccāceden tenāvül iderdi tā ki (26) zabā-i 'aḳvalleri ḥicāb-ı şarāb ile mestūr ve ikdāzı agyārdan fārğ ve bī-şu'ūr olub (27) ancak derūnlar soñra maḳtużī olan inbisāt ve sürūra maḥşūr olduḳda (28) Hārūn Reşīd Cā'fere "Vallah bizde bu meşellü tanzīm ve tertib bulunmaz 'acabā civānuñ ḥāl (29) ve keyfiyetündir." diyerek mükāleme iderken civān mūmā-ileyh bunlara intifāt ve "Ey arkadaşlar (30) meclis-i 'işretde böyle fasartlı itmek 'arabdan ma'dūd." didük de Cā'fer "Efendüm 'Arabda [230b] (1) muḥālefet yokdur ben çok sefer idüb eṭrāf ve eknāfi gezdüm (2) ve biluñ ve erbāb iḳlāmı görüb muā'şeret itdüm isede bu efendünüñ bizden de mevcūd (3) olan tertib ve tanzīm gibi görmedüm ancak ehl-i Baḡdād dirler ki (arapça beyit) (4) (arapça beyit) ya'ni 'işret-i sāz ve civānında siz ba'z ḥālātta (5) baş ağrısı ihdās ider dirler diyü söyleyor." didükde civān işbu kelāmdan tebessüm (6) idüb elinde olan 'aşā ile iskemle üzerine ḍarb itdiği yerle bir ḳapu açulub (7) derūnunda bir iskemle ḳaldırmuş gūlām ve arḳasından sāzeni eline almuş bedi'ül-cemāl (8) bir cāriye çıkub geldiler.

Cāriye şandalye üzerine cülūs ve sāzeni enāmil laṭīfesi (9) ile ḍarb idüb mezmāder od mişālī şadā bir ḳaç beyit inşād itdi ki (10) işideni belā-yı şarāb sekrān ve bāde siz kesb-i neşāt ve inbisāt idün neş'elenür idi (11) pes civān mūmā-ileyh ol beyitleri istimā' itdükde bir 'azim şihā idüb (12) ve üzerinde olan eşvābı yırtub atduḳda derḥāl üzerine bir perde çekilüb cedid-i eşvāb (13) giydükden soñra perdeyi refi' idüb oturdu ve 'ayş ve nūş ile meşgūl oldu (14) ḳadeḥ aña reşide olub vuşūl bulduḳda yine ol 'aşā ile iskemleyi oturub ma'hūd oldu (15) ḳapu açulub yine bir şandalye almuş gūlām ve sāzeni almuş bir cāriye gelüb oturdu (16) ve ḡmāya başlayub ra'nā bir şī'ir ile ta'nı itdükde yine mūmā-ileyh üzerinde olan (17) eşvābı temzīḳ ve kālāvül perde çekilüb cedid kisveler giyüb oturdu.

Hāşılı (18) bu keyfiyet üzere beş defa' cedid-i cāriyeler gelüb ve her cāriyeniñ inşād itdiği (19) şī'ir meyānında şihā idüb eşvābını yırtardı beşinci defa' da bayılıb düşmekle (20) perdeçigin gūlāmlar bu defa' perdeyi çekmekde biraz beṭā'it itdükde Hārūn Reşīd (21) civān-ı merḳümüñ gövdesi üzerinde ḍarb ve ḳamçı eşerleri oldığını

gördi ⁽²²⁾ Cā' fere dönüb "Ey Cā' fer! Bu civān gāyet güzeldür ancak ben anı sārık zan iderüm zīrā ⁽²³⁾ bedeni üzerinde eşer çarb vardır." diyü Cā' fer ile mükāleme iderken civān eşvābını ⁽²⁴⁾ değıştirüb ve rā-i perdeden çıkub anlarıñ bu günā nā-fesildirin girdükde ⁽²⁵⁾ "Ey mihmānlar siz ne söylerseniz." diyü suāl eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maħale ⁽²⁶⁾ geldükde şabāh-ı takrib itdiğini görüb süküt eyledi.

(27) **ÜÇ YÜZ ONUNCI GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Cā' fer cevāba mütşadī olub "Efendüm ⁽²⁹⁾ refikim tüccār t̄āifesinden olub ticāret için etrāf ve eknāfa seyr ve seyāhat ⁽³⁰⁾ ve melük ve eşnāf ile ülfet ve mu'āşeret itmüş adamlardan olub baña böyle söylüyor ki ⁽³¹⁾ efendümize bu gice huşul iden hālātđan vafir etlāf hāşıl oldu ve hīc [231a] ⁽¹⁾ bir maħade böyle keyfiyet görmedüm zīrā şimdiye kadar bir kaç tākım eşvāb temiz yıkatmıştır ⁽²⁾ kehr-i biñ altūna deger diyü tefekkür ve taħsir ider." didükde civān "Behey ādem! Bu mal benüm malumdur ⁽³⁾ ve kumaş benüm kumaşumdır ve yırtđıgum eşvāb haddime ve haşme mukavelesine bir güzār medr ⁽⁴⁾ ma' hezā bu kıta' olaan eşvābı alan ādeme beħaşiş olarak beş yüz altūn daħı ⁽⁵⁾ 'iyyəam vardır." didükde Cā' fer cevāb olarak iş bu iki beyti (arapça beyit) ⁽⁶⁾ (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) inşād itdi meāli kerem ve semāhat didükleri uşāf ⁽⁸⁾ müstehsene "Senüñ el ayañda mua'lā ve belā bir menzil binā itdi ki ol sene meni sen malıñı ⁽⁹⁾ halka mübāh iderek eymedi eger kerem ve hasān kayularını kapadub ġalk iderse ⁽¹⁰⁾ senüñ ellerüñ ol kapatdukları kilidlerüñ inhitāru olur." dimekdür 'amān civān mūmā ⁽¹¹⁾ ileyh Cā' fere cāi' ze olarak biñ altūn en'am idüb yine 'ayş ve nūş ile meşġul ⁽¹²⁾ kaldılar.

Hārūn Reşīd Cā' fere "Sen bu civānıñ gövdesinde olan ⁽¹³⁾ eşer çarbından suāl eyle." didi. Cā' fer "Ey emīrū'l-muminīn! Şabr eyle ve 'acele itme." didükde ⁽¹⁴⁾ hālīfe "Vallahü'l-'azim eger bu huşuşdan suāl itmez iseñ seni katl iderüm." dirken ⁽¹⁵⁾ yine civān mūmā-ileyhün fısıldılarını görüb, "Allah için sizüñ derdiñüz nedür ⁽¹⁶⁾ baña ifāde kıluñ." didükde Cā' fer "Efendüm benüm rıfkım siziñ cism-i şerifeñizde bir miqdār ⁽¹⁷⁾ eşer çarb görüb mütā' cīb kaldı ve sebebinden suāl idüb fehmine varmağ için ⁽¹⁸⁾ istifār iderdüġiñde civān tebessüm idüb ey cemā'at benüm hikāyem gāyet ġarīb ⁽¹⁹⁾ ve 'acīb bir hikāyedir diyüb ve bir şi'ir inşād itdiki mazmūnunda böyle zan iderdim ki ⁽²⁰⁾ hālīfe-i rüy-ı zemīn olan Hārūn Reşīd efendümüz hāzretleri bu fikirleriñ

meclisi ⁽²¹⁾ neşrîf idüb bizüm ile hâzurdur.” diyü inşâdını tekmîl itdükde Cā’fer tevriye ⁽²²⁾ iderek “Ḥalīfe bunda degildür.” diyüb yemîn eyledi.

İnāndurdukda civān zaḥuñ idüb ⁽²³⁾ “Ey efendiler ma’lūmuñuz olsunki ben ḥalīfe degilüm ancaḳ bu ism ile kendüme nām ⁽²⁴⁾ virdim ki ahāli-yi beldeden merāmıma nā’il olam ve benüm ismim Muḥammed ‘Ali bin ‘Ali ⁽²⁵⁾ pederüm ā’yāndan olub vefāt itdükde bana kilitlü mal bıraḳdı ki taḫt ḥasāya ⁽²⁶⁾ dāhil degildir bir gün dükkanımda otururken ḳātreyinmuş māh-ı āsumān gibi bir duḫter ve anuñla ⁽²⁷⁾ nücüm ifāk gibi üç cāriye olub toḡru dükkanıma gelüb ḳātreden nūzlül ve dükkanıma çıḳub ⁽²⁸⁾ oturdı ve ey Muḥammed Cā’fer sende bize lāyık ve şāyān incü ‘aḳdı varmı didükde ben ey ⁽²⁹⁾ ḥānım ve ey nūr-ı ‘aynum bende olan şeyi size arz ideyüm eger biḫtemiz var ise mevcūdumuzdan ⁽³⁰⁾ size ma’ḳbül olan bulunsun diyüb bende olan incü ‘aḳdlerinüñ cümlesini mūmā-ileyh [231b] ⁽¹⁾ ‘arz itdüm isede cümlesini begenmeyüb bunlardan iyüsünü isterüm didi, çünki ⁽²⁾ pederümden ḳalma yüz biñ altūna iştirā olunmuş bir incü ‘aḳdem var idi anı çıkarub ⁽³⁾ gösterdügümde işte benüm maḫlūbum budur bunuñ pahāsı kaç altūn.” didükde ben “Efendüm ⁽⁴⁾ pederüm bunu yüz biñ altūna iştirā itdi imdi siz bilürsüz.” didüm mūmā-iley ⁽⁵⁾ eşine “Benden beş biñ altūna ziyāde olsun.” didükde.

Ben “Efendüm ‘aḳd ve şāhabi seniñdir ⁽⁶⁾ didügümde duḫter ḳıyām ve ḳātre süvār idüb bana gel parañi ḳabz eyle diyüb.” gittdi ⁽⁷⁾ diyince diyü Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ taḳr itdügünü görüb ⁽⁸⁾ süküt eyledi.

****ÜÇ YÜZ ON BİRİNCİ GİCE****

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma ‘aḡaz idüb dir ki: Çün mūmā-iley naḳlinde eytdi. Ben daḫı dükkanıma ⁽¹⁰⁾ ḳapadub anıñla vardum tā ki mükellef ve münezzem ve ḡāyet müzeyyen bir ḳonaḡa varduğımızda ⁽¹¹⁾ bendeñüz dehlize girüb oturdım ise de içerüden bir cāriye gelüb “Efendüm ḥanımızı ⁽¹²⁾ istiyor buyruñ.” didüğünde anuñla girüb mābeyn oḫasında oturtıgımda derḫāl bir perde ⁽¹³⁾ küşād ve altında şem‘u zihāya yapdır olmuş ḳamara beñzer gerdānında ol incü ‘aḳdı Kemāl ⁽¹⁴⁾ ziynet ile müzeyyen dir ḫatr-ı ihtār oturub beni gördüke ḳıyām ve bir kaç ḫaḫve ḫarafa gelüb ⁽¹⁵⁾ mülāḳat ve “Ey nūr-u ‘aynum! ‘Acabā güzel olan kimse ‘aşḳa şefḳat ve re’fit ider mi?” didi.

(16) Ben ise anuñ kâmet-i balâsı ve luṭf-u istinâsı ve fariṭ ḥüsnı ve ḳamiyânını gör (17) düğümde ‘aḳlum meslûb ve derûnum ateş-i ‘aşkıyla met‘üb olub aḳdım ḥüsn ve cemâl (18) “Sizüñ uşâfîñuzdandır ve sâleb dil ve derûn sizüñ lâs’e nûruñuzdur benüm ne ḥâddim vardır ki (19) size nâz ve delâl itdüm.” didüğümde mûmâ-iley “Ey cevheri! Bileklikle ben saña ‘âşika (20) ve muḥabe’-i şâdıḳa olub seni buraya götürene ḳadar neler çekdüm.” diyüb ve aḳzından öpüb (21) mülâ‘abe ve mulâṭefeye başladı ben ise mülâ‘abeden nefsim vuşâle meyl ve neyl ḳaribe (22) şed zeyl itdükde mûmâ-ileyh “Mülâḥaṭâ idiyorsun, nikâhsız benüm ile (23) ictimâ‘ itmek mi istersün bu olmayacak şeydir zîrâ daha bâkireyüm ve nâ-ma‘lûm olan (24) kimselerden degülüm eger ben kim olduğumı bilmek merâm iderseñ ben Seyyide-i Dünya bin Yaḥya (25) bin Ḥâlîde Meñiyem ve birâderüm ḥalâ ḥalîfe-i zamân Hârûn Reşîd ḥâzretleriñi Vezîri (26) Câ’ferdür.” didükde ben andan kifâyet idüb “Ey Seyyide! Benüm size vuḳû‘ bulan cesâretüm (27) ancak siziñ mülâ‘ibene ve muṭâyıbıñızdan ḥâşıl oldu.” diyü ‘itizâr oldu. “Hey size göre (28) be’is yokdur bahr-u ḥâl murâda nâ’il olursañuz.” diyü cevâb ve derḥâl ḳadı ve Şuḥûd (29) isteyüb geldüklerinde mûmâ-iley merḳûmlara “Bu civân ki Muḥammed bin ‘Ali el Cevherdir (30) benüm zevâcime ṭâlib olub şadâḳımda daḥı işbu anca ‘aḳdini taḳdîm itmüşdür ve ben daḥı [232a] (1) ḳabûl itdüm siz daḥı nikâḫımızı ‘aḳd idüñ.” didükde derḥâl baña ḥamzı ‘aḳd idüb (2) ol gice mûmâ-ileyh ile ictimâ‘ ve ṭâ‘amdan soñra sofrayı medâm getirüb ‘avdünây (3) beyninde celb mısret başṭ ülfet idüb birlikde ḳalduk ve aşlâ hânesinden (4) çıḳmayub ne ehlüm ve ne dükkanum ve ne aḥyâmum ḥâletlerüme ḥâṭür idüb ancak anuñla şafâ (5) ve ünsiyet ḥâletiyile ḳalduk günlerde bir gün mûmâ-ileyh ḥamâma gitmek şddinde olub (6) şâyed ben çıḳub gitdükden soñra beni ehline gider diyü mülâḥaza idüb beni bir seyir (7) üzerine iclâs kendüsi ḥamâmdan gelene ḳadar ḳıyâm itmemek üzere yemîn virüb (8) gitdi.

Ben ol ḥâlde iken yanuma bir ‘acûze gelüb “Ey Seyyide Muḥammed gel seni Seyyide (9) Zübeyde görmek için istiyor zîrâ mûmâ-ileyh ben seyde-i dünyânın ḳocasını görelüm.” (10) didi diyince bendeñiz “Ey vâlide! Ben Seyyide-yi Dünyâyâ ‘ahd itdüm ki ol gelmedikçe ben bu serîr (11) üzerinden bir ṭarafı gitmeyüm şimdi andan ḥavf iderüm.” didüm isede merḳûme “Efendüm (12) Seyyide Zübeyde’nüñ sözi dönmez eger gitmez iseñ ḡazabından ḥavf idesin ḳalḳ git (13) sür’atle gel diyü elḥâḥ itdi.” diyince Şehrazâd ḥikâyeden bu maḥale geldiükde şabâḥ-ı (14) taḳrib ittigiñi görüb sükût itdi.

(15) **ÜÇ YÜZ ON İKİNCİ GİCE**

(16) Şehrazād kelāma şürū‘ idüb dir ki: Civān naqlinde ben dahı muhālefetinden ictināb (17) idüb merķūma ile gitdüm vardüğümüzda Seyyide-i Zübeyde niçün orada beni görüb “Vallaha Seyyide-yi (18) Dünyā’nuñ zevci güzeldür.” diyüb benüm haıtrımı alarak izin virdi. Yine ‘acūzeyle (19) dönüb maḥal ma‘hūdıma varduğumda zevcem ḥamāmdan gelmuş ol serīr üzerinde (20) oturır buldum hemān gözlerini küşād “Vay ḥā’in ‘ahdi! Niçün bozduñ ve beni gözetmeyub (21) gitdüñ vallah eger ḥavf ḥüdā olmaya idi seni helāk ve telef iderdüm.” diyüb (22) ğulāmanlarını da‘vet ve esbābdan beni soyub bedenüm üzerine bir kaç kamçı darb ile (23) beni taşra itmeler ile emr idüb zeķağa çıķduğumda sürünerek ḥāneme virdüm ve kendüme (24) ‘ilāc idüb şifā yāb olduğumda dükkanıma varub cümle malumı fūrūḥat ve parasını (25) cem’ idüb bir kaç ğulām ve cāriye iştirā ve bu dārāt ve iḥtişāmı peydā ve ğarzumı (26) geregi gibi icrā itmek için gicelerde ḥilāfete intisāb ve telseye-i ḥāııra için dicledede (27) kayık ile keşt ve güzār ider ḳaldum “Şimdi bir senedür ki bu vech ile iķāmet üzereyüm.” (28) diyüb bir şı‘ir inşād ve şiddet elem-i ‘aşķa ve ğarāmını irāz itmekle Hārūn Reşīd (29) merķūmın şiddet-i ‘aşķından ‘aql-ı ma‘düm ve fikri muḥtel ve mevḥūm olduğunu fehm (30) nev bir miķdār cülūsundan soñra ḳalkub Cā’fer ve sürür ile sarāy sā’detine gitdi. (31) Ol civān ḥaķķında ḥaz ve ‘ināniyet izmār iderek ol gice yatub şabāḥ olduķda [232b] (1) taḥt-ı ḥilāfet cülūs ve civān mezķüreñ ḥuzūrına celb olunması fermān idildi.

(2) Civān mūmā-ileyh ḥānesinde müsterih ilbāl oturırken ma’ mūrular gelüb aceb (3) ü’l-ḥalīfe divānı taleb itdüklerinde sem‘ ve tã’ad diyerek şitāb ḥalīfeniñ ḥuzūruna (4) meşğul itdükde zemīn bus idüb edeb ile ḫırdı. Hārūn Reşīd dahı tebessüm (5) kenānı lütf ile muḥāḫaba ve “Ey Muḥammed! Bu gice sana ḥudūs iden keyfiyāt ‘icābını (6) ḥavf itmeksüzün baña naql eyle zīrā ben saña amān virdüm.” didükde Muḥammed ‘Ali ḥikāyesini (7) naql ve irād itmekle Hārūn Reşīd Vezīri Cā’fere “Sen hemşireñe ḥaber vir gelsün.” diyü (8) fermān ve geldigüñde ğulām mūmā-ileyh işāret iderek “Sen bu adamı biliyor musun?” diyü (9) suāl mūmā-ileyh “Efendüm ḥatunları ricālī nereden bilürler.” diyüb ve inkāra müşābık da (10) ḥalīfe ben siziñ ḥālīñize müḫallā oldum hemān ḥavf itme diñle mūmā-ileyh efendüm (11) ol emr-i muḳadder idi şimdi istiğfār iderüm didükde Hārūn Reşīd derhāl kadı (12) ve şuhūd aḫzār ve ezād ve baña ḥāllerini tecdīd ve civānı mesrūr ve şādān idüb (13) aliü’l-memat Kemāl-i müserret ve raḫāt ile

geçüb kaldılar bu Şehrazād bu hikayeyi hitāma ⁽¹⁴⁾ reseyyide idüb yine itdi ey şāhim naql iderler ki emīrū'l-mūminin ⁽¹⁵⁾ Hārūn Reşīd hāzretleri gicelerden bir gece üçüncüsü kaçub aşlā nevmi gelmemekle ⁽¹⁶⁾ Vezīri Cā'feri huzūruna da'vet idüb ey Cā'fer benüm bu gece nevimim bu kadar kaste ⁽¹⁷⁾ dahı qalk ve ıztırāb hāşıl olmuşdır senden baña tesliye virir bir şey istermege ⁽¹⁸⁾ hāṭrum münşerih olduğında Cā'fer ey emīrū'l-mūminin benüm 'aliü'l-'cemi nām bir şıddıkım ⁽¹⁹⁾ vardır hikāyāt ve ahbār ve leza'if ve ider 'arif bir zātdır fermān buyurursañuz anı celb ⁽²⁰⁾ idüb efendüme tesliye derün virsün didükde halīfe götür diyü irāde itmekle derhāl Cā'fer ⁽²¹⁾ gidüb merkümü ahzār eyledi merküm gelüb zemīn būs idü turdukda Hārūn ⁽²²⁾ Reşīd 'ali baña bu gece zayk sadr hāşıl oldu sende müvecceb neşāt ve ba'ış ⁽²³⁾ mesrūr ve inbisāt hikāyeler var ise söyle ve beni tesliye eyledükde 'ali 'acemi ⁽²⁴⁾ ey emir'ülmü'minin işitdügüm şey ile mi yahūd gözüm ile müşāhede ittigim nevāder ile mi ⁽²⁵⁾ size müvānese ideyüm diyü suāl halīfe eger mücib neşāt gördüğünüz şey var ise ⁽²⁶⁾ naql eyle didi Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāh-ı takrib ittigini ⁽²⁷⁾ görüb süküt eyledi.

(28) **ÜÇ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād tekmi-i hikāyede dir ki 'ali 'acemi kelāma şürü' idüb ey emīrū'l-mūminin ⁽³⁰⁾ bu kuluñuz ba'z seniye de ma'itiyle bir gulām ve azıq ile memlū bir cirāb olub Bağdād [233a] ⁽¹⁾ Şehrinden sefer kaşdıyla çıkub şehirden şehre gezerek gitdüm tābīr beldeye dāhīl ⁽²⁾ olduğumda eğer ad tāt'ifesinden bir reclē rāst gelüb beni gördükde üzerüme hücüm ⁽³⁾ ve bu cerāb benümdür diyü ed'ā ve ğavġamız artub her birimiz bu cerāb benümdür diyerek şabāh ⁽⁴⁾ idub halk başumıza cem' ve mal każiyemiz meclis şer'a müneccir olub hükmü'l-terāzi ⁽⁵⁾ meclis-i қаdıya varub yanuna duhūl ve huzūrunda mesūl itdügümüzde қаdı siz ⁽⁶⁾ niçün geldüñiz ve қanġı maddede ihtilāf itdiniz deyu suāl itdükde ol kerd taқdim ⁽⁷⁾ idüb işlāh allahü'l-қаdı ve el-hüma hüsni-iltiқаdı bu ādemde cerābımı buldum ve içinde ⁽⁸⁾ olan eşyāma mala dünden berü benden zab' oldı didükde қаdı eğer sen cerābını ⁽⁹⁾ bildüñ ise derünunda olan eşyayı vaşf eyle ki senüñ oldığı ma'lüm olsun ⁽¹⁰⁾ didi kerd efendüm cerābımda olanı birer birer bilürüm ve içinde köşeden ma'mül iki ⁽¹¹⁾ haққа ve ik mīl ve ellerimi silmek için iki mendīl ve güzelliğ yaldızlı iki қаdeh ⁽¹²⁾ ve iki şam'dān ve iki lakin ve iki ibriқ ve iki қаşıқ ki cümlesi i'tibāra şāyān ⁽¹³⁾ ve medhe lāyık ve hafıfdir ve bunlar ile dahı iki yaşdıқ ve iki çarşab ve bir sini ve iki ⁽¹⁴⁾ saġlam küb ve iki taġlarcıқ ile bir kedi ve

iki kelp ki ‘aķūruluk ile ma‘rūf ⁽¹⁵⁾ ve bir kışşa’a ve bir cebe ve iki kürk ve bazāğ ile bir inek ve bir teke ve iki koyun ⁽¹⁶⁾ ve iki marīye ve iki yeşil otluk ve bir cempl ile iki naķe ve bir manda ve iki arslān ⁽¹⁷⁾ ve iki aķāl ve iki serir ve bir sarāy ā’lī naķāk ve iki ota ve iki řafa ⁽¹⁸⁾ ve iki maķbıh ve bunlar ile ekrād cinsinden bir a kiři vardır ki bu cerāb benüm ⁽¹⁹⁾ olduğuna řehādet ve yemīn iderler didükde adı yüzini baņa çevirüb sen ne dirsın ey ⁽²⁰⁾ civān didi ben ise ol kerdin kelāmından mütehayr ve cevābda mütefekkir olmuş idüm lakin ⁽²¹⁾ cesārete gelüb adıya efendüm ‘aziz allahü’l-ķadı ve ihsān be iltiķadı bu cerāb benüm ⁽²²⁾ cerābımdür ve içinde olan şeyleri birer birer bilürüm iřte anuñ içinde benüm mülküm olarak iki ⁽²³⁾ harābhāne ki biri apusuz olub içinde kelblere maķřüş bir maķřüre ve cocuķlarıñ ⁽²⁴⁾ oynamalar için dağı bir töre vardır ve güzellik cerābımda hıyām ve itināb ve Medīne-i başra ⁽²⁵⁾ ve Bağdād ve ařr-ı řidād ben ‘ad ve bir şebeke-iřiyād ve bir a ‘ařā ve otād ve anlar ile biñ pezevenk ⁽²⁶⁾ ve avāř vardır ki cümlesi iřbu cerāb benüm olduğunu řehādet iderler didugumde ol kerd ⁽²⁷⁾ ağlamağa başlayub vay adı benüm iřbu cerābım halk beyninde ma‘rūfdür ve içinde olan ⁽²⁸⁾ eřyām nezdimde mađdūd ve mevşüfdür zīrā benüm cerābımda nice huşun ve alā’ ve tūřincel ⁽²⁹⁾ ve sibā’ ve řaτραn ile la‘b idenlerden eřnāf ve envā’i vardır ve anlar ile bir ģicre ⁽³⁰⁾ ve iki tāy ve iki hařān ve tol ile mevşüf iki oķ ve temirin ve bir seyf ⁽³¹⁾ ve iki tavařāna řāmildir ve dağı iki şehir ve iki arbe ve iki aģbe ve iki avād ve bir ibne [233b] ⁽¹⁾ ve iki sülük ve bir ađmā ve bir gözlü ve bir ā’ra ve bir keşiş ve iki beřariķ ve iki ⁽²⁾ adı ve iki řāhīd vardır ki bu cerāb benüm olduğumı řehādet ider didi ve nice ⁽³⁾ řehrazād ģikāyeden bu maģale geldükde řabāģ-ı taķrib itdiğini görüb süküt eyledi.

(4) **ÜÇ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁵⁾ řehrazād kelāma ađaz idüb dir ki ‘alī ‘acemī naķlinde eytdi yā emīrū’l-mūminīn ⁽⁶⁾ merķūmun kelāmından ‘aķlum bařumdan gidüb bī-ģuzūr aldum ba‘de adı ya sen ne ⁽⁷⁾ dirsın didükde ben efendüm bu cerāb muķlaķā benümdür ve içinde olan iki Berber ⁽⁸⁾ ma‘lūmumdür zīrā anuñ içinde nice zırh ve řafāh ve ģazīne ve silāh ve biñ koyun var ki ⁽⁹⁾ cümlesi naķāh ve řafīle mevřüfdür ma’hezā bir süri ģanım ve biñ kelb ve bir bađe ⁽¹⁰⁾ ve kerüm ve iek ve meřmüm ve incir ve tefāh ve řüretler ve iřbāh ve kāse ve iķdāh ve civāri ⁽¹¹⁾ ve ifrāh ve harc ve řayāh ve ves‘atlı zemīn ve aģvān zevī necāh ve bir a cemā‘at ki ⁽¹²⁾ anlar ile seyüf ve māh vardır ve anlar ile

oğlar ve temrenler ve ıřdağa ve aħbālar ve mecbūs ⁽¹³⁾ kimseler ki müsteħāk ‘iğab ve nedmā ve řarāb ve řanbūr ve nāmiler bir kaç rāye ve řbileyler ve kızlar ⁽¹⁴⁾ ve gelinler ve cāriye Ma’niler ve beř ħabeři ve üç hindi ve dört sendi ve yigirmi rümī ⁽¹⁵⁾ ve elli bir türkī ve yetmiş ‘acemī ve seksen kürdī ve toğsan cürcānī alā ařıl cāriyeler ⁽¹⁶⁾ ve dicle ve firāt ve aram zātü’l-‘amād biñ ve bir pezevenk ve bir kaç ħayvān ve ⁽¹⁷⁾ ve mescid ve ħamām vardur ve bunlar ile bir kaç dülger ve taħta ve iksir ve biñ siyāh ‘arab ⁽¹⁸⁾ ve bir dimdār ve rekābdur ve meden emřār ve yüz biñ dirhem ve dinār ve küfe ve enbār ve kumař ⁽¹⁹⁾ ile tołmuř yigirmi řandūk ve zāħire ile memlū elli maħzun maglūk ve belde-i ġazze ⁽²⁰⁾ ve ‘asıqlān ve dimyātdan ařvāna ħadar zemīn ve mekān ve eyvān kesrāy nev řervān ⁽²¹⁾ ve cümlesilerin beni sasan ve vādī-i nu‘māndan tā arāzī-i ħorāsān ve belih ve ařfahān ve hind ⁽²²⁾ iğliminden balād-ı sūdāna ħadar zemīn vardur ve ey mevlānā yine řol řağārcığımda nīce ⁽²³⁾ řoydu.

Bendler ve biñ bilgüye örülmüş uřturalar ki anlar ile řadınuñ řağalın tırař iderler eger ⁽²⁴⁾ mu‘ākıbimizden ħavf itmeyüb bu cerāb benüm olmadugunu ħüküm iderse didugumde řadı ⁽²⁵⁾ kelāmımdan müteħayr ve bu da’vāda mütefekkir olub bir miğdār sükütdan řoñra ey ādemler ben sizi ⁽²⁶⁾ řöyle göriremki iküñiz daħı menħūs ādemler siz ve yāħūd zındiğ olub řadı ve ħākemlerden ⁽²⁷⁾ ħavf melāmet itmeyüb telā‘ab ider süñiz zīrā sizüñ irād itdüñiz eřyā dünyāda ⁽²⁸⁾ řağārcığā řığacağ řey degildir pes řol irād olunan eřyālar çin maçın ⁽²⁹⁾ ülkesinden am ġılān ve zemīn-i Fārs müntehāsından balād-ı sūdān ve vādī nu‘māndan ⁽³⁰⁾ arāzī-yi ħorāsān beyinlerinde kā’in arz ve mekānı alamaz ‘acabā sizüñ cerābıñız ⁽³¹⁾ deryā-yı bi řu‘r yāħūd arz-ı maħřer meyke ibrār ve fecārī cem‘ ider didi ba‘de ol [234a] ⁽¹⁾ Cerābı açdırub içinde fağat bir miğdār etmek ve lumon ve peynir ve zeytün bulub anları ⁽²⁾ elinden gerü yire ilķā idüb cümlemizi ħuzūrundan řoğdu diyu ħitām kelām itdükde ⁽³⁾ Reřid zāħuñ ve istiğrāb ve merķūmu ħikāyesinden ‘icāb idüb cā’ize ⁽⁴⁾ ve fire ‘ināyet eyledi ve böyle ve rivāyet olundı ki ħalīfe-i zamān Hārūn Reřid ⁽⁵⁾ bir defa Vezīri Cā’fer bereki ile hem bizüm olub bāde-i sürūr ‘ağıl ve řu‘urların der perde-i ⁽⁶⁾ neřāt ve ħicāb inbisāt ile mestur itdükde Vezīr mūmā-ileyh ħalīfeye efendüm řuluñuz ⁽⁷⁾ filān cārīyeyi bugün iřtirā ve istifrāř ve vařāliyle tecdīd inti‘āř itmüşdir ⁽⁸⁾ diyüb ol cāriyenüñ uřāfında iřtināb itmekle ħalīfe ey Cā’fer ben ol cāriyeyi ⁽⁹⁾ gördüm ve řarāb ‘ařķıyla niřvān oldum mādem ki size vuřul bulmuş ya bize firūhat ⁽¹⁰⁾ ve yāħūd hibe eyle didi řehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde řabāħ-ı tağrib ⁽¹¹⁾ itdiğüñi görüb süküt eyledi.

(12)**ÜÇ YÜZ ON BEŞİNCİ GİCE**

(13) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki pes Cā'fer birmegi şükr ve neşvesine binā (14) maddeye diġkat itmeyüb ħalīfe kanda maġbül ve marġüb oldugunu bilüb ve virmemek ve hibe (15) itmemek için telāk-ı selāse ile yemīn itmekle ħalīfe daġı zevce-i ħāşiyeleri ħaġķında cāriye-i (16) mezküreyi almak üzere telāk-ı selāse ile ħālf ve hibe yāġūd bī' itmesiyle yemīn itdiler (17) ba'deü'l-fāķe vuķū' bulan bādeye pişmeyān ve bir emr-i 'azīme dū-ġār oldukları zihinlerine (18) nümāyān olub 'acaba bu ħadıya ne ġünā zāle münġal olur diyü mülāġaza ve imām Ebū Yusuf (19) ħazretlerinden ġayrı bu mūhime lā'ıķ zāt görmeyüb hemān gice ġarafında (20) imām mūmā-ileyh ħaber gönderdiler pes imām aġŞām ġa'āmında bulunub zāhirde (21) ħalīfenüñ beni böyle bī-vaķit istemesi bahr-i ħāl bir emr-i mūhim içündür diyü hezārā ve hām ile (22) ħıyām ve sür'atle sarāy-ı ħalīfeye tevciye zamām eyledi ve giderken sāyise ġavāruñ (23) yem ġorbasını ma'iyetüñle al zīrā bizüm ġavarumuz 'alfini bitürmemiş diyü sibāriş birle (24) esebe süvār olub gitdi ħalīfe ħuzūrına vardıkda hārūn elreşīd mūmā-ileyh (25) ħıyām ve yanunda iclās birle talġif ve ikrāmdan şoñra ey imām biz seni bir emr-i mūhim (26) için istedik diyerek ħāziyeler beni ifāde ve bunda veche şer'i nedür diyü istemez aġ ve istifāde (27) itdükde imām ħazretleri be mes'ele-ş sehl alā irtifā' ve serī' alā netizā' bir ħāziyedir (28) ey Cā'fer sen bu cāriyenüñ naşfını ħalīfe ħazretlerine hibe ve naşf deġerini (29) bī' ile ki ikīñiz yemīnünizde bār ve nā'il āmāl mevūr olur siz didükde (30) Vezīr ħasbü'l-emir ol vechle cāriyenüñ nişfını hibe ve nişfını bī' ġarīķıyle temelün [234b] (1) itdükde ħalīfe cāriye-i mezbüreyi ol an ħuzūr 'ālīsine celb olınmasıyla fermān (2) ve imām Ebū Yusuf ben bu gice cāriyeden nā'il ve şal olmak isterüm ħālbuki merķūme (3) istibrā itmeġe muġtācedir 'acaba bu ħuşūşa daġı veche var mı didükde ebu Yusuf (4) sizün taġt Melikünizde olan ġzde olan r mı didiġzār idün diyü ġaleb ve derġāl (5) bir ġulām-ı bedü'l-Cemāl celb itdüklerinde imām ħalīfeye ey emīrū'l-muminīn bu cāriyeyi (6) işbu ġulāma tezvīc ve ħabülü'd-duġūl taġlīķ itmesine izin ā'lüñüz varmıki siz cāriyeye (7) belā istibrā istifar eşünüz mübāġ ola didükde ħalīfe ol ħuşūşa izin virmekle (8) imām ħazretleri cāriyeyi ġulām-ı merķūme 'aliü'l-veceü'ş-şar'i 'aġd-i nikāġ ve tezvīc (9) itdükden şoñra ġulāma sen bu cāriyeyi taġlīķ ħıl didükde ġulām (10) cāriyenüñ ħüsnüne dildāde müstehām olub taġlīķden imtinā' eger taġlīķ benüm elümde ise (11) ben anı bu Şāmım dimekle imām anı para ile aġvā ve aratarāķ

‘atıyesini biñ altūna iblāğ ⁽¹²⁾ itdiysede ğulām-ı mezkūr ‘aşk ve ğarām mevfürundan ayak basub taṭlīk ⁽¹³⁾ māddesinden imtināğ itmekle ḫalīfe ğazaba gelüb.

“Ey imām şimdi nice idelüm ⁽¹⁴⁾ diyü istifār eyledükde imām mā’rūf insām ḫazretleri efendüm bu madde daḫı kolay şeydir ⁽¹⁵⁾ hemān sen bu ğulāmı işbu cāriyeye hibe itdükde Ebū Yusuf cāriyeye ben ḫabūl itdümdi ⁽¹⁶⁾ didi merḫūme daḫı ḫabūl lafzıyla tagva itdükde hemān imām zī-‘irfān ben ⁽¹⁷⁾ bunlaruñ beyninde tefrīk olunmalarıyla ḫükm itdüm zīrā ğulām cāriyenüñ Melikine dāḫil ⁽¹⁸⁾ ve bu vesīle ile nikāḫları münfesiḫ oldı.” diyü ḫüküm buyurmağla ḫalīfe ḫazretleri ⁽¹⁹⁾ ayāğa ḫıyām vay ḫaḫı islām senüñ gibi ā’lem-i kāmil ve müstecmi’ mesā’il ḫaḫı nerde ⁽²⁰⁾ bulunur diyüb derḫāl altūn ḫāşü’l-‘ayār ile memlū ṭabaḫlar celb itdirüb imāmuñ ⁽²¹⁾ öñüne koydı diyü Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḫrib ⁽²²⁾ itduguni görüb sükūt eyledi.

(23) **ÜÇ YÜZ ON ALTINCI GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazād niḫānındadır ki pes imām ḫazretleri sāysañ katda olan ṭavaruñ yem ṭorbasın ⁽²⁵⁾ isteyüb ol altūnlar ile memlū idüb ḫāne-i sa’ādetine vardı şabāḫ olduḫda ⁽²⁶⁾ şākirlerine ma’lūmuñuz olsun ki dūnyā neyline vesīle olan yollardan ‘ilm-i ṭarīḫından ⁽²⁷⁾ ğayrı asan ṭarīḫ yoḫdur zīrā ben bu mal ‘azmiyeyi iki mes’ele ile buldum ⁽²⁸⁾ didi işte bu ḫikāyeden gerek imāmuñ ve gerekse ḫalīfenüñ ‘alev şānlarına istidlāl olunur ⁽²⁹⁾ raḫimāllāh ve naḫl iderler ki emīr ḫālid bin ‘Abdüllāh ⁽³⁰⁾ başrada Vāli iken günlerde bir gün ḫüsn ve cemāli zāḫir ve āşikār ḫasb ve nesb [235a]⁽¹⁾ ‘alāmeti kendünde mahūdā ve bed yedār ‘aḫıl ve ifrā ile mevşūf ve Kemāl ḫār ve sekīnet ile ⁽²⁾ ma’rūf bir civānı bir ḫaç ‘asker bend ve takdir ve izğac ile sürüyerek iḫdām ⁽³⁾ ile emīr müşār-ileyh ḫuzūruna sevḫ idüb emīre efendüm bu civān malumızı ⁽⁴⁾ sirḫat itdi ve müstevcīb ḫad şer’i oldı zīrā biz bunu gice ṭarafında ḫāne ⁽⁵⁾ mize girüb mal ve eşyāmızı alub ḫıḫarken kirfet itdük didüklerinde emīr ⁽⁶⁾ mūmā-ileyh civān mezkūre ‘ayn diḫḫat ile nazar ve işbu du‘ādan beriü’s-sāḫa ⁽⁷⁾ oldugunu simāsından istilmāḫ idüb ey civān sen bu hey’et-i cemīle ve evşāf-ı celīle ⁽⁸⁾ ile Ma’nūn iken niḫün bu maḫzūri irtikāb ve tefsūñi musībet ḫaṭ’i ile ta‘āb itdik ⁽⁹⁾ senüñ ḫüsn ve Cemālūñ ve edep ve Kemālūñ saña zācir oldumı saña yazıḫ değil mi didükde ⁽¹⁰⁾ civān ey emīr sen bu kelām bī-encāmı terk ve mecānebet idüb allah-u ta‘ālinüñ ḫükmünü icrāya ⁽¹¹⁾

mübāderet kıl zīrā müsteḥāk olduğum ḥad şer‘i benüm fi’l muḳtezāsınca iḳāmeti ⁽¹²⁾ mer‘idir didükde emīr mūmā-ileyh bir miḳdār tefekkür itdükdən şöıra ḳalḳub tenhā ⁽¹³⁾ bir yere gitdi.

Civān merḳūmı yanuna celb idüb ey civān senüñ ‘alī rūs ⁽¹⁴⁾ ü’l-melā olan i’tirāfuñ beni vehme bıraḳdı bu didiḡüñ sirḳatüñ aşlı var mı ⁽¹⁵⁾ toḡrusun baña söyle didükde civān ey emīr senüñ ḥātırına bir şübhe gelmesün ⁽¹⁶⁾ zīrā ben i’tirāf itdugum şeyden ḡayrı ile i’tirāfım yoḳdur ve benüm itdugum budur ki ⁽¹⁷⁾ bu ādemlerüñ ḥānelerine girdim ve eşyalarını sirḳāt itdüm anlar daḡı beni dutub saña ⁽¹⁸⁾ getürdiler didükde emīr merḳūmı ḥabse irsāl ve yarın bir sārıḳuñ eli ḳaṭ‘i ⁽¹⁹⁾ olunaḳaḳdur seyr ve temāşā isteyen kimse gelsün diyü ḥalḳ arasında aşā‘a eyledi ⁽²⁰⁾ geledüm civān ḥabishāneye vaż‘ olunub tenhā otururken bu şi‘iri (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ⁽²³⁾ inşād itdi ki malı ben anuñ yanunda vāḳa‘ olan ḳışşamı ketm idüb ḥuzūrında ⁽²⁴⁾ āşikāre itmedugumden ḥālid beni ḳaṭ‘ yed ile tehdid eylemişdir ben daḡı cevābımda ⁽²⁵⁾ didüm ki heyhāt ben derūnumda olan maḥbūbemüñ muḥabbetini aşlā azhār ve āşikār itmem ⁽²⁶⁾ zīrā mu‘teref oldugum sirḳatüñ sebebiyle elim ḳaṭ‘i olunmaḳ benüm ḳatımda maḥbūbemüñ ⁽²⁷⁾ feziḥatinden ihvāndır dimekdür pes civān merḳūm bu ebyātı inşād itdükdə ḥabishānede ⁽²⁸⁾ muḳīm olan ḳaraḳollar işidüb varub emīr ḥalelde ifāde itdiler ol daḡı ⁽²⁹⁾ şabr idüb gice oldıḳda tenhāca civān merḳūmı ḥuzūrına celb ve anuñla ⁽³⁰⁾ bir miḳdār ḳonuşduḳda merḳūmuñ ā’ḳil ve lebīb ve zarīf ve edīb oldugunu görüb [235b] ⁽¹⁾ Birlikde tenāvül ṭa‘ām ba‘de müsāmereye ‘atf zamām idüb ey civān senü ⁽²⁾ oldıḡuñ teykin itdüm yarın seni ḳadı ḥuzūrına celb itdugum ḥalde ḥad şer‘iyi ⁽³⁾ red’ ve def‘ iden şey ile tafva kıl ki ḳaṭ‘dan ḥülāş bulasın zīrā ⁽⁴⁾ ḥazreti sürür ā’lem (arapça ibāre) ⁽⁵⁾ buyurmuşdur diyüb ḥabishāneye ircā‘ eyledi ve ol gice ḳalub şabāḥ oldıḳda ⁽⁶⁾ ḥalḳ ā’lem cem‘ olub sārıḳuñ celbine muntazır ve ḳadı daḡı maḥkemeye geldükde ⁽⁷⁾ civānı ḥabishāneden iḥrāc ve ḥuzūr-u ḳadıya celb olundukda ḥalḳ merḳūma ⁽⁸⁾ ḥüsn-ü simāsı için merḥamet idüb ağlamaḡa başladılar ḳadı ey civān bu cemā‘at ⁽⁹⁾ böyle zi’am idiyorlar ki sen anlaruñ malını sirḳād itdik ‘acaba senüñ buldıḡuñ ⁽¹⁰⁾ eşyā-ı nişābe bāliḡ mi yāḥūd ol ādemler ile şerḳatüñ var mı diyü sual.

Civān daḡı ⁽¹¹⁾ efendüm benüm aldugum mal bütün bu ādemlerüñdür ve içinde aşlā ḥüküm yoḳdur didükde ⁽¹²⁾ emīr ḥālid ṭarılub ayaḡa ḳalḳub ḳamçı ile bir ḳaç savṭ-

ı darb ve bu beyt ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ile temsil ve kat'añ mübāşirin ⁽¹⁴⁾ aḥzār idüb civānuñ eli қағ'і оlinmasına fermān ol daḥı alub тақımını tehyine ⁽¹⁵⁾ iderken ḡāyet köhne eṣvāb giymüş nürs bir cāriye ḥātūnlar arasından çıқub ⁽¹⁶⁾ kendüni civānuñ üzerine atdı ve bekāya aḡaz ve niқābını küşād itmekle āsumān gibi bir duḥter-i ⁽¹⁷⁾ pākize ihtirā oldığı tebyīn ve ḥalk ol ḥāleti gördüklerinde cümlesi aḡlamaḡa başladılar ⁽¹⁸⁾ cāriye ise emīr ḥālīde efendüm allah için şabr idün tā ki bu kağıdı oқuyasın diyüb ⁽¹⁹⁾ bir yazılmış şahīfe eline virdi küşād idüb oқuduқda icinde bu ebyāt ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ⁽²³⁾ (arapça beyit) yazılduḡını gördüki Ma'nāsı ey ḥālīd bu civān ⁽²⁴⁾ 'aşқ ve muḡabbet ile miḡnetlü ve şāḡib ḡazāmdür ki anı benüm çeşm-i melāḡat resmim ⁽²⁵⁾ 'aşқ oқlarıyla atub işābet itdi ve ol ḥālise vardı ki bir şey görmeyüb ve bir ⁽²⁶⁾ şey işitmeyüb şaḡır gibi itmüşdir ki dürününde olan ateşden ifāқat bulmayacaқdır ⁽²⁷⁾ ḡatta itdüḡi ve irtikāb eyledüḡi cenḡa ve cerrim ile iқrār idübde bir 'aşıқ-ı şādıқuñ ⁽²⁸⁾ feziḡhatinden elinüñ қағ'ını ihvan gördi sen bu mübtelāyı ḡab ve şiddet 'aşқdan müstehām ⁽²⁹⁾ ā'sıқ olmuş olan ādeme refiқ ve melāmet it ki ol kerümü'l-aḡlāқ ve şerīf ⁽³⁰⁾ ü'l-i 'lāқ ḡayrı sārıқ bir ādemdür dimekdür diyü Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı ⁽³¹⁾ taқrib itdiḡini görüb süküt eyledi.

[236A]⁽¹⁾ **ÜÇ YÜZ ON YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes emīr ḥālīd ol ebyātı oқuduқda cāriye-i ⁽³⁾ merқūme bī-tenḡa yere getürüb ḡaқıқat ḡālīdin suāl ol daḥı “Efendüm bu civān ⁽⁴⁾ baña ā'sıқdır ve ben daḥı aña tutuldığı gice benüm ziyāretime gelüb ⁽⁵⁾ gelduḡuni bildürmek қаşdıyla olduḡum oḡaya bir таş atmaḡla pederüm ve birāderüm таşuñ ⁽⁶⁾ şadāsını işidüb üzerine ḡücüm ol daḥı merқūmlaruñ ḡücümünü gördükde beni ⁽⁷⁾ feziḡhatinden ḡafz itmek için eline geçen eṣyāyı тоplayub nefsini sirқat tahmetne ⁽⁸⁾ ilқā ve bu derecelere қаziyesini iblāḡ eyledi ve fariḡ mürüvetinden kendüni sirқat ile methüm ⁽⁹⁾ idüb қағ'і yede rāzı oldı didükde emīr ḥālīd civānuñ ḡālīnden ta'cib ve işbu ⁽¹⁰⁾ civān müsā' de olunmaḡa şayandır.” diyüb anı yanuna aḡzār ve elinden teқbīl idüb ⁽¹¹⁾ kızuñ pederini daḥı celb ve “Ey şeyḡ! biz bu civānuñ elini қағ' itmek serām itdik isede ⁽¹²⁾ allah-u ta'ālī anı ḡafz itdi ve ben aña on bñ dirhem virdim ki anuñ eli sizüñ

‘arzuñuzu ⁽¹³⁾ hafız itmek için idi ve senüñ kızuñ anı tahlîş itdiği için on biñ dirhem ⁽¹⁴⁾ dahı aña virdim ve senden bunu isteremki kızuñı aña tezvîc idesün.” didükde merķüm ⁽¹⁵⁾ bu huşûşa kâ’il olub derhâl nikâhlarını kıydılar ve mery mûmâ-ileyh şadâķ olarak ⁽¹⁶⁾ on biñ dirhem ‘inâyet kıldı ve ol iki â’şık-ı şâdık bir yere gelüb birbirinden nâ’il ⁽¹⁷⁾ vaşâl ve bâliğ oldılar ve ketb-i tevârîhinde menķüldür ki hâlîfe Hârûn ⁽¹⁸⁾ Reşîd hâzretleri Vezîri Cā’fer birmegiye katl itdükde anuñ için azhâr ⁽¹⁹⁾ teessüf ve tahzinden kimseler dahı katl olunsunlar diyü fermân buyurmuş idi.

Pes balād ⁽²⁰⁾ ba’ide de sâkin bir ‘arâbı var idi ki bahr sene Cā’fer yirmigi medhinde bir kaşîde inşâ ⁽²¹⁾ ve gelüb aña ‘arz iderdi ve biñ altün ‘aṭiye alub giderdi ve ol parayı ‘ayâline nafaķa ⁽²²⁾ iderdi ittifākâ bu def’a dahı ‘aliü’l-‘âde kaşîdesini ‘arz itmek için gelüb Cā’feri ⁽²³⁾ katl olunmuş bulduķda devesini ahdırub mezârı yanunda baña şedîd ve hüzni ‘azîm azhâr ⁽²⁴⁾ iderek orada kaşîdesini inşâ divânda iķâmet idüb gice kıaldı uyuduķda düşünde ⁽²⁵⁾ Cā’fer birmegi görüb “Ey î’râbi sen kendüñi it’âb itdik ve öyle bir vakitte geldün ki ⁽²⁶⁾ biz bu gördüğün hâletde bulunduķ lakin seni mahrûm kıomayalum şöyle ki başraya var ⁽²⁷⁾ ve oranuñ tüccârlarından filân nâm âdemden suâl ile anı bulduģuñ hâlde Cā’fer saña ⁽²⁸⁾ selâm ide yürü baña biñ altün viresün.” diyü size sibâriş eyledi.

Bu kelâmuñ şoḥbetine ⁽²⁹⁾ delîl baķla madde seyyiderdi didi. Pes A’râbi uyḥudan uyanub ol vechle ⁽³⁰⁾ başraya gidüb tâcir-i merķümdan suâl ve bulduķda Cā’ferüñ kelâmını aña lenhâ itdükde [236b] ⁽¹⁾ tâcir-i merķüm ol kıadar ağladı ki dünyâdan müfâreķat ide yazdı ba’de î’râbiye vafir ikrâm ⁽²⁾ ve iḥsân ve yanunda üç gün mahmân idüb gitmege ‘azîmet itdükde biñ altün ⁽³⁾ Cā’ferüñ sibâriş için diğer beş yüz altün dahı iḥsân olarak benden ‘aṭiyedir ⁽⁴⁾ diyüb ve her sene yanuma gel saña biñ altün viririm didi A’râbi efendüm allah ḥaķķı için ⁽⁵⁾ şol Cā’ferüñ didiği baķlanuñ aşlı nicedir baña ifâde kııl diyü ricâ itdükde ⁽⁶⁾ Bezirgân ey A’râbi ma’lûmuñ olsun ki ben ibtidâ-yı emrimde fakîrî’-hâl ⁽⁷⁾ olub baķla bişürüb ziyetiyle kıoyub Baĝdâd zeķaķlarında gezerek bî’ ve firûhat ⁽⁸⁾ ve bu vechle ma’išetimi tedârik iderdim günlerde bir gün vafir yaĝmur yaĝub ortaluķ ⁽⁹⁾ çamurdan ve şoĝuķdan mân’i kesb-i rızķ olub tedârik kıuvvet-i ‘ayâl için cebrâ ⁽¹⁰⁾ çıķmam îcâb itmekle pişirdugum baķlayı alub çıķdım çünkü şiddet-i birveti men’ iden ⁽¹¹⁾ eşvâbım olmamaĝla şiddet bir veditden ditreyerek ve kışret çamurdan düşüb kıalkarak ⁽¹²⁾ zeķaķda dermânda kıaldum.

Cā'fer birmegi ol gün çarşuya müşerref bir pencerede nedmā⁽¹³⁾ ve havāşıyla oturmuş bulunub beni ol hāletde gördükde baña şefkat ve merhāmet idüb⁽¹⁴⁾ maḥşuş bir uşāk yollayub beni da'vet eyledi ḥuzūrına varduğumda sende ki⁽¹⁵⁾ olan baklayı cemā'atime firūhat eyle diyü emr ben daḥı ol baklayı ölçmeğe başlayub⁽¹⁶⁾ cümle ḥezār-ı meclise birer kütü ile virdugumde anlar daḥı her biri ol kütüyü altün⁽¹⁷⁾ ile toldurub virdiler tā ki benüm ile kā'in bakla bitüb bir şey kalmadı pes aldugum altünları⁽¹⁸⁾ birbirine katub gitmek merām itdugumde.

Cā'fer 'acaba baklardan bir şey'i kaldımı diyü suāl⁽¹⁹⁾ ben daḥı bilmem diyüb zenbīlimi aradugumda faķaṭ bir dāne bulub müşār-ileyh telsīm ol daḥı⁽²⁰⁾ bakla-i mezkūreyi iki bulub nerdende gāyet maḥbūl ve maḥbūba bir cāriyesine⁽²¹⁾ virüb sen bu baklayı ne miḳdār naḳid altün ile şatub olursun didükde⁽²²⁾ cāriye efendüm ben bunu şol zenbilde olan altünüñ iki miḳdārı altüna şatün⁽²³⁾ alurım dimekle baña ḥayret gelüb ol keyfiyeti ḥātırımda itib'ād idüb düşünürken⁽²⁴⁾ cāriye ādem yollayub bende müctemi' olan altünüñ iki miḳdārını celb itdükde Cā'fer⁽²⁵⁾ ben daḥı şol nışf baklayı cümle cem' olan altünüñ iki miḳdārı ile iştirā iderüm⁽²⁶⁾ diyüb ol miḳdār meblağūñ baña teslīm olunmasını fermān ve ḥasibü'l-emr ḥazinedār tarafından⁽²⁷⁾ virilüb zenbīlume koyub gitdüm diyince şabāḥ-ı taḳrib itduguni görüb sükūt eyledi.

(28) **ÜÇ YÜZ ON SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki merḳūm naḳlinde eytdi ba'de Bağdādda iḳāmet itmeyüb⁽³⁰⁾ ehl ve ā'lemi alub buraya intikāl ve necāret ile iştigāl idüb vafir mal ve münāle nā'il⁽³¹⁾ oldum eğer bahrısına saña biñ altün virir isem baña bir zarar ḥāşıl olmaz ve cümle [237a]⁽¹⁾ merḥūm Cā'ferüñ iyüligidür işte bakla mādesi budur didi 'irābı daḥı mübāḡı⁽²⁾ alub ḥal sebine gitdi raḥimallaha cemi'hum ve menḳuldür ki günlerde bir gün⁽³⁾ Hārūn Reşīd taḥt ḥilāfet üzere otururken ḥarem aḡalarından biri ḥuzūrına⁽⁴⁾ gelüb nesvānlarıñ gidükleri tacirlerden bir altündan ma'mül tāc ve nefāis aḥcār ile⁽⁵⁾ merş' olub ancaḳ balāsında vaż' olunan büyük taş olmayarak götürüb ḥalīfeye⁽⁶⁾ 'arz ve ey efendüm Seyyide Zübeyde bu tācı yapdurmuş ise de balāsında vaż' önüne gelen⁽⁷⁾ taş bulunmayub böyle nā-tamām kalmuşdur renyāz ideyor ki bu kānir-i münāsib taş⁽⁸⁾ buldırub tācı tekmi'l buyursun didüklerinde ḥalīfe ḥazīnesinde ol tāca münāsib⁽⁹⁾ taş aratdurmuş isede bulunmamaḡla elmasılarda daḥı daḥı arayub ba'du'l-istikşā tāc-ı⁽¹⁰⁾ mezkūre şāyān taş anlarda daḥı bulmaduklarında Hārūn Reşīd

ne dimekdür ki ⁽¹¹⁾ ben melük zemīnūñ pādīşāhı iken bu muķavele taş bulmasından ā'ciz kalam didükde ⁽¹²⁾ ħazār-ı meclisūñ biri efendüm sizūñ maṭlūbuñuz olan taş ancak Başrada Muhammed ⁽¹³⁾ keslān nām Bezirgānda bulunabilür didi.

Hārūn Reşīd derĥāl mesrūr nām ğulāmı ⁽¹⁴⁾ mūmā-ileyh Muhammed keslānı götürmesine ta'yīn ve fermān ol daĥı ĥesabu'l-emir ĥademeleriyle ⁽¹⁵⁾ bir kayıġa süvār olub Başraya mütevece oldı ve aña vuşul bulduķda Ĥākīm-i Başra olan ⁽¹⁶⁾ Muhammedü'z-zebīdiye varub fermān-ı ĥalīfeyi 'arz itdi Ĥākīm merķūm-u mesrūrı ⁽¹⁷⁾ bir çāvuşa terfīķā Muhammedü'l-leskesanūñ ĥānesine irsāl eyledi varduķlarında ĥapusını ⁽¹⁸⁾ çālub yanlarına çıkub mesrūr fermān-ı ĥalīfeyi ibrāz ve sizi götürmege geldüm didükde ⁽¹⁹⁾ merķūm semā' ve tā'a ben sizūñle giderüm ancak siz faķīrĥānemi teşrif itdūñüz ⁽²⁰⁾ bir miķdār ārām ve istirāĥat buyruñ ben daĥı avāz mātem görüb ba'de yola ravāne olalum ⁽²¹⁾ didükde mesrūr efendüm ĥalīfe sizi 'acele ile istiyor ikāmetimüz mümkün degüldür hemāñ ⁽²²⁾ gel gidelüm didise de.

Muĥammedü'l-leksān bahr-ı ĥāl iķerü buyruñ ve bir miķdār istirāĥat ⁽²³⁾ idūñ soñra gidelüm diyüb anları iķerüye aldūķda ĥānenūñ dehlizi ortasında ⁽²⁴⁾ dibāvelāĥūr ve aṭlas perdeler āviĥte olunmuş ve bütün ortak mezīn ve mūnaķķaş eşyā ile ⁽²⁵⁾ ziyetlenmiş bulub müteĥayr oldılar ve ol demde anları ĥamāma irsāl idüb ⁽²⁶⁾ varduķda bütün divārları yalduzlanmış ve ġarīb şüretler ile nakış olunmuş mermerden ⁽²⁷⁾ binā ve ĥavuzları ġüzellik zeheb ve feza ile muĥalā ve ābi māĥvird ile mūmtezic oldugunu ⁽²⁸⁾ görüb ba'du'l-iġtisāl çıkduķlarında şırma ile tokunmuş dībā ĥal'tler ilbās ⁽²⁹⁾ ve hezār talĥīf ve tekkerüm ile Muhammed keslāna getürdüklerinde mūmā-ileyh oṭasında leāli ⁽³⁰⁾ ile mazin ve merş' perdeler altında zehb-i ĥāşdan ma'mül ve şanūf yuvāķıt ile [237b] ⁽¹⁾ Ziyetli malmül bir serīr üzerinde oturmuş bulub mesrūrı gördükde ayāġa kıyām ⁽²⁾ ve hezār-ı ta'zīm ile yanunda iclās ve semāṭ aĥzār olunmasını emir eyledi Şehrazād ⁽³⁾ ĥikāyeden bu maĥale geldükde şabāĥ-ı taķrib idtiġini görüb sükūt eyledi.

(4) **ÜÇ YÜZ ON TOKUZUNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki mūmā-ileyh emri üzere size ta'ām ⁽⁶⁾ getürdüklerinde seni ve şahlara bütün sofrā taķımı altūndan mezū' oldugunu görüb ⁽⁷⁾ ba'du'l-tenāvül oturub konuşmaġa başladılar lakin mesrūr ol mal kişīrū ĥayr ve fīrden

(8) müstağrib alub refikāsına böyle mal ve mücevherāt alifemüz azretlerinüñ azīnesinde (9) bile bulunmaz diyerek müta'cib aldı ve üç gün iāmetden Őoñra gerek mesūra ve gerek (10) ma'iyetle olanlara biñer altün ve hedāyā-yı vafıra virüb sofrā azırlanırdı el-'azīme (11) Muammedü'l-leskeslāna ğāyet mazin ve marş' rahatlu bir eseb tadīm olunub üzerine süvār (12) ve mesrūr refāatıyla Őüb Bağdāda tevce itdiler ancak mesrūr ol ğördüği (13) mal bī-Şāmandan ayret-i mevfūrda alub 'acabā Hārūn Reşīd Muammedü'l-lekselāndan (14) bu malı nereden kesb itdünüz sual idermi diyü tahīl iderek aldı Bağdāda vuşul (15) bulduklarında Muammed esān ol heyet ve Őān ile uzūr alifeye varub zemin (16) būs itdükden Őoñra kelāma ağāz ve ey alīfe rüy-ı zemin uluñuz idmet olarak (17) akpāy hamāyunūza bir midār hediye getürdüm fermān-u ā'līnüz olursa 'arz ideyüm diyü niyāz (18) idüb alīfe alīfe daı izn virmekle merūm bir Őanduk küşād içünden yapraqları zemrd (19) ve meyvāları yaub ve aşlı altündan ma'mül bir ağac ve Őaçakları incü ve la'l ve yaut (20) ile dizülmüş dibādan ma'mül bir otañaii bütün münāıŐ ve muarız idi ve bundan mā'idā (21) baŐka Őeyler ıardı ki lisān vaŐfında ā'ciz alur idi cümlesün alifeye 'arz (22) itdükde.

Hārūn Reşīd 'azīm-i iltifāt ve cülūs ile emir idüb oturduda Muammed keslān (23) fet-i dehān idüb yā emīru'l-mūminīn bu uluñuz 'acāib ve ğarāib Őeylerüñ icādına muatderüm (24) fermānıñuz olursa bildüğüm hūnerlerden bir midārını ibrāz ideyüm diyüb alīfe izn virmekle (25) merūm bir midār afsun ouyub sarāyuñ ba'z divārlarına iŐāret itmekle (26) cümle birer arafa meyl idüb savaemüŐerref oldılar ve be-tekrār iŐāret itdükde divārlar (27) yerine gelüb urdılar ba'de bir ac apanmuş maŐürelere baub iŐāret itmekle (28) ol maŐürelere den merağlarüñ Őadāsı nümāyān olub merūme cevāb virmege (29) baŐladılar alīfe bu āletlerden müta'cib olub ey Muammed saña bu ma'rifler böyle mal (30) fıravān nereden ğeldi albu ki senüñ pederüñ ğāyet faīru'l-āl olub bir amāmda Berberlik [238a](1) idüb saña bir Őey bıramadı didükde.

Merūm "Ey emīru'l-mūminīn benüm ikāyem (2) ğāyet 'acayibdür zīrā uluñuz buyurduğuñuz gibi pederüm Berber idi ve aşlā bir Őey bıramadı (3) ve ben ayām Őabāvetimde ğāyet tenbel ve Őāhib kesel idüm atta ol derecelere keselüm bālīğ (4) olduğıña ismi ğünlerde ğüneŐ üzerüme gelüb altında uyumuŐ bulunduğum ālde (5) tenbelliğimden ğüneŐden alkub ğölge maale varamaz idüm ve bu vece üzere onbeŐ (6) sene alub pederüm merūm olduda vālidemüñ yanunda iāmet ve Őiddet-i

keslimden ta'ām ⁽⁷⁾ getirdüğü vakit yatdığım yerde tenāvül idüb ašlā bir yere intikāl itmez idüm günlerde ⁽⁸⁾ bir gün vālidem maķīm oldığım maħale gelüb ma'iyetle beş dirhem getirüb ey oğul ⁽⁹⁾ baña şöyle mesmü' oldı ki Şeyh ebāü'l-muẓaffer ticāret ŧün çin māçine 'azm-ü sefer ⁽¹⁰⁾ idecekdür ve Şeyh mezķur fuķaraya muħabb ve müŧfiķ bir zāt oldığı meŧhur ā'lemdür ⁽¹¹⁾ gel benüm ile yanuna varalum ve bu beş dirhemi aña teslīm idüb senün için bir mitā' ⁽¹²⁾ alub götürsün ki andan bir kaç para kazanalum didükde ben tenbellikden nāŧı anünla varmaķ ⁽¹³⁾ istemeyüb imtinā' gösterdügümde vālidem vallahu'l-a'zīm eger ķalkub benüm ile gitmez ⁽¹⁴⁾ iseñ saña ta'ām ve ne ŧarāb virürem ve nede yanuña daħı gelürem tā açluķdan seni ⁽¹⁵⁾ ķatl iderüm didi ben kelāmından ķorķub ey vālide mādem ki böyledür yarı beni ⁽¹⁶⁾ oturd ve pābucımı getir didüm pes ol vechle beni oturdub pābucımı getirdükde ⁽¹⁷⁾ ağlamağa baŧlayub amān beni ķaldur zīrā yürümege iķtidārum yoķdur didügümde merķüme ⁽¹⁸⁾ beni müsā'de iderek getirüb sürinerek ebuü'l-Muẓafferün yanuna varduķ ve vālidem ⁽¹⁹⁾ maķsüdını aña 'arz ve ol beş dirhemi teslīm ve bunlar ile ticāret için bize ⁽²⁰⁾ bir miķdār mal getirün diyüb maķamınıza rücu' eyledük didi. ŧehrazād hikāyeden ⁽²¹⁾ bu maħale geldükde ŧabāħ-ı takrib itdigünü görüb süķüt eyledi.

(22) **ÜÇ YÜZ YİGİRMİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ ŧehrazād kelāma ŧürü' idüb dir ki Muħammed keŧlān naķlinde eytdi pes mūmā-ileyh Ebüü'l-Muẓaffer* ⁽²⁴⁾ çin māçine varub bütün maŧālħını gördükden ŧoñra malını sefineye naķl ve bādbānun ⁽²⁵⁾ küŧād idüb deyāya açılıb bir kaç mil gitdükden ŧoñra Ebüü'l-Muẓaffer refiķāsına ⁽²⁶⁾ ey cemā'at ben Muħammedü'l-Keŧkānuñ emānetini unudub aña maħŧüŧ bir ŧey alamadum ma' ⁽²⁷⁾ hezā merķüm ğāyet faķīr be muħtāc bir ādemdür bahr-ı ħāl dönüb anuñ beş dirhemiyle aña bir ŧey ⁽²⁸⁾ alayum didükde gemide olan tüccār behey efendüm biz bu ķadar mesāfe ķať itdükden ŧoñra ⁽²⁹⁾ dönememüz mümkün degüldür çün ki bu faķīr ādem imuŧ her birimiz bir kaç dirhem virüb ol beş ⁽³⁰⁾ dirhemden ķazanacađı rebħün az'āf-ı mazā'fası ħāŧıl olub bizüm rücu' muz ⁽³¹⁾ ĩcāb eylemez diyüb her biri Ebüü'l-Muẓaffere bir kaç dirhem virüb ol daħı ba'du'l-ķabz benüm [238b] ⁽¹⁾ emānetüm oldığı üzereine yazub yollarına revān oldılar ve bir kaç gün gitdükden ŧoñra ⁽²⁾ bir aťaya vuŧul ve lumānında temür atub ol tüccarlaruñ her biri bir ŧeyi almaķ için ķaraya ⁽³⁾ çıķmađla Ebüü'l-Muẓaffer daħı çıķub aťaya girdi yolda gider iken iħtiyār bir ādem ⁽⁴⁾ oturub Maymün firūħat ider oldugunu gördi lakin yanunda olan Maymünler arasında ⁽⁵⁾ uyuz bir Maymün var idi ki iħtiyār

merkūm bir ʔarafa dōnūb ğafil olduĝda sair Maymūnlar ⁽⁶⁾ ol uyuz Maymūna hūcūm idūb ezīyet ve ʔarb iderlerdi ba'de alub ihtiyāruñ ⁽⁷⁾ űzerine ilkā idūb ol daĝı ʔalkūb anları ʔarb iderdi Ebūū'l-Muzaffer ol ⁽⁸⁾ Maymūna merḥamet idūb Maymuncıya sen bu Maymunı beş dirhem ile baña firūḥat ider misin ⁽⁹⁾ didūkde merkūm evet diyūb beş dirheme firūḥat Ebūū'l-Muzaffer daĝı Maymūn mezkūrı benüm ⁽¹⁰⁾ ićūn alub sefineye gōtūrūb bir ʔarafa baĝladı ve ol aʔadan fek itīnāb idūb ⁽¹¹⁾ bařka aʔaya vardılar ki ol aʔanuñ ʔalĝıcların incū istiḥrācında meřĝūl buldılar ⁽¹²⁾ pes bunlar merkūm ʔalĝuclara seyir iderler iken zıkr olunan Maymūn kendūni aĝdan kūřad ⁽¹³⁾ ve ‘acele ile ʔořub deyāya atub ʔaldı.

Ebūū'l-Muzaffer ol ḥali gōrdūkde lāḥavel ⁽¹⁴⁾ diyūb Maymūndan ʔat' űmīd idūb mutahayr ʔururken nā-gāḥ Maymūn ʔıķub ma'iyetle ⁽¹⁵⁾ ā'lā incūrler getürmekle Ebūū'l-Muzaffer muta'cib ʔalub altına bu Maymunuñ ğarīb ⁽¹⁶⁾ keyfiyeti vardur diyūb ol getürdüĝi incūrleri yine benümćūn emānet olarak alub ⁽¹⁷⁾ ol aʔadan ʔıķub gıtdiler yada giderken zenvic nām zemīnūñ sāḥilinden merūr ⁽¹⁸⁾ itdiler ki orada sākin olan siyāḥ ‘Arablar ve ḥařı olan ibnā-yı beřer ellerine ⁽¹⁹⁾ dūřdūkde egil iderlerdi merkūmūn sefine-i mezkūreyi gōrdüklerinde derūnuna hūcūm ⁽²⁰⁾ ve ićūnde olan tūccār kervahını baĝlayub ʔařraya ʔıķardūĝdan řoñra bir ʔaçını kesūb ⁽²¹⁾ kebāb itdiler ve bāķilerin baĝlayub bir ʔarafa ḥafz itdiler pes gice olduĝda Maymun ⁽²²⁾ Ebūū'l-Muzafferūñ yanunda yatub bütūn ḥalk uyuduĝda gelūb Ebūū'l-Muzafferūñ benden kūřad itmekle ⁽²³⁾ ol daĝı cümle tūccārları taḥlīř itdi pes tūccār mezkūr Ebūū'l-Muzaffere řükūr ve řenā ⁽²⁴⁾ itdüklerinde Ebūū'l-Muzaffer siz Maymūna řükūr idūñ zīrā ol beni taḥlīř eyledi ve ben ⁽²⁵⁾ bu Maymunuñ fi'il cemiline binā kendū malumdan aña biñ altūn virdūm didūkde.

Tūccārларуñ ⁽²⁶⁾ cümlesi daĝı her birimiz biñer altūn viririz diyū va'd ve gice ʔara gölĝende sefinelerine ⁽²⁷⁾ varub aradūķlarında baḥāle kenārda baĝlu bulmalrıyla hemān derūnuna girūb ⁽²⁸⁾ yelkenlerin kūřad ve canub deryāya aĝılub taḥlīř can ve mal ile mevřūlu'l-murād ⁽²⁹⁾ olduķları ḥesabıyla Maymuna va'd itdükleri biñer altūnı řayub Ebūū'l-Muzaffere virmekle ⁽³⁰⁾ merkūme vafir mal cem' oldu ve tuĝru Bařraya ‘azīmet idūb vuřūl bulduķlarında ⁽³¹⁾ Ebūū'l-Muzaffer valideme ḥaber virūb beni istedi ćūn ki ḥāl nevmden bulunub vālidem [239a] ⁽¹⁾ Beni ikāz idūb “Ey oĝul Ebūū'l-Muzaffere gidelūm belki allahu ta'āli bize rızķ sevķ buyurur.” ⁽²⁾ didūkde ben “Ey vālide beni ʔaldır ki senūñle gideyūm.” didūm vālidem beni zeminden ʔaldırub ⁽³⁾ ayaklarımı

sürüyerek Ebüü'l-Muzafferüñ yanuna vardığımda merķūm “Merħabā ey recel ki anuñ⁽⁴⁾ peş dirhemi benüm can malumuñ necātine ‘illet müstaķle oldu.” diyüb baña ol Maymunı virüb⁽⁵⁾ “İşte ben bunu saña aldum var ħāneñüze götür ben birazdan gelürem.” didükde ħātrumda “Vallaha⁽⁶⁾ bu naşıl ticāretdür bundan ħayır māmül oluna bilür mi?” diyüb evimize götürüb valideme⁽⁷⁾ rüy-ı ħāzab ile “Ey valide! Sen dāimā beni rāħatımda bırakmayub ta’ciz idersin gel⁽⁸⁾ ticārete meşġül ol dirsın şimdi ġüzel oldu imdi gel bu mala baķ dirken⁽⁹⁾ nā-gāħ Ebüü'l-Muzaffer tarafından bir kaç ġulām gelüb “Muħammedü'l-Kesklān sen müsün?” diyü suāl⁽¹⁰⁾ ben daħı “Evet benüm.” didüğümde “Gel seni Ebüü'l-Muzaffer istiyor.” diyüb anlar ile gidüb mūmā-⁽¹¹⁾ ileyhüñ ħānesine vardığımızda Ebüü'l-Muzaffer gel ey oġul ħaķķ celle ve ‘alā ħāzretleri⁽¹²⁾ saña ‘ināyet buyurduġı rızķı al diyüb mal firāvān ile tolmuş şandūķları ħamallara⁽¹³⁾ yükledüb teslīm eyledi ben daħı ben daħı ol mal ile valideme varub virdüğümde merķūma⁽¹⁴⁾ ġāyet mesrura olub beni oġul artuķ şol kesl ve tenbellikden vazgeç ve ħalk gibi⁽¹⁵⁾ çarşuya çık alış veriş eyle didi Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde⁽¹⁶⁾ şabāħ-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(17) **ÜÇ YÜZ YİGİRMİ BİRİNCİ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Merķūm naķlinde. Ben vālidemüñ kelāmından mütāşı⁽¹⁹⁾ olub derħāl dāmen dermiyān idüb çarşuya nezvil ve bir dükkan tutub alış viriş ile⁽²⁰⁾ meşġül oldum ve Maymun daħı benüm ile oturub ba’de yanmadan gidüb bir iki sâ’at⁽²¹⁾ ġayb olduğdan sonra yanuma gelüb bir kise ile biñ altün kucaġıma koyuvirdi ve bu ħālet⁽²²⁾ üzere bir müddet geçüb bende mal firāvān ve rızķ bī-pāyān mectima’ oldu ol vaķit yā emīrū’l-mūminīn⁽²³⁾ konaķ ve baġce ve çiftlik ve cāriye ve ġulāmlar iştirasına başlayub bolluķ ve vas’at ile⁽²⁴⁾ ta’iş ider kaldum.

Günlerde bir ġün Maymun ile dükkada otururken Maymun baña⁽²⁵⁾ iltifāt ve lisān faşihü’l-beyān ile ey abā Muħammed diyü ħiṭāb itmekle baña fez’ şedīd⁽²⁶⁾ ħāşıl olub dehşete ve ħayrete düşüb öteye beriye baķar iken Maymun “Ĥavf itme⁽²⁷⁾ ben saña ħalumi ta’rīf iderüm zīrā ben cin ṭāifesindenüm ve senüñ za’f ħalüñi⁽²⁸⁾ görüb seni ayaklandırmak için gelüb yanuñda ikāmet itdüm şimdi baħumdullaha maluñ taht⁽²⁹⁾ ħesāba dāħil degüldür va’z ve şāne nāil olduñ şimdiye kadar senüñ ħidmetünde kuşūr⁽³⁰⁾ itmedüm imdi benüm bir ħācetüm vardur ki ol ħācet senüñ ħaķķuñda

hayırludur şöyle ki [239b]⁽¹⁾ ben saña gāyet güzel ve dilber bir duhter-i bākize-i ahter tezvīc itdürmek istiyorum.” diyince⁽²⁾ ben “Pek iyü” didüğümde.

Merķūm “Yarın ‘aliü’ ş-şabāh güzel esvāb giy ve mezīn bir kaṭre⁽³⁾ süvār olub bu ğıd içiler çarşusına git şerif nām kimseden suāl ve buldıġuñ⁽⁴⁾ hālde yanuna var kız beni andan iste eger sen faķīrū’l-hāl ādemsün ben kızımı saña nice⁽⁵⁾ vireyüm dirse sen aña biñ altūn vir ve dahā isterse yine istediġini virde kızını tezvīc⁽⁶⁾ eyle.” didükde ben semā’ t̄ā’a diyüb irtesi ġün Kemāl-i ziynet ve ihtīşām ile kaķkub⁽⁷⁾ şerif merķūmı arayarak bulub kızını istediğümde merķūm “Sen faķīrū’l-hāl⁽⁸⁾ bir ādemsün ve hesap ve şerefüñ yokdur ben kızımı saña nice vireyüm.” dimekle hemān biñ altūn⁽⁹⁾ çıkarub yanuna kavm ve “Benüm hesap ve nesim budur.” didüm ve şā’irūñ (arapça beyit)⁽¹⁰⁾ (arapça beyit)⁽¹¹⁾ (arapça beyit)⁽¹²⁾ (arapça beyit)⁽¹³⁾ (arapça beyit)⁽¹⁴⁾ (arapça beyit)⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) ebyāṭını inşād itdüm ki meāl “Her kīm ki iki dirhemse maluñ ola t̄ud aķları süz⁽¹⁶⁾ söylemesini öğrenüb aġzını acub laķırdı itmege başlar ve yanunda hāzır olan⁽¹⁷⁾ arkadaşları daġı yanuna taķrib ve taķdim idüb söyledüġüne ġüş ve hoş virüb⁽¹⁸⁾ istimā’ iderler ve yürüdüġi hālde şālınarak halk arasında gezer anuñ ferḥ⁽¹⁹⁾ ve sürür virici parasi olmasa idi beynü’n-nās esvā hālet ile bulurduñ imdi⁽²⁰⁾ taķkīķ ġanı ve maldār olan kimse halk anı ī’tibār idüb haṭā ve kezib söyledüġi⁽²¹⁾ hālde sen şahīḥ söyledüñ şāduķsan diyü anı nuṭķunda ṭeyīd iderler fāmā naķīr⁽²²⁾ ve bī-nevā olan kimse şadķ ile teknilum eylese bile anı tekzīb idüb kolını ibṭāl iderler⁽²³⁾ işte dirhem ve dinār muķavelesi her mevṭunda ve her maḥalde şāhibini heybet ve cemāl ile⁽²⁴⁾ kesvelendirüb cemāl ve ḥüsnini ibrāz ider ve faşāḥat ve belāġat istiyanlara lisān ve zebāñ⁽²⁵⁾ olub lezlik maķātle iden kimselere daġı silāḥ müşābesinde kuvvet olur.” dimekdür.

⁽²⁶⁾ Merķūm işbu şī’irimi işitdükde “Ben saña kızımı virürem lakin mahrinde üçbiñ altūn⁽²⁷⁾ daġı virmelüsün.” didükde derḥāl ġulmānlarumuñ birin yollayub baķiye kalan üç biñi daġı⁽²⁸⁾ celb teslīm idüğümde merķūm kıyām birle dükkanını bned ve çarşuda bildiġi kimseleri⁽²⁹⁾ da’vet idüb hānesine varduķ ve kızıyla nikāḥımı ‘aķd idüb on ġünden soñra [240a]⁽¹⁾ zevceñ ile ġüvegüye ġir diyüb taġılduķ ve ben mesrūr olarak menzilume varub⁽²⁾ Maymun ile ḥalvetde oturub mācerāyı naķl itdüğümde merķūm iyü itdüñ diyüb⁽³⁾ kaķduķ mi’ādımız ḥülül itdükde Maymun baña didi ki “Sende bir ḥācetüm vardur eger anı⁽⁴⁾ görür iseñ benüm ḥaķķ ve ‘ahdimi ve fā itmüş olursun ben sentüñ ḥācetüñ nedür?” didüğümde.

(5) Maymun “Sen gelinüñ yanuna vardığıñda kâin otaşında bir nec halkalı bir tolab vardur ki (6) intihârı ol halkada avıncına olunmuşdur sen ol tolabı küşâd içinde temürden (7) ma’mül ve üzerinde tılsumlu yapraklar aşılımış bir şanduk ve ortasında mal ile tolmuş (8) bir kâseñe etrafına bir yılan şarılmış ve kâsenüñ içinde bir beyâz horos bağlanmış (9) ve altında dağı bir bıcağ konulmuş bulursun hemân ol bıcağı alub anuñla horos zebh (10) ve ol avihte olmuş olan tılsımlu yabraqları şekset ve kâseyi döküb çık (11) ‘arvesüñ ile şafâña bağ işte hâcetüm budur.” didi ben dağı semâ’ ve tığa diyüb (12) ahsâma müntezir kaldum diyince Şehrazâd şabâh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(13) **ÜÇ YÜZ YIGİRMİ İKİNCİ GİCE**

(14) Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Muhammed Keslân naklinde eytdi. Pes ahsâm olduğda (15) şerifüñ hânesine varub güvegüye girüb kâin ile tenhâda kalduğumda gelinüñ hüsn (16) ve cemâlinden memnûn ve kad i’tidâlından meftun olub biñ can ile â’sık olub mülâ’be (17) ve müâyibe ile meşgûl kaldum tâ gicenüñ naşkı olub zevcemüñ dağı iyü digünü gör (18) düğümde hemân ol mezkûr tolane kıyâm ve Maymunuñ sibâriş itdüğü huşûşatı (19) ‘aliü’t-temâm icrâ ve işmi reşide-i hitâm idüb çıktuğumda zevcem uyanub itdügüm (20) keyfiyet meşhûdi olduğda lâhavel ve lâkaveü’l-aballah iştecini beni aldı dirken bir ‘ifrît (21) ortalığı toldurub zevcemi kapub gitdügünü gördüm kâin pederüm dağı ol (22) gürültiden uyanıb elini yüzine urarak yanuma geldi ve “Ey Ebü Muhammed sen niçün böyle itdüñ (23) ben ol tılsımı maşşûş kerümem için bunda hafz itdüm ve güc belâ ile (24) ‘ifrîtden kızımı tahtlış eyledüm şimdi sen böyle itdüñ femâ ba’d bizde tırma var hâl (25) sebîlüñe git.” diyü beni tırd itmekle çıkub hâneme gittüm ve Maymunı aradum isede (26) bulmaduğumdan bildüm ki ol Maymun kıza musallağ olan ‘ifrîtdür ve benüm ile ol icrâ (27) itdüğü mu’ameleler ancak merâmatıma vuşül bulmağ için imüş her nekadâr nâdem olub (28) hasrımdan eşvâbımı yırtub ve yüzimi urub mahzûn oldum ibsedeçe fâide olan (29) oldı giden gitdi ve zevceme hâşıl olan ‘aşkıma binâ tıramayub ve şabra (30) mecâl bulmayub hânemden çıkub şahrâ-yı vâs’aya düşdüm ve ahsâma kadar gidüb (31) gice olduğda bir çare bulmağa düşünür iken pişkâhımdan biri esmer ve biri sefid [240b] (1) iki yılan cinüñ ve katlı ider olduklarını gördüm çün ki esmer yılan sefide (2) maslağ ve gâlib gelmekle bir taş alub ol esmer yılanı atub katlı itdügümde hibe-i (3) beyzâ gidüb bir sâ’atden soñra yine on ‘aded yılan ile yanuma gelüb katlı olunan (4) yılanı perça perça kesüb atduğdan soñra

hāl sebillerine gitdiler ben isem ⁽⁵⁾ şiddete ğamdan ve yorgunluğumdan zemine düşüb mütefekkir tırurken havāda bir şāda ⁽⁶⁾ işitdüm ki bu ebyāt ile ternem ider (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) meāl ⁽⁸⁾ “Taḳdīrāt aliya ve muḳādir rebāniyeyi yollarında yürüyüb hükm-ü ḳazā ile ceryān itdükleri ⁽⁹⁾ hālde hallerine bıraḳ rey ve tedbīrūñ ile ašlā ḳaruşdurma ve fikrūñi rāhatda terk idüb ⁽¹⁰⁾ gicelerde hāliü’l-bāl ve maṭmainü’l-hāl bītavtet ile zīrā insān gözini yumub ⁽¹¹⁾ açınca ḳadar ḳaḳḳ celle ve ‘alā ḳazretleri emir mazāiḳayı bir hālden digeḳ hale naḳl ⁽¹²⁾ ve tafīr ider.” dimekdür.

Ben bu inşādı işitdügümde derūnum ğāyet ḳavfe düşüb muteḳayr ⁽¹³⁾ tırur iken yine ol şadādan iki beyt işitmekle “Ey Hānife! senūñ ma’būduñ ⁽¹⁴⁾ ḳaḳḳıçün sen kimsün?” diyü suāl Hānife daḳı şuret-i beşeriyeye taḳul ve yanuma gelüb ⁽¹⁵⁾ “Ey Ebū Muḳammed ḳorḳma biz mümin cinler nezākir ir ḳācetūñ var ise bize söyle anı görüriz ⁽¹⁶⁾ zīrā senūñ ilküñ bize sabıḳat itdi.” didükde “Benüm sizden büyük bir ḳācetüm vardur zīrā ben ⁽¹⁷⁾ ‘azīm maşinete dū-çār oldum.” didügümde ol şaḳış “Ben öyle ḳāñn iderüm ki sen ⁽¹⁸⁾ Muḳammed Keslān didükleri zātsın.” didi.

Ben daḳı “Evet” didügümde ol cin “Ey Muḳammed ⁽¹⁹⁾ ben ol beyāz yılanuñ ḳarındaşıyım ki sen anı düşman elinden taḳlīş eyledüñ ve biz dört ⁽²⁰⁾ ḳarındaşız cümlemiz senden müteşekküriz ve Maymun şūretinde saña gelen cin kāfir cinlerdendür ⁽²¹⁾ saña ḳilesini icrā ve vāsıtañ ile maḳşūdına vāşıl oldu zīrā anuñ içün ⁽²²⁾ yapılan tılsım ğāyet maḳkum idi lakin ḳavf ve miḳnet çekme biz saña ĩ’āne idüb anuñ ⁽²³⁾ ḳatline müsā’de idelüm ba ḳuşuş ki senūñ ilküñ bizüm üzerümüzdedür.” diyüb ve bir ‘azīm ⁽²⁴⁾ şīḳe itmekle derḳāl cinlerden bir cemā’at ḳuzūrına geldi merḳūm anlardan ol Maymunuñ ⁽²⁵⁾ hālinden suāl anlar daḳı biz anı bilürüz şimdi Medīneü’l-hāsda sākındür ki ol beldenūñ ⁽²⁶⁾ üzerine güneş ḳalū’ itmez didükde. Merḳūm bañā iltifāt ve “Ey Muḳammed Keslān seni güle ⁽²⁷⁾ lezimirūñ biriyle oraya irsāl iderüz lakin seni ḳaldırub giderken şaḳın isimim allahı ⁽²⁸⁾ yād itme zīrā zıḳir ider iseñ seni arḳasından bıraḳur diyüb ve bir ‘ifrītūñ arḳasına ⁽²⁹⁾ bindirüb beni yolladı.” diyince Şehrazād şabāḳ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(30) **ÜÇ YÜZ YİGİRMİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽³¹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ebū Muḳammed’e naḳlinde eytdi. Merḳūm beni alub cevḳābya [241a] ⁽¹⁾ itifā’ itdi ki bütün zemin gözümde muḳtefī

oldı giderken bulmazda nurānı ⁽²⁾ bir zāt elinde bir arbe ile zuhūr ve baña tevciye hitāb idüb kelime-i şehādeti ĩrād ile “Vallaha ⁽³⁾ seni Őol arbe ile ĩ’dām iderüm.” dimekle nā-ĉār olub kelime-i ihlāŝ ağzımda tafva ⁽⁴⁾ olundığı birle altımda olan cin arı yub ĩn’dām ve ben cevhavāda yuvarlanarak bir bŷyŷk ⁽⁵⁾ deryāya dŷŷdŷm tlifeler ile alkub iner iken nā-gāh bir sefineye teŝādŷf idŷb beni ⁽⁶⁾ taħliŝ eylediler ve yanlarına alub gitdiler ve lakin ben lafet ve tekellŷmlerini fehmi itmedŷgŷmden ⁽⁷⁾ nereden gelŷb gideceklerini ve anđı zeminden olduklarını bilemede bir ac gŷn anlar ile ⁽⁸⁾ alkub memleketlerine vuŝul bulduklarında beni Hakimlerine getŷrŷb teslĭm itdiler ĉŷn ki ⁽⁹⁾ Melik mŷmā-ileyh bir miđdār ‘Arabi lağını bilŷr imŷŝ beni yanuna alub zemre-i đŷlmānuna el-hađ ⁽¹⁰⁾ ve hidmetinde ĩba eyledi ve memleketinden sul itdŷgŷmde ĉin maĉin beldelerinde ⁽¹¹⁾ hŷnad nam ŝehir oldugunı ve sabıa ol beldede ateŝ perest bir ac kiŝi taŝ olub ⁽¹²⁾ mesih olunduğklarını ĩfade idŷb ol mesmŷhları baña seyr ibtidardı gŷnlerde ⁽¹³⁾ bir gŷn saħil-i deryada oturur iken yanuma bir sŷvari gelŷb Muħammedŷ’l-Kesklan ⁽¹⁴⁾ “Sen mŷsŷn?” diyŷ sul ben dağı “Evet” didŷkde.

“Senŷn bize iyiligŷn geĉdi ve saña vuŷ’ bulan ⁽¹⁵⁾ keyfiyetŷn haberi bize vaŝıl oldu ve deryaya dŷŷdigŷnı iŝitdŷk işte seni maĉŝŷdŷna ⁽¹⁶⁾ irdŷrmek iĉin geldŷm avf itme zĭra ben ol beyz yılānŷn biraderiyŷm.” diyŷb beni ⁽¹⁷⁾ esebine irdaf idŷb getŷrdi ta iki tağ arasına vuşul bulduğumuzda tŷrur “Sen ⁽¹⁸⁾ bu iki tağ arasından git ta Medĭneŷ’l-hası gŷrdiđŷnde andan ırağ tŷr ve anda baña ⁽¹⁹⁾ mŷntezir ol geldŷgŷmde ĩktiza iden ta’lepleri saña gŷsterdŷm.” didi.

Pes ben anŷn arasında ⁽²⁰⁾ nezvil ve ol iki tağ arasından merŷr idŷb Medĭneŷ’l-hase vuşul bulduğumda bŷtŷn ⁽²¹⁾ sŷrŷbdeni bağırdan ma’mŷl apasız bir şehir oldugunı gŷrŷb ol hal ŷzere tŷrur iken ⁽²²⁾ ol beyz yılanŷn biraderi gelŷb beni bir ĉeŝmeye getŷrŷb ol ĉeŝmenŷn ŝubı ⁽²³⁾ macerasından şehre bir mŷdħal var idi baña “Sen ol madħaldengir maĉŝŷd ki irersŷn.” ⁽²⁴⁾ didŷkde ben ol vechle varub zıkr olunan yoldan girdŷgŷmde bir serdabe rast gelŷb ⁽²⁵⁾ ol sedabdan gidŷb kendŷmi daħil şehirde bulub zeağklarında gezerken bir haneyeye ⁽²⁶⁾ rast gelŷb derŷnuna duħŷl ve iĉŷnde bir oada altŷndan ma’mŷl bir serĭr ŷzerinde ⁽²⁷⁾ zevcem oturduğunı ve etradında zeheb ĩbrĭzden yabılmıŝ ađaĉlar ki meyvaları nefais ⁽²⁸⁾ ĩhbardan idi ehlŷm beni gŷrdŷkde bilŷb “Efendŷm seni buraya kim getŷrdi.” diyŷ sul ben ⁽²⁹⁾ dağı ĩikayemi ana bir bir nağl ve anı aramağa geldugunı ĩfade itdŷgŷmde “Ey efendŷm bu ‘ıfrĭt ⁽³⁰⁾ mel’ŷn baña ĉođa muħabbet itduğundan beni hafz itmek iĉin bu beldeyi getŷrdi. [241b] ⁽¹⁾ ve bu

belde de bir tılsım olub ol tılsıma kim mālīk olursa her istedüğünü ide ⁽²⁾ bilür ve cümle cinilere mālīk olub emrine imtişāl iderler ve zıkr itdügüm tılsım bir ‘amūd ⁽³⁾ üzerine vaz’ olunmuşdur gel ben seni anuñ yanuna götüreyüm.” diyüb alub götürdükde.

⁽⁴⁾ ‘Amūd üzerinde tuşuncel şüretinde ma’mül bir tılsım bulub işte didüğüm tılsım budur ⁽⁵⁾ anı alub baḥürdanluk üzerine tutub bir miḳdār tütsülendükde cin ve ‘ifrītlar gelüb ⁽⁶⁾ maḥlūbūñı görürler ḳalk şol tuşunceli al didi. Ben daḥı derḥāl ‘amūda şu’ūd ⁽⁷⁾ ve tuşunceli alub baḥūr üzerinde tutduğumda derḥāl cinler gelüb “Efendüm fermānuñuz nedür ⁽⁸⁾ buyruñ?” didüklerinde ben “Şol duḥtere maslaḥ olan ‘ifrīti ḳayd ve bend ile yanuma getirüñ.” ⁽⁹⁾ didüğümde derḥāl merḳūmlar varub ol cin ma’hūdı ḥuzūrıma getürdiler.

Ba’de ⁽¹⁰⁾ zevceme “Sen benüm ile gider müsün?” diyü suāl ol daḥı “Evet giderüm.” demekle ikimiz ⁽¹¹⁾ ḳalkub ol girdüğüm saraydan ḥaşra ḥurūc ve beni getürün cine varub baña memleketimüñ ⁽¹²⁾ yolını göster didüm diyince Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü ⁽¹³⁾ görüb sükūt eyledi.

(14) **ÜÇ YÜZ YİGİRMİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: Muḥammed Kesklān naḳlinde eytdi. Çün cini baña müntezir ⁽¹⁶⁾ idi pek iyü diyüb zevcem ile beni bir sāḥile getürüb ve bir sefineye irkān idüb ⁽¹⁷⁾ getürdiler biz daḥı ol maḥalden sefer idüb memleketimiz olan Başraya vuşul ve zevcemi ⁽¹⁸⁾ pederinüñ ḥānesine getürüb yanlarına girdüğümde ḡāyet şād ve mesrūr oldılar.

⁽¹⁹⁾ Ba’de ol tuşunceli tütsüleyüb cinler ḥuzūrıma geldüklerinde Medīneü’l-ḥāse gidüb ⁽²⁰⁾ içünde olan imvāl ve maḥūhrāt ve eşyā-yı nefīseyi ḥāneme naḳl ve zevceme maslaḥ ⁽²¹⁾ olan ‘ifrīti yanuma aḥzār itmelerini emir ve ık vechle merḳūmı celb itdüklerinde ⁽²²⁾ bir baḳır Ḳamāḳamaya vaz’ ve üzerini ḳurşun ile ḳapadub deryāya atmalarını emir idüb ⁽²³⁾ bu vechle ḥabis itdüm ve zevcem ile malaīḥaşı olan emvāl ve cevāhir ve taḥt ḥaşra ⁽²⁴⁾ ḡayr dāḥil olan ḥayır ve nefāis ile tamta’ derek ḳalduḳ işte “Yā emīrū’l-mūminīn! Benüm ⁽²⁵⁾ ḥikāyem budur.” diyü ḥitam kelām itdükde emīrū’l-mūminīn merḳūmuñ ḥikāyesinden ⁽²⁶⁾ müstaḡrib olub ḥātrını aldı ve mükerrerem ve muḥterüm olarak memleketine irsāl eyledi. diyü ⁽²⁷⁾ Şehrazād bu ḥikāyeyi tekmil itdükde başḳa ḥikāyeye şürü’ idüb dir ki: Ey pādīşāhum ⁽²⁸⁾ söyle rivāyat iderler ki bir

def'a emîrû'l-müminîn Hârûn Reşîd bir emkeye ğazab ⁽²⁹⁾ idüb ol gün kendü ĩ'vânından şâlih nâmında birâdmenisteyüb ħuzûrına ⁽³⁰⁾ geldükde menşûre varda sende bizüm biñ dirhemimiz vardur ol mübağli şimdi [242a] ⁽¹⁾ iste ğez görüb şemse kadar mübaliğ mezkûrı viremezme başını kesüb ħuzûrına getür ⁽²⁾ diyü fermân buyurduķda şâlih semâ' tã'a diyüb maşûruñ yanuna varub fermân-ı ⁽³⁾ ħalîfeyi iblâğ itdükde.

Menşûr "Vallaha ben helâk olacağum zîrâ cümle mal ⁽⁴⁾ ve menâlum firûhat olunma dağı cümle ħâzır olan nefüdem ile yüz biñ dirhem ⁽⁵⁾ baliğ olamaz nerede ħaldı toķuz yüz biñ dirhem şimdi nice idelüm ey şâlih." didükde ⁽⁶⁾ ben bahr-ı ħâl kendüñe bir çäre bul ki işbu varġa-i mahüleden ħalâs bula ⁽⁷⁾ bilürsün zîrâ ğrüb-ı şemse kadar mahaletüñ vardur ba'de fermân-ı ħazâ yerini bulur hemân ⁽⁸⁾ 'acele ile bir çare bulmağsa sa'i eyle didi. Şâlih nağl idir ki merķüm benüm kelâmı işitdükde ⁽⁹⁾ "Ey şâlih beni ħâneme getür ki ehil ve 'iyâlumı vedâ' ve iktizâ iden şâyâyı evşiyeye ⁽¹⁰⁾ ideyüm." diyü ricâ itmekle anuñla ħânesine gidüb ħareme girdükde cümle evlâd 'iyâlî bekâya ⁽¹¹⁾ ağaz ve ħağğ celle ve 'alâ ħâztretlerine alince ve istiğâşeye başladuğlarında benüm derünüm ateş-i ⁽¹²⁾ ħaasret ile yanub merķümüñ ħâkine merĥamet itdüm ve "Ey menşürmeyni bu dörd 'azmiyeden ⁽¹³⁾ bir emkeden ğayrı taħlîş ider yokdur eger ħalâş memul ider iseñ ancağ anlardan ⁽¹⁴⁾ memul ile gel anlara gidelüm diyüb anuñla yaħi ben ħalidüñ ħonağına varub ħâlini ifâde ⁽¹⁵⁾ itdükde yaħi maħzûn olub bir miğdâr düşdükden soñra ħazînedârını isteyüb ⁽¹⁶⁾ ħazîne mezda kaç biñ dirhem vardur?" diyü suâl ol dağı "Efendüm beş biñ dirhem." didükde ⁽¹⁷⁾ var getür diyü emir ve bir adem dağı oğlu fażîl bin yaħyâya yollayub sende olan mübâliği ⁽¹⁸⁾ yanuma irsâl kııl diyü taleb itmekle andan dağı yüz biñ dirhem celb ve bir başka mamur dağı ⁽¹⁹⁾ oğlı Cã' fere irsâl ve tezdende mevcüd nağudı isteyüb Cã' fer tarafından dağı ⁽²⁰⁾ yüz biñ dirhem gelüb ve hakeza kibâr bir emkeden vafır mâl cem' itdi ma' hezâ şâlihüñ ⁽²¹⁾ ve menşûruñ aşlâ şu'ür ve ħayırları yoğıdı menşûr ise şiddet-i telâşından ne ideceğini ⁽²²⁾ bilmeyüb yine yaħyâya varub "Efendüm nice idelüm benüm necâtüm ancağ hemteñüz ile olur ⁽²³⁾ zîrâ kerem ve 'inâyet ancağ sizde maħşurdur." didükde.

Yaħya yine bir miğdâr düşünüb ya ğulâm ⁽²⁴⁾ diyü nidâ ve taṡşâlaruñ biri geldükde danayır nâm cariyemize varda aña emîrû'l-müminînüñ ⁽²⁵⁾ hibe itdüğü yâķüt dânesini andan iste didi. ğulâm dağı varub ol yâķütü celb ⁽²⁶⁾ itdükde menşûre "Ey menşûr! Ben bu yâķüt dânesini tüccâr tãifesinden ħalîfe için ⁽²⁷⁾ iki yüz biñ altün ile iştirâ itmüşidüm anlar dağı cariyemize hibe buyurmuşlar idi ⁽²⁸⁾ işte ben anı saña hibe

itdüm ve emîrû'l-müminîn bu taşu gördükde muṭlakā bizüm ḥāṭrımız ⁽²⁹⁾ için seni 'afv ider ve senüñ işüñ daḥı bitmiş olur." diyüb virdi. Cem' olunan ⁽³⁰⁾ malı daḥı şaliḥe teslîn itdi şaliḥ ider biz ol malı alub ḥalîfeye gider iken [242b] ⁽¹⁾ yolda menşür bu beyt ile (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapçabeyit) işitdüm ki meâli benüm anlara muḥabbetüme binā ayagum sa'i itmemüşdür ancak ⁽³⁾ oḡlar aşabiyetinden ḡorḡubda yanlarına vardum dimekdür diyince Şehrazād ḥikāyeden ⁽⁴⁾ bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḡrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(5) **ÜÇ YÜZ YIGİRMİ BEŞİNCİ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Şaliḥ naḡlinde eytdi. Ben merḡümüñ temsilini işitdügümde ⁽⁷⁾ sevaṭab'andan ve fesād-ı derünundan ve ḥabs ṭavīinden müta'cib olub "Behey ādem rüy-ı zeminde ⁽⁸⁾ bir emke gibi şāḥib ḥayır ve kerem yoḡdur ve senüñ ḡadar ḥabīs ve leym ādem mevcüd ⁽⁹⁾ degüldür bunlar seni ḡatlden taḥlīş ve senüñ canıñı şatun almuşlar iken nice şükürlerin ⁽¹⁰⁾ bilmeyüb böyle inkār ta'met idersen." diyüb ḡaḡab ḥāletiyile anuñlar gidüb emîrû'l-müminînüñ ⁽¹¹⁾ ḥuzūrına girdügümde gördügüm ve işitdügüm ḥāletleri naḡl ve getürdügüm malı ⁽¹²⁾ teslīm itdügümde ḥalife Yaḥyā'nuñ kereminden ve kişret-i saḡāsından müta'cib ve menşürüñ ⁽¹³⁾ ḥaset ve linametinden müstaḡrib olub ol yāḡūt dānesini yaḥyāya î'āde ve bir şeyüñe anı ⁽¹⁴⁾ biz hibe itdük istrdādı şānımıza lāyık degüldür didi. Ben Yaḥyāya varub yāḡūtı teslīm ⁽¹⁵⁾ ve menşürdan mesmü'm olan beyti ifāde itdügümde "Ey Şaliḥ menşür ḥāl mezāyıkā ⁽¹⁶⁾ ve şiddet ve miḡnete teşādüf itmüşdür ve ol ḥāle dü-ḡār olan ādemüñ dāimā göḡel ṭār ⁽¹⁷⁾ ve aḡlāḡı sibe olur diyü ṭarf-ı î'zāre meyl ve bu iki beyti." (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁹⁾ (arapça beyit) mūmā-ileyh ⁽²⁰⁾ Yaḥya bin Ḥalid ile 'Abdullah bin Mālikü'l-Ḥezā'i nām zāt aralarında her ne ḡadar mevdet ve muḥabbet ⁽²¹⁾ aḡḡār iderler ise de bāṭınlarında bir birine 'idāvetleri zāḡir ve ḡaḡd ve boḡazları mütemkin ⁽²²⁾ idi ve bunuñ sebebi bu idi ki emîrû'l-müminîn Hārūn Reşid 'Abdullaha ḡoḡ ⁽²³⁾ muḥabbet iderdi ḡatta Yaḥya ve evlādı aralarında idirler idi ki 'Abdullah emîrû'l-müminîni ⁽²⁴⁾ siḡir itmüşdür ittifaḡā bir def'a emîrû'l-müminîn 'Abdullaha mūmā-ileyh memalik-i ermaniye menşubını ⁽²⁵⁾ tevciye idüb merḡüm maḡal memuriyetine vuşul bulduḡda ahālî 'arāḡdan ⁽²⁶⁾ şāḡib fazıl ve edeb ve keşirü'l-māl vāşilü'l-ḡesab bir zāt olub muḡtezā-yı rüzḡār ⁽²⁷⁾ ve zamān bî-ḡarār 'iz ve malından meslüb ve mazaiḡā-i 'aḡımeye dü-ḡār olmaḡla yaḥyā ben ⁽²⁸⁾ ḡalidü'l-birmeliden

‘Abdullaha bir sâhte mektûb peydâh ve ermeniyeye ‘azîmet idüb ol ⁽²⁹⁾ sâhte mektûbı ‘Abdullaha taqđîm eyledükde.

‘Abdullaha mektûbı okuyub ve ba’d ⁽³⁰⁾ ü’t-tamil zür ve ma’mül oldugunu fehm ve recl mezkûrı yanuna aḥzâr ve “Behey âdem! Niçün [243a] ⁽¹⁾ taḥmil isfâr ba’ide ve mesâk şedide idübde baña bu sâhte kâğıdı getürürsen ⁽²⁾ böyle cesârete seni kim igvâ itdi lakin biz seni ḥâib ve ḥâsır i’âde itmeyelüm.” didükde ⁽³⁾ recl mezkûr “Efendüm eger benüm kelâmum size ağır gelüb de benüm men’am için bu ḥacet ile maḥrûm ⁽⁴⁾ idecek iseñüz arzallah vâs’adur rezâkcı ve baḳîdür zîrâ ben saña tevşîl ⁽⁵⁾ itdügüm mektûb sâhte degildür şaḥîḥ Yaḥya bin ḥalidden oldugunda şübheñ olmasun.” ⁽⁶⁾ didükde.

‘Abdullaha “Çün ki böyledür ben bu senüñ mektûbını Bağdâdda olan vekilüme irsâl ⁽⁷⁾ vaşaḥtını yaḥyâdan işbât idüb şaḥîḥ andan oldığı şebüt bulduḳda saña berberüñ velâyetini ⁽⁸⁾ taḳlîd ve yüz biñ dirhem daḥı ‘inâyet iderüm ve eger şaḥîḥ degülse saña iki yüz dikenüñ ⁽⁹⁾ urub ve şaḳalüñ daḥı tıraş iderüm.” diyüb merḳümüñ ḳaziyesini taḥḳîḳ idene ḳadar ⁽¹⁰⁾ maḥşüş bir oḫada ḥabis ve iskân ve Bağdâdda olan vekiline merḳümüñ ḥâlini ⁽¹¹⁾ taşḥîḥ ve yaḥyâ bin ḥalide mektûb-ı merḳümü gösterüb māddeyi taḥḳîḳ itmesini emir idüb ⁽¹²⁾ maḥşüş bir âdem irsâl eyledi.

Pes mûmâ-ileyh şıḳasını vekile vuşül bulduḳda ⁽¹³⁾ Yaḥya bin Ḥâlid’e varub ‘Abdullah ḫarafundan vurüd iden şıḳḳayı virdükde Yaḥya “Var yarın ⁽¹⁴⁾ cevâbını al.” diyüb vekil mezkûrı ḥâl sebine gönderdükde Yaḥya nedmâsına dirseñüz ki ⁽¹⁵⁾ “Bir âdem sâhte olarak benden bir mektûb yazub düşmana getürse ol âdemüñ cezâsı nedür?” ⁽¹⁶⁾ didükde celsâsınuñ her biri bir nev’ cezâ zıkr itdi Yaḥya “Cümleñüz ḫaḫâ itmüşdür ⁽¹⁷⁾ ve ḫarîḳ kerem ve ḥüsn-ü ḫaşâl şemîden ‘advel itmüşdür zîrâ siz ‘Abdullaha mûmâ-ileyh ⁽¹⁸⁾ emîrû’l-mûminîn nezdinde olan muḫabbet ve maḳbûliyetini ve beyenmezde ola ‘adavet ve infişâli bilür ⁽¹⁹⁾ señüz ḫâl bu ki eşyur reçel tezvîr itdüğü şıḳayla mâ beynamazda olan ‘idâveti şadâḳate ⁽²⁰⁾ ve mevdete tebdil ve ḫilâf ve iḫtilâfımızı ibtilâf ve ithâda taḫvîl itmüşdür ki biz ⁽²¹⁾ bu ḫuşuş için sa’i itmüş olayduḳ medet ve fire ve Ma’nât keşîreye muḫtâc olurduḳ ⁽²²⁾ şimdi bu âdem ḫaḳḳında böyle lâyıḳ ve sezâdur ki anuñ kelâmı taşḥîḥ ve teyîdimüz ile ⁽²³⁾ tasdıḳ itmekdür.” didi. Şehrazâd ḫikâyeden bu maḫale geldükde şabâḫ-ı taḫrib itdügünü ⁽²⁴⁾ görüb sükût eyledi.

(25) **ÜÇ YÜZ YİGİRMİ ALTINCI GİCE**

(26) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ba'de Yaġya mūmā-ileyh 'Abdullaha bir ūıġġa yazdı ki (27) derūnunda merġūmuñ getürdüġi ūıġġa andan oldugunı taūdıġ idüb kiūret-i ikramına (28) iġināb malāmızeyd eyledi 'Abdullah'uñ vekili ūarafuna geldükde ūıġġa mezkūreyi aña (29) teslīm ol daġı alub 'Abdullah ūarafuna irsāl ve vuūıl bulduġda 'Abdullah "Ol (30) reclı aġzār ve sen menūub mı istersinñ yāġūd mal ma'cil mi istersün?" diyü suāl [243b] (1) ol daġı mal ma'cil iġtiyār itmekle iki yüz biñ dirhemi ĩ'tā itdugunde (2) māi'dā on rahatlu eseb ile yigirmi poġça eşvāb ve on ġulām ve mücevherāt (3) muġavelesinden bir ġac ġamna'sı virüb ma'zuz ve mükerrem olarak Baġdāda mütevce oldu.

(4) Aña vuūıl bulduġda Yaġya ġuzūrına varub ayaġını būs itdi Yaġya "Sen kimsün?" (5) diyü suāl ol daġı "Efendüm ben senüñ ni'metüñ eūeri ve aġyā kerdesiyim ol (6) ādemüñe sizden 'Abdullah saġte mektüb getürdüm ve baña vuġū' bulan ikrāmuñ (7) cümlesi sizüñ iġün olmuūdur zīrā mūmā-ileyh baña vafir in'ām ve 'aġıye itmüūdür ve anuñ (8) virdüġi eşyānuñ cümlesini size getürdüm ūimdi emir ve fermān sizüñdür." didükde (9) Yaġya "Behey ādem senüñ bize itdigüñ ikrām bizüm ikramımızdan ziyādedür zīrā mūmā-ileyhile (10) ġāūıl ola 'idāvet ve infiūalumizi muġabbet ve mevdet ve ūadāġate taġvıl itdüñüz bu kābinā (11) 'Abdullah size 'iġā itdüġi eşyānuñ mani biz daġı meyze virelüm." diyüb ol vechle (12) merġūmuñ cifde 'ināyet idüb ol iki zāt mükār maūfāt ararnda olan mübāyat (13) ve iftirāġ-ı muġabbet ve mavdete münġalib oldu ve merġūmuñ ġālī daġı himetleriyle maġbūru 'azeti (14) mevūr oldu.

Menġūldür ki ġalfā 'ibāsiyede Me'mūn ben Hārūn Reūid (15) gibi ā'lem ve fāzol ve cem'-i finūnda kāmil ġalīfe kelmā müūer ġatta 'ulūma kiūret (16) reġabetlerinden nāūı hav ġaftada bir ġün mezkāġerāt 'aliyayı taġūıū idüb 'ulemā (17) ve fāzilāyı ol ġünde yanuna cem' ve herbirin bir öbürüne iclās idüb münāfere ve mübāġane eyle (18) meūġūl olurdu. ġünlerde bir ġün meclis-i mezkūre ġāyet fakīru'l-ġāl ve ġarību'd-diyār bir kimse (19) dāġil olub cemā'atüñ aūaġısında cülūs itdi. 'Ulemā ve ġazıla hebāġatiye ūürü' (20) itdüklerinde bir mesele İzād ve ā'detleri üzere ġāzırından birer birer imticavāb itdüklerinde (21) her biri bir aġıfe ĩrād idün nevnet faġīr-i merġūme geldükde cümlesinden laġīf ve müfid (22) ve ġāyet mindāl ve ġadd zātında müstaġrib cevāb virmekle Me'mūn merġūmı ol (23) tebeden ref' ve bir derece ile meclisde terfi ve hakezā

hürürüd iden meselede nokta ğarībe ⁽²⁴⁾ mübāhşş ‘acībe irād ve ibrāz itdükde peyder pey meclisde terfī bularaq tā ħalīfenūñ qarına ⁽²⁵⁾ şol buldı bu vechle mezākire ħitām bulduqda ta’ām gelüb ba’dü’t-tenāvül fakhā ⁽²⁶⁾ ‘ulemā çıqub gitedüklerinde ma’n merķūmı yanunda alı qoyub ğāyet taltīf ve ikrām ⁽²⁷⁾ idüb anuñla müvānesede qaldı ba’de ‘işret taımı aĥzār ve qadeĥleri bin ⁽²⁸⁾ aĥzār müdāvele ve münāvele itmege başlayub devr-i merķūma vuşül bulduqda ayaġa kıyām ⁽²⁹⁾ ve “Ey emīrū’l-mūminīn ħuluñuza izin virüñ ki tekmiñ ideyüm.” didükde.

ħalīfe izin virmekle ⁽³⁰⁾ “Efendüm sizden ħafī degüldür ki bu ğün ol meclis-i şerīfde bu ‘abid ā’ciz ibtidā emirde [244a] ⁽¹⁾ ezel nās ve aĥqar-ı meclis iken emīrū’l-mūminīn ħazretleri ‘aql ve kıyāsetini begenüb ⁽²⁾ peyder pey ā’li-i maķām ve qarib tām ile ketsāb faĥzemālā kelām itdürüb derece-i mā’lide ⁽³⁾ nihāyete irdüm ve bu derece-i ‘aliyāya ancak nūr-ı ‘aql ile vuşül ve ‘azmālā kelām ile nāil ⁽⁴⁾ māmül oldum imdi ol ‘aqlūña ħuluñuzı böyle rütbelere tevşil itdi şimdi anı ⁽⁵⁾ ezāle itmesini fermānımı buyurursuñuz ve ĥaĥq celle ve ‘alā ħazretleri efendümi şaķlasun ⁽⁶⁾ bu ‘abid ā’cizlerini ol ‘aql yesīr içün ĥased idüb ezāle olunmasını buyurmasunlar ⁽⁷⁾ ve kışretten qalite tenzil itmesünler zīrā insān şarāb ve bāde nüş itdükde ‘aql ve idrāñı ⁽⁸⁾ andan tebā’id vechel ve ĥamaķ aña taķrib idüb ĥüsn-ü edebden meslüb ve cümle memad ve ĥātdan ⁽⁹⁾ dūr ve ba’id olur işte bu cihetden lāyıķ olan burdur ki emīrū’l-mūminīn ħazretlerinüñ ⁽¹⁰⁾ kerem ve fażletten işbu cevher-i nefiseden bu du’acılarını maĥrüm buyurmasunlar.” didi. ⁽¹¹⁾ Şehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldükde şabāĥ-ı taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(12) **ÜÇ YÜZ YİGİRMİ YEDİNCİ GİCE**

⁽¹³⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Me’mün ol ā’lem zī-finūnuñ kelāmından ⁽¹⁴⁾ müta’cib ve yüz biñ dirhem ile bir raĥat ve bir ĥac taķım esvāb ‘ināyet ve in’ām ve rütbesini ⁽¹⁵⁾ terfī’ idüb aĥş ĥavāsından oldı raĥimallah cemi’ham diyü Şehrazād ⁽¹⁶⁾ bu ĥikāyeyi etmāmında başķa ĥikāyeye şürü’ idüb dir ki: Ey şāhum menķüldür ki ⁽¹⁷⁾ qadīmü’z-zamān ve sālēfü’l-‘aşır ve alavanda diyār-ı ĥerāsande malı keşīr ve ‘iz ve cāhi ⁽¹⁸⁾ ve Muciddin nāmında bir tācir ĥatır var idi her ne qadar ġinā vecā şāĥibi olub ⁽¹⁹⁾ refā ve rāĥatda ‘ömri yetmşl sālē bāliġ oldısa da aşlā nesil ve ĥalfi yoġıdı.

Pes mūmā⁽²⁰⁾ ileyh bu henkām pīride ḥaḫḫ celle ve ‘alā ḥazretleri bir ḡulām bahırū’l-ibtisām ‘ināyet buyur⁽²¹⁾ maḡla ismini ‘Ali Şād koyub nāz ve delāl arasında terbiye idüb sene onbeşe irüb Kamer tām gibi⁽²²⁾ behcetü’l-ayām ḥāletiyile mutaşşif oldığı ḥālde pederi esīr firāş ve ‘illet pīri ile⁽²³⁾ ‘adīmü’l-inti’āş olub oḡlın vaşiyet itmek için ḥuzūrına celb ve “Ey ferzend⁽²⁴⁾ ercümendüm (arapça ibāre) Ma’nā-yı celil⁽²⁵⁾ muḫteżāsıyla benüm senm ḥadd-ı nihāyete vuşul ve ḳarb ecel ile ‘ömrüm aḫir olmuşdur iḳtizā idir ki⁽²⁶⁾ benüm vaşiyetüm ile ā’mel olub nā-marażı olan eşyadan tebā’id ve dur olmañ için⁽²⁷⁾ bu ma’nalar zāminında saña bir ḳac naşīhatüm vardır.” didükde “Ey peder senüñ kelāmuñ⁽²⁸⁾ mesmū’ ve emrūñ maḡlā’ ve mütEbū’idür buyruñ naşīhat seliyeni İrād idüñ.” didükde⁽²⁹⁾ pederi naşīhate başlayub didi ki “Ey nūr-ı ‘aynum iḳtizā idir ki ḥabīşü’ḫ-tab’ kimse ile⁽³⁰⁾ mā’şeret itme ve zarar ve ziyāni celb iden if’āl ve eşyaya ḳarīb olma ve getir fabḳ⁽³¹⁾ ve arḳadaş ile ḳonuşma zīrā celisü’s-sava temürce gibidür eger anuñ ateşi seni yakmaz ise [244b]⁽¹⁾ bahr-ı ḥāl diḡānından mütelüm olur sen ve şā’ir (arapça beyit)⁽²⁾ (arapça beyit)⁽³⁾ (arapça beyit) dimüşdür ki meālī senüñ ‘aşır ve zamānūñda mavdet ve muḥabbet ümīd ve memū⁽⁴⁾ ideceḡüñ kimseler yokdur ve yarūfi ve muaḥabb-ı şādīḳ daḡı bulunmaz ki dahr ve zamān saña⁽⁵⁾ ḥiyānet idüb iḳbālūñ edbāre taḫvīl itdükde ol yār-ı şāduḳda vefā ve müsā’de⁽⁶⁾ bulasın hemān yalñuz münferid it’iş idüb kimseye İ’timād ḳılma işte saña naşīhat⁽⁷⁾ itdüm ā’ḳil iseñ bu ḳadar saña kifāyet ider dimekdür ve diḡer şā’ir (arapça beyit)⁽⁹⁾ (arapça beyit)⁽¹⁰⁾ (arapça beyit) dimüşlerdür ki emālī eger bir ā’ḳil ve dānā kimse nāsi taciriye itmüş oldısa⁽¹¹⁾ taḫḳīḳ ben anları tecrübemde yiyüb yutdum ve ā’ḳil-i merḳūm ancaḳ dili ücile ḫatmuşdur⁽¹²⁾ pes tecrübemde böyle bildüm ki anlaruñ muḥabbeti ancaḳ muḫād’a ve diyānetleri sāde nifāḳdur dimekdür.”⁽¹³⁾ didükde.

Gulam “Ey peder dahā naşīhatūñ var ise söyle didi pederi saña vāsiyetim⁽¹⁴⁾ şudur ki fi’il ḡayırdan ayrılma ve beynü’l-ḡaḫḳ icrā-yı cemīl ve iyilikden vazgelme ve malıñı⁽¹⁵⁾ tafrīḫ vafırāḫdan ḫafz ve şūn ile zīrā taḫḳīḳ eger malūña tafrīḫ ider iseñ ḡaḫḳa⁽¹⁶⁾ muḫtāc olursan ve insānuñ ḳadar vaḫtimi malūñ oldığı şey ile olur ve şā’ir⁽¹⁷⁾ dimüşdür ki (arapça beyit)⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) ma’nāsı taḫḳīḳ benüm⁽¹⁹⁾ malum ḳalīl vaz olduḡda aşlā kimse baña iltifāt itmeyüb müşāḡabet ve mūrāfaḳat itmez⁽²⁰⁾ ve eger malum ḳoḫ olursa nāseñ cümlesi baña dost ve yār olub şoḡbetimi ḫaleb⁽²¹⁾ olurlar zīrā müsā’ede itdügüm üzere nice düşmanlar malum için beni dost ve şādīḳ⁽²²⁾ ithāz itmüşlerdür nitekim malumuñ ḳalti için bir ḳac aḡbāb benüm ile ‘idāvet peydā

itmüşlerdür.”⁽²³⁾ dimekdür ve “Ey oğul! Senden büyük olanlar ile istişāre kıl ve emüründe ‘acele irtikāb⁽²⁴⁾ itme ve senden zun olanlara merḥamet eyle ki senden aqvi olan kimseler saña merḥamet⁽²⁵⁾ itsü ve kimseye zulm itme ki ḥaqq celle ve ‘alā ḥazretlerinüñ ğazabına dü-çār olmayasın.”⁽²⁶⁾ Şehrazād bu maḥāle geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(27) **ÜÇ YÜZ YİGİRMİ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazād kelāma āgaz idüb dir ki: Muciddin vaşiyetinde “Ey oğul! Şā’ir (arapça beyit)⁽²⁹⁾ (arapça beyit)⁽³⁰⁾ (arapça beyit).” dimüşdür ki meāli “Sen reüñi başka ādemüñ reyine⁽³¹⁾ ü’l-ḥāḳ iderek anuñla istişāre ile zīrā rey ve tedbīr iki kişi arasında muḥtefī [245a]⁽¹⁾ ve nihān olamaz görmez misinki insān kendüni bir āyinaya nazar idüb gördükde sāde⁽²⁾ yüzini görüb ve iki āyinaya muḳābele itdükde arḳasını daḥı müşāhede iderdimekdür⁽³⁾ ve şaḳın bāde nüş eyleme zīrā şarāb cümle şerlerüñ başıdır ve nüş iden kimsenüñ⁽⁴⁾ ‘aqlı zāhib ve zāhil olur ve ḥāli alcaḳ olur ve şā’ir (arapça beyit)⁽⁵⁾ (arapça beyit)⁽⁶⁾ (arapça beyit) dimüşdür ki meli ben isim celāl ile yemīn⁽⁷⁾ iderüm ki mādem ki rūḥum cesedümde maḳīm ve ḳul ve kelāmım faşīḥ ve ağızımdan müstaḳīm⁽⁸⁾ çıkar aşā ḥamer ve bādeyi nüş idüb cismimde muḥāmere ve imtizāc itdürmem ve aşlā⁽⁹⁾ maḥmūr olan ḥālete meyl idüb sekri şaḥū ve intibāḥ eyle dikişmem.” dimekdür. “İşte benüm⁽¹⁰⁾ vaşiyetüm budur.” diyüb bir ḳaç günden şoñra evine girüb aşlā kimse ile⁽¹¹⁾ ḳonuşmamaḳ üzere bir sene ḥānesinde ḳaldı.

Ba’de bir dükkan peydā idüb alış viriş itmege⁽¹²⁾ oturdı ve yine bir sene ḳadar bu ḥāl üzere ḳalub ba’de tāife-i nisā ricālüñ ḥebāili olmağla⁽¹³⁾ merḳūmuñ nefsine tesvīl ile ṭarīḳ şalāḥdan iḥrāc idüb şerb rāḥ ve isticalā-yı⁽¹⁴⁾ iḳdāḥ ve mā’şeret ḥevbān malāḥ ile menus ve vaşiyet pederden idrāñı nā-maḥsūs⁽¹⁵⁾ olub nefsinde “Benüm pederüm işbu malı baña cem’ itmüşidi ben oldugum ḥālde kime birağayum⁽¹⁶⁾ diyüb ṭarīḳ isrāf ve fesāda şarf ve ‘ayş ve nüş ile meşğül ḳaldı ḥāşıl kelām⁽¹⁷⁾ mūmā-ileyh ‘Ali Şād ānaül’leyle ve eṭrāfü’ n-nehār mülāzım ḥamiyā ve minādum maḥiyā ḳalarak⁽¹⁸⁾ tā cümle mamūklini ifnāūd ve dükkanı bī’ ve şarf ba’de eşvāba dāir olan eşyāları daḥı firūḥat⁽¹⁹⁾ idüb derd faḳr ve iḥtiyāca dü-çār oldı bir gün şabāḥdan ikindiye ḳadar⁽²⁰⁾ aç ḳalmağla ḥāṭrına iḥsā ve ikramına nāil olmuş olan aḥbāb ve işdikāsı gelüb⁽²¹⁾ gel anlaruñ birine varayum da yanunda ḳarnımı ṭoyurayum.” diyerek ḳalkub aḥş-ı ḥevāş⁽²²⁾ iḥbāsından birine varub ḳapusını daḳḳ itdükde içünden “Bunda yok.” diyü cevāb

(23) ve başkasına varub andan dağı bir dürlü ĩ'tizār ile afil bāb idüb bŒr açına gezüb (24) ba'de maħrūmā ħānesine dönüb alıdan ve ħasretten bĭ-tāb ve bĭ-arār olub (25) tüccār arŒusına vardı.

Orada dağı gezer iken bir arafda izdiĥām olmuŒ ve ħalk (26) birikmuŒ olduqlarını görüb bunlar ne sebebe mebni ne de muctem' oldılar gel bir kere baayum (27) ve mādelerinden ħiŒŒe mend olayum diyerek varub baduda müsteviyetü'l-ad ā'idetü'n-nahd (28) ehl-i zamāne fāi ve mümtā ve envār-ı cemāl ile müstenĭre ve tektā naĭrĭ nāyāb bir cāriye-i ħüsnā (29) görmekle biñ can ile aña ā'Œı ve cemāl bakāline muĥabb-ı Œādı olub ħāĥırında bunda (30) urayum ve ne midār bahā ile firūĥat olunacağını bileyüm diyerek urdı delāl-i cāriyenüñ (31) bahāsını nihāyete ĩŒāl ve biñ altün ile ReŒidüddin nāmında abĭĥü'l-manzur ve giryeü'l-ĥaber [245b] (1) bir iĥtiyār zāmetinde arār bulub "Ĥirāc ĥirāc." diyüb müŒteriye virecegünde cāriyenüñ (2) Œāĥibi "Ben yeminlüyüm ben anı begendüği ādeme firūĥat iderüm sen cāriye ile müŒāvere (3) ıl." diyü delāle emir itdükde.

Delāl dađı cāriyeden Œūāl cāriye "Ben bu iĥtiyār (4) ādemi istimām." diyüb abül itmedükde ađası "Var sen anı kimi ister ise aña Œat velevkān (5) dün bahā eyle." didi Delāl dađı cāriyeyi uranlara birer birer gezdirüb merūmūnuñ (6) cümlesini begenmeyüb tā 'Ali Œāde geldüğüme mevhüb olduđı sır ve āmet ve māhitāb (7) al'atine baub hezār-ı dil ile ā'Œıa ve derün-ı dilden āŒifte olub ben bu ādemi (8) isterem zĭrā bu bir civān-ı fāi ve nūr-ı ħüsn ile münevver ve rāi ve māĥ-ı al'atı cemāl bā Kemāline (9) Œāhid ve nā-adir diyüb ĥaında bir ac beyt ĩrād itdükde Delāl-ı merūmenüñ leāfet (10) ve feŒāĥatinden mabhüt ve ĥayrān almađla ađası "Sen ne zānn idersün benüm cāriyem urān-ı (11) 'azĭmü'Œ-Œānı ıraat seb' ile oumuŒ ve eŒ'ār-ı 'Arabiyeyi rivāyat ve 'ulüm-u edebĭyeyi (12) dirāyat itmüŒdür ve elinde ol ader hüner ve ma'rifet vardur ki mezādda olmuŒ olaydı ĭza'āf (13) muzā'fa bahā ile firūĥat olunur idi lakin sen anı maĥĭr ıl kime dilerse gitsün." (14) didükde Delāl-ı merūmeyı 'Ali Œāde getürüb "Efendüm Œol cāriyeyi ĭŒirā eyle (15) zĭrā ol seni istedi." didi. Œehrazād ĥikāyeden bu maĥalale geldükde Œabāĥ-ı tarib (16) itdüğünü görüb süküt eyledi.

(17) **ÜÇ YÜZ YIGİRMİ ŐOKUZINCI GİCE**

(18) Şehrazād tekmīl-i hikāyede dir ki: ‘Ali Şād Delāluñ kemlāmın işitdükde maḥcüb olub (19) başını zemine egüb ve nefsinde “Eger bende para yok disem beni istihkār iderler ve ḥālumi (20) anlara ta’rīf itmüş olurum.” diyü düşünür iken Zümrüd ‘Ali Şāde “Ey ḥabībüm! Korkma (21) hemān beni al ki sa’adet dünyāya mālīk olursun.” didükde ‘Ali Şād merķūmeye “Senüñ (22) bahāñ çoқdur ve ḥālāydemde ḥāzır para yoқdur.” didükde.

Zümrüd “Eger parañ yoқ ise (23) beni güyā bakmaқ için gibi yenhā bir ṭarafa çek saña söyleyecegüm vardur.” didükde (24) ‘Ali Şād ol vechle cāriyeyi alub tenhā bir ṭarafa çekdükde Zümrüd koynundan (25) biñ altūna ḥāvi memhūr bir kise çıkārub “Sen bu biñ altūndan yüz altūnun şākla ve benüm (26) semende toқuz yüz altūn vir zīrā ol yüz altūn bize lāzumdur.” diyüb Delāle geldiler ‘Ali Şād (27) daḥı delāl ile aғasına varub ol cevhle Zümrüdi şatun alub ḥānesine getir (28) dükde merķūme ḥānede aşlā bir şeyi bulmamağla yine koynundan biñ altūn iḥrāc ve “Sen (29) bu altūnlar ile bize düşme ve malzeme tedārik ve icāb iden ṭa’ām ve şarāb al ve güzellig (30) perdelige lāyık bir kaç arşun canfes ve bir kaç dirhem şırma ve ibrişumden bir kaç alvān (31) iştirā eyle.” diyü sibāriş eyledi.

‘Ali Şād daḥı ol vechle varub ḥāneye muḳtezi olan [246a] (1) legarşe ve neḥās ve eşyā-yı sāire ve perdeye muḳtezi ā’lā canfes ve şırma ve ibrişim (2) alub eve getürdi ve ol gice bir yerinden nāil merām ve vuşāl ile bādi (3) ü’l-ibtisām olub hezār-ı şafā ve rāḥat ile yatdılar şabāḥ olduқda Zümrüd kıyām ve ol (4) canfesi ṭirāz menü’ ile işleyüb şanūf ziyetler ile muḥalā ve içinde envā’i şüküfe (5) ve zarīf ṭivüret şürileri resn ve sekiz günde vücūda getürüb öyle bir perde (6) işledi ki nazırnı görülmemiş idi ba’de ‘Ali Şāde teslīm ve sen bunu ba’z tüccārlara (7) elli altūn ile firūḥat ve anuñ parasinden yine cedīd-i perdeye muḳtezi olan ṭaқımları (8) ba’dü’l-iştirā yanuma alub gel lakin şaқın perdeyi ğarīb ve misāfir kimseye bi’ eyleme zīrā (9) anuñ taḥtında bir ḥikmet vardur ve itdugun ḥālde ferāқamıza sebep olur diyü sibāriş ol daḥı (10) varub perde-i mezkūreyi tüccārlaruñ birine firūḥat ve parasinden cedīd-i perde için (11) canfes ve şırma ve ḥarīr ve ḥāneye muḳtezi olan eşyā alub Zümrüde götürdi (12) vartan parayı teslīm idüb şafālarında qaldılar ḥāşılı bu vece üzere bir sene (13) qalub her sekiz günde bir perde diküb firūḥat iderlerdi bir seneden soñra bir gün (14) ‘Ali şād ‘aliü’l-‘āde perdeyi firūḥat itmek için çārşuya varduқda bir neşrāniya (15) rāst gelüb perdeye altmuş altūn virdise de ‘Ali Şād bey’andan imtinā’ ve naşrāni (16) daḥı irtirereқ yüz altūna iblāğ itdükde.

Delāl ‘Ali Şāda “Havf itme bu Naşrāniyenüñ ⁽¹⁷⁾ elinden ne gelür sen parañi al git.” didükde tüccār tāifesi dahı delāle müsā’de idüb ⁽¹⁸⁾ ‘Ali şāddan perdeyi alub ol naşrāniye firūhat itdiler ‘Ali Şād dahı şemini ⁽¹⁹⁾ aḥz ve ḥānesine rāhi olduḡda perdeyi aḥz iden naşrāni arḡasından gelduguni ⁽²⁰⁾ gördi ‘Ali Şād aña “Sen niçün benüm ile gelürsün.” didükde naşrāni “Ben benüm bu semetlerde ⁽²¹⁾ bir muşlahatum vardur aña gideyorum.” didisede ‘Ali Şāduñ arḡasını elinden ḡomayub ⁽²²⁾ menziline gitdükde ‘Ali Şād “Ey kāfir! senüñ benüm ile ne işüñ vardur niçün benüm ile geldüñ? ⁽²³⁾ didi. Naşrāni “Ben bir içüm şü isterem zīrā ḡāyet şusuzluḡum ḡāşıl oldu yoḡsa ⁽²⁴⁾ benüm elimden size ne zarar gelebilür ki sen benden vahime düşdüñ.” didükde ‘Ali Şād ḡātrında ⁽²⁵⁾ vāḡ’a bu zemīnün elinden ne gelebilür şimdi anı şudan niçün men’ ideyüm diyüb ⁽²⁶⁾ merḡūme şü getürmek için menzile dāḡil olduḡda Zümrüd “Ey efendüm sen perdeyi ⁽²⁷⁾ kime firūhat itdüñ zīrā benüm derūnumda bir nev’i ḡelecān ḡāşıl oldu ve firāḡ vāḡ’a ola ⁽²⁸⁾ caḡın ḡiss itdi.” didi. Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdügünü ⁽²⁹⁾ görüb süküt eyledi.

(30) **ÜÇ YÜZ OTUZUNCU GİCE**

⁽³¹⁾ ‘Ali şād cariyesine “Ey nūr-ı ‘aynum ben perdeyi bir tüccāra bi’ itdüm.” didükde Zümrüd [246b] ⁽¹⁾ kime getüreyorsun.” didükde “Delāle getüreyorum zīrā bu ḡarafdan geḡüb ⁽²⁾ benden şü istedi.” didükde cāriye lāḡavel diyüb firāḡa dāir iki beyt inşād idüb ⁽³⁾ süküt itdi famā ‘Ali Şād şuyı naşrāniya çıkarduḡda naşrānınıñ zeḡāḡdan ⁽⁴⁾ ḡāne dehlizine girdiḡini görüb bī-ḡuzūr olub “Ey kāfir! Sen niçün ⁽⁵⁾ ḡapudan içeri girdüñ diyü taḡrī’ itmekle naşrāni efendüm sen ḡālume merḡamet it ⁽⁶⁾ ve şā’irün (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) ḡulunuñ māşdıḡı olma ⁽⁸⁾ zīrā ben açluḡdan bayıldum ve bu gün aşlā bir loḡma tenābül itmedüm siz baña bir miḡdār ⁽⁹⁾ ḡuru etmek ve börek ki canımı ḡutayum.” didükde.

‘Ali Şād “Behey ādem var işüñe git beni ⁽¹⁰⁾ ta’cīz itme.” didi. Merḡūm derḡāl ḡoynundan yüz altün çıkarub ‘Ali Şāda teslīm “Ey ⁽¹¹⁾ efendüm devlet ḡāneñüzde bir şeyüñüz yoḡ ise var baña ḡaşradan bir miḡdār etmek getir ⁽¹²⁾ ve aşlā meşāḡḡati taḡmil itme zīrā eşā’ir (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) dimüşdür ki meālī açluḡ didükleri ‘illet bir ḡuru etmek ile def’ ⁽¹⁵⁾ olunur şimdi ben niçün ḡasret ve ḡamm ve vesvese ile nefsimi ta’cīz ve tekdīr iderüm ⁽¹⁶⁾ ma’ hezā mevt didükleri āftüñ ḡülülḡ gerek faḡīr ve gerek pārdestāḡ kim olursa olsun ⁽¹⁷⁾ rütbede ve keyfiyetde tesviye idüb

‘adil ve inşâf ider imdi mālâ bakub keder ⁽¹⁸⁾ çekmemeli dimekdür sen ey efendüm vesveseye dū-çâr olma hemân baña ta’āmdan ne var ise ⁽²⁰⁾ tedârik idüb getür dimekle ‘Ali Şād hâtrında ğālibā bu naşrāni aħmak ve bī-idrāk ⁽²¹⁾ herifdür etmek için yüz altün virilür mi ben bu yüz altündan bir kaç ğuruş ile ⁽²²⁾ merķūme bir miķdār şey getürüb baķīsini yudāram.” diyüb Naşrāni’ya “Sen bunda ⁽²³⁾ ħal.” diyüb ħarem ħapusını ben iderek çārşuya gitdi ve bir miķdār peynir ile bal ve ħurmā ⁽²⁴⁾ alub geldükde Naşrāni “Efendüm bu çok şeydür ben bunu yalñuz egil idemem ⁽²⁵⁾ gel benġm ile tenāvül eyle zīrā dirler ki her kim mahmāniyle ta’ām eylemezse ⁽²⁶⁾ olduguna delālet ider.” didükde.

‘Ali Şād anuñla oturub tenāvül itmege başladı ⁽²⁷⁾ naşrāni ise bir ħurmā dānesinüñ içine uyudici dāru koyub ‘Ali Şāde ⁽²⁸⁾ münāvele ve bu dāneyi benüm ħâtrum için tenāvül kııl didükde ‘Ali Şād ol daneyi yiyüb ⁽²⁹⁾ ħarnuna ħülül itdügi birle başını zemine koyub dünyadan bī-ħaber olarak uyuduķda ⁽³⁰⁾ naşrāni ħiyām ve ħarem ihtārlarını alub biraderine gitdi meġr naşrāni mezkūr ⁽³¹⁾ sālefü’z-zikr Reşidüddin bezirġānuñ birāderi idi ki Zümrüdi Delāl elinde firūħat ⁽³²⁾ olunurken bahāsını biñ altüna iblāġ idüb iştirā ideceġinde Zümrüd “Ben bu ħoca [247a] ⁽¹⁾ ihtiyāra varmam.” diyerek, anı hezār zāmm ile taħcīl itdükden soñra ‘Ali Şāda varmuş idi. ⁽²⁾ Ol vaķit merķūme ġazab ve ħaķd ħāşıl olub ħānesine gitdi ve işbu zikr ⁽³⁾ itdügümüz naşrāni ki ismi resüm idi. Anuñ birāderi olub aña teşekki itmekle merķūm ⁽⁴⁾ “Ey birāder ħasāvan çekme ben ol cāriyeyi bahr-ı ħāl ile geçürüb size getürürem.” diyü bu ⁽⁵⁾ māddeyi iltizām itdi. Zīrā Reşidüddin merķūm her ne ħadar zāhirde islām azhār ider ⁽⁶⁾ ise de bātınında naşrāni idi ħāşıl-ı kelām ‘Ali Şādi dār ve eyle emvāt heyetine ilħāķ ⁽⁷⁾ itdükden soñra birsüm ħāneyi ħapadub birāderi Reşidüddin’e varub vāķ’a ħālî ifāde ⁽⁸⁾ itdükde Reşidüddin ħatırına rüküb ve bir kaç ġulām daħı ma’iyetiyle alub ‘Ali Şāduñ ⁽⁹⁾ ħānesine gitdi ve şāyed ħara ħula rāst gelüb bir mā’n’ zuhūr ider diyü mülāħaza ⁽¹⁰⁾ idüb anları iskāt itmek içüb biñ altün bile aldo ‘Ali Şāduñ ħānesine varduķda ⁽¹¹⁾ Zümrüd’i aħz ve aġzīne bir çepevere tıķub elleri ayakları baġlu olarak mezilden ⁽¹²⁾ bir şeyi aħz itmemeksizin çıkub ve ħapuyı ‘Ali Şāduñ üzerine ħapadub gitdiler.

⁽¹³⁾ ħānesine vuşül bulduķda Zümrüd’i ħuzūrına celb ve “Sen beni bilür müsün?” didükde ⁽¹⁴⁾ merķūme “Ĥayır bilmem dimekle ben ol ādemüm ki seni biñ altüna iştirā ideceġimde baña bu ⁽¹⁵⁾ ihtiyārdur.” diyerek, ħücūma bir ħacbeyt inşād idüb ‘Ali Şādi isteyüb “Aña varduñ işte ⁽¹⁶⁾ seni ele geçürdüm eger dīnime duħül iderseñ saña bir şey itmem ve cürmüñi ‘afv iderüm ve eger ⁽¹⁷⁾ duħül itmez iseñ envā’i

‘azāb ile çüridüb seni helāk iderüm.” didükde Zümrüd ⁽¹⁸⁾ “Ma’āzāllah ben dīn-i islāmdan ğayrı dīn qabūl itmezem.” diyüb imtinā’ itmekle zemine ⁽¹⁹⁾ atub ol qadar dārb itdi ki kendünden bī-ħaber olmuşıdı ba’de maṭiçe yollayub ⁽²⁰⁾ aña ancaq ölmeyecek qadar etmek virmelerini sibāriş idüb qayd ve bendde terk ve her gün ⁽²¹⁾ dārb ve tenkīl idüb küfre da’vet iderdi. Şehrazād hikāyeden bu maħāle geldükde ⁽²²⁾ şabāh-ı taqrīb itdügünü görüb sükūt eyledi.

(23) **ÜÇ YÜZ OTUZ BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: Zümrüd bu hāletde qalsub gelem ‘Ali Şāda ⁽²⁵⁾ ol dārv ile iki gün uyuyub üçüncü gün ifākāt buldūqda yaz merd ⁽²⁶⁾ diyü nidā itdise de kimse cevāb virmemekle iĉerüye girüb ašlā kimsenüñ eşerin ⁽²⁷⁾ bulmayub ‘aqlı başından gidüb bekāya aĝaz ve ferāka dāir eş’ār inşād ve eşvābını para ⁽²⁸⁾ para idüb eline iki taş alub gögsini uraraq “Ya Zümrüd!” diyerek zeqaqdan ⁽²⁹⁾ zeqağa gezmege başlādı ve şübyān arqasına biriküb mecnun diyü çağırırlardı ⁽³⁰⁾ ve bu keyfiyetle üç gün qalub ba’de hānesine vardūqda qomşularından bir ‘acūze görüb [247b] ⁽¹⁾ “Ey ‘Ali! Saña bu hālet ne vaqit hāşıl oldı ve ne sebep ile mecnun olduñ?” diyü suāl ⁽²⁾ ‘Ali daħı ‘aşq ve muħabbet ve hacr ile mübtelā oldugunu bir şi’ir zemininden ifāde ve Zümrüd ğayb ⁽³⁾ oldugunu beyān itmekle ‘acūze “Ey oĝul sen kışşañı baña söyle şāyed derdi ki bir dermān ⁽⁴⁾ bulam.” didi. ‘Ali Şādi daħı hikāyesini ibtidāsından āhrine qadar söyleyüb ⁽⁵⁾ cāriyesi hānesinden çalındugunu ifāde itdükde pīrezen ‘Ali Şāda merħāmet idüb “Ey ⁽⁶⁾ oĝul ben bu mādde huşūşında bezl muqadderat iderüm ancaq sen baña nesvāna lāyık ⁽⁷⁾ bilezik ve hātem ve sürmedān ve āyınuna muqavelesi bir miqdār eşyā iştirā ve anları bir sepede ⁽⁸⁾ qoyub delālīk iden ħatunlar tarzende alub şehruñ hānelerin oba ve gezüb allahuñ ‘ināyetiyle ⁽⁹⁾ cāriyeñi bulurum.” didükde.

‘Ali Şād derħāl çarşuya çıqub zīkr olunan eşyāyı alub ⁽¹⁰⁾ ‘acūzeeye teslim itdi ol daħı eşyā-yı mezkūreyi bir sepede vaz’ idüb şehirde gezmege ⁽¹¹⁾ başlādı ve hānelere duħūl idüb güyā zāhirde alış viriş idüb serā Zümrüd’i tecessūs ⁽¹²⁾ iderdi tā na’mü’l-refīk olak sāik tevfiķ ve hādi Sevāü’ṭ-ṭarīķ anı Reşidüddin ⁽¹³⁾ didükleri herīfūñ hānesine ahd o taşradan maṭbīħ pencerelerinden āh ve anin ve ħasrete ⁽¹⁴⁾ dāir bir mevħş şadā gūş be hoşuna tārķ itmekle ol hānenüñ qapusını daķķ idüb ⁽¹⁵⁾ iĉerüden bir cāriye inüb qapuyı küşād “Ne istersün?” diyü suāl pīrezen daħı “Ey kızum ⁽¹⁶⁾ bende

nesvâne lâıyık nefis şeyler vardır firūhat idecegüm sizde bu muķavele şeylere taleb ⁽¹⁷⁾ var ise seyir itdüreyüm.” didükde cāriye “Evet” diyüb anı içerüye aldı.

Hānede olan ⁽¹⁸⁾ cāriyeler başına birküb her biri bir şeyi aldı çün ki merķūme kendü hācetini ⁽¹⁹⁾ bulmak için ülfete vesile olan mesāhle ya’ni her şatdığı şeyi ucuz bahā ile ⁽²⁰⁾ virmekle cümle cāriyeler aña meyl idüb hātrını almağa başladılar lakin ‘acūze ah ⁽²¹⁾ ve anın iden cāriyeyi araşdırub mülāhaza ider iken gözi Zümrüde teşādūf ⁽²²⁾ ve qadīmden görmüş olmağla bilüb hemān bekāya aēaz ve cariyelere “Ey kızlar! Bu anın ve ah ⁽²³⁾ derūnumı şefkat ile şeb tār gibi sim siyāh iden faķire kimdür?” diyü suāl anlar dahı ⁽²⁴⁾ hikāyesini naql ve bizüm elümüzde bir şeyi yokdur zīrā aēamız böyle murād itdi ve bu günlerde ⁽²⁵⁾ sefere gitmiş olmağla anuñ işkencesi bir miķdār hafet buldı didüklerinde merķūme “Ey ⁽²⁶⁾ kızlarum ben sizden ricā iderüm ki şol faķirenüñ benden küşād ve güzel ta’ām ve şarāb ⁽²⁷⁾ virüb aña ihsān idüñ tā kş aēaņızıñ geleceginüñ taķrib itdügünü bildigüñizde yine ⁽²⁸⁾ buķaēuya koyuñ.” diyü ricā itdükde merķūmün anuñ kelāmını qabūl ve Zümrüdi küşād ⁽²⁹⁾ ‘acūze dahı yanuna varub güyā merħametinden bekāya aēaz ve “Ey kızum! Qasāvet çekme hālāsuñ ⁽³⁰⁾ qarībdür.” didi. Güyā teslīt virmek için anı alub serā aēası ‘Ali Şād ⁽³¹⁾ tarafundan maħşüş anı aramak için geldügünü ve yarın yine dönüb geleceğini ifade. [248a] ⁽¹⁾ Ben ‘Ali Şād ile ittifāķ idüb gice zarfında gelüb qapu yanunda olan beüñ taşı ⁽²⁾ üzerinde oturırız sen dahı kendüñi bir urēan ile baēlayub bir pencereden yanuna nezvil kııl ⁽³⁾ diyü gitdü Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib itdügünü ⁽⁴⁾ görüb sükūt eyledi.

(5) **ÜÇ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: ‘Acūze-i merķūme toērı ‘Ali Şāda gidüb ⁽⁷⁾ vāķ’a hāli ifāde ve ol gice Reşidüddin’üñ hānesi qapusında olan binüñ taşına ⁽⁸⁾ varub naşfü’l-leylde müntezir ol Zümrüd “Saña pencereden nezvil idecekdür.” diyüb ⁽⁹⁾ gitdi. ‘Ali Şād naşfü’l-leyle müntezir qalub vaķit geldükde çıkub merķūmuñ ⁽¹⁰⁾ hānesine varub ol benüñ taşınıñ üzerine oturdı. Pes qazā ve qaderüñ mukrezāsı ⁽¹¹⁾ üzere çün merķūm bir müdtedden berü uyumadugundan ol vaķit aña uyhū başub ⁽¹²⁾ sarhoş gibi uyuyub qaldı. ‘Ali Şād ol maħalde uyurken sarķlarüñ biri işbu ⁽¹³⁾ naşrā niyenüñ qonaēını qaşd ve bir taraftan girmek için tarīķ arayub bulmaduķda ⁽¹⁴⁾ qapuda olan bikeye gelüb ‘Ali Şādi bulmağla başından şarıēını vesāir eşyāsını aħz ⁽¹⁵⁾ idüb gitmek şadidinde iken ittifāķā Zümrüd ol vaķit pencereden nagāh ve sarīkuñ şaħşını

(16) görmekte ağası ‘Ali Şād gelmiş zann idüb ses itmege başladuğda sārık dağı (17) cevāb virmekle merķūme bir ib şarķıdub ve ma’iyetiyle altūn ile memlū bir hikbe (18) bağlayub ib ile sarıķuñ yanuna indi sarıķ dağı ol keyfiyeti gördükde (19) mūta’cib olub “Elbette bunuñ tahtında bir hikmet vardur.” diyerek Zūmrūd (20) hikbeyi elinden alub yirimege başladı ol dağı Sarıķuñ ‘Ali Şād zannıyla arķa (21) sına uyub gitdi.

Gicenūñ zālāmından fark idemedi ise ‘ifrīt gibi (22) koşub yola revāne olduğda Zūmrūd “Efendüm pīrezen sizūñ baña ğāyet za’bif ve bī-dermān (23) olduğıñızı ifāde itmüş idi hāl bu ki sen eseb gibi koy ve tevānāsın.” didise de (24) Sarıķ bi cevāb virmedükçe merķūme Sarıķ’uñ yüzine ellerini sürüb yanağların mānend (25) kirpi tikenlü bulmağla “Sen kimsūñ?” diyü suāl ol dağı “Ey kaħbe! Ben Aħmedü’ d-Denf nām (26) büyük sarıķuñ cemā’atinden Civānü’l-Kürdī nām uğuruyum ve biz kırķ kişiyiz bunlar cümlesi (27) şabāħa kadar senūñ raħmūñde şab meni ile meşğul olurlar diyü.” cevāb virdükde (28) merķūme döğünüb yüzini urmağa ve bekā itmege başlayub każā merūkdurā yine ğālib oldugunu (29) fehm ve hük-m-ü każāya teslīm olub el-ħakūmallah bir belādan kırtulayum dirken andan ‘izām (30) belāya dū-çār oldum diyerek gitdi.

işbu civānuñ sebeb-i macii bu oluyor ki [248b] (1) mezkūm-u zıkr olunan sarıķlarıñ büyügi Aħmedü’ d-Denf’ūñ cemā’atinden olub şehre varub (2) serķat itmege ittifāķ ve cevāb merķūm anlara “Ben şehir taşrasında olan felān meğaraya (3) vāldemi naķl ve ibķā ba’de sizūñ baħtūñuz için şehre grüb bir şeyi sirķat idüb (4) kađvimeñze kaħve altı ola ve andan ziyāfetūñizi imāda ideyüm yoluñuzda siz dağı eṫrāfdan (5) ne kapa bilirsūñüz kařub oraya geyik.” diyüb mağaranuñ maħlen anlara ta’rif idüb geldi. (6) Vālidesini oraya naķl idüb şehre giderken ‘asākir süvār yanundan bir Zābiṫ esebini yanunda (7) bağlayub uyumuş bulmağla merķūmı ziħ ve eseb ve silāħ ve kisvesini alub validesine (8) getürdi ve yine dönüb şehre dāħil olduğda yalāda zıkr itdügümüz üzere Zūmrūd’e (9) rāst gelüb aħz ve validesine işāl ve “Ey vālide sen bu çāriyeyi ħafz eyle.” diyüb (10) yine başka şey taħşil itmege gitdi.

Zūmrūd nefsinde “Ben bu hāletde nice қalayum (11) bahr-ı hāl nefsimūñ taħlīşine bir vesile aramaluyım zīrā merķūm sarıķlar gelürler ise benüm (12) üzerüme ta’ākıb idüb bařınım řulum gibi iderler.” diyüb hemān ‘acüzeye iltifāt ve “Ey (13) valide! Gel bir miķdār güneşde oturalum ve bařkı yetden itleyüm.” didükde ‘acüze “Ey kıřum (14) iyü idersin zīrā ben çokdan berü ħamāma girmedüm ve bu ħanzirler beni birden

yere sürüyerek ⁽¹⁵⁾ hınzır cobanı gibi oldum.” diyüb anuñla hāric mağaraya çıkub güneşde oturub ol ⁽¹⁶⁾ ‘acūzenüñ batın atlamağa başladı ‘acūze-i merķūme ol halde uyumağla Zümrüd kılķub ⁽¹⁷⁾ mağārada olan süvāryān zābiṭınuñ eşvābını ve silāhı giyüb esebine süvār ve ma’iyetye ⁽¹⁸⁾ celb itdügi altūñ hikbesini alub yā sitār diyerek yola revān oldu ve beldeye ⁽¹⁹⁾ duḥūl itmekden ḥavf idüb “Şāyed beni bir kimse bu zābiṭūñ kisvesiyle görür ise ⁽²⁰⁾ sen anı ḳatlı itdūñ diyü dönüb ḳatlı iderler.” diyerek hemān şahrāya yüz çevirüb revāne ⁽²¹⁾ oldu ve nebāḳāt arzdan egil ve mā-i maṭārdan şarb idüb gitdi ⁽²²⁾ Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(23) **ÜÇ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁴⁾ On birinci gün ḥayrātı ‘amīm ve bināsı cisim ve ahālisi emn ve imān ile memlū ve behcet ⁽²⁵⁾ ve ibād inliğıyle sekānı dilşād bir şehre vuşul bulub aña taḳrib itdugunde hāric-i belde de ⁽²⁶⁾ ‘asākir ve emir esi aña bir ī’yānı bir yerde ictimā’ itmişler gördi ḥāṭrında ‘acabā ⁽²⁷⁾ bunlar niçün buraya cem’ oldılar diyüb toğru yanlarına çekilüb varduḳda ṭuran ⁽²⁸⁾ asākir sür’atle ḳoşub yanuna varduḳlarında eseblerinden nezvil ve piyāde olarak ⁽²⁹⁾ ḥuzūrında zemin būs ve “Ey şāḥ ḳadvim şerīfūñiz mübārek olsun cümle ⁽³⁰⁾ rā’yā meselmiye diyüb du’āya başladuḳlarında Zümrüd sizūñ ḳaziyeñiz nedür?” diyü suāl anlar daḥı ⁽³¹⁾ “Efendüm ḥaḳḳ celle ve ‘ālā ḥāzretleri size devlet ve salṭanatı ‘ināyet buyurmuşdur zīrā [249a] ⁽¹⁾ bu beldenūñ ā’deti şöyledür ki ḳaçan şāḥları intikāl dār-ı baḳā itdükde cümle ahāli ve ‘asākir ⁽²⁾ ve zābiṭān hāric-i şehre çıkub üç gün ḳalurlar ve her kim senūñ geldiğün yoldan ⁽³⁾ eñ evvel gelürse anı şāḥ neşab idüb aña bī’at iderler işte siz şāḥumuz oliñuz ⁽⁴⁾ ve bizüm evlād terki ḡāyet meyl ve muḥabbetimiz vardur ve ḥaḳḳ celle ve ‘ālā ḥāzretleri Kemāl-i ‘ināyetinden ⁽⁵⁾ sizi sevḳ idüb mergubumuz Kemāl buldı.” didüklerinde.

Çün ki zıkr olunan Zümrüd ⁽⁶⁾ şāḥibeü’l-‘aḳıl ve medīre bir ḥatun idi nefsinde bu mādde de tāmil idüb anlara “Ey cemā’at! ⁽⁷⁾ Siz beni bayāğı evlād terken ḳann itmeyūñ zīrā ben şehrzādelerdenüm ve ba’z ḥuşuşlara ⁽⁸⁾ mebni ahlume ṭarılıb irledüm ve ma’iyetle bir hikbe altūn ṭoldırub şadıḳa ⁽⁹⁾ için getürdüm.” didükde ahāli Zümrüdün kelāmından memnūn olub taḥt-ı salṭanata ⁽¹⁰⁾ iclās idüb ‘umūmā bī’at itdiler lakin Zümrüd nefsinde mademki ben bu rütbe ye ⁽¹¹⁾ nāil oldum femā ba’d-ı maḳşūdıma irmek ḳolay ve isān oldu ve aḡam ‘Ali Şāda münṭezir ⁽¹²⁾ olurum diyüb kirse salṭanata

temkin ve bezl ‘iṭā idüb ref’ meks ve def’ muzālim idüb ⁽¹³⁾ ḥabishānede olanların sebillerini taḥliye ve uşāfını ‘adil ve iḥsām ile taḥliye eyledi.

⁽¹⁴⁾Cümle ahāli andan ḥoşnūd olub ḥayır du’ā ile meşgūl oldılar. Ba’de Zümrüd ḥarem ⁽¹⁵⁾ sarāyına girüb derūnında olan cariyelere bir maḥal maḥşūş ta’yīn ve kendü nefesine ⁽¹⁶⁾ bir oṭa ithāz idüb anda ‘ibādet meşgūle ḳaldı ve nesvāne meyli olmadugunu ḥalka ⁽¹⁷⁾ azḥār idüb ḥidmetinde iki üc Ṭevāşā istiḥdām itdi ve her gün maḥr-ı ḥükümetine ⁽¹⁸⁾ varub icrā-yı ‘adil vedād idüb aḥşām olduḳda ḥareme girüb ‘ibādet ile ⁽¹⁹⁾ meşgūl ḳalurdı ve aḡasından tecessüs iderek ṭururdı. Tā birisine geḫüb aşlā eşeri ⁽²⁰⁾ zuhūr itmemekle ḡāyet mutahsıra olub erkān-ı devletin cem’ ve sarāyı aletde ḡāyet ⁽²¹⁾ vās’ bir meydān ī’ māl itdürmelerini tenbiye eyledi ol meydān ḫitām bulduḳda derūnında ⁽²²⁾ oṭaḡını naşab ve cümle vüzerā ve vükelā-yı devlet ile varub anda iḳāmet eyledi ⁽²³⁾ Şehrazād şabāḥ-ı taḫrib itdügünü görüb süḳut eyledi.

(24) **ÜÇ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ba’de ‘umūmā-yı ahāli memlekete ziyāfet tertīb ⁽²⁶⁾ ve medsefere semāt idüb şehrūñ maḥale mübaḫa ve guşa begūş öyle nidā iderdi ki ⁽²⁷⁾ gerek kibir ve şaḡır ve gerek refi’ ve vazī’ “Her kim olursa olsun semāt şāha ⁽²⁸⁾ gelüb tenāvül itsün.” diyü tenbiye egīd itmekle ḥalk dükkanlarını ḳapadub fuca fuca ⁽²⁹⁾ gelüb ol ṭa’āmdan tenāvül itdiler ve bahr-ı māḥ başında ol vechle ziyāfet-i mezkūreyi ⁽³⁰⁾ tertīb ve kendüsi daḫı meydān-ı mezkūreye nezvil ve oṭaḡ ā’li neṭāḳında temkin idüb ⁽³¹⁾ semāṭa gelen ḥalka birer birer mülāḫaza ve diḳḳdat idüb ‘Ali Şāda müntezir ḳaldı.

Lakin [249b] ⁽¹⁾ sofrada oturan kimseler Zümrüd’ün şiddet-i mülāḫaza senden şāḥ ancak baña nazār ide ⁽²⁾ yor zann iderdi ve ṭa’ām idükden şoñra ṭurub du’ā ve teşekkür iderek giderlerdi. ⁽³⁾ Pes ol māḥ ‘Ali Şād’dan bir eşer zuhūr itmemekle Zümrüd sarāyına varub ikinci māhuñ ⁽⁴⁾ ḫülūline müntezire ḳaldı ve māḥ cedīdün ibtidāsında yine meydān-ı mezbūreye varub med sefere ⁽⁵⁾ ziyāfet ve ḥalka ḫaber göndürüb anlar daḫı ṭāife gelüb egil ṭa’āma şürü ⁽⁶⁾ itdiler. İttifāḳā ol gün bir sevm nām naşrānūña maḳdum ‘Ali Şād’dan perde-i iştirā iki ⁽⁷⁾ ḫānesine varub sālefū’z-zikr naḳlumiz üzere birāderi Reşidüddin ile Zümrüdi ḫalmuşlar idi. ⁽⁸⁾ Merḫūm-u müslimīn

heyetine girüb ol gün işbu ziyāfete gelduguni Zümrüd müşāhede itdükde ⁽⁹⁾ “İnşāallah ‘alāmet haberdür.” diyerek bir suma nikāh idüb kaldı.

Merķüm ise ıoğru ⁽¹⁰⁾ sofrā-i ıā’āma cülüs ve zerde pala ve řāhnı her neķadar sofrānuñ ota başında ķonulmuş ⁽¹¹⁾ ise de yanuna ķeküb ekle mübāřeret irdugunde yanunda oturanlar “Behey canum senüñ ⁽¹²⁾ yanuñda vaz’ olunan řāhlardan egil it saña bu edepsizlik nedir?” didüklerinde orada ⁽¹³⁾ oturmuş bir tiryāki bulunmağla anlara bırađuñ yesün bunda ne var ben dağı anuñla bir ķac ⁽¹⁴⁾ loķma tenāvül ideyüm dir iken Zümrüd ol mal’avinı görüb ve güzelce şanıyub ⁽¹⁵⁾ ķevaslaruñ birine ver ol zerde pelāvı tenāvül iden şerfi sürüyerek ve đarb ⁽¹⁶⁾ iderek baña getür diyü tenbiye ol dağı varub bir sumı sofrā başından ķeküb hezār-ı zel ⁽¹⁷⁾ ve đarb ve eziyet ile huzür Zümrüde getürdi halk ise ol keyfiyetden mabhevet ⁽¹⁸⁾ ve hayrān olub her biri bir söz söyleyüb zerde pilāvı henüz tenāvül itmeyenler ellerini ⁽¹⁹⁾ ķeküb ba’zıları ğālibā bu pilāvdan egil itdüğinden ötüri cezaya müstahıķ ⁽²⁰⁾ ve ba’zısı hayır yanunda olmayan řāhnı ķeküb had-i edebi tecāvüz itdüğinden ötüri ⁽²¹⁾ öldi didiler.

Tiryāki ise “El-cemduallah ki ben anuñla egil itdüm.” didi. Zümrüd bir sūmi ⁽²²⁾ istinşaf ve “Sen kimsün ve nereden geldüñ?” didi habış merķüm “Efendüm benim ismim ‘Alidür ⁽²³⁾ ve bu şehre ticāret için geldüm.” didükde Zümrüd uřaķlarına baķub ve erk baña reml ⁽²⁴⁾ tahtasın getürüñ diyü fermān ve tahta-i remli getürdüklerinde reml atub bir sā’at ķadar ⁽²⁵⁾ tāmülden řoñra “Ey kelb sen niçün pādiřāhlara hilāf sölbersin zırā senüñ ismüñ ⁽²⁶⁾ bir sevm ve dñüñ mesīhıdır ıoğru söylemez iseñ seni ķatl iderüm.” didi. Ked mamün ⁽²⁷⁾ haķdan ğayrı bir ķāre bulmayub bulmayub vāķ’a hāli telcilic lisān ile iķrār itmekle halk Zümrüd’üñ ⁽²⁸⁾ ‘ilmine ta’cib ve řāhımız ‘ilm remle ā’rifdür diyüb müta’cib ķaldılar. Ba’de Zümrüd bir sümük ⁽²⁹⁾ diri derisini yüzdürüb şaman ile ıoldırub şehre ķapusında ühte itmelerini ⁽³⁰⁾ ve gövdesini ateř ile yaķmalarını fermān düb halk dağı merķüma teşfi ve cezaya ⁽³¹⁾ müsteħaķdur diyerek tağlayub her biri hāl sebiline gitdiler. řehrazād hikāyeden bu maħāle [250a] ⁽¹⁾ geldükde řabāh-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(2) **ÜÇ YÜZ OTUZ ALTINCI GİCE**

⁽³⁾ řehrazād kelāma řürü’ idüb dir ki: Pes üçinci māh olduķda yine ‘aliü’l-ā’de Zümrüd ⁽⁴⁾ ziyāfete tehib ve meydāna mad sofrā-i semāť idüb halk dađı ıā’āma gelüb

egle ⁽⁵⁾ şürü' itdüklerinde ol zerde belāveñ yanuna kimse oturmayub andan tañir idüb ⁽⁶⁾ birini hāli bırağdılar bunlar ta'ām iderlerken İrağdan bir recl koşarak geldüğünü ⁽⁷⁾ gördiler Zümrüd ol gelene nikāh itdükde sarık kerd oldugunu bildi ki anı hikbe ⁽⁸⁾ seble Reşidüddin hānesinden firār itdükde alub mağaraya vālidesinüñ yanuna getüren ⁽⁹⁾ herif idi ve bunuñ gelmesinüñ sebebi bu oluyor ki kaçan Zümrüdi vālidesinüñ yanuna bırağub ⁽¹⁰⁾ zuğur ve cemā'atine gidüb “Ey refikler! İşte sizün için hazineye diger bir cāriye ve bir hikbe ⁽¹¹⁾ altün ve bir eseb ve felān şeyleri çalub vālidemüñ yanunda hāzır itdüm.” demekle cümlesi ⁽¹²⁾ sevinerek anuñla mağaraya varduklarında ne cāriye ve ne hikbe ve ne de eseb ve esbāb bulub ⁽¹³⁾ validesinden dağı suāl itdükde bilmem didükde civān bī-ħuzūr olub “Vallaha ben şol ⁽¹⁴⁾ қаһbeyi bulana қadaristirāhat idüb berberde oturdum diyerek köyden köye ve şehirden ⁽¹⁵⁾ şehire keşt ve güzār idüb hīle-i sarıkāna ile teftiş itmege başlayub ta bu şehre ⁽¹⁶⁾ teşādüf ve derünuna duğul ve beldede kimse bulmamağla şabıyāndan suāl anlar dağı Meliküñ ⁽¹⁷⁾ felān mağalde ziyāfeti vardur didüklerinde.

Merķüm refitār iderek mağal ziyāfete ⁽¹⁸⁾ varub nağlümüz üzere Zümrüdün pişkāhından merūr idüb sofralara diğkat itdise de otura ⁽¹⁹⁾ cağ boş bir mülāhaza ve bir sevm naşrāyınüñ cülüs itdügi biri hāli görüb ⁽²⁰⁾ toğru oraya gidüb oturdı. Ve zerde bilāva yanaşub egle şürü' itdükde hağğ ⁽²¹⁾ “Ey ādem ol bilāvdan egil itme zīrā andan egil iden kimse қatl olunuyor.” dimüşler ise de ⁽²²⁾ Civān-ı kürdi merķümlara zevğ itmege başlayub egle şürü' itdükde yanunda oturan ⁽²³⁾ tiryāki “Ben senden uzağ gideyüm.” diyerek sofradan kıyām itdi. Civān ise ol bilāva ⁽²⁴⁾ yanaşub elini қarğa gibi şağne idğāl ve deve tabanı қaldırub loğmayı çevirerek ⁽²⁵⁾ ağızına vazı' ve boğazından çatlayarak қarnuna işāl itdi hāzır ben merķümüñ ⁽²⁶⁾ eglinden ta' cib iderken tiryāki “Siz anı görüñ zīrā ben bu ādemün şüretinde maşlüb ⁽²⁷⁾ heyetini teşhiş ve teğil ideyorum.” didi.

Meger Zümrüd kevāsānuñ birini yollayub “Var ol ādemi ⁽²⁸⁾ sürüyerek yanuma.” getir diyü emir ol dağı yanuna varub ‘anf ile çeküb sürüyerek ⁽²⁹⁾ ħuzūr-u şāha getürdükdē Zümrüd “Senün ismün ve şan'atun nedür bu memlekete niçün geldün?” ⁽³⁰⁾ diyü suāl ol dağı “Efendüm benim ismim ‘Oşmān ve şan'atum bağbānluğdur ve bir gayb olmuş ⁽³¹⁾ şeyüm olub anı aramağa geldüm.” didükde Zümrüd yine reml taht sen isteyüb bağduğdan soñra [250b] ⁽¹⁾ merķüme rüy-ı gāzab ile bağüb “Ey kāfir! Niçün baña ħilāf söylersin zīrā senün ⁽²⁾ ismün Civān-ı Kürdi ve

şan'atun sirqāt ve kıatı nefūs degilmidür söyle ve alā seni kıatı ⁽³⁾ iderüm.” didükde hınzırın beñzi şararub dışleri bir biriyle tıtilub naķkā ⁽⁴⁾ mecāl bulmayub “Efendüm ben tıgrısın söylerem lakin senün elünde tıvbe iderüm.” diyüb vāk'a hāl ⁽⁵⁾ söyledükde.

Zümrüd merķūmuñ derisini yüzüb ve bir sevmeye itdüği gibi bunuñ hakkında ⁽⁶⁾ dağı cezā-yı sezāsın icrā itdirdi ve ziyāfet dağı dağı hitām bulmağla halk hāl sebillerine ⁽⁷⁾ tağlayub gitdiler ve diğer mahañ ğarasına müntezer kıaldı. Cedīd-i mahañ ibtidāsı olduğda ⁽⁸⁾ Zümrüd yine ‘aliü'l-ā’de ol meydāna inüb sofralar serdirüb halkı dağı ta’āma ⁽⁹⁾ topladıklarında ol zerde pilāvun yanuna kimse uğramayub anı hāl bırağdılar Zümrüd ⁽¹⁰⁾ ol maħalün kıaldıgını görüb müt’acib kıaldı halk ta’ām iderken yine İrakdan ⁽¹¹⁾ bir şahış zühür idüb tığru semāta varub ol boş maħale oturub ma’hūd ⁽¹²⁾ pilāvdan egil itmege başladığda Zümrüd merķūma diķkat itdüğde nefisini Reřidüddin ⁽¹³⁾ nāmıyla tesmiye iden nā-cār nařrāniña anı ibtidā-yı emirde iřtirā idecek idi ba’de ⁽¹⁴⁾ birāder beni tesliť ve anı sālefü’z-zıkr naķlumüz üzere hānesine çaldıran habıs ⁽¹⁵⁾ olduğunu bildi. Şehrazād hikāyedenbu maħale geldiğde şabāh-ı takrib itdüğünü ⁽¹⁶⁾ görüb süküt eyledi.

(17) *ÜÇ YÜZ OTUZ YEDİNCİ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Meger bu habışun gelmesinin sebebi řu olur ki kaçān ⁽¹⁹⁾ kendüsi seferde iken Zümrüdün bir hikbe altun ile kaçub gitdüği zıkr olunmuşıdı ⁽²⁰⁾ merķüm gelüm hāle vākıf ve birāderi bir sevm anı aramağa gitdüğüne ā’rif olduğda ⁽²¹⁾ şakalını yolub ve eşvābını bir tob iki māh kıadar birāderinin haneri zühür itmemele şabıra ⁽²²⁾ mecāl kıalmadı ve birāderini ve Zümrüdü aramağa çıkub bu şehre teřādüf ve ziyāfetkāha ⁽²³⁾ varub ta’āma oturdu çün ki Zümrüd ol merķümü bildi hemān kıavāslara iřāret ⁽²⁴⁾ ve anlar dağı varub sürüyerek đarb iderek anı huzūr-u melike getürdüklerinde ⁽²⁵⁾ “Sen kimsün ve nereden geldiñ?” diyü suāl ol dağı “Efendüm benim ismüm Rüstemdür bir şan’atum ⁽²⁶⁾ yokdur ancak derviş ve siyāh taifesinden olduğuma binā sevķ-i iķdar ile buraya ⁽²⁷⁾ geldiüm.” didükde Zümrüd reml tahta sen ađzār ve güyā merķūmuñ hālını istikřāf ⁽²⁸⁾ ider gibi bağduğdan şonra “Behey zālum! Niçün hilāf söylerdin senün ismün Reřidüddin ⁽²⁹⁾ olub halk beyninde ađhār-ı islām idersin dñnün mesilhi olub bir cāriye aramağa ⁽³⁰⁾ çıkmadığımı eđer tıgrısını söylemez iseñ muťlakā seni kıatı iderüm.” didükde nā-cār merķüm [251a] ⁽¹⁾ vāk'a hāl

ile ikrār itmekle her bir ayağına yüzer kamaçı ve gövdesine biner kamaçı ⁽²⁾ urulduktan soñra derisini yüzüb şaman ile toldurmalarını ve lāşesini ateşe yakub ⁽³⁾ kül itmelerini tenbiye ve ol vechle emri icrā olunduğdan soñra ziyāfet dağı hitām ⁽⁴⁾ bulmağla halk tağılub hāl sebillerine gitdiler.

Zümrüd dağı sarāyına varub şādān ⁽⁵⁾ ve mesrūr kalub el-ḥamdülillah cümle düşmanlarumdan aḥz şār itdüm hemān “Efendümüñ mülākānı ⁽⁶⁾ kaldı ferṭ-i muḥabbetinden ağlayarak bu ki beyti (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) inşād eyledi ki meālī ser ḥādşāt dehre şabır ve niyāt kııl zīrā şabırda öyle bir ḥayır ⁽⁹⁾ vardur ki anı alış olayduñ gāyet memnūn ve mersūr olub alem ve keşāvet çekmeyüb ⁽¹⁰⁾ ašlā fezi’ ve cezi’ itmez idüñ ve ma’lūmuñ olsun ki kendü nefsuñden ihtiyār ile ⁽¹¹⁾ şabr itmedigüñ hālde sabıq-ı ezelde taqdir-i kalem kudret ile cemūñke taştır olunduğı vechle ⁽¹²⁾ ceryān idene kadar burünüñ üzerine sürinerek şayır idersin dimekdür.” diyü kaldı ve kıtāña ⁽¹³⁾ māh cedidüñ gırası hülül ve ol meydān ziyāfete nezvil birle med sofrā-ı samāṭ ve halkı ⁽¹⁴⁾ tenāvül ta’ām ile nāil inbisāt oldukları ešnāda her biri yaravirine cülūs itdise de ⁽¹⁵⁾ ol ma’hūd zerde pilāvūñ yanuna kimse oturmayub maḥali hālī kaldı lakin Zümrüd gözini ⁽¹⁶⁾ ancak yola diküb münteziir kaldı ve du’āya ağaz idüb ağasınıñ kelimesini niyāz ⁽¹⁷⁾ iderken İrağdan kad ve kāmēti henüz tāze yetişen nihāl gibi tebh̄ter ve meylān iderek bir civān ⁽¹⁸⁾ geldiğı nümāyān ve taqrib itdükde çehresi ḥazin ve gamdan maşfur ve hālī perīşān ⁽¹⁹⁾ ve mağber olub ā’sıq mahcur ve cemilü’s-şüre ḥüsnü’l-edeb bir zāt cemilü’s-semāh ⁽²⁰⁾ oldığı tebīn idüb maḥfil ziyāfete gelmedükde toğru ol zerde pilāvūñ yanunda ⁽²¹⁾ cülūs ve tenāvül itmege şürü’ eyledi.

Zümrüd ol gelen tāze nihāle diğkat ve nazār ⁽²²⁾ itdükde ağası ‘Ali Şād olduğunı bilmekle ditremege başlayub şiddet-i merūrından ⁽²³⁾ şīhe idecek kara varub ḥafitān derūna dū-çār oldısa da kendünü dutub ⁽²⁴⁾ beynü’n-nās fażīḥatden ḥavf itdi meğer ‘Ali Şāduñ sebep macei böyle oldı ki ⁽²⁵⁾ kaçan pīrenzüñ işāretiyle Zümrüdü almağ için gice naşfında Reşidüddinüñ ḥānesine ⁽²⁶⁾ gidüb kapu yanunda olan muştabadauyuya kaldığı ve sarıq gelüb gerek şalını ve gerek ⁽²⁷⁾ Zümrüdü şakar idün kendüñi zıkr olunmuş idi pes ‘Ali Şād hevābdan bī-dār ⁽²⁸⁾ olub şalını bulmadukda lāḥavel diyüb Zümrüdü intizār idecek pencere altına varub ⁽²⁹⁾ oturmuş ise de bir eşer görmemekle nā-māmül bir keyfiyet ḥuduş itdügünü fehm idüb ⁽³⁰⁾ ḥayrān ve serkerdān taḥsir ve bekā iderek ma’hūd pīrenzüñ ḥānesine varub vāk’a [251b] ⁽¹⁾ ḥās söyledükde merķūme ‘Ali Şād ta’nif ve lavm idüb “Ey ‘ali senüñ müşibetüñ ⁽²⁾ başka müşibetlere

beñzemez şimdi faķaķ nefsiñe lavm eyle.” didi. Şehrazād hikāyeden ⁽³⁾ bu maķhale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süķüt eyledi.

(4) **ÜÇ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: ‘Ali Şād ‘acūzenüñ kelāmından maķzün olub ⁽⁶⁾ ol ķadar aĝlaya ki ķan göz yaşıyla ķarışub ve “Ey valide! Bir kere Reşidüddin’üñ hānesine var ⁽⁷⁾ Zümrüdü yokla.” diyü niyāz merķüme daķı her ne ķadar varub andan istifsār idüb ⁽⁸⁾ kaçdugunu haber alub ‘Ali Şāda geldi ve “Ey oĝul iş işden geçdi zīrā Reşid ⁽⁹⁾ düdin’üñ hānesine varduĝumda ķapuda zābiķ-i belde turur yolub keyfiyetden suāl ⁽¹⁰⁾ itdügümde hānenüñ benķeresi kırılmış oradan altün ile memlu bir hikbe alub kaçmuş ⁽¹¹⁾ bir cāriyesi olmaĝla bu keyfiyeti araşdırmaķ için geldüklerin ifāde itdiler. Bu kābnā Zümrüd ⁽¹²⁾ sarıķlaruñ biri ķapub götürmüşdür “Artuķ sen hasretünde ķal.” didükde ‘Ali Şād hayātdan ⁽¹³⁾ meyus ve nebīl-i māmül ile ĝayrı menus oldugunu teiķin idüb bekāya aĝaz ve egil ve şerbden ⁽¹⁴⁾ imtinā’ idüb ateş-i şevķ ve hasret ile esīr-i ferāş oldu ‘acūze ise ‘Ali Şāda ⁽¹⁵⁾ merķamet idüb her barşur babşurub efeķķad iderdi ve bu hāl üzere bir sene müddet ⁽¹⁶⁾ geçdükde pīrezen “Ey oĝul sen bu hāletde ķaldugun vaķit fāide fezānımızsın ⁽¹⁷⁾ lakin rey ve tedbīr budur ki ķalkub dāmen dermeyā idüb memalik ve beldāne varub Zümrüd ⁽¹⁸⁾ den tecessüs idesin şāyed anı bulursun.” didükde.

Merķüm işbu reyi işhesān ⁽¹⁹⁾ ve derünuna ķuvvet virüb def’ hamm ve aķzān iderek egil ve şerbe şāldırub tābir miķdār ⁽²⁰⁾ ķuvvet kesb itdükde Zümrüdü bulmaķ için yola revān oldu ve maķdum zıķr ⁽²¹⁾ itdügümüz beldeye rāst gelüb sofrā-i sulţāna ķa’ām itmege oturdı pes sofrā ⁽²²⁾ başında olanlar ‘Ali Şāduñ ol meclis-i müşaveme oturdugun gördüklerinde aña merķāmet ⁽²³⁾ ve şefaķķat idüb “Ey civān bāhırü’l-‘unvān şaķın bu şaķandan tenāvül ime zīrā her kim ⁽²⁴⁾ andan tenāvül itdise şāhımız anı ķatl itdi.” didüklerinde. ‘Ali “Ben hayātımdan uşāndum ⁽²⁵⁾ keşki melik beni dünyadan hīlās itmüş olaydı canıma müstedir ki hamm ve ĝamdan istirāķat ⁽²⁶⁾ iderdüm.” diyüb ‘an ķaşd egle şürü’ eyledükde Zümrüd anı yanuna aķzār itmek ⁽²⁷⁾ merām itdise de şāyed ķarnı açdur ķuta’āmdan toysun diyüb müntezire ķaldı. ⁽²⁸⁾ Tā elini ķa’āmdan ķaldırduķda Zümrüd ķavāşālaruñ birin isteyüb var ol ādemi refiķ ⁽²⁹⁾ ve mülātemet ile yanuma da’vet eyle Melik saña bir huşuşdan suāl itmek için istiyordu ⁽³⁰⁾ ve sāķın izā’c itme diyüb yolladuķda Tevāşā ‘Ali Şāda varub “Efendüm şāhumuz sizi ⁽³¹⁾ istiyor.”

diyerek, refik ile istedikde semā ve tā'a diyüb merķūm işe Zümrüd'ün yanuna [252a] (1) vardı halk 'Ali Şāda şefkat idüb hakkında sū-i mu'āmeleden ħavf eylediler (2) ve "Acaba melik bu civān mülāhazavane ne gūna mu'āmele idecekdür diyerek keft köye (3) başlayub ba'zısı eger Melik buka zarar ve ziyān ħasd itmüş olaydı anı refik ve mülāyemetle (4) da'vet itmezdi ve eglini bitürene ħadar müntezir ħalmazdı." didi ve ba'zıları başķa vādilere (5) zāhib olub ve hamda ħaldılar Zümrüd ise 'Ali Şāda mülātafa idüb "Ey civan! Senün (6) ismün nedür ve şan'atun ve memleketün nedür ve bu beldeye niçün geldün?" didükde.

'Ali Şād Berberi (7) üzere āh ve anin itdi ki bütün derün-ı sām'aini mahmūm ve ħazīn eyledi. Ba'de "Ey (8) şāh celilü'l-miķdār bu ħuluñuzuñ ismi 'Ali Şāddur ve ašlā bir şan'atum yoķdur ancaķ benden (9) bir cāriye-i maĥbūbe ġāyb olub anı aramaġa geldüm zīrā ol cāriye benüm ħatumba gözümün (10) begi ve cismümün ħayātudur can ve rūĥum aña ma'lķdar." didükde Zümrüd reml taĥtasın (11) aĥzār ve ā'deti üzere remle diķķat ve istibşār itdükdē şöıra "Ey civān sen (12) sözüñde şāduķsun ħaķķ celle ve 'alā ħazretleri cāriyeñ ile ictimā'añuz mesir eyleye (13) hemān şabır ile ferĥ yaķılıñmıñdır." diyüb ve aġalarun biriyle ħamāma irsāl ve ā'lā (14) bir taķım esvāb virüb ħamāmdan çıķduķda melūka lāyık bir esebe süvār itdirüb ma'iyetiyle (15) sarāyına getürdi. Halk ise ol keyfiyetden muta'cib ve her biri bir mā'ya zāhib olarak (16) taġılub gitdiler. Şehrazād ħikāyeden bu maĥale geldükde şabāĥ-ı taķrib itdüġünü (17) görüb süküt eyledi.

(18) **ÜÇ YÜZ OTUZ TOKUZINCI GİCE**

(19) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Çün Zümrüdün ā'deti gice zarfında kimseyi (20) yanuna uġratmayub faķať iki küçük Tevāşālar yanunda istiĥdām ve tenhaca yalñuz (21) yaturdı ol gice ba'du'ta'ām oťasına varduķda tenhaca 'Ali Şādi yanuna (22) isteyüb geldükde gördiki Melik altūndan ma'mül bir serīr üzerine oturub (23) ve ħuzūrında mücevher ve altūndan yapılmıñ şamdānlar yanar pes ħuzūrında zemin būs (24) idüb turduķda mūmā-ileyh "Ey 'ali ħamāma girdün mi?" diyü suāl ol daĥı (25) "Evet efendüm." didükde var şol sofradan ta'ām tenāvül ile ve 'işret sofrā senden (26) daĥı bir ħac ħadeĥ nuş kıl ba'de yanuma gel dimekle 'Ali Şād gidüb ħarnını (27) toyrduķdan şöıra melike varduķda Zümrüd gel serīrime çıķda ayaklarımı oġuşdu (28) didi. Ol daĥı sem'a ve tā'a diyüb melikün ayaklarını oġmaga başladuķda rütūbet (29) ve na'vemetde

mānend ḥarīr ve laṭif ve zārāfetde bī-naẓīr buldı. Ba'de Zümrüd ⁽³⁰⁾ kā işāret idüb bir miḳdār yukar ve ṭarafı daḫı oĝ dimekle 'Ali Şād "Efendüm [252b] ⁽¹⁾ ḥaddim degüldür." didükde.

Melik "Ey 'Ali! Ben seni maḥbüb itḥāz itdüm ve femā ba'd senüñ ⁽²⁾ ḳarüñi terfī' ve 'zücāhüñi tevsi' iderüm hemān uçkurüñi çözdükde 'Ali Şād ⁽³⁾ mā'zallah ey şāh zī çāh ḳuluñuzuñ fi'il ḳabıcı irtikāb itdüğü yoḳdur ekim 'ināyet ⁽⁴⁾ iderseñüz virdigüñüz eşvābı aḫz ve ḥāl sebilumi taḫliye buyuruñ." didükde. Zümrüd "Ey 'Ali! ⁽⁵⁾ eger sözimi diñlemeyüb istedüğü gibi itmez iseñ seni ḳatl iderüm hemān uçqurı ⁽⁶⁾ çöz ve düşüñ üzerine yat diyerek rüz ile 'Ali Şādi döşege şoḳub bir miḳdār ⁽⁷⁾ mülä'ba ve müṭāyebe ile ihām itdükden şoñra anuñ cāriyesi olduğunu izāḥ ve ol ⁽⁸⁾ gice aliü's-ş-şāḥ be şāl cānān ile nāil irtiyāḥ olmuşlar ve 'aliü's-siḫir merḳūme serīr ⁽⁹⁾ salṭanata cülūs ve cümle ve kelā-yı devleti yanuna celb idüb ben bu civān ile sefer ⁽¹⁰⁾ ideceğim siz memletüñize bir nāib ve cāñum tedārik idüñ." didükde cümlesi semā' ve ṭā'a ⁽¹¹⁾ diyüb devlete lāyık bir zāt intihāb ve serīr-i salṭanata iclās olunduḳdan şoñra ⁽¹²⁾ Zümrüd ağasıyla vafir māl ve nefāis istiḫāb idüb yola revāne oldılar ve menzillerine ⁽¹³⁾ vuşul bulub aliü'lmemāt ihāna ve aṭıb ḥayāta ile geçünüb ḳaldılar diyü Şehrazād ⁽¹⁴⁾ bu ḫikāyeyi ḫitāma reşide itdükde başka ḫikāyeye şürü' idüb dir ki: ⁽¹⁵⁾ Ey şāh zī-şān nā-felān āşār böyle naḳl iderler ki emīrül-müminīn Hārūn Reşīd ⁽¹⁶⁾ ḫazretleri gicelerüñ birinde nefesine ıztırāb ve inzi'āc ḫāşıl olub uyḫūsı gelmemekle ⁽¹⁷⁾ mesrūr nām ḫādemini ḫuzūrına calb ve ey mesrūr baña ıztırāb-ı ā'rız oldu var ⁽¹⁸⁾ ḳapuda kim var baḳ didi. Mesrūr ḳapuyı tefḳid ve anda 'Ali bin Menşürül-Ḥalī'ü'd-Dümşāḳi nām ⁽¹⁹⁾ şā'iri bulub ḫalīfeye ḫaber virdi ḫuzūrına isteyüb geldükde Hārūn Reşīd "Ey ⁽²⁰⁾ İbn-i Manşūr! Latif-i aḫbār ve ṭarīḫ ḫikāyetlerden naḳl ile beni tesliye ḳıl." didükde 'Ali bin ⁽²¹⁾ Manşūr "Efendüm mesmūm olan ğarīb ḫikāyelerden mi yāḫūd müşāhede itdüğü 'acāibātdan mı ⁽²²⁾ istersüñüz?" didi.

Ḥalīfe "Eger ğarīb bir müşāhedeñüz var ise anı naḳl eyle." didükde ⁽²³⁾ 'Ali bin Manşūr Ey emīrül-müminīn! Ben her sene Başra Vālisi Muḫammed bin Süleymānül-Hāşmiye ⁽²⁴⁾ varub anuñ keremini istimṭār ve ol daḫı resmā baña bir miḳdār 'aṭiye virüb ehlime dönüb ⁽²⁵⁾ gelürdüm senelerüñ birinde 'aliü'l-ā'de Başraya varub Vāli mumā ileyhāduḫül itdüğümdede ⁽²⁶⁾ "Ey İbn-i Manşūr sen öyle bir vaḳitde geldüñ ki ben şeyd ve şekāre çıḳmaḳ üzereyüm diyār iseñ ⁽²⁷⁾ benüm ile gel." didi. Ben "Efendüm süvār olacaḳ ḳudretüm yoḳdur siz gelene ḳadar bunda ḳaluram." ⁽²⁸⁾ didüğümdede beni

mahmān hāneye irsāl idüb kendü şeyd gitdi bir iki gün ⁽²⁹⁾ oturduğumda hātrıma böyle geldi ki ben şu kadar müddet Bağdāddan Başraya gidüb ⁽³⁰⁾ gelmekdeyüm hāl bu ki Başradan ancak vālinün sarāyı ile bağçesini bilürem ve bu vakit ⁽³¹⁾ fırsat vaqtidür iktizā idir ki Başranuñ eṭrāf ve eknāfını girüb seyir ve temāşā idem [253a] ⁽¹⁾ diyüb ā'lā esvābımı giyüb keşt ve güzāra çıkdum didi. Şehrazād hikāyeden ⁽²⁾ bu maḥale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(3) **ÜÇ YÜZ KIRKINCI GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād tekmil-i hikāyede dir ki: ‘Ali bin Mañşür naklinde eytdi. Çün ki Başra şehri ⁽⁵⁾ ma’mūr büyük bir şehir olmağla bir şā’at kadar yürüdügümde baña şusuzluk hāşıl olub ⁽⁶⁾ ol aralıkda pirinç halkalı bir büyük kıyu buldum ki üzerine dibār ve ibrişumden ma’mül ⁽⁷⁾ ve melun bir kaç perde aşılış ve üzerine üzüm aşmalığı yapılmış ki kapuya gölge ⁽⁸⁾ virür ve altında iki pebke olmağla gelüb pikeye oturdumistirāhat ider iken içerüden ⁽⁹⁾ şavt maḥzün ve kalb-i mahmün ile şiddet-i işvāka dāir bir kaç şi’ir inşād olındugunu ⁽¹⁰⁾ işitdügümde hātrımda “Eger bu şadā şāhibesi şutune göre hüsna ve cemile ise ⁽¹¹⁾ artık cāma’tü’l-haşāl bir duḥter per Kemāl olmak gerekdir.” diyüb āheste āheste ol ⁽¹²⁾ perdeleri ref idüb içerüye duḥül itdügümde mānende peder kāmil bir duḥter-i aḥter gördüm ki ⁽¹³⁾ kaşları yaya müşābe olub çeşm-i şahāriyla dil-i ‘aşākı şeyd ider kad ve kāmeti ise ser ve ⁽¹⁴⁾ ma’lāmeşāli şiddet-i ‘aşqdan temāil ider tururdu.

Ol keder-i hüsna idi ki insān anı ⁽¹⁵⁾ düş itdükde gözin andan çevirmesini müfittür değil idi kâne şā’ir anuñ hakkında ⁽¹⁶⁾ işbu beyitleri (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) inşād itmüşdür. Ben helāl perdeden ⁽¹⁹⁾ ol cemāl-i fitāna nikāh iderken ol duḥter beni düş idüb cāriesine var kapuda kim ⁽²⁰⁾ vardur nakl diyü irsāl cāriye daḥı yanuma gelüb beni gördükde “Ey Şeyḥ! Hicāb ⁽²¹⁾ itmez misin hiç olur mı şeyb ve ‘ayb bir yere gelsün.” didükde ben “Ey cāriye şeyb ne ⁽²²⁾ idüğünü bildüm lakin ‘ayb gelmesini fehm idemedüm zīrā ben bir ayb eylemişdüm.” didügümde ⁽²³⁾ içerüden ol māhir ve “Ey Şeyḥ! Bundan zīyāde ayb olurmu ki gelüb ilk hānesine ⁽²⁴⁾ tahcim ve nā-maḥrem hatunlara bakarmın.” didi ben “Ey seyyide! Ben bir recl garībim ve şusuzluğum ⁽²⁵⁾ hāşıl oldu kıyuyu daḥı açık bulduğumda şu tūlbına geldüm.” didügümde duḥter ⁽²⁶⁾ şimdi ‘azrak maḥbūl olmuşdur diyüb altūndan ma’mül ve yuvākıt ile merş’ bir kadeḥ ⁽²⁷⁾ şöktürdüb virdiler ben daḥı alub şuyı nüş iderken yine

merķūmeye müşāreka ⁽²⁸⁾ ‘ayn idüb nikāhdan münfaşıl oldum ve Őu içmekte dađı
çoķça eglendüm ve ķadeđi ⁽²⁹⁾ girü virdükden Őoñra turub gitmedüğümi gördükde.

“Ey Őeyh! Var hāl sebīlūne git.” ⁽³⁰⁾ didi. Ben dađı “Ey seyyide ben havādis
gerdüne tefekkür idüb ī’tibār itmekdiyüm.” didüm. Duđter ⁽³¹⁾ “Ėaķķūñ vardur zīrā
zemānuñ hāli ‘acaibdür sen dahr-ı hālinden ne ‘acāib tefekkür itdūñ.” [253b] ⁽¹⁾ didi.
Benüm işbu hāne Őāhibi olan Muğammed bin ‘Aliü’l-Cevheri hātrıma geldi ki hāl ⁽²⁾
Ėayātında bildüğü zevātdandır vafir mal aĖtināmi var idi “‘Acabā halk bıraķdı mı?”
⁽³⁾ didüğüme merķūme “Evet Bedir nāmında bir duđter Ėalf bıraķdı ki anuñ cümle
malına varıŐe ⁽⁴⁾ oldu.” didi. Ben “Ėālībā ol didiğünüz kerüme sizsünüz.” didüğüme
“Evet benüm.” diyüb güldi ⁽⁵⁾ ve “Ey pīr ve irhāl sebīlūne git zīrā sen çoķ aĖale-i kelām
itdūñ.” didükde ⁽⁶⁾ ben “Efendüm bahr-ı hāl gitmem lāzumdur lakin senüñ Ėüsn ve
cemālūne bir miķdār tağr Ėāşıl ⁽⁷⁾ olmuŐ olduğunu görüb Őāyed derdüne bir dermān
bulmaķ mülāĖazasındayum.” didüm kız ⁽⁸⁾ “Ey Şeyh sen eger ersārı ketm idenlerden
iseñ ben saña derdimi ifāde iderüm ⁽⁹⁾ hāl bu ki sen kim olduğün ma’lūmum degüldür.”
didükde ben ibtidā kendümi size ta’rīf ⁽¹⁰⁾ iderüm ben “Emīrū’l-mūminīn Hārūn ReŐid
ūñ nedim-i Ėāşıl olan ‘ali bin menŐūrū’l-Ėalimüm.” ⁽¹¹⁾ didüğüme merķūme derĖāl
Şandalye senden kıyā ve hezār tekerrim ve talĖif ile beni ⁽¹²⁾ iğerüye alub “Artıķ Şimdi
ben senüñ ‘serüme emīn olduğunu bildüm ve saña derd-i derūnumu ⁽¹³⁾ iŐŐā iderüm ben
maĖbūbenden muğāreķat iden ā’şıkalarданum.” didükde ben “Ey māh-ı āsumān ⁽¹⁴⁾
sen Ėāib-i dilbere güzelsin ve taĖķķīķ ā’şıķa olduğün zāt dağı senüñ gibi cemīl ⁽¹⁵⁾ ve
Ėüsndür lakin sırra cefā ve hecaiden kimdür.” didüm.

Merķūme “Benüm ma’Őūķum cebīrīn ⁽¹⁶⁾ ‘amīrū’Ő-Őebānidur ol didiğün
civānuñ Başrada nazırı yoğıdı ben efendüm arañızda ⁽¹⁷⁾ müvāşıla ve merāsıla Ėāşıl
oldu mı.” diyü suāl ol dađı “Evet mūmā-ileyh dađı derūn ile ⁽¹⁸⁾ dagil bel ki sāde dil ile
‘aŐıķ id’ā iderdi ve va’de ve vefā itmeyüb cefā ile mu’āmeŐe itdi.” ⁽¹⁹⁾ didükde ben
“‘Acabā mūcib infīŐālūñız nedür?” didüm. Duđter eytdi.

Günlerde bir gün bu turan cāriye ⁽²⁰⁾ ŐaĖımı Őarayub kisvelerimi urur iken Ėüsn
ve cemālūmi beğenerek baŐını ⁽²¹⁾ egüb yanağımdan bir buse aldı ol vaķit mūmā-ileyh
ķapudan ‘aliü’l-ķafle gelüb ⁽²²⁾ cāriyenüñ itdüğüni görmekte Ėāzbınāñ olub bu iki beyti
(arapĖa beyit) ⁽²³⁾ (arapĖa beyit) ⁽²⁴⁾ (arapĖa beyit) inŐād iderek geldiğı yoldan dönüb
⁽²⁵⁾ gitdi ve ol vaķitden berü abr eŐer zūĖūr itmedi. “Ey İbn-i ManŐūr eger sen benden

bir mektüb ⁽²⁶⁾ götürüb cevābını getirür iseñ saña beş yüz altün virürem ve eger cevābsız gelür iseñ ⁽²⁷⁾ ta'b ve meşakkatüne nazarā faқаt yüz altün virürürem.” didi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale ⁽²⁸⁾ geldükde şabāḥ-ı taḫrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(29) **ÜÇ YÜZ KIRK BİRİNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: İbn-i Mañşür naḫlinde eytdi ben semā' ve řā'a ⁽³¹⁾ getirürem hemān şıḫayı yazdıgumda duḫter derḫāl şevḫ ve iştıyāka dāir [254a] ⁽¹⁾ ve ĩ'tizār ve şekvā-yı ferāka mütdāir bir şı'ir yazub ve şıḫayı ḫatem idüb baña viridi ben ⁽²⁾ daḫı alub cebirüñ ḫānesine vardum merḫüm şekārda bulunmaḡla gelene ḫadar intizār itdüm ⁽³⁾ nā-gāḫ mūmā-ileyḫ gelüb İraḫdan pişḫāḫıma çıḫduḫda bir civān cemāl ve bir dilber ⁽⁴⁾ ḫūri mişāl ki ḫüsn ve cemālde nazır nāyāb ve behcet ve leřāfetinde cebini āfitāb ⁽⁵⁾ ḫüsn ve cemālinden 'aḫlum zāhil olub ḫaldum beni gördükde esebden nezvül ve yanuma ⁽⁶⁾ gelüb mā'nḫa ve talşif eyledi ki anuñ mā'nḫasıyla güyā dünyā ve māfihā ḫucaḡıma ḫülül ⁽⁷⁾ itdi şandum ve beni iḫerüye alub ta'zīm ile yanunda oturtdı ve řa'am işmārlayub ⁽⁸⁾ getürdüklerinde ben tenāvülden imtinā' idüb efendüm sen ḫācetimi görmeyince senüñ ⁽⁹⁾ řa'amuñdan bir loḫma tenāvül itmeme didügümde cebir efendüm ḫācetüñ nedür söyle anı göreyüm ⁽¹⁰⁾ dimekle şıḫa ma'hūdayı ḫoynumdan çıkarub aña teslum ol daḫı oḫduḫda parça ⁽¹¹⁾ parça temizik ve yere atub “Ey İbn-i Mañşür senüñ cümle ḫavācuñ fatımda maḫbūldür ancaḫ ⁽¹²⁾ bu ḫācetüne ol ma'hūdaya mūta'lḫdür anı göremem zīrā anuñ ricāsı nezdümde maḫbūle geḫmez.” ⁽¹³⁾ didükde.

Baña ḡazab ḫāşıl olub gitmek iḫün ḫalḫdum ise de beni şutub ⁽¹⁴⁾ “Ey mañşür! Her ne ḫadar ben sizüñle deḡil isem de arañızda olan kelāmuñuzu bilürem ⁽¹⁵⁾ zīrā merḫūma saña.” didi ki “Eger sen benüm bu şıḫamı getirüb cevābını celb ider iseñ ⁽¹⁶⁾ saña beş yüz altün virürem ve getürmedügüñ ḫālde ta'biki binā ancaḫ yüz altün virürem.” ⁽¹⁷⁾ dimüşdür.

“İmdi Sen bu gün bende ḫal ve benüm ile eḡil ve şerb eylede benden ol beş yüz altünü ⁽¹⁸⁾ al.” didükde sem'a ve řā'a diyüb anuñla şafā ve rāḫatda oturub aḫşām olduḫda ⁽¹⁹⁾ bir ḫavānında cāriye gelüb ḡnā itdükde cebir bir şıḫe idüb ve eşvābını yırtub zemine ⁽²⁰⁾ düşdi. Cāriye “Ey Şeyḫ! ḫasbināallah feyḫ zīrā biz ḡnādan aftımızı

şaklıyorduk.”⁽²¹⁾ diyüb beni bir oçaya götürüb anda yatdum şabâh olduqda bir ğulâm beş yüz altün⁽²²⁾ getirüb “İşte bunlar ağamızıñ size v’ad itdüğü altünlardur lakin sen ol hatun uñ yanunda⁽²³⁾ bir dahâ varma.” didükde kiseyi alub gitdüm ve nefsumde ol cāriye benüm intizarumdudur⁽²⁴⁾ “Gel bir kere yanuna varayum vâķ’a hāl ifade ideyüm.” diyüb toĝru ol duħterüñ⁽²⁵⁾ yanuna varduĝumda ğapu ardunda beni münteziire bulub “Ey İbn-i Mansūr! Sen benüm ħācetimi⁽²⁶⁾ görmedüñ.” didi.

Ben “Nereden bildüñ.” didüğümdede duħter “Benüm başķa bir mükāşefem vardur ki⁽²⁷⁾ cebīrūñ hāliline maṭl’a olurum şöyle ki sen cebire mektübımı teslīm itdigiñ birle⁽²⁸⁾ oĝuyub yırttı ve saña.” didi ki senüñ cümle ħavāciñı görürem ala bu şıķanuñ şāħibe⁽²⁹⁾ “Senüñ ħācetin görmem.” didi. Sen daħı t̄alub gitmeĝe ‘azīmet itdigiñde seni⁽³⁰⁾ tutub “Ey İbn-i Mansūr sen bu ĝün bende otur ve egil ve şarb eyle saña beş yüz altün⁽³¹⁾ virirüm.” didi. “Sen daħı oturub esnā-i ‘işretde ħalan müfine felan şı’iri inşād [254b]⁽¹⁾ itmekle cebir bayulub düşdi.” didükde ben “Acabā sen bizüm ile mi otururduñ.” didüm⁽²⁾ merķūme sen “Şā’irüñ (arapça ibāre)⁽³⁾ ħulını işitmedüñ mi?” didi. Ba’de yüzini āsumāna ref’ ve “Ey rabbim ma’būdum ben cebīrūñ muħabetiyle⁽⁴⁾ mübtelā olduĝum gibi anı daħı benüm ‘aşķ ve muħabbetle ibtilā ve derūnumda olan derdi egil naķl⁽⁵⁾ eyle diyü du’ā itdi ve baña yüz altün virüb ħal sebilume gitdüm.” didi. Şehrazād ħikāyeden⁽⁶⁾ bu maħale geldükde şabâh-ı takrib itfigini görüb sükūt itdi.

(7) **ÜÇ YÜZ KIRK İKİNCİ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: İbn-i Mansūr naķlinde itdi ba’de Başrada ışumi⁽⁹⁾ bitürdükdende soñra Bağdāda varub maķim ħaldum t̄a ki ikinci sene Başraya mā’vedatımuñ⁽¹⁰⁾ vaķtı vuşul bulub Başra Vālisine ‘aliü’l-ā’de varub ışumi gördükden soñra⁽¹¹⁾ ħāṭrıma ol duħter “Ĥaṭūru bahr-ı hāl yanuna varub hālını göreyüm ve cebi ile⁽¹²⁾ keyfiyetini nice oldı bileyüm.” diyerek toĝru ħānesine varduĝumda ħapusunda ħademe⁽¹³⁾ ve ħapucı muķavelesi bulub nefsimde ĝalibā ol duħter şiddet-i ‘aşķdan helāk olub⁽¹⁴⁾ ħānesin ba’z begler istikrā itdi diyü tevhim idüb dönüb cebīrūñ ħānesine⁽¹⁵⁾ vardıĝumda ĩ’deti üzere olmayub ħapusunda kimse yok ĝulmān ve ħademedende tehi oldugunu⁽¹⁶⁾ gördüğümdede ağlamaĝa başlayub bir şı’ir inşād itdüm.

Ben ol hāletde iken ićerüden⁽¹⁷⁾ bir siyāh ‘Arab çıķub “Ey Şeyħ! Var hāl sebilüne git sen kimüñ ićün ağlıyorsun.”⁽¹⁸⁾ didükde ben “İşbu ħāne şāħibi ħāş

aḥbābumdan idi ki cebirdür ‘acabā nerede ⁽¹⁹⁾ kaldı.” didüğümde ‘Arab yā cebirene oldu el-ḥamdülillah iyüdür ancak Bedür nāmında bir duḥterūn ⁽²⁰⁾ muḥabetiyle mübtelā ve şiddet-i ‘aşqdan ḥālî diger gün olub yalnuz ḳalub kimse ile ⁽²¹⁾ konuşmaz oldu didükde ben var baña izin iste didüm.

‘Arab “Sen yanuna nice varursun ⁽²²⁾ ḥal bu ki geleni ve gideni bilmiyor yanunda ne ideceksin zīrā ol derecelere vardı ki ⁽²³⁾ aña söylenen sözi fehmi idemez oldu.” didükde ben “Ḥayır bahr-ı ḥāl anı görmeliyüm var ⁽²⁴⁾ izin iste.” didüğümde ‘Arab varub baña izin aldı ve ma’iyetiyle yanuna vardığımda ⁽²⁵⁾ aḣlā benüm ile tekmiḣüm itmeyüb sākıt ve ḥāmūş ḳalmağla itibā’alarūn biri baña “Ey efendüm! Eger ⁽²⁶⁾ şî’ir bilür iseñ aña bir ḳac beyt inşād eyle ki intibāḥ bula ve senūñle muḥātaba ide.” didi ⁽²⁷⁾ ben daḣı bu şî’iri (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) inşād itdüğümde ⁽²⁹⁾ cebir gözlerini küşād ve “Merḥabā ey İbn-i Manşūr! Bizüm merḥametümüz cüdā oldu.” didi. ⁽³⁰⁾ Ben “Efendüm senūñ bir işūñ var mı ki ḥidmetūñiz ile müşerrif olayum.” didükde.

[255a] ⁽¹⁾ “Evet vardur benüm murādum ol maḥbūbe-i nāzenīne bir şıḳa yazub senūñle irsāl idem ⁽²⁾ ve cevābını getürdügūñ ḥâlde saña biñ altün virirüm ve getürmez iseñ ⁽³⁾ ancak iki yüz altün virirüm.” didükde ben “Yaz götür.” didüm hemān diyüb vaḳlum ⁽⁴⁾ isteyüb şevḳ ve ġarāma dāir bir şıḳa yazub baña virdi ben daḣı alub Seyyide-i Bedürūñ ⁽⁵⁾ ḥānesine vardığımda aḣlā fikir ve muḥnet yok on cāriye arasında la’b ve memāzḥa ⁽⁶⁾ ider buldum beni gördükde “Merḥabā buyruñ ey İbn-i Manşūr!” diyüb yanuna aldı. ⁽⁷⁾ Ba’de ol şıḳkayı münāvele idüb oḳuduğda zaḥūñ idüb bu beyt ile (arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) temsil ve ey İbn-i Manşūr ben ⁽⁹⁾ anuñ cevābını yazarum ki saña v’ad itdüğü müblağı virsün ” diyüb muvāḥaza ve mā’tebeye ⁽¹⁰⁾ dāir bir şıḳa yazduğda ben “Efendüm cebir bunu oḳuduğda bir dahā ḥayātde ḫama’mı ḳalur.” ⁽¹¹⁾ diyüb elinden alub şıḳ ve başkasını yaz diyü ricā itdüğümde yine hacir ve ferāḳa ⁽¹²⁾ delālet ider kelām yazmağla anı daḣı ḳabül itmeyüb “Behey efendüm! Sen telefine sebep ⁽¹³⁾ olursun.” didüğümde merḳūme “Ey İbn-i Manşūr benüm şevḳ ve muḥabbetüm bu derecelere ⁽¹⁴⁾ varmuş iken cebir baña merḥamet itmedi ya ben niçün aña cevāb-ı ḥüsn vireyüm.” ⁽¹⁵⁾ didükde ben “Efendüm sen bu ḥuşūşda ḥaḳḳuñ var isede el-‘afvmin şān ⁽¹⁶⁾ ü’l-kerāmdur hemān ḥātrımı ḳırma ve anuñ itdüğüne bakma.” didüğümde mūmā-ileyh ⁽¹⁷⁾ göz yaşı dökerek i’tizār ve ziyārete dal ve mülāḫafaya ḥāvi bir ḳac beyt yazub ⁽¹⁸⁾ baña virdi.

Ben dađı mektübı alub çıķduđdan Őońra yine beni isteyüb “Yā İbn-i ManŐūr ben ⁽¹⁹⁾ bu gice cebİRÜñ ziyaretine gelürem sen bunı ańa dađı müjde idüb müjdesini al.” didükde ben ⁽²⁰⁾ sevinerek yola revāne oldum ve cebİRÜñ ĥānesine varub cebir gözlerin ĥāne ⁽²¹⁾ ĥapısına diküb beni müntezir oldugunu bulu ĥāmil olduđum mektübı ańa teslīm ⁽²²⁾ idüb oķuduđda bir Őiĥe idüb bayılıb düŐdi ba’de ifāķat bulduđda ⁽²³⁾ “Yā İbn-i ManŐūr bu mektübı eliyle mi yazdı.” didi. Ben “Behey efendüm! Mektüb ayak ile mi ⁽²⁴⁾ yazılır dir iken taŐradan mūmā-ileyhüñ ĥali ve ĥallinüñ nūmāyān ⁽²⁵⁾ ve derĥal dāĥil mekān olub cebir anı gördükde ayađa ĥıyām ve ĥasta olmamuŐ gibi ⁽²⁶⁾ Őaĥiĥü’l-endām olub ma’nuķasına mübāderet itdükden Őońra cülūs ⁽²⁷⁾ itdise de mūmā-ileyh cülūs itmeyüb “Bizüm aramızda olan Őartı bitmedükçe oturmam.” ⁽²⁸⁾ didükde merķüm “Őartıñuz nedür?” didi.

Ol dağı iki ā’Őıķ arasında olan ⁽²⁹⁾ isrāra kimse maĥl’a olamaz diyüb köşene varub bir ĥac söz söyledükde ⁽³⁰⁾ hemān cebir ĥulāmını da’vet ve ĥalāđına sırā bir ĥac söz söyleyüb irsāl eyledi. ⁽³¹⁾ Őehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldükde Őabāĥ-ı taķrib itdügünü görüb süküt eyledi.

[255B]⁽¹⁾ **ÜÇ YÜZ KIRKDÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁾ ‘Ali bin ManŐūr naķlinde eytdi. ĥulām mezkūr varub bir sā’atden Őońra ma’iyetiyle ĥāđı ⁽³⁾ ve Őaĥüd getürüb nikaĥlarını ‘aķd ve mahrına yüz biñ altün virdi duĥter dađı ⁽⁴⁾ bir ĥac avuĥ altün ĥāđıya ve yanunda olanlara ‘aĥıye virdükden Őońra baķıyesini cebire virdi ⁽⁵⁾ ve “Benüm ile cülūs idüb ansa tafriđ itdün ve benüm ĥāĥırma bunlar iki ā’Őıķ ⁽⁶⁾ dur bir yere gelmişler ve birbirine mütenā ĥadar taĥliye-i mekān eylemem aĥsundur.” diyüb ĥıyāma ⁽⁷⁾ ađazum olduđumda “Sen nereye gideyorsun?” diyü suāl ben dađı ĥāĥırma geleni ⁽⁸⁾ ‘arz itdügümde rezādāda olmayub “Biz istediđümüz vaķit izin virürüz.” diyüb beni ⁽⁹⁾ yanlarında ibķā itdiler tā gicenün ŐaliŐ-i aĥiri olduđda mekān nevmimi ta’bın ve anlar dađı ⁽¹⁰⁾ ĥāŐ maĥallerine varubistirāĥat itdiler.

Őabāĥ olduđda ikisi mā’ ĥamāmdan ⁽¹¹⁾ çıķub tebĥter iderek yanuma geldiler ve sańa ikrām ve aceb olmuŐdur diyerek ⁽¹²⁾ ücbün altün ‘ināyet idüb ĥayn ‘azīmetimde cebire “Efendüm Őu muĥabetün size ⁽¹³⁾ in’nasınuñ sebebi nice oldu zİRā ibtidā-yo emirde nefret sizden vāķ’a oldu.” ⁽¹⁴⁾ didügümde cebir “Ey İbn-i ManŐūr! Maĥdum-u

merūr iden sene sizden infişāl ve ol ⁽¹⁵⁾ hāl ile alub taluruz sultānı hūlūl itdükde deyā kenarına varub seyir ve temāşā ider ⁽¹⁶⁾ iken bir ayı içinde ol cāriye ve aralarında Seyyide-i Bedūr oturub bu iki beyt ⁽¹⁷⁾ (arapa beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapa beyit) ile terennūm ider oldugunı gōrdüğümde ⁽¹⁹⁾ hemān ey canum Őol iki beyti ī’āde ıl diyū ricā itdüm ise de aqlā cevāb ⁽²⁰⁾ virmekle ateş-i derūnum ‘alevlenūb bī-şabır bī-arām aldum ve ‘aş baña ma’kus olub ⁽²¹⁾ üzerüme dönd.’i didükde ben işbu aziyeden ve rüzgār bu almazuñ taqlibinden istiğrāb ⁽²²⁾ iderek hāl sebilume gitdüm diyū hitam kelām eyledükde.

Hārūn Reşīd işbu hikāyeden ⁽²³⁾ münşerihū’ş-şadur olub merūme-i ihsān virüb izin virdi ve merūbdur ki ⁽²⁴⁾ emīrū’l-mūminīn māmūn halife günlerde bir gün sezā bende otururken canı Őıulub ⁽²⁵⁾ nedmāsını yanuna isteyüb geldüklerinde, Muammedū’l-Başri nām edīb zī-finūna iltifāt “Vay ⁽²⁶⁾ Muammed! Sen baña gāyet laif ve tarīf ve hātrımı inşirāh eyle tavşīf ider bir hikāye ⁽²⁷⁾ naql eyle.” didükde merūm “Efendüm mesmū’m ilemi yāhūd meşhudum olan ⁽²⁸⁾ hikāyelerden mi istersün?” didi. Me’mūn “Bu iki meşdan iyüsini isterem.” didükde ⁽²⁹⁾ merūm dehān belāgatını kūşād ve īrād hikāye ile tebfiye-i murād idüb dir ki: ⁽³⁰⁾ Ey emīrū’l-mūminīn! Rāviyān eşār ve nāqlen abār Őöyle naql iderler ki sābıū’l-ayām ve māzi ⁽³¹⁾ ü’s-senīn ve alā’vāmda malı keşīr ve keremi ve idi ki miskin ve mevin [256a] ⁽¹⁾ Zemin yemen ba’de Bağdād bahşet-i ābāde intıāl idüb anı menzil ve vaan-ı ithāz itmüşidi. ⁽²⁾ bir ac cāriyesi var idi ki biri beyāz ve biri esmer ve biri melam ve semin ve biri nihāl ⁽³⁾ hayır zān gib hafīfū’l-beden güzēl ve Őirin ve diğeri Őar veşīn olub ⁽⁴⁾ ve altıncısı siyāh çerde ile merūnu ve meli idi. Cümlesi hūsn ve cemālde mekmūle ⁽⁵⁾ ü’l-vaşāf ve ad ve ī’tdālda mesbuau’l-endām ve alā’āf ve edeb ve zarāfetde yektā ⁽⁶⁾ ve belāgat ve feşāhatda bī-hemtā idiler didi. Şehrazād hikāyeden bu maale geldükde ⁽⁷⁾ şabāh-ı tarib itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(8) **ÜÇ YÜZ KIRK BEŞİNCİ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Muammedū’l-Başri naqlinde eytdi. Günlerde bir gün ⁽¹⁰⁾ reel mūmā-ileyh cāriyelerini yanuna cem’ “Vay māhir ve duterān muāsan nişān biamdūllah ⁽¹¹⁾ cümleñiz edeb ve zerāfetde ve hūner ve leāfetde yektā ve mūmtāz ve hūsn ve cemālde serāferāz ⁽¹²⁾ ve vāşıl derece-i imtiyāzdadur sizden memūlum budur ki her birūñiz ya’ni beyzā semrāya ⁽¹³⁾ ve semine

hafife'l-beden ve mütnāsikü'l-î'zāya ve şaruşın olan göz qarasına ⁽¹⁴⁾ müşābe-i
 sevdāya hücü ve kendü vaşfını medh kılsun ki hüner ve edebüñiz ne dereceye bāliğ ⁽¹⁵⁾
 ve vāşıl olduğunı bileyüm.” didükde anlar semā' ve t̄ā'a diyüb ol elvanı fezā-i naqbe
⁽¹⁶⁾ ve lisāli-i maziye renginde olan cāriye-i behiye ayağa kıyām ve sevād 'aynuna
 müşābe ⁽¹⁷⁾ olan siyāh cariyeye işāret idüb “Ey siyāh renklü ve mezmüm ve şaf ile
 müteşafe ⁽¹⁸⁾ olan cariyeye! Ma'lūmuñ olsun ki benüm beyāzum ve safid olan renk ve
 önüm ile senüñ ⁽¹⁹⁾ üzerüne böyle iftiḥār ve ref' rāiye-i iştiḥār iderüm ki benüm vaşfum
 nurlam' ve māhitāb ⁽²⁰⁾ sāt'dur ve cebīnüm zāhir ve maḥlā ve dāire-i helāl gibi mazi ve
 meclādur ki şā'ir benüm ḥaḳḳumda ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ⁽²³⁾ (arapça
 beyit) inşād itmüştür ma' hezā levnüm şafā ile mevşūf olan nehāre ⁽²⁴⁾ ve nazret ve
 behcetlü olan şüküfe ve azhāre manende olub kitāb-ı mübīn ve ḳurān-ı kerümde ⁽²⁵⁾ bu
 Ḥazret Musau'l-Kelime ma'cize olarak (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) ⁽²⁷⁾ (arapça
 beyit) buyrulmuşdur işte bu ḥayşiyetden benüm levnüm āyāt ve ma'cize ḳabīlinden
⁽²⁸⁾ ma'dūd ve cemālüm muntehā ḥüsn ile maḥavddür ve benüm üzerümde elbise-i
 nefise müstahsen ⁽²⁹⁾ ve bīl nefūs ile vaşfım ğayr-ı müstahcin olub ḳar ve buzğugdan
 benüm rengüm ile nezvil ve ehil ⁽³⁰⁾ işlāḥuñ 'imāme-i beyzā ike Kemāl-i imtiyāzları
 levnüm ile ḥāşıl olur ve bu ma'nāda īrād delāil ⁽³¹⁾ idecek olursam ḥadd itnāba baliğ
 olmağla bu miḳdār ile iktifā olundı ve saña tāmül [256b] ⁽¹⁾ ve diḳḳat olunduğda aşlā
 med ve vaşfa lāyık ve simā maḥā sen behcet peymādan bir şeyüñ ⁽²⁾ olmayub rengüñ
 merkeb ve mādāde ve ḳurum ve hebāb şadāda ve na'tüñ Ḳarğa ve ğrāya ⁽³⁾ ve vasmuñ
 ḥüzün ve ferāḳ-ı aḥbāba müşābe ve mümāil olub şā'ir senüñ ḥaḳḳuñda (arapça beyit)
⁽⁴⁾ (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) dimüştür ki meāli “Görmez misin ki ⁽⁶⁾ incü beyāz
 ile bahālu olub kamūr ise yüki bir derhem ile firūḥat olunur ve cennete ⁽⁷⁾ dāḥil olanlar
 aḳ yüzlü olub cehennem ahālisi siyāh revayla mevşūflardur.” dimekdür. ⁽⁸⁾ Ve ba'z
 iḥbārda varid oldı ki Ḥazret-i Nūḥ 'aleyvessellem bir def'a ferzend ⁽⁹⁾ ercümendleri
 Ḥām ve Sām yanlarında uyuyub rüzgār anuñ eşvābını ref' ve beden-i şeriflerinden ⁽¹⁰⁾
 satri lāzım gelen ba'z maḥalleri küşād olunmağla her ne ḳadar Ḥazret-i Sām sür'atle
⁽¹¹⁾ varub peder Emcedlerin satr itdise de birāderi ḥām gülmüş olmağla Nūḥ
 'aleyvessellem ⁽¹²⁾ ḥevābdan bī-dār olduğda Ḥazret-i Sām peder-i muḥteremine işbu
 ḳāziyeyi ifāde ve ol daḥı ⁽¹³⁾ ḥāma ğazabnāñ olub Sāmuñ zeriti aḳ ve sefid ve
 nesillerinde enbiyā-yı kerām olub ⁽¹⁴⁾ va ḥāmuñ zeriti siyāh ruvidiklere ḥadem ve
 ğulām olmalar için du'ā itmekle ol vechle olub ⁽¹⁵⁾ ḥām belād ḥabiş ve sevdāne intikāl
 ve zeriti meşḥūd oldığı üzere siyāh cism olub ⁽¹⁶⁾ digerüñ evlādlarına ḳul ve köle oldılar

ve icmā'-i halk anuñ üzerine dir ki t̄aife-i sevdān ⁽¹⁷⁾ cümlesi nākışü'l-'aḳval ve fāḳadü'l-izhān ve rāḩe-i şinān ile menfūrü't-ṭebā' dirler ⁽¹⁸⁾ ve ḳurūb-u emsālde keyf bu cüdā sevd-i ā'ḳil dinelmüşdür didükde ağaları merḳūmeye ⁽¹⁹⁾ yetişdür diyü emir itmekle mūmā-ileyh sūkūt idüb oturdı. Şehrazād ḩikāyeden ⁽²⁰⁾ bu maḩale geldükde şabāḩ-ı taḳrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(21) **ÜÇ YÜZ KIRK ALTINCI GİCE**

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma şürü'idüb dir ki: Merḳūm naḳlinde ba'de eytdi. Siyāḩ cāriye kıyām ⁽²⁴⁾ ve beyzāya işāret ve tevciye kelām idüb “Sen bilmez misin ki ḳurān-ı ‘azī mü’ş-şānda ⁽²⁵⁾ (arapça ibāre) buyurmuşlardur ki leyl taḳdīm ve fazlı bu vechle ⁽²⁶⁾ tevsīm olunmuşdur ve ma'lūm anāmdur ki sevād-ı civānlık ve şabāb henkāmınuñ ve şafīdür ve beyāz ⁽²⁷⁾ şībūñ ḩadūşında lezzet zāhib ve evḳāt memat mütaḳrib olur ve levn sevād ḡayet maḳbūl ⁽²⁸⁾ olmayadı allah-u ta'āli anı sevādü'l-ḳalb ve el-'ayn ya'ni gözbebeği ve yūrel dānesinūñ rengini ⁽²⁹⁾ siyaha müşābe itmezdi ve şā'ir medḩinde (arapça beyit) ⁽³⁰⁾ (arapça beyit) ⁽³¹⁾ (arapça beyit) dimüşdür ki meāli “Benüm siyahlara vāḳ'a ⁽³²⁾ olan ‘aşḳ ve muḩabbetüm ancaḳ anlaruñ ḩāiz oldukları imtiyāz içündür ki biri gençlik [257a] ⁽¹⁾ ve civānlık henkāmınuñ sevādına şāmil ve dāne-i derūn ve insān ‘aynunuñ rengine memāşil ⁽²⁾ oldığı çündür ve ḡalt itmeyerek beyāz rengi sevdüğümüñ sebebi şol oluyır ki şeyb ⁽³⁾ didükleri ‘ayb ile mevtālar ve za' olunan kefene müşābe oldığı çün nedür?” dimekdür ma' hezā ⁽⁴⁾ ictimā'-i aḩbāb ve isticālā-yı ikdāz ve üns-ü bedī alā ve sāf ancaḳ leyl ve şebde olub ⁽⁵⁾ ve ā'şık ve ma'şūḳanuñ şātr ve ḩāfzı olub ‘ayūn raḳīb ve ḩāsedden gice gibi ⁽⁶⁾ ḩafzu sātr yokdur ve şacuñ beyāzlığı gibi fazīḩate ve tefrīḳ şemile bā'is şey ⁽⁷⁾ yokdur eger sevād ve siyāḩluk ḩaḳḳında varid olan medḩ ve şevāḩdı īrād itmek ⁽⁸⁾ merām idersem vaḳit ve zemānı istiḡrāk ve şāmet ve ḡayr-ı nāṫıḳı istintāḳ itdürürem ⁽⁹⁾ ve sen ey aḳ ve sefīd levn rengüñ ‘illet bir şadn müstefīd ve ḳarb ve vaşāluñ ḡuşşa ⁽¹⁰⁾ dāima vahim medīdi müstelzūmdür ve menḳūldür ki şaḡūḳ ve zemherīr cehnimde ‘izāb ehil ⁽¹¹⁾ nekīrdür ve siyāḩlıḡuñ fazīletindendür ki kelām-ı ḳadīm yazılan merkeḩ ve medād daḩı siyāḩdur ⁽¹²⁾ ve mesūñ ve ‘anber-i esved ikeb pādişāhlara ṫayb ve revāiḩ ṫaybe olarak aḩdā olunmuşdur ⁽¹³⁾ ve şā'ir (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) dimüşdür.” didükde.

Ağası sükût ⁽¹⁵⁾ eylemesini işâret itmekle hāmūş olub oturdı ba’de semine dahı ayağa kıyām ⁽¹⁶⁾ ve mahzûle ya’ni ince ve reķîķe ve mütenasibeü’l-endām olan cāriye reşķ nebāl ve sekr kelām ile ⁽¹⁷⁾ tevciye melām va itdügünü remeyān idüb ma’şum ve sāk ve mānend billür ‘amūd olan ⁽¹⁸⁾ inciklerinden teşmîr ve kelāma şürü’ idüb didi ki: Hāmd ve sibās ol hālîķ ⁽¹⁹⁾ ve meşûreñe beni bu cism manzum ve semn man’m ile halk ve îcād ve ķad ve ķāmetimi nihāl ⁽²⁰⁾ ve hüsñ ve cemālumi derece-i Kemāle iblāğ ve kelām-ı ķadīmimde uşāf ⁽²¹⁾ zemininde na’t ve vaşfımı yād ve taḥsîn buyurub vecā-i ba’cel semin buyurmuşdur ve beni şol ⁽²²⁾ rûze-i cemile gibi halk itmüşdür ki cümle meyvālara şāmil ve nefis-i şükūfelere ⁽²³⁾ ma’ hezā semin ve melḥamü’l-î’zā olan ḥatun maķbûl anāmdur ḥatṭa şā’ir benüm ⁽²⁴⁾ ḥaķķımda (arapça beyit) diyüb ⁽²⁵⁾ benüm uşāfum ile teşbiye itmüşdür ve her kim ki ķaşaba et almağa giderse semüzünü intiḥāb ⁽²⁶⁾ ve za’yıf ve eriginden ictināb ider ve ḥükemā dirler ki lezzet ancak üç şeyde bulunur ⁽²⁷⁾ et yemek ve ata binmek ve atı ata idḥāl itmek ve seninge za’yıf ve ḥabil gibi ince varķ gövde ⁽²⁸⁾ olub inciklerün serce ķuşınuñ ayaķlarına müşābe ve fırın küskesine muṭābuķdur ⁽²⁹⁾ belki ķad ve ķāmetün ḥişbe-i maşlûb ve leḥm ma’yüb ķābilesindendir ve “Senün ḥaķķında şā’ir ⁽³⁰⁾ (arapça beyit) ⁽³¹⁾ (arapça beyit) inşād itmüşdür.” didükde ağası [257b] ⁽¹⁾ merķūme sükût ile emir eyledi didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde ⁽²⁾ şabāḥ-ı taķrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(3) **ÜÇ YÜZ KIRK YEDİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād kemāma aġaz idüb dirki: Muḥammed Başri naklinde eytdi. Ba’de mütenā safeü’l-î’za ⁽⁵⁾ laṭifeü’l-binaye merūnaķaü’l-iḥā olan cāriye-i hüsñā ġaşşın ban ve nihāl-i ḥayrān gibi ⁽⁶⁾ ayağa kıyām ve ķad ve ķāmetini nesim riyāzün taḥlil itdüġi şāḥ ratb gibi temāil ve delāl ⁽⁷⁾ iderek kelām-ı leṭāfet encāmıdur reminteşre gibi şāçmağa başlayub didi ki: Hāmd ve sibās ⁽⁸⁾ ve şükür bî-ķiyās ol hālîķ ve mekûn ve mûcid ve meşûre olsun ki beni halk idüb ⁽⁹⁾ şûretimi taḥsîn ve ķarb ve vaşālum mûcib serür ā’şıkın buyurub ķad ve ķāmetimi sürü ma’lā ⁽¹⁰⁾ ve şāḥ mezîn ve meclāya müşābe itdi ki cümle derün-u maḥbîn aña meyl ve iltifāt ve vaşālum ile ⁽¹¹⁾ üns ve mesrāt iderler kıyām idersem mānende zabi belā haft kıyām ve cülüs itdügüm ⁽¹²⁾ ḥâlde zārāfet ve leṭāfet ile ḥāir ā’lā meķām olub bu cihetden mizāḥ ve mülā’bem ⁽¹³⁾ ḥāletinde rûḥ ve eṭvāram ḥafif ve nefsum ṭayyib ma’ṭır gibi şirin ve zārīfdür ve ā’şıkım ⁽¹⁴⁾ benüm ile mülā’be itdükde istediġi gibi ref’ ve vaz’ ve ‘iz ve reşf ve rez’ ⁽¹⁵⁾ idüb nezātına ta’b ve meşāķķat ve bir yerüm v be ḥarkātımdan deyə-yı tere baturıram ⁽¹⁶⁾ ve ne de rāḥe

kerihaye hāvi olurum ‘acabā hīc mesmū’ñ oldumı ki ⁽¹⁷⁾ bir ā’şık-ı zarīf ve dildāde şā’ir laṭīf maḥbūbı haqqında benüm ma’şūkama ⁽¹⁸⁾ mānend fil ve müşbe-i cebil ‘arīz tuyl ya’ni benüm maḥbūbem fil cerminde ve ‘azīm tağ ⁽¹⁹⁾ mişābesinde didüğünü işitdünmi ancak medḥ ve vaşflarında benüm maḥbūbem kad ahīf ⁽²⁰⁾ ve kıvām mahfhif nāhil aḥlşır ya’ni ince bellü olun temāili nesim sihr-i taḥrūñ ⁽²¹⁾ eyledügi sır ve ma’lāya müşābe ve terḥic bostanları sāleb leb ā’şık ve tāye ve ḥiyāl kāmēt ⁽²²⁾ mevzūnı sürür-u kalb ā’şık-ı maḥzūn ve cābir kesir ḥāṭır mağbūn dimüşlerdür imdi ⁽²³⁾ bañā ta’ām yesİR kāfi ve mā-i kalil kandırub teba’ma vāfi ve la’im zarīf ve mizāḥım ⁽²⁴⁾ laṭīf olub merğan nev’andan aḥf ve neğmārum bülbülde ezrafıdır ve vaşālum meiniye ⁽²⁵⁾ rāğıb ve nüzhet-i tāleb olub rüy-ı meḥāsınım meliḥ ve nuṭk zebānum feşīḥ ve derer ibtisāmum ⁽²⁶⁾ şifā-yı bāṭın qarīhdür ve cemāilde nazīrum ma’düm ve ḥüsnum medḥnde nice menşür ve manzüm ⁽²⁷⁾ vardır ḥatta şā’ir (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) dimüşdür buña binā benüm için ā’şık ⁽²⁹⁾ olanlar dāimā hāim ve müştāk olanlar mültezem veladāim olub ḥabībim beni kendü yanuna çeküb ⁽³⁰⁾ zavn mā’nağa itdükde sür’atle aña incizāb idüb ḥaftada gerek yanuna ve gerek ‘Alihana [258a] ⁽¹⁾ tağ gibi inşāb ve ikbāb idemem ve seniğe semīneü’l-beden yoğun ve ğalizasın ⁽²⁾ ta’ām itdigün ḥalde fil gibi egil idüb seni toymaz ve cemā’i ⁽³⁾ ḥalinde ḥalilüne rāḥat virmeyerek belki saña yol ve sebīl bulamaz zīrā karnuñ qarbe ⁽⁴⁾ ve uyulklarun ‘amūd ve sārye müşābesinde olub şehvet ararken şıḳlet ve ta’be dū-çār ⁽⁵⁾ olur.

İmdi sende ki olan ğalizat ve cesāmetde ne zarāfet vardır ve şeḳl ve fezāzıta ⁽⁶⁾ ne laṭīf ve semāḥatuñ vardır zīrā leḥm semin kaşabdan ğayrıya lāyık degüldür işte şıḳletüne ⁽⁷⁾ binā-yı memāzḥadan ğazab ve mülā’bede ḥazin ve naşib İrāt idersen ve azıcıḳ müḥāveleden tere ⁽⁸⁾ batub ḥayrān kalırsun ve egil itdigün ḥalde şı’ ne idüğünü bimezsın bināberīn sen ⁽⁹⁾ tağ gibi şeḳile ve vebāl gibi ‘Alile ve ḥafetden- ma’düm ve yerkitden ā’ri ve mevhum ve işün ⁽¹⁰⁾ ancak egil ve nevmdür nazīruñ zıḳ menfūḥ ve fil mefsūḥdur ve balcümlesinde faḥir ve iftiḥāre ⁽¹¹⁾ şāyān vaşf yokdur ḥatta şā’it senün ḥükmünde (arapça beyit) ⁽¹²⁾ (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) dimüşdür didükde aĝası sükūt ile emir itmekle mūmialihā ⁽¹⁴⁾ haqqā-i levlevsini kapaḍub sükūt eyledi Şehrazād bu maḥale geldükde şabaḥ-ı taḳrib ⁽¹⁵⁾ itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(16) **ÜÇ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ GİCE**

(17) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Muḥammedü'l-Başri naklinde eytdi. Ba'de şarşın olan (18) cāriye kıyām ve ḥamd ve şenā itdükden şoñrā semer ile işāret ve kelāma başı 'ibāret idüb (19) didi ki benüm on celilüm qurān-ı 'azīmü'ş-şānda mezkūr ve ma'rūf vesāir renklerden mevşūf (20) ve müşerrefdür ki anuñ ḥaqqında (arapça ibāre) buyurmuşdur bu cihetden (21) yüzüm āyet ve şālim ġāyet ve ḥüsnum bī-nihāetdür beynü'l-anām maqbūl olan zehab ve dīnād (22) işfirārımı levnimden iktisāb ve nicüm ve ikmār ve şevāriq envār-ı behcetimden iktizāb (23) itmüşlerdür ve şekil ve şemāilim beynü'l-ḥasān zarīf ve şāhib iştiḥār ve ḥüsn ve leḫāfetüm (24) māh ve āfitāba miskin rūnaq iftiḫār olmuşdur bu cihetden levnüm 'azīz ve şamnem zehab ibriz (25) olub şā'ir anuñ ḥaqqında (arapça beyit) (26) (arapça beyit) (27) inşād itmüşdür sen iseñ levn ve rengüñ camusa beñzer ve aḫlāk ve eṭvāruñ nefüse (28) mūcib nefretdür zīrā kirlü olan kumāş gibi her yerde mezmūm ve ta'āmda (29) bulunur ise zehirlü ve mesmūm olur esmerlik el-vān beyninde taḫīr ve ġamm 'alāmetiyle (30) mübeşirdür incü ve içcār nefise vaşif semert ile aşlā mevşūf olmamışlardır.

[258b]⁽¹⁾ Ve şā'ir “(arapça beyit) (2) (arapça beyit) inşād itmüşdür.” didükde. (3) Aġası sükūt ile emir itmekle merķūme çekyāv oturdı ba'de semer i'anı esmerü'l-levn (4) cāriye kıyām ve müntezir incülerinden azḥār ibtisām idüb ḥamd bī-ġāye ve şükür bī-nihāya (5) ol ḫāluq muḫatdere olsun ki beni ne semine-i mezmūma ve ne hezile-i mahzūme ve ne yerş (6) levnde sefidü'l-manzır ve ne de şarı zernīḫ gibi aşfar ve ne kömür renginde siyāh va maġber (7) ḫalq eyledi. Ancak beni ma'sūka-i avliü'l-bāb olan ḫad memşükü'l-iscām ve müstecm'i (8) ü'l-ḥāsın 'aliü't-tamām ile taşvīr ve ḥüsn ve cemāli taḫdīr eyledi. Ma' hezā esmerligüñ (9) kerāhatı daḫı mesmū' olunmamuş ḫatta şā'ir (arapça beyit) (10) (arapça beyit) (11) (arapça beyit) (12) (arapça beyit) inşā itmüşdür imdi benüm şeklüm meliḫ (13) ve ḫadim recīḫm mergüb ġani ve faḫīr ve maṭlūb-u celil ve ḫaḫīrdür ve senge levn ve rengüñ (14) neḫās pası ve yayķuş şadāsı gibi olu senüñle bitavtet iden kimse zayḫ (15) infās ile ma'zūr ve ḫasret ile maqbūr olub senüñ vaşfüñda bir laḫīf-i mezkūr (16) ve meşūr görülmemişdür didükde aġası sükūt ile emir ve işāret idüb cümle ḫaqqında (17) icrā-yı ikrām ve ifāze-i deryā-yı in'ām eyledi işte yā emīrü'l-mūminīn ben bu cāriyeler gibi (18) zarīf ne evvelde ve ne āḫırde manzūrum olmamışdur gerek ḫüsn ve cemālde ve gerek edeb (19) ve Kemālde diyince Şehrazād şabāḫ-ı taḫrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(21) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Mā'mün merķūmuñ kelāmını iŝitdükde “Ey Muhammed sen (22) bu cāriyelerüñ aġalarını bilür müsün ve anları baña ŝatun alur musun?” didükde (23) Muhammed Baŝrı “Ey emīrü'l-müminīn! Benüm bilügüme göre bu cāriyelerüñ aġaları anları (24) firūhat itmez zīrā anlara ā'ŝıkdur ve müfārekatlarına muķtedir.” degüldür didi ise de sen (25) behr cariyeeye ŝemennde adnı biñ altün virmek üzere aġalarına var ve bir kere (26) anuñla sevilmiş ŝafā-yı hātır ile virür se baña ŝatun al diyü mebliġ mezkūrı daġı (27) aña teslīm idüb irsāl eyledi. Muhammed daġı recl mezküre varub fermān-ı ħalīfeyi (28) ‘arz itdükde merķūm “Emir ve fermān ħazret-i ħalīfe-i zamañdur.” diyüb altı biñ (29) altünü ba'dü'l-aġz cāriyeleri virdi.

Ol daġı alub ħazret-i ħalīfeye getürdükde (30) her birine bir maġal ma'in taġŝis idüb ħüsn ve cemāllerine ma'cib oldı cāriyeler (31) bir kaç māh ħalduķdan ŝoñra aġaları ŝabra mecāl bulmayub aķlarından hezār-ı miġnete [259a] (1) Dū-ċār olmaġla ŝekvā-yı ħāl mütażmin bir ‘arīza yazub Me'müna taķdīm (2) ol daġı merķūmı aġzār ve virdüġi altı biñ altünü ‘ināyet itdügünden mā'idā (3) cāriyelerini daġı aña iġsān idüb ma'ziz ve maķrim mekānuna dönüb gitdi. Vāliü'l-memāt (4) merķūm cāriyeler ile mesrürü'l-ħālāt ħaldı diyü Şehrazād bu ħikāyeyi reŝide-i (5) ħitām itdükde yine baŝka ħikāyeye aġaz idüb dir ki Ey ŝāhum naķl iderler ki (6) ba'z diyārda keŝirü'd-dīvan ve faķr vefāfa ile ħālī diger gün olmuş bir recl (7) var idi kiŝre-i ‘iyāl ve ħala māl sebebiyle terk-i diyār idüb bir gidecek yer daġı bilmeyerek (8) ħıķub yola revāne eyledi yollarda giderken refi'ü'l-binyān ve mevsusü'l-erkān bir ŝehir (9) ‘azime rāst gelmekle ŝiddet-i cū'dan be kiŝret ta'bdan bī-dermān ħāletiyile (10) derünuna duġul idüb zeķaķlarında amed ŝedd iderken heyetlü ve kıyāfetlü ħalleri manzum (11) ve güzel eŝvāb ile cemānları mezīn ve men'am bir kaç zātuñ yolda gitdüklerini görüb anlar (12) ile ħarıŝub gitdi tārfi'ü'l-ħevāŝı ve el-erkān ve vāsi'ü'l-bāb refi'ü'l-ī'tāb (13) mānend sarāy ma'lā vesī' bir ħonaġa varub içine duġul itdüklerinde ol daġı (14) anlar ile velevc idüb ayġirüya girdüklerinde ŝāġib ħadem ve ħaŝam ‘alā eŝvāb giymi (15) ve ŝadr mekānda abht ile oturmuş heyet-i ‘azīme ve celālet-i cisme ŝāġibi bir zātuñ (16) yanuna varub mūmā-ileyh anlara kıyām ve ikrām idüb oturtdı pes merķūm ol ħāletden (17) mendheŝ ve heybet-i meclisden merta'ŝ olub ŝiddet-i ħicābından taķġıķır iderek meclisden (18) bīrūn olub yalnuzca bir maġalde ħarār itdi ol maġalde oturur iken gördi ki bir recl (19) boyunları gümüş zincir ile baġlanmış ve arķalarında cevġe ve ħatīfeden ma'mül ħullar (20) ile örtülmüş dört ŝeyd köbekleri

getürüb her birini maḥşüş bir maḥale ⁽²¹⁾ rabṭ ve her birine ṭa’ām nefis ile memlū altūndan bir şaḥn getürüb önlerine koyub gitdi.

⁽²²⁾ Çün ki recl merķūm şiddet-i ḥav’a dū-çār olmuş olmağla her ne kadar köpekler ile egil ⁽²³⁾ ideyüm diyü merām itdisede ḥavf idüb şaḥanlara baķarak ṭurdi kelblerüñ birine ⁽²⁴⁾ ilhām ḥāşıl olub merķūme nikāh ve gel ṭa’āmdan tenāvül kıl diyü işāret idüb ⁽²⁵⁾ şaḥandan daḥı İrāk olub oturmağla merķūm ol kelbüñ işāretini fehm ve ol şaḥne ⁽²⁶⁾ taķdim idüb egle şürü’ itdi ve bitürdükde kıyām idüb ‘azīmet şaddında ⁽²⁷⁾ olduķda köpek ol şaḥanı merķūme atub “Sen bunı al getür.” diyü işāret itmekle recl ⁽²⁸⁾ ol şaḥanu aḥz ve kimse ma’raza itmeksizin çıkub gitdi. Şehrazād ḥikāyeden ⁽²⁹⁾ bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taķrib itdügünü görüb süküt eyledi.

[259B] ⁽¹⁾ **ÜÇ YÜZ ELLİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Pes merķūm ol beldede ikāmet itmeyerek hemān ⁽³⁾ çıkub başka beldeye vardı ve ma’iyetiyle getürdüğü altūn şaḥanı firūḥat parasiyle ⁽⁴⁾ ticāret itmege başlayub ḥaķḳ ta’āli tarafından fitūḥāt ‘amime ve birkāt cismiye irüb ⁽⁵⁾ emvāl kişre ve ḥayrāt ve fireye mālīk olduķda ḥāṭrında benüm bu nāil olduğum mal ⁽⁶⁾ firāvān ḥayrāt bī-pāyān ancak ol köbegüñ getürdüğü şaḥandan ḥāşıl olmuşdur ⁽⁷⁾ iķtizā idir ki ol kelbüñ şāḥinine gerek şaḥanuñ semeni ve gerek hediye-i lāyīka getürmem ⁽⁸⁾ icbāb ider diyüb ol vecle vafır hediye tedārik idüb yol revāne oldu tā ol ⁽⁹⁾ şehre vuşul ve ma’hūd olan zātuñ ḥānesine duḥul itdükde binayān ve ‘imārātı ḥarāb ⁽¹⁰⁾ şenlik ve ziynetden yabāb ve derūnı āşināne yevm ve ğarāb olub rüzgār bu ḳalmūn ol ⁽¹¹⁾ ma’müreyi diger gün itdügünü gördükde derūnı mertacif ve ‘aķlı zāhil ⁽¹²⁾ ve muḥtaṭif olub şā’irüñ (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ beyitlerini inşād ve ol nikāh ve istibşār ve şāḥda ‘ayn ⁽¹⁵⁾ i’tibār ile gördüğü āşārdan ḥaber ve ḥāli istiğsār itmekden müstefni olub hezār ⁽¹⁶⁾ ḥayret ile ṭurur iken ide bir recl miskin oturmuş gördi ki ḥıcar celmūd anuñ ḥālinden ⁽¹⁷⁾ muḳaş’ir ve ṭabī’at-ı beşeriye keyfiyetinden mağber olur idi hemān yanuna varub ey celīs ⁽¹⁸⁾ va ḥiddet ve aynis ğurbet ‘acabā bu şarāy ma’lānuñ aşḥābı nereye gitdiler ve ne derdlere ⁽¹⁹⁾ düşdiler ki anlaruñ māḥ cemlāleri afhīsāf ve āfitāb iķbālleri inksāf ve naḥum zāhireleri ⁽²⁰⁾ muḥteci ve müşāhid olan eşirleri mevķ’ ‘aceb oldu didükde ol recl miskin ⁽²¹⁾ āḥ ve anin ve şadā-yı ḥazīn ile cevaba muşadi ve “Ey birāder senüñ suāl itdügüñ zāt ⁽²²⁾ şol gördüğüñ faķīrü’l-ḥālāt kimsedür sen sürür ā’lem şaliüallah ta’āli ‘aliya ve selm ⁽²³⁾ efendümüzüñ (arapça

ibāre) ya'ni taḥkīk⁽²⁴⁾ ḥaḫḫ cel ve 'alā ḥazretleri kendü menze-i zāt 'aliü's-şefāretleri üzerine vācib⁽²⁵⁾ kıldı ki işbu dār-ı dünyadan ref' itdügi şeyi bahr-ı ḥāl ve za' ve tenzil ider ḥadīs-i⁽²⁶⁾ şerifi mesmū'ñ olmadımı eger sen işbu gördigüñ ḥālātdan suāl ider iseñ⁽²⁷⁾ inḳılāb dehre 'acib yoḫdur bu mekānuñ şāḫibi ve batısı benüm lakin dehr buḫālemün⁽²⁸⁾ üzerümden meyl idüb ol gördigüñ mal ve ḥādem ve 'iz ve ḫışmı selb ve ḥavādiş⁽²⁹⁾ muhtelifeler ile mamülkümi neheb eyledi ancaḫ senüñ bu ḫuşuşlarda suālüñ neden⁽³⁰⁾ neşāt itdi elbite bir sebeb mebnidür sen ol sebebi baña ifāde idüb ta'cibiki terk eyle." [260a]⁽¹⁾ didükde, "Ben saña 'azīm hediye getürdüm senüñ kelbünüden aldugum altün şāḫanuñ parasini⁽²⁾ getürdüm ki ol benüm sebeb-i ta'metüm ve mūcib 'iz ve devletün oldı ve faḫr ve ihtiyācdan şoñra⁽³⁾ menzilum ma'sūr ve ābādān olub faḫr ve ihzānum mūndef' oldı." didükde ol zāt⁽⁴⁾ başını aşaḡa şalub aḡlamaḡa başlayub ey kişi ben seni dīvāne ḡann iderüm zīrā senden⁽⁵⁾ şadür iden keyfiyet ā'ki ve dānā vaşfi degüldgr ḫic mümkün ola bilür mi bizüm kelblerimizden⁽⁶⁾ biri size virdügi şeyi biz istirād ideriz ve levkān açlıḡdan ve faḫr ve fāḡadan⁽⁷⁾ helāka vardum ise de vallaha senüñ getürdigüñ şeylerden ne ḡalil be ne keşir benüm ḡarifime⁽⁸⁾ geçmez var ḫāl sebīlüñe git diyüb ḡaḡ' kelām eyledi Şehrazād ḫikāyeden bu maḡale⁽⁹⁾ geldükde şabāḫ-ı taḡrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(10) **ÜÇ YÜZ ELLİ BİRİNCİ GİCE**

(11) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Mezkūr ol zāt mekārüm şāfātuñ⁽¹²⁾ kelāmını işitdükde ayaklarını işbu beyt ile temsil idüb (arapça beyit)⁽¹³⁾ (arapça beyit)⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) İskenderiyede Ḥüsameddin nāmında bir vāli var idi günlerde⁽¹⁵⁾ bir gün meclis ḫükümetde otururken bir ādem yanuna gelüb efendüm ben dün ki gün⁽¹⁶⁾ bu şehirde ḫavl ve ḫānlaruñ birinde nezvil idüb şales-i leyle ḡadar eglenüb efendüm ba'de ḫevābe varub⁽¹⁷⁾ uyandugumda ḫıgbem yarılıb ve içinden biñ altün memlū bir kisem candı diyü⁽¹⁸⁾ teşekki itmekle vāli ḫān mezkürda olan maḡmīlerüñ cümlesini aḡzār ve ol recl⁽¹⁹⁾ ḫuzūrında anları işkenceye vaż'i olunmlarıyla ḡarār virdükde nā-ḡāḫ ḡaşradan bir recl⁽²⁰⁾ gelüb ḫalḡ oḡasından geçüb ve elinüñ ḫuzūrına vardı ve "Ey emir! Sen bu ādemlerüñ⁽²¹⁾ ḫāl sebillerini taḡliye ile zīrā şol reclüñ kisesi bendedür işte size getürdüm." ⁽²²⁾ diyerek Vālinüñ önüne ḡoduḡdan şoñra Vāli ol ādeme "Şimdi senüñ kiseñ bulundı⁽²³⁾ bunlarda bir düvāñ ḡalmadı." didükde cümle ḫazār kiseyi getüren ādeme ḫayır du'alar idüb⁽²⁴⁾ fazlını yād iderler iken merḡüm Vāliye "Efendüm bu ḡaziyede bir ta'cib olunacaḡ şeyi yoḫdur⁽²⁵⁾ zīrā bu kiseyi ben şize ayaḡımla

getürdüm ancak ta'cib şol şeyde oluyor ki ben ol ⁽²⁶⁾ ikinci def'a nice kiseyi alabilürem.” didükde Vâli “Nicedür kışşası? didi ⁽²⁷⁾ merķüm “Efendüm bir gün mişirda şarāflar çarşusonda тұrurken bir ādem gelüb işbu ⁽²⁸⁾ altūnları bozub kise içine koyub gitdükde ben gözlerimi altūna diküb anı ⁽²⁹⁾ çalmağa ‘azīmet itdüm ve anı ta'ķīb idüb zeķaķdan zeķağa gitdüm ise de altūnlarıñ ⁽³⁰⁾ aħz yine bir tarīķ bulamadum ve merķüm bulağa varub bir қayığa süvār ve İskenderiyeye ⁽³¹⁾ tevciye-i ‘azīmet ve қarār itdüğünü gördüğümde tam'amdan anuñla қayığa girüb beldeden [260b] ⁽¹⁾ beldeye gidüb ve her ne қadar yolda kiseyi almağa sa'i itdüm ise de bir tarīķ bulamayub ⁽²⁾ tā bu beldeye gelüb hāne nezvil itdükde ben daħı anuñla hānde қalub gice zarfında merķüm ⁽³⁾ uyurken yanuna varub kiseyi bulub böyle aldum diyüb elini uzadub kiseyi ⁽⁴⁾ aldı ve Vâli pişkāhından girüye gitmeğe başlayub işte maқdüm alub böyle gitmeğe başladum.” ⁽⁵⁾ diyerek tā bir miқdārca ĩrāk oldu hāķ ve vâli ol ādem itdügi keyfiyeti gösterecek ⁽⁶⁾ zann ve tarafuna nikāh iderken merķüm sür'at ve şitāb itmeğe başlayub diyü inhāneden taşra ⁽⁷⁾ gitdi ve urulmarda kāin bir büyük birge ya'ni kül olmağla kendüni ol şuya atub sebāhat ⁽⁸⁾ iderek қacdı.

Vâli қазийeyi derk ve erk tutuñ diyecek hāle varana қadar sārīķ ⁽⁹⁾ merķüm geli mesāfe қat' itmüş idi pes merķümü ile geçürmedüklerinde vâli şāhib ⁽¹⁰⁾ kiseye artıķ senüñ bunlarda hāķķuñ қalmadı zīrā sen tafriћ idüb malüñi almaduñ ⁽¹¹⁾ ve yanuñdan baқar iken çaldırduñ diyerek merķümelere izin virdi ve rivāyet olunur ki ⁽¹²⁾ mişir melükundan Nāşirü'd-Dīn nām Melik bir def'a bulaқ ve eski Mışır ve Mışır-ı ⁽¹³⁾ Kāhire Vālilerini yana celb ve “Siz her biriñüz gördügi ĩ'cab ve iğrab қазийeyi ⁽¹⁴⁾ baña naқl idüñ.” diyü emir itdi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taқrib ⁽¹⁵⁾ itdüğünü görüb süküt eyledi.

(16) **ÜÇ YÜZ ELLİ İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁷⁾ Şehrazād kelāma aғaz idüb dir ki: Vāliler semā' ve ta'a diyüb ibtidā Mışır Vālisi ⁽¹⁸⁾ kelāma şürü' idüb dir ki: Efendüm gördüğüm müstağir batdan yeri budur ki bir def'a iki ⁽¹⁹⁾ işi şehādet zūrı mirtekib her de'vāda şāhid ve her mazlumede mutaқdim ve mübāşir ⁽²⁰⁾ olub ma' hezā fask ile mevşuf 'işret ve zenā ve levāta ile mübtelā olub şiddet-i ⁽²¹⁾ hilelerinden mücib had olan ficürü üzerlerine işābet itdirmezler idi ki şehādetleri ⁽²²⁾ sākıķ ola ve aślā kimseden havf itmeyüb azhār hāķķāniyet itdükleri mesmü'm ⁽²³⁾ ve ma'lūmum olmağla anları ele geçürmek be anları mücib iskāt 'adālet

bir sefâhat ⁽²⁴⁾ üzerine bulmak hilyâsına düşüb harş ictihâdum derce-i nihâyete bâliğ oldisa da ⁽²⁵⁾ destres olamayub â'ciz kaldum pes bu huşûş için camus ta'yîn itdügüm ⁽²⁶⁾ âdemlerüñ biri bir gice hâneme gelüb “Buyruñ işte ol iki kişi fesş ve ficür üzerine ⁽²⁷⁾ bir meclisde oturmuşlar gel gözüñle baq.” didükde gümânlarumdan bir kaçını berâber alub ⁽²⁸⁾ gitdüm ve oldukları hânenün kapusını çalduk bir câriye gelüb kapuyu açduqda ašlâ naklum ⁽²⁹⁾ itmeksizin merķümâmuñ yanuna vardum bunları menkur ‘azîm üzereinde buldum ki ‘işret ⁽³⁰⁾ ve bir kaç fâcire hatun ile nüş ve bî-hoş oldukları hâlde yaturlar idi.

Beni gördüklerinde ⁽³¹⁾ dehşet itmeksizin baña kıyâm ve hezâr ta'zîm gelir ve ihşirâm ile şadr mekâna geçürüb [261a] ⁽¹⁾ iclâs ve “Merhâba ey nedim hâş ve mahmân ve acebü'l-ihtîşâ şamiz.” diyerek hâtrımı ⁽²⁾ aldılar ba'de hâne şâhibi varub üç yüz altün götürüb “Ey efendüm! Bizüm fazîhatimizden ⁽³⁾ size bir şeyi â'te olmayacakdur ancak ihşen budur ki sen bu altünları alub bizi ⁽⁴⁾ resvâyi itmeyesiz didüklerinde altünlara göz diküb hâtrımda bunlar bu def'ada ⁽⁵⁾ varsun qalsunlar ve başka def'a diger bahâne bulub tutarum.” diyerek altünları ⁽⁶⁾ alub gitdüm.

İkinci gün hânemde otururken kâdı tarafından maħzar gelüb aceb ⁽⁷⁾ ü'l-kâdı diyü ifâde ben dahı hâtrıma bir şeyi hâtur itmeyüb hemân kalķub maħkemeye ⁽⁸⁾ vardugumda ol iki şâhid ve baña üç yüz altün viren âdemi anda bulub benden ⁽⁹⁾ üç yüz altün id'â ve anlar dahı idâ şehâdet idüb benden üç yüz altünü aħz ⁽¹⁰⁾ itdüklerinden soñra hezâr-ı hasret ve hicâb ile çıkub gitdüm ve ol habîşleri ⁽¹¹⁾ kinfet itmedugume bişmeyân oldum işte ‘ömrümde eñ ağrub gördüğüm bu kaziyedür didi ⁽¹²⁾ ba'de bu lâķ ve elbisi şürü' idüb “Ey şâh zî-şân! Quluñuz gördüğü ağrab ⁽¹³⁾ ü'l-garâib keyfiyet şu oluyor ki henkâm ve lâyetimde bir def'a cümle malum kazâya uğramağla ⁽¹⁴⁾ kadimâ ve hadişâ ol kadar diyüne kirfitâr oldum ki üzerüme üç yüz biñ altün borç hâşıl ⁽¹⁵⁾ oldu ve dünyâ başuma tar olub müzâyikeden ne idecegimi bilmez idüm ve cümle baķa qalan ⁽¹⁶⁾ mamülkümi firûhat itdüm ise de yüz biñ altüna baliğ olmağla hezâr-ı miħnetde döşenerek ⁽¹⁷⁾ kaldum.” diyince Şehrazâd şabâh-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(18) **ÜÇ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁹⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Merķüm naklinde eytdi. Gicelerüñ birinde hânemde ⁽²⁰⁾ oturur iken ķpu çalunub câriyem gidüb baķduqdan soñra

ditreyerek gāyet havf⁽²¹⁾ ve dehşet üzere gelüb “Efendüm kapuda mesliḥ ve ellerinde yalan kılıc bir kaç kişi t̄urub seni⁽²²⁾ istiyorlar.” didükde ben daḥı kılıcımı alub kapuya vardugumda ve iḳā’ā hiset fāc’e ile⁽²³⁾ kapuda mesliḥ olarak bir kaç kişi gördüm “Siz kimsünüz?” diyü suāl anlar daḥı⁽²⁴⁾ “Efendüm biz sārıqlardanız işbu gice elümize bir büyük şeyi geçürdük ve maḥşüş senün⁽²⁵⁾ içün getürdigüne hamıñ ve gamuñ zāil ola.” didüklerinde “Bu didigüniz ḡanīmet nedür?” diyü⁽²⁶⁾ suāl anlar daḥı bir büyük şanduk taḳdīm idüb açduklarında derūnı altūn ve gümüş⁽²⁷⁾ evanı ile t̄olmuş oldugunu görüb ḡāyet mesrūr oldum ve nefsimde “Ben bu avanı bahasıyla⁽²⁸⁾ üzerümde olan divanı edā itdügümünden mā’idā bir miḳdār daḥı elimde nesine ḳalır⁽²⁹⁾ gek bende ḥāzır olan parayı bunlara vireyüm de şol evānıyı alayum.” diyüb yanumda ḥāzır⁽³⁰⁾ olan mübāliḡi çıkarub merḳūmlara teslīm ve şandukı alub dāḥil ḥāne itdüm⁽³¹⁾ şabāḥ olduḡda ol eşyaları çıkarub baḳdugumda cümle yaldız ile mavlā bakır ve ḳalāy [261b]⁽¹⁾ olmuş bulub birbiri üzerine fitūḥat olındıḡı ḥālde beş yüz ḡuruş itmez idi.

(2) Bu cihetden ḥazin ve ḡamm mütezāid ve virdügüm altūnlara bişmeyān olub hezār-ı ḥasretle⁽³⁾ ḳaldum işte gördügüm ḡarāibūñ aḡrıbı budur diyü ḥitam kelām itdükde eski Mışır⁽⁴⁾ ve elbisi kelāma şürū’ “Vay pādişāhum! Ḳuluñuzuñ iyām velāyetinde eñ ī’cab gördüḡi⁽⁵⁾ vāḳ’a şudur ki bir def’a sarıḳ olarak on kişi t̄utub şalb itdüm ki her birin⁽⁶⁾ ir ve birāder aḡacına aşdum ve ‘ass başıya anları ḡözedüb ḳaldurmasun.” diyü⁽⁷⁾ tenbiye itdüm zīrā ba’z ḥalātde meşlūbuñ aḳrabāsı gelüb çalarlar idi pes ol gice⁽⁸⁾ geçüb şabāḥ olduḡda mezkūr meşlūblaruñ yolından geçüb iki kişi bir dār aḡacına⁽⁹⁾ āvīḥte olunmuş oldugunu gördüm ‘ass başıdan suāl ve “Bunu buraya kim naḳl itdi?”⁽¹⁰⁾ diyü istifsār itdügümde merḳūm ḳaziyeyi inkār ve “Biz getürmedük.” diyü cevāb ve bir melike⁽¹¹⁾ orada olan ‘assları ḍarb ve tenkil ve ben her birin ayrı ayrı şalb itdüm bahr-ı ḥāl⁽¹²⁾ “Bu māddenūñ aşlını söyleyün didügümde.” merḳūmün “Efendüm toḡrusı budur ki dün⁽¹³⁾ gice bize ḥevāb başub şenā-yı nevmizde maşlūblaruñ biri dār aḡacıyla ḳalındı çün ki⁽¹⁴⁾ biz senden ḥavf itdük bir felāḥ ḥamāriyle bu taraḑdan geçer iken anı t̄utub şalb itdük.”⁽¹⁵⁾ didüklerinde ben “Üzerinde ne var idi?” didüm merḳūmün “Efendüm üzerinde⁽¹⁶⁾ dikilmüş bir hiḡbe var idi ḥalā t̄uruyor.” diyüb ḥuzūrıma getürdiler ben anı küşād⁽¹⁷⁾ itdügümde içünde ḳatlı olunmuş ve parça parça kesilmüş bir insān gövdesi⁽¹⁸⁾ buldugumda ḥātrımda siḥān allahü’l-cezāmin cins al’amil diyerek mūta’cib ḳaldum⁽¹⁹⁾ ve ol felāḥuñ sebeb-i ḳatlı ancaḳ ol maḳtūlūñ kenāhından ḥāşıl oldugunu bildüm⁽²⁰⁾ diyü ḥitam kelām itdi Melik

merķūmūnuñ vāk'alarından mūta'cib olub anlara izīn virdi ⁽²¹⁾ ve naql iderler ki bir şarāf var idi günlerde bir gün dükkanın çapadub ma'iyetiyle ⁽²²⁾ biñ altūn alub hānesine gider iken anı bir uğru görüb arķadaşlarına ben “Bu kiseyi ⁽²³⁾ andan almaķ isterem.” didükde anlar “Nice alabilürsün?” didiler. Merķūm “Siz seyr idūñ.” diyerek ⁽²⁴⁾ şarrāfi ta'ķīb eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maḥāle geldükde şabāḥ-ı taķrib ⁽²⁵⁾ itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(26) **ÜÇ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma şürū' idüb dir ki: Pes şarrāf menziline varduķda sür'atle ⁽²⁸⁾ girüb azāle-i zurūret için ol kiseyi bir şufaya koyub ve cariyesine “Baña İrāk ⁽²⁹⁾ getir.” diyerek memşāye girdi. Cāriyesi daḥı ibriķ ile ta'ķīb itdükde sarıķ eve ⁽³⁰⁾ girüb altūñ kisesini uğurlayub refkāsına gitdükde merķūmūñ “Vallaha sen bir yiğitlik ⁽³¹⁾ itmedūñ zīrā şimdi şarrāf kiseyi bulamaduķda cāriyesini dögüb işkence ider [262a] ⁽¹⁾ bu ise şetārttan ma'dūd degüldür lakin yiğitlik budur ki cāriyeyi daḥı darbdan ⁽²⁾ kurtatmaķdur didüklerinde merķūm ben cāriyeyi daḥı taḥlīş iderüm.” diyerek dönüb ⁽³⁾ şarrāfuñ hānesine varduķda şarrāfi carīyeye mā'tebe ider buldı.

Hemān çapuyı ⁽⁴⁾ çalub şarrāfuñ yanuna çıkub şarrāf aña “Sen kimsūñ?” diyü suāl itdükde Sārıķ “Efendüm ⁽⁵⁾ ben felān ādemūñ ḥidmetkārıyım ve altūñları kisesiyle beni saña yolları behey efendüm ⁽⁶⁾ senūñ ‘aķıl ve idrākıñ nereye gitdi ki kiseyi dükkanuñ pikesinde bırağub giydük çün ki ⁽⁷⁾ ağam buldı benüm ile size yolladı.” didükde şarrāf ve iķ'ā “Bu benüm kisemdür.” ⁽⁸⁾ diyüb almaķ için elini uzatdısa sārıķ “Ḥayır efendüm ben senden seneye almaduķca bunu viremem ⁽⁹⁾ zīrā ağam böyle sibāriş eyledi var baña bir vuşul tezkeresi yazda kiseñi al.” dimekle ⁽¹⁰⁾ şarrāf tezkere yazmaķ için ikerüye girdükde sārıķ aradan şıyrılıub gitdi ⁽¹¹⁾ ve cariyeye bu vechle taḥlīş eyledi ve yenķuş nām kaşabe ve elisi ‘Alaaddin'den ⁽¹²⁾ menķüldür ki gicelerūñ birinde hānesinde oturur iken ḥüsnü'ş-şüre güzel esvāb ⁽¹³⁾ giymüş heyetlü bir ādem ve arķasında bir şanduk kaldurmuş ğulām ile çapuya gelüb Vāli ⁽¹⁴⁾ mūmā-ileyh ba'z ğulmānuna “Var ağana söyle ki ben anı gömūñ isterem zīrā söyleye ⁽¹⁵⁾ cek sırrım vardır.” didükde.

Gulam ‘Alaaddin’e varub merķūmuñ kelāmını ifāde ⁽¹⁶⁾ itdükde yanuna getürdi ve ğüzel heyetlü ve kıyāfetlü ve ḥüsn şuretlü bir ādem ⁽¹⁷⁾ oldugunu görüb yanuna iclās

ve ikrām ve senūñ ḥācetūñ nedür diyü suāl ol daḥı ⁽¹⁸⁾ “Efendüm ben ḳaṭā’ ṭarīḳ ve ḥaydūd kimselerdenüm ve senūñ ḥuzūruñda tövbe itmek ⁽¹⁹⁾ isterem bu ḥuşuşda müsā’de buyurmañızı ricā iderüm zīrā ben size intimā ve iḥtimā itdüm ⁽²⁰⁾ ve benüm ile serḳatden ḳazandıgum eşyālar denke ḳırḳ biñ altūna diger nefāis mcevherāt vardur ⁽²¹⁾ bunları size getürdüm ve senūñ ḥelāl malıñdan bekares mal olmaḳ üzere biñ altūn ⁽²²⁾ ‘ināyet buyuruñ ki anlar ile tövbeme istā’net idüb ḥarāmdan müstağni olayum.” diyüb ⁽²³⁾ ol şandukı küşād ve Vāliye elmās ve yāḳūt ve Zümrüd ile mers’ şeyler ḳıḳarub ⁽²⁴⁾ gösterdi ki merḳūme mücib-i dehşet ve ḥayret oldı ve mesūr olarak ⁽²⁵⁾ ḥazīne dārını isteyüb bu ādeme biñ altūn vir dimekle ol daḥı biñ altūn ⁽²⁶⁾ getürüb aña teslīm eyledi merḳūm daḥı biñ atūnı alub teşekkür iderek ḳıḳub ⁽²⁷⁾ gitdi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü ⁽²⁸⁾ görüb süḳüt eyledi.

(29) **ÜÇ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes şabāḥ olub Vāli ol şandukı açub mücevherāta ⁽³¹⁾ i’āde-i nazır itdükde cümlesi şırçedan ma’mül taşlar olub baḳır ve ḳalāy üzerine [262b] ⁽¹⁾ terkīb ve tersi’ olındugunu görüb ‘azīm-i ḥasrete düşüb ol ādemi aratdırmuş ⁽²⁾ ise de mezkūr ḡāib ve nābedīd olmaḡla zaferyāb olamadı ve aldandığı ⁽³⁾ bilüb hezār-ı ḥasrete dū-çār oldı ve ḥikāyet olunur ki ḥulefā-i ‘abbāsiyeden ⁽⁴⁾ emīrū’l-mūminīn māmūn ḥazretleri bir gün ‘ammı İbrāhim bin el-Mehdiye gördügün eşyānuñ ⁽⁵⁾ eñ i’cabını “Baña naḳl eyle.” didükde.

Mūmā-ileyh semā’ ve ṭa’ā “Ey emīrū’l-mūminīn! ⁽⁶⁾ Ma’lūmuñ olsun ki günlerde bir gün şahrāya ḳıḳub yolda giderken bir maḥale ⁽⁷⁾ vardum ki ol ḥalde ḥānelerūñ birinden nefis ṭa’ām rāḥesi istişmām idüb nefsum aña ⁽⁸⁾ müştāḳ olmaḡla gelüb ol ḥāne ṭaḥtında ṭurdum ki ne gitmeḡe ve ne ḥāneye girmeḡe muḳtedir ⁽⁹⁾ oldum gözimi yukarıya ḳaldırdugumda pençerelerūñ birinden bi el ayası gördüm ki ⁽¹⁰⁾ dünyāda nazırın görmedüm andan daḥı ‘aḳlum zāil olub ṭa’āmuñ reḥasunu unuttum ⁽¹¹⁾ ve ol ḥāneye girmek için bir ḥile mülāḥaza idüb eṭrāfa nikāh itdügümde ⁽¹²⁾ ḳarbinde bir Derzi dükkanı gördüm ol Derziye varub “Ey birader! Bu ḥāne kimüñdür?” diyü ⁽¹³⁾ suāl ol daḥı “Bu felān nācaruñ ḥānesidür ve dāimā kibār tüccār ile ‘işret ve

ülfet ider.”⁽¹⁴⁾ diyü ifâde iderken İrâkdan laṭîf ve zârîf iki kiři nümâyân olmağla Derzi işte⁽¹⁵⁾ bu gelen zevât felân ve filândur ve Bezirgân taifesinden olub bu hâne şâhibnün⁽¹⁶⁾ aḥş aḥbâblarındandır didükde sür’atle қоşub anlara laḥḳ ve selâm virüb “Ey⁽¹⁷⁾ felân ve filân ağa sizi münteżirdür.” diyüb anlar ile қаpuya varub ma’iyetleriyle duḥûl⁽¹⁸⁾ itdüm şâhib-i menzil beni gördükde anlar ile geldi zann idüb hezâr-ı talṭîf ile⁽¹⁹⁾ mülâkât idüb oturtdı ve ta’âm getirüb istişmâm idügüm ta’âmdan tenâvül⁽²⁰⁾ itdügümde hüdâya şükr idüb hâṭırında işte ta’âma vuşûl buldum lakin ol⁽²¹⁾ gördügüm al ayâmı kaldı diyüb münteżir oldum.

Pes ta’âmdan soñra münâdmeye intikâl⁽²²⁾ ve başka maḥale varub oturduқ çün hâne şâhibi beni ol iki âdem ike geldi zann⁽²³⁾ itmekle hâṭırımı çok alurdu ve anlar daḥı şâhib-i menzil aḥbâsından olmamı⁽²⁴⁾ taḥîl iderek çokca merâ’t iderlerdi ve muḥabbet iderek bir kaç kadeḥ mi nüş itdügümüzde⁽²⁵⁾ gâyet zarîfe ve cemile hevânında câriye nihâl gibi temâil iderek yanımıza gelüb oturtdı⁽²⁶⁾ va’dini alub ba’dü’t-tanzîmü’l-hân ‘acîbe ve nağmât maṭrebe ile bir kaç birde laṭîfe⁽²⁷⁾ irâd itdükde “Ey emîrü’l-müminîn! Gerek câriyenün ferṭ ḥüsnünden ve gerek diḳḳat⁽²⁸⁾ şî’irinden baña ol kadar tarab ḥâşıl oldu ki ol cariyeye ḥased itdüm vay câriye⁽²⁹⁾ bir şeyi eksik kaldı.” didügümde merķûme tarılıb ‘avdini kucağından atub anlara⁽³⁰⁾ didi ki ne vaḳit oldu ki siz safhâyı meclisünize aḥzâr ider olduñız ben ise⁽³¹⁾ söyledügüm kelâma bişmeyân olub anlara baқdugumda baña mütağîr ve tarğın olduklarını fehm [263a]⁽¹⁾ nefsumde “Şimdi emel itdügüm şeyi almadan gitdi.” diyerek, üzerümden levm ve müvâḥazayı⁽²⁾ def’ itmek içün bir cedîd ‘aved isteyüb “Baña getirün ki câriyenün noḳşânını göstereyüm.”⁽³⁾ didüm.

Merķûmün ol vechle yeki olarak bir ‘avd celb itdüklerinde ve terlerini⁽⁴⁾ taşlîḥ be bir kaç beyt ile tağni itdügümde câriye ayağa kıyâm ve ayağımı būs idüb vâllaha⁽⁵⁾ ben senün kadar yeğî bilmedüm ve senün irâd itdigün şanâ’at gibi mesmû’m olmamuşdur⁽⁶⁾ diyü ‘özür dilemege başladuқda hâzır olanlar daḥı gâyetb memnün ve mesûr ve tarînân olub⁽⁷⁾ ikrâmumı ziyâde itdiler ve benden sâzendelik ricâ itmeleriyle istinâ’ itmeksizin hâṭırlarını⁽⁸⁾ alub ehnünden bir kaç perde irâd eyledüm tâ cümlesi gerek şahbâ-i ḥamyâdan ve gerek⁽⁹⁾ tağmâtü’l-hândan mest olub ol iki misâfirḥânelerine ‘azîmet ve ben yalnuz şâhib⁽¹⁰⁾ hâne ve câriye-i mağniye ile kaldugumda tenhaca ‘iştete tefriğ ve şâhib hâne şiddet-i⁽¹¹⁾ sürür ve ibisâṭından “Efendüm benim ‘ömrüm yazğa gitdi seni kadîmeden berü bilemedüm ancak⁽¹²⁾ allah

içün ricā iderüm ki zāt ā'lüñüz kim oldugunu ifade buyuruñ zīrā böyle nedim hāşı ⁽¹³⁾ bilmek lāzımdur.” didükde her neçadar kendümi ta'rīf itmemek merām itdüm ise de merķüm ⁽¹⁴⁾ elzāmdan infişāl itmeyüb alhāha Mışır oldı. Şehrazād hikāyeden bu maḥale ⁽¹⁵⁾ geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(16) **ÜÇ YÜZ ELLİ ALTINCI GİCE**

⁽¹⁷⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: İbrahīm naḳlinde eytdi. Çün kendümi ta'rīf itmege ⁽¹⁸⁾ mecbūr oldum hemān isim şariḥamı İrād ve kim oldugumu merkuma tefhim itdügümde ⁽¹⁹⁾ derḫāl ayaklaruma şarılıb “Vay efendüm bukat ve sâ'atim düşmidür yāḫūd ḫaḳīkat ⁽²⁰⁾ mıdır ki ḫilāfet benüm ḫānemi teşrif itdi.” diyerek, ḫuzūrımda dīvān turduġda ⁽²¹⁾ cülüs itmesini emir idüb inbisāṭla kāmebīn oldügümüzde sebep mücimden suāl ⁽²²⁾ ben daḫı vāḳ'a ḫāli beyān “Her ne çadar tenāvül ṭa'am ile bekām oldum isede rivayet itdügüm ⁽²³⁾ billūr belkden nāil merām olamadum.” didügümde mūmā-ileyh “Efendüm andan daḫı ⁽²⁴⁾ vāşıl memul olursañız.” diyüb derḫāl ḫānesinde mevcūd olan cāriyelerüñ ⁽²⁵⁾ cümlesini birer birer yanuma aḫzār ve pīşkāhıma vuḳ'u inzārda itmüş ise de ol ma'şum ⁽²⁶⁾ ve kefek şāḫibesini aralarında mevcūd olmadugunu söyledügümde “Efendüm faḳīr ḫānemde ⁽²⁷⁾ vālidem ve hemşiremden ġayrı kimse ḳalmamuşdur ve anları daḫı ḫuzūrına celb idetüm.” ⁽²⁸⁾ didükde ben “Eger bu ḫuşuşdan lābid ise bāri hemşireñiz olsun.” didügümde ⁽²⁹⁾ merķüm hemşiresini daḫı yanuma celb ve aḫzār ve ba'dü'l-müşāhede düş itdügüm ⁽³⁰⁾ şāḫibü'l-ma'şim ve el-süvār oldugunu ifade itdügüm birle derḫāl ġulmānlaruñ birin ḳaḫı ⁽³¹⁾ ve şāhid getürmege irsāl ve geldüklerinde kendü malından merķümeye şadāḳ [263b] ⁽¹⁾ olmaḳ üzere iki biñ altün getürüb teslīm ve 'aḳd-i nikāḫımız ile şamil merāmımı ⁽²⁾ tanzīm ba'de ol iki biñ altünüñ biñini hemşireye virüb ve diġer biñini ḳādı ve şühüde ⁽³⁾ taḳsīm ve bekāü's-şefāt idüb efendüm sañā bir oṭa ḫāzır itmek isterem ki bu gice 'arūsāñ ⁽⁴⁾ ile duḫül ve 'alāḳa-i derünüñuz vaşāl maḫbūbe ile mevşül olsun didisede baña ⁽⁵⁾ ḫicāb ḫāşıl olub efendüm siz anı yarın ḫāneme İşāl buruñ diyüb ol gice ⁽⁶⁾ ma'iyetiyle ḳaldum ve 'aliü's-şabāḫ menzilume varub oturub oturmadañ 'arüseyi irsāl ⁽⁷⁾ eyledi. “Vallaha yā emīrü'l-mūminīn! Mūmā-ileyh hemşiresinüñ cihazından ol çadar eşyā irsāl ⁽⁸⁾ eyledi ki ḫāne ve si'am ṭar oldı ve şiddet-i kerem ve iḫsānında müt'acib ḳaldum.” diyü ⁽⁹⁾ hikāyesini ḫitam itdükde māmün işbu recelüñ ḫālinden mütacib olub derḫāl ⁽¹⁰⁾ yanuna celb olunmasını fermān ve geldükde istinṭāḳ

idüb edeb ve zārāfetinden mat’acib ⁽¹¹⁾ olmağla hevāş-ı nidamāsına zamm ve el-ḥāḳ eyledi.

“Vay şāhum! Böyle mesmū’ m oldı ki ⁽¹²⁾ pādīşāhlaruñ biri ahāli memleketine şöyle tenbiye itdi ki kim olursa olsun ⁽¹³⁾ aşlā teşadūf itmesün ve şıdḳa virse elini ḳaṭ’a iderüm.” diyü emir ve fermānı ⁽¹⁴⁾ şadūr bulmağla ahāli taşdıḳden kefyed idüb faḳīr ve zī-ḥācete bir şeyi virmeklerini ⁽¹⁵⁾ binā cümle fuḳarā ā’ciz ve mutaḥīr ḳaldılar ittifāḳā fuḳāralarından biri açluḳdan bizār olub ⁽¹⁶⁾ bir ḥāṭūna vardı ve baña bir miḳdār ṭa’ām ile taşdıḳ eyle diyü ricā itdükde ḥatun “Ben saña ⁽¹⁷⁾ nice şıdḳa vire bilürem ḥāl bu ki pādīşāhımız taşdıḳ idenüñ yed ben ḳaṭ’ ile cezā ⁽¹⁸⁾ tertib itmüşdür.” didükde.

Sāik ben cenāb kebir ile senden ricā iderüm ki baña bir miḳdār ⁽¹⁹⁾ şıdḳa viresin zīrā ṭaḳtim ṭaḳ oldı dimekle ḥatun isem celāle iḥtirāma ol ⁽²⁰⁾ saile iki etmek virdükde ḥaberi Melike vuşul ve ḥatunuñ aḫzār olunmasına fermān ⁽²¹⁾ ve yanuna celb birle elini birinde itdirüb ḥāl sebilini taḥliye eyledi. Merāh daḫı varub ⁽²²⁾ nefesine mu’ālece itdi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib ⁽²³⁾ itdügünü görüb sükūt eyledi.

(24) **ÜÇ YÜZ ELLİ YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Bu vāḳ’adan soñra şāh müşār-ileyh vālide ⁽²⁶⁾ süne baña ḡāyet güzel ve ḥüsnā bir ḥatun bul ki anı tezvīc ideyüm dimekle vālidesi ⁽²⁷⁾ “Ey oḡul ben ḡāyet güzel ve naḫiri yoḳ bir ḥatun bilürem lakin eli kesikdür didükde ⁽²⁸⁾ Melik bās yoḳdur ben anı ‘ayb mezkūr ile ḳabul itdüm dimekle vālidesi varub ḥatun ⁽²⁹⁾ mezkūreyi melike tezvīc cemāli nihāyete irmekle melik anuñ ḥüsnine meftun olub ḡāyet ⁽³⁰⁾ muḥabbet iderdi pes zāraları merḳūmeden ḳışḳanub melike işbu tezvīc itdigüñ ⁽³¹⁾ ḥatun-u fācre vāşılı rüşü idi dimeleriyle Melik validesine “Sen bu ḥatunı [264a] ⁽¹⁾ Şahrāya götürde orada ibḳā eyle diyü emir eyledi çün ki ḥatun Melik mūmā-ileyhdan ⁽²⁾ bir çocuk toḡurmuş idi Meliküñ vālidesi ḥatun merḳūmeyi oḡlıyla alub beyābān ⁽³⁾ bir ḥāli zemine götürüb bıraḳdı ḥatun aḡlayarak oḡlını omuzına alub ⁽⁴⁾ gider iken bir ırmaḡa teşadūf ve mevsizligi müştēd olmağla egilüb şu içeyüm ⁽⁵⁾ diyü merām ve eglendügüm ḥālde oḡlum omuzumdan düşer diyü ḥavf itdisede çaresiz ⁽⁶⁾ ḳalmağla şu içmege mecbūre olub içeyüm dirken oḡlı omuzundan ırmaḡa düşüb ⁽⁷⁾ ṭaldükda ḥazin ‘ali ḥazin ḥaletiyle ḳalub aḡlayarak ṭurur iken bir süvāri yanuna ⁽⁸⁾ gelüb

“Ey hatun! Sen niçün ağlıyorsun.” diyü şūāl ol dağı vāk’a hālını ifāde itdükte ⁽⁹⁾ süvāri “Sen oğlını ister müsün?É didükde merķūme evet canıma minnet dimekle süvāri ⁽¹⁰⁾ du’āya ağıaz ve derhāl oğlı ırmağdan çıkduğda be-tekrār sen elüñüñ sağı olmasına ⁽¹¹⁾ hevāheşüñ var mı didi hatun dağı evet dimesiyle be-tekrār du’āya başladuğda eli ⁽¹²⁾ ırmağdan zühūr idüb kovana mütāşıl oldu ba’de ben kim olduğumı bilürmisin ⁽¹³⁾ hatun hayır bilmem didükde ben ol taşdıķ itdigün etmek parasiyim ki senüñ ⁽¹⁴⁾ elüñ benim için kat’a olunmuş idi işte haķķ celle ve ‘alā hazretleri taşdıķüñ ⁽¹⁵⁾ bereketile elüñi birine getürdi diyüb kendü ve menķüldür ki beni asır alide ⁽¹⁶⁾ mütā’bed ve zāhid bir recl var idi ‘iyāliyle pamuķ ikrün her gün eger dügi pamuğı ⁽¹⁷⁾ çarşuya getürüb firūhat iderdi ve res malı başķa pamuķ alub vefāide ⁽¹⁸⁾ senden kutların tedārik iderlerdi bir gün çıkub pamuğı firūhat itmeke giderken ⁽¹⁹⁾ dostlarıñ birine rāst gelüb şiddet-i ihtiyācını teşekki itdükte ma’iyetiyle olan pamuğı ⁽²⁰⁾ ol dosta virüb ehline şafralid dönüb gitdükte zevcesi şimdi nice idelüm ⁽²¹⁾ bizümde firūhat olunacak şeyümüz yoķuñdur ki andan res mal peydā idelüm ancak bir kırķ ⁽²²⁾ kış’a vir saķt destimiz vardur istet iseñ anları getürdükte merķūm ol kışş’a ⁽²³⁾ ve destiyi alub çarşuya getürdisede müşterisi düşmeyüb hānesine girü dönüb ⁽²⁴⁾ gelürken elinde koķmuş bir balıķ ile bir recl rāst geldi ki ol balıģı kimse ⁽²⁵⁾ iştirā itmemüş idi pes Balıķcı ol zāhide sen bu balıģı sende olan kış’a ve desti ⁽²⁶⁾ ile teranpa idermisin didükde ā’bid şiddet-i cu’dan bu alış virişe ķail olub balıģı ⁽²⁷⁾ alub ol eşyayı merķūme virüb balıģı ‘iyāline getürdi.

Zevcesi “Behey ⁽²⁸⁾ ādem bu balıķ koķmuşdur ne idelüm?” didükde recl sen bunun ķarnını yaz ve ateş üzerinde ⁽²⁹⁾ ķavurda egil idelüm ve haķķ celle ve ‘alā hazretlerinüñ ‘ināyetine müntezir olalum didükde ⁽³⁰⁾ zevce-i merkūme balıģı alub ķarnını yarduğda derünunda bir şahidāne incü buldı ki ma’düm ⁽³¹⁾ ü’n-nazīr idi hemān ķalkub kocasına ifāde itdükte recl “Ey hatun baķ eger ol [264b] ⁽¹⁾ Dāne delünmüş ise ba’z kimselerüñ olmaķ gerekdür ve eger delinmemüş ise Allah’dan ⁽²⁾ bize bir rızķ sevķ olunmuş didi anlar dağı incüyi tafķid idüb delinmediğı tebīn ⁽³⁾ itdükte ol gice ķalub ‘aliü’s-şabāh bildügi aħbābuñ birine getürüb gösterdükte ⁽⁴⁾ bu dāne on biñ dirhem idür lakin felān ādeme getür ol benden iyü bilür didi. ⁽⁵⁾ Şehrazād bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(6) **ÜÇ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ GİCE**

(7) Şehrazād tekmil-i hikâyede dir ki: Pes zāhid mūmā-ileyh ol bir ādeme varub daneyi aña (8) gösterdükde yetmiş biñ dirhem ile bahā kesüb andan şatun aldı ve arasına dañı şayub (9) virmekle merķūm hamāllara yükledüb menziline getürdükde kuyuya bir sâil gelüb (10) allahu ta’ālinüñ saña virdügi rızqdan baña vir didi ā’bid behey ādem dün ki gün ben senüñ (11) gibi idüm işte bu paranüñ neşfini al didükde sâil size ā’fiyet olsun ben haķķ celle (12) ve ‘alā hazretleri tarafundan ilçiyim seni tecrübe itmek için irsāl buyruldu (13) diyüb gitdi recl dañı hüdāya şükür iderek argıd ‘ayş ile geçünüb kaldı (14) ve manķüldür ki ima hanifeden Ebū hasānū’z-ziyādı nām zāt naql ider bir vaķit (15) zīķ hāl ve kıalt mal ile mübtelā olub gerek baķal ve itgici ve gerek sâir erbāb (16) mu’āmele beni tażyķ idüb bañr-ı hayrete taldum hamm ve hüzün üzerüme terākım idüb mütefekkir (17) tırurken ğulāmum yanuma gelüb efendüm kapuya bir hācı geldi yaniña gelmek istiyor (18) didi ben dañı izin virüb yanuma geldükde selām ve taħyeden soñra “Efendüm Ebū hasān (19) ü’z-ziyādı siz misüñiz didi ben evet benüm.” didügümde.

Ben ğarību’-d-diyār bir ādemüm hacca (20) ‘azīmet itdüm benüm ile on biñ dirhem vardur anları sizde emānet komaķ isterem (21) tā ki haccımı edā idüb geldükde sizden aluram eger hecāc gelüb benden bir eşer zühür itmezse (22) vefāt itdügümi bilüb ol meblağ saña helāl oldun didükde ben ğulāmımı bullayub (23) nerāz ve getürdüm ve meblağmız yür ve zen idüb kabz eyledüm ol dañı beni vedā’ idüb (24) gitdükden soñra ol emāneti Allah’dan mağnem ‘ad idüb cümle dabanlarımı celb ve haķķlarını (25) andan vefā idüb nefsimde hicāc gelene kıadar haķķ celle ve ‘alā hazretleri bir taraftan (26) rızq-ı ‘ināyet idüb emāneti şahibine reddi derüm didüm ve ol gice müsterihü’l-bāl kıaldum (27) şabāh olduķda ğulāmum yanuma gelüb “Efendüm dün ki gün gelen harāsını kuyuya gelüb (28) saña kavuşmaķ istiyor.” didükde ben dañı izin virüb yanuma geldükde “Efendüm memleketimde pederümün (29) vefāt haberi geldi bu sene hacca gitmek mümkün olmayub artık memleketime ‘azīmet idecegüm (30) sizde istidā’ itdügüm mübālīgi virüñ.” didükde benüm vücudum arayub fikir ve miñnete (31) dū-çār ve cevābında ā’ciz ve nā-çār olub eger inkār idersem baña yemīn virdüğinden mā’idā [265a] (1) Rüz cezāda ne cevāb vire bilürem ve eger emānetüñi şarf itdüm disem şāyed

beni ⁽²⁾ fazîhat ider diyerek merķūme böyle cevāb virdüm ki ey oğul benüm mekānum haşîn ⁽³⁾ olmamağla senüñ emānetüñi başka bir emīn ādeme virüb hafz itdüdüüm bu gün ben andan ⁽⁴⁾ istirdād ve sen dağı yarın gel emānetüñi teslīm ideyüm didüğüümde merķūm pek iyü diyüb ⁽⁵⁾ gitdi ben ise tahīr hāletiyile oturub ol gice aşlā uyumadum ve ğulāmıma ⁽⁶⁾ benüm hayvānımı hāzır eyle didüğüümde ğulām efendüm şimdi naşfü'l-leyldür nereye gide ⁽⁷⁾ ceksin sin dimekle sükūt itdüm isede şabāh olana kadar bel ki on def'a ğulāmı ⁽⁸⁾ isteyüb hayvānımı hāzırla diyü emir ol dağı mürāc'at idüb tā tañ yeri ağıardukda ⁽⁹⁾ hayvānıma binüb Bağıdāduñ cānab-ı şakīsına gidecek yerüm ma'lüm değıl iken hemān ⁽¹⁰⁾ hayrān ve serkerdān ol tarafa toğru çekilüb gitdüm yolda gider iken bir kaç kiři ⁽¹¹⁾ pīşkāhımdan geldüklerini gördüğüümde yoldan şapub başka tarafta hayvānımı şarf ⁽¹²⁾ itdüm ise de beni tılsanlı görmeleriyle taraftıma mübāderet ve ey efendi ⁽¹³⁾ Ebū hasānū'z-ziyādīnuñ menzilin bilür misin diyü suāl itdiler Şehrazād hikāyeden ⁽¹⁴⁾ bu mağale geldükde şabāh-ı takrib itdüğüünü görüb sükūt eyledi.

(15) **ÜÇ YÜZ ELLİ TOKUZUNCİ GİCE**

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma ağıaz idüb dir ki mūmialiya nağlinde eytdi ben anlara sizüñ aradığüñüz ⁽¹⁷⁾ Ebū hasān benüm didüğüümde gel emīrū'l-mūminīn seni istiyor didiler ben anlar ile gidüb Me'mūn ⁽¹⁸⁾ hālifenüñ huzūrına geldüğüümüzde Me'mūn sen kimsüñ diyü suāl ben dağı imām Ebū ⁽¹⁹⁾ yūsuf Hāzretlerinüñ şākirdlerindenüm ve revāt-i hadīşdenüm ve kitbetim Ebū hasānū'z-ziyādīdur ⁽²⁰⁾ didüğüümde hālīfe behey ādem sen hālūñ baña söyle zīrā Hāzret-i Fahrkānāğ ⁽²¹⁾ şalī allaha ta'ālī 'aleyvessellem dün gice beni uyutmadı ve üç def'a birbiri üzerine ⁽²²⁾ ā'lem-i rüyāda teşri buyurub ağış Ebū hasānū'z-ziyādī buyurdular ki üçüncü def'a ⁽²³⁾ dan şoñra uyumayub şabāha müntezer kaldum ve aliü'ş-şabāh seni aramağı bir kaç kiři ⁽²⁴⁾ yolladum diyüb baña on biñ dirhem virüb bunar ol recl hirasāninuñ emānetidür ve yine ⁽²⁵⁾ kırk biñ dirhem virüb bunları dağı sen muhmātüña şarf ile ve mevku günü yanuma ⁽²⁶⁾ gel ki saña bir manşub vireyüm didi ben ol mübālīgi alub hāneme vardüğüümde ⁽²⁷⁾ herāsānıyı intizārımda bulub getürdüğüüm paraden on biñ dirhemi aña teslīm ⁽²⁸⁾ itdüğüümde merķūm efendüm bu para benüm 'ayn param degüldür didükde ben evet diyüb ⁽²⁹⁾ hikāyemi ibtidāsından āhrine kadar nağl itdüğüümde behey efendüm sen dün baña ⁽³⁰⁾ böyle söylemiş olayduñ ol on biñ dirhemi saña bağışlar idüm ve şimdi dağı ⁽³¹⁾ bunları senden almam saña hibe itdüm diyüb vedā' iderek hāl sebiline gitdi ve ben dağı [265b] ⁽¹⁾ halumi ışlāh idüb cem'iyet gününe müntezer kalub hülül itdükde hālifenüñ ⁽²⁾ huzūrına varub meşvel

itdügümde seccādesi altından bir menşur çıkarub elüme ⁽³⁾ teslīm ve Medīne-i münevverenüñ cānib ğarbisenüñ kâdılığını eli mâşāallah tevciye ve saña ⁽⁴⁾ şu kadar mebālig taḥşiş itdüm ancak sen takvī ile ā'mel ve Hāzret-i Risālet pināh ⁽⁵⁾ efendümüzüñ şeri'atine muḥāfızol didükde ḥāzır olanlar ol vaşīyetden mütā'cib olub ⁽⁶⁾ ḥaḳıḳat ḥālumden suāl ben daḫı kışşamı naḳl idüb ḥaberüm beynü'n-nās şeyü' ⁽⁷⁾ buldı didi ve mūmā-ileyh Ebū ḥasān vefāt idene kadar Medīnei münevvere ḳazāsında ⁽⁸⁾ ḳaldı ve naḳl iderler ki mal firāvān ve ni'met bī-pāyābe mālīk bir recl var idi ki ⁽⁹⁾ ḥükm-ü felek duvār ve muḳtezā-yı taḳlibāt rüzgār ile cümle mal Meliki azmiḥalāl ⁽¹⁰⁾ ve regin 'iz ve şānı derdest iḥtilāl olub ašlā bir şübhe mālīk olmayarak faḳīr ⁽¹¹⁾ ve bī-kes ḳaldıḳda zevcesi ey recl var ba'z bildigüñ aḥbādan bir miḳdār ⁽¹²⁾ para istiḳrāz ve anuñ ile ticāret ḳıl ki mūdāra ma'şumuz ele gece didükde merḳūm ⁽¹³⁾ ba'z işdiḳāsına varub zārūretini 'arz ve bir miḳdār para ḳarz itmesini ricā ⁽¹⁴⁾ ol daḫı ḳarz olarak beş yüz altūn virdükde merḳūmuñ şan'atu cevāhircilik ⁽¹⁵⁾ olmaḡla çarşuya gidüb bir dükkan küşād ve bir miḳdār altūn ve cevāhir muḳavelesi ⁽¹⁶⁾ eşyā alub dükkanında alıḫ viriše şürü' itdükde üç kişi yanuna gelüb pederinden ⁽¹⁷⁾ suāl ol daḫı vefāt itdügünü ifāde itdükde 'acabā ḫalfi var mı diyü istifsār ol daḫı ⁽¹⁸⁾ kendüsi oḡlı olduğunu söyledükde sen anuñ oḡlı oldıḡına şāhidüñ var mı ⁽¹⁹⁾ didiler ol daḫı evet vardur diyüb çarşudan bir ḳaç kişi toplayub edā-yı şehādet ⁽²⁰⁾ itdülerinde ol üç kişi otuz biñ altūn ve ba'z cevāhir mukavelesine Şāmil bir hiḡbe ⁽²¹⁾ çıkarub merḳūme teslīm ve bunlar bizde senüñ pederüñ emānetidür diyüb gitdiler ⁽²²⁾ Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(23) **ÜÇ YÜZ ALTMUŞINCI GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki recl merḳūm emāneti ḳaldırduḳda bir ḫatun yanuna gelüb ⁽²⁵⁾ aña beş yüz altūna deḡer bir incü 'aḳdini üç yüz altūna şatub gitdükde merḳūm anı daḫı ⁽²⁶⁾ beş yüz altūna şatub ol aldıḡı beş yüz altūnı dabanuna getirüb ey birāde işte senden ⁽²⁷⁾ aldıḡum ḳarzı getürdüm zīrā ḫaḳḳ celle ve 'alā ḫāzretleri ḫarafundan baña fitūḫāt ḡaybiye ⁽²⁸⁾ 'ināyet buyrulmuşdur didükde merḳūm ben anaları senden istirdād itmek için virmedüm ⁽²⁹⁾ belki ḫālşāvce allahu ta'ālī virmuşidüm şimdi istirdād idemem diyüb ve dürülmüş ⁽³⁰⁾ bir kaḡud virüb bunı ḫāneñe vardıḡında oḡu diyü sibāriş itdi ol daḫı teşki iderek ⁽³¹⁾ gitdi ve ḫānesine varduḳda kāḡıdı aḫub oḡduḳda derūnunda (arapça beyit) [266a] ⁽¹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) ⁽³⁾ (arapça beyit) yazılmış gördi ki meālī taḫḳīḳ ol size gelen ⁽⁴⁾ kişiler benüm

nesminden olarak pederüm ‘ammum ve tayum sālih ben ‘alidür kezlik nekḍā firūḥat⁽⁵⁾ itdigūn ‘akdi benüm vālidem senden iştirā itmüsdür ve saña vāşıl olan mal ve mücevherātuñ⁽⁶⁾ cümlesi bendendür ve zann itme ki ben böyle şeyi senüñ muḳameñi tanḳış itmek için itdüm⁽⁷⁾ lakin seni verṭe-i ḥicāb ḥafz şun itmek için iḥtiyār itdüm dimekdür⁽⁸⁾ ve naḳl iderler ki Bağdādda maldār ve ḡāyet zengin bir ādem olub taḡir-i aḥvāl ve tebdil⁽⁹⁾ azmine muḥtelefetü’l-meāl muḳtezāsıyla bī-mal ve bī nişān faḳir ve sefil olduḳda gicelerüñ⁽¹⁰⁾ birinde mahmūm ve maḡmum uyurken düşünde bir ādem görüb senüñ rızḳüñ Mışirdadur⁽¹¹⁾ hemān oraya git didükde merḳūm nevminden bī-dār olub belātu ḳaf Mışıra⁽¹²⁾ mütevce oldı vuşul bulduḳda giceye teşādūf itmekle bir mescide girüb bitavtet⁽¹³⁾ itdi ittifaḳa ol gice mescid-i mezkūr civārında olan ḥānelere uğru gelüb mescid-i⁽¹⁴⁾ mezkūre duḡul ve oradan ḥānelerüñ birine tevşil idüb ve levc itdükde maḥalede⁽¹⁵⁾ her sizüñdüḡi duyulub maḥalelü ayaḡa ḳalkdılar ve Zābiṭ daḡı yetüşüb uğruları⁽¹⁶⁾ ḳaçurub mescide girüb araştıırır iken recl merḳūmı bulmaḡla sarıḳ budur⁽¹⁷⁾ diyerek kirfet eyledi.

Darb-ı şedid itdükden soñra ḥabşse idḡāl ve üç gün⁽¹⁸⁾ ḥabizde ḳalub ba’de yanuna celb ve sen nereden geldüñ diyü suāl ol daḡı ben Bağdād⁽¹⁹⁾ ahālisisindenüm ā’lem-i rüyāda bir zāt görüb var senüñ rızḳüñ mışirdadur dimekle ḳalkub⁽²⁰⁾ buraya geldüm ki ol egil itdügüm ḍarb benüm rızḳım idi didükde Zābiṭ gülüb⁽²¹⁾ behey aḡmaḳ ve naḳşü’l-‘aḳl ḥic düşe i’timād olunub beldeden beldeye sefer olunır mı⁽²²⁾ işte ben birbiri üzerine üç def’a rüyāda baña didiler ki Bağdādda felān ḥānede filān⁽²³⁾ maḥalde olan şādirvān taḡtında bir genç vardur ve aranı istiḡrāc ile dinelmuş isede⁽²⁴⁾ bu ḡuşuşa iltifāt itmeyüb gidemedüm didi ve merḳūme bir ḳac ḡuruş virüb⁽²⁵⁾ var memleketüñe git didi meḡer ol zıkr itdüḡi ḥāne işbu ādemüñ menzili idi⁽²⁶⁾ merḳūm daḡı yolara revān olub ṭoḡru ḥānesine vardı ve ol şādirvānuñ taḡtını⁽²⁷⁾ ḳazub büyük bir genç buldı ve menḳūldür ki ḡalfā-i ‘abbāsiyeden emirü’l-mūminin mütevekkil⁽²⁸⁾ ‘aliallah nām ḡalifenüñ ḡareminde dört yüz cāriye var idi bunlaruñ içünden faḳaṭ maḡbūbe⁽²⁹⁾ nāmında ḡāyet ḡavb ve cemile va ‘ulūm-u edebiyāta ḡavi bir cāriyeyi savub muḡabbet iderdi⁽³⁰⁾ ve anı görmeyüb bir sâ’at irāk olmaḡa şabır ve mecālî yoḡıdı çün ki merḳūme⁽³¹⁾ ḡalifenüñ iltifāt bī-pāyān ve muḡabbet ḡāric azḡad imkānın görüb delāl ve ḡurūr [266b]⁽¹⁾ Ve kibir ve baḡır nāmaḡdudı irtikāb ve ḡalideden ḡavf ve ḡeşit itmeyüb nā-sezā cevāblar⁽²⁾ ve ḡayr-ı münāsib keyfşyetlerüñ icrasına cetsār itmege vaşladı

Şehrazād hikāyeden bu maḥale ⁽³⁾ geldükde şabāḥ-ı takrīb itdügünü görüb süküt eyledi.

(4)**ÜÇ YÜZ ALTMUŞ BİRİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki ḫalīfe mūmā-ileyh eṭvārından ḡazabnāñ olub ⁽⁶⁾ merḡūmeyi ḡarb ve aLalarından ve ‘ilāṭfa-i ḫilāfet pināhısından mehcūr itdüğinden ⁽⁷⁾ mā’idā sarāyda olanlar daḡı anuñla mükālume itmesünler diyü yenbiye egid- eylediler ve bu vechle ⁽⁸⁾ bir kaç gün geṡüb günlerde bir gün ‘aliü’s-siḡir ḫalife celsāsına çıḡduḡda ben dün ⁽⁹⁾ gice ā’lem-i rüyāda maḡbūbeye müşāḡele ve mā’naḡa itdüğüm gördüm didükde ḡün müşār- ⁽¹⁰⁾ ileyh merḡūmeye olan meyl ve muḡabbeti cümleye ma’lūm idi cümle efendüm beşāret ḡayırdur ⁽¹¹⁾ inşāallah ta’āli yaḡızada daḡı meşmūl-ü rızā-yı hūmāyüñüze mazḡar olur dirken nā-gāḡ ⁽¹²⁾ bir Ṭevāşā sür’atle ḡuzūr-u ḫalīfeye gelüb efendüm maḡbūbenüñ ḡelav taḡānesinde nā-ma’hūd ⁽¹³⁾ ḡinā ve ḡarb ‘avd muḡavelesi şeyler mesmū’ olundu didükde ḫalīfe sür’atle ⁽¹⁴⁾ şitāb ve merḡūmenüñ ḡacresine varub ve rā-yı bābda ṭurduḡda maḡbūbeye ‘avdini düzüb ⁽¹⁵⁾ veşūt ḡazn ile mūcib ṭarb olan işbu ebyāt ile (arapḡa beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapḡa beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapḡa beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapḡa beyit) terrennüm itdüğünü işitmekle işbu ittifāḡāt-ı garibeden ⁽¹⁹⁾ müt’acib oldu ki kendüsi düşde nice gördise Ma’nūḡası daḡı ol vechle ⁽²⁰⁾ müşāḡede ve istimṭār baran rızā-yı ḫilāfetpināḡirleri vesile ma’vede itdi ve derḡāl ⁽²¹⁾ ḡapudan iḡerüye duḡul maḡbūbe daḡı anı gördükde sür’atle ḡıyām ile ḡuzūrında ⁽²²⁾ meşvil ve rüyālarını birbirine naḡl itdükden şoñra müsālaḡa ile inḡiṭā’ları mevşul ⁽²³⁾ oldu yanunda yedi gün yedi gice iḡāmet idüb rızā-yı hūmāyınuyla merḡūmeyi ⁽²⁴⁾ mesrura ve mevbüre eyledi naḡl iderler ki mütেকkil ḫalīfe intikāl dār-ı beḡā itdükde ⁽²⁵⁾ cümle zevceleri ve cāriyeleri anı unudub mütesselı olmaşlar isede maḡbūbe aşlā ⁽²⁶⁾ selv ve nisyān bulmayub ḫalīfe iḡün nār-ı ḡasretle suzān ve anı laḡvḡ idene ḡadar ⁽²⁷⁾ ateş-i ḡüzn ile mezilezlü’l-erkān ḡaldı ve rivayāt iderler ki Mışırda ḡalfā-yı ⁽²⁸⁾ faṭmayundan ḡākim bamrallah bām ḫalīfenüñ henkām-ı salṭanatlarında vardān nāmında bir ḡaşab ⁽²⁹⁾ var idi her gün yanuna bir ḡatun gelüb meskevḡāt ‘itiyāḡadan iki buḡuk altūn vezninde ⁽³⁰⁾ bir altūn virüb yarum ḡoyūn eti alub ḡamāla yükledüb giderdi ve irtesi gün daḡı ⁽³¹⁾ gelüb zıkr olunan altūnlaruñ birin virüb at alub giderdi bu ḡāl üzere müddet-i ṭoyla [267a] ⁽¹⁾ merūr itdi günlerde bir gün vardān merḡūmuñ ḡāṭrına böyle geldi ki ‘acabā ⁽²⁾ bu ḡatunuñ ḡaḡiḡat ḡālī nedür diyüb anuñla ḡiden ḡamāli arayub suāl itdükde ḡamāl ⁽³⁾ daḡı benüm bu ḡāṭūndan ḡāyet ta’cibüm vardur zırā sizden eti alduḡdan şoñra

bağkale varub ⁽⁴⁾ bu altūnlardab bir altūn ile birinc ve bādem ve sebze muğavelesi şeyler iştirā ve andan bir taşāniya ⁽⁵⁾ varub iki çevtre şarāb daḥi bir altūn ile alub cümlesini arḳama taḥmīl idüb ⁽⁶⁾ Vezīr bağçesi nām yere getürüb oraya vuşul buldūḳda benüm gözlerimi bir yemeni ile ⁽⁷⁾ ašlā ışık görmeyecek derece bend idüb beni yederek maḥale götürür ve arḳamdan ⁽⁸⁾ sepedi itdürüb ve bir boş sepet virüb yine ol gözlerimi bağladığı yere red ve ḥāl ⁽⁹⁾ sebilimi taḥliye idüb nereye gidüb geldugumi bilmem diyü ifāde itdükde vardān dahā ⁽¹⁰⁾ ziyāde fikr ve hema girüb ol gice ḡāyet ıztırāb ile ḳaldı ve ‘aliü’ş-şabāḥ ⁽¹¹⁾ merḳūme ā’deti üzere gelüb laḥımı aḥz ve ḥamāla taḥmīl idüb gitdükde vardān ⁽¹²⁾ irāḳdan iḥtifā iderek ta’ḳīb eyledi Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde ⁽¹³⁾ şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(14) **ÜÇ YÜZ ALTMUŞ İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki vardān şöyle naḳl idir ki merḳūmenüñ ardından ⁽¹⁶⁾ beni görmeyecek yerden arḳasından ḳoşub Mışırdan ḳoşub Mışırdan ḥurūc ve besātın Vezīre vuşul ⁽¹⁷⁾ bulduḳda ben bir ḫarafa gizlenüb ḫurdum ḫā merḳūme ḥamāluñ gözlerini ḳapadub ⁽¹⁸⁾ getürdükde yine ben arḳaların ta’ḳīb idüb ḫaḡa vuşul ve ḥamāluñ arḳasından sepedi ⁽¹⁹⁾ ḳomaḡa şürü’ itdükde yine bir ḳiyā ardında iḥtifā idüb müşāhede ider ḳaldum merḳūme ⁽²⁰⁾ ise ḥamālun sebilini taḥliye itdükden şoñra gelüb oralarda olan ḫaşlardan birini ⁽²¹⁾ yerinden ezāle idüb ol eşyayı itdirüb ve ḫaşı yerine ḳoyub gözümde ḡāib ⁽²²⁾ oldu ben daḥi bir miḳdār ḫevḳif itdükden şoñra ol ḫaşa varub yerinden depretdüğümde ⁽²³⁾ altında baḳırdan ma’mül aḳıḳ bir ḳapaḳ ve altında aşaḡaya iner bir nerdbān bulub ol ⁽²⁴⁾ nerdbānlar ile indüğümde uzun bir dehliz buldum andan daḥi duḡul ve mintihāsında ⁽²⁵⁾ ḳapu heyetinde bir maḫak bulub aña daḥi velevc itdüğümde içinde bir oḫaya getürür nerdbān ⁽²⁶⁾ var ki bir şafaya varır idi ol nerdbānlar ile daḥi ḳıḳdugumda ufacıḳ bir oḫa ⁽²⁷⁾ buldum ki içinde büyük oḫaya maḫl bir pencere görüb andan nikāḥ itdüğümde ḫatun ⁽²⁸⁾ mezḳure içinde oturub ve yanunda ‘aḫimü’l-ḫalka bir a bir ayu oturdugunu gördüm ⁽²⁹⁾ ve getürdüḡi etden bir miḳdārını kesüb tencereye vaż’ ve ateşe ḳoyub ḫabiḫ itmeḡe başladı ⁽³⁰⁾ ve bāḳisini ufarāḳ ufarāḳ kesüb ol ayuya yedirdi nefsiḳün bişürdüḡi ḫa’āmı [267b] ⁽¹⁾ yedükden şoñra ol meyvālardan tenāvül ve şarābı daḥi getürüb mezelenerek bir ḳadeḫ kendüsi ⁽²⁾ nüş ve diḡer ḳadeḫ daḥi ayuya virüb ta sekerleri nihāyete varduḳda merḳūme ḳiyām ⁽³⁾ ve eşvabını nezi’ idüb yere yatduḳda ayu üzerine şıḳrayub müvāḳ’a eyledi ve eşnā-yı ⁽⁴⁾ müvāḳ’ada merḳūme bayaḡı insān ile müvāḳ’a itdüḡi gibi ḫareketler icrā iderdi.

(5) Ba'de çekilüb bir miqdār istirāhatdan şoñra yine ol vechle cemā'anı mu'āvede idüb (6) on def'a camā' itdükte her biri bir tarafa bayğun hāletiyile düşüb meyt gibi (7) uyudılar ben hātrımda işte fırsatıñ ve katın düşürdüm diyüb gāyet keskin (8) bir bıçağum olmağla anı kınından çeküb merķūmānuñ yanuna 'azīmet ve vuşul bulduğumda (9) nevmde müstağriķ ve cemā'dan çekdikleri meşakķatden bī-aħsās oluşlar bulub (10) hemān ayuya koşub boğazı üzerine bıçak ile tayanub başını bedeninden cüdā (11) itmedükce elümi kıldırmadum başı kesildükde öyle horladı ki işiden gök gürlemesi (12) zann iderdi hatun ayunuñ horlamasından uyanub ve ayuyu mezbüh oldığı (13) halde gördükde 'azīm-i şīha itdügi helāk oldu zann itdüm ve baña ey vardān (14) ihsānuñ cezāsı bumıdur didükde ben ey 'adve nefsaħā ya'ni ey kendü nefsinüñ (15) düşmanı 'acabā erkekler kınamuşmı ki sen bu fi'il kabīhe muhtāc olduñ didüğümde merķūme (16) başını zemine egüb bir cevāb virmeyerek ayuya dikķat ve başı kesildiğini görüb bir miqdār (17) sükūtdan şoñra tarafıma bakub vay vardān kıngı şey saña sevgilüdür benüm sözimi (18) tutub senüñ selāmetüne ve ğınāña sebep ola yāhūd hilāf idübde helāk idesin (19) didi diyince Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü (20) görüb süküt eyledi.

(21) **ÜÇ YÜZ ALTMUŞ ÜÇÜNCÜ GİCE**

(22) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki vardān naklinde ben merķūmenün kelāmını işitdiğümde (23) nedür şol senüñ ta'rīf ideceğün şey didüm merķūme sen beni bu ayu gibi zebħ idüb (24) işbu gencde olan emvāli alub gidesin yāhūd beni zebħ itmeyübde talfüne sa'i ide (25) sin didükde ben ey hatun gek bu işden tövbe ve rücū' it de ben seni tezvic ideyüm (26) ve ahir 'ömrimize degin bu gencde olan mal ile ta'ış idelüm diyü naşihat ve pend (27) itdüm ise de ey vardān bu mādde gāyet ba'idedür eger beni boğazlamaz iseñ (28) senüñ canını telef iderüm didükde ben seni zebħ iderüm var canuñ cehenneme gitsün (29) diyü hemān saçından çeküb boğazladum ba'de ol maħali arayub mücib-i hayret (30) altün ve aħcār nefise gördüm ki taht hesāba dāhil değildi hemān hamāluñ küfesini [268a] (1) kaldırına kadar tıldırub cibem ile örtüb taşraya çıkıdum ve taşu yerine (2) dönderüb Mışıra 'azīmet ve şehir kıpusına vardugumda Hākim basmıralah kıpuda bir kıac (3) ādem ile kıkayor oldugunu gördüm beni gördükde ey vardān ol ayu ile ol (4) hatun kıatl itdüğümü didi ben evet efendüm didüğümde başuñda olan sidi kıu içinde (5) olan eşyayı göreyümve kıorkma ol mal senüñdür didi ben daħı side yere kıoyub içinde (6) olanıyı gördüm anlaruñ hikāyelerini baña nakl eyle

her ne kadar ben anı sabıkda bilür isemde ⁽⁷⁾ didiükde gördüğümü ve itdügümü naql itdügümde gel ol gence geidelüm diyüb ⁽⁸⁾ ol yere varduğ ve gencüñ kapağın baña açdırub bu gencüñ tılsımı senüñ ismüñledür ve senden ⁽⁹⁾ ğayrı içine kimse girmez ve bu ayu ile işbu merāanuñ katli genc mezkūr vaz' olunduğda ⁽¹⁰⁾ senüñ elüñ ile olacağı tılsımında meşar be tadur bu maddenüñ vuķū'na şāzr idem ⁽¹¹⁾ zīrā atarıncı yanunda vardur didi ba'de varub gencde olan ħair ve emvāli çıkarub ⁽¹²⁾ hākim bāmralah teslim eyledüm ve baña faķaķ ol kafesde olan malı virdi.

⁽¹³⁾ Anı alub ħāneme vardum ve bir çarşu ta'mīr idüb içinde oturdum diyüb hitam kelām ⁽¹⁴⁾ eyledi ve ta'mīr eyledüğü çarşu ali alan Mışırdā mevcūd ve sevķ vardān dimekle ⁽¹⁵⁾ ma'rūfdur ve naql olunur ki melūkdan birinüñ bir duķteri var idi merķūme ⁽¹⁶⁾ kazā ve kader cekmile bir siyāh 'Araba ā'şıķa olub gitdükçe şabra mecāl bulmayub muvāşılasına ⁽¹⁷⁾ da'vet ve bekāretini ezāle itmekle cemā'a çokca meyli olub cemā'adan bir sā'at ħāli ⁽¹⁸⁾ kalmasına kadar gel idi ve bu ħuşuş için bir 'acūze ile istişāre idüb nice ⁽¹⁹⁾ cemā' ideyüm didükde 'acūze efendüm mesmū'm oldu ki Maymun nev'i ğāyetle kişret cemā' ⁽²⁰⁾ ile mevşūfdur sen ħayvān mezbūreden birini taşşil idüb iķrizā itdükçe anuñla ⁽²¹⁾ kazā ve terādikūñ didükde merķūme ol ħuşūşa sa'i ve ğayet büyük bir Maymun taşşil ⁽²²⁾ idüb yanunda birağub gice ve gündüz anuñla mücām'aya meşğüle kaldı Şehrazād ⁽²³⁾ ħikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(24) **ÜÇ YÜZ ALTMUŞ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma şürū' idüb dir ki günlerde bir gün ol duķterüñ pederi ħāline matla' ⁽²⁶⁾ ve katlini taşmīm itmekle merķūme māddeden ħaber alub taħliş garibān için ⁽²⁷⁾ bir ħiğbe envā' mücevherāt ve altūn ile taldırub ve bi esebe yükledüb Maymunı daħı ⁽²⁸⁾ yanuna alub ve ğulmān kisvesini giyüb yola revān oldu ve Mışıra gelüb ħāric şehirde ⁽²⁹⁾ olan ba'z virānelerde sākine olub kaldı ve bahr gün şehre gelüb kaşabdan et ⁽³⁰⁾ alub giderdi kaşab naql ider ben anı ğulām zann idüb ve bahr gün yanuma geldükde ⁽³¹⁾ çehresi mütağīr oldugunu görüb ħāl bu Şehzādedür diyüb mütefekkirā kaldum [268b] ⁽¹⁾ Günlerde bir gün 'alü'l-ā'de gelüb eti alub gitdükde beni görmediği yerden ⁽²⁾ anı ta'ķib idüb tā taşraya varub mekānında istikrār itdi ben uşulca ⁽³⁾ gelüb bir tarafda oturub aña maṭl'a olduğumda merķūm ateş yaķub ol eti tañc ⁽⁴⁾ ve kifāyeti kadar yedükden şoñra bākīsini Maymuna taķdīm ol daħo egil itdi ba'de ğulām ⁽⁵⁾

üzerinde olan eşvâbı şoyunub nesvân kisvesi giydi ve ‘işret takımı ahzâr ⁽⁶⁾ idüb Maymun ile tenâvül itmege başladı ba’de Maymunı nefsinden temkin idüb takribâ ⁽⁷⁾ on kere kadar mucâma’a itdükden soñra merķūme bayılıb ölü gibi zemine batduķda ⁽⁸⁾ Maymun sür’atle қоşub bir çārşab getirüb züerine örtüdi ben ⁽⁹⁾ ol hāleti gördüğümde olduğum yerden hurūc ve yanlarına vardugumda Maymun ⁽¹⁰⁾ müdāf’aya kalkışub beni iftirās itmek istedisede ben yanımda olan bıçak ile ⁽¹¹⁾ mübāderet idüb Maymunı katl itdüm.

Merķūme fazī’ hāletiyle kıyām ve Maymun katl ⁽¹²⁾ olundugunu gördükde nefsi kesilene kadar řiħa idüb yine zemine bayđun ⁽¹³⁾ düşüdi ve bir müddetden soñra ayılıb kalkıduķda ben ey bānū böyle nā-sezā fi’ile irtikāb itmege ⁽¹⁴⁾ seni ne ilcā itüdi erkek katlgandımı yāħūd başķa bir sebebün mi var didüğümde merķūme ⁽¹⁵⁾ ařlā ařfā itmeyüb ancak başuñ için beni daħı katl eyle dimege başladısada ben aña ⁽¹⁶⁾ mülātafa idüb ol Maymunuñ itdüđi gibi cemā’ getir ta’hid ve fazī’ ve ceza’nı teskin ⁽¹⁷⁾ idüb benüm ile mekānıma geldi ve beni tezvic idüb anuñla ikāmet itdüm ise ⁽¹⁸⁾ merķūmenün kiřret-i cemā’ana tākāt getüremeyüb ba’z bildüğüm pīrenlere kıřşamı naķl ⁽¹⁹⁾ ve bu māddenün mu’alecesin istedüğümde merķūme sen baña bir çamur tencere ile bir oķa ⁽²⁰⁾ kesķib serke ve bir oķa ‘avdü’l-kariħ didükleri darudan getir didi ben sür’atle ⁽²¹⁾ varub mařlūb olan eşyāyı getürdüğümde pīren ‘ilācı piřirüb benüm ile ⁽²²⁾ hāneme gitüdi ve bir tarķda řaķlanub beni duřterün mücām’asıyla emir ben daħı merķūme ⁽²³⁾ bayılana kadar mucām’a idüb bī-ařsās olub zemine düşüdüde ‘acūze ol tencereyi ⁽²⁴⁾ celb ve merķūmenün fercine yanařdırub biħārı ile tütsi virdükde fercenden iki řeyi ⁽²⁵⁾ düşüb yoķladuđumda kırt olduķlarını gördüm ‘acūze işte ey ođul bu faķıreyi ⁽²⁶⁾ cemā’a kızdıran ancak bunlar idi ki biri siyāh ‘Arabuñ şoyundan ve diđeri ⁽²⁷⁾ Maymūndan neřāt itmüşdür didi řehrazād hikāyeden bu maħale geldükde řabāħı ⁽²⁸⁾ takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(29) **ÜÇ YÜZ ALTMUŞ BEŞİNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ řehrazād kelāma ađaz idğb dir ki řaşab naķlinde itüdi ba’de merķūme andan soñra cemā’a [269a] ⁽¹⁾ tālibe olmayub nesvân sāire gibi oldu kendü nefsinden müta’cibe kalduķda ben vuķū’ ⁽²⁾ bulan kıřşayı aña naķl ve ifāde idüb anuñla ilziħālet ile geçinüb kalduķ didi ⁽³⁾ ve naķl iderler ki ķadīmü’l-ayām ve sālefü’d-duhūr ve el-ā’vāmda zī-mükennet ve řāħib ⁽⁴⁾ sūtüt bir pādiřāh ‘azīmü’ş-řān var idi ki mānend

māh-ı āsumān ve cümle uşāf⁽⁵⁾ kamleye üç duhter-i ahter bir nurs oğlu var idi günlerde bir gün serir⁽⁶⁾ salţanatda merbî'-i neşîn iken huzûrına üç Hekîm zî-finûn gelüb biri⁽⁷⁾ Tavus ve biri tevcden ma'mûl bir borı ve biri abnûs tahtasından yapılmış bir eseb⁽⁸⁾ getürüb taqđim itdüklerinde siz bunları niçün götürdüñüz ve hünerleri nedür diyü suāl⁽⁹⁾ anlar dağı cevaba taşdı ve tāvus şāhibi eñ evvel kelāma aġaz idüb ey pādişāhum⁽¹⁰⁾ bu mevşūr olan Tavus şureti sâ'at münābesinde olub yigirmi dört⁽¹¹⁾ sâ'atden ne miġdār geçer ise işbu marġ ħanādlarıyla ħareket idüb sa'āt⁽¹²⁾ 'adidince otur didi ve Hekîm şānı efendüm ħuluñuzuñ getürdüġi burıda öyle bir ħāşa⁽¹³⁾ vardur ki şehir ħapusunda vaz' olunduġda nikhbān müşābesinde olub bir düşman⁽¹⁴⁾ girecek olur ise na're urub bekçileri ĩħāz ider didi ve eseb şāhibi dağı⁽¹⁵⁾ efendüm bu getürdüġüm eseb her kim aña süvār olursa şana'atla hevāya pervāz idüb⁽¹⁶⁾ istediġi yere anı getür didükde Melik mādem ki bunlar böyledür bir kere imtiħān idüb⁽¹⁷⁾ cāizeñizi aña göre tertib ideyüm diyüb.

Ol gice Tavus ile buriyi⁽¹⁸⁾ imtiħān ħükemānuñ didükleri gibi tebîn ve 'iyān olmaġla merħūmāne siz 'aġıye⁽¹⁹⁾ gezene murād idersiz söyleyüñ baħalum didi anlar efendüm bizüm merāmımız ancak şeref⁽²⁰⁾ dāmādluġ ile mübecel olmaġdur dimeleriyle Melik ol vechle merħūmāni şeref⁽²¹⁾ izdivāc ile tekerrim ve her birine duhterlerinden birer kerüme tezvīc itdi ba'de üçüncü⁽²²⁾ hekîm huzûr-u şāha gelüb zemin būs ve ey Melik celilü'l-miġdār benüm ismimi dağı⁽²³⁾ imtiħān buyruñ ki beynü'l-aħrān mümtāz ve şāhib iştihār olayum didi Melik yā senüñ⁽²⁴⁾ esebüñi kim tecrübe ve imtiħān ider didükde Şehzāde meclisde ħāzır olmaġla⁽²⁵⁾ pederine efendüm esebi ben imtiħān iderüm diyü ricā idüb Melik dağı müsā'de buyurmaġla⁽²⁶⁾ Şehzādeyi esebe süvār itdisede ħullanmasını bilmemekle eseb ħareket itdigünden⁽²⁷⁾ Hekîm esebüñ sağ omuzunda bir mandāl gösterüb anı çevirdükde eseb cusmāya⁽²⁸⁾ irtikā' itmege başladı Şehzāde ol derece havāya şu'ūd itdi ki kire arz⁽²⁹⁾ çeşm Şehzādeden müstevir maħcüb oldu nervale ħasd idüb ħarıħını aramaġa⁽³⁰⁾ bařladuġda esebüñ şol omuzunda dağı bir mandāl bulub çevirdükde eseb inmege [269b]⁽¹⁾ başladı çün Şehzāde esebüñ ħullanmasıñ ħarıħın öğrendi pederine gitmeyüb⁽²⁾ rüy-ı arzđā keřt ve güzār itmege başlayub memalik ve beldāne seyr ve temāşā iderek gitdi⁽³⁾ Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde şabāĥ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(4) **ÜÇ YÜZ ALTMUŞ ALTINCI GİCE**

(5) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki Şehzāde-i müşār-ileyh eseb üzerinde pervāz idüb (6) giderek refī'ü'l-bünyān ve müşīdü'l-erkān bağ ve bağcesi firāvān ve āb ve riyāhını bī-pāmı bī-pāyān (7) bir şehir gördi ki kişret 'amāret ile mevşūf ve hüsn havā ve haft mā ile ma'rūf (8) idi mūmā-ileyh eṭrāf-ı şehirde āh deşd idüb tezvic hātır ve tahīc nāzar iderken (9) aḥşām olduğunu görüb mecl b,tavtet aramağa başladuğda 'azīm bir sarāy buldı ki (10) taḥvum zeminden kıyām ve irtifā ile mülteḥaḥ kire-i ğamām idi nefsinde işte bu sarāyuñ (11) ṭamında bitavtetüm münāsīdūr diyerek üzerine nezvīl idüb ol eseb ile memnūn ve mesrūr (12) olub hāṭırda pederüme dönüb varduğumda bu esebüñ ḥükmine vafir ğınāyet ve ikrām (13) itdirirüm diyüb oturdu gice olub ḳarnı acıḳmağla şāyed sarāy içinde (14) egle lāyık şey bulurum diyerek esebi ṭa'āmda bırağub derūn-ı sarāya indi (15) ve erkānda keşt ve güzār itdükte cümle eskinesini nefis düşmeleriyle (16) mefruş ve Kemāl-i zīnet ile mezīn ve menḳūş olduğunu gördi ise de his (17) ḥasīs ve üns ünineden nehey ve ḥālī bulmağla müteḥayr ṭurub yine atınuñ yanuna 'avdet (18) itmege 'azīmet ve şubına mütevce olacağından sarāyuñ bir ṭarafundan ziyā ve nūr-ı nümāyān (19) ve ṭoğru şubına gelmekde olduğu meşhūd 'iyānı olub gelene tāmül itdükte (20) māh āsumāna maḥāñı ve bahr ṭal'atıyla mübāhi bir duḫter-i ğarā on cāriye arasında temāil iderek (21) gelduğuni ve ma'iyetiyle balābalında meḥib ve göster şalı maḥūfū's-şüre bir siyāh 'Arab olduğunu (22) gördükde sür'atle bir ṭarafa çekilüb ṭurdu mūmā-ileyh oṭalaruñ birine (23) girüb ol cāriyeler ile la'b ve şafālarında ḳaldı meğer duḫter mūmā-ileyhşehre mezkūruñ (24) mülkinüñ duḫteri idi.

Pederi anı çoḳca sevdüğünden ol sarāyı aña maḥşūş (25) yapub canı şaḳıduğda oraya gelüb tenze iderdi ittifāḳā ol gice gelüb şafāsına (26) tafriğ eyledi Şehzāde ise mūmā-ileyh hüsn ve Cemālını müşāhede itdüğü birle (27) derūn-ı dilden ā'şık olub bend zülfüne esīr oldu ve derḥāl ol siyāh 'Araba ğāfelāna (28) hücüm ve başına bir yumruḳ urdu ki merḳūm bayılıb zemine düşdi zīrā 'abd-i mezkūr (29) duḫter mūmā-ileyh ḥafz itmek için Melik ṭarafundan ta'yīn olunmuşıdı ḥāşılı (30) Şehzāde ol 'Arabı bī-ṭaraf itdükte ṭoğru ol duḫterüñ olduğu oṭaya varub, [270a] (1) perdeyi ḳaldırarak girdi. duḫter Şehzādeyi gördükde hüsn ve cemālını süs (2) idüb biñ can ile ā'şıḳa "Vay efendüm dün ki gün pederümden beni isteyen şehzāde (3) sen müsün buyruñ?é diyüb mü'naḳasına mübādet ve "Sen ḥaḳīḳat-i melīḥ ve cemīlü'l-uşāfsun" (4) diyerek, būs ve mülā'be ile meşğül ḳaldılar.

Meğer Hind pâdişâhı duhter mûmâ-ileyh⁽⁵⁾ oğlu için pederinden istemiş idi. Çünkü merkûm oğlan bed şüret harkin ve kabîh⁽⁶⁾ ü'l-mezâr olmağla pederi red idüb kızını virmedi pes mûmâ-ileyh işbu şehzâdeyi⁽⁷⁾ gördükde anı zann idüb cāriyelerine “Beni isteyen şehzâde bu değil mi?” diyü suâl⁽⁸⁾ itdükde anlar “Efendüm bu civānuñ bir büyük keyfiyeti var gâyet dilber ve güzeldür.” diyü cevâb⁽⁹⁾ ve ‘Arab merkûme varub yüzine şu serpüb ifâkat bulduğda “Gel bizüm seyyidemiz ile⁽¹⁰⁾ olan civāna bak.” didiler.

Ol dağı sür’atle koşub yanlarına vardı ve Şehzâdeye sen⁽¹¹⁾ üns ve t̄aifesinden mi yâhūd cinlerdenmisin diyü suâl itdi. Şehrazâd hikâyeden⁽¹²⁾ bu maḥâle geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(13)**ÜÇ YÜZ ALTMUŞ YEDİNCİ GİCE**

⁽¹⁴⁾ Şehrazâd kelâma aḡâz idüb dir ki: Şehzâde ‘Arab’a “Behey ‘Arablaruñ açlıḡı! Nice benüm gibi⁽¹⁵⁾ ‘azîmü’ş-şân şâhızâdeye sen cin t̄aifesinden müsün dirsün?” diyü kılıc ile⁽¹⁶⁾ üzerine şaldurduğda ‘Arab “Behey efendüm! Vâḡ’â eger sen beşer t̄aifesinden⁽¹⁷⁾ iseñ seyyidemize lâyıḡ ve dāmâdlıḡa müstaḡsîn zîrâ senden ḡayrı bu melikeye⁽¹⁸⁾ yaḡışmaz.” diyüb sür’atle aralarından şıyrılıub meliküñ yanuna vardı. “Vay şâhum!⁽¹⁹⁾ gel kız yeki yetiş zîrâ cin t̄ai’ fesi aña müstevli oldılar ve şüret-i ünsiye ile⁽²⁰⁾ bir civân gelüb yanunda oturmuş isede nereden geldiḡin ma’lûm degüldür.” didükde⁽²¹⁾ Melik sür’atle kıyâm duhteriniñ oldıḡı yere şitâb idüb varduğda duhteri⁽²²⁾ mâh-ı âsumâna şibe ve uşâf melâḡata fâik ve nebye bir civân ile oturub müḡâdeşe ve mükâleme⁽²³⁾ itdüğünü ve cāriyeler ayak üzerinde turduklarını gördükde gayretinden şabra mecâl⁽²⁴⁾ bulmayub yalın kılıc üzerlerine hücüm itmekle Şehzâde duhtere “Bu senüñ pederüñ mi?” diyü suâl⁽²⁵⁾ ol dağı “Evet” didükde Şehzâde ayaḡa kıyâm ve kılıcı eline alub Meliküñ üzerine⁽²⁶⁾ hücüm ve yüzine dehşet virür bir şaiḡa idüb ḡayret virdükde Melik Şehzâde⁽²⁷⁾ kendünden delir oldugunu fehm idüb yerinde turdı ve mülâḡafaya dönüb “Ey civan!⁽²⁸⁾ Sen kimsüñ üns mi yâhūd ḡanımsın?é diyü istifsâr ol dağı “Ey Melik! Senüñ duhterüñ⁽²⁹⁾ ḡâtrı olmamuş olaydı seni ḡatlı ve î’dâm iderdüm nice beni t̄aife cine teşbiye⁽³⁰⁾ iderseñ ḡâl bu ki ben ‘azîm bir pâdişâhuñ Şehzâdesiyim ki pederüm merâm ider ise⁽³¹⁾ Meliküñi maḡv ve ilfâ ider.” didükde Melik ḡavf ve ḡaşıta düşüb “Eger sen id’â itdigiñ [270b]⁽¹⁾ gibi Şehzâde iseñ niçün izinsiz ḡareme girdüñ ḡürmetimi hatüñ idüb⁽²⁾ duhterüme zevcelik id’â itdüñ ḡâl bu ki

benüm kerîmemüñ nice pâdişâhlar ⁽³⁾ zevâcına tâlib olmuşlar isede virmekden imtinâ' itdüm şimdi eger benüm â'vânımı ⁽⁴⁾ celb ve seni kîrfet idüb qatl itmek merâm itsem seni elümden kim taqlîş ide ⁽⁵⁾ bilür." didükde.

Şehzâde "Ey Melik! Taḥḳîḳ sen bî-'aql ve bî-idrâk âdemlerdensin ⁽⁶⁾ zîrâ sen duḥterüñe benden iyü zevc bulabiliür misin ve benüm gibi şâhib ⁽⁷⁾ kuvvet ve şecâ'at gördüñ mi ma' hezâ pederm şâhib-i taḥt ve tâc bir pâdişâhdur." didükde ⁽⁸⁾ Melik "Ey oḡul! Ben seni istişḡâr itmedüm lakin belâ izin ḥareme girdiḡüñe müteessirüm ⁽⁹⁾ ve bu vechle duḥterümi tezvîc ider iseñ baña 'azîm-i faẓîḥatdür ancak münâsib ⁽¹⁰⁾ budur ki 'ali rûsü'l-mülâ gelüb duḥterümi benden istersen." didi Şehrazâd ḥikâyeden ⁽¹¹⁾ bu maḥale geldükde şabâḥ-ı taḳrîb itdüḡünü görüb sükût eyledi.

(12) **ÜÇ YÜZ ALTMUŞ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹³⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: Şehzâde "Ey Melik! Senüñ sözüñ yerindedür lakin ⁽¹⁴⁾ şimdi didiḡüñ gibi sen ḥademe ve î'vânüña da'vet idüb beni qatl itdiḡüñ ⁽¹⁵⁾ ḥâlde nefsüñe faẓîḥat itmüş olursun ve ḥalk arasında kîffet ve kopîda idüb ⁽¹⁶⁾ kimi taşdıḳ ve kimi tekzîb ider lakin yiḡitlik id'â ider iseñ beni bu gice ⁽¹⁷⁾ ibḳâ ve 'Aliü's-şabâḥ cümle 'asker ve î'vânüñı celb ve anlara işte Şehzâde ⁽¹⁸⁾ benüm kızımı istedi ve cümleñüz ile mübâreze ve muḥârebe itmek şart itdi anuñla ⁽¹⁹⁾ muḥarebe idüñdi eger ben anlara ḡâlib olursam senüñ müşâhereñe şâyân ⁽²⁰⁾ olduḡımı bilürsen ve eger beni qatl iderler ise senüñ sırrüñ gizlenmiş olur ⁽²¹⁾ yâḥûd sen baña mübâreze kılda eger ben saña ḡâlib olursam senüñ malıña ve devletüñe ⁽²²⁾ müsteḥâḳ olurum eger sen benüm ḥaḳkımdan gelür iseñ şimdiden benden ḳurtulmuş olursun." ⁽²³⁾ didükde Melik bu reyî istiḥsân ve istişvâb gördi ve Şehzâde bu de'vâ ile ⁽²⁴⁾ gözlerine büyük görünüb ḡulmânlaruñ birini da'vet ve Vezîrine ḥaber yollayub ⁽²⁵⁾ cümle 'askerin aḥzâr itmesini emir Vezîri daḡı varub Meliküñ tenbîhi üzere ⁽²⁶⁾ rusâ leşkeri da'vet ve 'askerleriyle ḥâzır olanlarını 'aliü's-şabâḥ mükemmel ⁽²⁷⁾ silâḥlarıyla meydânda bulunmalarını tenbiye eyledi ve Melik Şehzâde ile oturub ⁽²⁸⁾ şoḥbet ve muḥâbbet idüb ve ḥüsn ve cemâlınden müta'cib olub şabâḥa müntezir ḳaldı.

⁽²⁹⁾ Seḥer vakti olduḡda Melik Şehzâde ile sarâyına varub taḥt-ı devletine temkin ⁽³⁰⁾ ve 'askerlerini aḥzâr ve "Sizi bu civân ile mübâreze itmek için da'vet itdüm [271a] ⁽¹⁾ zîrâ bu ḥuşuşı anlar kendü istemişdür ve eger size ḡâlib olursa duḥterümi

tezvic ⁽²⁾ idecektür. didi. Ba'de Şehzâde'ye "Buyruñ istedüğünüz kaziyeye takdim idüñ." didükde ⁽³⁾ Şehzâde "Ben süvâri 'asker ile peydâ olarak nice muhârebe ide bilürüm." didi. Melik ⁽⁴⁾ "İşte ahûr hâzırdur begendüğün esebi saña getürsünler." didükde Şehzâde "Ben bu ⁽⁵⁾ eseblere süvâr olmam siz benüm esebimi getürün ki harem sarâyınuñ tamı üzerinde ⁽⁶⁾ turuyor ki ben anuñ üzerinde gelmişidüm." didükde Melik "Ey oğlan! Senüñ divâne olduguñ ⁽⁷⁾ bildüm ne mümkün olabilür ki eseb tamlara çıksun ancak senüñ şıdık ve kezbüñ ⁽⁸⁾ zâhire çıkarayum." diyü bir kaç gulâm esebi getürmege irsâl eyledükde halk ⁽⁹⁾ keft ve güyâ düşüb müta'cib oldılar köleler eseb ise tama nice çıksun ⁽¹⁰⁾ be nice ibniz diyerek sarâyınuñ tamına varub araduklarında vâk'â ebnüsdan ma'mül ⁽¹¹⁾ bir eseb bulub satvağdan indirerek huzûr-u melike getürdüklerinde halk başına ⁽¹²⁾ biriküb hüsn şan'atından ve leâfet şüretinden ta'cib iderek kaldılar ve Şehzâde'ye ⁽¹³⁾ gülüb "Bu civân delidür" didiler. Ancak ba'z â'kılları şimdi görürseñüz ⁽¹⁴⁾ bu âdemüñ bu kadar id'ası beyâne degüldür ba'de Melik Şehzâde'ye "İşte esebüñ hâzır ⁽¹⁵⁾ süvâr ol baçalum." didükde "Ben nice süvâr olayum hâl buki halk başuma toplanmış ⁽¹⁶⁾ baña ves'at virsünler." didi.

Melik 'asâkire Şehzâde'nüñ başından tağılmalarıyla ⁽¹⁷⁾ emir anlar dağı meydâna varub şaf beste olduklarında Şehzâde esebine süvâr ve Melike ⁽¹⁸⁾ "Şimdi senüñ 'askerüñi tar-u mâr iderüm." diyüb pervâze mahşüş mandâli küşâd itmekle ⁽¹⁹⁾ eseb öteye beriye koşmağa başlayub içi havâ ile toluğda 'asker tarafuna şaldırub ⁽²⁰⁾ ve takrib itdükde cevhavâba şu'üd ve irtifâ' itmege başlayub çıkarak gözlerinden ⁽²¹⁾ nihân ve nâ-bud olduğda Melik 'askerine çıkarmağa başlayub "siz beni niçün kirfet ⁽²²⁾ ve ĩ'dâm idemedüñüz." didi. Şehrazâd hikâyeden bu mağale geldükde şabâh-ı takrib ⁽²³⁾ itdüğünü görüb sükût eyledi.

(24) **ÜÇ YÜZ ALTMUŞ TOKUZINCI GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazâd kelâma ağız idüb dir ki: 'Asker "Behey efendüm! Gökde nice ⁽²⁶⁾ muhârebe idebilürüz bu bir büyük sâhirdür elhamdülillah ki andan necât bulduñuz." didiler. Ba'de ⁽²⁷⁾ Melik duğterine varub kaziyeyi 'ali mâcir inçal itdükde mûmâ-ileyh ol Şehzâde ⁽²⁸⁾ için mahzûne olub firâkına tayanamadı ve şiddet-i 'aşğdan hastalanub döşege ⁽²⁹⁾ düşüb yatdı. Melik her ne kadar "Ey kızum! Bu civân sâhirdür işâbet oldu ki sen anuñ ⁽³⁰⁾ şerrinden hilâş bulduñ." diyü tesliye itmiş ise de müfid olmayub ağlamadan münfik ⁽³¹⁾ olmadı ve ta'âm ve şarâbdan imtinâ'idüb şık ceyb ve kişret baña

[271b] ⁽¹⁾ diger gün ve derünü muhterik ve mektün oldu. Melik dahı duhter için maHzün ve şiddet-i ⁽²⁾ şefkatinden mütalum olub kisret-i mülâtıfası müfîd olmayub gitdükce marzı ⁽³⁾ ve ‘aşkı mezdād olurdu.

Bunlar bu hâlde kalsunlar gelem Şehzāde’ye naql ⁽⁴⁾ itdügümüz üzere ‘asker pīşkāhından cevhevāya esebini taş’id ve çeşm leşkerden ⁽⁵⁾ muhtefî ve nā-bedîd olduĝda ol duhter hüsününi yād ve şiddet-i ‘aşkıyla iştiyākı mezdād ⁽⁶⁾ oldu çün ki sarāyda iken ol Melik’ün ve memleketinden suāl ve ol şehir şana’-i yemin ⁽⁷⁾ olduğunı istifāde itmekle toĝru kendü şehirlerine varub sāhesinde nezvil ⁽⁸⁾ ba’de pederinün huzūruna itdükde peder beni anuñ ĝıybeti için maHzün bulub ⁽⁹⁾ hemān gördüĝi gibi būs eyleyüb kad ve meyle mesrūr oldu pederinden esebi ⁽¹⁰⁾ getüren hekimden suāl itdükde pederi “Ben anı senün ĝıybetün için anı hābse ⁽¹¹⁾ koydum.” didükde Şehzāde merkūmeñ hābisten itlāk olunmasını ricā ve huzūr-ı melike celb ⁽¹²⁾ olunduĝda Melik hekīme vafır ‘ināyet ve ikrām itdise de duhterini tezvīc itmemekle ⁽¹³⁾ hekīm-i mezkūr ĝazaba gelüb ol esebi getürdüĝüne pişmeyān oldu ve Şehzāde ol ⁽¹⁴⁾ esebün kullanmasını bilmüş olmaĝla yanunda baĝlayub kimseye virmedi.

Çünkü Şehzāde ⁽¹⁵⁾ seferinde mülākı olduĝı ahvāl ve kifātı va zā’mın şahınıñ kıızıyla teşādüf itdüĝi ⁽¹⁶⁾ ahvāli pederine naql itmişidi. Melik “Ey oĝul! Bir dahā bu esebe süvār olma ve nefsün ile ⁽¹⁷⁾ muhātırā itme zīrā katl idecekdi lakin haĝĝ celle ve ‘alā hāzretleri ⁽¹⁸⁾ senün ecelünde feshat ve bir meşdüd.” diyü tenbiye itmiş ise de Şehzāde ol gice şan’ā ⁽¹⁹⁾ Meliki’nün duhteri hātırına gelüb nār-ı ‘aşkı ‘alevlenüb bī-şabır ve bī-ķarār oldu ⁽²⁰⁾ ve şabāh olduĝda esebi aĝzār ve üzerine süvār olub şuda maĝşüş ⁽²¹⁾ olan mandālı küşād ve cüsmāya irtikfā’ ile merfū’ü’l-‘amend oldu pederi oĝlunu ⁽²²⁾ arayub bulmaduĝda tāmā çıkub havāda uçub gitdügünü gördükde esebi oĝlunda ⁽²³⁾ bıraĝduguna pişmeyān ve hezār-ı hüzn ve ĝamm ile sarāya inüb oturdu ve bir dahā oĝlum geldükde ⁽²⁴⁾ esebi elinden aĝz ideyüm diyü ķarār virdi fāmā Şehzāde toĝru şanā’yemine varub ⁽²⁵⁾ ol iki def’a nezvil itdüĝi tām üzerine inüb gizlüce duhter ma’hūdanuñ ⁽²⁶⁾ cülūs itdüĝi oĝaya vardısada anda bulmamaĝla sarāy içinde gezerek kaldı. ⁽²⁷⁾ Tā bir oĝaya teşādüf ve duhter mūmā-ileyh cariyeleri arasında döşekde hāsta yatduĝunu ⁽²⁸⁾ gördi. Şehrazād hikāyeden bu maĝāle geldükde şabāh-ı takrib itdügünü ⁽²⁹⁾ görüb süküt eyledi.

(30) **ÜÇ YÜZ YETMÜŞİNCİ GİCE**

(31) Şehzād kelāma aġāz idüb dir ki: Çün Şehzāde maṭlūbını bulmadı [272a] (1) hemān duḡterüñ yanuna duḡül idüb selām virdükde mūmā-ileyh gelen kim (2) oldugunu bilüb hemān ayaġa kıyām ve mübāderet “Vay efendüm sen nereye gitdüñ (3) eger be-tekrār gelmemüş olayduñ muṭlaķā helāk olurum.” didükde Şehzāde “Efendüm (4) sen görmedüñ mi pederüñ benüm ile ne mu’āmeleler itdi eger senüñ muḡabbetüñ derūnumda mütekmin (5) olmamuş olaydı anı ḡatlı iderdüm ve ṭarılub gitdüm isede senüñ ‘aşḡ ve muḡabbetüñ (6) derūnumı taḡrīk idüb şabra mecāl bulmayarak ziyāretüñe geldüm.” didi.

Duḡter “Behey (7) efendüm! Senüñ firāķüña benüm ṭāķatim yoķdur eger ben seni bir sā’at görmez isem muṭlaķā (8) telef ve helāk olurum ben femyā ba’de senden aṣlā ayrulmam.” didükde Şehzāde “Ey bānū! Sen (9) baña müsā’de ider müsün?” didi. Duḡter “Evet ne fermān buyurur iseñ anı iderüm.” didükde (10) Şehzāde “Gel benüm ile memleketime ve salṭanatıma varın peder ve māderümüñ yanunda iķāmet idelüm.” (11) didi. Duḡter “Sen nereye gider iseñ ben daḡı giderüm ve saña muḡālefet (12) idemem.” demekle derḡāl gel diyüb ikisi mu’āṭama şu’ūd ve ol ebnūs atarkub (13) ve duḡteri daḡı ardına bindirüb cevhavāya ṭayyarān eyledi. Lakin duḡter iķün refiķ (14) ve mülāyemetle gitmeġe baṣladı.

Pes mūmā-ileyh peder ve māderi Şehzādenüñ geldüğünü (15) ve duḡterlerini alub gitdüğünü iṣitdüklerinde sür’atle şitāb ve ṭama çıķub anları (16) aramuş iselerde havāda uçub gitdüklerini görmekle “Amān ey Şehzāde! Biri kerīme (17) mizden maḡrūm itmedüm ki baṣladuķlarında Şehzāde duḡtere ne dirsın peder ve māderüñe seni (18) çevirüb redāidemimi.” didükde duḡter “Ben senden ġayrı kimseyi istemem.” demekle (19) iltifāt imeyerek yollarına gitdiler.

Tā şehirlerine vuṣul bulduķlarında duḡtere (20) devlet ve salṭanatlarını gösterüb alāy ile şehre idḡāl itmesini mülāḡaza idüb (21) pederinüñ seyrġāhları olan ba’z baġçelerinde ḡonub mūmā-ileyh bir oṭaya idḡāl (22) ve sebi daḡı yanunda biraġub “Sen bunda baña münteżir ol tā ben yāḡūd ṭarafımdan ādem gelüb (23) seni aluruz zīrā benüm merāmum seni alāy ile şehre idḡāl itmekdür.” diyüb gitdi. (24) Duḡter orada münteżire ḡaldı.

Şehzâde ise doğru pederine varub yanuna girdükde ⁽²⁵⁾ pederi mesrûr olub “Ey oğul! Sen nereye gitdün?” diyü suâl ol dağı “Ey peder! Ben saña ⁽²⁶⁾ naql itdügüm duğteri getürmege gitdüm ve hâlâ benüm ile gelüb felân bağçede ibkâ itdüm ki ⁽²⁷⁾ sen mülâkâtına çıkub şân ve devletünüzi gösterüb alây ile şehre idhâl ⁽²⁸⁾ idesünüz.” didükde Melik bu ma’nâyı istihsân ve bütün şehir ziynetlensün diyü fermân ⁽²⁹⁾ ve ‘askerini celb ve ahzâr idüb mütahib oldı ve Şehzâde hareme girüb ⁽³⁰⁾ derününde olan câriye ve hademe kadınları Kemâl-i ziynet ile tezyin idüb tertîb alây ile [272b] ⁽¹⁾ sürerek ol bağçeye ‘azîmet itdiler düyü Şehrazâd hikâyeden bu mağale geldükde ⁽²⁾ şabâh-ı takrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(3) **ÜÇ YÜZ YETMÜŞ BİRİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazâd kelâma ağız idüb dir ki: Pes bunlar ol şantana-i ‘azîme ile gidüb duğtteri ⁽⁵⁾ ibkâ itdügi oğaya vuşul bulduğda ne duğteri ve ne esebi bulub bahr-ı hayrete düşdiler ⁽⁶⁾ ve esebi anda bırağduguna bişmeyân olub ‘acabâ nice oldı duğter ise esebün kullanmasını ⁽⁷⁾ bilmez bunu iden olursa ancağ esebi getüren hekîmdür zîrâ ol bize şarğındur ki ⁽⁸⁾ biz anı dâmâdlığ ile memnûn itdük diyerek bağçenün bekçisine varub “Bağçeye bu gün ⁽⁹⁾ kim girdi?” diyü suâl ol dağı “Bir kimseyi görmedük ancağ bir hekîm-i fârisi ‘ilâca mûta’lık ⁽¹⁰⁾ nebât aramağ için gelmiş idi.” didükde Şehzâde duğter mûmâ-ileyh Hekîm-i mezkûruñ ⁽¹¹⁾ alub gitdügünü tebkin itdi meğer emir meğdur ve kazâ-i mağrar hükümünce hekîm merķum nebânât ⁽¹²⁾ toblamağ için bağçeye girüb rehâsı koğlayub tatbî’ iderek duğterün ⁽¹³⁾ oldığı oğaya vuşul ve esebi kapuda şurur bulmağla gâyet mesrûr olub ve duğteri ⁽¹⁴⁾ alub kaçmasını kurdı. Zîrâ merķum melike dâmâd olmağ hülyâsında olub her ne kadar ⁽¹⁵⁾ ol tağfe-i behiye ya’ni ebnûs esebi Melike tağdîm idüb kabüle qarîn oldıysa da ⁽¹⁶⁾ diger hûKemâlar gibi duğterini tezvîc itmemekle esebi virdüğüne pişmeyân olmuşdı çün ⁽¹⁷⁾ bugün zîkr itdügümüz üzere esebini bulub hemân sür’atle varub tafğad itdi ⁽¹⁸⁾ ve cümle âlâtları mükemmel buldükda binüb gideyüm dirken, hâtrında “Şehzâde bu eseb ⁽¹⁹⁾ üzerinde elbette bir şeyi getürdi bu oğada bir şeyi vardur.” diyerek, oğaya girdükde ⁽²⁰⁾ ol mâhir ve duğteri bulub nefsinde bahr-ı hâl bu duğterün bir sebeb-i ‘azmi vardur ⁽²¹⁾ ve Şehzâde “Anı bunda bırağub gitdügünün hikmeti ancağ alây ile şehre idhâl itmek ⁽²²⁾ mağşudidür.” diyüb doğru duğterün yanuna varub huzûrında zemin bûs “Vay sultânüm! ⁽²³⁾ Şehzâde beni irsâl eyledi ki seni şehre qarîb başka bağçeye naql ideyüm ki oradan ⁽²⁴⁾ sizi alây ile alacağdur.” didükde duğter “Yâ Şehzâde nerededür didi

merķūm ⁽²⁵⁾ ben anı pederiyle helmek üzere bıraķdum hālā cem'iyetin ıolmaęa meşęüllerdür Őimdi ol baęçeye ⁽²⁶⁾ gelecekler.” didükde.

Çünkü hekīm mezkūr-u ğāyet bed Őuret ve giryeü'l-manzur idi ol ⁽²⁷⁾ bānū “Behey ādem! Senden ğayrı bir Őabihü'l-vece ādem yok mı ki seni bañā yolladular senüñ ⁽²⁸⁾ gibi Őuret Őeytan mı yolladı?” didükde hekīm gülüb “Efendüm beni haķāret ⁽²⁹⁾ göziyle baķma zīrā Őehzāde senüñ için kıŐığanub dilber ve cemil ğulām yollamadı.” dimekle ⁽³⁰⁾ mūmā-ileyh bu kelām hoŐuna ğelüb anuñla ğitmeğe rām olduęda [273a] ⁽¹⁾ hekīm “Buyuruñ esebe süvār oluñ.” didi.

Duğter “Ben yalnız bu esebe binemem.” didükde hekīm ⁽²⁾ mesrūr olub “Gel benüm ile süvār ol.” diyüb anı arķasında bindürüb hareketlerini ⁽³⁾ icrā itmekle derhāl eseb havāya pervāz idüb ğitdi çün duğter ğördi ki ⁽⁴⁾ Hekīmüñ ruyeŐi baŐķa keyfiyete döndi hemān “Sen beni nereye ğötüreyorsun beni Melik ⁽⁵⁾ ve Őehzādenüñ yanuna ğetürecek değil müsün?” didükde Hekīm ğerek Melik ve oğlı “Allah'dan ⁽⁶⁾ cezālarını bulsunlar ğalibā sen beni bilmedüñ.” didükde duğter “Ħayır bilmem sen kimsün?” dimekle ⁽⁷⁾ hekim Őol rüküb itdügümüz eseb benüm Őana'atımdur anlar benden hīle ile ķapdılar ve ğāyet ⁽⁸⁾ müteessif ķalmuŐ idüm ciğerüm yanar idi Őimdi ben anlaruñ ciğerlerimi yaķdum hemān ⁽⁹⁾ sen müsterihü'l-hātır ķal didi Őehrazād hikāyeden bu mağāle ğeldükde Őabāh-ı ⁽¹⁰⁾ taķrib itdügünü ğörüb süküt eyledi.

(11) **ÜÇ YÜZ YETMÜŞ İKİNCİ ğİCE**

⁽¹²⁾ Őehrazād kelāma aęaz idüb dir ki: Duğter iŐbu kelām kuduret encāmı iŐirdükde ğāyet ⁽¹³⁾ hūzn ve ğasrete düŐüb “Ħerek peder ve maderinden ve ğerek Őehzāde-i mağrūme ķaldum.” ⁽¹⁴⁾ diyüb aęlayarak ķaldı. Hekīm ise yoluna ğidüb tā balād-ı rūmdan bir Őehre vardı ki ⁽¹⁵⁾ civānun erba'ası baę ve baęçe ile mezīn ve ma'mūr idi, istirāğat için baęçelerüñ ⁽¹⁶⁾ birine inüb ve duğteri dağı eseb üzerinden itdirüb oturdular meğer Őehir ğakimi ⁽¹⁷⁾ ol ğün Őeyd ve Őekāre çıķmuŐ idi ittifaķa baęçe-i merķūmeden merūr ve hekīm ⁽¹⁸⁾ ile eseb ve duğteri ğörüb yanuna varub ol bānū-yı hūsnüñ cemālini müŐāhede ⁽¹⁹⁾ ve Hekīmüñ Őuret Őiğāniyesini dağı mülāğaza ve ol esebüñ heyet-i müstağirbesine ⁽²⁰⁾ yaķub Hekīme “Bu kıız kimdür?” diyü suāl ol dağı “Benüm zevcemdür.” didükde ğatr mūmā-ileyh ⁽²¹⁾ Hekimi tekzīb ve “Ben bu ādemi bilem bu beni mağalumden ķapub bu araya ğetürdi.” diyü ifāde ⁽²²⁾ itdükde

Melik Hekîmi ve duhter ve esebi alub şehre gitdi ve anı habishâneye koyub ⁽²³⁾ ve duhteri hareme ve esebi bir oçaya važ' eyledi.

Bunlar bu hâlede kalsunlar gelem Şehzâdeye ⁽²⁴⁾ çün Şehzâde gelüb duhteri bulmadı emrinde hayrân oldub bî-şabır ve bî-arâm kalmağla ⁽²⁵⁾ nâ-çâr sofrâ hazırlanub iktizâ iden mal ve zehîreyi alub yola revâne oldı ⁽²⁶⁾ ve şehirden şehire intikâl idüb enbüş esebinden tecessüs iderek kaldı ve her kimden ⁽²⁷⁾ suâl iderse mûmâ-ileyh gülüb bu mesmû'muz olan şey degildür dirler idi. Tâ duhter ⁽²⁸⁾ mûmâ-ileyh pederinüñ memleketine vardı. Anda dağı suâl ve bir cevâb şâkıü'l-mâ' file ⁽²⁹⁾ oradan revâne olub gitdi ve bir müddetden soñra bir şehre vuşul ve hânlaruñ birine nezvil ⁽³⁰⁾ idüb bir kaç bezirgân ile konuşur iken biri filân şehre girdüm ve anda garîb bir keyfiyet ⁽³¹⁾ işitdüm şöyle ebnûsdan eseb var imüş ol şehriñ pâdişâhı bir hekîm-i farisiyeden [273b] ⁽¹⁾ almuş anuñla dağı bir duhter-i hüsnâ bulub aldısada esebüñ keyfiyetin bilmemekle yanunda ⁽²⁾ bırağdı ve ol Hekîmi habse atdı diyü naql itdügünü işitdükte refik ile ⁽³⁾ ol şehirden suâl ve ta'rîf itdüklerinde şuyuna şardır hâl eyledi. Çün ki şehir ⁽⁴⁾ merkûme vuşul bulub duhûlı ahsâma karîb teşâdüf itmekle kapuda olan ⁽⁵⁾ bekçiler mûmialihadan iştibâh itmeleriyle tutub Melike getürene kadar važit bulamayub ⁽⁶⁾ ol gice karağol habishânesine koydılar habishâne nâzırı Şehzâdenüñ hüsn ⁽⁷⁾ ve Cemâlini bağub habse idhâl itmeyüb yanunda bırağub anuñla şöhbet iderek kaldı ⁽⁸⁾ ve “Sen kangı memleketdensün?” didükde Şehzâde “Benüm aşıl memleketüm Fârsdur.” dimekle.

⁽⁹⁾ Merkûm “Efendüm ben aşlâ ahâli-yi Fârsdur kimse görmedüm ancak bizüm habishâne ⁽¹⁰⁾ mizde çirkîn ve bed-şüret bir âdem vardur aşlâ size beñzemez zîrâ merkûm gâyet ⁽¹¹⁾ hasîs ve kezib ile mütalıkdur Melikimiz şeyd ve şekârda iken gâyet cemile bir duhter ⁽¹²⁾ ve ebnûsdan bir eseb bulub kirfet eyledi ancak ol duhter ‘illet cünun ile ⁽¹³⁾ mübtelâ olub her ne kadar hekîmler görmüşler isede müfid olmayub öyle kaldı ve aña â'sık ⁽¹⁴⁾ olub anuñ için mağzûn oldı ve sebüñ keyfiyet harekâtını bilmemekle bir oçada hafz ⁽¹⁵⁾ ve ol âdemi bize yollayub hâlâ habishânede muqmîdür ve anuñ kışret-i tahzin ve tahsirinden ⁽¹⁶⁾ bî-râhat kaldı.” didi. Şehrazâd hikâyeden bu mağale geldükde şabâh-ı takrib ⁽¹⁷⁾ itdügünü görüb sükût eyledi.

(18) **ÜÇ YÜZ YETMÜŞ ÜÇÜNCÜ GİCE**

(19) Şehzād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes ħabishāne nāzırı ħevā bekāha varacaġunda (20) Şehzādeyi firār itsün için ħabise koyub ġitdi. Pes Şehzāde ol Hekīm (21) mezkūruñ aġlayub taħsir iderek “Vay ħālūme rāħatda ħaldum ve ne de duħter ey Şehzāde! (22) Yanunda bıraġdum işte ben muġamemden yā alā ve ī’lāşi istediġim ħesabıyla bu belāya dū-ġār (23) oldum zīrā insān kendünden büyük şey istediġi ħāle ta’b ve meşakġate dū-ġār olur.” (24) diyü söylediġün işitdükde Fārs lisaniyla muħātebe itmekle Hekīme bir miġdār ünsiyet ħāşıl (25) olub ħālını beyān itmege başladı ħāşılı ol gice Şehzāde orada ħalub ‘aliü’s-siħir (26) iħrāc ve Melik ħuzūrına getirüb “Efendüm bu ādem aħşām vaġtinde şehre gelüb andan (27) şübhemiz ħāşıl olmaġla kirfet idüb bizde yatdı ve şimdi size getürdük.” didüklerinde (28) Melik Şehzādeye “Sen ħanġı memleketdensin ve şana’atūñ nedür?” diyü suāl ol daħı İrān (29) zemin ahalisinden olub ħekīm olduġunu ve ħalka mu’ālece itmek için şehirden (30) şehire gezdüġünü ve cümle imrāz ve’alla mu’ālece itmege muġtedür idüġünü ifade itdükde [274a] (1) Melik “Ey Hekīm-i fāzıl! Şükr olsun ki sen bize daħı geldüñ.” diyüb ol duħterün ħālını (2) ifade ve aña eger mu’ālece ider iseñ saña şevġdarnesine virirüm diyü va’d ve kıızı nice ele (3) geġürdüġi daħı ifade itmekle Şehzāde ħātrında “Evvelā esebi arayıb ġoreyüm ‘acabā andan (4) bir ālet eksildimi yoħsa baħāle bāġımı ve ba’de ħālumi bir yola koyayum.” (5) diyüb Melike “Efendüm ibtidā şol esebi baña ġösterüñ şāyed anuñ ħikmetini bilürem.” (6) didükde.

Melik Şehzādeyi esebüñ oldıġı oġaya irsāl ol daħı arayub yoġladuġda (7) andan aşlā bir şey eksilmemiş bulmaġla sevinerek ħüdāya ħamd ve Melike “Efendüm ben (8) bunuñ ħikmetini bilürüm lakin şimdi duħtere mu’ālece itmege şürü’ idelüm.” didi Melik (9) Şehzādeyi alub mūmā-ileyh oldıġı oġaya ġötürdi ġün ki duħter mūmā- (10) ileyh acinün ‘illeti olmayub ancaġ kendüni Melikden ħurtarmaġ için dīvānelik (11) aźħār itmüşidi Melik Hekīm ile geldiġünü bildükde hemān kendüni zemine atub ölü gibi (12) ħaldı.

Şehzāde Melike “Sen irāġ ħur.” diyüb sür’atle duħterüñ yanuna varub aġzını (13) ħulaġına ħutdı ve ġüyā o ħabur gibi merġūmeye “Ey bānū! Sen kendüni ġüzel ħutki (14)

firāre mecāl bulalum ve kendü kim olduğunu dağı iķhām itmege merķūme ŐiŐe idüb ⁽¹⁵⁾ ve Őiddet-i ‘aŐından bayılıb bī-iĥsās oldu yine Őehzāde duĥterüñ ħulāđına ey fitne-i ⁽¹⁶⁾ ā’lem böyle olmaz bahr-ı ĥāl bir miķdār Őabır ve taĥmül itmelüsün ve Melik ile laĥifle mu’āmele idüb ⁽¹⁷⁾ güyā Őifā buldıđüñı tefhim itmelüsün ki ħayd ve benden ĥilāŐ ve firara ĥarīķ ⁽¹⁸⁾ bulamaz zīrā ben Őimdi Melike iŐbu duĥtere iŐābet iden ‘illet-i cinün ‘illetidür ve ben anuñ ⁽¹⁹⁾ ‘ilācına muķtedir diyü söylemiş idüm imdi sen beni taŐdıķ itmek iķün Melike ⁽²⁰⁾ ā’ħlāna cevāb vir ba’de ben bildugumi icrā iderüm.” diyüb ve Melike iltifāt idüb “Efendüm ⁽²¹⁾ iŐte himmet-i ‘aliyeñüz ile cāriyeñüz Őifā ve ifāķat bulmağa baŐladı buyruñ anuñla refiķ ike ⁽²²⁾ muĥātab idün ve ikramıma buyurdıđıñız va’d-i cemili āmāde ħıluñ.” didi. Őehrazād ĥikāyeden ⁽²³⁾ bu maĥale geldükde Őabāĥ-ı taķrib itdügünü görüb süķüt eyledi.

(24) **ÜÇ YÜZ YETMÜŞ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁵⁾ Őehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Melik müŐār-ileyh Őehzādenüñ kelāmundan mesrūr ⁽²⁶⁾ olub merķūmenüñ yanuna varub muĥātaba itdükde duĥter ayađa ħıyām ve ĥuzūrında ⁽²⁷⁾ zemin būs ile laĥif ve ta’zīm ile cevāb virdükde merķūmeyi ĥamāma getürmelerini ⁽²⁸⁾ ve güzel esvābü’l-bās ve iksā ve ‘alā mücevherāt gidermelerini sibāriŐ idüb ⁽²⁹⁾ sarayına gitdi. Ba’de Őehzāde Melik’e “Efendüm bu duĥtere ā’rz olan keyfiyet ol ⁽³⁰⁾ seyyiden neŐet itmüŐdür. Őimdi anı bütün bu ‘illetden taĥliŐ itmek ancak anı ol [274b] ⁽¹⁾ bulduđuñ bađceye eseb ile getürdüb ve dutulduđı maĥalde ĥurub anı ĥutan ‘ifrīti ⁽²⁾ ‘azīmet ve Őiĥir ile kirfet idüb ĥabs idelüm ve alā anuñ ‘illeti bütün bütün gitmez ⁽³⁾ tamāma Őifāyāb olduđda yanuna varuñ.” didükde.

Melik derĥāl esebi maķr neden iĥrāc ⁽⁴⁾ ve kendüsi dāire ĥalkıyla süvār olub duĥteri dađı alub ol bađceye vardılar ⁽⁵⁾ ve vuŐül bulduĥlarında Őehzāde nefisini Ĥekīm müŐābesinde ħoyub Melik’e “Efendüm siz bu Melik’üñ ⁽⁶⁾ etrāfinda dāire gibi ĥuruñ ve benden ĩrāķ oluñ ħuluñuzu ve duĥter ile esebi ortaya ħoyub ⁽⁷⁾ iŐumi icrā idem.” didükde Melik anlardan ĩrāķ olarak ‘askeriyle dāir emādār ĥalka ⁽⁸⁾ varı dizilüb ĥurduĥlarında Őehzāde duĥter ile esebe süvār ve havāya Őu’üd itdirür ⁽⁹⁾ mandālı küŐād itmekle eseb öteye beiye ħoŐmađa baŐlayub derünü yel ile ĥolduđda ⁽¹⁰⁾ cūhūvāya ĥirān idüb gözlerinden ĥāib olub gitdi Melik her ne ħadar merķūmuñ ⁽¹¹⁾ ‘avdetine müntezir oldisada aŐlā eŐerini görmemekle maĥzün olarak Őehre daĥil ⁽¹²⁾ oldu ve Őehzāde ise

toğru pederinüñ yanuna varub sarāyları üzerine qonub ⁽¹³⁾ pederine varduğda pederi ğayet mesrür olub duğterden suāl itdi ol dağı ⁽¹⁴⁾ ma'iyetiyle getürdüğünü söyledükdde ğāyet mesrür ve memnün oldı. Lakin Melik-i Rüm ⁽¹⁵⁾ duđterüñ mağzün ve mağmum olub şiddet-i 'aşkından sarāyunda qapanub muğtecib ⁽¹⁶⁾ oldı ve bir qac ğün ol vechle qalmağla vüzerā ve erqān-ı devleti yanuna gelüb "Efendüm ⁽¹⁷⁾ sen niqün böyle mağzün olduñ sen hüdāya şükr eyle ki ol sāhir mākerden hılāř ⁽¹⁸⁾ bulduñ." diyerek, tesliye ve taşraya qıqub muřālih devletiyle meşğül qaldı.

⁽¹⁹⁾ řehzādenüñ pederi ayın melük üzere düğün tertib ve oğlını 'urūsasıyla nāil ⁽²⁰⁾ ve şalet ve taqrīb itdirüb rāhat ve řāfā ile oturdılar ve ol ebnüsdan ma'mül ⁽²¹⁾ olan esemi şekest idüb harekātın ibtāl eyledi. Ba'de duğter mümā-ileyh pederine ⁽²²⁾ mektüb yazub 'azım hediye ile irsāl ve getüren ilqi řanā'imina vuşul ve mektüb, ⁽²³⁾ ile hediye Melike taqdīm eyledi diyü řehrazād hikāyeden bu mağale geldükdde řabāh-ı ⁽²⁴⁾ taqrīb itdüğünü ğörüb süküt eyledi.

(25) **ÜÇ YÜZ YETMÜŞ BEŞİNCİ GİCE**

⁽²⁶⁾ řehrazād kelāma řürü' idüb dir ki: Pes řanā'mlığı duđterinüñ mektübünü oquduğda ⁽²⁷⁾ kızinuñ mağlini ve qarārını bilüb mesrür oldı ve şahrına 'azım-i hediye tertib idüb ⁽²⁸⁾ ol ilci ile red cevāb eyledi. Bahr sene birbirine mükātebe idüb řafā ve rāhatda ⁽²⁹⁾ qaldılar ve řehzādenüñ pederi merhüm olduğda yerine tahta geqüb hālet-i merziye ile ⁽³⁰⁾ menus olub aliü'l-memāt ahnāü'l-hālāt ile geqünüb qaldılar diyü řehrazād bu hikāyeyi ⁽³¹⁾ tekmil itdükdde başka hikāyeye řürü' idüb dir ki: Ey řāhum *hikāyāt* [275a] ⁽¹⁾ olunur ki azmine-i māziye ve ā'şır-ı mütfāziyede 'azümü'ş-řān zī-mükennet ve sultān ⁽²⁾ bir pādiřāh var idi ve anuñ macrib rüzğār ve āřafü'l-ađlāq ve el-tavār ā'qil ve kāmel ⁽³⁾ bir ahim tāmende bir Veziri var idi ki anuñ cemilü'ş-şuret ve el-mübānı kāmileü'l-hüsn ve el-mā'ni ⁽⁴⁾ āfitāb ā'limitāb Kemālini irāz itdükdde bahr-ı hüsnünden şemse enkāf ve qad ve qāmetini ⁽⁵⁾ ser ve sehiye istilāh itdükdde anuñ nihāl mezūnete ihnā ve hicābından iltihāf ider ⁽⁶⁾ vardufı alā emāl nā-meyle binām bir duğter-i pākize-i ağteri var idi ki finün-u edeb ile nādretü'l-'aşır ⁽⁷⁾ ve 'ulüm-u 'Arabiye ve eř'ārda bahretü'l-Bedir idi ancaq hab melāh ve münādemete iqdāh ve rivāyat ⁽⁸⁾ eř'ār ve istimā'-i nevādur ihbāre ve lev' hevāheři lub bu uřāf sebebiyle derün-ı 'ařıqā ⁽⁹⁾ mağabbere 'da'vet ve 'aqül ehl iřvākı esnlāb ve ğāret itmüşidi hatta vardıqı ala kemām nāmıyla ⁽¹⁰⁾ mücib-i tesmiye iřbu ferđ diqqati ve Kemāl-i behceti idi Melik dağı mümā-

ileyh hālîne ⁽¹¹⁾ ve cemil-i uşāfına maṭl'a olmağla muḥabetiyle mübtelā ve vaşf-ı derdiyle muḥalā olmuş idi.

⁽¹²⁾ Çünkü Melik mūmā-ileyh salda bir kere ma'in günde şahrāya çıkub cirīd oynardı. ⁽¹³⁾ Pes cirīd günü ḥülül itmekle mūmā-ileyh seyir ve temāşā için ⁽¹⁴⁾ penceresinde oturmuşıdı ve ḥalk daḥı cirīd meydānuna gelüb oynamağa şürü' ⁽¹⁵⁾ itdüklerinde Kemāl meydāna nikāh iderken 'asker beyninde āfītāb ṭal'at ve māhir ve ⁽¹⁶⁾ behcet yüzi gürken ve cemāli müstekmil ve ṭab'i müstaḥsin-i şabīḥü'l-ḥayā bir civāb ⁽¹⁷⁾ görüb gözün aña diküb müşāhede-i dīdārından ṭoymayub baqar ṭururđı ve dadısına ⁽¹⁸⁾ baqub "Ey dadı! Bu şāb melīḥ kimdür?" diyü suāl ol daḥı "Efendüm bunda olanlaruñ cümlesi ⁽¹⁹⁾ güzeldür aralarında bu zīkr itdigüñ civān kimdür?" didi. Kemāl "Ben şimdi sañā ⁽²⁰⁾ gösterirüm ve eline bir elma dānesi alub civān mūmā-ileyh pencere alyından merūr ⁽²¹⁾ itdükde elmayı üzerine atub işte söyledüğüm civān budur." didi civān ⁽²²⁾ ise elma üzerine düşdükde başını kıaldırub nikāh itdükde ayuñ on dördinci ⁽²³⁾ gicesinde ṭoğan māh gibi bir rüy-ı maḥasen buy pencerede müşrak ve taban oldugunu ⁽²⁴⁾ düş idüb derḥāl gözlerini müşāhede-i dīdārına ḥaşır ve kendünden bī-ḥaber medhoş ⁽²⁵⁾ ve bī-ḥoş kıaldı ve eş'a-i nūrından ḥücre-i derūmı mūmā-ileyh 'aşkıyla münevver olub ⁽²⁶⁾ derd-i muḥabetiyle mübtelā oldı cirīd oyunu ḥitām bulduqda mūmā-ileyh dadısına "Acabā ⁽²⁷⁾ bu civānuñ ismi nedür?" diyü suāl ol daḥı Ünsü'l-Vücūd oldugunu ve ḥevāş Melik ⁽²⁸⁾ zemesinden ma'dūd idüğünü ifāde itdükde duḥter başını şallayub sükūt ⁽²⁹⁾ itdi ve derd-i 'aşkıdan ah ve anin iderek Ünsü'l-Vücūd ismini ḥāvi bir şi'ir inşād ⁽³⁰⁾ ve bir kāğıda terķīm idüb yaşduq altına kıoydı. Meger dadısı ol kāğıdı [275b] ⁽¹⁾ yaşduq altına kıoydugunu görüb sırrā varub okuduqda mūmā-ileyh Ünsü'l-Vücūd a ⁽²⁾ ā'şık oldugunu bilüb sükūt itdi iki günden şoñra Kemāl'e varub ⁽³⁾ "Ey seyyide! Ma'lūmuñ olsun ki 'aşk ve ġarāmetüñ ketm ve iḥfāsı ġāyet gücdür ⁽⁴⁾ ve ġitdükce insānuñ cismine ve cevher-i rūḥına za'if fitür virür temürden olur isede ⁽⁵⁾ bile vücūduñı aradıdur ve 'aşk derdini āşikār ve aẓḥār iden kime melüm ve ma'yüb ⁽⁶⁾ olamaz." didükde.

Mūmā-ileyh "Ey dadı! 'Aşkuñ 'ilācı ve devāsı nedür?" didi. Merķūme ⁽⁷⁾ "Anuñ ilācı ancak vaşāl-ı maḥbub ve ihdā-i selām ve tesyīr mektüb ile olur ve bu muḥavele ⁽⁸⁾ mevād ile güc olan emūr-u saḥvelat bulur eger senüñ bu ma'nāda bir işüñ ⁽⁹⁾ var ise ben anı görürüm zīrā baña bu gice rüyāda bir zāt gelüb senüñ ḥānemüñ ⁽¹⁰⁾ Üsnü'l-Vücūda ā'şıkā olmuşdur iktizā ider ki sen anuñ ḥidmetinde bulunub ⁽¹¹⁾ sırrını ḥafz ve

işin görmelüsün diyü emir eyledi.” didükde Kemâl ⁽¹²⁾ işbu kelâmdan mesrura ve bekâm olub merķūmeye “Acabā sen sırrımı hāfz ⁽¹³⁾ ider müsün?” didi cāriye “Efendüm ketm esrār hīlāsa-i ṭabī’at iḥrārdandur ⁽¹⁴⁾ ben senün sırruñı ketm itmez olaydum yaşduķ altında olan kāğıd ile seni feẓīhat ⁽¹⁵⁾ iderdüm diyüb ol varķa-i maḥşūşeye el uzadub çıkardukda Kemâl ⁽¹⁶⁾ merķūmeye ī’timād ve muḥabbet ve mevdeti mizdād olub derḥāl şekvā-yı ‘aşķ ve ğarām ⁽¹⁷⁾ ve mukābede-i sihir ve hiyāma mütezmin bir şi’ir yazub merķūmeye sen bunı Ünsü’l-Vücūd a ⁽¹⁸⁾ işāl eyle diyü emir eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib ⁽¹⁹⁾ itdügünü görüb sükūt eyledi.

(20) **ÜÇ YÜZ YETMÜŞ ALTINCI GİCE**

⁽²¹⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Pes merķūme ol resāleyi alub Ünsü’l-Vücūd’a ⁽²²⁾ varub teslīm itdükde Ünsü’l-Vücūd’uñ maḥbūbesinüñ ḥaṭı çeşmine meşhūd ⁽²³⁾ oldukda meālını fehm ve ma’nāsını derk idüb cevāb olarak şekvā-yı ḥāl ⁽²⁴⁾ ve ṭaleb vaşāla ḥaci bir kaşīde-i feşīḥa ol kağıd zahirinde yazub mūmā-ileyh ⁽²⁵⁾ irsāl eyledi cāriye daḥı Kemāl’e varub Ünsü’l-Vücūd’uñ şıķķasını destine ⁽²⁶⁾ teslīm itdükde mūmā-ileyh mektüb ḥabībi būs ve qarāitiyle derūnun menus kılub ⁽²⁷⁾ yine altına isti’tāf ve talṭīf ve şekvā-yı ğarāma ḥāvi bir şi’ir zarīf yazub ⁽²⁸⁾ tekrār merķūme ile Ünsü’l-Vücūda irsāl eyledi. Pes cāriye-i merķūme çıkub ⁽²⁹⁾ kapuya vardukda kapucı anı ta’nīf idüb “Sen nereye gideyorsun?” diyü suāl itmekle ⁽³⁰⁾ kendüni şaşırub “Ben ḥamāma gideyorum.” diyü cevāb virerek çıkıdısı da ⁽³¹⁾ şiddet-i telāşından kāğıdı düşürmüş idi ve ittifāķa vezīrūñ ba’z ḥevaş-ı ğulmānı [276a] ⁽¹⁾ orada bulunmaĝla alub okudukdan soñra Vezīr’e getürüb virdi.

Vezīr daḥı meāl ⁽²⁾ şıķķayı fehm itdükde duḥterinüñ ḥāline maṭķ’a ve hezār-ı ḥasret ile ḳalub ⁽³⁾ zevcesine varub maddeyi tefhim ve ğāyet cez’ ve fez’ göstermekle zevcesi anuñ ⁽⁴⁾ ḥāṭrını teskin idüb “Ey efendüm! Bahr-ı ḥāl bu maddeye bir çāre buluruz sen kendüñi ⁽⁵⁾ şarşırma.” didükde Vezīr “Ey ḥatun! Benüm bu ḥuşūşda iki cihetden ḥavfum vardur ⁽⁶⁾ biri benüm kerīmemüñ faẓīhatinden ve ikinci Ünsü’l-Vücūd Melikūñ ḥevāşında ⁽⁷⁾ ve maḥbūllerinden olub şāyed bu kaẓīye Melike vuşul bulub ḥālımız diger ğün olur.” didükde ⁽⁸⁾ zevcesi “Efendüm ṭur bir istiḥāre idelüm.” diyerek, istiḥāre namāzını kıldukdan soñra ⁽⁹⁾ “Efendüm ḥāṭrına böyle Baḥrū’l-Kūñuz didükleri deryā ortasında ⁽¹⁰⁾ kāin Ceblü’l-Seklān didükleri taĝ üzerinde bir sarāy binā ve

duhterümüzü ⁽¹¹⁾ dairesiyle iktizâ iden münetiyle oraya götürüb ⁽¹²⁾ ibkâ iderüz ve seneden seneye lazum ⁽¹³⁾ olan eşyâyı götürüb teslim iderüz ve bu vechle havfdab emîn oluruz.” ⁽¹⁴⁾ didükde Vezîr bu reyi istihsân ve derhâl â'meleler tedârik idüb cebl mezkûre irsâl ⁽¹⁵⁾ ve orada bir ‘azîm-i sarây îcâd ve î'mâl itmelerin fermân buyurmağla merķûmün ⁽¹⁶⁾ hesabü'l-emir cebl mezkûre ‘azîmet ve dert ey zarfında ol sarâyı etmâm idüb ⁽¹⁷⁾ haber virdüklerinde Vezîr duhterine bir sen kifâyet idecek mehmâtını bir sefineye vaz' ⁽¹⁸⁾ ve gice ile duhterine varub dairesiyle maķrından izâ'c ideceğinde mûmâ- ⁽¹⁹⁾ ileyh derûnı firâķ ile muhterik ve kapu üzerine oldığı maħalden sefer itdüğünü hâvi ⁽²⁰⁾ bir şi'ir yazub gitdi. Hâzır ve âmâda olan sefineye vuşul bulduķda derûnuna irkâb ⁽²¹⁾ ve sâlefü'z-zikr taĝa gidüb binâ itdikleri sarâyâ idhâl idüb üzerine ⁽²²⁾ kapuları kapadub dönüb şehre geldiler.

Vardıfaü'l-Kemâm bunda kıalsun geledüm Üns ⁽²³⁾ ü'l-Vücûda şabâh olub uyħudan bî-dâr ve maħbûbesinüñ hânesinden güzâr itdükde ⁽²⁴⁾ kapuda yazılmış olub ebnâyı görüb zihni maddeye vâşıl ve maħbûbesinden ba'id ⁽²⁵⁾ ve mütefâşıl olduğunu teyķin itmekle geldiği yoldan hânesine dönüb gitdi ve giceye ⁽²⁶⁾ kadar kıalub dîcür zalâm ortalığı ta'mîm ve derûn-ı ‘aşâķı kendü vaşfı gibi mazlum ⁽²⁷⁾ ve derd ve efkârda maķîm itdükde Ünsü'l-Vücûd'ün ‘aşķ ve ĝarâmı müşted ve nâr-ı muħabbeti ⁽²⁸⁾ hâric azhd olub şabrı ma'dûm ve hâli mekdur ve maĝmum olub bî-karâr ve bî-arâm ⁽²⁹⁾ olmağla talû' nehâre biñ can ile muntezîr kıaldı. Şehrazâd hikâyeden bu maħale ⁽³⁰⁾ geldükde şabâh-ı takrîb itdüğünü görüb sükût eyledi.

(31) **ÜÇ YÜZ YETMÜŞ YEDİNCİ GİCE**

⁽³²⁾ Şehrazâd kelâma aĝaz idüb dir ki hemân âfitâb Ā'limitâb cemâlini perde-i şebden [276b] ⁽¹⁾ ibrâz itdi ki: Ünsü'l-Vücûd yola tevce ve ‘azm-i maķşûd idüb gidüb ⁽²⁾ gelecek yeri bilmeyerek şahrâ ve çöllerde keş ve güzâr ider kıaldı kuşluk vaķtinde ⁽³⁾ açlığı ve şusuzluğu müşted olmağla bir mevi ve mülacâ arayarak eķrâfa nikâh itdükde ⁽⁴⁾ İrâķdan bir aĝac görüb yanuna vardı ve sâyesinde oturub orada bir şu ⁽⁵⁾ pîñaru bulmağla andan nûş idüb bir miķdâristirâhatdan soñra yine bir aķır ⁽⁶⁾ ve mahme aĝbare tevciye ‘azîmet idüb gitmeĝe başladı, yolda giderken fil ⁽⁷⁾ meşâbesinde

‘azîmü’l-case ve mahîbü’l-halka başı kûbbe-i ‘azîmeye müşâbe bir arslân ⁽⁸⁾ nümâyân olmağla Ünsü’l-Vücûd ol kadar havf ve haşite dū-çâr oldu ki fesîh zemin ⁽⁹⁾ çeşminse nâ-meşhûd olub mevt ve helâkı tıkin ve ne ebdiyüm diyü evhâm-ı ‘adîde ile ⁽¹⁰⁾ zîhn ve fikri tağîr idüb derûnı helecân iderken hâtrına böyle geldi ki ⁽¹¹⁾ arslân nû’i medh ve şekvâ-yı hâl ile mağrur olub inşana zarar ve ziyân ⁽¹²⁾ itmedüğü meşhûd erbâb idüğünü ve ben dağı ol tarîkı irtikâb ⁽¹³⁾ idüb ol arslâna hâlîmi izâh ve medhinde baş kadme-i cenâh idüb şâyed pençe-i ⁽¹⁴⁾ iftirasından rehâyâb olayum diyüb “Ey esdü’l-gâb ve lebsü’l-gâzâbe sulţân ⁽¹⁵⁾ ü’l-vehoş bin â’şık ve müteşâk ve derûnı muhterak nâr-ı firâk bir bendiyüm aḥbâbumuñ ba’d ⁽¹⁶⁾ ve nevâlarıyla yolumu bitürüb izâ’a ve serrimi şiddet-i derdümünden aşğa idüb vücûdum ⁽¹⁷⁾ bî-aḥsâs ve derûnum ‘adm istînâs ile müteḥalk oldu sen baña merḥamet kıl ⁽¹⁸⁾ ve tarîk selâmete delil ve rehnâ ol ” didükde arslan yanına takrib iderek ⁽¹⁹⁾ bîşkâhında çömeldi ve kıyruğunu şalarak beşâset azhâr eyledi.

Ünsü’l-Vücûd ⁽²⁰⁾ isti’tâf günâ şiddet-i ḥüznünden şadâ-yı hanîn ile bir kaç beyt inşâd itdükde ⁽²¹⁾ arslân gözlerinden yaş dökerek yanuna gelüb etrâfını balâdı ve “Benüm ile ⁽²²⁾ gel.” diyü lisân-ı hâl ile tafhîm iderek yola revâne olduğda Ünsü’l-Vücûd arslana ⁽²³⁾ uyub gitdi ve bir tağdan merûr idüb bir kumluk yere çıktıklarında ayaklarınıñ izi kumda ⁽²⁴⁾ mertsem olarak şahrâ tarafuna toğru mütevce olduğunu gördükde Vardıfaü’l-Kemâm’ı ol ⁽²⁵⁾ yoldan götürdüklerini ve ol anı götürenlerünñ izi olduğunu fehm eyledi. Arslân dağı ⁽²⁶⁾ Ünsü’l-Vücûd ol izi bildiğini fehm idüb dönüb hâl sebine gitdi. Üns ⁽²⁷⁾ ü’l-Vücûd eser-i mezkûre uyarak bir kaç gün gitdükden soñra deyâya teşadüf ve deryâ ⁽²⁸⁾ kenârında eser-i mezkûr mankıta olduğunu gördükde Vardıfaü’l-Kemâmı baḥr iktürdüklerini fehm ⁽²⁹⁾ ve ricâsı münkıṭ’a olub sekb-i ‘ibrât ve azhâr-ı ḥasrât ve inşâd-i eş’âr iderek ⁽³⁰⁾ zemîne baygun düşdi ve ifâkat bulduğda ol bir yede gidüb bir â’li tağa çıkub [277a] ⁽¹⁾ giderken bir insan şedâsı işidüb ol şadâya uyub gitdükde kayalaruñ birinin ⁽²⁾ tahtunda bir mağâra ve içinde bir âdem ‘ibâdete meşgûl görüb dışarıdan kapuyı ⁽³⁾ çaldıysa da cevâp virmekle Ünsü’l-Vücûd ‘aşk ve firâka dâ’ir bir şi’ir inşâd ⁽⁴⁾ vâh ve anîn idüb ḥasretinü ifşâ itdükde ol ‘ayd kapuyı açub “Sen kimsün ⁽⁵⁾ ve buralarda ne arıyorsun?” didi. Şehrazâd hikâyeden bu maḥale geldükde sabâh-ı ⁽⁶⁾ takrib ittigini görüb sükût itdi.

(7) **ÜÇ YÜZ YETMÜŞ SEKİZİNCİ GİCE**

(8) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ünsü'l-Vücüd ol ā'bida baş-ı maḳāl ve ifāde-i (9) ḫāl itdükte ā'bid “Ey oğul! Bir kaç günden berü buradan ḳalabalux ve çadır ve ḫayvānāt (10) muḳavelesi gelüb sāḫil-i deryāda bir gice bitavted ‘aliü’ş-şabāḫ bir sefineye süvār olub (11) gitdüler ve bir iki günden sonra dönüb geldüklerinde seffineleri kırub geldikleri (12) yoldan dönüb gitdüler ḡālība bunlar senüñ maḫlūbūndur.” didükde Ünsü'l-Vücüd āḫ ve vāvilā (13) iderek birkaç beyt inşād eyledi. A'bid daḫı anuñ ḫālinden müteessir ve ben saña bir istiḫāre (14) ideyüm diyü tesliye virüb anuñla ağlayarak ḳaldılar.

Ünsü'l-Vücüd bunda ḳalsun (15) gelem Vardıfaü'l-Kemām çün pederi anı gulmān ve cevār ve sāir malzemesi ile (16) ceblü’ş-seklāna irsāl itdiḡi zākir olunmuşdı mübāşirler mūmā-ileyh ol taḡa (17) tevşil ve binā itdiklerü sarāya vazı’ı ve tenzil idüb cümle muḳtezayanını anuñla biraḡub (18) ve ḳapuyı üzerine ḳapadub gitdüklerinde Vardıfaü'l-Kemām ol ḫāleti görüb ‘aşuḡ (19) ve ḡarāmı mezdād olub inşād eş’ār ve sekb-i dam’ mevcüb i’tibār ḫāletiyile ḳalub (20) ol taḡda envā’i marg mevcüd oldugunu görmekle ḫidmetine maḫşuş olan (21) ḫademelerüñ birine bahr-ı nev’ margāndan bir marg şayd ve şikār ve bir ḳafese vāz’i itmesini (22) sibāriş idüb ağlayarak ḳaldı. Çün Ünsü'l-Vücüd sālefü’z-zikr A'bid ile ol gice (23) yatub şabaḫ olduḡda A'bid Ünsü'l-Vücüd’a “Var şol derede olan lifden bir miḡdār (24) topla getir.” diyü emr ol daḫı varub ḳadrü'l-ḫāce lif getürdükte A'bid lif-i (25) mezkürdan şamān şebekesi gibi büyük bir çuval yapub Ünsü'l-Vücüd’a virdi ve “Şunı (26) falan kiyāhdan ḫoldur da deryāya at ve üzerine süvār olub filike gibi anuñla denizde (27) sefer ile zīrā bu ot şuda batmaz ve sen ta’ab meşāḳḳat çekmedikce muradka vāşıl (28) olamazsun.” didükde.

Ünsü'l-Vücüd sem’ā ve ḫa’ā diyüb ol şebekeyi ā'bidin ta’rif (29) ittiki nebāt ile ḫoldırub rüy-ı deryāya ilḡā ve üzerine süvār olub mütekelā (30) ‘aliü’r-raḫman deryāya gitdi ḫalḡalar anı ḳaldırub indirerek ḳaradan ba’id ve ‘imāretten (31) pinḫān ve leçe-i deryāda keşirü’lahzān olub üç gün ol vechle ḳalub sā’yıḡ ḳadar [277b] (1) sevḡiyile oldıḡı taḡa ya’ni ceblü’l-şelāne sevḡ ve sāḫil-i ceble (2) çıkub ol taḡı eşcār ve meşmere ḫoyur metnū’a ve meyāḫ cāriyeye ḫāvī bulmaḡla (3) semārtdan egil ve meyāḫ cāriyesinden nūş idüb belā-yı kühe şu’ūd itdi ol (4) aralıḡda irāḡdan bir beyāz şa’bḫ zuhūr ve şubuna ‘azimet idüb yanuna varduḡda (5) ma’la ve refi’ü’l-bünyān teḫennüm zemānden ḳiyām ve üç asumāne-i ref’ ā’lām itmiş bir sarāy ā’lī (6) ü’l-erkān buldı gelüb ḳapusunda cülūs ve bir miḡdār tavḳıfdan şoñra ḳapu açub ḫademe (7) lerüñ biri

çıkub Ünsü'l-Vücüd ı gördükde “Sen kimsün?” diyü suâl ol dağı “Ben ⁽⁸⁾ aşafhân ahâlîsinden ticâret için sefer-i deryâ idüb tekemüz şekst ⁽⁹⁾ olmağla tağdırü'l-hay beni buraya sevğ itdi.” didi. Şehrazâd hikâyeden bu mağale geldükde ⁽¹⁰⁾ şabâh-ı tağrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(11)**ÜÇ YÜZ YETMÜŞ TOKUZUNCU GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazâd kelâma ağız idüb dir ki: Ol hâdem Ünsü'l-Vücüd'ün kelâmını işitdükde ⁽¹³⁾ bekâya ağız “Vay efendüm! Benüm beldem dağı aşafhândur ve sağır iken â' da beni tutub ⁽¹⁴⁾ hâyalarımı kesüb firûhat itdiler diyü Ünsü'l-Vücüd a hezâr-ı talğif ve ikrâm ⁽¹⁵⁾ ile derün-u sarây a idhâl eyledükde gâyet manzûm ve mazîn bir sarây içinde müta'ded ⁽¹⁶⁾ kafesler içinde marğlar vaz'ı olindüğünü görmekle her bir kafese varub marğ ismine ⁽¹⁷⁾ münâsib uşâf mağbüyesi hâvî bir kaşide inşâd ba'de tevâşây mezkûrdan “Bu sarây ⁽¹⁸⁾ kimüñdür?” diyü suâl ol dağı “Bu sarây falân Vezîr keder içinde duğterini habis itmüşdür ⁽¹⁹⁾ ve senede bir kere harem-i sarâyımı küşâd idüb virürler.” didükde Ünsü'l-Vücüd ⁽²⁰⁾ hâtrında “Şükr olsun ki mağşüde rast geldün.” diyüb kapunuñ küşâdına munzar ⁽²¹⁾ kalub ol tevâşa ile oturdu.

Mümâ-ileyh intizârında kalsun gelem Vardıfaü'l-Kemâma ⁽²²⁾ mümâ-ileyh ol sarâyda şiddet-i aşkından ne egil ve ne şarb ve ne nevmün lezzetini bulub ⁽²³⁾ gitdikce sevğ-u muhabbetini tezâyüd idüb sekb-i 'ibret ve inşâd ebyât ile tağfî cür cümrat ⁽²⁴⁾ iderdi ba'de-i şabra tağkat getüremeyüb kuşak ve mendîl ve bu muğavele eşvâbını birbirine ⁽²⁵⁾ bağılyub ve bir pencereden şarkıdub anlar ile sarâydan inüb deryâ kenârına ⁽²⁶⁾ vardı ve anda bir Balıçcı bulmağla Balıçcı mümâ-ileyh üzerinde olan zî-kıymet ⁽²⁷⁾ eşvâb ve mücevherâtı görüb böyle beyâbânda ve halî yirde insân nev'ine gezer gâlibâ ⁽²⁸⁾ bu cin tağfesindendür diyüb karadan ayrılıub deryây a açıldığda mümâ-ileyh merğūmañ ⁽²⁹⁾ firardan mağzûne olub aña işâret itmege başladı şayâd merğūm mümâ-ileyh şadır ⁽³⁰⁾ olan keyfiyetlere bağıub enbâ-yı beşerden olduğünü fehm idüb dönüb yanuna [278a] ⁽¹⁾ geldi ve anı şandalına alub deryây a açıldı bir miğdâr gitdüklerinde büyük furtunalar ⁽²⁾ zuhûr bulub şandalı çevirub üç gün üç gice leğce-i deryâda kalub mükâbda ⁽³⁾ ve şefkatden soñra sâhil-i deryâda kâin bir şehre vuşul ve lîmânuna duğul itdiler meğr ⁽⁴⁾ ol şehriñ Meliki Dernâs nâmında bir beğ olub ol vağıt oğlıyla sâhil-i deryâda olan ⁽⁵⁾ sarâyında oturmuş bulunub ol şayâd ve ma'iyetiyle olan peri şüret ve tal'at duğter ⁽⁶⁾ garâyı görüb şekil ve şemâ'ilinden ve gerek üzerinde olan

mücevherâtdan kibâr duhter ⁽⁷⁾ oldugunu fehm ve sarâydan nezvil idüb şeyâd merķümüñ kayığına varduğda vard ⁽⁸⁾ fïü'l-ikmâmı uyumuş olub nevminden iķâz ol dağı dehşet-i hâletiyle ağlayarak ⁽⁹⁾ kâlkmağla Melik “Sen nereden geldüñ ve kimüñ duhterisüñ?” diyü suâl eyledi. Şehrazâd ⁽¹⁰⁾ hikâyeden bu mağale geldükde şabâh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(11) **ÜÇ YÜZ SEKSENİNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Şah mûmâ-ileyh hikâyesini âli ⁽¹³⁾ ve cihhâ ibtidâsından âhirine kadar nağl ve îrâd ve derd-i ‘aşķına delâlet ider bir kaç şiir ⁽¹⁴⁾ inşâd itdükde şah müşâr-ileyh mûmâ-ileyh merķamet idüb ve â’sıķ oldugunu ⁽¹⁵⁾ bilüb nâil mağlûb ve muvâşıl mağbûb ideceğini iltizâm ve derhâl Vezîrini isteyüb ⁽¹⁶⁾ ve ‘azim-i hediye virüb “Sen Melik Şâmiha var ve benden mağşûş selâm götür kendü ⁽¹⁷⁾ itibâ’nda Ünsü’l-Vücûd nâmında bir civân mülâhatu’vân vardur aña kerüme tezvic itmek ⁽¹⁸⁾ isterem ‘inâyet idüb yanuma irsâl buyurusunlar kızum virüb güvegüye girdükdeñ sonra ⁽¹⁹⁾ tekrâr mu’azez ve mükerrem olarak tarafına î’ade iderüm.” diyüb Vezîr mûmâ-ileyh irsâl ⁽²⁰⁾ ve tebîhinde “Eger sen Ünsü’l-Vücûd’u götürmez iseñ bir dahâ yanuma gelme.” diyü fermân ⁽²¹⁾ eyledi.

Vezîr dağı bir sefineye süvâr ve Melik Şâmađuñ beldesinde ‘azimet idüb limânuna ⁽²²⁾ vuşul ve mûmâ-ileyh huzûrına meşul idüb teslîm-i hediye ve teblîg-i merâm ⁽²³⁾ itdükde Melik Şâmağ “Ey Vezîr! Ünsü’l-Vücûd nerededür eger anı baña getirür iseñ ⁽²⁴⁾ getürdüğüñ hediyenüñ on katını saña virürüm.” didükde Vezîr “Efendüm ben Ünsü’l-Vücûd’ı ⁽²⁵⁾ götürmeyünce şâhıma dönüb gideyüm zîrâ ‘azlimi bu huşûşa ta’lik eyledi şimdi ⁽²⁶⁾ sizden ricâ iderümki ma’iyetime birkaç kişi virüb anı aramaga gidem.” didükde Melik ⁽²⁷⁾ vezîri İbrâhim’e “Sen anuñla git etrâf ve eknâfda Ünsü’l-Vücûd ı ⁽²⁸⁾ arayuñ.” didükde Vezîr sem’â ve fâ’a diyüb mûmâ-ileyh ile yola revâne oldılar ve yolda ⁽²⁹⁾ giderken her geçdükleri köy ‘aşîreden suâl idüb “Siz falan şüretde ve filân ⁽³⁰⁾ heyetde bir civân gördüñüz mi?” dirlerdi ve hakezâ bir kaç şehre duğuul ve ‘imâratı kaç’ı [278b] ⁽¹⁾ idüb deryâ kenârına vusul ve oradan bir gemi süvâr olub ceblü’ş-şekâne mütevce oldılar ⁽²⁾ deryâda giderken Melik Derbâs’uñ vezîri Vezîr İbrâhim’den “Ol tağ niçün ceblü’ş-şeklân ⁽³⁾ tesmiye oldı?” diyü suâl ol dağı “Çin cinlerinden bir hatun ebnâ-yı beşerden bir civâna ⁽⁴⁾ â’sıķa olub ehlerinden havf itmekle ol civânı kapub bu tağa götirdiki ⁽⁵⁾ kimse haberini almasun her vaķit yanuna gelüb

giderdi ondan bir kaç çocuk ʔogurub ⁽⁶⁾ cebl-i mezkūrda vafir Őbyān peydā oldu ʔün ʔađdan merūr iden gemiler ol ʔocuklarıñ ⁽⁷⁾ bekāsını iŐiderlerdi anı bu isim ile tesmiye itdiler zīrā Őklā evlādını yitürüb zāyi’ ⁽⁸⁾ iden ʔatunuñ ismidir ki dāimā ađlar ʔurur.” didi. Őhrazād mađale geldükde Őabāh-ı ⁽⁹⁾ tađrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(10) **ÜÇ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ GİCE**

⁽¹¹⁾ Őhrazād tekmil-i ʔikāyede dir ki: Ba’de ol iki vezīr cebl mezkūre vuŐul ve Vezīr ⁽¹²⁾ İbrāhim duđterini vazı’ itdükleri sarāya varub küŐād idüb ʔızını görmege girmüş ⁽¹³⁾ isede duđteri vardıđı āla-ı kelimemden bir eŐer bulmamađla bakāya ađaz ve cümle ʔademeleri yanuna ⁽¹⁴⁾ götürüb suāl anlar dađı “Nereye gitdügünü bilmedüñ?” diyü cevāb virmeleriyle vezīr bütün sarāyı ⁽¹⁵⁾ aradukda virdiđi itdügi pençere teŐādüf ve bađlandıđı eŐyāyı görüb ⁽¹⁶⁾ mūmā-ileyh oradan firār itduguni fehm idüb ađlayarak mađzūna sarāydan itdükde ⁽¹⁷⁾ dehlizde esva-yı ʔāletile fađrū’l-ḥāl bir ādem oturur gördügi ol ādem ⁽¹⁸⁾ Ünsü’l-Vücūd idi. Vezīr anı bilmedüğünden ğulmānından suāl ve “Bu bir aŐafhānı olub gemisi ⁽¹⁹⁾ Őekst olmađla Őāhile düŐüb bizde ʔaldı.” didüklerinde Melik Derbās’uñ vezīri “Ben ⁽²⁰⁾ bu fađiri ma’iyetiyle olub getürürüm Őāyed anuñ bir ketile Melikden mađzar ‘afv olurum ⁽²¹⁾ diyüb ma’iyetiyle sefīneye alub memleketine mütevce oldı.

Ünsü’l-Vücūd a ise ⁽²²⁾ sarāydan firār itdügünü iŐitdükde bī-aḥsās olub bayılıb ʔaldı ʔatta ⁽²³⁾ tekneye alındıđını bile ʔaberi yođıdı üç günden Őonra ifāđat ve kendüni sefinede ⁽²⁵⁾ bulub “Ben neredeyüm?” diyü suāl itdüğünde “Sen Melik Derbās’uñ vezīri ile gideyorsun ⁽²⁶⁾ diyü ifāde ve vezīre dađı mūmā-ileyh ifāđat bulduğunu ta’rīf itdüklerinde limon ⁽²⁷⁾ Őerbeti muđavelesi Őeyler yollayub tefđit itdiysede kim oldugunu suāl itmedi ve Üns ⁽²⁸⁾ ü’l-Vücūd dađı vezīrūñ nereye gidüb geleceğini Ünsü’l-Vücūd ı aradugun bilmedi ʔatta ⁽²⁹⁾ Derbās’uñ Őehrine vuŐul bulduđlarında Melik ʔaŐraya Vezīre ʔaber yollayub “Eger Üns ⁽³⁰⁾ ül-Vücūd’ı beraber götürmedüñ ise Őehre girme nireye gidecek isüñ.” diyü ʔaber ⁽³¹⁾ irsāl itmekle Vezīr kendüni ŐaŐırub nireye bilemedi ve bu ʔuŐuŐa dāira nās [279a] ⁽¹⁾ arasında dađı keft ve kucađlamađla Ünsü’l-Vücūd “Efendüm niçün sizüñ ḥālünüñ müteḥayr ⁽²⁾ oldı.” didükde Vezīr “Ey ođul Melik beni bir Őey içün irsāl itmüŐdi ve ol ⁽³⁾ Őey bulunmamađla Őimdi beni Őehirden

koğdı.” didükde Ünsü’l-Vücüd Meliküñ ⁽⁴⁾ “Maṭlubı nedür?” diyü şual Vezîr dahı “Ünsü’l-Vücüd nāmında bir civān arıyormuş ben anı ⁽⁵⁾ bulamadugumdan bana tarıldı.” didi. Şehrazād hikāyeden maḥale geldükde şabāḥ-ı ⁽⁶⁾ taḳrib itduguni görüb süküṭ eyledi.

(7)**ÜÇ YÜZ SEKSEN İKİNCİ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: Pes Ünsü’l-Vücüd Vezîr “Efendüm telāş ve ḥavf ⁽⁹⁾ itme hemān beni Melikin ḥuzūruna götür beni Ünsü’l-Vücüd’un bulmasını ta’hid iderüm.” ⁽¹⁰⁾ didi. Vezîr işbu kelāmdan mesrūr olub Meliküñ ḥuzūruna gitdiler. Melik ⁽¹¹⁾ Vezîri gördükde “Acabā Ünsü’l-Vücüd ı getirdüñ mi?” diyü suāl Ünsü’l-Vücüd cevāba ⁽¹²⁾ müteşadi olub “Efendüm Ünsü’l-Vücüd ı bendeñiz bulurum ve oldığı yeri bilürem.” didükde ⁽¹³⁾ Melik Ünsü’l-Vücüd ı yanuna taḳrib ve “Ünsü’l-Vücüd kaṅğı yerededür diyü ?ésuāl ol dahı ⁽¹⁴⁾ “Efendüm Ünsü’l-Vücüd gāyet yakın yirdedür ancak anuñ kışasını bir tenhā yerde saña söylerüm.” diyü ⁽¹⁵⁾ cevāb virdi. Melik ḥazırını def’ idüb taḳladuḳlarında Melik Ünsü’l-Vücüd’a ⁽¹⁶⁾ Vardıfaü’l-Kemām kışasını ibtidāsından āḥirine ḳadar naḳl itdükde Ünsü’l-Vücüd “Ey şāḥ ⁽¹⁷⁾ zī-şān! Beni ḥamāma yolla ve güzel eşvāb giydirde Vardıfaü’l-Kemām göster ki ⁽¹⁸⁾ ben size Ünsü’l-Vücüd’ı bulurum.” didi.

Melik derḥāl merḳūme bir ā’lā taḳım eşvāb ⁽¹⁹⁾ giydirdükde “İşte Ünsü’l-Vücüd benim.” diyüb ‘aşḳ ve ḡarāmına meş’ür bir kaşīde inşād “Vay ⁽²⁰⁾ Melik Vardıfaü’l-Kemām nerededür?” diyü suāl Melik dahı derḥāl ⁽²¹⁾ Ḳadı ve şuhūd aḥzār ve ‘aḳd-i nikāḥların icrā birle Melik Şāmīḥa Ünsü’l-Vücüd ⁽²²⁾ ile Vardıfaü’l-Kemām bulduḳların ve şüret hikāyelerin yazub maḥşuş bir ilci ile ⁽²³⁾ irsāl iyledi. Çün Melik mūmā-ileyh Ünsü’l-Vücüd’a gāyet maḥabbet iderdi ve faḳdātından ⁽²⁴⁾ gāyet maḥzūn ḳalmuşdı iş bu ḥaber mesret eşeri aña vuşul bulduḳda Melik ⁽²⁵⁾ Derbās’ı “Çünki anlarıñ nikāḥları sizde ‘aḳd olunmuşdur güvegüye girmeleri bizde ⁽²⁶⁾ olsun.” diyü cevāb yazmaḡla Melik derbāsı ol iki ā’şık-ı şādıḳı hediye-i ‘azime ⁽²⁷⁾ ile Melik müşār-ileyh irsāl ve şehirlerini ile dahıl olduḳlarında malik ⁽²⁸⁾ şem’i büyük bir düḡün tertīb ol iki muḥab şādıḳ bir yere cem’ idüb nā’il ⁽²⁹⁾ merām oldılar ve aliü’l-memāt mesrūrü’l-hālāt ḳaldılar diyü Şehrazād iş bu hikāyeyi ⁽³⁰⁾ ḥıtame reşide itdükde başḳa hikāye naḳline şürü’ idüb: Ey şāḥım [279b] ⁽¹⁾ naḳl iderler ki Ebū Nevās Ḥasan bin Hāni nām şā’ir ⁽²⁾ saḥnūr günlerde bir gün ḥaz ve inbisāṭı içün maḥşuş taḥşış ve bir ⁽³⁾

meclis-i ‘azîm tedârik ve tanzîm idüb cümle calebü’s-sürür olan eşyâyı celb ⁽⁴⁾ ve et’ama nefise-i tahiye ve ziyinet-i kāmile virüb etmām ve âmāda kılduğdan şöña ⁽⁵⁾ bādeye lāyık ve hüsn ve Cemālde bekā ve fāik enîs ve hāl bizümde ba’mü’l-celîs bir maḥbûb ⁽⁶⁾ melāḥat üslûb aramağa çıkdı Şehrazād hikâyeyi bu maḥale getürdükte ⁽⁷⁾ şabāḥ-ı taḥrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(8) **ÜÇ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād naklinde dir ki: Pes Ebū Nevās yollarda keşt ve güzār iderken üç ‘aded ⁽¹⁰⁾ gulām şabāḥat-ı ibtisām gördi ki her biri dīvān cemālde ref’ î’lām itmüşidi ⁽¹¹⁾ anları gördükde nefsinde işte ol meclis bahr ala vaşaf ancak böyle ince bellü ⁽¹²⁾ ve laynü’l-î’tāf olan müstecmi’-i zarāfet ve iltāf reyḥānlara layık ve sezā vardur ⁽¹³⁾ bu civānlar benüm ma’iyetimle gider ise artık ḥāiz emānu bel ki müsteḥak beşir ve tehānı ⁽¹⁴⁾ olurum diyerek eşerlerini iktifā itdi zîrā mūmā-ileyh Ebū Nevās gulmāna mecbūr ⁽¹⁵⁾ ve nāz ve şiveleriyle şāḥib istīnās olub tāze emrdlere meyl-i şedīd ve ol ⁽¹⁶⁾ ḥuşuşda ğarāmı ğayır ḳabil taḥdīd idi kâne şā’ir (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) anuñ ḥaḳḳında inşā itmüşdür pes merḳūm ol gulmānlara mübāderet ⁽¹⁹⁾ ve bu ebyāt laṭife ile isimālatlarına mesāra’t idüb didi ki (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ⁽²³⁾ (arapça beyit) meālî “Siz benden ğayrı kimseye gitmeyîñ zîrā bende ḥayır ⁽²⁴⁾ ma’difi vardur ve ğizlik nefis şarāb vardur ki anı ruhbān kilisā etbā’larından ⁽²⁵⁾ istiḥlāş itmüşlerdür be ğizlik ḳoyun eti ve envā’-i tayruñ leḥvmi vardur hemān ⁽²⁶⁾ yanuma gelüb laḥvmden tenāvül ve ol şarāb lezīzeden nūş ve biri birüñize müvāşalat ⁽²⁷⁾ idüb beni aragerde ḥişşemine ḳılıb alt ma’hūdeyi beñizde şaḳlayuñ.” dimekdür. ⁽²⁸⁾ Pes merḳūmuñ Ebū Nevāsuñ söziyle firīfte olub sem’āva ṭā’a diyerek ma’iyetle ⁽²⁹⁾ revābe ve dāḥil-i meclis olduklarında vāḳ’a muṭābık olduğunu bulub ‘ayş ⁽³⁰⁾ ve nuşe tağriğ itdile tā ki seḥāb ḥemyāşemi ‘uḳūllarını satr itdükde anlaruñ ⁽³¹⁾ içinde hüsn ve cemālde ferīd ve ḳad ce î’tdālde mevşūf ve “Vaḥīd olan [280a] ⁽¹⁾ ḳangısıdır?” diyü müzākere ve her biri idā’-i infirād ḥuşuşunda olub mā’razaya ⁽²⁾ ḳalkışub Ebū Nevāsi ḥüküm ve ḳadı naşb idüb ḥuzūrında mürāf’aya ṭurduklarında ⁽³⁾ merḳūm daḥi ḥükümete taşdı ve birine işāret ve kelstān ḥaddinden bir buse alub ⁽⁴⁾ işbu beytleri (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) ⁽⁶⁾ inşād ba’de ikinci gulāma nikāh ve bir ḳac buse ile ḥāiz-i intibāh olduğdan şöña ⁽⁷⁾ ve bu iki beyti (arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) diyü irād ve üçüncü gulāma şarf-ı mülāḥaza ⁽⁹⁾ ve nazar ve bir ḳac ḳıble ile nāil ve ṭar olduğdan şöña bu iki beyti (arapça beyit) ⁽¹⁰⁾ (arapça beyit) ⁽¹¹⁾

(arapça beyit) inşād idüb biri biriyle tesviye ve hâırlarını taşfiye ⁽¹²⁾ idüb şa'ğārına meşğül qaldılar diyü Şehrazād hikāyeden bu maḥāle geldükde şabāḥ-ı ⁽¹³⁾ taḫrib itdügünü görüb süküť eyledi.

(14) **ÜÇ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazād kelāma şürü' idüb dir ki: Pes bunlar ḫālet-i inbisāť ve tekmił-i levāzam ⁽¹⁶⁾ şağāda bezl-i ihtiyāť iderlerken nagāḥ ḫāne qapusı daḫḫ ve istiknāḥ itdüklerinde ⁽¹⁷⁾ ḫalīfe-i zemān Hārūn Reşīd tebdīl ile geldügünü taḫḫiḫ itmeleriyle Ebū Nevās heybet-i ⁽¹⁸⁾ ḫilāfetden sekerinden intibāḥ ve cümlesi mülākāt ḫalīfeye mübāderet ḫākebāyın būs ile ⁽¹⁹⁾ ḫāiz mügāḫeret olub iĉerüye teşrif buyurduklarında ol ḫālını görmekle ⁽²⁰⁾ “Ebū Nevās ben seni pezevenklere qađı naşib idecegüm.” didükde Ebū Nevās ⁽²¹⁾ neşet-i bādeden cevaba ta'şim ve maḫsil edeb ḫareketlere irtikāb itmekle Hārūn Reşīd ⁽²²⁾ ğāzab ḫāletiyle mütelbis ve bir miqdār cülüsdan soñra qalkub gitmiş ise de ⁽²³⁾ Ebū Nevās ğāzab-ı ḫalīfeye mütenbe olmayub ol gice merḫūm ğulmān ile hezār-ı ⁽²⁴⁾ üns ve ‘ayş ve ‘işretle bītavtet itdiler şabāḥ olub şi'irā belde ile ḫalīfenüñ ⁽²⁵⁾ ḫuzūrına varduqda ḫalīfe ğulāmı mesrura Ebū Nevās'ı alub esbabından şoyub ⁽²⁶⁾ tersine ḫamār semerini arqasına urub aĝazına bir kem qoyub sarāyda gezdirdükden soñra ⁽²⁷⁾ boynu urulmasını fermān buyurdu.

Pes mesrūr ḫasbü'l-emir Ebū Nevās'ı alub ol vechle ⁽²⁸⁾ gezdirmeĝe başladuqda anı gören gelüb bir qac altün ‘aťiye virürler idi. ⁽²⁹⁾ Ba'de siyāsetĝāha sürüb getürdükte Vezīri Cā'fer bir mekiye rāst gelmekle ⁽³⁰⁾ “Ey Ebū Nevās bu senüñ heytüñ nedür ve ne zenb irtikāb itdüñ ki böyle cezaya müsteḫaḫ [280b] ⁽¹⁾ olduñ.” diyü suāl merḫūm daḫı “Efendüm aşlā zenbüm yokdur ancak ḫuluñuz emīrū'l-mūminine ⁽²⁾ müḫāsen şi'irim ile hediye taqđim itdügümden baña böyle eşvāb giderdi.” ⁽³⁾ didükde.

Hārūn Reşīd merḫūmuñ işbu kelāmını işitmekle ğulüb mażḫar-ı ‘afv ⁽⁴⁾ itdi ve ‘aťiye ile daḫı ḫāırlarını cebr idüb mesrūr o maḫbūrā izn virdi ⁽⁵⁾ raḫamallahü'l-cemī' ve ketb hikāyātda meşşürdur ki Başra ahālisinde biri ⁽⁶⁾ ĝāyet cemile ve ḫüsnā bir cāriye iştirā ve ḫüsn tādıb ve ta'līmime iştiĝāl idüb ⁽⁷⁾ finūn-u edebīyātda kesb müḫāret itdirüb derece-i nihāyete vāşıl oldu. Pes merḫūm ⁽⁸⁾ ol cāriye ile Kemāl-i ‘alāqa peydā idüb şem'e-i ḫüsnüne pervāne ve ser ve qāmetine dīvāne ⁽⁹⁾ olub işini ve gücini terk iderek cümle oqātini anuñla lehv ve inbisāť ve egil ve şarb ⁽¹⁰⁾ ve ‘ayş ve ‘işrete şarf irtibāť

eyledi ve ol vādilere inhimāñ idüb ⁽¹¹⁾ hāzır olan parasinden yiyerek kaldı tā elinde bir şeyi kalmayub şafrāleyd olub ⁽¹²⁾ fakir ve fāķeye dū-ķār olduķda cāriye “Efendüm her ne ķadar senüñ ferāfake tākāt ve iķtidārum ⁽¹³⁾ yok isede dahr-ı ğadār ve taşrifāt-ı iķdār muķtezāsıyla efendümüñ elinde bir şeyi ⁽¹⁴⁾ kalmayub şemime-i muhtāc ve derd fakrīne merhum ve ‘ilāc olunmamı İcāb eyledi imdi ⁽¹⁵⁾ sen beni cārşuya getirüb firūhat eyle ki işbu şiddet-i fakirden hılāş bulasın zīrā ⁽¹⁶⁾ benüm sizde kalmām ğāyet külfetlü ve müşfetlüdür.” didükde, ağası işbu huşūşa ⁽¹⁷⁾ müsā’ede ve merķūmeyi ķārşuya getirüb bi’a ‘arz itdükde ittifāķa ol vaķit Başra ⁽¹⁸⁾ hākimi olan ‘Abdullah bin Me’mur altıncı görüb begendükde beş yüz altün ile ⁽¹⁹⁾ iştirā ve şemin mülāsına teslim ol daķı mebliği alub ķapudan ķıkarken cāriye bekāya ağaz ⁽²⁰⁾ ve işbu iki beyti (arapķa beyit) ⁽²¹⁾ (arapķa beyit) diyü inşād ⁽²²⁾ eyledi ki meālī aldifüñ māk sekāşahāt ve ā’fīt olsun ki mala mālīk olduñ ⁽²³⁾ ben isem sü hāl ve şiddet fikirden ğayrı başķa şeyüm kalmadı imdi sev hāl ⁽²⁴⁾ ve kerb ğammum ve müşted olduķda nefsimi mühāttab idinüb ey nefsum senüñ maħbūbeñ ⁽²⁵⁾ senden ayrılıb gitdi femā ba’d-ı hāzinde iķşār yāhūd taķlīl ile hāl bir dūr zīrā ⁽²⁶⁾ şumden şoñra hüzn ve ğamda fāide kalmadı dimekdür Şehrazād bu maħale geldükde şabāh-ı ⁽²⁷⁾ taķrib itdigüni görüb süküt eyledi.

(28) **ÜÇ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma ağa idüb dir ki: Ćunki cāriyenüñ ağası merķūmenüñ ebyātını ⁽³⁰⁾ işitdi hemān iltifāt itdi ve bir ah cāngāh ķekdi ki derün-ı sām’ini [281a] ⁽¹⁾ simsiyāh idüb işbu ebyātuñ inşādına mübāderet eyledi (arapķa beyit) ⁽²⁾ (arapķa beyit) ⁽³⁾ (arapķa beyit) ⁽⁴⁾ meālī ebyāt “Ey cāriye mādem ki sende derdime hīle ve tedbīr yokdur ve hāl deşvārımız ⁽⁵⁾ ölümünden ğayrı ķāre bulmam benüm gidüb gelmemde enīs ve refīķüm ancak sizüñ zīkr ⁽⁶⁾ ve tezkārüñuzdur ve şedīdü’t-tefekkir olan ķalbüm ile münācāt itmekdür femā ba’d aramızda selāmdan ⁽⁷⁾ ğayrı ne vaşl ve ne başķa şeyi kalmamuşdur meğer ibn-i me’muruñ irādesi ta’līķ iderse.” ⁽⁸⁾ dimekdür Ćunki ‘Abdullah bin Me’mur bunlaruñ şi’ir ve inşādlarına maṭl’a oldu ve şiddet-i ⁽⁹⁾ hüzn ve ğamlarını görüb birbirine ā’şīķ ve dildāde olduķlarını fehm itdi. “Vallaha ben sizüñ ⁽¹⁰⁾ biri birüñizden müfārķatüñize sebep olmam ve biri birüñize ā’şīķ-ı şāduķ olduğuñuzu ⁽¹¹⁾ taħķīķ itdüm.” diyüb cāriyeyi ağasına “Sen cāriyeñi getir git.” didi.

Beş yüz ⁽¹²⁾ altuñı daķı cāriyeye bağışlayub “Varuñ haķķ celle ve ‘alā hāzretleri arañızda bereket ⁽¹³⁾ ve hüsn-ü ülfet virsün ā’şīķuñ ma’şūķundan firāķı ğāyet gücdür.”

dimekle recl⁽¹⁴⁾ cāriyesini alub du'ā iderek gitdi. Raḥmallaha ceihim ve nāklān ḥikāyāt şöyle⁽¹⁵⁾ rivāyet iderler ki 'Arabā tāifesiinden 'aşk ve ġarām ile meşhur olan banū 'üzre⁽¹⁶⁾ nām 'aşirede ġāyet zārif ve edīb bir recl var idi ki ašlā 'aşk ve muḥabbetden ḥālī⁽¹⁷⁾ kalmaz idi. İttifākā bir def'a kendü 'aşiretinde ġāyet cemile ve ḥüsnā bir ḥatuna ā'sıık⁽¹⁸⁾ olub merķūmeye taleb ve şālī ḥuşuşına mürāsarat ve azḥār raġbet itmüŝ ise de⁽¹⁹⁾ merķūmeden cefā ve inķitā'dan ġayrı cevāb ala mayub ve şālından imtinā' itmekle⁽²⁰⁾ merķūmuñ āşifteligi müzdād ve vecd ve ġarāmı ḥāric azḥam'tād olub nevm⁽²¹⁾ ve rāḥatdan devr ve şabr ve selvandan mahcur ve karār ve istirāḥatdan ḥālī olub esīr⁽²²⁾ firāş ve ma'dūmu'l-intiā'ş oldu ve kışşası 'aşiret beytinde şeyi' bulub ġiderek⁽²³⁾ ġāyet za'f müzāce dü-çār olub gerek merķūm ve gerek merķūmenüñ akrabāları⁽²⁴⁾ ol ā'sııka şefkat ve helāk ve telefden vekāyesicün ol maḥbūbe-i nāzenīne ricā ve şālina⁽²⁵⁾ da'vet itmüşler ise de müfid olmayub cefā ve hacirden münfaşıla olmadı tā ki merķūm⁽²⁶⁾ nezī' ḥāletine varduġda ziyaretine gelmeġe rāzīye olub yanuna geldi diyü Şehrazād ḥikāyeden⁽²⁷⁾ bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(28) **ÜÇ YÜZ SEKSEN ALTINCI GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes ol ā'sıık-ı müşrif helāk ve ġamrāt mevti⁽³⁰⁾ tayķin ve maḥbūbe senüñ ziyaretine geldüğünü ifāde itdüklerinde mūmā-ileyha nikāḥ ve ġöz yaşı⁽³¹⁾ dökerek bu iki beyti (arapça beyit) [281b]⁽¹⁾ (arapça beyit)⁽²⁾ inşād itmekle merķūme bekāya aġaz "Vallaha sen bu ḥāle vāşıl olduġun zann ide⁽³⁾ medüm ve alā bilmüş olaydum zelāl ve şālimle teşenkiki def' iderdüm didükde merķūm ġöz⁽⁴⁾ yaşını mānend bārān dökerek şā'irüñ (arapça beyit)⁽⁵⁾ (arapça beyit) inşād ve bir ah serd itdi ki anuñla rūḥ-ı āşyānesinen⁽⁶⁾ müfārekat eyledi pes ḥatun ol ḥāleti gördükde kendüni üzerine atub⁽⁷⁾ bayılana kadar bekā eyledi ve ehline yen bahr-ı ḥāl bu ādemüñ derdinden helāk olacaġum⁽⁸⁾ vefāt itdügüm ḥālde beni anuñla bir müzāre vāz' iderek." diyü vaşiyet ve işbu iki beyti⁽⁹⁾ (arapça beyit)⁽¹⁰⁾ (arapça beyit) inşād ve bekā ve ḥüzn⁽¹¹⁾ ḥāletiyile üçgün şey ḥānesinde münzevi olduġdan soñra teslīm-i rūḥ idüb ve vasiyeti⁽¹²⁾ üzere bir kabre defin itdiler ve bu қазиye beynü'l-'aşire mücib melāl ve ḥüzn tevīl⁽¹³⁾ oldu ve ketb edebiyātda böyle taḥrīr olunmuş ki beyn ülkesinüñ Vezīri şāḥib⁽¹⁴⁾ Bedreddin ġāyet cemīl ve ġüzēl māhir ve tāze civān birāderi olub ḥafz⁽¹⁵⁾ ve şonunda teslīt-i aġyārdan çoķca diķkat iderdi pes ta'lim ve ta'lumi⁽¹⁶⁾ ḥülül itmekle anı oķutmaķ için emīn ve şāḥib 'ıffet ve diyānet bir ādem arayub⁽¹⁷⁾ şāḥib ve kar ve heybet ve beynü'n-nās kemāl-i 'aql ve ī'tiyār ile mükēsib⁽¹⁸⁾ ḥürmet

bir zāt bulub hānelerine mülāşif kendüsine bir ev istikrā ve her gün birāderin ⁽¹⁹⁾ okutmağ için Vezīrūñ konağına gelüb giderdi.

Pes Şeyh mezkūr ol gulām ⁽²⁰⁾ zī hūsn mevfüre ā’şık ve dildāde olub şiddet-i ‘aşqdan ketmāne mecāl bulmayub gulām ⁽²¹⁾ mūmā-ileyh keşf-i rāz ve derūnunda hāşıl olan ‘aşq ve ğarāmı ibrāz idüb taleb ⁽²²⁾ vaşāl itdükde galān belā navkıf maṭlūbuna rām lakın “Efendüm sen hālumi göreyorsun ⁽²³⁾ zīrā ben birāderümden hāli vaķit bulamıyorum gice ve gündüz benüm ile olaydu ben ⁽²⁴⁾ maṭlūbuña nice müsā’ede idebilüre.”m didükde Şeyh “İşte bizüm menzilümüz hāneñize ⁽²⁵⁾ mülāşakdur birāderüñ uyuduğda sen havā bekāhdan çığda tam üzerinden yanuma gel ⁽²⁶⁾ ve ben seni divār üzerinden alub bir miğdār üns ve şafā idelüm ba’de geldüğüñ yerden ⁽²⁷⁾ ‘avdet eyle didi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāh-ı takrib itdüğüñü ⁽²⁸⁾ görüb sükūt eyledi.

(29) **ÜÇ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: gulām işbu kelāmı telki-i bālķabül idüb bu keyfiyet ⁽³¹⁾ üzere karar virdiler Şeyh hālını tanzīm ve ol şükufe-i cemāle şāyān taḥf ve leṭāyifi [282a] ⁽¹⁾ aḥzār idüb müntezir kaldı gulām daḥı gice hūlūlda birāderi ile oturub ⁽²⁾ uyhu vaķti geldükde her biri havābekāhına yatdı gulām biraderine müntezir ⁽³⁾ kalub nūme-i müstafriķ oldı zann itdükde havābekāhdan kıyām ve belāy-ı tāmē ⁽⁴⁾ şarf zemām idüb çığduğda hevācesini müntezir bulub hemān elinden alub ⁽⁵⁾ mekānuna işāl ve sefere-i müdāmi başt idüb üns ve şafā ile meşğul kaldılar.

Şeyh ⁽⁶⁾ Kemāl neşāṭından ta’ni itmege başlayub ve ol gice māhitāb olmağla Kāmer anlarūñ ⁽⁷⁾ üzerine şā’ini saçub ol hālet-i latife ve müvāşıla-i zarīfe ile meşğul ⁽⁸⁾ ü’l-ḥevās ve münşeriḥü’l-infās iken şāḥib Bedreddin nevmnden bī-dār ve birāderini tefķid ⁽⁹⁾ idüb firāşında bulmamağla bī-ķarār ve bī-ārām olub hānenüñ eṭrāfını arayarak ⁽¹⁰⁾ tam ķapusın açuğ bulub çığduğda Şeyh’üñ onda tā mi’tād ziyā ve dürlü dürlü envā’i ⁽¹¹⁾ şadā-yı istimā’ itmekle divāra ‘urūc idüb gördükde Şeyh zī ‘iffet birāderi ile ⁽¹²⁾ basāṭ-ı ‘işret ķurub münāvele kas iderek ṭarb ve tağın ve būs ve tednī ile meşğul ⁽¹³⁾ oldugunu müşāhede itdi. Pes Şeyh merķūm belā-yı tāmde Vezīrūñ hareketini ⁽¹⁴⁾ ḥas itmekle işbu ebyāt ile (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) inşād itdükde Bedreddin anuñ kemāl-i edeb ve leṭāfetinden bu ebyātı ⁽¹⁷⁾ işitdükde “Vallaha ben

bunların üzerine nemāmülk ve rakıblık idemem.” diyüb hāl serūr ⁽¹⁸⁾ larında birağub tāmndan itdi ve bu kaziye mūmā-ileyhūn leṭafından ve meḥāsen aḥlākından ⁽¹⁹⁾ ma’dūd oldu ve ba’z edebā böyle ḥikāyet itmüşdür ki bir gūlām ve bir cāriye mektebde ⁽²⁰⁾ okuyub birbiriyle ülfet iderlerdi giderek ülfetleri ‘aşka intikāl ve birbirine ⁽²¹⁾ muḥab ve dildāde olub ‘aşıkları mezdād ve müştred olmuş ise de vaşāla mecāl bulmamalarıyla ⁽²²⁾ günlerde bir gün gūlām merḳūm duḥterūn lavḥesine bu ikş beyti (arapça beyit) ⁽²³⁾ (arapça beyit) ⁽²⁴⁾ (arapça beyit) ⁽²⁵⁾ (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) diyü yazmağla ittifaḳā ḥevāceleri ⁽²⁷⁾ ol vaḳit gelüb ‘aliü’l-ḡafle yazduklarını okumağla ol lavḥeyi alub ebyāt-ı mezkūre ⁽²⁸⁾ taḥtında bu iki beyti (arapça beyit) ⁽²⁹⁾ (arapça beyit) diyü yazdı. ⁽³⁰⁾ Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(31) **ÜÇ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ GİCE**

[282b]⁽¹⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes ol aralıḳda cāriye-i mersūmenūn aḡası ⁽²⁾ mektebe gelüb evde daḥi ‘aliü’l-ḡafle lavḥede yazılan ebyāta maṭl’a olduḳda ⁽³⁾ ḥevācenūn ebyātı altında (arapça beyit) ⁽⁴⁾ (arapça beyit) yazub ⁽⁵⁾ ve derḡāl nikāḫlarını koyub ol gün düğünlerin icrā ve güvegüye koyub vafir ‘ināyet ⁽⁶⁾ ve iḥsān eyledi ve ketb tevāriḥde böyle şabt ve rivāyat olundu ki ş’irā cahiliyeden ⁽⁷⁾ mütelmis nām şāir belīḡü’n-nescām bir def’a ‘Arab ‘Arabā pādişāhlerinden Nu’mān binü’l-menẓir nām ⁽⁸⁾ Melikden ba’z esbābe-i mebni firār ve terk-i dār ve diyār itmüş idi ve ol ḳadar nām ve neşāti ⁽⁹⁾ nā-bedīd olmuş ki ehl ve iḳār bī-fevt olduğunı cezm ve iz’ān itdiler ve anuñ ḡāyet ⁽¹⁰⁾ cemile ve ḥüsnā emime nāmında bir zevcesi olub merḳūmenūn aḳrabāsından birine tezvīc ⁽¹¹⁾ itmege merām itmüşler ise de zevcine muḥabbe olmağla ḳabūl itmeyüb bir müddet öyle tūl ⁽¹²⁾ ḳaldı.

Pes ehlinūn ilḫāḥ ve ibrāmıyla bir ḳocaya varub güvegüye girdügi gice ittifaḳa ⁽¹³⁾ mütelmis seferinden zūhūr ve ‘aşıretine gelüb düğün ḫareketini görmekle şabayātlardan suāl ⁽¹⁴⁾ ve zevcesi ḳocaya vardugunı ifāde ve mekānı ta’yīn itmeleriyle mütelmes-i nisā arasından girmege ⁽¹⁵⁾ taḫīl idüb ‘irvasenūn oṭasına girdükde emime zevc cedīd ile manşalarında otur ⁽¹⁶⁾ duḳlarını müşāhede ve zevc cedīd amimeye taḳdim idüb emime daḥi aḡlayarak bu (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) beytini inşād itdügünü işitdükde ⁽¹⁸⁾ mütelmis daḥi bu beyt ile (arapça beyit) ⁽¹⁹⁾ diyü cevāb virmekle zevc-i cedīd mütelmis geldugune mūtenbe ve bu beyti (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) inşād

iderek ara yerden çıkub gitdi ⁽²¹⁾ anlar dağı birbirine mülākı olub ol gice ittifā nār-ı şevk idüb kaldılar ⁽²²⁾ ve emīrū'l-mūminīn Hārūn Reşīd Hāzretlerinūñ harem-i sarāyında teşādūf itdūgi ⁽²³⁾ hikāyāt zarīfeden biri budur ki gicelerden bir gice halīfe-i müşār-ileyh hevā bekāhına ⁽²⁴⁾ girdükde uyhusuzluk ā'rz olub bī-dār qalmağla firāşdan hurūc idüb sarāy ⁽²⁵⁾ ma'lāsı eṭrāfında keşt ve güzār itmege başlayub giderken bir ṭarafda neşve-i bāde ile ⁽²⁶⁾ temāil idüb gezer memişkaü'l-kaḍ nā'imāü'nnihad gāyet güzel ve ra'nā bir cāriye teşādūf ⁽²⁷⁾ itdi ki aşlında dağı aña meyl ve muḥabbet iderdi. Şehrazād hikāyeden bu maḥāle geldükde ⁽²⁸⁾ şabaḥ-ı taḳrib itdūgünü görüb sükūt eyledi.

(29) **ÜÇ YÜZ SEKSEN TOKUZINCI GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Pes Hārūn Reşīd merķūmeyi gördükde [283a] ⁽¹⁾ yanuna çeküb anuñla mülā'be itmege başladuğda ezārını düşürüb vaşālını istedikde ⁽²⁾ cāriye “Ey emīrū'l-mūminīn! Siz, bu cāriyeñüze bir vaḳit teşādūf itdūñüz halā ben vaşālunuza ⁽³⁾ mütehibed gelem yarın inşallah tāhib idüb ḥākpāy hümāyuñuza yüz sürürem.” diyü i'tizār ⁽⁴⁾ itmege halīfe-i merķūmeyi terk idüb gitdi. Şabāḥ olduğda cāriyeye ḥaber yollayub ⁽⁵⁾ “Gelsün ve ‘addīni vefā itsün.” diyü laṭife itdükde ol dağı (arapça ibāre) ⁽⁶⁾ “Ya'ni gice zarfında vuḳū' bulan kelāmı göndereñ nūri maḥāidür.” diyü cevāb cevāb virmele ⁽⁷⁾ halīfe işbu ma'nāyı istiḥsān ve ḳapuda olan şu'arları ḥuzūrına celb ve işbu ⁽⁸⁾ maşr' mevzūnenūñ Ma'nāsına muṭābıḳ şi'ir inşād itmelerini fermān ve her biri bir ma'nā ĩrād ⁽⁹⁾ idüb ol şaṭrı tazmin itmüş iselerde işābet itmeyüb tā Ebū Nevāsa ⁽¹⁰⁾ geldükde işbu şi'iri (arapça beyit) ⁽¹¹⁾ (arapça beyit) ⁽¹²⁾ (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) inşād itdükde.

⁽¹⁴⁾ Halīfe merķūmuñ işābetinden müta'cib ve ol bir şu'aralara cāize işmārlamış ise de ⁽¹⁵⁾ Ebū Nevās'uñ sırrı beride olunmasını fermān ve “Sen ḥaremimde ḥāzırmıyduñ.” diyü taḳrī' ve ta'nīf ⁽¹⁶⁾ itmele merķūm “Efendüm vallaha ben dün gice ḥānemde bītavtet itdüm ancak bu ma'nāya feḥvā-yı ⁽¹⁷⁾ şaṭrdan müstedil oldum ve sen ḥāḳḳ tā'līnūñ (arapça ibāre) ⁽¹⁸⁾ (arapça ibāre) ḳül şerifi mesmū'ñ olmamış mı.” diyü i'tizār ve and içmele ⁽¹⁹⁾ maḫzar ‘afv olub caizesini iki ḳat ‘ināyet buyırdı ve ba'z ketb-i edebde ⁽²⁰⁾ kibāruñ biri ḥaremde oturub üç cāriye ki biri medniye ve biri mekibe ve biri ⁽²¹⁾ ‘irāḳiye olub üçü mūmā-ileyh oğuşdururlar iken medniyeli olan cāriye ⁽²²⁾ elini efendisiniñ maḫal ma'hūdına uzadub ḳıvāma getürmele mekeli olan

cāriye ⁽²³⁾ elinden apub alduda medniyeli cāriye bu senüñ itdigüñ ta'di nedür zīrā imām ⁽²⁴⁾ mālīk azretleri imām zehrīden böyle rivāyat itdi ki (arapa ibāre) ⁽²⁵⁾ “Ya’ni her kim meyt vüzerā’at olub eglememü irābe olan zemini iyā ve ta’mīr ⁽²⁶⁾ iderse ol arz anuñdur buyurmudur saña bu adīs mesmü’ olmadı mı?é ⁽²⁷⁾ didükde mekeli olan cāriye bize imām-ı süfyān ebüü’l-zinādur ve āyetinden böyle bir adīs ⁽²⁸⁾ rivāyet itdi ki (arapa ibāre) ya’ni ükārānı utub ayd idenüñdür ⁽²⁹⁾ yosa anı yerinden aldıranuñ degildür buyurmudur didi. ehrazād ikāyeden ⁽³⁰⁾ bu maale geldükde abā-ı tarib itdügünü görüb süküt eyledi.

(31) **ÜÇ YÜZ TOSANINCI GİCE**

[283b] ⁽¹⁾ ehrazād kelāma aaz idüb dir ki: Pes bunlar bu vechle muaıma iderler iken ‘ırāıye ⁽²⁾ olan cāriye alkub anları oradan ref’ ve emāneti eline alub “Sizüñ mürāf’ñuz ⁽³⁾ bitene adar bu mutelif fiye olan eyi bende alsun.” diyü laıfesini zīkr ve īrād ⁽⁴⁾ itdi nal iderler ki bir reclik ānesinde deirmeni olub ⁽⁵⁾ ve ānesine mutezi olan unı eekiyle ögüdüridi ve anuñ bed alā ve ruspu ⁽⁶⁾ bir zevcesi var idi ki her ne adar anı sever ve muabbet ider ise de merūme aña baz ⁽⁷⁾ idüb alā muabbet itmezdi ve omularından bir civāna ā’ıa olub vāılasını ⁽⁸⁾ isterdi lakin ol civān merūmeyi alā abül itmezdi. İttifāā gicelerüñ birinde ⁽⁹⁾ merūmenüñ zevci uyur iken düde aña bir ādem gelüb “Senüñ kerīmeñde amāruñ ⁽¹⁰⁾ döndügi yerde āzīne vardur ki ālī altūnile mālāmāl olmudur.” dimekle merūm ⁽¹¹⁾ uyandukda rüyāsını zevcesine nal ve ketmān sırr ile vaiyet eyledi.

Merūme ise ⁽¹²⁾ ol sırr vācibü’l-ketmānı ma’ūı olan omusına ifāde itdi ki aña kesb tarib ⁽¹³⁾ ide ol daı genci ıarmā için geleceini va’ad idüb gice olub ⁽¹⁴⁾ merūmenüñ ocası uyudukda mezkūr gelü merūme ile deirmen yerini azub ⁽¹⁵⁾ genci isyīhrāc itdüklerinde civān atuna imdi bu mālı nice idelüm didi ⁽¹⁶⁾ merūme “Bunuñ yarısı senüñ ve yarısı benüm olsun ki sen atunuñı tatlī ⁽¹⁷⁾ ve ben daı zevcimden nefsimi boadub saña varayum malumızı bir yere cem’ idüb ⁽¹⁸⁾ geinelüm.” didükde civān “Ben oraram ki seni eytān avā idüb de baa ādeme ⁽¹⁹⁾ varırsın zīrā altūn nev’i atunda bulundukda dūnyāda āfitāb gibi olur tedbīr budur ki ⁽²⁰⁾ bu maluñ cümlesi bende alsub ki sen ucakdan ayrılmaa sa’ī idesün.” didi ⁽²¹⁾ merūme “Ben daı senüñ benden avf itdigüñ eyden orarum ve sen benüm naībimi ⁽²²⁾ virmeyüb gidersen āl bu ki seni bu mala delālet iden benüm.” didükde

merķūm ⁽²³⁾ keşret-i ŧam'ndan ve bağı ve 'atvinden ħatunı ŧatlı ve gencüñ maħline defn itmege 'azīmet ⁽²⁴⁾ itdükde gördi ki ol ħatunuñ sırrın iğyāre ibrāz itdüğü gibi āfitāb ā'lem gicenüñ ⁽²⁵⁾ zulmetini def' itmege başladı hemān merķūmeyi baħālhā terk itdüb gitdi.

Gelelüm ⁽²⁶⁾ degirmenciye merķūm nevminden bī-dār olub zevcesini bulmağla kendüsi degirmene inüb ⁽²⁷⁾ ħamārını bağladığda ħamār merā'nuñ lāşesini görüb yürümekden imtinā' ve her ne ħadar ⁽²⁸⁾ döğüb urdısada yerinden intikāl itmeyüb bel ki girüye teħir itmege başlamağla degirmenci ⁽²⁹⁾ lāşeden bī-ħaber ħamāra ŧarılub hemān bir keskin bıcağ ile dürtmüş ise de yine ⁽³⁰⁾ yerinden intikāl itmemekle şiddet ile ħarnını urub ħamārı öldürdi ve müteħayr ħalub ⁽³¹⁾ şems-i nehār anāre emkine itdükde gördi ki zevcesi genc yerinde ŧatlı olub atılmış [284a] ⁽¹⁾ diyü Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde şabāħ-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(2)**ÜÇ YÜZ TOKSAN BİRİNCİ GİCE**

⁽³⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Merķūm zevcesinüñ ħālin gördükde hezār-ı ⁽⁴⁾ ħasret degirmenden çıkub sırrını nā-ehle iğşā itdi ki ħesabıyla gerek ⁽⁵⁾ gencden ve gerek zevce ve ħamārından maħzūm ħalub maħzūn ve mağmum oldı ve ketb ⁽⁶⁾ tāriħde menķūldür ki mezğlīn ya'ni belīd ŧab' ve aħmağ olanlaruñ biri eşegini çeküb ⁽⁷⁾ giderken ħüd'a meşreb ve laŧife göħiyle bazarlaruñ biri refikāsına "Ben bu eşegi ⁽⁸⁾ şol ādmemden ħapub almasını isterem." didükde merķūmün "Nice ideceksün?" diyü suāl ⁽⁹⁾ ol daħı "Arħamdan geleñde seyir ve temāşā idüñ." diyüb ol mafufluñ arħasından ⁽¹⁰⁾ varub ħamāruñ yularını başından uşulca çıkarub eşegi refikāsına teslim ⁽¹¹⁾ ve ħamāruñ yularını başına ŧakub mafufluk arħasından giderek vardı ta ki ħamārı ⁽¹²⁾ getürenlerüñ uzadugun bildükde ŧurub yürümekden imtinā' itmekle magfil merķūm ⁽¹³⁾ arħasına iltifāt idüb eşegi insān şuretinde olmuş olduğunı görüb hemān "Sen ⁽¹⁴⁾ kimsün?" diyü suāl ol daħı "Ağdum ben senüñ ħamār kim ve benüm ħamār olmama bir 'acayib sebep ⁽¹⁵⁾ vardur zīrā benüm validem şāliħa va i'nda bir zat idi günlerde bir gün sekr-i ħāletiyile ⁽¹⁶⁾ yanuna varduğumda merķūme beni tevbeyle da'vet ve naşih ve pend itdükde elimde bir 'aşā ⁽¹⁷⁾ bulunub ol 'aşā ile merķūmeyen vafir ħarb itdüğümde baña bed du'a idüb ħāğğ celle ⁽¹⁸⁾ ve 'alā ħazretlerini ħamara mestih eyledi ve ħısmetim senüñ elüñe düşüb bir müddet ol ⁽¹⁹⁾

hâletde alub bugün vâlidem beni yâd ve derûnuna merhâmet düşüb hayır du'alar itmekle ⁽²⁰⁾ a ta'li beni insâniyete i'âde itdi." didükde.

Ol herîf şaşub "Ey birader! ⁽²¹⁾ Allah için saña itdüğüm eziyetleri cümle baña helâl eyle." diyüb merkûmuñ al sebilini ⁽²²⁾ taliye ve hezâr amm ve üzn ile ânesine varduda zevcesi "Saña ne oldu?" diyü suâl ⁽²³⁾ ol daı "Ey atun bizüm amârımızuñ âlinden aberüñ var mı?" diyüb ikâyesini nal ⁽²⁴⁾ itdükde merkûme "Vay âlümüze nice olur ki bu taclîn medet bir inşanı istidâm ⁽²⁵⁾ itdük." diyerek, vafir istifâr ve şadaa ile meşul aldılar ve bir ac gün herîf işsiz ⁽²⁶⁾ ânesinde mazûn almala zevcesi "Sen nice böyle ma'tl ânede urayorsın ⁽²⁷⁾ var başka amâr şatun alda iktisaba şürü' eyle." didi.

Ol daı arşuda ⁽²⁸⁾ delâlde kendü amârın görmekle yanuna varub azını ulaına oyub "Ey yaramaz! ⁽²⁹⁾ albâyına sekrân olub vâlideñi arb itdüñ zann iderüm vallaha ben seni bir dahâ iştirâ ⁽³⁰⁾ itmem." diyüb gitdi ve nal iderler ki bir def'a emîru'l-müminîn Hârûn Reşid öyle ⁽³¹⁾ vatinde istirâhat için evâ bekâ hane varduda döseinde recl menisini gibi tâze meni [284b] ⁽¹⁾ buldı diyü Şehrazâd ikâyeden bu maale geldükde şabâ-ı tarib itdüğünü ⁽²⁾ görüb sükût eyledi.

(3) **ÜÇ YÜZ TOSAN İKİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazâd kelâma aaz idüb dir ki: Pes alifenüñ ol gördüi meniden âtrı ⁽⁵⁾ meşûş ve 'alı perîşân olub ve şiddet-i azaba gelüb Seyyide-i Zübeydey'i izâr ve ol ⁽⁶⁾ meniye gösterüb "Bu nedür?" diyü suâl ol daı "Yaub iftdam bu meni ricâdür." ⁽⁷⁾ didükde "Yâ meni-i ricâl buraya nereden geldi, bahr-ı âl bunuñ aikatini bilmelüyüm." didükde Zübeyde ⁽⁸⁾ "Yâ emîru'l-müminîn câriyeñüz bu azâyeden biyedür ve aqlâ bundan aberüm yokdur artu ⁽⁹⁾ emir ve fermân sizüñdür." didükde alife imâm Ebü yüsufa aber gönderüb istedi ⁽¹⁰⁾ geldükde zıkr olunan meni bî-araya ve "Buna nedirsün? " diyü suâl imâm bir midâr ⁽¹¹⁾ düşündükden şoñra başını ama aldırub gördükde anda bir delik oldugunu görüb ⁽¹²⁾ "Yâ emîru'l-müminîz bu gördigüñiz şeyi yarasa didükleri maruñ menisidür zîrâ mar-ı ⁽¹³⁾ mezkûruñ menisi insân menisi gibidür." diyüb ve bir otı celb idüb ol delii ⁽¹⁴⁾ arışdurduda mer mersümdür ve netden zuhûr itmekle alifenüñ âtrı muemîn ⁽¹⁵⁾ olub ve hammı zâil oldu ve imâmuñ fazl ve kemâlini bilüb 'aiye ve febire ile ikrâm ⁽¹⁶⁾ eyledi.

Ba'de "Seyyide-i Zübeyde imāme tarafında olarak iki nev' fākhem vardır ki biri ⁽¹⁷⁾ hāzır ve biri uzaq yerden gelecekdür qanğısını istersün?" didükde imām "Ben hāzır ⁽¹⁸⁾ olanı isterem." dimekle mūmā-ileyh ol iki nev'i ma'ā götürüb önüne qodı ⁽¹⁹⁾ ve "Bunlardan qanğısını istersün?é diyü suāl İmām "Ben her qanğısını medh ider isem ⁽²⁰⁾ diger maḥzūn olur." dimekle ḥalīfe İmāmuñ kelāmından gülüb başqa 'atīye iḥsān ⁽²¹⁾ eyledi ve izin virüb maḥline gitti. Raḥim allah cemi'him ve naqil iderler ki: Ḥākim ⁽²²⁾ Emirullah nām ḥalīfe bir def'a ḥadem ve ḥaṣmiyle binüb giderken bir bağçeden merūr idüb ⁽²³⁾ şusuzluq ā'rz olmağla ol bağçeden şu istemekle bağçe şāḥibi şu ⁽²⁴⁾ getürdükde "Ey emīru'l-mūminīn! Bu faḳīrūñ bağçesin teşrif idüb bir qahve tenāvül ider ⁽²⁵⁾ misūñüz." didükde Ḥākim bāmruḥ merḳūme müsā'de idüb bağçesine girdükde derḥāl ⁽²⁶⁾ merḳūm yüz seccāde ve yüz yaşduq ve meyvā ile tolu yüz ṭabaq ve şerbet ile memlū yüz qadeḥ ⁽²⁷⁾ ve işnāf ḥülüyāt ile yüz kāse zemān qalīlede ibrāz idüb ḥalīfeyi bu vechle tekkerūme ⁽²⁸⁾ mübāderet itmekle Ḥākim bāmruḥ işbu keyfiyetden müteḥayr olub "Behey ādem! Taḥḳīq senūñ ⁽²⁹⁾ ḥālūñ müstağiz batdandur zīrā sen bizüm saña geleceğimizi bildikmide bu vechle ⁽³⁰⁾ ḥāzırlanduk." didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taqrīb itdügünü ⁽³¹⁾ görüb sükūt eyledi.

[285A]⁽¹⁾ **ÜÇ YÜZ TOKSAN ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Merḳūm "Vallaha yā emīru'l-mūminīn sizūñ ⁽³⁾ qadvimūñizden aṣlā ḥaber yoqdur ve taḥib itmedüm ancaq bendeñüz tüccār ṭāifesinden ⁽⁴⁾ olub sāyeñizde oṭalık olarak yüz cāriyem olmağla siz bu qullarūñızı teşrif ⁽⁵⁾ itdügüñüzde her bir cāriyenūñ düşmesinden birer seccāde ve birer yaşduq ve birer qadeḥ şerbet ⁽⁶⁾ vesāir malzemeyi alub getürdüm." diyü ifāde itdükde Ḥākim bamruḥ secde-i şekze ⁽⁷⁾ varub "Elḥamdülillah ki ra'āyāmızda bu vechle ves'at şāḥibi vardır ki belā tāhib ḥalīfeyi ⁽⁸⁾ 'askeriyle ziyāfet idebilürler." diyüb ba'de marḳūme ḥazīnesinde hāzır olan ⁽⁹⁾ parayı 'ināyet itdi ki üç kere biñ biñ ve yedi yüz biñ dirhem idi ve yanundan gitmeden ⁽¹⁰⁾ götürüb teslīm ve sen bu meblağ ile 'iyālñe isti'ānet eyle diyüb gitti ve naql ⁽¹¹⁾ iderler ki Melik A'dil kesri neşervān bir def'a şükerā binüb keş ve güzār iderken ⁽¹²⁾ bir geyiği qoğub arqasından qoşaraq dairesinden infişāl ve refṭār iderken ⁽¹³⁾ bir çiftlige rāst gelüb şusuzluğı daḥı ḥuşul buşmağla ol çiftligūñ ba'z ⁽¹⁴⁾ menzilgāhlarına varub daqq bāb eyledi menzilinden bir kız çıkub maṭlūbundan suāl ⁽¹⁵⁾ reşūyı getürmege gidüb şeker qamuşından bir qamuşu qadeḥe şıgub ve şu ile ⁽¹⁶⁾ qarışdurub ve içine ṭoprağa şebiye bir şeyi atub getürdi nu şervān qadeḥe baqub ol ⁽¹⁷⁾

toprağa varınca kadar mezkûr şerbeti nuş itdükdən soñra duhtere “Ey kız! ⁽¹⁸⁾ Bu şerbet gâyet tatlı ve iyüdür şol içinde olan toprak olmamuş olaydı dahâ ⁽¹⁹⁾ şafâlu olurdu.” didükde duhter “Ey mahmân! Seni gâyet şusuzluk hâletiyle gördüğümde ⁽²⁰⁾ anı kıasd okudumki birden bire nüş idemeyesiz zîrâ öyle itmemüş olaydum siz anı ⁽²¹⁾ sür’atle nüş idüb size mazeret hâşıl olur idi.” didükde.

Nüşervân merķūmenüñ ⁽²²⁾ zekâ ve feţānetinden ta’cib idüb ol getürdigüñ şarâbı kaç kâmuşdan şıķduñ ⁽²³⁾ didi kız efendüm bir kâmuşdandundar dimekle nuşervân bu mâdden dağı ta’cib ve ol çiftlik ⁽²⁴⁾ gâyet maşşüldâr oldugunu mülâhâza ve herâcâne ziyâde olarak bir miķdâr zamm ⁽²⁵⁾ itmege ‘azîmet idüb gitdi ve şekârda gezüb dönüşde yine ol çiftliğe uğrayub ⁽²⁶⁾ ve hâne-i ma’hûdadan yalnız merür idüb andan be-tekrâr şu istemekle ba’inha ol duhter ⁽²⁷⁾ yanuna çıkub gördükde bilüb içerüden şerbet getürmege girdükde ⁽²⁸⁾ ziyadece eglendüğinden Nuşerevân isti’câl ve geldükde sen bu def’a niçün böyle ⁽²⁹⁾ geçilenden diyü suâl eyledi. Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldük şabâh-ı takrib ⁽³⁰⁾ itdügünü görüb sükût eyledi.

(31) **ÜÇ YÜZ TOKSAN DÖRDÜNCÜ GİCE**

[285b]⁽¹⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Duhter-i merķūme cevâbında “Efendüm ben üç kâmuş ⁽²⁾ şaydum ise de dördinci kâmuşa muhtâc oldum ve gidüb tedârik itdüğümde ⁽³⁾ gec kıaldum.” didükde, Melik “Bunuñ sebebi nedür ki sen ibtidâ-yı emirde kıadehi bir kâmuşdan ⁽⁴⁾ tolu getürmüş idüñ.” didi. Duhter “Efendüm ġalibâ pâdişâhumuzuñ hâtr-ı ri’âyâsı hakkında ⁽⁵⁾ taġir bulmuşdur zîrâ bizüm hükemâ ve ‘aklâdan böyle mesmû’ muz oldu ki pâdişâhuñ derünü ⁽⁶⁾ bir kıavm üzerine müteġir olub hâķlarında fenalık izmâr iderse anlardan bereket zâil ⁽⁷⁾ ve hâyırları kıalet bulur.” didükde, Melik ġülüb nefsinde ol ‘azîmet itdüġi zamm ⁽⁸⁾ zamiyeden kıat’-i nazâr idüb ol duhteri Kemâl-i ‘akıl ve edebine binâ-yı tezvîc eyledi ve ketb ⁽⁹⁾ hikâyâtda menķüldür ki bahâr eşharında bir saķa var idi ki bir kıuyumcunuñ hânesine ⁽¹⁰⁾ şu taşır idi ve otuz sene kıadar ol maħale de saķâlîķ idüb hâne-i mezkûreye ⁽¹¹⁾ şu getürür idi.

‘Aliü’l-ā’de bir gün kıuyumcunuñ hānesine Őu getirüb ⁽¹²⁾ boşaltduğdan Őoñra kıuyumcunuñ zevcesi vaŐdārda Őurduđunu görüb hemān yanuna ⁽¹³⁾ varub elini alub Őıķdı ve terk idüb hāl sebiline gitdi. Merķūmenüñ zevci ⁽¹⁴⁾ geldükde “Ey ađa! sen bugün çarŐuda haķķ celle ve ‘alā hazretlerinüñ ğazabına ⁽¹⁵⁾ mūcib olan münkerātdan ķangısı irtikāb itdüñ baña söyle ve eger söylemez iseñ sende ⁽¹⁶⁾ oturmam didükde recl her ne ķadar inkār idüb bir Őeyi itmedüm didi ise de ğatun vallaha ⁽¹⁷⁾ sen bugün bir harām Őeyi irtikāb itdüñ ve söylemedięüñ hālde ben sende iķāmet itmem.” diyü ⁽¹⁸⁾ ayak baŐmađla merķūm “Behey ğatun! Ben bugün ā’detüm üzere dükkanımda oturur iken ⁽¹⁹⁾ bir ğatun yanuma gelüb bir bilezik sibāriŐ idüb hāzır itdüğümde merķūme elini ⁽²⁰⁾ çıķarub bileziği eline taķduđunda elinüñ ğüsñ ve beyāzlıđından müteğayr olub ⁽²¹⁾ ve Őā’irüñ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ķolı hātrıma gelüb ve merķūmenüñ ⁽²³⁾ ma’Őımını tutub Őöķdüñ.” didükde, zevcesi “Allahueķber sen bunu niçün itdüñ zīrā ⁽²⁴⁾ sefāmız otuz seneden berü hānemize girüb çıķıyor aŐlā bir ğiyānetini görmedüm bugün ⁽²⁵⁾ gelüb ā’deti üzere Őu boşaltduğdan Őoñra çıķarken yanuma gelüb elümi Őıķub ⁽²⁶⁾ gitdi.” didi.

“Ey ğatun! Allah’dan imān ve tövbe dilerem diyerek istigfār itdi ⁽²⁷⁾ ve ğatun dağı zevcine ğayır du’ālar idüb ķaldılar Őabāğ olduğda mezkūr saķā yanlarına ⁽²⁸⁾ gelüb baŐ eđerек ğatuna ā’tzār itmeğe baŐladı vay Seyyidem müsāmağa ķıl zīrā ⁽²⁹⁾ dün Őeytān beni iđvā idüb ol ğiğābından zūhūr eyledi.” didükde, ğatun “Ey ⁽³⁰⁾ saķā! Sen hāl sebilüne git ol ğağānuñ sebebi benüm zevcimdür.” diyüb ğikāyesini naķl ⁽³¹⁾ itdi ve ba’z rivāyātda kıuyumcu zevcesinden ol kelāmı iŐitdükde deķabdıķa [286a] ⁽¹⁾ ve “Benüm itdüğüm gibi baña olmuŐ ve eger ziyāde itmüŐ olaydum saķā ⁽²⁾ dağı ziyāde iderdi.” didi. Őehrazād ğikāyeden bu mağale geldükde Őabāğ-ı takrib ⁽³⁾ itdüğünü görüb süküt eyledi.

(4) **ÜÇ YÜZ TOKSAN BEŞİNCİ ĞİCE**

⁽⁵⁾ Őehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Merķūmuñ kelāmı meŐl ķaldı. Buña binā ⁽⁶⁾ ğatunlara lāzımdur ki dāimā zāhir obağā zevciyle olub ķalil ile ķasā’at ve zevci ⁽⁷⁾ meķdur olmadığı hālde Ğazret-i Sadıķa-yı keberi ve Fāţmaü’z-Zehri rağuallahü ta’āli ⁽⁸⁾ ‘inhimāya iķtidā ve iķtifā ideler ki self-i Őāliĥin yolunda olalar ve ketb tevārığde ⁽⁹⁾ menķüldür ki melün ‘acemden Ğasur ve Perviz nām pādiŐāh semün ya’ni balıķ nev’n çok ⁽¹⁰⁾ severdi ğünlerde bir ğün zevcesi Őirfin ile sarāyda otururken balıķcılaruñ biri ⁽¹¹⁾

hasurve bir büyük balık getürmekle mesrūr olub balıkcıya dört biñ dirhem ‘ināyet ⁽¹²⁾ eyledi. Balıkcı dañı parayı alub giderken şīrīn ey pādīşāhum sen şimdi buña dört ⁽¹³⁾ biñ dirhem virdigūñ hālde başka hevāşılara ne virürsen zīrā anlara dört biñ dirhem ⁽¹⁴⁾ virdigūñ hālde pādīşāhumuz bizi balıkcı rütbesinde kodı ve dört biñden iķbal ⁽¹⁵⁾ virdigūñde balıkcıdan aķl virdi dirler diyü şāhuñ hātrını teħdīş itmekle Melik ⁽¹⁶⁾ “Şimdi nice idelüm bir şeyi ki virildi istirdādı mümkün degildür.” didükde, Şīrīn “Efendüm ⁽¹⁷⁾ bu mādde kolaydur şimdi sen balıkcıyı iste ve bu balıķ erkek mi yāhūd dişü mi diyü ⁽¹⁸⁾ suāl eyle eger erkek dirse ben dişisin severe mdi ve eger dişi dirse erkekin ⁽¹⁹⁾ isterem diyüb parayı istirdād eyle.” didükde, Melik bu reyī istihsān idüb ⁽²⁰⁾ ve Balıkcıyı huzūrına celb ve suāl merķūmı irād itdükde, Balıkcı faṭīn ⁽²¹⁾ ve ateşlü meşreb olmağla maddeye mutaṭīn olub cevābında “Efendüm bu balıķ hūñşādur ⁽²²⁾ ne zıkr ve ne inşād.” didi.

Melik gülüb işbu cevābı istihsān ve yine dört biñ dirhem ⁽²³⁾ ‘aṭiye virüb merķūm dönüb giderken andan bir dirhem düşmekle omuzunda olan ⁽²⁴⁾ mal kisesini koyub ol dirhemi arayarak buldı şīrīn pencereden nümāşā idüb ⁽²⁵⁾ Ḥaserve “Efendüm şol ādemūñ hasetine baķ ki bunca meblağ almuş iken bir dirhem için ⁽²⁶⁾ torbasını koyub arayarak buldı ki başkasına kalmasun ve kimse anuñla münṭefī’ olmasun.” ⁽²⁷⁾ diyü mūmā-ileyh iğrā itdükde Melik bī-huzūr olub yine Balıkcıyı yanuna aħzār ⁽²⁸⁾ ve “Behey ādem! Sen bu kadar mal aħz itmüş iken bir dirhem için niçün tavķıf itdūñ.” ⁽²⁹⁾ didükde Balıkcı ṭarīf ve ā’ķil kimse olub hemān dehān ḥikmetin için “Efendüm ⁽³⁰⁾ ben dirhemi aradūğumuñ sebebi oluyor ki üzerinde pādīşāhumuzuñ şūreti ve diger ⁽³¹⁾ Büzende nām sāmīleri resm olunmuşdur şāyed zeminde kaldığı hālde biri gelüb ayağıyla [286b] ⁽¹⁾ başar işte bu mülāḥazaya mebini aramağla diķķat itdüm.” didükde.

Melik Balıkcı merķūmuñ ⁽²⁾ kelāmından mūta’cib ve yine dört biñ dirhem ‘ināyet idüb şehirde münādi nidā itdirdi ki ⁽³⁾ zinhar bir kimse ḥatunuñ sözine mağrur olmaya zīrā her kim ki ḥatunuñ kelāmıyla ī’mal ⁽⁴⁾ ola br dirhemde iki dahā ziyāde zarar ider diyü ve ba’z ḥikāyelerde naķl olundu ki ⁽⁵⁾ bir gün mecmi bin ḥāliddār ḥilāfetden çıkub ḥānesine vardugunda kapaşında münṭezir bir ādem ⁽⁶⁾ bulub yanuna takrib itdükde, ayağla kıyām ba’dü’s-selām “Ey Yaḥya! Ben senūñ elūñde olan ⁽⁷⁾ şeye mütācim ve bu ḥuşuşda ḥaķķ celle ve ‘alā ḥazretlerinūñ keremine vesile itdüm.” didi. ⁽⁸⁾ Şehrazād ḥikāyeden bu maḥāle geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(9) **ÜÇ YÜZ TOKSAN ALTINCI GİCE**

(10) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes Yaġya merķūmuñ kelāmını işitdükde (11) kōnaġa idhāl ve maġşūş bir oġa virüb ħazīnesinden bahr gün biñ dirhem ī'tā (12) olunmasını ħazīnedārına tenbiye ve ħāş t̄ā'mdan bir sofrā ta'yīn idüb bu ħal üzere (13) bir māh geçdi. Pes māh-ı cedīd ħavlinde recl otuz biñ dirheme mālik olmaġla ve hama (14) girüb bu vafır meblaġdur şāyed Yaġya bunu benden ister ve istirdād ider diyüb ħafiye-i mali (15) alub saraydan çıkub gitdi.

Yaġya andan suāl itmekle kendüni ifāde itdüklerinde (16) “Eger töl ‘ömründe bizde iķāmet itmiş olaydı ne ol gündeliġi kaġ’ ve ne de eger amende (17) kuşūr iderdüm.” didi ve bāl cümle Yaġya’nuñ fazıl ve keremi şehir ve zıkr ve ta'dāddan (18) müstaġni derġati şā'irānūñ ħaġķında (arapça beyit) (19) (arapça beyit) (20) dimüşdür ki meālī “Ben kerem ve seġābesin ħaremisin yāġūd kölemisin diyü suāl (21) itdügümde cevāb olarak ben ħarem degilem lakin ancak Yaġya bin ħālīde köleyüm didi. Ben (22) daġı ‘acabā seni para ile mi şatun aldı diyü suāl ol daġı ħāşābını şatun almadı ve lakin (23) ebā ve ecdadından mīrās olarak ħaldum didi.” dimekdür. Menķuldür ki Cā'fer bin (24) mūmā-ileyh bir ħevānında cāriyesi var idi ki kemal-i ħasetden ve nihāyet laġif (25) ve edebinden Bedir Kebir nāmıyla binām kıldı. Merķūmenūñ ħaberi Muġammedü'l-Emīn bin Hārūn Reşīde (26) vuşūl bulmaġla Cā'fer'den şatun almasını merām itdisede Cā'fer “Efendüm sen (27) bilürsün ki benüm gibi zevāt ħaġķında bī' civār lāyık degüldür ve eger bu cāriye benüm (28) ħānemde buyurmamuş olaydı size hibe iderdüm.” diyü cevāb virmekle Muġammedü'l-Emīn (29) bir kaç günden soñra Cā'fer'ün ħānesine varub mehmān oldı ve merķūma (30) Bedir-i Kebiri ħuzūrına celb idüb ‘işret ve nevşe tafriġ itdiler.

Pes Muġammedü'l-Emīn (31) Cā'fere kadeġ be-kadeġ münāvele ve mest lāyı'kıl idene ħadar muġāvele itmelerini sākilere tenbiye [287a] (1) ve ol vechle izhar ħālet ile bādeyi nūş ve ħātrım laġif ġişā ile müteriz ve menķūş (2) iderek tā Cā'fer bī-iġsās ve şiddet-i sekerden ġāibü'l-'aķıl ve el-ħevās olduġda (3) emīn Bedir-i Kebiri ma'iyetiyle istişġāb idüb sarāyına getürüb gitdi. Ol gice (4) ħalub şabāġ olduġda Cā'feri aġzār ve münādimeye taġriġ idüb esnā-yı ‘işretde (5) bedr-i kebire ve rey perdeden ġa itmesini fermān ol daġı şınūfü'l-ħān ile naġmāt (6) maġruñ eşcāmı ibdā itmekle Cā'fer merķūmenūñ şadāsını ġuş idüb bildi (7) ve baġnında ġāzab ħāletiyile mütelbis oldısa da

‘alev hametinden aslā keder ve tağīrīn ⁽⁸⁾ ızhār itmeyüb sükūt ve vaqārinde qalmağla Muḥammedü’l-emīn ol ḥāletden mesrūr ve Cā‘fer ⁽⁹⁾ qayığını ḥālīşü’l-‘ayār sekede ve şınūf şiyāb ve taḥif muḳavelesinden tōldırulmasını ⁽¹⁰⁾ fermān idüb ol qadar yüklendiler ki qayıqçılar imān be-tarez dimege başladılar ve cümlesini ⁽¹¹⁾ Cā‘ferüñ ḥānesine naḳıl itdiler işte hammum melūñ böyle olmaludur raḥumallah cemī’ham ⁽¹²⁾ ve sağīd bin sālümü’l-bāhlīden mervīdür ki üzerüme vafır diyüb tertib idüb ⁽¹³⁾ qazāmından ā‘ciz qalub bir ḥīle bulmayaraq ne idecegimi bilemedüm ve erbāb diyün ⁽¹⁴⁾ üzerüme tezāḥim idüb gāyet muzāyīka virdiler. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥāle geldükde ⁽¹⁵⁾ şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

****ÜÇ YÜZ TOKSAN YEDİNCİ GİCE****

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma ağāz idüb dir ki: Mümā-ileyh semīd naḳlinde eytdi. Ben Kemāl-i ḥayretimden ⁽¹⁷⁾ Abdullah bin Mālikü’l-Hezā’iye varub ḥālīmi ‘arz ve ḥüsn-ü reyīyle bir taḳīḳ göster ⁽¹⁸⁾ meşini niyāz itdügümde mümā-ileyh “Senüñ derdüñe devā ve ḡamuñı def’ ve ma’īn ve ḥülāşüña ⁽¹⁹⁾ mūcib şeyi ançaḳ bir emegedür.” diyü ifāde itdükde, ben “Efendüm bir emegenüñ kibr ⁽²⁰⁾ idebilir.” didüm. ‘Abdullah “Ḳāzā-yı ḥācetüñ için bahr-ı ḥāl anlaruñ ⁽²¹⁾ kibir ve taḥvetlerine şabır ve taḥmül itmelüsün.” dimekle derḥāl qalḳub Yaḥya bin Ḥālīdūñ ⁽²²⁾ oğulları fazıl ve Cā‘fere varub derdimi naḳl ve ḥālīmi ‘arz itdügümde mümā- ⁽²³⁾ ileyh “Allahu ta’ālī saña müsā’de buyursun ve fazıl ve kereminde ḡinā virsün ⁽²⁴⁾ ve kifāyetüñ iḥsān itsün.” diyü du’ādan ḡayrı bir şeyi viremeyüb münkesirü’l-ḥāḫır ve perīşān ⁽²⁵⁾ baḫn ve zāḥir ḥāletīyle çıkub ‘Abdullah varub vāḳ’a ḥālī ifāde itdügümde ‘Abdullah ⁽²⁶⁾ iḳtizā idir ki “Sen bugün bizde qalasıñ ki allahu ta’ālīne taḳdīr itdügünü görelüm.” ⁽²⁷⁾ didi.

Ben daḫı sem’ā ve ḫā’a diyüb yanunda cülūs itdüm bir sā’at geçer geçmez ḡulāmum ⁽²⁸⁾ gelüb “Efendüm qapımıza bir ḳac kişi vafır yüklü qatırlar ile gelüb biri bu eşyāyı Fazıl bin ⁽²⁹⁾ Yaḥya ve Cā‘fer bin Yaḥya irsāl itdiler diyü sizi arıyorlar.” didükde ‘Abdullah “İşte ⁽³⁰⁾ ḥaḳḳ ta’ālīnūñ laḫfī tedārik itdi var git bir kere baḳ didi hemān sür’atle şitāb [287b] ⁽¹⁾ idüb ḥāneme vardugumda gelenlerüñ biri baña bir şıḳa şundı alub oḳudugumda “Siz ⁽²⁾ bize gelüb derdüñüzi ifāde itdigüñüz ḥesabıyla biz emīrū’l-mūminīne varub ḥālūñizi ⁽³⁾ ifāde itdük ol daḫı size beytü’l-māldan on kere yüz biñ dirhem virilsün.” ⁽⁴⁾ diyü fermān buyurdı ki erbāb diyü ne viresin ve üç yüz biñ dirhem mişāraf ḥāşēñüz ⁽⁵⁾ için ‘ināyet itmüş olmağla biz daḫı her birimiz ḥālīş

malumuzdan biñ kere biñ dirhem ile ⁽⁶⁾ sizi müsā’de itdük işte cümlesi üç kere biñ biñ ve üç yüz biñ dirhem size ⁽⁷⁾ ve gilmezidiyle vāşıl olacaqdur anlar ile hālūñi işlāh kıl diyü yazulmuş buldum .”didi. ⁽⁸⁾ İmdi “Ey birāder! Sen bu zevāt ikrām ve şudūr ‘izāmuñ hālīne ve keremlerine baqda anlara ⁽⁹⁾ merḥamet oqu raḥimallah cemī’him ve menķūldür ki ḥatunlaruñ biri zevciyle şöyle ⁽¹⁰⁾ bir ḥīle icrā itmesini emir ” idüb gitdi. Merķūme daḥı ol balığı tāze bulmağla ⁽¹¹⁾ ve aḥzār itmesini emir idüb gitdi merķūme daḥı ol balığı tāze bulmağla ⁽¹²⁾ şu kübüne koyub şakladı ve giyüb kuşanarak ḥāneden çıkub gitdi ve bütün ⁽¹³⁾ bir hafta istediği yerlerde gezerek qaldı. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥāle geldükde ⁽¹⁴⁾ şabāḥ-ı taqrīb itdügünü görüb süküt eyledi.

(15) **ÜÇ YÜZ TOKSAN SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Merķūmenüñ zevci her ne kâdar arayub suāl ⁽¹⁷⁾ itdisede “Hayır böyle qalsun eşerini bile bulmamağla hezār-ı gamm ile qalub ne ide ⁽¹⁸⁾ cegini bilmedi ta sekiz gün geçüb yine cem’añızı olduqda qocamı namaza gitdükde ⁽¹⁹⁾ gelüb ol balığı kübden iḥrāc ve derḥāl beşürüb ḥāzır ve āmāda idüb qaldı ⁽²⁰⁾ zevci gelüb ḥatuna sen nereye gitdün?” diyü suāl itdükde merķūme ol tāze bāliği ⁽²¹⁾ ibrāz ve “Sen diyü ana mı olduñ ben nereye gitdüm.” diyü müğālaṭaya qalkuşub gavgaların ⁽²²⁾ qomşular işidüb yanlarına geldüklerinde anlara ol tāze bāliği ibrāz ve sen başıne bu bāliği ⁽²³⁾ getürmedüm ki işte anı başurub ḥāzır itdüm. “Nice baña böyle tahmet isnād ide ⁽²⁴⁾ yorsın ḥāl bu ki sen namazdan çıkub geldün farz idelüm ki ben bir hafta tāşrada ⁽²⁵⁾ qaldum bu getürdigün balıq nice ṭayana bilür.” diyerek ḥerif müğālaṭaya girftār ⁽²⁶⁾ ve qomşuları daḥı merķūmeyi taşdıq itmeleriyle göz yaşı ḥükaruñ işbu iki beyti ⁽²⁷⁾ (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) inşād idüb süküt ⁽²⁹⁾ eyledi ve ketb tevārīḥde menķūldür ki qadīm zamanda beni isrāil ṭāifesinde ⁽³⁰⁾ bir şāliḥa ḥatun var idi ki her gün maşāya çıkub ‘ibādet iderdi ve ol ⁽³¹⁾ maşlı canbende bir bağçe var idi ki merķūme ḥānesinden çıkduqda ol bağçeye girüb [288a] ⁽¹⁾ abdest alub müşalāya giderdi ve ol bağçede mesn ve sāliḥvarede iki bağbān ⁽²⁾ olub işbu ā’bdeye aşüfte olmağla şabır ve ṭāqatleri qalmayub merķūmenüñ nefsinde ⁽³⁾ mürāvede ve eger zelāl ve şālik ile teşnemizi ittifā itmez iseñ seni zefā ile mütēhüm idüb ⁽⁴⁾ üzerüne daḥı şehādet ideriz didüklerinde.

Zen-i şaliḥa ḥāḳḳ celle ve ‘alā ḥāzretleri ⁽⁵⁾ “Beni sizün şerrüñizden emīn ider.” diyüb anlara rām olmaduqda merķūmān bağçe qapusını küşād ⁽⁶⁾ idüb ḥaykıрмаğa

başlayub halk her taraftan başlarına biriküb “Ne oldı?” diyü suâl (7) anlar dağı “Biz bu cāriye bir civān ile fāhişse ider oldığı hâlde gördüñ civān (8) ü’l-mezdan hülâş bulub firār itdi. Biz bu hatunı ele geçürüb tutduk.” didüklerinde (9) merķūmeyi hākim şir’a getürüb du’āsını işbāt itdiler çün ki ol zamānda (10) üzerine zināsebūt bulan hatun beynü’n-nās ‘ibret olmasiçün üçgün şehirde (11) münādilerüñiz dirdükden sonra recm iderler idi zen merķūmeyi dağı “Ol vechle (12) şehirde tavaf itdirirlerken ol iki pīr yanuna gelüb sırā el-ḥamdülillah ki seni bu hāletde (13) gördüñ.” didiler. Ta ki üçgün geçüb recm itmege getüreceklerinde Ḥazret-i (14) Süleymān ‘aleyvessellem bunlara ta’kıb itdi ki ol vaķıt “Sen şerifleri henüz on ikiye (15) varmuş idi ve mübaşirlere siz ‘acele itmeyüñ tā ben bunlaruñ de’vāların göreyüm diyüb (16) ve bir kersi üzerine oturub ol iki pīri birbirinden takrīķ itdi ki eñ ol (17) şāhidleri takrīķ iden müşār-ileyh ḥazretleri idi ba’de birinden suāl ve İrād (18) şehādet itdükden sonra dānyal-ü ‘icbāz ker ibtidiküñ zenā bağçenüñ şarkısında mı yāhūd (19) ğarb tarafunda mı idi.” didükde, merķūm “Şarkı sende armūd ağacı altında (20) vuķū’ bulmuşdur.” diyü ifāde itdükde diger şāhidi getürüb andan dağı bu vechle (21) suāl itmekle merķūm tāhiġārbi “Sende elma ağacı tahtında vuķū’ buldı diyü şehādet (22) itemekle cāriye ellerini ismāne fi’ ve şükr-ü hüdāya başlayub merķūmāne bed-du’ā itdükde (23) ḥaķķ celle ve ‘alā ḥazretleri du’āsını qabūl idüb āsumāndan bir yıldırım düşüb (24) merķūmānı helāk itdi ve ketb edebiyātda menķūldür ki ḥalīfe Hārūn Reşīd (25) bir gün tabdilde Vezīri Cā’fer bir meki ile gezer iken yolda ḥamāre binmiş bir sālḥürda (26) ihtiyāra teşādūf itmeleriyle ḥalīfe Cā’fere sen bu ihtiyāruñ geldüğü yerden (27) ve ḥācetinden suāl eyle didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥāle geldükde şabāḥ-ı takrīb (28) itdügünü görüb sükūt eyledi.

(29) **ÜÇ YÜZ TOKSAN TOKUZUNCU GİCE **

(30) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes Cā’fer muķtezā-yı emir ol pīre “Sen nereden (31) geldüñ ḥācetüñ nedür?” diyü suāl pīr dağı “Gözlerüme ‘ilāc almaķ için Başradan [288b] (1) geldüm.” diyü cevāb virmekle ḥalīfe Cā’fer’e “Sen bu ihtiyāra bir laḥife söyle.” didi. (2) Vezīr “Efendüm bu ādem ile laḥife itdügüm hâlde istemedugumi işidirem.” diyü ‘özr (3) beyān itdisede ḥalīfe “Bir beis yoķdur hemān söyle.” diyü icbār itmekle, Cā’fer Şeyḥe (4) “Ey peder! Eger ben saña ‘ilāc gösterir isem baña mükāfāt ider müsün?” didi.

İhtiyār⁽⁵⁾ “Ey oğul! Allahu ta’ālīnūn mükāfātı benüm mükāfatımdan hayırludur hemān söyle.” didükde, Cā’fer⁽⁶⁾ “Ey Şeyh! Sözüme istimā’ ve söyledüğümü bil ki unutmayasın şöyle ki şimdi⁽⁷⁾ varub esen rüzgārdan üç vaқиye ve şā’ āfitābdan güzellik üç vaқиye ve nūr-ı māhdan⁽⁸⁾ üç vaқиye ve ziyā-i қandilden üç vaқиye alub birbirine қarışdurub üç māh hevāya⁽⁹⁾ қoduқdan şoñra dıbsız hevānda daққ ve uçmah қādar anları sıhқ ba’de қırılmış⁽¹⁰⁾ bir kübde hafzuvāndan isti’māl ile ola ki şifāyāb olursun.” didükde, pīr eşegi⁽¹¹⁾ üzerinde yan tarafuna egilub bir büyük zarṭa çeküb “Ey oğul! Şimdilik ibrāz⁽¹²⁾ itdigün ta’rife iқtizā iden mükāfātımız budur ve şifāyāb olduğumda dahā ziyāde⁽¹³⁾ mükāfāt iderüm.” diyüb gitdi.

Hārūn Reşīd işbu laṭifeden ol қadar güldi ki⁽¹⁴⁾ zemine düşdi ve Şeyh mezkūr üç biñ dirhem ‘aṭiya ‘ināyet eyledi ve böyle ṣabit⁽¹⁵⁾ ve rivāyat olunmuşdur ki emīrū’l-mūminīn ‘Ömer bin el-Ḥiṭāb rağı allahu ‘ane ḥazretleri⁽¹⁶⁾ günlerde bir gün şaḥābe-i kirām beyninde cāls iken bir şāhib-i cemāl ve nazīf⁽¹⁷⁾ ü’s-şiyāb bir civān-ı nümāyān ve ma’iyetiyle ḥüsn ve nezākatına müsābe iki şāb-ı aḥāṭa idüb⁽¹⁸⁾ yaқasından tutub sürüyerek Ḥazret-i ‘Ömere getirüb tırdılar Ḥazret-i ‘Ömer⁽¹⁹⁾ “Sizün қазиyeñüz nedür?” diyü suāl ol iki civān “Ey emīrū’l-mūminīn! Biz bir peder⁽²⁰⁾ ve bir maderden қarındāşız ve perümüz ḡāyet ihtiyār olub ‘aşīremiz arasında ma’teber⁽²¹⁾ ve taқāyış ve ‘ayubdan mübrādur ve bizi terbiye idüb siyāsesinde bu civanlıḡa irdük⁽²²⁾ bugün baḡçesine tenze içün çıkub derḥatlar arasında gezerken işbu civān⁽²³⁾ ṭarīḡ ḥaққından ‘idval idüb perümüzü қatl itdi şimdi andan қışāş isteriz⁽²⁴⁾ ve şer’ün ḥükmüne razıyız.” didiler. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥāle geldükde⁽²⁵⁾ şabāḥ-ı taқrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(26) **DÖRT YÜZÜNCÜ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ḥazret-i ‘Ömer civān merķūme ḡazab eyle nikāh⁽²⁸⁾ ve “Ey civān ben bu iki ḡulāmuñ kelāmını işitüm señ civābūñ nedür?” didi civān⁽²⁹⁾ mezkūr ise ṣabitū’l-cinān ḥadīdü’l-lisān olub ḥavf ve fez’añ şiyā bin nez’i itmüş⁽³⁰⁾ ve ṣebāt ve ṣecā’tūñ zerḥin giymüş idi hemān tebessüm idüb feşāḥat zebān ile [289a]⁽¹⁾ ḥalīfeyi taḥye itdükdeñ şoñra ey emīrū’l-mūminīn! Vāllaha bunlaruñ söyledüklerini⁽²⁾ işitdüm ve fehm eyledüm ve söyledükleri sözde şādıқlardur zīrā anlar vā’ ḥālī ifāde⁽³⁾ itdiler bu keyfiyet ḥaққ celle ve ‘alā ḥazretlerinūñ taқdīriyle vuқū bulmuşdur lakin⁽⁴⁾ ben saña қışşamı ifāde iderüm ba’de emir ve fermān ḥazret-i

emîrû'l-mûminûndür ey ⁽⁵⁾ emîrû'l-mûminîn ma'lûm-u şerîfûñüz olsun ki ben 'Arab bādınım ki anlaruñ beyninde 'iz ve kemâlde ⁽⁶⁾ nazîrları yokdur ve anlaruñ arasında bādiyede neşât itdüm çün ki zemînimizde kılt barān ⁽⁷⁾ sebîyle kaçt ve gulāmestevli olub ehil ve 'iyālüm ile bu beldenüñ qarîne gelüb sâkin ⁽⁸⁾ oldum pes bunlaruñ bağçeleri ve bostanları arasından sülük idüb seyir ve temāşā ⁽⁹⁾ için bir kaç nāka-i 'Azîze ile merûr ve ol nākalar arasında dañı kerümü'n-nil keşîr ⁽¹⁰⁾ ü'n-nitâc bir deve var idi nā-gāh ol nākalaruñ biri firār idüb işbu iki civānuñ bağçesi ⁽¹¹⁾ semtine varub divârlarından şarkmuş ba'z dallara ağzıyla tokundukda ben anı tård ⁽¹²⁾ itdükden sonra divâr hālâlından gâyet gâzablub ve hiddetlü elinde bir taşla bir pîr-i nümāyān ⁽¹³⁾ ve ağzından ateş saçarak elinde ki taşı ol nākaya atub taş anuñ başına teşādûf ⁽¹⁴⁾ itmekle nāka-i merkûme bî-cân düşüb yıkıldugunu gördüğümde derûnum ateş gâzab ⁽¹⁵⁾ ile müşte'il ve bātınım şiddet-i hasretten münf'il olub hemān pîrûñ atdığı taşı ⁽¹⁶⁾ ba'ine tenāvül ve anuñla merkûmı darb itdüğümde başına teşādûf itmekle hemān ⁽¹⁷⁾ bir şahîye-i 'azîme idüb zemine düşdi.

Ben sür'atle firār itmek merām itdüm ise de işbu ⁽¹⁸⁾ iki civān arqamdan sür'atle şitâb beni kirfet idüb huzûrûña getürdiler ⁽¹⁹⁾ didükde Hâzret-i Fârûk "Ey şâb sen î'tirâf ve ikrâr ve baş-ı şarîh ve menţûk ⁽²⁰⁾ faşîh ile māddeyi beyân itdük şimdi kışâşdan gayrı başka çäre kalmadı." ⁽²¹⁾ didükde, civān " ben hâkim-i şerî'te kâilim lakin benüm bir şafîr birâderüm vardur pederi ⁽²²⁾ merhûm olduğda vafr mal ve münâl terk ve cümlesini elüme teslîm ve beni vaşî-i ⁽²³⁾ naşib itmüş ve oğlunu malıyla elime vasiyet ve bu sende allah-u te'âlinüñ emânetidür dimüş ⁽²⁴⁾ idi ben ol malı aħz ve zemine gömüb maħfûz kıldum ise de benden gayrı ⁽²⁵⁾ ol meħali kimse bilmez eger sen şimdi beni kıtlı ider iseñ ol öksüzüñ ⁽²⁶⁾ malından mesul olursan ve ol yetimüñ hâkkı senden maħlûbdur imdi beni teħîr ⁽²⁷⁾ ve imhâl ve üçgün va'de virüb gideyüm yetim-i mezķûruñ malını teslîm ve hâkkını idâ idüb ⁽²⁸⁾ geleyüm ve bu huşûşda dañı kefil isterseñüz vireyüm." didi. Şehrazâd hikâyeden ⁽²⁹⁾ bu maħâle geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(30) **DÖRT YÜZ BİRİNCİ GİCE**

⁽³¹⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Hâzret-i Fârûk merkûmuñ kelâmını işitdükde [289b] ⁽¹⁾ hâzırına baķub "Sizden bu âdemi kefâlet iden kimse var mı?" didükde, civān ⁽²⁾ meclisde oturanlara nikâh ve hâzırından Abûzer rağıallah-u 'ayn

işāret idüb “İşte ⁽³⁾ bu zāt mekār meşafāt baña kefil olur.” didükde Hāzret-i ‘Ömer Abūzere iltifāt ⁽⁴⁾ ve “Ey Abūzer! Sen bu ādeme gidüb gelene kadar kefil olur musun?” didükde Abūzer⁽⁵⁾ “Üç güne dek aña kefil olurum.” didi.

Hāzret-i ‘Ömer ol civāna izin virüb ⁽⁶⁾ münte kaldı üç gün temām olduḡda ol hāḡḡ şāhibleri Hāzret-i ‘Ömere gelüb ⁽⁷⁾ meclisde oturub izin alan civānuñ gelmesine müntezir kaldılar öyle vaḡti olub merḡūmdan ⁽⁸⁾ bir eşir zuhūr itmemekle civānān merḡūmān Abūzere “Ey Abūzer! Ğarumemiz gelmedi ve sen aña ⁽⁹⁾ kefilsin şimdi senden kışşamızı isterüz?” didüklerinde bu zervāllau’n-na’zīm “Eger gelmezse ⁽¹⁰⁾ zemānıma vefā ve nefsimi kışāşa teslīm iderüm.” didükde, Hāzret-i ‘Ömer “Ey Abūzer! Vāllaha ⁽¹¹⁾ eger civān gelmez ise müftezā-yı şerī’ti senūñ ḡaḡḡında icrā iderüm didükde hāzır ⁽¹²⁾ olan şehābe-i kirām bekāya aḡāz ve bu huşūşda eşvātların irtifā’ idüb ⁽¹³⁾ cümlesi ḡayretde ḡalub gözlerin yola dikerek civāna müntezir kaldılar her ne kadar kibār ⁽¹⁴⁾ şehābe ol iki civāna pedirlerinin dīnin ‘arz itmüşler ise de aşlā ḡabūl itmeyüb ⁽¹⁵⁾ biz pederümüzñ ḡanın para ile firūḡat idemeziz.” diyü ḡāt’i cevāb virmeleriyle ḡalḡ bir birine ⁽¹⁶⁾ girişüb esef ve ḡayretde kaldılar anlar ol ḡāletde iken nā-gāh civān mūmā-ileyh ⁽¹⁷⁾ taraf bir beden ḡoşarak geldüğünü görüb ḡehresi māḡ-ı āsumān gibi ināre idüb ⁽¹⁸⁾ deri aḡarak ḡuzūr-u fāizü’n-nūr fārūḡa meşvel ve “Ey emīrū’l-mūminīn! İşte ḡuluñuz ⁽¹⁹⁾ ol yetimūñ malını ḡabilerine teslīm ve cümle umūrların tesviye idüb ḡuzūra geldüm ki ⁽²⁰⁾ şer’ şerīfūñ mucibi icrā buyrulsun diükde ḡalḡ ol civānuñ ⁽²¹⁾ şiddiḡ ve vefasına ve müteşiddet-i iḡdāmına müt’acib ve ‘azīm ceraatden müstaḡrib olub ⁽²²⁾ hāzırınıñ ba’zı ey civān şol mecbūl olduḡuñ kerem-i aḡlāḡ ve vefā-i ‘ahd ⁽²³⁾ ve Kemāl-i şecā’atūñe āferin dimeḡe şayansun.” didüklerinde civān siz bilmezsiniz ki mevt ⁽²⁴⁾ ve ecel hāzır olduḡda andan kimse necāt bulamaz ve “Benüm şol vefāda merāmum şudur ki ⁽²⁵⁾ ḡalḡ beynü’n-nās vefā-i ‘ahd ḡalmadı dimesün.” didükde.

Abūzer vallahū’l-‘azīm “Yā emīr ⁽²⁶⁾ ü’l-mūmūñin ben bu civāna kefil oldum ma’hezā aşlā mā’rifemiz yok idi ve anı aşlā ⁽²⁷⁾ gördüğüm yokdur ve aña itdüğüm kefālet şunuñ içündür ki civān şol oturanlara ⁽²⁸⁾ baḡūb anlaruñ mābeyninde bu ādem baña kefil olur dimeḡle anuñ reddini istiḡsān itmeyüb ḡalḡ ⁽²⁹⁾ arasından mürüvet zāhib oldu denilmesün için aña kefil oldum.” didükde ol ⁽³⁰⁾ iki civān daḡı “Ey emīrū’l-mūminīn! Biz bu ādeme pederümüzüñ ḡanını hibe itdük ki bu civānuñ [290a] ⁽¹⁾ vaḡşeti

ünsiyete tebdil itsün ve halk beyninde ma'ruf kalmadı denmesün.” didiler. ⁽²⁾ Şehrazād bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(3) **DÖRT YÜZ İKİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād tekmil hikâyede dir ki: Pes işbu vuḳū' bulan keyfiyetlerden ḥāzır olanlar ⁽⁵⁾ müstebşir ve ferḥān ve Ḥāzret-i Abūzēriñ kemāl-i mürüvvetini istiḥsān ve civānān merḳūmānuñ ⁽⁶⁾ kerem-i 'ināyetlerinden teşekkür ve bu beyti (arapa beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) inşād itdiler. Ba'de Ḥāzret-i 'Ömer ol iki civāna pederlerinin ⁽⁸⁾ dini beytü'l-māldan virilmesün merām itdise de yarum bu 'afvımız ancak ḥaḳḳ celle ⁽⁹⁾ ve 'alā ḥāzretlerinin rızasıçündür anı şimdi hadm itmeziz didiler ve naḳl ⁽¹⁰⁾ olunmuşdur ki emirü'l-müminin Mā'mün bin Hārūn Reşid Mışıra geldükde Ahrām didükleri ⁽¹¹⁾ fir'avun tepelerinin hadm ve bıḳmasını ve içinde maḥzūn mal ve eşyā-yı sāireyi almasını mer ⁽¹²⁾ ve şarf emvāl 'adide idüb bir pencere kadar yer açduğunda hadimine şarf itdüğü meblağ ⁽¹³⁾ kadar mal bulub ne eksik ve ne ziyādesi varıdı Mā'mün müt'acib olub hadminden şarf ⁽¹⁴⁾ nazar itdi ve zıkr olunan fir'avun tepeleri 'acāib-i dünyadan olub gerek bināda ve gerek ⁽¹⁵⁾ irtifā' ve metānetde ve büyükdükde rezizeminde nazırları yokdur zira 'azim kayalardan binā ⁽¹⁶⁾ olunmuşdur ve ol kayaları dilüb temür kendüleriyle birbirine bağlamuşlar tā irti'faları ⁽¹⁷⁾ yüz arşuna balıg oluncaya dek ve ma'iyetleri merbü'l-şekl çār köşe olub ā'lāsından ⁽¹⁸⁾ esefle kadar aḳındili ve insli ki üç yüz zirā' muḳkaderātdadur ve ḳadmādılar ki harem-i ⁽¹⁹⁾ ğarbide otuz maḥzun vardur ki ğāyet melūn şemāḳı mermerden yapulmuşdur her bir maḥzun ⁽²⁰⁾ nefāis cevāhir ve emvāl ve şūr 'acibe ve ālāt ve ıslaḥa ile memlūdur ki müdber yağlar ile ⁽²¹⁾ yağlanmağla aşlā paşlanmaz ve harem-i şāniyede kāhinlerün iḥbārı ve cekmete dāir ketb ⁽²²⁾ ve tılsımlar olub her bir kāhine maḥşuş taḥtalar vardur ve divārlarında şanāyi' ⁽²³⁾ muḥtefse işleyen ustalarun şüreti vardur ki her biri oturub heyetiyle güyā şana'tını ⁽²⁴⁾ işler velḥāşıl ihrām ḥuşuşında erbāb beşāirün 'aḳlı ḥayrān ve fikirleri dehşān ⁽²⁵⁾ ḳaldı vallaha daru'l-kāil (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) ve hikāyat olunur ki ⁽²⁷⁾ bir sārık ve uğru var idi ki medet 'Ömerin iḥtilās-ı emvāl ve ittilāf-ı nefūs ⁽²⁸⁾ ve ḳatl-i ricāilde geçürmüş idi ba'de tövbe ve rücū'idüb çarşuda bir dükkan için ⁽²⁹⁾ alış veriş ile meşğul ḳaldı günlerde bir gün dükkanı ḳapadub 'aliü'l-ā'de ḥānesine ⁽³⁰⁾ gitdükden sonra uğruların biri merḳūmuñ kisvesine müşābe eşvāb giyüb ⁽³¹⁾ yatu namāzı ḳılduḳdan sonra toḡru fener ile ḳavmün dükkanuna gelüb ḳoynundan [290b] ⁽¹⁾ anaḥtārları çıkarub dükkanı küşād ve çarşu bekçisine bir mum virüb “Var şunu yaḳ.”

(2) didi. Bekçi dağı şem'ayı alub yakmağa gitdi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde (3) şabāh-ı taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(4) **DÖRT YÜZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

(5) Şehrazād kelāma aģaz idüb dir ki: Bekçi mum yakmağa gitdükde çekmeceyi açub (6) defterleri çıkardı ve fenār-ı şem'asıyla bakaraķ bekci geldükde şem'ayı dağı yanunda (7) koyub hesāb ve kitāb ile meşgul ƙaldı bekci ise andan uzaķ gidüb oturdı. (8) Tā vaķit seher olduķda sārıķ merķūm bekçiye “Sen baňa bir deveci getir.” diyü emir ol dağı (9) varub deveci getürdükde dükkandan dördünün ĩamāş alub deveye taħmıl ve dükkanı (10) ƙapadub bekçiye bir ƙac dirhem virüb deveci ile gitdi.

Çün sārıķ merķūm dükkān (11) şāhibine beñzer idi. Bekci farķına varmayub ĩaķıķat şāhib dükkān zānn (12) iderdi ƙuşluk vaķtinde ‘aliü’l-ā’de dükkān şāhibi gelüb dükkānın küşād itdükde (13) çekmece üzerinde mum ƙamlaları ve hesāb defterlerin açık bulmağla malına diķķat (14) dört denek eksük bulduķda bekçiden suāl ol dağı kendünün gice geldüğünü ve şabāh (15) deve ile gitdüğünü ifāde itdükde şāhib dükkān-ı maddeye tenbe idüb deveciyi yanuna celb (16) ve “Sen ol denekleri nereye getürdün.” diyü suāl ol dağı “Falān iskeleye getürdüm ve ol (17) ādem denekleri falan ƙayığa taħmıl itdi.” didükde hemān deveci ile ƙıyām ve ol iskeleye (18) varub ƙayıķçıya “Sen bu devecinün getürdüğü denekleri ƙanğı ƙayığa yolladuñ?” diyü suāl (19) ol dağı “Efendüm ben anı diger yakaya falan iskeleye getürüb ve anları celb iden ādem (20) orada falan deveciye yükledüb getürdi ve nereye gitdüğünü bilmem.” didi.

Ol ƙayıķçı (21) ile gidüb deveciyi buldılar ve “Sen ol denekleri nereye götürdün?” diyü suāl ol dağı (22) “falān ĩāna götürdüm.” dimekle deveciyi balā setşāħāb ĩān-ı mezkūra varub deneklerini (23) bulmağla deveye taħmıl ve üzerlerinde dağı sārıķuñ cibesı bulunmağla anı dağı alub gitdi. (24) Çün sarıķ merķūm ĩrāķdan ol keyfiyetleri müşahide itmekle ardından şitāb ve iskeleye (25) geldükde yanuna varub “Behey efendüm! Selāmetle gidesün işte şāğ ve selām malını alduñ (26) bāri benim cübbemi vir.” didükde tācir merķūm gülüb bir şeyi söylemeyerek yola revān (27) oldu ve malını alub gitdi ve hikāyāt olunmuşdur ki bir def’a Hārūn Reşid (28) bir miķdār zayķ ĩātra dū-ĉār olmağla Veziri Cā’fere ĩālini ifāde idüb ol (29) ešnāda mesrūr dağı ayak üzerinde ƙırmış bulunmağla ara yerde bī-sebeb gülmekle (30) ĩalife anuñ

zâhkînden mün'fil olub “Sen niçün zâhûñ itdûñ?” diyü suâl ol dağı “Yâ emîr ⁽³¹⁾ ü'l-mûminîn! benüm zâhkımuñ sebebi bu oluyor ki dün taşra çıķub dicle kenârında [291a] ⁽¹⁾ gider iken halk bir yere cem' oldugun görüb yanlarına vardugumda ibn-i karbi nâm ⁽²⁾ mazhûñ halkı güldireyor buldum ol vaķit icrâ itdügi laţifeler hâţrıma ⁽³⁾ haţur idüb zâhûñ itdüm.” didi. Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde ⁽⁴⁾ şabâh-ı takrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(5) **DÖRT YÜZ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazâd kelâma şürü' idüb dir ki: Pes halîfe mesrûruñ kelâmını işitdükde ⁽⁷⁾ “var baña ibn-i karbiyi getir.” didi. Mesrûr dağı koşub karbînüñ yanuna varub da'vet ⁽⁸⁾ eyledi. Yolda gelürken mesrûr ibn-i karbiye “Ben seni halîfe hâzretlerinüñ yanuna şunuñ ⁽⁹⁾ için götüreyorum ki anı bir miķdâr tesliye viresün ve bahr-ı hâl saña câize virecekdür ve bu ⁽¹⁰⁾ kaźiyenüñ ben ‘illet-i müstaķlesiyim imdi seni ancak bu şartla götürürem ki her ne ki ⁽¹¹⁾ alur iseñ rabb'i saña ve bâķîsin baña vir.” didükde İbnü'l-Karbi “Hayır böyle olmaz lakin ⁽¹²⁾ aldugumuñ naşfi saña ve naşfi baña.” didükde. Mesrûr rızâ virmeyüb ba'dü'l-hâvara İbn ⁽¹³⁾ ü'l-Karb şelaş ile kanâ'at iderek gidüb halîfenüñ huzûrına varub zemîn bûs ⁽¹⁴⁾ itdükde halîfe “Ey İbnü'l-Karb! Sen baña bir kaç laţife İrâd eyle eger beni güldürmez iseñ ⁽¹⁵⁾ seni bu tağarcuķ ile üç def'a ururam.” didi. Merķûm nefsinde bu tağarcıģuñ ⁽¹⁶⁾ đarbenden ne hâşıl olabilür ben üç yüz kamcı yer isem bile teşîr itmez ⁽¹⁷⁾ diyüb umür mazhakeyi İrâd itmege şürü' itdi ve her ne kadar mazhak olan ⁽¹⁸⁾ hikâye ve laţife muķavelesi İrâd itmüş ise de halîfe aşlâ zâhk ve tebessüm itmemekle ⁽¹⁹⁾ ibnü'l-ķarbi müt'acib ve mütazcir olub đarbe mütehib oldu pes halîfe ol ⁽²⁰⁾ cerâbı alub merķûme đarb itdükde đarbe-i mezkûre boynuna işâbet itmekle ⁽²¹⁾ ‘azîm şîha idüb yüzi üzerine düşüb şiddet-i đarbeden müteelüm oldu ⁽²²⁾ zîrâ ol tağarcıķda yuvarlak taşlar var idi çün merķûme ol tağarcıģuñ ⁽²³⁾ đarbesi güc geldi mesrûr ile itdügi şart hâţrına gelüb “Ey emîr ü'l-mûminîn ⁽²⁴⁾ ‘afv buyruñ ben bu huşuşda yalnız degilem zîrâ mesrûr benüm ortağumdur zîrâ hâzretünüñ ⁽²⁵⁾ beni istedükde sizden aldığım en'âma iki salesine ortak olmaķ şartıyla getürdi ⁽²⁶⁾ işte ben hişsemi aldum şimdi bâķî kalan iki đarbe anuñ hişsesidür hemân ⁽²⁷⁾ siz beni imhâl buyuruñ anuñla hesâbımızı görelüm.” didükde.

halîfe ol kadar ⁽²⁸⁾ güldi ki arķası üzerine düşdi ve mesrura dağı bir đarbe urduķda mesrûr ⁽²⁹⁾ imân efendüm ben bir sales ile kanâ'at iderüm dimege başladı

halife dahı merķūmuñ ⁽³⁰⁾ hālinden gülüb her birine biñ altūn ‘ināyet eyledi ve cümlesin bu vechle mesrūr [291b] ⁽¹⁾ Kılıb anlara izin virdi ve yine menķuldür ki Hārūn Reşīd Hazretlerinūñ ⁽²⁾ bir şālah va ā’bid ve dünyadan münķat’ henüz yigirmi yaşına varmamuş bir ferzendi olub ⁽³⁾ dünyadan ı’rāz ve tarīķ āhirete tevciye ‘izāyım ve aġrāz idüb ‘ibādet ile meşġul ⁽⁴⁾ ve tefekkür ve tezekkür ile hābil ‘azīmeti mevşul idi ve mezāristānlara varub ehil ķabūre ⁽⁵⁾ ey ādemler siz dünyāya mālīk idūñuz ‘acabā sizler sizi mevt āfetinden taħlīş ider bir şeyi ⁽⁶⁾ buldūñuz mı işte taħķīķ meāl emrūñiz ķabūre rāci’ oldı keşki bileydüm siz ne ⁽⁷⁾ cevāb virdūñuz ve size ne dinelmüş dirāye ve hāvf ve hoşbetden bekāya aġāz idüb ⁽⁸⁾ bu beyti (arapça beyit) inşād iderdi. ⁽⁹⁾ Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb ⁽¹⁰⁾ sükūt eyledi.

(11) **DÖRT YÜZ BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Günlerde bir gün pederi Hārūn Reşīd alāy ile ⁽¹³⁾ oġlunuñ yanundan merūr ve oġlını yokdan bir cübbe giymüş ve başına güzellik yokdan ⁽¹⁴⁾ bir kıt’a şarmuş oldugun görüb rekābda olanlar vāllaha işbu Şehzāde ⁽¹⁵⁾ emīrū’l-mūminīni pādişāhlar beyninde fazīhat itdi keşki aña naşih idüb ⁽¹⁶⁾ işbu hāletlerden kef ideydi didile pes halife bu kelāmi işitdükde oġlını ⁽¹⁷⁾ isteyüb ey oġul sen beni bu eṭvār ile beynū’l-mülük rezīl itdūñ gek şol ⁽¹⁸⁾ hālden vazgeç diyü bu me’fāda naşihat itdükde Şehzāde pederine nikāh idüb bir cevāb ⁽¹⁹⁾ virmeyerek bir miķdār sükūt ba’de başını yukarıya ķaldırub divālaruñ birinde ⁽²⁰⁾ bir marġ ķondugunu görmekle hemān “Ey marġ seni halk ve icād iden haķķ celle ve ‘alā ⁽²¹⁾ hazretlerinūñ haķķiçün gel benüm elümūñ üzerine ķon.” didükde ķuş derhāl gelüb ⁽²²⁾ ol ġulām kāmīl şālik eli üzerine ķondı.

Ba’de “Var git.” didükde marġ ⁽²³⁾ yine pervāz idüb maħaline rücū’ eyledi. Ba’de “Ey marġ gel emīrū’l-mūminīnūñ eli üzerine ⁽²⁴⁾ ķon.” diyü du’a itdise de ķuş gelmemekle Şehzāde “Ey emīrū’l-mūminīn! Sen beni ⁽²⁵⁾ beyninde fazīhat itdūñ dünyāya çokca meyl ve muħabbetūñ vardır imdi ben femā ba’d ⁽²⁶⁾ senūñ yanūnda meķş ve iķāmet itmem ve bir dahā sen benüm yüzimi görmezsin āhirete ķadar.” ⁽²⁷⁾ diyüb Başraya ‘azīmet eyledi ve rencberlik idüb ücret ile çamur taşıyub ⁽²⁸⁾ anuñla ta’biş iderdi lakin gönlūñde bir dirhem ve bir dankdan ziyāde almazdı dālik ile ⁽²⁹⁾ ta’iş idüb dirhemi taşdıķ iderdi. Ebū A’merū’l-Başrı naķl ider eytdi. ⁽³⁰⁾ Günlerde bir gün baña bir rencber iķtizā idüb rencber içün çarşuya gidüb tırduķları [292a] ⁽¹⁾ maħalde

arar iken şāb ve cemīlü’ş-şüret bir civān gördüğümde “Ey ḥabībim sen ḥidmet ⁽²⁾ ider müsün?” diyü suāl ol daḥı “Evet.” dimekle alub maḥalleme getürdüm ve işimi göster ⁽³⁾ düğümde civān “Ey peder senüñle şöyle şartım vardur ki benüm gündeligüm bir dirhem ⁽⁴⁾ ve bir dānḳdur ve ezān oḳunduḳda cemā’ate giderüm.” didükde ben “Pek iyü.” didüm ol daḥı işiyle ⁽⁵⁾ meşḡul oldu ve öyle iş işledi ki kimseden görmedüm öyle vaḳti ḥulül ⁽⁶⁾ itdükde ta’ām ‘arz itdüm ise de ben oruçluyum diyüb bir şeyi kabül itmedi ⁽⁷⁾ ve ezān oḳunduḳda sen şartımı bilürsün didi ben evet didüğümde ḳuşaḡını ⁽⁸⁾ çözüb abdest aldı ve maşlāya varub ba’d edāü’ş-şalāt yine işine gelüb ⁽⁹⁾ va ‘işrāzānı daḥı oḳunduḳda yine namaza gidüb yine ḥidmetine geldi.

Ben “Ey ‘Azīzim! ⁽¹⁰⁾ Ḥidmet vaḳti geḳdi. Ben saña izān virdüm.” didüğümde, merḳüm ben aḥşāma degin ⁽¹¹⁾ ḥidmet iderüm diyüb aḥşāma ḳadar iş işledi işini tamām itdükde iki dirhem ⁽¹²⁾ virdüm ise de üzerüme atub “Ey peder sen ibtidā-yı emirde şartımı işitmedüñ mi ben ⁽¹³⁾ ol miḳdārdan ziyāde bir şeyi almam.” diyüb her ne ḳadar niyāz ve ricā itdüm ise de rızada da ⁽¹⁴⁾ olmayub şart-ı sābıḳımız üzere bir dirhem ve bir dānḳ alub gitdi. Şabāḥ olduḳda ⁽¹⁵⁾ yine anı aramaḡa gidüb bulamadugumda ṭuranlardan şūāl anlar daḥı faḳay cum’a irtesi ⁽¹⁶⁾ günü gelür diyü cevāb itmeleriyle başaḳasını getürmeyüb cum’a irtesi gününe ⁽¹⁷⁾ mütezir ḳaldum. Şehrazād şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(18) **DÖRT YÜZ ALTINCI GİCE**

⁽¹⁹⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Mümā-ileyh naḳlinde eytdi. Pes cum’a irtesi ḥulūlıyla ⁽²⁰⁾ oraya varub civān-ı merḳümü bulub da’vet itdüğümde şartımı ĩrād ve ol şart ⁽²¹⁾ üzere getürüb eşyayla meşḡul ḳaldı. Pes ben anuñ beni görmedüḡi yerden mülāḥaṭa ⁽²²⁾ idüb nazār itdüğümde işi eḡnāsında çamurı alub divāra vaż’ itdükde ⁽²³⁾ taşlar yalnız yuvarlanarak yerlü yerine tertīb olunurdı ol keyfiyetden mümialiya olyā ⁽²⁴⁾ Allah’dan oldugun bildüm ḥāşılı ol gün ücretini alub gitdi.

Üçüncü haftada varub ⁽²⁵⁾ aradüğümde bulamayub andan suāl itdüğümde keyifsiz oldugunı ve falan mezāristānda ⁽²⁶⁾ ḥamiyegāhda bir ‘acūzenüñ yanunda yatdugunı ifade itdüklerinde sür’atle varub ⁽²⁷⁾ buldum mümialiya zemīn üzerinde yatub ve yüzi nurlu parlaḳ ve menīr oldugunı ⁽²⁸⁾ görüb selām virüb şafrasinuna ve ḥāl gurbetine aḡlayarak başı ucında ⁽²⁹⁾ oturub bir ḥācetüñ var mı didüğümde evet vardur

yarın kuşluk vaktinde buraya ⁽³⁰⁾ geldüğünde beni intikāl dār-ı bekā itmüş bulursan hemān kimseye haber virmeksizin [292b] ⁽¹⁾ beni ğasl ve tekfin ile ba'de bu cebnūñ cebbini sūñ içinde bulduĝuñ ⁽²⁾ şeyi yanında hafz ile ve namāzımı kılub defn itdükden sonra Bağdāda varub ⁽³⁾ ħalīfe Hārūn Reşīde müntezir ol sarayından çıkdukdā cebibde bulduĝuñ şeyi ⁽⁴⁾ aña kendü yedūñle teslīm ve bengm selāmımı teblīĝ kılab diyü vaşiyet ve bu ebyāt (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) ⁽⁶⁾ (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) ⁽⁹⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁰⁾ (arapça beyit) inşād eyledi.

⁽¹¹⁾ Ebū āmr ider ĝulām mūmā-ileyhūñ vaşiyetinden sonra ħāneme gitdüm ve ol gice bītavtet ⁽¹²⁾ idüb ‘aliü’ş-şabāh sibāriş üzere yanuna vardugumda merħūm olmuş bulub ⁽¹³⁾ anı ğasl ve cebeminūñ cibini söküb içinde bahāsı yok bir yāķūt taş buldum ⁽¹⁴⁾ nefsimde vallaha bu ĝulāmuñ dünyadan ĝāyet zühdi var idi ve anı cūbbesiyle tekfin ve defn ⁽¹⁵⁾ itdükden sonra dārū’l-ħelākta varub Hārūn Reşīdūñ ħurūcına müntezir ⁽¹⁶⁾ kaldum çıkdukdā aña ta’ruz idüb yāķutu virdüğümde görüb bildi hemān ⁽¹⁷⁾ bayılıb düşmekle ħidme ve dāire ħalko beni kirfet idüb ħalīfe ayılduĝda anlara ⁽¹⁸⁾ işāret ve etlāk ideñ ve refiķ mu’āmelesiyle anı sarāya götürüñ diyü fermān va ħesab ⁽¹⁹⁾ ū’l-emir beni götürüb tenhaca ħalīfenūñ ħuzūrına götördüklerinde bu yāķutuñ ⁽²⁰⁾ şāhibi nerede kaldı diyü suāl ben daĝı ħālını vaş ve āħirete intikāl itdüğünü ⁽²¹⁾ ifāde itdüğümde vafirca ağlayub oĝlı dünyāda mūntefi’ olub pederi ħāib kaldı ⁽²²⁾ didi. Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb ⁽²³⁾ sūkūt eyledi.

(24) **DÖRT YÜZ YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Mūmā-ileyh naklinde eytdi. Ba'de ħalīfe bir cāriye nidā ⁽²⁶⁾ idüb merķūme daĝı gelüb beni gördükde yanımıza girmemek merām itdise de ħalīfe “Gel ⁽²⁷⁾ bir beis yokdur.” diyüb cāriye iķerü girüb selām virdükde ol yāķutu aña ilkā ⁽²⁸⁾ ve gördükde ‘azīm şıħa idüb zemine düşüb bir müddet sonra ifāķat ⁽²⁹⁾ buldukdā emīrū’l-mūminīn “Oĝlum ne itdi.” diyü suāl ħalīfe daĝı söylediğüm ⁽³⁰⁾ kelāmı nakl itmek merām itdise de ağlamakdan mecāl bulmadugundan ben ⁽³¹⁾ kışsasını ‘ali vecchaha nakl itdüğümde merķūme bekāya aĝaz ve şavt za’yıf eyle [293a] ⁽¹⁾ nedbesinde vafir kelām söyledi.

Ba'de ben “Ey emīrū’l-mūminīn! Bu merħūm senūñ oĝlın mı?” ⁽²⁾ didüm ħalīfe “Evet oĝlumdur ben ħilāfeti taklid itmeden benim ile oturub ‘ulemā ve şaliħā ile ⁽³⁾

mecālise ve mā’şeret iderdi ba’de mesend hilāfete geçdüğümde benden tafriķ idüb (4) mübā’det ve müfāreķat eyledi dahı vālidesine bu ferzend allah-u ta’ālīye inķıtā’ itdi (5) ve şāyed seyāhati eşnāsında ihtiyāca dū-ķār olub elinde bir şey bulunmaya.” didüğümde (6) vālidesi “Ey oğul ben bu yāķūtı saña virdüm vaķit hācetde yanuñda bulsun.” (7) diyüb virdi. Ol dahı dünyāyı terk ve bizi müfāreķat idüb gitdi tā hāķķ celle (8) ve ‘alāya mülākī olmuş didi ba’de gel sen anuñ ķabrini göster diyüb ma’iyetimle gidüb (9) ķabrini ziyāret idüb ol ķadar ağaldı ki dünyādan bī-şu’ūr oldı ve beni şoķbetine (10) da’vet itdise de ben “Ey emirü’l-mūminīn! Senüñ oğluñdan aldugum naşīhat eyle (11) muktefī oldum diyerek vedā’ idüb gitdüm didi. Hikāyet olunur ki ba’z (12) edbā eytdi. Günlerde bir gün yolda giderken zī-heyet ve ibhat iyü eşvāb giymüş (13) bir mekteb hevācesi mektebinde oturub çocukları oķutduğunu görüb (14) yanuna varub selām virdüğümde ayağa kıyām ve hezār-ı ta’zīm eyle beni yanunda iclās idüb (15) gerek kırā’at ve gerek ‘ulūm sāirede mübāheşe itdüğümde ma’lūmāt şāhibi oldıgım (16) görüb istihsān itdüm ve anūnla mü’āşeret idüb edīb ve laţif ahlāķ-ı erbābı (17) buldum ve nefsimde vallaha bu bir ‘acibdür ki mekteb hevācelerinde cārī olan fā’ide (18) ma’lūma bu hevācede taķkif itdi zīrā ‘aķlā böyle icmā’ itdiler ki ma’lem (19) şūbyān olanlaruñ ‘aķlında noķşāniyet vardur didüm ba’de bir sebebe mübnī yanundan bir kaç gün (20) infişāl itdükden soñra ziyārete geldüm ise de mektebi ķapalu bulub ķomşulardan (21) suāl itdüğümde anlaruñ bir kisesi olmuşdur ta’ziye için hānesinde (22) oturduğun ifāde itdiler diyü. Şehrazād hikāyeden bu maķale geldükde şabāķ-ı taķrib (23) itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(24) **DÖRT YÜZ SEKİZİNCİ GİCE**

(25) Şehrazād kelāma aģaz idüb dir ki: Mūmā-ileyh naķlinde eytdi. Pes ben huķūķ-ı sābıķayı (26) tefekkür iden ziyāretine varub bā beni daķķ ve cāriyesi çıķub ba’dü’l-istizān (27) yanuna girdüğümde yalnuz oturmuş ve başın bađlamuş ğāyet maķzūn ve maķmūm oturur (28) gördüm ba’dü’t-ta’ziye “Ey birāder sizde kim vefāt itdi pederüñ mi yāķūd (29) başķa aķrañ mı?” diyü suāl ol dahı “Hayır bunlardan kimse olmamuşdur.” didükde (30) cümle hışım ve aķrabālarımı birer birer ta’dād itdüm ise de anlardan kimse deđil diyü cevāb [293b] (1) virmekle “Yā kim ölmüş.” didüm.

Merķūm “Ölen benüm habībemdür.” didükde hāţrımda işte (2) “Bu ķala ‘aķluk meydā’ıdır.” diyüb yine “Behey efendüm! Eger maķbūbeñ vefāt itdise (3) andan iyü ve

güzel başkası bulunur.” didüm merķūm “Ey efendüm! Ben ol başkayı görmedüm ki (4) anuñ başkası andan iyü oldıgün bileyüm de yolayum.” dimekle nefsimde “İşte bu dahı (5) delil-i şāneīyedür.” diyüb yine “Yā nice bu maħbūbeyi görmeden ā’sıķ olduñuz.” didügümde (6) “Efendüm bir gün pencerede otururken yolda bir rical bu beyti (arapça beyit) (7) (arapça beyit) inşād itdügünü işidüb nefsimde (8) bu zıkr itdügi am ‘ömür ve ğāyet ħüsnā ve cemīle ve dünyāda nazırı yok olmaludur eger nazırı (9) olmuş olaydı ħaķķında bu şi’ir inşād olunmazdı diyerek derün-ı dilden merķūmeye (10) ā’sıķ oldum ba’de bir kaç gün geçüb yine pencerede otururken mīne ol rical (11) işbu beyti (arapça beyit) inşād (12) itdügünü işitdügümde bildüm ki am ‘ömür ve vefāt itdi anuñçün ‘izāsına (13) bunda üçgündür iķāmet üzere kaldum didükde ben merķūmuñ kale’aklını nehim ve kā’idenüñ (14) şıdkını teyķin idüb gitdüm.” didi. Ve naķl iderler ki zürefālaruñ biri (15) bir mekteb ħevācesine varub oturduķda ħevāce-i merķūm faķa ve lağat ve neħv ve şi’ir (16) ve edeb sā’ir finūnda māhir zeyrūñ ve nāzeñ müşerreb bir zāt oldugunu görüb (17) mūta’cib oldum.

Merķūm naķl ider ħātrımda meşhur olan kā’ideyi bilürken (18) bunda muthelif oldugunu zan idüb aħşāma kadar anuñla oturub (19) gideceğinde baña buruñ sen bu gice bizde mahmānsın diyüb beni menziline ilette (20) ve baña ğāyet ikrām ve iħtirām idüb ta’ām ve şarābdan soñra giceden iki şelās kadar (21) benüm ile oturub üns ve mülātafada kalduķ ba’de baña maħşūş bir döşek getürüb (22) ve kendüsi ķalkub ħaremine gitte. Diyince Şehrazād şabāħ-ı takrib itdügünü (23) görüb süküt eyledi.

(24) **DÖRT YÜZ TOKUZUNCİ GİCE**

(25) Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Merķūm naķlinde ben dahı ħavābekāha girüb (26) bir miķdār gecdükte ħaremde ‘azīm şıħa ķopub aĝladuķlarını işitdüm andan (27) suāl itdükte ħevāce şedīd bir ħālete düşüb “Aħır ramaķa varmuşdur.” diyü (28) cevāb virmeleriyle “Ben bir kere yanuna varub göreyüm.” diyü istīzān ve beni yuķaruya (29) çıkarub yanuna vardugumda ħün ile bulaşub döşeginde bayĝun ħāletiyile (30) yatdugun bulub yüzine soĝuķ şu serpüb bir miķdār ayıldıķda “Efendüm [294a] (1) size ne oldu ħāl buki bizden saĝ ve sālum infişāl idüb ħareme girdük.” (2) didügümde. Merķūm “Ey birader! Ben sizden infişāl idüb oĝama çıķdıgumda (3) ħaķķ celle ve ‘alā ħazretlerinüñ maşnū’ātına tefekkür ve tezķir itmege tafriĝ ve nefsimde (4) ħaķķ ta’ālī insān beyniye sende her nege ħalk itdise bir menfi’ni vardur zīrā ħaķķ ta’ālī (5) ali baş ve aħz için

ve ayağı eṣī ve sa'ī için ve çeşmi nazır ve rüyet ve kulağı ⁽⁶⁾ istimā' ve zıkr cemā' ve nold için halk itmüştür ve halim cerāhir şeyi ta'dād iderek ⁽⁷⁾ tāyu hāyelere geldüm anlarıñ aṣlā bir dāidaların bulduğumdan ustura alub beiyede ⁽⁸⁾ itdüğümde baña bu hālet ā'rz oldı didükde yanunda nezvil idüb taḥkīk ⁽⁹⁾ her çocuklarıñ hevācesi nākṣū'l- 'aql olub velevkān cümle finūna māhir ve yad ⁽¹⁰⁾ tolāsı var ise de didükleri kâ'ide şahīhedür diyerek." çıkub gitdi. ***Hikāye*** ⁽¹¹⁾ iderler ki cām'i azhar mücāverkerinüñ yeri aṣlā okuyub yazmak bilmez iken halka hile ⁽¹²⁾ ve had'a ile 'imāmesine gir ve yeñlerini ve cübbesini gemi yelkeni gibi idüb öteye beriye ⁽¹³⁾ koşub halkuñ malını kapub egil iderek geçinürdi birgün hātrına mekteb ⁽¹⁴⁾ hevāceligi peydā itmek gelüb ol vechle oturacak bir maḥal peydā idüb ⁽¹⁵⁾ Arabistān uşülü üzere bir kaç tahta getirüb oturdi.

Halk daḥı merķūmuñ ⁽¹⁶⁾ heyetine bakub çocuklarını ana götürmege başladılar ol daḥı çocukları birbirine ⁽¹⁷⁾ katub kendü kendülerini okutdurub işşini bu vechle görürdi günlerde birgü ⁽¹⁸⁾ mektebde otururken bir hatun elinde bir şıka ile tarafuna toḡru gelür görmekle hātrında ⁽¹⁹⁾ gālibā hatun baña geliyor ki aña şıkeyi kırā'at diyüm hālbu ki aṣlā okumak bilmem ⁽²⁰⁾ diyüb hemān mektebden kalğub rāh firārı tutmuş ise de merķūma şitāb iderek ⁽²¹⁾ laḥavḳ ve behey efendi gel baña şu kâ'idi oḳu diyü yaḳasını yaḳaladukda nā-çār olub ⁽²²⁾ mektübi alub açdı ve ters tutub güyā oḳur gibi gāh ḳaşlarını ve gāh başınıve gāh ⁽²³⁾ ağazınıñ bir tarafını oynadub rüy-ı gāzab göstermekle merķūmenüñ zevc ⁽²⁴⁾ seferde bulunmaḡla nefsinde gālibā zevcem vefāt itmüştür ki hevāce bu hālete maḥl'a olmuşdu ⁽²⁵⁾ ve baña ta'rīf itmege kādir olmamuşdur diyüb hevāceye efendüm eger zevcem merḥūm ⁽²⁶⁾ oldısa hemān söyle didi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāh-ı ⁽²⁷⁾ taḳrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(28) ****DÖRT YÜZ ONUNCI GİCE****

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Merķūm bu kelāmi işitdükde başını ⁽³⁰⁾ şallayub şıkeyi merķūmenüñ eline virdi. Hatun "Behey efendüm! Zevcem için ağlamayamı [294b] ⁽¹⁾ eṣvābımı şıḳ ideyüm mi?" didükde ol daḥı "Evet." diyüb gitdi. Hatun ise kāḡıdı ⁽²⁾ alub ve eṣvābını yırtub ağlayarak hānesine gitdükde ḳoşuları işidüb yanuna ⁽³⁾ geldiler ve "Sen niçün gālıyorsun?" diyü suāl ol daḥı vāk'a hāli ifāde itmekle ⁽⁴⁾ ḳoşularuñ biri "Behey hatun! Dün senüñ zevceñden bir şıka geldi ki on

günden şoñra ⁽⁵⁾ geleceği fahvāsından müsteğād oldu getir şol gelen şıkeyı göreyüm.” dimekle ⁽⁶⁾ merķūme şıķasını virüb okuduķda “Behey ĥatun senüñ mektübuñda dağı bu ölüm ⁽⁷⁾ ĥaberi yoķdur ĥatta iķinde böyle yazmuşdur ki saña bir ķuşāķ ve bir baş örtüsü irsāl ⁽⁸⁾ eylemiş.” didükde.

Merķūmeyi ĥuzūr olub toğru ol ĥevāceye vardı ve “Sen ⁽⁹⁾ niķün böyle bī-aşıl ĥaber virdüñ ma’ hezā zevcem şağdur ve baña bir kemer ve bir baş ⁽¹⁰⁾ örtüsü yollamuşdur.” didükde merķūm “Behey ĥatun! Ben kemeri baş örtüsüyle ⁽¹¹⁾ toblanmış görüb zevcün kefene şarulmuş zan itdü ve ol vaķıt bir miķdār ⁽¹²⁾ tarđınlıđım olmağla ol ķadarca diķķat idemedüm.” didi. Ćün ki ĥatun merķūma dağı mağfile ⁽¹³⁾ ve yün olmağla mezburuñ kelāmını şāĥiĥ zan idüb kāđıdını alub gitdi ve ĥikāyet ⁽¹⁴⁾ olunur ki pādişāĥlaruñ biri aĥvāl ra’iyeye itlā’ itmek iķün yalnuz tebdile çıķub ⁽¹⁵⁾ bir köye dāĥil oldu şusuzluğa dū-ĉār olmağla bir ĥānenün ĥapusunda ĥurub şu ⁽¹⁶⁾ istedükde iķerüden ĥāyet cemīle ve müsteşnā bir ĥatun çıķub Melike şu virdükde Melik ⁽¹⁷⁾ ol bānū-yı ĥüsnāyı begenüb derün-ı dilden ā’şıķ oldu ve nefsinden mürāvede idüb ⁽¹⁸⁾ ve şalını istedükde ĥatun ol gelen zāt Melik oldugunu bilüb birden bire imtinā’ itmege ⁽¹⁹⁾ mecāl bulmayub rüy-ı rızā gösterüb dāĥil ĥāneye aldı ve oĥada iclās itdirüb ⁽²⁰⁾ va’z ve naşĥate dāir bir kitāb eline virüb sen bunu muĥāl’a ile tā ki ĥālumi ⁽²¹⁾ işlāĥ ideyüm de size gelürem ve seyrāb ve şalum ile sizi ķandırırım diyüb taşraya ⁽²²⁾ çıķduķda Melik ol kitābı muĥāl’a ve va’ziyāt ile münzecir olub tövbe ve istiĥfār iderek ⁽²³⁾ kitābı elinden va’z’i idüb kişret telāşından terlikin ondub gitdi ĉün ki merķūmenün ⁽²⁴⁾ zevci şāĥ müşār-ileyĥ ĥademelerinden olub mekānuna geldükde şāĥuñ terliğini oĥasında ⁽²⁵⁾ bulmağla vahme girüb şāĥdan ĥavf idüb bir dahā zevcesinün yanuna varmayub ķaldı. ⁽²⁶⁾ Şehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldükde şabāĥ-ı taķrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(27) **DÖRT YÜZ ON BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Ćünkü merķūme zevcenün infişālını gördi ⁽²⁹⁾ ve bu ĥāl üzere bir müddet geķüb ĥatun bu keyfiyetden müteeşşire olıd akrabāsına ifāde-i ĥāl ⁽³⁰⁾ itdükde merķūmun ķocasına varub sebep-i ķazīyeden suāl ol dađı ibdā-yı ⁽³¹⁾ ĩ’tizār itmeyerek işte öyle oldu dimesiyle merķūmun “Ćünkü sen mütenşĥ

olmaduñ [295a] ⁽¹⁾ artuğ biz varub Melike teşķī iderüz.” diyüb cümlesi Meliküñ hużūrına varub ⁽²⁾ “Ey şāhum biz bu rical-i zirā’ate lāyık ve şāliħ maħşüldār ve zemīni temiz bir tarlā istīcār ⁽³⁾ itdük ise de vafır müddetden berü aşlā ol tarlāya varmayub mahcur ve mütevrük bırağdı ⁽⁴⁾ ve sebebini suāl itdüğümüzde cevāb şāķı virmeyerek tel’āşim idüb ī’zār ve ahiye ⁽⁵⁾ azhār eyledi imdi yā ol tarlāyı iktizā iden vechle zirā’at yāhūd tarlāmızı bize ⁽⁶⁾ ağada istesün zīrā bu muķavele zemīn-i tayyib mütervik kalduğda fesād tārī olur.” didüklerinde ⁽⁷⁾ Çün Melik mādeyi bilürdi hemān hādem merķūme iltifāt “Vay oğul! Sen niçün ⁽⁸⁾ bunlaruñ tarlālarını mütervil bırağduñ?” diyü suāl merķūm daħı “Efendüm ben ol zeminde aşlā ⁽⁹⁾ bir fesād görmedüm ve ekmesinde bir mān’im yoğdur ancak birgün içüne girüb derūnunda ⁽¹⁰⁾ arslān eşeri buldum şāyed arslān anda tuğan itdi zan idüb aña ihtirāmā ⁽¹¹⁾ ol tarlāyı terk idüb yanuna varmadum.” didükde.

Melik müşār-ileyh merķūmuñ kelāmın ⁽¹²⁾ işitdükde fehm “Vāy oğul! Arslān her ne kadar ol tarlāya girdise de aşlā iktina ⁽¹³⁾ toğunmayarak girdügi gibi çıkub gitdi ve bir dahā mā’vede itmege niyeti yoğdur ⁽¹⁴⁾ ve anda bir fenālık görmemişdür hemān belā havf tarlāña dönüb rücū’ ile vā’idetüñ üzere ⁽¹⁵⁾ meşğül ol didükde merķūm hużūrundan çıkub ā’det müstaħsinesiyile ⁽¹⁶⁾ zevcesine müvāşalat eyledi ve meclisde hāzır olanlaruñ dermeyān olan ⁽¹⁷⁾ kelāma şu’urları olmadı *ve nağl itmüşler ki* mağrib ahālīsinden ⁽¹⁸⁾ siyāh bir ādem var idi eṭrāf ve eknāfa gerek vir öğrek baħrā her vaķit gezüb ⁽¹⁹⁾ seferden hālī kalmazdı bir def’a ā’deti üzere seyāhate çıkub bir müddet soñra ⁽²⁰⁾ beldesine mu’āvede itdükde rağ nām marğuñ tevbininden bir tüy getürdi ki henüz yumurṭadan ⁽²¹⁾ çıkmuş yavrudan alınmuş idi ol türüñ kalem varī ol imħaline bir karibe şu şığardı ⁽²²⁾ ve bu reclüñ ismimi ‘ibdāler ħamnü’l-mağribī ise de çin māçin zemininde çoğca iķāmet ⁽²³⁾ itdigünden ‘ibdālar ħamnü’ş-şayibini diyü beynü’n-nās şöhret bulmuş idi ve seflerinde ⁽²⁴⁾ gördi ki ‘ac āyib ve ġarābī nağl iderdi ez-cümle bir def’a çin māçin ⁽²⁵⁾ Derbāsında bir oṭaya rāst gelmeleriyle ol aṭa sāhilinde irsā ve derūnuna nezvil itdüklerinde ⁽²⁶⁾ ol oṭa ġāyet vās’i oldugunu görüb ba’z levāzımāt duħtere şu ve odun meşellü ⁽²⁷⁾ şeyleri almağ için gezer iken ġāyet safid ve parlak kubbe-i ‘azīme müsābe sende bir şey ⁽²⁸⁾ görüb yanuna varub istikşāf itdüklerinde rağ nām kuşuñ yumurṭası oldugunu fehm ⁽²⁹⁾ itdiler ve ol çüsni alduğlarında irtifā’ı otuz arşun buldılar pes anlaruñ ma’iyetiyle oṭun ⁽³⁰⁾ kaṭ’ için celb itdükleri balṭa ve çapa muķavelesiyle ol yumurṭayı urarak [295b] ⁽¹⁾ bir ṭarafdan açılmağla hüv tevī betāmuş

bir yavru bulmalaruyla etinden ve tüyünden bir miqdār alub ⁽²⁾ sefinelerine çıktılar ve yelkenlerini acub deñize açıldılar. Şehrazād hikāyeden ⁽³⁾ bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(4) **DÖRT YÜZ ON İKİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aġāz idüb dir ki: Anlardan deñizde giderken ‘azīm bilūṭ gibi ⁽⁶⁾ cū hevāda mir marġ nümāyān ve ayaġında bir büyük kıaya olub geminūñ maħāzīsine geldükde ol ⁽⁷⁾ kıayayı üzerlerine ilkā itdi taqdīr alihay üzere sefinenūñ sür’at-i seyri olmaġla ol ⁽⁸⁾ taşuñ altında kıurtuldu ve taş deryā içine düşdükdde deryāda vafir ġareket ve taġla ⁽⁹⁾ ġüdüs eyledi. Meger ol marġ raġ kıuşı imüş gelüb yumurtasınūñ şekst ⁽¹⁰⁾ olundugunu gördükde tatbi’ iderek ol sefineyi yakında görmekle taġa şapub ol ⁽¹¹⁾ taşı pençesiyle getirüb üzerlerine atdı ve naql itdiler ki merķūm marġuñ etinden ⁽¹²⁾ egil itdüklerinde bütün aķ şaķallu olanlaruñ şaķalu sşyāh olub genc ve tazelik ⁽¹³⁾ ġükāmına döndiler ve ketb-i tevāriħde böyle şabt ve rivāyet olunmuş ki ‘Arab ‘Arabā ⁽¹⁴⁾ pādīşāhlarından Nu’mān bin manzır nām Melikūñ hendnāmında bir duġteri var idi ve anlaruñ ⁽¹⁵⁾ āyetleri mesīħi olmaġla ‘ayd naşlar anuñ birinde meşhur aķ kilisenūñ ziyaretine çıķmış ⁽¹⁶⁾ idi ki ol henkāmda hind merķūmenūñ seni henüz ġadblüġa irmüş idi çün ki ⁽¹⁷⁾ mūmialihā ‘aşrında mevcūd olan nisānuñ icmal ve iklimi ve uşāf bedī’e ile ⁽¹⁸⁾ aġsen ve fazılı idi ve ol ġünlerde kesri ve biz ŗarifinden Nu’mān bin elmenzire ⁽¹⁹⁾ ilçilik ‘ünvānıyla enbiyā-yı ‘Arabdan ‘addi bin zeyd gelmiş ve bir hediye daġı Melike getürmüş ⁽²⁰⁾ idi merķūm daġı yevm-ş mezbūrda kiliseye kelāmıñla var şaf cemīle ile mevşūf ⁽²¹⁾ olub gerek kıad ve kıametde ve gerek laŗif endām ve şemā’ilde yektā olmaġla hind merķūmenūñ ⁽²²⁾ cariyelerinden māriye nām cāriye kıadīmden berü ‘addi mūmā-ileyhā’ şıķa olub her ne kıadar ⁽²³⁾ vaşālını iltimās itdise de ‘addi kıabül itmemekle merķūma ‘addinden meramına vāşıl ⁽²⁴⁾ olmaķ için hind mesen bu māhir ve civānı müşāhede itdügümü “Vallaha ben anuñ nazīrını ⁽²⁵⁾ dūnyāda görmedüm.” didükde.

Hind “Ey Māriya! bu didiġün civān kimdür?” didi. Merķūma ⁽²⁶⁾ ‘Addi bin Zeyddür.” didükde Hind “Ben anı görmek isterem ancak kıorķarum ki beni bilübde ⁽²⁷⁾ kıažiye başķa ġālete düz.” didi. Māriya “Efendüm bunda şu kıadar ġatun vardur ki anlaruñ ⁽²⁸⁾ arasında seni nereden bile bilür ma’ hezā sizi aşlā görmemişdür.” diyüb anı ‘addi ⁽²⁹⁾ ŗarafuna sürüb gösterdi ittifāķā ol vaķit ‘addi arķadaşları arasında ŗurub

(30) aralarında uşāf ḥasān ve belāḡat lisān ve üzerinde olan esbāb nefse ile kāik [296a]
(1) görünüb handānı gördükde ‘aşk ve muḥabbetiyle ḥālī diġer gün olub aşūfteliġinde
(2) bī-şabır ve bī-ārām olub ‘aqlı mendhoş ve cismi ta’iş oldu. Şehrazād hikāyeden (3) bu
maḥāle geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(4)**DÖRT YÜZ ON ÜÇÜNCÜ GİCE**

(5) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Çün Māriya handañ ‘addi mūmā-
ileyhḥāşıl (6) olan meyl ve muḥābbetini gördi hemān “Efendüm var ‘addi ile sevilmiş.”
didükde. Hind (7) belā tavkıf ‘addinüñ yanuna varub bir kaç kelām nükte encām
söyledükde ‘addi daḡı (8) merķūmenüñ ḥüsn ve cemāline baķun biñ cān ile ā’şık olub
derünunda ḥafaķān ve rengine (9) işġār ḥādīs oldu ki ma’iyetiyle olan civānlar ol
ḥāletden ta’cib itdiler.

Hind (10) ü’ş-şarāf ideceġinde ‘addi arķadaşlarınıñ birin merķūmeyi ta’ķīb
itdirüb (11) kim oldugunu bilsüb diyü emr-i merķūm daḡı hindi ta’ķīb ve kim oldugunu
bilüb (12) ‘Addiye ol duḡter Nu’mān bin el-Münzerik duḡteri Hind oldugunu ifāde itdi.
‘Addi ise (13) öyle bir ḥāl ile çıķdı ki şiddet-i ‘aşkdan yolu bilmez idi ve mekānuna varub
(14) ol gice aşlā uyumadı şabāḥ olduķda Māriya ‘Addiyi yolda bekleyüb ‘Addi daḡı (15)
merķūmeyi gördüġi birle yine gülüb hezār iltifāt ile mülākāt itdi ki (16) aşlında
mevķūmeye aşlā iltifāt itmez idi ve “Sen ne tırayorsun?” diyü suāl Māriya “Ben (17)
senden bir şeyi isterem.” didükde.

‘Addi “Ey Māriya her ne ki benden maḡlūb ider iseñ (18) saña virdüm.” dimekle
Māriya Hind aña ā’şıkla oldugunu ve kendü maḡlūbı ancak anuñla (19) ḥalvet itmesini ve
müvāşıla itdüġi ḥālde hind ile vāsıta olacaġını söyledükde (20) ‘Addi merķūmenüñ
kelāmı ḥile oldugunu yemīn itdürdüķden sonra müvāşıla sene (21) rızādāde olub şiddet-
i ḥırşından hemān oldamda Māriyayı ba’z tenhā yollara (22) getürüb müvāķ’a idüb
gitdükde merķūme toġru Hind’e varub “Sen ‘addiyi (23) görmek ister müsün?” diyü
suāl ol daḡı rivayeti nice olabilür ḥāl bu ki “Ben (24) şabır ve ķarādan bīrūn oldum ve
dünden berü uyumadum.” didükde Māriya “Ben anuñla (25) söyleşüb ḥarem-i sarāyınıñ
altından geķürirem, sen anı pencereden nikāḥ eyle.” didükde Hind (26) var ne iş ar iseñ
işle dimekle merķūme ‘Addiye varub pişġāḥ hindden merūr (27) itdirdi.

Pes Hind ‘Addiyi gördükde ol derecelere vāşıl oldı ki kendüni ⁽²⁸⁾ pencereden üzerine atacak idi ve Māriyaya “Eger sen bu gice ‘addiyi yanuma ⁽²⁹⁾ getürmez iseñ muṭlakā helāk olurum.” diyüb kemāl-i iştiyākın ifāde itdükde hemān ⁽³⁰⁾ Māriya Hind’i alub döşegine iletdükden şoñra sür’atle Nu’māna varub vāk’a ḥāli [296b] ⁽¹⁾ İfāde ve duḥterüñ ‘Addiye ā’şıka olub eger aña tezvīc itmez iseñ mādde başka günā ⁽²⁾ olur ve ‘Arab beyninde ā’r ‘azīm ḳalur didüğümde Nu’mān başını zemine egüb bir miḳdār ⁽³⁾ tefekkürden şoñra ey Māriya nice idelüm ben aña duḥterümi tezvīc iderüm lakin ben ⁽⁴⁾ saña ḳızumu vireyüm diyemem zīrā ben aña bu muḳāvele kelām söylemeñ baña ḳızumuñ helākından ⁽⁵⁾ işderdükde Māriya efendüm ‘addinüñ hinde olan ‘aşḳı hindüñ aña olan ‘aşḳından ⁽⁶⁾ ziyādedür ve ben aña bir ḥīle uydırub ‘addi ḳızını senden ṭaleb itdirirem didi. ⁽⁷⁾ Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(8) **DÖRT YÜZ ON DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ba’de Māriya andan ḳıḳub ‘Addiye vardı ⁽¹⁰⁾ ve sen Melike bir ziyāfet tertīb idüb anı da’vet ḳıl ve ba’du’l-akl ‘işrete tafrig ⁽¹¹⁾ ideñ Melik sekrān olduğda sen ḳızını andan iste zīrā ol seni redd itmez didükde ⁽¹²⁾ ‘addi ey Māriya ḥavf iderüm ki şāyed baña ḡazab idübde aramızda ‘idāvet peydā ⁽¹³⁾ ola didi merḳūme behey efendi ben saña gelmeden bu muşlahatı bitürdüm ve laḳırdısını itdüm ⁽¹⁴⁾ hemān ḥavf itmeyerek işüñ gör didi. ‘Addi daḫı ol vechle tertīb-i ziyāfet ⁽¹⁵⁾ ve mekiki da’vet idüb ḥāl ‘işretde hindi Melikden istedi. Ol daḫı icābet ⁽¹⁶⁾ idüb duḥteri aña tezvīc eyledi ve üç sene ḳadar birlikde ḳalub ba’de Nu’mān ‘Addiye ⁽¹⁷⁾ ḡazab ve ḳatlı itdükde hind zevci için maḥzūne ḳalub nefsine maḥşuş bir manāstır ⁽¹⁸⁾ yapıdırub içinde ḳapandı ve vefār idene ḳadar ağlayarak ḳaldı ve ḥalā şimdiye ḳadar ⁽¹⁹⁾ mañastırı ḥāric ḥayrada mevcūddur ve naḳıl olunur ki da’bel nām şā’ir meşhur itdi ⁽²⁰⁾ günlerde bir gün kerḫ ḳapusunda oturur iken yanımdan bir cāriye geḳdi ki ḥüsn ⁽²¹⁾ ve cemāli ve ḳadā’te eli ferīd zamān olub nazırın görmemiş idüm ve refṭārında temāil iderek ⁽²²⁾ ‘aḳıl ve fikrüm meslūb olub bī-ārām olarak merḳūmeye ta’rız ve işbu beyti (arapça beyit) ⁽²³⁾ (arapça beyit) inşād itdüğümde merḳūme ⁽²⁴⁾ baña iltifār ve sür’atle bu beyt ile (arapça beyit) ⁽²⁵⁾ cevāb birmekle ‘aḳlum dahā ziyāde mendhoş ve bedenüm bī-şu’ūr ve merta’ş olub ḥüsn ⁽²⁶⁾ nuṭḳundan zāhil ve latif cevabından neşvān ve mütemāil olub işbu (arapça beyit) ⁽²⁷⁾ (arapça beyit) beytiyle cevāba mübāderet itdüğümde ⁽²⁸⁾ merḳūme daḫı belā temül cevāb olarak işbu beyti (arapça beyit) ⁽²⁹⁾

(arapça beyit) inşād itdükde ol meşlü lezîz ve şîrîn ve latîf kelām ⁽³⁰⁾ mesmū'm olmamuşdur ve şiddet-i helāvetinden sekrān gibi olub anuñ imtiḥānını isteyüb ⁽³¹⁾ şî'irde başka kafiyyeye intikāl ve bu beyt ile (arapça beyit) [297a] ⁽¹⁾ (arapça beyit) ibrāz mekāl itdügümde hemān tebessüm idüb nuṭṭ-u seḥārı ile ⁽²⁾ işbu beyti (arapça beyit) diyü cevāb ⁽³⁾ virdi ki birle ben sür'atle kıyām ve ellerini būs itmege mübāderet ve hîc dahr ve zemān ⁽⁴⁾ bu fırsata müsāmaḥa idecegi ḥāṭırma ḥuṭūr itmedi diyerek buyruñ benüm eṣerümi itbā' ⁽⁵⁾ eyle diyüb eyler ve yürüyüb ve ol arḳamdan gelüb aña lāyık bir menzil aramağa başladum.

⁽⁶⁾ Pes müslüm ibnü'l-velîd aḥş aḥbābum olub anuñ ḥānesi daḥı gāyet manzum olmağla ⁽⁷⁾ menzilini ḳaşd idüb ḳapusını ḳaldum merḳūm yanuma ḳıḳub selām virdükde ben efendüm ⁽⁸⁾ aḥbā ve işdikā ancak bu meşellü şā'at içündür didügümde merḥabā diyerek ḳapuyı ⁽⁹⁾ küşād ve bizi içerüye alub bir miḳdār muzāyıkası olmağla baña bir mendil virüb var bunu ⁽¹⁰⁾ firūḥat ve parasıyla iḳtizā iden eşyāyı al gel didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥāle ⁽¹¹⁾ geldükde şabāḥ-ı takrîb itdügünü görüb sükūt eyledi.

(12) ****dört yüz on beşinci gice****

⁽¹³⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Da'bil naklinde eytdi. Ben daḥı mendili alub sür'atle ⁽¹⁴⁾ ḳarşuya varub mendili firūḥat ve parasinden bir miḳdār ṭa'ām ve şarāb vesāir ⁽¹⁵⁾ malzemeyi alub geldügümde müslimi ol cāriye ile bir oṭada ḥalvet itdügünü buldum ⁽¹⁶⁾ ve geldugumi iḥsās itdükde yanuma gelüb ya ebā'ali cüzîyet-i ḥayrā diyüb ol getürdügüm ⁽¹⁷⁾ eşyāyı elümden alub içerü girdi ve ḳapusını ḳapatdı ben ol keyfiyetden bî-ḥuzūr olub ⁽¹⁸⁾ ne idecegimi bilemeyüb şetüm ḡalīza ile seb idüb ḳaldum ise de merḳūm ḳapu ⁽¹⁹⁾ ardından baña zevḳ ve istihzā ider idi ba'de ey ebā'ali sen bu (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) beytini inşād iden kimseyi bilür misin didükde ⁽²¹⁾ ḡazabum dahā müşetted olub bu beytüñ menşi şol beytüñ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) inşād iden kimsedür diyü aña sögüb şaydum ise de ⁽²³⁾ merḳūm ḳapu ardında ḥāmūş ṭurub bir cevāb virmedi ba'de tebessüm idüb senüñ gibi ⁽²⁴⁾ aḥmaḳ kişi görmedüm zîrā sen benüm menzilume geldüñ ve mendilumi firūḥat idüb parasıyla ⁽²⁵⁾ nafaḳañı gördüñ şimdi kime ṭarılursın ey pezevenk diyüb beni terk idüb ⁽²⁶⁾ içerüye girdi ben vallaha şaduḳsan zîrā ḥaḳîḳat pezevenk ve aḥmaḳum diyüb ateş-i ⁽²⁷⁾ ḥasretle binārîḳ ḥal sebiliyle gitdüm ve o günden berü ol ḥatundan bir eṣer görmedüm ⁽²⁸⁾ didi

ve işhāk bin İbrāhimü'l-müvaşılı naql idüb eytdi günlerde bir gün dār ⁽²⁹⁾ u'l-hilāfetün mülāzematından çıkub bir miqdār feshat için 'azīmolet idüb şahrāya ⁽³⁰⁾ gidüb seyr ve temāşā itmege kaşd ve ğulmānıma halīfe tarafundan beni arayan olur ise bir maham [297b] ⁽¹⁾ Muşlahata varmuş diyü ifāde ideñ diyüb ve gitdügüm yeri ta'rif itmeyerek yalnūz ⁽²⁾ menzilumden hüruc itdüm ve çarşu ve zeķaķlarda gezüb öyle vaķtı olaķda merħaram nā-mende ⁽³⁾ bir şāhir āhde tırub herşemden bir büyük telenün sāyesinde istizlāl itdüm ⁽⁴⁾ bir miqdār tırdugumda bir eşek üzerine binmiş ve altında encüvā ile kenārları dizilmiş ⁽⁵⁾ bir seccāde-i fāhire vaz' olunmuş ve elbise-i nakīse giymüş bir cāriye öğünde bir siyāh 'Arab ⁽⁶⁾ eşegi yederek geyiklerini gördüğümde merķūmenün kıvām ve hüsñ şemāilini görüb ⁽⁷⁾ derūnum aña ma'luk oldu ve oralarda olan dükkan şāhiblerinden şūāl anlar daħı merķūme ⁽⁸⁾ maġniye olduğunu ifāde itdiler ben ise ol cariyeye hāşıl olan 'alāķamdan ⁽⁹⁾ tırmaġa mecāl bulmayub hayrān kaldum ve cāriye hāne-i merķūmeye girduguni görüb ⁽¹⁰⁾ aña tevşul itmek huşuşunda tefekkür ve mülāhazada kaldum didi. Şehrazād hikāyeden ⁽¹¹⁾ bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(12) **DÖRT YÜZ ON ALTINCI GİCE**

⁽¹³⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: İşhāk naķlinde eytdi ben ol hāletde tırur iken ⁽¹⁴⁾ cemīlü's-şüre ve hüsñü'l-hiye iki civān gelüb ol hāne ķapusunda tırub istizān ⁽¹⁵⁾ ve izin virildükde şevķ ve hevāhaşum beni ħamil idüb anlara laħuķ ve ma'iyetleriyle ⁽¹⁶⁾ hāne-i merķūmeye girdüm hāne şāhibi beni anlar ile geldugumi zann ve anlar ise hāne şāhibi ⁽¹⁷⁾ beni da'vet itmüş diyü tevhüm idüb cülüs itdük ve bir sātenden soñra ta'ām getürüb ⁽¹⁸⁾ ba'dü'l-akl 'ayş ve nevşe tafriġ itdüğümüzde cāriye-i ma'hūda gelüb 'avdini düzüb ⁽¹⁹⁾ ğınā itmege başladı ve biz ğınāsı üzerine bāde tüş olub şafā ile oturduķ.

Ba'de ⁽²⁰⁾ bir ķazā ħācete taşraya çıkacaġımda şāhib-i menzil ol iki civāndan benüm içüm ⁽²¹⁾ suāl anlar daħı beni bilmedüklerini ifāde itdüklerinde şāhib hāne bu ādem tālķavuķ ⁽²²⁾ ise de zarıf ve edīb bir ādemdür anı taħmül idelüm didi ba'de gelüb bir müddet otur ⁽²³⁾ dıġumda cāriye iki laķif beyt inşād ve güzel edā ile İrād itmege merķūmün ⁽²⁴⁾ istihsān ve tarb itdiler ve tarķ muhtelifeden daħı taġni itdükden soñra benüm tarķlarumdan ⁽²⁵⁾ daħı iki beyt inşād itmekle ben anları andan isti'āda itdüğümde ol iki civānlardan biri ⁽²⁶⁾ baña dönüb hem iķtirāh ve hem tālķavuķluk

idersen senüñ gibi bî-ḥiyā ādem görmedüm ⁽²⁷⁾ dimege başladıysa da anuñ refiḳi zecr idüb şol tekdirden vazgeç dimüş ise de ⁽²⁸⁾ münzecir olmayub ta'nîfiin gâriğ olmadı tā salāt ve kaṭṭi gelüb namaza ḳalkduḳlarında ⁽²⁹⁾ ben anlardan şoñra bir miḳdār gec ḳalkub merḳūmenüñ 'avdīn ḡāyet maḥkum bir ṭarīḳat ile ⁽³⁰⁾ işlāḥ idüb yerinde bıraḳdum ve namāza ḳalkub edādan şoñra gelüb yine ol civān baña ⁽³¹⁾ ta'nîfe başladı ve eknār itdise de ben aşlā cevāb virmeyüb ışum ḳalmadum cāriye [298a] ⁽¹⁾ daḫı gelüb 'avdini aḥz ve taḥrūñ itdükde benüm 'avdimi kim taḥrīk itdi diyü ⁽²⁾ suāl anlar kimse 'avdüñe el urmamuş didüklerinde merḳūme ḫayır benüm 'avdüm ⁽³⁾ yapılmış ve eli işlāḥ iden kimse şanā'atde māhir ve ḫāzḳdır didükde ben işlāḥ ⁽⁴⁾ iden benüm didügümde cāriye ricā itmege başlayub 'Azīz başuñ için bir miḳdār ḫāl ⁽⁵⁾ diyü niyāz itmekle ben daḫı 'avdini alub ḡāyet şa'b ve güzel bir şana'at ile ⁽⁶⁾ çalub bir ḳac beyt īrād itdügümde cümlesi ṭarınāk olub ayaḡa ḳıyām ⁽⁷⁾ ve başḳa perdeyi īrād itmemi niyāz ben daḫı ḫāṭırlarını alub ḡāyet zarīf bir āhnuñ ⁽⁸⁾ daḫı īrād itdügümde merḳūmün şiddet-i ṭarīdan bî-hoş olub üzerüme ⁽⁹⁾ atıldılar ve yine 'avdi çalmamı ricā itdüklerinde ey cemā'at ben size bir be iki ⁽¹⁰⁾ ve üç ve dahā ziyāde perde nādīdeler īrād iderüm ve kendümi daḫı ta'rīf idüb işḫāḳ ⁽¹¹⁾ muvaşılı olduğumı beyān iderüm ki ḫalīfeye nāz ve delāl iderken "Sizüñ refiḳünü ⁽¹²⁾ bu ḳadarca beni takdir ve izār itdügünü daḫı ifāde iderüm imdi ben sizüñle ⁽¹³⁾ oturmam mādem ki siz bu edebsiz ādemi arañızdan çıkarmayınca." didügümde merḳūmuñ ⁽¹⁴⁾ refiḳi "İşte bu müşellü şeylerden senüñ için ḳorkardum." diyüb merḳūmı iḫrāc itdiler ⁽¹⁵⁾ ve biz 'ayş ve 'işrete taḡriğ idüb ḳalduḳ ba'de şāḫib ḫāneye ol cariyeye ā'şık ⁽¹⁶⁾ olduğumı ifāde itdügümde efendüm cāriyeyi cümle mūta'laḳa tilesize hibe itdüm ancak ⁽¹⁷⁾ bir ḳac gün bende mahmān ḳalmaq şartıyla diyü niyāz itdi didi. Şehrazād ⁽¹⁸⁾ ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(19) **DÖRT YÜZ ON YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡāz idüb dir ki: İşḫāḳ naḳlinde ben daḫı şartımı ḳabül idüb ⁽²¹⁾ bir ḳac gün yanunda ḳalduḳdan şoñra ol cāriyeyi cümle eşyasıyla alub ve bir ḡulām daḫı ⁽²²⁾ 'ināyet idüb cümlesin aḥz iderek çıkıdum meḡer Me'mün ḫalīfe beni dünyāyı aratmuş ⁽²³⁾ yanuna vardugumda "Ey İşḫāḳ sen nerede?" idüñ diyü şūāl ben daḫı ifāde-i ḫāl itdügümde ⁽²⁴⁾ recl-i mezkūrı ḫuzūrına celb ve yüz biñ dirhem 'ināyet idüb cāriyeyi daḫı ⁽²⁵⁾ görüb ve ḡināsını istimā' ve merḳūmeye elli biñ dirhem 'ināyet eyledi ḫāşılı ol ⁽²⁶⁾ vaḳ'ada gerek kendüme ve gerek ḡayrıya cer münf'it itdüm didi ve 'itbiden

menkūldür ki ⁽²⁷⁾ mekūm eytdi günlerde bir gün edeb ile mevşūf bir kaç zāt ile oturub ⁽²⁸⁾ hāl-i ā'sāḳ ve aḥvāl müştāḳları yād iderek her birimiz bir ḥikāye naḳl eyledi ve içimüzde ⁽²⁹⁾ bir pīr-i rūšen zāmir oturub aḫlā bir şeyi ile tefve itmeyüb tā cümlemüz söyleyüb ⁽³⁰⁾ her birimiz bi ḥikāye-i laṭīfe īrād itdükde mūmā-ileyh ben size mesmū' olmayan [298b] ⁽¹⁾ bir ḥikāye naḳl ideyüm mi?" didükde cümlemüz buyruñ söyle didüğümüzde merḳūm benüm bir kerūmem ⁽²⁾ var idi ki gāyet cemile ve edibe olub bir civāna ā'sīḳa idi ve ol civān daḫı ⁽³⁾ başka bir cariyeve ā'sīḳ idi ki ol cāriye benüm duḫterüme muḥābbe ve ā'sīḳa idi günlerde ⁽⁴⁾ bir gün civān ile cāriye-i mersūmenūñ oldukları yerde bulundum ki ol cāriye ve rā-i perdede ⁽⁵⁾ oturub tefni iderdi ve eḡnā-yı ḡnāsında iki beyit ile bir perde-i laṭīfe īrād itmekle ⁽⁶⁾ civān-ı merḳūm "Ey cāriye sen iyü söyledüñ ne dirsene fevt olub dūnyāyı terk ⁽⁷⁾ ideyüm mi?" didi.

Cāriye daḫı eger sen ṣaḫīḥ ā'sīḳ iseñ ver fevt ol didükde civān ⁽⁸⁾ başımı bir yaşdıḡa vāz' ve gözlerini yumub sūkūt itdi pes ḳādeḡ aña vuşūl bulub ⁽⁹⁾ şunduklarında fevt olmuş buldılar ve bu ḳaziyeye binā-yı insetmiz gdürte mebdil ⁽¹⁰⁾ olub ṭaḡılıb her birimiz menziline vardı ben daḫı ḡāneme vardugumda ehlüm bī-vaḳit ⁽¹¹⁾ geldüğümü görüb sebebinden suāl ben daḫı ol civānuñ ḡikāyesini īrād itdüğümde ⁽¹²⁾ kerūmem aramızdan ḳalkub başka oṭaya gitdi bir miḳdār şoñra varub aradüğümüzde ⁽¹³⁾ ol daḫı bi yaşdıḡa ṭayanub teslīm-i cān itmüş bulduk. Pes şabāḡ olub anı ⁽¹⁴⁾ ḡasl tekfin ve ol civānuñ cenazesıyla mezāristāna gitdüğümüzde başka cenāzeve rāst ⁽¹⁵⁾ gelüb kim oldugunu suāl ve sālefü'z-zıkr fevt olan cāriye-i meḡniye oldugunu añlayub ⁽¹⁶⁾ benüm duḫterümüñ vefātı aña vuşūl buldukda ol daḫı merḡūme oldugunu ifāde itdiler ⁽¹⁷⁾ ve cümlesini bir mezāristāna gömüb hāl sebilimize gitdük ve Ebū'l-Kāşım bin 'Addi ⁽¹⁸⁾ bir recl temmiyeden rivāyat idir ki merḳūm eytdi bir deve yetürüb aramaḡa ḳıḳub ⁽¹⁹⁾ ararken ṭay-i nām 'aşīrenüñ ba'z şūlarından geḡüb anlardan iki fırḳa bir birine ⁽²⁰⁾ ḳarīb ḳonmuşlar gördüm. Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı ⁽²¹⁾ taḳrib itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(22) **DÖRT YÜZ ON SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Merḳūm naḳlinde eytdi ol iki 'aşīre ⁽²⁴⁾ ḡışım ve aḳrabā idiler ol iki fırḳadan birine vardugumda içlerinde gāyet ⁽²⁵⁾ za'yıf vārḳ ve ḡasta ve nā-tevān bir civān görüb beni düş itdükde merḳūm ⁽²⁶⁾ işbu (arapça beyit) ⁽²⁷⁾ (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) ⁽²⁹⁾ (arapça beyit) ebyātını terennüm itdüḡi birle

ol bir farîkden nûrs ve nâzenîn mâh rû ve âfitâb ⁽³⁰⁾ cebin bir cāriye koşarak çıktı ve ehli dahı anı ta'kîb iderek tūtalum diridiler ⁽³¹⁾ ise de merķūme mūdāf'a idüb civānuñ şubına mütevce ve ol dahı şub cariyeye [299a] ⁽¹⁾ 'azîmet vākār bî dahı mün'na kalkışmışlar ise de kendüni anlardan çeküb taḥlîş ⁽²⁾ idüb birbiriyle mā'nça idüb ikisi birden ān ve aḥdde zemine bî-cān ⁽³⁾ düşdüklerinde ol ḥamiyelerden bir pîr çıkub üzerlerine tūrdı "İnşallah." diyüb bekāya ⁽⁴⁾ aḡaz idüb "Vallaha tā'li size rahmet eylesün her ne kadar dünyāda ictimā' itmedüñüz ise de ⁽⁵⁾ aḡiretde sizi cem' iderüm." diyerek ikisini ma'ḡsıl ve bir kefene koyub bir mezārda defn ⁽⁶⁾ itdi ve iki ferikda olanlar gerek nisā ve gerek ricāl baña şedîd idüb maḡzün kaldılar ⁽⁷⁾ pes ben ol iḥtiyāra "Bunlar kimdür?" diyü suāl merķūm dahı "İşbu duḡter benüm kerîmemdür ⁽⁸⁾ ve civān biraderümüñ oḡlıdur ve ikisi bir birine ā'sıḡ olub derd ve ḡarām anları bu ⁽⁹⁾ derecelere irdirdi." didükde ben "Behey efendüm niçün bir birine tezvîc itmedüñüz?" didüğümde ⁽¹⁰⁾ iḥtiyār "Behey oḡul ben faziḡatden ḡavf itdüm ise de yine faziḡata dū-çār oldum." ⁽¹¹⁾ didi Ebū'l-'Abbāsü'l-Müberdü'n-Naḡvîden mer ve yedir ki bir def'a tatar ile seferüm îcāb itdi ⁽¹²⁾ yolda giderken dir her kıl nām maḡalden merūr ve sāyesinde bir miḡdār nezvul veistirāḡat ⁽¹³⁾ itmek için oturduğumuzda bir recl yanımıza gelüb işbu münāseretde bir kaç divāne olub ⁽¹⁴⁾ içlerinde ḡikmet teknil ider bir er vār eger anı görürseñüz andan ta'cib iderdüñüz didi. ⁽¹⁵⁾ Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(16) **DÖRT YÜZ ON TOKUZINCI GİCE**

⁽¹⁷⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pîr eytdi. Pes biz bu kelāmi işitdüğümüzde ⁽¹⁸⁾ cümlemüz kıyām idüb ol divānenüñ yanuna varduḡ girdüğümüzde bir ufaḡ oḡada ⁽¹⁹⁾ bir postıñı üzerine oturmuş başı açık ve gözlerin diküb bir divāra baḡar tūrur biz anı ⁽²⁰⁾ görüb selām virdüğümüzde bize baḡmaksızın selāmımızı aldı ba'de refiḡāmızüñ biri bize ⁽²¹⁾ sizler bir şî'ir inşād idüñ ki belki şî'iri işitdükde sizüñle laḡırdı ider dimekle ⁽²²⁾ ben aña iki beyit inşād ve merķūm şî'irimi işitdükde bize baḡub kaşāḡat-ı lisān ⁽²³⁾ ve belāḡat-ı cinān ile bir kaç beyit inşād ve "Ne dirseñüz şî'irim ḡüzeli mi?" didi. Ben "Efendüm ⁽²⁴⁾ senüñ şî'irüñ ḡāyet müteḡin ve ḡüzeldür." didüğümde hemān eḡrāfa nikāḡ ve parada vaz' olunmuş ⁽²⁵⁾ bir taşı ḡaldırmaḡ murād itdükde şayet bizi uracaḡ diyüb ferād itdüñ ise de merķūm ⁽²⁶⁾ ol taşı alub göḡsüni şiddet ile urmaḡa başladı ve bize ḡavf itmek benden ⁽²⁷⁾ yaḡın geleñ ve benden 'şî'irimi rivāyat idüñ dimekle yanuna geldüğümüzde ā'sıḡ ⁽²⁸⁾ ve ma'şūkuñ aḡvāllerine şāmil bir kaç laḡif ve faşīḡ

ebyāt inşād itdi ve baña baķub ⁽²⁹⁾ “Senüñ anlardan bşr haberüñ var mı ve ne itdükleri ma’lümüñ oldı mı?” didükde ben ⁽³⁰⁾ “Evet blürem ve taķķık anlar vefāt itdiler.” didügümde merķümüñ çehresi ⁽³¹⁾ degişleyüb şıçrayarak yerinden kıyām ve “Sen vefāt itdüklerni nereden bildüñ?” didi.

[299b] ⁽¹⁾ Ben “Eger anlar diri olmuş olaydılar seni bu hāletde terk itmez idi.” didügümde “Sen ⁽²⁾ şaduķsın ben daķı vallaha andan şoñra hayātu sevmem.” diyüb ve bir kere ditreyüb ⁽³⁾ yüzi üzerine düşmekle yanuna қоşub birden қaldırdügümüzda merħüm olmuş ⁽⁴⁾ bulduķ hāletden müta’cib ğāyet esef üzere olub ğasl ve defin itdüķ ba’de Bağdāda ⁽⁵⁾ varub hālīfe vaķit mütevkilüñ huzūrına girdügümde bende hüzñ ve bekānuñ ⁽⁶⁾ eşeri görüb sebebinden suāl ben daķı kışşayı naķil itdügümde mütevekkil beğāyat ⁽⁷⁾ ğāzab hāletile mültebsin olub seni anuñ için maħrūñ oldığıñı görmeyeydüm anuñ ⁽⁸⁾ kanı için seni sū-i aħza iderdüm diyüb merķüm için maħzūñ oldı ⁽⁹⁾ ve Ebübekir Muhammed bin el-enbāri naķlinde eytdi ba’z seferlerümde inbār ⁽¹⁰⁾ didükleri şehirden ‘emūriyeye gider iken eşnā-yı rāhda dirü’l-envār nām manastıra nezvil ⁽¹¹⁾ ve anuñ reis-i rahbānı olan ‘Abdu’l-mesīh nām қasis çıkub bizi manastıra alduķda ⁽¹²⁾ yanunda kırķ kadar rāhib görüb cümlesi hıdmetimize kıyām ve bize büyük ⁽¹³⁾ zıyāfet ve ikrām idüb ‘ibādete ictihādlarından müt’acib қaldum ve bir gice yalnarında ⁽¹⁴⁾ yatub vaşılı el-şabāh қalkub ‘avriyeye varduķ ve ışumi görüb yine anbāra ma’āvede ⁽¹⁵⁾ itdüm. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(16) **DÖRT YÜZ YİGİRMİNCİ GİCE**

⁽¹⁷⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ebübekir naķlinde eytdi. Pes ol sene geçüb ⁽¹⁸⁾ sene-i cedide haccā ‘azīmet ve mekkeye varub tavāf iderken beyt-i mükrim hūlyasında rāhib ⁽¹⁹⁾ ‘Abdu’l-mesīh ve ma’iyetiyle beş rāhib tavāf itdüklerni görüb anı muħaķaķ bildügümde ⁽²⁰⁾ yanuna varub “Sen bildügüm ‘Abdu’l-Mesīhü’l-Rāhib değil müsün?” didügümde merķüm “Hayır ⁽²¹⁾ ben ‘Abdullah el-Rāğım.” didükde ben şaķālını tütub uyumağa ağlamağa başladum ve elinden ⁽²²⁾ alub harem-i şerīfüñ bir cānbına getirüb tenhaca oturduķ “Vallaha haķķıçün senüñ ⁽²³⁾ sebab-i islāmuñ nedür baña haber vir.” didügümde merķüm “Benüm sebab-i islāmum ī’cab ‘acāyibdendür ⁽²⁴⁾ şöyle ki bir def’a manāstırda oturur iken zehād müselmīnden bir kaç kişi yanımızdan ⁽²⁵⁾ merūr ve bize қarıb olan қariyeden ba’z eşyā iştirā itmek için қariyeye

(26) bir cevāb irsāl idüb girdükde çarşuda etmek şatar gāyetb hüsnā bir hatun naşrāniye (27) görüb şüret zeybāsına ā’şık ve şiddet-i ‘aşkıdan şabır ve şu’urı müfāriķ olub (28) yüzi üzerine baygun düşüb bir sā’atden soñra ayıldıķda refikāsına dönüb ve derd-i (29) derūnını başt be naķl ve siz hāl sebīlūñize gidüñ zīrā ben femā ba’d işbu maħbūbe-i nāzenīñ (30) müşāhede dīdārından müstafni olamam.” didi.

Her ne kadar anlar merķūme ve ‘iz ve naşīhat [300a] (1) ve tezkīr ve teħvīf itmüşler ise de müfid olmamağla anı terk idüb gitdiler. Merķūm (2) ise güya dāhīl ve ol etmekci hatunuñ dükkanuna gelüb kapusunda oturmağla (3) merķūme anı görüb hācetinden suāl ol daħı ā’şık olduğunı ‘arz-u hāl (4) itdükde hatun andan ī’rāz idüb gitdi. Merķūm ol hāl üzere üç gün (5) ta’āmsız ve şarābsız ħalub gözleri ancak ol hatunuñ rivayetine maħşūr olub (6) yüzine bakarak ħaldı.

Merķūme andan bī-zār olub ehline varub andan teşekki itmekle (7) aķarbi yanuna gelüb şūbyān gerūħan merķūme maslať itdiler. Çocuklar daħı başına biriküb (8) taş ile urmağla başladılar ol kadar urdılar ki bütün vücūdı ħavn ālūda oldu ma’ (9) hezā merķūm ol maħbūbenüñ yanundan infīşāl itmeyüb dükkan kapusunda maķīm ħaldı ahāli-i (10) ħariye anı ħatl itmege teşmīm itdüklerinde biri yanuna gelüb bu hāli ifāde itdi ben daħı (11) sūr’atle ħoşub yanuna vardugumda şiddet-i cerāħat ile helāka müşerriif olduğunı görüb (12) derħāl anı alub manastıra götürdüm ve mu’ālece iderek on dört gün yanunda ħalub yürümege (13) muķtedir olduķda manastırdan çıkub yine ol cāriyenüñ dükkanuna varub müşāhede-i cemāliyle (14) meşğul ħaldı Şehrazād bu maħale geldükde şabāħ-ı takrīb itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(15) **DÖRT YÜZ YİGİRMİ BİRİNCİ GİCE**

(16) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Merķūm naķlinde eytdi. Pes cāriye-i mezkūre (17) anı gördükde yanuna gelüb “Behey ādem ben senüñle icrā itdügüm mu’āmeleye pişyemān oldum (18) ve şimdi saña merħāmet itdüm sen benim dinime duħul idüb beni tezvīc ider müsün?” didükde (19) mūmā-ileyh “Ma’āzalla ben dīn-i islāmdan ayrılub başka dīne girüb şerrüñ ile (20) mūtaşşīf olmam bu olmayacak şeydür.” didügümde merķūme “Çünkü böyle dirgel maħale gidüb (21) orada vaşāluma nāil ol da hāl sebīlūne git.” didükde, yine mūmā-ileyh “Ma’āzallah (22) on iki senelük ‘ibādetimi bir laħza şühūta değişemiyemi daħı olmayacak şeydir.” (23) didükde. Hatun “Çün ki

böyledür ve irhâl sebîlüne git.” didükde mûmâ-ileyh “Hâtrum ⁽²⁴⁾ firâkuña müsâ’ade itmeyor.” demekle hatun bir cevâb virmeyerek varub işiyle meşgûl ⁽²⁵⁾ kaldı.

Şübyân yine anı görüb üzerine birikdiler ve taş ile urmağa başlayub helâka ⁽²⁶⁾ müşerrif oldu ve ol hâletde iken (arapça ibâre) ⁽²⁷⁾ (arapça ibâre) âyetini okurdu. Çün ben manastırdan ol hâli gördüm sür’atle çıkub ⁽²⁸⁾ anı şübyândan kırtarub başını yerden kaldırdüğümde allahum icm’ beytini be (arapça ibâre) ⁽²⁹⁾ ya’ni “Ey rabbim! Senden ricâ iderüm ki beni işbu maḥbûbem ile cennetde cem’ eyle.” diyü du’â itdüğünü ⁽³⁰⁾ işitdüm ve kaldırub manastıra götürdüm yolda merḥûm olmağla çıkarub köyüñ ⁽³¹⁾ hâricinde bir mezâr kazub defîn itdüm ol gicenüñ yarısı geçdükde hatun merķûme [300b] ⁽¹⁾ firâşından şîḥa iderek çıkdı ve ahâli-i қariye yanuna biriküb hâlinden suâl ⁽²⁾ itdüklerinde, merķûme “Ben uyur iken ol recl-i müslüm yanuma gelüb beni elimden tutub ⁽³⁾ cennete getürdi қapusına vardüğümde ḥâzin cenân beni duḥûldan men’ ve cennet kâfir olanlar ⁽⁴⁾ ḥaққında ḥarâmdur didükde, derḥâl islâmla müşerrife olub cennete girdüm ve derûnında ⁽⁵⁾ ve şefa қabil olmayan sarây ve bağçe ver derḥatler gördüm ol müslün beni sarâyıların ⁽⁶⁾ birine götürüb işte bu ikimüzüñ sarâyıdur ben aña sensiz girmem ve sen beş ⁽⁷⁾ günden soñra bize gelürsen diyüb elini bir dirḥete uzadub iki dabe elmâ қoparub ⁽⁸⁾ baña virdi ve birini egil ile ve diğeri sende қalsun ki rahbânlara gösteresin didi ve egil ⁽⁹⁾ itdügüm elmânuñ lezzeti gibi dünyâda lezzet göemedüm ba’de beni elümden alub be-tekrâr yerüme getürdi ⁽¹⁰⁾ ve uyḥudan bî-dâr olduğomda ol egil itdügüm elmanuñ lezzet ve ta’ mı ağızımda ve diğeri ⁽¹¹⁾ virdüğü elmayı elimde buldum diyüb ol elmayı çıkarub virdükde mâhitâb gibi mazi ⁽¹²⁾ ve laḥîf gördiler ba’de ol hatunı ve elmâ dânesini alub manastıra götürüb kışşasını ⁽¹³⁾ bize naқil itdiler ben ol elmâyı aldugumda dâr-ı dünyâda olan elmâlara beñzerümüz olduğunı görüb ⁽¹⁴⁾ ve bir bıçaқ ile eşḥâbımuñ ‘addince kesüb her birimiz bir parçasını tenâvül itdük ḥ’am ⁽¹⁵⁾ ve ra’ḥasinüñ meşlini görmedüm ve şâyed ḥâḩuna vuқû’ bulan keyfiyet şeyḩanı ⁽¹⁶⁾ olub anı dininden ağıvâ itmek için vuқû’ buldı diyüb meâl қазiyeye münteзіr ⁽¹⁷⁾ қалduқ ve aқrabâsı anı islâm için ḥabis itdiler.” didi. Şehrazâd bu maḥâle geldükde şabâḩ-ı ⁽¹⁸⁾ taқrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(19) **DÖRT YÜZ YİGİRMİ İKİNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazâd tekmîl-i ḥikâyede dir ki: Merķûm naқlinde eytdi. Cârîye ise egil ve şerbden ⁽²¹⁾ imtinâ’ idüb beş gün bu hâlde kaldı. Beşinci gice olduқda ferâşından

kıyām ve ol ⁽²²⁾ müslümün kabrine gidüb nefsinı üzerine atub teslīm-i rüh eyledi. Şabāh olduĝda ⁽²³⁾ akırabası anı döşeginde bulmaduklarında arayarak gezerler iken yükden eşvāb giymüş ⁽²⁴⁾ iki pīr-i nūrānı ve ma'iyetleriyle iki ĥatun gelüb “Ey ahāli ĥarbe sizde evliyāllahdan ⁽²⁵⁾ bir ĥatun meĥūme oldu teĥizini görmek için geldük nerededür?” didükleride ⁽²⁶⁾ ahāli ĥatunı arayub mezārda meyta bulduklarında “Biz bu meytayı size virmeziz zīrā bizüm ⁽²⁷⁾ dīnimiz üzere ölmüşdür.” didiler.

Pīrlar “Ĥayır islām üzere intikāl itmüşdür.” diyerek nizā' ⁽²⁸⁾ ve muĥāşımaları uzadukda pīrların biri “İşbu manāstırda olan rāhbār gelsün eger ⁽²⁹⁾ merĥūmeyi yerinden diredüb alabilürse teĥizini anlar görsünler yok ⁽³⁰⁾ ĥaldırmadukları hālde müslümān olduğunı bilüb techizini biz görürüz.” didüklerinde, bizüm ⁽³¹⁾ ahārımız ĥoşub ĥaldıralum diyü çabaladılar ise de yerinden ašlā ĥaldıramadılar ve kırk [301a] ⁽¹⁾ rahib üzerine toplanub cehd ve mekābde-i malāmezid idüb ĥaldıramadıklarında ⁽²⁾ köylüler daĥı alalum diyü gelüb hezĥayla bī-icrā idüb mekābide-i şedīde çekdiler ⁽³⁾ ise de alamaduklarında ma'dum gelen iĥtiyārın biri taĥdim ve resul allah ⁽⁴⁾ diyerek ol ĥatunı aldıĝda marĝ bī-cān gibi ĥaftalanub çekildi. Pīr daĥı ĥatunı ⁽⁵⁾ bir çarşaba şarub omzuna ĥaldurdu ve bir tenhā yere getürüb ol iki ĥatuna gusl ⁽⁶⁾ ittirüb ol merĥūmun yanunda mezārını ĥazub defn idib gittiler.

Biz ol keyfiyeti ⁽⁷⁾ müşāhede itdügümüzde cümlemiz bir yire gelüb işte ĥaĥ vāzih bize zuhūr itdi ve ‘aynamız ile ⁽⁸⁾ islāmın şaĥatini gördük diyüb cümlemiz islām ile müşerref olduĝ ve ahāli-i ⁽⁹⁾ ĥarıya daĥı cümlemiz islāma girüb cezireye ĥaber-i irsal ve talim-i din için bir ehl ⁽¹⁰⁾ ĥariye cümlesi islāma girüb cezireye irsāl ve ta'lum dīn için bir ehil ⁽¹¹⁾ ‘alem istedügümüzde bir ā'lim şālih kimseler irsāl idüb uşul-ü dīn ve setin seydü'l-marslini bize ⁽¹²⁾ ta'līm eyledi ve şimdi ‘aĥim-i ĥayr üzere yüz allahü'l- ĥamd diyüb ĥitam kelām eyledi ⁽¹³⁾ ve ‘Ömer ve ben müs'adeden böyle rivāyet olunduguna Ma'mūnun birāderi Ebū ‘Abbasi bin Hārūn ⁽¹⁴⁾ Reşid ‘Ali bin Heşāmun cāriyesi Ĥurretūlayn nām cāriyeye ā'şık ve velhān ve cāriye ⁽¹⁵⁾ daĥı mūmā-ileyh muĥabbenin de dildār ve ĥayrān idi. Şehrazād ĥikāyeden bu maĥale ⁽¹⁶⁾ geldi şabāh-ı taĥrib etdügünü görüb sükūt eyledi.

(17) **DÖRT YÜZ YİGİRMİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

(18) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes mūmā-ileyh Ebū ‘Abbasi niġūt ve marūtenden (19) ve ‘azim himmetinden ‘aşıqımı ketm ve aġġā iderdi ve qarġū’l-‘aynı iştirā itmek için her ne kadar (20) şahibinden raġbet itmüş ise de ‘Ali bin Hişam bey’andan imtinā’ itmekle ā’ciz ġaldı (21) tā ‘aydlerüñ biri gelüb ġülül itdigüñde Ebū Abbasi’nüñ ġānesine varub qarġalıġına mülākī (22) olmaġ için böyle ġile itdiki ġalīfe-i vaġt ma’ne “Yā emīu’l-mūminīn gel bugün senüñ (23) beġlerüñi imtiġān idüb ‘aliü’l-ġafle ġānelerine varub ne ġāl ne keyfiyet üzere (24) olduklarını baġub ‘alev himmetlerine maġl’a olalum.” didükde ma’n reyini istiġsān (25) ve ġayyār nāmunda olan ġayıġına süvār ve Ebū ‘Abbasi belā istiġġāb olub gitdi ve ibtidā (26) ġamīdü’ġ-ġaġilük yalısına varub yanuna girdüklerinde bir ġaġır üzerine oturumuş (27) ve yanunda ġāvanında ve sāzendeler oturub ālāt ġarb ile meġġül buldılar māmūn (28) yanunda bir sa’at kadar oturub ta’ām getürdüklerinde bütün atdan ‘ibāret olmaġla māmūn (29) istiġmān itmeyüb bir iki loġma tanāvül çoġca meġs itmeyerek ġalġub gittikte (30) Ebū ‘Abbasi “Ey emīrū’l-mūminīn! İšte bu maġal ile ‘aliü’l-ġafle girdik ve ġālını müšāhede itdük (31) gel sizüñ için maġššš ġazırlanmış bir ziyāfete götüreyüm ki ‘Ali bin Müšam’üñ (32) yalusuna varalum.” diyerek ileyheñ yanuna ‘azīmet idüb ‘aliü’l-ġafle varduklarında [301b] (1) merġūm ġoşub ġalīfeye mülākāt ve ġuzūrunda zemīn būs idüb maġššš (2) bir oġa küšād itdi ki güyā ġalīfeye maġššš ġazırlanmış ve geleceġini (3) bilüb döšetmiş tevġim olunur zīrā cümle divārları mūnaġaş ve zemīni ī’lā besāġlar (4) ile döšenmiş ve dilrāt ve iġtišāmı melūkāne bayılmış idi ve ta’ām getirdükde faġat (5) ġavuk ve šekerden gelme marġāt envā’inden ve leziz ġelveyātdan müretteb idi ba’de (6) ‘anber ile pišmiş nebīz mešleš altün ve gümüş ġadeġleriyle celb idüb taġdīm itdiler.

(7) Ba’de Mā’mūn ġevānında ġāzında ġaleb itmekle budur sāfire ve güvākıb zāhire gibi (8) cāriyelerüñ latīf-i eš’ār ve lezizü’l-ġān ile sürürlar yeni tekml̄ ba’de ol ġaġımı (9) tebdīl ve bašġa cāriyeler celb idüb ġaġr naġliyle bī-mesrūr ve šādān ġıldı (10) ve dōrt def’a tecdīd mezīnyāt ve tebdīl niġam ve ešvāt itdikten šoñra “Ey (11) emīrū’l-mūminīn! šimdi bir maġbūbe cāriyem ġaldı ki anı on biñ altün ile iştirā itmüş (12) idem ve šiddet-i muġabbetimden ‘ašġı ‘aġluma müstevli olub dāimā anuñ maġāsın šefātine nešvān (13) ġaldum anı daġı ġuzūr-u šerefüñize getürüb šadā-yı raīm ve ġüsn-ü cemāl (14) görüb istiġān idermeñiz size hibe iderüm diyüb ġırġalıġın nām cāriyeye ġaber irsāl (15) ol daġı nev nihāl gibi ġıġub geldüġi ġaşlar yay ve ġešm-i siyāh ve ġaşları oġuyla

çalub ⁽¹⁶⁾ ‘aşkı şeyd ve şikâr iderdi kâne şa’ir (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) anuñ haqqında dimüşdir. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde ⁽¹⁸⁾ şabāh-ı taķrib itdügünü görüb süküt eyledi .

(19) **DÖRT YÜZ YİGİRMİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelama aġaz idüb dir ki: Pes cāriye-i mūmā-ileyh gelüb bir şandalye üzerine ⁽²¹⁾ oturduķda Ma’mūn anuñ ħüsnünden müteħayr ve fikri perişān oldu. Ebū Abbasi ise ⁽²²⁾ kâne şāħibi işābet itmüş gibi derūnundan mütevcā’ne ħareket bařladuķda Ma’mūn “Ey ⁽²³⁾ Ebū ‘Abbasi! Saña ne oldu?” diyü suāl ol daħı “Efendüm kaymeden berü bir ‘illetüm vardur şimdi ⁽²⁴⁾ taħrik eyledi.” didükde, ħalīfe “Sen bu cāriyeyi bilür müsün?” didi.

Ebū Abbasi “Ey ⁽²⁵⁾ emīrū’l-mūminīn! Afitāb-ı ā’lem ħic çeřm-i ħalāyıkdan muħtacib olur mı?” didi. Ma’mūn cāriyeye ⁽²⁶⁾ “Senüñ ismüñ nedür?” diyü suāl ol daħı ismim Ķurretūlayn.” diyüb ġināya bařladuķ da Ebū Abbasi ⁽²⁷⁾ aġlamaġa bařlayub nefesine mālīk olamaduķda Ķurretūlayn Ma’mūn’e “Ey emīrū’l-mūminīn! Kelāmımı ⁽²⁸⁾ teġbīr itmeġe izin ā’lūñiz var mı?” didi. ħalīfe daħı izin virmekle Ebū ‘Abbasi olan ⁽²⁹⁾ ‘aşkına ve şiddet-i muħabbetine delālet ider bir kaç beyit irād eyledükde, Ebū ‘Abbasi “Ey emīrū’l-mūminīn! ⁽³⁰⁾ Bunuñ cevābını virmeġe izin virür müsüñüz?” diyü iltimās ol daħı söyle “Ey Ebū ‘Abbasi! Sen ⁽³¹⁾ mezunsın.” dimekle Ebū ‘Abbasi “Resvāy olmuř olan ādem rāhat bulur mu?” diyerek, merķūmeye [302a] ⁽¹⁾ cevāb virdi.

Ĥāřılı bu vechle inřād-ı eř’ār ile birbirine olan muħabbetlerini aźħār ⁽²⁾ itdüklerinde ‘Ali bin Heřām Ebū Abbasi’nüñ ayagını taķbīl “Vay efendüm! Mādem ki senüñ ⁽³⁾ bu cāriyeye meyl ve muħabbetüñ vardur gerek cāriye ve gerek cümle mūta’laķātı senüñ olsun ⁽⁴⁾ emirū’l-mūminīnüñ izni olduġı ħalde.” didükde, ħalīfe Ebū Abbasi’nüñ ġarż ve ħevāhořa ⁽⁵⁾ “Bizüm sevdüġümüz şeyden muķaddemdür ħatt bu cāriyeye ā’şık olmuř olayduķ yine cāriyeyi ⁽⁶⁾ aña hibe iderdüm.” didi. Bir miķdārdan soñra kayıġa süvār olub gitdiyse de Ebū Abbasi ⁽⁷⁾ kara eleġin āyiline ķadar oturub ma’iyetiyle alub götürdi ve naķl iderler ki ⁽⁸⁾ bir def’a Muħammedü’l-Emīn bin Hārūn Reřīd ‘ammusı İbrāħim bin el-Mehdī’nüñ hānesine ⁽⁹⁾ varub anda cemīle-i virāne bir maġniye cāriye görmekle aña meyl idüb ve meyli daħı ⁽¹⁰⁾ Abbasine zāħir olmaġla Emīn gitdüķde İbrāħim cāriyeye ‘alā eřvāb giydirüb ⁽¹¹⁾ hediye-i fāħra ile istiřħāb idüb,

Emîne irsâl itmekle Emîn şâyed ‘ammum cāriyeye ⁽¹²⁾ muvāşıla itmiş ola diyü mülaḥaza idüb hediyei qabûl ve cāriyeyi yine Abbasine ⁽¹³⁾ ircā’ eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḫrib itduguni görüb sükût eyledi.

(14) **DÖRT YÜZ YİGİRMİ BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazād kelāma aḡaz ve dir ki: Pes İbrāhim bin el-Mehdi ḳāziyeyi fehm ve ḡulmāndan ⁽¹⁶⁾ daḡı taḫḳik itmekle iş bu (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) beyitleri altūn ile ⁽¹⁸⁾ yer gömleḡe yazub ve cāriyeye giydirüb ḡalīfeye irca’ huzūruna girdükde zemīn ⁽¹⁹⁾ būs ve ‘arz ḡevāhoşa mützemin iki beyit inşād itdükde emīn-i merḳūmenūñ gömleḡi ⁽²⁰⁾ üzerinde yazılmış olan ebyātı görüb yanuna taḫrib ve aña maḡşuş bir oḡa ⁽²¹⁾ taḡşış ve ‘ammundan teşekkür idüb ol cāriye ile memnūn oldı ve naḳl iderler ki ⁽²²⁾ mütevkil ḡalīfe bir gün devā için melīn şerbet içmekle ricāl-i devlet aña taḡif ⁽²³⁾ ve leḡāif ahdā itdüklerūñde, vezīri Fatih bin Ḥākān Beḡer olarak ḡāyet ḡüsnā ve leḡāfet ⁽²⁴⁾ ve zarāfette müsteḡnā bir cāriye intiḡāb ve eline şarāb ile memlū bir altūn ḳadeḡ üzerine ⁽²⁵⁾ bu ebyāt (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) ⁽²⁷⁾ (arapça beyit) yazub ḡalīfeye irsâl eyledi.

Hedid-i merḳūme müşār-ileyh ⁽²⁸⁾ geldükde yanunda bu ḡenānām hekīm bulunmaḡle “Ey emīrū’l-mūminīn! Vallaha sizūñ üzerūñüz ⁽²⁹⁾ şenā’it ḡabi benden iyü bilur hemān bu ‘ilācı tenāvül buyruñ.” dimekle ḡalīfe ol ⁽³⁰⁾ keyfini icrā’ idüb Fatih bin Ḥākānūñ ḡüsn-ü edebine peşend itdiler ve ba’z fazlādan [302b] ⁽¹⁾ menḳüldür ki ahāli Baḡdād’dan ḡazāret-i ‘alum ve zekāvet ve itlā tām ve feḳā ve ḡadiḡe-i ā’rife ⁽²⁾ ve muḡāsen aḡlāḳ ve kemāl uşāf ve edeb ile mutaşafa bir vā’za ḡatun var idi ki ⁽³⁾ ahāli-i Baḡdād aña seydetü’l-meşāih dirler hicretten beş yüz altmış birince senesinde ⁽⁴⁾ ḡemā şehrine gelüb kersi üzerinde ḡalka va’az iderdi ve ḡüzel naşīḡat ve ḡikmet ⁽⁵⁾ söylerdi ve eşḡāb-ı rivāyat yanuna varub münāzarā-yı edeb ve mübāḡāşa-yı fiḳā iderlerdi ⁽⁶⁾ bir gün ben ma’iyetimle edīb ve zarīf bir refīḳüm ile mūmā-ileyhūñ yanuna varub ⁽⁷⁾ girdüğümüzde bize meyvā ile memlū bir ḡabaḳ gönderüb kendüsi ve rā-i perdede oturub ⁽⁸⁾ bizüm ile müsāil faḡhiya mübāḡāşa iderek ḳalduḳ. Pes mūmā-ileyhūñ ḡāyet cemīl ⁽⁹⁾ ve dilber bir nev civān birāderi olmaḡla refīḳüm mūmā-ileyh ile mübāḡāşa itmeyüb ve kelāmıyla ⁽¹⁰⁾ meşḡul olmayub ancak o peri şüret ḡulāmuñ revī cemāline müşāhede ider ḳaldı. ⁽¹¹⁾ Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḫrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(12)**DÖRT YÜZ YİGİRMİ ALTINCI GİCE

(13) Şehrazād kelāma şürū' idüb dir ki: Mümā-ileyh naqlinde eytdi. Pes hatun-u merķūme (14) benüm ile mübāheşeyi tekml itdükte refikime dönüb “Ey efendüm! Ğālibā sen ğulmānı zenān (15) üzerine tefzīl iden cemā'atdensin.” didükde, merķūm “Evet öyledür.” dimekle (16) hatun “Ne vechle anları tefzīl ideyorsun.” didi. Ol dađı “Haķķ celle ve ‘alā (17) ğazretleri ricāli nesvān üzerine tefzīl itdügünden ben fāzılı savıb mefzūli (18) sevmem.” didükde mümā-ileyh gülererek “Eger ben senüñle bu ğuşuşda münāzara idersem (19) inşāf ider müsün?” didükde merķūm “Evet inşāf iderüm.” dimekle, hatun “İmdi (20) zikūruñ ibāşdan ifzal olduklarında delīlūñ nedür söyle baķalum.” didi.

Merķūm benüm delilüm (21) gerek ma'ķül ve gerek menķül den vardur ama menķül den olan delīlüm kitāb ve senetde vārid (22) olandur ki ķur'an-ı (arapça ibāre) (23) (arapça ibāre) ve dağı mīrās ğuşuşunda (24) (arapça ibāre) buyurmuşdur pes haķķ celle (25) ve ‘alā ğazretkeri işbu mağallerde recl nesvān üzerine tefzīl buyurmuşdur ve ünşi (26) reclūñ naşfi ķadar oldugunu ifāde itmüşdür ve senetde dağı (arapça ibāre) (27) (arapça ibāre) ķadar oldugunu ifāde buyurmuşdur ve ama ma'ķül (28) cihetden fazıl ve şeref bundan ma'lüm olur ki recl-i fā'il ve ünşi mef'ül bahādur (29) ve fā'il mef'ül den ifzal oldugunu ma'lüm aña bir vāşāğardur diyü ğıtam kelām itdükte (30) mümā-ileyh “Ey efendi! İstidlāde ğüsn ve laţif itdüñ ki benüm ğacetimi sen ĩrād (31) itdigüñ ğacetlerde ibrāz itdüñ ve bir hānum ile cevāb virdüñ ki bu cevāb senüñ üzerüñe [303a] (1) olub saña ğacet olamaz zīrā taĥķīķ ğaķķ celle ve ‘alā ğazretleri ricāli nisā (2) üzerine mücerred vaşıf rücūleyt ile tefzīl itmüşdür ki ol vaşıf zikūriyetdür (3) ve bunda mābeynimizde nizā' yokdur zīrā uşaf-ı mezkūrda gerek ŧāğıl ve ğulām ve gerek civān (4) ve kehl pīr sālĥūrda siyāndur ve bunlaruñ beyninde işbu vaşıfda fark yokdur imdi (5) ricālūñ nefzīli vaşıf zikūriyetle dersen nürs ğulāma ve tāze civāna ve ğūri (6) mişāl olan zāta irtiyāĥ ve muĥābbet itdigüñ gibi kehl pīre dağı meyl idüb anlara (7) aźĥār-ı şevķ ve ğevāĥiş ile iltimāĥ ve müşāhede-i dīdārlarıyla irtiyāĥ itmelüsün lakin bizüm (8) iĥtilāfımız ancak şaflet maĥşūşada dir ki ğüsn-ü mu'aşeret ve istimtā' ve ķazā-yı (9) şehvet ve mülā'abe ve istibzā' muķavelesi şeylerdür sen iseñ ol yollara şapmayub (10) ve nürs ğulām ğūri mişāl cariyeden ifzal oldugunu istidlāl itmeyerek ancak (11) rücūlayt cihetini zikr itdüñ iķtizā idir ki yaĥşki bu mağale ğaşr idüb ğulmānuñ (12) civār-ı

hasāndan ifzaliyetini beyān ider deliller ĩrād itmelüsün.” didi. Şehrazād hikāyeden ⁽¹³⁾ bu maḥāle geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(14) **DÖRT YÜZ YİGİRMİ YEDİNCİ GİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Merḳūm naḳlinde eytdi. Pes refīkim mūmā-ileyhūñ ⁽¹⁶⁾ kelāmını işitdükde “Ey seyyide! Sen ġulama maḥteş olan ĩ’tidāl-i ḳāmet ve laṭif ⁽¹⁷⁾ melāḥāt ve ḥüsn-ü ibtisām ve ‘azvebe-i kelāmı bilmedugumi pes bu ĩ’tibār ile ġulām peri ⁽¹⁸⁾ şüret cāriye-i ḥüsnādan ifzal oldugunu bed behey olur ve bu kādılil ḥazret-i sürür ā’lem ⁽¹⁹⁾ (arapça ibāre) ⁽²⁰⁾ buyurdığı ḥadīs-i şerīfdür ya’ni yüzi ḳılsız ve şi’irden ā’rı olan ⁽²¹⁾ civāna müdāvetle naḳar itmeyüñ zīrā anlarda ḥur’iyetden bir laḥa ve iḳtibās vardur dimekdür ⁽²²⁾ ve şā’ir (arapça beyit) ⁽²³⁾ (arapça beyit) inşād itmüşdür ve cāriyeyi medḥ ve vaşif ⁽²⁴⁾ iden kimse ġāyet müstaḥsen uşāfını ĩrād itdükde ġulāma teşbiye ve tevşif ⁽²⁵⁾ ider ḥatta şā’ir (arapça ibāre) ⁽²⁶⁾ dimüşdür. İmdi ġulām cariyeden iḥsan ve ifzal olmamul olaydı aña teşbiye ⁽²⁷⁾ ile mezdi ve ma’lūmuñ olsun ki ġulāmuñ ḳullanması ḥafif ve murada müsā’adesi ⁽²⁸⁾ ḳarīb ve ma’şeretde aḥlāḳı celil ve vefāḳ ve ittifāḳa serī’ü’l-meyldür bā-ḥuşuş ⁽²⁹⁾ şārbı iḥzrār ya’ni büyük maḥalleri yeşillendükde ve ‘izārı tavi ḳıḳarmaġa başladukda ⁽³⁰⁾ ve civānlıġuñ işbu beyti ile ḥamūreti yanaḳlarına seryān itdükde ve ayıñ on dördüncüsü ⁽³¹⁾ gibi māha müşābe oldukda aḥlāḳı dahā ġüzel ve maḳbūl olur ḥatta şā’ir [303b] ⁽¹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) dimüşdür işte by fazīletler ⁽³⁾ nisāya virilmeyüb ġulmāne şeref fazıl ḥuşuşunda kāfi ve vāfidür diyü ḥitam kelām ⁽⁴⁾ itdükde mūmā-ileyh ey birāder sen kendü nefsüñe münāzarayı şart itdüñ ve taḳşir ⁽⁵⁾ itmeksizin ibrāz delil iderek mütehā-yı de’vāña irdüñ ancak şimdi ḥāḳḳ ṭāhara ⁽⁶⁾ oldu sen anuñ tarīḳından ‘idval itme ve delil icmāli ile ḳanā’at itmez iseñ saña ⁽⁷⁾ delil tefşii ĩrād iderüm.” didi. Şehrazād hikāyeden bu maḥāle geldükde şabāḥ-ı takrib ⁽⁸⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(9) **DÖRT YÜZ YİGİRMİ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Mūmā-ileyh naḳlinde eytdi. Ba’de ḥatun ey ādem! Başuñ ⁽¹¹⁾ iḳün sevil ki nürs ġulām ol cāriye-i mübāseye nisbete nerede ḳalur ricā mevş didükleri ⁽¹²⁾ ḥayvān-ı ṭabiyeye nice ḳıyās olunur zīrā tāze duḥterüñ kelāmı leyvanet ve yumuşaḳluḳ ⁽¹³⁾ ile mevşüf ve ḳad ve ḳıvāmı imtiyāz ve leṭāfet ile ma’rūf ki ḳazīb reyḥān ve nihāl-i ⁽¹⁴⁾ ḥayrān gibidür ve tefri daḥı lav lav manzum ve yanaḳları

mānend şekāyık ve derd men'um ⁽¹⁵⁾ ve tūdākları elmā ve tefāh ve rezzāb rıķımı aħden mūmtāz ve mūcib-i irtiyāh ve peşānı ⁽¹⁶⁾ nazīr zamān mā'tıf ve temāil qarīn-i kıvām iğşāndur cismimi memşūk ve mecdūl ve ĥaddi ⁽¹⁷⁾ şemşīr şārum gibi maşķūl ve cebini āfitāb munbar gibi vāzıh ġayr-ı meçhuldūr ve gözleri ⁽¹⁸⁾ nebil rāşık mūsābesinde olub nuţuk iderse kelāmi şaçılmıř lū lū ve mercāna beñzer ki ⁽¹⁹⁾ 'aķval ve evhāmi istilāb ve raķt ma'nāsiyla derūn ve fıķri intihāb ider ve tebessūm iderse ⁽²⁰⁾ ol incū diřleri arasından māh-ı āsumān izāne itmūř zann olunur ve temāil iderse ⁽²¹⁾ ser ve sahiye beñzeyüb görenler şabr-ı ārāmı terk ider ve çeřm lehāzında intihāh ⁽²²⁾ meħāsın ve tūdākları tere yaġından elbin ve iķhvāndan aħmer ve řekerden ilzīvāhlı ⁽²³⁾ ve bādedeb müfrīh ve aġlādur ve göġsünde ĥaķķa-i ā'c gibi iki bostānı olub elinde ⁽²⁴⁾ deġer mi ve meddūrū'l-şekl bir bařın ve bir serre vardur ki dūrūlmūř dūlbenddūr fey' meşellū ⁽²⁵⁾ bir biri üzerine ķonulmuş ve taħtında incüden ma'mūl olan 'amūd gibi iki uyluķ ⁽²⁶⁾ olub arķasından daħı billūr deryāsi veyāħūd nurdan iki yegin idrāf redifler ⁽²⁷⁾ ve taħtında sebīne-i 'iķyān mūsābesinde incikler vardur behey miskin senūñ aķ ve idrākuñ ⁽²⁸⁾ nerede ibnā-yı beřir cinne kıyās olunur mı senūñ ma'lūmuñ deġilmi ki ⁽²⁹⁾ melūñ ve iřrāf ve ġinā ve řervet ile mūkemmel alāvaşāf olan zevāt-ı nesvāna ⁽³⁰⁾ ĥāz'i ve telzez ve muħābbetleri ancak anlara ķāřır olub ve anlaruñ ķabine biz maluñ olmaduķ [304a]

⁽¹⁾ ve 'aķval ĥalkı selb itdūñüz dimege şāyānlardur ĥatta anlaruñ mūmtaza ve ra'nāları ⁽²⁾ nice ġanīyi faķīr ve 'Azīzi zelīl ve kibīri istiħdām itmūřdūr imdi nesā ⁽³⁾ tāifesi nice edīni iftitān ve taķī ve zāhdi azdurdılar ve ehil na'miyi şekāvet ⁽⁴⁾ ve muħābbete dūřurdiler ma' hezā 'aķilā ve erbāb danıř muħābbetlerinden münfařıl ve řui ⁽⁵⁾ münķalbden münfi'il olmayub muħābbetlerine mūdāvemet ve ol ĥāletleri müzalat 'add itmezler ⁽⁶⁾ ve nice 'abid tāi' kendūni anlaruñ sebebiyle baħr-ı 'iřyāna ve ġāzab raħmāna atmuşdur didi. ⁽⁷⁾ Şehrazād şabāh-ı takrib itdūġünü görüb sūkūt eyledi.

(8) **DÖRT YÜZ YİGİRMİ TOKUZUNCU GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Mūmā-ileyh takrīrinde eytdi. Ey miskin! Saña ma'lūm ⁽¹⁰⁾ olmadı mı ki civār-ı ĥāsān için sarāylar binā ve üzerlerine perdeler irħā ve ĥidmetleriçün ⁽¹¹⁾ civār ve ġulmān iřtirā ve 'aşķlarından rüy-ı zemine göz yaşları dökerek nice ĥasret ⁽¹²⁾ çekerler ve anlar için meřk azfar ve 'aved ve 'anber ve ĥali celīlenūñ ā'lā ve afħerīn ittiħāz ⁽¹³⁾ ve anlaruñ sebebiyle tertīb-i 'asākir ve in'kād

desākır ve cem’-i erzāk ve arb-ı rekāb ve ı’tāk⁽¹⁴⁾ vukū’ bulur eger dūnyā bütün muhab nesād ‘ibāret ditlurse diyin şādukdur ve zıkr⁽¹⁵⁾ itdigün ħadıṣ-ı şerif senün üzerüne ħacetdür yoḥsa saña ħacet degildür zırā⁽¹⁶⁾ taḥķik resul ekrem şali allahu ta’āli ‘aleyvessellem emir dönürs ğulāma idāme-i nazır⁽¹⁷⁾ itmeyün zırā anlarun ħūr ‘ayna müşābhatları vardır diyü buyurmalarında ğulmāni ħūr ‘ayna⁽¹⁸⁾ teşbiye itmüşdür ve taḥķik müşebbeye müşhadden ifzaldür ve nisā ğulmāndan ifzal olmayaydı⁽¹⁹⁾ başkaları anlara teşbiye olunmazdı ve ırād itdigün ebyāt ve iş’ār şāz ve merdūd⁽²⁰⁾ tabiyetden neşāt itmüşdür fāmālu aḫaya ve fiskā meluf olan eşḫāb fesād ki ḫaķķ⁽²¹⁾ celle ‘alā ḫazretleri kelām-ı kādīmīnde anları (arapça ibāre)⁽²²⁾ (arapça ibāre)⁽²³⁾ (arapça ibāre) buyurmuşdur.

Bunlarun cāriyeyi ğulāma teşbiye itmelerinin sebebi ancak fesķ⁽²⁴⁾ ve fücura tuğul itdiklerinden neşāt itmüşdür ḫatta ol kadar ḫarık ḫaķķından ‘idval⁽²⁵⁾ itdiler ki cāriye “İki emir muşālaḫdur.” diyü söylemişler ve kibirleri olan Ebū Nevās⁽²⁶⁾ (arapça ibāre) dimüşdür famā ‘izār ki çehrede⁽²⁷⁾ bütün şı’irün ibtidāsı ve aḫzār şārīdür anlar ile ğulām ziynet ve kemāl iktisāb⁽²⁸⁾ ider diyü za’im itdün imdi bu vaşif ile ḫarık ḫaķķdan ‘idval itmüş sen ve taḥķīfün⁽²⁹⁾ ğayrı söylemişsin zırā şaķalun bitmesi ḫüsn ve cemālün seyā’tından ma’dūddur⁽³⁰⁾ ve maḫasını kábāḫ ile tebdil ider feyā ‘acabā senden nice ḫafi oldu ki Kemāl-i lezzet⁽³¹⁾ nesāda derūnum maķīm anlar iledür ḫaķķ celle ve ‘alā ḫazretleri enbiyā ve ulyālarını cennet [304b]⁽¹⁾ na’mide ħūr ‘ayn ile va’d ve cezā-i ı’māl-i şāliḫa anlar ile mükāfāt kılmuşdur eger istimtā’⁽²⁾ ve lezzet ğayrılarında bulunur olmuş olaydı ol ğayr ile mükāfāt iderdi ve sürūr-u ā’lem⁽³⁾ şāli allahu ta’āli ‘aleyvesselem (arapça ibāre)⁽⁴⁾ (arapça ibāre) ya’ni sizün dūnyāñuzdan üç şeyi baña sevdirdi ḫayyib ve nesā⁽⁵⁾ ve gözümün rüşenligi şālātta taḫşiş olunmuşdur buyurdılar ve dār-ı na’mide⁽⁶⁾ ehil-i cennete ğulmānuñ taḫşiş ancak ḫidmet için buyrulmuşdur zırā kemāl talziz⁽⁷⁾ ḫidmet ğulmān ve validān ile olur ve ğulmāni başka ḫācetde kullılmaları ‘aķluñ ḫayāli⁽⁸⁾ ve aḫlāķuñ ve bālīdür ve şā’ir (arapça beyit)⁽⁹⁾ (arapça beyit)⁽¹⁰⁾ (arapça beyit)⁽¹¹⁾ (arapça beyit)⁽¹²⁾ (arapça beyit)⁽¹³⁾ (arapça beyit)⁽¹⁴⁾ didi. Şehrazād ḫikāyeden bu maḫāle geldükde şabāḫ-ı taķrib itdügünü görüb⁽¹⁵⁾ sükūt eyledi.

(17) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ba’de merķūm naķlinde eytdi. Mūmā-ileyh ey (18) ķavm! Siz beni tarīķ ħayā ve ħicābdan ve dāire-i nisvān aħrāruñ ķānūnundan iħrāc itdūñüz (19) ve ‘ilmāya ġayr-ı lāyık laġv ve faħşiyāta idħāl itdūñüz ancak ŗudūrū’l-iħrār ķabūrū’l-esrār (20) olub mecālis-i emānet gibidür ve ‘amel ancak niyet iledür ve ana istiġfar allahu’l-‘azīm li ve lakim (21) ve lesāirū’l-müslimīn diyüb sūkūt itdi ve bir dahā bizüm ile sevilmedi biz istifāde itdügümüz (22) fevāid ile mesrür ve ol ħatunuñ ferāķıyla maħzūn olarak çıķub gitdūñ didi (23) ve Ebūu’l-‘Aynā böyle naķl ider ki sākin oldıġum soķāķda ħāneme mücāver iki ħatun (24) var idi ki biri bir recle ve diġeri bir nürs ġulāma ā’ŗıķa ve rāġıba idi.

Gicelerūñ (25) birinde ŗam üzerine çıķub oturdıġumda bunlar dahı satıġlarına ŗu’ūd ve benüm ŗāma (26) çıķdugumu bilmeyüb ā’ŗıķa-yı ġulām diġer ħatuna didi ki “Ey hemŗire! Senūñ ma’ŗūķuñ (27) olan reclūñ ŗaķalınuñ ħuŗūneti ġöġsüne ŗoķundıġı vaķit nice taħmül (28) idersen ve taķbīli vaķtinde büyüķlari ŗudaķlarūña iŗābet itdükde nice lezzet (29) bulursanb.” didükde ol bir ħatun “Ey ra’nā! Sen bilmez misün ki derħatuñ kemāl-i ziyet (30) ve behceti ancak yapraķlarıyla olur ve ħiyārluk tevisiz ŗafāsı mı olurd dūnyāda bulunmuŗ (31) ve ġaf olunmuŗ iķra’ vekil gibi iķbaġ ŗeyi var mı saña ma’lüm olmadımı ki ricālūñ [305a] (1) laħyesi nisānuñ zevāib ve kisveleri müŗābesindedür ve sāde yanaķ ile laħye beyninde (2) ne fark vardur dir iseñ iŗitmedik mi ki ħāķķ celle ve ‘alā ħazretleri semāda bir melik ħaķķ (3) itdi ki anuñ tesbīħi secān men zeynü’l-ricāl balliħā ve el-nās bālzevāib kemāletidür (4) ve ŗaķal-ı ħüsn ve cemāl ħuŗūşunda zevāib müŗābesinde olmamuŗ olaydı anuñla (5) bu tesbīħde muķteren olmazdı ey ra’nā ben nice kendümi bir ġulāma ferāŗ ideyüm ki anuñ (6) enzālī beni isti’cāl ider ve iħlāl-i ķevāsı benüm iħlāluma sebķat ider ve yigit olan reclī (7) terk idemem ki eger istiŗāķ iderse ķucaġına alur ve ilāc itdüġi ħālde mahalet (8) virür ve inzāl itdükde yine vaķā’a ma’āvede ider ve ħareket iderse cevdet ve leŗāfet virür.” (9) didi. Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde ŗabāħ-ı taķrib itdügünü ġörüb sūkūt eyledi.

(10) **DÖRT YÜZ OTUZ BİRİNCİ GİCE**

(11) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Merķūm naķlinde eytdi. İmdi ġulāma ā’ŗıķ olan (12) ħatun iŗbu kelāmı iŗitdükde “Ey hemŗire! Senūñ va’zuñ ile müta’za oldum ve ġulmān (13) muħabbetinden vaz geķdüm.” diyü ben anlaruñ laŗif

kelâmlarından müt'acib olub güldüm ⁽¹⁴⁾ ve hikâyat iderler ki Mıŝır nâderetü'l-'aşırda hüsnü'l-cevheri nâmında bir büyük Bezirgân ⁽¹⁵⁾ var idi ki malı taht-ı ħesnâba dâhil değildi ve anuñ hüsnü'l-kâme ve el-kıvâm-ı cemil ⁽¹⁶⁾ ü's-şüre zarîfû'l-betsâm 'Aliü'l-Mıŝrînâmında bir ferzendi var idi ki anı çokça ⁽¹⁷⁾ sever idi ve cümle 'ulümüñ ta'lîminde şarf-ı hamet idüb büyüdüde her cihetden mekmül ⁽¹⁸⁾ âlâ ve şâf oldu pes pederi mesn ve ihtiyâr olmağla 'illet pîri ile ħastalanub ⁽¹⁹⁾ ve marazı gitdükçe müşetted olub dâr-ı ahrâya 'alâmet intikâli müşâhede itdükde oğlını ⁽²⁰⁾ yanuna celb ey ferzend ercümendüm dünyâ dâr-ı fâniyedür ve bahr-ı hâl dâr-ı ahrâyaya intikâl itmek ⁽²¹⁾ cümle zî-rüh ħakķında muħakķak ve muħarardur imdi benüm saña vaŝiyetüm ŝudur ki bundan ŝoñra ⁽²²⁾ ol vaŝiyet ile â'mil ol ki ta'b ve nedâmete dū-ċâr olmayasın didükde oğlı ey peder ⁽²³⁾ naŝîhatüñi söyle ben anı sem' ve tã'at ile telķi iderüm zîrâ senüñ tã'atüñ benüm üzerüme ⁽²⁴⁾ vâcibdür didükde. Pederi "Ey oğul! Ben saña ol kadar mal terk idecegüm ki her gün ⁽²⁵⁾ beŝ yüz altün şarf ider iseñ yine düğünümüz ve noħsâniyet bulmaz ey oğul sen taķvâ ⁽²⁶⁾ üzerine ol ittibâ' o emir ve ictinâb nevâhî kııl ve sürür-u â'lem ŝaliallahu ta'âli ⁽²⁷⁾ 'aleyvesselem ħazretlerinden vârid olan senet ile â'mil ol ve fi'il-i ħayrâta müdâvemet ⁽²⁸⁾ ve ehl-i fazıl ve ŝalâħ ile ülfet ve ehl ve 'iyâlik ile hüs-nü mu'aŝeret kııl ⁽²⁹⁾ bâ ħuŝuŝuña ŝimdi senüñ zevceñ ħâmiledür inŝâallah andan zerît ŝâliħa peydâ ⁽³⁰⁾ olur." diyüb vaŝiyeti ħitâm itdükde bir kaç gün ħalub vedâ' â'lem-i fâni ve dâhil ⁽³¹⁾ dâr-ı bâkiye oldu ve oğlı anı teħiz ve tekfin ve ŝadaķât ve fire ve ħitamât-ı keŝire ile [305b] ⁽¹⁾ ħabrinde yardımcı ve ma'in oldu ba'de gelüb ħânesinde münzevi olub 'alem ve 'ibâdete ⁽²⁾ müdâvemet iderek ħaldı.

Günlerde bir gün maħalinde otururken tüccâr zâdeler ⁽³⁾ yanuna gelüb siz ne vaķte kadar bu ħamm ve ħüzün üzere ħalursuñuz ve ticâreti terd idüb ħânedede ⁽⁴⁾ maķîm olursañuz bu hâl ise uzanur ve ma'işete keder vir diyü naşîhat ve sevâsiye ⁽⁵⁾ îrâd itdüklerinde 'Aliü'l-Mıŝrînüñ bu kelâm-ı ŝeytanat incâmdan ħâtrı müteessir olub ⁽⁶⁾ ol gelenler ile ħarŝuya çıķmağâ rızâdâde olub gitdi ba'de seyre gidüb ⁽⁷⁾ bir bağċeye vardılar ve anda 'azîm-i ziyâfet tertîb idüb aħŝâma kadar eglendükden ŝoñra ⁽⁸⁾ yine ħânesine mu'âvdet ve 'aliü's-ŝabâħ be-tekrâr ol civânler gelüb başka seyrğâha ⁽⁹⁾ da'vet idüb göturdiler. şehrazâd ħikâyeden bu maħale geldükde ŝabâħ-ı taķrib ⁽¹⁰⁾ itdüğünü görüb süküt eyledi.

(11) **DÖRT YÜZ OTUZ İKİNCİ GİCE**

(12) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Merķūmlar mesīreye arduklarında ‘işret sofrası (13) düzüb ve şuradan buradan diyerek mūmā-ileyhbādeye nūş ve naşihat pederden ferāmuş (14) itdirüb ol gün ‘ayş ve ‘işretde qaldılar aḥşām olub ‘Aliü’l-Mışrī ḥānesine (15) varduqda zevcesi andan sekr ḥāleti müşāhede idüb “Efendüm siz pederüñüzüñ vaşiyetini (16) nesyanıma itdüñüz.” didükde, ‘Ali “Ben arqadaşlarum ile şerbet içdüm baña bu sersemlük (17) ḥāşıl oldı ve bunlar tüccār zādelerdür anlar ile ülfet itmekde bās yokdur.” diyü cevāb (18) eyledi.

Ḥāşılı merķūm gündün düne izāraḫ ziyāfet ve ‘işretde gezüb (19) bir gün ḥānesinde daḫı tertīb-i ziyāfet ve ġāyet teklif idüb ‘azīm ta’ām ve şarāblar (20) düzüb kilitlü meşārefe dü-çār oldı. Ḥāşıl kelām ‘Aliü’l-Mışrī evlād-ı ḥarām ile (21) mu’āşeret ve esās ‘aqlına ḫitlāl ve ṭarīḫ şevabı yitürüb ‘ayş ve neş ile mübtelā (22) olub kişret mal ile daḫı maġrur olmaġla giderek bütün malını telef ba’de mücevherātın (23) ve emlākını firūḫat itmege başladı tā ki sākın oldıġı ḥāneden ġayrı bir şeyi (24) qalmamaġla anı daḫı firūḫat itmege mecbūr olub bī’ itdükde iştirā iden kimse (25) anı ḥāneden çıkarub ḥarābe oluruñ birinde kirā ile sākın olub kuvvet-i yevmiyeden (26) ā’ciz oldı bir gün aḥşām olub gerek kendü ve gerek ‘iyāli için nafaqa (27) bulmamaġla zevcesi “Efendüm keşki bildiġüñ tüccār zādelere varub çocuqlarımız (28) için egil idecek bir şeyi alayduñuz.” didi. Zīrā anuñ bir oġlı ve bir duḡter (29) evlādı var idi. Pes ‘Aliü’l-Mışrī kelām zevcesiyle ā’mil olub nān ve na’mātini (30) beyān ḥevāş aşd qāsına varub birer birer ḫālını ‘arż itmiş ise de [306a] (1) anlardan bir şeyi almaḫ degil belki yüzlerini bile göremeyüb maḫar ve mā dönüb (2) zevcesine gelüb vāḫ’a ḫālī söyledükde zevcesi ḫayretde qalub ve derḫal qalḫub (3) ba’z bildiġi ḫatunlara varub ḫālını ‘arż itdükde ol ḫatun merķūmeye (4) bir māhe kifāyet ider mūnet ‘ināyet ve iḫtizā itdükçe yanuma gel ben seni idāre iderüm (5) diyerek hezār-ı talṭif ile ḥānesine mesrūrā irsāl eyledi.

Merķūme ‘Aliü’l-Mışrīnūñ (6) yanuna varub getürdüġi eşyayı taḫdīm itdükde “Bunları kimden alduñ?é diyü suāl (7) ol daḫı vāḫ’a ḫālī ifāde itdükde ‘Aliü’l-Mışrī zevcesinden utanub “Ben yarın (8) sizüñ için rızḫ-ı arām didi ve ol gice qalḫub ‘aliü’s-siḫir zevcesini ve evlādını (9) vedā’ idüb Mışırdan çıkub gitdi bu lāḫa vuşul bulduqda Dimyāṭa ‘azīmet (10) üzere bir qayıḫ buldı ki ol qayıġuñ şāḫibi ‘Ali Mışrī’nūñ pederinüñ aḫş-ı aḫbābı (11) idi hemān anı gördükde sen nereye gideyorsın?” diyü suāl ol daḫı “Dimyāṭda bir kaç (12) aḫbābum vardur zīyāretlerine varacagum.” dimekle mūmā-ileyh ‘Ali’ye merḫamet idüb bir kaç (13) altūñ ve bir miḫdār azıḫ virüb

ma'finesine navlonsuz irsāl eyledi. Şehrazād hikāyeden ⁽¹⁴⁾ bu maḥale geldükde şabāh-ı taḳrib itdigüni görüb süküṭ eyledi.

(15) **DÖRT YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: 'Aliü'l-Mıṣrī ol tekne ile gidüb Dimyāṭ'a ⁽¹⁷⁾ vusul ve Dimyāṭ'dan Şāma ve Şāmdan Ḥalebe ve oradan Bağdāda şed-i 'azīmet idüb ⁽¹⁸⁾ Bağdāda bir maḥale yol ḳalduḳda 'erbān üzerlerine çıḳub 'Aliü'l-Mıṣrī'nün ⁽¹⁹⁾ oldığı karbāni yaḡma ve ḡāret idüb her biri tār-u mār oldu 'Aliü'l-Mıṣrī ise ⁽²⁰⁾ nā-çār ḡayrān ve serkerdān olub Bağdād'a vardı ve aḡşām vaḳtinde Bağdād ḳapusına ⁽²¹⁾ yetişmekle ḳapucılar şehir ḳapusını bend ideceklerini gördükde "Ey birāderler ṭuruñ ⁽²²⁾ yanınıza varayum." didi.

Merḳüm "Sen kimsün ve nerden geldün?" diyü suāl ol daḡı ⁽²³⁾ "Ben Mıṣır tüccārlarındanum ve malum ile kārbanla geldüm malumı ḳoymaḳ için bir ḡāne tutmaḳ ⁽²⁴⁾ ḡülyāsıyla kārbandan ayrılub yalñuzca geldüğüm ḡesabıyla 'erbān üzerüme çıḳub ⁽²⁵⁾ beni söylediler." didükde merḳümün "Merḡābā biz saña ḡāne tedārik iderüz." diyüb yanlarına ⁽²⁶⁾ alduḳlarında 'Aliü'l-Mıṣrī'nün bulaḳda pederinün dostundan aldığı paraden yanunda faḳaṭ ⁽²⁷⁾ bir altün ḳalmaḡla anlara virüb varuñ bize bir miḳdār ṭa'ām tedārik idün diyüb ol gice ⁽²⁸⁾ yanlarında ḳaldı.

Şabāḡ olduḳda ḳapucılaruñ biri alub Bağdād'uñ büyük tācirlerinün birine ⁽²⁹⁾ götürdi ve hikāyesini naḳl itdükde şaḡiḡ oldugunu teyḳin ve yanundan bir ṭaḳım esvāb ⁽³⁰⁾ virüb ḡamāma irsāl ve geldigünde tācir merḳüm ḡulmāna "Var falan maḡallede olan ⁽³¹⁾ iki ḡānemizi şol aḡaya gösterde begendiḡinün iḡtārını aña vir içinde sākin [306b] ⁽¹⁾ olsun." didükde, ḡulām 'Aliü'l-Mıṣrīyi alub ol iki ḡāneye götürdi. ⁽²⁾ 'Aliü'l-mıṣrī naḳl ider "Ben ol ḡulam ile varub mezḳūr ḡāneleri gördükden soñra ⁽³⁾ ḡulām baña bir büyük ḡāne gösterüb efendüm buda bizümdür lakin aṣlā kirāya virdüğümüz ⁽⁴⁾ yoḳdur zīrā her kim içinde bir gice yatarsa anı şabāḡ fevt olmuş buluruz." didükde, ⁽⁵⁾ ben ḡāṭrında "İşte benüm ḡālüme lāyık bu ḡānedür ölüb miḡnet dünyadan istirāḡat ⁽⁶⁾ ideyüm." diyüb ḡulāma "Ben bu ḡānede sākin oluram sen iḡtārını baña vir." didüğümde, ⁽⁷⁾ ḡulam "Ben aḡamuñ izni olmaduḳca müftāḡını virememe." diyüb aḡasına varub söyledükde ⁽⁸⁾ aḡası yanuma gelüb her ne ḳadar evün muḡāṭarasını zıkr itdise de ben muṭlaḳā ⁽⁹⁾ bu ḡānede iḳāmet iderüm." diyü ayak baṣduḡumda şāḡibi "Ben

senüñle senedleşmedükce ⁽¹⁰⁾ saña inhitârını teslîm idemem.” diyüb bir kaç kişi ahzâr ve üzerüme sened yazub inhitârını ⁽¹¹⁾ teslîm ve gulâmıyla bir döşek ve bir seccâde ve malzeme yollayub gitdi ben dağı kapu arқа ⁽¹²⁾ sında bir muştabe bulub anı döşeyüb üzerine oturdum ahşâm olduқа yine ol ⁽¹³⁾ âdem gulâmıyla bir desti ve bir ayrıқ ve қandîl ve bir sofrа та’âm getürüb gitdüкde “Ben ⁽¹⁴⁾ üzerüme қapuyı қapayub қuyudan şu çeküb abdest aldum ve namâzımı kılduқdan şöñra ⁽¹⁵⁾ hâtrumda ben niçün bunda bitavtet iderüm.” diyüb döşegimi қaldırub yuқaruya ⁽¹⁶⁾ çıқdum ve gâyet manzum ve tavânı menқuş bir oта bulub içünde döşegimi sarub ⁽¹⁷⁾ telâvet қur’an ile meşgûl қakdum didi. Şehrazâd hikâyeden bu maҳâle geldükde şabâh-ı ⁽¹⁸⁾ taқrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(19) **DÖRT YÜZ OTUZ DÖRDİNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazâd kelâma aғaz idüb dir ki: ‘Aliü’l-Mışrî naқlinde eytdi. Giceden bir hişsesi ⁽²¹⁾ geçdüкde tam tarafundan yâ ‘ali bâ ibn-i hüsnü’l-mışrî senüñ üzerüne altün indireyüm mi ⁽²²⁾ diyü bir âvâz zuhûr itmekle ben altün nerededür at baқalum didüğüm birle derhâl ırmâқ gibi ⁽²³⁾ tãmdan altün aқub ol oтаyı taldırdı altün bitdüкde yine ol şadâ şâhibi ⁽²⁴⁾ “İşte emânetüñ saña vâşıl oldı artuқ beni azâd eyle hâl sebilume gideyüm zîrâ benüm hidmetüm ⁽²⁵⁾ reşide-i hitâm olmuşdur.” didi. Ben “Allah için baña şol altünüñ sebebinden hâber vir.” didüğümde, ⁽²⁶⁾ ol hâtıf “Bu altün senüñ ismüñle қadîm zamândan berü raşd ve tıslımludur ve her kim ⁽²⁷⁾ bu hânede sâkin olursa biz aña yâ ‘ali yâ ibn-i hüsn saña altün indürelüm mi?” ⁽²⁸⁾ diyü nidâ ideriz ol dağı bizden hâvf idüb şîha ve inz’âc itmege başladuқda yanuna ⁽²⁹⁾ varub “Bu boynunu қıraraz tâ bu gice senüñ ismüñle nidâ ve sen dağı bize cevâb virüb ⁽³⁰⁾ altün şâhibi sen oldığını bilüb emânetüñi teslîm eyledüñ ve senüñ belâdiminde bir hâzîneñ ⁽³¹⁾ dağı vardur eger gidüb buraya getürmüş olayduқ saña olurdu [307a] ⁽¹⁾ ve keşki beni azâd itmüş olayduñ.” didükde ben “Mademki belâdiminde olan hâzînemî ⁽²⁾ getürmedün seni azâd idemem.” didüğümde, merқûm “Eger ol genci getürürsem ⁽³⁾ beni ol gencüñ hâdmini azâd ider müsün?” didi. Ben “evet.” diyerek, yemîn dağı itdüm.

⁽⁴⁾ Ba’de “Sende başқа hâcetüm vardur ki zevcemi ve oğullarımı Mışırdan celb ⁽⁵⁾ idesün ki anlar falan maҳâlde sakinlerdür.” didüğümde, merқûm “Ven anları bir tahtırevâna ⁽⁶⁾ bindürüb getürirem ve üç günden şöñra gelürem.” diyüb gitdüкde, ben ol ⁽⁷⁾ altünları şaқlamak için bir maҳal aramağa başlayub evde gezer iken ol ⁽⁸⁾

oturdığım oğada halkalı bir mermer taşı bulub açtığımda altında bir hazîne ⁽⁹⁾ yeri bulub hemân ol altınları oraya nakil ve vaz' ve kapısı üzerine ⁽¹⁰⁾ bend idüb hâne kapusunda olan müştebayaya varub oturdum şabâh olduğda ⁽¹¹⁾ kapu çalındığını işidüb çıktugumda hâne şahibinün kölesini bulub ⁽¹²⁾ beni gördükde sür'atle ağasına döbüb vardı.

Benüm şağ veselâm olduğumı haber virdükde ⁽¹³⁾ ağası mesrūr olarak bir sofraya ta'am alub yanuma geldi ve beni kucağlayub būs ⁽¹⁴⁾ eyledi ve "Gice ne hâl ile bitavtet itdüñ?" diyü suâl ben dağı "Ol manzum oğada ⁽¹⁵⁾ bitavtet ve şabâha kadar Qurân 'azîmü's-şân okuyarak kaldugumı ve aşlâ bir şeyi ⁽¹⁶⁾ görmedugumı ifade ol dağı hağğa hamd ve sepâs idüb kölesin hânesine irsâl ⁽¹⁷⁾ ve temiz döşemeler celb ve ol oğayı sübürüb düşdiler ve benüm ile üç gulâm ⁽¹⁸⁾ ve dört cāriye hizmetüm için birağub gitdi ol hâlet ile üç gün kalub ⁽¹⁹⁾ dördinci gün define hâdemi insân şüretinde yanuma gelüb buyuruñ Mışır ülkesinden ⁽²⁰⁾ gelen ehil ve haremüne ve yeminden celb itdügümüz gencüne mülâkı olmağaya biz anları bir kârbân ⁽²¹⁾ şüretinde getürdük ve ma'iyetle kağırıcı ve gulmân ve cāriye muğavelesi vafir gāliyeliğ ⁽²²⁾ vardur ki cümlesi cinn taifesindendir." didi. Şehrazād şabâh-ı tağrib itdügünü ⁽²³⁾ görüb süküt eyledi.

(24) **dört yüz otuz beşinci gice**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelâma ağaz idüb dir ki: 'Ali Mışrî naklinde eytdi. Meğer hâdem-i merğüm ⁽²⁶⁾ Mışırda olan hâneme varub ehil ve 'iyālîmi esve-i hâlet üzere bulub "Gelün ben sizi ⁽²⁷⁾ zevcünüze götüreceğüm." diyüb anları hâric-i Mışıra aldı ve yemen ülkesinden ⁽²⁸⁾ getürdüğü gencden elbise-i nefise alub zevceme ve evlâdıma elbâs ve bir tağtîrevâne ⁽²⁹⁾ irkâb idüb getürmüş idi. Hâşılı merğüm 'Aliü'l-Mışrîye işbu ⁽³⁰⁾ haber mesret eşir geldükde tüccârlara varub azhâr ibhesiğün cümlesine "Buyuruñ [307b] ⁽¹⁾ bizüm kârbānumuza mülâkı olalum." diyerek bir kaç tâcir ile hâric-i Bağdâda varub yol ⁽²⁾ başında bir bağçeye girüb kârbāna müntezer kaldılar otururlar iken pişkâhlarından ⁽³⁾ bir gâbâr kopub giderek açıldukda bir 'azîm kârbân zuhūr ve tağrib itdüklerinde ⁽⁴⁾ hâdeme ve gulmân ve kağırıcı muğavelesi arasında zevcesi ve oğulları mükellef tağtîrevâne ⁽⁵⁾ binmiş ve vafir māl şanduklara tolmuş olduğumı görüb 'aliü'l-mışrîye ⁽⁶⁾ varduklarında elini būs vay efendüm biz gec kalduk zîrâ harem için âheste

āheste⁽⁷⁾ yürüyüb geldük didile ve tüccārlaruñ haremeleri dağı ‘Alinüñ haremine mülākı ve gidüğünü⁽⁸⁾ mükellef eşvāb ve mücevheratdan müt’acib olub hezār tekerrim ile bir birine selāmlaşıdılar⁽⁹⁾ ve tañtana-i ‘azimiye ile Bağdāda dāhil ve ol hānede nāzal olub ğıdā ve kıanatında⁽¹⁰⁾ uşāhabından nefis ta’āmlar gelüb tenāvül itdüler ba’de tüccār ve zevāhir biri maħaline⁽¹¹⁾ gidükde hāne şāhibi ‘ali mışrīden ayrılmayub yanunda kıaldı vay efendüm⁽¹²⁾ bu kıatırıcı ve sāyes muķavelesi aħūra gelsünler diyü emir eyle didükde ‘Ali efendüm anlar⁽¹³⁾ hāric-i şehirde kıalurlar ve bir gice bir muşlahat için irsāl idecegüm diyüb ol⁽¹⁴⁾ kārban ile gelenlere izin virüb varuñ hāric-i şehirde ikāmet ve falan yere sefer idüñ⁽¹⁵⁾ diyü izin virmekle merķümün sevinerek hāric-i şehire gidüb hevāya pervāz idüb⁽¹⁶⁾ gitdiler ba’de ‘Aliü’l-Mışrī zevcesine ve evlādına varub hātırlarından suāl⁽¹⁷⁾ ve kelimelerinüñ keyfiyetini nice oldugunu istifsār itdükde zevcesi efendüm siz bizi⁽¹⁸⁾ müğāreķat itdigüñüzde ğāyet fakir ve ihtiyāca dü-ķār olub bir kıac māh geçdülden⁽¹⁹⁾ soñra bir gice yaturken bir cemā’at gelüb beni ve evlādımı alub aşlā zarar virmeksizin⁽²⁰⁾ havāya pervāz idüb gitdiler ve bizi müsāfa-i ba’ideye getürdüklerinde zemine kıoyub kārban⁽²¹⁾ müşāyesinde bir cemi’yet ve iki kıatıra bağlanmış bir mükellef tahtirevān bulub bizi içine⁽²²⁾ kıoydılar didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdigüni görüb⁽²³⁾ süküt eyledi.

(24) **DÖRT YÜZ OTUZ ALTINCI GİCE**

(25) Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Merķüme naklinde eytdi. Ba’de bir şandük açub⁽²⁶⁾ “İşbu giydüğümüz eşvāb ve mücevherātı kııkarub giydirdi ve şandükı kıapadun anahtārın⁽²⁷⁾ elüme virüb sen zevcüne vardığıñda bu müftācı aña teslīm eyle.” didiler. Ben anlara⁽²⁸⁾ “Siz beni nereye götüreyorsunuz şimdi neredeyiz?” diyü suāl itdügümde “Bizi götüren kimse⁽²⁹⁾ biz ‘Aliü’l-Mışrīnün hademesiyiz sizi anuñ yanunda Bağdāda götüreyoruz hāvf ve vahma⁽³⁰⁾ girme.” didükde, “Acabā Bağdād bize yakın mudur.?” didüm. “Evet ğāyet yakındur yarın şabāh⁽³¹⁾ varuruz.” didi. ‘Aliü’ş-şabāh “Bunun sizi kıavuşduk.” didükde, ben “Acabā ol [308a]⁽¹⁾ şandükün anahtārı nerededü?”r diyü suāl zevcem “Bundadır.” diyüb muķtācı elüme virdükde⁽²⁾ ol şandükı küşād ve içinde mücib-i hayret eşyā buldığımın mā’de edegir⁽³⁾ şandüklerin anahtārların dağı bulub anları dağı küşād itdügümde hāzīne-i malükda⁽⁴⁾ bulunmayan eşyā ve nefāis ve mücevherāt bulub hedāye şekr ve şenā iderek kıaldım⁽⁵⁾ ve ķarşuda bir dükkan alub bī’ ve şerā ile meşĝül oldum ve zevceme dağı seferüm⁽⁶⁾ eşnāsında vukū’ bulan hāvādişimi ve ol māl-ı ‘azımne cihetke taħşil itdügümü⁽⁷⁾

naql ve ĩrād itdügümde merķūma Őu size hāŐıl olan laşif ve ‘ināyet ancak ⁽⁸⁾ pederüñüzüñ hüsn dā’isnden hāŐıl olmuŐdur lakin femyā ba’d ol ğayr-ı lāyık olan ⁽⁹⁾ Őeyleri irtikāb ve hāram zādelerle ihtilāř itme ve dāimā taķvı ile ā’mil ol ⁽¹⁰⁾ ve haķķ celle ve ‘alā hāzretlerinüñ rızasından çıķma zırā karın sū-i inŐanı azdırır ⁽¹¹⁾ ve dūnyā ve ařırāya zarar virüb ğazab cebāre müstevcib ider didi. Ben dağı ⁽¹²⁾ “İnŐāallah hāyırđur.” diyüb dükkanıma müdāvemet itdüm.

Benüm haberüm Bağdād Melikine ⁽¹³⁾ vuŐul bu ađle beni istedi. Pes ben dağı altündan ma’mül dōrt şabıfı cevāhir ve tuhaf ⁽¹⁴⁾ muķāvelesi Őeyler ile şoldırub ma’iyetle alub yanuna vardum ve ol eŐyāyı hūzūrına ⁽¹⁵⁾ taķdım “Efendüm bunlar ķuluñuzuñ hediyesidür.” didügümde ķabül idüb baña vafir ikrām ⁽¹⁶⁾ ve iltifāt itdükden Őoñra izin virdi. Ba’de vezırāsına ve hāŐasına ben bu ādemi gerek ⁽¹⁷⁾ Őehātıl ve uŐāf ve gerek himmet ve kerem cihetinden ğāyet begendüm ve hālā bir ķac Melik ⁽¹⁸⁾ kerümemi tezvıce istemiş ise de aŐlā baña bir Őeyi taķdım itmeyeler bu ādem ise ⁽¹⁹⁾ mücerred ziyaretime gelmiş iken yokđur Őeyi hediye taķdım eyledi. “Őimdi merāmum Őudur ki ⁽²⁰⁾ duğterümi aña tezvıc itmekdür.” didükde, cümlesi “Efendüm hāyırludur hemān niyetüñizi icrā ⁽²¹⁾ idüñ.” didüklerinde Melik hāreme girüb zevcesine ‘Ali MıŐrı’ñüñ hediyesini ğoŐterüb ⁽²²⁾ “Ey hātun ben ķızımı bunları ğetüren ādeme tezvıc ideceğüm zırā ben anuñ eřvār ⁽²³⁾ ve ađlāķımı begendüm ve erkān-ı devletimle istiŐāre itdügümde anlar dağı reyümi istihsān itdiler ⁽²⁴⁾ sen ne dirsın?” didi. Őehrazād Őabāh-ı taķrib itdügünü ğörüb süküt eyledi.

(25) **dōrt yüz otuz yedinci gice**

⁽²⁶⁾ Őehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: ‘Ali naķlinde eytdi. Meliküñ zevcesi dağı ⁽²⁷⁾ bu hūŐuŐa müvāfaķat itmekle ol gice ķalub ve ‘aliü’Ő-Őabāh beni isteyüb hūzūrına ⁽²⁸⁾ ğeldügümde diyü anda ķadı ve Őühüdi hāzır ğörüb ba’dü’t-tağıye “Ey ‘Ali ben ⁽²⁹⁾ saña duğterümi tezvıc itmek isterem.” didükde ben “Ey melik! Zemān Őān-ı melüla lāyık ⁽³⁰⁾ degüldür ki duğterlerini ticārete tezvıc ideler.” didüm. Melik “Sen bu hūŐuŐı mülāhāza ⁽³¹⁾ itme zırā ben seni vezır naŐıb itdüm diyüb baña hāl’at ve zāretü’l-bās itdüklerinde [308b] ⁽¹⁾ ben “Efendün sizden imān dilerem saña bir söyleyeceğüm vardur.” didüm. Melik “Bir Őeyden hāvf ⁽²⁾ itme.” didükde, ben “Efendüm mādem ki melik duğterin bu ķullarına tezvıc itmek merām ⁽³⁾ buyurdılar ķuluñuzuñ nürs civān ve ğāyet cemıl ve hūsbü’l-vaŐāf bir oğlı olub ⁽⁴⁾ aña tezvıc olunursa aĥsen degülmi yine

fermān sizūñdür.” didüğümde, Melik “Ya senūñ ⁽⁵⁾ oğluñ var mı?” dedi. “Evet efendüm vardır.” didüğümde, melik “Yanuma getir.” diyü emir ben dağı ⁽⁶⁾ ba’z ğulmānımı irsāl idüb oğlum ğuzūrına geldükde isminden suāl ve Ğasandur ⁽⁷⁾ diyü cevāb virmekle melik “Sen ismūñ gibi Ğasansın işte saña duğterüm ğüsn ⁽⁸⁾ ü’l-vücūdı tezvīc itdüm.” diyerek nikāhımı kağıya ‘ağd itdürdi ba’de zevcesine ⁽⁹⁾ varub ifāde-i ħāl itdi ve bir māh kadar āyīn melūk üzerine tertīb düğün idüb ⁽¹⁰⁾ ğüvegüye koydı ve ħarem-i sarāyına mülāşak olarak duğterine bir sarāy yapırub ⁽¹¹⁾ içünde iskān itdürdi ve bir kaç gün geçdükden şoñra zevcesi “Efendüm ⁽¹²⁾ vezīrūñüz ‘Aliü’l-Mışrīñ hānesi gerek bizden ve gerek oğlından İrāk düşdi ⁽¹³⁾ civārımızda aña mağşüş bir ħonağ binā itdirseñüz olmaz mı?” dedi.

Melik bu reyi ⁽¹⁴⁾ istiğsān baña dağı anlara bitişik bir ħonağ yapırub içinde sākīn oldum ⁽¹⁵⁾ ve her vağit gerek oğlum ile ve gerek melik ile ħonuşarak ħalduk bu nevāl üzere bir kaç ⁽¹⁶⁾ sene geçdükde Melik ‘illete pīri ile mübtelā olub tedbīr-i devletden ā’ciz ħaldukda cümle ⁽¹⁷⁾ erkān devleti celb ve ben erzīl ‘Ömere vardum femyā ba’de şālīğ-i salṭanatdan ā’ciz ħaldum. Devleti ⁽¹⁸⁾ gerü terk ve ‘ibādete tefriğüm İcāb itmüşdür ve veli’ahdlıga şāyān ferzendüm olmamağla ⁽¹⁹⁾ dāmādum Ğasan bin ‘Aliü’l-Mışrīyi veli’ahd idüb salṭanatu aña teslīm itmek murād ⁽²⁰⁾ itdüm siz ne dirsūñüz diyü istiğāre itdükde cümlesi bu ħāziyeye rüy-i rızā ⁽²¹⁾ göstermeleriyle oğlum Ğasanı celb ve iğtizā iden vaşāyāy müstağsineye telğīn ve erkān-ı ⁽²²⁾ devletden ağz-ı bī’at itdükden şoñra cümle ahālīden dağı ağz-ı bī’at ve ‘Ali sebīl ⁽²³⁾ ü’l-istiğlāl gerisi salṭanata iclās eyledi dedi. Şehrazād ħikāyeden ⁽²⁴⁾ bu mağale gelde şabāğ-ı tağrib itdüğünü ğörüb sükūt eyledi.

(25) **dört yüz otuz sekizinci gice**

⁽²⁶⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: ‘Ali Mışrī nağlinde eytdi. Ba’de oğlum ħükümet ⁽²⁷⁾ ile meşğul ve kāyın pederi ħulū tağāneye duğul idüb ‘ibādete tağriğ eyledi ve çok ⁽²⁸⁾ yaşamayub bir kaç aydan şoñra intikāl-ı rağmet rab ğaffür oldı ve Ğasan melik ve saltanağda ⁽²⁹⁾ aliü’l-memāt ‘ali sebīlü’l-istiğlāk ħākīm ħaldı. Şehrazād bu ħikāyeyi etmām itdükde başka [309a] ⁽¹⁾ bir ħikāye nağline şürü’ idüb dir ki: Ey şāhum! Nağl iderler ki ħicāc ⁽²⁾ zevīü’l-ibtihācuñ biri ħāfile-i ħacc ile gidüb ba’z iğāmetğāhlarda tenhaca uyuyub ⁽³⁾ ħalmağla ħicāc ğocüb gitdiler ve anı orada bırağdılar bī-dār olduğda nefsinı ⁽⁴⁾ beyābānda yalñuz ve ħiddet-i ħāletiyile bulub

ḥayrān ve serlerdān ol ḥālī çöl ve biryede ⁽⁵⁾ gezmege başladuḡda giderken bir ḥamiye ve derūnunda bir pīrezen oturduḡunu görmekle yanuna ⁽⁶⁾ varub selām virdi ve bir miḡdār ṭa’ām itdükde merḡūme “Şol dereye varanda kilitlü ⁽⁷⁾ yılanlar vardır, anlardan bir kaç dānesin olyub getür ki anlardan saña kebāb pişüreyüm.” ⁽⁸⁾ didükde, merḡūm “Ey kadın benüm böyle şekāre cesāretüm yoḡdur ve ben ašlā bu muḡavele kebāb ⁽⁹⁾ tenāvül itmedüm.” didükde, ‘acūze “Ben senünle gidüb şeyd iderüm.” diyüb ve anuñla yola revāne ⁽¹⁰⁾ olduḡlarında kelbleri daḡı anlar ile uyub gitdi ve dereye varub bir kaç yılan şeyd ⁽¹¹⁾ ve şekār idüb getürdiler ‘acūze ateşe yanaşub yılanları bişürmege başladı recl ⁽¹²⁾ mezkūruñ her ne ḡadar böyle ṭa’āma melūkebeti yoḡ ise de şiddet-i cev’dan ol kebābdan tenāvül ⁽¹³⁾ idüb bir miḡdār şū daḡı istedükde ‘acūze bir çeşme gösterüb var andan nüş eyle ⁽¹⁴⁾ didi.

Merḡūm ol çeşmeye varub içdükde ḡāyet acı bulub zürüretine binā ⁽¹⁵⁾ içüb pīrezene geldükde “Ey valide! Sen bu mevz’ūda nice iḡāmet ideyorsın ⁽¹⁶⁾ ve bu ṭa’ām ve şū ile nice ta’iṣ ideyorsun.” didi merḡūme “Ya siz memleketünizde ne ⁽¹⁷⁾ ile geçinürsünüz?” didükde, “Bizde ā’lā emkine ve manzum ebniye ve ḡāyet nefis et ve meyvālar ⁽¹⁸⁾ ve lezzetlü çeşme sārılar ve ḥayrāt keşīre vardır ki taḡt-ı ḥaşra dāḡil degüldür.” didükde, ⁽¹⁹⁾ ‘acūze “Benüm bu didigüñ şeyler bütün mesmū’ m oldı lakin ‘acabā sizde melik ḡāhir ⁽²⁰⁾ ve sulṭān cāīr bulunur mı ki istediḡi zamān cān ve malūñuzu alub ve siz anuñ zeyr-i ḡükminde ⁽²¹⁾ esīr köle maḡāmında ṭurub istedükde ‘adil ve dād icrā ve istediḡi ḡāilde ⁽²²⁾ cūr ve zulmi irtikāb idüb ḡāneñüzden iḡrāc ve rāḡatünüzden iz’āc ider.” didi. ⁽²³⁾ Şhrazād ḡikāyeden bu maḡāle geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdigüni görüb sükūt eyledi.

(24) **DÖRYÜZ OTUZ TOKUZINCI GİCE**

⁽²⁵⁾ Şhrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Merḡūm eytdi. ‘Acūzeyeye “Evet bu didigüñ ⁽²⁶⁾ vardır.” didükde, ‘acūze “Vallaha sizün laṭīf ṭa’āmıñız ve zārīf mu’āşeñüz cūr ve zulm ⁽²⁷⁾ arasında sem nāḡ’ müşābesindedür ve benüm ṭa’āmum ve acı şuyum teryāḡ nā-fa’ idür saña ⁽²⁸⁾ mesmū’ oldumı ki ni’metün ecel ve erfi’ ve iḡsan ve inf’i islām ve şāḡatden soñra ⁽²⁹⁾ emin ve imāndur bu ise ‘adil sulṭandan mā’id ebişḡası ile olmaz ve salāṭīn māziyenün ⁽³⁰⁾ bir miḡdār hibyet iktisāb itmek için ‘adile çabalıdılarki beynü’l-rā’yā kesb ve ḡarabdalar [309b] ⁽¹⁾ ve bu zamānuñ māviki heybetün iktisābı ancak ḡazṣ nefislerini icrā itek içündür ⁽²⁾ zīrā işbu zamānuñ fāsi ve şaf zemīm ile

müteşşafârdur ki derûnları fesâd ve kâsâvet ile ⁽³⁾ memlûdur bunların aralarında melik ve sultân za'yıf ve nâ-tavân ya'ni heybet ve siyâsetden hâli ⁽⁴⁾ olursa memleketün har-ı ibtebâdi ve bâ'is-i izmihâlâli olur ve emsâlde cür-u sultân ⁽⁵⁾ (arapça ibâre) ya'ni sultân yüz sene cür ⁽⁶⁾ itsünde re'aya birbiribe vulu bir sene cür itsünler ve re'aya cür itdükde ⁽⁷⁾ allahu ta'âli anların üzerine bir melik câir-i teslîti ider diyü ahyâr-ı demvârad oldu zîrâ inkal ⁽⁸⁾ iderler ki hicâc zâlume böyle bir 'arîza refi' olundu ki derûnunda Allah'dan havf ce hisbet ⁽⁹⁾ ile vücûr ve zulm ile halka maslaht olma diyü yazıldığını gördükde çün hicâc ⁽¹⁰⁾ münber üzerinde oturmuş bulunmağla hemân ayhâu'l-bâs taḥkîk allahu ta'âli beni sizün ⁽¹¹⁾ üzerünüze teslîti itdi sizün î'mâlünüze göredür pes taḥkîk ben vefât idersem ⁽¹²⁾ yine siz işbu î'mâl-i siyeñize tazir acür ve zulmden kurtulmazsınız zîrâ haḥk celle ve 'alâ ⁽¹³⁾ hazretleri â'lemde benim gibi bir kaç kişi halk itmüşdür ve ben olduğum hâlde benden ⁽¹⁴⁾ işid zâlim ve seḫvatlu bulunur ve şâ'ir (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) dimüşdür ki bunda benden murâd kuretdür ki ya'ni halkda ve cebâirede ⁽¹⁶⁾ olan kudret ve seḫvet üzerinde haḥk celle ve 'alâ Hazretlerinin kudreti vardır ⁽¹⁷⁾ ve taḥkîk her zâlim-i â'kıbet andan ızlam olan kimse ike mübtelâ olub fa'lîle mücâzât ⁽¹⁸⁾ ve mükâfât bulur dimekdür diyü cevâb virüb hitam kelâm eyledi ve ketb ⁽¹⁹⁾ tevârihde böyle sebt ve rivâyat itmüşler ki Bağdâd şehrinde â'liü'l-mikdâr ve mevsurü'l-hâl ⁽²⁰⁾ bir Bezirgân var idi ki malı taht hasâyâ dâhik degildi ve her ne kadar dâr-ı dünyâda kışret ⁽²¹⁾ mal ve nâil-i âmâl olmuş ise de aşlâ evlâdı olmamağla allah seccâna ta'âliye niyâz ⁽²²⁾ ve zürriyet-i tayyibe ricâ iderek bir def'a câriyelerün biriyle müvâşalat itmekle andan hâmile olub ⁽²³⁾ hudûd-u hamili duḫul itdükde mâh-ı âsumân ve ḡulmân-ı cenân müşellü bir ḡulâm bedî'ü'l-bitesâl ⁽²⁴⁾ toḡub bezirgân mûmâ-ileyh ol ḡulâm ile mesrûr-ı l-hâtır olub hezâr-ı 'iz ve delâl ⁽²⁵⁾ arasında terbiye eyledi. Şehrazâd hikâyeden bu maḫâle geldükde şabâh-ı takrib ⁽²⁶⁾ itdüğünü görüb sükût eyledi.

(27) **DÖRT YÜZ KIRKINCI GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: Pes ḡulâm mûmâ-ileyh büyüdükte ḫüsn ve cemâle ⁽²⁹⁾ mâlik ve halk muḫabbetinde maḡmûr ve mütehâlik olub lisânı feşîḫ ve rûyı melîḫ ve feḫânet ⁽³⁰⁾ ve nebâhatde mûkeniti şarîḫ olub 'ulûm-u 'akliye ve nakliyyede daḫı iştiḡâli olmağla fûnûn-u ⁽³¹⁾ şitâda kesb mahâret ve edeb kitâyetde taḫşîl-i nebâhat eyledi. Pes pederi 'Ömer'e [310a] ⁽¹⁾ varmağla ḫişe-i pîri ile esîr-i ferâş ve meyüsü'l-ittifâş olduğun görüb ⁽²⁾ imâre-i mevti müşâhede itmekle oḡlını aḫzâr ve iḫtizâ ideb ve

şâyâ-yı hüsnayı telkîn⁽³⁾ ve ih̄târ idüb kaç gündən şöıra irtihâl dâr-ı beķâ itdükdē oğlı taşdıķ⁽⁴⁾ ve ih̄sân iderek ğasl ve tekfîn ve müvâri-i ħaň zemîn itdi ve ħânesinde pederičün⁽⁵⁾ ta'zün ma'müm ħâletiyle münzevi ķaldı bir müddet geçdükdē şöıra nürs civân olan⁽⁶⁾ arķadaşları yanuna gelüb “Efendüm senün gibi mükemmelü's-şefây ħalifi olan âdem vefât⁽⁷⁾ itmemüşdür giden gitdi şavan şavdı ħüzün ve ğamm ise ancak nesâyâ lâyıķdur.”⁽⁸⁾ diyerek, mümâ-ileyh igvâ ve ħüznini fek ve ref'i ve ħamâma götürüb lahav ve la'b ve egil⁽⁹⁾ ve şerb ve 'ayş ve işrete ħamil ve ilĥâĥ idüb azdırdılar bu ħâlet ile bir müddet geçdükdē⁽¹⁰⁾ ħirâş ķalan emvâl bî-pâyân idi ħidsân ile târ-u mâr olub ve emlâķı dağı firūĥat⁽¹¹⁾ idüb aşlâbir şeyi ķalmaduķda kâmileü'l-ĥâsan dâire-i ħüsn ve cemâlde nazîri nâyâb⁽¹²⁾ bir câriye mi var idi ki cümle ehil zamanuna fâliķ ve beynü'l-ikrân Kemâlde eşhar olub⁽¹³⁾ 'ilm-i edeb ve fünün mütalül ve ma'ķülü ve mütevsiki ve ğnâ vesâir-i fününü oķumuş ve taĥşî⁽¹⁴⁾ itmiş idi ancak bu câriyenün ħâli mümâ-ileyĥayr-ı ma'lüm idi.

Pes câriye-i⁽¹⁵⁾ merķūme ađasına ħamâşıl ola mütâyıķayı gördükdē “Efendüm beni Hârün⁽¹⁶⁾ Reşîd'e götürüb seminim içün ħalîfeden on biň altün iste eger bahalı⁽¹⁷⁾ dirse sen aña di ki ey emîrü'l-müminîn benim câriyem bundan ziyâde bahaya deger bir kere⁽¹⁸⁾ imtiĥân buyruň zîrâ benim câriyemün kemâlde nazîri yoķdur ve sizden ğayrı kimseye⁽¹⁹⁾ lâyıķ degildür ve şâķın bu bahadan iķla firūĥat itme.” didi ve ķaderini ađasına ta'rîf⁽²⁰⁾ eyledi. Zîrâ merķūm-u maķdum anuň ķaderini bilmezdi ađamı merķūmenün kelâmı işitdükdē⁽²¹⁾ ķalkub câriyeyi alub Hârün Reşîd ķadîm ve câriyenün ta'linimi üzere vazifini ta'hîm⁽²²⁾ itdükdē ħalîfe merķūmeye “Senün ismün nedür?” diyü suâl ol dađı “İsmüm tevdaddur.”⁽²³⁾ didi.

Ĥalîfe 'ulüm ve 'irfândan ne bilürsen diyü suâl-i merķūme dađı efendüm ben ĥav⁽²⁴⁾ ve şa'ir ve faķe ve taĥşîr ve lafet ve müşiki ve ferâiz ve ĥesâb ve ķismet ve müsâĥat ve ih̄bâr⁽²⁵⁾ olın ve ķurân-ı 'azîmün 'ulümündān ķırâât ve î'dâd sūr ve âyât ve ih̄zâb insâf⁽²⁶⁾ ve erbâ' ve işmân va â'sâr ve 'aded ĥurûfi ve nâ-şeh ve mütesevĥi ve ayânuň medni ve meksini⁽²⁷⁾ ve esbâb nezvaki buluram diyince Şehrazâd ĥikâyeden bu maĥâle geldükdē şabâĥ-ı taķrib⁽²⁸⁾ itdüĝünü görüb süküt eyledi.

(29) **DÖRT YÜZ KIRK BİRİNCİ GİCE**

(30) Şehrazād kelāma ağāz idüb dir ki: Cāriye ta’rifinde eytdi. Güzellik hādīs-i şerife (31) dāir ‘ulūmı rivāyet ve dirāyeti ile bilürem ve mütsaid mer salef bilürem güzellik ‘ulūm [310b] (1) riyāzebe ve Hindiye ve felsefe ve ‘ilm-i hikmet ve mantık ve ma’ni ve beyān okudum (2) va’üd ve saz ve cümle sazendelerün hirkāt ve şanāini ve gınā ve hevānında envā’ini (3) bilürem eger ta’ni idersem işidenler raşş ve tezin idersem derün-u helāyık kanş iderüm (4) ve bālcümle “Ben ol ma’rifetlere vāşıl oldum ki rāsihün fī’l-‘alemden ğayrı bilmez.” didükde, (5) halīfe-i merķūmenün kelāmından ve sofrasından müta’cib olub ağasına “Ben bu cāriyeyi (6) imtiḥān iderüm eger bu söylediği ‘ulūmı bilürse istedigün bahadan zīyāde virürem yok (7) hilāf söylediye yine saña ‘iāde iderüm.” didükde, merķūm sem’ā ve t̄ā’a didi.

(8) Hārūn Reşīd Başra ḥākimine yazub ‘ulemā ve fitān eşharı olan İbrāhim bin Siyār (9) u’n-Nizāmi celb itdi. Zīrā merķūm ehil-i zamān beyninde ḥacet k̄āt’a idi ve cümle (10) ‘ulūma ā’rif idi geldükde halīfe Bağdādda olan ifāzıl ve ‘ulemāyı ḥuzūrına (11) celb ve ol cāriyeyi getürüb bir sened-i aliyaya cülūs ve feşāhat zebanıyla ehl-i meclisi (12) menus eyledükde halifeye “Efendüm işbu ḥāzır olan ikāzal ‘ulemā ve esāfīn (13) ḥükemā-yı fūnūn ī’madan suāl buyursunlar.” didükde halīfe gelen ‘ulemāya “Sizün bu cāriyeyi (14) efḥām itmeñizi isterem.” didükde, cümlesi sem’ā ve t̄ā’a didiler cāriye “Kangūñuz faқа (15) ve Ā’lim ve maḥrīdür.” didi.

‘Ulemālarun biri “Efendüm ol maḥlūb itdigün ādem benüm.” didi. (16) Merķūme “Ne istersen suāl eyle.” didükde, Ā’lim “Ey cāriye sen ḳurān-ı kerimi okuduñmu (17) ve tāsiḥ ve münsevaḥini bildün mi ve āyāt ve ḥürūfātını tedbīr itdünmi eger itdün ise ben seni (18) ferāiz ve icbā ve seten-i kaīmeden suāl idecegüm evlārınun kemīd ve peyğamberün ve imāmuñ (19) ve kıbleñ ve aḥvānuñ ve ḥarīḳınuñ ve müḥācuñ nedür?” didükde, cāriye “Allahu ta’āli ḥāzretleri (20) reym ve ḥālḳım ve Muḥammed şali allahu ta’āli ‘aleyvessellem resūl peyğamberüm ḳurān-ı ‘azīm leşān (21) imāmı ve ka’be-i mükkereme kıblem ve mumlar aḥvānum ve ḥayır ve iḥsān-ı ḥarīḳum ve senet-i seneye (22) mütehācim diyü sür’atle cevāb virdükde halīfe cāriyenün feşāhat lisanuna (23) ve sofrasınuna ta’cib itdi ba’de ol ā’lim cāriye sen allahu ta’āliyi ne ile bildün didükde (24) cāriye ‘aḳıl ile bildüm ā’lim-i ‘aḳl didükleri şeyi nedür?” didi. Şehrazād ḥikāyeden (25) bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūḥ eyledi.

(26) **DÖRT YÜZ KIRK İKİNCİ GİCE**

(27) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Cāriye eytdi. ‘Akıl iki nev’idir biri ‘aql-ı (28) mevhum ve biri ‘aql-ı meksübdür ‘aql-ı mevhub oldur ki haqq celle ve ‘alā hazretleri (29) istediğine hibe idüb anuñla hedāyat-ı tarīķına delālet ider ve ‘aql-ı müktesib oldur ki (30) insān kendü nefsiyle iktisāb idüb anuñla hüs-n-ü ma’rifete nāil olur didükde (31) Ā’lim iyü cevap virdüñ lakin ‘aḳol nerde olur didi. Cāriye “‘Aḳıl bir nurdur ki haqq celle [311a] (1) ve ‘alā hazretleri derün-u dile kazif ve ilkā idübde ol nürüñ şa’a’i dimāġa (2) şu’üd ve alay kersebinde temkin ider.” didi. Ā’lim “Sen ser ve Ā’lim-i (3) şali allahu ‘aleyvessellemine şeyi ile bildüñ.” didi. Cāriye “Kūrān-ı ‘azīmü’ş-şān kırātıyla (4) ve āyāt ve delāil ve bir hīn ve ma’cezāt ile bildüm.” didükde, Ā’lim “Baña ferāiz ve icbā ve senin (5) ḳā’ieden haber vir.” didi.

Merḳūme “Ferāiz ve icbā beşdür şehādet in lāilahe illallah (6) ve hidelā şirinle vān Muḥammed ‘abda ve resūlu ve idāü’ş-şalāt ve şūr-u mezān ve tecyettür (7) ve senün ḳāimedür tedrāil ve nehār ve şems ve Ḳamerdür ve bunlar ‘emir ve amili binā iderler ise de (8) insānuñ ecelini yine anlar hadim ve ḥarāb itdügünü bilmez.” didi. Ā’lim “Yā şa’air imān nedür?” didi. (9) Cāriye “Şi’ir imān-ı şalāt ve zekāt ve şüm ve ḥac ve cihād ve ictināb ḥarāmdur.” didi. Ā’lim (10) “Yā sen namāza ne şeyle ḳıyām idersün?” didi. Merḳūme ‘ebudiyet teyetliyle ve rebūyat-ı ikrārıyla (11) ḳıyām iderüm.” didi. Ā’lim namāza ḳıyām itmeden “Allahu ta’āli senüñ üzerüñe ne farz itdi?” (12) didi.

Merḳūme “Ṭahāret ve satr ‘avret ve necas olan eşvābdan secāniyet ve mekān-ı tāhirde (13) ḳıyām ve ḳible tevce ve ḳıyām ve niyet ve tekbire-i ihrām itmekdür.” didükde, Ā’lim “Ḥāneñden (14) namāza çıḳdıġuñ ḥalde ne niyet ile ḥürüc idersün” didi. Cāriye “‘İbādet niyetiyle (15) çıḳaram.” didi. Ā’lim “Ya ne niyet eyle mescide dāḥil olursun.” didi. Cāriye ḥidmet (16) niyetiyle girerem Ā’lim ḳibleye ne şeyle istikbāl idersün.” didi. Mümā-ileyh “Üc farz (17) ve senet eyle.” didi. Ā’lim “Salātuñ mübdā’i ve taḥlīli ve taḥrimi nedür?” didi.

Cāriye (18) “Mübad eşlāt zuhürdür ve taḥrīmi tekbire-i aḥrāmdur ve taḥlīli şalātdan selām virmekdür.” (19) didi. Bāid “Namāz ḥanında ne şey icab olur?é diyü suāl merḳūme “Şaḥīḥ-i rivāyetda böyle vārid (20) oldu ki ‘azirsiz ‘ama işlāni terk iden kimsenüñ islāmdan ḥāzi ve ḳader buyurulmuşdur.” (21) didi. Ā’lim “Namāz didükleri şey nedür?” didi. Merḳūme “Şalāt ‘abid ve rabb beyninde (22) şalemeşābesinde derünunda on ḥaşlat vardur ki derünü tenvir ider çehredeye rüşenlük (23) virür ve

rahmānuñ rızasını celb ve şeytāna gāzab virür ve belāyı ve i'dāşirini def⁽²⁴⁾ ider ve rahmeti tekşir ve niķmeti teba'id ve 'abdī dīninden takrīb ve meğer ve fehşādan nehī ider⁽²⁵⁾ ve namāz mağer ve zāt vācibedendür ve 'imādü'l-dīndür." didi. Ā'lim "Namāzuñ müfātāhı nedür?" didi.⁽²⁶⁾ Merķūme "Müftāh şalāt abdestdür." didükde, "Ya abdestüñ anahtarı nedür?" didi.⁽²⁷⁾ Cāriye "Anuñ anahtarı tesmiyedür." didi. "Ya tesmiyenüñ meftāhı nedür?" dimüşdür. Merķūme "Anuñ⁽²⁸⁾ meftāhı yaķındur ve yaķınuñ meftāhı tevekküldür ve tevekkülüñ anahtarı ricādur ve ricānuñ meftāhı⁽²⁹⁾ řā'itdür ve řā'itüñ meftāhı hāķķ celle ve 'alā hāzretlerinüñ ve hedānietine i'tirāf⁽³⁰⁾ ve rebū beytine iķrā itmekdür." didi. Şehrazād hikāyeden bu maķāle geldükde şabāh-ı takrīb⁽³¹⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

[311b] ⁽¹⁾ **DÖRT YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma āgaz idüb dir ki: Ba'de Ā'lim "Ey cāriye iyü cevāb virdüñ⁽³⁾ ferāiz ve zūdan baña haber vir." didükde, Merķūme "İmām Şāfi mezhebinde aletidür ki⁽⁴⁾ ğusl ve cevīdīn ma'ü'l-merfikīn ve mesiħ ba'z rās ve ğuslü'l-reclīn aliü'l-kesbīn⁽⁵⁾ ve tertībdür ve seneti ondur ki ellerin şūya idhāl itmeden yumak ve mazmeza ve istinşak⁽⁶⁾ ve mesiħ-i cemī'ü'l-rās ve el-zanīn mā'-i cedīd ile ve taħlīl laħya ve aşāb' yedin ve reclīn⁽⁷⁾ ve taķdīm yemini 'aliü'l-basri ve uçur uçur řahāret itmek ve mevāü'l-andur ve abdestden fāriğ⁽⁸⁾ olduķda řehādet itmekdür ya'nī (arapça ibāre)⁽⁹⁾ (arapça ibāre)⁽¹⁰⁾ (arapça ibāre) dimekdür zīrā hadīs-i⁽¹¹⁾ řerīfde böyle vārid oldu ki her kīm bunu abdestden řoñra dişe cennetüñ sekiz şapuları⁽¹²⁾ açılıb istediği şapudan girer buyrulmuşdur." didi.

Yine ol Ā'lim "İnsān abdeste řürü"⁽¹³⁾ itdükde yanunda kaç melek ve kaç şeytān bulunur?" didi. Cāriye "Bir ādem abdeste tehib⁽¹⁴⁾ itdükde mülāna ki sağ řarafundan şeytān řol řarafundan gelüb ibtidā-yo vazūde⁽¹⁵⁾ hāķķ celle ve 'alāyı zīkr itdüğü hālda şeytān firār ider ve melāike anuñ üzerine⁽¹⁶⁾ nurdan bir ħamiye řurub içünde maħfūf iderler ki bahr-ı itikinden bir melek tutar eger ol⁽¹⁷⁾ recle inşāt ve zīkr hāletinde olursa ol melāike allahu ta'āliye tesbīh ve merķūm için⁽¹⁸⁾ istiğfār iderler ve eger ibtidā-i vuzūda allahu řa'āliyi yād itmezse şeytān āña müstevli⁽¹⁹⁾ olub melāikeler giderler ve şeyāřın āña vesvese idüb kāşūñ ve şübheye dū-çār⁽²⁰⁾ iderler zīrā sürür Ā'lim řāli allahu ta'āli 'aleyvessellem vazū-i řāliħ şeytānı řārd ider⁽²¹⁾ ve cūr-ı sultāndan emīn ider buyurmuşdur ve daħı her kim abdestsiz olduğunu hālda üzerine⁽²²⁾

bile nāzil olursa nefsinden gayrı kimseye lavm itmesün buyurdu.” didi. Yine Ā’lim “İnsān (23) ḥevābdan bī-dār olduğda ne ider?” diyü suāl merķūme “Eger bir şeḥiṣ uyḥudan (24) uyanursa ellerin ināye idḥāl itmedün üç def’a ḡusl ider.” didi. Merķūm “Ya ḡuslūñ (25) ferāi’z ve seneti nedür?” didükde, cāriye “Ġuslūñ farzı yine vuzū ile ta’mīmiyeden ve ṣi’ir (26) ve beṣrenūñ cemī’ sine İṣāl mā ider ve seneti ḡusüliden ol vuzū itmek ve taḥlīl ṣi’ir (27) ve ayaklaruñ ḡuslini taḥīr itmekdür.” didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥāle geldükde ṣabāḥ-ı taḥrib (28) itdügünü görüb süküt eyledi.

(29) **DÖRT YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ GİCE**

(30) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Yine ol Ā’lim “Teymūñ esbāb ve farīz ve senetini beyān eyle.” (31) didi. Cāriye “Esbāb neymim bedīdür şuyūñ faḡdi ve ḥavf ve vuṣūya ḥācet ve seferde bulunmaḡ [312a] (1) ve ḥastalık ve cebire ve cerāḥat içündür ve farzları dördür niyet ve pāk toprak ve buz için (2) bir ḡarbe ve eller için bir ḡarbedür ve senetleri tesmiye ve ṣaḡ eli ṣola taḡdīm itmekdür.” (3) didi. Ā’lim “Ya namāzın şartları ve erkānı ve senetleri nedür?” didi. Tavded eytdi beṣdür (4) zehāret ī’zā ve satr-ı ‘avret ve duḥūl vaḡt ve istiḡbāl kıble ve mekān-ı tāhirde ṡurmaḡ (5) ve erkānı niyet ve tekbir-i aḥrām ve ḡudret ḥāletiyile kıyām ve fātīḥā kırātı ve İmām Şāf’ī (6) mezhebine göre besmeleyi fātīḥadan olmaḡ üzere oḡumaḡdır ve rükū’ ve ī’tdāl (7) mücūd ve secdetīn beyninde cülūs ve bunlarda ṡamāninet itmekdür ve teṣhid-i aḥbarda ṣalavāt (8) ṣerifine getürmek ve teslume-i olıdır ve saltanatları izān ve iḡāmet ve ref’īdīn ‘indā’ül-aḥrām (9) ve du’ā-i efitāḡ ve ta’viz ve temin ve zamm sūre ve tekbīrāt intiḡālātdur ve tesmī’ ve taḡmīd (10) yerlü yerinde ser ve cehr ve teṣhid ol didi. Ā’lim “Yazḡātında vācib olur.” didi. (11) “Tavded zekāt zehab ve fazāda ve abil ve baḡır ve ḡoyun ve buḡdāy ve ṣa’īr ve daḡın ve zerre ve ful (12) ve noḡud ve pirinḡ ve zebīb ve temir muḡavelesinedür ki yigirmi altūñdan ve yigirmi müṣḡālden aḡılda (13) zekāt yoḡdur ve ‘iṣrīne bālīḡ olduğda naṣıf meṣḡāl virilür ve ziyāde iderse ḥesābıyla (14) ṣarf olunur ve ne ḡadde iki yüz dirhemden aḡıl olana zekāt yoḡdur iki yüze varduḡda (15) yüzde iki bıcaḡ ḥesābınca ṣarf olunur ziyāde olursa ziyadeye ḡoredür ve develerūñ (16) bahr başında bir ḡoyun yigirmi beṣe ḡadar ve yigirme beṣe varduḡda bṣr binet maḡāz vir yāver (17) ve ḡoyun nev’inde her kırḡ ḡoyunda bir meṣātedür.” didükde, Ā’lim “Mümā-ileyh sür’at (18) cevabından müt’acib ve ṣāḡabe-i fiṡnat ve ‘ulūm-u ṣitāda kesb mülket itdügünü bilüb (19) ḥātrında böyle meclis ā’mede bu cāriye nice baña ḡalib olur.” diyerek, ḥabile taḡıḡını (20) irtikāb iderüm diyüb “Ey cāriye vazū laḡzını laḡıtta yine

eṭlāk iderler.” didi. “Tavded ⁽²¹⁾ ve zū lafzı lağıtda nezāfat ve ednās ve usāhaden tārīh olmağdan ‘ibāretdür.” didi. ⁽²²⁾ Ā’lim “Yā şalāt lafzı be ma’nāya delālet ider.” didi. Merķūme “Şalāt ma’nāsı du’ā ma’nāsınadır.” ⁽²³⁾ didi. Ā’lim “Yā ğusul ve şūm ve zekāt ve hacc ve cehād lafzlarınuñ ma’nāsı nedür?” didi. Tavded ⁽²⁴⁾ “Ġuslūñ ma’nāsı taṭhīr vuşūm emsāñ ve zekāt ziyāde ve hacc қаşd ve ‘azīmet ve cihād ⁽²⁵⁾ defā’ ma’āsınadır.” didükde, Ā’lim-i mezkūr şūālden inkiṭā’ idüb ayak üzerine ⁽²⁶⁾ kıyām ve ḥalīfeye “Ey emīrū’l-mūminīn! Bu cāriye benden faқиye ve ā’rife oldugunı şehādet iderüm.” ⁽²⁷⁾ didükde Cāriye “Ey efendüm ṭur benüm daḥı senden bir suālim vardır didi.” Şehrazād hikāye ⁽²⁸⁾ den bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḫrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(29) **DÖRT YÜZ KIRK BEŞİNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma ağaz idün dir ki: Ā’lim “Söyle bakālum.” didükde, Tavded “Efendüm mahām-ı ⁽³¹⁾ islām kaçdur?” didi. Mümā-ileyh anlar ondur şehādet kelimesi ki melikdür ve şalāt ve zeḳāt [312b] ⁽¹⁾ ve şūm ve hacc vecihādūfi sebīl allah ve emir bāl ma’rūf ve nehī ‘anū’l-münekker ve muvāzaba cemā’at ⁽²⁾ ve ṭaleb ‘amildür.” didi. Merķūme “Ya eşvāl-i islām kaçdur?” didi. Ā’lim “Anlar dördür şıḥa ‘ağd ⁽³⁾ ve şıdқ қасd ve ḥafz-ı ḥudūd ve vefā-i mübāl’ahddur.” didi. Tavded “Bende bir suāl ḳaldı ki eger ⁽⁴⁾ cevābını virmez iseñ eşvābıñı şoyub aluram.” didükde, Ā’lim “Söyle baқalum.” didi. Cāriye ⁽⁵⁾ firū’-ı islām nedür?” didi.

Merķūm sükūt idüb cevāb virmemekle Tavded “İmdi eşvābuñ ⁽⁶⁾ çıқarda ben saña ta’rīf ideyüm.” didükde, ḥalīfe “Sen söyle ben eşvābını saña aluram.” ⁽⁷⁾ diyü emir buyurmağla merķūme “Firū’-ı islām yigirmi ikidür ḳurān-ı kerüm ile tesmūñ ⁽⁸⁾ ve resūl eğrime iḳtidā ve ḥalқdan kef azā ve egl-i ḥelāl ve ictināb-ı ḥarām ve redd ⁽⁹⁾ muzālüm ve tövbe ve dinde nafaқа itmek ve ḥab-ı ḥalīl ve itbā’ tenezīl ve taşdıқ mersilīn ⁽¹⁰⁾ ve ḥavf tebdīl ve dār-ı iḥrāya tehib itmek ve ḳuvvete yaқīn ve ḥīn ḳudretde ‘afv itmek ve za’f ⁽¹¹⁾ ḥāletinde ḳuvvet peydā itmek ve ḥāl-ı muşībetde şabır itmek ve ḥaққ ta’ālīnūñ ma’rifeti ⁽¹²⁾ ve peyğamberūñ getürdüğü şeyi bilmek ve iblīse muḥālefet itmek ve mücahide-i nefis ve aña muḥālefet ⁽¹³⁾ ve allahu ta’āliye iḥlāş itmekdür.” diyü cevāb virdükde emīrū’l-mūminīn ol Ā’lim eşvābından ⁽¹⁴⁾ şoyunmasını fermān idüb ḥil’atini aña giydürdi.

Ba'de 'ulemā arasından bir recl ⁽¹⁵⁾ kıyām “Vay cariyeye! Benüm saña bir kaç suālüm vardır.” didi. Tavded “Buyruñ.” didükde merķüm ⁽¹⁶⁾ “Ey cariyeye! Teslīmüñ şahatı nedür ve firüz egil ve seneti ve edābı nedür?” didi. Tavded “Şihata ⁽¹⁷⁾ teslīm-i kader ma'lüm ve cins-i ma'lüm ve ecel-i ma'lümdür ve firüz egil anlardur ki ⁽¹⁸⁾ erzāk ve egil ve şerb allahu ta'ālinüñ ni'metinden oldugunu bilüb anuñ üzerine şükrini ⁽¹⁹⁾ edā itmekdür ve seneti tesmiye ve ellerini yumak vuşül uylığı üzerine oturmak ve üç ⁽²⁰⁾ parmak ile tenāvül itmek ve kendü hizāsından tenāvül eylemekdür ve ādābı bunlardur ki loķmayı ⁽²¹⁾ küçürek almak ve sofrada cālis olanlara nazar kılmamak.” didi. Ba'de Ā'lim “Aķāid ⁽²²⁾ kalb ve anlaruñ zādı ve abdestüñ şartları nedür?” didi Tavded “Aķāid kalb ücdür ⁽²³⁾ vazidleri daħı üçdür ki ĩ'tikād-ı ĩmān vazidi küffardan mücānebetdür ve ĩ'ttikād-ı senet ⁽²⁴⁾ ve bedi'tden mücānebet itmekdür ve ĩ'ttikād t̄a'at ve ma'şitden mücānebetdür ve abdestüñ şartları ⁽²⁵⁾ islām ve 'aql ve mā-i t̄ahir ḥassı ve şer'uñ mān'aları mevcüd olmamaķdur.” didi. ⁽²⁶⁾ Şehrazād hikāyeden bu maḥāle geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb ⁽²⁷⁾ süküt eyledi.

(28) **DÖRT YÜZ KIRK ALTINCI GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ba'de Ā'lim “Ey Tavded! ĩmān nedür?” didi. ⁽³⁰⁾ Merķüme ĩmān tokuz kısma münķısımdur ki ḥaķķuñ ve ma'būdiyeligine ĩnānmaķdur [313a] ⁽¹⁾ ve nāsiḥ ve mensūḥa ve allah secāne ve ta'ālīnüñ vücūduna ve melāika kirāma ve ketb-i ⁽²⁾ menzileye ve resl-i kirāma ve każā ve kadere ĩmān itmekdür merķüm ya üç şeyden men' ider ⁽³⁾ olan şeyi nedür?” didi. Tavded “Süfyān şürıbdan mer ve bedrüñe üç şeyi vardır ki diġer üç şeyi ⁽⁴⁾ izḥāb ve ĩ'dām ider şaliḥāyı istiḥfāf itmek āḥireti zāyi' ider ve melūka istiḥfāf ⁽⁵⁾ itmek rūḥ-ı inşanı izḥāb ider nafaķayı itiḥfāf itmek malı izḥāb ider.” didi. Ā'lim ⁽⁶⁾ “Ya gökleriñ anaḥtarları kaçdur gögüñ kaç kaķası vardır ve şeyi ve naşf şeyi ve lāşi ⁽⁷⁾ nedür?” didi. Tavded “Ḥaķķ ta'ālī ķurān mübінде ve finḥatü's-semā-i fekānet Ebū Aba buyurmuşdur ⁽⁸⁾ ḥadıṣ-i şerifde Ebū Ab semā kaç oldıġını kimse bilemez ancak ḥalef iden ḥüdā bilür ⁽⁹⁾ ve her ibn-i ādeme maḥşuş gökde iki kaķa vardır ki birinden rıķı nezvil ve birinden ⁽¹⁰⁾ 'ameli şu'ūd ider ve rızķuñ kaķası eceli gelmedükçe kaķanmaz ve 'amel kaķası rūḥı şu'ūd ⁽¹¹⁾ itmeyince ġalk olunmaz ve şeyden murād mūmindür ve yarum şeyi münāfıķdur ve lāşi kāfirden ⁽¹²⁾ 'ibāretdür.” didi. Ba'de Ā'lim “Kaķb ve derūnlarından ḥaber vir.” didükde, Tavded eytdi. “Kaķb bir kaç ⁽¹³⁾ nev'iden 'ibāretdür kaķb-i selīm ve kaķb-i saķīn ve kaķb-i kāfir ve kaķb-i münīb ve kaķb-i nezīr ve kaķb-i ⁽¹⁴⁾ münirdür kaķb-i selīm oldur ki ḥalīl

kalbidür ve kalb-i saķim kāfirün kalbidür ve kalb-i münib müteķķi ⁽¹⁵⁾ ve hāiflerün kalbidür ve kalb-i nezir sürür ve ā'lim şali allahu ta'ali 'aleyvessellemün derün-ı ⁽¹⁶⁾ şerifleridür ve kalb münir ol hazreti enbā' idenlerün kalbidür ve 'ulemānuñ kalbleri ücdür ⁽¹⁷⁾ biri dünyāya müta'lık ve biri āhirete ve biri haķķ ta'aliye müta'lıkdur ve dirler ki kulüb ücdür ⁽¹⁸⁾ biri ma'lık ki kalb-i kāfirdür ve biri ma'düm ki kalb-i münāfıkdur ve biri şābit ki kalb-i mūmindür ⁽¹⁹⁾ ve dirler ki ol üç dilden biri nūr-ı İmān ile münşeriḥ ve biri ḥavf-ı hicrandan münçeriḥ ⁽²⁰⁾ ve biri ḥavf-ı hezlāndan menķur ḥaddir." diyüb ḥalifeye "Ey emirü'l-mūminin! Bu ādem baña istediği ⁽²¹⁾ kadar suāl itdi benüm andan iki suālim vardır eger cevāba muķtedir olmazsa anı ⁽²²⁾ şoyub eşvābın aluram." didükde Ā'lim "Efendi istediğini söylesün diyü." iķdāmını ⁽²³⁾ aźḥār itdi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdüğünü ⁽²⁴⁾ görüb süküt eyledi.

(25) **DÖRT YÜZ KIRK YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁶⁾ Şehrazād kelāma aģaz idüb dir ki: Ṭavded "İmān ḥuşuşında ne dirsün?" didi. Ā'lim ⁽²⁷⁾ "İmān oldur ki dil ile iķrār ve derün ile taşdıķ ve cevāriḥ ile 'ameldür sürür-ı ⁽²⁸⁾ Ā'lim şali allahu ta'ali 'aleyvessellem kişi İmānında kemāl bulamaz el-abş ḥaşlat anda ⁽²⁹⁾ mükemmel olduķda bulur ol ḥaşletler bunlardır ki allahu ta'aliye tevkil ve aḥvālini aña tefviz ⁽³⁰⁾ ve emrine teslīm ve kazāsına rızā ve cümle işlediği emürü haķķ ta'ali için ⁽³¹⁾ olmaķdur zīrā anuñ için muḥābbet ve anuñ için men' iden ādemün taḥķīķ-i İmānı müstekmildür [313b] ⁽¹⁾ buyurdu." didi.

Cāriye "Farzuñ farzı ve her farz ibtidāsında vāk'a olan farz ⁽²⁾ ve ol farz ki her farz aña mütācidür ve bir farz ki cümle farzları istiğrāk ider ⁽³⁾ nedür ve güzellik bir senet ki farzda dāḥildür ve bir senet ki farz anuñla tamām olur nedür?" ⁽⁴⁾ didükde. Mūmā-ileyh ebsam olub cevāide tavķıf itdükde ḥalife Ṭavded'e "Söyle ⁽⁵⁾ bunlaruñ ta'rifi nedür ben bu fakihün ḥil'atunu saña aluram." diyü emir buyurduķda Ṭavded ⁽⁶⁾ "Efendüm farzün farzı oldur ki allahu ta'alinuñ ma'rifetidür ve her farzuñ ibtidāsında ⁽⁷⁾ vuķū' bulan farz kelime-i şahādetdür ve ol farzıña her farz aña muḥrācdur abdestidür ⁽⁸⁾ ve cümle farzları istiğrāk iden farz cenābetden ğusl itmekdür ve her farza daḥil ⁽⁹⁾ olan senet taḥlil-i eşbābı' ve laḥyadur ol senet ki her farz anuñla tamām olur ⁽¹⁰⁾ ḥitān ya'ni senetdür." didükde. Ā'lim merķūmuñ 'acizi nümāyān olub "Ey emirü'l-

müminin! ⁽¹¹⁾ Ben şehadet iderüm ki bu cāriye benden afakhadur.” diyüb maḥzūna çıķub gitdi.

Ba’de ⁽¹²⁾ cāriye ḥāzır olan ‘ulemāya iltifāt ve “Sizde ‘ilm-i ḳurānda va ve naḥv ve lağatda māhir olan ⁽¹³⁾ kimdür gelsün benüm ile mübāḥiše itsün.” didükde, ḥāzırınıñ biri kıyām ve “Ben ‘ilm-i ḳurānda ⁽¹⁴⁾ ḡāyet ihtimām idüb anı itkān ve aḥkām itdüm nā-saḥ ve mensūḥ ve müteşābe ve megi ve mednīsini ⁽¹⁵⁾ bilürem ey Ṭavded! Sen baña ḳurān-ı kerīmüñ süreleri kaçdur ve ‘işraları ve āyetleri ⁽¹⁶⁾ ve ḥurūfi ve seccadeleri ve esmā-i enbiyā ve megi ve mednisi kaçdur ve ‘aşrları ve āyetleri ⁽¹⁷⁾ ve kaç yerde mariğ nev’i zıkr olunmuşdur.” didükde, cāriye “Ey efendüm! Ḳurān-ı ‘azmīñ ⁽¹⁸⁾ şüreleri yüz on dördür yetmiş megi ve kırık dördi mednīdür ve İ’şarı altı yüz yigirmi ⁽¹⁹⁾ bir ‘aşrdur ve āyātuñ ‘adidi altı biñ altı yüz otuz altı āyetdür kelimāti yetmiş toķuz biñ ⁽²⁰⁾ dört yüz otuz toķuz kelimedür ve ḥurūfi üç yüz yigirmi üç biñ altı yüz yetmiş ḥurūfdur ki ⁽²¹⁾ ḳāri ḥaḳķında her ḥarf için on ḥüsne yazılır ve secdeleri on dört secdedür ⁽²²⁾ ve içinde zıkr olunan enbiyā yigirmi beş nebīdür ve zıkr olunan ḥuyūr toķuzdur ki isinleri ⁽²³⁾ bunlardur ba’üz ya’ni süri sekseñ vāri ve sekseñ ve ḳarınca ve ve hud hud ḳārga ve çekirge ⁽²⁴⁾ ve ḥayyar-ı ebābil ve Ḥazret-i ‘İbsānuñ merağı ki yarasa ḳuşıdır.” didi. Şehrazād ⁽²⁵⁾ ḥiķāyeden bu maḥale geldükde şabaḥ-ı taḳrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(26) **DÖRT YÜZ KIRK SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ba’de ḳırāy mezkūr “Ey Ṭavded! Ḳurān-ı ‘azīm ⁽²⁸⁾ ü’ş-şānda ifzal olan süre ve İ’zam āyet ḳanğısudur?” didi. Ṭavded “Afzal ⁽²⁹⁾ süre süre-ş baķaradur ve İ’zam-ı āyetü’l-kersīdür ki elli kelimeye şāmildür ki bahr-ı ⁽³⁰⁾ kelime ike elli bir ket vardur.” didi. Ḳırā “Ḳanğı āyet vardur ki toķuz ‘alāmete şāmildür.” ⁽³¹⁾ didükde Ṭavded “Ol āyet infī ḥalkū’s-semavāt ve el-arz ve ihtilāfu’l-leyl āyetidür.” didi. [314a] ⁽¹⁾ Ḳırā eytdi “Ḳurānda olan ā’dil āyet ve eṭm’a āyet ve ircā āyet nedür?” Ṭavded “A’dil āyet ⁽²⁾ inallahu yemir bā’l ‘adil āyetidür ve eṭma’ āyet (arapça ibāre) ⁽³⁾ na’im āyetidür ve ircā āyet yā ‘ibādiü’z-zīn isrifvā āyetirdür.” didükde, ⁽⁴⁾ merķüm “Sen ḳanğı ḳırāat ile oķursun?” diyü suāl ol daḥı “Ehl-i cennet ḳırāatı ⁽⁵⁾ ile ki nāf’i ḳırāatıdır.” didi.

Merkūm “Kaᅅı āyet ki küffār anda şādūᅅ olmuşdur.” didi. ⁽⁶⁾ Tavded “Kaletü’l-yahūd absetü’n-neşāri āyetidür merkūm ya kaᅅı āyet haᅅᅅ ta’āli ⁽⁷⁾ anı kendü zāt menzihesiçün buyurdı.” didi. Tavded “Mā hilᅅatü’l-cin ve el-üns alā ⁽⁸⁾ ay’abdün āyetidür.” didi. Kıra “Kaᅅı āyetdür ki içünde melāike ᅅulı vardır?” didi. merkūme ⁽⁹⁾ “Ve naᅅin nesīᅅ biᅅamdüñ ve buᅅdaslüñ āyetidür.” didükde, merkum “İsti’āza haᅅᅅında ne vārid ⁽¹⁰⁾ oldu ve lafz-ı ist’āzada vārid olan ᅅalāf nicedür.” didi. Tavded “Ta’viz vācibdür ⁽¹¹⁾ ve allahu ta’āli ᅅazretleri ᅅurān-ı ‘āzīmüñ kıraatı ibtidāsında emir itdi delili fāza ⁽¹²⁾ kıraatü’l-ᅅurān fāsti’z bā allah ᅅul şerīfidür ve isti’āzimde vārid olan ᅅalāf şudur ki ⁽¹³⁾ ba’zılar ĩ’vz bā allahü’s-semī’ü’l-alīm min el-şeyᅅānū’l-racīm.” didi. “Ba’zıları (arapça ibāre) ⁽¹⁴⁾ el-ᅅavi didi ve aᅅsını ᅅurānda ve senetde vālid olandır ki (arapça ibāre) ⁽¹⁵⁾ (arapça ibāre) pederinden böyle rivāyat idir ki ᅅazret-i faᅅir ā’lim şali allahu ta’āli ⁽¹⁶⁾ ’aleyvessellem gice namazına ᅅalkduᅅda (arapça ibāre) ⁽¹⁷⁾ (arapça ibāre) buyurub ba’de (arapça ibāre) ⁽¹⁸⁾ (arapça ibāre) dir idi.” didükde, Kıra “Merᅅūmenüñ faşāᅅat lisanından ve mesāil ⁽¹⁹⁾ ve nezᅅāthum dir idi.” didükde Kıra merkūmenüñ faşāᅅat lisanından ve mesāil ⁽²⁰⁾ isticzārından müteᅅayr olub “Ey cāriye sen besmele haᅅᅅında ne dir sen ‘acabā ᅅurān-ı ⁽²¹⁾ ‘āzīmü’ş-şānuñ āyātlarından ma’dudı.” didi. Merkūme “Evet sūre-i nemalde āyetdür ve beynü’s-sūr ⁽²²⁾ olan besmele ᅅuşuşında iᅅtilāf ‘ulemā vardır. didi. Şehrazād ᅅikāyeden bu maᅅale ⁽²³⁾ geldükde şabāᅅ-ı taᅅrib itdigüni görüb süküt eyledi.

(24) **DÖRT YÜZ KIRK TOKUZUNCU GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma aᅅaz idüb dir ki: Ba’de Kıra “Niçün sūre-i birā besmele ile ⁽²⁶⁾ bedā olunmuş?” didi. merkūme “Çünkü sūre-i berā ᅅazret-i efendümüz ile müşrikin beyninde ⁽²⁷⁾ vāᅅ’a olan naᅅz ‘ahd ᅅuşuşında nāzil oldu ve ᅅazret-i ‘Ali raᅅıallahu ‘ayna ⁽²⁸⁾ mevsim-i ᅅacda işbu sūre-i şerife ile irsāl itmişdi o daᅅı varub merkūmlara ⁽²⁹⁾ besmelesiz oᅅudı.” didükde, mūmā-ileyᅅ “Sen besmelenüñ fazil ve bereketinden baña ᅅaber vir.” ⁽³⁰⁾ didükde Tavded ᅅazret-i efendümüzden böyle vārid oldu ki her kim bir şeyi üzerine ⁽³¹⁾ besmele oᅅursa ol şeyde bereket ᅅaşıl olur ve buyurdı ki rabū’l-‘aze ᅅazretleri [314b] ⁽¹⁾ ‘izzetiyle kısım buyurdı ki besmele kaᅅı marīz üzerine oᅅunsa alā ol marīz ⁽²⁾ ᅅastalıᅅdan şifāyāb olur dirler ki haᅅᅅ celle ve ‘alā ᅅazretleri ‘arş-ı ā’zimi ᅅalk ⁽³⁾ itdükde ‘arş-ı ıztırāb ‘āzīm ile ıztırāb itdi üzerine besmele-i şerife yazduᅅda ⁽⁴⁾ ıztırābdan sükün buldı ve besmele-i şerife nāzil olduᅅda ᅅaᅅir ā’lim şali allahu ta’āli ⁽⁵⁾ ’aleyvessellem ᅅazretleri şimdi üç şeyden emīn oldum

ki anlar hasf ve mesh ve garkdur ⁽⁶⁾ buyurdu hāşılı besmele-i şerīfenūñ fezāili çokdur ve rivāyat olunur ki hāzret-i ⁽⁷⁾ resūl ekrem efendümüz buyurdu taḥkīk yevm-i kıyāmetde bir recl celb ve muḥāsebe olunub aşlā ⁽⁸⁾ ḥüsnātı bulunmamağla cihnime getürmeleriyle ḥaḳḳ ta’ālī fermān buyurduḳda merḳūm “Ey rabbim ⁽⁹⁾ baña raḥmet idemedūñ dir allahu ta’ālī hāzretleri niçün?” diyü suāl buyurub merḳūm ⁽¹⁰⁾ “Ey rabbim sen nefsūñi raḥman-ı raḥīm ile tesmiye buyurduñ nice lumdi beni ‘azāb itmek ⁽¹¹⁾ istersün.” didükde.

Pes ḥaḳḳ celle ve ‘alā hāzretleri “Ben nefsimi el-raḥman el-raḥim ⁽¹²⁾ ile tesmiye itdüm varuñ ‘abdimi raḥmetüm ile cennete getürüñ buyurur ve ā’lim mūmā-ileyh ⁽¹³⁾ “Ya besmele ile nice bedā olundu?é didi. Cāriye “Ḳurān-ı ‘aẓīmü’ş-şān nezvil itdükde bismūñ ⁽¹⁴⁾ ü’l-lahm diyü yazdılar ba’de (arapça ibāre) āyeti nezvil itdükde ⁽¹⁵⁾ bismillah el-raḥman yazdılar (arapça ibāre) ⁽¹⁶⁾ itdükde bütün besmeleyi yazdılar.” didi.

Ba’de Ā’lim “Ey cāriye! Ḳurān-ı ‘aẓīmü’ş-şān def’amı ⁽¹⁷⁾ nāzik oldu yāḥūd ceste ceste müteferḳamı nāzil oldu.” Cāriye “Ḥāzret-i Cebrāil ⁽¹⁸⁾ rabū’l-‘izzetden Ḥāzret-i Muḥammed şalī allahu ta’ālī ‘aleyve vesseleme emir ve nehey ve va’d ve va’id ⁽¹⁹⁾ ve iḥbār ve emşāl ile yigirmi üç sene zarfında ḥasbū’l-vakāi’ müteferḳā götürmüşdür.” didi. ⁽²⁰⁾ Merḳūm “Ya ol nazil olan āyet ve āḥir nāzil olan āyet ḳangıdır.” didükde Tavded “Ḥāzret-i ⁽²¹⁾ ibn-i ‘Abbās ḳulına göre sūre-i alḳdur ve Cābbar bin ‘Abdullah ḳuluna göre sūre-i medşir ⁽²²⁾ ol nezvil eytdi ve āḥir āyet bir ḳulda āyet rebā ve bu ḳulda sūre-i izācā-i ⁽²³⁾ naşır allahdur.” didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü ⁽²⁴⁾ görüb sükūt eyledi.

(25) **DÖRT YÜZ ELLİNCİ GİCE**

⁽²⁶⁾ Şehrazād kelāma şürū’ idüb dir ki: Ḳıra “mūmā-ileyh ‘ahd resūl allah şaliallahu ta’ālī ⁽²⁷⁾ ‘aleyve vesselemde ḳurān-ı ‘aẓīmü’ş-şānı cem’ iden şaḥābe-i kirāmuñ ‘adidi noḳdar idi.” didi. ⁽²⁸⁾ Cāriye “Anlar dört zātdur ki Ebū bin Ka’f ve Zeyd bin Sābit ve Ebū ‘Abīda ve Ā’mir bin el-Cirāḥ ⁽²⁹⁾ ve ‘Osmān bin ‘İfāndur raḳı allahu ‘inham.” didükde, mūmā-ileyh “Ol ḳırālar ki anlardan ḳırāat ⁽³⁰⁾ aḥz olunmuş ḳac ḳişidür?” didi. Tavded “Anlar dört zātdur ‘Abdullah bin Mesūd ve Ebū bin Ka’f ⁽³¹⁾ ve Ma’āz bin Cebil ve Sālim bin ‘Abdullahdur.” didi. Merḳūm “Allahu ta’ālinūñ ve

māzbiḥ ‘aliü’ n-naşib [315a] ⁽¹⁾ kұлundan murādları nedür?” didi. Merķūme “Ya’ni Allahdan ğayrı ‘ibādet için naşib ⁽²⁾ olunan putlardır.” didi. Qırā “Ḥaḳḳ ta’ālīnūñ ta’lum mā nefsi ve lā Ā’lim māfi nefsiñ ḳul-u şerīfūñ ⁽³⁾ ma’nāsı nedür.” didi. Tavded “Sen benüm ḥaḳḳatimi ve ‘andımda olanı bilürsün ve ben sende ki ⁽⁴⁾ olanı bilmem dimekdür ve bu kādlil anuñ ant ‘ulāmū’l-ğayüb ḳul-u şerīfidür ve ba’z ⁽⁵⁾ eḳvālde sen benüm ‘aynımı bilürsün ben senüñ ‘aynūñbilmem dimekdür didiler.” didi. Merķūm ⁽⁶⁾ (arapça ibāre) āyet-i şerīfesi ḥuşuşunda ne dirsın ⁽⁷⁾ didi. mūmā-ileyh istāz mez zaḥākdan rivāyat iderek “Bize böyle naḳl itdi ki ⁽⁸⁾ bu āyet müslimīñden bir cemā’at ḥaḳḳında nazil olmuşdur ki bunlar ḥāyalarını beride ve kıldan ⁽⁹⁾ cibebis idüb seyāhat itmege taşmım itdüklerinde man’alarıçün nāzil oldı ⁽¹⁰⁾ ve kıtāda ḥazretleri bu āyet şaḥābe-i kiramdan Ḥazret-i ‘Ali bin Ebūālib ve ‘Oşmān ⁽¹¹⁾ ibn-i Ma’sub ve bunlardan başka ḥaḳḳında nāzil oldı ki anlar kendülerini taṭvīş ⁽¹²⁾ ve kıldan cebe kıyub seyāhat itmek isedüklerinde bu āyet nāzil olmuşdur.” didükde Qırā ⁽¹³⁾ gördi ki cāriye her suāle ḥāzır cevāb vireyor hemān ayağa kıyām “Vay emīrū’l-mūminīñ! ⁽¹⁴⁾ Taḥḳīḳ bu cāriye benden iyü ‘ilme müstaḥzara.” didükde.

Cāriye “Efendüm benüm senden bir suālım vardır ⁽¹⁵⁾ eger cevābını virmez iseñ eşvābıñı aluram.” didükde ḥalīfe “Ey Tavded! Suāl eyle.” didi. ⁽¹⁶⁾ Merķūme “Dirsin ki ol āyet ki içinde yigirmi üç kāf ve bir āyetde on altı mim ⁽¹⁷⁾ ve bir āyetde yüz kırk ‘ayn vardır ve bir ḥazab ki içinde aşlā ism-i celāl yokdur.” didükde, ⁽¹⁸⁾ merķūm ā’ciz ḳalmağla cāriye merķūmuñ eşvābını nez’i itdirüb ḥalīfeye “Ey emīrū’l-mūminīñ! ⁽¹⁹⁾ Ol āyet ki içinde on altı mim vardır hūd sūresinde ḳıl yā nūḥ aḥbat-ı beslām ⁽²⁰⁾ āyetidür ve yigirmi üç kafli āyet sūre-i baḳarada dīn āyetidür ve yüz kırk ‘ayn olan ⁽²¹⁾ āyet ī’rāf sūresinde ki ve ihtiyār mūsa ḳavme āyetidür her bir recl e iki ‘ayn ta’yīn ⁽²²⁾ olunmuşdur ve lafza-i celālden ḥālī olan ḥaz sūre-i ifterbatū’s-sā’i ve sūre-i raḥman ⁽²³⁾ ve vāḳ’adur.” diyü cevāb virmekle Ā’lim merķūm eşvābını nez’i idüb gitdi. Şehrazād bu maḥale ⁽²⁴⁾ geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(25) **DÖRT YÜZ ELLİ BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁶⁾ Şehrazād tekmil-i ḥikāyede dir ki: Ba’de bir ṭabīb ya’ni ‘ilm-i ḥikmetde māhir bir zāt cariyeye ⁽²⁷⁾ taḳdim ve ‘ilm-i eduān mübāḥeşesinden ferāğat idüb “Mübāḥeşemiz ‘ilm-i ebdāne naḳl idelüm sen ⁽²⁸⁾ müteyḳiz ol diyüb mübāḥeşeye başladı ve baña şol şeyden ḥaber vir ki insānuñ keyfiyet ⁽²⁹⁾ ḥalkası ve cesedinde taḳdir-

i ʔamār ve taqdir-i kemik ve alāt sāire mevcūddur ve ʔamārларуñ evveli ⁽³⁰⁾ nerededir ve Hāzret-i Ādem niçün bu isim ile tesmiye olındı?” didi. Tavded “Hāzret-i Ādem’üñ ⁽³¹⁾ bu ism ile tesmiyesinüñ sebebi renk ve levni esmerliğe māil olduğundandır ve dirler ki [315b] ⁽¹⁾ idiyüm arz ya’ni zemīnün derisinden halk olundığıçün Ādem tesmiye oldı ve bunda ⁽²⁾ derbeden murād-ı zāhir zemīndür gögsi ka’be-i mükkereme ʔoprāğından ve başı müşriķ ⁽³⁾ ve ayakları mağrib ʔoprağından halk olındı ve başında yedi kapu halk itdi ki gözleri ⁽⁴⁾ ve kulaķları ve burun delikleri ve ağızıdır ve manfuz olarak iki maħal halk itdi ki ⁽⁵⁾ kabl ve dīrdür pes göz hāse-i bařr ve kulaķ hāse-i sem’ ve münhazīn hāse-i řem ve ağız hāse-i ⁽⁶⁾ zevķdür ve dil baķķ için ve zamīrūñ tercümānı olmuşdur ve insān ‘ināřır-ı erba’adan ⁽⁷⁾ halk olunmuş ki mā-i tarāb ve bār ve hevādur pes sofrā āteřüñ ʔabi’atidür ki hāredür ve sevdā ⁽⁸⁾ ʔopraķ ʔabi’atıdır ki ya bāsedür ba’m řuyuñ ʔabi’atıdır ki bardur ʔabdur ve demm ʔa’ ⁽⁹⁾ havādandır ki hār raşıbdur inşanda üç yüz altmuş tamar iki yüz kırķ kemik ve üç ⁽¹⁰⁾ can ki hayvānı ve nefsānı ve ʔabi’i olarak halk olunmuşdur ve ol ervā hak her birine ⁽¹¹⁾ bir hükm taşşış olunmuşdur ve beden-i insān için bir kalb ve perṫahāl ve bir aķ ciğer ⁽¹²⁾ ve bir kara ciğer ve iki buğruk bini ve ilik ve ‘azm-i cild ve hevās-ı hamse ki sām’a ⁽¹³⁾ ve Bařra ve řāma ve zāiķa ve lāmse halk olunmuşdur ve kalb řol ʔarafda konulub ma’de ⁽¹⁴⁾ anuñ piřgāhında va za’ ve aķ ciğer yelpāze müřābesindedür ve kebd-i cānab yeminde kalbūñ ⁽¹⁵⁾ hezāsındadır ve gögsi terāib izlā’able teşbik olunmuşdur.” didükde “Hakīm-i ⁽¹⁶⁾ insānuñ başında kaç kārın vardır?” didi. Tavded “Üç başın vardır ki beř kevāya ⁽¹⁷⁾ řāmildür ve bunlara havās bāřına dirler ki hass-ı müşterik ve hiyāl ve müteşarfa ve vāhime ⁽¹⁸⁾ ve hāřza hezāneleridür didi. řehrazād hikāyeden bu maħāle geldükde řabāh-ı taķrib itdüğünü ⁽¹⁹⁾ görüb süküt eyledi.

(20) **DÖRT YÜZ ELLİ İKİNCİ GİCE**

⁽²¹⁾ řehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Hekīm “Ey cāriye! Heykel-i ‘izāmdan haber ⁽²²⁾ vir.” didükde merķūme “Heykel-i ‘izām iki yüz kırķ kemikden mürekkeb olub üç ⁽²³⁾ kısıma münķısımdur ki res ve cez’ ve eṫrāfdur fāmā rees bařa ve yüze münķısımdur ki bař ⁽²⁴⁾ sekiz kemikden mürekkebdür ve aña ālet sam’ olan ufaķ kemikler zamm olunur ve yüz daşıfek ā’lā ⁽²⁵⁾ ve fek esefle münķısımdur ā’lāsı onbir kemiğe řāmildür ve esefli bir kemiğe muṫtevīdür ki dişler ⁽²⁶⁾ aña manzum olur ve dişler otuz iki dişdür ve kezālāmelfe müřābe olan kemikdür fāmā ⁽²⁷⁾ cez’ kemiki bel zinciri olan selsle vāri kemiğe ve řadr ve ḫuza münķısımdur. Pes ⁽²⁸⁾ selse yigirmi dört

kemikden mürekkebdür kaşār-ı tesmiye olunur ve şadr ya'ni göksüñe ⁽²⁹⁾ kafes gibidür yigirmi dört kaburgadan mürekkebdür her bir tarafda on iki kemik vardur ⁽³⁰⁾ dört kemikden mürekkebdür hāşılı tavdad bu maħalde bünye-i insānda olan kemikleri teşriħ ⁽³¹⁾ fenninde mezkūr olduğı üzere birer birer zıkr itmüştür ki mücib-i taṭvīl ve melel [316a] ⁽¹⁾ olunmağla ṭayy olunmuşdur.

Ba'de Hekīm “Ey cariyel! ṭamarlaruñ aşlın baña söyle.” didi. Ṭavded ⁽²⁾ “Ṭamarlaruñ aşlı ve tīn didükleri ṭamardur ki andan cümle ‘irvaḳ teş’ib ider ve ‘irvaḳ ⁽³⁾ kişret üzeredür ki anlaruñ ‘adidini kimse bilmez ve haḳḳ ta’āli insānuñ dilini tercümāl-ı müşābe ⁽⁴⁾ sinde ve gözlerin sırāc ve ḳandīl gibi ve burnun maħal-i istinşāḳ idüb eli ⁽⁵⁾ ve ayakları ḳanād müşābesinde ḳaḳ buyurmuşdur ve ḳara cigerinde merħamet ve ṭalkda gülmek ⁽⁶⁾ ve bögrekde mekr ve hīle ve aḳ cigeri yelpāzelik için ḳaḳ olunmuş ve ma’desi ⁽⁷⁾ ḳazāne ve ḳalbi ‘imād-ı cesed ḳılındı ki ol şalāḥ bulduḳda bütün beden şāliḥ ⁽⁸⁾ olur ve fesād bulduḳda fesād bulur.” didükde. Merḳūm “Ey cariyel! Emirāz ve ‘alil-i bāṭına ⁽⁹⁾ ve zāhireye ne ile istidlāl olunur?” didi. Ṭavded “Ṭabīb ḳezā ḳatlu olursa cümle ⁽¹⁰⁾ aḳvāl beden ile istidlāl ve şalābet ve ḳarāret ve birüdat ve ruṭubet ve yabüset ile fehmi ⁽¹¹⁾ ider ba’z ḳāatda ba’z ‘ilāmāt-ı maḳsüsa ile istidlāl olunur ki gözleruñ ⁽¹²⁾ şaruluğı gibi bir ḳana delālet ider.” didi. Ṭabīb “Ya ‘ilāmāt bāṭına nedür?” didi. Ṭavded ⁽¹³⁾ “Marazlara ‘ilāmāt baṭınadan istidlāle ḳābil olan eşyā altı ḳanūndur if’ālden ⁽¹⁴⁾ ve istiğrāḳdan ve vec’adan maħalden ve veremden ve i’rāzdan olur.” didükde Ṭabīb ⁽¹⁵⁾ “Dimāğa zarar nereden ṭavşıl ider?” didi. Merḳūme “Ṭa’ām ḳazım olunmadın başḳa ṭa’āmı ⁽¹⁶⁾ üzerine idḳāl ile olur zīrā ṭoḳluḳ ḳāletinde bir dahā tenāvül ṭa’ām itmek anı ifsād itmüş ⁽¹⁷⁾ gibidür imdi baḳā ve devām istiyyān ādem ḳidā ile mübākeret ya’ni ḳidāya irkence ⁽¹⁸⁾ ṭurānsun ve aḳşām ṭa’āmın giceye biraḳsun ve mücām’a nesādan ve faşd ve ḳecāmetden ⁽²⁰⁾ taḳlīl eylesün.” didi. Şehrazād ḳikāyeden bu maħale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(21) **DÖRT YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma aḳaz idüb dir ki: Ṭavded ta’rifinde eytdi. “İnsān ḳarnını üç saleşe ⁽²³⁾ taḳsīm eylesün ki bir saleşi ṭa’ām bir saleşi şu ve bir saleşi nefsi için ta’yīn ide ⁽²⁴⁾ zīrā beni ādemüñ bağırsaḳun sekiz ḳarışdur buña binā bunlaruñ bahrına altı

karış (25) taḥṣīṣ ider ve yürüdüğü hâlde refik ve mülâyametle gider zîrâ refik yine icmal (26) ve ikmeldür ve ḥaḳḳ celle ve ‘alâ ḥazretleri (arapça ibâre) buyurmuşdur.” didükde. (27) Hekîm “Ya şafr-ı usûdânun ‘alâmetleri ve andan taḥvîf olna ḥaḳḳ şeyleri nedür?” didi. (28) merķûme “Şafrâ rengün işfirârından işfirârından ve ağzun merâtından ve cefâfdan vazı’f şehvet (29) ve sır’at nabından bilünür ve anun şâhibi hemâ-yı mavriķa sersâm ve bir kan ve verem ve kişret (30) ‘atışdan ḥavf ider ve sevdânun ‘alâmeti şehvete kâzibe ve kişret ve süse ve hamm ve ğamm ile (31) bilinür pes insân bu eşyâyı gördükde istifrâġa mesâr’at itmesi İcâb ider [316b] (1) ve alâ andan imrâz fâsde neşet ider.” didi.

Ṭabîb “Ey Ṭavded ṭab ve ḥikmet kaç (2) kısma münķısımdur?” didi. Merķûme “Ṭab iki kısma münķısımdur ki biri keyifsizün mu’âlece (3) seyyider ve diġeri ḥafz şihatdür.” didi. Ṭabîb “Meshel isti’mâli ne vaķit lâyıķdur?” didi. (4) Merķûme (arapça ibâre) (5) (arabça ibâre) ya’ni “Budaķlarda şu ceryân idüb neşv ve nümâya (6) başladuķda ve şalkum kırķ olduķda ve sa’dû’s-su’ûd nâm göġüb zuhûr (7) itdükde divânun isti’mâli nâf’i ve zararı dâf’idür dimekdür.” didi. Merķûm “Ya şuyun (8) içmesi ne vaķit münâsib olur?” didi. Ṭavded “Su ṭa’âmdan řoñra bir sâ’at geķüb (9) içüldükde iyü olur zîrâ şâ’ir (arapça beyit) (10) (arapça beyit) (11) itmüşdür meâli şaķın ṭa’âmdan řoñra âb-ı lezîzi nüş eyleme ki kendü nefsüne (12) ve cismüne yular ile azî ve ḥastalığı sevk ve celb itmeye lakin egil ve tenâvülden řoñra (13) bir sâ’at miķdârı şabır eyle ki şâyet şihat ve â’fita-ı zaferiyâb olub merâmun ile (14) kâmyâb olasın dimekdür.” didi. Hekîm “Zararsız olan ṭa’âm ne vaķit olur?” didi. (15) Merķûme “Zararsız ṭa’âm oldur ki açıldıķdan řoñra tenâvül olunandur ve tenâvül olduķda imtilâ (16) itmemelüdür zîrâ câliyanûs ṭa’âm üzerine ṭa’âm idḥâl itmesi merâm olursa bir miķdâr (17) geķilmesi ba’de ḥiṭâ itmemesi memüldür.” didi Sürûr Ā’lim şalî allahu ta’âli ‘aleyvessellem (18) (arapça ibâre) ya’ni taḥmedür buyurmuşdur. (19) Şehrazâd ḥikâyede bu maḥale geldükde şabâḥ-ı taķrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(20) **DÖRT YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

(21) Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Hekîm “Mümâ-ileyh sen ḥamâm ḥaḳķında ne dirsın? didi. (22) Cârîye “Ṭoķluk üzerine ḥamâma girmek muḥâṭıra lüşîdür ve Ḥazret-i ‘Ömer rağı allahu ta’âli (23) ‘ayne ḥamâm ne ġüzel odur bedeni tertîb ve usâḥı tenzîf ve yevm-i âḥireti tezkîr ve iḥṭâr (24) ider buyurdı.” didi. Hekîm “Kaņġı ḥamâm iyüdüdür ve kaņġı ṭa’âm ifzaldür ve kaņġı katıķ (25) ġüzeldür kaņġı et iyüdüdür.”

didi. Merķūme “Ĥamāmlaruñ iĥsanı ŗuyı ‘azb ve tatlu ⁽²⁶⁾ ve fezası ve is’ ve ĥarāreti ma’tdil olandur ve ta’āmuñ ifzalı nisā piŗürdükleri ⁽²⁷⁾ ta’āmdur ve anuñ aĥzārında ta’b ve meŗaĥĥat çekmeyüb rāĥat ile tenāvül olandur ve eñ ⁽²⁸⁾ ifzalı ŗerīd didükleri ta’āmdur sürür- ‘ālum ŗalı allahu ta’āli ‘aleyvessellem ŗerīdūñ sāir ta’āmlar ⁽²⁹⁾ üzerine olan fazlı Ĥazret-i Ā’yŗenūñ sāir-i nisāya olan fazlı gibidür buyurdılar ⁽³⁰⁾ ve ĥatıĥuñ ifzalı etdür zīrā Ĥazret-i ŗalı allahu ta’āli ‘aleyvessellem ĥatıĥuñ ifzalı etdür ⁽³¹⁾ zīrā taĥĥīĥ ey dūnyā ve āĥiretūñ lezzetidür buyurdılar ve iyü et ĥoyūn etidür lakin paŗdırmasından [317a] ⁽¹⁾ Tacinab olunmaludur .”didi.

Ĥekīm “Ya meyvālar ĥaĥķında ve sūlar ŗurubunda ve seĥi ve bāde ĥaĥķında ⁽²⁾ ne dirsın?” didi. Tavded “Meyvāları vaķit ve hengāmında ve tāzeliginde tenāvül ile ⁽³⁾ ve vaķti geĥdükde anı terk eyle ve ŗuyı içdigūñ vaķit sürerek nūŗ eyle ⁽⁴⁾ ve aĥzıñı ŗoldurarak içme zīrā anuñ ŗadā’isini incidür ve ĥālūñi meŗūŗ ider ⁽⁵⁾ ve ĥamām ve cemā’ ve ta’ām ‘aķıbında içme onbeŗ derece geĥmedükĥe genc ve civān ⁽⁶⁾ ĥaĥķında ve iĥtiyāra göre kırĥ derece teĥīr itmesi ĭcāb ider ve gizlik uyĥūdan ⁽⁷⁾ bī-dār olduĥda içmemeli fāmāmı ve bāde için ĥurān-ı ‘azīmū’ŗ-ŗānda (arapĥa ibāre) ⁽⁸⁾ (arapĥa ibāre) āyetlerinde olan zecr saña kāfīdür ⁽⁹⁾ ve ŗā’ir (arapĥa beyit) dimūŗdür ⁽¹⁰⁾ meāli ben mūcib eŗm ve günāĥ olan ĥamrı ol ĥadar nūŗ itdüm ki benüm cevher-i ‘aĥlum zevāl ⁽¹¹⁾ buldı. Pes ne fenā ŗey tenāvül itdüm ki andan ‘aĥlum zāil ve fikr ve ŗu’ūrum bī-mecāl ⁽¹²⁾ oldu dimekdür ‘aĥlā ve ĥükemā dimūŗler ki eger ‘aĥl ĥarŗuda bī’ olunur olsa ā’ĥl ⁽¹³⁾ vācib idi ki ĥazandıĥı maluñ iki ŗalesini ‘aĥl-i iŗtirā idüb ‘aĥlına zamm ve imdād ⁽¹⁴⁾ ide idi zīrā insānuñ ‘andallah ve ‘andū’-n-nās ĥadar vaķtimi ‘aĥluñ ve fert ve reŗānatı ⁽¹⁵⁾ miĥdārdur ĥanda ĥaldı ol sefihler ki mezīl-i ‘aĥlı nūŗ idüb ĥader ve ŗānlarum periŗān ⁽¹⁶⁾ ve telef iderler ve münāf’ı vardur zīrā sūcī ĥasık taŗını arıdur ve baĥırsaĥlara ⁽¹⁷⁾ toĥuyat virür ĥaĥķ celle ve ‘alā ĥazretleri anı taĥrīm itdi zīrā eŗm ve bāli nef’ ⁽¹⁸⁾ ve fāidesinden birretdür ve misr didükleri ŗeyi ĥamār ma’nāsınadur didi. ŗehrazād ĥikāyeden ⁽¹⁹⁾ bu maĥale geldükde ŗabāĥ-ı taĥrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(20) ** DÖRT YÜZ ELLİ BEŗİNCİ GİCE**

⁽²¹⁾ ŗehrazād kelāma aĥaz idüb dir ki: “Ĥekīm merķūm “Ya ŗarābuñ iyüsi ĥaĥĥısıdur.” ⁽²²⁾ didi. Tavded “ŗarābuñ iyüsi seksen günü tecāvüz idendür ve beyāz üzümnden inĥāz ⁽²³⁾ olunandur.” didükde, Ĥekīm “Ĥicāmet ĥaĥķında ne dirsün?” didi.

Cāriye “Hicāmet ol kişi ⁽²⁴⁾ hakkında lāyıkdur ki bedeni kıandan mümteli ola pes hicāmet isteyen kimse ayıñ noķşānında ⁽²⁵⁾ ve buluşsuz ve rüzgārsız ve yağmursuz olan günde icrā itsün bā huşuş ⁽²⁶⁾ māhūñ on yedinci günü ve şalı günü teřādūf iderse gāyet inf’ ve ekmeldür ve hicāmet ⁽²⁷⁾ dimāg ve gözler hakkında ve taşfiye-i zihne gāyet naķ’adur.” didi. Hekīm “İhticāmuñ aħsanı ⁽²⁸⁾ nice olur ve kıatlarda megerve olur?” didükde. Tavded “İhticām ta’ām tenāvül olmadan ol ⁽²⁹⁾ olduķda ‘aķıl ve hafıza ziyādelik virür zīrā ĥazret-i resül ekrem řali allahu ‘alyhe vessellem ⁽³⁰⁾ her kim ki başından yāhūd ayaklarından veci’ teřķi eylese aña hicāmet eyle diyü emir [317b] ⁽¹⁾ buyurdıladı ve ihticām itdükde ekři ve tuzlu eřyānuñ tenāvülünden taħķız ide zīrā bunlar ⁽²⁾ uyuzı taħrik iderler ve hicāmetūñ uķāt megr ve hesi cum’a irtesi ve cahārřanbe ⁽³⁾ günleridür ve şiddet-i ĥarāret ve şiddet-i birūdatda dağı ihticām olunmaķ muĥātırıaludur ve iħsan ⁽⁴⁾ oķātı bahār mevsimidür.” didükde.

Hekīm “Cimā’ huřuřında ne dirsın?” didi. Tavded ĥicāb ⁽⁵⁾ idüb süküt eyledükden řoñra “Vallaha ben bu mādde de ā’cize degülem ancak beni ĥicāb men’ ⁽⁶⁾ ider.” didükde ĥalīfe “Söyle ey cariye.” diyü emir itmekle Tavded kelāma ađaz ve “Taħķīķ cimā’ñ ⁽⁷⁾ fażāili çoķdur ez cümle bedeni sevdādan taħķīf ve ĥarāret-i ‘ařkı teskin ve muĥabbet ⁽⁸⁾ ve mevdatı celb ve derūnı bař ve vaĥřeti def’ ider ve yaz ile güz mevsiminde cimā’ñ ekřārından ⁽⁹⁾ kıř ve bahār mevsiminde olan ekřāruñ zararını iřiddür.” didi. Hekīm “Cimā’ñ aķıbı ⁽¹⁰⁾ ve infa’ı nedür?” didi. Merķūme “Mününā’fi cimā’ bunlardur ki taķbā’tta bir vedat ve bī-sevt-i galibe ⁽¹¹⁾ olduķda cimā’ hami ve vesveseyi izāle ve ‘ařkı ve ĥazābı teskin ve kırūĥa dađı ⁽¹²⁾ ĥafı ider ve eger ĥarāret ve tōvbet ĥalib olursa cimā’ Bařra za’if virür ve bař ⁽¹³⁾ bel ve ca’larını aĥdāř ider ve mücām’a-i pīrezenden gāyet taħfız eyle zīrā ‘acūzenūñ ⁽¹⁴⁾ cimā’i sem kıatlıdır imām ‘ali rađı allahu ta’ālī ‘ana ĥazretleri dōrt řeyi inřana kıatl ider ⁽¹⁵⁾ ve bedene za’if virür anlar bunlardur ki tōķluk üzere ĥamāma girmek ve tuzlu řeyi tenāvül itmek ⁽¹⁶⁾ ve keyifsiz olan ĥātuna cimā’ itmek ve ‘acūze olan ĥatun ile mübāz’a itmekdür buyurdu ⁽¹⁷⁾ ve ba’zıları dir ki řaķın pīrezeni tezvīc itme velevkin malı kıarūn malından ekřer ola ⁽¹⁸⁾ ve cimā’ñ aķıbı řafirū’s-sen mülceū’l-kovām ĥüsnā ve kerūme olan ĥatun ile olmaķdur ⁽¹⁹⁾ zīrā emr-i kıumānuñ cimā’ı bedene kıuvvet ve řıĥatdır.” didi. řehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldükde ⁽²⁰⁾ řabāĥ-ı taķrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(21) ** dōrt yüz elli altıncı gice**

(22) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Hekīm Tavded'e "Cimā'a lāyık vaķit ķanġıdır (23) ve sebız ve etüñ ifzalı ve şüküfelerüñ el-ţafı ķanġısıdır ve meni recl neredede müstakırdür?" (24) didükde, merķüme "Cimā'ñ vaķtı gicede ve hazım hāletindedür ve gündüzde olduķda (25) ġıdādan şoñra olması evvelidür ve fevākahuñ ifzalı nār ve terinçdür ve şüküfelerüñ el-ţafı (26) gül ve menekşedür ve menīnüñ maķrı ricāldede öyle bir ţamarda müstakır dir ki sārı tamarlar (27) anı şular ve derününde üç yüz altmış tamaradan meni cem' olur ba'de hāye-i yesrāda (28) ķan olarak cem' ve derününde harāret ile nazic iderde aķlıġa intikāl ider ve raħa (29) su ġarmānuñ tal'anuñ rahāsi ġibidür." didi. Merķüm "Ķanġı marġ ki insān ġibi (30) ġayz ve menisi vardır?" didükde, Tavded "Ol marġ yarasa ķuşıdır." didi. Merķüm "Ķanġı [318a] (1) şeydür ki ġabs olunduķda ġayāt bulub ve havāyı istişāk itdükte olur." didi "İşbu (2) didiġüñ şeyi balıķdır." didükde, Hekīm kişret-i suālden ā'ciz olub süküt eyledükde (3) merķüme "Ey emīrū'l-mūminīn bu ādem istediġi ķadar baña suāl eyledi şimdi benüm andan (4) bir suālım vardır cevābını virmezse anuñ eşvābını aluram." didükde, Hārūn Reşīd "Söyle (5) baķalum." didi.

Tavded Hekim'e "Ne dırsen ol şeyde ki istidāresi arzıñ istidāresine (6) beñzer ve gözlerden mütatı ve mütevārı olub ķadrş ķalbüñ ve boyun ve şadı rı tār ķarārı (7) bu ġaykın maķīd ve marbūţ olub sārıķ deġil iken maġbūs ve mevşū ķadaer ve cenge (8) hāzır olmaķsızın maţ'un ve mecrū ġard ve tākātşnden ziyāde istiġdām olunur (9) ve tafriķadan şoñra cem' olunmuş tamliķdan müstaġni iken tevāz'i ve baţımında vādi (10) olmadıġı ġāldede ki bir tārafa istinād itmeksizin meyl ider ve kirlendiġi (11) ġāldede tahrēt bulur ve namāz kılduķda taġīr ider ve zıķrsız mücām'a ve ġezarsız ġüleş (12) ider ve başıķa rāħat ve kendüne ta'b ider ve şıġa itmeksizün ışırundum (13) ve şadıķdan ikram ve ġamīmden ib'addur ve zevcesini gicede müflerķat gündüzde (14) mücām'at ider ve miskini eşrāf ve kibār menzilleridür" didükde, Hekīm sākıt ve mütaġīr (15) olub tırduķda merķüme "Ey Hekīm cevāb vir yāġūd eşvābuñdan şoyun." didükde, (16) merķüm "Ey emīrū'l-mūminīñ! Bu cariye ķuluñuzdan Ā'lim ve ā'rif olduġını şehādet (17) iderüm." diyüb ve eşvābını nez'i idüb ġitdükte ġalīfe "Ey Tavded bu suālüñ cevābını (18) ifāde kııl." didi. Şehrazād ġikāyeden bu maġāle ġeldükde şabāġ-ı taķrib itdüġünü (19) ġörüb süküt eyledi.

(20) **DÖRT YÜZ ELLİ YEDİNCİ GİCE**

(21) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: ʤavded “Efendüm bu didüğüm şeyi zirü’rva ya’ni düġme (22) ve ilikdür.” didi. Ba’de bir müneccim ayaġa kıyām idüb merķūmenüñ münāzarasına taşdı (23) itdükde ʤavded gülüb “Sen müneccim müsün?” didi. merķūme “Evet.” didükde, cāriye “Söyle (24) suālün nedür?” didi. Merķūm “Sen şol şeyden baña haber vir ki şemsün tolü’ ve ġrubundan (25) ve ġice olduġda ġündüz nereye gider ve münāzil ʤamer kaçdur ve bir vece taķsimleri nicedür?” (26) didi. Cāriye “Ma’lüm olsun ki ġüneş ġözlerden çıkub ve ġözlere batar pes ʤalü’ (27) ġözleri iczā-i müşriķ ve ġrüb ġözleri iczā-i maġberidür ki ikisi mā’ yüz seksen (28) ġözdür pes ʤamer ġicenün pādişāhı ve āfitāb-ı nehāruñ şahnşāhidur ve ikisi müstaķbel (29) ve mütedārikdir ve ġice geldükde nehār nerede olur dimenün cevābı haķķ celle ve ‘alā (30) ġazretlerinün (arapça ibāre) ķul-u şerīfidür ve münāzil meşhūr olduġı [318b] (1) üzere yigirmi sekiz menzile ki ġarūf-u ebced tertibiyle mürtebledür ve içlerinde serġāmız (2) vardur ve birüc eşni ‘işre-i taķsım olunub her birbice iki menzile ve şales menzil virilür.” (3) didükde.

Müneccim “Kevākıb siyāreden ve ʤabāyidan ve her bir biricde miķdār-ı mükeşşinden ve sa’id (4) ve naħsından ve şeref ve siķuvatından suāl itdise de merķūme bu meclisün ol ķadar (5) suāllere taħmüli yoķdur lakin ‘ali-i sebīlü’l-iħtişār-ı irād idelüm.” diyüb ġuvākub (6) sab’a siyārınun ism ve ʤabī’atlarını ves’ādat ve naħvasetlerini her bir biricde taķdir-i meķş (7) ide geldüklerini beyān eyledi. Ćün mübāhiş-i mezküre ‘ilm-i feleke müta’lik ve sebīl-i ġikāyeden (8) ġāric ve ķadīm-i taķvīmlerden olmaġla tercümesinden melil ve ġalil-i ġāşıl olmamak (9) için ʤayy olundu ba’de müneccim ʤavdeda bu māhida-i bārān ne ġün yaġar didükde merķūme (10) bir miķdār süküt itdi ki ġalīfe anı cevābdan ā’ciz oldu zann itdi ba’de cāriye (11) “Ey emīrū’l-müminin baña kılic vir ki şol müneccimün başını bir yede ideyüm zīrā merķūm zındıķdur.” (12) didükde, ġalīfe bu kelāmdan ġüldi.

Ba’de ʤavded “Ey müneccim beş şey vardur ki (13) anları Allah’dan ġayrı kimse bilmez.” diyüb inallah ‘anda ‘ilmü’s-sā’a āyet-i şerīfesini (14) oķuduġda Müneccim “Vallaha ben ancak seni iħtibār itmek için bu suāli ġrād itdüm.” didi. (15) Ba’de ʤavded “Ma’lümüñ olsun ki erbāb-ı taķvīmün bir kaç işāret ve ‘alāmetleri vardur ki (16) kevābıka ve ibtidāyı seneye nazar ġrād itdiler.” didi. Şehrazād ġikāyeden bu maġale (17) geldükde şabāh-ı taķrib itdüğünü ġörüb süküt eyledi.

(18) **DÖRT YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ GİCE**

(19) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Müneccim “Nedür ol didigün şeyi?” didükde, Tavded “Ma’lūmuñ (20) olsun ki eger sene-i cedīdenüñ ġarası aġd ġünü olursa çün işbu ġün āfītāba (21) mensübdur ve āl’am ‘andallah böyle delālet idir ki ol senede melūñ ve selātından ve velāt (22) ve ġükāmdan zālīm ve ta’di zūhūr ider ve fesād-ı ahviya ve kıla tebārān ve beynü’l-nās haric-i ‘azīm (23) olur ve bu ġidāy ve ġabübāt sāire ve kurtlu olur üzüm bozulur ve kıtāl ve cenūñ (24) ġudūs ider ve ol sene ġāyet bolluġ olur ve allah ā’lim ve eger bazar irtesi olursa ki (25) ol ġün Kāmere mensübdur ol sene şalāġ ve lāte delālet ve ol senede yaġmur çok (26) yaġar ve ġubübāt ġüzel olur ve kitān-ı nev’i bozulur ve buġdāy ucuzlanır ve devāb (27) ve bahāyımnda çok telef olur ve üzüm çoġalur vallah Ā’lim ve şalı ġün olursa (28) çün yevm-i mezkūr meriġe mensübdur içünde kibār nāseñ fevti ve ahrāk damā ve қаһiġ (29) ve ġalā olur ve bārān ve balıġ nev’i az olur ve ‘asl ve ġubübātuñ ba’zı ucuzlanır ve kıtāl (30) ġāşıl olur melūk beyninde vālla Ā’lim ve ‘iġārda mensüb olan çarşanba ġünü [319a] (1) Olursa ġalk beyninde haric ve maric kışret bulur ve maġrda ġ’tidāl ve zer’i nev’i fesād (2) bulur ve devābda ve eġfālde telef ve deryāda muġārebeler zūhūr ider ve ġabübāt-ı nev’i ucuz (3) layub ra’id ve barġ daġı kışret üzere olur vāllaha Ā’lim ve müşteriye mensüb olan pençşenbe (4) ġünü olursa ‘adil vüzerā ve şalāġ-ı қаzāt ve ġāl faġir oġir keşir ve bārān ve fayr (5) ve ġubüb ve işmārda vesāir-i eşyāda kışret zūhūr ider ve zehreye mensüb olab cum’a (6) ġünü olursa bolluġ ve ucuzluġ ġāşıl olur ve zeġle mensüb olan sabit (7) ġünü olursa Şām ve Mışır taraflerında velāt ve ġükāmdan cūr-u ġudūs ider vüzerā ‘itda (8) bereket azlanır vallaha a’lim.” didi.

Ba’de müneccime “Benüm senden bir suālum vardur eger cevābını (9) virmez iseñ senüñ eşvābını aluram suālum budur ki kevākab semaviye kaç cezie münķisımlardur.” (10) didi. merķūm bir cevāb virmekle eşvābından şoyub alduġda ġalīfeye “Ey emīrū’l-mūminīn (11) kevākab üç cezie münķisımdur ki bir cezie semā-yı dūnyāda қаndil gibi āvīġte olunub (12) zemine ziyā ve rüşenlik virür ve bir cez-i recm şiyātına maġşuşdur ki istirāk sem’ (13) idenlerüñ üzerine düşer ve cez-i şalesi havāda ma’lik ki anlaruñ delāletiyle sefer bir ve baġr (14) olur.” didi. Şehrazād ġikāyeden bu maġale geldükde şabāġ-ı taķrib itdügünü (15) görüb sūkūt eyledi.

(16) **DÖRT YÜZ ELLİ TOKUZUNCİ GİCE**

(17) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ba’de bir Feylesof taḡdim idüb suāle şürü’ (18) “Vāy cāriye dahrüñ ḡadi ve ḡaḡkında vārid olan eşyadan baña ḡaber vir.” didi. Tavded (19) “Dahr lafzı günler arasında dāir olan sā’atlerden ve şems ve Qamer duranları arasında (20) ḡāşl olan muḡādirden ‘ibāretdür zīrā ḡaḡk celle ve ‘alā ḡazretleri ḡurān mübīden (arapça ibāre) (21) (arapça ibāre) buyurmuşdur.” didükde, Feylesof “İbn-i ādeme şeyḡān nice (22) tavşıl ider?” didi. Tavded “ḡazret-i efendümüz şali allahu ‘aleyvessellem taḡḡik buyurmuşdur ki (23) şeyḡān ibn-i ādemüñ ḡamarlarında ḡan müşābesinde seryān ider ve yine buyurmuşdur ki sizüñ (24) birüñiz dahri seb ve şitam itmesün zīrā dahr allahu ta’ālīdür ve dünyāyı seb itsün zīrā dünyā (25) beni seb iden kimseye allahu ta’ālī ma’in olmasun diyü bed du’ā ider ve sā’ati kimse seb (26) itmesün zīrā sā’at taḡḡik şeksiz gelecekdür ve zemini seb itmesün zīrā arz (27) bir āyetdür ki ḡaḡk ta’ālī anuñ ḡaḡkında (arapça ibāre) (28) (rapça ibāre) buyurmuşdur.” didükde merḡüm “Şol beş şeyden baña ḡaber vir ki egil ve şerb (29) idüb anadan toḡmamuşlardur.” didi. Tavded “Anlar Ādem ve ḡavā-i vefāka şālih ve ḡazret-i (30) İsmā’ilüñ ḡoyunu ve ḡazret-i Ebü bekirü’ş-Şiddikuñ maḡarada gördüḡi marḡddur yedi [319b] (1) merḡüm “Şol beş şeyden ḡaber vir ki ne cin ve ne üns ve ne melek nev’nden iki cennete (2) bulunur.” didi. Cāriye “Anlar ibrahīm ‘aleyvessellemüñ buzaḡusı ve aşḡab-ı kehfüñ kelbi (3) ve ‘azirüñ ḡamarı ve nelfe-i şālih ve dildil seydü’l-mersilīndür şālī allahu ta’ālī ‘aleyvesellem.” (4) didükde merḡüm “Şol ādemden ḡaber vir ki namazı ne gökde ve ne zeminde kılar.” didi (5) merḡüme “Ol ḡazret-i Süleymāndur ki yel üzerinde giderken namāz kıları.” didi. (6) Feylesof baña “Şol ādemden ḡaber vir ki şabāḡ namāzında bir cāriye gördi ki ol vaḡit (7) aña ḡarām oldu ba’de öyle vaḡtinde ḡelāl oldu pes ‘aşr vaḡti girdükde (8) üzerine ḡarām oldu va maḡrib āzānında be-tekrār ḡelāl olub yatsu namāzında yine andan (9) ḡarām oldu ve ‘aliü’ş-şabāḡ be-tekrār ḡelāl oldu.” didi.

Merḡüme işbu (10) şabāḡ namāzında ḡarınuñ cariyesine baḡdı ki aña ḡarām idi ve öyle vaḡti anı iştirā itmekle (11) ḡelāl oldu pes ‘aşr vaḡtinde anı ‘atıḡ itmekle ḡarām oldu ve maḡrub vaḡtinde (12) tezvīc itmekle ḡelāl oldu ba’de yatsu namāzında boşanmaḡla ḡarām olub ve ‘Ali (13) ü’ş-şabāḡ mürāca’at itmekle ḡelāl oldu.” didükde, merḡüm baña “Ol (14) ḡaber vir ki anuñ mezārı anunla yürür idi.” didi merḡüme “Ol ḡazret-i Yunusuñ (15) balıḡıdur yutduḡı ḡāle deryāda gezerdi.” didi. Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde (16) şabāḡ-ı taḡrib itdüḡünü görüb süküt eyledi.

(17) **DÖRT YÜZ ALTMUŞINCI GİCE**

(18) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ba'de Feylesof “Sen baña şol zeminden (19) haber vir ki anuñ üzerine faķaķ bir def'a güneş ıoġdı.” didi. Merķūme “Ol zemīn (20) Hāzret-i Mūşa deryadan merūr itdükde anuñ için deryā açılıb zemini güneş (21) görđi.” didi. Merķūm “Baña ol etekden haber vir ki eñ evvel zemine cerr olunan etek (22) idi.” didi Tāvded “Atıñ mezkūr Hāzret-i Hācirūñ atıñı idi ki sāreden hicāb ve hayā (23) itdüġi hālede yere sürümüş idi ve andan ‘Arab-ı ‘arbāda şimdiye ķadar senet ķaldı.” (24) didi. Feylesof “Baña ol şeyden haber vir ki rūh ve cānı yoġiken teneffüs itmüşdür.” didi. (25) merķūme “Ol sihir ve ķatīdür ki ķurān mabeynde ve el-şabiḥ izā teneffüs buyrulmuşdur.” didükde merķūm (26) “Baña ol gögercinlerden haber vir ki pervāz idüb bir yüksek aġaca gelüb ba'zı (27) derḥat üzerine ba'zı derḥat altına ķonub ba'de bālāda olanlara altda olanlara (28) eger sizden birüñüz bize ķıķarsa siz bizüm şalesimüz miķdārı ķalursañuz ve eger bizden (29) birimiz size nezvīl iderse ‘adedde sizüñ meşlüñiz oluruz.” didi. Tāvded “Bunlar on iki marġ (30) idi ki yedisi aġac üzerine ve beşi altına ķonmuş idiler eger aşıġıdan biri ķıķarsa [320a] (1) yukarıda olanlar aşıġa inenlerüñ iki miķdārı olurlar ve anlardan biri İzāsı (2) aşıġıda ki olanlar yukarıda olanlara müsāvi olurlar.” didükde, Feylesof kelām (3) itmeksizin eşvānından şoyunub ġitđi.

Ba'de cāriye ‘ulemāya “Arañızda finūn-ı şitāya (4) ā'rif olan kimdür gelsün benüm ile münāṭara itsün.” didükde Nizām kıyām idüb “Beni (5) başķaları ġibi zann itme.” didi. Cāriye “İşte şimdi maġlūb olacaġıñı bildüm zīrā (6) sen med ‘aynīn ve ḥaķķ ta'ālī baña senüñ üzerüñe naşrat virür tā ki seni eşvābuñdan (7) şoyarum hemān sen başķa taķumuñ ġetürmeġe baķ.” didükde Nizām “Vallaha ben saña (8) galibā iderüm vālī āḫirū'd-dahr nāmuñ maġlūbeyt ile yād olmasına sebep olur.” didi. Cāriye (9) “Ey Nizām hemān yeyşnki kefāret kııl ve suāle şürü'it.” didükde Nizām “Baña ol beş (10) şeyden haber vir ki anlar ḥalk yaradılmadan ol icād olunmuşdur.” didi merķūme “Anlar mā (11) ve tarāb ve nūr ve zulmet ve meyvālar nev'īdür.” didi. Nizām “Sen ol şeyden haber vir ki yed ķudret (12) ile ḥalk olunmuş ve islāmda senüñ pederüñ kimdür ve Hāzret-i Muḥammedüñ pederi kimdür (13) ve senüñ evvelüñ ve āḫirüñ nedür.” didi. Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale ġeldükde şabāḫ-ı (14) taķrib itdüġünü görüb sükūt eyledi.

(15) **DÖRT YÜZ ALTMUŞ BİRİNCİ GİCE**

(16) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Tavded cevābında “Yed ƣudret ile ƣalk olunan (17) şey ‘arş-ı İ’zam ve şeycere-i tūbī ve Ƥazret-i Ādem ve cennet ‘addindedür ve maħlūkāt-ı sāire (18) ken ferħānı taħtına birüz itmüşdür ve islāmda pederüm Ƥazret-i Muħammed şalī allahu ‘aleyevesselemdür (19) onuñ pederi ibrahīm zāilū’l-raħmalindür benüm evvelüm nazife-i mezure ve āħirim cife-i ƣazure (20) evvelüm teābdan ve āħirim terābedür.” didi. Nizām “Baña ol şeyden ģaber vir ki aşlı ibtidāsı (21) aġacdān olub āħiri zī-rūħ oldı.” didi. Merķūme “Zikr itdigüñ şeyi ‘aşā (22) Ƥazret-i Mūsādur ve adı maħsud manī ilkā itdükde bāzn allahu sa’i iderdi rūħ virilüb (23) yılan oldı.” didi. Nizām “Ƥazret-i Mūsānuñ (arapça ibāre) ƣulundan murād (24) nedür?” didi. Tavded “Ƥazret-i Mūsā ol ‘aşāyı zemine şancub degdükde pīr aġlanub meyvā (25) virürdi sivāsından egil ve gölgesinde ģarāretten seliye anvar idi ve yurluġda üzerine (26) süvār olurdı ve ƣoyunlarını anuñla ģafz iderdi.” didükde. Nizām “Baña şol dişiden (27) ģaber vir ki erkekten zühür itmüş ve bir erkek ki sāde dişiden tekvin itmüş ve ol (28) dört ateş ki biri egil ve şarb idemz ve biri şarb idüb egil idemez ve biri egil (29) idüb şarb idemez aġık olandan ve ƣapalı olandan ģaber vir.” didükde Tavded “Erkekden (30) zühür iden anı Ƥazret-i Ĥavvādur ki Ƥazret-i Ādem ‘aleyvesselmeden zühür itdi [320b] (1) ve Ƥazret-i İsa sāde-i inşādān zühür itdi ve egil idüb şarb itmeyan ateş (2) dünyāda olan ateşdür ve egl-i şarb iden ateş ceħnimdür ve şarb idüb egil itmyen (3) ateş āfitāb-ı ā’lemdür ve gil ve şarb itmeyen ateş Ƥamerdür ve aġuġ olan şey-i mensün (4) olan mevāddur ve ƣapalı olan şey-i maġrüz olandur didi nizām şā’irüñ şol (5) ebyāt (arapça beyit) (6) (arapça beyit) (arapça beyit) murād nedür ki meālī ne dirsın ol meyte ki (7) ƣabir ve mezārda sākın ve maġīm iken anuñ ta’ām ve ƣuvveti yanı başında ƣonulmuşdur ve ol (8) ta’āmdān tađıġı ģālde nuġġ ve tekmił ider sākıt ve mütekełlüm ģāletleriyle ƣıyām ve meşi (9) idüb ba’de ƣalkdıġı mezārardur ve ircā’ olunur ve bu zāt ne diridir ki ikrām ve iħsāna (10) müsteħaġ olanada meytdür ki raħmete şāyān ola dimekdür.” didi. Tavded “Bu şā’irüñ (11) maħşüdü ancaġ ƣalem-i kitābetdür ki bu uşāfa şāmildür.” didi. Şehrazād ģikāyeden bu maħale (12) geldükde şabāħ-ı taġrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(13) ** DÖRT YÜZ ALTMUŞ İKİNCİ GİCE**

(14) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ba’de Nizām “Ya diger şā’irüñ (arapça beyit) (15) (arapça beyit) (16) (arapça beyit) (17) (arapça beyit) (18) (arapça beyit) (19) (arapça beyit) ƣulıyla murādı nedür ki Ma’nāsı ey ehil (20) ‘ilm ve ‘aġıl ve ‘irfān baña

şol marğdan haber virüñ ki ol marğ diyâr-ı ‘acem ve diyâr-ı ‘Arabda ⁽²¹⁾ mevcûd olub be atı ve ne tavı ve ne batarağı vardur ve pişdügi hâlde ve şofuk oldığı ⁽²²⁾ hâlde ve ateşe gömüldügi hâlde egle şâyân olur ve anuñ iki rengi olub biri gümüş ⁽²³⁾ renginde ve biri altün rengine müşâbihdür ve bu marğ ne diri ve ne ölüdür şol ‘acib ⁽²⁴⁾ şeyden baña haber virüñ dimekdür.” didükde Tavded “Ey Nizâm! Sen bir paralıķ yumurta için ⁽²⁵⁾ çokca sözi uzatduñ.” didi. Nizâm haķķ celle ve ‘alâ hazretleri Mûsâ’ya kaç kelime ⁽²⁶⁾ ile mükâlume buyurdu.” didi. Tavded Hazret-i şalli allahu ta’âli “‘aleyvesselmeden mervîdür ki ⁽²⁷⁾ haķķ celle ve ‘alâ hazretleri Mûsâ’ya biñ beş yüz yigirmi beş kelime ile mükâleme ⁽²⁸⁾ buyurmuşdur.” didi. Merķüm “Haķķ celle ve ‘alâ hazretlerine mükâleme iden on dört ⁽²⁹⁾ şeyden haber vir.” didi. Tavded “Anlar semavât-ı sab’ ve arzeyn-i sab’idür ki haķķ ta’âliye itînâ [321a] ⁽¹⁾ tî’in didiler.” didi. Nizâm “Baña şâ’irüñ (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) kılundan ⁽³⁾ murâd nedür ki meâli nedür ol şey ki ağızsız ve karınsız egil idüb gerek eşcâr ve gerek hayvân ⁽⁴⁾ aña kuvvet ve azıķdur eger anı ta’âm ider iseñ ta’îş idüb hayât bulur ve eger aña ⁽⁵⁾ şü virür iseñ fevt ider dimekdür didi merķüme bu şâ’irüñ murâdı ateşdür.” didi. ⁽⁶⁾ Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı takrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(7) ** DÖRT YÜZ ALTMUŞ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazâd kelâma aĝaz idüb dir ki: Ba’de Nizâm “Şâ’irüñ (arapça beyit) ⁽⁹⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁰⁾ (arapça beyit) kılundan murâd nedür ki meâli iki refîķ ve halîl ⁽¹¹⁾ ve müşâhib vardur ki her lezzetden memnûn olub bütün şab di-cürda bir birine mâ’naķa ⁽¹²⁾ idüb betavdet iderler ki cümle ahâliyi âfet ve bilyelerden hafz idüb şems-i tâbân tılv’a ⁽¹³⁾ şarf-ı ‘inân itdükde ol iki yârân birbirinden nâr-ı firâķ ile suzân ve cer’e nüş ⁽¹⁴⁾ ihzân olur dimekdür.” didi. Tavded “Bunlardan murâdı kapu kanadlarıdır.” didi. Nizâm ⁽¹⁵⁾ “Ya şâ’irüñ (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) kılundan murâdı nedür ki meâli nedür ol şike anuñ ⁽¹⁸⁾ arķasında iki kisvesi olub gidüb geldükçe anuñla sürünerek giderler ve anuñ ⁽¹⁹⁾ öyle bir çeşmi vardur ki anuñla aşlâ hevâb-ı lezzetini tatmadugundan mâ’idâ göz yaşı ⁽²⁰⁾ andan aķmamuşdur ve daħı aşlâ eşvâb giymemiş ise de hâlķa eşvâ’-i şiyâb ile kisve ⁽²¹⁾ lendir dimekdür.” didi. Merķüme “Bu lafzdan maķşûd iki nedür?” didi.

Ba’de Nizâm ⁽²²⁾ “Baña söyle ‘acabâ Hazret-i ‘Ali bin Ebû tâlim mi ifzâl yâhûd Hazret-i ‘Abbâs bin ⁽²³⁾ ‘Abdû’l-muṭalib mi ifzâl.” didükde merķüme bildi ki Nizâmuñ

işbu suâlden merâmı ancak ⁽²⁴⁾ mekîdedür zîrâ Hâzret-i ‘Ali ifzâl dişe emîrû’l-mûminîn ‘Abbâsdan olmağla t̄arılır ⁽²⁵⁾ ve Hâzret-i ‘Abbâs ifzak dişe muhâlif cumhur olur pes bu mulâhazada bir miqdâr ⁽²⁶⁾ mütehayr ne sükût itdükden sonra “Ey Nizâm! Sen iki fâzıl kimseden suâl itdün ki ⁽²⁷⁾ her birinün maşşûş maşsın ve fezâili vardur gel başka münâzaralara baçalum.” didükde ⁽²⁸⁾ halîfe “Vallaha cevâbda gâyet ihsân itdün.” didi ve Nizâm çar olub ‘ulûm-u şitâdan ⁽²⁹⁾ suâl itmege başladı “Vay banû! Baña şol şeylerden haber vir ki k̄angı şeyi baldan t̄atlu ⁽³⁰⁾ ve k̄angı şey kılıcdan keskin ve k̄angı şey oğdan esri’ ve k̄angı şey bir sâ’atlük lezzet ⁽³¹⁾ ve k̄angı şey üç günlük sürür ve k̄angı gün ki gâyet güzeldür ve k̄angı şey bir haftaluğ [321b] ⁽¹⁾ sürür ve k̄angı haqq ki anı şâhib bâtıl inlâr idemez ve k̄angı şey mezârûñ ⁽²⁾ secceni ve k̄angı şeyün hayâtı mütibdür ve ‘alâ cesiz olan maraz nedür ve zevâl bulmayan ⁽³⁾ ‘ibârundur ve ‘imâratda seki itmeyüb dâ’imâ harâbede sekini idüb ibn-i âdeme bağz ve vücūdanda ⁽⁴⁾ yedi hayvândan numune vardur.” didi. Şehrazâd hikâyeden bu maḥâle geldükde şabâh-ı ⁽⁵⁾ takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(6) **DÖRT YÜZ ALTMUŞ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁷⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: T̄avded cevâbında “Ben bu suâllerün tefsirini ⁽⁸⁾ söylerem lakin sen eşvâbünñ çıkar.” didükde halîfe “Ey T̄avded sen cevâbını söyle de ⁽⁹⁾ Nizâm eşvâbından soyunur.” didi. T̄avded “Baldan aḡli ve t̄atlu şey t̄a’atlu ve necâbetlü ⁽¹⁰⁾ olan evlâddur ve kılıcdan keskin lisândur ve oğdan eser’i ‘ayn-ı bâşradur ⁽¹¹⁾ ve lezzet-i sâ’a cimâ’ ve muvâşalatdur ve üçgünlük sürür-ı nesvânunñ isti’mâl itdükleri ⁽¹²⁾ nûradur ve güzel gün oldur ki ticâretde rüclü olan gündür ve bir haftanunñ sürürü ⁽¹³⁾ gelinlikdür ve bâtıl şâhibinünñ inkâr itmedügi haqq ḡulül ecel ve mevtdür ve mezârûñ seccinisi ⁽¹⁴⁾ ve kötü aḡlâk olan ferzendür ve derünunñ sürürü maḡî’ olan zevcedür ve nefsunñ ⁽¹⁵⁾ keydi ‘abd-i â’şîdür ve hayâtuñ mevti fakir ve fâke ve ‘ilâca kâil olmayan maraz sū-i ⁽¹⁶⁾ aḡlâkdur ve bî-zevâl olan â’rise olan dühterdür ve ‘imâratda sâkin olmayub ve yarâna ⁽¹⁷⁾ ve harâb olan maḡallerde sekini ve nev’i beni âdemi bağz idüb kendünde yedi ⁽¹⁸⁾ hayvân ḡaşalatine ḡavi olan hayvân çekirgedür zîrâ anunñ başı eseb başına ve boynı ⁽¹⁹⁾ öküz boynuna ve k̄anadları kerks k̄anadlarına ve ayakları deve ayaklarına ve kuyriğı yılanı ⁽²⁰⁾ ve karnı ‘akreb karnuna ve boynuzı geyik boynuzına müşâbhdur didükde halîfe ⁽²¹⁾ merķūmenünñ nibâhatından mûta’cib ve nizâma sen eşvâbünñ çıkar.” didükde.

Nizām “Ey ⁽²²⁾ emīrū’l-mūminīn! Ben şehādet iderüm ki bu cāriye benden ā’limdür.” diyüb eşvābını çıkarub ⁽²³⁾ “Allah saña bunlarda bir kemet virmesün.” diyerek, Tavdeda teslīm eyledi ve hālīfe aña başqa ⁽²⁴⁾ bir takım eşvāb ‘ināyet eyledi ba’de hālīfe şatıncı iyü bilen bir ādemi celb ve anuñla ⁽²⁵⁾ Tavded oynanub bir kaç def’a aña gālība olmağla anūn eşvānını dañı aldı ve ālāt müsīki dañı ⁽²⁶⁾ celb itdirüb merķūmenūñ eline virdükde hevānında ve sāzendelikde dañı gāyet ⁽²⁷⁾ māhire olub ‘avdi oğul gibi kucağına vaz’i ve müsīki āhenklerinden on iki ⁽²⁸⁾ perdeyi ā’li nağmāt ile ibrāz ve azhār itdükde hālīfeye tarb hāşıl olub ⁽²⁹⁾ “Seni terbiye idene allahu ta’āli rahmet eylesün.” didükde Tavded maħal cülüsundan kıyām ⁽³⁰⁾ ve huzūr-ı hālīfede zemīn būs itdükde emīrū’l-mūminīn merķūmenūñ aғasına on biñ ⁽³¹⁾ altūnı ba’dū’t-teslīm Tavdeda “Sen ne istersün?” didi. Merķūme “Efendüm benüm ricām budur ki [322a] ⁽¹⁾ beni aғama redd idesüniz.” didükde hālīfe Tavdeda dañı on beş biñ altūn ‘ināyat ⁽²⁾ idüb seyd ne red eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü ⁽³⁾ görüb sükūt eyledi.

(4) **DÖRT YÜZ ALTMUŞ BEŞİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aғaz idüb dir ki: Ba’de Hārūn Reşīd merķūmenūñ aғasına ⁽⁶⁾ nedim-i ithād idüb aliū’l-meyāt mesrūrū’l-hālāt kaldılar naķil iderler ki gāyet ⁽⁷⁾ mükteber ve devlet ve salţanatıyla ma’cib bir melik var idi taşra çıķduķda naħūtını azhār ⁽⁸⁾ içün tañţana-yı ‘azīme ve debdebe-i cismiye ile çıķardı günlerde bir gün gāyet ibhat ⁽⁹⁾ ve ‘azimet ile merşī’ ve mücevher rahat üzerine süvār ve alāy ile şehre çıķub yine ⁽¹⁰⁾ ‘acib ve naħūt ve kibr ile kimseye iltifāt itmeyerek giderken iblis la’yn gelüb burnuna ⁽¹¹⁾ üfürmekle dahā ziyāde nuħütlandır pes ār ide gāyet miskin ve eski eşvāb giymüş bir recl ⁽¹²⁾ gelüb selām virdise de Melik selāmını almamağla merķūm Melikūñ bendūñi esebūñ kemendin ⁽¹³⁾ tutmağla melik “Sen tutdığūñ eseb kimūñ olduğunı bilmez müsün kimi koyı vir.” didükde ⁽¹⁴⁾ recl “Benüm size bir hācetüm vardır.” didi.

Melik “Tır sarāya varub nezvil itdügümde hācetūñi ⁽¹⁵⁾ söyle.” didi. Recl “Hāyır bu bir sırdur ki bahr-ı hāle şimdi senūñ kulağıña söyleyecegümÇ” ⁽¹⁶⁾ didükde Melik kulağıñı merķūmuñ tarafuna meyl itdükde recl “Ben melikū’l-mevtüm senūñ ⁽¹⁷⁾ rūñıñı kabz itmege geldüm.” didükde Melik “Baña mühlet vir sarāya gideyüm ve ehil ⁽¹⁸⁾ ve evlādımı vedā’ ideyüm.” didi. Recl “Hāyır femā ba’d mühlet vaķtı kalmadı diyüb derhāl ⁽¹⁹⁾ canını alub gitdi ve oradan bir recl-i şaliħa varub selām virdi ve ben

melikü'l-mevtüm.”⁽²⁰⁾ didükde, merķūm “Merħabā elħamdü'l-illah ki geldüñ zīrā ben çoķdan berü size müntezirüm hemān⁽²¹⁾ işüñ gör.” didükde melikü'l-mevt “Eger bir işüñ var ise saña müntezir olur.” didi. “Ĥayır⁽²²⁾ benüm rabbimüñ mülākātından başķa ĥācetüm yoķdur.” didükde.

Mümā-ileyh “Rūħıñı ne ĥāletde⁽²³⁾ ķabz ideyüm zīrā ben senüñ ĥaķķüñda ruĥşatla māvurum.” didükde, merķūm “Tūr abdest⁽²⁴⁾ alayum ve iki rek'at namāz ķılayum sücüde varduğumda rūħumı ķabz eyle.” diyüb abdest⁽²⁵⁾ alub iki rek'at namāz ķılıb secde-i aĥıreye varduķda Melikü'l-mevt rūħını ķabz⁽²⁶⁾ idüb raĥmet ve rızvāna naķl eyledi ve ĥikāyat olunur ki maldār ve ĥazīneleri⁽²⁷⁾ taĥt-ı ĥadd ve ĥaşra-yı ġayr dāĥil ve ķuvvet ve salĥanatı balātır ve kibr ve nuĥütı cümle melükdan⁽²⁸⁾ ekşer ve ufr bir şāh var idi ki ĥāiz olduğı emvāl ‘adīde ve ĥayrāt-ı celileyi⁽²⁹⁾ kendü neufsine istiĥlāş ve rāĥat ve şafāsına taĥşiş itmek mülāĥaza eyledi.⁽³⁰⁾ Şehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldükde şabāĥ-ı taķrib itdüğünü görüb süķüt eyledi.

(31) **DÖRT YÜZ ALTMUŞ ALTINCI GİCE**

[322b]⁽¹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Melik mümā-ileyh ĥülyāsına binā-i ā'li bir sarāy binā⁽²⁾ olunmasına fermān idüb bī-nazīr bir sarāy binā olunduķda cümle erkān-ı devlet⁽³⁾ ve dāiresini ve ĥevāşını anda cem' ve ziyāfet tertīb idüb işçiler ve ferāşlar⁽⁴⁾ celb idüb tañtana-i ‘azīme ve debdebe-i cismiye ile binüb sarāy-ı merķūme vardı⁽⁵⁾ ve mesend ve alasende oturub ve ‘azimetine baķub ma'cib olduķda neufsini muĥātab idüb⁽⁶⁾ ey neufs işte dünyāda bütün senüñ ĥuzürıña geldi şimdi şafā ve rāĥatıña tafriğ eyle ve⁽⁷⁾ ali aĥrāū'd-dāĥr bu na'm celile ile mütena'im ol ve lezīz eţma'madan egil eyle diyü muĥātaba iderken⁽⁸⁾ köhne eşvāb giymüş ve boynunda bir tırba aşılımış sāl şüretinde bir recl gelüb ķapuyı⁽⁹⁾ öyle çaldı ki cümle sarāyda olanlara faz' ĥāşıl olub ķavāşān ve ġülmān ĥāse⁽¹⁰⁾ sür'atle varub merķūmı gördüklerinde, “Canum sen diyü ana misn dilencilik⁽¹¹⁾ böyle mi olur bu sarāy kimüñ oldugunu bilmez müsün tırulmaķ ta'amun bitürsün de⁽¹²⁾ fazla ķalan şeyden saña bir miķdār şeyi getürelüm.” didüklerinde.

Merķūm “Benüm maţlübem ta'am⁽¹³⁾ degüldür ancaķ ben sizüñ meliküñizi isterem söyleyüñ yanuma gelsün.” didükde merķūmun⁽¹⁴⁾ “Behey ādem! Sen kimsün ki bizüm melikimiz saña gelsün.” didiler. Recl “Siz varuñ aña ĥaber virüñ.”⁽¹⁵⁾ didi.

Merkumun meliküñ yanuna varub ifāde-i hāş itdüklerinde Melik “Siz eti zecr⁽¹⁶⁾ vard’ itmedüñiz mi dirken ol recl be-tekrār şiddetle bābı kır’ arb itmekle ulmān⁽¹⁷⁾ deginkiler ile yanuna oşub üzerine hücüm itdülerinde recl siz kendü hālünizde⁽¹⁸⁾ uruñ zīrā ben melikü’l-mevtüm didügi birle ‘aķılları başlarından gidüb ditremege başladılar⁽¹⁹⁾ ve varub Melike ifāde itdüklerinde meli söyleyüñ bundan ayrı bedel olarak başkasını⁽²⁰⁾ alsun.” didi. Merķūmun melikü’l-mevte cevābı virdüklerinde ben andan ayrı kimseyi⁽²¹⁾ alamam.” dimekle Melik ah ve oylāh dimege başlayub maķ ve hāzīnelerine la’n ve şatm itmege⁽²²⁾ başladı bu mal beni aġvā ve ‘ibādetimden işġāl idüb şafrālđ bıraķdı diyü kendüyi mu’ātebe⁽²³⁾ iderken allahu ta’ālī malı nuķka getürüb “Behey ādem! Sen niçün bizi seb ve la’n idersin⁽²⁴⁾ biz senüñ gibi opraķdan maħlūkuz ve haķķ ta’ālī bizi senüñ elüñe virdi ki andan āhirete⁽²⁵⁾ uzaķ ithāz ve fuķarāya taşdıķ idesin ve za’fāyı ayaklandırasın ve mescid ve köpri⁽²⁶⁾ binā idesin sen bu şaralardan şarf-ı nażar idüb hevā ve hūske uyduñ şimdi⁽²⁷⁾ hāsretüñde al ve alābizde zānb yoķdur.” didiler. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde⁽²⁸⁾ şabāh-ı taķrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(29) **DÖRT YÜZ ALTMUŞ YEDİNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ba’de melikü’l-mevt derhāl ol şāhuñ sofrā üzerinde⁽³¹⁾ canını alub gitdi ve haķķında haķķ cel ve ‘alā Hāzretlerinüñ (arapça ibāre) [323a]⁽¹⁾ (arapça ibāre) ul-ı şerīfinüñ aķı oldu ve hikāyat iderler ki⁽²⁾ beni isrāilde bir melik-i cibār var idi günlerde bir gün serīr-i salţanatında cālis iken⁽³⁾ şūrete hāile ve hālet-i maħūfe ile balā istīzān yanuna bir recl girdüġünü gördi. Melik ol⁽⁴⁾ reclüñ heyet ve suretinden faz’ idüb yerinden alkub ve “Sen kimsüñ ve nice izinsiz⁽⁵⁾ yanuma girdüñ.” didükde, Merķūm “Beni hāne şāhibi irsāl itdi ki ne apucı ve ne başķa⁽⁶⁾ hicāb beni men’ idebilür ve pādişāhlaruñ yanuna izinsiz duħül idüb ahr ve saşvetlerinden⁽⁷⁾ hāvf ve hoşbet itmem zīrā ben ol ādemüm ki melük-ı cabbāra ve selāttīñ aña sıra benden⁽⁸⁾ hāvf idüb abzāmdan firār ve hūlāş bulamazlar be hāzumü’l-zāt ve maġriķ⁽⁹⁾ ü’l-cemā’āt olan melikü’l-mevtüm.” didi.

Pes Melik bu kelām muħāfat-ı encāmı işitdükde⁽¹⁰⁾ yūzi üzerine düşüb ditremege başlayub bayıldı ifāķat bulduķda “Ey ādem! Sen⁽¹¹⁾ melikü’l-mevt müsün?” diyü suāl ol daħı “Evet.” dimekle Melik “Allah için baña bir gün mühlet⁽¹²⁾ vir ki istiġfār ve tövbe ideyüm ve rabbimden ‘özür diliyüb haķķūķ nāsı erbabına redd ideyüm

ki ⁽¹³⁾ ‘irşat-ı kıyāmetde ḥesābını çekmeyüm.’ didükde melikü’l-mevt heyhāt heyhāt “Bu didügünün ⁽¹⁴⁾ şeye tarīk yokdur zīrā senün şayılmış ve taqdīr kıılunmuş olan ayām-ı ‘örüñ ḥitāma reşide ⁽¹⁵⁾ bulmuş ve ma’dūd olan infāsuñ āmū’l-kitābda meştūr oldığı üzere tamām olmuşdur.” ⁽¹⁶⁾ didükde, Melik “Bāri bir sā’at kadar imhāl kııl.” didi.

Melikü’l-mevt “Şol didigün sā’at ⁽¹⁷⁾ vel ḥesāba dāḥıldür ḥāl bu ki o daḥı tamām olmuşdur ve sen gāfil ve zāhilsün ⁽¹⁸⁾ ve şimdi cümle enfāsıñı tamām itdüñ ancaḳ bir nefesün ḳaldı.” didükde, Melik “Ben ḳabre naḳl ⁽¹⁹⁾ olundıgum ḥālde benüm ile kim ölür.” didi. Melikü’l-mevt “Emelünden ḡayrı kimse ölmez.” didi. ⁽²⁰⁾ Melik “Benüm iyü ‘emelüm yokdur.” didi Melikü’l-mevt “Böyle oldığı ḥālde mālik-i cehennem ve ḡazab ⁽²¹⁾ rāb-ı müntaḳımdür.” diyüb rūḥını ḳabz itdükte serfirinden zemine düşdi. Şehrazād ⁽²²⁾ ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(23) ** DÖRT YÜZ ALTMUŞ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ahāli Melike ḥāşıl olan ḥāleti gördüklerinde aḡlamaḡa ⁽²⁵⁾ başılayub ve şadāları eḡrāfı ḡoldırub maḡzün oldılar lakin anuñ ḥāl ve meelini bilmüş ⁽²⁶⁾ olaydılar dahā ziyāde maḡzün olurlardı ve ḥikāyat olunur ki iskend zevāliḳlarının ⁽²⁷⁾ ba’z seferlerinde esbāb-ı dünyadan bir şeye mālik olmayub ḳırlarını kapuları önünde ḳazmuş ⁽²⁸⁾ za’yıf ḳumdan merūr itdi ki her vaḳit merḳūmun mezārlerini sübürüb ⁽²⁹⁾ tanzīf ve ziyāret idüb içünde ‘ibādet iderlerdi va ḡa’āmları ancaḳ nebātāt-ı zemīn ⁽³⁰⁾ idi İskender bunlara bir ādem yollayub Ḥākimlerini yanuna da’vet itdise de icābet ⁽³¹⁾ itmeyüb yanuna varmadı ve “Benüm andan bir ḥācetüm yokdur eger anuñ bende bir ḥāceti var ise yanuma [323b] ⁽¹⁾ gelmesün” diyü cevāb virmekle zevāḳarının yanuna varub ḥāl ve keyfiyetden suāl ve “Ben ⁽²⁾ sizde ne altün ve ve ne gümüş ve ne na’īm-i dünyadan bir şey görmedüm.” didükde.

Melik mūmā ⁽³⁾ ileyh “Na’īm-i dünyadan kimse ḡoymaz.” didi. Zevāḳının “Niçün ḳaburñızı ḳapularınızuñ ⁽⁴⁾ yanuna ḳazduñuz.” didi. Melik ḳabirlerimiz her bār gözlerümüzün pişḡāhında olsun ve her vaḳit ⁽⁵⁾ aña naḡır idüb nefsimizde mevtün zıkrı tecdid itsün ki āḥireti ferāmüş itmeyelüm ⁽⁶⁾ va ḥab dünyādur ve mezan zāil olub ‘ibādetden şāḡil olmasun.” didükde İskender ⁽⁷⁾ “Ya kıyāḥ zemini nice egil

idebilürsünüz didi Melik karnımızı hayvānātūñ kabr ve müdafatı ⁽⁸⁾ olmasın istemeziz zīrā ta'āmuñ lezzeti boğazdan na'di ve tecāvüz itmez diyüb ve elini ⁽⁹⁾ uzadub bir qaḥf ya'ni insān başı kemigü çıkarub İskenderūñ huzūrına ⁽¹⁰⁾ koydı ve ey zevālikrneyn bunūñ şāḥibi kim olduğunu bilür misin didi İskender ⁽¹¹⁾ hayır bilmem didükde Melik bunūñ şāḥibi dünya melükundan bir Melikūñ başıdır ki re'aya ⁽¹²⁾ sına zulm ve ta'di ve za'fāya cūr ve cefā idüb ayām devleti hitām-ı dünyānuñ cem'anında şarf ⁽¹³⁾ itdi ḥaḳḳ ta'āli anuñ rūḥını kabz idüb maḳrīn cehennem itdi didi ba'de ⁽¹⁴⁾ başka bir baş kemügi çıkarub bu daḥı kimūñ olduğunu bilür misin didi İskender ⁽¹⁵⁾ bilmem didi Melik bu daḥı melūñ 'izāmdan birinūñ başıdır ki re'ayasına ā'dil ve şefḳat ⁽¹⁶⁾ idici bir Melik idi anuñ rūḥı kabz olunduḡda cennet ferd ve setde iskān eyledi ⁽¹⁷⁾ didi ba'de elini İskenderūñ başı üzerine vaz'i ve 'acabā bu başı kaḅıgısı gibi ola ⁽¹⁸⁾ caḡdur didükde İskender ağlamaḡa başlayub ve Melik mūmā-ileyh kucaḡına alub ⁽¹⁹⁾ eger sen benüm şöḡbetimi kabūl ider iseñ saña vūzerātımı tafvīz ve mülkimi senūñle muḳāsemet ⁽²⁰⁾ iderüm didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḡale geldükde şabāḥ-ı taḳrīb itdügünü ⁽²¹⁾ görüb sükūt eyledi.

(22) **DÖRT YÜZ ALTMUŞ TOĞUZINCI GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Melik mūmā-ileyh heyhāt heyhat “Benüm böyle ⁽²⁴⁾ şeyde raḡbetim yoḡdur.” didükde İskender “Niçün raḡbet itmezsün.” didi. Melik “Zīrā ḥalk ⁽²⁵⁾ cümlesi mal ve devlet için senūñ düşmanūñdur ve benüm mülkümūñ rā'yāsı benüm işdiḳār mıdır ⁽²⁶⁾ kanā'at ve faḳir sebebiyle zīrā dünyāya tam' itmem ve andan bir maḳşūdum yoḡdur.” didükde ⁽²⁷⁾ İskender Melik mūmā-ileyh elini būs ve vedā' idüb sāil sebiline gitdi ⁽²⁸⁾ ve ḥikāyat iderler ki Melik ā'mil kısıri nūşervān ve kalāy devletini ⁽²⁹⁾ ihtiyā ve memleketinūñ me'mūriyetine işişār itmek için bir def'a gitdügünü keyifsizliğe ⁽³⁰⁾ urub memurlara ḥükemā benüm 'ilācım için 'atīḳ vir toḡla dānesi ta'rīf [324a] ⁽¹⁾ itdiler ki anuñla terkīb devā olunacaḡdur bir bir yıḳmaḳsızınn baña bir eski toḡla ⁽²⁾ develik didükde merḳūmun eḡrāf ve eknāfa vaḳri ve kaşabalara varub her neḡadar eski ⁽³⁾ binadan ḳalma bir toḡla bulalum diyü teftişde şarf hamet itmüşler ise de bulmayaraḡ ⁽⁴⁾ gelüb nūşrevāna ḡaber virdüklerinde ḥüdāya

şükür idüb ben ancak memleketimüñ ⁽⁵⁾ mesûr ve harâbı namıkdâr idüğünü bilmek için bunu istedüm çün şimdi cümle ⁽⁶⁾ zemînüm me'mûdur artık memleketüm Kemâl buldı ve ahvâli münteżim oldu ve ma'lûmuñuz ⁽⁷⁾ olsun ki melûk kıadmānuñ himmet ve icthādları ancak vilâyetlerini ta'mîr itmede idi ⁽⁸⁾ zîrâ anlar bilürler ki dîn ve millet ancak Melik ile olur ve Melik 'asker ile ve 'asker mal ike ⁽⁹⁾ olur mal 'imârat-ı zemîn ile huşûla gelür ve 'imârat arz ancak 'adil vedâd ile olur ⁽¹⁰⁾ ve melûk-ı 'izâm aşlâ kimseyi cür ve zulm üzere müsâ'da itmezler zîrâ tahkîk ⁽¹¹⁾ bilürlerdi ki cür ve zulm ile re'aya şebât bulamaz ve harâb ve telef cür ve zulm ile hâşıl ⁽¹²⁾ olur ve ahâli zemîn-i zulm ile ta'dîden firâr ide geldükleri hesabıyla Melik zâlumden firâr ⁽¹³⁾ itdüklerinde başka vilâyete gidüb ol zâlimüñ mülki naşş ve izmihelâl yolub ⁽¹⁴⁾ hazîneleri maldan fâriğ ve 'askerden hâli kalub mahlûñeye kendüni inqâ ider ⁽¹⁵⁾ ve naql iderler ki beni isrâilde bir Kıadı var idi ve anuñ gâyet cemile ve hüsnâ ve şalâh ⁽¹⁶⁾ hâl ve 'iffet ile mevşûfa bir hatunı olub anuñla geçinürdi. Şehrazâd hikâyeden ⁽¹⁷⁾ bu maħale geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(18) **DÖRT YÜZ YETMÜŞİNCİ GİCE**

⁽¹⁹⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Pes senelerüñ birinde kıadı merķüm ziyâret beyn' ⁽²⁰⁾ ü'l-Kudüse 'azîmet idüb birâderini kıadılık niyâbetinde ve zevcesinüñ avâzımında vekil ⁽²¹⁾ naşib idüb ve zevcesini allaha vadi't iderek gitdi bir gün birâderi hatun ⁽²²⁾ merķümeye varub iktizâ ideb hâcetinden suâl iderek nazîrı merķümeye düş ⁽²³⁾ ve maħâ sen kemâline bakub 'aşkıdan 'aklı zâil olub şabır ve kıarıardan tebâ'd ve hicâb ⁽²⁴⁾ ve hoşbetden müğâriķ olub merķümeye derd-i derünını ifşâ ve vuşâlını taleb ve ricâ ⁽²⁵⁾ itdükde mûmâ-ileyh ve ri' ve hayâtını hesabıyla işbu huşûşdan imtinâ' itdi merķümüñ ⁽²⁶⁾ hâtrına şöyle geldi ki birâderüm hacdan geldükde işbu hatun benim andan mervâdamı ⁽²⁷⁾ ifâde itdi diyü endişeye düşüb kemâl fesķ ve fücür ve tağyân ve cürundan böyle maħzûre ⁽²⁸⁾ şalub Varid Ey dört şâhid zür peydâ ve ol zan şâliħanuñ üzerine işabât-ı zinâ idüb ⁽²⁹⁾ hâdd-ı şer'iatı icrâ ve bir çukura vaz' ve recm idüb ta ki taş ile urtuldukda ⁽³⁰⁾ bırağub gitdiler sekr hatun merķümede bakıye-i hayât olub gice olduğda muķâsât ⁽³¹⁾ itdüğü şarb-ı hücurdan ah ve anin iderek kıaldı ittifâķa yoldan ah deşd idenlerüñ biri [324b] ⁽¹⁾ yanundan gizâr ve aninin işidüb yanuna gelüb taş arasında tahlîş idüb hânesine ⁽²⁾ götürdi. Çünkü merķümüñ vecesi var idi mu'âlece idüb bir kıac ⁽³⁾ gündün şöıra şifâ buldukda ol recl oğlını yanuna alub terbiyesiyle meşğüle ⁽⁴⁾ kıaldı ve gice ve gündüz yanundan ayrılmazdı.

Pes ol havālaylarda bir yaramaz ādem var idi ⁽⁵⁾ işbu hatunı görüb ‘aşkıyla mübtelā oldu ve giderek şabra mecāl bulmayub ve şālını ⁽⁶⁾ taleb itdise de hatun imtinā’ itmkle katl eyle tahdīd ve gice olduğda nāgihān ⁽⁷⁾ gelüb hatunı boğazlayam dirken hatun zannıyla kucağında olan hāne şāhibinüñ oğlın ⁽⁸⁾ debh idüb gitdi. Şabāh olduğda ma’şümüñ vālidesi gelüb oğlını mezbūh ⁽⁹⁾ bulmağla “Sen oğlumı boğazladıñ.” diyerek hatuna darb ve izāsına başladı pes zevci ⁽¹⁰⁾ gelüb “Behey hatun! Bu kadın oğlumızı zebh itmemüşdür hemān günāhını çekme.” diyerek elinden ⁽¹¹⁾ taḥlīş idüb ve eline bir kaç altūn virüb ve irhāl sebīlūne git senüñ iḳāmetüñ bizde mümkün ⁽¹²⁾ degildür diyüb hāl sebilini taḥliye itmekle ol faḳīre hatun yola revāne olub gitdi.

⁽¹³⁾ Yolda bir kaşabaya rāst geldi ki ahālisini bir ādemi şalb itmege götüreyorlar buldı ⁽¹⁴⁾ cinhesinden suāl itdükde bu ādem medbūndur ve dīnini virmemekle şalibe götüre ⁽¹⁵⁾ yoruz didiler Şhrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāh-ı taḳrib itdügünü ⁽¹⁶⁾ görüb sükūt eyledi.

(17) **DÖRT YÜZ YETMÜŞ BİRİNCİ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şhrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: Pes merḳūmenüñ ‘andında recl-i mezkūruñ ⁽¹⁹⁾ dīni kadar para mevcūd olmağla hemān merḳūmuñ üzerinde olan mübālīgi teslīm ve katlden ⁽²⁰⁾ taḥlīş itdükde recl-i merḳūm “Ey seyyidem! Sen baña tāze ḥayāt virdüñ femyā ba’d ben senüñ ⁽²¹⁾ köleñüm memātıma kadar saña ḥidmet iderüm.” diyerek, anuñla qaldı ve aña maḥşūş bir ‘ibādet ⁽²²⁾ hāne binā ve derūnunda iskān idüb taşradan iḳtizā ideb eşyaları getürüb ḥidmet ⁽²³⁾ iderdi çün zen-i merḳūme ‘ibādet ile meşğul qalub ve icābet du’ā ile şöhet ⁽²⁴⁾ bulub her kim ‘ibādetgāhına gelüb du’āsını alursa mükziü’l-ḥāce giderdi ve imrāz ⁽²⁵⁾ ‘asīre ile mübtelā ise şifā bulurdi ve bu keyfiyetler ile nāmi şeyv’ bulub āfāḳdan ⁽²⁶⁾ zī-ḥācet ve şāhib-i ā’hit olanlar yanuna gelüb du’āsın alarak qaldı geledüm ⁽²⁷⁾ beri taraḳa çün ki merḳūmenüñ zevcinüñ birāderi ki anuñ sebeb-i recminde ‘ale müstaḳla ⁽²⁸⁾ idi ḥaḳḳ celle ve ‘alā ḥazretleri yüzinde bir ‘illet virdi ki aşlā ‘ilāc qabul ⁽²⁹⁾ olmayub bütün yüzini egil idüb menfur ḥāş ve ā’mm oldu ve birāderi ḥacdan geldükde ⁽³⁰⁾ ve zevcesinden suāl ol daḳı vefāt itdügünü ifāde itmekle maḥzūnū’l-ḥātır qaldı ve ol ⁽³¹⁾ bir emzircekle qarınüñ kucağında ma’şümü zebh itmüşidi aña daḳı ḥaḳḳ ta’āli tarafundan [325a] ⁽¹⁾ yaradan meyüş bir ‘illet maslaḳ olub kötürüm oldu ve gizlik zalmāsın “Benüm oğlumı ⁽²⁾ katl itdüñ diyerek.” aña darb-ı şedīd iden hatun barş ‘illetiyle mübtelā oldu.

Çün ⁽³⁾ ol zenn-i ā’bdanuñ şayt ve şadāsı ve icāba du’āsı halk-ı ā’lem beyninde şöhret bulmağla ⁽⁴⁾ zevcesi kaçınuñ tarq-ı sam’ası olmağla biraderine “Gel seni şol hatuna götüreyüm ve hayır ⁽⁵⁾ du’āsını alalum şāyed bāzanallah saña şifā hāşıl olur.” diyerek, alub yola revāne oldı ⁽⁶⁾ ve ol günlerde ittifākā yine diger hātūnuñ zevci zevcesini işbu şalihanuñ du’āsını almak ⁽⁷⁾ alub götürmüş idi ve ol yaramaz herîfi dağı akrabāsı merāh şaliħaya götürmek ⁽⁸⁾ hūlyāsıyla anı alub götürürlerdi hāşılı bu üç zālumuñ birden bire zann-ı şaliħaya varub ⁽⁹⁾ hikmet-i hūdā ile cümlesi bir sā’atde kapusunda cem’ ve istizān itdüklerinde mūmā- ⁽¹⁰⁾ ileyh anları bilmekle yaşmağını giyüb yanlarına çıkdı ve anlara didi ki “Ben size du’ā ⁽¹¹⁾ iderüm ama benüm du’ām maqbül olmaz meğer siz her birüñiz irtikāb itdüğü zanub ile ⁽¹²⁾ ikrād ide zirā haqq celle ve ‘alā hazretleri zenbīle ikrār itmeyen ‘abda mağfıret itmez.” ⁽¹³⁾ didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb ⁽¹⁴⁾ süküt eyledi.

(15) **DÖRT YÜZ YETMÜŞ İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Kağı biraderine “Ey birāder sen bu derdden hūlāş ⁽¹⁷⁾ bulmazsın meğer ki zenbigi ikrār idesin her ne ise söyle çāre kalmadı.” dimekle, merķūm ⁽¹⁸⁾ nā-çār olub birāderinüñ zevcesiyle vuķū’ bulan merāvada ve recm mādeleriyle ikrār itdi ⁽¹⁹⁾ ve keyifsüz olan hatun ol faķire eytdi ki eziyet ve darbı baş ve beyān idüb maķ’ad ⁽²⁰⁾ olan yaramaz herîf dağı ma’şümü zebh itdüğünü İzāh ve taşrih idüb cümlesi ⁽²¹⁾ tövbe ve istiğfār itmeleriyle ol zann şaliħa cümlesine du’ā ve bir kātible şifāyāb oldılar ancak ⁽²²⁾ Kağı mūmialiya zānn şaliħaya diķkat ve mülāħaza itmekle merķūme “Ey Kağı! Sen niçün ⁽²³⁾ bana diķkat ideyorsun?” diyü suāl ol dağı “Ey hatun benüm bir zevcem var idi eğer ⁽²⁴⁾ vefāt itmemüş olaydı sen olduğıñ iştibāhum olmazdı.” didükde merķūme helāline ⁽²⁵⁾ hālını ifşāh ve zevcesi olduğunı İzāh idüb ol dağı mecbūrū’l-hātır ve mesrūr ⁽²⁶⁾ ü’l-hāl oldı ve diger cāniler dağı merķūmeden müsāmaħa dileyüb her biri ihsan hālat ⁽²⁷⁾ üzere mekānuna vardı ve ba’z sādāt şaliħayından mervidür ki mūmā-ileyh eytdi.

⁽²⁸⁾ Günlerde bir gün mazlum ve gāyet қараğusı müşted gicede beyt allaha tavāf itmek için ⁽²⁹⁾ çıkub tavāf iderken beyt-ş ma’zıma tarafundan bir şüt hazīn ile ⁽³⁰⁾ yā kerüm balţifuñū’l-қadīm fāni ‘aliū’l-‘ahd maķīm didüğünü işitdüm hemān derūnum ol şadāya ⁽³¹⁾ pervāz ve bedenime irti’āş hāşıl olub yanuna varub selām virdüğümde bir hatun [325b] ⁽¹⁾ olduğunı yuvayub selāmı alduķda “Ey hātūn allahu ‘azīmū’ş-şān

hakkıçün bu senüñ ⁽²⁾ ‘ahd-ı kadīmüñ nedür didüm merķüm eger ism-i celāl ile kısm itmüş olayduñ seni ⁽³⁾ serüme maṭl’a itmezdim lakin sen o geyige vaķ.” diyüb baķub gördüğümde yanunda iken ⁽⁴⁾ bir ma’süm çocuk gördüm merķüma “Ey birāder ben bu ma’süm ile hāmile iken ⁽⁵⁾ hacc beyt-i mükerrem kaşdıyla bir sefineye süvār olub sefer itdüm eşnā-yı seferde üzerümize ‘azīm ⁽⁶⁾ furtuna peydā ve talğalar sefinemizi bir taşa urub kırduķda ben iki tahtaya ⁽⁷⁾ yapuşub birinüñ üzerine yev ma’süm ve digere ben oturub kaldum.” Şehrazād ⁽⁸⁾ hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(9) **DÖRT YÜZ YETMÜŞ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazād tekmil-i hikāyede dir ki: Merķüm naķlinde eytdi. “Ben ol hāletde iken sefine ⁽¹¹⁾ ṭāifesinden biri gelüb olıdığım tahta üzerine çıķub benüm ile oturdu çün deryā ⁽¹²⁾ sākin oldı merķüm baña didi ki ey hātün biz sefine de iken be saña ā’şık oldum ⁽¹³⁾ ve şālīña bir sebīl bulamadum pes şimdi yalnızca kalduķ bahr-ı hāl beni müvāşıla ⁽¹⁴⁾ idersin ve itdügün hālde seni deyāya ilķā iderüm.” didükde, ben “Behey ādem sen gör ⁽¹⁵⁾ düğün hāletler ile münzecir olduñ mı?” didüm merķüm “Ben bu hāletler gibi hāletlere rāst ⁽¹⁶⁾ gelüb necāt buldum ben havf itmem didi hāşılı her ne kadar va’z ve naşihat virdüm ⁽¹⁷⁾ ise ilhāḥādan vazgeçmemekle anı aldatmaķ için tur şol ma’süm uyusun da ⁽¹⁸⁾ merāsüña müsā’de ideyüm.” didüğümde hemān tağlı kucağumdan alub deryāya ilķā itmekle ⁽¹⁹⁾ ‘aķlum başumdan gidüb āh şane ref’ dest “Vay rabbüm! Şol zālīmüñ elinden beni taḥlīş ⁽²⁰⁾ eyle.” diyü du’ā itdüğümde allahu ta’ālī du’amı tekmil itmeden deryadan bir ḥāyvān zuhūr idüb ⁽²¹⁾ merķümü tahta üzerinde kaķub gitdi ve ben yalnız kaldugumda oğlum için ⁽²²⁾ şefķat idüb ağlayarak kaldum ve bir gün gice ol hāletde kalub ikici gün ⁽²³⁾ ‘aliü’ş-şabāḥ pişgāhımdan bir sefine görüñdi ve gelerek yanuma taķrin idüb beni gör ⁽²⁴⁾ düklerinde deryadan alub yanlarına çıkarduķlarında sefine de oğlumı hāl ḥayātda ⁽²⁵⁾ görüb kendümi üzerine atub kucağıma aldum “Vay cemā’at siz bu çocuğı ⁽²⁶⁾ nerede bulduñuz.” diyü suāl anlar daḥı yolumuzda giderken deryadan bir ‘azīm ḥayvānuñ ⁽²⁷⁾ arķasında görüb yanımıza alduk ḥatta ol vaķıt ma’süm parmağını emer tururdu diyüb ⁽²⁸⁾ kışşasından şuāl “Ben daḥı hikāyemi naķl idüb şükr ve ḥamd idüb ḥüdāya şöyle ⁽²⁹⁾ ‘ahd virdüm ki beyt-i ma’zimesinden ayrılmayub ḥidmetinde kaluram ve ol vaķıtdan berü her ne ki ⁽³⁰⁾ du’ā idersem ḥāķķ celle ve ‘alā ḥazretleri kaķül ve icābet-i ‘ināyet buyurur.” didükde. [326a] ⁽¹⁾ Ben elümi kiseme koyub aña bir miķdār para birmek merām itdüm ise de merķüme “Ey ⁽²⁾ baṭṭāl! Ya’ni

ey bī-netice ve meāl ben anuñ kerem ve iḳzālını zıkr ve beyān ideyorum sen baña ⁽³⁾ hikāyemüñ parasını vireyorsun ben andan ğayrı kimsede bir şeyi almam.” didi ve vefāt ⁽⁴⁾ idene qadar beyti ma’zımede qaldı ve ketb-i taşūfada menḳūldür ki mālik ben dīnār ⁽⁵⁾ rağı allahu ta’ālī ayne eytdi “Senelerüñ birinde Başrada yağmur yağmayub halk ⁽⁶⁾ müteḥāşī müteellüm olub istiskāya çıqlmalarıyla ben va’tā-i sellemi ve s̄ābit-i binānı ve bir kaç ⁽⁷⁾ fāzıl ile dağı çıqub ‘emvmā istiskā itdük ise de aşlā bārān ve raḥmetden bir eşer ⁽⁸⁾ zuhūr itmeyüb naşf-ı nehārdan soñra halk dönüb gitdiler.” didi. Şehrazād ⁽⁹⁾ hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(10)**DÖRT YŪZ YETMUŞ DÖRDİNCİ GİCE**

⁽¹¹⁾ Şehrazād kelāma āğaz idüb dir ki: Ḥāzret-i Mālik naqlinde eytdi. Ve s̄ābit-i binānı ⁽¹²⁾ ile bir maşlāya girüb oturdük gice olduqda revī güzel ve melīḥ incikleri ince ⁽¹³⁾ ve qarnı büyük yükden bir redā ile menzir bir siyāḥ ‘Arab geldi ki anuñ üzerinde olan eşvāb ⁽¹⁴⁾ iki dirheme deĝmezdi ve meḥrāya varub ḥāff iki rek’at nemāz kılduqdan soñra ⁽¹⁵⁾ gözlerini semāya ref “Vay rabbim seyyidem nereye qadar senüñ qullarüñ redd idüb du’ālarına ⁽¹⁶⁾ icābet itmezsin ve maḥlūblarını virmezsin ki anlaruñ ol maḥlūbeleri senüñ meliküñden ⁽¹⁷⁾ bir zerre eksiltimiz ‘acabā sende ki olan rızq tavkendümi yāḥūd senüñ meliküñ ḥazīne ⁽¹⁸⁾ leri noḳşanmı buldı sen baña itdigüñ muḥabbet ile kısm iderüm ki bu sā’atde ⁽¹⁹⁾ bizi qandırub yağmur ve bārānı aḳīdesen.” didi.

Pes bu kelāmını etmām itmeden gök ⁽²⁰⁾ āğızlarını açub öyle bir yağmur yağdı ki oldugunu maşlādan çıqdügümüzde dizlerimize qadar ⁽²¹⁾ şuya batarāq gitdük ben ol ‘Arabuñ cesaretinden müta’cib olub giderken yolda aña ta’rız ⁽²²⁾ idüb “Ey ‘Arab! Sen allahu ta’ālīden ḥicāb itmez misin böyle sözimi söylenür.” didügümde ⁽²³⁾ ‘Arab “Yā ben ne didüm?” didi. Pes ben “Ḥāḳḳ ta’ālīnüñ saña muḥabbetiyle sen kısm itdük sen ⁽²⁴⁾ ḥāḳḳ ta’ālīnüñ saña muḥabbet itdügünü nerede bilerek?” didügümde ‘Arab “Ey tefsīle meşĝül ⁽²⁵⁾ olan ādem! Var yolmadan şavılsın nerede idük ki ol beni tevḥīd ile teyyīd ve ma’rifetiyle ⁽²⁶⁾ taḥşış eyledükde ne zann idersen ol beni sevmez olmuş olaydı beni teyyīd itmezdi ⁽²⁷⁾ anuñ baña ḥāşıl olan muḥabbeti benüm muḥābbetümüñ aşlıdür.” didükde ben “Allahu ta’ālī saña ⁽²⁸⁾ raḥmet virsün benüm ile bir miḳdār ṭur.” didüm ‘Arab “Abd-i memluküm küçük seyyideñ ⁽²⁹⁾ benüm üzerüme ṭā’ati vācibdür.” diyüb gitdi.

Biz “Anuñ eserini ikfā idüb tā bir esircinüñ ⁽³⁰⁾ hānesine girdiğini gördük ol vaqit gicenün naşfi merūr itmüşidi şabāha biñ ⁽³¹⁾ cān ile manzur qalub nehār talū’ itdükte ol esircinüñ hānesine varub [326b] ⁽¹⁾ sende şatılık gulām var mı?” diyü suāl ol dañı “Bende yüz gulām vardur.” ⁽²⁾ diyüb birer birer çıkarmağa başladı ve yetmiş kadar esir çıkardısı da içlerinde ⁽³⁾ maṭlūbumuz olan ‘Arabı görmeyüb çıkmak şaddinde iken bir vīrāne hacrenüñ arqa ⁽⁴⁾ sında ol ‘Arabı rivayat itdüm hemān dönüb Esirciye “Sen baña bu ‘abdi firūhat ⁽⁵⁾ eyle.” didüğümde Esirci “Ey ayacı bu gulām hidmete aluvirmez ve ismi Maymündür zīrā gice ⁽⁶⁾ lerdde ağlar tırur ve gündüzlerde nedm ve hasretde qalır bir işe yaramaz didise de ben hayır ⁽⁷⁾ muṭlaqa anı aluram didüm. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāh-ı taqrīb ⁽⁸⁾ itdüğünü görüb süküt eyledi.

(9) **DÖRT YÜZ YETMÜŞ BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Hāzret-i Mālik naḡlinde eytdi. Esirci “Ben anı ⁽¹¹⁾ yigirmi altūn ile firūhat iderüm.” diyüb ben ol bahā ile alub giderken ‘Arab baña “Ey ⁽¹²⁾ seyyidem sen niçün benüm alduñ vallaha benüm maḥlūq hidmetine kabiliyetüm yokdur.” didükde. Ben “Ey ⁽¹³⁾ ’aziz! Seni iştirā itdüm ki be saña hidmet idem.” didüğümde ‘Arab “Niçün böyle ⁽¹⁴⁾ idersün didi. Ben “Sen beni bilmedüñ mi dün gice maşlāda senüñle bulunan ādem ⁽¹⁵⁾ deḡil müyüm?” didüm. ‘Arab “Yā sen baña maṭl’a olduñ mı?” didi.

Ben “Evet yolda saña kavuşan ⁽¹⁶⁾ benüm.” didüğümde süküt idüb benüm ile gitdi tābşr mescide vardugumuzda mescide duḡul ⁽¹⁷⁾ ve iki rek’at namāz kılub ba’de “Ey rabbüm ve seyyidem binmezde bir sır var idi ki ⁽¹⁸⁾ kimse aña maṭl’a deḡüldi şimdi beni faẓīhat idüb ḥalk beyninde sırrım fāş ⁽¹⁹⁾ itdüñ femyā ba’d ma’işetde lezzetüm qalmadı saña yemīn iderüm ki benüm cānımı bu sâ’atda ⁽²⁰⁾ kabz eyle.” diyüb sücüd itdi ve ol secdeden başını kaldırmadı yanuna varub elüm ile ⁽²¹⁾ toḡuldüğümde dār-ı beḡāya intikāl itmüş buldum anı düzce koyub ayaklarını uzadırken ⁽²²⁾ qapudan bir cevāb girüb es-selām ‘aleyküm allahu acrinā ve icrekim fī ihtiyāna Maymün işte ⁽²³⁾ kefn diyüb teslīm eyledi. Aḡub gördüğümde dünyā ḡamāşı cinsinden deḡil bir ḡamş görüb ⁽²⁴⁾ merḡüm ḡāl sebiline gitdi.

Ben dağı “Ėusl ve tekfin ve defn itdüm ħalāmız arı ⁽²⁵⁾ ziyāretgāh ħāş ve ā’mm ve müstecāb du’ā ināmdur.” didi ve naql iderler ki beni isrāilde ⁽²⁶⁾ ā’bid ve zāhd bir recl var idi ki anuñ dağı ol vechle şāliĥa ve maṭī’a ve ħāline ⁽²⁷⁾ müsā’ide bir zevcesi olub dāimā ‘ibādet ile meşguller idi ve kuvvetleriçün ⁽²⁸⁾ varķ cerriden zenbīl ve bilbāze muķavelesi şeyler yapub aĥşām olduķda gündüzde ⁽²⁹⁾ yapduķlarını zevci alub firūhat iderdi ve paresiyle kuvvetlerini alurdı günlerde ⁽³⁰⁾ bir gün ‘aliü’l-ā’de işledikleri zenbīlleri alub zeķāğa çıķub keşt ve güzār ⁽³¹⁾ iderek aşĥāb dünyā mālđarlardan birinüñ ħānesinden geķub recl mezkūr cemīl ve ĥüsn [327a] ⁽¹⁾ ü’ş-şüre bir zāt olmağla ol ħāne şahibesi görüb biñ cān ile ā’şıķa oldı ⁽²⁾ ve zevci seferde bulunmağla “Hemān ba’z cariyelerine şol ādemi bir ĥile ile bize getir.” ⁽³⁾ dimekle cāriye çıķub ol ādeme gel senden bir şey alalum diyü ihām ve yolundan dönderüb ⁽⁴⁾ dāĥil ħāneye idĥāl ve tur şol şeyleri Seyyideme göstereyüm diyerek ağāl idüb ⁽⁵⁾ kapuları üzerine kapatduķlarında Seyyidesi yanuna çıķub kerībānuna şarıldı ve bunca ⁽⁶⁾ müddet ben senüñ ve şālūñe müştāķim ve zelāl karbūña ‘iştānum işte şimdi şāĥib ħāne ⁽⁷⁾ gāib ve ünse muftezi olan eşyā mahyā ve ĥāzırdur ve beni kibār ve erbāb münāşib taleb ⁽⁸⁾ itmüşler ise de anlardan imtinā’ ve ‘aşķ ve muĥābbetimi faķaķ saña ĥaşır idüb ve şālīña ⁽⁹⁾ talebüm didi. Şehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldükde şabāĥ-ı takrib itdügünü ⁽¹⁰⁾ görüb sükūt eyledi.

(11) **DÖRT YÜZ YETMÜŞ ALTINCI GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Pes ā’bd mūmā-ileyh aşlā gözlerini zeminden ⁽¹³⁾ ĥaldırmayub sükūt ĥāletiyle ĥaldı ve her ne ĥadar kendüni ĥurtarmasıçün ĥile itdise de ⁽¹⁴⁾ müfid olmadugunu gördükde merķūme “Ben bir miķdār şu isterem ve zide eñ ĩ’lā ve yüksük ⁽¹⁵⁾ olan maĥale çıķub maĥfice bir tahāretüm vardur ki size ta’rifi mümkün degüldür.” didükde ⁽¹⁶⁾ merķūme “Efendüm işte tenhaca dürlü dürlü tahārthāne ve abdestĥāne müzvārdur istedigün ⁽¹⁷⁾ yere gir.” didise de merķūme “Bahr-ı ĥāl bu kesik yerde olmaludur.” didükde cāriyesine “Var ⁽¹⁸⁾ üst ĥatda olan oĥaya getir diyüb eline bir ibriķ virüb oraya getürdi ⁽¹⁹⁾ ve ĥapusını üzerine ĥapadub gitdi.

Merķūm tenhā ĥalduķda abdest alub ve iki rek’at ⁽²⁰⁾ namāz ĥılıb ba’de kendüni yukarudan atub ĥaçmasını mülāĥāza itdise de pek ⁽²¹⁾ yüksek oldugunu görüb kendüni itdügi ĥalde parķa parķa olacağını ⁽²²⁾ teķin ve ĥavf itdise de ma’şitüñ ĥāl şematın tefekkūr ve “Ey rabbüm! Ben saña tevkil ⁽²³⁾ itdüm.” diyerek, ol mināra müşāli olan

yerden kendüni zeķaĝa atduķda ĥaķķ celle ⁽²⁴⁾ ve ‘alā ĥazretleri aña bir Melik irsāl idüb kanādıyla mülākı olub ašlā bir țarafı ⁽²⁵⁾ incinmeksizin Őaĝ ve sālīm zemine vāşıl oldu ve ĥüdāya ĥamd ve sibāş iderek ĥāne ⁽²⁶⁾ sine vardı meĝer zevcesi merķūmuñ ma’tādandan ziyāde eĝlendüğünü görüb müntezir ⁽²⁷⁾ ķalmaĝla yanuna eli boş varduķda ĥāle ve keyfiyetden suāl ol daĥı mācerāyı naķil itdükde ⁽²⁸⁾ merķūme ĥüdāya Őükür ve elĥāmdülillah ki dūnyā fitnesinden seni taĥliş itdi lakin bizüm ⁽²⁹⁾ ķomşularımız ā’detā her ĝün ta’am bişürdüğümüzü görürlerdi bugün ateş yakmadüğümüz ⁽³⁰⁾ ĥālde bir Őeyi mezā olmaduĝunu bilürler ĝel ĥālimizi kimseye bildirmek için bir keyfiyet idelüm ⁽³¹⁾ diyerek ateş yakduķdan Őoñra zevciyle ‘ibādete meşĝül ķaldılar anlar ol ĥaletde iken [327b] ⁽¹⁾ ķomşularından ateş almak için bir ĥatun ĝelüb istizan itdükde mūmā-ileyh ⁽²⁾ merķūmeye izin virüb ateşüñ yanuna varduķda hemān “Ey filāna ĝel senüñ etmeküñ muĥtarıķ ⁽³⁾ olacaķdur didi ĥatun ķocasına bu ĥatunuñ kelāmı işitdün mi?” didi. Ķocası ⁽⁴⁾ var baķ dimekle merkuma sür’atle ķoşub ateşe ĝeldükde tünürlerinde ĥāş ⁽⁵⁾ etmekden bir kaç etmek buldı alub zevciyle eĝil idüb ĥüdāya Őükür itdiler. ⁽⁶⁾ Őehrazād ĥikāyeden bu maĥale ĝeldükde Őabahı taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(7) **DÖRT YÜZ YETMÜŞ YEDİNCİ GİCE**

⁽⁸⁾ Őehrazād kelāma aĝāz idüb dir ki: Ba’de merķūme zevcine “Behey ādem! ĝel Allah’dan ⁽⁹⁾ dileyelüm ki bize bir miķdār mal virsün ki işbu ĥalet-i fāķrdan ĥülās bulalum.” didükde ⁽¹⁰⁾ zevci du’āya Őürü’ ve ĥatun temin ike meşĝül iken oțanuñ țamı açılıb ⁽¹¹⁾ üzerlerine zi-ķiyemet bir yāķüt düşdi ki anuñ ziyā ve birūndan ĝüyā oțaları ⁽¹²⁾ āfitāb nūrıyla müşriķ ve mazi oldu ikisi ĥüdāya Őükürlerin tezāyid ve sürurları ⁽¹³⁾ müzā’if olub bir miķdār behced itdükden Őoñra ĥevā bekāĥlarına ĝirüb ⁽¹⁴⁾ uyuduķlarında ĥatun ā’lem-i rüyāda ĝüyā cennete ĝirmüş ve Őaf beste olub marş’ ⁽¹⁵⁾ ve mezīn bir kaç menbur ve bir kaç kersi ķonulmuş görüb bunlar kimüñ diyü suāl itdükde menburlar ⁽¹⁶⁾ enbiyā ve kersiler olyālaruñ olduķlarını ifāde itdüklerinde benüm zevcemüñ kersisi ķaĝısıdır ⁽¹⁷⁾ diyü suāl ve zevcine maĥşüş olan kersiyi ĝösterdüklerinde bir țarafda bir taş ⁽¹⁸⁾ eksik olduĝunu görüb “Bu maĥal niķün böyle Őakit ķaldı.” diyü istifsār anlar daĥı ⁽¹⁹⁾ bu maĥalüñ yāķütası țamdan üzerümize düşen yāķütadır diyü cevāb virüb ĥevābdan ⁽²⁰⁾ bī-dār oldu hemān zevcenüñ kersisiçün aĝlayub maĥzūne ķaldır ve rüyāsını ķocasına ⁽²¹⁾ naķl ve “Allah’dan dile ki işbu yāķütayı yerine ricā’ ide sen ve ben mükāyada-i faķr idüb ⁽²²⁾ işbu āyām ķaliyleyi

geçürelüm de na'im maqmide 'iz ve şānumuz noqşān bulmasun." didükde ⁽²³⁾ zevci du'āya şürü' ve ricāsı dergāh kibriyāda mesmū' olmağla ol yāķūta yine hevāya pervāz ⁽²⁴⁾ idüb gözlerinden gāibe oldı ve hālet faķr ile geĉinüb aliü'l-memāt 'ibādet eyle ⁽²⁵⁾ meşğul kaldılar ve naķl iderler ki ģicāc zālum aña bir şālĥinden bir ādemi ķatl itmek ⁽²⁶⁾ ķād idüb taleb iddirdi.

Elüne geĉdükde ģicāc "İşte sen elüme geĉdün." diyüb ⁽²⁷⁾ ģabışĥāneye ķoyub üzerine ağır buķağū vaż'i ve ķapu üzerinden bend olunmasını ⁽²⁸⁾ fermān buyurmağla ģabışĥāne nāzırı mūmā-ileyhalub getürdi ve ayağına bir 'azīm ⁽²⁹⁾ buķağū vaż'i itdi ķıbdı ayağına bendi dirlerken mūmā-ileyh gözlerini āsumāna ķaldırub ⁽³⁰⁾ (arapça ibāre) dir idi ba'de ķapuyı üzerine ķapadub kendüleringice olub ģabışĥāne nāzırı ģevā bekāha varmadan ģabise varub reclı tefķıd [328a] ⁽¹⁾ itdükde buķağular bir ģarafda atılmış ve reclden aşlā bir eşer olmadugunı görmekle ⁽²⁾ ģicācdan ģavf ve mevt eyle mütīķin olub hemān kefeni ķoltuğuna alub ⁽³⁾ ģuzūr-u ģicāca varduğda ģicāc ne istersün diyü suāl ol daĥı vāķ'a ģālī ifāde itdi. ⁽⁴⁾ Şehrazād ģikāyeden bu maĥale geldükde şabāĥ-ı taķrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(5) **DÖRT YÜZ YETMÜŞ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: ģicāc bu ķaziyeden mūta'cib ķalub 'acabā ⁽⁷⁾ anuñ bir şeyi söylediğini işitdüniz mi didi merķūm şalifü'z-zıķr du'āsını naķl ⁽⁸⁾ itdükde ģicāc sen bilmez misin ki senün ģuzūruñda zıķr itdügi zāt senün ģıyābıñda ⁽⁹⁾ anı taĥlīş itmüşdür didi ve ehl-i şalāĥuñ birinden menķūldür ki ber def'a yalan nānm ⁽¹⁰⁾ beldede bir tecūrci vardur ki ellerini ateşe şoķub yanmazdı ve ķızmuş temūri eliyle ⁽¹¹⁾ tuķub incisizdi diyü şüyü' buldugunı işitdüm ben şol kerāmet-ı 'azımeyi müşāhede ⁽¹²⁾ itmek için ol şehre varub mūmā-ileyh temūrciden suāl iderek buldığımudana vāķ'a ⁽¹³⁾ naķl itdükleri gibi buldum işini bitürene ķadar bekledüm ba'de selām virüb ben bu gün ⁽¹⁴⁾ sizde misāfir olmaķ isterem didüğümde merĥabā diyüb beni menziline getürdi ve birlikde ⁽¹⁵⁾ ol gice ķalub merķūmuñ farż ve senetden ģayrı 'ibādet ve ictihād itdügünü ⁽¹⁶⁾ görmedüm nefsimde şāyed 'ibādetini benden iĥfā ider diyün yine ikinci ve üçüncü gice ⁽¹⁷⁾ yanunda ķaldum ise de aşlā farż ve senetden ģayrı namāz ķıldugunı ve ķıyām leyl itmedugunı ⁽¹⁸⁾ görüb vahime girdüm ve ey birāder ben allahu ta'ālī saña iķrām itdügi kerāmeti ⁽¹⁹⁾ işidüb gözüm ile müşāhede itdüm ise de 'ibādetüñi daĥı mülāĥaza idüb azhār-ı ⁽²⁰⁾ kerāmete mūcib-i mūcāhedeñizi görmedüm 'acabā bu

‘ināyet-i ‘azīme size ne cihetle huşul⁽²¹⁾ buldı diyü suāl itdigümde merķūm efendüm ben saña hikāyemi söyleyüm şöyle ki⁽²²⁾ ben bir cāriyeye ā’şık olub nefsimden bir kaç def’a murāvada ve vuşālına rağbet itdüm⁽²³⁾ ise de merķūme rām olmayub diyānet ve ver’anısdan beni nefsinden temkin itmedi.

⁽²⁴⁾ Tā bir sene içinde gāyet refū tuğla hāşıl olub halk beyninde cū’ ve açluk⁽²⁵⁾ hāşıl oldı günlerde bir gün hānemde otururken kapu çalunub çıkub gör⁽²⁶⁾ düğümde ol cāriye olduğunı gördüm merķūme ey birāder baña açluk hāşıl oldı⁽²⁷⁾ ve saña geldüm ki allahu ta’āli için baña bir miqdār ta’ām yediresin didükde ben saña hāşıl⁽²⁸⁾ olan muhābbet-i ‘aşkıyı bilmez misin mādem ki beni muvāşıla itmezsin saña aşlā bir şeyi virmem⁽²⁹⁾ didüğümde merķūme nefsimde mevt ve helāk-ı mu’şibetden ahundur diyüb gitdi ve iki⁽³⁰⁾ günden sonra yine gelüb öyle ‘arz mekāl ve ben dahı ol cevābı virdüm ki gözlerinden⁽³¹⁾ yaşı akub hāneye girüb oturdu ta’āmı yanuna getürdügümde ağlayarak yüzime [328b]⁽¹⁾ bakub “Sen allah için mi beni eṭa’ām ideceksün.” didi.

Ben “Ḥayır senüñ vaşālınā⁽²⁾ nāil olmaduķca bir şeyi yedirmem.” didüğümde merķūme benim ‘andımda helāk mü’şibetden ahvandır⁽³⁾ diyerek ta’āmı terk idüb gitdi ve ne iki günden sonra öyle hālete geldi ki⁽⁴⁾ şidet-i cū’ dan şavt ve şadāsı zuhūr itmzedi vay birāder halum ol derecelere⁽⁵⁾ vardı ki nefsimde bir hīle bulamadum ve nūr çehremi senden ğayrı kimseye döğmege⁽⁶⁾ mecāl bulmadum sen allah için bir miqdār ta’ām virür misin didi. Şehrazād hikāyeden⁽⁷⁾ bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(8) **DÖRT YÜZ YETMÜŞ TOKUZUNCİ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Merķūme naķlinde eytdi. “Meġer ben vaşālınā⁽¹⁰⁾ nāil olursam.” didüğümde merķūme hāneye girüb oturdu pes hāzır ta’āmum⁽¹¹⁾ olmamaġla bir miqdār ta’ām pişirüb hāzırlar iken haķķ celle ve ‘alā hazretlerinüñ⁽¹²⁾ luṭfi beni tedārik idüb nefsimde “Vay hālüne nice olur bu nā-kışşatü’l-‘aql bir ḥatun iken⁽¹³⁾ diyānetine binā ta’ām ve şarābdan imtinā’ ve helāka şabır idübbe mu’şibetden ictināb⁽¹⁴⁾ ideyor.” didüm ve hālşallah tövbe idüb ta’āmı alub önüne koydum ve “İşte raḥaḥla⁽¹⁵⁾ tenāvül eyle ben bunu saña allah ta’āli yedireyorum.” didüğümde merķūme gözlerini semāya kaldırub⁽¹⁶⁾ “Ey allahu ekber! Bu ādem kelāmunda şadık ise anuñ bedenini dünyā ve āhire ateşine⁽¹⁷⁾ ḥarām eyle.” diyü du’ā

itdi. Ben ba'z hūşūşāt için mütacine varub ateşi ⁽¹⁸⁾ sevindireyüm dirken bir göz elime işābet itdise de beni yakmağla hātrımda merķūmenūñ ⁽¹⁹⁾ icābet-i du'āsını tevhim ve maḥşūş elümi ateşe şokdığımında ašlā tenīr itmemekle ⁽²⁰⁾ hemān sür'atle merķūmeye varub “Saña müştalīk olsun işte allahu ta'ālī ⁽²¹⁾ hāzretleri du'āyı qabūl eyledi.” didüğümde.

Hemān merķūme loqmayı elinden koyub ⁽²²⁾ “Ey rabbüm nice bu ādemde murādımı gösterdüñ benüm rūḥımı daḥı qabz eyle diyü du'ā itmekle ⁽²³⁾ derḥāl dār-ı āḥirete intikāl ve ben ol vaqitden berü ateşden mütezarar olmayub bedenime ateş ⁽²⁴⁾ teşīr itmez oldı.” didi ve naql iderler ki beni isrāilde bir ā'bdūzāhd ve nāil ⁽²⁵⁾ derece-i kemāl bir recl şālīḥ var idi ki kişret-i 'ibādetinden ve ḥüsn-ü ṭā'atinden ḥaqq celle ⁽²⁶⁾ ve 'alā hāzretleri aña bir buluḥ parçası teşhīr idüb kendüñi yere anuñla gidüb ⁽²⁷⁾ gölgelenürdi ve iktizā itdükçe daḥı andan bārān yağub şuyundan abdest ve nūş ⁽²⁸⁾ iderdi ba'z kuşūrına mebni ol saḥlibe gidüb üzerinden ref' ve gözünden ihticāb ⁽²⁹⁾ itmekle maḥzūn ve hezār esef günā gün ile müteḥessir qaldı gicelerüñ birinde yaturken ⁽³⁰⁾ ā'lem-i rüyāda aña denilmüş ki falan şehriñ pādişāhına varda senüñ buluḥıñı saña ircā' ⁽³¹⁾ itmesiçün du'ā itsün ki anuñ du'āsı berkātıyla senüñ buluduñ rücu' ider per merkum [329a] ⁽¹⁾ ḥevābdab bī-dār olduḡda yola revāne olub düşde ta'rīf itdükleri beldeye varub ⁽²⁾ pādişāha maḥşūş olan bir sarāya varduḡda qapuda büyük bir kersi üzerinde ⁽³⁾ oturmuş ve ā'lā eşvāb giymüş bir gulām bulub yanuna varub selām virdükde baña “Sen ⁽⁴⁾ kimsüñ?” diyü suāl ol daḥı “Ben bir recl-i ġarībüm ve şāhuñuza geldüm ki bir ḥācetüm var aña ⁽⁵⁾ ‘arz ideyüm.” didüm.

ġulam “Sen pādişāha bugün varamazsın zīrā şāhımız haftada ⁽⁶⁾ bir gün istimā' du'ā viye taḥşīş itmüşdür ki bu haftada ol günden ġayrı gün çıkmaz ⁽⁷⁾ diyü cevāb virdi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḡrib ⁽⁸⁾ itdügünü görüb sükūt eyledi.

(9) **DÖRT YÜZ SEKSENİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dit ki: Pes merķūm bu mādeye işitdükde hātrında ⁽¹¹⁾ ‘aẓīm-i inkāra düşüb ““Acabā bu Melik nice Allah'dan olub da ihticāb idüb ⁽¹²⁾ ve böyle salṭanatında olsun.” diyerek ol güne münteẓir qaldı. Yevm-i ma'hūd geldükde yine ⁽¹³⁾ qapuya varub vafir ā'lem-i münteẓir olmuşlar buldı anlar ile oturub münteẓir qaldı ⁽¹⁴⁾ merķūm naql idir ki biz ṭururken Vezīr ‘aẓīm-i ṭaṇṭana ile çıkdı ki

zī-i kāmīyet eşvāb giymüş⁽¹⁵⁾ ve ma'iyetiye kuvāşan ve gūlmān var idi ve bize bakub zi-ḥālcet olan kimse şāhuñ⁽¹⁶⁾ yanuna varsun dimekle cümlemiz ḥuzūr-ı şāha vardüğümüzde büyük ibhat ile erbāb⁽¹⁷⁾ devletiyle oturmuş bulduḡ şāh müşār-ileyh erbāb-ı ḥācāta bire birer suāl ve istintāk⁽¹⁸⁾ idüb tāyol baña geldükde Vezīrini ḥuzūr-u şāha taḡdīm itdi.

Melik merḥabā “Ey⁽¹⁹⁾ bulut şāḥibi! İşümi bitürene ḡadar beni intizām eyle.” didükde baña ḡayret gelüb kemāl-i⁽²⁰⁾ mirtebesini bildüm ve bir ḡarada çekilüb oturdum işini bitürdükde kıyām ve cümle⁽²¹⁾ erkān-ı devleti ayaḡa ḡalkub ve hezār-ı ta'zīm ile ḡarem-i sarāyına varub beni elümden tutub⁽²²⁾ berāber götürdi.

Vardüğümüzde ḡapu yanunda ḡāyet dilber ve ağır eşvāb giymüş tevāşār⁽²³⁾ ve nevbeteiler bulub cümle aña müsāra'at ve ḡapuyı küşād idüb ikimiz içerüye girdüğümüzde⁽²⁴⁾ pişḡahumuza bir ufaḡ ḡapu gelüb Melik anı eliyle küşād ve derünuna dāḡil olduḡda bir⁽²⁵⁾ virāne ota ve içünde yalnız bir seccāde ve abdest için bir ḡadeḡ ve bir miḡdār leyf⁽²⁶⁾ ḡonuldugunu gördüm Melik oraya girdükde üzerinde olan eşvābı çıkarub ve yükden⁽²⁷⁾ bir cübbe külāḡ giyüb oturdu ve beni yanuna iclās idüb zevcesine “Ey⁽²⁸⁾ felāne! İşte saḡabe şāḥibi geldi hemān yanımıza gel beis yoḡdur.” didükde çehresi⁽²⁹⁾ nūr gibi parlaḡ ḡāyet nāḡilü'l-cism ve eşvābı bütün yükden bir ḡatun geldi baña⁽³⁰⁾ selām virdükde Melik “Ey birāder! Sen bizüm ḡaberümüzü bilmek mi istersin yāḡūd saña du'ā⁽³¹⁾ idübde ḡāl sebiline gider müsün.?” didi. Ben ibtidā “Sizüñ ḡaberüñizi bilmek isterem [329b]⁽¹⁾ Zīrā ben aña teşviḡüm.” didüğümde Melik “Ma'lūmuñ olsun ki benüm ābā ve acādum pādişāḡlar⁽²⁾ olub salḡanatı be-ḡarīḡü'l-ars medd ola iderlerdi tā devlet baña vuşul bulduḡda⁽³⁾ ḡaḡḡ celle ve 'alā ḡazretleri dūnyāyı baña baḡş itdirüb devleti bütün bütün terk⁽⁴⁾ ve seyāḡat itmek merām itdüm ise de ḡalka bir fitne ḡüdütundan ve tazbī' -i şerī'at⁽⁵⁾ ve teştīt emir dīn keyfiyetlerinden ḡavf idüb emr-i devātı mekān ibḡā idüb⁽⁶⁾ devleti ḡabül ḡal'at-ı salḡanatını telbis idüb tedbīr-i melike müreşadi oldum.” didi. Şehrazād⁽⁷⁾ ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(8) **DÖRT YÜZ SEKSEN BİRİNCİ GİCE**

(9) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Melik naḡlinde eytdi. Ba'de ḡapuda tavbitaclar ve ḡevāşalar⁽¹⁰⁾ ḡoyub sāir eyhet salḡanatı icrā itdürdüm ki düşmanı terhīb

ve heyet-i devlet qarār bulub ⁽¹¹⁾ iķāmet-i ħudūd ve terbīr memleket ve rivayet maşālahı icrā itdükden şoñra duĥūl ve “İşbu ⁽¹²⁾ eşvāb ile iktisā idüb ‘ibādet iderüm ve işbu zevcem ‘ammumuñ duĥteri olub ⁽¹³⁾ ħālūme muvāfaķat ve ‘ibādete müsā’idet itmekle işbu gördüġüñ ayfdan iş işletüb ⁽¹⁴⁾ firūĥat iderüz ve anuñ semeninden taķūt idüb ‘ibādet ile meşġul ħaluruz ve biz kırķ sene ⁽¹⁵⁾ den berü bu ħālet üzere yüz ve sen bugün bizde ħal ki işbu işledüġümüz labfī firūĥat ⁽¹⁶⁾ idüb saña bir ziyāfet idelüm ve gice bizüm ile ħalda yarın ħācetüñle gidersün.” didi. ⁽¹⁷⁾ Ben anlar ile oturub āĥir nehār olduķda bir ġulām-ı şaġır gelüb işledükleri lifi alub ⁽¹⁸⁾ gitdi ve bir kır ata firūĥat idüb bir miķdār baķla ve bir ħac etmek alub geldi ben ⁽¹⁹⁾ anlar ile ta’am ve ‘andalarında bitavted idüb naşf-ı leyl olduķda namāza ħıyām ve aġlamaġa ⁽²⁰⁾ başılayub ol vechle seĥer vaķtine ħadar ħaldılar ba’de Melik benüm iķün du’ā itmeġe şürü’ ⁽²¹⁾ “Vay allahu taĥķīķ! Bu ādem senüñ ħuluñdur ve seĥaya senüñdür aña redd olunmasını niyāz iderüm ⁽²²⁾ zīrā her bir şeye ħadirsın ey allah anuñ murādını vir seĥābesini kendüsine ircā’ eyle.” ⁽²³⁾ didükde zevcesi daĥı “Emīn diyüb seĥābem ġökde biriküb cem’ olundugun ⁽²⁴⁾ gördükde işte senüñ buluduñ geldi.” didi.

Ben anları vedā’ idüb seĥābem ile ⁽²⁵⁾ münşerif oldum ba’de her ĥuşuşda mūmā-ileyh berketiyle du’ā itdüġüm birle ⁽²⁶⁾ du’am maķbūl olurdu didi ve naķl iderler ki emīrū’l-mūminīn ‘Ömer bin el-Ĥiķāb ⁽²⁷⁾ rađı allahu ta’āli ‘ana Şām ülkesine bir ordu tertīb idüb irsāl itdükde ol ⁽²⁸⁾ nevāĥiye varub bir ħaşabayı muĥāşıra ve muķātla itdiler. Pes ‘asākir-i islāmda aĥvat ⁽²⁹⁾ ve murāfaķatda iki dīn ħarındaşı var idi ki ġāyet dilber ve şeci’ ve şāĥib-i cirāt ⁽³⁰⁾ olub muķatlada aźĥār-ı celādat itdiler ki ol şehir ħākimi vüzerā ve erkān-ı devletine ⁽³¹⁾ eġer işbu iki civān ħatlı ve yādfi olunmuş olaydılar diġer ‘asākirüñ ħaķķından gele [330a] ⁽¹⁾ bilür idüñ dir idi. Pes ‘asākir-i küffār işbu iki dilbere naşf-ı şebeke ħüdā’ ve iĥtiyāl ⁽²⁾ idüb meķide ve ‘azimlerin bütün anlara tevciye itmleriyle ol iki cevābuñ birin esīr ve reyn ⁽³⁾ şehīd itdiler. Şehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldükde şabāĥ-ı taķrib itdüġünü görüb sūkūt ⁽⁴⁾ eyedi.

****DÖRT YÜZ SEKSEN İKİNCİ GİCE****

(5) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Pes esİR itdükleri dilberi şehrūñ Hākimine (6) götürdüklerinde Hākim “Bu ādemūñ çatli müşİbet ve İbkāsı dağı müşİbetdür keşki dīn (7) naşrāniyeti kabūl İtmüş olub bize ma’İn ve nāşır olaydı.” didükde keşbeşlerūñ (8) biri “Efendüm bu civānuñ ağvāsını baña havāle eyle ben anı dīninden ağvā iderüm zīrā ‘Arab (9) ’ Arabānuñ ađlākları nesvāme ğāyet hevāhoş ve māil olub anlara aşlā şabır (10) idemezler ve benüm çeşm-i felekūñ nazīrını görmemiş bir şem’a hüsn-ü duğterüm vardur ki anı (11) düş İden kimsenūñ çeşm-i derūnuna şihāb-ı ‘aşq müna’kıs olub bātını şem’ine (12) pervāne olur pes ben bu civānı alub hāneme getürürem ve ol māh cemālī yanuna koyub anı (13) bu vechle mestān ideriz.” didükde Hākim civān-ı mezkūrı ol keşile teslīm (14) ve ol dağı alub menzile getürdi ve duğterini kemāl ziynet ile tezyin idüb hİdmetine (15) irşāl eyledi.

Civān ol fitne-i inşanı gördükde hađk celle ve ‘alā hazretleriyle (16) İ’tişām ve başrını ğaz ve men’ idüb ‘İbādetiyle meşğul oldu sābık azlada her şeyi (17) mağdar ve mağkum olmağla kažiye bir ‘aks olub duğter-i merķūme ol civāna ā’şıka oldu (18) ve yedi ğün hİdmetinde tırub civān aşla anuñla mükāleme İmemekle hātrında “Keşki (19) bu müslüm beni tezvİc idüb dīnine duğul ve şeref-i İslām İle müşrİfe olaydum.” diyüb (20) ve şabır ve ketmün hālİne mecāl bulmayub bİ-ihtiyār kendünü civānuñ huzūrına İlķā “Vay (21) efendüm! Ben dīn-i İslāma ğİdüb ricā iderüm ki benüm kelāmıma İstimā’ ve derd-i derūnuma vaşlat (22) İctimā’ İle devā İdesin.” didükde civān “Senūñ suālūñ nedür?” didi.

Duđter “İslāmı baña (23) ‘arz eyle ki İslāmıla müşerrİfe olayum.” didükde merķūm kelİme-i şehādeti āña telķİn ve keyfiyet (24) tahāreti ta’līm idüb anuñla ‘İbāte meşğüle ķaldı. Ba’de merķūme “Ey birāder benüm İslām (25) İle müşerrİfe olmamuñ sebebi ancak sañā hāsıl olan ‘aşq ve ğarāmumdan neşet İtmüşdür (26) şİmdi senūñ vaşālİndan ne mān’imiz ķaldı.” didükde mūmā-İleyh “Ey bānū-yı cihan! (27) Bu huşūşda eğhl-İ İmānuñ aşıl maķrı olmağuğça sen baña helāl olamazsın ki ol (28) aşl-ı ‘ađd nikāhda İki şāhid ‘adl ve mahirdür ve bunda bu māddeyi taşhİh İden (29) şeyi yokdur ve mahrūña vireceğüm noğda mevcūd degüldür eger sen benüm İçün bir hİle bulub (30) şİ beldeden dirār ve maķr-ı İslāmıda İstİkrār İtmüş olayduğ her şeyi ķarlāy (31) olurdu ve saña öyle mu’āhede iderüm ki eger bu huşūşa sa’i idübde [330b] (1) tarİķ-ı necāt bulur sen ve ben seni tezvİc ve senden ğayrıya aşlā İltİfāt İtmem.” didi. (2) Şehrazād hikāyeden bu mağale ğeldükde şabāh-ı taķrib İtdüğünü ğörüb sūkūť eyledi.

(3) **DÖRT YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ GİCE**

(4) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes merķūme işbu maddeye ta'hid idüb (5) peder ve māderinüñ yanuna varub “İşte bu civān maṭlūbumuz olan maddeye rām olub (6) dīnimize duḥūl itmege rāzı oldı ve baña şöyle ifāde itdi ki ben her ne ķadar senüñ için (7) dīn naşrānıyetini ķabūl ider isem de benüm refīķim birāderümüñ ķātl olundığı yerde idemem (8) meger ki işbu beldeden intifāl ve belde-i aḥirāya irtihāl ider isem ol vaķit dīn-i mesīhi (9) ķabūl ve cebel iz'ānum aña mevşūliderüm didi şimdi siz ne dirsüñüz?” didükde, pederi (10) bu kelāmdan ġāyet mesrūr ve ḥākimlerine varub işbu ḥaber mesret eşeri İşāl (11) eyledükde ḥākim-i şehirden ķarīb bir ķasabaya naķl olunmalarını mān itmekle civān mūmā- (12) ileyh ol duḥter ile alub ķasaba-yı merķūmeye naķl itdiler.

Merķūmān ol gice anda (13) ķalub münteşif-i leyl olduķda ikisi ma'ābir esebe süvār ve müteklā 'aliü's-sitār (14) yola revāne olub ihzırāh firār itdiler şabāḥ-ı taķrib itdükde yoldan şapub (15) tenhā yerde bir miķdār istirāḥat itmeleriçün nezvil itdiler ve abdest alub namāzlarını kılar (16) iken İraķdan ķa'ķ'a-yı selāḥ ve ḥareket ricāl ve şahīl-i ḥuyūl ve ḥareket ramāḥ şadāsı (17) azhūr itmekle civān “Ey falāne ġālibā naşāri bizi ta'ķīb idüb yetişdiler şimdi (18) nice idelüm ḥāl bu ki esebimiz yorulmuş ve bir ādīm atmaġa iķtidārı ķalmamauşdur.” didükde (19) merķūme “Vay ḥālki sen ḥavf ve fazi' itdüñ mi?” didi. Mūmā-ileyh “Evet.” dimekle (20) merķūme “Nerede senüñ naķl itdigüñ şey ki senüñ beg aġaşa-yı müsteġiş idüb dergāḥına (21) ilticā iden kimseye laṭifıyle tedārik idüb anı aġyārdan ḥafz ve taḥlīş ider diyü (22) zıkr iderek şimdi niçün böyle dehşete varub ol āla ekberüñ ḥimāyet ve şiyānetine (23) ilticā itmezsın didükde merķūm vallaha iyü didüñ.” diyüb cinün ve ķatāle ḥāzırlanub (24) naşrat ve i'āneti ḥaķķ celle ve 'alā ḥāzretlerinden raġbet iderken ol leşker yanuna taķrib (25) ve şadāları güşne ve şol bulmaġa başlayub aralarından şehīd olan dīn ķarındaşınüñ (26) şadāsını işidüb ve aña ḥiṭāba “Ey birāder ḥavf ve ḥüzn itme bu gelen kimseler ḥaķķ (27) celle ve 'alā ḥāzretlerinüñ ilçileridür saña irsāl buyurdılar ki zevāciña ḥāzır olalar (28) ve ḥaķķ ta'āli sizüñ sa'ādetüñiz ile melāike-i kirāma emir itdi zemīni size durdı (29) ve ṭayy itdi ki yarın 'aliü's-şabāḥ Medīne-i Münevverenüñ ṭaġları size nümāyān olacaķdur (30) siz Ḥāzret-i 'Ömer bin el-ḥiṭāb ile ictimā' itdükde selāmımı teblīġ eyle.” didi.

(31) Ba'de melâike-i kirâm dağı selâm virüb yanuna vardılar “Vay ğazi! Hakk celle [331a] (1) ve ‘alâ hazretleri işbu duğteri Hazret-i Âdem ‘aleyvessellem halk olunmazdan iğdam (2) size tervîc eyledi.” didüklerinde mûmâ-ileyh zevcesiyle işbu beşâretten mesrûr olub (3) yakîn ve ĥüsn zanları ziyâde-i şebât buldı. Şehrazâd hikâyeden bu maĥale geldükde şabâĥ-ı (4) takrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(5) **DÖRT YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ GİCE**

(6) Çün ki gice olub halk istirâhat eyle qarîrû'l-‘ayn ve vuşâl müsâmere ile ref' zât (7) ü'l-beyn itdiler. Şehrazâd bâhratû'n-nuĥk ve ala necâd kelâma aĝaz idüb dir ki: Pes (8) civân mûmâ-ileyh ‘aliü's-siĥir zevcesiyle esebe süvâr olub ol maĥalden göcüb (9) gitdiler. Çünki Hazret-i ‘Ömer bin el-Ĥitâb rağı allahu ta'âli ‘ana â' det-i kerâmet (10) ma'tâdları şabâĥ namâzını erkence edâ itmek olub mescide geldiği gibi mevcûd (11) olanlar ile namâza şürû' ve sûre-i in'âm yâĥûd sûre-i nisâ okuyub bir rek'atı ĥitâm (12) idince mescid-i halk ile mala mal mümteli olurdu. Ba'de ikinci rek'atı sûre-i (13) ĥafffe ile tetmîm iderdi ol gün şabâĥ namâzını sûre-i kaşîre ile edâ ve selâm (14) virdükde şahâbeye “Buyruñ ‘ar ve sini ya'ni gelenleri mülâkât idelüm.” diyüb çıkub (15) taşraya toĝru gitdi.

Şahâbe-i kirâm ol ecbü'l- ihtirâmuñ kelâmından müt'acib (16) olarak anuñla gitdiler. Pes âfitâb â'lmitâb rûy-ı zemîni dî-dâr behcetiyle müstażî (17) ve tulû'ayle ğiheb-i leyli münkażi itdükde yol başından ol civân zevcesiyle nümâyân (18) olub hazre-i ‘Ömer ve şahâbe-i kirâma mülâkâi olub birbiriyle selâm ve dâĥil-i Medine-i ĥayr (19) ü'l-nâm oldılar. Ba'de hazret-i ĥalîfe-i rûy-ı zemîn mûmâ-ileyh içün maĥşûş bir ‘azîm (20) düğün icrâ itdürdükden soñra anları zifâf ve duĥûl vaşâl ‘ar ve sesiyle nâil (21) memul olub mesrûrû'l-bâl ve mevşülû'l-aĥvâl ĥaldı ve ol gelinden bir ĥac evlâd (22) peydâ itdi ki anlar daĥı cihâd ve fî sebîl allaha ĥitâl î'dâya bedel ictihâd itdiler (23) ve naĥil iderler ki İbrâhim ĥevâş Ĥudüs sere hazretleri buyurdu günlerde (24) bir gün nefsum diyâr-ı islâmdan ĥurûc ve diyâr-ı küffara ve levc itmek isteyüb bu ĥuşûşa (25) ĥevâtrum şiddetle tevce itmekle her ne ĥadar nefsimi kef ve men' ve ol ĥevâtır ref' ve def' (26) itmege mükâbere itdüm ise de derûnumdan ol meyl ve ĥevâhoş münfaşıl ve hevâcis (27) merĥûme mazmuĥa olmayub bî-kaşd ve bî arada mücrid ĥevâtır nefse itbâ' iderek cibrâ (28) yola revâne olub diyâr-ı küffâr ‘addîmü'n-naşârûñ eĥrâf ve eknâfını seyâĥat ve feyfâ (29) ve cibâllerinde güzrânum ile sebâĥat itmege başladum ve ĥakk

celle ve ‘alā hazretleri beni hicāb⁽³⁰⁾ ve şatr ve şunuyla ra’yat buyurub mezār ā’dādan meşūn her kime mülākāt ider isem⁽³¹⁾ gözlerin tarafumdan şarf idüb giderdi tā ba’z şehirlere varub kapusundan [331b]⁽¹⁾ girdüğümde mesliḥ bir kaç naḫr oturmuş bulub beni gördüklerinde ayağa kıyām ve “Sen⁽²⁾ ḥekīm-i ḥāzīḳ musun?” diyü isti’lām ben daḫı “Evet ḥekimüm.” diyü suāllerine cevāb ve başt⁽³⁾ kelām eyledüğümde “Gel mülkümüz seni istiyor.” diyüb beni ḥākimlerine iṣāl ve yanuna⁽⁴⁾ duḫūl idüb istiknāh ḥāl itdüğümde anı bir Melik-i ‘azīmü’ş-şān görüb Melik hemān⁽⁵⁾ muḥātebeye mübāderet ve “Sen ‘ilm-i ṭıbb ve ḥikmetde mehāret-i taḫṣīl itdün mi?” diyü suāl ben daḫı⁽⁶⁾ “Evet.” didüğümde, ḡulmānlarına “Varuñ ḥāneme götürüñ ve yanuna girmeden şartımızı telḳīn idüñ.”⁽⁷⁾ didi. Merḳūmūn beni alub ḥuzūrundan yaḫdüğümüzda merḳūmūn “Ey Ḥekīm! Bizüm⁽⁸⁾ melikimiz bir duḫter-i bākize-i aḫteri vardur ki bunca zamandan berü ‘illet-i şedide ile mübtelā⁽⁹⁾ ve mu’alecesinde ḥükemā ā’ciz ḳalub ṭol memlarsalarından nāşı melik-i ḡazbāñ olub⁽¹⁰⁾ şöyle iltizām itdi ki her kīm mūmā-ileyh ‘ilāc virüb de iyü olmazsa anı ḳatlı⁽¹¹⁾ idersen ne dirsün.” didüklerinde beni Melik “İşbu kızuñ mu’alecesine sevḳ itmüştür⁽¹²⁾ şimdi bahr-ı ḥāle yanuna götürüñ.” diyü cevāb virdüğümde merḳūmūn beni duḫter mūmā⁽¹³⁾ ileyh olduğunı yere iṣāl ve istizān idüb ḥekīm getürdüklerini başt ve ifāde⁽¹⁴⁾ itdüklerinde içerüden “Ad ḥulūl ‘aliü’ṭ-ṭabīb şāḫībü’s-sirü’l-‘acīb.” diyüb bir kaç⁽¹⁵⁾ beyt şi’ir oḳuduḫdan soñra bir sālḥūrda ihtiyār gelüb sür’atle ḳapuyı küşād⁽¹⁶⁾ ve “Buyruñ içerü.” diyüb ḡāyet beni mezīn ve mükellef bir oṭaya iḳ’ād itdi ve köşelerüñ birinde⁽¹⁷⁾ bir heykel naḫīf ah ve layn ile ‘illet ve derdini tavşīf iderek oturmuş gördüm⁽¹⁸⁾ pes selām virmek istedüm ise de sürür-ı ā’lem şali allahu ‘aleyvessellemüñ yehūd ve neşārāya⁽¹⁹⁾ selām eyle bedi itmeyüñ ve yolda ḳavuşursañuz şayḳ yere ilcā itdirüñ buyurduḫı ḥāṭrıma⁽²⁰⁾ gelmekle selāmdan imtinā’ itdüm çün şems tābān kire-i arz taḫtından rüy-ı⁽²¹⁾ medürin çeşm Şehrazāda nümāyān ve ṭul şehirden zihni meşveş ve ta’bān oldı⁽²²⁾ ḥikāyeyi şab ātiye ibḳā ve ḥebā bekāhda şāḫ ike mevsüleü’l-leḳā olubistirāḫata taḫriḡ⁽²³⁾ itdiler. Şehrazād ḥikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḫrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(24) ** DÖRT YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ GİCE **

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes şeb dicūr ā’lem gün ve fesādı zulāmıyla maḡmūr⁽²⁶⁾ ve ḫalḳ ḫalvetḥānelere gidüb müsamereye ferāḡat ve mḡnādmaya başt sofray-ı müḡāvazıt⁽²⁷⁾ itdiler. Şehrazād daḫı şāḫa irād ḥikāyede leālī faşāḫatini ‘aḳvad kelāma tanzīm⁽²⁸⁾ ve bu āḳīt belāḡatını şavt rahmimi eyle izḫān

sām'iyine terşī' ve terkīm itmege ⁽²⁹⁾ başlayub dir ki: Hāzret-i İbrāhim bin İdham naqlinde eytdi. Çün hātrıma ol ma'nā ⁽³⁰⁾ hātūr itdi. Hemān mūmā-ileyh ve ra hicāndan ibn-i selāmū'l-tevcīd ve el-hilāş [332a] ⁽¹⁾ yaḥvāş ya'ni “Ey ḥavās! Ehl-i tevcīde maḥşūş selām ve ḥulūş nerededür?” ⁽²⁾ didi benüm merķūmenūñ ḥitābından ‘ilm ve fikrüm bī-şu’ūr ve zih̄n ve ‘aqlum ḥayrete maḡmūr ⁽³⁾ olub “Sen beni nereden bildūñ?” diyü istimsār ve istimsār ve ibdā-yı rüy-ı istiḡrāb ve istiḥbār itdügümde ⁽⁴⁾ merķūme “İzāşafetü'l-ḳulūb ve el-ḥevātır ĩ'rbatü'l-ilsan ‘an muḥbātü'z-zemāir.” didi. ⁽⁵⁾ Ya'ni derün ve ḥevātır kedürāt igyārdan şafā ve ṭahāret ve levş-i idnās şehvāt ⁽⁶⁾ nefülden neḳāvet ve nezāfet bulduḡda zebān-ı kerāmet nişānları derūnlarda ⁽⁷⁾ mestur ve mümkün olan müḥābāt zamāir ve meknūnāt serāir ile ĩ'rāb ve ibāne ⁽⁸⁾ ider ve dün ki gice cenābu'l-vahīt ve dergāh kebir yā ve vaḥdāyenetden baña ulyālarından ⁽⁹⁾ birini irsāl buyursunlar diyü ricā itdüm ki yediyle ḥülās bulam hemām derḫal köşe ⁽¹⁰⁾ beyümden bir ḥitāb kerāmet-i neşāb zuhūr itdi ki meāl per kemāli budur ḥüzn ⁽¹¹⁾ ve ḳesāvet çekme işte ben saña ulyā zevü'l-ḥitşāşımdan İbrāhimū'l-Ḥevāşı ⁽¹²⁾ irsāl idecegüm buyurmalarıyla “Sizūñ ḳadvim-i bereketūñize münteziire ḳaldum.” didükde ⁽¹³⁾ ben “Senūñ derdüñ nedür?” diyü suāl ol daḫı “Benüm dört seneden berü ṭarīḳ ḥafk nūrı ⁽¹⁴⁾ derün hidāyet meşḥūnuma lemān idüb ḥaḳḳ celle ve ‘alā ḥāzretleri her ḫālede ⁽¹⁵⁾ benüm refīḳ ve celīsım ve ḡaribetümde semir ve enīsüm oldı ve bu keyfiyete binā ehl ve aḳrabam ḫālime ⁽¹⁶⁾ baḳub beni cünuna tebit idüb mu'ālece ve müdāvāta ḳalkışdılar ve bir ḳac ḫekīm getürdiler ⁽¹⁷⁾ ol ḫekīmler baña vaḥşet ve aḳrābām ḥayret ve dehşet virürlerdi.” didükde. Ben “Ya seni ḫaḳḳa ⁽¹⁸⁾ kim delālet itdi ki bu maḳām ‘alyāya vuşül bulduñ.” didüm.

Merķūme ḫaḳḳ ta'ālīnūñ bir ahīn ⁽¹⁹⁾ ve izāḫa ve delāil lāḫeleri ṭarīḳ-ı hidāyet refīke delālet idüb yol ve sebili ‘ayb ⁽²⁰⁾ başıretime āşikār olduḡda medlül ve delil bādi ve zāhir oldı dir iken ol iḫtiyār ⁽²¹⁾ gelüb “Senūñ ṭabībūñ nicedür?” didi. Merķūme “Ḥekīm bu ḫekīmdür işte ‘illetimi bildi ⁽²²⁾ ve devā ve ‘ilācımı buldı ve andan şifā ve sürür ve fariḫ ve ḫabūr zāhir olmuşdur.” didükde, ⁽²³⁾ iḫtiyār merķūm işbu kelām-ı mesret-i encāmdan mesrūr olub sür'atle melike varub ḫaber ⁽²⁴⁾ virdükde Melik beni ikrām itsün diyü vaşiyet idüb yanlarında yedi gün ikāmet itdüm ⁽²⁵⁾ diyince ‘amūd-ı siḫir nūr-ı hidāyet gibi ibşār ināmeceli ve mebnehar olmaḡla Şehrazād sükūt eyledi.

(26) **DÖRT YÜZ SEKSEN ALTINCI GİCE**

(27) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Çün günü ħands leyle idrāc ve seffine (28) vücüdi deryā-yı tälāmunda ġarīķ emvāc eyledi. Şehrazād kenāne-i belāġatını dermiyān (29) ve bu atın ā’şikāne laţif ħadīş ile raşķ mehām beyān itmeġe başlayub dir ki: İbrāhim (30) Ĥevāşın naķlinde eytdi. Pes ol yedi gün geçdükte duġter baña “Yā Ebü İşġāk ķanġı gün [332b] (1) dār-ı islāma hicret idelüm.” didükde ben “Böyle mażīke-i ‘azmiyeden nice kerībānımız (2) taġlış ve arīķ ħürüca ‘azīmetimizi taġış idelüm.” didüm. Merķūme “Ey İbrāhim! Seni yanuma (3) sevķ iden ħādi nize yol ve tarīķ ve seferde na’ mü’l-refīķ olur.” didükde, “Pek iyü.” diyüb (4) şabāġ olduķda ikimiz ķal’e ķapusından ħurüc ve tarīķ selāmete ve levc idüb (5) yola revāne olduķ ve ħaķķ celle ve ‘alā ħazretleri bizi iġyārdan maġcüb ķılub (6) zamān-ı ķarībde vuşül buldıġumuzda mūmā-ileyh gibi şiyām ve ķiyāma müdāvim ‘ibādet (7) ve zühde müāzum kişi görmedüm.

Ba’de beytullahū’l-ġarāme varub yedi sene ķadar mücāvarat (8) itdükden şońra anda dār-ı ħaķķa riġlet eyledi ve naķil iderler ki enbiyā ‘Aliham (9) ü’ş-şalāt ve el-selām ħazrātanuń biri ġāyet mürtef’i bir ġöhde iķāmet ve ‘ibādete müdāvet (10) iderdi ve ol taġ eteġinde bir çeşme olub her gün beni müşār-ileyh ħafife (11) ol çeşmeye varub vārid ve şādar olanlara seyir ve temāşā iderdi günlerde bir gün (12) ‘aliü’l-‘ā’de çeşme-i züküreye nikāh iderken bir süvāri gelüb esebinden nezvil (13) ve boynundan biń altūna ħādi bir taġarcıķ çıkarub yere ķoydı. Çeşmeden (14) nüş idüb bir miķdāristirāġatdan şońra taġarcıġını unudub ve esebine süvār olub (15) ġitdükden şońra bir piyāde ādem gelüb çeşmeden içüb ve ol taġarcıġı bulmaġla (16) alub ġitdi.

Ba’de bir ħīzm-ı firüş gelüb oġunu arķasından vaż’i ve şu kenārında (17) oturubistirāġat iderken ol süvāri yine dönüb ġeldi ve oduncıya “Benüm taġarcıġım (18) nerededür?” didi. “Ben görmedüm.” didise de müfid olmayub ba’dü’l-ġāl süvāri (19) ķılıcı çeküb merķūmı ķatl itdi ve eşvābını arayub taġarcıġını bulmamaġla (20) biraġub ħāl sebiline ġitdi beni müşār-ileyh keyfiyet-i mezküreden medhoş olub “Ey (21) rabbim! Biri altūnlar ile kāmıyāb ve diġeri bī-ġünāh iken mażhar teyġ ķahır ve iġtişāb (22) ve mazlūmā dār-ı ħaķķa riġyāb olmuşdur bunuń sırrı nicedür?” didükde, hemān vaġı (23) nāzel olub “Sen ‘ibādetünle meşġül ol.” didi zīrā taġķīķ-i tedbīr memleket senün işün (24) degüldür zīrā ol süvārünün pederi taġarcıġı aġz iden ādemün pederinden biń altūn (25) ġaşb itmüşdi ben anuń oġlını pederinün malından temkin itdüm ve ol ħīzm firüş (26) süvāri-i mezkürün pederine ġaddar ve ķatl itmüşdi ben daġı oġlını ķışāşdan (27) temkin eyledüm dinlendükde ol peyġamber “Lāilaü’l-ala inat secānuń inat ‘ilāmü’l-ġabüb.”

didi ⁽²⁸⁾ ve menkuldür ki ‘azîzûn biri eytdi “Ben ibtidâ-yı emrimde MıŖır nilinden ⁽²⁹⁾ kayıkçılık idüb halkı biri yaqadan dige yaqaya naql iderdüm günlerde bir gün ⁽³⁰⁾ kayıkda oturur iken yanuma bir pîr-i nûrânı gelüb selâm virdi ve beni allah için [333a] ⁽¹⁾ geqürür müsün?” didi. Ben “Evet.” didüğümde, ol pîr “Beni allah için yedirir müsün?” dimekle ⁽²⁾ “Evet.” didüğümde, kayığa Ŗu’üd idüb anı câneb Ŗarkıyaya naql itdüm ⁽³⁾ çün merqumuñ üzerinde bir hırqa ve bir rüküh ve bir ‘aşâ var idi kayıqdan ⁽⁴⁾ çıkar iken ben “Sende bir emânet ibkâ idecegüm.” didi. “Emânetüñ nedür?” didüğümde yarın ⁽⁵⁾ hâtrüña ilhâm geldükde “Öyle vaqtinde buraya gel Ŗu ağac altında beni meyt ya’ni ⁽⁶⁾ ol ve bulursan beni gısl eyle ve baŖum elinde bulduğün kefen ile tekfin ve ba’d ⁽⁷⁾ ü’Ŗ-Ŗalâh işbu qumda defn eyle ve işbu hırqa ve rüküh ve ‘aşâmı alub sende hafz eyle ⁽⁸⁾ her kim saña gelüb anları istese eline teslîm eyle.” didükde, ben “Pek iyü.” diyüb kelâmından ⁽⁹⁾ ta’cib iderek gıtdüm ve ol gıce yatub Ŗabâh olduqda vaŖiyeti hâtrımdan gıtdi deyice ⁽¹⁰⁾ Ŗehrazâd hikâyeden bu maqale geldükde Ŗabâh-ı taqrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(11) **DÖRT YÜZ SEKSEN YEDİNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ Çün âfıtâb-ı â’lmitâb keŖide-i gurüb ile ihticâb ve zulmey leyl ta’qîb eyle yûŖuf ⁽¹³⁾ nehârı gıyâbet ceb siyaha mestur eyledi Ŗehrazâd tenvir hâtrı Ŗâh ve el-insirâd ⁽¹⁴⁾ içüb nicüm faŖâhatını semâ-i belâğata dizüb naql-i hikâyede dir ki: Kayıkçı ⁽¹⁵⁾ mûmâ-ileyh naqlinde eytdi. Pes öyle vaqtinde ol pîr-i rûŖen zamruñ vaŖiyeti ilhâm ⁽¹⁶⁾ rebânı ile hâtruma huţur ve sür’atle ‘azm idüb ol ta’yîn itdüğü maqale ⁽¹⁷⁾ vardıgımda vâ’kâ pîr müŖâr-ileyh dirhat altında yatub â’lem-i fâniyi müfârekat ⁽¹⁸⁾ ve dâr-ı haqqa müvâŖalat itdüğün ve baŖı altında meŖk ve ‘anber râihasıyla ma’ţur bir kefen ⁽¹⁹⁾ anur bulub gısl ve tekfin ve edâ-yı Ŗalâtdan Ŗoñra müvâri-i hâk zemîn ⁽²⁰⁾ idüb emânetini aqz ve ol bir yaqaya ‘abür idüb qaldum ol gün geqüb irtesi gün ⁽²¹⁾ ‘aliü’s-sihir kayıgımda otururken nâ-gâh bildüğüm kimselereden bir zenparest yaramaz ⁽²²⁾ düğünlerde rakŖ ile meŖgöl ve Ŗarb hamür ve irtikâb maqzür eyle ‘aqlı mezhül ⁽²³⁾ bir civân üzerinde gâyet ince ve nâ’im güzel eşvâb gıyüb geldi ve baña “Sen falan ⁽²⁴⁾ kayıkçı musun?” didi.

Ben “Evet.” didüğümde “Sende maqfuz olan emâneti baña vir.” didi. ⁽²⁵⁾ Ben “Bu emânet nedür?” didüm. Civân “Ol hırqa ve rüküh ve ‘aşâdur.” didükde, ben “Anlaruñ haberi ⁽²⁶⁾ saña nereden geldi?” didüm. Civân “Bildüm ancak dün gıce falan

düğünde olub bütün ⁽²⁷⁾ gıceyi rakş ve ğınā ile geçirüb fecr ve kıatında istirāhat için bir miķdār ⁽²⁸⁾ uyuduğumda yanuma bir şahış gelüb ve haķķ celle ve ‘alā hażretleri falan velinüñ ⁽²⁹⁾ rühını kıabz idüb seni anuñ maķāmunda ikāmet ve ‘ināyetiyle kerāmet buyurmuşdur ⁽³⁰⁾ falan kıayıķcınıñ yanuna var andan hırķa ve rüküh ve ‘aşasını al zırā ol veli ⁽³¹⁾ anları merķümüñ ‘andında bıraķmışdur didi. İşte ben dağı ol emre imtişālā [333b] ⁽¹⁾ emānetimi aħza geldüm.” diyüb üzerinde olan esvānı nez’i idüb ol hırķayı ğiydi ve rüküh ⁽²⁾ ve ‘aşāyı alub ğitdi.

Ben bu keyfiyetden maħzün ve maħrüm kıalduğuma mağmum kıaldum ⁽³⁾ ğice olduķda ā’lem-i meşālede belā neşıye rabū’l-‘aze haķķ celle ve ‘alā Hażretlerini ğörüb ⁽⁴⁾ “Ey kıvāvum niçün ‘ibādetümden birine itdüğüm i’ām ve ‘ināyete hařd idüb saña kerān ⁽⁵⁾ ğeldi sen bilmez müsün ki fazıl ve kerüm benüm elümdedür diledüğüme virürem.” diyü buyurdi ⁽⁶⁾ ve naķl iderler ki beni isrāilde malı firāvān ve melik ve hışmı bī-pāyān bir recl ⁽⁷⁾ şālih var idi ve anuñ bir ferzendi dađ olub eceli hülülunda oğı “Ey peder! Baña ⁽⁸⁾ ve şabit eyle.” dimekle merķüm “Ey ođul! İsm-i celāl eyle ařlā yemīn itme ğerek haķda ve ğerek ⁽⁹⁾ bātılda.” diyü bu vaşıyet ile iktifā ve dār-ı haķķa intikāl idüb oğı dağı hūķūķ-u pederāne ⁽¹⁰⁾ ve kıabirle ğusl ve defin itdükden řoñra beni isrāilüñ fāsıķları merķümüñ vaşıyetini ⁽¹¹⁾ işidüb her taraşdan ođlunuñ yanuna ğelmekle başlayub her biri bir de’vā itmege başladı ⁽¹²⁾ ve “Bizüm pederüñde alacağımız vardur.” diyerek merķümü yemine ilcā ol dağı vaşıyet-i peder ile ā’mil ⁽¹³⁾ olub yemīn virmeyerek her med’ıye taleb itdüği mübālğa i’tā itmege başlayub ⁽¹⁴⁾ tā elinde bir şey kıalmayub fakir ve fāķeye dū-çār oldı ve anuñ iki şağır ferzendi ve bir şāliħa ⁽¹⁵⁾ zevcesi olmağla zevcesine “Şimdi nice idelüm haķķ beni bu derecelere işāl ⁽¹⁶⁾ itdiler ve elümde dağı bir şey kıalmadı eger femā ba’d bir kimse de’vācı olursa fazīħata ⁽¹⁷⁾ dū-çār oluram ulı ve iħsan budur ki nefşüm ile necāt bulub terk dār ve diyār iderek haķķ ⁽¹⁸⁾ bizi bilmedükleri maħale ğidelüm ve orada beynü’n-nās ta’iř idüb ğeçinelüm.” diyüb zevcesini ⁽¹⁹⁾ ve oğullarını alub bir seşineye süvār ve mütevkelā ‘aliü’s-sitār bařķa memlekete tevciye ⁽²⁰⁾ ‘azīmet ve anda kıarar eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maħale ğeldükde hayt fecrkerden semāda ⁽²¹⁾ lāli ‘aķdini dizüb infilāc ve sevķ-i şabāħ ibriş hālīřü’l-‘ayār āfıtābuñ nūriyla revāc ⁽²²⁾ bulduğunu ğörüb süküt eyledi.

(23) **DÖRT YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ ğİCE**

(24) Çün zenva nehār ol vaşiyet-i peder ile vefādār olan mehcürü's-sāl ve el-diyār gibi (25) terk-i vücūd ve zālām-ı leyl anı ta'kīb idüb ā'lemi nā-meşhūd itdi Şehrazād tesliye-i şāh (26) için şemşir belāgatını küşād idüb dir ki: Pes civan-ı merķūm bir kaç gün (27) gitdükden soñra sefineleri bir taşā işābet idüb parça paça oldı ve civān (28) bir tahtaya ve zevcesi bir tahtaya ve oğulları dañı her biri bir tahtaya yapışub ḥasb (29) ü'l-ķader mevc-i deryā her birini bir ṭarafa atub ṭağladılar ve ferzendelerün biri bri beldenün şāhiline (30) düşüb ve diger oğlı bir bolcı sefinesine rāst gelüb ahālisi yanlarına aldılar ve recl [334a] (1) dañı ṭalğalar bir ḥālī aṭaya atub içine ḥurūc ve abdest alub namāza ṭurduķda (2) deryadan şūr tahtlfa ile işḥāş mür'adde çıkub anuñla namāz kıldılar.

Ba'de bir ağaca (3) varub meyvāsından ķarnını ṭoyurdu ve oralarda bir çeşme sār bulmağla andan nūş idüb (4) ḥüdāya şükür iderek ol aṭada iķāmet ve her vaķit namāza ṭurduķda bilmediği ḥalķ gelüb (5) anuñla namāz kılarlardı. Üçüncü gün gökden öyle bir şadā zuhūr itdi ki “Ey (6) recl-i şāliḥ! Pederün vaşiyetiyle ā'mel ve ḥaķķ celle ve ‘alā ḥāzretlerinün ism-i celilini iclāl (7) idüb ḥüzn ve melāl çekme taḥķīķ ḥaķķ celle ve ‘alā ḥāzretleri senün elünden zāy'i (8) olan mālik iz'āf müzā'fasını saña virür Zīrā bu aṭada malāmal emvāl-i 'azīze (9) ve eşyā-yı keşire ile ṭolmuş bir kaç genc vardır ki sen anlara vāriş ve mālik olursun (10) ve anlar falan ve falan yereddür varanları küşād ile vir saña sefineler sevķ ideriz gelen (11) ādemlere iḥsān eyle ve senünle ķalmalarını söyle de ḥaķķ celle ve ‘alā ḥāzretleri anlarun (12) derünlar saña yel itdirüb senünle iķāmet iderler.” diyü ḥiṭāb mestṭāb işitdükde (13) derḥāl ol işāret olundığı yerlere varub zemīni ķazduķda emvāl-i cismiye ile memlū (14) gençler nümāyān ve gemiler aṭaya sevķ olunub ahālisine ikrām ve “Siz ḥalķı baña delālet idün (15) ben size ikrām ve şu ķadar mal ile in'ām iderüm.” diyü istimālat itdürmekle ḥalķ eṭrāf (16) ve eknāfdan yanuna gelmeğe başlayub on sene geçmeden aṭa-yı mezküre ma'mūr ve ibādān (17) oldı ve recl-i merķūm anlara mülk olub her ķīm yanuna gelürse iḥsāniyla ma'mūr iderdi (18) mūmā-ileyh bu keyfiyetde ķalsun kelelüm büyük oğluna mezkūr-ı ğarķdan şāhil-i beldeye (19) ḥilāş olduķda ahāliden bir ehl-i ḥayrün eline düşüb anı evlād gibi besleyüb ‘ilb (20) ve ādāb-ı fūnūnını okutdirub ğāyet ile kesb-i mā'if ve taḥşil-i ‘ulūm idüb (21) Kemāl derecesine irdi ve diger oğlı dañı bir Bezirgānuñ eline düşüb ḥüsn-ü terbiye ile (22) gözedüb ticāret-i aşvalini ta'līm idüb anuñla bī' ve şirā ider ķaldı ve vālide (23) leri dañı ğāyet emīn bir bezirgān eline düşüb anı ḥaremde kethüdā mişābesinde ķoyub (24) anuñla aḥvet ile

mu'āhada idüb hemşire müşābesinde tıtdı ve hatta seferlere gitdükde ⁽²⁵⁾ anı ehliyle birā biriktürüdü. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib ⁽²⁶⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(27) **DÖRT YÜZ SEKSEN TOKUZUNCU GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes büyük ferzendi işbu aḡada ḥüdüs iden ⁽²⁹⁾ Melikūñ şabit-i şadāsını işidüb ve pederi oldugunu bilmeyüb ḥidmet ve cerminf'it ⁽³⁰⁾ içün yanuna varmaḡa 'azīmet ve şadr-ı ḥāl iderek pederinūñ yanuna vardı ol daḡı ferzendi [334b] ⁽¹⁾ oldugunu bilüb ḥüsn-ü terbiyesine ihtimām ve ta'līm-i 'ulüm ve finūna ikdām idüb kendü ⁽²⁾ ḥidmetiçün taḡşış ve giderek rütbesi terkī idüb yanunda Kātib-i ser rütbesine ⁽³⁾ irişdi ve dige oḡlı daḡı pederinūñ şabitini işidüb yanuna gitmek ve sāyesinde ⁽⁴⁾ geçinmek ḥülyāsıyla aḡa mezkūraye tevciye āmāl ve pederi oldugunu bilmeksizin ⁽⁵⁾ sāyesinde ḡatır-ı ḥāl idüb ol daḡı kadar ve ī'tibār bulub yanunda ma'ziz ve merḡūr ⁽⁶⁾ ve ḥidmāt asiye ile ḡadri ma'zim ve cāhi münevver oldı.

Çün melik ⁽⁷⁾ şayet ve şadāsı (arapça ibāre) olub anuñ zevcesi yanuna ⁽⁸⁾ maḡime oldıḡı bezirḡānuñ küşne daḡı vuşul ve sāiye-i 'add altında geçinmek meramiyla ⁽⁹⁾ ol daḡı şāḡibesine nezvil itmek ḡaşd idüb 'azīm-i hediye tertīb ve ḡatun-u merḡūmeyi ⁽¹⁰⁾ balā setsḡāb mūmā-ileyh şüb ve alāsına hametini tesrīb idüb vuşul ⁽¹¹⁾ ve götürdüḡi hedāyā ve taḡfī taḡdīm itdükde aḡanuñ meliki begenüb Bezirḡān ⁽¹²⁾ merḡūme 'aḡiye ve fire ve cāize keşīre virüb ol gice yanunda misāfir ḡalmasını ⁽¹³⁾ emir buyurduḡda merḡūm "Efendüm sefinede ḡarībe ve şāliḡa bir ḡatun vardur ki ⁽¹⁴⁾ ḡayır du'āsını gördüm ve hemşire yerine tıtüb dāimā ma'iyetle aluram anuñ ḡāḡırasıçün ⁽¹⁵⁾ ḡaşrada ḡalmam." didükde, Melik "Ben aña iki ma'temed ādemüm gönderüb sefinede yatub anı ⁽¹⁶⁾ ḡirāset itsünler." diyüb ve ol iki oḡullarını yollayub sefineyi beklemelerini ⁽¹⁷⁾ ve ḡatun merḡūmeyi gözetmelerini sibāriş itmekle ol iki birāder varub sefinenūñ ⁽¹⁸⁾ ḡarasınıñ ḡapusunda oturub nekhbāniḡ iderek ḡaldılar ve uyḡularını izāle itmek ⁽¹⁹⁾ içün ḡizḡete ḡāllerini birbirine naḡl itmeḡe başladılar büyüki diḡere "Ey arḡadaş! ⁽²⁰⁾ Benüm pederüm falan kimse nāmında bir ādem olub falan isminde daḡı bir birāderüm ve falān nāmında ⁽²¹⁾ vālidem var idi ve birlikte sefer idüb sefinemiz ḡaziye uğramaḡla şöyle oldı ⁽²²⁾ böyle oldı." diyerek ḡışşasını ibtidāsından āḡirine ḡadar naḡl itdükden soñra ḡarındaşı ⁽²³⁾ "Sen benüm birāderümsün." diyerek kendüni üzerine anub ḡucaḡladı ve bir birini bilüb ⁽²⁴⁾ birāderāne ḡonuşmaḡa başladılar çün ki vālidelerü

bunların kelâmını işitdi ve merķūmān ⁽²⁵⁾ anuñ oğulları olduklarını teyķin eyledi sūkūt-u hāletiyile ķalub ašlā bir şey söylemedi ⁽²⁶⁾ diyü Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(27) **DÖRT YÜZ TOKŞANUNCI GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Çün aħşām olub levħa-yı ā’lem siyāh renk ile kesb ⁽²⁹⁾ telūn ve anū’l-leyl vaşālū’l-‘iřāk ve salvetü’l-müştāk fehvāsı üzere aşhāb-ı üns lezīz ⁽³⁰⁾ şarab hādīs ile kesb-i neşāt itmege tafriğ itdükde Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: [335a] ⁽¹⁾ Çün şabāh olub bezirgān mūmā-ileyh ziyāfet-i mülkden sefineye geldükde ol ⁽²⁾ iki birāder el ele urub hānelerine gitdiler. Bezirgān hatunuñ yanuna girdükde merķūme ⁽³⁾ mikdarāü’l-hāl bulub “Saña ne oldı?” diyü suāl itmekle merķūme “Sen bu gice baña iki ⁽⁴⁾ fāsık kiři yolladuñ ki baña sū-i ķaşd idüb aħşāmdan tā be-sabāh-ı fahşiyāt kelām ⁽⁵⁾ ile beni incitdiler ancaķ yanımda söyledükleri kelimāt ve ķahtismātı hūzūr-u melikden ⁽⁶⁾ ġayrı yeder söylemem.” didükde, Bezirgān bī-hūzūr olub derhāl merķūmeyi hūzūr-ı ⁽⁷⁾ melike getirüb ol yolladıġı iki emīn civāndan teski itdükde Melik hatuna ⁽⁸⁾ “Bu ķāziye nice oldı?” diyü suāl itmüş ise de merķūm “Ben anlar hāzır olmadıķca ⁽⁹⁾ didüklerini söylemem.” dimesiyle Melik civānān merķūmānı celb ve dün teknede sizden ⁽¹⁰⁾ ne şādr oldı şıhat ve şıdk üzere söyleyüñ demekle anlar kıřşlarını naķil ve bir birine ⁽¹¹⁾ söyledikleri hikāyelerini irād ve bir anadan ve bir babadan ķarındař oldukları tebīn itdügünü ⁽¹²⁾ beyān itmeleriyle Melik kine maddeye maṭl’a ve anuñ oğulları olduklarını teyķin birle gerisi ⁽¹³⁾ hūķümetden ķalkub ve “Siz benüm oğullarımız.” diyüb ikisini ķucaġına alduķda hatun ⁽¹⁴⁾ yařmaġını küşād ve “Ben daġı anların validesiyüm.” diyüb birbiriyle selāmlaşub ictimā’ ⁽¹⁵⁾ şemal ve ittīşāl hābil ile memnūn ve mesrūr oldılar ve hūdāya şükür idüb refāh hāl ⁽¹⁶⁾ ile aliü’l-memāt geçinerek ķaldılar ve Ebūü’l-Ĥasanü’l-dirācdan menķüldür ki mūmā-ileyh ⁽¹⁷⁾ eytdi.

Ben ekşer-i hālātda mekke-i mükerrimeye ‘azīmet idüb münferid ayālūñizce gider idüm ⁽¹⁸⁾ ve yolları bildügümden halk benüm ile ‘azīmet idüb giderlerdi ittifākā senelerüñ birinde ⁽¹⁹⁾ ā’zim-i beytullahü’l-ħarām olub nefsimde ben bu def’a kimseyi ma’iyetle getürmeyerek “Yalnızca ⁽²⁰⁾ giderüm.” diyüb yola revāne oldum ve ķadısiyeye varub mescidine dāhil oldıģumda ‘illet-i ⁽²¹⁾ cūzzām ile mübtelā bir recl-i mihrābda oturmuş bulub beni gördükde “Ya ebāü’l-ħüsn beni ⁽²²⁾ senüñle mekke-i mükerrimeye götür.” didükde nefsimde ben aşhāb-ı şıhatden firār itdüm şimdi ⁽²³⁾ ‘illeti

cüzzām ile mübtelā olanı nice götüreyüm diyüb merķūme “Ben kimse ile ⁽²⁴⁾ mürāfaķat idemem.” diyü cevāb virdügümde merķūm süküt idüb ķaldı şabāh ⁽²⁵⁾ olduķda yalnuzca yola gidüb münferid giderek ‘aķibeye vuşul ve mescidine ⁽²⁶⁾ duhul itdügümde ol meczūmı micrābda oturmuş görüb hāıırımıda secānallah ⁽²⁷⁾ “Bu ādem benden evvel buralara nice geldi.” didügümde merķūm baıa baķub tebessüm idüb ⁽²⁸⁾ “Yā ebāü’l-ħüsn za’yıf ve nā-tavān olan ādeme öyle bir şeyi virilür ki ķuy ve metin ⁽²⁹⁾ olan kimse andan müt’acib ķalır.” didi ve ol gice anuñ hāletinden müta’cib ķalarak ⁽³⁰⁾ anda bitavted eyledik şabāh olduķda yine yaluz yola revāne olub ‘irfāta vuşul ⁽³¹⁾ ve mescidi ķaşd idüb girdügümde yine ol recl-i meczūmı miħrābda oturmuş [335b] ⁽¹⁾ gördügümde hemān kendümi üzerine atub ayaklarını öbmege başladım ⁽²⁾ “Vay efendüm! Ben senüñle şöhet ve refāķat itmek isterem.” didüm mūmā-ileyh ol huşuşda ⁽³⁾ ruşşat yokdur dimekle ben ağlayub teħsir-i azħār itdügümde yine sen nefşüñe ⁽⁴⁾ şıķındı virme femā ba’d ağlamaķda fāide ķalmadı didi diyince şehrazāz hikāyeden ⁽⁵⁾ bu maħale geldükde şabāh seyre ehl-i şalāh gibi tayy sā’āt idüb ‘irfāt-ı ifāķa vuşul ⁽⁶⁾ ve ināre-i nūr ile şems-i ħaķıķı miħrāb-ı irtifaya mevşul itmege ‘azımet itdügünü ⁽⁷⁾ görüb süküt eyledi.

(8) **DÖRT YÜZ TOĞSAN BİRİNCİ GİCE**

⁽⁹⁾ Pes aħşām olub ā’lem gün siyāh şemileye bürünüb ortaluk sükün bulduķda Şehrazād ⁽¹⁰⁾ kelāma aģaz idüb dir ki: Ebüü’l-Ėasan naķlinde eytdi. Ben mūmā-ileyh kelāmından maħzūn ⁽¹¹⁾ ķalub süküt itdüm ve her gitdügüm yere anı benden evvel o maħale vardugunu gördüm tā ⁽¹²⁾ medine-i münevvereye vuşul bulduģumda anda eşerini görmeyüb gözümden nihān oldu ħün ⁽¹³⁾ orada iyü yezīd baştamı ve Ebü Bekir şebli ve müşātih ‘izāmdan bir ķac ‘aziz buldım ⁽¹⁴⁾ ķışşamı anlara naķil ve ifāde itdügümde mūmā-ileyh “Ey Ebüü’l-Ėasan! Heyhat sen femā ba’d ⁽¹⁵⁾ ol zātuñ şöhetine nāil olamaz sın ve ol ‘Aziz Ebü Cā’ferü’l-Cezūmdur ki anuñ bereketiyle ⁽¹⁶⁾ ħalk istiskā idüb müstecābü’l-du’ā olurlar.” diyü ifāde itmleriyle şevķ ve muħabbetüm mezdād ⁽¹⁷⁾ ve refāķatından maħrūm olduğuma ħüzn ve ħammum ħāric ezħad ma’tād oldu ve mülāķātını ⁽¹⁸⁾ ħaķķ celle ve ‘alā ħazretlerinden niyāz itmege müdāvemem ider ķaldım ittifāķa ‘irkātıda ⁽¹⁹⁾ тұrurken nā-gāh birisi arķamdan çekdigün ħiss ve iltifāt idüb gördügümde ⁽²⁰⁾ mūmā-ileyh olduğunu görüb hemān bī-iħtiyār şaħiye idüb bayılarak ⁽²¹⁾ düşdüm ve bir miķdārdan şöıra ayılıb ķalkdıģumda yine aşlā eşerini görmedüm ba’de bir ķac ⁽²²⁾ gün geķüb tekrār arķamdan beni bir ādem çekdügin tıyub

iltifāt ve mūmā-ileyh oldugunu ⁽²³⁾ gördüğümde baña didi ki “Sen yanuma gel ve istedigün söyle ben dağı yanuna varub hayır ⁽²⁴⁾ du’āsını ricā ol dağı üç şey ile baña du’ā eyledi biri allahu ta’āli baña faqir ve yoğsulluğı ⁽²⁵⁾ sevdire ikincisi ma’lūm ve ma’īn rızq üzere bitavtet itdürmeye üçüncüsü dārū’l-‘aymda ⁽²⁶⁾ haqq celle ve ‘alā hazretleri beni rivayat cemāliyle memnun.” ide.

Ba’de benden ayrılıb gitdi ⁽²⁷⁾ ve ol üç du’ānuñ ikisi meşhudum olmuşdur üçüncüsü qaldı mamūl olunur ki ⁽²⁸⁾ ol dağı qabūl olunmuşdur rađı allahu ta’āli ‘anham ve rāviyān ihbār ve nā-qalān āşār ⁽²⁹⁾ böyle naqil ve rivāyat ve şabit-i dirāyet itmüşler ki qadīm zamānda şākirdleri firāvān ve haz ⁽³⁰⁾ ve mā’rif hāric azhad imkān yunan hükemāsından Dānyāl isminde bir hekīm zi-finūn [336a] ⁽¹⁾ var idi ki halk sözine i’timād-ı aqvāl ve ifşāleyle iktidā ve istişhād vesāir emūrlarında ⁽²⁾ rey ve tedbırbe istinād iderlerdi lakin aşlā varış ‘ulūmı ve hāiz-i merātab fūhūmı ⁽³⁾ olacaq oğul evlādı olmamağla maḥzūnū’l-hātır qalmuşıdı günlerde bir gün tecdīd ⁽⁴⁾ vuzū idüb kıleye tevce ve bu huşuş için du’ā ve niyāz itmekle du’āsı maqbūl ⁽⁵⁾ ve ḥamil zevce ile nāil māmūl oldı pes ešnā-yı ḥamalda danyāl deryāya sefer itmekle ⁽⁶⁾ sefinesi qazāya uğrayub ğark olmağla cümle eşyāsı zāyı’ olub ancak ⁽⁷⁾ bir hikmet kitabından pes kāğıd ile taḥlīş kerībān ve bir taḥtaya yapışub necāt ⁽⁸⁾ ve hūlāş bulub ḥānesine geldükde zevcesin ḥāmile bulmağla mesrūr oldı ⁽⁹⁾ ve mesrūr olmuş ise de ol günlerde nā-mizāc olub ‘ilāme-i intikālın gördükde ⁽¹⁰⁾ zevcesini aḥzār ve ol ğarkdan kırtardığı beş kāğıdı teslīm ve bunlar sende ⁽¹¹⁾ qalsun eger mevlūd-ü ğulām olursa Ḥāsib-i Kerümü’d-Dīn nāmıyla tesmiye ve büyüyüb pederinūñ ⁽¹²⁾ mīrāşını istedükde işbu kāğıdları teslum ve işitirdükden qala mīrāş bu dirdi ⁽¹³⁾ ve anlar ile ehl-i zamānuñ ikmal ve ā’limi olub Kemāl-i hikmete vāşıl olur diyü vaşiyet ⁽¹⁴⁾ idüb merḥūm oldı. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taqrib ⁽¹⁵⁾ itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(16) **DÖRT YÜZ TOKSAN İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁷⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki: Pes ḥatunuñ vaz’ı ḥameli hūlūl itdükde ⁽¹⁸⁾ bir oğlan toğurub ḥāsb-i Kerümü’d-Dīn koyub ve mūneccimleri aḥzār idüb ⁽¹⁹⁾ ḫāl’i velādetini yoqladukda ğulām mezkūr ibtidā-yı emrinde vafır meşaqḫat ve muḥāṭıralara ⁽²⁰⁾ dū-çār olub “Eger ol bilyelerden hūlāş bulursa ‘ilm ve hikmet ve ‘iz ve devlete nāil ⁽²¹⁾ ve minthā-yı dercāt Kemāle balığ ve vāşıl olur.” diyü ifāde itdiler merḥūm oğlunu güzelce ⁽²²⁾ terbiye ve büyüdükdde mektebe virdise de aşlā kırā’t ve kitābetde mehāret

bulmayub bir şeyi ⁽²³⁾ taḥṣīl itmemekle mektebden alub şana'ata virdi anda daḥı bir şeyi istifāde ve ta'lum ⁽²⁴⁾ idemedügi ḥasbiyle ḥānelerinde pesmānda oturub elinden bir şey gelmedi.

Bu vechle bir müddet ⁽²⁵⁾ geçdükden soñra ḳomuşuları vālidesine gelüb “Ey ḥatun bu ğulāmı tezvīc ile şāyed ⁽²⁶⁾ ma'īšetüñ derdini çeküb bir kār ile cebrā meşğul olur.” didüklerinde merḳūme varub ⁽²⁷⁾ münāsib bir duḥter bulub tezvīc eyledise de yine müfid olmayub işsiz ve şana'atsız ⁽²⁸⁾ ḳaldugunu ḳomşuları gördükde içlerinde bir ḳac oduncu bulunmağla validesine ⁽²⁹⁾ gelüb “Sen oğluña bir ḥamār şatun alda biz anı ma'iyetsizde getürüb oṭun kessün ⁽³⁰⁾ ve yine bizüm ile gelüb ve ḥacet eylesün ki oṭunuñ parasiyle ta'īş ide zīrā “Biz anuñ [336b] ⁽¹⁾ ḥaḳḳında ḳuşūr itmezi zīrā anuñ pederi bizüm ḥevācemizdür.” didüklerinde, vālidesi merḳūmunuñ ⁽²⁾ kelāmıyla ā'mile olub ol vechle Ḥāsibe bir ḥamār iştirā ve anlar ile irsāl idüb ormandan ⁽³⁾ oṭunu kesdükden soñra getürüb firūḥat eyledi ve parasini validesine getürüb ⁽⁴⁾ bu vechle her gün ta'īş itmege şürü' eyledi.

Günlerde bir gün oṭun ḳaṭ' ider ⁽⁵⁾ iken vafir yağmur yağmağla cümle ḥīzem firūşlar bir müfāreye girüb penhān oldılar ittifaḳā ⁽⁶⁾ ḥāsb aralarından ḳalḳub ol müğaranuñ bir ṭarafuna çekilübñ yalnūz oturdı ve elinde ⁽⁷⁾ olan çapasıyla biri uraraḳ ḳaldı. Pes çapa altında olan yer boş gibi şadā virmekle ⁽⁸⁾ ol maḥali ḳazub ortasında ḥalkalı medürü'ş-şekl bir mermer zuhūr itdükde oṭuncı ⁽⁹⁾ ları çağırub gösterdi yerinden depredüb küşād itdüklerinde altında bir ḳuyu ⁽¹⁰⁾ bulub derūnuna inüb baḳduḳlarında ḥāliš bal ile ṭolu bir ḳuyu olduğunı bildiler birbirine ⁽¹¹⁾ taḥḳīḳ bu bir gencdür iḳtizā idir ki şehre varalum ve bu ‘asil ṭoldurmak için bir ḳarbe ⁽¹²⁾ getürüb peyderpey şehre naḳil ve firūḥat idelüm diyerek bu vece üzere bir ḳac gün ḳalub ⁽¹³⁾ ol ‘asilüñ cümlesini firūḥat itdiler ve bāli şehre götürdüklerinde ḥāsbı anda bırağub ⁽¹⁴⁾ gidüb gelürler idi tā bir şey ḳalmaduḳda birbirine didiler ki: Şimdi Ḥāşib Kerümü'd-Dīn ⁽¹⁵⁾ şehre varduḳda “Bu baluñ parasini muṭālebe idüb bizden taḥṣīl ider ve bize bir şey ḳalmaz ⁽¹⁶⁾ aḥsen tedbīr budur ki anı ḳuyu içünde bırağub gidelüm.” diyerek ḳarār virüb ve yaḳaya ḳalan balı ⁽¹⁷⁾ ṭoplamak için Ḥāsibi ḳuyuya indirüb işini bitürdükde beni çıkaruñ diyü ⁽¹⁸⁾ nidā itdise de merḳūmun bir cevāb virmeyerek orada bırağub gitdiler.

Hāsib ağlayarak ⁽¹⁹⁾ “Ben bunda ölüb qaluram.” diyüb quyuda hayrān tırdı ve oduncılar şehre ⁽²⁰⁾ varub firūhat idüb seminini beynderde taqsımve hāşibūñ validesine varub ⁽²¹⁾ “Ey vālide senūñ oğluñ telef oldu şöyle ki biz tağda iken üzerümize vafir ⁽²²⁾ bārān bağmağla bir mağaraya girüb oturduq ise de oğluñ hamārını bitürmek ile aramağa ⁽²³⁾ gidüb arar iken bir qurda rāst gelmekle qurd anı qapub iftirās itdi.” ⁽²⁴⁾ didüklerinde vālidesi maḥzūna olub hezār ğamm ile qaldı ve anlaruñ he biri bal parasiyle ⁽²⁵⁾ bir dükkan açub alış veiriş ve ‘ayş ve nūş ile meşğul qaldılar diyü Şehrazād ⁽²⁶⁾ hikāyeden bu maḥale geldükde şabaḥ-ı taqrīb itdügünü görüb süküt eyledi.

(27) **DÖRT YÜZ TOKSAN İKİNCİ GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Gelelüm Hāsib Kerīmü’ d-Dīne ol quyuda otururken ⁽²⁹⁾ bir büyük ‘aqrēb zuhūr itmekle qalkub anı qatlı itdükden soñra hātrında bu quyu bal ile ⁽³⁰⁾ memlū idi ‘acabā buraya ‘aqrēb nereden geldi diyüb saġa vuşūla aramağa başladı [337a] ⁽¹⁾ ve ‘aqrēbūñ zuhur itdüğü yeri bıcaq ile qarışdırmağa başladuqda bir büyük qapu bulub ⁽²⁾ içüne girdi ve ‘azīm bir yol bulmağla andan gidüb tā temyurdan ma’mūl bir büyük qapu ⁽³⁾ ve üzerinde gümüşden bir kilid anahtarı altūndan üstünde aşılımış olduğunı görüb ⁽⁴⁾ geldi küşād ve qapuyı açub içerye girdükde bir büyük bağce içinde yeşil zebercedden ⁽⁵⁾ qayalar ve aralarında altūndan ma’mūl ve nefis ihcār ile marş’ı melūkāna bir taht ⁽⁶⁾ ve eṭrafında ba’zısı zümrüd ve ba’zısı altūn ve gümüş ve ‘aķik ve envā’ mā’denden ⁽⁷⁾ yapılmış on iki şandalye buldı hāsib ol tahta çıkub oturdu ve gördüğü ⁽⁸⁾ keyfiyetlerden müta’cib qaldı bir miqdār vaqit geçdükde uyḥusı gelüb uyumağla ⁽⁹⁾ itinā-yı nevmde ‘azīm-i harç ve marc zuhūr itdügünü işidüb gözlerini küşād ⁽¹⁰⁾ itdükde bī-ḥesāb ğāyet büyük yılanlar ki ba’zısı yüz arşun tolanda ve ba’zısı ⁽¹¹⁾ aql ve ekşer tarafuna geldiler ve cümlesi ol şandalyeler üzerine oturduklarını ⁽¹²⁾ gördükde ḥavf ve dehşete düşüb ne ideceğini bilemedi zīrā anlar taht-ı ḥesāba daḥil ⁽¹³⁾ değildi ve gözleri ateş gibi yanub mahīb şüretler ile mütekīgler idi ve bir sā’atden ⁽¹⁴⁾ soñra farsa meşābe ‘azīmü’l-cişe yılan gelüb arqasında latūndan ma’mūl ⁽¹⁵⁾ bir tabaq içinde yüzi insān gibi ve gövdesi yılanlara müşābe māhitāb gibi nūrānı ⁽¹⁶⁾ ve insān gibi tekellüm ider bir yılan oturmuş olduğunı görüb toğur ve taht-ı ⁽¹⁷⁾ mezkūre ‘azīmet ve vuşul bulduqda ol tabağı derūnunda olan yılan ile arqasından ⁽¹⁸⁾ qaldırub taht üzerine vaż’i itdükde ḥasib kerīmü’ d-dīne selām virüb ⁽¹⁹⁾ oturdu ve şandalyeler üzerine mütekmin olan yılanlar zemine inüb tahtda olan

(20) yılanı huzû' ve tevâz'u itdiklerinden sonra yerlerine cülûs itmelerini emir eyledi.
(21) Şehrazâd hikâyeden bu maḥale geldükde şabâḥ-ı takrib itdiğünü görüb sükût eyledi.

(22) **DÖRT YÜZ TOKSAN ÜÇÜNCÜ GİCE**

(23) Şehrazâd tekmil-i hikâyede dir ki: Ba'de yılan Hâsib'e "Ey civân sen ḥavf itme zîrâ ben ol (24) yılanların pâdişâhıyım ve bir kimseye zarar itmezem." diyü taltîf itdükte Hâsib'ün (25) ḥavfı gidüb maḥeminü'l-ḥâṭır oldu. Ba'de melike-i merķûme Hâsib ṭa'âm getürmelerini (26) emir ve derḥâl meyvâ muḳavelesinden bir kaç ṭabaḳ getürüb ḥasibe taḳdîm itdiklerinde Melike (27) "Ey civân senün ismün nedür?" diyü suâl ol daḥı "İsmüm Hâsib Kerîmü'd-Dîn'dür didükde, (28) Melike "Ey Hâsib! Bizüm ṭa'âmımız ancak budur sen şafâ-i ḥâṭır ile tenâvül eyle ve bizden aşlâ (29) ḥavf itme." didi.

Hâsib daḥı iktifâ idene ḳadar andan egil itdi. Ba'de Melike "Ey Hâsib! (30) Sen nereden geldün?" diyü suâl Hâsib daḥı hikâyesini ibtidâsından aḥirine ḳadar naḳıl [337b] (1) ve İrâd itdükte mûmâ-ileyh "İnşallah ta'âli senün ḥaḳḳûnda ḥayırlı olur lakin sen bende (2) bir müddet iḳâmet eyle tâ ki ben daḥı hikâyemi saña naḳl ideyüm." didükde Hâsib sem'a ve ṭâ'a (3) diyüb anuñla oturdu ve mûmâ-ileyhdaḥı hikâyesine şürü' idüb didi ki: Ey Hâsib! (4) Mışır şehrinde melûk beni isrâilden bir mile olub Beloḳya nâmında bir ferzendi var idi (5) çün ki Melik müşâr-ileyh â'lim ve â'bid ve ketb-i finûna maṭl'a ve â'rif idi ve kabristanuna binâ ḥasta (6) lanub vefât ve intikâli takrib idüb erkân-ı devleti ziyaretine geldükde Melik "Ey cemâ'at benüm (7) vaḳt-i irtivâlüm takrib itdi ve size bir vaşiyetüm yokdur acaḳ oḳlum Beloḳya için (8) size vaşiyet iderüm ki benden sonra güzelce baḳuñ ve itâ'at idün." diyüb ve ol demde (9) teslîm-i rûḥ idüb civâr-ı ḥaḳḳa intikâl eyledi ve kelâ-yı devlet derḥâl âyîn şâhı üzere (10) şâh mûmâ-ileyh teḳhiz ve defn itdükten sonra oḳlu Beloḳya bi'at ve câlis (11) pîr taḥt ve salṭanat olduḳda 'adil ve dâd eyle beynü'l-'abâd ḳalub cümle ḥalḳ andan (12) ḥevşenüd ve ayâm devleti bir ḳarâr ve ḥal iḳbâli memdûd olmasını du'a ider ḳaldılar.

Günlerde (13) bir gün pederinün gencinânelerini aḳub gördükde bütün kitâblar ile ṭolu (14) olduğundan ḡayrı ortasında bir küçük ḳapu bulub anı daḥı küşâd itdükte ufaḳ (15) bir maḥal ve içinde mermerden ma'mûl bir iskemle ve üzerine ibnûsdan bir şandûḳ vaż'ı (16) olmuş buldı anı daḥı açduḳda yine derûnuna altûndan yapulmuş bir

kuşu ve içinde ⁽¹⁷⁾ mahfuz bir kitab buldı ki anda Hazret-i sürur enbiya ve sene-yi aşfiya Muhammedü'l-Muşafa şali ⁽¹⁸⁾ allahu ta'ali 'aleyvessellemün ba'tı ve ahval ve uşafi zıkr olundugumu gördi. Şehrazad ⁽¹⁹⁾ hikayeden bu mahale geldükde şabah-ı takrib itdigünü görüb sükut eyledi.

(20) **DÖRT YÜZ TOKSAN DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²¹⁾ Şehrazad kelama agaz idub dir ki: Pes Belokya ol kitabunı mazmunını bildükde 'ilmā ⁽²²⁾ beni israili yanuna cem' ve derun-ı kitabda olan ta'rifat ve semat maşufuyayı ⁽²³⁾ gösterüb "Ey cemā'at iktizā idir ki ben pederümi kabinden ihrac idub ⁽²⁴⁾ ateş ile ihrak ideyüm zirā pederüm bu kitabda olan 'ulümü tevriye ve Sahif İbrahim ⁽²⁵⁾ vesair ketbü'l-hiyeden- istinbat ve hakikat hakka matl'a olub baña hic ⁽²⁶⁾ azhar itdi." didükde, muma-ileyh "Efendüm senün pederün şimdi dar-ı ahirete intikal ⁽²⁷⁾ itmüş ve cezasını bulmuşdur anı ihrac ve ihrak itmede vece yokdur bize göre ⁽²⁸⁾ bu bi-ma'nā maddedür." didüklerinde, Belokya bunları terk ve validesine varub "Ey vālide ben ⁽²⁹⁾ şimdi uşaf Muhammediyeyi gördüm ve hakikat emre matl'a oldum bu peygamberün muhabbeti derunuma ⁽³⁰⁾ mütevil oldı ve zaman ve avāni takrib eyledi. Meramum şudur ki seyahat idub anı [338a] ⁽¹⁾ bulam ve eger bulmayub anuñla ictimā itmez isem bārī bulanda telef olayum." diyüb ⁽²⁾ ve cümle esvabını nezi' idub yükden ma'mul bir 'aba giyüb ve vālidesini vedā idub ⁽³⁾ yola revāne oldı ve Şama varub sahil-i deryada bir mütefine bulmağla derununa süvar ve mütecekela ⁽⁴⁾ 'aliü's-sitar sefer itdi bir kac gün sefer itdükden sonra bir ataya rast gelüb ⁽⁵⁾ ol atadan şü toldurmağa çıkub abı alurlar iken Belokya bir derhat şayesinde ⁽⁶⁾ uyuyub intibah itmemekle ahali-i sefine merkümü bulmayub sefinelerine süvar olub ⁽⁷⁾ gittiler.

Belokya hevābdan bi-dar olduğda sefine gitedüğünü görüb lahavl diyüb ⁽⁸⁾ hayran ve serkerdan atanun etrafında bi-ihtiyar keş ve güzār iderek kaldı ortasına ⁽⁹⁾ varduğda başı deve başına ve kadd ve kameti hurma ağacına beñzer hak ta'aliye tesbih ⁽¹⁰⁾ ve Hazret-i Muhammed şali allahu ta'ali 'aleyheveselleme lisān-ı feşih ile şalavāt getürür yılanlar ⁽¹¹⁾ bulub ta'cib iderek turdı. Yılanlar anı gördiler hitab idub "Sen ⁽¹²⁾ nereden geldün ve nereye gideyorsun ve sen kimsün?é diyü sual Belokya dahı hikayesini nakl: ⁽¹³⁾ Bu Hazret-i Muhammed 'aşkında seyahat ve mülakatını taleb itdüğünü söyledükden sonra anlar ⁽¹⁴⁾ "Siz kimsiz?" diyü sual itmekle yılanlar "Cehennemdeniz pes cehennem sinde iki def" a teneffüs ⁽¹⁵⁾ ider yaz mevsiminde hāşıl

olan teneffüsünde bizi taşraya ilkā ve feşde daḥı efsini ⁽¹⁶⁾ içerüye aldıkda tekrār bizi yudub içüne alır.” didüklerinde, Belokya “Acabā cehennemde ⁽¹⁷⁾ sizden büyük yılanlar var mı?” didi. Merķūmun “Biz küçük ve ufaķ olmayayduk ⁽¹⁸⁾ nefes ile çıkub girmezdük ey Belokya cehennemde öyle yılanlar vardur ki ⁽¹⁹⁾ eger biz burnuna girmüş olsaķ zerre mişābesinde olur idüñ.” didüler. Şehrazād ḥikāyeden ⁽²⁰⁾ bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süķüt eyledi.

(21) **DÖRT YÜZ TOKŞAN BEŞİNCİ GİCE**

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Belokya yılanlara “Siz Ḥāzret-i Muḥammed şali allahu ta’āli ⁽²³⁾ ‘aleyheveselleme şalavāt getürdigüñüzi işitdüm ‘acabā siz Muḥammed’i nereden bilürsüñüz?” didi. ⁽²⁴⁾ Mezbürün “Ey Belokya Muḥammed şali allahu ta’āli aleyhevesellemüñ nām-ı şerifi cennet kapusına ⁽²⁵⁾ yazulıdır ve eger Muḥammed olmamuş olaydı ne gök ve ne zemīn ve ne cennet ve ne cehennem olurdu ⁽²⁶⁾ ve ḥaķķ celle ve ‘alā ḥāzretleri ism-i şerifini Muḥammed şali allahu ta’āli ‘aleyhevesellemüñ ismiyle ⁽²⁷⁾ maķārın buyurdu işte bu sebebden biz Muḥammedi bilüb muḥābbetini derūnumuza tekmīl eyledi.” didüklerinde, ⁽²⁸⁾ Belokya’nuñ ol sürura olab muḥābbeti mezdād olub merķūm yılanlara vedā’ idüb ⁽²⁹⁾ gitdi ve deryā kenarına geldükde lenkerāndāz olmuş bir sefīne bulmadu derūnuna süvār ⁽³⁰⁾ ve ma’iyetiyle bir kāc gün sefer itdükden sonra başķa ataya vuşul (silik yazı) [338b] ⁽¹⁾ ḥürüc ve derūnuna keşt ve güzār idüb eṭrāfında giderken beni ve ma’iyetle olan ⁽²⁾ işbu ‘askerümi görüb yanuma gelüb selām virdükde ben “Sen nereden geldüñ ve kimsün?é ⁽³⁾ diyü suāl ol daḥı āşıl ḥikāyesini naķl ve Ḥāzret-i Muḥammed ‘aleyhü’ş-şelāt ve el selāmuñ ⁽⁴⁾ muḥābbetiyle seyāḥat itdügünü ve anuñ nām-ı şerifini kitāblarda görüb anı aramaġa çıkduġunu ⁽⁵⁾ ifāde ve “Sen kimsüñ?” diyü suāl itdükde ben daḥı “Yılanlaruñ melikesi olduġumu ve ol ⁽⁶⁾ yılanlar benüm ahāli-i dāirem olduġlarımı.” ifāde “Vay Belokya! Sen Muḥammed ‘aleyvessellemi görür ⁽⁷⁾ iseñ benden selām eyle.” didügümde Belokya beni vedā’ idüb yine sefīnesine ‘avdet ⁽⁸⁾ idüb gitdi tā beytü’l-muḥāddese vuşul buldukda anda ā’lim-i kāmīl cümle finūna maḥl’a ⁽⁹⁾ ve incīl ve tevrāt vesāir şāḥaf-ı enbiyāyı oġumuş ‘İfān nāmında bir recl olub ba’z ⁽¹⁰⁾ ketb-i esrārda şöyle gördi ki her kim Ḥāzret-i Süleymān bin Dāvud ‘aleyvessellemüñ ⁽¹¹⁾ ḥātmin alub lebs ider ise cümle üns ve cin ve tayru ve ḥüşe mālīk olur ve Ḥāzret-i ⁽¹²⁾ Süleymān vefāt itdükde bir tabuta koyub ve yedi deryadan geçüb öyle bir yere götürdile ki ⁽¹³⁾ kimse yanuna varmaġa muķtedir degüldür ancak ot ve nebātāt arasında

öyle bir ot vardır ki ⁽¹⁴⁾ her kim anı şıķub şuyı ile ayaklarına sürer ise deryā üzerinde yürimege muķtedir olubda ⁽¹⁵⁾ meramina vāşıl olur ve bu kiyāhuñ bulması ancak yılanlar melikesi ile bulunur zīrā ⁽¹⁶⁾ melike-i mezķüre yürür iken cümle nebātāt anı muķātebe idüb hāşiyesin ifāde ider ⁽¹⁷⁾ diyü yazıldugunu görmüş idi. Şehrazād hikāyeden bu maķale geldükde şabāh-ı takrib ⁽¹⁸⁾ itdigünü görüb süküt eyledi.

(19) **DÖRT YÜZ TOĞSAN ALTINCI GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma aķaz idüb dir ki: melike-i mūmā-ileyh naklinde eytdi. Çünkü Beloķya ⁽²¹⁾ beyt-i muķaddese girdükde bir yere varub oturdı ve tevrātı okumak ile meşgul oldu. ⁽²²⁾ ‘İfān anı görüb yanuna geldi ve selām virüb “Sen nereden geldüñ ve nereye gideyorsun?” ⁽²³⁾ diyü suāl ol daķı hālını ta’rīf ve hab Muħammed şali allahu ta’ālī ‘aleyvessellem için ⁽²⁴⁾ seyāhat itdigünü söyledükde ‘İfān Beloķya’yı hānesine da’vet idüb götürdi ⁽²⁵⁾ ve ĝāyet ikrām idüb aşıl hikāyesinden suāl ve ol daķı kışşasını nakl ve seyāhatinde ⁽²⁶⁾ gördi ki ‘acāyibi söyledükde ‘ifān Melike-i hayātuñ ismini işitdügi birle şiddet-i sürurdan ⁽²⁷⁾ ‘aklı başından gidüb “Vay Beloķya! Eger sen yılanlaruñ melikesini baña gösterir iseñ ⁽²⁸⁾ ben seni Muħammed şaliallahu ta’ālī aleyheveselleme tavşıl iderüm zīrā ben merķūmeyi bir hīle ⁽²⁹⁾ ile kirket ve şu üzerinde yürümege vesile olan kiyāhı bulub anuñ sırrıyla ⁽³⁰⁾ şu üzerinde refķār idi deryāyı geçüb Hāzret-i Süleymān ‘aleyvessellemüñ hātimini ⁽³¹⁾ taķşıl idelüm ba’de ba’de zulmete varub āb-ı hayātdan nüş ve aliü’l-abi şihat [339a] ⁽¹⁾ ile ma’iş olub Hāzret-i Muħammed şali allahu ta’ālī ‘aleyvessellemüñ ma’sine irişürüz ⁽²⁾ zīrā Hāzret-i Muħammed ‘aleyheü’l-selāmuñ başını dahā araķdur ve ben bu esrārı ketb-i şaķīhe ⁽³⁾ den öğrendi.” didükde Beloķya sürür-u ā’lem şali allahu ta’ālī ‘aleyvesselleme olan ⁽⁴⁾ iştiyākına binā ‘ifāne müsā’de ve “Ben saña yılanlaruñ melikesi olduğı yere götüreyüm.” ⁽⁵⁾ dimekle ‘ifān temyurdan bir kafes yapub ma’iyetiyle alub revāne oldılar ta benüm oturduğum ⁽⁶⁾ aķaya vuşul bulduklarında ol kafesde bir kadeh süd ve bir kadeh bāde koyub ve kapusını açuķ ⁽⁷⁾ biraķub oturduğum yere ķarīb biraķub bir tarafde penhān oldılar ben südüñ ⁽⁸⁾ koķusını alub ol kafese varub girdüm ve düdi nüş itdükden şoñra bādeden ⁽⁹⁾ daķı tenāvül itdigümde serhoş olub kafesün içinde uyuyub kaldum ‘ifān ⁽¹⁰⁾ uyudugumu gördükde derhāl gelüb kafesi üzerüme bend idüb ve omuzlarına ⁽¹¹⁾ kaldırub ikisi mā’ yola revāne oldılar didi. Şehrazād hikāyeden bu maķale ⁽¹²⁾ geldükde şabāh-ı takrib itdigünü görüb süküt eyledi.

(13) ** DÖRT YÜZ TOKSAN YEDİNCİ GİCE**

(14) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Yılanlaruñ şāhı naġlinde eytdi. Çün sekerümden (15) ifākat buldum nefsimi ħafes içünde maġbūs olub birādem omuzında olduġımı ve Beloġya (16) anuñla gitdüġünü gördüm Beloġyaya aġsānuñ cezāsı bumıdur diyü ħiġāb itdüġümde (17) merġūmān “Ey Melike! Ĥavf ve ħoşbet itme biz seni ancak şu üzerinde yüriden kiyāh (18) içün getüreyoruz anı buldüġümüzde yine mekānıña red iderüz hemān sen bize ol nebātı (19) göster didiler ve beni alub envā-ı kiyāha şāmil olan taġlara çekilüb gitdiler (20) anlar yürür iken bāzan allahu ta’āli şaġda vusūlda bulunan nebātāt ve şükūfe envā’i (21) ħāşesini ‘arz iderler idi ta bir nebāt ben ol ħoşbeşem ki her kim beni şıġub (22) şuyum ile ayaklarını sürerse şu üzerinde zemīn gibi yürimege muġtedir olur.” diyince (23) merġūmān ħafesi yere vaz’i ve ol otdan bir miġdār şu alub şişeye vaz’i itdükdən şoñra (24) yine beni maġal-i iġāmetüm olan aġaya götürüb ħal sebili taġliye itdüklerinde ben anlara (25) “Sizüñ bu şudan maġşūduñuz nedür?” diyü suāl anlar daġı merāmılarını naġl itdüklerinde ben (26) “Heyhat heyhat bu mümkün olan eşyadan degüldür zīrā ħaġġ celle ve ‘alā ħazretleri (27) Ĥazret-i Süleymāna i’ tā eyledüġi devlet ve salġanat aña maġşūş idi siz ol (28) ħātem ile ne ideceksüñiz keşki siz nefiġe oliya ħadar mücib-i ħayāt olan kiyāhdan (29) almuş olaydıñuz size dahā inf’a olurdı zīrā ol nebāt size ġāyet ħarīb yerde (30) idi ve anün vāsıtasıyla Ĥazret-i Muhammed şali allahu ta’āli ‘aleyvessellem ba’şitine ħadar [339b] (1) saġ ħalurduñuz.” didüġümde merġūmāne ‘azīm-i nedāmet ħāşıl olub sebiline (2) gitdiler ve ben cemā’atime vardıġümde anları benüm içün meşūşü’l-ġāl bulub beni (3) gördüklerinde mesvīnelerüñ keyfiyet ħacetimden şūāl ben daġı ħikāyemi naġil idüb (4) mesrūrü’l-bāl ħalduġ ve oradan cemīl ħafe gidüb anda iġāmet itdük zīrā ħış mevsiminde (5) ħışlarız ve yaz mevsimi ħükāmında buralara raġlet ideriz işte ħikāyem budur didükde (6) Ĥasib mūmā-ileyh ħikāyesinden müta’cib ve ey Melike beni vece arıza ħıġarmaġ (7) içün ba’z ħademeñüze fermān buyruñ diyü niyāz itdükde Melike-i mūmā-ileyh (8) bu imkāndan ħāric bir şeydür zīrā sen bizde ħış gelene ħadar maġīm ol ki ma’iyetimiz ile cebl (9) ħafe varub anda ki olan taġlar ve ħayalar ve āb ve giyāhlar ve envā’ cinleri görüb seyr (10) ve temāşā idersin ve ‘acabā yeblerini görürsen didi. Şehrazād ħikāyeden bu maġale (11) geldükde şabāġ-ı taġrib itdüġünü görüb sükūt eyledi.

(12) **DÖRT YÜZ TOKŞAN SEKİZİNCİ GİCE**

(13) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki Hāsib kerīmu'd-dīn işbu kelāmdan maḥzūn oldı (14) vay Melike çün ki beni alıķoyduñuz bar Belokya ve 'ifānuñ hikāyelerini naql eyle (15) didükde Melike-i müşār-ileyh Hāsib ma'lūmuñ olsun ki 'ifān ve Belokya benden (16) ayrılıb gitdüklerinde deryā saḥiline vuşul ve ayaklarını ol nebāta sürüb deryā (17) üzerinde yürimege başladılar ve deryānuñ 'acāib ve ġarāiblerini seyir iderek deryadan deyāya (18) intikāl ve ve bahār sab'ayı geçdüklerinde Zümrüd aḥzdan ġāyet yüce bir taġa (19) vardılar ki anuñ zemīni misk gibi koķar ve çeşmesārları mā' lezīz ile aķar idi (20) merķūmān ġāyet mesrūr olub işte maķşūdımıza vāşıl olduķ diyüb ol taġa (21) su'ūd idüb içünde gezerler iken ırāķdan bir maġara gördiler ki içünden nūrulmaġan (22) iderdi ve üzerlerinde 'azīm bir kıaya binā olmuş mazāre-i mezkūreye 'azīmet ve yanunavarub (23) derūnuna dāhil olduklarında içünde envā'i cevāhir ile merşā'- altūndan ma'mūl (24) bir serīr ve üzerinde Hāzret-i Süleymān bin Dāvud 'aleyvessellemūñ mübārek cesedi vaz'i (25) olundugunu ve hātimi nūr ile la'an iderek parmaġında oldugunu gördiler 'ifān Belokyaya (26) bir 'azīmet ta'līm ve sen buni okuyub yerūnden derinime ta ben hātimi alub geleyüm diyüb (27) Hāzret-i Süleymānuñ taḥtına mütevce oldı yanuna taķrib itdükde taḥt altında 'azīm (28) bir yılan-ı nümāyān ve 'ifāne eger sen dönüb ḥāl senīlūne gitmez iseñ seni telef ve helāk (29) iderüm diyü taḥvīf ve taķrī' itdise de 'ifān aşlā iltifāt itmeyerek ayar diye taķdim (30) itmege ol ejderhā aġazından öyle bir ateş üfürdi ki bütūn ol maḥalde olan eşyāyı (31) kül itdi ve 'İfāne "Behey ādem var ḥāl sebiline git yāḥūd seni daḥı yaķarum [340a] (1) didise de merķūm işfā itmeyüb ilerüye taķdim itmekle Belokya şiddet-i ḥavfından ṭuramayub (2) maġaradan çıkub gitdi ve 'ifān taḥta varub elini hātime uzatduķda ol (3) ejderhā üzerine üfürüb yaķub kül itdi. Pes Belokya ol ḥaleti gördükde (4) bayılıb zemine düşdi ol ḥāletde iken ṭarf-ı ḥaķķdan Belokyaya bir melek gelüb (5) iķāz itdi vay Belokya "Sen niçün buraya geldün?" diyü suāl ol daḥı 'ifānuñ kelāmı (6) ve sābıķū'z-zıkr olan aġvāsını naķil ve ben "Ancaķ ḥāzret-i Muḥammed şaliallahu ta'ālī 'aley (7) veselleme olan muḥabbetime binā 'ifāne uyub geldüm." didi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale (8) geldükde şabāḥ-ı taķrib itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(9) **DÖRT YÜZ TOKŞAN TOKUZUNCİ GİCE**

(10) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Melike-i hayāt naqlinde eytdi ol ferşte aña “Ey Beloqya! (11) Sen hāl sebülüne git zīrā Hāzret-i Muḥammed şaliallahu ta’ālī ‘aleyvessellemün vaḳti gāyet (12) ba’iddür.” diyüb gitdükde, Beloqya bekāya ağaz ve irtikāb itdüğü işe pişmeyān olub (13) benüm söyledüğüm kelām hātrına gelüb hezār-ı hüzn ve ğamm ile ol tağdan (14) nezvil ve deryā kenarına gelüb ayaklarını ol kiyāh şuyundan sürüb deryā üzerinde yirimege (15) başladı ve bahruñ ‘acāib ve ğarāibine seyir iderek bir kaç gün gitdükden soñra cennet mişāli (16) bir aḫaya vuşul ve hüsn ve leḫāfatinden müta’cib olub derünuna duḫul ve eḫrāf (17) ve eknāfına seyāhat itdükde ṭoprağı za’frān ve taşları yāḳūt ve aḫcār nefise (18) ve eşcār ve semāri gāyet laḫif vuşulları āb-ı hayāt gibi lezīz ve nazīf ve oḫunu (19) ‘avd ağacı ve nebātātı vard ve rīhān oldugunu görüb müta’cib ḳaldı ve ‘ifān ile (20) geldükleri yolu bitirüb başḳa yola şabdugun fehm itmekle müteḫayr oldı gice (21) olduḳda ‘azīm bir dirḫete ḳıḳub yatdı ol hālde iken deryāda ‘azīm hareket (22) peydā ve içünden gāyet büyük bir ḫayvān zuhūr ve aḫaya ḳıḳub şüt mez’ic ile bir şīḫe (23) eyledükde arḳasından envā’i muḫtelife ve icnās-ı ğayr-ı mü’telife bī-‘aded canavarlar ḳıḳdılar ki (24) her birinün ma’iyetiyle āfitāb gibi mazi ve menīr bir dāne yāḳūt var idi cümlesi aḫada (25) ṭoplanduklarında ḳırdan daḫı ve ḫoş birye ya’ni arslān ve ḳaplan gibi canavarlar (26) tecm’i idüb şabāḫa ḳadar orada ḳaldılar şabāḫ olduḳda cümlesi deryāya nezvil (27) idüb gitdüklerinde Beloqya hezār-ı ḫavf ve ḫoşbet ile ağacdan nezvil ve ol (28) şudan ayağa sürüb deñize inüb gitdi ve bir kaç günden soñra ikinci deyāyı geḳub (29) ‘azīm bir tağa rāst geldi ki eteğinde bir büyük ırmaḳ var idi ki bütün taşları (30) mıḳnaḫıs olub ve ḫuşı daḫı yırtıcı ḫayvānlar idi.

Beloqya ol tağa ḳıḳub (31) gezdükden soñra deñiz kenarına gelüb istirāḫat ideyüm dirken üzerine bir ḳaplan hücum [340b] (1) itdüğünü görmekle hemān ayaklarına nebāt-ı ma’hūduñ şuyun sürüb deryāya şaldurdu (2) ve ol gice şedīd-i rüzğār esüb ḳaragu daḫı şitdetlü olmağla Beloqya ḫāyet-i meşāḳḳat (3) çekdi ve bir kaç gün gidüb başḳa bir aḫaya vāşıl oldı ki gāyet meyvālu derḫatlara (4) şāmil idi ol aḫaya ḳıḳub fevāḫından tenāvül idüb istirāḫat için oturdı (5) ve ol gice anda ḳalub şabāḫ olduḳda yine ‘aliü’l-‘ade ‘andında maḫfūz olan nebāt (6) şuyundan ayaklarına sürüb deñize ‘azimet itdi. Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale (7) geldükde şabāḫ-ı taḳrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(8) **BEŞ YÜZİNCİ GİCE**

(9) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Melike-i ħayāt naġlinde eytdi. Çün Beloġya dördinci ⁽¹⁰⁾ deryāda sefer itdi bir kaç gün gitdükden soñra bir aġaya vāşıl oldu ki ol aġa ⁽¹¹⁾ nuñ zemīni ġāyet beyāz ve yumuşaq ġumdan olub nebāţatdan ve ‘imāretten ħālī ve ā’ri ⁽¹²⁾ idi bir miġdār istirāhatdan soñra yine neşinci deñize inüb yola revāne oldu ⁽¹³⁾ ve bir kaç gün gitdükden soñra küçük bir aġaya vāşıl oldu ki ufaġ taġlara ħāvi ⁽¹⁴⁾ idi ve içlerinde iksir tamarları ve ‘öründe görmedüġi aġaçlar var idi. Beloġya ol aġaya ⁽¹⁵⁾ duġul ve eţrāf ve eknāfını gezüb gice olduġda ol derġatlerüñ azhār ve şüküfeleri ⁽¹⁶⁾ yıldız gibi izā’e itmege başladı ve anlardan zemine düşenler derġāl ġuruyub iksire methül ⁽¹⁷⁾ olduġlarını gördükde ta’cib iderek orada bitavtet eyledi ve ‘aliü’ş-şabāġ ⁽¹⁸⁾ yine deryā-yı sādese inüb revāne oldu bir kaç gün gitdükde başka bir aġaya vuşul ⁽¹⁹⁾ ve üzerine su’üd birle gezmege başladuġda birbirine ġarīb iki taġ gördi ki içlerinde ⁽²⁰⁾ olan derġatlaruñ meyvāları ba’zısı insān suretinde olub kisülerinden aşılmış idileler ⁽²¹⁾ ve ba’zısı marġ suretinde olub ayaklarından avīhte olmuşlar idi ve ba’z derġatlar ⁽²²⁾ ateş gibi yanar idi ve ba’z meyvālar daġı zāġüñ iderdi Beloġya ol aġanuñ ġarāibinden ⁽²³⁾ müta’cib olub seyir ve temāşā iderek ġaldı ol ħāletde iken nā-ġāġ deryā ġarekete gelüb ⁽²⁴⁾ deryā duġterleri her birinüñ elinde mazi ve pırtulu bir yāġüt olub aġaya ġıkdılar ve ol ⁽²⁵⁾ derġatlaruñ altına gelüb şabāġa ġadar eglenüb ba’de deryāya inüb gitdüklerinde Beloġya ⁽²⁶⁾ daġı yedinci deñize nezvil idüb yürimege başladı didi. Şehrazād şabāġ-ı menir şüb ⁽²⁷⁾ meşraġdan ā’lemi müstensir itdüġünü görüb ġikāyeden süküt ve Melik Şehirbāz ile ⁽²⁸⁾ ġevā bekāġa varub istirāhata tagriġ eylediler ve ġikāyenüñ ⁽²⁹⁾ tekmili diġer şebe taġir olındı ⁽³⁰⁾ işbu elf leyle ve leyle ġikāyesi cild şānisenüñ taġ ve temşili bu maġalde ġitāma reşide olub ⁽³¹⁾ inşāallah bundan soñra cild-i şelāşuñ beş yüz birinci ġiceden ⁽³²⁾ taġ’i ve temşiline bedā ve şürü’ olunur. **[341a]** ⁽¹⁾ (arapġa ibāre) ⁽²⁾ (arapġa ibāre) ⁽³⁾ (arapġa ibāre) ⁽⁴⁾ (arapġa ibāre) ⁽⁵⁾ (arapġa ibāre) ⁽⁶⁾ (arapġa ibāre) ⁽⁷⁾ ama ba’d ma’lüm ola ki beynü’l-edebā şehr-i teş’ār ve latif ġükm ve ġikāyeler ile ‘andü’l-zerafā ⁽⁸⁾ kesb-i i’tivār itmiş olan biñ bir gecenüñ bā arada-i sine-i melükāne iki cildi lisān-ı ⁽⁹⁾ türkī’l-beyāne işbu ‘abd-i za’if ġāmelü’z-zıkr Aġmed nazif ā’meli allah beser esma ⁽¹⁰⁾ ü’l-laţif tercümesine muvaffaġ ve taġ’i ve temşil ile şafaġāt-ı tırusda rüşen ve merūnaġ ⁽¹¹⁾ oldısa da bāġī olan iki cildi mekrümü’l-mübānı ve maġcübü’l-Ma’ni ġalmaġla ⁽¹²⁾ bu def’a tevfiġ-i mafizü’l-amdād ve tisir-i kerim-i cevād ile tercümesi ġitām bulmuş ⁽¹³⁾ olmaġla taġ’i ve temşiline şürü’ ve ġicāb iktitāmı bu vechle mükeşüf ve merfü’ ⁽¹⁴⁾ olundı ve allahu secāne veliü’t-tevfik ve el-ma’ül ‘ilayne fi kel menhuc ve taşik.

(15) **BEŞ YÜZ BİRİNCİ GİCE**

(16) hâlik günin ve mücid-i naklin haqq celle ve ‘alâ Hazretlerinüñ hikmet-i ‘aliye ve kudret [341b] (1) celiyesiyle âfitâb â’lemtâb bahr-ı şabâh toğub ortalığı rüşen ve â’lemi nür ile (2) zerre ve cevşen giydirüb halk â’lem ve cümle hubuvânât ve beni âdem iktisâb ma’âl (3) ve istiḥşâl mâbeü’n-net’âş olan ve sâil ile harb ve şüvâş idegeldüklerini (4) ve hürşid mûmâ-ileyh gurüb ile ziyâ-i günin nâ-büd ve nâ-bedîd olduḡda gel zî-rûḡ (5) ve teneffüs taleb râḡat ve teenüs için ḡampe-i zâlâma neşîn ve ḡevâ bekâ serîrine (6)istirâḡat ve temkin veyâḡüd zû-i şemû’ ve mâ hitâbda aḡbâb ve aşḡâb ile def’ (7) ve heşt itmekde olduḡlarını ḡaḡâyık câriye ve esrâr ḡayr-ı mütevâriyeden olub ḡâlik (8) biçün ve mücid eşyâ beynü’s-sekâf ve en-nün Hazretlerinüñ mûḡtezâ-yı arâda-i ḡaḡ’aları (9) olmaḡla Şehrazâd behcet-i âbâd kendüni pençe-i ḡaḡlden vârisine ve şîrîn ḡayât ile ve absete (10) olmaḡ için şâḡ şehirbâzi ḡikâyeler ve şunûf-u eş’âr ve ilfâz ile tesliye ve vaḡitlerini (11) geḡürmek şad dile günâ gün emşâl ve leḡâifi temliye itmesini â’det itmüş olmaḡla (12) bu def’a daḡı hürşid-i âsumân Beloḡya gibi yedinci deryâda ingmâs itdüḡi meşellü (13) ‘ayniü’l-ḡemyaya baḡub nür-ı ihtibâs ve â’lem gün ve fesâd zulmet leyde inḡimâs (14) olduḡda ‘asliü’l-â’de tekmîl-i ḡikâyeye şürü’ idüb dir ki: Beloḡya maiyetiyle olan (15) dahn-ı hikmet ile ayaklarını silub yedinci deryâyâ nezvil ve iki mâḡ ḡadar deñiz-i mezkûr (16) üzerinde sefer-i mevşül olub ne aḡa ve ne sâḡil görüb açlıḡdan müteessir olduḡda (17) deñizden balıḡ tutub çıḡ olarak egil iderdi.

Altmuş birinci gün eşçârı keşîre (18) ve enhârı ḡazîr mânend cennet bir aḡaya vuşül eyledi. Vuşülü ḡuşaḡ-ı hengâmı (19) olmaḡla aḡanuñ eḡrâfını temâşâ ve keşt ve ḡüzâr ider iken bir meyvâ o elma aḡacı bulub (20) elini uzadub bir dâne alayum iken nâ-gâḡ kırḡ arşün ḡolanda bir şaḡıs zuhûr (21) ve “Sen şol aḡacdan bir dâne alur iseñ iki parça iderüm.” didi. Beloḡya (22) ol şaḡşuñ şüret-i hâilesini gördükde ḡavf-ı şedide düşüb müteḡayır olanı (23) ve “Sen niçün beni şol aḡacuñ meyvâsınuñ eḡlinden meti’ idersün.” didükde ol (24) şaḡış “Sen iyi âdemlerdensin bu meyvânuñ eḡlinden müte’ayn.” didi Beloḡya “Sen (25) rekisün ve ismün nedür ve bu aḡa kimündür?” didükde şaḡış “Benüm ismüm Şarâḡayâdur ve bu aḡa (26) Melik Şaḡiründür ve ben anuñ ḡademesinden olub bu aḡada beni kil ḡoymuş yâ sen (27) kimsün ve nereden gelürsün.” didi.

Belokya saña ibtidāsından āhirine kadar ⁽²⁸⁾ naql eyledükde şerāhiyāmādem ki kışsañ böyledür bir şeyden ḥavf itme diyüb ⁽²⁹⁾ bir miqdār ta’ām virdi ve toyana kadar ba’dü’l-gel şehre di’nüb yola [342a] ⁽¹⁾ revān oldu. On gün kadar gitdükdən soñra nā-gāh karşıısından cū havāda man’kad ⁽²⁾ tuz ve gibār zuhūr idüb şuyuna tevciye ‘azīmet ve taḳrib itdükde ol gibār ⁽³⁾ içünden ‘azīm gürülti ve şabāḥ ve ḍarb şadāsı işidüb içine girdükde ⁽⁴⁾ iki māh ḥolandı bir dere olub içünde esebe süvār olmuş ‘asker bir biriyle ḳatāl ⁽⁵⁾ ve cidāl ve ḥūnları mānend enhār rüy-ı zeminde ceryān itdügünü görüb şedīdi ⁽⁶⁾ ḥavf ve herāsa düşmüş ise de merḳūmun anı gördüklerinde bir biriyle olan ⁽⁷⁾ muharebelerini tavḳıf ve içlerinden bir ḳac kişi şuyuna ‘azīmet ve taḳrib itdüklerinde ⁽⁸⁾ ḥilḳatından ta’cib idüb sen kimsün ve nereden gelüb gideyorsun ve bu yolu ⁽⁹⁾ “Saña kim gösterdi?” diyü suāl ol daḥı “Ben beni ādem-i nev’indenüm ve faḥir ā’lem Muḥammed şali allahu ⁽¹⁰⁾ ’aleyvessem ḥazretlerinin muḥabbetinde hāimā gezüb bir yerde ḳarār bulmadum ancak yolu ⁽¹¹⁾ bildügümden buraya teşādūf itdüm.” didükde merḳūmun ta’cib idüb “Biz insān-ı ⁽¹²⁾ nev’inden bir ferd diyü zemine geldüğünü görmedük.” diyüb Belokya şüretinden istiğrāb ⁽¹³⁾ iderek seyit ve temāşāsında ḳaldılar.

Ba’de “Siz arañızda vuḳū’ bulan muḥarebenün sebebi nedür ⁽¹⁴⁾ ve siz ḳanḡı maḥlūḳāt dansıñız ve bu derenün ismi nedür?” didi. Anlar meskenimiz arz-ı beyzādur ⁽¹⁵⁾ ve bahrsına kāfir olan cinlere ḡazā idüb “Buraya gelüb anlar ile şavaş.” iderüz ⁽¹⁶⁾ didükde, Belokya “Bu didüñiz arz-ı beyzā nerededür diyü suāl anlar daḥı zīkr olunan ⁽¹⁷⁾ arz-ı cebil ḳafdan yetmiş beş sene ba’dende olub şedādın ā’duñ arzı dirler ⁽¹⁸⁾ ve ışumuz ancak ḥüdāya tesbīḥ ve taḳdisidür ve pādīşāhumuzun ismi Melik Şāḫirdür seni ⁽¹⁹⁾ ḥuzūrına getürmedükçe ḳoyu virmez.” diyüb ma’iyetleriyle alub gitdiler maḳrlarına ⁽²⁰⁾ vuşūl bulduḳlarında Belokya cerīr aḫırdan bī-‘aded ḥamiyeler ve ortalarında ḥarīr ⁽²¹⁾ acerden ma’mūl Melike maḥşūş bir ‘azīm uḫaḳ ā’li neḫāk ḳurulmuş ki direkleri ⁽²²⁾ altūndan ve elmas ve envā’i yuvāḳit ile merşih ve oḫaḡun ortasında melūka ⁽²³⁾ lāyık bir taḫt ā’li behcet ḳurulmuş üzerinde Melik Şāḫir cülūs idüb saḡ vuşūl ⁽²⁴⁾ taraflarında vūzerā oturduklarını görüb ḥuzūr-ı melikde zemīni būs idüb ⁽²⁵⁾ ḫur dise de Melik Belokya cülūs ile emir idüb bir şandalye üzerine oturdı ⁽²⁶⁾ ve ḫal-i keyfiyetden şūāl buyurdı Belokya daḥı mācerāsını naḳil itdükde Melik ta’cib ⁽²⁷⁾ idüb hezār-ı taltīf eyledi ve ta’ām sofralarını ḳurub birlikde tenāvül ve ba’dü’l-ferāḡ ⁽²⁸⁾ Belokya memleketine göndermesiçün Melik Şāḫirden ricā ve niyāz Melik daḥı “Ben seni memleketüne ⁽²⁹⁾ ḳadar gönderdügümü mümkün olmayub ancak seni cin esīrlerinden

birine erkāb ve zeyr [342b] ⁽¹⁾ hükümet tahtında olan zemine kesüb Melik bir ahyāü's-sekāsine vuşul itdugunde seni ⁽²⁾ görüb esebimizi bilürler ol vaķit seni alub esebimizi tarafımıza ĩ'āde iderler ancak ⁽³⁾ esebe süvār oldıgun hālde şāķın hareket itme ki seni telef itsün didi ⁽⁴⁾ derhāl bir eseb şibār fetārı celb ve Beloķyayı üzerine bindirüb gönderdiler. Şehrazād ⁽⁵⁾ hikāyeden bu maħale geldükde hürşid-i āsumān Beloķya gibi cevāfaķda seyāhata şitāyāb ⁽⁶⁾ idüb ā'lemi münevver itmege başladugunu görüb süküt eyledi tekmil-i hikāyeyi ⁽⁷⁾ diger şebe bıraķdı.

(8) **BEŞ YÜZ İKİNCİ GİCE**

⁽⁹⁾ Pes rüy-ı āfıtāb řeb yaşmağı ile řed-i niķāb idüb halk iř ve güclerinden ferāgat ⁽¹⁰⁾ ve hevāb ile kesb-i rāhat itmege taşdı itdüklerinde Şehrazād belāgat-ı nejād ⁽¹¹⁾ tekmil-i hikāyede dir ki: Ćün Beloķya esebe süvār ve Melik bir ihyā zeminine 'azımeti karar ⁽¹²⁾ eyledi iki gün seyr-i mütevāşıl olub Melik müşār-ileyh maķrebe vuşul ⁽¹³⁾ buldı ahālĳ anı görüb esebi Melik zuħruñ oldugunu bilüb Beloķyayı talķif ⁽¹⁴⁾ iderek Melike getürmüşler huzūrına varduķda zemini pūs ve mācerāsını naķil ⁽¹⁵⁾ ve memleketine göndermesini niyāz ve iltimās eyledi. Pes mülketü'l-hayāt Hāsib Kerimü'd-Din'e ⁽¹⁶⁾ Beloķya hikāyesinden bu maħale geldükde Hāsib řol mevād-ı garibeden ta'cib ve istiğrāb ⁽¹⁷⁾ "Vay melike-i ā'liyeü'l-cenāb! Laķif ile beni memletime göndir ki valideme gideyüm." didükde ⁽¹⁸⁾ mülketü'l-hayāt "Ey Hāsib Kerimü'd-Din! Seni rüy-ı zemine iħrāc ve ehlüñe şalıvirüb ⁽¹⁹⁾ bilüg murād ile nāil-i ibtihāc olasıñ ve bahr-ı hāl ħamāma gidersen bilekligesen ⁽²⁰⁾ ħamāma girüb ğuslden ferāg itmezden iķdam benüm helāk ve mevtim maķrir olur zira benüm ⁽²¹⁾ mevtüm senüñ ħamāma girmege merbūtdur." didi.

Hāsib "Ben saña 'ahd ve peymān iderüm ki tül ⁽²²⁾ 'ömrümde ħamāma girmeyüb ğusl ĳcāb itmekde ħāneöde iğtisāl iderüm." didise de ⁽²³⁾ Melike-i mümā-ileyh "Biñ beyn ider iseñ tařıķ idemem ve sen beni ādem-i nev'indensin ⁽²⁴⁾ ħadĳ'at ve naķz 'ahd řıynetüñde māya olmuşdur." didi. Hāsib süküt idüb ⁽²⁵⁾ ağlayarak çaldı ve on günden řora Melike-i müşār-ileyh ricā idüb Beloķyanuñ ⁽²⁶⁾ hikāyesini tekmil buyurmasına iltimās eyledi. Ol dağı kelāma ağaz idüb dir ki: ⁽²⁷⁾ Ey Hāsib Beloķya Melik bir iħtiyā nezdinde bir kaç gün oțurduķdan řoñra Melike vedā' ⁽²⁸⁾ idüb yola revāne oldu seyr mevşul ile bir kaç gün gidüb cebl kāfe ve rüd [343a] ⁽¹⁾ ve oradan nāhiye-i mağribe tevciye maķşud iderek gitdi bir kaç günden řoñra şapanmuş ⁽²⁾ bir

kapu bulub sağ tarafunda arslan ve şol tarafunda öküz şüretinde iki melek ⁽³⁾ oturduklarını görüb selām virdükte selāmi redd ve sen nereden gelüb gideyorsun ⁽⁴⁾ ve nev’i maḥlūkatdainsın suāl Beloḳya “Ben ādem-i nev’indenüm ve yolu bitürdüm ve siz kimsünüz ⁽⁵⁾ ve bu kapu nedür?” didi anlar “Biz bu kapunuñ bekcüyüz ve ışumuz ancak tesbīh ve taḳdīsdür.” ⁽⁶⁾ didüklerinde Beloḳya “Allah için bu kapuyu açuñ içinde ne vār göreyüm?” didi. Mūmā-ileyh ⁽⁷⁾ “Cibrīl emīn ‘aleyvesselmeden ğayrı kimseye açmazız.” didiler Beloḳya du’āya aġaz idüb ⁽⁸⁾ ḥaḳḳ celle ve ‘alā ḥazretlerinden ol kapunuñ küşād olunmasını niyāz ve iltimās ve du’āsı ⁽⁹⁾ kabüle ḳarīn olmaġla Cibrīl emīn yanuna gelüb kapuyu küşād eyledi ve Beloḳya ile ⁽¹⁰⁾ girüb kapuyu yine bend idüb gitdi.

Beloḳya iḳerüde naşifi tatlu ve naşifi acı ⁽¹¹⁾ bir deryā ve eṭrāfında yāḳūt-u aḥmerden iki taġ üzerlerinde tesbīh ve taḳdīs ile ⁽¹²⁾ meşġül melāikeler görmüş selām virüb ol deryālar ve taġlardan suāl anlar daḥı ⁽¹³⁾ bu deryāla ‘arş-ı ā’zīm tahtında olub dünyāda olan bahāra ve enhāra taḳsīm ve imdād ⁽¹⁴⁾ olunub taḳsimine biz muḳlız ve işbu taġlar gördiġüñ deñizi ḥafz itmek için ⁽¹⁵⁾ ḥalk olundılar didiler ba’de Beloḳya keyfiyet ḥālini anlara ‘arz ve ifāde ve maḳşūduna ⁽¹⁶⁾ mevşul-ü ṭarīḳdan suāl itdükde yol deñiz üzerinde ğayrı başḳa ṭarafdan yoḳdur ⁽¹⁷⁾ didiler pes Beloḳya maiyetinde maḥfūz olan dehin ḥikmetden ayaklarını silüb ⁽¹⁸⁾ deryā üzerine yürimege başladı. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde zū-i nehār ⁽¹⁹⁾ deryā-yı āleme nūrını isāle ve inġicār itmege başladugunu görüb sükūt ⁽²⁰⁾ eyledi.

(21) **BEŞ YÜZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²²⁾ Çün gice olub ufuk siyāh renk ile meḳḥalü’l-iḥdāk vekil zī-rūḥ ⁽²³⁾ iztiyāḥ ve rāḥata ḳarār ve ittifāḳ itdiler. Şehrazād daḥı ḥikāyeye ‘ali ve ḥitaü’l-mi’tād ⁽²⁴⁾ şürü’ idüb dir ki: Beloḳya ol deryā üzerinde bir ḳac gün seyir ve sefer itdükden ⁽²⁵⁾ soñra bir aṭaya ve rūd ve üzerine irtifā’ ve su’ūd itdükde İrāḳdan iki ḳabr ⁽²⁶⁾ beyninde ḳalb-i ḥazīn ve ah ve anin ile bekā ve ṭavāḥ ider çehresi nūrānı bir civān ⁽²⁷⁾ melāḥat ‘ünvān oturduġı görüb yanuna vardı ve selām virüb “Sen kimsün ⁽²⁸⁾ ve bu iki mezār arasında aġlayarak yalñuz niçün oturuyorsun.” didükde civān [343b] ⁽¹⁾ “Ey birāder! Benüm

halum ‘acīb ve kışşam ġarībdür ricā iderüm ki sen bende oturub ⁽²⁾ benüm haķıķat hālumi ve kine iħbārımı saña ifāde ve sen daħı kışşañı baña serd ⁽³⁾ ve i’āde eylesin.” didi. Mülketü’l-ħayāt Beloķya hikāyesinden bu maħale reşide olduķda ⁽⁴⁾ be-tekrār Ĥasib Kerīmü’d-Dīn melikeden ricaya ķalķuşub “Sen ba’z ħademelerüñi ⁽⁵⁾ emir buyur ki beni rüy-ı zemine çıķarsun valideme gideyüm ve saña akīd ve şedīd and ⁽⁶⁾ içürmege ‘ömrümde ħamāma girmem.” didükde Melike-i ħayāt ki ismi yamilyaħā idi. ⁽⁷⁾ “Ey Ĥāsib! Ben senüñ yemīnüñe ĩnanmam ve ‘ahdüñe ĩ’timād idemem bu ħülyādan vazgel.” ⁽⁸⁾ didükde Ĥāsib bekāya aġaz ve ġüzlük Melikenüñ ħuzūrında olanlar ħasibe merħamet ⁽⁹⁾ idüb cümlesi aġlamaġa başladılar ve Melike ricā ile ķalķışmışlar Melike daħı ricālarını ⁽¹⁰⁾ ķabül ve ħasibe ħamāma girmek için yemīn virdirüb rüy-ı zemine iħrāc olunmasını ⁽¹¹⁾ emir buyurmul ise de Ĥasib “Ey Melike ben ġitmezden iķdam Beloķya ol iki ķabir ⁽¹²⁾ beyninde bulddıġı civānuñ hikāyesini naķl eyle ba’de gideyüm.” didi. Melike-i müşār-ileyh ⁽¹³⁾ hikāye naķline şürü’ idüb dir ki Ey Ĥāsib! Çün Beloķya- ol civānuñ yanunda ⁽¹⁴⁾ ķaldı ve hikāyesini ibtidāsından nihāyetine ķadar naķil itdi civān daħı “Ey Beloķya ⁽¹⁵⁾ ben gördüğüm ‘acāib ve teşādüf itdüğüm ġarāibüñ ta’dād ve ħesāb taħtına dāħil ⁽¹⁶⁾ degüldür zīrā ben Ĥazret-i Süleymān bin Dāvudı gördüm ve pederüm melük-ı ‘izāmdan ⁽¹⁷⁾ tayġus nāmında bir pādişāh idi taħtġahı kābil ülkesi olub Vezīr ħükmünde ⁽¹⁸⁾ yedi pādişāh dāħil idi ve ‘ömründe evlādı olduğundan müneccüm ve erbāb ‘ulümü ⁽¹⁹⁾ cem’ ve bu ħuşuşda istiħrāc eyledükde merķūmun taħ’ini alub keyfiyeti taħķīķ ⁽²⁰⁾ ve saña bir çocuk dünyāya gelür ancak ħorāsān pādişāhunuñ kerümesinden olacaķdur ⁽²¹⁾ didiler Melik tiġmos kelāmlarından ġāyet mesrūr ve meenūs ve derħāl Vezīr-i ĩ’zamı ⁽²²⁾ olan ‘aynzār yanuna celb ve iħzār ve ħorāsān pādişāhunuñ duħterini tezvīc ⁽²³⁾ itmek için ol tarafa irsāl ideceġi ifāde ve hüdāyā-ı cemile ve emvāl cezīle ⁽²⁴⁾ virüb bir ķac biñ ‘asker ile terfīķ iderek şub ħorāsāna tevciye eyledi ⁽²⁵⁾ ve ħorāsān şāhına bir mektüb yazub mazmūnı ħükemā ve müneccimin var bāb ‘alem ⁽²⁶⁾ ve temkin olan zevāt benüm vāriş-i Melikim olarak bir ferzend-i ercümendi sizüñ kerümeñüzden ⁽²⁷⁾ vücūda geleceġini ifāde itmeleriyle bu ħuşuş için bāluķale Vezīr-i ā’zim ‘aynzār ⁽²⁸⁾ şubuñuza esrā ve tesār olundı sizden memuldür ki bu ħuşuşuñ muķtezāsını ⁽²⁹⁾ icrasına hamt buyurasız.” diyü ħitam kelām idüb mektübü Vezīre teslīm eyledi. [344a] ⁽¹⁾ Yola revān olub ġitti.

Ĥorāsān ülkesinden taķrib itdüklerinde Ĥorāsān şāhı ⁽²⁾ Melik Behrivān Vezīr mūmā-ileyh geldüğünü mesmū’ı olunduķda derħāl vüzerā ve emirāsından ⁽³⁾ bir ķac

zāt mülākātına irsāl ve hezār ta'zīm ve icbāl ile şehre tevşil ve idhāl ⁽⁴⁾ idüb 'aynzār hużū-ı Melike geldükde mel,k behrivān kıyām ile mülākāt idüb ⁽⁵⁾ tal'f ve tekerrime mazhar eyledi ve Melik ıgmosuñ kitābnı ba'dü'l-ğarā'a ma'lıbuna ⁽⁶⁾ müsā'de ve muhālefetden mübā'ide eyleneceğini iltizām eyledi diyince Şehrazād ⁽⁷⁾ sabāh felek ve rāf'i zulme-i halk olan şems-i münevver ufuğ-ı āsumāndan ā'lemi tenvir ⁽⁸⁾ ideceğini görüb hikāyeden sükūt eyledi.

(9) **BEŞ YÜZ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Çün gice olub kevākıb sibāra çüsmāda izā'a ve istināre ve hyb ve maḥbüb perde ⁽¹¹⁾ şeb tahtında teenīs kılub ile tefriğ ide geldüklerini 'aliü'd-devām mi'tād inām ⁽¹²⁾ olmağla Şehrazād şāhı eğlendirmek için tekmi'l-i hikāyeye taşdı idüb dir ki: ⁽¹³⁾ Çün Vezir 'aynzār teblig-i risāleye ibtidār ve şāh behrivān ma'lıbuna müsā'de ⁽¹⁴⁾ ideceğine v'ad e karar eyledi derḥāl mahmān ḥāneye irsāl ve ikrāmında bezl-i muğderat ⁽¹⁵⁾ idüb memnūnū'l-hevāl eyledi ve zevcesiyle vesāir akırabālarıyla ba'dü'l-meşāvere 'arūsunayı ⁽¹⁶⁾ teçhiz ve mālzemesini ihzār ve be-tāt melūka lāyık cihaz ile tehiye idüb on günden ⁽¹⁷⁾ sonra Vezir 'aynzār yanuna celb ve cümle rūs milletini ve vükelā-yı salṭanatını ihzār ⁽¹⁸⁾ ve āyinleri üzere 'ağd-i nikāḥa ibtidār kılub ḥāzırıa bezl neşār ve i'tā-i dirhem ⁽¹⁹⁾ ve dinyār ile cümlesi memnūnū'l-ḥātır ve el-fikār eyledi ba'de Vezir mūmā-ileyh sofrā ḥāzır ⁽²⁰⁾ olmasını emir ve fermān ve cümle levāzımātını tedārik idüb ol duḥter-i bākize-i aḥteri ⁽²¹⁾ 'aynzāra teslīm ve 'azīm hediyeler terfiğ idüb ba'dü't-teşyī' ve el-ṭavdı' Melik ıgmosa ⁽²²⁾ irsāl eyledi.

Anlar daḥı yola revān olub kaṭ'i menāzıl ve tayy merāḥıl iderek ⁽²³⁾ şehri-kābile taqrib itdüklerini Melik ıgmosa mün'akıs olduğda vüzerā ve ā'yān devletini ⁽²⁴⁾ 'arūsayı kavuşmağā gönderüb taṭāna-i 'azīme ile şehre idhāl ve sarāy-ı hümāyūnuna ⁽²⁵⁾ işāl eylediler ve derḥāl üçgün üç gice şehri donanmasını emir buyurub dördüncü ⁽²⁶⁾ gün gerdek gicesi idüb 'arūsasıyla betavted ve vasāl cānān ile inbisāt ⁽²⁷⁾ ve nezahat ve bekāretini izāle idüb ve bāznallahu ta'āli ol giceden ḥāmile olub ḥāmilelik ⁽²⁸⁾ müddeti tamām bulduğda vaż'i ḥamel idüb bir gūlām behcet-i ibtisām velādet eyledi. [344b] ⁽¹⁾ Melik müşār-ileyh memnūn ve mesrūr olub ḥükemā ve mūneccimini ihzār ve mevlūduñ ṭala'nı ⁽²⁾ olub meüddet-i 'ömründe vuğū' bulacak keyfiyetlerine diğğat ve istişār eylemelerini emir ⁽³⁾ ve fermān buyurmağla anlar daḥı bu huşūşa diğğat idüb Melike gidüb mevlūd ⁽⁴⁾ müşār-ileh her ne kadar mübārek

vesa'îd ve şer ve şerûrdan nâziḥ ve ba'îd ise de ol ⁽⁵⁾ 'ömründe ta'b-ı şedîd göreceğini ve on beş seneden şoñra ḥayır keşîr görüb ⁽⁶⁾ salṭanat-ı 'azîmeye nâil olacağını ifâde itdüklerinde Melik müşâr-ileyh memnûn olub ⁽⁷⁾ Cânşâh ismiyle tesmiye idüb terbiyesiyle meşgûl ḳaldılar Şehzâde-i müşâr-ileyh ḥadd-ı ⁽⁸⁾ bilûğa irdükde cümle 'ulûm ve fûnûnı taḥşîl idüb şayd veşekâr ile vaḳite geçirüb ⁽⁹⁾ ḥarb ve cidâl fûnûnuna daḥı kesb-i mehâret eyledi.

Günlerde bir gün Melik Tıgmos ⁽¹⁰⁾ oğlunuñ eseb ḳullanmasına ne râddede oldugunu bilmek için ava çıḳmağa 'azîmet ⁽¹¹⁾ ve cümle vüzerâ ve â'yân devletini balastaşḥâb şehrzâdeyi daḥı ma'iyetiyle alub çıḳdılar ⁽¹²⁾ ve üç gün ḳadar şeyd ve şekârda ḳalub üçüncü gün ikindi vaḳtinde Cânşâh ⁽¹³⁾ ḳarşusunda ḡarîbü's-şekil bir cılân zuhûr idüb alayum diyü arḳasından düşüb ⁽¹⁴⁾ gıtdükle ma'iyetiyle olan ḡulâmlardan yedi ḡulâm Şehzâdeyi ta'ḳîb ve cılân mezkûr ⁽¹⁵⁾ nesim şabâ gibi refṭâr idüb şüb-u deryâya gitmiş ve şiddet-i müzâyaḳalarından bir şandaluñ ⁽¹⁶⁾ îḥne kendünü itmüş bes Şehzâde cılândan feâḡat itmeyüb esebinden nezvil ⁽¹⁷⁾ ve alanlar daḥı biyâde idüb ḥuyûlları ḡulâmlaruñ birine virüb digeleriyle şandâla ⁽¹⁸⁾ inüb cılânı kirfet itdiler diyince Şehrazâd şabâḥ-ı taḳrib itdügünü görüb ⁽¹⁹⁾ sükût eyledi.

(20) **BEŞ YÜZ BEŞİNCİ GİCE**

⁽²¹⁾ Şehrazâd bir veçhe ma'tâd ḥikâyesine şürü' idüb dir ki: Civân mûmâ-ileyh eytdi. ⁽²²⁾ Çün Cânşâh cılânı tutub ḳaraya çıḳmaḳ 'azîmet itdise de ḳarşusunda ⁽²³⁾ bir aṭa görmüş olmaḡla ḡulâmların bu aṭaya gidüb "Seyr itmege niyet itdüm gel gidelüm." ⁽²⁴⁾ didükde ḡulâmlar şem'â ve tã'at diyüb küreḡi çekerek gıtdiler ve aṭaya çıḳub ⁽²⁵⁾ seyir ve temâşâ itdükden şoñra yibe şandala inüb ayrıldıkları sâḥile 'avdet itmege ⁽²⁶⁾ niyet itmüş iselerde deñiz ortasına varduḳlarında şedîd rüzgâr hubûb ve deyə mevc ⁽²⁷⁾ 'azîm ile ıztırâb itmege başlayub sâḥilden ḳaşḳlarını men' ve engine toḡrı ⁽²⁸⁾ şandâlî def' eyledi.

Bunlar (silik yazı) ḳalsunlar geleüm şâh Tıgmosa oğlunuñ [345a] ⁽¹⁾ 'avdetine münteẓîr ḳalub vafir müddet geçüb kimse zuhûr itmediğini görmekle 'aḳlı ⁽²⁾ başından gidüb bir ḳaçyüz süvâri Şehzâdeyi aramağa gönderdi ve eṭrâf ve eknâfa ⁽³⁾ yayılıb ararlar iken bir kirve Şehzâdenüñ esebleri yanunda ḳalan ḡulâmı bulub Şehzâdeden ⁽⁴⁾ suâl ol daḥı keyfiyet ḥâli nakl ve îrâd itdükde ma'iyetleriyle alub Melik Tıgmosa ⁽⁵⁾

‘avdet ve mācerāyı ‘arz itdüklerinde Melik müşār-ileyh ‘aklı başından gidüb ⁽⁶⁾ ve tācı zemine atub yere düşüb bayıldı ve ba’dü’l-ifāka kendüsi ve cümle ma’iyetinde ⁽⁷⁾ olanlara lebās hūzn giydirüb feryād ve figān iderek şehre ‘avdet eyledi ve metüm ⁽⁸⁾ hāli ile müstemir kaldı.

Melik müşār-ileyh bu hāletde kıalsun gelem Şehzāde çün ⁽⁹⁾ lece deryāda kaldı, bir gün ve bir gece mevc arasında yuvarlanarak gittükden sonra ⁽¹⁰⁾ bir ataya teşādūf ve sāhil selāmetdür diyü şubuna ‘azīmet ve kenarına varduğda ⁽¹¹⁾ şandalı bağlayub ataya çıktılar keşt ve güzār iderler iken uzun boylu ve insān ⁽¹²⁾ hūlkatine müşābe şeküllü bir şahış görüb merķūm anları gördükde marglar gibi ⁽¹³⁾ otub ve iki şıka bulunub her bir bilük bir tarafa gidüb gözlerinden penhān oldu.

⁽¹⁴⁾ Bir lahzadañ sonra ol şahış gibi eşhāş ‘adīde zuhūr ve üzerlerine hücum ⁽¹⁵⁾ itdiler Cānşāh bu keyfiyeti gördükde hūlcān ile firara yüz firara yüz tutub şandāluñ ⁽¹⁶⁾ şubına ‘azīmet idüb esnā-yı firārda zıkr olunan aqvām ma’iyetinde olan ğulmānlardan ⁽¹⁷⁾ üç ğulam kirfet ve parça parça idüb iltikām itdiler. Şehzāde ise hūlāş ⁽¹⁸⁾ bulan üç ğulam ile kendüni şandāla atub sāhilden ayrılıub bu vechle ⁽¹⁹⁾ selāmet buldılar ve üç gün üç gece sefer idüb yine başka ataya vusūl ve sāhilinde ⁽²⁰⁾ karar bulduklarında Cānşāh şandālda kalub ğulmānları atayı yakmak için ⁽²¹⁾ irsāl anlar dahı ataya çıkub etrāf ve eknāfda seyir ve temāşā ve meyvālu ağaçlar ⁽²²⁾ ve aklar şular ile ma’mūr ve ābādan oldugunu müşāhede idüb keşt ve güzār iderler iken ⁽²³⁾ rākdan mermerden binā olunmuş bir kal’e ki dāhilinde billurdan ma’mūl oğalar ⁽²⁴⁾ ve ortasında ğarībū’ş-şekil bir bağçe olub envā’i şükūfe ile mala mal tolmuş ⁽²⁵⁾ ve kenārlarında şandālyeler ve ortalarında cevāhir ile mers’ bir taht kurulduğunu görüb ⁽²⁶⁾ derhāl Cānşāh’a ‘avdet ve keyfiyet hāl ‘arz ve ifāde itmleriyle şandālı sāhile ⁽²⁷⁾ rabt ve kendüsi anlar ile çıkub kal’e-i mezkūreye vardı ve ahsāma kadar tafric ⁽²⁸⁾ ve gezmekte kalub bostān-ı mezkūruñ meyvālarından karınlarını toyurmuşlar ve gece olduğda ⁽²⁹⁾ Cānşāh taht-ı mezkūr üzerine cülūs ve ğulmānlar etrāfına turub şöhet **[345b]** ⁽¹⁾ iderler iken nā-gāh deryā tarafundan ‘azīm bir şīha zuhūr ve arkasından köpek ⁽²⁾ cürmünde Maymunlar gelüb sāhilde olan şandālı batırub kal’eye toğrı yürüyüb ⁽³⁾ girdiler.

Cānşāh ve ğulman havflarından hayrān ve serkerdān ve “Ne idelüm.” diyüb turur ⁽⁴⁾ iken karde-i mersūmun hūzūr-u Cānşāha girüb zemīni pūs ve ellerini bağlayub ⁽⁵⁾ divān turdılar ve içleriünden bir fırka mūta’ded cılānlar getirüb zebh ve derilerini

silah⁽⁶⁾ idüb ā'lā kebāb pişürdiler ve altün ve gümüşden ma'mül siniler üzerine vaz'i⁽⁷⁾ ve hużūr-u Cānşāha taqdīm ve buyruñ diyü işaret, ol dađı tađtdan inün sofa⁽⁸⁾ başında Maymūnlar serkerdeleriyle oturub egil itdiler.

Çün zıkr olunan Maymunlar⁽⁹⁾ insān gibi tekellüm iderler idi. Cānşāh "Sizūñ haķīkat-i ħālūñüz nedür?" diyü suāl anlar dađı⁽¹⁰⁾ "Biz allahuñ maĥlūķıyız ve üzerümize dōrt reis vardur ve bu ħal'e Ĥazret-i Süleymān bin Dāvud⁽¹¹⁾ 'alyheü's-selāmundur sene de bir kere gelüb tefric iderek giderdi şimdi bizüm iķāmetgāhumuz⁽¹²⁾ oldı ve seni üzerümize pādişāh bilüb emir ve nehūñe iķā'at ve fermānuña izā'n⁽¹³⁾ ve icābet iderüz ve sizi getüreñ şandālı deñize baţurduķ ki bizi bıraķub gitmeyesün."⁽¹⁴⁾ didiler diyince Şehrazād bizū' fecr olmuş oldugunı görüb sūkūt eyledi.

(15) **BEŞ YÜZ ALTINCI GİCE**

(16) Şehrazād tekml-i ĥikāyede dir ki: Ol civān eytdi. Çün Cānşāh şandāluñ telef⁽¹⁷⁾ oldugunı taĥķīķ eyledi. Ġāyet maĥzūn ve melül olub ol aţadan ħurtulamayacađını⁽¹⁸⁾ ve ğulāmlarına artık biz bu aţada ħabre defin olunmuş olan kimse gibi gömüldük diyüb⁽¹⁹⁾ ħaldı ve o gice ĥidmetlerinde bir ħac Maymun ħalub ħıssī ĥal sebillerine gitdiler.⁽²⁰⁾ Cānşāh ğulamalarıyla istirāĥat ve ol gice nevm ve rāĥat idüb şabāĥ olduķda⁽²¹⁾ Maymun ĥamār biĥpende köpekler başlarında kem gibi zincir ve arĥalarında eger meşellū şeyler⁽²²⁾ ve za'i olunmuş çekerek geldüklerini gördükde "Bunlar nedür?" diyü suāl anlar dağı⁽²³⁾ "Bu ĥayvān at gibi ħullanuruz buyruñ dūşmanumıza muĥārebe itmek iķün gidelüm."⁽²⁴⁾ didüklerinde, Cānşāh ğulamalarıyla ħalķub ve ol ĥayvānlara rüküb idüb bī-'aded Maymunlar⁽²⁵⁾ ordusunu çekerek gitdi.

Bir müdtedden şoñra büyük bir ħay kenarına vuşul bulduķlarında⁽²⁶⁾ ħayıñ diger ħarafunda mürtef'i tağlar üzerlerinde taĥt ĥesāb dāĥil değil diveler⁽²⁸⁾ gördi. Maymunlara "Bunlar nedür?" diyü suāl anlar dağı "İşte bizüm dūşmanumuz bunlardur herbār⁽²⁹⁾ cengimiz anlar ile vāķ'a olur ve ekşerbede bize ğalbe iderler inşāallahu ta'āli bu def'a himmet [346a]⁽¹⁾ ile bir ğālib olur."⁽¹⁾ didiler.

Pes ol diveler maymunlaruñ ordusu geldüğünü⁽²⁾ gördüklerinde ol tađlaruñ üzerinden mānend seyl 'azīmetlerini şublarına taĥvil⁽³⁾ idüb nehir kenārında terākküm ve büyük taşlar ile maymunları urmaĝa başladılar. Cānşāh⁽⁴⁾ ol keyfiyeti gördükde ğulamardan oķ isteyüb ğāyet kemānkeş olmaĝla ğılāna⁽⁵⁾ urmaĝa başladı ve bir ħaçını

telef itmekle diğerler firara yüz tutub kaçduklarından ⁽⁶⁾ Cānşāh ırmağa kesüb diğer yakaya geçdi maymunlar melikleri çayı kesüb ⁽⁷⁾ düşmanları ta'kīb itdüğünü görmekle anlar dağı kendülerini şuya atub yüzerek ⁽⁸⁾ yanuna vardılar ve cümlesi birden divelerün arkasından düşüb gitdiler gülān ise ⁽⁹⁾ kararı firara tebdil itmeleriyle bunlar dağı ta'kībden ferāgat itmeyerek bir gün bir gece ⁽¹⁰⁾ varalarından gidüb gāyet yüksek bir tağa vuşul ve üzerine çıktuğlarında mermerden ⁽¹¹⁾ bir 'amūd ve taşdan yonma bir levce bulub üzerine "Ey buraya gelen zāt! Sen maymunlara ⁽¹²⁾ pādīşāh olursan ve bundan necāt ve hülāsuñ yokdur meğer bu tağdan kaçub ⁽¹³⁾ ğarb tarafuna gidesün ve kırınca deresine vusul bulasun ol vakit bir tağ bulursun ki ⁽¹⁴⁾ ol tağı geçdüde büyük ırmağ bulursun nehr-i mezkūr bahr cum'a irtesi günü ⁽¹⁵⁾ kırub ve şuyı bütün bütün ğayb olub gider kurduğda içünden geçüb yahūd ⁽¹⁶⁾ şehrine gidesin ki ol şehirde Yahūdilerden ğayr başka millet bulunmaz zīrā şark ⁽¹⁷⁾ tarafunda gidilür ise yol maħr-ı maħybta getirür ve bu yazı Süleymān bin Dāvud 'aleyvessellem ⁽¹⁸⁾ yazmuşdur." diyü resm olundugunu görmüş bu keyfiyete maṭl'a olduğda melül ve maħzün ⁽¹⁹⁾ kalub ordusuyla kal'esine 'avdet eyledi ve bir bıçağ sene maymunlara pādīşāhluğ ⁽²⁰⁾ idüb kaldı.

Pes hemcins olmayanlar ile ülfetden bī-zār ve meslüb ⁽²¹⁾ ü'l-karār olub kararı firara tebdil ve ol levcede ta'rīf olunan yoldan kaçub ⁽²²⁾ gitmesini ta'vīl idüb günlerde bir gün şeyd ve şekāre çıkmasını 'azīmet ⁽²³⁾ ve maymunların serkerdeleri vesāir müt'emāni balā setşahāb gulamları dağı ma'iyetiyle ⁽²⁴⁾ alub eve çıktılar ve on gün kadar şahrā ve ormanlarda gezüb vafir margān ve cānavarlar ⁽²⁵⁾ şeyd idüb çün boş ve şafā itdise de Cānşāh'un bir araluğ bulub firār itmege ⁽²⁶⁾ merāmı ve maħāt zemīri olmağla yolını mermer direk ve menkuš taşuñ oldukları köhe giden ⁽²⁷⁾ yollardan şapub ta ol tağun üzerine varduğda orada nezvīl ve istirāhat idelüm ⁽²⁸⁾ diyü seyrini karar ile mevşul eyledi ve aħşāma kadar kalub gece olduğda maymunları ⁽²⁹⁾ bekleyüb cümlesini uyduklarını taḥkīk itdükde o hanede merķūm olan ta'rīf [346b] ⁽¹⁾ Üzere ğarb tarafuna giden yoldan gulāmlarıyla seyir serī' ile kaçub gitdi diyince ⁽²⁾ Şehrazād leylün sevādı Cānşāh gibi ziyā-i şabāh ta'kībinden taraf-ı garba ⁽³⁾ firār niyetiyle neşri cenāh eyleduguni görüb sükūt eyledi.

(4) **BEŞ YÜZ YEDİNCİ GİCE**

(5) Pes Şehrazād inkiżā-yı nehār ve duḥūl-u leyl ile şāha ḥikāye naklini ma'tāz eylemiş (6) olmağla kelāma şürü' idüb dir ki: Beynü'l-ḳabin oturub Belokyaya ḥikāye naql (7) iden civān eytdi. Cānşāh firārda müstemir olub bir müddet geçdükdən soñra günlerde (8) bir gün 'aliü'ş-şabāḥ maymunlar ta'ḳīb idüb yetüştüklerini gördi.

Zirā maymunlar (9) Cānşāh firār itdükdə gice olmuş bulduklarından şabāḥ olduḳda Cānşāhi (10) bulmayub şayet bir tarafa şapmuş diyü mülāḥāza ve taḡūñ cümle etrāfını aramış (12) iselerde Cānşāhun eşeri görmemekle firār itdüḡünü teyḳin ve ta'ḳīb itmelerini beyinlerinde (13) ḳarār idüb arḳasından çıkub gitdiler ve bir müddet yolda ḳalduḡdan soñra zıkr (14) itdüḡümüz üzere laḥavḳ itdiler.

Cānşāh vādiü'n-naml ya'ni ḳarınca deresine (15) vuşul bulmuş olmağla hemān maymunlardan ḳaçub ol dereye duḥūl ve maymunlar daḡı (16) dere-i mezkūreye hücum itdüklerinde köpek cürmünde ḳarıncalar zuhūr ve maymunlar ile (17) muḥārebeye şürü' eylediler ve şabāḥdan aḡşāma ḳadar cenk ve cidālda ḳalub (18) gice olduḳda her biri bir tarada ayrıldı ve Cānşāh dereden yatub şabāḥ olduḳda (19) yine maymunlar üzerine hücum itdükdə Cānşāh ḡulāmlara ḳılıcūñızı çeküb “Şol (20) ḡayvānları uruñ.” diyü emir anlar daḡı seyflerini küşād ve ḳarada üzerine hücum (21) ve bir ḳaçını ḳatl ve ī'dām itmüş iseler de maymūnlaruñ ḳişretinden tab āvr olmayub (22) iki ḡulām zāyık kāsü'l-ḡamām ve Cānşāh ile bir ḡulām firār idüb kendülerini (23) bir büyük ırmaḡa atdılar.

Maymunlar seyāḡat fennī bildüklerinden hezār ḡüzn ve melāl (24) ile dönüb gitdiler fāmā Cānşāh yüzerek ırmaḡın diḡer kenarına selāmetle çıkdı (25) ve ḡulām ise yüzmeḡde mahāreti olmaduḡundan buḡılub helāk oldu çün Cānşāh (26) vaḡdetle ḳalub āḡ endar āḡ çeküb ḳaldı ve eşvābını şudan şıḳub serdi (27) ḳuruduḡda giyüb vaḡdetden ve ḡurbetden aḡlayarak yola revāne oldu ve giyāḡ zeminden (28) egil ve yaḡmurdan çıkurlarda taḡbm'i itmüş olan şulardan nüş iderek bir ḳaç gün (29) sefer itdi tāki taş levce sende ta'rīf ve 'alāmetleriyle tavşīf olan nehir [347a] (1) Yehūda vuşul buldı çün ki sabit günlerde nehir-i mezkūr ḳuruyub üzerinden geçilmesi (2) mümkün idü ki daḡı zıkr olunmuş idi.

Cānşāh kenārında iḳāmet idüb sabit günü (3) olduḳda güneş toḡmaḡdan ol çay mezkūruñ şuyı bütün bütün penhān olub (4) zemīn ile yeksān oldu. Cānşāh öte tarafa geçüb Yahūdileruñ şehirlerine duḥūl (5) idüb bir ḳaç zeḳāḡdan kezrān itdise de aşlā bir

ferd afrīd kimseyi görmekle ⁽⁶⁾ bir evüñ kapusını çalub şāhibi çıkub gördükde hoş geldüñ diyüb içerüye ⁽⁷⁾ aldı ve “Sen kimsüñ ve ne yerden gelürsün?” diyü suāl Cāñşāh dahı ağlayarak ⁽⁸⁾ kışşasını ibtidāsından āhirine kadar naķil ve īrād eyledi çün memleketini dahı zıkr ⁽⁹⁾ itmesiydi Yahūdi ta’cib idüb bu senüñ zıkr itdugun memalik ve beldān aślā ⁽¹⁰⁾ bu zeminde tarķ ezhān olmadı ancak iki seneden iki seneye üçmāh mesāfesinde ⁽¹¹⁾ ve yemn-i asumanda bir iķlīm olub andan ticāret için kervān gelir hesābımıza göre ⁽¹²⁾ gelmesine bir sene ķaldı. Geldüklerinde “Seni anlar ile göndeririz ve bu memleketde müsevilerden ⁽¹³⁾ ğayrı kimse yokdur.” didükde Cāñşāh bekāya āğaz ve firāķ ehl ve oțandan hūzn ve ğammını ⁽¹⁴⁾ ibrāz eyledi. Yahūdi “Ey civān bu hamm ve ihzāndan hālüñ meşveş ve perişān olursun ⁽¹⁵⁾ ķasāvet çekme bende ķal kervān geldükde tüccārларуñ ma’iyetleriyle göndeririz.” diyince ⁽¹⁶⁾ Şehrazād şabāh-ı takrib oldugunu görüb sükūt eyledi.

(17) ****BEŞ YÜZ SEKİZİNCİ GİCE****

⁽¹⁸⁾ Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: Civān naķlinde Cāñşāh Yahūdi’nüñ kelāmını ⁽¹⁹⁾ işitdükde mesrūr olub Yahūdi’nüñ yanunda ķaldı ve sabit ğünü geçdükde şehir ⁽²⁰⁾ ma’mūr olub Yahūdiler evlerinden çıkıldılar ol dahı çıkub zeķāķ çarşularda ⁽²¹⁾ gezerek aķşām olduķda Yahūdi’nüñ hānesine ‘avdet eyledi bu veche üzere iki ⁽²²⁾ māh geçdükden soñra ğünlerde bir ğün pazarda gezer iken dillāl bir kimse var mı ki ⁽²³⁾ şabāhdan öyle vaķtine ķadar bir iş görüb ücretinde biñ altün ve bir hūsnā cāriye ⁽²⁴⁾ olur diyü nidā itdügünü işitdükde gördi ki bu işe kimse tēleb olamadı istiğrāb ⁽²⁵⁾ idüb “Ben bu işi ğoreyümde biñ altün ile cāriyeyi alayum diyüb delāle vardı ⁽²⁶⁾ ve ben senüñ maķlūbüñü görürem.” didükde, delāl Cāñşāh’ı alub bir büyük hāneye ⁽²⁷⁾ götürdi.

Girdüklerinde Yahūdilerden büyük bir tüccār ebnūsdan meşnū’ şandalye ⁽²⁸⁾ üzerinde oturmuş oldugunu görüb delāl işte bu civān maķlūbuña görür [347b] ⁽¹⁾ diyü ifāde ol dahı Cāñşāh’ı hezār-ı talķif ve tekerrim ile yanuna alub oturdu ⁽²⁾ ve derhāl hamāma idhāl ve elbise-i fāhirenden bir taķum siyāb giydirüb bilikte tenāvül ⁽³⁾ ta’ām ba’de tedāvül iķdāh-ı medām idüb tā ki ikisi mesrūr ve neşvān olduķda ⁽⁴⁾ tācir-i merķūm Cāñşāh’a “Ey civan! Şabāhat ‘üvnān baña göre çekik iş yarın ⁽⁵⁾ icrā ideceğiz sen bugün cāriyeñ ile şafā ve rāhatda ķal diyüb ve ğulāmlarına ⁽⁶⁾ efendüñizi oțasına

götürmek ve cāriyesini yanuna ihzār idüñ.” diyü emir ve biñ ⁽⁷⁾ altünü dağı teslim idüb maqr rāhatına irsāl eyledi Cānşāh deñiz olunan cāriye ⁽⁸⁾ hüsñ ve Cemāle kögüb ve māh ve laţif ve zerafetde ma’dümü’n-naẓir oldığı bī-iştibāh ⁽⁹⁾ bulub anuñla ol gice bilü’ vaşāl ve taţriye-i ahvāl ile mevşülü’l-amāl ⁽¹⁰⁾ oldı ve şabāh oldükda hamāma duhül.

Ba’de merķüm bezirgāna varub işini ⁽¹¹⁾ görmek için yanunda meşval itdükde merķüm ayağa kıyām ve Cānşāh’ı yanuna ta’zīm ⁽¹²⁾ ve ihtirām ile alub ba’d tenāvülü’ţ-ţā’ām buyruñ efendüm işumize gidelüm diyü hitam ⁽¹³⁾ kelām eyledi ikisi ma’ birer kaţıra binüb taşra gitdiler kuşluk vaqtinde büyük ⁽¹⁴⁾ ve cüsmāda mürtef’i sülük ve talū’i mümten’i bir ceble vuşul ve etegine varduklarında ⁽¹⁵⁾ nezvil idüb Yahüdi bir ib ve bir bıcağ çıkarub Cānşāha rākib oldığı ⁽¹⁶⁾ kaţırı boğazla diyüb emir ol dağı bağla-i mezküreyi ib ile rabţ ve zebh ⁽¹⁷⁾ ve derisini yüzüb bitürdükde karnını yarub yarub içüne duhül eylemesini emir eyledi.

⁽¹⁸⁾ Cānşāh dağı Yahüdi’nüñ emir üzere kaţıruñ karnuna girdükde Yahüdi üzerine hayvanuñ ⁽¹⁹⁾ etini diküb ve bir yere gidüb ihtifā itdi derhāl küh-i mezküruñ üzerinden deve kadar ⁽²⁰⁾ kuşlar inüb kaţırı tırnaklarıyla alub tağıñ tebesine kaldurdılar. Pes Cānşāh ⁽²¹⁾ ol hareket-i ‘anīfeden ürküb ve dikişi söküüb çıktı mer mergān anı görmekle ⁽²²⁾ havf idüb firār itdüklerinde şola ve şağa baķub oradan meyt kemüklerinden ⁽²³⁾ vuķür ve insān lāşesinden ğayrı bir zī-rūh oldugını görmekle dehşet ve hayrete ⁽²⁴⁾ düşüb lāhavle velā kuvvete illā billāh diyerek tağıñ kenarına gelüb Yahüdiye ⁽²⁵⁾ nikāh ve “Sen beni buraya itdirdüñ şimdi niçe inerem merāmuñ nedür.” diyü suāl Yahüdi ⁽²⁶⁾ dağı “Havf itmesin benüm işümi gör ba’de seni oradan hülāş iderüm hemān ⁽²⁷⁾ tağda olan taşlardan bir kaç yüz taş baña ilkā eyle.” didi diyince Şehrazād ⁽²⁸⁾ şems-i āsumān şandūka-yı leylden çıkub şafağ arasından nümāyān olacağını gördükde ⁽²⁹⁾ naql-i hikāyeden süküt eyledi.

[348A]⁽¹⁾ **BEŞ YÜZ TOKUZUNCU GİCE**

⁽²⁾ Çün ahşām olub şems tābān yine ğurüb ile zulme-i leyde muhtefi ve penhān oldı ⁽³⁾ Şehrazād hikāyenüñ tekniline şürü’ idüb dir ki: Civān naķlinde pes Cānşāh ⁽⁴⁾ Yahüdi’nüñ hilesine ferifte olub tağ üzerinde olan taşlardan vafir taş ⁽⁵⁾ aşāğıya ilkā eyledi tāki Yahüdi “Yetişür.” didükde, Cānşāh “İşte maţlubuñı ⁽⁶⁾ urdum baña yol

göster.” didise de Yahūdi ašlā cevāb virmyerek ol taşları ⁽⁷⁾ bendüni kaçıra yükleyüb hāl sebiline gitdi meğer ol taşlar elmās ve yāķūt vesāir ⁽⁸⁾ zī-kıymet cevāhir imüş idi ve ā’deti bu vechle ol biñ altūn ve cārbe ile ⁽⁹⁾ garīb olmaları ald idüb işini görür idi.

Cānşāh ‘adīmü’l-intibāh keve ⁽¹⁰⁾ üzerinde қалub ҳайrān ve serkerdān olarak nereye gidüb geleceğini bilmedi ve üç ⁽¹¹⁾ gün orada қалub ba’de tağūñ eṭrāfını gezmege başladuķda tağ altında bir dere ⁽¹²⁾ gördi ol dereye inmek için yol arayub yağmur şularuñ aşağıya aķındı ⁽¹³⁾ yerleri bulub ol yerlerden hezār müşfet ve miḥnet ile inüb dereye vāşıl oldı ⁽¹⁴⁾ ve hūdāya şükr idüb derenüñ içüne revān olub ve üçgün kadar gitudükden soñra ⁽¹⁵⁾ karşusunda meşīdü’l-bünyān ve metīnü’l-erkān bir sarāy ma’lā nişān bulub қapusına ⁽¹⁶⁾ varduķda yāķūt-ı aḥmerden bir ‘ašā üzerine ṭayanmuş ve nurāni el-zāt behey el-şafāt ⁽¹⁷⁾ bir pīr-i rüşen zemīri görüb selām virdükde selāmını alub talṭif ve terḥīb ⁽¹⁸⁾ eyledi. “Vay oğul! Sen kimsüñ ve buraya niçün geldüñ zīrā ibnā-i beşerden bu zemine ⁽¹⁹⁾ ayak başub geldiği yokdur.” didükde Cānşāh bekāya aғaz ve hāl ve keyfiyetini be-ṭarīķ ⁽²⁰⁾ ü’l-icāz baş ve beyān eyledi. Pīr “Ey civan! Senüñ ‘ünvfevān şebābuñda gördiğüñ ⁽²¹⁾ aḥvāli bir ferd görmüş ve çekdiğüñ meşakḳatler ašlā kimse çekmemüş gel ibtidā-yı ⁽²²⁾ қarnuñ ṭuryu ba’de emründe düşünüb baḥvālallahu ta’āli saña yol bulub meşkaṭ ⁽²³⁾ resinüñ ve ibnā-yı cinsüne irsāl ve peder ve māderüne iṣāl itdiürem zīrā benüm ismim ⁽²⁴⁾ Şeyḥ Naşırdur ve Ḥazret-i Süleymān bin Dāvud ‘aleyvessellem bu sarāyda қuşlaruñ ⁽²⁵⁾ hükümetinde beni kīl-i naşib idüb bıraқdı ve marğān lisānını öğretti bahr-ı senede ⁽²⁶⁾ bir def’a marğlar buraya gelüb benüm ile görüşürler ve kelimeleri takrib itdi geldüklerinde ⁽²⁷⁾ “Anlardan bir büyük қuş ile memleketüne gönderirem ḥüzn ve melāl kendüne virme.” diyüb ⁽²⁸⁾ Cānşāhı dāḥil қışra alub ḥuzūrına envā’ eṭ’ama taқdīm ve ba’dü’l-egl ⁽²⁹⁾ nevm ve rāḥata tafriğ idüb ṭuruñ қadvimine müntezir olarak Şeyḥ Naşır ile қaldı.

[348b] ⁽¹⁾ Her gün kāh seyir ve temāşā kāh şeyd ve şekār ile eglenüb tā ki mecmi-i ṭoyuruñ ⁽²⁾ mevsimi ḥülül itdi. Şeyḥ Naşır Cānşāh’a “İşte ben қuşlaruñ mülākātına gideyorum ⁽³⁾ sen sarāyda қal ve istediğüñ eṭrāf ve eknāfını seyir ve temāşā ile ancak işbu қapuyı ⁽⁴⁾ küşād itme zīrā anı açub derünuna girer iseñ pişmeyān olursun.” diyü tavşiyе ve teekīd ⁽⁵⁾ idüb gitdi ver mergāna ā’vdet maқrrası üzere mülākāt eyledi.

Cânşâh ise ⁽⁶⁾ sarâyda alub cümle etrâf ve eknâfını gezüb temâşâ itdise de açmamasın tenbiye ⁽⁷⁾ olunan apu alub yanuna varduda anahtârı altûndan üzerine uyhte olundugunu ⁽⁸⁾ görüb bahr-ı hâl bunda bir iyü şey vardur diyüb açdı ve derûnuna duûl itdükte ⁽⁹⁾ âyet güzel baçe görüb içünde şanâyi’i bedi’e ile yapılmış bir sarây ve ortasında ⁽¹⁰⁾ altûndan ma’mûl bir fışkiye ki etrâfında zihn ve fezadan meşnû’ hayvanât ⁽¹¹⁾ aızlarından şular aar idi ve bir kenârda vaşfında lisân-ı â’ciz alur bir ota ⁽¹²⁾ â’li-i nişâk ki Hazret-i Süleymân bin Dâvuduñ idi ve ortasında altûndan menşû’ ⁽¹³⁾ ve envâ’i cevâhir ile merş’i bir taht â’li-i baht uruldugunu gördi. Pes Cânşâh ⁽¹⁴⁾ ol arâibe hayret ile temâşâ ve nikâh ider iken nâ-gâh cuhvâdan insân cürmünde ⁽¹⁵⁾ ve gögercîn şeklinde üç kuş zuhûr ve prevâz iderek ol baçeye tevciye-i ‘azm ⁽¹⁶⁾ mevfü eyledüklerini gördi diyince şehrazâd mar nehâr ve ra-i perde-i şebden şayrân ⁽¹⁷⁾ ve taht-ı şafadan â’leme birüz ve nümâyân ve tenvir ibşâr ve icfân itmege aşd ve şarf ⁽¹⁸⁾ ‘inân itdügünü görüb sükût eyledi.

(19) **BEş YÜZ ONUNCI GİCE**

⁽²⁰⁾ Çün aşâm olub mar-ı âfıtâb eşyâne-i leylde istikrâr ve ihticâb eyledi. ⁽²¹⁾ şehrazâd telmîl-i hikâyede baş kelâm idüb dir ki: Civân nalinde Cânşâh ol ⁽²²⁾ marlara itâle-i nikâh idüb torı zikr olunan fıřkiyenüñ kenarına gelüb ondılar ⁽²³⁾ ve bir midâr oynadudan řoñra üzerleinden tevîden ma’mûl olan eşvablarını nez’i idüb ⁽²⁴⁾ ‘iyâne birüz itdüklerinde mâh-ı âsumân gibi üç duter-i bâkize-i ahter oldukları nümâyân ⁽²⁵⁾ olub baçe-i mezkûrede seyir ve temâşâya başladılar. Cânşâh mezkûr ızlaruñ hûsn ⁽²⁶⁾ ve cemâllerinden dehşet ve hayret bulub deryâ-yı muhabbetlerine çaldı ve nefsine mâlik ⁽²⁸⁾ olmayarak şublarına ‘azîmet ve yanlarına varduda selâm virüb şurdı “Vay ⁽²⁹⁾ nûr-ı dîde-i cemâl ve gögeb şal’i hûsn ve delânl siz kimsüñüz?” diyü suâl itdi.

[349a]⁽¹⁾ Duter şafrâları cevâba taşdî idüb “Biz allahu ta’âlinüñ melikûtundan gelüb bu mekânüñ ⁽²⁾ seyir ve temâşâsına geldük.” didi. Çün Cânşâh ol duter arânuñ lahze-i evlâda ⁽³⁾ bend zülfüne esîr ve řab cebinine â’şık bî-naşîr olub cevâhı beynünde ateş muhabbet ⁽⁴⁾ ü’t-tehâb ve rûh-ı rûhâniyesi ol bânü-yı arâya meyk ve ıztırâb eyledi. Hemân “Ey ⁽⁵⁾ duter-i nâzenîn vay mâh-ı rüveftine şaklînallah için şalume merhamet ver derdime şefkat ⁽⁶⁾ idüb asâvet alb ile baña nikâh buyurma.” diyüb bir şi’ir (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) ⁽⁹⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁰⁾

(arapça beyit) inşād eyledi ki meālī “Saçları dökülmüş ve yeşil kaftānuñ düğmeleri (11) çözülmüş bir duħter-i āħter bağçe-i envarda gözlerüme nümāyān olduĝda isminden suāl (12) itdüm ise de ben ol bānu-yı ĝarāña cümle ā’şık ve dildāde olanlaruñ derūnını ateş-i (13) muħabbet ile yakdum didi ben yine ĥab ve ĝarāmından çekdüĝüm elem ve miħnetden teşkī itdüm (14) ise de cevābında sen zann ideyorsun ki merħametlü dile şüküy itdüñ lakin (15) fīū’l-ħaķīķa sen bilmeksizin ĝuru ve pek taşra teşkī itmüş senki ašlā merħamet (16) andan mamūl degüldür didise de ben vāķ’a senüñ derūnuñı pek taşlara teşbiye itmüş (17) isin lakin ĥikmet ĥüdādan oluyor ki ol pek taşlardan çeşme şular neb’i ve inficār (18) ider ya’ni lisān val ile diyor ki her ne ĝadar sen kendüñi vaşāluñdan men’ ve def’-i (19) şadidinde merħamesüzlük ile serd uşāf ve ĝat’i ümīdüm için derūnuñ taşlara (20) teşbiye ve ba’dīt ile ĩ’tirāf itmüş iseñde senden merħamet mamūldür nitekim zıkr (21) eyledigüñ ĝur ve veyābus ĥacrden mā-i zelāl aķub teşneyi reyān ve rūy-ı zeminde (22) nehir çeşme gibi seyl ve ceryān ider.” dimekdür.

Zıkr olunan bināt işbu serd ve inşād (23) eyledi ki ebyātı işitdüklerinde gülb Cānşāhı yanlarına aldılar vela’b ve ĝinā (24) ve tarb ve def’ ve ĥeş ve ‘inā iden leṭāifi ibrāz ba’de bağçe meyvalarından egil (25) ve kölge-i derħatlarıyle kesb istizlāl idüb ol gice orada ĝaldılar (26) ve irtesi ĝün ‘aliü’ş-şabāħ şebāb-ı rişlerini ĝiyüb cühevāya isti’māl pirūcenāħ (27) itmüş iselerde Cānşāhuñ derūnını ma’iyetleriyle istişħāb ve kendüni ateş-i muħabbetleriyle (28) püryān ve kebāb eylediler ve firāķlarından bir āħ serd itdi ki kengere-i nesīm kesb-i ĥarāret (29) idü mānend ĥaħīm oldu ve yere düşüb baygın ve bī-iħsās ĝaldı.

Pes [349b] (1) kendüsi ol ĥāletle ilen Şeyħ Naşır margān mülākātından ‘avdet ve sarāy-ı mezkūre (2) duħül idüb Cānşāhı arayarak fatihandan nehi eyledi ki ĝapu aĝık bulmaĝla (3) Cānşāħ dörd mend belāya uğrayub iktisāb muħabbet ve derd itdügünü derk ve ĩzā’n (4) ve arayub bulduĝda zeminde mülafā ve perişān olduğunı bulub derħāl bir miķdār āb (5) ĝetürüb yüzine serpüb ifāķat eyledükde “Ey oĝul niĝün emrime muħālefet (6) ve böyle bī-dermān miħnetden mücānebet eyledüñ saña ne oldu ĝalık seni ĝuşlar ile (7) ĝöndereyüm zīrā ben anlar ile laķırdı itdüm ve seni ĝetürmeleri ĝün arızā idüb (8) bir ĝac margē baña ĝelüyor buyruñ.” didi. pes Şehrazād civānuñ ĥikāyesinden bu maħale ĝeldükde (9) cebin şabāħ-ı mufāriķ leylden nūr ile ittizāħ ve dīdār-ı āfitāb aş’a ziyāsı ĥazīz (10) zemine feyz ve inşibāb olacaĝını ĝörüb süküt eyledi.

(11) **BEŞ YÜZ ON BİRİNCİ GİCE**

(12) Çün gicenüñ hâl ma'nîri rehşâr nehârda şekl-i medürını ibrâz ve siyâh renk ve beyâz (13) levnüñ arasında olan laţifini iħrâz ve 'işâk zevîü'l-fünün didâr-ı maħbûbe ħaşır (14) nazâr cefün idüb üns ve inbisâţ ile aralarında boyunda mulâţafa taħkik (15) ve irtibâţ ve besâţ mücâdeşeyi tefriş ve ref' perde-i hacr ve teşviş idecekleri (16) hengâmı ħülül itmekle Şehrazâd ħikâyenüñ tekniline şürü' idüb dir ki: Cevâb (17) naķlinde çün Cânřah Şeyĥ Naşır'ıñ kelâmını işidüb memleketine irsâl eyleyeceğini bildi.

(18) Hemân damü' güzâr ile yanakları marğzâra döndirüb ve bir âh serd eyledi ki cufluñ sim (19) siyâh kesüb bayġun olarak zemine düşdi ve ölü gibi helâk derecesine varmaġla (20) Şeyĥ Naşır ol ħâletden şaşub vefât itdi zann idüb nabzını ceps (21) vesâir î'zâsını teftiş ve lems idüb marğ rûĥi kafes bedeninden müfârekât (22) itmediğini bildükde derĥâl üzerine kelan serpüb ve ifâķat virici şeyler (23) koķladub ġamre-i ġařiye senden intibâĥ ve fehm kelâm ve redd cevâba ekâĥ olduķda (24) yine Şeyĥ Naşır "Ey civân sen kendü kendüñi telef idüb ħâlüñ perîşân (25) itdüñ baña söyle derdüñ nedir?" didükde Cânřah kışşasını naķil ve ol açması nehî (26) eyledükleri ħapuyı açub derününde olan ħadiķaya girüb gögerçin şeklinde (27) gelen duĥterlerden ařġarlarına esîr-i 'aşķ ve ġarâm ve muĥab-ı şâdik müstehâm olduġunu (28) abane ve î'lâm ve "Ben anuñ veşâliyle iřfâ-yı merâm itmedükce bir yere gidemem ve peder ve mâderümi [350a] (1) bilemem işte derdüm budur." diyerek, gözlerinden yaş dâneleri selsâl ġammâm ibi (2) sepil ve insicâm aķmaġa başladı ve "Amân baña merĥamet buyruñ ve derdime bir dermân (3) buluñ ve alâ telef ve helâkum muĥaķaķdur." didükde Şeyĥ Naşır Cânřah'a řefķat ve merĥamet (4) idüb üzerinden def'-i zarar ve maţlûbı ile bekâm eylesesini zemîrinde münevî ve müķerrer (5) eyleyüb "Ey oġul! Ben senüñ memleketüñe göndermek için yanuma gelen şayur il (6) müzâkere ve seni maķrûñe îşâl eyledi ħuřuşunda muĥâbere idüb seni kaldırmaġa (7) muķatder olanları alıķoydum şimdi seni bu ħâlde buldum gel nařîĥatimi ķabül eyle (8) ve şol sevdâ-yı ħâmdan vazgel zîrâ 'aşķ ve muĥabbetüñ řarîķı ġâyet deşvâr ve her kim (9) sülük ider ise muĥtelü'l-aĥvâl ve meşveşü'l-eţvârlub derdine vaşâl (10) cânân ile nâil alâ ve şâr olmaduķca kesb-i râĥat ve ķarâr idemez bâ-ĥuř senüñ (11) bu ġayr-ı mümkünü'l-ĥuřül eyledigüñ ta'lîķ-i derün ve mücib-i eţvâr cünün 'ilâc (12) ve devâsı maznün bir şedir zîrâ işbu gördigüñ duĥterler büyük cin pâdiřâĥlarından (13) bir pâdiřâĥuñ kıızlarıdır ve anlara vuşul marğ 'inķâ ve belki âsumâna irtikâ müşâbesinde (14) olub emir müstecîl ve ĥaţr-ı celil ve bir

hāl ki müstevcibü'l-hevā ve el-vildür.”⁽¹⁵⁾ didise de Cānşāh “Ey peder! Raḥīm ve naşīhatde şādık ve müstaḳīm işbu buyurdığıñız⁽¹⁶⁾ keyfiyetler ḥaḳḳ ve ā'ḳbası vaḥīm oldugunu ra'nā bilürüm lakin hāl beşir ğayr-ı⁽¹⁷⁾ ḥafīü'n-naḥīrdür ben bu derde kendü arādetümle düşmedüm ve işbu muḥātırā levīre ihtiyārum⁽¹⁸⁾ ile duḥūl itmedüm ancak ol nazara ile hezār-ı ḥasrete dū-çār ve ilk nikāh ile⁽¹⁹⁾ ma'dümü'l-intibāh ve meslūbü'l-ḳarār oldum imdi seni derdime dermān ve yarama merhem⁽²⁰⁾ ve maḥlūbıma selam ve nedbān bilürem şimdiden şoñra ne peder ve ne māder ve ne de refīḳ ve birāder⁽²¹⁾ ḥāḫırma senūḫ ider bu ḥuşūşda rey ve tetbīr senūñdür.” diyerek ve leāli demū'⁽²²⁾ ḳalb-i mevcū'dun ol ruḥsār Ma'nberi üzere döğmege başladuḳda Şeyḫ Naşır⁽²³⁾ “Ey Cānşāh! Senūñ ḥālūñ baña işḳār olub müsā'deñize aşlā fitūr ve ḳuşūr⁽²⁴⁾ idemem lakin bunları kirfet idüb ele geçürmek ‘aḳıldan ḥāric bir şeydir ve her vaḳit⁽²⁵⁾ gelmezler ancak senede bir kere işbu mevsimde gelüb bağçeye seyr ve temāşā iderler imdi⁽²⁶⁾ farz idelüm sen bunda ḳalduñ senede bir kere maḥbūbeñe bir nazara ile ḳanā'at ider müsün?”⁽²⁷⁾ diyince Şehrazād ḥisām-ı şafaḳ ufuk-u semāda birüz ve manzūr ḥadıḳ oldugunu görüb⁽²⁸⁾ süküt eyledi.

(29) **BEŞ YÜZ ON İKİNCİ GİCE**

[350b] ⁽¹⁾ Çün sevād-ı leyl zū-i nehārı ta'ḳīb ve güvakıb āsumān-ı āfītābuñ ihtifāsiyla ‘ayān⁽²⁾ olmaḳ için şık ceyb itdüklerini Şehrazād görüb ḥikāyenūñ tekmilinde dir ki: Civān⁽³⁾ naḳlinde pes Cānşāh sālefü'z-zıkr Şeyḫ Naşırūñ kelāmını işitdükte “Ey peder ben⁽⁴⁾ maḥbūbemi her sālda bir kere ve her senede bir mere ivayet itmekle ḳanā'at idüb⁽⁵⁾ sende ḳaluram hemān başka tebdire baḳalum diyüb ḫaliyle naḫık işbu ebyātı (arapça beyit)⁽⁶⁾ (arapça beyit)⁽⁷⁾ (arapça beyit)⁽⁸⁾ (arapça beyit) inşād eyledi ki meāli keşki ḥiyāl-ı⁽⁹⁾ maḥbūb düş ve aḥlāmda maḥb olanlara nümāyān ve çeşm-i derūna dīdār cemālleri zuḥūr⁽¹⁰⁾ ve ‘ayān olmayaydı ve keşki ‘aşḳ ve ğarām ve dildādelik ve hiyām ḫalka teslīḫ ve icād⁽¹¹⁾ olunmayub derūnundan arāḫa-i ‘ibād olunmuş olaydı ve sizūñ şaḫış ve ḥiyālūñiz ve zıkr⁽¹²⁾ uşāf cümleñizūñ ateşi derūnumda işti'āl ve iltihābı olmayaydı göz yaşlarum ḫadd⁽¹³⁾ ve yanaḳlarum üzerine mānend seyl cārī ve mündefīḳ olmaz idi her ne ḳadar gice ve gündüz⁽¹⁴⁾ ḳalbime şabır virüb imāni ile teenīs itmüş isemde müfid olmayub nār-ı ‘aşḳ ile⁽¹⁵⁾ cismüm muḫterik oldı.” dimekdür.

Çün Şeyh Naşır Cānşāh'ın deyə-yi 'aşka⁽¹⁶⁾ talub garīk lece-i muḥabbet oldugunu ve vaşāl cānān ile kesb-i emniyet itmedükçe⁽¹⁷⁾ müsteliginden ifākāt itmeyeceğini bildi tevciye ḥiṭāb idüb "Ey oğul!⁽¹⁸⁾ Vallahau'l-'azīm ben ol duḥterlerün maḥal ve maḥrlarını bilmem ve ele geçürmelerini elümden gelez faḳaṭ⁽¹⁹⁾ biz de bir ḥile vardır icrā idebilür iseñ bil ki murāūna vāşıl olabilürsün⁽²⁰⁾ zīrā bunlar sene de bir kere işbu mevsimde gelürler iktizā idir ki sen anları bekleyesin⁽²¹⁾ gelecekləri gün bağçe içinde bir tarafda pinhān ve anlar tavī eşvāblarından şoyunub⁽²²⁾ ḥavuzā girüb ve sebāḥate şarf 'inān itdüklerini gördüğünde uşulca uşulca⁽²³⁾ derḥatler arasından taḥlil ve maṭlūbuñ olan duḥterün eşvābına tevşil idüb alasun⁽²⁴⁾ ba'de bir tarafda ihtifā ve ḥavuzdan çıkub eşvābını aradukda qarşularına zuhūr⁽²⁵⁾ ve alduguñ kisveyi anlara ĩ'lān ve keşf-i mestur idesin her ne kadar seni yalvarub⁽²⁶⁾ eşvāb talebinden ilḥāḥ ve rağbetlerini ibrāz ve ĩzāḥ idizler ise de şaḳīn virmeysin⁽²⁷⁾ zīrā eline düşer ise giyüb memleketine gider ve bir dahā göreceğün yokdur lakin⁽²⁸⁾ yanunda ḥafz ve ben tayūr mülākātından gelene kadar müntezir ol geldüğümde bir çāresini⁽²⁹⁾ olalum ve bundan ğayrı başka ḥile yokdur." didükde, Cānşāh Şeyh Naşırın destini [351a]⁽¹⁾ būs ve bu tedbīr ile ḳalb-i maḥzānı menus ve vaşāl-ı cānān ile nāil-i maṭlūb ve ğayr-ı⁽²⁾ meeyūs olub ikāmet eyledi ve ayām ve sā'āt 'ad ve ihşā ve okātını daḳīka bed daḳīka⁽³⁾ tetb'i ve istiḳşā iderek bir sene geçüb tayūr Şeyh Naşıra gelmelerinün mi'adı geldükde⁽⁴⁾ Şeyh Naşır Cānşāha vedā' ve sen dahı maṭlūbuña teşmīr zeyl ve ref' ḳinā' idüb⁽⁵⁾ ol duḥterleri intizār ve maḥbūbenün eşvābını aḥz ve ol vechle mekmülü'l-mesār⁽⁶⁾ olmasını tenbiye ve tekīd idüb vedā' iderek margānuñ mülākātına gitdükde, Cānşāh⁽⁷⁾ maṭlūbına şarf ifkār ve bağçeye vavc idüb maḥbūbesine intizār eyledi.

(8) Üçgün 'aliü't-tamām müterḳib ve nekbān olub aşlā eşerleri zuhūr itmemele gözleinden⁽⁹⁾ demū' ğazār ve derünunda āḥ ve anin ile ortalığı müş'ale-i nāzra döndirüb münsābü'l-ḳarār⁽¹⁰⁾ oldu ol ḥāletde iken nā-gāḥ ufḳ-u havāda ol duḥter-i bākize-i aḥterler toy eşvāblarıyla⁽¹¹⁾ merġān şuretinde pervāz iderek geldüklerini gördükde intizār ile muḥterik olduğu⁽¹²⁾ ateş intifā ve meşhūd leḥāzī olan maṭlūbı ile kesb-i şafā idüb sür'atle⁽¹³⁾ ol rüz-ı envarda olab müştebik aḡaçlar beyninde ihtifā eyledi ḳuşlar ise⁽¹⁴⁾ havāda pervāz ve rünḳ ḥüsn ve bahā ile kesb-i imtiyāz iderek merkez maṭlūblarına olan⁽¹⁵⁾ köşke vuşülü ihrāz ve tuy eşvāblarını çıkarub ḥürşīd dīdārlarını çeşm-i⁽¹⁶⁾ vücūda ibrāz eylediler diyince Şehrazād dīdār şabāḥ zıkr olunan

hatırlar gibi ⁽¹⁷⁾ kisve-i zālāmdan birüz idüb vücūda-i nūrını azhār ve İzāh itdüğünü görüb ⁽¹⁸⁾ sükūt eyledi.

(19) **BEŞ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁰⁾ Çün hāmp-e-i leyl ā'leme medd-i itnāb ve neşr-i zeyl eyledi. Şehrazād kelāma aġaz idüb ⁽²¹⁾ dir ki: Civān nāklinde bināt-ı mezķurun eşvāblarını çıkarub havuza girmek ⁽²²⁾ merām itmiş iseler de büyük duhter digelere “Biz bunda ġāfil ve hālumize ġayr-ı mentibe olub ⁽²³⁾ malhūz degilmi ki bir kimse gelüb eşvābımızı serķat idüb elinde esīr ķaluruz.” didükde, ⁽²⁴⁾ küçük kıız ki Cānşāhuñ maħaķ nazırı ve mevķū’ ‘aşķ ve muħabbeti olub ismi ⁽²⁵⁾ Seyyide-i Şemse idi söze gelüb “Ey hemşire! Bunca müddet işbu nezhitġāha bir ferd-i afrīd ⁽²⁶⁾ girmüş ve Hāzret-i Süleymān bin Dāvud ‘aleyvessellem ayāmından berü buraya kimse gelmemüş ⁽²⁷⁾ şimdi nūchla bu senüñ mülāhāzāñ memuldür ve eger buraya kimsenüñ gelmesi ⁽²⁸⁾ maķrır ve maķdir ise benden ġayrı kimseyi alamaz ve kirfet idemez.” diyerek māverā-yı [351b] ⁽¹⁾ perde-i ġaybda vuķū’ bulacaķ keyfiyeti nuķ idüb laķife siyāķında ⁽²⁾ bu meşellü kelimāt söyleyüb ve buyruñ bir miķdār havuza girelüm diyüb cümlesi şuya ⁽³⁾ duħül ve sabāħat ve mülā’abet ile meşġül ķaldılar.

Cānşāh hemān hāline intibāh ⁽⁴⁾ ve maķlūbı olan eşvābuñ almasına bir tarīķ ve rāh arayub derħatker arasından keżrān ⁽⁵⁾ iderek toġru eşvāb-ı mezķürenüñ vaz’i itdükleri yere vuşül ve Seyyide-i Şemse’ye ⁽⁶⁾ maķşüş tevī kisvesini destres idüb meķān-ı ihtifāsına rücū’ şuretimde ⁽⁷⁾ iken mezķūr-ı bānular mūmā-ileyh nikāh ve feryād idüb “Ey ādem sen kimsüñ ve bizüm ⁽⁸⁾ eşvābımızı niķün alduñ yanımıza gel merāmuñ ne idüğini bilelüm.” didüklerinde, Cānşāh ⁽⁹⁾ taraflarına dönüb iltifāt itdükde duhterler henüz on sekiz yaşında ve güzellik ⁽¹⁰⁾ tācı başında sürük delāle ġad-ı semīyin yen gel beden bir dilber-i peri ruhsār gördiler ki ⁽¹¹⁾ hūsn ve laķıfı mūcibü’l-enbahār idi hemān ġazab ve ta’nīf-i tarīķından şarf ⁽¹²⁾ dahān ve hūsn mu’āmele ve laķif mūcāmele kelāmıyla “Ey civān! Bedā’at ‘ünvān bizi ⁽¹³⁾ şu içünde setr iden eşvābdan ‘aryānız sen karşumuzdan git ki giyinelüm ve senüñle ⁽¹⁴⁾ konuşalum zīrā sen üns ve beşerden ġayr-ı ma’dūd bel ki hūr’inden daħı olduġuñ ⁽¹⁵⁾ mülāhāz ve meşhūd olmuldur.” didüklerinde, Cānşāh ol mületef olan derħatler arasına ⁽¹⁶⁾ girüb karşılarından penhān anlar daħı havuzdan çıkub ā’di eşvāblarını giyüb ⁽¹⁷⁾ oturdılar ol daħı yanlarına gelüb oturdı ve hoş şoħbet ve ülfet idüb ⁽¹⁸⁾ Seyyide-i Şemse’ye olan ‘aşķ ve muħabbetini

beyân ve Şeyh Naşır ile mâcerâsını birer birer ⁽¹⁹⁾ dermeyân eyledükde Seyyide Şemse “Ey nūr-ı ‘aynum vay kıvâm-ı cismüm! Sen baña â’şık-ı şâdık ⁽²⁰⁾ ve hâl-i muvaffak olduğun fehm ve izâ’n eyledüm ve ben dahı senün hüsni ve cemâlüne ⁽²¹⁾ muhabbet vâfiye ve laţif ve kemâlüne hâle-i şâfiye ile rûh ve cismüm mümtezic oldı artık ⁽²²⁾ beni taşdıķ ile de tevî eşvâbımı bana vir.” didükde, Cânşâh “Bu söyledigün kelâm ⁽²³⁾ ‘andumda muhaķaķ oldısa da tevî eşvâbuñun î’tâsı maħal kabîlindendür ve Şeyh Naşır ⁽²⁴⁾ gelmedikçe senünle bir râbiţe virememe işte Şeyh Mümâ-ileyh gelmesi takrib itdi ⁽²⁵⁾ teşrîf buyurdıklarında baķalum ne emir buyurur.” didi.

Çün Seyyide-i Şemse eşvâbından ⁽²⁶⁾ kaç’a ümîd ve fiû’l-ħaķıķa Cânşâhuñ hüsni ve cemâlinde ‘aķıl e şu’ûrı nâ-bedîd olmağla ⁽²⁷⁾ hemân mâ’nıķasına ibtidâr ve “Gel ruhsârlarını bûs ile neyl-i oţâr idüb buyruñ ⁽²⁸⁾ köşke gidelüm.” diyerek Cânşâh ve hemşirelerini alub girdiler ve orada olan ⁽²⁹⁾ taht-ı zerrin üzerine cülûs ve temkin ve mülâ’abe ve mücâdeşe ile meclislerini taħsîn [352a] ⁽¹⁾ eylediler.

Ba’de büyük duhter bağçeye çıkub meyve envâ’inden bir miķdâr toplayub ⁽²⁾ yanlarına getürdi ve cümlesi tenâvül idüb oturdılar. Ancaķ Seyyide-i Şemse Cânşâh’a ⁽³⁾ kilitlü iltifât ve bahr-ı hâl “Ben seni tezvîc idüb senünle kesb-i râhât idelüm ⁽⁴⁾ ve memleketüne dahı götürürem.” dimekle mümâ-ileyh ķalbi mecbûr ve nâ-sezâ evhâm ⁽⁵⁾ ve efkârdan dür oldı diyince Şehrazâd şabâh olduğunı görüb sükût eyledi.

(6) **BEŞ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁷⁾ Şehrazâd kelâma şürû’ idüb dir ki: Civân naķlinde ba’de Seyyide-i Şemse “Ey Cânşâh ⁽⁸⁾ şimdi sen benden emîn ve muhabbetün derünümde râsih ve meķin olduğunı bildün gel şol ⁽⁹⁾ tevî eşvâbımı vir bir kere memleketime gideyüm ve senünle vuķû’ bulan mâcerâyı ehlume ⁽¹⁰⁾ naķil ve ifâde idüb yine ‘avdet ideyüm.” didükde Cânşâh bekâya ağaz ve “Allah’dan ⁽¹¹⁾ sen benüm helâk ve telifime sebep olasın muhaķaķ bil ki eger sen gözümde nehân ⁽¹²⁾ olur iseñ derhâl teslîm-i cân iderüm.” didi.

Cümle duhterler kelâmından gülüb ⁽¹³⁾ ve Seyyide-i Şemse hâtrını alub “Mademki böyledür ben senden müfâreķat idemem ⁽¹⁴⁾ ve dünyâ ve âhiretde hülâmsun.” diyüb oynayarak ve iķdâh-ı üns ve şafâ-yı nüş iderek ⁽¹⁵⁾ birbirinün bâde-i muhâsını ile mest ve lâyı’ķıl ve güzâr cemâllerinde hadîķadan hadîķaya ⁽¹⁶⁾ keşt ve

tenkil ider kaldılar tā ki Şeyh Naşır margān cem'iyetinden gelüb yanlarına ⁽¹⁷⁾ girdükde cümlesi pay-ı edebe kıyām ve mezīd-i tekerrüm ve ta'zīm ile destini būs idüb ⁽¹⁸⁾ cülüs itdükde ol duhterlere hoş āhdı idüb hātırlarını suāl ve Seyyide-i ⁽¹⁹⁾ Şemse'ye ziyadece iltifāt ba'de Cānşāh' uñ muḥabbetini irād eyledi.

“Vay Seyyide! ⁽²⁰⁾ İşbu zāt Şehzāde-i zī-şān ve pederi Melik Tıgmos bir pādīşāh ā'li cenābdur siz ⁽²¹⁾ birbirüñize lāyık ve ictimā'ñız gāyb münāsib ve müṭāıķdur bahr-ı hāl sen aña rām olmak ⁽²²⁾ vācibdür.” didükde, Seyyide-i Şemse “Ey peder vāķ'āsınuñ sözün yerindedür ve ben daḥı Cānşāh'a ⁽²³⁾ meyl ve muḥabbetüm bel ki baña olan muḥabbetinden bālāterdür şimdi meyl ve ithād ve baş müvāid ⁽²⁴⁾ ülfet ve vedād ṭarifinden vuķū' buldı ve ṭabī'at ṭabī'ata tevāfıķ itdi femā ba'd ⁽²⁵⁾ aramazda firāķ vuķū' bulması mümten'i kabilinden olmuşdur hemān bu ḥayşiyetden iṭimnān ⁽²⁶⁾ hātır idüñ.” didi.

Şeyh Naşır “Ey bānū-yu cihān! Senüñ sözüñe taşdıķ ve iz'ān ⁽²⁷⁾ itmüş isem de bu ḥuşuş İmān akide ve 'ahūd ve sīķaya rabṭ olunmadıķca nefsum ⁽²⁸⁾ ḥalcāndan tahī kalmaz eger sen Cānşāh'a ḥidā' itmeyüb cümle aķvālinde şādık [352b] ⁽¹⁾ ve 'ahdüña vefā idüb men gülü'l-vecve ithād ve tevāfıķ idecegüñe 'ahd ve yemīn ve kısım ⁽²⁾ ekīd ile rabṭ ḥabl-i metin ider iseñ ol vaķit mengelü'l-cehāt aṭminān hāṭrımız ⁽³⁾ ḥāşıl olub me'münü'l-ḥālāt oluruz.” didükde, Seyyide-i Şemse 'ahd ve yemīn ⁽⁴⁾ mevkd idüb “De'vāsını şadķ ile rabṭ ve derddür ve teni dermiyān ve cümle ḥuzūrunda ⁽⁵⁾ baş ve benüm femā ba'd Cānşāha ḥiyānet itdüm maḥāl ve andan müfāreķatum ma'dümü'l-iḥtimāl ⁽⁶⁾ dünyā ve aḥiretde ḥelāl ve nezd-i vefā ve şadāķatimi res mālum.” diyerek, ḥitam kelām eyledükde ⁽⁷⁾ cümlesi ḳalķub cebin envar ve müfriķ azharından būs ve hātırları iṭmanān ile ⁽⁸⁾ menus olub 'ayş ve nüş ve şafā-yı ğayr-ı meğşuş ile ol gün besāṭ ülfetleri ⁽⁹⁾ mağrūş kıldılar ve hemşireleri daḥı ma'iyetle ḳalub hezār-ı şafū ve mesār ve bedāi' ⁽¹⁰⁾ ḥal ve eṭvār ile bağçede kesb-i şafā itdiler diyince Şehrazād ṭare-i fecr ğare-i ⁽¹¹⁾ semāda ḥayṭ ḥümretini raķm ve levḥa-i ufuķda ziyā 'alāmetini resm ve muzin şabāḥ-ı ṭalū' ⁽¹²⁾ nehār ile daḥı 'aliü'l-ğalāḥ nidā itdügünü görüb süküt eyledi.

(13) **BEŞ YÜZ ON BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹⁴⁾ Çün ceşş-i nehār ğarb ṭarafuna teşmīr-i zeyl-i firār idüb 'asker-i şeb-i zenc ṭāifesi ⁽¹⁵⁾ gibi raķş ve ṭarb iderek ortalığa hücum ve çerḥecileri es-sirāc ve er-reḥa ⁽¹⁶⁾

yağum nidā itdüklerinde Şehrazād behcet-i murād tekmil-i hikāyeye şürü' idüb dir ki: (17) Civān naqlinde çün ki Cānşāh cemā'atiyle 'ayş ve nüşda giceyi geçürdiler (18) şabāh olduḡda Seyyide-i Şemse'nün hemşireleri istizān ve memleketlerine şed-i pervebān (19) ideceklerini ĩ'lān eylediler. Seyyide işte ġalume vākıf olduuz ve aradıḡuñız ġalde (20) keyfiyeti peder ve madere ifādde ve ben işbu civāndan ġoşnüd olduğumı ve Cānşāh büyük (21) bir pādişāhuñ Şehzādesi olub kefü ve münāsib idüğini ta'rif ve beyān idüñ diyüb (22) bir biriyle vedā' eşvāblarını giyüb cevhavāya pervāz idüb gitdiler ve Cānşāh (23) Seyyide-i Şemse ile qarırü'l-'ayn olarak Şeyġ Naşır nezdinde üç māh misāfir kaldılar (24) ba'de Seyyide-i Şemse "Ey Cānşāh biz bunda tevķite kadar iķāmet idelüm gel memleketüñe (25) gidelüm ve orada azd ve acımızı icrā idelüm ki birbirimizden vaşāl-ı cānān ile def'-i şevķ (26) ve imġān idelüm." didükde Cānşāh işbu Seyyide kelāmından maġzūz ve memnūn olub (27) Şeyġ Naşıra 'arz idüb ol daġı "Vāk'ā Seyyidenüñ kelāmı yedindedür ve sen bunca (28) müddet diyār-ı ġurbetde ġalub peder ve māderüñ ne zātuñ ve eşerüñ ġaberini alub ġayretde [353a] (1) Ķalmuşlardur hemān bir ġadm-i ākdem teşmīr-i zeyl idüb gitmege 'azīmet buyruñ." diyüb (2) ve Seyyideye "Siz nechle gitmek merām itdüñüz zīrā tayur senden seneye bir def'a (3) gelürler ve sizi götüren anlardur şimdi sizi kim alub götürür." didükde Seyyide-i Şemse (4) "Ey Şeyġ Naşır! Benüm tevī eşvābum tısumlu ve ġikmet ile baġlu bir şeydür anları giydüğümde (5) taġlar bile olsursa arġama yükleyüb ġaldıra bilürem ben eşvābımı giyerem (6) ve Cānşāhı arġama aluram giderüm hemān sen emir buyur ki baña eşvābımı virsün." (7) didi.

Şeyġ Naşır daġı Cānşāha eşvābını virmege emir buyurmaġla derġāl Cānşāh (8) eşvābı şākladıġı yerden çikārub Seyyideye teslīm ve ol daġı giyüb insān cürmünde (9) bir gögercīn şekline girdi ve Cānşāha "Sen arġama biñ gidelüm." didükde, Cānşāh (10) "Ben müslektimüñ yolını bilmem nice idelüm." didi.

Şeyġ Naşır "Ben size bir ġaç 'alāmet (11) ile ta'rif ideyüm." diyüb şehr-i kābil vesāir eᡡrāfında olan taġ ve derelerüñ (12) 'alāmetlerini zıķr ve beyān ve Seyyide-i Şemseye ifāde ve ĩ'lān itdükde Cānşāh Seyyidenüñ (13) zehrine rüküb ve ikisi mā' Şeyġ Naşır tevdī' idüb cevhavāya pervāz oldılar (14) ve şabāhadden 'aşr ve ġatına ġadar gidüb bir derey ġondılar çün ki ol dere envā'i (15) eşcār ile maġfūf ve miyāh cāriye ile mevşūf idi orada ol gice bitavtet (16) ve istirāġat itmelerini qarār virüb derenüñ eᡡrāfını keşt ve ġüzār ve latīf meyvalarından (17) tenāvül idüb gice olduḡda bir 'azīm derġate çikūb

yatdılar şabāh olduğda yine ⁽¹⁸⁾ Seyyide-i Şemse tevī eşvābını giyüb ve Cānşāhı arkasınaalub bismillah diyerek ⁽¹⁹⁾ cūhevāya irtifā’ ve qadme cenāh ile kaṭ’i mesāfe iderek gitdiler bu vechle ⁽²⁰⁾ gicede münāsib yere ikāmet ve gündüzde tayrān idüb dāire-i nesmiyede sebāhat ⁽²¹⁾ ider qaldılar diyince Şehrazād marğ-ı leyl şub-u gurūba meyl ve neyr şabāh şub-u ⁽²²⁾ müşriğden neşr-i cenāh itigini görüb süküt eyledi.

(23) **BEŞ YÜZ ON ALTINCI GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazād aḥşām olduğda hikāye tekmline şürü’ idüb dir ki: Civān naqlinde ⁽²⁵⁾ üçüncü gün Seyyide-i Şemse havāyı tayerān ile hariğ ve sehm qanādlarıyla mültemi ıtık ⁽²⁶⁾ ve rıtık ider iken Şeyh Naşır ta’līm eyledüğü memleketün ‘alāmetleri zuhūr itmekle ⁽²⁷⁾ Cānşāha ben Şeyh Naşıruñ ta’rīf itdüğü ‘alāmetleri görüyorum ‘acabā bu senün ⁽²⁸⁾ memleketünmi yāhūd aña müşābe mi gel bir kere inelüm ve taḥkīk-i ḥāl idelüm diyüb gāyet [353b] ⁽¹⁾ ikinci melīḥ ve eṭrāfı fesīḥ derünunda gāzlān rāt’a ve ‘ayün nāb’a ve enhār ve esm’a ⁽²⁾ bir ḥadiqa-i bedi’eye qondılar ve Seyyide-i şmse tevī eşvābını çıkarub istirāhat ⁽³⁾ itdiler.

Ba’de Seyyide “Ey Cānşāh! Ne miqdār mesāfe kesdün bilür müsün?” didi. Cānşāh ⁽⁴⁾ “Ḥayır bilmem ancak üç gün seferümüz olduğumı bilürem.” didükde Seyyide “Biz üç māhuñ yolu ⁽⁵⁾ kesdük ve bunu ancak ılsımlu olan tevī eşvābumuñ serīdür.” didi.

Cānşāh ⁽⁶⁾ bu keyfiyetden istiğrāb idüb Seyyidenün himmet ve gayretini medḥ ve şenā eyledi ve ol ⁽⁷⁾ ḥadiqada oturub eṭrāf ve eknāfına tefric iderler iken nā-gāh pederi Melik taygmüşuñ ⁽⁸⁾ gulāmlarından iki gulām ki biri Cānşāh cilānı qoğub şandala bindükde esebleri ⁽⁹⁾ aña virüb aṭaya gitdi ve digeri şayd ve şekārda ma’iyetleriyle olan gulāmlardan ⁽¹⁰⁾ idiler. Pes gulmān merqūmān Şehzādelerini gördükde derḥāl ayağa qapanub ⁽¹¹⁾ ve gāyet mesrūr olub pederinün tebşir itmelerine istīzān ol daḥı izn virmekle ⁽¹²⁾ qoşarak Melik Ṭiğmosa varub tebşir itdüklerinde şiddet-i sürurundan taşdıq ⁽¹³⁾ itmeyüb siz ḥilāf söylersüniz diyü gulāmları tekzīb ve yemīn ve and içmüş iseler de ⁽¹⁴⁾ yine inānmayub ben gözüm ile görmedükce taşdıq idemem diyüb ve derḥāl ḥuşuş-⁽¹⁵⁾ mezkūri i’lān ve cümle vūzerā ve erkān-ı devletiyle eseblere süvār olub gulāmlaruñ ⁽¹⁶⁾ ma’iyetiyle gitdiler ḥediqa-i mezkūreye vuşul bulduklarında vāq’ā oğlını bulub şiddet-ş ⁽¹⁷⁾ ferḥenden kendüni esebden atub ve Cānşāh daḥı qoşub

ayağına kapandı ve birbiriyle ⁽¹⁸⁾ ma'niğa ve şiddet-i sürurdan demū' mütdāfağa döküb orada ikāmet birle naşb-i hīyām ⁽¹⁹⁾ ve zıkr-i ı'lām ve şāha ve Cānşāha maḥşūş otaqlar qurılıb oturdılar.

Ba'de ⁽²⁰⁾ Cānşāh pederine Seyyide-i Şemse'nün hikāyesini naql itmekle derḥāl mūmialihāya ⁽²¹⁾ varub mülākāt ve ḥüsn-ü himmetşne bezl-i teşkirāt idüb aña daḥı maḥşūş bir otaq ⁽²²⁾ naşib itirdi. Ba'de Cānşāh'ın vālidesi daḥı gelüb Seyyide-i Şemse'nün ⁽²³⁾ otağına nezvil ve oğına kavuşub ḥabl-i inkiṭā'aları mevşül oldı ve Melik Tıgmos ⁽²⁴⁾ Seyyideye “Sen ne istersin söyle diyü suāl ol daḥı ben bu ḥadiķada bir sarāy binā ⁽²⁵⁾ olunmasını isterem.” dimekle derḥāl ustaları celb ve gāyet manzum ve mükellef bir sarāy ⁽²⁶⁾ inşā eylemelerini fermān anlar daḥı eşref sā'atde binasına şürū' ve bir kaç gün ⁽²⁷⁾ zarfında ḥitāmpertzir olub efreşesi daḥı tanzīm itdiler.

Ba'de Seyyide-i Şemseyi ⁽²⁸⁾ ol sarāya naql idüb Cānşāh ile içünde ikāmet itdi ancak sarāy binā olunur iken ⁽²⁹⁾ Cānşāh bir mermer diregiüñ uyub ve derūnunda Seyyidenün tevī eşvābını koyub [354a] ⁽¹⁾ Bir tarafda defn eyledi çün ki. Seyyide sarāy içüne girdükde eşvābunuñ rāyḥesini ⁽²⁾ koqlayub yerini bildi dırşat vaķtini arayub bulduķda ol diregi yerinden iḥrāc ⁽³⁾ ve eşvābını içünden alub giydi ve hevāya pervāz idüb sarāyuñ üstüne konuķda avāz ⁽⁴⁾ belend ile Cānşāhı isteyüb ol daḥı kaķub karşına geldükde Seyyide “Ey Cānşāh ⁽⁵⁾ işte seni memleketüne ve peder ve māderüne İşāl idüb üzerüme olan ḥaķķuñ ⁽⁶⁾ edā eyledüm imdi ben memleketime gidecegüm eger beni sever iseñ cevheratūñını ⁽⁷⁾ kaķ'esine beni laḥavķ eyle diyüb pervāz iderek gitdi.” diyince Şehrazād şabāḥ oldugunu ⁽⁸⁾ görüb sükūt eyledi.

(9) **BEŞ YÜZ ON YEDİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Civān naķlinde çün Seyyide-i Şemse firār itmüş ⁽¹¹⁾ Cānşāh şiddet-i aşķından bir ah ile şīḥe idüb bayġun olarak düşmüş ve keyfiyeti ⁽¹²⁾ pederine ma'ks olduķda derḥāl koşub yanuna geldi ve rivāiḥ ma'tıra levşül ⁽¹³⁾ yüzine serpuḋ ifāķat itdükde ey oġul niçün böyle ateşe kendüñi atduñ ⁽¹⁴⁾ ve böyle derd-i derūnuñı yaķduñ bir miķdār şabır ile bahr-ı ḥāl biz işbu zıkr eyledügi ⁽¹⁵⁾ cevhirtengni nām kaķ'eyi buluruz ve seni oraya irsāl idüb bāliġ āmāl olursun ⁽¹⁶⁾ yāḥūd bir güzel ve gāyet dilber-i peri şuret bir cāriye buluruz ki Seyyide-i Şemsenün ḥüsnünden ⁽¹⁷⁾ balātır olub anuñla ülfet ve şafā-yı rāḥat kıl şimdi kaşāvet çekme diyüb

(18) bir miqdār tesliye virdi ve maḥline gidüb vüzerā ve vükelāsını cem' idüb "Siz oğluma (19) olan muḥabbetimi bilürsünüz ve kendüsini belā-yı 'aşka atub derd-i mend ḳaldı ḫalā muḥabbetiyle (20) mübteli oldığı duḫter cin neslinden olub bu def'a yanundan firār ve bu vechle (21) ma'dümū'l-ḳarār ḳalub beni ṭaleb ider iseñ cevhirtegni ḳal'esine gel didi (22) işbu cuhirtegni ḳal'esi ašlā ṣemāḫ sem'a taṭriḳ eyledi merāmum şudur ki (23) cümleñiz işbu ḳal'eden istifhām ve ist'ilām idüb bile bilür iseñ Cāñşāḫı (24) oraya irsāl idelüm ṣāniya her ne ḳadar zeyr-i ḫükümetimizde olan ḳarı ve memālikde güzel (25) ve dilber ve peri peyker ḳız var ise celb ve iştirā birle aña ī'tā idelüm ki şāyed hevā-yı (26) ḫüsi tebdil ve başḳa maḫbüb nāzenīne 'aşḳı taḫvil ider." diyü fermān buyurmaḡla cümlesi (27) sem'ā ve ṭā'ata diyüb ḫuzūrundan ḫıḳdılar ve ceset cū iderek ne ḳadar güzel (28) ve ḫüsnā ve dilberlikde mümtāz ve ra'nā cāriye var ise iḫzār ve Şehzāde yanuna īşāl [354b] (1) eylediler ve zıkr olunan cevhirtegni ḳal'esinden ceset ve cū ile şūāl ve seyyāḫ (2) ve tüccārlardan ismini bile istiḫşāl idelüm diyü baḡş ve teftiş itmiş iselerde (3) ašlā bilenlerden bir ferd-i āfrīdi bulmamuşlar Cāñşāḫ ise ḫurşīd ve māḫ her aḫşām (4) ve şabāḫ yüzlerine nikāḫ itmek temnā ider bī-'aded cāriye arasında elenüb oturur (5) ise de ašlā birisine iltifāt ve tevcıye derün ile derdinden kesb-i ḫayāt itmeyüb (6) 'aşḳ ve ḡarāmını ancak Seyyide-i Şemseye ḫaşr eyledi ve ateş ferāḳından āḫ ve anin ile (7) ḳaḡlıcmaları ortalıḡa neşri der ḳaldı.

Çün pederi olan Melik Ṭıḡmosa dörd (8) Şehzādesinden ḡamm ve ḫüzn deryāsında maḡmūm oldu bütün aḫvāl memleketiden ve tedbīr-i (9) 'asker ve ra'yetden ferāḡat idüb ašlā bir şeye baḳamaz oldu ve ayām-ı sālefe hind (10) pādişāḫlarından zī-ḳuvvet ve mükennet Şāḫ Kefīd nāmında bir Melik ile 'adāveti olub üzerine (11) taslaṭ ve ḡalbe idüb memleketini ḫarāb ve ḳuvvet ve salṭanatını isti'āb iderek taḫt (12) ḳahrīne idḫāl idḫāl itmiş idi.

Pes Melik kefid ḫaşmenün evlād-ı derdine dū-çār (13) ve memleketini 'adm-i iltifāt ile tahiye-i damār derecesine irdirdiḡi ma'lūmı oldu aḫz-ı sāre (14) vaḳt-i firşatdur diyerek vüzerā ve vükelāsını cem' ve bu ḫuşuşda istişāreye zıhn (15) ve efkārlarından īḳād-ı şem' idüb aḫz-ı sāre ve keşf-i ā'r için teşmīr-i zeyl ihtimām ile (16) ḫitam kelām eylediler. Ba'de mühimmāt ve 'asākirün cem' ile meşḡul olub deryā mişāl (17) ḳişretde mānend ḫuşī ve remān 'asker cerār ve delir ve nā-madār cem' idüb debdebe-i şāḫı (18) ve tertīb-i pādişāḫı ile maḳr-ı taḫtından ḫareket ve tayḡmūsün memaligine 'azīmet

eyledi ⁽¹⁹⁾ diyince Şehrazād ā'lem-i siyāh eşvānından şoyunub kisve-i nūr ile tahli ve gözlere ⁽²⁰⁾ cemāl dīdārını tecli itmege başladugunu görüb süküt eyledi.

(21) **BEŞ YÜZ ON SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²²⁾ Çün gice olub ortaluk ziyā kisvesini nez'i ve siyāh renk eşvābını giyüb perīşān ⁽²³⁾ olan zi-ḥacetleri nevm ve sükün ile maḳrlarına cem' eyledi. Şehrazād tesliye-i ⁽²⁴⁾ şāh için hikāye tekmilinde dir ki civān naklinde Melik Kefīd 'asker-i 'adīd ile ⁽²⁵⁾ zeminine itāle-i dest ta'di itdügünü Melik Tıgmos 'aqlı başından ⁽²⁶⁾ gidüb böyle nā-kehān tevārid iden belānuñ nevchle def'i mümkün ve asān olabileceğini ⁽²⁷⁾ mülāhaza ve vüzerā ve vükelāsıyla istişāre idüb tezv'i o emir ve cem'-i 'asākir ve muḳābele-i ⁽²⁸⁾ düşman bed fā'lden ğayrı bir çāre olmadığı beynlerinde ḳul ve ḳarār idüb derḫāl [355a] ⁽¹⁾ ḳaveyi fi'ile azḫār ve cem'-i 'askere şürü' iderek bir kaç gün zarfında ordusunu ⁽²⁾ tertīb idüb çıḳdılar şedd-i merāḫal ve ḳıṭ'a-i münāzıl iderek vādi-i zehrān nāmında ⁽³⁾ bir ırmağa vuşul ve naşb-i ḫiyām ile ol çay kenārında nezvil eylediler ve Melik Kefīde ⁽⁴⁾ "Va'd ve va'id ve taḳrī'-i şedidi ḫavi bir mektüb yazub gönderdi şolunda ⁽⁵⁾ Melik müşār-ileyh şürüşür ibtidā-yı emirde sizden zuhūr idüb ḳadürn ī'ānesiyle ⁽⁶⁾ ol vaḳit memleketimizi ḫezāb ve miskin bum ve ğarāb eyledüñüz ve her ne ḳadar istirḫām ⁽⁷⁾ ve şalva şarf-ı zemām itmek için ricā ve niyāz itmüş iseñ de müsā'deñüz ile ⁽⁸⁾ kesb-i imtiyāz bulamaduḳ şimdi bahr-ı ḫāl aḫz şār ve keşf ā're teşbiş idüb ⁽⁹⁾ taḫrīb-i diyār ve hateñ istār ve ḳatl-i kibār ve şaffār itmedükce rücū'muz maḫāl ḳabīlindendür." ⁽¹⁰⁾ diyü redd cevāb eyledi.

Pes cevāb-ı mezkūr Melik Tıgosa vuşul bulduḳda ⁽¹¹⁾ ğazaba gelüb ve Vezīri 'aynzārı aḫzār idüb çerḫeci olarak biñ süvāri ⁽¹²⁾ alub ilerüye taḳdim eylesini fermān ol daḫı sem'ā ve tā'ate diyüb yerle revān ⁽¹³⁾ oldu meĝer ol Melik kefīd gizlük maḳdume olarak beşbiñ süvāri tertīb va ba'z ⁽¹⁴⁾ vüzerasıyla şub düşmana tasrīb eylemiş idi bu iki fırḳa yolda 'aliü'l-ĝafle ⁽¹⁵⁾ birbirine mülāḳı olduklarında ḫarb ve ḳarbe-i mübāderet ve ī'māl siyūf iskā-i kās ⁽¹⁶⁾ ḫütüfe müsāra'at idüb dalaverān meydān ḫunları zemine rīzān va toz ve dumān ⁽¹⁷⁾ cū āsumāna irtifā'i ile satr-ı ā'yān eyledi ve bu vechle kirüfleri müstemar ve nehr-i demleri ⁽¹⁸⁾ münhamer olub nihāyet emirde Melik Kefīd'ün 'askeri manhzum ve şub ordularına ⁽¹⁹⁾ ḳaçub Melik müşār alīha varduḳlarında ḫal ve keyfiyetden suāl ve mādelerini baş ⁽²⁰⁾ ve beyān itdüklerinde ğazabı müştēd olub derḫāl ordusu irtihāl eylesini fermān ⁽²¹⁾ ve mānend seyl aḳarak

düşmanlarının mülâkâtına şarf-ı ‘anân idüb Melik Tıgmos’uñ ⁽²²⁾ ordusuna mükâbil olduğda hemân hücum ile emir ve ol vechle ‘asker düşmana şadme ⁽²³⁾ idüb diğerler dağı hâzır ve imâda oldukları hasbîle anlar dağı muqâbele-i bâl meşel ⁽²⁴⁾ kaziyesini icrâ ve birbiriyle qarışub toz ve dumânlardan gündizi giceye döndürüb ⁽²⁵⁾ şahil-i hayl ve darb-ı tabûl ve şîha-i dilâverân ve hamhama-i fehvâl ile başî ⁽²⁶⁾ arzı mütezlezil ve erkân zemîni mütahlihil eyledile ve bu vechle gurûb şemse kadar ⁽²⁷⁾ kalub hülûl-u zalâm ile bir birinden ayrılıub duhûl-u hıyâm itdiler ve bu keyfiyet üzere ⁽²⁸⁾ bir müddet kalub Melik kefid harb ve darbda ‘askerinüñ ikdâmı gayr-ı müfid görmekle ⁽²⁹⁾ bakub şâh nâm Melikden taleb-i imdâd idüb Melik-i mezkûr dağı akrabâsından olmağla ‘ali [355b] ⁽¹⁾ Ü’l-‘acil birâredvi cisim tertib ve tanzîm idüb Melik kefidüñ ordusuna mülhak oldu.

⁽²⁾ Pes bu fitrat esnâsında Cânşâh pederini görmeyüb maḥbûbesine şiddet-i ‘aşkından ⁽³⁾ bir oğada kapanmuş idi bir gün pederinüñ hâlinden suâl ve harb ve kıtâl ile müştefil ⁽⁴⁾ idüğini ifade itdüklerinde ben pederümün yanuna varuram diyüb esebini aḥzâr ⁽⁵⁾ ve bir kaç gulâm ile çıkub pederinüñ şubına tevciye zamân eyledi aḥşâma kadar ⁽⁶⁾ yürüyüb zalâm-ı leyl hülûluyla vuşul buldukları yerde nezvil ve orada bitavtet niyet ⁽⁷⁾ idüb kaldılar pes gice yarısı olduğda Cânşâh ma’iyetiyle olanları igfâ ⁽⁸⁾ ve esebine süvâr olub tarîk Bağdâda ‘azîmet eyledi zîrâ belde-i yahûda girdükde ⁽⁹⁾ yahrik senede bir kere yemn ve Bağdâd tarafundan bize karbân geldüğünü söylemişler ⁽¹⁰⁾ idi diyince Şehrazâd şabâh olduğunı görüb sükût eyledi.

(11) **BEŞ YÜZ ON TOKUZUNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazâd kelâma ağız idüb dir ki: Civân naklinde çün Cânşâh medine-i yahûda ⁽¹³⁾ gitmesinden merâmı şudur ki ol ki def’a gibi cevâhirci olan Yahûdinüñ işini ⁽¹⁴⁾ görüb tağıñ tepesine vuşul ve oradan Şeyh Naşırün tarîkını taḥşil idüb ⁽¹⁵⁾ Seyyide-i şmse sâlefü’z-zıkr hîle ile nâil vuşul olmağ hülüyâsı idi ⁽¹⁶⁾ aña binâ Bağdâd yolını ihtiyâr itmüşidi. Pes Cânşâh Bağdâd tarîkını kaşd idüb ⁽¹⁷⁾ bir kaç müddetden soñra Bağdâda vuşul ve belde-i yahûda giden kâfileden suâl idüb ⁽¹⁸⁾ gitmedüğünü bildükde orada intizâr ve mevsimi hülûl idüb şedd-i eşkâl itdüklerinde ⁽¹⁹⁾ ma’iyetleriyle çıkub yola revân oldılar lakin Cânşâh her kimi görür ve kağı memlekete ⁽²⁰⁾ girerse cevhirtegni kal’esinden suâl itdise de bilen belki ismini işiden bile ⁽²¹⁾ bulmamuş idi ḥâşıl ol karbân ile gidüb medine-i yahûda vuşul bulduklarında ⁽²²⁾ ibtidâ yanunda

mahmān kalmış olan Yahūdiniñ hānesine gidüb mülākı oldu ve nezdinde ⁽²³⁾ misāfir k'alub her g'ün çarşuya giderdi bir g'ün ol iki def'a oldığı meşellü ⁽²⁴⁾ delāl çığırdugını işitmekle toğru yanuna varub ma'ľl'ub olan iřiñ görmesiniş ⁽²⁵⁾ ta'hid ve delāl dağı sāl'efü'z-zıkr Yah'udi g'ötürüb biñ alt'ün ve cāriye virüb ⁽²⁶⁾ ol gice 'andında ikāmet ve irtesi g'ün ma'ľl'um olan tađa gidüb bir eseb ⁽²⁷⁾ boğazlayub ve şarnuna girüb kuşlar ma'rifetiyle zıkrı sebkat itdüği üzere tađ tepesine ⁽²⁸⁾ çıkardıklarında Yah'udi "Ey civān! Bir miđdār taşlar at." diyü söyledise de Cānřāh [356a] ⁽¹⁾ yukarudan "Ey kāfir! Merdār sen evvelki def'a iřiniñ benüm ile gördüñ bu kere ben ⁽²⁾ işümi seniñ vāsitañla gördüm var yığıl diyerek řeyh Nařıruñ sarāyına g'ötüren yola ⁽³⁾ yüz çevirüb gitdi ve yah'ud hezār-ı şasretle mağaline vardı fāmā Cānřāh büt'ün otdan ⁽⁴⁾ egil ve yağmurdan biriken şudan içüb bir kaç g'ün gitdükd'ün soñra řeyh Naşıra ⁽⁵⁾ vuşul ve hezār sürür ile mülākı ve mesrür olub hālinden suāl Cānřāh ⁽⁶⁾ dağı mācerāsı olan keyfiyet ile bař mekāl itdükde řeyh Naşır hāl'ine mađz'ün ⁽⁷⁾ ve ma'ľl'ubına irmesi emr-i mazn'ün idüği ta'rif ve bu cevhertergeni k'al'esi ⁽⁸⁾ ařlā mesmü'm olmamuş ve sen Seyyideyi alub gitdükd'ün soñra ol duřterleriñ eşeri ⁽⁹⁾ görülmemüş lakin sen bende k'al mergān mevsimi geldükde anlardan dağı řol k'al'eden ⁽¹⁰⁾ suāl idelüm." diyüb Cānřāhı yanuna alıkoydı řayruñ gelmeleriniñ mevsimi geldükde ⁽¹¹⁾ řeyh Naşır Cānřāh ma'iyetiyle alub şayur mülākātına gitdi ve mağal-i mülākāta vuşul ⁽¹²⁾ ve mergān fevc fevc ve nev'i nev'i gelüb řeyh mümā-ileyh huz'ürında şurub ⁽¹³⁾ şayır du'āsını alurlar idi.

Çün şeyh Naşır mergān lisānını fehm itdiren esmā-yı ⁽¹⁴⁾ celileyi Cānřāh ta'lim eyledi yanunda şurub söyleşdüklerini fehm iderdi ⁽¹⁵⁾ cümlesini birer birer k'al'e-i mezk'üreden suāl itdise de cümlesi "Biz bu k'al'enüñ ismini ⁽¹⁶⁾ ařlā iřitmedüñ." diyü cevāb virdüklerini Cānřāh işitdükd'ün huşul-u ma'ľl'ubundan kaş'i ⁽¹⁷⁾ üm'id idüb bekāya başladuğda şeyh mümā-ileyh bir büyük kuşı ađzār ve sen Cānřāhı ⁽¹⁸⁾ memleketine g'ötür diyü emir ve Cānřāha "Ey oğlı! Sen bunda fāide ve neticesiz k'alursan ⁽¹⁹⁾ hemān peder ve māderüñe git soñra řakķ celle ve 'alā ma'ľl'ubuñı yetsir ider." diyüb ⁽²⁰⁾ ve vedā' idüb zahirine bāl'ıküb hevāya pervāz eyledi.

Bir g'ün bir gice seyr-ü sefer idüb ⁽²¹⁾ ađřām üsti k'onduklarında yolu şaşurduklarını derk idüb şeyh aluşoş ⁽²²⁾ ya'ni řayvānāt şeyhi olan şeyh Bedir'üñ yanuna varduklarını derk ve marđ mezk'ür "Ey ⁽²³⁾ Cānřāh! Biz yolumuzdan çıkduğ ve şeyh Bedirüñ yanuna düşdüğ řāyed seniñ řakķküñda ⁽²⁴⁾ şayırludur zira işbu şeyh şazret-i Süleymān bin Dāvud 'aleyvessellem şarafundan şeyh ⁽²⁵⁾ naşrı naşib itdüği

gibi bu dağı ĥayvānāta naşib itmüştür.” diyüb yanuna götürdi ⁽²⁶⁾ Şeyĥ Bedir Cānşāhı taltif ile yanuna alub ĥāl ve keyfiyetinden suāl ol dağı ⁽²⁷⁾ kışşasını naql ve irād itdükde Şeyĥ Bedir işbu ĥālāt-ı garibeden istiğrāb idüb ⁽²⁸⁾ ve bende ħal belki ve hoş ziyāreyüme geldüklerinde içlerinden maḥlūbıñı bilenler bulunur ⁽²⁹⁾ diyü marğa izn virdiler ve Cānşāh Şeyĥ mezkūr ile ħalub tā ĥayvānātuñ gelmesinnüñ [356b] ⁽¹⁾ mevsimi ĥulül itdi Şeyĥ yedir Cānşāha luğatlerini fehm etmek için bir kaç isim ta’līm ⁽²⁾ ve ma’iyetiyle alub mülākātlarına gitdiler mavḥın ma’yine vusüllerinde envā’i ve hoş ⁽³⁾ fevc fevc gelub Şeyĥi ziyāret itdiler ve her gelen fırkadan Cānşāhıñ maḥlūbı ⁽⁴⁾ olan ħal’eden suāl itmüş iselerde cümlesi biz aşlā böyle ħal’e ve beldenıñ ⁽⁵⁾ ismi mesmū’ımız olmadı diyü cevāb virdiler diyince Şehrazād ĥikāyeden bu maḥale ⁽⁶⁾ geldükde şabāĥ olduğunı görüb süküt eyledi.

(7) **BEŞ YÜZ YİĞİRMİNCİ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazād ĥikāye naqlında dir ki: Civān eytdi. Çün Cānşāh maḥlūbından ümid kesüb ⁽⁹⁾ bekāya başladukda Şeyĥidir aña merĥamet idüb ey oğul senüñ maḥlūbuña bir şüret ⁽¹⁰⁾ ħaldı zīrā tağda mesen birer habān vardur ve ’ahd-ı Süleymāndan berü yaşayub ‘ilm-i siĥir ⁽¹¹⁾ ve tılsım bilürçin vesāir maḥlūkı teşĥir eyledi ĥattı siĥir ile bir ‘aşā peydā ⁽¹²⁾ itdi ki andan et ve etmek ve bal ve sāde yağ ve her ne ki dirlerse ol ‘aşādan olur ⁽¹³⁾ şöyle ki ‘aşāyı yire urub ħaldırduğda maḥub eyledüğü şeyi zemīnden zuhūr ider ⁽¹⁴⁾ ve ismi yağmüsdır bahr-ı ĥālisini yanuna göndereyüm buḥül allah derdine dermān bulur diyüb ⁽¹⁵⁾ mezkūr rahibe mektüb yazub Cānşāha teslim ve bir büyük canavara irkāb idüb ⁽¹⁶⁾ rahib-i mersüme gönderdi ĥayvān-ı mezkūr bir kaç gün gidüb rahib-i ⁽¹⁷⁾ mezküre vuşul bulduğda Cānşāh arĥasından nuzül ve ĥuzūr yağmüse varub ⁽¹⁸⁾ ve taltif Şeyĥ pederıñ mektübını virdi.

Oğduğda Cānşāhı yanuna alub ve hezār-ı ikrām ve taltif ⁽¹⁹⁾ idub aĥvālinden suāl ol dağı kışşasını naql ve irād ve maḥlūbı olan ⁽²⁰⁾ cevher tekni ħal’esini zıkr itdükde rāhib mersüm “Ey oğul! Ben bu ħal’eniñ ⁽²¹⁾ ismini işitmedüm lakin yanuma cin ve tayur ve hoş herbār gelüb ziyāret iderler bahr-ı ĥāl ⁽²²⁾ birisinden istifāde ideriz sen bende ħal.” diyüb maḥşüş bir ota ta’yın ve malzemesini ⁽²³⁾ taḥşış ve tebyın idüb

yanunda mihmān aldı ve yanuna her gelen malkdan suāl ⁽²⁴⁾ itmüř iselerde yılanı bulmamuřlar tā bir gn arībl-řekl ve ‘azīm’l-ceře bir mārġ geldi ⁽²⁵⁾ suāl itdklerinde ben iřbu al’eyi bilmem ancak biz verā’ ı cebl āfda bilir nām taġda ⁽²⁶⁾ eřyānemz olub ben yavru iken pedermz ‘ifrit eline dřb a’le-yi mezkreni ⁽²⁷⁾ řaibi olan řehlāne gtrdi ve anı atil merām itdi isede pedermz aġlayub ⁽²⁸⁾ ve ufa yavrusı oldugunı ‘arż idub ‘afv yine maźhar olarak derāl seblini taliye [357a] ⁽¹⁾ eyledi.

Bu keyfiyeti pedermzden işitdik ve ‘‘Bu adar ma’lmāım vardur.’’ didkde Cānřāh ⁽²⁾ rāhibesin bir marġ ile beni bilir taġına gnder oradan ha-ı cel ve ‘alā haźretleri ⁽³⁾ baa bir yol gster didi rāhib daı marġa sibāriř idb sen Cānřāh’ ⁽⁴⁾ istediġi yire gtr diyb taır mezkr ile irsāl eyledi. Bir a gn yolda alub ⁽⁵⁾ ba’de cebl-i mezkre vuşl buldularında Cānřāh marġa ‘‘Sen pederi ‘ifrite ⁽⁶⁾ kirfet eylediġi maal iřāl eyle.’’ diy emr ol daı arasına alub bir ‘azīm khe ⁽⁷⁾ iletb ve ‘‘iřte pederm bunda esr oldu.’’ diy ifade itdkde Cānřāh arasından nuzl ⁽⁸⁾ ve kře izin virdkden şora şiddet-i ta’binden uyuya varub yatdı intibāh itdkde ⁽⁹⁾ arřusunda ġayet pirtev ve leme’ān ider bir řey grdi ki ol řey malb olan al’e ⁽¹⁰⁾ idi zrā al’e-yi mersme nefis ve arīb ve řefāf ma’denlerden olunmuş idi ve mlki ⁽¹¹⁾ cin pādiřāhlarından řehlān nāmından bir ‘azīm pādiřāh idi ki ol  duteri pederi ⁽¹²⁾ imuř Cānřāh ol pirtev o řey ne idğini bilmeyerek ta’cib idb aldı diyince ⁽¹³⁾ řehrazād řabāh- tarib itdġn grb skt eyledi.

(14) **BEş YZ YġIRM BRNC ġICE**

⁽¹⁵⁾ ġice olduda řehrazād kelāma aġaz idb dir ki: Civān nalinde. Cānřāh taġ ⁽¹⁶⁾ zerinde alsun geledm Seyyide-i şemse salifl-zıkr nalimz zere tuy- eřvābın ⁽¹⁷⁾ giyb ve Cānřāha ‘‘Sen beni ister ise cevher tekeni a’lesine yetiş.’’ diyb ⁽¹⁸⁾ aduda peder ve māderine varub Cānřāh ile mācerāsın nal eyledkde pederi ⁽¹⁹⁾ ‘‘Sen iy itmed zrā bu civān saā ā’şı- řādı ve hal muvāfidur nin kenāhına ⁽²⁰⁾ girb byle bıraġub geld.’’ didklerinde Seyyide azā ve ader byle imuş lakin ⁽²¹⁾ Cānřāh tek uramaz bahr- hal buraya gelir didi. Pederi ‘‘Mādem ki gelmesi muhaadur ⁽²²⁾ cmle a’vān ve hademe tenbiye idelm eger grrler ise yanuma getrsnler.’’ diyb ⁽²³⁾ ve cmle al’e de olan cinileri azār ve siz ns ve beşer ta’ifesinden bir kimseyi ⁽²⁴⁾ bu araflarda grrseiz incitmeksizin alub yanuma

getüresiz diyü fermân buyurmağla ⁽²⁵⁾ cümlesi bu huşûsa āgāh olub herbār diḳḳat iderlerdi ittifākā Cānşāh ol ⁽²⁶⁾ ṭağa vuşûl bulduḳda oturub “Ḥālî neye müneccer olur?” diyü düşünür iken nā-gāh ⁽²⁷⁾ ‘ifrîtleriñ biri görüb yanuna geldi ve selām virdi.

“Kimsün ve buraya seni kim ⁽²⁸⁾ götürdi?” diyü suāl itdükde Cānşāh mâcerasını naḳl Seyyide-i Şemseniñ ismini [357b] ⁽¹⁾ ve aña olan muḥabbetini ve andan firār idüb arḳasından gezerek ḳadar anı oraya götürdüğünü ⁽²⁾ ifāde itdükde ‘ifrît “Ey Cānşāh saña müjde olsun ki murād ki nā’îl ⁽³⁾ ve maḥbûbîña ve aşl olduñ ve peder ve mâderi senden hoşnüd olub ḫatta bize emir buyurdılar ki ⁽⁴⁾ bu ḫavālide ibnā-yı beşerden bir kimse görürseñüz hezār-ı talṭîf ile yanımıza getüriñ ⁽⁵⁾ ve işbu leme’ân iden cevher tekeni ḳal’esidür gel buyuruñ seni götüreyüm.” diyüb ⁽⁶⁾ Cānşāh’ı arḳasına bindirüb Melik Şehlān ḫuzûruna götürdi ve “İşte maṭlûbîñuz ⁽⁷⁾ olan zātı götürdüm.” didükde Melik Şehlān Cānşāh’a terḫîb ve ikrām ve Seyyide-i ⁽⁸⁾ Şemse ile vālidesine tebşîr idüb cümlesi bir yire geldiler.

Cānşāh maḥbûbesine na-gāh ⁽⁹⁾ itdükde şiddet-i sürûrundan bekāya aḡaz ve Seyyide daḫı i’tizār ve envā’i ā’zār ile ⁽¹⁰⁾ ḫâṭırını alub şıḳḳ muḥabbetini ibrāz ba’de ayın şāhı ve tertîb-i pâdişāhı üzere ⁽¹¹⁾ tezvîc ve ‘aḳd-ı nikāḫlara icrā ve yedi gün yedi gice görülmemiş ve ā’lemde vuḳû’ bulmamuş ⁽¹²⁾ düğün ve iṭa’ām ṭa’ām idüb gördi ki ḳoydılar. Çün Cānşāh maḥbûbesiyle bekām ⁽¹³⁾ ve çekdüğü miḫnet ve āzā bu vech ile miskiü’l-ḫitām oldu enis ve rāḫat ve ‘ayş ⁽¹⁴⁾ ve ‘işretde iki māḫ ḳadar Melik şehlān yanunda mu‘azzez ve mükerrem ḳaldıḳdan soñra pederine ⁽¹⁵⁾ ḡitmek ve ‘arüsesini götürmeye istîzān ve Melik Ṭıḡmos ile Melik Kefîd aralarında ⁽¹⁶⁾ vuḳû’ bulan muḫārebeleri naḳl ve beyān eylediñde Melik şehlān Seyyide-i Şemse seniñ ⁽¹⁷⁾ cāriye gider ve bizüm şimdilik aramızda bir şey’ ḳalmadı bahr-ı ḫāl siziñ düşmanıñuz bizüm düşmanımızdur ⁽¹⁸⁾ ben sañā cin dilāverlerinden bir ḳaç ‘ifrît virirüm pederüñ düşmanlarını telef ve i’dām ⁽¹⁹⁾ iderler diyüb levāzımāt seferilerini bāl tedārik ḫāzır ve emāde etdüklerinde Cānşāh ⁽²⁰⁾ ve seydeyi altundan m‘amül ve envā ‘cevāhir ile merşû bir taḫt üzerine oturtırub ⁽²¹⁾ ve dört ‘ifrît arḳasına yukarub ma’iyetler ile üç yüz ḳadar cin a’vānından ⁽²²⁾ terfîk idüb kızına ve damādına vedā’ iderek memleketlerine irsāl eyledi diyince ⁽²³⁾ Şehrazād şabāḫ-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(24) **BEŞ YÜZ YİGİRMİ İKİNCİ GİCE**

(25) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Civān naqlinde bunlar yolda ҡalsun geledüm (26) meik Ҙıgmosa çün Melik Ҙıgmos Melik kefid ile muhārebeleri eşnāsında oğlı (27) Cānşāh ğayb ve nā-bedīd oldugunı işitdi rā'y tedbirini şaşırub ve esebine süvār (28) olub şehre gitmiş olmağla vūzerā ve emr vesā'ir sır girdeler dağı Melike etbā [358a] (1) ve hezīmet yolını ihtiyār idüb orduları bütün perişān oldı ve Melik Kefid (2) arķalarından ta'ķīb ve ҡatl ve esīr ile hānmānlarını taħrīb idüb memleket üzerine (3) geldi ve eṭrāf erb'asından muhāşıraya başıladı bu vech ile vāfir müddet geṭüb (4) günlerde bir gün mülk kefid 'askerini taħriş ve şehre hücüm itmelerini tenbiye (5) idüb bahr-ı zehhār olan 'asker ile şehriñ üzerine varub muhārebe ve müzārebe (6) ider iken nā-gāh cū-i semādan yer bulub nümāyān ve gitdikce taķrib idüb Melik Kefid'ün (7) cülūs itdüği tahta vuşu bulduğda mānende kūh bir 'ifrīt olub Melik-i serfī (8) ile cū-havāya ҡaldırdı ve bir gün cin dağı zuhūr idüb 'asākiriñ üzerine (9) cümle vuşula idüb cemi'yetlerini perişān itdiler. Meger ol vaķit Cānşāh Seyyide-i (10) Şemse ile vuşul pederiniñ muzāyıkasını görüb a'vān cinden bir ķaçını teslīd (11) ve bu vech ile cemi'yetlerini temzīķ eylediler ve kendüsi toğrı pederiniñ yanuna varub (12) hużūrunda muşul itdiñde Melik Ҙıgmos şiddet-i sürürundan bayılıb düşmanla (13) gul şuyı vesā'ir ma'tır şular üzerine serpilüb ifāķat itdiñde oğlını (14) ķucađına alub alnından būs eyledi ve Seyyide-i Şemse dağı yanuna gelub elini teķbīl (15) idüb bir yire geldiler.

Anlara vala hāletde iken Melik kefidı olan 'ifrīt Melik mezkūrı (16) taḫtıyla hużūrlarına geṭürüb ķoydı ve düşman 'askeri tārumār oldugunı (17) 'arz itdükdde derhāl Melik Kefidı selāsıl ve ađlāla vaz' idüb esved'-i hāl (18) ile ḫabishāneye inzāl itdiler pes Melik Ҙıgmos leyķā' Cānşāh ile düşmanuñ (19) inhizāmından memnūn ve mānūs ve cümle ğam ve aḫzānı sürür ve ifrāḫ ile tebeddül ve vehim (20) ve itrāḫı diger gün hālet ile taḫāvvül itmüş hemān şehir donanmasını emr ve yedi gün (21) yedi gice 'azīm düğün icrā idüb oğlı ile müctemi'ü'ş-şumāl ҡaldı bāde Melik (22) kefidı yanuna celb ve taķrī' ve ta'nīf itdükdde soñra 'afv yine mażhar olub (23) yine kemāğān memleketine salṭanat ile irsāl eyledi ve Cānşāh'ün ma'iyetiyle gelen (24) cin a'vānından bir ķaçını izin verüb bir ķaçını yanlarında birağub Cānşāh birisine pederiniñ (25) yanunda ve birisine Melik Şehlān 'andında iķāmet iderlerdi bir müddet bu vechle geṭdükdde (26) soñra Melik Şehlān ṭarafundan kābile gelür iken yolda dere kenārında bir ḫadıķaya (27) ıstrāḫat için ķonmuşlar idi Seyyide-i Şemse bir ķaç cārīyesiyle şoyunub sebāḫat (28) için deñize girdiler ve cārīyeler ile uyanar iken ķazā' nā-gāhānı zuhūr idüb (29) bir

deryā ‘akrebi ayağından şokmağla derhāl bir ‘azīm şıhı marğ ruhı [358b] ⁽¹⁾ kafes bedeninden pervāz idüb gitdi.

Deñizi dağı çıkarub peder ve māderini aḥzār ⁽²⁾ ve bu ḥadīkada defn eylediler. “Ey Beloḳya saña söyledüğüm Cānşāh benüm işte ḥikāyem ⁽³⁾ budur.” didükde Beloḳya işbu vaḳāyı ‘garībe ve aḥvāl-ı ‘acībeden istiğrāb ve bu emr ⁽⁴⁾ ḥatırdan ıztırāb idüb “Ey Cānşāh! Bu ikinci gice ḳabir kimindür ve sen bunda niçün ⁽⁵⁾ iḳāmet itdün?” diyü suāl ol dağı çün Seyyide-i Şemseyi defn itdiler beni alub ⁽⁶⁾ ma’iyetleriyle götürmek istemiş iselerde Melik Şehlāna beni bunda bıraḳmalarını ve benüm ⁽⁷⁾ için Seyyideniñ ḳabrine mülāşıḳ bir ḳabr ḥafr itmelerini ricā ve iltimās idüb anlar ⁽⁸⁾ dağı işbu mezārı ḳazub benüm için imāde itdiler ve beni bunda bırağub bahr vaḳit ⁽⁹⁾ bir miḳdār ḳuvvet gönderüb tefeḳḳüd iderler didi.

Çün Melikü’l-ḥayāt Ḥāsib ⁽¹⁰⁾ kerümü’l-dīne Beloḳya ḥikāyesinden bu maḥale geldi Ḥāsib Kerümü’d-Dīn “Ey Melik ‘azīmet ⁽¹¹⁾ ü’ş-şān bu ḥikāyeleri nice bildün?” didi. Melike “Ey Ḥāsib! Çün Beloḳya ile ⁽¹²⁾ menü’l-sābıḳ mā’rifemüz ḥāşıl olmuş idi maḥşūş ḥatırını şormak için ⁽¹³⁾ bir yılan göndermuşdim Mışıra gidüb Beloḳya bulduḳda Beloḳya yılana yalvarub ⁽¹⁴⁾ beni Melike-yi ḥayāta götürün zīrā görecegim geldi diyü ricā iderek ma’iyetiyle maḳaramıza ⁽¹⁵⁾ geldiysede ben o vaḳit cebl ḳafda buldum benüm vekīlum ile görüşüb ḥikāyesini ve ⁽¹⁶⁾ ‘ifrīde ne görüb ve ne işitdüğünü naḳl itdükden soñra vekīlum Beloḳyayı yine Mışıra ⁽¹⁷⁾ i’āde idub cebl-i ḳāfdan geldüğümde baña naḳl eyledi didiñde Ḥāsib Kerümü’d-dīn ⁽¹⁸⁾ şimdi Beloḳya Cānşāh ḳavuşduḳdan soñra Mışıra nice gitdi anıñ ḥikāyesini ⁽¹⁹⁾ dağı sende ricā iderüm didi Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ oldugunu ⁽²⁰⁾ görüb sükūt eyledi.

(21) **BEŞ YÜZ YİGİRMİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Melikü’l-ḥayāt Ḥāsibe “Ey Ḥāsib Beloḳya ⁽²³⁾ Cānşāh’uñ ḥikāyesini istima’ itdükden soñra ayaklarına ḥikmet yağı sürüb ⁽²⁴⁾ ve Cānşāhı vedā’ idüb deñiz üzerine yürüyerek gitdi on günden soñra ⁽²⁵⁾ başka bir öteye vuşul üzerine şu’ūd idüb mānende behişt zemīnimisün ⁽²⁶⁾ ve zağrān ve envā’ meyve azhār ile mezīn deraḥt ve mānende mā’ü’l-ḥayāt miyāhı cereyān ⁽²⁷⁾ itdüğünü bulub eṭrāfindan keşt-ü güzār ider iken ağaclarıñ biri tahtında manzūm ⁽²⁸⁾ bir ṭa’ām

sofrası buldı ki şehān ve şayinesi altūndan ma'mūl ve envā'i cevāhir ile [359a] ⁽¹⁾ muraş'a idi ve ağac üstünde tesbīh ve taqdīs ile meşgūl tüyleri minelū ⁽²⁾ altūn gibi ve ayakları Zümrūd ve tāk ve gözleri elmās mişālī gāyet bedi'ü'ş-şekil bir kuş ⁽³⁾ gördi ve bu keyfiyetlerden mütehayr kaldı çün kuş lisān-ı talīk ile tesbīh iderdi.

⁽⁴⁾ Beloğya “Ey marğ! Bedī' ve nā-tıka-yı gāribe ile cenāb-ı haqqa taqdīs ve terfī' ider allah ⁽⁵⁾ için ne cins maḥlūksın ve bu sofray-ı ta'ām burada geçmek için ḥāzır ve amāde ⁽⁶⁾ olmuş.” diyü suāl marğ daḥı “Ey Beloğya! Ben melāike-i kirāmdanum ve ta'ām ülyā-yı allah ⁽⁷⁾ ta'ālī için ḥāzırlanmış zīrā haftada bir kere kuṭb ve gāvş vesā'ir evliyā bu aṭaya ⁽⁸⁾ gelub işbu t'āmdan tenāvul iderler ve bu sefere cennetden gelmedür.” didükde Beloğyā “Acabā ⁽⁹⁾ andan egil idebilir müyüm.” didi. “Evet tenāvül it.” dimesiyle Beloğya sofraya ṭayanub ⁽¹⁰⁾ ḳarnı ṭoyurana ḳadar tenāvül eylediye de aşlā ta'āmdan bir zerre ḳadar eksilmedi ⁽¹¹⁾ ve marğ ile ḳonuşub oturur iken Ḥāzret-i ḥızır 'aleyvessellem yetişüb geldi.

⁽¹²⁾ marğ “Ey Beloğya! Maḳar ve maḥalleñe götürebilen ancak yanımıza gelen zātdur zīrā bu gelen ⁽¹³⁾ ḥızır 'aleyvessellem.” didi. Beloğya hemān ḥızırın ayağına ḳapanub memleketine ⁽¹⁴⁾ iletmek için ricā ve iltimās eyledi ḥızır daḥı Ḥāzret-i haqdan ba'dü'l-istizān ⁽¹⁵⁾ Beloğya sen gözlerün ḳapa diyüb ve elinden ṭutub havāya bir ḥaṭve et diyüb Beloğya ⁽¹⁶⁾ daḥı evvel ḥaṭveyi etdikde kendüni Mışırda ḥānesiniñ ḳapusu yanunda buldı ⁽¹⁷⁾ hemān içeriye girüb vālidesini gördi ve cümlesi bir yire gelüb rahāt şefālarında ⁽¹⁸⁾ ḳaldılar diyü Melikü'l-ḥayāt Beloğyanın ḥikāyesini tekmiḻ itdükde Ḥāsib Kerümü'd-dīn ⁽¹⁹⁾ ricāya ḳalkuşub ve el ve ayağını öpüb imānını rüy-ı zemīne ḳıḳar valideme ⁽²⁰⁾ gideyüm didükde Melike-i mezkūre ey Ḥāsib üns ṭā'ifesi muḥāda' ve bī-vefādurlar ⁽²¹⁾ ḳorḳarum ḳıḳdığın vaḳit ḥamāma gidersin didi Ḥāsib ḥamāma girmeyeceğine ⁽²²⁾ yemīn ekīd ve 'ahd ve şayḳ virdükde Melike-i mūmā-ileyh b'az ḥadmesine Ḥāsibi ⁽²³⁾ rüy-ı zemīne iḥrāc ol daḥı tevdī' idub ve yaḳasını ol esirlikden ifrāc ⁽²⁴⁾ idüb ḳapuların birinden yol alub vech erḳa ḥurūc itdükde ḳoşarak vālidesine ⁽²⁵⁾ gitdi ve yanuna girub ellerini öpdü validesi şiddet serverinden ağlayarak ⁽²⁶⁾ ḳucağına aldı.

“Vay oğul! Oduncular çeğālesini yedüğünü söylediler ben daḥı senden ⁽²⁷⁾ ḳaṭ'i ümīd itdüm şimdi nice oldı.” didi Ḥāsib “Ey valide anlar ne itdiler ise ⁽²⁸⁾ itdiler şimdi bir şey itmeyelüm ancak sen anlara benüm geldüğümüñ ḥaberini i'lān eyle ⁽²⁹⁾ ba'de

baçalum ne iderler.” didükde, validesi ol hitāblara “İşte oğlum Hāsib geldi [359b] ⁽¹⁾ sizi istiyor.” diyü haber gönderdi merkūmun bir yire gelüb ne idelüm diyüb birbiriyle ⁽²⁾ mezkūre iderek haberi götürən adam ile Hāsibe hüdāyā-yı vāfire gönderüb maḥşūş ⁽³⁾ selām iderüz yarın ziyāretine gelürüz diyü red cevāb bā’de ehl-i Kemāl ile bu huşūşda ⁽⁴⁾ baş mekāl ve ne yapalum bu adamuñ üzerümüzde ḥaqqı var didüklerinde ol müsteşār olanlar ⁽⁵⁾ şimdi sizde olan mal menāl cümlesi Hāsibiñ malıdur eger naşf malıñuz ⁽⁶⁾ ile qabūl itdirebilurseñuz sizüñ ḥaqqıñızda ḥayırlıdur didüklerinde merkūmun işbu ⁽⁷⁾ rāy-ı ile kā’il ve ol gice mā Meliklerini ḥisāb emlākdan mā’da olan ⁽⁸⁾ nuḳūd ve eşyānuñ naşifini ḥāzırlayub şabāḥ olduḳda emlegiñ ḥacetlerini ve bulduḳları ⁽⁹⁾ malıñ cümlesini beraber alub Hāsibe gitdiler ve hezār-ı ḥicāb ile yanuna girub i’tizār ⁽¹⁰⁾ ve ‘afvını iltimās idüb götürdikleri eşyā ve nuḳūdī taḳdīm ve emlāklarınıñ naşfını ⁽¹¹⁾ virub erḳā itdiler ba’de ziyāfete da’vet ve her yeri Hāsibi yanuna alub talḥif ⁽¹²⁾ ve tekrīm eyledi ve her ne kadar ḥamāma da’vet itmüş iselerde ben ḥamāme girememe ‘ahd ⁽¹³⁾ ve yeminüm vardır diyerek imtinā’ itdi ve merfū’l-ḥāl maldār ve mālik feze ve dinār ⁽¹⁴⁾ olub vālidesiyle ḳaldı günlerde bir gün zoḳaḳda gezer iken bir ḥamām şāḥibi Hāsibiñ ⁽¹⁵⁾ beg muḥab ḳadīm arkadaşısı olub ḥamāmıñ ḳapısından geçdüḳde ḥamām şāḥibi ⁽¹⁶⁾ ḳarşısına çıkub ḥamāme da’vet itdi her ne kadar imtinā’ ve i’tizār ve ben yeminliyim ⁽¹⁷⁾ ḥamāma girememe diyü söylediyse de ḥerif ḫalāḳ-ı şelāse ile ḫalf idub ḥamāma ⁽¹⁸⁾ duḫūlını teklif ve senüñ yeminlerüñ kefāresini ben çekerüm sen benüm zevcemi taḫlīḳ ⁽¹⁹⁾ itdirme diyerek ḥamāma idḫāl eyledi. Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldüḳde şabāḫ-ı ⁽²⁰⁾ taḳrib itdügünü görüb sukūt eyledi.

(21) **BEŞ YÜZ YİGİRMİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Hāsib Kerümü’d-dīn şoyınub ḥamāma girdüḳde ⁽²³⁾ bir sa’at geçmezden iḳdam yiğirme ḳadar ḳāvs gelüb ecbü’l-Melik diyü iz’āc ⁽²⁴⁾ “Her ne kadar ben Meliki bilmem kimse ile de’vām yoḳdur.” didiyse de cibrā ḥamāmdan ihrāc ⁽²⁵⁾ ḫuzūr Vezīre götürüb “İşte maḫlūbiñuz olan zātı getürdüñ.” didüklerinde ⁽²⁶⁾ Vezīr Hāsibe tevciḫ ḫitāb ve “Sen milketü’l-‘ayāt nerede olduğunu bilersen bize göster ⁽²⁷⁾ zirā anuñ etiyle Melikimize ‘ilāc iderüz.” didi Hāsib “Ben milketü’l-‘ayāt bilmem ben ḡarīb ⁽²⁸⁾ bir ādemim sen beni ḳoyur ḫāl sebīlime gideyüm.” didükde Vezīr Hāsib Kerümü’d-dīn “Sen [360a] ⁽¹⁾ ve Melike-i mezkureyi bilürsün sende ‘alāmet vardır ḥamāma girdiğüñ birle ḳarnuñ ⁽²⁾ siyāḫ olur ben

hamāmda ‘asis koydum seni gördüklerinde bildiler aç karnuñ göreyüm.’⁽³⁾ diyüb aradukda vāḳ’ā karnı sim siyāh kesildüğüni gördi.

Ḥāsib nā-çār mektüm⁽⁴⁾ olan sarāyla ikrār itdükte hemān Vezīr aña ḥal’atlu giydirüb ve vafir ikrām⁽⁵⁾ idüb Melike götürdi meğer Melik-i mezkūr bir fenā ‘illete uğramuş ve Vezīr-i mezkūr⁽⁶⁾ ‘ilm-i ḥikmet ve seher ve envā’i semyā ve cefr bildüğünden melikūñ ‘ilācı ancak Melike⁽⁷⁾ ü’l-ḥayātuñ etiyile olacağını ve merḳūmeyi Ḥāsib Kerīmü’-d-Dīnden ğayrı kimse bulamaz⁽⁸⁾ diyü istihrāc ve ḥālbeñ ‘alāmeti daḥı istihrāc idüb bu vechle ele getürdi.⁽⁹⁾ Pes Ḥāsib Melik’e vardukda ğāyet za’f ḥāletinde bulub esīr firāş ve ma’dūm⁽¹⁰⁾ ü’n-net’āş oldugunu gördi Melik, Ḥāsib’e mu’ālecesini teklīf ve “Senūñ ne zararūñ⁽¹¹⁾ vardır bu miḳdar bir keyfiyetdür sen işbu Melike’nūñ maḥalini bize göster biz anı yerinden aluruz.”⁽¹²⁾ didükde Ḥāsib sem’ā ve tā’a diyüb Vezīr ile esebe süvār ve çıkdığı kuyuya ‘azīmet⁽¹³⁾ idüb vuşul itdüklerinde işte yeri budur diyüb tırdı Vezīr Şahār dürlü⁽¹⁴⁾ dürlü ĩ’māl ve efkār ile zemīni şıḳ ve bir kaç kuvābı ol yeve idḥāl idüb Melike-i⁽¹⁵⁾ merḳūmeui altūn ṭabaḳ içinde çıkarub yanuna getürdüklerinde Melike Ḥāsibi⁽¹⁶⁾ görüb “Ey ḥāin ‘Ahd ve yemīn niçün ḥamāma girdūñ ve beni bu belāya şokduñ lakin⁽¹⁷⁾ bahr-ı ḥālū’l-miḳdar kāin seni müvāheze itmemeḳ kazā ve kader böyle imüş.” diyüb Ḥāsibi⁽¹⁸⁾ yanuna aldı ve birlikde Vezīrūñ ḥānesine gitdiler ve nehāce “Ey Ḥāsib Vezīr beni boğazlayub⁽¹⁹⁾ etimi bişürüb Melike yedirecekdür ve ba’dü’z-zebḥ etimi bişürmezden iḳdam Melik tarafından⁽²⁰⁾ ādem gelüb Vezīri ister ol vaḳit saña böyle emir idir ki şu eti tencereye koy⁽²¹⁾ andan iki def’a şu çıkār ilk çıkan şu sen ic ve ikinci def’a çıkanı⁽²²⁾ baña bırak zīrā evvelki şu her kim içer ise melkūti müşāhede ve ‘ulūm-u ğaybe⁽²³⁾ maṭl’a olub bedeninde daḥı aşlā ‘illet ḳalmazmız ve ikinci şu benüm bir marzım⁽²⁴⁾ vardır aña ‘ilācdur sen anı baña bırak ve digeri saña yād-ı kārīd dir ba’de Melikūñ⁽²⁵⁾ yanuna gidersen benüm etimi bişür ve ilk çıkan şuyı Vezīre şaḳla ve ikinci⁽²⁶⁾ def’ada çıkan şuyı sen nüş eyle ancak Vezīr Melikūñ yanundan gelüb şudan⁽²⁷⁾ suāl itdüğü ḥālede işte ikinci def’a çıkan şu saña şakladığum diyü taḳdīm⁽²⁸⁾ eyle ve sen ḳangısını içdüñ diyü suāl ider ise ilk şuyı içdüm ve şimdi bedenimde⁽²⁹⁾ ateş gibi ḥarāret ve içüm bukalyor bilmemeḳ baña ne oldu di zīrā olki şu zehirdür. [360b]⁽¹⁾ Seni öldürmek için nüş itdirecekdür ve ikinci şu her kim içer ise mülkünü⁽²⁾ müşāhede ve ‘ulūm ḡabīyeye itilā’ idüb ḥakīm-i zamān ve Feylesof enām olur soñra⁽³⁾ üns benüm sözime vāḳıf olur mı zīrā ben saña ‘adāvetim yoḳdur bu

baña vukū' bulan ⁽⁴⁾ keyfiyet kazā ve qaderdür menü'l-quadīm bu hāle itilā'm vardur ancak def' qadere çalışdum ⁽⁵⁾ isede muhāl qadar tebdil idemez." didi.

Ba'de Vezir qonağında temkin itdükde ⁽⁶⁾ Melike-i hayāt yanuna ahzār ve Hāsib'e "Gel zebh eyle." didi. Hāsib "Efendüm ben 'ömrümde ⁽⁷⁾ kuş bile zebh itmedüm beni qatl ider iseñ qatl ile böyle şey elümden gelemez." dimekle Vezir ⁽⁸⁾ tarılıb kendüsi qalkub Melikeyi zebh ve derisini yüzüb eti tencereye qor ⁽⁹⁾ iken nā-gāh Melik tarafundan bir ādem gelüb acebū's-sultān diyü ifāde itdükde ⁽¹⁰⁾ Hāsib Kerimü'd-Din'e "İşte ben gidiyorum sen bu eti bişür ve ibtidā' emir de ⁽¹¹⁾ qaynaduqda andan vafir köpük zuhūr ider ol köpüğü yalnız bir şişeye qoy ⁽¹²⁾ ba'de yine başka köpük zuhūr itdükde anı dağı ayruca başka şişeye vuz' ⁽¹³⁾ ve eti tenceden çıkar işbu tabaqa qoy ba'de ol ki def'e çıkan köpüğü nüş ⁽¹⁴⁾ eyle ve digeri baña şakla." diyü emr idüb gitdi.

Hāsib ve şeytiyle 'amil ve eti ⁽¹⁵⁾ tabh idüb evvelki çıkan köpüğü ayrı ve sānisini ayrı qoyub eti tabaqa koyduqdan ⁽¹⁶⁾ soñra Melike-yi hayātuñ ve şebati üzere ikinci şuyı nüş idüb oturdı ⁽¹⁷⁾ qarınuna varub istikrār itdükde ā'lim 'ulvī vü suflīyī müşāhede ve envār-ı 'ulüm ⁽¹⁸⁾ derūnunda işrāk idüb 'aqlı her şeye muderrik oldı. Şehrazād bu mañale geldükde ⁽¹⁹⁾ şabāh olduğunı görüb suqūt eyledi.

(20) **BEŞ YÜZ YİGİRMİ BEŞİNCİ GİCE**

⁽²¹⁾ Şehrazād kelāma şurū' idüb dir ki: Pes Hāsib Kerimü'd-Din bu keyfiyeti icrā ⁽²²⁾ idüb oturur iken Vezir çıqa geldi ve "Sen ne itdün?" diyü suāl eyledi. Hāsib ⁽²³⁾ "İşte sibārişüñ üzere lahmī tebh ve ilk çıkan şuyı nüş itdüm lakin benüm ⁽²⁴⁾ bedenümde ateş yandugunı his ideyorum bilmem baña ne oldı" didükde, Vezir "Qorqma ⁽²⁵⁾ zarar yoqdur şimdi şivār gezer ikinci şu nerededür?" didi.

Hāsib şişeyi ⁽²⁶⁾ eline şonduqdadur hāl nüş ve batnında istikrār itdüğü birle vucūdi şişüb ⁽²⁷⁾ teslīm-i can eyledi. Hāsib Melike-yi Hayat'ün sözi şahih idüğünü bilüb hüdāya ⁽²⁸⁾ şükür eyledi. Çün ki Melike-yi hayātuñ eti ile Melik'ün mu'alecesi olacağını bildi [361a] ⁽¹⁾ ve Melike dağı keyfiyet mu'alece tefhīm itmüş idi ol pişmiş eti bir gümüş tabaqa ⁽²⁾ qoyub toğrı Melik'ün sarāyına revān hużurım duhul idüb Vezir'ün mevtini ⁽³⁾ 'arz itdükde Melik 'aqlı başından gidüb "Şimdi bizüm yanumuzda idi nice helāk ⁽⁴⁾ oldı?" diyüb ağlamağa başladı.

Hāsib keyfiti naql ve etden çıkan şuyı nūş⁽⁵⁾ itmekle derhāl şişüb telef olduğunu ifāde itdükde Melik’ün hüzni ziyāde⁽⁶⁾ müşebbed ve vefāt Vezīr ile hastalığı ‘ağd olacağını i’lān idüb feryād ve fizān⁽⁷⁾ itme ki başladı zīrā hālecenūñ tarīkı Vezīrden ğayrı kimseler idi Hāsib⁽⁸⁾ “Efendüm ben saña mu’alece iderüm ve üç gün tarafunda duhūl Allah şifāyāt olursun.”⁽⁹⁾ dimekle Melik feraḥnāk olub hemān şimdiden mu’aleceme şürü’ eyle diyü fermān⁽¹⁰⁾ Hāsib daḥı Melike-yi ḥayātuñ etinden bir miqdār kesüb Melike iṭ‘ām ve bir kaç yorgan⁽¹¹⁾ ile örtüb “Sen bu gün böyle qal aşla düşükden hareket eyleme yarın ‘Ali⁽¹²⁾ ü’ş-şabāḥ gelüb be-tekrār size ‘ilāc iderüm.” diyüb gitdi.

Melik ol gündür⁽¹³⁾ içine yatub batdı şabāḥ olduḡda yine Hāsib gelüb cümle eşvābunu degüşdürüb⁽¹⁴⁾ maṭbūḥ olan etden daḥı bir miqdārı durdı hāşılı üç gün bu vechle mu’alece⁽¹⁵⁾ itdükde üçüncü gün Melikūñ vucūdı birine gelüb şaḥīḥ ve sālum olarak⁽¹⁶⁾ kılum eyledi ve Hāsibi yanuna alıḡoyub cümle vüzerā ve erkān-ı devletini ḥuzūrına celb⁽¹⁷⁾ ve Hāsib Kerimü’ d-Dīn mu’alecesine ve şifāyāb olmasına sebep müstaḡil oldu. Vezīri⁽¹⁸⁾ daḥı ḡazā-yü’l-aleyhiye dū-çāre olarak helāk olduğunu ve Hāsib Kerimü’ d-Dīni⁽¹⁹⁾ yerine Vezīr-i ā’zām naşib ideceğini ifāde itdükde cümlesi münāsibdür ve emr-i fermān⁽²⁰⁾ ḡazret-i efendümüzüñdür diyerek ḥuzūrında zemīni būs itdiler.

Melik daḥı derhāl⁽²¹⁾ Hāsib’ün kāhline vüzāret ḡal’esini ilyās ve ol vechle ḡadarını terfī’ ve ḡalbini⁽²²⁾ eynās eyledi ve vefāt iden Vezīr’ün māl ve emlākını i’ṭā idüb debdebe-yi ‘azīme⁽²³⁾ ve ṭaṭāna-yı cisme ile ḡonaḡına irsāl eyledi Hāsib daḥı mesned vüzāretde pāydār⁽²⁴⁾ ve ḡikem ḡükūmatda ibrāz hez ve kesb iḡtidār idüb eli aliü’l-memāt mevḡūrālar ḡubāt ḡaldı⁽²⁵⁾ ve validesinden pederi mirāşını ṭaleb itdükde vālidesi pederiniñ kitāblarından⁽²⁶⁾ kehene olarak pes kāḡıd çıkarub işte mirāşuñ budur zīrā pederiniñ cümle⁽²⁷⁾ kitābları ve mā mülki ḡārḡ olunmuşdur ancak bu kāḡıdları ḡurtardı ve baña emānet⁽²⁸⁾ virüb oḡlum büyüdüñde bunları teslīm ve bundan ğayrı başka mirāşını yokdur⁽²⁹⁾ diyü ifāde ḡıl dimuş idi “İşte emānetüñ.” didi.

Feyü’l-vāḡ’a ol kāḡıdlar içinde [361b]⁽¹⁾ ‘ulūm ileyhe ve kimyā vesā’ir ḡarīb esrārı ḡāvī meşā’il var idi. Hāsib⁽²⁾ daḥı anları ḡabūl eyle aḡzū ā’lemine başka ‘ilm ‘ilāve idüb mesned vüzāretde eli⁽³⁾ bāydār şaḡīb şebāt ḡaldı ve buraya ḡadar Hāsib Kerümü’ d-Dīniñ ḡikāyesinden⁽⁴⁾ rivāyet olındı ve allah sübhāne ā’lim diyü Şehrazād

hikâyeyi itâm itdükde Melik Şehirbâz “Ey ⁽⁵⁾ Şehrazâd! Şol senüñ hikâyelerinî gâyet laţîf ve günlerdür bundan ğayrı başka hikâyeye ⁽⁶⁾ bilür müsün?” didi. Şehrazâd “Efendüm bende nice hikâyeler vardır ki ve cihânda mişlî ma’ mû’ ⁽⁷⁾ olmamuşdur bâ- huşuş sened bâd bahrı ve sened bâd birinüñ hikâyesi gâyet ibret-i nümâ ⁽⁸⁾ bir hikayedür ancak bu gice fecr yaklaştı eger Melik beni öldürmeyüb iķâ ider ise ⁽⁹⁾ yarın ki gice ‘arz ve naķl iderüm.” didükde Melik, “Şehrazâd ben seni çok severüm ⁽¹⁰⁾ soñı hayırlı olur.” diyüb ve Şehrazâdı havâbekâha alub bitavted itdiler .

(11) **BEŞ YÜZ YİGİRMİ ALTINCI GİCE**

⁽¹²⁾ Çün gice oldı. Şehrazâd Melike va’d eyledüğü hikâyenuñ naķline tefaruğ idüb ⁽¹³⁾ kelâma ağaz: Vay Melik zî-şân hikâyât ‘ibret ümmizî müşâr-ileyh ve ‘ibârât ⁽¹⁴⁾ menşâ’nesi teslîm kerde-yi udebâ-yı cihân olan ba’z tevârih mu’teberândan menķüldür ki ⁽¹⁵⁾ Bağdâd şehrinde Harûn Reşîd hilâfeti hengâmında Sindbâd nâmında bir hammâl var idi ki ⁽¹⁶⁾ gâyet faķîrî’l-ĥâl olub ücret ile ĥalkıñ eşyasını yüklenür idi yaz mevsiminde ⁽¹⁷⁾ günlerde bir gün gâyet şekîl bir şey kaldırub ol gün daĥı şiddet her olmaĝla ⁽¹⁸⁾ dere batub ‘azîm meşakķat çekerek gider iken bir büyük tüccâr eviniñ kapusından ⁽¹⁹⁾ merûr itmekle kapuniñ şu ile merşoş ve iki tarafundan birer maştaba güzel ⁽²⁰⁾ afrişe ile maĝrûş ve ve dehlîz derûnunda ve gâyet laţîf havâ ve nesîm çıkduğunu ⁽²¹⁾ görüb şiddet te’abüddenistirâhat-ı şiddet ile ol kapuniñ sayesinde arkasından ĥamilini ⁽²²⁾ koyubistirâhata oturduķda yukarudan şedâ-yı ney ve ‘avd ve na’ m uşâr ve ĝinâyı ⁽²³⁾ civâr nâme ’dûd teşnîf sem’ idüb ma’azalık aşvât tapur mâ’lûfe ve leţâ’if ⁽²⁴⁾ ğayr müşûfe işitmekle dâĥil bâbdan teţla’ ve içerüsünden olan eşyâ-yı nefise ile ⁽²⁵⁾ temtü’ içün med-nażîr itdükde bir rûz bî-mişâl envâ-yı şukûfe ile mâle mal tölmuş ve ⁽²⁶⁾ mânende ĥür-cenân gâyet dilber ve güzel ĝulmân ayakda tırmuş idi önlerini gördi ⁽²⁷⁾ ba’de-i nefis iţ’âmenüñ râyiĥa-ı zekiye ve lezâiz şehiyesi burnuna tōķınub ol keyfiyetlere ⁽²⁸⁾ ve ĥâlete bakub gözini semâya kaldırub seyĥânuñ yâ ĥâlîķ yâ râziķ men tenşâ’i [362a] ⁽¹⁾ baĝır ĥisâb “Ey ĥudâ bu ‘abid nâ-çîzane vechle cümle ‘abîdüñden teferrîz buyurduñ ⁽²⁾ senüñ ĥikmiñde i’tirâz ve duĥûl ‘alel ve aĝrâz muĥâl ĥabilindendür mülk ve ‘azimetüñ ⁽³⁾ ķüy ve emr tedbiriñ celidür rengi ĝanî ve kimini faķîr ve kimini ‘azîz ve kimini ĥaķîr buyurduñ ⁽⁴⁾ işte bu ĥonak şâĥibine n’am seniye ve revâih behiye ve mâ-i leziz şiyâb fâĥire ve ĥâl ⁽⁵⁾ ’azîz taĥşîş buyurduñ ve benüm gibi ķuluñ böyle t’ab meşakķate dū-çâr ve tedbîr ĥâlinde ⁽⁶⁾ bî-iķtidâr buyurduñ bunda ĥikmet ‘aleyhiñ idrâķ ‘uķûl ile taşavvûr ve ezhân maĥlûķatda ⁽⁷⁾ tefekkürî mümkün

degildir.” diyüb ve lāya’ il ‘imāif’ il ve hem yeslün itini okuyub bu ebyātı ⁽⁸⁾ daḥı (arapça ibāre) ⁽⁹⁾ (arapça ibāre) ⁽¹⁰⁾ (arapça ibāre) ⁽¹¹⁾ (arapça ibāre) ⁽¹²⁾ (arapça ibāre) inşād eyledi ki meāli ⁽¹³⁾ “Nice kimseler vardır ki tāl’i yāver olmayub bahtsız ve şikāvet u miḥnetden raḥatsız ⁽¹⁴⁾ olub benüm gibi zayf mā’uş ve ma’dümü’l-inti’āş ḥāletiyile mübtelā olub zell zelīl ⁽¹⁵⁾ rāḥat ve ḥānesi fi’ zevāl ile sāyedār sāḥat olan zevāt-ı iḳbāl şifāt ⁽¹⁶⁾ zılında iḳamet itmüştür işte ben bu gün şedīd ta’be dū-çār ve emr ‘acībe giriftār olub ⁽¹⁷⁾ yük ve ḥamlülem ağır ve kırān ve şiddet ḥevābesünden meslübü’l-ḳırār oldum lakin başka ⁽¹⁸⁾ kimseler vardır ki şikāvetden devr ve baht ve sā’deti mevḳūr olub idi benüm gibi böyle ⁽¹⁹⁾ ağır yük yüklenmeyüb ‘ömr-ü ‘azīzi ‘işret ve inbisāt ve rāḥat ve egil şarb ve lehe ⁽²⁰⁾ ve l’ab ile geçüb giderler mā ana ḥulḳ cümlesi māderiñ rahmende nuḫfeden ḥalḳ ⁽²¹⁾ icād olub ol benüm mişlimdür ve ben anuñ gibiyim ancak aramızda çok fark vardır nitekim ⁽²²⁾ serike ile bāde ve şarāb beyininde olan fark gibidir ve bu ney ben iftirā ve tarīḳ imtirā ⁽²³⁾ olarak söyledüm belki ḥaḳḳa muvāfiḳ ve ‘ayāne muḫābīḳ bir keyfiyettür ey ḥüdā-yı Ḥekīm ⁽²⁴⁾ seniñ ḥükmiñe i’tirāz olunmazız zīrā sen ‘adl ve inşāf ile Ḥekim buyurduñ ve ḥikmet tahtında ⁽²⁵⁾ böyle cāri olan esrāriñ derk olunmaz.” dimekdür Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde ⁽²⁶⁾ şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(27) **BEŞ YÜZ YİGİRMİ YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁸⁾ Çün Sindbād ḥammāl işbu beyitler ile baş-ı muḳāl māfü’l-zemīrini irād ve ḥālīne istedi lāl [362b] ⁽¹⁾ itmüş vesāye’i ḥāne de daḥ kesb rāḥat eylemiş hemān ḥamleni arḳasına ḳaldırub ⁽²⁾ gideyüm dir iken ḳonaḳ ḳapusından bir ḡulām çıkub ḥāmelüñ elini tutub buyruñ efendüm ⁽³⁾ seni istiyor didi ḥamāl her ne ḳadar duḥūlden imtinā’ itdiysede bıraḳub bahr ḥāl ⁽⁴⁾ efendüme seni götürürüm dimekle ḥamāl yükünü dehlizde ḳapucıya teslīm edüb ⁽⁵⁾ efendiye varduḳda büyük meclis-i a’yān tüccār ve ehl-i i’tibār ile ḫolmuş ve ortalarında ⁽⁶⁾ envā’i şüküfe ve fevākı nefis it’ima ve eşribe ḳonulmuş ve ḥūrī mişāl ḥavānında ⁽⁷⁾ ve sazında cāriyeler oturmuş ve şadr meclisde cemīlü’ş-şüre kır şakallı zey ⁽⁸⁾ ve ḳār be keşret-i māl vicāh ile şāḥib iftiḫār bir zāt temkin itdügünü görüb nefsinde ⁽⁹⁾ işbu mekān ḥadīḳe-yi cinān meşellü maḳarr zī-devlet ve şān bir yirdür diyüb ol şadırdı ⁽¹⁰⁾ cülüs iden zāta selām virüb etegini öpdü ve du’ā ile baş ḳüf edüb ⁽¹¹⁾ mütādebāne ḫurduḳda ol zāt hezār-ı talḫif ile selāmını alub yanuna taḳrib ve cemīl ⁽¹²⁾ müvānese ile terḫīb eyledi.

Ba'de ta'âm işmârlayub mâkil nefise ile tonanmuş ⁽¹³⁾ bir sofrâ huzûrına taqdîm ve "Buyuruñ." diyü hâtırını cebr ve tekerrüm itmekle merķüm ⁽¹⁴⁾ ta'âmdan tenâvül ve ba'dü'l-firâğ şerbet ve kahve virüb tamâm ikrâmını icrâ itdükden ⁽¹⁵⁾ soñra ol zât hamâl mersûme tevcîh hitâb ve "Sen kimsün ve şan'atun nedür?" diyü ⁽¹⁶⁾ suâl oldu dañı "İsmim Sindbâd ve şan'atım ücretle hamâllık iştiğâl idüb geçinürüm." ⁽¹⁷⁾ didükde ol zât gülüb "Ey Sindbâd senün ismiñ benüm ismime muṭâyıkdur zîrâ ⁽¹⁸⁾ benüm ismim Sindbâdü'l-Ceridür ve kapu yanunda inşâd eyledigün ebyât baña söyle senün ⁽¹⁹⁾ ağzında işitmesini isterüm." didükde, Sindbâd hamâl maicâb idüb "Beni müvâhâza itme ⁽²⁰⁾ zîrâ ol vaķit çekdügüm ta'b ve meşakķatden beyzâr ve fakir ve fakeden ma'dümü'l-ķarâr ⁽²¹⁾ oldugundan öyle edebsizlikle dü-ķâr oldum." didiysede Sindbâd Bahri "Ḥayır sen ⁽²²⁾ hicâb itme şimdi benüm ķarındaşum olduñ ve ol beyitleri ğâyet begendüm bahr-ı hâl baña ⁽²³⁾ inşâd kııl." diyüb izâm itmekle Sindbâd Hamâl kapu yanunda irâd eylediği beyitleri ⁽²⁴⁾ inşâd itdükde Sindbâd Bahri "Ey hamâl! Ma'lümüñ olsun ki işbu gördigün ⁽²⁵⁾ sa'âdete nâ'il olmazdan iķdâm 'acîb ve ğarîb kışşam vardur ve şimdi cümle hâlumi ⁽²⁶⁾ ve mâceramı naķl iderüm zîrâ ben bu sa'âdete ta'b-ı şedîd nekd medîd ve meşakķat 'azîme ⁽²⁷⁾ ve ahvâl cismiye gördükden soñra vaşıl oldum ve yedi kere sefer ve ol seferlerün ⁽²⁸⁾ her birinde nice miñnetlere teşâdüf itdüm ve cümlesi ķazâ ve ķaderden zuhûr idüb ⁽²⁹⁾ kaçmaķ ve mefrândan mümkün degildi (**hikâye-yi evveli**) ya'ni yedi seferden [363a] ⁽¹⁾ evvel ki seferümdür. ey sâdât-ı kirâm ve ey mühbân züyü'l-ihtirâm mâ'lümüñuz olsun ki ⁽²⁾ benüm pederüm aña bir tüccâr ve ricâl züyü'l-'itibârdan olub mütemül ve maldâr idi ve beni ⁽³⁾ şağır birağub vefât eyledi bu yedügümde cümle terk itdügünü mal ve menâle ve emlâk ⁽⁴⁾ ve eşyâya vez'id idüb havâ ve hüse giriftâr ve 'ayş ve nüş ile mest ve lâyi'ķıl ⁽⁵⁾ olub ma'mîü'l-başar oldum ve sinemde olan civânân ile gezüb ⁽⁶⁾ kisve de dañı ziyâdece tecemmül ve isrâf tarîķını ihtiyâr iderek iķtişâd yolundan ⁽⁷⁾ taḥavvül idüb elümde olan emvâl 'adîde ve ḥayrât-ı medîde tokunmayacığını i'tikâd ⁽⁸⁾ itdüm isede bir müddet geçdükdün soñra hâlume intibâh ve dü-ķâr oldugum ğafletden ⁽⁹⁾ agâh olub hâlimi tefeķķüd itdügümde cümle mâ mülküm ğitdügünü ve hâl ve şanum ḥarâb ⁽¹⁰⁾ oldugunu gördüm." diyince Şehrazâd şabâh oldugunu görüb sükût eyledi.

(11) ****BEŞ YÜZ YİGİRMİ SEKİZİNCİ GİCE****

⁽¹²⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Sindbâd naķlinde. Ben dü-ķâr olduğum miñneti gördügümde ⁽¹³⁾ derḥâl dehşet ve ḥayrete düşüb mâl hâlime düşünmege

başladum ve ticâret için ⁽¹⁴⁾ sefere meşakketi ihtiyâr ve cümle emlak ve zî-kıymet olan eşyâmı fûrûhat idüb ⁽¹⁵⁾ üç biñ dirhem kadar toplayub ba'id yirlere sefer itmek kurub işbu beyitleri ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) tezkir ve tefekkür eyledüm ki ma'nâsı "Ta'b ve meşakkat miqdârı ⁽¹⁹⁾ kesb 'iz ve me'âlli kadar hâşıl olur ya'ni her kim ki devlet ve 'iz vuşülünde tälîb ⁽²⁰⁾ olur ise bilsun ki ol neyl ideceğini 'iz ve devlet nâ'il olacağını ta'b ⁽²¹⁾ ve meşakkat kadardur ve her kim ki 'alâ taleb ider ise bahr-ḥâl gicelerde bî-dâr ve nevm ⁽²²⁾ ve râhatdan meslûbü'l-ḳarâr olması icâb ider zîrâ der ve inci taleb iden kimse ⁽²³⁾ deryâya talmadıḳca ol a'lâli ile nâ'il merâm ve seyâdet ve nevâl ile binâm olamaz ⁽²⁴⁾ ve her kim ki 'iz ve me'âlî ta'b ve meşakkat taleb ider ise "ömrini muḥâl talebinde ⁽²⁵⁾ şarf ve ittilâf itdüğünü cezm ve iz'ât eylesün." dimekdür.

Ba'de ol cem' itdüğüm ⁽²⁶⁾ mübâlağ ile ba'z ticârete lâyıḳ eşyâ alub ve sefîneye yanub Başraya bir kaç tüccâr ile ⁽²⁷⁾ gitdün ve beldeden belde ve öteden öteye gezüb alış veriş ider idün. Bu vechle ⁽²⁸⁾ bir müddet geçdi, günlerde bir gün bir büyük öteye vuşül ve kenârında sefinemüz ersâ [363b] ⁽¹⁾ ve ḳapudanimuz "Buyruñ ḳaraya ḳıḳıñ bir miqdâristirâhat idün." diyüb iskelesini ḳoymayla ⁽²⁾ sefinede olanlarıñ cümlesi nuzül idüb ba'zısı câma şevlerini ğasl ba'zıları ⁽³⁾ taḥ ta'âm ile meşğül oldı ve bir kaç ocaḳ naşib idüb müte'addid yirlerde ⁽⁴⁾ ateş yaḳdılar ve ben ise bir işüm olmamağla, aḫa etrâfindan keşt ve güzâr iderek ⁽⁵⁾ seyr ve temâşâ ider idüm.

Biz ol hâletde iken sefîne ḳapudânı bala bulandı ile şahiye ⁽⁶⁾ idüb "Ey sefîne! Süvâr ileri canuñuz taḫliş ve selâmet ile sefîneye süvâr evvelün ⁽⁷⁾ eşyâñıza iltifât itmeyerek sür'atle helâk olmazdan iḳdam ḳıḳıñ zîrâ bu aḫa ⁽⁸⁾ degildür bu bir 'azîm bal ḳadaristirâhat için rüy-ı deryâya bu vechle ḳıḳub yatdı ⁽⁹⁾ ve şiddet rüzgârdan arḳasına ḳavm terâkim itdi siz ateşi yaḳdığıñuzdan ḫarâret ⁽¹⁰⁾ nârı sazub deryâya baḫacaḳdur." diyü nidâ itmekle ol aḫa üzerinde olanlar cümle ⁽¹¹⁾ eşyâlarını terk ve her tarâfdan ḳoşub sefîneye ḳıḳdılar ba'zısı ḳalub ⁽¹²⁾ sefîne bād-bânı küşâd idüb rüy-ı ceḫre acıldı ve aḫa daḫı ḫarekete başlayub ⁽¹³⁾ şağa ve şola ḫareket iderek ḳ'ar deryâya ḫaldı ve arḳasında ḳalanlar cümlesi ⁽¹⁴⁾ deñize döküldi.

Ben ḳazâ ve ḳadere dū-ḳâr ve aḫa üzerinde kenâr selâmeti taḫsîl itmeyüb ⁽¹⁵⁾ ğârk olanlar ile ḳalub deryâya atladugumda cama şevlerini ğusl idenleriñ terk ⁽¹⁶⁾ itdükleri ḳışşalarıñ biri elime geḳub ḫıtdum ve can havâlisinden güzelce ḫıttub ⁽¹⁷⁾

ayağlarum ile dağı görün gibi deñize urub ıalğalar üzerinde yuvarlanarak ⁽¹⁸⁾ bir gün bir gice evvel vecihle kaldum ve sefine ise gözüm karşusunda murğ gibi ⁽¹⁹⁾ gitdi ve ben müsâ'ede kader ve imtidād 'ömr ile ol kışsa vasıtasıyla yüksek ⁽²⁰⁾ deryāya muıal bir büyük aıa kenārına atladuğumda ba'z dallara yapışub kenar selāmete ⁽²¹⁾ çıııdum ve şiddet-i ta'bımdan ulu gibi yire atılıb irtesi gün şabāha kadar uyudum ⁽²²⁾ kaldum.

Uyandugumda ayağlarum balık ıştırmasından dizlerüme kadar şişmiş olduklarını ⁽²³⁾ olub yürürmeye iktidārım olmamağla kāh imekleyüb ve kāh dizlerüm üzerine sürünüb ⁽²⁴⁾ āb-ı hayāt gibi bıraıur řu üzerinde meyvelü envā'i ağaclar bulduğumdan ⁽²⁵⁾ şudan nüş ve fevāki işcārdan tenāvül idüb kıarnımı ıoyurdum canum bedenime hülül ⁽²⁶⁾ tāze hayāt ile habelüm mevşül oldı ve gide gide kıutum dönüb ve bir 'aşā dağı ⁽²⁷⁾ edā idüb ağacdan ağaca çıııub meyühāyı tenāvül iderdüm bir kaç gün evvel ⁽²⁸⁾ vecihle kalkub günlerde bir gün uzaıdan bir Şeyh ya'ni kıaraltı görüb deryā canavarlarıñ ⁽²⁹⁾ sen zann idüb şuyına 'azımet ve yanuna takrib itdüğümde gāyet güzel bir geçilen [364a]⁽¹⁾ kışrak bağılu oldugunu görüb yanuna takrib itdüğümde kışrak mezkūr ⁽²⁾ kışnim ki ve ayağlarıyla zemīni urmağa başlayub vafır görildi itmekle zeyr-i zemīnden ⁽³⁾ bir adam çıııub baña geldi ve "Sen buraya nereden vuşül buldun?" diyü suāl ben ⁽⁴⁾ dağı ġarık ve helākdan halāş bulub "Ol aıaya düşdüğümi ifade itdüm." ⁽⁵⁾ diyince Şehrazād şabāh-ı takarib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(6) **BEŞ YÜZ YİGİRMİ ıOKUZUNCİ GİCE**

⁽⁷⁾ Gice olduıda Şehrazād hikāye tekmilinde dir ki: Sindbād naılınde pes ben ol ādeme ⁽⁸⁾ keyfiyet hālumi naılı itdüğümde beni elümden alub zeyr-i zemīnde bir serdābe indirüb ⁽⁹⁾ ve bir aıaya idhāl ve yanuma şa'am takdım ve iktifā idene kadar egil itdüğümde ⁽¹⁰⁾ aşıl hikāyemden suāl ben dağı keyfiyet hālimi ibtidāsından ahirine kadar baş ⁽¹¹⁾ ve beyān idüb kendüsi ol aıada nereden geldi ve orada ikāmetinüñ sebebinden ⁽¹²⁾ istifār ve ta'rıf buyurmasını iltimās itdüğümde merkıüm "Biz Melik Mihircanuñ ⁽¹³⁾ řāyisleridür ve biz bunda bir kaç keşiyüz bu aıanuñ etrafında her biri birer kışrak ile ⁽¹⁴⁾ ikāmet ideyoruz zıra bahr-ı mäh-ı Kıamer-i kemāl bulduıda güzel ve alā kışrakları buraya celb ⁽¹⁵⁾ ve deryā kenārında rabı idüb biz zeyr-i zemīnde bu serdāblarda ihtifa iderüz deñiz hayālınden ⁽¹⁶⁾ Kıamer mehtābında etler bu aıaya çıııub kışraklarıñ rāyihesini kıoılayub aıa da ⁽¹⁷⁾ kimseyi görmedükde yanuna varub çiftler üzerinden indiñde her ne kadar kışrak ⁽¹⁸⁾ anuñ ma'iyetiyle gitmek ister ise de bağılu oldugundan kalduıda

yine yanuna gelüb ⁽¹⁹⁾ şarhe iderek başıyla ve ayaklarıyladur derpüb vafir yayğarasını işitdügümüzde zeyr-i ⁽²⁰⁾ zemīnden çıkub tırd iderüz ve kışrak andan hāmīle kalub hazīne diger t̄ay ⁽²¹⁾ toğur ve sen bizüm ile mülākātuñ miqdār olmayaydı bu atada telef olub kimse ⁽²²⁾ senüñ hālinden haberdār olmaz idi lakin inşā'allah ben senüñ hayātüña ve memleketine ⁽²³⁾ 'avdet ile kāmīyāb itmege sebep olurum." didükde fazl ve ihsānuna teşekkür ve hayr ⁽²⁴⁾ du'ālar idüb anuñla oturdum biz laırdı idub şöbet ider iken nā-gāh deryā esebine ⁽²⁵⁾ çıkub kışrağa vardı ve işini görüb ğarzını itmām ve ma'iyetiyle almak için ⁽²⁶⁾ yayğara itmege başladukda sayis mezkūr eline kılıc ve kalkan alub taşumaya ⁽²⁷⁾ çıkıdı ve rüfekāsına haykırub çığıрмаğa başladukda bir kaç yirden sāyisler gelüb ⁽²⁸⁾ eseb-i mezkūrı kaçırub deryāya girub mānda gibi şuya batub gözlerümüzden [364b] ⁽¹⁾ nihān oldu.

Ba'de sāyesler bahr-ı tarafından kışrak çekerek yanımıza geldiler ve beni ⁽²⁾ görüb "Bu kimdür?" diyü suāl itdüklerinde kışşamı nakil düb anlar ile kaldum ba'de ⁽³⁾ beni bir kışrağa bindirüb ve anlar dağı eşyalarını yükledüb şehre 'azīmet itdiler ⁽⁴⁾ üçgünden sonra şehirde vuşul ve Melik Mahir-i Cānañ yanuna duhul ve huzurunda ⁽⁵⁾ zemīni pūs idüb meşul itdügümde talıf ve terhib ile selāmımı redd ve hālinden ⁽⁶⁾ suāl ben dağı cümle mācerām ile baş-ı mekāl itdüm Melik ta'cib idüb "Vallaha ⁽⁷⁾ senüñ 'ömrüñ tavil ve baht ve tal'añ cemildür." diyüb beni yanuna takrib ve hüsn-ü ⁽⁸⁾ mu'aleme ile derūnumı tatrīb idüb şehrüñ iskelesinde beni baş kاتب naşib ⁽⁹⁾ eyledi ve cümle işini gördürüb menf'at yeri gösterüb istihdām ider kaldı ⁽¹⁰⁾ gitdükçe yanuna takrib ve muhabbetini kesb idüb nezdinde şefā'atim maqbül ve 'andande ⁽¹¹⁾ tab'i ve ahlākım ğayr-ı melül olub ziyadece muhabbet iderdi ver herbā gelen giden ⁽¹²⁾ sefinelerle Bağdād ve Başradan gelen tüccārlardan suāl ve ol tarafa ⁽¹³⁾ giden veyā gelen kimseler düşmemekle maħzūn ve melül kaldum ve ğurbetden bızār olub ⁽¹⁴⁾ ol haletde kaldum diyince Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb sükūt ⁽¹⁵⁾ eyledi.

(16) **BEŞ YÜZ OTUZINCI GİCE**

⁽¹⁷⁾ Şehrazād kelāma şürü' idüb dir ki: Sindbād nāklide günlerde bir gün Meliküñ ⁽¹⁸⁾ huzurına girdügümde Hind tüccārlarından bir kaç kişi bulub beni ğarībü'l-diyār olduğumu ⁽¹⁹⁾ bilüb mışket reisimden suāl ben dağı haķikat hālumi irād ve anları dağı nereli ⁽²⁰⁾ olduklarını istihrac itdügümde hind ahalisinden ve ecnās-ı muhtelifeden ⁽²¹⁾ olduklarını ve bir kaç fırka olub şākiriye nām fırka denge bulunur aşlā kimseye ⁽²²⁾

zulm ve ğadar ve ta'dī ve cabr itmezler ve birāhme nām ʔaife ki erbāb-ı ğaz ve şadā ve lahve ⁽²³⁾ ve ʔarb olub bādeyi içmezler idi ve ğaber virdiler ki hind Yahūdileri yetmiş iki ⁽²⁴⁾ fırķaya münķisımdur diyü ifāde itdiler ve Melik cānān ayāletinde vafir 'acāyib şeyler ⁽²⁵⁾ gördüm ezcümle memleket ʔarbında bir aʔa vardur ki her gice andan muhterĥāne ve def ⁽²⁶⁾ ve ney şadāsı işidilür ve Derbāsında iki yüz arşun ʔolanda balıķ gördüm ve bir balıķ ⁽²⁷⁾ daĥı vardur çehresi Maymūn çehresine beñzer diyince ğarīb ve 'acīb şeyler ⁽²⁸⁾ gördüm ki cümlesi naķil ve İrād idecek olur isem vafir zamāna muĥtācdur.

[365a] ⁽¹⁾ Günlerde bir gün ā'detüm üzere elümde 'aşā deryā kenārında ʔurur iken tüccār ile memlū ⁽²⁾ bir büyük sefine gelüb lemyāna girüb lenker andāz olduķda tüccār çıķub ve eşyālarını ⁽³⁾ çıķarmaĝa başlayub ben daĥı memuriyetüm muķtezāsınca çıķan denkler vesāir ⁽⁴⁾ eşyālar kemirgeni almak için bazar itdüm tāki sefinede bir şey kalmadı. Ben ʔapudana ⁽⁵⁾ "Gemide eşyadan kıldı mı?" diyü suāl ol daĥı "Ĥayır bir şey kalmadı ancak deñize ğarķ ⁽⁶⁾ olmuş bir yolcunun emānetleri kıldı ve biz anı şatun parasini ʔoblayub Baĝdādda ⁽⁷⁾ olan verişesine götürmek niyetindeyüz." didükde, ben "Bu ğarķ olan ādemün ismi nedür?" ⁽⁸⁾ didüm. "Efendüm ismi Sindbādü'l-Cerīddür." didükde ʔapudānuñ yüzine diķķat idüb ⁽⁹⁾ bildüm ve şarĥa idüb "Ey ʔapudān zıkr itdigün Sindbād benüm zeyrāsız sefine ⁽¹⁰⁾ süvārileri ol aʔa zann itdigün balıĝun ĥareket idüb arķasında olanların ⁽¹¹⁾ ba'zısı sefineye süvār ve ba'zısı ğarķ-ı deryā-yı dumār olmuşıdı ben ol ⁽¹²⁾ ğarķ olanlardan olub ʔazā ve ʔader müsā'adesiyle elime bir ʔaş'a düşüb ʔıtdum ve mevc ⁽¹³⁾ baĥr beni yuvarlayarak bir aʔaya atdı orada Melik mahr cānuñ sāyesilerini bulmuş ⁽¹⁴⁾ olduğumdan ma'iyetleriyle alub Melik mahrcānuñ ĥuzūrına göturdiler ve kışşamı naķl ⁽¹⁵⁾ ve 'arz itdügümde ĥālime merĥamet ve gurbetime şefķat idüb beni iskelede bař ⁽¹⁶⁾ Kātib naşb eyledi ve bu zıkr eyledigün emānet benümdür." didügümde, ʔapudān lāĥavle ⁽¹⁷⁾ velā ʔuvvete illa billah allahu ta'ālinün ĥavf ve ĥaşıyesini ʔaķdı didi ben niçün ⁽¹⁸⁾ ĥavfla uyursın didüm ʔapudān sen bende deryāya batmuş ve ğarķ olduğunı ⁽¹⁹⁾ gözmez görmüş ādemün malı bizümle olduğunı işitdigün birle kāpsına göz diküb ⁽²⁰⁾ ĥarām olduğunı bilerek balā ĥaķķ mālumdür diyü id'ia itmege başladuk didükde, ben "Ey ⁽²¹⁾ ʔapudān! Sen benüm ĥikāyemi diñle de şiddıķum saña tebīn ider zīrā kezḅ münāfiķların ⁽²²⁾ ĥülāķidür." diyüb Baĝdāddan ĥurūc idüb ol zann itdüĝi balıĝa vuşul ⁽²³⁾ idene ʔadar aramızda

vukū' bulan keyfiyetleri birer birer beyān ve naķil itdüm diyince Şehrazād ⁽²⁴⁾ şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(25) **BEŞ YÜZ OTUZ BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁶⁾ Şehrazād hikāye tekmilinde dir ki: Sindbād naķlinde řapudān aramızda vukū' bulan ⁽²⁷⁾ keyfiyāt ve aĥvāli ifāde itfigümde beni bilüb ķucağına aldı ve cümle tüccār daĥı ⁽²⁸⁾ şemse biriküb tehniye-i selāmet eylediler ve “Sen muṭlakā ġarķ ve telef olduñ.” diyü cezm [365b] ⁽¹⁾ itdüñ elĥamdülillah ta'āli tāze ķazanduk diyüb ve eşyāımı elime teslīm idüb tamāma ⁽²⁾ ve kelāmā üzerlerine ismim yazılı olduğunu buldum denklerimi aķub iķünde olan ⁽³⁾ nefāis eşyadan bir ķaķ şey ķıķarub ve ba'z ṭāifelere yükledüb hediye olarak ⁽⁴⁾ Melike ķıķub taķdīm ve gelen sefīne Baġdāddan istīcār idüb beni balıķ zahirinde ⁽⁵⁾ bıraġub giden sefīne olduğunu ifāde ve řapudān ile mācerāmızı 'arz ve maluma ⁽⁶⁾ destres olub işbu hediye iķünden alduġımı ĥaber virdügümde Melik işbu ittifaķāt ⁽⁷⁾ ġarībe ve aĥvāl 'acībeden ta'cib idüb şıdk kelāmımı bildi ve ziyadece ⁽⁸⁾ baña olan muĥabbeti ķuvvet buldı ol hediye ķarşusunda vafir eşyā virdi.

Ba'de ⁽⁹⁾ benüm mütā'mı firūĥat idüb çok fāide ķazandım ve ol beldeden Baġdāda lāyık ⁽¹⁰⁾ şeyler alub sefīneye yükledüb tüccār sefere 'azīmet itdüklerinde Melikūñ yanuna ⁽¹¹⁾ varub fazıl ve 'ināyetini yād ve ikrām ve in'āmını tekrār ve teşekkür idüb memleketime ⁽¹²⁾ ġitmek iķün istīzān itdügümde izin virdükden şoñra eşyā-yı keşīre ve emvāl ⁽¹³⁾ ve fire daĥı 'ināyet ve ī'tā idüb vedā' iderek ĥuzūrından ķıķdım ve sefīneye ⁽¹⁴⁾ süvār olub ġitdük müsā'ade-i iķdār ve tevāfiķ ahuya ve rüzġār ile bir ķaķ ġün ⁽¹⁵⁾ zarfında Başra lumanuna selāmetle ġirdük ve anda daĥı bir müddet eglenüb ba'de miskat ⁽¹⁶⁾ reisim olan Baġdāda 'azīmet ve şoĥbetümde vafir māl ve mitā' ve eşyā-yı ziyķit ile ⁽¹⁷⁾ beldeme vuşul ve 'iz ve şān ile ĥāneme ĥulül itdüm ba'de vafir cāriye ve ġulām ⁽¹⁸⁾ ve köle ve ĥalāyık iştirā ve bī' ve şırā ile meşġul ķalub vafir 'iķār ve emlāk ⁽¹⁹⁾ şatun aldım ve aĥbāb ve ĥulādan ile ülfet ve seyirġāhlarına varub nüzhet idüb ⁽²⁰⁾ pederümde ķalan mālдан iki ķat emvāl ve emlāk ķazandım ve seferümde ķekdüġüm ⁽²¹⁾ meşakķat ve meşāyibi ferāmüş idüb maķl lezīze ve eşrebe-i 'azīze ve elbise-i nefise ⁽²²⁾ nefsimi tatyīb ve ĥevānında ve sāzende ile rūĥımı taṭrīb ider ķaldım işte ⁽²³⁾ ilk seferüm ve ṭaynda ġördüġüm ġarāib ve ĥükm budur yarın inşāallah ta'āli şaġ ⁽²⁴⁾ ķalur isek ikinci seferümü naķl ve ifāde iderüm diyüb Sindbād Bahriyi aĥşāma ⁽²⁵⁾ ķadar yanunda bıraġub ta'şī itdükden şoñra yüz meşķāl altün virüb

ve “Sen bu gün ⁽²⁶⁾ ‘ahd-ı kadimimizi ihzâr ve meclisimiz üns ve laţifüñ iel münevver ve ma’ţî eyledük ⁽²⁷⁾ yarın bahr-ı hâl yanımıza gel ki hikâyeyi istimâ’ idersün.” didi.

Sindbâd beri teşekkür ⁽²⁸⁾ iderek çıka gitdi ve Sindbâd Bahri’nün gördüğü ğarâib ve ‘acâibden istiğrâb ⁽²⁹⁾ idüb ol gice maħalinde bitavtet ve ‘aliü’ş-şabâhı kâlkub Sindbâd Bahri’nün hânesine [366a] ⁽¹⁾ vardı yanuna girdükde hezâr-ı talţif ile karşulayub megrmâ ve ma’zma iclâs ⁽²⁾ ve cümle aħbâ ve celâs gelüb baş muvâid üsn ve istinâs itdüklerinde ba’dü’ţ-ta’âm ⁽³⁾ Sindbâd Bahri feth kelâm: Vay karındaşlar ben dün ki gün size nağl itdügüm gibi ⁽⁴⁾ ‘iş ve ‘işret ve şafâ ve râhat oğatımı geçürür iken günlerde bir gün ⁽⁵⁾ hâtrıma sefer huţur ve hıc bir şey düşünmeyerek irtikâb-ı maħzûr idüb balâd ⁽⁶⁾ ba’ideyi temâşâ ve ticâret ve tefric ve seyâhat itmegi taşmım ve malumdan mebliğ cisim ⁽⁷⁾ çıkarub Bağdâddan vafir mâl ve metâ’ alub der şandûk idüb deryâ sâhiline ⁽⁸⁾ indirdüm ve bir sefine arayub cedid ve güzel bir gemi bulub isticâr ve hamûlemi ⁽⁹⁾ seir-i tüccâr gibi yükleyüb metvkelâ ‘aliü’l-allah çeküb gitdük ve mesâ’ide hevâ ve tevfiğ ⁽¹⁰⁾ hüdâ ile bir keder görmeyerek beldeden beldeye ve atadan ataya gezüb ticâret ve bî’ ⁽¹¹⁾ ve şirâ ider idük günlerde bir gün envâ’i eşcâr ile ma’mûr ve enhâr câriye ile mağmûr ⁽¹²⁾ bir ataya teşâdüf itdük ki nazırını görmemiş idük pes kapudân ol atanın ⁽¹³⁾ hakîkat hâlini istikşa eylemek için sâhilinde irsâ eyledi diyince Şehrazâd ⁽¹⁴⁾ şabâh-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(15) **BEŞ YÜZ OTUZ İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁶⁾ Şehrazâd kelâma şürü’ idüb dir ki: Sindbâd nağlinde çün sâhilde irsâ itdük gerek ⁽¹⁷⁾ kapudân ve gerek seir tüccâr ataya indüklerinde ben dahı anlar ile inüb etrâf ve eknâfın ⁽¹⁸⁾ seyir ve temâşâ ide kalduk ve lezîz şemârından tenâvül ve şaf âbindan nüş idüb ⁽¹⁹⁾ hoş havâ olmağla her birimiz bir tarafa şapub seyir ile meşğül kaldı. Ben ise berâber ⁽²⁰⁾ bir miğdâr etmek ve katık almış olduğumdan şuyı ğayet lezîz derhatler ile sâyedâr ⁽²¹⁾ bir çeşme sâre gelüb üzerine oturdum ve ma’iyetimle olan etmegi yiyüb laţif ⁽²²⁾ nesim ser yanundan uyhum gelüb uyudum kaldum.

Bir müddet geçdükden şoñra hevâbdan ⁽²³⁾ intibâh ve arkağaşlarımı arayub sefineye nikâh itdüğümde bād bânı küşâd ve deryâ ⁽²⁴⁾ üzerinde mânend cirâd seyir iderek gitdüğünü gördüm meğer gerek tüccâr ve gerek taife ⁽²⁵⁾ beni nesyan idüb cezireyi gezdükden şoñra sefineye şu’ud idüb gitdiler ⁽²⁶⁾ hâlim nice oldugunu fehm

itdügümde hiss ve drākım ğayb idüb baħr ğayrete düşdüm ⁽²⁷⁾ ve avam ve ta'nīf ile nefsimde dönüb “Sen hezār-ı rāħat ve na'mātde memleketüñde maķı ⁽²⁸⁾ iken ğam'a ğām ve belāya dü-ĉar iden evhām sebebiyle terk dār ve diyār idüb iħtiyār [366b] ⁽¹⁾ meřāķ isfār eyledük ve sābıķa gördiğün maħan ‘azımeysi ferāmüş itdük ⁽²⁾ şimdi ğalün nice olur.” diyüb ķahr-ı ředīd ve ğamm mala mezīd ile müteħīr oldum ⁽³⁾ zīrā benüm ile ne dirhem ve ne dīnār be ne egil idecek řeyi istiřģāb idüb ve ğid ⁽⁴⁾ ve ğarīb ķalub ğayātadan meyus oldum ve fī ğel mirtelā teslumü'l-cerre ya'ni her bir kere ⁽⁵⁾ merāra süķüť iden desti ķarlamakdan selāmet bulmaz evvelki def'a ‘ināyet ğaķķ ile ⁽⁶⁾ ol sāyesleri bulub bni ma'mūr yere götürdiler, “Ama bu kere beni kim ķurtarur.” ⁽⁷⁾ diyüb ağlayarak ķaldum ve şiddet-i ķasāvetimden bir yerede tek ķurmağa ķudret bulmayub ⁽⁸⁾ mecnün gibi cezirede gezerek ğışşasız ve ğarzsız eťrāfa şapub yürür idüm ⁽⁹⁾ ağacdan ve ķum ve toprakdan ve gök ve deñizden ğayrı bir řey görmedüm.

Ol vechle ⁽¹⁰⁾ ğareket-i kesriye ile yürür iken ķarřuma bir ‘azım beyāz ķubbe nümāyān olmağla ⁽¹¹⁾ şubna ‘azımet ve yanuna vuşul itdügümde ğāyet mirtef'i ve düz bir ķubbe-i cisiye görüb ⁽¹²⁾ her ne ķadar ķapusını aramuş isemde bulamayub eťrāfında tolaşur ķaldum ve dāire-i ⁽¹³⁾ maħıtesini ol ĉün elli ğaťve ķadar olduğunu buldum. Ben ķubbe ne olduğunu telāř ⁽¹⁴⁾ ider iken birden bire ğüneş gözümdeñ nehān ve ğüyā ğice olub ortalığı zālām-ı ⁽¹⁵⁾ leyl gibi bir buluť nümāyān ve ğitdikĉe ataya taķrib itmekle büyükligi ve řafa ⁽¹⁶⁾ ķabil değil bir ķuř olduğunu gördüm.

Pes ol ‘azımü'l-caře mānend kive olan ⁽¹⁷⁾ marğ-ı cezireye taķrib ile ol ķubbe üzerine ķonub ķanādlarıyla örtüb yatdı ĉün ⁽¹⁸⁾ ben menü'l-ķadīm seyyāħ ve sefer-i zemīn iden zecātdeñ bir ğikāye işitmüş idüm şöyle ki ⁽¹⁹⁾ ba'z atalarda reħ nāmında bir büyük ķuř var idi ki yavruları fil yavrularıyla ⁽²⁰⁾ yürür idi. Ol ğikāye ğātrıma ğelüb ķubbe-i mezkure reħ yumurta sebī olduğunu ⁽²¹⁾ bildüm ve üzerine ķonub yatmağla ziyadece yakıñım ğāřıl oldu diyince řehrazād ⁽²²⁾ řabāħ-ı taķrib itdügünü görüb süķüt eyledi.

(23) **BEş YÜZ OTUZ ÜĉÜNCÜ ğICE**

⁽²⁴⁾ řehrazād kelāma řürü' idüb dir ki: Sindbād naķlinde ĉün ben marğ-ı mezkūr ⁽²⁵⁾ reħ olduđunu teyķin itdüm ve ben bu atadan ğülāř ve necātum ancaķ bu ķuřuñ ⁽²⁶⁾ vāřıřasıyla olabilür ve alā muťlakā seni kimse bundan ķurtaramaz diyüb ve řarığımı ⁽²⁷⁾

çıkarub ib gibi bükdüm. Ba'de belime ucuyla güzelce bağlayub ve diger ⁽²⁸⁾ ucu kuşuñ ayağına bend idüb tahtında yatdum ve bahr hāl bu kuş beni işbu harāb [367a] ⁽¹⁾ atadan çıkarub ma'mūr yere götürür ve bu keyfiyet burada ikāmetimden güzeldir ⁽²⁾ ve şāyed uyur iken kuş tayrān idüb giderse "Ben uyumuş bulunur ⁽³⁾ isem düşerüm." diyüb bütün gice bī-dār kaldum fecr olduğda kuş uyanub ⁽⁴⁾ ve bir şīhe idüb havāya pervāz iderek gitedükde ben semāya çıkduk zann idüb ⁽⁵⁾ bir müddet gitedükden soñra bir martif'i yere kondı zemine vuşul itdügümde ayaklarından ⁽⁶⁾ bağı çözüb ayaklarından şālumi fek idüb andan uzak gitedüm ve ašlā benden ⁽⁷⁾ şu'urı olmadı.

Ba'de marğ eṭrāf ve eknāfa taṭl'i idüb bir tarafa şaldurdu ⁽⁸⁾ ve büyük bir şeyi ağzına alub cū havāya uçub gitdi meger aldığı şeyi bir büyük ⁽⁹⁾ ejderhā idi gördüğümde ta'cibde kalub düşdügüm yere dahı diḳkat itdügümde ⁽¹⁰⁾ bir büyük dere ve fevķinde tepesi gözükmeyen gayet yüksek andan nezvil ve talū' gayr-ı ⁽¹¹⁾ mümkün bir 'azīm tağ olduğunı gördüğümde ittügüm işe pişmeyān ve keşki ⁽¹²⁾ ol atada kalmuş olaydum bu maḥalden iyü idi.

Zīrā anda ma' lezīz ve envā'i meyve ⁽¹³⁾ var idi bunda ise açlıktan ve susuzluğdan helākım muḥaḳaḳdur bir müşibetden ⁽¹⁴⁾ kendümi taḥliş ider isem andan büyük müşibeye dū-çār oluram diyerek cez' ⁽¹⁵⁾ ve fez' hāletinde kaldum ba'de nefsimde kuvvet virüb tağun eṭrāf ve eknāfını ⁽¹⁶⁾ gezmege başladuğümde taşları elmās ve yāķüt ve ma'den nefise ile tolu ve büyük ⁽¹⁷⁾ yılanlar ve ejderhālar ortalığa taldırduğunı gördüm ancak mezkūr yılan ve ejderhā ⁽¹⁸⁾ gündüzde reh kuşu hevafindan çıkmazdı gice olduğda çıkub gezerdi zīrā ⁽¹⁹⁾ gerek reh ve gerek nasr kuşları bunlar tesliṭ buldukları gibi kapub parça parça ⁽²⁰⁾ ider idi. Ben hezārından ve ḥayret ile ol dere içünde ḥasret ve nedāmet ile gezerek ⁽²¹⁾ kaldum gice olduğda bitavtet idecek yeri arayub bir mağara bulduğümde içüne ⁽²²⁾ girüb ve kapusunu bir taş ile üzerüme kapadub oturduğümde mağara tarafunda ⁽²³⁾ gāyet büyük ejderhā yumurtaları üzerine yatduğunı gördüm ḥavfımdan rūḥum ⁽²⁴⁾ bedenimden çıkdı zann idüb ve ne ideceğimi bilmeyüb bir tarafa çekilüb ḳazā ⁽²⁵⁾ ve ḳadere bal teslīm mevti görerek kaldum ise de ol ejderhā ašlā yerinden hareket ⁽²⁶⁾ itmeyüb beni incitmedi şabāḥ olduğda āheste āheste mağāranuñ kapusına ⁽²⁷⁾ varub taşu izāle ve taşraya çıkub açlık ve bī-dārılık ve ḥavf ve dehşetden ⁽²⁸⁾ kendümi serḥoş gibi buldum ben ol hāletde iken tağ tepesinden yüzülmüş ⁽²⁹⁾ bir koyub lāşesi ve ba'de bir şafr lāşesi düşdügünü gördüğümde menü'l-ḳadīm [367b] ⁽¹⁾ Tüccār ve seyyāḥlardan mesmū'm olan ḥikāye ḥatırına geldi ki büyük bir

tağ varmuş ⁽²⁾ elmās ve envā'i cevāhir ile tolu olub üzerine çıkmak mümkün olmamağla ⁽³⁾ koyun ve şafr muğavelesi zebh idüb dereye ilkā iderler yumuşak olarak düşdükdü ⁽⁴⁾ ol elmās daneleri ete yapuşub ba'de büyük marglar ol leşlere gelüb tırnaklarıyla ⁽⁵⁾ leşleri alub tağ tepesine kaldırdıklarında ilka iden tüccār üzerlerine çıkub ⁽⁶⁾ şemāta itdüklerinde kuşlar leşi terk idüb firār iderler tüccār gelüb ol etlere lāşık ⁽⁷⁾ olan taşları almağla çün bu hikāye hātrıma geldi kırtulmanuñ tarīkıını ⁽⁸⁾ buldum diyerek derhāl dereye olan cevahirden vafir büyük ve güzel taşlar toplayub ⁽⁹⁾ koyunum ve kemerüm vesāir tahi olan eşvābımı tıoldırub vafir cevāhir ve elmās topladum.

⁽¹⁰⁾ Ba'de şalımı başumdan çıkarub ib gibi bükdüm ve şıgır leşine gelüb altına girdüm ⁽¹¹⁾ ve güzelce üzerüme bağladum ki kuşlar geldükde beni görmesün ol hālde yatur kaldum ⁽¹²⁾ bir sâ'at geçmeden deve kadar büyük bir kuş gelüb ol leşi alub pervāz itdi. ⁽¹³⁾ Ben ellerüm ile kuşağımı müsā'de itmek için leşi tutub tağ üzerine kıondı ⁽¹⁴⁾ hemān yere vardukda maħfī olan tüccār şīha iderek çıkıldıklarında kuş firār ⁽¹⁵⁾ ve anlar dağı leşe gelüb beni gördüklerinde cin zann idüb kaçmuş iselerde ben ⁽¹⁶⁾ gelin havf itmeyüñ ben sizüñ gibi beşer-i ne'indenüm didüm. Havfları zāil olub ⁽¹⁷⁾ yanuma geldiler ise de leş üzerinde bir şeyi bulmadıklarından el ele urub feryād itmege ⁽¹⁸⁾ başladılar ve "Sen bizüm rızkıımızı mān'i olduñ." diyü söylemege başladıklarında leş şāhibine ⁽¹⁹⁾ "Behey ādem! Senüñ leş cevāhir kıaldıracağı taş ne miqdār olur gel ben saña ⁽²⁰⁾ iki kıat virürem." diyü ma'iyetimle aldugum taşlardan bir kaç dane virdügümde teşekkür ⁽²¹⁾ itmege başlayub ğayet hoşlandı ve "Benüm keyfiyet hālumden suāl idüb mācerāmı ⁽²²⁾ naql itdügümde ğāyet ta'cib ve istiğrāb idüb sen tāze hayāta nāil olduñ." ⁽²³⁾ diyü tehniye-i selāmet eylediler.

Ba'de sāir tüccārılar işlerini bütürdüklerinde yanuma gelüb ⁽²⁴⁾ hikāye-i 'acībemi istimā' ve ben sizüñ gibi büyük tüccārıldanum kıazā ve kıader beni buraya ⁽²⁵⁾ getürdi ve anlar ile oturub istirāhat buldum çün leş şāhibine ⁽²⁶⁾ virdügüm taşları 'ömrümde görmemiş ğāyet hoşlarnub beni vafir ikrām eyledi ⁽²⁷⁾ ve teşekkür idüb selāmete mesrūr oldu ve ol gice orada kıalub ol dereden ⁽²⁸⁾ kıurtulduguma hüdāya ve sibās iderek rāhat ve şafā ile yanuma yatdum şabāh olduğda ⁽²⁹⁾ cümle kıalkub tağ üzerinde revāne olduğ ve dere içüne yakub nice 'acāib [368a] ⁽¹⁾ yılan ve ejderhā gördük gide gide büyük ve vās'i bir bağçeye varub işcār ⁽²⁾ zelāinde istirāhat itdük diyince Şehrazād şabāh oldugunu görüb süküt ⁽³⁾ eyledi.

(4) **BEŞ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ GİCE**

(5) Şehrazād kelāma şürū' idüb dir ki: Sindbād naqlinde ol bağçede kāfur ağacını (6) gördüm her bir ağac yüz kişi gölgesine oturabilür ve kafürü almağ istediklerinde (7) ağacı dilerler imuş dilendükde andan şu aqub ba'de tonub kāfur olur (8) ve şamuğ gibi in'aqād ider lakin ağac kırur gider ve ol havālide gergedān nāmında (9) bir hayvān var imuş gāyet cesāmetlü ve 'azīm gövdelü olub cāmus cürmünde (10) ve boynuzı on arşun tolunda 'alk nām hayvāna mesluğ olub egil idermüş (11) lakin erbāb seyāhat bize naql itdiler ki işbu gergedan hayvān fili boynuzı (12) üzerine alub gezer turur fil olub bütün bütün leşi yağ gibi akdukda işbu (13) hayvānuñ gözine girüb kör olur ve hastalanub helāk ider oldukda, Reh nām (14) marğ gelüb yavrularına yedirmek için getürmüş didiler ve ol bostānda (15) dürlü dürlü hayvānlar gördüm ezcümle bizüm bildüğümüz cāmus nev'inden gāyet büyük (16) hayvān vardur ki bizde anuñ gibi yokdur ve ol maħalde benüm ile gelen tüccār elmāsı (17) eliyle terāzüleyüb ba'zısı para ile ve ba'zısı ağır şeyler ile tebdil iderek (18) aldılar ve halk ā'leme seyir ve temāşā itdirerek dereden dereye ve şehirden şehre varub (19) ve her girdüğümüz yerde alış viriş idüb vafir altün ve denānr kazanduk tā Başraya (20) vuşul ve orada daħı bir kaç gün ikāmet itdükden soñra Bağdāda hāneme girüb (21) istiqrār ve şöhetümde kişret üzere elmās ve yāqūt ve altün ve metā' getürüb (22) selāmet için fuqarāya ve bī-kislere vafir bāya taşdığ ve hediye virdüm ve yār ve helān (23) arasında oturub egil ve şarb ve tarb ile meşğul ve ol mekāsāt itdüğüm (24) miħnetleri nesyan ve zehval idüb kaldum ve bildüğüm aħbā ve şahāb vuşulumı (25) işitdiklerinde yanuma gelüb tehniye-i selāmet iderler ve gelenlere mācerāmı naql itdüğümde (26) ta'cib ve istiğrāb idüb sen cedid-i hayāta nāil olduk diyü hüdāya şükür iderlerdi.

(27) İşte ikinci seferde olan mācerāmı bugün size naql itdüm yarın daħı üçüncü (28) seferümde mekāsāt itdüğüm ahvāl ve miħnetleri naql iderüm diyüb ve Sindbād Bahriye [368b] (1) yüz meşkal virüb irtesi gün bahr hāl gelmesini tenbiye ol daħı teşekkür ve du'ā iderek (2) maħrına gitdi ol giceyi geçirüb şabāh oldukda kalkub togru Sindbād (3) ü'l-cerīnün konağına gidüb yanuna girdi ol daħı hezār-ı teħib ve tekerrim idüb (4) yanuna aldı ve bākī yārānlar daħı geldüklerinde Sindbād bahri ey yārān zevü'l-vefā ve helān (5) karīn şıdık ve şafā iki seferde çekdüğüm miħnetler ve gördüğüm meşakkatler mesmū'ñuz (6) oldu.

Şimdi size sefer-i sālīşūñ keyfiyetini ī'lān ve gūş mā'rifūñize izhār⁽⁷⁾ ve tebyān iderüm zīrā bu def'a da vāḳ'a olan miñnetlerüm ve meḳāsāt itdügüm şiddetüm⁽⁸⁾ ve gördüğüm 'acāīb ve teşādūf itmedüğüm ğarāīb bālāda naḳil itdügüm ḥikāyātdan⁽⁹⁾ ī'cab ve iğrabdur şöyle ki ikinci seferden dönüb maldār ve şāhib ī'tibār⁽¹⁰⁾ ve ahālī belde arasında büyük tüccārlardan gördükleri hālde ve ḥadd-i zātımda müsterīḥ⁽¹¹⁾ ü'l-bāl egli ve şarb ve zaḥūñ ve la'b arasında mevşülü'l-amāl olub benden zāi'⁽¹²⁾ ve telef olan emvāl bir kaç kat ile ḥalef olub marifaü'l-hāl oturur iken⁽¹³⁾ nefşüm yine sefere iştiyāk ve ticārete ferḥ-i aḥdāk ve derḥāl şedd-i 'azīmet ihtimām⁽¹⁴⁾ ve bezl-i muḳadderat mal kelām idüb ticārete lāyıḳ olan eşyāyı iştirā ve şiddet-i aḥmāl⁽¹⁵⁾ idüb Bağdāddan Başraya gitdüm ve orada ma'teber tüccār ve ehl-i şalāḥ ve ī'tibār⁽¹⁶⁾ bir kaç kişi ile seffīne istīcār ve metüklā 'aliü'l-allah bād bānı küşād idüb çıḳa⁽¹⁷⁾ gitdük ve deryādan deryāya memlekette memlekete varub 'acāīb-i dünyāyı seyir ve temāşā⁽¹⁸⁾ ve ticāret idüb keyf-i māīşā gidüb bir müddet sürür ve inşirāḥ ve mezīd-i inbisāt⁽¹⁹⁾ ve ifrāḥ ile geçdise de günlerde bir gün büyük furtına ḥāşıl olub kendümüzü⁽²⁰⁾ şaşırduḳ ve mevc deryā taḡlar gibi olub seffīnemiz şu yüzinde fevḫi gibi⁽²¹⁾ yuvarlanarak ḳaldı bir gün bir gice furtuna sürüb bir miḳdār sükūnet bulduḳda⁽²²⁾ ḳuyudan eṭrāf ve eknāfa nikāḥ ve ḥarītasını çıkarub diḳḳat ve ṭarīḳına⁽²³⁾ intibāḥ itdükde feryād ve fiḡān ve veyl iḫzān ile ḥākini ī'lān idüb şarīḡın⁽²⁴⁾ yere ilḳā ve şaḳālını yolub eşvābını daḫı ḳaṭ' ile temürini ilḳā ve seffīnesini⁽²⁵⁾ irsāl eyledi diyince Şehrazād 'amūd şabāḥ şafaḳ arasından yer ve zevātızāḥ itdügünü⁽²⁶⁾ görüb sükūt eyledi.

(27) **BEŞ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ GİCE**

(28) Çün seffīne-i ḥürşīd mirsā-i ğuruba duḡul ve ilḳā-yı zencīr cedīd itdügünü [369a]⁽¹⁾ Şehrazād gördi şāḥ ve el-anşerādı eğlendirmesini murād itdi ḥikāye tekmliline⁽²⁾ şürü' idüb dir ki: Sindbād naḳlinde ḳapudān seffīnesinüñ temyürini atduḳda "Ey⁽³⁾ süvāriler işbu furtuna ve şiddet-i rüzgār sū-i baḫtımızdan maymūn taḡına ilḳā eyledi⁽⁴⁾ ve her kim bu taḡa düşer ise ḥülāş bulamaz zīrā buranuñ maymūnları kimlere⁽⁵⁾ tasliḫ iderler ve ellerinde ḳurtuluş yoḳdur." diyüb cümlemüz baḫr ḫayrete düşüb⁽⁶⁾ ağlamaḡa ve feryād itmege başladuḳ biz ol ḫāletde iken nā-gāḥ Maymūnlar taḡdan⁽⁷⁾ inüb seffīneyi aḫāṭa itdiler biz müdāf'aya ḳalkmuş isekde Maymūnlaruñ ḳişretinden⁽⁸⁾ ve kibr-i ḫişşelerinden ḳorḳub baḳa ḳalduḳ zīrā mezkūr Maymūnlaruñ her biri gözleri⁽⁹⁾ ufaḳ ve ḳılları gice gibi siyāḥ ve uzun her birinüñ uzunluḡı dört ḳarışa ḳarīb⁽¹⁰⁾ idi ve insandan müstevḫiş ḳoy ve şedīd bir ḫayvān idi.

Biz eger anlaruñ birini ⁽¹¹⁾ katl ider isek cümlemizi katl ve i'dām iderler zīrā kişretleri ziyāde idi ⁽¹²⁾ bunlar tağdan inüb sefinemizi aḥāṭa ve üzerine çıkub bütün armasını ⁽¹³⁾ ve içini taldurdılar ve temyürüñ halatını vesāir geminüñ iblerini kesüb ve süvāriler ⁽¹⁴⁾ sübürüb qaraya çıkardukdan soñra sefineyi sürüb götürüb gitdiler ⁽¹⁵⁾ ve gözlerimizden nihān oldılar biz ol tağda kalub aṭanuñ eṭrāf ve eknāfını ⁽¹⁶⁾ gezidüğümüzde vafir meyvelü işcār ve envā'i sebze ve meyve cāriye bulub ağaçlardan ⁽¹⁷⁾ meyve tenāvül iderek keşt ve güzār iderken aṭa satṭında büyük bir kaşr gördük ⁽¹⁸⁾ yanuna varduğumuzda gāyet yüksek ve maḥkumü'l-binā kapusu iki kanādli ibnūsdan ⁽¹⁹⁾ yapılmış açuḳ oldugunu bulub içüne girdüğümüzde içi vās'i ve bir kaç mükellef ⁽²⁰⁾ oṭa ve şadrende büyük pīke ve maṭıncı içinde ocaḳlar ve kebāb şişleri ve vafir ⁽²¹⁾ kemükler ile tolu oldugunu gördük ol keyfiyetlerden ta'cib idüb şabāḥdan ⁽²²⁾ aḥşāma kadar içinde oturub güneş garba yüz tutduḳda cū havādan gök ⁽²³⁾ gürlemesi gibi bir şadā zuhūr ve zemīn daḥı zelzele gibi hareket itmege başlayub ⁽²⁴⁾ müteḥayr tırurken kaşruñ yuḳarusından insān şuretinde ḥürmā ağacı kadar ⁽²⁵⁾ tevīl ilkāma siyāh renklü gözleri ateş gibi yanar ve azu dişleri ḥazīz dişlerine ⁽²⁶⁾ müşābe ve ağızı kapu gibi ve tudaḳları deve tudaḳlarına beñzer kulakları daḥı ⁽²⁷⁾ ḳalkān kadar omuzları üzerine şarkmuş ve tırnakları arslan pençesine müşābe ⁽²⁸⁾ bir şahış inüb biz anı kemürdügümüz birle şiddet-i ḥavfdan ölüm derecesine varub ⁽²⁹⁾ müteḥayr tırduḳ merḳūm yuḳarudan inüb ol pīke üzerinde bir miḳdāristirāḥat [369b] ⁽¹⁾ itdükden soñra ḳalkub toḡru yanımıza geldi ve arḳadaşlaruñ arasından beni elimden ⁽²⁾ tutub çekdi ba'de elinde loḳma gibi havāya ḳaldırub ḳoyunlaruñ cezārlar semüz ⁽³⁾ ve lāḡrını yoḳladuḳları meşellü beni daḥı yükleyüb çün ben sefer-i ḳasāvetinden ⁽⁴⁾ ve şiddet-i ḥavfımdan atım arami ve gāyet za'yifü'l-beden olmuş olduğumdan beni begenmeyüb ⁽⁵⁾ niçe ḳahrından ḥülāş bulub yere ḳoyub şalivirdi ve refiḳālarumdan başḳa seni ⁽⁶⁾ alub güzülük ces ve mes idüb anı daḥı istiḥsān itmeyüb başḳasını aradı ⁽⁷⁾ tā ki ḳapudānımıza vardı merḳūm gāyet semiz ve tendrest olmaḡla begenüb cezār ⁽⁸⁾ zebīḥesini tıtdığı gibi ḳapudānı yere atub ve ayağını boḡazına ḳoyub başını bedeninden ⁽⁹⁾ ayırdı ve bir büyük şiş getirüb ağızından idḥāl ve isḡlından ucını iḥrāc ⁽¹⁰⁾ idüb şişe şoḳdı ba'de ateş yaḳub anı kebāb gibi pişirüb yanuna ḳoydı ⁽¹¹⁾ ve insān ta'ām yediğı gibi et parçalarını ḳı'ta alub tenāvül iderdi ⁽¹²⁾ diyince Şehrazād şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(13) **BEŞ YÜZ OTUZ ALTINCI GİCE**

(14) Çün gice ā'leme diyü gibi hücum ve zū-i nehārı arnında mahfı ve mekşüm idüb halk (15) rāhat ve sükūna meyilleri ma'lūm olmaqla Şehrazād margubeū'l-verād hikāye (16) tekmilinde dir ki: Sindbād naqlinde şahş-ı merķūm apudānuñ etini egil idüb bitürdükte (17) kemüklerini dađı yükleyüb yumuşakları egil ve diđerleri bir arafa atduđdan şöñra (18) pıke üzerine uzanub yatdı ve horlamađa bařlayub gök gürlemesi gibi horlardı (19) řabāh olduđda alkub hāl sebiline gitdi viz isek havf ve dehřetden (20) bī-cān ve bī-hayāt oturub almuř idük pes merķūm gitdükte (21) 'aqlumuz bařumıza gelüb birbirimiz ile laırdı itmege bařladuđ keřki Maymūnlar bizi (22) egil olaydılar yāhūd deryāda ğarķ olmuř olayduđda böyle baaraķ göz (23) görerek kebāb olub egil olana cađımızdan öli ve iħsan idi lāhavle velā kuvvete (24) illā billah biz bunda hezār-ı ğasretde olub kimse bizüm ğalumize maql'a olmaz bundan (25) ğülāř ve necātımız maħal abālındendür diyüb aada gizlenecek bir yer arayaraķ (26) alduđ ve etimiz ateř üzerinde biřub egil olunmazdan evvel ölüm bize asān geldi.

(27) Çün aħřām olub biz ol aşırdan ğayrı bir melcā bulmaduğ telāř-ı 'aıldan (28) ve şiddet-i havfdan yine oraya 'avdet idüb oturub vaıt mesā olduğda sālef [370a] (1) ü'z-zıkr şahış gelüb bizi birer birer yoqlayub tasmuzımızı bulduğda hemān boynundan (2) tutub başını bedeninden çekdi ve apudāna itdüği gibi anı dağı řiře koyub (3) pişinceye kadar ateř üzerinde çevirerek řabħ ve egil idüb muştabeye gelün (4) uyudı ve 'aliü'ř-řabāh alkub gitdi biz bir yere gelüb ğalumiz niye mancır olacağı (5) müzākeresinde alduđ ve kendümüzü deñize atub telef olmaķ bu mevte-i řani'adan (6) evveli oldugunu görüb ğıle aramağa alkduđ "Bir yemezsiz benüm sözimi dinleyün (7) benüm gördüğüm çäre ancak řol şahış birvechle öldirelüm ā'lem-i şerrinden ğülās (8) bulsun." didükde ben "Ey birāderler! Biz bunuñ atlini taşmım itdüğümüz ğalde ibtidā-yı (9) emirde aada olan aħřābdan řal bağlamağa řāyān olan vafır aħřāb (10) deryā kenarına naqlil ve bir şalumu bağlamağa himmet idüb ğāzır ve āmāda olduğda (11) ol vaıt atline mübāřeret idelüm zırā ğaķından gelmeyübdedir kırtılur ise (12) cümlemizi telef ider şalumız ğāzır olduğı ğalde atlı idemez isek firār idüb (13) kendümüzü řala atalum yoķ ğaķından gelüb telef ider isek ol vaıt başka (14) çäre düşünelüm ya řal ile gidelüm yāhūd bir gemi zuhūr idene kadar aada (15) alalum." didüğümde reyümi begenüb ve bu vechle ittifāk idüb ađaclaruñ büyük (16) dallarından vafır parçalar toplayub deryā kenarına naqlil ile bir birine bend idüb ğāyet (17) bir büyük ve güzel řal olduğda deryāya atub yine ařra 'avdet ve iķāmet itdük.

(18) Ahşām olduḡda zemīn ḡarekete başlayub ol siyāh şaşış řuhūr itdi (19) ve girdükde kelb ‘aşvar gibi ḡāzır olanları yũkleyũb semũzini řatl idũb ā’det (20) ḡabıřesi üzere kebāb biřirũb yedi ve muştaba üzerine uzanub yatduḡda (21) hemān cũmlemiz řalkũb iki uzun řeyř alub ateşde kızdurduḡ kızdũklarında (22) gũzelce şutub her biri ol řařıřuñ her biri gũzine şoyub üzerine řayanaraḡ (23) řoḡdũgũmũzda ‘ařīm bir şışa eyledi ki ortaluḡ zelzele gibi ḡareket idũb pıkenũñ (24) ȳzerinden řalkũb bize şaldırdı ve aramaḡa başladı zırā gũzleri kũr olmuş (25) olduḡundan bizi gũrmezdi.

Biz isek ziyāde şorşuya dũřũb şapudan kendũmizi (26) atub çıřduḡ ol daḡı semize uyub arşamızda dũřdi ve şışa iderek (27) řasruñ şapusundan çışub bir şarafa řapduḡdan řoñra nā-gāḡ anuñ şekl ve kıyāfetinde (28) ve heykel ve cũrmũnde anuñ işi ma’iyetiyle gelũb ȳzerũmize çaldılar ise de biz deryā (29) kenarına varub baḡladuḡumuz şala binũb şaradan alarga itmũř olduḡumuzu (1) Gũrdũklerinde bũyũk şaşlar alub ȳzerũmize atmaḡa başladılar diyince řehrazād nũr-ı (2) řabāḡ ortalıḡa imtidād idũb ḡıyābet ceb-i leylden azād ve vũcũdda seyāḡat ve baḡır (3) ā’leme řabāḡat itmege bařladuḡunu gũrũb sũkũt eyledi.

(4) **BEş YũZ OTUZ YEDİNCİ GİCE**

(5) Ćũn gice olub nicũm-ũ āsumān mānend řanādıl iflākda lam’ān ve ruḡbā-yı (6) řeyātin mal’anet āyīn řehb řāḡbe vařāl ile muḡab ve ā’şışları mařlũblarıyla (7) kāmbyn itdiler řehrazād řāḡını eḡlendirmek iĉũn ḡikāye tekmilinde dir ki: (8) Sindbād naşlinde diyũ mezķũr ve zevcesi ȳzerũmize şaşları yaḡmur gibi yaḡdırub (9) bir řaĉ kiři şaşdan telef ve ba’zısı deryā ḡareketinden deñize dũřũb ḡarḡ (10) oldılar faĉař řal ȳzerinde ben ve ma’iyetle iki kiři ḡũlās bulub engine çıřduḡ (11) ve řalḡalar bizi řal ile yuvarlayaraḡ bir sāḡile ilkā itdi şaldan çışub (12) şiddet-i ta’imizden ōlũ gibi yere atilub uyuduḡ ba’de ifākat bulduḡumuzda ḡayet (13) bũyũk bir yılan ȳzerũmize ḡũcũm ve birimizi şapub omuzlarına şadar yutdı ve bir (14) aḡaca şarılıb kemũklerini kırdũḡda bũtũn şarnuna yudub şavuşub gitdi.

(15) Ben bir refıķ ile şalub kendũ kendũmize ḡũzn idũb aḡlamaḡa bařladuḡ ve selāmet (16) bulub ol diyũ belāsından kırtulduḡ diyũ mũlāḡaza itdũk ise de anuñ gibi başka (17) maş’ibete dũ-ĉār olduḡumıza teessũf iderek ve lāḡavl diyũb bu el-‘acib miḡnete şabır (18) idũb va ‘acabā ḡālumuz niye mencir ve ḡũlāřımız nũĉla miķdar diyũ

düşünerek kalduk⁽¹⁹⁾ ve ağaçlarda olan egile şâyân meyvelerden tenāvül idüb gice olduğda bir büyük⁽²⁰⁾ ağaca çıkub yatduk lakin ben gāyet yüksek daluñ üzerine çıktum ve arkadaşum⁽²¹⁾ altımda idi naşf-ı leyl olduğda yine yılan gelüb şağa ve şola bakub bizüm⁽²²⁾ ağac üstünde olduğumızı gördükde ağaca çıkub refikimi çeküb yutdı⁽²³⁾ ve derhate şarılıb karnını şokarak kemüklerini kırdırub ağac üzerinden⁽²⁴⁾ inüb gitdi.

Bu keyfiyetler müşahedesinden diri iken olub elüm ve ayağum tutmaz⁽²⁵⁾ oldı ve kendümi deryāya atub boğulmamı ihtiyār itmüş isemde can ‘azīz⁽²⁶⁾ olmağla allah kerīm diyerek kaldum lakin bir kaç uzun tahta getürüb dört etrāfıma⁽²⁷⁾ koyub içine mezār girüb üzerüme bağladum ya’ni birini gögsüme ve birini arğama⁽²⁸⁾ ve ikisini sağ vuşul taraflaruma koyub içünde şandukda olan maḥfūz [371a]⁽¹⁾ Şeyi gibi kalub yatdum gice olduğda yılan gelüb her bir taraflı aradukdan sonra⁽²⁾ beni bulub egil ve bülü’ itmege her ne kadar çabaladıysa da ol tahtalardan tarīk⁽³⁾ bulmadugundan yanuma etrāfımı yoklayarak kaldı ve ben ölü gibi ödüm patlayacak⁽⁴⁾ derecede kalub şabāh olduğda yılan hāl sebikine gidüb beni bıraktukda ellerimi⁽⁵⁾ tahtalar arasından çıkarub bağları çözüb çıktum lakin mükāsāt itdügüm⁽⁶⁾ havf ve dehşetden harekete mecālim yoğidise de kendümi sürerek atada gezüb⁽⁷⁾ ve sähile gelüb deryāya bakarak ve vece hülāşımı düşünerek kaldum kuşluk vaktinde⁽⁸⁾ gözime deñizde bir sefine nümāyān ve şiddet-i ferḥamdan ne ideceğimi bilüb ağaçlardan⁽⁹⁾ bir dal koparub ver mürtef’i bir yere çıkub sefineye işāret itmege başladum⁽¹⁰⁾ çün ‘ömür dahā tükenmeyüb ḥabl-i ḥayātum memat ve telef olan malum kadarda baña muhtac⁽¹¹⁾ idi sefine süvārisi beni görüb ‘acabā bu ḥarāb ata da insān-ı nev’i⁽¹²⁾ ne geze gālibā bir gemi paralanmış ve andan kırtulub “Bu atada kalmuş.” diyerek, şandalımı⁽¹³⁾ indirüb yanuma gönderdi ve beni alub sefineye ilette çıktıgumda rākib olanlar⁽¹⁴⁾ yanuma gelüb selāmetime ḥamd ve teşekkür ve hāl ve keyfiyetimden şūāl idüb mācerāmı naḳil⁽¹⁵⁾ ve irād itdügümde gāyet ta’cib idüb ikrām ve itā’ām ve ḥāş elbiselerinden⁽¹⁶⁾ iksā eylediler ve ben ḥüdāya selāmetüm için sücüd ve ḥamd ve senā idüb ol tüccārlaruñ⁽¹⁷⁾ ma’iyetlerinde kaldum ve muvāffak havā ile seyir ve sefer idüb güyā oldıgum hāl maḥz⁽¹⁸⁾ düş ve rüyādur zann ider idüm diyince Şehrazād güneş rabke-i gurūbdan⁽¹⁹⁾ hülāş ve ā’leme nūr ve bahā ile kisve-i ihtişāş giydirecek vaktit olduğumı⁽²⁰⁾ görüb süküt eyledi.

(21) **BEŞ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ GİCE**

(22) Çün seyf-i maşîkil âfitâb-ı nemd gurûba girüb müşâhede mahlûkâtdan ihticâb (23) ve zalâm-ı leyl ortalığa yayılıb bî-dârlığı uyhuya taḥvîl eyledi. Şehrazâd Melike (24) hikâyeye tekmiline şürû' idüb dir ki: Sindbâd naḳlinde sefinemiz bir kaç gün gitdükden (25) soñra selâḥaṭ nâm bir aṭaya girüb lenkerândâr oldı ve içünde olan tüccâr alıṣ (26) virüş itmek için inüb mallarını daḫı ḳaraya iḫrâc itdiler ḳapudân baña (27) iltifât ve “Sen fakîr ve ğarîb âdemsin saña aĝanamız ve acbe-i izmetimizdür ve seni memleketüñe (28) ḳadar îşâl idecek mübâlaĝuñ ṭarîḳını gösterdüm ki baña ḫayır du'âlar idersün [371b] (1) ḳabül ider müsün?” didükde ben “Evet ḳabül iderüm.” didüm ḳapudân “Baĝdâddan bizüm ile bir âdem (2) çıḳmamuş idi yolda ḳazâyâ uğrayub helâk oldı ve andan bir ḫaber zuḫûr itmedi (3) ve biz de mütâ'i ḳalmuş oldugundan anuñ ḫamûlesini bâd fetr saña vireyüm ve bahâsını daḫı (4) taḫşîş iderüm eşyâyı bu aṭada firûḫat ve itdigüñ kârı çekdigüñ muḳâbelesinde (5) al ve bâḳîsini tüccârlaruñ ma'rifetiyle baña teslîm eyle Baĝdâda vardugumuzda ve reşesine vireyüm.” (6) didükde, ben sözünden memnûn olub elini öpdüm ve “Sen münâsib görür iseñ maḳbûlümdür.” (7) didüm.

Ḳapudân sefinede ḫâzır olan tüccârları aḫzâr ve ṭaifeye emir idüb (8) ol emâneti anbârdan iḫrâc ve baña teslîm eylemelerini îrâd itdükde sefine kâtibi “Ey ḳapudân (9) ben bu emâneti kimüñ ismiyle yazarum didi ḳapudân bizüm ile olub ve deryâyâ ğarḳ olan (10) Sindbâd Baḫri'nüñ ismiyle yaz zîrâ bunca müddet andan bir ḫaber zuḫûr itmedi ve emâneti (11) böylece bizde ḳaldı işbu ğarîbe virelüm hem mal şatılsun ve hem bu fakîr pare (12) ḳazansun Baĝdâda gitdügümüzde eger saĝ bulur isek emânetinüñ parasini virelüm (13) bulamaz isek verişesine teslîm iderüm.” didügünü işitdügümde nefsim “Sindbâd Baḫri (14) senden ğayrı kimse yokdur ve zîkr eyledüĝi aṭada ğarḳ olanlaruñ içünde ben daḫı (15) ğarḳ olmuş idüm.” diyüb ve ḳapudâna varub “Efendüm sen ol ğarḳ olan âdemüñ ḫâlini (16) bilür müsün?” didi.

Ḳapudân “Yok ben güzelce ḫâline maṭl'a degilem ancaḳ Baĝdâd (17) tüccârlarından oldugunu bilürem bizüm ile sefer idüb giderken bir gün aṭalaruñ birinde (18) lenkerâdâz ve süvâri sefine üzerine inüb câmaşuylerini ĝusl ve ṭa'âmlarını (19) ṭabḫ iderler idi istirâhatları yerini bulduḳda cümlemiz sefineye süvâr olub sefer (20) itmüş isekde merḳümü ba'dḫayn tefekkür ve aṭadamı ḳaldı yâḫûd ğarḳımı oldı (21) bilemedüñ.” didükde ben “Ey ḳapudân! Söyledigüñ Sindbâd Baḫri benüm zîrâ zîkr itdigüñ (22) aṭaya vardügümüzde rekâb sefine ile inüb ve bir laṭif aĝaclaruñ altına varub (23) oturdum ve

laṭīf hevā ile lezzet bulub uyudum aldum intibāh itdugumde ne sizi ⁽²⁴⁾ ve sefīneñizi buldum bu mal benüm malumdur ve elmās getüren tüccār beni elmās ağında ⁽²⁵⁾ görüb baña şehādet iderler zīrā ben anlara hikāyemi nail itmiş idüm ve sizüñle olan ⁽²⁶⁾ mācerāmı söylemiş idüm.” diyüb ba’de alkub gemide olan tüccārlara varub “Siz beni ⁽²⁷⁾ unuttuñuz mı ben sizüñ aada nesyan itdigüñiz ādem degilem.” didugumde tüccār bir yere ⁽²⁸⁾ gelüb baña dikat itdiler ve ba’zısı sözime inanub ve ba’zısı inanmadı ⁽²⁹⁾ biz keft ve gövde iken elmās ağında benüm ile bulunan tācirlerüñ biri sefinede bulunub [372a] ⁽¹⁾ cebl-i mezkürdan geldugumi iitmekle yanımıza gelüb cemā’at şöyle ki biz zebcelerimizi ⁽²⁾ ağdan dereye atduğumuzda “Benüm boğazadugum ıgır ile bağlanmış bir recl ıdugunu size ⁽³⁾ naql ve hikāye itmedüm mi ve baña ol vait inānmadıñız ite ol söyledugüm ādem budur.” ⁽⁴⁾ didükde vā’ā “Sen bu keyfiyeti nail itmüidüñ ve biz saña inānmaduk idi.” didiler. Tüccār ⁽⁵⁾ mezkūr taı “Ol ādem bu idi zīrā baña vafir cevāhir virmuidi ve ismüm ⁽⁶⁾ Sindbād Baħrī.” diyü ifade ve ba’de bizi vedā’ idüb memlektine gitmiş idi imdi ⁽⁷⁾ bu mal anuñ olduğı tebīn itdi zīrā ol vait mālınuñ sizde aldugunu söyledi ⁽⁸⁾ ve ıdı tebīn itdi didi diyince ehrazād sabāh-ı tarib itdugünü görüb süküt ⁽⁹⁾ eyledi.

(10) **BEŞ YÜZ OTUZ TOUZUNCU GİCE**

⁽¹¹⁾ ehrazād kelāma ürü’ idüb dir ki: Sindbād nalinde pes apudān ol tācirüñ ⁽¹²⁾ kelāmını iitdükde ayağa ıyām ve yanuma gelüb dikat idüb “Sen malını bilmez müsün ⁽¹³⁾ didi. ben “Nice bilmem malum udur budur Baradan sizüñle itirā itdugumde ⁽¹⁴⁾ bu adar para virdüm.” diyüb ve bir aç gün aramazda vuū’ bulan amurdan ihār itdugumde ⁽¹⁵⁾ apudān beni bilüm ma’niama itābān ve selāmet ile tehniye ve hārımı alub ⁽¹⁶⁾ “Vallaha senüñ ıa gāyet ‘acayib ve ğarīb ıadur lakin el-amdülillah ki sāhil selāmeti ⁽¹⁷⁾ bulduñ ve malüñi daı bulduñ.” diyüb eyāmı baña teslim idüb istedugüm gibi firuat ⁽¹⁸⁾ ve ziyāde reb ve fāide azanub nefsimi selāmet ile tehniye eyledüm ve oradan daı ⁽¹⁹⁾ vafir eyā alub ol aadan ıub gezerek balādsında vuul ve orada daı vafir ⁽²⁰⁾ ticāret idüb ‘acāyib eyler müahedesiyile taıl ma’lümāt eyledüm ezcümle ıgır ⁽²¹⁾ ve eek eklinde balıqlar ve deryāda bir nev’i edef gördüm ki iinden u ıar ⁽²²⁾ ve u yüzünde yumurtlayub alā deryā iinden ıamaz ve diyār-ı sindden ıduğumuzda ⁽²³⁾ bir aç gün seferde alub ba’de Baraya ve Baradan Badāda varub hāneme ⁽²⁴⁾ bāl duħul aħbāb ile ictimā’am hāıl oldu ve bildugümüz yārān ve idikā geldugümü ⁽²⁵⁾ iitdüklerinde cümlesi yanuma gelüb

selāmetime ḥamd ve şükr itdiler ve ben daḥı anlara ⁽²⁶⁾ muḳāsāt eyledüğüm miḥnet ve meşakḳatleri naḳl ve fuḳarā ve bī-kislere vafir emvāl ile taşdıḳ ⁽²⁷⁾ ve aḥbāya hediyele ihdā idüb ‘ayş ve ‘işret ve hinā ve rāḥatda oturub çekdüğüm ⁽²⁸⁾ hül cān ve envā’i balā ve imḥānı unudub ve vafir mal ḳazanub beynü’l-aşḥāb [372b] ⁽¹⁾ ü’l-cenāb olduğum ḥālde oturub ḳaldum işte bu seferde gördüğüm ‘acāyib ⁽²⁾ teşādüf itdüğüm ḡarāyibi size naḳil ve beyān ve bu iktisāb itdüğüm aḥvāl ⁽³⁾ ne keyfiyet ile olduğu ‘ayān oldu diyüb Sindbād ḥamala yüz meşḳāl itün ⁽⁴⁾ virilmesini ve irtesi gün gelmesini emir idüb medd semāṭ ‘ayş ve ‘işretle kesb ⁽⁵⁾ inbisāṭ ve iḳtibās neşāṭ itdüklerinden şoñra Sindbāda izin virüb maḥaline ⁽⁶⁾ gitdi.

Ol gice ḥānesinde bitavtet idüb ‘aliü’ş-şabāḥ Sindbād Baḥrī’nün ⁽⁷⁾ ḳonağına varub yanuna geldi ve cümle ḥāzır bal cülus olanlar cem’ olunduḳda ṭa’ām ⁽⁸⁾ idüb ḥikāyesinün ĩrādına tafriḡ itdi vay yārān zevū’l-vefā ve muḥabbın bā şafā ⁽⁹⁾ ben size naḳl ve ĩrād itdüğüm gibi sefer-i şāleşden dönüb Baḡdādda iḳāmet ve üns ⁽¹⁰⁾ ve rāḥata istidāmet idüb lahv ve la’b ve zehv ve ṭerbe müstaḡriḳ olub elz ḥayāt ⁽¹¹⁾ ve enfes ḥāāt ile oturur iken nefis-i ḥabīsemi balād- ba’ideye sefer itmege meyl ⁽¹²⁾ ve nefsimde ictilāb miḥnet ve veyl yoluna düşüb ‘azm-i ḳūy ile teşmīr saḳ ⁽¹³⁾ ihtimām ve nefis Baḡdāddan memalik sāireye lāyık mütā’ñ iştirasına şarf-ı zemām ⁽¹⁴⁾ idüb işüm bitdükde ḥamūlerimi bend ve ā’det üzere Baḡdāddan Başraya naḳl ⁽¹⁵⁾ idüb bir ḳaç tüccār ma’iyetiyle sefīne istikrā ve mütevelkā ‘ali allahu ta’āli Başra lumanından ⁽¹⁶⁾ sefer idüb gitdük bir ḳaç gün muvāffaḳ hevā ile sefer idüb günlerde bir gün ⁽¹⁷⁾ ‘azim bir furtuna zuḥūr ve riyāḥ ā’şfa ve emvāc mütakāşıfa terādfından sefīnemiz ⁽¹⁸⁾ deryāda bī-iḥtiyār sürünüb giderdi gittükçe ṭalgalar büyüyüb ve rüzḡār müşetted ⁽¹⁹⁾ olub gemiyi bir ṭaşa urub paraladı ve içünde olanlar ḡarīḳ girdāb ‘adm oldu ⁽²⁰⁾ diyince Şehrazād şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(21) **BEŞ YÜZ KİKİNCİ GİCE**

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: Sindbād naḳlinde sefīne kırılıb deryāya ⁽²³⁾ döküldüğümüzde ba’zımız helāk ve telef ve ba’zımız sefīnenün bir büyük ḳıṭ’asına ⁽²⁴⁾ yapuşub deñizde hül can çekrerek ḳalduk ben ise bir ḳaç tüccār ve ṭāife ile ⁽²⁵⁾ bir ḳıṭ’aya teşādüf ve üzerine ḳıḳub emvāc öñüne düşdük bizüm ve ‘ömrümüz dahā memtad ⁽²⁶⁾ olmaḡla ḳāzā ve ḳader ṭalgaları arasında yuvarlanarak bir gün ve bir gice

ol hâletde ⁽²⁷⁾ alub ikinci gün dahâ ziyâde furtuna müştred olub kuvvet rzgâr ve sev ⁽²⁸⁾ emvâc bahâr vâsıtasıyla bizi bir sâhile ilkâ eyledi.

kenâr selâmeti bulduğumuzda [373a] ⁽¹⁾ hemân araya ıkub kendmizi alukdan ve yorđunlukdan ve ekduđmzi havf ⁽²⁾ ve ‘aeşden ölü gibi bulub yere duşduğ ve bir midâr istirâhat kesb itdükden ⁽³⁾ sonra alkub ol cezîrenñ erâfını keş ve güzâr itmege başladuğ sadırma ⁽⁴⁾ ider midâr otlardan ve necât arzdan tenâvül idüb ol gice orada bitavtet ⁽⁵⁾ eyledük şabâh olduğda alkub saça ve şola gidüb uzadan ‘imârat ve şehir ⁽⁶⁾ gibi bir şey görnmele ş yine ‘azîmet idüb yola revâne olduğ ve araduğumuzda şehir ⁽⁷⁾ gibi bir yer bulub apusunda siyâh renkli bir aç ‘arbân ve cümle bedeni ıbla bir aç kişi ⁽⁸⁾ ırduğunu bulduğ bizi görduğlerinde aşlâ bir söz söylemeyüb hemân bizi alub ⁽⁹⁾ Meliklerine gtrdiler.

Hzrına varduğumuzda cls ile emir ve bir nev’i a’âm ⁽¹⁰⁾ yanımıza tadm itdiler ki öyle yemek ‘mrmzde görmedük benüm nefsim nefret idüb ⁽¹¹⁾ aşlâ elim üzerine oymadum fâmâ refialarum ol a’âma yanaşub arınlarını oyurdılar ⁽¹²⁾ ve laif-i hdâdan olub anlar ile yemedm zîrâ o a’âmdan tenâvül iden refialarumuñ ⁽¹³⁾ cümlesi ıldırub ‘aılları başlarından gitdi ve hayvân müşâbesi alub ⁽¹⁴⁾ ş’r ve idrâkdan tehi oldılar ve egle duşb oymazlardı ba’de nâr-ı ceyl dahını ⁽¹⁵⁾ götürüb irmüşler ve bedenlerini silmişler pes ol nâr-ı ceyl yağından ⁽¹⁶⁾ iduğkleri birle gözleri dönüb egil ma’tâdlarından iki üç at egil itmege ⁽¹⁷⁾ başladılar ben anlaruñ halini görduğmde hâllerinden gâyet teessüf idüb ve hamm ve hüzn- ⁽¹⁸⁾ ‘azmiye d-âr oldum zîrâ bu avim dive gibi insânñ etini yerler imüş ve her kim ⁽¹⁹⁾ memleketlerine gelir ise semermuñ in ol a’âmdan ea’âm ve nâr-ı ceyl yağdan ⁽²⁰⁾ irb ‘alı ğayb olub hayvân müşâbesinde olur ve egilden ğayrı başıa ⁽²¹⁾ işi bilmedignden ve has ve ş’rdan dahı meslb olduğundan sür’atle semüz ⁽²²⁾ olub egil iderler idi ve her vaıt yolları bekleyüb her kim râst getürür ise ⁽²³⁾ kinfet iderler ve bu vechle basıldıları insân Melike maşşş olub ⁽²⁴⁾ oyun gibi zebh idüb pişrdkden sonra tadm iderler idi ama kendüleri ek ⁽²⁵⁾ perlerdi hâşılı ben refiâma vuk’ bulan hâleti görduğmde ‘alum başumdan gidüb ⁽²⁶⁾ havf ve dehşetmden otdan ğayrı başıa şeyi tenâvül itmez idüm ve anları bir obana ⁽²⁷⁾ virüb her gün şabâh otlamağa götürüb aşâm götürür idi zîrâ mermlaruñ ⁽²⁸⁾ aşlâ idrâkları almayub ‘aıl ve fikirleri anlardan mnselib olub yemek ve imekden ⁽²⁹⁾ ğayrı bir şey bilmezler idi ve ‘aılları başlarından gitmek in ol a’âmı yedirirler [373b] ⁽¹⁾ İdi n ben ol yemekden tenâvül itdüm kiyâh

zeminden eğil idüb sadrmağ miqdârı ⁽²⁾ tenāvül ider idüm anuñçün ğāyet za'yıf ve bī-dermān ƣaldugumdan baña ašlā iltifāt ⁽³⁾ itmeyüb nesyāh mensiyā ašlā hāırlarına gelmez idüm diyince Şehrazād şabāh-ı taƣrib ⁽⁴⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(5) **BEŞ YÜZ KIRK BİRİNCİ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Sindbād naƣlinde çün lāġır ve bī-dermān olub ⁽⁷⁾ etim diyāna ğayr-ı lāyık olmağla beni köşe-i nesyanā atdılar pes beni unutduklarını fehm ⁽⁸⁾ ve iz'ān itdügümde günlerde bir gün hülāş ve necātime düşüb rāh firār ve ihlā diyār ⁽⁹⁾ 'azīmet ve oldıgum yerden ııkub yola revān oldum bir miqdār gitdülden şoıra İrağdan ⁽¹⁰⁾ yüksek ve mirtef'i yerde bir ādem gördüm anı ƣaşd idüb yanuna taƣrib itdügümde ol ādem ⁽¹¹⁾ refikāmi görüb çoban oldugunu bilüb uzağdan ıurdum ise de merkūm nev'imizden ⁽¹²⁾ olmağla ben 'ağluma mālīk olub arğadaşlarum yedükleri ta'āmdan tenāvül itmedugumi ⁽¹³⁾ ve 'ağl-ı kemāle ve cismüm yerinde olub rāh firār ıutduğumu ıanıyub baña işāret ile ⁽¹⁴⁾ yolu gösterdi ve var ğit baña gelme ve ğirüye dön sağ tarafa şab cadde-i ⁽¹⁵⁾ salıanıyeyi bulursun diyü işāret eyledi.

Derhāl ğirüye rüçü' ve sağ yoldan ⁽¹⁶⁾ ğidüb ğāh ıoşub ve ğāh yavaş yavaş yürüyüb ol hālet ile çoban-ı mezkūr ⁽¹⁷⁾ gözlerinden nihān olub ne ol beni görür ve ne de ben anı görür oldı ve ğüneş dağı ⁽¹⁸⁾ ğarübe yüz ıutub ortaluğ zalām-ı leyl ile ıapanmuş olmağla istirāhat için ⁽¹⁹⁾ bir miqdār uyuyub dermān bulayum diyü ıurdum ise de açluğ ve yorğunluğ ve ıur ⁽²⁰⁾ huluğ ile gözüm ıapayub bī-dār ıaldum ğice yarısı ol duğda yine ıalkub ⁽²¹⁾ yürümege başladum şabāh olub nūr-ı nehār gözlere vücüdi azhār ve reyāz ve biāh ⁽²²⁾ üzerine baş azar itdükde ziyāde ıarnum aç olmağla nebāt arzdan sadrmağ ider ⁽²³⁾ yere ğadār tenāvül ve yağmur şuyundan bir kişi siyāhdan içüb bu vechle yedi gün ⁽²⁴⁾ ıadar gitdüm ancak ğicelerde havf itdügüm siyāh 'arblardan ba'dını kesb itdügümden ⁽²⁵⁾ 'acele ğider idüm sekizinci gün uzağdan bir ıaraltı görüb ğurüb şemse ıadar yanuna ⁽²⁶⁾ taƣrib idüb eskiden ya'ni birinci ve ikinci def'alarda dü-çār oldugum miñnetlerden ⁽²⁷⁾ havfıma binā-yı İrağdan diğğat itmüşidüm ibnā-yı beşerdenolub siyāh bir ağacdan ⁽²⁸⁾ toplamağ meşğül idüklerini tağğik yanlarına taƣrib itdügümde beni görüb [374a] ⁽¹⁾ cümlesi işini terk ve yanuma gelüb bahr tarafdān aħāta

itdiler ve “Sen nereden ⁽²⁾ geldün?” diyü suâl ben dağı “Ey birâderler ben gârib âdemüm diüb cümle mâcerâmı ⁽³⁾ ve mekâsât eyledüğüm miñnet ve şiddetleri naķil itdüğümde ğâyet ta’cib idüb ve sen ⁽⁴⁾ ol siyâh ‘Arablardan nice merûr idüb hülâş bulduñ zîrâ bunlar çokcadur ⁽⁵⁾ ve inşanı egil idüb ellerinden kimse kırtulamaz.” didüklerinde ben cümle mâcerâmı ⁽⁶⁾ ve refîklerimi niçe aħz idüb ol ta’âmdan egil itdirüb çıldırduķlarını ⁽⁷⁾ ve ben ol ta’âmdan egik itmedugumi naķil itdüğümde merķûmun selâmet ile tahniye ⁽⁸⁾ ve mâcerâmdan ta’cib idüb yanlarında iclâs ve işlerini bitürdükden şoñra bir miķdâr ⁽⁹⁾ güzel ta’âm getürüb virdiler ben dağı ğâyet ac olduğumdan ziyadece egil ⁽¹⁰⁾ ve yanlarında iyüistirâhat idüb ba’de ma’iyetleriyle alub bir sefineye nezvil iderek ⁽¹¹⁾ beldelerine varub Meliklerine beni getürdiler yanuna girdüğümde selâm virüb tırdum ⁽¹²⁾ Melik dağı taltîf ve tekerrim idüb idüb selâmımı aldı ve keyfiyet hâlimden suâl ⁽¹³⁾ idüb ben mâcerâmı ve Bağdâddan çıķub yolda gördüğüm ve muķâsât itdüğüm ⁽¹⁴⁾ miñnetleri naķil ve îrâd itdüğümde hikâyemden ta’cib ve cümle hâzırın dağı ⁽¹⁵⁾ istiğrâb idüb cülûs ile emir eyledi.

Oturduğumda yanuma birâr getürdiler ⁽¹⁶⁾ iktifâ idene ķadar yiyüb hüdâya şıkr ve Melike du’â idüb hıżûrundan ⁽¹⁷⁾ çıķub şehre girdüm ve ķarşu pazarlarını gezüb belde-i â’mere ve ahâlisi keşîr ⁽¹⁸⁾ ve erzâķ vafire ile tolu bî’ ve şarâsı ve aħz ve â’tâsı çok olduğunı ⁽¹⁹⁾ gördüğümden ğâyet mesrûr olub müsterîhü’l-bâl olarak ahâlisiyle ihtilâţ ⁽²⁰⁾ ve imtizâc idüb Melik dağı baña ğâyet muħabbet ider oldu diyince müfriķ leyl ziyâ-yı ⁽²¹⁾ şabâh ile ağırmağa başladugunı görüb sükût eyledi.

(22) **BEŞ YÜZ KIRK İKİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ Çün zılme-i dâc sevķ-i inâma yayılıb kesb-i revâc ve hâķ yorgunluk ve keyifsizliğı ⁽²⁴⁾istirâhat ile taşhîh mizâc idegeldüklerini Şehrazâd görüb ol dağı Meliki ⁽²⁵⁾eglendürmek ve kendü ķatlinden hülâş bulmak için hikâyeye tekmiline şürü’ ⁽²⁶⁾ idüb dir ki: Sindbâd naķlinde pes ben memleketün ahâlisi gerek ekâbir ve gerek ⁽²⁷⁾aşâgir hattı Melikleri esebe egersiz rüküb itdüklerini gördüm ta’cib idüb ⁽²⁸⁾“Ey Melik! Niçün sercesiz çıblaķ olarak rüküb idersüniz zîrâ eger [374b] ⁽¹⁾ olduğda insâna râhat ve süvariye kuvvet virür.” didüm Melik “Bu didigün eger ⁽²⁾ nicedür biz ‘ömrümüzde görmedük.” didükde, ben “Efendüm eger izn-i seniyeñiz şadür ider ⁽³⁾ ise size maħşuş bir eger yapayum ve üzerine binüb güzelliğini görürsünüz.” didüm.

(4) Melik “Evet birini yapda bakalım.” diyü emir ben dağı bir usta naçar isteyüb ihzār (5) itdüklerinde yanunda oturub egerüñ keyfiyet ā’ mālını ve şekil ve şuretini tağhīm idüb (6) vücūda çıkarduķ ba’de bir miķdār yük alub gice dağı yapdum ve iķtizā iden ortısını (7) çuħadan ve şaçāķlarını ibekden ve bākī levāzımātını saħtyātdan yapub ve ğezlik (8) temyürce ustasuna gidüb üzengileri dağı ta’rīf iderek yapdurdum ve kalaylayub (9) ğāyet ğüzel ve süsli olduķda varub Meliküñ ā’lā-yı ħuyulinden bir eseb intiħāb (10) ve egeri üzerine urub üzengilerini aşub ve başına başluķ ve kem koyub Melike (11) taķdīm itdügümde ziyadece begenüb benden teşekkür ve üzerine süvār olub gezdükde (12) ķadrini bilüb vafir ikrām ve talķif ve derāhim-i keşire ile ücretimi taz’if (13) eyledi.

Vüzerā ve ricāl-i devleti dağı ol egeri gördüklerinde her biri benden isteyüb (14) cümlesine birer eger yapub taķdim itdüm ve her biri ücretde iki ķat ķadar mübālīg (15) virdi ħāşılı ehl münāşib ve ĩ’yān belde cümlesi yanuma gelüb eger sibāriş (16) itmege başladı ben dağı nacāre eger ve temyürkiye üzengi ve derziye örti şana’atlarını (17) öğredüb ve ben anlara sirāc başı ve usta olub egerlerş firūħat eylemege (18) başladıķ ve bu şana’atdan vafir mal kesb itdügümünden mā’idā gerek Melik ve gerek (19) ricāl-i devlet ve ahāli-i sāire baña ziyāde muħabbetleri olub ve miķdārum ‘andlarında balā (20) ve maķāmum ma’teber oldu.

Günlerde bir ğün Melik yanunda oturur iken Melik “Ey Sindbād (21) sen nerede ma’ziz ve mükerrem olub ahāli memleketden olduk ve senüñ müfāraķıtña iķtidārımız (22) ķalmayub senüñ seferüñ bizden maħāl oldu ben saña bir ħuşuşda ruħşat virüb (23) sözimi ķabül idesin.” didi. “Ey Melik-i zamān ve şāh duran! ben efendümüñ adını (24) ķullarıyum emr-i seniyelerini nice ķabül idemem.” didügümde, Melik “Benüm merāmum şudur ki (25) ğāyet ħüsnā ve cemile ve zarāfet ve melāħatda rütbe-i celile kesb itmüş ve diyānet (26) ve şalāħ ve ‘afet ve necāħ ile müteşafa olmuş bir duħter-i pākīze-i aħteri sañ tezvic (27) idüb bizde istiķtān ve ‘andımızda ta’yīn meķān idüb ķalasin ve bahr-ı ħāl (28) emrime muħālefet itmeyüb bu ħuşuşda imtişāl idesün.” didükde ben ħicābumdan (29) bir ħavāb virmeyüb süküt itdüm.

Melik niķün cevāb virmedüñ “Ey oğul ben senüñ [375a] (1) Ĥaķķüñda emrüñ ħayırlusını isterem ve saña olan muħabbetden nāşı böyle şı’e sevķ (2) itdüm zīrā biz saña aluşduķ ve bizde ķalmañızı isteriz didi ben efendüm emir ve fermān (3) sizüñdür

nege münāsib görürseñüz ben sözüñizden çıkamam.” didüğümde derhāl hāl kağı ⁽⁴⁾ ve ‘adül ihzār ile nesbi-i şerif ve zī-mal ve cemāl ve kelāmda memdūhü’ ş-şal ⁽⁵⁾ bir duhter bedi’au’l-Cemālūñ nikāhını ‘aqd itdiler diyince Şehrazād sevād leyilde kalem-i şafağ ⁽⁶⁾ resm-i aħmarār ile levha ufukda irtişam ve tabā-i fecr safir duhter gibi ibtisām idüb ⁽⁷⁾ laħāz ā’lemden karağı ve zālām-ı incilā ve şüb ğurbā şedd-i zemām itdüğünü görüb ⁽⁸⁾ süküt eyledi.

(9) **BEŞ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Pes āfitāb mazī şüb ğurbā ‘aṭf-ı ‘inān ve ğaybūbet nūriyla ā’lemi esīr-i zālām ⁽¹¹⁾ idüb niçüm zāhire-i semā mānend kanādil kubbeyi felekde uyhter olub def’ ve heşt ⁽¹²⁾ leyl itdüklerini Şehrazād görüb hikāye tekmiline şürü’ idüb dir ki: Sindbād ⁽¹³⁾ naqlinde Melik naql itdüğümüz gibi tezvīc maddesini revīc itdükden soñra baña ⁽¹⁴⁾ müsteklā bir konağ ā’tā ve döşemesini tanzīm ve bir kaç cāriye ve ğulām hāne el-ħākıyla ⁽¹⁵⁾ tekmīl-i nizām idüb māhiye ve ta’insāt dahı tertīb ve bu vechle regāhat hāl ⁽¹⁶⁾ ve istirāhat baldan haşşa ve naşibe nāil olub ‘arūsı dahı yanuma getürüb ⁽¹⁷⁾ iktizā iden düğünler icrā olundu ve hāṭrum münkilü’l-cehāt memnūn ve mesrūr ⁽¹⁸⁾ oldu ve muķāsāt itdüğüm miḥnet ve meşakḫatleri unudub nefsumde “Eger memleketime ⁽¹⁹⁾ seferüm muķadder olur ise zevceyi berāber alub getürürem.” didüm ve varāh perde-i ğaybda ⁽²⁰⁾ maḥfī ve muḫtacib olan keyfiyetlerden ğāfil olub birbirimize muḫābbet akide ve ülfet-i şedide ⁽²¹⁾ vuķū’ bulub elz’iş ile geçinerek kalduğ çün bahr-ı hālū’l-kader kāin ve insāñ ⁽²²⁾ alında ne yazılduğunu derk idüb soñradan hāl niye muḫcir olacağı zihñ ⁽²³⁾ ‘ayānından gizli ve maḥfī olmağla ben ol zevce ile her şeyi unudub aramızda ⁽²⁴⁾ vuķ’u bulan muḫābbet ve tevāfiķ sebebiyle hezār-ı üns ve rāhat ile memnūn ve mesrūr kaldum.

⁽²⁵⁾ Günlerde bir gün kōmumuzūñ zevcesi vefāt itdüğünü işidüb pek aḥbāb ⁽²⁶⁾ olduğundan ta’ziye ve tesliyesine varub yanuna girdüğümde merķūm fenā hālde ⁽²⁷⁾ mahmūm ve mağmūm ve telāşından çıldırmuş olanlarūñ dücesinde olub kāklemeyebile ⁽²⁸⁾ mecālī olmaduğunu gördüm ise de hāṭrıma bir şey gelmeyüb ta’ziye ve tesliye idüb [375b] ⁽¹⁾ “Sen çok maḫzūn olma ḫaḫḫ celle ve ‘alā ḫazretleri vefāt iden zevceñden ⁽²⁾ ḫayırlu virür hemān size uzun ‘ömür ‘ittiyat buyursun.” didüğümde merķūm bekāya ⁽³⁾ ağaz “Vay birader! Nice ḫaḫḫ ta’ālī bu zevceden ḫayırlu zevce ile ta’vīz ⁽⁴⁾ buyursun ḫalbu ki benüm ‘ömrümde bir gün kalmuşdur.” didi.

Ben “Ey karındāş! Sen ‘akluñ ⁽⁵⁾ işüñe topla sağ ve sālum iken kendü nefsiñe mevt ile tebşir itme niçün ⁽⁶⁾ öyle uğursuz söylüyorsun.” didüm. Merķüm “Ey pār-ı şādūķ! Sen yarın ⁽⁷⁾ beni rüy-ı dünyāda göz ile göremezsün.” didi. Ben “Nice olacaķdur?” didüğümde merķüm ⁽⁸⁾ “Bugün zevcemi mezāra koyacaķlarında beni daķı berāber defni dirler, zīrā bizüm ā’det ⁽⁹⁾ cāriyemiz eger ķoca olursa zevcesini anuñla diri olarak defni dirler ⁽¹⁰⁾ ve zevce vefāt ider ise ķocasını anuñla defin iderler ki her biri diherden ⁽¹¹⁾ şoñra dünyāda telziz itmesün ve ĥayāt ile men’am ķalmasun.” didi. Ben “Vallaha bu ā’det-i ⁽¹²⁾ ĥabişeye kimse taķmil idemez ve aşlā bir yerde mesmū’muz olmadı.” didüm.

Biz laķırdı ider ⁽¹³⁾ iken memleket ahālisinüñ ekşerī gelüb gerķ zevcesi içün ⁽¹⁴⁾ ve gerek nefsiçün ta’ziye itmege başladılar ve ķuvvet iden ĥatunuñ teĥiz ve tekfine ⁽¹⁵⁾ işleyüb ve ā’detleri üzere bir babūt getürüb mine ve ķocasını daķı alub gitdiler ⁽¹⁶⁾ ve deryāya mażl bir taĥa varub bir maĥalde büyük taş ķondugunu gördüm ol taş ⁽¹⁷⁾ yeinden ķaldurduķlarında latından ķuyu aĥzı gibi bir yer zuhūr idüb içüne ol mütevfiye ⁽¹⁸⁾ ĥatunı atdılar. Ba’de ķocasını getürüb ķoltuķları altından bir ib ile ⁽¹⁹⁾ baĥlayub ĥātunuñ üzerine indirdiler aşāĥya vāşıl olduķda ibi çözüb ⁽²⁰⁾ çekdiler. Ba’de yedi etmek ve bir desti şu ĥarīfe virüb ol taşı yerine ⁽²¹⁾ çevirüb gitdiler meĥer ol maĥal içi ĥāyet vāş’i bir ķuyu imüş ben ol keyfiyet ⁽²²⁾ dehşe ve ĥālet-i mevĥuşeden ‘aķlum başumdan gidüb toĥru Melikūñ yanuna vardum. ⁽²³⁾ “Vay efendüm siz diri olan kimseyi meyt ile defn ideyorsuñuz niçe şerī’te ⁽²⁴⁾ ve mādete mügāir şeye izin biriyorsun.” didüm.

Melik “Ey Sindbād bizüm memleketimizüñ ā’deti ⁽²⁵⁾ böyledür recl vefāt ider ise zevcesini anuñla defn ve zevce vefāt ider ⁽²⁶⁾ ise ķocasını ma’iyetle ĥayādıķın ideriz ki birbirinden gerek ĥīletde ve gerek memātda ⁽²⁷⁾ taĥrīķ itmeyüz ve ecdādumuzdan bu ā’det bizde cārīdür.” didükde, ben “Efendüm benüm gibi ⁽²⁸⁾ yerlü olmayub ĥarībü’ d-diyār olan kimse zevcesi vefāt ider ise anı daķı ⁽²⁹⁾ ma’iyetiyle ķabre ve zī’ ider misüñiz didüm evet biz ĥarīb ve ĥayr-ı ĥarīb bimeziz ve her kim [376a] ⁽¹⁾ bizde vefāt ider ise anuñ ĥaķķında ā’detimizi icrā ideriz.” didi. Ben Melikūñ ⁽²⁾ kelāmını işitdüğümde ödüm ķopub ĥamm ve ĥüzünden kendümi ĥayb idüb şāyez benden ⁽³⁾ ol zevcem vefāt iderde beni ĥayā ma’iyetiyle ķurlar ĥavfından ‘aķlum zuhül ve fikrüm ⁽⁴⁾ ma’lül oldu diyince Şehrazād şabāĥ oldugunu görüb sükūt eyledi.

(5) **BEŞ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ GİCE**

(6) Çün hamiye-i zalâm şahe-i vücūd üzerine konub ‘umūm-u inām hānelere duhūl ve istirāhat (7) ile ihtiyār maqām eyledüklerini Şehrazād görüb hikāye tekniline şürū’ idüb (8) dir ki: Sindbād naklinde pes Melikūn kelāmından melūl ve maḥzūn olub yanundan çıkub (9) gitdüm ve düşünerek kaldum ise de yine kendü kendüme tesliye virüb bel ki ben (10) zevcemden evvel vefāt iderüm bu tayy gaybda bir şeydür kaḡımız sābık velā ḡaḡ ma’lūm (11) degüldür niçün ben kendüme telāş virürem diyüb ḡatırma gelen evhām (12) ve efkārı def’ idüb işum gücüm ile meşḡul olub kaldum lakin (13) każā ve ḡader nice ‘acāibe münṡevī olub ḡaḡkımda adhī ve emir olan (14) ḡāletleri ibrāz ve beni ibnā-i cinsimden ifrāz idüb niçe ḡala alnımız ve ḡatıra ḡutūr (15) itmez belā ve miḡnetlere dū-çār eyledi.

Zīrā bir kaç gün geçer geçmez zevcem ḡastalanub (16) müddet ḡalıyla zarfında vefā ve terk-i lezāiz ḡayāt eyledi ve cümle aḡbāb ve yārān (17) ve işdikā ve ḡalān yanuma gelüb ā’det mal’ūneleri üzere zevcem için ta’ziye ve benüm (18) muşibetüm için tesliye virmege başladılar ve Melik beni ḡāyet sevdigünden yanuma gelüb (19) diri iken vefātıma müteḡūzn ve maḡmūm olub ta’ziye ve tesliye ile kendüme ziyadece (20) İrāş-ı humūm eyledi ba’de ḡasline şürū’ ve ‘alā lebāsını ve cevāhir ve muşāḡını (21) giydirüb tabuta koyub ve beni daḡı istişḡāb idüb taḡa ṡoḡrı götürdiler (22) ve ol ḡuyu aḡazından taş ḡaldırub içüne atdılar ba’de bildügüm aḡcā ve aḡḡāb (23) yanuma gelüb vedā’ itmege başladuklarında feryād ve figana başlayub “Ben sizūn arañızda (24) ḡarīb ādemüm ā’rtıḡızı bilmem beni ḡay ve gözüüm görür iken niçe defn idersūñüz.” (25) diyüb şīḡe ve niza’ itdüm ise de kelāmıma aḡlā işḡā ve iltifāt itmeyüb beni cebrā (26) tutub ib ile baḡladılar ve ma’iyetiyle yedi etmek ve bir desti şu virüb kaḡarak (27) ve def’ iderek ḡuyuya indirdiler ve ibi çöz diyü söylemiş iseler de aḡlā kelāmıların (28) ḡabūl itmeyüb ibi çözmedügümü gördüklerinde üzerüme atub ve ḡuyuyu ḡapadub [376b] (1) ḡāl sebillerine gitdiler.

Ben ol ḡuyuda emvāt-ı keşire ve revāih minnetine bulub nefsim (2) avm idüb vallaha ben her keyfiyete müstaḡkim zīrā ben kaḡı muşibete dū-çār oldısam (3) kendü kendüme sevḡ eyledüm memleketimde ve ‘iz ve şānumda beynü’l-aḡbāb merf’ü’l-cenāb (4) oturur iken ve malum firāvān ve rāḡatum beynü’l-ḡavān muḡaḡaḡ ve nümāyān iken ṡam’ dūnyā (5) için ḡurbeti ihtiyār ve diyār-ı ḡurbete çıkub bu meşellü

‘azīm miñnetlere dū-çār oldum ⁽⁶⁾ diyüb zālām bireden giceyi gündüzden fark idemez idüm va ma’iyetümde olan etmek ⁽⁷⁾ ve şudan açlık beni incitmedükce tenāvül idemem itdügüm hâlde gāyet az şey ile ⁽⁸⁾ taqvīt idüb müşāid kuvvetüm tükenüb açlık ile telef olurum diyü havf ve telāş ⁽⁹⁾ ider idüm ve “Lāhavl ve lā kuvvete illā billāh niçün ben bu memletde tezvīc itdüm kaᅅı ⁽¹⁰⁾ müşībetden kırtuldum.” didüm ise andan büyük ve eşid müşībete dū-çār oldum.

⁽¹¹⁾ “Keşki deryāda garķ yāhūd taᅅlar ve biryelerde vefāt ide idüm bu mevtden dahā ⁽¹²⁾ güzel idi diyüb bu hālet ile kalub ‘izām mevti ve çürümüş leşler beyninde uyudum ⁽¹³⁾ ve ölümü her ne kadar istedüm ise de bulamadum ve bu hālet üzere kalub açlık ⁽¹⁴⁾ ve şusuzluk ateşi beni yakmaduķca egil ve tenāvül itmez idüm.” diyince Şehrazād karşı-ı ⁽¹⁵⁾ şems gāyābe-i ceb gurūbdan hurūc ve selam-ı semāya irtikā ve ‘urūc ve zālām-ı leyl daᅅı ⁽¹⁶⁾ Sindbād gibi bir garbe ve lūc itdüğünü görüb hikāye tekmilini irtesi giceye ⁽¹⁷⁾ biraᅅub sūkūt eyledi.

(18) **BEŞ YÜZ KIRK BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹⁹⁾ Pes Şemsü’n-Nehār dāᅅil bīr gurūb olarak rüy-u ufķ kesb-i işfirār ve gitdükçe ⁽²⁰⁾ zebli-i zālām ā’leme insiyāl ve başᅅ gamām itdüğünü Şehrazād görüb ikād-ı şemū’ ⁽²¹⁾ ve hikāye tekmiline şürū’ idüb dir ki: Sindbād naklinde ve herbār etmek ve şuyımı ⁽²²⁾ yükleyüb azar azar tenāvül ider idüm buᅅāl üzere bir kaç gün geçüb kendüme ol ⁽²³⁾ hālet ile kesb-i istīnās ve necāt ve hūlāşdan kaᅅ’ ayās idüb ol kıyunuñ ⁽²⁴⁾ eᅅrādını gezmege kaᅅdum ve civānıbına girüb gezdüm gāyet büyük ve mütesve iç tarafı ⁽²⁵⁾ leş ve ‘izāmıdan hāli bir büyük mağara olub ve menū’l-kaᅅīm içüne itiblān mevᅅānuñ ⁽²⁶⁾ kemükleri ile memlū oldugunu gördüm derᅅāl tāze mevᅅālardan ba’id kendüme bir maᅅal ⁽²⁷⁾ temyürleyüb içünde oturub yatur idüm ma’iyetiyle olan etmek eksilüb az kaᅅdugunu ⁽²⁸⁾ gördüğümde günde bir kere sadrmaᅅ ider bir iki loķma tenāvül ider idüm bu hālet üzere [377a] ⁽¹⁾ bir kaç gün geçüb dünlerde bir gün hālime tefekkür bu kaᅅan etmek bitdükde nice ⁽²⁾ ideyüm diyü düşünüb ᅅurur iken nā-gāᅅ kıyu üzerinde olan ᅅaşı yerinden kaᅅdugunu ⁽³⁾ yukarıdan aydunluk yanuma yayıldugunu görüb ‘acabā ne var dir iken ahāli-i belde kıyu ⁽⁴⁾ başında ᅅurub bir ölü erkek ve zevcesini berāber göᅅürüb ikisini mā’ kıyuya ⁽⁵⁾ indürdüler ve ᅅatun feryād ve fiᅅān iderek aña daᅅı merᅅamet itmeyerek üzerine ⁽⁶⁾ inzāl ve ᅅatunuñ ma’iyetiyle vafir etmek ve şū daᅅı indirdüler ben ibise beni görmedüᅅü ⁽⁷⁾ yerden ᅅatuna güzelce diᅅkat idüb olduᅅı

yerini taḥkīk eyledüm ahāli kıyu (8) taşını kıoyub gitdükdēn şoñra bir müddet ve ölü olanlaruñ kemüklerinden bir incük (9) kemügi alub ḥatuna geldüm ve başına bir kere urdum ki bayılıb yere düşdi ve bir kaç (10) def'a dağı urub kıatl ve î'dām itdügümde ma'iyetle olan etmek ve şuyı (11) alub kendüme tanzīm itdügüm yere gelüb oturdum lakin ḥatun üzerinde vafır (12) mücevherāt ve ḥalī ve ḥalil gördüm ve yine ḥavfımdan azar azar egil ider dimege azıgum (13) bütün helāk olmayayum ḥāşılı bir kaç māh ol mağarada kıalub götürdükleri cenāze (14) ile ḥayā indürdükleri kimseyi kıatl ve ma'iyetiyle olan etmek ve şuyı alub anuñla (15) taqvāt idüb kıaldum.

Günerde bir gün uyur iken mağara tarafında bir gürlēdi (16) işitdüm elime bir ölü inciğini alub ses tarafına şaldurdıgumda kaçub ḥayvān (17) olduğunı derk idüb arkasına düşdügümde uzaqdan māğara kenārında yıldız (18) gibi bir ışıq gözime görünüb şübına 'azīmet ve ne miqdār kıarbī kesbi der isem (19) dahā ziyāde büyüyüb mağaradan beyābāne çıkar bir kıapu olduğunı derk idüb bahr-ı ḥāl (20) bu mağaranuñ başka bir kıapusu olub yāḥūd burası aşlından böyle açık idi. (21) Ba'de bir miqdār düşünüb ve ol ışıkuñ yanuna varub tağ kenarından cānavarlar açdukları (22) delik olduğunı ve oradan girüb ölü etlerini egil itdüklerini ra'nā derk ve İz'ān (23) itdüm ve nefsimē ātman gelüb mevtden şoñra ḥayāt-ı cedide kesb itdügümü (24) teyķin ve derūnuma rāḥāt ḥāşıl oldu ve güyā rüyā ve düş ḥāletinde idüm zann (25) idüb çabalayarak ol delikden kendümü şokub taşraya kııkduğumda deryā (26) kenārında mürtef'i bir tağ üzerinde kendümü bulub ve deñiz tağ ile şehir beyinde (27) kıāt'i olub aşlā oraya kimse gelmesini mān'i idüğünü gördüğümde ḥüdāya ḥamd (28) idüb ğayet memnūn ve mesrūr oldum ve kıalbüm dağı kıuvvet ve tāze ḥayāt kesb eyledi.

(29) Ba'de ol delikden yine mağaraya girüb azıgumı ve şuyumı kııkardukdan şoñra [377b] (1) mevti üzerinde ve ma'iyetleriyle indirdükleri cevāhir ve 'aķv delāli ve altūndan meşūğ (2) olan eşyāyı kııkarmağa başlayub boğça boğça olarak cümlesini bağılayub deryā (3) kenārında oturdum ve her gün mağaraya girüb her kimi ḥayā defn itdüklerini bulur (4) isem kıatl idüb azıgumı alub yine deñiz kenarına 'avdet vallahu ta'ālīden ferç (5) ve 'ināyette münteżir kıaldum şāyed vir sefine geçübde beni ol tağdan ve belādan (6) taḥlīş idüb ve tanıma 'avdet iderüm diyince Şehrazād şabāḥ-ı nehār mağara-yı ğurūbdan (7) nūrını azḥār ve göreyi ufķa irtikāya şedd-i tumār idüb şems-i āsumān Sindbād (8) gibi ber-i mağībden ḥülāş ve tayy-ı ğurūbdan rıķasını istiḥlāş itdüğünü görüb (9) sükūt eyledi.

(10) **BEŞ YÜZ KIRK ALTINCI GİCE**

(11) Çün gice olub ‘aḳvad necūm-u kerden ŧemāda ibrāz-ı cemāl idüb ḫalk-ı ā’lem (12) daḫı üns ve rāḫat ve ‘ayŧ ve ‘iŧret ile ŧiġāl bāl itdüklerini ŧehrazād ma’dūme (13) ü’l-miŧāl ve el-indād görüb ŧāha tekmil ḫikāyeye taŧdī idüb dir ki: Sindbād (14) naḫlinde ben zıkr eyledüġüm vehle her gün maġaraya girüb eger bir kimseyi refikī (15) ile defn itdüklerini bulur isem diri olanı ḫatlı ve etmek ve ŧübını alub yine (16) taŧraya çıkar idüm ve yāḫūd maġaraya girüb metler ile ḫoyduḫları altūn ve mücevherātı (17) alub ‘avdet ider idüm zīrā anlarıñ ā’detleri olan ḫatunlarıñ zīnete müt’alıḫ kübe (18) ve inci ve bilezik muḫavelesi olan eŧyā ve müfteḫir eŧvābını giydirüb defni dirler (19) imüş.

Pes günlerde bir gün deryā kenārında oturub baḫar iken gözüme bir sefīne (20) nümāyān olub ŧiddet-i sürurumdan ḫanādum olmuş olaydı bir ḫarafa uçub gider (21) idüm ve bir uzun ‘aŧā alub kefenlerden ma’iyetle olan bir bez parçası ucuna (22) bağlayub sāḫil-i deryāda ḫoŧarak sefineye iŧāret ider ḫaldum müsā’ade (23) ḫazā ve ḫader sefīne süvārileri iŧāretime laḫ itmekle bir ḫaç kiŧi ŧandala (24) inüb yanuma geldiler ve “Sen kimsün ve buraya niçe geldün zīrā bu mekānda aŧlā ibnā-yı (25) beŧerden kimse geldüġünü görmedük?” diyü suāl ben daḫı “Bendeñiz tüccār gürūhundan (26) olub bir sefīn ile memleketimden çıkıdum ise de ḫazāya uğrayub gemimüz burada (27) baŧdan ḫara oldu ‘ömrüm tükendüġünden ḫülāŧ bulub bu sāḫile çıkıdum (28) ve ma’iyetimle olan eŧyānuñ bazısını ġarḫ hengāmında üzerüme bağladum ve ba’zısını [378a] (1) deryā-yı sāḫile atub topladum.” didüġümde maiyetle olan eŧyāyı ŧandala alub (2) ve beni daḫı balā sitŧḫāb sefineye çıkardılar ḫapudān beni gördükde ol daḫı (3) ḫālinden suāl itdise de ŧehre gitdüġümü ve beni ḫayā zevcemle defn itdüklerini (4) ve mevtā arasında ḫalub maġaradan niçe çıkıdugumu aŧlā ḫale aldum ŧāyed ahālī (5) memleketden aralarında bulunubda ŧoñra beni incidür.

Ba’de ol ma’iyetle olan taḫf (6) ve mücevherātdan bir miḫdār çıkarub ḫapudāna “Efendüm sen sebep-i miyatum olduñ ve beni (7) bu taġdan istiḫlāŧ eyledün bu eŧyā benden hediye olarak taḫdīm itdüġümde.” (8) ḫapudān “Ey oġul biz bir ŧeyi alamayuz zīrā biz senün gibi ġarīḫ yāḫūd baġzı kenārlara (9) atulmuş olan kimseleri ḫurtarub ve bizden iyü kisve giydirüb selāmet yerine (10) ve mümkün olduġı ḫālde memleketine daḫı

İşāl ve cümle nige ider iseñ allah için ⁽¹¹⁾ ideriz.” didükde, hayır du’ālar idüb oturdum ve ol mağarada zevcem ile atduklarını ⁽¹²⁾ ve ol müddetde mevtā ile iķāmetimi tefekkür itdügümde ‘aqlumbaşumdan gider ve sefinede oturub ⁽¹³⁾ aţadan aţaya ve beldeden beldeye gezüb ticāret iderek Başraya vuşul ve orada ⁽¹⁴⁾ bir kaç gün iķāmet itdükten soñra Bağdāda varub maħalleme ve hāneme duħul ve ehil ⁽¹⁵⁾ ve iķārab ile ħabl-i mülākātımız mevşul oldu ve benüm selāmetüm ile cümlesi memnün ⁽¹⁶⁾ oldılar ve ben getürdügüm imti’ayı firuħat ve itām ve fuķarāya taşdıķ ve vafir ħayrāt ⁽¹⁷⁾ idüb egil ve şarb ve şaħuñ ve la’b ile beynü’l-āşħāb ma’ziz ve mükerrümü’l-cenāb ⁽¹⁸⁾ ve aşlımadan meeluf oldıgum ‘ayş ve nüş ve hūnunda ve sāzende arasında hamm ve ğammı ⁽¹⁹⁾ ferāmüş etmek ile oturub ħaldum işte dördüncü seferümde gördügüm ‘acāib ⁽²⁰⁾ ve muķāsāt eyledügüm miħnetleri naķl ve beyān itdüm ve Sindbād ħamle yüz meşķāl altün ⁽²¹⁾ ‘ināyet idüb aħşām ta’āmı tenāvül itdükten soñra yarın bahr-ı ħāl gelesiz ki ⁽²²⁾ beşinci seferümün ħikāyesini naķl ideyüm diyüb ĩzn virdi ol daħı hānesine ⁽²³⁾ gidüb ol gice bitavtet ve ‘aliü’ş-şabaħ gerek Sindbād ħamāl ve gerek ħikāyelere ⁽²⁴⁾ ħazır olanlar cümlesi gelüb Sindbād baħrīnün yanuna girdiler diyince Şehrazād şabāħ-ı ⁽²⁵⁾ taķrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(26) **BEŞ YÜZ KIRK YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Sindbād naķlinde pes cümle ħikāyesini istimā’ ⁽²⁸⁾ idenler geldüklerinde sofray-ı ta’āmı aħzār ve bā’dü’l-egil ve alā nebsāt Sindbād ħikāye [378b] ⁽¹⁾ ħāmisesinün naķline aĝaz vay yārān zevü’l-vefā ve ħalān āşħābü’ş-şafā ben ⁽²⁾ dördüncü seferümünden rücü’ ve hānemde ħalb-i ķanü’ ile oturub ‘ayş ve nüşa ⁽³⁾ ittiĝmās ve lahv ve la’b ve deryā-yı şafā ve rāħata inĝitās idüb ĝāh ħavānında ⁽⁴⁾ ve sāzende ve ĝāh aħbā ve āşħāb beyninde gün ve sā’atler geçürüb aķl ve ‘ayālim ile ⁽⁵⁾ ķarīrü’l-‘ayn oturur iken yine nefis amāra sefer ve taħārete meyl ve ħareket ve beldān ⁽⁶⁾ ve memāliki gezüb seyir ve temāşā ve ticāret itmege ħalkuşmaĝla derħāl teşmīr saķ ⁽⁷⁾ ihtimām idüb münāsib mütā’i ve eşyadan iştirā ve denklere baĝlayub Bağdāddan Başraya ⁽⁸⁾ varub sefineleri var iken ĝāyet ĝüzel ve cedīd şatılıķ bir gemi bulub anı iştirā ⁽⁹⁾ ve ķapudān ve tāifesini tertīb ve eşyāmı yükledüb sende ħevāħışı olan tüccār ⁽¹⁰⁾ daħı gelüb istikrā ve cümlemüz sefineye süvār olub selāmetle Başradan çıķub ⁽¹¹⁾ ĝitdük ve deryadan deryāya ve memleketden memlekete gezüb aliş viriş ider idük ve bu ħālet ⁽¹²⁾ üzere bir müddet geçüb günlerde bir gün ĝāyet büyük ve saña neden ħālī ħarāb ve ‘imāretdür ⁽¹³⁾ tahī bir aţaya vuşul ve üzerinde ĝāyet büyük

ve beyāz bir k̄ubbe-i ‘azīme görmüş⁽¹⁴⁾ olduğumuzdan temāşāsıçün aṭaya inüb ol k̄ubbenüñ yanuna varduḡ meger k̄ubbe-i mezkûre⁽¹⁵⁾ raḡ nām marḡuñ yumurṭası imüş çün ben sefineden ibtidāda nezvil iden⁽¹⁶⁾ süvārīler ile indüm anlar yumurṭaya varduḡlarında taşlar ile urub kırdılar ve içünden⁽¹⁷⁾ yavruyı çıkarub zebḡ ve etinden laḡm aldılar ve bu itdükleri keyfiyeti baña⁽¹⁸⁾ aṣlā bildürmediler.

Ba’de ben daḡı aṭa ve k̄ubbeyi seyir ve temāşā itmek için inüb⁽¹⁹⁾ k̄ubbeye varduḡumda tüccār taş ile urduḡlarını gördüğümde feryād itmege başlayub⁽²⁰⁾ “Amān böyle şey itmeyüñ zīrā bu yumurṭanuñ mevlüdesi keyfiyete maṭl’a olur ise⁽²¹⁾ sefinemizi kırab cümlemüz ḡarḡ oluruz.” diyü, her ne kadar nehī ve zecr itmüş isemde⁽²²⁾ maḡīd olmayub taş ile urarak kırmasıyla meṣguller iken nā-gāḡ ortaluḡ⁽²³⁾ kararub buluṭ gibi rūy-ı āfitābı satr idüb üzerümize taḡ gibi ḡulül itdükde⁽²⁴⁾ ḡanādıyla ḡāfikabını ḡapadub bütün ortaluḡ gice gibi oldu.

Pes taḡrib idüb⁽²⁵⁾ yumurṭası kırılduḡunu gördükde bir ṣīḡa idüb işi daḡı geldi ve ikisi⁽²⁶⁾ mā’gemi üzerine tolaşub gök gürültisi gibi ṣīḡa itmege başlandıḡda ben⁽²⁷⁾ ḡapudān ve ṭā’ifesini çağurub sefinenüñ ḡurtarılmasına baḡüñ ve helāk olmamızda⁽²⁸⁾ aḡdīm ṣol aṭadan ĩrāḡ gidüb “Cay selāmeti bulalum.” didüğümde cümle tüccār⁽²⁹⁾ vesāir ṭāife sefineye ṣitāb ve temyürini alub bād bānı küṣād idüb gitdük [379a]⁽¹⁾ ve ol ḡuşların oldukları aṭadan ba’id yer varub ṣerlerinden ḡulāṣ bulmaḡla⁽²⁾ bezl-i muḡadderat itmüş isekde bir sā’at geṣer geṣmez marḡların ikisini ayaklarına⁽³⁾ büyük ḡayalar alub üzerümize geldüklerini görüb ibtidā bisi ayaklarında olan taş⁽⁴⁾ üzerümize atduḡda sefinenüñ kenarına düşüb diken taşuñ vuḡū’ndan ṭalḡalanub⁽⁵⁾ gemi ḡarḡ derecesine vardı ve taş deryā ka’rına vardı ki baḡruñ ḡarārını⁽⁶⁾ gözümüne gözükdü ba’de ikinci ḡuş yetişüb ayaklarında olan taş⁽⁷⁾ atub sefinenüñ ḡıçı teṣādūf idüb dümen ve ḡamara bütün bütün kırılıub ṣu gemiyi⁽⁸⁾ başduḡda bütün süvārī deñize dökilüb ben daḡı düşdüm ise de ḡazā ve⁽⁹⁾ ḡader elime bir taḡta gelüb üzerine çıḡdum diyince Ṣehrazād raḡ ṣabāḡ ḡanādlarını⁽¹⁰⁾ küṣād ve zīyā nūrī ‘amūd miṣāli cānub ufuḡda imtidād itdüğünü görüb⁽¹¹⁾ sükūt eyledi.

(12) **BEŞ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ GİCE**

(13) Çün dāire-i ṣems Sindbād gibi deryā-yı ḡurūba ḡarḡ ve sefine-i seyri sāḡil-i⁽¹⁴⁾ leyle düşmesiyle ṣekst ve ḡarḡ olunub ā’lem ḡün ve fesād lebs ṣüb süvād⁽¹⁵⁾

itdügünü görmekle hikāye tekmiline şürü idüb dir ki: Sindbād naķlinde ķazā ⁽¹⁶⁾ muķaderden sefinemiz ğarķ oldığı maķal bir aķaya ķarīb olmağla ben bindügüm ⁽¹⁷⁾ tahta üzerinde çabalayub ve ayaklarum ile görüñ meşellü şabūyı ķaķub güc belā ile ⁽¹⁸⁾ ahırmaķ hāletinde olarak aķaya çıķdum ve şiddet-i ta'b ve meşakķatimden ölü gibi ⁽¹⁹⁾ sāhil-i deryāya kendümi atub bir sā'at kadar istirāhat itdükden şoñra nefsime ⁽²⁰⁾ iţminān hāşıl olub ayağa kıyām ve aţanuñ eţrāf ve eknāfını gezmek için ⁽²¹⁾ şarf-ı zamān idüb seyir ve temāşā itdügümde riyāz cet gibi bir aķa olub ⁽²²⁾ eşcār-ı başka ve inhār mütted öfķe ile mala mal memlū ve ma'mūr ve nagım ųayūr ile mevnus ⁽²³⁾ ķalb-i maķhūr olduğunu görüb hüdāya ğamd ve sibābes ve ol gördügüm eşyā ile ⁽²⁴⁾ ķalbim isniyanas eyledi ve meyvelerinden tenāvül ve āb-ı lezizinden nüş idüb seyir ve temāşāda ⁽²⁵⁾ ķalub ahşāma ķadar bu hālet üzere aķada keşt ve güzār iderek istirāhat itdüm.

⁽²⁶⁾ Ahşām olduķda bir yere itilüb yatdum ancak cezirede aşlā ķay rūhuñ eşer ⁽²⁷⁾ ve şadāsı olmamağla ğāyet ğavf ve ğašetde ķaldum şanāh olduķda ķalkub ⁽²⁸⁾ aţanuñ eţrāfını gezüb seyir ve temāşā ider iken yerden iķrā bir şafu çeşminesi üzerinde [379b] ⁽¹⁾ yapraklarıyla eşvāb giymüş bir ihtiyār şahş oturduğunu görüb şāyed ⁽²⁾ bu pīr yā benüm gibi sefinesi batub ķurtulmuş ve bunda yalnūz ķalmuş diyüb yanuna ⁽³⁾ vardum selām virdügümde selāmımı işāret ile alub tekellüm itmedi.

Ben “Ey pīr sen ⁽⁴⁾ bunda niçün oturursun seni buraya kim getürdi.” didügümde başını şallayub ⁽⁵⁾ ve teessüf ve melāl azhār idüb işāret ile “Amān beni buradan ķaldır ol bir yere ⁽⁶⁾ naķl it.” diyü parmağıyla gösterdi nefsime şāyed bu pīr yürimege muķtedir degüldür ⁽⁷⁾ ve anı istedüği yere getür sevaba nāil olursun diyerek yanuna vardum ve omuzlarıyla ⁽⁸⁾ ķaldırub gösterdiği yere naķl idüb “Yavaş yavaş in aşāđa.” didüm ise de ⁽⁹⁾ ğerīf inmeyüb ve ayaklarını çıķarub boynuma ib gibi şardı.

Ben ayaklarına ⁽¹⁰⁾ diķķat itdügümde cāmus dersinden ma'mül siyāh ķayışlar gibi olduķlarını gördüm ⁽¹¹⁾ anı omuzumdan atayum didüm ise de merķüm boğazımı bayılınca ķadar şıķdı ve dūnyā ⁽¹²⁾ gözümde sim siyāh kesilüb ğissemden ğayb olub zemine düşdügümde ayaklarını ⁽¹³⁾ ķaldırub arķama ve omuzlaruma urdı şiddet-i đarbdan ğaşmīden intibāh idüb ⁽¹⁴⁾ ayak üzere ķalkdum ise de ğerīf arķamdan inmeyüb üzerümde ķaldı ve baña ⁽¹⁵⁾ işāret idüb “Güznel meyvelü olan ađacuñ yanuna getir.” diyüb ve ayaklarıyla yan taraflarımı ⁽¹⁶⁾ şiddet ile urub istedüği yerleri gezdirerek

qaldum ve muhalefet yahud reftarumda ⁽¹⁷⁾ mihlet ve terahi ider isem ayaklarıyla darbi
1 shedid iderdi hasih elinde esir gibi ⁽¹⁸⁾ kalub gice ve gündüz üzerüme tagut ve bul idub
uyhusı dahı geldükde ⁽¹⁹⁾ ayaklarını boğazıma şarub öyle uyur idi ve uyhusı arasında
firarumdan ⁽²⁰⁾ havf itdigünden her bar uyanub beni sür'atle qaldırub gezdür idüm ⁽²¹⁾
hasılı muhalefitine asla muqatder olmayarak ve nefsime levm ta'nif iderek işte ⁽²²⁾
iyuluk ideygm dır ken kendüme belā ve mihneti celb itdüm ve hayir ideyüm diyü olan
⁽²³⁾ hale şerre münkalb oldu allaha 'ahd olsun ki bir dahā kimseye hayir itmeyüm ⁽²⁴⁾
diyub qaldum diyince Şehrazād hayt abiz fecr-i cebin ufukda ma'rifeti küşād ⁽²⁵⁾ ve
gtdükce güneşden iktibas ve kesb-i imdad itdügünü görüb sükut ⁽²⁶⁾ eyledi.

(27) **BEŞ YÜZ KIRK TOKUZUNCU GİCE**

⁽²⁹⁾ Pes ba aradağı ve kıyım kesb-i rahat ve isticlāb nevm iden leyl tevili'z-
zeyl [380a] ⁽¹⁾ neşr-i fermān hücum ve leşkeriyle zu-i nehari münhazim ve mektüm
eyleduguni görmekle ⁽²⁾ Şehrazād ma'tād olan hikāyesini irād idub dir ki: Sindbād
naqlinde günlerde ⁽³⁾ bir gün herifi gezdürir iken bir büyük kabağ bulub kesub ve güneşe
koyub ⁽⁴⁾ kurutdurduktan sonra çüne üzümü şıqub güneşe vaz'i ve bir müddet geçdükte
ol ⁽⁵⁾ üzümü şıqub ā'lā şarāb itdüm ve her gün mezkür bāde ile def' hemürm ⁽⁶⁾ ve kesb-
i neşat ile tard-ı gammüm idub himmetime fütur geldükde andan tenāvul ve içdügümde
⁽⁷⁾ baña sürür gelüb gāh қоşar idüm ve gāh türki söyler idüm bu vechle ol şeytān ⁽⁸⁾
la'yınuñ derdini def' ider idüm herif dāimā baña hāşıl olan neşat ve muqtezā-yı ⁽⁹⁾ hale
mugayir vukū' bulan inbisātı görmekle bir gün bādeye işāret ve "Bu nedür?" diyü ⁽¹⁰⁾
istifsār ben dahı gāyet fariğ ve sürür virür bir şeyi olduğunu ifāde ve eş'ār itdügümde
⁽¹¹⁾ "Baña bir miqdārını vir." diyü tefhim ve ben dahı mest ve lāy'kıl idene kadar bāde
⁽¹²⁾ içdirüb sekerinden müfāşılı istirhā ve kuvvet ve iktidārdan malüb olub saqut ⁽¹³⁾
iltivā ve arqamda şağa vuşūla temāil idub vücuddan bī-ihsās olduğunu ⁽¹⁴⁾ gördügümde
elümi ayaklarına uzadub boğazumdan istihlāş ve yere koyub ⁽¹⁵⁾ bu vechle rabқа-i serm
andan hülāş olduğunu derk ve iz'an itdügümde ol ⁽¹⁶⁾ keyfiyeti düş zann idub ve eger
bir dahā sekerinden ifākat ider ise andan ticāretüm ⁽¹⁷⁾ mağāl qabilindendür rey ve
tedbir budur ki öldürmesine bir çāre bulayum diyub ve bir büyük ⁽¹⁸⁾ taş alub uyur iken
başını ezub qatlı ve i'dām eyledüm.

Tā ki kemügi etiyle ⁽¹⁹⁾ birleşdi ba'de serseri olarak atada seyir ve temāşā ve
meyvelerinden egil ve miyāh ⁽²⁰⁾ cariyesinden nül idub her gün deryā kenarına gelüb

merūr ve ‘abūr iden sefinelere ⁽²¹⁾ müntezir kaldum ve nefsumde eger haqq celle ve ‘alā hazretleri şağ ve selāmetle memleketime ⁽²²⁾ red-i vā’de ider ise bir dahā sefer didükleri şeyi ağzıma almam diyü allah ile ⁽²³⁾ ‘ahd itdüm günlerde bir gün sāhil bahırda maķīm iken bir sefine zuhūr ve giderek ⁽²⁴⁾ ol aṭa neşr-i cenāh ṭaayyūr idüb taķrib itdükde şandalını indirüb ve içüne ⁽²⁵⁾ bir kaç kişi inüb toğru aṭaya geldiler sāhile çıkduklarında beni görüb ⁽²⁶⁾ cümlesi koşarak yanuma geldiler ve ol aṭaya nereden geldüğümü suāl itdiler ⁽²⁷⁾ ben daḥı mācerāmı naql ve ol şaḥiṣ ile çekdüğüm miḥnetleri ĩrād ve oraya sebep-i ⁽²⁸⁾ vuşulumı daḥı başt ve ta’dād itdüğümde ibtidā-yı ta’cib ve istiğrāb eylediler ve ol ⁽²⁹⁾ şaḥiṣ Şeyhü’l-Cer nāmıyla mevsüm ve ibnā-yı beşerden her kim eline düşer ise [380b] ⁽¹⁾ hülāşı mümkün olmayub ölünce kadar elinde eṣir-i ğamūm kaldugunu ifāde ve ḳatlinden ⁽²⁾ cümlesi memnūn olub kifāyet ider ṭa’am getirüb yerdidiler ve bir ṭaķım eṣvāb ⁽³⁾ giydirüb ‘avretimi setr itdiker ve şuları tükenmiş olduğundan aṭada iyü su ⁽⁴⁾ gösterüb ū’ya ve fūçlarını ṭoldurub beni berāber alub sefineye gitdüler.

Bir kaç ⁽⁵⁾ gün gitdükden sonra hāneleri manzum ve yüksek ve deryāya mütāşıl Maymūnlar Beldesi ⁽⁶⁾ nāmında bir şehirde vuşul itdük ve bu şehriñ hāli ‘acāyib idi zīrā ahālisi ⁽⁷⁾ gündüzde şehirde ikāmet ve bī’ ve şirā ve ve cümle işlerini görüb aḥşām olduḳda ⁽⁸⁾ cümlesi kayıklara ve sefinelere binüb deryā ortasında bitavtet iderlerdir zīrā ⁽⁹⁾ aḥşām olduḳda ṭaşrada olan Maymūnlar ırmaķ gibi şehre yürüyüb duḥūl ⁽¹⁰⁾ iderler ve insān nev’inden bir kimse bulurlarsa ḳatl ve ĩ’dām iderler ve ğāyet kişretlü ⁽¹¹⁾ olduklarından insān-ı nev’i def’alarına muḳatder degüller idi zīrā şehirde dāir olan ⁽¹²⁾ ṭağlar vesāir yerler Maymūnlar ile ṭolu idi bu sebebe meni beldenñ ismi Maymūnlar ⁽¹³⁾ Şehri diyü tesmiye olanları diyinceŞehrazād şabāḥ-ı taķrib itdüğünü görüb ⁽¹⁴⁾ sūkūt eyledi.

(15) **BEŞ YÜZ ELLİNCİ GİCE**

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Sindbād naķlinde çün sefinemiz ol belde de ⁽¹⁷⁾ lenkerāndāz oldu gemide olanlarıñ cümlesi seyir ve temāşā için şehre indiler ben ⁽¹⁸⁾ daḥı anlar ile inüb çarşu ve pazarlara vardum bir miķdār gezüb ‘avdet itdüğümde ⁽¹⁹⁾ sefine beni bırğub gitdüğünü buldum gemiden ṭalū’ma pişmeyān olub Maymūnlar ile ⁽²⁰⁾ evvelā ve sāniyā vuķū’ bulan mācerām hāṭrıma gelüb hezār-ı hamm ve ğamm ile köşeye ⁽²¹⁾ çekilüb oturdum.

Ahşām olduğda ahāli-i beldeden biri yanuma gelüb “Efendüm ⁽²²⁾ sen ğarīb ādeme beñzersün.” diyü suāl ben dahı “Vāk’ā-yı ğarīb ve miskin ādemüm ⁽²³⁾ bir sefine ile buraya gelüb şehre seyir ve temāşā için gemiden çıkdum ise de ‘avdetümde ⁽²⁴⁾ sefine beni bırağub gitdügünü buldum.” didügümde merķüm “Kalk bizüm ile şandāla in ⁽²⁵⁾ zīrā bunda kalur iseñ gice maymūnlar gelüb seni telef iderler.” didi. Ben sem’ā ⁽²⁶⁾ ve t̄ā’a diyüb anuñla şandala binüb karadan çıkduk ve sāhilden bir miqdār ⁽²⁷⁾ ba’de de temyürini atub bitavtet itdük şabāh olduğda yine şehre ‘avdet idüb ⁽²⁸⁾ her kişi kār ve kesbiyle meşgūl kaldı ve yine ahşām olduğda zorqlara binüb [381a] ⁽¹⁾ deñizde yatrılar zīrā her kim leyde şehirde ise maymūnlar üzerine hücüm idüb ⁽²⁾ helāk iderler ve günel toğduğda taşra kaçub bağçelerde ve bostanlarada eglenüb ⁽³⁾ meyvesinden egil iderler ve bu belde belād sevdān aqsāsında imüş.

Günlerde bir gün ⁽⁴⁾ bildügüm ādemlerüñ biri “Ey birader! Sen bu belde de ğarīb ādemsün ‘acabā hīc bir ⁽⁵⁾ şana’atun var mı?” didi. Ben “Hayır vallaha hīc şana’atum yokdur ve bir iş bilmem ancak ticāret ⁽⁶⁾ bilürem zīrā amāl ve mesālüm çok idi hattā melküm olarak mal ve metsā’ ile memlū ⁽⁷⁾ bir sefinem var idi kazāya uğrayub deryāya ğarķ olmuş ve ben güc belā ile ⁽⁸⁾ bir tahtaya yapuşub kırtuldum.” didüm.

Merķüm derhāl kalkub bir torba getirüb ⁽⁹⁾ “Sen bu torbayı al ve ufaķ taşlar le toldur ahāli-i beldeden bir kaç kişi ⁽¹⁰⁾ taşraya gider iken ma’iyetleriyle git ve itdükleri gibi sende it ve ben gidenlerüñ ⁽¹¹⁾ birine sibāriş iderüm şāyed bu vechle bir miqdār para kazanub memleketüne ‘avdetün ⁽¹²⁾ meysr ola.” didi ve beni alub şehir hāricine çıkarub işe yarayan taşları ⁽¹³⁾ torbaya toldırana kadar topladum bu hāletde turur iken bir kaç kişi her birinüñ ⁽¹⁴⁾ boynunda taş ile memlū torba aşılmış gelüb arkadaşum anlardan bildiği bir ādeme ⁽¹⁵⁾ beni sibāriş ve “Bu ğarībü’ d-diyār bir zātdur sizünle gitsüb toplamayı aña öğret ki ⁽¹⁶⁾ kuvvetini tedārik itsüb zīrā böyle faķīr ve ğarīb ādeme müsā’de ve ma’āvana şevābdur.” ⁽¹⁷⁾ didükde sem’ā ve t̄ā’a diyüb hoş ādemi ile berāber alub gitdük tābir büyük ⁽¹⁸⁾ ve vāş’i dereye varduk ki ğāyet yüksek ve mürtef’i ve üzerine çıkmāķ mümten’i ağaçlar ⁽¹⁹⁾ ile tolu idi ve ol derede vafir maymūnlar olub anları gördükde kaçub ol ⁽²⁰⁾ ağaçlarıñ üzerine çıkub tırdular.

Biz torbalarda olan taşları ol maymūnlara ⁽²¹⁾ atub anlar dahı ağacun meyvesinden koparub bize atarlar idi Maymūnlarıñ atdukları ⁽²²⁾ meyvelere diķkat itdügümde Hind Cevizi olduğunı gördüm ol vaķit ğāyet meyvelü ⁽²³⁾ bir ağaca tayanub

maymūnlar ile muharebe ider gibi maymūnlara taş atub anlar daḥı ⁽²⁴⁾ üzerüme hind cevizi atarlar idi ṭorbada olan taşlar tükenince kadar vārfr ⁽²⁵⁾ ceviz topladum refiklerüm daḥı taşlarını bitürdüklerinde cem' itdükleri cevizi ⁽²⁶⁾ arḳalarına arḳalarına yükleyüb ve ben daḥı topladıgum bir ğarāra koyub arḳama ḳaldırub ⁽²⁷⁾ şehre 'avdet itdük ben ṭoĝru dostuma gidüb topladugumı teslīm itdügümde ⁽²⁸⁾ merḳūm ol cevizi ayırub bir kaç dane virüb bunları bi' ve seminiyle nafaḳa ile ⁽²⁹⁾ ve diger ḥaşşayı bir maḥzuna koyub üzerine kilid ile bend ve ihtārını baña teslīm [381b] ⁽¹⁾ Eyledi ve her gün ol ādemler ile çık cevizi topla ve bu vechle iyülerini ⁽²⁾ der maḥzun eyle ki seferüñe dermān olan miḳdārı cem' idersün didi ben aña ⁽³⁾ ḥayır du'ālar idüb mā' ve netine teşekkür itdüm ve her gün ol ādemler ile gidüb itdükleri ⁽⁴⁾ gibi idüb ve anlar daḥı beni güzelce gözedüb meyvelü olan ağacı gösterdiler ⁽⁵⁾ ḥāşılı bir kaç gün bu vechle geçdükde maḥzende vafir cüzi birikmiş ve firūḥat ⁽⁶⁾ eyledügüm cüzden vafir para toplayub istedügümü alur idüm diyince Şehrazād şabāḥ-ı ⁽⁷⁾ ṭaḳrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(8) **BEŞ YÜZ ELLİ BİRİNCİ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Sindbād naḳlinde zīkr itdügüm ḥālet üzere ⁽¹⁰⁾ ḳalub ādemler ile her gün gidüb cevizi getirüb iyüsini der maḥzen ve fenāsını ⁽¹¹⁾ firūḥat idüb parasinden maşārdımı gördükden soñra elümde vafir para fazla ⁽¹²⁾ ḳalmaĝla memleketime çıkan eşyāyı alub şaḳlardum günlerde bir gün deryā kenārında ⁽¹³⁾ ṭurur iken bir seffine līmāna girdiğini ve içünde vafir tüccār gelüb alış viriş ⁽¹⁴⁾ itmege başlayub hind cevizi maḥlūb eyledüklerini gördüm benüm dostuma gelüb ⁽¹⁵⁾ keyfiyeti ifāde ve ben bu tüccār ile memleketime gitmek murādum idüğünü söyledügümde ⁽¹⁶⁾ pek güzel didi ve ma'iyetiyle ḳalḳub ol seffinde istiḳrār ve cevizi yükledüb ⁽¹⁷⁾ bildügüm kimseleri vedā' iderek ol seffine ile çıḳa gitdük ve memleketinden memlekete ⁽¹⁸⁾ gezüb bī' ve şirā ider idük ve bundan telef olan mal ḳadar iki ḳat ḳazanub ⁽¹⁹⁾ ḥālum hoş oldu ve siyāḥ bir çıḳdığı memlekete daḥı varub andan vafir bīr ⁽²⁰⁾ ve dār çin aldum ve ahāliden bir ğaribe işitdüm şöyle ki birüñ şalḳımı taḥtında ⁽²¹⁾ bir büyük yaprak tekün idüb yağmur yağduḳda ol yaprak şalḳumuñ üzerine açılıb ⁽²²⁾ yağmurdan ḥafz ider idi bārān kesildükde şalḳumuñ üzerinden ḳalḳub altına ⁽²³⁾ girer vedār çin ve biber ile vafir çevizi ṭaranpa itdüm.

Ba'de oradan çıkub 'avd ⁽²⁴⁾ ağacuñ çıktığı memlekete varub oradan dahı vafir 'avd aldum ve oradan ⁽²⁵⁾ çıkub beş gün şöra 'avd çini çıktığı memlekete varub andan dahı ziyadece ⁽²⁶⁾ aldum zīrā 'avdsını 'avd ağacından ā'lādur ve bu memleketüñ ahālisi ğayet ⁽²⁷⁾ deni ve hoşbes olub bir diyānetleri yokdur. Ba'de lülū ya'ni inci çıktığı deñize ⁽²⁸⁾ gelüb ğuvāşlara Hind Cevizi virüb bir kaçını tecessüm ile deryāya taldırıldımında vafir [382a] ⁽¹⁾ şanduk çıkarub içinde keşret üzere inci buldum hatta ol talgıclar biz tül ⁽²⁾ 'ömrümüzde böyle kışret üzere inci çıkardığımız yokdur ba'de sefıneye binüb ⁽³⁾ metvkelā ah sefer itdük bir kaç günden şöra Başra limanuna vuşul ve oradan Bağdāda ⁽⁴⁾ gidüb menzilume duhul ve cümle aħbā ve aķārb gelüb selāmet ile tihniyet itdiler ⁽⁵⁾ ve berāber götürdügüm eşyā ve mütā' mahzunlara taldırub aħbābıma hediye ve fuķarāya şıdķa ⁽⁶⁾ ve hibeler tağıdub bundan telef olan mal kadar hāķķ celle ve 'alā hazretleri ⁽⁷⁾ dört kat halef virdi ve ā'det-i kadīmeme dönüb 'ayş ve 'işret ve yārān ile ⁽⁸⁾ şöbet ve ülfet ile meşğul kaldum işte beşinci seferümde gördüğüm 'acāib ve ğarāibi ⁽⁹⁾ size nakl ve ifāde itdüm ve yarım inşāallahu ta'ālī yine teşrif buyruñ ki altıncı ⁽¹⁰⁾ seferümün kışsasını size söylerüm diyüb ba'de Sindbād hamāle yüz mişķāl altün ⁽¹¹⁾ ā'ta ve ba'dü'ta'tām hamāl hānesine varub bitevtet eyledi ve 'Aliü'ş-şabah kalkub ⁽¹²⁾ Sindbād Bahrı'nün konağına gidüb hikāyāt sābıkada hāzır olanlarıñ cümlesi ⁽¹³⁾ geldüklerinde derhāl sofrā-i samāť ba'de ķahve ve şerbet ile tekml levāzum inbisāť ⁽¹⁴⁾ itdüklerinden şöra Sindbād Bahrı kelāma taşdı idüb dir ki: Ey yārān derün ⁽¹⁵⁾ ve ünsleriyle celā-yı şadā-yı ķalb mahzün birāder ve işdikā! Ben beşinci seferümde gelüb ⁽¹⁶⁾ 'ayş ve nüş ve basāť üns-ü mefruş ile cümle muķāsāt itdüğüm hamm ve miħnetleri ⁽¹⁷⁾ ferāmüş idüb hānemde pādişāh ve ehil ve 'ayālim arasında nāfezā lamr şāh ve alā cāh ⁽¹⁸⁾ ğibi geķünüb oturur iken nā-ğāh yanuma seferden kelime bir kaç Bezirğān gelmiş olmağla ⁽¹⁹⁾ seferün hengāmını ve memalik ve mesāligi seyāhat idüb iķtināş-ı emvāl ve mülāķāt ⁽²⁰⁾ recāl ve kesb mā'rif ve refā hāl hātırıma gelüb nefsum sefere meyl idüb ⁽²¹⁾ levāzım ticāret ve rehīl olan emvāl fāhire ve muhamāt lāzımayı bāl tedārik Bağdāddan ⁽²²⁾ Başraya 'azīmet bir ķaç Bezirğān ile bir seffıne istikrā idüb hemvālemizi ⁽²³⁾ içüne yükleyüb mütevkelā 'Aliü'r-raħman bād bānı küşād idüb çıkduk diyince Şehrazād ⁽²⁴⁾ şabāh-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(25) **BEŞ YÜZ ELLİ İKİNCİ GİCE**

(26) Şehrazād tekmil-i hikāyeye şürü' idüb dir ki: Sindbād naklinde biz Başra līmānından (27) ahviye-i müvāfaqa ile çıkub beldeden beldeye ve şehirden şehire girüb bî' ve şirā (28) ve ahz ve 'atā iderek her girdüğümüz memlekete çıkub keşt ve güzār ve seyirgāhlarına [382b] (1) varub kesb-i şafā iderdük günlerde bir gün sefinede tenhā oturur iken nā-gāh (2) kapudānumuz sarhā itmege başlayub şakālını yolmağa başladı ve şiddet-i ğammundan bayğun (3) gibi düşmekle cümlemiz yanuna gelüb "Ne oldu?" diyü suāl itdüğümüzde "Ey sefinenüñ (4) süvārileri! Bilüñ ki biz 'azīm mehlıkaya düşdük zīrā bu qarşumuzda olan tağdan (5) 'azīm rüzgār esüb bundan merūr iden sefineyi mükānā tays gibi kendüne (6) cezb idüb başdan qara olur ve biz bilmeksizin buralara düşdük meger haqq celle (7) ve 'alā hazretlerinüñ laṭīfi tedārik ider ise bel ki hülāş buluruz ve alā cümlemüz (8) helāk oluruz hemān dū'ā ve istiğāsaya başlayuñ şāyed allahuñ 'ināyeti tedārik itsün (9) diyüb ve direk başına çıkub ortalığı göreyüm dirken sefinenüñ dümeni bir taşa (10) tokunub kırıldı kapudān direkden inüb işte korkduğum şeye dūçār olduk." (11) diyüb bekāya ağaz ve biz daḥı birbirimize vedā' itmege başlayub dehşet ve hayret (12) arasında iken sefinemiz tağa düşüb parça parça oldu ve cümle süvārileri (13) deryāya tökilüb her birimiz belāsiyla meşgöl olub ekserisi tağa çıkub (14) ve ba'zısı tahta parçasına binüb tağılduk.

Ben ise tağa çıkanlardan olub (15) selāmet kenārımı tutdum ve refikām ile tağıuñ eṭrāfına nikāh itdüğümüzde ğāyet (16) büyük ve rahatlu ve sāhilinde kırılmış sefinelerden 'aqla şıgmayan ve fikre hayret (17) viren erzāk-ı keşire ve emvāl ve fire atıldugunu gördük ve tağ tepesine çıkdugumda (18) ğāyet büyük akar sular bulub tağ başından inüb aşāgasına varduğda yine (19) cebl altına girüb diger tarafuna toğrı gitdüğünü gördüm.

Benüm ile hülāş bulan (20) cemā'at daḥı çıkub tağıuñ eṭrāfına yayıldılar ve gördükleri 'acāībātından şaşub (21) kaldırlar zīrā sāhilde şekst olan gemilerin mütā'i ve lāīli ve cevāhir vesāir (22) eşyā-yı had ve hāşrdan hāric idi ve ba'z ırmaqlarında daḥı elmās ve yāķūt (23) kişret üzere bulanlar idi hatta bir çeşme var idi ki içinde olan nefis taşlardan (24) zemini yıldızlar gibi lam'ān ider idi ve ol tağda gezlük 'avd ağacı ve 'avd (25) şibi ağaçları kişret üzere var idi ve bir 'anber çeşmesi var idi ki içünden (26) mum mişāli 'anber şu gibi güneş harāretinden akub sāhil bahra kadar gider idi (27) deñize

ağduğda ba'zısını balıklar yudub yine kuşurlar ve bu nev'i kanādır amā yudulmayan (28) 'anber ġāyet ā'lā çıkar ve şu yüzine varduğda tutub seyyāh ve tüccār vesāir bulanlar (29) toplayub eṭrāf ve eknāfa götürürle ve bu 'anberüñ çıktığı yere kimse varub [383a] (1) tavşil idemez zīrā ağıdığı bir tağ tepesinde olub eṭrāfi ġāyet şarb ve mümten'i (2) ü's-şu'ūd idi.

Pes biz her ne kadar gezüb ortaluğūñ vesa'ti ve ağaclaruñ kişretini (3) gördük ise de egle şāyān meyvelü eşcār oldugundan cümle havf ve dehşete (4) düşüb deryā kenārında sefinelerden ittilān beksimāt vesāir egle lāyık şeyler (5) toplayub her gün birer kere kuvvet virür bir miqdār şeyi tenāvül iderdük ki tükenmeyüb (6) cümlemüz telef olmayalum bu vechle her ne kadar himmet ve ġayret itdisekde el-miğdar kāin (7) fiḥuvāsınca açluğdan refiğlerümden iki günde bir ba'zıları telef olurlardı ve her (8) olanı deryā kenārında bulmadüğümüz aḳmeşede tekfin idüb defni der idük diyince (9) Şehrazād şabāh-ı taḳrib itdüğünü görüb süḳūt eyledi.

(10) **BEŞ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

(11) Sindbād nāklinde ḥāşılı her gün açluğdan birimiz gidüb ve müddet daḫı vafir geçmüş (12) olduğundan cümlesi rahmet-i ḥaḳḳa münderiç olub ben deñüz muḳāsāt hemüm ve sābıḳumdan (13) çekdüğüm miḫnet ve ġammūma meşāḳḳat ve müzāyıkaya melū fitem olmağla yalnız ol tağ (14) sāhilinde ḳaldum ve her gün ölüme mutāḳrib olub keşki ben refiğlerümden evvel (15) vefāt imüş olaydum da beni ġusl ve tekfin ve taḫtū't-tarāb mestur ve defin iden (16) ādem buldum ḥavdını çekerek ve ḥaḳḳ celle ve 'alā ḥāzretlerine niyāz ve tazr'i (17) iderek ġāh nebāt-ı zemīn ve ġāh deryā atdığı eşyadan tenāvül idüb ve her bār deryāyı (18) yükleyüb şāyed bir sefine merūr ve beni şol miḫnet ve ġarībetden taḫlīş ider diyü (19) ḥülyā ve ahya ile geçinüb oturdum her ne kadar kez-i şete ḥālinden ve her vuḳū' bulan (20) miḫnetlerden nāil olduğum iltāf ḥafiyeden bir miqdār süḳün ve şabrum var isede (21) yine nefsum tek ṭurmayub mevt ḥafından kendüme bir febr ḳazub ḥāzırladum ve ḳalbimde (22) eger mevt derecesine işāl iden za'f görür isem işbu ḳabre inüb içünde (23) olayum ve rüzġārlar ḳum alub üzerüme atduğda zeyr-i zeminde müstevir ḳaluram ve nefsimde (24) levm ve sen ḥüdāya şükr idüb virdüğü emvāl kişre ve ḥayrāt ve fire ile kanā'at (25) ve memleketüñde iḳāmet itmüş olayduk işte senüñ ḳalt ile sebḳat iden ol ve şāni (26) ve şales ve rāb' ve beşinci seferlerden ḥaşşamend i'tibār ve gördüğün miḫnet ve meşāḳḳatlerden (27) ḳiyās almayub

mekānuñda ve ehl ve aşhāb beyninde qarār itmeyüb nefsuñi böyle gerdān ⁽²⁸⁾ belāya koyduñ ve dibi olmayan kuyuya kendüñi düşürdüñ işte bu muşibet sâbıkda [383b] ⁽¹⁾ gördigüñ miñnetlerden ba'id degil ve sefere ve ticārete ašlā ihtiyācuñ yogken ve mal ⁽²⁾ ve menālik firāvān iken tek tırmayub böyle girdāb-ı belāya kendüñi sevķ itdük ⁽³⁾ diyerek qaldum ba'de nefsumde tefekkür ve cay hülāş ne keyfiyetle olacağını tedbir idüb ⁽⁴⁾ ol tađ tepesinden aķub yine tađ altından geķub ol tarafa giden şuya ⁽⁵⁾ varub güzelce diķķat itdügümde büyük ırmaķ meşābesinde ğāyet büyük ırmaķ ⁽⁶⁾ olub tađ altından boğaz gibi kekş yer oldugunu gördüm nefsumde ⁽⁷⁾ bahr-ı hāl ırmađuñ aķri vardur ve bir sāhile müntehi olur eger benüm buradan ⁽⁸⁾ hülāsum miķdar ise ancaķ bu ırmağdan ola bilür çün ki ben 'ayn telefde iķāmet ⁽⁹⁾ idüb her gün mevte müntezirüm kendümi bu ırmağa bir şal ile şalı virürem ve tađ ⁽¹⁰⁾ altundan geķub başķa yere varuram hülāş ve necāt bulur isem buldum yok helāk ⁽¹¹⁾ ve telef olur isem ben 'ayn-ı telefde iķāmet üzereyüm diyüb ve derhāl şedd-i 'azīmet ⁽¹²⁾ amāl ve 'avd ağaçlarından koy ve metin dallar ve deryā kenārında atılmış şekst sefinelerüñ ⁽¹³⁾ tahtalarından vafir haşb toplayub cülüsa ve tađ altundan geķen ırmađuñ ve sa'tine ⁽¹⁴⁾ lāyık ol tahtalardan bir şal tertīb ve sāhilde atılmış halātlar ile bend ve rabt ⁽¹⁵⁾ idüb ğāyet metin ve güzel bir şal oldu ba'de qalkub çeşmede olan yuvākīt ⁽¹⁶⁾ ve elmāsdan bir miķdar toplayub ve 'anberden dağı vafir hişşe alub şalımı yükletdüm ⁽¹⁷⁾ ve bende fazıla qalan meķulātı dağı bāl istişhāb ol şal üzerine binüb tađ ⁽¹⁸⁾ altunda medhal nahr ağzından şalımı tanzim ve zamānı aķındı eline virüb mütevekela ⁽¹⁹⁾ 'Aliü'l-mevliü'r-raħīm şal virüb gitdüm diyince Şehrazād dīdār āfitāb Sindbād gibi ⁽²⁰⁾ keve zālāmdan feñ tanāb ve ırmağ semā ufukunda mevşāl ile teyār felekde seyr-i serī'a ⁽²¹⁾ azā hāl eyledüğünü görüb süküt eyledi.

(22) **BEŞ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²³⁾ Çün ziyā-ı şems Sindbād gibi taht cebl zālāma ğams olub bütüb vücudı çeşm ⁽²⁴⁾ maħlūđdan nābūd oldugunu Şehrazād görüb tekmil hikāyeye şürü' iderek dir ki: ⁽²⁵⁾ Sindbād naķlinde ben uşala binüb taht ceble toğrı 'azīmet ider iken vu ebyāt ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) ⁽²⁷⁾ (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) [384a] ⁽¹⁾ (arapça beyit) hātrıma gelüb inşād ⁽²⁾ eyledüm ki meālī "Her nerede rencide ve zel ve haķāreti görür iseñ ol mekāndan ⁽³⁾ irtihāl ve başķa yere şedr hāl idüb ol zel ve haķāreti içünde gördigüñ ⁽⁴⁾ hāne bānisi için feryād ve fiđān itsün zīrā sen müfāreķat idecegüñ arz ⁽⁵⁾ ve balāduñ birine başķa yer bula bilürsen lakin senüñ nefsuñ birine başķa nef ⁽⁶⁾ bulamazsun ve āyām-ı dehrüñ

hādīsāt ve muşībetlerinden cez' ve fez' itme zīrā her muşībetüñ ⁽⁷⁾ müntehāsı ve her şiddetüñ intihāsı vardur ve her kim ki bir arzda mevti miķdar olduğı ⁽⁸⁾ hālde başka yerde fevt idemez ve şaķıñ bir mahm maşlahatuñ var ise ⁽⁹⁾ kendüñden ğayrı kimseye ĩ'timād idüb gönderme zīrā insānuñ nefesine kendüñden ⁽¹⁰⁾ ğayrı şādık ve nāşih bulamaz." demekdür.

Ṭağ altuna girdüğümde taht cebl ve ziyāde ⁽¹¹⁾ qaraguluķ içinde qalub aķındı beni çekerek ve gāh begāh şal ṭaryere gelüb ṭağüñ ⁽¹²⁾ eṭrāfına ṭoķunarak giderken qaldum ve gāh başum dağı ṭaşlara sürünüb ziyadece ⁽¹³⁾ müteellüm oldum ve ba'z yerlerde ğāyet ṭar olduğunu görüb şāyed gitdükce zayķ ⁽¹⁴⁾ olur bir yerde ṭutlub qaluram diyü mülāḥaza itdüğümde geldüğüm yola 'avdet ⁽¹⁵⁾ ideyüm murād itdüm ise de şalımı çevirmeğe iķtidār bulmayub sürinerek ⁽¹⁶⁾ aķındı ile giderdi ol keyfiyeti gördüğümde helākımı teyķin idüb hūāşım maḥāl ⁽¹⁷⁾ olduğunu ĩ'tikād ve ben lā maḥāle bunda fevt olub hālime kimse maṭl'a olamaz ⁽¹⁸⁾ ve ben dāīmā nesfsimi muḥāṭıralu yollara sevķ idüb olduğum hāl ile qanā'at idemem ⁽¹⁹⁾ eger ben ṭağda sāḥil-i deryāda aķāmet itmüş olaydum baḥr-ı hāl sefīne geçüb beni ⁽²⁰⁾ qurtarırdı diyerek yüzimüñ üstüne düşüb yatdum ve qazā ve qadere kendümi teslīm ⁽²¹⁾ ile zalām dāms ve zayķ tāms arasında giderek hezār-ı ḥavf ve fez'i içre ⁽²²⁾ qaldum ve gāh boğaz ṭarlanub ve gāh sa'at bulub ve şiddet-i ta'mdan uyḥū basub ⁽²³⁾ uyudum qaldum bir müddet geçdükden şoñra uyḥūdan intibāh ve ziyā-yı nehār arasında ⁽²⁴⁾ kendümi buldığımda gözlerimi küşād itdüm.

Vaşālum bir vās'i sāḥilde marbūṭ ⁽²⁵⁾ olduğunu ve yanumda hindlü ve ḥabş ṭāifesinden bir kaç kişi ṭoplandugunu gördüm ⁽²⁶⁾ ve bīdār olduğumu gördüklerinde yanuma gelüb bildüğüm lügat ile söyleşdiler ben ise ⁽²⁷⁾ kendümi düşde zann idüb laķırdılarına bir cevāb virmedüğümünden aralarından ⁽²⁸⁾ birer cel yanuma gelüb lisān-ı 'arabi faşih ile "Selam'aleykim ya aḥānā sen kimsün ⁽²⁹⁾ ve nereden gelürsen ve bu ṭağ altına seni kim şoķdı zīrā biz zerā'at şaḥibiyüz [384b] ⁽¹⁾ ve bu bağçe bizümdür ğarsıbımızı şulamak için geldüğümüzde seni şal üzerinde uyumuş ⁽²⁾ olduğunu vaşāl seni aķındı ile getürdüğünü gördüğümüzde ṭolub uyḥudan ⁽³⁾ intibāh idinceye kadar bunda bağladuķ allah için kışşanı bize söyle." didi.

Ben "Ey birader! ⁽⁴⁾ İbtidā bir miķdār ṭa'am getür qarnımı ṭoyurayum ba'de negi diler iseñ şor zīrā ⁽⁵⁾ ziyadece qarnum acdur." didüğümde merķüm sür'atle varub

bir miqdār ta'ām getürdi ⁽⁶⁾ toyana kadar egil idüb telāşum şavdı ve cānum bedenime döndi hüdāya şükr idüb ⁽⁷⁾ hülās ve necātüm ile mesrūr oldum ba'de merķūmlara mācerāmı naql ve tağ altında ⁽⁸⁾ çekdüğüm keyfiyetler ve andan ol gördüğüm miñnetleri irād itdüğümde ta'cib ve istiğrāb ⁽⁹⁾ idüb selāmet ile tahniye itdiler diyince Şehrazād şabāh-ı takrib itdüğünü görüb ⁽¹⁰⁾ süküt eyledi.

(11) **BEŞ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Sindbād naqlinde ba'de birbiriyle laķırdı idüb ⁽¹³⁾ bahr-ı hāl bu ādemi melikümüze götürüb hālını 'arz idelüm diyüb beni ve şalumi ve üzerinde ⁽¹⁴⁾ olan şiyāmı berāber alarak, melikün huzūrına götürüb keyfiyet hālumi naql ⁽¹⁵⁾ itdüklerinde beni hezār taltif ve terhib ile alub cülüsümü emir eyledi ve kışşamdan ⁽¹⁶⁾ şūāl idüb hikāyemi ibtidāsından ahirine kadar naql itdüğümde gāyet ta'cib idüb ⁽¹⁷⁾ selāmet ile tahniyet eyledi.

Ba'de varub şal üzerinde olan cevahirden ve 'avd ⁽¹⁸⁾ ve ğabırdan birer muķatedār alub Melike hediye alarak taķdīm eyledüm. Ol daħı baña ziyadece ⁽¹⁹⁾ ikrām ve sarāyında bir ota taħşişiyile nezdinde ma'ziz ve mükerrrem ķaldum ve ricāl-i devlet ile ⁽²⁰⁾ daħı konuşub 'andlarında gāyet maķbül oldum ve sarāyından muķāreķat itmeyüb herbār ⁽²¹⁾ memleketimün aħvālinden suāl ve istmzāc iderler ve ben anlaruñ aşul cariyelerinden ⁽²²⁾ iştiğsār idüb haber virürler idi.

Bir gün melik beldemizün aħvālinden ve hālifemizün ⁽²³⁾ seyrt ve aħkāmından ve be-ķadād dār-ı islām keyfiyetünden suāl ben daħı cümle iķtizā iden ⁽²⁴⁾ keyfiyetleri ta'rif ve tevşif itdükden şoñra hālife-i zamān olan Hārūn Reşid'ün ⁽²⁵⁾ seyretmesine ve aħvāl marşiyesini naql ve beyān itdüğümde hālifenün şeyret ⁽²⁶⁾ meşine vafir ta'cib idüb zıkr itdigiñ hālifeye vafir muħabbetüm hāşıl oldı ⁽²⁷⁾ ve "İnşāallahu ta'āli Bağdād'a gider iken senünle aña bi büyük hediye gönderürem." didükde ⁽²⁸⁾ ben "Semā' ve řā'a virecegün hediyeyi hālifenün huşūrına taķdīm ve muħab-ı şādık [385a] ⁽¹⁾ Olduğunuzı tefhim iderüm." didüm ve yanunda ma'ziz ve mükerrrem ķaldum günlerde bir gün sarāyda ⁽²⁾ otururken ol şehir tüccārlarından bir kaç kişi bir büyük sefine istikrā Başra tarafuna ⁽³⁾ 'azimet idecekleri mesmū'm olduğda nefsumde "Eger ben bunlar ile gitmez isem ⁽⁴⁾ başka tarik bulamam." diyüb ve sür'atle Melikün huzūrına varub ellerini pūs ⁽⁵⁾ ve keyfiyet hāl i ifade idüb izn istediğümde Melik

“Aradmuşuñdur eger bizi ihtiyār idüb ⁽⁶⁾ ‘andumuzda iķāmeti münāsib görür isek seni baş üzerine aluruz zīrā saña aluşduķ ⁽⁷⁾ yok gitmemek isterseñ sen bilürsin.” didi.

Ben dağı başt-ı iyādi du’ā ve bekā’yı ‘ömür ⁽⁸⁾ ve devletlerini haķķ celle ve ‘alā hazretlerinden istidā’ “Vay efendüm! Senden gördüğüm ⁽⁹⁾ laţif ve ‘ināyet ve şemül merħameti kimseden görmedüm ahl ve ‘aīlüm olmamuş olaydı ⁽¹⁰⁾ mufārekatıñız ħātrıma ħuţūr itmez idi lakin evlād-ı kıţ’a-yı ebkāddur ve ben başlarında ⁽¹¹⁾ olmadığım ħālde ħalleri perīşān olur izn ‘ināyet buyurur iseñüz memnün olurum.” ⁽¹²⁾ didüğümde, Melik sefere ‘azīmet idecek tüccār anı celb ve aĥzār ve sefīnenüñ ⁽¹³⁾ nevlini kendünden virüb beni anlara sibāriş ve baña dağı vafir eşyā virüb ma’iyetiyle ⁽¹⁴⁾ Hārün Reşīde ‘azīm hediyeler tertīb iderek baña teslim eyledi ve ben dağı ħuzūrunda ⁽¹⁵⁾ zemīni pūs idüb ved’ā ve tüccār-ı merķūmun ile sefīne süvār olub mütevelkā ‘aliü’l-allah ⁽¹⁶⁾ deryāya açulduķ ve birkaç gün gitdükden şoñra Başra līmānuna vuşül ve ħayl imālumıza ⁽¹⁷⁾ selāmet ile mevşül olub bir kaç gün Başrada iķāmet ve ba’de dār-ı islām ⁽¹⁸⁾ Bağdāda gidüb ibtidā Hārün Reşīde ħuzūrına varub Meliküñ hediyesini taķdīm ⁽¹⁹⁾ ve cümle mācerāmı ‘aliü’l-tesfīl naķl ve tefhim itdüm.

Ba’de konağıma varub cümle eşyāmı ⁽²⁰⁾ der maĥzun iderek ehl ve ‘ayālume mülāķāt ve cümle aşduķā ve aĥbāya hediyeler tevzī’ ⁽²¹⁾ itdüğümden mā’adā zekāt-ı selāmet olarak vafir mal taşdıķ eyledüm ve bir müddetden şoñra ⁽²²⁾ ħalīfe Hārün Reşīd beni isteyüb yanuna vardığım da ol Melik ne sebebe misini hediye ⁽²³⁾ gönderdiğini ve ol memleketüñ resm ve ismini suāl ve ben dağı yā emīrū’l-mūminīn vallaha ⁽²⁴⁾ ol Medīnenüñ ism ve tarīķını bilmem zīrā sefinemiz kırılıb tađa çıķdıgumuzda ⁽²⁵⁾ ħülāş yolını bulduğumdan şal tertīb idüb tāj altına merūr iden ırmāķ ile ⁽²⁶⁾ bu Meliküñ sāhil memleketine çıķdum diyüb ba’de cümle mācerāmı ve ol ırmağdan ⁽²⁷⁾ ħülāşımı ve hediyenüñ sebab-i irsālını ‘arz ve ifāde itdüğümde Hārün Reşīdüñ ⁽²⁸⁾ bu aĥvāl-i ‘acīyeden istiğrābı medīd olub ħikāyemüñ tevāriĥe derç olunmasını ⁽²⁹⁾ vaķ’a-yı nevīse fermān ve bu keyfiyet bizüm tevāriĥde bulumağa şāyāndyr diyüb vafir ‘ināyet [385b] ⁽¹⁾ ve ikrām eyledi diyince Şehrazād zevraķ fecr-i menīrdür pāy ufuķda refţār ve mesir ve güvākıb ⁽²⁾ şeb talū’ nehār ile pinhān va muĥtecib oldugunu görüb süķüt eyledi.

(3) **BEŞ YÜZ ELLİ ALTINCI GİCE**

(4) Pes aḥṣām ezānı olub çeşm vücūd-u eṣımd zālām ile tekḥīl cıkub ve naḳt (5) ḥāl Ma'nber ile nezıyın ḥüdūd idüb ufḳ-u semā daḥı ḳanādıl bī-şamār ile kesn behce (6) ibtihār nev ḥalk bu vesile ile işgallerinden ḫay ḫumār itdüklerini Şehrazād görüb (7) tekmīl-i ḥikāyeye şürü' idüb dir ki: Sindbād naḳlinde ba'de Medīne-i Bağdāda ilḳā-yı (8) 'aşā-yı tesyār ve muḳāsāt eyledüğüm miḥnetler ile kesb-i ī'tibār ve yārān ve ḥalān ile (9) şerb-i ifdāḥ sürür ve kesb-i evḳāt ferḫ ve ḥabūr idüb her gün bir seyirgāha (10) varıruḳ aḫrāb nefūs ve haz veft meclis 'ayş ve 'işretde tenāvül kūs iderdüm (11) ve cümle muḳāsāt eyledüğüm miḥnetleri ferāmūş ve çekdüğüm meşakḳatleri levḫa-i nisyāna (12) meşbūt ve mütekūş eyledi. "Ey birāderler işte altıncı seferümde gördüğüm ḡarābı naḳil itdüm (13) ve yarın inşāallah ta'ālī yedinci seferümde mülāḳı oldıgüm miḥnetleri naḳil iderüm." diyüb (14) birletikte ta'şı ve ba'de Sindbād ḥamāle yüz meşḳāl altün virüb yarın 'aliü'ş-şabāḫ (15) istimā' ḥikāyeme şed-i cenāḫ eyle diyü emir ol daḥı sem'ā ve ḫā'a diyüb ḥānesine (16) gitdü ve ol gice bitavtet idüb 'aliü'ş-şabāḫ namāzını ba'dü'l-āḫ Sindbād baḫrīnün (17) ḳonaḡına vardı ve sālefü'z-zıkr ḥikāyeler naḳlinde ḥāzır olanlarıñ cümlesi gelüb (18) ihtimā' itdüklerinde başı-ı mevāīd egil ve def' şevāb şeḡl idüb ba'dü't-tenāvül (19) Sindbād ḥikāye naḳline taşdı idüb dir ki ey birāderler ben altıncı seferden gelüb (20) melūf oldıgüm lahv ve inşirāḫ ve neyl ḫarūr vafırāḫ ile meşḡül ve ḳışret mal (21) ve menāl ile fikrüm mezḫül ve her ne şeye medīd ider isem ḫoprāḡı gümüş ve baḳırı altün (22) olub ticāretde va sa'at ve muvāfaḳa iḳdār ile refāḫayt kesb idüb cümle çekdüğüm (23) miḥnetler ḥāḫrumdan meslüb ve nefis imāreme maḫḫūr ve maḡlüb olub yine canum sefer (24) ve ḡurbete zarf-ı efkār ve ticāret sebebiyle baż memāliki seyir ve temāşā ile kesb-i ī'tibār (25) itmek ḫülyāsiyla bu ḫuşūşa ihtimām idüb ve eşyā-yı fāḫireden bir ḳaç denk baḡlayub (26) medine-i Bağdāddan şed-i ḫamül ve şehr-i Başraya bal selāma taḫşıl duḫül eyledüğümde (27) ḫāzır ve amāda bir sefīne bulub tüccār zeviü'l-ī'tibār ile isticār ve cümle malumızı naḳl (28) ve derānbār itdükden soñra mütevkela 'aliü's-sitār Başra līmānından fek ḫabl istıkrār [386a] (1) ve ḡayet muvāfaḳ havā ile ḫayy-ı emvāc tüccār iderek gitük günlerde bir gün ḳamara üzerinde (2) oturub rekāb sefīne ile ḳonuşur iken ḳarşumuzdan māneden reḫ ā'şaf rüzḡār (3) muḫālīd esvab ve birden bire seyl aḳar gibi yağmurlar yağmaḡa başlayub biz ve anbārda olan (4) ḫemvalemiz daḥı meblül olmaḡla gerek nefsimize ve gerek malumıza ziyān gelmesün diyü ḫaḳḳ celle (5) ve 'alā ḫazretlerinün laḫif ve 'ināyetini niyāz eylemeḡe başladuḳ.

Hamer birimiz kendü nefsiyle ⁽⁶⁾ meşğul iken kapudān dir ki çıkub sağ vuşūla baqduqdan şoñra feryād ve figana ⁽⁷⁾ başlayaraq “Ey sefine süvārileri! Bir birünize vedā’ ve sefer ahirete keşf kanā’ idün ⁽⁸⁾ zīrā bu rüzgārdan hülās ve cay selāmete varub leziz ta’iş ile nebl ihtisās ⁽⁹⁾ melhuz ve memul olubur şey degüldür.” diyüb direkden inerek bir şanduk açdı ve içünden ⁽¹⁰⁾ bir nev’i toprak çıkarub şu ile ıslatdı ve bir müddet şabır idüb қоһüldi ⁽¹¹⁾ ba’de kitāb açaraq maṭāl’adan şoñra “Ey süvāriler bu kitāb içinde olan ebvāb ⁽¹²⁾ bir şey ‘acibe delālet ider şöyle ki her kim bu deryāya vuşul bulur ise necāt ⁽¹³⁾ ve hülāş bulamaz zīrā bu deñiz iqlum melūk nāmında bir arza mütāşıldur ki derünunda ⁽¹⁴⁾ Hāzret-i Süleymān bin Dāvud ‘aleyvessellemün kabri vardur ‘acayibü’l-halkā büyük ejderhālar ⁽¹⁵⁾ topludur diyü deñize gelen sefinelerün üzerine tağlar gibi balıklar hücüm idüb ⁽¹⁶⁾ yudalar didi biz kapudānuñ kelāmını işitdügümüzde hayret ve dehşete düşüb havf ⁽¹⁷⁾ ve havl candan his ve ihsāsımızı gayb itdük ve birbirimizle vedā’a yaşlayub ⁽¹⁸⁾ ağlaşduq.” diyince Şehrazād sefine-i āfītāb-ı devārdur yay semāda şefkī ta’kīb idüb ⁽¹⁹⁾ felek seyār gibi belkin ziyāsını küşād ve gitdükce ortalıguñ ziyāsı izdiyād itdügünü ⁽²⁰⁾ görüb hikāyeden қat’i kelām ve şāhile hevā ve bekāha girüb ve şalıyla nāil merām ⁽²¹⁾ oldu.

(22) **BEŞ YÜZ ELLİ YEDİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ çün qarş şems-i gürüb ile baṭn nevne baṭūn ve zalām-ı leyl ibtilā-yı nūr nehār ⁽²⁴⁾ ile başt zeyl itdügünü Şehrazād görüb hikāyeye şürü’ idüb dir ki: ⁽²⁵⁾ Sindbād naqlinde biz kapudānuñ kelāmundan zāhilü’l-‘aқıl iken gemi rüy-ı deryadan göge ⁽²⁶⁾ çıkar gibi irtifā’ ve bir ‘azim şerhe zuhūr ile bir birimiz üzerine düşüb ⁽²⁷⁾ ölü gibi olduq ve helāk derecesine vardugumızı tebkin itdük biz ne oldugumı ⁽²⁸⁾ bilelüm dir iken tağ meşālī bir balık sefine üzerine hücüm itdügünü gördük [386b] ⁽¹⁾ ol vaқit nefsimüz için bekāya aғaz ve mevte hāzır ve āmāda olub ol balıguñ ‘azim ⁽²⁾ cişesinden ve hilqat-i hamāilesinden ta’cib ider қalduq ve birbirimize ḥalāü’ş-şub turduq ⁽³⁾ ise de evvelki balıqdan büyük bir balık zuhūr itmekle ‘aқlumız başumızdan gidüb ⁽⁴⁾ havf ve fez’i şedide dū-çār olduq ise de ol balıklar sefine eṭrāfını tolaşub ⁽⁵⁾ her biri yudayum diyü merām eyledi.

Lākin şiddet-i rüzgārdan deryānuñ mevcleri ⁽⁶⁾ ıztırāba başlayub sefinemiz bir taş üzerine düşüb parça parça oldu ⁽⁷⁾ ve her levhası bir tarafa gidüb gerek mal ve gerek tüccār gark oldugumı gördüğümde ⁽⁸⁾ eşvābımı üzerümden çıkarub yüzmege ve bir

tahta elüme geçüb üzerine ⁽⁹⁾ bindüm tağalar şu üzerinde tahta ile buralub şarşdıysa da güzelce levhama ⁽¹⁰⁾ yapuşub mevc ile kalkarak itilür idüm lakin havf ve meşakkatden bu cü'ü ⁽¹¹⁾ 'aştıden derece-i helāka vardum ve nefsimde itdügüm şeyler için lavm ve ta'nife ⁽¹²⁾ başlayub "Ey Sindbād bahri sen tövbe itmezsin ve her def'ada şedāid-i 'azīme ⁽¹³⁾ ve muşāib-i cismiye mekāsāt ve mülākāt itdü ise de sefer-i deryadan tövbe itmedün ⁽¹⁴⁾ ve tövbe itdisekte kezb ve derüg ile tövbe itdük şimdi her nege teşādüf ⁽¹⁵⁾ ider iseñ müsteħaksın lakin fiü'l-ħakīka cümlesi maḳrar ve el-miḳdar lā mecāle kāin ⁽¹⁶⁾ lakin bu ħakḳumda allahu ta'āli tarafundan terbiyedür ki derūnumda merküz olan tam'udan ⁽¹⁷⁾ vazgeleyüm zīrā benüm malum çokdur ve böyle tam' hāneme düşmem 'abs bir şedid diye ⁽¹⁸⁾ kaldum ba'de 'aqlum bir miḳdār başuma gelüb eger ħakḳ celle ve 'alā ħāzretleri beni vu seferde ⁽¹⁹⁾ taḥlīş ve necāt ider ise 'ahdüm olsun ki bir dahā sefer māde meni lisanıma bile ⁽²⁰⁾ getürmem bel ki ħātrıma bile geçürmem." diyüb du'ā ve tazrib ile meşgül kaldum.

⁽²¹⁾ Bu vece üzere iki gün iki gice deñizde kalub üçüncü gün mevc selāmet ⁽²²⁾ ğāyet büyük meyvelü derḥat ile memlü ve tatlu şuları aḳar bir aḳanun sāhiline gātdı ⁽²³⁾ üzerine çıkdüğümde açlığımın aḣlā bir şey bakmayarak hemān ağaçlara ḫayanub ⁽²⁴⁾ ḳarnımı ḫoyurana ḳadar egil ve mā cariyeden nūş idüb rūḫum bir miḳdār bedenüme dönüb ⁽²⁵⁾ himmetimi kuvvet ve şadrimi inşirāḫ eyledi ba'de aḳanun eḫrāf ve eknāfına ⁽²⁶⁾ taḥl' ve negāh itdügümde içinde ğāyet büyükce ābı şeker gibi ve aḳması ğāyet serbi' ⁽²⁷⁾ ve ḳoy bir ırmaḳ buldum ħātrıma "Sal keyfiyeti gelüb nefsumde bahr-ı ḫal sābıḳ ⁽²⁸⁾ vece üzere yine bir şal yabub kendümi bu ırmaḳ içinde sefer ideyüm şāyed necāt ⁽²⁹⁾ bulayum lakin allah ile 'ahdüm olsun ki eger bu def'a memleketime selāmet ile vuşül [387a] ⁽¹⁾ bulur idügüm sofrada seni bir dahā aḳzıma almam ve eger helāk olur isem ta'b ⁽²⁾ ve meşakkatden ḫülāş bulurum." diyüb ve derḫāl ḳalkub ol aḳada olan şandal ⁽³⁾ ağacından büyük dallar kesüb vafir ḫaşıb cem' itdüm ḫālbü ki şandal ağacı ⁽⁴⁾ olduğunı bilmez idüm diyince Şehrazād şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb süküt ⁽⁵⁾ eyledi.

(6) **BEŞ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽⁷⁾ Şehrazād kelāma aḳaz idüb dir ki: Sindbād naḳlinde ol cem' itdügüm ḫaşıbi ⁽⁸⁾ ben nebāt ḳoya ile baḳlayub ve güzelce birbirine yapışdırub ırmaḳa ilḳā ⁽⁹⁾ ve kendüm üzerine binüb zamān emürimi ḫakḳ celle ve 'alā ħāzretlerine teslim eyledüm

(10) ırmağın akındısı vebi sürerek götürdi gide gide aña bütün andan ba'îd (11) oldum ve üç gün kadar ırmağın suyuyla sürünüb şusuzluğum a'rız olduğda (12) nehir şuyundan nüş ve ma'iyetüm ile getürdügüm meyve bitmiş olduğundan aç çalub (13) yavru gibi sersem oldum dördüncü gün akındı beni bir tağa götürüb şu (14) altundan girdiğini gördüm.

Pes ol keyfiyeti gördüğümde vak'a sabıqam hâtrıma (15) gelüb şâyed içinde zayk maħal bulunub derününde çalayum mülâhazasıyla tağa (16) çıkub yol bulayum için şalı çevirüb tağ altına girmesün diyü her ne kadar (17) çabaladum ise de müfîd olmayub şu şalı çeküb taht cebile idhâl eyledi (18) ol hâlet muhavele gördüğümde lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâ diyüb kendümi kazâ ve kadere (19) kasâyım eyledüm şal ol tağ tahtında azıcık müddet gidüb gâyet vâs'i bir yere (20) çıktum ancak şuyun sesi gök gürlemesi gibîşadâ virüb ve akındısı reyh (21) a'saf gibi seyr-i serî' iderdi şal üzerinden düşmek için ellerüm ile (22) ahşâbı tutub ziyadece havfa dü-çâr oldum ve talğaları deniz talğasına (23) beñzer beni kaldırub atarak ve akındı şalı sürerek tırdurması veyâhüd bir kenara (24) çeküb tevķif itdürmesi elimden gelmedi hâşılı keyf-i mâişâ sürünerek (25) kendü kendüsü binâsı mürtef'i ve hâneleri güzel ve ahâlisi keşir bir şehriñ sâhiline (26) atdı beni gördüklerinde şala mâlik ve tutmasına muqatder olmadugumı zerk idüb (27) sür'atle bir ağ getürüb şaluñ üzerine atdılar ve büyük ibler ile çeküb (28) ırmağdan sâhil selâmete çekdiler.

Ben karaya çıktığımda açlık ve bî-dârluk [387b] (1) ve havf ve dehşetden merķümün aralarında düşdüm ol turan âdemler arasından (2) keyrû'l-kâdermisin ihtiyâr bir âdem gelüb tahniye selâmet eyledi ve üzerüme bir taqum (3) esvâb atub hissemi setr ve soğukı def' idüb beni alub hamâma idhâl (4) ve şerbet ve kahve ile derünümü ihyâ idüb ba'de hânesine alub getürdügümde (5) ehl-i beyti daħı benüm kadvimüm ve necâtüm ile memnün olanlar ve baña maħşüş bir oña (6) virüb at'ama-i fâhireden bir sofrâ taqdim ve toyana kadar tenâvül idüb had ve sibâmı (7) eyledüm ba'de gulmânları ısıcak şu getürüb ellerimi gısl eyledüm ba'de (8) ol pîr baña tahşîş itdüğü oñaya götürüb ve hidmetime bir kaç gulâm ta'yîn (9) idüb cümle muşâlahamı görüb hidmet iderler idi üç gün mesâfe olarak (10) bu vechle nezdinde ma'ziz ve mükerrem kaldum ve canım bedenime rücû' idüb kuvvetüm yerine geldi (11) ve havfum daħı zâhib olub dehşetüm ülfet ve telâşum râhat ile medl oldu (12) dördüncü gün pîr müşâr-ileyh yanuma gelüb "Ey oğul büyük sâhile gidelüm ve senüñ (13) malını firuhat idelüm zîrâ müştersi çokdur

hemān bī' idüb paresini ⁽¹⁴⁾ şaklarsın şāyed ol para ile başka alış viriş idesin.” didükde nefsimde ⁽¹⁵⁾ “Baña mal nereden geldi ve bu lağırdıların sebebi nedür?” diyüb düşünmeğe başladuğumda ⁽¹⁶⁾ pīr “Oğlum çok düşünme kalk pazara inelüm eger senün mālūñ bahāsunı getirürse ⁽¹⁷⁾ ve bī'na k̄ail olur iseñ firūhat idelüm yok diger baha virmezlerse ben kendü ⁽¹⁸⁾ maḥzenlerüme koyub şahīḥ müşterisi düşdükte şatalum didükde fikrümde sende ⁽¹⁹⁾ mal ve metā' yokdur lakin aña uy ve anuñlar git tā ki söylediğini görüb ⁽²⁰⁾ bu mal niçe olduğunu bilesin ve pīre sem'ā ve tā'a ey peder buyruñ ben senün ⁽²¹⁾ reyūñe muḥālefet idemem nege emir buyurur isek muḥavelemdir.” diyüb ve ma'iyetiyle k̄alkub ⁽²²⁾ çarşuya gitdügümde zīkr itdüğü mat'a benüm getürdügüm şaldır zīrā ⁽²³⁾ ḥaşıyi şandal ağacı imüş diyince Şhrazād şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb ⁽²⁴⁾ süküt eyledi.

(25) **BEŞ YÜZ ELLİ TOKUZUNCİ GİCE**

⁽²⁶⁾ Şhrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Sindbād naklinde çün sāhile vardüğümüzde ⁽²⁷⁾ zīkr eylediği metā' benüm şaluñ odunmuş ve bağlarını çözüb bir yere cem' olundugunu ⁽²⁸⁾ tüccār daḥı t̄urub delāl yüz altūndan istifāḥ itdüğünü gördüm pīr ile bir yere [388a] ⁽¹⁾ oturub delāle müntezir k̄alduk arta arta biñ altūna bāliḡ olub tüccārların biri ⁽²⁾ vaqırına k̄almağla pīr baña dönüb “Vay oğul! Benden işit işte bu günārda senün ⁽³⁾ dilūñ k̄atımı ancak bu miqdār esbter iseñ bu bahā ile firūhat kıl yāḥūd murāduñ ⁽⁴⁾ olur ise ben anı kendü maḥzenlerüme koyub avānı geldükde bī' idelüm.” didi.

⁽⁵⁾ Ben “Efendüm emri ḥazıñdur nege münāsib görürsünüz.” diyeceğümde pīr “Ey ⁽⁶⁾ oğul! Ben yüz altūn ve dahā arturdum tüccārlar virdükleri üzerine zamm olsun ⁽⁷⁾ ne dīrsün?” didi. Ben daḥı ol bahā ile k̄ail olmuş olduğumdan parayı şayub ⁽⁸⁾ elüme teslīm ve sadil odunı der maḥzene koydurub beni alub birlükde ḥānesine ⁽⁹⁾ ‘avdet eyledük ve kisseler virüb paremi içüne koyub ba'de bir şandıka vaḥ'a ⁽¹⁰⁾ ve özlerini k̄apadub iḥtadı baña virdi.

Bu vece üzere bir müddet oturdukañ soñra ⁽¹¹⁾ günlerde bir gün pīr “Ey oğul ben saña bir şey ‘arz ideceğüm eger münāsib görüb ⁽¹²⁾ ḥālūñe uyar idüm müsā'de buyur ve münāsib olduğu ḥālde yine sen bilürsün.” ⁽¹³⁾ didi. Ben “Nedür ol buyuracağıñ madde.” didüm. Pīr “Ey oğul ben şimdi mesn ⁽¹⁴⁾ ve iḥtiyār oldum ve erkek olarak

evlādum yokdur ancak bir güzel ve ketç malı çok ⁽¹⁵⁾ ve Cemāl ve dilberliği hāri bir kerümem vardur anı saña tezvīc idüb nizde qalasın ⁽¹⁶⁾ ba'de bende olan mal e maluñ cümlesi saña teluñ iderüm zīrā ben ihtiyār ve işden ⁽¹⁷⁾ ā'ciz qaldum sen birime qaimqām otursun.” didükde ben süküt idüb bir cevāb ⁽¹⁸⁾ virmedüğümde, pīr “Ey oğul sen benüm sözüüm ile ā'mel ol zīrā benüm murādum saña hayır sevq ⁽¹⁹⁾ itmekdür kızımı size virdükden sonra benü oğlum olursun ve cümle memalkimi ⁽²⁰⁾ eline teslim idüb senüñ telküñ olur ve ticāret için başka memālige sefer ⁽²¹⁾ itmeyi ister iseñ yine saña kimse māl'i olamaz velevkān memleketüñe gitmek merām ⁽²²⁾ idersen dağı git işte senüñ maluñ taht bedēdedür nege münāsib görür iseñ ⁽²³⁾ anı icrā idelüm.” didi.

Ben “Ey peder! Senüñ evlādinum nege münāsib ve haqqımda hayırlu ⁽²⁴⁾ olduğunu bilür iseñ anı icrā eyle.” didüğümde pīr derhāl gūlmānını gönderüb ⁽²⁵⁾ qağı ve şāhidleri aḥzār ve kızıyla ‘aḳd nikāhımı icrā ve kendü malından bize ⁽²⁶⁾ ‘aẓīm düğün idüb güvegü girdirdi ve aḳşā kızını gördüğümde qaddī nehāl ⁽²⁷⁾ ve çehre-i garāsı bedr-i Kemāl gibi yanaqlarında Kirpik siyahlığından döşenme bir qaç ben ve hāl ⁽²⁸⁾ konulduğunu gördüm fāma ağız-i zarifi hatim ile tesbiye ve taşlifi haqqında quşur ⁽²⁹⁾ dinādān zārīfleri dirilmüş ‘aḳd cevhere müşābe ve manzūr olmuştur va ta'vemet [388b] ⁽¹⁾ başarısı mālend harīr ve postānları tefāh bī-naẓīr idi hāşılı ve şafına medlsün ⁽²⁾ qalem ve medhine naşrar ile ve ‘ilm ider isem yine ‘acizüm nümāyān haqqını edā had-ı imkān ⁽³⁾ derecesinde olmadığı bed yahya ve ‘ayāndur ve üzerinde hali ve ceblil ve mücevherāt ⁽⁴⁾ ā'liye bī-meşel vardur ki eger taḥmīn olursa hāzīneler deger idi pes ol duḡter-i ⁽⁵⁾ pākize-i aḡterdür kucaq ve pūs ve ‘ināq ile def’ ve haşt ve iştiyāq itdüğümde ⁽⁶⁾ edeb ve laṭifinde dağı müteḡayr ve velhān ve ağızından dökileb zarīf maḡadişeden mest ⁽⁷⁾ ve sekrān olu muḡabbet ve ‘aşkıyla mübtelā ve kāis ve şalını nüş ve ictilā iderek ⁽⁸⁾ memleketimi ve ehl ve evlādımı unudub ol bānū-yı zātü'l-Cemāl ve duḡter maḡir zatü'l-Kemāl ile ⁽⁹⁾ meşğülü'l-fıkr ve el-bāl qaldum diyince Şehrazād behcetü'l-ufq olan zekā pike semāda ⁽¹⁰⁾ şu'ūd ve etkā ve ḡalq dağı terk ḡevā bekāh ve istiḡşāl rızqa diqqat ve nikāh ide ⁽¹¹⁾ geldüklerini görüb süküt eyledi.

(12) **BEŞ YÜZ ALTMUŞUNCI GİCE**

⁽¹³⁾ çün gicenüñ saḡāb ve ḡamāmı birbirine terāküm ve inzimāmı vuḡū' bulub ā'lem gün ve fesād ⁽¹⁴⁾ telbis şeyāb-ı sevād idüb ḡalq dağı terk-i esbāb ma's ve istiḡşāl ve sāl ⁽¹⁵⁾ ve qađ ile meşğül olduklarını Şehrazād gördükde ḡikāye naqline şürü' idüb

dir ki ⁽¹⁶⁾ Sindbād naklinde bendeñüz ‘ar ve sam ile mesrūr ve teşādūf-ü murādum ile mecbūr qalub ⁽¹⁷⁾ bir kaç gün geçer geçmez pederüm merhūm oldu cihāzını görüb defn itdükden soñra ⁽¹⁸⁾ cümle māmülki taht yedme girüb mülküm oldu ve şehirde bulunan tüccārı merhūmuñ ⁽¹⁹⁾ yerine tüccār başı naşib itdiler zīrā cümle alış virişleri anuñ ma’rifetiyle icrā ⁽²⁰⁾ iderlerdi.

Pes bu vechle ahāli-i belde beyninde ihtilāţım vuķū’yla bahr māh bir kere qanādlar ⁽²¹⁾ peydā idüb ‘inān-ı semāya pervāz ve şehirde nesvān ve itfālden ğayrı kimse qalmayub ⁽²²⁾ cümle acınhāli olub tayyarān itdüklerini gördüğümde nefsumde bahr-ı hāl bunlaruñ ⁽²³⁾ biriyle laķırdı bağlayub ol tayyarānuñ mevsimi geldükde “Beni alub götürdükleri yere ⁽²⁴⁾ ğitsünler.” didüm ve birisiyle ittifāķ idüb beni almak üzere karar virüb bekleyerek ⁽²⁵⁾ qaldum māhuñ bibtidāsında ahālīnuñ renkleri dikişüb ve şüretleri daħı inķılāb ⁽²⁶⁾ idüb qanādlar peydā itdüklerini gördüğümde ittifāķ itdüğüm ādeme varub beni ma’iyetibe ⁽²⁷⁾ almasını söyledüm ve bir miķdār naz itdükden soñra beni almağa rezādāda olub ⁽²⁸⁾ ve arķasına bindirüb cū hevāya pervāz eyledi lakin ehl bitme ve aşhāb ve ğulmānlaruma [389a] ⁽¹⁾ bu keyfiyeti ifāde itmemüş idüm herif beni alub ol qadar semāya çıķdı ki febe ⁽²⁾ eflāķda olan mülāikūñ tesbīhini işitdüm ve ğāyet ta’cibden ben daħı secān allah ⁽³⁾ ve el-ħamdülillah didüğüm birle semādan bir ateş nezvil idüb ol tayyarān iden hāliyi ğarķ ⁽⁴⁾ idecek idi cümlesi zemīne inüb baña ğāyet tārılıb bir tağ üzerine koyub ⁽⁵⁾ kendüleri yalnız ol tağ üzerinde qaldığımda nefsimde lavm ve tekdīr itmege başlayub ⁽⁶⁾ lā ğavle ve lā kuvvete illa billa her nege muşibetden necāt bulur isem ‘aķabinde andan işid ⁽⁷⁾ bilmeye dū-ĉār olurum diyü gidüb gelecek ye bilmeyerek ol tağ üzerinde qalub ⁽⁸⁾ ğayrān oturur iken nā-ğāh āfitāb ve māh gibi iki ğulām bahrīnuñ elinde altūndan birer ⁽⁹⁾ değinūñ yanuma geldüklerini gördüğümde qalqub yanuna vardum ve selām virüb “Siz nereden ⁽¹⁰⁾ geldüñüz ve kimsüñüz?é diyü suāl itdüm ise de selāmımı alduķdan soñra ‘abād-ı allah’danız ⁽¹¹⁾ ve ellerinde olan qazībleriñ birini baña virüb hāl sebillerine gitdiler.

Ben bahr-ı ğayrete ⁽¹²⁾ düşüb ol qazīb ile itkā iderek tağ üzerinde o ğulāmlarūñ hālinden ta’cib ⁽¹³⁾ idüb qaldum ben o fikre müstağriķ iken tağ altından ağzında bir inşanı göbeğine qadar ⁽¹⁴⁾ yutmuş bir büyük ejderhā çıķdugunu ve merķūmuñ feryād ve fiğān iderek amān beni her kim ⁽¹⁵⁾ beni bu yılandan ķurtarur ise allahu ta’ālī anı her şiddetden taħlīş ider diyü du’ā ⁽¹⁶⁾ itdüğünü gördüğümde hemān ğayeye şaldırub elümde olan altūn dekinūñle başına ⁽¹⁷⁾ urub ağzındaki ādemi taħlīş eyledüm diyince

ḥaye ibtilā idüb baṭn-ı leylde ⁽¹⁸⁾ maḥcüb eylediği karşı-ı āfitāb femm-i şafaḥ arasından zuhūr ile ref'i naḳāb ideceğini ⁽¹⁹⁾ Şehrazād görüb sükūt eyledi.

(20) **BEŞ YÜZ ALTMUŞ BİRİNCİ GİCE**

⁽²¹⁾ Çün ḥikme-i ḥakīm ve taḳdir-i ḥülāk ‘Alim-i leyl behīm nehāruñ ta’ḳībīyle müvāidā üns ve rāḥatı ⁽²²⁾ tanzīm ide geldiği ma’lüm gel fehim olmağla Şehrazād zu- i nehār seyfin aḡmād itdüğünü ⁽²³⁾ gördükde ḥikāyeye şürü’ idüb dir ki Sindbād naḳlinde pes fehm-i ḥayede olan ⁽²⁴⁾ recl meblū’ yılan aḡzından ḫalū’ itdükde yanuma gelüb sebeb-i necātüm ve mecd ⁽²⁵⁾ ḥayātum oldñ femā ba’d senden mufāreḳat idemem nereye gider iseñ berāber giderüm didi ⁽²⁶⁾ ben daḫı mādem ki refāḳatimi istediñ senden ayrılmam diyüb birlikde gitdük ve gezer iken ⁽²⁷⁾ bir kaç kişi rāst gelüb yanımza geldüklerinde ol üç semāya pervāz iden aḳvām olduklarını ⁽²⁸⁾ ve ḫatta beni ma’iyetiyle alub uçan ḫerīf içlerinde olduğunu gördük yanuna varub [389b] ⁽¹⁾ “Ey birāder şoḫbet böyle olmaz sen beni niçün ḫaḡ tepesinde biraḡub gitdün Allah’dan ⁽²⁾ revāmı didüğümde merḳüm senüñ tesbīḫüñle az ḳaldı cümlemiz yanub muḫterāḳ olur ⁽³⁾ idük.” didi.

Ben “Ey ḳarındaş beni mevāḫaza itme zīrā sizüñ aşuluñuzdan cāhikim sen beni ⁽⁴⁾ ehl ve ‘ayā götür bunda yalnız bırakma.” diyü ricā itdüğümde merḳüm “Ben seni aluram ⁽⁵⁾ lakin şu şart ile ki arḳamda iken ḫüdānuñ ismini zıkr eyle ve tebīḫ çekme.” diyüb ⁽⁶⁾ omuzlarına erkāb ve evvel ki def’a gibi ḫayyarān idüb ehl ve ‘ayālime īşāl ⁽⁷⁾ eyledükde zevceme mülākāt ve selāmet ile tahniyet idüb “Dahā sen bu ādemler ile ⁽⁸⁾ gitme ve mā’şeret eyleme zīrā bunlar şeyḫānuñ ḳarındaşlarıdır ḫaḳḳ celle ve ‘alā Ḥazretlerinüñ ⁽⁹⁾ ismini aşlā zıkr itmezler.” didi. Ben “Senüñ pederinüñ ḫāli anlar ile nice idi.” didüğümde ⁽¹⁰⁾ merḳüm “Benüm pederüm anlardan degil idi ve anlar gibi itmezdi sen benüm sözüm ile ā’mel ⁽¹¹⁾ olur iseñ cümle mal ve emlākımızı firūḫat ve parasiyle münāsib metā’ alub şol ⁽¹²⁾ beldeden sefer idelüm ve ben senüñle giderüm zīrā peder ve māderümden şoñra bunda bir ḫācetüm ⁽¹³⁾ ḳalmadı .” didükde reyini istiḫsān idüb ḫaīn pederümüñ maḫzunlarda olan eşyāsını ⁽¹⁴⁾ bī’ itmege başlayub cümle emlākı bendüñde ol şehirden Bağdād ḫarafuna gidecek ⁽¹⁵⁾ sefineye münteziḫ ḳaldum ol aralıkda tüccārlardan bir kirve Bağdād semtine ‘azīmet ⁽¹⁶⁾ itmüş iselerde ḫāzır kimi bulamaduklarından nāşı bālū’l-inḳāl sefine inşasına muḫtezi ⁽¹⁷⁾ olan kırāseteyi tedārik ve ḡāyet metīn ve kebir bir gemi inşā idüb ḫitām buldukda ⁽¹⁸⁾ anlardan kendüme ve

zevceme ve maluma istikrā ve tamānūl virüb anlar ile binüb ⁽¹⁹⁾ mütevelkē ‘aliü’l-allah sefer itdük ve beldeden beldeye ve aṭadan aṭaya intikāl ve seyir ve temāšā ⁽²⁰⁾ mesrürü’l-bāl olarak müvāfaḫ havā ile bir kaç gün zarfında Başraya vuşul ve anda daḫı ⁽²¹⁾ iḳāmet itmeyüb Bağdād semtine diger sefine ile şed-i ḫamūl ve Dicle vāsıtasıyla Bağdād ⁽²²⁾ dar-ü islām ḫülūlumuz ḫuşul buldı ve konağıma varub ehl ve ‘ayālum ile mülākāt ⁽²³⁾ ve ma’iyetimle celb itdügüm bazāy’ı maḫzenlere idḫāl ve Bağdāddan ḫurūcumdan duḫūla kadar ⁽²⁴⁾ müddet ḡaybūtimi şayub yigirmi yedi seneye bāliḡ oldugunu ve ehlüm benden ümīd kesdüklerini ⁽²⁵⁾ bulub bir dahā sefer māddesini aḡzıma almayacağımy allahu ta’ali ile ‘ahd ve cümle mācerāmı ⁽²⁶⁾ aḫşābıma naḫl ve irād ḡāyet ta’cib ve istiḡrāb iderek el-ḫāmdü’l-illah selāmetle geldük ⁽²⁷⁾ ancak femā ba’d sefer-i ḫazīyesini bir dahā ḫāle almaz zīrā bu seferde vesāir seferleründe ⁽²⁸⁾ bu gördiḡün miḫnetler senün ḫaḫḫünde ḫaḫḫ celle ve ‘ali ḫazretleri ṭarafundan nehī ve zecr ⁽²⁹⁾ ḫabīlinden olmuş ise de aḫlā mütnebe olmayub ḡāḫ begāḫ ṭam’ dünyāya düşüb [390a] ⁽¹⁾ gider idük şumden şoñra saña vuḫū’ bulan keyfiyetleri derḫāṭır ve ḫūdānuñ ni’metinse şükr ⁽²⁾ ve ḫanā’at idüb münzelikde ve ‘işretlükde ḫalmaḫ üzere allah ile va’d ve seyḫ baḡla diyince ⁽³⁾ Şehrazād şabāḫ-ı taḫrib itdügünü görüb sükūt eyldi.

(4) **BEŞ YÜZ ALTMUŞ İKİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Sindbād naḫlinde biz daḫı her cihetden müteşih ⁽⁶⁾ ve seferlerümde vāḫ’a olan muşāib ile mütezcir olub seferden tövbe naşuḫ eyledüm ⁽⁷⁾ “Ey Sindbād! Beri baḫ ne kadar ezīyet ve miḫnet ile bu rāḫate nāil oldum işte isfārumda ⁽⁸⁾ gördügüm ‘acāyib ve ḡarāibi size birer birer naḫl itdüm.” didükde Sindbād Cemāl “Efendüm ⁽⁹⁾ allah için beni müvāḫize itme zīrā böyle şeylerden ḡāfil idüm diyüb ve Sindbād Baḫrī ⁽¹⁰⁾ Cemāl-i Mezḫūri yārān ve nedmāsına el-ḫāḫ idüb aliü’l-memāt birlikde ḫalub ülfet ⁽¹¹⁾ ve üns ve ‘işretde (arapça ibāre).” diyü Şehrazād ⁽¹²⁾ bu ḫikāyeyi etmām itdükde Melik Şehriyara “Ey Melikü’z-zamān ve şāḫ-ı devrān ketb ⁽¹³⁾ tevārīḫde menḫüldür ki: ****ḫikāye**** ḫadīmü’z-zamān ve sālēfü’l-‘aşr ve el-avānda ⁽¹⁴⁾ Şām memālikinde ḫalfā beni amuyeden meşḫur anām olan ‘Abdu’l-Melik ⁽¹⁵⁾ ibn-i Mervān nām ḫalīfe var idi.

Günlerde bir gün vüzerā ve ā’yān devletiyle oturur iken ⁽¹⁶⁾ ammun sālēfenün zikri sebḫat idüb eḫnā-yı mübāḫeşede ḫazret-i Süleymān bin Dāvud ⁽¹⁷⁾ ’aleyvesselleme virilen nabūt ve salṭanat ve ‘iz ve mikneti yād ve üns ve cin ve vuḫuş

(18) ve tayūr hükmüne menkād idüğini dađı sevķ ve ĩrād idüb ĥakķ celle ve ‘alā ĥazretleri (19) aña virdüđi mülki kimseye virmedi ve ol derece cin ve merde-i şayāfıne (20) muslaťaidi ki anları baķır destilerinde ĥabis ve desti ađzını arıdılmıř ĥurřun ile (21) bend ve üzerini mahr maĥşüşıyla mahrılıyub aliü’l-abd ol destide cin ve şeyātın (22) ĥabisleri mevbd olurdu didüklerinde ĥāzır bālcels olan tālīb bin sahl (23) ‘Abdu’l-Melike efendüm ben bir ādemden böyle iřitdüm ki ol ādem bir kaç kiřiyle bir sefineye (24) binüb Hind deryasına sefer itdiler esnā-yı rāhde birgün üzerlerine büyük fırtına zuhūr (25) idüb gice olmađla yollarını řařırdılar řabāĥ olduđda kendülerini bir řehir ĥarbinde (26) buldılar řehir ahālisi sefineye geldüklerinde cümlesi renkleri siyāh ve cisimleri ‘üryān (27) olub ĥayvān müřābesinde idiler ve mülkleri dađı anlar gibi olub ancak bir miķdār (28) ‘Arabı bilür idi merķūmlar Melikleriyle sefineye gelüb süvārilerine mülākāt ve laťif ile [390b] (1) mu’āmele idüb ĥāllerinden suāl ve bizden ĥavf idenler ĥaraya ĥıķsun diyü ĩzn (2) virmeķle rekāb sefine Melikūn ma’iyetiyle inüb anlara zıyāfet eyledi ve taķdīm itdi ki (3) řa’ām tayūr ve vaĥoř ve balıķ etinden olub bařķa mekūlāt bilmezlerdi.

Ba’dü’ř-řa’ām (4) süvāri sefine geźmege ĥıķub keřt ve güzār iderler iken bir Balıķcı ađını (5) atduđun gördüklerinde seyir ve temāřasında ĥaldılar şeyād merķūm řebekesini ĥıķarduđda (6) neĥāsdan ve ađzı ĥurřun ile mesdūd ve ĥātim Süleymān ‘aleyvessellemle (7) memhūr bir Ķamāķama řebeke iķunde ĥıķmađla řayād Ķamāķama’yı yere urub ĥırduđda iķunden (8) mā’i renklü bir duman ĥıķub cū havāya irtifā’ ve “Yāni allaha tövbe itdüm.” diyerek (9) bir řadā aźĥār ve ba’de ol dumandan ĥāilü’l-manzur mahvalü’l-ĥalka bařı řađ ĥadar (10) bir řaĥıř teřekkül idüb gözlerinden ĥāyb oldu sefine ahālisi ol keyfiyeti (11) gördüklerinde ĥavflarından helāk derecesine varmuřlar ise de şeyād ařlā ĥorķmayub (12) iřiyle meřgöl ĥalduđunu gördüklerinde bunlar Melike gidüb ol Ķamāķama arasında (13) suāl itdükde Melik ol Ķamāķama’da olan řey cin řāifesindendür zırā Ĥazret-i (14) Süleymān bir cin veyāĥud şeytāna ĥāzab ider ise bu Ķamāķama’larda ĥabis ve deryā (15) ĥ’arīne ilkā ider bizüm Balıķcılarıñ ĥāĥ begāĥ böyle Ķamāķama’lar ađlarında zuhūr ider ĥırduđlarında (16) cin duman gibi ĥıķub ve Ĥazret-i Süleymānı ĥāzır zann idüb “Tövbe (17) yābiallah.” diyerek gider didi.

‘Abdu’l-Melik bin Mervān iřbu kelāmdan istiĥrāb ve “Sicānallah (18) Ĥazret-i Süleymāna virilen mülk ve salťanat fiü’l-vāķ’a kesmeye virildi.” didükde (19) tabaķa-i zenbānı dađı ĥāzır balcūls olmađla “Ey emīrū’l-mūminīn! řol cinleri Ķamāķama (20)

içünde Hazret-i Süleymân habis itdügüne hakîm ol kelâmıyla istidlâl olunur ⁽²¹⁾ zîrâ hakîm ol bu iki beyt ile (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ⁽²³⁾ istidlâl olunmuştur.” didi. Şehrazâd bu maħale geldükde şabâh-ı takrib itdügünü görüb ⁽²⁴⁾ sükût eyledi.

(25) **BEŞ YÜZ ALTMUŞ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁶⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Meâl-i ebyâtda haġġ celle ve ‘alâ hazretleri buyurub ⁽²⁷⁾ “Ey Süleymân serîr-i hilâfetde pâydâr ve hükümünde mücethid ve şâhib-i inzâr ol ⁽²⁸⁾ her kim ki saña itâ’at ider ise tã’tına binâ i’zâz ve ikrâm kııl ve her kim ki [391a] ⁽¹⁾ ‘atâd ve itâ’atden aba tarîkıını gösterir ise habis müibde ilkâ eyle.” dimekdür.

⁽²⁾ ‘Abdu’l-Melik bin Mervân nâbġanuñ kelâmını istihsân ve “Vallaha benüm canum şol Ķamâġamaları ⁽³⁾ görmege havâhoş ve iştiyâġ ider.” didükde Tãlib bin Sahl “Yâ emîrû’l-müminîn! Sen bu keyfiyete ⁽⁴⁾ ġâdîrsin zîrâ sen anlaruñ olduġları zeminde maġimsin şöyle ki birâderüñ ‘Abdu’l-’azîze ⁽⁵⁾ haber gönder ol daġı balâd maġrub ve elbisesi musa bin naşîre yazub zıkr olunan ⁽⁶⁾ taġa varsun ve mezkur Ķamâġamalardan bir ġaç dane getürsün zîrâ zemîn birbirine müteşil ⁽⁷⁾ ve işbu taġ Mûsa bin naşîrûñ müntehâ-yı hükümetindedür.” didükde, ‘Abdu’l-Melik işbu ⁽⁸⁾ reyî istihsân ve Tãlibe “Bu huşuşda senden ġayrı ilġi münâsib göremem ⁽⁹⁾ sen buradan toġrı Mûsa bin Naşîra gidüb bu işi ma’iyetle göresin geldüğünde ⁽¹⁰⁾ saña bir sancaġ virüb ve mâl ve cãhden daġı ‘inâyet idüb çoluġ ve çocuġuñuzu ⁽¹¹⁾ gözedürüz.” didükde Tãlib sem’â ve tã’a yâ emîrû’l-müminîn diyince ‘Abdu’l-Melik tãlibüñ ⁽¹²⁾ irsâl olunmasını Mışır vâlisî ‘Abdu’l-’azîze ve balâd-ı maġribde vâli Mûsa bin Naşîra ⁽¹³⁾ yazub kendü nefsiyle “İşbu ġalâġam Süleymâniyenüñ celbine gitsün ve maġribde yerine vekil ⁽¹⁴⁾ oġlını naşîb itsün ve yol delillerini berâber alub cümle içbâb iden maşârîfi ⁽¹⁵⁾ virsün diyü yazub mektübu Tãlib bin Sahle virdi ve ma’iyetiyle bir ġaç yüz süvâri ⁽¹⁶⁾ ta’yin ve bir sancaġ daġı virüb gönderdi veline cümle velât ve Ķamâġam ve medîrlere i’tâ ⁽¹⁷⁾ ġulanmaġ üzere açık mektüblar virilerek Sahl bin Tãlib nege istirâ ise ⁽¹⁸⁾ virilsün diyü yazdı tãlib bin sahl ġasbü’l-emir fermân ġalîfeyi alub ⁽¹⁹⁾ gitdi.

Mışîra varduġda emîr-i Mışîr tãlibi i’zâz ve ikrâm ile alub bir ġaç gün ⁽²⁰⁾ iġâmet itdi ba’de yolları gösterin delil virüb oradan daġı gitdi ve Mûsa ⁽²¹⁾ bin Naşîr’uñ olduġı şehre takrib itdüklerinde Mûsa mülâġâtına çıkub şehre ⁽²²⁾ idġâl ġalîfenüñ

fermânını būs idüb sem'a ve ta'alā emîrû'l-müminîn diyerek ⁽²³⁾ tedârekât-ı seferiyeye şürû' eyledi ve cümle erkân devletini bir yere götürüb halîfenüñ ⁽²⁴⁾ mektübü üzerlerine okudu ve "Niçe idelüm bu tārîk şa'abü'l-merûra dilimiz kimdür?" ⁽²⁵⁾ didükde cümlesi "Şeyh 'Abdu's-Şamed bin 'Abdu'l-Ḳudüs-i Meşmûdî'den ğayrı böyle ⁽²⁶⁾ yolları bilen yokdur zîrâ Şeyh mûmâ-ileyh emûr dide çok gezmüş ve seyâhat ⁽²⁷⁾ yetmiş ve dünyānuñ 'acâibini görmüş bir zâtdur." didüklerinde derhâl Şeyh 'Abdu's-Şamede ⁽²⁸⁾ haber irsâl idüb geldükde emîrû'l-müminînüñ fermânını tefhim ve "Ben ol zemînüñ ⁽²⁹⁾ yollarını bilem ne dirsın bizüm ile gidüb emîrû'l-müminînüñ işini görmesün." didi.

[391b] ⁽¹⁾ 'Abdu's-Şamed "Ey emîr! Bu maṭlûbuñ olan yol ğâyet düşvâr ve haṭîr ve mesâligi şa'b ⁽²⁾ ve 'asîrdür." didi. Mûsa "Yoluñ mesâfesi kaç gündür?" didi. 'Abdu's-Şamed "İki ⁽³⁾ sene ve bir kaç mâhidür gitmede ve gezlük kelimedede ma' hezâ yolda ahvâl-i 'azîme ve müşâ'ib ⁽⁴⁾ cismiye vardur sen ğâzi ve mücâhid bir zâtsuñ ve memleketüñ daḥı düşmana qarîbdür ⁽⁵⁾ sen buradan ba'id yere gitdigüñ hâlde bu memâligi kim muḥâfaza ide bilür yerige ⁽⁶⁾ istiḥlâfa şâyân âdemüñ var mı?" didi.

Mûsa "Oğlum hârûnı ve keyl naşib iderüm ⁽⁷⁾ diyüb ve derhâl oğlını aḥzâr ve kâlet kisvesi elbâs ve cümle memurlara rey ⁽⁸⁾ varadasından çıkmasunlar diyü." emir anlar daḥı sem'a ve ta'a cevabıyla mesrûrû'l-hâl ⁽⁹⁾ eyledüklerinde Şeyh 'Abdu's-Şamed "Efendüm ben yolumuz iki seneden ziyâde didüğüm ancak ⁽¹⁰⁾ taş'ib emûr için itdüm ki naşib ideceğüñüz ve keyl ma'temd 'aliye ve vekâlete şâyân ⁽¹¹⁾ olmasına diḳḳat buyrulmasıçün idi ve âlâ yolumuz ancak dört mâhdan 'ibâretdür ve sâhil-i ⁽¹²⁾ deryâya qarîb olub yolda ḥayvânâta şu ve kıyâh kişret üzere bulduğundan mâ'id ⁽¹³⁾ menzilden menzile 'imârat üzerine ḳonarız." didükde Mûsa bin Naşır ğâyet memnûn ⁽¹⁴⁾ olub şedrḥâl 'azîmet ve bir kaç yüz süvâri daḥı istiḥâb idüb yola ⁽¹⁵⁾ revâne oldılar Şehrazâd ḥikâyeden bu maḥale gldükde şabâḥ-ı taḳrib itdügünü görüb ⁽¹⁶⁾ sükût eyledi.

(17) **BEŞ YÜZ ALTMUŞ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazâd kelâma şürû' idüb dir ki: Mûsa bin Naşır Şeyh 'Abdu's-Şamed'üñ delâletiyle ⁽¹⁹⁾ ḳaṭ'-i münâzil ve tayy merâḥil idüb bir müddet geçdükdün soñra taḥvim zeminden teesîs ve kıyâm ⁽²⁰⁾ ve cû semâya irtifâ'yla zıkr-i â'lâm itmüş ve 'ibretnemâ ḳalmuş bir sarây ma'lâ ve ḳaşr ⁽²¹⁾ meclâ buldılar yanuna varduḳlarında ḳapusu ebnus ve nerdbânları semâḳı mermer ve ta'am ⁽²²⁾ ve divârları altûn mine ile münâḳḳış ve

kapu üzerinde mermerden ma'mûl ve içinde kalem-i ⁽²³⁾ yunanî ile mektûb bir taş uyhte olduğunu görüb Şeyh 'Abdu's-Şamed yunan ⁽²⁴⁾ kalemini bilmekle bu ba'nâlara hâvî beyitleri (arapça beyit) ⁽²⁵⁾ (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) ⁽²⁷⁾ (arapça beyit) yazıldığı Mûsa bin Naşır gördükde gâyet bekâ idüb maḥzûn ⁽²⁸⁾ oldu ve sicân ilahîü'l-bâkî belâ zevâl diyüb içerüye girdükde yine ikinci kapudan [392a] ⁽¹⁾ girdüklerinde güzlük bir levha üzerinde bu Ma'nâdan ebyât (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) ⁽³⁾ (arapça beyit) ⁽⁴⁾ (arapça beyit) yazıldugunu gördiler ki meâlî ⁽⁵⁾ "Niçe âdemler ve niçe aşḥâb-ı î'tibârlar işbu sarâyüñ kubbelerine nezvil ve ba'd müddet ⁽⁶⁾ intikâl ve rahval itdiler pes sen nazâr-ı 'ibret ile nikâh ve resûm ve eşârlarından istiknâh ⁽⁷⁾ kıl ve bak havâdiş-i dahrânlardan evvel olan zâtlara niçe itdise anlara daḥî ⁽⁸⁾ eytdi ve dünyadan nakl idüb ḥâdiş-e mevt ile mübtelâ olduklarında vârişleri anlaruñ ⁽⁹⁾ cem' itdükleri mal manâllarını kâst ve kazandukları mal ve devletüñ hişşelerini ⁽¹⁰⁾ aḡyâre terk idüb intikâl itdiler ḥâl bu ki niçe ni'met nâil ve le'tâif at'ame ⁽¹¹⁾ egil ve tenâvül itmüş iselerde münthâ-yı emirleri anlar daḥî taḥtû'l-tarâb mekûl ⁽¹²⁾ oldılar." dimekdür.

Hâşılı her girdükleri kapu üzerinde bu Ma'nâlara hâvî beytler yazıldugunu ⁽¹³⁾ görüb Mûsa bin Naşır ol eşâr ve ma'ânî eş'ârdan ağlayarak ve gâh bayılarak ⁽¹⁴⁾ maḥzûn ve maḡmûm oldu ve sarây derûnunda sekiz kapusu olub bahr kapu şandal ⁽¹⁵⁾ ağacından ma'mûl ve altûn şafîhalarıyla mezîn ve mekmûl bir kûbbe-i 'azîme ki içi ⁽¹⁶⁾ mâü'z-zehab ile menkûş ve semâkî mermer ile mefruş ve mücevher-i kanâdîl ile mezîn ⁽¹⁷⁾ melûk-u sâlifenuñ işâret ve 'ünvânlarıyla ma'nûn idi ve kûbbe dâḥilinde bir büyük mezâr ⁽¹⁸⁾ olub üzerine bu ebyât (arapça beyit) ⁽¹⁹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ⁽²³⁾ (arapça beyit) yazıldı ki meâlî "Niçe müddetler kıyâm ⁽²⁴⁾ ve pâydar olub niçe canlara fetûñ ve ğadar itdüm ve niçe kâinâtdan müstağrib şeyleri ⁽²⁵⁾ görüb niçe lezîz ma'tûmât ve nefâis meşrûbatı tenâvül eyledüm ve niçe ḥûri ⁽²⁶⁾ mişâl hevânında câriyelerüñ seni işidüb karâra ve merârânehey ve emir eyledüm ve niçe ⁽²⁷⁾ ḥaşânet ve mütânetde mümten'ü'l-vuşûl kal'eler küşâd idüb nehab ve ğarat itdügüm ⁽²⁸⁾ mâlından ḥali olarak yağınlar ile şeyler icâd itdüm lakin cümle cehlüm ile ⁽²⁹⁾ irtikâb idüb fâni ve ğayr-ı bâkî olan imâni ile böylece ta'di ve taḡyân eyledüm [392b] ⁽¹⁾ Sen ey benüm ḥâlîme vâkıf olan kimse şarâb memat içmezdün aḡdum nefsuñe ⁽²⁾ ḥesâb ile zîrâ 'ün qarîb sen daḥî benüm gibi olub ḥayâtdan meslûb ḥâletiyle ⁽³⁾ üzerüñe toprak konur." dimekdür diyince Şehrazâd şabâḥ-ı takrîb itdügünü ⁽⁴⁾ görüb sükût eyledi.

(5) **BEŞ YÜZ ALTMUŞ BEŞİNCİ GİCE**

(6) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ve ol ebyāt tahtında “Ey buraya vuşul bulan (7) kimse burada kesb ve kavd eyledigün havādiş zamān ve tırarak hadiřān ile ĩ’tibār (8) kıl ve dūnyānuñ ziynet ve malıyla iġtirār eyleme zīrā tahkīk dūnyā mekkāre ve ġadaradür ve cümle (9) emürü müst’ār ve emānetdür ‘andü’t-tāmil azġāş ahlām ve rüyā-yı nātemāmdur şeytān (10) la’yn anı insānuñ gözine güzel ve dilber gösterüb aliü’l-memāt ġurūr ile aġvā (11) ider sen dāimā ġalūñe mütīkaz olub dūnyāya ařlā meyl ve vuşuk itme zīrā anuñ ā’deti (12) her kim aña istinād ve emürunda üzerine ĩ’timād ider ise ġıyānet idüb ġabilini (13) maġtū’ ve ġalini mevcū’ ve neyl imāniden memnū’ ider işte ben devr olarak (14) dörbtüñ ata mālīk ve bagr olarak biñ duġter tezvic ve her birinden birer ġulām toġub (15) biñ sene daġı ma’mer olub melūk iġtār cem’ana mūmten’iü’l-ġatdār emvāl cismiye (16) cem’ idün ni’metüm ġayr-ı zāil ve ‘ömr ve devletüm vir devām ve t̄ail zann ider iken derġāl (17) hādīmü’l-lezāt ve müfriķü’l-cemā’āt ve mevġuşü’n-nāzil ve maġzibü’d-diyārü’l-ĩ’marāt (18) ġelüb bizi bu ġāle ġoydı ve bizüm üzerümize bir řīġa zuhūr idüb her ġün bizden (19) bir iki kiři vefāt iderek cümlemizi maġāt oldugunu ġördüğümde bir Kātib aġzār (20) ve işbu mevā’z ve ebyāti yazması azbār idüb ġabirlerümüz ve sarāyuñ ġapuları üzerine (21) ařdurdum ġün ki benüm zeyr ġekümetümde zerre k̄in ve kılīc ve ġalkānı ġaldıran on kere (22) yüz b̄in ‘askerüm var idi bu ġazā-yı maberüm nezvül itdükde cümlesini bir yere cem’ ve siz (23) bu bilyeye muġābele ve def’ idebilür misiz didüm cümlesi biz ġalkı yarādan ve ā’lemi t̄ayy ‘addim (24) ibrāz iden ġudā-yı müt’āl ile nice ġarşı t̄uralum didüklerinde cümle malum ve ġazīnelerüm ki (25) sāde altūndan biñ ġuyu her ġuyuda biñ ġanġar altūn olub cümlesini ve neķūd (26) ve mücevherāt vesāir şeylerimi ta’dād ve siz bu mal ile benüm canımı řatun ala (27) bilür misiniz ve yalñuz bir ġün ‘ömrümde ‘alāre olsun.’ didüğümde cümlesi “ġayr-ı ġudretimüz (28) yokdur.” didiler. Ve cümlemiz ġazā ve ġadere teslīm olub ġalduk ve benüm ismimden suāl [393a] (1) İder iseñ kuş bin řadād bin ā’ddur diyü yazıldugunu ġördiler.

Mūsa bin Naşır (2) işbu müřāhede eyledüġi şeyleri yazub ġaġz eyledi. Derün-u sarāya ġirdükde mermerden (3) ma’mül ve dört ayak üzerine menşüb bir sofrā bulub işbu sofrada biñ pādīřāġ (4) t̄a’am tenāvül eyledi diyü yazıldugunu ġördiler. Mūsa sofrā-yı mezķūrı alub saraydan (5) ġıķdı řub-u maġşūda ‘azīmet eylediler üçüncü ġün bir tepe üzerinde teciden (6) ma’mül bir süvārī naşib olundugunu ġördiler süvārī elinde bir oġ

ve ok başında ⁽⁷⁾ bir levha vardır ki üzeribe haṭ celle ile “Ey buraya gelen kimse eger Medīneü’l-ḥāsuñ ⁽⁸⁾ yolını bilmek murād ider iseñ işbu süvārīnūñ elini bük ve yüzi kaṅı ⁽⁹⁾ tarafda qalır ise Medīne-i mezkūrenūñ yolu oradandır.” diyü yazılduğunu gördüklerinde ⁽¹⁰⁾ Mūsa süvārīnūñ elini bükdi ki birle rüzgār gibi dönüb yüzini başka tarafa çevirmekle ⁽¹¹⁾ bul ol cihetden olduğunu bilüb ‘azīmet ve bir kaç gün gitdükden soñra günlerde ⁽¹²⁾ bir gün taşdan bir ‘amūd ve içünde bir şahış vardır ki kıltuqlarına kadar zeminde ⁽¹³⁾ ve iki büyük kañād ve dört eli vardır ki ikisi insān ellerine müşābe ve ikisi ⁽¹⁴⁾ arslan pençesi gibi kıllı olub ve kıyruğı at kıyruğına memāsil ve gözleri ⁽¹⁵⁾ ateş gibi yanar cebini arasında diger bir göz vardır ki içünden ateş kığılcımları atılır ⁽¹⁶⁾ hāilü’l-halka bir şahış olduğunu gördüklerinde havflarından nāşı ‘ağılları ⁽¹⁷⁾ başlarından gitdi ve firara yüz döndürdükden soñra Mūsa bin Naşır Şeyḥ ‘Abdu’ş-Şamed’e ⁽¹⁸⁾ “Bu nedür?” diyü suāl ve ol daḥı “Efendüm bilmem.” didükde Mūsa “Yanuna varda haḳīkat ḥālini ⁽¹⁹⁾ egle şāyed keyfiyete maṭ’a olursun.” didi. ‘Abdu’ş-Şamed “Efendüm ben ḥavf iderüm.” ⁽²⁰⁾ didise de Mūsa “Bu şahış maḥbūsdur hemān yanuna var.” didükde ‘Abdu’ş-Şamed ⁽²¹⁾ şahş-ı mezkūre takrib idüb “Ey şahış senūñ derdūñ ve ismūñ nedür ve seni bu mekānda ⁽²²⁾ işbu ḥālet fāci’ada kim koydı.” didi. Şahış “Ben cin-i ‘ifritlerindenüm ve ismüm ⁽²³⁾ dāḥş bin el-‘amşdur ben bunda kudretü’l-haye ile ālī māşāallah maḥbūs ve mescūnum.” ⁽²⁴⁾ didi Şhrazād şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(25) **BEŞ YÜZ ALTMUŞ ALTINCI GİCE**

⁽²⁶⁾ Şhrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: ‘Abdu’ş-Şamed ol cinūñ cevābını Mūsaya iblāḡ itdükde ⁽²⁷⁾ yine emir idüb “Ne sebebe mebni ḥabs olundu bir kere anı daḥı şür.” didi. ‘Abdu’ş-Şamed ⁽²⁸⁾ “Ey daḥş sen niçün bu ‘amūda ḥabis olunduñ?” didi. ‘İfrīt benüm kışşam ḡāyet [393b] ⁽¹⁾ ḡarīb bir şeydür zīrā ben ‘aḳīḳ-i aḥmerden meşnū’ birine mevkil idem ve ol bet ⁽²⁾ ‘azīmü’ş-şān ve celilü’l-mikdār bir pādīşāḥ var idi maḳr-ı ḥükümeti deryā ortasında ⁽³⁾ vās’i bir zemīn Vezīr ḥükümetinde on biñ cin olub karşıusunda muḥārebe ve müdāf’a ⁽⁴⁾ idüb emrine maṭī’ ve fermanuna mütemşeller idi ve cümlesi baña iṭā’at iderlerdi ⁽⁵⁾ zīrā ben bet içünden anlar ile tekellüm iderdüm ve bu pādīşāḥuñ peri şüret bir kıızı ⁽⁶⁾ var idi ki şanmun yanundan ayrılmayub dāīmā ‘ibādet ve takrib iderdi ve ḥüsn ve cemālī ⁽⁷⁾ aḳrānuna fāiḳ ve ā’lemde nazırı bulunmaḳ emr-i ḥāriḳ olub Ḥazret-i Süleymān bin Dāvud ⁽⁸⁾ kıızıñ bu ḥaberi ma’kıs olduḡda Melik müşār-ileyh mektüb gönderüb mażmūni ⁽⁹⁾ “Ben senūñ kıızıñı işitdüm tezvic idecegüm

ve sen biteki kesr ve şehadet hakkı ya'nî ⁽¹⁰⁾ lā ilāhe illallah Süleymān beni allah kelimesiyle İmān ile eger sen baña itā'at ve söz ve emrime ⁽¹¹⁾ rām olur iseñ saña İmān virüb Melikünde ibkâ ve muhâlefet itdigün hâlde ⁽¹²⁾ bîşmār 'asâkir ile taraf ki varacağımı bilde suâlime cevâb vir." diyü yazdı.

⁽¹³⁾ Hazret-i Süleymānuñ mektûbı Melik-i mezkûre vuşul buldukda kibr ve 'azimetine baķub ⁽¹⁴⁾ kendüni beğendi ve vüzerasına "Siz ne dirsüñiz Süleymān bin Dāvud baña mektûb yazub ⁽¹⁵⁾ betimi kesr ve dīnine itbā' ve kızumı aña tezvīc itmekligimi istiyor." didükde cümlesi ⁽¹⁶⁾ "Ey Melik-i 'azīmü's-şān Süleymānuñ ne haddi var ki size böyle mektûb yazsun ⁽¹⁷⁾ hal bu ki senüñ maķr-ı salţanatuñdur yavşandadır ve cinden 'askerüñ daķı vardır senüñle ⁽¹⁸⁾ muhārebe ider ve ma'būduñ olan bet saña ĩ'āne ve imdād ider lakin bir kere anı daķı istizān ⁽¹⁹⁾ kııl." didüklerinde cümlesi kalkub yine vardılar bir kaç kurbān kesüb secde itdiler ⁽²⁰⁾ ve Melik bekāya aġāz idüb şı'ir ile (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) terennüm eyledi ki meāli "Ey rabbim ⁽²²⁾ ben senüñ kadir ve kıymetüñi bilürem lakin Süleymān senüñ maķāmü'l-vahitüñi bilmediğinden seni ⁽²³⁾ kesr itmek merām ider ey rabbüm ben seni menşür ve muzaffer isterem hemān fermān ile ben senüñ ⁽²⁴⁾ emrüñe maţ'im." dimekdür.

Pes ben Meliküñ inşādını işitdügümde bete girüb ⁽²⁵⁾ cehlümden ve ķalt-i 'aķlumdan anlara ve Melike bu ebyāt ile (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) ⁽²⁷⁾ cevâb virdüm ki meāli "Benüm Süleymāndan havfum yokdur zīrā ben cümle emürine maţl'a ⁽²⁸⁾ ve ā'rifüm eger benüm ile muhārebe ķaşd iderse anuñ üzerine yüriş iderüm ve canını ⁽²⁹⁾ bedeninden ķaparum." dimekdür.

Melik müşār aliya işbu cevābımı işitdükde Hazret-i [394a] ⁽¹⁾ Süleymān ile muhārebeyi taşmīm ve ilçisini yanuna aķzār idüb ķarb elim ile mu'āķebe ⁽²⁾ itdükden sonra "Var git Süleymāna söyle sen ki nefsinı büyük şey ile 'iāz itdi ⁽³⁾ ya sen baña gel yaķūd ben saña gelürem ben senüñ emrüñ taķtında degilüm." diyü red ile cevâb ⁽⁴⁾ eyledi.

İlçi daķı varub Hazret-i Süleymāna bu haberi işāl itdükde derhāl ⁽⁵⁾ Vezīri eşef ben bir hayā 'asâkir cin ve üns cem' ve tertibine ihtimām ve şub düşmana ⁽⁶⁾ şedd-i zamān idecegini eş'ār ve ā'lām eyledi ve derhāl 'asâkir-i cinniye ve leşker-i ünise ⁽⁷⁾ ve cinden demriyād aslu Vezīrini daķı celb idüb rūs cebāl ve eţraf-ı ā'lemde ⁽⁸⁾ yayılan

ve hoş ve ʔamūr ve hevāmı aḥzār ve basāt ma'lūm üzerene temkin ⁽⁹⁾ ve istiḳrār idüb rüzgār daḥı cümlesini ḳaldırub Melik merḳūmuñ memleketini ⁽¹⁰⁾ ḳaṭār imtizār gibi aḥāṭe itdiler Şehrazād bu maḥale geldükde fecr-i münber ‘asākir-i Süleymān ⁽¹¹⁾ gibi sūr’atle seyir ve cū āsumānda ardavi şafaḳtı şaf beste ve zālām-ı leylî nūr ile ⁽¹²⁾ şekte itdügünü görüb sükūt eyledi.

(13) **BEŞ YÜZ ALTMUŞ YEDİNCİ GİCE**

⁽¹⁴⁾ Şehrazād zālām-ı leyl cū ufukda ref’ ‘amād ve naşib ḥamiye-i zālām le siyāhlığı mezdād ⁽¹⁵⁾ olduğunı görüb tekmil-i ḥikāyeye şürü’ idüb dir ki: ‘İfrīt naḳlinde ⁽¹⁶⁾ Ḥazret-i Süleymān sāḥa mülkünde nezvil ve istiṭān itdügünü gördükde baña ⁽¹⁷⁾ ḥaber gönderüb “İşte şamanumuz geldi ve müdāf’ anuñ mevsimi oldu ya sen bizüm ⁽¹⁸⁾ üzerümüzden düşmanımızı def’ yaḥūd ben ḳızuñ tezvici ile ve taḥt tā’atine duḥūl ⁽¹⁹⁾ itmesiyle kendümi men’ iderüm.” diyü resüli yanuma gelüb söyledükde nefsimen naḥūt gelüb ⁽²⁰⁾ “Ben ḡālib oluram za’miyle bet içünden ḥavf itmesün hemān ḥarb ve ḍarbe ⁽²¹⁾ teşmīr saḳ ahtmām eylesün ben aña nāşır ve ma’inüm.” diyü redd cevāb ve nefsumde ⁽²²⁾ Süleymānuñ Veziri demriyāṭa “Galiba ayıdır isem maşlaḥat ḥitām bulur.” diyü cevāb ⁽²³⁾ gönderdügümde Melik müşār-ileyh eṭrāf ve eknāfda olan ‘asākirini cem’ ve taḥt ⁽²⁴⁾ ḥükmünde olan cinleri daḥı aḥzār ve salāḥ anbārlarını küşād idüb ordusunu ⁽²⁵⁾ ibrāz eyledi.

Fāmā beni allah Süleymān bin Dāvud ‘Aliḥāü’s-selām işbu mülküñ ‘inādını ⁽²⁶⁾ gördükde ‘askerini tertīb ve veḥuş iki bölük olub ‘askerüñ yemīn ve yasārında ⁽²⁷⁾ ṭurmlarını ve ṭayyūr daḥı hevāda şaf beste olmalarını ve ḥayn muḥārebede ḥayvānlar ⁽²⁸⁾ düşmanuñ atlarını afstirās ve ṭayyūr ā’dānuñ yüz ve gözlerini ḳanādlarıyla urmalarını [394b] ⁽¹⁾ emir ve fermān ve kendüsi mürtef’i altündan ma’mül ve envā’i cevāhir ile marş’ ⁽²⁾ bir serir üzerene oturub saḡ ṭarafda Veziri eşef “Ben bir ḥayā vuşul ṭarafunda ⁽³⁾ Demriyāṭ ṭurub melük üns ve cin deḥı yemīn ve şemāle şaf beste ṭurdılar ⁽⁴⁾ ve düşman üzerene ḥamle idüb iki gün iki gice muḥārebemiz memate oldısa da ⁽⁵⁾ āḥirkār melik mezkūr inhizām ike ‘askeri tārümār ve şān ve ī’tibārı ṭayy ṭümār ⁽⁶⁾ eyledi ibtidā-yı muḥārebede bendeñüz demriyāṭa ḡālib olurum ḥülyāsıyla cümle cinlere ⁽⁷⁾ siz

ʔuruñ ben yalnuz bunları bozarum.” diyüb meydāna ʔıķduđumda Demiryāʔ ʔađ (8) gibi ʔzerũme ʔıķub Őahāb nār ve seyf ķāʔ’au’l-amār ile muħārebe idub bir ķaĉ (9) yıldırım ʔzerũme atduķda ateşi ateŐume ğālib ve yũzũme bir Őarħa itmekle gũyā gũk (10) ʔzerũme dũŐmũŐ gibi zānn idub ‘asker ile ʔzerũme hũcũm ve nār ve daħān ile (11) ortaluķ memlũ oldugundan mā’dā ʔayyũr ya’ni ķuŐlar hevāda ũns ve cinũñ (12) yũzlerine ve gũzlerine ķanādlarıyla urub ve ĥayvānāt daħı atlara ve ebnā-yı beşere hũcũm (13) idub penĉelerine dũŐman kesānı parĉa parĉa idub telef ve helāk iderlerdi (14) ve ben Demiryāʔ ile muķābele ve muķāveme ideyũm dimũŐ isemde za’f ve ğalbiyeye dũ-ĉār (15) ve ‘asker ve cũnũdum ile eṫrāf ve eknāfa tārũmār olduķ Ĥazret-i Sũleymān inhizām (16) ve firārımı gũrdũkde Şol kāfiri derdest idũñ diyũ fermān ve beni ʔutub bũyle (17) ‘azāb-ı ekbere ĥabis eyledi ve bāķi ‘asākiri bozub ol mũlkũñ Melikine mũstevli (18) eyledi işte ĥikāyem budur didũkde ‘Abdu’Ő-Şamed ‘ifrĩte Medĩneũ’n-neħāsuñ yolını bize (19) gũster didi ol daħı gũsterũb baķdũgũmũzda aramızda yigirmi beş ķapu vardur ki (20) ol ķapular ʔađ gibi olub kāne temyũrden dũđmedũr ve cũmlesi sũr ile mũltaŐıķ (21) olub divardan farkı bu ķadar ve bulunması daħı maħāl ķabilindendũr Emĩr Mũsa ve Őeyħ (22) ‘Abdu’Ő-Şamed eseblerinden nezvil vir ķapu bulmağa her ne ķadar bezl-i meķdũr itmũŐ iseler de (23) ellerinden gelmekle cũmlesi bir yere gelũb ve bir boŐharuñ ķapularından bahr-ı ĥāl bir ķapu (24) bulmalıyız ki derũnuna duħũl idelũm ‘acabā ne ĥile ile bulalum didũklerinde ʔālib ben (25) sehl Emĩr Mũsaya ey emĩr sũzimi dũñler iseñ burada istirāħat itmek iĉũn (26) bir ķaĉ gũn iķāmet idelũm ve ol eŐnāda Şehre keyfiyet duħũl ĥilesini dũŐũnelũm (27) didi. Őehrazād ĥikāyeden bu maħale geldũkde Őabāħ-ı taķrib itdũgũnũ gũrũb (28) sũkũt eyledi.

(29) **BEŞ YũZ ALTMUŞ SEKİZİNCİ GİCE**

[395a]⁽¹⁾ Őehrazād kelāma ađaz idub dir ki: Emĩr Mũsa bin NaŐır ʔālib bin Sahl’uñ reyini ⁽²⁾ istiħsān ve orada iķāmet ile emir ve đarb ĥayām itdũkden Őoñra ba’z ğulmānuna ⁽³⁾ bir deve virũb sũr-u Medĩne eṫrāfını gezũb iĉũne idħāl iden ķapu ve yāħũd bir menfuz ⁽⁴⁾ bulursa gelũb ĥaber virmesini emir eyledi ol daħı deveye sũvār olduğı ⁽⁵⁾ yerden beldenũñ sũrını Őol ķola alub gitdi iki gũn yũrũdũkden Őoñra ⁽⁶⁾ kendũni Emĩr Mũsa yanunda buldı ve ol Őehrũñ bũyũklũgũnden ŐaŐub aŐlā ⁽⁷⁾ ne ķapu ve ne menfuz buldı ve Emĩr Mũsa ĥuzũruna gelũb ĥaber virũb ve “Sizũñ ⁽⁸⁾ olduđuñuz yerũñ sũr ʔarafı cũmle nevāħisinden alĉaķdur.” didũkde, Emĩr Mũsa ʔālib ⁽⁹⁾ bin Sahl ve ‘Abdũ’Ő-Őamed ma’iyetiyle alub Őehre muķābil ve iĉũne mażal bir ʔađa ʔıķub ⁽¹⁰⁾

istikşâf itdüklerinde gâyet büyük bir şehir olub sarâyları ma'lâ ve kebâb ⁽¹¹⁾ ve münâreleri meclâ ve enhâr ve sâkiyeleri şu ile melân ve eşcâr ve derhâtleri şavnân ⁽¹²⁾ ve ğayr-ı şenvâb olduğunu ve içinde üns ve enîs ve hiss-i hâbis ider rûh ⁽¹³⁾ olduğunu gördiler.

Emîr Mûsa işbu şehir cisîm 'amâr ve saña neden hâlî ve 'adîm ⁽¹⁴⁾ olduğunu mütehasir olub secân men lâ tağîrâû'd-duhûr ve el-avân hâlikü'l-halk ⁽¹⁵⁾ ve mekûnû'l-ekvân diyüb dehşet hâletinde iken oldığı yer bir tarafa iltifât ve rahâm ⁽¹⁶⁾ âbîzden ma'mûl idi kıt'a-yı mermer ırakdan gözine nümâyân olmağla yanuna varub ⁽¹⁷⁾ ol mermer üzerine nakış haz görmekle Şeyh 'Abdü's-Şamed'e oğu diyü emir ol ⁽¹⁸⁾ dağı okuduğda ve 'az naşâîhe dâir bir kaç huşbe ve ebyâ olduğunu gördi ⁽¹⁹⁾ ve ma'nalarını Emîr Mûsaya tefhim idüb cümlesinüñ zabt ve ketb olunmasını emir ⁽²⁰⁾ eyledi ve ol naşihatlerden hişşe alub dünyâ ve mâ fihâyı fözünden atarak tağdan ⁽²¹⁾ indi ve ol gün ordusunda ikâmet ve şehre duhûl itmege hîle aramağa müzâkere ⁽²²⁾ iderek kaldı ba'de Talib bin Sahl'e "Ne dirsün?" didi.

Talib "Ey emîr! Bu şehre ⁽²³⁾ duhûl gâyet kolay ve âsândur şöyle ki bir nerdbân yapub anuñla sūra çıkub inelüm." ⁽²⁴⁾ didükde, Emîr Mûsa "Benüm hâtrıma dağı bu geldi ve güzel olur." diyüb tüccâr ve hüdâd ⁽²⁵⁾ ustalarını celb ve "Sūra varır bir nerdbân yapsunlar." diyü emir eyledi anlar dağı işe ⁽²⁶⁾ başlayub bir kaç gün zarfında gâyet maḥkim bir salm icâd idüb Emîr Mûsaya tağdîm ⁽²⁷⁾ ve gâyet pesend idüb merkûmelere "Aferîn." didi. Ba'de cümlesi bir yere gelüb hezâr ⁽²⁸⁾ ta'b ve meşakḫat ile sūr divârına tayadılar.

Ba'de emîr âdamlarına "Kim bu beden ⁽²⁹⁾ üzerine çıkub ve şehre inüb duhûlumuz için bir kapu bulubda bize haber virsün." [395b] ⁽¹⁾ didi. İçlerinden biri "Ey emîr! Ben çıkarum." didi. Mûsa "Bârañ allah fiñ buyuruñ bakalum." ⁽²⁾ didükde herîf selme yapuşub beden üzerine çıktı yukarıya şu'üd itdükde ⁽³⁾ ayakları üzeine kıyâm ve derûn-u şehre nikâh ve ellerini bir birine urub sen gâyet ⁽⁴⁾ güzel ve dilbersin diyerek nefsinin beden üzerinden içerü atdı.

Mûsa "Â'kilüñ işi ⁽⁵⁾ mecnun olduğda ne ider eger bizüm ile olanlar böyle iderler ise bizden kimse qalmaz ⁽⁶⁾ soñra emîrû'l-müminînüñ maḥşûş bizi irsâl eyledüğü maşlahat görülmez bizüm bu şehre ⁽⁷⁾ duhûl itmege hâcetümüz yokdur." didükde,

cemā'atūñ biri “Belki kendüni atan ādemüñ ⁽⁸⁾ ‘aklı s̄ābit degüldür başkası çıksun” dimekle, bir kaç kişi cesāret idüb ⁽⁹⁾ çıkdısa da cümlesi evvelki ādem gibi idüb kendülerini atub telef oldılar.

⁽¹⁰⁾ Şeyh ‘Abdu’ş-Şamed “Ey emīr! Bu huşuşa benden gayrı kimse yokdur zīrā mecrab ⁽¹¹⁾ olan ādem tecrubesiz olmayan gibi degüldür.” didi. Emīr Mūsa “Ey ‘Abdu’ş-Şamed sen bunı ⁽¹²⁾ itme zira eger sen anlar gibi telef olur iseñ cümlemiz helāk oluruz zīrā sen ⁽¹³⁾ bizüm delümüzün.” didi. ‘Abdu’ş-Şamed “Belki inşāallahu ta’āli baña ol keyfiyet vuķū’ bulamaz.” ⁽¹⁴⁾ diyüb ve cümle hāzırın “Biz Şeyh ‘Abdu’ş-Şamed bu maşlahatuñ görmesine muķtedir ⁽¹⁵⁾ olduğunu cezm iderüz.” didiler. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib ⁽¹⁶⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(17) **BEŞ YÜZ ALTMUŞ TOKUZUNCİ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazād kelāma aģaz idüb dir ki: Çün beden üzerine çıkması Şeyh ‘Abdu’ş-Şamed ⁽¹⁹⁾ üzerine qarār buldı mūmā-ileyh bismillahü’r-raħmanü’r-raħīm diyüb Selīme irtikā ⁽²⁰⁾ ve ayātü’n-necāt okuyarak şer zī-şerden itkā iderek bālāy sūra çıkdı ⁽²¹⁾ ve aşığıya baķub ellerini çarpmaģa başladuķda Emīr Mūsa ve menma’a çıgırmaģa ⁽²²⁾ başlayub “Ey ‘Abdu’ş-Şamed sen helāk olur iseñ cümlemiz telef oluruz ‘aķluñ ⁽²³⁾ başıña topla.” didüklerinde Şeyh ‘Abdu’ş-Şamed gülmeģe başlayub beden üzerinde oturdu ⁽²⁴⁾ ve ķurān-ı kerīmüñ talāvetine başladı.

Ba’de yine kendüni aşığıya atmaķ istedi Emīr Mūsa ⁽²⁵⁾ “Ey ‘Abdu’ş-Şamed! ‘Aķluñ başıña topla soñra cümlemiz telef oluruz.” didükde yine ⁽²⁶⁾ ‘Abdu’ş-şamed zıkr ve telāvet ile meşģül ħalub bir sā’atden soñra ‘Abdu’ş-Şamed ⁽²⁷⁾ Emīr Mūsaya baķub “Efendüm ħavf ve telāşdan ķurtuldum şimdiden soñra keyd şeytān ⁽²⁸⁾ baña toķunmaz.” didi. Emīr “Ey ‘Abdu’ş-Şamed sūr üzerine çıkdugunda ne gördüñ?” [396a] ⁽¹⁾ didi. Mūmā-ileyh “Ben sūr üzerine şu’ud itdügümde ħāyet dilber ve ħüsnā on ⁽²⁾ cāriye elleriyle baña bize gel.” diyü işāret itdüklerini gördüğümde kendüme mālīk ⁽³⁾ olmayarak iķerüye atılmaģı istedüm ise de benden evvel kendülerini atan ħerīflerüñ ⁽⁴⁾ lāşelerini gördüm bir miķdār ī’tibār idüb ķurān-ı ‘azīmü’ş-şānuñ telāvetine başladum ⁽⁵⁾ ve siħir olduğunu teyķin idün nefsimi tutın eyledüm ħālibā bu keyfiyeti maħşuş ⁽⁶⁾ itdiler ki her kim şehre duħul ider ise telef ve helāk ideler zīrā

bizüm arkadaşlarımızın (7) leşleri aşağıda atıldığını görüyorum didi ba'de beden üzerine yürimege (8) başlayub tevceden ma'mül olan iki kal'eye varduğda her birinün üzerinde altundan (9) yapılmış iki kapu var ise de üzerlerinde kilid olduğunu görmekte kapuların etrafını (10) gezüb açılmalarına çäre arar iken yine nihâsdan ma'mül bir süvâri ve el ayasıyla (11) bir tarafa işâret itdüğünü görmekte eline gelüb derün-u kefende kalem-i yunânî ile (12) bir kaç satır yazıldığını görüb okuduğda “Ey âdem! Sen bu süvârînin göbeğinde (13) olan ekseri on iki def'a burğulu ekseri döndiren gibi çevirdiğün (14) hâlde kal'enün kapısı saña neşâd olur.” diyü tefhim idildüğünü gördi.

‘Abdu’s-Şamed (15) derhal ol süvâri göbeğinde olan mesmârı on iki def'a bükdüğü birle (16) kal'enün kapısı gök gürlemesi gibi şadâ virerek açıldığını gördi çün (17) Şeyh ‘Abdu’s-Şamed fâzıl ve kâmil ve seyâhate meelûf olub ‘ulüm-u hikmet vesâireyi (18) bilmüş bir zât olmağla esmâ ve ayât-ı kerümeyle okuyarak kapudan girdi ve dehlizine (19) girüb efefle iner nerdbân bulmağla anlardan dahı inüb gâyet vâs’i ve bir kaç pikeyi (20) hâvi üzerlerine silâh kuşanmuş ve kıssı ve ramâh tutmuş bir kaç ulu şehir kapısı (21) yanunda cesed belâ rûh atduklarını gördi ve şehir kapısı bir kaç mahkum kilid ile (22) kapanub anahtârları kâğı tarafda olduklarını bildi. Ancak ol masluğ olan âdemler (23) kapucu olduklarını fehm idüb bahr-ı hâlbunların bir serkerdesi olması muhâkağdur diyüb (24) anlara diğkat ve içlerinde mümtâz ve şâhab imtiyâz olan kimseyi arayub bir yüksek (25) pike üzerinde lebâsda ve heyetde diğerlerden farkı olub bir pîr mîtâyatdığı görmekte (26) “Bahr-ı hâl kapunun anahtârları bunda bulunmak gerektür.” diyüb yanuna vardı ve taht (27) eşvâbında arayub fiü'l-vâk’a tahmîni üzere merkûm ve saşanda anahtârlar bağı olduklarını (28) bulub bağlarını çözerek aldı.

Ba'de Şeyh ‘Abdu’s-Şamed kapuya varub akfâlini (29) açub kapuyu çekdükte büyüklüğünden ‘azîm paturdı ile küşâd olunduğda gerek [396b] (1) ‘Abdu’s-Şamed ve gerek Emîr Musâ tekbir idüb mesrûr oldılar Şehrazâd hikâyeden bu mahale (2) geldükde sabâh-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(3) **BEŞ YÜZ YETMÜŞÜNCÜ GİCE**

(4) Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Çün kapu açıldı ve cümle me'mûrlar mesrûr oldu (5) ve şeyh ‘abdu’s-Şamedün girdâb-ı belâdan halâş bulduğunu gâyet müteşekkîr ve hidâyet (6) ve hamd-ü şenâ idüb Emîr Musâ şeyh mûmâ-ileyh

kucağına pūs eyledi ⁽⁷⁾ ba'de Emīr Musā ve ma'iyetiyle olan 'asā ger şehriñ derūnuna duhūl ve sürūrlarından ⁽⁸⁾ 'aqlıdan şuhūl idüb şehirde yayılmağ istediklerinde Emīr Musā “Ey kavm cümlemiz ⁽⁹⁾ birden girdüğümüz hâlde me'mūn degülüz zīrā belki bir kazā zuhūr iderde cümlemiz ⁽¹⁰⁾ telef oluruz reyī budur ki yarımız ibtidā girsün ba'de naşf āhir dahı duhūl ⁽¹¹⁾ eylesün.” diyüb ve 'askerlerini iki kısma taqsim idüb naşfi ile mesluğ oldukları ⁽¹²⁾ hâlde girdiler.

İbtidā sūr üzerinden kendülerini atub helāk olanlarıñ cesedlerini ⁽¹³⁾ defn iderek ba'de gezmege başsaldı qalırında qapucılar yataqları üzerinde eşvāblar ile ⁽¹⁴⁾ qobuqar ve meytā yatmuş olduklarını gördik ba'de şehriñ pazārına dahı seyr ve temāşā ⁽¹⁵⁾ itmek için içerüye duhūl itdiklerinde gāyet büyük ve bināsı mürtef'i ve birbirine ⁽¹⁶⁾ mülāşık çarşular bulub dükkanları meftūh ve terāzüleri aşılış ve hanlar envā'i ⁽¹⁷⁾ metā' ile tolmuş ve şāhibeleri içinde döşemeleri üzerinde qorıyaraq halka ⁽¹⁸⁾ 'ibret olduklarını ve ba'de ibek pazarına duhūl idüb envā'i harīr ve dibāc ile ⁽¹⁹⁾ tolu ve şırma ve incü vesā'ir eşyā ile toğunmuş işleme ve cānfes ve başka envār ki ⁽²⁰⁾ taht haşra dāhil degüldür ve cümlesiniñ şāhibeleri yanlarında meyt olarak yatdıklarını ⁽²¹⁾ ve hakezā eşvāk ve dükkanları açık ve mal ile memlū şāhibleri yanında meyt bulduklarını ⁽²²⁾ gördiler .

Ba'de bir büyük qapu üzerinde altūn zincirler ile silāh asılış ve etrāfında ⁽²³⁾ vafir 'asker dizılış ki görün ādem anları hayatta zan idüb, havf iden idi ⁽²⁴⁾ yanlarına varduqlarında cümlesini meyt ve bī-rūh olduklarını ve Melikūñ sarāyı oldugunu ⁽²⁵⁾ anlardan istidlālve sarāyıñ mühkim binası dahı görüb hendese ile binā ve şanay'i-yi 'acibe ile ⁽²⁶⁾ müzeyyen qapusu üzerinde bu ebyāt (arapça beyit) ⁽²⁷⁾ (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) [397a] ⁽¹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) ⁽³⁾ (arapça beyit) ⁽⁴⁾ (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) ⁽⁶⁾ (arapça beyit) ⁽⁷⁾ gördüklerinde Mūsa bin Naşır ağlayub işte dünya gurūrına düştük bu giden ⁽⁸⁾ maḥlūqāta i'tibār itmedik diyü sarāy içine girdiler.

Dāhilde bir büyük oda ve etrāf ⁽⁹⁾ birbirine qarşu dört meclis meyne ve fezā ile menķiş ve mübtelifü'l-vān şırma ile ⁽¹⁰⁾ işlenmiş döşemeler ile megrūş olub ortağ mermerden şādırvan ve üzerine ⁽¹¹⁾ dibāceden mensūc bir hamiyye kurulmuş ve etrāfında gāyet zarīf havzalar olub ⁽¹²⁾ altlarından şu geçer ve bir büyük göl aqardı Emīr

Mūsa ile ol meclisleriñ birine ⁽¹³⁾ girdüklerinde zahib aḥmer ve feza-ı beyza ve cevāhir ve yākūt ile memlū ve işinde daḥı ⁽¹⁴⁾ envāi‘ dibā ile tolmuş şandıklar buldular ba‘de ikinci meclise girib ol dolabı ⁽¹⁵⁾ zī-kıymet ıslaḥa velāyet-i ḥarb ile memlū ve üçüncü meclis daḥı envā’i zeheb ve mücevher ⁽¹⁶⁾ sandālıyla ve ter bize ve billūr sīni envā’i yle tolu güzellik dördüncü meclis ‘işret ⁽¹⁷⁾ taḫmalar ile sā’ir nefis şeyler konulduğunu yağunı gördiler. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde ⁽¹⁸⁾ şabāḥ- taḫrib itduğunu görüb sükūt eyledi.

(19) **BEŞ YÜZ YETMÜŞ BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz iddüb dirki: Emīr Mūsa vesā’ir ma’iyetiyle olanlar ol gördükleri ⁽²¹⁾ işbādan begendüklerini alub oradan çıkdılar ve başka bir kapuya varib açduklarında ⁽²²⁾ ḡāyet uzun bir dehliz bütün işi işleme ile tolu ve daḥilinde altūn ve ḡümüştēn ⁽²³⁾ ma‘mūl kıilitlü bir kapu bulub anı daḥı fetḥ ve derūnuna duḥūl itdüklerinde yine mezin ⁽²⁴⁾ ve menḫuş bir dehliz ki divārları üzerine şırma ile menḫuş gözleri yākūt ⁽²⁵⁾ margān ve ḥoş şūretler ile mezin perdeler aşılımış idi. Ol manzur dehşet ⁽²⁶⁾ eḡeri Emīr Mūsa ve ‘Abdu’s-Şamet görüb ḥayretde kaldılar ve içerüye girüb ḡāyet ⁽²⁷⁾ büyük ve mükellef zemīni billūr taḫtında şular merūr ider bir taş daḥı bulub ⁽²⁸⁾ dāḥilinde mermerden binā ve pencereleri altūn ve çerçevesi merşū’ bir ḫubbe [397b] ⁽¹⁾ ve ortasında yine altūndan yapılmış ve envā’i lā’li ve cevāhir ile terşī’ olunmuş ⁽²⁾ bir serīr ve üzerinde dā’ire-i āfitāb gibi çehrelü bir düḫterki çeşm ve cūd nazırını ⁽³⁾ kurmamuş idi ol serīre oturub başında merşū’ tāc üzerinde milyonlar ⁽⁴⁾ ile taḫmīn olmaz mücevherāt ve alnında iki elmās rabd olmuşki güneş gibi ⁽⁵⁾ parlaḫ idiler.

Emīr Musā ol keyfiyetleri gördükte müteḥayr olub şaşdı ve düḫteri ⁽⁶⁾ hayatında zan idüb selām virdükte Ṭālib bin Sahl “Ey emīr! Bu kız miytedür niçe selām ⁽⁷⁾ virdük.” didi. Mūsa “İşte gözleri ḥareket idiyor.” didi. Ṭālib “Efendüm bu kızuñ ⁽⁸⁾ cesedi envā’i adhān ile tedbīr olunmuş ve gözleri yerinden çıkarılmış ba‘de ⁽⁹⁾ yirine cīve koydılar herkim görür ise ḥeyzan ider Mūsa bu keyfiyetlerden ta‘cib ⁽¹⁰⁾ ve istiḫrāb idüb subḥān elzī ḫahrū’l-bā‘d bāl mevt.” didi.

Ol kızun oturduḡı ⁽¹¹⁾ serīr önünde bir kaç nerdbān olub eñ soñra olan nerdbān şaḡında bir vuşūşulunda ⁽¹²⁾ bir ellerinde yalın kılıç iki ḡulām ve üzerlerinde yazulı bir lahşa aşılduḡı üzerine ⁽¹³⁾ vāfr v’az ve nisāiḥ yazılmış idi. Badū’n-nişāyiḥ “Ey bizüm!

Şehrimüzde kalan kimse ⁽¹⁴⁾ sarāyumuzdan gerek mal ve gerek mücevherāt her ne ister isen al götür ancağ benüm ⁽¹⁵⁾ cesedimden üzerinde olan eşyāya takrib eyleme ve ‘avretimi keşf itme eger sözimi ⁽¹⁶⁾ tutmayub benüm üzerümde olan eşyāya tama’ ider iseñ pişmeyān olursun ve nefsüñe ⁽¹⁷⁾ helāki da‘vet itmüş olursan işte benüm naşihatim saña emānet itdüm ve elselām.” diyü ⁽¹⁸⁾ yazılmıştı.

Emīr Mūsa bin Naşır iş bu keyfiyetleri gördükde bekāya ağaz ve ol hareketler ⁽¹⁹⁾ ile ī’tibār idüb vāfr mütehayr turduktan soñra aşhābına varañ ğarārları getirün ⁽²⁰⁾ diyü emīr anlar ma’iyetleriyle olan ğarārları celb ve ağazına kadar altün ve zī- ⁽²¹⁾ kıymet olan mücevherāt ile taldırub getürdüler. Tālib bin Sahl Emīr Mūsā’ya ⁽²²⁾ “Biz bu cāriye üzerine olan zī-kıymet eşyāyı niçe bıragub gidelüm.” didi. Emīr ⁽²³⁾ “Ey Tālib sen levha üzerinde ne yazıldugunu okımadugunu ve vaşiyetini dañı emānet ⁽²⁴⁾ itüünü görmedüñ mi ben emānete hiyānet idemem.” didükte, Tālib “Ey emīr! Şol cāriye ⁽²⁵⁾ üzerinde olan eşyānın meşellü yoğdur işte ħalifetül ‘Abdu’l-Melik ve ben mervāne hediye ⁽²⁶⁾ olarak oldugun şeyler bunlar olmalıdır.” didi.

Emīr “Ben muṭlakā bu cāriyeye takrib ⁽²⁷⁾ idemem.” didiysede Tālib “Ben bahr-ı hāl bu eşyāları celb idüb aluram biz ol eşyāya ⁽²⁸⁾ meytden dahā aḥkaz buna bir parça bez örtülsede kifāyet ider.” diyüb ⁽²⁹⁾ ve nerdbānlara varub üzerlerine ayağını koydğı birle ol kılıç taburān [398a] ⁽¹⁾ ğulāmların biri kılıcıyla bir urduki başını cesedinden cüdā eyledi ve meytā yere düşdükde ⁽²⁾ Emīr Mūsa “Vallaha müsteḥaksın şevğdür mal ve cevāhir yığınlar aramızda mevcūd ⁽³⁾ iken tam’a dünyā balāsiyla böyle kendüñi telef itdüñ lakin tam’a siz ādemi ⁽⁴⁾ ateşe atar didi ba’de ‘aşkere kendü nefüsleriçün istediklerini alsunlar.” diyü izin ⁽⁵⁾ cümlesi istedüğü kadar aldıktan soñra şehrin kapusını buldukları gibi ⁽⁶⁾ kapadub maṭlūbları olan Kamākamlaruñ celbine şarf ‘anān eylediler. Şehrazād hikāyeden ⁽⁷⁾ bu maḥale geldükde sabāḥ-ı takrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(8) **BEŞ YÜZ YİTMÜŞ İKİNCİ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Emīr Mūsa medeniyetü’l-ḥāsı terk ve me‘mūr oldığı ⁽¹⁰⁾ Kamākama mādesine şedar hāl ‘azimet idüb kaṭ’i merāḥal ve tay münāzır iderek deryāya ⁽¹¹⁾ mezil bir yüksek tağa vuşul ve tağ içinde vāfr mağāra olub

ol mağaralarda ⁽¹²⁾ zenci t̄aifesiinden başlarında külāh ve bellerinde satr-ı ‘avret idecek bir parça sahtayān ⁽¹³⁾ ve lisānları bilinmez bir fırka saķin olduklarını buldılar.

Emīr Mūsayı gördüklerinde ⁽¹⁴⁾ kaçub her biri bir tarafa gidub nesvān ve çocukları maāralar kapusunda bıraķdular ⁽¹⁵⁾ Emīr Mūsa şeyh ‘Abdü’ş-Şamed’e “Bunlar kimdür?” diyü suāl ol daķı “İşte emīrū’l-mū‘minīn ⁽¹⁶⁾ muṭāvibi bunlaruñ derbāsundadır.” didükde orada ḥad-ı raḥāl ve istirāḥat ile ⁽¹⁷⁾ bāliḡ alā mal olub istikrār ider itmez ol ‘Arablaruñ Meliki taḡdan nüzül idüb ⁽¹⁸⁾ yanlarına geldi ve bir miķdār ‘Arabī lisānından āşinā olmaḡla Emīr Mūsaya selām ⁽¹⁹⁾ virüb yanuna girdü emīr daķı selāmını alub taltīf ve ikrām ile yanuna aldı.

⁽²⁰⁾ Ba’de ol Melik Emīr Mūsa’ya “Siz üns nev’indenmi yāḥūd cin ta’ifesinden misüñüz?” ⁽²¹⁾ diyü suāl Emīr Mūsa “Biz enisü’l-celisin muḥtārlarındanız laķin sizüñ cin t̄a’ifesinden ⁽²²⁾ olduḡıñıza şübhe yokdur.” didükte, Melik “Ḥayır biz daķı üns t̄a’ifesindeniz ve pederümüz ⁽²³⁾ Ḥām bin Nūḥdur ve işbu deñiz gerger namındadır.” didi. Emīr “Ey Melik! Siz bunda ⁽²⁴⁾ ḥalkdan münķiṭa’süñüz sizi ḥaķķa kim delālet iderdi Melik efendüm her vaķt ⁽²⁵⁾ deryādan bir şaḥş-ı nūrāni bize zuḥūr ve bülend şütle ey evlād ḥām sizi gören ⁽²⁶⁾ ve sizüñ göremedüḡiñiz zātdan ḥicāb iden vallahül’-allahmuhammet rasül allah kelimesini ⁽²⁷⁾ söyleyeñ ve ben kim olduğumu bilmek isterseñiz ben Ebüü’l-Abbasü’l-Ḥazerüm.” diyüb gider ⁽²⁸⁾ ve “Sābıķā peder ve māderden toḡdugumuza binā bir birimize ‘ibādet iderdük.” didi.

[398b]⁽¹⁾ Emīr Mūsa mezküre maṭlūbını îzah ve sizde ḳamķama çıkub içinde cin (2) bulunduḡı ḥalīfe-i islām ‘Abdu’l-Melik bin mervānuñ mesmū’ı olmaḡla maḥşüş aña (3) götürmek için bizi irsāl eyledi didüki Melik sema’a ve t̄a’a diyüb ve anlara ⁽⁴⁾ balıķ ve ḳuş etinden ta’ām pişürüb götürdi. Ba’de ol ḳamķamalardan on iki dāne ⁽⁵⁾ virüb ve Emīr Mūsa daķı vāfr hediye ve kisve ī’ta idüb geldiḡi yoldan rücū’ ⁽⁶⁾ eyledi. Gide gide Şāma vuşul ve ḥuzūr ‘Abdü’l-Melike meşul itdüklerinde Emīr Mūsa ⁽⁷⁾ gördüḡi şeyleri ḥalīfeleri ifāde ve getürdüḡi emvāl ve ḥāzineleri daķı ‘arz ⁽⁸⁾ ve celb itdüḡi ḳamķamaları taḳdīm eyledükde ḥalīfe keşki sizüñ ile gitmiş ⁽⁹⁾ oldumdı bu gördüḡüñüz ‘acāyib ve ḡarāyibi ben daķı müşāhade ideydum ba’de ḳamkamaları ⁽¹⁰⁾ birer birer aķub içlerinden cin ve şeyāṭīn dehān gibi çıkub tövbe ya beni allah diyerek ⁽¹¹⁾ gitdükleri meşḥūdi olmaḡla ziyāde istiḡrāb ve Emīr Mūsaya iḥsān idüb ⁽¹²⁾ maḳr

me'mûriyetine kendüleri Şehrazâd işbu hikâyeyi buraya getürdükte “Ey Melik ⁽¹³⁾ Şehirbaza bunda aḡrab ve ülfat bir hikâyeye dahı vardır emm-i devletünüz dursa naḡl ⁽¹⁴⁾ ideyüm didi Melik söyle baḡlum niçedür ol hikâyeye didi. **** hikâyeye**** Şehrazâd ⁽¹⁵⁾ ketb tevâriḡde naḡl iderler ki: Ḳadimü'z-zamân ve sâlefü'l-'aşır ve âlâ ve anda bir padişâh ⁽¹⁶⁾ inticam sapâh var idi malı ve fayr ve cend ve 'askeri-i zî-mükennet ve şâhib ⁽¹⁷⁾ ḡudret bir Melik zî-şân isede ihtiyârlanarak halef-i Melik ve tâc ve vâriş ⁽¹⁸⁾ Salṡanat ve ibtihâc olacaḡ evlâdı yoḡıdı bu cihetden ḡâyet maḡzûn ve melûl olub ⁽¹⁹⁾ haḡ celle ve 'âlâ ḡazretlerine ref' ikaf du'â ve niyâz ve vâriş Meliki olaraḡ ⁽²⁰⁾ bir ḡulâm behcet irtisâm 'inâyet buyırmasını iltimâs ve enbiya ve ulyâ ḡazretünün câh ⁽²¹⁾ refi'leriyle tevşet ve taḡrib idüb du'âyı men ḡâlîşü'l-bâl itmüş olmaḡla icâbet ⁽²²⁾ olınduḡını cezm idüb ve derḡâl ḡalkub zevcesine muvâşalat eyledi bāznn allah ⁽²³⁾ ta'âli ol vaḡit ḡamile olub ḡamilelik müddeti ḡitâm buldukdâ bir ḡulâm bâhrü'l-ibtisâm ⁽²⁴⁾ toḡırdı derḡâl maḡsûş merza'a ve cāriye ve ḡademeleri tertîb idüb terbiysiyle ⁽²⁵⁾ meşḡul ḡaldılar. Şehrazâd ḡaybûbet şemsiñ müddeti baẓn leyde ḡitâm ve toḡub ⁽²⁶⁾ vücûda dîdâr ile ibtisâm idecek vaḡt ve henkâm taḡrib itdügünü görüb ⁽²⁷⁾ sükût eyledi.

(28) ****BEŞ YÜZ YETMÜŞ ÜÇÜNCÜ GİCE****

[399a]⁽¹⁾ Çün 'adet cāriye üzere göḡüb nehâr aḡşâm olduḡda baṡın leyde istitâr vâfiḡ ⁽²⁾ semâ ḡüvākıb zāhireyle ḡālîni aẓhâr itmekle Şehrazâd şems-i münir medfin-i leyde ⁽³⁾ baṡûn ve tarşub ile ḡalk ḡāḡmet ve sükûn eyledüklerini görüb hikâyenin tekmiñine ⁽⁴⁾ şürü' iderek dir ki: Pes Şehzâde-i müşâr-ileyh 'ömri on beş seneye bâliḡ olduḡda ⁽⁵⁾ Melik 'ulüm isrâra müṡala' ve ḡikmet vesâ'ir 'ulümde mütezala' olub Vezîr-i â'zamı ⁽⁶⁾ olan Sindbâd nâm Vezîre terbiye eylemesiçün teslîm eyledi.

Azıcuḡ müddetde ⁽⁷⁾ Şehzâdenin cemi' 'ulümde iḡtisâb-ı mahâret eyledüḡi pederine man'kus olduḡda ⁽⁸⁾ ferasân garibden bir ḡaç süvâri getürüb firüsiti dahı bu cihetle öḡrendi ḡünlerde ⁽⁹⁾ bir ḡün ḡekim Sindbâd Şehzâdenün ṡâlî'ini alub eḡer ḡulâm mezkûr falan vaḡitden ⁽¹⁰⁾ filan vaḡite ḡadarki miḡdârı yedi ḡün yedi gicesüdüdür eḡer ol ḡünlerde bir kelime ile ⁽¹¹⁾ tavfa iderse derḡâl telef ve helâk olur bu istiḡrâc ve bu vechla keyfiyeti istimzâc ⁽¹²⁾ itdükde derḡâl Melike varub keyfiyeti ifâde aldı.

Melik Vezîr'e “Nice idelüm?” didi. ⁽¹³⁾ ḡakîm “Efendeüm rey ve tedbîr şudur ki Şehzâdeyi bir mafriḡ ve seyr inkâḡ baḡçeye naḡl ⁽¹⁴⁾ ve orada iktizâ iden ḡavânında

ve sazende gulmān ve cūvāri getirüb yedi gün ⁽¹⁵⁾ iḳāmet itsün.” didi. Melik Vezīr’ün reyini istikhsān ve hāş cāriyelerinden birini ⁽¹⁶⁾ yanuna celb idüb Şehzādeyi teslīm eyledi ve “Sen efendüni yanuna al yedi gün ⁽¹⁷⁾ bitmeden aşlā bir yere çıkarma.” diyü, emir eyledükde cāriye semā’a ve t̄a’a diyüb Şehzādeyi ⁽¹⁸⁾ alub kendünün sarāyına götürdü ki ol sarāyında kırk ḥacre ve her ḥacrede ḥavānında ⁽¹⁹⁾ ve sāzende olarak māhir on cāriye var idiki o cāriyelerün biri tağı itdükde nağmesinden ⁽²⁰⁾ sarāy ve kuşūr neşvedār ve işiden daḥı ma’dümü’l-sabr ve el-ḳarār olur idi ⁽²¹⁾ ve etrāfında müşāhirlere maḥşuş bağçeler ve şādırvanlar ve envā’i şüküfe ve meyveleri daḥı ⁽²²⁾ var idi çün cāriye-i merḳūme her ne ḳadar gulām-ı mezkūruñ pederinün seriyesi ⁽²³⁾ isede Şehzāde’nün ‘aşkıyla divāne olub aḡvāy iblīs ile kendüne mālīk ⁽²⁴⁾ olmayarak varub kendüni Şehzāde’nün üzerine atdı ve vaşālını ricā ve niyāz eyledi.

⁽²⁵⁾ Şehzāde ḥad-ı zātında ‘afīf ve uşāḥ-ı cehāletden nazīf olmağla ḡazaba gelüb ⁽²⁶⁾ cāriyeyi ḫard ve “Ben çıktığımda pederüme bu keyfiyeti ifāde iderüm seni ḳatl itsün.” ⁽²⁷⁾ didi. Cāriyenin ‘aklı başından gidüb ḥavf ve telāşında ne ideceğini bilmeyerek ⁽²⁸⁾ ṭoḡrı Melike kendü ve şekvāyla evvelā ben başlayum diyü aḡlaraḳ ḥuzūrına ⁽²⁹⁾ girdi. Melik “Saña ne oldı?” didükde, “Ey efendüm! Senün oḡluñ ile zifāf-ı murād [399b] ⁽¹⁾ itdi ve baña rām olmaz iseñ seni ḳatl iderüm.” diyü zor eyledükde “Size ḳaçub geldüm ⁽²⁾ ben bir dahā anuñ oldugı sarāya gitmem.” didi.

Melik işbu keyfiyetden münfi‘il olub cümle ⁽³⁾ ve vüzerāsını yanuna celb ve ben böyle ḥāin evlādı ḫalk içinde niçe veli ‘ahda ideyüm ⁽⁴⁾ vāruñ ḳatl idüñ bunda ḥayr-ı ma‘mül degildir mādemi benüm cāriyemi istiḫalāl ve andan ⁽⁵⁾ ṭaleb vaşāl eyledi. Melik ve salṭanat eline gecdüke lāşeñ ābaḥe’ maḥramāte cür‘et ider ⁽⁶⁾ bunun ‘admi vücūdından evveli ve iḫrād diyü fermān itmekle vüzerā ḥuzūrından ⁽⁷⁾ çıḳub bir yire geldiler ve müşveret oturub şāhımız şimdi Şehzāde’nün ḳatl olınmasını ⁽⁸⁾ taşmīm eyledi. Eger fermān üzere ḳatl ider iseñ soñra pişmeyān oluruz zīrā ⁽⁹⁾ şimdi şiddet-i ḡazabı olmağla nedāmet ḫātırına gelmez ve bu Şehzāde ba’dü’l-yes dünyāya ⁽¹⁰⁾ geldi.

Ya’ni Melik kendüne ḫilaf ve varışden ḳaṭ’ ayās itdükden soñra bizi muv‘aḫz ⁽¹¹⁾ ne cevāb virelüm diyü meşveret itdüklerinde birinci Vezīr bu gün ben Melikün şiddet ⁽¹²⁾ ve ḡazabını def’ iderüm ve yarına ḳadar başḳa çāre bulalum diyerek Melikün ḥuzūrına ⁽¹³⁾ varub zemīni būs ve bir ḳaç söz söylemene izin me‘nūs buyurmasını ricā

eyledi. ⁽¹⁴⁾ Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāh-ı takrīb itdiğini görüb süküt ⁽¹⁵⁾ eyledi.

(16) **BEŞ YÜZ YETMÜŞ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁷⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes Melik müşār-ileyh Vezīr’üñ kelāmını işitdükde ⁽¹⁸⁾ me’zūsen “Söyle baḡalum.” didi. Vezīr “Ey şāh zī-şān! Farz idelüm ki sizde biñ ⁽¹⁹⁾ evlād vardur lāyık degildir ki bir cāriyenin söziyle anların birini ḡatl buyırsan zīrā ⁽²⁰⁾ cāriye yā şıddık ve ya kāzBedür mümkün ola bilür ki bu keyfiyet cāriyenün mekīdesinden ⁽²¹⁾ ola.” didi. Melik “Sen nesvānın mekidelerinden bir şey istimā’ itd ün mi?” didi.

Vezīr ⁽²²⁾ evet efendüm ***hikāye*** naḡl iderler ki padişāhların biri ḡeb zenān ile mübtelā ve ‘aşḡlarında ⁽²³⁾ meşhūrü’l-aḡvāl beynü’l-melā idi günlerde bir gün ḡalvethānesinde oturur iken ⁽²⁴⁾ sarāy civārında olan evlerün ḡamlarınun birinde ḡāyb ḡüsnā bir ḡātün görüb ⁽²⁵⁾ muḡabbetiyle mest olmaḡla ol ḡāne şāḡından suāl ve felan Vezīr’üñ kızını oldugunu ⁽²⁶⁾ ifāde-i meal itdüklerinde derḡāl ol Vezīri aḡzār ve tefḡiş-i memālik me’mūriyetiyle ⁽²⁷⁾ tesyār eyledi. Vezīr ḡesabü’l-emr me’mūriyetine gitdükden şoñra padişāh tebdīl [400a] ⁽¹⁾ hey’et ile bir vesīle bularaḡ ol ḡāneye duḡul ve ḡātün merḡūme Melik oldugunu ⁽²⁾ bilüb edeb ile ḡuzūrına meşul “Vay efendüm! Bu mübārek teşrifiniziñ sebebi nedür?” diyü ⁽³⁾ suāl Melik daḡı “Senün ‘aşḡın beni getürdi.” diyü, başt meḡāl eyledükte merḡūme ⁽⁴⁾ ḡuzūrında zemīni pūs ve “Behey sultānum ben melik ve padişāhlara layık deḡülüm biz anlara ⁽⁵⁾ ḡademe müşabesindeyiz ne ḡaderüm ve ne şānım vardurki sizün gibi padişāh valā cāhse ⁽⁶⁾ hem firāş olayum.” didükde, Melik elini uzadub yanuna almaḡ merām itdiysede merḡūme ⁽⁷⁾ “Efendüm maḡlūbuñuz ḡaçmaz şimdi beni bıraḡ ḡahve ve şerbet getüreyüm ve bir miḡdār ⁽⁸⁾ ḡa’ām pişüreyüm zīrā siz bugün bize misafirsiniz.” diyüb elinden şıyrıldı ve v’az ⁽⁹⁾ ve idabe dā’ir bir kitāb getürdü ve şimdi Melik bunuñla teselli buyuruñ diyerek ḡa’ām ⁽¹⁰⁾ pişürmege gitti.

Melik ol kitābı oḡudıkta mev’za ve neşāyaḡından münzecir olub ⁽¹¹⁾ irtaḡāb mu’āşiden havf eyledi. Merḡūme Melikün ḡuzūrına sofrā ḡoyub ⁽¹²⁾ bir ḡaç şāḡān envā’i itā’meden taḡdīm eyledi. Her ne ḡadar şunūf-ı ḡa’ām muḡtelif isede ⁽¹³⁾ lezzetd bir oldugundan “Ey cāriye! Bu ḡa’ām bir ḡaç nev’aidir lakin ḡa’amı daḡı birdür bunun

(14) sırrı ne ola.” didi. Cāriye “Haḡ-ı cel ve ‘alā ḡazretleri padişāhımızuñ ‘ömür ve iḡbāl (15) ve saltanat ve iclāllerini da‘im eylesün cāriyeñiz bu ta‘āmları efendüme temsil-i ḡabilinden (16) olarak maḡşuş pişürdügümki intikāl buyruñ.” didi Melik “Bunuñ sebebi nedür?” diyü (17) suāl ve ol daḡı “Efendüm sizüñ sarāyınızda ḡoksan cāriye vardur levn-i şekilde (18) muḡtelifdür.” didi.

Melik bu kelāmdan ḡicāb idüb derḡāl ḡalkub ve ḡātūna (19) ḡokunmayarak gitti telāşından terligini yaşduḡ altunda bırakmuş idi. Pes (20) merḡūmeniñ zevci işini bitürüb geldikte ibtidā Melike varub ḡitām-ı memuriyetini (21) ifāde ve ba‘de ḡānesine gidüb birine otırduḡda Melikinüñ terligini gördü alub (22) ḡoynuna ḡoydı ve zevcesinden mūna‘zil olub bir sene-i kāmile yanuna varumadıçün (23) ḡātūn Vezīriñ ḡazabı ne sebebe mübni oldıḡını bilmedüḡünden pederine ḡaber gönderüb (24) ifāde-i ḡāl iddükte bu ḡuşuş muḡlaḡā Melike ‘arz iderüm diyü ḡuzūr şāha varub (25) Vezīr daḡı orada ḡazır oldıḡı ḡalde Melike “Efendüm ben bu ādeme elüm ile aḡaçlarını (26) diküb ve üzerine vāfr mal şarf iderek tamām aḡaçları meşmuru ve ābi mūnhemir olmuş (27) bir baḡçemi emānet teslīm eyledüm isede istediḡi meyvesinden tenāvül itdükdən soñra (28) ol baḡçeyi terk idüb baḡmaz oldugundan aḡaçları ḡurumuş ve revnaḡ ve cemāli (29) büzülmüş sebebi nedür bilmedeñ Melik Vezīre yüz döndürüb bu ādemüñ kelāmı şāḡiḡ mi?” [400b] (1) didi. Vezīr “Evet efendüm ben ol baḡçeyi gözüm gibi ḡafz idüb iyicü baḡar idüm (2) ancak bir ḡün içüne girdüḡümde arslan eşeri bulduḡumdan nefsum için ḡavf idüb (3) terk eyledüm.” didi. Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdüḡünü (4) görüb süküt eyledi.

(5) **BEŞ YÜZ YETMÜŞ BEŞİNCİ GİCE**

(6) Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: Çün Melik terligini orada biraḡub ḡıḡıdıḡı (7) ḡātrına geldi Vezīr terlike maḡl’a olub aña işāret eyledüḡünü derk ve iz‘ān (8) Vezīr’e “Sen yine baḡçeye gir iyüce gözet ḡātruñ muḡamān olsun zīrā her ne ḡadar (9) arslan oraya girdise de aşlā aḡaçlarına taḡrib itmeyerek meyvesinden tenāvül itmedi.” (10) didükde, sem’a ve ḡā’a iyüb ḡānesine gitdi ve zevcesiyle barışub diyānet (11) ve ḡarītini bildi işte bu ḡikāye-i nesvān tedbirlerini beyān ider ****ḡikāye**** ve yine (12) mesm’um oldu ki bir büyük tüccār var idi anuñ ḡāyet ḡüsnā bir zevcesi olub (13) tācir-i merḡūm o zevceye ā’şıḡ oldugundan aḡyārdan ḡazḡonub muḡabbetine ḡārḡ idi (14) çün ki tācir-i merḡūm ticāret için dāimā sefere gitduḡundan maḡşuş aña bir ḡūḡı (15) alub zevcesiyle

hānede ibkâ ve seferden geldükde ol Tūṭī her nege ḥatun ⁽¹⁶⁾ itdise efendisine nakl ve ifāde ider idi bir def'a tācir-i merḳūm sefere gitdükde ⁽¹⁷⁾ zevcesi bir civānuñ 'alāḳasıyla mübtelâ ve anuñla ib bağlayub hānesine gelür giderdi ⁽¹⁸⁾ ve müddet-i ḡayābetinde müvāşīlatları müstemur olurdu ve ḳatâ ki zevcesi seferden geldükde ⁽¹⁹⁾ Tūṭī mācerāyı efendisine nakl ve buraya bir civān terk uşāḡı gelüb hānum ile ⁽²⁰⁾ birlikde oturlardı didi.

Merḳūm zevcesine kīn bağlayub ḳatlini taşmīm ⁽²¹⁾ eyledise de ḥaber zevcesine mün'akıs olduḡda derḥāl zevcene varub “Behey ādem ⁽²²⁾ sen allahu ta'ālīden ḥavf itmez müsün hīc ḳuş nev'inde 'aḳıl ve idrāk var mudur?” didi. ⁽²³⁾ “Eger anuñ kezbinı ḥārice azhār itmege izin virir iseñ bugün azhār iderüm ⁽²⁴⁾ didükde ḳocası nice olur?” didi. Ḥatun “Sen bu gice dışaruda misāfir ol ⁽²⁵⁾ şabāḥ geldigün gibi marḡuñ yılanını aşikār iderüm.” didi.

Merḳūm daḡı o ḡadaranuñ ⁽²⁶⁾ söziyle ā'mil olub ol gice ba'z aḥbāsında misāfir ḳaldı. Ḥatun gice ⁽²⁷⁾ olduḡda bir deri parçası getirüb Tūṭīnün ḳafesini örtdi ve üzerine ⁽²⁸⁾ şu bişirmege ve yelpāze ile oflayub ḡāḥ begāḥ daḡı mūmi şemsün gibi ḳafesün ḳarşusına [401a] ⁽¹⁾ çıkarub sür'atle şaḳlardı diger meni daḡı şandux üzerine ḳoyub ⁽²⁾ gök gürlüyor diyü çevirirdi tā şabāḥ ḳocası geldükde “Buyruñ Tūṭīden ⁽³⁾ suāl idün bu gice ne oldı?” didi. Ve Bezirḡān marḡa urub “Bu gice ne gördün?” ⁽⁴⁾ diyü suāl ve Tūṭī daḡı “Bu gice kim ne görebilürdi?” dimekle, Bezirḡān “Ne oldı?” ⁽⁵⁾ diyü tekrār suāl eyledükde marḡ “Bu gice vāfr yağmur yağub ve rüzḡār daḡı şiddetlüce ⁽⁶⁾ olub gök gürlemesinden ve şimşek la'nenden ortalux pek ḳarışık idi.” didükde, ⁽⁷⁾ Bezirḡān “Sen ḫilāf söyledün gice aşlā yağmur yağmadı.” didi.

Tūṭī “Ben ⁽⁸⁾ gördüğümü saña ḥaber virdüm.” dimüş ise de merḳūm aşlā işḡā itmeyüb “Senün ⁽⁹⁾ söyledigünün cümlesi ḫilāfdur diyü.” Tūṭīyi tekzīb ve zevcesine musālaḡa ⁽¹⁰⁾ itmek diledükde ḥatun mādem ki bu ḳuş diridür ben muṭlakā senünle şaliḡ idemem ⁽¹¹⁾ zīrā benüm ḳatlumi sa'ī itdi meger anı zebḫ idesin dimekle merḳūm bī-çāre Tūṭīyi ⁽¹²⁾ zebḫ idüb zevcesiyle barışmuş ise de bir ḳaç gün zarfında ḡulām terki ⁽¹³⁾ hānesinden çıkar iken görüb Tūṭīnün şıdkını bilerek nidāmetde ḳaldı ⁽¹⁴⁾ ve derḥāl zevcesini girüb ḳatl ve ī'dām eyledi ve bir dahā tezvīc itmeyeceğine 'ahd ⁽¹⁵⁾ ve yemīn eyledi ey şāḥ-ı zamān bu ḫikāyeyi naḳlumden merām ancaḡ nisānuñ keyd ⁽¹⁶⁾ ve ḫileleri 'azīm oldıḡı bilürsin ve söziyle 'amel iden kimsene işbu Tūṭīyi ⁽¹⁷⁾ ḳatl iden

tācirūn nidāmeti gibi pişmeyān ve derdine ‘acelesi iktizāsınca dermān ⁽¹⁸⁾ bulamaz didükde Melik mezkūr oğlunuñ katlinden vazgelüb oturdu çün Melikūn ⁽¹⁹⁾ cāriyesi vüzerānuñ ittifākını istimā’ eyledi gice olduğda girüb zemīni būs ⁽²⁰⁾ ve ey şāh-ı devrān sen benüm haqqımı ihmāl itdūñ nice olur ki bir emir ile fermān ⁽²¹⁾ buyurdukdan şoñra ol emirden dönüb feshine ‘azīmet itdigūñi sāir melūk ve selāṭīn ⁽²²⁾ işitdüklerinde senūñ haqqında ne dierler senūñ ‘adil ve inşāfuñ muqtezāsınca benüm ⁽²³⁾ haqqımı aḥkāk eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maḥāle geldükde şabāḥ-ı takrib ⁽²⁴⁾ itdügünü görüb sükūt eyledi.

(25) ****BEŞ YÜZ YETMÜŞ ALTINCI GİCE****

⁽²⁶⁾ Şehrazād kelāma ağāz idüb dir ki: Ba’de cāriye ****hikāye**** mesm’um oldu ki ⁽²⁷⁾ bir kaşār her gün dicle kenarına gidüb kamaş ğusl iderdi ve oğlını berāber alub ⁽²⁸⁾ dicleye varduğlarında ğulām şuya girüb yüzer ve pederi ašlā nehey itmez idi. [401b] ⁽¹⁾ Günlerde bir gün çocuk yüzer iken kolları yorlub ğarḳ ve telef oldu ⁽²⁾ pederi oğlını kurtarmak için kendüni dicleye atarak ol daḥı ğarḳ oldu. Sen ⁽³⁾ daḥı bu ādem mesellü idiyorsun eger benüm haqqımı almaz iseñ gerek oğlunuñ ve gerek senūñ ⁽⁴⁾ haqqında muvāḥazaü’l-habeden ḥavf olunur ve bir daḥı mesmū’ m oldu ki ⁽⁵⁾ ****hikāye**** ḥerīflerūñ biri Medīne ve şāliḥe ve zevcine muḥabbe bir ḥatuna ā’şık ⁽⁶⁾ ve dildāde olub merām ve maqşadına yol bulub müddet daḥı geçdükde ḥīle aramağa ⁽⁷⁾ başladı çün ‘avratuñ zevci ‘andında ğāyet maqḃūl ve ma’temed ve mücerrebü’l-eṭvār ⁽⁸⁾ bir ğulāmı var idi ā’şık-ı merḳūm ol ğulām ile ülfey peydā idüb hediye ve iḥsān ⁽⁹⁾ ile ‘aqlına mütavli ve her vaḳit aña gidüb şoḥbet ve muḥabbet iderdi.

Günlerde ⁽¹⁰⁾ bir gün ğulāma “Behey efendüm! Senūñ ḥanum evde olmadığı ḥālede niçün baña bir ziyāfet ⁽¹¹⁾ itmezsün.” didi. Ğulām “Pek iyü birgün seni da’vet iderüm.” diyüb seyyidesi çıkmasına ⁽¹²⁾ muntezır oldu birgün ḥatun merḳūma ḥamāma gitmiş bulunmağla ğulām ol ā’şıkı ⁽¹³⁾ ḥānelerine da’vet idüb içerüye aldı ve mekīdesinden bī-ḥaber olarak her ṭarafı ⁽¹⁴⁾ gezdirdi çün ā’şık-ı mersūm ḥatunı mekīdesiyle girdāb-ı belāya esīr-i ğammum ⁽¹⁵⁾ ideceğini kurdı ma’iyetiyle bir yumurta danesi alub ḳocasıyla oturduğu ferāş ⁽¹⁶⁾ üzerine beyāzından bir miḳdār ḳoyub ve ḳahve içüb gitdi.

Çün gulām kaziyeden ⁽¹⁷⁾ bī-ħaber idi. Bir sâ’atden soñra efendisi gelüb ma’tād olan ferāşende “Bir miqdār ⁽¹⁸⁾ istirāhat ideyüm ħülyāsiyla girüb uzandukda eliyle lams idüb ol yumurṭanuñ ⁽¹⁹⁾ yaşlıgını bulub ve meni zann iderek ‘aklı başından gidüb zevcesini gulāmdan ⁽²⁰⁾ suāl ol daħı ħamāma gitdügünü ifāde itmekle var şimdi götür.” diyü, emir eyledi. ⁽²¹⁾ Ğulām ħamāma varub seyyidesini götürdükdde hemān ğarb ve ilām ile muķābele ba’de ⁽²²⁾ ellerini bağlayub ğatlı itmesini merām itdükde ħatun feryād idüb maħallelüler başına ⁽²³⁾ birikdi ve “Ne oldı?” diyü suāl ħatun “Bu ādem beni öldürmek istiyor ħālbu ki ⁽²⁴⁾ ne idüğünü bilmem.” didi.

Ķomşu ħocasına “Sen bu ħatunı öldürürseñ tatlıķ eyle ⁽²⁵⁾ yāħūd ma’rūf ve iħşān ile imsak eyle zīrā biz anuñ şalāħ ħalini bilürüz ⁽²⁶⁾ ve bir müddeten berü ħomşumuz aşlā fenālıgını görmedük.” didiler. Recl “İşte ben ferāşumda ⁽²⁷⁾ erkek menisi buldum bilmem nereden geldi.” diyüb anlara gösterdükdde ħāzır olanlar ⁽²⁸⁾ baķub yumurṭa şuyı oldugunu derk ve bir ħab ile bir miqdār ateş isteyüb getürdüklerinde ⁽²⁹⁾ ol yumurṭa şuyını ateş üzerinde bişirüb cümle ħāzır olanlara gösterdi [402a] ⁽¹⁾ ve meni oldıgı taħķīķ olundı pes mernenüñ zevce zālum idügi tebīn itmekle ⁽²⁾ ħomşular aralarına girüb şalħ itdürdiler ve tatlıķ itmüş olmağla mücdad ā’kd negāħ ⁽³⁾ idüb ol ħabīşüñ ħılesi hevāya gitdi işte ol şalħe ħatun ħaber ⁽⁴⁾ ve şu’ürı yoğikin ħerīfüñ binā eyledügi ağa az ħalub düşecekdi “İşte ⁽⁵⁾ ricālüñ keydini efendüme izāħ itdüm emir ve fermān efendümüñdür.” didükde Melik ⁽⁶⁾ “Cāriye senüñ rerħānuna ferīkete olub oğlı ħatlı olunmasına emir.” eyledi. Şehrazād ⁽⁷⁾ şabāħ-ı taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(8) **BEŞ YÜZ YETMÜŞ YEDİNCİ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Çün Melik müşār-ileyh Şehzādenüñ ħatlı niyetiyle ⁽¹⁰⁾ bitavtet eyledi şabāħ olduķda ikinci Vezīr ħuzūrına girüb zemīni būs idüb ⁽¹¹⁾ “Vay Melik-i zamān ve İskender ‘unvān şol gulāmuñ ħatlınde ‘acele itme zīrā vālide ⁽¹²⁾ anı görene ħadar meysa olmuşdur ve biz böyle münṭeriz ki senüñ Melikine zaħīr ⁽¹³⁾ ve taħtıña ħāfız olur iķtizā idir ki bu ħuşuşda şbir ve şebāt idüb şāyed ⁽¹⁴⁾ anuñ daħı bir ħaceti vardur bir kere istinṭāķ buyruñ ve ħatlı olunsa ħorķaruz ki pişmeyān ⁽¹⁵⁾ ve nedmān olursun ol vaķit ki nidāmet nāf’i olamaz yine kim ol bezirgānuñ nidāmet ⁽¹⁶⁾ itdügi gibi.” didükde Melik “Niçedür ol ħikāyeyi naķlı eyle işideyüm.” didi. ⁽¹⁷⁾

****hikāye**** Naql iderler ki: Emkil ve meşrebde latîf ve ahlāk ve Kemâlde zarîf ⁽¹⁸⁾ bezirgân var idi.

Günlerde bir gün ticâret için bir şehre sefer itdi ve şolunda ⁽¹⁹⁾ çarşu ve pazarlarında gezer iken nâ-gâh elinde iki etmek bir ‘acûze teşâdüf itdi ⁽²⁰⁾ ve sen bu etmeleri firûhat ider misin diyü suâl pîrzan dağı evet diyüb gâyet ⁽²¹⁾ ucuz bahâ ile istizâ eyledi ve irtesi gün dağı ol maħale gelüb ‘acûze-i mezkûreden ⁽²²⁾ yine etmeleri aldı ve bu hâl üzere yigirmi gün kadar bahr gün ol ‘acûzedden ⁽²³⁾ iki etmek şatun alur idi ba’de ‘acûze gelmez oldu her ne kadar suâl itdise de ⁽²⁴⁾ bir haberini almadı günlerde bir gün ba’z zukaqlarda geze iken ‘acûzeye râst ⁽²⁵⁾ gelüb selâm virdi ve “Sen nerede kalduñ niçün etmegüñ ya’ni gitdüñ?” diyü suâl ⁽²⁶⁾ ‘acûze red cevâbda tavkıf itmekle merķüm sualde el-hâl ve haķıķat hâli söylemesine ⁽²⁷⁾ dağı kaştım virmekle pîrezan “Ey efendüm! Siz cevâbum diñleyüñ ben şîr pençe ‘illetiyle ⁽²⁸⁾ müstelâ bir âdeme hîdmet ider idüm ve aña bir tayyib mu’âlece idüb onu götürüb [402b] ⁽¹⁾ ve yağ ile karışdırub ol ‘illet üzerine vaz’i ider idi her gün tebdîl ⁽²⁾ ‘ilâc itdükde ben ol unı alub etmek yapub saña bî’ ider idüm şimdi ol âdem ⁽³⁾ vefât itdüginden ol iki etmek kesildi.” didükde, bezirgân “Ol etmek iştirâ ⁽⁴⁾ itdügüne ziyadece pişmeyân ve lâhavle velâ kuvvete.” diyüb şiddet-i nidâmetinden hayrân olub ⁽⁵⁾ hasta olana kadar istifrag idüb nidâmetine bir çâre bulmadı olan oldu giden ⁽⁶⁾ gitdi ve gizlük keyd nesâdın başka bir vâķ’a işitdüm diyince Melik niçedür ol ⁽⁷⁾ hikāye didi.

Vezîr ****hikāye**** naql iderler ki: Bir pâdişahuñ başı ucında kılıc ⁽⁸⁾ ile tûrân mahr dârı birer cilk zevcesine â’sıķ ve yâr-ı şâduķ idi ba’z ⁽⁹⁾ esbaba meni â’deti üzere ğulâmını ol hatuna gönderdi ğulâm hatuna geldükde ⁽¹⁰⁾ yanunda oturub muħâreşeleri mülâ’beye mancur ve hatun ğulâma meyl itmekle göğsüne ⁽¹¹⁾ zâm idüb ğulâm dağı muvâşilasını taleb itmekle hatun müsâ’ade idüb ⁽¹²⁾ muħâdeşe ve mücâma’ya döndi anlar ol hâletde iken ğulâmuñ efendüsi gelüb kapuyı ⁽¹³⁾ çaldı. Ğulâm “Ne idelüm?” didükde korķmasını bu tolabda şaķlayum diyerek ol ⁽¹⁴⁾ tolabâ koyub üzerine kaşadub dostuna itdi merķüm ğulâm geçildiği sebebiyle ⁽¹⁵⁾ tarılıb gelmiş idise de hâţun anı talţif idüb mülâ’be ve kıble ile iğfâ ⁽¹⁶⁾ ve bûs ve î’nâf ile târ ğınlağını def’ idüb vaşâl cânân ile meyl oldu.

⁽¹⁷⁾ Anlar ol hâletde iken hatunuñ zevci gelüb kapuyı çalduķda â’sıķ-ı mezkûr niçe ⁽¹⁸⁾ idelüm didi hatun havf itmesün kılıcını çek ve nerdbân başında tûr beni ⁽¹⁹⁾ kaşat

eyle ve ‘ad ve ‘aīd ve ŧetm mālā yezīd ile beni taḥvīf ben daḥī kocaḡa ⁽²⁰⁾ kapu açub girdükde sen toġru taşraya çık git didi merķūm ⁽²¹⁾ ol vechle seyf meslūl ile nedbān başında ḡatuna söġüb ŧayub ḡaldıġı ⁽²²⁾ ḡāilde kocası ḡarşusına çıkduġda ġyā andan ḡicāb idüb gitdi. ŧehrazād ⁽²³⁾ ḡikāyeden bu maḡāle geldükde ŧabāḡ-ı takrib itdüġünü görüb sūkūt eyledi.

(24) ****BEŞ YÜZ YETMÜŞ SEKİZİNCİ GİCE****

⁽²⁵⁾ ŧehrazād ḡikāyeye ŧurikāyeye ŧürü’ idüb dir ki: Amān efendüm seni bu sā’atde ḡazır ⁽²⁶⁾ yetiŧdürdi zīrā ben ta’ām üzerinde eŧvābımı serer iken Melikūñ mahrdarı ġulāmını ⁽²⁷⁾ ḡatlı itmek ḡaŧdıyla yalan kılıc arkasından ḡoşmuş olmaġla ġulām ḡayret-i encām ⁽²⁸⁾ ŧiddet-i ḡavfindan ḡapumızı açub yanuma ḡaçdı ve “Amān efendüm ḡurtaran yok mı?” [403a] ⁽¹⁾ diyü feryād itdüġünü gördüġümde alub ŧol ḡolaba ŧaḡladum ḡerīf utanmaḡsızın ⁽²⁾ ḡāneye ḡücüm ve “Beni gördüġünde seb ve ŧetüm eyledi ve nerede buraya giren ġulām?” diyü ⁽³⁾ suāl itdükte bütün bütün inkār ve beni döġüb taḥvīf eylemeġe başladı merķūm ⁽⁴⁾ ol ḡāletde iken siz yeişüb geldüñüz el-ḡamdülillah ŧol sā’at-i mübareġe ki ḡaḡḡ ⁽⁵⁾ celle ve ‘alādan ‘ināyet “Sizüñ kelimeñiz oldu didükde zevci ġulām nerededir.” didi.

Merķūma ⁽⁶⁾ “İşte bu ḡolabda.” diyüb yerini gösterdi derḡāl maġfil ḡerīf ḡolaba varub ⁽⁷⁾ açdı ve ġulāma “Ey oġul! Ḳorḡma bir ŧey yokdur ve irsalāmetle git.” diyüb ḡıḡardı ⁽⁸⁾ ve zevcesinüñ fi’lini taḡşın idüb “ŧükr olsun ki bu ġulāmı rencideden ḡülāş ⁽⁹⁾ itdüñ.” diyerek oturdu. “Ey melik-i zaman! İşte nesākibdi bu vechle der iḡtizā ⁽¹⁰⁾ idir ki anlaruñ söziyle ‘amel ve ḡullarına ī’timād itmemelidir.” didükde Melik ŧehzādenüñ ⁽¹¹⁾ ḡatlınden vazgeçüb ibḡā niyetiyle ḡaldı.

Gice olduġda cāriye ŧāhuñ ḡuzūrına ⁽¹²⁾ ġelüb zemīn öpdü “Vay efendüm benim ḡaḡḡımı oġluñdan al senüñ vüzerāñ sözlerine ⁽¹³⁾ ī’timād itme ŧoñra Vezīrine ī’timād iden ġibi nā-dem ve pişmeyān olursun.” didi. ⁽¹⁴⁾ Melik “Niçedir ol ḡikāye?” diyince ****ḡikāye**** cāriye pādişāhlardan ‘azīmü’ş-şān ⁽¹⁵⁾ bir pādişāḡ var idi ve anuñ bir oġlı olub ziyadece muḡabbet iderdi ve neġe isterse ⁽¹⁶⁾ ider idi.

Günlerde bir ġün ŧehzāde müşār-ileyḡ ŧayd ve ŧekāre ḡıḡmasını isteyüb ⁽¹⁷⁾ pederinden istīzān ol daḡı “Seni yalnız gönderümem seni vüzerāmuñ birisiyle ⁽¹⁸⁾ terfīḡ idüb göndereyüm.” diyüb ḡidmetine vüzerānuñ birini ta’yīn ve bir ḡaç süvārī ⁽¹⁹⁾

ve gūlmān ve ḥademe sāire daḥī terfīk idūb ūde ıkdılar ve gūzel bir imenzāra ⁽²⁰⁾ varub derḥat ve kiyāh ve mā cārī ile latīf hevāsı olmađla Őezzāde orasını ⁽²¹⁾ ikāmetgāh iḥtiyār itmekle naŝib ḥayām ve aḥz levāzum meḳām idūb her gūn ūeyd ⁽²²⁾ ve ūekāra ıqub ba’de oraya ‘avdet iderler idi.

Gūnlerde bir gūn Őezzāde ūekār ⁽²³⁾ ider iken cemā’atinden Vezīr ile ayrılıb ḳalmađla ḳarŝısına bir ceylan ıqub ⁽²⁴⁾ alayum diyerek Vezīre ṫanıŝdı ol daḥī al dimekle yalnūz arḳasından ḳoŝub gitdi ⁽²⁵⁾ aḥŝāma ḳadar ceylanūñ ḳođmasında ḳalub ḳalām-ı leyl dūŝmekle Őezzāde ol ⁽²⁶⁾ vardıđı yerde ḥayrān ḳalub ḳaraguluḳda yolu yitürdüm ḥavfıyla orada mütēḥayr ⁽²⁷⁾ ḳaldı ve at üzerinden inmeyüb ūabāḥ olduḳda ḥavf ve aluḳ ve ūusuzluḳdan ⁽²⁸⁾ ortalıđı ūaŝurub gidūb gelecek yeri bildi yolunda būyūk ve ḥarāb bir ūehir ⁽²⁹⁾ bulub ūicāđūñ ūiddetinden yıḳıḳ divārlarūñ altına inūb gölgesinde istirāḥat ūaddiyle [403b] ⁽¹⁾ oturdı ve ol ḥarāb ve menzil būm ve đarāb yerde đāyet istiḥāŝ eyledi.

⁽²⁾ Ol ḥāletde oturur iken bir divār altında đāyet cemile ve ḥūsnā bir ḳız ađlayarak ⁽³⁾ oturduđunu görüb yanuna vardı ve “Sen kimsūñ ve buraya seni kim getürdi?” diyü ⁽⁴⁾ suāl ḳız daḥī “Arz-ı ūahbā Meliki ṫayāḥ ḳızıyum ve ismüm nemiye dūr bir gūn ⁽⁵⁾ ba’z iŝumi görmek iin ḥānemizden ıqduđumda cinlerden bir ‘ifrīt beni ⁽⁶⁾ ḳapub pervāz ve cū semāya irtifā’idūb uar iken üzerine bir yıldırım dūŝmekle ⁽⁷⁾ yanub muḥterik oldu ve ben necāt bulub buraya dūŝdüm ūimdi ü gūn ü ⁽⁸⁾ gice ac ve ūusuz bunda ḳaldum seni gördüđümde tāze ḥayāt buldum.” didi. Őehrazād ⁽⁹⁾ ḥikāyeden bu maḥale geldükdē ūabāḥ-ı ṫakrib itdüđünü görüb sūkūt eyledi.

(10) **BEş YÜZ YETMÜş ṫOKUZUNCI GİCE**

⁽¹¹⁾ Őehrazād kelāma ađaz idūb dir ki: Őezzāde ol ḳızūñ kelāmını iŝitdükdē aña ⁽¹²⁾ merḥamet idūb seni ma’iyetle alub götüreyüm diyerek arḳasına ata bindirdi ve “Sen ⁽¹³⁾ ḳorḳma inūāallahu ta’ālī pederüme ve memleketime gitdüđümde seni maḳriđe göndereyüm.” ⁽¹⁴⁾ diyüb gitdi yolda giderken merḳüme ḳız Őezzādeye “Beni yere indir abdest bozacađum.” ⁽¹⁵⁾ didükdē, ol daḥī bir divār yanuna gelüb indirdi ḳız divār arḳasına girüb bir müddetden ⁽¹⁶⁾ ūoñra đāyet geriye el-manzar bed ūüret heyetinde ıḳdı.

Şehzāde o keyfiyeti ⁽¹⁷⁾ gördükde ‘aklı başndan gidüb havf ve telāşa düdise de merķūme şıçrayub ⁽¹⁸⁾ yine arkasında ata bindi “Vay Şehzāde! Senüñ çehreñ niçün tebdil itdi.” didi. ⁽¹⁹⁾ Şehzāde “Bir mühim şey hātrıma geldi aña binā böyle hāle düşdüm.” didükde diyü “Sen ⁽²⁰⁾ ‘askerüñ ve pederinüñ kütıyla şol düşündigün şeyi def’ eyle.” didi. Şehzāde “Benüm ⁽²¹⁾ düşündüğüm şeyi ‘askerden ve kütndan havf itmez.” didükde diyü “Fevt-i ‘askeriye müfīd ⁽²²⁾ değil ise pederinüñ hāzıneletiyle def’ it didi ol dağı def’ idemez.” diyü cevāb ⁽²³⁾ virmekle diyü “Sizüñ za’ münızda semāda bir tekerrimiz var ve herşeye kāderdir dirsüniz ⁽²⁴⁾ aña ilticā it seni kurtarsun.” didükde Şehzāde “Evet.” diyüb ve haķķ celle ve ‘alā ⁽²⁵⁾ hāzretlerine baş ekf du’ā ve istiğsa idüb diyü mezkūrı arkasından kaķub ⁽²⁶⁾ yere atduķda baznallahu ta’āli düşüb muhterik oldı ve Şehzādeye atminān gelüb ⁽²⁷⁾ hayātdan meeyūs iken tāze can bulub ordusuna vardı ve bu başına gelen belā ⁽²⁸⁾ cümlesi ma’iyetiyle olan Vezīrden neşat itdi.

Zīrā Vezīr’üñ merāmı Şehzāde’nüñ [404a] ⁽¹⁾ telefı idi. Lakin haķķ ta’āli Şehzādeye naşrat birüb belādan kurtuldı işte ⁽²⁾ vüzerānuñ hiyāfetini size ‘arz ve ifāde itdüm iktizāidir ki siz anlaruñ sözlerine ⁽³⁾ ĩ’timād itmeyüb benüm haķķımı alasin didükde çün cāriye-i merķūme Meliküñ eñ ⁽⁴⁾ maķbül ve maķbūbı olub zīyādece aña meyl ve muhabbet iderdi sözini kabül bir Şehzāde ⁽⁵⁾ katl olunmasını taşmīm eyledi ve cāriyenüñ hātrını alub mesrūr imkānuna gitdi ⁽⁶⁾ şabāh olduķda üçüncü Vezīr yanuna gelüb zemīni pūs ve “Ey pādişāh ve alacāh! Ben ⁽⁷⁾ senüñ hālüne şefkat idüb naşih sedīd ve rey reşīd ile efendümi aña yetmege ⁽⁸⁾ geldüm ki anuñ semere fā’idi ve kara ‘anı nā-haķķ yere kanını döksün zīrā şāīd anuñ ⁽⁹⁾ zanb ve kenāhı katle mūcib degüldür ki ol gördigün cināyeti ancak cāriyeñüz ⁽¹⁰⁾ gözünizde büyütmüşdür zīrā ba’z hāletde azıcık şeyden iş buyur hatta iki ⁽¹¹⁾ köy ahālisi sāde bir tamlı bal için bir birini ifā itdülerı mesmū’ m olmuşdur.” ⁽¹²⁾ didükde, Melik “Niçedür ol hikāye.” didi. ****hikāye**** Böyle naql iderler ki: Bir avcı ⁽¹³⁾ var imüş günlerde bir gün evd gezer iken tağlaruñ birinde bir mağara bulub içüne girdükde ⁽¹⁴⁾ bal ile memlū bir çukur buldı ol baldan bir tağmarcuķ tıldırub ve eve vezīne ⁽¹⁵⁾ yükleyüb köye gitdi.

Çün avcılaruñ ā’deti üzere bu herīfde dağı gāyet maķbül ⁽¹⁶⁾ bir köpek var idi mezkūr bir mekāl dükkanına varub balı göstermiş baķal talmı ⁽¹⁷⁾ küşād iderken baldan bir haber tamlı düşmekle ol tamlı üzerine bir kuş indi ⁽¹⁸⁾ ve beķālisde maķbül bir kedi bulunmağla kedi kuşa şaldurduķda köpek dağı kedi ⁽¹⁹⁾ üzerine şıçrayub öldürdi baķkal kedisi öldürdüğünü gördükde köpegi urub ⁽²⁰⁾ öldürdi şeyād köpegi için

bağkala hücum ve hamle iderek bıçak ile urub ⁽²¹⁾ katl eyledi çün şayād ve bağkal her biri birer köyden olmağla bağkaluñ köylüleri ⁽²²⁾ işitdiklerinde silāhlanub ol bir köye hücum ve gigerler dağı müdāf’aya kalkuşub ⁽²³⁾ birbirine düşdiler ve vāfr muhārebeleri olub nefüs keşire telefne bir tāmle bal ⁽²⁴⁾ sebep oldı işte azıcuk şey ‘acele sebebiyle büyüyüb bu meşellü telef ve fesād neşāt ⁽²⁵⁾ ider ve nisā tāifesinüñ keyd ve hileleri hafı degüldür nitekim pirinç māddeinde vukū’a ⁽²⁶⁾ gelen keyfiyet didükde Melik “Niçedür baña söyle?” didi. ****hikāye**** Vezīr naql ⁽²⁷⁾ iderler ki bir recl birinc şatun almağ için zevcesine bir dirhem virüb gönderdi ⁽²⁸⁾ hatun parayı alub bağkala gitdi ve birinc istedi bağkal dağı birinc virdükden soñra ⁽²⁹⁾ hatuna toğunmağa başlayubanuñla mülā’be itmege başladı ve birinc şekersiz pişmez [404b] ⁽¹⁾ eğer şeker ister iseñ buyruñ içerüye benüm ile bir şa’at kal qarı bir gamze ile ⁽²⁾ gelenlerden olmağla derhāl içerüye girdi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı ⁽³⁾ taqrib itduguni görüb süküt eyledi.

(4) ****BEŞ YÜZ SEKSENİNCİ GİCE****

⁽⁵⁾ Şehrazād kelām-ı şürü’ idüb dir ki çün bağkal hatunu içerüye aldı kendü ⁽⁶⁾ gulāmına sen bu hatunuñ torbasını al içine bir dirhemlik şeker koy diyü emir ⁽⁷⁾ itdiyse işāretle birinci dağı mendilinden çıkarır yine toprak koy diyüb hatun ⁽⁸⁾ ile içerüye girüb hāl ile meşgöl oldu işini bitirdükde hatun çıkub ⁽⁹⁾ torbasını alub gitti ve içinde bir pirinç ve şeker olduğunu zannetti zīrā gulām ağası ⁽¹⁰⁾ ta’rif ittiği üzere birinci alub torbayı toprak ile toldurdu merkūme ⁽¹¹⁾ Kocasına varub torbayı önüne koyub tencere götürmege gitti pes kocası ⁽¹²⁾ torbayı küşād itdükde toprak ve taşla memlū olduğuni görüb yanuna koyub ⁽¹³⁾ kaldı hatun tencere ile geldükde rical “Behey hatun! Ben saña bizde yapu vardur ⁽¹⁴⁾ git bize toprak ve taş getir dimedüm seni pirinç almaga gönderdüm didükde qarı ⁽¹⁵⁾ bağkal ald itdügünü derk idüb derhāl vay vay benüm aqluma ben elek getürmeğe ⁽¹⁶⁾ gittim ise de telāšemden tencere götürdüm.” didi. Kocası “Ya elek ile ne idelüm?” didükde ⁽¹⁷⁾ Hātūn “Behey ādem baña ‘acayüb keyfiyet oldı zīrā çarşuya çıkdugunda dirhem ⁽¹⁸⁾ benden yere düşmüş varam senden hicāb idüb ol düştüğü yerden toprak ⁽¹⁹⁾ toplayub getürdüm anuñçün icāb idüğü ki bu toprağı elleyüb şāyed ⁽²⁰⁾ dirhemimiz içinde bulunur.” diyüb varub elüñi getürdi ve kocasına virüb “Sen ⁽²¹⁾ bu toprağı ele zīrā senüñ gözün benüm gözümden keskindir.” diyerek elüñi elege şundu ⁽²²⁾ ol magful dağı toprağı elemege başlayub yüzü şakalı toz ile memlū oldu ⁽²³⁾ işte fesānuñ giydi.

Bu vechledür haqq celle ve ‘alā hazretleri Qur’an-ı azimü’ş-şān ⁽²⁴⁾ haqqında an kidhan ‘azim ve şeytān haqqında ⁽²⁵⁾ buyurmuştur ya’nī vallah ‘alem-i nesā haqqında taḥkik insānuñ keydi büyüktür ⁽²⁶⁾ ve şeytān haqqında taḥkik şeytānın za’yıfıdır buyurdu pes şāh müşār-ileyh ⁽²⁷⁾ Vezīr mūmā-ileyh kelāmını işidüb hacet ile iknā’ ve havā ve hüsnünden āyet-i kerūme ⁽²⁸⁾ ile istidlālinden şübhesi irtifā’ idüb envār nişāyih ayāt beynānetden saṭū’ [405a] ⁽¹⁾ ve şemūs haqayıq semā’ ‘aqlına ṭalū’ itdüklerinden taşmīm girdesi olan Şehzāde ⁽²⁾ katlınden rücū’ eyledi gice olduğda yine cāriye yanuna duḥūl ve tekbīl ve tarāb ile ⁽³⁾ kelāmı maqbūl zan idüb eyhāü’l-Melikü’s-sa’īd zevālareyü’r-reşid benüm haqqımı ⁽⁴⁾ ḥuzūriñızda ‘ayānā ibrāz ve muḳāşaşa mādese delīl bir hān ile maḳām haqqı iḥrāz ⁽⁵⁾ eylediysede “Sen vüzerānuñ kelāmına tabi’ ve aḥḳāḳ haqqı telef ve zāyi’ eyledük lakin ⁽⁶⁾ haqq celle ve ala hazretleri padişāhuñ oğlu ğadar iden Vezīrine nāşr olduğı ⁽⁷⁾ gibi beni daḥı anlaruñ üzerine naşrat ider.” didükde Melik “Nicedür ol ḥikāye?” didi. ⁽⁸⁾ *Ḥikāye* Cāriye raviyān iḥbār ve naḳlān eşer böyle ifāde ve iḥbār eylediler ki ⁽⁹⁾ ayām mażiyede bir padişāh var idi ve anuñ bir evlādı olub andan gayrı evlādı ⁽¹⁰⁾ yoğıdı Şehzāde-i müşār-ileyh bülūga ve maḳāmı azd ve ace bāliĝ olduğda pederi ⁽¹¹⁾ erkān-ı selāṭın duḥterlerinden bir kerīme babasından isteyüb ḥāṭit eyledi ve kızuñ ⁽¹²⁾ pederi virüb ‘aḳd-i nikāḥları icrā olundıysa da duḥteri merḳūmenin bir ‘ammu zādesi ⁽¹³⁾ olub kızuñ aşḳına dildāde ve muḥabbetle tezḳārı tekrār va’ade şabra mecāl ⁽¹⁴⁾ bulmadugundan Şehzāde pederinuñ Vezīri hüdāya ve emvāl-i cezile gönderüb bir mekīde ile ⁽¹⁵⁾ Şehzādeyi katl eylemesine ricā itmesini ki merḳūme aña ḳalsun diyü bu ḥileyi ⁽¹⁶⁾ ḳurub büyük hediye ve vāfr mal şāh mezkūruñ Vezīrine kondurub merām ⁽¹⁷⁾ ve maḳşūdını ‘arz ve ifāde eyledi vusūlunda Vezīr mūmā-ileyh hediyesini ḳabūl ⁽¹⁸⁾ ve maṭlūbunu iltizām edeceğini va’ad ve red cevāb eyledi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale ⁽¹⁹⁾ geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(20) **BEŞ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ GİCE**

⁽²¹⁾ Şehzāde kelāma agaz idüb dir ki: Çün tezvīc mādese ḳarār buldı ve Şehzādenüñ ⁽²²⁾ ḳayın pederi yanunda güvegüye girmesi ittifāḳ olundu pederinden izin istedükde ⁽²³⁾ izin virüb Vezīrini ma’iyetiyle irsāl ve büyük hediye daḥı tertīb idüb şöḥbetile ⁽²⁴⁾ irsāl ve büyük süvāri terfiḳ iderek yola revān oldular çün Vezīri mūmā-ileyh ⁽²⁵⁾ Şehzādeye ḳaşd idüb girdap dalga ilḳā eylemesi için bir vesileye münteżir ⁽²⁶⁾ idi yollarında bir ṭag üzerinde zehir enāmında bir çeşme vardur ki her kim andan nüş

(27) ider ise de erkek olduğu halde hatun olur idi çeşme-i mezkûre Vezîrûn (28) Hâtırına gelmekle oraya vuşul bulduklarında Vezîr Şehzâde'ye "Efendüm buyuruñ bir miqdâr [405b] (1) tağa çıkılamda seyr ve temâşa idelüm." didükde Şehzâde Vezîr ile binüb gitti (2) ve tayy gaybda maħfî olan belâ hâtırına gelmedi tâ ol çeşmeye varduğlarında "Bunda (3) bir miqdâr istirâhat idelüm." diyüb Şehzâdeyi orada indirüb oturdılar.

Şehzâde (4) çeşmeden ellerini ğusl ve bir miqdâr şubundan nüş itmekle derhâl rücûliyeti (5) gidüb ferç şâhibi oldu ve erkek iken qarî hâline döndi. Pes bu keyfiyeti (6) his itdükde bir 'azim şırha idüb bekâya agaz itmekle Vezîr tahsir itmege (7) başlayub "Hâk celle ve 'alâ hazretleri efendümi böyle belâdan hafz maşûn eylesün (8) biz tezvic içinde gidiyoruz ceul'allahu sürürümüzü keder ile mübdel olmasun." (9) didükde Şehzâde "Bir şey kalmadı hâkikate kerem-i ferc ile mübdel oldu ve ben burdan (10) aşlâ bir yere gidemem." didükde Vezîr "Ben ne ideyüm?" didi. Şehzâde "Sen pederüme (11) bana vuķû' bulan keyfiyeti 'arz eyle ve ben bunda ya bu belâdan hülâş veyâhüd hâsretim (12) ile helâk olurum." ve pederine macerâyı hâvi bir mektüb yazub Vezîr ile gönderdi (13) ve kendüsi ol biñ suvâri ile orada kaldı Vezîr mâ'na mesrûr ve şürete (14) maħz ve niyeti izhân iderek pederinüñ yanuna gidüb oglunun keyfiyet hâlini ifâde (15) eyledükde Melik hüzn-ü şedîde dü-çar ve hükemâ ve aşhâb-ı esrârî aħzârü bu kazaya (16) muhmenüñ def'ine bir çâre bulunmasına diğkat ve istibşâr eylemelerini mürefân eylediysede (17) anlardan bir cevâb alamadugundan maħzûn ve mekrüb kaldı.

Vezîr ise hediye (18) gönderen duğterüñ 'ammu zâdesine mektüb yazub vak'âyı ifâde itmekle merķüm (19) mesrûr-ı memnûn olub duğterüñ tezviciyle nâil-i merâm olacağını teyķin eyledi (20) ve Vezîri mûmâ-ileyh bir kıat hediyeler dahâ irsâl eyledi geledüm Şehzâdeye ol çeşme (21) üzeinde üç gün üç gice maħzûn ve esîr-i ğam ve şücûn hâletiyle kıalub dördüncü (22) gün oturur iken Şehzâdeler eşvâb-ı giymuş ve â'lâ esebe süvâr olub bir süvâri (23) yanuna gelüb "Sen bunda niçün oturuyorsun?" diyü suâl oldağı keyfiyet hâli (24) muşşalâ naql ve teşki ile başt-ı meķâl ve her söyledikçe gözlerinden gözyaşı mânend (25) selsâl seyl ve cereyân iderdi pes ol süvâri Şehzâdenüñ şükvây hâlini (26) işitide "Bunu saña iden pederinüñ Vezîridür zîrâ bu çeşmeyi andan ğayrı kimse (27) bilemez lakin maħzûn olma kıalk eşebine süvâr ol birlikde menzilume varalum bu gice (28) bende misâfir kıal didükde Şehzâde sen kim olduğun bileyümde öyle senüñle gideyüm." (29) didi.

Süvâri “Korkma ben padişahlardan bir Melikün ogluyum ve sen dağı Şehzâdesün [406a] ⁽¹⁾ Hemân gam ve elem çekme şonu hayırludur.” diyüb ikisi mâ’ süvâr olub aḥşâma ⁽²⁾ kadar gitdükde Cin Şehzâdesi Şehzâde’ye “Bilür müsün ne kadar gitdün?” didi. Şehzâde ⁽³⁾ “Bilmem ne kadardur.” dimekle bir senelik yolu gitdün dimesiyle Şehzâde istigrâb idüb ⁽⁴⁾ “Ya ben şimdi nice ideyüm?” didi. Cin Şehzâde’si “Bu senün işün degüldür ⁽⁵⁾ bu huşuş benüm vacibe-i zimmetimdür sen aşlı hâletine döndükde bir sa’atde ⁽⁶⁾ seni red iderüm.” diyüb gittiler ve Şehzâde şiddet-i serürundan ol keyfiyeti ⁽⁷⁾ rüyâ zan iderdi diyince Şehrazâd şabâh-ı takrib itdügünü görüb süküt ⁽⁸⁾ eyledi.

(9) **BEŞ YÜZ SEKSEN İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazâd kelâma ağız idüb dir ki: Cârîye naklinde çün Şehzâde-i cin Melik-i insân ⁽¹¹⁾ oğluna tebeşir eyledi mesrûr olarak şabâha kadar gittiler ve gâyet güzel derhatları ⁽¹²⁾ basık ve marğları nâṭık ve kusur ve sarâyları fâ’ik âb ve şuları her tarâfa ⁽¹³⁾ mütdâfik bir bağçeye varub nüzül itdiler ve Şehzâdeyi elinden tutub sarâylaruñ ⁽¹⁴⁾ birine girdükde Şehzâde büyük ve ‘azîm saltanat gördi ve ol gün orada ⁽¹⁵⁾ iḳâmet idüb gice olduḳda ikisi beraber esebe süvâr olub gittiler ve şabâha ⁽¹⁶⁾ kadar yürüyüb güneş toḡduḳda zemîni ḳatrân gibi siyâh ve havâsı ateşe müşâb ⁽¹⁷⁾ bir zemîne vuşul ve “Bu râsenün ismi nedür Şehzâde-i cin Şehzâde-i insân suâl ol ⁽¹⁸⁾ dağı bilmem.” didükde, “Bu arza arz dehmâ dirler ve şâhibi cin melükünden Melik ⁽¹⁹⁾ zevâlhâna huyundur ve kimse buraya izinsiz girmez sen bunca ṭur ben gidib izini ⁽²⁰⁾ alayum.” diyüb gitdi.

Şehzâde müntezir ḳaldı. Bir sa’atden şonra gelüb yine yola ⁽²¹⁾ revân oldılar tâ siyâh tağlardan afra bir çeşmeye varub Şehzâdeye ol şudan ⁽²²⁾ içirdüğü birle anâ niyeti ricûliyete mübdel olub der bî-dermânından hülâş oldu ⁽²³⁾ zîrâ ol çeşmeden ḥatun nuş ider ise derhâl ferici gidüb yerine âlet ⁽²⁴⁾ rücûliye peydâ olur idi. Şehzâde ḥüdaya şükr idüb ol Cin Şehzâdesi’nün ⁽²⁵⁾ elini öpdü ve çoḳ du’a ve şenâ itdi ba’de ikisi mâ’ süvâr olub döndiler ⁽²⁶⁾ Şehzâde cin sarâyına gidüb nüzül itdüler.

Ba’de Şehzâde sen bu gün gitmek mi ⁽²⁷⁾ yâḥüd bir kaç gün bizde mi ḳalmaq istersin diyü suâl ol dağı benüm maşlahatıma binâ ⁽²⁸⁾ gitmem içâb ider ve beni ḳayınpederümüñ memleketine gönderdükde Şehzâde-i cin [406b] ⁽¹⁾ Râciz isminde bir gulâmını isteyüb geldükde bu misâfiririmizi şahr memeleketine ⁽²⁾ getirüb sarâyınuñ

üzerine koyub “Gelsin ve şabâh olmazdan ikdam ĩşāl (3) idesin.” didi gulām sem ‘a ve tã ‘a diyüb huzurundan çıkdı ve bir miqdār (4) eglendükden sonra cin heyetine girüb geldükde Şehzāde o gulāmuñ şüretinden (5) ürküb ‘aklı başından gitdi.

Şehzāde “Sen korkma hemān arkasına bin (6) seni süretle götürür.” diyüb ve omzuna bindirdükde gulām cūhvāya pervāz idüb (7) gice āhirinde Şehzādenüñ şahrı sarāyına vuşul ve tãlim üzerine tezvīl idüb (8) şabāha münetzir oldı. Güneş toğduğda tãmdan kayınpederinüñ yanuna inüb (9) girdükde Melik müşār-ileyh hayrete girüb ““Adetā hađ kapudan girerler sen iseñ (10) āsumāndan niçe geldüñ?” diyüb gelmesiyle gāyet mesrūr oldı ve derhāl Vezīrini (12) isteyüb kerīmesiyle Şehzādenin nikāhını ‘ađd eylediler ve yedi gün yedi gice (13) ayın şāhı üzre düğün icrā itdigünden sonra güvegüye kodılar ve bir iki mäh kadar (14) şahrinüñ yanunda şalub ba’de zevcesiyle pederine gitti pederi dağı ođlınıñ (15) kadmīne işitdükde ‘asākīr ve fire ile şarşulayub alayı ‘azim ile şehre girdi (16) ve duğtere ‘aşığ olan ‘ammu zādesi şasretile şastalanub vefāt itdi.

“İşte (17) vüzerānuñ hıdy’atları bu vechledür lakin hađ celle ‘alā şazretleri Şehzādeyi (18) Vezīrünüñ üzerine mu’ayed ve menşür eyledi.” didükde, Cāriyesinüñ kelāmı Melikünüñ derünuna (19) teş’ir idüb Şehzādenin řađl olmasını fermān buyurdu şabāh olduğda dördinci Vezīr (20) huzūrına girüb hākpāyına vardı. “Vay şāhım hađ celle ‘alā şazretleri (21) efendümi şağadan şaklasun bu fermān buyurdugüñ keyfiyete tenī buyruñ zīrā ā’kil (22) olan kimse ‘avākıb emür düşünmedikce felāh bulamaz ve meşelde menlam yetbirü’l-‘avākıb (23) māü’l-dahrla beşāhib dimuşler ya’ni her kimki ‘avākıb emūra tedbīr itmezse dehrüñ (24) şoşbetini şazanmaz.” didi. Şehrazād hikāyeden bu mağale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü (25) görüb süküt eyledi.

(26) **BEŞ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ GİCE**

(27) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Vezīr müşār-ileyh Melike neşhanda dağı dimuş ki (28) ve “Sizüñ hađķüñızda ‘adm teşbit rey ve ihtiyātından değildir zīrā şüevki şarısını Vezīrin (29) hāmecı pişmeyān olur.” didükde Melik “Nicedür ol hikāye?” didi. *Hikāye* [407a] (1) Vezīr nağledir ki bir řamāmcı var idi řamāmına añā bir vesā ve ricāl-i devlet (2) girerlerdi.

Günlerden bir gün evlād vüzerādan cemīlü’ş-şüre hüsñ ol vece gāyet (3) semiz ve gövdelü bir civān girüb řamāmcı řorķum dağı hıdmetinde şurmuş olmağla (4)

eşvâbından şoyundukda civânın zikri şiddet-i semeninden aşlâ gözükmeyen olub findık (5) dânesi gibi gözü gördü hamâmcı teessüf itmege başlayub ve el ele urub (6) taşir ve taşzin şüretini göstermekle civân “Ey hamâmcı saña ne oldu?” diyü suâl (7) ol dağı “Efendüm kuluñuz sizin için hasret çekiyorum zîrâ sende böyle hüsn (8) ve cemâl ve ni’met ve delâl var iken kâfe ricâl anuñla temt’i itdükleri alet sizde (9) yokdur.” didükde civân “Vallah sen hatırıma huşur itmegi şey götürdüñ çâresi (10) budur ki benden bu altünü al ve bir güzel ve dilber bir hatun baña bul kendümi tecrübe (11) ideyüm.” diyüb altünü eline şundu hamamcı toğruca saña varub “Ey (12) hatun! Şimdi baña bir civân melâhat ‘unvân hamâma geldi ve dilberlikte ferîdü’l-‘aşr (13) ve manend bedr isede alt ricületi olmayub ancak findık dânesi bir şey oldıgundan (14) kendü tecrübe itmek için bu altünü virdi ve bir dilber hatun istedi sen bu altünü (15) al bir beis yokdur yanuna git bir sa’at kadar aña devk it zîrâ işbu Vezîr zâde (16) her ne kadar dilber isede ricâlden mağdûd degildir.” didükde hatun kalkarak ziynetlü (17) eşvâbını giyüb kocasıyla gitdi ve fiü’l-haķıķa hatun merķüme hüsn ve cemâlde (18) nâzeretü’l-vücûd idi hamâmcı Vezîr zâdeye hâtünü götürdüde merķüme o civân (19) melâhat ‘unvân gayet cemîl ve dilber oldugunu görüb derûn-u dilden meyl ve muhabbet (20) eyledi ve halvet kapusını üzerlerine kapadub oturduklarında hatun civânıñ (21) kucağına oturub ve göğüs göğüse yapışdırub bûs ve mâ’nıķa yaşadıklarından (22) civânıñ zikri ğamd zühürundan küşâd ve ol findık dânesi gibi olan zıkr mânend (23) utâd olub merķümeyi tahtına ahz vay meded diyerek işini görmege başladı.

(24) Hatun ol keyfiyet zâtü’l-ġanünü gördükde şiddet-i lezzetden ġâh tefnic ve ġâh tehric (25) idüb amân çıkarma ve bu işden uşanma diyü civâna niyâz ve iki el iki (26) ayak tutub şadrına başdırdı hamâmcı gördiki mâde uzâdı (27) gelüb kapuyı çalub “Ey Muhammed kalk senüñ çocugun ağlıyor.” didükde civân (28) “Kalk çocuguna git.” didiysede “Varsun olsun ben seni bırakmam.” diyüb civâna (29) şarıldı ve on def’a işi gördükden soñra hatun kocasına cevâb [407b] (1) virmedüğünden ve hamâmcı dağı keyfiyeti gelmuş idüğünden şabâh ve bekâya aġaz ve “Ben (2) nefsimi elim ile katl itdüm.” diyü derdini zâhire ibrâz itdüysede çâre bulmadugundan (3) şiddet-i gayet ve nedâmetinden hamâm tamına çıkub kendünü aşâğıya attı ve cezâsını (4) bulub helâk oldı işte düşünmeyen âdem böyle ‘azim mahzûre dü-çâr olur (5) *Hikâye* ve keyd nisâdan dağı naķl iderler ki hüsn ve cemâlde feryâde vaķd ve î’talde (6) vahide ve bahâ ve kemâlde ma’dumataü’n-nażîr ve laţif ve zarâfetde ismi şehîr bir hatun (7) var idi ki

şalâh ve ‘afetde dağı rabia ‘adeviye gibi idi komşulardan bir civân ⁽⁸⁾ merķūmeyi görüb sihir cefūni ile meshūr ve neşve-i ġarāmiyla mest ve maġmūr ⁽⁹⁾ ve her ne kadar vişāline taleb ve bezeldir hem ve dīnār ile ġarbine rāġib olmuş ise de ⁽¹⁰⁾ merķūme zeyl-i nazīf ve etvārında şehvet-i zinādan biri ve ‘afif olduğundan aşlā ⁽¹¹⁾ iltifāt vāşifā itmeyüb dā’ima işāret ve kelāmını ibķā ider idi. Şehrazād hikāyeden ⁽¹²⁾ bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(13) **BEŞ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁴⁾ Şehrazād kelāma şürū’ idüb dir ki: Günlerde bir gün ġatun merķūmenin zevci ⁽¹⁵⁾ sefere gidüb yalnız kaldugunu ā’şķı olan civân görüb komşusu olarak ⁽¹⁶⁾ bir ‘acūzeye varub ġālını ve ‘aşķını yād ve ol ġatunuñ imtinā’ıyla balāġ murād olmadugunu ⁽¹⁷⁾ ‘arz itdigünde ‘acūze-i mersūme ġaza-i ġācetine ta’hid ve “Sen bir miķdār şabr eyle ⁽¹⁸⁾ ben ‘Ali gel ġāl seni nā’il vaşāl itmege sa’i iderüm.” didükde merķūm şıra ⁽¹⁹⁾ derāhımı küşād ve ‘acūzeye bir ġaç altün virmesiyle mesruru dilşād oldu.

Pīrezen ⁽²⁰⁾ ol gice yatub ‘aliü’ş-şabāh ġatun merķūmeye kisveye kisve diyānet ve şalāh ile varub ⁽²¹⁾ anuñla ‘aġd-ı muħabbet veşālāt ve ezķār ile virdinde mu’āvenet ve ġānesine gitdükde ⁽²²⁾ ogullarına yine ta’līm ve eşyāyı sā’ire isteyüb olur idi ve ba’zı ġālātda ġatun ⁽²³⁾ ile mülā’ebe ve mübāsaġa ve şeytānı olan münāşaha ve mūġālaġa icrā itmege ⁽²⁴⁾ başlayub ‘aġlına müstevli ve müfāreġatına bir laħza muķtedir olmaz oldu lakin ‘acūzeyi ⁽²⁵⁾ merķūme ġıķub geldükde altında içine acı biber ġonmuş etmek parġaları alub ⁽²⁶⁾ ġapu yanunda bir ġaçak köpeġe yedirdi köpek açlıġından ol etmegi yer ise de biberüñ ⁽²⁷⁾ acılıġından göz yaşı döker idi ve dāimā ol ‘acūze gördükde yanuna varub ⁽²⁸⁾ tabşīş idüb arķasına düşer idi.

Günlerde bir gün ġatunuñ evine gelür [408a] ⁽¹⁾ iken itmege ziyāde bir ġoyub kelbe yedirerek ġülümsedi ve gelüb dağı arķasında ⁽²⁾ ġoşub geldüğünde ġātun merķūme ol köpeġin ġālını baķub “Ey vālide! Bu kelb ⁽³⁾ niġün böyle aġlıyordu.” ‘Acūze “Ey ġızum! Bu kelbe degildür bunuñ bir ‘acāyib ġışşası ⁽⁴⁾ vardur didi ġatun bunun ġışşası nedür baña söyle?” didükde, ‘Acūze “Bu senüñ gibi ⁽⁵⁾ ġāyet dilber ve māhir bir duġter idi civānların biri ā’şķıyla mübtelā olub her ne kadar ⁽⁶⁾ arķasına düşüb vaşālını taleb itdiyse de imtinā’ itmekle ā’şķı ‘adm ⁽⁷⁾ şabrından tenāşı esīr ferāş ve

ma'dümü'l-inti'āş oldu ve yine haber getirüb ben ⁽⁸⁾ ā'şkından tākāt bulamadım eğer merḥamet idüb vaşāl ile canımı ihya itmezse ⁽⁹⁾ ölürüm." didiysede mağīd "Olmadı ve ben daḥı ziyāde naşīhat virdüm ve sen naşīhatüm ⁽¹⁰⁾ ile ā'mil ol bu dildāde ḥaline merḥūme ziyārete ait." didiysede sözime arḳasına ⁽¹¹⁾ atub 'inād evinde ḳaldı.

Civān nā-çār ḳalduḳda ba'z ıṣdaḳlarına ḥālını 'arz ⁽¹²⁾ ve bālū'l-ittifāk sihir ile şüretini kelp şüretine taḥvīl itdiler "Çün beni menü'l-ḳadīm ⁽¹³⁾ bilür idi ve benden gayri ḥālını bilen yoḡdı dāimā menzilume gelüb isti'tāf ⁽¹⁴⁾ ider ve ayaḡımı ve elimi öper ve ağlayarak zoḳaḳlarda arḳama düşer ben daḥı aña ⁽¹⁵⁾ iḥsān idüb evimde bıraḳdum." didüḳde ḥatun pīrezenüñ kelāmını işitdüḳde ⁽¹⁶⁾ derünuna ḥavf düşüb "Ey vālide vallaha sen beni ḳorḳutduñ bu ḥikāyeyi işitdüḳde ⁽¹⁷⁾ didi acuzeden ḳorḳudan." didi.

Ḥatun "Bana da gayet gül ve dilber bir civan 'aşık ⁽¹⁸⁾ oldu ve bir ḳaç def'a vaşālumu taleb itdiysede ben imtinā' itdüm ḳorḳarum ol ⁽¹⁹⁾ daḥı şol ḳıza vuḳū' bulan keyfiyet gibi benüm ḥikāyemde icrā ider." didi. 'Acūze "Ey ⁽²⁰⁾ kızum niçün böyle itddüñ vallaha ben senün için bu ḥuşuşda çok ḳorḳaru ⁽²¹⁾ eğer sen anuñ yerini bilmez iseñ baña uşāfi söyle yanuna gidüb saña getüreyüm ⁽²²⁾ ve kimsenüñ ḥātırını ḳırma." diyüb tefāfil göstermeye başladı ve "Ben çıḳdıḡum ⁽²³⁾ vaḳt şol civānı arayum." diyüb ve ol gün ḳalub irtesi gün çıḳub gitdi ⁽²⁴⁾ ve "İşte senüñ işini gördüm yarın felan vaḳtinde felan yirde baña müntezir olmasını ⁽²⁵⁾ alub ma'sūḳaki götürürem." didüḳde civān mesrūr olub merḳūmeye iki ⁽²⁶⁾ altün virdi ve "Benüm işimi gördüḡüñ ḥâlde on altün daḥı virürem." didi.

⁽²⁷⁾ 'Acūze ḥatunuñ yanuna 'avdet idüb işte sana ā'şık olan civānı buldum ve size ⁽²⁸⁾ ḡāyet ḡāzabı olub senüñ zardüñi ḳışşa eyledi. Ben ona yalvararak ⁽²⁹⁾ isti'tāf eyledüm ve "Yarın öḡle vaḳtinde size geleceḳdür." didüḳde merḳūme [408b] ⁽¹⁾ ḡāyet mesrūr olub "Ey vālide eğer sözüñ şaḥīḥ ise saña on altün virürem." ⁽²⁾ diyüb vaḳit ma'hūda münteziire ḳaldı diyince Şehrazād şabāḥ-ı taḳrib itdüḡünü ⁽³⁾ görüb süküt eyledi.

(4) **BEŞ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ol gice ḳalub irtesi gün 'aliü's-şabāḥ ⁽⁶⁾ ḥatun merḳūme giyinüb ḳuşanub ve 'işret sofrasını tahie idüb münteziire ḳaldı ⁽⁷⁾ 'acūze

çıkub civānı aramağa gitdi her ne kadar aradısa da civānı bulmadugundan ⁽⁸⁾ nefsinde “Nice ideyüm bu hāzırladugumuz mākil ve müşārib yabānamı gider bā huşūş ⁽⁹⁾ hatun on altūn va’id itmüşidi lakin ben hilemi yerine getürdüm ve başka ⁽¹⁰⁾ bir müşteri bulurum.” diyüb zokāklarda gezerek kaldı.

Nā-gāh karşına seferden gelme ⁽¹¹⁾ gāyet dilber ve güzel bir civān rāst gelmekle civāne tayanub “Ey oğul! Hāzır ta’am ⁽¹²⁾ ve mahiyā şarāb ve nūrs ve hūsnā ve cemile duhtere hevāşuñ var mı?” didükde merķūm ⁽¹³⁾ “Nerededür?” didi. “İşte benüm hānemde hāzır ve amādadur buyruñ gidelüm diyüb civānı ⁽¹⁴⁾ berāber alarak gitdi meger mezkūr ol hatunuñ kocası imüş ve ‘acūze anı bilmemiş ⁽¹⁵⁾ pes hāneye varub ‘acūze ile berāber girdükde zevcesi kocasını bilüb derhāl ⁽¹⁶⁾ hile ve mekīde yolına şapub hemān papuc ile yüzine urmağa başladı vay hāin ⁽¹⁷⁾ ‘ahd sen yemīn iderdük ki benden ğayrı kimseye meyl itmezsin işte ben seni tecrübe ⁽¹⁸⁾ idüb seferden geleceğün haberi baña geldükde işbu ‘acūzeyi yolda bekletdüm ⁽¹⁹⁾ ve sen beni ‘ahd ve vaķānuñ ziyāde dost oldıgün bildüm diyerek şīha ve bekā ⁽²⁰⁾ ve kocasına envā’i İzā itmege başladı kocası dañı ne belāya düşdügün ⁽²¹⁾ bilmeyüb şaşdı ve yemīn ve kısm idüb ben aşlā senden ğayrı kimseyi bilmem ancak ⁽²²⁾ bugün şeytāna uydum.” diyüb, yalvararak ve tezlil iderek al ve ayaklarını öpdü ⁽²³⁾ ve ‘acūze dañı bir taraftan ricaya kalkışub güc belā ile elinden kurtıldı ve ‘acūze ⁽²⁴⁾ hatunuñ hilesinden ve keydinden müte’acibe kaldı işte qarılauñ had’a ve “Hileleri ⁽²⁵⁾ bu vechledür.” diyü Vezīr hitam kelām itdükde Melik Vezīrūñ kelāmıyla mütenaşıh olub ⁽²⁶⁾ Şehzādenūñ katlinden vazgeldi.

Pes gice olduğda cāriyesi elinde olan zehir ile ⁽²⁷⁾ tolu bir kadehi yüzine ve gözine urarak huzūrına geldi ve “Ey pādīşāhum! ⁽²⁸⁾ Sen benüm hakkımı aħķāk itmez iseñ bu zehiri nūş idüb kendümi katlı iderüm de [409a] ⁽¹⁾ günāh sizde kalur zīrā senūñ Vezīrūñ beni keyd ve mekere nisbet itmekdedürler ma’ hezā ⁽²⁾ anlar gibi mekār yokdur siz kıyumcınūñ cāriye ile vuķū’ bulan mācerāsını istimā’ ⁽³⁾ itmedüñiz ki erkeklerūñ mekrini bilesiz.” didi.

Melik “Nicedür ol hikāye?” didi. ⁽⁴⁾ **hikāye** Cāriye nağlı idir ki: Zenn dost ve mī perest bir kıyumcı var idi ⁽⁵⁾ günlerde bir gün ba’z işdikāsınūñ ziyaretine gidüb hānesinde çeşm-i vücūd ⁽⁶⁾ nazīrını görmemiş bir duhterūñ uyķuda oldıgı şüretini divārda görüb ⁽⁷⁾ derūn-ı dilden ā’şık olub şiddet-i ‘aşkından hastalandı ve helāk

derecesine ⁽⁸⁾ varmağla işdikā ve aḥbāsı ziyaretine gelüb ba'z dostlarından biri yanuna geldükde ⁽⁹⁾ ḥastalığı nevchle olduğunu suāl ol daḥı “Falan ādemüñ ziyaretine gıtdüm ⁽¹⁰⁾ ve yanunda bir duḥterüñ şüretini görüb ‘aşkıyla mübtelā oldum.” didükde “Şadukusun ⁽¹¹⁾ deli mi olduñ hıc menfa’at ve zararı melḥūz olmayan şürete ta’şkımlı olunur.” ⁽¹²⁾ didi. Kuyumcı “Bahr-ı ḥāl anı taşvır iden kimse bir meşāle taḥbīk iderek resim ⁽¹³⁾ itmüşdür didi o beri ḥayır belki kendü zihininden ihtirā’ itdi.” didise de ⁽¹⁴⁾ kuyumcı “Her ne ḥāl ise ben ‘aşkıyla mübtelā oldum ve bu derdden necātüm yokdur ⁽¹⁵⁾ Allah’dan niyāz iderüm ki ol şüret gibi bir duḥterüñ şahşını göreyüm.” didükde yārān ⁽¹⁶⁾ ve aḥbāsı merķūmuñ ḥāline şefkat ve ol şüreti taşvır iden ādemden suāl idüb ⁽¹⁷⁾ başka beldeye sefer itdügünü haber almalarıyla mektüb yazub ol şüreti ‘aqlından mı ⁽¹⁸⁾ ihtirā’ yāḥūd nazırını insān-ı nev’iden şeklini intizā’ eyledüklerinde merķūm ⁽¹⁹⁾ ol şüreti ba’z vüzerāda olan cāriye-i müfniyenüñ şekl ve şemailinden taşvır ⁽²⁰⁾ itdügünü ve Vezir mūmā-ileyh hind diyārında kaşmir şāhunuñ Veziri idüğünü ifāde ⁽²¹⁾ itdi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḥrib itdügünü görüb ⁽²²⁾ süküt eyledi.

(23) **BEŞ YÜZ SEKSEN ALTINCI GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: Çün kuyumcı mersüm bu ḥaberi işitdi ⁽²⁵⁾ ve kendüsi İrān zemīn ahalisinden olmağla derḥāl kaḥkub seferüñ levāzımātını ⁽²⁶⁾ bal tedārik yola revān oldu ve kaşmir şehrine vuşul bulduğda ḥānelerüñ birine ⁽²⁷⁾ nezvil ve bir kaç gün şehri gezüb aḥvāline kesb-i iḥlā’ itdükden soñra bir gün ⁽²⁸⁾ ‘aḥḥarlaruñ birine gidüb dükkanında oturdu ve anuñla muḥādeşe ve soḥbet idereş kaşmir [409b] ⁽¹⁾ melikinüñ aḥvāl ve eḥvārından daḥı suāl ‘aḥḥār Meliki ‘adl vedād ve re’ayasıyla ⁽²⁾ refik ve as’ād ve her cihetden mekmülü’l-ḥiḥāl bir Melik zī-şān olduğunu beyān ⁽³⁾ ve siḥir idenlere bağz idüb bir sāḥir yāḥūd ramāl eline girer ise derḥāl şehir ⁽⁴⁾ ḥāricinde bir şahrīc vardır sāḥiri oraya gönderüb ilkā ve helāk olana kadar ⁽⁵⁾ aç ve şusuz birağub aşlā merḥamet itmeduguni ifāde eyledi ba’de vüzeraya intiḳāl ⁽⁶⁾ ve anlaruñ o aḥvāline cermeḳāl idüb tā mesmū’ m olmuşdur ki “bir mağīne cāriye varmuş ḡāyet ⁽⁷⁾ ḡüz el ve şadāsı daḥı ā’lā olduğunu zīkr itdiler ‘acabā ḳanğı Vezirdedür.” didi.

⁽⁸⁾ ‘Aḥḥār falan Vezirde diyü ifāde itdi merķūm işbu ḥişşeler ile iktifā ve bir kaç ⁽⁹⁾ gün şabır idüb mülāḥazātlarını tertīb ve ḡāyet yağmurlı ve furtuna ve gök ḡürlemesi ⁽¹⁰⁾ ile ortaluḳ ḳıyametli bir gicede ma’iyetine bir kaç uğrı alub Vezirüñ sarāyına vardı

(11) ve ib nerdbānıyla tāmına çıkub cāriye-i mezkūrenūñ yatdığı oçaya girüb başı (12) ucında kılıc elinde oturdu ve yüzini açdı hemān intibāh itdügi bir (13) arkasını kılıc ucıyla bir miqdār yardı cāriye ol belāyı nā-kehānı gördükde ölüm (14) havfından ‘aklı başından gidüb “Vay ādem! Sen mal için geldün işte (15) mücevherātum al beni incitme.” diyerek zī-kıymet mücevherātını hāvī bir kutu eline şundi (16) merķūm kuāvī bir kutu eline şundi (17) merķūm kutıyı alub şavuşub gitdi şabāh olduçda mükellef kisve giyüb (18) ve kutıyı alub toğrı pādişahuñ huzūrına vardı zemīni būs itdükden (19) soñra “Ey şāhı zemān ben size naşih ve pend için geldüm ve ben Horāsān (20) ahālindenüm sizūñ hūsn sīretūñiz ve ‘adil vedādūñızı işitdüm maḥşuş size geldüm (21) ve taht-ı levāñızda bulunmamı istedüm dün aḥşām şehre vuşul buldum ise de kapuları kapalı (22) bulduğumdan taşrada bir maḥallede uyudum yarı uyur yarı uyanuḥ hāletinde iken nā-gāh (23) dört hatun biri sübürgeye ve biri yelpazeye ninmüş ikisi ayaklarıyla yürüyerek (24) baña yaklaşub gördüklerinde biri yanuma gelüb ayağıyla dürtü ve bir degnek ile baña urdu (25) dārbından müteelüm olduğumdan kılıcum ile urdum ise de ancak arkasından bir miqdār (26) yaralanub cümlesi firār itdiler ve bu kutıyı düşürdiler alub açdıgumda ā’lā (27) mücevherāt ile tolu olduğunu gördüğümde bu mücevherāt ancak pādişāh sarāylarında (28) bulunur diyüb size getürdüm ve ol hatunlar sāhire olduklarını fehm itdüm ben (29) bir siyāh ādemüm böyle mal ve mücevherātda gözüm yokdur diyerek kutıyı huzūr-u şāha (30) koyub çıktı pes Melik ol kutıyı içüb içinde olan eşyāyı [410a] (1) gördükde bi incü tesbīhi kendüsi Vezīre hibe itmüşidi anı daḥı bulduçda derhāl (2) Vezīr mezkūrı aḥzār ve ben saña bu tesbīhi virmuşidüm sen kübe virdūñ.” diyü (3) suāl ol daḥı “Falan cāriyeye i’fā itdüm.” diyince Melik “Ol cāriyeyi şimdi yanuma (4) getür.” diyü fermān ve huzūrına geldükde arkasını aratdırub vāḳ’ā yaralı olduğunu (5) gördügi birle “İşte dervişūñ kelāmı şāhīḥdür bu cāriye siḥirbāzdur.” diyüb (6) sāhirleri ilķā itdirdügi kuyuya gönderüb içüne atdılar. Şehrazād ḥiķāyeden (7) bu maḥale geldükde şabāh-ı taḥrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(8) **BEŞ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ GİCE**

(9) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Pes kıyumcı mersūmuñ itdügi ḥile (10) tamam yakışıklı olarak yerini bulduğunu gördükde aḥşām biñ altūn alub (11) sāhirlerūñ maḥbūs oldukları kuyunuñ bekçisine varub yanunda oturdu ve gice (12) yarısına kadar ifāķī laķırdılar ile konuşub tā anuñla ülfet itdükde ḥāris mezkūra (13) söz açub cāriyenūñ keyfiyetini tamāmā naḥl ve aşlā zenī olmadugunu ifade ve eline biñ (14) altūn virüb

“İşte bunlar saña benden hediye olsun sen bu cāriyeyi baña teslīm ⁽¹⁵⁾ eyle ve iki taraftan şevāb kazanursun bizden hayır du’ālar alursun.” didi.

Bekci işbu ⁽¹⁶⁾ hikāyeden ve kıyumcınıñ itdügi hileden ta’cib ve biñ altūni derceyb idüb ⁽¹⁷⁾ cāriyeyi çıkarub teslīm eyledi ol dağı cāriyeyi aldukdan soñra birān ⁽¹⁸⁾ turmayub memleketine ‘azīmet eyledi işte ey şāh-ı dervān ricālūñ mekīdeleri nisā ⁽¹⁹⁾ mekīdelerinden biñ kat ziyāde oldugunı tefriş iderseñ benüm hükümimi almağ ve acibe-i ⁽²⁰⁾ ‘adil vedāduñdur yoğsa yevm-i maşşerde senünle huzūr-u hağda vaqıf ideriz didükde ⁽²¹⁾ Melik cāriyenün hātına ferīfete- olub Şehzādenün katlı olunmasına fermān eyledi.

Pes ⁽²²⁾ şabāh olduğda beşinci Vezīr huzūr-u şāha girüb arzı tağbīl “Vay Melik-i ⁽²³⁾ celīlü’ş-şān! Şol Şehzāde māddesinde isti’cāl buyurma zīrā niçe ‘acele vardur ki ⁽²⁴⁾ biñ hasrete dū-çār itdirür netekīm ol recl ki nidāmetinden nāşī ‘ömründe gülmedi.” didükde ⁽²⁵⁾ Melik “Niçedür ol hikāye?” didi. **hikāye** Vezīr nağlı iderler ki bir kimse hāndān ve vecve ⁽²⁶⁾ ve ā’yanundan olub malı keşīr ve rızkı ve feyr ve abht vedārātında bī-nazīr idi dār-ı ‘ağbāya ⁽²⁷⁾ intikāl itdükte bir veled şıgır terk idüb büyüdükde egil ve şarb istinmā’ ağanı ⁽²⁸⁾ ve şarb ile hālını geçirüb tā ol pederinden kalma emvāl bī-‘ad ifnā ve azhāb eyledi [410b] ⁽¹⁾ ve bir şeyi kalmaduğda gūlmān ve civārı ve emlaklarını dağı firūhat idüb cümlesini ⁽²⁾ hevā ve hūsende şarf eyledi ve fağır ve fāke hāletine düşüb ol dereceye ⁽³⁾ vardı ki rencberlük ile iştifāl iderdi günlerde bir gün bir divar gölgesinde ⁽⁴⁾ oturub işletdiren kimseye müntezīr iken simpāsı güzel ve eşvābı temiz bir civān ⁽⁵⁾ yanuna gelüb selām virmekle o gelen civāna “Ey birāder sen beni aşlından bilür müsün?” ⁽⁶⁾ didi.

Merķūm “Ey oğul! Ben seni bilmem ancak üzerinde eşār na’māt görübde olduğun ⁽⁷⁾ hāletüne ta’cib itdüm.” didükde merķūm işte kazā ve kader böyle hüküm itdi lakin ⁽⁸⁾ “Ey şabīhü’l-vece! Sende bir iş var ise beni istiḥdām eyle.” didi. Civān “Ben seni ⁽⁹⁾ birazcık şeyde itiḥdām itmelkik mülāhaza idiyorum.” demekle merķūm “Nedür ol ⁽¹⁰⁾ iş?” didi. Civān “Bende bir hānede on nefer pīr ve mesen ādemler oturub anlara ⁽¹¹⁾ hizmet idir kimse yoğdur eger anlarun hizmetini edā ider iseñ mekulāt ve meşrübātını ⁽¹²⁾ ve māhiyeñi dağı virdüğümüzden mā’idā bizden çok hayra nāil olursun ve belki ⁽¹³⁾ zevāl bulan ni’metün bizüm sebimiz ile saña gelür ancak yer şartım vardur

didi merķūm ⁽¹⁴⁾ şartūñ nedür?” didükde civān “Şartımız budur ki bizüm sırrımızı ketm idesin ve eger ⁽¹⁵⁾ ağladüğümüzü görürsen sebebinden suāl itme.” didi.

Merķūm şart-ı mezkūrı kabūl ⁽¹⁶⁾ idüb anuñla berāber gitmiş ve bir hamāma varub yıkanmuş ba’de bir uşak gönderüb ⁽¹⁷⁾ ğayet temiz bir takım elbise celb itdirüb giydirdükden şoñra cemā’ati yanuna ⁽¹⁸⁾ getürdi merķūm yanlarına girdükde binası güzel ve yüksek ve kan biri birine karşı ⁽¹⁹⁾ bir kaç meclis ve ortasında şuyı açar mermerden bir fıskiye ve her tarafa nāzır pencereyi ⁽²⁰⁾ hāvī ğayet güzel ve mükellef bir mekān bulub civān anı meclislerūñ birine idhāl ⁽²¹⁾ eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb ⁽²²⁾ sükūt eyledi.

(23) **BEŞ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Civān ol meclise duħūl itdükde meclis-i merķūmuñ ⁽²⁵⁾ divārları ve tavanı yaldız ve mīne ile menķiş vafir ve şeşi dībār ve laħūrdan olub ⁽²⁶⁾ içinde biri birine karşı nefis esvāb giymüş on nefer ihtiyār şeyh fāni ā’mā ⁽²⁷⁾ ağlayarak hazin ve tahsiri azhār iderek oturduklarını gördi hallerinden ta’cib ⁽²⁸⁾ sebep miħnetlerinden suāl ideyüm dimegi murād itdise de şart olunan mādde [411a] ⁽¹⁾ hātrına gelüb sükūt ba’de anı getüren ādem içinde otuz biñ altūn olan ⁽²⁾ bir şandıĝuñ anahtārını virüb “Ey oĝul! Sen bu şandukdan gerek bizüm ve gerek senūñ ⁽³⁾ maşārifūñı gör ve saña di’at itdüğüm emāneti hafz eyle.” didi. Ğulām sem’ā ve tã’a ⁽⁴⁾ diyüb ol pirlere hidmet itmege kaldı bir kaç günden şoñra pīrlereñ biri vefāt idüb ⁽⁵⁾ cihāzını ba’dü’l-etmām oturdukları maħalūñ arkasında bir hadıķaya defn itdiler ⁽⁶⁾ hāşılı gide gide müşāyihūñ tokuzı rahmet-i haķķa intikāl ve ol hadıķada birer birer ⁽⁷⁾ hať zamām rehāl idüb ancak ol ğulām ve bir pīr kalub ğüzlük ba’d senin pīr ⁽⁸⁾ merķūm dahı hastalanub ölmege yüz tutduķda ğulām yanuna gelüb “Ey peder ben sizūñ ⁽⁹⁾ hidmetūñüzde kusūr itdüm ve on iki sene sizūñle ülfet idüb şartıñızı ⁽¹⁰⁾ ve huķūķuñızı kadar al-tāķa icrā itdüm hīc bir kusūrum gördüğün mi?” didi.

Pīr “Hayır ⁽¹¹⁾ senden iyülükden ve hüsn hidmetden ğayrı bir şeyi görmedūñ.” didükde, ğulām “Şimdi ⁽¹²⁾ hātruñ düşdi ve ahirete seferūñ yaklaşıdır ve merāmum şol sizūñ hüzn ve bekāñuz ⁽¹³⁾ ve şiddet-i tahsirūñizden neşāt itdi.” didükde pīr “Ey oĝul! Böyle şeyi qarışdırma ⁽¹⁴⁾ ve baña tãakatimden ziyāde ley yükletme ben haķķ celle ve ‘alā hāzretlerinden niyāz itdüm ki baña ⁽¹⁵⁾ vuķū’ bulan belā kimseye vuķū’ bulmasun

eger biz düşdügümüz dertden hülâş bulmaq ⁽¹⁶⁾ ister iseñ ol qapuyı açma diyü eliyle bir qapuya işâret ve eger bizüm gibi olmaq ⁽¹⁷⁾ ister iseñ ol qapuyı aç sebeb-i hüzn belâmız neden neşît itdügünü bilürsün ⁽¹⁸⁾ ve ‘Aligül hâl eger açar iseñ pişmeyân olursun ol vaqı nidâmetüñ fâidesi ⁽¹⁹⁾ olamaz.’ diyüb ve gitdükce marzı müştred olub rahmet-i haqqâ intikâl eyledi civân ⁽²⁰⁾ pîr-i merķümü gısl ve tekfîn ve arķadaşlarınıñ defn olundığı hadîkâda mütevâdi ⁽²¹⁾ zeyr zemîn itdükden sonra ol müşâihün oturdukları hâne ve mâ fihâ kendünün ⁽²²⁾ olub içinde oturdu.

Günlerde bir gün pîrün açmasını nehey itdüğü qapu hâtrına ⁽²³⁾ gelüb yanuna gitdi var ayub bulduqda gâyet laţif bir qapu üzerine örümcegün ağı ⁽²⁴⁾ çekilmüş ve dört kilid ile qapanmuş gördi ve pîrün naşihati hâtrına ⁽²⁵⁾ geldükde terk iderek yerine gitdi. Lakin qapunun derdiyle fikri meşgûl qaldı ve yedi ⁽²⁶⁾ gün qader fetih ve ‘adem fethinden tolayı gâyet nefesine helecân virdi sekizinci gün ⁽²⁷⁾ tayanamayub qapuyı küşâd ve içinde ne var diyü içerüsüne girdükde bir uzun dehliz ⁽²⁸⁾ bulub ol dehlizde üç sâ’at gitdükden sonra büyük bir nehirün sâhiline çıkdı ⁽²⁹⁾ ta’cib iderek etrâf nehri seyir ve temâşâ iderken havâdan gâyet büyük bir marğ [411b] ⁽¹⁾ gelüb anı qapub göge çıkdı ba’de deñiz ortasında bir ataya götürüb koydu ⁽²⁾ civân ol hâlet-i gâribeden hayrân turur iken deryâda yıldız gibi bir şandâl zuhûr ⁽³⁾ ve gitdükçe ataba taqrîb idüb yanuna geldükde şandâluñ tahtası ‘avd ağacından ⁽⁴⁾ ve ebnûsdan yapulmuş ve kürkleri şandal tahtasından elleri altün şafhalarıyla ⁽⁵⁾ qaplanmış ve içinde bedr-i münîr gibi on câriye oturduğunu görüb câriyeler civânı ⁽⁶⁾ gördüklerinde işte şâb ‘arûs diyerek çıkub aldılar. Şehrazâd hikâyeden bu maħale ⁽⁷⁾ geldükde şabâh-ı taqrîb itdügünü görüb sükût eyledi.

(8) **BEŞ YÜZ SEKSEN TOKUZUNCU GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Civân eytdi. Ben şandâlda temkin itdügümde hüsn ⁽¹⁰⁾ ve î’tdâl ve laţif ve cemâlde semâ’-yı şahiyyede olan şems-i zâhiyye gibi bir câriye ⁽¹¹⁾ yanuma gelüb bir boġça taqđim eyledi açdıgumda içinde pâdişâhâne eşvâb ve bir marş’i ⁽¹²⁾ tâc bulub giderdi ve envâ’i atlasdan ma’mûl yelkenleri küşâd idüb şafiha-yı bahra ⁽¹³⁾ girdiler ben ol hayretde hayrân ve düş oldugunu cezm ve İz’ân idüb zevrk ile ⁽¹⁴⁾ bir iki sâ’at gitdük sonra bî-şamâr ‘asker ile memlû bir sâhile varub indük ⁽¹⁵⁾ ve derhâl baña beş ‘aded marş’i ve mücevher rahtlu eseb taqđim idüb birine süvâr ⁽¹⁶⁾ oldıgumda diġerleri önüme çekilerek ve başum üzerine ‘alemler açılarak mehderhâneler ⁽¹⁷⁾ daħı çalınmaġa başladı ve ol ‘asker iki şaf olarak biri saġ ⁽¹⁸⁾ ve biri

şol tarafından dizilüb gitük lakin ben ol eyfiyete inanmayub izfās⁽¹⁹⁾ aḥselām olduğumı zann ve kemān ider idüm biz yolda gider iken zemed gibi⁽²⁰⁾ aḥzar ve envā’i eşcār ile mazhar ve eṭrāfından ā’lā sarāylar ile bir merce⁽²¹⁾ ve şol itdügümüz birle ol sarāylardan seyl ‘asker zuhūr ve bize takrib itdüklerinde⁽²²⁾ ṭurub içlerinde pādişāhlar hayātında bir süvāri ve eṭrāfında peydā ḥademeler aḥāṭa⁽²³⁾ itdükleri ḥâlde çıḡub yanuma geldükde esebden nezvil itmekle ben daḡı atımdan⁽²⁴⁾ inüb yanuna gitdüm ve bir birimizi selāmlayub hoş emdı itdükden soñra Melik “Sen⁽²⁵⁾ benüm misāfirümsün.” diyü baş ḡıṭāb ve kimiz esebe süvār olub ham’nān olarak⁽²⁶⁾ şanūf ‘asākir beyninde Melikūn sarāyına girdük ve esebden nezvil itdügümüzde el ele⁽²⁷⁾ urub içerye girdügümüzde ḡālīş teberden ma’mül bir taḡt üzerine oturduḡ⁽²⁸⁾ ve ol Melik lişāmını küşād itdükde dilberlikde yektā ve mümtāz ve ḡüsni ve cemāli ḡad nihāyet [412a]⁽¹⁾ ve ī’cāz derecesinde bir duḡteri peyker olduğumı gördüm ve ṭaraf-ı ḡaḡdan baña⁽²⁾ virilen ol ni’met-i cismiye ve sa’ādet-i ‘azmiyede müteḡayr ve müteşekkir ve duḡterūn cemālini⁽³⁾ ve ḡüsni ve kemālini ḡāyetle mütefekkir oldum.

Ba’de Melik “Ey pādişāhum! Ben işbu⁽⁴⁾ arzuñ Melikiyim ve işbu gördügüñ ‘asker bütün nesvāndur içlerinde erkek yoḡdur⁽⁵⁾ zīrā recāl bizde zerā’at ve ḡaşād ve ‘imāret arz ve balād ve şanā’āt ve meşālīḡ⁽⁶⁾ ‘ibād ile meşḡüllerdür ve salṭanat ve münāsib ‘asker vesāir emr-i ḡükümet nisā⁽⁷⁾ elindedür diyüb laḡırdı ider iken Vezīr ḡuzūrımıza girdi ki ḡāyet köhne bir ‘acūze⁽⁸⁾ idi ancak vaḡār ve heyet şāhibesi idi duḡter Vezīre sen var Ḳaḡı ve ‘advallerini⁽⁹⁾ getür diyüb gönderdi ve baña mülāṭafa ve müvānese idüb efendüm ḡabül ider misin ki⁽¹⁰⁾ ben saña zevce olayum didükde ben yerümden ḡıyām ve ḡuzūrında zemīni būs itdüm ise de⁽¹¹⁾ beni men’ idḡb böyle itme didi ben efendüm beni sende ki olan ḡademelerden ‘ad it.”⁽¹²⁾ didüm.

Duḡter “Behey efendüm! Gördügüñ emvāl ve ‘asākir ve ḡazīneler cümlesi⁽¹³⁾ senüñ taşrifüñdedür istedigüñ gibi alub virürsün ancak şol ḡapuyı açma.”⁽¹⁴⁾ diyü bir ḡapu gösterdi ve küşād ider iseñ pişmeyān olur sen şol vaḡtūñe nidāmetüñ⁽¹⁵⁾ fāidesi olamaz didi biz kelāmda iken Ḳaḡı ve Vezīr ve ‘adval geldiler ki cümlesi⁽¹⁶⁾ pīr ve mesn ḡatunlar idi ḡuzūrımıza geldükde nikāḡımızı ḡıymaḡ için emir ve ‘aḡd⁽¹⁷⁾ nikāḡımızı icrā ve cümle ‘askerini cem’ ve ‘azīm düḡün idüb ḡüveyḡüye girdük⁽¹⁸⁾ ve birbirimizden nāil merām olub hezār ni’metde ve salṭanatda ḡaldum ve yedi sene bu ḡāletde⁽¹⁹⁾ ḡalub bir gün ol küşādını nehey itdüḡi ḡapu ḡāṭrıma gelüb bahr-ı ḡāl bunuñ⁽²⁰⁾ içünde ḡāyet nefis şeyler vardur ki anı açmadan men’ eyledi diyü ḡāṭrıma⁽²¹⁾ vahim

ve vesvese girerek alub anı kşād itdm diyince Őehrazād mar nehār arş (22) āfitābı hāzīz aybbetden itiāf ve uc semāya ref idb ā'lem nr ile lenāf (23) itdgn grb sut eyledi.

(24) **BEŞ YZ TKŐSANUNCI GCE**

(25) Pes Şems maī bab urba velc ve zālām-ı leyl c ufā ‘urc itdkde Őehrazād (26) kelāma aaz idb dir ki: Civān ol apuyı aduda iinde sāil-i nehirden (27) anı apub aaya gtren maı grb hemān ‘Merabā ey bed-bat ve felā (28) grmeyen yz gel baalum.’ didkde civān her ne adar andan firār itmŐ ise de uş [412b] (1) YetiŐb aldı ve cevāye aldırub ol aldıı sāile getrb oydı (2) ve gznden ā'yb oldu merm ‘alı başından gidb ve ayrıldıı devlet ve nai'met (3) hārına gelb nnde yedek atlar ve erafında Şaf beste ‘askerler ve başında tāc (4) ne hāzinelinde zahb ve hacı daı tefekkr idb beyhoŐ aldı ve Őāyed ol zor (5) gelb beni alur hlyāsiyla o sāil-i nehirden iki māh adar mntezir aldı gnlerde (6) bir gn hāzin ve mamm otururken hātif aybndan heyhāt heyhāt giden (7) lezzetle dnmez hemān hāsetnde al dinledgn iŐitdkde ol Melik ve salanat ve ol (8) duter per ziynet mlāātından ata' emr idb mŐāik oturduları maale girb (9) kendsine vu bulan keyfiyet anlara daı vu bulan yaını ve ol hābiŐitden (10) hāzin ve amda alduklarını fehm vāzā'n gidb daı ol am ve bekā ile hāne-i (11) mezkre ali'l-memāt aldı işte ey Melik zī-Őān ‘acelenn nihāyeti mcib nidāmet (12) ve hāsrān ve ben padiŐāhıma hādem olmayarak bu keyfiyeti atār itdm isede (13) emr- fermān hāzret-i efendmndr Melik işbu ve Vezrn neŐāını iŐitdkde (14) Őehzāde atlınden Şarf nazār gidb ibā olunmasına fermān eyledi gice olduda (15) cāriye eilide ılıc hzr-u Őāha dul vay padiŐāh zī-Őān sen Őekātimi abl (16) itmedn ve hmi almadık Vezrn ise nisā tai'fesi hle ve hād'a mevŐflar (17) diyb benm hmi zāy'i itdiler eger sen anlarn sziyle ā'mil olur isen ben (18) kendmi atlı iderm ve ben meger vad'a ricālik oldugnı Melik olıyla tācir (19) zevcesi aralarında vu bulan keyfiyetn hkāyesiyle iŐbāt iderm didi. Melik ‘Nicedr (20) ol hkāye.’ didkde ***hkāye*** Cāriye nalı iderler ki tccārdan birinn āyet (21) hsnā ve gzel bir zevcesi olub Şiddet-i muabbetinden nesm Őabā esb eteklerine (22) tokundugnı bile ızanur idi ve Şiddet-i āyretinden Şehirde biramayub taŐrada āna (23) maŐŐ bir bināsi ā'l ve apuları temyrden bir onā iine oydı ve zerine (24) apuları bend idb anatārları kends taŐırdı gnlerde bir gn Melikn olı (25) Şayd ve Őikāra ıkub ol konāgn

bağçesine teşādūf ve gāyet güzel olduğunu ⁽²⁶⁾ görüb içinde istirāhat için oturdu ve eṭrāf ve eknāf seyir ider iken ⁽²⁷⁾ pençerelerinden tācirūñ zevcesini gördi evvelki nazarda biñ hasrete düşüb ‘aklı ⁽²⁸⁾ başından zā’il oldu ve derhāl şekvāy hāl ve taleb ve şāle dā’ir bir tezkire yazub ⁽²⁹⁾ oğ başına bağlayub dāhıl қаşra itdi zevce-i tācir ol mektūbı okuyub [413a] ⁽¹⁾ meālını fhm ve Şehzādeye pencereden nikāh iderek hūsn ve kemālını görüb ol dağı ⁽²⁾ ‘aşkıyla mübtelā ve bir cevāb nāme yazub “Sen baña dildāde ve ā’şık olduğun taşrih ⁽³⁾ ve ifāde itmüş isekde ben senden ziyāde hāb ve havāda müstağriğ ve iftādiyüm hemān ⁽⁴⁾ vaşala bir tārīk ve çāre bulmağa bak.” diyerek tezkine seni Şehzādeye pençereden atdı ⁽⁵⁾ Şehzāde kāğıduñ meālını maṭla’ olduğda derhāl koynundan bir meftāh çıkarub ⁽⁶⁾ ve “Bu anahtār sende қalsun қаşra gelen şandığı bu meftā ile aç ben içünde.” ⁽⁷⁾ diyerek kız dağı bir ib şarkıdub anahtāri aldı ve Şehzāde sarāyına varub ⁽⁸⁾ pederinūñ vūzerāsını isteyüb hāl per melāni naql ve şabırdan ā’ciz olduğunı ifāde ⁽⁹⁾ itdükde Vezīrine emir buyurursun didi.

Şehzāde sen beni bir şanduk içine vaz’ı it ⁽¹⁰⁾ ve tācirin қonağına götürde işbu şanduk sende emānet қalsun di şanduk içerüye ⁽¹¹⁾ girdükde ben kız ile merāmı icrā ideyüm ve yedi gündən soñra şandığı tācirde ⁽¹²⁾ iste didükde Vezīr işbu reyi istişvāb iderek şandığı anahtārimı ba’dü’t-tamzim ⁽¹³⁾ Şehzādeyi derūnuna ve üzerine қapadub Vezīr ol tācirūñ қаşrına yine naql ⁽¹⁴⁾ ve yanuna vardı tācir Vezīri qarşulayub ta’zīm ve tekkerrüm ile mülākāt eyledi. ⁽¹⁵⁾ şehrzād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāh-ı taqrib itdüğünü görüb sükūt ⁽¹⁶⁾ eyledi.

(17) **BEŞ YÜZ TOKSAN BİRİNCİ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehzād kelāma şürü’ idüb dir ki: Tācir Vezīre talṭif idüb maṭlūbde ⁽¹⁹⁾ suāl itdükde Vezīr ben bu şandığun sizde emānet қalmasını isterüm didi ⁽²⁰⁾ sem’ā ve tā’a diyüb hāmāllara yükledüb içerüye aldı ve bir odaya қoyarak ⁽²¹⁾ ile binüb gitdüklerinden soñra zevcesi ‘andında maḥfūz olan anahtar ile şanduku ⁽²²⁾ küşād ve Şehzādeyi çıkarub anuñla şafā ve canbaşlarında қaldılar қoca senūñ kelimeni ⁽²³⁾ hengāmı olduğda Şehzādeyi şaklayub zevceyle қalur idi hāşılı idi gör ⁽²⁴⁾ Şehzāde maḥbūba senūñ yanunda қaldıқdan soñra sekizinci gün Vezīr emāneti getürmege ⁽²⁵⁾ geldi çün vaқitsiz tācir ile geldiler ve tācirūñ zevcesi dağı iehzāde ile hāb ⁽²⁶⁾ itdükde bulandular ‘acele ile şanduka қoyub kilidledüm zan itmüş ise ⁽²⁷⁾ acıq biraқdı pes Vezīr tācirden şandığı istedükde içerüye girüb ⁽²⁸⁾ hāmāla қaldırtmaq merām itdükde

kağından tahrik ve açık bulub küşad edā [413b] ⁽¹⁾ birle Şehzāde'nün içinde olduğunu görmekle şandığı terk iderek Vezirün yanuna geldi ⁽²⁾ ve buyruñ efedüm Şehzādeñüzi çıkararak ben yanuna varayum diyüb Veziri içerüye ⁽³⁾ aldı ve Şehzādeyi çıkarub təcir keyfiyete kesb ve kuf itduğunden zevcesini ⁽⁴⁾ taḥlik ve bir dahā tezvīc itmemele yemīn eyledi. *hikāye* Naql ⁽⁵⁾ iderlerki zārafāden bir rical bazardan nebiye ve laṭīf bir gūlām olub hānesine götüdü ⁽⁶⁾ ve zevcesine sibāriş idüb “Sen bu gūlāma güzel baḡ zīrā nebiye ve işgüzār ⁽⁷⁾ olduğunu görüyorum.” didi.

Günlerde bir gün rical zevcesine yarın seyir için ⁽⁸⁾ falan baḡçeye gidelüm orada bir miḡdār şafā idelim lakin sen benden evvel gūlāma ⁽⁹⁾ git ben şoñra gelirüm zīrā bir miḡdār meşalaḡtum vardur şoñra size gelemüm ve gūlāma ⁽¹⁰⁾ daḡı sibāriş itmele gūlām mezkūr efendisinden işbu kelāmı işitdükde ol gice ⁽¹¹⁾ bir miḡdār ta'ām ve şarāb ve envā'i meyve alub ol baḡçeye gitdi ve bir ağaç altında ⁽¹²⁾ ta'ām ve başka ağaçda şarāb ve başka ağaç dibinde meyveler koyub geldi.

Pes ⁽¹³⁾ şabāḡ olduḡda hānemi ve seyre meḡtuzī olan eşyāyı berābier alub baḡçeye vardular ⁽¹⁴⁾ Hātūn gūlām ile keşt ve güzār ider iken bir ġarāb şīḡa eyledi gūlām “Evet bilürüm.” didi ⁽¹⁵⁾ dimele hātun “Sen ġarābuñ didiğini bilür müsün?” didükde gūlām “Evet bilürem.” didi ⁽¹⁶⁾ hātun “Ne söyledi baña ifāde kıldı didi gūlām ġarāb felan ağaç dibinde yemek ⁽¹⁷⁾ vardur gelüñ tenāvül idüñ diyor.” didükde hātun taḡḡīḡ sen toyuruñ lisānı fehmi idiyorsun ⁽¹⁸⁾ gel baḡalum ġarābın sözi şaḡīḡ mi diyerek o ağaca vardılar fiū'l-vāḡ'a orada hāzır ⁽¹⁹⁾ ta'ām bulduklarından hātun ta'cib idüb ol ta'āmdan tenāvül itdiler ba'de yine ⁽²⁰⁾ ġarāb şīḡe iderek gūlām daḡı şadaḡāt dimesiyle hātun “Ne söyledi?” diyü suāl ⁽²¹⁾ gūlām “Felan ağaç altında hamer 'atīḡ ve şāf mā'i lezīz vardur gelüñ anı daḡı nūş ⁽²²⁾ idüñ didi hātununa ol ağaca varub fiū'l-vāḡ'a bāde ve şu bulduḡda nūş ⁽²³⁾ itdiler ve gūlāmdan ġāyet ta'cib iderek yine baḡçede seyir ve temāşāda ḡaldılar bir miḡdār ⁽²⁴⁾ şoñra tekrār ġarāb şīḡa itmele gūlām şadaḡāt.” didi.

Hātun “Amān senüñ ⁽²⁵⁾ ġarābuñ ne söyledi?” didi. Gūlām falan ağacuñ taḡtında güzel envā'i meyveler vardur.” diyor ⁽²⁶⁾ hātūn yine ol ağaca varduḡda vāḡ'ā meyveler bulub onlardan daḡı tenāvül itdiler ⁽²⁷⁾ ve yine ḡalkub baḡçede gezer iken ġarāb bir daha şīḡa itdi gūlām bir taş alub ⁽²⁸⁾ kuşa atdı hātun “Niçün ördek?” diyü suāl “Ol daḡı efendüm ġarābañ söylediğı ⁽²⁹⁾ söz fenādur ḡicāb iderüm efendüme söylemem.” didi. Hātun “Sen söyle ḡicāb itme bizüm [414a] ⁽¹⁾ aramızda bir şey ḡalmadı.” didiyse

ğulām çekinüb ve hatun el-hāh iderek söylemesine ⁽²⁾ yemīn ve kısm itdi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde ġarāb şeb tayyaran iderek ⁽³⁾ şüb garbe neşr cenāh ve vece cemīl nehār dī-dārını ufağ şırkından hay ‘Aliü’l-felāh ⁽⁴⁾ lafzıyla ‘alāmetini dīdelere mazi ve levāh oldugunı görüb süküt eyledi.

(5) **BEŞ YÜZ TOKSAN İKİNCİ GİCE**

⁽⁶⁾ Çün ġarāb zālām şark nāhiyesinininden neşr cenāh ihtimām idüb ā’lim kanādı ⁽⁷⁾ tahtında idhāl ve enzēmān ideceğini Şehrazād gördükde tekmīl-i hikāyede dirki: Çün ⁽⁸⁾ hatun merķūm ġulāma ziyādece el-hāh itdi ġulām “Efendüm baña hitābā sen seyyidüñe ⁽⁹⁾ efendümüñ itdüğü fi’ili icrā eyle diyor ben bunuñ için maḥcüb kaldum.” didükde ⁽¹⁰⁾ hātun kaḥkahaya başlayub ve “Bu söyledüğü şey kolaydur ve ben saña maḥālgat idemem.” ⁽¹¹⁾ diyerek bir ağacun sāyesine gitdiler ve bir seccāde serüb üzerine yatarak ġulāmı ⁽¹²⁾ kazā-i ve tare da’vet eyledi.

ġulām gelüb edā-yı merāma ihtimām ider iken efendi ⁽¹³⁾ geldi ve ḥaykırub ḥanuma “Ne oldu?” diyü suāl ġulām derḥāl koşub “Efendüm ⁽¹⁴⁾ kaldı ḥanum telef ola yazdı zīrā bu ağacun üzerinden düşmüş balı bir miḡdār incidi.” ⁽¹⁵⁾ didükde merķūm yanuna vardı ol daḥı ah vay dimege başlayub ġulām beni tedārik ⁽¹⁶⁾ itmeyeydi helāk ve telef olurdu diyerek ḥerīfi iğfāl eylediler.

“İşte ey padişāh ⁽¹⁷⁾ ricālün giydü ve ḥileleri ne dercede oldugunı bu naḡl itdügüm hikāyelerden fehm ⁽¹⁸⁾ idersen vüzerā kelāmlarına i’timād iderek benüm ḥaḡkıımı zāyi’ itme diyerek bekāya ağaz ⁽¹⁹⁾ eyledi çün Melik işbu cāriyeye ziyāde muḥabbet iderdi ḥātırını alub bahr-ı ḥāl ⁽²⁰⁾ Şehzāde katl olunmasına fermān eyledi irtesi gün ‘aliü’ş-şabāh altıncı Vezīr ⁽²¹⁾ ḥuzūr-u şāha varub yüz sürdü vay padişāh-ı zemīn sen Şehzāde ḥaḡkıında ‘acele ⁽²²⁾ itme tāki ḥaḡkı eşkār olsun zīrā bātıl deḡān ve ḥaḡ sarāy meşīdü’l-erkān ⁽²³⁾ ve nūr zālām leyli azḥāb ider nisānuñ meger ve ḥileleleri ḡur’ān-ı ‘azīmü’ş-şānda beyān ⁽²⁴⁾ olunmuşdur anuñla mütenzāḡ ve ḥaşşa mend olmaḡ lāzımdur giderlerinden biri erbāb-ı devletiü’l-dāder ⁽²⁵⁾ hātunuñ hikāyesidir andan daḥı ḥaşşa olmaḡ lāzımdur.” didükde Melik “Nicedür ol hikāye.” ⁽²⁶⁾ didi. *hikāye* Vezīr naḡl iderler ki: Tācir kızlarından bir hatun var idi ḡocası ⁽²⁷⁾ dā’imā sefer iderdi bir def’a balād ba’ideye sefer itmekle hatun ve ḥadte ḡayanamayarak ⁽²⁸⁾ zarīf ve latīf bir ġulāma ā’sıḡ oldu ve aña müvāşalat iderek ġulām daḥı aña [414b] ⁽¹⁾ muḥabbet iderdi

günlerde bir gün gūlām mezkūr birisiyle govğa ve nezā' itmekle haşmı ⁽²⁾ vāliye şekve ve zālīm olduğu şahideler ile işbāt itduğunden hepsi ilkā eyledi ⁽³⁾ hatun gūlāmuñ hepsi istedikde 'aklı başından gidüb kalkdı ve güzel eşvābını ⁽⁴⁾ giyüb ziyneti dağı derece-i nihāyete eblāğ iderek Vālinūñ menzline varub 'arzuḥāyālini ⁽⁵⁾ virdi arzuḥāilde benüm qarındaşum olub felan ādem ile nezā' itmiş isede hışmı ⁽⁶⁾ zālum ve tarafdārı çok olmağla zor ile şehādet idüb karındaşımı ḥabse ⁽⁷⁾ ilkā itdirdiler ve benüm andan ğayrı kimsem olmamağla işumi ve gücümü ol görür ⁽⁸⁾ şimdi mazlūma maḥbūs oldu "Hālume merḥamet qarındaşımı itlāk buyruñ." diyü ⁽⁹⁾ yazmuş vāli 'arzuḥāli okuyub ve ḥātuna dağı nikāh itdükde bende zūlfüne esir ve ḥüsn ⁽¹⁰⁾ ve cemāline mebhūt olub kendüne mālīk olmayarak ben senūñ qarındaşını şalıyorum ⁽¹¹⁾ mādem ki içeriye girüb "Benüm ile bir miqdār oturmağuca." didi. Hatun "Efendüm eger ⁽¹²⁾ bu ḥuşuşda merāmıñız var ise yarın sa'at üçde tebdil ile ḥāneme gel ⁽¹³⁾ ve aḥşāma kadar otur şafā ne nā'il ol." didükde vāli "Senūñ menzilūñ nerededir?" diyü ⁽¹⁴⁾ suāl ol dağı menzline ḥaber virerek gitdi ve oradan qağı beldeye varub ⁽¹⁵⁾ huşūr yine girdi "Vay qağı-yı islām sen benüm ḥakkımda ihkāk eyle." didi. Qağı ⁽¹⁶⁾ "Da'vāñ nedür söyle." didükde hatun "Benüm bir qarındaşum olub andan ğayrı kimsem yoktur ⁽¹⁷⁾ ve işümi gören ancağ odur işte bulunmadugundan size gelmem icāb eyledi anı vāli ⁽¹⁸⁾ bī-ḥağ ḥabis itmekle şalı virmedi efendiden ricā iderüm qarındaşımı kayurmak için ⁽¹⁹⁾ vāliye ḥaber gönderüñ." didi. Qağı merķūmenūñ şemāi'l ve Cemālini görüb derūn-u ⁽²⁰⁾ dilden meyil eyledi ve "Sen buyur dāḥil-i menzile gir cāriyelerimiz ile otur." didi. ⁽²¹⁾ Şehzāde ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt ⁽²²⁾ eyledi.

(23) *BEŞ YÜZ TOKSAN ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Çün hatun Qađı aña ā'şık ve dildāde ⁽²⁵⁾ olduğunı derk eyledi "Efendüm sen bir idrak şalıvırlmesini emr eyle soñra istediğün ⁽²⁶⁾ olur." didi. Qađı "Ḥayır sen içerüye gir bir miqdār oturalum zīrā senūñ laṭif ⁽²⁷⁾ ve cemālūñ baña müstevli oldu ve senūñ birāderinūñ 'ali gel ḥāl itlāk sebiline ⁽²⁸⁾ iderüm ḥatta dīnī var isede mezzürdür." didi. "Efendüm sen böyle itdiğün ḥāilde [415a] ⁽¹⁾ 'avām nās ne ider?'é didiç

Qađı "Eger menzilume duḥūl itmez iseñ derḥāl sebīlūne ⁽²⁾ keytÇ" didükde hatun "Efendüm mādemki sen bu derecelere tenzil idüb benüm gibi ḥātuna ⁽³⁾ muḥab olduñ bu ḥuşuş baña şerifdir lakin ben senūñ setr ve rāḥtañı isterüm vaşāluma ⁽⁴⁾ taleb

iseñ yarın bu cāriyeñizüñ hānesine tebdil kıyafetiyle teşrif ve ahşāma ⁽⁵⁾ kadar istedigüñ hālde bitavted ve geregi gibi şafā ve rāhat idelüm zīrā bunda ⁽⁶⁾ cāriyelerüñiz vardı anlar beni görüb seni lisāna düşürdüler ve teşrifüñiz sa’at dördte ⁽⁷⁾ olsun.” didi. Kağı “Senüñ hāneñ nerededür?” didi merķūme yerini haber virüb gitdi ⁽⁸⁾ ve toğrı Vezirüñ huzūruna gidüb birāderi zālime vāli habsinde oldugunu ⁽⁹⁾ ‘arz ve etlākını ricā eyledi çün hātun merķūma kocalarıñ kocası olub ⁽¹⁰⁾ şive ve etvārından görenüñ sākini tağrık ve sevgülüsünüñ mufāşılını derd-i şehvet ⁽¹¹⁾ ile tefküñ ider bir beyüñ elinden geçmüş ve şeytān la’yn etvārından öğrenmüş idi ⁽¹²⁾ Vezir dağı dām muhabbetine giriftār ve nār-ı ‘aşkıyla suzān olub ol dağı kōnađına ⁽¹³⁾ girmesini iltimās ve gāmze-i Başra ile işāretleri ihtilās idüb etlāk mađbūs ⁽¹⁴⁾ vaşāl cānān ve ictilāy ikdāh ‘ināk ve būs Kağıya sene ta’līk itdükde ⁽¹⁵⁾ merķūma efendüm cāriyeñüz sizüñ iltifātüñiz ile şeref bulur ancak şimdi mađlūbuñuz ⁽¹⁶⁾ mümkün degüldür merām iderseñüz tebdil ile menzilume yarın sa’at beşde teşrif ⁽¹⁷⁾ “Buyuruñ şafā ve rāhat ile ahşāma kadar eglenelüm efendümüñ merāmı olur ise gice ⁽¹⁸⁾ dağı kalsun zīrā hātun kısmı ba’zı hālātdan nazāfte muhtācdur.” didi.

Huzūrundan gitdi. ⁽¹⁹⁾ “Senüñ menzlüñüz nerededür?” diyü suāl ol dağı yerini haber virmekle huzūrundan gitdi ⁽²⁰⁾ ve oradan toğrı Meliküñ yanuna varub birāderini vāli zulme hābis itdügünü ‘arz ⁽²¹⁾ eyledi ve feryād idüb Melikden birāderinüñ itlāk için niyāz ve istirhām eyledi ⁽²²⁾ Melik merķūmenüñ lağif ve cemālını gördükde sihām çeşmānıyla derūnu reşk ve sihir ⁽²³⁾ kelāmıyla bāđını mübtelā-yı ‘aşk idüb biñ can ile muhab-ı şāđık oldu “Vay ⁽²⁴⁾ hātun sen harem-i sarāyına gir ve ben senüñ qarındaşüñ itlāka haber gönderürüm.” didükde, ⁽²⁵⁾ hātun “Efendüm bu istedigüñ şey size göre kolaydır zīrā gerek razı oldum ve gerek ⁽²⁶⁾ olmadım size göre cümlemizüñ erkegi kul ve hātunı cāriyeñüzdür eger Melik bu keyfiyeti ⁽²⁷⁾ benden istediye hem hađķında setr ve hem cāriyeleri için şeref olub yarum ⁽²⁸⁾ sa’at altıda menzlume tebdil-i heyet ile nađl hağvalar buyursun nitekim şā’ir ⁽²⁹⁾ hālili hal işirtmā o sam’atmāzz ziyāret men cillet mađārıma ‘andı dimüşdür zīrā [415b] ⁽¹⁾ cāriyelerine teşrif buyurduklarında ahşāma kadar oturub şafā ve rāhat iderler ⁽²⁾ ve isterler ise gice dağı kalurlar.” diyüb gitdi. Şehrazād hikāyeden bu mağale geldükde ⁽³⁾ hađe’i nehār infitāh ve sır ziyā ile mektūmunı mübāh idüb hādes zālum gözlerinden ⁽⁴⁾ ihtifāye ‘ađ zemām eyledügünü görüb süküt eyledi.

(5) **BEŞ YÜZ TOĞSAN DÖRDÜNCÜ GİCE**

(6) Çün sehâb zulumet gaybûbet şems ile Ā'lime inbisât ve tâ'kıb ve nehâr beyninde (7) maddeyi ihtişâs ve irtibâf olub (arapça ibâre) ayet (8) kerîmesinüñ müşdeki üzeri gün batub gice oldugunu Şehrazâd gördükde tekmîl-i (9) hikâyeye şürü' idüb dir ki: Hatun Meliküñ huzûrundan çıkdıkdâ toğrı (10) bir nacâr bulub hânesine götürdü ve “İnsân kıaldırır beş güzeli ve her bir güzün (11) kıapusını ayrı olmaq üzere bir dolab ısmârlayarak ücretini dahı dört altün (12) virdi ve bugün isterem.” didi. Nâ-câr ol oldığı dinâr ile himmet idüb ahşâm (13) üsti hatunun hânesine İyşâl eyledi ve her bir güzün kıapusına maħkem kilid kıoyub (14) oturdy.

Şabâh oldıkdâ merķûme magel ve meşrub ve madâm ve naql ve fevâñe ve envâ'i (15) şükûfe ahzâr ve gâyet â'lâ bir sofray-ı madâm ve diger sofray-ı ta'am ihzâr itdükdên (16) sonra müfteħir olan eşvâbını labs ve ziynet ile kendünü düzüb oturdy sa'at (17) üçe vardıkdâ kıapu çalınub açıldıkdâ vâli-i belde oldugunu görmekte huzûrunda (18) zemîni bûs idüb yukarıya aldı ve hâzır eyledili oțaya girdirüb oturdy (19) ve “Efendüm bu maħak ve câriyesizüñdür sen bugün ahşâma kıadar ikâmet ideceksün (20) şol eşvâbını çıkar ton ve entâri ile istirâhat eyle.” diyüb üzerinden kisvesini (21) neza' itdi ve oturub ‘ayş ve nüş ile meşğül kıaldılar.

Vâli ba'dü'l-melâ'be elini (22) hatun uzatdıkdâ “Efendüm bu huşuş bizden kaçmazsan ibtidâ hâtırım mütemin olmaq (23) için birâderinüñ eñlâkıını bir tezkire yazdıya niyâz itmekle vâli derhâl hazinedârına (24) ođlanıñ teħciliye sebîlini hâvi tezkire yazub hatuna virdi ve mülâ'ba ve mülâfafa (25) dönüb müşteğal kıaldı ol hâletde iken kıapu çalındugunu işidüb vâli ‘aceb (26) kim geldü didükde hatun kıocam gelmuş.” didi. Vâli “Nice idelüm şimdi beni gör.” (27) didükde hatun “İşte bunda bir tolab vardur seni içine kıoyayum ve kıocamı bir hîle (28) ile sür'atle taşraya gönderirim didi vâli ne güzel.” diyüb ol necâre yaptırdığı [416a] (1) tolabuñ bir gözine kıoyarak üzerine anhtâr ile bend idüb aşığıya indi (2) ve kıapuyı açub Kıadı efendinüñ teşrif buyurduklarını gördü hemân (3) ayaklarına kıapanub öpdü ve “Buyuruñ efendüm menzil sizüñdür.” diyerek, önüne düşüb (4) yukarıya kııkardı ve bir entâri ile bir ton götürüb şol ağır eşvâbını çıkar (5) istirâhat buyurasüñüz diyüb kisvesinden şoydı ve huzûruna sofrâ (6) ta'am taqdîm iderek “Bugün şeref günümüzdür.” diyüb mülâ'ba ve mülâfafa ile (7) meşğül kıaldılar.

Kağı efendi kazā-yı vaṭr için elini uzatdı ḥatun “Ṭur efendüm ⁽⁸⁾ sen bugün aḥşāma kadar bizdesün daha teşrifüñüz bir sa’at oldı maṭlūbuñ ⁽⁹⁾ olan şey kaçmaz.” diyüb eglendürdi bir sa’at geğer geçmez nagāh kapu çalındı ⁽¹⁰⁾ ortalığı şaşırub “Acaba kim geldi?” diyü suāl ḥatun “Efendüm telāş itme gelen ⁽¹¹⁾ zevcemdür anı şimdi sür’atle cefā’ iderüm hemān ben bu ṭolabuñ gözine gir bir miḳdār ⁽¹²⁾ arām buyruñ.” diyerek, ol ḥākim şürü’ şerif ṭolabda oturub faẓīḥat ⁽¹³⁾ havfından ya laṭif diyerek ḳaldı ḳarı merḳūmuñ üzerine ḳapadub çalan ⁽¹⁴⁾ ādem indi ve fetih bāb idüb Vezīr müşteri tetbīr olduğunu görmekle hemān ⁽¹⁵⁾ ḥāke düşüb ellerini ve ayaklarını öpmege başladı ve “Şeref bu şerefdir dünya ⁽¹⁶⁾ iştirā idecek olur isem mümkün degildir ben kim oldumki maḳāmımı bu derecelerde ⁽¹⁷⁾ oldı.” diyerek Vezīri yukarıya iletdi ve ‘aliü’l-ma’tād kisvesini çıkarub ⁽¹⁸⁾ ḥafif esvāb giydirdi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdiğini ⁽¹⁹⁾ görüb süküt oldı.

(20) **BEŞ YÜZ TOKSAN BEŞİNCİ GİCE**

⁽²¹⁾ Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: Çün Vezīr tenhā oturdu ḥatun envā’i mekem ⁽²²⁾ ve ḥüda’lardan ibdā’ fūnūn ve taḳdīm ṭa’ām ve şarab ile ḥātır destüriyi memnūnidüb ⁽²³⁾ mülā’be ve mülāṭafa ile meşḡul oldı ve her ne kadar vaşāl mergūba aṭāle dest ⁽²⁴⁾ ve şiddet-i şabḳ ile sarḥoş ve mest oldıysada mekāra “Sen bugün bizdesin ṭū ⁽²⁵⁾ bir miḳdār daha nüş idelüm.” diyerek ,Vezīr efendiyi aklandırdı tāki kapu bir daḥa çalındı. ⁽²⁶⁾ Vezīr “Kim geldi?” diyü suāl ḥatun “Benüm ḥelālum geldi lakin bir beis yokdur ḡārib ⁽²⁷⁾ bir şey olub yine gideceksin ḥavf ve telāş itme gel seni iş bu ṭolabdan şaḳla.” ⁽²⁸⁾ diyüb mezkūr dolabıñ içini gözinde maḳbūr iderek kilidledi ve sür’atle inüb [416b] ⁽¹⁾ kapuyı açduḳda Melik geldüğünü gördi hemān ḥuzūrunda zemīni pūs itmege ⁽²⁾ başlayub güyā sürür ve ferḥundan göz yaşı döküb “Ey Melik zī-şān! Ḥaḳḳ ta’ālī ⁽³⁾ ḳatında ḳaderüm balatır oldığı teşrifüñizden müstebān oldı zīrā bu şerife kim nāil ⁽⁴⁾ olabilür buyruñ.” diyerek ve du’ā ve şenā iderek yukarıya aldı ve bu ağır kisve ile cülūsuñuz ⁽⁵⁾ şaḳındı ve birer emir-i seniyeñiz olur ise efendüme ḥafif esvāb getüreyümde rāḥat ⁽⁶⁾ idesüñüz Melik ḥatunuñ işbu terhātine ferigate olub “Pek iyü idersün.” didükde sür’atle ⁽⁷⁾ ḳoşub elli ḡuruşluk entāri ve ṭon giydirüb biñ altün deđer kisvesinden ⁽⁸⁾ şoydı ve ḥuzūrına ṭa’ām ve ba’dü’t-tenāvül māida madām taḳdīm idüb ve ḳucaḳında ⁽⁹⁾ ḳa’ūd ve maş şifāf ve lams nehūd ve şam naḥūd ve taḳbīl ḥudūd ile müstaḡriḳü’l-bāl oldılar ⁽¹⁰⁾ ve derūn-u dolabda olan zevāt cümle keyfiyetleri müşāhid olub baḥr-ı ḥayrete düşdiler ⁽¹¹⁾ ve her noḳtaña Melik destini ḥatunuñ boynuna

atub azā ve ar ve efrāg māh ahir ile ⁽¹²⁾ sūre-i akī mūnkasır olması iin aleb vaāl oldısa da merūme “Efendūm ⁽¹³⁾ cāriye senūndūr bu ‘acele nedūr.” diyerek ifāl ider aldı.

Anlar ol hāletde iken apu ⁽¹⁴⁾ alındı Melik “Kim geldi?” diyū suāl hātun “Zevcem geldi.” didūkte, “Sen var git ⁽¹⁵⁾ anı def’ eyle valā ben yanuna varub kahrā ve cebrā ard iderūm.” didūkte hātun “Hā celle ⁽¹⁶⁾ ve ‘alā hāzretleri efendūmi hāadan alasun siz anı ard itmek deil bel ki ⁽¹⁷⁾ atline bile mutedirsūniz lakin hā beyninde faihātūnizi istimām bir kelbdūr imdi girer ⁽¹⁸⁾ imdi ıar emr-i seniyeñiz olur ise ibu olabda bir midār ārām buyruñ ⁽¹⁹⁾ ben anı def’ iderūm.” didūkte merūmenūñ hūd’asına aldanub ol Melik zī-ān ⁽²⁰⁾ derūn-u dolabda macūb ve penhān olub ūzerini kilid ile apatduda apuya varub ⁽²¹⁾ adı ve dolabı ileyen neār oldugunu gōrdi.

Hemān anuñla gōvgaya balayub ⁽²²⁾ “Senūñ baa yapdıgūñ dolab ardur istedūgūm gibi yapamadūñ.” didūkte Necār “Senūñ ⁽²³⁾ virdigūñ ōli adardur.” didise de mūfīd olmayub hātun “Gel ba.” diyerek dolaba ⁽²⁴⁾ getürdi ve beinci gōzi aub “İte ardur gir baalum ıgarmusun?” Necār olabuñ ⁽²⁵⁾ vasa’tını hātuna gōstermek iin iine girdūkte merūme anādı ūzerine ⁽²⁶⁾ apadub anahtār ile kilidledi ve oradan sūr’atle ıub ve elinūñ hāzinedārına ⁽²⁷⁾ varub mabūbı olan gūlāmuñ elāına dāir ve eli yazdıgı tezikireyi virdūkte ⁽²⁸⁾ dū-ār gūlāmuñ hāl sebilini tahliye ve hātunuñ eytdūgi keyfiyetleri tefilā ifade ⁽²⁹⁾ (silik yazı) “Memleketde almamız mūmkūn degildūr hemān zımet olan eyāmızı alub firār idelūm.” [417a] ⁽¹⁾ diyerek menziline geldi ve ol zevātūñ kisveleriyle zī-miyet olan eyāyı alub ⁽²⁾ rāh firara yūz tdılar.

Gelelūm dolabda alan zevāt ac ve usuz oturub evvel ki ⁽³⁾ girenler Melikden hāvf idūb sūkūtda aldılar ve Melik daı Necār’uñ orada oldugunu ⁽⁴⁾ bildūgūnden “Baalum meil niye mancur olur.” diyerek sūkūt ile aldıysa da Necār ⁽⁵⁾ cūmleden bī-haber olmala hāyırmaa baladı ehrazād hikāyeden bu maale geldūkte ⁽⁶⁾ abāh-ı tarib itdūgūnū gōrūb sūkūt eyledi.

(7) **BE YŪZ OKSAN ALTINCI GİCE**

⁽⁸⁾ ehrazād kelāma āgaz idūb dir ki: Her ne adar naar telā ve hāvfā dūūb dolabdan ⁽⁹⁾ hātunı aır dise de bir adā olmala ve bolı daı ııdurmasıyla hemān

(10) dolabda tabvil itdi ve bolı tahtında olanlara indi Қаdı şabra mecāl bulamayub (11) ve “Artuқ biz bunda топlanduқ sırrumuz мућlakā fāş olacağında şübhe yoқdur.” diyerek (12) şadāsını azhār eyledükde “Nedür bu avāz üzerümize aқan necāset hālümüz kifāyet itmez mi?” (13) didükde, Vāli “Ey Қаdı efendi! Senüñ acr ve sevābuñ çok olsun sen üzerümize (14) tabül idübde һayқırıyorsun.” didükde Қаdı Vālinüñ şadāsını işitti “Vay efendüm! (15) Sende buraya mı geldüñ?” diyü muһātabaya şürü’ ve Vezīr daһı “Ey Vāli! Bu dāma nice (16) düşdüñ dimegin Vāli ve Қаdı ve Vezīr hāllerinden ta’cib iderler iken Melik daһı (17) şadāsını azhār ve Vezīre һiћābā nice idelüm.” diyü suāl ve dolabuñ kırılmasına қарār (18) virmüş dolab maһkum yapulmuş olduğundan kırmasına muқtedür olamadılar ve Necār “Ey efendiler! (19) Siz zenparalık için geldüñüz ya ben ne itdüm ben ise dolab yapub ücretimi tamāmā (20) alamadugumdan istemeğe geldüm һāşıl bunlar birbiriyle laқırdı ider iken қомşular һatun (21) merқūmenüñ һānesinde gulğala oldugunu işidüb қомşumuza sarıқ girmüş.” diyerek, (22) қоşub geldiler ise de һānede kimse olmayub ancaқ dolabda һareket ve kelām oldugunu (23) gördiler ve bu dolaba gālībā cin girmüş buña taқrib itmek muһātıraludur ancaқ bunu (24) ateş ile yaқalum diyerek odun getürmege gitdüklerinde Қаdı “Ey cemā’at-i müslümīn! (25) Bu işi itmeyüñ.” didi.

Қоңсуyana şübheye dū-çār olub cin insān şūretine girdügi (26) ma’lūmdur didüklerinde Қаdı merқūmunuñ kelāmını işitdükde қurān-ı ‘azīmü’ş-şāndan (27) bir қақ it telāvet idüb ve “Behey ādemler! Baқuñuz gelüñ sizüñle laқırdum vardur.” didi. (28) Merқūmun yanuna taқrib itdüklerinde Қаdı “Biz falan ve falanlarız.” diyerek söyledi [417b] (1) ve keyfiyet vāқ’alarını daһı ifāde itdi ol vāқit қомşular bir necār getürüb (2) dolabı kırdılar ve çıқан zevāt gicelük kisvesiyle çıқub birbirine gülerek (3) gitdiler ve һatunu elegeçürmek için her ne қadar cisilcu itmüş iselerde aşlā (4) eşer bulamadılar işte “Ey Melik! Nisānuñ mekīdeleri bu vechledür.” bu һikāyeden һişsemide (5) olmayub bunca zevāt һatunuñ pençe-i gadarına girfitār oldılar ****һikāye**** ve güzlük (6) naқil iderler ki bir recl var idi her bār һaққ celle ve ‘alā һazretlerinden leyle-i қadri (7) görmesini niyāz iderdi ve bir gice leyle-i қadr aña bedīdār ve abuvāb semā күşād olub (8) her şeyüñ һaққ secāna ve ta’āliye secde itdügünü gördükde zevcesine “Ey һatun! (9) Ben menü’l-қadīm leyle-i қadr görmesini Allah’dan niyāz ve gördüğüm vaқit üç şey için (10) du’ā itmege allah ile ‘ahd ve peymān eyledüm ve şimdi leyle-i қadr görmüş olduğumda (11) uşileri isterem.” didi.

Hatun “Ey recl! Senüñ alt rücüleytüñ pek ufağ anı büyük ⁽¹²⁾ eylesün du’ā eyle.” didi ol dağı bu māddeyi taleb itdükde zıkrı büyüyüb uzun ⁽¹³⁾ kabağ kadar oldı ve o derecelere vardı ki anuñla kıyām idemedugunden zevcesi ⁽¹⁴⁾ kaçmağa başlayub hayrān kalmağla yine hatuna “İşte bunı sen istedüñ şimdi ne idelüm?” ⁽¹⁵⁾ didükde hatun “Ben bu kadar şey istemedüm Allah’dan şu belādan kırtulmasını niyāz eyle.” ⁽¹⁶⁾ didi.

Merķüm kıbleye tevce ve “Ya rabbi beni şu belādan hülāş eyle.” diyü du’ā itmekle ⁽¹⁷⁾ bütün bütün zıkrı gayb olub ašlā eşer kalmamağla hatuna dönüb “İşte bu keyfiyetlerüñ ⁽¹⁸⁾ cümlesi senüñ şom ve uğursuzluğundan neşāt itdi zırā ben ol üç hācet ki ⁽¹⁹⁾ Allah’dan maṭlūb idecekdüm dünyā ve ahirete rac’i olacağdı şimdi ikisi hevāya ⁽²⁰⁾ gitdi ne idelüm.” didükde merķūma “Sen Allah’dan evvelki hālūñi niyāz eyle ol dağı ⁽²¹⁾ su’ā idüb hālet evvelisine döndi ve ol hatunuñ sū-i tedbirine düşdi.” didükde ⁽²²⁾ Şehrazād şabāh-ı takrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(23) ****BEŞ YÜZ TOKSAN YEDİNCİ GİCE****

⁽²⁴⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Vezir hikāyesini tekmil itdükde “Ey şāh-ı devrān ⁽²⁵⁾ hātunlaruñ keyd ve had’alarını hāvi işbu hikāyelerüñ naql ve irād itmekden murād ⁽²⁶⁾ ancak şol cāriyenüñ sözine i’timād itmeyerek ceker parañüzi i’dām ve ism ⁽²⁷⁾ leykizüñ sizden şoñra binām olmasından mübā’adat buyurmañız içündür yoğsa ⁽²⁸⁾ emir ve fermān efendümündür.” didükde, Melik Vezirüñ kelāmıyla mütanşılığ olub Şehzādenüñ [418a] ⁽¹⁾ katlinden şarf nazār eyledi gice olduğda cāriye feryād ve fiğān iderek huzūr-u ⁽²⁾ Melike girdi ve kendüni ateş ile yağub bütün vücudı berbād oldı Melik “Niçün ⁽³⁾ kendüñe böyle itdüñ?” diyü suāl ol dağı “Ben kendümi i’dām idecegüm zırā hayātdan ⁽⁴⁾ vazgeçtim ve hatta vaşiyetimi yadum lakin bilürem ki ben öldükden şoñra ol Melik ⁽⁵⁾ cama şuy cariyesine itdüğü işkenceye pişmeyān oldığı gibi sen dağı nā-dem ⁽⁶⁾ olursun.” didükde Melik “Nicedür anuñ hikāyesi söyle bağalum.” didi. ****hikāye**** ⁽⁷⁾ Nağil iderler ki: Bir Meliküñ gāyet metdine ve ā’bde camaşuy hidmetinde müstaḥdim ⁽⁸⁾ sarāyında bir cāriyesi olub çok severlerdi günlerde bir gün Meliküñ zevcesi ⁽⁹⁾ sarāyda olan ḥamāma girmek isteyüb gāyet nefis ve kıymetlü gerdanlığını boynundan ⁽¹⁰⁾ çıkarub cāriye-i merķümeye teslīm ve “Ben ḥamāmdan çıkıncaya kadar sende kalsun.” ⁽¹¹⁾ diyerek, ḥamāma girdi.

Cāriye-i merķūme gerdanlığı bir yaşduķ üzerine koyub ba'z (12) eşģāline binā başķa oτaya kendū merķūme ol oτadan ıķdığı birle bir kuş gelüb (13) gerdanlığı kapdı ve sarāyuñ divārlarında bulunan ba'z ovuķlara idhāl idüb koydı (14) lakin cāriyenüñ bu keyfiyetden hāberi yoğdı.

Pes Melikūñ zevcesi hāmāndan (15) ıķub cariyeden gerdanlığı istedükde cāriye koyduğu yerde bulamadugundan hānuma (16) gelüb söyledükde Melik arılub bahr-ı hāl gerdanlığı Őu cāriye almuşdur dimegin (17) merķūme her ne ķadar yemīn ve ķısm itdise de īnānmayub işkenceye atdı ver her gün (18) arb ve ahrāk balnār ve envā'i 'azāb merķūmeyi ta'zīb iderlerdi lakin (19) bir yeteü's-saħa olmağla bir Őey ile iķrār itmedi Melik daħı ta'zībinden bī-zār olub (20) habiseü'l-ķā olunmasına fermān eyledi günlerde bir gün zevcesiyle sarāy-ı Őādır ve anuñ (21) yanunda oturlar iken bir kuş sarāy Őıķlarınıñ birinde mezkūr gerdanlığı süridüğünü (22) görmekle cāriyelerüñ birini isteyüb kuşuñ oldığı yere irsāl eyledi ol daħı (23) varub gerdanlığı Őıķ mezkūrdan iħrāc ve hużūr-u Melike getürdükde cāriyeye (24) itdükleri işkence ğadar oldugunu fehm itdiler ve derhāl habişhāneden ıķarub (25) hużūrına geldükde Melikūñ zevcesi ī'tizāra başlayub müsāmaħa eylemesini ricā ve vāfir (26) mam ā'tā eylemişler ise de merķūme mal ķabūl itmeyüb ķalkub gitdi ve cümle (27) mamūlkiyle taşdıķ iderek 'ibādet ile meşģüle oldı ve keyd-i nesādan bundan ağrıb (28) bir ķışsa daħı vardur didükde Melik nicedür ol hikāye didi **hikāye** cāriye nakl (29) iderler ki melūk 'izāmdan bir pādişāh var idi ve anuñ aldatma??* nāmında bir duħteri olub [418b] (1) zamānında nazīri yoğdı hūsn ve cemāl ve firūā'tü'd-defide dahr ve nā-dere- (2) 'asrıydı ğāyet kendünü begenüb isteyen evlād-ı melūk meydān-ı harb (3) mūnavķıf ricāl ve dilāver erkekte benüm ile ıķsun ğālib olur ise (4) anı zevc iderüm ben ğālib olur isem eşvābını Őoyub aluram ve eline ğalbemi (5) yazaram dir idi ibnā melūk ve selātīn işbu keyfiyeti işidüb ve mūmā-ileyh(6) hūsnve mūbālına daħı vāķıf olmalarıyla tezāhim iderek yanuma gelürlerdi. Şehrazād (7) hikāyeden bu maħale geldükde Őabāh-ı takrib itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(8) **beş yüz toķsan sekizinci gice**

(9) Şehrazād kelāma Őürü' idüb dir ki: ün mūmā-ileyh Őeyt şadāsı ā'leme (10) velevle Őaldı ve yanuna gelen Şehzādeler mübedāne ıķduķlarında elτamānuñ hūsn ve cemālīnūñ (11) aslħa ķuyası malhūzlar olduķda hemān evvelki nazardan müşāb (12) ve Őābiya sehāmü'l-hāzīle ğāib bile mest bī-şarāb olub (13) Őecā'at ramħ ve sinān hūsn-ü

fitāna münkalıb ve ol Şehzāde bī-çāre meydān-ı imtiḥānda ⁽¹⁴⁾ mütağlib olur idi müşār-ileyh daḥı ḡālib olduğda kisve ve eseb ve silāḥını alub ⁽¹⁵⁾ cebinde ‘atīk aldatmā diyü yazar idi pes ba’z Şehzādegān ‘acem işbu māhir ve ⁽¹⁶⁾ duḥterüñ ḥālını işidüb ‘aşkıyla kesb ve “Ben anuñ ḥaḳḳından gelüb tezviciyle ⁽¹⁷⁾ beynü’l-akrān rāf’i ‘ilm olayum.” diyerek ‘azīm hediye istiḥāb idüb müşār-ileyh ⁽¹⁸⁾ pederine gitdi ve hediyesini ḥuzūrına taḳdīm idüb kerümesini istedi.

Çün ⁽¹⁹⁾ Şehzāde-i müşār-ileyh balād ba’ideden gelmiş ve pederi daḥı melük ‘izāmdan bulunmuş olmağla ⁽²⁰⁾ hediyesi nezd-i mülkde qarīn ḳabül ve talḥif ve ikrām-ı ‘aymīm ile nāil mamül ⁽²¹⁾ vālideside Melik müşār-ileyh “Ey oğul! Sen benüm Eldatmā nāmında olan kerīmemi istedüñ lakin ⁽²²⁾ benüm anuñ üzerine ḥükmüm geçmez zīrā mümā-ileyh ben meydān-ı ḥarbde ḡālib olmayan ⁽²³⁾ kimseyi zevcine ḳabül itmeme meger beni ḳahr idüb ḡālib olursa ol vaḳit cāriyesi ⁽²⁴⁾ velem.” diyü iltizām itdi.

“Eger bu şartı ḳabül ider ise yarın buyursun anuñla mülākāt ⁽²⁵⁾ yetsün.” diyü cevāb virmele Şehzāde işbu şartı ḳabül ve ol gice ḳalub ḣabāḥ ⁽²⁶⁾ olduğda melil aldatmāyı işte ‘acem pādiḣāhunuñ bir Şehzādesi gelüb izdivācūña ḥālib ⁽²⁷⁾ ve “Şart-ı malūmuñ ḳabūliyle mülākātūña rāḡıbdur ḥāzır olsun ve meydāna çıḳsun.” diyü ḥaber ⁽²⁸⁾ göndermekle mümā-ileyh derḥāl levāzımāt ḥarb ve cidāla aletlerini lebs ve esebe süvār [419a] ⁽¹⁾ ve Şehzāde mülākātına çıḳdı.

Çün ahāli-i beldenüñ bu keyfiyetden ḥaberleri oldı anlar ⁽²⁾ daḥı temāşāya ‘azīmet ve Şehzāde şart-ı mezkūrı icrā itmesine ḥāzır ve amāda ⁽³⁾ olarak meydāna gelmiş bulunmağla aldatmā esebe süvār ve silāḥ-ı ḥāḳīḳi ile ıslaḥa ḥüsn ⁽⁴⁾ ve cemāl istiḥāb itdüğü ḥāle meydān-ı ḥārb ve cidāle çıḳdı ve Şehzāde ⁽⁵⁾ piḣḡāhına vardı Şehzāde bir civān-ı dilber ve meydān-ı kirūferde bī-naḣır oldugundan ⁽⁶⁾ aldatma her ne ḳadar ıslaḥa-i zāhireye vuḳūḥ ḥüsnienüñ ile ibtidā-yı emirde ḳalışmış ⁽⁷⁾ ise de Şehzāde tūr ve rüşenden ḡālib olacağı cezm ve īz’ān ve beynü’l-nām maḥcūbe ⁽⁸⁾ ḳalacağı nezdinde bī-şübhe ve bī-Kemāl taḥḳiḳ itmekle derḥāl ıslaḥa-yı ḥafiye ve sāiḳ ⁽⁹⁾ miḥnet ve belit olan ḥān Ma’nber ve vece münevver ile ḥarbini tebdil ve niyetini taḥvīl iderek ⁽¹⁰⁾ keşf-i liḣām ve Şehzādeye abid ey rüy-ı bedrū’t-tamām itdüğü birle Şehzāde gözlerinden ⁽¹¹⁾ sehām ve ḳaşlarından ḥüsām ve cebin-i menīrinden bedrū’t-tamām bir ḳehre-i ḣarā ve ḥal’a zehrā ⁽¹²⁾ ıslaḥa-i ḥüsn ve cemāl ile üzerine şūla

itdügünü gördükde derhāl mufakuñ ⁽¹³⁾ ü'l-vaşāl olub dehşet ve hayretde qalmaqla aldatma fırsat vaqti diyerek mūmā-ileyh ⁽¹⁴⁾ üzerine şaldırub atından zemine düşirdi ve pençe-i hüsnüne esīr eyledi.

⁽¹⁵⁾ Şehzāde ise Aldatmānuñ şarāb cemālinden mest ve lā'ya'ql ve ateş lahazından bütün ⁽¹⁶⁾ vücūdı nār-ı 'aşkıyla müşatfil oldısa da maqlūbet ile temāşā idenlerden maħcūb ⁽¹⁷⁾ ve qahrū'd-datmādan derūnı mūta'ūb olarak şiddet-i 'aşk ve hāyādan bayılıb dünyadan ⁽¹⁸⁾ bī-aḥsās oldı ve dildādeliği temkin idüb egil ve nevmden maħrūm qaldı ve derhāl ⁽¹⁹⁾ dāiresini tağıdub ve pederine mektūb yazub ben nāil merām ve taḥşī aldatmā ile ⁽²⁰⁾ bekām olmadıqca "Bu ğurbet ve vaḥdetden infişām idemem." diyüb gönderdi ve kendüsi ⁽²¹⁾ hīle ve ḥad'a vādisine düşüb düşünerek qaldı. Şehrazād hikāyeden bu maḥale ⁽²²⁾ geldükde güneş aldatma gibi rūale ⁽²³⁾ geldükde güneş aldatma gibi rūy-ı muḥāsını Şehzāde-i leyle keşf la'ām vekūh nūr ile ⁽²⁴⁾ şabra mecāl bulmayub kesb izmiḥlāl ve inhizām itdügünü görüb sūkūt ⁽²⁵⁾ eyledi.

(26) **BEŞ YÜZ TOKSAN TOKUZUNCİ GİCE**

⁽²⁷⁾ çün zalām-ı leyl Şehzāde-i 'acem gibi ḥūd'aya meyl gözlerden ihtifā idüb gitmesiyle ⁽²⁸⁾ tağfil itdise de güneş ta'qib ve ğurūbe şed-i rehīl itdükde ol daḥı 'ammum ⁽²⁹⁾ ifāka yayılıb galibe ile işfā-yı ğalīl itdügünü Şehrazād görmekle hikāye tekmīline [419b] ⁽¹⁾ şürū' idüb dir ki: Pes Şehzāde-i mūmā-ileyh hīle tarīkını irtikāb va ā'yn ⁽²⁾ ḥalkdan tebdīl-i heyet ile ihticāb ve kendüni bir pīr-i fāni kıyāfetine koyub neyl merām ⁽³⁾ idene qadar meşāqḳati ihtiyār eyledi ve Melikūñ ḥāş bağçesinde Eldatmā ikāmetgāhı ⁽⁴⁾ olduğunı taḥḳīk itmekle ol bağçeye taḥrīk pay 'azīmet ve bağçenūñ vekiline varub ⁽⁵⁾ ben diyār-ı garibeden gelüm ve müddet-i 'ömrüme bağçevānlıqda ifnā idüb 'ilm-i felāḥatda ⁽⁶⁾ kesb-i mehāret itdüm ve "Envā'i şükūfe terbiyesine daḥı ziyāde hünerüm vardur ⁽⁷⁾ emrūñüz olur ise istiḥdām buyrūn." didükde vekil-i şehzādenūñ kelāmından memnūn ⁽⁸⁾ olub bağçeye idḥāl eyledi ol daḥı envā'i hünerleri azḥār idüb cümlesinde ⁽⁹⁾ maḳbūlü'l-eṭvār oldı.

Günlerde bir gün bağçede oturur iken gördüğü tevāşā ⁽¹⁰⁾ ve ḥademeler қоşub envā'i afreşe ve eṭma'ma aḥzārına sa'i itdiler yanlarına gelüb ⁽¹¹⁾ keyfiyetden şūāl anlar daḥı "Melik duḡteri Eldatmā bağçeye gelecekdür anuñ çün geldük ⁽¹²⁾ levāzımātını taḥye idelüm." didüklerinde Şehzāde қоşub ma'iyetiyle memleketinden getürdüğü ⁽¹³⁾

hali ve helal ve zî-kıymet mücevherâtdan bir miqdâr alub ve sür’atle gelüb anları bir ağaç ⁽¹⁴⁾ dibine yayub ve kendüsi pîr-i heyetinde ditreyerek vaşâlileri aķarak oturdu.

⁽¹⁵⁾ Bir sâ’atden Őoñra Eldatmâ cāriyeler arasında tebħter ve temāil iderek baĝçeyi gezmege ⁽¹⁶⁾ çıķdı ve meyvelerden tenāvül ve Őüküfelerden ķatf idüb giderek yanuna geldükde ⁽¹⁷⁾ ağac dibinde irti’āŐ iderek bir pîr-i fāni oturub yanuna Melike lāyık hali ve mücevherāt ⁽¹⁸⁾ yayıldıķlarını gördüklerinde yanunda ĩurub hālinden ta’cib iderek ķaldular. Ba’de “Sen bu iŐyā ⁽¹⁹⁾ ile ne ideceksün.” diyü suāl ol daħı “Bunlar ile birüñizi tezvic idüb mahrına ⁽²⁰⁾ virmek iķün getürdüm.” didükde sözüden gülüb ve “Sen böyle pîr-i fāni iken ⁽²¹⁾ tezvici neyleyeceksün didiler.

Pîr andan bir buse alub “Ba’de taĭlık iderüm.” didükde ⁽²²⁾ Eldatmâ “İŞte ben bu cāriyeyi saña tezvic eyledüm.” didi. Őehzāde ditreyerek güc belā ⁽²³⁾ ile kıyām ve bir ‘aŐyā itkā iderek ol cariyyeden bir buse alub yanunda olan eŐyāyı ⁽²⁴⁾ teslim eyledi ol cāriye soyunarak ve gülerek eŐyāyı alub gitdiler.

⁽²⁵⁾ İkinci gün yine baĝçeyi gezmege çıķub ve ol pîrün yanuna uğrayub yine bir taķım ⁽²⁶⁾ zî-kıymet cevāhir ve hali yanunda yayub oturdu gelüb yanunda oturdılar. “Vay Őeyħ! ⁽²⁷⁾ Sen bu eŐyāyı neye getürdüñ?” didiler. Pîr “Sizün birüñizi tezvic itmek iķün celb ⁽²⁸⁾ itdüm.” didükde Eldatmâ “İŞte ben bu cāriyeyi saña tezvic itdüm.” didi. Őehzāde ⁽²⁹⁾ bî-taķtilün göstererek ķalkub cariyyeden bir buse aldı ve ol eŐyāyı virdükde [420a] ⁽¹⁾ ķalkub gitdiler.

Eldatmâ gördi ki ol eŐyā pādiŐahlara maħŐuŐ mücevherātdur “Ben ⁽²⁾ bu eşyaya cariyelerden aħķ ve insab ve bir büsede ne zarar vardur hālbu ki bu bir pîr ⁽³⁾ fānidür ve ben kim olduğumu bilmez.” diyüb Őabāħ olduķda yalnız saraydan cāriye ⁽⁴⁾ heyetinde çıķub ol pîre varduķda yine ĝāyet i’lā ve zî-kıymet eŐyā yanuna ķoyub ⁽⁵⁾ oturduğunu buldı. Őehzāde gelen cāriye kim olduğunu derk itdi Eldatmâ “Ey pîr ⁽⁶⁾ sen beni tezvic ider müsün?” didi. Őehzāde “Merħabā.” diyüb ol eŐyāyı ba’dü’t-teslîm ⁽⁷⁾ bir buse almak iķün kıyām ve yanuna varduķda mümā-ileyh ĝāfle bulunmaĝla hemān boĝazına ⁽⁸⁾ Şarılub yere atdı ve derħāl azāle-i bekāretiyle nāil āmāl oldu. Őehrazād hikāyeden ⁽⁹⁾ bu maħale geldükde Őabāħ-ı taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(10) **ALTI YÜZÜNCÜ GİCE**

(11) Şehzād kelāma şürū' idüb dir ki: Çün Şehzāde işfā 'Alil itdi hemān (12) ol çehre-i pīri yüzünden çıkarub ve "Sen beni bilmez müsün?" didi. Eldatmā "Hayır bilmem (13) işte ben 'acem Şehzādiyüm ki senüñ için ehl ve memleketimden çıkdum ve tebdil-i heyet (14) itdüm." didükde Eldatmā altından kalķub bir şey söylemeyerek gitdi.

Nefsinde "Eger ben (15) bunu katş ider isem bir fāideye nāil olamam lakin ulı ve ahsen budur ki anuñla (16) firār idüb memleketine gidelüm." ve cümle mal ve münālini cem' idüb aña haber gönderdi (17) ve hāzır olmasına tenbiye itdi ve bir gice hāvlinde eşyalarını kalđırub ve esebe (18) süvār olub yola revāne oldılar.

Şehzādenüñ memleketine taķrib itdükde pederüne haber (19) gönderüb ol dađı mülākātına vüzerā ve ā'yān-ı devleti irsāl idüb 'azīm alāy (20) ile şehre dāhıl oldu ve bir müddetden soñra Şehzādenüñ pederi Eldatmānuñ pederine (22) 'azīm hediyeler gönderüb ve hātrını alub duđter mūmā-ileyh cihāzını istedi (23) ol dađı hediye-i mezkūreyi kabül ve ilçileri ikrām ve iltifāt idüb gāyet mesrūr (24) oldu ve bir kaç gün 'azīm düğünler ve Kađıyı aħzār idüb 'aķd-i nikāhını (25) icrā ve ilçilere ā'lā hal'atlar giydirüb Eldatmā'nuñ cihazıyla ĩ'da ve esrā eyledi (26) ve cümlesi aliü'l-memāt üns ve rāhatda kalđılar "İşte ey Melikü'l-mulūk ricālün hīle (27) ve had'eleri ne rādede olduğunu bu hikāyelerden fehm idersen ve ben haķķımdan rücū' (28) idemem meger beni katl ve ĩ'dām ider iseñ ol vaķit rāhat bulurum." didükde Melik (29) cāriye senüñ kelāmıyla müteeşir ve Şehzāde ğadār olduğunu cezm idüb katl olunmasına emir [420b] (1) eyledi şabāh olduķda yedinci Vezīr hużūruna hezār hużū' ile girüb (2) iķdamını sıfāh ta'zīm ile "Vay paşah 'ali kadar benim bir naşihatim vardır şabır (3) ile söylerüm zīrā men şabr ve talini idrak ve men isti'cal haşıl alındım zīrā ben (4) bu cāriyeniñ haşkulları ve terbitekirde ni'metleri olub eger bildugumi 'arz (5) itmez isem nemekcerām olurum ve kayd nisāniñ bir kaç fakire seni bilürem ezcümle bezirgānuñ (6) ođlı 'acūzenüñ itdiđini tedbīr ile ne şüretle vaşl merām olduđı mesmū'm (7) olmuşdur." didükde Melik "Nicedür ol hikāye?" didi. *hikāye* Vezīr naķl iderler ki (8) maldār ve şāhib i'tibār bir tüccār var idi ve anuñ gayet maķbül ve nezdinde maķbüb bir ođlı (9) olmađla günlerde bir gün ođlı pederine "Benüm senden maķlūbum vardır ol maķlūba (10) müsa'ade buyurur iseñ derūnumda olan derdüñ taķliş itmiş olursun." didi.

(11) Pederi “Ey nur-u ‘aynum maṭlūbuñ nedür söyle eger gözüm bebegini ister iseñ çıkarub (12) saña vereyüm.” didi. Oğlı ben “Seyyāh ve tüccārlardan maḳr ḫalfā olan Bağdād behişt (13) abāduñ medḫ ve vaşfını işitdüm senden ricā iderüm ki baña bir miḳdār para virüb (14) ticāret iderek Bağdāda varub seyr ve temāşā iderüm zīrā bu ḫuşūşa iştiyakım çoḳtur.” (15) didükde pederi “Ey oğul! Senüñ firāḳıña kim şabr edebilür.” didi.

Ġulām “Ey peder! (16) İşte ben saña bu laḳırdıyı söyledim bahr-ı ḫal seferüm maḳrurdur gerek rızāñ olsun (17) gerek olmasun zīrā nefsimde bu ḫuşūşa iştiyakım çoḳdur.” didiçün pederi (18) oğlunuñ tazmīmini gördi otuz biñ altün kadar mal verüb mevşuḳba olan (19) tüccārlar ile Bağdāda irsāl civān mūmā-ileyh ḳat’i merāḫil ve tay münāzil (20) iderek Bağdāda vuşul itdükde civān Bağdāduñ çarsusına girüb kendü nefesine (21) bir ḫāne istibār ve ol ḫāneye girdükde behişt gibi onu aḡ riḫām ile mezīn ve divarları (22) toḳuş ‘acibeye melün ve oḫaları bir bir yine müteḳābil ve baḡçesinde envā’i şükufe (23) mevcūd olduğundan mā’dād derḫatleri üzerinde envā’i tıyur ve balābıl zarifü’l-ḫān (24) ile edib laṭif ni’met etdüklerini gördi. Şehrazād ḫiḳāyeden bu maḫale (25) geldükde şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(26) **ALTI YÜZ BİRİNCİ GİCE**

(27) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Çün civān mūmā-ileyh ol mazḫerif ḫāneyi [421a] (1) görüb beḡendi ḳapucıya “Kirāsı ḳaçdur?” diyü suāl ol dahı “On altün.” didükde (2) civān “Sen laṭifeni ideyorsun.” didi. Ḳapucı “Vallaha doḡru söyledim zīrā (3) her kim bu ḫāneye sākın oldu bir iki hafta tırmadan nā-mizāç olub ya marīzā (4) ve yāḫūd meytā andan çıkar bu keyfiyet ile kesib şöhret bulmaḡla seknāsına rāḡib (5) kimseler yoḳdur bu sebep ile ceritli bu dereceye tenzil itdi.” didükde, civān bu kelāmında (6) ta’cib idüb ve “Bahr-ı ḫāl bu ḫānenüñ bir sebebi vardur ki sākini olan kimse yā ḫasta (7) ve yāḫūd ölü çıkarlar ba’de nefsinde her şey Allah’dan olur taṭīr güzel deḡıldür.” diyüb (8) içinde oturdu ve vesī’ ve şirā ile meşḡul ḳaldı.

Bir iki māḫ geçdigünden soñra (9) günlerde bir gün ḫāne ḳapusunda oturur iken ḫaye-i raḳṫā gibi bu ‘acūze-i semṫā elinde tesbiḫ (10) ve yollardan kāḡid parçaları ḳaldırarak geçti ve yanuna geldiğinde ve ta’cib itdi. (11) Civān “Ey valide! Sen bilür

müsün ‘acūze kelāmını işitdükde yanuna gelüb selām ⁽¹²⁾ virdi ve sen hānede kaç gün ikāmet itdüm.” didi. Civān “Bir iki māh қadardur oturuyorum.” ⁽¹³⁾ didükde, ‘acūze “İşte bundan ta’cib ediyorum zīrā ben seni malūmum ve kimseye benzettim lakin ⁽¹⁴⁾ her kim bu hānede oturur ise yā hasta yāhud ölü çıkar ve zan iderümki sen ⁽¹⁵⁾ ta’ām üzerinde olan köşke çıkımaduñ ve pencerelerinden nikāh itmedüñ diyüb.” gitdi.

⁽¹⁶⁾ Civān o ‘acūzeniñ kelāmından velhān olub mütefekkür қaldı ve “Ben bu köşke çıkımadım ⁽¹⁷⁾ ve tam üzerinde köşk olduğunı bilmedüm.” diyüb ve ol sa’at қalkub içeriye ⁽¹⁸⁾ girdi ve hāne eṭrāfına gezüb bağçede ağaçlar arasında ağı ile қapanmuş ⁽¹⁹⁾ bir қapu görüb nefsinde örümcek bu қapu üzerinde olan ağlaruñ neshibi ancaқ içinde ⁽²⁰⁾ mevt aḥmer ölümlüdür diyüb besmeleyi çekerek fetḥ itdi ve yukarusını çıkıduқdan ⁽²¹⁾ içinde gāyet mükellef bir pike buldı.

Üzerine oturub müşerref oldığı yerleri ⁽²²⁾ seyir ider iken karşusunda gāyet laṭif bir maḥal içinde güzel ve zarif oṭağa ⁽²³⁾ pencereleri bütün Bağıdāda müşerref idi ve ol oṭada hūr ‘ayından ma’dūd ⁽²⁴⁾ bir cāriye oturduğu meşhūd başr ve Başrası olduğda қalbini beynünde ⁽²⁵⁾ istilāb ve ‘aқl ve lebinı gün ve mekāndan derḥicāb idüb ol nazardan ol civāna zararub ⁽²⁶⁾ ve hūzn yaқuba irāş eyledi. Pes civān mūmā-ileyh ḥaқıқat ḥāli nāmil itdükde ⁽²⁷⁾ nefsinde işte bu hānede iskān iden kesān bu belıye-i ‘azmā sebebiyle maḥdūmü’l-erkān ⁽²⁸⁾ olub marizā ve yāmeytā bundan derc ekfān ile çıkarlar idi. “Acabā benüm hūlāşım ⁽²⁹⁾ nice?” olur diyerek köşküden aşığa nüzül ve hānede oturmak istediye de [421b] ⁽¹⁾ tāқat bulmayub қapu önüne çıkarak müteḥayr oturduğu ḥālide ol ‘acūze zıkr ⁽²⁾ ve tesbīḥ iderek geldüğünü gördi hemān ayağa kıyām ve taḥıye ve talṭif ile yüzine ⁽³⁾ ibtisām ve boğazına şarılıb “Ey valide! Ben rāḥatda iken meslūbü’l-menām eyledük ⁽⁴⁾ zīrā sen ol köşki baña söyledüñ ben daḥı varub açduğumda ‘aқluma dehşet ⁽⁵⁾ ve fikrime ḥayret-i irāş iden şey gördüm bu ‘illet ve derde senden gāyri ṭabīb ve dermān ⁽⁶⁾ bilmem.” didükde ‘acūze қahқaha idüb “İnşāallahu ta’āli bir beis yoқdur.” didükde civān ⁽⁷⁾ derḥāl hāneye girüb yüz altūnı bir kiseye қoyub ‘acūzeyeye götürdi “Vay vālide ⁽⁸⁾ sen bunları alda efendiler қullarına itdükleri mu’āmeleyi sen bekā ile ve emrūnde ⁽⁹⁾ isti’cāl eyle ki telef ve helāk olmayayum zīrā olur isem benüm қanum yevm-i maḥşerde ⁽¹⁰⁾ senden muṭālebe olunur.” didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taқrib ⁽¹¹⁾ itdüğünü görüb sūқūt eyledi.

(12) **ALTI YÜZ İKİNCİ GİCE**

(13) Şehrazād kelāma şürū' idüb dir ki: 'Acūze ol dildādenüñ kelāmumı işitdükde (14) hemsān altūnları alub "Vay oğul bu emir gāyet kolay ve qarīb ama ancağ (15) ben senden bir müsā'de-i laṭife isterem ki muradına sehavlatla vāşıl olasun." didi. (16) Ğulām "Maṭlūbuñ nedür söyle?" didi. 'Acūze benüm maṭlūbum şudur ki ipek çarşusuna (17) gidesin ve Ebū'l-Fetiḥ ben kaydānuñ dükkanuna suāl idesin saña gösterdüklerinde (18) yanuna varub cülūs idesin vay Ebū'l-Fetiḥ şırma ile işlemeli kanā' (19) var imuş anı isterem di zīrā dükkanında ğayrı müfteḥar şey yoğdur sen anı iştirā eyle ve ben (20) gelinceye kadar sende tursun inşāallahu ta'āli ben saña gelürem." diyüb gitdi.

Civān (21) ol gice ateş üzerinde yatub şabāḥ olduğda ma'iyetiyle biñ altūn alub ḥarīr (22) pazarına gitdi ve Ebū'l-Fetiḥ'üñ dükkanını suāl idüb götördüklerinde yanuna varub (23) gāyet macal ve ḥadem ve ḥaşm ile dāiresi mükemmel bir zāt olduğunı görüb selām (24) virerek oturdu "Vay bezirgān! Sende falan vardur anı isterem." didükde Ebū'l-Fetiḥ (25) ba'z ğulmānuna emir idüb yanuna bir boğça getürdiler açub maṭlūb civān olan (26) kanā'ı çıkarub mūmā-ileyhtağdīm itdükde civān 'acūzenüñ vaşf itduguş (27) kanā' ba'ine olduğunı bulub elli altūn ile bahāsını kesb şatun aldı (28) ve mesrūr olarak ḥānesine gitdi hemān oturur oturmaz nā-gāḥ pīrezen kapuyı [422a] (1) açub girdükde ğulām ayak üzerine kıyām ve talṭif ve terḥīb ile qarşulayub (2) kanā'ı eline teslīm eyledi 'acūze bir münāğāl isteyüb getürdükde ol kanā'ñ bir tarafunı (3) ateş ile yakduğdan soñra toğrı Ebū'l-Fetiḥ'üñ ḥānesine gitdi ve kapuyı çalub (4) açduklarında çün 'acūze-i merḳūmenüñ ol cāriyenüñ validesiyle mu'ārefe-i kadīmeleri (5) olub cāriye dağı anı bilür olduğundan hemān gördüğü gibi "Merḥabā ey vālide (6) sen nerede ḳalduñ vālidem ise bugün ḥānesine gitdi." didi.

'Acūze "Ey kızum! (7) Fīü'l-vāğ'a vālidenüñ gitdügünü bilürem lakin saña maḥşūş geldüm zīrā namāz vaḳti (8) geçmek üzeredür vaḳit geçmezden ol sende abdest alub namāzımı kılayum (9) mülāḥazasıyla size girdüm zīrā ben bilürem senüñ menzilüñ gāyet nazāfat üzere." (10) didükde, cāriye 'acūzeye izin virüb girdi ve aña abdest levāzımını ḥāzırlayub (11) yanuna tağdīm eyledi. 'Acūze dağı abdest alarak bir maḥalde namāzını tamām itdükde cāriyeye (12) "Ey kızum! Ben vesveseye mübtelāyım be bu namāz kıldıgum yer ğālibā ayaklardan tāhir degüldür (13) ināyet ve iḥsān ider iseñ ğayr-

ı meşkük olan maḥali göster anda namāz kılayum ⁽¹⁴⁾ zīrā ben boğazımı ermām itmeyüb bozdum.” didükde, cāriye “Buyruñ ey vālide benüm ⁽¹⁵⁾ kocamuñ oturdığı oṭaya kimse girmez ṭahāreti muḥaḳaḳdur seni oraya getüreyüm ⁽¹⁶⁾ namāzıñı kıl.” diyüb kocasınun oturdığı maḥale götürdi ve orada birağub işine ⁽¹⁷⁾ gitdi ‘acūze ṣalāt ve du’ā ile meşgüle olarak ḥānede olanların cümlesini iğfāl ⁽¹⁸⁾ iderek ol ḳanā’ı cāriyenün kocasınun oturdığı maḥalün yaşdığı altına ⁽¹⁹⁾ koyub güyā ṣalātını bitürüb du’ā iderek ḥāl sebiline gitdi.

Aḥşām olduḳda ⁽²⁰⁾ Ebū’ü’l-Fetiḥ ḥānesine geldi ve oturdığı yere varub oturdi cāriye ‘aliü’l-‘ā’de yemeğini ⁽²¹⁾ taḳdīm ve ba’dü’l-tenāvül sofrayı aldıklarında Ebū’l-fetiḥ yaşdığı ṭayanub itkā itdükde ⁽²²⁾ yaşdıḳ altından ḳanā’ñ parçası göründi çıkarub diḳḳat itdükde civānuñ ⁽²³⁾ aldığı ḳanā’ oldugunı bilüb zevcesini çağırub bu ḳanā’i buraya kim ⁽²⁴⁾ koydı diyü suāl itdise de cāriye inkāra ḳalkışub bunı buraya kimse ḳoymadı ⁽²⁵⁾ ve senden başka bir ādem gelmedi didise de ebu fetih ḳazīḥat ḥavfindan süküt ⁽²⁶⁾ idüb ḳaldı. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde ṣabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb ⁽²⁷⁾ süküt eyledi.

(28) **ALTI YÜZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

[422b] ⁽¹⁾ Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: Çün Ebū’l-Fetiḥ büyük tüccār ve şāḥib-i ī’tibār ⁽²⁾ bir zāt oldugundan ğayrı ḥalīfeye intisābı olmağla her ne ḳadar zevcesi ḥaḳḳında ⁽³⁾ ol keyfiyet müstevcibü’ş-şübheyi gördise de nefsinde “Eger ben bu ḳapuyı açar isem ⁽⁴⁾ kendümi büyük fażīḥaya dū-çar iderüm sükütüden ğayrı buña bir çāre yok.” diyüb, ⁽⁵⁾ zevcesine “Ḥatun ben bu gün işitdüm ki vālideñ ğāyet ḥastadur ḥatta yataḳda ⁽⁶⁾ yatub ḳalkmağā mecālī olmadugunı ve yanunda bir ḳaç ḥatun birikmüṣ ağladuklarını bilürler ⁽⁷⁾ sen daḥı anaña var baḳ izin virdüm.” didi.

Merḳūme daḥı ferācesini giyüb ⁽⁸⁾ vālidesinün ḥānesine gitdise de ḥasta olmadugunı görüb vahme girdi ve bir sā’at ⁽⁹⁾ geçmeden ḥamallar kendü eşyasıyla yüklü olarak geldüklerini gördi vālidesi ⁽¹⁰⁾ “Ey kızım! Ne olduñ ḳocañ saña niçün ṭarıldı?” diyü, suāl itdise de merḳūme ⁽¹¹⁾ keyfiyeti söylemeyüb “Benüm aṣlā bir şeyden ḥaberüm yokdur bilmem ne oldı?” didükde, vālidesi ⁽¹²⁾ kızını zevcinden müfāreḳat itdüğüçün ağlayarak maḥzūne oldı.

Gelelüm ‘acūze’ye ⁽¹³⁾ bu keyfiyetden bir kaç gün merūrunda cāriye-i mezbūrenūñ hānesine gelüb taḥsir ⁽¹⁴⁾ göstererek selām virdi. “Vay kızum! Senūñ için meşveş kaldum.” diyüb ağlayarak ⁽¹⁵⁾ “Ey hemşire! Ne oldu ve senūñ kerīmeñ ḳocasıyla ne itdi ḳocası anı taḥkīḳ ⁽¹⁶⁾ itmüş ‘acabā ḳabāḥati nedür?” didükde vālidesi “Vallaha bilmem lakin senūñ du’āñ bereketiyle inşāallah ⁽¹⁷⁾ yine ḳocası alır hemān sen aña ḥayırlu du’ālar it zīrā senūñ du’āñ maḳbūldür ⁽¹⁸⁾ sen gündüz şā’ime ve gice ḳāimesin.” didi.

Ba’de ḥatun kızına “Sen hemşiremden ⁽¹⁹⁾ ḥayır du’ā al.” didi. ‘Acūze daḥı “Ey kızum! Ğamm çekme inşāallah ben seni bu günlerde ⁽²⁰⁾ zevcūne red iderüm.” diyü ḳıḳdı ve civāna gidüb “Sen bir güzel meclis tertīb ḳıl ⁽²¹⁾ ben anı bu gice getürürem.” dimekle, civān derḥāl ol cāriyeye şāyān bir meclis tatḳīm ⁽²²⁾ iderek ol ‘acūze’ye müntezir oldu ve ‘acūze cāriyenūñ vālidesine gidüb “Ey hemşire! ⁽²³⁾ Bizüm ḥaşım ve aḳrabāmızda bir düğün vardır sözimi diñler iseñ kerīmeñi götüreyüm ⁽²⁴⁾ gönlü açılmasun ve yarın ‘aliü’ş-şabāḥ yine getürürem zīrā böyle maḥzūbe ḳalır ise ⁽²⁵⁾ ḥavf iderüm ki ḥastalanur.” didükde, kızını çağırub ve ā’lā eşvābını giydireñ ifḥār ⁽²⁶⁾ ziynet ile ba’dü’t-teznīn hemşire ile bir miḳdār teselli eyle diyü ‘acūze-i emīnenūñ eline ⁽²⁷⁾ teslīm ve “Allah için kızımı gözet kimse görmesün zīrā ḳocasında olan ḥālī ⁽²⁸⁾ bilürsün ve ‘aliü’l-ḥuşūş intisābı vardır aña güzel baḳ ve yarın irkence getür.” ⁽²⁹⁾ diyüb ‘acūze ile ḳıḳdı gitdi ve ol civānuñ hānesine varub içerüye girdiler.

[423a] ⁽¹⁾ Cāriye düğün hānesi ḳannıyla ‘acūze ile duḥūl ve oḥasına ve lūc itdügi birle ⁽²⁾ civān köşeden nümāyān ve cāriyenūñ boynuna şarılıb aḳzından buse alarak ḳucaḳa ⁽³⁾ aldı ve ellerin ve ayakların öpmeḳe başlayub ḥuzū’ ve tezlil ile şahābını ref’ itmeḳe ⁽⁴⁾ ḳabalayub ḳaldı. Cāriye ol keyfiyetlerden dehşet ve ḥayrete düşüb ḥicābdan çehresi ⁽⁵⁾ lāleye döndi ‘acūze cāriyenūñ dehşetini gördükde yanuna varub “Ey kızum! Ḥavf itme ⁽⁶⁾ ben senūñle otururam müfāreḳat itmeme işte bu civān nicesin aña lāyık iseñ ol ⁽⁷⁾ daḥı saña lāyıḳdur.” diyerek hezār-ı tamlıḳ ile cāriyeyi aldadub oturdu. Şehrazād ⁽⁸⁾ ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb sūkūt ⁽⁹⁾ eyledi.

(10) **ALTI YÜZ DÖRDÜNCÜ GİCE**

(11) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Çün cāriye-i ‘acūzenüñ hīlesine ferifete olub (12) oturduġda civān mülā’be ve mülātafa itmege bařlayub hiċābını ħaldırdı ve inřirāc-ı (13) řadr ile egil ve řerbe ve ‘ayř ve ‘iřrete bařlayub taġını itmege daġı terennüm eyledi. (14) Pes ‘acūze ol keyfiyeti gördükde ħalkub ħal sebiline gitdi ve ġulām ile cāriye (15) yalnuz ħalub birbirinüñ cemālinden men ġayr-ı medām sekrān oldılar ve ol gice vařāl (16) cānān ile ateř-i derdlerini aġmād itdiler řabāġ olduġda ‘acūze yanlarına gelüb (17) cāriyeye “Ĥālūñ nicedür?” diyü suāl merġūme himmet ve ‘ināyetüñle ve lařif ver mürüvetüñle (18) “Pek ġüzel oldı.” didi. ‘Acūze “Buyruñ ġidelüm vālideñ saña münteżirdür.” didükde, (19) civān bu sözi iřitdükde derġāl ħalkub ‘acūze biñ altün ħıġarub (20) virdi ve bugün daġı bizde ħalsun dimekle ‘acūze altünları alub cāriyenüñ validesine (21) gitdi ve senüñ ġızıñ ellerüñi öpdü bugün ‘arūsünüñ vālidesi ħoyuvirmeyüb (22) yemīn itdi. “Emrünüñ olur ise bu gice ħalsun zīrā bu vechle hamm ve ġammını def” (23) ider yoġsa ħastalanurda bī-ħāre ħalursun.” didükde merġūme “Var selāmımı teblīġ eyle (24) hemān eġlensün ħalsun istediġi vaġit gelsün zīrā ben ħahırlanmasından ħavf (25) iderüm.” didi.

Ĥāřılı ‘acūze ġün begün ħīleler idüb ve civānından bahr ġün (26) yüz altün yedi ġün cāriye ġulāmuñ yanunda ħaldı. Yedinci ġün vālidesi bahr-ġāl (27) “Ĥızumı ġetür.” diyü ‘acūze ibrām itdüġünden ‘acūze şarılıb yanundan ħıġdı (28) ve cāriyeyi gelüb civān uyur iken alub gitdi ve validesine götördükde [423b] (1) vālidesi ġızına ġüler yüzlü baġub ġelmesiyle münřerġ oldı. “Vay ġızum benüm (2) derünüm senüñ iċün meřġül ħalub ħoġca eġlendüġünden ħavfa düřdüñ ġatta (3) ben hemşireme bile şarılıb incitdüm.” didükde, cāriye “Ey vālide! Vallaha beni iyü maġale (4) ġetürdi ve ġāyet ħořlandum hamm ve ġammı def” itdüm şimdi sen anuñ ġāřrını (5) ħırduñ bahr ġāl ħalkub anı arzā itmelüsün zīrā baña ħoġ ġidmet itdi eger (6) sözimi düñlemeze iseñ ben senüñ ġızuñ deġilem.” didükde vālidesi ‘acūze varub (7) ġāřrını aldı.

Gelelüm civāna uyġudan ħalkduġda her ne ħadar maġbūbesini bulmadıysa da (8) ħün nāil vařāl oldı teselli idüb ħaldı ve ‘acūze daġı yanuna gelüb “Ĥāli nice?” (9) diyü suāl ol daġı teřekkür ve du’āda ħuřūr itmeyüb “İtdiġüñ keyfiyetlerüñ cümlesi ġüzel.” (10) didükde, ‘acūze “Ey oġul! Buyruñ bozduġumuzu iřlāġ idüb cāriyeyi zevcene red (11) idelüm zīrā biz anuñ řalāġına sebeb olduġ.” didi. civān “Nice idelüm?” didükde merġūm (12) “Sen ħalkub Ebüü’l-Fetiġ düġkanuna var otur benüm oradan ġeġdüġümü gördiġüñ birle (13) hemān ħalk beni eřvābımdan řut ve söġüb řaymaġa bařla ve benden

iste ve Ebū’l-fetiḥe ⁽¹⁴⁾ ey birāder ben senden aldığım ḳanā’ı bilir misin evime gidüb cariyeme ol daḥı bilmem ⁽¹⁵⁾ nice itdi bir kenarından yaḳdı ve bu ‘acūze ye uruciya getirüb yapdurmak için virmüş ⁽¹⁶⁾ ise aldığı gündən bu güne ḳadar gözükmedi diyü benden teşkī eyle.” didükde, civān ⁽¹⁷⁾ semā’ ve ṭā’a diyüb ḳalkub Ebū’l-Fetiḥ’ün dükkana na vardı ve selām virüb oturdı.

⁽¹⁸⁾ Bir sā’at geḳer geḳmez nā-gāḥ ol ‘acūze tesbīḥ elinde ḳekerek geḳdüğünü gördi derḥāl ⁽¹⁹⁾ dükkandan şıçrayub merḳūmeyi ṭıtdı ve seb ve la’ne başlayub şarşdıysa da ‘acūze ⁽²⁰⁾ kelām-ı laṭif ile cevāba taşdı idüb “Ey oḳul senüñ ḥaḳḳuñ vardur ve ma’zursun.” ⁽²¹⁾ diyüb başlarına ḥalk ṭoblandı ve bu ‘acūze “Saña ne itdi?” diyü civāndan suāl ⁽²²⁾ ol daḥı “Ben şu zātdan elli altün ile bir ḳınā’ aldum ve cariyeme götürüb giderdüm ⁽²³⁾ ise de ateşden bir ḳıḳılcum uçub bir ucu yandı ve işbu ‘acūze ye urdurmak için ⁽²⁴⁾ viridi ol gündən şoñra bir dahā gözükmedi.” didi.

‘Acūze “Ey oḳul! Senüñ sözüñ ⁽²⁵⁾ şıḥcedür ben anı aldum ve ā’detā girdüğüm ḥānelerüñ birine varub orada unuttum lakin ⁽²⁶⁾ ḳanḳı evde unuttuğumu bilmem ve ben ben faḳıre bir ḥatunum şāḥibinden ḳorḳdum yanuna varmadum.” ⁽²⁷⁾ didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb ⁽²⁸⁾ süküt eyledi.

(29) **ALTI YÜZ BEŞİNCİ GİCE**

[424a]⁽¹⁾ Şehrazād kelāma aḳaz idüb dir ki: Çün Necār Ebū’l-Fetiḥ bunlaruñ keyfiyet nizā’larını ⁽²⁾ deḳildi ve ‘acūze-i mükārenüñ tedbiri ‘aḳlına yakın gelüb allahu ekber anı istiḳfar allah ⁽³⁾ men zenūbi diyerek ayaḳa ḳalkub ve “El-ḥamdü’l-illah ḥaḳıḳat ḥāl baña eşḳār olmuş.” diyüb ⁽⁴⁾ ‘acūzenüñ yanuna geldi ve “Sen bizüm ḥānemize girer müsün?” diyü suāl ol daḥı “Ben gerek sizüñ ⁽⁵⁾ ve gerek başḳasınıñ şıdḳa ve ḥüsn-ü mu’āmele için ḥānelerine girürem.” didi.

Ebū’l-Fetiḥ ⁽⁶⁾ “Sen ḥānemizden bu ḳınā’ için suāl itdüñ mi?” didi. ‘Acūze “Efendüm ben sizüñ ḥāneñize ⁽⁷⁾ gitdüm ve suāl itdüm şāḥib-i ḥāne zevcesini taṭlıḳ itdi didüklerinde kimseyi ⁽⁸⁾ suāl itmeyerek döndüm.” didükde Ebū’l-Fetiḥ civāna “Sen bu ‘acūzenüñ sebilini taḥliye ḳıl ⁽⁹⁾ zīrā senüñ ḳanā’ bendedür.” diyerek dükkandan ḳıçarub eline viridi ba’de zevcesine gidüb ⁽¹⁰⁾ bir miḳdār mal virüb merāc’a itdi ve î’tizār iderek ḥāṭırını aldı. Ey ⁽¹¹⁾ pādişāhum! Nisā keydinden daḥı bu vāḳ’adur ve güzülük ****ḥikāye**** mesmū’muz oldu ki ⁽¹²⁾ şehzādelerüñ biri şeyd ve şekāre ḳıçub gezer

iken eṣcār meṣmere ve enhār cāriyeyi ⁽¹³⁾ hāvi bir baġçeye teṣādūf ve ol baġçenūñ hevāsı ġāyet güzel olmaġla bir aġacuñ ⁽¹⁴⁾ sāyesine inüb oturdy

Ķahve altı ider iken nā-gāh zeyr zeminden bir tuz koyub ⁽¹⁵⁾ cū semāya irtifā’ itdūġünü görmekle hāvı ve dehṣete düşüb bir aġaca çıkub ⁽¹⁶⁾ dallar arasında gizlendi ol demān cin şūretinde çıkub ve başı üzerinde bir şanduk ⁽¹⁷⁾ olarak ol sandıġı yere vaż’i ve anahtār ile açub içünden ünsden olarak ⁽¹⁸⁾ çeşm-i vücūd nazīrını görmemül bir duhter çıkıdı ve alub kupaġına oturtıdı ⁽¹⁹⁾ bir miqdār anuñla mülā’be itdükden soñra cin başını kızuñ dizi üzerine koyub ⁽²⁰⁾ uyudı nevme müstaġriķ olduġda duhter cinūñ başını uşulca yere koyub kalkıdı ⁽²¹⁾ ve baġçede seyir ve temāşā itmege bařladıġda gözi Şehzādeye ilişdi hemān gördüġi ⁽²²⁾ birle yanuma nezvil eyle dimüş ise de Şehzāde hāvıfından inikden abā eyledi merķūme ⁽²³⁾ vafirü’l-hāl idüb nihāyet “Eger sen yanuma inmez iseñ cini kaldıruram ve seni i’ dām ⁽²⁴⁾ iderdüm.” dimekle nā-çār Şehzāde aġacdān yanuna indükde hemān müvāşilasını isteyüb ⁽²⁵⁾ ve “Bahr-ı hāl itdiġüñ hālde ‘ifrīti uyandırub kendü kendüñi telef itmüş ⁽²⁶⁾ olursun.” didükde Şehzāde mecbūr emir kuma ile mücāma’a eyledi işini bitürdükde kız ⁽²⁷⁾ Şehzāde elinde olan hātımı çıkarub aldı seksen kadar hātemler ile tolu bir kise ⁽²⁸⁾ açub içüne koydı.

Şehzāde “Sen ne ideceksün.” didi. Kız “İşbu ⁽²⁹⁾ ‘ifrīt beni babamuñ sarāyından kaıdı ve bu şanduk içüne koyub üzerüme kilidleyüb [424b] ⁽¹⁾ nereye gider ise berāber götürür ve diddet-i gayretinden bu keyfiyetleri ihtiyār itdi ve beni ⁽²⁾ çok sevdüġünden bir sā’at görmedükce şabır idemez bu vechle istediġüm ⁽³⁾ şeyden māt’i oldu ben andan bu keyfitei gördüġümde allah ile ‘ahd eyledüm ki fırsat ⁽⁴⁾ bulduġca kimseyi kendümden men’ itmeyem ve her kim benim ile muvāşala itdise hātımı ⁽⁵⁾ olurum ve bu kiseye korum.” didi.

Ba’de “Sen hāl sebiline git kimseden hāvıf itme ⁽⁶⁾ zīrā cin şimdi kalkamaz.” didükde Şehzāde yola revān olub pederinüñ sarāyına ⁽⁷⁾ gitdi. “İşte efendüm nisānuñ keyd ve mekerleri bu derecedür.” didükde, Melik Vezīrinüñ ⁽⁸⁾ kelāmını hīz kabule geçürüb Şehzādenüñ ‘afvını i’lān eylediġi hālde Vezīr ⁽⁹⁾ huzūrından çıkub diġer Vezīrlere ile birleşdi ve Şehzādeyi celb idüb elini hevācesi ⁽¹⁰⁾ olan Sindbād’uñ eline virüb önünde vüzerā yürüyüb pederinüñ huzūrına girdi ⁽¹¹⁾ ve zemīni būs itdükden soñra pederinüñ medḥ ve şenāsıyla dahānuñ açub öyle bir medḥ ⁽¹²⁾ ve şenā ve hayır du’ālar itdi ki hāzır olanlar feşāhat ve belāġatından müteḥayr kaldılar ve pederi ⁽¹³⁾ daıı

Şehzāde sende ol necābet ve hüneri gördükde gözlerinden būs eyledi ⁽¹⁴⁾ ve hevācesine “Ey Sindbād! Niçün bu güne kadar yanuma getürmedün.” didi.

Sindbād “Efendüm ⁽¹⁵⁾ ben size ifade itdüm Şehzādenün ṭāl’i muḳtezāsınca işbu geçen yedi günde sükūt ⁽¹⁶⁾ itmekdür ve eger bir söz söyler ise helākı maḳrirdür işte ol āyām neḥūsat geçdi ⁽¹⁷⁾ ve ben bu keyfiyeti velādeti gününden bilürdüm işte sebebi budur.” didi. Şehrazād hikāyeden ⁽¹⁸⁾ bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(19) **altı yüz altıncı gice**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Şāh müşār-ileyh vüzeraya “Acabā ben Şehzādemî ḳatlı ⁽²¹⁾ itmüş olaydum kenāhı giymek boynuna olurdu baña mı yaḥūd cāriye yaḥūd hevācesi ⁽²²⁾ Sindbād’a mı?” didükde ḥāzırın sükūt idüb cevāb virmediler. Sindbād Şehzādeye ⁽²³⁾ dönüb “Pederüne cevāb vir.” didi. Şehzāde cevābında mesmū’ m oldu ki tüccārlaruñ ⁽²⁴⁾ biri ḥastalanub menziline yaturmuş canı süd istemekle cāriyesini gönderüb ⁽²⁵⁾ bize bir miḳdār süd şatun al diyü emir eyledi.

Cāriye daḥı bir ḳab alub südciden ⁽²⁶⁾ süd ṭoldırarak yolda gelür iken büyük ḳuşlaruñ biri bir yılan yerden alub havāya ⁽²⁷⁾ pervāz itdi ve ḳazā-yı cāriye üzerinden merür ider iken ḳuşuñ yılanı şaḳmasından ⁽²⁸⁾ südüñ içüne bir ṭamla zehir düşdi cāriye bî-ḥaber efendisine getürdükde yanunda bir ḳaç [425a] ⁽¹⁾ misāfir bulunub cümle ol südden içdiler ve ol sim ḳāṭ’dan helāk ⁽²⁾ oldılar. “Ey pādişāhum! Şimdi mezneb kimdür didi ḥāzır bal cels olanlaruñ her biri ⁽³⁾ bir dürlü söyleyüb ba’zısı içenlerdür zīrā bir kere taḥḳīḳ itmeli degilmiydi ve ba’zısı ⁽⁴⁾ cāriye süd ḳabını örtmedugunden cinḥa aña mütevce olur.” didi.

Sindbād “Ey Şehzāde! ⁽⁵⁾ Sen ne dirsın?” diyü suāl Şehzāde daḥı ḥāzırın ḥiṭāya düşdiler zīrā cāriye ⁽⁶⁾ belki getürdüğü ḳab ḳapaḳsız idi ve “Ben böyle dirüm ki ol südden içenleruñ ⁽⁷⁾ ‘ömürleri tükenüb bu vechle intikālleri muḳadder oldu.” didükde cümlesi Şehzādenün cevābunu ⁽⁸⁾ beğenerek āferin diyüb gerek pādişāha ve gerek Şehzādeye du’ā itdiler ve “Sen ehl-i ⁽⁹⁾ zamānuñ ā’limisin bu cevāb nihāyet derece-i fiṭānetdendir.” didiler. Şehzāde mūmā-ileyh ⁽¹⁰⁾ ḥaḳḳında olan medḥ ve şenāları işitdükde “Ben ā’lim-i kāmil degilem belki ol Şeyḥ İ’mā ⁽¹¹⁾ ve üç yaşında ve beş yaşında olan çocuḳlarından ā’limdür.” didükde, ḥāzırın “Bunlaruñ ⁽¹²⁾ keyfiyetlerini

bize söyle.” diyü, ricâ itdigüklerinde ****hikāye**** Şehzâde naql iderler ki: ⁽¹³⁾ Kışret mal ile şehir taş’âr ve ticâret için her vaqit belleden beldeye keşt ve güzâr ⁽¹⁴⁾ ider bir tüccâr var idi bir def’a gitmediği memlekete gitmek merâm idüb ol memlekette ⁽¹⁵⁾ revâcı olan maldan suâl ve orada şandal odunu gâyet maqbûl ve fâidesi dağı ⁽¹⁶⁾ ziyâde oldugunu söyledüklerinde bir sefîneye haţb mezkûrdan yükleyüb ol memlekete ⁽¹⁷⁾ gitdi ve şulı aḥşâma qarîb teşâdüf itmekle şehre inüb koyunlarını ⁽¹⁸⁾ güder bir ‘acüzeye râst geldi.

Bezîrgân merķūmı gördükde “Sen kimsün diyü suâl ⁽¹⁹⁾ ol dağı tüccâr girühundan ġarîbü’ d-diyâr bir âdem.” didi. Hatun “Ey oğul! İşbu beldenün ⁽²⁰⁾ ahâlisinden hazır it zîrâ bunlar ġarîbe mekr ve ḥad’a iderler saña yol bulurlar ⁽²¹⁾ ise seni yerler işte ben naşîhat itdüm kendün gözet.” diyüb kendünü şabâḥ ⁽²²⁾ olduġda ahâli-i beldenün biri merķūmı görüb “Efendüm sen nereden geldün ve ne mal ⁽²³⁾ getürdün?” didi.

Bezîrgân “Falan memleketdenüm ve şandal odunu getürdüm zîrâ ben işitdüm ki ⁽²⁴⁾ sizde pek bahâludur.” didi. Merķūm “Ḥayır haţâ itdün bunu saña kim söyledi zîrâ ⁽²⁵⁾ bizde şandal odununun bahâsı düşkündür ve biz anuñla ta’am bişüririz didükde ⁽²⁶⁾ yazarken bu kelâmdan müteessif olub ḥayrân qaldı ve bir ḥâna inüb odununı indürdi ⁽²⁷⁾ bir recl yanuna gelüb sen bu şandal ḥaşbini baña firûḥat iderseñ birikle getür ki ⁽²⁸⁾ ne istersin anuñla ṭoldurayum.” didükde merķūm “Rezâdâde olub saña şatdum.” ⁽²⁹⁾ didi ol dağı şandalı alarak menziline naql eyledi ve bezîrgân kileyi altün ile [425b] ⁽¹⁾ ṭoldırmasını niyet itdi ve ol gice qalub şabâḥ olduġda şehre çıqub gezer ⁽²⁾ iken Medîne ahalisinden gözi yatlaş bir âdeme râst geldi ol gür ḥerîf ⁽³⁾ bezîrgânı tutub “Sen benüm gözimi telef itdün ben seni şalivirem.” diyerek boynuna ⁽⁴⁾ aşıldı ve ḥalk başlarına ṭolandı. Bezîrgân puşulayı şaşırub ne ideceğini ⁽⁵⁾ bildi ve “Ḥalk ol göre du’vak yarına qalsun.” diyü, ricâ itdiler gör kefilini alub ⁽⁶⁾ sebîlini terk eyledi. Lakin nizâ’ ve refâ’ileri eşnâsında pabucı yırtılmış olmaġla bir eskiciye ⁽⁷⁾ varub sen bunu ta’mîr it istedigün vireyüm diyüb gitdi. Şehrazâd hikâyeden ⁽⁸⁾ bu maḥale geldükde şabâḥ-ı taḫrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(9) ****ALTI YÜZ YEDİNCİ GİCE****

(10) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ba’de Bezirgān merķūm yolda gider iken bir kaç (11) kişi oyun oynadıklarını görüb şıkındusundan yanlarına gelüb seyre oturdukdā (12) merķūmun “Sen ķumār oynar musun?” didiler. Ol dağı “Oynarım.” diyüb anlar ile la’be (13) başlayarak mađlūb ol dağı “Anı iki şey beyninde tađyīr idüb yādñızı içsün (14) yađūd malından çıksun.” didüklerinde, Bezirgān bu huşuş beyninde döşenmesiçün (15) şabāha kadar mühlet alub hezār-ı hamm ve ğamm ile gidüt düşünerek bir yerede oturdu (16) nā-gāh evvel ki gün anı gören pīren geçdügünü görüb hemān şitāb iderek yanuna (17) varduğda pīr “Ġāliba ahāli saña zafer buldular zīrā ħālūñden bellüdür saña ne oldu?” didi.

(18) Bezirgān mācerāsını nađl ve beyān itdükde merķūme “İşte ibtidāda şandal ħışbında (19) aldagideñ zīrā bir kile altūn virdüğü ħālde on kat ķari vardur bizde şandaluñ (20) biţamānuna on altūn ile bī’ iderler lakin ben saña bir rey ve tedbīr gösterem şāyed anuñla (21) ħülāşıñ mısır olur şöyle ki falan yerde falan kapuya git orada ā’mı (22) ve götürüm bir Şeyĥ oturur büyük ā’lim ve her şeyi bilür ve ħalk yanuna gelüb mahm olan (23) maşālahlarını ‘arz ve ol dağı iktizāsı vechle cevāb virür zīrā ā’ma-yı mezkūr (24) maqr ve sihir ve tolandırıcılık bilgr ađşām olduğda ne kadar ā’rsız ve ħilekār var ise yanuna (25) ictimā’ idersin yanuna git ve bir kirlü yerde otur senūñ ħışımlaruñ bahr-ı ħāl (26) yanuna gelüb itdüklerini ‘arz iderler ve ol dağı ğālib ve mađlūbı beyān ider şāyed (27) senūñ ħülāsıña sebep olur bir ħacet istimā’ idersün.” didi.

Bezirgān merķūm pīre (28) zenk kelāmıyla ā’mil ve ol söylediği ĩ’māyı varub buldı ve ķarbinde bir tenhā yere [426a] (1) girüb oturdu nā-gāh ā’rsız ve ħırsız ve yankesici kimseler ĩ’mānuñ yanuna tecm’i (2) idüb kendü ħaşmāsını dağı gelüb oturdular Şeyĥ ĩ’mā bunlara yemek ve ķahve (3) getürüb yiyüb içdükden soñra birer birer yanuna gelüb keyfiyetlerini ‘arz itmege (4) başladılar ve ol dağı her birine cevāb virür idi ta ki yol Bezirgānuñ ħışımlarına (5) geldükde ibtidā-yı şandal ħışbı alan kimse “Ben dün pek ucuz şandal odunu aldum ve kile (6) ile muķavele idüb Bezirgāna nege istirā iseñ anuñla toldırayum ne dirsın didüm?” diyince ĩ’mā ya ol (7) Bezirgān “Kileyi yarısı erkek pīre ve yarısı ķancık pīre ile tolu isterem dise ne dirsün?” (8) didi.

Ĥerīf “Ol vaķit mađlūb olurdum.” diyüb şavuşdı. Ba’de kör ħerīf gelüb (9) “Ben bugün bir ğarīb ādeme ķavuşdum ve sen gözimi çıkardıñ diyü tutdum ve gözümüñ (10) diyetini istedüm ħāzır olanlar yarına kadar de’vāmı görmek için kefilini alub (11)

koşuyurdum ne dursin?” dedi. “Ā’ mā saña gālibdür zīrā eger ol gārīb sen bir gözini ⁽¹²⁾ çıkar ve ben bir gözümü çıkarayım da tartalum eger mizanda müsāvāt üzere çıkarlarsa ⁽¹³⁾ sen şādüksun diye idi ol vaqıt sen bütün ā’ mā olursun ve ol bir göz ile ⁽¹⁴⁾ kalur.” dedi.

Ol dağı mağlūb olduğunu bilüb gitdi. Ba’de eskici gelüb “Efendüm ⁽¹⁵⁾ bugün birisi ayakkabını ta’ mīr itmek için yanuma geldi ve sen bunu yap ben saña ⁽¹⁶⁾ istediğün vireyüm.” dedi. Ben ise “Cümle malum isterüm ne dursün?” dedi. Ā’ mā “Sen mağlūbsuñ ⁽¹⁷⁾ zīrā eger ister ise senden ücretsiz alur şöyle ki saña pādīşāhumuzuñ düşmanları ⁽¹⁸⁾ kırıldı ve ĩ’ dāsı bozuldu ve evlād ve emvāli kişret buldı sen razı olduñ mı ⁽¹⁹⁾ dise eger razıyım diseñ pabucını alur gider hayır degilem dir iseñ pabucı alur ⁽²⁰⁾ yüzüne çarpar.” didükde ol dağı mağlūb olduğunu bilüb gitdi.

Ba’de kumārcılar ⁽²¹⁾ gelüb biz bir ādem ile oynadı şol şartla ki mağlūb olur ise iki şey beyinde ⁽²²⁾ maḥīr-i deryādur yayı içer yāḥūd maldan geçer buña ne dursin didiler ā’ mā yine siz mağlūbsuñuz ⁽²³⁾ zīrā ben deñizi içereyim lakin siz baña ağzūñuz virüñ didükde ne idersüñüz dedi ⁽²⁴⁾ bunlar mağlūbiyet ile ikrār idüb gitdiler. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı ⁽²⁵⁾ takrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(26) **ALTI YÜZ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: Çün Bezirgān merķūm ol ā’ mādan hicatları ⁽²⁸⁾ öğrendi kalķub maḥline gitdi şabāḥ olduķda kumār şāḥibleri yanuna gelüb [426b] ⁽¹⁾ “Sen ne itdüñ.” didüklerinde, “Deñizi nüş idecegüm ancak siz anuñ ağzını baña virüñ.” ⁽²⁾ didükde, kumārcı mağlūb olub yüz altūn ile kendüni istiḥlāş eyledi.

Ba’de ⁽³⁾ eskici geldükde Bezirgān hemān ol öğrendügi kelimeleri söyleyüb “Sen rāzı ⁽⁴⁾ olduñ mı?” dedi. Herīf nā-çār kalub rāzı oldum dimesiyle Bezirgān pabucını ⁽⁵⁾ alub gitdi. Ba’de gelüb aña ā’ mānuñ ta’ līmi üzere cevāb virüb ⁽⁶⁾ şerrinden kurtuldu soñra şandal ḥaşbi iştirā iden kimse geldi. “Seni kile ⁽⁷⁾ tıdurtmasuna ne arzā ider.” didükde, Bezirgān “Beni pireden gayrı bir şey arzā idemez ⁽⁸⁾ eger pīre ile tıdurur iseñ bi’ miz bak ve eger idemez iseñ bazarımız bozuk.” ⁽⁹⁾ didükde herīf bir cevāb bulmayarak şandal ḥaşibi şāḥibine red olundu ve istediği ⁽¹⁰⁾ gibi bi’ eyledi. Ba’de ol şehirden çıkub memleketine ‘azīmet eyledi hitam itdükde ⁽¹¹⁾ Melik “Ya üç yaşında olan çocuğün hikāyesi niçedür?” dedi.

****hikāye**** Şehzāde ⁽¹²⁾ naql iderler ki: Fesḳ ile meşhur ve irtikāb maḥrēmātda bī-kuşūr bir recl var idi ⁽¹³⁾ ve nerede bir dilber ḥatun işidür ise ḥile ve yāḥūd nūḳūd ile iğrā idüb başından ⁽¹⁴⁾ çıkarur idi. Bir def’a maḳīm olduğu şehre yaḳın bir köyde gāyet ḥüsnā ve güzel ⁽¹⁵⁾ bir ḥatun olduğunu işitdi maḥşüş ol köye meşakḳat seferi ihtiyār iderek ⁽¹⁶⁾ ve ma’iyetşyle lāyık olan hediyeler alarak gitdi. Vuşul bulduḳda ḥatunuñ ‘aşḳ ve ğarāmını ⁽¹⁷⁾ ḥāvi ve taḥmül idemeyüb ihtiyār sefer idüb aña maḥşüş geldüğünü muḥtevi ⁽¹⁸⁾ bir mektüb yazarak tertib eylediği hediye ile ḥatuna irsāl, ol daḥı ‘aliü’ş-şafācarif ⁽¹⁹⁾ hār bulunmaḳla merḳūme “Bezī-i vaşāl ve istediği gün buyursun.” diyü baş meḳāl eyledi.

⁽²⁰⁾ Ol daḥı belā emhāl ḳalkub yanuna gitdi mezīd ihtirām ile muḳābele idüb mükemmel ⁽²¹⁾ ta’ām ve şarāb ile ziyāfet eyledi. Pes merḳūmenüñ üç yaşında bir oğlu olub ⁽²²⁾ aña iltifāt itmeyerek ṭabḥ ta’ām ve baş sofrayı medām ile meşḡul ḳaldı ve ol ⁽²³⁾ fāsıḳ “Her ne ḳadar ḥatunu ferāşe da’vet ve şiddet-i iştiyāḳmımda şabra mecālüm yoḳdur ⁽²⁴⁾ muḳāsāt-ı şiddet itmekdiyüm.” didise de ḥatun çocuğı bahāne bulub

“Bizi görür ⁽²⁵⁾ iken nice idelüm ṭurāyorsun.” didükde ḥerif “Bu çocuḳ sağırdur ne bilür?” ⁽²⁶⁾ didi.

Ḥatun “Eger sen ol çocuğıñ bildugune maṭl’a olayduñ böyle söylemez idüñ.” ⁽²⁷⁾ didi. Merḳūm çocuğa kīn ile bakarak ṭurdı çün ta’ām ḥāzır oldı ⁽²⁸⁾ çocuḳ ağlayub sāde yağla birinciden istedi merḳūm istediğini virdükde ⁽²⁹⁾ yine ağlayub birincüñ üzerine koymak için şeker istedi recl bu keyfiyetlerden [427a] ⁽¹⁾ canı şıkılıb “Vallaha bu çocuḳ uğursuzdur.” didi. Çocuḳ cevāb virüb “Vallaha ⁽²⁾ senüñ gibi uğursuz dünyāda yoḳdur ki beldeden beldeye ṭalub zinā için sefer idersen ⁽³⁾ ve ḥalkuñ ḥatunkarını başından çıkarursan ama ben bir şey canum istedi gözümde bir ḳaç ⁽⁴⁾ ṭā’amlı yaş aḳıdub istedüm ḥāzır olarak günāhsuzca ṭoyana ḳadaridüm baḳalum şimdi ⁽⁵⁾ aramızda uğursuz kimdür.” didükde, recl bu kelāmdan maḥcüb olub ve mū’aza daḥı ⁽⁶⁾ derūnuna teşīr idüb vaḳit ve sā’atinden ḥatuna el ṭoḳunmayarak ḳalkub memleketine ⁽⁷⁾ gitdi ve tövbe idüb aliü’l-memāt ‘ibādet ile meşḡul ḳaldı.

****hikāye**** Fāmā beş ⁽⁸⁾ yaşında olan çocuğıñ hikāyesi şudur ki: Dört bezirgān var idi aralarında biñ ⁽⁹⁾ altūn koyub şirket itdiler ve bir kiseye vaż’i idüb ticāret için bir mal almasına ⁽¹⁰⁾ gitdiler yolda giderler iken bir güzel baḳçeye teşādūf idüb içüne istirāḥat ⁽¹¹⁾ için girdiler ve ḳapusunda olan bekci bir ḥatun olmaḳla ol biñ altūnuñ

kisesini ⁽¹²⁾ hatun-u merķūmeye tevdi' itdiler. Şehrazād hikāyeden bu maḥāle geldükde sabāḥ-ı taķrib ⁽¹³⁾ itdügünü görüb süķüt eyledi.

(14) **ALTI YÜZ TOĞUZUNCI GİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazād kelāma ŗürü' idüb dir ki: Şehzāde naķlinde pes bunlar bağçede oturub ⁽¹⁶⁾ egil ve ŗarb itdüklerinden ŗoñra ŗu ḥūşını olmağla bedenlerini Ėusl itmek niyetiyle ⁽¹⁷⁾ derdi ḥavza girdiler çün ŗaçları varmuŗ ŗaramaķ için bir ŗaraĖa muḥtāc ⁽¹⁸⁾ olduklarından bahr-ı ḥāl bu ḥatunda ŗaraķ bulunması melḥūzdur anlardan birine “Var bize ⁽¹⁹⁾ ŗaraķ iste.” didüklerinde ḥerif ŗarıya gidüb biñ altün kisesini istedi ḥatun ⁽²⁰⁾ “Ben kiseyi virmem anlar daḥı buraya gelmedükce.” didi. Çün anlar ŗarŗuda ḥavf ⁽²¹⁾ baŗında otururlar idi. “Behey ḥatun! Anlar beni gönderdüler kaķ baķ diyüb ḥatunı ⁽²²⁾ ŗarŗılarına götürdi ve baña virmek istemedi.” diyü refķāsına söyledükde “Çün anlar ⁽²³⁾ ŗaraķ māddesini bilürler ḥātūna aman vir ‘inād itme.” didüklerinde ḥatun altünları ⁽²⁴⁾ ḥerife teslīm itdi. Ol daḥı alub ŗapudan çıkub gitdi.

Merķūmun ḥerifi ⁽²⁵⁾ bekleyüb gecikdügünü gördüklerinde ḥatuna varub “Niçün ŗaraĖı virmedüñ didiler ⁽²⁶⁾ ḥatun vallaha benden altün kisesinden Ėayı bir ŗey istemedi anuñçün virmesini ⁽²⁷⁾ istedüm tāki vir diyü emir buyurduñuz.” didise de müfid olmayub merķūmeye sürüyerek ⁽²⁸⁾ maḥkemeye götürdiler ve kaķı ḥazūrunda da'vālarını söyleyüb kaķı ḥatun merķūmeden [427b] ⁽¹⁾ altünlarıñ taḥŗil olunmasına ḥükm eyledi çün ḥatun merķūme Ėāyet faķīre olmaĖla ⁽²⁾ maḥkemedden aĖlayaak çıkıdı yolda gider iken beŗ yaŗında bir Ėulāma rāst gelüb ⁽³⁾ “Ey ḥatun! Sen niçün aĖlıyorsun?” diyü, suāl ol daḥı çocuk olmaĖla istiḥķār ⁽⁴⁾ iderek cevāb virmedise de üç dört def'a çocuk sualini tekrār itdükde ⁽⁵⁾ “Behey çocuk bir cemā'at olduĖum baĖçeye gelüb bende biñ altün emānet koydılar ⁽⁶⁾ ve cümlesi ḥāzır olmaduķca kimseye virilmemesini ŗarḥ itdiler ve anlar baĖçeye girüb ⁽⁷⁾ gezerler iken anlardan birisi gelüb altünları istedi bende virmesinden imtinā' itdüm ⁽⁸⁾ ise de anlara iŗāret idüb baña virmesini istemedi didükde refķāsı vir .” diyü emir ⁽⁹⁾ itdiler bende virdüm ḥerif alub kaķdı geçlindugunden ol bir refiķleri yanuma gelüb ⁽¹⁰⁾ “Sen niçün ŗaraķ virmedüñ.” didiler.

“Benden altün kisesini istedi ŗaraķ istemedi ⁽¹¹⁾ sizde vir diyü emir itdüñüz virdüm didüm ise de müfid olmayub beni maḥkemeye ⁽¹²⁾ götürüb kaķı beni ilzām eyledi.” didükde, Ėulām “Sen baña dirhem vir ḥelvā alayumda ⁽¹³⁾ saña bir ŗey ta'līm

iderüm anuñla hülâş bulursun.” didükde hatun bir dirhem çıkarub ⁽¹⁴⁾ çocuğa virdi ve “Ne ta’lîm ideceksün.” didi. Ğulâm “Sen қаdıya var ve bunlar ⁽¹⁵⁾ dördi birden hâzır olmaduğca kimseyi kimseye virme diyü şart itdiler imdi ⁽¹⁶⁾ dördi gelsün şartları üzere paralarını virem di.” didi.

Hatun қаdıya ⁽¹⁷⁾ dönüb gitdi ve ğulâmuñ ta’lumi üzere қаdıya baş kelâm eyledi. Қаdı dağı ⁽¹⁸⁾ anlara “Bu şart vâķ’a oldu mı?” didi. Anlar “Saħîh vâķ’a olmuşdur.” didüklerinde, Қаdı ⁽¹⁹⁾ “Varuñ refiküñizi buluñda geluñ kiseñizi aħz iduñ diyü ħükm itmekle hatun ⁽²⁰⁾ ol ğulâmuñ tedbiri ile balâdun kırtuldu işte istiğrâba şâyân olan ‘aql ve kelâmı ⁽²¹⁾ bunlardadır.” diyü Şehzâde ħitam kelâm itdükde cümle hâzır bal cels olanlar Melike ⁽²²⁾ ve oğluna ħayır du’âlar itdiler ba’de Melik ol cârîye ki Şehzâde ħaķķında iftirâ itmüşidi ⁽²³⁾ ħükümeti Şehzâdeye teslim ol dağı ‘afva mazħar idüb nefî ve tağrîb ile tedîb ⁽²⁴⁾ olunmasını ħükm ve pederiyle oturub aliü’l-memât mevfüralar ğabât kıaldılar diyü. Şehrazâd ⁽²⁵⁾ bu ħikâyeyi etmâm itdükde yine başka ħikâyeye şürü’ idüb dir ki: ****ħikâye**** ⁽²⁶⁾ Şöyle mesmû’muz olmuşdur ki: Diyâr-ı Mısırdâ ‘Ömer nâmında bir bezirġân var idi ve üç ⁽²⁷⁾ oğlı olub büyükleri Sâlim ve ustları Selîm ve eñ küçükleri Cevder ismiyle ⁽²⁸⁾ mesmî idiler bunları gözdüreñ maķâm recâle bâliġ olana kıadar ħüsn-ü terbiye itdi ancaķ ⁽²⁹⁾ Cevdere meyl ve muħabbet ol birlerden ziyâde olmağla anadan kızķanub sevmezlerdi.

Pederleri [428a] ⁽¹⁾ bu keyfiyete maḡl’a olub ve kendüsi dağı mesn ve ihtiyâr olmağla şâyed vefât ⁽²⁾ itdükde Cevder birâderlerinden meşakķat çeker diyü mülâħaza itdi Şehrazâd ħikâyeden ⁽³⁾ bu maħale geldükde şabâġ-ı taķrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(4) ****ALTI YÜZ ONUNCI GİCE****

⁽⁵⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Çün ‘Ömer vefatından soñra Cevder birâderleriniñ ⁽⁶⁾ sū-i mu’âmelelerinden kıorķdı maħkemedin ‘adval ve kıasâm oḡasından bir kıaç kışı celb ⁽⁷⁾ idüb cümle malını aħzâr “Vay cemâ’at-i müslumîn işbu mal ve manâlumı ve naķd ve emlâkıımı ⁽⁸⁾ dört kıisma taķsîm iduñ.” didi. Vece şer’i olmaķ üzere anlara dağı maḡlûbı gibi taķsîm ⁽⁹⁾ itdüklerinde her bir oğluna birer kıısım virüb “İşte vefât itdüğümde bunlaruñ beyninde ⁽¹⁰⁾ münâz’a kıalmamaķ için mîrâşımı kendüm anlara taķsîm itdüm dâr-ı ‘uķbâya intikâlumde anlaruñ ⁽¹¹⁾ beyninde mîrâşıma

bir muķāsemeleri kalmadı ve bu kalan reb' anı zevceme virdüm anuñla ⁽¹²⁾ ta'îş itsün.” diyüb ve bu huşuşa eşhād idüb hacic-i şer' iye dağı beyinlerinde ⁽¹³⁾ yazdırdı.

Bir müddet geçdükden şoñra pīr meķūm ecel mahtūmuyla merhūm olduķda Sālīm ⁽¹⁴⁾ ve Selīm ol pederlerinüñ kısmetini begenmeyüb Cevder'den bir miķdār şey istediler ve “Bizüm pederümüzüñ ⁽¹⁵⁾ malı sendedür ol seni sever idi bizden gizlü saña çok şey virdi.” diye bunu ⁽¹⁶⁾ maħkemeye götürdiler ise pederlerinüñ itdüđi kısmete hāzır olan müslimīn vāķ'a ⁽¹⁷⁾ hāl ile şehādet idüb Hākīm şer' dađı ol şehādet mucibince Sālīm ve Selīmi ⁽¹⁸⁾ Cevder'üñ maṭālabasından men' itdiler lakin mürāf' anuñ hāli ma'lūm olmađla Cevder ⁽¹⁹⁾ vafır-ı hasārete dū-çār oldu.

Merķūmān bir kaç gün geçer geçmez yine Sālīm ve Selīm ⁽²⁰⁾ Cevder'e ğadar idüb da'vā-yı bāṭla ile muħakemeye getürdiler ve bir kaç ğuruşdan ⁽²¹⁾ çıkarub elinden bir şey gelmedise de merķūmān tek tırmayub her vaķit üzerine ⁽²²⁾ bir nev'i da'vāya kalkuşurlar ve her def'ada mütezerir olub tā ki ellerinde bir para kalmayub ⁽²³⁾ zālamlara yedürdükden şoñra merķūmān valideleriyle gelüb hīle ile iĝfāl idüb ⁽²⁴⁾ elinde ki olan nüķūd ve eşyāyı aldıklarından şoñra vālidelerini darb ve tırd itdiler. ⁽²⁵⁾ Merķūme küçük oğlı Cevder'üñ yanuna gidüb birāderleri itdükleri eziyet ve cefāyı ⁽²⁶⁾ naķl idüb teşķī itdükde Cevder “Ey valide! Anlara bed du'ā itme zīrā haķķ celle ⁽²⁷⁾ ve ‘alā hazretleri her bir kimseye ‘ameline ğöre virür ve ben ğāyet faķīr kıldum anlar dağı ⁽²⁸⁾ fuķarā oldılar muħāşama ise mala muhtācdur ve bizüm malumuz ancak şol muħāşamada gitdi [428b] ⁽¹⁾ ve pederümüz bize terk itdüği mal bu vechle zāyī' oldu ve halk beyninde rezīl ⁽²⁾ olduk şimdi senüñ için anlarla muħāşama itmek men gel elvecve şāyān degüldür lakin ⁽³⁾ sen bende otur yedügüm etmegi saña terk iderüm hemān sen haķķ ta'āliden ā'netimi iste ⁽⁴⁾ ve anlara hīc bakma haķķımızı hüdā hazretleri alur nitekim şā'ir (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) ⁽⁶⁾ (arapça beyit) dimüşdür ki meālī şol cāhil ya'ni huķūķ ⁽⁷⁾ halkıñ hālını bilmeyen kimse eger saña bağı ve zulm ve ta'dī ve kahr ider ise bağı olan ⁽⁸⁾ perīşān olub irtifā'-yı zemine yeksān olur.” dimekdür.

Hāşılı Cevder vālidesinüñ ⁽⁹⁾ hāṭrını alub yanunda alıķoydı. Ba'de kendüsi gidüb balıķ ağını ⁽¹⁰⁾ aldı ve hergün deñize ve göllere gidüb balıķ olurdu ve her gün bir miķdār para kızıub ⁽¹¹⁾ kendüne ve validesine şarf iderdi fāmā karındāşları sū-i tedbirlerinden bir işe ⁽¹²⁾ düşmeyüb üzerlerine sāiķ ve lā haķķ belā-yı mütdāfiķ düşüb ve ellerinde olanı ⁽¹³⁾ telef idüb ‘üryān ve ac ve ‘aṭışān kıldılar ve ğāh be ğāh

validelerine gelüb ve tebşîş⁽¹⁴⁾ idüb açlıklarını şikve ve ol dağı merhamet idüb Cevder'den kalan fazlayı⁽¹⁵⁾ eṭ'ām iderdi ve “Birāderüñüz gelmezden aqdam sür'atle egil idüñ zīrā sizi görür ise⁽¹⁶⁾ baña ıarılır ve yanunda maḥcūbe ıaluram.” dir idi.

Anlar dağı ḥarsız gibi sür'atle yiyüb⁽¹⁷⁾ giderlerdi günlerde bir gün 'Aliü'l-'āde validelerine gelüb bir miqdār ṭa'ām öñlerine⁽¹⁸⁾ koyub tenāvül iderler iken nāgāh Cevder ıapuyı açub girdi anları gördi vālidesi⁽¹⁹⁾ ḥicāb idüb gāzibinden ḥavf iderek gözlerini yere koydı ise de Cevder⁽²⁰⁾ biraderlerüñ yüzlerine gülüb “Merḥabā ey birāder bugün mübāek gündür ki siz⁽²¹⁾ teşrif buyurdüñiz niçe oldı ki ziyaretime gelmedüñüz.” ve ıucaılayub gāyetb ḥāırların⁽²²⁾ aldı ve “Size 'ayb değıl mi ḥic ziyaretime gelmedüñüz bunca müddet ne beni ve ne vālideñüzi⁽²³⁾ görecegüñiz gelmedi benüm sizden gāyır kimüm var.” diyerek ḥilāf malḥūzları mu'āmele⁽²⁴⁾ itdi. Şehrazād ḥikāyeden bu muḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb⁽²⁵⁾ süküt eyledi.

(26) **ALTI YÜZ ON BİRİNCİ GİCE**

(27) Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki: Çün Cevder'üñ vālidesi ḥilāf memüli üzere⁽²⁸⁾ Cevder birāderlerine ḥüsn-ü mu'āmele itdügünü gördi. “Ey oğıl allahu ta'āli senüñ yüzüñi [429a]⁽¹⁾ aı ve ḥayır ve fazlığı ziyāde eylesün.” didi. Cevder “Ey vālide bunlar birāderdür fenā⁽²⁾ itdiler ise ben anlara bağılaşdum varsun bizde otursunlar işte ḥaıı ta'ālīñüñ⁽³⁾ 'ināyetiyle rızkıımız çoıdır.” diyüb, anlar ile barışdı ve ol gice yanunda yatdılar ikinci⁽⁴⁾ gün 'Aliü'l-beşāḥ Cevder ağıını alub babü'l-fitāḥ ḥazretlerine ıaşad itdi⁽⁵⁾ ve birāderleri ıııub bir miqdār gezüb yine validelerine 'avdet itdiler ṭa'ām yayub⁽⁶⁾ oturdılar ve Cevder aḥşām üsti et etmek ve sebze getürüb validesine teslim⁽⁷⁾ eyledi ve bu vece üzere bir māḥ ıadar geçdi.

Her gün Cevder rızklarını toplayub⁽⁸⁾ aḥşām getürür idi ve anlar egil ve şerbden gāyır bir şeye baımazlar idi. Günlerde bir gün⁽⁹⁾ Cevder ağıını alub deñize varub ağıını atub çekdise de boş ııııdı ve hakezā⁽¹⁰⁾ bir iki def'a atub boş ıııımağıla ol yeri terk idüb başka maḥale gitdi ve şebekesini⁽¹¹⁾ atdısa da aşıla derdest bir şey alamadı ḥāşılı şabāḥdan aḥşāma ıadar deryā⁽¹²⁾ kenārında tenkıil iderek bir şey ele geçürmedüğünden “Acāyib deñizde balıı tükendü mi?” diyüb⁽¹³⁾ şebekesini alaraı mağımuma döndi ve “ıarındaşuma ve valideme ne yedüreyüm.” diyerek yolda gelür⁽¹⁴⁾ iken etmekci

firunundan geçdi halk etmekci üzerine ellerinde para bağladıklarını ⁽¹⁵⁾ ve etmekci anlara iltifāt itmediğini görüb divār dibine tayānub mütehasır aturur iken ⁽¹⁶⁾ etmekci baķub “Merhabā ey Cevder! Bir şey mi ister?” didise de Cevder cevāb virmemle ⁽¹⁷⁾ yine etmekçi “Eger sende para yoğusa istediğün al ben seni beklerüm.” didükde, Cevder ⁽¹⁸⁾ “On paraluķ etmek vir.” didi.

Etmekci “İşte on paraluķ etmek ve işte onda para nuķd ⁽¹⁹⁾ vireyüm yarın işbu yigirmi para ile baña balık getir.” diyüb virdi. Ol daħı on paralıķ ⁽²⁰⁾ etmeği alub ve diğer on para ile et ve ebze alub yarına kadar allahu kerīm diyerek ⁽²¹⁾ validesine gitdi ve iyü ta’ām bişürüb ta’sı itdiler irtesi gün kalkada vālidesi ⁽²²⁾ “Ey oğul otur bir miķdār yemek tenāvül eyle.” didi. Cevder “Sen ve birāderlerüm yeyün diyüb ⁽²³⁾ şebekesini alub gitdi deryā kenārında yer bırakmayub her yerde şebekesini atdısa da bir şey ⁽²⁴⁾ alamadı ve aħşām daħı yetişmekle ğāyet maħzūn olarak gitdi çün yolu ol ⁽²⁵⁾ etmekci dükkanundan idi oraya varduķda yine niyāz çağırub on paraluķ etmek ⁽²⁶⁾ ve on para nuķd virüb “Ey oğul bugün rızķ olmaz ise yarın olur.” didi. ⁽²⁷⁾ Cevder i’tizār ideyüm dirken etmekci “Sen var git ‘azra hācet mes itmez zīrā sen ⁽²⁸⁾ bir şeyi tutmuş olayduñ sende görür idüm ve eger yarın daħı bir şey almaz iseñ yine ⁽²⁹⁾ baña gel istediğün al şaķın hicāb etme ben seni beklerüm.” didi.

Cevder hānesine [429b] ⁽¹⁾ gidüb götürdüğü şeyleri validesine teslim eyledi ve üçüncü gün deñize gitmeyüb ⁽²⁾ göllere ‘azīmet ve aħşāma kadar gezdise yine bir şey almadugundan etmekciye varub ⁽³⁾ ma’tādını aldı ve bu hāl üzere yedi gün kaldı ve nefsinde ğāyet müzāyeķe çekdi ⁽⁴⁾ sekizinci gün nefsinde Birķān nām bir köye varub “Şāyed ol gölde balık bulunur.” ⁽⁵⁾ diyerek Birķān birgesine vardı ve şebekesini düzüb atarum dir iken nā-gāh bir kaķıra ⁽⁶⁾ binmiş ve altında şırma ile işlenmiş bir higbe ve kaķır üzerinde ne var ise cümlesi ⁽⁷⁾ ğāyet mükellef bir mağribi çıķa gelüb yanuna varduķda kaķırdan nezvil ile “Es-selām-ı ‘aleyküm ⁽⁸⁾ yā Cevder yā ibn-i ‘Ömer.” didi.

Ol daħı “Ve ‘aleyvessellem hacı efendi.” didükde mağribi ⁽⁹⁾ “Ey Cevder! Benüm saña bir hācetim vardur eger müsā’ade idüb anı görür iseñ hayır ⁽¹⁰⁾ kebir görmüş olursun ve ol sebep ile benüm dostum olursun.” Cevder “Efendüm maṭlūbuñ ⁽¹¹⁾ nedür söyle baķalum bileyüm ba’de istediğini iderüm ben saña muḫālefet idemem.” didükde ⁽¹²⁾ mağribi fātiḫayı oķuduķdan soñra higbeden ibrişumden ma’mül bir ib çıkarub ⁽¹³⁾ “Vay Cevder sen bu ib ile ellerimi güzelce bağla ve bu berikiye beni

atda bir miqdār şabır ⁽¹⁴⁾ eyle eger baķduñ ki ellerimi şudan ıkardum hemān Őebekeñi ũzerũme at ve beni ⁽¹⁵⁾ sũr’atle taşra al ve eger ayaklarımı ıkarduğum gŕrũrsen belki ben vefāt itdũm ⁽¹⁶⁾ beni biraķ ve kaķırımı ve işbu higbeyi al tũccār pazarına git orada Őemy’e nāmında ⁽¹⁷⁾ bir Yahũdi bulursan kaķırı ve higbeyi aña teslĭm eyle ve ol saña yũz altũn virũr ⁽¹⁸⁾ altũnları al ve bu sırrı kimseye fāş itme.” didi. Őehrazād hikāyeden bu maħale ⁽¹⁹⁾ geldũkde Őabāħ-ı taķrib itdũgũnũ gŕrũb sũkũt eyledi.

(20) **ALTI YŪZ ON İKİNCİ GİCE**

⁽²¹⁾ Őehrazād kelāma ağaz idũb dir ki: Cevder ol ibi alub mađribĭnũñ ellerini bağladı ⁽²²⁾ ve “Her ne kağar vağda zor iderse mağribi dahā ziyāde bağla.” diyũb rabt itdũkden Őoñra ⁽²³⁾ mağribi “Sen beni gŕle kaķ.” diyince ol dağı arķasından kaķub Şuya dũşdi ⁽²⁴⁾ ve aşadıya baķub bir miqdār gedũkden Őoñra mađribĭnũñ ayakları şudan zuhũr ⁽²⁵⁾ itdũgũnũ gŕrmekle ŕldũgũnũ bilũb kaķırı ve higbeyi alub tũccār arşusına varduğda ⁽²⁶⁾ ta’rĭf itdũđi Yahũdi dũkkanınıñ kaķusında bir Şandalyeye oturdugunu gŕrdi ⁽²⁷⁾ Yahũdi Cevder getũrdũđi kaķırı gŕrdũkde Cevder’e “Ol ādem helāk oldı ⁽²⁸⁾ zann iderũm ve anı telef iden Şam’ar.” diyũb kaķırı elinden alub ve yũz altũnı [430a] ⁽¹⁾ virũb gitmesi iin oķca tenbiye eyledi.

Cevder altũnları alub toğru ⁽²⁾ etmekciye gitdi ve bir altũn virũb “Sen benim ĥesābuma baķ ve altũndan ne miqdār kaķacađını ⁽³⁾ sŕyle.” didi. Etmekci ĥesābına baķub iki gũnlũk etmek parası yanunda kaķdugunu ⁽⁴⁾ ifāde itdũkde birağub kaķaba gitdi. Aña dağı bir altũn virũb bir miqdār et ⁽⁵⁾ aldı ve altũnũñ baķiyesini kaķabda birağdı ve sebze dağı alub ĥānesine gitdũkde ⁽⁶⁾ birāderleri validelerinden Şa’ām istemedũkde olduklarını ve vālidesi “Ŧuruñ kaķındaşuñuz ⁽⁷⁾ gelsũn bende Şimdi bir Şey yoķdur.” didũgũnũ işidũb yanlarına vardı ve “İşte aluñ ⁽⁸⁾ egil idũñ.” diyũb etmeği ŕñlerine atdı merķũmān deve gibi etmeğe Şaldırub egil ile ⁽⁹⁾ meşđũl kaķıldılar.

Cevder ise validesine altũnları teslĭm “Vay vālide! Bunlar sende kaķsun ⁽¹⁰⁾ birāderlerũm bunda bulunmaduķca anlara vir bir Şey Şatun alsunlar a kaķmasunlar ve saña ⁽¹¹⁾ maşraf-ı iķtizā itdũkce istediđiđũ al.” diyũb ve ol gice yatub Őabāħ olduğda ⁽¹²⁾ Şebekesini alub birge kaķına gitdi ve Şebekesini dũzũb atayum dirken nā-gāħ dũn ki ⁽¹³⁾ gelen mađribĭden heybetlũ bir mađribĭ kaķıra binmũş ve altında iki ĥaķķa bir hikbe

olduğunu ⁽¹⁴⁾ görüb yanuna geldükde “Es-selām-ı ‘aleyküm ya Cevder.” didi. Ol dahı ““Aleykim es-selām ⁽¹⁵⁾ ya seydü’l-hâc.” diyü red selām itdükdde mağribî “Ey Cevder dün ki gün benüm kaçır gibi ⁽¹⁶⁾ bir kaçıra binmüş mağribî buraya geldi mi?” didi.

Cevder “Şāyed gelmiş disem nereye gitdi ⁽¹⁷⁾ dir gark oldu disem sen anı baturduñ.” diyüb mādde başka keyfiyete döner diyü ⁽¹⁸⁾ mülāhaza idüb bütün bütün inkāra düşüb “Haberüm yokdur kimseyi görmedüm.” ⁽¹⁹⁾ didükde mağribî “Ey oğul! Sen anı bağlamaduñ mı ve birkeye itmedüñ mi ve saña eger ellerüm ⁽²⁰⁾ çıkar ise şebekeñi üzerüme sür’atle atda beni taşraya çek ve eger ayaklarum ⁽²¹⁾ çıkar ise belki vefāt itdüm kaçırımı şemi’a Yahūdiye götür ve ol saña yüz ⁽²²⁾ altün virür ve sen ayakları çıkduğun gördüñ ve kaçırını Yahūdi-i mezküre götürdüñ ⁽²³⁾ ol dañu kaçırını alub saña yüz altün virdi.” didükde, Cevder “Mādem ki ⁽²⁴⁾ sen bu keyfiyeti böyle bilürsün benden niçün suāl ideyorsun?” didi mağribî “Benüm ⁽²⁵⁾ murād anuñla itdigüñ mu’mele ba’ine benüm ile it diyüb ve higbeden kalın ibek ⁽²⁶⁾ kabtāni çıkarub beni güzelce bağla ve göle at eger biraderüme vuķū’ bulan keyfiyet ⁽²⁷⁾ baña da vuķū’ bulur ise kaçır ve eşyāmı Yahūdiye getir ve andan yüz altünü al.” ⁽²⁸⁾ didükde, Cevder “Buyruñ yanuma gel.” diyüb güzelce bağladı ve göl içine atdukdde başub ⁽²⁹⁾ bir sâ’atden soñra ayakları zuhūr itdükdde Cevder alacağı yüz altün için [430b] ⁽¹⁾ hoşlanub olmuş gitmiş bir dahā çıkmasun keşki hergün böyle bir mağribî gelüb ⁽²⁾ bunlara itdüğüm gibi anlara dahı ideyüm ve her olanuñ yüz altününü aluram diyü ve kaçırını ⁽³⁾ alub Yahūdiye gitdi. Yahūdi anı gördükde “Ey Cevder! Ol dañu gitdi mi?” didi. ⁽⁴⁾ Cevder “Sizlere ‘ömür.” didükde Yahūdi “İşte řam’ñ cezāsı budur.” diyü ve kaçırını ⁽⁵⁾ alarak Cevder’e yüz altünü virdi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükdde řabāh-ı ⁽⁶⁾ takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(7) **ALTI YÜZ ON ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma řürü’ idüb dir ki: Çün Cevder yüz altünü aldı validesine ⁽⁹⁾ varub teslīm eyledi vālidesi “Ey oğul! Bunlar saña nereden geldi?” didi. Cevder ⁽¹⁰⁾ mağribîleruñ hikāyesini nakl itdükdde merķüme “Ey oğul! Bir dahā birke řarūna gitme ⁽¹¹⁾ ben senüñ için mağribîlerden řavf iderüm.” didükde, Cevder “Ey vālide! Ben anları ⁽¹²⁾ kendü rızālarıyla ilkā itdüm niçe ideyüm bu řan’atdan her gün bize yüz altün geliyor ⁽¹³⁾ vallahaü’l-‘azīm řol mağribîleruñ eşeri kesilmedükce hergün birke řarūna gitmemi kesemem ⁽¹⁴⁾ meger anlardan bir kimse şalmaz ise.” diyüb şaldı ve üçüncü gün ‘Aliü’ş-řabāh birke ⁽¹⁵⁾ mezküreye varub mağribîler olmak için şurdı nāğāh

ölülerden ziyāde mücmem ⁽¹⁶⁾ ve müzeyyen kaṭra binmiş ve altında her bir gözünde birer kuṭı konulmuş higbe bir mağribī ⁽¹⁷⁾ geldüğünü gördi yanuna varduḡda “Es-selām ‘aleyküm ya Cevder yā ibn-i ‘Ömer.” didükde nefsinde ⁽¹⁸⁾ “Acabā bunlar benüm ismimi nereden bildüler.” diyüb selāmını aldı.

Mağribī “Acabā hīc bu yoldan ⁽¹⁹⁾ mağribīler geçdi mi?” Cevder “Evet iki mağribī geldi nereye gitdüler.” didi. Cevder “Anları ⁽²⁰⁾ bağlayub şol birkeye atdum ġarḡ oldılar yol size daḡı gelsün.” didükde mağribī ⁽²¹⁾ gülüb “Behey miskin! Ḥayātda olan kimse bahr-ı ḡāl eceli gelüb intikāl ider.” diyüb ⁽²²⁾ kaṭırdan indi. “Vay Cevder anlara itdüğün gibi baña daḡı it.” diyüb ve higbeden ⁽²³⁾ bir ibek kaṭıān çıkarub viridi.

Cevder “Çabuk ellerin çevir ki seni bağlayayum ⁽²⁴⁾ zīrā benüm işüm vardır ve vaḡıt geçdi.” didükde mağribī ellerini arḡasında virüb ⁽²⁵⁾ bağladı ve birkeye kaḡub atdı ve bir miḡdār ṭurub intizār ider iken gördi ki mağribī ⁽²⁶⁾ ellerini şudan çıkardı ve çabuk şebekeyi üzerüme at didi hemān sür’atle ⁽²⁷⁾ şebekeyi üzerine atarak taşraya çekdükte ellerinde mercān-ı aḡmer iki ⁽²⁸⁾ kırmızı balıḡ her bir elinde birini ṭıtduḡunu gördi. Mağribī “Ey Cevder ol kuṭuları [431a] ⁽¹⁾ götür aç.” didi.

Ol daḡı götürüb açduḡda her bir kuṭıya bir balıḡ koyub üzerlerine ⁽²⁾ kaṭıdı ve Cevder’i göḡsüne zamm va mu’ānaḡa idüb başını ve yanaḡlarını būs eyledi ⁽³⁾ ve “Allahu ta’ālī saña ḡayırlu cezālar vırsün ve her şiddetden ḡurtarsun zīrā eger sen ⁽⁴⁾ şebekeñi üzerüme atub çekme beydeñ ben bu balıḡları elümden boḡılana ḡadar ḡoyu virmez ⁽⁵⁾ idüm ve ellerüm anlar ṭıtduḡda yüzmek için iḡtidārum olmaz idi.” didükde, Cevder ⁽⁶⁾ “Ey ḡacı efendi! Allah için ol ġarḡ olan iki mağribīnün keyfiyet ḡālleri ⁽⁷⁾ nice olduḡunu ve bu iki balıḡın ḡikmetini ve ol Yahūdīnün sırrını baña söyle.” didükde ⁽⁸⁾ mağribī “Ey Cevder! Ol ġarḡ olunan kişiler biri ‘Abdu’s-Selām ve diğeri ‘Abdu’l-Aḡd ⁽⁹⁾ isminde olub ve benüm ismim ‘Abdu’s-Şamed ve ol Yahūdīnün ismi ‘Abdu’r-Raḡmīdür ⁽¹⁰⁾ ve cümlemiz bir baba ve bir anadan ḡarındaşuz ve ol Yahūdi heyetinde gördiğün ādem Yahūdi ⁽¹¹⁾ degöldür müslüm ve malikiü’l-müzhabdur ve bizüm perümüz ḡaml raviz ve fetḡ kenüz ve siḡir ‘alemlerini ⁽¹²⁾ öğretti biz bu ā’lemleri işlemeḡe başladuḡ tā ki merde-i cin ve ‘ifrītler bize iṭā’at ⁽¹³⁾ itdi ve pederümüzün ismi ‘Abdu’l-Vedūd idi vefāt itdükde bize çok şeyler bıraḡdı ⁽¹⁴⁾ ol emvāl ve zehāyir var şāvı binmezde taḡsīm idüb tā ki kenablara geldüğümüzde ⁽¹⁵⁾ Esāṭayrū’l-Avlin nām bir kenābda iḡtilāf itdük zīrā kenāb mezkūruñ naḡır ve meşlī ⁽¹⁶⁾ dünyāda mevcūd degöldür

ve dünyā hazīneleri değer zīrā içinde cümle rumuz ve kenüzün⁽¹⁷⁾ hali mezkûrdur ve pederümüz ol kenāb ile ‘amel iderdi ve andan bir miqdār bize tafīm⁽¹⁸⁾ itmiş idi ve her birimiz ol kenābı isteyüb mu’ārazamız uzadı.” didi. Şehrazād⁽¹⁹⁾ hikāyeden bu maḥale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(20) **ALTI YÜZ ON DÖRDÜNCÜ GİCE**

(21) Şehrazād kelāma şürū’ idüb dir ki: Mağrbī eytdi çün ki mu’ārazamızı⁽²²⁾ faşl iden kimseye muhtāc olduğ pederümüzün şenciki aña ‘ilm-i siḥir ve kehānetini⁽²⁴⁾ öğretdi ve ismi kahīniü’l-abtın idi anı celb idüb hük-ü naşb itdün⁽²⁵⁾ Şeyḥ mūmā-ileyh siz bu kenābı baña getürün didi getürdüğümüzde bize siz oğlumuñ⁽²⁶⁾ oğlısıñız ve sizün birünize zulm ve ğadaruñ vuḳū’ını istemem şimdi bu kenāb bende ıalsun⁽²⁷⁾ sizden her kīm bu kenābuñ almasını ister ise varsun şemirdülük gencini küşād itsün⁽²⁸⁾ ve andan baña dāire felek ve sırrımdān ve ḥātım ve kılcı getürsün zīrā ḥātım mezkūruñ ra’id⁽²⁹⁾ ḳāşif isminde bir ḥādimi vardur ol ḥātıme malıñ olan kimse cümle melük ve selāṭine [431b]⁽¹⁾ ğālib olur ve eger ister ise rüy-ı zemīni ṭolā ‘arzā kendüne mamülk ider ve zıkr⁽²⁾ olunan kılcı bir ‘asker veya ordu üzerine çeküb haz ider ise ol ‘asker derḥāl⁽³⁾ münhazım olur ve ‘asker-i mezkūruñ bütün ḳatlıni istese kılcı haz ya’ni şarşdığı⁽⁴⁾ ḥālde bu ‘asker mi ḳatlı eyledise derḥāl ol kılcıdan şumşek gibi ateş ḳıḳub⁽⁵⁾ ol ‘askerün cümlesini ḳatlı ve iḥrāk ider fāmā dāire-i felek her kime evvel mālīk⁽⁶⁾ olur ise dünyāda müşriḳden tamğarbe ḳadar ḳanğı maḥāle ve beldeye nazar idüb ḥāl⁽⁷⁾ ve keyfiyetine ve ahāli ve salṭanatına bakmak ister ise kendüsi yerinde oturur iken o⁽⁸⁾ dāireyi istedi ki maḥalün ṭarafuna çevirüb dāirede kan ol memleket yanunda ṭurur⁽⁹⁾ gibi nazar ider ve eger bir medineye ğazab idüb gelākını istese ol dāireyi güneşe⁽¹⁰⁾ ḳarşu ḳoyub ol medineyi iḥrāk bal nār ider geledüm sırrmedānuñ ḥāşesi şudur ki⁽¹¹⁾ her kim andan gözlerine sürer ise zeyr-i zeminde olan günüzü ya’ni gençleri⁽¹²⁾ müşāhede ider işte her kim ki zıkr olunan şamrdaluñ kendü fetḥinden ā’ciz ḳalır⁽¹³⁾ ise bu kenābda istiḥḳāḳı yoḳdur ve kim içmesine muḳtedir olub ve “Bu eşyayı baña⁽¹⁴⁾ getürür ise kenābı aña virürem.” didükde cümlemiz ḥükmiyle rāzı olduğ.

Ba’de Şeyḥ⁽¹⁵⁾ mezkūr “Ey oğullar! İşbu şemerdaluñ genci Melik Aḥmar evlādunuñ taḥt yedindedür⁽¹⁶⁾ ve pederüniz baña ḥaber virdi ki anuñ fetḥi için çok çabaladıysa muḳtedir olmayub⁽¹⁷⁾ zıkr olunan Melik Aḥmar’ün oğulları andan ḳaçdılar ve Mışır arzında ḳarün ismiyle⁽¹⁸⁾ bir göl vardur aña gidüb ‘işyān itdiler Mışıra ḳadar

arçalarına düşüb ⁽¹⁹⁾ gitdise de birke merķūme raşdı olundugundan haķlarından gelmed ve maħzūna gelüb ⁽²⁰⁾ genc şemerdi Melik aħmerūñ evlādı aña acdırmadılar. pes pederūñiz bu mādde de ā’ciz ⁽²¹⁾ ĳalduķda baña gelüb teşķī itdi ben daħı bu ĳuşūş-ı ‘ilm-i esrār ile istikşāf ⁽²²⁾ itdügümde genc mezkūruñ açması ancak Mışır oğlanlarından Cevder bin ‘Ömer nām ⁽²³⁾ civānuñ eliyle olur ve Melik aħmer oğullarınıñ ele geçmelerine Cevder mezkūr sebep ⁽²⁴⁾ olur ve zıkr olunan zıkr olunan Cevder Balıķcı olub anuñla ictimā’ itmek ancak birki Birķān ⁽²⁵⁾ üzerindedür ve zıkr olunan raşafuñ olunmaz alā eger naşīb şaħibi olan kimse ⁽²⁶⁾ Cevder mezkūr gör anuñ ellerini bağlayub birkiye ilķā ider ol daħı Melik aħmer evlādıyla ⁽²⁷⁾ muħārebe idüb naşībı olan kimse anları tutar ve naşībı olmayan kesān helāk ⁽²⁸⁾ olub ayaķları şudan çıkar fāmā anlara ĳālib olub selāmet bulan kimse ⁽²⁹⁾ Cevder anuñ üzerine ağını atub çıkarmasına muķavafdur.” didi. Şehrazād ĳikāyeden [432a] ⁽¹⁾ bu maħale geldükde şabāħ-ı takrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(2) **ALTI YÜZ ON BEŞİNCİ GİCE**

⁽³⁾ Şehrazād kelāma aĳaz idüb dir ki: Maĳribī ‘Abdu’s-Şamed Cevder’e “Birāderlerüm ĳevāceden ⁽⁴⁾ bu kelāmı işitdüklerinde biz giderüz velevķān telef oluruz.” didiler ve ben daħı “Bende ⁽⁵⁾ gideyüm.” didüm ise Yahūdi heyetinde olan ĳarındaşımız “Ben bu ĳuşūşda ĳarezim ⁽⁶⁾ yoķdur.” didise de bahr-ı ĳāl bizüm ile Yahūdi kıyāfetinde Mışıra gitmesini ilzām itdük ki ⁽⁷⁾ “Eger birümüz telef olursa ĳatırını ve ĳürcını alub saña yüz altün virsün ⁽⁸⁾ evvelki birāderüm saña geldükde benü el-Aħmar aña ĳālib olub ĳatlı itdiler ve gezlük ⁽⁹⁾ ikinci birāderüm daħı telef oldu ve ben anlara ĳālib olub ikisini kirfet eyledüm.” ⁽¹⁰⁾ didi.

Cevder “Ben görmedüm nerededür bunlar?” didi. Maĳribī “İşte ĳuķıldadur anlar ⁽¹¹⁾ balıķ degöldür belki balıķ heyetinde ‘ifrītdürler lakin ey Cevder ma’lūmuñ olsun ki ⁽¹²⁾ işbu keyfiyet senüñ yüzünden ĳayrı kimseye küşād olunmaz sen benüm sözümü tutubda ⁽¹³⁾ benüm ile fās ve menknās şehrine ma’iyetle gidesin ve istedigüñ şey saña vireyüm ⁽¹⁴⁾ ve fī allahu ta’āli benüm ĳarındaşım olur sen ve ĳayet mesrūr olarak ehlüñe ‘avdet ⁽¹⁵⁾ idersün.” didükde Cevder “Ey efendüm benüm boynumda vālidem ve birāderlerüm vardur anlara ⁽¹⁶⁾ ĳidmet iden ancak benüm gitdügüm ĳālde merķūmuna loķmalığım virür.” didi.

Mağribî ⁽¹⁷⁾ “Ey oğul! Bu hacet batladur zîrâ mādde maşraf için kalur ise ben saña biñ ⁽¹⁸⁾ altūn vireyüm vālideñe virsin gelene kadar andan h̄arclusun ve senūñ iḳāmetūñ ancak ⁽¹⁹⁾ dört māhdur.” didükde, çün Cevder biñ altūnuñ māddesini işitdi “Ey hacı! ⁽²⁰⁾ Efendi getir şol biñ altūnı götürüb valideme teslīm idüb senünle gideyüm.” ⁽²¹⁾ didi. Mağribî biñ altūnı çıkarub yedine teslīm eyledükde derhāl validesine ⁽²²⁾ gidüb biñ altūnı virdi ve mağribî ile mācerāsını söyledi ve “İşbu biñ altūndan ⁽²³⁾ gerek senūñ için ve gerek birāderlerüm için h̄arcluḳ ben bu mağribî ile gidecegüm ⁽²⁴⁾ dört māh kadar eglenüb gelecegüm ve inşāallahu ta’ālî çok hayır görürüz hemān ⁽²⁵⁾ sen hayır du’ālar ile beni imdād eyle.” didi.

Vālidesi “Ey oğul! Seni görecegüm gelür ⁽²⁶⁾ ve mağribiden h̄avf iderüm.” didükde Cevder “Ey vālide! H̄aḳḳ ta’ālî her kimi h̄afz ⁽²⁷⁾ iderse bir şeyden h̄avf itmez ve işbu mağribî gāyet güzel ādemdür merḳūme imdi ⁽²⁸⁾ var git allahu ta’ālî senūñ işūñi kolay itsün.” diyü vedā’ iderek gitdi.

[432b] ⁽¹⁾ ‘Abdu’ş-Şamede vuşūl bulduḳda “Vālideñden izin alduñ mı evet ve baña hayır du’ālar itdi.” ⁽²⁾ didi. “Mādem ki izin alduñ gel çatıra arḳama biñ.” diyüb yola revāne oldılar ⁽³⁾ öyleden ikindiye kadar gitdüklerinde Cevder’ūñ ḳarnı acıḳmuş ise de mağribî ⁽⁴⁾ ile egil olunacaḳ şeylerden aşlā bir eşer görmemekle “Ey seydü’l-h̄ac! Ğālibā sen unuttuñ ⁽⁵⁾ olda egil idecegimiz şey almaduñ.” didi. Mağribî “Sen acıḳduñ mı?” diyü, suāl ol daḳı ⁽⁶⁾ “Evet.” dimekle “Derhāl ḳatruñ üzerinden ikisi mā’ nezvil ve ol higbeyi getir.” ⁽⁷⁾ diyü emir eyledi. Yanuna getürdükde “Senūñ cānuñ ne ister?” didi.

Cevder “Nege varsa vir.” didi. ⁽⁸⁾ Mağribî “Allah için cānuñ isteduguni söyle.” didükde Cevder “Bir miḳdār etmek ile binayır ⁽⁹⁾ isterem.” didi. ‘Abdu’ş-Şamed “Ey miskin! Etmek ve binayır senūñ muḳāsıñ degildür güzel şey ⁽¹⁰⁾ iste.” didi. Cevder “Efendüm bu sâ’atde her şey iyüdür.” didükde ‘Abdu’ş-Şamed ḳavrulmuş ⁽¹¹⁾ ḳavuk ile birinc bilāvı ve falan şey ta’dād idüb yigirmi dört nev’i eḳ’ameden ⁽¹²⁾ ‘add idüb “Bunları ister müsün?” didi.

Cevder h̄atırında “Vallaha bu ādem mecnundur bu kadar ⁽¹³⁾ envā’i eḳ’ama nereden gele bilür hāl bu ki ne maḳınc ve ne işçisi vardur lakin sen ⁽¹⁴⁾ olduḳda bunlar bize kifāyet iderdi.” diyüb ve mağribîye “Efendüm bunlar bize kāfidür sen bu kadar

(15) şey ile baña emretdüñ ise de qarşumuzda bir şey yokdur.” didükde ‘Abdu’ş-Şamed “Merhabā (16) ey Cevder!” diyüb ve besmeleyi okuyub elini higbeye şokdı ve altūndan bir şahan içinde (17) sıcağ sıcağ iki kavrulmuş tavuğ çıkardı ve ikinci def’a dağı elini şokub (18) yine altūndan şahan kebāb ile tolu ve hakezā elini şokduğca bir nefāis nev’i ta’ām (19) ile memlū altūn şahānlar çıkarub tā yigirmi dört şahanı tamām iħrāc itdi. (20) Şehrazād hikāyeden bu maħāle geldükde şabāħ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt (21) eyledi.

(22) **ALTI YÜZ ON ALTINCI GİCE**

(23) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Cevder ol ħāli gördükde dehşet ve ħayrete (24) düşüb mabhūt kaldugunu maġribī gördükde “Ey miskin ħarnuñ toyr saña ne oldu?” (25) didi. Cevder “Efendüm sen bu higbede maṭınc ve bir kaç kişi tabāħamı koyduñ.” didi. (26) ‘Abdu’ş-şamed “Ey oġul! Bu higbe raşdāvdur maħşuş ħādimi vardur her sā’atde (27) biñ dürlü ta’ām ister ise ħādım merķüm getürür ve derħāl önüme ħor.” didi ve ta’āma (28) tenāvül itmege başlaub iktifā idene ħadar egil itdiler ve anlarda ħalan fazla [433a] (1) ta’āmı döküb şahānları boş olarak higbe koydı ba’de elini şokub (2) lakin ve ibriķ çıkarub ellerini yayıkdıktan soñra ibriķ ile abdest alub ikindi (3) namāzını ħıldılar ve ibriği higbeye koyub ve güzlük ħuṭuları içüne ve za’ idüb (4) ikisi mā’ ħatıra binb gitdiler.

“Vay Cevder! Yoldan ne miķdār kesdüğümüzü bilür müsün?” (5) didi. Cevder “Vallaha bilmem ancak öyle ħatından ikindiye ħadar gitdüğünüzü bilürem.” (6) didi. ‘Abdu’ş-Şamed “Mışırdan buraya ħadar bir māħluķ yoldur anı kesdüñ .” didi. (7) Cevder “Niçe ola bilür böyle sür’at.” didükde maġribī “Ey Cevder! Bu altımızda olan (8) ħatır cinn tā’ifesindendür ve bir senelik yolu bir günde keser lakin ben senüñ için (9) böyle yavaş yavaş gitdüm aħşām olduħda yine ħatırdan nezvil ve higbeden ta’ām (10) çıkarub başdü’t-tenāvül namāzlarını ħılub yatdılar ve ‘Aliü’ş-şabāħ yine ħahve altı (11) idüb binüb gitdiler o ħālet üzere dört gün gidüb ve yolda Cevder ta’ām (12) envā’inden nege ister ise higbeden çıkarub egil iderler idi beşinci gün fās (13) ve meknāsa vuşül ve şehre duħül itdüklerinde ahāli-i şehirden her kim ‘Abdu’ş-Şamedi (14) görürse yanuna gelüb elini būs iderdi gide gide tā bir ħapuya varub ħaldıħda (15) ħapu açıldı ve içünden bir duħter zuħür itdi. ‘Abdu’ş-Şamed “Ey kızım raħme sen (16) bize köşki küşād eyle didükde raħme ey peder sem’ā ve ta’ā diyüb eṭrāfına (17) nihāl ħızrān gibi şalınarak

girdi Cevder ol bānū Cemālinden ‘aklı başından ⁽¹⁸⁾ gitdi ve bu kız muṭlakā bir pādīşāhuñ duḡteridür didi ba’de kız köşki ⁽¹⁹⁾ açduḡda ‘Abdu’ş-Şamed higbeyi қаtır üzerinden alub sen var selāmetle git ⁽²⁰⁾ didükde zemīn açılıb қаtır içüne batdı ve kemaḡān yer қаpāndı Cevder üstād el-ḡāmdü’l-illah ki ⁽²¹⁾ bizi selāmetle işbu қаtırdan қurtarduk didükde maḡribī gülüb ey Cevder ḡavf ⁽²²⁾ itme ben saña didümi bu қаtır ḡayvān degüldür ‘ifrītdür gel buyruñ diyerek ⁽²³⁾ ve higbeyi alaraқа köşke duḡl itdüklerinde Cevder ol köşkte olan ifrişa ⁽²⁴⁾ ve uyḡuta olan cevāhir ve ma’denlerin müteḡayr olub oturdanlar ‘Abdu’ş-Şamed kızına ⁽²⁵⁾ ey raḡme falan boḡçayı getür didi ol daḡı varub getürdükde içünden ⁽²⁶⁾ biñ altūn iger bir ṡaқım eşvāb çıkarub Cevderi giderdi ve kan melūk maḡribīden ⁽²⁷⁾ biri olub ve higbeyi daḡı getürüb envā’i eṡ’amelerle şaḡānlar çıkarmaḡa ⁽²⁸⁾ tā ki kırık nev’i ṡa’ām çıkarub ve Cevdera buyruñ diyüb yemege oturdılar. Şehrazād ⁽²⁹⁾ ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdügünü görüb süküt eyledi.

[433B] ⁽¹⁾ **ALTI YÜZ ON YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād ḡikāyeye şürü’ idüb dir ki: ḡāşılı Cevder ‘Abdu’ş-Şamedüñ yanunda yigirmi ⁽³⁾ gün ḡalub hergün bir ṡaқım eşvāb giydirir idi ol higbeden şinūf eṡ’amaları ⁽⁴⁾ çıkarub tenāvül iderler ve çarşudan et ve etmek almayub ḡatta meyvelerüñ bile envā’ımı ⁽⁵⁾ ol higbeden alurlardı yigirmi birinci gün ‘Abdu’ş-Şamed Cevder’e “Ey oḡul buyruñ ⁽⁶⁾ işte bugün genşemzilüñ fetḡi olacaḡdur ḡalkḡ gidelüm.” didükde, Cevder anuñla kıyām ⁽⁷⁾ ve şehrüñ қаpusından çıkduḡlarında ‘Abdu’ş-Şamed ve Cevder birer қаtır binüb öyle ⁽⁸⁾ vaḡtine ḡadar gitdiler ve bir büyük ırmaḡ kenarına varub atdılar.

‘Abdu’ş-Şamed iki ⁽⁹⁾ siyāḡ ‘Araba eliyle işāret itdükde gelüb қаtırları alaraḡ her biri bir ṡarafa gitdi ⁽¹⁰⁾ ve bir miḡdār vaḡitden şoñra ol ‘Arabları ḡime ve digeri afrişa ile gelüb çadırı ⁽¹¹⁾ ḡurduḡdan şoñra yaşdıḡ ve minder ve mükellef şeylerle döşetdiler. Ba’de ‘Abdu’ş-Şamed içünde ⁽¹²⁾ maḡbūs balıḡlaruñ қаtıllarını yanuna ḡoydı ve Cevderi çağırub oturtdı. Ba’de ⁽¹³⁾ higbeden ṡa’ām çıkarub yedükden şoñra қаtılları öñüne ḡoyub üzerlerine oḡumaḡa ⁽¹⁴⁾ başladı derḡāl қаtıllar içünden bir feryād zuḡūr idüb amān ey kahini dünyāda ⁽¹⁵⁾ bize merḡamet it dimeḡe başladı ise de maḡribī oḡuyaraḡ ḡaldı tā ki ol ⁽¹⁶⁾ қаtıllar parça parça olub içleründen elleri ve ayaḡları baḡlu iki şaḡış ⁽¹⁷⁾ zuḡūr eyledi. “Vay kāhin bize amān virin ki murāduñ var ise biz anı

görürüz.” didiler ⁽¹⁸⁾ ‘Abdu’ş-Şamed “Benüm murādum ya sizi iḥrāk bal nār iderüm yāḥūd benümle ‘ahd ve peymān ⁽¹⁹⁾ idersüñiz ki şamir dil kenzi baña fetḥ idesiz.” didi. Anlar daḥı “Biz bu ḥuşūşda saña ⁽²⁰⁾ ‘ahd virürüz lakin şol şart eyle ki Cevder el-şiyādı bize getür zīrā bu genc andan ⁽²¹⁾ ğayrı kimseye fetih olunmaz ve içüne Cevder bin ‘Ömerden başka kimse giremez.” ⁽²²⁾ didüklerinde ‘Abdu’ş-Şamed “Siz zıkr itdüniz Cevder ḥāzırdur ve sizün laķırduñuz ⁽²³⁾ işidür.” didükde merķūmān bu ḥuşūşa ‘ahd virüb gitdiler.

Ba’d ‘ayķ aḥmerden ⁽²⁴⁾ bir boğum bir kaç taḥta çıkarub taḥtaları boğumuñ üzerine koydı ve bir menfāldir ⁽²⁵⁾ gör yaķub iķtizā iden baḥūri ḥāzırladı ba’de “Ey Cevder ben ‘azīmet okumasına ⁽²⁶⁾ başladugumda bir dahā tekellüme ķudretim yokdur zīrā tekellüm ider isem ‘azīmetüm bozılır ⁽²⁷⁾ ve merāmum başlamaduñ ne ideceğüñi teslīm ideyüm ki murād ki nāil olursun.” didi.

⁽²⁸⁾ Cevder daḥı merāmıñı ta’līm ile didükde ‘Abdu’ş-Şamed “Ben ‘azīmete başladugumda işbu ⁽²⁹⁾ ırmağuñ şuyı ķuruyub ğayb olur ve nehrün zemininde şehir ķapusu gibi altündan [434a] ⁽¹⁾ ma’mül iki ķanādli ve iki ḥalkalı bir ķapu nümāyān olur sen ol ķapuya varub refiķ ile ⁽²⁾ bir kere çal ve ba’de andan ziyāde şiddetluc bir daḥı ḥāl ve bir müddet şabır idüb üç ⁽³⁾ kere birbiri ardında ķapuyı şiddetle çal ol vaķit içerüden kim bu ki genc ķapusını ⁽⁴⁾ çaldı ma’ ana ḥal remūzuñ keyfiyetini bildi diyü bir şadā işidürsen ben Cevder ⁽⁵⁾ el-şiyād bin ‘Ömer di ķapu küşād olunur içünden yalın ķılıc bir şaḥış zūhūr ider ⁽⁶⁾ eger sen ol didiğüñ recl iseñ boynuñ bir tā ki bedeninden cüdā ideyüm dir hemāñ ⁽⁷⁾ sen boynuñ aña uzat ve şaķın ḥavf itme zīrā şaḥış merķūm elini ķaldırub ⁽⁸⁾ derḥāl senüñ yanıña bī-rūḥ olarak zemine düşer ve saña aşlā bir alem işābet ⁽⁹⁾ idemez ve eger muḥālefet idersen seni ķatl ider ba’de işbu raşdı imtişāl eyle ibṭāl ⁽¹⁰⁾ olunduķda ikinci ķapuya git ve ḥāl açduķda içünden esebe süvār olmuş ve elinde ⁽¹¹⁾ mızrāk almıi bir süvāri çıkub seni buraya kim getürdi ḥālbu ki bu maḥale ne cin ⁽¹²⁾ ve ne üns duḥūl ider ve toğru ramḥīle saña şadık idersen göğsüñ açub ⁽¹³⁾ karşıusunda ṭur süvāri seni urdığı birle şaḥış bī-rūḥ zemine düşer ⁽¹⁴⁾ ve göğsüñ açmayub karşıusunda ṭurmaz iseñ seni ķatl ider.” Şehrazād şabāḥ ⁽¹⁵⁾ oldugunu görüb sükūt eyledi.

(16) **ALTI YÜZ ON SEKİZİNCİ GİCE**

(17) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: mağribī Cevder itdügi ta’līmide ider ba’de (18) üçüncü kapuya gir içünden bir piyāde ādem elinde yay ve oğ çeküb seni oğ ile (19) urursan dahı gögsün açub karşusunda tur seni urduğda yine şahış bī-rūh (20) yere düşer muhālefet idüb karşusına turmaz iseñ seni katl ider ba’de dördüncü (21) kapudan gir içünden gāyet mahvalü’l-halka bir arslān zuhūr idüb ağzını açub (22) Vezīrine şaldırur şakın korğma ve andan kaçma saña geldüke elüni ağzına (23) şoğ seni ışırdüğda yere düşer ve saña ašlā bir şey işābet idemez ba’de beşinci (24) kapudan gir saña bir siyāh ‘Arab çıkub sen kimsün dirsens ben Cevder bin ‘Ömerüm di (25) ol dahı aña sen ol ādem iseñ altıncı kapuyı ac dirsens altıncı kapuya (26) vardugunda balā belend şadā ile ‘Ey ‘Abbası Mūsāya söyle kapuyı açsun di (27) ol dahı açılır içünde biri sağda ve biri şolda ağızları açık iki ejderhā (28) görürsün senün üzerine hücum itdüklerinde her birine birer el vir ışırsunlar [434b] (1) ışırdükleri birşekisi yere düşerler ve eger muhālefet ider iseñ seni katl iderler (2) ba’de yedinci kapuyı çal içünden senün vālideñ zuhūr ider ve merhabā ey oğul (3) yanuma gel seni öpeyüm dirsens benden uzak ol ve eşvābıñı çıkar merkūme ey oğul (4) ben senün vālideñ degilim belemek ve emzirmenün hāğğı sende yokmı naşl sen beni (5) şoydıracağsın eger eşvābıñı çıkarmaz iseñ seni katl iderüm ve sağ (6) tarafa dön orada bir kılıc bulursan kılıcı al ve kınından çek ve sen şoyunmaz (7) iseñ katl iderüm di merkūme tevāz’i ve mihād’a ile dürlü dürlü hileler ider ise de (8) şakın şefkat itme tāki cümle eşvābından şoyunub zemīne düşer ve herbār sen (9) anı katl eyle tehdīd eyle zīrā ol hatun senün vālideñ degildür Melike tılsımlaruñ (10) biridür saña ziyāde meger ve hile ve had’i idecekdür şakın aldanma merkūme yere (11) düşdükd artık sen remzileri bütün açmuş ve raşdlar ibtāl itmüş olursun (12) ve kendü nefsüne dahı emniyet bulursun içerüye bī-pervā gir ve genc dāhiline altūndan (13) yağınları bulursun ašlā anlara iltifāt itme ancak genc şadrunda bir yerde görürsün (14) toğru ol perdeye var kaldır arğasında kāhin şemerdil altūndan ma’mül bir serir (15) üzerine yatdugunu ve başı ucında Kamer gibi lam’ān ider bir yuvarlak şey görürsün ki (16) dāire-i felekdür ve kılıc üzerine ašılı ve parmağında hānum ve boynunda zağır ile ašılmış (17) sirmānı görürsün bu dört zehīreyi alub gelürsün ve şakın bir şey unutma (18) ve kendün gözet söyledüğüm keyfiyetlere muhālefet itme zīrā ol vağit kırtarsun ve pişmayān (19) olursun.” diyüb ve bir kaç def’a işbu vaşiyeti tekrār idüb tā ki Cevder ol ve şahī (20) azarladı.

Cevder “Efendüm şol zıkr itdigün arşada kim karşı turabilür ⁽²¹⁾ ve böyle emür cesiyeye kim şabır ider.” didükde ‘Abdu’ş-Şamed “Ey Cevder! Sen anlardan ⁽²²⁾ korkma anlar bî-rûh şuretlerdür.” diyüb dürlü dürlü hâtırına iţmanân virdi Cevder ⁽²³⁾ tevkilet ‘Ali allah diyüb kendüni hâzırladı mağribî bahür mangala atub ‘azîmetine ⁽²⁴⁾ başladuğda ırmağın şuyı azar azar gitmege başladı tâ ki bütün bütün kıruyub ⁽²⁵⁾ genzün kâpusı zühür itdi. Hemân Cevder şaldırub kâpuyı calduğda içerüden ⁽²⁶⁾ genzün kâpusı kim çaldı hâlnbuki remzün halini bilmez diyü bir şadâ zühür itmekle merkûm ⁽²⁷⁾ “Cevderü’l-Şiyâd bin ‘Ömerüm.” didükde kâpu açıldı ve yalın kılıc bir şahış zühür idüb Cevder ⁽²⁸⁾ “Boynuñ uzat seni öldüreyüm.” didükde Cevder derhâl boynunu uzatdı ol dağı urdığı birle ⁽²⁹⁾ yere düşdi ve hakezâ sair şadları ibtâl idüb tâ yedinci kâpudan girün vâlidesi [435a] ⁽¹⁾ yanuna çıkuğda “Merhâbâ ey oğul! didi.

Cevder “Sen kimsün?” diyü suâl ve ol dağı ⁽²⁾ “Ben senün vâlideñ oldıgum cihetle üzerine rızâ’ ve terbiyenün hâkkı vardur tokuz ⁽³⁾ mäh seni karnımda taşıdum.” didi. Cevder “Ben seni bilmem eşvâbından şoyuñ.” didi. ⁽⁴⁾ Hatun “Ey oğul! Nice şoyarsun sen beni bildün mi bu merhametsizlik saña nereden ⁽⁵⁾ geldi.” didükde Cevder kılıcı alub kınından çekdi ve “Sen şoyunmaz iseñ bu kılıc ile ⁽⁶⁾ başün keserem bahr-ı hâl eşvâbuñ çıkar.” didise de merkûmenün nezâ’ı artub ziyâde ⁽⁷⁾ tehdîd ve tahvîf itdükte ba’z eşvâbını çıkardur ve her bir şey için mu’âraza ⁽⁸⁾ ve yalvarmağa kalkışub Cevder dağı anı ziyâde korkudurdu. Şhrazâd hikâyeden ⁽⁹⁾ bu mağale geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(10) **ALTI YÜZ ON TOKUZUNCİ GİCE**

⁽¹¹⁾ Şhrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Hâşıl Cevder ol validesine şebîhe olan ⁽¹²⁾ hatun ile ilişün nezâ’ı uzadukca Cevder tahvîf be tehdîd ile birer birer eşvâbını ⁽¹³⁾ çıkardı tâ ki tonı kaldı. Cevder “Anı çıkar.” didükde hatun feryâda başlayub ⁽¹⁴⁾ “Vay oğul! Benüm terbiyem bād hevâ gitdi senün derünüñ taşmıdur tonumu çıkardub ⁽¹⁵⁾ ‘avretimi keşf idersün yazık olsun saña ki böyle harâm şebhe ikdâm ⁽¹⁶⁾ idiyorsun.” didükde Cevder “Beis yokdur varsun kalsun.” didüğü birle hatun ⁽¹⁷⁾ şîha idüb “İşte ya geldi odun.” didükde Cevderün üzerine tayağlar inüb ⁽¹⁸⁾ öyle tayağ yedi ki ‘ömründe unutmaz ve şiddet-i darbdan bayılıub gençün hârcına ⁽¹⁹⁾ atılarak kâpular kâpandı ve taşraya atduklarında ‘Abdu’ş-Şamed görüb sür’atle ⁽²⁰⁾ koşarak Cevderi aldı ve nehir

şuları ceryān idüb tıdđı ve ‘Abdu’ş-Şamed ⁽²¹⁾ Cevder’üñ üzerine okuyub iyü itdükdē “Saña ne oldı?” dıdı.

Cevder “Vallaha ben cümle ⁽²²⁾ raşdları ibtāl itdüñ tā ki valideme varduğumda aramızda uzun nizā’ vukū’yla ⁽²³⁾ nihāyetü’l-emr eşvābını birer birer çıkarmağa başladı tā ki yalnız ton kaldıkdā oramı ⁽²⁴⁾ keşf itme hāramdur dimesiyle baña şefkat gelüb tonunu bıraktıdığım birle mal’ūna işte ⁽²⁵⁾ ya gelmiş uruñ diyü nidā idüb bilmem nerede idiler vāfr maḥlūk üzerüme çıkub ⁽²⁶⁾ elvam derecesine varınca kadar dögerek taşra atdılar ba’de ne oldığı bilmem.” dıdı.

⁽²⁷⁾ ‘Abdu’ş-şamed “Ben saña işmārladum ki sözime muḥālefet itme işte gerek nefsüñe ⁽²⁸⁾ ve “Gerek baña esāit itmüş olduñ eger sen anuñ tonunu cıkārsa muradumuza [435b] ⁽¹⁾ vāşıl olurduñ ancak şimdi gelecek seneye kadar bende ikāmetüñ icāb ider ⁽²⁾ zīrā gelecek senede bu günki gibi bir günde genzüñ açılması miysır olur.” diyüb ⁽³⁾ gülāmları çağırarak ve ffü’l-hāl ḥamiyeyi ğaldırarak gıtdiler ve biraz vakıtden soñra ⁽⁴⁾ kaḫırları çekerek geldiler ve ikisi kaḫırlar ile fāsa gıtdiler ve Cevder ‘Abdu’ş-Şamed’üñ ⁽⁵⁾ yanunda kılmağla hergün aña bir ḥaşe-i faḫre giydirerek tā ki sene ḫitām bulub ol ⁽⁶⁾ mev’üd gün geldi mağribī Cevder’e “Buyruñ işte genzüñ açılması günü ḫülül itdi ⁽⁷⁾ kılğ gidelüm.” diyüb şehruñ taşra çıkduklarında ol iki gülām kaḫırları getürüb ⁽⁸⁾ binmekle nehre vuşul ve ḥamiyelerini kuruḫ döşetdükdē ta’ām daḫı yiyüb andan soñra ⁽⁹⁾ ‘Abdu’ş-şamed evvel ki def’a gibi boğub ve taḫtalar ve baḫūr çıkarub ‘azīmet okumasından ⁽¹⁰⁾ evvel “Ey Cevder merāmum saña vaşiyet itmek.” dıdı.

Cevder “Ey efendüm! Eger ben ol ⁽¹¹⁾ tayağı unutmuş isem şāyed ol vakıt senüñ vaşiyetlerini unutdum.” dıdükdē ⁽¹²⁾ mağribī daḫı “Eger sen benüm vaşiyetimi ezberledüñ ise nefsüñi daḫı ḫafzāyla ve ol ⁽¹³⁾ ḫatunı vālideñ ḫann itme zīrā o bir raşddur ve murādı seni tağıḫ itmekdür eger ⁽¹⁴⁾ evvelki def’ada ḫayā çıkduñ ise bu def’a ğaltı ider iseñ meytāü’l-kā iderler.” ⁽¹⁵⁾ dıdı. Cevder “Eger ğaltı ider isem ateş ile yakmağa müsteḫakum.” dıdı.

Ba’de ‘Abdu’ş-Şamed ⁽¹⁶⁾ bahūri ateşe ilkā iderek okumağa başladıkdā nehrüñ suyu ğayb olub kırıdı ⁽¹⁷⁾ Cevder daḫı kaḫıya varub çaldı ve iĉerüye duḫul ile irşād si’abı ibtāl ⁽¹⁸⁾ eyledi tā ki vālidesine vardı hemān gördüğü gibi “Merḫabā ey oğul!

Yanuma gel.” didükde ⁽¹⁹⁾ Cevder “Ey melüne! Ben nereden saña oğul oldum şuyun gidi kaḥbe.” didi her ne kadar ⁽²⁰⁾ ḥatun muḥad’asına çalışdı ise de müfîd olmayub cümle eşvâbını çıkardı tâ ki ⁽²¹⁾ ṭonı ḳalduḳda yalvarmağa başlayub Cevder “Ey kaḥbe geçen sene itdigün keyfiyeti ⁽²²⁾ unutmam ṭonı çıkar uzatma.” didi. Şehrazâd hikâyeden bu maḥale geldükde şabâḥ-ı ⁽²³⁾ taḳrib itdügünü görüb süküṭ eyledi.

(24) **ALTI YÜZ YİGİRMİNCİ GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: Pes Cevder’ün el-ḥâḥından vâlidesi şüretine ⁽²⁶⁾ olan ḥatun ṭonı çıkarduḳda yere düşüb şüret oldığı teyyîn eyledi ⁽²⁷⁾ Cevder gencün içüne girdi o altünler yakîn her taraḑdan atıldı Cevder aṣlâ ⁽²⁸⁾ bir şeye bakmayub ṭoḡrı maḳşürenün perdesini ḳaldırub kâhin şemerḑli serîr [436a] ⁽¹⁾ üzerinde yatub ve ḳılıc blinde ve ḥâtım parmaḡında ve surmadan boynunda aşılduḡunu ⁽²⁾ ve dâire feleḡi başı üstünde görüb ibtidâ ḳılıcı belinden ve ḥâtimi parmaḡından ⁽³⁾ ve sürmedâni boynundan çıkarub ve dâireyi aldı çıkarken genc içinde mehterhâne ⁽⁴⁾ çalınmağa başladı ve ḥadime-i geniz aldıḡun şeyler ile mesrûr olasun diyü çıkıncaya degin ⁽⁵⁾ baḡırırıldardı cür ‘Abdu’ş-Şamede varduḳda ol daḡı ‘azîmet ve baḡûri kesüb ayağa ⁽⁶⁾ ḳıyâm ve Cevderi ḳucaḳlayub selâmet eyle tahniye ve Cevder daḡı getürdüḡi dört nisâbı ⁽⁷⁾ eline teslîm eyledi ba’de ol iki ḡulâmı çaḡırub ḥamiyeyi ve ḳatırları getürderek ⁽⁸⁾ fâs şehrine gitdiker ve higbeyi getür diyüb envâ’i eṭa’ma egil itdükden soñra ⁽⁹⁾ ‘Abdu’ş-şamed “Ey Cevder! Sen kendü memleketünü bizüm için terk eyledün şimdi senün ⁽¹⁰⁾ bizde ḥaḳḳıñ vardır ba ḥuşuş böyle bir ‘azîm yaşumızı gördün sen daḡı istedigün ⁽¹¹⁾ şeyi benden iste zîrâ ḥaḳḳ ta’âli saña virmüşdür hemân murâdüñ söyle ⁽¹²⁾ ve ḥicâb itme sen her şeye müsteḥaḳsın.” didükde, Cevder daḡı “Efendüm ben senden ⁽¹³⁾ şu higbeyi istedüm dimesile ‘Abdu’ş-Şamed higbeyi balâ ḥiṭâr aña teslîm eyledi ⁽¹⁴⁾ ve “Bu senün ḥaḳḳüñdür eger başka şey istemiş olayduñ virür idün lakin ey miskin ⁽¹⁵⁾ bunun saña ta’âmdan ḡayrı bir fâidesi ḥâşıl olamaz ve sen bizüm ile çok ḥidmet ⁽¹⁶⁾ itdün ve meşakkat çekdün ve biz seni memleketüne mecbûrû’l-ḥâṭır oldıḡun ḥâlde red iderüz ⁽¹⁷⁾ diyü iltizâm itdün işte bu higbe eḡleñ için virildi ve bir diḡer higbe altün ⁽¹⁸⁾ ve cevâḥir ile memlû virüb seni Mışıra göndeririz ve bu altün ile büyük tüccâr ⁽¹⁹⁾ olub ehil ve ‘ayâlün maşâruf ve kisvelerini daḡı tedârik idersen ve işbu ta’âm ⁽²⁰⁾ higbe senden bed nev’i şey istedigün ḥâlde elün higbeye ḳoyub bıcaḳ mā’lün ⁽²¹⁾ ḥaḳḳ alâ semâ’l-‘azâm yâḥûd hezâ’l-ḥuruc intâ taynı bânû’ü’l-ḳılânı dirsün ⁽²²⁾ derḥâl maṭlûbîñi getürür velevkân herḡün biñ nev’i ister isün.” didi.

(23) Ba’de bir gulām çağırub ve bir qalmaz ahzār idüb higbe-i ta’ām ve zehb ve cevāhir (24) ile memlū başqa bir higbe getirüb ikisini qatıra taħmīl ve sen süvār ol ve “Bu gulām (25) daħı öñüne düşüb seni Mışıra getürsün ve hāneñize vuşulunda qatırı eline (26) teslīm eyle ol bize götürür ve şaqın şırırñı kimseye ifşā itme ve sizi haqq ta’ālī (27) hāzretlerine ve di’a itdün.” diyerek gönderdi.

Cevder qatır üzerinde ve gulām önünde (28) ol gün ve ol gice gidüb irtesi gün ‘Aliü’ş-şabāh Mışıruñ qapularından bab (29) ü’n-nuşra vardılar şehre girdükde vālidesi qapu başında oturub dilenmekde oldugunı [436b] (1) gördi ‘aqlı başından gidüb qatır üzerinden indi ve vālidesine gidüb süvār (2) eyledi ve kendüsi peydā olarak rekābında yürüyüb hānesine vardı vālidesini (3) ve higbeleri qatır üzerinden alub hayvānı gulāma teslīm eyledi.

Çün qatır ve hayvān (4) ikisi cin tāifesinden olmağla derhāl gāib olub gıtdiler fāmā Cevder (5) vālidesinüñ hālinden ziyāde müteessir olub “Ey vālide! Birāderlerüm naşl hal şıhatdemidür.” (6) diyü suāl ol daħı “Evet gezüb oturuyorlar.” didi. Cevder “Ya niçün sen yollarda (7) dilenürsün ben sefer itmezden iqdām iki yüz altün bir ve biñ altün saña virdüm (8) ol altünler nereye gıtdi?” didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taqrib (9) itdügünü görüb süküt eyledi.

(10) **ALTI YÜZ YİGİRMİ BİRİNCİ GİCE**

(11) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Cevder’ün vālidesi “Ey oğul! Senün birāderlerün (12) baña had’i idüb altünları ticāret etmek nāmıyla benden aldılar ve beni yanlarından tıard itdiler (13) açluğumdan dilenmede qaldım.” didükde Cevder “Bir beis yoğdur işte ben geldüm fesat çekme saña (14) altün ve cevāhir ile memlū bir higbe ve başqa hayır ve ni’metler getürdüm.” didükde vālidesi “Ey oğul! (15) Sen sādetti olduğun bilürem allahu ta’ālī fazıl ve ināyetinden saña dahā ziyāde vırsün (16) ancağ senün keremünñden ricā iderüm ki çarşuya varub baña bir miqdār etmek getir (17) zırā qarnum pek açdur dün ahşām aşlā bir şey tenāvül itmedüm.” didükde Cevder gülüb (18) “Merhabā ey valide! Qañğı ta’āmdan ister iseñ söyle anı şimdi huşurñna (19) getürürem ve ne çarşuya çıkmāğ ve ne işe bakmağā ihtiyācımız yoğdur.” didi.

Vālidesi (20) “Ben senünle bir şey görmüyorum.” didi. Cevder “Bende ol higbede her nege ta’ām (21) ister iseñ hāzır didükde vālidesi şmdi nege getirür isen

iyüdür.”⁽²²⁾ didi. Cevder “Ey vālide! Sözüñde şadıkasun insanuñ elinde bir şey olmadığı hālde⁽²³⁾ nege var ise anuñla kanā’at ider fāmā her şey mevcūd olduğu hālde güzel⁽²⁴⁾ şeyden yemesini ister ve bende her nege iştiḥā idersen ḥāzırdur.” didi vālide “Bir ısıcaḳ⁽²⁵⁾ etmek ve bir miḳdār peynir isterem.” didi.

Cevder “Ey vālide! Bu didigüñ şey senüñ na’müñdan⁽²⁶⁾ degüldür saña lāyıḳ olan ancaḳ ḳavrulmuş tavuḳ ve ḳuzu eti ve ā’lā birinc pilāvı⁽²⁷⁾ ve envā’i ve envā’i ṭolmalar ve bir ḳuzu ve ḳatāyıf ve baklava ve envā’i ḥelveyāt muḥallebi ve fāluruc⁽²⁸⁾ ve falan ve filan şey.” diyerek bir ḳaç ‘aded ṭa’ām envā’inden şayduḳda vālidesi kelāmını [437a]⁽¹⁾ laṭıfeye ḥaml idüb gülmege başladı. “Vay oḅlum! Saña ne oldu düşde müsün⁽²⁾ yoḅsa ‘aḳlüña ḥalel mi geldi.” didi.

Cevder “Sen benüm ‘aḳluma ḥalel geldüḅünü⁽³⁾ nereden derk itdüñ merḳüme sen cümle eṭ’amenüñ envā’i fāḫiresini idiyorsun bunlara⁽⁴⁾ ne miḳdār para kifāyet ider ve ḳanḅı işçi ṭabaḫını bilir.” didi. Cevder “Senüñ başuñ⁽⁵⁾ için bu zıkr itdügüm ṭa’āmlar bu sā’atde senüñ ḥuzürüña getirür.” didükde,⁽⁶⁾ vālidesi “Ben ḥālā bir şey görmedüm.” didi. Cevder ol higbeyi getir diyüb ol daḫı⁽⁷⁾ varub eliyle yoḳlayub içi boş olduğunu görüb Cevdera taḳdīm eyledi ol daḫı⁽⁸⁾ içüne elüni şoḳmaḅa başlayub envā’i ta’me şehbe ile ṭolu şaḫānlar çıkarmaḅa başladı⁽⁹⁾ tā ki vālidesine zıkr itdüḅü cümle envā’i çıkardı vālidesi ey oḅul higbe⁽¹⁰⁾ küçürek ve içi boş idi “Bu şaḫānlarda ne var idi?” didi.

Cevder bu higbe raşdludur⁽¹¹⁾ ve maḅribī baña virdi insān bir şey istediḅü hālde esmāyı oḳuyub “Vāy higbenüñ⁽¹²⁾ Ḥādemi falan nev’i ṭa’ām isterem didükde derḫāl ḥuzürına getirür.” didi. vālidesi⁽¹³⁾ “Eger ben elümi ḳoyub ister isem getirürem.” didi. “Evet.” diyüb ve esmāyı ta’līm⁽¹⁴⁾ idüb elini higbeye uzadub her ḳaç nev’i istedise fiü’l-ḫāl higbede buldı.⁽¹⁵⁾ Cevder “Ey vālide! işte anün ma’rifetini öḅrendüñ yemek yedükden şoñra ḳalan fazlayı⁽¹⁶⁾ taşraya döküb boş olarak şaḫānları higbeye red itmeli zīrā anuñ rasdı⁽¹⁷⁾ bu vechledür ve higbeyi güzel şaḳla va şaḳın şırrı kimseye faş eyleme higbe sende⁽¹⁸⁾ kalsun ne vaḳit canuñ ister ise maṭlūbuñ olan eṭ’amayı al ve birāderlerüme⁽¹⁹⁾ yedir gerek ben ḥāzır ve gerek gāib oldıḅum hālde .”diyüb ol çıkardıḅı⁽²⁰⁾ eṭa’meden validesiyle tenāvül itmege başladı anlar ol ḫāletde iken nāḅāḫ birāderleri⁽²¹⁾ öñ ḳapusını açub girdiler zīrā maḫale çocuklarından ḳarındaşları ḅāyet mükellef⁽²²⁾ ḳaṭıra binmüş önünde bir ḅulām yürüyüb üzerine daḫı melūka maḫşüş

kisve ⁽²³⁾ giyüb geldüğünü işitdiler. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib ⁽²⁴⁾ itdüğünü görüb süküt eyledi.

(25) **ALTI YÜZ YİGİRMİ İKİNCİ GİCE**

⁽²⁶⁾ Şehrazād kelāmane aḡaz idüb dir ki: Cevder’ün birāderleri Sālīm ve Selīm qarındaşları ⁽²⁷⁾ geldüğünü işitdüklerinde bir birine keşki vālidemizi incitmeye idük şimdi Cevder ⁽²⁸⁾ (silik yazı) “Bize büyük fażīḥat oluré didiler ise anlaruñ biri “Ey birāder! Vālide [437b] ⁽¹⁾ şefḳatlüdür belki ḥaber virmez ve eger virmüş ise bile birāderümüz daḥı andan ziyāde ⁽²⁾ merḥametlüdür yanuna varub î’tizār itdüğümüz vaḳit ‘özrimizi ḳabül ider.” ⁽³⁾ diyerek, ḥāneye gidüb girdiler.

Cevder birāderlerini gördükde ayaḡa ḳıyām ⁽⁴⁾ ve ḳucaḳlayub selāmlaşdılar ve “Buyruñ oturuñ bizüm ile ta’ām idüñ.” diyüb anlar daḥı ⁽⁵⁾ cū’ belā senden ölüm derecesine varmuş olduklarından oturub ḥoyana ḳadar ⁽⁶⁾ egil itdiler ta’āmdan soñra Cevder qarındaşlarına ta’āmuñ fazlasını virüb ⁽⁷⁾ “Bunu fuḳarāya taḡıduñ.” didükde anlar “Ey birāder! Bıraḳ aḥşām ta’āmımız olsun.” didiler.

⁽⁸⁾ Cevder “Ḥayır aḥşām olduğda allah kerīmdür bundan ā’lā yemek gelür.” didükde ⁽⁹⁾ merḳümān ol fazlayı çıkarub fuḳarāya taḡıtdılar tā ki bir şeyi ḳalmadı şaḥanları ⁽¹⁰⁾ getürüb vālidesine teslīm itdiler. Cevder şunları higbeye ḳoy diyüb maḥaline ⁽¹¹⁾ red eylediler aḥşām olduğda Cevder higbenüñ oldığı yere girüb kırḳ şaḥān ⁽¹²⁾ envā’i eḥ’ameden çıkardı ve çıkub birāderleriye oturduğda vālidesine ta’āmımızı ⁽¹³⁾ getür diyüb ol daḥı varub sofrayı ḳurdu ve ol şaḥānları peyder pey ⁽¹⁴⁾ getürüb aḥşām yemeği yediler ve fazlasını fuḳarāya tevzī’ itdiler ve giceden bir miḳdār ⁽¹⁵⁾ geçdükde yine Cevder ḳalkub higbeden bir miḳdār tatlu ve meyve çıkarub yedüklerinden ⁽¹⁶⁾ soñra fazlasını ḳomşulara taḡıtdılar ve ikinci güzlük ḥāşılı bu derece ⁽¹⁷⁾ üzere on gün geçdükden soñra birgün Sālīm Selīme “Acabā bu māddenüñ ḥaḳıḳati nedir ⁽¹⁸⁾ Cevder şabāḥ ve aḥşām envā’i eḥ’ameler ve gicelerde şanūf ḥelvayāt ve meyveler ⁽¹⁹⁾ çıkarub yedirdüğünden mā’idā fazlasını fuḳarāya taḡıdur bu ise pādişāhlara ⁽²⁰⁾ maḥşuş bir keyfiyettür bu sa’ādet ana nerede geldi ḥāl bu ki çarşudan bir şey ⁽²¹⁾ aldığı yoḳdur ve ḥānemizde ne ateş ve ne maḥunc ve ne de işçi vardur bu ḳadar dürlü ta’ām ⁽²²⁾ kim pişireyor.” didi.

Birāderi “Vallaha bilmem ve lakin bu hālūñ haqıqatiyle haberini viren ⁽²³⁾ kimdür?” didi. Ol biri “Evet vālidemiz bize hāli ta’rif ider diyüb ve hılelerini ⁽²⁴⁾ tertib idüb Cevder taşrada iken validelerine girdiler vay vālide bizüm qarnımız ac ⁽²⁵⁾ bir egil olunacak şeyi bulunur mı?” didiler. Vālidelerü “Evet hāzırdur.” diyüb, toğru ⁽²⁶⁾ higbenüñ yerine varub içünden sıcağ olarak bir kaç şahan ta’ām çıkarub ⁽²⁷⁾ öñlerine koyduqda merqūmān “Ey vālide! Ta’ām ısıcağdur ve sen ne iş yakduñ ⁽²⁸⁾ ve ne ta’ām bişürdüñ bunu nereden getürdüñ.” didiler vālidelerü “Higbeden getürdüm.” ⁽²⁹⁾ didi. Anlar “Bu higbe nedür?” diyü, suāl ol dağı “Raşdı bir higbe vardur andan alıvirem.” [438a] ⁽¹⁾ diyerek, haqıqat hāli merqūmāne ifşā ve ketm sarāyla izā eyledi.

Anlar “Bizde sır ⁽²⁾ mektūmdur lakin senden ricā ideriz içünden ta’ām istenledükde nice olur biz dağı ⁽³⁾ bu maddeye huşamend oluruz.” diyüb ol dağı higbeyi getürüb keyfiyeti öğretti ⁽⁴⁾ ve cūdañ haberi olmaqsızın andan istedikleri yemeği almağa başladılar. Pes bunlar ⁽⁵⁾ higbenüñ haqıqat hālını bildüklerinde Sālim Selıme “Ey birāder! Qanđı vaqte qadar biz Cevder ⁽⁶⁾ ‘andında hademe müşābesinde qalalum kendümize bir çāre bulmayalum mı?” didi. Şehrazād hikāyeden ⁽⁷⁾ bu maħale geldükde şabāh-ı taqrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(8) **ALTI YÜZ YİGİRMİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Bunlar çün Cevder’e gadar itmesini qurdılar tedbirlerinde ⁽¹⁰⁾ sālum böyle qarār virdi ki bahr-ı sevisin ya’ni kızlarum Derbāsınuñ qapudānlarınuñ birine ⁽¹¹⁾ bī’ itsünler zırā ol qapudanlarıñ uşulünde her kim isterse taht hacrinde olan ⁽¹²⁾ oğul ve birāder meblig ma’lüm ile anlara şatub sefinelerinde istiħdām iderler.

Pes Sālim ⁽¹³⁾ ve Selim Cevderı Süveys qapudanlarınuñ birine şatmalarına qarar virdiler ve ikisi ⁽¹⁴⁾ ma’ Süveys Derbāsınuñ reisine gidüb yanuna girdiler “Vay qapudān! Biz saña bir sır ⁽¹⁵⁾ virmege geldük.” didüklerinde “Buyruñ söyleyüñ.” didi. Merqūmān bizüm bir ā’rsız ve edebsiz ⁽¹⁶⁾ birāderümüz vardur pederümüz vefāt itdükde bize çok mal ve menāl terk itdi malımı ‘ali ⁽¹⁷⁾ māfarz allak kısmet itdügümüzde kendü hişsesini fesq ve fucüre şarf idüb ⁽¹⁸⁾ bir şey qalmaduqda üzerümize dönüb “Benüm pederümüñ malını siz alduñuz.” diyerek zālum qapularına ⁽¹⁹⁾ varub teşkī eyledi ve mürāf’alarda vafir paraden çıqduq ise de bir müddet geçmeden ⁽²⁰⁾ yine de’vāya

kaıkıuşub Őekvā eyledi hāşılı bu vechle bizüm malumızı telef idüb ⁽²¹⁾ “Faķırü’l-hāl kaıduķ ma’ hezātuñ ıurmayub dāimā üzerümüze taslaı ider murādumuz sen ⁽²²⁾ anı bizden Şatun al bizi Őerründen hülāş eyle.” didiler.

Merķüm “Buraya anı getürmege ⁽²³⁾ bir hīleñiz var mı eger buraya getürürseñüz ben anı sari’ā deñize gönderüm.” didükde ⁽²⁴⁾ merķüm “Hayır buraya celibine kudretüm yokdur lakin sen bizde misāfir ol ve ma’iyetüñle ⁽²⁵⁾ iki kişı getür aĥşām bizde kaıluñ uyuduķda beşümüz üzerine varalum ve aģzına ⁽²⁶⁾ bir paçavra Őoķalum ve gice kaıraguluğunda götür isediğüñ gibi it.” didiler merķüm ⁽²⁷⁾ “Ne güzel lakin kaça bī’ iderseñüz kırķ altün ile kaıl olur mısıñız evet.” diyüb ⁽²⁸⁾ ve “Aĥşām ezānında maħalleye gel birimizi senüñ intizārında bulursun.” diyüb [438b] ⁽¹⁾ gitdiler togru Cevder’e varub sālum yanuna girüb elini öpdü. “Vay birāder! ⁽²⁾ Benüm dostum vardur bir kaç def’a beni hānesine da’vet itdise de gidemedüm ve benüm ⁽³⁾ üzerüme iyülüğü vardur ve çok ikrām iderdi bugün yolda kaıvuşduğumda yine beni ⁽⁴⁾ da’vet eyledise de sizüñ müfāraķatıñıza iķtidārum olmamağla benüm birāderüm vardur ansız ⁽⁵⁾ gidemem lakin ol daħı bir yere gitmez sen ister iseñ bize buyur.” didüm ve müsā’ade ⁽⁶⁾ idüb bize gelmesini mülāħaza itdüm.

Merķüm “Pek iyü bu aĥşām size gelürem falan ⁽⁷⁾ köşede baña münteżir oluñ birāderlerimi daħı berāber getürürem.” didi. “Şimdi korķarum ⁽⁸⁾ şāyed gelürde maħcüb kaıalayum ‘acabā müsā’ade idüb kaıabül buyurur mısıñ zīrā allah el-ħamd ⁽⁹⁾ ni’metüñ çokdur eger rāzı olmaz iseñ anları komşularuñ evine alayum.” didükde ⁽¹⁰⁾ Cevder “‘Acāib bizüm hānemiz mi tar yāħüd ta’āmımız mı yok sizüñ böyle laķırdı ⁽¹¹⁾ söylemek haķķıñızda ‘ayıbdur böyle şeyde aşlā’ müşāveretüm olmaķsızın getürün ben ⁽¹²⁾ size istediğüñiz ta’ām ve helvayātı getürürem ĥatta eger ben hāzır olmayubda size ⁽¹³⁾ misāfir gelür ise baña tañışmaķsızın hāneye getürüñ ve validemizden ta’ām isteyüñ ⁽¹⁴⁾ size getürür.” didükde Sālüm elini öpüb teşekkür eyledi ve ittifaķ itdikleri yere ⁽¹⁵⁾ varub kaıapudāna münteżir kaıaldı aĥşām olduķda kaıapudān ve ma’iyetiyle iki kişı ⁽¹⁶⁾ getürüb geldi sālüm anları alub Cevder’üñ yanuna getürdi Cevder tay ğaybda ⁽¹⁷⁾ olan keyfiyetden bī-ħaber hezār talıf ile kaıarşulayub iķerüye aldı ve validesinden ⁽¹⁸⁾ yemek isteyüb ol daħı envā’i eı’ameden şaħan be şaħan virerek kırķ dürlü ta’ām ⁽¹⁹⁾ yanlarına kaıoyub iķtifā idene kaıadar ba’dü’t-tenāvül sofrayı kaıaldırdılar ve misāfirler ol ⁽²⁰⁾ ikrāmı sālümden zann idüb Őoħbet iderek kaıaldılar gicenüñ bir şalesi geçdükdü ⁽²¹⁾ yine ĥekvayāt ve meyveler getürüb tenāvül itdiler. Ba’de Cevder kaııķub ĥavā bekāhına ⁽²²⁾

varub uydı ve sālīm ve Selīm apudānuñ yanunda aldı. Şehrazād hikāyeden bu maale ⁽²³⁾ geldükde şabāh-ı tarib itdügünü görüb süküt eyledi.

(24) **ALTI YÜZ YİGİRMİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma aaz idüb dir ki: Cevder nevme müstari olduda Sālīm cemā’ati ⁽²⁶⁾ ile alkub yanuna geldiler ve birbirine yardum iderek azına bir paavra tıub sesini ⁽²⁷⁾ kesdiler ve ellerini ve ayaklarını balayub aldırarak alām-ı leyl iünde ıkarub ⁽²⁸⁾ Süveys’ e irsāl itdiler ve ayaına temyür oyub esirler ile sefinede tamām bir sene hıdmetde [439a] ⁽¹⁾ aldı Cevder sefinede alsun gelem birāderlerine anı apudāna teslim idüb ⁽²⁾ gitdülden soñra ‘aliü’ş-şabāh validelerine girüb “Ey vālide! Cevder nerededür hālā ⁽³⁾ şimiye adar oynamadı.” diyü suāl ol daı “Anı ikāz idüñ zırā dün misāfirler ⁽⁴⁾ ile yatdı.” didi.

Merumān “Bunda yodur belki misāfirler ile gitdi yāhūd ba’z ⁽⁵⁾ maribiler ile varmuşdur zırā kendüsi genüzün taını ta hatta biz dün ki gün ⁽⁶⁾ ba’z maribiler ile laırdı itdügünü ve birini berāber aluruz bir genc küşād idecegüz ⁽⁷⁾ diyü söz itdügünü işitdik ve kendüsi daı gurbetün lezzetini tadı.” didüklerinde ⁽⁸⁾ vālidesi ya kendüsi maribiler ile şeddimi didi.

Merumān “Dün ki aşām ⁽⁹⁾ bize misāfir olanlar maribi degüllermiydi işte anlar ile laırdı itdi.” didüklerinde, ⁽¹⁰⁾ hatun “Belki anlar ile gitmişdür allahu ta’āli muvaffaq eylesün anuñ bat ve tāl’i balādur ⁽¹¹⁾ bahr-ı hāl hayırlu şey ile gelür.” diyüb alamaa başladı. Bunlar tarılıb vālidelerüne ⁽¹²⁾ “Ey mel’üne sen hemān Cevder’i sürsün ve biz gerek geldük ve gerek gitdik sende siyandur ⁽¹³⁾ bizüm iün aşlāne hoşlanub ne hüzn idersen biz senün oğullaruñ degilmiyiz yalnız ⁽¹⁴⁾ Cevder senün oğluñdur.” didüklerinde, “Ey oğullar! Siz daı benüm oğullarumsunuz ancak ⁽¹⁵⁾ siz eşıyākar ve handansıñız ve benüm üzerüme fazıl ve ‘ināyetüniz yodur ve pederüniz vefāt ⁽¹⁶⁾ itdügi günden berü sizden bir hayır görmedüm Cevderuñ ise benüm sizün haunızda hayrı ⁽¹⁷⁾ çodur.” didükde merumān vālidelerini şetm ve darb idüb ierüye higbeyi ⁽¹⁸⁾ aramaa girdiler.

Ol bir higbeyi dağı bulub raşdlu ve altün ve cevāhir ile memlū ⁽¹⁹⁾ higbelerün ikisini alub çıkuğklarında vālidelerüne “Ey melüne işte pederümüzün malı ⁽²⁰⁾ sizde şaklı idi.” didiler “Vallaha Cevderün malıdur mağrib memālikinden getürdi.” ⁽²¹⁾ diyü cevāb virdise de merķūmān “Sen hilāf söyledün bu bizüm pederümüzün malıdır ⁽²²⁾ biz anı aluruz.” diyüb ol altün ve cevāhiri beyinlerinde kısmet itdiler ve raşdlu olan ⁽²³⁾ higbede ihtilāf idüb Sālim “Ben aluram ve digeri ben aluram.” diyüb nezā’ları ⁽²⁴⁾ uzaduğda vālidelerü “Ey oğullar! Siz altün ile cevāhiri arañızda kısmat itdünüz ⁽²⁵⁾ bu higbe ise kısmete kıabil degüldür ve dünyā malıyla değışmez ikiye bulursunuz raşdı ⁽²⁶⁾ gider siz anı bende bırağıñ hergün istediğünüz yemeğı size çıkaruram ve ben arañızda ⁽²⁷⁾ bir loğma yerüm ve eger baña kisve virürseñüz sizün keremünüzdendür ve bu aldığünüz para ile beyn ⁽²⁸⁾ ü’n-nās bir mu’āmele ve ticāret peydā idün ve siz benüm evlādımsınız ve ben sizün vālideñiz ⁽²⁹⁾ hālumizi bu zemīñ kıarındaşünüz gelürde fażihatde kıalururuz.” didise de aşlā vālidelerünün [439b] ⁽¹⁾ kelāmını işfā itmeyüb aħşāma ve gice şabaħā kıadar mütāz’ileri kıaldı ittifākā ⁽²⁾ Melik ĥademelerinden bir kıuvās olurına mülāşık bir ĥānede mehmān idi ve ol ĥānede ⁽³⁾ Cevderün oturdığı ĥāneye açıķ bir penceresi var idi kıuvās bunların gürüldülerini ⁽⁴⁾ işidüb pencereden başını şokub cümle muħāseme ve kısmete dāir muħāverelerini işitdi ⁽⁵⁾ şabaħ oldukda kıuvās toğru Melike gitdi ki ol vaķtün Mışır pādişāhının ⁽⁶⁾ ismi Şemsü’ d-Devle idi ve Sālim ile Selīm beyninde vuķū’ bulan münāz’a ve higbe-i ta’ām ⁽⁷⁾ ĥuşuşunda olan ĥālife Melik mezķüre tefşilā ifāde eyledi. Şehrazād ĥikāyeden ⁽⁸⁾ bu maħale geldükde şabaħ-ı taķrib itdüğünü görüb süķüt eyledi.

(9) **ALTI YÜZ YİĞİRMİ BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Çünki Melik şemsü’ d-devale ellerinden alub ve anları ĥabise kıoyub Cevder’ün vālidesine ⁽¹¹⁾ kifāyet idecek ma’āş ta’yīn eyledi ve merķūmān ayaklarında temyür ĥabise kıaldılar.

⁽¹²⁾ Bunlar bu ĥalde olsun gelelüm Cevder’e Süveyş deryāsında ki gemilerde birisine ⁽¹³⁾ tamām işledükden şoñra birgün bir fırtunaya teşādüf iderek merķūm kıaraya düşüb ⁽¹⁴⁾ ĥülās bulmağla bir yerde gezerken gücbe ‘Arabāna rāst geldükde ĥālinden suāl ⁽¹⁵⁾ ve ol dağı sefinesi kıırılıb ba’de ĥülāş bulduğunu ifāde itmekle ol ‘Arablar ⁽¹⁶⁾ arasında cin ahalisinden bir tüccār bulunub Cevder’e merħāoet itdi. “Vay mışrī! ⁽¹⁷⁾ Sen bize ĥidmet ider müsün senün kisveñi virürüm ve berāber cideye

götürürem.” didükde, ⁽¹⁸⁾ Cevder kabul idüb gitdi ve təcir bunuñ hüs-n-ü hidmetinden hoşlanub hâtrına ⁽¹⁹⁾ ziyâde râ’iyet iderdi ba’de ağası haca gitmekle bunu dağı götürdi günlerde bir gün ⁽²⁰⁾ tavâf iderken nâ-gâh dostı olan ‘Abdu’s-Şamede râst geldi selâm virüb ⁽²¹⁾ hâlınden suâl ol dağı ağlamağa başlayub mâcerâsını naķil eyledükden soñra Cevder’i ⁽²²⁾ hânesine götürerek bir taķım eşvâb virdi ve senüñ üzerinden şemdilüñ şer ve şür ⁽²³⁾ kalkdı diyüb ve vir reml dağı atub birâderlerine vuķ’bulan keyfiyete maṭl’a olmağla ⁽²⁴⁾ olmağla Cevder’e birâderlerünüñ Melik Mışır hâbisinde mescün olduklarını ifâde idüb “Sen ⁽²⁵⁾ ķesâvet çekme inşâallah ta’âli badü’l-hac senüñ hâķķında hayırlu mu’âmeleler iderüm.” ⁽²⁶⁾ didükde, Cevder “Efendüm bir kere varub berâber geldüğüm təcirüñ hâtrını alayumda yine gelürem.” ⁽²⁷⁾ didükde ‘Abdu’s-Şamed dağı “Ne güzel var hâtrını al zîrâ tuz ve etmek hâķķı vardur ⁽²⁸⁾ lakin ķaderini ancak evlâd helâl bilür.” didi.

Cevder Bezirgâna varub “Ey efendüm! [440a] ⁽¹⁾ Ben birâderüme ķavuşdum.” dimesiyle Bezirgân “Var bize getir aña bir ziyâfet idelüm.” didi. ⁽²⁾ Cevder “Efendüm gelemez zîrâ aşhâb-ı refâhdandur ve hidmetķarları çokdur.” didükde ⁽³⁾ merķüm Cevder’e yigirmi altün virüb ve benüm zîmmetimi ibrâ eyle diyüb yerbirleriyle vedâ’laşarak ⁽⁴⁾ ayrıldılar ve giderken Cevder fuķarâdan birine râst gelüb ol yigirmi altünü virüb ⁽⁵⁾ ‘Abdu’s-Şamede gitdi.

Yanunda oturub münâsuñ haccı etmâm itdükden soñra ‘Abdu’s-Şamed ⁽⁶⁾ şamardül genzinen aldığı hâtimi çıkarub Cevder’e teslîm eyledi ve “Bu hâtim senüñ ⁽⁷⁾ murâdüñi virür zîrâ bunuñ ra’d ķaşîf isminde bir hâdemi vardur her nege ister iseñ ⁽⁸⁾ saña getirür bir şey iķtizâ itdükde hâtimi parmağüñla ra’d ile derhâl huzürüña ⁽⁹⁾ gelür ve neyi emir ider iseñ anı icrâ ider.” diyüb ve hâtimi yanunda hañ itdüği birle ⁽¹⁰⁾ bir şadâ zuhür idüb lebüñ “Yâ seydi ne istersin bir şehrüñ ta’mîrini ve bā bir medinenüñ ⁽¹¹⁾ herâbınıñı murâd idersün yoħsa bir Meliküñ helâķ ve ya bir ‘askerüñ inhizâmınıñı emir ⁽¹²⁾ buyurursun.” diyü cevâb virdi.

‘Abdu’s-Şamed “Ey ra’id! Ķaşîf işte bu âdem senüñ ⁽¹³⁾ efendüñdür güzelce gözet diyüb izin virdükden soñra Cevdera şimdi sen anı ⁽¹⁴⁾ çağır ve istedigüñ şeyi eyle emir ile saña aşlâ muhâlefet idemez güzelce hafz eyle ⁽¹⁵⁾ zîrâ bunuñla düşmanüñdan ahz intikâm idersen ancak kıymetini bil.” didi. Cevder “Efendüm ⁽¹⁶⁾ ben senüñ iznüñle memleketime gitmek isterem.” didükde ‘Abdu’s-Şamed dağı sen hâtimi ⁽¹⁷⁾ hâķ ile rad

ķāşif saña zuhūr ider arķasına sūvār ol “Git bugün ⁽¹⁸⁾ varmak dađı istersen saña aşlā muhālefet idemez.” dedi. Cevder řanumı ⁽¹⁹⁾ da’ñ itdükde ra’d ķāşif lebūñ lebin “Efendüm istediđüñ iderüm.” diyüb ⁽²⁰⁾ geldi.

Cevder “Beni Mışıra götür.” diyüb ve ‘Abdu’ş-Şamed ile ⁽²¹⁾ vedā’laşub ra’d ķaşfañ arķasına binerek üç semāye ⁽²²⁾ pervāz eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maĥāle geldükde ⁽²³⁾ şabāĥ-ı taķrib itdügünü görüb sükūt ⁽²⁴⁾ eyledi.

[440B] ⁽¹⁾ **ALTI YÜZ YİGİRMİ ALTINCI GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma āğāz idüb dir ki: Ra’d ķāşif Cevder’i olub cühevāyı tayyarā ⁽³⁾ ve zuhūr ve vaķtinden gice yarına kadar gidüb Mışıra ve savl ve ĥānesi ortasına ⁽⁴⁾ kıyub gitdi ol dağı vālidesini gördükde ayaga kıyām ve bekāya āğāz idüb boğazuna ⁽⁵⁾ şārıldı ve birāderine vuķū’ bulan keyfiyeti naķl ve Melik onları đarb ve ĥabs ⁽⁶⁾ idüb hālā ĥabsde olduklarını ve keyfiyetleri onlardan aĥz itdidiğini söyledi.

Cevder ⁽⁷⁾ birāderlerine merĥamed idüb “Ey valide! Ĥüzn itme şimdi ne idecegimi saña ⁽⁸⁾ gösteririm ve birāderlerimi getirürüm.” diyüb ĥātemi oğub ra’d ķāşif kıldı. ⁽⁹⁾ “Efendüm istediđüñ şeyi ĥāzır fermān buyurdugu Cevder var git Melikiñ ĥabs ⁽¹⁰⁾ hānesinden birāderlerimi getir.” didükde, Ra’d ķāşif zemīne bātdı ve gidüb ⁽¹¹⁾ maĥbushāneniñ ortasından çıktı sālume Selīm ol vaķit girüb kerb-i ‘azimde olub ⁽¹²⁾ mevti temenna iderler idi ve birbirine “Vah ey birāder! Bu meşekķatümüz uzandı nokta kadar ⁽¹³⁾ bu maĥbusda ķalalum bize göre ölüm daha raĥatludur.” dirken nā-gāĥ zemīn açılıb içinden ⁽¹⁴⁾ ra’d ķāşif çıķdı ve ayagını alub yine zemīn altına girdi onlar ĥavflarından ⁽¹⁵⁾ nāşī dolayı bayılıb ķaldılar ifāķat bulduķlarında kendü ĥānelerinde birāderleri Cevder ⁽¹⁶⁾ ve vālidelerü oturduķlarını gördüler ve Cevder “Merĥabā ey ķarındaşlarum! Bize üns ⁽¹⁷⁾ sürür virdünüz.” didükde de ĥicāblarından yere baķub ağlamaga başladılar. “Ey birāderler! ⁽¹⁸⁾ Baña şeytān tem’asızi biya’ma ī’zā itdi ve ala siz beni niçe bī’ idersünüz [441a] ⁽¹⁾ ama ben Ĥāzret-i Yusuf ‘aleyvessellem ile teselli iderüm zīrā onuñ birāderi siziñ ⁽²⁾ itdügünüzden ziyāde fenā mu’āmele idüb cebe itdiler lakin şamdan soñra tövbe ve isti’fār ⁽³⁾ idüñ allah-u te’āli ġaffūr raĥimdür ve ben sizi af itdüm mazi māmazi diyüb ⁽⁴⁾ ĥātırlarını tatmīn eyledi ve söysede mişķāsāt eyledü ta’ab ve meşekķat ve ba’de ⁽⁵⁾ Şeyĥ ‘abdāl şemede mülākāt itdügünü ve hātimiñ

kifâyetini nakl eyledi onlar dağı ĩ'tizâr ⁽⁶⁾ ҡalkıřub afvunı iltimâs ile bir daha bizden ayb şudür ise ҡanıımız saña helâl didiler ⁽⁷⁾ Cevder artıķ ben 'afv itdüm sizde â'ķılâne ıavranuñ lakin saña söyleyüm Melik ⁽⁸⁾ ne vechle sizi mu'râmele itdi didi onlar işte bizi ıarb-ı şedid ile eziyet ⁽⁹⁾ itdükden soñra heğbeleri bizden olub ģabse ıoydı didüklerinde Cevder birâder ⁽¹⁰⁾ zâlumdür ben onuñ ģaķķından gelürim diyüb ģâtemi ģaķ eyledi ģâdimi geldükde birâder ⁽¹¹⁾ ģavf idüb şâyed bizi ıatlı ider mülâģazasıyla vâlidelerüne gidüb ricâya ⁽¹²⁾ ҡalkıřdılar ve bizi Cevderdan taģlıř eyle diyü iltimâs itmeğe bařladıķlarında vâlidelerü ⁽¹³⁾ ģavf itmeñ diyüb anları tesķin eyledi Cevder ra'd ıaşfa var gir Meliküñ ⁽¹⁴⁾ ģazinesinde ne var ise al baña getür ve bir şeyi bıraķma ve kezalik raşadlu heğbe ve altün ⁽¹⁵⁾ ve cevâhirüñ heğbesini dağı getürdüğinde sem'â ve tâ'a diyüb ve fiü'l-hâl varub ⁽¹⁶⁾ Meliküñ ģazinesindeki var ise heğbelerine ile cümlesini ıaldurub ģuzür Cevder ⁽¹⁷⁾ ıoyduķda Cevderin bu gice zarfında řabâģ olana ıadar bir řâģâne sarâyüñ icâdını ⁽¹⁸⁾ isterüm şöyle naķř vafıraşa ve cümle taķımları iıinde mükemmel ola ol dağı fermân ⁽¹⁹⁾ efendi mükedder diyüb yere batdı ba'de Cevder heğbeden manzum bir sofra ııķarub ⁽²⁰⁾ ba'dü't-tenâvül ģavâbekâģa vardılar fâmâ ra'd ıaşıf gidüb â'vânını cem' ve sarâyüñ ⁽²¹⁾ binâsın şürü' idüb ba'zısı taş ıaş'inde ve ba'zısı naķř ve tezyîn ⁽²²⁾ ģuřuřunda işleyüb řabâģ olmazdan aķdam binâsını tamâm eyledi. şehrazâd ģikâyeden ⁽²³⁾ bu maģale geldükde řabâģ-ı taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(24) **ALTI YÜZ YİĞİRMİ YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁵⁾ şehrazâd kelâma âğâz idüb dir ki ba'de ģâtemiñ ģâdemi Cevdera ııķub efendüm ⁽²⁶⁾ sarâyıñ nizâmı bitdi eger seyr ve temâşâ itmek ister iseñ buyuruñ didükde Cevder ⁽²⁷⁾ ve vâlidesi ve birâderi mâ' ıalkıub sarâya varub gezdiler ve ģüsn nizâm tertıbden ⁽²⁸⁾ 'aķla mücib ģayret olan şeyler gördiler ve cüda üzerinde olub seyr ve nikâģ ve müferriģ [441b] ⁽¹⁾ oldugunu görüb vâlidesine bu sarâyda seknâ ider misin didi evet didükde ⁽²⁾ yine ģâtimi ģaķ ve ģâdem gelüb lebîn didükde var baña beyâz olarak ıırķ câriye ⁽³⁾ ģâyet ģüzel ve delir olmaķ şartıyla siyâģ câriye ve ıırķ siyâģ 'Arab didi ⁽⁴⁾ fermân efendi mekdur diyüb gitdi ve â'vânını eķâlum-i hind ve sende 'aceme tağıdur ⁽⁵⁾ her nerede cemîle ve ģüsnâ câriye buldular ise alub getürdiler ve belâd sūdâna dağı ⁽⁶⁾ bir fıřķa gönderüb ģâyet laşıf ıırķ câriye ve ıırķ ģulâm celb ve Cevderiñ ģuzürına ⁽⁷⁾ getürdi bakunub her birine ifģâr libâsden birer taķım ģyidirmesini ve kezlik vâlidesine ⁽⁸⁾ ve kendüne ve birâderlerine bir raģķ ya'ni padiřâģlara maģřuř kisve getür

diyü emir ⁽⁹⁾ ol dağı derhāl kisveleri ihzār eksā cāriye ve gulāmları vālidesine getirüb ⁽¹⁰⁾ etegini pūs itdüğlerinden soñra işte siziñ efendiniz ona güzel hidmed idüñ diyü ⁽¹¹⁾ emir ve birāder ve vālidesine ol maḥşūş kisveleri giydirüb qarındaşlarına ma'in ⁽¹²⁾ dāireler tertīb ve birkaç cāriye virüb iskān eyledi ve kendüsi vālidesiyle sarāyda ⁽¹³⁾ ikāmet itdi buñlar bu hālde qalmasunlar geledüm Melik şemsü'l-devlenüñ hazinedārına ⁽¹⁴⁾ Melike ba'zı şeyler getürmek için hazineye gitedükde içinde ašlā bir şey bulmadı ⁽¹⁵⁾ hemān 'azīm şeyha idüb bayılıb düşdi ve bir müdtedden soñra ifākat bulduqda ⁽¹⁶⁾ hazine qapusını açık birağarak Melike vardı vāy emirü'l-mū'minīñ ma'lūmunuz olsun ki ⁽¹⁷⁾ senüñ hazineniñ boşdur bu gice zarfında bu boşanmuş didi Melik nice oldu diyü ⁽¹⁸⁾ suāl ol dağı vah bilemem ve sebebini derk idemem zīrā dün hāliyle turuyor idi bugün ⁽¹⁹⁾ girdüğümde kalavel qapular qapalu buldum ise de içinde bir zerre kadar şey yokdur ⁽²⁰⁾ ve şāyed bir taraftan delik idüb uğuru girmüş diyü zann idüb tarafını yokladum ⁽²¹⁾ ise de ašlā bir delik yāhūd başka bir şey görmedüm.

Melik 'acaba higbeler dağı gitedümi ⁽²²⁾ didi evet onlarda yokdur didükde meligüñ 'aklı başından gidüb sen benüm ile git ⁽²³⁾ diyüb birlikde vardılar tā hazineye girdüklerinde içinde ašlā bir şey bulamamaqla Melik ⁽²⁴⁾ qahırlanub 'acaba satvetmden qorqmayarak hazineme kim tasalluğ itdi diyüb çıqdı ⁽²⁵⁾ vüzerā ve vükelā ve emir ey 'askeriyesini cem' idüb 'azīm-i dīvān tertīb eyledi ⁽²⁶⁾ cem' olunduqlarında Melik ey cemā'at dün gice benüm hazine bütün çalındı ve satvetnedden ⁽²⁷⁾ qorqmayarak böyle 'azīm şeyi cesāret ideni bulamadım didi onlar efendüm niçe ⁽²⁸⁾ oldu didiler Melik işte hazinedārımından suāl idüñ diyüb hazinedār ben dün ⁽²⁹⁾ aḥşām içine girmüş idüm ve her şey yerlü yerinde idi bu gün şabāḥ gitedüğümde [442a] ⁽¹⁾ ne qapusu kırılmış ve ne bir taraftan delinmiş olmadığı hālde içinde dört divārdan ⁽²⁾ gayrı bulmadım didi ehl-i divān cevāb virmezden aqdem Cevderüñ hānesine koñşu ⁽³⁾ olub sābıqa selām ve Selimin maddesiyle mülk-i sa'adet idin qavāş söze gelüb ⁽⁴⁾ ey Melik dün ki gice 'acāyib şeyler seyr itdüm şöyle ki necār ve çı ve sāir ⁽⁵⁾ fi'ile bütün gice işleyüb şabāḥ olmazdan iqdām nāzırı görülmemiş bir melükāne sarāy ⁽⁶⁾ binā itdiler suāl itdüğümde Cevder gelüb iş bu sarāy anun çün binā olundu ve kilitlü ⁽⁷⁾ mal getürdi ve birāderlerini habsden taḥlīş idüb sarāyında Melik gibi oturduğunu ⁽⁸⁾ haber virdiler didi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdüğünü ⁽⁹⁾ görüb süküt eyledi.

(10) **ALTI YÜZ YİGİRMİ SEKİZİNCİ GİCE**

(11) Şehrazād kelāma āgāz idüb dir ki Melik kavāsın laķırdısını işitdükde varuñ görüñ (12) sālum ve Selīm maħbushānede mi didi kavāşlar gidüb deldüklerinde mācerāyı ifāde (13) itdiler Melik iřte benüm dūřmanım zuħūr itdi sālīm ve Selīmi ħabsden taħlis iden (14) kimse māli ol aħz itmüşdir didükde Vezīr efendüm bunı iden kimdür Melik anlaruñ (15) ķarındařı Cevderdur lakin ey Vezīr sen elli nefer ‘asker aña irsāl ve kendüsi (16) ile birāderlerini tutub yanuma getürsünler ki ķatlı ideyüm ve cümle mā’ mülki üzerine (17) mahr ursunlar diyüb müteħvirāne çabuķ gönder getürsünler ķatlı ideyüm didükde Vezīr (18) ey efendüm ħaķ celle ü ‘alā ħazretleri hilm-i medh itmüşdir sen daħı bir miķdar (19) ħalīm ol zirāsınıñ gönderecek ‘asker ve emri çün Cevderdan ķorķarum hemān (20) tır bir tedbīr idelüm zīrā bir ādem didükleri gibi bir gice zarfında ‘azīm sarāy binā (21) iden ādem ben ondan ķorķarum bu maddenin ħaķıķat halini bilelüm ba’de senün murāduñ (22) üzre keyfiyeti icrā idelüm yāħūd ‘acele idüb soñradan piřmeyān olmaķdan ise (23) evvelā düşünüb iķtizāsına göre tavrānālum didi Melik Vezīre düşün baķalum ne rey (24) mülāħaza idersün didi Vezīr efendüm baña ķalır ise ibtidā anı ziyāfete da’vet (25) buyuruñ geldükde ħātrı olub aźħār-ı muħabbet iderseñüz ve ol vaķit ħālīne baķalum (26) eger arķası ısıcak ise ħayli ile iħtiyāl idelüm yoķ baķdıķ ki dermānı (27) yoķdur anı tutub fermānımızı icrā idelim didükde Melik bu reyi istiħsān (28) ve ‘Ořmān beg nāmında bir sergerdesi olub yanuna aħzār ve sen Cevder git seni Melik [442b] (1) ziyāfta da’vet itdi buyurduñ birāder al gel řākīn ünsüz gelme diyü emir idüb (2) mezkūr ‘Ořmān beg daħı bir miķdār aħmaķ ve tekbir olmağla elli kavāş ķadar belāü’l-iřtiħāb (3) togru Cevderuñ ħānesine gitdi vuşul bulduķda ķapu yanunda şandalyeye oturmuş (4) bir tēvāřa bulub nezdine geldükde tēvāřa yerinden kımıldanmayub metini kalun kāne kimse (5) gelmedi gibi oturmuş oldugundan ‘Ořmān beg bu keyfiyetten münfi ‘il olub gāyet (6) tārıldı vay ‘Arab senün seydün nerededir diyü suāl ol daħı sarāydadır diyüb (7) yine ařlā ‘Ořmān beg ķıyām degil belki tārāfuna dönüb yüzine bile baķmamakla beg dahā (8) ziyāde münfi’il vay naħs ‘Arab benden utanmazmısın ben senünle laķırdı idiyorum (9) sen puştlar gibi yatub ķalıyorsun didükde tēvāřa behey ādem işüne var git çoķ (10) laķırdı söyle didi ‘Ořmān beg ‘Arabın kelāmından ‘aķlı başından gidüb ve bir ‘asā (11) olub can tārāfesinden olduğunı bilmeyüb üzerine hücum ve dārb ideyüm dirken (12) tēvāřa yerinden ķıyām ve üzerine şaldırub ‘asāyı elinden aħz ve bir dōrt beř kere (13) urduķda ‘Ořmān begin ma’iyetiyle olan elli kavāş gāyrete gelüb ķılıçlarını çekerek (14) tēvāřa-yı ķatlı itmesini istemiş iserlerde merķüm ey kelbler ķılıcı çekediz diyüb (15) ol ‘asā ile cümlesini dārb idüb

hepsini kaçırıldı ve kapudan uzak olana ⁽¹⁶⁾ kadar ta'kib idüb döndi ve 'Osmān beg ile kavaşlarıñ kanları aķarak ķoşa ķoşa ⁽¹⁷⁾ Meliküñ huzūrına gidüb döndi ve 'Osmān beg efendüm Cevderüñ hānesine varduğumda ⁽¹⁸⁾ kapuda altūndan ma'mül bir şandalye üzerinde kibr ve 'azimetle oturmuş bir tevāşa buldum ⁽¹⁹⁾ beni gördükde oturur iken uzanub yatdı ve hākāret göziyle baķub baña kıyam itdi ⁽²⁰⁾ anuñla laķırdı itdüm ise de yatar iken cevāb virüb ķaldı baña hiddet gelub ⁽²¹⁾ 'asā ile anı darb itmek istedim ise de elūmden 'asāyı alub beni dövdi ⁽²²⁾ ve ma'iyetle gidenleri daķı urub kaçmamuş olayduk bizi telef iderdi didi. ⁽²³⁾ Şhrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb süküt ⁽²⁴⁾ eyledi.

(25) **ALTI YÜZYİRMİ İOKUZUNCİ GİCE**

⁽²⁶⁾ Şhrazād kelāma āğāz idüb dir ki Melik 'Osmān begiñ sözini işitdükde ğazabı ⁽²⁷⁾ müşteded olub varım yüz nefer 'asker senūñle gitsün didi ol vechle 'Osmān beg ⁽²⁸⁾ yüz nefer alub tevāşanıñ üzerine vardukda yine 'Arab 'asāyı alub urmağa [443a] ⁽¹⁾ başladı ve karşı turmağa mecāl bulmayub yine yüzlerine firara döndürüb kendüsi ⁽²⁾ yine 'avdet ve şandālyesine ķa'vd ile kesb miknet eyledi fāmā 'Osmān beg Melike ⁽³⁾ varub keyfiyeti ifāde itdüklerinde Melik yine iki yüz kişi gönderd, anlar daķı münhazim ⁽⁴⁾ olarak geldüklerinde Melik Vezīre ey Vezīr sen beş yüz kişi ile şol 'Araba inmek ⁽⁵⁾ ilzām itdüm ve bu tavāşā ile efendisi Cevder ve birāderleri sālīm ve Selīmi huzūrıma ⁽⁶⁾ getüresün didi Vezīr ey Melik-i zamān ben leşkere muhtāc degilem silāhsız yalñuz ⁽⁷⁾ giderüm didi Melik var nege münāsib görür iseñ anı it didi Vezīr silāhını ⁽⁸⁾ çıkarub ve bir beyāz cübbe giyüb elind etesbīh yola revāne oldı tā ki Cevder ⁽⁹⁾ sarāyına vuşul buldukda kapuda 'Arab oturduğunu gördi āheste āheste yanuna ⁽¹⁰⁾ varub es-selām-ı 'aleykim didi 'Arab ve 'aleylum es-selām ya ünsi didi Vezīr 'Arabuñ ⁽¹¹⁾ selāmında yā ünsi lafzından cin tāifesi olduğunu bilüb havf ve irtāşe düşdi ⁽¹²⁾ vay seydi 'acabā Cevder efendümüz bunda mı didi 'Arab evet sarāydadur didükde ⁽¹³⁾ Vezīr efendüm yanuna git ve Melik şemsü'd-devalenüñ Vezīri geldi Melik size maħşüş ⁽¹⁴⁾ ziyāfet tertīb itmüşdür sizi da'vet eyledi didi 'Arab sen bunda ķal ben gidüb ⁽¹⁵⁾ istizān ideyüm didükde Vezīr mütādbāne bir tarafa çekilüb turdı ve 'rab yukarıya ⁽¹⁶⁾ çıkub Cevdera efendüm Melik size bir beg gönderdi ma'iyetiyle elli ķavās geldi anları ⁽¹⁷⁾ dūğub koğdum ba'de yüz kişi daķı ol beg ile gönderdi.

Anlari dağı darb ⁽¹⁸⁾ ve țard itdüm ba'de iki yüz nefer dahā gönderüb anları dağı koğdum Őimdi Vezīri ⁽¹⁹⁾ silāhsız gelüb seni ziyāfetine da'vet itdi ne emir buyursuñuz didi Cevder ⁽²⁰⁾ var Vezīri buraya getir didi 'Arab aŐađıya inüb Vezīre efendüm seni istiyor ⁽²¹⁾ diyüb yuğaruya aldı pes Vezīr sarāya ıolū' itdükde Cevder bir döŐeme üzerinde ⁽²²⁾ oturur ki öyle afraŐe Melik Őemsü'd-devle 'ömründe görmemiş ve sarāyuñ nađkaŐ ⁽²³⁾ ve afraŐesi vesāir nizāmātı 'ađla hayret virür ve Melik Cevdera nisbe fakir eger ve hindden ⁽²⁴⁾ 'ad olunur ve zīrā Cevderuñ huźurunda zemīni pūs ve hayır du'alar itdükden Őonra ⁽²⁵⁾ Cevder niçün geldüñ ey Vezīr didi Vezīr efendüm Melik Őemsü'd-devale beni gönderdi ⁽²⁶⁾ ve size mađŐuŐ selām itdi size göreceği geldi mađŐuŐ mađŐuŐ bir ziyāfet tertīb ⁽²⁷⁾ idüb efendümi da'vet itmek için beni gönderdi ne buyursuñuz didi Cevder ⁽²⁸⁾ mādem ki bize bu kadar muğabbeti vardur kendüsi bize buyursun didi ve hātimi hak idüb ⁽²⁹⁾ hādemi geldükde var Vezīre bir hale ya'ni kisve getir diyü emir ol dağı Vezīrūñ gözi [443b] ⁽¹⁾ Görmemiş kisve getirüb giydirdi ve var Melike söyledüğüm gibi söyle didi ⁽²⁾ Vezīr giydiği hal'at eyle Melike varub Cevderuñ hāl ve keyfiyetini ve sarāyı dağı ⁽³⁾ ne heyetde oldugunu ifāde ve Cevder seni da'vet itdi didükde Melik Őemsü'd-devale ⁽⁴⁾ derhāl vüzerā vesāir dairesiyle esebe süvār olub Cevderuñ hānesine gıtdiler ⁽⁵⁾ fāmā Cevder ra'd kaŐfa iŐte Melik bize geliyor isterem ki ā'vān cinden üns Őüretinde ⁽⁶⁾ ve 'asker kıyāfetinde sāhe-i sarāyda Őaf beste olsunlar ki Melik anları gördükde ⁽⁷⁾ derünuna havf düŐŐün ve benüm Őaıvet ve Őaıtanatım anuñ Őaıtanatından büyük oldugunu ⁽⁸⁾ balsun didi ol dağı derhāl silāh ıaldırmuş 'asker kıyāfetinde heyetlü ve kıyāfetlü ⁽⁹⁾ iki yüz cin tertīb idüb sāhe sarāyda Őaf beste ıurdılar. Őehrazād hikāyeden ⁽¹⁰⁾ bu mağale geldükde Őabāh-ı tağrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(11) ****ALTI YÜZ OTUZINCI GİCE****

⁽¹²⁾ Őehrazād kelāma ađaz idüb dir ki Melik Cevder'ün hānesine vuŐul bulduğda ol ⁽¹³⁾ 'askeri görüb havfindan ditremege baŐladı ve yuğaruya ııkıub Cevder'ün ⁽¹⁴⁾ huźurına varduğda melük 'izām gibi oturdığı görüb selām virdi kıyām ⁽¹⁵⁾ itmeyüb selāmını aldı ve bayağı ađād nās gibi mu'āmele idüb cülüs ile emir eylemeyüb ⁽¹⁶⁾ ayak üzerinde bırağdı Melik havf ve dehŐete düŐüb ne oturmağa ve ne de ııkmağa ⁽¹⁸⁾ muğtedir oldu ve nefsinde eger Cevder benden havfı olaydı böyle mu'āmele itmezdi ⁽¹⁹⁾ ve belki birāderleri için baña eziyet iderdi keŐki gelmeye idüm dirken Cevder ey Melik-i ⁽²⁰⁾ zamān sizüñ gibi melük-u 'izāmuñ Őānuna düŐmez ki halka zulm ider

mallarını alsunlar ⁽²¹⁾ didükde Melik efendüm bizi muvâhaza buyurma tam' böyle itdi ve kazâ ve kader dağı ⁽²²⁾ sevç eyledi zanb olmayaydı mağferet olmazdı diyerek itdüğü şeylerden ĩ'tizâr ⁽²³⁾ ve 'afv ve muşâlağa taleb idüb şâ'irüñ işbu beyitlerini (arapça beyit) ⁽²⁴⁾ (arapça beyit) ⁽²⁵⁾ inşâd eyledi Cevder Meliki 'ava mazhar idüb cülüs ile emir eyledi ve gençlerden ⁽²⁶⁾ mehûz bî-naẓîr giydirüb ta'am ısmarladı ba'dü'l-egil cümle Melik ile gelenlere ⁽²⁷⁾ hil'atlar giydirüb ziyâde ikrâm itdi ve Melike izin virüb sarâyına gitdi ve her gün ⁽²⁸⁾ Cevderüñ yanuna gelüb dîvânını naşb iderdi ve aralarında muhabbet ve ülfet mûna'kad olub ⁽²⁹⁾ bu veche üzere vafir müddet geçdi bir gün Melik Vezîr ile halût idüb Cevder beni [444a] ⁽¹⁾ katl ve memleketimi almasından havf idiyorum sen ne dirsın didükde Vezîr sen Melik ⁽²⁾ ahzinden aşlâ havf itme zîrâ Cevderüñ oldığı hâl Melik ve salţanatdan â'zamdur ⁽³⁾ ve salţanatı senden ahz itdüğü hâlde anuñ haqqında rezâletdür fâmâ seni katl itmesinden ⁽⁴⁾ havf ider iseñ işte senüñ bir kerîmeñ vardur aña tezvîc eyle ol vaķit hâlünüñ ⁽⁵⁾ bir olur didi.

Melik bu huşuşı senden ğayrı kimse idemez ben saña havâle itdüm ⁽⁶⁾ didi Vezîr efendüm sen Cevderı da'vet it geldükde falan oţada iclâs ⁽⁷⁾ ve bir müddetden soñra kerîmeñi tezbîn idüb güyâ siz orada oldıgünüñı balmayub Cevderüñ ⁽⁸⁾ karşusundan geçür Cevder anı gördükde 'alâkası hâşıl olub ve keyfiyeti andan ⁽⁹⁾ fehm itdügümüzde ben vâsıta olurum ve laķırdıda girüb çıkararak zemîrini fehm iderüm ⁽¹⁰⁾ ve sen kendüñi bilmez gibi kıl tâ ki ol senden kerîmeñi isteye eger ki arañızda ⁽¹¹⁾ şahrît hâşıl olur ise beynüñizde fark kalmaz ve şerrinden emîn olursun ⁽¹²⁾ ölür ise mîrâşını alursun didi işbu reyi istihsân ve 'azîm ziyâfet tertîb ⁽¹³⁾ idüb Cevderı da'vet eyledi ol dağı Melik sarâyına teşrif ve tertîb itdükleri ⁽¹⁴⁾ oţada oturub ahşâma kadar eğlendiler Melik zevcesine kızını tezyin ve fâhir ⁽¹⁵⁾ lebâs giydirüb oturduķları oţadan merûr itdürmesini emir eylemiş idi ⁽¹⁶⁾ sibâriş üzere duğter ğâyet tezyin idüb Cevder karşusundan geçdükdde Cevder'üñ gözi ⁽¹⁷⁾ görmemiş hüsn ve cemâle düş olarak â'zâsı bir birinden ayrıldı ve ah sard idüb ⁽¹⁸⁾ 'aşķ ve ğarâmı müşted bir nazareden hezâr hasrete dū-çâr oldu ve levni dağı işfîrâra ⁽¹⁹⁾ tebdil itdi Vezîr yanunda oturmuş bulunmağla efendüm size ne â'rz olmuş didi.

⁽²⁰⁾ Cevder ey Vezîr bu merûr iden duğter kimüñ kızıdır benüm 'aklı istilâb eyledi ⁽²¹⁾ didükde Vezîr bu Melik duğteridür eger begendüñ ise ben aña söyleyem tezvîc eylesün ⁽²²⁾ didi Cevder amân söyle ve sen nege ister iseñ virürem ve şadâķında nege maţlûb ⁽²³⁾ iderse teslîm iderüm muhabbetimiz şehrite münkalb olub oğul ve peder

müşābesinde ⁽²⁴⁾ oluruz didi. Vezīr efendüm bahr-ı hāl senūñ maṭlubuñ olur Şehrazād şabāh-ı taḫrib ⁽²⁵⁾ itdügünü görüb sükūt eyledi.

(26) **ALTI YÜZ OTUZ BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Çün Cevder Melikūñ kızını istedi Vezīr Melike ⁽²⁸⁾ varub “Siz ey Melikū’z-zamān! Senūñ şadīk ve ḡabībūñ senden ḡarb isteyor beni [444b] ⁽¹⁾ vāsīṭa iderek kızūñ seyde-i āsiyeyi tezvīc itmege isteyor beni bu ḡuşūşda ⁽²⁾ redd itme ve mahrinde nege ister iseñ virecekdür.” didükde Melik “Benüm kerīmem mahri baña ⁽³⁾ vuşūl buldı ve anı Cevder’e cāriye olarak virdüm ben anı sevinerek tezvīc eyledüm.” ⁽⁴⁾ diyüb, ve ol gice ḡalub şabāh olduḡda ‘azīm-i divān idüb ḡāş ve ā’m ⁽⁵⁾ ve Şeyḡū’l-İslām ile Ḳadı ve ‘advallerini celb ve Cevder Melikūñ duḡterini ḡaṭbe ⁽⁶⁾ idüb Melik ol maḡzarda “Ḳızumuñ şadāḡı baña vāşıl olmuşdur.” diyüb, ‘aḡd ⁽⁷⁾ nagāḡlarını icrā itdiler ve Cevder ḡaber gönderüb cevāhir ile memlū bir higbe getürüb ⁽⁸⁾ kızūñ mahrine virdi ve mahret ḡāneler cālunub büyük sūr icrā itdüklerinden soñra ⁽⁹⁾ güvegüye girüb ve bir müddet geçmeden Melik ḡastalanub raḡmet-i ḡaḡḡa mūntaḡil olduḡda ⁽¹⁰⁾ ‘asākīr Cevder’i isteyüb taḡt salṭanata iclās itdiler ve kābin pederinūñ üzerine ⁽¹¹⁾ bir cām’i binā idüb uḡāf keşīreyi tertīb itdi cām’i mezkūr ali alān bend ḡanılar ⁽¹²⁾ ḡaṭṭında mevcūddur ve Cevder’ūñ sarāyı yemāniye nām maḡalde olub orada daḡı alān ⁽¹³⁾ mevcūddur ve ol maḡale ismiyle tasmiye olunmuşdur ḡālā Cevderiye maḡallesi dirler müşār-ileyh ⁽¹⁴⁾ bir müddet serīr salṭanatda oturub birāderi sālīm şadr ā’zīm ve Selīmi ikinci ⁽¹⁵⁾ Vezīr idüb temāmā bir sene geçdükden soñra günlerde bir gün sālum Selīme didi ki ⁽¹⁶⁾ “Ey birāder ne vaḡte ḡadar biz böyle ḡalalum ve ‘ömr-ü menḡızı olub Cevder’ūñ ḡidmetinde ⁽¹⁷⁾ afīnā idüb siyād ve sa’ādeti görmeyelüm mādem ki Cevder ḡayd ḡayātda biz böyle ḡalacaḡımıza ⁽¹⁸⁾ şübhe yoḡdur didi Selīm nice anı ḡatlı idelüm ve andan ḡātim ve higbeyi alalum sen benden ⁽¹⁹⁾ ā’ḡilsin ḡatline bir ḡīle bulmalusun didükde sālīm eger ḡatline ḡīle bulur isem ⁽²⁰⁾ ben Melik ve sen şadr-ı ā’zīm olmaḡa ve ḡātem bende ve higbe sende olmasına rāzı musun ⁽²¹⁾ didi.

Selīm “Evet rāzıyım.” didükde, Cevder’ün hab riyāsat için katlini karar⁽²²⁾ ve bu huşuşa ‘azımet ve kaşdlarını izmār itdiler ve hılelerini bu vechle kurdılar ki⁽²³⁾ ikisi ma’ Cevder’e gidüb konaklarına da’vet idelerde tsmīm ideler ve ikisi⁽²⁴⁾ berāber yanuna varub “Ey karındāşımız bizüm merāmımız siz ile iftihar bulmaqdur bu ise ancak⁽²⁵⁾ siz efendümüz bizüm hānemizi teşrif ve kabül ziyātimiz ile talṭif buyurmağ ile olur⁽²⁶⁾ imdi biz maḥşusu sizün da’vetünüze geldük hātrımızı alub teşrif buyurursunuz⁽²⁷⁾ mecbürü’l-hātır oluruz.” didiler.

Cevder “Ne güzel ziyāfet kimün hānesindedür?” diyü suāl⁽²⁸⁾ anlar “İbtidā Sālīm’de şoñra Selīm’dedür.” diyüb Cevder kaḫub didie-i saltanat ile Selīm⁽²⁹⁾ hānesine vardı huzūrına ta’ām taḫdīm idüm sim sā’at yedirdiler derhāl [445a]⁽¹⁾ düşüb teslim-i rūḫ eyledükde sālum koşub hātemi elinden çıkārmasını istediysede⁽²⁾ çıkmadugundan parmağını kesdi ve hātemi oğub ra’d kaşif geldüğünde sen birāderüm⁽³⁾ Selimi katl it ve ikisini mā’ ‘askeriñ yanuna ilkā eyledükde ra’d kaşif derhāl⁽⁴⁾ Selimün boynunu kırub mesmüm ve maḫtül ikisini alub ‘asker-i ta’ām iderler⁽⁵⁾ iken sofrā başına atduğda merḫūmun ellerini ta’āmdan çıkub havf ve dehşete⁽⁶⁾ düşdiler ve ‘ifrīt bunu kim eytdi ve Melikimiz Vezīrimizi kim katl eyledi diyü⁽⁷⁾ suāl ol daḫı birāderi sālum eytdi didi. Şehrazād hikāyeden bu maḫale geldükde⁽⁸⁾ şabāḫ-ı taḫrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(9) **ALTI YÜZ OTUZ İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡāz idüb dir ki: ‘Asker ‘ifrīt ile laḫırdı iderken nā-gāh sālīm⁽¹¹⁾ zuhūr idüb “Ey ‘asker! Rāḫatunuñ ile ta’ām tenāvül idün zirā ben ḫatme mālik oldum⁽¹²⁾ ve hāteme hādimi sizün yanıñuzdadır ve ben aña emr itdüm Selimi katl itdükde⁽¹³⁾ mu’arız ve münaza’ olmasun hāin olduğından ondan koḫararım ve Cevder daḫı maḫtül⁽¹⁴⁾ oldı eger benüm saltanatım ile raız iseñiz febhā vālā sizi bütün bütün katl⁽¹⁵⁾ iderüm.” didükde, ‘askerün cümlesi biz raız didüklerinde birāderleri defn olunmasına⁽¹⁶⁾ emr ve halk cenāzeye ālāy ile gidüb defn itdüklerinde ne şoñra divāna gelüb sālumine⁽¹⁷⁾ bī’at itdüler ve ol anda ben birāderümüñ zevcesi olmağ isterüm niḫāḫımı ‘aḫd eyle⁽¹⁸⁾ düyü Şeyḫü’l-islāma emir ol daḫı “Efendüm ‘adet bitsün.” didiysede ‘adet ve medet⁽¹⁹⁾ “Bilmem bahr-ı ḫāl bu gıce anda bitavtet idecegüm.” didükde mūmā-ileyh ḫaber gönderüb⁽²⁰⁾ istizān itdüklerinde “Varsunlar kitābımı yazsunlar.” didi.

Şeyhü'l-islâm dahı 'ağd⁽²¹⁾ nilâhını icrâ idüb sâlum zevcesi sedye âsiyeye girdi mûmâ-ileyh güler yüz ile⁽²²⁾ karşılayub oturdurdu ve zehirlü şerbet virüb nûş itdiği birle düşüb⁽²³⁾ öldi sedye hâtemi elinden alub hevânda döğüb parça parça tdü ve higbeye⁽²⁴⁾ dahı şık idüb ba'de Şeyhü'l-İslâma haber gönderüb kendüñize bir Melike şâyân⁽²⁵⁾ âdem intihâb idüñ didi işte Cevder hikâyesinden bu kadar bende vusül buldı. **(26) **hikâye**** Şehrazâd ve gizlik aḥbâr-ı menḳûlede vârid olmuş ki ḳadîm zamânda mülük⁽²⁷⁾ 'izâmdan Gündemir nâmında bir Melik-i zî-şân var idi ve ḥâl-i kebirinde dünyâya bir erkek⁽²⁸⁾ çocuk getürmüş olmağla ḥüsn ve cemâline binâ' 'acîb nâmıyla tesmiye eyledi [445b]⁽¹⁾ Ve tebiyesine muḳtezi olan sūd ana ve ḥademe ve civârı tertîb idüb beslemesiyle⁽²⁾ meşğûl ḳaldı bir miḳdâr büyüdükte ḳıra'ât ve kitab ta'lîm iden ḥocaya virerek⁽³⁾ on seneye bâliğ olduḳda fâikü'l-aḳrân oldu ba'de 'ilm-i ḥarbe dahı te'allüm itmesi çün⁽⁴⁾ erbâbına virüb fûnün-i ḥarb ve ḍarb dahı öğrenüb ehl-i zamanuna fâik aldıysada⁽⁵⁾ ṭabi'at ve aḥlâḳda güzel olmayub cabbâr 'anîd ve şeyṭân-ı mürîd gibi zûlm ve ḡaddar⁽⁶⁾ ile mübtelâ ḡasb ve ḡarât ie ḥalka musallaṭ olub dâima biñ süvâri ile⁽⁷⁾ binüb etrâf ve eknâfa hücum ve ḳaṭ'-ı ṭariḳ olan fi'ili mezmûm ile mükib ve müdâvim⁽⁸⁾ olmağla şikâyetci andan çoğalub pederine keyfiyet ḥalini bildirdüklerinde ḡulmâna şol⁽⁹⁾ ḥabisi ṭutuñ diyüb yere atdırdı ve ziyâde ḍarb idüb sarây içünde bir maḥâlde⁽¹⁰⁾ ḥabs eyledi bir gice maḥbus ḳalub irtesi gün vüzerâ vükelâ-yı devlet-i Melike⁽¹¹⁾ ḳıḳub ḥaḳḳında ricâ ve şefâ'at idüb ḥabishâneden iḥrâc irdiler ḳıḳdıḳdan⁽¹²⁾ şoñra on gün ḳadar şabr idüb on birinci gün gice oldukda pederi uyur⁽¹³⁾ iken yanuna girüb ḳatlı itdi ve 'aliü's-şabâḥ kürsî-i salṭanata cülüs idüb⁽¹⁴⁾ ve sarây ḥalkına silah giydirüb yanunda şaf beste ḳıḳdı.

Pederüni götürüb⁽¹⁵⁾ ortaya atdı vüzerâ ve sâir-i erkân devlet rü'esâ leşker geldüklerinde Melikleri⁽¹⁶⁾ maḳṭûl ve oğlı 'acîb taḥt-ı salṭanata cülüs itdüğünü gördüklerinde şaşub müteḥayr⁽¹⁷⁾ ṭurdılar 'acîb mezkûrune anlara tevciye ḥiṭâb ve işte Melikiñiziñ ḥâlini gördiñüz⁽¹⁸⁾ şimdi sizden her kim baña bi'at ider ise ikrâm ve talṭîf iderüm ve kimine kim ki abâ ve imtinâ'⁽¹⁹⁾ iderse ḳatlı iderüm didükde cümlesi ḥuzûrunda zemîni bûs idüb bi'at itdiler⁽²⁰⁾ ve ḥazinesini açub vüzerâyâ ve ümerâyâ ḥil'atlar ilbâs ve leşkere 'aṭiyeler ile⁽²¹⁾ mahzûzü'l-enfâs gizlik meşâyih 'urbâna ve ḳâ'imaḳamlara vesâ'ir velâte ikrâm idüb⁽²²⁾ ḥalk ondan memnûn oldılar ve cümle ayâlet ve sancaḳlar taḥt itâ'atinde müsteḳar oldu.⁽²³⁾ Pes cülüsundan beş mâḥ geçdüke

bir rü'ya görüb havf ve dehşet ile kalkub ⁽²⁴⁾ sabaha kadar uyumadı. Şehrazād hikāyeden maḥale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü ⁽²⁵⁾ görüb süküt eyledi.

(26) **ALTI YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma āgāz idüb dir ki: Pes Melik ‘acīb iş bu rü’yādan inzi’ac itmekle ⁽²⁸⁾ ‘aliü’ş-şabāh mu’ber ve müneccimleri da’vet ve “Ben rü’ya gördüm ta’bīrini sizden isterüm.” [446a] ⁽¹⁾ didükde merķūmun “Rü’yāyı söyle işidelüm.” didiler.

‘Acīb “Düşde pederümi yanumda ⁽²⁾ oturub kaçuma ahlili küşād oldugun ve andan arı kadar bir şey çıkub ⁽³⁾ büyüyerek muḥavf ve mühül bir arslān oldu ben andan ğayet havf ve dehşet üzere ⁽⁴⁾ turur iken pençeleriyle beni urub karnımı çıkardı ve ol ḥālet ile uyḥudan ⁽⁵⁾ uyandım.” didükde ma’berler bir mikdār düşünüb “Ey Melik! Bu düş delālet idir ki pederinden ⁽⁶⁾ bit karındāşuñ vardur ve arañızda ‘adāvet peydā idüb saña ğālib olur bu ḥuşūşdan ⁽⁷⁾ hazır üzere ol.” didiler.

‘Acīb iş bu kelāmı işitdükde “Bende birāder yokdur kız ⁽⁸⁾ söylüyorsunuz.” diyüb ḥuzūrundan koĝmuş ve sarāya girüb pederinüñ cāriyelerini ⁽⁹⁾ yoĝladuĝda “Yedi aylık ḥāmile bir cāriye bulmaĝla iki ğulāma verib bu cāriyeyi ⁽¹⁰⁾ getirüñ yeliyle ğarķ idüñ.” diyüb zariyeyi teslim iderek gitdi.

Bunlar cāriyeyi ⁽¹¹⁾ alub deñize götürdüklerinde merķūme ḥüsn ve cemāle derece-i nihāyetde oldugunu ⁽¹²⁾ görüb katlinden şarf nazar ve “Biz bunu alub iş bu ormanda anuñla geçinelüm.” diyüb ⁽¹³⁾ şehirden bir kaç günlük mesāfeye gidüb istikrār itdiler. Ba’de her yeri cāriye ⁽¹⁴⁾ kendüne kalmaĝ mülāḥazasıyla aralarında nizā’ düşüb ğovĝaları muḥārebe münce ⁽¹⁵⁾ ve birbirine hücum ve darb ve ta’ān ile meşĝüller iken siyāh ‘Arablardan bir kaç kişi ⁽¹⁶⁾ zuhūr idüb ikisini mā’ katl itdiler çüñki cāriye-i merkūme ormanda aĝaçlar ⁽¹⁷⁾ arasında bulunmuş idüb kinden görmeyüb yollarına gitdiler ve cāriye yalnız kalub ⁽¹⁸⁾ ğiyāhtan egil ve ırmaĝlardan nüş idüb bir müddet ol vechle geçdi ve vilādet ⁽¹⁹⁾ mevsimi gelerek bir ğulām toĝurub diyār-ı ğurbetde bulunmaĝla ismini ğarīb koydı ⁽²⁰⁾ ve maḥzūn olarak bir müddet ormanda geçürdi.

Günlerde bir gün şikārda gezen ‘Arabāndan ⁽²¹⁾ ol ormanan geçüb “İş bu cāriye ile oĝlını yüklerin yanunda turub sen üns ⁽²²⁾ tāife’sinden mi yāḥūd cinden müsün?”

diyü suāl ol daḥı “Ey sādāt-ı ‘Arab ben üns⁽²³⁾ ve şayādāndanum.” diyü cevāb virmekle merķūmun emirleri olan seyidini қаhtan⁽²⁴⁾ Mirdāsa ḥaber virdiler zīrā Mirdās iř bu қabilenüñ seyidi olub ‘ammu zādesiyle⁽²⁵⁾ şayd ve şikāra çıķmuşlar idi pes merķūm cāriyenüñ ḥaberini işitdükde yanuna⁽²⁶⁾ varub aldı ve lutf-u Cemāline baқub zülf aḥsenine esīr oldı oradan⁽²⁷⁾ merķūmeyi aḥz ve maқarlarını getirüb aña maḥşüş bir maḥal ta’yīn ve yanuna varub⁽²⁸⁾ mevāķi’ eyledi ve ol anda ḥāmile olub ḥāmilelik müddeti ḥitām buldukda bir ğulām⁽²⁹⁾ vāz’ idüb adını Sehīmü’l-Leyl koydı.

Emīr merdāsīñ kucağında terbiye olub [446b]⁽¹⁾ büyüdükte şüç’ān ‘Araba teslīm eyledi fem-i dilāveranede ferīdü’z-zamān ve on beř yaşına⁽²⁾ қadar nādirü’l-aқrān olub birāderi ğarīb ile ittiḥād ve ittifaқ ve aralarında baştı-ı ‘uhūd⁽³⁾ ve faқ eylediler ve ğarīb daḥı ol vechle şecā’atda yaña oldı ki biñ süvariye⁽⁴⁾ hücüm ider ise zāiķ ke’s-i inhizām ider idi pes zıkr olunan emīr Mirdās⁽⁵⁾ oturduğı zemīnün civārında ḥasān ibn ṡābit nāmında bir emīr daḥı olub emīr Mirdās⁽⁶⁾ ile mḥabbet ve ülfetleri olmağla līme-i nikāḥa Mirdāsı da’vet eyledi.

Ol daḥı icābet⁽⁷⁾ idüb üç yüz süvāri ile lumeye gidüb ve cümle ‘Arabān қabileleri daḥı ictimāi’⁽⁸⁾ idüb ayetlerü üzere ve lumeleri ba’deü’l-icrā tağılub her biri maқar ve mekāna⁽⁹⁾ vardı meyr Mirdās menzilğāhına vardukda vafir қatillerin laşeleri atılduğunu gördi⁽¹⁰⁾ derün-ı ḥelecān bulub menzīline girdükde ğarīb dev’ ve zerre ve ıslāḥı üzerinde⁽¹¹⁾ olarak mülāķāt itdükde Mirdās bu ḥāl nedür didi ğarīb üzerümize⁽¹²⁾ ḥaml ben mācidi қavmiyle ğarāt itmekle bu gördüğüñ keyfiyete sebep oldı didi.⁽¹³⁾ Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taқrib itdüğünü görüb sükūt⁽¹⁴⁾ eyledi.

(15) **ALTI YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ GİCE**

(16) Şehrazād kelāma ağāz idüb dir ki: İř bu vuķū’ bulan ğarātuñ sebebi şudur ki⁽¹⁷⁾ Mīr Mirdās’uñ mehdiye nāmında ğāyet ḥüsnā bir duḥteri var idi seyd beni binhān⁽¹⁸⁾ ḥaml ben mācid қavinden beř yüz süvāri ile binüb Mirdās gelüb mehdiyeyi⁽¹⁹⁾ izdivācını istedi. Mirdās қабуl itmeyüb ḥā’ibārd itmekle merķūm firşata müteraşşid⁽²⁰⁾ olub Mirdās Hasān’uñ ziyāfetine gitdigüñ ḥaber aldıkda ibṡal ve ricāliyle binüb⁽²¹⁾ beni қаhtān қabilesine hücüm ve ğafletde bulduқlarından ba’zısını қatl ve bākisi firār⁽²²⁾ itmeleriyle ḥaymeleriyle nisvān ve şıbyāndan ğayrı kimse kalmamağla cümle māl

ve menāl⁽²³⁾ ve nisvān ve şıbyānı sevķ idüb götürdi ve mehdiye dağı sebīh zımınında idi⁽²⁴⁾ ĉün ġarīb ve birāderi Sehīmü'l-Leyl orada bulunmayub şayd ve şikārda idiler kuşluk⁽²⁵⁾ vaķtinde geldüklerinde Ħaml bin Mācit cümle ħiyellerini yağma ve ġāret ve māl ve menāllerini⁽²⁶⁾ vesileleri Mirdāsuñ kerīmesi mehdiyeyi dağı esīr olduğunu bilüb ġarībūñ ‘aķlı⁽²⁷⁾ başından gidüb birāderi Sehīmü'l-Leyle çağırdı ve “Ey Ebūü'l-Mel'üne düşman bizüm māl⁽²⁸⁾ ve ħaramimiz aldı gel yetişelüm ve mālümüzü yed aġyārdan redd idelüm.” diyüb kavminden beş yüz süvāri [447a]⁽¹⁾ ile ikisi binüb ħaml ben mācid ta'ķib itdiler yetişdüklerinde üzerlerine hücum⁽²⁾ ve şiddet ġizalinden merkümüne-i izake' kā's hemüm iderek ġarīb ħamle vuşul⁽³⁾ bulduķda mehdiye elinde esīre aldugunu görüb hemān mızraķ ile üzerine⁽⁴⁾ şaldırub göğsünden urarak esebinden zemīne atdı ikindi vaķtine ķadar⁽⁵⁾ bunlar ile eyleşüb düşmaniñ iķsirini ķatl ve bāķis-i münhezim olub perişān eyledi⁽⁶⁾ ve yağma itdiükleri eşyāyı tamamen alub ħamlūñ başını rümĥ üzerine ķoydıġı ħālde⁽⁷⁾ dönüb menzillerine geldiler ve bu ebiyāt ile (arapça ibāre)⁽⁸⁾ (arapça ibāre)⁽⁹⁾ (arapça ibāre)⁽¹⁰⁾ (arapça ibāre)⁽¹¹⁾ iken Mir Mirdās dağı gelüb şaġa ve şola atılan leşleri görüb ‘aķlı⁽¹²⁾ başından giderek derün-u ħelecān itmege başladı ġarīb ve Sehīmü'l-Leyl mūmā-ileyh⁽¹³⁾ teselliye virüb selāmet ile tehriye ve kendüsi ziyarete gitdikden soñra bu ġāretūñ⁽¹⁴⁾ keyfiyetini naķl eylediler Mirdās fi'illerinden teşekkür ve dilāverlikleriñden baķınub medĥ⁽¹⁵⁾ ve senā eyledi.

Ancak ġarīb ħaml ben mācidi ķatl idüb mehdiyeyi ribķa-yi esirden⁽¹⁶⁾ taĥallüş itdüķde ħüsn ve cemālini görüb siĥām çeşmi derünuna işābet idüb⁽¹⁷⁾ terk-i hevāsını düşdi ve ‘aşķ ve ġarāmıyla mübtelā olub zincir zülfüne bend oldu⁽¹⁸⁾ ve řa'am ve şarābdan ve lezīz menāmdan maĥrüm kalub herbār esebine süvār ve rūs cibālede⁽¹⁹⁾ gezüb inşād eş'ār iderek āĥir-i nehār-ı maķarrına gelüb ķalur idi ve ‘aşķ ġarāmuñ⁽²⁰⁾ ‘alamenti çehresinde göziküb serini ba'z aĥbābına söyledüğinden ħalk⁽²¹⁾ beyninde sürü' buldı tā Mirdās dağı işitmekle ġazab idüb söküb şaymaġa⁽²²⁾ başladı ve “İşte evlād-ı zināyı besleyen bundan ziyāde rezālete müstahaķtır vallaha ben⁽²³⁾ ġarīb ķatl iderüm.” didükde ĥazır bulanlaruñ biri “Ey emīr! Ğarīb dün ki gün⁽²⁴⁾ kerīmeñizi reyķā esirden taĥallüş eyledi şimdi böyle laķırdı söylemenūñ münāsebeti⁽²⁵⁾ varmı eger labüd anuñ ķatlini tamīm itdiyeseñüz bāri başķa adamun eliyle İcrā eyleki⁽²⁶⁾ seni kimse ta'yib itsün ve alasın bu kelāmı ħalka i'lān ve yāĥūd kendūñ anuñ⁽²⁷⁾ ķatline mübāşeret ider señ şān ü nişānuñ beynü'l-'Arabān hebā ve perişān olur.”⁽²⁸⁾ didükde, Mirdās “Madem ki böyle dirsün ķatlüne bir ĥile göster.” didi. Ħerīf⁽²⁹⁾ “Ey emīr! Ğarīb

her vaki ki ŧayd ve ŧikāra ıkarsın aña muntazar ol ıkduğda [447b] ⁽¹⁾ ma’iyetiñle yüz süvāri bāl’ül-istiŧhāb ormanlarda olan mađāralaruñ birine gizlenürsen ⁽²⁾ oradan uğraduğda üzerine ıkub atlı idesin bu vechle olduğda hem kim ⁽³⁾ anı atlı itdüğünü kimse bilmez ve hem sen anuñ atlıñuñ ā’rından urtulmuş olursun.” ⁽⁴⁾ didi. ŧehrazād hikāyeden bu maħale geldükde ŧabāħ-ı taħrib itdüğünü görüb ⁽⁵⁾ süküt eyledi.

(6) **ALTI YÜZ OTUZ BEŧİNCİ GİCE**

⁽⁷⁾ ŧehrazād kelāma ađāz idüb dir ki: MİR Mirdās iŧ bu reyini begenüb umandan ⁽⁸⁾ yüz elli süvāri bālü’l-intihāb onları bir yire getürüb ğaribiñ atlıni izğmār eyledüğünü ⁽⁹⁾ beyān ve hāzır ve amāde almalarını tenbiye idüb ğaribüñ ŧayd ve ŧikāra ıkmasına muntazar ⁽¹⁰⁾ aldılar.

Pes günlerde bir gün ğarīb eve ‘azīmet iderek ıkub tağlar ve derelere ⁽¹¹⁾ gitdükle Mirdās zıkr olunan cemā’ati alub ğaribüñ yolunda bir ormanda gizlendiler ⁽¹²⁾ tā ki ğarīb ŧikārdan geldükde üzerine ıkub atlı ideler merķūmun ağağlar ⁽¹³⁾ beyninde otururlar iken nā-gāħ ‘amāliħa ‘aŧiretinden beŧ yüz süvāri hücum ve anlardan ⁽¹⁴⁾ altmışı atlı ve oksān neferi esİR ve Mirdās daħı ıbdāsır ile ħaķİR oldılar ⁽¹⁵⁾ ve bu keyfiyetiñ sebebi ŧu olur ki ħamel ben mācid atlı olunduğda ‘aŧiretinden ğaribden ⁽¹⁶⁾ firār idenler ħamlık birāderine varub ifāde-i keyfiyet itdüklerinde ıyāmeti opub ‘aŧireti ⁽¹⁷⁾ cem’ ve anlardan beŧ yüz süvāriyi seğüb birāderiniñ ŧarını ihza itmek için ⁽¹⁸⁾ ıkdı yolunda giderken Mirdāsgelüb nağlı itdüğümüz üzere anı esİR ⁽¹⁹⁾ alduğda ‘aŧiretine iŧte ŧimdilik murādımıza bāliğ olduğda öfkemizi alacak ⁽²⁰⁾ yerini bulduğ siz Mirdāsın ğuzel ħıfz iden ben anıñ ‘aŧiretine ğāflāne varub ⁽²¹⁾ cümlesini ’ame-i ŧİR ŧemŧir iderüm lakin ŧimdi nir miğdar istirāħat idelüm diyüb ⁽²²⁾ ol mekāna nuzül idüb mesrūr ve memnūn olarak orada yatdılar.

Mirdās ise ⁽²³⁾ kendüsi ve refikāsi merbūť olduğlarını görüb ħayātdan me’yūs diyü bağı ve zılmüñ ⁽²⁴⁾ cezāsıdır diyüb aldı bunlar bunda alsunlar geledüm seħimül-leyle hemŧiresi mehdiyeniñ ⁽²⁵⁾ ħaymesine gidüb ziyāret itdi ve kendüsi yaralu oldugundan mehdiyeyi ayd eserden ⁽²⁶⁾ tađlıŧ itdüklerine binā kendüsinden ve ğaribden teŧekkür eyledi ve siz olmamuŧ ⁽²⁷⁾ olaydıñız dūŧmen bizi istediği gibi iderdi ve “Ey birāder senüñ pederüñ yüz elli ⁽²⁸⁾ süvāri ile gidüb ğaribiñ atlıni taŧmİM eyledi ħal bu ki ğarīb gibi olan zāt [448a] ⁽¹⁾ atlı olunmasa lāyık degildür zİRā sizüñ arzıñızı

ve mālîñızı hıfz eyledi.” didükde, ⁽²⁾ Sehîmü'l-Leyliñ ‘aklı başından gidüb ve günüdüz gözinde gice olub derhâl âlet-i ⁽³⁾ ħarbini libas ve cevâdını süvâr olub birâderi şayd ve şikâr itdüğü yirlerine ‘azîmet ⁽⁴⁾ eyledin bulduqda selâm virüb “Ey birâder! Niçün yalñuz çıkub baña ħaber virmediñ.” ⁽⁵⁾ didi.

Ġarîb “Ey ħarındaş! Sen yaralı olduğundan rāĥat bulmaq için seni ⁽⁶⁾ iz’âc itdüm.” didükde Sehîmü'l-Leyley birâder “Sen pederümden ħazır üzere ol diyüb ⁽⁷⁾ ħatli eylemesini ħaşdıyla yüz elli süvâri ile çıkduğunu ifâde itdi ħarîb allah-u ⁽⁸⁾ te’ala anıñ kemendini boynuna döndürsün.” diyüb ikisi mâ’ ‘aşîretlerine ‘avdet itmek ⁽⁹⁾ için döndiler.

Aĥşâm oldıysa da seyr ve reftâre nedâvemet idüb giceden bir ħaşa ⁽¹⁰⁾ geçdükdüden şoñra bir dereye teşâdüf ve ol dereye onlarıñ kişnemesini işitdiler Sehîmü'l-Leyl ⁽¹¹⁾ ħarîbe “Ġâlibâ bunlar benüm pederümdür bunda size gizlendiler gel bu yoldan şavulalum.” didi. ⁽¹²⁾ Ġarîb “Tür baçalum.” diyüb esebinden nüzül ve atını birâderine virüb piyâde olarak ⁽¹³⁾ ol leşkeriñ ĥâlini keşf itmege gitdi yanlarına taĥrib itdükde ol ħavm ‘aşîretinden ⁽¹⁴⁾ olduklarını görüb ancaĥ Mirdâsıñ nâmını yâd ve biz anı ‘aşîretimize varduqda ⁽¹⁵⁾ ħatli idelüm ve öfkemizi alalum diyü söyledüklerini işitdi sözlerinden Mîr Mirdâs ⁽¹⁶⁾ yanlarında esîr olduğunı dert itdi ve “Mehdiyeniñ başı çün ben anı taĥliş ideyüm de ⁽¹⁷⁾ maĥbubemüñ derüni pederiniñ ħatliyle süzân olmasını bırakmam.” diyüb ħavm-i betine girüb ⁽¹⁸⁾ Mirdâsı aradı bulduqda yanı başında oturub “Ey âmmu! Selâmetiñ olsun şül ⁽¹⁹⁾ nel-ü ħaħâretinden.” didükde Mirdâs başını ħaldırub ħarîbi gördükde “Amân oğlum ⁽²⁰⁾ ben senin arzıña düşdüm sen beni iş bu ħayd-ı eserden ĥilâş eyle.” didi. Şehrazâd ⁽²¹⁾ şabâĥ-ı taĥrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(22) **ALTI YÜZ OTUZ ALTINCI GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazâd kelâme ağâz idüb dir ki: Ġarîb Mîr Mirdâs’a “Ey ‘amum! Eger ben seni ħurtarır ⁽²⁴⁾ isem mehdiyeyi baña tezvîc ider müsün?” didi. Mirdâs “Ey oğul! Benüm î’tikâdımda ⁽²⁵⁾ mehdiye senden ħayri kimseye lâyiĥ degildür.” didükde ħarîb Mîr Mirdâsıñ ĥâl sebîline ⁽²⁶⁾ taĥliye ve “Sen falân ħarafa git orada oğluñ sehmyi bulursun.” didi Mirdâs ⁽²⁷⁾ düşman arasından uşulca şıyrılıb toĝru Sehîmü'l-Leyl gitdi ol daĥı pederini ⁽²⁸⁾ gördükde mesrûr olub selâmetle tehniyet eyledi ve ħarîb orada

çalub kavminden [448b] ⁽¹⁾ Olan esirleri birer birer tahliş idüb qarındaşına irsäl iderdi taki anlardan ⁽²⁾ kimse qalmaduqda ol dağı çekilüb gitdi ba'de eseblerini dağı qurtarub bir yire ⁽³⁾ geldüklerinde düşmene sebhün virmelerini qarâr cehleñiz esebe süvâr olub düşmenüñ ⁽⁴⁾ menziş gâhınıñ etrafına tağılub qalsunlar taki ben ya el qahtân diyü nidâ itdügümde ⁽⁵⁾ siz dağı öylece şeħa idüb birden bire üzerlerine hücum idelüm diyü qarâr virdi ⁽⁶⁾ ve ol vecihle cümle etraf-ı düşmana tevzi' olundıklarında ğarib yâ âl qahtân diyü nidâ ⁽⁷⁾ vesâ'ir rafikleri dağı ol vechle çığırub düşmana hücum itdiler ve kavm emn ⁽⁸⁾ ve amânda uyumuş bulduklarından isliħalarını alub girüye uzak yire varub ⁽⁹⁾ seyrde qaldılar.

Digerler uyıudan minra'h qalkub zülâm-ı leylden dağı birbirini ⁽¹⁰⁾ bildüklerinden aralarında ħabr ve darb peydâ olub şabâħ olana qadar ekşerleri kırıldı ⁽¹¹⁾ ğarib ma'iyetiyle olan dilâveler ile cümle idüb ekşerisini ta'mame-i şemşir ve kurtulanlar ⁽¹²⁾ râh-ı firâre düşüb mâllarını ve eseblerini ğanîmet alaraq Mîr Mirdâs ile ikâmergâhlarına ⁽¹³⁾ gitdiler ve cümle ahâli onları qarşulayub selâmetle tehniye itdiler ve civân olanlar ⁽¹⁴⁾ ğarib yanuna gelüb oturdılar.

Pes Mîr Mirdâs yanundan geçüb etrafında toplanan ⁽¹⁵⁾ civânları gördükde bağz ve 'adâveti ziyâde müşetted olub "Benüm gücüme gitmek ola yarın ⁽¹⁶⁾ ğarib benden kerîmem mehdîyeyi istedügi ħâlde." didi. Ba'zı ma'temdâ şadıķası ⁽¹⁷⁾ yanunda bulunmağla "Ey emîr! Sen dağı mehdîye şadâķatinde muķtedir olmadıĝı şey'i sen andan ise." ⁽¹⁸⁾ didi.

Mirdâs iş bu reyi begenüb qaldı irtesi gün 'aliyü's-şabâħ 'Arabân ⁽¹⁹⁾ 'âdetleri üzere meclisinde oturub ehâli başına bir birledüklerinde ğarib ma'iyetiyle ⁽²⁰⁾ bir kaç dilâverân alub Mirdâsa geldi elini başına öpüb yanunda oturdı Mirdâs yüzine ⁽²¹⁾ gülüb unutturdı ve ħatırını suâl itdi ğarib "Ey 'ammu! Sen baña bir va'ad itmüş ⁽²²⁾ idiñ ol va'de vefâ eyle." didi. Mirdâs "Oğul mehdîye senüñdür lakin seniñ mâliñ ⁽²³⁾ qalmalıdır nice anı ele bilürsen." didi. Ğarib "Ey 'ammu sen istedügiñ miķdârı söyle ⁽²⁴⁾ ben 'Arabân arasında mevĝangâhlarında iken üzerlerine ğâret idüb mâllarını alurum ⁽²⁵⁾ kifâyet itmedügi ħâlde Melik ve selâťiniñ memâlikne hücum idüb ħâfķımı sed iden ⁽²⁶⁾ mâl saña getürürüm." didi. Mirdâs "Ey oğul! Ben yemîn itdüm ki kızumı mâl ile ⁽²⁷⁾ virememe ala şul âdâm ki benüm öfkemi al üzerümden." didi Ğarib "Efendüm ⁽²⁸⁾ senüñ öfkeñ qañĝı pādşâhdadır söyle bileyüm de varub şadriñ andan alayum." ⁽²⁹⁾

didükde Mirdās benüm sâbķda bir evlādım var idi şayd ve şikāra yüz süvāri [449a] ⁽¹⁾ çıķmuş idi vādīü'l-āzhār ve ķaşr-ı hān ben şedāde varduķda ol vādide ğayib ⁽²⁾ ‘azimül-ceşe mehülü’l-halka bir siyāh ‘Arab sākin olub bir kimse ile muķārebe itdükde ⁽³⁾ ağaķları kökünden çıkarub düşmana atar idi oğlum ‘Arab merküm teşādūf ⁽⁴⁾ idüb üzerine çıktı ve anı ķatl itdugunden mā’idā ma’iliyle bulunan yüz süvāriden ⁽⁵⁾ faķat üç kiři ķurtılab bāķiyesini ķatl ve i’dām eyledi. ol ķurtılan kişiler bize ⁽⁶⁾ gelüb haber virdiler anıñ çün yemīn itdümki işbu ‘Arabdan sārīmi iden ādama kızumı ⁽⁷⁾ virirüm didi Şehrazād hikāyeden bu maķale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb ⁽⁸⁾ süküt eyledi.

(9) **ALTI YÜZ OTUZ YEDİNCİ GİCE** (10)

Şehrazād kelāma āġāz idüb dir ki: Peş ğalīb Mirdāsdan bu kelāmı işitdükde ⁽¹¹⁾ ey ‘ammum ben bu ħerife gideyüm ve seniñ öfkeñi alırım didi Mirdās ey eger sen buña ⁽¹²⁾ zafer bulur iseñ yanunda ħazīneler taldırır emvāl zehā biri bulursın didi ⁽¹³⁾ ğarīb sen mehdiyeniñ tezvīciyle halkı baña işhād ile ki şebyem ķalmasun ve şāġlam ⁽¹⁴⁾ derün ile düşmana varayum rızķımı taleb ideyüm didükde Mirdās bu ħuşuşa ihtiyār ⁽¹⁵⁾ olan kişiler eşhās idüb sözi bu vechle kesdi ğarīb daķı sevinerek validesine ⁽¹⁶⁾ vardı ve keyfiyetleri naķl itdi vālidesi ey oğul Mirdāsıñ saña olan bogaz ⁽¹⁷⁾ ve ‘adāveti aşikārdır ve iş bu maķale seni göndermekden merāmı ancak bir daha oradan gelmemek ⁽¹⁸⁾ içündür gel beni ma’iyetiñle al başka diyāra varub iş bu zūlmātıñ şerrinden necāt bulalum ⁽¹⁹⁾ didükde ğarīb ben buradan başka yere gidemem mādāmıñı merādme nāil olmadıķca ⁽²⁰⁾ ve düşmanımıñ burunu kırılmadıķca diyüb ol gice ķaldı ve ‘aliyü’ş-şabāh esebine suvār ⁽²¹⁾ olduķda bidüġi barān ve seniñ seninde olan dilāverāndan iki yüz süvāri ķadar binüb ⁽²²⁾ ma’iyetiyle gitdiler.

Ey ğarīb biz seniñ için cānımızı fedā olana ķadar ma’iyetiñle cenk ⁽²³⁾ ve savāş ıderiz hemān yūri gidelüm didüklerinde ğarīb f’al cümlelerinden teşekkür idüb ⁽²⁴⁾ anlarıyla yola ravāne oldu üçgün üç gice gidüb dir daķı gün aķşam ⁽²⁵⁾ üstü ġāyet Şāmīh ve yüksek bir taġa vusül ve sebelerinden nezül idüb ol gice ⁽²⁶⁾ orada beytutet itmelerini ķaşd ve atlara yem virübistirāhate tefriġ itdüklerinde ğarīb ⁽²⁷⁾ ol taġıñ etrāfını keřt ve ġüzār ķasdile piyāde varub gezen iken ķarşusına ⁽²⁸⁾ içinden nūr lem’ān iden bir mefāre görüb ‘azīmet ve derünuna duķūl itdükde [449b] ⁽¹⁾ ķamuřları ġözi üzerine düşmüş ve bıyıġları aġzını ötmüş bir pīr nūrani şadra ⁽²⁾ maġārada oturduġunu görüb ondan ħavf

itmekle karşusunda turduğda ol ⁽³⁾ pîr ey recl gâlebâ sen put perestsin ve Melik cabbârîñ ‘ibâdetini terk idüb içcâre ⁽⁴⁾ t̄apub h̄alıq-i leyl ve nihâr ve merci-yi felek divâr bilmesiññ didükde ğarîb dizmege başlayub ⁽⁵⁾ ey Şeyh seniñ bu zıkr itdugun h̄udâ pek büyükmüdü ve neredidir didi pîr bu âlâ gözler ⁽⁶⁾ gözükmmez ve her yerde h̄azırdır diyüb bu Ma’nâdan ve o saf ilahiden çok şeyler ⁽⁷⁾ söyledükden soñra işte ben kavm-i ‘âdedenim ve bizüm peygamberümüz h̄ud ‘aleyvesselamdür i‘mân ⁽⁸⁾ ile müşerref olub iş bu mağârada ‘ibâdet ile meşğül kaldum didi ğarîb nice ⁽⁹⁾ ideyüm ki bu dîne gireyüm didükde pîr din-i İbrâhimi ta’rif idüb sehâdet-i haqq ile ⁽¹⁰⁾ ğarîb nâtıq oldu ba’de pîr ğarîbiñ h̄alinden ve isminden ve maqşudından suâl ⁽¹¹⁾ ol dağı mâcerasını ibtidâsından ahırine kadar beş ü beyân ve gülü’l-cebele gideceğini ⁽¹²⁾ ifade ve i’lân eyledükde pîr ey ğarîb ehl-i mecnûn yâhüd ‘aklıñ meftûnımı oldu ⁽¹³⁾ sen gülü’l-cebele yalıñuz nice gidesün didi.

Ğarîb yalıñuz degilim müsibetimle iki yüz ⁽¹⁴⁾ dilâver vardur didi pîr ey ğarîb seniñle on biñ süvâri olursa bile aña ⁽¹⁵⁾ müftedir olamazsın zîrâ gül mezkûr insânîñ eli ekl iderü kendüsi evlâd h̄âm ⁽¹⁶⁾ neslindendir pederi hind melûkinden olub iş bu veledi h̄alef bıraktı ve ismini ⁽¹⁷⁾ su ‘dânül-gül koydı ve cabbâr olub ğadar ve şeytanata mecbûl olduğundan pederi ⁽¹⁸⁾ edebsizliğinden nâşî her ne kadar nehi ve naşîhat itmüş isede ve naşîhını kabûl itmedugunden ⁽¹⁹⁾ diyâr-ı hindden t̄ard ve ib’ad eyledi h̄urûb cismiyyeden soñra bu zemîne gelüb iş bu ⁽²⁰⁾ arzda sâkin ve maşşun oldu ve kelân giden yolcu ve kârbânları yağma ve ğâret ⁽²¹⁾ idüb meskeni olan vâdi-i mezkûre ‘avdet iderdi. Şehrazâd sabâh-ı taqrîb ⁽²²⁾ itduguni görüb sükût eyledi.

(23) **ALTI YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazâd kelâma âğâz idüb dir ki: Pîr naqlinde ve iş bu derde tezevvüc idüb her biri ⁽²⁵⁾ mânend fil beş oğlı dünyâya gelüb onları dağı halka tasallağ idüb emvâl cismiye ⁽²⁶⁾ mâlik ve eseb ve şığır ü koyun envâ’ ile bütün dereyi t̄oldırub mükennes ve kuvvet buldı ⁽²⁷⁾ ve ben ondan seniñ için h̄avf iderüm lâkin madâm ki şeref-i islâm ile müşerref ⁽²⁸⁾ oldık bihavlallah te’âla oña ğâlib olursun didi.

Ba’de temyürden ma’mûl on halkalı [450a] ⁽¹⁾ bir ‘amud ğarîbe virdüğü ol ‘amudu şarşdığı halde halkaların şesâsı gök ⁽²⁾ gürlemesi gibi onlardan şavt-ı zuhur iderdi ve yıldırım taşından ma’mûl üç zerâ’ ⁽³⁾ t̄olunda ve üç karış her zanda bir kılc

virdügi pek taslara urdukda iki parça ⁽⁴⁾ bulur ve “Sen selāmetle var git ahlin ve bildügiñ ve mülk olduğıñ kemāna din islāma ⁽⁵⁾ da’vet kabül.” diyüb ol dağı veda ‘ idüb sevinerek cemā’atine vardıkda cümlesi ⁽⁶⁾ mülākāt idüb “Sen niçün böyle çekindüñ ve bizi telāşda bırakduñ.” didiler. Ğarīb ⁽⁷⁾ hikāyesine ve pīrūñ kışşasını naql ve islām ile müsref oldugunu ifade idüb ⁽⁸⁾ onlar dağı islāma da’vet itmekle kāfesi madamağa “Sen bu dini kabül itdiñ ⁽⁹⁾ biz dağı kabül idelüm.” diyüb islām ile müsref ve ‘aliü’ş-şabāh binüb buna revāne ⁽¹⁰⁾ oldılar giderken karşularından teymüre yapmuş mekmül-i salaḥ kimmüş bir süvāri nümāyān ⁽¹¹⁾ ve toğru ğarībe hücum idüb “Ey ‘Arabların parçası! Senüñ üzerinde olan eşvāb ⁽¹²⁾ ve silāḫı çıkar yāḥud seni katl ve ‘idam iderüm.” didükde, Ğarīb ‘ali başından ⁽¹³⁾ gidüb üzerine cümle eyledi ḍarb ve ta’ne başlayub aralarında bir sa’at ⁽¹⁴⁾ geçdiki nevres civān şeb ile kesib ‘üvnān iderdi ger ü fer esnasında ol süvāri ⁽¹⁵⁾ lişāmın küşad itmekle Sehīmu’l-Leyl olduğı temāyan oldu ve bunıñ kelimesiniñ sebebi ⁽¹⁶⁾ söyle olduğı ğarīb ğülü’l-cebel gitdükde sehīm hazır olmayub haberi yoğidi ⁽¹⁷⁾ dönüb geldüğünde ğarībi görmekle vālidesine vardı ve birāderinden suāl eyledi ⁽¹⁸⁾ ol dağı ağlamaga başlayub birāderi ğülü’l-cebel gitdiğini söyledükde derḫal silāḫını ⁽¹⁹⁾ giyüb esebine süvār olub birāderine gitdi.

Pes lişamını keşf itdükde Ğarīb ⁽²⁰⁾ “Ey birāder niçün böyle itdüñ.” didi. Ahim “Bundan merāmım ancaḫ meydān ḥarbde ⁽²¹⁾ aramızda olan ferki bulmaḫ içündür.” diyüb ve ğarīb-i merḫūme islām arz idüb ⁽²²⁾ ol dağı islām ile müsref olmağla cümlesi yola revāne oldılar ta ki vadī ezhānuñ ⁽²³⁾ “Varuñ şol ganimeyi bize getirüñ.” diyü emr onlar dağı onlara süvāri olub giyindüler ğarīb ⁽²⁴⁾ ol ḥamseyi ‘ammalağa gördükde cemā’atünden karşularına çıḫdı ve “Siz kimsünüz ⁽²⁵⁾ ve ḫarını candansıñız ve niçün geldünüz?” didi.

Evvel birāderüñ büyügi felhuñ nem veledül-ğul ⁽²⁶⁾ kelāma āğāz ve bāla bülend seda ile “Sezā sebkizden nüzül bağlayub ta ki ⁽²⁷⁾ sezidir yanumuza götürelüm ve istedügi gibi ḫaḫḫınız da hükmüne icrā itsün zīrā bir ⁽²⁸⁾ genīmetle dū-cār olmaduk.” didükte Ğarīb derḫāl felḫūnun üzerine ḫamle idüb ol [450b] ⁽¹⁾ pīrūñ virdügi ‘amudı dağı hez idüb andan mir’ac-ı seda tahūr itmekle felhūn ⁽²⁾ şaşub dehşet ḫāletine ḫaldukda ğarīb merḫūme ḫaffif olarak ‘amud ile ⁽³⁾ gögsine urub zemīne düşerdi hemān sehīm-i elellik ḫoşub ellerini bağlayub ⁽⁴⁾ ve ayaklarına dağı bir ib rabt idüb sürüyerek göturdüler.

Birâderleri felhün esîr ⁽⁵⁾ düşdügünü gördüklerinde cümlesi ğarîbiñ üzerine hamla idüb muharebeye başladılar ⁽⁶⁾ ve bir sâ'at geçmeden üçünü esîr ve dördincileri firâr idüb aĝlıyarak pederine ⁽⁷⁾ gitdi aña yalnız gördüğünde birâderlerinden suâl ol daĝı onları bir aĝlan esîr ⁽⁸⁾ oldu diyü cevâb virdükde gulü'l-cebel cümlesini la'n-ü şitem idüb kendüsi kâlkub ⁽⁹⁾ ve bir ağacı köküyle kıparub hişşesinden çıkub ğarîbe 'azîmet eyledi. Şehrazâd ⁽¹⁰⁾ hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı takrîb itdügünü görüb sükût eyledi.

(11) **ALTI YÜZ OTUZ TOKUZUNCU GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazâd kelâma aĝâz idüb dir ki: Çün gulü'l-cebel gövdelü olduğundan iş bu süvârı ⁽¹³⁾ olmazdı piyâde olarak oĝlı arķasundan gidüb ğarîbe cemâ'atine belâ kelâm ⁽¹⁴⁾ cümle idüb elinde olan ağac ile dârb idüb beş kişi birden bire düşerdi ⁽¹⁵⁾ ve Sehîmü'l-Leyle daĝı ağac ile urdısında haftandan ağac karşıusunda şavmasa ⁽¹⁶⁾ necât buldı gul gazaba gelüb ağacı elinden atub Sehîmü'l-Leyle şaldırub anı ⁽¹⁷⁾ birden kapub kuş gibi elinde kâldüğünü ğarîb gördükde 'azîm şayhe ve elindeki ⁽¹⁸⁾ olan 'amudu hız idüb ısbe ile kışarak gulü'l-cebel arķasına urub yere ⁽¹⁹⁾ düşürdi ve Sehîmü'l-Leyl kırtılıb şavdı çün gul ol dârbdan bayılmış ⁽²⁰⁾ idi başına toplanub ellerine ve ayaklarını bağladılar oĝlu pederi esîr olduğunı ⁽²¹⁾ görürdükde kaçmaĝa 'azîmet itdiysede ğarîb yetişüb anı esîr aldı ve cümlesini ⁽²²⁾ ma'iliyle olub ğuluñ haşşına vardılar girüb temâşâ itdüklerinde emvâl ve tuħaf ⁽²³⁾ vaysa-yı kesire ile talıb olduğundan ma'da biñ iki yüz ter 'acem ahalisinden baĝlu ⁽²⁴⁾ olduklarını buldılar ğarîb ğul ecabiliñ sanlayasına oturub refkası seĝa ⁽²⁵⁾ vuşüle iclâsı ğulü'l-cebel yanuna aħzâr "Vay mel'ün sen kendüni nice ⁽²⁶⁾ görüyorsun?" diyü suâl merķüm "Efendüm kendümi oĝullarımı zel ve haķaretde ve bend ⁽²⁷⁾ vaķid esîrde görüyorum." didükde Ğarîb "Eĝer sen dîn-i islâm ile müşerref ve hüdâniyet ⁽²⁸⁾ bâri ile mu'teref olur iseñ saña imân virdüğümde mâ'de birâder meselesinde [451a] ⁽¹⁾ tutarum." didi.

Ğul iş bu kelâmı kabûl ve islâm ile cebl sâ'deti mevsûl eyledi ⁽²⁾ ve oĝulları pederlerine tabi' olduklarında bağlarını küşâd ve talķif ve ta'zîm ⁽³⁾ ile ğarîb tarafundan nâil murâd oldular ve cümlesi ğarîbiñ ayaklarına düşüb ⁽⁴⁾ ba'dü'l-takâbil mevķif hîdemtinde tûrdı ğarîb ğulü'l-cebele "Ey Su'dân! Bu 'acemlerüñ ⁽⁵⁾ mâdemesi nicedür?" diyü suâl ol daĝı "Efendüm bunları diyor 'acemden şikâr itdüm ⁽⁶⁾ degüllerdür didi.

Ġarīb “Onlar ile kim var didi su’dān ‘acem ŧāhı Melik ŧaburıñ ⁽⁷⁾ duhter-i Faħr-i Tāc ve mu’it ile yüz cāriye daħı vardır.” didükde Ġarīb “Bunlara nice ⁽⁸⁾ tevŧil idüñ.” didi. Su’dān “Ey emiriñ oğullarum ve ‘abidem ile namāza gitdük isede ⁽⁹⁾ yollarumuzda kimseye rast gelmedüğümüzden bir yerlerden ŧağılıb gezerken kendümüzü diyār ⁽¹⁰⁾ ‘acemde bulduğ orada daħı haber namāmızdan havf idüb ğanimeti ararken öñümüzde ⁽¹¹⁾ bir ŧoz kapdugunu gördüm ğulāmlarıñ biri istiksāf hāl için gönderüb varub ⁽¹²⁾ geldükde efendüm buñlar ‘acem ŧāhı Melik ŧaburuñ duhteri faħr-i tāc ve ma’iyeti iki biñ ⁽¹³⁾ ‘askerdür, didükde işte büyük ğanimete düŧdük bundan iyü ŧey bulunmaz dirdüñ cümlemiz ⁽¹⁴⁾ üzerlerine hücum ba’dü’l-harbe onlardan sekiz yüz kadar ba’dü’l-ŧatlı iki biñ yüz ⁽¹⁵⁾ esİR ve ŧaburuñ duhteri daħı cāriyeleri mu’itinde bulunan emvāl zeħayiri ⁽¹⁶⁾ derdest idüb hüsnumüze geldüñ. didi. Ġarīb “Ey Su’dān! Sen faħr-i tāca ŧokundun mı?” ⁽¹⁷⁾ diyü suāl ol daħı elini ŧarafuna uzatmadugunu kışm ve yemİN itdükde Ġarīb “İyü.” didi.

⁽¹⁸⁾ “Zirā pederi büyük padiŧāhındır anuñ iħtiramı vacİbdür.” diyüb “Gel beni yanuna götür.” didi. ⁽¹⁹⁾ Su’dān önüne düŧüb melike faħr-i tāca olduğı mekāna gitdiler. Ġarīb yanuna ⁽²⁰⁾ girdükde öyle bir duhter bulduğı māh ve afitāb her ŧabāh ve ŧām öñüne gelüb hüsñ ⁽²¹⁾ ve cemālüne nikāh iderler ve nev-i beŧer duhter-i aħter melhūz nazarları oldukda derd-i ⁽²²⁾ ‘aşkdan eynel-mifer dirder pes ğarīb ol hüsñ-i ‘acİbe gördükde derünuna muħabbeti ⁽²³⁾ merguz ve sehİM çoğını derün-u fu’adında mağruz olub ‘ilm-i ‘aşkıñı sahi-i dimağında ⁽²⁴⁾ ref’ ‘ilām ve liŧāli muħabbeti girdim rakitine tertib ve intizām eyledi ve Faħr-i Tāc daħı ğarİbiñ ⁽²⁵⁾ simyāsını görüb nevres civān ve cebininde melāhat ve cemāl emāret ve ‘ünvān itdüğünü ⁽²⁶⁾ meŧhūd ‘ayanı olmağla derün-u dilden ikmā meyl ve muħabbet idüb mülākātına kıyām ve elini ⁽²⁷⁾ pūs itmege iğdam itdiyse de ğarİb çekilmekle ayaklarına mübāderet idüb ⁽²⁸⁾ “Ey baħlülü’z-zamān! Ben seniñ ‘arzuña düŧdüm.” diyüb gözlerinden liŧāli damü’ daħı ⁽²⁹⁾ yağmağa baŧladı. ŧehrazād hikāyeden bu maħale geldükde ŧabāh-ı taħrib itdüğünü görüb [451b] ⁽¹⁾ süķüt eyledi.

(2) **ALTI YÜZ KIRKINCI GİCE**

⁽³⁾ ŧehrazād kelāma ağāz idüb dir ki: Ġarīb faħr-i taañ rica ve bekāsını gördükde “Faħr-i ⁽⁴⁾ Tāciñ merāmıñ nedür?” söyle didi. Muma-ileyhā “Efendüm sen beni ŧol diyüden ķurtar zirā ⁽⁵⁾ ħavf idiyorum ŧāyed bekāretime izāleve ‘ırzımı periŧān idersen

beni al hizmetin de ⁽⁶⁾ cāriye olam.” didüm. Ğarīb “Kırkorkma ve havfa düşme beh-evel allahı te’āla ben seni pederüne ⁽⁷⁾ kadar işāl ve maḥal ve meḳar ki idḥāl iderüm.” didükde Faḥr-i Tāc Ğarīb’ün bekāyı ‘iz ve iḳbāl ⁽⁸⁾ ve sa’ad ve iclāliline ref’ ekf du’ā eyldi.

Ba’de Ğarīb ol maḥbūş olan ‘icmāllerin ⁽⁹⁾ bendleri küşād olunmasını emr ve Faḥr-i tāc’a “Saña bu keyfiyet nice ḥāsıl oldı ⁽¹⁰⁾ ve sarāy ‘iştimetiñden seni beriye ve şahrālara kim çıkardı taki kıta’ ṭarīk ve ḳatlı ⁽¹¹⁾ birāder ve refeḳin eline düşdük.” didi. Mümā-ileyh “Efendüm bizüm memleketemizin ahālisi ⁽¹²⁾ ve mücāvereleri olan memālikde cümlesi āteş perest olub ve olduğumuz şehirden bi kaç ⁽¹³⁾ konak ba’inde bir ma’bed nādā olub her yer emed mecūs duḥtirteri ve āteşe ‘ibādet ⁽¹⁴⁾ idenleri biriküb ziyāretine giderler ve bir māh kadar orada ikāmet idüb ‘aydleri tamām ⁽¹⁵⁾ olduğda maḳar ve memleketlerinde ‘avdet iderler ben daḥı cāriyelerüm ile ‘adetimiz üzere ⁽¹⁶⁾ gitmek istediğümde pederüm ma’iyetle iki biñ süvāri ka’yin idüb çıḳa gitdük yolda ⁽¹⁷⁾ gider iken üzerümize su’danül gul çıkub ‘askerin ba’zısı ḳatlı ve diğelerine ⁽¹⁸⁾ esīr alub beni daḥı sevḳ idüb cümlemizi buraya getürdi işte ḥal ve keyfiyetimiz budur ⁽¹⁹⁾ hemān bize himmet idüb ḥılaşımız so’y buyurmañız niyāz iderüm.” didi.

Ğarīb “Sen aşlā ⁽²⁰⁾ ḥavf itme ben seni pederin sarāyına kadar götürürüm ve maḥal gariki işāl iderüm.” didükde ⁽²¹⁾ mümā-ileyh ellerini ve ayaklarını öpüb ḥayır du’aları itdi yanundan çıkub ⁽²²⁾ ziyāde ikrām itmelerini sibāriş eyledi. Ol gice ḳalub şabāḥ olduğda ğarīb ⁽²³⁾ Su’danü’l-Ğul “Bizi senün dereye seyr ittirmez müsün didi. Ol daḥı “Buyuruñ efendüm.” ⁽²⁴⁾ diyüb Ğarīb ve Faḥr-ı Tāc vesāir ma’iyetlerinde olanlar bilistişhāb vād-ülizahāde gitdiler.

⁽²⁵⁾ Su’dan ise bir kaç işci gönderüb ta’ām ihzār itdi pes ğarīb vādi ⁽²⁶⁾ mezkūre girdükde ağac ve meyvā ve şükūfe ve āb cāriyesinden ḥayrete düşdi ve şā’irin ⁽²⁷⁾ (arapça ibāre) ⁽²⁸⁾ (arapça ibāre) [452a] ⁽¹⁾ meālī “Murgānı nihāller üzerinde terenmüm ve ilḥān zarifeler ile ölüb tekellüm itdüklerinde ⁽²⁾ ā’şık meytem ve maḥbūbuna müştāḳ mağrem olan dildāde seḥer zātında ol marğlerin ⁽³⁾ şadāsına iştibāḳ ider zan idersen ki ezhār ve sükūfe seniñ rahe-i zekiye nesā’im ⁽⁴⁾ behiyelerine istinşāḳ itdükde ferd ve señ nefḥātını zan idersen zīrā içinde cennet ⁽⁵⁾ uşāfindan zal ve meyve ve miyāḥ cāriye vardur bu ise dünyāda behişt müsābesindedür.” dimekdür.

(6) Ğarīb ğayet begenüb Fahr-i Tāc'a maḥşuş bir atak naşib itmelerini emr idüb (7) ağaclar ve şavlar arasında qurmuşlar ve ğarīb daḥı mu'il ile oturub birlikte ta'ām (8) itdiler. Bā'de Ğarīb Su'dan'a "Sizde şarāb yollanur mu?" diyü suāl ol daḥı "Bir ḥavz (9) ṭolusı bölünür." diyüb destiler ile ḥamr 'atıkı aḥzār ve olgün ol ḥalde egil (10) ve şarāb velehv ve ṭarb arasında qaldılar ancak ğarīb meḥbūse olan mehdiye (11) ḥātırına gelüb şiddet-i istiyāk ile āḥ vāḥ serdāyderin qaldı. Şehrazād hikāyeden (12) bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḥrib itdükde görüb süküt eyledi.

(13) **ALTI YÜZ KIRK BİRİNCİ GİCE**

(14) Şehrazād kelāma aġāz idüb dir ki: Çün ā'şık zī-fünün dāimā maḥbūbıyla meşġül (15) derün ve kazayı hecr ve cefā mūcib ḥayāl ve cinün bir keyfiyet olmaġla ğarīb ol (16) maḥām 'acībde maḥbūba seniñ her taḥdīr daimā ḥayāl ve fikrinde müstaḥir ve merkūz ve derün-u (17) dilde meḥīm ve maḥcūz isede müstevir olan hevā ve ġarāmı eşkār olub şem' ve gevşi (18) usāf ḥabīb ile mültez ve memnün tesliye ḳalb maḥūni için iş bu ebyāt tezkiret (19) (arapça ibāre) (20) (arapça ibāre) (21) (arapça ibāre) ie terennüm eyledi ki meālī "Ḳızıñuz ile mevşul olan vasāl günleri (22) ḥātırına gelmekle ġarāñıñ 'alev ve lehibi kālemide heyecān ve isti'al eyledi eger mādemki (23) böyle ḳızımız istiyorsan niçün müfārekāt itdün diyü mülāḥaza idersiñiz ben vallaha (24) size kendü irādım ile müfārekāt itdüm ve lakin zemaniñ tavsif ve inḳılābı umur (25) 'acībdeendir çün ḥāl ba'de ve ġurbetde bulundum size selam ve reslum ve biñ kere tehebe-i (26) deründan tevciye idüb ve size ba'd gözü iştiyakınızda ḥasta ve maḥzün oldugumı (27) tefhīm iderüm merām raḥatsızlığı beyān itmek." dimekdür ve ol derede üç gün (28) oturub ba'de ḥışşına 'avdet itdiler.

Ğarīb Sehīmü'l-Leyli çağırub sen ma'iyetüñle [452b] (1) yüz süvāri elde pederiñe ve "Vālideñe git cümle avmimizi sevk idüb buraya (2) getürsünler ki işbu vādidede ta'yiş itsünler." diyüb gönderdi ve kendüsü Fahr-i Tāc'ı (3) pederine götürmek için ḥāzırlandı su'dan ḥışnından ḳalkub gelene ḳadar müntaza (4) ḳalması için emr buyurdukda Su'dan "Efendüm niçün beri beraber olmazsun." didi.

Ğarīb (5) "Sen Melik Sabur'ñ kerīmesini esir itdün ḳorḳarum seni mu'itle alub melik müşār-ileyh (6) yanuna götirdüğümde seni parça parça idüb ḳatlı ve 'idām ide." didi. Su'dan (7) Ğarīb'ñ iş bu kelāmından ḳahḳaha idüb "Ey efendüm! Senüñ başuñ

içün eger cümle ‘acem ⁽⁸⁾ ahālisi bir yere gelüb beni karşı koymak merām iderler ise onları bir lahzada tārūmār ⁽⁹⁾ iderüm.” didükde Ğarīb “Sözün şahīḥdir lakin sen hışnında kal ben gelene kadar.” ⁽¹⁰⁾ didi ve kendüsi Faḥr-i Tāc’ı alub ‘Acem ülkesine ‘azīmet eyldi.

Bunlar yolda kalsunlar ⁽¹¹⁾ gelem Melik Sabur’a duḡteri Faḥr-i Tāc ma’bed nārūñ ziyāretine gönderdükde gelmesine müntezir ⁽¹²⁾ kalub vafir müddet vaḡitinde geçmekle derūn-u āteş fikir ile yanub vezīr-i ā’zamı ⁽¹³⁾ olan didān ḡān yanuna celb ve kızımuñ gelmesi ma’adı geçdi ḡala ondan bir ḡaber ⁽¹⁴⁾ zuhūr itmedi. Sen bir tātār ma’bed nāra gönder ḡaḡikat ḡālden istikşāf idüb ⁽¹⁵⁾ şūr’atle gelsün didi.

Vezīr mūmā-ileyh derḡāl tātār sabār tātārı aḡzār ve “Sen ⁽¹⁶⁾ sūr’at seyr eyle ma’bed nāra git Faḥr-i Tāc’uñ ḡālını istifsār kılda gel.” diyü irsāl ⁽¹⁷⁾ eyledi. Merḡūm daḡı çıkub maḡal meḡūma vusūl itdükde melikūñ duḡteründen ⁽¹⁸⁾ suāl itdiysede orada onlar “Biz bu sene anı görmedik ve buraya gelmedi.” didüklerinde ⁽¹⁹⁾ dönüb Vezīre ‘avdet va vāk’a ḡālī aḡāda ol daḡı melikiñ ḡuzūrına varub ⁽²⁰⁾ keyfiyeti ‘arz itdükde Sabur sāhiñ ‘aḡlı başından gidüb bayılıb dünyadan ḡayb ⁽²¹⁾ oldu. Ba’de ifākat ve faḡir tāca şiddet-i muḡabbeti olmaḡla iş bu ebyātıñ ma’nasında iki ⁽²²⁾ beyit inşād eyledi ki nasır ve meālī (arapça ibāre) ⁽²³⁾ (arapça ibāre) ⁽²⁴⁾ ya’ni “Senūñ ferāḡıñdan soñra sabr idüb yalnız aḡlamak için sabr bekāyı da’vet ⁽²⁵⁾ itdüm isede bekā itā’at ve icābet itmeyüb gelmesede firākımız daḡı müstemir ⁽²⁶⁾ kalmaḡla ayām dehr böyle ḡükm idüb şemlimizi tefrīk itdi pes bu ḡuşūšta ⁽²⁷⁾ ayām dehr lev m ve taḡsir itmeme zīrā ayāmıñ ā’det ve ḡabi’atı gadar ve ḡiyānet.” dimektür. ⁽²⁸⁾ Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdügünü görüb sükūt ⁽²⁹⁾ eyledi.

[453a] ⁽¹⁾ **ALTI YÜZ KIRK İKİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aḡāz idüb dir ki: Ba’de Melik Sabur “On biñ başıyı aḡzār ⁽³⁾ ve on biñ ‘askeri bālū’l-istişḡāb her biri bir ḡarafa gidüb kerīmesini arasunlar.” diyü ⁽⁴⁾ emr idüb gönderdi ve kendüsi ile zevcesi esvāb ve ḡüzün giyüb kaldılar.

Bunlar ⁽⁵⁾ bu vechle kalsunlar gelem ḡarībe çünkü faḡr-i tācı alub pederine götürmek için ⁽⁶⁾ yola ravāne oldu on gün gitdükden soñra on birinci gün karşılarından ‘inān ⁽⁷⁾ semāya irtifa’ itmüş tuz ve ḡubar ḡoptıḡı görmekle ‘Acem beḡlerinden biri ḡaḡırub ⁽⁸⁾ “Var şol tozuñ sebebünü ve altunda kim olduğunu keşf itde gel bize ḡaber

ver.” diyüb ⁽⁹⁾ gönderdi mūmā-ileyh varub ol gelen leşkere girdükde “Siz kimūñüz.” diyü suāl ⁽¹⁰⁾ anlar dağı “Biz binūhiṭāl kabilesiyüz ve emīrimiz Şamşām bin Cirā nehib ve gāret ve ṭaleb ⁽¹¹⁾ rızq için çıkdık ve biz beş biñ süvāriyüz.” didiler.

Mūmā-ileyh Ğarībe gelüb bu ḥaberi ⁽¹²⁾ virdi. Ğarīb derḥāl ma’iliyle olan beni kaḥṭān dilāverler ile ‘acem leşkeri ⁽¹³⁾ ḥāzır olmalarını tenbiye idüb ‘Arabān mezküre üzerine gitdi. Onlar dağı ğanime ⁽¹⁴⁾ diyerek Ğarīb’ūñ leşkerine şaldırdılar ve aralarında büyük cenk ve cidāl vuḳū’ ⁽¹⁵⁾ iḥşāmı kadar muḥarebede ḳaldılar. Gice olduḳda bir birinden infişāl ve ḳatlı olanları ⁽¹⁶⁾ arandukda ğarīb dilāverlerinden beş ve ‘Acemden yetmiş üç ḳavm Şemşāmdan beş yüz ⁽¹⁷⁾ süvāri ḳatlı olunduğı tebīn itdi.

Şemşām ḳavmiyle içtimā’ itdükde şiddet-i ⁽¹⁸⁾ ḥasretinden ne ta’ām ve ne menām idebildi ve ḳavmine “Ben bir civān gördüm kāh ḳılıc ile ⁽¹⁹⁾ ve kāh uzun ‘amud ile mūḳabile itdüğünü ve bizüm dilāverleri inceden ve telef oldugunu ⁽²⁰⁾ gördüm üzerine hücum itmek merām itdiysemde vaḳt müsā’de itmedi lakin ⁽²¹⁾ yarın meydāna çıḳub ḥarbe da’vet iderüm va anı ḳatlı idüb diğeri dağı münhezim ⁽²²⁾ eyleyelüm.” didi.

Fama Ğarīb meydān kār zārdan dönüb geldükde Faḥr-i Tāc ol cenk ⁽²³⁾ ḥavfindan ağlayarak mūlaḳat ve ayağını öpüb “Ey dilaver! Meydān ve şir-i cenk ⁽²⁴⁾ ve şec’ān aḥd allah ki bu mevḳūf hulnāñından giden selāmet ile geldük zīrā bu ‘Arabandan ⁽²⁵⁾ senūñ için çok ḥavf itdüm.” didükde Ğarīb kelāmından gülüb ḥātırını ⁽²⁶⁾ taṭmin ve “Bunlar bir şey demek değıl ḥavf itme bunlardan on ḳāt dahā ziyāde var ise ⁽²⁷⁾ bile cevlül-lah ḥaḳlarından gelürüz.” diyüb tesliye eyledi ve kendüsi inübistirāḥata ⁽²⁸⁾ tefriğ eyledi. Şabāḥ olduḳda iki leşker şaf beste olub eñ evvel ḥarb ⁽²⁹⁾ ve cidālīñ ḳuyusını açān ğarīb olub meydān kārzārda ḥaḳ-ı mengüz olub [453b] ⁽¹⁾ ancak şol mekānda olan şaflar arasında gezüb mübārezi ṭaleb eyledi.

‘Arabāndan ⁽²⁾ gāyet şeci’ ve ḳavmi yanunda şehir teşā’ir bir süvāri çıḳub Ğarībe hücum “Ḳatlı ve damār ⁽³⁾ ile mübeşir ol.” diyüb üzerine cümle eyledükde Ğarīb “Ey ḳati’ ṭarīḳ ve müferek ⁽⁴⁾ refiḳsin kendüñi ne ‘ad itdük.” diyüb bir miḳdār meydānda cevelān itdükden soñra ⁽⁵⁾ Ğarīb elinde olan ‘amud ile urub başını bedeniyle bir leşkerdi ve esebinden mītāzimine ⁽⁶⁾ düşdi ba’de başḳası çıḳub anı dağı ḳatlı ve şalişi gezlik baḥr ‘adme irsāl ⁽⁷⁾ ve hakezā on nefer dilāverūñ zemīne bī rūḥ indüğünü düşmān

‘askeri gördüke ğarībden ⁽⁸⁾ ħavf idüb yanuna çıkmaktan nükül itdiler. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde ⁽⁹⁾ sabāħ-ı taħrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(10)ALTI YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ GİCE****

⁽¹¹⁾ Şehrazād kelāma aġāz idüb dir ki: Pes leşker ‘Arabān ħavf itdüklerini emirleri ⁽¹²⁾ gördükde ŧetm ve la’n idüb atını sürüb ğarībe çıkdı ve “Sen ey Ğarīb’üñ köpegi! ⁽¹³⁾ Senüñ ne kader ve ne kıymetiñ vardır ki benüm ile meydān muħarebede turabilürsün.” diyüb ⁽¹⁴⁾ üzerine ħamle eyledi.

Ğarīb daħı üzerine hücum idüb bir biri ile ŧavaşmaġa ⁽¹⁵⁾ başladular ve iki sa’at kadar ger ve ferāsetde ħalub ba’de ğarīb ŧeşşāma ‘amüd ⁽¹⁶⁾ ile bir urdıġı etinden meġnūla zemīne düşürdüke ‘Arabān emirlerinin ħatlı olundugunu ⁽¹⁷⁾ gördüklerinde cümlesi birden ğarīb üzerine ŧadme itdiler ğarīb daħı tekbīr ⁽¹⁸⁾ çekib hücum itdi ve bütün ma’iliyle onlar daħı arġası ŧıra düşüb ol ‘arbāna ⁽¹⁹⁾ izāħa-i kās ħamām eylediler ciniñ ve cedālleri mümted ve ħatıl ve cercīleri men ġayr ħad ⁽²⁰⁾ olub ħan meninde enhār ve rūs ħatlı meydānda meşel aħcār olub bu vechle ħuşluġ ⁽²¹⁾ vaġtinden ğarīb ŧemse deġin ħālleri istimrār eyledi ba’de ferīħin bir birinden ayrılıb ⁽²²⁾ istirāħmeye nüzül itdüklerinde ‘arābān bir ğarīb muħarebe iderken allahu ekber kelimesini ⁽²³⁾ söyledi bizüm ise bu lafz aşlā mesmū’ muz olmadı bunu bilmek lāzımdür diyüb ⁽²⁴⁾ içlerinden on kiş i intihāb idüb ğarībe gönderdiler ħuzūrına varduġlarında ⁽²⁵⁾ tekbīrden suāl ol daħı din-i islāmı ‘arż ve ħaġıġat tekbīri anlara tefhīm idüb ⁽²⁶⁾ bit veşanum gitdi.

Ellerüyle yapub ‘ibādet itdüklerini ĩ’lān ve ħālġ “Kim oldugunu ⁽²⁷⁾ derk idemedük.” diyü Ğarīb ellerüñüzi ile ĩcād itdügüñiz ŧey siz anı ħalġ itdüñüz ⁽²⁸⁾ ħālġ ve maħlūġ “Bunda pek ‘acīb bir ŧeydür.” didükde cümle ŧey dīn-i islāmı iz’ān [454a] ⁽¹⁾ ve ŧehādet ħaġġ ile müşerref bālāyān oldılar ve taħt itā’itine daħı girdiler ve “Biz negi ⁽²⁾ emir buyursānız emrine sāmī’ ve mü’iz ve senden femyā bā’d müfāreġat itmezüz.” didüklerinde ⁽³⁾ Ğarīb onlardan müteşekkir olub itmedi “Mādem ki bize tābi’ oldıġıñız varıñ māl ve münālīñizi ⁽⁴⁾ alıñ vādi alāzhāre gidüb orada bize müntezir olun.” didi.

Merġūmun sem’ā ⁽⁵⁾ ve ŧa’a diyüb derħāl esebe süvār ve iġāmetġāħlarına varub emvāl ve ħarem ve ħayvānlarını ⁽⁶⁾ alub vādū’l-azhāre irtihāl itdüler oraya varduġlarında su’danül-ġul def’ itmeġe ⁽⁷⁾ çıġmuş isede ğarīb ŧarafundan geldüklerini ifāde itdüklerinde ‘iz ve ikrām ile ⁽⁸⁾ ħabül eyledi. Ba’de ğarīb iş bu muħabereyi

bitürdükde Melik Faḥr-i Tāc'ı alub şavb ⁽⁹⁾ 'azimetine mütevece oldu beş gün gitdükden soñra altıncı günde yine qarşularından ⁽¹⁰⁾ toz ve ğubār koptığını görmekle 'icmāllerin bizi istiḥbār keyfiyet için gönderdi ⁽¹¹⁾ merķūm 'acele ile varub kim olduklarını kesb itṭıla' idüb Ğarīb'ün ḥuzūrına ⁽¹²⁾ geldükde "Efendüm buñlar 'acem ṭā'ifesinden bir biñbaşı ve biñ süvāri alub Melik Sabur ⁽¹³⁾ onları kerümesi Faḥr-i Tāc'ın aranmasına gönderdi." didükde iķāmet ile nidā ve ḥayallerini ⁽¹⁴⁾ ḳurub nüzül itdiler ve gelenlere munṭazır ḳaldılar yanuna vusül bulduklarında Faḥr-i Tāc'un ⁽¹⁵⁾ adamları qarşılayub biñ başıyı ḥuzūr-ı melikeye götürdiler. Faḥr-i Tāc daḫı cümle ⁽¹⁶⁾ mācerasını ifāde idüb ğarībe irsāl eyledi ve ḥuzūrına girüb ḥāk pāyene yüz ⁽¹⁷⁾ sürdi. Ğarīb Melik saburuñ aḥvālinden suāl ve Faḥr-i Tāc'ın ğülü'l-cebel pençesini ⁽¹⁸⁾ düşüb kendüsi olmayaydı elinden ḥılāşı mahāl itdügünü bast ve beyān itdi ⁽¹⁹⁾ ve sür'atle varub melik sabura Faḥr-i Tāc'ın ḥaberini işāl ve beşāret almasını ⁽²⁰⁾ emr eyledi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb ⁽²¹⁾ süküt eyledi.

(22) **ALTI YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazād kelāma aġāz idüb dir ki: Zikr olunan biñbaşı derḥāl esebe süvār ve şavb ⁽²⁴⁾ maḳşūdına tevciḥ-i 'azimet idüb gündizi giceye ḳatub saburuñ taḥṭġāhına ⁽²⁵⁾ vusül ve ḥuzūr-ı şāha meşül idüb "Pādşāhum efendümden müjde isterüm ḥayır ḥaberler ⁽²⁶⁾ ile geldüm." didükde melik "Söyle beşāretün nedür?" didiysede biñbaşı efendüm ḳullarını ⁽²⁷⁾ irzā ider müsün?" didi.

"Evet irzāvınki maṭlūb ider ise 'ināyet iderüm." didi. ⁽²⁸⁾ Mümā-ileyh "Efendümüzün duḫter-i Faḥr-i Tāc'ı bulduḳ ve yolda gelmekdedür." didükde Sabur [454b] ⁽¹⁾ Biñbaşı tebeşirinden mesrūr ve şiddet feraḫında merķūme tebeşiri mukābelesinde müsenned ⁽²⁾ vezāret virüb ā'la ḥil'āt giderdi ve emvāl cezīle ile ḥāṭırını mecbūr eyledi. ⁽³⁾ Ba'de Faḥr-i Tāc'ın Su'danü'l-Ğul keyfiyetler ile eline düştüġidi ve ba'de Ğarīb'ün ⁽⁴⁾ ĩ'ānetiyle nevchle ḳurtuldugunu birer birer 'arz ve iḥbār itdükde melik el ele urub ⁽⁵⁾ "Ey Faḥr-i Tāc! Böyle miḥnetlere nice şabr ve taḥammül eyledün ve bu alışmadıġın keyfiyetlere nev cehle ⁽⁶⁾ şabr sebāt itdiñ bu muşibetler erkeklere işābet itmüş oldu ve derd ve miḥnetinden ⁽⁷⁾ helāk bulurlardı." didi ve vālidesine ḥaber gönderüb tebeşir itdirdi mümā-ileyh daḫı ⁽⁸⁾ girmeye senün selāmetüni ifāde idene on biñ altun ve bir eyālet ve valiliġi tevciḥ i'tā ⁽⁹⁾ eyledi ve ehli-i memleket daḫı bu ḥaber meserret eşeri işidüb büyüüt ve dükkañını ⁽¹⁰⁾ tazyīn ve şehri-āyīn icrā itdiler.

Ba’de Melik Sabur cümle vüzerā ve ricāl-i devletine Faḥr-i ⁽¹¹⁾Tāc “Mülākātına çıksunlar.” diyü emr ve kendüsi debdebe-i şāhla ma’iyetlerinde çıkub ⁽¹²⁾gitdi. Ğarīb’e kavuşduklarında esebinden nüzül ve Melik Sabur’a gitdiysede Melik daḥı ⁽¹³⁾atından nüzül ve Ğarīb’i kucaqlayub “Aferiñ oğlum seniñ baña itdigün iyilük dünyā da ⁽¹⁴⁾kimseye vuḳū’ bulmamuş teşekkürümde ‘acizüm.” didi.

Ğarīb elini öpüb taḳdīr ilahi ⁽¹⁵⁾ile böyle kifayetler vuḳū’ buldu. Aḥmedül-Leyhin encāmı selāmet çıkıdı diyüb çadırlarını ⁽¹⁶⁾orada ḳoydılar ve Melik saburı duḫterine göturdiler yanuna varduḳda ayaḡa kıyām ⁽¹⁷⁾ve pederiniñ ḥākpāyına yüz sürüb şadr ḫaymede iclās ve mācerāsını naḳl ve ifāde ⁽¹⁸⁾ve Ğarīb ğülü’l-cebeli kirfet ve ḳahr idüb anı nevcehle taḫlīş ve ri’ayet ⁽¹⁹⁾ve ḫidmet itdügünü ve ğarīb olmamuş olsaydı kefiyet pek fenā olacağını naḳl itdükde ⁽²⁰⁾Melik Sabur “Ey ciger ğüşem ve ey nūr-u dīdem! Şol ādemiñe seniñ ḥāḳḳında böyle ⁽²¹⁾şarf-ı himmet idüb baña isāl idene ḳadar ḫidmet itmüşdir ben anı irzā idene ḳadar ⁽²²⁾emvāl-i keşire ve ḫayrāt ve fire i’ta iderüm ve pādişāhlara lāyık mu’ameleler ile ḥāḳḳında ⁽²³⁾icrā iderüm.” didükde Faḥr-i Tāc “Ey peder! Ondaki olan māl belki seniñ ḫazineñde ⁽²⁴⁾bile bulunmaz devlet ve imāret dir iseñ kendüsi devlete mālīkdür eğer anuñ ikrāmını ⁽²⁵⁾ister iseñ şahriyet ile ikrāmı yāḫūd başka şey ile ikrām gözinde degildür ⁽²⁶⁾zīrā sen anı şahr itdügün ḫalde düşmanınıza degin olur ben anıñ şecā’atını gördüm ⁽²⁷⁾ve ḫarb ve çarbdı ve şebāt ve iḳdāmı ne rādede itdüğü meşḫüden olmuşdır ḳannıma göre ⁽²⁸⁾şimdiki ḫalde nazırı yoḳdur ve ğülü’l-cebel ğālib olduğı büyük delildür.” didi ⁽²⁹⁾ve bu kelāmdan merāmı ancak Ğarīb’e olan muḫabbeti sebebiyle pederine aña tezvīc itmesine [455a] ⁽¹⁾işāretdür Melik Sabur “Ey kızum sen bilmez müsün şīrāz ḥāḳimi seniñ nişānıñ virdi ⁽²⁾ve yüzüniñ altünü taḳdīm eyledi ben daḥı aña söz virdim şimdi nice ideyüm şīrāz ⁽³⁾şāhı bir büyük Melik olub ḫazīne ve ‘asākire mālīkdür saña şāyān ve lāyıkdur.” didükde ⁽⁴⁾Faḥr-i Tāc “Ey peder! Ben Ğarīb’den ğāyır kimseyi sevmem eger ceber idüb Şīrāz Ḥāḳimine ⁽⁵⁾virür iseñ kendümi ḳatl iderüm.” didi. Melik “Ḥayırlı olur ben seni icbār idemem.” ⁽⁶⁾diyüb ve bir miḳdār oturub ğarībniñ ḫaymesine gitdi. Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale ⁽⁷⁾geldükde şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(8) **ALTI YÜZ KIRK BEŞİNCİ GİCE**

⁽⁹⁾Şehrazād kelāma aḡāz idüb dir ki: Melik Sabur Ğarīb’ün ḫaymesine ḫulül itdükde ⁽¹⁰⁾Ğarīb ḳarşulayub şadr-ı ḫaymede aña maḫşūş ḳurduğı taḫte iclās ve kendüsi

(11) müt'ed bāne huzūrunda kıyām itdükde Sabur “Ey Ğarīb! Bu keyfiyet bizümde senüñ haqqıñda (12) melhūzemiz degildür sizi evlāt müşābesinde koyduğ gel yanımda otur.” diyüb iclās (13) itirdi ve dā'imā aña diğğat nazarıyla bağub hūsn ve cemālını ve semaya şecā'tini gördükçe (14) nefsinde vallaa benüm kızum ma'zūrdur ve “Bu ‘Araba olan muğabbeti yerindedir bağalum nice iderüz.” (15) didi.

Ba'de ta'am götürüb tenāvül itdiler ve ol gice orada bitavtet idüb şabāh (16) olduğda cümlesi esebe süvār şehre ‘azimeet idüb vuşul bulduğlarında Ğarīb (17) Melik Sabur ile hem 'inān olarak ‘azīm-i alay ile şehre duğul ve sarāy-ı ‘azine (18) hūlül itdiler ve fahr-i tāc dağı mağşūş olan da'iresine varduğda vālidesi (19) mülākāt idüb iştıyāklarını şavdırdılar ve mükāsāt itdüğü ğarbet ve miğneti vālidesine (20) nağl ve ğaribiñ aña itdüğü iyülüğü söyleyüb tezvīci mādesini dağı söyledi (21) ve “Ey vālide ğarīb olmayadı şimdi ben ol ğülü'l-cebele esīre ve istedüğü gibi (22) kullanub belki bekāretimi izāle ve 'ırz ve şānımı pāymāl ider idi keزالik ğarīb (23) 'Arabı mezkūre ğālib ve hašte müstevli olub beni dağı derdest itmekle istemiş (24) olaydı size getirmezdi ve bayāğı cāriye gibi kullanırdı pederüm ben büyük pādişāhum (25) kuvvet ve müknetüm vardur kızımı kuvvet-i 'askeriye ve evdat-ı ğarbiye ile tağlīş iderüm dise (26) hadda mekāndan ğāric bir keyfiyettür zīrā ğülüñ oturdüğü kal'eye yüz biñ kere yüz biñ (27) 'asker gelürse vuşulleri mümkün degildür Ğarīb ise ba'dü'l-ğadre nāmūs ve 'ırzımı (28) ğıfz idüb sebeb-i necātım oldugundan mā'idā size kaçdar kendü eliyle getürdi [455b] (1) aña bu iyülük muğābelesinde beni tezvīc itmekdür.” didi.

Vālidesi “Ħayırlı olur ben pederine (2) söylerüm.” diyü karār virdiler. Fāmā Melik Sabur tağtında cūlūs itdükde Ğarībı şol (3) yanunda oturdırub nevāb ve ğücāb vūzerā sağda ve şolda ayak üzerine tırdılar (4) ve Melike kızınıñ ğadvimiyle tehniye itdiler. Ba'de Melik erkān-ı devletine “Her ğim ki beni sever (5) ise ğaribe bir ğil'at zī-ğiyet gidersün.” diyü emir itmekle Ğarīb ğil'atlara batub (6) Melikiñ luğfuna ve dināyetine müteşekkir oldı ve on ğün kaçdar ziyāfetlerde ğalub ba'de ğarīb (7) memleketine gitmege ‘azīmet itdiyse de Melik şalıvirmeyüb “Bir māh geçmedikce seni (8) koyu virememe.” didükde Ğarīb “Ey Melik! Ol zamān benüm sevgili olarak bir ‘ammuñ kıızı vardur (9) mehdiyedür ve ziyāde aña muğabbet ve ‘aşğım vardur anı tezevvüc itmek için sür'atle gitmek (10) isterüm zīrā firāğına şabra mecālüm yoğdur ve anıñ için niçe miğnetleri çekerüm ve meşāğğatleri (11) gördüm isterüm ki varayumda

tezvic ideyüm.” didükde Saburāy-ı ğarīb ƙanġısı iyüdü (12) seniñ meħdiyeñ yaħüd Faħr-i Tāc’ımı daha ğüzel didi.

Ĝarīb “Efendüm efendinizede (13) ve gule ƙısmınıza da bunlar birbirine ƙıyās olunmaz.” didükde Sabur Faħr-i Tāc “Şimdi seniñ (14) cāriyeñ olmuşdur zīrā sen anı ğavlü’l-cebelden taħlīş idüb yanuma ƙadar maħfūz (15) ve ‘ināyet ve ri’āyet ile malħūz getürdüñ müƙāfatına ƙarşusından ğayrı ƙocaya varamaz.” (16) didükde, Ĝarīb ƙalƙub Melikiñ ayaġını öpdü ve “Ey Melikü’z-Zamān! Sen bir pādişāh (17) ‘azīmü’ş-şānsın ve ben bir ricāl faħirim şayed miħrine iƙtidār idemem.” didi.

Sabur (18) “Ey oġul şīrāz şāhı faħr-i tācı benden istedi ve miħrinde yüz biñ altün taƙdīm (19) eylediye de ben seni istiħāb itdüm.” didi. Şehrazād bu maħale geldükde şabāħ (20) taƙrib itdügünü ğörüb süküt eyledi.

(21) **ALTI YÜZ KIRK ALTINCI GİCE**

(22) Şehrazād kelāma āġāz idüb dir ki: Çün Melik bu vechle Ĝarīb’e keyfiyet (23) tefhüm eyledi. Her ne ƙadar şıhriyete ğayr-ı şāyān olduğunı beyān itdiyse de Melik “Ben seni (24) memleketimiñ ƙılıcı itdüm oġul müşābesinde tutdüm.” diyüb vüzera ve erkān-ı devletine dönüb (25) “Siz buña şāhid oluñ ki benüm duħterüm faħr- şāhı ğarībe tezvic eyledüm.” didükde ƙaƙa’ (26) kelām oldı ve Faħr-ı Tāc zevcesi oldıġı ta’yīn itdi. Ĝarīb “Ey Melik! Derħāl (27) sen benden miħrine müƙābil bir şeyi taleb eyle zīrā bende vardı ala zehār-i haşette çok (28) māl ve nefīs eşyā vardur.” didi.

Melik “Ben senden māl istemem zīrā māl ve mücevherāt [456a] (1) bizde çoktur ancağ benüm bir büyük düşmanum vardur anca ğalebe ġdüb esīra ve ya maƙtūla getürir (2) iseñ maħlūbımı virmuş olursun didi ğarībi kimdür bur zıkr itdüġiñ düşman.” (3) didi. Sabur “Rahvāz-ı Meliki Cemirƙān nāmında bir melikdür.” didi. Ĝarīb “Can ve baş (4) üzere sen baña izin vir ġidüb ‘aşīretimi getürürüm ve efendümüñ düşmanuna varub (5) intikām ve mülkini tārūmār iderüm.” didi.

Bu vech üzere ƙarār virüb meclisleri fişal (6) buldı ve melikiñ Ĝarībden işbu Cemirƙān’uñ talebi ancağ def-i müşa’besinde zīrā faħr-i tāc (7) ğarībe virilmesi kendü rızāsıyla olmayub faƙat mūmā-ileyhüñ ve vālidesi ilzāmıyla (8) olmuşdur aña binā’ iş bu Melik zī-ƙuvvet miknet ve şecā’at şāhibi olmağla mutlağā (9) ğarīb haƙƙından

gelemez ve muhārebese ve gider ise dönmez hülyasıyla telef olması çün ⁽¹⁰⁾ bu keyfiyeti andan istedi.

Pes tezvîc madesi karar buldukda meclisleri fısal bulub ⁽¹¹⁾ her biri muhalume vardı ve ol yatub şabāh olduğda Ğarīb Melikiñ huzūrına gelüb ⁽¹²⁾ “Efendüm dilāverān ‘acem meydānda ramh ve sinān nice kullandıklarını ve kamān kişilikde ⁽¹³⁾ ne derece mahāretlerini görmek isterüm melik emir buyurır ise seyr ve temāşāya buyursun.” ⁽¹⁴⁾ diyü iltimās Melik dağı “Pek iyü.” diyüb umerā ve dilār ve an ve kemān-ı keşlikde şehir-i teş’ār ⁽¹⁵⁾ olanları meydāna da’vet ve kendüsü dağı teşrîf idüb seyr ve temāşāya oturdu ⁽¹⁶⁾ ‘asākîr ve umarā meydānda her biri hünerini icrā ve Ğarīb dağı süvār olub anlar ile ⁽¹⁷⁾ imtiḥāna girüb cümlesine mahāretli olduğı tebeyyün itdükte fışāl ⁽¹⁸⁾ virüb Melikiñ huzūrına gitdi ve āferīn eyle beynü’l-aqrān mümtāz oldu.

Ba’de ⁽¹⁹⁾ ta’ām getürüb tenāvül itdükten sonra sufre-i müdām ara yerde baş ve hayāb ba’de ile ⁽²⁰⁾ ekdāhīñ bālasını naḫt idüb ‘ayş ve nüş ile meşğül kaldılar ve Ğarīb mehdiyenīñ ⁽²¹⁾ tezkār bile Ğayr-i ḥad ḥamur ile sükrān ise de ḥamr-ı ‘atīki ol sekr-i ḥaḫīke ‘ilāve ⁽²²⁾ itdükte bütün bütün mest ve lāta’kıl oldu ve izāle-i zarūret için girüb faḫr-i ⁽²³⁾ tācı gördükde dönüb kıymetiñ istediye de mūma ileyhā yanuna koşub içerüye aldı ⁽²⁴⁾ ve “Merḥabā efendüm ben senüñ cāriyenim saña çok istiyākım vardır.” diyerek toğrı döşüñ ⁽²⁵⁾ üzerine atub taḫbīl ve ma’āniḫ ile meşğül kaldular. Ol dağı şehvetine mađlūb olarak ⁽²⁶⁾ bekāretini izāle ve yanunda şabāha kadar bitavtet eyledi. Melik ise Ğarīb kendü mekānuna ⁽²⁷⁾ gitdi zann idüb suāl itmedi. Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāh-ı taḫrib ⁽²⁸⁾ itdüğünü görüb süküt eyledi.

(29) **ALTI YÜZ KIRK YEDİNCİ GİCE**

[456b]⁽¹⁾ Şehrazād kelāma āġāz idüb dir ki: Pes şabāh olduğda Ğarīb faḫr-i tāciñ yanundan ⁽²⁾ çıkub Melikiñ huzūrına vardı ve zemīni pūs itdükten sonra sađ tarafuna ⁽³⁾ oturtdırdı ba’de vüzerā ve erkān-ı devlet gelüb huzūr-ı şāha şaf beste olub ⁽⁴⁾ Ğarīb’üñ şecā’at ferüsiyetini medḫ ve şenā ider iken nāġāh-ı taraf-şahradan bir toz ⁽⁵⁾ gubār ‘anān-ı semāya irtifa’ itdüğünü gördiler.

Melik “Varuñ baḫuñ bu gelenler kimdür.” diyü emir ⁽⁶⁾ ve merāniñ biri esebe süvār olub ol tozuñ nāḫıyesine varub ḫaberi aldıkdan ⁽⁷⁾ sonra Melike gelüb “Efendüm bu gelenler ‘arābāndan yüz süvāri olub emirleri dağı ⁽⁸⁾ Sehīmü’l-Leyl nāmındadır.”

didükde Ğarīb bu kelāmı işitdükde “Efendüm bu zıkr ⁽⁹⁾ eylediği Sehīmü’l-Leyl benüm qarındaşumdır ve anı ba’zı müşālîh zâmında göndermişidüm ⁽¹⁰⁾ varub aña kavuşayum.” diyüb ve bir esebe süvār olub mülākātına gitdi ve ma’iyyetiyle kendü ⁽¹¹⁾ ādamlarından mā’idā Melik tarafından dağı ‘acem ‘aşkerinden biñ süvāri ve bir biñbaşı ⁽¹²⁾ bile dağı gitdiler.

Birbirini gördüklerinde ikisi piyāde olub mü’ānaqe-i beslīm ve ba’de ⁽¹³⁾ bünüb şehre ‘azīmet itdiler Ğarīb aḥvāl ve keyfiyātdan suāl idüb ‘acabā ‘aşiretimize ⁽¹⁴⁾ vuşul bulub “Anları ve adı alāzihār götürdün mi?” diyü suāl Sehīmü’l-Leyl “Ey birader! ⁽¹⁵⁾ Ol kelb-iğidār ya’ni Mir Mirdās seni ve adı alāzihāre gönderdükde aḥbār ki müterakķib ⁽¹⁶⁾ olub sen Su’dānū’l-Ğülü esīr ve ḥışınını küşād itdüğünü işitdükde ‘aķlı ⁽¹⁷⁾ başından gidüb iş bu veldālarına mādām ki ğülü’l- cebele mālîk olduķda buraya gelüb ⁽¹⁸⁾ kızum mehdiyeyi neden mihirsiz alur ben bunda iķāmet idemem ve iş bu veled zenāye dūḥterümi ⁽¹⁹⁾ viremem.” diyüb ‘aşiretini toplayarak ve kızını alub kũfeye kaçdı ve kũfe Meliki ⁽²⁰⁾ evvela ‘acībe varub iḥtimā eyledi ve kızını dağı aña ‘arz idüb tezvic itmege ⁽²¹⁾ ‘azīmet eyledi diyü Ğarībe bu keyfiyetleri söyledükde riḥı cesedden çıkma ⁽²²⁾ derecesine varub ve dünyā gözinden qarañu alub ğazab ve ḥayrete dü-çār oldu ⁽²³⁾ ve büyük kısm idüb bahr ḥāl diyār-ı ‘ırāķa varub ceneñ ve cidālı ‘Ali sāk-ı kıyām ⁽²⁴⁾ itdirüb “Yüzi üstine döndürdüm.” didi ve ikisi mā’ Melikiñ ḥuzūrına varub ⁽²⁵⁾ işbu haberiñ dört eseri ‘arz ve ifāde eyledi.

Melik Sabur iş bu emir maḥzūr ⁽²⁶⁾ ma’lümü olduķda “Ey Ğarīb! Ben seni mu’āvenet ve ma’āzadet iderüm ve aşla bir şeyden ⁽²⁷⁾ ḥavf ve herās itme ‘asker ve mālum çokdur sen şimdi dāmādım olduñ dāmād ise ⁽²⁸⁾ evlād-i müşābe sendedür.” diyüb ve derḥāl on biñ ‘asker tertīb ve ser-‘askerleri ta’yīn ⁽²⁹⁾ ve “Siz Melik Ğarīb’ün taḥt ḥükümundesiniz ne ki emir buyurur ise imtişāl idün diyü [457a] ⁽¹⁾ fermān ve ḥāric şehre darb-ı ḥıyām idüb Ğarībiñ emrine muntazır kıldılar Ğarīb ⁽²⁾ dağı lavāzım gördükden soñra Melike vedā’ idüb birāderi Sehīmü’l-Leyl ve cemā’ati ⁽³⁾ olan i’rāb beni kaḥḥān eyle ‘acem leşkeri bil-istiḥşāb çıkub yola revān oldılar ⁽⁴⁾ kıata’ münāzıl ve şed merāḥal iderek ve adı ilazhāre taķrib itdükde Su’dānūl-Ğū’l ⁽⁵⁾ oğulları mülākātına çıkub rivāyetleriyle memnūn ve mesrūr oldılar ve oradan su’dāniñ ⁽⁶⁾ kal’esine girüb istiķrār itdüklerinde Ğarīb Mīr Mirdāsıñ itdüğü ḥad’ayı ⁽⁷⁾ kııl eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taķrib itdüğünü görüb ⁽⁸⁾ sükūt eyledi.

(9) **ALTI YÜZ KIRK SEKİZİNCİ GİCE**

(10) Şehrazād kelama ağāz idüb dir ki su’dān mīr Mirdāsīñ ğadarını işitdükde ğarībe (11) efendüm sen bunda ħal ve beni oğullarum ile gönder ve ‘asākir-i ‘ırāķı dahı ma’iyetimle risātāk-ı (12) pederine seni ħarāb idüb cümle düşmaniñız baĝlu olarak ħuzūrıñıza getüreyüm (13) ve siz kendüñize meşakķat virmeyerek istirāhatde ħalıñ ħül ancak iş görmek (14) için bulunmaludur yev ħaste tenhā vaķitlerde rāhatda bulunub şık vaķitlerde efendisüne (15) cān ve beden fedā itmedikce ne fā’idesi vardur didükde ğarīb kelāmundan sürür (16) olub āferīn ey su’dān ben seniñ himmetiñden çok hoşlandıım lakin birlikde (17) gitdügümüz ħālde hadā iyü olur didi su’dān amān efendüm giden ħıldınma ben dahā (18) şimdiye ħadar size bir ħidmetim vuķū’ bulmamuş ħidmet mevsimi geldi sen kendün (19) gitdügiñ vaķit ben ne iş görmüş olurum didi diyü her ne ħadar yalvardıysa da ğarīb (20) bahr ħāl bu ħuşuşda ben nefsim ile gideyüm diyü cevāb-ı ħat’i virmekle cümlesi (21) ħāzırlanub birlikde çıķub yola revāne oldılar ve biñ ħadar süvāri ħısında (22) biraĝub şavb-ı’ırāķa şed-i ‘azīmet itdiler bunlar bunda ħalsunlar geledüm Mirdāsīñ (23) ħazīyesi ve ‘acībe gitmesiniñ keyfiyeti şöyle oldu ki çün ğarībi kerīmesi mehdiyeniñ (24) şehri olan ğülü’l-cebel getürmesine gönderdi bir ħaç günden sonra ğarīb (25) ve adı alāzihāre istilā ve su’dānı alub cemā’atinden oldugunu işitdi cān başına (26) şıçrayub ve şimdi ğarīb kuvve-i ‘askeriye ile gelüb benden mehdiyeyi mihirsiz alur (27) zīrā kendüsi mehdiye mihrinde yalnız su’dānı şart itmüşidi ve merāmi ancak ğarībi (28) belāya raf’ idüb telef olunması idi pes bu ħālden telāş idüb ba’zı melūka [457b] (1) varub kızını anlara tezvic ve mihriyle mürdiü’l-ħāl mülāħaza idüb ‘aşiretini (2) toplayub küfe pādişāhı olan Melik ‘acībe vardı ve ħuzūrında zemīni pūs (3) idüb “Ey Melik-i zī-şān! Ben siziñ kuvvet ve salĝanatıñıza şıgındım.” didi.

‘Acīb “Derdün nedür (4) ve şize kim zulm itdi. Melik Sabur olur ise bile seni andan ħurtarıım keyfiyetüñ (5) ‘arz it baķalum.” didükde, Mir Mirdās “Efendüm ben ne pādişāh ve ne Melikden ħaçub (6) size geldüm ancak berye ve şahrāda vālidesiyle bulduĝım ve kucaĝımda terbiye itdügüm bir çocuk (7) şerinden ve belāsından size geldüm zīrā ben anıñ vālidesini tezvic etmişidüm ve andan (8) bir çocuk gelüb Sehīmü’l-Leyl tesmiye itdüm ve anıñ oĝlu ğarīb ismindedir büyüyüb (9) ħad büluga irdükde şā’aķe-i muħaraķe ve dāhiye-i mübareķe çıķub beni bünhān seydi olan (10) hasānı ħatlı ve ricālini ifnā ve ħahr eyledi ve benle mehdiye nāmında bir kerīme olub sizden (11) ĝayrı kimseye lāyık degildür anı benden isteyüb şerrinden ħavf itdügümden

imtinā' (12) itmeyerek rûy-ı kabûl gösterdüm ise de telef olmasıçün kızımıñ mihründe gülel-cebeli (13) istedüm varub anı esîr aldı ve haşınuna istilâ eyledi ve başka bir dîn peydâ idüb (14) halkı aña da'vet itmege başladı mâ' hazâ Melik Saburuñ dühteri fahr-i tâc gülü'l-cebeli (15) elinden tahtlîş ve pederine işâl itmeñ içün ve adı alâ zahârdan sefer idüb gitdi (16) ve hüşn su'dânda dünyâ mâlı bulub evvelin ve âhirin genc ve gizleri içinde toplandı (17) şimdi kuvve-i mâl ve keşret-i ricâl peydâ idüb zür ile kızımı benden alacağı iştinâhım (18) yokdur aniñ maqr ve belâdimi terk ve 'aşiretimi ve 'ayâlumi alub size şıgındum ve salţanat-ı (19) 'azîmeñize ilticâ itdüm şimdi Saburuñ dühteri fahr-i tâc pederine işâl itdükde (20) büyük bir iyülük itmüş olmağla bahr hâl Melik Sabura ikrâmında ziyâde mâl virüb (21) cümle mahtlûbâtını vireceginden mâ'idâ 'asker ve imdâd istese bile anı derîğ itmeyüb (22) şübhesiz müsâ'de ve mü'âzide ider işte bu mülâhazalara binâ' abâ' ecdâdımıñ maqarin (23) me'vâllerini terk idüb kahtdum size geldüm bu hüşuşda emr ve fermân hazret-i (24) efendümindür." didi. Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı tahtrib itdügünü görüb (25) sükût eyledi.

(26) **ALTI YÜZ KIRK TOKUZUNCU GİCE**

(27) Şehrazâd kelâma âğâz idüb dirki: Melik 'Acîb Mir Mirdâsıñ kelâmını işitdükde (28) yüzi şararub ve hâli müteğayyir olub helâk ile teyfîn eyledi ve "Ey Mirdâs! İşbu [458a] (1) zıkr itdügün gülâmiñ vâlidesi sende mi?" didi. Mirdâs "Evet bendedür hayme de (2) terk itdüm." didi.

Ġarîb "İsmi nedür?" diyü suâl Mirdâs "Neşra nâmundadır." didükde (3) tahtkîk olur diyüb bir adam gönderib yanuna ahzâr eyledi gördükde bilüb "Ey mel'üne! (4) Senüñle gönderdügüm iki gülâm nerede kahtdı?" diyü su'âl cariyeye "Efendüm benim içün (5) birbirini kahtl itdiler." didükde 'acîb kılıcını küşâd ve merkûmeyi urub başını kesdi (6) ve sürüdüb taşraya atdırdı ve derûnuna vesvese girüb kahtdı. Ba'de Mirdâsa (7) "Şol didügün kerîmeyi baña tezvîc eyledükde Mirdâs efendüm seniñ câriyeñdür (8) ve size tezvîc itdüm ve ben dahtı seniñ kölen." didi.

'Acîb "Benüm merâmum şol vüledâlarata (9) olan Ġarîbi görmeñ ve anı şanûf 'azâd ile işkence idüb kahtl itmekdür lakin (10) femyâ ba'd bu hüşuşa tevciye 'azîmet idüb ele geçirürüm." didi ve Mirdâsa mehdiyeniñ (11) mihri olmağ üzere biñ altün sâ'ir

ikhtiza iden akmeşe vafir şey ve elbise dağı (12) virdi ve “Sen var kerîmeni hâzir ebet.” didi. Ol dağı varub mehdiyenî (13) cehâzine şırf muğadderat ider qaldı.

Gelelüm Ğarîbe çün ve adı alâ zehâdan şavb-ı (14) ‘ırâka şed-i ‘azîmet ve kıta’ münâzıl iderek cezîreye vuşul bulduqda hudûdında (15) nüzul idub ikâmet eyledi. Şehir ahâlisi ol ‘askeri cerâd gibi gördüklerinde şehriñ (16) kapularını kapadub Melikleri yanuna vardılar ve keyfiyet-i hâli ifâde ve “Bizüm üzerümize kilitlü (17) ‘asker sevq olındı bildik nereden geldi.” didüklerinde Melik sarâyundan baqub ‘acem (18) ‘askeri oldugunu gördi ve “Bunlar bizden ne isterler.” didi. Çün Melik mûmâ-ileyh ismi (19) Dâmiğ idi bu isim ile tesmîyenîñ sebebi şol oluyor ki meydân-ı harbe çıqduqda esîr (20) aldığı dilâverâna damğa koyar idi ve anıñ şu’le-i nâr gibi sebaü’l-kağar nâmında bir Vezîri (21) var didi.

Derhâl anı gönderüb “Var şol ‘acem ‘askeri bizden ne ister haberlerini (22) al diyüb gönderdi mûmâ-ileyh esebe süvâr ve şabâ gibi riftâr idub Ğarîbiñ ordusına (23) varduqda ‘asâkir-i ‘arbândan bir kaç süvâri yüzünde turub “Sen kimsün ve maqlûbuñ (24) nedür?” diyü suâl ol dağı “Ben elçiyüm efendiñizi görmek isterüm.” didi. Merkûmun (25) anı alub Ğarîb’ün otağına götürdiler ve Ğarîbe girüb haber virdiler “Yanuma getirün.” diyü (26) emir anlar dağı huzûrına celb idub zemîni pûs eyledi ve devâm-ı ‘ömr-i devlet ile (27) du’alar kıldı. Ğarîb “Sen nereden geldün ve ne istiyorsun.” didi. mekûm “Efendüm ben Melik (28) kend meriñ birâderi Melik Dâmeg’ün elçisiyüm.” didükde Ğarîb pederini hâtırına (29) gelüb ağlamağa başladı ve elçiye koqub “Senün ismün nedür?” diyü suâl merkûm “İsmüm [458b] (1) Sebü’l-Ķuffârdür.” didi.

Ğarîb “Efendüne var böyle söyle ki iş bu gelen ‘askeriñ (2) ser-gerdesi Ğarîb ben gündermir ki anı oğlı qatl eyledi işte ben anıñ oğlıyım (3) ve pederümiñ öfkesini birâderüm ‘acîbden almağla geldüm.” didi.

Sebü’l-Ķuffâr iş bu kelâm (4) mücübü’l-mesârî işitdükde sevinerek koşub Melik Dâmeg’ün huzûrına vardı (5) ve zemîni pûs idub “Ey Melik! Size müjde olsun ki işbu gelen ‘askeriñ birâder (6) zâdeñiz.” diyüb Ğarîbün kelâmını tefşilâ ifâde eyledi Melik dâmiğ iş bu vâq’ayı düş (7) zann idub “Ey Sebü’l-Ķuffâr! Bu söyledüğüñ laqırdı şahîh mi?” didi. merkûm “Ey Melik! (8) Selâtına hilâf söylenmez huzûrlarında kezib olmaz

‘Azîz başın için işbu ⁽⁹⁾ söyledüğüm kelâm şahîhdür.” didükde Melik Dâmiğ derhâl esebe mülâkâtına ⁽¹⁰⁾ istişhâb idüb Ğarîb’ün yanuna vardı Ğarîb ‘ümmi geldüğünü gördükde mülâkâtına ⁽¹¹⁾ çıkub birbiriyle mü’ânağa idüb haymeye girdiler ve bir yere gelüb hâl ve keyfiyetleri nakl ⁽¹²⁾ ve irâd itmeğe başladılar. Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü ⁽¹³⁾ görüb sükût eyledi.

(14) **ALTI YÜZ ELLİNCİ GİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazâd kelâma aġâz idüb dir ki: Pes Melik Dâmiğ Ğarîbe “Ey oġul! Benümdür ve nemde ⁽¹⁶⁾ birâderümüñ katline büyük hasretim vardur ve öfkesini almaġa iktidârim yoktur zîrâ birâderüñ ⁽¹⁷⁾ ‘asker ve mâlı çokdur ve anda olan kuvvet ve miknet bende yokdur muhârebeye kalkışır ⁽¹⁸⁾ isem haġķından gelemem.” didükde Ğarîb “Ey ‘ammı! İşte ben geldüm be havl allah anıñ haġķından ⁽¹⁹⁾ gelüb pederümüñ eşerini aġz iderüm.” didi.

Melik Dâmiğ “Ey oġul! Senüñ anuñla derdin ⁽²⁰⁾ bir degil belki şimdi iki oldı zîrâ seniñ peder ve mâderiñ ikbesini katlı itdi.” didükde ⁽²¹⁾ Ğarîb “Vâlidemi niçe bulub katlı itmüş.” didi. Dâmiğ vâlidesiniñ mâcerâsı ⁽²²⁾ ve Mirdâs anı müsteklâ sebebi katlı oldugunu ve kıızı mehdiye daġı ‘acîbe nâmzed idüb ⁽²³⁾ bu günlerde gerdege koyacaklarını tafşîlân söyledükde Ğarîb’ün Vâlidesiçün ‘aġlı ⁽²⁴⁾ başından gidüb bir kere bayıldı iġâkat itdükde ‘asker süvâr olduklarını emr ve küfeye ⁽²⁵⁾ şed-i ‘azîmet ideceğini ‘ammusı Melik Dâmiğ gördükde “Ey oġul! ‘Acele itme tur ben daġı ⁽²⁶⁾ kendümi hâzırlayum birlikde gidelüm.” didi.

Ğarîb “Efendüm şabrum ġalmadı sen kendüni ⁽²⁷⁾ hâzırlada gel baña yetiş.” diyüb ‘askerini sürerek gitdi medine-i bâle vuşul ⁽²⁸⁾ bulduġda şehriñ ġarşusına nüzul ve ġarb hayüm idüb iġâmet eyledi ve Bâbil Melikine [459a] ⁽¹⁾ bir mektüb yazub gönderdi ol zemân Bâbil Meliki Cemk nâmında idi ‘askeri ⁽²⁾ süvârilerden yirmi biñ ve piyâdesi elli biñ idi.

Ğarîb’ün elçisini mektübü ⁽³⁾ alub şehre varduġda ġaraġollara haber virüb Melikiñ hużurında getürdiler mektübü ⁽⁴⁾ açub okutduġda ba’dü’l-besmele Ğarîb “Ben Melik Gündemir ‘Irâķ ve Kûfe ⁽⁵⁾ şahabinden Bâbil Hâkimi Melik Cemke iş bu kitâbım saña vuşul bulduġda pütleri kırub ⁽⁶⁾ ve şehâdet-i haġ idüb islâm ile müşerref olarak hużurıma gelesin ve el-esebiñ ⁽⁷⁾ Melikiñ ġarâb ve “Ömrün iderüm senden bu

keyfiyetden ğayri cevāb kabūl idemem Melik ⁽⁸⁾ Cemk işbu kitāb siyākında tarılıb ve elçiye ver kütbesini gönderüñ kimseye ⁽⁹⁾ söyle yarın ‘aliyü’ş-şabāh ħarb ve kifāha ħāzır olsun işte cevābım budur.” diyüb ⁽¹⁰⁾ yanundan koĝdı merkūm gidüb Ğarīb’e ħaber virdi ve Melik Cemk ‘askerini taşraya ⁽¹¹⁾ çıkarub çāndılarını kıurub ħarb ve cidāle ħāzır oldı ol gice yatub şabāh ⁽¹²⁾ olduĝda iki taraıdan ħareket idüb ğarīb taraıfundan şadā-yı kus ü naĝır ⁽¹³⁾ ĝulĝule-i tehlil ve tekbīr-i felek eşire te’sīr idüb şahīl-i esbān ve na’re-i dilāverān ve şadā-yı ⁽¹⁴⁾ beste çıkub tırdı ve Melik Cemk daıı şunūf-ı ‘asākirini taşfif ve umerā’ ⁽¹⁵⁾ ve beĝleri ve ‘aliyü’l-mirārbehem teşrif itdükte meydānda cevelān ve şavelān idüb mübāriz ⁽¹⁶⁾ münāceri taleb eyledi ve oĝullarını daıı yanunda isteyüb “Benüm bugün kıarnum aç a’ dānıñ ⁽¹⁷⁾ etinden toıurmasını isterüm siz baña odun getirüb āteş iş’āl idüñ.” diyüb ⁽¹⁸⁾ düşmana döndükte Cemk ‘askerden alāt-ı ħarbi mükemmel ve ĝare-i şecā’at ile mücmel ⁽¹⁹⁾ bir dilāveran çıub su’ dāna hücum ve “Ey veled-i zinā! Bugün saña kıās-ı semüm ve şarāb-ı ⁽²⁰⁾ ecel maĥtūm-ı nūş itdirirüm.” diyüb muĥārebesine taşdı itdükte çün Su’dān ‘ādeti ⁽²¹⁾ üzere bir aĝac kökiyle elinde idi hemān merkūm ol aĝac ile urub ⁽²²⁾ başına teşādūf itdüğinden Demāĝı ĥulķūma ve ĥulķımı şadına kıapdırub pārçe-i ⁽²³⁾ ĥamūr müsābesinde idüb yere düşdükte derĥāl düşmeni irĥāb itmek için oĝulları ⁽²⁴⁾ maĥtūl olan ĥerīfñ etini pārçe pārçe idüb kebāb bişürdiler.

Su’ dān’a taķdīm ⁽²⁵⁾ idüb cemi-i ĥāyec gibi añlına şervi’ ve ĝönülleri kırarak cümlesini meblū’ eyledi ⁽²⁶⁾ ‘asker-i düşman iş bu mūcib aķşar ‘Arabādan keyfiyet-i meşūş alā zehān oldılar ⁽²⁷⁾ ve “Birbirine biz böyle diyü ile nice muĥarebe idelüm.” diyüb tırdılar. Çün ‘asker-i melik Cemk [459b] ⁽¹⁾ bu vechle ve hile-i evlādan izĥār-ı cūbn itmüş ve meydān-ı ħarbe çıkan içlerinde ⁽²⁾ bulunmamuş Melik Ğarīb ‘askerin cümle ile emir ve kendüsi ol vechle düşüb düşmanuñ ⁽³⁾ üzerine şadme itdiler. Şehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldükte şabāh-ı taķrib itdüğünü ⁽⁴⁾ ĝörüb sūkūt eyledi.

(5) **ALTI YÜZ ELLİ BİRİNCİ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāme aĝāz idüb dir ki: Melik Cemk bunların ĥamlesine ve lal ĥāze-i ‘ayn ⁽⁷⁾ tırub münhezini oldı Melik Ğarīb merkūmuñ ĥāl ‘acībini ĝördükte ‘askerine ⁽⁸⁾ ta’ķīb eylemelerini emir buyurub der-ĥāl omuzlarına binüb kıatlı ü esir iderek önlerine ⁽⁹⁾ sürdiler tā şehir kıapısına vardıklarıında ehīli ile iĥtilāf ve dāĥil şehre dūhūl ⁽¹⁰⁾ ve istilā ile inbisāf eylediler ve su’ dān ise Melik cemke rāst gelüb bir ‘amūd

ile ⁽¹¹⁾ varduğda esebinden düşüb bayıldı bağlayub hapse koydılar ve Melik Ğarīb ⁽¹²⁾ sarāyına girüb serīr-i mülkine cülūs idüb şehirde amān ile dellāllar çağırub ⁽¹³⁾ her kim dīn-i islāmı kabūl iderse amān virildi diyü nidā itmekle cānını kırtarmak istiyenler ⁽¹⁴⁾ gelüb islām ile müşerref oldılar ve Melik Cemk dağı huzūr-ı Ğarīb'e getürüb ⁽¹⁵⁾ islāma da'vet itdüklerinde kalbā ve kalba islāmı kabūl idüb kelime-i şehādet ile ⁽¹⁶⁾ nāṭık ve Melik Ğarīb'ün hizmetinde pāydār oldı.

Ğarīb iş bu memleketün nizāmını ⁽¹⁷⁾ virüb ve 'askerinden vafir dilāverān olub ba'de şavb-ı maķşūdına 'azīm oldı ⁽¹⁸⁾ kıata'i-münāzıl ve teymir ahl iderek maķar-ı 'acīb olan kūfeye vusūl ve sāhesinde ⁽¹⁹⁾ rezk-i a'lām ve rabṭ-i huyūl itdükde Melik 'acīb kudūm-ı Ğarīb ile aḥbār olınduğda ⁽²⁰⁾ sāk-i 'azme kıyām-ı harb ve cidāle teşmīr sāk ihtimām idüb 'askerini teflīş ⁽²¹⁾ mikdār-ı kuvvetini bilmek için hālını taḥdīş ve süvārisi ba'del 'ad otuz biñ ile ⁽²²⁾ ta'dād ve had ve piyādesi elli biñ olduğunu dağı şayğısı münḥad olmağla derḥāl ⁽²³⁾ 'azīmer-i şed derḥāl ve muķābele-i düşmene ter hāl eyledi.

Çün 'azīmet mūsāl ayāltına ⁽²⁴⁾ muķīm idi sevķ-i ricāl ve cer deryāyı itāl iderek birbirine karşı geldüklerinde ⁽²⁵⁾ ṭarafeyn rezk-i a'lām-i ikāmet idüb 'azīmet ve kıayl-ı ḥāraḇe mükātebeyi ihtiyār ve birāderine ⁽²⁶⁾ bir kāğıd yazub Sehīmü'l-Leyl ile irsāl eyledi sehīmül-leyl mektābı alub 'acībdeñ ⁽²⁷⁾ ordısına varduğda elçi olduğunu kıarağollara ifāde ve anlar dağı Melik 'Acībden ⁽²⁸⁾ ba'del- istizān gelüb yanuna getürdüler sehīmi huzūrında ṭruduğda "Sen kimsün [460a] ⁽¹⁾ ve nereden geldün?" diyü suāl ol dağı "Ben Melik-i 'Arab ve şahri kesri Melik Ğarīb'ün ⁽²⁾ elçisiyem ve saña bir kıtāḇ gönderdi cevābımı isterüm didi 'acīb şol mektūbı ⁽³⁾ vir baķayum." didi.

Sehīmü'l-Leyh mektūbı virdükde aķub okudu meālī ⁽⁴⁾ "Bismillahirrahmanirrahīm ba'd işbu mektūb size vuşūl bulduğda islām ile ⁽⁵⁾ maķar ve tevḥīd-i ḥūdā ile mü'terif olub dīn-i islām ile müşerref olur iseñ ve büt ⁽⁶⁾ perestligi terk ider ve sözimi diñleyüb yola gelür iseñ seni birāder bilirüm ⁽⁷⁾ ve üzerümize melik naşb idüb cümlemiz saña itā'at iderüz ve peder ve māderümün kıanından ⁽⁸⁾ vazgeçerüm fāmā sözimi diñlemeyüb hevā ve hevesünde kıalur iseñ muḥakkak bil ki ⁽⁹⁾ seniñ başını keserüm ve mülkiñi tārümār ve memleketiñi ḥarāḇ iderüm ve saña naşihat ⁽¹⁰⁾ itdüm artık sen bilürsün." diyü yazılduğunu 'acīb gördükde zātına muķīm maķa'd geyirdü

(11) ve gāzab ve tehevürü müzdād oldu ve ol mektübü paraleyüb Sehîmü'l-Leyliñ yüzine (12) atdı.

Sehîm işbu fi'il-i nāsazāden ıtarılıb huşūnet ile cevāb virmekle (13) ıuranlara alıñ şunu kılıcıñız ile katlı idiñ diyüb üzerine bir kaç kişı hücum (14) itdiyse de sehîm seyfini küşād ve bir kaçını urub orıalarından sıyrılıb kaçdı (15) ve Ğarîb'e varub mâcerāsını naql ve 'acîbiñ hāl ve keyfiyyetini ifāde itdükde Ğarîb (16) dağı gāzaba gelüb mehterhānesini çaldırub ve 'askerini dağı tertîb idüb (17) meydāna çıkdılar ve dilāverān canıñ libas-i hadîd ve kazîd idüb sāhe-i kıttāl (18) ve hārb ve cidāle ıurub fermān zıü'l-emre muntazır kıaldılar. Şehrazād hikāyeden (19) bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(20) **ALTI YÜZ ELLİ İKİNCİ GİCE**

(21) Şehrazād kelāma āgāz idüb dir ki: Çün Ğarîb bu tertîb-i muşîb ile 'asker sevķ (22) itdügünü 'acîb gördi ol dağı ma'iyetiyle olan dilāverān meydān-ı hārb ve ta'line (23) iķdām itdirüb hāmlle ile emir eyledi ve kazi-i hārb hükümetinde zulm idub hūn-ı (24) insān revî zemîne dîzān ve ıtırāz-ı mahkem ile vech arzı naķķaş ressam gibi zî-elvān (25) eyledi ve kıttāl ol mirtebe işti'āl buldığı Rüstem ve nerîmān bu cenkte iki ıarafdan (26) olan iķdāmı görse inkeşt bir dehān olmak maķr id. hāşılı gitdükce hārb-ı (27) müştad ve iķtihām-ı şühān müttāvil ve mūmted olub şabāhdan tābşām hāķķ birbiriyle (28) dārb ve seyf ve hūsām ile meşğul kıaldılar aħşām oldukda küs-i infişāl iki [460b] (1) farîķ-i beyninde giceniñ haberini isāl itmekle her biri ordusuna dönüb bitavtet (2) eylediler ve 'aliyü'ş-şabāh yine dilāverler naķlede māhv-i hāmlālat şafā'ih itdükden soñra (3) meydān-ı hārb ve kefāhe çıķub ıarafeyn-i şaf-beste olduklarında mübārezeye ibtidār (4) iden eñ evvel Sehîmül-Leyl olub beynüs-şafīn izhār-ı celādet ve ibrāz-ı besālet idüb (5) ıaleb-i mübārez ve şartında kesilan ve 'aciz olan kimse aña mükābelesinden mütāciz olmasun (6) diyü nidā eyledükde düşman leşkerinden bu civān-ı şecā'at-i 'anvān-ı şu'le-i nār gibi Sehîmü'l-Leyli (7) giriftār itmek içün şavbına 'azîmet ve üzerine cümle ve şadmet eyledükde hemān (8) sehîm mühlet virmeye dek ta'ne-i rahm ile rü-yı arzda ıarîh ve kās-i mevt ile (9) muķtül ve carîh eyledi.

Ba'de sāni ve sāleş ve hakezā her kim yanuna geldiyse 'avdet (10) itmeyüb katlı itdügünü 'acîb gördükde 'askerini cümle ile emr idüb iki 'asker (11) birbirine iħtilāı ü

cebhe bi-cebhe intiṭāḥ ve ihtibāt idüb aralarında hemheme-i ḥuyūl⁽¹²⁾ ve ṣadā-yı ḍarb seyf-i maṣḥūl ile velvele virdiler ve dilāverānīñ kılıçları ḡavvāṣ⁽¹³⁾ gibi zerre deryāsına ṭalub ḥayat ḡüherini çıkarırlardı ve ḡalebe ile tıḡlar ‘alet-i⁽¹⁴⁾ divare mübtelā olub ḡüya ki kan kuşarlardı iḡlīm-i ‘Arab ve ‘acem dilāverleriniñ⁽¹⁵⁾ mehābetlerinden sīneler çāk ve iki taraftan nice vücūdi nā-yāb yigitler elveda bi-ḥūn⁽¹⁶⁾ ve ḡāk oldu bu ḡāl üzere tā aḡṣām olduḡda dā’iü’l-infiṣāl nidā idüb her bir⁽¹⁷⁾ fırka ordu ḡāhine gitdi ve ol gice daḡı bitavtet idüb ‘aliyü’ş-ṣabāḥ iki ṭā’ife⁽¹⁸⁾ esebe süvār ve sufları baḡlayub mübārezeye intizārda iken Melik Ġarīb ‘ādet üzere⁽¹⁹⁾ ara yerde zuḡūr itmemele Sehīmü’l-Leyl ḡarībīñ oṭaḡına varub aradıysa da bulunmamaḡla⁽²⁰⁾ ḡelüb ‘askere ḡaber virdi.

‘Asker daḡı “Melikimüz içimüzde bulunmaduḡca ḡarb itmeyüz.”⁽²¹⁾ diyüb ṭurdular ve Ġarīb’üñ bu vecihle bulunmaması ‘Acīb kıṣṣası vardur ṣöyle ki⁽²²⁾ birāderi ‘Acīb ḡarındaṣunuñ muḡārebeseinden döndüḡde ā’vān ve ḡademesinden eñ mu’temed⁽²³⁾ ve meḡı seyyārñamede bir civān yanuna da’vet ve “Ey seyyar! Ben seni ancak bugün gibi⁽²⁴⁾ vaḡitlere ṣakladum imdi senden isterüm ki gice birāderümün ordsuna varub ḡaymesine⁽²⁵⁾ duḡūl ve penc-i ṭayyār ile nevm itdirüb Ġarīb’i alub baña ḡetüresin ve bu vecihle senün⁽²⁶⁾ ḡidmetini ḡoreyüm.” didüḡde seyyār sem’ā ve ṭā’at diyüb ḡarībīñ ordsuna gitdi.

⁽²⁷⁾ ḡaymesine girüb ḡademe arasına ṣoḡundu gice olduḡda ḡarīb ve yanunda oturanlar⁽²⁸⁾ uyumaḡ için her biri çadırına gitdi ve ḡaymesi yalnız ḡaldı ve ṣu isteyüb⁽²⁹⁾ ferrāṣelerini çağırduḡda merḡūm seyyār ṣu ḡadeḡini alub ve içine benc ḡoyub ḡarīb [461a]⁽¹⁾ ḡötürdi nūṣ itdüḡde ölü gibi uyuyub ḡaldı seyyār bekleyüb bütün dā’ire uyuduḡda⁽²⁾ ḡarībī bir iḡrāma bürüyüb birāderi ‘acībe ḡötürdi ‘Acīb bu nedür?” diyü suāl ol⁽³⁾ daḡı maṭlūbuñ olan birāderiñ Ġarībī ḡetürdüm.” didi. Ṣehrazād ḡikāyeden bu maḡale⁽⁴⁾ ḡeldüḡde ṣabāḡ-ı taḡrib itdüḡünü ḡörüb sükūt eyledi.

(5) **ALTI YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁶⁾ Ṣehrazād kelāma aḡāz idüb dir ki: ‘Acīb birāderini ḡuzūrına ḡördüḡde seyyāra⁽⁷⁾ āferīn diyüb bir ḡüzel ḡil’at ḡeydürdi ve birāderiniñ burnuna sirke ḡoyub ifāḡat⁽⁸⁾ itdirdi ḡözlerini küṣād itdüḡde kendü birāderiniñ ḡuzūrında el ve ayakları⁽⁹⁾ baḡlı olduḡunu ḡörüb “Lā ḡavlevela ḡuvveti illā billah.” diyüb ṭurdi. ‘Acīb “Ey kelb!

(10) Sen baña gelüb katlimi taleb ideyorsun ve pederinñ kanını istiyorsun bugün (11) seni onlara ilhāk idüb dünyāyı senden tađhīr iderüm.” didükde Ğarīb’i “Ey kāfir-i fācir! (12) Görürsün devā’ir-i sü’ kimiñ üzerine dā’ir olur beher hāl ‘ālemüs-serā’ir seni qahr ü tedmīr (13) ider didi iş bu kelāmdan ğazabı ‘alevlenüb cellād istedi ise de bazı vüzerası (14) efendüm ‘acele itme bu şimdi seniñ esīriñdür tur baçalum ğālib ve mağlūb kimdür zīrā (15) mādām ki anıñ ‘askeri üzerümüzde muķīm ve içlerinde Sehīmü’l-Leyl ve su’dānü’l-ġul (16) mevcüddurlar keyfiyet neye müncer olacağı ma’lūm degildür zīrā bunıñ katl ve ibķası (17) elümüzdedür.” didükde iş bu Vezīrūñ kelāmı ‘Acīb’e güzel görünüb ayakları ve ellerine (18) zincīr koyub bir haymeye maħbūs itsünler ve üzerine biñ nefer ‘asker koyub gözetmesini (19) tenbīh itdiler bunlar bu hālde qalsunlar fāmā ğarībiñ ‘askeri Meliklerini bulduklarında (20) çobānsız koyun gibi qaldıklarında Su’dānü’l-Ğul ‘askere “Size ne oldu niçün böyle (21) düşman qarşusunda zill ve hāzilani gösterürsünüz biz Ğarīb’ünñ kangı yere gitdügünü bilirüz (22) şāyed binüb ba’zı meşālih-i harbiye ve mehlem-i leşkeriyeye gitmişdür gelüb bizi bu hālde (23) gördükde bize ne ider ferah olalum ğarīb düşmanıñ geydine düşmüş biz kendü kendümüzü (24) hıfz ve şavn itmek mi vācib ya hūd düşmene hediye olarak geliveriñ bizi (25) esīr al mı diriz bu sözüñ hāl ü keyfiyetiñizi derk itmedüm Ğarīb ğayboldıysa birāderi (26) Sehīmü’l-Leyl aramızda muķam mıdır niçe pādşāhlar bu meşelü mevātın-ı cismiyede telef oldılar (27) ise de ümera ve vüzerā ve rü’sa’ ‘asker hāllerini tedbīr ve üzerlerinde başka Melik ve emīr (28) naşb idüb nāmūslarını hıfz ve devletlerini şavn idüb igne deliklerinden çıkub [461b] (1) kırtulurlardı ‘acaba haťırıñıza ne gelür Melikimiz meydān-ı harbdā pāyidār idi ve infişālden (2) soñra haymesinde qaldı bu bir çocuk degildür ki gitdüğü yeri bilmez de çıkub (3) anı çaķāl yedi ğarīb tedbīr ve rey ve şecā’atde bī-nazīr olmağla böyle kimseye haber (4) virmeksizin bulunmaması muťlakā bir mühim maşlahate gitmişdür ey şaşķınlar bizi düşmene (5) yedirmeñ ve halkı bize güldürmeñ biz Melikimiz gelene qadar nāmūsını hıfz itmege mecbürüz (6) buyuruñ düşmenimiziñ gözini kör idelüm.” diyüb Sehīmü’l-Leyli ‘alemler altına koyub leşkerini (6) meydānda şaf ender şaf kıldı ve kendüsi ortaya çıkub münācez ve mübārezi (8) taleb eyledi ve “Ey putperestler! Ben sizünñ qadriñizi bildirürüm ve qa’is-i hamāmı (9) size nüş itdirürüm beni bilen bildi söyleyanlara kendüm ta’rīf ve tavşīf iderüm (10) ben ol kişiyim ki nice mülükün leşkerini bozdum ve nice insānlarıñ etini yedim (11) ben hāmī-i meydān ve qatl ve şür’ān ve mübīd-i dilāverān tān ve qarbemdan merīh-ü keyvān (12) feleginde benden müte’acib ve hayrāndur ismim haķīkat-i cismime müťabık ve vafım taķī’at (13) ve

ahlākıma muvāffak nāmım su’danü’l-ğul luḥūm-ı halk tenāvüliyle seyf ve sinānüm savb-ı ⁽¹⁴⁾ düşmana meslūdür işte size kendümi bildirdim ‘amri kışa olanlar yanuma gelsün ⁽¹⁵⁾ cehennem kapısı ḥāzırlanmış ve bütperestlere açılmış ma’hezā bugün barışı tenavül ⁽¹⁶⁾ itdüm kebāba iştiḥām vardır buyuruñ ey cünūd-ı mehzūme ve ‘asakir-i mevhūme.” diyü meydānda ⁽¹⁷⁾ nidā iderek ḳaldı. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb ⁽¹⁸⁾ sükūt eyledi.

(19) **ALTI YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelām-ı aḡāz idüb dir ki: Çün Su’dan bu vechle meydānda beynü’l-aḳrān ⁽²¹⁾ da’vet ü iddi’ā velediü’l-ımtihān ya’zü’l-meri’ evihān feḥvāsınca ‘asker-i küffārdan silāḥı ⁽²²⁾ mükemmel ve hey’eti şecā’at ve mesālet ile mücmel bir dilāveratını sevḳ idüb Su’dān’a ⁽²³⁾ çıkdı su’dān anı gördükde hemān ḍarb-ı ‘umūd ile karşılayub gönülleri etiyile ⁽²⁴⁾ ḳarışdırdı ve yere meyta düşdükde oğullarını çağırub āteş yaḳdırdı ve kebāb ⁽²⁵⁾ pişirüb ekl eyledi ‘asker-i ‘acib iş bu keyfiyetden ḡāyet ḥavfe düşüb kimse aña ⁽²⁶⁾ meydāna çıkmadugunu Melikleri gördükde “Ey ferasān ü ḡāsemiz! Birden bire şol cān ve ⁽²⁷⁾ üzerine cümle idiñ ve keşreş-i şecā’atle ḡalib olurub anı parça parça idün.” didükde ⁽²⁸⁾ bir laḫzada yirmi biñ süvāri Su’dān üzerine sil gibi aḳub ve oḳlar atub ta ki [462a] ⁽¹⁾ bedeni yirmi dōrt delük ile yaralı olub ba’de ḳılıc ve ‘amūd ve alāt-ı ḥarb ile ⁽²⁾ gözlerini ḳapadub her ne ḳadar anlardan nüfūs-ı keşireyi dār-‘ademe irsāl etdiyse de ⁽³⁾ ḳişret-i azad ḥāmdan kendüni şaşırub ve cerāḥatlerinden aḳan ḥūndan za’fa dū-çār ⁽⁴⁾ olub zemāne düşdükde üzerine yığılub esİR aldılar ‘asker-i islām su’dāna ⁽⁵⁾ vuḳū‘bulan keyfiyetden ḥayrān ve cümlesi birden bire düşmana ḥamle ve hücum idüb nār-ı ⁽⁶⁾ ḥarb ve ḍarbını iş’āl idüb aḫşām vāḳtine ḳadar müstemir oldı ve gice ḥulūliyle ⁽⁷⁾ her bir fırḳa ordu ḡāhlarına vardı fāmā su’dānı Melik ‘acibiñ ḥuzūrına götürdüklerinde ⁽⁸⁾ varıñ anı dostına götürüñ ve güzelce ḥıfz idiñ ben ikisini birden i’dām ve ‘alemi ⁽⁹⁾ vücūdlarından taḥḫir ve anlardan ‘ahz-i intikām iderüm diyüb gönderdi su’dān mahbushāneye ⁽¹⁰⁾ varduḳda ḡaribi orada oldugunu görüb (la ḥavlevela ḳuvveti illa billah) işte ḳazāya ⁽¹¹⁾ uğradık lakin her bir şudeniñ feraḫı vardır ve mādām ki rūḫ bedendedür selāmet ma’mül ve ⁽¹²⁾ melḥūz dur diyüb teselli eyledi ba’de ḡarib ordusunun aḫvālinden suāl ol daḫı ⁽¹³⁾ anıñ faḳdıyla perişān olmaḡa teḳarrüb itdi ve ben onlara taḳviye-i ḳalb virdim ise de ⁽¹⁴⁾ şimdi ḳazāya dū-çār oldum lakin ben bilürüm bahr ḥāl Sehīmu’l-Leyl bu ḥuşūşa ⁽¹⁵⁾ bir çāre bulur didi.

Fāmā ‘Acīb umerayı ‘askeriyesine “İşte biz bunlarıñ sırlarını ⁽¹⁶⁾ girift itdik siz yarın ‘aliyü’ş-şabāḥ üzerlerine hücum ve cümlesini tu’mme-i şîr şemşîr ⁽¹⁷⁾ ile zāik-i ecel maḥtūm idelūm diyüb bu vecihle qarār virüb yattılar fāma ‘asker-i ġarîb ⁽¹⁸⁾ Melikleriñ ġaybından ve su’dāniñ ešîr düşmesinden maḥzūn ve maġmūm ḡalub ne ideceklerini ⁽¹⁹⁾ bilmediler Sehîmü’l-Leyl anlara ey ḡavim ḡüzün itmeyiñ inşallah-i te’āla şoñi ḡayırlu olur.” ⁽²⁰⁾ diyüb ve gicenüñ bir şülüşi geçdükde şoñra kendüsi tebdil-i hey’et ile ‘Acīb’üñ ordusuna ⁽²¹⁾ varub girdi ve ḡayme-i ‘acîbe duḡul eyledi.

‘Acīb sürür ile oturub cemā’atiyle ⁽²²⁾ laḡırdı iderdi çün sehîm oḡacılarıñ hey’etiyle varmuş idi ḡaymede olan ⁽²³⁾ ḡademe ile ıḡtılāt idüb iş görür idi ba‘de mūmuñ fitîlini almaḡ şadidiyle ⁽²⁴⁾ şem’dānlara varub mūmuñ fitiline bir miḡdār benci tayyar ḡoyub ḡaşraya çıḡdı ⁽²⁵⁾ derḡāl o şem’eniñ rāyḡesiyle ‘acîb ve menma’ yire düşüb uyumuş ḡaldılar ⁽²⁶⁾ sehîm birāderi maḡbūs oldıġı ḡaymeye ‘azîmet ve ḡırs olanlara şaḡınıñ uyumayîñ ⁽²⁷⁾ ġüzeli dikḡat idüñ ve meş’aleleri iḡād eyleyiñ diyüb kâne bir meş’ale kendüsi yaḡub ⁽²⁸⁾ içine benci tayyar ḡoydı ve bütün ‘ases arasında gezüb cümle rāyḡe-i bevcî ⁽²⁹⁾ teşmîm eyledi merḡūmun ölü gibi düşüb yatdıklarında kendüsi birāderi ve Su’dān’uñ [462b] ⁽¹⁾ oldıġı yere girdi ve elinde olan sirke süngerinden burunlarına koyub ifāḡat ⁽²⁾ itdirdükde bendlerinden küşād ve “Siz orduñıza gidüñ.” diyüb gönderdi. Şehrazād hikāyeden ⁽³⁾ bu maḡale geldükde sabāḡ-ı taḡrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(4) **ALTI YÜZ ELLİ BEŞİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aġāz idüb dir ki: Ba‘de Sehîm ‘Acīb’üñ ḡaymesine varub perdesine ⁽⁶⁾ büriyüb götürdi ve ġarîb’üñ ḡaymesine gidüb birāderini ḡuzūrına ḡoyduḡda ⁽⁷⁾ ġarîb sehîme bu getürdikliġin şey nedür didi sehîm dikḡatle baḡ didükde ġarîb ⁽⁸⁾ ol bürüli şey aḡub ‘acîb oldugunu gördi ve tekbîr idüb fetḡ ve naşr bize ⁽⁹⁾ küşād olundu diyüb acîbiñ ellerini ve ayaḡlarını baġladıḡdan şoñra burnuna sirke ⁽¹⁰⁾ ḡoyub ifāḡat ve gözlerini açduḡda ġarîb ḡuzūrında oldugunu görüb başını ⁽¹¹⁾ aşāġıya ḡoydı ġarîb ey mel’ün başıñ ḡaldır ve ḡālîñe baḡ didi acîb ⁽¹²⁾ kendüni ‘Arab ve ‘acem dilāverleri arasında ve birāderi taḡt-ı salḡanatında temekkün itdügünü ⁽¹³⁾ görmekle aşla bir söz söylemedi ġarîb iş bu mel’ünü eşvābından şoyuñ ⁽¹⁴⁾ ve arḡasına degnek ile uruñ didi.

Derhāl tūranlar ‘acībe hücūm ve eşvābını⁽¹⁵⁾ şoyub dārb-ı siyāt ile bütūn vücūdı mālūm ve ol qadar urdılar ki nefesi kesilüb⁽¹⁶⁾ cevfinde maqtūm qaldı buñlar bu keyfiyetde iken düşmen ordusunda tekbīr şadāsı⁽¹⁷⁾ işitdiler ve bunuñ sebebi şul oluyor ki ġarīb kūfeye gelir iken cezīreye uğrayub⁽¹⁸⁾ ‘ammu Melik dāmiğ ile ġorişüb sālīfü’z-zīkr naqlumiz üzere ma’iyetiyle gelmeyüb hālını⁽¹⁹⁾ tedārik idüb arqasından geleceğine ittifaq itmüşler idi ol vechle on gün sonra⁽²⁰⁾ ‘askerini sevq idüb kūfeye vuşūline bir gün qalduqda tātār gönderüb istiqlā⁽²¹⁾ aḥbār itdirdi tātār gidüb geldükde ġarīb birāderiyle vuḫū’ bulan keyfiyetler ile⁽²²⁾ ifāde itmekle derhāl ‘askerini sevq ve gice zarfında ‘acībiñ ordusuna hücūm⁽²³⁾ ve tekbīr iderek küffāra şemşīr-i mesmūm azāke eyledi pes ġarīb ol tekbīr şadāsı⁽²⁴⁾ mesmūmi olduqda birāderi sehīmül-leyl var bu tekbīriñ keyfiyet hālını bize keşf it⁽²⁵⁾ diyüb gönderdi.

Sehīm daḫı varub istikşāf-ı hāl itdükde ġarībiñ ‘ammı Melik⁽²⁶⁾ dāmiğ yigirmi biñ ‘asker ile gelüb zalām-ı leylde düşmene hücūm ve seyf-i saḫvet⁽²⁷⁾ i’ ddāya izāḳe-i ecel maqtūm eyledüğünü ġarībe ‘arz itdükde ol daḫı ‘askerine⁽²⁸⁾ esebe süvār olmalarını ve ‘ammiyesine i’āne ve imdād itmelerini emr buyurub derhāl cümlesi [463a]⁽¹⁾ ‘asker-i ‘acībe şedd-i ‘azīmet ḳuttāl idüb zalām-ı leylede aralarında tekbīri şī’ar idüb⁽²⁾ ḫarb ve dārba başladılar şabāḫ olduqda düşmeniñ ordusu perīşān ve ‘askeriñ⁽³⁾ ekşeriyesini ḳatīl ve esīr idüb mü’id o menşūra mü’askerine ‘avdet ve ‘ammisi⁽⁴⁾ Melik Dāmiğ ḳavuşub birbiriyle selām ve tehniye-i ġazā itdiler ba’de Melik Dāmiğ ‘Acībden⁽⁵⁾ suāl Ġarīb daḫı esīr aldugunu tebşīr itmekle “Ben şol mel’ūnu görmek isterüm.”⁽⁶⁾ didi.

Ġarīb birāderini bekçilerden istedükde efendüm sen anı bize teslīm itmedüñ sizin⁽⁷⁾ oḫaḳıñızda qaldı ve gidüb bunu ḫabse ḳoyuñ diyü buyurmadiñız ve siziñ ḳarındaşıñız⁽⁸⁾ olduğundan cesāret itmeyüb kimse aña atle-i dest itmedi didüklerinde ġarīb⁽⁹⁾ müzḫar olub el ele urmağa başlayub lā ḫavle velā ḳuvvete illā bā şol kāfir elimizden⁽¹⁰⁾ ḳurtıldı bilmem niçe gitdi zīrā ekl itdügi dārbdan ḫarekete mecālī ḳalmadı⁽¹¹⁾ idi şimdi yine başumıza belā çıkarır didükde ‘ammi dāmiğ ey oğul ḳasāvet çekme⁽¹²⁾ zeye gidebilür hāl bu ki biz āniñ arqasından ḫaleb itmekdiyüz beher hāl yine elümize⁽¹³⁾ geḫer didi ve ‘acībiñ firārı şol vechle oldı ki ġulāmı seyyār-ı ‘asker-i ġarībde⁽¹⁴⁾ gizli idi ġarīb ‘askerini sevq idüb cenge gitdüğünü gördükde ġayet⁽¹⁵⁾ sürür olub ġarībiñ ḫaymesinde olan ḫademeyi iğfāl ve efendīsiniñ yanuna⁽¹⁶⁾ gelüb arqasına yükleyüb ḳıḳdı ‘acīb ise şiddet-i dārbdan bi hūş ve laya’ḳil⁽¹⁷⁾ olmağla aşla dūnyādan

haberini yođdı. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı ⁽¹⁸⁾ takrib itdüđünü görüb süküť eyledi.

(19) **ALTI YÜZ ELLİ ALTINCI GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma ađāz idüb dir ki: Çün seyyār efendisi olan ‘acibi aldı ordu gāhına ⁽²¹⁾ götürürse orada āteş-i cenk müştail ve nefes-i şehre götürür ise şāyed ⁽²²⁾ Ğarīb istilā ider mülāhazasıyla yabana toğrı yol alub ol gice tāb şabāh gitdi. ⁽²³⁾ Ba’de bir çeşme sār ve üzerinde bir elma ağacı bulmağla sāyesine gelüb ‘Acibi arkasından ⁽²⁴⁾ koydı ve yüzini yaykayub ifākat bulduğda kendüni seyyār nezdinde bulub “Ey seyyar! ⁽²⁵⁾ Sen beni nice ola bildüñ.” diyü suāl ol dağı keyfiyet ve iķa’ayı ifāde itmekle ‘acib ⁽²⁶⁾ “Tizelden beni küfe şehrine götür kendüme mü’ālece ideyüm iyü olduğumda eţrāf ⁽²⁷⁾ ve iđāfdān ‘askerümi cem’ ve düşmenimi kahr iderüm lakīn ķarnum pek açdur baña ögle lāyık ⁽²⁸⁾ bir şey bulabilür müsün?” didi.

Seyyār derħāl ava çıkub bir kaç tavşan aldı [463b] ⁽¹⁾ ve kebāb pişirüb efendisine yedirdükden soñra varub ol havālide olan ‘arbāndan ⁽²⁾ bir eseb olub ‘acibi irkāb u şavb küfeye tevcih-i rikāb idüb bir kaç gün zarfında ⁽³⁾ vuşul ve küfede olan ķā’imaķām-ı mülāķāt ‘acibe çıkub tāvdi ve gāyet haste ⁽⁴⁾ olduğunu görüb derħāl bir kaç tabīb aħzār eyledi ve mu’alecesiyle meşđul ķalub ⁽⁵⁾ bir kaç gün zarfında şifāyāb oldu ve eţrāf ve ağafa emrnāmeler tağıdub ‘asākiri ⁽⁶⁾ cem’ itdi fāmā Ğarīb birāderiñ firārından ğayet müte’essüf olub aranması çün ⁽⁷⁾ her tarafa ‘asker gönderdi bir kaç gün gezüb aramış iseler de kimse bulmamağla ⁽⁸⁾ dönüb haber virdiler Ğarīb birāderi Sehīmü’l-Leyli arayub anı dağı hāzır ⁽⁹⁾ bulunmadugundan ba’zı belālara düşmesinden havf idüb anuñ haķķında dağı düşünerek ⁽¹⁰⁾ kaldıysa da Sehīm ol vaķit taşradan gelüb yanuna girdi gördükde mülāķātına kıyām ⁽¹¹⁾ ve “Sen nerede idüñ?” diyü suāl ol dağı “Ben Kūfeye varub düşmandan tecessüs aħvāl ⁽¹²⁾ itdüm ‘acib sizden firār itdükde Kūfeye varub kendüni mu’ālece ve o emri ⁽¹³⁾ tağıdub vafir ‘asker cem’ itdi ve ħarb ve darbe mütāhib oldu.” didükde, Ğarīb ⁽¹⁴⁾ “Ol bize gelmezden biz aña gidelüm.” diyüb irtihāl ile emr ve kıta’ münāzıl iderek ⁽¹⁵⁾ Kūfeye vuşul bulduğda darb-ı hıyām ve düşmen ķarşusunda rekz-i i’lām eyledi ⁽¹⁶⁾ ve ol gice yatub şabāh olduğda ‘asākiri-i ferikēyn şaflarını terşin ve dilāverleri ⁽¹⁷⁾ ıslıhasıyla kendülerini tazyin idüb turduķlarında meydān-ı kitāhı güşād ve kendüni ⁽¹⁸⁾ beynü’ş-şaffin turub taleb-i iķrān ve imdād eñ ol iden Melik dāmiđ olub mübaraz ⁽¹⁹⁾ taleb itdükde ‘asker-i küffārdan bir

sūvārī āteşvari çıķub muhārebesine başladı ⁽²⁰⁾ ve bir sâ'at geçmezden iķdam Melik Dāmiĝ anı cehenneme gönderdi. Yine başkası ⁽²¹⁾ çıķdıysa da anı dağı katlı idüb bir kaç dilāveri böyle diyar-ı 'adene irsāl eyledi.

⁽²²⁾ Düşman 'askeri tevķıf idüb kimse yanuna varmamaĝla 'Acīb "Ey tā'ife-i nisvān! ⁽²³⁾ Siz buña birer birer çıķdıĝınız hālde cümleñizi ta'mme-i seyf ve sinān ider zīrā ben 'ammiñ ⁽²⁴⁾ şecā'atini bilürüm ben haste olmamuş olaydum haķķından gelür idüm lakin şimdi ⁽²⁵⁾ dermānım yokdur bunuñ çāresi birdenbire cümleñiz üzerine cümle idüb anı i'dām ⁽²⁶⁾ ve izāķe-i kās-ı hamām itmelüsiñiz ve ba'de 'asker-i düşmene hücum ve surlarını yek bezmīn ⁽²⁷⁾ idüb havāfir-i hayl-i tahtında merdüm bırakmalusuñuz tā ki onlardan tūran ve oturan ⁽²⁸⁾ gūsān-ı ravz-ı erzde memdūd ve hūnı reyżān idersiñiz hemān cümleye mübādert ⁽²⁹⁾ ve intibāh itmezden iķdam şıdmañız ile mükāfaħat idüñ." didükde kavm ve 'askeri mānend-i baħr [464a] ⁽¹⁾ zāħiri Damiĝ'üñ üzerine temevvic ve nār-ı müzreme gibi te'eccüc idüb indiler. Şehrazād ⁽²⁾ hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(3) **ALTI YÜZ ELLİ YEDİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād kelāma şürü' idüb: Çün Ğarīb bu keyfiyetlere mütersād oldu ve hemān ⁽⁵⁾ 'acībiñ 'askeri cümlesi cümle itdüklerini gördükde ol dağı 'askeriyle sel gibi ⁽⁶⁾ aķub karşıladı ve birbirine girişüb nār-ı iştī'āl ve sālīb-i i'mār olan seyf-i ⁽⁷⁾ iştī'āl ve ķata' rü's ve istilāb-ı naķuş ve teştīt o şal ile seķ-i acāl eyledi ve rimāh ⁽⁸⁾ ve sihām dilāverāna izāķat-ı cümām ve irāķat-i demā' anām idüb rüy-ı erz-ı hūn ile kesb ⁽⁹⁾ şunūf-ı naķs ve üzerinde cesed-i ķutlā ile baş-masānd ve fers idüb isyān-ı dilāverāniñ ⁽¹⁰⁾ tūfrı ve tarannūķ ve zaferi mes-i zemīn ve ayakları sağlam yere neyletmegin itmeyüb sa'y ⁽¹¹⁾ ve riftārları ķatlanıñ cüşüş ü 'azām ü saħvemleri üzerinde idi hāşılı bir muhārebe ma'zemiye ⁽¹²⁾ vukū' bulduĝı lisān-ı hāl tedbīrinde lāl ü ķalem taşavvür bī-mecāldür tānhār-ı inķizā ve zülām ⁽¹³⁾ leyl-i taĝir levn-i fezā itmege başladükda daķ tabil infişāl ve ķata' cebel-i ķuttāl idüb ⁽¹⁴⁾ her bir farīķ orduĝahına varub bitavtet itdiler lakin cemā'at-i ĝarīb ol ħarb-ı ⁽¹⁵⁾ 'azīmden gözleri ķorķub firāra 'azīmet ve gice yarısında yüzleri döndirüb zülāl-i ⁽¹⁶⁾ leylde kaçub gitdiler pes şabāh olduķda ĝarīb firārlarına ve maṭlū' ve dem hāl ⁽¹⁷⁾ leşkeriyle ta'ķīb idüb yolda rāst getürdüklerini ķatlı ve esīr itdiler ve şehre girüb ⁽¹⁸⁾ emān ile nidā itirdi şol şart ile ki büt ve şanemleri

kırub ve had eniyet Melik bārī' ile ⁽¹⁹⁾ ikrār idenlerdir ehāli cümlesi huzūrına gelüb islām ile müşerref ve kelime-i tevḥīd ile ⁽²⁰⁾ nāṭık olub şadı münşeriḥ itdiler.

Ba'de Emīr Mirdās ve kerīmesi mehdiyeden ⁽²¹⁾ suāl ve cebel-i aḥmer ve rāsında mūḳīm olduğunu ifāde olunmağla birāderi Sehīmü'l-Leyl yanuna ⁽²²⁾ celb idüb var pederin emīr Mirdāsdan haber al diyü emr ve ol silāḥını alub esebe ⁽²³⁾ süvāri cebel-i aḥmer arḳasına varub aradıysa da eşerini bulmamağla oralarda haberini viren ⁽²⁴⁾ kimseyi arayub bu gāyet mesen ve 'umūr kesmüḥ bir pir bulub Mirdāsdan suāl ⁽²⁵⁾ itdükde emīr Mirdās Melik Ğarīb Kūfeye geldüğünü işitdükde ḥavf idüb ⁽²⁶⁾ cümle familyasını alub şahrā ve çöllerde girüb gitdi. "Kaḅı yere gitdüğünü bilmem." didi.

⁽²⁷⁾ Sehīm daḅı bu haber ile dönüb ğarībe geldi ḥāāli 'arz itdi ğarīb bu cittiyetden ⁽²⁸⁾ maḥzūn ve mahmūm oldı ba'de pederiniñ taḥtına cülūs ve emvāl-i ḥazīnelerini açub [464b] ⁽¹⁾ 'Askere baḥşış tevzī' eyledi vüzerā ve umerāya ḥil'atlar giydirüb şıdḳ ve istikāmet ⁽²⁾ üzere ḥidmet ideceklerine 'ahd ü peymān itdirdi ve cāsūslar itirāf ve agāfe ⁽³⁾ tağıdub birāderi 'acīb ve emīr Mirdāsdan haber almalarını sibāriş idüb kendüsi ⁽⁴⁾ şafā ve rāḥatda ḳaldı.

Günlerde bir gün şayd ve şikāra çıḳub yüz süvāri bi'l-istişḥāb ⁽⁵⁾ gezmege başladı giderek eşcārı mültefe vü enhārı cāriye vü zülāli mūmtede bir dere bulub ⁽⁶⁾ gāyet güzel bir maḥal onuğla oraya nüzül ve şikār eyledikleri şaydı pişirüb kebāb ⁽⁷⁾ ve şarāb ile şafālarını çekmege teferruğ itdiler ve ol gice orada bitavtet iderek ⁽⁸⁾ şabāḥ olduḳda dereniñ bir ṫarafunda büyük gürüldü işitmüḥ olduḳlarından ğarīb ⁽⁹⁾ Sehīmü'l-Leyle var şul ḡulgüleniñ aşlı nedür diyü irsāl ve ol daḅı esebe süvār ve ol şadāniñ ⁽¹⁰⁾ şavbını riftār idüb vuşul bulduḳda gāyret gelmüḥ ve efr-i ḡanīmet getürmüḥ bir ḳavim ⁽¹¹⁾ olduḳlarını bulub ḥaḳīḳat ḥāllerin tefeḥḥūs itdükde 'Arabān-ı umerāsından ḥamr ḳān ⁽¹²⁾ didükleri emīr Mirdās ḳavmine teşādūf ve Mirdāsı ḳatlı idüb cem'iyetini tārūmār eyledi ⁽¹³⁾ ve emvāl ve nisvān ve sa'ir-i ta'alāḳatını ḡaret idüb geldüğünü bildi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale ⁽¹⁴⁾ geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(15) **ALTI YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹⁶⁾ Şehrezād kelāma aḅāz idüb dir ki: Sehīmü'l-Leyl bu ḥāle maḥlū' ve pederi Mirdāsıñ ḳatlı ⁽¹⁷⁾ olunduğünü işitdükde 'aḳlı başından gidüb sür'atle dönüb ğarībe

haber viridi ⁽¹⁸⁾ ol dağı maħbūbesiçün telāş iderek ‘asker toplanmağı emir itdi zīrā cemr k̄ān ⁽¹⁹⁾ mezkūr ümerā-yı ‘Arab beyninde şecā’at ile meşhūr ve қati’ тарік ve ğayret ile ⁽²⁰⁾ mevsūf idi. Ğarīb ol bābdan ihtiyāt idüb kilitlü ‘asker ile çıkub ta’қib ⁽²¹⁾ ve yanlarına vuşul bulduqda derhāl cümle idüb bir kaç kişiyi қatl eyledi ba’de ⁽²²⁾ meydāna varub tırdı ve bülend şadā ile cemr k̄ānı mübāreze istedi ve қan dökülmeye sebeb ⁽²³⁾ olmayalum yā ben aña ğalib ve yāhūd ol baña ğalebe itsün ve “Қanğı taraf ğalib olursa ⁽²⁴⁾ öbür yanñ kavmine mālik ola.” didi. Cemr k̄ān işbu ğüftarı işitdükde derhāl meydān-ı ⁽²⁵⁾ қuttāl tevcīh-i imāl ve ğariyenüñ yanuna belā emhāl varub üzerine belā kelām cümle eyledi ⁽²⁶⁾ ve gerd-i ferd aralarında müstemir olub havāfir huyūllarından irtifa-i ‘ğubār ve sed ā’yen-i nazār ⁽²⁷⁾ idüb ğāh seyf-i tebār ve ğāh rümh-i kaṭi’ü’l-ummār ile müzarebe ve ‘amūd ve deyyūs-ı hadīd ile ⁽²⁸⁾ muhārebe idüb aralarında öyle bir sā’at geçdi ki rażı’-ı şeyb müfārik ile derūmı [465a] ⁽¹⁾ vecī’ olurlardı ba’de iki darbe aralarında ihtilaf ve cemir k̄ān sābıқ iken hūs-n-i ⁽²⁾ san’āt ile ğarīb darbesini ibtāl ve ‘amūd-ı hadīd ile cemir k̄ānı urub ⁽³⁾ zemīne düşürmekle derhāl āsibden nüzul ve ellerini bağılayub ordugāhına götürdi.

⁽⁴⁾ Қavmī emirlerini esir düşdüğini gördüklerinde ol dereде tārūmār olub kaçdılar ⁽⁵⁾ ğarīb derhāl Cemir k̄ānı yanuna celb “Vāy ‘Arabların köpegisin ‘ālemi harāb ve yağma ⁽⁶⁾ ve ğāret ile ma’mur ve abādan olan yerleri mesken büm ve ğurāb eylediñ ne haққ celle ⁽⁷⁾ ve ‘alā hazar tellerinden havf ve nede hicāb idersün.” didükde merkūm “Efendüm haққındur.” ⁽⁸⁾ didi. Ğarīb “Ma’būd-ı bil-haқ ve ‘ibādet itdiğünñ hudayı bilmez müsün?” ⁽⁹⁾ didükde “Efendüm benüm ma’būdum humūd hurmasıdır ğāh aña ‘ibādet iderüm ve ğāh тарılıb ⁽¹⁰⁾ egil iderüm.” didükde Ğarīb gülmeden bayılıb “Vāh senünñ hālünñ ‘acāyibdir ey Cemir k̄ān! ⁽¹¹⁾ Hālіk haлақ ve bāsіt rızқ şol ‘ālemi yaradan allahı bilmelisün ve dīn-i islām ile ⁽¹²⁾ müşerref olmalusun.” didi ve islāmñ erkātı bildirdi.

Cemir k̄ān hīlāvet ‘imān қalbine ⁽¹³⁾ duhūl ve islāma rağbet idüb kelime-i şehādet ile müşerref oldı ulūқat ğarīb ⁽¹⁴⁾ Cemir k̄ānıñ bāğrı küşād ve hīl’at celile ile mevşülü’l-murād eyledi. Anlar ol halletde iken ⁽¹⁵⁾ nāğāh irāқadın ‘azīm ğabār қoptığını gördiler ğarīb Sehimü’l-Leyle “Var şu қopan ⁽¹⁶⁾ tozundur.” diyü emir ol dağı esebe savār olub reftār seri’ ile varub ‘avdet ⁽¹⁷⁾ itdükde Ğarīb’e “Efendüm bu gelenler Cemir k̄ānıñ ‘aşiretidir zirā Cemir k̄ān esir düşdükde ⁽¹⁸⁾ firārileri ‘aşiretine varub haber virdüklerinde efendülerünü қurtarmaқ için cümlesi ⁽¹⁹⁾ yanub geldiler.” diyü haber

virmele Ğarīb Cemirķān'a "Sen kendüñ yalnız var anları islāma ⁽²⁰⁾ da'vet kıl eger icābet edirler ise necāt bulurlar ve eger icābet itmezler ise kılıcı ⁽²¹⁾ boyunlarına batururum." didi.

Cemirķān sem'ā ve tā'at diyüb esebine raküb olarak kavmine ⁽²²⁾ gitti ve yanlarına Ğarīb varduķda kendüni bildirüb gördüklerinde cümlesi piyāde ⁽²³⁾ olub yanuna geldiler "Vāy efendüm! Elħamdah selāmetle kurtulduñ." didüklerinde "Ey kavm! ⁽²⁴⁾ Ben bir şey ile size geldüm eger itā't idüb emir ile tāmil olur sañuz ve baña muħālefet ⁽²⁵⁾ iden olur ise kılıcum ile iki bölük iderüm didi añlar efendüm sen emr eyle biz seniñ ⁽²⁶⁾ emrine muṭī'üz ve muħālefet itmeziz." didüklerinde merķüm "Şāilāhe illallah İbrāhim ħalilu'l-lah ⁽²⁷⁾ diyek." didi.

Merķümün "Efendüm size bu kelām nereden geldi Cemirķān islām ile ⁽²⁸⁾ müşerref oldugunu ve şehādet-i ħaķ Ğarībden talķı indüğünü söyledi añlar daħı kemle-i ⁽²⁹⁾ şehādet ile nuṭķ idüb islām ile müşerref oldılar." Şehrazād ħikāyeden bu maale [465b] ⁽¹⁾ Geldükde şabāħ-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(2) **ALTI YÜZ ELLİ TOKUZUNCU GİCE**

⁽³⁾ Şehrazād kelāme aĝāz idüb dir ki: Cemirķān şehādet-i ħaķ ile kavm ve 'aşireti ⁽⁴⁾ olduklarında derħāl Ğaribe gelüb tebeşir eyledi ol daħı onları yanuna celb idüb ⁽⁵⁾ cümlesi ħuzūrunda tacdīd islām itdiler ve Ğaribe naşr ve devām 'azāyla da'vet ⁽⁶⁾ hayriye-yi edā itdiler. Ğarīb "Varıñ iķāmet ĝahıñızda kalan evlād ve 'ayilünizi islāma ⁽⁷⁾ da'vet idüñ." diyü Emir Cemirķān ve 'aşireti biz femyā ba'desinden müfāreķat itmezin ancak gidüb ⁽⁸⁾ ehl ve 'ayāl emri getürüb "Senüñ sāyeñde tī'ş iderüz." diyüb gitdiler ve çoluķ ⁽⁹⁾ çocuklarını götürüb islām ile müşerref oldılar ve Ğarīb anlara biz maħal gösterüb ⁽¹⁰⁾ bār ve beñāhları ve koyun ve se'r ħayvānları ile nüzül itdiler ve Ğarīb dönün kūfeye ⁽¹¹⁾ rücū' idüb 'azīm-i alāy ile şehre daħil oldı ve pederiniñ taħtına cülūs eyler ⁽¹²⁾ bir iki gün geçdükdən soñra birāderi 'Acibiñ ħālını teciş itmek için gönderdüĝi ⁽¹³⁾ cāsūslar birāderi yemen ülkesiniñ Ħākimi Melik Celnevize ilticā eyledüğünü ħaber verdüklerinde ⁽¹⁴⁾ hemān belāte ħayr kavm ve 'askeriniñ ħāzır olmalarını tenbiye ve üç günden soñra birāderiniñ ⁽¹⁵⁾ muħārebisine gideceğini ifāde idüb mehmāt seferiye tedārikine meşĝül oldılar.

Ol aralık ⁽¹⁶⁾ Cemirḳān daḫı kūfeye ve şavı bulmağla yanuna yigirmi biñ süvāri tekik “Vāy Cemirḳan! ⁽¹⁷⁾ Birāderüm Melik Yemen Cülendere gördükde ilticā itdügünü işitdüm sen bu ‘asker ile özirine ⁽¹⁸⁾ gidüb ḫaḳḳından gelsün.” diyü emir ol daḫı ‘aşireti Kūfede birağüb şab memūriyetine ⁽¹⁹⁾ ‘azīmet eyledi. Cemirḳān Mīr Mirdās’uñ mālūmnālını yağma itmüşidi bu def’a kūfeye ⁽²⁰⁾ geldi ġarīb merdāsıñ ehl ve ‘ayālını arayub yanınā aḫzār itdükde esādi ⁽²¹⁾ zamanında ma’şūkası olan mehdiyesi gördüğü birle aralarından iḫrāc ve kendü sarāyına ⁽²²⁾ işāl idüb aniñlaoturdı ve ol gice bālsığāḫ birlikde yatdılar.

ŞŞabāḫ olduḳda ⁽²³⁾ çıḳub senüñ salṭanata ‘amnī iḫzār idüb küfe ve cümle taḫt ḫakimünde olan ⁽²⁴⁾ eyāletde ḳā’imaḳam naşib ve cehidiye ḫaḫtına mübāşiret idüb cerddir “Vay ‘asker ⁽²⁵⁾ iderek şavb yemene ‘azīmet eylediçün ‘acīb kūfeden münhezmā firār itdükde kendü ⁽²⁶⁾ ḳavmi ve ma’iyetiyle olan cemā’ati ‘imān şehrini ḳasd.” eyledi. pes Melik Cülend bin ⁽²⁷⁾ ‘Acībiñ ḫaberini ve ḳaçub yanuna geldügünü işitdükde ġāyet ta’cib idüb bu keyfiyete ⁽²⁸⁾ inanmadan ba’de ḳazıyeyi taşḫīḫ itdükde vüzerā ve erkān-ı devletiyle ‘Acībiñ mülākātuna [466a] ⁽¹⁾ çıḳub ḫayme ve otaḳ naşıl idüb bir yerde tecmi’ itdüklerinde ‘acīb oğlıyarak cebelinde ⁽²⁾ teşki itmige başladı ve birāderiyle mācerāsına ‘aliyültefsīl ifāde itdugunden ⁽³⁾ ġayrı ġarīb ḫalkı başḳa dīne da’vet ve put perestliğı ta’yyib ile sema ⁽⁴⁾ itdügünü daḫı naḳl eyledi.

Çün Melik Cülend ‘Acīb’üñ ‘amm-i zāde seniñ kızını tutar idi ⁽⁵⁾ ve bu vecihile oralarında nisbet ḫāşıl oldu’acībiñ sözüni işitdükde ġarībe ⁽⁶⁾ buğz ve ‘adāveti meşted olub ma’būdı olan güneş ile yemīn ḳısım idüb Ġarībi ⁽⁷⁾ ve ana müḫaḳ olan zī-rūḫı ḳatı ve ĩ’dām ve put perestlerden aḫz-ı intıḳam itmege ⁽⁸⁾ basit kelām eyledi ve vüzerāsından Cīvānmerd nāmında bir Vezīrdeleri aḫzārūsen ⁽⁹⁾ elli biñ ‘askeri bil iştişḫāb şavıb kūfeye taḫrik rigāb feyl ve iş bu dīn-i cedīd iddi’ā ⁽¹⁰⁾ idenleri ḫayā tutub yanuma getür diyü emr itdükde Cīvānmerd meliküñ emri üzere ol ḳadar ⁽¹¹⁾ ‘asākiri tertīb ve ‘add ve neşr i’lām ce ḳarb ṫubūl ile eseferini i’lān idüb ‘ummān ⁽¹²⁾ şehrinden ḫurūc ve ṫatīḳ maḳşūde tevce ve velevc idüb ḳaṫa’ mir āḫil ve ṫoy münāzıl ⁽¹³⁾ iderek yedi gün ḳadar gitdükden soñra ve raḫtl ile maḫfūf rümyāḫ cāriye ile mevşūf ⁽¹⁴⁾ bir dereye vāşıl oldılar. Şehrazād işbu maḫale vuşūl şabāḫ-ı taḳrib ⁽¹⁵⁾ itdügünü görüb sükūt eyledi.

(16) **ALTI YÜZ ALTMUŞINCI GİCE**

(17) Şehrazād kelame āgāz idüb dir ki: Civānmerd ol dereyi beğenüb içinde istirāhat (18) itmesini merām ve cümle ‘askeri nuzül ve dārb-ı hıyām ile oraca istikrār ve ārām eylediler (19) ve ol gün ol mekānda qalub gice nişfi olduqda irtihāl itmege ‘azīmet ve ‘asker (20) içinde rehīl ile nidā ve kendüsi önlerince düşüb yürimege başladı vaqd-i sehere (21) kadar gāyet vüs’ ve fesihü’l-irca bir eveye çıkub gendüsi şeci’ ve delir şāhib-i kuvvet (22) ve şīaret olmağla şeytān burnuna girüb ‘aceb ve kuvvet idüb bu ebyāt ile (23) (arapça beyit) (24) (arapça beyit) (25) (arapça beyit) (26) (arapça beyit) terennüm ider iken nā-gāh helāl eşcār ve ormān arasından (27) üzerine temyüre batmuş ve i’lā silāh taqınmuş mānend gūh bir süvāri zuhūr ve “Ey ‘Arab (28) etinden nuzül eyle ve kendüne baña teslīm it.” didi.

Civānmerd iş bu sözden mütemerrid olub [466b] (1) ziyā gözünde zalām esir olub hemān safını çeküb Cemirqānıñ üzerine hücüm (2) “Vāy gālib sen beni bilmedüñ mi ben ol zatın ki ‘ömürleri ābdān beni admeden ist’ilāb-ü senleri (3) kıt’a ve iktizāb iderüm adam Civānmerddir ve Melik Cülend gerek ser ‘askeriyim beni (4) Ğarīb’i ve selāsel ve ağıl ile esīr görmek için gönderdi.” diyü cümle itdi.

Cemirqān (5) işbu ebyād ile (arapça beyit) (6) (arapça beyit) (8) (arapça beyit) (9) (arapça beyit) (10) (arapça beyit) terennüm eyledi ve bu maħalde Civānmerde taşādmı böyle oldıki Kūfeden Ğarīb’üñ (11) emri üzre ‘asker ile yola revān olub on gün gitdükdən soñra Civānmerd ol (12) maħalde istirāhat eyledi. Oraya varduqda Civānmerd’üñ işād eylediği ebyāti işidüb (13) ‘aliü’l-gafle naqlumiz üzere üzerine hücüm ve belā imhāl nelmeye ile urub qatl eyledi (14) ve ‘askerini bekleyüb yanuna vuşul bulduklarında ol eveniñ eṭrāfına beşer biñ (15) süvāri taqsīm ve siz ağaclar arasında muḥtefi oluñ benüm tekbir çektiğimi işitdüğüniz (16) birle kemingāhıñızdan çıkub düşman ‘askerini eṭrafdan iḥaṭa ile hücüm idiñ diyü (17) tavşiye eyledi.

Düşman vuşuluna müteraşşid oldı varub eveye girdüklerinde Cemirqān tekbir (18) çeküb yüzlerine çıkdı ve kimin kemingāhda olan ‘asker daḥı tarafından tekbir iderek (19) hücüm itdüklerinde ‘asākir-i küffār ḥayrına düşüb ne ideceklerini bilemeyüb ḥayrān kaldılar (20) ve eṭāafındaki düşman sinān ve şihini alub firārdan başqa çāre bulamadılar bī-ḥuşuş (21) ser ‘askerleriniñ qatl olduğunı gördüklerinde hemān arqa virüb qaçdılar. Cemirqān (22) daḥı yetişüb qatl ü esīr ile ‘adedlerini ifnā ü becāt ancaq rab’ kadar bulub (23) ba-qaşys diyār-ı ‘adama gitdi bā keşrīsi kendü eliyle esīr olub

Cemirķāna alınca itdiler. ⁽²⁴⁾ Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķarib itdügünü görüb ⁽²⁵⁾ süküt eyledi.

(26) **ALTI YÜZ ALTMUŞ BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelame āgāz idüb dir ki: Çün Cemirķān ‘asākir-i küffārı tārūmār itdi cümle ⁽²⁸⁾ aħmāl ve eskāl ve ıslaħa ve emvāllerini ‘anmīt olub küfeye irsāl ve müjde haberi daħı ⁽²⁹⁾ ğarībe esbāl ve keyfiyet vāk’ayı teşlā yazub ifāde ve eş’ār eyledi. Esīrleri [467a] ⁽¹⁾ ħuzūrına getirüb islāma da’vet itmekle cümlesi ħalben ve kāmilen put perestliĝi terk ⁽²⁾ iderek islām ile müşerref olub Cemirķānıñ ħānıñ ‘askerine manzūm olarak ⁽³⁾ ‘amān şayına ⁽⁴⁾ müteveccih oldılar ce küfeye varan tatarlar ğarībıñ ħuzūrına varub tebşir itdüklerinde ⁽⁵⁾ mesrūr olub şehr āyīn itdirdi ve su’dānū’l-ĝulesin daħı yigirmi biñ ‘asker ile Cemirķāna ⁽⁶⁾ lühavķ it diyüb irsāl eyledi.

Ol daħı oĝullarını beraber olub yigirmi biñ ‘asker ile ⁽⁷⁾ yola revān oldu gelemüm firāriler ile ‘ummāna varub Melik ħuzūrına gitdüklerinde “Ne oldu?” ⁽⁸⁾ diyü su’āl onlar daħı keyfiyet ishizāmlarını ‘arz itdüklerinde söĝüb şāyub bir kaçını ħatl ⁽⁹⁾ ve baķays ħuzūrundan firār eylediler. Ba’de oĝlu Ķorcānı aħzār ve yüz biñ ‘asker ⁽¹⁰⁾ ma’iyetiyle gönderüb ğarīb ve ā’vānını esir eyledi veyā ħatl olunarak “Baña getir.” diyü emr ⁽¹¹⁾ ol daħı pederi femān üzere ‘asākir-i mezķüreyi toplayub yola revān oldu ve bu ⁽¹²⁾ ebyātı inşād eyledi. (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) ve bu ebyāt ile i’lān nāmını ⁽¹⁶⁾ idüb yüz biñ ‘asker alub yola revān oldu on iki ĝün gitdükden sonra ⁽¹⁷⁾ ħaruşularından ĝubār ve toz ħaptıĝını görmekle Ķorcān bir ħaç atlu gönderüb iştikşāf-ı ⁽¹⁸⁾ ħāl itdiler dönüb geldüklerinde ‘asākir-i islām olduklarını ifāde ve ol daħı gelmelerinden ⁽¹⁹⁾ mesrūr olub “Ne miķdār olduklarını bilmedüñüz mi?” diyü su’āl eylemekle taķribā yigirmi biñe bāliĝ ⁽²⁰⁾ olmalarını taħmīn itdüklerini ‘arz itdiler.

Hemān sirūrundan ideceğini bilemedi ⁽²¹⁾ ve bunları müneħzem iderüm didi ve bu kelām ‘asker Cemirķānıñ firķası olub vuşulları ⁽²²⁾ aħşām vāktine teşādūf itmekle naşib ħıyām ve aħyār-ı ārām itdiler ‘asākir-i küffār daħı ⁽²³⁾ ħarşularında nüzül ve kesb raħat itdüĝi ‘azm vuşul eylediler. Pes Ķorcān ħaymesinde ⁽²⁴⁾ istiķrār itdükde rūsāy leşkerlerini celb ve siz bu gice selāħkiri üzerünüzden ⁽²⁵⁾ çıkārımıñ ve ĝiceniñ şeles-i aħirine minnetdar olañ evvelūķat ħulul esebleriñüze süvār ⁽²⁶⁾ ve iş bu şerzeme-i

kalileyi izāke-i kās demār idūñ diyü tenbîh ve te’kîd idüb ol vecehle ⁽²⁷⁾ kararü virdiler. Çünkü Cemirķān’uñ cāsüsları içlerinde bulundu ve bu ittifāklarına maṭl’a ⁽²⁸⁾ oldu dönüb sür’atle Cemirķān’a haber virmele kendü sergerdeleri yanuna getirüb ⁽²⁹⁾ ve keyfiyet ḥālî bil-ifāde “Şu ḥuşuşūñ tedārikini bulalum şöyleki ne kadar deve ve kaṭır ⁽³⁰⁾ var ise getirün.” diyü emr ve boyunlarına çāñ ve çingirāk asub ḥāzır ve āmāde eyledi. [467b] ⁽¹⁾ ve küffār-ı ḥıyāma girüb ārām ü istikrār itdüklerinde ‘askerini erķāb idüb ve ol ⁽²⁾ ḥayvanları önüne kaṭub sevķ iderek düşman ordusuna hücum itdiler. Şehrazād hikāyeden ⁽³⁾ bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb sükut eyledi.

(4) **ALTI YÜZ ALTMUŞ İKİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aġāz idüb dir ki: Çün ‘asker Cemirķān bu ġulgula ile düşmanuñ ordusun ⁽⁶⁾ başdı onlar nevm ve istirahat ḥāletinde iken bu belāyı naġihān zuhūr itdükde ⁽⁷⁾ ḥuyulerinden dehşet ve ḥayret ile kaḫub silāḫlarını alub bir birine girişdiler ol kadar ⁽⁸⁾ aralarında mükātele oldu ki ‘askeriniñ yarısından ziyādesi kırıldı ve islām ‘askeri ⁽⁹⁾ ašlā cenk ve cidāl itdüler bunlar ḥallerüni gördüklerinde ḥile olduğunu derk eyle ⁽¹⁰⁾ “Ey Ḳorcān bizüm anlara itdügünümüz ḥile ḫaḫımızda icrā olundu ve bu vechle bizüm adamlarımızı ⁽¹¹⁾ kırdılar ama toplanub üzerlerine hücum iderizdiriken yine ırākdan ‘azīm ġubār ⁽¹²⁾ ḫubub cū hevāya irtifā’ ve ba’de açılıb taḫtında olanlara ni’şā’ itdükde ⁽¹³⁾ seyūfin lem’ān görünüb bir ‘asker civār olduġı tebeyün itdi bu ‘askeri iki taraf ⁽¹⁴⁾ gördükde cenkden kefid ve istitā’ aḫvāl için cāsüslar gönderüb sa’y ⁽¹⁵⁾ seri’ ile gidüb geldüklerinde ġaribiñ irsāl eylediġi su’danü’l-ġül ve ma’iyetiyle ⁽¹⁶⁾ olan yigirmi biñ ‘asker olduğunu ifade itdüklerinde Cemirķān ziyāde kuvvet-i ḫalb bulub ⁽¹⁷⁾ ‘asākır kaçāna cümle eyledi ol daḫı leşkeriyle varub bir birlerine kaşışdılar ve āteş ⁽¹⁸⁾ ḫarbi iş’āl düb ortālıġı ka’ka’a-i silāḫ iḫtilāf ḫarb ramāḫü aşvāt ⁽¹⁹⁾ dilāverān ve saḫil esbān irtifā’ şadā ve şiyāḫ olındıġı ra’d kāşif yāḫüd ‘ād ve semüde ⁽²⁰⁾ hebüb iderek reyḫ ḫulaḫları şāġır itdi verizān olan ḫün ve cezmini mānend ⁽²¹⁾ bu ḫalmün eyledi bu ḫāl münetihü’l-ahvāl şabāḫdan aḫşāmedeñ mümtad olduġda iki ⁽²²⁾ taraf ‘askeri çekilerek ordugāhlarına nuzül itdiler ol gice Ḳorcān ḫavmini ⁽²³⁾ tefķid idüb şülüşünden ziyadesi telef olduğunu görmekle umerāsına “Yārın ben meydāna ⁽²⁴⁾ ve mefām ṭ’an ve zārbde pāydār olurum düşman ordusunda bulunan dilāverānı şayd ve şikār ⁽²⁵⁾ iderüm ve soñra ḫalanarıñ ḫālî ḫolaydır.” diyüb bitavtet itdiler şabāḫ olduġda tarafun ⁽²⁶⁾ tertib şūfuf iderek “En evvel meydānı ḫarbe refṭār ve kendüni iki şaf arasında izḫār ⁽²⁷⁾ iḫtidār ve şecā’atını medḫ ve şenā ile ve

şafını ibrâz iden Melik orcân ben olub arşuma ⁽²⁸⁾ gelecek adam orak ve alîlü'l-
ifân olmasun ve şol nevâhiye uramasun [468a] ⁽¹⁾ baña ancak mevti arşusına oymuş
ve fûnûn-u harb ve cidâli örgenmiş olanlar kesenlerini ⁽²⁾ oltukları altına oyub
gelsün.” diyerek Cemirân ve Su'dânı iş bu kelâm ile ızdırdı ⁽³⁾ anlar ol vakit 'alemler
tahtında ururlardı onların biri ıayum dirken bunu 'âmîr-i abîlesiniñ ⁽⁴⁾ mademi
ıub orcân ile muhârebe ve mezâriyeye başladı bir sa'at adar aralarında ⁽⁵⁾ kerüfer
olub ba'de orcân medem mez kûru göğsinde urub zemîne düşürdü ⁽⁶⁾ ve haddimleri
oşub esîr götürdiler.

Ba'de ikinci ve üçüncü ve hakeza yedi muaddim ⁽⁷⁾ yanuna ıdıysa da
cümlesini esîr itdi bu keyfiyeti Cemirân gördükde şabra mecâl ⁽⁸⁾ bulmayub esebini
sev idüb orcâna ıdı ver bir birine hücum idüb uttal ve cidâl ⁽⁹⁾ ile meşgûl aldular
tâ şems tâbân gurûb ile ihticâb itmege tearrüb itdükde Cemirân ⁽¹⁰⁾ orcânıñ cümle
ve 'amûd ile şadrına urub zemîne düşürdü ve ulmân ve 'âvân bitişüb ⁽¹¹⁾ sürerek esîr
getürdüğünü 'asker-i küffar gördükde efendilerini tahliş itmek için ⁽¹²⁾ 'asker-i islâma
hücum ve bir biriyle arışub bir sa'at geçmeksizin ekseriyesi matûl ⁽¹³⁾ ve bâ-kays
firâra yüzütub aralarını düşmene virdiler digerler daı nişfû'l-leyle adar ⁽¹⁴⁾ ta'kîb
ve ellerine düşen kimseleri hayatından tarib idüb anâyım ve fire ile dönüb ⁽¹⁵⁾
orduahlarına geldiler. ba'de orcâna islâmî 'arz ve küfre maşır olmala atlı idüb ⁽¹⁶⁾
başını Melik arîbe müjde ile gönderdiler. Şehrazâd hikâyeden bu maale geldükde
şabâh-ı tarib ⁽¹⁷⁾ itdüğünü görüb sükût eyledi.

(18) **ALTI YÜZ ALTMUŞ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁹⁾ Şehrazâd kelâma aâz idüb dir ki: Melik orcân'ıñ ordusundan olan
menhizmeler Melik ⁽²⁰⁾ celinde varub inhizâm mâddesi olu atlı olundugunu ifade
itdüklerinde şiddet-i ⁽²¹⁾ ahrından bayılıb yere düşdü ve ifade itdükde cemî' nevâb
ve kâi'maâmlara o emri taıdıub ⁽²²⁾ silah aldırmasına muktedir olanları toplayub
seri'a ve 'acele gelsünler diyü yazdı.

⁽²³⁾ Melik mezkûr cem' 'asâkir ile meşgûl iken Cemirân ve Su'dânü'l-ül
'asker cerâr ⁽²⁴⁾ ile geldüklerini gördükde her ne adar bunlarıñ haından gelmek
olay isede biz rahatda ⁽²⁵⁾ iken bu belâ sebep üzerümeze düşmedi ve yüzünü 'acîbe

çevirüb “Ey kelb! Bunları ⁽²⁶⁾ sen bize celb itdiñ ve seniñ getürdügiñ hediyeür dinüm haqqıçün eger bunlardan ⁽²⁷⁾ öfkemi alamaz isem ibtidā seni qatı ve ĩ’dām iderüm.” didi.

‘Acĭb iş bu Melik Cülenden ⁽²⁸⁾ tehdidi işitdükde maħzün ve mağmüm olub iki taraf hıyāma nüzül ve zālām-ı leylī [468b] ⁽¹⁾ hulül itdükde ‘aşiretine “Ey birāderler! Ma’lūmuñuz olsun ki Melik Cülend bizi ġarĭbde ⁽²⁾ ħimāyet idemez rāy budurki ħalq uyuduğda buradan qaçub Melik yā rab ben qaħtılına ⁽³⁾ varalum zĭrā Melik mūmā-ileyh devlet ve kuvvetde Melik Cülend’den ekşerdir.” didükde cümlesi ⁽⁴⁾ reyine muvāffağat ve gice yarısında ħaymeleri pĭşğāhına āteş yaqub uşulca ⁽⁵⁾ şıyrılıb gıtdiler.

Şabāħ olduğda farĭkinüñ ‘askeri tertib ve şaflarını tersĭf ⁽⁶⁾ ve taşvĭb idüb eñ evvel meydāna ħuruc ve bāzārgārzār ve levc iden su’dan olub ⁽⁷⁾ meydānda cevelān şecā’at ü kuvvet ile kendüne medħ ve beyān idüb arslān gibi bāyidār ⁽⁸⁾ olduğda yanuna bir merd dilāver qağub muħārebesine başladığda belā imhāl qatı eyledi ⁽⁹⁾ ve oğullarını qağırub merqūmı āteş üzerine kebāb idüb ħuzūrına nefdīm ⁽¹⁰⁾ itdüklerinde laħmını egil ve ‘azimeti dişlerüyle parçalayub atdı Melik Cülend bu keyfiyeti ⁽¹¹⁾ gördükde ‘askerinden su’dān üzerine yüz süvāri gönderdi üzerine ħücüm ⁽¹²⁾ itdüklerinde kılıç ile şaldırub bir sa’at geçmezden iğdam ekşeriyessi ta’mme-i şemşĭr ⁽¹³⁾ ve bā-qaşıs öñüne qoyun gibi sürerek qaçırdı.

Melik Cülend bu mel’ūnuñ üzerine ⁽¹⁴⁾ bir qaç biñ süvari ħücüm itsun diyü emr ve derħāl on biñ qadar dilāver üzerine ⁽¹⁵⁾ deryā gibi şaldırdıklarında her ne qadar seyfi-ı tebār ile bĭ-‘aded qaşĭr ola ‘imār ruħlarını ⁽¹⁶⁾ dārü’l-buvāre irsāl itdiysede keşret dā’imā şecā’ate ġālib olduğı müsellemler zū’l-iştıbsār ⁽¹⁷⁾ olmağla Su’danı tegāşir-i ricāl ü ħücüm ebṭāl ile bĭ-tāğat qalub nihāyetül emr esĭr ⁽¹⁸⁾ iderek Melik Cülend ħuzūrına getürdiler. Her ne qadar ehl-i islām Su’dān’uñ müsā ‘desine ⁽¹⁹⁾ şed’anān itmüş iselerde yetişemeyüb gice daħı girmüş bulunmağla iki farĭk ⁽²⁰⁾ ordugāhlarına çekilüb bitavtet itdiler ancak ehl-i islām su’dān için kesĭrü’ş-şelem ⁽²¹⁾ olub ne egil ve şarb ve nede menām ile itdiler lakin Cemirqān ‘askere teselliye virüb ⁽²²⁾ “Yarın ben meydāna qağarım ve rü’sāllerini esĭr iderümde su’danı fedā ideriz ve ħaqqıl ⁽²³⁾ ve ‘alā ħāzretleri ‘alā gel ħāl bize müsā’id ve ma’in ve dinmez ħaqq olmağla küffānıñ ⁽²⁴⁾ i’mārlarını istilāb idelüm.” didükde qalblerini tazmĭn idüb qaldılar. Fāma Melik Cülend ⁽²⁵⁾ ħaymesine varub serir salṭanata cülūs itdükde Su’dān’uñ ġül yanuna iħzār ⁽²⁶⁾ ve “Ey

eḥas ‘Arab benüm oğlum Ƙorcānı kim ƙatlı itdi.’ diyü suāl Su’dān ‘‘Anı Cemirƙān ⁽²⁷⁾ ƙatlı itdiysede ben atını kebāb idüb ekl eyledüm.’’ didi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale ⁽²⁸⁾ geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(29) **ALTI YÜZ ALTMUŞ DÖRDÜNCÜ GİCE**

[469a]⁽¹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Melik Cülend Su’dān’uñ kelāmını işitdükde ‘aġlı ⁽²⁾ başından gidüb cellād diyünde ve ḥuzuruna geldükde ‘‘Şol kelebek başunu kes.’’ diyü emr ⁽³⁾ cellād daḥı seyfini çeküb Su’dana geldükde Su’dan bağlarını ƙuvvet-i şedide ile kesüb ⁽⁴⁾ ve cellādın ƙılıcını elinden alub başunu kesdükden sonra Melik-i Cülend üzerine şaldırdı.

⁽⁵⁾ Melik Su’dān’uñ hücumunu gördükde kendüni tahtından atub kaçdı Su’dan ḥazirine ⁽⁶⁾ hücum idüb yirmi kişi ƙadar ƙatlı ve baġısı önünden firār ve ‘asker küffārda ⁽⁷⁾ ġalġale-i yebda idüb ne aldugunu kimse bildi Su’dan ise şaġa ve şola urub ⁽⁸⁾ kendüne bir yol peydā eyledi tanlaruñ ordugāhlarından ƙıġub ehl-i islāma ⁽⁹⁾ azımet eyledi. Pes ehl-i islām-ı ‘asker-i küffārda vuġu’ bulan ḥelecandan ƙalblerine ⁽¹⁰⁾ ra’b gelüb şāyed onlara imdād geldi dirken nā-gāḥ Su’dan yanlarına ƙıġa geldi ⁽¹¹⁾ ƙarşulamaġa ƙıġub selāmet ile tehnie itdiler ve şüret-i hülāşından suāl ol daḥı ⁽¹²⁾ nice olduysa naġlı ve irād eyledi.

Fāmā Melik Cülend Su’dan gitdükden sonra maḥaline ⁽¹³⁾ rücü’ ve kaçmuş olan vüzerāsı yanuna gelüb Melik ‘‘Vāḥ eger firār itmesemüş olaydum ⁽¹⁴⁾ Su’dan beni ƙatlı ve ā’kil iderdi ve yanunda bir zerre ƙadar beni görmezdi didi vüzerā ⁽¹⁵⁾ efendüm anıñ gibi böyle diyü görmedüñ lakin yarın cümlemiz birdenbire üzerlerine ḥamle ⁽¹⁶⁾ idelim ve cümlesini at ayakları altında bıraġalum diyü bu ve cümle karar virüb ƙaldılar ⁽¹⁷⁾ fāma ehl-i islām bir yere gelüb nuşret ve Su’dan’uñ hilāşile memnün ve mesrūr ⁽¹⁸⁾ ƙaldılar ve Cemirƙān ben yarın meydān ve ġāye ƙıġub bin illā ƙıran ideceġimi müşahid ⁽¹⁹⁾ ve ‘ayān ve şol küffārḥā-i kessārdan selb a’amār ve cehenneme irsāl iderüm ve böyle niyet ⁽²⁰⁾ itmeġe ibtidā şaġa ve şola hücum ve ba’de şavb Melik Cülende şaldırub ‘‘Anı ⁽²¹⁾ ƙatlı itmeġe sa’i iderüm siz benüm ol tarafa müteveccih olduğumu görmediniz de arƙamdan ⁽²²⁾ düşüb inema’ sa’y idüñ.’’ didi.

Ol gice bu ittifaġ üzere yatub şabāḥ olduğda ⁽²³⁾ asker-i ferīġin şaġlarını tertib ve tezbīn ve en evvel meydāna kendüni atan Cemirƙān olu ⁽²⁴⁾ ortaya varub ṭevaridikde

taraf-ı şahradan büyük toz ve ğubār kıopub akıtari ⁽²⁵⁾ sedd dav nehār zulumet-i leyle tebdil idüb altından silāh ile müftehir ve rimāh ile ⁽²⁶⁾ meşhür arslan gibi dilāverler nümāyān olduĝda iki ferik tarafundan ādemler gönderilüb ⁽²⁷⁾ istikşāf haber-i haķik itdüklerinden fersān bir sa’atden Şonra gelüb küffāra ne ki ⁽²⁸⁾ ve bu kalan leşker-i Melik ĝarib ‘askeri olub kendüsi dahı bizzāt gelduguni ifāde ⁽²⁹⁾ itdiler ve ehl-i islām haberdārları Melikleri ĝarib ve m’aiyyetile cünüd bi adü bi haşr [469b] ⁽¹⁾ gelüb vuşul bulduguni i’lān itdiler bu kelām meserret encām sāmia’yı Su’dan ⁽²⁾ ve Cemirķān vesāir dilāverine mesmü’ olduĝda cümlesi birden mülakatine şarf ‘inā ⁽³⁾ eytiler ve huzür yine vardıklarında asıllarından nüzül ve zemīn püs idüb tehniye-i ⁽⁴⁾ kudüm itdiler. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdigini görüb ⁽⁵⁾ süküt eyledi.

(6) **ALTI YÜZ ALTMUŞ BEŞİNCİ GİCE**

⁽⁷⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Ćün ehl-i islām kudüm ĝarib ile Őed-i zahr ⁽⁸⁾ miknet kesib ikdām ve kuvvet eylediler Meliklerini otaĝına götürüb taht āli bahtına ⁽⁹⁾ cülüs ve vāķı’alarını naql ve nuşret ile ķalbini menüs itdiler fāmā Melik Cülend ⁽¹⁰⁾ vüzerāsiyla bir yere gelüb Melik-i ĝaribün kudümünü taħķik itmekle bize bu belāyı nāĝihānı ⁽¹¹⁾ ancak ‘acib sevk eyledi varıñ Őol hınzırı yanuma getirün diyü birķaç kişı ⁽¹²⁾ irsāl itmüş ise de bir aşırını bulmamuş olmaĝla cānı Őakılub gördiniz mi Őol ⁽¹³⁾ cān ĝaddār nice bizi ķarındaşıyla fitne bir aĝubda kendüsi rāh-ı firāri ihtiyār eyledi. ⁽¹⁴⁾ Artuķ bizüm bir ķāremüz yokdur ĝarb ve kıtaldan mā’idā didi ve ol ĝün arām idüb ⁽¹⁵⁾ cenk ve ĝarbi terk itdiler fāmā Melik ĝarib ‘askerine taţmin ķalb ve “ĝaķ celle ⁽¹⁶⁾ ve ‘alā ĝazretleri bize nuşret virir hemān Őıdk-ı himmet ile muĝarebe idün.” diyüb ⁽¹⁷⁾ ol gice arām ve istirahat itdiler ‘aliü’ş-şabāh Melik Cülende bir mektüb yazub ⁽¹⁸⁾ birāderi sehīm elleyl ile gönderdi sehīm düşman ordusuna varub “Ben elçiyüm.” ⁽¹⁹⁾ didükde ba’dü’l-istizād Melik Cülend bengerede götürdiler.

Cülend “Seni kim gönderdi?” ⁽²⁰⁾ diyü suāl Sehīmü’l-Leyl ĝaķ celle ü ‘alā ĝazretleri anı ‘Arab ve ‘aceme pādişāh kıoyan ⁽²¹⁾ Melik ĝarib irsāl eyledi. İşte emr nāmesi diyerek mektübü virdi Melik ⁽²²⁾ Cülend mektübü alub açduĝda besmele ile iftitāh ve enbiyā-‘izām nāmıyla tezyin ve hedāye ⁽²³⁾ ĝamd ve onlara şalavāt yazıldıķdan Şonra selām-ı ‘alumin itba’ü’l-hedi vahşı ‘avākıb ⁽²⁴⁾ alırdı ve itā’a Melik-i alā-i ‘ali ve ittiba’ ķarık elhedi ammā ba’d “Ey Melik Cülend! Malümüñ ⁽²⁵⁾ olsunki

tevhîd bârî ile tecât dâr bin ve etbâ‘ enbiya ve mürselîn ile rızâyı ⁽²⁶⁾ rabü’l-‘âlemin hâşıl olur ve ibâdet itdugun eşnâm alınız ile yapub bizi onlar halk ⁽²⁷⁾ itdi.” diyü tapub halkınız eliniz ile i‘mâl ve baħr cehâlet ve humeķa talub hem ⁽²⁸⁾ ğâfil ve hem halka iġfâl iderseniz haķ sühâne ve te’Ali ve cüdina dellâl [470a] ⁽¹⁾ ve nice ve sail halk ve ĩcâd itmüş ki vücud ve vaħdâniyetine delâlet ider ez cümle şems ⁽²⁾ ve Kâmer ve bu nice nücum ve eflâk halk itdi ki seyr ve hareketleri zırtema teħâlif ve ihtilâl ⁽³⁾ idemez eñ efil olan şeylerde ĩ‘tibâr olunsa insan kendü zâtında ve nuṭuġa ⁽⁴⁾ iken böyle vücuda gelüb ‘aql u idareñ ve havas hamse ile haķâyık-ı eşyâya keşf ⁽⁵⁾ ve ıttılâ‘ ider diyerek bu vâdiden vafır delâl ve hücec ve naşâyih cemîle sevķ itdükdün ⁽⁶⁾ sonra işte benüm mektübüm size vâşıl olacaķ hayn ve şolunda dîn-i kavim islâma ⁽⁷⁾ duħül ve ħuzûriye tâ‘at ve istiķâmetle mesûl idesüz ve hemde bir ederüm ‘acĭbi tarafıma ⁽⁸⁾ irsâl idesiz zĭrâ peder ve mâderümi katl itdugunde ġayri bunca fitne ve fesâd ⁽⁹⁾ sebep oldu ve ħün beni adım rüy-ı zemîne rızan eyledi. Şimdi beni size naşihat ⁽¹⁰⁾ ve ħoķķa da‘vet ve uşulden ħâric bir şey teklĭf itmedüm kabûl iderseñ febihâ ⁽¹¹⁾ itdiġün ħalde aramızda kılc fişâl virir diyü yazdı.

Melik Cülend mazmûn kâbĭ ⁽¹²⁾ fehm eyledinde Sehĭmü’l-Leyl “Sen efendüne söyle Melik Cülend ebâ ve ecdâdunuñ dinlerini ⁽¹³⁾ terk idemez ve senüñ ħarındaşuñ ‘acĭb kaçub gitdi bir de yükdür ve bulmuş olaydum ⁽¹⁴⁾ anı senden ol katl iderdim zĭrâ kendü memleketimde arâm ve istirâhat ile oturur ⁽¹⁵⁾ iken böyle fitneye sebep oldu varamazda ħarb vaķit elinden başķa cevâb bu ķadar.” ⁽¹⁶⁾ diyü ħitam kelâm eyledi. Sehĭmü’l-Leyl daħı Melik-i ġarĭbe varub Cülend cevâbını ⁽¹⁷⁾ ‘arz itdi ħarb ve cidâle ‘azĭmet idüb evvel gice ķaldılar. Şehrazâd ħikâyeden ⁽¹⁸⁾ bu maħale geldükde şabâħ-ı takrib itdiġini görüb süküt eyledi.

(19) **ALTI YÜZ ALTMUŞ ALTINCI GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dirki: Ėarĭb şabâħ olduķda ‘askerini meydânda ⁽²¹⁾ tertĭb ve taşfif esliħa-i mükemmele ile tezyĭn ve terşif idüb galgale-i tekbĭr ve sadâyı ⁽²²⁾ ķavs ve nefir ile â’leme velvele virdi ve Melik Cülend daħı ‘askerini meydâna ibrâz ⁽²³⁾ ve tanzĭm şufûf ve tertĭb müzeyyen ve elûf ile heybeti iħrâz eyledükde meydâna eñ evvel ⁽²⁴⁾ ħurûc be süllem kıtale irtikâ ve ‘urûc iden Cemirķân olub beynü’l-ferikĭn ezhân halka ⁽²⁵⁾ ħayret ve yerine kadar seyf ile oynayub ve rimaħ ve sinan ile eseb arķasında teķallüb ⁽²⁶⁾ idüb beni bilmüş olan kesân ta’rĭfa ħâcet mes itmez

ve selyan kimseler ⁽²⁷⁾ ben Cemirķān olduğum bildirüb niçe farsa-yı ta‘me-i şir ve sinan ve nice dilāver anıñ ⁽²⁸⁾ rüy-ı zemінде hūnlar ya’nı rızan eyledüm imdī bana faqat şecā‘at ile ma‘rūf ve istilāb [470b] ⁽¹⁾ ervāh ile mevşūf olan kimse yanuma çıksın fāmā ‘āciz kesilan ve heyca meydānında ⁽²⁾ bī-ķuvvet ve bi dermān yanuma uğramasun işte ben Melikūñ oğlu ķūrcan Cūlendi ⁽³⁾ ķatl iden benüm öfkelerini alan var ise yanuma gelsün diyü bu ve cümle-i hālini ī‘lan ⁽⁴⁾ itdükde Melik Cūlend oğlınıñ nāmını işitdükde a’klı başından gidüb ‘asker ⁽⁵⁾ ve ricāline amān “Bu kelbi bana getirüñ atını yeyüb ve kanını içerüm ve haķķından gelene ‘ömründe ⁽⁶⁾ görmediği şeyler ile ikrām iderüm.” didükde yüz süvārī Cemirķān üzerine hücüm ⁽⁷⁾ itdüklerini gördükde ol daħı üzerlerine şaldırub ateş-i haşebde itdiği ⁽⁸⁾ gibi öylece içlerinden girüb çıkarak ekşerini ta‘maşır şimşir ve bakıllarını ⁽⁹⁾ inhizām idüb kaçdıkları Melik Cūlend Cemirķān’dan işbu keyfiyeti gördükde cümle ‘askerine ⁽¹⁰⁾ cümle itmelerini fermān anlar daħı deryā gibi Cemirķāna şaldırdıklarını Melik-i ğarīb ⁽¹¹⁾ gördükde ol daħı ‘askerine cümle itmelerini emr itmekle birbirlerine ķarışub ve kanlar ⁽¹²⁾ ırmaķ gibi aķub mızrāķ şudüre ve süyūf nuħüre ve sihām mesmūma ervāh-ı enāmı ⁽¹³⁾ iķtiķāf ve rāmaħ muķaveme nüfūs başlarını iķtiķāf ider ķaldılar ve bu vech üzere ⁽¹⁴⁾ şabāħdan tabāħışam müstemir ve müstedām ķalub ğarīb şems takrib itdükde infişāl ⁽¹⁵⁾ delālī ara yerde nidā itmekle her bir ferīķ ordugāhına gitdiler.

Ĝarīb cemā‘atiyle oturduķda ⁽¹⁶⁾ “Ben şol ‘acībūñ her ve neyden ğāyet maħzūn ķaldım ve bilem nereye gitdi ve bu cihetden ⁽¹⁷⁾ ğāyet ķahırlandıım zīrā ufķa mı indin alamadım ķahırından ölürem.” didükde Sehīmü’l-Leyl ⁽¹⁸⁾ “Efendüm izniniz olur ise düşman ordusuna gideyüm ol kalb ğaddārıñ haķıķat ⁽¹⁹⁾ haberini alayım.” didi Ĝarīb “Var git bu kifāyeti bil.” didükde sehīm kisve seni ⁽²⁰⁾ tebdīl ve küffārūñ libasını giyüb toĝru şeminūñ ordusına vardı ve ‘asker ile ķarışub ⁽²¹⁾ merķūmun harb ve cidāldan sekran uyumuş bulunduğundan toĝru ve Melik Cūlendūñ ⁽²²⁾ oķaĝına varub girdükde Melik seryezde uyuduğunu ve yanunda kimse olmadığını ⁽²³⁾ görüb bunca tayyār burnuna teşmim eyledi.

Melik oy hevesi mevt-i meşbasında olduķda ⁽²⁴⁾ anı bera-i harama buryub ķaldırarak getürdi ve toĝru Melik ğarībūñ hużūrına ⁽²⁵⁾ girüb önüne koydı Ĝarīb “Bu nedür ey Sehīm!” didükde “İşte sana Melik Cūlend ⁽²⁶⁾ bin gergeri götürdüm ve burnuna bir miķdar serki koyub ifāķāt itdükde kendüni ⁽²⁷⁾ islām beyninde bulub benzediyüm.” diyü suāl Sehīm “Sen Melik Ĝarīb’ūñ hużūrundasun .”⁽²⁸⁾ didükde

Cügend “Efendüm bana ‘afv idüb sana lâıyık mu‘āmele ile ihşān buyur ⁽²⁹⁾ zīrā benüm zenbim bu kadar bu fitnenüñ bir ederiniz ā‘cayibdir.” didi. Şehrazād hikāyeden [471a]

⁽¹⁾ bu maħale geldükde şabāħ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(2) **ALTI YÜZ ALTMUŞ YEDİNCİ GİCE**

⁽³⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Melik Ğarīb Cügend’üñ kelāmını işitdükde “Sen ‘Acīb ⁽⁴⁾ nereye gitdügünü bilmez müsün?” diyü suāl Cügend kaġı yire gitdügünü bulduguna yemīn ve kašem ⁽⁵⁾ eyledükde Ğarīb anı ħabise koymalarını tenbih idüb nevme teferrü’ itdiler Cemirķān ⁽⁶⁾ ħaymesine gitdükde ‘aşiretine “Ey aĥvān! Ben bu gice bir şey yapmasına niyet itdü ki ⁽⁷⁾ yüz eflāġı cümlemize virir.” didi. ‘Aşireti “Ne ideceksün biz senüñ emrini sāmī’.” ⁽⁸⁾ didüklerinde Cemirķān “Siz silāħunuzu giyüb kimselere sezdirmeksizin ⁽⁹⁾ ordudan çıkub küffārüñ ordugāħlarıñ etrāfına taġalub beni muntażır ķalüñ ⁽¹⁰⁾ tekbir itdugumi işitdiniz birle ordularına hücum idüñ.” diyü tenbiye ol vechle ⁽¹¹⁾ çıkub müsta‘id olarak tekbire muntażır ķaldılar ta ki Cemirķān ķalkānını çalub tekbir ⁽¹²⁾ ile ref‘ şüret itdinde cümle ‘aşireti tekbir çekub küffār içine taldılar merķūmun ⁽¹³⁾ ħalāvet nevm ermesinde ol belāyı nāġihānı işitdüklerinde ne olduğunu bilmeyerek ⁽¹⁴⁾ birbirine girişdiler ve inhizām yolını ķaşd idüb şehre toġru çekilüb gitdiler ⁽¹⁵⁾ ise de Cemirķānıñ cemā‘ti onlar ile ihtilāt idüb derün-u beldeye girüb istilā ⁽¹⁶⁾ itdiler.

Bunlar bu ħalde ķalsunlar Melik Ğarīb ol ħareket ġovġa düşman ordusunda ⁽¹⁷⁾ ħuduş itdİğini görmekle cümle ‘askeriyle süvar olub maħal vaķ‘aya takrib eyledi ⁽¹⁸⁾ ve Sehīmü’l-Leyl atunı sürüb orduyu düşmana girdükde benü ‘ām ve Cemirķānıñ itdügünü ⁽²⁰⁾ bilüb gelüb Ğarīb’e ħaber virdi Ğarīb Cemirķān’a ħayırlı du‘ālar idüb ol gice ⁽²¹⁾ arām eyledi ve ‘aliü’ş-şabāħ küffārıñ ordugāħlarında ķalan ‘asākire hücum idüb ⁽²²⁾ cümlesini tarumar itdiler ordularını yaġmā ve ġāret idüb esliħa ve zehāyir vesāir ⁽²³⁾ şeyler ile ellerini taldırdılar ba‘de Medīne-i ‘ameline girüb Melik Ğarīb Cügend’üñ ⁽²⁴⁾ taġtında temkin ve Melik mezkūrı yanuna celb ve islāma da‘vet idüb icābet ⁽²⁵⁾ itmediğinden şehir ķapusunda şulb eyledi ve Cemirķāna hil‘atlar giydürüb ‘ummān ülkesini ⁽²⁶⁾ ana ināyet eyledi ve şafā ve raħātla oturub düşmanlarını şikest ve e‘dāsını ⁽²⁷⁾ hezīmet itdi ise de birāderi ‘acibden bir ħaber olmamaġla ol cihetten mahzün ķaldı. ⁽²⁸⁾ gicelerüñ birinde uyur iken müħevvil u muħavvef bir düş görüb uyandukda birāderi ⁽²⁹⁾ Sehīmü’l-Leyl isteyüb “Ben bir rüya gördüm şöyle ki ben

seninle vāsi‘ ve boyuñ [471b] ⁽¹⁾ bir dereye bulunub üzerümüzden iki murğ inüb ikimizi kapub götürdiler.” didükde ⁽²⁾ Sehīm “Ey melikü’z-zamān bu rüya bizüm büyük bir düşmanımız var diyü delālet ider andan dāima ⁽³⁾ hızır üzere olmaluyız.” didi ve ol gice ğarīb bīdār alub řabāh olduda esebini ⁽⁴⁾ istedi Sehīm “Ey birāder! Nereye gideyorsun.” didi.

arīb “bugün canım pek řayıqladı ⁽⁵⁾ tařraya gitmek ve orada birkaç gün eğleneyüm istedüm.” didüde arīb “Ey Melik! ⁽⁶⁾ Ma‘iyetinle birkaç süvāri ol didiyse de ben senden ğayri kimseyi ellemem.” diyüb ⁽⁷⁾ ikisi ma‘a esebe süvār ve beriye ve üffāra ‘azīmeti arar itdiler ve dereye ormandan ⁽⁸⁾ ormana gezüb tā birgün envāi‘ eřcār ile mültef ve řunūf ezhār ve etyār ile muhtu ⁽⁹⁾ bir yere gitdüler ki řoyı selsebil ve elhān-ı marĝı řifā-yı alb ‘alil ve meyve ⁽¹⁰⁾ ve esmāri lezīz ve zālī zālīl idi orada inüb semarından ā’kil ve ābindan nūř idüb ⁽¹¹⁾ gölgesinde arām veistirāhat istediler ve luf-ı hevādan uyhuya varub ⁽¹²⁾ uyudılar. řehrazād hikayeden bu maale geldinde řabāh-ı takrib itdiĝini görüb ⁽¹³⁾ sukūt eyledi.

(14) **ALTI YÜZ ALTMUŞ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹⁵⁾ řehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: arīb ve Sehīmü’l-Leyl uyhuya varub yatur iken ⁽¹⁶⁾ iki ‘ifrīt cū havādan üzerlerine inüb her biri birini kaldırub uçdılar ⁽¹⁷⁾ ve felek eřire lahav istediklerinde ğarīb ve sehīm bīdār olub kendülerini beynü’s-semā ⁽¹⁸⁾ ve elarz mu‘alla oldugunu onları aldıran ve ‘ifrīt ve cin gürühundan olub ⁽¹⁹⁾ bir yanūñ bařı kelbe ve diĝeri maymūna meřabih ve tül ve āmetleri hurma aĝacı gibi ⁽²⁰⁾ řa‘irleri ise eseb uyruĝına mümařil ve tırnakları arslan pençesine meřabih ⁽²¹⁾ oldugunu görüb la havle vela uvvete illa bāh diyerek dehřet ve řayretde aldılar ⁽²²⁾ ve bu keyfiyetüñ sebebi řu oluyor ki cin meliklerinden “Mar‘ař nām melikūñ Sā‘ik nāmunda ⁽²³⁾ bir oĝlı var idi ve anlar cin-i řāifesinden Yıldız nāmunda bir mařubası olub ğarīb ⁽²⁴⁾ ve sehīmūñ iāmet itdükleri dereye uř řüretinde müctemī‘ idiler arīb anları ⁽²⁵⁾ marĝ zannıyla o ile urub řā‘iki iřābet ve anını rızan olmaĝla yıldız anı ⁽²⁶⁾ olub pederinūñ sarāyını kapusunda bıraĝub gitdi.

apuları Sā‘iki pederine ⁽²⁷⁾ götürdüklerinde Mar‘aş “Benüm oĝlumı kim urdı.” diyü suāl oĝlı daı “Her ne adar ⁽²⁸⁾ nez‘ hāletinde ise de gözlerini aub beni

berāyı vīdīū'l-‘ayunda urdı.” [472a] ⁽¹⁾ diyüb teslim-i rūḥ eyledi. Mar‘aş oğlından bu sözi işitinde derḥāl iki ⁽²⁾ ‘ifrīt gönderüb Ğarīb ve Sehīl’i kaçub yanuna götürdiler.

Çün Mar‘aş ğazab ⁽³⁾ ḥāletinde idi. Mehūl şüretde bulındılar ki başı tağ gibi dert baş ile zuhūr ⁽⁴⁾ biri fil ve biri arslan ve diğeri kaplan ve dördincisi ayu başına benzerdi ⁽⁵⁾ ğarīb ve sehīm ‘aқılları başlarından gidüb ḥirān ṭurdılar “Götürün ‘ifrītleri efendüm ⁽⁶⁾ işte oğlını vādīū'l-‘ayunda қatl iden bunlardur.” didüklerinde Mar‘aş şiddet-i ğazabından ⁽⁷⁾ burun ve ağızından kığılcımları saçub “Ey üns ṭatğasınūñ göbekleri niçün benüm ⁽⁸⁾ oğlumı öldürdünüz ve cigerümi yaқtınız didi. Ğarīb “Senūñ oğluñ kimdür ve kim ⁽⁹⁾ görmüş.” didi.

Mar‘aş Ğarīb ḥaқ cel ve ‘alā ḥazretleri yemīn itdüklerini ⁽¹⁰⁾ işidüb ve kendüsi ateş perest oldığı ḥasbile “Benüm ma‘būdumı götürün.” diyü ⁽¹¹⁾ emr ‘avūna daḥı sür‘atle altundan ma‘mūl bir maḅal götürüb ateşini yaқdılar ve içine ⁽¹²⁾ baзі eczā atub rengarenk içinden elvān çıқduқda Mar‘aş ol ateşe secde ⁽¹³⁾ eyledi. A‘vān, Ğarīb ve Sehīme “Siz niçün secde itdünüz.” didiler. Ğarīb ateşi ⁽¹⁴⁾ söküb şaymağā başladı ve “Biz ol ateşi yaradan ḥaқ celle ve ‘alā ḥazretlerine ⁽¹⁵⁾ secde iderüz.” didi. Mar‘aş’uñ ğazabı dahā ziyāde müştedd olub “Bunlarıñ ⁽¹⁶⁾ ellerÜni ve ayaklarını bağıında ateşe ilkā idün.” didi.

A‘vān koşub Ğarīb ⁽¹⁷⁾ ve Sehīmūñ el ve ayaklarını bağıayub ateşe ilkā ideceklerinden sarāyuñ divārlarından biri ⁽¹⁸⁾ maḅalūñ üzerine düşüb ateşi söndirdi ğarīb tekbir itmekle Mar‘aş “Ġālība ⁽¹⁹⁾ sen siḥirbazlığı bilürsün.” didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḅale geldinde şabāḥ-ı taқrib ⁽²⁰⁾ itduguni görüb sükūt eyledi.

(21) **ALTI YÜZ ALTMUŞ TOҚUZUNCİ GİCE**

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki: Ğarīb civaya ṭaşdī idüb Mar‘aş’a “Vāh! Ben sāḥir ⁽²³⁾ degilüm ve senūñ ‘ibadet itdigün ve ma‘bud didigün ele ölmüş olaydı divārı ⁽²⁴⁾ üzerinden def idüb қurtulur idi.” didi Mar‘aş ziyāde ğazaba gelüb anları ⁽²⁵⁾ ḥabse ilkā ve cinlere odun götürmelerini emr ve boyuñ başın idüb ateş yaқdılar ⁽²⁶⁾ ve kendüsi cevāhir-i nefise ile muraşşa‘ ve altundan ma‘mūl bir taḥta binmuş ve fil üzerinde ⁽²⁷⁾ oturmuş ve şunūf cin etrafını almüş olduğu ḥalde meydan ateşe çıқub ⁽²⁸⁾ ṭurdı ve ğarīb ile sehīmi celb itdüklerinde ol ateşi ‘azimeyi görüb [472b] ⁽¹⁾ ḥaқ celle ve ‘alā ḥazretlerine ilticā ve tevessül itmege başlayub bāzinallah teā’li mağribden ⁽²⁾

temşir kabir siyāh belūṭ zuhūr idüb deryā gibi yağmur yağmağa başladı ve ol ateşi ⁽³⁾ aḥmār idüb söndirdi.

Mar‘aş bu kifayetten ḥavf idüb saray-ı Cünlende ⁽⁴⁾ kaçdı ve vüzerāsun “Size ne dırseniz bu iki kişinüñ ḥalinden.” didükde merķūm ⁽⁵⁾ “Efendüm bunlar ḥaḳ üzerinde ölmemiş olaydular ateşe ol kifāyetleri vukū‘ bulmamışıdı ⁽⁶⁾ ve bir anlar ḥaḳ üzerinde olduklarını cezm iderüz Mar‘aş daḥı fi elvaki‘ banada ⁽⁷⁾ ateşüñ ‘ibadeti bir şey degıldür eğer ma‘būd olmuş olaydı kendüsi dīvārdan ve bārāndan ⁽⁸⁾ ḥıfz iderdi ben ateşi yaradan ve ḥalk idene ölü ḥit ile ikrār itdüm siz ne dırsinüz?” ⁽⁹⁾ didi cümlesi “Biz sana tābī‘ ve sāmi‘.” didüklerinde derḥāl gönderüb Ğarīb ⁽¹⁰⁾ ve Sehīmi maḥbesün ḥandan götürdürüb Ğarīb’i alnundan teḳbil eyledi ve ḥazırın daḥı ⁽¹¹⁾ ellerini öpüb Mar‘aş onları biri şağa ve biri şola iclās “Vāy ünsi! ⁽¹²⁾ Bize gelme şehādeti telķīn ile diyü iltimās oldıḥı ta‘lum idüb cümlesi ḳalba ve ḳalba ⁽¹³⁾ islāma duḥul itdiler ve Ğarīb ile oturub aşl ve neslinden suāl ol daḥı ⁽¹⁴⁾ e‘dā keşīrāsını ve anlar ile vukū‘ bulan muḥārebelerini birer birer naql ve bin kendü ⁽¹⁵⁾ ḳomam için ḥavf iderüm zīrā birāderüm ‘acīb mādemki ḳayd ḥayātdadır benüm aşla ⁽¹⁶⁾ raḥātım olmaz.” didi.

Melik Mar‘aş “Ey Ğarīb! Ben anlaruñ ḥaberini götür anı gönderürem ⁽¹⁷⁾ ve ben seni şimdi ḳoyuyramam.” diyü ‘avanelerinden biri Ḳılcān ve biri Ḳorcān nāmında ⁽¹⁸⁾ aḥzār idüb “Siz bilādına varuñ Melik Ğarībüñ cünūd ve ‘asākirinden ḥaber alunda ⁽¹⁹⁾ gelüñ.” diyü gönderdi.

Bu ḥāletde kalsunlar geledüm Ğarīb’üñ cema‘ati Ğarīb ⁽²⁰⁾ ve Sehīm çıḳub gitmişler idi şabāḥ olduḳda ‘aliü’l‘āde sarāyı Ğarīb geldüklerinde ⁽²¹⁾ ḥademe va‘ Melik bunda degıldür seḥer ve ḳatında birāder ile binüb gitdiler didüklerinde ⁽²²⁾ vüzerā varkan devlet cümlesi binüb Ğarīb aramağa çıkdılar ve taḳılub eṭrāfa ⁽²³⁾ ve enkāfi arayub bulamadıklarında anlardan kat‘i ümīd idüb ağlayarak ve maḥzun olarak ⁽²⁴⁾ geldiler ve birḳaç tatar daḥı kabīrlerini aramaḳ için gönderdiler.

Pes Melik ‘Acīb’e birāderi ⁽²⁵⁾ Ğarīb ve Sehīmü’l-Leyl nā-būd olub eşerleri zuhūr itmeduguni mesmū‘i olduḳda ḡāyet ⁽²⁶⁾ mesrūr olub Melik Ya‘rib bin Kaḥṭanıñ ḥuzūruna girdi ve kifāyeti ‘arz ⁽²⁷⁾ idüb işte āḥiz intikām mevsimi geldi. “Eğer emriniz olursa bir miḳdār ‘asker ⁽²⁸⁾ ile bu ḳullarını i‘āde buyurub gideyüm ḥüḳmümi alayum.” didükde Melik Ya‘rib yüz biñ ⁽²⁹⁾ ‘askerden ziyāde virüb toḒrı memleket-i ‘ummāna

‘azîmet eyledi. Şehrazād [473a] ⁽¹⁾ hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ itdügünü görüb sukût eyledi.

(2) **ALTI YÜZ YETMÜŞİNCİ GİCE**

⁽³⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: ‘Acib ol ‘asker cerādı sūrmarūñ şehir ‘ameline ⁽⁴⁾ ve şol ve sāḡasında nüzül itdinde Su’dan ve Cemirḡān meḡatilesine çıkub muḡarebeye ⁽⁵⁾ taşdı itmüş iseler de düşmañ kişretinden ṡāḡat idemeyüb münhezima şehre girüb ⁽⁶⁾ teḡaşşun itdiler ittifāḡa Mar‘aş ṡarafundan ḡaber almaḡa gönderdiḡi kılcan ve kurcān ⁽⁷⁾ ‘ifrītler ol vaḡit gelmelerini teşādüf ve vukū‘ bulan keyfiyetlerde matla‘ olduklarında giceye ⁽⁸⁾ ḡadar ḡalub ḡalām-ı leyl başduḡda her biri birer kılıc alub ‘asākir-i küffāra şadme ⁽⁹⁾ itdiler ve gözlerinden ve aḡızlarından ateş şaḡub ḡādırlarından izn ‘āc ve raḡātlarından ⁽¹⁰⁾ taşuyuş iḡrāc idüb ḡatl ve ehlāñ muḡābile itdiler ve biz Melik ḡarībūñ ḡulamıyız ⁽¹¹⁾ Melik cin Mar‘aş bizi gönderdi diyü nidā itmege başladı ḡalırında ‘acib aḡvālını ⁽¹²⁾ şaşırub rāḡ firāre yüz çevirdi ve ma‘iyetiyle olan ‘asākir daḡı ṡaḡlara ve derelere ⁽¹³⁾ teşit idüb manzıḡından ziyāde tu‘me-i şumşir cin oldılar ve cümle aḡmal ve eşḡal ⁽¹⁴⁾ ve hazine ve eşyālarını bıraḡub gitdiler şehirde olanlar ise aşlā bir ḡaberleri olmamaḡla ⁽¹⁵⁾ ol nā-gāḡ zuhūr olan ḡāletlerden müte‘accib ve cinlerden ḡavf idüb kaldılar.

Fāmā ⁽¹⁶⁾ ol iki ‘ifrīb şabāḡa ḡadar düşmañ taḡıbden ferāḡat itmeyüb ṡaki güneş ⁽¹⁷⁾ ṡoḡduḡda gelüb şehirde olanlara melekleri ḡarīb ve birāderi Sehīmü’l-Leyl şaḡ ⁽¹⁸⁾ ve salim olub Melik Mar‘aş ‘anında miḡmān olduklarını ifāde itmekle cümlesi ⁽¹⁹⁾ memnūn ve mesrūr olub ḡudāya şükr itdiler ve ‘ifrītler Melik Mar‘aş’a ve Melik ḡarīb’e ⁽²⁰⁾ varub mācerāyı ḡaber virdiler ve ḡarīb bu vechle memnūn olub Melik Mar‘aş ⁽²¹⁾ nezdinde muṡminü’l-ḡātır ḡaldılar birḡaç ḡünden sonra Melik Mar‘aş ḡarīb’e “Benüm murādum ⁽²²⁾ seni gezdürüb Yafeş bin Nūḡ ‘aleyvessellem medinesini seyr itdirmekdür.” didi. ⁽²³⁾ ḡarīb “Ne ki emr buyurur iseñ maḡbūlmüdür.” didükde iki eseb isteyüb ḡarīb’i ⁽²⁴⁾ ve Sehīmü’l-Leyl olub gitdiler ve ol eṡrafında olan arāziyi seyr ve temāşā iderek ⁽²⁵⁾ tā medine-i mezkūreye vuşul bulduḡlarında ahalisi Melik Mar‘aşıñ melākātine çıkub ⁽²⁶⁾ aḡim alayı ile şehre idḡāl ve ḡaşr yafeşe çıkub serīr-i sulṡanuna cülūs ⁽²⁷⁾ itdiler.

Ba‘de ehali memleketi din-i islāma da‘vet ve anlar dīn iba‘ ecdādlarını terk ⁽²⁸⁾ itmeyecekleri cevāb ve yermüş iselerde va‘z ve naşihat ile cümlesi dīn-i islāmı [473b] ⁽¹⁾ kabūl ve şahādet haq ile memnūn oldılar ba‘de silāh odasına girüb seyr ve temāşā ⁽²⁾ itdiler. Ğarib orada aşılmış bir kılıc görüb “Ey Melik bu kılıc kimündür?” diyü suāl ⁽³⁾ Mar‘aş bu “Ĥazret Yafesūñ kılıcı ki anı üns ve cin anınla mukānla ider idi ⁽⁴⁾ ve anūñ ustası ĥakīm cerdūm olub üzerine ism-i a‘zam yazmuş idi ve kılıcūñ ⁽⁵⁾ ismi māhākdur her ne ki üzerine direşse i‘dām ider.” didükde Ğarib ⁽⁶⁾ “Murādım bu kılıcı görmekdür.” dimekle Mar‘aş birinden indürüb Ğaribe virdi ⁽⁷⁾ evvel dahı kininden çıkarub seyr itdinde tolı on iki ve ‘arzı üç kārış ⁽⁸⁾ olduğunu görmekle Ğarib “Bu kılıc buna layıkdır didi.

Mar‘aş “Eger anunla avreh bilür ⁽⁹⁾ iseñ al.” didükde Ğarib anı havāya şallayub elinde ĥiffeti tūy gibi görünmekle ⁽¹⁰⁾ ana hibe itdi ve oradan binüb seyr ve temāşāya gitdiler. Şehrazād ĥikāyeden ⁽¹¹⁾ bu maħale geldükde şabāh-ı taḥrib itdiğini görüb sükūt eyledi.

(12) **ALTI YÜZ YETMÜŞ BİRİNCİ GİCE**

⁽¹³⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ĥazreti Yafesin şehrinde ĥurūc ve baġ ⁽¹⁴⁾ ve baġçelerine girüb seyr ile meşġul kaldılar zīrā baġçelerūñ kaşları ġāyet ⁽¹⁵⁾ ve mūnaḳkaş ve aġaçları şemār ‘acibe ve kurum ġaribe ile mefrūş idiler vuşūlleri beynü’l-eḫrāf ⁽¹⁶⁾ cereyan ve tıyur zīni’metler envā‘i ve eşnāf idi ĥaşılı ol gündend mezkūr ⁽¹⁷⁾ baġçelerde şafā ve raħātla ḳalub aḫşam olduġda sarāyı yafşe dönüb geldiler.

⁽¹⁸⁾ Aḫşām ta‘āmı yidükden şonra ġarib Melik Mar‘aş “Ey Melik! Benüm merāmum memleketime ⁽¹⁹⁾ ve ‘asker ve cündüme varmaḳ isterüm.” didi. Mar‘aş “Vāh ey birader! Beni senün müfāreḳātıma ⁽²⁰⁾ tāḳātım yükdür ve bir māh geçemezden iḳdām seni gönderümem.” diyüb yanuna alıḳoydı ⁽²¹⁾ şafā ve raħāt ve ā’kil ve şurb ile meşġul ḳalub bir māh geçdükdend şonra Melik Ğarib ⁽²²⁾ memleketine gitmege taşmim Melik Mar‘aş’a “Bahr ĥāl bana izin virüb gönderesün.” ⁽²³⁾ didükde, Mar‘aş Ğarib’e ol ḳadar mücevherāt ve altūn ve ġümüş avanisi virdi ki ⁽²⁴⁾ taḫt ḥesāba dahil deġildi ve nazīri görememiş muraşşā‘ tāc sultānı dahı virüb ⁽²⁵⁾ beş yüz ‘ifrīt ma‘iyetiyle ta‘yīn ve “Siz Melik ġaribi ile birāderi Sehīmü’l-Leyli ⁽²⁶⁾ memleketlerine götürmek için hazır ve amāde oluñ.” didi.

Bu sefere ahıd iderken ⁽²⁷⁾ şehır karşısında cin tāifesinden ‘azim bir ordu zühür itdi ve Melikleri Mar‘aş ⁽²⁸⁾ ‘ammu zādesi Birқан nām Melik idi ve bunlarıñ gelmesinüñ sebebi şu oluyor ki Melik Mar‘aş [474a] ⁽¹⁾ Mar‘aş dīn-i islām ile müşerref olduķda ba‘zı münāfık canlar derhāl kaçub ⁽²⁾ Melik Birķāna vardı ve senüñ biraderzāden dinini terk idüb başka dīne girdi diyü ⁽³⁾ ĩşāl haber itmekle Melik birқан ğazaba gelüb kımandan yitmüş biñ ‘ifrīt alub ⁽⁴⁾ Mar‘aş kaçd ve bu hengāmede vuşul buldı.

Melik Mar‘aş işbu ‘askerin geldiğini ⁽⁵⁾ gördükde haberleri almak için tarafından bir ‘ifrīt gönderde ordu-yı mezkūre ⁽⁶⁾ vuşul bulduķda birķana götürüb mar‘aş tarafından geldiğini ifade itdükte Birқан ⁽⁷⁾ “Ben cenk ve harbe gelmedüm ancak benüm ‘ammuyı görmek görmek için geldüm zīrā bunca müddet ⁽⁸⁾ birbirini görmek ve benden selām söyle gelsün bir miķdār görüşelÜm.” diyüb gönderdi.

⁽⁹⁾ Bu haber Melik Mar‘aşa vuşul bulduķda Ğarīb’e “Sen baña müntazır ol ve ben ‘ammu zādemi ⁽¹⁰⁾ görmek için gideyüm.” diyüb birkaç a‘vān ile Melik birķana vardı meğer Melik birқан ⁽¹¹⁾ hīle tarīķına sülük idüb anı ğāfilāne götürüb girifti ideceğini kırdı ⁽¹²⁾ ve birkaç ‘ifrīt hazılayub Mar‘aş geldiķde ‘aliü’l-ğafle üzerine hücum ⁽¹³⁾ idüb tutmalarını emir eyledi pes Mar‘aş vuşulünde Melik birķana girüb mü‘āneķe ⁽¹⁴⁾ ve selām iderken ol ta‘yīn itdiği canlar üzerine hücum idüb kıbz ve el ve ayaklarını ⁽¹⁵⁾ bağladılar Melik Mar‘aş ol keyfini gördükde budur diyü suāl birқан ey habīs ⁽¹⁶⁾ sen niçün abā ve ecdādın dīnini terk idüb başka dīne tebdil itdin didi ⁽¹⁷⁾ Mar‘aş ey ibn-i ‘ammu ben dimez mi bātıl ve dīn-i hālil haķ olduğunu buldum didükde ⁽¹⁸⁾ birқан şol dīni saña kim öğretti didi Mar‘aş ‘ırāķ pādīşāhı Melik ğarīb ⁽¹⁹⁾ gösterdi didi birқан benüm ma‘būdum haķiçün anı ve sizi ve bu dīne tābi‘ olunarak ⁽²⁰⁾ cümlesini kıtl iderüm diyüb Mar‘aş habse ilkā eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maħale ⁽²¹⁾ geldükde şabāh-ı takrib ittiğini görüb süküt eyledi.

(22) **ALTI YÜZ YİTMÜŞ İKİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Melik Mar‘aş ile kalan hademe mülklerine ⁽²⁴⁾ ne olduğunu gördüklerinde kaçub ğaribe varub haber virdüklerinde hemān Sehīmü’l-Leyli ⁽²⁵⁾ isteyüb ve Melik Mar‘aş virdiği esablere binüb seyf yāfes daħı Melik Birķanuñ ⁽²⁶⁾ ordusuna toĝrı çekilüb girdi ve Mar‘aşıñ i‘vānı daħı

silahlanub ma'îniyle ⁽²⁷⁾ gitdiler. Pes düşmanıñ ordusu karşısına geldüklerinde iki tarafıñ şafları dizilüb ⁽²⁸⁾ turduklarında ğarîb ortaya çıkub kılıcı çekdükte çünkü üzerine esma-i [474b] ⁽¹⁾ 'âm yazılmışdı nūr zuhūr ittiki gören hayrân ve serkerdân oldu ve “Ben ⁽²⁾ 'ırâķ pādişāhı Melik ğarîm dîn-i İbrāhim ħaliyle da'vet iderüm.” didükde Melik ⁽³⁾ Birķān “İşte 'ammu zādemi iġvā iden budur ma'būdum olan ateş ħaķiķün anı ķatl ⁽⁴⁾ ve i'dām itdükçe serîr-i saltanata cülūs idemem ve 'ammu zādemi dînine çevirüb ⁽⁵⁾ ve kim baña muĥālefet iderse ķatl ve i'dām iderüm ve bir beyāz file binüb ğarîbe çıkdı ⁽⁶⁾ ve ey gelüb sen bizüm zemînimize gelüb 'ammu zādemi ve cümle ķavmi dîn abā ve ecdādlarından ⁽⁷⁾ çıkarduk işte bugün en şoñ gündür seni para para idüb ķatl ve ifnā iderüm.” ⁽⁸⁾ diyerek elindeki olan ħarbe ile itdi.

Ġarîb itdise de havāya gidüb işābet itmemiş ⁽⁹⁾ olduğundan yine diger ħarbe ile itdi ğarîb ol ħarbeyi havādan kaçub ⁽¹⁰⁾ file itdigiinden sağ yanı işābet idüb şol tarafdandan çıkmaġla fil zemîne ⁽¹¹⁾ düşüb helāk oldu ve birķan daġı ħūrma aġacı gibi para itmeġle hemān ğarîb ⁽¹²⁾ 'amūd ile ķafesine urub yayıldıķda ğarîbiñ ma'iyyetiyle olan a'vān yetüşüb ellerini ⁽¹³⁾ bağlayarak götürdiler ķavmi Melikleri esîr düştüğünü görmekte ğarîbüñ üzerine ⁽¹⁴⁾ hücüm itdiler ve ğarîb daġı ma'iyyetiyle olan 'asker ile şadme idüb aralarında ⁽¹⁵⁾ ateş ħarb işti'āl ve seyf binār ķaţ' riķāb ile iştiġāl ve şehb tartaraķ keyfiyyet-i ⁽¹⁶⁾ yanlarında müşteddeü'l-ĥāl oldu ve bir sa'at geçmeden birķāniñ ordusu tārümār olub ⁽¹⁷⁾ 'askeri rāh firāra gitdiler.

Ġarîb toġrı Birķān'ın oġaġına varub orada ⁽¹⁸⁾ Melik Mar'aş esîr olduğunu bulmaġla ķūrcan ve Gülcana “Siz efendümüzü taġlış ⁽¹⁹⁾ idün.” diyüb anlar daġı ayaklarından ellerinden bağlarını küşād idüb şalivirdiler. ⁽²⁰⁾ Şehrazād ħikāyeden bu maġale geldükde şabāĥ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt itmekle ⁽²¹⁾ hemşiresi Dünyāzād “Ey hemşire bu senün ħikāyelerin ne güzel ħikāyedür sūk ⁽²²⁾ ittigün leţā'if ve đurub-ı emsāl ne laţîf şeydir.” didükde Şehrazād “Ey ķarındaşum ⁽²³⁾ niçe olur ki eger yarın naķl ideceğim ħikāyeleri işitdigün ĥâlde eger yaşayub ⁽²⁴⁾ ve pādişāhumuz beni bıraġub ķatl ittirse.” didükde Melik Şehrazād ħatırında “Vah ben anı ⁽²⁵⁾ ķatl idemem mādem ki ħikāyelerini tekmil idüb işitmedükçe.” diyü ızmar eyledi ⁽²⁶⁾ Şehrazādı alub ħavabekāġlarına girüb yatdılar.

(27) **ALTI YÜZ YETMÜŞ DÖRDÜCÜ GİCE**

(28) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Melik Ğarīb Mar‘aş’ı kırtarduġda ikisi [475a] (1) Me‘ān binüb birġanıñ maġbūs olduġı yere gıtdiler ise de maġbūs olduġı yerde (2) buldılar zīrā anlar muġārebe ile müstākil iken birġanıñ ba‘zı ġulmānı yanuna gelüb (3) kırtarmuşıdı ve alub medinetü‘l-‘aġlık ve kaşruü‘z-zahīde olan sarāyına götürmüşıdı (4) ve cinüñ ve cüdāla te‘hib idüb vafir cin ‘askerinden ġāzır ve amāde oldu fāmā (5) Mar‘aş ve ġarīb anı buldı kıollarında lehv kıanı kıırād idüb Melik Mar‘aş (6) “Eger Sehīmü‘l-Leyli memleketine irşāl ider iseñ iyü olur.” dıdı.

Mar‘aş “Ne ġüzel.” (7) diyüb Sehīmü‘l-Leyle veāfr hüdāya virüb āvane-i cinne ile gönderdı ve anlar ‘asker cerrār (8) toplayub berġanuñ memleketine ‘azīmet itdiler yolda gider iken derelerin birinde birġanuñ (9) ‘askerini kıavuşub birbiri üzerine cümle itdiler ve öyle bir ciniñ olduguna (10) aşlā vuķū’ bulmamuşıdı aġŞām olduġda her bir fırķa çekilüb ġaymelerine (11) gıtdiler. Fāmā Ğarīb ve Mar‘aş nuşret ve zafer ile istıbşār idüb mesrūr (12) ve maġbūr kıaldılar ve Melik Birġan ise kıavminden vafir ‘asker kırladugundan maġzūn (13) maġmūm kıaldı.

Cemā‘atine “Eger üç ġün daha böyle muġārebe mezmtedde olur ise (14) ‘askerümüzü bütün bütün ifnā olur lakin ben bir tedbīr kıurdum şöyle kıi cümleñiz (15) silaġlanub ġāzır olun ve gıce yarısı olduġda düşmanımız ġāfil uyur iken (16) üzerine hücum idelüm.” dıdı. Cümlesi sem‘ān ve tāt diyüb ġāzır ve amāde kıurdılar (17) casūslar işbu ġaberi Mar‘aş ve Ğarīb’e naķl ve işāl itdüklerinde Ğarıbe “Biz daġı (18) onlara ġıle idelüm.” diyüb cümle rūsā-i ‘askeri aġzār ve siz gıce olduġda (19) uşulca ordudan kııkub çadırları boş bıraġub eķrāf ve eknāfda (20) pinhān olub tā kıi düşmanımız ordumuzu başub çadırlara ġirükleri birle siz (21) keminkāhıñızdan kııkub anları def idıñ diyü emr ve ol vechle gıce olduġda (22) peyder pey ‘asker Mar‘aş ordularından kııkub orman ve derelerde ihtıfā idüb (23) düşmanı muntazır kııldılar fāmā birġan gıcenüñ zalāmı afāķa yayılıb nüz ā‘lem gözden (24) pinhān itdükde ‘asker ġarıbe yürüyüb ordusuna hücum itdüklerinde ‘asākır-i (25) islām muġtefi olduġları maġhalleden zühūr

ve ol kavim fücürâ hücüm cemiyetleri ⁽²⁶⁾ meksür ve şabaḥ olana kadar ol kavim fücür katl ider kaldılar.

Çün Birḳan inhizām ⁽²⁷⁾ ile ḥali perişān oldı memleketine ‘aṭf zimām idüb firār eyledi ve ḡarīb ⁽²⁸⁾ Mar‘aş ile Berbere gelüb birḳanı ta‘ḳīb eylemelerini qarār ve ol maḥalden şedd ḥamül ⁽²⁹⁾ ve isḳāl idüb medineü’l-‘aḳīke ‘azīmet itdüler meḡer Melik birḳan maḳar devletde qarār [475b] ⁽¹⁾ itmeyüb ehl ve ‘aşıretini ṭoplayub verā-yı cebel ḳafda olan Melik ezraḳıñ yanuna firār ⁽²⁾ itdiler Mar‘aş medinetü’l-‘aḳīke vuşul bulduḳda içinde kimse oldugını bulub ⁽³⁾ iḳerüye girdi ve sarāyına ḳıḳub birḳanuñ taḥtına cülüs eyledi ve Ğarībe “Nice ⁽⁴⁾ idelüm.” diyü istişāre ol daḫı “Birḳaç ‘ifrīt gönder Birḳan’uñ ḥaberini bize getürsüñler.” ⁽⁵⁾ didükde ol vechle casūslar gönderüb muntazır ḳaldılar. Şhrazād ḥikāyeden bu maḥale ⁽⁶⁾ geldükde şabaḥ-ı taḳrib itdiginı görüb süküt eyledi.

(7) **ALTI YÜZ YİTMÜŞ BEŞİNCİ GİCE**

⁽⁸⁾ Şhrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Üç günden soñra casūslar gelüb Melik Birḳan ⁽⁹⁾ ilticā itdügünü ifāde itdüklerinde Mar‘aş Ğarīb’e “Ne dirsen bunlar bize hücüm ⁽¹⁰⁾ itmezden iḳdam biz anlara hücüm ider isek iyü olmaz mı?” didi. Ğarīb işbu rey ⁽¹¹⁾ muşībe muvāfaḳāt idüb cem‘ ‘asākir ile meşḡul oldılar ve ol olarak Sehīmü’l-Leyl ⁽¹²⁾ götürün ‘ifrītlar gelüb Ğarīb’e birāderi ‘acıdan şöyle ḥaber virdiler ki “Acīb ⁽¹³⁾ vaḳ‘adan firār itdükde ibtidā ya‘rub ben ḳaḥṭāna vardı ve orada daḫı istiḳrār ⁽¹⁴⁾ itmeyüb diyār-ı hind pādişāhına varub şıḡındı melil-i mezkūr daḫı ḳabül idüb ⁽¹⁵⁾ eṭrāf eknāf aña ‘asker ṭoplamak ile meşḡul ḳaldı ve bahr-i ḥāl diyār-ı ‘ırāḳ ⁽¹⁶⁾ ḥayrān ideceğini yemīn egid itdi.” didüklerinde Ğarīb gülmeḡe başlayub “Mücül ah ⁽¹⁷⁾ ta‘āla ben anlaruñ cümlesini ḥarāb itdüm.” didi.

Mar‘aş “Ben daḫı senüñle gidüb ⁽¹⁸⁾ işbu ḡazā-yı ‘azīmden ḥişşemend olub senüñ düşmanıñ tāumār iderüm zīrā senüñ ⁽¹⁹⁾ iyiligün üzerine çokdur.” didi. Ğarīb merḳūmuñ kelāmuna memnün olub teşekkür ⁽²⁰⁾ iyledi ve ol gice orada iḳāmet ve ‘alīü’ş-şabāḥ Melik ezrākın maḳar olan ⁽²¹⁾ ḳaşr eblaḳ ve medine-i mermere ‘azīmet itdüler ve işbu şehri barḳ ben fāḳı‘ nām Melik ⁽²²⁾ cin binā idüb ve şafında ḳalem ā‘ciz ḳalur birḳaç gün sifr idüb şehri mezküre ⁽²³⁾ taḳrib itdüklerinde istirahat için nüzül ve birḳān ezraḳıñ aḫvālını bilmek için ⁽²⁴⁾ cāsūs gönderdiler cāsūs merḳūm gidüb

geldükde “Ey Melik-i Medīne mermer cin ⁽²⁵⁾ envā’inden taldugunu gördüm ki ta’dādları mümkün degüldür.” didi.

Mar’aş Ğarīb’e ⁽²⁶⁾ “Ne idelüm.” didi. Ğarīb “Sen ‘askeriñ dört bülöke taqsım ve düşman üzerine dört ⁽²⁷⁾ tarafından hücum itsünler ol vakit seyr idersün.” didükde Mar’aş ol vechle ⁽²⁸⁾ ‘askeriñ dört kısma bulub giceyi muntazır kaldı tā ki zālām ortalığı kabladi. [476a] ⁽¹⁾ Hamle ile emr itmekle cümlesi birden tekbir çeküb düşmana hücum itdiler ve Mar’aş ve Ğarīb ⁽²⁾ dağı şadme idüb küffarı katl ve i’dām itdiler ve Melik Ğarīb Melik Birķana ⁽³⁾ kavuşub katl eyledi ve kezlik Melik ezrāķı dağı katl itmekle şabaḥ olmazdan iķdam ⁽⁴⁾ ‘askeriñ ā’dādan kimse kalmadı Ğarīb ve Mar’aş kaşır eblaķa girüb içindeki ⁽⁵⁾ ‘acāyib ve Ğara’ibi seyr ve temāşā itdüler zīrā kaşır-ı mezkūr billürdan ma’mül ve iķsir ⁽⁶⁾ yerleri altün ve gümüş ile müzeyyen ve munaķķaş ve ba’zı yerleri elmās ve zī-ķıymet aḥcār ile ⁽⁷⁾ muraşşa’ idi ba’de ḥareme girüb Ğarīb gögübü’ş-şabaḥ nām Melik ezrāķıñ kızını ⁽⁸⁾ görmekle ḥüsn ve Cemālinden bayılıb ‘aşķına mübtelā oldu ve bu kimdür diyü suāl ⁽⁹⁾ ba’zı cāriyeler ta’rif itdi Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde yine kız karındaş ⁽¹⁰⁾ Dünyāzād ey hemşire meded senüñ laṭif ve zārif ḥikāyelerinden bayuldum zīrā Ğāyet ⁽¹¹⁾ güzel ve đurüb-u emşāl ve Ğarāib aḥvāle Şāmildür didükde Şehrazād “Ey kız karındaş ⁽¹²⁾ nerede bu ḥikāyeler yarın size naķl idecegi ḥikāyeye nisbeten eger Melik beni katl itmeyüb ⁽¹³⁾ ibķā iderse didi. Melik nefsinde ben bu kızı katl itmem tā ki ta’bīye-i ḥikāyelerini ⁽¹⁴⁾ işidüm didi.

(15) **ALTI YÜZ YETMÜŞ ALTINCI GİCE**

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Çün Ğarīb Melik Ezrāķıñ duḥterine dildāde ⁽¹⁷⁾ oldu ve şabra mecāl buldı toĝrı Melik Mar’āşa varu kevkebü’ş-şabaḥ andan ⁽¹⁸⁾ istedi ve Mar’aş “Ey melik üns! Sen olmamuş olayduñ ben ne idebilirdüm ⁽¹⁹⁾ bu vuķū’ bulan fütūḥāt ancak senüñ yüzünden ḥāşıl olmuşdur gerek sarāy ve gerek ⁽²⁰⁾ içinden ne varsa cümlesi senüñdür.” didi. Ğarīb hemān ol gice duḥter-i merķūme ⁽²¹⁾ ile bitavtet ve bekāretini izāle idüb muḥabbet şedīde ile ā’şık oldu ve kız dağı ḥüsn ⁽²²⁾ ve cemālüne binā’ ol dağı derün-u dilden muḥabbet eyledi. Zīrā duḥter ⁽²³⁾ Çin Maçın pādīşāh-ı kerīmesinüñ kızıydı ve Melike ezrāķ anı peder māderden kaşub ⁽²⁴⁾ yanuna

götürmüş ve işbu duhteri andan toğurdukdā vefāt itmekle yetīme olarak terbiyet ⁽²⁵⁾ olundu ve pederini sevmezdi.

Ba'de Melik Mar'aş ġarīb alub cebel k̄afūñ 'acā'ibini ⁽²⁶⁾ seyr itdirdi ve oradan Birķana varub birķaç ġün oturdukdān soñra ġarīb ⁽²⁷⁾ memleketine gitmek istemekle her ne ķadar Mar'aş "Ben daħı senūñle didi isede k̄a'il ⁽²⁸⁾ olmayub baña faķaķ ġülcān ve Ķorcānı ġidmetine virir kifāyet iderler." didükde Mar'aş [476b] ⁽¹⁾ merķūmāna çağırub ġarībūñ ġidmetine ma'īn olduklarını ve anūñ emrinden çıkmmalarını ⁽²⁾ egit etnibiye eyledi ve bir birine vedā' idüb cinler ile gitdi yigirmi dōrt sā'atden ⁽³⁾ soñra Őehr-i 'amāne vuşul ve istirāhat iķün ķarbinde tezvīl itdüklerinde Ģarīb Ģülcāne ⁽⁴⁾ "Var bizüm ehil ve 'aşıretimizūñ ġaberini bize al." didi.

Varub geldükde "Efendüm 'Ummān ⁽⁵⁾ üzerinde kilitlü bir ordu var ve Őimdi Cemirķān muġārebelerine çıkdı." didi derġāl ⁽⁶⁾ Melik Ģarīb esebe süvār ve silāħını giyüb Őub Őemine 'azīmet itdükde Ģülcān ⁽⁷⁾ ve Ķorcān "Efendüm niķün kendūñe zaġmet vireyorsun bize izin vir biz ikimiz gidelüm ⁽⁸⁾ ve Őol orduyu tār-u mār idelüm senūñle niķün geldük ancak saña rāġmet birmek iķündür ⁽⁹⁾ hemān sen zevceñ gögübü'ş-şabāħ ile otur biz gidüb işlerini bitürürüz." didüklerinde ⁽¹⁰⁾ Ģarīb "Valahaü'l-'azīm mādēm ki ben ata süvār oldum ķılıcımı dūŐman ķanından iķermedükce inemem." ⁽¹¹⁾ diyüb gitdi ve işbu ordunuñ gelmesi Őol oluyor ki Melik 'Acīb münhezā firār itdükde ⁽¹²⁾ Melik ya'rib bin ķaġtānda istiķrār itmeyüb toġrı Hind pādişāhı ⁽¹³⁾ gitdi ve ġālını Őekvī idüb naşrat ve ī'ānetini taleb eyledükde Melik kurā'āne siyle ⁽¹⁴⁾ ta'hid ve oġlını ġuzūrına isteyüb "Yüz biñ 'asker ma'iyetūñle balā satşġāb var Őu ⁽¹⁵⁾ 'acībūñ dūŐmanlarını baña sevķ iderek getir." diyü emir eyledi.

Ol daħı 'asker mezkūrı ⁽¹⁶⁾ toplayub ve biñ 'aded ķıl alub revāne oldı ķaķ merāħal ve tayı-i münāzil iderek ⁽¹⁷⁾ Őehr-i 'ummāna vuşul ve Őehir ķarşusına ārām ve nezvil eyledi. Őehrazād ġikāyeden bu maġale ⁽¹⁸⁾ geldükde Őabāħ-ı taķrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(19) **ALTI YÜZ YETMÜŞ YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Őehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ol gice hind pādişāhınuñ oġlı Ra'd Őāħ ⁽²¹⁾ istirāhat idüb Őabāħ olduķda iki tārāf 'askeri meydāna çıkub Őaflarını tertīb ⁽²²⁾ ve sā'dān bāb ġarbi küşād ve meydāna çıkub mübāzi istedükde 'asker dūŐmanından ⁽²³⁾

bir süvâri yanuna çıkamağla derhâl katl ve î'dâm ve hakeza her kim yanuna çıkdısa katl ile ⁽²⁴⁾ intikâm iderdi tâ ki otuz kişi katl itdükde hind dilâverlerinden başaşı'l-ğarân ⁽²⁵⁾ bir dilber Su'dana çıkub muğatelesine şürü' ve Su'dan anı 'amüd ile urayum diyü ben ⁽²⁶⁾ 'amüddan şıyrulub ve Su'dane kendü 'amüdiyla kafâsına urub yere düşürdi ve üzerine ⁽²⁷⁾ inüb esîr götürdi.

Cemirğân Su'dan esîr olduğunu gördükde esebini sürüb ⁽²⁸⁾ taşü'l-ğarâna çıkdı anı dağı imhâl itmeksizib züerine inüb esîr aldı [477a] ⁽¹⁾ ve ol vechle yigirmi dört kişi kadar esîr alduğda melil ğarîb ol vakit yetişmiş ⁽²⁾ bulundı şabra mecâl bulmayub yanuna çıkdı ve tekbir çeküb Melik Birğândan aldığı ⁽³⁾ 'amüd ile urub katl ve î'dâm eyledi halk ta'cib idüb düşman 'askeri ise ⁽⁴⁾ hayretde kaldılar ba'de ğarîbe başkası çıkub anı dağı esîr aldı tâ ki elli iki ⁽⁵⁾ kişi esîr itdükde ahşâm olub ifkışâl tarîfin vuğû' bulmağla ğarîb meydândan ⁽⁶⁾ 'asker-i islâma 'azîmet eyledi çün ki 'asker-i islâm anı kim olduğunu bilmediler ⁽⁷⁾ ğaribi gördüklerinde hezâr sürür ile mülâkât ve cümlesi huzûrunda zemîni bûs ⁽⁸⁾ idüb şehre idhâl ve sarây-ı saltanata işâl eylediler ve giceden bir miğdâr oturduğdan ⁽⁹⁾ soñra her biri hevâbeğâha varduğda ğarîb Gülcân ve Ğorcâna siz beni bu gice ⁽¹⁰⁾ küfeye götürüb şabâha kadar ehlim ile çalayum ve şabâh buraya getürebilür misüniz ⁽¹¹⁾ didi.

Anlar "Efendüm bu kolay bir şeydür." diyüb anı alub küfeye iletdüler Melik dâm' oturur ⁽¹²⁾ iken birâder zâdesi Melik Ğarîb üzerine girduguni görmekle ayağa kıyâm ve sürür ⁽¹³⁾ olarak taht ve selâm idüb bir miğdâr anuñla oturub ve kâya'nı nakl itdükde hareme ⁽¹⁴⁾ dağı varub ol gice fağir tâc ile bitavtet eyledi ve fecr ve katında yine 'ifritler ⁽¹⁵⁾ alub belde-i 'ummâna getürdiler sarâyına girüb oturdu ve şehir kapısı açılduğda düşman ⁽¹⁶⁾ 'askerinden bir süvâri gelüb gerek Su'dan ve gere cumurğân vesâir cümle esîrleri getürerek ⁽¹⁷⁾ Melik ğarîb huzûrına çıkarub teslînm eyledi çün ricâl ve ğarîb birleşdiler ⁽¹⁸⁾ mehterhânesini çalarak 'askerini meydân-ı harbe çıkardı ve şaflarını bağlayub ⁽¹⁹⁾ turduklarında Melik Ğarîb silâhını giyüb ve esebe süvâr olub meydâna çıkub ⁽²⁰⁾ ve kensisi Melik ğarîb olduğunu bildürdi.

Melik Ra'd Şâh anı bildükde ademlerine ⁽²¹⁾ "Siz baña 'acîbi getürün." diyü emir anlar dağı huzûrına getürdüklerinde "İşte senün ⁽²²⁾ çarındaşun meydândadur var

anı yanuma esîr getir ki haqqından geleyüm.” didi. ‘Acîb “Efendüm ⁽²³⁾ ben bugün nâ-mizâcım benden gayrı kimseler aña çıksun.” didükde Ra’d Şâh “Ey ⁽²⁴⁾ ħabîr ma’bûdum haqqıçün eger çıkub anuñla muĥârebe itmez iseñ seni katl ve î’dâm ⁽²⁵⁾ iderüm zîrâ fitnenüñ sebebi müsteĥlâ sensün.” didi. Şehrazâd ĥikâyeden bu maĥale geldükde ⁽²⁶⁾ şabâĥ-ı taĥrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(27) **ALTI YÜZ YETMÜŞ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazâd kelâma aĥaz idüb dir ki: Pes ‘acîb melik Ra’d Şâhdan bu kelâmi [477b] ⁽¹⁾ İştüdükde her ne ĥadar ĥavf ve dehşet üzerine müstavlî oldısa da bir çâre bulmayarak ⁽²⁾ birâderine esebini sürerek vardı “Vay kelbü’l-arab bugün helâkıñ ile müjde saña ⁽³⁾ olsun.” didi. Ğarib “Sen kimsün diyü suâl ol daĥı ben senün birâderün işte ⁽⁴⁾ bugün dünyadan ĥişşeñ ĥaldı.” didi.

Ğarib birâderi oldugunu bildükde ĥâyet ⁽⁵⁾ mesrûr olub üzerine ĥamle eyledi ve ‘amûd ile urub düşürdükde Gülcân ⁽⁶⁾ ‘ifrit sürüb esîr götürdi ve ĥarib bu ebyât ile (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) terennüm eyledi ki meâlî “İşte ⁽⁹⁾ muradıma bâliğ oldum ve ta’b ve meşakĥatden râĥat buldum ey ĥüdâm saña ĥamd ve şükr ⁽¹⁰⁾ olsun her ne ĥadar zelîl ve ĥaĥîr ĥâletler ile şıĥırımnda çeküb büyüdüm işte ĥaĥĥ celle ⁽¹¹⁾ ve ‘alâ ĥâzretleri istedigmi ve temnâ eyledugumi virdi belâda mâlik oldum taĥyân ⁽¹²⁾ erbâbı ĥahr itdüm ey rabbim ĥalĥ ve îcâduñ ve î’ânet ve imdâduñ olmayadı ben aşlâ olmaz ⁽¹³⁾ idüm.” dimekdür.

Ra’d Şâh ‘acîbe vuĥû’ bulan keyfiyeti gördükde esebini sürüb ĥaribe ⁽¹⁴⁾ çıĥdı “Vay ‘Arab sen atından nezvil ve silâĥuñ bir aĥıñaseni esîr alayum tâ ki ‘afvın ⁽¹⁵⁾ mazĥar ola.” didükde Melik Ğarib men gayr taĥvîl üzerine ĥamle idüb tâ aĥşâm ⁽¹⁶⁾ oluncaya deĥin muĥârebe ve mücâdele itmüşler ise de biri birilerine ĥâlib olamayarak ol gice ⁽¹⁷⁾ ordularına ‘avdet eyledüklerinde Melik ĥaribün zâbiĥân ‘askeriyesi ĥuzûrına ⁽¹⁸⁾ gelerek “Ey Melik-i Zamân! Senün öteden benrû â’detün ve muĥtezâ-yı şecâ’at ve besâletün ⁽¹⁹⁾ eşnâ-yı ĥarb ve ĥatâlda muĥâvele itmeyüb hemân düşmanuñ işini bitürmek ve aĥz şâr intikâm ⁽²⁰⁾ eylemek iken bu Ra’d Şâh nevchle senün tebig-i ĥahrından ĥurtuldu.” didüklerinde Ğarib ⁽²¹⁾ “Behey ĥavm ben bu Ra’d Şâhı menü’l-ĥadîm sevduğumden nâşî isterem ki şeref-i islâm ile ⁽²²⁾ müşerref olsunda dest-i ĥahramânımdan taĥlîş kerîbân eylesün ve dâire-i küffardan ⁽²³⁾ çıkub taĥîĥ-ı hidâyete

her amān olsun diyü katl ve ī'dāmında tehir eyledüm ve ašlā ⁽²⁴⁾ öldürmeği istemedüm.” didi.

Leyle-i mezbürede šāh müşār-ileyh daḥı oḡađına varduğda ⁽²⁵⁾ vüzerāsı hışmından suāl ve ol daḥı cevābında toğrısı gerek kendü ‘asākirimde ⁽²⁶⁾ ve gerek aķvām sāire ‘asākirimde “Bu Melik Ğarīb gibi bir ahramān ferīdü’z-zamān ādem ⁽²⁷⁾ görmedüm lakin her ne adar yiğit ve secī’ ise de yarın šabāḥ seyr idüñ elbette anı ⁽²⁸⁾ sālāmā tutub sizlere esīr getürürem.” didi ferdāsı arfīn ‘asākiri řaf beste-i ⁽²⁹⁾ ḥarb ve cidāl oldukları ḥalde Melik Ğarīb esebinbe süvār olarak meydān-ı mezküre [478a] ⁽¹⁾ deḥalet ve hışmım angı arafdan ıkacaķ diyü eḡrāfa nezāret itmek üzere iken ⁽²⁾ nāġāḥ Ra’d Šāḥ ‘ağım ve cisim bir filer rākībā meydāne geldükde Melik ġarībı gördüği ⁽³⁾ gibi ‘askerinden yaña dönüb “Ey avm! Bilmüş ol ve nege benüm dünki hışmım işte bu ādemdür ⁽⁴⁾ şimdi elbet yā esīr ve yāḥud katl ve ī’dām idecegüm.” diyü nidā eyledi. Šehrazād ⁽⁵⁾ ḥikāyeden bu maḥale geldükde šabāḥ-ı taķrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(6) **ALTI YÜZ YETMÜŞ TOĞUZUNCİ GİCE**

⁽⁷⁾ Šehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Ćün Ra’d Šāḥ file binüb meydāna geldükde ⁽⁸⁾ ġarībūñ atı filden ürkdi ve her ne adar üzerinde urmaķlıġa ġayret itdise de ⁽⁹⁾ bir vechle uramayub ařađı düşerek piyāde olduđı ḥalde Ra’d Šāḥa hücum ⁽¹⁰⁾ eyledi šāḥ müşār-ileyh daḥı ġarībūñ vāķ’a olan hücum řirānesini görmekle ḥaķķından ⁽¹¹⁾ gelemeyeceđini derk idüb maiyetinde diyār-ı hindde ullanılıyor iblikden ma’mül begayet ⁽¹²⁾ mařn’i bir deri olub mezkūr deri řana’atla bir řaḥıř üzerine atıldıđda der ‘aķıb ⁽¹³⁾ řaḥıř merķümü altına aldıđı ve bir ib ile çekildiđi ḥalde ol ādeme açmaķ ⁽¹⁴⁾ ve be de silāḥ ullanmaķ mümkün olamaz idi.

İşte Ra’d Šāḥ daḥı ġarībūñ ziyadesiyle ⁽¹⁵⁾ yanuna taķrib itdügünü gördüđi gibi mezkūr ađı ıķarub üzerine atdı ve ġarīb ⁽¹⁶⁾ ġāfil bulunmađla ađa utuldı ve her ne adar urtulmađa abalamaş ise de bir vechle ⁽¹⁷⁾ urtulamadı ve ġarībūñ başına gelen işbu ḥālet-i deḥšetü’l-vadeyi Gülcān müşāhede ⁽¹⁸⁾ itdüđi anda bir taķrib oşub ađı keserek ortadan ḥülāř eylemesiyle hemān ġarībı ⁽¹⁹⁾ tāze can gelerek ġazübāne ve secī’āne Ra’d Šāḥuñ süvār olduđı file hücum idüb ⁽²⁰⁾ ılıc ile ayaklarını düşürmeđin šāḥ müşār-ileyh esīr eyledi.

Pes ‘asker bu hāleti ⁽²¹⁾ görmekte bir birlerine mühāceme ve beyinlerinde aḥṣāma kadar muḥārebe ve muḳātele ve vuḳū’ bularaḳ ⁽²²⁾ nihāyet ol gice iki ṭaraf orduları çekilüb maḥallerinde istirāḫat ve irtesi gün daḫı ⁽²³⁾ ol vechle muḥārebeye mübāderet itmüşler ise de Ra’d Şāh ordusunda bulunan fillerüñ ⁽²⁴⁾ kisreti islām ‘askerinüñ ba’z mürtebe heziyetini mücib olduğundan islām ṭarafı ⁽²⁵⁾ müta’cib ḳaldılar imāder ‘aḳb Gülcān ve Ḳorcān diger ṭarafdan fillere ḳarşı ḳılcı ⁽²⁶⁾ ḳılıcları cümlesinüñ ayaklarını uraraḳ lāşelerini meydānda bir aḳmaḡın ‘asākir Melik ⁽²⁷⁾ ġarīb Ra’d Şāh ordusu üzerine sevḳ ve tesrīb olunaraḳ düṣman ṭarafı ⁽²⁸⁾ fenā ḫalde münhazim ve perīşān ve Melik ġarīb menşūr ve muzaffer oldıḡı ḫālda maḳr salṭanatına [478b] ⁽¹⁾ revān ol gice kemāl-i mesret ve iştihā ile ṭa’ām ve istirāḫat tām idüb şabāḫ ⁽²⁾ olduḡda birāderi ‘acibī yanuna celb “Vay kelb! Her ṭarafdan bizüm üzerümize melūk ve selāṭini ⁽³⁾ teslīt itdün işte ḫaḳḳ celle ve ‘alā ḫazretleri baña naşrat ve ī’ānet virüb ⁽⁴⁾ her nege itdiseñ hibe gitdi çün sen benüm büyük biraderümsin eger dīn-i islāmı ⁽⁵⁾ ḳabül ider iseñ şuçıñı ‘afv idüb yine seni üzerümize pādişāḫ iderek ben saña ⁽⁶⁾ Vezīr olayum.” didükde ‘Acīb “Ben dīn-i abā ve ecdādımı terk idemem.” dimekle yine ḫabishāneye ⁽⁷⁾ ī’āde ve yüz nefer üzerine bekci ḳoyub ayaklarında ve boynında buḳāḡular ḳoydı ve Ra’d ⁽⁸⁾ şāḫı yanuna aḫzār ve islāma da’vet itmekle hidāyet ḫaḳḳ irişsün islām ile ⁽⁹⁾ müşerref oldı.

Ġarīb “Ey Ra’d Şāh! Ben seni ziyadece severem eger memleketüñe irsāl ⁽¹⁰⁾ ider isem pederüñ islāmı ḳabül ider mi?” didi Ra’d Şāh “Efendüm pederüm ‘anūd bir ādemdür ⁽¹¹⁾ muṭlaḳā islāmı ḳabül itmez ve ḫaḳḳından gelemem bel ki beni ḳatl ve ī’dām ider.” didükde Ġarīb ⁽¹²⁾ “Mādem ki böyledür ben senüñle gideyüm ve pederüñ islāmı ḳabül itmez ise ḳatl idüb seni ⁽¹³⁾ yerine pādişāḫ naşib iderüm.” didi.

Ra’d Şāh “Emir ve fermān senüñdür.” didükde Ġarīb ⁽¹⁴⁾ derḫāl Gülcān ve Ḳorcānı aḫzār ve Su’dan ve Cemirḳān’ı ma’īnleriyle balā sitaşḫāb Su’dan ⁽¹⁵⁾ ve Cemirḳān’ı Ḳorcān ḳaldırub ve kendüsü ile Ra’d Şāḫı Gülcān alub Ra’d Şāḫıñ ⁽¹⁶⁾ pederine gitdiler. Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb ⁽¹⁷⁾ süküt eyledi.

(18) **ALTI YÜZ SEKSENİNCİ GİCE**

(19) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Bunlar gice yarısı olmadan keşmîr nām şehre vuşul (20) ve Ra'd Şāhuñ pederinüñ sarāyı üzerine konub nerdbān ile tāmndan nezvil itdüklerinde (21) merķūm dehşet-i hāletine vararak şaşub cinlerden havf eyledi ba'de pederini (22) islāma da'vet itmüş ise de Melik mezkūr ġazab-ı hāletine gelüb oġlına hücum (23) itdügünde ġarîb daġı anüñ üzerine hücum idüb kîrfet eyledi ve islāmı 'arz (24) itdükde muṭlakā kabül itmeyüb küffara Mışır olmaġla başını bedeninden cüdā iderek sarāy (25) ġapusına uyhte itdükden soñra Ra'd Şāhı serîr-i salṭanata iclās eyledi.

Pes (26) şabāḥ olub erkān-ı devlet 'aliü'l-ā'de geldüklerinde birer birer tutub habis etdi (27) ve cümlesi cem' olduġda Ra'd Şāhuñ hużūrına celb ve islāma da'vet itdükde (28) cümlesi şeref ile müşerref olmalarıyla bendlerini küşād vesāir re'āyā ve birāyā ve taht [479a] (1) ta'itlerinde onları islāma da'vet etmeletini emr ve merķūmuñ daġı ol vechle varub (2) ḥalkı islāma da'vet idüb zemînlerini zulmet-i şirkden ve mübādiş-i nārdan taṭhir itdiler (3) ve ġarib keşmirden kırk gün iķāsetde soñra Su'dan ve cemerķan ile ġurcan ve kılıcını (4) maġarlerine getürmelerini fermān vera'id şāhı vedā' idüb kendülerini şırķ vaġtinde (5) 'umman şehrine vusül ve ehl ve cemā 'atine mülākāt ve oradan küfeye varub vuşul (6) bulduġlarında bir ederi 'acibi ihzār ve şehr ġapusuna şap olunmasına fermān idüb ḥalka (7) nev vechle 'ibret eyledi.

Ol gice zevcesi kökbe'l-şabāḥ ile bitavtet ve irtesi (8) gün yine medhiyeye varub şefā rahāt ile ġaldı ba'de 'ammusi Melik Cülendi (9) na'ib idüb iķtizā iden ve şāyayı ba'de'l-tenbiye hazır olan 'askeri ile süvār olub (10) gitdi ve bābil şehrine vusül bu luṭufda birāderi Sehîmü'l-Leyli ḥāzır ol Melik naşib (11) eyledi. Ba'de ḥaşanı Su'dane varub beş gün istirahat itdükten soñra Gülcān (12) ġorcāna veren Melik Sabruñ duġteri fahr-ı tācdan istiḥbār idük diyüb irsāl (13) iyledi anlar daġı ḥasbü'l-emir yola revān olub giderlerken zemînde deryā mişāl 'asker (14) cerār görmekle birbirine gel zemîne inüb bu 'askerler kim olduġlarını bilelüm diyüb zeminde (15) indüklerinde 'acem 'askerleri olub Melike-yi ġaribüñ muḥārebisine mütevce olduġlarını (16) ve ser 'askerlerini Rüstem nāmında bir ḥān olduġunu bilüb hemān ser 'asker merķūmı intizār (17) ve döşege girüb uyuduġda ser yeri ile ġaldurub toġru hużür ġaribe getürüb (18) ġazîye-i 'arz itdüklerinde Rüstemi ifākat itdirüb gelmesinüñ sebebinde suāl ol daġı (19) ben Melik sabruñ serdāriyım Melik ġaribe varmamı emir buyurdu didi. Şehrazād (20) ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḡrib itdigünü görüb süküt eyledi.

(21) **ALTI YÜZ SEKSEN BİRİNCİ GİCE**

(22) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ğarib “Acaba zevcem faħr-ı tāc nerededür?” diyü suāl (23) Rüstem “Efendüm faħr-ı tāc ħatlı olunmuştur zīrā sen yanunda o gice bitavtet itdünizi ma‘iyetiyle (24) müdāvemem iden cāriyelerin biri varub pederine ħaber virmekle gazaba gelüb Faħr-ı Tācı (25) aħzār ve sen niçün benim ħaberüm olmaqsızın ġāribi yanuna alub anuñla bitavtet itdün (26) taħri‘ ve ta‘nif itdükde mümā-ileyh peder ben anı siz irsāl itdünüz zan itdüm (27) didükde Melik ‘acabā saña yanaşub aşılet itdi mi didükde Faħr-ı Tācı cevābdan süķüt idüb (28) ħāmūş durmaġla Melik merķūmunıñ bekāret-i zā‘ir olduġunu fehm ve ħatlıni taşmim itdükde [479b] (1) ħavāşlarūñ biri “Kerimenüzün ħatlı şānıñıza düşmez eġer ħatlıñı merām idersen onu gice (2) zarfında bir ħarafunda bir ħarafa yollayub orada maħfice ħatlı iderler ki kimse anuñ ħatline maħla‘ olmaya.” (3) didükde Sabur “Burayı istihsān ile gice olub rüy-i nehār perde-i muħtecib ve pinhān (4) oldukda mümā-ileyh gulmānında iki gulāma teslīm ve ceyħūn nehrine ilkā idüb ħatlı (5) ve ĩ‘dām itmelerini ta‘līm eyledi merķūmān daħı fermān mūcibce Faħr-ı Tācı aħz (6) ve emir şāhı icrā idüb ceyħūn ırmaġına atub ħatlı ve iķnā itdiler.” didükde Ğarib (7) işbu kelām ħāyret ile ‘aġlı başından gidüb “Ben zālumi telef itmedükce ben yolundan (8) dönmem.” diyüb Rüstem’e “Senün ne ħadar ‘askerin vardur.” diyü suāl ve ol daħı “Yüz biñ nefer (9) ħadar ben saña yetüşürem.” diyü emir ve Rüstem daħı “On biñ süvāri alda ilerüye (10) git ben saña yetişürüm.” diyü emir ve Rüstem daħı ‘askerinde ‘aded-i mezkūrı bālū’l-intihāb (11) yola revān oldu serkerdeler “Ey oġullar! Ben bu seferde efendüm ħatında yüz aġlıġı (12) itmek isterüm ve bir günāħıyla edeceġim siz benim re’yim ile ā’mil oluñ diyerek ‘askerlerini (13) dört biloga taķsım ve her bir bilog düşman ordusunun her bir ħarafuna ta’yın birle ‘Aliü’l-ġafl (14) leşker ġāh ‘acem hücum eyledi çünkü ‘acem ordusu ġafllet üzere bulunub birden bire (15) Rüstemün hücumı vāġa‘ oldı ol nā-ġāh zuhūr olan belā nerden geldigüni bilmeyüb (16) şeb tārda bir birine girişüb beyinlerinde muħārebe-i şedid vuķū‘ından soñra cümlesi münhezim.” (17) diyerek, taġlara ve çöllere taġılıub gitdiklerinde Rüstem ordugāhlarına girüb (18) ‘ināyem bī-şamār ile muġtenim oldu ve ol gice orada iķāmet idüb Melik ġāribe müntazar (19) ħaldı için Melik müşār-ileyh Rüstem irsāl itdükden soñra baķiye-i ‘asker ile yola revān (20) olmuş idi.

A’liü’ş-şabāħ ol daħı maħr ġāh Rüsteme verür ve keyfiyet ħāle maħla‘ olub (21) inhizām düşman ile mesrūr oldı ve Rüstemün ġayretinde memnūn olub talķif ve

tekerrüm ⁽²²⁾ ve ol gün orada istirāhat idüb irtesi gün ‘umūmā ordusuyla hareket ve İrān üzerine ⁽²³⁾ tevce ve ‘azimet idüb yola revān oldular gelelüm münhazımlara merķūmun sālfü’z-zıkr ⁽²⁴⁾ naqlumiz üzerine firār ve perişāniyet hāletiyile hezār-ı miñnet ile Saburun huzūru olub ⁽²⁵⁾ ifāde-i hal ve müşār-ileyh daħi muħārebeler kim ile olduğunu istifsār anlar daħi Rüstemüñ ⁽²⁶⁾ hücūmundan bī-ķarār olduklarını ta’rīf ve eş’ār itdüklerinde Sabur bī-huzūr olub ⁽²⁷⁾ merķūmını taķdīr ve azār eyledi.

Ba’de oğlı dört şāhı aħzār eyledi ve “Ey ferzende-yi ercūmendim ⁽²⁸⁾ bu mahimeye senden ğayrı dermān bulamam seni serdāra naşib idelüm.” diyüb ve mai’yetiyle iki yüz ⁽²⁹⁾ yigirmi biñ ‘asker ta’yīn idüb “Var şol ħabīs Ğarīb ve cümle ma’iyetiyle olan [480a] ⁽¹⁾ şerzmeyi ķayt esīr ve bend ile huzūruma sevķ eyle.” diyü sibāriş tevdī’ idüb ⁽²⁾ birbirinden infişāl şadedetinde iken ırāķdan kilitlü toz ve dumān kōpub rūy-ı ⁽³⁾ hūrşidi setr eyledi ve bir miķdārdan şoñra incalā idüb tahtından Melik-i Ğarīb ⁽⁴⁾ askeri oldığı tebyīn itdükde müşār-ileyh ‘askerini oldukları yerde şaf beste ⁽⁵⁾ olduklarını emir ķadvim Ğarīb’e mūntazir ķaldılar pes ‘asker-i Ğarīb’e düşmanlardan ķarīb ⁽⁶⁾ olduklarında ħarb ve đarbe amāde ve ‘azīme-yi şirāne ile ol muştaf olan ‘askere ⁽⁷⁾ hücūm ve ibāde itmelerini ķül ve ķarār iderek üzerlerine şadme-i delirāne eylediler ol gün ⁽⁸⁾ şabāhtan aħŞāma ķadar cenk ve cidālde ķalub mūnharik olan hūn rūy-ı zemīni ⁽⁹⁾ gülgün eylediler çün vaķit mesā erişdi mūnādi infişāl beynü’l-farīķin nidā idüb ⁽¹⁰⁾ iki leşker birbirinden mūn’akuñü’l-vuşul oldular. Şehrazād hesabü’l-ma’tād hikāyeden ⁽¹¹⁾ bu maħali irād iderken ‘aķīķ şafīķ tahtü’z-zalam şevab-ı müşriķden refi’ İ’lām itdigüni ⁽¹²⁾ görüb sūkūt eyledi.

(13) **ALTI YÜZ SEKSEN İKİNCİ GECE**

⁽¹⁴⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Pes merķūmun ol gice bitavtet ve ‘aliü’ş-şabāh ⁽¹⁵⁾ muħārebeye şed-i ‘azīmet idüb iki tarafından tertīv şafūf olunduķda Rüstem meydāna ⁽¹⁶⁾ iķdām ve mūbārazı da’vet itdigüni Sabura meşhūd olduķda anı huzūrına ķatlı ⁽¹⁷⁾ veya esīr getirene vafir ve ‘adler yiğitlerini teħriş itmekle Tuman nāmında ⁽¹⁸⁾ bir şecā’ delir meydān muħārebeye iķdām ve Rüstem ile ķarzāre ihtimām eylediysede bir sa’at ⁽¹⁹⁾ merūr itmeden Rüstem Tuman’uñ tūmār ħayātını ŧay iderek ķatlı ve i’dām itmekle Sabur ⁽²⁰⁾ şiddet-i ĝazabından tahvir idüb cümle ‘askerini ehl-i islāma ħamle itmelerini fermān ⁽²¹⁾ anlar daħi mānende seyl aķub ‘asākir-i ĝaribe tevciye ‘azm ve sinān eylediler.

Pes Ğarīb ⁽²²⁾ ol hāl ‘acibi gördükde akrân ve emsâli olan dilâverân ile bälü’l-ettfâķ Saburuñ ⁽²³⁾ oldığı tarafa taşnuyub ahdâķ idüb toğru sancaķlarınıñ oldukları yere ‘azîmet ⁽²⁴⁾ ve vuşullerinde Sabur’un bayraķları Şikest ve Sabura tevciye Şemşir celâdet itdüklerinde ⁽²⁵⁾ Sabur ihtiyâķ üzerine bulunmağla hemân firâre kararını tebdil ve ‘askeri dağı harüb ⁽²⁶⁾ Őâhları sesebebiyle alvîl Şem alvil diyerek çümlesi münhazım ve Şüb Şehre Őedâzme-i hazin ⁽²⁷⁾ eylediler.

Çün Ğarīb merķūmunı ta‘ķib itdi anlar ile ķaruşub muķâele ve müzâheme ⁽²⁸⁾ idüb Őiddet-i celâdet ve ķave-i Őerâmet ile berâber mu‘ayesleri ile Őehre dâhil olub [480b] ⁽¹⁾ cümle zoķâķ ve muhlât sâ’irelerini zabiķ itdi Őoñra rey ve imân ile münâdilerinde ⁽²⁾ itirdi ahâli dağı imân Őadâsını iŐitdüklerinde füc füc ĥuzûrına götördüklerinde ⁽³⁾ iķâ‘at emrine iz‘ân ve Sabur’ı dağı esir olarak ĥuzûruna götördüklerinde ⁽⁴⁾ envâ‘i takdir ve ta‘zîr ile duĥterini ona münâsib kefve görmediğini İrâd Sabur dağı ⁽⁵⁾ envâ‘i iv‘zâra dūşüb itdüği nâ-sezâ işlere pişmeyân olduğunu ifâde itmiş isede ⁽⁶⁾ nezd-i Ğarîbe ‘azrı nâ-maķbûl ba‘dü’l-‘azâb ve el-ďarb ĥabse irsâl ve ahâliye ⁽⁷⁾ islâmı ‘arz ve kelime-i tevĥîde da‘vet idüb anlar dağı cümle Őeref-i islâm ile müşerref ⁽⁸⁾ oldular.

Ba‘de Ğarīb taĥt-ı irâna cülüs ve temkin ve salţanat ismi ile nâmı mezîn ⁽⁹⁾ ve bir kaç günden Őoñra yine Saburı ĥuzûruna celb ve duĥterini kimler ile ķatl ⁽¹⁰⁾ itmeleriçün irsâl idildüğünü suâl ol dağı sâ‘lefü’z-zıkr ĥulmânı ta‘rif itmekle ⁽¹¹⁾ Ğarīb anları dağı yanuna celb ve “Siz faĥr-ı tâcı ķatl itdühüz.” diyü istifsâr ⁽¹²⁾ merķūman “Biz anı ķatl itmedük zîrâ gençliğine merĥâmet ceyĥûn kenârına sebilini taĥliye ⁽¹³⁾ ve bu taraflara gelmesün ki pederi andan agâh ola diyü tenbiye eyledük.” didüklerinde Ğarīb ⁽¹⁴⁾ merķūmânıñ kelâmlarından muteĥayr ve bu ķaziye-i mehmadan maĥzûn ve mütağîr olub münecim ve ramâl ⁽¹⁵⁾ muķavelesinden ĥeriye mürâca‘at idecek yer olmağla Őehirde olan mencumeleri iĥzâr ⁽¹⁶⁾ ve faĥr-ı Őâcuñ ĥâletinden istifsâr idüb anlar dağı fethini iĥkâm ve ‘ulüm remliye ve cüfriyeye ⁽¹⁷⁾ ba‘deü’l-merâca’ mûmâ-ileyh hâl ĥayâtda olub cin ta’ifesinde mûķîm olduğunu ⁽¹⁸⁾ ve Ğaribden bir ferzend ercument toğduğunu ifâde itdüklerinde Ğarīb “Faĥr-i Tâc ile bir dahâ ⁽¹⁹⁾ ictimâ‘ idüb birlükte olacaķlar mı ve olduğu ĥâlde ne müddet ile firaķatları maĥdûd ⁽²⁰⁾ olacağını.” suâl anlar dağı ictimâ‘ları yigirmi seneden Őoñra vuķû‘ bulacağı ⁽²¹⁾ ve ol yigirmi seneden sekiz sene inķizâ itduğunu ifâde itmeleriyle Ğarīb Őabırdan ĥayrı ⁽²²⁾ bir çäre

bulamayub süküt eyledi ve ülkenüñ tanzimiyle meşgûl kaldı. Şehrazād ⁽²³⁾ hikāyeden bu maḥale geldükte şabāḥ-ı takrīb itdügini görüb süküt eyledi.

(24) **ALTI YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ğarīb mümā-ileyh günlerden bir gün sarāydan ⁽²⁶⁾ otururken ırāḳtan kilitlü toz kalkıb altından ‘asker zühür itmekle Ḳorcān ⁽²⁷⁾ ve Gülcāni o tuzak haberini getürmeleri için irsāl anlar daḥı varub istikşāf ⁽²⁸⁾ ḥāl geldüklerinde şirāz şāhi dört şāhūñ ordusu olduḡunu ifāde eylediler.

[481a] ⁽¹⁾ Bunūñ sebab-i ḳadvimi böyle oldu ki Sabur münhazım olduḡda oḡlı şāh müşār-ileyh ⁽²⁾ ilticā ve ḥālını ‘arz ve imdād müsā’desini itmüşti ve şāh müşār-ileyh sâbıḳ eyāmda ⁽³⁾ faḥr-ı āacı Sabur’dan isteyüb ve bu def’a daḥı Ğarīb’ūñ hücümü daḥı duḥter-i mezkûre ⁽⁴⁾ için olduḡunu bilmekle Şehzādeye vafir iltifāt ve imdādına müsā’eret idüb işbu ⁽⁵⁾ orduyu tertīb ve Sabur’ūñ şārini aḥz itmek için sehim ‘azîmetine taşvīb eyleyüb ⁽⁶⁾ bu vechle hücüm iderek geldi.

Pes o iki ‘ifrīt ḡarībūñ ḥuzûruna gelüb ⁽⁷⁾ ifāde-i ḥāl itdüklerinden soñra ‘asker-i mezbûr anlarūñ ḥişşeleri olmasını ricā itmeleriyle ⁽⁸⁾ Ğarīb daḥı anlara izin virmekle derḥāl merḳümān varub şirāz şāhi ile ⁽⁹⁾ Şehzādeyi ortadan ḳaldırub ḡarībūñ ḥuzûruna aḥzār ol daḥı anları ḳarb ⁽¹⁰⁾ şedīd ile bedenleri ḥarāb eyledükden soñra ḥabishāneye irsāl eyledi. Ba’de ⁽¹¹⁾ ‘ifrītın mezkûrın ḡayr-i ma’hūd ḳılıclardan birer ḳılıç alub küffāra hücüm ve egīn gibi ⁽¹²⁾ serirlerini gövdelerinden biçib bir sa’at geçmeden evvel orduyu tārūmār idüb ve bu işi ⁽¹³⁾ bitürdüklerinde varub Ğarīb’i ifāde-i ḥāl eylediler.

Ğarīb daḥı o orduda olan ⁽¹⁴⁾ ḡanîmetleri merḳümānuñ ḥidmetlerine mükāfāt olanlara baḡışlayub bu vechle telaṭif eyled ⁽¹⁵⁾ çünkü dörd şāhūñ seyrān nāmında bir birāderi olub ḡāyet seḥār ve tılsım ve simyaya kār ⁽¹⁶⁾ idi vuḳu‘ mezkûrdada ḥāzır bulamayıb ḥüşniü’l-azhār nām ḳal’esinde bulunmaḡla ⁽¹⁷⁾ birāderine vuḳu‘ bulan ḥaberūñ miḥnet eşerini işitdükde tahvir iderek cümle-i ta’ife-i ⁽¹⁸⁾ ‘Arab ve ehl-i islāmı İ’dām ve etlāf itmek üzere ekīd yeminler idüb derḥāl bir mecbûreyi ⁽¹⁹⁾ ihzār ve derūnuna tılsımlı tütsüler ilkā idüb bir miḳdār ‘azimet okuduḡda cin ⁽²⁰⁾ melüklerinde Aḥmar nām Melik ḥuzûruna gelmekde “Var Ğarīb ile cümle ‘askerin telef ḳıl.” ⁽²¹⁾ diyü emir buyurdı ol daḥı sem‘ā ve tã’a diyüb ḥuzûrunda infişāl ‘ifrītlerini ⁽²²⁾ cem‘ idüb orduyu ḡarībe hücüm eyldi.

Çün Ğarīb mülk-i merķūmuñ şedamesini ⁽²³⁾ gördükde derħāl cin muħārebesine maħşuş olan māħaķ nām kılıcını ķuşād ⁽²⁴⁾ ve ‘askerleriyle aħramuñ muħarebesine şürü’ idüb düşman ‘askerlerinde cem ğafri ⁽²⁵⁾ ķatl ve ĩ’ dām edildükden soñra aħmar münhazıma merķūma varub inhizāmlarını ⁽²⁶⁾ ‘arż ve ğarīb haķķından gelmeyeceğini ve yanunda olan Ğazret-i Yāfeş bin Nūħuñ ⁽²⁷⁾ kılıcı mevcūd olduğunu ifāde eyledükde cāz ve aħmere izin virüb ħuzūrundan ⁽²⁸⁾ girdükde yine cin tã’ ifesinden bir ‘ifrit aħzār ve eline ⁽²⁹⁾ menüm ‘ilācdan bir miķdār virüb “Sen Ğarīb’uñ sarāyına var marg heyē tıne taħvil idüb [481b] ⁽¹⁾ sarāya duħul ve ğaribi gör uyududa işbu ‘ilācdan burnuna vaż’i ve bī-aħsās ⁽²⁾ oldġını bildiġuñ ħâlde anı ķaldırub yanuma getir.” diyü emir eyledi. Şehrazād ⁽³⁾ ħikāyeden bu maħāle geldükde müfāriķ ufuk beyāz ziyāc ile aġırmaġa başladuġunu görüb ⁽⁴⁾ süküt eyledi.

(5) **ALTI YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes Za’zā’ ħasebü’l-emir varub ķuş şüretine ⁽⁷⁾ ba’dü’l-tenāvül Melik Ğarīb’uñ sarāyına girüb gezerek ķaldı. tã Ğarīb’uñ yanunda olan ⁽⁸⁾ erkān ve devlet taġılıub yalnuz ķalaraq ħavābekāha girüb uyudu hemān merķūm ⁽⁹⁾ gelüb burnuna ol menüm ‘ilācdan ķoyduķda Ğarīb meyt gibi nevme müstaġriķ oldı ⁽¹⁰⁾ hemān arķasına alub Cāzv’i merķūmuñ ħuzūruna getürdi.

Cāzv Ğarīb’i ⁽¹¹⁾ ķatl itmesini emir itmüş ise de za’zā’ efendüm sen ğaribi ĩ’ dām itme zīrā ğarīb ⁽¹²⁾ Melik mar’aşuñ refiķi ve ħāşü’l-ħāş aħbāsından olub ve ustāsıyla Melik ⁽¹³⁾ Birķān ve Melik Ezrāķı ķatl itmüşidi “Eger anı birdār idersen ħāl meşkl olur.” didükde ⁽¹⁴⁾ Cāzv “Çün ki böyle dırsen anı Ceyħün ırmaġına ilkā eyle.” diyüb yolladı. Ol daħı ⁽¹⁵⁾ sem’ā ve tã’a diyüb ġaribi alub girdi ve aña merħāmet idüb ķatl itmedi ancaķ ⁽¹⁶⁾ Ceyħün kenārında bir şal yapub anı üzerine baġlayub ırmaġına atdı.

Ğarīb çayda ⁽¹⁷⁾ ķalsun gelelüm ķavm ve ‘aşiretine pes ol giceki Ğarīb nā-bedfid oldı ‘aliü’s-siħir ⁽¹⁸⁾ erkān-ı devleti ma’tādları vechle oldıġı yere geldüklerinde ğaribden bir eşer olduġunu görüb ⁽¹⁹⁾ ħaremde ve taşrada arayub suāl itmüşler ise de ħaberine ‘aşür itmemeleriyle meyus ⁽²⁰⁾ ve maħrüm ķaldılar. Ğarīb ise ol şal üzerinde

aķını ile sürünerek ırmağın (21) maşibine varub büyük deryāya ıķdı ve acı Őular burnuna girüb menüm olan ‘ilācdan (22) ifākat buldı ve kendini ol hāletde bulub ol hālet ne arafdan hüdüs itdüğünü (23) bilemedi ve birgün adar algalar arasında alub irtesi gün bir sefineye rāst gelüb (24) sefinede olanlar Ğarīb’i gördüklerinde yanlarına alub ve hālinden suāl itmişler ise de (25) Ğarīb ibtidā “Baña a’ām virün ba’de ne suāl iderseñüz idün.” dimekle merķūmun (26) bir miķdār a’ām getürüb arnını oyurduķda ibtidā “Siz kimsiz söyleyün?” diyü istigsār (27) anlar daħı gürcistān ahālisinden olub put perest olduklarını beyān itdiklerinde (28) Ğarīb diyānet arafundan mu’āraza itmege başlamağla merķūmun dinleri için ğayret [482a] (1) idüb üzerine hücüm ve bir miķdār memān’adan soñra Ğarīb’i kirfet iderek ellerini (2) ve ayaklarını bağladılar Őehirlerine getürüb melikleri huzūrına getürdiler meger ol (3) esnāda Melik ‘ibādetine maħşūş olan puta varub sücüd itmüş ve putuñ gözlerinden (4) ve ağzından ateş zuhūr idüb derününde olan cin Melike haābā “Ey Melik! Sañā (5) diyār-ı ‘Irāk ahālisinden ve Dīn-i İbrāhimü’l-Ħalīle da’vet idenlerden Ğarīb nāmında (6) bir ādem getüreceklerdür hemān huzūrına geldükde belā emhāl anı atlı ve ī’dām idün.” (7) dimüş idi.

Melik Ğarīb’i yanuna getürdüklerinde putuñ sibārişi üzere cellādlara (8) teslīm ve “Bu ādemi ma’būdumuzun huzūrunda arbān idün.” diyü emir itmüş ise de Vezīri (9) “Efendüm buni sāde at’i rās ile cezā alīldür evveli budur ki anı yarına teħīr (10) ve ‘Aliü’ş-şabāħ büyük ateş yaķub içinde ħariķ idelüm.” dimekle Melik Vezīrün reyini (11) istiřvāb ve ħabishāneye irsāl idüb deriz ceyr itdiler. Olgün vafir odun cem’ (12) ve giceden ateş yaķub şabāħa imāde aldılar ve ‘aliü’ş-şabāħ ğarībi ħabishāneden (13) ıkarmağla varduğlarında ħabishānenün apuları apalı olduğı hālde ğarībi içinde (14) bulamadılar. Őhrazād ħikāyeden bu maħale geldükde şabāħ-ı taķrib itdüğünü görüb (15) sükūt eyledi.

(16) **ALTI YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ GİCE**

(17) Őhrazād ħikāyeye Őürü’ idüb dir ki: Pes Ğarīb’ün bulunmaduğunu Melike ħaber virdüklerinde (18) sür’atle alkub ma’būdı olan putuñ yanuna varmuş ise de put daħı olduğı (19) yerden mefķūd ve nā-bedīd olduğı görmekle Vezīrine ğazab idüb “İşte ma’būdum senün (20) reyün için arılıb gitdi zīrā baña Őöyle tenbiye itmişidi ki ol ādemi getürdükleri (21) anda atlı eyle ve bir laħza teħīr itme Őimdi nice idelüm.” diyerek aldı.

Fāmā Ġarīb'ün⁽²²⁾ ihlāşı böyle olmuşdu ki ħabis olunduğı mekānuñ divarı ol putuñ olduğı maħale⁽²³⁾ mülāşık idi çünkü Ġarīb gice zarfında namāz ve du'āya aġaz ve tesbīh ve taq̄dise⁽²⁴⁾ şarf anfās idüb şadā ħanīn ile envā'i ed'ayaya şürū' itmüşidi ittifaķā⁽²⁵⁾ ol puta mükārin olan cin Ġarīb'ün du'ā ve telāvetini işidüb islāma meyl⁽²⁶⁾ ve hidāyet ħaķk ile ħalkub ġarībūñ yanuna vardı ve ayaklarını pūs idüb ħuzūrunda⁽²⁷⁾ kelime-i şehādeti edā iderek islām ile müşerref oldu.

Çün ki cin merķūmuñ adı⁽²⁸⁾ Zelzāl bin el-Mazlazal olub pederi daħı melūk cinden olmaġla Ġarīb'i ħabisde iħrāc [482b]⁽¹⁾ ve putı daħı ma'iyetiyle alub gitmişidi. Pes Melik merķūm bu keyfiyetden ħālī diger gün⁽²⁾ olub tahūdundan Vezīrini ħatlı itdükdən şoñra putı aramaġa başladıġda ahālī-i belde⁽³⁾ daħı ayaġa ħalkub Melike hücum ve “Ma'būd mezūñ talġma sen sebep olduñ.” diyerek Meliki⁽⁴⁾ ħatlı ve ĩ'dām eyledüklerinden şoñra iki fırķaya inķisām ve aralarında iħtilāf zuhūr idüb⁽⁵⁾ iki fırķanuñ beynünde muħārebe ve vukū'yla ahālī birbirine kırarak tā ki iki kişı ħaldı.⁽⁶⁾ anlaruñ biri daħı refiķini ħatlı eyledükde nesvān ve şubyān ol bāķī ħalan arı ħatlı⁽⁷⁾ ve cümlesi şehirden ħurūc ve terk-i diyār idüb başķa memleketine girdiler.

Gelelüm Ġarīb'e⁽⁸⁾ çünkü Ġarīb'i cin merķūm kendü memleketine getürmek için çıķmuş idi pederi⁽⁹⁾ olan Mezlezel ki cezāir ve ħaşr billürüñ pādīşāhı bir buzaġa 'ibādet iderdi.⁽¹⁰⁾ Ol esnāda Melik mūmā-ileyh ma'būdı olan buzaġuñ yanuna varduġda buzaġuñ cevfinden⁽¹¹⁾ bir şadā zuhūr idüb “Ey Melik! Senüñ oġluñ dīnini terk itmüşdür ve Melik 'ırāķuñ dīnine⁽¹²⁾ tābi' olmuşdur ve merķūmı alub saña götüreyor.” diyüb ħikāyesini naķlı itdükdē⁽¹³⁾ Melik işbu kelāmdan münfi'il ve oġlunuñ itdüġi keyfiyetden mażtırab olub ma'būdunuñ⁽¹⁴⁾ yanundan ħurūc ve serīr salţanatına cülūs idüb erkān-ı devletini aħzār ve ma'būdundan⁽¹⁵⁾ işitdüġi keyfiyetleri naķlı itdükdē şoñra böyle sibāriş eyledi ki “Oġlum yana⁽¹⁶⁾ gelüb ilmiye taķbīl ideceġinde sezānuñ üzerine hücum idüb kīrfet idüñ.” didi.

⁽¹⁷⁾ Pes anlar bu ħāletde iken nā-gāh oġlı Ġarīb ile gelüb ħuzūrına girdi ve pederinüñ⁽¹⁸⁾ elini öpmek için yanuna taķdim itdükdē ħāzır olan emir o vūzerā üzerine hücum⁽¹⁹⁾ idüb kīrfet eylediler. Pes mezkūr oġlını takdir itdükdē şoñra ħabise irsāl ba'de⁽²⁰⁾ ġarībe iltifať ve anı daħı seb ve şetm idüb telef olmaķ için cinlerüñ birine teslīm⁽²¹⁾ ve sen bunu ateş deresine ilķa eyle diyü emir ol daħı sem'ā ve t̄ā'a diyüb ve

ġarībi ⁽²²⁾ alub cūhevāya pervāz eyledi meger vede-i mezkūr ili taġ arasında ħarāratı ġāyet ⁽²³⁾ müştēd olub içüne düşen zī-rūḥ derḥāl ħarāretüñ şiddetünden helāk olurdu.

⁽²⁴⁾ Pes cin merķūm ġarīb ile rab’i meskūnı kaṭ’i idüb ol dereye taķrib eyledükde ⁽²⁵⁾ bir miķdār istirāḥat itmesiçün cennet mişāl bir sāḥa-i fesīḥatü’l-cāle konub rāḥata ⁽²⁶⁾ tafr’i itdi ve şiddet-i ta’bından zemīne atılıb uyudu çün ġarīb cin merķūmuñ ⁽²⁷⁾ nevme müstaġriķ oldugunu gördükde derḥāl baġını çözüb ġāyet bir ağır taşı alub ⁽²⁸⁾ acınuñ başı üzerine atub kaṭl eyledi ve ol zeminde kaķkub aġaclaruñ meyvesinden ⁽²⁹⁾ egil ve ırmaķ şularından nüş idüb orada yedi sene ķadar müstaķrir kaķdı. Şehrazād [483a] ⁽¹⁾ ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taķrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(2) **ALTI YÜZ SEKSEN ALTINCI GİCE**

⁽³⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Günlerde bir gün Ġarīb ol firuḥafzā zeminde ⁽⁴⁾ otururken cūhavādan ellerinde iki kişi tutulmuş iki ‘ifrīt yere indiler ve ġarībı ⁽⁵⁾ gördüklerinde yanuna gelüb ḥālinden suāl ol daḥı kışşasını naķl itdükde ‘ifrītler ⁽⁶⁾ Ġarīb’e merḥamet idüb anı taḥlīş itmelerini ķurub tesliye virdiler ve “Sen bizi bunda ⁽⁷⁾ münteżir ol tā ki işbu elümüzde olan ķoyunlar Melikimize getürübde geledüm seni buradan ⁽⁸⁾ ķurtaralum.” didiler.

Ġarīb sözlerinde müta’cib olub “Sizüñle ķoyub görmeyorum.” didi. ⁽⁹⁾ merķūmān “Ey Ġarīb! Bizüm pādişāḥımız insān etiyle ta’di ve ta’şi ider işte bu iki ⁽¹⁰⁾ ādemi aña getürmekde yüz zıkr olunan ķoyunlardır.” didüklerinde Ġarīb ḥavfa ⁽¹¹⁾ düşüb müteḥayr kaķdugunu ol cinler görmekle tesliye virüb ḥavfını eylediler ve derḥāl ⁽¹²⁾ mezkūr esīrleri alub hevāya pervāz eylediler.

İki günden şoñra mezkūr ‘ifrītlerüñ ⁽¹³⁾ biri Ġarīb’üñ yanuna ‘avdet ve “Kaķķ gidelüm.” diyerek Ġarīb’i alub cūhavāya irtifā’ eylediler. ⁽¹⁴⁾ Tā ki gökde olan mülā’ikenüñ tesbīḥini işitdiler. Pes ol keyfiyetle giderken ol ⁽¹⁵⁾ ‘ifrīt üzerine semādan bir yıldız düşmekle sür’atle kaķub zemīn tarafuna atladısada ⁽¹⁶⁾ şehāb merķūm cine ṭoġrı geldüġi Ġarīb görüb nefsinı ķurtarmaķ için ⁽¹⁷⁾ arkasından atlayub havāya kendüni şalı virdükde şehāb cine laḥavķ idüb īḥrāķ ⁽¹⁸⁾ eyledi. Ġarīb ise havāda yuvarlanarak deryāya nāzel olmaġla yüzmege başılayub ⁽¹⁹⁾ bir müddetden şoñra sāḥile taķrib ve bir taġ kenarına çıķub ḥüdāya ḥamd eyledi ve kıyāhdan ⁽²⁰⁾ egil ve mütahşil

imtardan şarb iderek bir kaç gün gitdikden sonra binası belâ ve resm ⁽²¹⁾ ve tertibi î'lâ bir şehre vuşul bulub şehir kapusından girdükde kapuda bulunan nöbetçi ⁽²²⁾ 'asker görmekle üzerine hücum ve kinfet idüb meliklerine getürdiler.

Meger bu şehriñ ⁽²³⁾ pâdişâhı Cânşâh nâmında beş yüz sene yaşamuş bir hatun idi ve bu muğavele ğarîb ⁽²⁴⁾ ü'd-diyâr olan kimseler eline düşdükde yanuna alub anuñla bir kaçgün şafâ ve 'ayş ve 'işret ⁽²⁵⁾ itdükden sonra î'dâm iderdi. Pes mûmâ-ileyh Ğarîb'i yanuna getürdüklerinde hüsn ⁽²⁶⁾ ve cemâline baķub derün-u dilden aña â'sıķa oldu ve ibtidâ-yı emirde dînine da'vet ⁽²⁷⁾ idüb puta sücüd itmesini emir eyledi. Çün Ğarîb küfürden ictinâb itdi. Melike ⁽²⁸⁾ ve erkek püthâne götürüñ şâyed aña ayet hâşıl diyüb hadmelerine emir anlar daķı [483b] ⁽¹⁾ Ğarîb'i alub 'ibâdethânelerine götürüb ve derünuna idhâl idüb kapuları üzerine ⁽²⁾ kapadub gitdüklerinde Ğarîb ol kubbede 'akıķden müşnev'i ve boynunda ğâyet ⁽³⁾ kerânbahâ 'aküd cevâhir işlanmul bir put bulmağla derhâl puta hücum ve yerinden düşürüb ⁽⁴⁾ parça parça kırduķdan sonra bir tarafa çekilüb oturdu.

Şabâh olduķda Melike ⁽⁵⁾ müşâr-ileyh Ğarîb'i yanuna getürmelerini emir hademe daķı varub Ğarîb'üñ yanuna girdüklerinde ⁽⁶⁾ oyuñ kırılduķunu müşâhede itmekle yüz ve gözlerini çarparaķ Ğarîb'üñ üzerine ⁽⁷⁾ hücum itdiler. Çün Ğarîb merķümüñ hücumunu gördükde yumruk ile müdf'aya ⁽⁸⁾ kalkuşub bir kaçını telef itmekle ba'zları sür'atle varub Melike ifâde ol daķı ⁽⁹⁾ yüz nefer 'asker ile süvâr olub ğarîbüñ üzerine hücum eyledi. Çün Ğarîb ⁽¹⁰⁾ puthânedede bir kılıc buldı. Hemân kılıcı alub mükâteleye şürü' vafir kişi î'dâm ⁽¹¹⁾ itdügünü Melikenüñ meşhüdü olduķda Ğarîb'üñ şecâ'atinden müta'cib ve 'aşķ ve muhabbeti ⁽¹²⁾ tezâid idüb Ğarîb'e "Ey efendüm! Ben putdan vazgeçdüm şimdi merâmum ancak vuşâluñdur ⁽¹³⁾ diyüb 'askerini muķâteleden men' eyledi ve Ğarîb'üñ üzerine efsun okuyub derhâl ⁽¹⁴⁾ kılıcı elinden düşdi ve kuvâsllaar üzerine hücum idüb Melike'nüñ huzûrına getürdiler. ⁽¹⁵⁾ Melike daķı Ğarîb'i alub tenhâ bir oțaya getürüb "Ey nür 'aynum! Niçün benüm tekerrimi ⁽¹⁶⁾ şekst eyledüñ." didi. Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı takrib itdügünü ⁽¹⁷⁾ görüb süküt eyledi.

(18) **ALTI YÜZ SEKSEN YEDİNCİ GİCE**

(19) Şehrazād hikāye naklınde dir ki: Pes Ğarīb Melike-i mūmā-ileyh talığı gördükde (20) cevābında “Ey hatun! Bu kırdığım ma’būduñ tekri olmuş olaydı kendüni kırdırmazdı (21) senüñ ‘aқıl ve idrākuñ yoқmı hіc kırılan şey ma’būd ola bilür mi?” didi. Melike (22) “Ey Ğarīb! Ben andan vazgeçdüm varsun kırılsun lakin merāmum senüñ vaşāluñdur hemān (23) қalk şafā ve rāhat idelüm.” didise de Ğarīb vaşālına rāğıb olmadugunu göstermekle (24) mūmā-ileyh tarılıb ve “Ben seni zor ile maṭlūbuma rām itdirürem.” diyerek, bir қadeḡ şu (25) isteyüb ve üzerine sahrīne oқuyub Ğarīb’uñ yüzüne serpüb şüret insāniyeden (26) cıқub Maymun heyetine döndi ve anı bir oṭaya koyub ḡabis eyledi ve bu ḡalet (27) ile iki sene қalduқdan soñra birgün Melike-i merқūme anı yanuna getirüb yine müvāşalatını (28) ‘arz itdükde Ğarīb başıyla evet diyü işāret itmekle anı derḡāl seḡerden [484a] (1) taḡliş ve ṭa’ām sofrasını ihzār idüb egil ve şarb ve mulā’baya ve andan қarbān (2) müvāşala intikāl idüb Ğarīb merқūmeniñ göğsüne süvār olduқda boğazından (3) ṭutub boğdı ve ‘adme irsāl eyledi.

Ba’de sarāydan mükemmel silāḡ giyüb divāna (4) ḡurūc ve erkān-ı devleti ḡuzūrına getirüb mācerāyı naқl ve cümlesini ṭarīk ḡaққа (5) da’vet itmüş isede etbā’ından nükül itmeleriyle derḡāl қılıcını küşād vü üzerlerine (6) ḡamle ve ḡücüm idüb mükātalaya şürū eyledi. Muḡārebe esnāsında iken nā-gāḡ gördiki (7) sālefü’z-zıkr can pādişāhı olan Zelzel bin Müzelzel biñ ‘aded can ṭā’ifesiyle (8) yetişüb geldi ve Ğarīb muḡārebe itdüḡiñi görmekle hemān düşmanlarını üzerinden def’ (9) ve cemi’yetlerini perişān ve ekşerisini ṭa’ma büm ve қarbān itdükden soñra Melik Ğarīb’e (10) gelüb mülāқı oldı Ğarīb “Sen ḡaberini nereden alduñ?” diyü suāl ol daḡı “Efendüm (11) қақан pederüm beni ḡabse ve seni āteş deresine irsāl itmüş idi beni ḡabishānede iki (12) sene қadar esir ḡüzün ve melāl eyledükden soñra ‘afvına maḡzar olub beni yanuna getirüb (13) ḡüsn mu’āmele eyledi beni ise ḡāfil қalmayub bir gün ‘aliü’l-gāfile üzerine ḡücüm ve қatlı (14) idüb cümle re’āya ve ‘askerini taḡt itā’atime idḡāl eyledüm ve raḡāt ve şefā ile geçinüb (15) қaldum bu günlerde ḡavābakāḡımda uyur iken ā’līm rü’yāda sizi canşāḡ Melike (16) ile mükātele itdüḡini gördüm bī-dār olduḡumda ma’iyetimle işbu biñ nefer ‘askeri olub (17) müsā’deñize geldüm.” didükde Ğarīb bu keyfiyetden ḡoşlanub Zelzeliñ fi’ilinden müteşekkir (18) oldı.

Ba’de cinleri Gürcistāna yollayub onda olan ḡazīne ve emvāli getürtdirüb (19) ol şehirden aḡz itdüḡi ḡan’ime zam ve el-ḡāḡ ve cümlesini üç biñ cine yükledüb (20) ‘Acemistāna mütevece oldular gicenüñ naşfi olmadan Sabur’uñ taḡtgāḡına vuşul

bulmuş ⁽²¹⁾ iselerde şehri ‘asākır vafıra ve cünüd mütekāşire ile maḥşūr olduğunu görmekle ⁽²²⁾ ṭoğrı ḥoğrı ünüd mütekāşire ile maḥşūr olduğunu görmekle Sabur’uñ tahtgāhına vu ⁽²³⁾ isimleriyle nidā itdi çün bunlar Ğarīb’uñ gelmesinden bī-cebr idiler onları çağırın kim ⁽²⁴⁾ olduğunu bilmedikleri ḥesabıyla “Sen kimsüñ.” diyü suāl ol daḥı “Bin fi’il ‘acīb şāḥibi ⁽²⁵⁾ olan Ğarīb.” didükde merķūmān sürür bī-pāyān ile şitāb iderek yanuna varub ⁽²⁶⁾ melāķi oldular ve erkān-ı devlete daḥı müjdeciler gidüb ḥaber virdiler ve cümlesi ḥakpāyene ⁽²⁷⁾ gelüb zemīni pūs eylediler.

Ğarīb şehri muḥāşıra iden ‘asker kim olduklarını suāl ⁽²⁸⁾ itdik de cevāblarını “Biz bunlar kim olduklarını bilmeziz ancak üç günden berü gelüb ordularını ⁽²⁹⁾ pīşgāḥ şehre ḳurdılar ve pādīşāḥları Murād Şāḥ isminde ve taht yedinde yüz biñ [484b] ⁽¹⁾ süvāri ve üç biñ piyāde ve iki yüz acı mevcūd oldığı mesmū’muz olmuşdur didüklerinde ⁽²⁾ Ğarīb bunlaruñ ḥālini bilmek için bir şıḳḳa yazalum da maṭlūbları ne idüğünü istifsār ⁽³⁾ idelüm.” didi. Meğer ‘asker merķūmuñ sebab-i ḳudvimi şol oluyor ki kaçan Sabur şāḥ ⁽⁴⁾ faḥr-i tāḥ duḥterini iki kişiye virüb Ceyḥūn nehrine batırub ḳatlıtmelerini sibāriş ⁽⁵⁾ eyledükde merķūmān faḥr-i tācı olub nehriñ kenārına getirüb şalıvirdükleri zıkrı ⁽⁶⁾ sebḳat olunmuş idi.

Pes mūmā-ileyh ol iki me’mūr gitdükden soñra ḥayretle ḳalub ⁽⁷⁾ bayābānda ağlayarak ve taḥzin ve teḥassür iderek dereden dereye ve çölden çöle gezerek tā cennet ⁽⁸⁾ mişāl bir bağçeye girdükde eşcār keşir ve miyāḥ ve enhār-ı ğazir ve ortasında āliü’l-bünyān ⁽⁹⁾ muşīdü’l-erkān mānend-i bahşet bir sarāy vardı ve sarāy mezkūre dūḥl itdükde ⁽¹⁰⁾ içi afrişe-i nefise ile mefrūş ve divārları yāldız ve envā’i nakşı ile menḳūş olub ⁽¹¹⁾ oḥalarında ḥūrī mişāl ve mükemmelü’l-ḥüsn ve el-cemāl birkaç cāriye oturduklarını buldı.

⁽¹²⁾ Pes ol cāriyeler faḥr-i tācı gördüklerinde üns tā’ifesinden olduğunu tevhim iderek ⁽¹³⁾ hezār talṭif ile yanlarına olub ḥalinden suāl ol daḥı Şāḥ ‘Acem’uñ duḥteri olduğunu ⁽¹⁴⁾ ifāde ve ḳışşasını ibtidāsından āḥirine ḳadar naḳl itdükde ḥāline merḥāmet idüb ⁽¹⁵⁾ it’ām ve ikrāmdan soñra Faḥr-i Tāc merķūmundan ol sarāy kimüñ olduğunu istifsār ⁽¹⁶⁾ anlar daḥı can pādīşāḥlarından meik şalşāl ibn daluñ olduğunu ve anlar anuñ cāriye ⁽¹⁷⁾ ve maḥziyeleri olub yanlarına bahar māḥ bir kere gelüb bitavtet itdüğünü ifāde ve sen bizde ⁽¹⁸⁾ muṭeminü’l-ḥaṭr ḳal bir şeyden ḥavf itme tā ki müşār-ileyh buraya geldükde ḥālini ⁽¹⁹⁾ ‘arz idelüm inşāalah te’āli ḥaḳḳında ḥayırlı keyfiyet zūḥür

itdurdiler. Şehrazād ⁽²⁰⁾ hikāyeden bu maḥale geldükde şem’ afitāb nūr-ı şabāh ile yanmağa başladugunu görüb hikāye ⁽²¹⁾ naqlinden süküt eyledi.

(22) **ALTI YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ Pes aḥşām olub şem’-i hūrşīd-i ziyāsı gurüb ile nā-bedīd olub fenā dil nücüm ⁽²⁴⁾ zālām-ı tahtından şeyāṭına şerāre şaab ile rücüm itmege başladuğda Şehrazād daḥı ⁽²⁵⁾ Melike hikāye naqline şürü’ idüb dir ki: Faḥr-i Tāc ol cāriyelerin kelāmından mesrūr ⁽²⁶⁾ olub yanlarında kaldı ve ḥāmīle olma ḥasebiyle ve vaz’ cümleñ mevsimi gelüb erkek olarak ⁽²⁷⁾ bir ğulām toğurub ismini Murād Şāh koyub ‘iz ve delāl arasında terbiye ider kaldı.

⁽²⁸⁾ Tā ki Melik şalşāl gelecek günü geldükde müşār-ileyh bir beyāz file süvār olarak [485a] ⁽¹⁾ ve eṭrāfunda tevāif can iḥāta iderek taṭane-i ‘azmiye ve debdebe-i cismiye geldükde ⁽²⁾ sālefü’z-zīkr cāriyeler ḥuzūrına varub meşul itdüler ve faḥr-i tācı daḥı yanuna getirüb ⁽³⁾ kışşasını naql itdiler.

Melik müşār-ileyh Faḥr-i Tāca vuḳū’ bulan keyfiyetlerden mütālum ve ḥālīne ⁽⁴⁾ merḥāmet ve şevḳat idüb “Şimdilik oğlı büyüyüb derece-i bülūğa reside olana kadar ⁽⁵⁾ biz de miḥmān ḳalsun. Ba’de ben anı memleketine yollayub ve Sabur’ı ḳatlı idüb ⁽⁶⁾ oğlını yerine tahta iclās itdürürüm didükde faḥr-i tāc ḥuzūrunda zemīni būs idüb ⁽⁷⁾ şükr ve şenā ve du’ālar iderek maḥal ve maḥşuşasına varub oğlumıñ terbiyesiyle meşgüle ⁽⁸⁾ kaldı tā ki ğulām mūmā-ileyh ḥad bülūğa irüb derk ḥaḳāyık ve fehmi deḳāyıkā kesb ⁽⁹⁾ liyāḳab bulduğda vālidesinden pederi kim oldugunu ve mesḳat rāsī ḳanğı ülkede idüğünü.” ⁽¹⁰⁾ şuāl ol daḥı pederi Ğarīb ve dedesi Sabur şāh oldugunu ifāde ve kışşasını ⁽¹¹⁾ naql ve i’āde eyledükde ğulām vālidesine vuḳū’ bulan ḥāleflerden te’sir olub vālidesine ⁽¹²⁾ “Çünkü dedem ḳatliñe ‘azm eyledi ben ḥaḳ celle ve alā ḥazretlerine ḳısm iderümki anı ⁽¹³⁾ maḳar salṭanatından ref’ ve ḳatlı idüb öfkeñi aluram.” diyerek ma’iyetiyle can ṭā’ifesinden ⁽¹⁴⁾ iki yüz nefer olub şirāze-i ‘azīmet ve vüşülunda beldeye hücum ve cin i’ānetiyle şehri istilā ⁽¹⁵⁾ ve mülkini ḳatlı ve ī’dām idüb taht salṭanata cülūs eyledi ve ahāliye imān virüb ⁽¹⁶⁾ cümlesi aña inḳiyād ve bī’at ve iz’ān ve iṭā’at itdüklerinde külliyātlu ‘asker tertīb idüb ⁽¹⁷⁾ belḥ şehrine ‘azīmet ve anı daḥı dost teşḫire ḳoyduktan sonra Semerḳanda tevce ⁽¹⁸⁾ idüb, ol daḥı taht Melikine idḥāl ve oradan ‘asākir nā-ma’dūda ile Sabur’uñ ⁽¹⁹⁾ maḳar tahtına ḳaşb idüb Sabur’uñ vefāt

itdiği mesmū’ı olmamuş iken hemān şeh̄r ⁽²⁰⁾ takrib itdükde vālidesini yanuna celb ve “Maḥşūş bir oṭāḡ-ı ā’liye ḡayubsun bunda ⁽²¹⁾ ḡal ta ki pederini getirüb ḡuzūruñde ḡatlı iderüm.” diyüb sāliefü’z-zıkr şeh̄r ⁽²²⁾ ḡarşusunda ordusuyla istıkrār eyledi. Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı ⁽²³⁾ takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(24) **ALTI YÜZ SEKSEN TOKUZUNCU GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ğarīb memlekete laḡavk itdi. Murād Şāhuñ ⁽²⁶⁾ ordısını gördi ol gice şabr idüb şabāḡ olduḡda ‘askerini tanzīm ve ⁽²⁷⁾ şehre tasrīb idüb şaflarını baḡlayub ṡırdı hemān öte ṡarafdan binfa’ma Murād ⁽²⁸⁾ Şāh meydāna ḡıkub şaflar arasında ṡırdı ve şecā’at ve besāletini eşkān eyleyüb [485b] ⁽¹⁾ kendü uşāfını zıkr itdükden soñra “Pādişāhuñuzı mebdāne da’vet iderüm yanuma ⁽²⁾ ḡıksun ve benüm ile meydān-ı kārzārda ḡülüşsün her kimimiz digere ḡālib olursa ⁽³⁾ devletine mālīk olsun.” didükde Melik Ğarīb belā tavḡıf meydāna ḡıkub anuñla ⁽⁴⁾ muḡārebeye şürü’ eyledi.

Aralarında ger ve fer uzanub naşf nehār olduḡda şiddet-i muḡārebe ⁽⁵⁾ ve muzārebeden cümle ışlaḡa ve idavāt ḡarbiyeleri sikest olmaḡla ḡülüşmeḡe başladılar. ⁽⁶⁾ Pes Murād Şāh iḡdām tāmıyla ḡāibi ortasından ṡutub zemīnden ḡaldırub ⁽⁷⁾ atayum dirken Ğarīb merdāne ṡavranub Murād Şāh ḡulaḡlarından ṡutub öyle ⁽⁸⁾ ḡekdikki Murād Şāh bayılıb el-amān dimeḡe başladı.

Pes anuñ ma’iyetiyle gelen canlara ⁽⁹⁾ mün’akis olduḡı anda pādişāḡlarını taḡlīş ḡaşdıyla Ğarīb üzerine ḡücüm itmüş ⁽¹⁰⁾ iseler de Ğarīb ṡarafundan daḡı biñ can şadme idüb merḡūmları gerü ḡevirüb ⁽¹¹⁾ silāḡlarını aldılar. Ba’de Ğarīb ordusına ‘avdet ve taḡt sa’detinde temkin idüb ⁽¹²⁾ Murād Şāh’ı ḡuzūruna celb ve “Sen ne sebebe mebnī üzerümize geldüñ?” diyü suāl ⁽¹³⁾ ol daḡı “Efendüm ben kendü nefsim ve yāūūd başka ḡarezim yokdur benüm merāmum ancaḡ ⁽¹⁴⁾ peder ve māderiñ öfkelerini Melik Sabur’dan olmaḡdur.” didükde Ğarīb “Senüñ peder ve māderüñ ⁽¹⁵⁾ kimdür?” didi.

Müşār-ileyh “Benüm pederüm Melik Ğarīb ve māderüm Faḡr-i Tāc’dur.” didük de Ğarīb ⁽¹⁶⁾ Murād Şāh kendü necl necibi olduḡunu teyḡin idüb hemān ḡucaḡına aldı ve “Sen benüm ⁽¹⁷⁾ ferzendār cemend misin?” diyerek baḡlarını küşād ve yanunda

iclās idüb vālidesinden ⁽¹⁸⁾ suāl oldugunu müstefādi olduğda derhāl celebine māmūrlar irsāl ⁽¹⁹⁾ olunub celb itdürdi ve cümlesi bir yere gelüb Murād Şāha tāt mu'allā ve hale'-i mücelleā ⁽²⁰⁾ ile serāferāz eyleyüb re'aya ve berāya beyninde neşr 'adālet ve bezl-i ihsān ve kerāmet iderek ⁽²¹⁾ aliü'l-memāt mevşülü'r-rağyāt geçinüb kaldılar diyü Şehrazād Ğarīb ve 'Acibiñ hikāyesini ⁽²²⁾ Etmām eyledükde başka hikāyeye şürü': Vay pādīşāh ve alā şān (kütüb-i tevārihde ⁽²³⁾ menkūldür ki) 'ibdāh ben ma'murü'l-kıbsi buyurmuş ki ba'z senüñ de hac beyt ah ü'l-ħarām ⁽²⁴⁾ ve ziyāret kabrisidü'l-enām 'aliye efzālü's-şalavat ve itmaü's-selām ħazretleriniñ ziyāretine ⁽²⁵⁾ 'azīmet ve sefer levāzımātını tedārik idüb mekke-i mükerrmeye şedrhāl ve ba'de itmāü'l-menāsuñ ⁽²⁶⁾ medine-i münevvereye tevcih imāl ba'dü'l-vusül ziyāret rüze-i maḥhara ile derūnum ⁽²⁷⁾ murād-ı mevsül olub el-kāi 'aşā-yı tesyār eyledüm günlerde bir gün rüze-i maḥharanuñ ⁽²⁸⁾ kabr-i şerif ve ve münber münif arasında oturur iken kalb ħazīn ve āh anīn ile karīn ⁽²⁹⁾ şavt raḥīm bir kimse bu ebyātı söyledi (arapça beyit) [486a] ⁽¹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) ⁽³⁾ (arapça beyit) ⁽⁴⁾ (arapça beyit) inşād eyledüğünü işitdiğüm birle derūnuma te'sīr ve ħüzn ile neşātıma tağyīr ⁽⁵⁾ idüb ihtiyātıma mālīk olmayarak ol şadānın şübına tevcih 'azm ve fīr itdüm didi. ⁽⁶⁾ Şehrazād hikāyeden bu maḥhale geldükde sefine-i şabāh nesīm-i şafaḫ iledür yay meşrukdan ⁽⁷⁾ seyr ve insibāh itmeğe başladugunu görüb sükūt eyledi.

(8) **ALTI YÜZ TOKSANINCI GÜN**

⁽⁹⁾ Pes fezā-yı ā'lim ol ā'suḫ maḥzūnuñ derūnu gibi gicenin sevādıyla günā gün olduğda ⁽¹⁰⁾ Şehrazād belāğat-ı mu'tād naḫl hikāyede dir ki: 'İbdāh itdi ol münşed şī'ir laḫīf ve rumuz ⁽¹¹⁾ ve ma'nā-yı zarīf olan zatuñ yanuna vardugunda yüzünde kıl bitmemüş ve yanaqları göz ⁽¹²⁾ yaşından yaralanmış bir civān lāğır 'ünvān olduğunu gördüm ve selām virdüğümde selāmumu ⁽¹³⁾ olub "Sen kimsün ve benden ne istiyorsun." diyü suāl ben daḫı kim olduğumu ifāde itdüğümde ⁽¹⁴⁾ civān "Benden bir istediğün şey var mı?" didi. Ben "Ĥayır senden bir ħācetüm yoḫdur ancaḫ ⁽¹⁵⁾ senüñ inşād eyledüğün şī'iri işidüb ā'sıḫ ve dildāde ve miḥnet ħab ile memḥūn ⁽¹⁶⁾ olduğun şī'iriñden istifāde idüb derūnumā ħelecān ve şāyid derdiñe bir dermān bulayum ⁽¹⁷⁾ hülyāsıyla gelüb seni ziyāret itdüm ve murāduña iḫtidārum olur ise canım ile teni fedā ⁽¹⁸⁾ iderüm." didüğümde cülūsa izin virüb oturdum "Vay birāder! Sen kimsün?é diyü suāl ⁽¹⁹⁾ ol daḫı ben 'Atine bin el Menzīrīnü'l-Ceḥsūḫ el-Enşāriyım ibtidā-yı 'ömrümde iḫrāb mescidine ⁽²⁰⁾ müdāvemem ve 'ibādet ile nefis ve şeytāna mükāvemem idüb rükü'

ve sücüd ve tesbîh rab ⁽²⁰⁾ vedūd ile meşğul iken mā-asumān yıldız arasında lem'ān itmüş gibi birkaç cāriye beyninde ⁽²¹⁾ hūsn ve cemālî fitne-i kulüb ve ser ve kāmēti 'iḳval zūyü'l-elbābı meslūb ider bir duḫter ⁽²²⁾ aḫter olub seyr ve temāşāya çıkmuşlar idi toğrı yanuma gelüb tırdı vay 'atebe ⁽²³⁾ ne dirse şol senūñ vaşlıña t̄alib olan kimse ḫaḳḳında diyüb gitdi lakin ḳalb ⁽²⁴⁾ ve 'aḳlum olub beraber götürdi ve ol vaḳitden bu ana degīn ne eşirini gördüm ve ne ḫaberini aldum ⁽²⁵⁾ ve müteḫayr ḳalub mekāndan mekāna intikāl ve şabr ve şebātum maḫv ve īzāle olundu." diyü bābīle raḳ ⁽²⁶⁾ zemīne düşdi bir ḫişşeden şoñra ifāḳat bulub i bu ebyātı söyledi.

(arapça beyit) ⁽²⁷⁾ (arapça beyit) [486b] ⁽¹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) terennüm eyledi ki meālî "Ben derūnum ile sözi emkene-i ba'ideden görmekdiyüm ⁽³⁾ 'acabā siz beni daḫı ba' diye-i mekān var iken görmekte misksiz ve ḳalbim ile çeşmimi sözüñ için ⁽⁴⁾ dā'imā istek itmekte olub rūḫum sizdedür ve sizden ancak zikrūñiz bende vardur ⁽⁵⁾ ve lezzet 'ışam sizi görmedükce cennet-i firdevs veyā cennet ḫaldede olur ise bile sizi ⁽⁶⁾ görmedükce iltizaz idemem." dimektür.

Ben "Ey 'İtabe! Sen bu havā ve hevesden ḫaḳ te'ālaya ⁽⁷⁾ rucū' ve zinbekden istiğfār ile zīrā senūñ pīşkāhında havl mevḳuf vardur." didüm ise de ⁽⁸⁾ 'İtabe "Ey 'amum! heyḫāt heyḫāt Benüm bu 'aşḳ ve havādan ve bu derd bī-dermāndan ḫülāş ⁽⁹⁾ ve necātum yoḳdur." didi. Ben anuñla şabāḫa ḳadar oturub güneş toğduḳda "Gel mescide ⁽¹⁰⁾ gidelüm." diyüb anuñla mescide aḫzāba gitdük vāviyle namāzını ḳılana ḳadar orada oturduḳ ⁽¹¹⁾ ol araluḳda bir ḳaç ḫatun zūhūr idüb yanumıza geldiler ise de ol çivānuñ maḫbūbesi ⁽¹²⁾ aralarında yoğ idi ve nezdimizde tırub "Ey 'İtaba ol senūñ vaşālūñi t̄alibe olan ⁽¹³⁾ cāriye-i şemdīne ḫalde iddūğini ne zān idersün." didüler.

'İtabe "Ne olmuş?" diyü suāl anlar "Anı ⁽¹⁴⁾ pederi alub semāve nām semte raḫlet eyledi." didüler. Ben "Ey Fitne-i inām ve luḫuf ve kemāl ile muḫayyir! ⁽¹⁵⁾ Zūyü'l-feḫām allah için şol cāriye kimūñ kerīmesidür?" diyü suāl mūmā-ileyh ⁽¹⁶⁾ "Kerimesi riyādur." diyüb gitdiler. 'İtabe kelāmılarından bir sa'at ḳadar bī-iḫsās ⁽¹⁷⁾ ve şiddet ḫālinde āḫ ile tas'īd infās idüb. Ba'de işbu beyitleri söyledi (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁹⁾ (arapça beyit) inşād ve bekāya aḡaz itdükde cigerüm ḫūn ve ol ⁽²⁰⁾ civāna ḫāşıl olan şefḳatimden maḫzūn oldum.

“Vāy maḥub ve dildāde ğam çekme şifāḥāne ⁽²¹⁾ ḥüdāda bu derdüñ devāsı ḥāzır ve āmādedür işte ben ehl-i mervete şarf itmek için ⁽²²⁾ ma’iyetimle vafır māl götürdüm ol māl ile seni maṭlūbuña irdirmek için şarf iderüm, ⁽²³⁾ ḳalkḳ benüm ile gel diyüb meclis enşāra götürüb selām virdüñ vay cemā’at ⁽²⁴⁾ sizüñ arañuzda ‘itabenüñ maḳām ve şānuna derecede bilürmüñüz.” didüm ⁽²⁵⁾ mūmā-ileyh “Anı sādāt ‘Arabdan ve ḥāndān enşārdan bilürüz.” didüklerinde ben “Ey ḳavim! ⁽²⁶⁾ ‘İtābe dāhiye-i ‘aşḳ ile mübtelā oldu sezden faḳaṭ şol müsā’deyi estirmege ⁽²⁷⁾ benüm ile semāvāya ile varub işini görelüm.” didi Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde zūlmet ⁽²⁸⁾ şeb ‘itabenüñ zālām iḥzānı i’āne ibn mu’ammer ile encilā ideceği mişillü zū neḥār gün ve mekānı ⁽²⁹⁾ nūr ile enīḥār ideceğini görüb sükūt eyledi.

[487a] ⁽¹⁾ **ALTI YÜZ TÜRKÇAN BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād ā’şık müsteḥām aḥbāba şevḳ ve iştiyāḳdan aḥzān ile derünü kesb ⁽³⁾ zālām itdüğü gibi leyl ve ḥaşe-i sevād ile ā’limi taḥyīl itdüğünü gördümekle ḥikāyenüñ ⁽⁴⁾ etmāmındadır ki: İbn-i Ma’mur eytdi. Ol ḳavim icābet ile müsā’de ve nāḳelerimize ⁽⁵⁾ süvār olub semāvāte varub yeni selīm iḳāmet itdükleri maḥale teḳarib itdüğümüzde ⁽⁶⁾ duḫterüñ pederi ğaṭrīḳ ḥaber ḳadvimizi işidüb mülākāt ile talṭīf eyledi.

⁽⁷⁾ Biz daḥı “Sizde maḥmānuz.” didüğümüzde ‘aliü’r-raḥab vālisa’a diyerek menzīline ilettdi ⁽⁸⁾ ve bir ḳaç ḳoyun zebḥ idüb iṭ’ām ve “Eger ameden şoñra ḥācetüñüzdür.” diyü suāl ⁽⁹⁾ “Biz daḥı kerīmeñize ‘itābeye ḥuṭbe için geldüñ.” didük Ğaṭrīf “Ey birāderlerüñüz! ⁽¹⁰⁾ Duḫterinüñ emri kendü elindedir ben varub söyledikizi ifāde iderüm ⁽¹¹⁾ baḳalum ne cevāb virür.” diyüb çeḥresinde rüy-ı ğaḳab göstererek riyāya gidüb ⁽¹²⁾ yanuna varduḳda mūmā-ileyh “Ey peder! Niçün seni ‘izbināk görüyorum.” didi.

Merḳūm ⁽¹³⁾ “Enşār ṭā’ifesinden bir cemā’at gelüb seni istiyorlar.” didi. Riyā “Ey peder! ⁽¹⁴⁾ Enşār-ı sādāt kerām ve i’āne-i sürür ā’lim ile nāil ‘iz ve iḥtirām bir ṭā’ifedir ḥatta ⁽¹⁵⁾ anlara ḥazreti şallallāḥü ‘aleyvessellem istiġfār eyledi. Pes anlaruñ beyninde ⁽¹⁶⁾ beni istiyen kimdür?” didi. Ğaṭrīf “‘İtābet ibn el-Cebāndur.” didükde Riyā “Ey peder ⁽¹⁷⁾ ‘İtābe ḥaḳḳında ḥafı celi ve va’id ile vefı ve bir şey istedikde maḥşaline muḳadder ⁽¹⁸⁾ ve ḥad-ı zātında ğanī bir zāt olduğımı istedüm.” didükde Ğaṭrīf

“Vallah ben seni ⁽¹⁹⁾ aña viremem zîrâ arañuzda olan ba’z havâdiş mesmû’um olmuşdur.” didi.

Riyâ “Ey peder! ⁽²⁰⁾ Ensâr ıtaifesine red kabîh ile cevâb virmek ve hâırlarını kıрмаğ lâyığ degüldür ⁽²¹⁾ ancak sen mahrûmı iğrâ tut anlar dağı tabi’atıyla savuşub giderler.” didükde ⁽²²⁾ Ğatrîf “İyü söyledüñ diyüb misâfirlere vardı vay cemâ’at fetâtü’l-hay kabûl ⁽²³⁾ ile icâbet itmüştür lakin mihr mişlini istiyor.” didi. Aralarından ‘Abdullahaya eytdi. ⁽²⁴⁾ “Ben Ğatrîfe cevâba tasdî ve mihr tağdir söyle bağalum didüm merğûm altûndan ⁽²⁵⁾ olarak biñ dirhemlü bilezik ve beş biñ dirhem nağd ve hacir eşvâbından ⁽²⁶⁾ yüz şevâb ve beş şemâme ‘anber.” didükde ben “bunlar virildüğü hâlde kabûl ider müsün?” didüm. ⁽²⁷⁾ Ğatrîf “Evet mağbüldür.” dimekle yanunda kırğ gün kadar iğâmet ve Medîne-yi münevvereden ⁽²⁸⁾ istedüğü şeyleri tedârik ve celb ve düğünlerini yapub ‘ağd-i nikâhlarını icrâ itdüğümüzde ⁽²⁹⁾ Ğatrîf de “Ğatırnızı aluñ.” diyüb otuz hudec ile techîz ve kıızı tehtir ve anuna [487b] ⁽¹⁾ erkâb idüb medineye ‘azîmet eyledük yolda gider iken üzerümize kağâ’ ⁽²⁾ tarîğ olarak birkaç süvâri çıkub bizi şoymağ merâm itdüklerinde ‘itabe ⁽³⁾ üzerlerine hamle ve birkaçını i’dâm itdiyse de ol dağı mecrûh oldu ve ol ⁽⁴⁾ tariflerde muğîm ‘aşireler gövgamızı işidüb gelüb düşmanımızı țard itmüş iselerde ⁽⁵⁾ ‘itabe ol yâreden fevt oldu diyü vefâtı haberini işitdükde kendüni ⁽⁶⁾ tağtrevandan yere ilğâ ve derün şamîminden şayha ve fiğân itmege başlayub işbu ebyâtı ⁽⁷⁾ inşâd eyledi.

(arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) ⁽⁹⁾ (arapça beyit) meâli “Ben şabr itmedüm ⁽¹⁰⁾ kağr şabra mecbûr oldum ve tağkîğ nefsimesinde lâ hağ olacağsuñ diyerek ekletdiriyorum ⁽¹¹⁾ “Eger cânım inşaf itmüş olaydı cümle mağlûğdan evvel senüñ önüñe koşub ⁽¹²⁾ sebğat itmüş olurdu zîrâ ne senden ve ne benden şoñra Ğalîle inşâf olunur ⁽¹³⁾ ve ne bir nefis diğere nefse tevâfûğ ider merâmı şudur ki sen benden şoñra ıthâz itdigüñ ⁽¹⁴⁾ Ğaliyle inşâf ve tevâfûğ idersün ve ne ben dağı anı iderüm.” dimekdür ve bir ah çekdi ki ⁽¹⁵⁾ işideniüñ derüni siyim siyâh olub teslîm-i rûğ eyledi. “Biz anlar için mazhûn ve mağmûm ⁽¹⁶⁾ olarak ikisine bir kağr kağub defn itdükden şoñra dönüb ‘aşireme gitdüm.” didi. ⁽¹⁷⁾ Şehrazâd Ğikâyeden bu mağale geldükde şabâğ-ı tağrib itdüğünü görüb sükût ⁽¹⁸⁾ eyledi.

(19) **ALTI YÜZ TOĞSAN İKİNCİ GİCE**

(20) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: İbn-i Ma'mür eytdi. “Aşirende birkaç sene alub (21) ħicāza ‘avdet ve Medīne-i mūnevvereye vardugumda ol iki ā'şık-ı şādıkūñ abirlerine varub (22) ziyāret ideyüm diyü ħātırına ħutūr ve ol vecĥle ā'zīmet idüb meradlerine (23) vuşul itdügümde üzerlerine bir büyük aġac dikılmış ve üstüne vāfir şeyler aşılımış (24) oldugunu görüb keyfiyet ĥalden suāl itdügümde bu aġaca şeceretü'l-'arūsīn (25) ya'ni iki 'arūs aġacın dirler ve ĥalk aña gelüb tebrik iderler diyü ifāde itdüler.” didi.

(26) *ĥikāye* Ve naql iderler ki Nu'mān bin el-Menzerek kerīmesi Hind ĥüsn-ü cemālide (27) bekā ve luṭf vādīde bī-hemtā olub ol vait ve zamāna nazır afrīde-i zamān ve vaĥīde-i devrān (28) ve nazır nā-mevcūd ve şafīle şāyān idi anuñ mevhibe-il ĥayesī olan [488a] (1) ĥüsn şebmāil ve ĥamīd ĥaşāilī Ĥuccāc ben yūsufü'lşekġiye mün'akis olduġda (2) emvāl keşīre ve hüdā-yı ve fīre mübzēl iderek mūmā-ileyh tezvic eyledi.

Ĥatta miĥr-ü müveccilinde (3) iki yüz biñ dirhem yazdurtur meşīdi anuñla bir müddet geurüb günlerde bir gün (4) Hind tenĥāda bulunub āyinede görüb dīdār bāmer alā nevāriyle mu'ciye olub kendüni (5) Ĥuccāc zālume kaġve-i bu iki beyti (arapa beyit) (6) (arapa beyit) inşād eyledi ki (7) meālī “Taĥıķ ‘Arabı olarak dīşī ṭalīd revānuñ silsilesi olan küĥeylān (8) ışraqıların arasına bir erkek atır girmüş eger hind tāyı toġurur ise iftiĥārda (9) anuñ nazırı yoġdur ve eger atır toġurur ise ol toġurdıġı maġbel erkek atırdan (10) gelmişdir.” dimektür Hind bu ebyātı inşād ider iken Ĥuccāc bin Yūsuf ĥafīye gelüb (11) beyitleri istimā' itdi ve Hind ise kelimesinden bī-şu'ūr idi ĥuccāc mū-il ĥik (12) taṭlīkını ‘azīmet ve ‘ibdāh ben tāhiri ṭellāına vekīl idüb ve mü'ĥir şadāı olan (13) iki yüz biñ dirhemi teslīm ve ṭarifine irsāl eyledi.

Yanuna varduġda “Ey Hind Ebū Muĥammed! (14) Ĥuccāc bin Yūsuf senüñ mu'ĥar şadāañ olan iki yüz biñ dirhem benüm ile irsāl (15) ve ṭalāına beni vekīl idüb geldüm.” didi. Hind “Ey Ebū Ṭāhir ma'lūmuñ olsun ki ben Ĥuccācuñ (16) mu'āşiretinden ĥoşnūd degilüm ve aña aşlā muĥabbetim yoġidi ve anuñla muṭlaķū mesrūre (17) ölmedüm ve bu müfāriasından daĥı maĥzūne degilüm ve getürdüġüñ iki yüz biñ dirhem (18) götürdüġüñ ĥülāşmūñ müjdesi olarak saña baĥş itdüm.” diyüb meblaġ-ı mezbūri (19) 'Abdullaĥa baġıqladı.

Peş mūmā-ileyh uşāf cümlesi ve ahlāk laṭīfesi ⁽²⁰⁾ va'id ve be-i menṭaḳi ve behçet revnaḳi ḫalīfe-i vaḳit 'Abdumelik bin Mervān'e vusūl bulduḳda ⁽²¹⁾ izdivācına ṭālib olub maḫşūş bir vekīl naşb idüb hinde gönderdi vusūl bulub ⁽²²⁾ Hind'e keyfiyeti söyledükde Hind 'Abdumelik'e "Ey emīrū'l mū'minīn! Ma'lūmuñuz olsun ki kelp ināya ⁽²³⁾ velūḡ itdi. Ya'ni köpek şahnī yāldı diyü bir 'arīza yazub gönderdi 'Abdumelik ⁽²⁴⁾ cevābında Ḥazret-i sürūr Ā'lim şallallāhu 'aleyvessellem buyurdi ki izā ve laḡū'l-kelp fī anā ⁽²⁵⁾ aḥd kim feligsele seb'ā aḥd ihzā bāltırāb buyurdi. Ya'ni eger kelp sizūñ çanaḡını yalasa ⁽²⁶⁾ yedi kere ḡusl eylesün ki ol ḡusullerūñ biri toprak ile olsun dimekdür sen daḡı geri ⁽²⁷⁾ ḡusl it ṭaḫāret bulursan." diyü yazdı Hind ḫalīfenūñ cevābını görüb izdivācına ⁽²⁸⁾ rāḡīb olduḡunu bildükde muḫalefete mecāl bulmayub ḳabūl ve Ḥuccāc bin Yūsuf anuñ ⁽²⁹⁾ bindüḡi muḫammili olduḡı yerden yalın ayak yedirek ḫalīfenūñ iḳāmetgāhına kadar işāl eylesimini [488b] ⁽¹⁾ ḫalīfeden niyāz ve iltimās itmekle 'Abdumelik işbu iltimāsından ḳahḳaha idüb bu veçhle ⁽²⁾ Ḥuccāc bin Yūsuf'a femān vācib alā ze'ān yazub gönderdi.

Ḥuccāc daḡı sem'ā ve ṭā't ⁽³⁾ diyüb emre imtişāl ve hinde ḫālını techīz itmesi çün haber gönderüb ḫazırlanduḳda ⁽⁴⁾ maḫmaline sūvār ve Ḥuccāc alāyı ile gelüb esebinden nüzūl ve hind rākibe olduḡı maḫmalūñ yulārını ⁽⁵⁾ eliyle olub yiderek yola revān oldı. Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḳrib ⁽⁶⁾ itdüḡünü görüb sükūt eyledi.

(7) **ALTI YÜZ TOKSAN ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Hind yolda gider iken Ḥuccāc'ı meshure ve istihazā ⁽⁹⁾ idüb cāriyeleriyle ḡülmekden ve laṭīfe söylemekden ḫālī ḳalmazdı ve bir gün de seni kūsād ⁽¹⁰⁾ ve Ḥuccāca nikāh ve zāḫaḡn itmekle Ḥuccāc bu beyti söyedi (arapça beyit) ⁽¹¹⁾ (arapça beyit) inşād itmekle hind daḡı cevāv olarak ⁽¹²⁾ bu iki beyti söyledi (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) diyü inşād ⁽¹⁴⁾ eyledi ki meāli aşlā bir şeye mübālāt itmez zemāl ve nesmiz faḳdān idüb rūḫ ve nefsimiz ⁽¹⁵⁾ ḫülāş ve selāmet bulduḡı ḫālde zeyr imāl kesbiyle ḫuşūl ve 'iz daḡı gider ise ⁽¹⁶⁾ mürteci' olur şol vaḳtūñe 'atıb ya'ni telef ve 'illetinden ḫülāş bulduḡı ḫālde dimekdür ⁽¹⁷⁾ peş hind ḡülmekden ve laṭīfe söylemekden ḫālī kamayub ḫalīfenūñ sākin olduḡı ⁽¹⁸⁾ şehre vusūl bulduḳda Hind muḫamile senden zemīne bir altūn atub Ḥuccāca "Ey deveci ⁽¹⁹⁾ bizden bir dirhem düşmemüş anı ara bulda bize vir." didi.

Huccāc zemīne baķub altūnı görmekle ⁽²⁰⁾ Hind'e "Bu dirhem degildir dūşürdüĝüñ altūndur." didükde Hind "Hūdāya űkr olsun ki ⁽²¹⁾ bizden dūűen dirhem altūn ile tebdil eyledi sen bu altūnı bize vir." diyü ta'rız itmekle ⁽²²⁾ Huccāc maķcüb oldu ve sarāy ĥalīfeye iűāl idüb Hind'den ĝāyet memnūn vaķtinde ⁽²³⁾ maķbūle oldu. ***hıkāye*** Naķl iderler ki aĥlifā beni űmīden Süleymān bin 'Abdumelik iyām ⁽²⁴⁾ ĥilāfetinde emrāsından ve beni esd kabīlesinden kemal-i mürüvvet ve kiűret ni'met ve fażıl ⁽²⁵⁾ ve meĝer mütede nazīr nā-yāb Hāzīme bin beűr nāmında bir zāt var idi. Aĥkām rüzĝār naķliyāt ⁽²⁶⁾ dehr ĝadārı bī-ķarār ĥükmünce mūmā-ileyh ni'metden meslūb vedā-i iĥtiyāc ile derūnı ⁽²⁷⁾ met'üb olub kendü ni'metinde pervirde olan nedmā vāsad kāsına muĥtāc olub her ne ķadar ⁽²⁸⁾ iltimās ī'āne itmüű iselerde űül ayām ile cümlesi melül ve rüy-i muĥabbetleri istiűķāl [489a] ⁽¹⁾ ile tebdil ve cel ve deni maĥlūleyledikleri mūmā-ileyh beűir gördükde zevcesine varub ⁽²⁾ "Ey ammuñ kıızı! Ben aĥvānımdan tebdil derūn ve 'ayūn itdüklerini gördüm femyā ba'd ⁽³⁾ aliü'l-memāt ĝüűe ĥānede iķāmet ve vaĥdetde müsāvamat idüb aķlık ile mevtüm araķa mā ⁽⁴⁾ çehremden iĥsandur." diyüb ķapuyı üzerine ķapadub 'andında bāķi ķalan eűāű beytten ⁽⁵⁾ űatub kuvvet lā yevmet ile kendüni idāre ider ķaldı.

Ol eűyā daĥı bitmekle baĥr-ı ĥayrete ⁽⁶⁾ űalub ne ideceğini bilmedi. Pes nehr-i firāta ķarīb cezīde nāmü'l-kāūñ vālisi ⁽⁷⁾ 'akreteü'l-feyyāz űāĥib ve kerem ve ismi gibi feyyāz nedāve na'm olmaĝla bir ĝün meclisinde ⁽⁸⁾ nedmāsı arasında oturub űoĥbet iderken ba'zıları Maĥzime bin Beűer'üñ zikri yād ⁽⁹⁾ ve dūçār olduĝı faķr-ı iĥtiyāc ta'dād ve ķapusu üzerine bend olınduĝunu hıkāye ve īrād ⁽¹⁰⁾ itdüklerinde 'Akremeü'l-Feyyāz Hāzīmeye iűābet iden iĥtiyāc ancaķ űiddet-i kereminden ⁽¹¹⁾ nāűı olmuűdur faķat 'acib űu oluyor ki müsā'de ve ĥāline űefķat iden kimse bulunmamuűdur. ⁽¹²⁾ űehrazād hıkāyeden bu maĥale geldükde űabāĥ-ı taķrib itdüğünü görüb sūkūt ⁽¹³⁾ eyledi.

(14) **ALTI YÜZ TOĞSAN DÖRDİNCİ ĖİCE**

⁽¹⁵⁾ űehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Çün 'Akremeü'l-Feyyāz bu vechle ĥāl-i Hāzīmeye ⁽¹⁶⁾ maĥl'a oldu ĝice olduķda dört biñ altūnı dir kise idüb esebine sūvār ve kimseyi ⁽¹⁷⁾ berāber almayaraķ yalnūz ma'iyetliyle bir ĝulām ĝötürüb tebdilde bazımanuñ ĥānesine 'azīmet ⁽¹⁸⁾ ve taķrib itdigünde altūnları ĝulāmdan alub beni bunda müntezir ol diyerek ĝulāmı ⁽¹⁹⁾ ba'īd yere bıraĝub kendüsi yalnūz Hāzīmenüñ ķapusına

varub çaldı HAZİME ol gice ⁽²⁰⁾ kandilini yakmak için zeytün yağı bulmamağla karagulukda zevcesiyle oturur iken kapu ⁽²¹⁾ çalındugunu işidüb zalāmda varub kapuyu açduğda ‘Akreme altūn kisesini eline ⁽²²⁾ virüb “Sen bunuñ ile hālūñi işlāh kııl.” didi.

Hazīme ol kise ağır olduğunı ⁽²³⁾ görmekle hemān esebūñ gemini tutub “Amān efendüm! Nefsüm saña fedā olsun sen kimsūñ?” ⁽²⁴⁾ diyü suāl ‘Akreme “Her ne kadar imtinā itdise de seni bilmedikçe şalıvirmem.” didükde ⁽²⁵⁾ ‘Akreme “Ey birāder! Ben kendümi saña bildirmek istemiş olaydum böyle vaķitde gelmez idüm ⁽²⁶⁾ ben ne olursa olsun kendümi ta’rif idemem didi HAZİME kenāya ile olsun.” diyü ⁽²⁷⁾ elhāl itmekle ‘Akreme “Baña cābr-ı ‘işrātü’l-kerām dirler bundan ziyāde bir laķırdı ⁽²⁸⁾ söylemeceğine yemīn itdükde HAZİME şalıvirüb kendü vahru girüb zevcesine [489b] ⁽¹⁾ saña müjdelik olsun ki haķķ celle ve ‘alā hazretlerinūñ ‘ināyet ‘Alileri bize yetişdi ⁽²⁾ zīrā bu para çoķdur ve altūn olduğunı zann iderüm sen kandili yak baķalum.” didi.

Zevcesi ⁽³⁾ kandilūñ memten’iü’l-ħuşul olduğunı ifāde itmekle ol gice şabāha kadar eliyle karışdırarak ⁽⁴⁾ kaldı ve altūn olduğuna inanmazdı. Fāmā ‘Akreme menzilinden çıķduğda zevcesi anı ⁽⁵⁾ arayub tebdile yalnız çıķduğunı istemekle vahime girüb Cezire vālisi gice ⁽⁶⁾ yarısında yalnız çıķması elbette bir ħikmet taħtındadır ya başka bir zevceye ve yāħūd ⁽⁷⁾ bir ořaluk cāriye için çıķmuş ola diyüb münteżir kaldı geldükde boynuna şarılıb ⁽⁸⁾ “Nere gitdūñ söyle.” diyü ilzām itdise de ‘Akreme bu muķavele şeylere gitmedüğüne her ne kadar ⁽⁹⁾ yemīn ve kısm idüb böyle vaķitde bu vechle gitmeden merām ancak kimseye bildirmemek ⁽¹⁰⁾ için olduğunı didise de merķūme semtū’z-zāme gidüb bahr-ı hāl sösyalemelisūñ ⁽¹¹⁾ veyāħūd beni tařlıķ itmelüsün diyü ayak başmağla ‘Akreme nā-çār olub keyfiyeti ‘Ali ⁽¹²⁾ māhvālevāķ’ söyleyüb zevcesini arzā eyledi.

Gelelüm HAZİMEYE şabāh olduğda ⁽¹³⁾ ğarmālarını muşālaħa itdükden soñra ħalīfe-i Süleymān bin ‘Abdumelike varub istīzān ⁽¹⁴⁾ ve ħuzūrına girdükde “Ey hazime! Sen nerede ķaldūñ?” diyü suāl ol daħı za’f hālını ⁽¹⁵⁾ ĩrād itdükde Süleymān “Bugün bize nice geldūñ?” didi. HAZİME cārbir ‘işrātü’l-kerāmuñ ⁽¹⁶⁾ kışşasını ĩrād ve anuñ iħsānyla hā kepāyūñize yüz sürmek ile nāil murād oldum diyü ⁽¹⁷⁾ ifāde itdükde Süleymān “Sen ol recl kim olduğunı bilmedūñ mi?” didi. HAZİME “Ol ādem ⁽¹⁸⁾ kibirli bir zāt olub andan faķať cābir ‘işrātü’l-kerem lafzını işitdüm.” didi. ħalīfe ⁽¹⁹⁾ “Keşki ol zātı bilmüş olayduğda anuñ merütü için mükāfāt ideydūñ.” diyüb HAZİMEYE ⁽²⁰⁾

cezire vâililigini tevciye idüb ‘akretü’l-feyyāzuñ birine gönderdi. Şehrazād hikāyeden (21) bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḫrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(22) **ALTI YÜZ TOKSAN BEŞİNCİ GİCE**

(23) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ḥazīme menşub ve vilāyet ile mesrūr olub (24) cezireye ‘azīmet ve taḫrib itdükde ‘Akreme mülākātına çıḡub birlikde şehre dāḫil (25) oldılar Ḥazīme dārü’l-āmāda temkin ve ‘Akremenüñ muḥāsebesiçün kefil alub ḥesābını (26) gördükde üzerine vafir mal tertib idüb edāsında azḫār ‘aciz itmekle ḥabışḫāneye (27) idḫāl ve keyd ve bend ile ḥaḡḡında tertīb-i negāl eyledi ‘Akreme Ḥazīmeye (28) “Ben ol ādemlerüñ zalriyla mallarımı şun ve ḥafz idenlerden degilem senüñ [490a] (1) elünden benüm ḥaḡḡımda ne gelür ise anı icrā kııl.” dimekle Ḥazīme bu sözden gücenüb (2) ayaklarına ve boyununa aḡır temyürler ḡoyub şiddetle mu’āmele olunmasına emir eyledi.

(3) Pes ḥaber-i mezkūr ‘Akreme’nüñ zevcesine vuşul bulub ḡāyet maḫzün ve maḡmüm olub (4) cāriyelerinüñ birine “Ḥazīme bin Beşer’üñ ḫānesinüñ ḡapusunda çıḡana ḡadar münteşır ol (5) ḡapuya geldükde sen aña efendüm benüm size bir sır sözüüm var.”derdi Ḥazīme “Seni (6) tenḫā yere götürüb istintāḡ itdükde bu itdigiñ iş nedür ḫic olur mı cārbir ‘aşrāt (7) ü’l-kerām olan zāt ḫabis ve tenkil ile mu’āmele olunur mı söyle.” diyü sibāriş idüb (8) gönderdi.

Cāriye daḫı ol vechle gidüb ḫānımuñ söylediḡi gibi Ḥazīmeye işāl (9) itdükde Ḥazīme bālā belinde şadā ile ah ve vāḫsir tā şol itdüḡi bed mu’āmeleye (10) diyü şıḫa idüb ve derḫāl esebine süvār cümle emir esiyle ḫabışḫāneye varub (11) hezār hicāb ve ḫacil eyle ‘Akremeye duḫül ve başını būs eyledi. ‘Akreme “‘Acabā bu keyfiyet (12) sür’atle sizden nice ḫuşul buldı mücibi nedür?” diyü suāl Ḥazīme “Efendüm (13) senüñ kerīm af’ālüñ ve sū-i mükāfātum icāb itdi.” didükde ‘Akreme “Ḥaḡḡ celle ve ‘alā (14) ḫazretleri senide ‘afv buyursun.” didi.

Ba’de bendlerini küşād ve buḡaḡuları (15) Ḥazīme kendü ayaklarına vāz’i itdi ‘Akreme “Efendüm bundan merām nedür?” didi. (16) Ḥazīme “Merāmum şudur ki size vuşul bulan mazeret baña daḫı vuşul bulsun.” (17) didükde ‘Akreme yemīn idüb ayaklarından çıḡardı ve bir güldü Ḥazīmenüñ ḫānesine (18) varduḡlarında ‘Akreme ḫāl sebiline gitmek ḡaşd itdise de Ḥazīme izin virmeyüb yanunda (19) alıḡoyddı ve “Benüm

merāmum senüñ hālünü cebr itmekdür zīrā ben sizüñ haremünizden maḥcūbum.” (20) diyüb ve ḥamāma idḥāl idüb ḥizmetinde bālzāt kendüsi ṭurdu ve ā’lā ḥal’at (21) giydirüb ve vafir māl ve eşyā virüb ḥānesine getürdi ve ‘Akremenüñ zevcesinden (22) yanuna damga istizān ve ḥuzūrına varub aẓhār-ı ĩ’tizār eyledi ve ‘akrden Süleymān (23) bin ‘Abdumelike berāber gitmesiçün ricā idüb birlikde yola revān oldılar.

Ḥazīme Şām’a (24) varub ḥalīfeden istizān itdükde Süleymān bin ‘Abdumelik Ḥazīmenüñ kadviminden (25) müteḥayır ve cezire vālisi izinsiz nice geldi bahr-ḥāl bunda bir mahm māde vardur diyüb (26) izin virdi. Ḥazīme yanuna girdükde “Arḳada ne bıraḳduñ?” didi. Şehrazād ḥikāyeden (27) bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(28) **ALTI YÜZ TOKSAN ALTINCI GİCE**

[490b] (1) Şehrazād ḥikāye tekmilinde dir ki: Çün ḥalīfe Ḥazīme’nüñ sebab-i kadviminden (2) suāl eyledi. Ḥazīme “Ey emīrū’l-mūminīn! Ḥayır ve ā’ḳitden ḡayrı başka şey yoḳdur (3) ancaḳ ḳuluñuz cābir ‘aṣrātū’l-kerām olan zātı buldığımudan ve sizüñ anı bilmedükde (4) daḫı şiddet-i raḡbetünizi görmüşidüm maḥşuş ma’iyetiyle götürüb geldüm.” didi. Süleymān (5) “Kimdür ol zāt?” diyü suāl ol daḫı “‘Akremeü’l-Feyyāzdur.” didükde ḥalīfe ‘Akremeyi (6) yanuna celb ve talḳif “Vay ‘Akreme! Senüñ Ḥazīme’ye itdügün iyülük saña vebāl olmuş (7) gel maṭlūbā teki bir ‘arīze ye yazdırayum diyüb ‘Akreme daḫı maṭlūbāntını yazub (8) taḳdīm itdükde ḥalīfe cümlesinde müsā’de itdugunden mā’dā on biñ altūn (9) ‘aṭiye ve cezire ile amniye vaz debcān vilāyetleri üzerine vāli naşib ve Ḥazīmenüñ (10) ibḳāsını eline tavsvīz idüb ister iseñ ‘azl eyle.” diyü emir buyurmaḡla (11) ‘Akreme “Ḥayır efendüm ḳuluñuz anı ‘azl idemem memuriyetiyle ḳalsun.” diyüb gitdi. (12) Vāliū’l-memāt ol menşublardan ‘az buyurmadı ****ḥikāye**** Şehrazād bu ḥikāyeyi (13) tekmil itdükde başka ḥikāye naḳline şürü’ idüb dir ki: Melūk bin Vāmiyeden (14) Heşām bin ‘Abdumelik nām ḥalīfe hengām ḥilāfetinde beynü’l-anām teş’ār ve edeb ve leṭāfetle (15) kesb-i iştihād bulmuş yunus ik’atb nām zāt bir def’a Şām’a ‘azīmet ve ma’iyetiyle (16) ḡāyet ḥüsnā ve laṭife ve ṭabā’ ve aḥlāḳda maḫyūbe ve zarīfe bir cāriyesini alub (17) Şām’a taḳrib itdüklerinde ḡaribān bir ḡadır ya’ni göl kenarına ḳonmaḡla ol daḫı bir ṭarafa (18) cekilüb ve ḥamiyesini ḳurub cariyesiyle oturdu ve ma’iyetiyle olan mākülünden (19) ba’dū’l-tenāvül istişḫāb itdügi nebızden nüş itmege başlayub zevḳ ve şafā ile (20) cariyesiyle meşḡul ḳaldı.

Ol hâletde iken heyet ve vaķār ve heybet ve î'tibār ile ⁽²¹⁾ kır esebe binmiş ve iki uşak istişhâb itmüş civân yanuna gelib selâm virdi ⁽²²⁾ ve “Siz mahmânı qabûl ider müsünüz?” didi. Yûnus kıyâm ve ta'zîm ile qarşulayub ⁽²³⁾ hamyeye aldı ve hâzır olan bâdeden virüb ‘işret ile meşgûl qaldılar bir miqdâr ⁽²⁴⁾ misâfir neşe yâb olduķda Yûnusa “Ey birâder! Bize bir miqdâr hevânında gezi esmâ’ ⁽²⁵⁾ buyurmaz musunuz?” didi. Yûnus semâ’ ve tã’a diyüb bu beyti oķudı (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) diyü taġni itdükde meâli “Benüm maġbûbem ⁽²⁷⁾ ġüsn ve cemâlde öyle uşâf maġbûleyi ġâvi dir ki nev’ beşerde ol maġsını ġâvî ⁽²⁸⁾ olan kime yokdur aña binâ’ ‘aşķ ve muġâbbetinde benüm göz yaşum ve bîdârlıġım baña lezzetlü ⁽²⁹⁾ gelür.” dimekdür mahmân tãrbnân olub kaç qadeġ nüş eyledi ve cãriyeñe “Söyle bir Şi’ir ile [491a] ⁽¹⁾ taġnî eylesün.” dimekle cãriye işbu beyti söyledi (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) inşâd eyledi ki meâli “Benüm maġbûbem ġür ‘ayn nev’iden olub ⁽³⁾ ġüsn ve cemâlinde derünüm ġayrân oldı ve anuñ uşâf cemilesi zıkr olunduķda ⁽⁴⁾ ne nihâl miyâs ve ne âfitâb â’lmetâb ve ne de mâh menyuruñ isimleri yâd olunur.” dimekdür mûmâ-ileyh ⁽⁵⁾ cãriyenüñ ġınâsından ziyâde tãrınıñ olub bâdeden bir kaç qadeġ nüş eyledi. “Vây ⁽⁶⁾ Yûnus! Sen niçün bu beldeye geldüñ.” diyü suâl ve Yûnus “Efendüm diyü nemi edâ ve ġâlumi ⁽⁷⁾ ıŐlâġ itmek için işbu cãriyeyi bî’ itmege geldüm.” didi. Şehrazâd ġikâyeden bu maġale ⁽⁸⁾ geldükde Őabâġ-ı taķrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(9) **ALTI YÜZ TOKSAN YEDİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Çün civân mûmâ-ileyh cãriyenüñ Őatılıķ olduġunu ⁽¹¹⁾ bildi “Ey Yûnus! Sen bu cãriyeyi otuz biñ dirhem ile bî’ ider müsün?” didi ve Yûnus ⁽¹²⁾ daġı “Efendüm bu pek az bahâdur didükde kırķ biñ olsa olmaz mı?” didi.

Yûnus “Bu meblaġ ile ⁽¹³⁾ dinimi edâ iderüm.” didi. Civân “Ben anı senden elli biñ dirhem ile aluram ve saña kisve ⁽¹⁴⁾ ve nafaķa tãrîķ daġı virürem ve seni nedim ġâş iderüm.” didükde Yûnus “Var ġayrını gör.” didi. ⁽¹⁵⁾ Civân “Acabâ baña inanub cãriyeyi bu ġün teslîm ve yarın parasını ‘aliü’l-temâm size ⁽¹⁶⁾ edâ ideyüm yâġud para gelene qadar cãriyesinde mi qalsun.” didi.

Yûnus ferķ sekerinden ⁽¹⁷⁾ ve ġicâbından cãriyeyi virmem dimeyüb “Var götür allahu ta’âli saña uğurlu ve qademlu eylesün.” ⁽¹⁸⁾ didükde mûmâ-ileyh ġulâmlaruñ

birine “Sen bu cāriyeyi arkaña bindür götür.” diyüb ol dağı ⁽¹⁹⁾ süvār olub gitdi. Bunlar gitdükden şöıra Yünus “Vay hālüme! Ben ne itdüm cāriyemi bilmedüğüm ⁽²⁰⁾ ādeme virdüm şimdi nice ideyüm.” diyerek deryā-yı hayrete talub şabāha kadar bīdār kaldı.

⁽²¹⁾ Şabāh olduğda kārban kalğub şehre girmüş ise de Yünus “Eger ben dağı girer isem ⁽²²⁾ şāyed ol civān tarafından beni arayan gelürde bulamaz ise şöıra nefsum üzerine iki ⁽²³⁾ def’a cināyet itmüş olurum.” diyerek bir yıkılmış divār gölgesine cülüs idüb ⁽²⁴⁾ iğāmet eyledi. Yünus naql ider ben ol maħalde sū-i hāletde ve hezār-ı evhām ve efkārda ⁽²⁵⁾ ikindiye kadar beis keyfiyetiyle kaldum nā-gāh ol civānuñ ma’iyetiyle gelen gulāmlaruñ biri ⁽²⁶⁾ esebe süvār olub ve bir hayvān yedirün geldüğünü gördüm nefsim ol kadar sürür hāşıl ⁽²⁷⁾ oldı ki ta’bir olunmaz yanuma gelüb selām virdükden şöıra “Efendüm biz gec kalduğ ‘acabā cāriyeyi ⁽²⁸⁾ iştirā iden zāt kim olduğunı bildüñmi didi ben hayır bilmedüm.” didüm. Gulām ol halīfe [491b] ⁽¹⁾ vaqtüñ veli’ahdi Velīd bin Heşāmdur didükde nefsim sürür hāşıl oldı ⁽²⁾ ve getüdüğü yedeğe bindirüb ikimiz berāber mūmā-ileyh sarāyına varub beni bir oğaya ⁽³⁾ idhāl eyledükde içünde cāriyem oturduğunı görüb merķūma “Beni düş itdükde kıyām ⁽⁴⁾ idüb dostımı pūs ve ben ağañ ile ne itdün.” diyü suāl cāriye “Beni getürüb bu oğaya ⁽⁵⁾ idhāl ve levāzımātımı sibāriş idüb gitdi.” didi.

Bir sā’at geçdükden şöıra gulām ⁽⁶⁾ gelüb beni alub efendisine götürdi mūmā-ileyh “Merħabā “Ey Yünus! Vallaha ben senüñ ⁽⁷⁾ mülākatüñi çokdan berü Allah’dan ister idüm zīrā haberini işidürdüm dün nice kalduñ.” ⁽⁸⁾ didi. Ben “Efendüm aħsan-ı hālet ile kaldum.” didüğümde mūmā-ileyh şāyed cāriyeyi baña ⁽⁹⁾ virdükden şöıra pişmeyān olduñ ve nefsüñde “Ben bildüğüm ādeme cāriyemi niçe virdüm ⁽¹⁰⁾ diyü vahme girmüşsen.” didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib itdüğünü ⁽¹¹⁾ görüb sükūt eyledi.

(12) **ALTI YÜZ TOKŞAN SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹³⁾ Şehrazād hikāyeye şürü’ idüb dir ki: Yünus eytdi. “Efendüm cāriye size nisbet ⁽¹⁴⁾ bir şey degildür hediye olarak taķdīm itmüş olaydum yine deryāya nisbetle bir kaķre müşābesinden ⁽¹⁵⁾ idi.” didüm. Velīd “Vallaha ben isti’cāl idüb getürdüğüme pek pişmeyān oldum ve hāķrımda ⁽¹⁶⁾ bu bir ğarīb ādemdür beni bilmez mürüvvetine binā virmüş ise de keşki berāber almayaydum şimdi ⁽¹⁷⁾ ne dirsün cāriyeyi elli biñ

dirhem ile firūhat ider müsün?” didi. Ben “Evet size ⁽¹⁸⁾ mübārek olsun.” didüğümde “Yā ğulām mal getir.” diyü emir ğulām dağı “Kimseler getirüb ⁽¹⁹⁾ öñüne koyduğda ibtidābüñ beş yüz altün virüb işbu biñ altün bize itdigün ⁽²⁰⁾ ğüsn-ü zannuñ şemeni ve beş yüzini ħaric rāhüñe şarf eyle.” didi ve rükūbuma bir eseb ve eşvāb ⁽²¹⁾ ve eşyāmı kıaldırmağ için bir kıtır ta’yīn ve cāriye şen dağı virüb “Ey Yūnus! Ħilāfet ⁽²²⁾ bize irdükde yanuma gel ki senüñ kıaderüñi terfī’ ve ħālüñi tevsī’ iderüm.” didi.

Ben dağı ellerini ⁽²³⁾ būs idüb ğitdüm serīr ħilāfetde oturdugunu işitdüğümde yanuna vardum fū’l-vāķ’a ⁽²⁴⁾ va’ diyile vefā ve ol kıadar ğüsn-ü mu’āmele ve mücāmele idüb andan alduğum mübālig ile fakr ve fāķe ⁽²⁵⁾ nice oldugunu ħātrıma ħuṭūr idemez oldu ve kıatl olana kıadar ma’iyetiyle merfa’ül-ħāl ⁽²⁶⁾ ve mesrūrü’l-bāl kıaldum didi. Şehrazād bu ħikāyeyi tekmiñ itdükte başķa ħikāyeye ⁽²⁷⁾ şürü’ idüb dir ki: ****ħikāye**** Naķl iderler ki ħalfā-yı ‘Abbāsiyeden Hārūn Reşīd ⁽²⁸⁾ ħāzretleri ğünlerde bir ğün tebdilde Vezīri Cā’fer bir meği ile kııkub keşt ve ğüzār [492a] ⁽¹⁾ idirler iken ‘Arabān baviye duħterānından bir kıaç kıza rāst ğelüb anlaruñ biri diğerlere ⁽²⁾ iltifār ve bu ebyātı inşād eyledi. (arapça beyit) ⁽³⁾ (arapça beyit) ⁽⁴⁾ (arapça beyit) inşād eyledi ki meāli “Ey ⁽⁵⁾ maħbūbem! Senüñ ħayālüñe şöyle yaṭađıma ğirüb uyumağ istedüğümde yanuma ğelsün ki ⁽⁶⁾ istirāħat bulayum ve kemüklerüm içinde iltihāb iden ateş sönsün zīrā ben ‘aşķ ve muħabbetden ⁽⁷⁾ ol derecelerde ‘Alil oldum ki eller ile ħastaluđ basāṭī üzerine çevirirler işte ⁽⁸⁾ ben bu ħāle müdāvememetüm vardur ‘acabā senün vaşālūñda devām ve şebāt var mı?” dimekdür.

Hārūn ⁽⁹⁾ Reşīd ol kıızıñ feşāħatinden ta’cib idüb “Ey Bentü’l-Kerām bu şī’ir senüñ mi yāħūd ⁽¹⁰⁾ başķasınuñ mı?” diyü suāl duħter “Bu ebyāt benüm muķavelemdür.” didükde ħālīfe “Eđer senüñ ise ⁽¹¹⁾ ebyātuñ lafzını tađyīr itmeksizin kıāfiyelerini tebdīl eyle.” didi. Kıız kıāfiyeleri değişirdi ⁽¹²⁾ (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) diyü inşād eyledise de ħālīfe “Ey duħter! Dahā şubhem vardur ⁽¹⁵⁾ de’vāñ şāħīħ ise kıāfiyeyi be-tekrār tağyir eyle.” didükde kızına kıāfiyeleri bu vechle ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) tağyir itdi. Şehrazād ħikāyeden bu maħale ğeldükde şabāħ-ı taķrib ⁽¹⁸⁾ itdügünü ğörüb sükūt eyledi.

(19) ****ALTI YÜZ TOĞSAN TOĞUZUNCİ ĖİCE****

(20) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Hārūn Reşīd be-tekrār idā' serkat ve kâfiyeyi (21) tağyīr itmesine işāret itmekle duhterine ebyātuñ kâfiyelerini bu vechle (arapça beyit) (22) (arapça beyit) (23) (arapça beyit) diyü tağyīr itmekle hālīfe “Ey kız! Sen bu ‘aşīrede kime intisāb idersün.” (24) didi. Merķūme ortasında olan hāneden ve ā'lā ve bālā bulunan ‘amüdlü menzilindiyüm didi (25) hālīfe ol kız ‘aşīretüñ büyügi olan zātuñ kerümesi oldugunu bildi kız hālīfeye (26) “Yā sen kanğı sevādilerüñ çobanısun.” didükde hālīfe “Anlaruñ belā derhatlerinden ve meyvālu (27) ağaclarındanum.” didükde kız huzūrında zemīni pūs ve hilāfet ile taḥīt vedā'idüb (28) ma'iyetiyle olan kızlarıyla şavuşub gitdi.

Hālīfe Cā'fere “Ey Vezīr bahr-ı hāl ben bu duhteri [492b] (1) tezvīc iderüm var işini bitür.” didi. Cā'fer semā ve ṭā'a diyüb kızuñ pederine giderek vāk'a (2) hālī ifāde ol daḥı “Kızum hālīfenüñ cāriyesidür.” diyerek cihazıyla harem-i sarāyına (3) götürdi ve duhter merķūme hālīfe katında gāyet yüz buldı.

Bir müddetden soñra hālīfe (4) zıkr olunan kızuñ pederinüñ vefāt haberini işidüb hüzn hāletiyle duhterüñ yanuna vardı (5) hālīfenüñ kederini mūmā-ileyh gördükde belā suāl varub hüzn-ü eşvābını giyüb mārem ‘aḳd (6) eyledi hālīfe anı ol hāletde gördükde “Senüñ hüznüñ neden neşāt itdi diyü suāl (7) ol daḥı pederinüñ vefātını yād itmekle hālīfe saña haberini kim viridi.” didi.

Merķūme “Efendüm (8) ben size geleliden berü maḥzūn olarak yanuma teşrif buyurmadüñiz bugün sizde (9) bir miḳdār melāl gördüm ve benümde pederümde gayrı ‘Azīz kimsem yoḳdur ol cihetden merḥūm (10) oldugunu derk eyledüm hemān siz sağ oluñ.” didükde hālīfe ağlayub ve merķūmeye (11) ziyāde muḥabbet idüb bir kaç gün geçdükden soñra ol daḥı pederine lā ḥaḳḳ oldı (12) raḥme allah cemī'ham Şehrazād işbu ḥikāyeyi daḥı tekmīl itdükde başka ḥikāye naḳline (13) şürü' idüb dir ki: ****ḥikāye**** Ketb ḥikāyātda menḳüldür ki günlere bir gün Hārūn (14) Reşīd bir miḳdār inḳibāz derün ḥāşıl olub tesliye bulmaḳ için esma'i yanuna (15) istedi huzūrına geldükde “Ey esm'i nesvān ve zenāna dair! Mesmū'ñ veyāḥūd (16) meşhūduñ olan eşyadan bir şey baña naḳl eyle.” didi. Eşma'i semā' ve ṭā'a diyüb naḳl (17) ḥikāyeye ağaz “Vay emīrū'l-mūminīn! Başrada ikāmetüm esnāsında günlerde bir gün havāda ḥar (18) şedīd vuḳū' bulmaḳla bir laṭīf ve serin yeri arar iken eṭrāfi sübrülmüş ve sū ile (19) şulanmış ve yanunda bir şafa üzerinde ḳafesili pencereli bir hāne ḳapusu bulub leṭāfet hevāsını (20)

begendüğümünden ol şafada cülüs e yorgun olduğumdan dañı iztıcā' idüb ⁽²¹⁾istirāhat eyledüm.” didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāħ-ı taħrib itdüğünü ⁽²²⁾görüb süküt eyledi.

(23) **YEDİ YÜZİNCİ GİCE**

⁽²⁴⁾Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Eşma'i eytdi. Ben istişāk neşīm ve istilzāz bir vedat ⁽²⁵⁾ile meşġül iken ġāyet nazeñ ve laťif kiftār ve lezīz ĥiťāb şāhibesi bir cāriyenüñ ⁽²⁶⁾şadāsı refīkalarına ĥiťābā gelüñ aramızda üç yüz altün koyalum ve her birimiz bir beyt ⁽²⁷⁾şî'ir inşār itsün he kimüñ beyti faşih ve ġüzel ise ol paraleri alsun didüğünü işitdüm ⁽²⁸⁾diġerleri ne ġüzel diyüb her biri yüzer altün koyub şî'irüñ inşādına müteşadi oldılar [493a] ⁽¹⁾ve ibtidā büyükleri işbu beyti söyledi.

(arapça beyit) ⁽²⁾(arapça beyit) ma'nāsı “Ġāyet ta'cib itdüm şol maħbüb ki beni nevm ĥāletinde ⁽³⁾düş ve rüyāda ziyāret itdi ve eger ben bī-dār iken ziyāret itmiş olaydı dahā ziyāde ⁽⁴⁾‘acibüm olurdu.” dimekdür. Vaşıťaları dañı işbu beyti söyledi. (arapça beyit) ⁽⁵⁾(arapça beyit) ma'nāsı “Her ne ġadar rüyāda ziyāret ⁽⁶⁾itmüş ise de ĥāġıġat zātı olmayub ziyāret iden faġať ĥiyāl mişāli idi öyle iken ⁽⁷⁾kāne bāl zāt ziyāret idüb ahlā ve sahlā ve merħabā didüm.” dimekdür.

Ba'de küçük duħter ⁽⁸⁾işbu beyti (arapça beyit) inşād ⁽⁹⁾eyledi ki meāli “Benüm nefşüm ve ehlüm ile fedā ideyüm ol maħbūbe ki her gice düşüñde benüm ile ⁽¹⁰⁾yatub nefsi miskden atıyab oldugunu gördüm.” dimekdür eşm'i nefsimde eger bunlarda ⁽¹¹⁾bu faşāħate mümāsıl ĥüsn ve cemāl varsa artıġ dünyāda nazırları yokdur diyüb müta'cib ⁽¹²⁾tırur iken nā-gāħ ĥāne ġapusu küşād ve bir cāriye çıġub “Ey Şeyħ! Şaġın bir yere ⁽¹³⁾ġitme.” diyüb ġitdi ve bir miġdārdan şoñra gelüb elüme bir şıġa virdi oġuduġumda “Ey pır! ⁽¹⁴⁾Ma'lümüñ olsun ki biz üç ġız ġarındaşuz ve baħş idüb her birimiz yüz altün koyub ⁽¹⁵⁾her kim bir faşih şî'ir inşād ider ise ol altünları alur ol vechle her birimiz bir beyt ⁽¹⁶⁾inşād eyledük ve tefşilinde seni ĥākem naşib itdük ve ebyāt-ı mezkūre bunlardur ebyāt ⁽¹⁷⁾sābıġanuñ yazıldugunu gördüm.” diyüb ve ġalem isteyüb ebyāt-ı mezkūra taħtında manzüm olarak ⁽¹⁸⁾duħter-i şaġıranuñ beytini istihsān itdüğümü mütezmin bir şî'ir yazub gönderdüğümde fariħ ⁽¹⁹⁾ve sürür şadāsı zuhūr ve be-tekrār cāriye gelüb “Ey Esma'i! Tır ġitme.” didi.

Benüm “Siz ⁽²⁰⁾ benüm eşma’i olduğu mı nerden bildüñüz.” diyü suâl merķūmun “Senüñ ismüñ zāhirde ħafı ise ⁽²¹⁾ nazm ve şi’irüñ aẓhār ider.” didiler ve bir sofrayı hülüyāb gönderüb ba’dü’l-egik feşāhatlerinden ⁽²²⁾ müta’cib olarak gitmege ‘azīmet itdügümde “Arķamdan gel.” diyü nidā ve yüzimi taraflarına ⁽²³⁾ çevirdügümde pencereden bir el zuhūr idüb üç yüz altünü ilķā ve “Bunlar benden saña ⁽²⁴⁾ hediyeür ki benüm şi’irimi tefşil itdigüñ için.” didi. Ben daħı “Altüñları alub gıtdüm.” ⁽²⁵⁾ didi. Hārün Reşīd “Ol duħterüñ beytini neden tefşil eyledüñ.” didi.

Esmā’i “Büyük duħter ⁽²⁶⁾ beyninde ta’cib itdüm ol maħbūbe ki döşegimi uyħu ħāletinde ziyāret itdi. dimüşdür ⁽²⁷⁾ ħālbu ki kelāmına nazırā “Maħbūb-ı mezkūr andan maħcūb ve muħtefidür ve şarta ma’liķdür ⁽²⁸⁾ bu cihetden ya ölür ya ölmez.” didi. Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde şabāħ-ı taħrib ⁽²⁹⁾ itdügünü görüb süķüt eyledi.

[493b] ⁽¹⁾ ****YEDİ YÜZ BİRİNCİ GİCE****

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Esmā’i eytdi. Fāmā vasıţānuñ beyti feşāhatde dün ⁽³⁾ olduġı şol Ma’nādan ki maħbūbuñ ħiyāli uyħu ħāletinde merūr ve ancak selām ile ‘abūr ⁽⁴⁾ ifāde itdügünden tebyīn ider zīrā bu keyfiyet ile olduķda ħaķīkatden marādur fāmā ⁽⁵⁾ duħter-i şālese şi’irinde maħbūbı ħaķīkat-i derāġuş idüb anuñ ‘abīd riyasından mısıñ ⁽⁶⁾ rāiħesini istişmām ve nefis ve ahliyle fedā itdügünü ifāde ve efhām eyledi. “Zīrā can ile ⁽⁷⁾ fedā olunan şey nefis ve ‘Azīz olmak gerekdür.” didi. Ĥalīfe Eşma’i’nüñ ħikāyesinden ⁽⁸⁾ neşāţ bulub üç yüz altün en’ām eyledi diyü Şehrazād bu ħikāyeyi daħı ħitām itdükde ⁽⁹⁾ başka ħikāyeye şürü’ idüb dir ki: ****ħikāye**** İbrāhim bin İşħaķ muşlıden ⁽¹⁰⁾ böyle menķüldür ki ħalīfā-yı ‘abbāsiyeden ħalīfe-i aşr-ı mamūn ibn-i Hārün Reşīdüñ ⁽¹¹⁾ tūl mülāzımatından nāşı nefsimde kendü ħānemde aħvān ve cāriyelerüm ile tesli ve infirād ⁽¹²⁾ itmek için baña bir gün ‘ināyet buyurmalarını ħātrıma güzār ve ol vechle ricā anlar daħı ⁽¹³⁾ cum’a irtesi günü ta’yīn buyurub ol gün hülülunda ta’ām ve şarābımı işlāħ ve ħapularımı ⁽¹⁴⁾ bend ve ħapucılara kimseye izin virmek diyü tenbiye ekid idüb cāriyelerüm ile ‘ayş ⁽¹⁵⁾ ve ‘işrete tafriġ itdüm yalñuz meclisimde otururken zī-heyet ve şāħib ve kār ve cemāl ⁽¹⁶⁾ beyāz eşvāb giymuş ve talsān daħı ‘imāmesinden arħā itmüş ve revāiħ-i tayyibe and kühār ⁽¹⁷⁾ elinde gümüşli ‘aşā bir pīr rüşen zemīr yanuma duħül itdügünü gördüm kirmesinden ⁽¹⁸⁾ bī-ħuzūr olub ħapucuları tād ve takdir itmege ‘azīmet itdüm ise de merķūm edeb

(19) ile selām ve h̄usn-ü tahyeye mübāderet itmekle andan dağı mağcüb alub cülüs ile emir (20) itdüm.

Laıf hikāyeler yād ve ğarb ve Ői’irlerini ĩrād ve inŐād itmege baŐlayub tā benüm (21) ğaabum zāil ve pĳrũn h̄usn-ü edebini istihsān ve h̄arımda ğālibā apucılar bunuñ h̄usn (22) muhāzarasını begenüb baña tesliye virmek iın izin virdiler diyüb süküt itdüm (23) ve pĳre ta’ām ‘arz itdüm ise de egilden imtinā’ ve bādeyi tadĳm itdüğümde tenāvül ve nūŐ (24) eyledi. Ba’de “Ey İŐhak! Bize bir midār Őey ile tağni ider misin ki beynũ’l-h̄aŐ ve el-‘ām (25) meŐhũd ve memdũh olan erki iŐidüm.” didükde mücerred kineye ile ismi’i yād ve bu vechle (26) benden ğınā istediğüne “Her ne adar nefsimde ğaab culān itdise de keyfiyeti müsāhele (27) taıına Őavub ‘avdi elũme alub bir aç perde ĩrād eyledüm merm iyü edā itdũn (28) yā Ebũ İŐhak.” didi ve yine “Yā ĩbrāhim dahā bir aç perde söyler misin ki size mükāfāt idelüm.” (29) didi. “Kendũ ismũm ile nidā itdüğünden dağı ziyāde ‘azĳm müŐted olmuŐ isemde [494a] (1) mükāfāt laırdısına binā kezĳm ‘ayz idüb yine bir aç perde ĩrād itdüm merm ihsanet (2) yā seydi.” didi Őehrazād hikāyeden bu maale geldükde Őabāh-ı tarib itdüğünü görüb (3) süküt eyledi.

(4) **YEDİ YÜZ İKİNCİ GİCE**

(5) Őehrazād kelāma ağaz idüb dir ki pĳr: “Ey efendũm! Baña izin virmisin ki ben dağı size (6) ğınāmdan bir aç perde söyleyũm.” didükde “Benüm h̄uzũrumda ĩbrāz-ı hũner idecegine ta’cib (7) idüb ‘alını istiŐğār iderek pek iyü söyle baalum.” didüm merm ‘avdi alub (8) ces itdükde kāne lisān faŐĳh ve Şavt-ı Őariĳh ile nā oldugunu tevhim eyledüm (9) ve işbu ebyāt ile (arapa beyit) (10) (arapa beyit) (11) (arapa beyit) perde-i ahnañ ĩrād itdükde (12) apular ve divārlar ve oada olan eŐyālar ve bedenũm ve ĩ’zām dağı ol Őadā ve nağmeye cevāb (13) virdüğünü zann ve taĳil idüb kelāma mutedir olmayarak mebhũt aldum meāl ebyāt (14) “Benüm bir ‘illettũ cigerũm olub h̄aldan diledũm ki anı Şub yerine ‘illetsiz (15) bir kibd virsũnler diyũ ricā itdüm ise de iŐtirāsına tāleb ve rāğıb bulamadum ve h̄alumden (16) ya’ni işbu bĳ’ ve Şer iŐadından ta’cib itdüm ve h̄am ve belāhatıdan Şaydum (17) zĳrā kim ol kişi ki ‘illettũ olan Şey olubda yerine ‘illetsüz olanı ve yere işte (18) ol kebd ‘Alil aldırub derũnumda olan Őev ve muĳabbetden öyle ah ve anin arasında (19) aldum ki Őarāb ile ğaŐŐa bulan h̄asta gibiyim.” dimekdür.

Ba'de pîr yine şol ebyât ile ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ⁽²³⁾ terennüm “Vay İbrâhim! Sen bu perdeleri edâ ve güzeldede tayrıklarını al ve cāriyelerüne ⁽²⁴⁾ ta'lîm it.” didükde ben “Yeründe dahâ î'âde kııl ki taşşil ideyüm.” didüm.

Merķüm ⁽²⁵⁾ î'âdeye hâcet “Mes idemezsın anları taşşil itdüñ.” diyüb gözümdeñ gāyb oldı ⁽²⁶⁾ ben dehşet ve havfa dü-çār ve qalca şaldırub qonağūñ eṭrād ve eknāfını aradum ⁽²⁷⁾ ise de aşlā bir eşer bulamadum ve qapucılardan şūāl anlar daḥı biz kimseyi görmedük ⁽²⁸⁾ diyü cevāb virdüklerinde ḥāne eṭrāfından havf itme Ebu İşhaq bin Ebū Merayum [494b] ⁽¹⁾ ya'ni iblis pirteblîsim “Bu gün size nedim oldum diyü bir sadā işitdüm ve şeytān ⁽²⁾ oldugunı bildüm.” diyüb “Ḥāl esebe süvār ve māmūn ḥuzūrına varub ḥikāyeyi ⁽³⁾ naql ve ‘avdi alub ol perdeleri îrād itdigümde kâne derūnumda resm ve kitābet olmuş gibi ⁽⁴⁾ buldum māmūn derece-i nihāyete istiḥsān ve keşke bize daḥı nedim olmuş olaydı.” diyüb ⁽⁵⁾ baña “Şale ve iḥsān eyledi. didi. Şehrazād bu ḥikāyeyi daḥı ḥitāmında diger ḥikāye ⁽⁶⁾ naqline başlayub dir ki: ****ḥikāye**** Ḥalîfe Hārūn Reşîdüñ ğulāmı mesrūr böyle ⁽⁷⁾ naql kelām ve sevq merām idüb dir ki gicelerden bir gice emîrū'l-mūminîn Hārūn ⁽⁸⁾ Reşîdüñ canı şıķılıb rāḥat ile uyumamağla baña “Ey mesrur! Qapuya var orada olan ⁽⁹⁾ şu'arādan kim oldugunı gör ve baña ḥaber vir.” diyü emir ben daḥı varub Cemîl bin ⁽¹⁰⁾ Ma'murū'l-‘Azeri bulub ḥalîfeye ḥaber virdügümde var getür diyü emir buyurmağla gidüb ⁽¹¹⁾ yanuna getürdüm diyince Şehrazād şabāḥ-ı taḥrib itdüğünü görüb ⁽¹²⁾ sükūt eyledi.

(13) ****YEDİ YÜZ ÜÇÜNCÜ GİCE****

⁽¹⁴⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Mesrūr naqlinde Hārūn Reşîd merķüme cülūs ile ⁽¹⁵⁾ emir “Vay Cemîl! Baña bir ḥikāye naql eyle.” didi. Cemîl “Ey emîrū'l-mūminîn! İşitdügüm ⁽¹⁶⁾ ḥikāyelerden mi yāḥūd müşāhede itdüğüm ğaribden mi söyleyüm.” didükde ḥalîfe “Bunlaruñ ⁽¹⁷⁾ ikisinden qanğısı zarîf ve laṭîf olan ḥikāyeyi söyle.” didi. Cemîl ḥikāyeye ⁽¹⁸⁾ şürū' idüb dir ki: Ey emîrū'l-mūminîn iyām şabāde bināt ‘Arabdan ḥüsnā ve cemile ⁽¹⁹⁾ bir duḥterüñ ḥab ve ‘aşkıyla mübtelā ve şarāb ğarāmıyla müctelā her bār yanuna tereddüd ve nezdine ⁽²⁰⁾ taḥrib ve tevdid ider idüm bu vechle bir müddet geçdükdün şoñra merķūmenüñ ehli kiyāḥ ⁽²¹⁾ kıtlığıyla ikāmetğāḥlarından göcüb ba'îd yere gıtdiler ve bir müddet geçüb şevq ve ğarāmum ⁽²²⁾ rāḥat virmeyüb rüyat ve mülāqatına ‘avdet ve şabır ve arāmdan tahî qalub nefsime ⁽²³⁾

mālik olmayarak hemān esvāb ve silāhımı giyüb nāķeme süvār ve merķūmenüñ maķīm⁽²⁴⁾ olduğı zemīne ‘azīmet ve seyr-i serī’ ile gidüb yolda gider iken gicelerüñ⁽²⁵⁾ birinde ğāyet düřvār ve řa’b alā retķā tağlara ve eřcār ile mültef ve ormanlar ile⁽²⁶⁾ mühteş dirlere vuşul ve ol gice ğāyet mağlum olmağla mükābede-i ĥavf ve mükāsāt⁽²⁷⁾ ředāid iderek gitdüķde şiddet ta’bdan nāķam üzerinde uyudum uyĥu ĥāletiyle gider iken⁽²⁸⁾ başuma bir řey iřābet itmekle gözimi açub olduğum yere diķķat eyledüm ve yolu yitüdüğümü [495a]⁽¹⁾ bilüb bađķe miřāli bir yerde olduğumu gördüm hemān nāķemden nezvil ve ayularından çeküb⁽²⁾ ol duĥterlerüñ arasından şolaşarak güc belā ile ormandan ķurtulduđumda nāķeye⁽³⁾ süvār olub gitdüm bir miķdārdan řoñra irāķdan ateř ‘alevlerini görüb sür’atle şarafuna⁽⁴⁾ ‘azīmet ve yanuna vuşul idüb yalnuz ol maĥalde bir büyük ĥamiye ve ĥezāsında esebler⁽⁵⁾ ve develer ve kişret üzere ğanum ve baķr muķavele řavār rabķ olundugunu görüb nefsimde bahr-ı ĥāl⁽⁶⁾ bu ĥamiye iřbu maĥalde yalnuz bulunması bir büyük sebebe mübnīdür diyüb ve selām ‘aleyküm ey ĥamiye⁽⁷⁾ řāĥibleri diyü avāz belend ile selām virdüğümde sene on şokuzaya irmüş ve ĥüsn⁽⁸⁾ ve cemāl māĥ-ı āsumān gibi izāe itmüş ve řecā’at ‘alāmeti cebininde nümāyān olmuş⁽⁹⁾ bir cevāb melā’at ‘ünvān ĥamiyeden çıkub “Ve ‘aleykümü’s-selām yā aĥāü’l-’Arab ğalibā sen yolu⁽¹⁰⁾ yitürdüķ.” dedi.

Ben “Evet bu ormanlarda şiddet-i řalāmdan yolu şaşurdum.” didüğümde⁽¹¹⁾ civān “Ey aĥāü’l-’Arab bizüm zeminimiz arslan yatağıdır ve bu gice ğāyet mağlume ve mevĥuře⁽¹²⁾ olduğundan senüñ iĥin ĥavf iderüm sen nāķüñdan nezvil ve bizde bu gice maĥmān ol⁽¹³⁾ řabāĥ olduķda saña yol gösterürem.” dedi. Ben daĥı nāķemden inüb oturdum civān⁽¹⁴⁾ derĥāl bir ķoyun zebĥ idüb kebāb pişürdi ve beni eķ’ām itdüķden řoñra “Ĥamiyeden şehirlere⁽¹⁵⁾ maĥřuř olan lakin ve ibriķ ve muşaruz ĥāvlü ve meseñ şabunı getirüb ellerimi⁽¹⁶⁾ ba’dü’l-ğusl derün ĥamiyeye aldı.” dedi. řehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldüķde řabāĥ⁽¹⁷⁾ taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(18) **YEDİ YÜZ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁹⁾ řehrazād kelāma āğaz idüb dir ki: Cemāl naķlinde. Ben derün ĥamiyeye girdüğümde⁽²⁰⁾ ĥamiyenüñ iĥi atılsun ve zemīni ķatığa a’ķ ve yařduķlar ile mezīn ve mefruş⁽²¹⁾ ve ‘acayib resimler ile maşruz ve menķuř olduğunu görüb iĥerüsünde bir perde olub⁽²²⁾ oraca döşegimi gösterüb “Buyruñ iřtirāĥat ve arām ķıl zīrā sen yorgunsın.”⁽²³⁾ dedi.

Ben dahı eşvābımı şoyub ol münteżim döşege girüb şabāha kadar uyudum ⁽²⁴⁾ lakın cevābuñ düş ve etvārından ve hareket ve kelāmından ā’sıık oldugunı derk ⁽²⁵⁾ ve ā’sıık ve ā’sııkından habır olmağla inķāsından şu’ūd nefis avāh ve harekātında peyder pey ⁽²⁶⁾ ah ve vāh ziyāde çekdüğinden hālını teyķin ve sualini murād itdüm ise de hicāb idüb ⁽²⁷⁾ şerh ve başt kelāmdan nefsimi men’ itdüm giceden vafir haşşa geçdükdēn şoñra ⁽²⁸⁾ uyhumdan bī-dār ve ol civān ile ğāyet laţif ve zarīf bi ses laķırdı itdüklerini [495b] ⁽¹⁾ işidüb aramızda olan perdeyi defķ ile ref’ ve nigāh itdügümde māh-ı āsumān gibi ⁽²⁾ ğāyet cemile ve meliħaü’l-vaşāf bir duħter-i āħter anuñla oturub muħadeşe ider oldugunı ⁽³⁾ gördüm.

Çün geldügümde civān nezdinde ve “Ĥamiye içünde kimse görmedüm nefsimde ⁽⁴⁾ allah-u ā’lem bu kız cin duħterānından olub işbu civāna ā’sııka oldu ve anuñçün ⁽⁵⁾ bu meşellū şahrāda yalñuz iķāmeti ihtiyār eyledi.” didüm isemde tāmül itdügümde ⁽⁶⁾ üns tāifesinden ve ‘Arab duħterānından olub ĥüsn ve kemāle ol derecelere ⁽⁷⁾ bāliğ idi ki rüy-ı cemāli āfitāba zuhūr itdüğü hālde hicāb idüb gizlenürdi ⁽⁸⁾ ben ol kız maħbūbesi oldugunı bilüb ā’sııklarınun ğayret ve kızķanmalarını ⁽⁹⁾ ĥātrıma gelüb perdeyi koyub uyudum şabāh olduķda namāzımı kılıb “Ey birāder yolu ⁽¹⁰⁾ baña gösterir müsün?” didüm. merķüm “Lā vāllaha sen bende üçgün mahmān kalmaduķça ⁽¹¹⁾ saña izin viremem.” diyüb anuñla kaldum ve eşnā-yı şoħbetde ism ve nesebinden suāl ol dahı ⁽¹²⁾ aşl ve nesebini beyān itdükde benüm ‘ammum zādelerümün oğlı idüğü ve benü ‘özre tāifesinden ⁽¹³⁾ oldugunı bildüm.

“Vay ibn-i ‘ammum! Sen niçün bu biyābānda yalñuz iķāmeti ihtiyār ve ‘iz ve devletüñi ⁽¹⁴⁾ terk itdük.” diyü suāl civān bekāya ağaz “Vay birāder ben ‘amucamuñ duħterine ā’sıık ⁽¹⁵⁾ ve dildāde olub şiddet-i ĥambdan dīvāne ve ‘aşıķım mütezāid olub tezvic itmek için ⁽¹⁶⁾ andan ĥıtabe itmüş isemde rızā virmeyüb bir recl icinbiye tezvīc eyledi ⁽¹⁷⁾ ve bir seneden şoñra iķāmetgāhımızdan naķl ve irtihāl itdiler pes ben firāķına taħmül ⁽¹⁸⁾ itmeyüb ehl ve diārımı mufāreķat idüb anlara ķarīb şol biryeye gelüb sākin ⁽¹⁹⁾ oldum.” didi. Şehrazād ĥikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib itdügünü görüb ⁽²⁰⁾ süküt eyledi.

(21) **YEDİ YÜZ BEŞİNCİ GİCE**

(22) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Cemīl naġlinde ben ‘acabā anlaruñ kabīlesi nerede (23) iġāmet itdiler civān “Ol taġ zirvesindedür gice olub ħalk uyuduġda (24) benüm sevdüğüm duġter ħocasınuñ ħamiyesinden ħıġub yanuma gelür ve bir sâ’at (25) ħadar birbirimiz ile görüñüb muġādeşe ile teennüs ider ħaluruñ işte benüm ħal ve keyfiyetüm budur (26) tā ki ħaġġ celle ve ‘alā ħazretleri baña bir ħarīġ göstere.” didükde ben malından (27) müteġasr ve emrinde ħayrān olub “Ey ‘ammum zadem! Benüm saña bir tedbīr ve işāretim vardur ki senüñ (28) rāġatıña mücib ve vuşul cānāne müstevcib vir keyfiyetdür şöyle ki maġbūbeñ [496a] (1) yanuña geldükde nāġeme irġāb ve sen esebe süvār ve ben daġı bu nāġelerüñ birine binüb yola revān (2) olalum ve şabāġ irişince ħadr vafir zemīn ħat’ itmüş oluruz arz allah ve esm’adur (3) nerede ister iseñ orada iġāmet ħıl bu keyfiyete müsā’ade itmedigüñ ħālde (4) ham nefsuñde müsterīġ ve hamm maġbūbeñle maġzūz ve mānūs olursun ben ise (5) mālum ve nefsum ve ħılıcım ile saña müsā’ade iderüm.” didüğümde civān kelāmımdan memnūn (6) ve mesrūr olub “Devr-i maġbūbem gelsün anuñla daġı istişāre idelüm.” diyüb ħaldük.

(7) Gice olub merġūmenüñ vaġt meciye ħülül itdise de andan bir eşer zuhūr (8) etmemekle civān telāş idüb ħamiyeye ħıġar girer ħaldı ve maġīm oldukları (9) nā-ġībeden istinşāġ nesīm ve inşād-ı şî’ir iderek ħaldı. Ba’de ħamiyeye girüb (10) bir sâ’at ħadar oturduġdan şöñra “Benüm bent ‘ammuma bahr-ı ħāl bir ħādişe teşādūf (11) itmüşdür yoġsa bu ħadarca müddet sebebsiz tāġir idemez.” diyüb ve ħılıcımı alub (12) taşraya kendü ve bir miġdārdan şöñra ellerinde bir şey ħaldırarak geldi. “Vay ‘ammum zadem! (13) Bilür müsün ne oldı?” didi. Ben “Ne ħaber ħayır ola.” didüğümde “Benüm ‘amucamuñ ħızını (14) arslan yedi ve etinden ancak şol getürdüğüm parġalar ħaldı.” diyüb elinde ki (15) eşyāyı yanuma ħoyduġda duġterüñ baġıye laġm ve ‘izāmı idüğini gördüm ve oturub (16) vafir aġladuġdan şöñra oġunı alub gitdi ve bir sâ’at ħadar ġaib olub arslanuñ (17) başını getürüb geldi ve aġzını yumub bu ebyātı (arapġa beyit) (18) (arapġa beyit) (19) (arapġa beyit) inşād (20) ve sab’üñ aġzını öpererek ħaldı ve baña “Ey ‘ammuñ oġlı! Bahr-ı ħāl ben bu gice vefāt (21) iderüm sen bunda ħal marġ rūġum ħafes bedenümden pervāz idüb āşiyāne aġirete intikāl (22) itdükde beni ġusl ve işbu ‘izām bāġıye ile kefte vaz’i ve taġt terābe defn eyle.” didi. (23) Şehrazād ħikāyeden bu maġale geldükde şabāġ-ı taġrib itdüğünü görüb sükūt (24) eyledi.

(25) **YEDİ YÜZ ALTINCI GİCE**

(26) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Cemīl naġlinde civān ħamiyeye girüb ve aġlamaġa bařlayub (27) āh ve anin iderek bir sā’at geġmeden teslīm-i rūġ eyledi ben daġı anuñ vařıbeti üzere (28) ġusl ve ol duġterüñ kemükleriyle kefte ġoyub hezār-ı ħasret ve ġamm ile ba’dü’ d-defn üġ [496b] (1) ġün ġabirleri üzerinde ġaldum.

Ba’de rāġleme binüb ġāl sebiline gitdüm işte ġördüġüm (2) ġarāibden bu ġikāyedür diyüb ġatm kelām itdükde Hārün Reşid işbu ġıřřadan ta’cib (3) idüb cemileye vafir in’ām eyledi Şehrazād ġikāye-i mersüme ġitāmında diger (4) ġikāyeye şürü’ idüb dir ki: ****ġikāye**** Naġl olunur ki ġalfā beni amiyeden (5) Mu’āviye bin Ebü Süfyān ġünlerde bir ġün sarāy penceresinde oturub eġrāf ve eknāfa (6) nigāh ve ol ġün şiddet-i ġarāretinden istinřāk nesīm iderken řahrā şarafundan bir ā’rābi (7) řitāb iderek ve ayakġarı zemīn ġarāretinden yanarak ġeldüġünü ġördi.

Hemān cilsāsına (8) iltifāt ve “Böyle ısıcaġ ġünde ve böyle sā’atde sa’i iden ādemden řıġķı (9) ola bilür mi?” didi. cilsālerüñ biri “ġālibā bu ādem bir mahm muřlaġatı vardur size ġelüb (10) ‘arz idecekdür.” didükde Mu’āviye “Vallaha eger bu ādem beni ġařd idüb ġeldise maźlüm (11) ise zālāmetini ref’ ve sāil ise maġlūbını virüb üzerinden müřtaķi def’ iderüm.” (12) diyüb “Vay ġulām! Var ġapucıya söyle ol ā’rābi ġuzūrıma ġirmek isterse men’ (13) itmesün.” diyü emir ġulām daġı ol vechle ġapucıya varub tenbiye eyledi.

Bir sā’atden (14) řoñra Ā’rābi yetiřüb ġeldi ve Mu’āviye’ye varmak istedi ġapucı ġasbü’l-emr (15) belā tavķif izin virüb ġuzūr-ı ġalīfeye meřül itdüde Mu’āviye “Ey Ā’rābi! Sen ġanġı (16) ġabiledensin ve ġācetüñ nedür?” didi. Merķüm “Efendüm ben bunu temīm ġabilesindenüm ve senüñ ā’melün (17) mervān bin el-ġakimden müstecir uřaġıya ġeldüm ve řiddet-i ġahrından aġzından ateř zuhūr (18) iderdi. Pes Mu’āviye merġabā ya aġāü’l-’Arab zālāmetüñi söyle nedür.” didi. Ā’rābi (19) “Ey emīrū’l-mūminīn! Benüm ġāyet cemile ve ġüsnā bir zevcem olub birbirimize muġab ve ā’řıķ (20) ve bir miķdār malum daġı olmaġla anuñla ġāyet rāġat ve řafāda ta’iř iderek rāġatımıza maġl (21) bir řey yoġıdı geġen sene zeminiimizde ġaġıř ve ġulā ġāřıl olub cümle malum telef olmaġla (22) zevcemüñ pederi faġr ġalime binā beni řard ve ib’ād ve ġelālümü elümden alub bir ġāre (23) bulmaduġumdan senüñ ā’milüñ mervān bin el-ġakime řekvī ve anuñ ‘adliyle nařrat bulmaġ (24) ümidinde iken mervān zevcemi ve anuñ pederini ġuzūrına celb ve ġatunuñ ġüsn (25) ve cemālini ġörüb ā’řıķ olmaġla baña

hıŝım ve dūŝman olub beni ħabse irsāl ⁽²⁶⁾ eyledükden ŝoñra merķūmenüñ pederine eger ben ħarığı ŝol Ā’rābiden taṭlīķ ider isem ⁽²⁷⁾ biñ altūn ve on biñ dirhem ŝadāķ olmaķ üzere duĥterüñ baña tezvīc ider müsün.” didi. ⁽²⁸⁾ Ā’rābi daĥı rızādāde olmaĥla beni ħabisden iħrāc ve ṭalāķ idene ķadar iŝkence ⁽²⁹⁾ idüb ṭalāķ itdügümde yine ħabse ĩ’āde ve ‘adeti inķizāsında tezvīc idüb beni [497a] ⁽¹⁾ ħabisden azād eyledi ŝimdi saña müstecīr o müstenŝir añladum didi. Ŝehrazād ŝabāĥ-ı ⁽²⁾ taķarib itdügünü görüb süķüt eyledi.

(3) **YEDİ YÜZ YEDİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾ Ŝehrazād kelāma aĥaz idüb dir ki: Mu’āviye Ā’rābi’nüñ de’vāsını iŝitdükde “Vallaha ey ⁽⁵⁾ Ā’rābi ibnü’l-ħüküm senüñ üzeriñe ĥadar ve ĥarem-i müselmīne zulm ve ictirā itdi ve mervāna ⁽⁶⁾ uzun bir ŝıķa yazub cümlesinden bu ebyāt (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) ⁽⁹⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁰⁾ (arapça beyit) yazub mervāna mu’temadi olan kemyet ve zebyān kimseneler ile ⁽¹¹⁾ gönderdi meāl-i ebyāt “Sen bir ŝübhe müretteķib olduñ ki aña vuŝul bulamazsın hemān iŝbu ⁽¹²⁾ zinā fi’ilinden istiĥfār ķıl zīrā civān aĥlayarak bize gelüb sizden gördüĥi üzn ⁽¹³⁾ ve cefādan ŝekvā eyledi ben ĥaķ celle ve ‘alā ĥazretlerine kefāresini yapmamaķ üzere yemīn ⁽¹⁴⁾ itdüm ve dīn ve ĩmāndan beri olurum eger sen bu kenābıma muĥālefet idüb maźmūtı icrā ⁽¹⁵⁾ idemez iseñ senüñ atını fen ve ‘iķāb ve yırtıcı zī-muĥalib ķuŝlara iṭ’ām iderüm sende su’ādeyi ⁽¹⁶⁾ iṭlāķ eyle ve ‘aliü’l-‘acele kemnyet ve naŝr bin zebyān kimseler ile göndermege mübāderet ķıl.” ⁽¹⁷⁾ dimekdür.

Merķūmān Medīne-i münevvereye ‘azīmet ve vuŝul bulduķlarında mervāna emr-i nāmeyi ⁽¹⁸⁾ teslīm ve vāķ’a ĥālī ifāde itdüklerinde mervān aĥlayarak emr-i nāmeyi kıra’at ⁽¹⁹⁾ ve su’āde’yi taṭlīķ idüb kemyet ve zebyāne teslīm ve Mu’āviyeye irsāl idüb bu ebyātı ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) yazub gönderdi meāl-i ebyāt “Ey emīrü’l-mū’minīn! ‘Acele ⁽²³⁾ buyurma zīrā ben senüñ emriñe muĥālefet itmeyüb rıfķ ve iħsān ile mu’āmele ķıl ⁽²⁴⁾ ben ĥarām ŝey’i irtikāb idemem ancaķ begendüm vence-i ŝer’ī üzere aldum nice ĥā’in ⁽²⁵⁾ ve zānī olam iŝte saña bir māhitāb-ı cemāl gönderdüm ki ne sende ve ne üns vecinde nazīr ⁽²⁶⁾ bulunur.” dimekdür merķūmān su’ādeyi alub Mu’āviye ĥuzūrına vardı cevāb-nāme ile ⁽²⁷⁾ taķdīm itdüklerinde Mu’āviye “Mervān iṭ’atde iyü itdi lakin cāriyenüñ vaŝfında iṭnāb ⁽²⁸⁾ itmüŝdür getirün ŝol su’ādeyi görelüm didi.

Su'ādeyi huzūrına getürdüklerinde [497b] ⁽¹⁾ Fiü'l-vāk'a çeşm-i vücūd ol hüsnanuñ cemāl-i nā-mahdūdı mūk'i-ī nazr ve şuhūd itmemüştür ⁽²⁾ ve Ā'rābi'yi yanuna isteyüb geldükte “Ey Ā'rābi sen bu hatun dan teselli idebilür müsün?” ⁽³⁾ didi Ā'rābi öyle bir āh sert itdiki canı anuñla çıkdığı zan itdiler ve bayulub ⁽⁴⁾ bir sa'atden sonra ifākāt buldukdā Mu'āviye “Ey Ā'rābi saña ne oldı?” didi. Merķūm ⁽⁵⁾ “Ey emirü'l-mū'minīn! Ben mervān cevrenden size gelüb isticāre itdüm ya siziñ cevriñüzden ⁽⁶⁾ kime isticāre ideyüm.” diyüb ve bu şi'ri (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) inşād “Vāy ⁽⁹⁾ emirü'l-mū'minīn! Eger sana virilen ni'met ve hilāfet Su'āde yerine virir iseñ kabūl ⁽¹⁰⁾ idemem diyüb ve bu beyt (arapça beyit) ⁽¹¹⁾ diyü inşād ve ma'nāsı benüm qalbim şu'adeden ğayrı kimseyi sevmez ve anuñ hub ve havāsı ⁽¹²⁾ egil ve şerbüm olub ta'işüm ancak anuñ muħabbetiyle.” dimekdür. Şehrazād hikāyeden bu maħale ⁽¹³⁾ geldükde sabāh-ı taķrib itdügünü gürüb süķüt eyledi.

(14) **YEDİ YÜZ SEKİZİNCİ GECE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazād kelāma āğaz idüb dir ki: Mu'āviye “Ey Ā'rābi! Sen anuñ talaķıyla mukarrersün ⁽¹⁶⁾ biz hatunı taħbīr iderüz eger seni istemeyüb de başkasını ister ise sevdüğine virelüm ⁽¹⁷⁾ yok seni isterse saña red idelüm.” didi Ā'rābi bu keyfiyyet kabūl itmekle Mu'āviye ⁽¹⁸⁾ “Su'āde'ye tevciye hitāb ve ne dirsın emirü'l-mū'minīn ‘iz ve şerefinden ve devlet ve salţanatta ⁽¹⁹⁾ saña mı güzel yāhūd zalm ve ta'di saħibi olan mervān bin el-hükemi mi ve yāhūd ⁽²⁰⁾ cū' ve faķir hāletinde olan işbu Ā'rābi mi ihtiyār idersün.” didükde Su'āde işbu iki ⁽²¹⁾ beyit (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ile cevāb virdi ki meālī ⁽²³⁾ “İşbu Ā'rābi cū' ve faķr hāletinde iken benüm qatımda qavmim ve qomşum ve tāc şāhibi olan ⁽²⁴⁾ melik ve sulţān ve anuñ vālisi mervān ve dirhem ve dināra mālīk olanlarda ā'iz ve makbūlüm.” ⁽²⁵⁾ dimektür ve “Vallaha yā emirü'l-mū'minīn! Ben zevcemi havadiş-i zamān ve taķlibāt-ı aħvāl ve ğadar yām ⁽²⁶⁾ içün anı mağdūr idemem ve taħķīķ ol benüm ile unudulmayan mu'āşeret ve eksilmeyen muħabbeti ⁽²⁷⁾ vardur ve vas'at hāletinde nice şafā ve rāħat ile vaķanlar geçirdüm ise de hali faķr ⁽²⁸⁾ ve zarūretinde anı terk idemem.” didükte Mu'āviye merķūmenüñ ‘aql ve kemālinden müte'acib [498a] ⁽¹⁾ olub onbiñ dirhem ināyet idüb Ā'rābiye red eyledi.

Şehrazād bu hikāyeyi itmām ⁽²⁾ itdükde başka hikāyeye şürü' dirki: ***hikāye*** İşhaķ bin İbrāhim ⁽³⁾ ü'l-Muslīden mervidür ki mūmā-ileyh günlerde bir gün kış hengāmında ğayet mūmţar ve yağmur ⁽⁴⁾ ķarbe āğzından şu aķar gibi yağub ve seħāb

terākiminden z̄ulmet-i h̄udūs itmekle h̄ānemde ⁽⁵⁾ iḳāmet idüb bir yire gidemedüm ve yaranlardan daḥı kimse gelmemekle canum şıkılıub ben daḥı ⁽⁶⁾ anlara varmağa camur ve yağmur kişretinden ḥad imkânından h̄āric ve yalnızluḳ ile ziyāde zanīḳ ⁽⁷⁾ şadr daḥı gelmekle kendü kendümi eglendürmek için ḡulāmıma baña bir şey göster diyü emr ⁽⁸⁾ ol daḥı bir miḳdār ta’ām ve şarāb getirüb ḥuzūrıma koydısa da yine nefsum ḳabül ⁽⁹⁾ itmeyüb pencerelerden yuvalara baḳaraḳ ḳaldum.

Aḥşāma ḳarīb ḥāṭırımında mehdī ⁽¹⁰⁾ civārından sevdüğüm bir cāriye ḥuṭūr itdi ki benüm aña şiddet-i ‘alāḳam var idi ve envā’i ⁽¹¹⁾ ḡinā ve taḥrīk alāt-i melāhī ile ā’rife ve ḡāyet edībe idi nefsimde “Keşki bu gice ⁽¹²⁾ benüm ile olmuş olaydı taḥḳīḳ üns ve sürürüm kemāl bulurdu.” didüm. Ben ol fikirde iken ⁽¹³⁾ ḳapu ḳalındığı (arapça ibāre) diyü bir avāz zuḥūr itdüğünü ⁽¹⁴⁾ işitdüm ḥāṭırımında “Şāyed senün maṭūbuñ ḥāşıl olmuş ve ḡares-i ümidüñ meyve virmüş.” ⁽¹⁵⁾ diyüb sür’atle ḳapuya varub küşād itdüğümde ḥāṭırına ḥuṭūr iden maḥbūba ⁽¹⁶⁾ yağmurdan testür itmek için başı üzerine dibāceden bir veḳāye ḳoymuş ve dizlerine ḳadar ⁽¹⁷⁾ çamura batub üzerinde olan eşvāb bütün bütün ışlanub başka hey’ete girerek ⁽¹⁸⁾ geldüğünü gördüm.

Hemān “Ey efendüm! Böyle vaḳitde nice geldüñ?” didüm mūmā-ileyüñ ādemüñ ⁽¹⁹⁾ yanuma gelüb bañā olan şıadet-i şevḳī yād ve tezkār itdükde şabra mecāl bulamayub “Sa’ī ⁽²⁰⁾ ve reftār iderek geldüm.” didüm Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü ⁽²¹⁾ görüb sükūt eyledi.

(22) **YEDİ YÜZ TOKUZUNCU GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazād kelāma şürü’ idüb dir ki: İşāḳ naḳlinde ben mūmā-ileyh kelāmından ⁽²⁴⁾ ta’cib ve ben saña kimseyi göndermedüm dimesinden ictibāb ve elḥamdülillah şemlumiz müctemi’ oldı ⁽²⁵⁾ zīrā ben şabra mecāl bulmadum “Bir miḳdār daha gecikmiş olayduñ ben size sa’ī idüb ⁽²⁶⁾ gelecekdümÇ” diyüb ve ḡulāmuma şu getir diyü emir ol daḥı ısıcaḳ şu getürmekle ḡulām ⁽²⁷⁾ şuyı dökerek ve ben kendü ellerüm ile mūmā-ileyhüñ ayaklarını yıḳamağa başladum ⁽²⁸⁾ ve müfteḥir elbiseden bir taḳım eşvāb getirüb üzerinde olanları tebdīl idüb oturduḳ.

[498b] ⁽¹⁾ Ta’ām ve arz itdüm ise de mūmā-ileyh egilden imtinā’ ve şarāb isteyüb ve ‘işret ⁽²⁾ sofrasını celb idüb yanuna ḳoydum birḳaç ḳadeḥ nūş itdükde “Ey İşāḳ bize kim taḡni ⁽³⁾ ider.” didi. Ben “Efendüm ḳuluñuz size ḡinā ider.” didüğümde

“Hayır istemem.” didi. “Cāriyelerümün⁽⁴⁾ biri tağni itsün.” didüm. “Anları dağı istemem.” didi. Ben “Çünkü böyle diyorsun⁽⁵⁾ sen kendün tağnī eyle.” didüm ol ma’nāyı dağı qabūl itmeyüb “Olmaz.” didükde “Yā kimi⁽⁶⁾ istersün didüm. “Var bize bir mağnī getir.” didi. Ben muhālefetini istemeyüb ve kimse bulmayacağı⁽⁷⁾ cezm ve ye’is hāletiyle çıkub şāhrāha vardığımda bir ā’ mā elinde ‘aşā zembini urarak⁽⁸⁾ ve anlarda muqīm olduğum ādemler allāhu te’ālā’dan cezā bulsunlar eger ğinā ider isem istimā’⁽⁹⁾ itmezler ve sükūt itdüğüm hālide beni istiħkār iderler diyerek çamurda qalkub düşdüğünü⁽¹⁰⁾ gördüm.

Yanuna varub “Sen mağnīmisin.” didüm. Merķūm “Evet.” dimekle “Acabā bu gece bize gelüb⁽¹¹⁾ te’nīs ider müsün?” didüm. Ā’ mā “Eger merāmuñ varsa elümi tut.” didi hemāñ elinden tutub⁽¹²⁾ giderek hāneme getürdüm ve ol cāriyeye varub “İşde saña bir ā’ mā mağnī buldum getürdüm ki⁽¹³⁾ biz anuñ ğināsıyla mütelziz olub kendüsi bizi müşāhede idemez.” didüm.

“Var getir.” diyüb⁽¹⁴⁾ varub getürdüğümde sofrā-i ta’am öñine koyub egil itdükden soñra bādeden birkaç⁽¹⁵⁾ kadeh nüş ve “Sen kimsün?” diyü suāl ben dağı “İşāq bin İbrāhimü’l-Müvşeliyüm. didüğümde⁽¹⁶⁾ “Ben senüñ şöretüñi işidür idüm ve şimdi senüñ mülākātuñla mesrūr oldum ahkinden⁽¹⁷⁾ bize bir perde İrād eyle ki senüñ ğinān ile maħzūz olayum.” didi.

Ben sem’ā ve ta’at diyüb⁽¹⁸⁾ ‘avdi alub mecün tarīķından bir āhenk İrād itdüğümde Ā’ mā “Ey İşāq! mağnī olmağa⁽¹⁹⁾ yaklaşdu.”n didi nefsum baña küçürek görünüb ‘avdı elümden atdum yine Ā’ mā “Sende ğinā⁽²⁰⁾ şan’atını İcād ve güzel edā ideñ var mı?” didi. “Evet bir cāriyem vardır.” didüm. “Anı getir⁽²¹⁾ işideyüm.” diyüb cāriyemi dağı getirüb huzūrında bir perde ahengi İrād itdükde⁽²²⁾ Ā’ mā “Bu bir şey bilmez.” dimekle cāriye ğazaba gelüb ‘avdi elinden atub ve “Biz bu kadar bilürüz⁽²³⁾ eger sen de bir şey varsa bize şadaqa qabilinden söyle.” didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale⁽²⁴⁾ geldükde şabāh-ı taqarib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(25) **YEDİ YÜZ ONUNCI GİCE**

⁽²⁶⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: İşāq eytdi çün cāriye tarılıb Ā’ mā’ya ⁽²⁷⁾ “Sen söyle.” didi Ā’ mā bir cedīd ‘avd isteyüb murādı üzere ‘avdı celb itdüğümüzde ⁽²⁸⁾ merķūm bildüğüm tarīķlardan bir nev’i havāda çalub işbu ebyāt ile (arapça beyit)

[499a] ⁽¹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) tağnı eyledi ki ma'nāsı "Benüm maḥbūbum ⁽³⁾ gice zaāmında yürüyüb ve ziyārenūñ uqatını bilüb geldi ve benüm ḥaberüm olmaqsızın ⁽⁴⁾ 'aliü'l-ğafle kelimūñla selāmi ile ḳapuda ṭuran maḥbūb girsünmi ḳulıyla dehşet virdi." ⁽³⁾ dimekdür ve Ā'mā'nuñ söyledüğü beytlerden maḥbūbum ṭarılıb baña rüy-ı ğāzab ile baḳub ⁽⁵⁾ aramızda bir sır vuḳū' buldı.

"Şadıruñ anı teḥammül itmeyübde bu ā'maya mı?" söyledüñ didi. ⁽⁶⁾ Ben ĩ'tizare mübāderet ve söylemedüğüme yemīn ve ḳışm idüb arza itmek için ellerini pūs ⁽⁷⁾ ve yanaḳlarını ıdırub anārım ile göğsini ḳıcıḳlayub tā arzā idüb güldi ve Ā'mā'ya ⁽⁸⁾ "Söyle bir ḳaç perde işidelüm." didüm. Ā'mā 'avdı alub bu iki beyt ile (arapça beyit) ⁽⁹⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁰⁾ (arapça beyit) eyledi ki meālī "Ben ba'z ḥāletde güzel ve dilber ⁽¹¹⁾ olan maḥbubları ziyāret ve elem ile ḳanalınmuş ellerini lems ve dimān şadırlarını şıḳub ⁽¹²⁾ yuvarlaḳ olan elma yanaḳlarını ıdırurum." dimekdür. İshāḳ "İyüdür ben cāriyeye baḳub ey ḥānum ⁽¹³⁾ bu Ā'māya şimdi eyitdügümüz keyfiyeti kim söyledi?" didüm. ol daḳı "Vallaha şahīhdür bu Ā'mādan ⁽¹⁴⁾ şaḳınmalı." didi.

Ā'mā memşā bahanesiyle taşraya çıḳdı ve gice ḳalmaḳla arkasından ⁽¹⁵⁾ varub aradıḳ ise de cümlele ḳapular ḳapalı iken nereden çıḳdugunu bilmedeñ ve iblis la'īn ⁽¹⁶⁾ oldugunu teyḳin idüb Ebū Nevāsuñ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) beyitleri ḥātırıma geld ⁽¹⁸⁾ meal-i beytin "İblis la'īnūñ kibr ve ḥabāsetinden ve niyetinde aḥfa eyledüğü keyfiyetlerden ta'cib iderüm ⁽¹⁹⁾ Ḥāzreti ādeme secde itmekden tekbir itmüş ise de zārītine piz ve neklūnden ictināb itmeyüb ⁽²⁰⁾ anlara ḳuvār oldu." dimekdür Şehrazād başḳa ḥıḳāye naḳl ve ĩrād idüb dir ki:

ḥıḳāye ⁽²¹⁾ İbrāhim bin İshāḳü'n-Nedīm'den menḳūldür ki ben bir emege yanunda bir müddet ḳalmuşdum ol ešnāda ⁽²²⁾ günlerde bir gün ḳonaḳımda oturur iken ḳapu ḳalındıḳnı işidüb ḳulāmum gidüb ⁽²³⁾ baḳduḳdan soñra gelüb "Efendüm ḳapuda cemilü's-şüre bir civān ṭurub size gelmek için ⁽²⁴⁾ izin istiyor." didi. Ben daḳı izin virmekle üzerinde 'aşḳ ve dildādelik 'alāmeti alub ⁽²⁵⁾ bir civān şabāḥat 'ünvān girüb oturdı "Vay efendüm! Bir müddetden berü seni arayub ⁽²⁶⁾ 'arz idecek bir ḥācetim vardur elḥamdülillah mülāḳātīñuz ḥāşıl oldu." didükde ⁽²⁷⁾ ben "Senüñ ḥācetüñ nedür?" didüm. Şehrazād ḥıḳāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü ⁽²⁸⁾ görüb sükūt eyledi.

[499b]⁽¹⁾ **YEDİ YÜZ ON BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: İbrāhim eyitdi civān üç yüz altün çıkarub ⁽³⁾ yanuma koydı ve “Sen bunları benden qabül idüb de işbu iki beyt şî’irime bir maqām icād ⁽⁴⁾ kııl.” didi. Ben “Beytleriñi söyle.” didüm civān işbu iki beytit (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) ⁽⁶⁾ (arapça beyit) inşād eyledi meālî “Ey cigerüme vevādıma cināyed iden gözüm ⁽⁷⁾ allah için senden ricā iderüm ki şol hāzmuñ āteşini söndüresin zîrā dahr ve zamān ⁽⁸⁾ benim maḥbubum için ‘azel ve raqıblerden olub şimdi kefene derc olana qadar maḥbubumuñ ⁽⁹⁾ görmesinden qat’i ümid eyledüm.” dimekdür.

İbrāhim ol ebyātları hāzane şebye bir maqām yapub ⁽¹⁰⁾ anuñla yanunda taġnı eyledüğümde bayılıb zemīne düşdi ve vefāt itdüğünü zan idüb ⁽¹¹⁾ şaşdum bir sa’at qadar baygun tırduqdan soñra ifākāt “Vay İbrāhim şol maqāmı ⁽¹²⁾ i’āde eyle.” didi. Ben “Ey civān qorqarum telef olursun.” didüm. Civān “Keşke fevt ⁽¹³⁾ olmuş olaydum.” diyerek huzū’ ve tezal ile tekrārını ricā itdi.

Ben daḥı müsā’de ⁽¹⁴⁾ idüb i’āde itdüğümde ol giden ziyāde şiddetle bayılıb düşmekle baña ḥayret ve ḥavf ⁽¹⁵⁾ gelüb yüzine gül şuyı serpererek ayıldıgumda altünlerini i’āde ve”Sen pāreñi ⁽¹⁶⁾ al git.” didüğümde civān “Ben pāreyi alam ve saña üç yüz altün daḥı vireyümde bu maqāmı ⁽¹⁷⁾ tekrār kııl.” didi. Hātırım altünler ile münşerih olub “Ben saña bu maqāmı üç şart ⁽¹⁸⁾ ile i’āde iderüm biri bende iḳāmet idüb bir miqdār ta’am tenāvül idesün şāniye nefsuñi ⁽¹⁹⁾ tütana qadar bir miqdār bāde nüş idesen şalsā senüñ ḥikāyeñün baña naql idesün.” didüm ⁽²⁰⁾ merqūm şartlarımı qabül ve keyfiyet ḥālını naql itmege başlayub eyitdi: Ben Medine-i münevvere ⁽²¹⁾ ahalisinden olub bir gün b’az akran ve aḥba ile ‘atıq nām mesiregāha seyr için ⁽²²⁾ çıqduq pes eşnā-yı tanzihde bir qaç duḥter arasında ḥüsn ve cemālünüñ mecām’ı olmuş ⁽²³⁾ ve ḥür ’aynn simāsından uşaf bedi’eyi qapmuş bir duḥter peri peykeri gördüm ki her kime ⁽²⁴⁾ düş ider ise laḥāz ve gözleri gördüğü kimseleriñ can ve ciğerini alub istilāb ⁽²⁵⁾ ‘uqūl iderek giderdi ben daḥı anı gördüğüm birle derünümde ‘asîrü’-d-deva ile mübtelā ⁽²⁶⁾ oldu.

Seyirden döndüğümde her ne qadar andan tecesüs itdüm ise de ḥaberini virenlerden ⁽²⁷⁾ bir zare-i qader zafer yab olamadum ve gitdilce ‘aşqım tezāid bulub ḥasta oldum ve qaşşamı ⁽²⁸⁾ ba’z maḥrem esrārıma naql itdüğümde anlar daḥı işte bahar

mevsimi menkaızı oldu ve bahar ⁽²⁹⁾ hâl bu günlerde yağmur yağub halk seyre çıkar ve “Ben senüñle giderüm şayed [500a] ⁽¹⁾ Dirdi ki bir dermân buluruz didi. Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı takrib ⁽²⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(3) **YEDİ YÜZ ON İKİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Civân naħlinde ben ol maħrem esrâr olan dostuñ ⁽⁵⁾ kelâmıyla nefsim bir miğdâr muṭamin olub tâ’kîk ceryân ve cümle ahali aķıķuñ seyrine ⁽⁶⁾ çıkub ben daħı cemâ’atim ile varub oturduķ bir sa’at geġmeden ba’yine ol kıızlar ⁽⁷⁾ ve aķluma mâlik olan duħter beyinlerinde temâil iderek gelüb bir ṭarafda oturdılar ben mezkûrenüñ ⁽⁸⁾ ma’iyetiyle gelen câriyelerüñ birine var ol duħtere beni işâret iderek “Şol civân saña diyor ki ⁽⁹⁾ şî’ir bu beyt (arapça beyit) ⁽¹⁰⁾ inşâdında icâde itmüşdür diyü söyle.” didüm. Cârîye daħı varub kelâmı tebliġ ve işâl ⁽¹¹⁾ itdükde mûmâ-ileyh câriyeye var aña söyle şî’ir daħı (arapça beyit) ⁽¹²⁾ (arapça beyit) ġulunda icâde itmüşdür diyü cevâb virüb fazihe ⁽¹³⁾ havfindan süküt eyledi inşirâf vaķtinde arķalarından gidüb menzili bildüm ve birbirimize ⁽¹⁴⁾ müvâşalat idüb bir müddet geġdükden soñra haberümüz şiyü’ bulmaġla kıızuñ pederi işidüb ⁽¹⁵⁾ ġabs itdi ve ben şabra ṭaķad bulamayub ġastalandum ve ehl ve aķrabâm anı baña tezvic ⁽¹⁶⁾ itmek ġorub pederine varub istemişler ise de pederi eger ibtidâyı emirde isteylidigüñiz ⁽¹⁷⁾ tezvicinden imtinâ’ itmez idüm ama şimdi kıızımı virür isem ġalkuñ sözünü teyid ⁽¹⁸⁾ itmüş olurdu diyü imtinâ’ eyledükde ben şiddet-i ‘aşkumdan şabra ve şebâte yol bulamayub ⁽¹⁹⁾ bu vechle dildâde ġaldum didi ve benüm ile oturub bir miğdâr ṭa’âm ve şarab tenâvül ⁽²⁰⁾ idüb şî’ri daħı i’âde eyledüm ve ġânesini baña gösterüb gitdi.

ben Câ’fer bin Yaħyaya ⁽²¹⁾ varduġumda ol şî’iri ġuzûrunda inşâd ve naġmesini istiġsân idüb ey İbrâhim ⁽²²⁾ bu maķâm saña nereden geldi didi ben ol civânüñ hikâyesini naħl itdügümde derġâl ⁽²³⁾ âdem gönderüb civânı ġuzûrına celb ve kışşasından suâl idüb ġorķma ben ol ⁽²⁴⁾ kıızı saña tezvic iderüm diyüb bizüm ile ġaldı sabâh olduķda Câ’fer birmeki Hârûn ⁽²⁵⁾ Reşîde varub civânüñ hikâyesini naħl itdükde Hârûn Reşîd civânı istizrâf ⁽²⁶⁾ ve yanuna celb ve inşâd eyledüġi ebyâtı ol maķâmı-ı cedid ile istimâ’ idüb derġâl medinede ⁽²⁷⁾ olan valiye yazub ol duħteri ve pederini vesâir aķrabâsını mu’azez ve mûkerrem olarak ⁽²⁸⁾ irsâl ayılmasını fermân ve maħşuş tatar gönderüb bir ġaç gündün soñra cümlesi birden [500b] ⁽¹⁾ Geldiler ġalîfe kıızı

pederinden isteyüb civānı tezvic ve bir kaç altün ināyet idüb ⁽²⁾ hāş nedmāsından eyledi Şehrazād bu hikāyeyi etmām itdükde diger hikāyeye başladı.

(3) ****hikāye**** Naql iderler ki diyār-ı endülüsün Vezīri şehr-i teş’ār olan abā ā’mere bir def’a ⁽⁴⁾ neşārı t̄ā’ifesinden hūsn ve cemālin nazırı görülmemiş bir ğulam hediye gelüb ‘aqlına ⁽⁵⁾ mālîk olmuş idi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldük de şabāh-ı takrîb itdügünü görüb ⁽⁶⁾ süküt eyledi.

(7) ****YEDİ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ GİCE****

(8) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Etfākā Melik Endilüs Nāşırü’ d-Dīne Vezīrede olan ⁽⁹⁾ ğulāmuñ haberini vuşul ve Vezīre “Bu ğulām size nereden geldi?” diyü suāl ol daħı ⁽¹⁰⁾ “Allahu te’āli tarafundan gelmişdür.” didükde Melik hāzırına iltifāt ve Vezīre işāret idüb ⁽¹¹⁾ “Bunlar bize yıldızlar ile mūhādāt ve naġslar için māh-ı āsumānı taħşîş iderler.” didi. ⁽¹²⁾ Vezīr î’tizāra başlayub ve bir hediye tertib idüb tevā’ kerhā ol ğulāmı hediye zāmınında ⁽¹³⁾ kıyub Melike irsāl ve işbu beytleri (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) yazub ğulām ile gönderdi meāl beytin “Ey efendüm işte sizün afikūñıza ⁽¹⁶⁾ māh-ı āsumānı gönderdüm ve filü’l-ħaķıķa ufuk-u bedre maķr olmaķ arzdan ulı ve aħrādur ⁽¹⁷⁾ ben nefis olan nefsim ile efendümi irzā iderüm ħal bu ki benden ol nefsiyle kimse ⁽¹⁸⁾ irzā idemez.” dimekdür. Melik ğulāmı begenüb mesrūr oldu ve māl cezīl ile ⁽¹⁹⁾ Vezīri mūkāfāt eyledi bir müddetden soñra yine Vezīre ğāyet hūsn ve cemāl ve kelāmı mesteşnā ⁽²⁰⁾ ve vaşfe qabül degil ğüzel ve ra’nā bir cāriye daħı ihdā olunmaġla şāyed bunuñ ⁽²¹⁾ ħaberi yine Melike vuşul bulub ğulāmuñ kışşası gibi olur diyü mülāħaza ⁽²²⁾ ve hediye-i ‘azīme tertib idüb cāriye ile melike gönderdi ve bu ebyātı daħı ⁽²³⁾ (arapça beyit) ⁽²⁴⁾ (arapça beyit) ⁽²⁵⁾ (arapça beyit) yazub irsāl eyledi.

meāl-i ebyāt “Efendüm işte āfitāb ⁽²⁶⁾ hūsnî size gönderdüm ve andan ol māh cemālî daħı göndermiş idüm ki iki ⁽²⁷⁾ kamer bir yere gelsün ve kısım iderüm işbu iki yıldızuñ qarānı sa’det eyle nā-taķdir ⁽²⁸⁾ hemān götür ve cenān arasında devam buluñ zīrā bunlarda olan hūsn ve cemālde [501a] ⁽¹⁾ şalesi yoķdur netekīm melük ā’lem beyninde sizün gibi Melik-i şānî yoķdur.” dimekdür ⁽²⁾ Vezīrūñ rütbesi Melikūñ nezdinde ğāyet belā olub ziyadece en’ām ve ikrāma mażhar eyledi ⁽³⁾ lakin ħasvedinūñ turmayub Vezīr ħaķķında Melike sā’it ve ħelā şimdiye kađar ⁽⁴⁾ ğulām için taħsir idüb

nāmını her bar yād ve teşkār ider diyü söyledüklerinde Melik ⁽⁵⁾ ol mefide “Eger sen bu sözi kimseye azhār ider iseñ seni qatl iderüm.” diyüb ⁽⁶⁾ ve gūlām tarafından Vezīre bir şıkkā yazub “Mazmūnı efendüm bu kulları nezd ā’līnizde iken ⁽⁷⁾ ingirād ile nāil murād ve şiddet-i iltifātūñız ile her cihetden mesrūrü’l-ķab ve el-fevād hāletinde ⁽⁸⁾ idüm şimdi her ne ķadar melik ve sulmelik ve sultān yanunda ise made sizden mālūf oldıgum muħabbet ⁽⁹⁾ ve laṭif ve iltifāt ‘aliyelerini ferāmūş ve nesyan idemem ve efendüm ile velev bir lahza ḥalvet ⁽¹⁰⁾ ve icimā’ istemekde isemde melikūñ saṭvetinden ḥavf iderüm imdi efendümden ⁽¹¹⁾ ricā iderüm ki siz istidā’ma bir hīle ve beni tenhaca görmege bir vesile bulub üns mülākātıyla ⁽¹²⁾ müşerref olayum.” diyü ḥitam kelām ve şıkkayı dūrüb bir gūlām şıgır ile Vezīre irsāl ve falan ⁽¹³⁾ gūlāmdan oldugunu ifāde eyle diyü sibāriş itdiler. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde ⁽¹⁴⁾ şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(15) ****YEDİ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ GİCE****

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Vezīr müşteri tedbīr-i ‘aql ve kemāl ile şehir ve nebāhat ⁽¹⁷⁾ ve kiyāsetde bī-naṣīr ola siyeseye intibāh ve hīle-i ī’dāye müstakyiz ve aġāḥ olub kaṣiyeye ⁽¹⁸⁾ derk ve ellerini birbirine ḥek idüb zuhur ve rekāya işbu ebyāt (arapça beyit) ⁽¹⁹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) meālī “Nice olur ki tecrübelerüñ aḥkāmını cezm ⁽²²⁾ ve iḥtirāz şāḥibi olan kimse bilmüş olduğdan soñra arslanlaruñ yataġına gire benüm ise ⁽²³⁾ ‘aşķ ve muħabbet ‘aqluma ġālib olamaz ve baña ḥased idernlerüñ sa’i ve i’ālarından ġāfil olduğumu ⁽²⁴⁾ zann itme pes sen mābeü’l-ḥayāt olan rūḥumu farz idelümde seni tū’ā hibe itdüm femyā ⁽²⁵⁾ ba’d rūḥ cesedi mufāreķat itdükden soñra rücū’ı maḥāl olduğunu gibi seni daḥı ⁽²⁶⁾ ol ķabileden ‘add itdüm.” dimekdür ve bu ebyāta Melik maṭl’a olduğda Vezīrūñ faṭineṭinden ⁽²⁷⁾ istiġrāb ve femyā ba’d uşilerüñ ḥaķķında sā’yetlerinden kesb-i ıztırāb itmez oldı. Şehrazād ⁽²⁸⁾ bu ḥikāyeyi tekmiil itdükden soñra başıka ḥikāyeye şūrū’ idüb dir ki:

****ḥikāye**** [501b] ⁽¹⁾ Naql iderler ki ḥaişfe-i ‘Abbāsiyeden Hārūn Reşid’üñ henkām ḥilāfetlerinde meger ve hīlede ⁽²⁾ māhir ve şeytanet ve ḥūd’a ṭarıķlarında nāmı müştehir iki kişi olub biri Aḥmedü’-d-Denf ⁽³⁾ ve digeri Ḥüsn-ü Şümān nāmında idiler merķūmāndan if’āl ‘acībe ve aḥvāl-ı ġarībe zuhūr ⁽⁴⁾ itmekle Hārūn Reşid bunları maḥşūş istiḥdām idüb bu cek başı menşubını anlara virdi ⁽⁵⁾ ve maḥşūş ma’āş ta’yīn ve her biri ma’iyetine kırķ kişi zam ve anlara maḥşūş bir ķonak ⁽⁶⁾ virüb vāli-i belde emīr

hâlid ile şehre gönderüb menşublerini î'lân iderek anlara ta'yîn ⁽⁷⁾ olunan konağa götürdi ve bunların gördükleri muşâlağa nazırâ hâlifeye nezdinde ⁽⁸⁾ gâyet maqbûl olub kesb-i şân ve şöhret itdiler.

Pes Bağdâd şehrinde derece-i nihâyete ⁽⁹⁾ bâliğ mükâre ve müctâle ve mâh-ı âsumân hizâsında azhâr hâle muqtedir Delîle-i Muhtâle nâmında ⁽¹⁰⁾ bir 'acûze ve anuñ gibi bâtlı şüret-i haqqâ azhâr ve halk arasında meger ile tebdîl ⁽¹¹⁾ ziyet Muzâbe nâmında bir duhteri olub zîkr olunan ⁽¹²⁾ Aḥmedü'd-Denf ve Şumân kesb ittdükleri şöhret ve şân ve nâil oldukları ⁽¹³⁾ fî ve nişânı görüb hased itdiler zîrâ 'acûze-i merķūmenüñ zevci sâbıkâ-yı Bağdâdda ⁽¹⁴⁾ bu cek başı ve hâlifeye maḥşûş mektûb gögercinlerüñ besleyici olmağla ⁽¹⁵⁾ bu cihetden merķūmâne hased itdiler. Zeyneb vâlidesine "Ey valide! Gel bu iki kişiye ⁽¹⁶⁾ hîle idelüm ki 'acizeleri hâlifeye men'kes ve gözünden düşüb pederümüñ mâhibesini ⁽¹⁷⁾ bize taḥşîş ide." didi.

Delîle "Ey kızum! Vallaha ben öyle hîlelerüñ icrâsına muqtedirem ki ⁽¹⁸⁾ ne Aḥmedü'd-Denf ve ne Ḥüsn-ü Şumân ide bilürler şimdi idecegime bakarsın." diyüb ⁽¹⁹⁾ ve derhâl yaşmağını şed ve fuqarâ şüfiyenüñ eşvâbını lebs ve şu vâlinde şu ile ⁽²⁰⁾ memlû bir ibriķ ki ağızına şana'atla üç altûn koymuş ve sağ eline tesbîh alub ⁽²¹⁾ allah allah diyerek hânesinden çıkub yollarda gezmege başladı ve ne hîle icrâ ideyüm ⁽²²⁾ diyü düşünerek giderdi tâ çavuş başınuñ hânesine vuşul buldı meger ol günlerde ⁽²³⁾ emir devlet-i hâlifeye çıktıklarında her biri kendü ferzendini ma'iyetiyle alub ⁽²⁴⁾ hâlifenuñ etegini öpdiler çavuş başı ise evlâddan maḥrûm olmağla gâyet maḥzûn oldu ⁽²⁵⁾ ve yüzine âyinede bakub şakalı ağırmuş ve seni ilerülenmiş oldugunu görüb dahâ ziyâde ⁽²⁶⁾ mekderü'l-hâl oldu. Şehrazâd hikâyeden bu maḥale geldükde şabâh-ı taḥrib itdüğünü ⁽²⁷⁾ görüb sükût eyledi.

(28) **YEDİ YÜZ ON BEŞİNCİ GİCE**

[502a] ⁽¹⁾ Şehrazâd kelâma ağız idüb dir ki: Mümâ-ileyh çavuş başı işbu keyfiyetden mekder ⁽²⁾ ve hâtrı şekst ve mağber olarak 'Aliü'l-ḥuşûş zevcesi gâyet cemile ve ḥüsnâ ⁽³⁾ tazelik ile dahı müsteşnâ olub mal cihetinden gınâ-yı mağraḥ şâhibi olmağla hâlf ⁽⁴⁾ olarak bir veled peydasına ḥariş ve bu cihetden gamm-ı şedîd ve ḥüzn mâlâmızide dū-çâr ⁽⁵⁾ olub hânesine vardukda zevcesinüñ yüzine bakmağı istemeyüb gâzab çehresiyle ⁽⁶⁾ girüb oturdu zevcesi yanuna gelüb efendüm aḥşâm şerîfüñiz ḥayır

ola didükde ⁽⁷⁾ mūmā-ileyh ben seni alalıydan berü hayır görmedüm dimekle hatun niçün didi.

Mūmā-ileyh daḥı ⁽⁸⁾ zīrā sen benüm oḥalık ve başka zevceü'l-ḳalğma mān'ı olduñ ḥālbu ki ben ihtiyārlandum ⁽⁹⁾ ve vāriş olarak bir ḥalfa nāil oldum işte bu gün cümle erkān-ı devlet oğullarını ⁽¹⁰⁾ ḥuzūr-ı ḥalīfeye götürüb ayak öpdürdiler ben ise ḳuru aḡaz gibi dünyadan intikāl ⁽¹¹⁾ itdügümde nāmımı yād iden kimse bulunmaz ve bu keyfiyet ancak senün ḳışırılığından neşāt ⁽¹²⁾ itmüşdür didükde zevcesi kelāmından münf' ile olub ḥaḳḳ celle ve 'alā ḥazretleri beni ⁽¹³⁾ ḳışırılığdan meşün eylesün ben 'ilāclar yapmasından ḥāvinlerüñ dibine dildāde yine ⁽¹⁴⁾ müfīd olmadı 'aḳīm ve ḳışır sensün diyüb bunuñ üzerine vafır muḥāvereler vuḳū' buldı.

⁽¹⁵⁾ Çün çavuş başı ba'z muşālīḥ devlet zāminında māmūrā bir ḳaç günlük yere sefer idecek ⁽¹⁶⁾ imüş cümle levāzımātını aḥzār ve fermān-ı ḥalīfe mucibince ḥānesinden çıḳub ⁽¹⁷⁾ gider iken zevcesine ben bu def'a geldügümde muḥlaḳā yā nezvic ve yāḥūd bir oḥalık ⁽¹⁸⁾ peydā iderüm diyüb ḡazabınāñ olarak gitmekle aralarında vuḳū' bulān muḥāvereden ikisi ⁽¹⁹⁾ daḥı pişmeyān oldu çün zevcesi mücevherāt nefise ve zī-ḳiyet olan eşyā ile ⁽²⁰⁾ mezīne ve mecmile olmaḡla ol aralıḳda canı şıḳılub pencereden oturub yollara baḳar ḳaldı ⁽²¹⁾ Delīle-i Muḥtālenüñ merūrı daḥı teşādūf itmekle ol rūḥ müşavereyi görüb ⁽²²⁾ nefsinde işte bu bānū üzerinde mücevherāt ve eşvābı şoya bilür isem müdeḥa şāyān ⁽²³⁾ bir ḥīle itmüş olurum diyüb pencere altında allah allah diyerek ḫurdı çün ol duḫter ⁽²⁴⁾ ḡarānuñ ḥāḫır nāzeñleri ḳocasıyla ceryān iden muḥāverelerinden münḥerif ve mekder olmaḡla ⁽²⁵⁾ ol şūfī zī-telbīs ve 'ilm-i ḥīlede mānend iblīş olan pireyi görüb ḥüsn-ü ⁽²⁶⁾ du'āsını almak niyetiyle ḳapucıya ḥaber gönderüb ol şīḫa mübārekeyi yanuma getürsün diyü ⁽²⁷⁾ emir eyledi.

Ḳapucı daḥı 'acūze-i merḳūmeye varub elini pūs itmege sa'ī itdükde ⁽²⁸⁾ merḳūm var benden uzaḳ ol ve abdestimi bozma sen benden ne istersin diyü ḳapucıya ⁽²⁹⁾ takdir itdi ḳapucı efendüm ḥānem seni istiyor ḥayır du'añ alacaḳdur didi. Şehrazād [502b] ⁽¹⁾ ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(2) **YEDİ YÜZ ON ALTINCI GİCE**

⁽³⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes pīrezen da'vete icābet ve iḳerüye girdükde ⁽⁴⁾ ḳapucı ey vālide tebrikā ibriḳūñden baña bir yudum şu iḳür didükde

merķūme ibriġini ⁽⁵⁾ bir kaç def'a hevāya şallayub ve envā'i hīle ile ol altūnları ibriġden yere düşürmekle ⁽⁶⁾ ħapucı altūnları gördükde pīrezen ehl-i keşfden oldugunu Ī'tiķād itdi zīrā merķūm ⁽⁷⁾ üç māh aylıġını aġasından almamuş idi bu altūnlar ol aylıġlara işāretdür diyerek aldı ⁽⁸⁾ ve 'acūzeyi iġerüye gönderdi ħānım efendiye varduķda güyā tılsımı fek olmuş bir genc ⁽⁹⁾ gibi üzerinde olan mücevherāt ħadden afzūn ve cemāl bā kemālını rivayet iden kimse ⁽¹⁰⁾ ve yola ve meftun olur bir duġter-i cemīle görüb talġif ve ikrām ile iġerüye alub ⁽¹¹⁾ oturdu.

'Acūze efendüm şaliġā ve ulyādan izin almamuş olaydum size girmez idüm lakin ⁽¹²⁾ inşāallahu ta'ālī maṭlūbuñuza nāil olursuñuz size maġşuş kendüm dirsem şahīhdür ⁽¹³⁾ ancak ben sizde bir miķdār gider oldugunu görüyorum bir şey var ise söyle didükde ⁽¹⁴⁾ merķūme zevciyle vuķū' bulan muġāvereyi naġl ve ben ħavf ideyorum seferden geldükde ⁽¹⁵⁾ başka zevce alur zīrā zevcem meşmūl bir zātdur didi.

'Acūze ey kızum sen Şeyġim Ebūū'l-ġamlāt ⁽¹⁶⁾ nām zāt mübārekeye ilticā ve aña nazir it ziyaretine daġı 'azīmet kıl bahr-ı ġāl ġüsn-ü ⁽¹⁷⁾ du'āsını ve hamt infāsını al zevceñ gelüb seni muvāşla itdükde ġāmīle olursun ⁽¹⁸⁾ didi duġter ey vālide sen beni bugün işbu Şeyġüñ ziyaretine götür zīrā canum ziyāde ⁽¹⁹⁾ şıķılmışdur didi ve üzerinde olan ġali ve ġelal ile yaşmaġlanub pīrezen ile çıķdı ⁽²⁰⁾ ħapucınuñ yanuna varduķlarında ħānım nereye 'azīmet ideyorsun didi merķūme ben işbu ⁽²¹⁾ vālidem ile Şeyġ Ebūū'l-ġamlātuñ ziyaretine gideyorum didükde ħapucı ey ġānum Īmān ⁽²²⁾ müslumīn ile and iġerem ki bu pīr ehl-i keşfdendür didi merķūmān yola revān olduķlarında ⁽²³⁾ Delīle-i Muġtāle nefsinde bu kıızı nerede şoyub eşyāsını alayum diyüb düşünerek gitdi ⁽²⁴⁾ ve ġāneme ey kızum sen yolda benden ırāķ ol pek yakın gelme ancak görünecek yerden ⁽²⁵⁾ baña evi diyüb gitdi tā tüccār ħarşusına vuşūl bulduķlarında cemīlü'ş-şüre ġüsn ⁽²⁶⁾ nāmında tāze civān bir tācirüñ dükkanuna varub oturdu merķūm Delīle-i Muġtāle ile olan ⁽²⁷⁾ ol duġter peder peykeri ħeşm-i ā'şıķāne ile nikāġ itdügünü delīle gördükde hemān ⁽²⁸⁾ ħalkūb duġtere gel sen baña bunda münteżir ol diyüb civānuñ dükkanı yanunda tevķif [503a] ⁽¹⁾ eyledi. Şehrazād ġikāyeden bu maġale geldükde şabāġ-ı taġrib itdügünü görüb ⁽²⁾ sūkūt eyledi.

(3) **YEDİ YÜZ ON YEDİNCİ GİCE**

(4) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Civān ol fitne-i nev’i insān-ı bānūya diġkat ve nazıra senden (5) hezār-ı ‘aşk ve miġnete dū-ċār olub müteġayrāne kıza düş ve nice vuşul bulayum fikriyle (6) medhūş iken Delīle-i Muġtāle yanuna gelüb efendüm elsīd ħüsn sen misin didi merġūm (7) evet didükde delīle ey oġul beni ilhām rebānı saña delālet idüb götürdi (8) ve bu gördiġüñ duġter benüm kerümem olub balıġa ve ā’kıladur ve pederi maldār idi vefāt (9) idüb baña bıraġdı şimdi anı ġocaya virmege murād itdüm ilhām ħidābını size sevġ (10) itdi ve kızumı saña virmek isterem eger ħāzır parañ yoġısa ben saña ne ġadar ister (11) iseñ virirm ve cümle malını saña teslīm iderüm ne dirsens didükde civān vallaha ey vālide (12) ben Allah’dan böyle bir gelin isterem ve bu keyfiyet bir şey dimem maġbūlemdür didi delīle mādeme ki (13) böyledür buyruñ ġonaġımıza varalum anda bu māddeyi bitürelüm sen arġamdan gel diyüb yürimege (14) başladuġda ey oġul sen benden uzak git ħalkuñ ħāli ‘acāyibdür ve ġurdiġum vaġit (15) ġur ben seni ġaġırırım diyüb gitdi.

Ĥātrında ben bunları nerede şoyabilürem ve ġanġı (16) ħāneye şoġmada merāmuma nāil olurum diyü düşünerek giderken ħātrına ġāyet zenpara (17) ve ġulāmpara fesġ ile meşhurü’l-ġāc Muġammed nāmında bir boyacı gelüb toġrı yanuna vardı (18) merġūm Delīle-i Muġtāle ile olan duġter ve ġulāmı görüb münşevġāne nigāh itdüġi (19) merġūmenüñ manzūrı olduġda ol iki şükerā siz beni bunda münteżir oluñ diyü tevġif (20) ve kendüsi boyacıya varub selām virdi ve seb el-ġāc Muġammed nām boyacı mısın diyü (21) suāl ol daġı evet ħācetüñ nedür didi.

Delīle “Ey birāder beni ehl allah saña delālet (22) itmüşlerdür zīrā benüm ile olan işbu ġulām ve cāriye evlād madervānlar için vafır mal (23) şarf itdüm ancak ħānemiz bu günlerde ‘imārata muġtāc olmaġla mühendis ta’mīrine başladı (24) ve başġa ħāneye naġlimiz ġcāb itdugunden ħāne aramaġa ġıġduġ ve ilhām rübānı beni size (25) sevġ itdi merāmum şudur ki ħānemiz ħitām buluncaya ġadar size sākin olalum.” didi.

(26) Boyacı ħātrında işte bād hevātıra yaġı ile pişmiş ġiġāyaġa rāst geldük diyü merġabā (27) şam merġabā lakin ey vālide benüm ħānem iki oġadan ‘ibāretdür ve ben sizüñle sākin olayum (28) ġcāb ider nice idelüm didi ‘acūze ey oġul biz ġarībü’ d-diyār kimseyiz sen anlaruñ [503b] (1) pederi müşābesinde sen aramızda teklif yoġdur birlikde olalum didükde merġūm (2) ġoynundan bir ġaç anaġtār ġıġarub bu falān oġanuñ ve bu daġı falān oġanuñ ve bu ħāne (3) ġapusuñ anaġtārlarıdır varuñ ev sizüñdür diyüb

Delîle-i Muhtâleye meftâhları teslim eyledi ⁽⁴⁾ ol dağı meftâhları alub toğrı boyacınıñ hânesine vardı ve kapuyı açub ⁽⁵⁾ duğtere ey kızum işte Ebüü'l-Hamlât nâm zâtuñ hânesidür buyruñ yukarıki şatun oşasında ⁽⁶⁾ gir otur ben şimdi andan izn alur gelürem diyü duğteri yerleşdirdi ve hüsn bezirgâne ⁽⁷⁾ çıķub mülākāt iderek selâmluķ otasına gir otur ben şimdi gelürem diyü anı dağı ⁽⁸⁾ ol mağalde ārām itdürdi Şehrazād hikâyeden bu mağale geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü ⁽⁹⁾ görüb süküt eyledi.

(10)YEDİ YÜZ ON SEKİZİNCİ GİCE****

⁽¹¹⁾ Şehrazād kelâma ağaz idüb dir ki ‘acüze civānı selâmlamağa koyduğdan řoñra kıznıñ ⁽¹²⁾ yanuna varub girdükde “Ey valide! Şeyh Hâzretlerine gelmezden iķdam beni ziyaretine ⁽¹³⁾ götür zîrâ cem’iyet nâsden mağcüb olurum.” didi. Delîle “Ey kızum! Ben seni Şeyhün ⁽¹⁴⁾ huzürına şimdi götürürem lakin anuñ meczüb bir oğlı vardır ‘üryân ve eşvâbsız oturub ⁽¹⁵⁾ pederinüñ ziyaretine gelen şatunlara şaldırub kübe ve ‘akd ve nefis mücevherât ile ⁽¹⁶⁾ mükellef eşvâblarını yırtub rencide ider iķtizâ idir ki sen bu nefis eşyânı çıkarub ⁽¹⁷⁾ bunda ibķâ idesin ve ziyâret itdükde yine giyüb gidesün.” didükde merķüme cümle mücevherât ⁽¹⁸⁾ ve eşvâbını çıkarub ve bir boğçaya koyub ‘acüzeye teslim ol dağı “Ben bunları bir şanduk ⁽¹⁹⁾ içine şorum.” diyerek alub yanundan çıķdı ve şazanı müntezeire ķaldı.

Delîle ise boğça-yı ⁽²⁰⁾ mezküreyi řapu nerdbânında koyub ğulâmuñ yanuna girdi merķüm “Ey vâlide ben senüñ ⁽²¹⁾ kıznıña bir kere nazâr itmek isterem.” didi. Delîle “Ey ogul senüñ buyurduđuñ keyfiyet şerr’idür ⁽²²⁾ ve haķķüñ vardır ben anı saña gösterirem lakin bizüm bir şased ķořķümüz vardır seni görüb ⁽²³⁾ şased itdiler ve kızuma bu civân ‘illet-i cezme mübtelâdur diyü söylemişler şimdi yemîn ⁽²⁴⁾ itdi ki senüñ bedenüñi görmedükce seni ķabül idemez hâtrıña bir şey gelmesün nice sen anı ⁽²⁵⁾ görmek istedüñ ol dağı seni görsün ve eşvâbından şoyun beden bilürek malhüz ⁽²⁶⁾ olsun ve anı dağı saña ‘üryân olarak gösterürem.” didükde civân “Pek iyü.” diyüb ⁽²⁷⁾ şoyunmağa başladı samur kürkini ve lāhürşâlnı çıkarub berâber götürdüği biñ altün ⁽²⁸⁾ ile bir yere koyub çıblaķ olduķda ‘acüze “Gel seni öbür oçaya götürüyüm ki orada [504a] ⁽¹⁾ sizi birleşdireyüm.” diyüb ğulâmı öbür oçaya naķl ve kendüsi kıznı götürmek vesilesiyle ⁽²⁾ yanundan çıķdub kıznıñ ve ğulâmuñ eşyâlarını bir boğçaya koyub şapudan çıķa gitdi ve kapuyı ⁽³⁾ refķ ile üzerlerine ķapadı ve boyacı Muĥammedüñ

dükkanuna yaqın bir ‘aıtār dükkanuna ⁽⁴⁾ varub ol iki boğçayı yanunda emānet koyaraq boyacıya gitdi.

Yanuna varduqda ⁽⁵⁾ ‘‘Acabā hāneyi begendūniz mi?’’ diyü suāl ol daıı ‘‘Ġāyet maqbūle geçdi lakin evlādlarum ⁽⁶⁾ ta’ām isteyorlar sen bu altūn ile çarşudan bir kaç oqqa kebāb anlara getür birlikde ⁽⁷⁾ tenāvül kııl ve ben eşyāmızıñ naqline varayum.’’ diyüb altūnı eline şundi boyacı bunu Allah’dan ⁽⁸⁾ ister idi hemān çırağına dükkanı ışmarlayub kebāb pişürmege ve ol iki peri şüret ⁽⁹⁾ ile tenāvül itmege gıtdükden soıra delile boyacınıñ çırağına sen üstüne yetiş ⁽¹⁰⁾ kapu yanunda tur eşyā geldükde gel baña haber vir ben bunda saña müntezer qaluram zırā hamāllar ⁽¹¹⁾ yolda gideyorlar diyüb anı daıı gönderdi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde ⁽¹²⁾ şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(13) **YEDİ YÜZ ON TOKUZUNCİ GİCE**

⁽¹⁴⁾ Şehrazād kelāma aqaz idüb dir ki: Delile boyacınıñ çırağı gıtdükden soıra bir eşekçi ⁽¹⁵⁾ bulub yanuna çağırdı ‘‘Vay eşekci bu dükkan şāhibini bilür müsün?é didi merķūm ⁽¹⁶⁾ ‘‘Evet bilürem.’’ didükde merķūme ‘‘Bu ādem bir kaç def’a ā’sār ve iflāsı hāşıl oldı ⁽¹⁷⁾ ve ben anuñ dīnini virdüm bu def’a daıı bütün bütün iflāşa çıqub bir tarafa şaklandı ⁽¹⁸⁾ ve üzerine vafirdīn zūhūr itdi benüm merāmum řu ki ā’sārını azhār idüb řol ⁽¹⁹⁾ diyünden taılış idem sen hamārūñı baña vir üzerine halkuñ emānetlerini yükledüb ⁽²⁰⁾ erbabına götüreyüm ve ücret olarak bu altūnı al ben gıtdükden soıra sen ibtidā-yı emirde ⁽²¹⁾ boya küblerini řol kāse ile boşalt ba’de cümlesini saııqla ki qağı tarafundan ⁽²²⁾ keřf olunduqda mesr bir řeye mālİK oldugunu tebyīn ider.’’ didükde eşekci ‘‘Ey valide! ⁽²³⁾ Hācı aqanuñ nān ni’metini yedik ve haııkı bize geçdi ben anuñçün hāliřāllah bu hıdmeti görürüm.’’ ⁽²⁴⁾ diyüb hamārını delileye teslīm idüb köpeklerūñ boşaltmasıyla meşgöl qaldı delile ⁽²⁵⁾ ‘aıtārda olan boğçaları alub hamāra yükletdi ve toğrı evine çekilüb gitdi.

⁽²⁶⁾ Hānesine varub kıızı Zeynebūñ yanuna girdükde götürdüğü eşyaları teslīm eyledi ⁽²⁷⁾ Zeyneb ‘‘Ey vālide sen ne itdüñ?’’ diyü suāl ol daıı ‘‘Ben dört nev’i yaramazlığı tıtdum ki ⁽²⁸⁾ her biri bir şaıışa mütā’laııdur.’’ diyüb irtikāb itdüğü mal’netleri naııl itdi ve ben ancak [504b] ⁽¹⁾ eşekci havf iderüm zırā emr-i qavm beni bilür diyüb oturdu.

Delîle hānesinde ⁽²⁾ alsun geledüm boyacı Muammed'e merūm sālēfū'z-zıkr naqlumiz üzere altūnı alub ⁽³⁾ kebāb ve malzemesini düzüb arası şıra gelen ırağınıñ başına yükledüb hānesine ⁽⁴⁾ giderken dükkanunuñ önünden geçmekle eşekci derūn-ı dükkanında kübleri kırarak urdugunu ⁽⁵⁾ gördi.

Hemān yanuna gelüb "Sen ne ideyorsun ellerin kırılusun." diyü hāyırmağla eşekci ⁽⁶⁾ başını aldırub boyacıyı gördükde "El-amdülillah ki selāmetle urtulduk." didi. Boyacı ⁽⁷⁾ "Baña ne oldı?" didi hamārcıya "Sen meflis ve ma'sber olub üzerüñe iflās aceti yapılmadı mı?" ⁽⁸⁾ didi. Boyacı "Bunı saña kim söyledi." didi hamārcı "Vālideñ söyledi ve bu kübleri ⁽⁹⁾ kır ve içinde olan boyaları yere düğüñe arf şerr'iden müfettiş geldükde ā'sārı ⁽¹⁰⁾ mübīn ola. didi. Boyacı "Behey ādem benüm vālidem vefāt itdi sen ne dirsın." diyüb Delîle ⁽¹¹⁾ mutāle itdüğü iş yaramazlık oldugunu derk idüb başını urmağla başladı halk başına ⁽¹²⁾ oplanub her biri bir ma'nā söylemeğe başladı ve eşekci dağı hamār gitdügünü bilüb ⁽¹³⁾ ol dağı vāh ve vavıylah dimege başladı. Şehrazād hikāyeden bu maale geldükde şabāh ⁽¹⁴⁾ tarib itdügünü görüb süküt eyledi.

(15) **yedi yüz yigirminci gice**

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Eşekci boyacınuñ yaasından tutu "amārum senüñ ⁽¹⁷⁾ vālideñ götürdi ben hamārımı senden isterem vālideñ olmayadı sen ikād kānı ⁽¹⁸⁾ teslīm idüb gitmezdüñ ben anı dükkada buldugumdan ī'timād idüb hamārı teslīm itdüm ⁽¹⁹⁾ şimdi benüm vālidem degildür dimege başladuñ meger hamārımı apmak için benüm üzerüme bu ma'nā ⁽²⁰⁾ hīleyi urduñuz." didükde halk boyacıya "Ey usta sen bu pīrezeni bilmez müsün?" ⁽²¹⁾ didiler "ayır anı bilmem ancak benüm hānemde kıızı ve oğlıyla bugün sākin oldı." ⁽²²⁾ didükde halk "ün ki keyfiyet böyledür eşkice hamārımı senden alur zīrā 'acüzeyi ⁽²³⁾ senüñ dükkanüñde bulmamuş olaydı eşegini teslīm idemezdi." didiler ve ba'zıları ⁽²⁴⁾ "Mādem ki sen 'acüzeyi hāneñde iskān eyledüñ var bu ādemüñ eşegini götür." didiler. ⁽²⁵⁾ Boyacı "Gel evime gidelüm." diyüb eşekci ile yola revān oldılar.

Bunlar yolda alsunlar ⁽²⁶⁾ geledüm hānede alan duter ve gulāma çünkü duter-i merūme 'acüzeyi vafir müddet ⁽²⁷⁾ bekledi gelmediğini gördükde Şeyh Ebü'l-amlātuñ ziyaretine 'azīmet ve ol oadan ıub ⁽²⁸⁾ ol bir oaya varduğda gulām Bezirgān 'üryān hāletiyle urdugunu görüb yanuna tarib [505a] ⁽¹⁾ itdükde gulām "Ey

bānū senūñ vālideñ nerededür zīrā beni saña tezvīc itmege götürdi.”⁽²⁾ didükde merķūme “Efendüm benüm Vālidem yoķdur vafir müddetden berü merķūme olmuş ve bu pīrezen⁽³⁾ beni faķaķ Şeyh Ebū’l-Hamlātuñ ziyaretine götürdi.” didi.

Ġulām “Acūze benüm vālidem daħı degüldür⁽⁴⁾ bu bir naşābe ve ıolandırıcı ĥatundur malumızı ķapmak iķün götürdi lakin ben malumı⁽⁵⁾ ancak senden isterem.” didükde kız “Ĥayır ben ‘acūzeyi bilmem seni bilürem mal ve eşyāmı senden⁽⁶⁾ isterem var şol vālideñi bul diyü muĥāverede iken boyacı ĥamā’itiyle gelüb ĥānesine⁽⁷⁾ girdi ve ġulām ile şabye ikisini ‘üryān bulmaġla vālideñiz nereye gitdi?’ diyü suāl⁽⁸⁾ anlar daħı ĥikāyelerini naķl itdüklerinde boyacı vay ĥālūme ve maluma diyerek şaķalını⁽⁹⁾ yolmaġa başladı ve eşekci daħı ol ĥālī görmekle eşekçün aġlamaġa başladı ve “Ol⁽¹⁰⁾ ‘acūze ĥīlebaz olduğunı bilüb cümlesi anı aramaġa gidelüm.” diyü ittifāķ itdüklerinde⁽¹¹⁾ boyacı kıza ve ġulāma “Evimden çıķuñ.” didise de merķūmān biz niķe çıķalum eşvāb⁽¹²⁾ ile girüb “Şimdi çıblaķ mı gidelüm?” didüklerinde boyacı nā-ķār ol iki nihāle kendünden⁽¹³⁾ eşvāb virüb duĥteri ĥānesine irsāl ve ġulām anlar ile ķalub ‘acūzeyi aramaġa ķarār⁽¹⁴⁾ virdiler duĥter hezār-ı ĥasretle ķonaġına varub oturdı femā ba’d baķı ĥikāyesini ĩrād⁽¹⁵⁾ idelüm ve diġerler vāli divanuna varub keyfiyet ĥāllerini ‘arz itdüklerinde vāli daħı⁽¹⁶⁾ “Şehirde pīrezenler çoķdur siz anı buluñ götüreñde ben ĥaķķından gelüb eşyāñızı azhār⁽¹⁷⁾ iderüm.” dimekle cümlesi çıķub aramaġa girdiler fāmā Delīle-i Muĥtāle kızına “Ey Zeyneb!⁽¹⁸⁾ Ben başka bir yaramazlık icrā itmek isterem.” didükde Zeyneb “Ey valide! Ben senūñ iķün⁽¹⁹⁾ ĥavf iderüm.” didi. Şehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldükde şabāĥ-ı takrib itdügünü görüb⁽²⁰⁾ süküt eyledi.

(21) ***YEDİ YÜZ YİGİRMİ BİRİNCİ GİCE***

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Delīle kızına “Ben kimseden ĥavf idemem.” diyüb⁽²³⁾ ve ‘Arab cāriyelerüñ eşvābını giyüb çıķdı giderken bir büyük ķonaķda düġün olub⁽²⁴⁾ iķünde ‘azīm cem’iyet olduğunı ve ķapusu yanunda bir cāriye tırub omuzunda sernābķdum⁽²⁵⁾ nefis mücevherāt ile mezīn bir ġulām gördi meger ol ķonaķ Baġdād şehbenderinüñ idi⁽²⁶⁾ ve ol düġün kızını ķocaya virmek iķün ve ġulām daħı anuñ oġlı olub dadısı⁽²⁷⁾ anı eglendirmege çıķarmuş idi delīle-i maĥtāle cāriye ve ĥocığı gördükde “İşte⁽²⁸⁾ maĥlūbıma rāst geldüm.” diyerek cāriyenüñ yanuna vardı ve ķoynundan bir altün çıkarub [505b]⁽¹⁾ cāriyeye teslim “Vay kızum! Sen ĥānıma varuram el-ĥayr nām ĥātun şimdi bundan geçdi⁽²⁾ saña selām ideyor inşāallah ta’ālī

düğünün üçüncü günü kızlarıyla gelecektür di.”⁽³⁾ didükde cāriye “Ey hānum! Bu efendümi kime birağayum?” didi.

Merķūme “Bende ҡalsun⁽⁴⁾ sen sür’atle git gel.” didi. Cāriye çocuđı Delīleye teslīm idüb bu haberi hānıma⁽⁵⁾ işāl itmege girdi Delīle ma’sūmı alub gitdi ve ҡoşarak tenhā bir zokađa girüb⁽⁶⁾ çocuđuñ üzerinde olan mücevherātı ıkarduđdan soñra “Ben çocuđ ile bařka⁽⁷⁾ bir yaramazluđ iderüm.” diyüb ma’sūmı ma’teber ҡuyumcılaruñ birine götürüb dükkanında urdu⁽⁸⁾ ün ҡuyumcı řebenderuñ ođlımı bilürdi Delīle’nuñ elinde gördükde “Hānum ne istersün?”⁽⁹⁾ didi.

Merķūme ol ҡuyumcınuñ adını dağı uzağdan suāl idüb bılmışıdi yehūd⁽¹⁰⁾ āifesinden olmağla “Ey Bezirgān! Ma’lum ‘azir nām ҡuyumcı sen misin?” diyü suāl ol dağı “Evet.”⁽¹¹⁾ didükde bu gulāmuñ hemşiresi ocaya vardı ve “Vālidesini maşşuş saña gönderdi⁽¹²⁾ bir ift bilezik ve falān mücevher şeyler isteyor anları baña vir götüreyüm görsünler⁽¹³⁾ beğendikleri hālde saña haber virürem lakin gulām sende ҡalsun ki ağırlağ virmüşsün.”⁽¹⁴⁾ didükde Yahüdi böyle alış virişe biñ cān ile müntezir olub hemān biñ altün⁽¹⁵⁾ değer eřyā virüb gulāmı dükkada birağub gitdi. Delīle ise oradan şıyrılıb⁽¹⁶⁾ hānesine vardı ve kerimesi Zeyneb’e keyfiyeti nağlı itdi.

Gelelüm beri arafa ün⁽¹⁷⁾ řebenderuñ cāriyesi hāneme varub saña amu’l-hayr şöyle dimüş böyle dimüş diyü ĩrād⁽¹⁸⁾ kelām itdükde hānum “Ey aħbe! Sen ağağı nerede birađduñ var git bu hāine bir atundur⁽¹⁹⁾ başumıza iş ıkarımasun.” didi. řehrazād hikāyeden bu maħale geldükde řabāħ-ı tağrib⁽²⁰⁾ itdüđiñ görüb süküt eyledi.

(21) **YEDİ YÜZ YİGİRMİ İKİNCİ GİCE**

(22) řehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Cāriye sür’atle gidüb ‘acüzeyi aradığda ne ‘acüze⁽²³⁾ ve ne ma’sūmı bulub řarħe-i ‘azmiye eytdi ve düğünleri mateme döndi ol aralığda⁽²⁴⁾ şebender gelüb keyfiyete mađl’a olduğda ol dağı oğlımı aramağa ııdı tā ol ҡuyumcınuñ⁽²⁵⁾ dükkanından mervar itdükde oğlımı görüb yanuna vardı ve şiddet-i sürürıdan bir řey⁽²⁶⁾ suāl itmeksizin oğlımı ucağına alub gitmek istedükde ҡuyumcı şebendere “Efendüm⁽²⁷⁾ mücevherātım nerede aldı zırā ocığı götüren atun benden biñ altünluğ mücevherāt⁽²⁸⁾ aldı ve ma’sūmı bende rehin oydı ben eđer ođluñızı bılmış olaydum ol eřyāyı [506a]⁽¹⁾ virmez idüm.” diyüb ıyafetleri opardı anlar ol nezā’da iken işkenci ve boyacı⁽²⁾ ve bezirgān ĩusn Delīleyi aramağa iken oradan

geçmeleri teşādūf itdi şebender ⁽³⁾ ile kıuyumcınıñ nezā'larını işidüb maddeden suāl itdüklerinde Delīle-i Muhtālenūñ ⁽⁴⁾ itdüğü keyfiyetleri naql vir pīrezen bizi böyle itdi şöyle yaptı didüklerinde ⁽⁵⁾ diđerler dađı hikāyelerini ifāde itmeleriyle ol 'acūzeyi aramağa gıtdiler ve şebender ⁽⁶⁾ ođlını alub vālidesine götüreerek mesrūrā hānesinde oldu ve diđerler yola revān ⁽⁷⁾ olub gezerlerdi.

Yahūdi "Ey ağalar! Biz böyle cem'iyetle gezdüğümüz hālde 'acūze bizi ⁽⁸⁾ görüb firār ider lakin rey budur ki her birimiz bir tarafa şapub gezeriz ve maḥzā ⁽⁹⁾ cem'iyetimiz bir bir el-hāc mes'ūdū'l-mağr biñ dükkanında olur." diyüb her biri bir tarafa gitdi. ⁽¹⁰⁾ Eşekci eşnā-yı rāhda gider iken Delīle-i Muhtāleye rāst gelüb hemān yaķasından ⁽¹¹⁾ tutub ḥamārımı vir dimege başladı merķūme "Ey ođul! Sen benden ne istersen eşekūñ mi ⁽¹²⁾ yāḥūd ḥalkūñ eşyasunu mı?" didi.

Eşekci "Ben sāde ḥamārımı isterem." didükde 'acūze ⁽¹³⁾ "Çün ki böyledür ben senūñ ḥamārını bir mağribī birbirūñ dükkanında emānitā koydum gel saña ⁽¹⁴⁾ vireyümde sen ḥamārımı yolda buldum di ve ben senūñ ḥāḥruñ aluram." diyü va'd ve ma'iyetiyle ⁽¹⁵⁾ alub berberūñ dükkanına gıtdiler dükkana takrib itdüklerinde eşekçiye "Sen bunda ḥur ben ⁽¹⁶⁾ önce yalnız bir yere gideyüm ve leḥāfetle mādeyi söylerem soñra seni alub ḥamārūñı teslīm ⁽¹⁷⁾ iderüm." didi ve merķūmı dükkan karşıusunda tavķif ve kendüsi bir yere girüb ağlamğa ⁽¹⁸⁾ başladı ve "Efendüm benim dünyāda bir ođlum vardur bu günlerde fesād 'aql ve dīvānelik ⁽¹⁹⁾ 'illetiyle mübtelā olub ve uşlanda dađı bir mürekkebi olmağla şimdilil nereye giderse ḥamarum ⁽²⁰⁾ ḥamārum." diyerek sükūt itmez oldu.

Pes ḥükemā bunuñ 'ilācı şol olbur ki anuñ ⁽²¹⁾ iki azu dişlerini çıkarub ve kıafasından dağı ḥamģalanub derḥāl şifā bulur ⁽²²⁾ diyü ifāde itdiler. "Sen bu altını alda merķūme gel senūñ ḥamārını vireyüm di geldükde ⁽²³⁾ zor ile tutub azu dişlerini kıal'a ve kıafasından ateş ile yaķ." diyüb altını dağı ⁽²⁴⁾ bir yere şındı. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb ⁽²⁵⁾ sükūt eyledi.

(26) **YEDİ YÜZ YİGİRMİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: çün Delīle merāmı üzere bir yer tefhim itdi ⁽²⁸⁾ çıkıub eşekçiye "Gel ḥamārını al." dimekle merķūm sür'atle gelüb berberūñ dükkanına [506b] ⁽¹⁾ dāḥil olduğda Berber derḥāl çıraķlarınıñ i'ānetiyle eşekçiye

kirfet ve ellerini ⁽²⁾ bağlayub dişini çıkardukdan soñra ateşde kızmuş iksiriyle kafasında ⁽³⁾ dañı bir ʔamğa urub koyurdılar ve delîle-i muhtelâ ol aralıkda şıyrılıub gitmişidi. ⁽⁴⁾ Pes eşekci berbere “Sen niçün baña böyle itdün?” diyü suâl Berber dañı “Senün vâlideñ ⁽⁵⁾ baña böyle emir ve dīvâne oldığıñdan bu günâ size ‘ilâc itdi.” diyüb söyledüğüni ⁽⁶⁾ birer birer naql eyledi eşekci māddeyi berbere tefhim ve ben dişlerümün diyetini senden isterem ⁽⁷⁾ dimege başladı ve govğa ve nezâ’ileri kişret bulub halk başlarına toplandı bunlar ⁽⁸⁾ bu hâletde iken boyacı ve hüsñ tâcir ve kıyuncı oradan geçüb eşekcinün dişleri ⁽⁹⁾ gitmiş ve kafasından ʔamğalanmış olduğunu görüb suâl itdiler.

Ol dañı kışşasını ⁽¹⁰⁾ naql ve berbere “Acūzenün hîlelerini naql itdüklerinde ol dañı dükkânı kâpadub ma’iyetleriyle ⁽¹¹⁾ merķūmeyi aramağa girdi ve betekrâr vâliye varub biz malumızı senden isteriz ‘acūzeyi ⁽¹²⁾ bul.” didüklerinde vâli “Ben ‘acūzeyi bilmem ve bulamam siz anı bulun arañızda anı bilen ⁽¹³⁾ yok mı?” didi. Eşekci “Ben anı bilürem lakin sen bizüm ile on nefer kuvâs vir ki bulduğumuz ⁽¹⁴⁾ yerden ala bilelüm.” didükde vâli ol vechle ma’iyetleriyle on nefer kuvâs ta’yin idüb ⁽¹⁵⁾ çıka gitdiler ol gün ve ol gice tacesüs iderek ikinci gün ‘aliü’s-sihir ittifākâ ⁽¹⁶⁾ ‘acūze merķūmeye râst geldiler ve kirfet idüb süriyerek vâlinün hânesine ⁽¹⁷⁾ götürüb dehlizde oturub çıkmasına müntezir oldılar ve kişret ta’bilar nanâşu uyğuları ⁽¹⁸⁾ başub uyumuş kalduklarında delîle aralarından şıyrılıub vâlinün haremine girdi ⁽¹⁹⁾ ve zevcesinün elini öpüb vâli “Efendümüz nerededür?” diyü suâl ol dañı “Dün gice çokca ⁽²⁰⁾ eglendüğinden dahâ uyğudan uyanamamış sen ne istersün.” didi.

Delîle “Efendüm benüm zevcem ⁽²¹⁾ esirci olub bu def’a ʔaraya girdi ve bende firūhat itmek için beş esir ⁽²²⁾ bıraktı vâli efendi anları biñ iki yüz altün ile bahâlarını kesdi ve iki yüz altünü ⁽²³⁾ teslîm idüb yarın esirleri hâneme getir biñ altünü dañı virürem dimüş idi ⁽²⁴⁾ işte esirleri getürdüm.” didükde pes ittifākâ ol günlere vâli zevcesine “Biñ altün ⁽²⁵⁾ virüb bunlar sende kıalsun ben bunlar ile esir alacağım dimüş idi aña binâ’ ol ⁽²⁶⁾ altünler bu esirlerün parası.” diyü zann idüb Delîle’ye “Bu esirler nerededür?” didi. ‘Acūze “Dehlizde ⁽²⁷⁾ uyumuşlardur gel pencereden baķ.” diyüb merķūme dañı pencereden maṭl’a olub tâcir ⁽²⁸⁾ hüsñ ve refikâsını görüb yalnız hüsñ biñ altün değer diyü hâtrında mülâhaza ⁽²⁹⁾ ve şâyed kocam kıalkubda şol aḥz ve ‘aṭâyı bozar havfiyla hemân şandukı küşâd [507a] ⁽¹⁾ ve biñ altünü ihrâc idüb Delîlenün eline teslîm eyledi. Şehrazâd şabâh-ı takrib itdüğünü ⁽²⁾ görüb süküt eyledi.

(3) **YEDİ YÜZ YİGİRMİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

(4) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Delīle-i muhtela altūnları alduġda Eefendüm ġulāmlarını (5) görmemek için ser ġapusından çıkar zīrā anlaruñ baña Őiddet vardur müfāreġatımı (6) istemezleriz.” diyüb merġūmeyi aġvā iderek ser ġapusından ġıġa gitdi ve kıızı (7) Zeynebe varub ġikāyeyi naġl itdükde “Ey vālide artık kifāyet ider zīrā her vaġit (8) selāmet bulmaz.” didi.

Gelelüm vāliye cevābdan bī-dār olduġda zevcesi yanuna gelüb (9) ol beŐ ġulāmuñ iŐtirasıyla tebrik itdükde vāli bunlara “Nereden geldi?” diyü suāl (10) ol daġı ‘acūzeden aldıġı beŐ eŐiri didükde vāli “Bunlardan ġaberüm yoġdur.” didi. (11) Zevcesi “Niġün benden Őaġlarsun.” didi.

Vāli yemīn itmege baŐlayub “Benüm bu ġuŐūŐdan (12) aŐlā ġaberüm yoġdur sen bu ‘acūzenüñ keyfiyetini söyle.” didi. Merġūme Delīle (13) muhtāle ile vukū’ bulan māddesini ve biñ altūn teslīm eyledüġünü söyledükde (14) vāli “Benüm bu Őeylerden aŐlā ġaberüm yoġdur.” diyüb ve bu eŐirlere baġmak için aŐaġaya (15) inüb “Nerede bu ġulāmlar?” diyü suāl ve bu gelen ġulāmlar ile ġapuda olan aġalar “Efendüm (16) biz bunda ġulām görmedük ancaġ bunda ola ‘acūze-i ma’hūda var arayanlar bulub (17) kitfet idüb buraya götürdüler.” didüklerinde “Vallaha ġāyet büyük cesāretdür.” diyüb (18) yanuna celb ve istinġāk itdüklerinde “BiZ ‘acūzeyi ve malumızı senden isteriz (19) zīrā merġūme senüñ ġānene girdi.” didiler.

Vāli “Acūze sizi biñ altūn ile baña (20) firūġat itmüŐdür ve böyle yaramaz ‘acūzeyi ġonaġıma siz getürdüñiz ben sizüñ (21) ġaġġūñızdan gelürem.” diyerek anlar ile muġāvere iderken ittifāġā sālefū’z-zikr olan duġterüñ (22) zevci ġavuş baŐı memuriyetini görüb gelmuŐ ve ġānesine varduġda zevcesi delīle-i (23) muhtāle ile macerāsını naġl ve mücevherātını alub ġadar geli itdüġünü söyledükde (24) ġavuş baŐı “Ben Vāliden ġayrı kimseyi bilmem.” diyüb elinüñ ġānesine geldi “Vay ‘ali! (25) Sen bu ‘acūze ile ittifāġuñ vardur siz ġaġġuñ malını egil ve bal’i itmek için böyle (26) peydā idüb anlaruñ itdüklerine tefāfil iderseñüz.” diyüb ve ol beŐ maġdüreden iltifāt (27) ve ġıŐŐalarından suāl ve anlar daġı mācerālarını ifāde itdüklerinde baŐ ġavuş “Ey vāli! (28) Malı ve eŐyāmızı senden bilürüz.” didi. Vāli “Ey ġavuş! BaŐı ben sizüñ malıñuza kefil [507b] (1) olurum ve anı benden bilüñ ancaġ Őol ‘acūzeyi baña buluñ didükde öbür

cemā’at ⁽²⁾ biz anı bilürüz bizüm ile bir kaç kavās ta’yīn kıl biz anı kirfet idelüm.” didiler.

Vāli anlara ⁽³⁾ kavās virüb aramağa çıkdılar azıkda gezerken yine delīleye rāst gelüb kirfet ⁽⁴⁾ itdiler ve vālinūñ huzūrına götürdüklerinde vāli “Siz bunı hābse idhāl itmek ⁽⁵⁾ ve hemān dicle kenārında ki dār ağacına şaçıñdan uyhe idūñ ki firār itmesün ⁽⁶⁾ şabāh olduķda ben ideceği bilürem.” diyü emir eyledi. Şehrazād hikāyeden ⁽⁷⁾ bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt ⁽⁸⁾ eyledi.

(9) ***YEDİ YÜZ YİGİRMİ BEŞİNCİ GİCE***

⁽¹⁰⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Memurlar Delīle-i Muhtāleyi alub sürerek daħle ⁽¹¹⁾ ağaħ üzerinde şaçından şalb idüb yanunda on kiři ‘asis bıraķdılar ⁽¹²⁾ laķırdı idüb birisi diğetine “Sen nereden geldün?” diyü suāl ol daħı “Bağdāddan ⁽¹³⁾ geldüm ve ‘asl ile pişmiş kaķāyıf yedüm ne güzel şeydür.” didüğünü ‘Arab istimā’ ile ⁽¹⁴⁾ gice olduķda ol ademleri uyħu başub uyumuşlar ittifaķā ‘Arabānuñ biri iki recl ⁽¹⁵⁾ birbiriyle laķırdı idüb birisi diğere “Sen nereden geldün.” diyü ol biri “Bağdāddan ⁽¹⁶⁾ geldüm ‘asl ile pişmiş kaķāyıfı yedüm.” diyü be-tekrār söylemekle Delīle-i Muhtālenūñ ⁽¹⁷⁾ şalb olunduğı ağacdan geçmekle Delīle ‘Arab mezkūr kaķāyıf için tesbīhini ⁽¹⁸⁾ işidüb “Ey bedevī!” diyü nidā ol daħı yanuna gelüb “Sen niçün bunda şalb itdiler.” ⁽¹⁹⁾ diyü suāl ve ‘acūze daħı “Benüm bir kaķāyıfçı düşmanum vardur bir def’a dükkanından ⁽²⁰⁾ geçerken kaķāyıf pişürdüğünü gördüm pes canum kaķāyıf istedigünden üzerine ⁽²¹⁾ tükürdüm merķüm daħı beni tutub şalb eyledi bu ħatunı on baţmān kaķāyıf ⁽²²⁾ yedikçe şalı virmeñ.” diyü emir eyledi.

“Çün canum kaķāyıfı sevmez bu belāya şabır ⁽²³⁾ idüb ħaldum.” didükde bedevī “Vallaha ben ‘aşırretimden Bağdāda ancak kaķāyıf egil ⁽²⁴⁾ itmek için çıkdum işte o saña peydecikleri kaķāyıfı ben egil iderüm.” ⁽²⁵⁾ didi. Merķüme “Çünkü böyledür gel sen yerüme gec.” didi. Agrābī daħı aħmaķ olmağla ⁽²⁶⁾ merķümenūñ ħilesine aldanub hemān delīleyi küşād ve kendüni birine ⁽²⁷⁾ rabţ itdirüb kaldı ve delīle merķümüñ ‘imāmesini giyüb esebine sür olarak ⁽²⁸⁾ ħānesine gitdi ve hikāyesini kızına naķl eyledi.

Gelelüm dār ağacınıñ [508a] ⁽¹⁾ muhāfızları hevābdan bī-dār olduklarında Delīle-i Muhtālenūñ yerine bir bedevī şalb ⁽²⁾ olundugını bulub “Ey bedevī! Seni bunda kim koydı.” diyü suāl merķūm “On baţmān ⁽³⁾ qađāyıfı getürdüñüz mi?” diyü cevāb virmekle bunlar “Ey Ā’rābī biz seni bunda koyandan ⁽⁴⁾ suāl ideyoruz sen ise qađāyıfı arayorsun söyle seni burada kim koydı.” ⁽⁵⁾ didüklerinde merķūm keyfīyetini ĩrād idüb ahmaķ ve mağdur olduğunı fehm itdiler ⁽⁶⁾ ve berberine “Nice idelüm vālinūñ havfindan telāş iderken nā-gāh vāli gelüb ‘acūzenūñ ⁽⁷⁾ aħzārını istedi ve ‘arābī vālinūñ kelāmını işidüb şalb olundığı ⁽⁸⁾ birden efendüm ben qađāyıfı egil itmedikçe bundan ayrılmam.” didi.

Vāli dār ağacına baķub ⁽⁹⁾ maşlūb olan kimse ā’arābī olduğunı görüb ol nekhibānlara bu nedür diyü suāl ⁽¹⁰⁾ anlar daķı amān dileyüb mācerāyı vāliye naķl itdüklerinde Vāli lāhavle ve lā kuvvete ⁽¹¹⁾ illā billāh diyüb Ā’rābī dār ağacından andar dise de Ā’rābī vāliyi tutub ⁽¹²⁾ “Ben esvābımı ve ismimi senden bilürem yāhūd ĥalīfeye varub teşķī iderüm.” didi.

⁽¹³⁾ Şehrazād şabaķ-ı takrib itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(14) **YEDİ YÜZ YİGİRMİ ALTINCI GİCE (15)**

Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Vāli Ā’rābiye ol ‘acūze seni nice aldatdı ⁽¹⁶⁾ diyü suāl ol daķı keyfīyet vaķ’ayı naķl itmekle ‘acūze cümle hışımlarımı “Ey vāli ⁽¹⁷⁾ sen niçün anı haşān yere koyduñ malumızı senden isteriz.” diyerek cümlesi ⁽¹⁸⁾ mu’ācem’iyet ‘azmiye ile ĥalīfeye şekvī itmek için çekilüb gitdiler. Yolda ⁽¹⁹⁾ baş çavuş daķı rāst gelüb anlar ile gitdi ĥalīfenūñ yanuna varduķlarında ⁽²⁰⁾ kışşalarını ‘arz ve vāli daķı “Anuñ biñ altūnını aħz itdüğünü naķl itdükde ⁽²¹⁾ ĥalīfe vāliye işbu pīre-i mal’ūneyi senden bilürdüm var anı bul ve alāsını ⁽²²⁾ ķatl iderüm.” didükde vāli “Beni ķatl idecek iseñ hemān şimdi ĥükümüñi ⁽²³⁾ icrā eyle zīrā ben anuñ ĥaķķından gelemem bu ‘acūzenūñ bulub ĥaķķından gelmesi ancak ⁽²⁴⁾ bu cek başı Aħmedü’ d-Denfūñ işidür anı aħzār idüb ĥaķķından gelmeġe muķtedürdür.” ⁽²⁵⁾ didükde ĥalīfe Aħmedü’ d-Denfe iltifāt ve “Sen bu pīrezeni bulmalusun.” diyü emir ⁽²⁶⁾ ve ‘acūzenūñ ĥaşmāsını alıķoyub “Siz rāĥat idün.” diyü emir eyledi.

Aħmedü’ d-Denf ise ⁽²⁷⁾ ĥānesine varub cemā’atine emīrū’l-mūminīnūñ fermānı ĩrād ve diger bucuñ başı ĥūsn ⁽²⁸⁾ şumān ile istişāre idüb bir yere geldiler Aħmedü’ d-

Denf cemā'atinden 'Ali Ketf [508b] ⁽¹⁾ ü'l-Cemāl nāmında bir yiğit olub Aḥmede “Sen niçün bu mādde Ḥasan Şumānı ⁽²⁾ istişāre ideyor sen biz ā'cizmi olduk.” didükde üns şumān tārılıb ⁽³⁾ “Sen beni istiḥkār mı itdün.” didi Ketf ü'l-Cemāl “Evet biz senden iyü bilürüz.” didi ⁽⁴⁾ ḥüsn-ü ğāzabınāñ olub meclisden kılķub gitdi Aḥmedü'd-Denf cemā'ati ⁽⁵⁾ on bilüki taķsīm idüb 'acüzeyi aramağa gönderdi ve gezüb ictimā' idecek ⁽⁶⁾ yerini belleyüb falan maḥalde birbirimizi buluruz diyüb her fırķa bir tārafa tağlayub ⁽⁷⁾ gitdi bunlar aramağda ķalsunlar gelem Delīle-i Muḥtāle çün Aḥmedü'd-Denf anuñ taḥşīline ⁽⁸⁾ memur olmaduğunu işitdi kızıyla müzākereye oturub Zeyneb “Ey valide! Eger sen ⁽⁹⁾ yaramazlığı ĩd'ā ider iseñ Aḥmedü'd-Denf ve cemā'atine icrā eyle.” didükde 'acüze ⁽¹⁰⁾ “Ey kızum! Ben andan ḥavf iderüm didi.

Zeyneb zalğlaruñ şıyāķı ile yemīn iderüm ki ⁽¹¹⁾ Aḥmedü'd-Denf ve cemā'atinuñ eşvāblarını şoyub “Aḥz itmeğe iķtidārim vardur ⁽¹²⁾ ve şimdi saña 'ayān olur.” diyüb ve kemāl-i ziyet ile tezin idüb giyüb ķuşanarak ⁽¹³⁾ zoķağa çıķdı ve ḥānesi iki ķapulu bir 'aṭtaruñ dükkanuna varub eline bir kaç altün ⁽¹⁴⁾ virüb ḥānesinuñ bir ğün iķün istīcārını taleb itdi ol daḥı rızādāda olub ⁽¹⁵⁾ müftāhını viridi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taķrib itdüğünü ⁽¹⁶⁾ görüb süküt eyledi.

(17) **YEDİ YÜZ YİGİRMİ YEDİNCİ ĞİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Zeyneb evüñ anaḥtārını alduķda varub ḥāne-i ⁽¹⁹⁾ merķümeye bir miķdār afrişe naķl ve tanzīm ve manzum ta'ām ve madām sofraları aḥzār ⁽²⁰⁾ idüb ķapu yanuna çıķub yüzi aķık zoķağa baķarak tırdı nā-ğāḥ Aḥmedü'd-Denf üñ ⁽²¹⁾ cemā'atinden 'Ali Ketf ü'l-Cemāl ile on nefer oradan merür idüb Zeynebi gördüklerinde ⁽²²⁾ ḥüsün ve cemālini beğenüb aña nażar iderek tırdılar hemān Zeyneb 'illetüñ yanuna ķoşub ⁽²³⁾ elini öpdı ve “Sen Aḥmedü'd-Denf müsün?” diyü suāl itdi.

Merķüm “Ḥayır biz anuñ ⁽²⁴⁾ cemā'atindenüz ve bir yaramaz 'acüzeyi aramağda yezlikin sen kimsüñ.” didi. Zeyneb “Efendüm ⁽²⁵⁾ ben mevşul ahālisindenüm ve pederüm miḥāneciydi vefāt itdükde ḥükām beldeden ḥavf ⁽²⁶⁾ idüb buraa geldüm ve çok para getürdüm şimdi bir miḥāne aķmasını isteyorum ⁽²⁷⁾ lakin vāli benden çok para istedi ḥalk beni Aḥmedü'd-Denfe delālet ve sen yanuna var ⁽²⁸⁾ ol seni Vāliden ḥimāyet ider.” didiler.

Ketfû'l-Cemâl “Evet seni himâyet ider.” demekle [509a] ⁽¹⁾ Zeyneb “Efendüm bārî’ sen hâtrımı al ve menzilume duhûl it ta’âm ve şarabımdan ⁽²⁾ yenâvül eyle.” didükde merķūm bunı Allah’dan ister had’a hâtrına gelmeyerek duhûl itdiler ⁽³⁾ ve ta’âm v şarâbdan egil idün içünde menüm ve bu hibeli şeyler olmağla hemân merķūmun ⁽⁴⁾ meyt gibi yere düşüb uyudular.

Zeyneb ta’âm ve şarâb sofralarını başka oçaya ⁽⁵⁾ naql idüb üzerlerine oçayı kapadub yine kapuya varub tırdı nâ-gâh Aħmedü’ d-Denf ⁽⁶⁾ cemâ’atiyle oradan merūr itüklerinde Zeyneb Aħmede varub elini öpdü. “Vay efendüm ⁽⁷⁾ Aħmedü’ d-Denf sen müsün?” diyü suâl ol daħı “Evet.” demekle mîhâneçilik ⁽⁸⁾ қазиyesini naql ve himâyetini iltimâs itdükde Aħmed merķūmenüñ hüsüne ve leğâfetine ⁽⁹⁾ meyl ve skr kelâmıyla mağrur olub “Ben seni himâyet itdüm.” demekle Zeyneb anı ta’âm ⁽¹⁰⁾ ve şaraba da’vet Aħmed daħı hâneye girüb ta’âmdan tenâvül itdüğü yerle içünde ⁽¹¹⁾ olan buncı yedinlerine teyir idüb cümlesi uyuyub kaldılar.

Zeyneb derhâl ⁽¹²⁾ merķūmunı eşvâblarından şoyub ve cümle getürdüğü eşyâyı daħı alub nezdlerinde olan ⁽¹³⁾ eşekcinüñ hamârı ve â’râbinüñ esebi üzerine yükledüb hânesine götürüb ⁽¹⁴⁾ gitdi Aħmedü’ d-Denf vafır müddetden soñra ifâkat bulduğda kendüsini ve cemâ’atini ⁽¹⁵⁾ ‘üryân ve eşvâbdan çıblağ ve hâlleri perîşân olduğunı görüb “Biz avcı iken ⁽¹⁶⁾ şükkâr olduk bize ne oldı şimdi Hasan Şumân bizi görüb hâlumize güler ⁽¹⁷⁾ ve şamâtat ider gice olmaduğça çıkmayız diyüb aħşâma kadar oturdılar gice ⁽¹⁸⁾ olduğda kimse anları görmemek için zalam-ı leyde çıkub menzillerine revân ⁽¹⁹⁾ oldılar çün Hasan Şumân o gelün ne Aħmedü’ d-Denf ve ne cemâ’atinden kimse zuhûr ⁽²⁰⁾ itmemekle bunlar fedade kaldılar.” diyerek aramağa çıkdılar. Şehrazâd hikâyeden bu maħale ⁽²¹⁾ geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(22) **YEDİ YÜZ YİGİRMİ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Hüs-n-ü Şumân Aħmedü’ d-Denfi arar iken ⁽²⁴⁾ zoğakda râst gelüb çaylağ olduklarını gördükde hal ve keyfiyetlerinden ⁽²⁵⁾ suâl anlar daħı keyfiyeti naql itdüklerinde “Hasan şimdi siz halîfeye cevâb ⁽²⁶⁾ vireceksünüz.” didi. Aħmed halîfeye “Bir ‘acüzeyi arar iken tâze kız bizi şoydı.” ⁽²⁷⁾ didi. Hasan “Vallaha bu koz iyü itdi ve ben anları bilürem lakin size gösteremem ⁽²⁸⁾

meger sen halife hazırında bu maddeden kefyed idüb ol dağı ‘acüzenün bulmasını [509b] ⁽¹⁾ baña haväle ider ise ben anı bir günde huzırına götürürem di ol gice yatub ⁽²⁾ şabâh olduğa merķūmun huzır-ı halıfeye varub Aħmedü’ d-Denf halife huzırında ⁽³⁾ ‘acüzeyi bulmasından ‘aciz ve Hasan şumānı ihālesini ricā ve halife dağı “Ey hüsn sen ⁽⁴⁾ bu pireyi bula bilür müsün?” didi.

Hasan “Evet efendüm didükde halife maddeyi ⁽⁵⁾ Hüsn’e heväle itdükde Hasan efendüm ben bu ‘acüzeyi bilürem ve merāmı halkuñ ⁽⁶⁾ elini çapub almak degildir ancak hile ve şitārını azhār itmek merāmīydar eger siz ⁽⁷⁾ aña aman virürseñüz ben haķıķat hālını ‘arz iderüm.” didi. Halife “Eger merķūma ⁽⁸⁾ halkuñ malını erbabına tamāma virür ise ben aña aman virdüm söyle kimdür bu ‘acüze?” didi. ⁽⁹⁾ Hasan “Efendüm bu ‘acüzenüñ kocası sizde böcek başı ve mektüblara maħşüş ⁽¹⁰⁾ olan gögercinleri besleyici idi merħūm olmağla hatun mezküre hanzını azhār ⁽¹¹⁾ itmekle taşdı ve pederine virilen māhiye ve hıdmeti kendüsine virmek için ⁽¹²⁾ bu keyfiyetleri itmüşdür madem ki siz aman virdüñiz ben anı huzırüñıza götürürem.” diyüb ⁽¹³⁾ toğru Delile-i Muhtālenüñ hānesine varub dağğ bāb itdi ve “Gel ben saña ⁽¹⁴⁾ halıfeden aman aldum halkdan aman aldum halkdan aldığūñ eşyayı erbabına teslim ⁽¹⁵⁾ it ba’de halıfeye birlikde gidelüm.” didükde merķūm sem’ā ve tā’a diyüb halkıñ ⁽¹⁶⁾ eşyasını hamāra ve esebe yükledüb hüsn-ü şumāne teslim idüb huzır-ı halıfeye vardı.

⁽¹⁷⁾ Halife merķūmeyi gördükde katlı olunmasını fermān ve Hasan Şumān virdüğine ⁽¹⁸⁾ hātrına aħzār idüb şefā’at itmekle ‘afvına mazhar oldu ve cümle halkıñ ⁽¹⁹⁾ malını teslim itdükden soñra eşekci efendüm benüm dişlerüm gitdi ve “Kafamda ateş tamğası ⁽²⁰⁾ iyü olmadı bunlar nice çevirecek ‘acüzenüñ dişi yok ki söküb virsün didükde ⁽²¹⁾ halife gelmeden bayılıb hamāra ve boyacıya yüzer altün virüb hātrılarını aldı. Şehrazād ⁽²²⁾ şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(23) **YEDİ YÜZ YİGİRMİ TOKUZUNCU GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki: Halife Delile-i Maħnāleye “Sen ne istersün.” diyü taleb-i hācında ⁽²⁵⁾ izin virmekle merķūme “Efendüm benüm pederüm sizde böcek başı ve mektüb gögercinlerinüñ ⁽²⁶⁾ bekcisidi ve ol gögercinleri ben besledüm şimdi sizden ricā iderüm ki babamuñ hıdmetini ⁽²⁷⁾ ve ma’āşı baña ‘ināyet buyurasın ve ol gögercinlere maħşüş olan hānuñ bekçiliğini ⁽²⁸⁾ baña tevciye

buyurasun.” didükde halife maflublarına müsā’ade ve ol hizmetler [510a] ⁽¹⁾ merķūmenūñ ‘ahdesine havāle ve pederinūñ taḥṣīṣ idüb bu vechle Delileyi ⁽²⁾ mesrūre eyledi ve bu zıkr itdügi hānı halife gögercinler için İcād ⁽³⁾ ve üç katlı yapub hānı beklemek için kırk ‘Arab ve kırk köpek ⁽⁴⁾ taḥṣīṣ ve anlara maḥṣūṣ bir siyāh ‘Arab işçi daḥı naṣīb ve gice olduğda ⁽⁵⁾ hān kapusını bend idüb ol kırk köbegi zencirlerden küṣād iderlerdi. Delile-i Muḥtāle ⁽⁶⁾ ol hān eşyālarını nakl ve kapu üzerinde olan oḡada kıızı Zeyneb sākine olub ⁽⁷⁾ ve Aḥmedü’-d-Denf ile refikāsınūñ soydıḡı eşvābları tefāḥir oḡasında tutub ⁽⁸⁾ Ḥasan Şumān’uñ itdügi ‘ināyetlerden müteṣekkir olub hānuñ muḥāfazasıyla meṣgule ḳaldı.

⁽⁹⁾ Bunlar bu halde ḳalsunlar pes Mıṣırda yaramazlıkda yeknā ve bucak başılıḡda bī-hemtā ‘Ali ⁽¹⁰⁾ Zeybaķū’l-Mıṣrī nāmında bir civān var idi ve Mıṣırda kesb şöhret idüb ḫalk anı ⁽¹¹⁾ medḥ ve ṣenā iderdi ve Mıṣırda ol vaḳit ṣalāḥ-ı mıṣrī nām kimse bucak başılıḡ ⁽¹²⁾ hizmetinde bulunmaḡla ‘Ali Zeybeķ şöhretinden taḥmül getürmeyüb nāmını söndürmek için ⁽¹³⁾ ve ḫaḳḳında vafir yaramazlık işler icrā iderdi gelen ‘Ali Zeybeķ’uñ şiddet-i zekāvetinden nāṣı ⁽¹⁴⁾ ol ḳoduḡları damdan necāt bulub ḳurtulur idi ol sebebe mübnī Zeybeķ ya’ni çive ⁽¹⁵⁾ kinesiyle tekneye itdiler ‘ali-i mezkūr günlerde bir gün ḫānesinde oturur iken nefsine ⁽¹⁶⁾ inḳibāz-ı ā’rız olub refkāsınūñ biri ‘Aliye efendüm çarṣuya çıḡda bir miḡdār keṣt ⁽¹⁷⁾ ve güzār ile nefsūñe teslī vir dimekle ‘Alizeybayeṣvābını giyüb çıḡdı gezer iken ⁽¹⁸⁾ saḡālarūñ birine rāst gelüb ṣuyı içmek istedikde saḡā ṣu kāselerini ḡoldırub ⁽¹⁹⁾ eline virdi ‘ali kāseye baḡub zemīne dökdi ve ikinci def’a daḥı saḡā ⁽²⁰⁾ ḡoldurmuş ise de anı daḥı döküb üçüncü def’a nūṣ idüb saḡaya bir altūn ⁽²¹⁾ virmekle saḡa altūnı az görüb rüy-ı istihzā gösterüb ‘Ali Zeybeķ ḡarılub ⁽²²⁾ ḫançeri çeküb saḡaya “Ben bir yudum ṣu için bir altūn virdüm sen anı nice ⁽²³⁾ az gör sen baña rüy-ı istihḳār gösterüb altūnı görürsün baña göster bir yudum ⁽²⁴⁾ ṣu için saña altūn viren var mı?” diyüb üzerine hücum itdi. Şehrazād ⁽²⁵⁾ ḫikāyeden bu maḡale geldükde ṣabāḥ-ı taḡrib itdügünü görüb süḳüt eyledi.

(26) **YEDİ YÜZ OTUZINCI GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: ‘Ali Zeybeķ saḡaya ol vechle tafri’ ve “Benüm gibi ⁽²⁸⁾ yigiti ve bir altūn viren ādemi gördügimi.” diyü söyledükde saḡa “Evet senden ikram ve işca’ [510b] ⁽¹⁾ adem gördüm ve benüm bir ‘acīb vāḳ’am vardur zırā benüm pederüm Mıṣırda saḡālarūñ ketḫüdāsı ⁽²⁾ olub merḫūm olduğda baña bir

kaç deve vafir mal terk itmekle nefsim hâce iştiyāk⁽³⁾ ve ol vechle ‘azīmet idüb mevcūd maldan bir kaç deve alub bir kaçār peydā eyledüm⁽⁴⁾ param kifāyet itmediğinden beş yüz guruş dahı istikrāz idüb haca çıkub⁽⁵⁾ gitdüm ise de yolda kaçār’ tarīk ‘arbānlar bizüm üzerümize çıkub malumızı yağma⁽⁶⁾ ve gāret idüb elümde bir şeyi kamamağla hātrımda şimdi Mışıra dönüb gider isem⁽⁷⁾ halk paralarını benden ister ve hābis iderler.” diyüb şama gitmek ihtiyār ve şam maħmalile⁽⁸⁾ sefer idüb Şāmdan Halebe ve Halebden Bağdāda intikāl ve Bağdādda saķālar kethüdāsına⁽⁹⁾ varub hālimi ifāde ve saķālīk hıdmetinde beni istihdām buyurmasını ricā itdüğümde⁽¹⁰⁾ kethüdā “Ey mūmā-ileyh! Baña bir dükkan ve bir kırba virüb ve hıdmete izin virmekle saķālīk⁽¹¹⁾ itmege şürü’ eyledüm.

Bir gün zoķaķlarda keş ve güzār iderken tañana-yı ‘aţmiye ve debdebe-i⁽¹²⁾ cismiye ile arķasından bir kaç ittibā’ zī-heyet bir ādem yolda gitdüğünü görüb⁽¹³⁾ “Kimdür diyüb suāl-i halk buña Aħmedü’ d-Denf dirler ki şimdi halifenūñ katında gāyet⁽¹⁴⁾ maķbūldür ve hālā bucak başıdır.” diyü cevāb virdiler.

Biz ol suāl ve cevābda iken mūmā-⁽¹⁵⁾ ileyh üzerüme tırub benden şu istedi ben dahı kāseyi tōldırub virdüm⁽¹⁶⁾ ise de üç def’a yere döküb dördüncü def’a içüb ve “Sen nerelisün.” diyü suāl⁽¹⁷⁾ ben dahı “Mışır ahālisinden olduğımı ifāde itdüğümde hīle allah Mışır.” didi ve “Sen niçün⁽¹⁸⁾ buraya geldün.” diyü suāl itdi ben hikāyemi naķl itdüğümde “Hoş geldün şafa geldün.”⁽¹⁹⁾ diyüb baña beş altün virdi ve ittibā’ ana her birüniz bu ādeme birer altün virsün diyüb⁽²⁰⁾ ba’de “Sen hergün bize gel.” diyüb vaşiyet idüb gitdi.

Ben hergün yanlarına varub⁽²¹⁾ anuñ hamtiyle vafir altünler taķşil eyledüm tā ki bende biñ altün cem’ olundı hātrım⁽²²⁾ memleketime iştiyāk ve maşālhimı görüb ‘azīmet ideceğimde mūmā-ileyh Aħmedü’ d-Denfūñ⁽²³⁾ vedā’na gitdüğümde “Sen ne itdün?” diyü suāl ben dahı bu iki (arapça beyit)⁽²⁴⁾ (arapça beyit)⁽²⁵⁾ (arapça beyit) inşād eyledüm meālī “Ġarīb olan kimse nerede ikāmet⁽²⁶⁾ ider ise rüzgār üzerine sarāyını binā itmüş gibidür rüzgāruñ esmesi binā eyledüğünü⁽²⁷⁾ yıķub güzlük Ġarīb olan kimse revāh ve gitmekme niyet eyledi.” dimekdür ve “Ben Mışıra⁽²⁸⁾ ‘azīmet ideceğim.” didüm.

Baňa yüz altün ve bir kaçır virüb “Ben senüñle bir şıka irsâl ⁽²⁹⁾ idecegüm Mışırdı ‘Aliü’z-Zeybak bir âdem vardur aña teslîm ider ve senüñ ustañ selâm [511a] ⁽¹⁾ ideyor şimdi halîfe Hârûn Reşîdüñ yanunda maķmîdür.” diyüb ve baňa bir şıka teslîm ⁽²⁾ eyledi ben daħı şıķayı alub buraya geldüm ve diyünimi taħlîş idüb yine saķâlîķ ⁽³⁾ hîdmetiyle meşğül oldum didi Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı taķrib ⁽⁴⁾ itdügünü görüb sükût eyledi.

(5) **YEDİ YÜZ OTUZ BİRİNCİ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: ‘Ali Zeybeķ saķanuñ keyfiyetini işitdükde “Ey ⁽⁷⁾ saķa! Ol araduġuñ ‘Ali Zeybeķ şol şıķayı vir diyüb merķümdan alarak küşâd ⁽⁸⁾ itdükde mazmünü ba’dü’s-selâm oġul şalâh-ı mışrî nâm mışruñ bucekci başısı ⁽⁹⁾ haķķında bir kaç def’a hîlemi iħrâ ve anı diri iken topraġa gömdüm ve itibâ’ını alub ⁽¹⁰⁾ hatta büyükleri olan ‘ali ketfü’l-cemâl nâm âdemini alub cümlesi bende ⁽¹¹⁾ müsteħdamlardur nidâda varub kesb ‘iz ve şöhret buldum iķtizâ idir ki sen daħı ⁽¹²⁾ buraya gelüb ‘aķl ve kebâsını iħrâz ve nâm be nişân bulub ma’iyetimle ķalasın.” diyü hitam kelâm ⁽¹³⁾ eyledi.

‘Ali Zeybeķ işbu şıķayı oķuduķda sem’â ve tã’a diyüb Baġdâda tevce ⁽¹⁴⁾ ve ‘azîmet ve ittibâ’na iķtizâ iden vaşiyetleri ba’dü’âdü’l-vâzmât ve silâhını ⁽¹⁵⁾ alub ve bedeviler kisvesini giyüb Mışırdan çıķdı ve yerķârbâne laħavķ eyledi ķârbân ⁽¹⁶⁾ mezķürda tüccâruñ şehbenderi var idi anlar ile gitmek isteyüb ķârbancıya “Sen ⁽¹⁷⁾ nereye ‘azîmet ideyorsun.” diyü suâl ol daħı Halebü’ş-Şehbâya gideceġini söyledükde ⁽¹⁸⁾ ‘Ali “Sen beni müsâ’ad olarak şoħbetüñe alur musun?” didi.

Merķüm cana minnet seni aluram ⁽¹⁹⁾ zîrâ benüm iki uşāġum var idi yolda vafîr paralerüm alub kaçdılar. “Sen müsâ’ade ⁽²⁰⁾ ider iseñ baş üzerine seni berâber götürürem.” diyü ‘Ali Zeybeķ aña münteżim oldı ⁽²¹⁾ çün ‘Ali Zeybeķ tâze oġlan idi ķârbancı aña göz diküb aħşâm olduķda ⁽²²⁾ döşegini ata ķarîb yaptı. Çün ‘Ali ol Ma’nâyı fehm itdi hemân ķandîli ⁽²³⁾ söndürdüklerinde döşeginden ķalkub ħamiye ķapusında oturdı ķaravancı ‘Ali’yi ⁽²⁴⁾ döşeginde arayub bulmaduķda nefsinde taħķîķ ve bu give ‘Ali başka kimseler ile ⁽²⁵⁾ ib baġlamuşdur ħalbu ki cümle senden olayum diyüb yatdı. ‘Ali ise ħamiye ķapusında ⁽²⁶⁾ oturub fecr vaķtı taķrib itdükde varub düöşeginde uyudı kervâncı ⁽²⁷⁾ ħevâbdan bî-dâr olub ‘aliyi döşeginde bulmaġla “Eger

bir şey söyler isem benden ayrılıb ⁽²⁸⁾ gider var sun bugün sükût ideyüm.” diyerek bir şey söylemedi ve bu hal üzere her gice [511b] ⁽¹⁾ ‘Ali aña bir dürlü hîle idüb tã birâdermâne varduqlarında anda bir arslan var idi. ⁽²⁾ Her def’a oradan merür itdüklerinde ol arslan bir kaç kişi ifrâş ider idi kervânda ⁽³⁾ olanlar telâş idüb idelüm diyüb mütehayr qaldılar. Şehrazâd şabâh-ı takrib itdügünü ⁽⁴⁾ görüb sükût eyledi.

(5) **YEDİ YÜZ OTUZ İKİNCİ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazâd kelâma ağız idüb dir ki çün: ‘Aliü’l-Mışrî merkûmunuñ telâşını gördi. ⁽⁷⁾ “Behey âdemler size ne oldı niçün arslandan havf ideyorsuñuz bu bir yaban kedisi değıl mi?” ⁽⁸⁾ didükde şehbender ‘Ali’ye “Eger sen haqqından gelür iseñ ben saña biñ altün virirem.” didi. ⁽⁹⁾ Sâir teħârlar dağı “Biz senüñle ‘aliye bahşış virirüz.” didüklerinde şehbender ‘Ali’ye ⁽¹⁰⁾ “Eger sen haqqından gelür iseñ ben saña biñ altün virirem.” didi. Sâir tüccârlar ⁽¹¹⁾ dağı biz senüñle ‘Ali’ye bahşış virürüz diyü be-tekrâr söylenildükde ‘Ali koynundan ⁽¹²⁾ kılıcını çeküb arslanuñ yatağına ‘azîmet ve varduqda arslana hücüm ve alnından ⁽¹³⁾ kılıc ile urub katl itmekle kervânda olanlaruñ cümlesi ferhñnâñ olub şehbender ⁽¹⁴⁾ ‘aliye va’ad itdügi biñ altünü virüb vesâir tüccârlar dağı her biri kaderine göre ⁽¹⁵⁾ ‘aşıye ve ihsân idüb vafir mal peydâ eyledi ve oradan vâdiü’l-keleb nâm maħale vuşul ⁽¹⁶⁾ bulduqlarında ‘Arab haydüdları üzerlerine hücüm itdüklerinde ‘Ali Zeybek qarşularına ⁽¹⁷⁾ çıkub büyükleriyle ba’dü’l-hârbe katl itdükden soñra cemâ’atine hücüm ⁽¹⁸⁾ ve cümlesini nâbedid ve mahzüm idüb vafir şâm ve nişân kesb itdi.

Andan Bağdâda ⁽¹⁹⁾ varub girdükde her nekadard aħmetü’ d-denfüñ hânesinden suâl itdise de ⁽²⁰⁾ kimse aña göstermediğinden çocuklaruñ oynadukları yere vararak ve hâtrında ⁽²¹⁾ bir kavmüñ hâl ve haberlerini almak ister iseñ çocuklarından şur keyfiyete tal’a ⁽²²⁾ olursun dirler “Ben dağı bu beldenüñ çocuklarından suâl ideyüm.” diyüb şübyân oynarken ⁽²³⁾ varub Amedü’l-Laķiķ nâmında bir necâbetlü ğulâm bulub “Gel oğlum saña helvâ alayum.” ⁽²⁴⁾ diyerek şabî mersüme bir parça helvâ virdükde cocuķ helvâya baķub içinde ⁽²⁵⁾ bir altün yapışduğunu görmekle ‘Ali’ye “Ey civân! Bende fâhişe yokdur.” didi. ‘Ali ⁽²⁶⁾ bin Merâm “Fâhişe degildür ancak merâmun şudur ki Aħmedü’ d-Denfüñ hânesine baña ⁽²⁷⁾ göstermekdür.” didi. Aħmedü’l-Laķiķ ‘Ali’ye

“Arkamdan düşer kanğı kapuya ayağum ile ⁽²⁸⁾ taş atar isem Aḥmedü’ d-Denfün ḥānesi olduğunu bil.” diyüb ilerüye yüridi. [512a] ⁽¹⁾ Tā bir ḥāneye varub ayağıyla taş atub geçdükte ‘Ali Zeybek ḥāne-i mezkūrenün kapusını ⁽²⁾ çaldı.

‘Aḥmedü’ d-Denf kapu çalındugunu işitdükte cemā’atine kapuda olan çalma ⁽³⁾ ‘Ali Zeybek’ün çalmasıdur varuñ kapuyı aña küşād idükde cemā’atün biri varub ⁽⁴⁾ kapuyı açdı ‘Ali daḥı girüb Aḥmedü’ d-Denf’ün yanuna varub selām virdükde Aḥmed ⁽⁵⁾ ḡāyet mesrūr ve memnūn olub yanuna oturtdı ve ta’ām ve şarāb ihşār idüb ⁽⁶⁾ ‘ayş ve ‘işrete teferiğ ve ol gice ol vechle ḳalub şabāḥ olduḳda Aḥmedü’ d-Denf ⁽⁷⁾ ‘Ali Zeybeke bir taḳım eşvāb ve vafir para virüb “Ey oğul! Sen memleket aḥvāline muṭal’i ⁽⁸⁾ olana ḳadar ḥāneden çıkma ki yaramazlaruñ pençesine düşmeyesün.” didi.

‘Ali daḥı ⁽⁹⁾ ḥasbü’l-emir birkaç gün ḥānede ḳaldı. Günlerde bir gün evde ikāmetden uşanmağla ⁽¹⁰⁾ nefsinde bahr ḥāl taşraya çıkub şehirde keşt ve güzār ideyüm diyerek ḥāneden ⁽¹¹⁾ çıkub caddede gezer iken Delīle-i Muḥtāle birkaç siyāḥ ‘Arab ile ḳoşub mürūr ⁽¹²⁾ itdügünü gördi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb ⁽¹³⁾ sükūt eyledi.

(14) **YEDİ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazād kelāma ağaz idübdür ki: Meger Delīle-i Muḥtāle ‘Ali Zeybek çarşuda gördükde ⁽¹⁶⁾ gözlerinden ve şumā’ilinden yaramaz ḥerīf olduğunu derk idüb muḥāfazasına memūr ⁽¹⁷⁾ olan ḥāne varduḳda taḥt remili çelb ve merḳūmuñ ḥālını istiḥrāc itdükde ismi ⁽¹⁸⁾ ‘Alī Zeybek mışrī ve Aḥmed denfün cemā’atinden idüğünü ṭālī’i gerek kendünüñ ve gerek ⁽¹⁹⁾ kızı Zeynebün ṭālī’inden aḳvī olduğunu görüb māddeyi kızına taḳhīm ve ben ḳorḳarum ⁽²⁰⁾ şāyed işbu ‘Ali Zeybek “Biz anuñ ustāzı Aḥmedü’ d-Denf ile cemā’atinün eşvābını şoyduğumızı ⁽²¹⁾ işidüb bizüm ile bir yaramazluḳ icrā ider.” didi.

Zeyneb “Ey vālide! Bu ādem kimdür ki ⁽²²⁾ sen bu ḳadar andan ḥavf ideyorsun ben aña ideceğimi saña gösterdüm.” diyüb ⁽²³⁾ ve kemāl Zeyneb ile kendünü tezyīn vafir eşbābını giyüb çıkdı ve zoḳaḳdan zoḳağa gezüb ⁽²⁴⁾ ḥüsn ve cemāl ile reftār ve seḥer ‘ayūn ile ḥalkı meftūn eyledi zīrā merḳūme fenn-i ⁽²⁵⁾ şeyṭanetde yaña ve luṭf ve cemālde bī-hemtā olub anı gören kimse tekke Şeyḫi ise ⁽²⁶⁾ post neşini ve dünyāda zāhid ise miḥrāb yığını idüb baştan çıkar ve şeyṭān ⁽²⁷⁾ nefse uyar idi.

Pes merķūme ‘Ali Zeybeķi rāst getürüb űumā’ il ve uűāfindan ⁽²⁸⁾ bilmekle aña kemāl-i leťāfetde görüb mıķnā’ıs-ı cefūn ve cāzibe-i siķir ‘uyūn ile [512b] ⁽¹⁾ cigerini cezb idüb ‘Ali dām ĥüsnine düűdi ve ‘aķlı baűından gidüb ⁽²⁾ merķūmeye çatub “Sen kimsūn?” diyü suāl Zeynep daķı “Ben senūn gibi tāze ⁽³⁾ civānelere perest ve nāzenīn maķbūblaruñ luťf ve cemāllerinden űükrān ve mest olur ⁽⁴⁾ bir ĥatunum.” didükde ‘Ali Zeybeķ eķvām-ı űikāre teűādūf itdi diyerek ġamze ile “Siz mi ⁽⁵⁾ yāĥūd biz mi?” diyü iűāret Zeyneb “Efendüm benüm zevcem tüccār tā’ifesinden olub seferde ⁽⁶⁾ bulunmaġla bugün lezīz nev’-i ta’am piűirüb yalnūzca tenāvülünü ĥāĥrum virmemekle ⁽⁷⁾ maķűūű refīķ aramaġa çıķub seni rāst getürdüm ve ĥāĥrum size meyl ve muĥabbet ⁽⁸⁾ itdügünden benüm ĥānemi teűrīf idüb ol ta’amdan birlikde tenāvül idelüm.” didükde ⁽⁹⁾ ‘Alī Zeybeķ “Her kim da’vet olunsa icābet ile mülazūm oldugunu dirler.” diyüb ⁽¹⁰⁾ Zeyneb ile yürimege baűladı.

‘Ali Zeybeķ “Ĥāĥırına her kim ki seferinde zinā iderse ⁽¹¹⁾ iűinden ve maķűudundan ĥā’ib olur dirler gel sen űol bazardan vazgeç.” diyüb ⁽¹²⁾ ķoynundan bir altūn çıķarub Zeynebe teslīm idüb “Beni bugün ķıl baűka ⁽¹³⁾ gün birleűelüm.” didükde Zeyneb yemīn itmege ve yalvarmaġa baűlayub hezār ĥīle ile iġvā ⁽¹⁴⁾ idüb berāber olarak gitdi tā bir büyük ĥānenūn ķapusına vardılar merķūme ‘Ali Zeybeķe ⁽¹⁵⁾ “Gel űol ķapunuñ kilidini ķır.” didi. ‘Ali yā “Anuñ iĥtārı nerdedür?” didi Zeyneb “Benden ⁽¹⁶⁾ zāyi’ olmuű.” didükde ‘Ali Zeybeķ “Anatārsuz kilidi küűād iden kimse mücerrem ⁽¹⁷⁾ olur ve ĥāķimūn üzerine tādībi lazımdur ben böyle kilidūn açmasını bilmem.” didükde Zeyneb ⁽¹⁸⁾ yüz örtüsü küűād ve cemālini ‘Ali karűusına ibrāz itmekle ‘ali deryā-yı ‘aűķa ⁽¹⁹⁾ űalub űırdı ve kendüsi ol kilide yanaűub üzerine esmā’am müsā oķuyarak ⁽²⁰⁾ küűād eyledi. İçerüye girdüklerinde üzerinden eűvābını çıķarub oturdılar. ‘Ali ⁽²¹⁾ merķūmenūn yanaġından pūse alayum didiyse de Zeyneb def’ ve bu gicenūn ⁽²²⁾ safāsıdur diyüb men’ eyledi. űehrazād ĥikāyeden bu maķale geldükde űabāĥ-ı taķrib ⁽²³⁾ itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(24) **YEDİ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁵⁾ űehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Zeyneb űoyunduķdan űoñra ķalkūb maķbaĥa gitdi ⁽²⁶⁾ ve bir miķdār ta’am getürüb ĥazırladı ba’de ķuyudan űu çeküb ķavġayı ⁽²⁷⁾ çıķarduķda aġlamaġa baűlayub “Amān efendüm benüm parmaġımda bizde rehīn olarak ⁽²⁸⁾ beű yüz altūn deġer bir yāķūt ĥātem olub űu çeker iken ķuyuya düűmüű

gel beni [513a] ⁽¹⁾ ip ile indirüb çıkarayum.” didükde ‘Ali Zeybek “‘Ayıb degil mi ben bunda hazır iken ⁽²⁾ sen kıuyuya inesün gel beni indür.” diyüb eşvâbından şoyunarak ib ile bağlayub ⁽³⁾ kıuyuya indürdi.

Çün kıuyuda şu çok idi ‘ali şuya talmak için kendüni ⁽⁴⁾ ibden küşâd itdükde Zeyneb ibi yukarıya alub ve merķūmuñ eşvâbını kıaldırub ⁽⁵⁾ çıķa gitdi çünkü hâne şahibi Hasan beg nâmında bir zât olub her gün ⁽⁶⁾ şabâh memûriyetine gidüb aķşâm gelir idi ol gün geldükde hâne kıapusu açıķ ⁽⁷⁾ oldugunu görüb sarıķ girmuşdür diyerek hâneye girüb aradıklarında bir şey telef ⁽⁸⁾ olmadugunu bulub belki biz kıapuyu açıķ bıraķduķ diyerek muţmeini’l-hâtır oturdu ⁽⁹⁾ bir müddetden sonra uşakların biri kıuyudan şu çekmege gidüb kıuyuda ‘üryân bir âdem ⁽¹⁰⁾ görmekle efendüm kıuyuda cin zuhûr itdi dimege başladı ağası var dört hevâce ⁽¹¹⁾ getir üzerine okusunlar didi merķūm gidüb dört hevâce getürdi kıuyu ağzında ⁽¹²⁾ oturub okumağa başladılar pes uşak evvelki def’ada ibi indirüb ⁽¹³⁾ ‘Ali Zeybeķi gördükde hafvından nâşî ibi koğa ile şarkık bıraķdı.

‘Ali ol ⁽¹⁴⁾ ib ile âheste âheste çıķub hevâcelerüñ ortasında oturdu cümlesi ⁽¹⁵⁾ ‘ifrît ‘ifrît diyerek firâr itdüklerinde ‘Ali “Behey âdemler ben ‘ifrît degilüm benüm kıışşam ⁽¹⁶⁾ şudur ki şabâh vaktinde ğusl itmek için dicle ırmağına girdüm şu şiddetle ⁽¹⁷⁾ beni çeküb zemîn altına şokub bu kıuyuya getürdi didükde hâne şahibi sen ⁽¹⁸⁾ toğrısını söyle.” didi. ‘Ali vâk’a hâlini tefhîm itdükde Hasan beg bir şey ⁽¹⁹⁾ dimeksizin izin virdi ol daķı çıblaķ olarak Aħmedü’ d-Denfün hânesine varub ⁽²⁰⁾ hikâyesini naķl eyledi.

Aħmedü’ d-Denf “Ben saña dimedüm mi ki bağdadda öyle kıatunlar ⁽²¹⁾ vardur ki erkeklere oyun iderler.” didi. Pes ‘Ali Kenfü’l-Cemâl hâzır olmağla “Allah için ⁽²²⁾ sen Mışırd nice böcek başılığî itdün şimdi bunda bir kıatun üzerüne ⁽²³⁾ yaramazlığımı icrâ eyledi.” didükde ‘Ali Zeybek işbu kelâmdan müte’esir olub sükût eyledi ⁽²⁴⁾ ve Aħmed denfüñ bir takım eşvâb aluv giydi. Şehrazâd hikâyeden bu maķale geldükde ⁽²⁵⁾ şabâh-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(26) **YEDİ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: ‘Ali Zeybek hüzni hâletiyle oturub öfkesini almaga ⁽²⁸⁾ niyet itdi hüsni-şevmât “Ey ‘Ali! Sen ol kıatun bilür misün?” didi. Merķūm

(29) “Hayır bilmem.” didükde Hasan “Ol bir mekâre hatundur ismi Zeyneb ve vâlidisi Delîle-i Muhtâledür [513b] ⁽¹⁾ şimdi halîfenün mektûb Gögercinlerinün muhâfızı ve oldukları hâneñ nâziridür ve ol kız ⁽²⁾ senün üstüne Aḥmedü’-d-Denf ve anuñ cemâ’atinün eşvâbını şoyub aldı.” ⁽³⁾ didükde ‘Ali Zeybeḳ “Bu keyfiyet sizün haḳnuzda ‘ârdur didi merḳûm ⁽⁴⁾ ya sen nice idersün.” didi.

‘Ali “Ben anı tezvic iderüm.” didükde Hasan ⁽⁵⁾ “Heyhât muḥlaḳa anuñ tezvicini ‘aḳl-ı huṭür idemez didi ‘ali yâ bunda hîle nedür baña ⁽⁶⁾ söyle.” didi. Hasan “Çünkü sen benden hîleyi iderek ben seni bu huşuşda derî’ ⁽⁷⁾ idemem sen eşvâbından şoyuñ ben saña tarîḳatı bilürüm.” didükde ‘Ali derḫâl eşvâbını ⁽⁸⁾ nezi’ eyledi Hasan bir siyâh boya tenceresi getürüb ‘Ali Zeybeḳi sertâ baḳdum ol ⁽⁹⁾ boya ile boyatdukda merḳûm-ı hâliş siyâh ‘Arab oldı “İşte sen Delîle-i Muhtâlenün senün ⁽¹⁰⁾ ’Arablarına ta’âm pişürün ‘Arabuñ şûretine girdün ve merḳûmun çarşudan ancaḳ et ⁽¹¹⁾ ve sebezevât muḳavelesine muhtâcdur sen ol işçiye var ve ben senün hemşirenüm ziyâretüne ⁽¹²⁾ geldüm gel bir miḳdâr senün oḫanda eglenelüm di anuñ oḫasına girdigün hâlde ⁽¹³⁾ bir miḳdâr müsekker buzadan iste ve merḳûm buzayı getürüb ‘işrete tafriḡ itdünüzde ⁽¹⁴⁾ sen hidmetinden ve işinden ve kilâr anahtârından ve ne dürlü ta’âm bişürdüğünden suâl ⁽¹⁵⁾ et çünkü merḳûm hâl sekerindedür saña bütün sırrını ifâde ider ol vaḳit sen ⁽¹⁶⁾ menüm bunca vir uyuduḳda eşvâbını giy var işini sen gör ve bişürdigün ta’âmda ⁽¹⁷⁾ daḫı menüm şeyler ḳoyub Delîle ve Zeyneb ve cümle diger ‘Arablar ve köbekleri uyutdur ba’de ⁽¹⁸⁾ aldıkları eşvâbımızı aḫz idüb gelesün ve eger Zeynebi tezvic itmek isterseñ ⁽¹⁹⁾ mektûbları naḳl iden gögercinleri al da gel.” didükde ‘Ali derḫâl envâ’i ta’âm ile ⁽²⁰⁾ hân-ı mezkûre varub işcinün yanuna girdi ve anuñla oturub merḳûm-ı aşikâr ⁽²¹⁾ ve cümle keyfiyetlerden suâl ol daḫı “Ben her gün beş nev’i ta’âm pişürürüm lakin bugün ⁽²²⁾ iki nev’i ta’âm istediler ki falan ve filan nev’ ‘aded ve işbu ta’âmı falan yere ve filan yere ⁽²³⁾ getürdüm.” diyerek, cümle eşyâdan suâl itdiyse de kîler ve maḫbaḫun anahtârlarından ⁽²⁴⁾ suâl itmege nisyân idüb ‘Araba menüm bunca içirüb uyuduḳda eşvâbını nez’ idüb ⁽²⁵⁾ giydi ve Zeynebi alub et ve sebze almaḡa gidüb iştirâ itdükden soñra hâneye ‘avdet ⁽²⁶⁾ eyledükde Delîle-i Muhtâleyi hân ḳapusunda bulub anı gördi ki birle “Ey uğurlaruñ başı ⁽²⁷⁾ dön işüne git şâyed bu hânede bir yaramazluḳ idersün.” didi. Şehrazâd hikâyeden bu maḫale ⁽²⁸⁾ geldükde şabâḫ-ı taḳrib itdügünü görüb sükût eyledi.

[514a] ⁽¹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: ‘Ali Zeybek Delīleden bu sözi işitdükde “Sen ⁽²⁾ ne diyorsun ey ħapucı.” didi. merħūme “Sen işci ‘Arabı ħatl mi itdüñ yāhūd bunca ⁽³⁾ yedürdüñ zīrā sen ‘Ali Zeybek Mışrisüñ.” didükde ‘Ali ‘Arablaruñ luġatiyle cevāb virüb ⁽⁴⁾ “Mışır ahālisi siyāh mıdur yāhūd beyāz mıdur bu senüñ sözüñi bilmem femyāba’d sende ⁽⁵⁾ idemem varub gideyüm.” diyü rüy-ı ġazab gösterdükde ħāzır olan ‘Arablar “Ey sa’du’l-lah! ⁽⁶⁾ Ne var?” didiler Delīle “Bu sa’du’l-lah degildir bu ‘Ali Zeybek mışrīdür derisini boyatdı ⁽⁷⁾ getürdüñ boyasını imtiġān ideyüm.” diyüb yanuna celeb itdürdi ve derisini şabun ile ⁽⁸⁾ ġusl itdiyse de rengi taġvīl itmemele hezār şübhe şalıvirüb ħaldı.

Pes merħūm ⁽⁹⁾ maġbaġı bilmemele kedilerüñ birikdükleri yere mülāġaza idüb oraya vardı ve kīları ⁽¹⁰⁾ daġı kedilerden bilüb iġzā iden şeyleri aġzār ve ā’det üzere ħa’āmları pişirüb ⁽¹¹⁾ cümlesinde fili uyutdıran menüm bunca ħoyub sefirelere tevzī’ eyledi ve köpeklere ⁽¹²⁾ daġı zehir ħoymaġla cümlesi telef oldu. Delīle ve Zeyneb ve ‘Arablar buncdan ħevāce ⁽¹³⁾ varduġlarında ‘ali ħıġub Zeyneb oġasında uyġuda itdüġi Aġmedü’d-Denf ⁽¹⁴⁾ ve cemā’atinüñ eşvābını ve mektūblaruñ göġercinleri alub ħān ħapusu aġıġ bıraġub ⁽¹⁵⁾ Aġmedü’d-Denfüñ ħānesine varduġda cümlesi ħatında müteşekkir olub mesrūru’l-ġāl ⁽¹⁶⁾ ħaldular.

Gelelüm delīleye ħünkü ħānede sākin ħomşularuñ biri faġr vaġtinde oġasından ⁽¹⁷⁾ ħıġub ħān ħapularını aġıġ bulmaġla delīlenüñ oġasına ġirüb ħāline maġla’ ve ifāġāta ⁽¹⁸⁾ mevcib şeylerden ‘ilāc idüb ifāġāt bulduġda ħānede olan köbekler maġtül ve ‘Arablar ⁽¹⁹⁾ bunca ile dimaġları meşġül olduġlarına maġla’a ve “Bu iş ‘Ali Zeybekündür.” diyüb ħızı ⁽²⁰⁾ Zeyneb’e ġitdükde ol daġı meyinc olduġunu bilüb ‘ilāclar ile ifāġāt itdükde “Ey ħızum! ⁽²¹⁾ Ben saña söylemedüm mi bu ādem yaramaz ādemdur işte şimdi bize ne itdiyse itdi ve istemiş ⁽²²⁾ olaydı saña pek fenā şeyler iderdi.” diyüb ve cümle ‘Arablar ifāġāt itdürdükden şoñra ⁽²³⁾ bu sırrı ifşā itmelerini tenbīye ve yaşmaġını ġiyüb Aġmedü’d-Denfüñ ħānesine varub daġ ⁽²⁴⁾ bāb eyledi.

Aġmed “Varuñ delīleye ħapuyı aġuñ.” didi. Varub fi’l-vāġ’ merħūme ⁽²⁵⁾ geldüġünü buldılar. Pes ħüsn-i şevmān ħīlesinden nāşı ħarşudan ħırġ Göġercin ⁽²⁶⁾ alub kebāb pişürmüş.” idi. Şehrazād ħikāyeden bu maġale geldükde şabāġ-ı taġrib ⁽²⁷⁾ itdüġünü ġörüb sükūt eyledi.

(28) **YEDİ YÜZ OTUZ YEDİNCİ GİCE**

[514b] ⁽¹⁾Şehrazād kelāma ağāz idüb dir ki: Delīle girdükde “Ey ‘acūze-i nahse ⁽²⁾ne istersün.” didi. Merķūme “Ey Hasan! Hāḫ benüm üzerümdedir ve başum saña fedā ⁽³⁾olsun lakin bu işi iden kimdür.” didi. Aḫmedü’-d-Denf “Bunu iden benüm çırağumdur.” ⁽⁴⁾didi. Merķūme “Allah için söyle baña ḫalīfenüñ gögercinleri virsün.” didükde ⁽⁵⁾Hasan “Sen ne diyorsun anlar ḫalīfenüñ gögercinleri midür zīrā ise ⁽⁶⁾bilmeyerek anları kebāb itdün getirün Delīle kebāblarımı müşāhede itsün.” didükde işçi ⁽⁷⁾ol pişürdükleri şaḫımı getirüb ḫuzūrına koydılar merķūme etlerinden bir miḫdār ⁽⁸⁾tenāvül ve “Bunlar ol gögercinler degildür zīrā benüm anlara yedirdüğüm şeyüñ ta’āmı etlerinde ⁽⁹⁾yoḫdur.” didi.

Hasan “Ey Delīle! Eger ol gögercinleri isterseñ ‘Ali Zeybeḫ’üñ ⁽¹⁰⁾işini gör zīrā ‘ali senüñ kızuñ Zeynebi tezvīc itmege ister.” didi. Delīle “Ey Hasan! ⁽¹¹⁾Ben Zeyneb’e ḫükm idemem eger bu ḫuşūşda merāmı var ise Zeynebün ḫayı ve vekīl ⁽¹²⁾muḫlaḫī usta Zıddıḫ nām kimseden istesün.” didükde merķūmdan gögercinleri ⁽¹³⁾alub Delīleye teslīm ve ol daḫı anlardan teşekkür iderek kızınıñ yanuna varub vāk’a ḫālī ⁽¹⁴⁾söyledi ve ‘Ali Zeybeḫ anuñ zevācına ḫāleb olduğunı istedükde sevinerek ⁽¹⁵⁾mesrūre oldu zīrā Zeyneb ‘Ali Zeybeḫe ā’şıḫa olmuş idi.

Gelelüm Alī Zeybeḫ’e cemā’atiden ⁽¹⁶⁾“Bu usta Zıddıḫ kimdür?” diyü suāl anlar daḫı “Merķūm Zıddıḫ zemīn-i ‘iraḫda yaramazlaruñ ⁽¹⁷⁾başıdır ve ol ḫadar ḫīleye muḫtedir ki yılduzları eliyle tenāvül ve sürmeyi gözden ⁽¹⁸⁾ḫapmağa muḫtedirdür ancak şimdi tövbe itmüşdür ve balıḫçılık idüb bir dükkan küşād ⁽¹⁹⁾itmüş ve bu şana’atdan biñ altün cem’ itmekle ol altünları kiseye ḫoyub ⁽²⁰⁾ve bir ḫayḫana bend ve anuñla ufḫ-ı çanlar bağlayub dükkanını küşād itdükde ol kiseyi ⁽²¹⁾ḫapudan ḫaşra aşüb ve ey zemīn- irāḫ ve irān ve ‘Arabistanuñ yaramazları ‘aliü’l-eḫlāḫ ⁽²²⁾işte zıddıḫ semāk altün kisesini dükkan ḫārcında ta’līḫ eyledi gelün aḫḫ ⁽²³⁾idün diyü nidā ve ayakları altında iki ḫurşun şafīhesini ḫoyub her kim ol kiseye ⁽²⁴⁾elini uzadırsa ol ḫurşun parçalarıyla urur vāy ‘ali sen bu ādeme ilişme ⁽²⁵⁾biz andan senüñ için ḫavf iderüz ve bu Zeynebün tezvīcinden şarf-ı nazar ḫıl zīrā her kim ⁽²⁶⁾bir şey terk iderse ol terk itdüḫi şeyi ta’yis ider.” didiler. Şehrazād ḫikāyeden ⁽²⁷⁾bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḫrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(28) **YEDİ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ GİCE**

[515a] ⁽¹⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: 'Alî Zeybeğ delîleden bu sözi işitdükde sen ⁽²⁾ ne diyürsun ey çapucı didi merķûme sen işci 'Arabı katlı mi itdüñ yâhûd bunca ⁽³⁾ yedürdüñ zîrâ sen ve 'Alî Zeybeğ mışrisüñ didükde 'alî 'Arablaruñ lûgatiyle cevâb virüb ⁽⁴⁾ Mışır ahâlisi siyâh mıdur yâhûd beyâz mıdur bu senüñ sözüñi bilmem femyâba'd sende ⁽⁵⁾ idemem varub gideyüm diyü rûy-ı ğazab gösterdükde hâzır olan 'Arablar ey sa'du'l-lah ⁽⁶⁾ ne var didiler deñile bu sa'du'l-lah degildür bu 'Alî Zeybeğ mışrîdür derisini boyatdı ⁽⁷⁾ getürdüñ boyasını imtiñân ideyüm diyüb yanuna celeb itdürdi ve derisini şabun ile ⁽⁸⁾ ğusl itdiyse de rengi tahvîl itmemekle hezâr şübhe şalıvirüb kaldı.

Pes merķûm ⁽⁹⁾ mañbañı bilmemekle kedileruñ birikdükleri yere mülâhaza idüb oraya vardı ve kılari ⁽¹⁰⁾ dañı kedilerden bilüb iķzâ iden şeyleri aħzâr ve â'det üzere ta'amları pişirüb ⁽¹¹⁾ cümlesinde fili uyutdıran menûm bunca koyub sefirelere tevzî' eyledi ve köpeklere ⁽¹²⁾ dañı zehir koymağla cümlesi telef oldu Delîle ve Zeyneb ve 'Arablar buncdan hevâce ⁽¹³⁾ varduğlarında 'Alî çıķub Zeyneb oñasında uyñuda itdügi aħmedü'd-denf ⁽¹⁴⁾ ve cemâ'atinüñ esvâbını ve mektûblaruñ gögercinleri alub hân çapusu açık bırağub ⁽¹⁵⁾ Aħmedü'd-Denfüñ hânesine varduğda cümlesi çatında müteşekkir olub mesrûru'l-hâl ⁽¹⁶⁾ kaldılar.

gelelüm delîleye çünkü hânede sâkin çomşularuñ biri faħr vaķtinde oñasından ⁽¹⁷⁾ çıķub hân çapularını açık bulmağla Delîlenüñ oñasına girüb hâline mañla' ve ifâķâta ⁽¹⁸⁾ mevcib şeylerden 'ilâc idüb ifâķât bulduğda hânede olan köbekler mañtûl ve 'Arablar ⁽¹⁹⁾ bunca ile dimağları meşğûl olduklarına mañl'a ve bu iş ü 'Alî Zeybeğündür diyüb kıızı ⁽²⁰⁾ Zeynebe gitdükde ol dañı meyinc oldugunu bilüb 'ilâclar ile ifâķât itdükde ey kızum ⁽²¹⁾ ben saña söylemedüm mi bu âdem yaramaz âdemdur işte şimdi bize ne itdiyse itdi ve istemiş ⁽²²⁾ olaydı saña pek fenâ şeyler iderdi diyüb ve cümle 'Arablar ifâķât itdürdükden soñra ⁽²³⁾ bu sırrı ifşâ itmelerini tenbîye ve yaşmağını giyüb aħmedü'd-denfüñ hânesine varub daķ ⁽²⁴⁾ bâb eyledi aħmed varuñ delîleye çapuyı açuñ didi varub fi'l-vâķ' merķûme ⁽²⁵⁾ geldüğünü buldılar pes hüsn-i şevmân hîlesinden nâşî çarşudan kırık gögercin ⁽²⁶⁾ alub kebâb pişürmüş idi. Şehrazâd hikâyeden bu mañale geldükde şabâñ-ı taķrib ⁽²⁷⁾ itdüğünü görüb sükût eyledi.

(28) **YEDİ YÜZ OTUZ YEDİNCİ GİCE**

[515b] ⁽¹⁾Oradan geçmesini teşādūf itmekle sertābıkdum Kađınıñ kisvesi şorba ile ⁽²⁾berbād oldu Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb ⁽³⁾süküt eyledi.

(4) **YEDİ YÜZ OTUZ TOKUZUNCİ GİCE**

⁽⁵⁾Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Kağı şorba ile eşvābını berbād olduğa ⁽⁶⁾münfa’ali olub ehl-i sevkatundur anlar dağı “Efendüm bu keyfiyet şıbyānuñ işidür ⁽⁷⁾zarar yok biz anları terbiye iderüz.” diyerek hezār-ı i’tizār ile maddeyi şavdurduğdan sonra ⁽⁸⁾ol keyfiyetüñ münşe’a Zıddık’uñ atdığı kuruşundan oldugunu bilüb kisenüñ ⁽⁹⁾ref’ için aralarında vafır kııl ve kāl hāşıl oldu ‘Ali Zeybek ise refikāsına ⁽¹⁰⁾varub kışşayı ifade ve üzerinde olan seyis eşvābını nez’ birle mu’teber-i tüccārlaruñ hey’etine ⁽¹¹⁾girüb çığduğda bir rıfā’i ma’iyetiyle yılanlar ile tolu bir sebet görüb “Ey rıfā’i! ⁽¹²⁾Gel senüñ yılanlarını seyrediyüm.” diyüb hāneye getürdi ve menüm bunca ve ta’am ⁽¹³⁾virüb merķüm uyuduğda eşvābını alub giydi ve Zıddık samāna varub yanunda turub ⁽¹⁴⁾ol yılanları pişgāhına atduğda Zıddık dükkan içine kaçdı.

‘Ali Zeybek yine elini ⁽¹⁵⁾altün kisesine uzatdı çanlar şadā virüb Zıddık hemān “Ey yaramaz! harbā ya’ni gelür gibi ⁽¹⁶⁾turdan tura intikāl iden kimse diyüb kuruşun parçasını atduğda ‘Ali ⁽¹⁷⁾kuruşundan şavılıb kaçdı ve kuruşun parçası ‘asker zābıtanından ⁽¹⁸⁾birinüñ seyisine işābet ve şiddet-i zarbadan başı yarılmağla zābıt turub ⁽¹⁹⁾“Ne oldu?” diyü suāl ehl-i sevķ “Efendüm yuķarudan bir taş döşemedür bir beis yok.” ⁽²⁰⁾diyerek kazıyeyi bu vechle şavdurdılar zābıt gitduğden sonra seyisüñ başına ⁽²¹⁾işābet iden şeyi arayub Zıddık’uñ kuruşunu oldugunu görüb cümlesi ⁽²²⁾başına cem’ ve bahr hāl bu keseyi indür diyü cebr itmeleriyle merķüm “Ben bugün itdürdüm.” ⁽²³⁾diyüb bunları def’ itdi hāşılı “‘Ali Zeybek’i bu vechle yedi def’a Zıddık ile tağır ⁽²⁴⁾eťvār ve icrā-yı kār-güzār itdi isede haķķından gelemedi ve yedinci def’ada zıddık ⁽²⁵⁾kendü kendüne bu ādem baña muşallať oldu şimdi keseyi dükkanda bırağur isem ⁽²⁶⁾işbu yaramaz gice gelüb ve dükkanı dalar çalar evveli budur ki ben ma’iyetimle alub hāneme ⁽²⁷⁾birebir getüreyüm didüği ‘Ali Zeybeküñ mesmü’ı olmağla gözedüb Zıddık keseyi alub ⁽²⁸⁾hānesine varur iken ta’ķib idüb ma’iyetiyle hānesine gitdi.

İçerüye girdükde [516a] ⁽¹⁾ ‘Ali dağı hîle ile girüb bir tarafda şaklandı meger Zıddîk maḥâlesinde ⁽²⁾ bir düğün var idi ol düğüne med’v olmağla kiseyi zevcesinde kalub hafz ⁽³⁾ itsün diyü hâtrına gelüb “Ey ‘ammu! ‘Abdullah sen şol kiseyi al güzelce hafz ⁽⁴⁾ eyle zîrâ baña bir yaramaz herîf maslaḥ oldı şimdi yedi def’a benden kaçmasını ⁽⁵⁾ istedi ve ben dav’et olunduğum düğüne varayum.” didi. Şehrazâd hikâyeden bu maḥale ⁽⁶⁾ geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(7) **YEDİ YÜZ KIRKINCI GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: Zıddîk’uñ cāriyesi “Behey efendüm! mādem ki düğüne ⁽⁹⁾ gideceksün varmazdan iḡdam gel bir miḡdâr uyu.” diyüb ferâşe da’vet ve kiseyi ⁽¹⁰⁾ elinden alub bir ḡolaba koyub ḡocasıyla gitdükde ‘Alî Zeybeḡ şeyḡân gibi girüb ⁽¹¹⁾ kiseyi aldı ve ḡapu yanuna varub dikliyerek ḡaldı.

Gelelüm Zıddîk’a çün ki ⁽¹²⁾ merḡūmeñ zevcesi Cā’fer bir Mekînüñ cāriyelerinden bir siyâh cāriye idi ⁽¹³⁾ Dindân ‘Abdullah nāmında bir oḡlı var idi her vaḡit merḡūmeye “Ben işbu biñ altūni ⁽¹⁴⁾ oḡlum ‘Abdullahuñ düğüne şaklarum dir.” idi. uyḡūdan ḡalkub düğüne ⁽¹⁵⁾ giderken zevcesine “Sen altün kisesini şandūḡ içüne koy.” diyüb ol dağı ⁽¹⁶⁾ ḡolaba varub kiseye el urduḡda kisenün eḡerini bulmamağla ‘aḡlı başından gidüb ⁽¹⁷⁾ Zıddîk’a “Kise ḡayb oldı ḡaber virdükde Zıddîk bunu alan ancak ‘Aliü’l-Miḡrîdür ⁽¹⁸⁾ ben andan red iderüm.” didi. Ḥatun “Vallaha eger bu gice zarfında bu kiseyi götürmez ⁽¹⁹⁾ isek saña ḡapuyı küşâd idemem.” didüğünü ‘Alî Zeybeḡ işitdükde hemân ⁽²⁰⁾ sür’atle ḡapudan şıyrılıb düğüne gitdi.

Zıddîk ise ol keyfiyetden müteessir ⁽²¹⁾ olub sür’atle düğün ḡânesine varub ḡuranlara diḡḡat itdükde ‘Alî Zeybeḡ ⁽²²⁾ anda olduğunu gördi ve kiseyi ol aldığını bilüb ara yerden şıyrılıb ⁽²³⁾ Aḡmedü’ d-Denfün ḡânesine gitdi ve divârlardan hîle ile ḡama çıkub Aḡmedü’ d-Denf ⁽²⁴⁾ ve cemâ’atine nigâh ve cümle uyuduḡlarını gördükde yukarudan inüb ḡâne ḡapusunda ⁽²⁵⁾ ḡurdu.

Pes ‘Ali Zeybeḡ düğünde gice naşfına ḡadar oturub ḡânelerine dönüb ⁽²⁶⁾ geldiler ḡapuyı ḡalduḡda içerüden ‘Ali Zıddîk “Ey ‘Ali! Sen altün kisesini ⁽²⁷⁾ götürdüñ mi?” didi. ‘Ali “Evet götürdüm.” didükde Zıddîk “Biz bu gice ustamız ile mübâheḡe ⁽²⁸⁾ itdük ve kiseyi götürmedigün ḡâlde saña ḡapuyı açmazız.” diyü ittifaḡ itdük ⁽²⁹⁾

“İmdi biz kiseyi müşâhede itmedükçe saña kapuyı açacak degiliz sen kiseyi [516b] ⁽¹⁾ kapu arasından vir Aḥmedü’ d-Denfe göstereyümde kapuyı açarum didi.

‘Ali Zeybeḳ ⁽²⁾ Zıddîḳ’uñ mu’âmeleye muḳtedir oldugunu ḥâırlamayub refiḳâsı beyninde ol keyfiyet ⁽³⁾ vuḳû’ buldugunu şaḥîḥ zann idüb kiseyi merḳûme virdükde Zıddîḳ kiseyi ⁽⁴⁾ alub yine şamdan nezvil ve düḡün ḥânesine ‘avdet idüb şafâ-i ḥâıtır ile ⁽⁵⁾ seyre tefr’i eyledi. Şehrazâd ḥikâyeden bu maḥale geldükde şabâḥ-ı taḳrib itdügünü ⁽⁶⁾ görüb sükût eyledi.

(7) **YEDİ YÜZ KIRK BİRİNCİ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: ‘Ali Zeybeḳ kapuda bir miḳdâr bekledükden soñra ⁽⁹⁾ uyumuş olanlaruñ biri gelüb kapuyı açduḡda “Kise kimdedür?” ⁽¹⁰⁾ diyü suâl anlar “Biz kiseyi görmedül ve yanımıza da kimseler gelmedi kiseyi ⁽¹¹⁾ senden alan ancak Zıddîḳdur.” didüklerinde derḥâl ‘Ali geldüḡi yoldan dönüb düḡün ⁽¹²⁾ ḥânesine vardı ve Zıddîḳ orada oldugunu görüb sür’atle ḳoşub Zıddîḳ’uñ ⁽¹³⁾ ḥânesine vardı ve şana’at serḳat ile divârdan şama şu’ud ve Zıddîḳ’uñ zevcesinüñ ⁽¹⁴⁾ uyukda idügini daḡı müşâhede idüb yanuna nezvil ve kendüsi ve oḡlınuñ birünlarına ⁽¹⁵⁾ ḥafîf bunc ḳoyub ḥâne ḳapısına nezvil idüb Zıddîḳ’a müntezir ḳaldı.

Zıddîḳ seyri ⁽¹⁶⁾ etmâm itdükden soñra ḥânesine gelüb daḳḳ bâb itdükde ‘Ali Zeybeḳ iḳerüden ⁽¹⁷⁾ zevcesinüñ şadâsı gibi “Sen kiseyi götürdüñ mi?” didi. Zıddîḳ “Evet götürdüm.” ⁽¹⁸⁾ didükde “Mâdem ki kiseyi baña teslim itmedükçe ben saña kapuyı küşâd itmem.” didi. ⁽¹⁹⁾ Zıddîḳ “İşte kiseyi al.” diyerek teslim ayledükde ‘Ali sür’atle iḳerüye duḡül ⁽²⁰⁾ ve Zıddîḳ’uñ oḡlını ferâşından alub arḳasına yüklenerek ḳıḳdıḡı yerden inüb ⁽²¹⁾ gitdi ve Aḥmedü’ d-Denf’üñ ḥânesine varub Aḥmedü’ d-Denfe itdüḡi yaramazlıḡı naḳl idüb ⁽²²⁾ gülerek oturdular.

Zıddîḳ ise kiseyi zevcesine virdügünü zann ve kapu açılmasına ⁽²³⁾ müntezir ḳalub vafir müddet gecdükdün soñra şiddetle kapuyı ḳalmaḡla zevcesi buncdan ⁽²⁴⁾ intibâ ve ḳapuya gelüb “Sen kiseyi götürdüñ mi?” diyü suâl ol daḡı “Ben saña ⁽²⁵⁾ virmedim mi?” didiḳ Cârîye “Ḥayır ben görmedüm.” didükde ‘Ali Zeybeḳ’uñ aldugunu bilüb iḳerüye ⁽²⁶⁾ girdi oḡlını daḡı bulmamaḡla ‘aḳlı başından gidüb ve zevcesi daḡı anı keryabanından ⁽²⁷⁾ tutub “Ben oḡlumı senden isterem diyerel ‘avḡâları irtifâ’ eyledi Zıddîḳ ben şimdi ⁽²⁸⁾ getürürem.” diyüb derḥâl Aḥmedü’ d-Denf’üñ ḥânesine varub

kapuyı çaldı anlar dağı ⁽²⁹⁾ kapuyı açub gülererek içerüye aldılar ve “Saña ne oldı?” diyü suâl Zıddîk “Ben kiseden [517a] ⁽¹⁾ vazgeçdüm şol cocuğı baña ‘ināyet idün diyü yalvarmağa başladuğda biz senün ⁽²⁾ oğluñ ve altünlarıñı virürüz lakin sen Delīle-i Muhtālenünñ duğteri Zeynebi ⁽³⁾ ‘Alī Zeybeğ tezvīc ider müsün?” didiler. Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb ⁽⁴⁾ sükūt eyledi.

(5) **YEDİ YÜZ KIRK İKİNCİ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki: Zıddîk “Siz bilürsünüñ Zeyneb ‘ağla bālig oldı ⁽⁷⁾ ve her ne kadar benüm vekāletüm ile vire bikür isem merķūme şadāğında ‘azre-i Yahūdünün ⁽⁸⁾ kıızı Kamer nām duğterünñ kisvesini şadāğında isteyor imdi her kim Kamer mezkūrenünñ ⁽⁹⁾ eşvābını götürebilür ise aña tezvīc olunur.” didükde merķūmdan altünlarını ve oğlını ⁽¹⁰⁾ virüb hāl sebiline gitdi.

Fāmā ‘Alī Zeybeğ cemā’atine “Eger ben işbu mal’ünenünñ ⁽¹¹⁾ kisvesini getürmez isem Zeyneb baña hāram olsun.” didükde merķūmun “Ey ‘Alī! ⁽¹²⁾ Sen bu Yahūdi hağğından gelmez isen zīrā bu Yahūdi gāyet sihirbazdur ve ‘ulüm ⁽¹³⁾ simyāya malik olub anuñ hānesi gāyet mükellef ve hāric-i belde de olub şehre geldükde ⁽¹⁴⁾ hānesini gözlerden ihtikā ider ve kıızı içün ba’z gençlerden bir takım eşvāb ⁽¹⁵⁾ getürüb her gün ol eşvāb ile tağdī ve penceresinden çıkarub yaramazlardan her kim ⁽¹⁶⁾ bunları almağa muğtedir olursa anuñ olsun.” diyü nidā ider ve taslağ idüb almasına ⁽¹⁷⁾ muteşadi olan yaramazlarıñ keşrīsini sihir ile şüretini hamār ve maymūna kalb itdi ⁽¹⁸⁾ gel şol sevdādan ferāğat kıl didüklerinde ‘Alī Zeybeğ “Vallaha ben bu қаziyeden ⁽¹⁹⁾ vazgeçmem diyüb Yahūdi ‘azde-i mezkūruñ dükkanuna varub qarşusunda oturdi.

⁽²⁰⁾ Yahūdi-i mezkūr kabū maclīk işleyüb ağışam qarīb olduğda işlediği eşyayı ⁽²¹⁾ bir kiseye koyub ve bir қаtırı sūvār olub evine gider idi ol gün dağı қаtırı binüb ⁽²²⁾ gider iken ‘alī dağı arқasına düşüb gitdi şehirden hūrūc ⁽²³⁾ itdüklerinde Yahūdi koynundan bir miğdār tuz çıkarub havāya atdığı birle ol mağalde ⁽²⁴⁾ sarāy mişāli bir konağ zuhūr ve қаparları küşād olunub Yahūdününñ қаtırı nerdbāndan ⁽²⁵⁾ çıkmağa başladı meger ol қаtır cin tāifesinden idi.

Yuқaruya çıkduğda ⁽²⁶⁾ hikbesini üzerinden alduğda қаtır gāyb oldı Yahūdi ol eşvāb getürüb pencerede ⁽²⁷⁾ aşdı ve yaramazlarıñ nāmını aldı ve her kim bunları hīle ile alursa anuñ olsun ⁽²⁸⁾ didükden şoñra bir miğdār efsun okuyub havādan bir sofrı

ta'ām gelüb yanuna ⁽²⁹⁾ kōndı ba'dü'l-egil 'işret sofrası dağı gelüb bāde bī nūş itmege başladı. [517b]

⁽¹⁾ Sarhoş oldukda 'Ali Zeybek "İşte fırsat vaqtidür." diyüb ol esvābı almağa ⁽²⁾ 'azīmet itdükde Yahūdi anı mülāhaza ve üzerine sihir okuyub derhāl sağ eli ⁽³⁾ ve sağ ayağı kuru yub tırdı. Şehrazād şabāh-ı takrib itdüğünü görüb ⁽⁴⁾ süküt eyledi.

(5) **YEDİ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Yahūdi ol sihiri iczā itdükden soñra yine ⁽⁷⁾ üzerinden def' eyledi ve taht remlı celb idüb istikşāf itdükde 'Ali Zeybek ⁽⁸⁾ Mısrı'nıñ nāmı çıķub kim oldugunu bilüb "Ey ādem! Sen kimsüñ ve ne istersin?" ⁽⁹⁾ diyü suāl 'Ali dağı Zeyneb için ol esvābı almağa geldüğünü ifāde itdükde ⁽¹⁰⁾ Yahūdi "Ey 'Ali! Senden ol bu huşuş için bir kaç ādem taşdı itmüştür ⁽¹¹⁾ haķķından gelemediler sen naşihatimi tıtda sebīlüñe git ve eger senüñ tāl'añ ⁽¹²⁾ benüm tāl'amdan aķvı olmayadı seni katl iderdüm gel hāl sebīlüñe git." didükde ⁽¹³⁾ 'Ali "Mādem ki benüm tāl'am senüñ tāl'andan aķvı didük şüñi hayırlı olur." diyerek ⁽¹⁴⁾ mesrūr oldı 'azīmetini fetħ eyledi ve "Ben bahr-ı hāl şol esvābı aluram vazgeçmem." ⁽¹⁵⁾ didükde Yahūdi derhāl bir kāse şu getürüb üzerine 'azīmet idüb 'alinüñ ⁽¹⁶⁾ üzerine serpüb ve "Sen insān şüretinden hamār şüretine intikāl eyle." didi.

⁽¹⁷⁾ 'Ali heyet-i ma'lūmesinden çıķub hamār şüretine girdi ve ol gice yatub ⁽¹⁸⁾ şabāh oldukda 'Ali'ye "Ben bugün saña süvār oluram." diyüb hikbesini merķūmuñ ⁽¹⁹⁾ üzerine koyub süvār olub dükkanuna vardı ve dükkanını küşād idüb oturduķda ⁽²⁰⁾ bir tācir iflāsa çıķub bir şey kalmamađla zevcesinüñ bileziđini alub firūhat ⁽²¹⁾ ve parasiyle bir hamār iştirā idüb anuñla saķālıķ hıdmetini görmek için bilezikleri ⁽²²⁾ ol Yahūdiye götürüb "Bunlaruñ parasini vir ki bir hamār iştirā ideyüm." didi.

Yahūdi ⁽²³⁾ "Ey recl! Bende bir hamār vardur firūhat idecegüm alur iseñ saña bī' iderüm." didükde ⁽²⁴⁾ merķūm "İyü ise aluram." didi Yahūdi ol bilezikleri çarşuda bī' ve hamāruñ ⁽²⁵⁾ şemnini ba'dü'l-aħz hamār ve baķıye kalan bilezik şemnini merķūma teslim eyledi ol dađı ⁽²⁶⁾ eşegi hānesine götürdi ve aħırında bađlayub zevcesine bu eşege yem vir diyüb ⁽²⁷⁾ karbe ve malzeme olan şeyleri almağa gitdi merķūme hamāre yem götürdükde ⁽²⁸⁾ hatunuñ üzerine şıçrayub zemīne düşürdi ve cimā' itmek istedi hātūn ⁽²⁹⁾ cıđırmađa bađlayub kōnşuları yanuna cem' ve hamārdan

tahlîş idüb kocası [518a] ⁽¹⁾ geldükde “Efendüm bu hamâr şeytândur beni müvâk’a itmek istedi sen bunu ⁽²⁾ bizde bırakma.” didi. civân hamârı alub Yahüdiye î’ade ve parasini istirdâd ⁽³⁾ eyledi. Şehrazâd hikâyeden bu maḥale geldükde şabâḥ-ı taḥrib itdügünü görüb ⁽⁴⁾ sükût eyledi.

(5) **YEDİ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: Yahüdi ‘Ali’yi istirdâd itdükde “Ey yaramaz! ⁽⁷⁾ Sen meger ve ḥîleñi terk idemezsen çünki böyle itdüñ benüm saña idecegimi gör.” ⁽⁸⁾ diyüb üzerine süvâr olub ḥânesine gitdi. Vâ’deti üzere simyâye ile ḥânesini ⁽⁹⁾ aẓhâr idüb girdükden soñra yine ol eşvâbı aşub ba’dü’l-egil ve şarb bir kâse ⁽¹⁰⁾ şü getirüb üzerine okuyub ‘Ali’nüñ üzerine serpdı ve şüret-i insâna çevirdi ⁽¹¹⁾ “Ey ‘Ali benüm naşîhatimi kabûl eyle bu ‘azîmetden şarf nazar kıl yâḥüd seni maymün ⁽¹²⁾ ve yâ ayu şüretine naḡl ve üzerüñe bir cin taslîḡ idüb seni cebl kâf ve râsine ⁽¹³⁾ ilḡa itdirürem.” didi.

‘Ali “Ben ol eşvâbı almadaḡca ve sen islâma girmedikçe ⁽¹⁴⁾ ‘azîmetden vazgeçmem.” didi Yahüdi “Ey ‘Ali! Sen cüz gibisin qarılmadan egil olunmaz.” ⁽¹⁵⁾ diyüb yine sihir idüb ayı şüretine naḡl itdi ve boynuna bir zencîr taḡub baḡladı. ⁽¹⁶⁾ Şabâḥ olduḡda ayı berâber alub dükkanuna vardı ve bir taraḡa baḡlayub işiyle meşḡul ⁽¹⁷⁾ ḡaldı.

Tüccârlaruñ biri Yahüdiye gelüb “Sen bu ayıyı baña firûḡat ider müsün ⁽¹⁸⁾ zîrâ benüm zevcem ḡasta ve ba’z ḡükemâ ayunuñ etini ta’rif idüb etinden egil ⁽¹⁹⁾ idecekdür.” didükde Yahüdi mesrûr olub “Ben şol ḡabîşden ḡülâş ⁽²⁰⁾ bulurum diyerek hemân “Ey Bezirḡân ben anı parasız saña hikbe itdüm.” didi. Tâcir ayuyı ⁽²¹⁾ alub çarşuda bir ḡaşaba getirüb “Bunu zebḡ eyle.” didi. ḡaşab daḡı zebḡine ⁽²²⁾ şürü’ itdükde ‘Ali Mışrî ḡaşabuñ yanundan ḡaçub havâya pervâz düb Yahüdinün ⁽²³⁾ ḡânesinde gitdi ve bunuñ sebebi böyle oluyor ki Yahüdi mersüm ḡânesine ⁽²⁴⁾ bir şey içün gitmişidi kızısı ḡamer “Ey peder! Ayu nerededür?” diyü suâl ol daḡı tüccâra ⁽²⁵⁾ virdügünü cevâb virmekle merḡüm “Ey peder! Şâyed ol recl ‘Ali Zeybeḡ degildür gel ⁽²⁶⁾ şol ḡuşuşa diḡḡat eyle.” didi.

Merḡüm bir ‘ifrîḡ aḡzâr idüb “Git baḡ ⁽²⁷⁾ falan bezirḡâna virdügüm Ebü ‘Aliü’l-Mışrîmi degilmi taşḡih eyle.” didi. ‘Ifriḡ gelüb ⁽²⁸⁾ zîkr itdügümüz üzere ‘Ali’yi alub

Yahūdiye götürdi ve “Bu ‘Ali Mısrīdür.” diyü ifāde [518b] ⁽¹⁾ itdi. Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(2) **YEDİ YÜZ KIRK BEŞİNCİ GİCE**

⁽³⁾ Şehrazād kelāma ağāz idüb dir ki: Yahūdi ‘Ali Mısrī şüret-i evvelāsına red ⁽⁴⁾ itdükde duğteri amer ‘Ali’nüñ ħüsn ve cemāline ve mevhüb oldığı tenāsib ⁽⁵⁾ ĩ’zāsına baub derün-ı dilden ā’şıa oldu “Vay meşum! Sen niçün benüm eşvābımı ⁽⁶⁾ isteyorsun tapdruma sen böyle sū-i mu’āmelesine düar olduñ.” didükde ⁽⁷⁾ ‘Ali “Ben ol eşvāb Zeyneb için almaa isterem ki anı tezvīc iderüm.” didi. amer “Ey ‘Ali! ⁽⁸⁾ Sen bu heves ħāmdan fāriğ ol zīrā senden ol bir ac yaramaz kimseler işbu ⁽⁹⁾ ħuşuş taşdı itmüş ise de merāmlarına vāşıl oldılar.” didi.

‘Ali “Ben ⁽¹⁰⁾ inşāallah tā’ali vuşul bulurum ve pederüñi islāma da’vet iderüm abul itmediği ⁽¹¹⁾ ħālde atl iderüm.” didükde Yahūdi “Ben şol ādemi ‘inādā kelb şüretine tavīl iderüm.” diyüb ⁽¹²⁾ yine sihir iderek anı köpek şüretine oydı ve ol gice ħānesinde yatub ‘aliü’ş-şabāh ⁽¹³⁾ Yahūdi köpegi berāber alub dükkanuna gitdi.

Pes bunlar giderken köpekler aña masla olub ⁽¹⁴⁾ üzerine hücum itdüklerinde aşablaruñ biri dükkanından ıub ‘ali mısrī kelblerden ⁽¹⁵⁾ talīş idüb dükkanuna aldı. Yahūdi ‘aliyi görmedükçe bıraub gitdi. Aşām ⁽¹⁶⁾ olub aşab ħānesine gidecek olduda ‘Ali Zeybek anuñla gidüb evine ⁽¹⁷⁾ girdi. Pes aşabuñ duğteri ol köpegi gördükde babasına “Sen niçün ⁽¹⁸⁾ erkekleri ħānemize götürürsün?” didi. aşab “Erkek nerededür işte bu’Ali Zeybekden ⁽¹⁹⁾ anı ‘azre-i Yahūdi sihir itdi.” diyüb ve kelbe dönüb “Sen ‘Ali Mısrī degil müsün?” ⁽²⁰⁾ diyü suāl ‘Ali başıyla “Eveté diyü işāret itdi.

aşab “Yahūdi niçün bunu sihir ⁽²¹⁾ eyledi.” didi. ızı “‘Ali Yahūdinüñ ızına götürdüğü eşvāb almaa istedi ve ben anuñ ⁽²²⁾ talīşine mutedürem.” diyüb ‘aliyi sihirden ħülāş itmek merām itdükde büyük şadā ⁽²³⁾ zuhūr idüb yanlarına bir cāriye ıa geldi ve aşabuñ ızına “Ben senüñle ‘ahdli ⁽²⁴⁾ degilmiyim ki sen benüm meşüretim olmadukca bir iş utamazsın ve kemimi tezvīc ider iseñ ⁽²⁵⁾ ben anı daı tezvīc iderüm şimdi niçün böyle itdün.” didükde aşab bu sözi ⁽²⁶⁾ işitdükde ızına “Saña sihiri kim ta’līm itdi.” didi.

Ƙız “Ey peder! Beni ta’līm iden ⁽²⁷⁾ bu cariyeden kendüsinüñ nereden öğrendüğüni andan şür.” didükde Ƙaşab cariyeden ⁽²⁸⁾ dağı suāl “Evde ben bu fenni ‘azre-i Yahūdiden öğrendüm zīrā ben ibtidā-yı emrimde anuñ ⁽²⁹⁾ cāriyesi andan ve itdügi sihirleri gizlü müşāhede idüb öğrendüm bir güm Yahūdi [519a] ⁽¹⁾ beni eşine taleb ve ben dağı imtinā’ itdüğümdə baña ğazabnāñ olub size bī’ eyledi ⁽²⁾ ve ben senüñ kerīmeñi öğretdüm ve anuñla ‘ahd itdüğümdə benüm meşūretüm olmaduğca bir şey ⁽³⁾ tutamaz ve tezvic itdügi Ƙocaya ben dağı tezvic iderüm bir gice anda ve bir gice bende ⁽⁴⁾ Ƙalacağdur.” diyüb ve bir şü Ƙadehi alub ‘Ali Mışrīnūñ üzerine serpdükde derhāl ⁽⁵⁾ hālet-i beşeriye dönüb Ƙaşaba selām virdi. Şehrazād şabāh-ı taqrib itdüğüñü ⁽⁶⁾ görüb süküt eyledi.

(7) **YEDİ YÜZ KIRK ALTINCI GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ƙaşab Alī Zeybeğ’den Ƙışşasını suāl ⁽⁹⁾ ol dağı vāğ’a hāli nağl itdükdə Ƙaşab “Benüm karum ve cāriyem saña kifāyet itmezmi ⁽¹⁰⁾ ikisini birden tezvic ideyüm.” didükde ‘Ali “Hayır bahr-ı hāl ben Zeyneb’i tezvic iderüm.” dirken hāne ⁽¹¹⁾ Ƙapusu çalınmağa başladı. Gidüb açduğlarında ‘azre-i Yahūdīnūñ duğteri olduğunı ⁽¹²⁾ gördiler. Alī Zeybeğ gördükde kelime-i şehādeti irād ve islāmını azhār ve ‘aliye ⁽¹³⁾ dīn-i islāmda “Erkek hatuna mı mahr virür yāhūd hatun erkeğe mi virür.” didi.

⁽¹⁴⁾ Ƙamer red hāl ‘Ali’nūñ mağlūbı olan eşvāb ile pederi ‘azrenūñ başını huğūrına Ƙoyub ⁽¹⁵⁾ “İşte ben saña şadākamı virdüm.” didi ve bu keyfiyetüñ sebebi böyle oldu ki merğūmenüñ ⁽¹⁶⁾ pederi ‘ali mışrī köpek şūretine sihir itdükdə ol gice rüyāda bir şahş görüb ⁽¹⁷⁾ “Ey Ƙamer! Sen dīn-i islāma gir.” diyü emir itdi bī-dār olduğda islām ile müşerref ⁽¹⁸⁾ ve pederine ‘arz-ı islām itdise de Ƙabül itmemekle Ƙatlı idüb başını ve mağlūb ⁽¹⁹⁾ ‘ali olan eşvābını alub geldi.

Pes ‘Ali “Ben cümleñüzi tezvic iderüm lakin nikāhüñüz ⁽²⁰⁾ halīfe Hārūn Reşīd’üñ huğūrında avursuz yarın divān-ı hümāyūnuna varub ⁽²¹⁾ beni müntezir oluñ.” diyüb ve Yahūdi’nūñ başı ile eşvāb tağımı alub Ağmedü’d-Denf’üñ hānesine ⁽²²⁾ varmağa ‘azīmet eyledi. Yolda gider iken tāze oğlan bir helvācı görüb ‘Ali’ye ⁽²³⁾ “Efendüm allah için gel şol helvāyı tat zīrā halk ac diyorlar.” didükde ‘Ali Zeybeğ ⁽²⁴⁾

gelüb ol helvādan tenāvül itdügi birle yere düşüb uyudı helvācı ‘Ali Mışrı’nün⁽²⁵⁾ ma’iyetiyle olan eşvābı alub cekilüb gitdi.

Gider iken қаdı şüretinde bir zāt⁽²⁶⁾ қаvuşub merķūme “Ey helvācı! Gel diyü nidā ol dağı yanuna varduķda senün helvān⁽²⁷⁾ iyü midür?” diyü suāl ol dağı pek ā’lā didükde ol ādem қоynundan bir helvā⁽²⁸⁾ çıkarub “Vay helvācı! Sen baña böyle helvā pişür al tat.” didi. Helvācı⁽²⁹⁾ ol helvāyı ağızına қоyduķda yere düşüb yatdı zīrā ol helvāda punç var idi.

[519b]⁽¹⁾ Қаdı şüretinde olan ādem helvācı merķūm ve Alī Zeybeķden aldığı eşyā ile⁽²⁾ қaldırub Aḥmedü’ d-Denf’ün ḥānesine götürdi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde⁽³⁾ şabāḥ-ı taķrib itdügünü görüb süķüt eyledi.

(4) **YEDİ YÜZ KIRK YEDİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki: Meger ol қаdı Şūman idi zīrā Aḥmedü’ d-Denf⁽⁶⁾ Alī Zeybeķ’ün bir kaç ğayb gün olduğunı gördükde ḥimā’tına “Ey cemā’at! Varun⁽⁷⁾ refikañızı arayan.” diyü emir anlar dağı tebdil heyet iderek her biri bir tarafa gitdi⁽⁸⁾ Ḥasan Қаdı heyetinde çıkub gezer iken ol helvācıyı görüb Aḥmedü’ l-Laķit⁽⁹⁾ ve Alī Zeybeķden eşyā aldugunı fehm idüb ol helvāyı yedirüb⁽¹⁰⁾ sālefü’ z-zıkr naķlümüz üzere ḥānelerine götürdi ve ‘Ali Ketfü’ l-Cemāl ‘Ali Zeybeķ zoķaķda⁽¹¹⁾ uyuyub қaldugunı görüb ifāķat itdirüb “Bunı saña kim itdi?” diyü suāl ol dağı⁽¹²⁾ bir helvācı olduğunı ifāde ve ikisi mā’ Aḥmedü’ d-Denfe vardılar.

Çün Ḥasan Şumān⁽¹³⁾ helvācıdan aldığı eşvāb ve Yahūdinün başını Aḥmedü’ d-Denfe göstermiş idi⁽¹⁴⁾ kendüleri bī-ḥaber idüb “Ey Ḥasan! Ta’hd itdigün eşvābı getürdüñ mi?” diyü suāl⁽¹⁵⁾ ol dağı aña vuķū’ bulan keyfiyetleri irād itmekle Ḥasan Şumān “Sen ol helvācı⁽¹⁶⁾ nereye gitdügünü bilür müsün?” didi. ‘Ali Ḥayır bilmem.” didüke Ḥasan bir tolab açub⁽¹⁷⁾ ‘Ali “Gel baķ.” didi.

‘Ali gelüb baķduķda helvācı ve aldığı eşvāb ile Yahūdinün başını⁽¹⁸⁾ helvācıyı ifāķat itdüklerinde ‘Ali şiddet-i ğazabından қatl itmesini istedise de⁽¹⁹⁾ Ḥasan Şumān “Ey ‘Ali! Bunı nice қatl idersen ḥal bu ki ol senüñdür⁽²⁰⁾ zīrā bu Zeynebün hemşiresinün oğlıdur aña Aḥmedü’ l-Laķit dirler.” didi. ‘Ali “Ey Laķit!⁽²¹⁾ Niçün benüm ile böyle iş tutduñ.” didi. Laķit “Beni büyük vālidem emir itdi zīrā Zıddıķ⁽²²⁾

semān senūn haberūn alub aña virdi ol dađı benden suāl idüb ‘Ali Zeybeđ (23) bilür müsün?’ didi. Ben “Bilürem zîrā geldügi gün ben anı Ađmedü’ d-Denfün ħānesine (24) getirüb gösterdüm.” didügümde “Ey ‘Ađmed! ‘Ali Zeybeđ bahr-ı ħāl ol eşvābı Yahūdiden (25) alur ‘acabā sen elinden alabilür müsün?’ didi. Ben dađı “Aluram.” diyüb bu ħura girdüm (26) ve “Seni ol ħile ile aldadub eşyāyı elünnden aldum.” didi.

‘Ali “Ey Lağı! Var Zeynebe (27) ħaber vir ki ben eşvābı getürdüm yarın divān-ı ħalîfede bulunsun ki anuñ ħuzûrında (28) ‘ađd-i nikāh idelüm.” diyüb gönderdi ve ol gice istirāhat idüb şabāĥ olduğda (29) ‘azre-i Yahūdiniñ yanını ve kıızıñ eşvābını alub Ađmedü’ d-Denf ile ħalîfenün ħuzûrına gitdiler. [520a] (1) Şehrazād şabāĥ-ı tağrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(2) **YEDİ YÜZ SEKİZİNCİ GİCE**

(3) Şehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: ‘Ali Zeybeđ ħalîfe ħuzûrında zemîni pūs idüb (4) Yahūdiniñ başını tağdîm itdükde ħalîfe Ađmedü’ d-Denfe “Bu kimdür?” diyü suāl ol dağı (5) “Bu ‘Ali Zeybeđ Mısrîdür ki benüm büyük çırağlarumdandır ve düşman-ı dîn olan ‘azre (6) Yahüdiyi ħatlı idüb ħuzûr-ı hümāyunuñuza tağdîm eyledi.” didi.

Ĥalîfe “Ben bu Yahūdiniñ (7) ħatlıni înanmam meğer gönderüb ħānesini görsünler.” diyüb bir ħaç memur gönderdi (8) vardıklarında fiû’l-vāĥ’a Yahüdi ħatlı olındugunu görüb lâşesini alub ħuzûrına (9) götürdüklerinde ħalîfe gövdesiniñ aĥrāĥ olunmasını fermān eyledi. Ba’de Yahūdiniñ (10) ve ħaşabuñ kıızları ve cāriyeleri gelüb ħalîfee ħikāyelerini ‘arz ve ‘aliye tezvîc (11) olunmalarını ricā itdiler ħalîfe Yahūdiniñ ħānesini ‘aliye virüb ve anları tezvîc itmesini (12) emir eyledükden soñra “Sen mađlûbuñ söyle.” diyü ‘aliye tevciye ħiĥāb ‘Ali “Efendüm (13) Delîle-i Muĥtāleye emir buyruñ ki kıızı Zeynebi baña tezvîc eylesün.” didükde ħalîfe (14) merĥûmeye ħaber gönderüb kıızını ‘aliye virmek için fermān buyurdi ve ‘Ali Zeybeđ’e (15) maĥşûş ma’āş ve ta’yîn bağlayub rütbe-i mütyāz dağı virdi ve ‘Ali Mısrî Mısrıda (16) olan itbā’na ħaber gönderüb Bađdāda celb itdi ve sāye-i ħalîfede geĥüb ħaldı (17) ħün ki ħalîfe ‘Ali Mısrî’niñ ve Zeyneb muĥtāle ve Yahüdi ile vuĥû’ bulan keyfiyetleri (18) işidüb müstagir bātdan olmağla işabet şaĥāyif ve ħāy’a derc olunmasını emir eyledi. (19) Şehrazād işbu ħikāyeyi tekmîl itdükde başĥa ħikāye nağline şürü’ idüb dir ki:

(20) ****hikāye**** Nakl iderler ki qadīmü’z-zamān ve sālefü’l-‘aşır ve alāvānda İrān zemīn (21) ülkesinde Şehirmāde Şāh nāmında bir melik-i ‘azīmü’ş-şān var idi mal ve ricāl (22) ve tañtana-i salñanat ile kişret civār ve gūlmāne mālīk ise de şalebinden evlādı (23) olmamağla mañzūnü’l-ñāñır qalmuş idi günlerde bir gün serīr-i salñnatañda mütemkin (24) iken esīrcīlerūñ biri bir cāriye götürüb huzūrına taqđīm itdükde Melik ol cāriyenūñ (25) hūsn ve cemāline baqub biñ can ile sevdi ve esirciye “Sen bunūñ semninde kaç altūn (26) istersün?” didi. Şehrazād hikāyeden bu mañhale geldükde şabāñı taqrib itdügünü görüb (27) sükūt eyledi.

(28) ****YEDİ YÜZ KIRK TOKUZUNCU GİCE****

(29) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Esirci “Efendüm bu cāriyeyi belād ba’ideden [520b] (1) tüccāraruñ birinden iki biñ altūn ile iştirā itdüm isemde buraya gelene qadar üç biñ (2) altūn ile üzerüme qaldı ve ben anı saña hediye taqđīm itdüm.” didükde Melik esirciye (3) on biñ altūn virüb harem-i sarāyına gönderdi ve deryāya nāñır aña bir oña ta’yīn (4) eyledi. Zīrā Melik mezkūruñ iñāmet itdüğü şehri Medīne-i beyzā tesmiye iderlerdi.

(5) Pes Melik-i mezkūr cāriye-i mersūmeye meftun ve nār-ı ‘aşkıyla memñūn olub (6) ikrām ve talñifinde bezl-i maqđūr ve cümle levāzımātını görüb götürmelerine sibāriş (7) idüb añşām olduqda yanuna varub girdise de cāriye aşlā Melik’e iltifāt (8) itmeyüb ne yerinden kıyām ve ne huzūr-u melūkānelerinde icrā-yı iñtirām idüb şāh müşār-ileyh (9) ol keyfiyeti ‘adm terbiyesine haml idüb gelüb yanunda oturdu ve hūsn ve cemālin (10) diñqat idüb tal’a-i neyrān ol cāriyenūñ devr-i hūsnine nesebe-i mañcūb ve hayrān (11) be nihāl qametinden ağşān bān mestur ve penhān olacaqlarını bilüb “Sübñānü’l-ñālīq.” (12) diyerek biñ cān ile ā’şīq oldu ve yanuna taqrib idüb qucağına alub mülācebe (13) ve mülātafa itdise de cāriye tekellüm böyle qalsun tebessüm bile idemedi.

Ṭa’ām (14) geldükde Melik kendü eliyle yemek yedirüb eña’ām eyledi ve her ne qadar anūñla tekellüm (15) itdise de aşlā cevāb virmemekle cāriyelerden suāl ve “Siz bunūñla hīc kelām (16) itdüñüz mi?” didi. Merqūmun mükāleme itdüñ ise de yüzimize bile baqmayub aşlā tekellüm (17) idemedi didüklerinde Melikü’l-Kemāl allah diyüb ol

gice anuñla helvat eyledi ve bakr⁽¹⁸⁾ olduğunu bulub muhabbet ve ‘alâkıñı hâşıl oldı ve cümle sarâyında olan cariyelerden⁽¹⁹⁾ tafzîl idüb tevcihini yalnuz aña mevķuf kıldı.

Hâşılı bu vechle anuñla bir sene⁽²⁰⁾ kıaldı günlerde bir gün merķumeye “Ey meniyeü’l-nefûs! Saña benüm hâşıl⁽²¹⁾ olan muhabbetümü görüyorsun ve cümle sarâyımda kâin zevce ve cāriye-i muķavelesi⁽²²⁾ olan nesvānımı terk itdüğümü mülâhaza ideyorsun.” diyince Şehrazād şabāh-ı taķrib⁽²³⁾ itdüğünü görüb sükût eyledi.

(24) **YEDİ YÜZ ELLİNCİ GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Melik cāriyeye “Muķātabasında allahu ta’āliden⁽²⁶⁾ ricā iderüm ki senden bir ĝulam ‘ināyet buyursun benüm taķt ve tācıma vāriş olsun⁽²⁷⁾ senden ricā derüm ki beni şol derd-i ‘azmiyeden hülâş idüb tekellüm itmegüñ⁽²⁸⁾ sebebini baña söyle ve beni mesrūr eyle.” diyü hezār-ı hużû’ ve tezlil ile merķumeye suāl⁽²⁹⁾ itdükde cāriye başını yere kıoyub bir miķdār düşündükden şoñra gözlerini kıaldırub [521a]⁽¹⁾ yüzünde tebessüm itdükde Melik ĝüyā oķasında şimşek parladı zann itdi.

⁽²⁾ Ba’de “Ey Melik! Haķķ ta’ālî senüñ du’āñ kıabül eyledi ve ben senden ĝamile olub⁽³⁾ vaż’i ĝamlım taķrib eyledi.” didükde sürür kāmîl hâşıl olub cāriye-i mûmā⁽⁴⁾ ileyhüñ başını öpdı ve “Ben senüñ tekellümüñ ile hâşıl olan sürürüm dünyāda huşul⁽⁵⁾ bulmamuş ve ĝamile olduĝuñ daĝı ziyāde mûcib sürürüm olmuşdur.” diyüb yanundan kıyām⁽⁶⁾ ve serîr-i salţanata varub cülûs eyledi ve şükrallah ta’ālî faķr uz’ fāya taşdıķ⁽⁷⁾ iderek dairesine işbu ĝaber mesret eşeri î’lān ve meşhur donanmasını işmarlayub⁽⁸⁾ yine cāriye-i mezkûrenün yanuna varub “Ey maĝbûbe-i canum vay asayiş revānum ben senden⁽⁹⁾ ricā iderüm ki şol şeyi baña ta’rîf eyle ki şimdi kāmîl bir sene senüñle geķünüb⁽¹⁰⁾ nevm ve kıyām ve teenûs ve egil ta’ām itmekde olduĝumuz ĝalde yine senden bir kelime istimā’⁽¹¹⁾ idemedüm ne sebebe mebni ol keyfiyet hâşıl olmuş.” didi. Şehrazād ĝikāyeden bu maĝale⁽¹²⁾ geldükde şabāh-ı taķrib itdüğünü görmekle tekmîl-i ĝikāye idüb ĝikāyāt ‘acîbe-i⁽¹³⁾ âtibeü’z-zikri daĝı diĝer şibbe ibķā ve şāh ile ĝevā bekāha ĝirüb şafā⁽¹⁴⁾ ve rāĝat ile virüb kıaldır işbu ĝikāye-i ‘acîbenüñ cild-i rāb’i⁽¹⁵⁾ bunda ĝitām bulmaĝla yedi yüz elli brinci gice cild⁽¹⁶⁾ ĝāmsüñ ibtidāsında şabt şaĝife-i⁽¹⁷⁾ beyān kıılınacaķdur vaşlı allah⁽¹⁸⁾ ‘ali seyd nā Muĝammed⁽¹⁹⁾ ve āle ve şaĝibe⁽²⁰⁾ ve sellem.

[521b] ⁽¹⁾ **YEDİ YÜZ ELLİ BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Ehl-i istîşâre mücib İ'tiyâr ve tertîb seyir ve hareketle müstevcib hayret evveliü'l-başâr ⁽³⁾ olan takvîr-i leyl ve nehârûñ balt'aķib birbirine hâlef olmaları temşiyete kadar muhtâr olub ziyâ ⁽⁴⁾ rûz-ı inķizâ ile gün mekândan mefrûz ve zâlâm-ı Şeb 'amûd hamiyesini vaŐt-ı ufķa merkûz ⁽⁵⁾ eyledükde Şehrazâd Şirin nejâd Melik Őehirmâne hikâye söylemesini İ'tiyâd itmege gice-i ⁽⁶⁾ sâlefde naķl itdügi hikâyenüñ tekmiñine Şürü' idüb dir ki: Çün Melik Őehirmân Şâh ⁽⁷⁾ câriye-i mûmâ-ileyhden temâm bir sene 'adm tekellümünden suâl eyledi câriye Melik ma'lûmuñ ⁽⁸⁾ olsun ki ben ğarîbeü'd-diyâr ve müfâreķat ehl ve Şan ile derûnum esîr inkisâr oldu zîrâ benüm ⁽⁹⁾ ismim Celnârü'l-Bahrdur ve pederüm deryâ melûkundan olub vefât itdükde salţanat ve devleti bize ⁽¹⁰⁾ biraķdı.

Günlerde bir gün civârımızda olan biri üzerümize hücüm ve elümüzden salınţatı alarak ⁽¹¹⁾ bizi Melikimizden mehrûm eyledi ve benüm Şâlih nâmında bir birâderüm ile vâlidem olub anlar ile ⁽¹²⁾ bir miķdâr çekiŐdügümden rûy-ı zemîne çıkub kendümi ibnâ-yı beŐerüñ birine virmek murâd ⁽¹³⁾ itdüm sâhil-i bahrda oturur iken yanuma bir recl gelüb beni menziline götürdü ve nefsimde ⁽¹⁴⁾ mülâhaza iderek başına bir depme urdum ki helâk derescesine vardı pes merķüm ğazaba ⁽¹⁵⁾ gelüb beni saña getiren âdeme firûhat eyledi zîrâben senüñ Şiddet-i muħabbetüñ ve kemâl-i mevdetüñi ⁽¹⁶⁾ görmemeŐ olaydum sende daħı bir sâ'at kadar oturamaz idüm ve kendümi Şol pencereden ⁽¹⁷⁾ deryâya atub giderdüm bâ huşuş senden hâmile olduğumdan Şâyed ehl ve aķrabâm beni ⁽¹⁸⁾ taŐdîķ itmezlerde başka Őübe nisbet iderler işte benüm keyfiyetüm budur didi.

Melik ⁽¹⁹⁾ câriyenüñ kelâmını işitdükde elinden öpüb andan müteşekkîr oldu "Vay nûr-ı 'aynum! [522a] ⁽¹⁾ Ben senün müfâreķatıña ķudret ve Őaķatim yoķdur işte sen dünyâda benüm naŐîbim sen femyâ ba'd ⁽²⁾ benden müfâreķat idecek yer ķalmadı." didükde Celnâr "Efendüm Şimdi vaz'i hâmilum taķrib ⁽³⁾ eyledi ve benüm ehl ve aķrabâm gelüb velâdetime hâzîr olmaları İcâb ider zîrâ deryâ hârunları ⁽⁴⁾ zemîn-i nesvânı gibi degüldür ve ehlim hâzîr olduklarında benüm râhatum hâşıl olur." didi.

Melik ⁽⁵⁾ "Bunlar zemîne nice çıkabilürler?" Celnâr "Efendüm biz rûy-ı deryâda zemîn gibi üzerine yürürz ⁽⁶⁾ ve aşlâ İŐlânımız ve bu keyfiyet Hâzret-i Süleymân 'aleyvessellemuñ hâteminde yazılan esmâ-i ⁽⁷⁾ 'izâmuñ bereketidür benüm aķrabâm

geldükde bizde bitavtet idemezler lakin ben anlara ⁽⁸⁾ ne söyler isem sen kelāmım taşdıķ eyle zīrā sen beni para ile iştirā itdigün ve Melik ⁽⁹⁾ ibn-i Melil oldıgün ifāde iderüm.” didi. Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb ⁽¹⁰⁾ süküt eyledi.

(11) **YEDİ YÜZ ELLİ İKİNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Melik cārīyeye “Sen ne ister iseñ it ben senün sözüñden ⁽¹³⁾ çıkamam.” didi. Cārīye “Ey Melik! Biz gözlerimizi şu içinde açık ve güneş ve Kāmer ve naħbümü ⁽¹⁴⁾ müşāhede iderüz ve hālımız rüy-ı zeminde olanlar gibidür deñizde olan maħlūkāt rüy-ı arzda ⁽¹⁵⁾ bulunmaz.” didi. Ba’de mūmā-ileyh iki parça ‘avdet aġacı çıkārub baħūrdānlıġa atub ⁽¹⁶⁾ ġayr-ı mefhum kelām ile tekellüm ve ‘azīmet itmege başladı bir laħzadan soñra deryadan büyük ⁽¹⁷⁾ duman zuhūr itmege başladuķda Celnār Melike “Efendüm kalk bir tarafta muħtefī ol ki birden bire ⁽¹⁸⁾ seni görmesünler ve sen anları müşāhede idüb sür muħtelafalarını görürsün.” didükde ⁽¹⁹⁾ kalkub bir maħalde muħtefī oldu anlara nazār iderek turdı.

Mūmā-ileyh ‘azīmet iderek ta deryā ⁽²⁰⁾ nemūc idün içinden ġāyet cemilü’ş-şüre māh-ı āsumān gibi hemşiresine müşābe bir civān ⁽²¹⁾ nūmāyān ve anuñla bir ‘acūze-i şimţā ve beş cemīle hūsnā kızlar çıkub Celnār’uñ yanuna geldiler. ⁽²²⁾ Celnār anlara kıyām ve hezār-ı ferħ ve sürūr ile karşıladuķda anlar daħı Celnārı bilüb mu’āneķa ⁽²³⁾ ve takbīl itdiler ve aġlamaġa başlayub “Ey Celnār sen niçün bizi terk idüb gıtdük ve bunca ⁽²⁴⁾ müddet ġāib ġalub bizi aramaduk senün firāķuñ içüb dünyā başumıza tar oldu ve bī- ⁽²⁵⁾ rāħat ġalduķ.” didüklerinde Celnār ellerini būs ve hikāyesini ibtifāsından ⁽²⁶⁾ aħribe ġadar nice olduğunu ve şimdi şāh ve şehzād-ı mu’teber bir Melik ibn-i Melil yanında ⁽²⁷⁾ olduğunu ve andan hāmle olub ziyāde muħabbet itdügünü söyledükde birāderi “Ey hemşire ⁽²⁸⁾ gel seni memleketimize götüreyüm.” didi. Melik muħtefī oldıġı yerden bu kelāmı işıtdükde ‘aklı ⁽²⁹⁾ başından gidüb şāyed anlar ile gider diyü ġavf ve ġaşbete düşdise de Celnār bu kelāma ⁽³⁰⁾ cevāb olarak ġarındaşına “Ey birāder! Şimdi benüm zevcem bu ülkenün pādīşāhidur ve ā’ķil ve kāmīl [522b] ⁽¹⁾ bir pādīşāhdur ve baña vafir muħabbeti vardur ma’ hezā evlādı olmamaġla benden gelen evlād anuñ vāriş ⁽²⁾ Meliki olur ve ġayır ve iħsānı üzerüme çok olduğundan andan infişālum münāsebeti yokdur ⁽³⁾ ve elħamdü’l-illah ben deryā pādīşāhunuñ duħteri ve zemīnün ĩ’zam melūkşnün zevcesiyim ve allahu ⁽⁴⁾ ta’āliden

ricā iderüm ki baña bir gulām ‘ināyet idüb pederinüñ vāriş-i taht ve tācı olsun.”⁽⁵⁾ didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taqrib itdügünü görüb süküt⁽⁶⁾ eyledi.

(7) **YEDİ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

(8) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Celnār’uñ birāderi mūmi alihānuñ kelāmını işitdükde “Ey⁽⁹⁾ Celnār sen kader ve menziletüñi bizde ne vecede olduğunı bilürsün biz senüñ rāhatıñı isteriz mādem ki⁽¹⁰⁾ sen rāhat ve şafā hāletindesün biz seni rāhatlıġından mahrūm itmeziz.” didüklerinde Celnār “Ey⁽¹¹⁾ birāder! Ben allaü’l-ħamd kemāl-i rāhatdayum.” didügünü Melik işitdükde mesrūr olub Celnār anı⁽¹²⁾ sevdiğini bilüb muħabbeti müjdād ve sa’ini müşekver eyledi.

Ba’de Celnār misafirlere ta’ām⁽¹³⁾ işmarlayub egil itdüklerinden şoñra mūmā-ileyh “Ey Celnār! Senüñ zevcüñ ġarīb ādemdür⁽¹⁴⁾ ve biz anuñ sarāyına ħaberi olmaqsızın girüb ta’āmını tenāvül idüb yüzini görmedük⁽¹⁵⁾ ve aramızda tuz ve etmek ħaqqı ħāşıl oldı siz niçün anı yanımıza da’vet itmedük ki bizüm ile⁽¹⁶⁾ görüşün.” didüklerinde Celnār ħatırlarını alub derħāl kıyām ve Meliküñ muħtefi oldığı⁽¹⁷⁾ yere varub efendüm ehl ve akrabām ile vukū’ bulan muħāveresinüñ ħaqqkünda azhār itdügüm⁽¹⁸⁾ medħ ve senā mesmü’ñ oldı mı?” didi.

Melik “Allahu ta’āli senden razı olsun şimdi senüñ⁽¹⁹⁾ kader ve muħabbetüñi bildüm.” didükde Celnār “Ey efendüm ben senüñ ‘azīm-i muħabbetüñ ve şedīd mevdetüñ⁽²⁰⁾ ve senden gördüğüm laţif ve ihsānı ferāmuş idemem ancak şimdi senden ricā iderümki⁽²¹⁾ taşraya buyurub akrabām ile görüşe sen zīrā senden müteşekkürlerdür ve senüñ mülākātıñı⁽²²⁾ taleblerdür.” didi.

Melik sem’ā ve tā’a diyüb anuñla kıyām iderek mūmā-ileyhüñ yanuna çıkub⁽²³⁾ selām virdi anlar daħı hezār-ı talţif ile muķābele idüb oturdılar ve yanunda misāfir olarak⁽²⁴⁾ otuz gün kalduġdan şoñra maħallerine varmağı isteyüb Meliküñ ve Celnār’uñ ħatırını⁽²⁵⁾ alarak gitdiler. Pes Celnār bir kaç günden şoñra mi’ād ħamlini ħitām bulub māh⁽²⁶⁾ āsumān gibi bir gulām toġurdı Melik ol mevlüd ile ġayet mesrūr ve şehir donanması sibāriş⁽²⁷⁾ idüb velādetüñ yedinci günü Celnāruñ birāderi ve ‘amm zāde duħterleri ve vālidesi geldiler⁽²⁸⁾ Melik anlara mülākāt ve hezār tekerrim ile muvākāt idüb oturdılar. “Melik ben oġlumuñ ismini⁽²⁹⁾ koymadum size müntezer kaldum ki siz teşrif idüb ismini birlikde kıyalum.” diyüb⁽³⁰⁾ ba’dü’l-müzākere

müvādūñ ismini bedr basım nāmıyla tesmiye itdiler. Şehrazād hikāyeden bu maḥale (31) geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

[523a] (1) **YEDİ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

(2) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ba'de Celnār'ıñ birāderi şālihü'l-baḥrī ḡulāmı alub (3) pencereden deryāya itilüb şu üzerinde yürüyerek gözlerinden ḡāyib olduğda Melik oḡlı (4) için ḡavf idüb Celnāra baḡub “Nice olur?” didi. Celnār “Efendüm sen oḡluñ için (5) mi ḡavf itdüñ?” didi. Melik “Evet.” diyü cevāb virmekle Celnār “ḡavf itme aḡlā (6) oḡluma bir zarar ḡāşıl olamaz ve şimdi anı şāḡihā ve sāl mā götürecek gelir.” didi. (7) Bir sā'atdeñ soñra deryā ḡalḡalanmaḡa başlayub içünden şālihü'l-baḥrī ve elinde ḡulam zuhūr (8) idüb uçarak geldi ve Melike ḡālibā sen oḡluñ için ḡavf itdüñ ve şimdi oḡlum (9) deñizde telef olur diyü zann itdüñ didükde Melik “Evet efendüm.” demekle şālihü'l-baḥrī “Ey (10) Melik! Ben anı alub bizde mahūd bir sürme ile gözlerini sürmege femā ba'd gerek ḡarḡ (11) ve gerek ḡarḡdan ḡav idemez ve şimden soñra deryāya girse bile ḡarḡ olamaz.” ba'de (12) ḡoynundan memhūr bir muḡfaza çıkārub mahrībī çözüb derünunda olan eşyāyı (13) oḡada dökdükde afitāb gibi şa's'elü yuvākīt düşdi ki her biri bir devlet (14) ḡazinesini deḡer ḡatta içlerinde deve ḡuşunuñ yumurḡası kadar incüler var idi ve zümürd (15) ve yāḡūtuñ budaḡlarından bir ḡac ḡazīb daḡı var idi.

“Vay Melik! Biz bunları size hediye (16) götürdük zīrā bu muḡavele şeyleri bizde çoḡdur ve iyüsini buluruz ve femyā ba'd her vaḡit bunuñ (17) gibi cevāhir-i nefise size getirürüz.” didi. Melik Celnār'a “Ben senüñ birāderüñden maḡbüb (18) ḡaldum zīrā bu götürdüḡi şeylerüñ biri benüm ḡazīnelerimi deḡer sen anlardan teşekkür it.” didi. (19) Celnār birāderi şālihü'l-baḥrīye dönüb ḡāyet teşekkür eyledi ve cümlesi Meliküñ ziyāfetinde (20) kırḡ gün kadar ḡalduḡdan soñra maḡrlarına varmaḡ için Melikden istīzān itdiler ol daḡı (21) maḡal ve menzil sizüñdür diyerek ayaḡa ḡıyām ve birbirini vedā' idüb deryāya atilub (22) gitdiler. Şehrazād hikāyeden bu maḡale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt (23) eyledi.

(24) **YEDİ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ GİCE**

(25) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Bir ḡac günden soñra yine ziyaretine geldiler ḡāşılı bu vece (26) üzere aralarında ziyāfet ve ziyāret eksik olmayub

muhabbetleri müjdād olurdu fāmā ⁽²⁷⁾ Bedir Bāsım hezār ‘iz ve nāz ile terbiye olub seni on beş seneye bālīg olduğda hūsn ve cemālī ⁽²⁸⁾ müjdād ve şa’ş’e nūr maḥāsını mücib ḥayret ‘ibād olub ‘ulūm edebiye finūn ḥarbiye ⁽²⁹⁾ ve kevā’id siyāsede daḥı bālīg mūrātib nihāyet vāşıl mu’āric gāyet olmağla hūsn ‘ali ⁽³⁰⁾ hūsn iktişāb idüb ma’şūk nişā ve ricāl ve maḥbūb ḳalub ve mergūb imāl oldı pes ⁽³¹⁾ pederi oğlı Bedir Bāsım ḥad nihāyete vāşıl olduğunı görüb cümle erkān-ı devleti ve kalāy [523b] ⁽¹⁾ salṭanatını aḥzār ve oğlını şaḥib-i taḥt ve tāk idüb kendüsi kibrisini ḥesabıyla ‘ibādeti ⁽²⁾ tefriğ ve iştiğāl ideceğini ifāde itdükte anlar daḥı derūnlarında merḳūz olan muhabbetlerine ⁽³⁾ nazār arvī rızā ve ḳabūl göstermeleriyle derḥāl oğlını taḥt salṭatına iclās ⁽⁴⁾ ve cümlesinden aḥz bī’at idüb şağında vuşūlunda ṭurub emir ve nehey ve tevliye ⁽⁵⁾ ve ‘azl ve icrā-yı dād ve ‘adl itmege başladı ba’de vālidesine varub girdükde Celnār oğlı ⁽⁶⁾ lābis tāk ve Melik ve salṭanat ile nāil ibtihāc olduğunı gördükde ayağa ḳıyām ve ferzendeniñ ⁽⁷⁾ salṭanatıyla mesrūr ve ḥaiz ibtisām oldı.

Hāşılı Bedir Bāsım serīr-i salṭanatda mütemkin ⁽⁸⁾ ve icrā-yı ‘adl vedād ile merfū’ü’l-ma’lum olub bir ḳac seneden şoñra pederi ḥastalanub ⁽⁹⁾ keyifsizliğı müstemer olub bir ḳac gün esīr firāl olduğdan şoñra şüb-ı ḥayātdan ⁽¹⁰⁾ meslūb vedār-ı ‘uḳbāya ṭaleb ve maṭlūb olub merḥūm olduğda gerek zevcesi Celnār ⁽¹¹⁾ ü’l-baḥriye ve gerek oğlı vesāir erkān-ı devlet ve ahālī maḥzūn olub ḥasretler müstemir oldı ⁽¹²⁾ ve Celnār’uñ aḳrabāsı gelüb Bedir Bāsıma “Ey Melik ḥūzn ve teessūf nesvānuñ işi olduğundan ⁽¹³⁾ mā’idā melūka aşlā yaḳışmaz size böyle ḥūzn ve teessūf lāyīḳ degildür ‘aliü’l-ḥuşūş sizüñ ⁽¹⁴⁾ gibi ferzend biraḳduğundan mevt itmemüş gibidür diyü Bedir Bāsıma naşīḥat eyledi. Şehrazād ⁽¹⁵⁾ ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(16) **Yedi Yüz Elli Altıncı Gice**

⁽¹⁷⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Mūmā-ileyh Bedir Bāsım aḳrabāsınıñ naşīḥatiyle ⁽¹⁸⁾ ā’mil olub mānem lebāsını nez’i ve ḥamāma duḥūl ve tāk-ı salṭanatı giyüb taḥtına ⁽¹⁹⁾ cülūs ve icrā ey ḥakim ve iḥkām idüb divān ittiḳzā itdükte ṭayisiyle ⁽²⁰⁾ ḥareme girüb vālidesine varub oturdılar ve aḥşām ṭa’amını idüb bir miḳdār ⁽²¹⁾ şoḥbet itdükten şoñra Bedir Bāsım maḥaline gidüb uyudu ve Celnār-ı baḥriye biraderiyle oturub ⁽²²⁾ şoḥbet ider ḳaldılar lakin Bedir Bāsım uyumuş olduğunı zann idüb şālīḥ hemşiresine ⁽²³⁾ “Ey ḳarındaşım! Ben bir şey söyleceğüm şöyle ki oğluñuz

Bedir Bāsımuñ seni yigirmi seneye ⁽²⁴⁾ vuşul buldı iktizā idir ki küfe olarak aña melük deryā duhterānından bir kız tezvīc idelüm ⁽²⁵⁾ zīrā Melik zevcesiz olamaz andan bir Şehzāde peydā olsun ki taht ve tācına vāriş ola.” ⁽²⁶⁾ didükde Celnār “Ey birāder! Vāk’ā buyurduğūñ şey lüzūmlıdur lakin şimdi ki hālde oğluma şāyān ⁽²⁷⁾ olan melük bahriyenūñ duhterlerinden kimi münāsib görürsen baña ifāde kııl zīrā ben anları ⁽²⁸⁾ bütün bilürem.” didi.

Şaliḥ-i Baḥrī duhterānı ta’dād itmege başlayub ne kadar Melikūñ duhteri ⁽²⁹⁾ var ise birer birer ‘ad itmüş Celnār bunlarūñ cümlesini beğenmedi Şāliḥ “Ey hemşire benüm hātrımda ⁽³⁰⁾ bir kız vardur lakin sen ibtidā oğluñı yoqla eger uyumuş ise saña ifāde iderüm zīrā ⁽³¹⁾ eger uşafını işidürse muṭlakā semā’ ile ā’şık olur ve ol huşūşundan ta’b [524a] ⁽¹⁾ ve meşakḳat bulur zīrā ā’şık (arapça ibāre) ⁽²⁾ (arapça ibāre) dimüşdür ya’ni “İbtidā-yı emrinde azıcık şu gibidür belki bir yudum mişāyesindedür ⁽³⁾ lakin temkin ve derūn-ı ā’şıkta taḥkim itdükde gāyet geniş ve vās’i deryā olur ve insānuñ hālī ⁽⁴⁾ ‘acāibdür ba’z hālātda semā’ ile ā’şık olur netekim şā’ir (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) dimüdür ya’ni ben maḥbūbımı uşāf ve muḥāsını ⁽⁶⁾ yanuma zıkr ve İrād olunduğda anı görmeksizin ā’şık ve maḥub şāduḳ oldum netekim ba’z ⁽⁷⁾ hālātda kulak gözün ol ā’şık olur.” dimekdür. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı ⁽⁸⁾ takrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(9) **YEDİ YÜZ ELLİ YEDİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ şehazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes Celnār oğluna varub yoqladı ve uyḡuda ⁽¹¹⁾ olduğumı gördi lakin Bedir Bāsım aşlā hevāba varmayub aralarında dermeyān olan şoḡbetlerini ⁽¹²⁾ bütün bütün mesmū’ı olub kendüni uyumul gibi gösterdi “Çün bunlar mūmā-ileyh ⁽¹³⁾ büyüdüğünü zann itdiler ol muḡgise olanı baḡş itdiler ve Şāliḥ bu didüğüm kızūñ ⁽¹⁴⁾ ellik semendlik duhteri Cevhere nām Melike ki anuñ ḡısn ve cemālī naḡırını yoḡıdı.” diyüb ⁽¹⁵⁾ mūşāf kāmile ve muḥāsen ḡāmilesini İrād itdükde Celnār o kızını pesend ve oğluta lāyıkā ⁽¹⁶⁾ bir görüb vallaha ben anı görmüş idüm fiü’l-vāḡiḡ naḡırını yoḡdur ama Bedir Bāsım zāyisi ⁽¹⁷⁾ Şāliḥ-i Baḥrī ol duhterūñ vaşfını zıkr ve ta’dād itdükce mūmā-ileyh kızın şaḡış fikrinde ⁽¹⁸⁾ tecessüm iderek derūn-ı dilden semā’i ile ā’şık ve ateş muḡabbetiyle derūnı muḡterik oldı.

Ba'de ⁽¹⁹⁾“Şālih “Ey hemşire! Ancak Melik Semendil ġāyīb aħmak bir zātdur kōrķarum bizi red ve ġuṭbemizi ⁽²⁰⁾ ķabūl idemez lakin ben bir kere yanuna varub duḡteri isterem virürse febhā yoķ imtinā’i idersed ⁽²¹⁾ keyfiyeti bilüb başķa ķız bulalum.” diyüb ķat’a kelām itdiler şabāħ olduķda Bedir Bāsım ⁽²²⁾ ‘aşķını ketm idüb ṭabī ile konuşarak kaldı ba’de Şālih-i Baħrī ġal sebiline gitmege ⁽²³⁾ mi ām itdise de Bedir Bāsım izn virmeyüb “Gel bir miķdār baġķeye varub keşṭ ve ġüzār ⁽²⁴⁾ idelüm.” diyerek anı baġķeye alub girdiler ve bir dirġat dābesinde oturub şoġbet iderek ⁽²⁵⁾ ķaldılar lakin Bedir Bāsım şiddet-i ‘aşķından ah serd idüb ā’şık olduğuna delil Semendil ⁽²⁶⁾ ķızına maġub ve ismine mütezmin şı’irler inşād iderek ķalmaġla Şālih-i Baħrī keyfiyeti ⁽²⁷⁾ ġörüb Celnār ile itdügi mükāleme bedr-i basmuñ mesmū’ı olduğunu fehm eyledi. “Vay Melik! ⁽²⁸⁾ Sen Melike-i Mücevhereye dāir vālideñ ile vuķū’ bulan şoġbetimizi işitdün mi?” didi. ⁽²⁹⁾ Şehrazād ġikāyeden bu maġale geldükde şabāc-ı taķrib itdüğünü ġörüb sübāc-ı taķrib itdüğünü ġörüb sükūt ⁽³⁰⁾ eyledi.

(31) **YEDİ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ GİCE**

[524b] ⁽¹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Melik Bedir Bāsım ṭayısına “Evet kelāmüñizi işitdüm ve ol ⁽²⁾ duḡterü uşāfeti düş itdüğüm gibi derün-ı dilden ā’şık olub helāka müşerref oldum ⁽³⁾ siz hemān derdime dermān aramaġa başlayuñ.” didükde Şālih “Ey oġul gel ibtidā-yı emirde ⁽⁴⁾ vālideñe varub andan izin alalum ba’de senüñle gidüb şol maşlatuñ temşişse baķalum zīrā aña ⁽⁵⁾ ġaber virmez iseñ bize ṭarılır ve memlket şāhdan ġālī ķalır.” didi.

Bedir Bāsım “Ey ṭāim! Ben ⁽⁶⁾ valideme varub senüñle gidecek mi döyler isem bahr-ı ġāl mān’i olur gel buradan gidelüm.” ⁽⁷⁾ diyü ricaya ķalkışduķda isti’anet bā allah diyüb parmaġından ġātimini çıkarub Bedir Bāsımuñ parmaġına ⁽⁸⁾ ṭaķub ve “Siz bunı ṭaķıña ki bizüm gibi şu içünde gide bilürsün zīrā bu ġātemüñ üzerinde ismim ⁽⁹⁾ allah-u ā’zım yazılıdur.” diyüb ikisi ma’der yaya ṭalub gitdiler ve büyük vālidesine ġötürüb ⁽¹⁰⁾ ġikāyelerini Bedir Bāsım Melik semendlik duḡteri Melike-i cevhereye ā’şık olduğunu ve atı pederinden ⁽¹¹⁾ istemek için geldüğünü ifāde itdükde mūmā-ileyh şāliħe ṭarılıb “Ey oġul sen ġaṭa ⁽¹²⁾ itdük ki Melike-i cevherenüñ nānımı Bedir Bāsım ġuzūrında zıkr itdük zīrā Melik Semendil ⁽¹³⁾ aħmak ve cabbār ve ķālilü’l-‘aķl olduğunu bilürsen ve şiddet-i kibretten ķızını kimseye virmesini ⁽¹⁴⁾ istemeyüb ġatta melūk deryadan bir kaç pādişāħ Şehzādeleri için istemüşler ise de ⁽¹⁵⁾ ġ’tizār bardayı aźħār

iderek virmesinden imtā' eyledi. “Ḥavf iderüm ki biz andan isteyübdē⁽¹⁶⁾ men' iderse münkesirü'l-ḥāṭır aluruz.” didükde Şālīḥ “Ey vālide! Nice idelüm Bedir Bāsım⁽¹⁷⁾ derd-i ‘aşla mübtelā oldu bahr-ı ḥāl bir kere varub isteyelüm ve bezl-i emvāl itīzā iderse⁽¹⁸⁾ virelüm zīrā Bedir Bāsım Melik ibn-i Melike Őimdi Őaḥib-i taḥt ve tāḥ oldugundan mā'idā⁽¹⁹⁾ ḥüsn ve cemāldē daḥı mümtāzdur ḥāŐılı ben bu ḥuŐūŐda bezl-i cān iderüm.” didi.⁽²⁰⁾ Őehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde Őabāḥ-ı tarib itdügünü görüb süküt⁽²¹⁾ eyledi.

(22) ***YEDİ YÜZ ELLİ TOUZUNCİ GİCE***

⁽²³⁾ Őehrazād kelāma aaz idüb dir ki: Őālīḥ-i Baḥrī vālidesine “Ben bezl-i cān iderüm varsun ne⁽²⁴⁾ olursa olsun.” didükde vālidesi “Ey oul cünki böyle dersin Melik mezküre⁽²⁵⁾ mülābet ile mu'āmele ıl.” didi. Őālīḥ semā ve tā'a diyüb āyet byük hediye alub⁽²⁶⁾ ve ulmānından bir a ulām istiŐḥāb iderek Melik semendle gitdi.

VuŐul bulduda istizān⁽²⁷⁾ idüb yanuna duḥul ve hediyesini tadīm idüb tırdı Melik mezkür hezār tatīf ile⁽²⁸⁾ Őālīḥi abul ve cülüs ile emir idüb “Ey Őālīḥ! Ḥācetüñ nedür?” diyü suāl ol daḥı ba'd⁽²⁹⁾ ü'd-du'ā “Efendüm fi'ü'l-vā'a ben sizden bir ḥācetüm vardur umarum ki müsā'ade buyurub bu ullarını⁽³⁰⁾ mesrürü'l-ḥāṭır idesün.” didi. Melik “Ey Őālīḥ! Söyle nedür ol ḥācetüñ baalum görelüm.” didi.⁽³¹⁾ Őālīḥ ayaa ıyām ve zemīni būs idüb “Ey Melik! İ'zamü'Ő-Őān benüm maṭlūbum senüñ elüñdedür [525a]⁽¹⁾ ve ben pādiŐāḥımı maḥal-i Őey ile teklīf idemem zīrā benüm maṭlūbım kerüme ızı yeenim⁽²⁾ Bedir Bāsım tezvīc itmekdür zīrā mümā-ileyḥ ḥüsn ve cemāldē yektā ve lütf ve Kemāldē bīhemtā⁽³⁾ oldugundan mā'idā kerümü'l-ḥalā ve Őāḥib-i tāḥt ve tāc bir Melik bin Melikdir.” didükde Semendil⁽⁴⁾ Őu kelāmdan tehvür idüb Őālīḥ'a “Cānım senüñ ‘alın nereye gitdi sen añı kerimeye⁽⁵⁾ nice kefvē olacaını mülāḥaza itdide gelüb benden istersen senüñ ader Őānuñ bu maāma⁽⁶⁾ nice iriŐdi bu meŐellü kelāma taŐdi idüb cesāret eyledüñ.” didükde Őālīḥ'a “Ey Melik!⁽⁷⁾ Ben senüñ ızın nefsum iün istemedüm ben añı Melik bin Meliküñ bir zāta taleb itdüm⁽⁸⁾ ma' hezā kendüm iün istemüŐ olaydum yine bizi münāsib görürdüñ ve kefvē olduumuzu⁽⁹⁾ bilürsen eger Őimdi siz Meliksüñiz Bedir Bāsım daḥı Melikdür ve pederi meŐḥür ā'lim olan seḥr⁽¹⁰⁾ mān Őāḥdır ḥāŐılı gerek devlet ve Őaṭanat gerek Bedir Bāsımuñ ḥüsn ve cemāl cihetierinden⁽¹¹⁾ senüñ ızıñ añı kifvedür ve ıza göre zevc lāzımdür zīrā ḥükemā dirler ki ıza göre iki Őey⁽¹²⁾ lāzımdır zevc yāḥüd ırdır.” didükde Melik-i

Semendil ŧühūd ve ġazī ‘avlūnub “Bire köpek senūñ ⁽¹³⁾ ne ħaddin vardur ki böyle laķırdı ile beñi muĥāṭaba idersün.” diyüb ve ġulmānuna elūñ ŧol kelbi ⁽¹⁴⁾ ḳatil idūñ diyü emr eyledi. ŧehrazād ħikāyeden bu maĥale geldükde ŧabāḥ-ı taķrib itdügünü ⁽¹⁵⁾ görüb sükūt eyledi.

(16) **YEDİ YÜZ ALTMUŧINCI ĠİCE**

⁽¹⁷⁾ ŧehrazād kelāma āġāz idüb dir ki: ŧālīḥ Melik-i Semendilin kelāmını iŧitdükde sür’atle firār ⁽¹⁸⁾ ŧitāb idüb sarāy ḳapusına ‘azimet eyledi çün ŧālīḥ Melik Semendil gitti aķrabā ⁽¹⁹⁾ ve ‘aŧireti bir yere gelüb Melik Semendil aĥmaķ bir zāndır ŧāyed ŧaliḥa zārarı ṭoķunur diyerek ⁽²⁰⁾ ġulmānlarıyla yik kiŧi ḳadar ṭoplanub arķasından gelmuŧler idi ol ħālinde ⁽²¹⁾ teŧādūf itdiler silāhlarını alub sarāya hüçüm ve ŧālīḥi taḥliŧ itdükden ŧoñra ⁽²²⁾ Melik Semendile varub üzerine hüçüm itdüler “Her ne ḳadar Melik müŧār-ileyh ġulmān ve ħāzır olan ⁽²³⁾ ā’vānını çağırub beni taḥliŧ idūñ.” diyü çağırduysada böyle vāk’aya mütāhib ⁽²⁴⁾ olduķlarından nāŧı ŧālīḥ’ūñ cemālinden ḳaçub tāumār oldılar ŧālīḥ ol keyfiyeti görükdü ⁽²⁵⁾ Melik Semendil üzerine hüçüm idüb esir aldılar ve ellerini baġlayub ħafz itdiler çünki ⁽²⁶⁾ Melik Semendil bu vechle esir düŧdügünü duĥter cevhereye mesm’ oldı.

⁽²⁷⁾ Hemān sarāydan firār idüb deryā aṭalardan birine vardı ve bir büyük derĥate çıķub ⁽²⁸⁾ iḥtifā eyle gelem berı ṭarafa pes Melik Semendil vāk’asından firār ider ġulmān ve a’vān ⁽²⁹⁾ Bedir Bāsımuñ olduġı birden merūru ol daḥı keyfiyet-i vāk’adan suāl idüb vāk’anıñ ⁽³⁰⁾ tefŧılı ve Semendil girift olduġunu söyledüklerinde Bedir Bāsım Bu vāk’anıñ esāsı ancaķ ⁽³¹⁾ ben oluyorum ŧāyed baña bir zārar ṭoķunur diyüb hemān belā tavķıf rāh-ı firārı ṭutub [525b] ⁽¹⁾ gitdi.

Pes ŧabıķı taķdir mūmā-ileyh Melik-i Cevhere’nūñ olduġunu aṭaya sevķ idüb ⁽²⁾ oturduġı aġacın altına gelüb isrirāḥat itmek içün otrub yer üzerine ⁽³⁾ uzandüķda ḳarā aġac üzerinde ol māḥ-ı cemāli müŧāhade idü ħāṭırnda ⁽⁴⁾ seccanū’l-Melikül-ĥellāķū’l-bedi’ “Eger zannım ĥilāf itmezse bu duĥter Semendile Melikūñ kızıdır ⁽⁵⁾ ve ĥarb ve ḳava’inden firār itmüŧdir eger bu duĥter-i Melike-i Cevhere deġil ise bu andan ⁽⁶⁾ iḥsan ve icmaldır ben bunu ṭutub ĥaķıķat ħālinde suāl ideyüm ve nefsenden beni tezvıç ⁽⁷⁾ itmesini isterüm.” diyerek ayāġa ḳıyam “Vay ġāyet maṭlūb-ı anām ve maḥbūbe-i ā’ŧıķ ve müstehāmsun! ⁽⁸⁾ Kimsūñ ve bu aṭaya señi kim ġötürdi.” didükde mūmā-ileyha

Bedir Bāsım gumān tahtında ⁽⁹⁾ nümāyan olan kamer-i iltimām gibi bir gulām der şevkü'l-kıvām melih-i ālā bestām alub qaşları yaya ⁽¹⁰⁾ ve hüsünüde cemālī haddnehāye babālīg öldüğünü görüb hātırını aña meyl idüb ay ⁽¹¹⁾ ve hüsünde cemāl hadd-ı nihāyeye bālīg olduğunu görüb hātırı aña meyl idüb “Ey ⁽¹²⁾ melihü’ş-şemāil ve bāhirü’ d-delāil! Ben Melike-i cevhere yent Melik Semendilüm .”didi. Şehrazād ⁽¹³⁾ hikāye mu maḥale geldükde şābah-ı takrib itduguni görüb süküt eyledi.

(14) **yedi yüz altmış birinci gice**

⁽¹⁵⁾ Şehrazād kelāma ağāz idüb dir ki: Bedir Bāsım “Ey Cevhere seni buraya kim getürdi.” ⁽¹⁶⁾ didi. Mümā-ileyha “Çünkü Şālih Bahri a’vāniyla pederüme hücüm ve muḥārebe iderek esir ⁽¹⁷⁾ aldıkların görüdüm nefsimi kırtarmak için firār idüb buraya geldüm.” didükde Bedir ⁽¹⁸⁾ Bāsım işbu ittifāk-ı ğaribden müta’cib ve “Ben merāmıma nāil oldum bā huşuş idi esir ⁽¹⁹⁾ itdün.” diyüb mümā-ileyh “Ey bānū-yı cihan! İşte ben ol Bedir Bāsım’um ki bu zühūr ⁽²⁰⁾ iden ğavğalar benüm ve ben senün için tāht ve saltanatımı birağub bu vādilere düştüm ⁽²¹⁾ işte tağdir-i ilahi ‘acāyibdir bizi bu veche bir yere cem’ itdi gel birlikde varalum senün ⁽²²⁾ pederün teḥaliş ve señi tezvic idüb derdi miḥnetde hülās buluruz.” didi.

Merķüme ⁽²³⁾ pederi için ğayrete girüb ve nefsinde bu püşet için pederüm bu kadar rezālete düşdi ⁽²⁴⁾ ve halk arasında şān ve kıymeti mużmaḥil oldu “Muṭlağa ben bunda öfkemi alub ‘özri ⁽²⁵⁾ muḥāda’ iderüm.” diyüb Bedir Bāsım’a “Ey nūr ‘aynum! Taḥkik Bedir Bāsım sanmıyasın.” didi.

Mümā-ileyh ⁽²⁶⁾ “Evet dimege cevher nefsinde sen benüm pederümün devletini izāle itdiğin gibi allahu te’āla senün ⁽²⁷⁾ devletini izāle eylesün.” diyüb ve Bedir Bāsım “Ey efendüm senün pederini mu’āhize itme ve senün ⁽²⁸⁾ ḥağķında itdüği nā-sezā Ma’nālarda müsāmmaḥa kıl zīrā sen beni bir ğariş miğdārı muḥebbet ⁽²⁹⁾ itdiñ ise benüm saña bir arşün kadar muḥabbetüm mauzā’afdır.” diyerek ağacdan nüzül-ı hezār ⁽³⁰⁾ muşan’i kelümāt ile mümā-ileyh ilṭādub kucağladı.

Bedir Bāsım işbu ḥarf olan mu’āmelelere ⁽³¹⁾ firikte olub “Ey bānū! vallāh ṭābum şālihün zikr itdüği usāf-cemīlesinde nisbete ‘aşer ⁽³²⁾ muşardur.” diyüb cevheremin ağzından ve yanaklarından birkaç buse alduğdan şoñra cevher [526a] ⁽¹⁾ Bedir Bāsımı göğsüne zām ve üzerine bir efsün o kudukdan şoñra yüzine tükürüb ⁽²⁾

şüret-i beşeriyeden çıktıkda falan mer'ân-ı nev'inin şüretine girdükde Bedir Bâsım⁽³⁾ heyetinde taḥvil idüb gayet dilber ve güzel bir nev' marguñ nev'ite döndi. Şehrazād hikāyeden⁽⁴⁾ bu maḥale geldükde şābah-ı takrib itdügünü görüb süķüt eyledi.

(5) **YEDİ YÜZ ALTMUŞ İKİNCİ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma āgaz idüb dir ki: Cevhere “Eger pederüm anlarda esīr olmayadı ben anı ḳatlı⁽⁷⁾ iderüm.” diyüb ve ma'iyetiyle gelmiş bir cāriyeye dönüb var şol margı bir ḥālī mu'aṭış⁽⁸⁾ iṭaya ilḳa ile dönüb eline teslüm eyledi. Cāriye-i merḳūme ise Bedir Bâsım'a şefḳat⁽⁹⁾ idüb bir güzel ve menbut aṭaya getirüb bıraḳdı ve dönüb Seyyidesine geldi.

Gelelüm⁽¹⁰⁾ Şālīḳ Bahri'ye çün Semendil'ün mülkine istilā itdi Melike-i Cevhere'yi arayub bulduḳda⁽¹¹⁾ vālidesine vardı. “Vay vālide hemşiremün oğlı Bedir Bâsım nereye gitdi?” didi. ⁽¹²⁾ vālidesi “Vallaha ey oğul bilmem gitdi yeri ma'lūm degıldür siz Semendil ile ğavġa iderler⁽¹³⁾ çıḳa gitti.” didükde Şālīḳ ‘aḳlı başından gidüb vālidesine “Şimdi eger Bedir Bâsım⁽¹⁴⁾ telef ve yāḫūd Semendil a'vānından yerine dū-çār olursada añı ḳatlı ve i'dām ider ise⁽¹⁵⁾ vālidesinden maḫcub ḳaluruz.” diyü derḫāl bir ḳaç kiři aramasına gönderdi.

Birü baḫr⁽¹⁶⁾ teftiř itdiler ise de ařla bulamamaġla řālī-i maḫzūn ve maġmūm ḳaldı fāmā vālidesi⁽¹⁷⁾ Celnār bir ḳaç gün ğayb olan zuḫūr itmedükde derḫāl deryāya inüb vālidesine⁽¹⁸⁾ ve birāderine varub oġlından suāl itdi merḳūmun daḫı vaḳ'a ḥālī ifāde itdüklerinde⁽¹⁹⁾ oġlı için ḫazin-i ředīde dū-çār oldı. “Vay vālide! Ben ḫavf iderüm ki řimdi devlet⁽²⁰⁾ elümüzden ğiden rey budur ki siz Bedir Bâsım'ı arayub tecessūs iderek bulmalusınız diyüb⁽²¹⁾ ve veda' idüb aġlayarak muḳar salṭanat ‘avdet eyledi gelelüm Bedir Bâsım'a çünki ol aṭada⁽²²⁾ şüretinde ḳalmaġla ittifāḳa bir řikārcı gelüb marg-i mersūmān ḫūsn ve cemāline baḳub⁽²³⁾ begendi ve üzerine aġnı atub ṭutub “Ben bu margı ba'zı melūke götürüb taḳdīm iderüm⁽²⁴⁾ ve vafir ‘aṭiyeye nāil olurum zīrā böyle zārīf ḳuş ařlā görmedük.” diyüb ve ā'lā⁽²⁵⁾ bir ḳafese ḳoyub şehre girdükde görenleriñ ba'zısı avcıya gelüb “Sen bu ḳuşı bize⁽²⁶⁾ fūrūḫat eyle demüş iselerde avcı sen ne eyleyeceksün?” didi.

Merkūm “Añı zebih idüb ⁽²⁷⁾ egil idecegüm.” didükde şayād “Behey aħmak böyle marğ egil olunur mı var ⁽²⁸⁾ işine git ben buñı Melike getürdüm.” dyüb toğrı sarāya varub Melike taqđim ⁽²⁹⁾ itdükde Melik ol marğ bediü’ş-şekilden mütağrib olub avcıya on altün virdi ⁽³⁰⁾ ve yanunda kafesi aşub anuñla ma’cib qaldı ve Melike ta’ām sofrasını götürdüklerinde küş ⁽³¹⁾ kafesden inüb sofradan Melik ile her ta’āmdan tenāvül itmege başladuğda kuşdan müta’cib [526b] ⁽¹⁾ olub zevcesine seyr itdürmek için zevcesine gönderdi. Şehrazād hikāyeden bu maħale ⁽²⁾ geldükde şabāh-ı taqrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(3) **YEDİ YÜZ ALTMUŞ ÜCİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Melikūñ gönderdüğü gulām marğūñ kafesiyle ħareme ⁽⁵⁾ girdükde Melik’ūñ zevcesi marğı görüb hemān yüzini örtüb bir tarıka şarılıb ⁽⁶⁾ gitdi ve “Suzānları sarāyumıza niçün koyuyorsunuz?” didi. Gulam dönüb Melike ħaber virmekte ⁽⁷⁾ qalkub zevcesine geldi “Vay cānım gel niçün kaçduñ?” didükde “Bizde kimse yok mūmā- ⁽⁸⁾ ileyh efendüm size olan marğ insāndır.” didi. Melik “Hiç insān kuş olur mı?” didi.

⁽⁹⁾ Zevcesi “Olur ve bu kuş değildir bu Melik Şehirman’uñ oğlu Melik Bedir Bāsımdür añı bu şüretde ⁽¹⁰⁾ koyan Melik Semendilin kızı Melike cevheredir zīrā Bedir Bāsım’ıñ dayısı Şālih Baħri ⁽¹¹⁾ Melik Semendili esīr itdi ol daħı öfkesine binā’ Bedir Bāsımı bu heyete siħir ile koymuşdır.” ⁽¹²⁾ diyüb hikāyelerini teķellül itdi.

Melik mezkūr zevcesine “Sen añı ħilqat olasıñ ⁽¹³⁾ ercā’ idebilür müsün?” didi. Mūmā-ileyh “İderüm.” diyüb marğı bir tolaba vez’i ve bir kāse ⁽¹⁴⁾ şu götürüb üzerine bir miqđār efsūn itdükden şoñra marğūñ üstüne serpüb ⁽¹⁵⁾ ve “Sen ħilqat olunduğūñ şüret üzere ol.” diyü söyledi hemān Bedir Bāsım tıyūr ⁽¹⁶⁾ şüretinde tevħil idüb aşıl ħilqatına mu’avdet eyledi ve Melikiñ yanuna gelüb elini ⁽¹⁷⁾ būs idüb müteşekkir oldı.

Melik daħı mūmā-ileyhde aşıl hikāyeden şuāl ol daħı ⁽¹⁸⁾ vāqa’ ħālını ibtidāsından intihāya kadar bašt-ı meķāl itdigünde Melik “Ey Bedir Bāsım! ⁽¹⁹⁾ Şimdi ne esīrisün?” didi. Bedir Bāsım “Efendüm baña bir sefine ta’yın idüb memleketime

irsāl⁽²⁰⁾ idesiz zīrā ben havḫ iderüm ki şāyed memleket elimizden gider ve vālidem daḫı benüm⁽²¹⁾ ğıyāmından maḫzūn ve mahmūmdur ve nerede oldığımı bilemez.” didi.

Melik derḫāl bir seffite ta’yīn⁽²²⁾ ve cemāle levāzımātını yoğkladugundan şoñra Bedir Bāsım Melike vedā idüb ol sefineye binüb⁽²³⁾ deryāya açıldılar ve bir kaç gün mülāyim havālar ile sefer itmüş isede günlerden bir gün⁽²⁴⁾ ‘azbim kırtuna zūhūr ve şedid-i rüzġārlar esüb sefineyi bir taş üzerine düşüb parça⁽²⁵⁾ parça oldu. Bedir Bāsım bir tahta pārcasına yapuşub dalġalar ile kılkub inerek iki⁽²⁶⁾ gündən şoñra bir şehriñ sāḫiline atdı. Bedir Bāsım deryādan çıķmak merām itdiysede belde⁽²⁷⁾ etrafında kıtır ve ḫamār mauķavelesi ḫayvanlar gelüb baḫrdan ḫurūc itmesine māni’ oldılar.

⁽²⁸⁾ Bedir Bāsım ol keyfiyetden ta’cib idüb şöyle böyle diyerek bir vesile ile şehriñ⁽²⁹⁾ bir tarafından çıķub içeriye girdi ve bir ihtiyār baķķal dükkanında oturduġını görüb⁽³⁰⁾ yanuna varub selām virdükde ihtiyār “Ey oġul seni buraya kim getürdi ve nereden⁽³¹⁾ geldün?” diyü suāl ol daḫı kışşanı ifāde itdükde baķķal “Acabā saña kimse kıvuşdı mı [527a]⁽¹⁾ didi.

Bedir Bāsım “ḫayır kimse kıvuşmamuş.” didi. Baķķal gel “Ey oġul dükkanıma çıķ seni⁽²⁾ kimse görmesin.” diyü içeriye aldı ve “Elḫamdülillāḫ ki seni kimse görmedi.” diyüb⁽³⁾ ta’ām ve şarāb taķdīm eyledi. Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taķrib itdüġünü⁽⁴⁾ görüb sükūt eyledi.

(5) **YEDİ YÜZ ALTMUŞ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Bedir Bāsım egil ve şarb idüb istirāḫat⁽⁷⁾ itdükden şoñra ol pīr baķķala “Ey Bedir! Niçün benüm ḫaķķımda ḫavf ideyorsun.” didi. Pīr⁽⁸⁾ “Ey oġul! bu şehrin ḫakimi ġayet seḫāre bir ḫatundur seniñ gibi şāḫib-i cemāl ve ḫüsn⁽⁹⁾ ve kemāle olan civānān ġarbāyānuna gelüb kırķ gün kıadar anuñla üns ve inbisāt ve müvāşıla⁽¹⁰⁾ ve ihtilāt itdükden şoñra ba’zīsı eşek ve ba’zīsı kıtır ve eseb şūretine siḫir⁽¹¹⁾ ve taḫvīl idüb şālıvirür şol gördüġün ḫayvānlar bütün senün gibi insāndur anuñçün⁽¹²⁾ anlar seni gördüklerinde ḫaķķıñızda ḫavf idüb şāyed seni daḫı siḫir ider.” diyü çıķmaķdan⁽¹³⁾ men’ itdiler ve lisān ḫālleriyle var git diyü işāret itdiler ve Melike-i mezkūre siḫir ile⁽¹⁴⁾ işbu şehre müteflebe ve mālika oldu ve “İsmi Melike Lāzīdür ki ma’nāsı Şāmdur.” didi.

Bedir Bāsım⁽¹⁵⁾ ol pirden bu kelāmı işitdükde havf şedide düşüb hātrında “Ben ol belā-yı⁽¹⁶⁾ ‘azmiyeden hülāş bulana kadar telef ola yazdım şimdi atdan işid belāya düşdüm.” diyü tefüñiz⁽¹⁷⁾ ve taħsir itmege başladuğda pīr “Oğul sen havf itme zīrā melike-i mezkūre ve anuñ gibi olan⁽¹⁸⁾ sāhirlər benden havf iderler ve hātrımı alurlar hemān hamm ve ğamm terk ve dükkanımuñ kapusına⁽¹⁹⁾ çık seyr ve temāşā eyle.” didükde Bedir Bāsım elini öpüb ve “Sen benüm pederüm meşābesindesün.”⁽²⁰⁾ diyüb kan kapusına çıkub oturdı ve gelen hecene seyr ider kaldı ve her kim Bedir Bāsımı⁽²¹⁾ görürse hüsñ ve cemāliyle meftün olub baqqala gelüb suāl ider kaldılar.

Baqqal daħı⁽²²⁾ “Benüm birāder zādemdür pederi vefāt itdügünü işitdügümde haber gönderüb yanuma celb⁽²³⁾ itdüm dir.” idi. Merķūmun “Biz añunçün Melike lāzbeden havf ideriz şāyed haber gönderüb⁽²⁴⁾ sizden esīr.” didiler. Baqqal Melike Lāzib baña hürmet idüb hātrımı mūna’cāt ider benüm ile⁽²⁵⁾ münāsib olmayan şeyler idemezdir idi haşılı Bedir Bāsım ol baqqalıñ yanunda zehir cihet⁽²⁶⁾ ile memtün ve mesrūr kaldı. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü⁽²⁷⁾ görüb şüküt eyledi.

(28) **YEDİ YÜZ ALTMUŞ BEŞİNCİ GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Bedir Bāsım bir māh kadar ol pīr baqqalda oturub müsterīh⁽³⁰⁾ ve emīnü’l-hātır iken günlerden bir gün dükkan kapusunda oturur iken Melike Lāzib tañtana itmeye⁽³¹⁾ ve debdebe-yi cismiye ile alāy ile ol pīrūñ dükkanuna gelüb selām virdi ve Bedir Bāsımın yanunda [527b]⁽¹⁾ turub hüsñ ve cemālini seyir iderek kaldı dehşet hāline düşüb pīre pederi “Bu hūr ‘ayn⁽²⁾ mişāl adam civan bed ī’ti’vān saña nereden gedi?” diyü suāl baqqal daħı “Efendüm bu birāderümiñ⁽³⁾ oğludur.” didi.

Melike “Ben senden ricā iderüm ki iş bu ğulām baña virüb bu gice bizde misāfir⁽⁴⁾ olsun didükde pīr ben qorqarum şāyed sen aña seħer idersen baña ‘ahd⁽⁵⁾ ve yemīn virir şıka ki aña bir zarar işāl itmeyesin saña viririm.” didi. Melike mūmā-ileyh⁽⁶⁾ muṭlaqā birġü nā-zarar itmeyeceğine yemīn virmekle pīr Bedir Bāsımı Melike-i lāzbe teslīm eyledi.

⁽⁷⁾ Ol daħı bir esebe süvār ve hezār ‘iz ve iclāl ile sarāyına götürüb ma’iyetiyle hülütekāhına⁽⁸⁾ birlikde oturdılar ve hüsñ ve cemāliyle dildāde olub biñ can ile ā’şıqa

oldı ve hazır⁽⁹⁾ olanlar insirāf ile işāret ve Bedir Bāsım ile hālvat ve ta'ām ve işāret ve şafā ile neşvedār⁽¹⁰⁾ olduklarında Bedir Bāsım Melike Lāzb'uñ hūsn ve cemālini görüb bakındı ve derūn-ı dilden meyli⁽¹¹⁾ haşıl olub hātırında “Ben bu Melikeniñ yanunda kaldum zīrā bunuñ devlet ve sulţanı benüm⁽¹²⁾ Melik ve devletimden ziyādidir ve hūsn ve Cemāl şāhibesi dağı olmağla bir dahā yanuna gidemem.”⁽¹³⁾ diyüb şafā-yı hātır ile oturub cünbeşlerini sordılar ve ol gice ma'iyetiyle yatub⁽¹⁴⁾ vaşāl cānān ile mesrūrü'l-hātır kaldılar ikinci günde dağı la'b ve lehvāyla teselli⁽¹⁵⁾ ve hāvānında ve sāzendeleri celb idüb 'ayş ve nūş ile meşğül ve birbirinin hūsnüyle⁽¹⁶⁾ hayrān ve mezḥül kaldılar.

“Vay Bedir Bāsım! Ne dirsen bizemi memnūn olduğ yāḥūd seniñ⁽¹⁷⁾ ṭāyiñ yanunda mı rāḥatda idüñ.” diyü suāl Bedir Bāsım “Behey efendüm! Hiç cennet bakkal dükkanuna⁽¹⁸⁾ kıyās olunur mu bu huşūşa suāl 'abeş yerde.” diyü hevāb virmekle Melike gāyet⁽¹⁹⁾ memnūne olub leblerinden bir pūse alub şafālar ile meşğül oldılar. Şehrazād hikāyeden bu maḥale⁽²⁰⁾ geldükde şabāḥ-ı taḥrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(21) **YEDİ YÜZ ALTMUŞ ALTINCI GİCE**

(22) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Bu vece üzere Melike-i Lāzb Bedir Bāsım ile ünslerinde⁽²³⁾ ḳalub bir müddet geçdükden soñra günlerden bir gün aḥşām ta'ām idüb üns ve mülā'be⁽²⁴⁾ ve 'ayş ve nūş ile gice yarısına ḳadar oturub ba'de havābekāha vardılar ve şabāḥ olub⁽²⁵⁾ Bedir Bāsım uyandukda Melike lāzb ye döşeğinde olmadugunu görüb telāş itdi ve ziyāde vaḳt⁽²⁶⁾ eglendüğinden aramağa çıkub sarāyda dağı bulamamağla hemen ḥarem bāğçesine vardı ve ağaclar⁽²⁷⁾ arasında görüb tecessüs iderken ırmaḳ kenārında insān cürmünde bir dişi mürğ⁽²⁸⁾ görüb “Şāyed bu marğ Melikedir siḥir ile bu şūrete girdi.” diyüb bir ṭarafda⁽²⁹⁾ pinhān olub seyir iderken ḳaldı.

Nā-gāḥ bir siyāḥ kuş gelüb ol dişi marğe üç kere⁽³⁰⁾ muvāşala itdükde soñra ol dişi marğ dönüb sarāya geldi ve ṭuyūr heyetinden taḥvil⁽³¹⁾ idüb ma'hūd Melike lāzb zuhūr itdi Bedir Bāsım ol siyāḥ kuş insān meḥsūr [528a]⁽¹⁾ oldugunu fehm idüb kendüni göstermeyerek 'atle döşege varub yatdı ancak⁽²⁾ ziyadece kız ḳanmuş olduğundan gayretini ketm itmege muḳtedir olmayub gāzab şūretī⁽³⁾ bu nerede nümāyān olmağla

merķūme Bedir Bāsım olmağa müvāşalet itmiş idügi gördügi derk ⁽⁴⁾ itmiş ise de talṫif ve mülā'abe iderek döşekde kıaldılar ve bir müddetden şöıra kıalkub ⁽⁵⁾ kıahvealtı itdiler.

Ba'de Bedir Bāsım Melikeye “Efendüm bugün baña izin vir ‘ammuñ yanuna varayum ⁽⁶⁾ zīrā bunca müddet anı görmedüm.” didi. Mümā-ileyh “Ey nur-ı ‘aynum! Ben senüñ firāķüña tamülüm ⁽⁷⁾ yokdur her ne kıadar saña izin virdüm ise de sen çokça eğlenme.” diyüb ‘ammusına ya’ni pīr baķāle ⁽⁸⁾ irsāl eyledi.

Bedir Bāsım baķāluñ dükkana varub pīr ile konuşdı ve vāķ’a hāli söyledi ⁽⁹⁾ pīr ol kelāımı işitdükte “Ey oğul! Şām’dAn şöıra kendüñi şol melūneden gözet zīrā ol ⁽¹⁰⁾ bağçede gördiğün kıuşlar bütün anuñ meshūrlar yeder ve müvāşalat itdügi siyāh kıuş ⁽¹¹⁾ ğāyet sevgülü ve maķbüli bir gulamdur bir def’a cāriyelerüñ birine göz dikmekle aña tarılıb ⁽¹²⁾ ol heyetde kıoydı ve müvāşıla seni istedükde kedüsi marğ heyetine girüb emvāşıla ⁽¹³⁾ ider. pes sen hāline maṫl’a olduğün bildükde şimdi sen sihrinden hülāş bulamazsın ⁽¹⁴⁾ lakin mādem ki ben saña mülāhaza ideyorum sen anuñ sihrinden hāvf itme ol baña ta’di ⁽¹⁵⁾ idemez zīrā ben ‘ilm-i sihre aşınāyım lakin şimdi tövbe itdüm alaḫelāl olan eşyāda icrā ⁽¹⁶⁾ ideyorum ve bir kıaç kışi merķūmenüñ pençesinden taḫlīş itdüm ve andan hāvfum yokdur.” ⁽¹⁷⁾ didi. Şehrazād hikāyeden bu maḫale geldükde şabāh-ı taķrib itdüğünü görüb süküt ⁽¹⁸⁾ eyledi.

(19) **YEDİ YÜZ ALTMUŞ YEİNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Bedir Bāsım pīre “Nice ideyüm?” didi. Pīr “Ey oğul hāvf ⁽²¹⁾ itme sen bil ki bu şehrüñ ahālisi ateş birset ve sihir feninde bektādir faķaṫ sen bu gice ⁽²²⁾ anı gözet ve be görür sen yarın baña gel söyle diyüb gönder.” didi. Bedir Bāsım daḫı Melike-i ⁽²³⁾ mezkūrenüñ sarāyına varub mülāfi olduķda mümā-ileyh geldüğünü gördükde kıyām ⁽²⁴⁾ ve yüzünde hūsn-ü ibtisām ile mülāķāt ve yanunda iclāsı ṫa’ām getirüb ba’dü’l-tenāvül ⁽²⁵⁾ yine ‘ayş ve nūş ile meşğül kıaldılar tā neşve-i bāde ‘aķıllarına müstevli olduķda Melike “Ey ⁽²⁶⁾ nūr-ı didem! Benüm senden bir suālum vardur şaḫīḫini baña ifāde idersin şöyle ki sen dün ⁽²⁷⁾ ‘aliü’ş-şabāḫ beni döşekde bulmadığünġa bağçeye girüb ol siyāh marğ ile vuķū’ bulan ⁽²⁸⁾ keyfiyetleri gördün mü?” didi.

Bedir Bāsım “Evet gördüm ve ol hūşuşdan ğāyet kederlendüm.” ⁽²⁹⁾ didükde Melike “Ey nūr-ı ‘aynum! Vallaha ben senden ğayrı kimseye muḫabbetüm yokdur

dünyadan naşībim ⁽³⁰⁾ ancak sensün ve ol gördigün kuş benim gulāmumdur merķūm cāriyelerümün birine ‘alāka ⁽³¹⁾ itmekle anı ol şürete sihir ile tahvīl itdüm ve kāh baña nefsum anı istedikde marğ [528b] ⁽¹⁾ şüretine girüb müvāşıla iderüm.” diyüb ve gögsine zam idüb taķbīl ve mu’āniķa ile meşgūl ⁽²⁾ kaldılar.

Gice olub uyuduklarında naşifü’l-leyl şularında Melike döşekden uşulca ⁽³⁾ çıkduğunu Bedir Bāsım sazub hafīye-i ta’ķīb idüb fi’ilini müşāhede itmekde kaldı. Melike ⁽⁴⁾ ise bağçeden merūr iden ırmağın kenārına varub koynundan bir miķdār hañta ⁽⁵⁾ çıkarub nehir yüzüne eğdi ve nehir tarafundan şoyulub derhāl bendi ve senbelini çıkardı ⁽⁶⁾ bir lahza geçmezden iķdam kıriyub yetişdi Melike dānelerini alub öğütü ve bir zarfa ⁽⁷⁾ koyub hafz itdükden sonra dönüb maħal nevmine gitdi. Bedir Bāsım Melik’e gelmezden iķdam ⁽⁸⁾ sür’atle gelüb döşege girüb yatdı ol daħı gelüb şabāha kadar uyudılar ve ‘aliü’s-siħir ⁽⁹⁾ ā’detleri üzere kalķub kahve altı itdüklerinden sonra yine ‘ammusına varmağa istīzān ⁽¹⁰⁾ ve izin alub yanuna gitdükte gördüğü keyfiyetleri naķl eyledi.

Pīr baķāl işte bu vechle ⁽¹¹⁾ “Siz tevşil itmege merām eyledi lakin sen andan havf itme diyüb ‘andında maħfūz ol ⁽¹²⁾ meşellü ondan bir miķdār çıkarub kavurdu ve Bedir Bāsıma bunu sende şaklı kıalsun ⁽¹³⁾ tā ki Melike Lāzb saña ol öğütüğü unuñ seviķini yedirecek olduķda sen anı elinden ⁽¹⁴⁾ alub ne idersin it anı tenāvül itme ve bir şüretle gizlice bir tarafa ilķā idi vir zīrā ol ⁽¹⁵⁾ seviķden eğil idersin siħri saña teenīr ider.” didi Şhrazād hikāyeden bu maħale geldükde ⁽¹⁶⁾ şabāh-ı taķrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(17) **YEDİ YÜZ ALTMUŞ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şhrazād kelāma aģaz idüb dir ki: Ba’de pīr Bedir Bāsıma “Siz anuñ seviķini atdıķdan sonra ⁽¹⁹⁾ bu seviķden anı yedürmege baķ eger tenāvül itdirebilür iseñ derhāl bir miķdār şu alub ⁽²⁰⁾ merķūmenün yüzine serpüb heyet-i beşeriyeden çık ve falan şürete gir diyü söyle derhāl ⁽²¹⁾ merķūme şüretinden tenāvül idüb sevildigün şürete intikāl ider. Ba’de baña gel senün ⁽²²⁾ hālüne bir tarīķat düşünelüm.” didi.

Bedir Bāsım derhāl ol unı alub Melike-i mezkūrenün ⁽²³⁾ yanuna vardı mūmā-ileyh daħı anı gördükde kıyām idüb hezār talķīf ile mülākāt ⁽²⁴⁾ ve ba’dü’t-tefbīl ve el-mülā’ye “Efendüm bende bir miķdār seviķ vardır sen benim ile andan tenāvül eyle.”

(25) didi. Bedir Bāsım semā ve t̄ā'a diyüb ol sevīkden almuş ise de egil itmeyüb kıoyunna (26) kıoydı Melike Bedir Bāsım ol sevīkı egil itdügünü zann idüb hemān bir mīkdār Őu alub (27) yüzine serpdı “Vay puŐt! Őüret-i beŐeriyeden çık da erkek kıatır Őüretine gir.” didise de (28) Bedir Bāsım bu sözden müteeŐŐir olmamağla merkıme hemān boynuna Őarılub “Efendüm ben senüñle laııfe (29) itdün Őakıñ hāıruñ benüm için mütekdürü'l-hāııı ola.” didi mūmā-ileyh azhār beŐŐaŐet (30) idüb orada olmadı ol dağı bir vesile ile sevīkenden merkımeyı yedirüb ve yüzine Őu (31) serpüb kıatır Őüretine gir diyü söyledükde derhāl Őüret-i aŐlıyesinden infiŐāl [529a] (1) ve kıatır heyetine intikāl itdükte ağızına kum kıoymasını merām itdise de merkıme rām (2) olmamağla kıalkub pīr baqqala varub ifāde-i hāl ol dağı aña bir kum virüb var Őunu baŐına (3) taqq ve “İstedigün gibi anı teŐhīr eyledi” didükde Bedir Bāsım varub kıatı mezküre ol kimi (4) geçürüb huzūr-ı baqqale götürdi baqqal “Ey mal'üte! Hāqq ta'āli saña la'net itsün.” didi.

(5) Ba'de Bedir Bāsım'a “Ey oğul! Sen femyā ba'd bu yeldede ikāmetün biri kıalmadı hemān Şol (6) kıatıra süvār ve istedigün yere git lakin Őakıñ anı kimseye virme.” didi. Bedir Bāsım pīri (7) vedā' idüb ol kıatıra süvār olub yola revān oldu üç gün kıadar gitdülden Şoıra (8) bir Şehre vuşul ve içine duhul itdükte bir pīrezene rāst gelüb “Ey oğul nereden (9) geldük?” didi.

Bedir Bāsım “Ben Őol sāhirenüñ Őehrinden geldüm.” didükde pīre “Sen bu gice (10) bende misāfir kıal.” diyüb berāber giderler iken bir diger 'acūzeyeye rāst gelüb ol kıatırı (11) gördükde ağlamağa baŐlayub “Vay ođul' Bu kıatır benüm ođlumuñ helāk olan kıatırına beñzer (12) allah için sen bunu baña firuhat eyle didi. Őehrazād hikāyeden bu maħale geldükde Őabāh-ı (13) taqqrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(14) **YEDİ YÜZ ALTMUŞ TOKUZUNCİ GİCE**

(15) Bedir Bāsım ben anı firuhat idemem didise de 'acūze-i merkıme kıŐretü'l-hāhdan (16) uŐandırub hāıırında ben bundan çok para isteremde benden mündef'a olur diyüb 'acūzeyeye (17) eger sen bu kıatırı almaqq ister iseñ biñ altünü hāzırla didükde merkıme altünü (18) kııkarub virdi beder-i bāsım ey vālide ben senüñle laııfe itdüm didise de 'acūze bu (19) Őiehirde yalan Őöylenmez zīrā her kim yalan Őöyler ise kıatl iderler didi Bedir Bāsım nā-çār (20) olub biñ altünü aħz ve kıatırı merkımeye teŐlīm itdükte pīrezen hemān (21) kıatırın ağzından kimi nez'i ve bir mīkdār Őu ile yüzini reŐ

idüb sen suret-i ⁽²²⁾ aşliyeñe dön didügi birle kaçır taḥvil idüb Melike-i lâzeb oldı ve ol pîrezene ⁽²³⁾ mā'naça idüb birbiriyle selāmlaşdılar pes Bedir Bāsım ol 'acūze mellike-i mezkūrenüñ vālidesi ⁽²⁴⁾ oldugını selām ve kelāmlarından fehm ve ḥileleri üzerine icrā itdüklerini derk idüb firār ⁽²⁵⁾ ideyüm didise de 'acūze bir kaç def'a okuyub derḥāl giryeü'l-menẓur vir 'ifrīt gelüb Melike-i ⁽²⁶⁾ lâzeb ve vālidesi ve Bedir Bāsım alub sarāylarına götürdi.

Melike Lezb Bedir Bāsıma iltifāt ⁽²⁷⁾ vay puşt şimdi görsen gerek saña ve gerek ol pîr baḳala ne iderüm diyüb ve bir miḳdār şu ⁽²⁸⁾ yüzine atub ve ḡāyet ḳabcü'n-nazar ḳuşuñ şūretine intiḳāl ile didükde Bedir Bāsım derḥāl ⁽²⁹⁾ ḡāyet bed şūret bir marguñ heyetine taḥvil ve bir ḳafese ḳoyub cāriyelerüñ birine teslīm eyledi. ⁽³⁰⁾ cāriye-i mersūme Bedir Bāsıma şefḳat ve muḥabbet itmekle dāimā aña iḥsān iderdi bir gün ⁽³¹⁾ bir vesile ile yol bulub ol pîr baḳala varub ifāde-i ḥāl itdükde pîr "Ey cāriye! Senüñ [529b] ⁽¹⁾ bu getürdüğüñ haber için Melike-i lâzbdan Melik ve salṭanatı alub saña tevciye itdürürem." diyüb ⁽²⁾ ve derḥāl ağzıyla ḳuş gibi ötmeğe başladı hemān divār açılıb dört ḳanādli bir 'ifrīt ⁽³⁾ gelüb ol cāriyeyi alub Celnār baḫriyenüñ sarāyına getürdi.

Merḳūme daḫı mūmā-ileyh ⁽⁴⁾ yanuna girüb oḒlı Bedir Bāsıma vuḳū'bulan keyfiyeti naḳl eyledi Celnār ol cāriyeye vafir ⁽⁵⁾ 'ināyet ve iḥsān idüb şehirde mādeyi î'lān ve Bedir Bāsımuñ bulundugını aş'a ⁽⁶⁾ idüb birāderi şālihü'l-baḫrî ve cümle aḳrabāsını iḫzār ve cin taifesinden bir firḳayı ⁽⁷⁾ celb idüb sür'atle Melike-i lâzb şehrine vardılar ve oḒlını ol cariye den alub ⁽⁸⁾ siḫir ile heyet olasına red itdükden soñra ḳucaḳlayub taḳbîl eyledi ve aḳrabāsınuñ ⁽⁹⁾ cümlesi gelüb mülāḳātıyla memnūn oldılar Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḳrib ⁽¹⁰⁾ itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(11) **YEDİ YÜZ YETMUŞINCI GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki ba'de Celnārü'l-baḫriye götürdüğü î'vān ile Melike-i ⁽¹³⁾ lâzbî katl ve î'dām itdükden soñra ol pîr baḳalı celb ve Bedir Bāsım hafz iden ⁽¹⁴⁾ cāriyeyi aña tezvîc ol şehriñ ḫükümeti yedine taḳvîz idüb ahāliden bî'tanı aldı ⁽¹⁵⁾ ve memleketlerine varub üç gün donanmā-yı şehri icrā itdi ve Bedir Bāsımuñ tezvîcini isteyüb ⁽¹⁶⁾ kızları intiḫāb itmeğe başladuklarında Bedir Bāsım ben Melike-i

cevhereden ğayrı kimseyi tezvic ⁽¹⁷⁾ idemem didi hemān Melik semendli yanlarına celb ve hezār ta'zīm ile mülākāt idüb ⁽¹⁸⁾ cülüs itdükde Bedir Bāsım anuñ kızını şifāhā isteyüb ol dağı virmesini qabül itmekle ⁽¹⁹⁾ ayin melük üzere düğünü tertīb idüb güvegüye qoydılar ve birbiriyle müctem'ü'ş-şemil ⁽²⁰⁾ olub aliü'l-memāt mevşülü'r-raġbāt qaldılar diyü Şehrazād hikāyeyi tekmil itdükde başqa ⁽²¹⁾ hikāye naqline şürü' idüb dir ki:

(22) ****hikāye**** ⁽²³⁾ Ketb-i tevārihde böyle naql iderler ki qadīmü'z-zamānda 'acem melükünden Muḥammed bin seblık nām ⁽²⁴⁾ bir pādīşāh var idi ki İrān zemīni 'aliü'l-'amūm zeyt hükümetine alduqdan şoñra her sene ⁽²⁵⁾ diyār-ı hind ve send ve çin māçine ğazā ider idi ve ğāyet kerem şecā'at ve civānımız delik ile ⁽²⁶⁾ şehir teş'ār olmaġla edbā ve şī'ir onaqlan hikāyat ve iḥbāre vafir 'aṭiye ve in'ām ve ḥadden ⁽²⁷⁾ talḫif ikrām iderdi bu vechle ḥaberi şiyü' bulduġundan ḥalk eṭrāf ve eknāfindan ⁽²⁸⁾ aña gelmeġe başladılar ez cümle edeb ve tāriḫ fenninde māhir ve şāhib eṭlā' ve seyāḫat ve dūr ⁽²⁹⁾ memalik ile kesb ṭul ba'i itmüş ḥüsñü't-tācir nāmında bir recl yanuna gelmiş idi pes ⁽³⁰⁾ Melik Zārü'l-yahuñ ġāyet ḥasved baġāz bir Vezīri var idi ki Melik şiddet-i kereminden ⁽³¹⁾ dāimā müteessir olub her kime bir şey virürse kāḫisd ider idi ve ol ḥuşūşda eṭāle [530a] ⁽¹⁾ lisān iderdi ve Melik dağı ol Vezīrūñ ḫāline maṭl'a idi pes ḥüsñ tacire Melikūñ yanuna ⁽²⁾ geldükde aḫlāq ve şemāilini istiḫsān idüb muḥabbet eyledi ve kendüne nedim ḥāş ithāz ⁽³⁾ itdi günlerde bir gün anuñla tenḫā oturub "Ey ḥüsñ sen şol zeyrūñ şiddet-i ⁽⁴⁾ ḥased baġzını gördüñ mi benüm nefsum aḫlāq zemiyesinden bīrār olmuşdur eger sen ġāyet ⁽⁵⁾ ġarīb ve kimseye mesmü' olmamuş zarīf ve 'acīb bir hikāye naql idersen seni ⁽⁶⁾ vüzāret rütbesine aş'ād iderüm ve ġāyet ikrām idüb müsteşār ve meşār ve şāhib-i rey ⁽⁷⁾ iderüm eger böyle hikāye naql izmez iseñ bir dahā seni yanuma uğratmam." didükde ḥüsñ-ü tācir ⁽⁸⁾ "Efendüm quluñuza bir sene-i kāmīle mühley virürseñüz bu meşellü hikāye bulub size naql iderüm." didi. ⁽⁹⁾ Melik ḥüsna bir ḫal'at giydirüb ve "Sen var ḫāneñde bir sene otur ba'de yanuma gel de ⁽¹⁰⁾ baqayum." didi. Şehrazād hikāden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taqrib itdügünü görüb ⁽¹¹⁾ süküt eyledi.

(12) ****YEDİ YÜZ YETMÜŞ BİRİNCİ GİCE****

⁽¹³⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ḥüsñ-ü tācir ḫānesine varub ġalānından ma'temdi olan ⁽¹⁴⁾ beş ġulāmı yanuna iḫzār "Vay oġullar sizi ancak şu günüm için besledüm işte ḫācetimüñ ⁽¹⁵⁾ vaḫti geldi şöyle her birüñizi bir aḫliye gönderüb Seyfü'l-

Mülükün kışasını baña arayub ⁽¹⁶⁾ bulsun ve edbā ve fazilā ve nāklān hikāyātdan suāl iderek bulunduğı hālde ⁽¹⁷⁾ ve şāhibi para ister ise yüz altūndan biñ altūna kadar virmeklige her vechle merhaşısıñız ⁽¹⁸⁾ sizden her kim bir hikāye getirürse aña vafir ikrām ve an’ām iderüm.” diyüb her birine ⁽¹⁹⁾ beşer yüz altūn teslīm iderek birini hinde ve sende ve birini ‘acem ve çin maçine ve digeri diyār-ı ⁽²⁰⁾ ħorasāna ve biri mağrib ve biri biryeü’ş-Şāma ve Mışır ülkelerine gönderdi merķūmun ⁽²¹⁾ göreye tağılub gittiler.

Bir müddet geçdükden soñra dördü gelüb ol el-ħikāyeye ⁽²²⁾ destres olmaduklarını ifāde itdier ve Beriyeü’ş-Şāma giden ğulām damşağa varub bir kaç ⁽²³⁾ māh orada iķāmet ve hikāyeden tecessüs ve tefhiş itdise de aşla eşerini işitmemele ⁽²⁴⁾ kaç’a ümīd idüb sefere ‘azīmet idüb ħānesinden çıkar iken bir şāb imrad ⁽²⁵⁾ sür’atle şitāb itdügünü gördi ğulām “Ey civan! Sen böyle sür’atle nereye ⁽²⁶⁾ gideyorsun?” diyü suāl ol dağı “Ey birāder! bu şehirde bir rāvi hikāyāt vardır ki ⁽²⁷⁾ kabe-i semāhatında nazır bu kadar her gün bu vakitte bir kersi üzerine oturub ħalka naql ⁽²⁸⁾ ve hikāyet ider işte ben anuñ yanuna varub yer bulmak için sür’atle gideyrum zīrā ⁽²⁹⁾ yanunda çok ħalk cem’ olur didüde ğulām şāyed bunda maṭlūbum bulurum.” diyerek ol ⁽³⁰⁾ civān ile gitdi vāk’arāvī-i mezkūr ğāyet ğarīb ve zarīf iħbār ve hikāyelere ⁽³¹⁾ maṭl’a ve ‘ilm-i tāriħde bār’i bir zāt oldugunu görüb hikāyesini istimā’ ve etmām idüb [530b] ⁽¹⁾ ħalk başından tağıldukda yanuna varub elini pūs “Vay efendüm! Benüm sizden bir ricām vardır.” ⁽²⁾ didi.

Rāvi oğul “Söyle maṭlūbuñ nedür ğulām efendüm ben semer Seyfü’l-Mülükün kışasını ⁽³⁾ arayıyorum.” didükde merķūm “Oğul bu hikāyeyi kimden işidüñ.” didi. Gulam “Efendüm ben ⁽⁴⁾ bu hikāye için diyār-ı ğurbetden geldüm ve ta’rīf itdigüñ hālde ne ister iseñ virdüm.” ⁽⁵⁾ diyerek niyāz ve ricā itmekle rāvi “Ey oğul! Ben bu hikāyeyi saña yüz altūn ile firūhat ve beş ⁽⁶⁾ şart ile virdüm.” didükde Gulam “Efendüm size yüz altūndan eşvari on altūn dağı ⁽⁷⁾ virürem ve şartlarını kabül iderüm.” didi. Merķūm Gulam “Sen yarın şabāħ falan maħalede ⁽⁸⁾ olan ħāneme gel hikāyeyi saña virürem.” didi.

Gulam ol gün maħaline varub kaldı ⁽⁹⁾ şabāħ olduĝda yüz on altūni alub rāvi mezkūruñ ħānesine vardı rāvi intizārında ⁽¹⁰⁾ ħāne kapusunda müntezir oldugunu gördi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāħ-ı ⁽¹¹⁾ taqrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(12) **YEDİ YÜZ YETMÜŞ İKİNCİ GİCE**

(13) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Gulām ol rāviye varub altünları teslīm (14) itdükte Gulāmı iġerüye alub ve bir kitāb getürüb işte maṭlūbuñ olan hikāye (15) sen kitābdan yazdırub nüshasını baña i’āde ile ve Seyfū’l-Mülukuñ hikāyesi bured (16) ve didügüm şürüṭ bunlardur ki yol üzerinde ve nesvān ve cāriye ve ‘abīd ve süfhāşar ve “Sübyān (17) ḥuzūrında söylenmez faġaṭ melük ve selāṭin ve vüzerā yanunda naġl olunur.” diyü vaşiyet idüb (18) ba’de vedā’ iderek ḥāl sebiline gitti ve ol şehirde bir gice bile ḳalmayub hemān levāzım (19) seferiye yi ḥāzırılayub yola revāne oldu Mışıra vuşul bulduġda uşāġını efendisine (20) müjde ile irsāl merġüm daġı varub ḥüsn-ü tacire hikāye-i maṭlūbe bulduġunu ifāde (21) ve tebeşir eyledi ḥüsn-ü tācir müjdeciye vafir ‘ināyet ve en’ām idüb ġulāmına müntezir (22) ḳaldı zīrā ol güne varınca Melikden aldıġı mühletüñ tamamına on gün ḳaldı ġulām (23) mezkūr daġı ḥüsnü’t-tācirüñ yanuna vuşul ve ḥuzūrında şeref meşvel bulduġda hikāye-i (24) merġümeyi muma ileyhā teslīm ol daġı elinden aḥz ve ḥidmetine muġābil on biñ altün (25) ve on eseb ve on ġulām en’ām idüb hikāyeyi kendü ḥaṭṭıyla yazduġdan soñra Meliküñ (26) ḥuzūrına varub maṭlūb olan hikāyeyi bulduġunu ifāde itdükte Melik cümle (27) vüzerā ve erkān-ı devlet ve ‘alā ve edbālara ḥaber gönderüb yanuna iḥzār ve meclis-i ‘amreye ḥüsn (28) tācir ol hikāyeyi naġl ve ĩrād eyledükte cümlesi ḥüsn ve ġarābetinden müta’cib ve Melik (29) daġı beġenüb ḥüsn-ü tacire vafir en’ām ve ‘iṭā-yı cezile virdükdē soñra vüzerāt-ı ‘izām (30) ile bakām idüb ol hikāye altün ile yazılmasını fermān eyledi ve canı şıķıldıġda ol (31) hikāyeye mürāca’at ve müṭāl’at iderdi hikāyenüñ şüreti budur ḳadīm iyāmında sālef [531a] (1) azmine ve i’vāmında Mışıru’l-kāsında senḥi ve kerīm ve şāḥib ḥaġķ ‘azīm zī-mükennet (2) ve zevķüt ā’şım bin şefvān nāmında bir Melik var idi ve anuñ ā’ķil ve dānā Fārs bin Şaliḥ (3) nāmında bir Vezīri olub ol vaķit ḥük-m-i cāhiliyet üzere gerek Melik ve gerek re’āyā güneşe (4) ṭaparlar idi pes Melik müşār aliye kabrisine ve arzlü’l-’Ömere vāşıl olub yüz seksen (5) sāle varmuş iken aşlā evlādı olmamaġla maḥzūn ve maġmūm ḳaldı ve herbār ki erkān (6) devletiniñ oġullarını gördükdē derünü müteḥsir ve maḥzūn olurdu günlerde bir gün taḥt-ı (7) salṭanatına cālis iken bu ḥuşuş ḥāṭrına gelüb ġāyet maḥzūn olub ve şabra mecāl (8) bulmayub ben vefār ider isem bunca müddetde cem’ ve idḥār itdüġüm emvāl-i ‘Azīze ve ḥayrāt (9) ve fire-i hebā gidüb alanlarını urub namımı yād itmeyen düşmanı ve ĩ’dāya geġüb devlet-i (10) salṭanatum nā-bedīd olur diyerek aġlamaġa başladı ve ol ḳadar ḥasret ve ḳahr çekdi ki divānda (11) ḥāzır olan

ā'leme bakmayarak taht-ı sâ' detinden inüb zemîne oturdu ve yüzini yemeni ile ⁽¹²⁾ setr idüb ağlamağa başladı. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrīb itdügünü ⁽¹³⁾ görüb süküt eylediç

(14) **YEDİ YÜZ YETMUŞ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki pes Melik ol keyfiyet ile müteblis olduḡda Vezīr ⁽¹⁶⁾ Fārs ḡazırına izin virüb Melik ile ḡalvet eyledi vay Melik zī-şān bu ḡüzn ⁽¹⁷⁾ ve baña tek mucibi nedür eger düşman cihetinden ise canımızı saña fedā iderek ḡazīne ⁽¹⁸⁾ mütaşdī oluruz ve başqa şey ise emir ve fermān buyruñ infāzına sa'ī ve ḡayret ⁽¹⁹⁾ ideriz didise de Melik cevāb virmeyerek ağlayarak tırdı her ne ḡadar Vezīr müşār-ileyh ⁽²⁰⁾ istifsār ve şuāldeü'l-ḡāḡ itdise Melikden aşlā bir cevāb işitmekle Vezīr pādīşāhum ⁽²¹⁾ senüñ ḡazına ve baña ne taḡmül idemem ya derdüñizi söyleyüñ yāḡūd ben kendümi sizüñ ⁽²²⁾ ḡuzürñuzda telef iderüm didi Melik Ā'şım Vezīre baḡub ey destur şadık benüm ḡüzn ⁽²³⁾ ve ḡammum ne mal ve ne ḡazīne ve ne düşman ḡalbesiçün vāḡ'a olmuşdur ancak baña ā'rz olan ⁽²⁴⁾ keyfiyet vāriş-i Melikimüñ faḡdānı içündür ḡalā ben Arzelü'l-'Ömere vardum aşlā bir evlād ile ⁽²⁵⁾ mesrūr olmadı vefār itdügümde ḡarbā gibi ismim münḡaḡ'a ve nāmum münderis olur ⁽²⁶⁾ didi Vezīr mezkūr ey pādīşāhum ḡuluñuz sizden mesn ve ihtiyārdur ve ḡalā ben daḡı ⁽²⁷⁾ bir oḡul ile mesrūr ve maḡbūr olmadum lakin ben işitdüm ki ḡazret-i Süleymān bin Dāvud ⁽²⁸⁾ 'aleyvessellemüñ bir büyük tañrısı vardur ve evvel ala her şeye ḡādirüdür iḡtizā idir ki ⁽²⁹⁾ bir büyük hediye tertīb idüb berāber alub ḡāḡpāyına kendüm varayum niyāz iderüz ki Allah'dan ⁽³⁰⁾ bize evlād taleb eylesün didükde Melik işbu reyī istiḡsān ve büyük hediye tertīb ⁽³¹⁾ idüb Vezīri ile terfiḡ iderek ḡazret-i Süleymān 'alyeü's-selāma irsāl eyledi ama [531b] ⁽¹⁾ ḡaḡḡında Süleymān bin Dāvud 'aleyvessellemā ḡarf ḡaḡḡından bu ḡuşuş ile vaḡī gelüb ⁽²⁾ işte Melik ā'şım Vezīrini size hediye ile irsāl eyledi ol hediye falan şeydür ⁽³⁾ ve aña evlād virmek için senden du'ā ricā idecek imdi size Vezīri ⁽⁴⁾ geldükde ḡazret-i Aşafa irsāl ve yanuna varduḡda islāma da'vet ve merāmı ne idüğünü ⁽⁵⁾ istifsār eylesün diyü ḡazret-ş Süleymāna taḡrīr olundu.

Pes Vezīr-i mezkūr ḡüdūda ⁽⁶⁾ taḡrīb itdükde ḡazret-i Süleymān 'aleyvessellem Vezīri aşaf bin bir ḡayāyı mülāḡātına ⁽⁷⁾ irsāl idüb hezār-ı ikrām talḡif ile ḡarşulayub ḡazā-i ḡācet ile tebşir ve anı ⁽⁸⁾ maḡşuş mülāḡātına geldüğünü ifāde itdükde Vezīr-i Fārs nefsinde 'acabā yünlere bizüm ⁽⁹⁾ ḡaberümüzü kim virdi diyüb ḡazret-i Aşafdan

bu keyfiyetden suāl eyledi Şehrazād ⁽¹⁰⁾ hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḫrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(11) ****YEDİ YÜZ YETMÜŞ DÖRDÜNCÜ GİCE****

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Vezīr mūma-ileyh Ḥazret-i Aşafa suāl itdükte ⁽¹³⁾ Aşaf bu ḡaberi Ḥazret-i Süleymāna iren gök ve zemīn pervirdekārı ve cümle eşyā mūcib ⁽¹⁴⁾ Ḥazret-i bārī ifāde itmüşdür didi Vezīr Fārs bu didigün ala ‘azīm ḡudādur didi ⁽¹⁵⁾ aşaf ya siz kime ‘ibādet idersüniz didi Fārs biz afitāb ā’lmitāba ṡebāriz didükde Ḥazret-i ⁽¹⁶⁾ Aşaf dīn-i islāmı mūma-ileyh nefhīm ve ol menzilde bir gün ikāmet ve ba’de taḡtgāh Süleymāne ⁽¹⁷⁾ şed-i ‘azim-i ḡadīm idüb yola revāne oldılar şehre taḫrib itdüklerinde Ḥazret-i Süleymān cin ⁽¹⁸⁾ ve üns ve vuḡuş ve ṡayūrī yollarında şaf baḡlamalarını emir anlar daḡı şūr-ı muḡtelife ve eşbāḡ ⁽¹⁹⁾ müfterika ile yolda şaf beste olub ṡurdılar Vezīr Fārs ol şaflara vuşul bulduḡda ⁽²⁰⁾ heyet-i muḡtelife ve envā’i nā-mūtelife olan eşbāḡ ve şūrī görüb ḡavf ve ḡaşıyete dū-ḡār ⁽²¹⁾ olub müteḡayr ṡurduḡda Ḥazret-i Aşaf Vezīr Fārsa ḡavf itme yūri git.

Divī ol ⁽²²⁾ şaḡūf arasında geḡirerek mahmāḡḡāniye gördi ḡāyet ikrām ve iltifāt idüb üç günde ⁽²³⁾ n soñra ḡuzūr-ı Süleymāna götürdi ve zeyr-i Fārs daḡı beni allah ḡuzūzūrında zemīne sūcūd idüb ⁽²⁴⁾ ṡurduḡda Ḥazret-i Süleymān ey Vezīr sūcūd ḡaḡḡ celle ve ‘alā ḡazretlerine maḡşūşdur ⁽²⁵⁾ diyüb cülūs ile emir ol daḡı ḡesabū’ş-şāre oturduḡdan soñra ṡa’am sofrasını celb ⁽²⁶⁾ ba’dü’t-tenāvül Ḥazret-i Süleymān Vezīr Fārs ey Vezīr senün ḡacetüñi ‘arz eyle lakin ibtidā ⁽²⁷⁾ ol maḡlūbuñ olan şey ben saña söylerem diyerek Melik Ā’şima ā’rz olan bekā ve taḡtından ⁽²⁸⁾ zemīne cülūs idüb kendüsi daḡı suāl ve ba’dü’l-alḡāl ve ledmādesini iḡbār ve netice ⁽²⁹⁾ ḡāl Ḥazretine şiddet-i ‘azīmet itmeḡe ḡarar virdüklerini birer birer ifāde itdi. Şehrazād hikāyeden ⁽³⁰⁾ bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḫrib itdügünü görüb süküt eyledi.

[532b] (1) ****YEDİ YÜZ YETMÜŞ BEŞİNCİ GİCE****

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Vezīr Fārs Ḥazret-i Süleymān’uñ kelāmını işitdükte ⁽³⁾ “Ey beni allah! Şol buyurduñız keyfiyetler ‘ali vechke vuḡū’ bulmuşdur ancak bizüm ile ol vaḡit kimse ⁽⁴⁾ yoḡıdı ‘acabā bunu size kim ifāde itdi.” didükde Ḥazret-i Süleymān bu sırrı esrara ⁽⁵⁾ maḡl’a ve zemāire müşāhid olan ḡālīḡ-i kāināt ḡazretleri ifāde itdi ve “Senün götürdigün ⁽⁶⁾ hediye şudur budur.” diyerek birer birer

ta'dād itdükdən sonra "Ben ol hediyeği kabül itdüm ⁽⁷⁾ ve benden saña bir güzār olsun." didi ve zeber derhāl İmān ile müşerref olduĝda Hāzret-i ⁽⁸⁾ Süleymān vezir mūma-ileyh "Sen bugün yine istirāhat kıl ve yarın inşāallahu ta'ālī işüni ⁽⁹⁾ görürem." dimekle Vezir meclisinden infişāl idüb mahmān hāliye 'avdet eyledi ve ol gice ⁽¹⁰⁾ alub şabāh olduĝda yine Süleymāna vardı.

Peygamber zī-şān Vezir Fārsa "Ey Fārs! Sen Melik ⁽¹¹⁾ ā'şimūñ yanuna ardıĝında sen anuñla falan baĝçede kāin falan ağaca ıkub iāmet ⁽¹²⁾ idüñ." tā harārat-i şems kesilüb ikinci vatı hülül itdükdə ağacdan nezvil ve derhatüñ ⁽¹³⁾ aşlına baub birinüñ başı maymūn ve digerinüñ başı 'ifrīt şüretinde iki yılın ⁽¹⁴⁾ bulursuñuz her birüñiz bir yılını atlı ve başları ve kıyruqları tarafından birer arış kadar ⁽¹⁵⁾ kesüb atduĝdan sonra lahmalarını ablı ve zevcelerüñize e'ām birle müvāşalat idüñ ⁽¹⁶⁾ inşāallahu ta'ālī her birüñiz bir ĝulām ile nāil merām olursuñuz ve bir hānım ve bir kılc ve yuvāit ⁽¹⁷⁾ ile meklil iki 'ibāye Şāmil bir boĝca virüb "Ey Fārs oĝullarıñız buyurduĝda her birine ⁽¹⁸⁾ bu 'ibālarından bir 'abā virüñ." diyü tavşiyeye idüb memleketine varmaĝa izin verdi.

Fārs daħı ⁽¹⁹⁾ Hāzret-i Süleymānı vedā' idüb yola revān olub ĝitdi mışra vuşul ve Melik ⁽²⁰⁾ ā'şumuñ huzurında meşul ve vā'a olan keyfiyetleri ba'dü'l-ifāde malūbı ile nāil ⁽²¹⁾ memul olduĝunu 'arz ve ifāde itdükdə Melik ĝāyet mesrūr ve "Sen bugün hāneñde ⁽²²⁾ istirāhat ve yarın bize gel şol huşuşa mübāderet idelüm." diyü izin virmele Vezir ⁽²³⁾ ol ĝün hānesine varub istirāhat ve irām ve irtesi ĝün 'aliü'ş-şabāh Melik Ā'şıma ⁽²⁴⁾ varub Hāzret-i Nebi allahuñ emir buyurduĝı keyfiyete müsār'at ve ikisi mā' baĝçeye ⁽²⁵⁾ varub ma'ın olan derhate şa'ud idüb zevāl şemse müntezer oldılar vait mev'ud ⁽²⁶⁾ hülülunda derhatden nezvil ve ol iki yılını bulub her biri bir yılını atlı ve erāflarından ⁽²⁷⁾ birer arış ba'dü'l-at'a baiyelerini ablı ve her biri zevcesine e'ām ve muvāşıla itdükdə ⁽²⁸⁾ her birinüñ zevcesi ban allahu ta'ālī hālume oldu. Şehrazād hikāyeden bu maħale ĝeldükde ⁽²⁹⁾ şabāh-ı tarib itdüĝünü ĝörüb süküt eyledi.

(30) **YEDİ YÜZ YETMUŞ ALTINCI ĝİCE**

⁽³¹⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Müşār-ileyh zevcelerüñ hamlı zuhūr itdükdə [532b] ⁽¹⁾ melik keyfiyeti i'lān ve halk bu huşuşdan memnūn ve şādumān olub

hamelūn mi'adı ⁽²⁾ hitām bulduḡda gerek Melik ve gerek Vezīrūn zevceleri bir günde velādet itdiler Melik Ā'sım ⁽³⁾ şehir donanmasını sibāriş itdügünden mā'idā cümle ahaliye tertīb-i ziyāfet ve her birinūn ⁽⁴⁾ maḡamına göre bezl-i 'aṭīṭ ve maḡbūs ve mücerūḡları azād idüb ḡalk bu vechle mesrūr ⁽⁵⁾ ve mecbūr eyledi ve oḡlını Seyfū'l-Mülūk nāmıyla tevsīm ve Vezīrūn oḡlı sā'id ile tesmiye ⁽⁶⁾ eyledi ve ikisi ma'bir sarāyda olub hezār-ı 'iz ve zelāl arasında terbiyeleriyle meşḡul ⁽⁷⁾ ḡaldılar.

Seneleri yigirmi seneye reşide olduḡda Seyfū'l-Mülūk ḡusn ve cemālede mümtāz ve 'ilm ⁽⁸⁾ ve hūnerde vāşıl derece-i 'icāz olub maḡbūl inām ve maḡbūb ḡalub ḡāş ve ā'm bir zāt ⁽⁹⁾ şifāt oldugunu tebīn itdi. Pes Melik Ā'sım mesn ve ihtiyār olmaḡla ⁽¹⁰⁾ ve ḡaddinde ihtifā ve 'ibādet ile iştiḡāl itmeḡe nefsi meyl ve oḡlını yerine şāḡib-i taḡt ve tāc ⁽¹¹⁾ itmesini mülāḡaza idüb ve zeyr-i Fārs yanuna iḡzār ve bu ḡuşūşda istişāre itdükde Vezīr ⁽¹²⁾ mūma-ileyh işbu tedbiri istiḡsān ve "Ey Melik zī-şān! Ben daḡı vüzāreti oḡluma ferāḡat ⁽¹³⁾ iderüm ki nice ben size şadāḡat ile ḡidmet itdüm ise oḡlum daḡı Şehzāde-i ⁽¹⁴⁾ Muḡtereme ḡidmet itsün." diyü 'arz ve bu tertibe ḡarār virüb cümle ahāli ve ā'yān ve ḡāş ⁽¹⁵⁾ ve ā'mī da'vet ve bir 'ammūm meclis icrā ve ḡāzır olduḡları ḡāle oḡlını yerine şāḡ ⁽¹⁶⁾ naşib ideceḡini ifāde anlar daḡı rüy-ı ḡabūl gösterüb du'ā ve şenāya mübāderet itdiler.

⁽¹⁷⁾ Derḡāl Seyfū'l-Mülūka 'aḡd-i bī'at ve serāfserleri tāc-ı salṡanat ile kesb behcet ⁽¹⁸⁾ idüb bī'atleri hitām bulduḡda sā'idi daḡı iḡzār ve emānet 'izmā olan vezāret ⁽¹⁹⁾ ile kāmyāb ve cümle 'asākire en'ām ve bezl-i mübeḡşiş idüb seym Vezīrūn şareleri ba'd ⁽²⁰⁾ ü't-tavzī' cümlesine izin virdükde ḡalk devām 'ömr-ü devletlerine du'ā iderek taḡılub gitdiler. ⁽²¹⁾ Ba'de Melik Ā'sım oḡlı Seyfū'l-Mülūk ile Vezīri sā'idi yanuna iḡzār ve ḡazret-i ⁽²²⁾ Süleymān bin Dāvud 'aleyvessellemūn ḡātim ve ḡılıc ve boḡçayı getürüb "Ey oḡullar! Gelūn bu şeylerden ⁽²³⁾ begendūñizi alūn." didükde Seyfū'l-Mülūk ḡātim boḡçaya aḡz ve sā'id daḡı ḡılıcı ⁽²⁴⁾ alub pederlerünūn eteḡünü öperək yerlerine gitdiler. Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı ⁽²⁵⁾ taḡrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(26) **YEDİ YÜZ YETMÜŞ YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Çün Seyfū'l-Mülūk Vezīri ile bir maḡalde ikāmet ⁽²⁸⁾ iderlerdi Seyfū'l-Mülūk boḡçayı açmaḡsızın bir maḡalde ḡoyub

birbiriyle konuşarak ⁽²⁹⁾ oturdılar ve ahşam dahı olub ba'dü't-ı-ā'ām giceden bir naşfe kadar şöbet iderek ⁽³⁰⁾ oturduklarından şöıra her biri hevā bekāhına gitdi bir miqdār uyuduğdan şöıra Seyfü'l-Mülük ⁽³¹⁾ hevābdan intibāh ve hātrına boğça gelüb 'acabā şol boğçada ne var diyerek hātrı tek [533a] ⁽¹⁾ ıurmayub ferāşından çıkub ol boğçayı küşād itdükde cinn şana'atından olarak ⁽²⁾ gāyet 'acībū'n-naqş bir 'abā oldugını görüb hūsn ve laıfından mütehayr ve içini dahı açub ⁽³⁾ istādī üzerine bir duhterūñ şüreti naqş ve resm olundığı meşhūdī olduğda ol ⁽⁴⁾ şüretlerūñ hūsn ve cemālinden bī-hoş ve divāne müşābesinde idrāk ve bī-hoş olub baylıub ⁽⁵⁾ düşdi ve bir sā'atden şöıra ifākat idüb bekāya başladı ve bu iki beyti lecb ol ⁽⁶⁾ māykün mücāce (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) inşād eyledi ki:

Meāli "Aşık ve muhabbet ibtidā-yı emirde laıfe ve ağza ⁽⁸⁾ olub iç pilān gibi olub kader anı sevık idüb götürür ta ki ol muhab deryā-yı ⁽⁹⁾ 'aşka girüb etegini gözetdükdē tahmül olunmayacak emür zuhūr idüb tākātinden hāric ⁽¹⁰⁾ şeyler hāşıl olur." dimekdür ve ol şüretūñ müşāhedesinden başka hāle girüb ne ideceğini ⁽¹¹⁾ bilmez oldu. Vezīri sā'id hevābdan bī-dār olub Seyfü'l-Mülük'ı döşegünde bulmamağla ⁽¹²⁾ kılkuub aramağa başladığda mūmā-ileyh bī-idrak hāletiyle ağlayarak ıurduğunu gördi ⁽¹³⁾ hemān yanuna varub "Efendüm size ne oldu hayırlu ola hāl bu ki bu ahşam yeründe yedūñ ⁽¹⁴⁾ mücib keder bir şey görmeksizin rāhatla uyuduğ şimdi efendüm huşul bulan hālet ⁽¹⁵⁾ neden neşet itdi." diyü sualde el-hāh şedid itmüş ise de Seyfü'l-Mülük hāliyle ⁽¹⁶⁾ meşgöl olub aşlā bir cevāb virmemekle sā'id varub bir kılıc getürdi ve ücini ⁽¹⁷⁾ gögsüne vaz'i idüb "Ey canumuñ birāderi! Eger sen derdüñi baña ifāde itmez iseñ ben ⁽¹⁸⁾ bu kılıcı ciğerüme şöıub nefsimi i'dām iderüm." diyü yemīn itmekle Seyfü'l-Mülük "Ey Vezīr! Ben ⁽¹⁹⁾ derdimi ifāde itmekden hicāb iderüm." didi.

Sā'id "Efendüm ben senūñ kuluñ ve Vezīrūñ ⁽²⁰⁾ olub sürür ve kederde müşterekiz nice benden hicāb idüb derdüñi söylemezsen zīrā ⁽²¹⁾ ben senūñ derdüñ için 'ilāc ve dermān aramasında canımı fedā iderüm." didükde Seyfü'l-Mülük ⁽²²⁾ ol şüret-i mersūmeyi göstetüb "İşte benüm derdüm budur diyü kaziyeye tevķif itdi sā'id ⁽²³⁾ ol şürete diķkat ve özine bir kaç satır yazılı oldugını görüb ođuduđda mazmūni ⁽²⁴⁾ bu şüret-i 'acībe-i mümin cinlerūñ pādişāhlarından Melik şemāh ben şārūhuñ duhteri bedī' ⁽²⁵⁾ ü'l-Cemāl nām bānūnuñ şüretidür ki anlar şimdi ādem bin ā'dūñ bađçesinde muķmīlerdür." diyü yazıldı. ⁽²⁶⁾ Şehrazād hikāyeden bu mađale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(27) **YEDİ YÜZ YETMÜŞ SEKİZİNCİ GİCE**

(28) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Vezīr Sā'id ol yelziyi oġduġda Seyfü'l-Mülūka ana (29) "Birāder sen bu ūret kimüñ oldugunu bilür müsün?" didi. "Ĥayır bilmem ancak bunda resmi gördüm." (30) didükde sā'id ol yazuyı aña ibrāz ve ol daġı maṭāl'a itdükde içkinge başlayub (31) ūabır ve ūebāden devr oldugunu Vezīr mümā-ileyh gördükde hemān "Ey efendüm sen bu hālde [533b] (1) ġaldugun vaġıt ġalk senüñ ṭā'itinden revkerdān olurlar lakin rey budur ki nefsüñize (2) ūabır virüb abht ve vaġār ile taġt sa'ādetüñizde temkin ve icrā'yı emür devlete meūġül (3) olubda ser tüccār ve erbāb seyāġati ġuzüriñize celb ve bu 'ibāda ūabit olunmuş olan (4) zeminden idelġm ūāyed bu kādlālet iden ādem yolunub da maġūsüduñuza tevūil idelüm." didi.

(5) Ve bu vechle ġarār virüb ūabāġ olduġda Seyfü'l-Mülūk ol 'abāyı ma'iyetiyle alub periūān (6) olarak ġıġub taġta cülūs itdise de hālini setr idüb oturdı yanuna gelen emra (7) ve vekāliye Vezīri sā'id İ'tizār idüb "Efendümüz bu gice mizācı bir miġdār enġirāf bulmuşdur (8) taġt sā'detlerinde ġoġça oturmaġa muġtedir degillerdür." diyerek, ibrāz-ı İ'zār idüb ġaziyeyi (9) bu vechle oturdı ġünkü bu ġaber daġı Seyfü'l-Mülūkuñ pederine Melik Ā'ūima iriūdi (10) derġāl yanuna varub ziyāret eyledi ve eṭbā ve mahire-i ġükemā celb idüb mu'ālecesine (11) ūürü' itdiler.

Üġ māh mu'ālecesinde ġalmuş iseler de müfīd olmamaġla Melik ġükemāya (12) ṭarılıb "Siz niġün bunca müddet oġluma mu'ālece itmedüñüz." diyü teġdīd ve taġrī' (13) itdükde reis-i ġükemā cevāba taūdī idüb "Efendüm biz mu'ālecede ġuūurumuz yoġdur lakin (14) anuñ enġirāf mizācı ġāyet ūedīd bir 'illetden neūet itmüşdür zīrā anuñ marazı 'aūġdan (15) neūet itmüşdür ve anuñ hāli Vezīri sā'idden suāl buyuruñ." didükde, Melik Ā'ūım Sā'id'i (16) tenhā yere celb ve oġluna vuġū' bulan keyfiyetden suāl ve taġvīf ve teġdīd iderek elzām (17) ve istinṭāġ eyledükde müsā'id "Ey Melik zī-ūān! Oġluñ derdi büyükdür zīrā Ĥazret-i (18) Süleymān ṭarafundan gelen 'abāde cin pādīūāhı duġterlerinden bir duġterüñ ūüretini görüb (19) ā'ūıġ oldu." didi.

Melik oġluna varub "Ey ferzendüm! Sen bu hāl düūüvāre niġün kendüñi (20) atduñ ve beni ifāde itmedüñ ki bu derde bir dermān aryalum didi Seyfü'l-Mülūk bu sırrüñ (21) ifūasından beni ġiyāman' ider iūte ūimdi ma'lümüñ oldu eger elüñden bir ūey gelürse (22) icrā eyle." didükde pederi "Ey oġul bu ā'ūıġ olduġuñ duġter nebāt-ı beūerden

degüldür ki ⁽²³⁾ anı mal ile veyāhūd kuvvet-i cevriye ile ele geçirebilürem meger Hāzret-i Süleymān bin Dāvud ola ⁽²⁴⁾ lakin saña bir kaç yüz cāriye celbi derüm de anlar ile teselli it ve şeyd ve şekāre çık hamm ⁽²⁵⁾ gammüñi def eyle ve şol sevdā-yı hāmdan vazgeç.” didi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde ⁽²⁶⁾ şabāh-ı taḥrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(27) **YEDİ YÜZ TOKUZUNCU GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Seyfü'l-Mülük “Ey peder bu mādde elümde degüldür ben terkine ⁽²⁹⁾ mecālum yoḡdur hemān bir dermān bulmaḡa sa'i it.” didükde Melik “Lāḡavle ve lā kuvvete illā billā baḡalum ⁽³⁰⁾ şāyed şol baḡçeye delālet iden kimse bulunur mı?” diyerek gitdi ve cümle deryā ḡapudanları ⁽³¹⁾ ve ticāretde seyāḡat idernleri ḡuzūrına celb idüb ādem bin ā'düñ bostānından suāl [534a] ⁽¹⁾ itdise de bu zeminden ḡaber viren ādemi destres olmayub meclis ḡaḡılduḡda bir recl ⁽²⁾ ḡalub Melike “Efendüm eger bu ḡuşuşdan suāl idecek olur iseñ ancak çin maçin ⁽³⁾ ülkesine varub suāl idersüñiz şāyed işbu baḡçeye vāḡıf olursüñuz.” didi.

Seyf ⁽⁴⁾ ü'l-Mülük “Ey peder! Sen baña bir sefñe ta'yın ve ben kendüm balzāt çin maçine varub suāl ⁽⁵⁾ ve teftiş iderüm ve sen bunda taḡt salḡanata cülüs idüb ben gelene ḡadar ḡükm ve aḡkāmı ⁽⁶⁾ icrā buyruñ zīrā bu mādde baña müta'liḡa derbinden başḡa kimse anı göremez eger bu seferde ⁽⁷⁾ maḡlūbuma destres olur isem febhā yoḡ olmaz isem bāri bir miḡdār memalik ve beldānuñ ⁽⁸⁾ seyir ve seyāḡatiyle ḡāḡrum metli olur.” didükde Melik bir çāre bulmayub oḡluna izin ⁽⁹⁾ virmeyen ve Vezīri sā'id daḡı anuñla gitmege izin virdi ve kırḡ parañmi ḡāzırlyub ⁽¹⁰⁾ cümle muhamāt ve levāzımātı ba'dü't-tertib oḡlını vedā' idüb yelkenlerini küşād ⁽¹¹⁾ ve mütevkelā ‘ali rabü'l-‘abdā deryāya açılıb gitdiler ve bir kaç gün gitdükden soñra ⁽¹²⁾ çin maçine vuşul ve çin faḡfūrınun maḡim olduḡı şehrüñ limanuna ḡülül itdüklerinde ⁽¹³⁾ ahāli “Şehir sefñelerüñ kişretini görüb şāyed bunlar düşmandur.” diyerek şehrüñ ḡapularını ⁽¹⁴⁾ ḡapadub müdāf aya ḡalkıřdılar.

Pes Seyfü'l-Mülük ol ḡāleti gördükde bir ādem gönderüb ⁽¹⁵⁾ mahmān oldugunu ifāde ve ahāli daḡı şāḡlarına varub keyfiyeti ‘arz ve bu gelen zāt ⁽¹⁶⁾ Seyfü'l-Mülük ben ā'şım şāḡdur senüñ ülkeye seyir ve temāşā itmek için geldi didüklerinde ⁽¹⁷⁾ şehrüñ ḡapularına küşād olunmasına fermān ve Seyfü'l-Mülüküñ mülāḡātına varub hezār-ı

taltîf⁽¹⁸⁾ ve tekrîm ile sarāya alınub büyük ziyāfetler tertîb ve beldenüñ tezhitkâhlarını seyir ve temāşā⁽¹⁹⁾ itdirüb kırk gün kadar iķāmetden şoñra fağfur Çin Seyfü'l-Mülûka “Acabā memleketimizi⁽²⁰⁾ begendüñüz mi?” diyü suāl Seyfü'l-Mülûk “Efendüm benüm hikāyem ğāyet ğarîb bir kışşadur⁽²¹⁾ zîrā ben Bedî'ü'l-Cemāl nām duķterüñ şüretini görüb ā'şık oldum ve anuñ iķāmet itdügi⁽²²⁾ zemîni her ne kadar suāl ve tefhîş itdüm ise de bulmadugumdan aramasına geldüm şimdi⁽²³⁾ sizden ricā iderüm ki bu huşûş için seyyāh ve tüccār tãifesini celb idüb şol⁽²⁴⁾ zeminden suāl idelüm.” didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü⁽²⁵⁾ görüb süküt eyledi.

(26) **YEDİ YÜZ SEKSENİNCİ GİCE**

(27) Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Fa'ĝür Seyfü'l-Mülûk'uñ kelāmını işitdükde ne güzel⁽²⁸⁾ diyüb ülkesinde seyāhat ile meşhur ve etrāf ve eknāfa ticāret için sefer⁽²⁹⁾ ve taĝrib ile mezkûr olanları yanuna cem' ve bostān ādemden suāl idüb tahrî itmüş⁽³⁰⁾ iseler de anı bilen deĝil belki nāmını işidenleri bile bulmamuşlar Seyfü'l-Mülûk işbu keyfiyetden⁽³¹⁾ mahmûm ve maĝmûm kalmaĝla deryā kapudanlaruñ biri “Efendüm eger bu zeminden suāl îcāb iderse [534b]⁽¹⁾ belki bilenler Hind ülkesinde bulunur bu kâbinā oralara ‘azîmetüñiz îcāb ider.” didükde Seyf⁽²⁾ ü'l-Mülûk yine Hind'e varmaĝa taşmîm ve levāzımâtını tedârik ve Fağfur Çin'e vedâ' idüb çıka⁽³⁾ gitdi ve güzel hevā ile bir kaçgün gitdükden şüñra büyük furtuna zuhûr ve bārān⁽⁴⁾ gibi aķmaĝa başlayub deryā dahı tãlgaları taĝlar gibi hüdûş idüb rüzĝār şiddetinden⁽⁵⁾ sefinler bir birine çalkānub taşlara işābet iderek parça parça oldılar ve süvâri olanlaruñ⁽⁶⁾ ekşerîsini telef ve ba'zısı tahtalara ve zorķ ve şandallara binüb necāt buldılar.

Seyfü'l-Mülûk ibma⁽⁷⁾ bir kaç gulām ile şandallaruñ birine süvār olmuş bulunmaĝla ba'd altı ve allatı furtunalar⁽⁸⁾ sükûn ve necāt cān ile memnûn oldukdalarında Seyfü'l-Mülûkuñ ‘aķlı başına gelüb şaĝa⁽⁹⁾ ve şola baķdu “Ma'iyetimizde olan sefineler ve şandallar ve birāderüm sâ'id nerede ķaldı.”⁽¹⁰⁾ didi. Gulamlar “Efendüm cümlesi telef ve zāyi' oldı.” didiler.

Seyfü'l-Mülûk lâhavle diyüb⁽¹¹⁾ ğāyet ĥasrete dū-çār olub ol kadar teessüf itdi ki kendüni deryāya atmaĝa ķurdısa da⁽¹²⁾ ma'iyetiyle olan gulamlar men' idüb

“Efendüm nefsiñi telef itme zîrâ el-mukder kâindür ve müneccimler ⁽¹³⁾ pederüñe seniñ için bu Şehzâde başına vafir felâketler geçer.” diyü ifade itdiler “Şimden sonra ⁽¹⁴⁾ şabırdan ğayrı yokdur ve kazâdan mefrû melcâ yokdur.” didüklerinde Seyfî’l-Mülük lâhavle velâ kuvvete ⁽¹⁵⁾ illa billah diyüb derün-ı dilden ah serd çekdi ve ol şandaldan kılğub düşerek rûzgâruñ ⁽¹⁶⁾ önüne düşüb nereye gidüb geleceklerini bilmeyerek gıtdiler ve bir kaç gündün sonra ⁽¹⁷⁾ yemekleri tükenmekle hâllerini şaşırub kaldular.

Ol gün geçüb irtesi gün bir ataya ⁽¹⁸⁾ vuşul ve kara ile mesrûr olub kenârında irsâ ve derün-ı ataya nikâh idüb meyvâlu derhatler ⁽¹⁹⁾ ile memlû oldugunu müşâhede itmelerüyle cümlesi çıkub meyvâsından eğil ve tenâvül itdiler. ⁽²⁰⁾ Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı takrib itdügünü görüb sükût ⁽²¹⁾ eyledi.

(22) **YEDİ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazâd kelâma aĝaz idüb dir ki: Bunlar aĝaçlar arasında gezer iken gulamlaruñ biri ⁽²⁴⁾ derhatler arasında yüzi uzun ve şakalı beyâz ğarîbü’ş-şekl bir şahış görüb aña nikâh ⁽²⁵⁾ itdükde şahış merķûm ol ğulamı ismiyle nidâ ve buraya gel diyü hitâb eyledükde ⁽²⁶⁾ ğulam “Ġâlibâ bu âdem bizüm şekst olan sefinelerümüzden kurtulmuş olmaludur.” diyüb yanuna ⁽²⁷⁾ varduĝda ol şahış ğulama suçrayub arķasına bindi ve ayaklaruñ biri boynuna şarub ⁽²⁸⁾ ve diĝer ayaĝını şarkub bu gerleri üzerine şardı ve “Sen benüm ħamârumsun var yüri.” ⁽²⁹⁾ dimeĝe başladı.

Ĝulam refikâsına nidâ “Vay cemâ’at! Firâr idüñ zîrâ bu ormanda cinler vardur ⁽³⁰⁾ işte biri benüm omuzuma bindi.” diyerek aĝlayub kaldı merķûmun sür’atle kôşub ⁽³¹⁾ şandallarına süvâr olub firâr itdüklerine ol şahışlarından bir kaç kişi zuhûr “Vay âdemler [535a] ⁽¹⁾ firâr itmeyüñ biz ancak arķañıza rüküb ideriz ve size ta’am ve şarâb veririz.” didiler. Seyf ⁽²⁾ ü’l-Mülük amân sür’atle ĝoreki çeküñ diyerek karadan irâķ oldılar ve bir miĝdâr gidüb ⁽³⁾ yete başķa ata bulub sâhiline duĝul ve şandâldan nezvîl idüb üzerine çıkıldılar ⁽⁴⁾ ve meyvâsından tenâvül iderek gezerler iken irâķdan yolda bir şey atıldugunu görüb yanuna ⁽⁵⁾ takrib itdüklerinde kemiş gibi beyâz bir ceşe oldugunu bulub gulamlaruñ biri ayaĝıyla ⁽⁶⁾ didükde ĝözleri tolanı ile meşķuk tevîl ilkâma bir kulaĝı döşek ve diĝer kulaĝı ⁽⁷⁾ ortı itmüş ve orada uyumuş bir şahış zuhûr ve kulaĝlarını sürerek üzerlerine ⁽⁸⁾ hücum ve gulamlaruñ birini kâpab gıtdükde.

Seyfû'l-Mülûk “Bu açada diveler vardır.” diyüb rāh ⁽⁹⁾ firārı aldılar ve şandala süvār olub deryāya açıldılar ve bir iki gün gittükden soñra ⁽¹⁰⁾ bir büyük tağa vardılar yine şandalı bağlayub cebl mezkûre çıkdılar içinde olan ⁽¹¹⁾ derhatlerden meyvā tenāvül itmege meşgûl olduklarında nā-gāh şûde-i maḥvufe ile her birinüñ ⁽¹²⁾ tolu yigirmi qarış uzu dişeri fil dişlerine beñzer ve siyāh ‘Arablar zuhūr ve anlaruñ ⁽¹³⁾ üzerine hücum idüb cümlesini kinfet ve Meliklerine getürüb ḥuzūrına varduklarında ⁽¹⁴⁾ bir büyük geçe üzerine oturub eṭrāfında ol kavımden vafir ḥalkı oturduğunu gördiler ⁽¹⁵⁾ ve Seyfû'l-Mülûk gulāmlarıyla ol Melike taḳdīm “Vay şāh! Biz bu kuşları ağaçlar arasında ⁽¹⁶⁾ bulduk tutub size getürdük.” didiler.

Pes Melik ol vaḳit ḳarnı ac bulunmağla ol gulāmları ⁽¹⁷⁾ zebḥ idüb kebāb itdiler. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü ⁽¹⁸⁾ görüb sükût eyledi.

(19) **YEDİ YÜZ SEKSEN İKİNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Çün Seyfû'l-Mülûk ol keyfiyet fāci'ayı gördükde ⁽²¹⁾ ağlamağa başlayub bu şi'iri inşād eyledi elfû'l-cevādiş mahceti ve elfithā ba'dü't-tenāfir ⁽²²⁾ ve el-kerimü'lvaḳ leysü'l-hamüm ‘ali şanfā ve aḥdā ‘andı baḥumdüllah mene alvaḳ meālī “Ḥevādiş ⁽²³⁾ taḳlibāt emürünü aluşub ben daḥı anı alışdım ve kerim olan ādem dāimā her şey alışur ⁽²⁴⁾ ma' hezā bende ki olan hümüm bir sınıf olmayub andan biker ve alūf ile envā'i vardır.” ⁽²⁵⁾ dimekdür Seyf'ül-Mülûk bu ebyātı okuduğda Melik “Ey cemā'at! Bu marğlaruñ şadā ⁽²⁶⁾ ḡāyet şirinidir ben bunları tesliyem için ibḳā iderüm.” diyerek Seyfû'l-Mülûka ḡāyet şirin ⁽²⁷⁾ birer ḳafes yapub içine ba'dü'l-vaḳ'i yanunda aşdırdı ve egil ve şarb virürlerdi Seyfû'l-Mülûk ⁽²⁸⁾ daḥı gulāmlarıyla ḡāh ağlayub inşād iş'ār ve ḡāh laḳırdı itmleriyle Melik anlardan maḥzūz ⁽²⁹⁾ olurdu pes Meliküñ bir ‘Aziz duḥteri olmağla ol marğlaruñ ḥaberini alub bir ḳaçını istemekle ⁽³⁰⁾ Melik Seyfû'l-Mülûk ve üç gulām ḳafesleri ile yolladı merḳûme anlar ile ma'cib olub ⁽³¹⁾ yanlarından ayrılmazdı anlar daḥı naḡme ile şi'iri okuduklarında ḡāyet ḥoşnūd olurdu.

[535b]⁽¹⁾ Ve Seyfû'l-Mülûkuñ ḥüsn ve cemāline baḳub muḥabbet itdi ve ziyāde ikrām idüb şem' ḳıvāmına ⁽²⁾ pervāne olub ve şalını ṭaleb eylediç Seyfû'l-Mülûk bu keyfiyetden imtinā' ve ben ḡarīb omum ⁽³⁾ bu şeyleri irtikāb idemem didükde merḳûm

mülâtafa sende bezl-i muqaderat ve kafeslerden ⁽⁴⁾ çıkarub şuyını ve hattinini nakl itmelerine sibâriş eyledi.

Anlar dağı her gün ⁽⁵⁾ iktizâ iden odun ve şu celb idüb bu hâlet üzere bir kaç sene geçdükd ⁽⁶⁾ esîrlikden catları şıfılab ızın istemiş iselerde merķūm Seyfū'l-Mülūka “Eger ⁽⁷⁾ sen beni müvâşıla ider iseñ sizi azād iderüm.” didise de mūmā-ileyh imtinā' itmekle yine ⁽⁸⁾ hıdmetlerinde ibķā itdi lakin anlar dāimā hūlāş yolını aramađan hāli dūñler idi çün ki ⁽⁹⁾ ođuna gıtdükleri hāle iki ve üçgün ķalduđları vuķū' bulurdı.

Seyfū'l-Mülūk ⁽¹⁰⁾ mūcib hūlāş olan esbābda her bār tefekkür itmekde olmađla bir gün ğulāmlarına “Ey ⁽¹¹⁾ cemā'at! Gelūñ bize şal gibi bir şey peydā idelüm ve üzerine bir miķdār mekūlāt alub ⁽¹²⁾ firār ider ise olmaz mı?” didi. Ğulāmlar burayı istihsān ve ormandan şala lāyık ⁽¹³⁾ kereste kesüb ğāyet metīn ve ğüzel bir şal rabtāidüb ve üzerine iktizâ iden erzāķlar ⁽¹⁴⁾ meyvālardan yükledüb hāzır ve mahiyā itdiler. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı ⁽¹⁵⁾ takrib itdüğünü ğörüb sūkūt eyledi.

(16) **YEDİ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁷⁾ Şehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Seyfū'l-Mülūk şalı hāzır itdükd ğulāmlarıyla ⁽¹⁸⁾ binüb deryāya açıldılar ve ğörūñ mişāli ‘amūdlar peydā idüb anlar ile ğörūñ çekerek gıtdiler. ⁽¹⁹⁾ Bir kaç gün bu vechle sefer itdükden sonra zaħireleri tükenüb deñiz ortasında ⁽²⁰⁾ münħayır ķaldılar ol eşnāda deñizde büyük hareket zuhūr ve derūn-ı deryadan ‘azīm bir timsāh ⁽²¹⁾ çıkub tēcū'l-mülūk ile üç ğulāmlaruñ yeni ķapub ğötürdi ve başka timsāh dağı ⁽²²⁾ çıkub ikinci ğulām almađa Seyfū'l-Mülūka havf ve dehşet ā'rz olub hayrāt ⁽²³⁾ ķaldı.

Ol aralıķda bir tađ nümāyān olmađla çabalarak şuyuna ğörmeki çekmuş iselerde ⁽²⁴⁾ vuşul bulmazdan iķdam pūyuñ talğa ğelüb ķalan ğulāmı alub ğötürdi Seyfū'l-Mülūk ⁽²⁵⁾ yalnūz ķalub hezār meşakķat ile ol tađa vuşul bulduķda ğāyet bala ve yüksek derħatler ile ⁽²⁶⁾ ma'mūr keve ‘azīm oldugunu ğörüb ol şaldan nezvil idüb üzerine şu'ud ⁽²⁷⁾ eyledi ve eşcārından meyvā tenāvül itmege başladıķda ađaçlar üzerinden insān cürmünde yigirmi ⁽²⁸⁾ ķadar maymūn ğördiğünden havf ve haşite girdi.

Ancak Maymūnlar Seyfū'l-Mülūk (29) gördüklerinde ağac üzerinden inüb ve aña aḥāta idüb gel diyü işāret itdirūñ öñüne (30) düşdiler ol daḥı ma'iyetleriyle varub ḡāyet mirtef'ü'l-betyān ve meşīdü'l-erkān bir ḡal'eye (31) girdiler. Derūnunda ve sā'itinde lisān-ı ā'ciz ḡalub taḥif ve mā'den ve cevāhir ve eşyā-yı sāire [536a] (1) Gördi ve enbā-yı beşerden bir delūkanlu civān bulmaḡla ḥātrı bir miḡdār teenüs eyledi (2) şāb mezkūr Seyfū'l-Mülūk gördükde “Efendūmden sen nereden geldūñ ve bu maḡali vuşūl bulduñ.” (3) diyü suāl ol daḥı ismim ve resmini ve ḡarīb vakā ya'ni naḡl ve beyān itdükde civān ayaḡa ḡıyām (4) “Vay efendüm! Ben daḥı Mışır ahālisinden olub muḡādirü'l-hiye beni buraya sevḡ itdi (5) ve bir ḡidecek ḡudret bulmayub bunda ḡaldum çün ki sen buraya vuşūl (6) bulduñ artık enīs buldum benim ile ḡal ikimiz birbiriyle teenüs ve seni bu aḡlumda pāşāh (7) idelüm zīrā bunda olan maymınlar cümle şanāy'i eşnādur ve ne ki ister iseñ ḡazır (8) bulursun.” didükde Seyfū'l-Mülūk “Ey birāder! Ben bir şey için ḡurbeti çekdüm ve bu ḡader (9) şiddetden ve muḡabbete uğradum femyā ba'd maḡlūnuma nāil olduḡça bir yere iḡāmetim maḡaldür.” didi. (10) Şehrazād hikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdügünü görüb sūkūt (11) eyledi.

(12) **YEDİ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ GİCE**

(13) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Civān mezkūre Maymūnlara ta'ām götürūñ diyü işāret (14) itdi maymūnlar derḡāl urub oḡalarına ibrisimiden ma'mūl peştemallar şarub geldiler (15) ve altūndan yapılmış seni ve envā'i eḡa'ma ile ḡolmuş şahneler getürüb ḡuzūrlarına (16) ḡoydılar ba'dü't-tenāvül kemüş lakın ve ibriḡ celb ve ellerini yunduḡdan şoñra (17) şarāb sofrasını celb ve ḡāl-i 'işretde maymūnlar raḡş ider ḡaldılar.

Seyfū'l-Mülūk (18) ol keyfiyetlerden müta'cit iderek kaldı ve uşafda aḡşāma ḡadar eglenüb gice (19) olduḡda maymūnlar kemüş şam'dānlar celb ve iḡād şemū' idüb bir miḡdār (20) eḡlendükden şoñra her biri ferāşına varub uyudu şabāḡ uyanduklarında civān (21) Seyfū'l-Mülūk ile taraya nāzır pencerelele varub her biri bir pencerede otururdu (22) ve Seyfū'l-Mülūk seyir it didi ḡāric ḡal'e olan meydān birkaç maymūn ile ḡolub (23) pencereye nigāh ider ḡururlardı.

Seyfū'l-Mülūk “Bunlar niçün her cum'a irtesi ḡünü burada (24) ḡoplanub ḡatta iki üç ḡünlük yerde olanlar ḡelüb pencere altında ḡururlar ben anlara (25) pencereden

başımı çıkardığımda cümlesi zemini būs idüb giderler.” diyüb başını pencereden ⁽²⁶⁾ çıkardıkda maymūnlar cümlesi zemini būs idüb tağılub girdiler.

Hāşılı Seyfü'l-Mülük ⁽²⁷⁾ ol ƣal'e iki māh ƣadar iƣāmet itdükden şoñra civāni vedā' idüb sefere 'azīmet ⁽²⁸⁾ eyledi. Şab dağı anlardan yüz Maymūn ƣadar ta'yīn idüb hūdūda ƣadar götürdiler ve tamīnā ⁽²⁹⁾ idüb dönüb geldiler. Seyfü'l-Mülük yalnız telāl ve ciyāl ve ova ve şahrālarda gidüb kiyāh ⁽³⁰⁾ zemīn ve ab imtārdan tenāvül iderek dört māh gitdi ve ol biyāyāne ƣıƣduguna pişmeyān ⁽³¹⁾ oldı rücū' itmüş ise de “İraƣdan gözine bir ƣaraltıyı görmedükçe dönmem.” diyüb [536b] ⁽¹⁾ şubına 'azīmet idüb yanuna varduƣda ā'lī'l-būnyān ve meşīdālār gān bir sarāy ā'lī ⁽²⁾ buldı ki ol sarāy Hāzret-i Yāfes bin Nūh binā itmüşidi gelüb ƣapusına bir miƣdār ⁽³⁾ oturduƣdan şoñra nefsinde “Acabā sarāyda kimse var mı gel gidelüm de baƣayum.” diyüb besmele ⁽⁴⁾ ƣekerek derūnuna girdükde içinde kimse bulmadı ve üçüncü ƣapudan tegirdükde öñüne ⁽⁵⁾ perdelü bir ƣapu görmüş yanuna varub perdesini küşād itdükde gāyet vās'i ve nefis ⁽⁶⁾ afrişe ile mağrūl bi ota ve ortasında altūndan bir serīr üzerinde mānend hūr-ı 'ayn ⁽⁷⁾ bir bānu oturduğunu ve ol serīr ƣarbinde kırƣ nev'i ta'āma Şāmil semāt sofrası ⁽⁸⁾ ƣurdugunu gördi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taƣrib itdüğünü görüb ⁽⁹⁾ sükūt eyledi.

(10) **YEDİ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹¹⁾ Şehrazād kelāma aƣaz idüb dir ki: Seyfü'l-Mülük ol bānūya selām virdükde mūmā ⁽¹²⁾ ileyh selāmını alub “Efendüm cin tāifesinden yāhūd ebnā'yı beşerden müsün?” diyü suāl ⁽¹³⁾ ol dağı “Melik bin Meliküm.” didi.

Duğter “Buyruñ ibtidā-yı ta'ām idelüm.” diyüb Seyfü'l-Mülük ile ⁽¹⁴⁾ sofraya yanaşub egil itdiler ve ba'dü't-ta'ām ikisi mā' serīr üzerine ƣıƣub oturdılar ⁽¹⁵⁾ mūmā-ileyh “Şimdi keyfiyet hālūñi bilmek isterem sen kimsūñ nereden geldūñ.” didi. ⁽¹⁶⁾ Seyfü'l-Mülük “Benüm hikāyem uzundur ibtidā sen hikāyeñi söyle ve seni buraya kim getürdi ⁽¹⁷⁾ nağl eyle.” didükde duğter “Efendüm benüm ismüm devlet-i ģatundur ve pederüm serindibüb ülkesinūñ ⁽¹⁸⁾ şāhıdur anuñ nazırı yoğ bir bağçesi olub içinde büyük bir ģavuzı vardur günlerde ⁽¹⁹⁾ birgün cāriyelerüm ol ģavuzā girüb oynar iken gökden buluğ gibi bir ƣaraltı nūmāyān ⁽²⁰⁾ olub toğrı üzerümize inüb beni ƣapdı ve beynü's-semā'i ve el-arz tayyarān eyledi ⁽²¹⁾ bir müddetden şoñra beni bu sarāya

indirüb cemilü’ş-şüre gāyet dilber ve güzel bir civān şüretine ⁽²²⁾ tehvil vay bānū ben cin pādişāhlarından Melik Ezraḳūñ oğlıyım taht yedmde altı yüz biñ ⁽²³⁾ ‘askerüm vardur ve ben seni görüb ā’şık oldum ve bu maḥale götürdüm zīrā bu benim sarāyımdur ⁽²⁴⁾ ve aña kimse vuşul bulamaz sen bunda bir şeyden ḥavf itme.” diyüb ve beni zamm ve taḳbīl ⁽²⁵⁾ idüb tāmīn eyledi.

Ba’de varub bu afrişa vāsiṭayı celb ta’āmımı ta’yīn ve üç ⁽²⁶⁾ günde bir kere yanma gelüb zamm ve taḳbīlden ḡayrı şeye el uzatmayarak benim ile ḳalur ve “Ben ⁽²⁷⁾ ḥālā bakireyüm ve pederümüñ ismi Tācū’l-Melūkdur ḥālā nerede olduğumu bilemez işte benim ḥikāyem ⁽²⁸⁾ budur imdi sen daḡı ḥikāyeñi baña söyle.” didükde Seyfū’l-Mülūk “Benüm kışşam gāyet ⁽²⁹⁾ uzundur şāyed vaḳit geḳübde ‘ifrīt gelür.” didükde duḡter “Ḳorḳma bugün ‘ifrīt ⁽³⁰⁾ gelemez zīrā gün şabāḡ gitdi ve üç güne dek gelmez hemān ḥikāyeñ söyle.” dimekle ⁽³¹⁾ Seyfū’l-Mülūk ḥālini ibtidāsından āḡirine ḳadar naḳline şürü’ ve Bedī’ü’l-Cemāl duḡterüñ [537a] ⁽¹⁾ nāmını yād itdükde mūmā-ileyh “Ah ey Bedī’ü’l-Cemāl!” diyerek teelüm ve tasiri gösterdükde ⁽²⁾ Seyfū’l-Mülūk “Ey bānū! Sen Bedī’ü’l-Cemāli neden bilürsün ḡālbu ki sen enis ṭāifesindensin ⁽³⁾ ve ol cin duḡterānındandır.” didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḡ-ı taḳrib itdügünü ⁽⁴⁾ görüb sūkūt eyledi.

(5) **YEDİ YÜZ SEKSEN ALTINCI GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Mūmā-ileyh “Ey Seyfū’l-Mülūk! Bedī’ü’l-Cemāl benim sūd ⁽⁷⁾ hemşiremdür zīrā vālidem baña ḡāmile iken mevsimi olduḳda bir gün seyr içün ⁽⁸⁾ baḡçeye ḳıḳub gezer iken nākhān velādeti zūḡūr idüb baḡçede beni ṭoḡurdi. Pes ⁽⁹⁾ Bedī’ü’l-Cemālün vālidesi ol sā’atde ī’vānyla baḡçe-yi mezkūrede bulunub anuñ vaż’i ḡāmili ⁽¹⁰⁾ daḡı zūḡūr idüb ol daḡı mecbūr aṭūḡından valideme ḡaber gönderüb ḡatunlara ba’z ⁽¹¹⁾ levāzımātı istedi vālidem daḡı maṭlūbını virdüğinden ḡayrı sarāya da’vet ve birleşüb ⁽¹²⁾ ‘aḡīm ziyāfet eyledi ve “Ol aralıḳda Bedī’ü’l-Cemāl daḡı emizrdi ve bu cihetden ülfetleri ⁽¹³⁾ ḡāşıl olub her sene bir kere yanımıza gelüb bir ḳaç gün misāfir ḳalduḳdan soñra giderler ⁽¹⁴⁾ eger şimdi vālidemüñ yanunda bulunmuş olaydum anuñla görüşürdüñ ve nerede olduğumu bilmüş ⁽¹⁵⁾ olaydılar gelüb beni ḳurtarırlardı lakin ne çāre ḡālim böyle oldu.” didükde Seyfū’l-Mülūk ⁽¹⁶⁾ “Ey Bānū gel birlikde firār idelüm.” didi.

Duhter “Behey efendüm nice firār idebilürüz bir senelik ⁽¹⁷⁾ yola gider iseñ işbu kâfir bize yetişüb tutar.” didi. Seyfü’l-Mülük “Gel şıkka sûret ⁽¹⁸⁾ idelüm şöyle ki cin mezķür geldükde ben bir tarafda gizlenürem senüñle oturur iken bir den bire ⁽¹⁹⁾ üzerine hücum idüb katl iderüm.” didükde mümā-ileyh “Efendüm işbu cinüñ katli gāyet ⁽²⁰⁾ gücdür zīrā sen rühını katl itmedükce mevt ve helākı maħāldür.” didi.

Seyfü’l-Mülük “Bunuñ ⁽²¹⁾ rühı kañğı mekāndadır.” diyü suāl duhter “Ben andan bir kaç def’a rühundan suāl itdüm ⁽²²⁾ ise de ta’rif itmedi bir def’a sualde el-ħāh itdügümde tarılıb sen niçün benüm ⁽²³⁾ rühumdan suāl ideyorsun.” didi. Ben “Ey canum şimdi benüm senden ğayrı kimsem yokdur ⁽²⁴⁾ ve mādem ki kayd hayātdayum senüñ rühuna mu’āneka idüb kaluram ve anı gözümden hafz iderüm ⁽²⁵⁾ anuñün suāl ideyorum.” didüm ‘ifrīt “Ben velādet oldıgum vaķit müncemler böyle itmüşler ki ⁽²⁶⁾ benüm rühum ibnā-yı beşerden bir Şehzādenüñ eliyle katl olunur pes ben bu māde için rühumı ⁽²⁷⁾ bir marģuñ hüşlasına koyub ve ol marģ daħı bir ħaķka ve ħaķkayı bir ķutuya ve ķūıyı ⁽²⁸⁾ birbirine girmüş yedi şanduk ve anları bir mermerden şandık içinde koyub işbu bizüm ⁽²⁹⁾ baħr-ı maħītañ kenārında bir ħazīneye koydum zīrā bu taraflara enis nev’inden kimse gelemmez lakin ⁽³⁰⁾ sen bunu kimseye söyleme.” didükde ben “Efendüm buraya kimse gelemmez ki ben aña bu sırrı ⁽³¹⁾ afişā idem ve senden ğayrı yanuma kimse gelemmez ma’ hezā sen rühını bir ħaşn ħaşında [537b] ⁽¹⁾ koyduñ ki ne üns ve ne cin aña vuşül bulabilür ve ‘aliü’l-farz eger üns tãifesinden ⁽²⁾ biri müneccimlerüñ istiħrācına kesb ve kavf itse bile böyle deryāda maħfuz olan şebe ⁽³⁾ vuşül bulamaz didüm cin rühumdan tevşil iden ādem ancaķ Ĥazret-i Süleymān ‘aley ⁽⁴⁾ vesselmeden ‘ahd ħārımını aħz iden kimsedür ol ħānımı deryā üzerine koyub ve üzerinde ⁽⁵⁾ olan esmā-yı ‘azāmı okuyub falan cinüñ rühını iħrāc idüñ.” didükde “Derħāl ol ⁽⁶⁾ şandukı yanuna götürürler ve marģı çıkarub buğdaķda ol demde helāk olurum.” didi. ⁽⁷⁾ Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde şabāħ-ı takrib itdügünü görüb süküt ⁽⁸⁾ eyledi.

(9) **YEDİ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Duhter “İşte bunuñ rühuna tevşil iden kimse katle ⁽¹¹⁾ muķtedir olur.” didi. Seyfü’l-Mülük “El-ħamdü’l-illah işte ünsden ol şehrzāde benüm ve Ĥazret-i ⁽¹²⁾ Süleymāndan virilen ‘ahd ħātimi benüm parmaĝımdadır ķalk baķalum şol mal’ünüñ sözi ⁽¹³⁾ şaħīħimi degilmi ögrenelüm diyüb ikisi mā’ deryā kenarına varub Devlet Ĥatun kenārda ⁽¹⁴⁾ tırub ve Seyfü’l-Mülük

göbeğine kadar deryāya girdi ve hātimi şuya koyub üzerine ⁽¹⁵⁾ esmā’i ‘izām ile kısım ve Melik Ezrağ oğlunuñ rūhunu baña iħrāc eyledüñ.” didükde deñiz nemüc ⁽¹⁶⁾ itmege başlayub cinüñ zıkr eyledügi şanduk zuhūr idüb qaraya atılduğda Seyfü’l-Mülük ⁽¹⁷⁾ ol şandukı kırub derünunda olan kuşları kırarak margı çıkarub aldı ve devlet ⁽¹⁸⁾ ħatun ile çekilüb sarāya vardılar laħza gezer geçmez havādan ‘azīm dumanlar zuhūr ve cin ⁽¹⁹⁾ merķüm uçarak “Vay üns beni ibķā ile saña ma’in ve nāşır olayum.” diyerek geldüğünü ⁽²⁰⁾ gördüklerinde Devlet Ĥatun Seyfü’l-Mülūka “Sen bu margı buğka cin telef olsun ve alā ħavf ⁽²¹⁾ iderüm ki gelüb kuşu elinden alub bizi i’dām ider.” didi.

Seyfü’l-Mülük margı buğub ⁽²²⁾ olduğda cin daħı zemīne düşüb muħterik oldu ba’de Devlet Ĥatun “Şimdi nice idelüm?” ⁽²³⁾ didi. Mümā-ileyh “Tur baķalum ħaķķ ta’āli ħazretleri elbettde bize tarıķ iħsān ider.” diyüb ⁽²⁴⁾ ve ķalkub ol sarāy ķapularından bir kaç ķanād çıkarub deryā kenarına naķl ve birbirine ibler ile ⁽²⁵⁾ rabt ve benden idüb büyük bir şal peydā eyledi ve üzerine iķtizā iden mekülāt ve yuvāķıt ⁽²⁶⁾ ve cevāhir ile memlū şanduklar vaz’i ve körük gibi iki ķat’a ħaşb peydā idüb mütevelā ⁽²⁷⁾ ‘aliü’l-allah ikisi mā’ ol şala süvar olub deryāya açıldılar ve ol körükleri çeküb ⁽²⁸⁾ talğalar üzerine sürünerek gıtdiler ħāşılı dört māh kadar bu vechle sefer idüb ⁽²⁹⁾ dört māhdan şoñra zaħireleri tükenüb müteħayr kaldılar. Şehrazād ħikāyeden bu maħale ⁽³⁰⁾ geldükde şabāħ-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

[538a] ⁽¹⁾ **YEDİ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Pes bunlar azıksız ķalub ne ideceklerini bilmediler ⁽³⁾ ve bir iki gün aç ķaldılar gicelerüñ birinde Seyfü’l-Mülük uyumuş ve Devlet Ĥatun ⁽⁴⁾ bī-dār ķalub deñiz şalı sürerek bir lumāna girduguni gördi çün Seyfü’l-Mülük dāimā ⁽⁵⁾ uyudığı ħāldde kıızı arķasına alub uyur idi o gice mümā-ileyh bī-dār olmağla ⁽⁶⁾ seyf iķāz ve ħezālarında bir kaç sefine yatduğunu buldı ve ķapudanlaruñ biri tāifesiyle ⁽⁷⁾ laķırdı itdüğünü işitmekle ol maħal bir şehrüñ limānı olduğunu derk ve suāle taşdı ⁽⁸⁾ idüb Seyfü’l-Mülük “Ben ħarīb ādemim ve bir tüccār sefindesinde idüm tekmeniz ķazāya ⁽⁹⁾ uğramağla biz bu taħta üzerinde ķurtılub geldük ve suāl daħı ‘ayb degüldür.” didükde ⁽¹⁰⁾ reis-i mezkūr “İşbu şehir ā’mā diye didükleri beldedür.” diyü cevāb virmekle Devlet Ĥatun bu ⁽¹¹⁾ ismi işitdükde farħ ve serürü aźħār idüb “İşte ħaķķ celle ve ‘ala ħazretleri ⁽¹²⁾ ‘ināyet buyurub bizi ħülāş buyurdu zīrā bu belde pādişāhı

benüm ‘ammum olub ve ismi ⁽¹³⁾ ā’liü’l-mülükdur ve sen bir kere apudāndan sūr ‘acibā daha amıdır.” didi.

Seyfū’l-Mülük ⁽¹⁴⁾ reis merūme “Ey apudan! Hālā ā’liü’l-mülük taht neın midür?” didükde merūm yine ⁽¹⁵⁾ arılub “Behey ādem! Sen arīb bu ehri bilmem didük pādiāhundan ⁽¹⁶⁾ niün suāl ideyorsun?” didi. Devlet Hatun apudan kelāmından ‘ammusu dahā Melik ⁽¹⁷⁾ ve ol apudan ādasından her kim olduğunu daı anıyub bildi zīrā ol reisūn ⁽¹⁸⁾ ismi Ma’īnū’d-Dīn idi ve Devlet Hatunı aramaa ıkan apudānlaun biri idi ün ⁽¹⁹⁾ arayub bulamadı bu ehre gelüb eñzāndāz oldu.

Pes Devlet Hatun anı bildükde “Seyf ⁽²⁰⁾ arluca sōylesin Ma’īnū’d-Dīn müsün di.” didi. Ol daı suāl itdi kapudan tahūr iderek ⁽²¹⁾ yanlarına geldi ve “Sen beni nereden bildün.” diyerek allarına varduda mūcib hayret eyler ⁽²²⁾ gōrmekle urub nikāh iderken Devlet Hatun māh āsumān gibi alda cūlūs ⁽²³⁾ itdūgünü Seyfū’l-Mülūka “Bu senūnle oturan kimdür?” diyū suāl eyledi.

Ol daı “Bu Devlet Hatun ⁽²⁴⁾ nāmında bir duterdür.” didükde apudan mūmā-ileyh āhların duteri oldugun bilüb ⁽²⁵⁾ sūr’atle anlardan ayrılıub oarak sarāy āha varub ve ba’dü’l-istīzān ⁽²⁶⁾ huzūrına girüb “Efendüm sizūn birāderūnizūn duteri Devlet Hatun bulundı ehrūnize ⁽²⁷⁾ geldi ve kenūrān zāt āyet cemīlü’-ūre bir civāndur.” didükde Melik reis merūme vafīr ⁽²⁸⁾ ‘aıye yerūnden ora Seyfū’l-Mülük ve Devlet Hatunı yanuna celb ve maū anlara ⁽²⁹⁾ bir maal ta’yīn ve duterūn pederine mūjdeciler gōnderdi. ehrazād hikāyeden bu maale geldükde ⁽³⁰⁾ abā-ı tarib itdūgünü gōrüb sūkūt eyledi.

[538b] ⁽¹⁾ **YEDİ YÜZ SEKSEN OUZUNCİ GİCE**

⁽²⁾ ehrazād kelāma aaz idüb dir ki: Mūmā-ileyhūn pederi bu hāber mesret eeri iitdükde ⁽³⁾ derhāl bir aç biñ sūvāri ile birāderinūn memleketine geldi ve kızıyla gōriüb seyf ⁽⁴⁾ ü’l-mülük ana’atından āyet mūteekkiri oldu bir hafta adar orada mahmān alub kızını ve seyf ⁽⁵⁾ ü’l-mülükü berāber alub memleketine vardudaa ‘azīm alay ile ehre girüb sarāy devletinde ⁽⁶⁾ istīqrār eyledi ve Seyfū’l-Mülūka vafīrū’l-fāt idüb “Benüm kızımı hūlāta sebeb ⁽⁷⁾ anca senin ben senūn iyūligūn ferāmu idemem benüm yanımda oturur iseñ taht ve tācı ⁽⁸⁾ size teslīm idüb devletden ferāat ve ‘ibādet

ile meşğul olurum.” didükde Seyfü’l-Mülük ⁽⁹⁾ “Efendüm ben Melik ve saltanatda gözüm yok ancak allah ta’aliden ricâ iderüm ki maşşüdümü nâil ⁽¹⁰⁾ ide.” didi.

Melik “Ey oğul! İşte malum ve hazînem senün elüñdedür baña danışmaşsızuñ ⁽¹¹⁾ ne iderseñ it.” didi. Seyfü’l-Mülük teşekkür idüb hayır du’âlar eyledi ve şehri gezmek ⁽¹²⁾ istyemekle derhâl gâyet münteżim rahtlu eseb ısmârlayub tañtana-ı ‘azîme ile süvâr ⁽¹³⁾ olub şehri gezmege çıkdı.

Çarşularda gezer iken zeyri sâ’ide beñzer bir civân ⁽¹⁴⁾ ‘abâsını arkasından çıkarub firûhat itmek için delâle virdüğünü görmekle ⁽¹⁵⁾ çün sâid olduğunu ve hame girdi ma’iyetiyle olanlara “Bu cevâbı saraya getirün.” diyü emir ⁽¹⁶⁾ eyledi. Merķūmun şâted “Bu civân Seyfü’l-Mülukuñ ğulmânından andan firâr itdi.” diyü ⁽¹⁷⁾ zannıyla her ne kadar ol civân ba’ine sâ’id ise anı bilmeyerek ve Seyfü’l-Mülukuñ emrini ⁽¹⁸⁾ fehm itmeyerek sarây lafzını habis Ma’nâsına hamil idüb sâ’idi kirfet ve mecrum ⁽¹⁹⁾ olanlaruñ habişhânesine götürdiler.

Sâ’id ise ne olduğunu bilmeyüb nefsinde “Acabâ ben ⁽²⁰⁾ bu şehriñ Melikine idüm ve ne cinham vardır.” diyerek kaldı. Seyfü’l-Mülük ise Sâ’idi ⁽²¹⁾ oturub bir mâh kadar maşbûs kaldukdan sonra hâtrına gelüb “Acabâ çarşudan size ⁽²²⁾ virdüğüm civân nerede kaldı.” diyü suâl anlar dağı “Efendüm biz anı habişhâneye götürdün ⁽²³⁾ didüklerinde canum ben size sarâyâ getirün dimüş idüm varuñ getirün.” diyü emir anlar dağı varub ⁽²⁴⁾ Sâ’idi maşpushâneden ihrâc ve Seyfü’l-Mülukuñ hużûrına asv-i hâlet ile celb ⁽²⁵⁾ ve ikâf itdüklerinde mûmâ-ileyh “Ey civân sen kañğı diyardansun.” diyü suâl Sâ’id ⁽²⁶⁾ “Ben Mışır ahâlisindenüm ve ismim Sâ’iddür ve pederüm hâlâ Mışırda olan şâhuñ Vezîri ⁽²⁷⁾ â’zımdur.” didi.

Seyfü’l-Mülük “Vay sen! Benüm birâderümsün.” diyerek yerinden kıyâm ve darağuş ⁽²⁸⁾ idüb tahnibe ve selâm ve oradan hamâma irsâl ve temiz eşvâb giydirüb birlikde ⁽²⁹⁾ oturub kezişte hâllerini naql itmege başladılar. Seyfü’l-Mülük çekdügi meşâibi naql ⁽³⁰⁾ itdükden sonra anuñ hâlinden dağı suâl itdükde Sâ’id “Efendüm kaçan sefinemiz şekst ⁽³¹⁾ olduĝda ben deñiz bir kaç kişi sa’itle bir tahtaya yapışub tağalar arasında sürünerek [539a] ⁽¹⁾ aţaya düşdüñ perişân hâletiyle aţaya çıkub egil olunacak şey aramaĝa kalduĝ ⁽²⁾ ve tevekkül babana yapış.” didi. Şehrazâd hikâyeden bu maşale geldükde şabâh-ı taķrib itdüğünü ⁽³⁾ görüb sükût eylediç

(4) **YEDİ YÜZ TÜKSANINCI GİCE**

(5) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Sā'id naqlinde ba'de derġatlı bulub meyvesinden (6) egil idüb giderken orman eġrāfından 'ifrīt ŗuretinde eŗġāŗ ıkıub (7) arġamıza sūvār ayaklarını yedüklerimiz özine ŗarub ŗıġdılar ün yer deryā naġbından (8) ve aluġdan dermānımız yoġıdı hemān ŗa'fımdan nāŗı yere dūŗdügümde arġama sūvār olan (9) ŗaġıŗ alıġımı fehm idüb beni meyvelü derġatlere götürüb to yana ġadar yedirdi (10) to yduğumda arġama binüb ġayvān gibi ġoŗdurmaġa baŗladı.

ŗaġıŗ-1 merġūm gülüb (11) ve mesrūr olub ben bunuġ gibi serī'ü's-seyr eŗek görmedüm pes biz bir ġaç ġiŗi idük (12) ve orada daġı vafır üzüm bulunmaġla teselli bulunmaġ için bir miġdār üzümü toplayub (13) ŗarāb idüb andan nūŗ iderek pes anlar ol tuŗ itdügümüz bādeden neŗvadār (14) oldügümüzü görüb bizüm ile hambnām olmalarını istmekle biz anlara müsā'de ve bādeden münāvele (15) idüb cümlesi sekrān ve lā'y'ġl olduklarında ol ġeVāliden oġunu cem' ve büyük ateŗ (16) ayġd idüb cümlesini ġhrāġ itdüñ ve ol aġadan firār idüb yola revāne olduġ tābir (17) meyvālu eŗġār ŗle ma'mūr bir zemīne vuŗul bulub meyvesinden tenāvül iderken ŗevīlü'l-fāma (18) ŗaġalı zemīne sürer ve ġulaġları daġı uzun ve süri ġoyun güder ŗaġıŗ görüb bizi (19) gördükde talġif ve tekrīm mülāġāt ve "Buyruñ size bir ġoyun biŗüreyüm." diyüb taġda bir maġāra (20) gösterüb "Varuñ içinde beni müntezīr oluñ ve anda vafır misāfirüm vardur ben ŗimdi bir ġoyub (21) boġazlayub size getürürem." didi.

Kelāmını ġaġġ ġann idüb ol maġaraya ekilüb (22) gitdük derünuna girdügümüzde içinde ā'mā olarak bir ġaç ġiŗi bulduġ ŗadālarımızı (23) iŗitdüklerinde her biri ben keyifsizim diyerek tevc'i itmege baŗladılar anlara "Ey ġavm! Size ne (24) oldu?" diyü suāl itdügümüzde merġūmun "Siz kimsüñüz?" didiler. "Biz kebāb yimege geldük." (25) didük merġūmun "Yazuġ ġālūñize sizi bu devüñ eline kim dūŗirdi zira bu mel'ün insānuñ (26) etiyle telziz ider ve kör idüb bunda yemek virüb semizletdirür ba'de birer birer egil ve kebāb ider." didiler.

(27) Biz "Sizi nice kör itdi." didük merġūmun "Süt ile dir ki ŗimdi bir nev'i sūd götürüb (28) buyruñ nūŗ idüñ dir siz ol sütten nūŗ itdüñizde derġāl gözlerüñiz gider." didükde (29) biz ol ġuŗuŗı mülāġaza ve her birimiz yanunda bir ukur ġazub oturduġ.

Şehrazād hikāyeden ⁽³⁰⁾ bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḫrib itdügünü görüb süküt eyledi.

[539b] ⁽¹⁾ **YEDİ YÜZ TOKSAN BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki:Sā'id naḫlinde biz ol ḥāletde oturur iken merḫūm ⁽³⁾ gelüb “Ey mahānlar! Siz yorgunsuñuz ve süsuzluḡuñuzda vardur buyruñ şol südden nūş ⁽⁴⁾ idüñ.” diyüb her birimize birer ḡadeḡ süd virdi biz ḥile ve ḥafat ile o südi çuḡurlara ⁽⁵⁾ döküb güyā idüb ḡad aña çevirerek her birimiz ellerini gözlerine ḡaldırarak aḡlamaḡa ⁽⁶⁾ ve şīḥa itmeḡe başladuḡ merḫūm ol keyfiyeti gördükde gülmeḡe başlayub bizi birer birer ⁽⁷⁾ semüzimizi aradısa da cümle mez za’if olmaḡla ol eski şekillerinden birini alub zebḥ ⁽⁸⁾ ve kebāb bişürüb egil eyledi.

Ba’de bir miḡdār şarāb içüb uyuduḡdan soñra ḡatli ⁽⁹⁾ nice olur diyü mülāḡaza iderken kebāb şişleri ḥātrımıza gelüb iki şiş ateşde ⁽¹⁰⁾ ḡızdırdıḡdan soñra merḫūmuñ gözlerine birden bire şoḡub kör itdük mersūm şişler ⁽¹¹⁾ ḡarāretinden ve vaż’i şiddetinden ne ideceğini bilüb bize şaldırdısa da her bimizi bir ḡarafa ⁽¹²⁾ şapdı ve elimize bir ḡılıc düşüb üzerine hücum iderek katl idüb şerrinden ḡurtulduḡ ⁽¹³⁾ ve cümlemiz ol maḡāradan çıḡub atada keşt ve güzār iderek ḡalduḡ.

Günlerde ⁽¹⁴⁾ bir gün deryā kenārında iḡāmet üzere iken ırāḡdan bir seffine nümāyān olmaḡla işāret ve telvīḡ iderek ⁽¹⁵⁾ kendümüzü gösterdüḡ ve şallarımız ile bayraḡlar gibi şey peydā idüb gördüklerinde ⁽¹⁶⁾ her ne ḡadar ol diyüb ḡavf itmüş iseler de cemā’atimizi görüb yanımıza geldiler ⁽¹⁷⁾ ve seffine naḡl idüb güzel ḡavā ile üçgün ḡadar sefer itdükden soñra büyük furtuna ⁽¹⁸⁾ ḡüdüş idüb seffinemizi bir ḡaşa urub parḡa parḡa eyledi beni bir taḡşeye yapışub ⁽¹⁹⁾ iki gün deñizde ḡalduḡ ve dördüncü gün bir sāḡile düşüb çıḡdum.

Gezerken işbu şehri ⁽²⁰⁾ bulub derūnuna girdüm ve ‘abāmı çıḡarub firūḡat itmek için delāle virdügümde siz ⁽²¹⁾ gelüb ictimā’mız ḡāşıl oldu didi Seyfü’l-Mülük daḡı hikāyesini naḡl ve anuñla bir yerde ⁽²²⁾ ḡalub maḡlūblarına taḡşil itmeḡe tefr’i çün Seyfü’l-Mülük ol ülke şāḡunuñ duḡteriyle ⁽²³⁾ Devlet ḡatun her vaḡit ülfet ve ictimā’ iderdi ma’şūḡası olan Bedī’ü’l-Cemāl ile ⁽²⁴⁾ ictimā’ ve tezvīcine sa’i itmesini ricā ve niyāz iderdi ol daḡı Seyfü’l-Mülukuñ itdüḡi kerem ⁽²⁵⁾ aḡlāḡ ve taḡlīşine müsā’de itdüḡiçün meramına tevşil itmeḡe ta’hid itdi ve bahr-ı ⁽²⁶⁾ ḡāl Bedü’l-Cemāl geldügümü

işitdükde ziyaretime gelür “Baçalum ben senüñ hakkında kuşur itmem.”⁽²⁷⁾ didi. Pes ol günlerde fîü’l-vâķ’a bedîü’l-Cemāl Devlet Hātun ehline geldüğünü işitdükde⁽²⁸⁾ pederinden istîzân ve ‘azîm ziynet Devlet Hātunuñ ziyaretime geldi. Şehrazād⁽²⁹⁾ hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(30) **YEDİ YÜZ TOKSAN İKİNCİ GİCE**

⁽³¹⁾ Şehrazād kelāma aģaz idüb dir ki Devlet Hātun mūmā-ileyhayı hezār talķif ile muķābele [540a]⁽¹⁾ ve sarāyuna idħāl idüb oturdılar. Ba’de Devlet Hātun Melik erzaķüñ oğlı aña taslaķ⁽²⁾ ve tağrib itdüğünü ve Seyfû’l-Mülük yanuna gelüb ol ‘ifriti ķatl iderek taħliş ve memleketine⁽³⁾ tevşil itdüğünü ve Seyfû’l-Mülukuñ ħüsn ve cemālini ve men ‘andu’l-allaha mūdū’ olan behcet⁽⁴⁾ ve Kemālini ba’dü’l-İrādına “Ey Bedî’ü’l-Cemāl! Bu zıkr eyledüğüm Seyfû’l-Mülukuñ sebab-i ğurbetini⁽⁵⁾ naķl itmek isterem ise de senden ħicāb idüb söylemeğe mecāl bulmadum.” didükde Bedî’ü’l-Cemāl⁽⁶⁾ “Bizüm aramızda mūcib ħicāb bir şeyi var mı niķün böyle dirsın hemān söyle.” diyü el-ħāh⁽⁷⁾ itmekle Devlet Hātun “Ey hemşire! Bu ādem senüñ şüretüñi pederüñ Hāzret-i Süleymāna hediye⁽⁸⁾ irsāl eylediği ‘ibāde görüb size ā’şık olur zîrā ol ‘abāyı Hāzret-i⁽⁹⁾ Süleymān Seyfû’l-Mülukuñ pederine ā’şım bin şafvān ile göndermiş idi pes ‘aşķına⁽¹⁰⁾ dermān bulmayub seni bulmaķ için ğurbeti ihtiyār idüb bunca müddet geżüb turur.”⁽¹¹⁾ didi.

Bedî’ü’l-Cemāl Devlet Hātundan ħicāb idüb yüzi gül gibi açıldı “Vay hemşire!⁽¹²⁾ Üns t̄āifesi cin t̄āifesiyle ülfet idemezler şimdi anuñ tezvici mümkün şey değildir.”⁽¹³⁾ didükde Devlet Hātun Seyfû’l-Mülukuñ ħüsn ve cemālini ve şecā’at ve laķif aħlāķını⁽¹⁴⁾ yād ve Bedî’ü’l-Cemāle mūmā-ileyh bir kere mülāķāt itmesini iltimās ve niyāz iderek mülāķātına rızā⁽¹⁵⁾ dāda olmağla Devlet Hātun bu ħuşuşdan mesrūr olub bağçe köşķünde tertib levāzım⁽¹⁶⁾ ziyāfet olunmasına emir ve Seyfû’l-Müluka varub nāil merām olduğuna tebeşir ve sen sâ’id⁽¹⁷⁾ ile bağçeye duħül ve “Biz gelene ķadar ħelāl işcārda münteżir ol.” didükde Seyfû’l-Mülük⁽¹⁸⁾ Kemāl ziynet ile tezyin ve Sâ’id ile ol bağçeye varub derħatler arasında keş ve güzār⁽¹⁹⁾ iderek ķaldı ve Sâ’idi bir ađac altında birağub kendüsi pencereler tarafına ağlayarak⁽²⁰⁾ ve inşād şî’ir iderek yalnızca çeklüb gitdi.

Fāmā Devlet Hātun Bedī'ü'l-Cemāl ile gelüb ⁽²¹⁾ bağceye müşerref olan pencerede iķāmet ve med sofrā-i semāt idüb ba'dü'l-egil 'ayş ⁽²²⁾ ve nūşā tef'i ve māide üns aride koyub münāvele-i iķdāh ile meşğullar iken Bedī'ü'l-Cemāl ⁽²³⁾ pencereden bağceye nikāh iderken gözi Seyfü'l-Mülūka düş ve inşā itdügi işā'rede ⁽²⁴⁾ ismini istimsāg itmekle bir nazarda hezār-ı hasrete dū-çār ve derün-ı dilden ā'şıkā ve bī-ķarār ⁽²⁵⁾ oldı ve Devlet Hātuna dönüb "Ey hemşire bu peri suret olan civān kimdür?" didi. ⁽²⁶⁾ Şehrazād hikayeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib itdügünü görüb süküt ⁽²⁷⁾ eyledi.

(28) **YEDİ YÜZ TOĞSAN ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma āğaz idüb dir ki: Devlet Hātun mūmā-ileyhaya "Ey hemşire! Bu gördigün ⁽³⁰⁾ Melik suret Seyfü'l-Mülūkdur nedür sen yanımıza celb idelüm mi?" didi. Mūmā-ileyh "Evet mümkün ⁽³¹⁾ ise gelsün." diyü izin virmekle derhāl Devlet Hātun Seyfü'l-Mülūka "Ey şāh ođlı [540b] ⁽¹⁾ bize gel." didükde Seyfü'l-Mülūk sem'ā ve tāt'a diyüb yanlarına çıkdı ve huzūr-ı Bedī'ü'l-Cemāle ⁽²⁾ gelüb bahr-ı hüsnünü gördükde şiddet-i 'aşķından bayılıb zemīne düşdi.

Devlet Hātun ⁽³⁾ sür'atle gül şuyı celb ve yüzini yaķıyub ifāķat itddükde Bedī'ü'l-Cemāle işte ⁽⁴⁾ bu gördigün zāt Seyfü'l-Mülūkdur ki "Senün için muķāsāt şedāid ve ğurbet eyledi." ⁽⁵⁾ didi. Mūmā-ileyh gülüb "Vay 'acib! İnsān-ı nev'inde vefā-i 'ahd var mı zīrā anlarun ⁽⁶⁾ mevdetleri tamām degüldür siz bilmez misiz ki Hāzret-i Süleymān balkīse muħabbet ve mevdet idüb ⁽⁷⁾ andan cemīle hātun bulduķda belķısı terk itdi." didükde Seyfü'l-Mülūk "Ey bānū-yı ⁽⁸⁾ cihānum! Bu zıkr itdügün ādem vefā bu ķuluñuzda yokdur ben kendümi bilürem." didi.

⁽⁹⁾ Bedī'ü'l-Cemāl "Çün böyle z'aim ideyorsun baña egid yeminler itke seni taşdıķ iderüm." ⁽¹⁰⁾ didükde Seyfü'l-Mülūk elini eline vaz'i ve aynları üzere ĩmān egide icrā itdükden şoñra ⁽¹¹⁾ bir birine mā' neķa ve pūs idüb cümlesi mā' 'ayş ve nūş ile meşğül ķaldılar. Ba'de ⁽¹²⁾ Bedī'ü'l-Cemāl Seyfü'l-Mülūka "Sen āram bağçesine girdün hālde atlasdan ma'mül bir unak ⁽¹³⁾ naşib olunduđunu görürsen hemān kendüne ķuvvet virerek derünuna git ve içinde envā'i ⁽¹⁴⁾ füşüş ile mers'i zahibaħmardan ma'mül taħt üzerinde bir pīrezen oturduđunu ⁽¹⁵⁾ görürsin hemān na'lini elde pūs eyle ve şađ ķoltuđunun altına koy ve sākinā huzūrında ⁽¹⁶⁾ divān tır ol 'acüze sen buraya

niçe geldüñ ve senüñ maṭlūbuñ nedür ve seni buraya kim ⁽¹⁷⁾ getürdi.” didükde ben “Aşlā cevāb virme benüm cariyeme müntezir ol geldügi hâlde ⁽¹⁸⁾ cevāb virür ve senüñ için ricā ider.” diyüb ve mercān isminde bir cāriye seni ihzār ⁽¹⁹⁾ idüb “Ey mercān! Sen Seyfü’l-Mülükı aram bağcesine getür ve pederümüñ vālidesine īşāl ⁽²⁰⁾ itde taşrada kal tā ki merķūmenüñ na’lini alub ıoltuğı tahtında ıoydugunu ⁽²¹⁾ gördüğünde hemān yanuna varda efendüm bu Mışır pādişāhunuñ oğı falandur ve Devlet Hātunu ⁽²²⁾ Melik Ezraķuñ oğınu katl idüb elinden taḥliş iden budur ve ben saña getürdüm ki sizi ⁽²³⁾ bu huşuş ile tebeşir iderüm di.” didi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāh-ı taķrib ⁽²⁴⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(25) **YEDİ YÜZ TOKSAN DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁶⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki: Bedi’ü’l-Cemāl cariyesine eytdi. Ba’de pīrezene “Ey seyyidem ⁽²⁷⁾ bu zāt kerīmu’l-ḥaşāl ve Maḥmüdü’ş-şeym cemīl ve şeci’ bir zātdur ve benüm ḥānum size çok selām ⁽²⁸⁾ ideyor ve ben ne vaķte ķadar böyle ķalub beni tezvīc itmeyorsuñuz di pīre saña diyecek ki ⁽²⁹⁾ sen aña söyle eger bir kimse ḥātrına geldise tezvīc idelüm.” didükde “Sen anuñ merāmi ⁽³⁰⁾ bu civāndur zīrā bu civān benüm şūretüm Hāzret-i Süleymāna irsāl itdigüñiz ‘abāda mersüm ⁽³¹⁾ olan şūretime görmüş ve ā’şık olmuş ve benüm için bunca ğurbet ve miḥnetler çekmiş.” diyü [541a] ⁽¹⁾ aña tağhīm mükteżā-yı muķāme irādı lāzım kalan şeyler irādı ile mercāna sem’ā ⁽²⁾ ve tā’at diyüb Seyfü’l-Müluki alub havāye pervāz eyledi ve bir sa’atdenşoñra ārām ⁽³⁾ bostānuna tevşīl idüb sālefü’z-zīkr otağı gösterdi ol daḥı Bedi’ü’l-Cemāl tarafından ⁽⁴⁾ tevşīt oldığı üzere otağa ğirüb ol pīrenüñ pabucını ba’dü’l-teķabil şağ ıoltığı ⁽⁵⁾ altına ıoyub tırdı.

Pes ‘acūze “Sen nereden geldüñ ve ḥācetüñ nedür diyü suāl itdisede ⁽⁶⁾ merķüm bir cevap virmeyüb tırduķda mercāna derḥāl edeb ile ğelüb selām ⁽⁷⁾ virdüden şoñra bediü’l-Cemālüñ söyledügi kelāmi teblīğ itdi ‘acūze ğāzaba ğelüb ⁽⁸⁾ üns ile cin tā’ifesi nice ülfet ider bu ne olmayacak şeydir.” didi.

Seyfü’l-Mülük ⁽⁹⁾ kelāma ağız “Vay ḥānum! Ben sā’ir nā-bes degilum ben ‘ahde vefādar ve muḥabbet ve şadukda bir ķararum ⁽¹⁰⁾ ve ğidüb ve ḥiyānet benden devr ve kerem ve mürüvvet ile mün’uvet ve mezķūrum.” diyüb bu huşuş ⁽¹¹⁾ için bir ķaç yemīn ile teyit itdükde ‘acūze ba’dü’t-tefekkir “Ķünkü sen böylesin imdi ⁽¹²⁾ ben

senüñ hâcetinde sa'î iderüm ve oğlum şeyhâle haber gönderirüm sen var şimdi bağçede (13) arām ve seyr ve temāşā eyledede inşallahu te'ālî hayırlu olur." didi.

Seyfü'l-Mülük bağçeye (14) çıkdıkdā cāriyeye "Var oğlum şahyâle söyle yanuma gelsün." diyü sibāriş idüb (15) yolladı fāmā Seyfü'l-Mülük bağçede keşt ve güzār iderken sâbıka qatl ittigi Melik (16) Ezraquñ etba'ndan beş nefer bulub anı gördüklerinde Melik Ezraquñ oğlını qatl iden ol (17) olduğunı derk idüb "İşte bu civān Devlet Hatunı şehzâdemizden tehlis iden budur." (18) diyüb yanuna vardılar ve bu huşuşda istiħbār itdüklerinde "Evet ben bu hanum ile eyledüm." (19) diyü ikrār itmekle merķūmun Seyfü'l-Mülükı qapub Meliklerinüñ yanuna getürüb işte senüñ (20) oğlını qatl iden kimiseyi getürdüñ Melik Ezraq Seyfü'l-Mülükı istintaq ve inkār (21) itmemekle Melik Vezirini aħzār ve ben bu âdemi qatl ideceğim diyü istişâre itdi. Şehrazâd (22) hikâyeden bu maħale geldükde sabâh-ı takrib ittiginı görüb süküt eyledi.

(23) **YEDİ YÜZ TOKSAN BEŞİNCİ GİCE**

(24) Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Vezir "Efendüm eger kelâmıñı kabül iderseñ bu civānı (25) qatl itme ħabise ibkâ it zîrâ bu âdem aram bostânuna girmüş ve Bedi'ü'l-Cemâl tezvic itmüş (26) bahr ħâl Melik şeyhâl arar ve qatl olındugunı bilürse eşârını almaġa qalkar ħâlbuki biz anuñ (27) ħaqqından gelmeziz lakin şimdi sen anı ħabise ibkâ ile eger arayan bulunmaz ise (28) anuñ qatli asândır." didi. Melik burayı istihsân ve Seyfü'l-Mülükı ħabse irsâl eyledi.

(29) Gelelüm bir tarafa çün mercâna varub Melik şeyhâl vâlidesine da'vet itdi ol daħı (30) ħuzûruna geldükde Seyfü'l-Mülükı bağçede arasunlar diyü emr itmekle memürân varub (31) aramuş iselerde aşlâ eşerini bulmayub pîre gelüb virdüklerinde "Acabâ bağçede bugün [541b] (1) kim vardır." didi. admelerin ba'zısı "Efendüm Melik Ezraq etbâ'ndan beş nefer var idi yanuna (2) gelüb suâl itdüklerinde evet diyüb ba'de getürdüklerini gördün." didiler.

'Acüze (3) oğlına dönüb "Ne dimek olsunki 'iz sen ve salţanatda iken Melik Ezraquñ etba'ı gelüb (4) misâfirimizi bağçemizden qapsunlar var miħmânımızı iste ve eger qatl itdilerse Melik Ezraq (5) oğullarını kirfet idüb yanuma getürüñ ben elüm ile qatl iderüm alâ ben saña südimi (6) baġışlamam." didi. Melik Şehyâl vâlidesinden bu kelâmı işitdükde vâlidesi ħuzûrundan (7) çıķub cümle 'askerini cem' ve Melik Ezraq

üzerine hücum ve bir miqdār mükātleden sonra ⁽⁸⁾ Ezrakı mahzūm idüb gerek Ezrak ve gerek oğulları vafir başını kirfet idüb Melik ⁽⁹⁾ Şehyāl “Ey Ezrak! Sen benim mihmānımı Seyfü’l-Mülūk nereye götürdün.” didükde Ezrak “Ey Şehyāl ⁽¹⁰⁾ ol benim oğlumı katl itdi ben anuñçün aldum şimdi ā’rdır ki aña şarafdārлық idesen ⁽¹¹⁾ zīrā merķūm bizüm hem cinsimiz degüldür.” didi.

Şehyāl “Şağ ise baña getür ve katl itdün ise ⁽¹²⁾ bahr hāl ben seni ve oğlalarını katl iderüm.” didi Ezrak “Hayır ben anı katl itmedüm ⁽¹³⁾ ħabisde ibķā itdüm.” didi. Derĥāl celbine emir ve getürdüklerinde Seyfü’l-Mülūk ⁽¹⁴⁾ Melik Ezrak ile barışturub sarāyında anlara ‘azim ziyāfet tertib eyledi. Şehrazād ⁽¹⁵⁾ ħikāyeden bu maĥale geldükde sabāĥ-ı taķrib itdügünü görüb süküt ⁽¹⁶⁾ eyledi.

(17) ***YEDİ YÜZ TOKŞAN ALTINCI GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ziyāfetden sonra Melik Şehyāl mahmānını alub vālidesinüñ ⁽¹⁹⁾ yanuna götürdi Seyfü’l-Mülūk begenüb ħüsn ve cemālinden müt’acib ķaldı. Ba’de Seyf ⁽²⁰⁾ ü’l-Mülūk Bediü’l-Cemāl için mükāsāt idüb çekdügi ġurbet miĥnetleri naql ve irād itdükde ⁽²¹⁾ pīre Bedi’ü’l-Cemāl anı istedgini ifāde etmekle Melik Şehyāl madem ki duĥterüm anı istedi ⁽²²⁾ ve ol daĥı anuñçün vafir miĥnetleri cekdi “Artık aña tezvīc idelüm.” diyüb cümlesi ⁽²³⁾ ķalkub Serāndib ülkesi pādiřāĥınuñ duĥteri Devlet Ĥatunuñ baġçesine gıtdiler ve bir yere ⁽²⁴⁾ konulub Bedi’ü’l-Cemāle Melik Ezrak ile vuķū’ bulan ħikāyelerini naql itdiler ve cümle ⁽²⁵⁾ erkān-ı devleti bir yere götürüb bu iki ā’řıķ-ı řādıkāñ nikaĥlarını kıydıķlarında Seyfü’l-Mülūk ⁽²⁶⁾ Devlet ĥātunuñ pederüne “Ey řaĥ zī-řān! Ben senden bir ricām vardı.” didi.

Melik “Ĥayır ⁽²⁷⁾ evvela ricāñ nedür söyle senüñ ricāñ merdūd degüldür hemān söyle.” didükde Seyfü’l-Mülūk ⁽²⁸⁾ “Efendüm sizüñ kerīmenizi Devlet Ĥatun birāder mü’neviyim Vezīrim sa’de tezvīc buyurmanızı ⁽²⁹⁾ ricā iderüm.” didi. Melik ricāsına müsā’de ve ol ĥāzır bāl cilas olan zevāt ĥuzūrunda ⁽³⁰⁾ nikāĥını daĥı ‘aķd idüb iyin mülūk üzere tertib ferāĥ idüb yedi ġün yedi gice ⁽³¹⁾ egil ve řarb velu ve la’b ile geķürüb mūmā-ileyh ġüvegüye ķoydular Seyfü’l-Mülūk [542a] ⁽¹⁾ kırķ ġün ķadar maĥbūbesiyle nāil vařāl ve bāliġ imāl olduķdan sonra Bedi’ü’l-Cemāle “Efendüm ⁽²⁾ ben her merāmıma nāil ve bekām oldum ancak pederüne varub ziyāret ideyüm ve ķayd

hayatda olduğumu ⁽³⁾ bilsün.” didi. Mumā-ileyh ‘aliü’r-reis ve el-‘ayn diyüb pederüne bu huşuş ifāde ⁽⁴⁾ ve ā’van candan bir kaç cin ta’yîn idüb Seyfü’l-Mülük ve Sa’di alub Mışıra ⁽⁵⁾ götürdiler ve peder ve māderıyla ictimā’ itdükden sonra bî-tekrār alub ikisi mā’ Bedi’ ⁽⁶⁾ ü’l-Cemālūn yanuna i’āde itdüler hādemü’l-lezāt ve müfriķü’l-cemā’at gelene kadar ‘ayş ve nüş ile ⁽⁷⁾ meşgöl kaldılar.

Fescānü’l-ceyü’zī-lāyemūt bīdāü’l-halk ve el-amer ve hū ‘ali gel şey ⁽⁸⁾ qadīr Şehrazād bu hikāyeyi buraya getürdükde Melik Şehirmāna ⁽⁹⁾ ****hikāye**** ⁽¹⁰⁾ nakl iderler ki: Sālelü’z-zamān ve mażīü’l-‘aşr ve anda Başra diyārında bir Bezirgān ⁽¹¹⁾ olub bir kıyumcı ve biri bakırcı olarak iki oğlu var idi tācir merķūm erzelü’l-‘amre ⁽¹²⁾ vardukda keyifsiz olub bir kaç günden sonra irtihāl dār-ı beķa itdükde merķūmān pedirlerinüñ ⁽¹³⁾ müterveķātını kısmet ve her biri dükkanda iķāmet idüb şan’atlarıyla müştefil kaldılar. Şehrazād ⁽¹⁴⁾ hikāyeden bu maķale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(15) ****YEDİ YÜZ TOKŞAN YEDİNCİ GİCE****

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Günlerde bir gün kıyumcu dükkanda otururken ‘acem ⁽¹⁷⁾ ta’ifesinden bir ‘acemi görüb şayĝuñ hüsn ve cemāline bakub ‘aynında olan ⁽¹⁸⁾ ‘alāmetler ile merķūmı begendi ve kıyumcınıñ ismi hüsn idi peş ‘acem Ḥasanā ⁽¹⁹⁾ “Vallaha sen güzel civānsın dükkanın bir tarafında oturub ve eline bir kitāb alub gāh kitāba ve gāh ⁽²⁰⁾ Ḥasan’a nazar ider kaldı çün hüsn ve cemāline binā’-yı halk terākim itmüşler ⁽²¹⁾ idi aḥşām olub halk taĝılıkda ‘acem Ḥasan’a “Ey oĝul! Sen ĝāyet güzel ve nāzik ⁽²²⁾ sin ve benüm mekūbeden ḥasedüm vardır ki dünyada anı bilen yokdur ta’lumi için bir kaç ⁽²³⁾ kişi benden ra’yet itmüş iselerde kimseye göstermesini istemedüm lakin ta’lum itmekle müsāmaķa ⁽²⁴⁾ eyledi ve seni oĝul müşabesinde tutub fikrūñ arasında senüñle bir ḥicāb tutaram ki şū ⁽²⁵⁾ te’āsāt itdügün ta’b şekķatden hülāş bulub rāḥat ile geçünür kalursun.” didükde ⁽²⁶⁾ Ḥasan “Ey efendüm! Bu şey ne vaķit gösterürsün.” didi ‘Acemi “Yarın gelüb şana’atı ta’lum ⁽²⁷⁾ ve ḥuzūrımızda neḥāsı altün ve ‘aynıne kalb iderüm.” didi.

Hezār-ı sürür ile ‘acemiye ⁽²⁸⁾ vedā’ ideüb ḥanelerine ve gitti ve vālidesine dehşet ḥāletiyile varub girdi vālidesi ⁽²⁹⁾ “Ey oĝul saña ne oldu?” diyü suāl ol daḥı vaķ’a ḥālī söylyedükde vālidesi “Oĝul ⁽³⁰⁾ şāķın bu muķavele ‘Acem’üñ kelāmuna i’timāt

itme zīrā bu şeyüñ aşlı yoqdur ancaq ⁽³¹⁾ bunu irtikāb iderler ki halkuñ parasini egil iderler ve şa'nat kimyāyı id'ā idüb [542b] ⁽¹⁾ halkı igvā iderler didükde hüsn ey vālide biz faķireyüz ve bizde tam' olunacaq şey yoqdur ⁽²⁾ ve bu ādem nūrānīü'z-zāt olub şilāh iden zāhirdir." didi.

Vālidesi ğayz ve ğazab ile ⁽³⁾ süküt idüb bir civān virmedi lakin hüsn meşğül-ü derün qalub ol ğice uyumadı ⁽⁴⁾ şabāh oldukda sür'atle dükkana varub oturdı ol 'Acem gelüb "Ey oğul! ateşi ⁽⁵⁾ yaq." diyüb ocağı kızduqda 'Acem sende "Bir baķır paçası var mı?" diyü suāl Hasan ⁽⁶⁾ "Evet bende bir şahan vardur." diyerek götürdi. 'Acem şarīğından bir kāğıd çıkarub içünden ⁽⁷⁾ şarı bir şey çıkararak baķır matüb putiyeden dökdü hālişü'l-'ayr altūndan bir sebūne ⁽⁸⁾ zuhūr itdi 'aklı başından gidüb sebūneyi alub etrafiyla emhān itdükde ašlā ⁽⁹⁾ şübhesi olmayan altūndan olduğı tahķiķ itdi.

'Acem "Var şunu delāl elinde fūrūhat eyle." ⁽¹⁰⁾ didi. Hasan daħı alub sevķ sultānda hirāc mezād iderek on beş biñ dirhem ile ⁽¹¹⁾ fūrūhat eyledi. "Bu parasini alub vālidesine gidüb işte kimyā şa'natına örgendüm." didükde ⁽¹²⁾ vālidesi gülüb lāhavle çekerek süküt eyledi. Şehrazād hıķāyeden bu maħale geldükde ⁽¹³⁾ şabāh-ı taķrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(14) **YEDİ YÜZ TOKSAN SEKİZİNCİ ĞİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Şabāh oldukda Hasan hānesinde baķır hāvān alub ⁽¹⁶⁾ 'aceme getürdi 'Acem "Bunu ne bileceksün?" didi. Hasan "Altūn iderüz." didükde 'Acem "Ey ⁽¹⁷⁾ oğul! Sen divānemi olduñ hiç böyle şey ğünde iki def'a yapılır mı ki canımızı alurlar ⁽¹⁸⁾ sen bu şan'atı öğrendiğin hālde senede bir kere itmelisün yāhūd iķtizā itdükde idersün?" ⁽¹⁹⁾ didi. Yine Hasan ateşi yakmağa başladı bī-tekrār 'Acem "Niçün ateş yaqarsun?" didi.

Hasan ⁽²⁰⁾ "Şan'atı talīm itmek içündür." didi. 'Acem "Ey oğul! Hiç yol başda kimyā mı ta'lum olunur ⁽²¹⁾ 'alabā sen nāķışü'l-'aql sen eger bu huşuşa murādiñ varsa gel benüm ile hāneme git." ⁽²²⁾ didi. Hasan sem'a ve tāt diyüb dükkanı qapadub böyle revān oldu bir miķdār ⁽²³⁾ gitdükdən sonra vālidesinüñ taħaziri hātırına gelüb tırmağla 'Acem gelüb "Ey oğul! ⁽²⁴⁾ Sen niçün tırduñ divānemisin ben saña fenālık nice işmar iderüm eger benüm ile gitmekden ⁽²⁵⁾ havf idersen ben senünle giderüm." didi.

Hasan “Buyuruñ.” demekle ‘Acem “Ol kime düş.”⁽²⁶⁾ diyüb ma’iyetiyle hānesine gitdi Hasan vālidesine gidüb “İşte ‘acem beni ta’lum itmege⁽²⁷⁾ geldi.” didükde vālidesi anlara selāmlıkda bir ota ta’yin idüb şavdı ‘acem içerüye⁽²⁸⁾ girüb oturdukdā Hasan’a “Var bir miqdār kebab ve helva getir.” diyüb çarşıya yolladı⁽²⁹⁾ ol dağı varub kebab ve helvā getürdi.

Ba’de “Oğlum var taqımı getir ki senüñ⁽³⁰⁾ huzūruñda bunu terkib iderüm ma’lūmuñ olsunki tertibüñ bir dirhemi on⁽³¹⁾ batmān bakıra ilkā idüb hālišü’l-ayār altūn çıkardukda Hasan hezār-ı sürür ile [543a]⁽¹⁾ varub tafimi getürdi. Ba’de Hasan “Ey ‘Acem! Bu tertibine ile yapılır.” didi. ‘Acem gelüb⁽²⁾ “Var hāneñizden bakır getir.” diyü emr Hasan dağı sür’atla varub bir büyük bakır taş⁽³⁾ getürdi ve puteye koyub eritdükden soñra başında olan kâğıddan bir miqdār iksir⁽⁴⁾ çıkarub bakır üzerine atdukdā hālišü’l-ayār altūn sebineler döndi hüsn ‘akılı⁽⁵⁾ başından gidüb ideceğini bilmedi ‘acem “Ey Hasan! Bende bir duhter vardur anı saña tezvic⁽⁶⁾ iderüm.” didi. Hasan ‘Acemüñ elini būs idüb ta’ām itmege tefri’ itdiler ve ‘acem ol⁽⁷⁾ esnāda helva içünde bunc parçası koymuş ol kaş’ayı hasete virüb “Sen bu loşma⁽⁸⁾ benüm elümnden egil it.” didi.

Ol dağı tenāvül itdükde hüsn zemīne meyt gibi düşüb⁽⁹⁾ uyudu ‘acem soyunarak “Ey kelpü’l-’arab işte elüme düştüñ ki seni bunca müddet⁽¹⁰⁾ aramağdayum.” didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü⁽¹¹⁾ görüb süküt eyledi.

(12) **YEDİ YÜZ TOKSAN TOKUZUNCİ GİCE**

⁽¹³⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: ‘Acem Hasan’ı uyutdurdukdā ota da bir şandık⁽¹⁴⁾ bulub içünde olan eşyayı ihrac hüsn-i derünuna ol altūn sebünelerini dağı⁽¹⁵⁾ koyub üzerine kilidleyüb bir cümle yoklayarak çıka gitdi meger anuñ maşşüş⁽¹⁶⁾ hāzır itmüş bir sefinesi toğır kimya getirüb bir tarafa koydu ve derhāl⁽¹⁷⁾ yelkenleri küşād idüb deryāya açıldı.

Gelelüm Hasan’uñ vālidesi oğluna yatsuya kadar⁽¹⁸⁾ münteziire kalub aşlā şadaları selamlağda zuhūr itmekle aramağa mecbüre olub⁽¹⁹⁾ aramuş isede aşlā asırlarını bulmamağla baħi hayrete düşüb ah ve vāh çağırmağa başaldı⁽²⁰⁾ ve şabāha

adar ıarmada alub ve omular dağı başına cem' olunduda keyfiyeti anlara tefehim ⁽²¹⁾ idub hnede bi arada çaldı.

Ba'de baesinde bir mezr peyda idub yanunda ağlayarak ⁽²²⁾ çaldı geledim 'Aceme merum mecsi olub ismi Bahrm idi ve mslimne baz va'adtı ⁽²³⁾ metted ve genclern istihrcına 'rif olmağla her br ehl-i islmdan gencler malubını anlar ⁽²⁴⁾ ile icr iderdi ve ma hüsn- mezur ismiyle bir 'azim olmağla anı aramayarak ⁽²⁵⁾ nalimiz üzere bu vechle bulub aldı. n şehirde ir oldılar mel'n Bahrm andıkı ⁽²⁶⁾ yanuna celb ve hüsn- derünundan ihrc birle burnuna bir midr arser ki oyub imet itirdi ⁽²⁷⁾ Hsan gözlerini açub ol keyfiyetini gördükde innallah diyüb az ve adere teslim eyledi ⁽²⁸⁾ ve Bahrm'a refik ile "Ey peder! Niçün böyle itdün ve itmek hki önünden mi?" didükde ⁽²⁹⁾ Bahrm "Ey kelb! Benüm gibi olan kimseler toz ve itmegi bilür mi ben senün gibi bi civn ⁽³⁰⁾ atlı itdüm hemn sus sana az naz oldı." didi ve balarını kad olmasına emir ⁽³¹⁾ ve egil arb virüb gülmege başladı ve "Ey Hsan ma'bd hkin biz seni böyle suhletle [543b] ⁽¹⁾ Kirfet itmemi zn itmezdim." didi Hsan "Ey peder! Sen tz ve etmegi hynet itdün ⁽²⁾ didükde Bahrm eliyle hüsne bir amr urduki zemne dti hüsn alamaa balayub ⁽³⁾ mazn olarak bir taraf çekilüb otırdı Bahrm bir midr te yamalarını sibri ⁽⁴⁾ itmekle hüsn bu tei neyleyeceksin didi Bahrm ben bua 'ibdet iderüm ve sen bana ⁽⁵⁾ uyub tei 'ibdet ider ise sana naif malumı virdüm ve duteri mi sana tezvıc ⁽⁶⁾ iderüm didi Hsan ve ey hlne meger sen mecsi ve te perset olan ta'ifesinden sen ve ey ⁽⁷⁾ hlme ki bu muaveleyi dn demn eline ddm didükde mecsi gzba gelüb ey kelb ⁽⁸⁾ 'l-'Arab sen beni muvafaat itmez misin diyüb işte secde eyledi ehrazd hikyeden ⁽⁹⁾ bu maale geldükde abh-ı tarib itdügünü görüb skt eyledi.

(10) **SEKİZ YÜZİNCİ GİCE**

⁽¹¹⁾ ehrazd kelma ağaz idub dir ki secdeden alkduda Hsanı yüzi üzerine atub ⁽¹²⁾ eti aılana adar urdı ve egil ve arb virdiysede egilden imtin' eyledi hılı ⁽¹³⁾ mecsi Hsanı hergün işkenceye atub ta'zib iderdi ve bu vechle o cemh alub ⁽¹⁴⁾ günlerde bir gün üzerlerine yine büyük furtuna zhr itmekle seffineden olan ta'ife ve apudan ⁽¹⁵⁾ yere bu hll iden bel ancak bu civnn gnhından neat itmüşdür diyerek Bahrm'n üzerine ⁽¹⁶⁾ hücüm glmnından bir a glm atlı itdiler ile Bahrma hvf gelüb bendini kad ⁽¹⁷⁾ ve temiz evb elbise ve ey oıl dönüm hkin

femā ba’desini incidemem ve benden bir fenālık ⁽¹⁸⁾ görmez sen hemān emīn ol ve saña itdüğüm hīleleri bağışla zīrā ben merāmum senūñ ⁽¹⁹⁾ şabır iki tecrübe itmekdür ki saña kimaya kıanını ta’līm iderüm diyüb haşırını aldı ve berāber ⁽²⁰⁾ eđl ve şarb idüb ve ğāyet ikrām ve ĩ’zāz eyledi.

Hasan mecbūrü’l-hāřur olub Bahrāma hayır ⁽²¹⁾ du’ālar itdi ve hūsn-ü hāliyle yine o camāh kıadar sefer itdüler Hasan Bahrāma ey Bedir biz nereye ⁽²²⁾ gideyoruz diyü suāl ol dahı ey oğıl biz ceblü’s-sehābe gideyoruz ki anda maşlıbımız olan ⁽²³⁾ iksiri celb idelüm tā saña kimyā fenni örgediyüm hemān emīnü’l-hāřur ol femyā ba’d benden ⁽²⁴⁾ bir fenālık görmezsın diyü cevap virdi vař sen hālit ile sefer idüb gitdiler günlerde ⁽²⁵⁾ birgün ğāyet büyük ve kıavm ve şaşları beyāz ve şarı ve māvi renklü bir sāhle vuşül ⁽²⁶⁾ ve anda lankerāndāz olub Bahrām iktiza eden işlerini sibāriş itdülden řoñra Hasanı ⁽²⁷⁾ alub kıaraya kııktı ve ilerüye gidüb tā sefine ahālisinden pinhān olduğa yere oturub ⁽²⁸⁾ kıoynundan bakırdan ma’mül bir řāvül kııkarub çalduğa saha’ bir yeden büyük řoz ⁽²⁹⁾ nümāyān olmağla Hasan havf ve sūsiye düşüb bogazı dagılışduğde Bahrām “Ey ođul! Avf ⁽³⁰⁾ itme na ruzur haķiçün fema be’d benden bir fenalık göremezsin ve bu gelenler faķat üzerlerine sūvār ⁽³¹⁾ olacaķ hayvānlarımızdır ki bu çöli anlar ile şühütlele kıaş’i iderüz.” didi ve ol kıübān [544a] ⁽¹⁾ řoz altından üç deve zuhūr idüb yanlarına geldüklerinde Bahrām bir deveye zādün hayralarını ⁽²⁾ yükledüb bir deve kendüsi ve diğeri Hasana virüb sūvār olarak yola revāne oldular ⁽³⁾ yedi gün gitdülden řoñra altūndan ma’mül derd ‘amūd üzerinde binā olunmuş bir kıabaya vuşül ⁽⁴⁾ ve altına nüzül idüb istirahatete tefr’i itdiler Hasan ol aralıķda irāđdan ‘aźīm-i sarāy ⁽⁵⁾ görüb Bahrāma ey peder ol serāyda kim eglenür diyü suāl Bahrām “Ey ođul! Ol sarāy ⁽⁶⁾ benüm düşmānlarımın serābidür ve anlaruñ sebeb-i ĩ’dāvetinü bařķa vaķit saña naķl iderüm.” didi ⁽⁷⁾ řehrazād hikāyeden bu maħale geldüğe řabāh-ı taķarrib itdüğünü görüb süküt ⁽⁸⁾ eyledi.

(9) **SEKİZ YÜZ BİRİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ řehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Bahrām bir miķdār oturduđdan řoñra yine baķır řāvilini ⁽¹¹⁾ çalub ol develer geldi ve sūvār olub yola revāne oldılar bir mesāfe kıař’i itdüklerinde ⁽¹²⁾ irāđdan vafır metrākim bulūř’ ğamām görindi Bahrām “Ey Hasan! Ol bulūřları gördüñ mi?” ⁽¹³⁾ didi. Hasan “Evet gördüm ol seħablarındır.” diyü suāl Bahrām ol bulūř altında ğāyetde ⁽¹⁴⁾ mürtefi’ bir řađdır ki içünde mařlıbımız olan

kimyā nebātı andadur ve seni maḥşūş⁽¹⁵⁾ oraya iş’ād iderümki ol nebātdan toplayub getürürsen ol nebāt ile saña şan’at⁽¹⁶⁾ öğretdiririm didükde Ḥasan helāk ile teyķīn idüb kendü kendüne ta’ziye virmege⁽¹⁷⁾ başladı ve tağ kenārına vuşul bulduklarında tağ öñüne divār gibi olub⁽¹⁸⁾ şu’ūd ve nüzüli muḥalāt kıabilinden idügi ve üzerinde büyük sarāy binā oldugını görüb⁽¹⁹⁾ Bahrām “Efendüm ol sarāyda kim var?” diyü şual Bahrām “Anda cin ve şeyātīn⁽²⁰⁾ sākirlerdür.” didi ve devlerden Ḥasanı şadrına sunum ve būs idüb “Ey oğul! Senüñle⁽²¹⁾ itdügüm kuşūr için beni müvāḥda itme ben seni tağ üzerinde ḥavz iderüm lakin⁽²²⁾ iktizā idir ki sen baña ḥıyānet itme ve tağdan nüzül itdiğün ḥālde ikimiz bir yerde⁽²³⁾ ta’yüş iderüz.” diyerek ḥātrını ba’de ol devlerün birini kesüb derisini⁽²⁴⁾ şoydı ve içini çıkarduk şoñra Ḥasan’a “Ey oğul!” Sen şimdi bu devün kıarnuna⁽²⁵⁾ girüb senün üzdügi iblik ile digerüm ve senden ırāk yere giderüm saña büyük marğlar gelüb⁽²⁶⁾ deveyi tağ kıaldırırlar sen tağ üzerinde istikrār itdügümün bildüğinden devenin⁽²⁷⁾ kıarnını yarub çıkasun tağ kenārına gelüb ben saña ne idecegün bildirürüm.” diyüb⁽²⁸⁾ ve eline bir bıçaķ ve avuç itmek ve bir desti su verüb devenin kıarnuna ithāl ve üzerine döküb⁽²⁹⁾ andan ırāk yere çekildi tağdan ğāyet büyük marğlar gelüb ol şoyulmuş deveyi alub⁽³⁰⁾ tağa çıktılar üzerine kıondularda Ḥasan bıçaķ ile kıarnını yarub çıkmaķla⁽³¹⁾ marğ firār itdi ve Ḥasan Bahrāmın pişğāhına “Şimdi ne idelüm.” didükde Bahrām “Ey [544b]⁽¹⁾ Oğul! Baķ ol taraflarda ne var?” diyü suāl Ḥasan baķub ol ḥavālide vafir kemükler⁽²⁾ ve odunlar cem’ olındugını görüb Bahrāma itdi Bahrām “Sen ol oḥunlardan altı demeti⁽³⁾ baña ilķā eyle ki ol oḥunde ḥacetimiz vardur.” didükde Ḥasan oḥun-u mezkürdan altı demet⁽⁴⁾ bağlayub Bahrāma ilķā itdi ve “Ey ‘ammum! Şimdi nice ideyüm.” didi.

Bahrām “Ey Ḥasan! Senün⁽⁵⁾ nezdliñ mümkün degildür istersen orada kıal yāḥūd kendüni tağdan at diyüb ve ol ḥiḥabı⁽⁶⁾ alub gitdi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb⁽⁷⁾ süküt eyledi.

(8) **SEKİZ YÜZ İKİNCİ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ḥasan ḥayatdan kıaḥ’i ümīd idüb ağlayarak tağın⁽¹⁰⁾ diger tarafa mütevce oldı nihāyetine varduķda ‘imāret kesilüb deryā kenārını buldı⁽¹¹⁾ nefsinde yanacaķ bulurum yāḥūd bütün bütün helāk olub işbu ḥayattan ancaķ bulayum diyüb⁽¹²⁾ iki rek’at namāz kııldıķdan şoñra kelime-i şahādet getürerek kendüni ol deryāya atdı çün⁽¹³⁾ ‘ömri dahā vardur emvac selāmet anı sāḥil baḥra ilķā

eyledi çıkub ol zeminde ⁽¹⁴⁾ keşt ve güzār iderken altına Bahrām ile oturduğu kıba ve karşıusunda olan sarāyı ⁽¹⁵⁾ bulub şuyuna şedd-i ‘azīmet ve sarāya varduğda hātırına Bahrāmuñ “Bu sarāyda düşmanum ⁽¹⁶⁾ sākindir didügi gelüb bahr-i hāl bu sarāya gideyüm de anuñ düşmanı kim oldugunu göreyüm.” ⁽¹⁷⁾ diyerek kıpusundan duğul ve dehlīzden içeriye vuşul bulduğda şan’a mefrūşa üzerinde ⁽¹⁸⁾ saıranc oynar iki mähür ve duğter oturduğunu gördi anlar dağı başını kıldırub Hāsan’ı ⁽¹⁹⁾ düş itdükde “Ey hemşire allah ‘alum bu civān Bahrām mecūsīnūñ şakārıdur.” didüğünü Hāsan’uñ ⁽²⁰⁾ mesmū’ı oldığı birle kendüni yanlarına atub ağlamaya başladı.

“Vay efendiler! İşte ben ol ⁽²¹⁾ miskinüm.” didükde duğterleruñ aşarı Hāšana merhāmet idüb hemsiresine “Vallahi ben ⁽²²⁾ bu civānı birāder müsāyesinde tutunub anuñla ‘ahd aşurem.” diyüb ve derhāl birinden kıyām ⁽²³⁾ idüb kıcağına aldı ve temiz eşvāb getürüb ba’dü’l-eksā nefis ta’āmları celb ⁽²⁴⁾ ve ta’ām idüb kelāma tefri’ itdiler ve “Sen nice bu sāhır mecūsīnūñ eline düşdüñ.” ⁽²⁵⁾ diyü kıaşşasından suāl ol dağı hikāyesini irād ve sarāylarında suāl itdükde Bahrām ⁽²⁶⁾ “Bu sarāy düşmanlarumuñ sarāyıdur didüğünü ifāde itdi ol şağıra duğter ‘acāyib bu ādem ⁽²⁷⁾ niçün bizi düşman tutdı vallaha ben anı kıatl iderüm.” didi.

Hāsan “Ya sen anı nice yola ⁽²⁸⁾ bilürsün?” didi. Mümā-ileyh Bahrām meşīd nam bağçede sākindir ben anı bulurum didi diger ⁽²⁹⁾ duğter “Ey hemsire sen birāderüñe bizüm haқиkat hālimizi söyle.” didi. Şehrazād hikāyeden ⁽³⁰⁾ bu mağale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

[545a] ⁽¹⁾ **SEKİZ YÜZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki: Kıız mümā-ileyh Hāsan’a “Ey birāder! Ma’lūmuñ olsun ki ⁽³⁾ biz cin t̄aifesinden ve melūk ‘izāmlarından olub vālidemiz birdir lakın pederümüz bizi kıocaya ⁽⁴⁾ virmekden kızқанub ba’īd yere bizi iskān itmek merām itmekle cümle vüzerā ve ā’yān-ı devletini ⁽⁵⁾ cem’ ve bu huşuşda istişāre itdükde merkūmun efendüm Hāzret-i Süleymāna ‘işyān ⁽⁶⁾ iden ‘ifritleruñ biri ceblü’s-sehāb kıarbanda inşā itdügi sarāya iskān eyle ki aña ne ⁽⁷⁾ cin ve üns varabilür zīrā ol sarāy gāyet mefruğ ve eıtrāfı bağçelü ve şuludur ⁽⁸⁾ hatta anda bir çeşme saruludur ki her kim andan nüş iderse ibraş ve cüzzām ‘illetlerinden emīn ⁽⁹⁾ olur.” didüklerinde pederümüz bu reyı istihsān ve ā’vān cin ihzār idüb bizi buraya ⁽¹⁰⁾ irsāl eyledi ve görecegi geldükde

yollayub bizi yanuna götürür ve bir kaç gün ‘andından ⁽¹¹⁾ iķāmet itdükden soñra betekrār buraya ircā’ ider ve biz yedi ķarındaşız olbirleri şeyd ve şekāre ⁽¹²⁾ gitdiler.

Zīrā her gün nūbinle iki kız bunda ķalub ta’ām ve malzemeleri tedārik iderler ⁽¹³⁾ ve bugün bizüm nevbetimiz olmağla bunda ķalduķ ve Allah’dan ricā iderdüñ ki bir üns gelüb bizi ⁽¹⁴⁾ teenīs ider işte haķķ ta’āli sizi ‘ināyet eyledi didi ve bir miķdārdan soñra diger ⁽¹⁵⁾ hemşireleri geldüklerinde mūmā-ileyh Ḥasanuñ ḥikāyesini naķl ve ben anı birāder tıtdum ⁽¹⁶⁾ diyüb yanlarına getürdi cümlesi ḥüsna muḥābbet idüb anuñla tānis iderek ķaldılar ḥüsn ⁽¹⁷⁾ ise hamm ve ğammı otudub zıkr olunan duḡterān ile hezār-ı rāḡatda ķaldı ve anlar daḡı ⁽¹⁸⁾ Bahrāmuñ ķatline taşmīm eylediler ḥüsn anlarda bir sene ķalub sal inķizāsında Bahrām ⁽¹⁹⁾ yine ğāyet cemīlü’ş-şüre bir civān ile gelüb ol ķubbe-i taḡtında iķāmet eyledi. Çün ⁽²⁰⁾ Ḥasan ırmaķ kenārında oturmuş bulunmağla Bahrāmı gördüğü gibi ḡafķāne uğradı. ⁽²¹⁾ Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taķrib itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(22) **SEKİZ YÜZ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ḥasan ķalkub duḡterlere vardı vay hemşirelerimiz ⁽²⁴⁾ bu kāfirüñ ķatline beni ma’īn oluñ işte bir müslüm civān getürmüş ve anı ta’zīb şedīd yetmekdedür ⁽²⁵⁾ merām andan intikām idüb anı ķatlı ve “Şol civānı taḡlış iderüm.” didükde kızlar “Can ⁽²⁶⁾ baş üstüne.” diyüb cümlesi ayaġa kıyıām ve ḥüsna mükemmel bir silāḡ taķımı virüb ve anlar ⁽²⁷⁾ daḡı silāḡlarını alub esebe süvār oldılar.

Çün ki Bahrām ol vaķit civānı taġ ⁽²⁸⁾ kenarına getürüb zor ile devenüñ ķarnuna idḡāl itmege çabalardı ve eziyet iderek ⁽²⁹⁾ đarb iderdi ḥüsn arķasından gelüb “Ey ‘ad! Vallaha sen niçün böyle idersün elüñ ⁽³⁰⁾ ķaldır bu civāna eziyet itme.” didükde Bahrām yüzini çevirüb Ḥasan’ı gördükde “Ey ⁽³¹⁾ oġul! Seni kim taḡlış itdi.” didi. Ḥasan “Beni haķķ celle ve ‘alā ḡazretleri taḡlış [545b] ⁽¹⁾ itmüşdür ve senüñ ruḡuñı ķabz itmege geldüm şimdi benüm elümden kimse ⁽²⁾ taḡlış idemez.” didükde Bahrām yalvarmaġa ve tezlil ve taḡzi’ itmege başlamuş ise de ⁽³⁾ Ḥasan belā emḡāl merķümü ķılınc ile đarb ve i’đām eyledi.

Pes merķüm cinham ve yes ⁽⁴⁾ ü’ş-şayre gitdükde ma’iyetiyle olan tāvīl ve tılsımlavet çomaķları çıkarub tāvīli ⁽⁵⁾ çaldı ve maḡşüş devler gelmekle ol civānı bir

deve erkāb ve hāl sebīlūne var diyüb ⁽⁶⁾ beldesine irsāl eyledi ve kızlar Ḥasan'ıñ secā'atine aferīn diyerek mesrūrā cümlesi ⁽⁷⁾ sarāylarına dönüb gitdiler.

Ḥasan anlar ile oturub gerek vālidesi ve gerek memleketini ferāmūş ⁽⁸⁾ idüb ol duḥterānlar ile 'ayş ve nūş ile meşğūl ḳaldılar ve cümlesi ḳarındaş olub ⁽⁹⁾ hātrını gözdürlerdi günlerde bir gün tenhā oturur ken sāḥe-i beriyeden büyük tuz zūhūr ⁽¹⁰⁾ itmekle kızlar Ḥasan'a "Ey birader! Sen bu oḡada ihtifā ile veyāḥūd bağçede mütevādi ol." ⁽¹¹⁾ diyüb bir maḥalede şaḳladılar ol ḡabār açıldıḡda pedirleri ḡarafundan anları getüren ⁽¹²⁾ 'asker oldugunu tebyīn itdi.

Pes yanlarına vuşūl bulduḡlarında kızlar gelenlere mülākāt ⁽¹³⁾ ve "Siz niçün geldüñüz." diyü suāl anlar daḡı pederüñizüñ ba'z aḡbāsında düḡün olmaḡla ⁽¹⁴⁾ "Sizi ol düḡüne götürmek için geldük." didiler. Kızlar "Acabā ḳaç gün iḳāmet ideceḡiz ⁽¹⁵⁾ diyü suāl merḳūmun ayām-ı seferden mā'idā bir māh ḳadar iḳāmet idersüñüz." didüklerinde kızlar ⁽¹⁶⁾ Ḥasanıñ maḡtefi oldıḡı yere varub ifāde itdiler ve "Sen bunda bizi münteziḡ ol işte ⁽¹⁷⁾ sarāyuñ cümlesi senüñdür istedigüñ ḡarafda ve hīc bir şeyden ḡavf itme ancak ⁽¹⁸⁾ bu ḳapuyı küşād eyleme." diyü ba'dü't-tekīd anaḡtārlarını eline teslīm idüb vedā' iderek ⁽¹⁹⁾ ol gelen 'asker ile pedirlerine gitdiler. Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı ⁽²⁰⁾ taḡrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(21) **SEKİZ YÜZ BEŞİNCİ GİCE**

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes Ḥasan ol sarāyda ḳalub şayd ve şekār ⁽²³⁾ ve bağçede keşt ve güzār ile mütlehi ḳaldı ve avladıḡı şekār zebḡ ve kebāb bişürüb ⁽²⁴⁾ hezār-ı rāḡatda urur ḳaldı çün müddet özledi ve ḡiddetden bī-zār olmuşıdı anaḡtārları ⁽²⁵⁾ olub ḳapuları birer birer küşād iderek gezdi tā açmamasına tenbiye itdükleri ḳapuya varub "Acabā ⁽²⁶⁾ bunuñ açmasından niçün men' itdiler ḡālibā bunuñ içinde bir ḡarīb ve 'acīb şey vardur ⁽²⁷⁾ gel açayum içinde ne var göreyüm velevkān helākım ḡāşıl olursa." diyüb ol ḳuyuyu küşād ⁽²⁸⁾ itdükde yukarıya çıkar nerdbān bulub anlar ile ḳıḡda cümle eḡrāfa nikāḡ ider bir ḡam ⁽²⁹⁾ bulub "Acabā bundan niçün beni men' itdiler." diyerek sarāyuñ eḡrāfına seyir ve temāşā idüb ⁽³⁰⁾ ḳaldı ve bir ḡarafda vafīr zerā'at ve eşcār ve tesbīc ile nāḡıḳ iḡḡiyāre-i şāmil bir bağce ⁽³¹⁾ görüb ḡüsnünü müteḡayr iken gözi bir deryā 'aḡīme iledi ve ol ḡarafa gidüb [546a] ⁽¹⁾ Gezer iken menḳuş ve nefis iḡbār ile marş'i ve yalduz ve gümüş ile mezīn bir mik'ad ⁽²⁾ ve orḡasında bir gül ki eḡrāfi

bütün ‘avd ağacından ma’ mül permaklık ile müşbik idi ⁽³⁾ anı dağı müşāhede itdükte hayrān ve serkerdān olub böyle maḥale kışırdā küsrāda ⁽⁴⁾ bulunur diyüb ol sarāyda kaldukdā ırakdan insān cürmünde cemilü’ş-şüre on kuş ⁽⁵⁾ zuhūr idüb oldığı dāireye çekilüb geldüklerini gördi.

Vuşul bulduklarında ⁽⁶⁾ bir ağac üzerine kondılar lakin aralarında gāyet garībü’ş-şekl bir marğ var idi ki ⁽⁷⁾ anlaruñ büyügi oldugunu derk eyledi ba’de cümlesi manzaraya inüb üzerlerinde ⁽⁸⁾ olan tevī kisveleri küşād üzerlerinden çıkarub her tevīden Melik güyā çeşm felek ⁽⁹⁾ görmemiş duḥter zuhūr ve cümlesi berige ye inüb seyāhat itmege başladılar lakin ol ⁽¹⁰⁾ mezīn marğ eşvābından açılmayub hemān eşvābıyla oynayarak kaldı ba’de ol dağı tevi ⁽¹¹⁾ küşād idüb nümāyān olduḡda peri şuret Melik ḥaşlet ḥüsn ve mecāli lisān ile ⁽¹²⁾ vaşfa kabul değıl bir duḥter-i aḥter zuhūr itmekle ḥüsn ve idrākından bīrūn ve şabır ⁽¹³⁾ ve seyātdan devr ve nār-ı ‘aşkıyla niçün olub şī’irinden meslūb ḳalub seyr iderek tırdı ⁽¹⁴⁾ mūmā-ileyh berige-i mezkūreye girüb ol duḥterān ile la’b ve seyāhat itmege başladı. ⁽¹⁵⁾ Şehrazād şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(16) **sekiz yüz altıncı gece**

⁽¹⁷⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki: Duḥterān mūmā-ileyh bir miqdār berigede oynadıḡdan ⁽¹⁸⁾ soñra çıkub eşvāblarını giydiler ve ol manzarada oturub la’b lahv ile meşğül ⁽¹⁹⁾ kaldılar ḥüsn ise bī-şu’ūr olarak ağızını açub bakarak kaldı ve nefsinde ⁽²⁰⁾ hemşīrelerüm yabane değıl ki beni bu ḳapunuñ açmasından men’ itdiler idi ve ol büyük duḥterān ⁽²¹⁾ ‘aşkıyla mübtelā olub şabır ve şebāti elinden gitdi. Ba’de mūmā-ileyh tevi eşvāblarını ⁽²²⁾ giyüb cümlesi birden pervāz idüb gitdiler ve ḥüsn nār-ı ‘aşka atub bıraḡdular. Çün ki Ḥasan ⁽²³⁾ derd-i ḡarām ile mübtelā oldı hezār-ı ḥüzn ve ḡam ile sarāya inüb egil ve şarbdan imtinā’ ⁽²⁴⁾ iderek bir oḡaya girüb oturdu ve ol gece öyle ḳalub şabāḥ olduḡda yine ol tama ⁽²⁵⁾ çıkub köşk-ü mezkūruñ pişgāhında oturub kaldı ve ağlayarak ḥālını ḥāvī ⁽²⁶⁾ eş’ārlar inşād idüb bayılana ḳadar baña itdi aḥşāma ḳada ol ḥālide ḳalub kimse ⁽²⁷⁾ gelmemekle kıyām ve refār itmege maḥal bulmayub zemīne sürünerek aşığa indi ve maḥşuş ⁽²⁸⁾ oḡasına girüb şabır ve ḳarārdan bezār ve şabır ve şebātdan ma’dümü’l-iştibār olarak ⁽²⁹⁾ atlayub kaldı ve bu vechle bir ḳaç gün ḳalmaḡla bütün vücūdı maḡmaḡal ve erkān-ı şaḥti ⁽³⁰⁾ mütahliḡil olub ḥarekete mecāl

bulmayub oṭa-i ma'in sende ḥasta olub yatdı ve hemşirelerüñ ⁽³¹⁾ vaḳit ve maḥbî'yi daḥı ḥülül itmekle anları getüren 'askerine be-tekrâr redd itdiler.

Pes ⁽³²⁾ mûmâ-ileyh sarāya ḥülül itdüklerinde cümlesi seferi deḡişdirüb oturdılar [546b] ⁽¹⁾ ve küçükleri toḡru ḥüsnüñ olduḡı yere vardı ḥâli müteḡir ḥeylü'l-ḥasm ve mübâdilü'r-resm ⁽²⁾ keyifsiz olduğunu ve yanaḡları eṣerd mev' ile mîḥrak olduğunu gördükde "Ey birâder saña ⁽³⁾ işâbet oldu baña söyle ve bir şey gizli bırakma ki senüñ derdüñe dermân bulayum ⁽⁴⁾ ve merâmuñ için 'ilâc bulayum." didükde Ḥasan bu iki beyti (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) ⁽⁶⁾ (arapça beyit) inşâd itdükde mûmâ-ileyh ḥüsn-ü â'sıḡ olduğunu fehm "Vay birâder! ⁽⁷⁾ sen ne vaḳit 'aşḡla mübtelâ olduñ ve bu şi'iri inşâd itmeḡe başladuk sırrüñi ⁽⁸⁾ baña söyle aṣlâ benden ḥavf itme." didi. Şehrazâd ḥikâyeden bu maḥale geldükde şabâḥ-ı ⁽⁹⁾ taḡrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(10) **SEKİZ YÜZ YEDİNCİ GİCE**

⁽¹¹⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: Ḥasan "Hemşiresine ḡorḡarum saña ḥâli ⁽¹²⁾ söyledüğümde baña müsâ'ade itmeyüb beni ḡayr-ı helâkda bırakursun." didi. Duḡter "Ḥâşâ ve kelâ ⁽¹³⁾ ben senüñ müsâ'deñden vazḡeçmem vevkân nefsum telef olursa." didi. Ḥasan vâḡ'a ḥâlini ⁽¹⁴⁾ ifâde ve ol ḡapuyı açub sâlefü'z-zıkr duḡteri düṣ idüb â'sıḡ olduğunu ⁽¹⁵⁾ söyledükde mûmâ-ileyh aḡlamaḡa başlayub ve "Ey birâder! Mâdem ki marḡ rûḡum ḡafes yedminde ⁽¹⁶⁾ maḡfûzâ ve ḥevâs bâḡına ve zâhirüm ile vücudum mükemmel ve maḡfûz ve resinden vazḡeçmem hemân ⁽¹⁷⁾ müsterîḡü'l-yâl ol lakin sen hemşirelerüme bu sırrı ifşâ itme eḡer keyifsüzlükden ⁽¹⁸⁾ suâl iderler ise yalnız ḡaldum ve size olan şiddet-i işvâḡımdan bu ḡastalıḡa dü-çâr oldum." ⁽¹⁹⁾ didi ve yanundan ḡalḡub hemşirelerine varub nâmaz acılıḡını ve sebep-i 'illeti ve ḡiddet ve anuñ ⁽²⁰⁾ ḡâşıl olan şevḡinden neşet itdügünü söyledükde cümlesi müntile ḡalḡub yanuna ⁽²¹⁾ gitdiler ve ḡâl ve ḡâḡrımdan suâl idüb talḡif eyledükden soñra varub ma'iyetleriyle ⁽²²⁾ gelen 'askere izin virüb Ḥasan'uñ mu'alecesine meşḡul ḡaldılar bu vechle bir müddet ⁽²³⁾ geḡüb günlerde bir gün canları seyd ve şekâre meyl idüb 'azîmet itdüklerinde ⁽²⁴⁾ küçük kız "Ben birâderümi bırakub gidemem dimekle anlar daḡı iyü idersin ⁽²⁵⁾ ve güzel baḡmasından ricâ ideriz zîrâ ol bizde ḡarîbü'd-diyâr ḡâş mahânımızdur ⁽²⁶⁾ diyüb gitdiler anlar gitdükden soñra ḡüsnüñ hemşiresi yanuna gelüb ey birâder ḡalḡ şimdi ⁽²⁷⁾ o gitdigüñ yeri baña göster." didi Ḥasan ḡasta olmaḡla âheste âheste yürüyerek ol ⁽²⁸⁾ ḡapudan girüb ḡalim ma'hûda ḡıḡdılar ve duḡter ma'sūḡasınıñ

gördüğü manzarayı ⁽²⁹⁾ gösterdikde mûmâ-ileyh beñzi dikişleyüb hayret göstermekle Hasan “Ey hemşire saña ⁽³⁰⁾ ne oldu?” diyü suâl ol dağı “Ey birâder! Senüñ â’sık olduğıñ duhter cin t̄aifesiñüñ ⁽³¹⁾ melük ‘azâmlarından bir Meliküñ kıızı ki üns ve cine ve sâhir ve kahinlere mâlik bir pâdişâhdur [547a] ⁽¹⁾ Hatta bizüm pederümüz anuñ taht yanında olan melük neder ve bu duhter için bir sene ba’ında ⁽²⁾ bir zemîn tahtsıs ve etrafı ‘azîm ırmağ ile eḡata itdürüb yanlarına kimse varamaz ⁽³⁾ ve ma’iyetiyle öyle kızlar vardır ki esebe süvâr ve meydân kâr vezârde ḡarb ve cidâl idebilür ⁽⁴⁾ ve bunlarıñ ‘adidi yigirmi beş biñ kıızdan ‘ibâretdir ki her biri birkaç erkân yerini tutar ⁽⁵⁾ ve bu padişâhıñ yedi kerümesi olub şeca’at ve ferâsetde yekta ve mümtâzlardır cümle ⁽⁶⁾ ahâliye ḡâlib olmalarıyla büyükleri şol ta’rif itdugum zemîne ḡâki naşib itdi ⁽⁷⁾ işte ol görüdüğüñ â’sık olduğıñ kazâvil Melikedir ve ma’iyetiyle olanlar onuñ dairesidir ⁽⁸⁾ ve üzerlerine gidenleri toy cübbesi sihir ve tılsım ile yapılmışdır ki her kim ol cübbeye ⁽⁹⁾ lebs iderse marḡ gibi pervâz ider ve bunlar her mâh başında bu bağçeye gelürler didi. Şehrazâd ⁽¹⁰⁾ hikâyeden bu maḡale geldükde şabâḡ-ı taḡrib itdiğini görüb sükût eyledi.

(11) **SEKİZ YÜZ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki ḡüsn hemşiresinin kelâmını işitdikde ey hemşire ⁽¹³⁾ bunun çâresi nedür didi mûmâ-ileyh bu mâdenin tedbiri böyle olmalıdır ki duhterân ⁽¹⁴⁾ merḡûmun bu bağçeye geldik desin bağçenin bir tarafında ihtifâ itmüş bulunub tûy eşvâbını ⁽¹⁵⁾ bir ḡile sirḡat ile sirḡat ve yine çıkılıb aḡifâ kıll anlar ḡavuzdan çıḡduklarında merḡûma ⁽¹⁶⁾ tûy eşvâbını arayub bulmaduk da refiklerini başka eşvâb götürmesine irsâl ve kendüsi ⁽¹⁷⁾ yalnız ḡaldık da sen üzerine ḡücüm ve saçından tutub anı esîr it zîrâ o ḡalde ⁽¹⁸⁾ aşla t̄âḡat ve ḡudreti ḡalmaz ancak sana böyle vaşiyet iderüm ki anuñ tezellig veḡuşuşunda ⁽¹⁹⁾ maḡrûr ve müteḡad’i lavleme zîrâ meḡümesine efendüm ben senüñ câriyeñ oldum ve senden firâr idemem ⁽²⁰⁾ sen benüm tûy eşvâbını vir diyü ricâ iderse de şaḡın kelâmına maḡrûr olma zîrâ ol ⁽²¹⁾ eşvâb eline geḡerse bir daha göreceğim yokdur ve cümle sarâyımızı ḡarâb pederümüzizi ⁽²²⁾ ḡatlı ve ihdâm ider hemân siz anı derdest itdiğıñ ḡâlde çēkerek oḡaka geḡür ⁽²³⁾ ol vaḡit tedbiriñi görelüm sen şimdi mâhuñ ibtidâsına müntazır ḡal didi.

Hasan ol ⁽²⁴⁾ hemşire-yi şadıḡanuñ başını pûs idüb ikisi mâ’ sarâyaya gitdiler ve mâhuñ ibtidâsına ⁽²⁵⁾ müntazır kaldılar tâ ki mâhuñ ibtidâsı oldu ḡaan bağçe-i

ma'hüdeye girüb ol manzara ⁽²⁶⁾ maḥşūşa qarbinda ihtifā itdi ve kızlaruñ kadvimine müntazır qaldı ol aralıkda duḥterān ⁽²⁷⁾ merķūmun marġ heyetinde zuhūr ve pervāz iderek köşklerine gelüb eşvāb işden ⁽²⁸⁾ şoyındılar ve cümlesi ma' a seyeḥat itmek için ol havuza duḥül idüb yüzerek ⁽²⁹⁾ ve la'b iderek qaldıklarında Ḥasan maḥal ihtifāsından yā settār diyerek çıkdı ve aheste ⁽³⁰⁾ aheste gelüb sevdiği duḥterüñ eşvābını çalub gizlediği yere dönüb gitdi pes kızlar ⁽³¹⁾ gölden çıkub her biri eşvābını giydükde merķūmenüñ kini bulmaġla ḥaykırmaġa başladı. [547b] ⁽¹⁾ Ve cāriyeler benüm eşvābım nereye gitdi diyü ağlayarak qaldı diġerleri her ne kadar anuñ çün ⁽²⁾ maḥzūn oldılar ise de başqa eşvāb getürmesinin tedāriginde olub cümlesi qalkub ⁽³⁾ anı yalnız bıraġub giitdiler. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḥrib itdüğünü ⁽⁴⁾ görüb süküt eyledi.

(5) **SEKİZ YÜZ TOKUZUNCU GİCE**

⁽⁶⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki duḥter mūmā-ileyh bekāye aġaz vay benüm eşvābım olan ⁽⁷⁾ kimse allah ḥaḳḳıçün baña merḥamet idüb 'avretimi satr eylesün dimege başladı ḥaşan ⁽⁸⁾ 'aḳlı başından gidüb sür'atla қоşub yanuna vardı saçından tutub refaḳ ile ⁽⁹⁾ çıkararak maḥşūş oḥasına getürdi ve kendü 'abāsıyla örtüb hemşiresinüñ yanuna ⁽¹⁰⁾ varub ifāde-yi ḥāl itdükde merķūme sür'atle ol duḥter-i nāzenüñ yanuna varub ⁽¹¹⁾ ḥuzūrunda zemīni pūs itdükde ol yanu ey Meliküñ duḥteri size 'ayib degil mi ki ta'ife ⁽¹²⁾ anımı celb bizüm gibi koça padişāḥların duḥterlerine tesliḥ iderseniz sen bilmez misin ki ⁽¹³⁾ benüm pederüm melūk 'azāmedin olub üns ve cine ḥakim ve sāḥir ve köhneye muḳtedir ve mālikdir ⁽¹⁴⁾ eger siz bu ademe yol göstermemüş olaydıñuz nereden buraya girebilür didi Ḥasanuñ ⁽¹⁵⁾ hemşiresi taltif ve teselliyesine mübāderet vay Melike-yi 'azīme bu civān saña ā'sıḳ ve muḥib ⁽¹⁶⁾ şādıḳ oldı ve senüñ için canı çıka yazdı şimdi ülfetden ġayrı çäre qalmadı ⁽¹⁷⁾ ve bu civān güzel vedalter ve aḥlāḳı daḥı iyüdür ve nisvān ise ancaḳ ricāl için ḥalḳ ⁽¹⁸⁾ olunmuşlardır diyüb ve ġayet ā'lā bir taḳım eşvāb çıkarub giydirdi ve hezār-ı taltif ⁽¹⁹⁾ ve ten eynīs ile İnās idüb ta'am ve şarāb getirüb tenāvül itdiler ve Ḥasan ⁽²⁰⁾ için çoḳca yalvarub bir miḳdār taḥrinliġı şavdırdı lakin mūmā-ileyh ⁽²¹⁾ firāḳ yār ve oḥaḳdan şabāḥa kadar ağlayarak qaldı.

ba'de kız Ḥasana varub işte ben ⁽²²⁾ maḥbūbeñi bir miḳdār teselliye virdüm anuñ yanuna varda ḥāḫırını al didi Ḥasan sür'atla varub ⁽²³⁾ ellerini ve ayaklarını būs idüb konaġun ricā ile tenīs eyledi ve anuñla oturub ⁽²³⁾ müḥādeşe ve mülāḫafa ider

kaldı onlar ol hâletde iken taşradan kapu çalunub şayd ve şikâra ⁽²⁴⁾ giden duhterler geldi Hasan anlara mülâkî olub içerüye aldı ve getürdükleri şikârî ⁽²⁵⁾ alub eliyle zebh itdi ba'dü'l-egil anlar ile oturub şâyed ol kirfet itdügüm ⁽²⁶⁾ duhter için rıza virmezler diyü mülâhâta itmege başladıysada nuţka mecâl bulmayub ⁽²⁷⁾ ağlayarak kaldı merķūmun “Ey birâder sen niçün ağlıyorsun.” diyü suâl itmüş iselerde ⁽²⁸⁾ İzâh kazıye ile muķtedir olamadı lakin hemşiresi “Ey birâderler benüm birâderüm büyük ⁽²⁹⁾ marğ tutdı şimdi sizden ricâ ideyor ki anı tez ve yahbana himmetüñizi bezl idesiz.” diyü ol ⁽³⁰⁾ şāhuñ duhterinin hikāyesini irāde buldı.

Ba'de ol duhterüñ uşāfını yad ve laţif kemālini [548a] ⁽¹⁾ ta'dād ve Hasan anı köşkte nice görüb ā'şık oldugunu ba'de toy eşvābını çalub ⁽²⁾ esīr eyledüğünü nakl itdükte merķūmun allah için şol vazīfe itdigün duhterüñ yanuna ⁽³⁾ götür görelüm didiler ve cümlesi kalķub ol banūyı Cemālin oldığı oţaya varub ⁽⁴⁾ yanuna girdiler ve huzūrunda zemīni pūs idüb anda mevhüb men'andallahu olan hüsn ⁽⁵⁾ ve cemāle hayrān kaldılar. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü ⁽⁶⁾ görüb süküt eyledi.

(7) **SEKİZ YÜZ ONINCI GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Duhterler ey şāha i'zāmın kıızı bu adam sana muħab ve ā'şık ⁽⁹⁾ olub şabra mecâl bulamadı ve seni ancaķ tezvıc için tutdı ve biz nisā ta'ifesiyiz ⁽¹⁰⁾ ricālden müstāgni olduğumızı bılmış olaydıķ belki bu madeden anı men' iderek ma' hezasınuñ ⁽¹¹⁾ mülākātına kendü nefsiyle sa'i itdi gel rızan ile 'aķd-i nikāhüñizi icrā idelüm diyerek ⁽¹²⁾ hezār ricā ile irza itdüklerinde nikāhların kıyub ve lāyıķ düġünler yapub Hasan mūmā-ileyhanuñ ⁽¹³⁾ hicābını ref'a ve hatmini şikeste idüb nail vaşāl oldu ve birbiriyle muħabbet idüb ülfetleri ⁽¹⁴⁾ mütezāid ve müveddetleri muza'af oldu Hasan ol huşuşda mūmā-ileyh haţāya işbu ⁽¹⁵⁾ şi'iri inşād eyledi (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) Hasan bu şi'iri inşād iderken hemşireleri ⁽²¹⁾ taşradan istimā' iderlerdi hemān yanlarına gelüb duhtere ey hānum sen haanuñ şi'iri ⁽²²⁾ mesmū'n olmadı mı 'acabā bu kadar 'aşķ ve muħabbet dünyada var mı artuķ senüñ hüsnünden ⁽²³⁾ olan

a'rāzūndan vazgeç de anuñ bir miqdār hātırını al didüklerinde merķūma gülüb ⁽²⁴⁾ Hasanı kucağına aldı.

Femyā ba'd ben saña cefā idemem bu sabıķ ezelde taķdīr olunmuş ⁽²⁵⁾ bir keyfiyettir ba'd Hasan ūlfet idelüm diyüb teselli ve Hasana derūn-u dilden muħabbet idüb ⁽²⁶⁾ üns ve rahatla geçünerek kırķ gün kadar kaldılar bir gice hasn rüyāda vālidesin esev ⁽²⁷⁾ hālet ile hasta ve rengi şarı ve cismi lāgar olduğunu görüb validesi ey ⁽²⁸⁾ oğul ben sensiz nice ta'yiş idebilürüm hālbuki sen rahat ve şafāda oturursun ⁽²⁹⁾ ben isem senüñ ismüñle bir mezār peyda idüb gice ve gündüz ağlayarak yanunda iķāmet ⁽³⁰⁾ üzereyüm 'acabā ictimā'mız ne vakit haşıl olur diyü söylenduguni gördi çün Hasan ⁽³¹⁾ havābdan bī-dār oldu vālidesinüñ hāline merħamet hātırına gelüb ağlayarak tırdı. [548b] ⁽¹⁾ Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib itdüğünü görüb süküt ⁽²⁾ eyledi.

(3) **SEKİZ YÜZ ON BİRİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād kelāma aģaz idüb dir ki Hasanuñ hemşiresi yanuna gelüb ağladığı ⁽⁵⁾ gördüklerinde ey birāder saña ne oldu bize ifade eyle didüklerinde Hasan ah serd idüb ⁽⁶⁾ bu iki beyti inşād (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) diyüb ⁽⁸⁾ vāķ'a olan rüyāsını ve vālidesine hāşıl olan iştiyāķını başt ve beyān itdükte ⁽⁹⁾ merķūmun "Ey Hasan vallaha biz senüñle ūlfetimüz hāşıl oldu ve firāķüña taķatimiz yokdur ⁽¹⁰⁾ vālide haķķı cümle şeyden muķdem olmalıdır ancak saña bu şartla izn virürüz ki bahr sende ⁽¹¹⁾ bir kere ziyaretimize gelürsün." didüklerinde küçük duħterleri bekāya aģaz ve ben seni dūnyā ve ahiret ⁽¹²⁾ karındaş itdüm bir sene firāķüña taķatim kalmaz lakin altı māhda bir kere gelesün." diyü elzām ⁽¹³⁾ ve maħşūş taħf ve mücevherāt muķavelesinden vaşfa kaabil olmayan eşyā hediye olarak ⁽¹⁴⁾ taķdīm itdiler.

Ba'de Hasan Bahrām mecūsīnūñ tāvlini çıkarub tılsımlu olan çomağıyla ⁽¹⁵⁾ çalduķda ol develer taraf-ı beriyeden nümāyān olub yanuna geldiler ve cümle eşyāsını üzerine ⁽¹⁶⁾ taħmīl ve hemşirelerini vedā' idüb küçük kıza ziyadece muħabbetleri olmaģla hīn ve 'idadā ⁽¹⁷⁾ ağlayarak bu iki beyti inşād (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) diyüb birāder ne vakit ⁽¹⁹⁾ ziyāretimizi istersen şol tavli çalda işbu develer ile yanımıza gel diyü sibāriş ve herbār ⁽²⁰⁾ gelmesiçün yemīn virdükden soñra vedā' idüb Hasan zevcesiyle develere süvār olub ⁽²¹⁾ gıtdiler ve bir kaç gün zarfında Başra ve andan

Bağdâda vuşul ve hâneleri kapusunda ⁽²²⁾ nüzul ve dağ bāb itdükde vālidesi içerüden ağlayarak işbu iki beyti inşād (arapça beyit) ⁽²³⁾ (arapça beyit) ⁽²⁴⁾ (arapça beyit) diyü terennüm itdügünü iştdiler.

⁽²⁵⁾ Merķūme dağı kapu çalındığını işidüb açduğda oğlunu görerek şiddet-i sürürundan ⁽²⁶⁾ bayılıb düşdi ba'de ifākat idüb oğlını derün-u hāneye idhāl ve getürdüğü gelinüñ ⁽²⁷⁾ hüsñ ve cemālini görüb sürür 'ali sürür ile hātırını mecbūr oldu ve cem' şumal ile ⁽²⁸⁾ kesb hūbūr eyledi.

Ba'de vālidesiyle oturub Bahrām mecūsi ile olan kez şitesi ve ol ⁽²⁹⁾ duħterāndan gördüğü 'iz ve ikrāmı ve tezvic itdüğü bānūnuñ kışşasını naql ve ĩrād ⁽³⁰⁾ itdükden sonra vālidesini alub ma'iyetiyle götürdüğü yükleri boşaldub ol nefis ⁽³¹⁾ eşyādan müteħayra kaldı ve kıza dağı nazar idüb mevhūb olan hüsñ ve cemālinde dehşet [549a] ⁽¹⁾ buldı. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itduğunu görüb sükūt ⁽²⁾ eyledi.

(3) **SEKİZ YÜZ ON İKİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ĥasan istikrardan sonra çarşuya çıkub ⁽⁵⁾ oğalarına iktizā iden āfrişe ve mālzesmesini alub döşetdi vālidesi “Ey oğul şimdi ⁽⁶⁾ mālümüz çok ve bundan ĥalk bizi kimyā ile tahammüt iderler sözümü dinlersen gel Bağdāda ⁽⁷⁾ varub anda tenhā ĥāletiyile iķāmet idelüm.” didi.

Oğlı burayı istihsān idüb bir kayık ⁽⁸⁾ setikrā ve cümle eşyāsını yükledüb Bağdāda sefer itdiler vuşul bulduklarında hānda bir oğa ⁽⁹⁾ tutub ol gice içinde bitavted ve 'ali'ş-şabāh eşvābını değışdirüb çarşıya çıktı ⁽¹⁰⁾ ve gāyet güzel bir konağ arayub iştirā eyledi ba'de eşyāsını ve vālide ve zevcesini aña naql ⁽¹¹⁾ ve iktizā iden afreşe ve taķımları düzdikten sonra ĥidmet için bir kaç cāriye ve gulām ⁽¹²⁾ alub zevcesiyle ve vālidesiyle hezār-ı üñs ve rāħatda kaldukları ol zevceden biri Nāşır ⁽¹³⁾ ve diğeri Manşūr nām iki oğlu dünyaya gelüb bu vece üzere üç sene geçtikten sonra ⁽¹⁴⁾ ol sebep-i nīmeti olan hemşireleri hātırına gelüb ziyāretlerine 'azīmet itmegi murād ⁽¹⁵⁾ ve bağdaduñ naħaf ve nefis eşyāsından bir miķdār olub ĥazırlandığda valīdesinüñ yanına ⁽¹⁶⁾ getirüb “Ey vālide! Ben hemşirelerümüñ ziyāretine 'azīmet eylerüm ve ben zevcemi sende emānet ⁽¹⁷⁾ ibķā idecegüm ve tuy-ı eşvābını işbu şanduka koydum sen anı ĥafz eyle şaķın yerini ⁽¹⁸⁾ bilurse almasına sa'i ider zīrā eşvābı bunda olduğunu

bilmez ve bu zevcem melūk candan ⁽¹⁹⁾ bir büyük pādişāhuñ duhteridir eger ol esvāb eline girerse bizden fiār idüb bir dahā ele ⁽²⁰⁾ geçürmesi muhāldür ve gittigi halde halā kim muḳarrirdür.” didükte vālidesi “Ey oğul! ⁽²¹⁾ Ben bu huşuşlarda ta’ahüd iderüm lakin sen çokça eğlenme.” diyü vaşiyet eyledi.

Ba’de ⁽²²⁾ hüsn-ü cemāle hazır itdügi hediyeleri hāric-i şehre alub baḫr emek tavili ma’hūd tılsımlı ⁽²³⁾ çomaḳlar ile çalduḳda ma’lüm develer gelüb eşyāsını yükletdükdən soñra hemşirelerininüñ ⁽²⁴⁾ şübına ‘azimet eyledi sehl ve cibāl ve üdiye u’ār ḳaṭ’ iderek on gün gitedükdən soñra ⁽²⁵⁾ ol duhterlerüñ sarāyına vuşul ve develerden inüb yanlarına girdükde cümlesi ayaḡa ḳıyām ⁽²⁶⁾ ve hezār-ı ta’zim teşhib ile mülākāt ve hediyesini alub ḳadviminden mesrūr oldular ⁽²⁷⁾ ve zevcesinin hālinden suāl idüb ol daḫı hüsn-ü mu’āşire ile anuñla geçüb aynı olan ⁽²⁸⁾ toḡırdugunu ifāde itmekle cümlesi mesrūr olub şafāver ihtila ḳonuşarak oturdılar ⁽²⁹⁾ ve üç māh ḳadar yanlarında şayd ve şıkar ve keşt ve güzārede ḳaldılar.

Hasan ziyāfette ḳalsun ⁽³⁰⁾ gelemüm berü taraḫa pes Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb ⁽³¹⁾ süküt eyledi

[549b] ⁽¹⁾ **SEKİZ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Çün Hasan gitdi zevcesi ḳayın vālidesi ⁽³⁾ oturub günlerde bir gün merḳūma “Ey vālide! ben ḫamama gitmek istiyorum zīrā şimdi ⁽⁴⁾ üç seneden berü ḫamama gitedüğüm yokdur bedenim kirlendi.” didi ki ⁽⁵⁾ ḳayın vālidesi “Ey kızum! Senüñ ḳocan seferdedür şimdi onuñ izni olmaduḳça ⁽⁶⁾ nice ḫamāma gidebilirsün.” didiğinde merḳūma ağlamaya başlayub “Behey vālide! Sizüñ hālimize ⁽⁷⁾ kim dayanabilür hālbuki bu nice merd ehl-i vaḳur bamdandır oldıḡum hālde ḫamāmdan ⁽⁸⁾ daḫı beni Ma’nā iderseniz her ne ḳadar ḳocam benüm için ḳışḳanursa da nisā ta’ifesi ⁽⁹⁾ bir degilidir düşüb olan ḫatun kimse anı merāmımdan tutamaz.” diyerek vafir ḳayl ve ḳāl idüb ⁽¹⁰⁾ süküt itmekle ‘acüze nā-çār olub ḫamama gitmesine rızādāda alub kemāl zinet ihtişām eyle ⁽¹¹⁾ ḫamāma vardılar çün mümā-ileyh ḫamāma girdükde āfitāb gibi erkān-ı ḫamām ⁽¹²⁾ nūr-u hüsnünden münevver oldı ḫamamda bulunan ḫatunlar cümlesi şuyuna nika ve başına biriküb ⁽¹³⁾ secāneü’l-ḫalāḳ diyerek hüsn ve cemālinden müteḫayr ve nazırdan mütemelli ve ḡusl ve iḡtisdan ⁽¹⁴⁾ müteḫali ḳaldılar pes ḫamāmda harın eller şeyden zevcesi side-i Zübeyde cāriyelerden

(15) taḥfeü'l-‘avāde nām cāriye bulunmağla ol daḥı işbu cāriyenin ḥüsünden cehvet ve ḥayrān (16) olub ḥamāmdan gidene qadar müntazır qaldı ḥamāmdan çıkuğda ḥanesine qadar bile (17) varub evini öğrendi ve oradan side-i Zübeyde gidüb “Ey Sultān! Bugün öyle (18) bir cāriye çeşm-i felek nazırı görmuşdir eğer ḥalīfe ḥazretleri anuñ ḥaberini (19) alursa bahr ḥāl irtikāb maḥzur iderek zevcesini qatlı veyāḥūd cebrā naṭlīk idüyle (20) yanuna alur ve bunuñ zevci ḥüsnu’t-tācirü’l-başrī bir ādemdür ḥala seferdidir ve ḥānesi (21) felan maḥalledidir.” diyerek merḳūmānın uşāfını ve ḥüsn ve cemālini Zübeydeye inhā itdi (22) Zübeyde “Ey tuḥfe! Acaba bu zıkr itdigüñ cāriye bu qadar güzel mi bu senüñ vaşfına göre (23) dünyada nazırı yoğdur ḥalbuki ḥalīfenin sarāyında üç yüz altmuş cāriye vardır ki (24) her biri māh-ı āsumāne göz degürse kemāl-i ḥüsnerinden māhirin nūrı müḥtefi olur.” didükte tuḥfe (25) “Vallahi ey side size vaşf itdügümden ziyade behr-ı ḥāl ben bu cāriyeyi (26) görmeliyim.” diyüb mesrūr-ı iḥtizarusın var felan maḥallede falan ḥanede bir cāriye vardır (27) anı ve oğullarını ma’iyetiyle olan ‘acüzeyi ḥuzūruma getürdi.

Bu emr ve mesrūr daḥı semā’ (28) ve ṭa’at diyüb maḥal memūriyete varub dağ bab itdükte Ḥasanun vālidesi yanuna gelüb (29) “Ey oğul ne istersin?” didi mesrūr zebiyde sultān “Bunda olan cāriyeyi oğullarıyla ve sizi (30) daḥı istiyor.” didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taqrib itdügünü görüb (31) süküt eyledi.

[550a] (1) **SEKİZ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ GİCE**

(2) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: ‘Acüze “Ey oğul! Biz ğarībü’d-diyāruz bizi kimse (3) bilmez ve el-ḥālet heza cāriyenüñ zevci ğāibdir şimdi nice olur?” didi mesrūr “Ey vālide! (4) Bunda muḥālefet mümkün degildür ve bunda bir beis yoğdur ben sizi götürdüğüm gibi yine red iderüm (5) ḥavf itme.” diyüb ne ḥāl ise cümlesini toplayub ḥuzūr-u Zübeydeye götürdükte Zübeyde (6) cāriye-i mezkūrenüñ ḥüsn ve cemāli fi’ü’l-vāk’a āfitāba mücib ḥicāb idüğünü görüb (7) hezār-ı talṭīf ile yanuna alub ḥāṭırını aldı ve ā’lā bir taqım eşvāb giydirdi.

Ḥāşıl (8) Zübeyde ol cāriyede mevḥüb men indallāh olan cemālden mebhūt qalub anuñla muḥādete idüb (9) ḥüsni medḥ ve şenā iderken merḳūme “Ey seyyide benüm kemāl-i ḥüsnum ancağ tūy eşvābım ile (10) olur zīrā benüm toydan mürekkeb bir eşvābım vardır anı giydüğümde ḥüsnum mezdād ve cemālum ḥāriḥ (11) ez ḥad-ı

ma'tād olur.” didükte Zübeyde “Bu zıkr toy eşvâbı nerededir?” didi. Merķūme ⁽¹²⁾ “Benüm zevcemün vâlideyi yanundadır.” didükte Zübeyde ‘acūzeye “Ey vâlide! Var şol eşvâbı getir ⁽¹³⁾ seyr idelüm.” didi.

‘Acūze “Efendüm ben bu eşvâbı görmedüm bende yokdur.” diyü yemîn itmege ⁽¹⁴⁾ başladımsada cāriye “Efendüm vallaha andadır ve falan şandukta felan oğada konulmuş dimekle ⁽¹⁵⁾ Zübeyde ğazaba gelüb sürūra var şol şandukı yanuma getir.” diyü emr ol daħı ‘acūzeyi ⁽¹⁶⁾ zor ile alub hānesine getürdi ve ol şandukı alub Zübeyde huzūrına getürdi lakin ⁽¹⁷⁾ ‘acūze keyfiyetine muħacir olacağını bilürdi zīrā cāriye-i mūmā-ileyh hāmāma gitmesi ⁽¹⁸⁾ kaşdañı Seyyide-i Zübeyde anuñ şayd ve şadāsını işidüb yanuna celb ve anuñ vasıtasıyla ⁽¹⁹⁾ buy-ı eşvâbına tavşil ider.

Çün şanduk geldi. Seyyide şandukı açdurub ve ol eşvâb ⁽²⁰⁾ çıkarub temāşā itdükte ğāyet müte’acibe olub “Sen bunları nice lebs idersün?” diyü ⁽²¹⁾ cāriyeden suāl ol daħı “Efendüm getir saña göstereyüm.” diyüb Zübeydenün elinden alub giydi ⁽²²⁾ ve oğullarını berāber kaldurub marğ ma’iyetine girdi ve kılķub raķş ve la’b itmege ⁽²³⁾ başladukda Zübeyde ve sarāyda olanlar cümlesi hayrān ve müte’acib oldular ba’de tayyarān itmege ⁽²⁴⁾ başlayub sarāyuñ eṭrāf ve eknāfını gezdükten soñra müṭāmiñ divār yine şu’ūd idüb ⁽²⁵⁾ kondı Zübeyde “Ey canum! Gel ğayrı kifāyet it.” didükde merķūme heyhat femyā ba’d gelemem diyüb ⁽²⁶⁾ ve zevcesine teşvikā bir şi’ir inşād itdükden sonra Ḥasanun vâlidesine “Ey vâlide! Oğlun geldükte ⁽²⁷⁾ maḥşuş selamımı teblīğ ve söyleki eđer rüzġār ‘aşkını taḥrīķ iderse benüm vāķ ⁽²⁸⁾ oğalarında laḥavķ itsün diyüb havāya pervāz iderek gitti. Şehrazād hikāyeden bu maḥale ⁽²⁹⁾ geldükde şabāḥ-ı taķrib itdüġünü görüb sükūt eyledi.

(30) **SEKİZ YÜZ ON BEŞİNCİ GİCE**

⁽³¹⁾ Şehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: ‘Acūze ol keyfiyeti gördükde ḥasretinden bayılıb [550b] ⁽¹⁾ yere düştü ve bir sa’at kadar bī-iḥsās ḳalub iķāmet itdükde ağlamağa başladı. Seyyide ⁽²⁾ Zübeyde “Ey vâlide! Ben bu cariye çün olduğunu bilemedüm niçün bana ifade itmedin eđer söylemiş ⁽³⁾ olayduñ ben eşvâbımı eline virmezdim.” diyerek hezār-ı ḥasrette ḳaldı ve ‘acūze hānesine gidüb ⁽⁴⁾ üç mezār ḳazdurub yanlarında otudı.

Gelelüm Ḥasana çünki hemşirelerinde üç māh kadar ⁽⁵⁾ misāfir ḳaldı beldesine ve vâlidesine varmaķ istedi. Merķūmun on yük kadar eşyā hediye ⁽⁶⁾ ḥāzırlayub ve

anuñla taşraya cıkub veda' itdiler ve her biri firāka dāir bir şî'ir inşād ⁽⁷⁾ itdükden soñra ağlayarak sarāylarına muā'vedet itdüler. Hasan tavilini çalub develer ⁽⁸⁾ geldigünde eşyāsını üzerine yükledüb Bağdād beheşt ebāt mütevce oldı bağdada vuşul ⁽⁹⁾ ve hānesine duḥul itdükde vālidesinin ḥālî diger gün ve yanaklarını seyl demū'dan ⁽¹⁰⁾ mütağyirü'l-levn görüb zevce ve evlādını arayub bulmadukda tūy eşvābı olduğı şandukā ⁽¹¹⁾ varub küşād olundugunu göre gele zevcesi eşvābına vāşıl ve firār itdugune 'ilmi ḥāşıl ⁽¹²⁾ olub vālidesine varub suāl itdükte vālidesi cevāba muktedir olmayub zemīne bayğun ⁽¹³⁾ düşdi.

İfākadan soñra "Ey oğul! Zevcen ve oğulların merḥūm öldüler." didi Hasan ⁽¹⁴⁾ bayulub yere atladı vālidesi koşub şu üzerine döküb ifākāt itdükde ve vaveyla ⁽¹⁵⁾ dimege başlayub eş'ār inşād itmege başlayub vālidesine "Baña toğrusını söyle ve alāsını ⁽¹⁶⁾ katl itdükden soñra kendümi daḥı katl ve î'dām iderüm." didükte vālidesi nāçār olub ⁽¹⁷⁾ kaziyeyi 'Ali mūmā-ileyh nakl ve beyān ve Seyyide Zübeyde cebrā aḥz ve cāriyeye teslīm ⁽¹⁸⁾ itdigünü ifhām ve "Zevcesi eger nār şevk ile sūzān olursa beni vāk nām atalarda ⁽¹⁹⁾ laḥavk itsün." diyü söyledi. "İşte māde ve kazıye budur." didi. Hasan vālidesinden işbu kelām ⁽²⁰⁾ mevḥoşı işitdükde yapılane kadar şayḥa ve bekā idüb mebhūt ve ḥayrān oldı diyü şî'iri ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ⁽²³⁾ (arapça beyit) inşād idüb ⁽²⁴⁾ ağlayarak kaldı. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itduguni görüb ⁽²⁵⁾ sükūt eyledi.

(26) **SEKİZ YÜZ ON ALTINCI GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Hasan iki gün kadar uyumaqsızın ben bī-dār ḡalub ⁽²⁸⁾ üçüncü gün uyudukda zevcesini düşde görüb divāne gibi intibāh ve ağlayarak işbu ⁽²⁹⁾ iki beyti (arapça beyit) ⁽³⁰⁾ (arapça beyit) ⁽³¹⁾ (arapça beyit) inşād eyledi ve vālidesine "Ey vālide! Feymā ba'd bunda ikāmetim maḥāldir baḥr [551a] ⁽¹⁾ ḥāl-i hemşirelerümñ yanuna varub derdime bir dermān arayum diyub taşraya ⁽²⁾ ve Bahrāmuñ ṭavaleti çalub develer yanuna geldükde üzerlerine savrularak şub-ı ceblı ⁽³⁾ ü's-seḥabe mütevecci oldı tā heşirelerinüñ sarāyına vuşul bulub yanlarına girdükde ⁽⁴⁾ merḡūmun añı "Vay birāder! Nice şüretle gidüb geldüñ ve sebeb-i müciñ ⁽⁵⁾ nedür?" diyü suāl ol daḥı firāka dāir eşāre iderek ḥālını ebāta ve kışşasını ifāde ⁽⁶⁾ itdükde kızlaruñ cümlesi maḥzūn olub "Ey birāder! 'Acabā giderken bir şey söyledi mi?" ⁽⁷⁾ diyü suāl ol daḥı merḡūma giderken "Eger Hasan beni laḥāvḡuk itmege merām iderse

vāk-i ⁽⁸⁾ deste aṭasta gelsün.” diyü söyledüğünü eşārā itdükte merķūmun birbirine baķub “Efendüm ⁽⁹⁾ elüni uzat eger esmāne yanaşa bilürsen bilki zevceme daķı vuşul idebülürsen.” didiler.

⁽¹⁰⁾ Ḥasan bu sözi işitdükte ḥālī perīşān ve nār-ı ‘aşķı alubub hezār-ı miḥnet dü-çār ⁽¹¹⁾ olub ağlayarak ḳaldı ve ḥālā ki müşrif oldugunu köçen hemşiresi gördükte “Ey ⁽¹²⁾ birāder! Sen bir miķdār nefesine şabr ve sebāt vir ki muradına nāil olasın zīrā şabr-ı fecārūñ ⁽¹³⁾ meftā ḥaydār ve şa’īr dāü’l-mükādir terci-yi fi i’inḥā velātebetin ilāḥālī’il bāl ⁽¹⁴⁾ mābin ğamze-i ‘ayn intibā hethā yiğit allah men hal-ilhāl dimüşdür ve mikdārda ⁽¹⁵⁾ on sene yaşıyan adam tokuz senede fut olmaz ve ben sana muayene müsā’ade olurum inşāallah ⁽¹⁶⁾ nāil muram olursun ve ḥaṭrıma gelür idene ol tūy-ı eşvābı iḥrāk ideñ dime idi ⁽¹⁷⁾ lakin nisyān idüb size iḥtār itmedüm.” diyüb ba’de hemşireler yine daķı ricā itmege ⁽¹⁸⁾ başlayub “Sizler daķı biraderüme ma’in vesā’ad oluñ.” diyü iltimās ve nebāz eyledi. Anlar daķı ⁽¹⁹⁾ müsā’adesine temhīd itdükte ḥüsn bir miķdār müsterihü’l-bāl olub yanlarında bir sene ḳadar ⁽²⁰⁾ ikāmet eyledi. Şehrazād bu maḥale geldükte şabāḥ-ı taķrib itdüğünü görüb ⁽²¹⁾ süküt eyledi.

(22) **SEKİZ YÜZ ON YEDİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazād kelāma aġāz idüb dir ki: Çün bu düḥterlerin bir tālibleri var idi ki ismi ⁽²⁴⁾ ‘Abdu’l-Ḳuddüs idi ve büyük ḳızı ğāyet sevirdi ḫatta şiddet-i muḥabbetinden añā bir miķdār ⁽²⁵⁾ guḫur virub “Ey ḳızum! Saña bir mühim şey vuķunda şul tütsiden bir miķdār āteşe at ben ⁽²⁶⁾ ol anda yanüña gelürüm.” didi. Pes ‘Abdu’l-Ḳuddüs bir sene ḳadar yanlarıña gelmemüş ⁽²⁷⁾ olduğundan ve sābıķā Ḥasan’ın ḳışşasüni ve Bahrām mecusiyi ḳatlı ittiğini söylemekle añı ⁽²⁸⁾ bilür idi. Pis merķuṭabyası ḥaṭrıma gelüb “Ey hemşireler! Ṭāim bir seneden beru ⁽²⁹⁾ gelmemüş gel anı celp idelüm.” diyüb tütsiden bir miķdār āteşe atduķda derḥāl ṭaraf –ı ⁽³⁰⁾ şahrā dan bir toz ḳopub altından ‘Abdu’l-Ḳuddüs bir file binub yanlarıña gelduguni gördiler.

⁽³¹⁾ Sarāya vuşul bulduķda cümlesi yanuna çıķub mülākāt itdiler ve “Ey Ṭāim niçün bunca [551b] ⁽¹⁾ müddet bize gelmedüñ.” didüklerüñde “Ey ḳızlarum! Ben gelmege niyet itdüm ise de bugün ol tütsinüñ ⁽²⁾ buḫarı burnuma geldi teḫalif itmeksizin sür‘atle geldüm.” diyüb ḳonuşarak bir miķdār ⁽³⁾ oturduķdan soñra büyük düḥter “Ey Ṭālim biz saña Bahrām ‘acemiye ḳatlı iden Ḥasan’un ⁽⁴⁾ ḳışşasını ve Melik

aħirũn duħterini Őikār idũb gũtũrdũgini sũylemiŐ idũn Şimdi ⁽⁵⁾ merķũme Ĥasandan iki evlād toğurduğdan Őoñra tũyũ eŐvābũnũ bulub ođullarũnũ alub ⁽⁶⁾ firār itdi ve Ĥasana beni isterse ve ađalarũna laħavķ itsũn didi ‘acabā sen bu madede ⁽⁷⁾ ne dirsũn?’ didũkleriũnde ‘Abdu’l-Ķuddũs ‘Ey kũzlarum! Bu ağalara vuŐũl mũmkũn değildir hemān bu civān ⁽⁸⁾ kendũni meŐaķkate ķoymasun.’ didi.

Merķũmun Ĥasana ĉađırub ol dağı geldũkde Őeyħ ⁽⁹⁾ ‘Abdu’l-Ķuddũs kelāmũnũ ifāde ol dağı Őeyħ mumāileyhũn- tekine varub amān ‘Efendũm nice ⁽¹⁰⁾ ideyũm?’ didi. Őeyħ ‘Ey oğul! Bu mũmkũn Şey değildir seni oraya gũtũrmeđe gerek nũcũm-ı seyyāre ⁽¹¹⁾ ve gerek ve hoş Őayyāre oraya varmağa muķtedĩr degillerdir zĩrā orada yedi dere ve yedi deryā ⁽¹²⁾ ve yedi ‘azim tağ vardur hemān yusũd evħāmdan vazgeĉ.’ didũkde Ĥasan bayılana ķadar ⁽¹³⁾ ağladı ve kũzlar dağı anuñĉũn bekāya ağaz idũb hezār-ı ĝām ve ĥũzne dũ-ĉār oldılar.

‘Abdu’l-Ķuddũs ⁽¹⁴⁾ bu ĥāllerini gũrdũkde cũmlesine merħamet idũb ‘Ey oğul! Sabr it ben senũn maķŐũdũna ⁽¹⁵⁾ mũsā’id olurum sen benũm ile gel.’ didũkde Ĥasan mesrũr ve duħterleri vedā’ idũb ⁽¹⁶⁾ anuñla ķapudan ĉıķdı. ‘Abdu’l-Ķuddũs filine sũvār ve Ĥasanũ irdāf idũb yola revān ⁽¹⁷⁾ olub gitdiler ve ũĉ gũnlũk yolu berk ĥātif gibi seyr serĩ’ iderek bir siyāh taŐalı ⁽¹⁸⁾ tağa vuŐũl ve oradan temyũrlũ ķapu bir mađāraya varub filinden nũzũl ve file yol virũb ⁽¹⁹⁾ andan mađāranuñ ķapusũnũ ĉalub iĉinden yalın kılıĉ bir siyāh ‘arap ĉıķub ‘Abdu’l-Ķuddũs ⁽²⁰⁾ gũrdũkde elini teķbil itdi. ‘Abdu’l-Ķuddũs Ĥasan ile mađāraya duħũl eyledi. ⁽²¹⁾ Őehrazād ĥikāyeden bu maħale geldũkde Őabaħ-ı taķrib itdũgũnũ gũrũb sũkũt ⁽²²⁾ eyledi.

(23) **SEKİZ YÜZ ON SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁴⁾ Őehrazād kelāma ağaz idũb dir ki: Ĥasan ol mađāra taŐadan ma’ķũd ve iĉi ĝāyet ⁽²⁵⁾ vāsi’ oldugũnũ gũrũb dehlĩzinde bir mil ķadar gitdũkleriũnde ĝāyet vāsi’ Őaħrāya ĉıķtılar ⁽²⁶⁾ ve ol Őaħrāda tuncdan ma’mũl bir ķapuya vuŐũl buldılar ‘Abdu’l-Ķuddũs Ĥasana ‘Sen bunda ⁽²⁷⁾ beni mũntezer ol.’ diyũb ve bir ķapuyũ aĉub girdi bir miķdār geĉtikden Őoñra egerlũ bir eseb ⁽²⁸⁾ getũrũb geldi. Ĥasana teslim ve bir Őıķķa dağı virũb ‘Ey oğul! Sen bu esebe sũvār ol git ⁽²⁹⁾ tağa bu gitdũgũmiz mađāranuñ ķapusu gibi bir mađāraya vuŐũl buldũğunda esebin sebĩlini taħliye ⁽³⁰⁾ idũb sen ol mađāranuñ ķapusũnũ ĉalda mũntazır ol beş gũnden Őoñra saña bir iħtiyār ⁽³¹⁾ mesten

siyāh ādem ve şakalı ak göbeğine kadar inmuş yanūña geldükde teñini pūs ve huzūruña [552a] ⁽¹⁾ edeb ile tūr tā ki saña merhāmet matlūbuñ nedür?” diyü suāl eyledükde “Sen bu şıkkayı ⁽²⁾ eline vir ol dañı şıkkayı alub saña bir şey söylemeksizin içerüye girer ve beş gün ⁽³⁾ kalur eger saña çıkarsa hācetüñe nāil olduğūñ bil ve eğer anuñ gūlmānuñ biri çıkarsa ⁽⁴⁾ seni öldürmege çıkduğunu bil ve nefesiyle muhāṭara iden kimse bañr hāl helāka dū-çār olur ⁽⁵⁾ havf ider ise gel seni hemşirelerüñe red iderüm zīrā filimiz hāzır ve benüm sözimi ⁽⁶⁾ düşünersen şol hülyā-yı hāmden vazgeçüb hāl-i sebīlūñe gidersün.” didükde Ḥasan ⁽⁷⁾ bekāya başlayub “Ey ‘ammu! Nice zevcemden vazgeçebilürüm ben zevcemden soñra hayātım ⁽⁸⁾ yazuğdur.” diyüb ve uzun şî’ir inşād itdükde ‘Abdu’l-Ḳuddūs “Ey oğul! Bu zıkr ⁽⁹⁾ itdiğūñ vāk aṭaları yedi aṭadur ve cümlesi kızlardan olarak mālāmāl ‘asākir-i ⁽¹⁰⁾ muntazıma ile ṭolmuşdur ve içerüde olan aṭaların cümlesi cin ve şeyāṭīn ile memlūdur ⁽¹¹⁾ anlara vuşul bulan kimse haqqında vücū’ muhālātındadır ve senüñ zevcenüñ pederi ⁽¹²⁾ cümlesine hākim ve pādīşāhtır sen oraya nice varabilürsen ‘aliyü’l-fağ ol zemīne vuşuluñ ⁽¹³⁾ mümkün olmuş olsa zevceñi nerede bulursan ve nice alabilürsün.” didükde Ḥasan “Ben ⁽¹⁴⁾ oraya vuşul bulursam bañr hāl maqlūbuma nāil olurum hemān sen bizi du’adan unutma.” didi.

⁽¹⁵⁾ ‘Abdu’l-Ḳuddūs “İşte elümden geleni itdüm ve hācem Şeyḫ ebue’r-reyş ben bilākis ma’inesini ⁽¹⁶⁾ irsāl eyledüm mūmā-ileyh cin ve insā mālīkdir ve andan havf iderler artık sen bañtuña bağ ⁽¹⁷⁾ hemān var git.” didi. Ḥasan ol esebe süvār olub yola revān oldu eseb ise şimsek ⁽¹⁸⁾ gibi seyr idüb on gün kadar gitdükden soñra aña ortaluğ kapanub bir siyāh qaraltı zuhūr ⁽¹⁹⁾ ve yanuna varduğda eseb kişnemege başlayub ol ṭarafdan vafir esbān zuhūr idüb geldiler ⁽²⁰⁾ eseb-i mezkūre sürünerek gitdiler tā maṭlūbi olan mağāraya vuşul bulduğda esebden ⁽²¹⁾ inüb ve yulāruñu egerine bağlayub hāl-i sebīlin taḥliye eyledi ve ol mağāranuñ kapusuna ⁽²²⁾ varub dāğ idüb ‘Abdu’l-Ḳuddūsün sibārişi üzre muntazır kaldı. Şehrazād şabāḫ-ı taḳrib ⁽²³⁾ itduğunu görüb sükūt eyledi.

(24) **SEKİZ YÜZ ON TOKUZUNCU GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ḥasan hālīne mütefekkir ḳalub ol mağāranuñ kapusunda ⁽²⁶⁾ muntazır ṭurdı beş günden soñra Şeyḫ Ebu Ruveyş mağāranuñ kapusını açub ‘Abd ⁽²⁷⁾ u’l-Ḳuddūsün tā’rif itdiği üzere Ḥasan’uñ yanuna

çıktı. Hasan ayaklarına düşüb ⁽²⁸⁾ ağlayarak yalvarmağa başladı tā aña merhāmet idüb “Ey oğul! Senüñ hācetüñ nedür?” diyü suāl ⁽²⁹⁾ ol dağı şıkkayı eline teslim itdükde Ebu Ruveys şıkkayı alub içerüye girdi.

Hasan ⁽³⁰⁾ kapudan ağlayarak beş gün kadar mutazır kaldı beşinci gün havf ve endişeye düşüb ⁽³¹⁾ hezār-ı hesāb iderken Ebu Ruveys beyāz kisveler giymiş yanuna çıka geldi ve eliyle gel diyü [552b] ⁽¹⁾ işāret idüb Hasan yanuna varduğda Ebu Ruveys önüne düşüb yürüdi ol dağı uyub ⁽²⁾ gitmege başladı ve maṭlūbuna nāil oldugını bildi naşf nehāre kadar gidüb bir büyük ⁽³⁾ oṭaya vardılar ki tanzīm ve tertibi ve naḳkaş ve tezbini ve sağı fābl dūñledi ve her bir tarafda ⁽⁴⁾ bir hevāce oturub etrāfi bütün kitaplar ile tolu ve yanunda bir kaç kişi oturub ve okurlardı ⁽⁵⁾ hevāceler Ebu Ruveys ve ve Hasanı gördüklerinde ayağda kıyām ve şeyh mezkūrun elini öpüb ⁽⁶⁾ hezār ta’zim ile içerüye aldılar.

Şeyh “Merķūmlara şākirdlere izin virüñ.” diyü işāret ve anları ⁽⁷⁾ dağı hāzırını şavub tenhā kaldıklarında Hasana dönüb sen maddenı naḳl eyle diyü emr ⁽⁸⁾ Hasan dağı kışsasüñu ibtidāsından āhirine kadar İrād ve kāsāt itdiği ve sadāyet ve miḥneti ⁽⁹⁾ naḳl eyledükde merķūmun Hasana merhāmet idüb “Ey Şeyhü’ş-Şuyūh! Sen bizüm üstādımızsun ⁽¹⁰⁾ senden ricā iderüz ki faḳire müs’ade idesin ve zevcesinuñ hūlāsına ma’in olasın ⁽¹¹⁾ didiler. Ebu Ruveys “Ey oğullar! Bu civān hāletden vazgeçdi ve gāyet muḥāṭıra o yola kendüni ⁽¹²⁾ atdı ve vāḳ aṭalaruñ hāli siza ma’lūmdur hālbuki ben öyle yem’in itdüm ki añlaruñ zem’inlerini ⁽¹³⁾ gidermem ve işlerine qarışmam ve o adam Melik-i elbārī’ñ kızını almağa istiyor şimdi nice ideyüm?” ⁽¹⁴⁾ didükde merķūmun işbu civān birāderüñüz ‘Abdu’l-Ḳuddüs tarafundan geldi ve size ricā ⁽¹⁵⁾ ve niyāz itdi. Şimdi işini görmek üzerüñize vācibdür didüklerinde Hasan cümlesine ⁽¹⁶⁾ yalvarmağa başladı Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳarib itdüğünü görüb ⁽¹⁷⁾ süküt eyledi.

(18) **SEKİZ YÜZ YİGİRMİNCİ GİCE**

⁽¹⁹⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Hāsılı ol cemā’at güç belā ile Ebu Ruveys ⁽²⁰⁾ Hasanüñ işini görmege ta’ahüd itdirdiler ve Hasana bir şıkkā yazdıktan soñra hāzırına ⁽²¹⁾ bir ‘ifrīt celb itmelerini emr anlar dağı bir ‘ifrīt aḡzār idüb Ebu Ruveysüñ yanuna ⁽²²⁾ geldükde ‘ifite “Senüñ ismüñ nedür?” diyü suāl ol dağı “İsmüm Deñeş bin

Faktaşdür.” didi. ⁽²³⁾ Ebu Ruveyş ‘ifritün kulağına sîrâ bir şey söyledi ve dönüb Hasana “Sen bunuñ omzına ⁽²⁴⁾ süvâr ol ancak ‘ifrit pervâz idüb semâya takrib itdüğü hâlde haqqı ‘el ve ‘alî ⁽²⁵⁾ ismini yâd itme zîrâ âteş ile iküniz muhterif olursunuz ve ikinci günde seni kâfûr gibi ⁽²⁶⁾ bırak zemîne ve za’ itdükde on gün kadar yola git nâ bir şehre vuşul olursun derünuna ⁽²⁷⁾ gir ve Melikinden suâl kııl Meliki buldıgüñ hâlde işbu şıkkayı eline teslim eyle ol Melik sañâ ne ⁽²⁸⁾ emir iderse emriyle i’ mâl ol.” didükde Hasan ‘ifritün omzına süvâr olub ⁽²⁹⁾ cû havâyâ uçub gitdi tâ ki eflâkda olan emlakün tesîhini işitdi iki gün ⁽³⁰⁾ gitdükden soñra ol ‘arz-ı beyza ya vuşul bulmağa ‘ifrit añı yere koyub hâl-i sebîline ⁽³¹⁾ gitdi.

Hasan yola revân olub on gün kadar gitdükden soñra zıkr olunan şehre [553a] ⁽¹⁾ vuşul ve Melikün sarâyından suâl ahâli dahı gösterüb sarâyâ götürdiler ve şehriñ ⁽²⁾ Meliki ‘arz-ı kâfûrñ şahı olub ismi Melik husûndur Hasan huzûruna girdükde ⁽³⁾ zemîni bûs idüb Ebu Ruveyş’ün şıkkasını virdi. Melik şıkkayı okuyub mâlını fehm ⁽⁴⁾ itdükde “Pek iyü.” diyüb ve gulâmların birine “Sen bunu mihmân hâneye götür.” diyüb gönderdi ⁽⁵⁾ ve üç gün misâfir kalduktan soñra yanuna celb ve “Ey oğul! Sen vâk aţalarını varmak ⁽⁶⁾ isteyorsun ben seni oraya irsâl iderum ancak yolda vafir-i muhtaralu şeyler vardır ⁽⁷⁾ sen bir kaç gün bizde kal gidecek âdemler vardır seni anlar ile irsâl iderüm zîrâ ben şeyh ⁽⁸⁾ Ebu Ruveyş ben iblisün emrine muhalefet idemem ve bu günlerde yine vâk aţaların safîneleri ⁽⁹⁾ gelür belki añlar ile irsâl iderüm oraya vardıgüñ vakit sen kimsün?” diyü suâl iderlerse ⁽¹⁰⁾ “Ben Melik Hasan’uñ damâdıyım ve sefîneler sâhile vuşul bulub qaraya çıktığında sâhil ⁽¹¹⁾ deryâda altı boş bir kaç şuffe bulunsun ol şuffelerün büyüğü altına gir de pinhân ol gice ⁽¹²⁾ olub nisvân ta’ifesi mâl olmaga geldükleründe ol şuffede oturan hatunuñ etegüñi tut ⁽¹³⁾ ve hâcetüñi añdan iltimâs eyle eğer ol hatun seni himâyet iderse artık işüñ bitduguni bil ⁽¹⁴⁾ yok himâyetinün iltizâm itmezse şagir hayâtdan kat’i ümîd kııl işte benüm elümden bu kadar ziyâde sey ⁽¹⁵⁾ gelemez.” didi. Şehrazâd hikâyeden bu mahale geldükde şabâh-ı takrib itdügünü görüb ⁽¹⁶⁾ sukût eyledi.

(17) **SEKİZ YÜZ YIRMİ BİRİNCİ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Hasan Melike “Efendüm ben ‘azimetden korkmam vallahi ⁽¹⁹⁾ ‘ali â’netini ricâ iderüm.” diyüb ağlayarak işbu iki beyti (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) ⁽²¹⁾ inşâd eyledi ve Melikimiz kürek yanunda kalıb zıkr

eylediği sefînelere müntazır kaldı bir mâh ⁽²²⁾ merûr itdükden şoñra vâķ aġalaruñ sefîneleri gelüb limānda irsāl idüb alışveriş ⁽²³⁾ ile meřġül ġaldılar.

Melik Ĥasan ol tekneleruñ ‘alā ve gözleyenüñ birini bakınub ġapdanını ⁽²⁴⁾ yanuna celb ve “Ben bu civānı aġalarına senüñle irsāl iderüm oraya vuşul bulduġıñızda ⁽²⁵⁾ anı ġaraya ġıķar didi ġapdan efendüm ben bunu eřķār getürmeġe ġaķatim yokdur ⁽²⁶⁾ eġer gizlü getürür isem belki mümkün olur.” didükde Melik “Ben aña maĥşüş bir şanduk ⁽²⁷⁾ iderüm iġine ġoyub senüñle gönderirüm.” didi.

Ĥapdan mezkûr ‘azimet itdigünde ⁽²⁸⁾ Melik yanuna gelüb Ĥasanı bir büyük şanduka vazı’ ve sefîneye götürüb kendüsine ⁽²⁹⁾ maĥşüş olan ġamaraya indirüb şaluyordu ve sefer idüb mezkûr aġalara vuşul ⁽³⁰⁾ bulduġda mallarını ġıķarmaġa meřġül oldular. Pes Ĥasan sâĥile ġıķduġda Melik ⁽³¹⁾ Ĥasanuñ ta’rif itdiġi řaġalara varub eñ büyük olan řaġalına girüb iĥtifā [553b] ⁽¹⁾ eyledi gice olduġda ġarınca gibi süvāri ve piyāde müsaliĥ olarak nüsvān ta’ifesi ⁽²⁾ gelüb sefînelerden indirilen māl ve eřyānuñ seyr ve temāřāsına meřġül ġaldılar.

Pes Ĥasan ⁽³⁾ ol řaġa üzerinde cülüs iden ĥatunuñ etegine yapuřub aġlayarak ve ricā iderek būs ⁽⁴⁾ itmeġe bařladuġda merķūma aña merĥāmet idüb “Ĥavf itme ben saña ma’ine olurum lakin ⁽⁵⁾ sen buraya niġün geldüñ ve maĥlūbuñ nedir diyü?” suāl Ĥasan daĥı ġıřřasını naġl ve irād ⁽⁶⁾ itdükde ĥatuñ ĥavf itmeġe “İñşallah ĥayr olur hemān sen bu gice řafā altında gizlü ⁽⁷⁾ ġal yarına ġadar ben saña bir yol bulurum.” didi. Ĥasan yine ‘asker nisfāndan ol řafā altına ⁽⁸⁾ gizlü ġaldı anlar bütün gice anda ġalub ‘aliü’s-siĥir řāvilub gittiler. Aĥřām ⁽⁹⁾ olduġda yine ġaldılar. řehrazād řabāĥ-ı taġrib itdüġünü görüb süküt eyledi.

(10) **SEKİZ YÜZ YİGİRMİ İKİNCİ GİCE**

⁽¹¹⁾ řehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Pes ol řaġa řāĥbası Ĥasana nisvān eřvābindan ⁽¹²⁾ bir ġaķım getürb aña virdi. Ĥasan derk itdiġi sen bunları lebs ile divān ⁽¹³⁾ ma’nasına der hemān ol eřvābı ġoyub ve leřāmını daĥı ġekü anlar gibi olduġda ġıķub ⁽¹⁴⁾ řaġa üzerinde cülüs eyledi.

Ba’de řāĥibe-yi řaġa gelüb “Ey Ĥasan! Güzelce ⁽¹⁵⁾ satr ile kimse saña erkek olduġına muġlag olmasun tā ki saña bir ġarıķ bulalum.” diyü ⁽¹⁶⁾ ve nisvān ile ġalub fecr

ol hatun ile gidüb hatun merķūmun yola revān olub hamselerine ⁽¹⁷⁾ vardılar. Hasan dağı ol hatun ile gidüb hatun merķūma ħimayesine girdükde lisāmını ⁽¹⁸⁾ küşād ve silāhını koyduķda bir ‘acūzeyi Őemta oldugunu gördi ki anuñ burını bir qarışdan ⁽¹⁹⁾ ‘ibāret ve dişleri kırılmış taraķ gibi tağılmış ve Őacı bütün ağarmuş idi. Hasan bi tekrar ⁽²⁰⁾ ayaklarına Őarılub ağlamağa başladı ve ricā ve niyāz itmege mübāderet eyledi.

‘Acūze-yi merķūma ⁽²¹⁾ “Ey Hasan! Ĥavf itmeki ben seni ħimāyet işini sag ve mübāderet iderüm sen müţma’in ⁽²²⁾ ol.” didükde mesrūra ħātır olub ħaldı. Ba’de ‘acūze-yi merķūma ‘asker nisvāna ⁽²³⁾ ‘aliü’ş-şabāĥ cümlesini ħāzır emāde olmālarını tenbih itmekle Hasan ol ‘acūze nisvān ⁽²⁴⁾ ‘askerine ser ‘asker oldugunu fehm itdi ve ismi Őuvāhi ve kinesi amü’ d-devāĥı ⁽²⁵⁾ idi. Pes merķūma irtiĥāl için tanzim-i ĥāl ve fecr olduķda ‘asker ile ĥareket ve Ĥasani ⁽²⁶⁾ alub cümlesi yola revāne oldılar lakin yolda gider iken Őuvāhi Ĥasandan ařıl ⁽²⁷⁾ ĥikāyesinden suāl ve çıķdıđı ğurbetden tacib edib inřallah merāmına vāřıl ⁽²⁸⁾ olursun lakin “Ey ođul! Senüñ zevcenüñ yedinci oţadadır ve aramızda yedi māĥ yol ⁽²⁹⁾ vardur zīrā biz Őimdi balādı tıyura ya’ni kuř memleketine varacađız ki ol ‘arazide kuřlar ⁽³⁰⁾ uçmasından ve ötmelerinden insanuñ ħulaķları Őađır gibi olur ba’de cin ve Őeyātına ⁽³¹⁾ maĥşuş zemīne varruzki ĥayāl ve pervāzlarından göz ħapanur bařını yuķaruya [554a] ⁽¹⁾ ħaldırmađa mecāl bulmaz.

Ba’de Cezāir vāķe mutşal olan tağlar ve nehirlere vuşul buluruz ki ⁽²⁾ işbu tağ cebel-i vāķ tesmiye iderler vāķ ile tesmiyānuñ sebebi şu olur ki anda bir nevi ⁽³⁾ derĥate vardur ayvāsi insān başı gibi olub güneş toğub ve yāĥüt başub ⁽⁴⁾ ideceginde ol başlar sübhānü’l-Melikü’l-ĥalāķ diyü Őaĥiĥe iderler ve “Bu ařlā ricāl ⁽⁵⁾ nev’i duĥul idemez ve řāhumuz bir duĥterdir ki gerek cin gerek Őeyātına mālikedür eger sen bu zemīne ⁽⁶⁾ girmekden ĥavf idersen seni yine memleketine ĩ’ade iderüm.” didi. Őehrazād ĥikāyeden ⁽⁷⁾ bu maĥale geldükde Őabāĥ-ı taķrib itdügünü görüb süķüt eyledi.

(8) **SEKİZ YÜZ YİGİRMİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁹⁾ Őehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Hasan “Ey efendüm! Ben ‘azīmetden dutmām meger maţlūba ⁽¹⁰⁾ vāřıl yāĥūd helāluñ olurum.” didi merķūm “İnřallah ben

saña müsâ'id iderüm ve Melikimizi ⁽¹¹⁾ haberüni söylerüm ve senuñ ântıña ricâ iderüm ki ol dağı saña î'nat itsün." didi ⁽¹²⁾ Hasan andan teşekkür idüb elini ve ayağını öpdü ve anuñla gidüb tâ marglaruñ zeminine ⁽¹³⁾ vâşül oldular. Hasan ol kadar mergân gördiğe hadü hasâbı yoğudı ve insânuñ ⁽¹⁴⁾ kulaqları şiddet-i şadâlarından işitmez oldılar.

Hasan kendüni şâşırub hayrân kaldı Şuvâhi ⁽¹⁵⁾ "Ey oğul! Sen bunda böyle havf ideyorsan yâ ve hoş ve cin zemînlerine vuşül bulduğumuzda ⁽¹⁶⁾ nice idersün?" didi. Hasan "Allah-u te'aliden i'ânet yardımlık niyâz iderüm." didi. Ba'de ⁽¹⁷⁾ ve hoş ve cin zemînlerine girib anı dağı geçdiler ve gâyet mürtefîg bir kühe vuşül ⁽¹⁸⁾ ve deresinden merûr idüñ çayuñ sâhalinde nüzül eylediler. Şuvâhi Hasana altündan ma'mûl ve envâ'i ⁽¹⁹⁾ cevâhir ile mezîn bir keresi koyub üzerine iclâs ve yanundan cümle 'askerini qorur ⁽²⁰⁾ itdirüb cümlesi hamçelerine dâhil oldılar. Egil ve şarb veistirâhatından soñra ⁽²¹⁾ Şuvâhi Hasanı hamçesinde nehre meşşal olan tarafunda oturdurub ve orduda olan ⁽²²⁾ duhterlerüñ cümlesi ırmağda gusl itmelerini fermân itdi.

Çün bunlar zemînlerine ⁽²³⁾ vuşül buldular şevâhunuñ emri mücbenci fırça fırça gelüb eşvâblarından şoyunub ⁽²⁴⁾ nehirde gusl itmeğe başladılar. Hasan oturduğu mağâlden cemâllerine ve billûrı ⁽²⁵⁾ gövdelerine ve zâhir ve muhtefî mağâllerine seyr ve temâşa iderek kaldı Şuvâhi Hasanuñ derûnunu ⁽²⁶⁾ Melik için cümle duhterân ol nehre gelüb gusl itmelerini tenbih eyedi ve Hasanuñ yanuna ⁽²⁷⁾ oturub giren duhterler anlarda "Acabâ senüñ zevceñ bunlaruñ içlerinde var mı?" diyü suâl ider ⁽²⁸⁾ kaldı.

Hasan "Hayır anı görmedüm." diyerek oturdu haşl ol ordudaki kızlaruñ cümlesi ⁽²⁹⁾ iğtisâl idüb Hasanuñ gözinden geçürmüş ise de zevcesini içlerinde görmedi. Ba'de ⁽³⁰⁾ bir duhter hîdmetinde yüz câriye koşarak gelüb nehre girüb câriyeler ile seyâhat ve la'b ⁽³¹⁾ itmeğe başladı Hasan "Benüm zevcem bu câriyeye beñzer ve bunuñ gibi ol havuzda melâ'ie [554b] ⁽¹⁾ iderdi diyü Şuvâhiya söyledükde merķūma bu senüñ zevceñ degil mi?" didi. Hasan "Hayır ⁽²⁾ efendüm degüldür." didi Şuvâhi "Ey oğul! şu senüñ zevceñ baña tevşîf ve cümle nev'etile ⁽³⁾ zîkr ve ta'rif eyle." didi. Hasan dağı zevcesini uşâfile berd berd zîkr ve irâd eyledi ⁽⁴⁾ Şehrazâd şabâh-ı takriv itdüğünü görüb sükût eyledi.

(6) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Şuvāhi “Ey oğul! Sen rüyāmi görüyorsun (7) zīrā sen taleb olduğun kız kim olduğunu bilmezsin bu vaşfa göre senün zevceñ Melik (8) ekberün duhteridür bu ise aña vuşul bulmak maḥāl-i ḳabilindendir hemān işbu duhterāndan birini (9) nethāb ḳıl da al ḥāl sebīline git ve nefsini it’ab itme zīrā zıkr idenün (10) uşāfdan anı bildüm aña vuşul mümkün degüldür.” didükde Ḥasan bekāya ağaz “Vay efendüm! (11) Sen biḥamdullah bu olanun ser ‘askerisin mühim emür senün elüñdedür.” diyüb ve firāḳ (12) ve ‘aşḳa dāir eşmār laṭıfeyi inşād idüb ricā ve niyāz ider ḳaldı Şuvāhi yine naşihate (13) ağaz “Vay oğul! Sen naşihatimi ḳabül ve şol sevdāyı ḥāmdın ‘adül ḳıl ve mādem ki (14) bu maḥalde yakın bu duhterlerün birini elü belde ki ricā it zīrā senün zevcene vuşul (15) bulmak ḡāyet şa’b ve güc bir şeydür.” didükde merḳüm hezār ḡam ve hama dū-çār şiddet (16) baña öyle meslübü’l-ḳarar olub ricā ve niyāza ve Şuvāhinun müsā’adesini raḡbet olunca da mübālaḡa (17) ve laṭif eş’ā ile ḥālını keyfiyet ‘aşḳını ifāde eyledi.

Şuvāhi Ḥasana merḥamet idüb (18) “Ey Ḥasan sen gönlümi it’ab itdün ve sanma ḥimāyet itmüş bulundum hemān senün (19) maşlāḥātına bizle meḳdürdan ḡayri bir çāre ḳalmadı sen müsterih ḥātır ve mütmaın ol ben (20) seni müsā’de iderüm velevkan telif buram.” diyüb ḳaldılar ve kızlar ol gün (21) ba’zısı dāḫil şehre ve ba’zısı der ḥamiyede ḳalub bitavte itdiler ve Şuvāhi (22) ise Ḥasani alub nisvān heyetiyle şehre dāḫil ve menziline vāşıl oldılar ve aña maḥşüş (23) bir oṭa ta’yın idüb üzerine ḳapuyı ḳapatdı ve kimse Ḥasana maṭlū’ olmamak için (24) bālingıs ḫidmetini görürdi ve maşlahatını nevcehle görecegine tefekkür ve “Ben bu ā’şık maḥzūnun (25) maḥbūbasını nice bulayum?” diyü düşünerek ḳaldı.

Zīrā ol ülkenün Melikesi ismi (26) Nūrullaḫdı idi ve ol ülkeyi ‘azimeye Ḥākim idi ve pederi Melik ekber ki Cezāir (27) aḳaḥ şāhidür çün ‘acūze-i merḳüme şāḥ müşār-ileyh kızlarını terbiye idüb (28) ve Ḥasan ḫidmet itmüş idi ḥātırını dāimā merā’at idüb ḫürmetini göre derdi (29) Şuvāhi Melike-i mezküre bahr ḥāli būsre ya’ni Ḥasanun māddesine vāḳıf olmasına icāb (30) idecegini derk idüb yanuna vardı nurullāḫdı Şuvāhiyi gördükde tazīmā ḳıyām (31) ve hezār-ı talṭüf ile mülāḳāt mā’nḳia iderek yanunda cülūs ve seferinden suāl ve istifsār [555a] (1) ḥāl eyledi. Şehrazād ḫikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb süküt (2) eyledi.

(3) **SEKİZ YÜZ YİGİRMİ BEŞİNCİ GİCE**

(4) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Şuvāhi Melikeye seferinde ve vukū' bulan havādisi (5) irād ve bir şüret ile “Efendüm ma'iyetle ġarīb bir şeyi getürdüm ve bu huşuşda senüñ (6) müsā'deñ ricā iderüm.” didi. Nurü 'l-Hüdāi “Nedür ol şey söyle?” diyü istifsār 'acüze (7) dahı ditreyerek Hasanüñ mādesini ve himāyet itdügi ve hāl ve keyfiyetini zıkr ve irād (8) itdükde Nurü 'l-Hüdāi bir miqdār sükütdan şöñra bed-rüy ile 'acüzeye “Ey pīre sen niçün (9) böyle şeye cesāret itdüñ ve erkek zeminimize koyduñ erkek girmesi memnü' oldugunu (10) bilmezmüsün benüm saşütmdan havf itmedüñ mi vallaha eger senüñ hařķ terbiyeñ olmamuş (11) olaydı seni katl ve etlāf iderdüm lakin şol ādemi yanuma gönder.” didi Şuvāhi hezār-ı (12) havf ve hayret ile Melike huşürundan çıkub hānesine vardı ve Hasana gidüb “Ey başı (13) ve 'ömri ile oynamuş ādem! Kalk Melike gedelüm artuķ senüñ bařtūña baķ ya helāk maħiz yāhud (14) nāil merām olasan.” diyüb ma'iyetiyle alaraķ gitdiler ve yolda huşür Nurü 'l-Hüdāda ne (15) söyleyeceğini ve nice yalvaracağını tefhim itdi.

Hasan yā sitār kelimesinden ġāfil olmayaraķ (16) Nurü 'l-Hüdā anuñ huşüruna girdükde zemīni pūs ve du'āya aġaz ve ba'dü'd-du'ā ricā ve niyaza intikāl (17) idüb hıtam keşām itdükde çün Nurü 'l-Hüdāi leşām ile oturmaġa Şuvāhi “Sen bu ādem-i (18) āsumandan ve beldesinden ve oġullarınıñ zi'at ve na'tlerinden suāl eyle.” didi. Şuvāhi Hasana (19) bu ma'nāları irād itdükde Hasan yine du'ā itdükden şöñra “Efendüm ismüm Hasan'dur ve beldem (20) Bařradur ve oġularumuñ ismi biri tāşır ve biri menşürdur ve zevcemüñ ismini bilmem.” didi.

(21) Nurü 'l-Hüdāi Hasan “Bu zevceyi nereden alduñ nice bulduñ?” didi Hasan hikāyesini ve nice (22) bulduğunu zevcesi firārında beni ister ise vāķ ařalarından lahavķ itsün didüğünü (23) söyledükde Melike “Senüñ zevceñ seni istemez olaydı bu kelāmı söylemezdi.” didükde Hasan (24) Melikenüñ işbu düzünden řam'a girüb zemīni pūs ve hażü' ve taz'itmege bařlayub (25) men gel aluvcū Melikeyi isti'řāf eyledükde Nurü 'l-Hüdāi başını ġaldırub ve “Ben böyle niyet (26) itdüm memleketümde olan duřterlerüñ cümlesini saña gösterdüm eger zevceñ bulur iseñ saña (27) teslīm iderüm var getür yok bulmaz ise seni katl ve ĩ'dām.” didi ve Hasan işbu řarř ile (28) rızādāda olmaġla Nurü 'l-

Hüdāi şehirde delāl nidā itdirüb cümle duhterleri celb ve huzūr-u ⁽²⁹⁾ Hasandan emir gösterdi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib ⁽³⁰⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

[555b] ⁽¹⁾ **SEKİZ YÜZ YIGİRMİ ALTINCI GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Hasan ol kızlaruñ arasında zevcesini bulmaḡla ⁽³⁾ Melike sarāyında olan cāriyeleri daḡı çıkarub gösterdi yine aralarında maḡlūbı bulunmamaga ⁽⁴⁾ Nurü 'l-Hüdāi “Artık sen katle müsteḡaḡ olduñ.” diyü celleāda teslīm eyledi Şuvāhi ayaḡına ⁽⁵⁾ ḡapanub cā ve niyaza başladı. “Efendüm benüm ḡaremimi yıḡmam ve ḡaḡḡ terbiyetimi unutma ben bu ādemi ⁽⁶⁾ ḡimāyet itdüm ve nefsum ile muḡāḡıra idüb huzūrına getürdüm bunuñ ḡatlinde bir mā' ⁽⁷⁾ yoḡdur zīrā bu senüñ misāfir kedersāyeñde maḡımdür ve ben senüñ ḡüsn-ü aḡlāḡını bilmemüş ⁽⁸⁾ olaydum anı buraya celb itmez idüm ve sen benüm ḡāḡrımı murā'at imeyeceñizi bileydüm ⁽⁹⁾ ve huzūrıñuzda bu muḡavele şeye cesāret itmezdüm ma' hezā anuñ ḡatliyle şān ve ḡürmetüm ⁽¹⁰⁾ beynü'l-ḡaḡḡ heder olub i'tiyārdan düşdüm ḡāşılı şüvāho ziyāde ricā ve niyāz ⁽¹¹⁾ itmekle Nurü 'l-Hüdāi şimdi ne istersün didi merḡūma ben senden ricām budur ki senüñ ⁽¹²⁾ dīdār Cemālūñ daḡı aña ibrāz buyruñ.” didükde Nurü 'l-Hüdāi gülüb “Ey Şuvāhi! Bu ādem ⁽¹³⁾ nereden nereñe benüm zevcem ola getürüñ baḡalum.” diyüb ḡasanı yanuna celb idüb ḡurduḡda leşāmını ⁽¹⁴⁾ küşād ve “İşte ey Şuvāhi baḡsun.” didükde ḡasan amān diyü şīḡa idüb bilmeyereḡ ⁽¹⁵⁾ zemīne düşdi. Şuvāhi sür'atle varub yüzine şu serpererek ifāḡat itdükde bu beyti ⁽¹⁶⁾ (arapḡa beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapḡa beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapḡa beyit) inşād yine bayılıb düşdi ve bir miḡdārdan şoñra ifāḡat idüb Şuvāhi ⁽¹⁹⁾ “Ey vālide! İşbu Melike zevcem ve yāḡūd zevceme şebiyhedür.” didi. Nurü 'l-Hüdāi ‘acüzeye ⁽²⁰⁾ ey Şuvāhi sen bu ādemüñ kelāmı mesmü'ñ oldumı diyü suāl Şuvāhi efendüm bu ādeme ⁽²¹⁾ ā'şıḡdur ve ā'şıḡ olana müvāḡide olunmaz ve metelde ‘aşḡ ile ḡasta olan kimse mecnun ⁽²²⁾ gibidür anuñ müzāvecesi mümkün degüldür ba'de ḡasan bu ş'i'iri inşād itmekle Nurü 'l-Hüdāi ⁽²³⁾ gülmeḡe başlayub vay ḡabībüm canuña refiḡ eyle didükde ḡasan “Efendüm sen benüm zevceme ⁽²⁴⁾ müşābahsun benüm zevcemdür sen yine farḡına varamam zīrā andaki olan uşāf sendedür.” ⁽²⁵⁾ Ba'de Melike Şuvāhi'ye “Ey vālide! Sen ḡasanı ḡāneñe getür ve biz

aña müsâ'de ⁽²⁶⁾ idecegimizi söyle ve yanuma sür'atle gel." didi. Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı ⁽²⁷⁾ takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(28) **SEKİZ YÜZ YİGİRMİ YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Şuvâhi Ĥasanı alub hânesine götürdi ve bir kaç cârîye ⁽³⁰⁾ Ĥidmetine ta'yîn eyledükden soñra Nurü 'l-Hüdâi vardı Nurü 'l-Hüdâi 'acüzeye sen biñ süvâri ⁽³¹⁾ ma'iyetiyle al ve pederümüz Melik ekberüñ şehrine git hemşirem Nürü's-Senâya "Benden maħşüş [556a] ⁽¹⁾ selâm ve dine ben anuñ mülâkâtına iştîyâķum vardur gerek kendüsi ve gerek oġullarını berâber ⁽²⁾ getirüb yanuma gelsün lakin sen oġullarını alda andan evvel yola revâne ol ve kendüsi ⁽³⁾ râĤatıyla gelsün lakin bu sırrı kimseye ifşâ itme ve ben böyle yemîn iderüm ki eger benüm ⁽⁴⁾ hemşiremüñ oġulları Ĥasanuñ evlâdı ise men' itmeyüb aña teslîm iderüm." didükde ⁽⁵⁾ 'acüze Nurü 'l-Hüdâi'nüñ kelâmına î'timâd olub mesrür ve ta'yîn olunan biñ süvâri ile yola ⁽⁶⁾ revân oldı giderken Nurü 'l-Hüdâi "O valide ben zan iderüm ki hemşirem Nürü's-Sena varub ⁽⁷⁾ Nurü 'l-Hüdâi'nüñ söylediġi kelâm ile tebşir eyledükde Ĥasan kâķub Şuvâhiyenüñ ⁽⁸⁾ elini öpmek merâm eyledise de Şuvâhi "Sen benüm aġazumdan būs eyle ki ben senüñ ⁽⁹⁾ işüne sa'i iderüm." Ĥasan merķümeye aġzından pūs idüb keyfiyeti icrâ eyledi ve bu iki ⁽¹⁰⁾ beyit (arapça beyit) ⁽¹¹⁾ (arapça beyit) inşâd eyledi ki meâli "Benüm ⁽¹²⁾ sizüñ 'aşķuñuzda ve â'şık olduğuma ders şâhdum vardur ma' ana her da'vâda faķaķ iki ⁽¹³⁾ şâhide maķlûb ise de zikr olunan şühüd biri derûnumda â'rz olan haķtândur ⁽¹⁴⁾ ve cevâ'mda olan ıztırâbdur güzlük cismime â'rz olan za'if ve taķıldur ⁽¹⁵⁾ derd tcisi lesânım nuķķa vâdâ tekellüme muķinder olmamaķdur." dimekdür ba'de yine bu iki beyti daķı ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) inşâd eylediki meâli "İki şeyi îcün ⁽¹⁸⁾ ve gözlerüm kör ve â'mâ olana ķadar baña baña iderlersede 'aşr ma'sâr haķķımı vir mâş ⁽¹⁹⁾ biri gençlik ve şabâ hengâmı ve biri aķabab ve yârânuñ müfâr." dimekdür. Şehrazâd şabâh -ı takrib ⁽²⁰⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(21) **SEKİZ YÜZ YİGİRMİ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²²⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Şuvâhi Ĥasanı vâ' idüb müvale revâne oldı ve bir kaç ⁽²³⁾ gün gidüb nürü'l-nisânüñ olduġı şehre vâşıl ve mûmâ-ileyh yanuna dâķil olub ⁽²⁴⁾ ba'dü'n-neĤaye ve el-kerâm "Hemşire senüñ selâmını teblîġ ve

ziyâretine da'vet itdügünü.” ifâde ⁽²⁵⁾ itdükde Nürü's-Senâ sem'â ve tâ'a diyüb sofrâ hâzırlandı ve hâric-i şehirde hâmiyelerini ⁽²⁶⁾ kırub ıktizâ iden hediyei tedârik idüb sofrâ 'azîmet itdükde pederi Melik â'zım ⁽²⁷⁾ pencerelerinden hâmiyeleri görüb suâl eyledi ve Nürü's-Senâ'nun oldugunu ifâde itdüklerinde ⁽²⁸⁾ ma'iyetiyle vafir 'asker tertîb idüb irsâl eyledi.

Zîrâ Melik mezkûruñ kızları beydi idi ⁽²⁹⁾ Nürü's-senâ anlarun aşğarıdur ve büyükleri Nurü'l-Hüdâi idi ve digerlerun ismi Necümü's-Şabâh ⁽³⁰⁾ ve Şemsü'z-Zâhâ ve Şecretü'd-Dar Veķavü'l-Ķulüb ve Şarfü'l-Bestât ismiyle müsemâdular mûmâ-ileyh [556b] ⁽¹⁾ sefere 'azîmet itdükde Şuvâhi huzûrına gelüb elini pûs itdükden sonra “Ey hanum! ⁽²⁾ Hemşireñüz oğullarınızı sür'atle isteyor sen râhatla gel zîrâ bekâ böyle sibâriş ⁽²⁾ iti ki oğullarınızı ben götürürem.” didükde Nürü's-Senâ “Ey vâlide! Ben bu kelâmdan müteesire oldum ⁽³⁾ derûnuna hafaķân hudûş itdi zîrâ ben evlâdımı kimseye virmedüm ve anlardan 'örümde ⁽⁴⁾ ayrulmadum.” didi.

'Acûze “Ey hanum! Sen anları benüm elüme teslîm eyle ben sizden ziyâde hafz ⁽⁵⁾ iderüm ašlâ hafv ve endişeye düşme şimdi Melikeye muhâlefet itmek mümkün degüldür ⁽⁶⁾ dâimâ muhâbbet-i â'şık olan kimse sū-i zan eyle mübtelâdur şimdi sen evlâduñ için ⁽⁷⁾ hafv idersen ma'zûr sen lakin bu huşûşda çâre yokdur sen anları baña hafv ⁽⁸⁾ itme.” diyerek bay vece oğulları alub ilerüye gitdi vâlidelerü gidecek yoldan ⁽⁹⁾ gitmeyüb başına yol aldı tâ Nurü'l-Hüdâi'nun oldığı şehre vuşul ve ol şehre iki ma'sûmı ⁽¹⁰⁾ Melikeye tavşîl eyledi.

Melike çocukları gördükde kucağına alub talîf eyledi ⁽¹¹⁾ ba'de Şuvâhiye dönüb “Var Hasanı getir ma'sûmları göstreyüm eger oğullar ise ⁽¹²⁾ febhâd gel ise anı katl ve î'dâm iderüm didi 'acûze efendüm eger anı getürdügüm hâlde ⁽¹³⁾ çocukları gösterün ve oğulları değil ise anı ma'fû buyurmasun.” didükde Melike ⁽¹⁴⁾ işbu kelâmdan ğazabân olub “Ey 'acûze! Sen nere kadar muâd'ayı elünden terk idemezsin ⁽¹⁵⁾ ve bu ğarîbe tarafdârlık idersin hâlbuki merķüm zeminimize gelüb hâlumize maṭl'a oldı.” ⁽¹⁶⁾ diyü ašlâ vuķû' bulan eşyadan degüldi ve üns tâ'ifesi buraya geldüğünü mesmû' ⁽¹⁷⁾ oldı. Ben “Hâķķ cel ve 'ali hâzretlerinun ism-i şerifiyle kısım iderüm ki eger bu ma'sûmlar ⁽¹⁸⁾ anun oğulları olmaduklarını tebyîn itmez ise muṭlaķâ katl iderüm diyüb vahîdümelerine varun ⁽¹⁹⁾ şol herîfi getürün.” diyü emir eyledi Şehrazâd şabâh-ı takrib itdüğünü görüb ⁽²⁰⁾ sükût eyledi.

(21)**SEKİZ YÜZ YİGİRMİ TOKUZUNCU GİCE**

(22) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Şuvāhi hezār-ı ġazab ve ġasret ile memūrlaruñ (23) ma’iyetiyle varub Ĥasanuñ yanuna girdiler ve ġalkı acebü’s-sultān “Ey nefisine ġalm ve ‘idvān (24) iden kimse! Ben saña uzaġ iken derġāl sebیلüñe ġit dimüş idüm sen kelāmımı (25) istim’a itmeyüb kendüñi ġayf ve ‘idanü’l-ġā itdük ġel şimdi şol ġālume vā’hdenüñ (26) ġükmüne baġalum.” diyüb Ĥasan’ı alub ġitdiler.

Ĥasan ise işbu kelāmdan müteessir olub (27) hezār-ı ġavf ġaşit eyle Nurü’l-Hüdāi’nüñ ġuzūruna vardı Ĥasan Melikenüñ ġucaġunuñ (28) oġulları nāşır ve menşür ġördükde bir şırġa-i ‘azīme idüb bayılıb yere düşdi (29) çocuklar daġı pedirlerini ġüdüklerinde Melikenüñ ġucaġından kıyām “Vay baba! Dimeye başladuġlarında (30) ġāzır olanlar cümlesi bekāya aġaz ve şefġate müteġāz olub el-ġamdülillah ki şimdi siz pederüñiz ile [557a] (1) müctem’i oldı diler.

Ba’de Ĥasan ifākuñ idüb oġullarını ġucaġına alub ve bu beyitleri (2) (arapġa beyit) (3) (arapġa beyit) (4) (arapġa beyit) (5) (arapġa beyit) (6) (arapġa beyit) inşād eyledi ki (7) meālī “Ben sizüñ ġabıñız ile kışım iderüm ki benüm derünüm firāġüñizi taġmil itmeġe şabır (8) ve taġald tākāt bulmayub uşālüñizde telef ve helāk olursa bile ġudreti ġalmadı ve sizüñ (9) ġayālüñiz yanuma ġeldükde vaşālüñiz yarın olur.” diyü va’id ider ise de ‘acabā ben yarına (10) ġadar düşmanlarumuñ raġmiyle ġalabilür miyim ve sizüñ ġaġġüñiz ile kışım iderüm ki firāġüñiz (11) vuġü’ buldıġı ġünden ta’işüñ lezzetini bulamadum eġer ġaġġ cel ve ‘alā ġazretleri benüm (12) mevtüm sizüñ ġabüñüz ile ġazā itdise ġabıñızda mevtüm nezdimde büyük şehātdar zīrā benüm sevdüġüm (13) ġazāle benüm iġlumüñ çayırında otlayub lakib şaġış ġözümden nevmüm ġibi firār itmüşdür (14) eġer ġatlumi şer’ā inlār ider ise anuñ yanaġları üzerinde olan ġanum şehādet (15) ider.” dimekdür.

Çün Nurü’l-Hüdāi ol iki ma’şüm Ĥasan’uñ oġulları olduġlarını (16) ve hemşiresi münārü’l-senā zevcesi idüġini teyġin itdi nefsinde ġayret idüb (17) hemşiresinden kışkandı ve Ĥasan’uñ yüzünde şīġa idüb ġademe ve ġulmānuna “Varuñ (18) şol ġabışi sürüñ taşraya ilkā idüñ.” didi. Anlar daġı sür’atle Ĥasanı ayaġlarından (19) çekerek sarāy ġāricinde atdılar. Şehrazād şabāġ-ı taġrib itdüġünü ġörüb süġüt (20) eyledi.

(21) **SEKİZ YÜZ OTUZINCI GİCE**

(22) Şehrazād kelāma ağāz idüb dir ki: Ḥasan şiddet-i ḥavfindan bayılıb dünyādan bī-ḥaber oldı (23) ifākat itdükde ḥayrān ve serkerdān ayaklarını sürerek ḥülāş ve tecātdan memūs (24) olarak gitdi ama Şuvāhi olan ‘acūze işbu keyfiyetden münfi’ il olmuş ise de (25) Melikye biz söz söylemeğe muḳtedire oldı Ḥasan gidüb gelecek piri bilmeyerek bī (26) ‘aḳl yürüyerek ḳalub dünyā başına ṭar oldı ve yollardan ma’rifeti olmamağla ḥayātdan (27) meyus ve geldiğine pişmeyān olub bu şi’iri (arapça beyit) (28) (arapça beyit) (29) (arapça beyit) (30) (arapça beyit) (31) (arapça beyit) [557b] (1) inşād iderek gitdi.

Ḥasan yolda ḳalsun gelemüm zevcesi Minārü’s-Senāya çünkü (2) oldığı şehirden oğullarında şoñra sefere ‘azīmet itdi ḥareket iderken pederi (3) tarafundan adam gelüb “Efendüm pederüñ sizi istiyor.” didi. Mümā-ileyh sem’ā ve ṭā’a diyüb (4) ol ādem ile pederine müteveçhe oldı yanuna girdükde hezār-ı taltif ile yanuna inüb (5) cülüs ile emr eyledi “Ey kızum! Ben bu gice gāyet mez’ic bir rüyā gördüm andan baña ḥavf (6) ḥāşıl oldı ḳorkum bu senüñ seferiñde ḥayr ḥāşıl olamaz.” didükde Minārü’s-Senā (7) “Pederüm nicedir ol rüyā.” didi.

Melik şöyle gördüm ki yeriñüzde girdim ve içinde vafir (8) altün ve gümüş ve nefis yuvāḳīt buldum lakin ol bu yuvāḳit zammında faḳat yedi dāne (9) begenüb istiḥsān itdüm ve ol yedi ṭaşdan yedinci ṭaşdur ki anlaruñ küçigi idi ā’yet (10) ma’zi ve pertev olmağla anı aḥd itdüm ve gizinden sevinerek çıḳduğumda bizüm marglardan (11) olmayarak belād ve ma’ideden gelmuş bir kuş cū semādan inüb ol ṭaşı elimden alub (12) gitdi ben dahı anuñ için hezār-ı ḥasrete girüb maḥzün ve mütesşif olarak bī-dār oldum (13) rüyāmi ma’birlere naḳl itdüğümde senüñ yedi kızlaruñdan küçükleri rağım atfuñ üzerine (14) gidüb faḳd idersün didiler. “Ḥālbuki sende sefere ‘azīmet itdüñ işte senüñ için (15) ḥavf iderüm.” didi. Şehrazād şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(16) **SEKİZ YÜZ OTUZ BİRİNCİ GİCE**

(17) Şehrazād kelāma ağāz idüb dir ki: Minārü’s-Senā işbu kelāmdan müteeşir olub bir miḳdār (18) düşündükden şoñra pederine “Ey peder! Hemşirem baña ziyāfet ihzār eyledi ve ḳadvimime (19) münteşir ḳaldı biz dört seneden birbirimiz ile mülākāt

itmedük şimdi eger yanuna varmaz ⁽²⁰⁾ isem muṭlaḳa baña ıarılır ve ben bir māhedan ziyāde eglenmem ḫālbuki ben ıaşradan gelen ⁽²¹⁾ düşmanı mülāḫaza itmem kimüñ iḳtidārı vardur ki zemīnimize gelebilür mā’ hezā yolda ḡāyet ⁽²²⁾ muḫāṭaralı yerler vardur marḡān ıarıḳı ve vaḫoş ve cin şeyātīn ıarıḳları gibi dūr.” ⁽²³⁾ diyerek hezār-ı isti’ṭāf idüb izn aldı.

Pederi dāiresinden bir mu’temed aḡa ile ⁽²⁴⁾ tevḑık ve “Sen hemşīrenüñ yanunda üç gündən ziyāde meḳs itme.” diyü vaşiyet eyledi lakin ⁽²⁵⁾ Minārü’s-Senā pederinüñ rüyāsından vahme girüb methūfe ḳaldı ve oḡullarını irsāl ⁽²⁶⁾ itdugune pişmeyān oldıysa da “Ḳazadan ḫayrı yoḑdur ne çāre olan oldı.” diyerek ⁽²⁷⁾ yola revāne oldı ta ki Nürü’l-Hüdāi’nüñ memleketine vuşul bulub hemşīresinüñ yanuna girdükde ⁽²⁸⁾ oḡulları “Baba baba.” diyü çağırub ıurduḑlarını görmekle aḡlamaḡa başladı ve oḡullarını ⁽²⁹⁾ ḳucaklayub “Ah ey oḡullar! Keşke pederüñizi maḡrifet ve irāyetüñüzi ayurmadum.” diyüb ⁽³⁰⁾ bu şi’ir (arapça beyit) ⁽³¹⁾ (arapça beyit) [558a] ⁽¹⁾ (arapça beyit) inşād eylediki meāli “Ey aḫbābımız! Taḫḳık aramızda ⁽²⁾ şevḑdür ba’d ve cefā ḫāşıl olmuş isede olduḡunuz yerde söze meyl ve miḫnet iderüm ve herbār ⁽³⁾ benüm gözüm sizüñ vaṭan ve meḫaleñüzde iltifāt ve derūnum aramızda merür iden günlere vaşāl ⁽⁴⁾ canān içün telhif iderüm zīrā nice giceler vardur ki aramızda fenāluk vuḑu’ bulmaḑsızun ⁽⁵⁾ bitavtet idüb aramızda cereyān idün taltif bizi tehniyye iderç” dimekdür.

Nürü’l-Lahdı ḳız ıarınd ⁽⁶⁾ aşunuñ sözünü işitdükde ḡazabı müştid ne Minārü’l-Senāye iltifāt itmeyerek hemān rey-i ‘azabiyle ⁽⁷⁾ “Ey nācar mısun ne vaḑit kocaya varduñ ve bu çoçuḑları ne vaḑit peydā itdüñ zetā itdüñ ise ⁽⁸⁾ eylemem yoḫsa zevcün ile bizüm ḫaberümüz yoḑdur ve sen bu mādeyi bizden ihḑā itdüñ işte ⁽⁹⁾ ḫaḑḑ te’āli senüñ emrün bize aşikār itdi ve itdiguñ yaramazluḡı ma’lūmumuz oldı.” diyüb ⁽¹⁰⁾ a’vānuna aluñ şol ḳaḫbeyi diyüb ellerini ve ayaklarını baḑladı ḳadın şoñra kendüni ḡayb ide ⁽¹¹⁾ ne ḳadar ḑarb itdirüb ba’de ḫabse ilkā eyledi. Şehrazād şabāḫ-ı taḑrib itdugünü görüb ⁽¹²⁾ süküt eyledi.

(13) **SEKİZ YÜZ OTUZ İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁴⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Nürü’l-Hüdāi Minārü’l-Senāyı ḫabse ilkā itdükden şoñra pederine ⁽¹⁵⁾ böyle bir şıḑa yazdı ki “Ey peder hemşīre Minārü’l-Senā

nevic itdigünü ed'ā ve iki çocuk ⁽¹⁶⁾ peydā idüb bizden ihfā iderdi bu def'a Hasan ismiye bir recl tarifimüze gelüb anı aramaқта ⁽¹⁷⁾ dur ve Minārü 'l-Senā yanunda vafir egleyüb ba'de firār itdigünü ed'ā eyledi ⁽¹⁸⁾ ol rical kıyaz itdüm ve 'acūze-i Şuvāhiyi hemşireye yollayub oğullarıyla da'vet itdüm ⁽¹⁹⁾ ve çocuklarını evvel getürmesinü tebniye eyledüm ol vechle oğullarını habib idüb ol ⁽²⁰⁾ ricale gitdükde anuñ oğulları oldukları tebyin itdi ve haberini şahit üzere oldum ve fācere ⁽²¹⁾ merķūme yanuma geldükde anı darb-ı şedid idüb habse koydum şimdi bu qahbenüñ hāli ⁽²²⁾ bizüm 'arazimize tokunur ve şānımızu düşürür ve bu keyfiyet lāyık olmadığını dahı sizden ⁽²³⁾ hafı degöldür şimdi ne emr buyurursun.” diyü yazub Minārü 'l-Senā ile gelen ādeme virüb pederine ⁽²⁴⁾ irsāl eyledi.

Merķūm Melik-i Ekberüñ yanuna varduqda mektübü oqutub malını fehm itdükde ⁽²⁵⁾ ğazaba gelüb ve Nurü 'l-Hüdāi'ye bir emir nāme yazub “Sen ne ideceksün it ben seni kānunda Hākime ⁽²⁶⁾ koydum nice bilür iseñ anı haqqda icrā kııl.” diyü yazub gönderdi. Pes pederüñ emr ⁽²⁷⁾ nāmesi Nurü 'l-Hüdāi'ye vāşıl oldu ğarezine mecāl bulub Nurü 'l-Senā'yı be-tekrār huzūrına ⁽²⁸⁾ götürdi ve ğāyb taħķir idüb lāyık olmayan sözler söyledükde Minārü 'l-Senā bekāya āğaz ⁽²⁹⁾ idüb işbu iki beyti (arapça beyit) ⁽³⁰⁾ (arapça beyit) inşād eylediki ⁽³¹⁾ meāli “Ey ya kim benüm düşmanlarım telefime sa'i idüb ben şerlerinden necāt bulmam diyü za'm ideyorlar [558b] ⁽¹⁾ ve ben itdüklerüñ 'azr-u cefā ibtālinde seni ricā itdüm ey hüdām-ı hāif ve lütfuña mürtecī ⁽²⁾ olan kimise melāz ve melcei sensün.” dimekdür ve şiddet-i qahr ve hasret ile bekā eyledi ⁽³⁾ Nürü 'l-Hüdā hemşiremi ol beyitler inşād itdiguni işitdükde “Ey qahbe! Sen ne haddüñ ⁽⁴⁾ vardur ki benüm huzūrumda şi'ir inşād idesün.” diyüb ve anı arqası üzerine atub ⁽⁵⁾ ve şaçıyla bağladı ve bī-merħametlük ile darb itmege başladı. Şehrazād hikāyeden bu maħale ⁽⁶⁾ şabāh-ı taķrib itdigünü görüb süküt eyledi.

(7) **SEKİZ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma āğaz idüb dir ki: Nürü's-Senā ricā itmege başlayub “Hemşire baña şefkat ⁽⁹⁾ ve merħamet kııl ve oğullarına merħamet eyle ben müznibe isem şimdi zemīnden tövbe itdüm.” ⁽¹⁰⁾ didiysede Nürü 'l-Hüdā “Ey Qahbe! Hiç zinā huşuşunda merħamet mi olursun 'arzüñi ⁽¹¹⁾ şefkat itdük ben niçe sefkat ideyüm hālbuki sen bizüm 'arızımızı pāymāl itdüñ.” didükde ⁽¹²⁾ Nürü's-Senā yemīn itmege başlayub “Ben zinā itmedüm ben bu ādemi şer'ale helālümdür.” didi.

Nurü 'l-Hüdā ⁽¹³⁾ ašlā ašfā iteyüb “Senüñ ne ḥaddüñ vardur böyle söz yanuma söylersün seni kim urdı.” ⁽¹⁴⁾ diyüb yine qalkub ol qadar eliyle qarib itdiği Nürü's-Senā kelāma muqtedir olmamaq dereceye ⁽¹⁵⁾ vardı. Pes 'acūze Şuvāhi ol ḥālını gördükde hemān sür'atle qoşub ortadan ⁽¹⁶⁾ firār itdiysede Melike varuñ şol 'acūze-i naḥseyi getürüñ diyüb birkaç kişi arqasundan ⁽¹⁷⁾ yollayub 'acūzeyi tutub çekerek yanuna getürdiler ve bir qamçı urduqdan şoñra ⁽¹⁸⁾ sürüyüb taşraya attılar ve Minarü 'l-Senāyı daḥı ḥabse irsāl eylediler.

Gelelüm Ḥasana merķūm ⁽¹⁹⁾ beriye-i küferāda sürünerek hezār-ı ḥasret ve ḥavf ile giderek qaldı tābirdür ḥatta vuşul ⁽²⁰⁾ içünde işbu ebyāt (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) diyü yazıldıḡını gördi ki meāli “Ben senüñ emr ve ḥālüñ vālideñ ⁽²³⁾ qarnunda cenīn iken tedbīr itdüm ve vālideñ saña miḥnet itmek için ilḥām virüb tā seni ⁽²⁴⁾ quçāḡına alub göḡsine zam itmüş biz saña gelen ham ve ḡamuñ belāsinu üzdüḡi def' iderüz ⁽²⁵⁾ hemān sen bize tazri' ve niyāz eyle qalkış biz senüñ mūhnañda eliligi oluruz.” dimekdür.

Pes ⁽²⁶⁾ Ḥasan işbu ebyāt-ı faḥvāsından müstebeşer olub beḥāt ile müteyķin oldı ve yola revāne ⁽²⁷⁾ olub giderken bir ırmaq bulub kenārunda yürürken iki ḡulām birbiriyle mūqātele 'azmiye ⁽²⁸⁾ itdüklerini ve aralarında bir fes budak qonulduḡını ve her biri ben bu budak olurum diger ⁽²⁹⁾ ḥayrān olurum diyerek nizā' itdüklerini görmekte Ḥasan anlara varub mabeyinlerini irüb ⁽³⁰⁾ ve maḥār bundan kef idüb “Ey oḡullar! Siz niçün böyle qovḡa ideyorsunuz didi. Ḡulmān [559a] ⁽¹⁾ “Peder elḥamdü'l-lah ḥaqq celle ve 'alā ḥazretleri seni bize sevq itdi ki du'amıza ⁽²⁾ faşl idesüz.” didiler. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taqrib itdüḡini ⁽³⁾ görüb süķüt eyledi.

(4) **SEKİZ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ḥasan “Acabā bu fes ve budakda ne ḥikmet vardur ki ⁽⁶⁾ siz anlar için bu qadar mūqātele müşācere ideyorsunuz.” diyü suāl anlar daḥı “Ey ⁽⁷⁾ peder! Bunlarda olan ḥikmet pādişāhlarda mevcūd degildür zīrā pederümüz bunlaruñ tedbīrinde ⁽⁸⁾ yüz otuz sene qadar aḥkāmunda qalmuşdur aḥkāmāt felekkiye esrār-ı tılsımıyla vücūda ⁽⁹⁾ götürmüş ki bu fes her kim giyer ise çeşm-i üns ve cinden maḥcüb ve pinhān olur ⁽¹⁰⁾ ve mādem ki başundadır ānı kimse göremez ve budagüñ ḥāşesi bu oluyor ki her kim aña mālik ⁽¹¹⁾ ise cin ve ünse mālik olur ve iķtizā

itdükce ol budak ile zemîni urub cümle ⁽¹²⁾ melük-u cin aña itâ'at ve taht hükmüne dâhil olurlar ve işitdügini icrâ ider işte ⁽¹³⁾ biz anuñçün maşşume ve her birimiz ben ölürüm diyü mükâtele ideyoruz.” didüklerinde Hasan hâtırında ⁽¹⁴⁾ “Vallaha bunlar gayri kimseye lâyıq degildür ve işume pek yarar şeylerdür ki anlar ile memleketüme ⁽¹⁵⁾ vuşül ve diyâr-ı ğurbetinden halâş bulub zevcemi dağı miñnetden kırtarırum ve zan iderüm ki ⁽¹⁶⁾ bunlar benim kısmetüm olmağla allah-u te'âli beni buraya sevķ.” itdi ve ğulâmlara “Ey oğullar! Eger ⁽¹⁷⁾ siz benim hükmüm ile rızādāda olursañız ben size reyümi gösterürüm.” didükde merķümān ⁽¹⁸⁾ “Biz senüñ hükmüne rāziyuz nice buyururisen reyine ā'melümüz.” didiler.

Hasan “Ben size bir taş ⁽¹⁹⁾ atarum ve ikiñüz şitāb idüb taşa varursañız her kim önce varub taşı alur ise ⁽²⁰⁾ budak anundur ve geç kalub varmayan fesi alsun.” didi. Merķümān işbu hükm ile ⁽²¹⁾ rāzi ve yeminle bağlayub karar virdüklerinde Hasan anlara bir taş atub merķümān ⁽²²⁾ tesābuķ iderek sa'i ve şitāb idüb Hasandan irāķ olduklarından Hasan fesi başuna ⁽²³⁾ giyüb bir tarafa çekülüb oturdı. Ğulâmlaruñ biri varub taşı alarak döndükde ⁽²⁴⁾ ikisi mā'hasanı bırakduķları yere gelüb Hasan ricālü'l-ğaybe melħaķ oldugunu buldılar ⁽²⁵⁾ merķümān birbirlerine şetüm iderek işte meşācerenüñ meāli budur zaħire-i 'azmāmuz bu keyfine ⁽²⁶⁾ meħar ve ikimiz bu ķāideyi 'azmiyeden maħrüm kalduķ diyerek hezār ı hüžün ve ğam ile dönüb ⁽²⁷⁾ gittiler. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdigünü görüb ⁽²⁸⁾ süküt iyledi.

(29) **SEKİZ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Hasan ol zaħirey-i 'azmāye destres olmağla niyet ⁽³¹⁾ kıbāreye nāil ve sāir maṭlūblarına vāşıl oldıĝunu bilüb fesi başundan bıraĝub şehre [559b] ⁽¹⁾ dāhil oldı ve toĝru Şuvāhi zāt oldı ve ehinüñ hānesine varub duħül ve meķamiye ⁽²⁾ oldıĝı oṭaya vuşül bulub yanuna girdükde anuñ gözlerünü dağı imtiħān idüb ⁽³⁾ karşusunda çıkmuş ise de müşāhede itmedüĝünü bilüb defter üzerinde ba'z eşyā ⁽⁴⁾ düşürmege başladı. Merķümeye dehşet gelüb yerinden kımıldanmadı ve hâtırında ⁽⁵⁾ “Acabā Nurü 'l-Hüdā baña canumu irsāl eglediki bu keyfiyet huşul buldı.” diyüb ve “Ey ⁽⁶⁾ rabbim! Sen beni bu bī-raħim Melikeden taħliş eyle zīrā hemşiresine merħamet itmedüĝi ⁽⁷⁾ hālde baña nice şefķat ider bahr-ı hāl beni 'ayn helākı idecekdür.” diyüb ve avāz bülend ile ⁽⁸⁾ “Sen kimsün eger şeyṭān iseñ söyle.” didi.

Ḥasan “Ben şeytān degilüm ben ol ā’şık⁽⁹⁾ ve lehām ve tetbīr hālinden bī-dermān olan Ḥasanü’l-Miskinüm.” diyüb ve fesi başundan çıkarub⁽¹⁰⁾ ‘acūzeye rümāyān olduḡda merḡūme keyfiyetten suāl ol daḡı vāḡ’a ḡālī söyleyüb fes⁽¹¹⁾ ve budaḡ mādesini naḡl eyledi. Merḡūme ḡāyet feraḡ ve sürür idüb “İşte şimdi⁽¹²⁾ zevceñe vuşul bulduñ hemān fesi başuna ḡo Nürü’s-Senānuñ yanuna var ve ben budaḡ ile⁽¹³⁾ zemīni o cin ḡā’ifesinden saña zuhūr iden ḡabileye istedigüñ iş ile emr eyle zīrā⁽¹⁴⁾ ben bunları bilürüm ve icād iden kimse benüm ḡevācemdür ve anlaru ihḡām ve ḡılsımını ḡārice⁽¹⁵⁾ azhārında yüz otuz beş sene meḡş itmüş bu tekmīl itdüḡi anda vefāt itdi ve oḡullarına⁽¹⁶⁾ naşīb olmayacaḡını söylemiş idi lakin kendüñü ḡüzel ḡafḡ eyle zīrā Melike seni⁽¹⁷⁾ ḡıḡarduḡdan şoñra pişmeyān olub ḡatlüñe ‘azime ve bir ḡaç ḡişi seni aramaḡa gönderdi⁽¹⁸⁾ şimdi eline geḡer iseñ gerek sen ve gerek zevceñ ve evlādüñi ḡatl idecekdür⁽¹⁹⁾ ve beni menşumandan ‘azl ve tenkīl itdi femyā ba’d ben yanunda ḡāmetüm ḡalmadı ve niyet itdüm ki⁽²⁰⁾ saḡra-yı zemīnine varub anlar ile ta’iş iderüm sen ‘acele ile var zevceñü ‘azāb elümden⁽²¹⁾ taḡlış eyle.” didi ḡünkü ol ḡün aḡşām olmuş idi.

Ḥasan sür’atle koşub⁽²²⁾ toḡru sarāya varub ḡapishāneye girüb zevcesinü şaḡundan bir direge baḡlanduḡunu⁽²³⁾ ve oḡulları yanunda oynayub ḡurduḡlarını görüb derḡāl fesi başundan çıkarub⁽²⁴⁾ oḡullarına nümāyān olduḡda şübyān “Baba babaḡ” diyü çaḡırmaḡa başladuḡlarını Ḥasan gördükde⁽²⁵⁾ yine fesi giyüb ihtifā oldı şübyān nidālarına vālidelerü işüdüb “Ey oḡullar! Ne vardur?”⁽²⁶⁾ diyü suāl anlar daḡı “Pederümüz geldi.” didiler. Minārü’s-Senā aḡlamaḡa başlayub işbu ebyāt inşād⁽²⁷⁾ (arapḡa beyit)⁽²⁸⁾ (arapḡa beyit)⁽²⁹⁾ iyledi ve şedütü’l-münadan yine gözlerünü yumub ḡaldı. Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale⁽³⁰⁾ geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdüḡünü görüb süküt eyledi

[560a]⁽¹⁾ **SEKİZ YÜZ OTUZ ALTINCI GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Meāl-i ebyāt “İşbu ā’şık-ı mehcürdan ancaḡ ḡāyet⁽³⁾ za’yıf ḡareketle bir nefsi ḡalmuş ve ḡeşmelerüñden göz bebeklerü mebhüt olub ḡarām⁽⁴⁾ ve işvāḡundan dervini āteş ile yanmaḡda isede ḡāre bulduḡından süküt ḡāletiyle ḡalmuş⁽⁵⁾ ānı düşmüş ki ve şemātat idenlerü gördükde merḡamet idermüş ne ḡālde olduḡı ol ḡişi ki⁽⁶⁾ düşmani aña merḡamet itsün.” dimekdür.

Ḥasan betekrār kendüsünü çoçuklara azhār ve anlar daḥı ⁽⁷⁾ baba dimelerüyle mazhar ī'tibār olduklarıñda yine vālidelerü ḥayrete düşüb 'acabā bunlara pedirlerini ⁽⁸⁾ kim azhār itdi diyerek baña ne ağaz ve bir kaç beyt daḥı inşād eyledi. Ḥasan ⁽⁹⁾ Nürü's-Senā ya merḥamet idüb fesi başundan çıkararak zevcesine göründi mūmā-ileyh ⁽¹⁰⁾ amān "Efendüm sen nereden geldün gökdeñ mi inđün yāḥūd zemīn altūndan mı çıķduñ var bunda ⁽¹¹⁾ ḳalma ki benüm ile helāk ve telef olmayasun şāyet seni bir kimse görüb Melike ḥaber virirler ise ⁽¹²⁾ seni daḥı kirfet iderler." didükde Ḥasan "Ey canum! Ben seni ḳurtarub götürmege bu belā-yı ⁽¹³⁾ 'azmünden teḥlīs itmege geldüm." didük de Mināri's-Senā "Behey ādem! Bu senüñ didigüñ kelām ⁽¹⁴⁾ ā'ḳil olan kimse diyemez sen beni bu Melike-i 'azmīyenden niçe ḳurtara bilürsün 'aliyü'l-firaz ⁽¹⁵⁾ beni ḥabiseden çıkardun niçe ol gördügüñ yollardan merür idebilürsün ki ol yollarda ⁽¹⁶⁾ cin vesāḥirler ve vuḥuş ve marġān zemīnleri vardur sen didigüñ Ma'nālaru fehm ⁽¹⁷⁾ idemüyorsun." didükde ḥüsn-ü allah "Ben seni taḥlīş ve Melikünüñ 'Ali raġım infihāsımı alub ⁽¹⁸⁾ getirürüm ve bu yükleri keserüm." diyüb bunlar ol muḥāverede iken 'esaslar sadālarına ⁽¹⁹⁾ işidüb Melike ḥaber virdiler.

Ol daḥı muḳarrenden inüb hemşiresine geldi Ḥasan Melike ⁽²⁰⁾ geldigünü gördükde fesi başuna giyüb gözlerinden ihtifā aldı Melike Mināri's-Senāya girdükde ⁽²¹⁾ yanunda kimse bulmamaġla sen kim ile laḳırdı ideyorsun diyu suāl ol daḥı ben şedit-i ⁽²²⁾ müzāyeķemden kendü kendüme muḥātaba iderek söyleşi virirüm didükde Nürü'l-ḥüdā ḳırbacı ⁽²³⁾ alub Nürü'l-senāya ḥayandı ve öyle bir ḥayak urdı ki sesini kesdi.

Ba'de baġını aķub ⁽²⁴⁾ başķa oḥaya naḳl idüb ḳoydı Ḥasan anlar ile gidüb oḥanuñ kenārından ḥırdı ⁽²⁵⁾ merķūmun Mināri's-Senā üzerüne ḳapular ḳapadub gitdüklerinde Ḥasan yine fesi başundan ⁽²⁶⁾ çıkarub zevcesiyle oturdı merķūme ifāķat itdükde ḥālinde ağlayub ve bu ebyāt ⁽²⁷⁾ (arapķa beyit) ⁽²⁸⁾ (arapķa beyit) ⁽²⁹⁾ (arapķa beyit) ⁽³⁰⁾ (arapķa beyit) ⁽³¹⁾ diyü inşād ve ḥasisine "Allah iķün sizüñle itdügüm canıḥamı müsāmaḥa eyle zīrā baña [560b] ⁽¹⁾ vuķū' bulan şeyler ancak senüñ kenāḥından ḥāşıl oldu femyā ba'd eger ḥülāş bulursam ⁽²⁾ aşlā saña muḥālefet itmem ve itdügime istifġār iderüm." didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale ⁽³⁾ geldükde şabāḥ-ı takrib itdigünü görüb sūküt eyledi.

(4) **SEKİZ YÜZ OTUZ YEDİNCİ GİCE**

(5) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ḥasan “Ey nūr ‘aynum! Vallaha sen ḥaḫā itmedüñ ḥaḫā iden (6) benüm zīrā beni sağr itdügümde seni qadr vaqatimiñü bulmayanlarda bırağdum lakin şimdi ne ister (7) pederüñ yanuna götürüb arada iğāmet idüb geçinelüm yāḫüt benüm ile sağr idüb memleketime (8) götürüyüm.” didi.

Nürü’s-Senā “Efendüm beni şol belā-yı ‘azīmden kim taḫlīş idebilürsün (9) bu zemīnüñ şiddet ve şa’vebetinü bilmezsün ve hemşirem böyle cefāya beni qoydı ne sen ve ne başqa (10) kimse beni elinden qurtarmağa imkānı yoğdur.” diyüb ağlamağa ve eş’ār-ı inşād itmege başladı (11) taşrada olan cāriyeler şadāsını işidüb yine yanuna geldiler ḥüsn-ü muḫnefi olmağla görmeyüb (12) Nürü’s-Senāyı bulduklarında aña merḫamet idüb Nürü’l-Hüdāya bed du’ā itmege başladılar.

Nürü’s-Senāyı (13) bir miğdār teenīs itdüklerinden şoñra bırağub gitdiler. Ḥasan şabr idüb sarāyda olanlaruñ (14) cümlesi uyuduğda kendüsü bir çoçuğ ve Minārü’s-Senā bir çoçuğ qaldırub çıqdular (15) şehir qapusuna vuşül bulduklarında budaguñ ḥāsesini ve zemīne urub sür’atle (16) gideceğini nisyān idüb şehir qapusundan çıqmağa ‘azīmet itdiysede qapalu olduğunu (17) görüb müteḫayr tırdı ve şimdi nice idelüm şabāḫ olursa bizi bulub kirfet iderler (18) diyü bu iki beyti (arapça beyit) (19)(arapça beyit) (20)(arapça beyit) (21)(arapça beyit) inşād eyledi ve qapu yanunda (22) ḫayrān tırdı nā-gāḫ qapu taşrasından anuñ ḫitāba bir şadā işittiler ki “Ey Minār (23) üs-Senā! Vallaha ben size qapuyu açamam meger siz beni beraber götürceğünüz yemīn ekid iderseñüz.” (24) didi.

Ḥasan “Sen bize qapuyu küşād eyle şoñra lağurdı idelüm zīrā biz şayq yerdeyüz.” (25) didiysede yine ol mürekellim “Behey efendüler! Ben qapuyu açamam mādem ki siz bu ḫuşuş (26) ta’hid itmedükçe zīrā ben şol zālime ve sevinci Melikenüñ yanunda qalmam ben sizüñ için tā’sāt (27) eyledüğüm miḫnetleri gördüğünüz.” didüğünü işidüklünde mutekellim Şuvāhi olan ‘acüzeyi derk (28) anı götüreceklarine yemīn itdüklerinde merqūme qapuyu küşād idüb Ḥasan ve zevcesünü (29) taşraya çıqtular Şuvāhi çamürdan yapulmuş bir küb üzerine bindüğünü (30) görüb “Hemān beni ta’qīb idüñ aşlā bir şeyden ḫavf itmeyüñ zīrā ben siḫir-i fūnūndan (31) elli bāb bilürüm ki eñ egil olan bāb işbu şehr-i deryā ve ahālisini balıq heyetinde idḫāl [561a] (1) idebilürüm ve ben böyle şeylerü icrā itmekden māt’i olan Nürül’-Hüdāi pederinüñ mece’bi idi (2) lakin şimdi ideceğimi size gösterürem.” diyüb ol küb ile yuvarlanaraq

öñlerine ⁽³⁾ düşüb gitdi anlar dañı verāsına gidüb hülāş ve necāt bulduklarını teyķin itdiler. ⁽⁴⁾Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb süküt ⁽⁵⁾eyledi.

(6)**SEKİZ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽⁷⁾Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Mümā-ileyh şehirden ırāk olduklarında Şuvāhi ⁽⁸⁾ṭurub Ḥasan “Ey oğul sen zemīni budak ile ur.” didi. Ḥasan ol budak ile zemīni ⁽⁹⁾urduķda derħāl zemīn münşak olub içünden yedi şaħış zuhūr itdüği ayakları ⁽¹⁰⁾zemīnde ve başları gökde çıkmuş idi ve Ḥasanuñ huzūrunda zemīni pūs idüb “Ey ⁽¹¹⁾efendüm! Ne fermān idersenüz şeirleri ħarāb itmek mi arıyorsun yāħūt deryāyı boşatmaķ ⁽¹²⁾ilemi fermān idersün biz emrüne sāmi’ ve fermāniña müty’az.” didiler. Ḥasan “Siz kimsüñüz?” ⁽¹³⁾diyü suāl anlar dañı “Biz melük cin tab’esi biz ve haririmiz cin ve şeyāñından ķabile mālüñizki ⁽¹⁴⁾bu budaguñ şāħibine ħidmet il memuruz.” didiler.

Ḥasan mesrūr olub bize “Sizüñ raħt ⁽¹⁵⁾ve ķumeñizi Vezīr ħükümetiñüzde olan ķabileleri seyr itdürüñ.” didükde merķūmun “Efendüm ⁽¹⁶⁾bu keyfiyet sizüñ ħaķķuñuz da muħāṭıra lev şeydür zīrā senüñle nesvān ve şıbyān vardur ve bizüm ⁽¹⁷⁾ṭā’ifemüzüñ şüretleri ba’zısı vuħuş ve ba’zısı bayılān ve hey’āt sāire ile ħalkaları ⁽¹⁸⁾anları gören ħayrān ve serkerdān olur lakin sen istediğüñ şey ile emr buyuruñ biz anı ⁽¹⁹⁾görürüz.” didiler. Ḥasan “Ben Bağdād’a ħitmek isterüm siz beni zevcem ve Şuvāhi’ye alub götürün.” ⁽²⁰⁾didükde merķūmun “Efendüm biz Ḥazret-i Süleymān ‘aleyvessellem ‘ahdından birü beni ādemi ⁽²¹⁾alub ķaldırmağa memnū’ olduķ vaķtinden bervü kimseyi ķaldurmaduķ lakin size cin ⁽²²⁾eseblerü götürüb anlar ile sağar idersenüz.” didiler.

Ḥasan “Bizüm memleketimüz beyninde idi senelük ⁽²³⁾yol vardur nice sür’atle ol yollaru kesüb geldüm.” didi. Merķūmun “Sen ol şeyhlerüñ ⁽²⁴⁾ya’ni ‘Abdü’l-Ķuddūs ve Ebü’l-Reşid bereket ile geldüñ zīrā ‘abdü’ kuddūs seni ķayl üzerinde ⁽²⁵⁾ve eseb ile üç senelük yolu üç günde ķaṭ’ itdürdi ve Ebü’l-reşid ki Ḥazret-i ⁽²⁶⁾Aşafuñ evlādındandur seni deħniş ile bir gice zarfında bir senelük yolu ķaṭ’ itdürdi ⁽²⁷⁾ve Bağdāddan hemşirelerüñ sarāyına ķadar bir senelük yolu Bahrāmuñ develeriyle gidün bunlar ⁽²⁸⁾ise yedi senedür lakin seni bu esebler üzerinde bir sene zarfında

götürebilirüz lakin yolda ⁽²⁹⁾ bir miqdār aramızayıka ceksin ve bahr-ı hāl Melik-i ekber bizi ta'shib ider kendü kerümesünün ⁽³⁰⁾ aramızda muhārebe hāşıl olur isede biz seni yardım iderüz ve ma'yın ve nāşır oluruz hemān ⁽³¹⁾ 'azîmetile ve seni buraya kadar götüren hüdā bahr hāl memleketüne sālma ve gānmā ircā' ider." [561b] ⁽¹⁾ didiler ve zemīni ayaklarıyla urub içünde eger lev üç eseb tühür itdi. Şehrazād şabāh-ı ⁽²⁾ taḫrib işitdügini görüb süküt eyledi.

(3) **SEKİZ YÜZ OTUZ TOKUZUNCU GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ḥasan bir esebe süvār ve bir çocuk kucaḡuna alub ⁽⁵⁾ ve hakezā Nürü's-Senā daḡı bir çocuk ile bir eseb ve 'acüze daḡı kübden inüb üçünci ⁽⁶⁾ esebe süvār olub yular ve an oldular ve her yer eseb üzerinden birer hegbe var didi ki her ne ⁽⁷⁾ işitdüklerini yine ol hegbeye ellerinü koyub alurlar idi ol gice şabāha kadar gidüb ⁽⁸⁾ güneş toḡduḡda yoldan inḡirāf idüb başka tarīka şapdılar ol yolda giderek ⁽⁹⁾ Ḥasan karşıusunda dumāndan bir 'amūd sermāye irḡifā' itdügünü görüb ḡavf ⁽¹⁰⁾ iderek ist'āza eyledi meger ol dumān bir 'ifrīt idi ki başu kabe-yi 'azîmeye ve aḡzı ⁽¹¹⁾ maḡāra-yı cismiye ve ayakları direk ve ellerü 'amūd mişāli kebiydi ol 'ifrīti Ḥasan gördükde ⁽¹²⁾ yanuna gelüb zemīnū pūs ve "Ey Ḥasan! Benden ḡavf itme zīrā ben mūmīn cinlerdenüm ve işbu zemīn ⁽¹³⁾ saña nendenüm ve bunda 'ibādet için inḡiḡā' itdümçün sizün ḡaberinüzü aldum ⁽¹⁴⁾ istedüm ki size gelüb bu sāhīrlar zemīnünde refākat idelüm zīrā bu zemīni sekān ve 'imārdan ⁽¹⁵⁾ ḡālidür ve ben faḡaḡ gice zühür iderüm ve sizün gibi meselem mūḡadem." diyüb anlar ile yola ⁽¹⁶⁾ revān oldı ve muḡādeşe ve mubāsaḡa iderek gitdi.

Ḥasan daḡı zevcesine saḡırlarında ⁽¹⁷⁾ çektiḡi meşekḡaḡ ve miḡnetlerü naḡl iderek giderdi ve şabāha kadar uyumayub barḡ ḡātf ⁽¹⁸⁾ gibi seyir serī ile giderlerdi ve açıkduḡları vaḡit her biri ellerini hegbeye şokub ⁽¹⁹⁾ istedüḡi ta'am olurdu lakin toḡrı yollara gitmeyüb 'ifrīt anları ḡāh şaḡa ⁽²⁰⁾ ve ḡāh şola şapdırur idi ba'dedür ya kenārına gider bir yoldan gidüb bir māk kadar ⁽²¹⁾ varduklarından şoñra arḡalarından 'azīm zür ve dumān ḡopub ortalıḡı ḡapatdı ⁽²²⁾ ve altından sadālar zühür idüb 'asker bī-şamār olduğunı tebyīn itdi.

Şuvāhi Ḥasan ⁽²³⁾ "Ey oḡul! Bunlar vāḡ aḡalarun 'askerlerüdür şimdi bize laḡavḡ iderlerse ya telef yāḡūḡ bizi ⁽²⁴⁾ esīr alurlar sen budāḡ ile zemīni ve melūḡları aḡzār ḡıl."

didükde Hasan derhāl ⁽²⁵⁾ budak ile yeri urub ol melük seba' gelüb yanında hāzır olduklarında Hasan "İşte ⁽²⁶⁾ şimdi vaqtüñüz geldi." dedi. Merķūmun "Efendüm havf ve vahme girme siz tağ üzerine ⁽²⁷⁾ çıkub oturuñ ve bizi anlar ile birağūñ allah-u te'āliden umaruz ki anlara ġālib oluruz zīrā ⁽²⁸⁾ anlar zālum ve müte'adi olduklarını bilürüz." didiler. Şehrazād bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib ⁽²⁹⁾ itdüğünü görüb süküt eyledi.

(30) **SEKİZ YÜZ KIRKINCI GİCE**

⁽³¹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Hasan melük seb'anuñ kelāmundan mesrūr olub [562a] ⁽¹⁾ zevcesini ve oğulları ve Şuvāhi alub tağa çıkıldılar gelem beri tarafa melük seb'a ⁽²⁾ 'askerini aħzār idüb ol gelen eşkere müntezer kaldılar meger ol 'asker Nurü'l-Hüdāi'nüñ ⁽³⁾ idi zīrā merķūme hemşiresini ta'ķib itmüşidi melük seb'aye vuşul bulduklarında ⁽⁴⁾ muhārebeye şürü' aralarında mücib hayret ve müstevcib 'ibret cinüñ ve cidāl itdiler ki ⁽⁵⁾ ā'lemde nazīr vuķū' bulmamuş idi ve ol gün aħşāma kadar muhārebeye kalkub gice hülū ile ⁽⁶⁾ birbirinden infişāl idüb ordugāhlarına gitdiler ve iki taraf ateşi iķād idüb ⁽⁷⁾ istirāhata tafriğ itdüklerinde melük seb'a Hasanuñ hużūrına varub zemīni pūs ⁽⁸⁾ ve naşr ve tā beydā ile tebeşir eylediler.

Hasan daħı anlardan teşekkür idüb hayır du'ālar itdi. ⁽⁹⁾ Ba'de melik "Efendüm biz anlara ġālib olduk ve anlardan vāķr halk esir ve katl itdük ⁽¹⁰⁾ ve zāhire göre bunlar hużūrına şabūt bulmazlar lakin yarın biz anlar mehzūm ⁽¹¹⁾ ve maķhūr idüz diyüb ordularına gitdiler şabāh olduğda ol iki leşker süvār olub ⁽¹²⁾ cenk ve cidāle iķdām ve aralarında ķari' silāh ve hz semer māh ile muķtav'i olan sırlar ⁽¹³⁾ zemīn ve baķāhı toldırdılar ve zevāl şems olmazdan iķdam Nurü'l-hüdāānuñ 'askeri ⁽¹⁴⁾ mahzūm ve rāh firara aħz tarīķ ġamu oldılar lakin Nurü'l-hüdāāyı ve cümle dāiresi ile esir ⁽¹⁵⁾ idüb hużūr-u Hasana götürdiler ve Hasana mermerden bir serir getirüb üzerine iclāsı ⁽¹⁶⁾ ve sağ tarafında minārü's-senā vuşul tarafda Şuvāhi şandalye üzerine cülūs itdiler ⁽¹⁷⁾ çünkü Nurü'l-hüdāā ve cümle esirleri kayd ve bend ile hużūrına götürdiler Şuvāhi Nurü'l-hüdāāya ⁽¹⁸⁾ ey fācire-i zālume şimdi ne cezaya müsteħākasın 'acabā hemşireñe itdigiñ 'azāb ⁽¹⁹⁾ ve miħneti hātırında mı bu hase nesyan mı itdüñ ġalbuki ol şer 'aşirif ve menhic ⁽²⁰⁾ menif üzere kocaya vardı ve islāmda ruhbānluk yokdur ve nesvān ancak ricāl için ⁽²¹⁾ halk olunmuş." diyüb zevcesine iltifāt idüb "Sen bunlara amān virmeyerek katl olunmaları ⁽²²⁾ fermān eyle." didükde Nurü'l-Hüdāi hemşiresine

bağub ağlamağa ve ricā itmege başladı ⁽²³⁾ “Vay hemşire! Hakk cel ve ‘alā hazretleri bizi senūñ elūñe düşürdi ‘afv ve ‘ināyet senūñ ⁽²⁴⁾ elūñdedür.” didükde Şuvāhi kelāma ağaz ve “Sen aña itdigūñ cūr ve cefāyı nisyān itdūñ mi ⁽²⁵⁾ diyüb vafir ‘itābdan şoñra münārū’s-senā hemşiresine merhamet idüb artuğ bne buña ⁽²⁶⁾ ‘afvūñı ricā ve hemşirem hakkında şefā’at iderüm.” didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale ⁽²⁷⁾ geldükde şabāh-ı taķrib itdigūni görüb sükūt eyledi.

(28) **SEKİZ YÜZ KIRK BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Hasan Minārū’s-Senāya “Ey gözüm! Ben senūñ kelāmuñdan ⁽³⁰⁾ çıkamam ve şefā’atūñı red idemem bu senūñ hemşireñdür arañuzda gidemem ve her ne kadar kendüsi ⁽³¹⁾ yolsuluk itdise yine irāde ve emir senūñdür dilersen ‘afvāyet dilersen intikām kıl nice [562b] ⁽¹⁾ Merām idersen it.” didükde minārū’s-senā Nurū ‘l-hüdāñuñ kayd ve bendi küşād olmasını emir ⁽²⁾ ve anı kucaķlayub şandalyesi üzerine oturtdırub ‘avfa mażhar eyledi ve mazi ⁽³⁾ mā mazi diyüb hātrını aldı ‘acūze-i Şuvāhi ile barışdırub “Benüm hemşirem hakkıkat ⁽⁴⁾ hāl bilmüş olaydı benüm ile ol mu’āmeleler itmezdi lakin haft idüb suāl ve taķķık ⁽⁵⁾ itmeksizin benüm muvāhẓama mübāderet itdi.” diyüb ve Hasan ile menū’l-abdūā’liü’l-intihā ⁽⁶⁾ mācerālarını naķl ve keyfiyet izdivācını daħı ĩrād ve anuñcün Hasanūñ çekdüğü muħitleri ⁽⁷⁾ söyleyüb ol gice birlikde bitavtet itdiler ve Nurū ‘l-Hüdāi Hasanūñ fi’ilinden müteşekkiere olub ⁽⁸⁾ haķā senūñ gibi muħab şādık raşāhab inşāf görülmemiş işte şādık tetike binā ⁽⁹⁾ haķķ cel ve ‘alā hazretleri saña naşrat virdi ve ĩ’āne idüb vāķ aķalarına kadar ⁽¹⁰⁾ tevşil eyledi ki aşlā ibnā-yı beşer vāşıl olmamuşdur didi ve ol gice şöbet iderek ⁽¹¹⁾ şabāh olduķda birbirini vedā’ ve Şuvāhi ‘acūzeyi Nurū ‘l-Hüdāi’ye terfık idüb münhazim ⁽¹²⁾ olan ‘askerden topladıģı kadar cem’ idüb anlar ile Nurū ‘l-Hüdāi’yi irsāl eylediler ⁽¹³⁾ ve Hasan daħı zemīni budaķ ile urub melük seb’e yanuna huzūr itdüklerinde iki eseb ⁽¹⁴⁾ getürmelerini emir ve celb itdüklerinde biri kendüsi ve biri çocuk ve diđer Minārū’s-Senā ⁽¹⁵⁾ ve bir çocuk kucaķlarına alub süvār olarak yola revān oldılar.

Hāşılı Nurū ‘l-Hüdāi ⁽¹⁶⁾ ve diğerler bir tarafa çekilüb gitdiler bir māh gitdükden şoñra ĩrāķdan vafir aģaçlara hāvi ⁽¹⁷⁾ bir zemīni görüb giderek yanuna vuşul bulduķlarında ‘ażim bulub bağçelerine nüzul ⁽¹⁸⁾ edeb-i istirāhat için oturduķlarında nā-gāh yanlarına bir kaç süvāri geldüğünü gördüler. ⁽¹⁹⁾ Hasan kaķub kim olduklarını

bilmek için varduğda zemīn kāfur şāhibi Melik Ḥasan ⁽²⁰⁾ olduğunu görüb sür’atle yanuna varub selāmlaşdılar ve ḥācetini görüb görmediğini ⁽²¹⁾ suāl Ḥasan daḥı vāşıl memul olduğunu ifāde itdükde ḥüdāya şükr idüb şehre ⁽²²⁾ aldı ve üç gün yanunda misāfir olarak tutub ba’de vedā’ idüb gitdi iki māh kadar ⁽²³⁾ gitdükden soñra ‘azīm bir mağāranuñ kapusına vardılar ki ol zemīn bütün neḥās aşfırdan ⁽²⁴⁾ idi.

Ḥasan zevcesine “Sen bu mağaraya baḫ bu Şeyḫ Ebūü’r-Reşüñ mağārasıdır ve ol benüm ⁽²⁵⁾ üzerümde vafir iyüligi vardır ve beni Melik ḥüsünüñ memleketine gönderen zātıdır.” dirken Şeyḫ ⁽²⁶⁾ Ebūü’r-Reşīd mağaradan zühür idüb yanlarına geldi. Ḥasan anı gördükde derḥāl ⁽²⁷⁾ esebinden inüb ellerini pūs eyledi. Şeyḫ daḥı selāmet ile tehniye idüb iḫerüye aldı ⁽²⁸⁾ ve bir yere gelüb cülūs eylediler. Ḥasan şey mūmā-ileyh cümle ḥikāyesini naḫl ve budak ⁽²⁹⁾ ve fes taḫşīl itdüğünü ifāde itdükde Ebūü’r-Reyş ta’cib idüb Ḥasan’a “Eger bunlar ⁽³⁰⁾ olmamuş olaydı zevceñi taḫlīş idemez idüñ.” didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḫale ⁽³¹⁾ geldükde şabāḫ-ı taḫrib itdüğünü görüb süküt eyledi

[563a] ⁽¹⁾ **SEKİZ YÜZ KIRK İKİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ḥasan Ebūü’r-Reyş ile laḫırdı iderken mağāranuñ ⁽³⁾ kapusu daḫ olunduğunu işidüb açduklarında fili üzerinde Şeyḫ ‘Abdu’l-Ḳuddūs geldüğünü ⁽⁴⁾ buldılar anı hezār-ı taḫf ile alub mu’āneḫa ve selām itdiler ve birbirleriyle oturub Ḥasan ⁽⁵⁾ kez şite ḥālını naḫl itmege ḫaldı ve cümle mācerālarını söyledi ve fes ve budak mādesini ⁽⁶⁾ naḫl itdükde Şeyḫ ‘Abdu’l-Ḳuddūs “Ey Ḥasan! Sen zevceñe ve evlāduña ancaḫ bizüm ā’nemiz ⁽⁷⁾ ile vuşul bulduñ ve senüñle itdüğümüz ikrām ve i’āneti bülürsün şimdi ıḫtizā idir ki ⁽⁸⁾ budak bekā ve fes Ebūü’r-Reyş’e ihdā itmelüsün.” didi.

Ḥasan bir miḫdār düşündükden soñra ⁽⁹⁾ vāḫ’ā sizüñ ḫaḫḫüñuz üzerüme meḫdur ve benüm ile vafir iyülük itdüñiz ve bu iki nefis ⁽¹⁰⁾ şeye müsteḫāḫ ve şāyānesüñiz ancaḫ ben ḫavf iderüm ki beldeme gitdüğümde Melik “Eger beni ⁽¹¹⁾ oraya laḫavḫ ve duḫteri için üzerüme ḫücüm ider anuñçün bunlar bende bulunmalarını ⁽¹²⁾ isterem ki nefsum ve ehlüm için müdāf’a iderüm didükde ‘Abdu’l-Ḳuddūs “Ey oḡul! Ḥavf itme ⁽¹³⁾ anlar sizi ḫasd iderlerse ancaḫ bu zeminden merür iderler ve biz anları görür isek buradan ⁽¹⁴⁾ kef ve def’ iderüz.” didükde Ḥasan derḥāl budagı ‘Abdu’l-Ḳuddūs’a ve

fesi Ebü'r-Reyşe İ'tā⁽¹⁵⁾ eyledi. Anlar dağı Ḥasana ğarībe taḥf nefīseyi taḳdīm idüb anlar ile üçgün⁽¹⁶⁾ iḳāmet itdükden soñra sefere 'azīmet ve Şeyḫ 'Abdu'l-Ḳuddüs anlara iki ḫayvān virüb⁽¹⁷⁾ üzerine süvār olduklarında ol dağı filine rüküb ve cümlesi Ebü'r-Reyşe'e vedā' idüb⁽¹⁸⁾ girdiler ve bir kaç gün yolda ḳalub ceblü's-seḫābe ve ḳaşr aḫzar gözlerine nümāyān⁽¹⁹⁾ ve sarāy-ı mezkūre vuşül bulduklarında Ḥasan hemşireleri yanuna çıkub feraḫlarından⁽²⁰⁾ ağladılar ve hezār-ı talḫif ve terḫib ile sarāylarına aldılar ve küçük hemşiresi bu iki⁽²¹⁾ beyti (arapça beyit)⁽²²⁾ (arapça beyit) inşād ve Ḥasan'ın ḫikāyesinden ve muḳāsāt⁽²³⁾ eylediği hamūm ve ğammumdan suāl ol dağı ḳışsasını naḳl ve irād ve budak ve fās mādesini⁽²⁴⁾ ve anları Şeyḫlerine bağışladığını ifāde itdükde kızlar dağı ḫayılarıçün teşekkür itdiler.

⁽²⁵⁾ Ba'de kızlar minārü's-senāya sen niçün böyle itdün az ḳaldığı ḳucak helāk olur idi⁽²⁶⁾ "Allah-u te'ālıden ḫavf itmedünmi ki oğullarını alub andan firār idesün." didiler. Mümā-ileyh⁽²⁷⁾ İ'rizār başlayub işte fi'ile cezā ḫaḳ te'ālı beni müvāḫaza itdi ve on gün⁽²⁸⁾ yanlarında ḳaldıktan soñra cümlesine du'ā idüb zevcesi ve oğullarıyla Bahrām mecūsīnün⁽²⁹⁾ develerine süvār olub Bağdāda şed-i 'azīmet eylediler ve çöl ve şahrāda giderek iki⁽³⁰⁾ māhdan soñra Bağdāda vuşül buldılar ve ḫānesinün ḳapusını çalub vālıdesi ḫayn⁽³¹⁾ müḳāreḳatından berü rāḫatsız ḳalub bekāya müdāvemmet idüb ḫasta ve esīr-i firāş oldu. [563b] ⁽¹⁾ Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taḳrib itdüğünü görüb sükūt⁽²⁾ eyledi.

(3) **SEKİZ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ḥasanın vālıdesi ḳapu çalındığını işidüb gelüb⁽⁵⁾ açduğda oğlını bulub sürurundan bayılarak yere düşdi ba'dü'l-ifāka oğlını ḳucaḳlayub⁽⁶⁾ iḳerüye aldı ve cümlesi bir yere gelüb şoḫbete oturdılar. Ḥasan vālıdesine 'aliü't-tefşil⁽⁷⁾ ḫikāyesini naḳl idüb ḳazīb ve "Fes mādesini naḳl itdükde vālıdesi keşki budacı⁽⁸⁾ virmüş olayduñ da anuñla bütün rüy-ı zemīni mālīk olurduñ lakin selāmetle geldiğinde ğanīmet⁽⁹⁾ var." didi.

Ba'de Ḥasan ticāret ile meşğul ve bağ bağçe peydā idüb vālıdesi ve oğullarıyla⁽¹⁰⁾ alīü'l-memāt mevfurālar ğabāt ḳaldılar sübābü'l-ḫayü'z-zī lāyemūt Şehrazād bu ḫikāyeyi⁽¹¹⁾ tekml itdükde başka ḫikāye naḳline şürü' idüb dir ki: ⁽¹²⁾ ****ḫikāye**** ⁽¹³⁾ Naḳl idereler ki ḳadīmü'z-zamān ve sālēfü'l-'aşr ve alā ve anda Bağdād beheşt ibād

şehirinde Hâlifeye ⁽¹⁴⁾ nâmında gâyet fakirü'l-ḥâl bir Balıkcı var idi ki aşlâ 'ömründe tezvîc itmemiş idi ittifâka ⁽¹⁵⁾ günlerde bir gün şebekesini alub deryâya gitdi ve ağını bahra atub bir miqdârdan soñra ⁽¹⁶⁾ çekdise de içünde aşlâ bir şey çıkarmadı ve hakezâ on def'a atub çıkardısa da ⁽¹⁷⁾ bir kısmeti zühür itmemele canı şıklub bir miqdâr mütehayr kılub ba'de istigfâr ve havkile ⁽¹⁸⁾ tövbe idüb eger allah-u te'âlî bir kimseye zarķ virürse kimse aña mân'i olamaz ve men' itdügi ḥâlde ⁽¹⁹⁾ kimse virmez diyüb iki beyti inşâd (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) didi. ya'ni "Eger dahr ve zamân seni nekbet ve miñnet ile atdısa sen ⁽²²⁾ ol miñnete şabır ve şebâtüñi ḥâzır it ve göñlüñi geniş tut zîrâ taḥķîķ ḥaķķ celle ve 'alâ ⁽²³⁾ ḥazretleri laṭif ve kereminden vücûd ve aḥsânından yesr 'aserden soñra ta'ķîb ider ⁽²⁴⁾ diyü inşâd ve bu iki beyti daḥı (arapça beyit) ⁽²⁵⁾ (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) diyü inşâd ve yine ḥâtrında ⁽²⁷⁾ ağımı betekrâr atayumda bakâyım şâyed allah-u ta'âlî beni ḥâib itmez." diyüb şebekesini atdı ⁽²⁸⁾ ve bir sâ'at kadar bekleyüb çekdükte ağır buldı sevinerek âheste âheste çeküb ⁽²⁹⁾ çıkardukda içünde yek çeşm ve â'ric bir Maymun çıkmağa Hâlifeye "Lâḥavle." diyüb işte ⁽³⁰⁾ bu tâl'i methûs ve baḥt ma'kûsdan neşât itmüşdür ve "Her şey kısmet ve kadere göre ⁽³¹⁾ olur." diyerek, Maymun'ı ib ile ağca bend ve bir kamaçı alub maymun'ı urmağa 'azîmet [564a] ⁽¹⁾ itdükde Maymun lisân faşîḥ ile nuṭka gelüb "Ey Hâlifeye! Elüñ tut beni urma ve bir dahâ ⁽²⁾ dicleye var şebekeñi ilkâ eyle." didükde ḥalîfe ta'cib iderek yine dicle kenarına gidüb ⁽³⁾ ağını atdı ve bir miqdârdan soñra çeküb çıkardukda dişleri düşmüş ve gözleri ⁽⁴⁾ sürme ile sürülmüş ve elleri ḥanâ ile buynân ellere beñzer boyanmuş ortasında bir eski ⁽⁵⁾ parça bağlanmış olarak şaḥîñ iderek bir Maymun daḥı zühür itdi. Şehrazâd ḥikâyeden ⁽⁶⁾ bu maḥale geldükde şabâḥ-ı taḥrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(7) **SEKİZ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Hâlifeye ol keyfiyeti gördükde el-ḥamdü'l-illah ki kezbalkları ⁽⁹⁾ maymunlar ile tebdîl olunmuşdur diyüb ve anı daḥı diger Maymun'ın yanuna rabṭ ve kamaçıyı alub ⁽¹⁰⁾ yine ferdâvele urmağa 'azîmet ve "Senün tedbîrün ile bak yine düşdüm ḥâlbuki ben ne dinar ve ne dirhem ⁽¹¹⁾ malkim." didükde istigâse itmege başlayub ve "Sen diger Maymun'a var evvel evvel seni ḥayır ⁽¹²⁾ ve fâideye delâlet ider." didi.

Halife anı terk idüb diger Maymun'a varduğda Maymun-u sāni ⁽¹³⁾ "Ey Halife! Eger sen benüm sözimi diñler iseñ ben senüñ sebep ğınā ki gösterirem ⁽¹⁴⁾ sen var bir dahā ağıñı dicleye atda baķ." didükde Halife yine şebekesini dicleye ilkā ve bir miķdār ⁽¹⁵⁾ intizārdan soñra çekdükte rengi aħmer māvi esvāb kiymuş ve elleri ve ayakları hanā ile ⁽¹⁶⁾ boyanmuş diger bir Maymun çıkmağla Halife "Sicān allah bugün şabāħdan bu ana degin ⁽¹⁷⁾ Maymunlardan ğayrı bir şey mülākı olmadum." diyüb ve ol Maymuna "Ey ķard! Sen daħı kimsüñ?" didi.

⁽¹⁸⁾ Maymun nuķa gelüb "Ey Halife! Ben şarrāf Ebüü's-Sa'ādāt Yahüdinüñ Maymun'uyum." didi. ⁽¹⁹⁾ Halife "Senüñ şana'atıñ nedür?" didi. Maymun "Ben her sabāħ gidüb şarrāf-ı mezkūra ⁽²⁰⁾ ķavuşduğumda beşer altün ķazanur ve aħşām daħı olduğda yine aña ķavuşub beş altün ⁽²¹⁾ iktisāb ider didükde halife ol ki Maymun'a dönüb "Sen meşvim maymun'sun ki benüm ⁽²²⁾ baħtımdan ilk def'a sen zühür itdük ve sen benüm baħtım olduñ baķ halkuñ maymunları niķe ⁽²³⁾ menfa'at sevķ iderler diyüb ve ķamçıyı alub uracağında Ebüü's-Sa'ādānuñ Maymun'ı "Ey ⁽²⁴⁾ Halife! Sen anı bırak ve benüm yanuma gel nākine idecek ki göstereyüm." didi.

Halife Maymun'ı ⁽²⁵⁾ terk idüb yanuna geldi ve "Ne ta'rif ideceksün?" didi. Maymun "Var şebekeñi dicleye at ⁽²⁶⁾ ve nege çıkarır sen yanuma getir." didi. Halife Maymun'ün söziyle ā'mil ve şebekesini dicleye atub ⁽²⁷⁾ ve bu iki beyti (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) ⁽²⁹⁾ diyü inşād ve bir miķdār şabır idüb şebekeyi çekdükte ğarībü'ş-şekl başı büyük ⁽³⁰⁾ gözleri altün gibi şarı bir balıķ çıkmağla soyunarak Ebüü's-Sa'ādān'ün Maymun'una getürdi. ⁽³¹⁾ Maymun-u merķüm "Ey Halife! Şimdi senüñ Maymun'ünla ne ideceksün." didi. Halife "Ben ol [564b] ⁽¹⁾ emirde şol me'lün Maymun'ı katl iderüm ve seni birine alub her ğün istedigün ta'āmı ⁽²⁾ yedirüb ikrām iderüm." didükde Maymun "Çünki sen beni istedün ben daħı senüñ şalāħ hālüne ⁽³⁾ bir keyfiyet ile işāret iderüm söyledüğüm güzelce hafz ile ve anuñla ā'mel ol ⁽⁴⁾ şöyle ki beni bir ib ile ağaca bendā itdükden soñra yine dicleye varub şebekeñi tarħ bir kere ⁽⁵⁾ çekersin ve aldığın balıģı getir ben soñra ideceğün söyleyem." didi.

Halife sür'atle ⁽⁶⁾ varub şebekesini dicleye ilkā ve betekrār çekdükte ğāyet büyük bir balıķ çıkārub Maymuna ⁽⁷⁾ getürdükte Maymun "Ey Halife! Sen bu balıģı zenbilüne koy ve Bağdād'a getir her kim seni ⁽⁸⁾ balıķ için suāl iderse şāķın cevāb virme ve iltifāt itmege tā ki şarrāf ķarşusuna ⁽⁹⁾ varub ķarşu oņasında şarrāf Ebüü's-

Sā'dār Yahūdiñe şarrāflaruñ kethūdālarıdır ⁽¹⁰⁾ anı dükkanında gāyet manzum bir minder üzerinde oturduğunu bulursun.” didi. Şehrazād ⁽¹¹⁾ hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(12) ****SEKİZ YÜZ KIRK BEŞİNCİ GİCE****

⁽¹³⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Maymun Ḥalīfeye “Sen ol Yahūdi bulduḡuñda zenbilüñi ⁽¹⁴⁾ ḥuzūrunda koy “Vay ebāü's-sa'dāt! Ben bugün senüñ ismüñle şebekemi dicleye atdum.” ⁽¹⁵⁾ didükde “Ḥayır kimseye göstermedüm di ol vaḡit Yahūdi balıḡ senden alur ve saña bir altün ⁽¹⁶⁾ virür ol altünü ḡabül itme yine başḡa altün virür anı daḡı ḡabül itme ki ve hakezā ne ḡadar ⁽¹⁷⁾ virürse sen rāzı olma tā ki sen bu balıḡda ne istersen didükde sen bu balıḡı saña ⁽¹⁸⁾ iki söz ile firūḡat iderüm ki ḡalkub dükkanuñda yaḡ üzerine ṡurub vāvāz belend ile ⁽¹⁹⁾ ey cemā'at sevḡ şāhid oluñ ki ben Maymunı ḡalīfe-yi şayāduñ Maymūnuyla deḡişdümdüm ⁽²⁰⁾ dirsene işte bu balıḡuñ semeni budur di.” didi.

“Pes Yahūdi merḡüm bu kelām ile tafva iderse ⁽²¹⁾ ben saña herḡün beş altün ve aḡşām beş altün iktisabıyla mesrūr ve bekām iderüm ⁽²²⁾ ve Yahūdinüñ baḡtı sönüb şayāḡışā maźmuḡal gider ve senüñ ṡāl'i ve iḡbālüñ ilerülmede ⁽²³⁾ olur.” didükde Ḥalīfe “Ben senüñ sözüñle ā'mil olurum lakin benüm Maymūnum ile nice ideyüm.” ⁽²⁴⁾ didi. Maymun “Sen bizi deryāya at ve başḡa şeye baḡma.” didükde Ḥalīfe ol Maymūnları küşād ⁽²⁵⁾ idüb atduḡdan soñra balıḡı zenbiline ḡoyub bu şi'iri (arapḡa beyit) ⁽²⁶⁾ (arapḡa beyit) ⁽²⁷⁾ (arapḡa beyit) diyerek Baḡdāda ‘azīmet ve şehre girdükde ḡalk ḡalīfeyi görüb her biri ⁽²⁸⁾ bir ṡarafdan ey ḡalīfe bu balıḡ firūḡat ider misin diyü bir ḡaç kişi suāl itmüş ise de ⁽²⁹⁾ merḡüm ašlā cevāb virmeyerek ṡoḡru şarrāflaruñ ḡarşusuna vardı ve Ebüü's-Sā'dāt ⁽³⁰⁾ Yahūdinüñ dükkanını arayub bulduḡda Yahūdi mezkūr gāyet neḡvet ve kibir ile dükkanında [565a] ⁽¹⁾ oturmuş ve eṡrafında birḡaç ḡizmetkār ṡurmuş olduklarını görüb yanuna vardı ⁽²⁾ Yahūdi ḡalīfe-yi ḡadimden berü bilmekle merḡaba “Ey Ḥalīfe ne istersün?” didi. Ḥalīfe ⁽³⁾ “Ey Ebuü's-Sā'dāt! Ben bugün menzilden senüñ cennetiñle ḡıḡdım ve deryāya gidüb şol ⁽⁴⁾ balıḡı şayd itdüm ve saña maḡşuş getürdüm.” diyüb zenbilini yanuna ḡoyub açduḡda ⁽⁵⁾ Ebuü's-Sa'adat ol balıḡ ile gāyet mesrūr olub vay ḡalīfemizin dün gice Ḥazret-i ⁽⁶⁾ 'İsāyı gördüm ve ben saña bir hediye gönderdim diyü buyurmuş ḡālibā ol buyurduḡları hediye ⁽⁷⁾ bu balıḡ imüş lakin allah ḡaḡḡı iḡün ṡoḡrusuyla hiḡ bu balıḡı kimseye gösteremedüḡümü ⁽⁸⁾ ḡısım itdükde Yahūdi

ol bālġı ba‘zı ġulmānuna virüb var bunu hānemize götür ⁽⁹⁾ ve söyle andan falan şeyi’ pişürsünler.” diyüb kıoybundan bir altün çıkarub ⁽¹⁰⁾ Hālġfeye virdi çün Hālġfe altün ile balıķ fūrūhat itdüġi yoġ idi altünü alub ⁽¹¹⁾ sevinerek dönüb gitmeġe ‘azġmet eyledi. Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb ⁽¹²⁾ süküt eyledi.

(13) **SEKİZ YÜZ KIRK ALTINCI GİCE**

⁽¹⁴⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Hālġfe altünü alub gideceġinde maymunuñ ⁽¹⁵⁾ vaşiyeti hātırına gelüb sür’atle dönüb ol altünü Yahüdiye atdı ve “Sen beni masķara mı ⁽¹⁶⁾ tutduñ.” didi .Yahüdi Hālġfe’nüñ kelāmını laţġfeye haml idüb başķa altün virdi ⁽¹⁷⁾ Hālġfe yine ķabül itmeyüb red eyledi ve “Ben balġımı bu altünler ile firūhat idemem.” didükde ⁽¹⁸⁾ Yahüdi hālġfeye beş altün virüb ve “Ey Hālġfe! Sen çok tāmā’kār olma didi ⁽¹⁹⁾ beş altünü gördükde yine Maymun’uñ sibārişi unudub ve altünları alub sevinerek ben ⁽²⁰⁾ balġı yūbahā ile şatdum ve beş altün kıazandım Bağdād’da benüm ġibi malıdār yoķdur.” diyerek ⁽²¹⁾ dönüb giderken Maymun’uñ vaşiyeti hātırına gelüb betekrār Yahüdiye geldi ve altünları ⁽²²⁾ kıucaġına atub “Ben balġımı bu altünler ile firūhat idemem.” didükde Yahüdi tārulub ⁽²³⁾ “Ey Şayād! Bize deryā balġı getir bide ben saña beş altün virdim ķabül itmeyüb red ⁽²⁴⁾ idiyorsan sen divāne mi olduñ söyle baķalum sen bu balġıda ne kıadar para istersin.” ⁽²⁵⁾ didi. Hālġfe “Ben balġı ne altün ne ġümüş ile firūhat iderüm anı ancak iki kelām ile virirüm.” ⁽²⁶⁾ didükde Yahüdi iki kelāmdan murād şehādet kelāmları ķan idüb tahür iderek “Ey Hālġfe sen ⁽²⁷⁾ baña istihzāmı idiyorsun yāhūt beni mecnün mı ķan itdüñi ben dġn ebā ecdādı ⁽²⁸⁾ bir balıķ ile bġ’ iderüm.” diyüb ġazabnāñ olduġunu Hālġfe gördükde “Ey Yahüdi! ‘Acele ⁽²⁹⁾ itme ve bu meşellü evhāma ġirme vallah eger sen islāma ġirersen islāmuñ müslimine aşlā ⁽³⁰⁾ bir menfa‘ati yoķdur ve Yahüdilere bir mazūreti yoķdur lakin ben senden istedüġüm iki kelime ⁽³¹⁾ bunlardır ki dükkanıñda ayaġa kıyām ve ehl-i sevķı işhād iderek avāz belendiyle ey cemā’at [565b] ⁽¹⁾ şāhid oluñ ki ben maymunumu Hālġfe-yi şayāda Maymunıyla mübādele itdüm ben saña bu iki ⁽²⁾ söz ile balġı altünsız ve ġümüşsüz baġışlarum.” didi.

Yahüdi Hālġfe kelāmundan gelüb ⁽³⁾ ve bu hezeyāndan müta’cib olub derhāl ayaġa kıyām ve “Ey cemā’at! Sevķ-i şāhid oluñ ki ben ⁽⁴⁾ maymunı Hālġfe Şeyāduñ maymunıyla mübādele itdüm didükde hālġfe zenbilini alub hāl-i sebiline ⁽⁵⁾ ġitdi ol

gice alub Őabāh olduda Őebekesini az idüb dicleye vardı ⁽⁶⁾ ve bir kere atub ıkarduda cümlesi balı ile dolu buldı ol hālde iken bir atun ⁽⁷⁾ gelüb andan bir altün ile balı aldı ba'de baŐkası gelüb anuñ gibi olub hāŐıl aŐām ⁽⁸⁾ olana adar on altün ile balı firūhat idüb oasına gitdi ve hakezā her gün on ⁽⁹⁾ altün ile balı azanub onıncı günde yüz altün mālİK oldu ünkü merūm esrār ⁽¹⁰⁾ otı tenāvül iderdi aŐām olu hāŐŐesini egil idüb oasında oturdu. ⁽¹¹⁾ Őehrazād Őābah-ı tarib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(12) ****SEKİZ YÜZ KIRK YEDİNCİ GİCE****

⁽¹³⁾ Őehrazād kelāma aaz idüb dir ki: Pes Őayād-ı merūm esrārdan ‘alı oynayub ⁽¹⁴⁾ hāırında “Ey Hālİfe! Őimdi sen yüz altūna mālİK olduñ hāluki halk seni faır ⁽¹⁵⁾ olduğunu biliyorlar bahr-ı hāl Őol yüz altūnuñ haberi emirü’l-mū’minİN Hārun ReŐİd ⁽¹⁶⁾ hāzretlerini mūna’kis olur ol daı benden istikrāz ve odıncı olma ister ve haber gönderir ⁽¹⁷⁾ ve bu yüz altūnı taleb ider ben cevābında ey emirü’l-mū’minİN vecl faırım yüz altün ben de yok ⁽¹⁸⁾ divānkār itdüğümde beni Vālİ eline teslim ol daı esvābından Őoyub arb ve istintā ⁽¹⁹⁾ ider tā ol yüz altün ile ikrār iderüm Őevāb budur ki ben Őimdi kendü kendüme iŐkence ⁽²⁰⁾ idüb nefsimi Őarb idüb alıŐdırırım ki bu vartadan hülāŐ bulam.” diyüb ⁽²¹⁾ ve kendüni esvābından Őoyub ve önüne bir yaŐdı koyub bir amı ile yaŐdıa bir ve kendüne ⁽²²⁾ bir urarak “Amān ah vallaha bu iŐitdūñüz Őöz hİLāfdur ve hāsanuñ kelāmıdır ben faır ādemüm baña ⁽²³⁾ yüz altün nerden gelür.” diyerek ve balā belinde Őadā ile nefsinı mu’ātab iderek alduda.

Pes ⁽²⁴⁾ omŐuları ol arb-ı Őedİd ve istigāŐe-yi mal mezİdi iŐidüb “Ĝālİbā Hālİfeye hİrsızlar ⁽²⁵⁾ gelmuŐdür gel yanuna gidelüm anı talıŐ iderüz diyerek oŐub apusına varmuŐlar ise de ⁽²⁶⁾ apalu bulunmala Ĝālİbā sarılar girüb üzerlerine apuyı bend itdiler.” diyerek apuyı ırub ⁽²⁷⁾ girdüklerinde kendü kendüne ol keyfiyyet istedüğünü görüb “Ey Hālİfe! Saña ne oldu? ⁽²⁸⁾ diyü suāl ol daı “Ey cemā’at! Bir aç altūnı azandım ve hıvıf itdiki Őāyed emirü’l mū’minİN ⁽²⁹⁾ Hārun ReŐİd haber alub benden istikrāz idecek olur ben ‘ali gel hāl inkāra ⁽³⁰⁾ mecbūr olurum ol daı beni Vālİ-yi belde vāsıtasıyla iŐkenceye atacadur Őimdi ben ⁽³¹⁾ kendü kendümi arb idiyorum ki iŐkenceyi nefsim e alıŐdırayum.” didükde [566a] ⁽¹⁾ merūmun iŐbu canundan gülüb “Behey ama! bu sevdāyı terk ıl sen beri iz’āc ⁽²⁾

itdük takulub apunu ırdı bu ne dimek sözdür. Hārūn Reıd saa muhtāmı an idersin ⁽³⁾ ve bu cem' itdigūn altūnlar ne şeydür." diyerek ve hamımı def' idüb ol arb ve hūlyādan ⁽⁴⁾ vazgeçdirüb gıtdiler ol daı abāa adar uyuyub alduda yine iine varmaa ⁽⁵⁾ niyet itmekle hāırında ben bu altūnları bunda terk idersem hırsız gelüb sirat ider ⁽⁶⁾ ve kemere oyub ortama balasam yine hārāmilerine tıtab oyarlar rey budur ki anlara ⁽⁷⁾ bir ceyb peydā idüb iine oyayum ve bu maūf seyler zıhūr iderse sür'atle ıkarub ⁽⁸⁾ zemīne gömerüm kendūmi talı iderüm diyüb ve o vechle bir ceyb peydā idüb ⁽⁹⁾ altūnları arasını iine oyub ve ebekesini alub dicle kenārına gitdi. ehrazād ⁽¹⁰⁾ abā-ı tarib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(11) **SEKİZ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ ehrazād kelāma aaz idüb dir ki: Hālīfe dicleye varduda aını atub bir mikdār abr ⁽¹³⁾ itdikten ora ıkmı ise de alā bir şey ıkarımala baka yere varub yine ebekesini ⁽¹⁴⁾ atdı oradan bir şey daı talı itmekle baka arafa intiāl ve anda daı bir şey ⁽¹⁵⁾ nāil olmamı olduundan arılıub ve "Ben bir kere dahā ebekemi atub eger bir şey ⁽¹⁶⁾ ıkmazsa vazgeçüb giderüm." diyüb azab ve tuhūr eyle ebekesini dicleye atarken oynundan ⁽¹⁷⁾ ol yüz altūnu arası atılıub dicleye dıdı merkūm 'alı baından gidüb ⁽¹⁸⁾ hemān esvābından oyunub uya atladı ve bira def'a aldıysa da bulamaduundan ⁽¹⁹⁾ ka'i ümīd idüb dermānı kesildi ve yüzmege mecāl bulmayub meyus olarak hezār-ı am ⁽²⁰⁾ ve hāzan ile diclede ıqub esvābına geldükdē faa a ve zebīl ve aā bulub baısi ⁽²¹⁾ serat olunduunu bulub nefesinde "Durüb-u emālden ahcin māyarb beü'l-mial ⁽²²⁾ la tekamül ilh'ca olayının ya'ni hi tamām bulmaz deve saa müddee." diyüb ve aına bürünüb ⁽²³⁾ ve 'aāsını alub ızmu deve gibi veyāūd saı Süleymān'dan ıkmı cin üretinde ⁽²⁴⁾ yola revāne olub gitdi.

Hālīfe yolda alsun pes ittifaā ol gün hālīfe-yi vat ⁽²⁵⁾ Hārūn Reıd üñibnü'l-armā nāmında bir elmāısi var idi ki ⁽²⁶⁾ Hārūn Reıdın cümle mehmāt ve malū bātını görürdi ve her kim mücevher muavelesinden ⁽²⁷⁾ olan eyā ve yāūd ulām ve cāriyelerine firūat idecek olursa ibnü'l-ara gelüb 'ar ⁽²⁸⁾ iderdi bir gün delālaru kethūdāsı hūsun ve cemāldē nazīr ma'dūm ve laıf ve kemāldē nām ⁽²⁹⁾ ve ahratı mefhum uvvetü'l-alüb nāmında bir cāriye İbnü'l-arnāa getürüb gösterdükdē ⁽³⁰⁾

cāriyeyi beş bin altūn ile iştere idüb Hārūn Reşīdi taqdīm itdükte Hārūn ⁽³¹⁾ Reşīd cāriye-yi merkūmenūñ hūsninden meftūn olub cümle edebiyāt ve müsīlkiye imtiḥān [566b] ⁽¹⁾ İtdükde māhira zī-finūn olduğunı buldı elmasıya on biñ altūn virüb şatūn ⁽²⁾ aldı zīrā merkūme şā'ir anuñ ḥaḳḳında işbu ebyāt (arapça beyit) ⁽³⁾ (arapça beyit) ⁽⁴⁾ (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) inşād itmüşdür Hārūn ⁽⁶⁾ Reşīd cāriye-yi mezkūre ile meşgūlü'l-bāl olub her vaḳit anuñla oturub taşraya ⁽⁷⁾ çıkamaz oldu ancaḳ cum'adan cum'aya namāza giderdi pes erkān-ı devlet bu ḥeyetden ⁽⁸⁾ şaḳınuḅ Vezīr Cā'fer birmegiye varub efendüm sen bu ḥuşūşa bir çāre bul zīrā iḥlīfa ⁽⁹⁾ bu cāriye ile mūnhak olub iş ve gücden ḳaldı.

“Bu ḳadar zamān ancaḳ senūñ tedbīrūñ ile ⁽¹⁰⁾ olur.” didiler ol daḫı cum'a gününe mūnteẓir olub ḫalīfe namāza çıkduḳda Cā'fer Hārūn ⁽¹¹⁾ Reşīde ‘aşḳ ve muḥabbet ḫālını yād ve havā ve hevese tāb'i olan melını ta'dād ve nihāyet emrleri ⁽¹²⁾ perişanlıḡa rac'i idügi başt ve īrād eyledükde ḫalīfe Vezīriñ reyiñi istiḥsān ve namāzdan ⁽¹³⁾ çıkduḳdan şoñra dāire ḫalkıyla süvār olub şikāra çıkdı. Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale ⁽¹⁴⁾ şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(15) **SEKİZ YÜZ KIRK TOKUZINCI GİCE**

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes Hārūn Reşīd ve Cā'fer birmegi girüde ḳalub ⁽¹⁷⁾ ma'itler ile olan dāire ḫalkı şeyd ve şikāra taḡıldılar Hārūn Reşīd şuşayub şaḡa ⁽¹⁸⁾ vusūla baḳar iken bir ḳaya üzerinde ḳaraltı görüb Cā'fere “Ey Cā'fer ben ol gördüğüm ⁽¹⁹⁾ şabḫa varub şu arayayum sen bunda beni muntaẓır ol ki refiḳāmız gelürlerse bizi bulsunlar.” ⁽²⁰⁾ diyüb esebini şibār fitār gibi sevḳ idüb ol ḳralına varduḳda ḳara bürünmüş ve gözleri ⁽²¹⁾ ateş gibi kızarmuş ḳāmet ve şūret-i hāile ‘ifrīt gibi ḫurmuş Balıḳcı ḫalīfe ⁽²²⁾ olduğunı gördü.

Hārūn Reşīd merkūma selām virüb “Sende şu var mı diyü suāl ⁽²³⁾ itdükte merkūm vuḳū' bulan kezşte ḫālinden mecnūn divāne gibi ḫurmuş olmaḡla hemān ⁽²⁴⁾ Hārūn Reşīde sen gözlerün görmez mi ben böyle çıblāḳ ḫururḳen şu bende ne gezer ⁽²⁵⁾ işte dicleye var şu bulursun.” didi Hārūn Reşīd dicleye varub şu içdi ⁽²⁶⁾ ve dönüb ḫalīfe-yi şayāduñ yanuna gelüb “Behey ādem! Senūñ cebe ve iḫrām ve gömlegüñ nerede ḳaldı?” ⁽²⁷⁾ didi.

Meger Hālifenuñ giden eşvābı ol kadar idi merķūm Hārūn Reşīdin sözüni ⁽²⁸⁾ işitdügi birle yerden koşub Hārūn Reşīdün esebini dizginlerinden tutub “Ey recl! ⁽²⁹⁾ Eşvābunu sen çalduñ şimdi isterüm eşyamı vir ve eger virmezsen seni bu ‘aşā ile ⁽³⁰⁾ döğü ve vücūdıñı hārāb iderüm ben senüñ kıyāfetinden ĩrlācı ve sāzende olduğıñ ⁽³¹⁾ tefris iderüm zīrā ağzuñ küçükdür.” didükde Hārūn nefsinde “Vallaha ben el ile ezraba [567a] ⁽¹⁾ taħammülüm yoķdur nerede ħaldı ki senden bu ‘aşā ile birķaç ķamcı aldığum hālde.” diyüb ⁽²⁾ ve şayāda “Ey recl! Senüñ eşvābuñı aldum lākin sen benüm üzerümde olan ‘ibāyı al saña ⁽³⁾ bir miķdār olsun didük de hālīfe getü.”r diyerek elini uzatduķ da Hārūn Reşīd arķasında ⁽⁴⁾ olan biñ altūn deger atlās ‘ibāsunu çıkarub hālīfeye virdi ol dağı alub ⁽⁵⁾ giddiyse de aña uzun gömlekle zenbīlinde bağlanmış bir bıķaķ getürüb ziyāde olan uzunluğı ⁽⁶⁾ kesüb giydi ve Hārūn Reşīd’e “Siz efendūñüzden günde kaç altūn alursun.” didi.

⁽⁷⁾ Hārūn Reşīd “Ben efendūmden on altūn alurum.” didi. Hālīfe “Vallaha ben senden iyüyüm zīrā ben ⁽⁸⁾ günde on altūn balıķ evlādum gel sen benüm ile ortak ol ve aldığımız balıģı senüñ esebūne ⁽⁹⁾ yükleyüb Bağdāda götürüb fūrūhat idüb kārda müşāreket idelüm.” didi. Hārūn ⁽¹⁰⁾ Reşīd “Pek güzeldir şirket idelüm.” didi. Hālīfe, Hārūn Reşīd’e “Esebūñden in.” didi ⁽¹¹⁾ Hārūn Reşīd esebūñden nüzül ve Hālīfe-yi Şayād ile celloye varub ağını atdı ve ikisi ⁽¹²⁾ birbiriyle müsā’de idüb güç belā ile şebekeyi çıkardı kollarında balıķ ile mālāmāl tolu ⁽¹³⁾ olduğunu görüb Şayād mesrūr oldu ve Hārūn Reşīd’e “Vallaha sen balıķcılıķ fenninde ⁽¹⁴⁾ mahāretüñ vardur ve şu kadar balıķ koyacaķ yirimiz yoķdur iķtizā idir ki siz balıķ bazarına ⁽¹⁵⁾ varub iki çuval götürüb de içine bu balıķları talduralum ve senüñ esebūne yükledüb ⁽¹⁶⁾ çarşuya götürüb fūrūhat idelüm ben seni bunda muntazır olayum.” didi. Şehrazād ⁽¹⁷⁾ hikāyeden bu maħale geldük de şabāh-ı takrib itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(18) **SEKİZ YÜZ ELLİNCİ GİCE

⁽¹⁹⁾ Şehrazād kelāma aģaz idüb dir ki: Hārūn Reşīd esebūñi sevķ idüb Cā’ferüñ yanuna ⁽²⁰⁾ vardı Cā’fer “Ey emīrū’l-mū’minīn! Ğalibā sen şu içmege gitdüğünde bir baģçeye rāst gelüb ⁽²¹⁾ anda seyr ve temāşada ħalduñ.” didi. Hārūn Reşīd gülmege başlayub dāiresiyle dağı cem’ ⁽²²⁾ olundugunu bulmağla Hārūn Reşīd anlara Hālīfe-yi Şayād ile vuķū’ bulan hikāyesini ve “Sen ⁽²³⁾ benüm eşvābumı çalduñ.” diyü ed’ā idüb

‘ibāsunu aña virdigüni ve anuñla şirket ile balık ⁽²⁴⁾ avladugunu naql itdük de Cā‘fer “Efendüm bendeñiz varub ‘ibāñuzı şatun alurum.” didi.

⁽²⁵⁾ Hārūn Reşīd ‘ibāyı aṭṭr efendin kesdügini söyledi ve “Ey Cā‘fer! Benüm ortağum halā dicile ⁽²⁶⁾ kenārında beni muntazırdur iktizā idir ki ol balığı andan şatun alıruz sen dāire-yi halkına ⁽²⁷⁾ söyle her kim ol balıktan bir dāne götürürse dānesi birer altūndan alurum.” didükde tūrān ⁽²⁸⁾ ağalar ve ğulmān derḥāl sür’at iderek şayād-ı ḥalīfenūñ balıgına Şahbāz gibi münkaż ⁽²⁹⁾ olub yağma gibi andan iştirā eylediler ve şırmalı yemenlere koyub kalduklarını gördük de “Bu balık ⁽³⁰⁾ cennetden çıkmış diyüb dört balığı elleründen alub dicleye kaçdı meger bir ğulām gibi [567b] ⁽¹⁾ kalub ol vaqt balık almağa gelmekle balıklar bitdigüni bulub ancak Şayād’uñ elünde olan balıkları ⁽²⁾ görmekle Ḥalīfeye “Şol balıkları baña fūrūhat eyle.” didi.

Ḥalīfe “Ḥayır ben bunları bī’ idemem.” ⁽³⁾ didi. Ğulām kılıcını çeküb “Eger gelüb balıkları virmezsen seni katl iderüm.” didük de ⁽⁴⁾ Ḥalīfe nā-çār olub balıkları teslīm ve ol daḥı elini koynuna koyub parayı aramış ise de ⁽⁵⁾ yanunda bulamamağla “Ey Şayād! Yarın dārū’l-ḥilāfete gel ve tavāşan şandāl ağadan suāl eyle yerümi ⁽⁶⁾ gösterdiklerinde yanuma gel saña balık parasini vireyüm.” diyüb gitdi.

Şayād-ı Ḥalīfe “Vallaha bugün ⁽⁷⁾ uğurları gönder.” diyüb sevinerek şebekesüni alub Bağdāda çekilüb gitdi şehre dāḥil ⁽⁸⁾ oluğ da halk merḳūmuñ üzerinde Hārūn Reşīdūñ kisvesünden biñ altūn zıkr olan ⁽⁹⁾ ‘abāsunu giydüğünü görüb “Ey Ḥalīfe! Bu ‘abā saña nereden geldi?” diyü suāl ol daḥı “Bu benüm ⁽¹⁰⁾ çırağumıñ ‘abāsı ki benüm eşvābumı çalmış oldu ve ben anı tütub ḍarb idecek ⁽¹¹⁾ olduğumda kendüni bu ‘abā ile fedā eyledi.” diyü cevāb virmekle halk emīrū’l-mū’minīn anı tebdilde ⁽¹²⁾ kavuşub anuñla laṭīfe itdügini derk itdiler.

Hārūn Reşīd naql itdügümüz üzere ⁽¹³⁾ şikāra varduğda zevcesi el-seyde Zübeyde Hārūn Reşīd sālefū’z-zıkr Kuvvetü’l-Ḳulüb ⁽¹⁴⁾ nām cāriye şatun aldugunu ve anuñ muḥabbetüne dū-çār olub cümle umūrını terk idüb anuñla ⁽¹⁵⁾ dā’imā kaldugunu mesmū’ olub nisvāna maḥşūş olan ğayrete binā’en kızkanub ol ⁽¹⁶⁾ cāriyeye ezmār-ı şer işitdi çünkü Hārūn Reşīd şayd ve şikāra çıkdıgını ⁽¹⁷⁾ bildi hemān menüm buncılardan bir helvā peydā idüb Kuvvetü’l-Ḳulübı ziyāfete da’vet ⁽¹⁸⁾ eyledi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(19) **SEKİZ YÜZ ELLİ BİRİNCİ GİCE**

(20) Şehrazād kelāma āğaz idüb dir ki: Kıuvvetü'l-Kulüb Seyyide Zübeyde'nün da'vetini icābet idüb (21) yanuna geldük de vāk'a-yı āyāt hüsni cümle zü'l-hüsniñ sehrine mubtal ve bir hān-ı cemālün netice-yi (22) dāiline muhalhil ider ve feride-i 'aşr u müntehebāt-ı dehr oldugunu ve şā'ir hakkında işbu ebyāt (23) (arapça beyit) (24) (arapça beyit) inşād (25) itmüşdir Seyyide Zübeyde müşteddā olub cümle fünūnda dahı imtiḥān ve hurşide mükemmetü'l evşāf (26) oldugunu iz'ān ve ba'dü'lāgöl ve el-şarb 'ayş ve nūşa tefriğ idüb helvā-yı mü'hüdeden (27) Kıuvvetü'l-Kulüb'a münāvele itdük de derhāl başı ayaklarına sıykat idüb zemīne-i şahş (28) bī-rūḥ gibi düşdi Seyyide Zübeyde ḥademelerün birini gönderüb "Var baña insān (29) kaldırır bir şandık getir." diyü emir ve sarāy bağçesinde bir mezār kazub mermerini koydı (30) ve sarāyda olanlarıñ cümlesine Hārūn Reşīd'e Kıuvvetü'l-Kulüb esnā-yı ta'āmda boğulub [568a] (1) oldı." diyü söylemelerini tenbīh ve Kıuvvetü'l-Kulübı ol işmārladığı şanduka koyub bir oḫada (2) şakladı ḥalīfe şikārdan geldük de Kıuvvetü'l-Kulüb fevt oldugunu işidü ḥareme girdi (3) ve Seyyide-yi Zübeydeden suāl ve ḥaberi taḫkīk itdük de Kıuvvetü'l-Kulüb ismiyle ma'mül olan kabre (4) varub ziyāret ve işbu iki beyti inşād (arapça beyit) (5) (arapça beyit) (6) (arapça beyit) ile temsil ve Kıuvvetü'l-Kulüb için ḫalub muḫal-i sādetine gitdiçün (7) Seyyide-yi Zübeyde ḥilesini yerini tamām istediği gibi buldı hemān ma'temde ḡulmānlarıñ birine (8) şandukı virüb "Sen bunı çarşuya götür ve delāl eliyle açmamak şartıyla tālibine balmaz ide (9) fūrūḫat ve parasini fuḫaraya taşdik eyle." diyü emir eyledi.

Ḡulām dahı şandukı alub (10) gitdi gelemüm Şayād-ı Ḥalīfe'ye çünki merḫūm oluñca kazandıḡı balık parasıyla ve Hārūn (11) Reşīdün 'abāsıyla mesrūr olub ḥānesinde bitavtet itdi şabāḥ oldıḡ da ḥātırında (12) "Bugün sarāya varub şandāl āğadan ol balıklarun parasini aḫz iderüm." diyerek, (13) sarāya çekilüb āğayı merḫūma ve yanuna girüb mażḫak laḡırdı söyleyüb (14) şandāl āğa dahı anuñla lāḫife idüb parayı vireceginde içerüden Vezīr Cā'fer Birmegi (15) çıkduğunu görüb tırdı.

Vezīr şandal āğayı yanuna asılıb geldük de ḥareme dā'ir ba'zı (16) meşālih zamānında söylemekde ḫalub laḡırdı uzanmaḡla Şayād ḫavāşānuñ pişkāhına çıkub (17)

turdu ve işâret ile hâtırına para mâdesini ihtâr itmek için göziyle eliyle işâret ⁽¹⁸⁾ itmege başladıçün ağayı mezkûr Vezîr ile lakırdı itmege meşğûl idi. Her ne kadar ⁽¹⁹⁾ işâretini görmüş ise de cevâb virmege muhtedir olmayub kendüni şayâduñ işâretini ⁽²⁰⁾ görmemiş gibi itmekle şayâd ol işâretlerden vazgeçmeyüb el-hâh itmede kaldı tâ ki ⁽²¹⁾ Vezîr anı görüb “Ağa bu dilenci senden ne istiyor didi. Sandâl Ağa “Efendüm siz bunu ⁽²²⁾ bilmez müsünüz?” didi.

Vezîr “Hayır bilmem.” didük de ağa “Efendüm bu emîrû’l-mû’minîn hazretleriniñ ⁽²³⁾ ustası ve ortağına anuñla dün balık avlamuşlar idi çünki kuluñuz bizüm ağalar bunuñ ⁽²⁴⁾ balığını yağma itdüklerinde hazır degil idüm tükendükden sonra gelüb bunu ırmağ içinde ⁽²⁵⁾ ellerinde balıklar du’â ider oldugunu buldum ve balıkları elinden iştirâ itdüm ise de üzerümde ⁽²⁶⁾ para bulunmamağla bugün buraya gelüb parasini alsun diyü emir itmüşidüm işte geldi ve ben ⁽²⁷⁾ siziñle meşğûliyetde kaldüğümde güyâ beni ihtâr itmek için işâret idiyor.” didi. ⁽²⁸⁾ Şehrazâd hikâyeden bu mañale geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü görüb sükût ⁽²⁹⁾ eyledi.

(30) **SEKİZ YÜZ ELLİ İKİNCİ GİCE**

⁽³¹⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Vezîr ağanuñ kelâmını işitdük de tebessüm idüb “Ey [568b] ⁽¹⁾ Şandâl Ağa! Emîrû’l-mû’minînüñ hâtrı gâyet şıkdır sen buñı bunda tevķif eyle ben ⁽²⁾ varub ‘arz ideyüm ve yanuna tesliye-i hâtr için götüreyüm şâyed anuñla bir miqdâr tesellî ⁽³⁾ ider ve anuñ hakkında dañı hayırlı olur.” diyü sür’atle Hârûn Reşîd’üñ huzûrına varub ⁽⁴⁾ girdik de Hârûn Reşîd Kuvvetü’l-Kulüb için şidde-yi haznenden bu ebyât ile (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) ⁽⁶⁾ (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) temsîl itdüğünü buldı hemân ⁽⁸⁾ huzûrunda zemîni pûs “Vay efendüm! Dünki günde size ve ustalık ve ortaklık iden Şayâd-ı ⁽⁹⁾ Halîfe kapudadır ve halâ diyor ki benüm ortağum çuvalları götürmege gönderdim ise de gidüb ⁽¹⁰⁾ bir dañı gelmedi ve şimdi şirketüni taşhîh itmege geldum diyor.” didükde Hârûn Reşîd gülüb ⁽¹¹⁾ “Ey Cā’fer! Sen anı yanuma getür ve t̄ali’ ve iķbālünü bu yola tefiş idelüm ki bir altûndan yüz biñ ⁽¹²⁾ altûna Şâmil puşula ve manşıblardan on manşıbdan vezârete kadar dañı isimlerine Şâmil birer ⁽¹³⁾ puşula ve işkenceden dañı bir kâmcıdan biñ kâmcıya kadar ‘aded hâvî puşulalar ⁽¹⁴⁾ yazub ve cümlesini karışdırub bir kiseye vaz’ ve merķûm ol kiseler malını şoķub ⁽¹⁵⁾ bahtuna göre parami yâhūd manşıbumı yâhūd

darbımı ne gelürse anuñ hakkında icrā idelüm.”⁽¹⁶⁾ diyüb ol vechle puşulaları tanzīm itdükdən şöra gönderüb Halife-yi Şayād yanuna getürdi.

⁽¹⁷⁾ Şayād “Acabā ben ne itdüm bu kadar parayı almağa geldik de maḥbūs kaldıkdan şöra böyle nereye⁽¹⁸⁾ sürüb götürüyorlar.” didi. Pes Cā‘fer anı ḥuzūr-u Hārūn Reşide götürdükdə mādeyi derk⁽¹⁹⁾ ve zemīni pūs idüb lātife olarak “Ey ortak hiç olur mı beni yalnız birağub gittükdə⁽²⁰⁾ benüm üzerüme ğulmānlar hücum idüb balıklarımı nehb ve ğarāt itdiler. Siz bu muķāvele şirketlere⁽²¹⁾ lāyık degilsiniz.” didükdə Hārūn Reşid ğulüb merķūmuñ kelāmundan münşerihü'l-ḥātır⁽²²⁾ oldu ve “Şayād gel sen şol kisede olan kağıdlardan birini çıkar.” didi şayād elini⁽²³⁾ kiseye idḥāl ve bir kağıd iḥrāc idüb Vezīre virdik de Vezīr okıyub sükūt iderek⁽²⁴⁾ bir cevāb virmedi Hārūn Reşid “Ey Cā‘fer söyle ne çıkdı?” didi.

Vezīr “Efendüm⁽²⁵⁾ bu kağıdda yüz kāmçı darb olunsun diyü yazılmışdur.” didükdə emīrū'l-mū'minīn işte anuñ⁽²⁶⁾ kısmetünde ne çıkdı ise virürüz bizüm iltizāmımız budur anı kısmetünden maḥrūm itmiyerek ḥaḳḳını⁽²⁷⁾ virürüz diyüb merķūma yüz kāmçıyı darb itdüklerinden şöra Vezīr “Ey emīrū'l-mū'minīn!⁽²⁸⁾ Bu ādem deryāya gelmiş şimdi şusuzluk ḥāletiyile anı red itmiyelüm.” diyüb başka bir kağıd⁽²⁹⁾ kiseden çıkarmasına izn buyuruñ didükdə Halife izn virüb merķūm yine kiseye elini⁽³⁰⁾ şokub başka bir kağıd çıkarmasına emr itdüklerinde Şayād “Efendüm beni katl itmek mi⁽³¹⁾ merām itdünüz.” didi. Vezīr çıkar “Şāyed senüñ ḥaḳḳında bir ḥayırlu şey zūhūr ider. didi. [569a]⁽¹⁾ Merķūm yine başka kağıd çıkarub okuduklarında içinde “Şayād'a bir şey virülmesün.” diyü⁽²⁾ yazıldugunu gördiler. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükdə şabāḥ-ı takrib itdügünü⁽³⁾ görüb sükūt eyledi.

(3) **SEKİZ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki Vezīr Halife-yi Şayād için istirḥām ve bir dahā kağıd⁽⁵⁾ çıkarısun diyü Hārūn Reşiddən iltimās idüb izn virmekle elini kiseye şokub⁽⁶⁾ yine üzerine faķaḥ bir altūn virülsün diyü yazılmış kağıd çıkmaĝla Hārūn Reşid “Artık⁽⁷⁾ bugün Hālife'nün ḥālī' yokdur imüş bir altūn viren varsun gelsün.” diyü emr⁽⁸⁾ Vezīr daḥı bir altūn virüb çıka gitdi ğulmān anı gördüklerinde “Ey Halife! Alduĝuñ⁽⁹⁾ in'āmdan bize bir miķdār virdüklerinde merķūm işte ben bir altūn için yüz kāmçı uruldum.”⁽¹⁰⁾ diyüb altūnı atub gitmekle şandāl aĝa merķūmuñ mādesine kesb-

i itilā' itdükde ⁽¹¹⁾ şayādı ircā' ve kendü malından yüz altün 'ināyet ve anuñ altününü daħı virüb hātrını ⁽¹²⁾ almağla ol yüz altün ile yüz kamacıyı unudub çıkagitdi yolda giderken ⁽¹³⁾ esir pazarından mürür itmekle orada halk toplanmış ve aralarında bir şanduk konulmuş ⁽¹⁴⁾ urub "İşbu şanduk Seyyide-yi Zübeyde tarafından fūrūhat alınacak ve her kim alursa ⁽¹⁵⁾ açmaksızın artırub alsun." diyü nidā itdügünü işidub ol halk ile tırdı halk ⁽¹⁶⁾ ise yüz altüna iblāğ itmüş olduklarından halife bir altün dahā artırub üzerinde kalmağla ⁽¹⁷⁾ ma'iliyle olan yüz bir altünü çıkarub şandukı getüren tavāşāya teslim ol daħı parayı ⁽¹⁸⁾ alub tırdığı yerde fuķarāya tağıdub gitdi ve Halife daħı hezār-ı meşakkat ile arkasına ⁽¹⁹⁾ yüklenüb otaşına gitdi ve şavl bulduķ da "Her ne kadar içmesiçün çabalamus is de ⁽²⁰⁾ acmasına muķtedir olduğundan varsun şabāha kalsun." diyerek üzerüne çıkub ⁽²¹⁾ yandı.

Bir sa'at kadar geçdükden soñra çün Kuvvetü'l-Kulūbuñ tenāvül itdüğü puncuñ ⁽²²⁾ hükmi geçmege başlayub bir miķdār ifākat bulmağla şandukda hareket itdi. Halife ⁽²³⁾ üzerinde yatur iken altından şanduk hareket itdügünü sezüb 'aklı başından gidüb ⁽²⁴⁾ üzerinden sür'atle atladı ve "Bunda cin mi var keşke almayaydum bunu deñize atmadan ğayrı ⁽²⁵⁾ çāre yokdur elḥamdulillāh ki anı küşād itmedüm açmuş olaydum cin beni telef iderdi dir iken ⁽²⁶⁾ be-tekrār şanduk hareket-i kaviye inmekle merķüm bī-ḥuzūr olub ayağa kalkdı ⁽²⁷⁾ ve kandilini yakmağa şitāb itdüyse de telāşından bulamamağla şokağa çıkub maḥallelü ⁽²⁸⁾ komşuları çağırub amān baña yetişüñ ve bir kandil virüñ zīrā oşamda cin çıķmuşdur." ⁽²⁹⁾ didükde komşular anuñla lātife itmege me'luf olmağla kelāmından gülüb merķūma bir kandil ⁽³⁰⁾ virdiler ve otaşına varub şandugun kilidini kırub açduķ da içinde melek sīmā [569b] ⁽¹⁾ ğāyet ḥüsna bir cāriye buldığıçün Kuvvetü'l-Kulūb ifākat Mūsa geldi şanduk açıldıķ da ⁽²⁾ nesim lātif alub gözlerini küşād ve kendüni tā zırde bulub sür'atle kıyām itdük de ⁽³⁾ Şayād inanub "Allah için sen kimsüñ?" didi Kuvvetü'l-Kulūb Halifeyi görüb şaşdı ⁽⁴⁾ ve "Sen kimsüñ ben nerediyüm ben Hārūn Reşid sarāyında degil miyim?" diyü suāl eyledi. Şehrazād ⁽⁵⁾ şabāh-ı takrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(6) **SEKİZ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁷⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Halife mūmā-ileyhuñ kelāmını işitdükde "Behey mecnüne! ⁽⁸⁾ Hārūn Reşid kimdür sen benüm cariyemsin ben seni yüzbir altün ile şatun aldum ve bu ⁽⁹⁾ şandukda buldum didükde cāriye sen kimsüñ." didi. Halife

“Ben ʔā'allüm belā ve baħtum iħbāle (10) olan kimseyüm Ƙuvvetü'l-Ƙulüb 'acabā sende egile ŗāyān ŗeyüñ var mı ħālīfe vallāha (11) bende ŗu bile yoħdur ben bugün yüz Ƙamcıdan ġayı bir ŗey egil idemedüm ben halā bir loħmaya (12) muħtācum.” didi.

Cāriye “Para daħı sende bulunur mı?” didi. Ĥālīfe “Vallaha cümle paramī ŗanduħa (13) virdüm.” didük de cāriye zaħuñ idüb “Var Ƙomşulardan birine yiyecek ŗey götür zīrā (14) benüm Ƙarnum aħdur.” didi. Ĥālīfe yine maħalleye Ƙıħub avāz-ı bülend ile “Ey ehl-i maħalle! Benüm Ƙarnum aħdur (15) siz baña bir miħdār yemek virüñ.” diyü nidā itmekle merħūmun uyumuŗ bulundular ise de (16) Ƙalkub her biri ħālīfeye bir ŗey virdi. Ba'zı peynir ve ba'zısı anuñ ba'zıları (17) ʔa'am virüb ellerini ʔoldırub Ƙuvvetü'l-Ƙulūba geldükde mümā-ileyh “ŗu nerede Ƙaldı ħıç (18) ŗusuz ʔa'am tenāvül olunur mı?” didükde Ĥālīfe “Yine ŗu yoħdur maħalleden getüreyüm.” diyüb betekrār (19) maħalleye Ƙıħub “Ey Ƙomşular ŗu bende yoħdur baña bir miħdār ŗu virüñ.” diyü Ƙıħırmaġa baŗladı (20) merħūmuñ “Ey Ĥālīfe! Saña ne oldı?” diyerek aña ŗu virdiler ol daħı ŗuyı alub (21) Ƙuvvetü'l-Ƙulūba geldi ve “Sen baña keyfiyyetini söyle.” didükde Ƙuvvetü'l-Ƙulüb “Behey ādem sen (22) aħmak mısın ben ħālīfe-i vaħt Hārün Reŗidüñ cariyesiyim Seyyide-yi Zübeyde benden Ƙızħanub (23) ve baña punc virüb bu vechle sarāydan def' itdi ve sen benüm ile ʔālī'üñ derdest (24) oldı imdi sen kār ve ŗān ve ī'tibār niŗāna nāil olursun.” didi.

ŗayād “Ey efendüm! (25) Bu didiġüñ Hārün Reŗid baħil ve ħasīs ortaħdur zīrā ol benüm ŗerikimdür ve dūn (26) ve baña yüz Ƙamcı urduħdan ŗoñra bir altün virüb Ƙovdı ma' hezā ben aña ŗayd semeñ (27) öġretüdüm.” didükde cāriye “Sen bu hezeyāndan vazgeç ve 'aħluñ baŗuña topla uyumuŗ iseñ (28) intibāh it ve bil ki senüñ iħbālüñ lānhāyete varacaħdur.” didi. Merħūm sem'a ve ʔa'at diyüb (29) bir ʔarafa Ƙekilüb uyudu ve cāriye daħı diġer ʔarafda yanub ŗabāħ olduħ da (30) Ƙuvvetü'l-Ƙulüb bir divit ve kaġıd isteyüb elmāscı İbnü'l-Ƙarnāŗa keyfiyyetini 'alā (31) vechehā yazub ve Ĥālīfeye virüb “Var bu ŗıħħayı cevāhirciler Ƙarŗusunda İbnü'l-Ƙarnā [570a] (1) nām elmāscıya teslim eyle.” didükde merħūm sem'a ve ʔa'at diyüb sür'atle varub İbn (2) ü'l-Ƙarnāŗ'dan suāl iderek buldı ve ŗıħħayı eline ŗundı merħūm Ĥālīfeyi iħtikār (3) ve dilenci olduġunu zann idüb “Buña bir para ŗadıħa virüñ.” didi. ŗayād “Behey ādem! Ben sāil (4) deġilim sen bir kere ŗıħħayı oħu.” didükde elmāscı ŗıħħayı aħub oħuduħ da hemān baŗı (5) üzerine Ƙoyub sem'a ve ʔa'at diyüb Ĥālīfe'ye “Ey birāder! Senüñ ħāneñ

nerededür?” didi. ⁽⁶⁾ Merkûm “Sen hānemden niçün suāl idiyorsun ‘acabā cāriyemi kâpmağ mı istersün.” didi ⁽⁷⁾ İbnü’l-Ķarnāş “Ħayır ben ba’zı eşyā gönderecegüm anıñçün suāl itdüm.” didi. ⁽⁸⁾ Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde şabāħ-ı taħrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(9) **SEKİZ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Şayād hānesini gösterdükde “Elmāscı ğulāmlarına varuñ ⁽¹¹⁾ bu şayādı falan şarrāfa götürün biñ altün virsün.” diyü emir anlar daħı Ħalīfe’yi alub ⁽¹²⁾ şarrāf-ı mezkûre götürüb biñ altün teslīm idüb elmāsciya ‘avdet itdüklerinde ⁽¹³⁾ elmāscı kaħırına süvār ve Ħalīfe’ye daħı bir kaħır ħazırladugunu bulub anı daħı süvār ⁽¹⁴⁾ olmasına emir eylediyse de Ħalīfe imtinā’ eyledi elmāscı teklīf idüb bindi kaħır ⁽¹⁵⁾ serkeşlik itmekle yoldan imtinā’ eyledi.

Pes İbnü’l-Ķarnāş ħalīfeyi terk idüb ⁽¹⁶⁾ Hārūn Reşīd’üñ yanuna vardı ifāde itdükden soñra ħalīfe-yi şayāduñ hānesine inüb ⁽¹⁷⁾ Ķuvvetü’l-Ķulübı alub kendü hānesine naql eyledi ahāli-yi maħalle “Acabā Ħalīfe-yi Şayād’a ⁽¹⁸⁾ bu cāriye nereden geldi.” diyerek her biri söz söylemege başladı ve ğālibā bu cāriye zoğāğda ⁽¹⁹⁾ searhoş olub getürdi ħāşılı her biri bir kevnā söyleyüb tururlar iken şayād gelüb ⁽²⁰⁾ ħalk kaħusunda birikdüklerini görüb müteħayr turdı cemā’at “Ey miskīn! Saña ⁽²¹⁾ ne oldı ki şimdi birkaç ğulām gelüb senüñ cāriyeñ aldular ve seni arayub bulamadular.” ⁽²²⁾ didüklerinde Şayād “Acāyib benüm cāriyemi iznüm olmağsuzun niçün aldılar?” diyüb anlara cevāb ⁽²³⁾ virmeyerek dönüb İbnü’l-Ķarnāşun dükkanuna vardukda mümi’l-ileyh Hārūn Reşīd tarafından ⁽²⁴⁾ geldügünü bulub hemān atnı tutub “Behey efendüm! Niçün yanunda alıkoğub da arğamdan ⁽²⁵⁾ gönderüb cāriyemi alduñ.” didi.

Elmāscı “Gel behey mecnün! diyüb ma’īliyle hānesine ⁽²⁶⁾ gönderdi ve iğerüye alub bir oğaya şokdukda Ķuvvetü’l-Ķulüb altundan ma’mül bir şandālye ⁽²⁷⁾ oturub ħidmetde on cāriye turdugunu görđi. Cāriye İbnü’l-Ķarnāşa “Sen cedīd ⁽²⁸⁾ efendüm ile ne eyledün ol beni cümle malıyla iştirā eyledi.” didi. Elmāscı “Efendüm ben aña biñ ⁽²⁹⁾ altün virdüm.” didükde cāriye “İşte ben daħı aña biñ altün ‘ināyet iderüm ve inşāallah ⁽³⁰⁾ temellī emīrū’l-mū’minīn tarafından daħı mücib ğınāsı olan esbāba teşebbüş iderüm.”

Bunlar bu [570b] ⁽¹⁾ aletde iken Hārūn Reşīd tarafından tavāşā ve oğullar gelüb kuvvetü'l-Ḳulūbı getürdiler ⁽²⁾ ve ḫalīfe şayādı daḫı bile aldılar pes Ḳuvvetü'l-Ḳulūbı götürdiler ḫalīfe şayād daḫı böyle aldılar ⁽³⁾ pes Ḳuvvetü'l-Ḳulūb ḫalīfenūñ ḫuzūuna varduḫda telāṭṭuf ve ikrām idüb cedīd ⁽⁴⁾ efendisinden suāl ol daḫı işte ḳapudatur ve iddi'ā idiyorum ki emīrū'l-mū'minīn ḫazretleriyle ⁽⁵⁾ ḫesābı vardur balıḫ şirket cihetinden didük de Hārūn Reşīd merḳūmı ḫuzūrına ⁽⁶⁾ celb olınmasını fermān ol daḫı gelüb zemīni pūs ve ḫayır du'ālara şürū' itdi. ⁽⁷⁾ Şehrazād ḫikāyeden bu maḫale geldik de şabāḫ taḳrib itdüḡünü görüb sükūt eyledi.

(8) **SEKİZ YÜZ ELLİ ALTINCI GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma aḡāz idüb dir ki: Hārūn Reşīd “Ey Ḫalīfe! Dün sen benüm şerīküm ⁽¹⁰⁾ olduñ mı?” didi. Şayād ma'nā-yı fehm idüb “Ey emīrū'l-mū'minīn! Ḫāşa ve kellā ancak cārīye kız ⁽¹¹⁾ gözedüb ḳaldum.” didi. Ba'de ḫikāyesini itdiasından naḳl ve şandūḳı esīr bazarından ⁽¹²⁾ netīce oldugunu ve taḫtında ḫareket idüb ḫusūf ve feza' itdüḡünü söyledik de Hārūn ⁽¹³⁾ Reşīd “Ey ḫaḳḳı! Erbābına mevşil olan kimse biz senūñ murādına uşşāl iderüz.” diyüb ⁽¹⁴⁾ vallahi biñ altūn ile birḳaç cārīye ve ḡulām ve ā'lā kisveler virüb izn virdi lakin Hārūn ⁽¹⁵⁾ Reşīd zevcesi Seyyide-yi Zübeydeye ṫarılub vafir müddet hicr idüb yanuna varmadıçün ⁽¹⁶⁾ Seyyide-yi Zübeyde Hārūn Reşīd anuñ ḫaḳḳında ḡazabı müşteted oldugunu bildi ve şabra mecāl ⁽¹⁷⁾ bulmayub hacrine taḫammül itmemekle tövbesine izḫār ve Ḫalīfe'yi isnā tavāf ve birḳaç beyt ⁽¹⁸⁾ yazub emīrū'l-mū'minīne taḳdīm idüb oḳuduḫ da mūmā-ileyhuñ cürmini ‘afv ve arzā ve müsāmaḫa ⁽¹⁹⁾ eyledi.

Fāmā Ḫalīfe-yi Şayād Hārūn Reşīd'den aldugunu emvāl ile memnūn olub teşekkür ⁽²⁰⁾ iderek ḫuzūrından ḫıḳdıḳ da şandāl aḡaya rāst geldük de aḡa Şayād'a “İşte sen benüm ⁽²¹⁾ yüz altūnum ile bu ḳadar ni'mete nāil olduñ şimdi baña ‘aṫiyāñ ‘icāb ider didükde şayād ⁽²²⁾ şandālı aḡaya biñ altūn i'tā itmekle aḡayı merḳūm şayād keremünden müte'acīb ve sen ⁽²³⁾ altūnlarıñı al diyüb virdi ol daḫı hezār serveriyle inüb maḫallene vardı ḫalḳ yanuna ⁽²⁴⁾ gelüb ḳışşasından suāl ol daḫı ḫikāyesini naḳl ve sebep-i sā'detini İrād eyledi ve ā'lā ⁽²⁵⁾ ḫāne alub ve ḡāyet ḫüsnā bir zevce tezvic idüb ni'met ve efrā ve ḫayrāt mütekāşire-yi muşāḫibi ⁽²⁶⁾ oldu ve Hārūn Reşīde tereddüd iderek ‘ālīü'l-memāt nāilü'r-raḡbāt ḳaldılar.” diyü Şehrazād ⁽²⁷⁾ bu ḫikāyeyi tekmil itdükdde başḳa ḫikāye naḳline şürū' idüb dir ki: ⁽²⁸⁾ **Ḫikāye** ⁽²⁹⁾ Revīyān-ı ḫikāyāt

böyle rivāyet itdüler ki sālef zamān ve münkāzi olan ‘aşr olunda mesrūr nāmında bir Bezirgān ⁽³⁰⁾ var idi.

Kemāl-ı keşir ve ni’meti vafir idi ve cebellī olarak ṭabi’atıyla tenze ve seyr ve temāşā [571a] ⁽¹⁾ ve muḥabbet zenān ve ülfet bana māil idi ittifākā gicelerden bir gice hevā bekāhda uyur ⁽²⁾ iken düşünde kendüni gāyet güzel ve mezīn ve envā’i şüküfe dirḥat ile merūnuḡ ⁽³⁾ ve melun bir bağçede görüb ve ol bağçede dört marḡ vardır ki biri gügercin şūretinde ⁽⁴⁾ gümüş gibi sefid ve meçli bir marḡ oldugunu görüb aña vafir muḥabbet ve meyli ḥāşıl ⁽⁵⁾ olub eline alduḡdan soñra cevāhudan ‘azīmü’l-ḥalḡa bir marḡ gelüb ḡapdugunu gördi ⁽⁶⁾ hevābdan faz’ ve cez’ ḡāletiyile intibāh idüb ol gögercibe müştāḡ ve şabāḡa ⁽⁷⁾ kadar mekābda işvāḡ iderek ḡaldı ve bahr-ı ḡāl bir ma’bere varub şol ruyāyı ta’bīr itdirdüm ⁽⁸⁾ diyüb ḡaldı şabāḡ olduḡda mesrūr ma’berā rāmaḡ için zeḡāḡda keşt ve güzār itmeḡe ⁽⁹⁾ başladı şaḡa vuşūla baḡarak giderken maldār ve kibār ehl i’tibār bir zātuñ ḡānesine ⁽¹⁰⁾ varub bağçesinüñ ḡapusına vuşül bulduḡda şūret-i ḡazīn ve ah ve anin ile işbu ebyāt ⁽¹¹⁾ (arapça beyit) ⁽¹²⁾ (arapça beyit) ile terennüm itdügünü işitdi bağçe ⁽¹³⁾ ḡapusından nikāh itdükde şaded bağçede dībā perdesiyle örtülmüş bir mañzara ve içinde dört ⁽¹⁴⁾ cāriye arasında oturmuş ḡamāsiyeü’l-ḡad tefāḡiyeü’n-nehd çehresi bedrir menīr ve ḡamer müstedīr ⁽¹⁵⁾ ve gözleri çeşm mahā siyāh üzerlerinde yay gibi ḡaş ve aḡzı ḡānum Süleymān ve teferü şifāḡdur ⁽¹⁶⁾ ve mercāna şebye ismi zeynü’l-muvāşif bir cāriye oturmuş ki aña düş ideni sehm ⁽¹⁷⁾ ‘aşḡ ile urub ḡatīl hevā ve esīr cevā ider mesrūr ol şāḡbet Cemāl mevfüdü ⁽¹⁸⁾ gördükde ‘aḡlı başından gidüb bī arāda ol yerde ‘azīmet idüb ḡalurdı ve mūmā ileyh ⁽¹⁹⁾ duḡtere selām virdi. Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdügünü görüb ⁽²⁰⁾ süküt eyledi.

(21) **SEKİZ YÜZ ELLİ YEDİNCİ GİCE**

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Mūmā-ileyh ‘azūbete kelām ve ḡısn ibtisām ile ⁽²³⁾ mesrūruñ selāmını alduḡda ‘aḡlı başından gidüb ve oturduḡı manzaraya nikāh idüb ⁽²⁴⁾ bütün envā’i şüküfe ve şādur ve anlar ile maḡfuf ve her bir şādır ve anda ol mekānuñ uşāfina ⁽²⁵⁾ Şāmil ebyāt eş’ār yazıldugunu görüb gerek ḡāl ve gerek maḡalden müteḡayır olub ṭurduḡda ⁽²⁶⁾ ol bānū mesrura “Ey recl bu senüñ iḡvāmuñ

behiccedür ki mālîk olmadıĝuñ hâne ve maĝale izinsiz ⁽²⁷⁾ girdüñ.” didi. mesrür “Ey bānū-yo cihān ben işbu rüzā-i men’ameyi taşradan görüb ⁽²⁸⁾ bir ay tefric derünuna girdugumde sâik taĝdîrini buraya sevĝ itdi didi mûmā-ileyh ⁽²⁹⁾ imdi çünki böyle derhoş geldük şafā bulduk buyruñ.” didi.

Mesrür ol duĝterüñ ⁽³⁰⁾ ‘azûbet kelāmından ve rişâkat kâmetinden ve mükemmel hüsn ve cemālinden ħayrān olub mûmā ⁽³¹⁾ ileyh olarak işbu ebyât (arapça beyit) [571b] ⁽¹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) diyü inşād itdükde mesrür tecild idüb ⁽³⁾ ve ħātrında bilyeye göre şabırdan ĝayrı başka çäre yoĝdur diyüb derün-ı manzaraya girüb ⁽⁴⁾ ol bānū ile oturdu ve ta’ām ve şarāb getürüb aĝşāma kadar konuşarak oturdılar gice ⁽⁵⁾ olduĝda ikād şemū’ ve envā’i ‘anber ve ‘avd ile havādan ħalb mevzū’ idüb üns ⁽⁶⁾ ve şafāda oturlar iken Zeynü’l-Müvāşif “Ey mesrur! Sen şaırancı bilür müsün?” didi. ⁽⁷⁾ Merĝüm “Evet.” dimekle mûmā-ileyh şaıranc raĝ’asını celb ve yanlarına vaz’ olunduĝda ⁽⁸⁾ biri aĝmer ve biri abîz feşüş ile marş’ taĝımlar olduĝunu görüb ortaya yaydıĝlarında ⁽⁹⁾ Zeynü’l-Müvāşif “Ey mesrur! Sen aĝmer taĝımı mı alursın yāĝüd beyāz olanı mı istersin.” ⁽¹⁰⁾ didi. Mesrür “Ey pervānemüñ şemesi vay zalam-ı derünümüñ lam’esi bu aĝmer taĝım senüñ ⁽¹¹⁾ ifāmil şehye ve aydı behiyelerine şâyāndır sen anları al ve ben şol beyāzları aluram.” diyerek ⁽¹²⁾ raĝ’a üzerine taşfif ve yerlü yerine şāh vesāire terşif idüb la’be-i şürü’ itdüklerinde ⁽¹³⁾ Zeynü’l-Müvāşif ol anāmil zārîfeyi ħelvā gibi telyîn iderek kıı’alara uzanduĝda mesrür ⁽¹⁴⁾ ħayrān ve serkerdān olub şabır ve nebādatdan devr olub merĝümeye ey ikmār semāya fāz’i ⁽¹⁵⁾ ve nür cemāl ile bāhir ve lāyiĝ olan bānū-yo muĝab ve ā’şık seni gördükde nice şabır tecilde mālîk ⁽¹⁶⁾ olabilür diyü şaırancdan bir ħac kat’ayı yürütmeden keş māt diyü Zeynü’l-Müvāşif ⁽¹⁷⁾ mesrura ĝāliba olduĝda merĝümü anuñ ‘aşkından bî iĝtidār ve ħareketden ma’dümü’l-ĝarār ⁽¹⁸⁾ olduĝunu müberhan delil alub “Ey Mesrür! ben şumden soñra bahr tarĝa on altün ile ⁽¹⁹⁾ la’b iderüm ki şol şartuñ miĝtene yemîn idersin ma’ hezā sen baña ĝālib olduĝuñ ħâlde ⁽²⁰⁾ ben saña bir şey viremem.” didi. Şehrazād ħikāyeden bu maĝale geldükde şabāĝ-ı taĝrib itdügünü ⁽²¹⁾ görüb süküt eyledi.

(22) **SEKİZ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ GİCE**

(23) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Mesrūr ğālib olacağını zann idüb duḡterüñ şartını (24) kabül idüb la’be şürü’ ve bīdaḡ ile tesābık ve fezān daḡa iḡtirān ve esīrleri taḡdīm idüb (25) şitābān ve filleri taḡrīk ḡādme cinyān başladuḡlarında çün Zeynü’l-Müvāşif başını incü ile (26) meklil bir dībā parçasıyla örtüliydi hemān ol örti bī derkenār idüb āfītāb müşerref (27) gibi taḡt secābdan nümāyān ve behice-i cemālī bedīdād-ı ā’yān oldı ve ma’şım ya’ni bilekleri (28) üzerlerinde olan bekleri küşād ve ḡulları ‘amūd nūrānı gibi perde-i ḡifādan yer tevlikiyle derün (29) ā’şıkı iḡād iderek ḡıt’alara uzatduḡda mesrūruñ ‘aḡlı başından gidüb ḡayret (30) ve ebnehāre düşüb ellerini beyāz ḡıt’alara götüreceḡinde ḡırmızı ḡıt’alara götürdi (31) “Vay bānū seni gören ḡüsnüñi müşāhede iden kimse ‘aḡlına nice mālīk olabilür.” didi. [572a] (1) Zeynü’l-Müvāşif ḡıt’aları deḡiştirüb beyāzları aldı ise de ol oyunda ğālibā (2) oldı ḡāşılı bu vechle mülā’ibede ḡalub dīvāne mesrūr aşlā bir oyun alamadı (3) ve her def’ada mümā-ileyh on altūn virdi zeynü’l-müvāşif ol keyfiyeti gördüḡde (4) ziyāde ḡama düşüb mesrūre ben oyuna yüz altūndan aḡl şey ile oynamam didüḡde (5) mesrūr rızādāda olub şabāḡa ḡadar oynadılar ve cümlesinde mesrūr maḡlūb olub (6) şabāḡ olduḡda ḡalḡub ḡānesine varub altūnları ve yanuna geldüḡde işbu iki beyti (arapça beyit) (7) (arapça beyit) (8) (arapça beyit) inşād idüb yine saḡranc oynamaḡa oturdı ve bu ḡālet üzere üçḡün (9) ḡalub tā ki cümle mālını bitürdi ba’de emlāk ve ‘aḡārāyetle la’b itmege başlayub bu dükkān (10) bu ḡān bu çiftlik bu baḡçe diye cümle ‘aḡārātından ḡurūc ve Zeynü’l-Müvāşifa temlik idüb (11) elinde ne ḡalīl ve ne keşīr ḡalmamaḡla mümā-ileyh “Ey mesrūr! Sen bu alış viriş ile nā-dem (12) ve pişmeyān olduñ ise mālīñi al ve ḡāl sebīklüñe git.” didüḡde mesrūr “Ey nūr-ı ‘aynum! Benüm (13) üzerüme senüñ muvabbet-i ‘aşḡüñ ile ḡükm ve ḡazā iden ala muḡtedir ḡaḡḡıçün eger benüm rūḡımı (14) daḡı istersen saña hibe olsun.” didüḡde mümā-ileyh “Çün böyle der ḡadı ḡuzūrında bu (15) emlāk ve ‘aḡārānı benüm üzerüme yaz.” didi.

Ol daḡı ḡadıya varub ‘adūllarını ihzār ve ol (16) rūḡ-ı mesrūreyi gördüḡlerinde “Ey bānū! Bunuñ emlākını sen şatun aldun mı?” diyü suāl (17) ol daḡı “Evet.” diyüb mesrūruñ aḡrārını daḡı alub ḡacet şer’abe ve nāyīdāt mar’ibe (18) ile veşīḡalarını yazub Zeynü’l-Müvāşifa teslīm itdüḡlerinde mümā-ileyh mesrura baḡub “Ey (19) mesrūr! Şimdi ḡāl sebīlüñe git.” didüḡde anuñ ḡübüb nāmetde bir cāriyesi var idi (20) mesrura baḡub “Ey efendüm! Sen bize saḡranc la’beine dāir ve ḡüsn ve cemāl uşāfına mütedāir (21) bir şī’ir oḡu.” didüḡde merḡüm bu ma’nāya muḡtevi bir ḡaç beyt oḡudı Zeynü’l-

müvâşif mesrûruñ ⁽²²⁾ faşâhatinden ta'cib idüb “Vay mesrûr! Sen hemân işüñe var git zîrâ senüñ ⁽²³⁾ mücib ve şalıñ ve vesile-i ittîşâluñ olan esbâb kalmadı.” didükde mesrûr “Ey nûr-ı ‘aynum! ⁽²⁴⁾ Sen ne istersen söyle zîrâ mal ve melâlüm kalmadısa el-ğamdü'l-illah yüzünñ aḥbâbum vardur her nege ⁽²⁵⁾ ister isem bulurum.” didi. Zeynü'l-müvâşif ben dört şemama ‘anber ve şevkdür incü ve “Falan ⁽²⁶⁾ ve filân şey isterem.” diyerek bir kaç şey ta'dād itdi mesrûr semâ' ve ta'a bunlar ḥâzırdur ⁽²⁷⁾ diyüb çıka gitdükde cāriyesi habûb “Sen mesrûrî ḥafiye-i ta'ķib ile ve ādâ' itdügi ⁽²⁸⁾ ĩ'tibâruñ aşlı vamu yokmı taḥķik eylede baña ḥaber vir.” didi. Şehrazād ḥikâyeden bu maḥale ⁽²⁹⁾ geldükde şabâḥ-ı taķrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(30) **SEKİZ YÜZ ELLİ TOKUZUNCU GİCE**

⁽³¹⁾ Şehrazād kelâma ağaz idüb dir ki: Cāriye Hübüb ḥanımı sibāriş eyledi ki üzere [572b] ⁽¹⁾ çıkub mesrûrî ta'ķib eyledi. Pes mesrûr yuvada giderken yüzini çevirüb ⁽²⁾ hübüb teşādüf itdükte yanuna varub “Ey Hübüb! Sen nereye gideyorsun.” didi. ⁽³⁾ merķüme “Benüm ḥanım senüñle beni gönderdi ki idâ' itdigüñ ĩ'tibār şaḥiḥ mi degilmi ⁽⁴⁾ göreyüm ve aña ḥaberini vireyüm.” didükde mesrûr “Ey Hübüb vallaha şimdi ne ebiyżâ ve ne asude ⁽⁵⁾ ve ĩ'tibār ve ne başka şeye malikim.” didi.

Hübüb “Çün ki böyledür niçün ol eşyâ ile ⁽⁶⁾ ta'hid itdük didi mesrûr nice va'adler vardur ki ol va'ad ile ve ḳalulunmuz ve ‘aşķ ⁽⁷⁾ derdinde böyle şeyler taḃı'atıyla olur.” didi. Hübüb mesrura merḥamet idüb “Ey mesrûr! ⁽⁸⁾ Vallaha ben senüñ ḥâlüñe pek teessirüm vardur lakin vallaha ben senüñ için sa'i ve ğayret iderüm ⁽⁹⁾ hemân maḥminü'l-ḥâḥır ol.” diyüb Seyyidesine gitdi vuşul bulduķda vafir ağladı ⁽¹⁰⁾ “Vay ḥanım! Vallaha bu itdigüñ şey iyü degildür zîrâ mesrûr ma'teber ve muḥterem bir zâtdur.” didi. ⁽¹¹⁾ Mümâ-ileyh “Ey Hübüb ḳazâ allahda söz yoķdur ve bu âdem bizde aşlâ şefķat ⁽¹²⁾ ve merḥamet bulmadı şimdi anı sevâşalat idersem şāyed sırrımız şüyü' bulur ĩ'tibârdan ⁽¹³⁾ düşürem.” didükde harb “Behey ḥanım! Sen niçün bu şenene ḥavf idersin ḥâlbuki senüñ ⁽¹⁴⁾ sırrüña ben ve cāriyeñ sükütdan ğayrı kimse maḥl'a olamaz ve senüñ ḥaḳķüñda fenâlıģı kim ⁽¹⁵⁾ söyleyebilür ve lâyıķ budur ki şimdi mesrura ḥaber gönderüb ḥalkdan bir şey ⁽¹⁶⁾ işitmesinden ḥafz ve meşün idüb zelâl ve şalikle teşnesini ziyâde idersiz.” didükde ⁽¹⁷⁾ Zeynü'l-müvâşif hübübuñ kelâmasını ḳabül ve bu ebyâtı (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) ⁽²³⁾ yazub hübüb ile irsâl eyledi.

Hübüb dağı şıkkasını alub mesrürün hānesine varub ⁽²⁴⁾ dağğ bāb eyledi. Kapuyı küşād itdükte hübüb görüb “Ey Hübüb ne haber?” didi. ⁽²⁵⁾ merķūma cevābum bu şıkkanuñ meelidür diyüb eline virdi ve ol dağı okuyub meelini fehm ⁽²⁶⁾ itdükte nāil emāli oldugunu bilüb hübüba ben şimdi gelürem diyerek gönderdi hübüb ⁽²⁷⁾ Zeynü’l-Müvāşif vuşul ve ifāde-i hāl ile emniyeti mevşul idüb ba’dü’l-mülātafa dībādan ⁽²⁸⁾ mütehzir taķım eşvāb mesrürü’l-bās ve yaralu olan derūnını bu vechle aynası idüb ol dağı ⁽²⁹⁾ varub kad ve kāmetine lāyık ve mütā’sir bir taķım eşvāb mesrüre zī-kıymet iltibā sır ve esnāf ⁽³⁰⁾ dağı giyüb nihāl gibi temāil ve reftār iderek mesrüre geldi ol dağı kıyām ve derāğüş ⁽³¹⁾ alub pūs ve ‘ināk ile nāil merām oldı ba’de sofray-ı ta’ām ve egil geldükden soñra māida [573a] ⁽¹⁾ medāmi celb idüb üsn ve ülfet ve ‘ayş ve ‘işretde kaldılar ve Zeynü’l-müvāşif ey ⁽²⁾ mesrür aramızda tuz etmek geçdi ve senün kadr-i muhabbetün bilindi ben senden aldugum mal ⁽³⁾ ve ‘aķarū dirhem ve dinār saña ircā’ itdüm didükde mesrür “Ey nūr-ı ‘aynum! Ol eşyadan ⁽⁴⁾ çıkdum bir dahā aħz idemem ben senün vaşālünden ğayrı bir şey istemem.” didi. Şehrazād ⁽⁵⁾ şabāh-ı taķrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(6) **SEKİZ YÜZ ALTMUŞINCI GİCE**

⁽⁷⁾ Şehrazād kelāma agaz idüb dir ki: Hübüb Zeynü’l-müvāşifa “Hanum her ne kadar senün şağır ise ⁽⁸⁾ lakin aqlün büyükdür eger sen benim müsā’ade itmez iseñ bu gice sende bitavtet itmem.” didi ⁽⁹⁾ mūmā-ileyh “Hübüb ben senün hātrünü kırmam ve sözüñden çıkmam hemān var başka ⁽¹⁰⁾ meclis bize tertib eyle.” didi Hübüb varub hülūthānelü bir oṭayı teyhır ve ta’tir ve temiz ⁽¹¹⁾ afrişeler ile tezyin ve tefriş idüb anları ol meclise naql itdi ve sofray-ı madām aralarında ⁽¹²⁾ koyub hezvahāt beyninde kaldılar ve anuñla halvet hāneye duhul ve hātrına huṭur olmayan ⁽¹³⁾ vaşāl cānān ile nāil memul olub vāķ’a āli ve hammında güyā hayāl ve envā’i maḥāl ⁽¹⁴⁾ oldugunu zann iderdi ya’d bilüğü’l-menāniye meclislerine ma’ūda ve ol gice kemāl nes ile müvādda ⁽¹⁵⁾ idüb ‘aliü’ş-şabāh mesrür mūmialihāyı hānesine da’vet ve nezdinde tertib ⁽¹⁶⁾ mesret idüb havānında be sāzende arasında ḳalub nūş rezāb ve ictiṣā-yı şarāb ⁽¹⁷⁾ ve vaşāl aḥbāb ile vaķitlerini geçürdiler tāki seher vaķtı yaklaştı.

mūmā-ileyh “Ey mesrür! ⁽¹⁸⁾ Şabāh-ı taķrib eyledi şimdi każihandan ḥavf iderüm femyā ba’d devāmdan ğayrı ışumiz ḳalmadı.” ⁽¹⁹⁾ diyüb ve kıyām idüb Mesrür’ayı vedā’ iderek hānesine gitdi ve bu hāl üzere ḳalub kāh ⁽²⁰⁾ ü’l-müvāşafda ve

kāh Mesrūr hānesinde ictimā' idüb şafā ve rāhatda aldılar ve bu menvāl üzere ⁽²¹⁾ bir müddet geçdükdē şoñra mūmā-ileyh zevcinden haber gelüb seferden 'avdet ideceğini ⁽²²⁾ mesmū'ı olduda ocasıün şalık selāmet ile gelmeyaydı hālā anuñ mektūbıyla ⁽²³⁾ 'ayşmız mekdür oldu ve Mesrūr yanuna geldükde "Ey mesrūr! İşte zevcemüñ kelimesi ⁽²⁴⁾ tarib itdi şimdi nice idelüm hāl bu ki birbirimiz için şabra mecāimiz yodur." ⁽²⁵⁾ didi mesrūr "Efendüm sizle zevceñizüñ ahlāı siz bilürsünüñz lāsimyā 'aıl ⁽²⁶⁾ ve dar itde Kemāle balasın bu huşuşda hīle sizden mamüldür didükde ⁽²⁷⁾ Zeynü'l-müväşif "Ey Mesrūr! Zevcem āyet bed ahlādur ve ayreti çodur ve lakin ⁽²⁸⁾ geldüğünü mesmū'ñ olduda yanuna gel vay birāder benüm şana'atım 'aarludur sizde ⁽²⁹⁾ dükkanımıza lāyık şeyler bulunur mı?" diyüb "Anuñla bī' ve şirā ve az ve 'aa ve ülfet ⁽³⁰⁾ ve tereddüd pīd ile ve her vait yanuna gel ve her nege isterse müsā'desine mübāderet ıl ⁽³¹⁾ şāyed benüm urdıum hīle yerini teşādüf ider." didükde Mesrūr semā' ve tā'a [573b] ⁽¹⁾ Diyüb aldırlar pes mezkürenüñ zevci vuşül bulduda mūmā-ileyh hāzır ⁽²⁾ eylediki tedbīr ile yüzini tevtlesleyüb şarı oldu ve keyifsiz şüretinde ⁽³⁾ ocasınıñ pişahına ıub azhār iştiyā ile mülāāt eyledi merum ⁽⁴⁾ daı hālinden suāl ve nāmaz alıından istfsār itdükde mūmā-ileyh efendüm ben için ⁽⁵⁾ mükābda itdüğüm eşvādan bukūna bunca za'f tārı oldu ve gitdigüñ günden berü ⁽⁶⁾ alayarak senüñ için derünüm meşgul aldı zīrā sen refisiz gitdük ve mektüb ⁽⁷⁾ göndermek aşita-ı efkārımdan bu hāle dü-ār oldum didi. Şehrazād şabā-ı tarib ⁽⁸⁾ itdüğünü görüb süküt eyledi.

(9) **SEKİZ YÜZ ALTMUŞ BİRİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazād kelāma aaz idüb dir ki: Mermenüñ zevci bu kelām firū' ancāmı işitdükde ⁽¹¹⁾ azzından būs nūr-ı 'aynum ben senüñ midār-ı muabbetüñi bidüm ve sözüñ yerindedür femyā ⁽¹²⁾ b'ad refisiz sefer idemem ve senüñ sözüñden ıamam didük ve getürdügi maldan bir midār ⁽¹³⁾ eşya dükkanuna getürüb alış viriş ile meşgül aldı ol eşnāda mesrūr daı yanuna ⁽¹⁴⁾ gelüb bir midār para virdi vay birāder ben 'aar bir ādemim sizde ticarettime lāyık şeylerden ⁽¹⁵⁾ bir midār vir diyüb andan vafir metā' şatun aldı ve anuñla 'ad-i şobet idüb yanuna gidüb ⁽¹⁶⁾ gelmee başladı pes Zeynü'l-Müväşafuñ zevci mesrūruñ alış virişinden şıd ⁽¹⁷⁾ ve istikāmet görmekle hārı aña meyl idüb Mesrūra "Ey arındaş! Ben dāimā bir ortak ⁽¹⁸⁾ ithāzında hevā haşm vardur ve senüñ ahlā ve etvārünü begendüm benüm ile 'ad-i şirket ⁽¹⁹⁾ ider müsün?" didükde Mesrūr "Ben daı bu huşuşa meylum vardur ve her arafda malum ⁽²⁰⁾

tağdıldımsıdır z̄irā pederüm diyārında vafir mal terk itdi ve ol mal z̄āy’i olmasından ḥavf⁽²¹⁾ iderüm.” didi.

Merķūm “Çünkü böyledür ben senüñle ‘aḳd-i ūirket idüb birāder gibi⁽²²⁾ geçünelüm ve sefer ḥazırda seni refiḳ iderüm.” diyüb mesrūrı alub ḥānesine getürdi⁽²³⁾ ve selāmlıḳda bırḡub zevcesi Zeynü’l-Müvāşıfa girdi “Vay iki gözüm! Ben bir ortaḳ⁽²⁴⁾ peydā idüb ḥāneme da’vet itdüm sen bize temiz ṭa’ām ḥāzır eyle.” didükde mūmā-ileyh⁽²⁵⁾ ol refiḳ mesrūr oldugını bilüb ḥoşlandı ve temiz ṭa’ām bişürüb taḳdīm eyledi.

⁽²⁶⁾ Ba’dü’ṭ-ṭa’ām ḳocası yanuna gelüb “Gel sen refiḳime ḥoş āmdı ḳıl ve ḥātrını al⁽²⁷⁾ didükde Zeynü’l-Müvāşaf ḡazaba gelüb behey ādem sen beni yabancılardıñ yanuna nice getüreceksin⁽²⁸⁾ ben ecnebi ādeme gözetmem velevkān beni parça parça idesin.” didi merķūm “Ey ūāf dil⁽²⁹⁾ ḥatun! Biz Yahüdiyüz ve bu ādem mısırādır bunda beis yoḳdur ḥicāb itme gel.” didise de⁽³⁰⁾ Zeynü’l-müvāşıf “Bu olacaḳ ūey degildir ben bildügüm ādemüñ yanuna varamam ḥāşılı hezār-ı ricā⁽³¹⁾ ve niyāz ile Zeynü’l-Müvāşaf arızā.” idüb Mesrūrıñ yanuna getürüb ḥoş āmdı itdürdi [574a]⁽¹⁾ Mesrūr başını ḳaldırmayub merķūmeye nazar itdi ḥatunuñ zevci merķūmuñ ḥicābını⁽²⁾ görüb memnūn oldu yevādem ḡāyet zāhid ve ma’teber emīn ādemdür diyerek ‘ayş ve nūş ile⁽³⁾ meşḡül ḳaldılar.

Lakin Zeynü’l-Müvāşaf Mesrūrıñ pişḳāhında oturub birbirine aralıḳda⁽⁴⁾ maḥbāne nazar iderlerdi aḥşām ḳarīb olduḳda mesrūr ḳalub ḥānesine gitdi⁽⁵⁾ ve ‘aşḳından bī-şabır ve bī-şebāt ḳalub ṭarīḳ ve şāle münteżir ḳaldı ḳamā Zeynü’l-Müvāşafıñ⁽⁶⁾ ḳocası Mesrūr’uñ ḥüsn ve cemālinden ve ūiddet-i ḥicābından müta’cib ḳalub aḥşām⁽⁷⁾ olduḳda zevcesi ṭa’ām sofrasını ḥuzūrına getürüb ṭa’ām itdi. Şehrazād şabāḥ-ı⁽⁸⁾ taḳrib itdügünü görüb sūkūt eyledi.

(9) **SEKİZ YÜZ ALTMUŞ İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Pes Zeynü’l-Müvāşaf’uñ ḥānesinde bir ḳameri var idi⁽¹¹⁾ ḳocası yemek yedükde gelüb sofrā başında oturub anuñla ṭa’ām iderdi pes anuñ⁽¹²⁾ seferi eṣnāsında mesrura aluşub herbār yanuna ḳonub anuñla egil idüb aḡasını ferāmuş⁽¹³⁾ eyledi ol gün aşlā yanuna uğramayub gelmemekle ol ḥuşūşdan mūḳdarü’l-ḥāṭır oldı⁽¹⁴⁾ ve ḥevābekāhda varub zevcesiyle uyuduḳda zevcesi ḥevāb

eşnâsında mesrûruñ ⁽¹⁵⁾ ismiyle şayıkladugunu işitmekle ve hame girüb mütefekkir kaldı ve sırrını ketm idüb şabâh ⁽¹⁶⁾ olduğda dükkanuna varub oturdı.

Mesrûr gelüb konuşmağa oturduğda Yahüdi mesrûre ⁽¹⁷⁾ “Ey birâder! Gel mezülümize gidelüm ve anda ‘ağd aḥvet idelüm.” diyüb ḥānesine mā’revān oldılar ⁽¹⁸⁾ ve Zeynü’l-Müvāşafa girüb Mesrûr geldüğünü ifâde ve “Sen bize maḥşûş bir meclis tahiye eyle.” ⁽¹⁹⁾ diyüb merķūme daḥı aẓhār ta’fifa başlayub “Allah için beni şol âdemüñ yanuna getürme.” ⁽²⁰⁾ didi.

Yahüdi “Ḥayır bugün bahr-ı ḥâl meclisde ḥâzır olmayasun zîrâ ben bugün ⁽²¹⁾ anuñla ‘ağd ḥavet itmek için getürdüm ve şirketimizi rabṭ itmek isterem senüñ ḥuzûruñ ⁽²²⁾ bahr-ı ḥâl lâzımdur.” didükde mûmâ-ileyh yine imtinâ’ yüzini göstermekle Yahüdi sükût idüb ⁽²³⁾ kaldı ta’âm ve şarâb sofraları celb olundüğda Yahüdi kamerüyi isteyüb götürdüklerinde ⁽²⁴⁾ marğ derḥal pervâz idüb mal vaḳrı üzere mesrûruñ kucağına inüb ḥāne şaḥibini ⁽²⁵⁾ bütün bütün nisyân eyledi ve anlara intibâh ve göz diküb aralıkda beyinlerinde ḥâşıl olan nikâh ⁽²⁶⁾ â’şıkânelerini gördi ḥile üzerine tamâm olduğunı derk idüb Mesrûr’a “Efendüm ⁽²⁷⁾ beni bir miḳdâr münteẓir ol aña varub bir kaç aḥbâb getüreyüm ‘ağd-i müvâḥâtımıza ḥâzır ⁽²⁸⁾ bu ensûnlar.” diyüb Mesrûrı meclisde bırağub ḥāndan çıka gitdi ve meclise maṭıl ⁽²⁹⁾ bir maḥale varub andan müşâhede iderek kaldı. Pes mûmâ-ileyhüñ ḳocası ḳapudan ⁽³⁰⁾ çıḳub gitdüğünü gördükde cariyesine söğüb “Senüñ aḡaḥ nereye gitdi?” diyü suâl ⁽³¹⁾ ol daḥı taşraya gitdüğünü ifâde itdükde “Var ḳapuyı iḳerüden kilidle.” diyüb [574b] ⁽¹⁾ Söğüb gidüb ḳapuyı bend itdi merķūm hemân ma’teber bâde kâsesini alub mesrûruñ ⁽²⁾ yanuna vardı vay ḥabîbim saña olan kişret-i eşvâḳımdan canum ḳafes bedenimden pervâz itmege ⁽³⁾ vardı gel şol ḳadeḥi nûş itmezden iḳdam zelâl reyḳûñden bir kaç ḳaṭra ile bel zāmâ ⁽⁴⁾ ideyüm diyüb diyüb vardüğda mesrûr ayağa ḳıyâm ve mûmialihâyı istiḳbâl idüb ağızdan ⁽⁵⁾ gögercînler yavrularına yem virdükleri gibi ağız ağıza getürüb pûs ile meşğül ḳaldılar. ⁽⁶⁾ Şehrazâd ḥikâyeden bu maḥale geldükde şabâh-ı taḳrib itdüğünü görüb sükût ⁽⁷⁾ eyledi.

(8) **SEKİZ YÜZ ALTMUŞ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: Mûmâ-ileyh ol pûse-i ṭanânenen soñra Zeynü’l-Müvāşaf ⁽¹⁰⁾ ḳadeḥi nûş idüb vaşâl cānân ile meşğül oldılar ama Zeynü’l-

Müvāşafuñ zevci ol ⁽¹¹⁾ maḥal-i mesturdan ḥāllerine maṭl'a ve müşāhede ider idi her ne kadar kışkanmaḡdan çatlamak ⁽¹²⁾ derecesine varmuş ise de şabır ve şebāt idüb yine ḥānesine mā'vedet ve ḡapuyı açayum ⁽¹³⁾ didise ḡapalu bulmaḡla şiddetle ḥāldaḡda Zeynü'l-Müvāşaf meclisden infişāl ve söḡüb gidüb ⁽¹⁴⁾ ve aḡasına ḡapuyı açdı merḡūmeye “Siz niçün ḡapuyı ḡapatduñuz.” diyü suāl ol daḡı ⁽¹⁵⁾ “Efendüm sizüñ seferüñiz eşnāsında dāimā böyle ḡapalu ṡururđı.” didükde süküt idüb iġerüye ⁽¹⁶⁾ girdi ve gülererek Mesrürüñ yanuna varub “Ey birāder sen bugün müsāmaḡa itde ‘aḡd ⁽¹⁷⁾ aḡvet başḡa güne ḡalsun.” didi. Mesrür'a güzel diyüb çekilüb ḥānesine gitdi ⁽¹⁸⁾ ama Yahüdi mekdarü'l-ḡāṡır ḡalub ne ideceğini bilmedi ve “Sicānallah gerek zevcem ve gerek ⁽¹⁹⁾ cāriyem ḡatta marḡa varana ḡadar benden nefret itdi ve ḡapuyı yüzüme ḡalk itdiler ve şiddet-i ⁽²⁰⁾ ḡahrından bu ebyāt ile (arapḡa beyit) ⁽²¹⁾(arapḡa beyit) ⁽²²⁾(arapḡa beyit) ⁽²³⁾(arapḡa beyit) ⁽²⁴⁾(arapḡa beyit) ⁽²⁵⁾(arapḡa beyit) ⁽²⁶⁾(arapḡa beyit) ⁽²⁷⁾(arapḡa beyit) terennüm.” eyledi.

⁽²⁸⁾ Zeynü'l-Müvāşaf işbu şi'irden beñzi şararub şaşdı ve sükubesin ḡic aḡañdan ⁽²⁹⁾ “Bu şi'ir işitdiḡüñ var mı?” didi. Merḡūme “ḡayır efendüm işitmedüm.” diyüb bununḡ kelāmundan ⁽³⁰⁾ ḡülyāda ḡaldılar. fāmā Yahüdi cümle malını firūḡat itmege başlayub işini bitürdükte tezvır ⁽³¹⁾ ile bir kāḡıd getürüb, Zeynü'l-Müvāşafa oḡudı. “Bu mektüb aḡrabāmdan gelüb benüm zevcem ⁽³²⁾ ile da'vet ideyorlar şimdi ben senüñle gitmemiz icāb ider.” didükde merḡūme [575a] ⁽¹⁾ “ḡaçḡün anda ḡaluruz?” didi.

Yahüdi “On gün ḡaluruz.” didi. Ba'de “ḡanḡı cāriyeyi ⁽²⁾ getürelüm.” didükde merḡūm söḡüb ve “ḡübübü getürürüz ve ḡuṡüb bunda ḡalsun.” diyüb ⁽³⁾ ve güzel bir taḡtrevān ihzār ve ‘azm ve ḡeyl itdükte Zeynü'l-Müvāşaf Mesrür'a ḡaber gönderdi ⁽⁴⁾ mādeyi tefhim ve “Eger on iki gün geġüb gelmedüḡümüzi görürsen ḡocam bize ‘adr itdüḡünü ⁽⁵⁾ bil de ‘ahd muḡabbet ferāmüş itmeyesün.” didi.

Yahüdi zevcesi sefer hengāmında aḡlamasını ⁽⁶⁾ görmüş ise de aşlā inkār itmeyüb eşiyle meşḡül ḡaldı ve Zeynü'l-Müvāşaf eşyāsını ⁽⁷⁾ cem' ve hemşiresine varub macerāyı söyelyüb vedā' idüb ḥānesine gitdi zevci işini ⁽⁸⁾ etmām itdükte şed-i aḡmāl idüb zevcesini taḡtrevāne ḡübüb ve söḡüb cariyeleriyle ḡoyub ⁽⁹⁾ yola revāne oldılar ve merḡūmenüñ ḡüzn ve taḡsīrini gördükde “Ey Zeynü'l-Müvāşaf! ḡüzn ⁽¹⁰⁾ ve ḡamm çekme zīrā sen ‘an ḡarīb dönüb gelürsün.” diyüb gitdiler. Şehrazād ḡikāyeden ⁽¹¹⁾ bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdüḡünü görüb süküt eyledi.

(12) **SEKİZ YÜZ ALTMUŞ DÖRDÜNCÜ GİCE**

(13) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Lakin Mesrūruñ derūmı ferāk ile ĥas idüb (14) sūr’atle Zeynü’l-Müvāşafuñ ĥānesine vardı ve ħapu ħapalu oldugunu bulub üzerine Ői’irden (15) bir ħac beyt yazıldugunu gördükde derĥāl bayılıb zemīne düşdi ba’dü’l-i fāĥa ağlayarak (16) merĥūmenüñ oldığı karbāne leĥavĥ idüb Zeynü’l-Müvāşf’uñ taĥtrevānını kārbanuñ aĥirinde (17) ve zevci mütā’ile eyler ve sende bulub hemān taĥtrevāne yanaşub bir Ői’ir oĥudugunu zeyn (18) ü’l-müvāşaf işitdükde ol Ői’iri oĥuyan mesrūr oldugunu bilüb ağlamaġa başladı (19) “Vay mesrūr allah için ĥāl sebīlüñe git ki zevcem seni görmesün.” didi.

Mesrūr (20) Zeynü’l-Müvāşafuñ şadāsı raĥmīnden bayılıb zemīne düşdi ba’dü’l-afāĥa işbu ebyāt (21) oĥudı (arapĥa beyit) (22) (arapĥa beyit) (23) (arapĥa beyit) (24) (arapĥa beyit) (25) (arapĥa beyit) (26) (arapĥa beyit) ĥāşıl (27) bu vechle kāĥ bayılıb ve kāĥ Ői’ir inşād idüb Zeynü’l-Müvāşafı vedā’ iderek ĥānesine (28) vardı ve vafır ağlayub hezār ġamm ve hamm ile ħaldı.

Fāmā Yahūdi kārban ile on (29) ġünlük mesafeye varduĥdan şoñra bir Őehre dāĥil olub orada iĥāmet itdi pes (30) Zeynü’l-Müvāşaf ħocası aña ĥile itdügünü bilüb mesrūre bir Őıĥa yazub ‘arz eşvāk (31) itdükden şoñra ħocası anı mesrurdan tab’id ħaşdıyla getürdügünü bildürdi ve Hübüb’a [575b] (1) virüb Mesrūr’a irsāl eyledi. Ol daĥı cevābını yazub yolladuĥda merĥūmenüñ zevci (2) mükātebelerine maĥl’a olub ol Őehirden fek itnāb iĥāmet idüb yigirmi ġünlük (3) mesāfesinde diger bir Őehre varub iĥāmet itdi lakin mesrūr ol aralıĥda bī-ħarār ĥurub (4) ġicelerüñ birinde Zeynü’l-Müvāşaf yanuna gelüb mā’neĥa ve mülā’be itdügünü rüyāda görüb bī-dār (5) olduĥda ol keyfiyet düş oldugunu fehm itmekle ‘aĥlı başından ġidüb işbu ebyātı (6) oĥudı (arapĥa beyit) (7) (arapĥa beyit) (8) (arapĥa beyit) ve bekā ile meşġül ħalub Őiddet-i işvākından her Őeyden ferāġat (9) idüb ve Zeynü’l-Müvāşaf’uñ sākın oldugunu ĥāneye varub ħapusunda müdāvemet ider (10) ħaldı ĥün Zeynü’l-Müvāşaf’uñ Nesīm nāmında bir hemşiresi olub ĥāline maĥl’a idi (11) mesrūrı ol ĥālinde gördükde merĥamet idüb anuñĥün ağladı, bir ħac beyt inşād (12) ve Mesrūr nesmiye hemşiresine bir Őıĥa yazub ĥālini istifāde eylemesini beyāz eyledi. Nesīm “Sen (13) maĥşūdını söyle ve ben yazarum.” didükde Mesrūr baş işvāĥa ĥāvi bir Őıĥanuñ meālī (14) imlā ve Nesīm daĥı yazub ba’z tüccāra virüb hemşiresine irsāl eyledi. Vuşül bulduĥda (15) mesrūruñ

imlāsını bilüb aña cevāb yazdı. Şehrazād şabāh-ı takrib itdüğünü görüb ⁽¹⁶⁾ süküt eyledi.

(17) ****SEKİZ YÜZ ALTMUŞ BEŞİNCİ GİCE****

(18) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Mesrūr bu hāletde alsun geledüm Zeynü’l-müvāsāfa ⁽¹⁹⁾ ün ocası ol şehirde mesrūr ile mükātebe itdüğine daı mal’a oldu yine ol ⁽²⁰⁾ beldeden irtihāl ve baka memlekete edr hāl itdükde merūme ey recl sen bizi nereye ⁽²¹⁾ götürüyorsun didi merūm ben sizi mesrūr ile olan merāsileñiz manıt’a olan yere ⁽²²⁾ götürürem ki siz benüm malumı almadan alub aña virdüñiz ve benden telef olan eyleri ⁽²³⁾ sizden isterem mesrūrñ neīha hāl niye münhar olduğunu gösterürem diyü ıka hāderdini ⁽²⁴⁾ ifāde ve bir temyürkiye varub üç buaġu sibāri idüb yapduda temyürkiye ma’iyetiyle ⁽²⁵⁾ getir ve Zeynü’l-Müvāaf ve iki cāriyelerinüñ ayaklarına buaġuyı urdurdı temyürkiye ⁽²⁶⁾ Zeynü’l-Müvāafñ hüsñ ve Cemāline baduda ‘alı baından gidüb Yahüdiye “Ey recl! ⁽²⁷⁾ Sen böyle peri süret Melik halat olan duter ġarānuñ ayaġına bu buaġuyı nice ⁽²⁸⁾ urdırırsın böyle cāriye adınuñ yanunda olubda ġünde yüz kere hanhise iderse ⁽²⁹⁾ müvāaza idemez bunuñ üzerinde serat ‘alāmeti yodur.” diyerek efā’at ve ricā itdükde ⁽³⁰⁾ bir ufa zencir ile ayaġına taılmasıyla iktifā itdi ve Zeynü’l-Müvāafı temyürkiye ⁽³¹⁾ ıaracaġında “Ey ocam! Sen beni yabancı ādeme nice ıaracasın.” didi.

Yahüdi [576a] ⁽¹⁾ “Yā nice ıduñ.” didükde Zeynü’l-Müvāaf aġlayarak süküt eyledi lakin temyürkiye ⁽²⁾ hezār ġamm ve hüzñ ile hāneden ıub dükkanuna gitdi ve nār-ı ‘aı ile yatub ol bānūya ⁽³⁾ efat idüb tasir iderek ve bu ebyāt ile beddu’ā iderek aldı beyitler (arapa beyit) ⁽⁴⁾ (arapa beyit) ⁽⁵⁾ (arapa beyit) ⁽⁶⁾ (arapa beyit) ⁽⁷⁾ (arapa beyit) pes merūm ibu ebyāt ile terennüm iderken adı oradan ⁽⁸⁾ merürünü teādüf ve ol ebyāt iidüb “Behey ādem! ol zikr itdigiñ ey nedür?” diye suāl ⁽⁹⁾ edād daı aziyeyi nal ve ol āhibeü’l-cemāl hatunuñ hālini ve hāviye olduġı ⁽¹⁰⁾ uaf hüsñünü zikr itdükde adı “Ey hüdād! Sen anı urtarda yanuma getir ki ben anı ⁽¹¹⁾ ol Yahüdinüñ elinden talı ideyüm zirā bu cāriyenüñ haı senüñ boynuñda taınmudur ⁽¹²⁾ hemān sa’ikde uur itme.” didükde merūm sem’ā ve ā’a diyüb ol bānūnuñ talıisine ⁽¹³⁾ ‘azimet eyledi ve Yahüdiyi gözedüb ba’z bildiġi abāsınuñ düġününe varduġunu ⁽¹⁴⁾ gördükde hānesie varub da bāb eyledi. Pes Zeynü’l-Müvāaf ierüden kimdür bu diyü ⁽¹⁵⁾ suāl ol daı temyürkiye olduğunu ve adı

tarafundan geldüğünü ifâde ve “Seni Kağı istiyor ⁽¹⁶⁾ yanuna var ki seni şol zâlimüñ elinden kurtara.” didi. Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde ⁽¹⁷⁾ şabâh-ı taķrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(18) **SEKİZ YÜZ ALTMUŞ ALTINCI GİCE**

⁽¹⁹⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Zeynü’l-Müvâşaf temyürcinüñ kelâmını işitdükde ⁽²⁰⁾ “Behey âdem! Biz nice maħkemeye gidecilürüz ħâlbu ki ayaġımızda nezcîr oldugundan mâ’dâ kapu dağı ⁽²¹⁾ üzerümize kilid ile kapaludur.” didi. Temyürci “Ben kilide başka anaġtâr yaparum ve kapuyı ⁽²²⁾ üzerüñizden küşâd idüb ayaġlarüñizden dağı zincirleri çıkaruram.” didükde mûmâ-ileyh ⁽²³⁾ “Ya maħkeme kapusını bize kim gösterür.” didi.

Merķüm “Anı dağı ben size gösterürdüm.” diyüb derġâl ⁽²⁴⁾ çilingir taķımı getirüb kapuyı acdı ve ayaġlarından zincirleri çıkarub maħkemenüñ yolu ⁽²⁵⁾ gösterüb ħâl sebiline gitdi Zeynü’l-Müvâşaf üzerinde olan esvâbı nez’i ve oradan ħamâma ⁽²⁶⁾ varub kendüni Melik suretine koyduġdan şoñra cariyeleriyle şitâb iderek Kađınuñ ⁽²⁷⁾ ħuzûrına gitdiler. Kağı ol katine-i â’lemi gördükde bî mecâbâ yerinden kıyâm ve hezâr taltif ⁽²⁸⁾ ile ħatrâm itdi Zeynü’l-Müvâşaf dağı ‘azüye kelâm ve bâhr ibtisâm ile Yahüdiden ⁽²⁹⁾ çekdüġi ezâ cefâyı ‘arz ve î’lâm itdükde Kağı “Ey cāriye! Senüñ ismüñ nedür?” diyü ⁽³⁰⁾ suâl ol dağı Zeynü’l-Müvâşaf oldugunu söyledükde “Allah ism-i müsmâsına muţâbık oldı.” ⁽³¹⁾ didi. Merķüme tebessüm idüb yüzini örtti. Ba’de Kağı “Ey Zeynü’l-Müvâşaf senüñ derdüñ [576b] ⁽¹⁾ nedür?” didi.

Mûmâ-ileyh “Efendüm benüm ġocam yoġdur rûdınım dîn-i islâmdur ve bu Yahüdinüñ sebep ⁽²⁾ taslaťı bu oluyor ki pederüm vefât itdükde baña çok mal bıraġdı ve ticâret için ⁽³⁾ bu Yahüdinüñ eline virdi Yahüdi baña göz diküb şaluma taleb oldı ben dağı hemdîn ⁽⁴⁾ olmadugundan maţlubına râm olmayub zadâyı mu’âmele itdügümde Yahüdi maimızı alub ‘adn ⁽⁵⁾ şehrine firâr itdi biz anuñ talebine geldük ve bulduġ ise de hezâr ħile ile bizi ele geçürüb ⁽⁶⁾ bu vechle ħis itdi ben ġarîbü’ d-diyâr kimsem yoġ bir ħatun oldugumdan sizüñ ⁽⁷⁾ ħâkpâyıñıza geldük.” didükde Kağı mûmâ-ileyhüñ cāriyesi Hübüba “Ey cāriye! Eger sen bu ħânımı ⁽⁸⁾ baña tezvîc ider iseñ ‘atġ ve şiyâm ve cec ile yemîn iderüm ki anı şol Yahüdinüñ elinden ⁽⁹⁾ taġlîş idüb malını dağı taġşîl iderüm şol gelini teedîb ve ta’zîb iderüm.” didükde ⁽¹⁰⁾ Hübüb “Efendüm

can ve baş üstüne.” diyüb çıka gitdiler ise de Qadınuñ derünü ateş-i ⁽¹¹⁾ ‘aşkla sūzān ve şabır ve şebātı perākende ve perīşān olub kerb ‘azīm ve şevk cesim ile ⁽¹²⁾ qaydı lakin Zeynü’l-Müvāşaf malunu Qadına şed ve ‘azīmet ve ol dağı evvelki Qadı gibi dām ⁽¹³⁾ ‘aşkına sākṭ ve şiddet-i muḥabbetinden gögüb şabır nāzil ve hābiṭ olub inlike dağı rabṭ ⁽¹⁴⁾ qazıya zevāc ve maşlahatına neticeye rabṭ ve revāc itdükden şoñra ḥanbelī ve şāfi ⁽¹⁵⁾ Qadılarına dağı varub mādesine rabṭ esās ve ḥüsn ve cemāliyle derünlerini iḥtilās ⁽¹⁶⁾ ve her biri merķūmeye ā’şık zevācına dağınlerini qasır ve iḥtibās eylediler. Şehrazād hikāyeden ⁽¹⁷⁾ bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḫrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(18) **SEKİZ YÜZ ALTMUŞ YEDİNCİ GİCE**

⁽¹⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Yahūdi bu vāḳ’alardan ḥaberi olmayub düğün ⁽²⁰⁾ ḥānesinde qaldı. Pes ol gice Zeynü’l-Müvāşaf ḥānesinde yatub şabāḥ olduqda kemāl ⁽²¹⁾ ziynet ile tezin ve rūḥ meşürer ve ḥānīsini qalb Kemāle ifrāğ idüb meclis-i ‘umūmi qazāta ⁽²²⁾ vardı çün qazāt yeri yazar ve digeri ḥesāb ider ve biri taḫrīre sāl ile ⁽²³⁾ meşğül ve ol beri maṭāl’asında ḥil fikri mūşül iken Zeynü’l-Müvāşaf üzerilerine ⁽²⁴⁾ girdükde yaz ve yazanuñ qalemi düşmüş ve digeri ḥesābını şaşurmuş ve olbiri lisāni şalcili ⁽²⁵⁾ ve rāb’iaları derünü muḥtelic olub “Ey zarīfeü’ş-şemāil! Sen ḥatırını perākende itme biz bu Yahūdi ⁽²⁶⁾ mal’ünüñ ḥaḳḳından gelüb gerek seni ve gerek malünü andan istiḥlāş ideriz.” didüklerinde ⁽²⁷⁾ merķūme anlar ḥayır du’ālar idüb ağlayarak ḥālını ve çekdüğü çileyi ‘arz iderek ⁽²⁸⁾ ṭurdu anlar dağı va’d cemil ile ḥatırını cebir idüb ḥānesine gönderdiler ol dağı ⁽²⁹⁾ varub oturdu çün Yahūdi düğün ḥānesinden gelüb evine ⁽³⁰⁾ varduqda qapu açıq ve Zeynü’l-Müvāşaf gülerek Kemāl ziynet ile cariyeleriyle oturduğunu ⁽³¹⁾ gördü.

“Siz Qadı ve benden kim taḫliş itdi ve mūcib sürürünüñ nedür ‘acabā mesrurdan [577a] ⁽¹⁾ şıḳḳamı geldi.” didükde Zeynü’l-Müvāşaf “Bizi allah ta’ali taḫliş eyledi ve biz seni belde ⁽²⁾ ḥākimi ḥuzūrına getirüb şol itdigün işleri ‘arz iderüz.” diyerek ol gice ⁽³⁾ qal ve kılda qalub şabāḥ olduqda mūmā-ileyh cariyeleriyle dārü’l-ḥükemā varub ḥuşşunu ⁽⁴⁾ iḥzār olunmasına taleb eyledi.

Qadı anuñla dört maḫzar irsāl ve ḥuşşını esv ḥālet ile ⁽⁵⁾ getürmelerini fermān eyledi. Pes Yahūdi ḥānesinde hezār endişe ile otururken maḫzarlar ⁽⁶⁾ üzerine hücum

idüb sürerek ve arkasına yumruğ urarak mahkemeye getirdüklerinde ⁽⁷⁾ Kağı Yahüdinüñ yüzünde şarha idüb “Ey ‘ad ve allah! Sen ne haddüñ vardır ki ol itdigün ⁽⁸⁾ fi’le cesâret ve bunları dîn-i islâmdan döndürmek merâm idüb işkenceye koyduñ.” didükde ⁽⁹⁾ Yahüdi “Efendüm bu benüm zevcemdür.” didi. Kazât-ı İslâm “Hemân şol gelini zemîne atuñ didi ⁽¹⁰⁾ ve darb ve cem’ ile uruñ zîrâ bunuñ zeni ğayr-i mağfurdur didüklerinde hâzır olan mağzar ⁽¹¹⁾ ve a’vân kazât merķümü eşvâbindan şoyub darb elim ve rekniz cisim ile izlâ’ını ĩcâ’ ⁽¹²⁾ ve derünını ifzâ’ itdükden sonra Kağılar varuñ şol mal’ünü şalb idüñ.” didüklerinde Yahüdi ⁽¹³⁾ “Ey sâdât kazât! Siz benden ne istersünüz.” didi. Kağılar bu cāriye haqqında “Zevceñ ⁽¹⁴⁾ oldugunu ikrār ve malını red idesen.” diyü elzām merķüm dağı ol vechle ikrār idüb hacetini ⁽¹⁵⁾ yazdılar ve malını dağı alub Zeynü’l-Müvāşafa teslim itdiler. Şhrazād şabâh-ı takrib itdügünü ⁽¹⁶⁾ görüb süküt eyledi.

(17) **SEKİZ YÜZ ALTMUŞ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şhrazād kelâma ağaz idüb dir ki: Zeynü’l-Müvāşaf kazât fi’ilinden teşekkür iderek ⁽¹⁹⁾ oradan çıka gitti ve giceye müntezir kalub aħşâm olduĝda hafif ve mücib ⁽²⁰⁾ ta’fıl olmayub eşyâ alub cariyeleriyle şhirden çıkub yola revâne oldılar ve mümâ-ileyh ⁽²¹⁾ kazâtdan infişâl itdükde Yahüdiyi habise koydılar ol gün geçüb şabâh olduĝda ⁽²²⁾ kazātuñ her biri Zeynü’l-Müvāşafa müntezir kaldı çün ki merķümeden bir eşer zühür itdi. ⁽²³⁾ Kağı “Ben bu gün seyre gidecegümÇ” diyerek kağıra süvâr ve iki ğulâm ile ⁽²⁴⁾ Zeynü’l-Müvāşafı râst getürmek hülyâsıyla cünün gibi şhirden keşt ve ğüzâr itmege ⁽²⁵⁾ başladı meger diger Kağılar dağı şabra mecâl bulmalarıyla mahkemelerinden çıkub yollarda ⁽²⁶⁾ ve maħaleler arasında Zeynü’l-Müvāşafı aramaĝa kaldır.

Pes bunlar Kağı ola râst gelmeleriyle ⁽²⁷⁾ çün merķüm ol peri suret olan bānū yalnuz anı tezvîc ile va’id itdügünü zann iderdi ⁽²⁸⁾ denkler dağı her biri ol vahimde gezer idi pes birbirinden sebep hurûclarından suâl ⁽²⁹⁾ ve her biri kışşasını digere beñzedügünü bulub müttefikü’l-ħavâl olduĝlarını fehm idüb ⁽³⁰⁾ cümlesi ‘aşğ derdinden nâ-mizâc ve şabır ve şebâtden bî-dermân ve bî-‘ilâc olub hânelerine ⁽³¹⁾ varub yatdılar ve Kağı ol temyürçiyi yanuna temyürçiyi yanuna isteyüb “Ey hüdâd! Sen ol cariyeden [577b] ⁽¹⁾ bir haberüñ var mı vallahü’l-‘azîm anuñ gittüĝi yeri göstermez iseñ seni darb iderüm.” ⁽²⁾ didi. Temyürçi işbu iki beyit (arapça beyit) ⁽³⁾

(arapça beyit) ⁽⁴⁾ (arapça beyit) inşād “Vay Qadı-yı İslām! Vallahü’l-‘azīm meclis-i ā’līnizden ⁽⁵⁾ infişāl itdükden şoñra anı görmedüm hālā ben ‘aql ve huşma maluñ degülem ve menziline ⁽⁶⁾ vardum ise de eşerini aşlā bulmadum gögemi ‘urüc yāhūd zemīne mi vülüc itdi ⁽⁷⁾ bilemedüm.” didükde Qadı bir ah çekdi ki canı teslīm idecek derecesine vardı ⁽⁸⁾ ve keşki anı görmeyeydüm diyüb şiddet-i ğarāmından esİR qarāş ve ma’dümü’l-inti’āş oldı ⁽⁹⁾ ve güzlük diger qazāt-ı islām şiddet-i ‘aşqdan esİR alām ve isti’ām oldılar pes qazātuñ ⁽¹⁰⁾ aħbāsı Qadı-yı evvelüñ ziyaretine girdüklerinde merķüm sırrını abāha ve azhār ve bir şî’ir ⁽¹¹⁾ daħı yād ve tezķār itdükden şoñra ah diyüb teslīm can eyledi anı ğusl ve tekfin ba’d ⁽¹²⁾ ü’ş-şalāt defin zeyr-i zemīn idüb qabri üzerinde işbu ebyātı (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) diyü yazdılar. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib ⁽¹⁶⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(17) **SEKİZ YÜZ ALTMUŞ TOKUZUNCU GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ba’de ikinci Qadınıñ yanuna varub hekīm getürmüşler ⁽¹⁹⁾ ise de ma’lüm olan imrāz ile ğasta olmadugunu görüb hālinden suāl ol daħı ‘aşq ⁽²⁰⁾ ğastalığı ile baş meķāl itdükde taķīb anı lev m ta’nīf itdüklerinde ol daħı bir şî’iri ⁽²¹⁾ ba’dü’l-inşād ah diyerek teslīm-i rüħ eyledi. Anı daħı ba’dü’l-defn diger iki Qadı’ya ⁽²²⁾ varub ve digerler gibi dā-i muħabbet ile mübtelā ve rüħ-ı ā’şīķāneleri taħmil žanā itmeyerek irtiħāl ⁽²³⁾ ā’lem-i ā’lā olduklarını buldılar.

Fāma maħkemelerüñ maħzar ve şāhidleri her kim ol ğüri ⁽²⁴⁾ mişālüñ tal’a bahrasını gördise ba’zısı rāhīl dār bekā ve ba’zısı nāmaz acluķ ile ⁽²⁵⁾ mükābed ‘ünā ve şifā oldı raħm allah cem’iham fāmā Zeynü’l-Müvāşaf cariyeleriyle gidüb ⁽²⁶⁾ seyr-i serī’ iderdi yolda giderken bir manastıra rāst gelüb anuñ büyük rāhibi ve üsn ⁽²⁷⁾ nāmında idi ve taħtında kırķ keşiş var idi rāhib merķüm Zeynü’l-Müvāşafuñ cemāl ⁽²⁸⁾ muħūbi gördükde biñ cān ile ā’şīķ olub derħāl çıķub qarşuladı ve manastıra ⁽²⁹⁾ da’vet eyledi ol daħı icābet idüb cariyeleriyle manastıra girüb bir oğada arām itdi ⁽³⁰⁾ lakin ve üns rāhib bī’şu’ür olub merķūme taleb vaşālīçün keşişlerüñ ⁽³¹⁾ birini gönderdise de giden keşiş Zeynü’l-Müvāşafa varub ğüsnüni gördükde dām [578a] ⁽¹⁾ ‘aşqına düşüb ve üns için taleb vaşāl idecegine bedl kendü nefsi çün ⁽²⁾ mürāvedeye başladı.

Çün ve üns ol Ma'naları derk itdi başkasını yollayub vaşālını ⁽³⁾ niyāz itmesine emir eyledi ol daḥī refīki dū-çār oldığı ḥāle kirftār olub kendü ⁽⁴⁾ nefsine çabalamağa başladı ve hakeza kırk keşiş irsāl ve cümlesi ol vechle merķūmenüñ ⁽⁵⁾ 'aşkında maķīū'l-evşāl olduklarını ve üns derk ve ez'ān itdükde nefsinde insān ⁽⁶⁾ kendü tırnağından ğayrı el kaçınmaz ve maşlahatında ayağından mā'idā şey sa'ī idemez ⁽⁷⁾ diyerek yerinden kıyām ve bir ta'am sofrası düzüb eline alub Zeynü'l-Müvāşafa getürüb ⁽⁸⁾ ḥuzūrında koydı ve ḥayirü'z-zād māḥşadıl diyüb egle da'vet eyledi merķūme daḥī ⁽⁹⁾ bismillah diyüb tenāvük itdükden şoñra ve inş nefsinde olan derdini ibrāz ve vaşāliyle ⁽¹⁰⁾ maṭlab* ve marġubını iḥrāz ricā ve niyāz itdükde mūmā-ileyh işbu iki beyti (arapça beyit) ⁽¹¹⁾ (arapça beyit) ⁽¹²⁾ (arapça beyit) inşād eyledükde ve üns hezār ⁽¹³⁾ hammum ve ğammum ile maḥaline rücū' idüb ağlayarak kaldı ve Zeynü'l-Müvāşaf cariyeleriyle ⁽¹⁴⁾ "Kaķkuñ gidelüm ve alā biz kırk rāhibüñ ta'cizine nice taḥmül iderüz?" dirken 'adn şehrinde ⁽¹⁵⁾ bir kārban gelüb geçdügünü gördüklerinde Zeynü'l-Müvāşaf ol kārbanē qarışub gıtdiler. ⁽¹⁶⁾ Eşnā-yı tarıkda kārbanda olanlaruñ nāmını alub 'addinde şöyle bir ḥatun zuhūr itdi ki ⁽¹⁷⁾ "Her kim anı gördise ḥasta ve ā'şık oldı ve Kağılar'uñ derdi fevt oldı ve Yahūdi ⁽¹⁸⁾ olan ḥaşmı mevt każāt ile ḥabisten kırtuldu." didüklerini işitdi. Şehrazād şabāḥ-ı ⁽¹⁹⁾ taķrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(20) **SEKİZ YÜZ YETMÜŞİNCİ GİCE**

⁽²¹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Zeynü'l-Müvāşaf ol kelāmı istimā' itdükde ⁽²²⁾ cāriyelerine "İşidüyor musuñuz?" didi. Cāriyeler "Efendüm rāhibler ki 'aķīdetleri terk nisā ⁽²³⁾ itmekdür ve anlar derece-i helāka varmuşlar nerede kaldı ki każātü'l-islām ki 'aķīdetleri ⁽²⁴⁾ lā rahbāniyet fiü'l-islāmdur lakin gel seyr-i serī' ile gidelüm şāyed yolda bir miḥnete dū-çār ⁽²⁵⁾ oluruz." diyüb gıtdiler.

Fāmā rāgibler Zeynü'l-Müvāşaf sefer itdügünü gördüklerinde ⁽²⁶⁾ her biri 'aşķ ve muḥabbete ḥāvi bir kaç beytü'ş-iād ve ba'zıları şiddet-i eseflerinden şaķalını ⁽²⁷⁾ yolmuş ve diġerleri ba'z eşvābını yırtmuş ve ba'zıları divāne olub ḥālleri perīşān ⁽²⁸⁾ olduķda cümlesi bir yere gelüb merķūmenüñ şüretini taşvīr idüb anuñla teenüs ider ⁽²⁹⁾ kaldılar ve vānüs bu ş'i'iri (arapça beyit) ⁽³⁰⁾ (arapça beyit) ⁽³¹⁾ (arapça beyit) [578b] ⁽¹⁾ (arapça beyit) inşād ve suretini ḥesab ⁽²⁾ ü'l-ķarār taşvīr idüb leyl ve nehārede aña müdāvemet idüb kaldılar fāmā zeynü'l-müvāşaf seyir-i ⁽³⁾ serī' ile beldesine vuşul ve

hānesine hūlūl itdükde hemşiresi nesbim mülākātına çıķub ⁽⁴⁾ hezār terhīb idüb eşvābını ve hamāma idhāl idüb istirāhat itdi lakin mesrura ⁽⁵⁾ zeynü’l-müvāsafuñ geldigünden haberi yoğdı mūmialihā istirāhat itdükden şöñra ⁽⁶⁾ cāriyesi hūbūb mesrura irsāl eyledi.

Çünkü mesrūr ferāk günleri hengāmında ⁽⁷⁾ maħzūn ve mikdar ķalub kāh inşād eş’ār ve isbāl demū’ ğazād ile hālını ifşāh ve kāh ⁽⁸⁾ zeynü’l-müvāsaf hānesine varub divārını taķbīl ile kesb irtiyāh idüb eşār-ı aħbāb ⁽⁹⁾ maħt emāl iderdi ittifākā bir gün uyuyub düşde Zeynü’l-Müvāsaf hānesine geldüğünü ⁽¹⁰⁾ görüb uyandukda sür’atle şitāb iderek merķūmenūñ hānesine ‘azīmet eyledi yolda ⁽¹¹⁾ giderken hububa ķoşun selām virdi ve Zeynü’l-Müvāsaf geldüğünü ifade itdükde ⁽¹²⁾ mesrūr hūbūb ile gidüb Zeynü’l-Müvāsafuñ yanuna girdi merķūme mülākātına ⁽¹³⁾ müsār’at ma’āneķa ve taķbīle mübāderet idüb şekvā-yı ferāk ve ebdā-yı eşvāk iderek ķaldılar ⁽¹⁴⁾ zelāl vaşāl ile mesrūr olub hamm ve aħzānları zāil oldu ve ol gice birlikde ķalub ⁽¹⁵⁾ ‘Aliü’ş-şabāh Ķadı ve şehūdī ihzār ve Zeynü’l-Müvāsaf islām ile müşerref olub ⁽¹⁶⁾ nikāh kadimi fesih olunub Mesrūr ile ‘aķd-i nikāh itmelerini ‘arz ve mesrūr daħı kelime-i ⁽¹⁷⁾ şehādet ile nāil ve lağla Ķadı nikāhlarını icrā ve bāfādetü’n-nebyīn ‘arsin olub şafā ⁽¹⁸⁾ ve rāhatda ķaldılar.

Fāmā Yahūdi çünkü ilerüsinde Ķadılarıñ fevtiyle habişhāneden azād ve ⁽¹⁹⁾ Zeynü’l-Müvāsafı arayub buldukda derhāl yola revāne olub beldesine mütevce oldu. Pes ⁽²⁰⁾ Zeynü’l-Müvāsaf cāriyesi Hūbūb’e “Yahūdi gelüb benden suāl iderse senūñ için fevt ⁽²¹⁾ itdi diyü söyle ve şöñra tütub hayā defin itmese sa’i eyle.” diyü şabit eyledi. ⁽²²⁾ Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib itdüğünü görüb sūkūt ⁽²³⁾ eyledi.

(24) **SEKİZ YÜZ YETMÜŞ BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Yahūdi merķūm vuşul bulub geldükde Hūbūb pişkāhına ⁽²⁶⁾ ağlayarak çıķdı ve hānesinūñ için hastalanub fevt itdi didükde Yahūdi “Gel baña ⁽²⁷⁾ göster.” diyüb ikisi ma’ Yahūdi mezāristānuna gitdiler çün ğāyet derin bir haфра ⁽²⁸⁾ hāzılamuş idi Yahūdiyi oraya gönderüb “İşte budur diyüb ol daħı derin hafrage ⁽²⁹⁾ göreyüm dirken arķasından dayub içine düşürdi ve cehenneme sibāriş idüb gönderdi ⁽³⁰⁾ ve üzerine tobraķ yığub Zeynü’l-Müvāsafa varub tebşir eyledi ve

merkūm Mesrūr ile [579a] ⁽¹⁾Üns ve rāḥat ve ‘ayş ve mesret le alīü’l-memeāt geçinüb kaldı.

Şehrazād bu hikāye hitāma ⁽²⁾reşide itdükde diger hikāyenüñ naqline şürü’ idüb dir ki: ⁽³⁾ ****hikāye**** ⁽⁴⁾ Naql iderler ki ayām māziye ve ‘aşr muḳāziyede diyār-ı Mışırıyede Tācü’d-Dīn nāmında bir Bezirgān ⁽⁵⁾ var idi ki malı besyār ve ‘iz ve şānı bālīg nihāyet ī’tibār ve ortakları sāir iḳālum ve iḳtārda ⁽⁶⁾ bī-şemār idive anuñ peder samāmāhuñ on dördinci gicesinde zuhūr iden bedr-i münīr gibi ⁽⁷⁾ kāmilü’l-ḥüsn zarīfü’l-ḳad ‘Ali Nūreddin nāmında bir oğlu olub her gün anuñla dükkana ⁽⁸⁾ varub otururdu günlerde bir gün ğulām mūmā-ileyh dükkanda otururken tüccārzādeler yanuna ⁽⁹⁾ gelüb “Ey ‘Ali! Gel bugün falan bağceye varub oradan cünbüş idelüm.” diyü ‘avdet ⁽¹⁰⁾ ol daḥı “Mādem ki pederümüñ ḥaberi yoḳ ve ben bir yere gidemem lakin andan izin virüb ⁽¹¹⁾ ve aña bir miḳdār para teslīm ve sen anlar ile var.” diyor ḥaşet virmekle cümlesi ḥayvanlara binüb ⁽¹²⁾ ol bağceye şed-i ‘azīmet itdile bağce-yi mezkūreye varduḳlarında şādrvānlaruñ birine ⁽¹³⁾ gelüb cülūs ve laḳif mücādene ve zarīf maḳārḥaya tefriğ idüb oturdılar.

O aralūḳda ⁽¹⁴⁾ ‘Ali Nūreddin ḥānesinden ğāyet mükellef ve müntezīm ḫa’ām sofralar gelüb egil itdükden soñra ⁽¹⁵⁾ bağcevāḥtabı gelüb her birine bir rükül bağı virüb ve bu iki beyti (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) inşād ve bir ḳadeḫ ile imlā idüb tüccārzādelere birer birer münāvele idüb ⁽¹⁸⁾ tā ki yol Nūreddine vuşul bulamaduḳda “Ben bu şeyi aşlā bilmem ve ḥarām olduḡunu ve ḥaḳḳında ⁽¹⁹⁾ va’id cesīm var idüḡini bilürem.” didükde bağbān Seyid Nūreddin “Eger sen bunu ⁽²⁰⁾ sāde günāḥ iḳün nūş itmeyeceksin alla-u te’ālī ğaffūr raḥmidür ve şā’ir *(arapça beyit) ⁽²¹⁾ (arapça beyit) ⁽²²⁾ (arapça beyit) demüşdür.” didükde oturan civānlar Nūre ⁽²³⁾ ddin’e gelüb ricā ve niyāz itmege başladılar.

Merḳūm ol meyden ḳadeḫ alub bir yudum nūş ⁽²⁴⁾ ve ağızına acı gelmekle atub “Vāy bu acı şeydür.” didükde bağbān “Behey efendüm acı olmamuş ⁽²⁵⁾ olaydı münāf’adan nehey olmuşıdı ve ḥālā ḫātlı olan şey tenāvül olunduḳda acı gelür ⁽²⁶⁾ ve yāde nū’i münāf’i kişreye ḥāv bedir ezcümle ḥazim ḫa’ām ider ve ham ve ğammı def’ ve izāle ve ḥavfi ⁽²⁷⁾ temizuruñ ve levmi taşfiye ve bedni tan’abiş ve cebāni teşci’ ve himmeti taḳviye ider eger anuñ cümle ⁽²⁸⁾ münāfi ta’dād idecek olursam vaḳti istiğrāḳ

ider ve şair eytdi (arapça beyit) ⁽²⁹⁾ (arapça beyit) ⁽³⁰⁾ (arapça beyit) .” didi Şehrazād sabāh-ı takrib itdügünü ⁽³¹⁾ görüb süküt eyledi.

[579b] ⁽¹⁾ ****SEKİZ YÜZ YETMÜŞ İKİNCİ GİCE****

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Hāşıl ol meclisde muhāzır olan ġulmān Nūreddin ⁽³⁾ başına toplanub yalvararak bir kadeh nūş etdirdiler ve her biri bir tarafından benüm hatırım için ⁽⁴⁾ diyerek mūmā-ileyh bir kaç kadeh virüb neşvedār ve māġi incir-yi bāde ile muhtelic ila figār ⁽⁵⁾ itdüklerinde Nūreddin birde-yi hayāsını def’ ve ayak üzerine şem’a vari nihāl kāmetin men’ ⁽⁶⁾ idüb “Ey cemā’at! Şa’ir (arapça beyit) ⁽⁷⁾ (arapça beyit) dimüş.” ⁽⁸⁾ didükde derhāl bāġ şahibi bir kaşır misvār ve bir sa’at kadar ġayb olub ma’itiyile melihe ⁽⁹⁾ ü’l vaşif līne-yi alā ‘iṭāf māh-ı asumān ve āfitāb-ı devrān gibi nazır-ı mü’davim ⁽¹⁰⁾ duş ideni derd-i ‘aşk ile mağurdum olur bir cāriye-yi hemāşiye getürüb geldi ki ⁽¹¹⁾ “Şā’ir anuñ haqqında (arapça beyit) ⁽¹²⁾ (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) demüşdür.” merķūmeyi ol meclise getürdükde baġbān “Ey ⁽¹⁶⁾ bānū-yı melāh! Vay gögüb sabāh! Biz seni buraya çıyırmağdan murād ancak bu cemiü’ş-şemāil ⁽¹⁷⁾ olan Seyd-i Nūreddine münādime itmek için.” didi.

Merķūme sem’a ve ṭā’a düyüb bir yeşil ⁽¹⁸⁾ kise ihrāc ve içinden otuz iki parça tahta çıkarub birbirine geçirüb şan’ata hanūd ⁽¹⁹⁾ olmağ üzere bir ‘avd düzdi ve otādini kıyub parmağlarıyla ces itdükde güyā lisān-ı ⁽²⁰⁾ nāṭıq peydā idüb naġsāt sāzende ile mütekellim ve nāṭıq oldı vah āh dimege başlayub ⁽²¹⁾ kulübe taḥriñ eyledi ba’de ahnūdnın birkaç yerde irād eyledükde Nūreddin merķūmenin ⁽²²⁾ ḥūsn ve leṭāfete nikāh idüb derūn-u dilden aña meyl geli eyledi.

Duġter daḥı Nūreddin ⁽²³⁾ ol cemā’at arasında şāhib-i cemāl mabeyn olduğunı görüb ‘aşk ve muḥabbeti hāşıl ⁽²⁴⁾ olub ḥāline meş’ur birkaç beyit inşād eyledi. Nūreddin ol şı’iri işitdükde nesīm ⁽²⁵⁾ riyāza müşābe olan merķūmenin şavt-ı rahminden ve ġaşına mūmāşil olan laṭif ⁽²⁶⁾ reşākatinden müte’acib ve ġarām ve hayāmı müşted ve derhāl ol şabiye el uzadub kucağına ⁽²⁷⁾ aldı ve pūş ve tekbil ile meşġul kaldı ve bu ebyāt ile (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) ⁽²⁹⁾ (arapça beyit) ⁽³⁰⁾ (arapça beyit) terennüm eyledi.

Merķūme ol nazmi iſitde ayaĝa ⁽³¹⁾ kıyām ve ũzerinde olan mũcevherāt ve nefāis nez’i ve Nũreddine hibe idũb mũtenāsiſ [580a] ⁽¹⁾ ve mutlā haķ bũseler ile ‘ilāve eyledi ol diĝı ba’dũ’l-ķabũl i’āde idũb aĝſāma ķadar ⁽²⁾ ol vechle ķaldılar. Œhrazād hikāyeden bu maĝale geldũkde ſabaĝ-ı taķarib itdũgũnũ gŕrũb ⁽³⁾ sũkũt eyledi.

(4) **SEKİZ YŪZ YETMUŒ ŪĀŪNCŪ GICE**

⁽⁵⁾ Œhrazād kelāma aĝaz idũb dir ki: Aĝſām olduķda Nũreddin kıyām idũb ⁽⁶⁾ ĝānesine ā’zim oldu vũŒũl bulduķda vālidesi hezār-ı talĝif ile mũlāķat idũb ⁽⁷⁾ aĝzından pũŒ itki ‘azīmet itdũkde ķaminden rāĝe ĝamir istinſāķ “Vay oĝul! ‘İbāret ⁽⁸⁾ ve nemāl ve dīn ve ſayānetden ſoĝra ſarb ĝamir ile mũbtelāmı olduĝ.” dirken pederi daĝı geldũgũnũ ⁽⁹⁾ gŕrmeleriyle hemān Nũreddin ferāſe duĝũl idũb uyıdı pederi girũb vālidesinden ⁽¹⁰⁾ sevāl idũb “Nũreddin niĝũn uyıdı?” diyũ istifsār itdũkde merķūme bir miķdār ⁽¹¹⁾ baſından teſekki ideyor diyũb ifāde ol daĝı oĝlını gŕrmek iĝũn yanuna varduķda rāiĝa ⁽¹²⁾ ſarāb istiſmām ve aſlında kıızıl ſũffı olub zenb ile tekfīr ider girũhdan olmaĝla ⁽¹³⁾ vay ĝālũĝe “Ey oĝul ki ſefāhatde ſarb ĝamer derecesine vāſıl olduĝ.” didũkde Nũreddin ⁽¹⁴⁾ elini ķaldurub pederinũn yũzine bir ſamar urdı ki gŕzine iſābet idũb yataĝı ũzerine ⁽¹⁵⁾ otırdı.

Pederi bayılıb dũŒdinde zevcesi gũl ſuyı getũrũb yũzine serpbũb ⁽¹⁶⁾ ifāķat bulduķda Nũreddini dũnki merām itdiysede vālidesi men’ idũb ŕſesine ⁽¹⁷⁾ getũrdiysede merķũm bin yārın bahr-ı ĝāl bu ĝabiſũĝ ĝaķ’ ittirirũm diyũb cezm idũb ⁽¹⁸⁾ ķaldı zevcesi Nũreddine varub ifāķatına mũntezire ķaldı tākı sekri zevāl bulub ⁽¹⁹⁾ ĝamze-yi ſarābdan bī-dār olduķda “Ey oĝul! Sen kendũĝe bir ſarīķ bul zīrā pederũn ſelaķ ile ⁽²⁰⁾ yemīn itdiki ſenin elũni ĝaķ’i idecektũr.” didi.

Nũreddin “Ben ne itdũm?” didi. Vālidem ⁽²¹⁾ vaķ’a ĝālī tefĝim itdũkde Nũreddin deryā-yı nedāmete ſalub itdugune piſmeyān oldu ⁽²²⁾ vālidesi “Ey oĝul! Œimdi ſen ĝālũni bir ſarīķ bul ve firār yoluna baķ ve bazı bildiĝũn ⁽²³⁾ aĝbāb yanunda istiĝĝā eyle.” diyũb ve sanduķını aĝub bin altũn virđi. “Bunları mi ticāret ⁽²⁴⁾ itmek iĝũn yũz altũn baſķa virũb bunlar nafaķaĝ iĝũndũr tamām bulduķda baĝa ĝaber gŕder ⁽²⁵⁾ baſķasını irsāl iderũm tā allah-u te’āla ſaĝa bir yol gŕstere.” diyũb ve vedā’ idũb Nũreddin ⁽²⁶⁾ daĝı altũnları alub ĝıķa ĝitdi toĝru bulāķ ſemtine varduķda İskenderiyye ⁽²⁷⁾ gidecek bir ſefīne bulub anuĝla istikrā ve bir miķdār firār idũb ſefīneye sũvār olarak

(28) gitdi birkaç gün zarfında şide vuşul ve oradan İskenderiye şehrine dâhil oldu (29) ve zoğaklarında gezmeğe başladı ve ‘aṭṭarlar çarşusına varub orada gezerken ‘aṭṭarlardan (30) nurānū’z-zāt bir pīr rūşen zamir dükkanından kılğub Nūreddine vardı ve elinden tutub (31) “Ey oğul! Sen ne vaqit geldüñ?” diyü suāl ol daḥı “Bugün geldüm.” didükde “Sen bir yerde [580b] (1) maḥal ṭutma benüm ḥānemde kāmēt kıl ve mademki bunda sen benden ayrılma zīrā senüñ pederüñ Şems (2) eddin baña büyük iyülük itdi şöyle ki bir def’a ticāret için hare vardum ve cümle (3) levāzımatı alub sefere ‘azīmet idecegümde baña biñ altūn lazum itdi pederüñ sendesiz (4) ve şāhid siz ol balıḡı vird ve ol para ile vafir ticāret itdüm ve seni ol vaqit orada (5) gördüm küçük idüñ şimdi pederüñ benüm ile itdüḡi iḥsānuñ mükāfātı senüñle icrā iderüm.” (6) didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt (7) eyledi.

(8) **SEKİZ YÜZ YETMÜŞ DÖRDÜNCÜ GİCE**

(9) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: ‘Ali Nūreddin’e pīr ‘aṭṭaruñ sözünden memnūn olub (10) teşekkür eyledi ve ma’iyetiye olan biñ altūnı aña teslīm idüb “Sen bunları ḥafz eyle ki (11) anlar ile alıḡ viriše şürü’ ideyüm.” didi ve ol pīrūñ ma’iyetiye kılub İskenderiyede (12) seyir ve temāşā iderek ol yüz altūndan ḥaric iderdi tā ki yüz altūnı tüketdi günlerde (13) birgün pīr-i merkūmuñ dükkanında otururken ‘acemlerüñ biri mesbūkeü’l-endām bāhretü’l-ibtisām (14) mānend bir iltimām şā’ir anuñ ḥaḡḡında (arapça beyit) (15) (arapça beyit) (16) (arapça beyit) (17) (arapça beyit) (18) (arapça beyit) dimüşdür.

Bir cāriye getirüb delāle virdi ve ḥalḡ cāriyenüñ ḥüsnünden mebhūt (19) olarak oturmaḡa başladılar tā ṭoḡuz yüz elli altūn bahaya varub ṭurduḡda müşteriye (20) virilecekde ol ‘acem “Ey delāl sen cāriyeyi ṭanıḡdın mı zīrā ben anuñ ḥāṭırını (21) merā’āt ve anı sevmeduḡun ādeme firūḡat ṣtmemek için ‘ahdüm virdur anuñ bī’i kendü (22) eline virdüm eger bu müşteri ile rızası varsa var dirūḡat eyle.” didükde delāl cāriyeye (23) baḡub “Ḥanum sen ne dirsın vireyüm mi?” didi.

Cāriye “Benüm müşteriymi göster.” didi. Bir mesen (24) ve iḥtiyār ādeme götürüb “İşte seni artırān ve bahā üzerinde ṭuran ādem budur.” didükde (25) cāriye “Ey delāl! Sen mecnun yāḡūd divāne misin Allah’dan revāmı ki benüm tāze nehāl (26) böyle pīr fāni ve ḡurumuş derḡate virürseñüz ki bu muḡavele ādemler zevceleri ḥaḡḡında (27)

bu ebyāt (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) ⁽²⁹⁾ (arapça beyit) dimüşdür sen beni bu ihtiyāra firūhat ⁽³⁰⁾ eyle didi pīr-i mezkūr bu kelāmdan bī-ḥuzūr olub sen niçün böyle edebsiz cāriye ⁽³¹⁾ çarşuya götürürsün.” diyüb gitdi ve cümle tüccār zahañ idüb tırdılar delāl cariye [581a] ⁽¹⁾ “Ey ḥanum! Sen bu hücü itdigün pīr çarşunuñ kethüdāsıdır didükde cāriye ben bilmem ⁽²⁾ sen beni bu muḳavele pirlere firūhat itme.” didi.

Merḳūm sem’ā ve tā’a diyüb cāriyeyi ⁽³⁾ gezirmege başladı ve yine bir pīre getürmekle Cāriye “Ey delāl! Saña ne oldu ki düşecek ⁽⁴⁾ divāre yāḥūd habūta şürü’ idecek yıldıza revāde gibi olan ādeme getürürsen ki ⁽⁵⁾ şā’ir (arapça beyit) ⁽⁶⁾ (arapça beyit) ⁽⁷⁾ inşād itmüşdür recl cāriyenün sözini işitdükde ğazaba gelüb severek gitdi ve delāl ⁽⁸⁾ cāriye ile çakışub giderken gözi nūr’d-dībe düş ve kerden bilürü ile ve şāqe ⁽⁹⁾ ḳad ve melāḥat ḥadeni ve mähā beñzer cehre-yi ğarāsını ve cebin dilārāsını ve incilü lūşġar ⁽¹⁰⁾ basmını ve ḥarīr nā’ını görüb ‘aklı başından gidüb derün-u dilden ā’şıka oldu ⁽¹¹⁾ ve delāle dönüb eger sen beni firūhat itmek istersen şol civāna firūhat eyle didükde delāl ⁽¹²⁾ ey ānum bu civān buralı degüldür bu Mışır tüccārlarından Şemseddin nām Bezirġānuñ oġlıdır ⁽¹³⁾ bunda mahmāndur seni alacak olmuş olaydı ḥalk ile sameñde artırdı didi cāriye ⁽¹⁴⁾ parmaġından bir zī-ḳıymet yāḳūt yüzünü çıkarub delāle virdi ve eger bu civān beni şatun ⁽¹⁵⁾ alursa bu yüzük senün olsun didi delāl sevinerek cāriyeyi ‘Ali Nūreddine ⁽¹⁶⁾ ketüb yanuna tırdıḳda cāriye Nūreddine “Ey bedr-i iltimām vay zarīf ibtisām ben ġüzel ⁽¹⁷⁾ ve ḥüsnād kelemiyim.” didi. ‘Ali “Vallaha senün nazīruñ ma’dūmudur didi cāriye çünki ⁽¹⁸⁾ böyledür niçün beni almaġa sa’i itmedün didi. ‘Ali “Ey cāriye eger beldemde olmuş olaydum ⁽¹⁹⁾ seni elimden çıkarmazdum lakin şemdüñi ḥālde elüm saña deġmez.” didi. Şehrazād ḥikāyeden ⁽²⁰⁾ bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(21) **SEKİZ YÜZ YETMUŞ BEŞİNCİ GİCE**

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb Cāriye Nūreddine “Ey Bedī’ü’l-Cemāl! Vay lezīzū’l-vaşāl ⁽²³⁾ sen şemenden bir miḳdār arz ve ḥatırımı celb eyle ki tüccār artduğunu görüb ḥariş ⁽²⁴⁾ iderler.” didükde ‘Ali ḥicāb idüb delāle “Bunuñ bahāsu ḳaçdur.” didi. delāl “Toḳuz yüz ⁽²⁵⁾ elli.” didi ‘Ali “Elli dahā arttur ki biñ altün olsunç” didüġi birle cāriye “Ben kendümi ⁽²⁶⁾ bu civāne firūhat eyledüm.” diyüb bī’ in’ḳād itmekle ‘ali ‘aṭṭārda emānet ḳoydıġı biñ ⁽²⁷⁾ altünü götürüb teslīm eyledi.

‘Ali cāriyeyi alub misāfir oturduğu hāneye ⁽²⁸⁾ götürdise de cāriye gördi ki hāne içinde ašlā bir şey yok ‘Ali’ye “Efendüm sen niçün ⁽²⁹⁾ beni böyle boş mezile getürdüñ ve beni pederüñ hānesine götürmedüñ.” didükde ‘Ali mashlaşa ⁽³⁰⁾ hülāşe-yi derün “Vay devā-yı kalb ‘albel müşhün! Ben saña söyledüm mi ki ğaribü’ d-diyārum [581b] ⁽¹⁾ bunda bir şeyüm yokdur eger Mışırda olmuş olaydum hāl böyle olmazdı zīrā bu menzil ⁽²⁾ bir ‘aṭṭārındur ve ben bunda mahmānum.” didi.

Cāriye “Efendüm memleketüñe ‘avdet idene kadar bu maḥal ⁽³⁾ bize kāfīdür lakin var bize bir miḳdār kebāb ve medām ve size ve şüküfe getür.” didi yine ‘Ali ⁽⁴⁾ “Ey bānū ben saña dimedi bende ol biñ altūndan ğayrı bir param yokdur.” didükde ⁽⁵⁾ cāriye “İstikrāz idecek yerüñ yok mı?” didi. ‘Ali “Ben bunda ol ‘aṭṭardan ğayrı ⁽⁶⁾ kimseyi bilmem.” didi. Cāriye “Var ‘aṭṭardan elli dirhem istikrāz eyledi baña getür ben ⁽⁷⁾ işumi bilürem.” didi. ‘Ali ‘aṭṭara varub selām virdi ‘aṭṭar selāmını alub “Ey oğul! ⁽⁸⁾ Sen bir şey biñ altūn ile iştirā itdüğün mesmū’ m oldu ‘icabāndur ol aldığūñ ⁽⁹⁾ şey.” didükde ‘Ali “Ey peder! Ben rüm kızlarından bir cāriye aldum.” didi.

Pīr “Ey oğul! Vallaha ⁽¹⁰⁾ iyü itmedüñ zīrā bu şehirde rümī cāriyeler yüz altūn değmez senüñ üzerüñe hīle ⁽¹¹⁾ itdiler pes eger sen ā’şık oldısañ varsun bu gice senüñle ḳalsunda yarın ⁽¹²⁾ anı firūḥat idelüm velevkān bahasından iki yüz altūn zarar idersün parañi ⁽¹³⁾ deryāya atduñ gibi bil.” didi ‘Ali “Senüñ kelāmuñ şahīhdür lakin sen baña bugün ⁽¹⁴⁾ elli dirhem salef vir yarın cāriyeyi firūḥat itdüğümde saña ī’āde iderüm.” didi. ⁽¹⁵⁾ ‘Aṭṭār “Ey oğul ben saña elli dirhem virürem bir beis yokdur lakin sen dahā tāze civānsın ⁽¹⁶⁾ ve bu gice cāriye ile bitavtet ider sende senüñ ḥāṭırına girer bir dahā anı firūḥat ⁽¹⁷⁾ idemezsin ba’de baña ikinci def’a ve üçüncü tā onuncı def’aya kadar gelüb para ⁽¹⁸⁾ istersen ben daḥı saña virürem lakin onuncı kereden soñra senüñ yüzüñe bile bakmam ⁽¹⁹⁾ yine sen bilürsün.” diyüb elli dirhem çıkarub ‘Ali Nūreddine virdi. Şehrazād ⁽²⁰⁾ şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

[582a] ⁽¹⁾ **SEKİZ YÜZ YETMÜŞ ALTINCI GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: ‘Ali parayı alub cāriyeye varub teslīm itdükde ⁽³⁾ “Merḳūme sen otuz dirhem ile et ve etmek ve pādeve meze ve levāzum sāireyi al ve bāḳisi olan ⁽⁴⁾ yigirmi dirhem ile beş zenk ibrişum getür.” didi. ‘Ali varub ibrişumi vesāir sibāriş ⁽⁵⁾ eylediği eşyāyı alub mezzile geldükde cāriye ḳıyām idüb

nefis ta'âmlar pişürdi ve ikisi ⁽⁶⁾ mā' oturub tenāvül itdükdən sonra 'ayş ve nūşe tağriğ idüb tā 'Ali Nūreddin ⁽⁷⁾ sekrân olduqda anı döşeğe koyub ba'de qalkub ma'iyetiyle getürmüş bir kise ⁽⁸⁾ çıkarub içünden aletler ihrâc ve ol ibrişumden ā'lâ ve ğarîbü's-şekil bir zanâr ⁽⁹⁾ işleyüb perdâhladıqdan sonra dürüb yaşduq altına koydı ve 'aliye varub anuñlar ⁽¹⁰⁾ döşeğe girdi ve mülâ'abaya başlayub gözlerini açduqda yanunda şâ'ir haqqında (arapça beyit) ⁽¹¹⁾ (arapça beyit) ⁽¹²⁾ (arapça beyit) dimüşdür ⁽¹³⁾ ve bir cāriye bulub hemân aña döndi ve gögdüne zam idüb zelâl rızâbını şürarak ⁽¹⁴⁾ şifâh lafıkasından buse aldı ba'de vaşâl cānân ile nâil merâm ve bakire oldugunu ⁽¹⁵⁾ bulub mesrūr ve bekâm oldu ve aralarında muhabbet ve mevdet mit'aqad olub infikāñ ve infişâl ⁽¹⁶⁾ maḥalî qalmadı ve bir birine şarılıb uyuyub qaldılar şabâḥ olduqda 'Ali Nūreddin ⁽¹⁷⁾ ḥevâ bekâhdan intibâh itdükdə cāriye aña taqđim ta'âm ve ba'dü'l-egil ol zenârı elin ⁽¹⁸⁾ virüb "Vay efendüm! Buz nârı çarşuya getürde delâle vir ve yigirmi altündan aql virme." ⁽¹⁹⁾ didi. 'Ali "Ey nūr 'aynum! Hic olur mı yigirmi derâhim ile elnân ibüñ yigirmi [582b] ⁽¹⁾ altün ile firûḥat olunur mı?" didi.

Cāriye "Efendüm sen anı getür çarşu bilür." didükde ⁽²⁾ 'Ali zenârı alub çarşuya vardı ve delâle virüb bir tarafa çekilüb oturdı delâl ⁽³⁾ bir müddet gezdükden sonra dönüb 'Aliye geldi "Efendüm zenâr yigirmi altün getürdi ⁽⁴⁾ virelüm mi?" didü 'Ali "Var parasini getür." didiyse de nefisnde inanmazdı faqat delâl ⁽⁵⁾ varub parayı getür didükde 'Ali soyunarak "Vallaha bu şana'at dünyâda nazırı yokdur." ⁽⁶⁾ diyerek varub ol altünler ile ibrişum alub cāriyesi merîm zenârıye getürdi.

"Vay ⁽⁷⁾ ḥabîbe-yi derün! Sen bu ibrişum bütün zenâr işle ve beni daḥı ta'lîm eyle senüñle işlerüm ⁽⁸⁾ zîrâ bu ticâretten iyü şey yokdur." didükde cāriye "Gelüb efendüm var ol 'aṭṭardan ⁽⁹⁾ otuz dirhem alda bize muqtezi olan ta'âm ve şarâb ve sebzemizi tedârik kıl ve yarın ⁽¹⁰⁾ zenârı firûḥat itdügümüzde cümle parasini virürüz didi. Şehrazâd hikâyeden bu maḥale ⁽¹¹⁾ geldükde şabâḥ-ı taqrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(12) **SEKİZ YÜZ YETMÜŞ YEDİNCİ GİCE**

⁽¹³⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: 'Ali 'aṭṭara varub otuz dirhemi istikrâz ⁽¹⁴⁾ idüb çarşudan iktizâ iden laḥam ve ḥazrevât ve bāde vameze ve mälzemesini alub menziline ⁽¹⁵⁾ geldi Marîm daḥı ta'âmını ba'dü't-tedârik birlikde oturub egil ve ba'de

‘ayş ve nūşa tağriğ ⁽¹⁶⁾ idüb birbiriyle ā’şıkāne tenis iderek ƣaldılar ve cāriye ‘ali ƣaƣında bu ebyāt ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) ile ƣitāb ol daƣı cevāb olarak ⁽¹⁹⁾ bu ebyāt (arapça beyit) ⁽²⁰⁾ (arapça beyit) diyü inşād ⁽²¹⁾ ve ol ƣāl ile ƣalub ‘ali uyuduƣda merīm ƣalkub biz zenār daƣı işleyüb yaşduƣ ⁽²²⁾ altında ƣoyduƣdan şoñra eşvābımı nez’i idüb ‘alinüñ ƣucaƣına girdi şabāh olduƣda ⁽²³⁾ ƣalkub ‘Ali Nūreddin zenārı alub ƣarşuya vardı ve yine yigirmi altün ile firūhat ⁽²⁴⁾ idüb altünları alduƣda ‘aţţāra varub seksen dirhemi virdükde ‘aţţār “Ey ⁽²⁵⁾ oğul! Nice oldı cāriyeyi firūhat itdüñ mi?” diyü suāl ‘Ali “Ĥayır efendüm hīc insān ⁽²⁶⁾ canını bī’ ide bilür mi?” diyüb ve keyfiyeti nağl idüb cāriyenüñ hünerini söyledükde ‘aţţār ⁽²⁷⁾ mesrūr olub “Vallaha oğul ben saña ƣayır isterem zīrā senüñ pederüñ benüm ile ƣuƣūƣı vardır.” ⁽²⁸⁾ didi.

Ba’de Ĥasan varub et ve sebze ve ƣamyā ve mālzemesini alub cariyesine vardı ⁽²⁹⁾ ve anuñla oturub zevƣ ve şafāda ƣaldılar ve bu vece üzere bir sene geƣürüb birgün ⁽³⁰⁾ Marīm ‘Ali Nūreddine “Efendüm sen baña altı renk ibrişum elüñe saña birimini iderüm zīrā şimdi ⁽³¹⁾ ģaţırıma ƣuţūr itdi.” didi. ‘Ali daƣı zenārıların birini firūhat itdükdde sibāriş eyledüğü [583a] ⁽¹⁾ ibrisimi alub getürdi.

Cāriye daƣı feģanāñ olub aña maşşūş bir yemeni işildi ki ⁽²⁾ nazīrı nā-mevcūd idi ‘ali anı boynuna bend idüb ƣarşuya ƣıƣduƣda ƣalk ol mendilden ⁽³⁾ ta’cib idüb şan’atına seyr ve temāşā ider ƣaldılar gicelerden bir gice ‘Ali uyur iken ⁽⁴⁾ uyanub Marīm ağladuğunu gördükde “Ey Marīm sen niçün ağlıyorsun ve firāƣ daƣı ⁽⁵⁾ söyleyorsun biz bu ƣadar itģād ve muģabbetimiz in’akād itdükdde şoñra aramızda kim tafriƣ idebilir.” ⁽⁶⁾ didi. Marīm “Efendüm vāƣ’asında olan muģabbet bende iza’āf mazā’ası vardır lakin ⁽⁷⁾ ayām ve liyāliye ģüsn ƣan itmek esef ve nidāmete ilƣā ider bu gice benüm derūnum firāƣ ile ⁽⁸⁾ iģsās itdi sen hemān ƣazer üzere ol bā ģuşuş frenk ƣā’ifesinden yek ƣeşm ⁽⁹⁾ vuşul ayağından ağsaƣ bir pīr afrinciden kendüñ gözet zīrā merƣūm burada olduğunu ⁽¹⁰⁾ gördüm ve benüm iģin buraya geldüğünü yaƣınım vardır sen kendüñi merƣūmdan ģāyet gözet ⁽¹¹⁾ ve aşlā anuñla iģtilāţ ve mükāleme itme.” didükde ‘Ali “Allah-u te’ālī şerrinden ƣafz eylesün.” ⁽¹²⁾ diyüb uyudurlar.

Şabāh olub ‘aliü’l-ā’de ‘Ali Nūreddin zenārı ƣarşuya getürüb ⁽¹³⁾ delāle teslīm ve kendüsi bir maştaba üzereine oturub bī’ane müntezir ƣalduƣda gözlerine ⁽¹⁴⁾ ģevāb gelüb imez ģanlayub sāhiyā ƣırdı ve bir miƣdārdan şoñra gözlerini küşād itdükdde ⁽¹⁵⁾ afrinc ƣā’ifesinden yedi kişi ve ol merīm ve şāf itdüğü ī’vār mağmūs iģlerinde ⁽¹⁶⁾

olduğunu gördü hemān istiā'ze bāallah idüb ol Naşrānuñ yanundan firār itdükte ⁽¹⁷⁾ naşrānı “Ey efendüm! Sañā ne oldu niçün böyle havf ideyorsun allah için şol ⁽¹⁸⁾ boynuñdaki mendili kim işledi.” didi ‘Ali Bu benüm vālidemüñ işidir.” didi. ⁽¹⁹⁾ Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb süküt ⁽²⁰⁾ eyledi.

(21) ****SEKİZ YÜZ YETMÜŞ SEKİZİNCİ GİCE****

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Naşrānı “Sen bunu baña beş yüz altün ile firūhat ⁽²³⁾ ider misin didi ‘ali hayır firūhat idemem.” didükde Naşrānı yüz altün dahā ‘ilāve ⁽²⁴⁾ itdise de yine ‘ali kabūl itmeyüb hāşılı ‘Ali bī’andan imtinā’ Naşrānı yüzer altün ⁽²⁵⁾ artarak biñ altūna iblāġ itdükte çarşuda hāzır olan tüccār ‘Ali Nüreddine “Bu senüñ ⁽²⁶⁾ hālüñ nedür bir mendil raġıbı bulunub yüz altün ider itmez biñ altūna bāliġ olduġda niçe ⁽²⁷⁾ bī’ idemez diyerek bī’iü’z-zām ol daħı ben bu naşrāniya firūhat itdüm itdüğüm ⁽²⁸⁾ hālde beis olur.” diyüb bī’ idüb biñ altūnı aldı naşrānı çarşuda olan tüccāra ⁽²⁹⁾ “Ey cemā’at siz bugün bende muhmānesüñüz zīrā ben size maħşuş ziyāfet tertīb itdüm ⁽³⁰⁾ lakin ‘Ali Nüreddin sizüñle gelmek şartıyla.” didükde tüccār ‘aliyi ma’iyetleriyle gitmege ilzām ⁽³¹⁾ idüb yanlarında alıkoydular her ne kadar imtinā’ itdise de merķūmun “Efendüm sen niçün [583b] ⁽¹⁾ bu Naşrāniden havf ideyorsun biz senüñle degilmüyüz şol sevā-yı hāmdan vazgeç diyerek ⁽²⁾ cümlesi dükkanlarını kapadub naşrānı ile gitdiler merķūm anlara ġāyet taltīf iderek ⁽³⁾ hānesine getürdi ve mezīn oᡥaya dāħil idüb envā’i eᡥ’ama getürüb egil itdiler ⁽⁴⁾ ba’de ‘atīķ bādeden bir fevci küşād idüb ‘ayş ve nüş ile meşġül kaldılar çünki ⁽⁵⁾ ol ‘atīķ şarāb ‘aķıllarını idrākdan tehey ve hānesini harāb eyledi naşrānı ‘ali ⁽⁶⁾ Nüreddine efendüm sen bir seneden berü biñ altün ile iştirā itdigüñ cāriyeyi baña on ⁽⁷⁾ biñ altün ile firūhat idermisin şimdiye kadar sen ol cariyeden tuýduñ ve sevdāñ ⁽⁸⁾ zāvdi didükde ‘ali Nüreddin serhoş ve bī-hoş olmaġla firūhat itdüm altünları ⁽⁹⁾ getürdüġde naşrānı ol hāzır olan tüccārları işhād alış virüş ile mesrūr ⁽¹⁰⁾ ve dilşād olub ol ġün ve ol gice şafā ve rāhatda ġalub ‘aliü’ş-şabāh ‘Ali Nüreddin ⁽¹¹⁾ uyħudan bī-dār ve inşirāfa şed tūmār itdüġde naşrānı tūr bākī al didükde ‘Ali ⁽¹²⁾ ne tek parasi diyü suāl ol daħı cāriye Marīm zenāriyenüñ semeni olduġunu ifāde itdüġde ⁽¹³⁾ ‘ali ben cāriyemi firūhat idemem didi.

Naşrānı hāzır olan tüccāra şehādet itdirüb ⁽¹⁴⁾ bī’ ve şirā ina’ķādıyla elzām itdi ‘ali imtinā’ itmege başladuġda tüccārları cümle üstüne ⁽¹⁵⁾ sürüb efendüm biñ altūna

aldığıñ cāriye on biñ ile firūhat itdigüñ hâlde ⁽¹⁶⁾ nice pişmeyān olursun andan güzel ve ā'lā cāriye yāhūd bir kız hūri mişāl tezvīc eyle buna ⁽¹⁷⁾ ‘aqldrāşete bir sene tamām havāhoşuñ alduñ ve bu alacaguñ para ile büyük tüccār olursun ⁽¹⁸⁾ diyerek ne hāl ise ‘Alinüñ ‘aqlına girüb bī’i bāt itdirdiler gelemem Marīme ol gice ⁽¹⁹⁾ ‘aliü’l-ā’de ağasına müntezir kaldı gördi ki vaqt geçüb gelmedi cez’i ve faz’i iderek ⁽²⁰⁾ ağlamaga başladı pes ‘aṭṭāruñ zevcesi merķūmenüñ bekāsını işidüb yanuna vardı ⁽²¹⁾ vay kızum niçün ağlıyorsun diyü suāl Marīm bugün efendüm gelmedi korķarum şāyed ⁽²²⁾ düşmanlarum anı muḥād’a idüb beni bī’ itdirdi didi. Şehrazād şabāḥ-ı takrib itdügünü ⁽²³⁾ görüb süküt eyledi.

(24) **SEKİZ YÜZ YETMÜŞ TOKUZUNCU GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: ‘Aṭṭāruñ zevcesi Marīme “Ey kızum! Niçün böyle vahm ⁽²⁶⁾ ḥāme kendüñi düşürsün hīc ḥāṭıra ḥuṭūr olurmu ki senüñ ağañ buncaleyin muḥabbet ⁽²⁷⁾ itdükdün şoñra seni firūhat itsün ben anuñ gitdügi yeri bilürem zīrā ‘ali Nūreddin ⁽²⁸⁾ ve benüm ḳocam cümle tüccār ile müd’avā bir ziyāfete gitdiler diyerek merķūmeye teslī virerek ⁽²⁹⁾ anuñla kaldı şabāḥ olduḳda Marīm pencereye gelüb ağasına münteziire kaldı gördi ki ⁽³⁰⁾ ‘ali Nūreddin tüccār ve mahūd naşrānı ile zoḳāḳ tarafundan zuhūr itdiler merķūme ⁽³¹⁾ şedīd rüzgāra teşādūf itmüş nihāl gibi şiddet-i ḥasretten şallanmaḳa ve āh ve evlāh dimege [584a] ⁽¹⁾ başladuḳda zevce-yi ‘aṭṭār kızum saña ne oldı didi Marīm işbu şī’ir ile (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) ⁽³⁾ (arapça beyit) cevāb ⁽⁴⁾ virdi ve bekā-yı şedīd ile meşḡül kaldı ve zevce-yi ‘aṭṭāra ben ağama tenbiye ve taḥzīr ⁽⁵⁾ itdüm ise de maḡīd oldı lakin ḥad ve ḳaderden mān’a olamaz şimdi şiddiḳim saña zāhir ⁽⁶⁾ olur dirken ‘ali ḳapudan ağlayarak girdükdü Marīm sen beni firūhat itdüñ mi didi ⁽⁷⁾ ‘ali azhār taḥsir ve nidāmet göstererek benüm üzerüme ḥīle idüb seni bī’ itdüm ⁽⁸⁾ didükdü Marīm ben seni bu muḳavele ḡadardan taḥzīr itmedüm mi diyüb ve göḳsüne alub naḳbīl ⁽⁹⁾ eyledi ve şevḳ ve muḥabbetlerini yād itmege başladı.

Nā-gāḥ naşrānı daḫı gelüb Marīmüñ elini ⁽¹⁰⁾ pūs itdükdü mūmā-ileyhmerķūme bir şamār urub la’net eyledi ḥabīş gülüb Marīmüñ ⁽¹¹⁾ fi’ilinden ta’cib iderek ī’tizār itmege başladı benüm bu ḥuşūşda cenaḫım yoḳdur ‘ali ⁽¹²⁾ Nūreddin rızasıyla seni firūhat eyledi. zīrā senden usandı ve ba’z şī’ir ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) inşād itmüşdür didi ⁽¹⁵⁾ meger bu cāriyenüñ memleketinden sebep ḥurūcı bu olunur ki

merķūme Marīm frança kralunuñ ⁽¹⁶⁾ duħteri olub pederi anı ziyāde muħabbeti var idi ve ‘iz ve zelāde terbiye itmüşidi ve cümle ⁽¹⁷⁾ ‘ulūm ve zāy’i teslīm idüb ğarīb ve nefis ma’lūmātı öğredüb ħattu ⁽¹⁸⁾ ol ğarībü’ş-šan’a olan zenāruñ ve mendilleruñ ĩ’ mālını ta’līm itdirdi ki ⁽¹⁹⁾ andan ğayrı anları işleyemez idi ve ‘alum edeb ve inşā ve lağāt sāireyi daħı öğretti ⁽²⁰⁾ ħāşılı kral mersūm Marīme çok muħabbet itdükden cümle evlād ve oğulları üzerine ⁽²¹⁾ tafzīl idüb sürdi ħatta bir kaç Melik anı tezvic itmek istemiş ise de şiddet-i ⁽²²⁾ muħabbetinde tenāşı virmedi ittifākā ba’z seninde Marīm merķūme nā-mizāclığa dū-çār ve ħāl ⁽²³⁾ marzende eger iyü olursam meşhur bir manāstruñ ziyāretini nezr itmekle şifāyāb olduğda ⁽²⁴⁾ bir kaç cāriye berāber alub sefineye süvār ve ol manāstra şiddet-i ‘azīmet eyledi. Şehrazād ⁽²⁵⁾ şabāħ-ı takrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(26) **SEKİZ YÜZ SEKSENİNCİ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Marīm eştā-yı rāħda islām korsanlarına rāst gelüb ⁽²⁸⁾ derdest idüb afrīkā setmine getürdiler ve ol cāriyeler tūnus ikluminde kırdān nām maħalle ⁽²⁹⁾ getürüb bī’i itdiler ve Marīmi ‘acemleruñ biri ħidmet için alub bir müddet istiħdām ⁽³⁰⁾ ve ‘anīn olmağla merķūme bekāret ħāletiyle ħaldı çün ‘acem merķūm çokca merā’āt ⁽³¹⁾ ve ħātırını gözedüb evlād gibi beslemiş idi islāma da’vet ve ol daħı islām ile [584b] ⁽¹⁾ Müşerrefe olub aşul dīn ve senen sīdālumeresini öğredüb ‘ulūm ‘Arabiye daħı ⁽²⁾ öğredüb māhera oldu ittifākā ‘acem mezkūr büyük ħastalığa dū-çār olmağla Marīm aña vafir ⁽³⁾ ħidmet ve rā’yet idüb kız pederine ħidmet ider gibi aña eytdi şifāyāb olduğda ⁽⁴⁾ ey Marīm ben allah ile ‘ahd iderüm ki seni istedigüñ ādeme firūħat iderüm diyüb ⁽⁵⁾ ve oradan İskenderiyeye getürüb sālefü’z-zıkr nağlumiz üzere ‘Ali Nüreddine firūħat ⁽⁶⁾ eyledi çün kral mersūm kızını esīr düşdügünü bildi bahr ħarafa arayan kimseleri ⁽⁷⁾ irsāl ve İskenderiyede işbu mu’temed Vezīri olan pek çeşm ve ağsık naşrānıyı ĩ’zām ⁽⁸⁾ ve ol daħı Marīmden istiħbār idüb ħaberini almağla tüccār ve aşħāb ĩ’tibār ile el bağlayub ⁽⁹⁾ ve anlara mal virüb bu vechle ‘ali üzerine ħīle bağlayub ğadar itdiler çün naşrānı ⁽¹⁰⁾ Marīm’i aldı Marīm aña ğazab idüb şütüm ve ħarb itmege başlayub naşrānı efendüm ⁽¹¹⁾ benden ne ‘ayb vardur ibtidā pederuñ beni irsāl eyledi ve şānyā ağāñ rızasıyla seni bī’ itdi ⁽¹²⁾ şimdi ħazin ve mülāleden ne ħāşıl olursun şol ğarīb esīr lakin yetişür gel ‘iz ve ⁽¹³⁾ salğanatuña var diyüb ba’dü’l-latı bā vālatı ‘Ali Nüreddinuñ ħānesinde çıkarub sefineye ⁽¹⁴⁾ getürdiler ve ol damda neşir şırā’ idüb deryāya açıldılar.

Marīm ise ḥazın ve mülāleden ⁽¹⁵⁾ ayrılmayıb sekb ‘ibrāt ve ibdāy zefrāt iderek ve bu ebyāt (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁷⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁸⁾ (arapça beyit) inşād iderek İskenderiye pişkāhından şavılıb ⁽¹⁹⁾ gitdiler fāmā ‘ali Nūreddin ol ḥasret-i şedīdeye dū-çār olub şabra mecāl bulmadı ⁽²⁰⁾ ve Marīmüñ eşvāb ve eşyāsını götürüb öñüne koydı ve hezār esef ve miḥnete düşüb ḥāne ⁽²¹⁾ ḳapusını üzerine ḳapadub yā Marīm diyerek deryā ḳapusuna çekilüb gitdi yolda ⁽²²⁾ bir pīre rāst gelüb anı yā merīm didigüni işitdükde ey oğul şāyed sen ⁽²³⁾ dün ki gün naşrānı ile sefer iden cāriye için mi ağıyorsun didi ‘ali pīr ⁽²⁴⁾ kelāmından bayılıb zemīne düşdi ve bir müddetden şoñra ḳalkdı.

Çün pīr merḳūm Nūreddinüñ ⁽²⁵⁾ ḥālını ve ḥüsn ve Cemālini laṭif kelāmını görüb aña merḥamet idüb vay oğul ben ḳapudan ⁽²⁶⁾ ādemüm sefinem afrinceye mürevchdür içinde islām tüccārları vardur sen şabır eyle ben seni ⁽²⁷⁾ yarın ma’iyetle alub oraya getirürem didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde ⁽²⁸⁾ şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt eyledi.

(29) **SEKİZ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki ‘ali Nūreddin pīr kelāmından mesrūr olub müntezir ⁽³¹⁾ ḳaldı ve cümle levāzımātını tedārik idüb sefīneye çıḳub oturdı sefer vaḳti ḥülül [585a] ⁽¹⁾ itdükde bād bānı küşād idüb deryāya açıldılar ve elli birgün sefer itdükden şoñra ⁽²⁾ mazāri ḳorşān sefineleri üzerine çıḳub esīr oldılar ve toḡru frānsa ⁽³⁾ ülkesine varub Marīm mūmā-ileyhüñ oldıḡı şehre girdiler bunlar vuşülünde Marīm zenādiyeye ⁽⁴⁾ götürün zīrā ‘avruñ sefīnesi yetişüb lumānda lenkerāndāz ve Vezīr merḳūm ḳrāla varub ⁽⁵⁾ bişir itdükde ḳızınıñ mülāḳātına inüb hezār-ı ta’zīm ve iḥtirām ile sarāyına getürdi ⁽⁶⁾ ba’de ḥālden ve bekāretten suāl itdüklerinde Marīm “Efendüm ḥīc ayādı islāma düşen ⁽⁷⁾ ḳız bākire ḳalur mı diyelüm ben nefsimi anlardan men’ itdüm yā ḳatlı ve yā ḥabir ile ḫatub ⁽⁸⁾ istedüklerini iderler.” didi.

Çün peder ve māderi Marīm’üñ bekāreti zāil oldugunu fehm ⁽⁹⁾ itdiler cümle rāḥbları cem’ keyfiyeti anlara ‘arz itdüklerinde merḳūmun “Senüñ kerīmeñ ⁽¹⁰⁾ tecessüs olmuşdur bunuñ ṭahāreti ancak ehl-i islāmdan yüz ḳişi ḳatliyle olur.” didiler. Melik ⁽¹¹⁾ ‘Ali Nūreddin’üñ sefīnesiyle alınan esīrlerden yüz ḳişi ḳatlı olunmalarını fermān anlar daḡı ⁽¹²⁾ merḳūmeni celb ve birer birer siyāsetgāha taḳdīm idüb sırlarını kesmeḡe

başladılar. Tā eñ ⁽¹³⁾ ahırde ‘Ali Nüreddin’e takdīm ve siyāsetgāha götürüb koyduklarında kapudan bir pīre ⁽¹⁴⁾ gelüb “Ey Melik! Sen baña böyle va’d itdüğüne eger benüm kerimemi bulursam ve yanuma gelürse ⁽¹⁵⁾ kilisemize beş esīr hīdmet eylemek için saña virürem dimüş idüñ terede ol esīrler.” ⁽¹⁶⁾ didi.

“Ancağ bu ādem ıaldı” diyüb ve ‘Aliyi siyāsetgāhdan alub ‘acūzeyle teslīm eyledi ⁽¹⁷⁾ ol dağı alub kiliseye getürdi ve anuñ temiz eşvābını nez’i idüb rahbān hīdmetlerine ⁽¹⁸⁾ maḥşüş ‘abāü’l-bās idüb hīdmetlerine ta’yīn eyledi. ‘Ali hīdmetinde yedi gün ıalub ⁽¹⁹⁾ sekizinci günde ol ‘acūze ‘Ali Nüreddin’e gelüb on dirhem virüb “Ey oğul! ⁽²⁰⁾ Sen eşvābüñi giyde kiliseden çık zīrā Meliküñ duğteri Marīm zenāriye bugün vüzerā ve aña birüñ ⁽²¹⁾ kızlarıyla kilisenüñ ziyāretine gelecekdür.” didükde ‘Ali ol parayı alub şehrüñ çarşularına ⁽²²⁾ toğrı çekilüb gitdi ve bir miğdār gezdükden soñra dönüb kiliseye geldükde ⁽²³⁾ vüzerā ve umarānuñ duğterleri aralarında Marīm zīnāriya olub cümlesi kilise içinde ‘ibādet ⁽²⁴⁾ ve ziyāret itdüklerini gördi ‘ali Marīm’i gördükde ‘aklı başından gidüb şabra mecāl ⁽²⁵⁾ bulmayub yā Marīm yā Marīm dimege başladı çün Marīm’üñ olan duđterān ‘Alinüñ ḥālını gördiler ⁽²⁶⁾ sür’atle yanuna varub yumruğ ile dārb itmege başladılar ve ıatlı itmelerini merām ⁽²⁷⁾ itdüklerinde Marīm ‘Ali’ye diğğat kim olduğunı bilüb duğterlere “Turuñ ben bir kere şol ⁽²⁸⁾ adamı göreyüm şāyed divānedür ben bilürem bir kere suāl ideyüm.” diyüb ‘Alin’üñ yanuna ⁽²⁹⁾ geldi “Ey ‘Ali! Sen buraya ıadar mı kendüni atduñ.” didi. Şehrazād şabāḥ-ı takrib ⁽³⁰⁾ itdüğünü görüb süküt eyledi.

[585b] ⁽¹⁾ **SEKİZ YÜZ SEKSEN İKİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma āğaz idüb dir ki: Çün ‘Ali Marīm cünün mādesi didüğünü işitdi ⁽³⁾ kendüni divāne gibi idüb kelāmda ḥalğ iderek bu ebyāt ile (arapça beyit) ⁽⁴⁾ (arapça beyit) ⁽⁵⁾ (arapça beyit) cevāb virdi ve bir miğdār muḥāvere itdükden soñra ⁽⁶⁾ Marīm ‘Ali’ye “Sen gice olduğda falan maḥalde beni müntezir ol.” diyüb ve kızlara “Yuvām divāne ⁽⁷⁾ varsun ḥalde ıalsun.” diyüb ‘Ali’nüñ yanundan gitdi ve ol gün manāstırda ıalub gice ⁽⁸⁾ dağı bitavtet itmelerini ıarār itdiler.

Gice olduğda Marīm diğer duğterlere “Ben bu gice yalnız ⁽⁹⁾ olarak ‘ibādet itmegi niyet itdüm siz varuñ istirāḥat idüñ.” diyüb kelbāsunuñ derümuma girdi. ⁽¹⁰⁾ Kızlar uyuduklarına ıadar ‘ibādet ile meşğül ıalub uyanuğ kimse ıalmadugunu

bildükde ⁽¹¹⁾ alkub ‘Ali Nüreddin’ün yanuna vardı ol daı anı gördükde alkub mülākāt ⁽¹²⁾ eyledi ve ‘ināk ve namāt hāk bāk ile meul alub abā-ı tarin itdükde Marīm ⁽¹³⁾ ıyām idüb ‘Ali’ye vedā’ ve ikisi bekā ile derūnlarını ĩcā’ itdiler.

‘Ali’ye “Sen ehrūn ⁽¹⁴⁾ aru ve pazarları bildūn mi?” diyü suāl ol daı “Evet.” didükde Marīm “ünkü böyledür ⁽¹⁵⁾ bu gün gice olduda kenisāde olan nedür andūına git derūnunda olan mal ⁽¹⁶⁾ ve nefāisden aldıra bildigūn adar al da kilisenūn ser apusundan ık ve ehrūn deryāya ⁽¹⁷⁾ ıan apuya git orada sāil-i deryāda ufa bir sene bulursun ki iunde on kii ⁽¹⁸⁾ vardur apudanı seni gördükde elini uzadub senūn elini alur sen elini vir ⁽¹⁹⁾ orkma ama aın uyub bu aziyeden gāfil olma.” diyüb ba’dū’t-teekīd alkub ızlarūn ⁽²⁰⁾ olduı yere vardı. Anlar daı ıyām ile mülākāt idüb ekinlüb sarāya gitdiler. ‘Ali kilise ⁽²¹⁾ apusu küād olunduda ‘acūzenūn yanuna vardı. Pire “Ey oul! Sen nerede uyudu?” ⁽²²⁾ didi. ‘Ali “Efendüm ünkü melikūn ızı bunda idi anu ün tarada aldum.” ⁽²³⁾ didükde merūme “İyü itdūn zīrā Melikūn ızı bunda seni görmū olaydı seni atl iderdi.” ⁽²⁴⁾ didi ve ol gün hīdmetinde alub gice olduda ‘Ali Nüreddin nazr andūuna ⁽²⁵⁾ varub elinden gelene adar mücevherāt ve altūnlar alub deryā tarafunda olan bab-ı serirden ıub ⁽²⁶⁾ Marīm’ūn ta’yin eyledii sāile varduda on kiiyi āmil bir ufa sene apudanı ⁽²⁷⁾ a aallu ihtiyār perūrede tūrdugunu görüb ‘aliyi gördükde elini uzadub ⁽²⁸⁾ seniye aldı ve tā’ifeye alkun yelegini küād idūn diyü emir anlar “Efendüm biz imdi nice ⁽²⁹⁾ gidelüm hālbu ki ıral yarın abā ibu seineye süvār olacadur.” didüklerinde pīr belā ⁽³⁰⁾ kelām ılını ıarub bu laırdıyı sevilebānun baını kesdi birisi daı “Acāyib ⁽³¹⁾ biz bu ādeme ne itdūn?” dimekle āna daı oub atl itdi.

Hāılı ol vechle bir bir [586a] ⁽¹⁾ merūmunı ‘idām idüb anca ‘ali ile aldūda ‘aliye alk dumānı tut diyüb ⁽²⁾ ve kendūsi yelegine oub deryāya aıldılar. ehrazād hikāyeden bu maale geldükde abā-ı ⁽³⁾ tarib itdūgünü görüb sūkūt eyledi.

(4) **SEKİZ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ GİCE**

(5) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: ‘Ali pīrūñ cesāretini gördükde havfından cānı (6) çıka yazdı ve merāmı ne idüğini bilemedi ve suāle daġı cesāret itmeyüb ditreyerek (7) qaldı pīr harīṭaya baġarak ve yelegini düzerek ‘Ali’ye ol gice (8) ve şabāḥdan öyle vaktine qadar ol veche gitdiler. Şems maġr istivāya varduqda ‘Ali (9) Nūreddin havfından bir yere varub hezār ḥesāb iderek düşünür iken ol pīr aġ (10) şaġalını ucundan tutub çekdükdde yüzünden bir deri şoyulub düşdi ve altından (11) Marīm zenāriyenüñ çehresi māh-ı asumān gibi ināre eyledi.

Meger Marīm ol sefīnenüñ qapudanı (12) bir ḥīle ile qatl ve derisni yüzüb sana’at ile kendü yüzüne bend itdi ve eşvābını (13) daġı giyüb sefīnede sālēfū’z-zıkr naqlumiz üzere icrā-yı ‘amil ve ṭāifeyi qatl idüb (14) ‘Ali ile qaldı. Pes ‘Ali maḥbūbesinün didārını gördükde şiddet-i sürurundan ‘aġlı (15) başından gidüb “Merḥābā ey münyetü’n-nefūs ve cālieyü’l-‘abūs! Niçün bu maḥab şadıķı (16) o vechle baġr-ı havfa düşürdüñüz.” diyerek boynuna şarılarāġ ma’anıķa eyledi.

Zīrā (17) mūmā-ileyh ġāyet şecā’at ve ferāsāt şāḥibesı idi ve kışret hūnerinden deryā (18) ‘alemini daġı bilürdi ba’de sefīnede olan yemekden çıkarub egil itdiler ve Marīm (19) ma’iyetiyle getürdüġi mücevherāt ve nefāisi çıkarub ‘Alinüñ kiliseden aldıġı emvāl ile (20) qarışdırub bir şandūķa qoydılar ve havā-yı ma’tedil ile bir qaç günde İskenderiyeye vuşul (21) ve selāmetle limāna qarīb bir sāḥile duḡul idüb lenkerāndaz olduġlarında ‘Ali Nūreddin (22) Marīm’e “Sen beni bunda müntezer ol ben şehre varub nesvān taķımını getürürem.” diyüb (23) ve ol getürdüķleri emvalden bir miķdār alub şehre gitdi.

Giderken Marīm “Efendüm sür’atle (24) gel zīrā batūd terāḥı ba’z ḥālātde nidāmetle dü-çār ider.” didi. ‘Ali toġrı şehre (25) gidüb nesvān taķımını almaġa meşġul qaldı. Gelelüm beri ṭarafa fransa Meliki ol gice (26) kıızı firār itmüşidi şabāḥ olduķda arumüñ cāriyeleri ḥānımlarını bulmaduġlarında Melike (27) gelüb ḥaber virdiler ve ol eşnāda daġı anuñ maḥşuş sefīnesinüñ qapudanı ve ṭāifesi (28) qatl olunub sefīne bulunmaduġını ve manāstıruñ bir qapusu küşād bulunub nedür şandūķundan (29) vafir eşyā gitdüġünü ve kisesinüñ ḥidmetine maḥşuş olan esīr daġı firād itdüğünüñ (30) ḥaberi almaġla kırāl “Eger benüm sefīnem bulunmadısa muṭlaķā benüm kızum içünde gitmişdür.” diyüb (31) ve der sāt lumān nāzırını ḥuzūrına getürüb ta’zīr ve takdir

itdükden şoñra “Mesih [586b] ⁽¹⁾ haqqı çün eger sen kızuma lahavk idüb çeviremez ise seni qatl ve i’dām iderüm.” didi.

⁽²⁾ Merqum hezār-ı havf ve hoşbet ile huzürundan çıkub kiliseye gitdi ve ‘Ali Nüreddin ⁽³⁾ kanğı beldeden oldugunu suâl İskenderiye lavaidügi ma’lümü olduqda derhâl donanmuş ⁽⁴⁾ hâzır olan sefinelerden bir kaç tekne ta’yin idüb limândan fek endâz içâmet idüb ⁽⁵⁾ Marîm’i ta’qib itdiler. Şehrazâd hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı takrib itdügünü ⁽⁶⁾ görüb süküt eyledi.

(7) **SEKİZ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Ol sefinelerde pek çeşm Vezîr daħı var idi ittifaqâ ⁽⁹⁾ Marîm ‘Ali Nüreddin ile İskenderiye’ye vuşul bulduqları günde diğeler daħı yetişüb ⁽¹⁰⁾ ve kenâr-ı deryâda Kraluñ sefinesi turdugunu görüb bildüklerinde şandallarını inüb ⁽¹¹⁾ yanuna vardular ve Marîmi daħı içinde oldugunu bulub anı ve sefinesini alub getürdiler ⁽¹²⁾ ve derhâl yelkenlerini açub limândan fek utâd idüb fransa semtine ‘azîmet itdiler.

⁽¹³⁾ Bir kaç gün zarfında fransaya vuşul bulub Marîmi Kraluñ huzürına getürdüler. Kral ⁽¹⁴⁾ kızını gördükde “Ey hâine! Nice dîn abâve ecdâdıvı terk idüb islâma girdük.” diyüb ⁽¹⁵⁾ kılıcı alub üzerine şaldurduqda merqûme yemîn itmege başlayub “Ey peder! Gice zarfında ⁽¹⁶⁾ kiseye varub ziyâret iderken müslim den bir cemâ’at üzerüme hücum ve ağzımı ⁽¹⁷⁾ pamuk ile taldurub tutub getürdiler şimdi kırtulduguma gâyet mesrura oldum.” ⁽¹⁸⁾ didise de Kral kelâmını aqlâ kabûl itmeyüb katlini taşmim itdükde çün yek çeşm ⁽¹⁹⁾ olan Vezîr Marîme â’sık idi.

Kraluñ yanuna varub “Efendüm sen anı baña tezvıc eyle ben anı ⁽²⁰⁾ dînine red ve ferâdan ve ağıyardan daħı hafz iderüm ve vuşulı mümkün olmayan yerde maħşuş ⁽²¹⁾ bir sarây yayub içinde koyarum.” didükde Kral derhâl keşişleri ihzâr ve anlar ‘ağd ⁽²²⁾ nikâhlarını icrâ idüb sarây-ı mezkûruñ binasuna şürü’ itdüler ve Marîmi alub maħbûs ⁽²³⁾ beki sarâyda koydular geledüm beri tarafa çün ki ‘Ali Nüreddin kayığı sâhilde birağub ⁽²⁴⁾ nesvân eşvâbı şehirden getürmege gitdi.

Eski dostı olan ‘atıaruñ hânesine ⁽²⁵⁾ varub taqımları aldı ve sür’atle çekilüb sefinenüñ yerine geldise de orada bir kaç kişi ⁽²⁶⁾ toplandugunu her biri bir laqırdı

söyleyüb sefineden aşlā bir eṣer görmemekle derūnı ḥüzn ⁽²⁷⁾ ile aḥsāsı ve bu şi'iri (arapça beyit) ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) ⁽²⁹⁾ (arapça beyit) inşād ve ol ādemlerden suāl anlar daḥı “Ey oğul! İslāmda ‘iz ve nişān ⁽³⁰⁾ ḳalmamuşdur zīrā naşarı ḳorşanları buraya gelüb bundan bir islām teknesi alub bī ⁽³¹⁾ pervā gitdiler ve def’ iden gāzāt bulunmadular.” didüklerinde ‘Ali ah diyü serd ve bī-‘aql olub [587a] ⁽¹⁾ bayılıb zemīne düşdi.

İfākat bulduḳda ḥikāyesini ol ādemlere naql itdükte ḥalk ⁽²⁾ her biri ‘Ali’yi bir günna takdir ve “Canum sen niçün kıızı ḳıçarmaduñ neḳāb vazdane ḥācet ⁽³⁾ vardur.” diyüb ba’zısı şol divāneyi bıragısuñ aña vuḳū’ bulan ḥāletler kāfīdür didi ⁽⁴⁾ ḥāşılı her biri bir künā kelām söyleyüb ol araluḳda ‘aṭṭār daḥı gelüb ‘aliyi ol ⁽⁵⁾ ḥāletde gördükte “Ey oğul! Ne oldı?” didi. “Ey peder! Benden ḥile ile elnān cāriye için ⁽⁶⁾ fransaya vardum ve güc belā ile çalub bunda ḳayıḳda bırağub senüñ ḥāneñden nesvān ⁽⁷⁾ kisvesini götürmege gitdüm ki anlar ile cāriyemi şehre getürecedüm ol araluḳda yine ⁽⁸⁾ naşarı ḳorşanları gelüb götürdiler.” didi. Şehrazād şabāḥ-ı taḳrib itdügünü ⁽⁹⁾ görüb süküt eyledi.

(10) **SEKİZ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹¹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: ‘Aṭṭār ‘Alin’üñ kelāmundan hezār ḥüsna ⁽¹²⁾ dü-çār “Vay oğul! Gel şehre gidelüm artıḳ ḥüzn ve esefden ḳāide ḥāşıl olamaz ve sen ⁽¹³⁾ başḳā cāriye bul da mütesli ol.” didükte ‘Ali “Ey peder! Bu olmayacak şeydür ben yine sefer ⁽¹⁴⁾ idüb ya cāriyemi getirürem yāḥūd canımı fedā iderüm.” didi ve sefer bir olan sefineleri ⁽¹⁵⁾ arayub bir tekne bulmağla hemān anuñla istikrā idüb belādurdan sefer itdi çün ki ⁽¹⁶⁾ Fransa Ḳralı kıızını aramaḳ için bir kaç ḳorşan gönderüb İslām sefineleri nerede ⁽¹⁷⁾ bulursa kirfet eylemelerini sibāriş itmüşidi ol ḳorşanlarıñ biri bunlara rāst gelüb ⁽¹⁸⁾ esīr itdiler ve Fransa Ḳralına getirüb ehl-i islāma şiddet-i ḥaḳdı olmağla ol esīrleriñ ⁽¹⁹⁾ cümlesini ḳatlı olunmalarını fermān ve bir şandalye ḳoyub üzerine oturdı cellād daḥı birer birer ⁽²⁰⁾ taḳdīm idüb ḳatlı ve ī’dām itmege başladı.

Tā ‘Ali Nüreddin ḳalmuş idi Melik anı bilüb ⁽²¹⁾ “Sen ‘Ali Nüreddin değıl müsün ki seni kise ḥidmetine virmüşdüm.” didi. ‘Ali “Ḥayır benüm ismim ⁽²²⁾ İbrahīmdür.” didi. Ḳral “Ḥayır sen ol ādemsün ve ‘acüze seni bilür diyüb ol pīrezeni ⁽²³⁾ begeniseden celb pevāsīr sabıḳa saña virilen esīr değıl mi?” diyü suāl merḳüme

dağı (24) ‘Aliye baķub “Evet budur.” didükde Melik ‘Ali’ye Őetm dehn iderken Marım (25) zenāriyenün zevci olan ve zīrā ‘avr ĥuzūr-ı Melike gelüb “Efendüm sizün kerīmeñüzi naķl (26) olunacak sarāy bugün ta’mīri ĥitām bulmuş ve ben Őöyle ‘ahd itdüm ki senün kızuñ (27) oraya naķl olunmazdan iķdam ķapusunda bir ķac ehl-i islām zebĥ iderüm baña bir ķaç esī (28) vir.” didükde Melik “Őimdi bu esīrde ĥayrı kimse ķalmadı al bunı getür boĥazla.” didi.

(29) Vezīr ‘Ali’yi alub ķıķa gitdi. Ćün ol ĥün sarāyuñ iŐi bitmedi ‘alinün zebĥī (30) tāĥīr olunub iŐtibaleye getürüb iķünde ĥabis itdiler. Pes ittifākāt-ı garibeden (31) Ķraluñ iki geķilen esebi var idi. Nazırları dūnyāda ma’düm idi ve cümle Ķrallar ol esebler [587b] (1) iķün ĥased iderlerdi ol ĥünlerde eseblerün biri ĥasta olub ĥakīmler mu’ālecesinde (2) ā’ciz ķalmaĥla Vezīr mersüm Melike “Efendüm bu eseb yanuma vir anı mua’lece iderüm.” diyüb ol (3) esebi almuş idi.

Pes dige eseb refīkinden ayrıлмаĥla Őabır itmeyüb kendüni telef (4) idecek olduğundan anı dağı Vezīre irsāl ve ikisini mu’āhebe eyledi ol iki eseb (5) iŐtibalede idiler Ćün ki ‘ali Nūreddin bu muķavele ĥayvānātuñ ĥalācına mevfiķ idi esebi (6) gördükde sāyeslere “Ben bu esebe ‘ilāc iderüm.” didi. Vezīre ĥaber virdüklerinde mesrūr (7) olub “Söyleyün eger ‘ilācuna ve vafķ olursa anı ķatlden azād idüb istediĥini (8) virürem.” didi. Merķūmun ‘aliye varub bu ĥālī ifāde itdüklerinde derĥāl ‘ilācına (9) ķalkuŐub ve bir merhem peydā idüb esebün gözine ķoydı. Őehrazād Őabāĥ-ı taķrib itdüğünü (10) görüb sūküt eyledi.

(11) **SEKİZ YÜZ SEKSEN ALTINCI GİCE**

(12) Őehrazād kelāma aĥaz idüb dir ki: Ol gice geķüb Őabāĥ oldıda Vezīr tabfese (13) iŐtibla gelüb esebün gözi aķıķdı fīü’l-vāķ’a iyü olduğunı bulmaĥla ‘Ali Nūreddin’e (14) bir taķım eşvāb vafır ‘aĥiye virdüğünden mādā aŐtīl nāzırı naŐib idüb kıbda (15) boynundanı küŐād ve mahibe ve ta’yīn taĥŐiŐ idüb ma’ziz ve maķrim biraķdı ve aŐtīblada (16) olan sayeslere emir be nehey iderek ķaldı.

Ćünkü ol ĥün Marım zenāriye ķocasınun (17) ol cedīd sarāyına naķl olundu ve Vezīrün kıızı dağı gelmiş idi ittifākā Vezīrün kıızı (18) aŐtīblaya matīl pencerelerün birine gidüb seyre oturduķda ‘ali Nūreddinün ĥüsn (19) ve cemālüne vaķd ve ī’tad eline baķub ve derd-i derūnunda ferāk ve ‘aŐķa dāir eş’ār oķudugunı (20) iŐidüb ol civān ā’Őıķ

müfâriķ oldugunu bilüb hâtrında “Vallaha işbu gâyet ⁽²¹⁾ dilber ve güzeldür eger anu ma’şķūkası anuñ gibi ise artuķ söze mecâl ķalmaz.” dirken Marîm ⁽²²⁾ zenâriye anı yanuna isteyüb bir cârîye “Gelüb buyruñ.” didi.

Merķūme sür’atle Marîm’uñ yanuna ⁽²³⁾ varduķda anı daķı hâl-i hüzn ve ğammda yağını buldı Marîme “Efendüm niķün böyle zabķ ⁽²⁴⁾ şadr çekürsin ve ‘azîm-i derde düşdüķ.” didi. Marîm bî-meħābā agulamağa başlayub işbu ⁽²⁵⁾ iki beyti (arapça beyit) ⁽²⁶⁾ (arapça beyit) inşād ⁽²⁷⁾ itdükde Vezîrūñ kıızı “Efendüm bu ķadarca hamm ve ğamm itme bir miķdār gezelüm ve tesâiye hâtır idelüm ⁽²⁸⁾ bā huşuş aştblada bir cemîlü’ş-şüre civân vardur ki ‘aşķ ve ğarām şāhibidür ve dāima ⁽²⁹⁾ ağlayub şî’ir inşād iderel tırur.” didi. Marîm hâtrında “Eger bunuñ itdüği vařf ⁽³⁰⁾ civānuñ hâli şāhîh ise muţlakā ‘Ali Nüreddin olmaludur.” diyüb Vezîrūñ kıızıyla ķalkub ⁽³¹⁾ ol pencereye varub nikāh itdükde vāk’a anuñ maħbūbı ve nefsine ğâyet maţlubı olan ‘Ali [588a] ⁽¹⁾ Nüreddin oldugunu gördi bildükde sırrını ketm idüb oaradan ķalkub meķānuna ‘avdet ⁽²⁾ eyledi tāki duħter Vezîr işine gitti Marîm yine pencereye varub ağasına seyr ider ķaldı ⁽³⁾ ‘Ali ise inşād-ı şî’irden ķalmayub ayām vařāl ve şafā-yı aħvāle dāir olan ķaţ’aları ⁽⁴⁾ okuyarak ğasretini ibrād iderdi. Marîm ‘Ali’ye marħamet ve bekāya ağaz ve işbu iki ⁽⁵⁾ beyt (arapça beyit) ⁽⁶⁾ (arapça beyit) diyü şüt balā ile inşād ⁽⁷⁾ itmekle ‘Ali Marîm şadāsını ķulağına ğuş ve Marîm oldugunu bilüb taşhîh zann ⁽⁸⁾ iķin pencereye nikāh idi ve dîdār Marîmi gördükde ğasret-i ‘ali ğasret vādilerine ⁽⁹⁾ düşdi. Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(10) **SEKİZ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ GİCE**

⁽¹¹⁾ Şehrazād kelāma ağāz idüb dir ki: Marîm derhâl bir şıķa yazub meālını ma’lūmuñ olsun ki ⁽¹²⁾ gicenūñ şalışı geķdüķde sen ol iki esebi egerleyüb toğrı şehir ķapusına çekilüb ⁽¹³⁾ anda beni müntezir ol ve şaķın uyuaga piřmeyān olursun ve eger sañā kimse ķavuşub suāl ⁽¹⁴⁾ iderse ben ğayvānları tenhāda gezdirmeğe varıyorum di ki sañā kimse māt’i olamaz diyü yazub ⁽¹⁵⁾ ‘aliye atdı ol daķı okuduķda sem’ā ve tāt’a diyüb giceye müntezir ķaldı gice ⁽¹⁶⁾ olduķda ‘ali Nüreddin ol esebi ā’lā taķımlar ile egerleyüb ve aştılabladan şehir ķapusına ⁽¹⁷⁾ varub Marîmi müntezir ķaldı gelemüm Marîme ķün ki ol gice Vezîr marķūme gelin ⁽¹⁸⁾ olacaķdur Vezîr ise Marîmden ğicāb ve heyetinden irtihāb idüb otaşına girüb ⁽¹⁹⁾ oturduķda Marîm kelām-i ziynet ve

ihtişām ile yanuna gelüb girdi Vezîr ayağa kıyām ve hezār ⁽²⁰⁾ takrîm ile karşıuyub oturdu.

Façağ Vezîr el uzatmağa mecāl bulmadı Marîm aña iltifât idüb ⁽²¹⁾ “Efendü bu naz ve deşāl nedür ki beize hîc iltifât itmedüñiz Vezîr efendüm sen benüm efendümsin ben senden ⁽²²⁾ havf iderüm anuñ çün adimede kaldum.” didi. Marîm “Artık biteşvir ta’ām ışmarla.” didi. ⁽²³⁾ Vezîr derhāl mesrūr olarak ta’ām istedi ve tenāvülden soñra ‘işret taķımını getirüb ⁽²⁴⁾ ‘ayş ve nūşa tafriğ itdiler ve Marîm Vezîre püse büyüse virüb mülâtafa ve müvānese ider ⁽²⁵⁾ kaldı tā giceden bir haşsa geçdükte ķoynundan rāihesini fil ķūhārse bir senelük ⁽²⁶⁾ uyhusuna varub ķalur bir keskin bunc çıkarub hafife-i şarāb kāsesine vaz’i ⁽²⁷⁾ Vezîrūñ ķucağına oturub buseden soñra nūş itdürdüği birle Vezîre başı ayaklarına ķatub ⁽²⁸⁾ ölü gibi uıyudu.

Marîm ķalkub şamini keşîr ve hamili hafif olan şeyleri cem’ ve iki hikbe ⁽²⁹⁾ toldırub ve silāhlarını alub ‘Ali Nüreddin’üñ olduğı yere mütevche oldu. Gelelüm ⁽³⁰⁾ ‘Ali Nüreddine pes merķüm maħal ma’lūmda esebleri tutub Marîme müntezir iken ⁽³¹⁾ hesab’l-ķade uyhusu başub uyudu. Çün ki Vezîre virilen eseb içün melūk [588b] ⁽¹⁾ Naşar’ı bir kaç def’a Fransa Kralundan işitmüşler idi ol daħı virmekden imtinā’ itmekle ⁽²⁾ ba’z yaramaz Kralar uğurlara ışmarlayub her kim ol esebleri der-dest idüb getirürse ⁽³⁾ şu ķadar mal virürem diyü va’id itmüş idi.

Sarıklar daħı Vezîre virildüğünü işitmeleriyle ⁽⁴⁾ çalmasına harş itmege başladılar ittifākā ol gice esebleri arayan sarıklarūñ biri şehirede ⁽⁵⁾ gezerken ‘Ali Nüreddinūñ yanında esebler turduğunu ve ol daħı uyumuş idüğünü görüb ⁽⁶⁾ hemān yollarını kesüb çekerek gitti. Şehrazād şabāh-ı taķrib itdüğünü görüb süküt ⁽⁷⁾ eyledi.

(8) **SEKİZ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma aģaz idüb dir ki: Sāriķ mezkūr yolda giderken Marîm zenāriyeyi rāst ⁽¹⁰⁾ gelüb merķüme daħı esebleri bilkeleyüñ kelām hikbeleri merķümüñ eline virüb ol daħı ⁽¹¹⁾ alub eseblerūñ üzerine atub ve her biri bir esebe süvār olub yola revān oldu ve bir miķdār ⁽¹²⁾ gitdülden soñra Marîm ol sāriķa “Efendi söyle saña ne oldu niçün süküt hāletiyile ⁽¹³⁾ turuyorsun.” didükde Sāriķ “Sen ne söylersin?” diyü cevāb virmekle tur ve şadāsında ⁽¹⁴⁾ ‘Ali olmadugunu bilüb “Sen kimsüñ?” diyü suāl

merķūm “Ben Mes’ūd nām kimseyūm ki eseblerūñ ⁽¹⁵⁾ sahibleri uyurken serķat itdūm.” didūkde Marīm keyfiyeti fehm ve sūkūt inūb ⁽¹⁶⁾ bir miķdār ũrdı.

Ba’de ansızın kılıcı ķekūb ol sārıkı öyle urdı ki başını ⁽¹⁷⁾ bedeninden cūdā eyledi ve oradan esebleri alub ‘Ali Nūreddin’ūñ oldıķı maħal ma’hūddan ⁽¹⁸⁾ aramaķa gitdi oraya varduķda uyudugunu bulub ħevābdan ikāz “Vay nūr-ı ‘aynum! Hīc ⁽¹⁹⁾ böyle vaķitte insān uyur mı?” didi. ‘Ali “Ey bānū! Bir vadet vaşāl ve bilū’ emāl ile fārīg ⁽²⁰⁾ bal olub bunca günden berū terākım iden uyħum başub uyudum.” didi.

Marīm gel diyūb ⁽²¹⁾ Sārık’ūñ ķatlini naķl ve yola revāne olub maħal selāmeti aramaķa sa’i itdiler ⁽²²⁾ tā afitāb ā’lem zālāmdan mafū’ iltikāt olduķda ğāyet laķif ve gūzel ⁽²³⁾ bir marģzān vardur istirāħat iķūb ħuyūldan nezvil ve ol cennet mişālī yerde ⁽²⁴⁾ arām ve ħūlūl itdiler ve yemeklerini ķıkarub ta’ām iderek kezşite ħāllerini naķl itmege ⁽²⁵⁾ başladılar. Anlar ol ħāletde iken nākā meşhur ũarafundan ķa’ķa’ silāħ ve lam’ān seyf ve ramāħ ⁽²⁶⁾ nūmāyān oldı meger bu leşker Fransa Kralınıñ ādemleri idi zīrā Melik Marīmi zifāf iķūn ⁽²⁷⁾ ol gün Vezīr’ūñ ħānesine irsāl itmüşidi ol gice mesrūr ķalub şabāħ olduķda ⁽²⁸⁾ Marīm’e ve Vezīr’e bakmak ve ħātırlarını almak iķūn Vezīr’ūñ ħānesine varub yanlarına girdūkde ⁽²⁹⁾ Vezīr zeminde meyt gibi batmuş ve Marīm ricāl ğayibe leħavķ itmüş olduķlarını görüb ⁽³⁰⁾ fikri müştefik olub Vezīre mūcib ifāķat şeyler virūb uyandūķda ħālinden suāl ⁽³¹⁾ ol daħı “Kerīmeñiz baña bir ķadeħ şarāb virūb anı nūş itdūģūmde ā’lemden bī-ħaber oldum [589a] ⁽¹⁾ Ve ben ol ħāletde iken ma’hūd esebler ve aştıbla nāzırı daħı aħūrdan nābedīd olmuşlar.” ⁽²⁾ didūkde Melik “Vallaha ol esebleri marīyeden ğayrı kimse almamuş ve ol civān ki diđer ⁽³⁾ def’ada kızumı ķaçurmuş idi bu def’a elime girmüş ise de ķatl iķūn saña virdūm ⁽⁴⁾ sen daħı ķat itmeyūb bıraķduñ ilte yine ikinci def’a anı alub firār itdi.” didi. ⁽⁵⁾ Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldūkde şabāħ-ı takrib itdūģūnū görüb sūkūt ⁽⁶⁾ eyledi.

(7) **SEKİZ YÜZ SEKSEN TOKUZUNCU GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma āģaz idūb dir ki: Kral mezkūr şiddet-i ğazaba gelūb ve üç oğullarını ⁽⁹⁾ ħuzūrına isteyūb va ħāzır olan eşekler ile sūvār ve kızını ta’ķīb eyledi bu vechle ⁽¹⁰⁾ yetişdi. Ćunki Marīm ‘askerūñ ħücūmunı görüb pederi oldugunu bildi derħāl ⁽¹¹⁾ merķūme silāħını alub esebe sūvār “Vay ‘Ali sen kazaķ giydir.” diyūb ve bu şi’iri ⁽¹²⁾ (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁶⁾ (arapça

beyit) okudu Marīm bu şi'iri işitdükde gülüb “Vay ‘Ali yerinde tır ben ⁽¹⁷⁾ inşāallah dīn-i islām bereketiyle bunların haqqından gelürem.” diyerek şüb düşmana hübüb ⁽¹⁸⁾ nesīm gibi ā'zime oldu.

Zīrā Marīm cinūñ ve cidālde s̄abit kadim idi çün pederi Marīmi ⁽¹⁹⁾ bildi resü'l-kaḷveṭ lağbiyle mulak̄ib bir tavṭ ismiyle Ma'nūn olan büyük oğlını yanuna ⁽²⁰⁾ isteyüb “Ey oğul! Var hemşireñi tövbe ve rücū' ve dīn-i mesihī kabūl itmesine naşīhat ⁽²¹⁾ kıl eger kabūl itmezse belā tavkīf anı katl eyle.” didi. Merķūm semā' ve tā'a diyüb ⁽²²⁾ hemşiresine varub birbirine milākı olduklarında merķūmeye naşīhat virmege ve dīn-i ⁽²³⁾ mesīhe da'vet itmege başladı. Marīm “Ey birāder! Heyhat heyhat dīn-i islāmdan gayrı ⁽²⁴⁾ başka dīne iltifāt idemem ve zelāl tārīka giremem.” didi.

Merķūm Marīmūñ kelāmını ⁽²⁵⁾ işitdükde ‘aklı başından gidüb hemān üzerine hücūm idüb aralarında ḥarb ve cidāl ⁽²⁶⁾ neṭāvül idüb ebşār-ı ḥalāyık şublarına tevce eyledi ve ḍarb ve nezilde ḳalub bir iki ⁽²⁷⁾ s̄at mūmtad olduğdan soñra ‘ināyet rebāniye Marīme irişüb merķūmı katl ve ī'dām ⁽²⁸⁾ eyledi. Çün Kral oğlu Münfidümü'l-Avşāl olduğunı gördi ve ladā ust olan bir tūs ⁽²⁹⁾ ḥuzūrına isteyüb “Ey oğul! Var şol mal'ünenūñ haqqından gel.” diyü emir ol daḥı şehāb ⁽³⁰⁾ nākīb belā-yı vākīb gibi marumūñ üzerine şadme idüb muḳātelesine şürū' eyledi. Ol [589b] ⁽¹⁾ daḥı bir miḳdār kerdferden soñra Marīme laṭif rebānı ve maded şamdānı irişüb anuñ daḥı ⁽²⁾ sırrını maḳṭū' ve nefsinı gövdesinden münzev'i eyledi.

Kral ol ḥāl per melāli gördükde ⁽³⁾ Fesyān nām şağır oğlını ihzār “Vay oğul! Necābet ancaḳ sende maḥşūrdur var şol ⁽⁴⁾ mel'ūneyi katl ve canını ā'lem ş aḥrāya mūtaşīlü'l-ḥabl eyle.” didi. Ol daḥı ḥamle-i dilberāne ile ⁽⁵⁾ tevce idüb Marīme hücūm ve ḳatline şürū' eyledi. Çünki münṭavık kelām-ı kadīm ve ‘urüb ⁽⁶⁾ ‘azīm mūcibinḥe naşr-ı mabeyne hl-i imān var bāb-ı yakīne maḥşuşidügi ma'lūm ⁽⁷⁾ zevī aletmekindür Marīm ol ḥabīşi daḥı ḳıtl zemine tārīḥ ve canı meslūb ve derūn-ı pederi ⁽⁸⁾ carīḥ eyledi hemān erbāb küfr ve tağyān ḥavf ve ḥaşıte düşüb firara şarf ⁽⁹⁾ ‘unān eyledüklerini Kral müşāhede itmekle ḥafz nāmūsını ihtiyār ve şehre mütevce itmesini ⁽¹⁰⁾ firār eyledi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabaḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt ⁽¹¹⁾ eyledi.

(12) **SEKİZ YÜZ TOKSANINCI GİCE**

(13) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Kral müşār-ileyh sarāyına vuşul bulduġda nār-ı (14) hasret ile mütelüm olub cümle erbāb devleti ve erkān-ı salţanatu huzūrunda cem' ve vāġ'a hāli (15) naġl idüb bu mādede istişāre itdüklerinde cümlesi ġalife-i islām Hārūn Reşid'e (16) bu kışşayı 'arz ve ta'rif ve kızını bulub  arifine irsāl buyurmasını niyāz mütezmin (17) bir 'arīza yazub hediye-i cismiye ile irsāl itmesini işāret itmeleriyle Kral işbu reyi (18) istihsān ve ol vechle Hārūn Reşid'e bir 'arīza yazub kızını Marīm zenāriyenüñ (19) kışsasını ve 'Ali Nūreddin Mışrı iki def'a zeminlerine gelüb aġvā ve aġrā idüb (20) aġz itdügünü naġl ve anı bulub  arafuna irsāl itmesini niyāz ve 'azīm-i hüdāyā tertīb idüb (21) ve nezārlaruñ biriyle şüb Baġdāda ĩ'zām eyledi.

Ol daġı Baġdāda tevciye 'azīmet idüb (22) gitdi Hārūn Reşid'ün huzūrına varduġda zemini pūs idüb hediyesini taġdīm (23) ve 'arīzayı daġı virüb ibdā-yı māffü'l-murād itdükde ġalife marġūmuñ kelāmını ġabül (24) ve e raf ve eknāfa o emri taġıdub Marīm ve 'Ali Nūreddin'ün uşāfını yazub ġanġı (25) yerde bulunurlar ise kirfet idüb Baġdāda irsāl itmelerini fermān ekid-i aşdār eyledi (26) ve memurlar varub aramaġda ġaldılar fāmā Marīm ve 'Ali Nūreddin Kral aġz ve firār itdükde (27) anlar daġı yola revān olub ġafz hüdā ile maġfūz olarak dümşak Şāma vuşul buldılar (28) meger ol emri ġalife anlardan evvel varmuş idi hemān şehre girdüklerinde kirfet bed-ā'vān (29) ve vāli huzūrına zel ve hevān ile sevġ itdiler ol daġı ba'dāü's-suāl ve taġġik (30) meġāl itdükden şoñra şüb Baġdāda irsāl ve huzūr-ı ġalifeye vuşul bulduġlarında (31) Hārūn Reşid anları istintāġ ve Kraluñ Veziri huzūrunda suāl ve cevābları istimā' [590a] (1) ve anlar daġı vāġ'a hāli zıkr ve beyān itdüklerinde Marīm "Efendüm ben dīn-i islāma dāġil (2) ve şerī'at ġayrū'l-inām ile ā'mileyüm şimdi küfri ġabül idemem." didi.

Çün ġalife Marīm'ün (3) insbāñ endām ve zarif ibtisāmını görüb ve 'Ali'nün daġı mümtāiş ġameti ve bahr-ı le afetini (4) müşāhede idüb anlardan müta'cib ve kışşalarından müstaġrib olub "Allah allah ricāl nev'ine (5) görene ġadar mükāsāt vardur." didi. Ba'de "Ey Marīm! Pederüne dönüb giydürmesün." didi. (6) Marīm "ġayır efendüm gitmem." diyüb ve kelime-i şehādetin ile na ġa ve maġşaġa olduġda ġalife Vezire (7) iltifāt ve ben buña icbār idemem ve sen Krala gördügün keyfiyeti naġl eyke didi ve zīrā (8) emirü'l-müminin "Ben Marīmsiz Krala varmaġa mecālum yokdur ya Marimi vir yaġūd başumı kes." (9) didi. Şehrazād ġikāyeden bu maġale geldükde şabāġ-ı taġrib itdügünü görüb süküt (10) eyledi.

(11) ****SEKİZ YÜZ TOKSAN BİRİNCİ GİCE****

(12) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Marīm ol mel’ünüñ kelāmını işitdükte Halīfeden başını (13) kesmek için istizān ol daġı izin virmekle serrini bedeninden cüdā eyledi. Halīfe (14) Marīme ihsān ve in’ām idüb ‘Ali Nüreddin ile ‘aġd ve nikāhlarını icrā ve ‘iz ve ikrām (15) ile Mıšıra arsrā idüb ‘Ali pederi Şemseddin’e vuşul bulduġda mülākātıyla memnūn (16) ve mesrūr olub vālidesine götürdi ve ‘azīm düġünler tertīb idüb aliü’l-memāt müctem’i (17) ü’ş-şemal ve mecmülü’l-hālāt ġaldılar fescānü’l-ġayü’z-zī lāyemūt lā la ġayra ve lā ma’būd sevāh (18) ****ġikāye**** (19) Ketb tārīġde virdüġi Mıšır Ķahire vālisi Muġammed bin Şecā’ begden menġöldür ki (20) mūmā-ileyh eytdi bir def’a sa’id mıšra ‘azīmet ve ešnā-yo rāhda mesn (21) ve esmer bir reclde mahmān olduġda anuñ ġāyet beyāz renklü oġulları (22) var idi merġūm bize vafir ikrām ve ta’ām idüb ba’de bizüm ile šoġbet itmeġe tefriġ itdi.

(23) Ešnā-yı šoġbetde “Ey falan! Sen bu ġadar rengüñ esmer iken senüñ oġullaruñ ne sebebe mübnī (24) böyle aġ ve sefid gövdelü olmuşdur diyü suāl itdük merġūm ol keyfiyetüñ sebebi nice (25) olduġı naġline šürü’ idüb eytdi bu ġocuklaruñ vālidesi ifrac ġızlarından olub anuñla (26) ġarīb bir ġikāyem vardur šöyle ki benüm aşlum bu beldenüñ ahālisindenüm ve kenān ekmesiyle (27) meşġül idüm bir def’a kenān egüb bitdükte tanzīf ve derece-i kemāle irişdirüb meşāriġi (28) beş yüz altūna bāliġ oldu firūġat itmeġe ‘arz itdüġümde bir šey getürmekle tüccār sen (29) anı ‘aġā ġal’esine getr orada bī’ eyle šāyed anda reyġ-i ‘azīm görürsün.” didüklerinde ben (30) Kenānı alub ‘akāye barub yarısı ġadar virese ile virdüm bāġiyesini peyder pey firūġat (31) iderek ġaldum ġünlerde bir ġün kitān firūġat iderken ā’det-i ifrac üzere yüzi acıġ ġāyet [590b] (1) cemīle ġüsnā bir ġatun yanuma gelüb ketān almaġa ġurduġda yüzine baġıġım gibi ‘aġlum (2) mütahr olub bī’ kitānda müsāhele iderek aña bir miġdār firūġat eyledüm.

Ol daġı alub (3) gitdi ve bir ġaç ġünden šoñra yine gelüb benden kitān iştirā eyledi ve müsāhelemden aña ā’şıġ (4) oldugumu bilüb herbār benden kitān almaġa gelürdi ve geldükce ma’iyetiyle bir ‘acūze getürürdi (5) ġün ki ‘aşġ-ı derūnuma müstavli old bir ġün anuñla gelen ‘acūzeyeye “Acabā sen (6) bu cāriyenüñ vaşāline taġi idebilir müsün?” didüm. Merġūme “Bu šey mümkündür ancaġ bu sır (7) üçimizi ta’di itmesün ve bir miġdār paranüñ bezline muġtācsun.” didükde ben “Hemān sen (8) ictimā’mıza baġ para için ben bir šey söylemem sen var bu işi bitür.” didüm merġūme varub (9)

kažiyei elli altūn ile bađladı ve yanuma gelüb keyfiyeti nađl itdükde “Ne güzel.” diyüb parayi ⁽¹⁰⁾ virdükden Őoŕna ‘acūze “Efendüm iŐbu cāriyenūñ yeri yođdur lakin bu gice sizūñ ⁽¹¹⁾ ĥāneñize gelüb Őabāa kađar iĳāmet ider didi ben dađı varub cümle levāzımātı tedārik ⁽¹²⁾ ve aña mūntezir řalub geldükde ‘ayŐ ve nūŐa tafr’i itdük ĉün ki benüm oturuđuđum ĥāne deryaya ⁽¹³⁾ mūtaŐıl ve ol gice māhitā bilu ve mevsim dađı yaz mevsimi olmađla řam üzerine ĉıĳub atda Őenüs ⁽¹⁴⁾ iderek řaldı ben yıldızlara ve semāya baĳub nefsimde sen allah-u ta’ālādan ĥicāb itmez misin ⁽¹⁵⁾ ki hamm semā taĥtında vehamm deryā piŐkāhında ve ham ĥā-i ğurbetde olub ĥaĳĳ tā’lāya ‘iŐyān ⁽¹⁶⁾ idersen ve ğāzabına mūsteĥaĳ olursun yā rab sen Őāhid ol ki ben bu naŐrāniyeden ⁽¹⁷⁾ ‘aĳt itdüm.” diyüb ve ol gice elūmi cāriyeye toĳunmayarak yatub Őabāĥ olduĳda ⁽¹⁸⁾ merĳūme ğāzab ĥāletiyile řalĳub gitdükden Őoŕna dükkanıma varub oturuđuđumda dükkanımndan ⁽¹⁹⁾ ğāzab ĉehresiyle merūr itmekle yine řađyān nefisden helāk derecesine vuŐul ⁽²⁰⁾ ve ĥāřımda “Behey ādem! Sen serī Őaĳĳı yāĥūd cenīd-i Bađdādī mi olduñ?” diyerek ⁽²¹⁾ cāriyeyi terk itmege piŐmeyān olub yine ol ‘acūzeye laĥavĳ ve cāriyenūñ vaŐālini ⁽²²⁾ be-tekrār istedüđümde ‘acūze “Bu maĥāl řabīlindendür meger yüz altūn virürsün.” didi. ⁽²³⁾ Őehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldükde Őabāĥ-ı taĳrib itdüđünü görüb sükūt ⁽²⁴⁾ eyledi.

(25) **SEKİZ YÜZ TOĞSAN İKİNCİ GİCE**

⁽²⁶⁾ Őehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Merĳūm eytdi ben dađı derĥāl yüz altūni ⁽²⁷⁾ Őayub merĳūme teslīm ve yanuma ikinci def’ada gelmiş ise de yine fukara-yı evlāya dūŐub ⁽²⁸⁾ ‘aft itdüđümnden cāriye ğāzab-ı Őedīd ile yanımndan řalĳub ĉıĳa gitdi ve be-tekrār ⁽²⁹⁾ dükkanndan merūr itmekle nefsim dađı ĥicān ve derūnum ĥelecān idüb ‘acūzeye varub ⁽³⁰⁾ mā’ūdelerini Őöyledüđümde ‘acūze “Eger beŐ yüz altūn virürsen bel ki olabilür.” diyüb gitdi.

⁽³¹⁾ Ben dađı ditremege vaŐlayub bařınımnda nār-ı muĥabbet ‘ulūlnüb beŐ yüz altūndan vazgeĉüb virmege [591a] ⁽¹⁾ ‘azīmet itdüđümde nā-kāĥ ĉarŐuda mūnādī nidā itdü ki “Ey meŐr-i müsümīn! Bizüm sizūñle ⁽²⁾ ĥāŐıl olan Őalĥ ve mehādetūñ müddeti ĥitām buldı ve üç gün size mühlet virdük ⁽³⁾ yeŐkizi görüñ memleketūñize varuñ.” diyü Őöyledüđünü iŐitdüđümde virese ile virdigm ⁽⁴⁾ malumuñ parasini cem’ ve bāĳı kenānımı firūĥat idüb memleketimizde revācı olan mütā’ alub ⁽⁵⁾ ‘akādan ĉıĳub gitdüm lakin derūnumda ol cāriye-i naŐrāniyeden hezār-ı mesret ve miĥnet ⁽⁶⁾ var idi zīrā ol

cāriye ‘aql ve fikrime müstavlī olmuşıdı ve Şām’a varub ⁽⁷⁾ getürdügüm malı firūhat ve vafir kesb ve fāideye destres olub sebebi ğanīmet cāriyelerde ⁽⁸⁾ alış viriş itmege başladum ki ol cāriyenūñ muħabbeti derūnumdan müsāvsun üç sene bu hāl ⁽⁹⁾ üzere geçüb Melik nāşır daħı küffara naşrat ‘amime bulub melūk ve aña birileri esīr alub ⁽¹⁰⁾ getürdi ittifākā günlerde bir gün bir recl yanuma gelüb Melik nāşır için bir cāriye istedi.

⁽¹¹⁾ Ben daħı ğāyet ħüsna bir cāriye yüz altūn ile firūhat idüb merķūm baña toķsan ⁽¹²⁾ altūn virdise de on altūn Melikūñ ħazīnesinde bulunmamağla Melik Nāşır ol recl “Var şunu ⁽¹³⁾ esīr cāriyelerūñ ħazīnesine getür oradan istediği cāriyeyi şol on altūn yerine alsun.” ⁽¹⁴⁾ didi. Zirā melik-i mezkūr ol günlerde ğazāt-ı müsłmin için vafir ħazīneler şarf ⁽¹⁵⁾ itmüşıdı merķūm beni alub sebi cāriyelerūñ yanuna getürdi ben daħı cāriyeler arasında ⁽¹⁶⁾ gezer iken ba’ine ‘ikāda ol ā’ şık oldıgum cāriyeyi görüb aña şarılıb “Bu cāriyeyi ⁽¹⁷⁾ isterem.” diyüb alub gıtdüm.

Meger cāriye-i mersūme ‘asker tāşfesinden bir neferūñ zevcesiydi ⁽¹⁸⁾ ħāneme getürdügümde merķūmeye “Ey cāriye! Sen beni bilür müsün?” didüm. “Ĥayır bilmem.” didi. ⁽¹⁹⁾ Ben “Ĥānemde yanuma iki def’a gelen ādem kelmiyim ve senden ‘iffet idüb tārğun olark ⁽²⁰⁾ giymüşdük.” didügümde merķūme “Efendüm bu keyfiyet diñ-i islāmuñ sırrındandır.” diyüb ve kelime-i ⁽²¹⁾ şehādet getürüb islām ile müsşerrefe oldı. Ben daħı Kađı ibn-i Şedāda varub ⁽²²⁾ merķūmeyi ‘atķ idüb nikāħını kıydırdum ve ħikāyemi Kađıya naķl itdüm ve anuñla yatub ⁽²³⁾ benden ħāmile oldı ve Şām’a varub ikāmet itdüm bir kaç māh geçdükden soñra ⁽²⁴⁾ Melik Nāşır tarafundan ilçi gelüb esīrleri istedi ve ittifāk idüb her birinūñ esīri ⁽²⁵⁾ diğere red idecekdür diyü ifāde itmekle ħātrum münkesir ve zevceme varub ifāde itdügümde ⁽²⁶⁾ merķūme “Sen beni Melik’e götür ben söyleyeceğümü bilürem.” didi. Şehrazād şabāħ-ı taķrib ⁽²⁷⁾ itdügünü görüb sükūt eyledi.

(28) **SEKİZ YÜZ TOĞSAN ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Merķūm eytdi ben daħı zevcemi alub Melik nāşırūñ ⁽³⁰⁾ ħuzūrına getürdügümde Melik Afrincūñ ilçisi yanunda oturduğunu gördüm Melik zevceme ⁽³¹⁾ “Sen ne dirsün memleketüne mi gidersün yāħūd bu recl müsłimi mi istersün? didi.

[591b] ⁽¹⁾ Merķūme “Ben ocamda aluram zīrā ben andan hāmile oldum vafir necilde ŗelāhatim ⁽²⁾ almadı.” didi. Melik iliye dōnūb “Sen ne dirsūn?” didi. İli hatuna naŗih ve pend ⁽³⁾ itdise de sōzūnden intikāl itmeyūb “Ben ocamdan ayrulmam.” diyū aya baŗduda ⁽⁴⁾ İli “Nā-ār varsun alsun.” didi ve bana izin virūb zevcemi alub giderken İli ⁽⁵⁾ yine merķūmeyi isteyūb ve “Senūñ vālideñ emānet olarak saa bir ŗandū irsāl itmūŗdūr ⁽⁶⁾ ve senūñ iūn benūm ızum fairedūr.” diyūb gōnderdi “Aluñ gōtūrūñ.” diyūb apalu bir ŗandū ⁽⁷⁾ virdi.

Ben anı alub hānemize gōtūrūb kūŗād itdūgūmūzde merķūmenūñ cūmle eŗyāsi ⁽⁸⁾ ve ol virdūgūm elli altūn ve yūz altūnı benūm baım ile ŗandūda buldum ve aftemūñ bereketini ⁽⁹⁾ bilūb hūdāya ŗūkur eyledūm ŗimdiye adar birlikde ta’iŗ idūb bu ta’ām ol biŗūrmūŗdūr ⁽¹⁰⁾ iŗte hikāyem budur diyūb hitam kelām eyledi. ⁽¹¹⁾ ****hikāye**** ⁽¹²⁾ Nal iderler ki adīm zamānda Badād ŗehrinde ŗahib ‘azūcāh bir ādem olub ⁽¹³⁾ pederinden vafir māl ve emlāk mīrās aldı ittifāā āyet cemīle ve hūsnā bir cāriye alub ⁽¹⁴⁾ aa ā’ŗi oldu ve cāriye daı aa muabe olub aralarında ittifā ve ithād men alucve ⁽¹⁵⁾ hāŗıl oldu ve ‘andında mevcūd olan maldan ŗarf iderek alub tā cūmle malı tamām ⁽¹⁶⁾ bulub fair ve fāeye dū-ār olmuŗıdı ve kendūsi ayām nā ve refāhatde ahanūñ ve nāya ⁽¹⁷⁾ ve arb ‘avde ŗarf himmet idūb fen mūsīide kesb mehāret ve cāriyesine daı ta’līm ⁽¹⁸⁾ idūb ferīdū’z-zamān olmuŗlar idi ūn ki cihet-i ma’iŗeden hālleri perīŗān oldu ⁽¹⁹⁾ ve bir ŗana’at bilmemekle hāli ve kesbi tevif itdi varub ba’z hēvāŗ yārānlarından ⁽²⁰⁾ istiŗāre idūb “Nice ideyūm.” didūkde maniylūk ŗana’attı iŗlemesine iŗāret ⁽²¹⁾ itdise de merķūme mūnāsib gōrmemekle varub cāriyesine “Nice idelūm?” didi.

Cāriye ⁽²²⁾ “Efendūm gel beni firūhat eyle zīrā beni alan ādem maldār olma gerekdūr sen benūm param ile ⁽²³⁾ bir midār hālūñ tedārik ve ben size rucū’ itmege sa’i iderūm.” didūkde merķūm burayı ⁽²⁴⁾ istiħsān ve merķūmeyi hāŗmīlerden birine biñ beŗ yūz altūn ile bī’ idūb parayı alub ⁽²⁵⁾ gitdi merķūm nal ider ben altūnları dir kise idūb hāneme gitdūgūmde hāne baŗuma ⁽²⁶⁾ ar olub cāriyemi firūhat itdūgūme piŗmeyān olub aāleyi aleb itmek iūn ⁽²⁷⁾ ol hāŗimiye vardum ise de merķūm rızādāda olmayub hamm ve amm mūtezāid ve harnum mūtrākim ⁽²⁸⁾ olub kendūmi uraraq alayarak hāneme gitmeyūb mescidlerūñ birine varub ⁽²⁹⁾ oturdum ŗiddet-i hāretimden bī-ŗu’ūr olub altūnūñ kisesi baŗum altına oyub uyudum.

(30) Nāgāh bir sārık gelüb işüm altından kiseyi çeküb firār itdügünü sizdem sür’atle (31) kıyām idüb ardından koşayum dirken ayağım ib ile bağlanmış bulub yüzüm üzerine düşdüm [592a] (1) ve herife lehavk itmedüm didi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü (2) görüb süküt eyledi.

(3) **SEKİZ YÜZ TOKSAN DÖRDÜNCÜ GİCE**

(4) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Merķūm eytdi sārıka yetişdügümde bī-‘aql (5) ve bī-hoş olub hem cāriyem ve hem malum gidüb koşarak dicleye varub yüzimi (6) subum ile örtüb kendümi ırmağa atdum ḥalk beni görüb sa’i iderek beni şūdan (7) çıkardılar ve “Behey ādem! Saña ne oldı niçün kendüni telef ideyorsun?” diyü suāl ben daḥı (8) hikāyemi ibtidāsından aḥrīne kadar naql itdügümde ḥalk baña tesliye ve naşihat virüb (9) ve ba’z ḥāzīn beni alub menzilume götürdi ve benüm ile bir miḡdār oturub ḥāl sebiline (10) gitedükde yine dünyā üzerüme tar olub hezār-ı ḥayrete düşdüm ve kendümi katl itmek istedüm (11) yine ḥavf idüb ba’z işdikāme varub ḥālumi ‘arz itdüm merķūm ağlayub ve baña (12) merḥamet idüb elli altün elüme virüb Bağdāddan çık git ve bunları yol ḥarcılığı (13) it şāyed teselli bulursun yāḥūd cāriyeñe daḥı bir vesile bulub inşāallah (14) vāşıl olursun dimekle derḥāl ḡalkub dicle kenarına çekilüb gitedüm ve sāḥil-i (15) ırmağda bir kayık buldum ki ḡaradan eşyā naql idüb sefere gidecekdür ḡapudanuna (16) varub beni ma’iyetüñle götürdi ve iltimās itdüm ise de ḡapudan bu kayık ḥaşmiyelerden bir naḡar (17) aldı ki amtende istikrā eyledi “Ben seni alamam.” didükde ben ricā ve niyāz iderek el-ḥāḥ (18) itdügümde ḡapudan “Seni bu heyet ile almamız mümkün degüldür işbu eşvāb-ı nefiseyi (19) çıkarub bizüm tāife eşvābını giyübdе anlar ile ihtilāt idesin ki bezirgān seni bilmesün.” (20) didükde ben daḥı ol şartı ḡabül idüb eşvābımı çıkarub ve mülāḥıların eşvābını giyüb (21) ḡayığa süvār oldum.

Bir sā’at geḡer geḡmez benüm cāriyem ve ḥidmetinde iki cāriye ḡayığda (22) olduğunı gördüm derdimden bir miḡdār teselli idüb “İşte anuñ sesini işidürem.” diyüb oturdum. (23) Nāgāh ba’yine cāriyeyi benden iştirā iden ḥāşimi bir ḡatıra binmüş ve ma’iyetiyle bir ḡaç kişi gelüb (24) sefineye çıkıldılar ve yelkenleri küşād idüb gitdiler ve ta’ām çıkarub cāriye ile egil (25) ve diğernelere ta’ām virüb ḡaşrada tenāvül itdiler.

Ba’de ḥāşimi cāriyeye sen ne vakte ḡadar (26) böyle ḡinādan tamt’i idersin ve böyle ḥüzn-ü bekā ile ḡalursun maḥbūbını müfāreḡat (27) iden kimseler “Sen anlarıñ

ulısı degilsün.” didi. Ben merķūmuñ kelāmından cārīyeye beni ⁽²⁸⁾ muħabbet itdügünü bildüm ve aralarında perde çeküb ol cemā’ati perde yanuna celb idüb oturdı ⁽²⁹⁾ t̄aifeden “Bunlar kimdür?” diyü suāl anlar daħı “Bunlar hāşmiyenüñ akrabāsı.” didiler. Ba’de ⁽³⁰⁾ şarāb ve malzemeyi hāzırlanub ‘aşirete tafr’i itdiler ve cārīyeye bir ‘avd götürdi ⁽³¹⁾ virdüklerinde ıslāh idüb bu iki beyti (arapça beyit) [592b] ⁽¹⁾ (arapça beyit) ⁽²⁾ (arapça beyit) ile perde ibrād ve cārīyeye baña ğalbe idüb ‘avdi elinden atduķda cemā’atüñ ⁽³⁾ sürürü mekdar oldı ben ise bayılıb zemīne düşdüm.

Ķavm baña şarāh ‘illeti hāşıl ⁽⁴⁾ oldugunu zann ba’zısı gelüb ĳulaĳıma ezān ĳırāat itmege başladı ba’de hāşimi cārīyeye ⁽⁵⁾ mülātafat idüb ğınā itmesini ricā itdüklerinde yine ferāķa dāir iki beyit ile tağni itdükde ⁽⁶⁾ ben daħı bayılıb ve ĳalk bekāya aĳaz idüb ben daħı şarħa itmege başladıĳımda hāşimīnüñ ⁽⁷⁾ reisesin “Niĳün bu mecnūnı ĳayıĳa alduñuz?” diyü takdir itdüklerinde t̄aife her birine “Eger ⁽⁸⁾ bir iskeleye varur iseñ anı sefineden indirürüz.” didiler. Ćün söyledüklerini işitdüm ⁽⁹⁾ bu keyfiyetden kaĳmüm olub kendüme taķviyat itdüm ki anlardan ĳülāş buldüm ⁽¹⁰⁾ ve nefsimde kendümi bildirmeĳe ĳurdum ki beni iħrāc itmekden men’ leysün tā bir köye varub ⁽¹¹⁾ cümle sefinede olanlar taşraya ĳıĳdıklar.

Ben uşulca varub perde ve rāsenden ‘avd ⁽¹²⁾ aldum ve ben cārīyeye ta’līm itdügüm mūsīķī şanfından bir maħkem nev’i ile ‘avdi düzüb ⁽¹³⁾ yerüme gidüb oturdum. Şehrazād ĳikāyeden bu maħale geldükde şabāħ-ı taķrib ⁽¹⁴⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(15) **SEKİZ YÜZ TOĳSAN BEŞİNCİ ĳİCE**

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma aĳaz idüb dir ki: Pes anlar ĳayıĳa gelüb aħşām olduķda māh-ı āsumān ⁽¹⁷⁾ rüy-ı deryāya nürünü baş idüb şu üzerinde zarıf behcet virmeķle hāşumi cārīyeye ⁽¹⁸⁾ bir miķdār tağnī itmesini ricā ol daħı ‘avdi alub ĳabis itdükdi öyle bir ah çekdi ki ⁽¹⁹⁾ canı ĳıĳdugunu zann itdiler ve “Vallaha ey cemā’at benüm aĳam sefinede derdüñde aĳası ⁽²⁰⁾ hāşumāy ey cārīye vallaha eger senüñ aĳañ bunda ise ben anuñ mā’şiretini zāyī’ idemem ⁽²¹⁾ ve şāyed senüñ ğınāñ ile bir miķdār üns ve şafā bulalum lakin bizüm ile oldugunu ĳāyet ba’id ⁽²²⁾ bir şedir didi vallaha aĳam bizüm ikā olduķda ben taķlīb ahv ve ĳarb ‘avd idecek ĳālum.” ⁽²³⁾ didi. Hāşumi mülāħlardan “Siz kimseneyi berāber alduñuz mı?” didi.

Merkûmun “Hayır kimseyi ⁽²⁴⁾ almaduk.” didiler. Ben nefsimde “Şâyed suâl kesilir.” diyüb hemân gülüb Hâşumi’ye “Ben ⁽²⁵⁾ bir zamân ağası idüm.” didi cāriye “vallaha bu efendümün şadāsı.” dimekle galân gelüb beni yanuna ⁽²⁶⁾ aldılar gördükde “Behey efendüm! Saña ne hâl işâbet itdi ki bu keyfiyete girdün.” ⁽²⁷⁾ didükde ben kışşamı ibtidāsından ahirine kadar naql itdügümde perde ve rāsinden ⁽²⁸⁾ cāriyenün bekāsı mezdād oldı ki hâşumi ve akrabāsı dahı anuñla bekāya ağaz itdiler ve baña ⁽²⁹⁾ şefkat idüb “Vallaha ben senün cāriyeñe el uzatmadum ğınāsı ancak bugün istimā’ itdüm ⁽³⁰⁾ ve ben öyle bir ādemüm ki haq tā’alī bekā ve sa’it rızq viridi ve Bağdāda emīrū’l-mūminīnden ⁽³¹⁾ sūnuyemi almaq ğınā muhabbetiyle mübtelā olduğumdan Başrada dahı bulunmaq için bu cāriyeyi aldum [593a] ⁽¹⁾ Ve arañızda olan bu kadar ‘aşkı bilemedüm çünkü böyledür allahu ta’āliyi şāhid iderüm ki ⁽²⁾ Başraya varduğumda cāriyeyi ‘atq ve saña tezvīc ve naqqa geri taşşış iderümlakin ⁽³⁾ şol şartla ki iktizā itdükde cāriye perde ve rāsine oturubda ğınā itsün ve sen benüm ⁽⁴⁾ nedmām ile oturub birlikde ‘ayş ve nüş idelüm didi ben ol şartları qabuli itdügümde ⁽⁵⁾ bir taqım eşvāb getirüb el-bās eyledi ve anuñla oturub ğınā ve şarāb devām eyle meşğül ⁽⁶⁾ kalduk gerek cāriye ve gerek ben ğınā ile merkûmı mesrūr itdük ve şafā ve rāhat ile ⁽⁷⁾ gidüb tā bir sāhile gelüb arsā ve sefinede olanlaruñ cümlesi qaraya çıkub ben dahı ⁽⁸⁾ hālet seker ile sefineden hurūc ve şebül için bir yere oturduğumda sekerümden yere ⁽⁹⁾ düşüb qalmuşdum tāife ve bākī süvāriler cümlemi sarhoş olmağla beni aramayaraq ⁽¹⁰⁾ sefineye binüb gıtdiler ve ma’iyetle olan hırcılığı dahı cāriyeye virmüş bulduğumdan ⁽¹¹⁾ hayrān serkerdān hāletiyle qaldum ol hāletde iken bir büyük sefine geçüb beni ma’iyetleriyle ⁽¹²⁾ alub Başraya duhūl itdügümde gidüb gelecek yeri bilerek qaldum ve bir baqqal ⁽¹³⁾ dükkanuna varub baqqaldan bir diyüt ve bir kāğıd alub yazu ile meş’ūd.” qaldum Şehrazād şabāh-ı ⁽¹⁴⁾ takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(15) **SEKİZ YÜZ TOKŞAN ALTINCI GİCE**

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Recl eytdi baqqal benüm yazımı begenüb hāl ve keyfiyetimden ⁽¹⁷⁾ suâl ben ğarīn ve faqīr olduğumı söyledüğümde baqqal “Sen bende qalub her gün naşf ⁽¹⁸⁾ dirhem ve egil ve kisveñ benüm üzerüme olmaq üzere dükkanımı zabt idüb oturur musun?” ⁽¹⁹⁾ didi. Ben dahı şartını qabul itmedüğümde dükkanında birağub defterlerini teslīm eyledi ⁽²⁰⁾ bir iki aydan soñra ĩrādi meşrufdan ziyāde olduğunı görmekle baña günde iki dirhem ⁽²¹⁾ virmege başladı ve anuñ bir kerümesi olmağla anı dahı baña tezvīc eyledi ve ol hālet ile anuñla ⁽²²⁾ geçünüb qaldum

lakın cāriyenüñ muḥabbeti ve ḥāl ḥazinimi infişāl itmedi ve ol baḳkal ‘aşiret⁽²³⁾ idüb beni daḥı da’vet iderse de şiddet-i ḥüznümden müsā’deitmez idüm bu ḥāl üzere⁽²⁴⁾ iki sene geçdi günlerde bir gün ḥalk ṭa’ām ve şarānlarını alub cemā’at ṭaşraya çekilüb⁽²⁵⁾ gitdüklerini gördüm baḳḳaldan “Bunlar nereye gideyorlar?” diyü suāl ol daḥı “Bugün müten’am gönder⁽²⁶⁾ ḥalk seyir için deryā kenarına varub ‘ayş ve nüş iderler.” didükde ben ḥāṭırada bu maḥale⁽²⁷⁾ varub “Şāyed maḥbūbemden bir eşere zafir bulam.” diyüb baḳḳala “Ben daḥı gideyüm.” didükde merḳüm⁽²⁸⁾ baña ṭa’ām ve şarāb düzüb beni gönderdi ve ḥalk ile varub her neḳadar cāriyem için⁽²⁹⁾ ceset cevāyetdüm ise de aşlā kimeseye rāst gelemedüm.

Tā inşarafımız vaḳtinde ḥāşumiyenüñ⁽³⁰⁾ ḳapudanı ki ben anlar ile ḳayıḳda bile idem anı görüb yanuna vardum ve selām virüb ḥāṭırını⁽³¹⁾ suāl itdügümde merḳüm “Sen sağ musun?” diyerek beni kucaḳladı ve “Sen nerede ḳalduñ?” [593b]⁽¹⁾ didi. Ben ḥikāye mi naḳl ve cāriyeden suāl ol daḥı “Biz seni bulmadugumuzda şiddet-i segerden⁽²⁾ suya düşüb bolğulmadı zann itdik ve cāriye senüñ fevtüñi işitdükde eşevābını temizik⁽³⁾ ve ‘avdini şikest idüb ağlayarak ḳaldı ve başraya vardügümüzde merḳüma ağasınıñ⁽⁴⁾ baḳçesinde bir mezar heyeti ḳazub yanunda inḳıṭa’ itmesini ricā eyledi ol daḥı āzin ve irmekle⁽⁵⁾ ḥāla ol mezaruñ yanunda oturur.” didi ve beni alub Haşmi’nüñ ḥānesine işāl ve daḥı⁽⁶⁾ cāriyeyi ol ḥāletde olduğunı buldum beni gördükde öyle çıḳırdı ki canı çıḳdı zan⁽⁷⁾ itdüm ve beni ma’nıḳa idüb ağlamağa başladı Haşmi “Sen cāriyeñi al getir.” didükde ben⁽⁸⁾ “Anı senüñ va’d itdigüñ ‘atḳ otuzuncu icrā itmedikçe ellemem.” didüm.

Ol daḥı merḳümeysi⁽⁹⁾ ‘atḳ ve niḳāhını ‘aḳd idüb maḥşüş bir ḥāne vafir şehseni tanzīm ve ta’yimi ta’yin ve elüme⁽¹⁰⁾ beş yüz altün virüb münādemesinde ḳaldık ve “Ben baḳḳala varub duḫterinüñ şıdḳını⁽¹¹⁾ virüb ṭalāḳ ve artık eksigi ḥelāl itmesine ricā itdüm ve ben cāriyem ve haşmi ile⁽¹²⁾ geçinerek ḳalduk.” didi. Şehrazād işbu ḥikāyeyi atmam itdükde başḳa ḥikāyeye şurū’⁽¹³⁾ idüb dir ki: (14) ****ḥikāye****⁽¹⁵⁾ Naḳilān ihbār ve müşabtān-ı aḥvāl rüzḡār böyle naḳl rivāyet iderler ki ḳadīm zamānda ve salef⁽¹⁶⁾ ‘aşr ve avānd mehind diyārında şāḥib-i ‘adl vedād ve ‘asākır ve ecnād celi’ād nāmında⁽¹⁷⁾ bir Melik var idi ki yetmiş iki ülkeye mālīk idi anüñ aşef tedbīr mesen ve ihtiyār şumās⁽¹⁸⁾ nāmında bir Vezīri var idiki ‘ulüm ḥükemiye ve siyāse ve şer’iyede māḥir bir Vezīr müşteri tedbīri⁽¹⁹⁾ idi ve Melik müşār-ileyḥ ol ḳadar şāḥib

‘adl ve re’āyasına zī-şefkat idi ki cümle ⁽²⁰⁾ re’āyası aña muhib ve muṭī’ idi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabah-ı takrib itdügünü ⁽²¹⁾ görüb süküt eyledi.

(22) **SEKİZ YÜZ TOKSAN YEDİNCİ GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Günlerde bir gün uyur iken ‘alem-i rüyāda kendüni bir büyük ⁽²⁴⁾ derḥatüñ kökine şu virüb şulardı ve ol derḥat etrāfında vafir ağaclar olub ⁽²⁵⁾ nā-gāh ol ağacdan koy ateş çıkub bütün ol ağacları yakdı pes Melik bu rüyādan ⁽²⁶⁾ fez‘ ve cez hāletiyle kılğub Vezīr şumāse haber gönderüb istedi geldükde rüyāsını ⁽²⁷⁾ naql “Vay Vezīr müşteri tedbīr sen bu rüyāyı baña tedbīr eyle.” didi. Vezīr du‘ā ve şenādan soñra “Ey ⁽²⁸⁾ Melik-i zaman! Şol rüyā böyle delālet idir ki senüñ şalebüñden bir veled hāşıl olub ⁽²⁹⁾ vāriş-i memleket olur ‘ömr toyladıktan soñra başka bir ta‘bīr dahı vardır ol ta‘bīrüñ vaḫti gelür. ⁽³⁰⁾ Şimdi size ifāde idemem.” didi.

Çün memleket Meliküñ aşlā evlādı yok idi işbu ta‘bīrdən ⁽³¹⁾ mesrūr olub azhār ferāḥ eyledi. Vezīri şumāsdan ta‘bīr tekmīlini ricā itmüş ise de [594a] ⁽¹⁾ Muṭlāḳā söylemem vaḫti geldükde size ifāde iderüm.” dimekle Melik cümle diger vüzerā ve ḥükemāyı ⁽²⁾ celb ve baḳiye-yi ta‘bīrdən suāl itdükde ḥükemālaruñ biri “Efendüm Şumās ḳuluñuz işbu ta‘bīri ⁽³⁾ bilmez degil lakin meālinüñ irādından sizden ḥicāb ider amān virirseñüz ifāde ider.” didi. ⁽⁴⁾ Melik “İzin virdüm söyle sen baḳalum.” didükde Vezīr “Efendüm bu rüyā her ne ḳadar ferzendeñiz vāriş-i ⁽⁵⁾ Melik olacağı delālet ider ise de sizüñ şīretüñiz ile ā‘mil olmayub re‘āyāya zulm ve ta‘adi ⁽⁶⁾ ve cevr ve cefā ider. Ba‘de aña öyle bir şey işābet idir ki şıçan kerīden mülāḳı oldığı ⁽⁷⁾ gibi.” didi. Melik “NiCedür anuñ hikāyesi?” didi. Vezīr naql iderler ki: Bir Kedi vardı ⁽⁸⁾ gicelerüñ birinde rızḳ aramağa gidüb bir bağçeye girdi.

Pes ol gice gāyet soğuk ⁽⁹⁾ olmağla Kedi ḥad-ı helāka varub gerek açlıḳdan ve gerek şiddet-i berdeden mecāl bulmayub ⁽¹⁰⁾ iḫtiḳā idecek maḥal ve mevī arar iken derḥatlaruñ birinde bir şıçan mağārası bulub girmeye ⁽¹¹⁾ muḥādile iderken Şıçan sızub içerüye şokulmağa ve kedinüñ yüzüne toprak saçmaya ⁽¹²⁾ başladı Kedi “Ey fāre! Sen niçün böyle ideyorsun ḥālbuki be arzelü’l-‘ömre vardum ⁽¹³⁾ şiddet-i terdden helāka müşerref oldum ve bu gice ve vafir gezüb yorulmadum ve ol ḳadar üşüdüm ki ⁽¹⁴⁾ hemān mesūtī nefsimе ḫaleb ider oldum ve emşālde dirler ki her kim ki bir gāribi iyü

iderse ⁽¹⁵⁾ allah-u te‘āli anı cennetde iyü ider imdi sen ey birāder açır ve şevābı talep idüb beni şol ⁽¹⁶⁾ şoğukdan şakla ve hücreñe idhāl kıl.” didükde Müş garibenüñ kelāmını işiddükde ⁽¹⁷⁾ cevāba taşdı idüb didüki “Ey senür! Nice seni maḥalle idhāl ideyüm ḥālbuki sen ṭabī‘i ⁽¹⁸⁾ ve ḥulkī olarak benüm düşmanumsun ve senüñ maā’semüñ benüm laḥmımdür imdi ḥavf iderüm ki sen baña ⁽¹⁹⁾ ğadar idersün zīrā ğadar ve ḥıyānet senüñ şamiyet ve aḥlāķındır ve dirler ki zenpara olan ⁽²⁰⁾ ādem ḥatun-u cemīle ḥaķķında itānılmaz ve fakīr muḥtaç-ı mal ḥaķķında ve ateş nev‘i ḥaşeb ḥaķķında ⁽²¹⁾ amān olunmaz ve benüm özime ve icāb degildir ki sen nefsum için anāneyüm ve dirler ki ⁽²²⁾ ṭabī‘i olan ‘idavāt her ne kadar şāḥibi za‘yıf olursa anuñ ‘idavātı müşetded olur.” ⁽²³⁾ didükde kerbe şavt-y za‘yıf “Ey birāder! Senüñ söyledigüñ mu‘azaler ḥaķdur anları ⁽²⁴⁾ inkār idemem lakin sen aramızda sabık olan ‘idāvet-i ṭabī‘yemizden şaķiḥ ve ‘afv dilerüm ⁽²⁵⁾ zīrā dirler ki her kim ki maḥlūk ḥaķķında şafḥ iderse ḥaķ te‘āli ana şafḥ ⁽²⁶⁾ ve ‘afv ider ve her ne kadar sābıkā-yı nev‘ine düşman idüm bu gün şadāķatıña ṭālibim zīrā dirler ‘adūñ ⁽²⁷⁾ saña şadık olmasını merām ider aña fi‘il-i cemīl eyle ve ben saña ‘aht allah ve mişāķını ⁽²⁸⁾ virürem ki saña zarar ve ziyān idemem ma‘hazā binüm ḳudret ve ṭāķatüm yoķdur hemān sözüüm ile ⁽²⁹⁾ ā’mil ol kelāmıma i’timāt kıl ve Allah’dan ḥavf eyle.” didi. Şehrazād şabaḥ-ı ⁽³⁰⁾ taķrib itdügünü görüb süküt eyledi.

[594b] ⁽¹⁾ **SEKİZ YÜZ TOKSAN SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Fāre “Behey karbe! aramızda meūs olan ‘idavātımız var iken ⁽³⁾ nice seni ināna bilürüm zīrā senüñ ‘idāvetüñ benüm ḥaķķımda ğadarlıķdır ve eger ‘idāvetimiz ḳānūn ⁽⁴⁾ ve candan ğayrışı ḥaķķında olmuş olaydı şāyed seni inana bilürdüm lakin bizüm ‘idāvetimiz ⁽⁵⁾ ervāḥ arasında ḥulkīdür ve dirler ki her kim ‘idūsunu nefsi için inānursa ol ādaem elini ⁽⁶⁾ anuñ aĝazına şoķmuş gibi olur.” didi Kedi ğazab ḥāletiyle mümtlī olduĝı ⁽⁷⁾ ḥālide cevāba müteşadī ve “Behey ḥayvan! Benüm nefsim ĝāyet za‘fa dū-çār ve şoğuk ve ta‘abiden ⁽⁸⁾ ḥad-ı i’tibāra vaşıl olmuş ve telef derecesine varmuş ve senüñ ḳapunda olmaķdan ğayrı ⁽⁹⁾ çāre bulmamuş benüm günāhım senüñ özüñdedür zīrā sen beni bu gülāhdan taḥlīşe ḳādirsin ⁽¹⁰⁾ ve senüñle āḥir kelāmum budur.” didi fāre-yi merķūme karbeye merḥāmet idüb “Ben bu karbenüñ ⁽¹¹⁾ şerrinden allaha sığındum.” diyerek dāḥil-i magāraya idhāl eyledi.

Anuñ hîmetinde tûrdu ⁽¹²⁾ Kedi ise şiddet-i za‘af ve muķāsād itdügi ta‘abdan eķalete ıřdıķā ve vefādārından teşki ⁽¹³⁾ iderek tûrdu ta istirāhat bulub ķuvveti yirine döndü maġāranuñ ķapusını zabt ⁽¹⁴⁾ ve Fāre’yi pençeler ile ķapub ‘adeti üzere gāh ķaldurub yere çarparaķ ve gāh aġazıyla alub yire ⁽¹⁵⁾ atar oldu Fāre ise allah-u te‘āliye istiġāse ve Kedi’yi mu‘ātaba idüb “Behey ādem! Senüñ ⁽¹⁶⁾ mu‘ahade itdigüñ ‘ahd ve aķsām nerede ķaldı ve irād itdigüñ isti’yām-ı ebdā-yı za‘af ⁽¹⁷⁾ nerededür tā ki beni nefsim için seni istimyān itdüm lakin hûkmünde vārid oldu ki her kim ⁽¹⁸⁾ nefsiçün düşmandan ‘ahd olursa kendü nefesine necāt istemesün ve didiler ki her kim ⁽¹⁹⁾ nefsinin düşmana teslîm itdi ise helāki müstevcib olur lakin ben haķ te‘āliye tevekkül ⁽²⁰⁾ itdüm ol beni senden taķlîş ider.” didi ise de karbe aşlā isġā itmeyüb anı ma‘zib ve iyām ⁽²¹⁾ itmede ķaldı.

Meger ol taraftan şekerci onuñla bir kaç köpek mürür idermüş köpekler ⁽²²⁾ ol maġārada olan kurbenüñ hareketini işidüb hücüm itdiler ve köpekler kedilere olan ⁽²³⁾ ‘idāvet tabi‘ye mucibince tütüb çekdiler Sinür kendü hāliyle meşġul olub Fāreyi ⁽²⁴⁾ hayā şalivirdi ve kelbler anı yırtub parça parça ittiler ve bu vechle ķul ķāilüñ merħamet ⁽²⁵⁾ ider tizce rahmet bulub zûlm iden kimse ‘aķabinde ve hāmet görür muşdafı oldu ⁽²⁶⁾ işte ey melîk zî-şān iktizā idir ki insan kimseye istimyan ider ise haķîkatde ⁽²⁷⁾ naķz ‘ahda mücānebet itmelidür ve her kim ki ġadar ve hıyānet iderse işbu karbenüñ mülāķi ⁽²⁸⁾ oldıġı keyfiyete mülāķi olur zîrā taķķîķ-i kemātdîn tedān ya’ni itdigüñ gibi bulursun ⁽²⁹⁾ ve her kim ki hayra rücü’ iderse şevāba nāil olur lakin “Ey şah zamān ġam ve hazin çekme zîrā ⁽³⁰⁾ taķķîh senüñ oġluñ zûlm ve ġadar itdükden şoñra yine hûsn-ü sîrete mu‘āvdeti malhûzdur ⁽³¹⁾ Vezîrünüñ şimās ketm huşuşunda işābet itmüşdir zîrā dirler ki hûfî keşîr olan [595a] ⁽¹⁾ kimse ‘ilm ve fazılı keşîr ve hayr ile mesrûr olur.” didi Şehrazād şabah-ı taķrib itdüġünü ⁽²⁾ görüb sükût eyledi.

(3) **SEKİZ YÜZ TOĞSAN TOĞUZUNCU GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Melik vüzerālaruñ kelāmıyla mesrûr olub izin virdi ⁽⁵⁾ ve ol gice Melik nesālaruñ birine varub muvaşala itdi ve baż allah-u te‘āli andan hāmile ⁽⁶⁾ oldı Melik hāmilüñ huşulini bildükde ġayet mesrûr olub “Rüyam şādıķa oldu.” ⁽⁷⁾ diyerek Şumāsı huşûruna da‘vet kemāl sürürini izhār ve zevcesinüñ hāmilini î’lān ve “Sen ⁽⁸⁾ ne dirsün?” didi. Şumās bir cevāb virmeyüb tûrduķda Melik

“Sen niçün benüm sürürüm ile ⁽⁹⁾ mesrūr olmaduñ ve baña cevap virmeduñ ‘acaba sen dırsen sevgilü değıl müsün?’ didükde ⁽¹⁰⁾ Melike sücüd ve “Devām ‘ömr ve devlet ile du‘ā vay efendüm ne fā`ide haşıl olabilür ol ādeme ⁽¹¹⁾ derününden ateş çıkar derhatuñ sāyesinde gölgelenmiş ve ne lezzet var ol ādemdeki ⁽¹²⁾ bāde-yi gūş itdükde turur ve ne netice vardur ol ādeme ki şusuzluğunu āb-ı bārda ile ⁽¹³⁾ kandıraçağından ol şuya garķ idüb baţar ben isem sizüñ ‘abd-i memluküñuzdur ve lakin ⁽¹⁴⁾ dirler ki ā`ķil ve kāmil ādem haķķında üç şeyde tamām olduķca bir şey söylememesi lāzımdür ⁽¹⁵⁾ seferde olan kimse haķķında rücū` itdükce ve cenk iden ādem haķķında ğālib olduķca ⁽¹⁶⁾ ve hāmile olan hatun velādet itmedikçe ve ma‘lūmun olsun ki her kim tamām bulmayan şey ⁽¹⁷⁾ haķķında bir şey söylese başı üzerine yağ destisi şikest olan nāseñ gibi olur.” ⁽¹⁸⁾ didükde Melik “Nicedür ol hikāye?” didi.

Vezīr naķlı iderler ki: Şūrete zāhid olan ⁽¹⁹⁾ kimselerün biri ba‘z şarķada bulub her gün andan ta‘yin olarak üç etmek bir miķdar ⁽²⁰⁾ yağ ve bal gelür ve ol şehirde yağ nev‘i bahālu olmağla zāhid-i mezkūr ta‘abīnden gelen yağ ⁽²¹⁾ bir destiye koyub başı üzerine uyhte iderdi ve bal ve etmek ile ta‘iş idüb ⁽²²⁾ geçünirdi tā ol desti tolub hitām bulduķda yine başı üzerine aşub oturdu ⁽²³⁾ ve hātırında şimdi iķtizā idir ki bu yağı fūrūhat idüb anuñ parasiyle yer şey koyun ⁽²⁴⁾ alub falāhlarıñ birine virürem anuñla ortak oluram koyun sine-yğ evlāda bir zıkr virāneşi ⁽²⁵⁾ toğurur ve ikinci seneleri daħı toğar ve anuñ yavruları daħı büyüyüb giderek ⁽²⁶⁾ cisīm sürü olur ve hişşemi felāhdan irüb ve ba‘zısını fūrūhat idüb ⁽²⁷⁾ filan çifligi oluram ve onda ‘azīm-i sarāy binā iderüm ğulām ve cāriyeler daħı iştirā ⁽²⁸⁾ ba‘de falan Bezirgānuñ kızını tezvic ve andan bir ğulām hāşıl olur anuñ için bir şenlikli düğün ⁽²⁹⁾ yapub ‘ulemā ve fuķaā ve za‘fāya ikrām ve in‘ām taşdıķ idüb zevcem ile tena‘um ve temtü‘ iderek ⁽³⁰⁾ şol tezhid ve teneskiden azād oluram ve oğlum büyüdüķde ‘ulūm edebiye ve hesābiye ve hükemiyeyi ⁽³¹⁾ ta‘līm ve manāhı ve münākereden nehī ve tādib iderüm sözümi tutmadığı hālde anı şol ‘aşā ile [595b] ⁽¹⁾ ile böyle darb iderüm diyerek ‘aşasını çıkarub oğluna urayum dirken başı ucunda ⁽²⁾ uyhtede olunan yağ destisini kesr idüb derününde olan yağ başı üzerine dökülüb ⁽³⁾ yüzü ve şakalı ve eşvābı berbād olub nefsine ‘ibret oldu diyü hitām kelām itdükde ⁽⁴⁾ “Ey Melik işte vaķti gelmeyen şey haķķında tekallüm iden kimse meāli bu zahidüñ gibi olur.” didi ⁽⁵⁾ Melik “Ey Vezīr müşteri tedbīr sen sözüñde şadıķsın ve rütbeñ ‘andımda daha ziyāde bālā ⁽⁶⁾ olmuşdur.” didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabaħ-ı takrib itdüğünü görüb ⁽⁷⁾ sükūt eyledi

(8) **TOKUZ YÜZÜNCÜ GİCE**

(9) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Şumās du‘ā iderek “Ey şāhum! ben senden bir şey (10) ihfā idemem ve senüñ rızañ benüm rızamdur ve ġazabuñ benüm ġazabumdur ve sürürum senüñ sürürüñla (11) ħāşıl olur ve mümkün degildir ki sen baña saķıt olduġuñ ħālide bir gice yatub bıraġurum (12) zīrā allah-u te‘āli benüm rızķımı senüñ eger muġabbetüñe ħāşıl olur.” diyerek ħalkub gitdi ve bir ħāh (13) māhdan soñra zevcesinüñ mi‘ād-ı ħamili ħulül idüb bir ġulām cemīlü‘l-be‘isam velādet (14) eyledükde melīk ġāyet mesrūr olub aķtār ve eknāfe mezd-i celīz gönderdi vüzerā ve ħükemā (15) ħuzūrına tebrik için girdiler.

Çünkü Melik mezkūruñ yedi Vezīri var idi (16) ve anlaruñ büyüġi Şumās idi Melik atlara işāret idüb “Hikmete dā’ir bu vilādet için (17) bir şey söylesün.” diyü emir itdükde ibtidā Şumās ortaya gelüb böyle fetġ-i kelām itdi (18) ħamd ve siyās ve şükr bī-‘ad ve bī-ķiyās ol man‘am ve maġzale ki ‘ibādine mülük zūy (19) ü‘l-‘adil ve el-inşāf ile imdād ve i‘āne ve ol melūki ‘adil ve inşāf ve şefķat ve bezü‘l-laţif (20) ile melhem olub ‘amār belād ve vārāġe-i ‘ibād ħuşuşunda şarf-ı ezġhān seniyeleri vee bezl (21) hamum ‘aliyeleri icrā iderek tamīn fiķavs ve def‘ żaru būs iderler bā ħuşuş ol (22) ni‘metüñe bizüm şah refi‘ü‘ş-şāndır ki ħaķķınızda luţf ā’m ve ħayr mālā kelām eyle üzerümize (23) naşib ve ‘adil ve inşāf ile tefīķ ve terfīķ idüb meytimizi ihyā ve za‘ifemizi taķviye (24) ve umurımıza intibāh idüb zulm ve cevri def‘ ve ħālimizi işlāġ ve ħareķemizi def‘ eylemişdir (25) ve düşmanımızdan ħafız ve şün idüb i‘dāya ķahr ve tedbīr ve ħüsn-ü siyāset ile zeminimizi (26) ta‘mir ve mal ve ricālumizi tavfir eyledi ve “Siz ey şah refi‘ü‘l-bünyān! Bundan ziyāde uşāfa lāyık (27) ve şāyānsın zirā biz senüñ sayeñde gölgelenüb istizlāl itmekdiyüz ve ķadīmden tebr ve şaleb (28) tġhiriñüzden bir şāliġ ve ā’dil ve sizüñ aġlāķıñuz ile mütaşıf bir Şehzāde ‘ināyet (29) buyurmasını niyāz iderek ħaķ te‘āli tarafından laţif ‘umumi tedārik idüb du‘āmız maķbūl (30) oldu nitelim gölde olan balıklardan du‘ālarını ħabul itdi.” didükde Melik “Nicedür ol (31) ħikāye?” didi.

Şumās “Ey Melik! Naķl iderler ki: Bir zemīnde bi ġadīr ma-i olub derümında bir miķdār [596a] (1) sumak var idi ittifākā bir def‘a ol gölüñ şuyı eksilüb azaldugundan Balıķlar ıztıraba (2) girüb “Şimdi şumuz tükenirse ħālimiz nice olur ve bu ħuşuşa nice

taḥl̄il idelüm.”⁽³⁾ diyerek meşūret itdüklerinde onlarıñ büyüki ve ā’kili bir sumak “Bunlara biz allah-u te‘ālāya⁽⁴⁾ iltihādan ğayrı çāremiz yoğdur lakin gelūñ bizden büyük olan Yengec’e varub bu mādede⁽⁵⁾ istiřāre idelüm zīrā ol bizden ā’kil reyī güzeldür.” diyerek cümlesi çekilüb⁽⁶⁾ Yengec’e varduğlarında Yengec bu қаziyeden bī-ḥaber maḥalinde yatduğunu buldular selām⁽⁷⁾ virdüklerinden řoñra “Ey büygümüz ve ā’kilimiz! Ne dirsen biz mekim oldugumuz gölüñ řuyı eksildi⁽⁸⁾ eger bütün bütün giderse cümlemiz helāk oluruz řimdi nice idelüm?” didüklerinde merķūm⁽⁹⁾ başını yere koyub ve bir miğdār düşündükden řoñra “Ey cemā‘at! Ğaliba sizūñ ‘ağlıñuz yoğdur ki⁽¹⁰⁾ yāsi derecesine vardıñuz ma‘hezā allah-u te‘āli ḥāzretleri ḥalkūñ rızķıyla tekfil itmüşdür.”⁽¹¹⁾ didi řehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde řabaḥ-ı taķrib itdüğünü görüb sükūt⁽¹²⁾ eyledi.

(13) **TOĒUZ YŪZ BİRİNCİ ĞİCE**

⁽¹⁴⁾ řehrazād kelāma āğaz idüb dir ki: Yengec Balığlar’a naşihata ve “Cümle maḥlukātuñ kışmetlerini ḥağ⁽¹⁵⁾ te‘āli anları ḥalk itmezden iķdam taḥřiř ve ‘ömürlerini teḥdid itmüş şimdi biz bunuñ⁽¹⁶⁾ ham ve ğamı nice çekelüm imdi bende rey budur ki sizūñ mādēñüzde allah-u te‘āliyi ilticadan⁽¹⁷⁾ ğayrı başķa vādilere řapmayıñ ve cümlemüz derūnumuzi taşfiye idüb řiddiķ eyle ḥağķ-ı celle⁽¹⁸⁾ ve ‘alā ḥāzretlerine tevce idelüm a‘midürdür ki allah te‘āli bizi bu şiddetden taḥliř ve umurımızı⁽¹⁹⁾ teysīr ide ve kış mevsiminde vafir barān virüb ğadirimizi řu ile şoldıra ve eger başķa⁽²⁰⁾ keyfiyyet ḥuřūl iderse biz allahuñ emriyle rāzıyuz.” didükde Balığlar iřbu kelāmi ķabūl⁽²¹⁾ ve her biri ḥāl sebīline ğidüb du‘ā ve ricā eyle meřğūl oldular.

Bir kaç ğünden řoñra ḥağķ-ı cel⁽²²⁾ ve ‘alā ḥāzretleri vafir yağmur virüb ğadirleri eskiden ziyāde řoldı imdi “Ey řah⁽²³⁾ cihan! Biz daḥı řehzāde gelmesinden ķaṭ‘i ümīd itdükden řoñra ḥağ te‘āli du‘āmızı ķabūl⁽²⁴⁾ idüb bu řehzāde-i ā’li ķadri ‘ināyet buyurdı.” diyüb vafir ḥayır du‘ādan řoñra sükūt⁽²⁵⁾ itdi ikinci Vezīr ḥuzūra gelüb řurdı ve ba‘dü’l-ḥamd kelāma řürü’ idüb⁽²⁶⁾ dir ki: “Ey Melik-i zamān ve řahinřāh! Devrān pādiřāh olmaz meğer ḥükm o iḥķāmda ‘adl⁽²⁷⁾ sīretinde inřāf ve iḥsān idir ki řeri‘at ve senetleri iķāmet ve demā ḥulķī ḥağķın⁽²⁸⁾ ve anlardan kef ezā idüb ‘adm ğaflet eyle mevřūf ve za‘afa ve fuķāraya is‘āf eyle⁽²⁹⁾ ma‘rūf olub ḥağķı yerinde icrā obātli izāḥe idüb cümle re‘āya ve bir ayanūñ ḥayır du‘alarını⁽³⁰⁾ celb idüb

emrine itā‘at ve nehine imtişāl iderler ol vaķit saltanat ve Melik ile ⁽³¹⁾mevsūf olmasını şāyān olur siz ise belāşuñ işbu uşāf-ı cemīle ile mevşūfsıñuz [596b] ⁽¹⁾ Ve ri‘ayat katında maħcūbsıñuz ve bizki cümlemiz sizūñ ħullarıyuz ve ni‘metiñde pervirde olub senden ⁽²⁾ ħoşnūduz ve ħayır du‘āda ħuşurumuz yoķdur zīrā dirler ki umūruñ iħsanı ol Melik ki ⁽³⁾ ri‘ayatında ā‘dil ve ol ħakim ki ā‘lem ve māhir ve daķayıķ-ı umūra a‘rif ve ħabīrdür biz isek ⁽⁴⁾ şimdi ol ni‘met ile mütene‘mız ve sābıķ eyāmda sizūñ varış-i Melikiñüzden meyūs olub ⁽⁵⁾ derūn-u dilden bu ħuşūşda du‘ā ider idük şimdi ħaķ te‘āli du‘āmızı ħabūl ve işbu ⁽⁶⁾ Şehzāde ile mevşūl eyledi ve bu mādenūñ esās-ı vücūdı sizūñ ħüsn-ü tūtiñüzden neşet ⁽⁷⁾ itmüşdür ve Fāre ile Yılan arasında vukū’ bulan ħālet sizde zuhūr itmüşdür.” didükde Melik ⁽⁸⁾ “Nicedür ol ħikāye?” didi.

Zīrā efendüm naķl iderler ki: Müştānlaruñ birinde ⁽⁹⁾ bir ħarġa var idi herbār ā‘li derĥat üzerine eşyānesi olub iķūnde ⁽¹⁰⁾ toġur idi bir def‘a bāz müsemende ki ol vaķit yavrularum varĥadan ħıķmuş idi bir ⁽¹¹⁾ Yılan gelüb hezār-ı zūr vezār ile derĥat-ı mezkūreye ħıķub Karġanuñ yavrularını ⁽¹²⁾ egil idüb eşyānesinde tuĥan idüb ħaldı ħarġa ise ol Yılandan zevcesiyle ⁽¹³⁾ firār idüb etraf ve eknāfda gezerek ħaldı nāmūsum şeyf ĥitām ve güz mevsimi ĥulūl ⁽¹⁴⁾ idüb soġuķlaruñ muķaddimetü’l- ceyşi temāyan olmaġa başladuķda Yılan eşyāneden nā-būd olmaġla ⁽¹⁵⁾ ol bī-dār ve bī-diyār olmaġla ħalan ħarġa mekān ħadimlerine mu‘āvedet ve ĥudāye şükr ⁽¹⁶⁾ idüb oturdılar. Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde şabaĥ-ı taķrib itdügünü görüb ⁽¹⁷⁾ sükūt eyledi.

(18) **TOĞUZ YÜZ İKİNCİ GİCE**

⁽¹⁹⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Erkek ħarġa dişisine didi ki “Bu bize vukū’ bulan ⁽²⁰⁾ keyfiyet ancaķ günāhımızdan neşet itmüşdür femyā ba‘dü’l-ilahdan ricā ideriz ki bizi ‘avf ⁽²¹⁾ ve kerem ile mu‘āmele idüb dişimiz def‘ ve bizden zā’i olan yavrudan ħalķ vire.” diyüb ⁽²²⁾ oturdılar.

Pes mevsim şayf miħmān müfāriķ gibi yine ‘avdet idüb misāfir ve źayf ⁽²³⁾ olduķda merķūmān yine yumurtlayub tenhā otururken nā-gāh ma‘hūd Yılan gelüb eşyāneleri ⁽²⁴⁾ ħaşd itdükde ħaķ te‘āli yılana bir birinci mar’ teslīt idüb münķār ile Yılan’uñ başını ⁽²⁵⁾ urub aldı ve ol ħarbeden zemīne düşmekle ħarıncalar yarasınuñ üzerine toľub ⁽²⁶⁾ helāk itdiler ve ġarāb ħifti yavruları ħurtulub memnūn ve müteşekkū ħaldılar ve ħüsn ⁽²⁷⁾ ĥulūşlarında ve kişret teşekkürler ile düşmanlara helāk olub bān‘

imāl kaylar “Bizüm dağı (28) hüsn-ü hülüş ve du‘amız ile bu mevlüt mübârek ve şehzâde-i sıgıd eyle hağ celle ve ‘alâ (29) hazretleri ‘inâyet buyurmuş.” diyerek hitam kelâm itdükte üçüncü Vezîr tağdîm idüb (30) Melike “Ey melik â’dil ma‘lumuñ olsun ki ehl-i zemîn size muhabbet itdükleri gibi ehl-i semâ (31) iderler senüñ muhabbetüñ hağ te‘âli kâlub ri‘yatına tağsîm itmüşdür ve insân hiç bir şeye [597a] (1) kudreti bitmez meger allah-u te‘âlinüñ i‘âneti olduğda ve hağğ-ı celle ve ‘alâ hazretleri na‘m celîlesini (2) istedügi gibi tağsîm itmüşdür ba‘zına müvâhib keşîre ve ‘itâ yay ve fire virüb çabalamağsızın (3) rızığına vuşul ve ba‘zısına kuvvet tağşiline meşğul itmüşdür ve ba‘zısı reis (4) ve ba‘zısı merûs ve ba‘zısı dünyada ve malda zâhid ve ba‘zısı râğıb ve taleb (5) itmüşdür zîrâ hağğ-ı cel ve ‘ala hazretleri kendü zât muğaddeseler için böyle (6) buyurmuşdur ki zâr ve nâğ‘i benüm şifâ ve hastalık ve ğinâ ve fakîlik ve ihyâ ve emânet benüm (7) yedimdedür ve merc‘ enver bize râci‘dür ve sen ey pâdişâh-ı cihân sa‘dâ ve ebrârdan sen zîrâ (8) dimüş ki her kim ki hağğ-ı celle ve ‘ala hazretleri aña dünyâ ve ahîretüñ hayrı cem‘ itdise (9) ol kişi es‘ad ebrârdur kısmetiyle kanâ‘at idüb muğîm olduğı hâlet için dâimâ (10) şükr üzre bulur her kim ki ta‘adad idüb aña miğdar olan şeyden ziyâde taleb ider ise (11) çağâl ile yaban eşeği kışşalarına dü-çâr olur.” didükde Melik “Nicedür ol kışşa?” didi.

(12) Vezîr nağl iderler ki: Bir çağâl var idi ki her gün taleb-i rızğ için çıkub sa‘i (13) var idi bir gün tağlaruñ birine varub ağışâma kadar keşt ve güzâr itmüş ise de (14) bir şey destres itmeyüb inine rücû’ itmek için dönüb giderken başğa bir tağlibe (15) râst gelüb anuñla konuşarak gitdiler her biri digere hikâyesini nağl itmege başladı (16) biri digere “Ben bugün hamâr ve haşi râst gelüb anı iftirâ itdüm zirâ üç gün ta‘âmdan (17) bir şey tenâvül idemedüm ve cigerini egil idüb hâlâ şimdiye kadar karnım toğdur.” didükde (18) olbüri nefsinde bahr-ı hâl “Ben dağı böyle bir hamârı şikâr idüb cigerini (19) tenül ideyüm.” diyüb ol beriye hased iderek kaldı ittifâğâ merkûm-ı aynında tururken (20) iki ucı birbirinden eşki kovarâğ oğ ile urmuşlar ise de oğüñ temerini cigerini (21) işâbet idüb derünunda kırıldı ve anı telef itdi şikârcılar gelüb oğı (22) çıkarub gitdiler çağâl dağı sür‘atle çıkub ol yaban eşeğüñ ciğerini (23) çıkarub açlık sebebiyle çekinmeksizin yudarağ temirün parçası boğazında turub (24) helâk oldu.

İşte bu sebebe mebnî insâna iktizâ idir ki aña vir yılân kısmet ile rızâ (25) ve kanâ‘at idüb hüdâya şükr itsün ve Allah’dan ricâyı kağ‘ itmesün ve sizüñ ise hüsn (26)

niyetiñüz ve hulûş tütüñüz ile yasdan şoñra haqq-ı cel ve ‘alā hazretleri size bir gulām (27) yā her ālā ‘ilām ‘ināyet eyledi diyüb du‘ālar ile hitam kelām eyledükde dördüncü Vezîr kıyām (28) ve kelāma şürü‘ idüb hamd ve şenādan şoñra Ey şāh zī-şān ma‘lūmuñ olsun ki: (29) melük ve selāfın biri ā’kıl ve dānā ve İvāb hikmet ve ‘ulüm siyāset ile ā’rif vari‘yesi (30) haqqında hāliş niyet-i şāhib ‘adl ve inşāf olub müsteħak ikrām ve lāzımü’t-tevkîre (31) tevkîr ve ihtirām ve kudret hālumize idüb ‘afv bātdan taħfîf veciheleri siter ve ‘ahdleriyle [597b] (1) ve şenā ider olduğı hālde diyince. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taqrîb (2) itdügünü görüb süküt eyledi.

(3) **TOKUZ YÜZ ÜÇÜNCÜ GİCE**

(4) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Vezîr taqrîrinde işte ol Melik nakilsiz üzere olduğı (5) hālde taħkîk ol Melik sâ’det dünyüya vāhir ve yeye müstaħkîk olur bu keyfiyetler anı (6) hafz ve memleketi haqqında İ’ānet ider ve şebāt Melik vā’idāya naşrat ve imāline bülüg itmesine (7) ma’în ve haqq tā’lānuñ fevz ve ‘ināyetine mazhar olur ve eger pādişāh bu Ma’nālaruñ hilāfında (8) olursa ol Melik müşāib ve belā yaya dū-çār olur ve anuñ haqqında seyāhat iden (9) Şehzādeden vuķū’ bulan hālāta dū-çār olur didükde Melik “Nicedür ol hikāye?” didi. (10) Vezîr naql iderler ki: Maġrib diyārında ġāyet zālam ve cābir ve bī-rahm bir Melik var idi ki (11) taht hükümünde olan re’āyā ve bir ayaya itdüğü zulm ve ġadardan mā’idā taşradan gelenlere daħı (12) ta’dī idüb mallarından dört hams alub anlara ancak bir hams bıraġur idi ve anuñ (13) ġāyetmütensüñ ve dünyāya tārik bir oġlı var idi pederinüñ hālîni gömekle terk dār ve diyār (14) idüb dünyadan fāriġ olarak seyāhate çıkdı ve tā’at ve ‘ibādet ile müstefil oldu (15) ve beriye ve şahrālarda gezüb şehirden şehire zerek ġaldı bir müddetden şoñra ittifaķā pederinüñ (16) olduğı şehre mütenkrā ya’ni kendüni bildirmeksizin girdükde ġapuda tūran maķaslar (17) tütub aramuşlar ise de ma’iyetiyle bir şey bulmayub faķat üzerinde biri cedid ve biri eski iki (18) ‘abā bulmalarıyla cedīd ‘abāsını alub ġoġdılar.

Her ne ġadar ricā ve niyāz idüb ben siyāh ve tārik (19) bir ādemüm bu iki ‘abādan ġayrı başka şeyüm yokdur benüm ‘abāmı buraġuñ diyü ricā ve niyāz (20) itdise de müfid olmamaġla “Ben Melike söylerüm.” diyerek sarāya çekilüb ġitdi. Pes Melike (21) “Kimse varmaz.” diyü yanuna ġoymamalarında “Ben ġapuda anı müntezer olurum.” diyüb ġaldı. Melik (22) ba’z seyirġāhlarına çıķub giderken oġlı kendüni bildirmeksizin “Ey Melik zī-şān! (23) Ben maķaslaruñ pençe-i zālamlarına dū-çār oldum ve benüm

‘ibāmı aldılar ma’ hezā ben nāseñ vezāhid ⁽²⁴⁾ ve seyāhat idiciyim girdüğümüz yere bizi ikrām iderler bunda ise bize ğadar idüb elümde ⁽²⁵⁾ olanı aldılar.” didükde Melik “Sen bu memleketüñ ā’deti bilmeksizin niçün geldüñ.” ⁽²⁶⁾ didi.

Oğlı “Ey efendüm çün ki benüm ‘abām aḥz olundu femyā ba’ d istedikleri idük.” didükde ⁽²⁷⁾ Melik ğazaba gelüb seyāha “Ey cāhil! Biz senüñ ‘abāñı aldüğümüzda razı olduñ çün sen ⁽²⁸⁾ bu kadar edesizliği İtidā ben seni dönüb ḥaḳkuñdan saleb iderüm.” diyüb seyayāḥı ḥabise ⁽²⁹⁾ irsāl eyledi. Pes gice olduğda Şehzāde seçende ḳalub mütezacir oldı ve gice ⁽³⁰⁾ naşında maşlāya ḳalḳub allah tā’līyeü’t-tecā “Ey ḥakīm! ‘Adl bu Meliküñ zalam ve ta’ dīsine ⁽³¹⁾ maḥsīn ve mağdur olduğumı bilürsün sende ricā iderüm ki işbu zālama bu gice [598a] ⁽¹⁾ naḳmet ‘iḳābegi teslīt eyle zīrā sen ğāfil değilsin.” diyerek bu Ma’nādan vafır du’ā eyledi ⁽²⁾ pes ḥabishāne nāzırı Şehzādenüñ du’āsını işitdükde bedeni mert’aş ve muḥtelic oldı ⁽³⁾ anlar ol ḥāletde iken sarāyda ateşler zuḥūr idüb yandı ve bütün sarāy ahālisiyle muḥterik ⁽⁴⁾ oldı ve ol aradan faḳaḳ seyayāḥ ve ḥabishāne nāzırı ḥülāş oldılar ve ol şehirden firār ⁽⁵⁾ idüb ḳaçdılar ama ol Melik zālamuñ beldeşi ahālisi daḥı zulme-i melūfīleri olmağla ⁽⁶⁾ saraydan ateş-i sirāyet idüb cümle şehir-i muḥterik oldı. Şehrazād şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü ⁽⁷⁾ görüb süküt eyledi.

(8) **ṬOKUZ YÜZ DÖRDİNCİ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Vezīr kelāmında “İşte bu keyfiyet ancak zulm ve ta’dīd ⁽¹⁰⁾ neşet itmüşdür fāmā sizüñ biḥāmdü’l-illah tā’ali sāyeñde ‘adl ve dād ve emin ve imān ⁽¹¹⁾ ḥāletinde yüz ve saña du’ālar iderüz bu veçhinden ḥaḳḳ celle ve ‘ala ḥazretleri saña vāriş ⁽¹²⁾ Melik ve mücib sürür bir Şehzāde ‘ināyet idüb cümlemiz mesrūr olduğ ki sizden ⁽¹³⁾ şoñra taşradan üzerümize kimse mālīk olamaz.” diyüb du’ā ve senā ile ḥitam kelām itdükde ⁽¹⁴⁾ beşinci Vezīr ḥuzūra girüb ḥamd ve sepāse başladı “Vay Melik ‘azīmü’ş-şān! Biz mütaḥḳik ⁽¹⁵⁾ olduğ ki allahu ta’ali ḥazretleri ni’metlerine şükr idene dūñ ve dünyasına muḥāfaza ider ⁽¹⁶⁾ ve siz biḥāmdü’l-illah size virdüği ni’mete şükr eyle mevşüf ve ‘adl ve inşāf ile ma’rūf ⁽¹⁷⁾ ve rızā-yı ḥüdāya sā’isin bu cihetden ḥaḳḳ celle ve ‘alā ḥazretleri rütbeñi ā’lā ve ayāmiñi ⁽¹⁸⁾ sa’dā ve iḳbāl ile meclā buyurub yesden şoñra size bir Şehzāde ‘ināyet eyledi ki sürürüñ ⁽¹⁹⁾ dāim ve müstemir oldı zīrā biz sābıḳā Şehzādemiz olmamağla ğāmm şedīd ve hamm zāidde idük ⁽²⁰⁾ şol cihetden ki ‘ömr-ü medīdden şoñra dār-ı na’ya intiḳāl itdügüñ ḥālede

şahsız kalub ⁽²¹⁾ aramızda ihtilâf ve aramızda hadûs i'tisâf hâşıl olur ve hâlumiz Kargaların hâline ⁽²²⁾ mencur olur.” didükde Melik “Nice hâlleri oldı?” didi.

Vezîr nakl iderler ki gâyet vâş'ı ⁽²³⁾ derelerün birinde Kargalar ve zann tutmuşlar idi ve anların üzerine bir Hâkim-i naşib itmüşler idi ⁽²⁴⁾ ol Hâkim olan Karga anlara merhamet ve şefkat idüb refâh hâl ve şafa bal ile geçinüb ⁽²⁵⁾ kaldılar. Pes ol Hâkim Karganın eceli hülûl idüb vefât itdükde cümle Kargalar ⁽²⁶⁾ anuñcün hüzn-ü sedîd idüb kimi Hâkim-i naşib ideceklerini ihtilâf itdiler ve her biri ⁽²⁷⁾ farqe bir Kargayı begenüb araları itihâd itmemekle cümlesi böyle qarâr verdiler ki yarın ⁽²⁸⁾ ‘aliü’ş-şabâh margân nev’inden her kim ol bize râst gelürse anı Hâkim-i naşib idelüm ⁽²⁹⁾ diyü ittifağ idüb şabâha müntezir ve ‘aliü’ş-şabâh bir yere gelüb kelâni müntezir kaldılar.

⁽³⁰⁾ Nâ-gâh bir şahın nümâyân olub merûr iderken cümlesi “Yâ abâü'l-hayır bize gel.” diyüb yanlarına ⁽³¹⁾ da'vet ve qarârlarını baş idüb anı Hâkim-i naşib ideceklerini söyledükde şahın [598b] ⁽¹⁾ ‘Ali birke allah diyüb anların hal ve ‘akd amûrına müteşadi oldı lakin bir kaç günden sonra ⁽²⁾ merkûm anları gözedüb her kimi yalnız bulursa ibtidâ gözlerini kör idüb ba'de ⁽³⁾ egil iderdi. Çünkü Kargalar her gün birer ikişer Karga cem'iyetlerinden eksildüğünü ⁽⁴⁾ gördiler tenhaca şahını gözedüb itdügi keyfiyetleri görmekle helâk ile teykin ve bir yerine ⁽⁵⁾ nice idelüm diyü müşâvere ve nefislerini hafz itmeleri icâb itdüğünü görüb ol şahiyenden ⁽⁶⁾ tağilub firâr itmekden gayrı bir çare bulmayub ‘aliü’ş-şabâh her biri bir tarafa çekilüb ⁽⁷⁾ gitdiler.

“İşte biz bu hâlden havf ider idük ki senden sonra şol marglara vukû' bulan ⁽⁸⁾ keyfiyet bize dahı hâşıl olur lakin şimdi şalâh hâl ile teykin idüb temâm ni'met ile ⁽⁹⁾ memnûn ve mesrûr olduk.” diyüb du'â itdükden sonra sükût eyledi. Şehrazâd şabâh-ı ⁽¹⁰⁾ takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(11) **TOKUZ YÜZ BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki ba'de: Altıncı Vezîr ara yere gelüb hamd ve senâ itdükden sonra ⁽¹³⁾ “Ey şah ‘azîmü’ş-şân! Mütakdmîn dirler ki tahkîk her kim ki namâz ve orucunı edâ ve hağûk ⁽¹⁴⁾ ve el-dîn ile kıyâm ve hükümünde ‘adl ve dâd

itmüş evvela haqq ta'ali kendünden hoşnüd ⁽¹⁵⁾ oladığı hâlde mülâkî olur sen iseñ bizüm üzerimize şâh naşib olundığıñuzdan berü 'adl ⁽¹⁶⁾ vedâd icrâsında sen imdi taḥkîk sen ol Melik sa'îd sen ki bizi ol Vezîrûñ didügi ⁽¹⁷⁾ gibi ihtilâf idüb düşman eline düşürmeyerek allahu ta'li işbu Şehzâde-i 'inâyet ⁽¹⁸⁾ buyurdu zîrâ olmamuş olaydı hâlumiz niye mencür olacağını bilmez idük zîrâ insân dünyadan ⁽¹⁹⁾ istediği şey andan maḥcüb ve ü'ḳba-yı emûri meçhuldür bu kâbina-yı insâna iḳtizâ idir ki ⁽²⁰⁾ â'ḳibesi mechül olan şeyi allahu ta'aliden suâl itmesün şâyed anda naf'inden ziyâde ⁽²¹⁾ zararı vardur ve ol taleb itdügi şeyde helâkına mücib olur netekim ol refâ'yanuñ ⁽²²⁾ zevcesi ve oğullarına işâbet iden helâk gibi." diyince. Melik "Nicedür anlaruñ vâḳ'ası?" ⁽²³⁾ didi.

Vezîr naḳl iderler ki: Bir recl refâ'î var idi ki sepet içünde bir kaç yılan ⁽²⁴⁾ besledi anları bahr gün alub şehirde keşt ve güzâr ve halk ol yılanlara seyir ve temâşâ ⁽²⁵⁾ idüb para kazanur idi ve aldıği para ile 'ayâlına her şey getirür idi lakin ol ⁽²⁶⁾ Yılanları zevcesinden ve evlâdından aḥfâ iderdi bu vece üzere vafir müddet ⁽²⁷⁾ geçdükdüden soñra ittifâkâ bir gün zevcesi ol Yılanlaruñ sebetini görüb "Ey recl! Bu sebetde ⁽²⁸⁾ ne var?" diyü suâl ol daḥı "Behey hatun! Bundan niçün suâl idiyorsun ḥâlbuki sen ⁽²⁹⁾ egil ve şarb ve kisve cihetinden eksigüñ yoḳdur ve bir şeye muḥtâc degilsün ve evlâduñ ⁽³⁰⁾ daḥı kezlük bir şeye ihtiyâclaro yoḳdur sen ḳismetüñle ḳanâ'at ve mechül olan şeyden ⁽³¹⁾ suâl itme didükde merḳûme sükût itmüş ise de nefsinde lâbid ben bu mübteda olan [599a] ⁽¹⁾ şeye kesb itlâ' itmeliyim diyüb ve oğullarına varub ifâde-i ḥâl itdi lakin ⁽²⁾ recl herbâr sepet cihetinden ta'cîr iderlerdi günlerde bir gün hatun oğullarıyla ol ⁽³⁾ reclüñ başına biriküb sepetden suâl ol ḥâl itdüklerinde merḳûm ḡazaba gelüb hemân ⁽⁴⁾ ḳamçıyı alub oğullarına ḥamle idüb önüñden firâr itmüşler ise de arḳalarından ⁽⁵⁾ ḳoşub gitdükdüde zevcesi sepet ile ḳalmaḡla hemân sepeti küşâd idüb elini derünuna ⁽⁶⁾ idḥâl eyledükde Yılanlar merḳûmeyi şuḳûb ḳatlı itdi ba'de ḥânedede ḥâgılıb ⁽⁷⁾ oğullarını daḥı ḳatlı eyledi ancaḳ recl ḳapudan ḥaşraya gidüb ḥülâş buldı ⁽⁸⁾ pes merḳûme ve evlâdıyla â'ḳibeti mechül olan şeyi taleb itmeleriyle naḳslerine helâk ⁽⁹⁾ celb itmüşler ise de Şehzâdemizi pâdişâhımızuñ aḥlâḳ ve eṭvâriyla mütaḥlîḳ oldugunu ⁽¹⁰⁾ cezm ve izâ'mız olmaḡla sâyeñizde Me'mûn ve maṭmîn ve â'ḳibetden müstâmin ḳalduk." diyüb ⁽¹¹⁾ ḥitam kelâm eyledi. Şehrazâd ḥikâyeden bu maḥale geldükde şabâḥ-ı taḳrib itdügünü görüb ⁽¹²⁾ sükût eyledi.

(13) **toḳuz yüz altıncı gice**

(14) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ba’de Yedinci Vezîr varub “Ey Melik ‘azîmü’ş-şân! İşbu (15) ‘abid ā’ciz vüzerālaruñ itdükleri kelām-ı hikmet encāmı ile kâilim ve ma’ zelüñ allahu tâ’lāya hamd (16) ve şükr iderüm ki sizüñ sāyeñizde cür ve zalam ve ğadar ve ğıybetden kırtulub refāh hal ve şafā (17) bāl ile geçinüb re’āyā ve berāyā zal sâ’detüñizde mesrūr ve mecbūr kıaldılar zîrā dirler ki (18) re’āyānuñ ihsan ve ifzal şol ra’yedür ki Melikleri kelām-ı ā’dil ola ve rayānuñ şerleri (19) ya’ni kötisi bunlardur ki Melikleri cāir ve zālam ola ve dirler ki bir neci arslanlar ile (20) sekeni ve ikāmet itmek Melik cābirüñ sāyesinde gölgelenmekden ahvandır biz isek hamdāşım (21) hamdā işbu zalım ve cür mādesinden biri yüz ma’ hezā şāhumuzuñ kebrisen hāletinde (22) Şehzādesiyle memnūn idüb halef şāliḥ ile mesrūr eyledi zîrā dirler ki ‘afib ve halkı (23) olmayan kimse zıkr ve ā’kıbeti yokdur sizüñ bu vaḳte kadar şabır cümlüñize binā ā’kıbetüñiz (24) oldu netekim örümcek şol şābire meāl hālde ḥüsn hāleti buldığı gibi diyince (25) Melik nicedür ol hikāye didi Vezîr efendüm naql iderler ki örümceklerüñ biri bir yüksek (26) ve zākū rende ağını yapub sekeni işitmüşidi ve ḥüdāya hevām ve ḥaşetātdan (27) emîn kıalduguna hamd ve şükr idüb otururken ḥaḳḳ celle ve ‘alā ḥazretleri merḳūmenüñ (28) şükrini imtiḥān itmek için anuñ üzerine poyrāz şedīd rüzġār gösterüb maḥal (29) ifākatında micāzā’c ve maḥal ikāmetden iḥrāc itdük hal bu ki ben kendü maḥalleimde müḥamatinde (30) iderüm rüzġār sen ‘itābdan vazgeç ki seni maḥlike işāl iderüm.” didükde merḳūme süküt (31) idüb hāl şükr ile kıaldu.

Pes poyrāzuñ ismesi kesilüb ledüs beli asduḳda [599b] (1) merḳūme alub götürdi hevāda giderken olduğı kıapuyı görüb penilmā Melike āña (2) yapışub mekān kıadimine rücu’ itdi siz allahu ta’āliye şükr ideriz ki bunca müddet (3) itdüği şabra göre ḥāḫrını cebr idüb bu Şehzāde mübāreki ‘ināyet eyledi diyüb süküt (4) itdükde Melik kelāma ağaz ve hamd ve şenā eyledükden şoñra işte benüm oğluma söyledükleri kelām (5) hikmet encāmı ve ĩrād itdükleri hamd ve şükr ve benüm oğlum ḥaḳḳında ĩrād itdükleri maḳallar (6) mesmū’ m oldu ve bu ḥayır du’ām ile mesrūr ve memnūn olduklarını bildüm didi cümlesi kendüne (7) ve ra’iyetine ḥayır du’ālar idüb ḥāzırına izin virdi cümlesi daḫı süküd idüb kıalkub (8) gitdiler.

Ba’de Melik oğlı için maḥşuş yer sarāy binā idüb terbiyesiyle meşġul (9) kıaldı büyüdükte ta’līm ‘ulüm ve tefhim fūnūn için ḥevāce ve ḥükemā ve erbāb-ı fūnūn tertīb (10) idüb ta’limi ile meşġul kıaldılar ve her yedi günde bir kere ta’lum itdüği ‘ulümü (11) pederine ‘arz iderlerdi ḥevāceler fehmi ve fitāniyetini beġenürlerdi tā ki on iki sāl

bālīg ⁽¹²⁾ oldu cümle ‘ulemā ve erbāb-ı fūnūn ol Şehzādenūñ istikmāl itdüğü ‘ulūmi ladiü’l-methān ⁽¹³⁾ meslem anām oldugunu ikrār itmeleriyle gelüb Melike ifāde hāl itdiler. Şehrazād şabāh-ı takrib ⁽¹⁴⁾ itdügünü görüb sükūt eyledi.

(15) ****toğuz yüz yedinci gice****

⁽¹⁶⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Pādişāh hüdāya şükr idüb secde eyledi. Ba’de ⁽¹⁷⁾ Vezīri Şümāsi yanuna isteyüb “Ey Şümās işte ‘ulemā ve fuzelā oğlum istikmāl-i fūnūn ⁽¹⁸⁾ itdüğü ifāde itdiler sen ne dirsün?” didükde Şümās “Ey Melik yāķūt taşı kuru tağda ⁽¹⁹⁾ bulunur ise ķandīl gibi izāit ve istināretten ğayrı hālet ķabūl idemez ve oğluñuz ⁽²⁰⁾ yāķūt nefise müşābesindedür nice kemālini istikmāl idemez ben anı bir kere daħı imtiħān ⁽²¹⁾ ve istintāk iderüm.” didi.

Melik celī’ā ‘ulemā ve ezkiyā ve mahre-i fūzelāyı cem’ ve bir meclis-i ā’m ⁽²²⁾ ‘aķd itdükden şoñra Şehzādeyi huzūra cem’ idüb oturtdı Vezīr Şümās daħı ⁽²³⁾ geldükde Şehzāde Şümās’e sücūd eyledi. Şümās “Efendüm Arslanuñ yavrusına lāyık degüldür ki ⁽²⁴⁾ başka canavarlara sücūd ide ve nūr-ı zālām ile iķtirān idemez niķün böyle itdüh.” didükde ⁽²⁵⁾ “Ey Vezīr! Arslan’uñ yavrusı pādişāhuñ Vezīrini gördükde secde eyledi.” didi. Pes ⁽²⁶⁾ Şümās “Ey ferzendār çemendi! Dāim-i muṭlak ķanğı iki günler ve ol iki günden dāimi ⁽²⁷⁾ ķanğı oldugunu baña haber virdi Şehzāde muṭlak hāķķ celle ve ‘alā Hāzretleridür zīrā ol ⁽²⁸⁾ ibtidāsı ve intihāsı yoķdur ve iki günleri beri dünyā ve beri iħrād revā ve iki günüh dāimise ⁽²⁹⁾ na’im aħiretdür.” didi. Şümās “Sadaķat lakin ol iki günüh beri dünyā ve digeri aħiri ⁽³⁰⁾ oldugunu nereden bildüh.” didi.

Ĝulām “Ben bu huşuş ol şeyden bildüm ki dünyā bir şey deĝil ⁽³¹⁾ iken halk olunmuş oldugundan hāl ve emri ol ki gün olmasına mal oldu ki dünyā [600a] ⁽¹⁾ serī’ü’z-zevāl ve müstevcibü’l-cezādur bu ise fenā ve ‘admi istidā’ ider imdi bunuñ ⁽²⁾ ‘aksinden fehm olunur ki yevm-i şāni aħiretdür.” didi. Şümās “Ol iki günden na’im aħiret dāim ⁽³⁾ oldugunu nereden beyādüh.” didi. Ĝulām “Dār-ı aħiret dār cezādur ki ol ĩ’māl bāķī belā zevāl ⁽⁴⁾ hāzretleri anı ibķā itmüşdür.” didi. Şümās “Ahl-i dünyānuñ ĩ’māl cihetinden ķanğısı ⁽⁵⁾ Maħmūd ve meşķūrdur.” didi Şehzāde Maħmūd “Olan odur ki aħireti dünyāya taķdīm ve teessīr iden ⁽⁶⁾ kimsedür.” didi.

Şümāsi “Aḥireti dūnyāya teessīr iden kimdür ğulām oldur ki münkaṭ’i olan ⁽⁷⁾ ḥānede olduđı ve izmiḥālāle ḥalk olundugunu ve fenadan soñra muḥāsebe olunacađını bilen ⁽⁸⁾ kimsedür ve işbu dūnyāda muḥāled olan kimse bulunmuş olaydı dūnyāyı aḥirete teessīr idemezde.” ⁽⁹⁾ didi. Şümās “Aḥiret dūnyāyı istikāmet idebilür mi didi dūnyāsı olmaayan kimse aḥireti ⁽¹⁰⁾ dađı yođdur lakin dūnyā ve ehil dūnyā gidecekleri mā’idi şöyle görüyorum ki şol ⁽¹¹⁾ aşḥāb büyüť gibidür ki anuñ emirleri ufacıķ oṭalar binā idüb içlerine anları ⁽¹²⁾ idḥāl bir iş ile emir idüb ve her birine bir iclat ta’yīn ve üzerine bir mevkil koyub her kim ⁽¹³⁾ memur olduđı işi işleyüb bütürür ise ol şaḥiş mevkil anı mezkūr şayķ ⁽¹⁴⁾ yerden iḥrāc işlemeyen kimse ma’ķibe olunur.” diyince şabāḥ-ı taķrib itdügünü görüb sükūt ⁽¹⁵⁾ eyledi.

(16) **TOKUZ YÜZ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹⁷⁾ Şehrazād kelāma ađaz idüb dir ki: Şehzāde kelāmuñ etmāmında dir ki pes bunlar ol zayıķ ⁽¹⁸⁾ evlerde otururken oṭa dvārından ṭatlu bal sizüb çıķdı. Pes anlar ol ‘asldan ⁽¹⁹⁾ ṭatub ḥelāveti gördüklerinde ellerinde olan Melikūñ işini terk idüb ol zayıķ ğamda ⁽²⁰⁾ şabır ve Melik ‘aķvini bilürken ol ḥalāvet yesīre ile kınā’at itdiler lakin üzerlerine ⁽²¹⁾ olan mübāşirler “Her kim ma’īn olan müddeti ḥitām buldisa ol oṭadan iḥrāc idüb ⁽²²⁾ mehāt virmezdi işte bugün dār-ı dūnyā mūcib ḥayret bir şey olduğunı fehm iderüz zīrā ⁽²³⁾ ḥaķķ tā’lī ehl-i dūnyā ecel ve müddet-i taḥşīş eyledi pes her kim dūnyāda buldıđı ⁽²⁴⁾ ḥalāt ile müştefil ḳalursa hālikinden olur zīrā ol ādem dūnyāyı aḥirete teessīr ⁽²⁵⁾ idüb dūnyānuñ ḥelāvet-i ḳalīlesine iltifāt itmez ise fāizīnden olur.” didi.

Şümās ⁽²⁶⁾ “İşbu söyledigüñ sözler yerindedür lakin ben ol iki cihānı insāna maslaṭ olub ⁽²⁷⁾ ikisinüñ arzāsı lābdur ma’ hezā bu iki cihān muḥteleşerdür eger insān ma’ilet ṭalebine ⁽²⁸⁾ ifbāl ider ise rūḥuna nazār-ı imā’vede kendüni izrār itmüş olur ve aḥirete iķbāl iderse ⁽²⁹⁾ bedenine izrār itmüş olur buña binā iki müteḥālīgüñ arzāsı gücdür.” didi. Ğulām “Her kim ⁽³⁰⁾ dūnyāda ma’işeti taḥşīl iderse aḥirete tafübe virür zīrā ben bu iki cihānuñ ḥālī pādişāḥ ⁽³¹⁾ müşābesinde gördüm ki biri ā’dil ve bir zālum olub ve ol Melik zālamuñ zemīni mūnebet ve abādan idi [600b] ⁽¹⁾ ve bir ādeti vardur ki cümle tüccār maslaṭ olub mallarını aḥz iderdi pes ol zemīni ma’mūr ⁽²⁾ olmađla anlar merķūmuñ cūrını taḥmil idüb ḳalurlardı pes Melik ā’dil bir def’a ādemlerüñ ⁽³⁾ biri ol Melik cābirüñ zeminine bir miķdār cevāḥir elmasıçün göndermiş idi merķūm ⁽⁴⁾ ol

malı alub Melik zālamuñ zeminine varduğda Melik mezkūr ol təciri kirfet idüb ⁽⁵⁾ sen buraya niçün geldüñ.” diyü suāl ol dağı “Falan pādişāh ba’z cevāhir almağ için ⁽⁶⁾ beni gönderdi.” didi.

Melik mezkūr “Sen benüm ahlākımı bilmezmidüñ ki benüm ra’iyeme itdügüm ⁽⁷⁾ taslağı.” didükde merķüm “Efendüm bu mal degildür benüm ādemümde emānetdür.” didise de Melik “Şunu ⁽⁸⁾ bunı bilmem bahr-ı hāl maldan baña bir miğdār birmelüsün yāhūd seni ħabise qor.” didi. Recl merķüm ⁽⁹⁾ nefsinde “Ben şimdi bu iki pādişāhuñ arasında qaldum ve bu Meliküñ cūr ve zalamı ⁽¹⁰⁾ bildüm eger şimdi ben anı arzā itmez isem hem nefsimi helāk itmüş olurum ve hem de ⁽¹¹⁾ mal elden fāhib olur ve ħācetime dağı vāşıl olamam ve parayı bütün virürse mal ⁽¹²⁾ şāhibiyle iyleşürem bunda bir ħilem yoğdur meger bir miğdār mal ile arzā idüb ⁽¹³⁾ şeri nefsimden def’ iderüm işimi dağı görürem ve ol mal şāhibi olan pādişāhı ⁽¹⁴⁾ ‘aline ĩ’timād ve aña ĩ’tizā idüb işini dağı görmüş olurum bā ħuşuş eger ⁽¹⁵⁾ bu Meliki ezşi ile arzā idersem.” diyüb Melik zālamuñ yanuna varub bir miğdār şey ile arzā ⁽¹⁶⁾ ve bākī kalan emvāl ile şāhuñ sibārişini görüb Melikine vardı didi. ⁽¹⁷⁾ Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taqrib itdügünü görüb sükūt ⁽¹⁸⁾ eyledi.

(19) **TOKUZ YÜZ TOKUZUNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: “İşte Melik ā’ dil aħirete mişāl ve Melik cābir nezmīninde ⁽²¹⁾ olan cevāhir ā’māl şaliħa müsābesindedür ve ol recl dünyā tālibi gibidür ve mal ħayāt ⁽²²⁾ atsāniye gibidür ben böyle seni mülāħaza itdügümde bildüm ki dünyāda taleb ma’işet ⁽²³⁾ iden kimse ħağķında taleb aħiret için sa’i bir gün teeħir itmesün ⁽²⁴⁾ ve bu vechle hem dünyādan nāil oldığı ma’işet ile dünyāyı arzā itmüş ve hem aħireti ⁽²⁵⁾ talebinde şarf itdügi ħayātı ile aħireti arzā itmüş olur didi Şümās cesdür rüh ⁽²⁶⁾ şevāb ve ‘iğābda bir mi yāhūt ‘iğāb şāhib şehvāt ve fā’il ħaṭiyāte maħşuşmıdır.” ⁽²⁷⁾ didi. Ğulām “Ba’z hālātta şehvāt ve ħaṭiyāta meyl itmek şevāba mūcibdür ki ol şehvātđan ⁽²⁸⁾ ħabis nefis veyāhūd ba’dā vuķū’ quba itmekle olur ve bu ħuşuş istediğini iden ⁽²⁹⁾ kimsenüñ elindedür ve eşyā zadıyla temiz ider ma’ hezā ces mā’işe muħtācdur ve cesed ⁽³⁰⁾ ruhsuz olmaz ve rühüñ tahāreti dünyāda ihlāş niyet ve aħirete iltifāt itmek ile olur ⁽³¹⁾ buña binā bu iki cihān okdil işe müsābağa olan esebler veyāhūd bir memeden emmüş iki [601a] ⁽¹⁾ birāder gibidür ve ā’mālde müştereklerdür ve Ma’nā cihetinden icmālüñ tafşilidür buña binā cesed ⁽²⁾ ve rüh-ı cezāda müştereklerdür ve

bunlar ol iki kişi gibi ki biri kör ve biri kötürüm olub ⁽³⁾ anları bir recl alub bağçesine götürdi ve anlara böyle şart itdi ki bağçede mücib ⁽⁴⁾ fesād ve rızasına muhālif şeyler itmesünler bunlar bağçede qalub meyvaları biüb yetişdükte ⁽⁵⁾ kötürüm ā'miye behey ādem ben gāyet nefis meyvālar görirem ve canum anları istedi lakin anlara ⁽⁶⁾ vuşulum mümkün degüldür çün ki senüñ ayaklaruñ sağıdur qalk anlardan bir miqdār getir tenāvül ⁽⁷⁾ idelüm didükde ā'mi vāqā' sen meyvāları zıkr itdük ve ben bunlardan gāfil idüm ve gözlerüm ⁽⁸⁾ ile göremem bunuñ hīlesi nice ulu dirken bağçe nāzırı yanlarına geldi ki bir recl-i ā'lem idi ⁽⁹⁾ maq'dā-yı nāzır benüm canum şol meyvākardan istedi ve bizüm hālimizi göryorsun birimiz kötürüm ⁽¹⁰⁾ ve diğeri ā'mādur bunda hīlemiz nedür." didi.

Merķüm "Ey ādem! Bağçe şāhibi sizüñle itdügi ⁽¹¹⁾ mā'hedayı nesyan itdüñiz mi gelüñ şol 'azīmet-i fāsideden vazgeçüñ didükde merķümān ⁽¹²⁾ bahr-ı hāl biz bu meyvālardan egil itmelüyüz hemān bildigüñ hīleyi bize söye." diyü el-hāc ⁽¹³⁾ itdüklerinde Nāzır gördi ki bunlara naşihat müfid degüldür anlara "Sizüñ aradıgüñiz hīle böyle ⁽¹⁴⁾ dir ki ā'mā kötürimi omuzuna qaldırub ağaçlara ulaşıdırır ve istediği meyvāları tenāvül ⁽¹⁵⁾ idüb ā'māya dağı virür." didi.

Merķümān ol vechle müsār'at idüb tenāvül itmege ⁽¹⁶⁾ başladılar tā ki bağçenüñ bir kaç yerini harāb itdiler bunlar ol hāletde iken bağçe şāhibi ⁽¹⁷⁾ gelüb "Behey ādemler! Ben size şart itmedüm mi ki bağçemden bir şey bozmayuñ." didi. Merķümān ⁽¹⁸⁾ "Behey efendüm! Biz bunu itmedük zīrā birimiz ā'mā ve diğeri kötürümdür bu muqavele şey elümüzden ⁽¹⁹⁾ gelmez." didiler. Merķüm "Siz zann idersüñiz ki ben nice itdigüñizi bilmem ma' hezā ā'mā kötürimi ⁽²⁰⁾ qaldırdugunu ve istedigüñizi tenāvül itüñizi bilürem." diyüb merķümān mā'qibe ⁽²¹⁾ şedidden sonra bağçeden tādū ihrāc eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde ⁽²²⁾ şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(23) **TOKUZ YÜZ ONUNCU GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki: Ğulām takrīrinde "İşte ā'mā cesedüñ mişālīdür ve maq'ad nefsüñ ⁽²⁵⁾ mişālīdür ki anuñ hareketi ancak cesed ile olur ve bağçe ā'māl müşābesinde ki anuñçün cezā ⁽²⁶⁾ tertib ider ve bağçe nāzırı 'aqla mişālīdür ki hayır ile emir ve şerden nahī ider imdi cesed ⁽²⁷⁾ ve rüh eşvāb ve 'akābda müşterekdür."

didi. Şümās şadaqat lakin “Senüñ katında ā’lem-i kāmil ⁽²⁸⁾ Maḥmūdü’l-vaşāf kim ola didi ğulām ol ā’lem ki allah ile ā’rifdür Şümās ol ādem ⁽²⁹⁾ ƙanğıdır?” didi. Ğulām “Allahu ta’ālīnün rızasına mültemis ve sıḫaṭine mücānib oldur.” didi. ⁽³⁰⁾ Şümās “Afzalı kimdür.” didi. Ğulām “Ā’lem-i fāzıl allahu ta’ālīyi bilendür.” didi. Şümās ⁽³¹⁾ “Bunlardan şaf derün kimdür?” didi. Şehzāde “Müte müsta’d ve amili müstaķil olandur zīrā her kim [601b] ⁽¹⁾ nefsinı tevāriķ mevte idḫāl irdirse şaf ve temiz ayineye baķan ādem gibi olur zīrā ol ⁽²⁾ ādem ḫaķīķati gergi gibi baķmuş ise de ayinanuñ şıķķası zevāl bulmaz.” didi.

Şümās ⁽³⁾ “Ƙanğı genc ve genzā budur.” didi. Şehzāde “Ğögün ḫazīneleridür.” didi. Şümās “Ğögün ⁽⁴⁾ ḫazīnelerinün ifzali ƙafidür didi ğulām allahuñ tesbīḫ ve taḫmīdidür.” didi. Şümās ⁽⁵⁾ “Yaz meynün ḫazīneleri ƙanğısı efzaldür?” didi. Merķüm “İştinā’i ma’rūfdur.” Şümās ⁽⁶⁾ “Baña ḫaber vir ki şol ā’lem-i kāmil ve zihn-i veķād şāḫibi havā ve şühüt anı taġyīr ider mi.” ⁽⁷⁾ didi. Ğulām “İşbu iki ḫaşlat bir ādemün üzerine girseler ol reclün ‘alem ve fahmeni ⁽⁸⁾ ve rey ve zihnini taġbīr ider ve ol birinci ve muḫāzeraķda ƙuş gibi olur ki ol ƙara ƙuş şiddet-i ⁽⁹⁾ ḫezāķat ve ḫezarına binā cevhevāda ṭurub zemīne dāimā baķardı pes ol ḫāletde iken ⁽¹⁰⁾ vācibīlerün biri gelüb anuñ ƙarşusunda aġını ƙoyub ve derününde bir miķdār et parçası ⁽¹¹⁾ ƙoyduġunu görmüş ise de laḫım parçası görmekle havā ve şehveti galibe olub ol ⁽¹²⁾ et parçası üzerine inüb şebeke-i kirfet oldı şeyād gelüb ‘iķābı gördükde ⁽¹³⁾ ‘acāyib ben aġımı gögercin ve keklik için ƙurdum anlar za’yıf marglardur nice ⁽¹⁴⁾ bu ‘aķāb ƙavīü’l-cenāb dām-ı ġaflete düşüb böyle et parçasıçün kirfet oldı.” ⁽¹⁵⁾ diyerek müta’cib ƙaldı ve dirler ki “Recl-i ā’ķile gerekdür ki havā ve hūsi bir şeye ḫamle ⁽¹⁶⁾ iderlerse ā’ķibetine tedbīr idüb anlaruñ taḫsīn itdükleri şeyden imtinā’ ider ve anları ⁽¹⁷⁾ nūr-ı ‘aql ile red’ ve zecr ider ve ‘aqlını ol firūsiyetde māḫir olan süvārī gibi ⁽¹⁸⁾ idir ki eseb-i şedide süvār olduķda dizginleri ġüzel ṭutub istiķāmet üzere ⁽¹⁹⁾ itdükden soñra istedüġi gibi gider fāmā sefiye ve bī-rey olan kimse rey ve şehvetiyle ⁽²⁰⁾ ā’mil olub da helāk bulur didi Şümās insānuñ derünuna böre ƙanğı şey ile işġāl ⁽²¹⁾ itmesini ĩcāb ider didi ğulām ‘amil şāliḫ ile işġāl itmesi ĩcāb ider ve mā’sını ⁽²²⁾ zāy’i itmemek için ġünüñ yigirmi dört sā’atlerindenbir sā’at mā’s ve bir sā’at ⁽²³⁾ istirāḫa ve bāķīsi ṭaleb-i ‘alemde şarf ider zīrā ‘aql ve Kemāl ‘alemsiz olduġı ḫālde ⁽²⁴⁾ şol arz meczube gibi olur ki içünde ġars ve binā vesāir eşyaya lāyık maḫal bu ƙadar ⁽²⁵⁾ fāmā ol arz ‘amike tahiye olunub işlenürse ġars ve binaya lāyık olur imdi ⁽²⁶⁾ insān ‘alemden tehi olduġı ḫālde bir nef’i

hāşıl olamaz tā ki ‘alem ile ğars ve fehm eyle ⁽²⁷⁾ işlensün.” didi. Şehrazād hikāyeden bu bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb ⁽²⁸⁾ süküt eyledi.

(29) **TOKUZ YÜZ ON BİRİNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Şümās “‘Aķılsız olan ‘alem şāhibi nicedür?” didi. ⁽³¹⁾ Şehzāde “Ol ādem şol tuvāra beñzer ki ta’ām ve şarābinuñ vaķtı bilüb başka şeye odaki [602a] ⁽¹⁾yoķdur Şümās ya sultāndan tevfi nice hāşıl olur.” didi. Ğulām “Senüñ üzerüñe ⁽²⁾ Melike yol virmemek ile olur.” didi. Şümās “Bu keyfiyet nice haķķından ⁽³⁾ gelebilürem hālbuki sultān üzerüme maslaţdur ve zamām emrüm anuñ elindedür.” ⁽⁴⁾ didi. Şehzāde “Sultān senüñ üzerine olan salţanātını ancak senüñ tarafunda ⁽⁵⁾ olan huķūķıyla olur sen anuñ haķķını virdigüñ vaķit anuñ sultānlıĝı üzerine kalmaz ⁽⁶⁾ didi Şümās Meliküñ huķūķı nedir?” didi.

Ğulām “Sır ve ‘alātiyede bezl naşih idüb emel ⁽⁷⁾ itdügi şeye ictihād itmek ve emürunda rey sedīde ketm sır idüb andan bir şey ihfā ⁽⁸⁾ itmemek ki aña aţlā’i lāzımdur ve naşib itdügi memuriyetde ‘afet itmeyüb men gel ⁽⁹⁾ alvecve işini görüb rızasını taleb ve şahāţini tecnüb itmek ile olur didi ⁽¹⁰⁾ Şümās Vezīrüñ vazīfesi ve lāzımu’t-taħliķ olan ahlāķı nedir.” didi. Şehzāde “Vezīrüñ lāzım ⁽¹¹⁾ zimmeti şudur ki Meliküñ katında senden mamül itdügi hāātdan ziyāde olmalusun ve andan ⁽¹²⁾ bir şey taleb idecek isek senüñ meziletüñe ķadar ola şeyi iste ol sultān saña ⁽¹³⁾ lāyık olmayan rütbede kendüni koyma zīrā ol vaķit itdigüñ şeyi senden cirāt gibi ⁽¹⁴⁾ görünür ve anuñ hāllimiyle maĝrur olub meik ‘inanda saña lāyık görmedügi mezilede nefsüñi ⁽¹⁵⁾ tenzil ider iseñ ol avcı gibi olursun ki şabād-ı mezkūr kirfet itdügi ve hoşunuñ ⁽¹⁶⁾ derilerini hāceti için şoyub alurdı ve anları atmaĝla bir arslan gelüb ol şabāduñ ⁽¹⁷⁾ terk itdügi lāşelerden egil ider oldu ba huşuş için şayād ile ülfet peydā ⁽¹⁸⁾ idüb herbār yanuna gelüb anuñla oynardı pes şayād arslanuñ hüsñ-ü ülfetini görüb ⁽¹⁹⁾ magrur olmaĝla diger hayvānāt gibi derisini daħı alayum.” diyerek, arkasına binüb cesāretini ⁽²⁰⁾ azhār itdükde Arslan tam’anı fehm idüb derhāl penķesiyle urub parça parça ⁽²¹⁾ eyledi ve etini kemügiyle karışdurdı.

Pes “Bundan bilürsin ki Vezīr kendü maķāmını ⁽²²⁾ ta’di itmeyüb Meliküñ hükmine maĝrur olmayarak haddini tecāvüz itmemesi ĩcāb ider ⁽²³⁾ Şümās ķanĝı şeyler ki Vezīr Meliküñ katında maķbül göster.” didi. Ğulām “Mücib ⁽²⁴⁾ oldur ki aña tefviz

olan emānet ‘izmānuñ ḥaddi bezl naṣīhat ve dād rey ve tenfīz⁽²⁵⁾ o emir ile edā itsün.” didükde Şümās “Efendüm Vezīr ḥaḳḳında bu zıkr itdigün şeylerün⁽²⁶⁾ cümlesi ḥaḳḳ ve lāzımdur lakin baña ifāde eyle ki eger Melik cūr ve zalam ve ğadar şāḥibi olursa⁽²⁷⁾ anuñla Vezīrūñ ḥīlesi nedür zīrā Vezīr Meliki ol keyfiyetlerden şarf ider ise elinden gelemez⁽²⁸⁾ ve eger mütāb’at idüb zalam ve ta’sifi taḥsīn iderse şāḥib vaz oldugundan mā’idā ra’yeye⁽²⁹⁾ düşman olur bunda ne dirsün?” didi.

Şehzāde “Ey Vezīr-i müşteri! Tedbīr şol zıkr⁽³⁰⁾ itdigün Vezīr Vezīr ḥaḳḳında mütevce olur ki eger Melike mütāb’at idüb irtilāb itdügi⁽³¹⁾ ḥaḫālarda müsā’de iderse ancak Vezīre lāyık budur ki Melik anı müşāvere itdügi [602b]⁽¹⁾ ḥālde tarīḳ ‘adl ve inşāfi tebyīn ve cūr ve i’tisāfdan taḫzīr ve ḥüsn ğayrına tarġīb⁽²⁾ ide eger meyl idüb kelāmına manşā olsa murād ḥāşıl olur ve eger ḥile laḫīfe ile etüñ⁽³⁾ müfārekatından ğayrı çāre yoġdur ve zīrā mefārekatları ikisinüñ ḥaḳḳında daḫı ḥayırludur.”⁽⁴⁾ didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḫale geldükde şabāḥ-ı taḫrib itdüġünü görüb sükūt⁽⁵⁾ eyledi.

(6) **TOĞUZ YÜZ ON İKİNCİ GİCE**

⁽⁷⁾Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Vezīr “Şimdi ra’iyenüñ Melik üzerine olan ḥaḳḳ⁽⁸⁾ ve ḥuḳūkları ve Melikūñ anlaruñ üzerlerine olan ḥuḳūkı nedür?” didi. Şehrazāde “Melikūñ ra’iyede olan⁽⁹⁾ ḥafī şudur ki niyet ḥālīşe ile emriyle ā’mil ve reşāsına ḫām’i olmaludur ki şerī’at⁽¹⁰⁾ ve senete müvāfaġ oldıġı ḥālde anuñ üzerine olan ḥaḫları budur ki emvāllerini ḥafz⁽¹¹⁾ ve ḥaremlerini meşūn itmelüdür ve anlar daḫı Melike sem’a ve ḫā’at ve ḫidmetinde bez-i nefīs ve vācib⁽¹²⁾ ḥaḳḳı i’tā ve anuñ için ḥüsn senā ideler lakin ra’iyenüñ ḥaḳḳı Melikūñ ḥaḳḳından egerdür zīrā⁽¹³⁾ anlaruñ ḥaḳḳı zāy’i olanuñ zararını anuñ ḥaḳḳı ziyā’anından azerdür zīrā hem salḫanata⁽¹⁴⁾ nāil olursa anuñ çün üç şey vācib olur anlardur ki ıṣlāḫ-ı dīn ve ıṣlāḫ-ı ra’iye⁽¹⁵⁾ ve ıṣlāḫ-ı siyāsetdür ve bu üçüñ devamıyla anuñ Meliki devām bulur.” didi.

Şümās “Melik⁽¹⁶⁾ ıṣlāḫ-ı ra’iyende nice istikāmet idebilir?” didi. Ğulām “Melikūñ istikāmeti böyle olur ki⁽¹⁷⁾ ḥaḫslarını edā vā’atlerini icrā ve maşlahatlarında ‘ulemā ve ḫükemā isti’māl idir ki bir merinden⁽¹⁸⁾ inşāf ve ḫanlarını ḥaḳḳ ve emvāllerinde kök ve ğazlarını taḫfīf ve ceş ve ‘askerlerini⁽¹⁹⁾ tafviye virmeñ.” didi. Şümās “Melik üzerine olan Vezīrūñ ḥaḳḳı nedür?” didi Ğulām “Melik⁽²⁰⁾ ḥaḳḳında vācib olan ḥuḳūkuñ cümlesinde Vezīrūñ ḥaḳḳı gibi yoġdur ve bu⁽²¹⁾ Ma’ni üç ḫaşlat

içündür biri Melikūn haṭā itdūgi hālde Vezīrūn Melike mülākāt ⁽²²⁾ itdūgi hāleti ve sadādur ide Melik ve ra'ıye haḳḳında intifā' ā'lemi içündür ikincisi ⁽²³⁾ halk arasında Vezīrūn katında olan menzilinı azhār itmek ki ra'ıye arasında Vezīr ⁽²⁴⁾ tevķir ve ma'zim ola ki dāimā 'ayn-ı iclāl ile baḳsunlar üçüncüsü yūşı ra'ıyeden müşāhede ⁽²⁵⁾ itdükde anlara işābet idecek meger ve hāti raf'i ve istedüklerini vefā itmelüdüdür." didi. ⁽²⁶⁾ Şümās "Lisān-ı kezīden hafzı ne ile hāşıl olur?" didi. Ğulām "İnsāna lāzımdur ki ⁽²⁷⁾ hayırdan ğayrı şey ile nuṭḳ itmeye ve malā ya'ni şeyleri terk ve ğıybet ve nemime ve birinūn ⁽²⁸⁾ kelāmı diğere naḳl itmeye ve sulṭāna mesmiye haḳḳında sā'iyet itmeye ve kimse anuñ 'ayıbı yād ⁽²⁹⁾ itme ve sırrı ol ḳadar ketm itmelüdüdür ki şadıḳından ve şemeninden ḳanı ihfā ide." didi. ⁽³⁰⁾ Şümās "Hüsn-ü halk haḳḳında ne dirsün?" didi. Ğulām "İnsānuñ rāhini yoḳ alā hüsn-ü halk ile ⁽³¹⁾ olur." didi.

Şümās "Yerlü yerine virilen ve erbabına teslim olunan vāciblerindür." didi. [603a] ⁽¹⁾ Şehzāde "Evlād-ı vālidine hafz-ı cenāh itmek ve hilāvet-i lisān ile cevāb virmek ve anları ⁽²⁾ ikrām ve tevķir itmekdür ve aḫvān haḳḳında naşihat virmek ve malı bezl ve isbāye ⁽³⁾ müsā'de itmek ve anlarıñ süruruyla mesrūr olub ve anlardan şudūr iden cenāha ⁽⁴⁾ ve ḳusūrı 'afv itmekdür ve anlar daḳı bu haletleri gördüklerinde 'iz ve ikrām ile mükābelet ⁽⁵⁾ ve nefisleriyle naşihati bezl iderler. Pes eger sen ḳarındaşın dan ve şevḳuñ oldığı hālde ⁽⁶⁾ hemān vedā ve şāfāñı bezl eyle ve cümle emūrunda müsā'id ol." didi. Şehrazād ⁽⁷⁾ hikāyeden bu maḫale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt ⁽⁸⁾ eyledi.

(9) **TOKUZ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽¹⁰⁾ Şehrazād kelāma aḳaz idüb dir ki: Şümās "Ben birāderler iki şınıf olduğunı görünürüm ⁽¹¹⁾ mevşūk be aḫvān ve mā'şeret-i aḫvāndur aḫvān şeḳa haḳḳında işbu diğere itdigiñ şeye ⁽¹²⁾ lāyıkdur ve haḳlarında vācibdür. Pes benüm suālum ancak mā'şeret-i aḫvān haḳḳındadır." didi. ⁽¹³⁾ Ğulām "Mā'şeret-i aḫvāndan lezzet ve hüsn-ü halk ve ḫalāvet lafzı bulursun sen daḳı ⁽¹⁴⁾ lezzetün ḳat' itme ve senünle itdükleri mu'āmeleler kabrisinde mu'āmele ile ya'ni ṭalāḳat ⁽¹⁵⁾ vece ve 'izvabet lisān gibi aḫlāḳ ile mu'āmele ḳıl ki anlar ile geḳinmek iyü ve kelāmuñ ⁽¹⁶⁾ maḳbül ola." didi. Şümās "Rızḳ ḫuşuşı insān ve ḫayvān arasında ḳısmet olunmuşdur ⁽¹⁷⁾ ecelleeri gelene ḳadar böyle oldığı hālede niçün ma'ışet talebinde ernikāb meşāḳḳat ⁽¹⁸⁾ idir ki ol rızḳıñ ḫuşūli lābdur gerek meşāḳḳati irtikāb itmüş gerek itmemüş ⁽¹⁹⁾ zīrā miḳdar olmayan rızḳ sa'ı

ile huşula gelemez. Pes buña binā haqqa tevkil idüb ⁽²⁰⁾ ve nefsine rāhat virüb rızık huşuşunda sa'î terk idebilür mi didi gulām ⁽²¹⁾ biz böyle gördük ki her birinüñ rızıkı maqsüm ve eceli mahtümdür lakin her bir rızka bir tarîk ⁽²²⁾ ve sebep vardır. Pes taleb şāhibi terk taleb ile rāhat bulur ise de talebden ⁽²³⁾ lāyeddür zīrā taleb iki kısımdur ya maşīb veyā maħrūmdur fāmā maşīb olan ⁽²⁴⁾ rāhatı iki hāletde olur ki bizi rızkını işābet itdigünde ve ikincisi ⁽²⁵⁾ ā'kıbeti maħmuda olduğunda ve maħrumuñ olan rāhatı üç haşletde olur taleb rızka ⁽²⁶⁾ hāşıl olan ista'dādı ve halka kilitlü şarfî'timādı ve levmden hurūcudadur." ⁽²⁷⁾ didi.

Şümās "Taleb ma'ışetüñ bābı nedür?" didi. Gulām "Kapusı şudur ki helāl olanı ⁽²⁸⁾ helāl görmek ve harām olanı harām bilmek ile olur." diyüb aralarında kelām-ı maqt'a oldı. ⁽²⁹⁾ Ba'de Şümās ve hāzīrin ayağa kıyām ve gulāma secūd idüb 'ilm ve kemāliyle ma'terif ⁽³⁰⁾ oldılar ve andan soñra Melik kalķub oğlını kucaķlayub ma'iyetiyle taht-ı salţanata iclās ⁽³¹⁾ ve hüdāya hamd ve sepās eyledi. Ba'de Şehzāde Şümās'e ve hāzır olan 'ulemāya iltifāt "Vay [603b] ⁽¹⁾ Vezīr haqķ celle ve 'alā hazretleri her ne kadar 'ilmden açık şey ile baña 'ināyet itdise de ⁽²⁾ benüm irād itdügüm acubede gerek şāhīhī ve gerek fāsidi hafında olan senüñ ⁽³⁾ taşdıgüñ ve 'adm mürāca'tuñ maqşadüñi fehm itdüm ve ol huşuş senden şāfih ⁽⁴⁾ ve aǧmāz olduğunı bildüm lakin ben senden bir kaç suālım vardır ol meselelerde fikrüm ⁽⁵⁾ ā'ciz kaldı ve ol cihetden göñlüm ğāyet şayıkdür zīrā bu mesleler benüm nazarumda hālīş ⁽⁶⁾ ve şaf olan şu siyāh çanaķda iştibāh itdügi gibidür ve imdi senden bu meselelerüñ ⁽⁷⁾ izāhı ricā iderüm ki benüm gibi hāhil olanlaruñ nazarında vāziḥ ve beyn olur zīrā haqķ celle ⁽⁸⁾ hazretleri hayātuñ kıvāmı ile ve kuvvet-i bedeni ta'am ile marīzūñ şifāsı devā-i Hekīm ile ⁽⁹⁾ rabṭ itdügi gibi cāhilūñ şifāsı ā'lemüñ 'ulemayla işitmüşdür. Şehrazād sabāḥ-ı takrīb itdügünü ⁽¹⁰⁾ görüb süküt eyledi.

(11) **TOKUZ YÜZ ON ALTINCI GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma aǧaz idüb dir ki: Şümaş "Ey mażiü'l-'akl! Debāhirü'l-fazılüña cümle 'ulemā ⁽¹³⁾ ve füzelānuñ kelāmıyla şehādet ve ikrār itmüşlerdür ben taḥķīķ bilmiyorum ki sen benden suāl ⁽¹⁴⁾ idecegüñ şeylerden suāl ile işle de tevillerini benden iyü şübını bilürsün zīrā ⁽¹⁵⁾ haqķ celle ve 'alā hazretleri saña 'ilm-i kemāl virmüşdür, hemān istedigüñ şeylerden suāl ⁽¹⁶⁾ eyle." didi. Gulām "Baña şol şeyden haber vir ki hālīķ celle ve 'alā hazretleri halkı ne şeyden ⁽¹⁷⁾ halk itdi ki ol vaķit bir şey

yoğıdı zîrâ biz dünyâda mevcûd olan maḥlûḳātuñ cümlesi ⁽¹⁸⁾ evvela bir şeyden yarādulmuş ve îcād olmuştur ve ḥaḳḳ celle ve ‘alâ ḥazretleri lâşeyden şeyi ḥalk ⁽¹⁹⁾ ve îcād itmege ḳadar oldugunu bilürüz lakin anuñ aradatı ve kemâl-i ḳudret ve ‘azimeti bir şey ḥalk ⁽²⁰⁾ itmemiş alâ başka şeyden yaratmuştur.” didi.

Şümās “Ey Şehzâde! Çamurdan veşâir eşyadan ⁽²¹⁾ îcād iden ‘ulema ve ustalaruñ muḳavelesi ḥaḳîḳa bir şey îcādına muḳatder degüllerdür alâ başka ⁽²²⁾ şeyden ebde bilürler zîrâ anlar maḥlûḳ nev’indendür fāmā ā’lemi bu keyfiye-i ‘acayibe ile yaradan ⁽²³⁾ ḥalk îcād-ı eşyâda olan ḳudretini bilmek istersen izâf maḥlûḳâta icâle-i nazar ḳıl taḥḳîḳ ⁽²⁴⁾ sen anuñ kemâl-i ḳudretine alâ şeyden şeyi îcādına maḳatdur olduguna bir ḳaç delil ve âyet bula ⁽²⁵⁾ bilürsüb ve ‘adem-i maḥzadan îcād ve ihtirâ’ itdugune abirûsen ve bu Ma’nâ ile cevâb ⁽²⁶⁾ mütezaḥ olur gün giceden itizâḥ itdügi gibi maḳrî ma’lûm degüldür zîrâ gicenüñ ⁽²⁷⁾ zalat ve vahşeti gitdükde nehâr gelüb gicenüñ gitdügi yeri ma’lûm degüldür ve güneş ⁽²⁸⁾ toğduḳda gice nerede devr itdügünü bilmzeviz ve bunuñ emşâli çokdur ‘aḳval-i beşeriyeye mücib ⁽²⁹⁾ ḥayrab ve dehşet bir şeydür.” didi.

Hâşılı bu maḥalde Şehzâde ‘ilm-i kelâm ve tevḥîd cihetinden ⁽³⁰⁾ müsâil şitâyı Şümās’dan suâl itdi ki cümlesi ‘aḳâid-i dinîyeden olub amâli nâm ⁽³¹⁾ manzûmede vesâir ketb kelâmıda zıkr olunmuş müsâilden ‘ibâdet olmaḳla tay olundu. [604a] ⁽¹⁾ Çün ki Vezîr âşaf tedbîr-i Şehzâdeye cevâb bâ sevâb virdi.

Şehzâde Vezîrden müteşkkir ⁽²⁾ olub ḡazâvet ‘ilm ve Kemâl fehmi ile taḳir oldı. Pes adâvet ḥâzır olan maḥkemelerüñ biri ⁽³⁾ ayaḡa ḳıyâm ve Şehzâde’ye “Efendüm bahar mevsiminde bahr-ı ḥâl taḡşan didükleri ḥayvân za’yıf ⁽⁴⁾ fil ile taḡleb mar’î ider ve ben sizden mesâil mahime tefsîrât-ı ‘acayibeyi işitdüm ki ⁽⁵⁾ ‘ömrümde mesmû’ olmamuştur aña binâ bir şeyden suâl vardur ki dünyānuñ eñ güzel müvâhibi ⁽⁶⁾ nedür baña ifâde idüñ.” didükde Şehzâde “Şıḡat-i beden ve rızḳ-ı ḥelâl ve veled şâliḥdür.” didi. ⁽⁷⁾ Hekîm “Kibîrindür ve şıḡır nedür?” didi. Ğulâm “Kibîr oldur ki andan aşḡar olan şeyi aña ⁽⁸⁾ taḡyanub şıḡır idendür oldur ki andan büyük şey ve şebât idendür.” didi. Hekîm “Nedür ol ⁽⁹⁾ dört şey ki ḥalk anda müctem’i ola?” didi. Ğulâm “Ḥalk şol dört şeye ictimâ’ iderler ki ⁽¹⁰⁾ ta’âm ve şarâb ve lezzet nevm ve şehvet nesâ ve sekrât mevndür.” didi. Şehrazâd şabâḥ-ı taḡrib ⁽¹¹⁾ itdügünü görüb sükût eyledi.

(12) **TOKUZ YÜZ ON BEŞİNCİ GİCE**

(13) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Hekīm “Ya nedür ol üç şey ki anlardan izāle-i kabāhat (14) tākāt-i beşerden hāricdür.” didi. Ğulām “Aylar hamākat ve haşet tab’i ve kezbdür.” didi. (15) Hekīm “Kezb arasında kaŋġı kezb ahsendür kabīh iken.” diyü suāl Şehzāde “Kezb (16) hüsñ oldur ki şāhibinden zarar def’i ide ve aña münf’at cerāyede.” didi. Hekīm “Kaŋġı (17) şıdġ ki ol şıdġ kabīhdür ki velevkān hamsindür.” didi. Ğulām “İnsānuñ kibrīdür ki içünde (18) olan hāletler ile ve aķīh kabīh oldur ki insān yanunda bulunmayan şey ile ma’cib ola.” didi.

(19) Hekīm “Ahmaġ kimdür?” didi. Ğulām “Hameti ancak kaŋnuna koyacak şeyde olandır.” didükde (20) Vezīr Şümās ayaġa kıyām ve Melike sücüd itdükden soñra “Ey şāh zī-şān! Bizüm murādımız (21) budur ki Şehzādeñize veli’ahdlüñ tevciye buyurmañızdur ve ahāli memleketinden bu huşuş (22) için aġz ‘ahd itmekdür.” didükde Melik hāzır olan ‘ulemā ve hükemā vesāir erkān-ı (23) devlete oġlundan şudür iden hikmetleri hafz ve anı veli ‘ahdlüñ ile bilüb emrini (24) istimā’ ve fermanuna itā’at itmeleriyle emir eyledi ve ol hālet ile kaľub tā Şehzādenüñ (25) on sāle irişdi pederi Melik haliā’ haşalanub esīr ferāş olub ‘ilāmāt-ı intikāl (26) gördükde cümle ehil ve aķārbī ve erkān-ı devleti yanuna cem’ ve oġlını huşūrına da’vet (27) idüb “Ey oġul! İşte avān intikāl hülül itdi ve oġ yerine vardı ve bugün dünyādan (28) aķir günündür ve aķiretimüñ ibridāsıdır. Sen ey oġul! Yanuma gel.” didükde oġlı ağlayarak (29) yanuna vardı.

Pederi “Oġul ağlama ben ecel-i maġtümüñ kađeġi eñ evvel nüş iden kemāl bu bir şey ki (30) cümle halk üzerine cārīdür hemān sen allahu ta’ālānuñ taķvāsıyla ā’mil ol ve hayır işi (31) işle ki ‘azīmet idecegüñ yere senden ilerü gider ve nefis hevāka maṭī’ olma ve cümle [604b] (1) hālātuñ zıkr allah ile meşġul ol ve haġġ gözün arasından koy aķir kelāmum budur.” diyüb (2) kaṭ’ kelām eyledi.

Şehzāde pederinüñ elini pūs “Vay peder! Taġķīġ ben saña maṭī’ m ve senüñ (3) emrüñle ā’milum ve vaşiyetüñe hāfızım ve rızāña tālebim senüñ emrüñden hurūcum maġāldür (4) ve terbiye itdügüñ hüsñ hāletden ayrılmam hālbu ki sen şimdi beni mefarekat ideceksin (5) senüñ muġabbetüñ ancak vaşiyetini hafzā itdügüm hālde olabilür hālā naşīb ekber olan (6) devlet ve salṭanat senüñ ni’metüñle baña vāşıl oldı.”

didükde Melik “Ey oğul! Sen on ⁽⁷⁾ haşlata müdāvemmet eyle ki dünyā ve ahiretde menfa’atlerini görürsün bu on şey bunlardur ki ⁽⁸⁾ ğāzab itdigün ğāzabını yudub hażm idesin ve bir bilye ile mübtelā olursun şabra ⁽⁹⁾ rücū’ eyle ve nuṭṭ itdigün hālde şādık ol ve va’id ki vefā ve hūkmünde ‘adl eyle ve hāl ⁽¹⁰⁾ kudretünde ‘afv kıl ve emir ake ikrām eyle ve düşmaña şemātat eyle bezl eyle ve senün şer ve ezāyetün ⁽¹¹⁾ kef eyle ve şol on şey daħı müdāmet kıl ki allahu ta’ālī saña menfa’at vire.” diyince. ⁽¹²⁾ Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt ⁽¹³⁾ eyledi.

(14) **TOĞUZ YÜZ ON ALTINCI GİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Melik “Naşihatinde olan on şey bunlardur ki kısmet ⁽¹⁶⁾ itdigün hālde ‘adl ile ve haḳḳ ile ma’kıbe itdigün hālde tecbir itme ve ‘ahdüñ ile vefā ⁽¹⁷⁾ eyle ve naşih kabül ve lecācı terk ve va’şd şerī’at üzerine müstaķım olmalarını iltizām eyle ⁽¹⁸⁾ ba’de hāzırına dönüb oĝlı için vaşiyet ve siz Melikünüze itā’at ve muhālefetden mücānebet ⁽¹⁹⁾ idün zīrā muhālefetde zemīnüniz haḳḳında zarar ve cemā’atünizi tefrī ve bedenünize zarar ⁽²⁰⁾ ve malüniza telef ve düşmañiza şemātat olur siz oĝluma olan mā’hdetimi bülürsünüz benüm ⁽²¹⁾ ile itdigüniz mā’hede üzerine anuñla daħı öyle oluñ ki cümle hāletüniz şalāh üzere ⁽²²⁾ ola diyüb teslīm-i rüh eyledi merķūmun ol şāh zī’adl vedād için maḳzūn ⁽²³⁾ olub tachīr ve ayin melūk üzere tekfin ve defn itdiler ve oĝlını serīr salṭanata ⁽²⁴⁾ iclās ve ba’it idüb pederinün seyretiyle ā’mil ve ‘adl vedād ile geçinerek kaldı ⁽²⁵⁾ bir müddetden sonra pençe-i şehvāt müşār-ileyh keryabānından çeküb lahev ve la’b ile iştifāl ⁽²⁶⁾ itmege başladı ve nesvāna meyl iderek nerede bir güzel hüsnā ḫatun mesmū’ olursa ⁽²⁷⁾ ḫaber gönderüb yanuna celb iddi tā ki Ḥāzret-i Süleymān ‘aleyvessellemün yanunda ki kız ⁽²⁸⁾ ve cariyelerden ziyāde cem’ oldı ve anlar ile ḫalvet idüb māhir ile ḫaremden çıķmayub ⁽²⁹⁾ ‘ayş ve ‘işretle meĝül ve emūr ra’iyeden ve tedbīr-i cumhurdan ğāfil ve mezhül oldı ⁽³⁰⁾ kimsenün de’vāsını görmeyüb suāl idene cevāb virmez ve ‘arıza virene iltifāt ⁽³¹⁾ itmze oldı çün vüzerā ve erkān-ı devlet bu hālī gördiler dümlesi bir yere gelüb bu huşuşda [605a] ⁽¹⁾ Müzākere idüb ḫālumuz izmiḫālele varıyor niçe idelüm.” diyü müşāverete oturdılar ve böyle ⁽²⁾ ittifaḳ itdiler ki büyük Vezīr olan Şümās yanuna varub naşih ve pend ide diyü qarār ⁽³⁾ virüb Şümāsa vardılar ve bu keyfiyeti ‘arż idüb Melike varmasına ricā itdiler.

Vezīr ⁽⁴⁾ mūmā-ileyh daħı “Pek iyü.” diyüb ḫarem-i sarāyına varub aĝaların büyüklerine “Ben pādişaha ⁽⁵⁾ varub şifāhā ifādem vardur var git baña izin iste.”

didükde ağa “Ey Vezîr! Benüm böyle ⁽⁶⁾şeye iktidârım yokdur ve bir mâhid nebür ve yüzini görmedüm eger bu huşûşa merâmûn var ise ⁽⁷⁾ta’âm sofrasını getüren gulâma söyle zîrâ gulâm merķûm her vaķit yanuna gider.” didiç ⁽⁸⁾Şümâs maţbaħa varub gulâm-ı mezkûre münteẓîr ƣaldı tâ ol gulâm gelüb ta’âm sofrasını ⁽⁹⁾getürmekde Şümâs “Ey gulâm pâdişâha söyle ben anı görmek isterem ve aña maħşûş ⁽¹⁰⁾bir sözüm vardur baña izin virüb yanuna gireyüm.” didi gulâm semâ’ ve tã’a diyüb Melike ⁽¹¹⁾varub Şümâsuñ kelâmını ‘arz itdi. Şehrazâd şabâħ-ı taķrib itdügünü görüb ⁽¹²⁾süküt eyledi.

(13) **TOĞUZ YÛZ ON YEDİNCİ GİCE**

⁽¹⁴⁾Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Melik faz’i idüb ol hâletden mertâb olub ⁽¹⁵⁾“Var izin vir gelsün.” diyü emir Vezîr daħı ĥuzûrına geldükde Melike sücüd ve du’â idüb ⁽¹⁶⁾turduķda Melik “Ey Şümâs! Ne oldı ki baña bilmek istedüñ?” diyü suâl Şümâs “Efendüm senüñ ⁽¹⁷⁾dîdârını müşâhede itmek için geldüm işte biħamdullah ta’at behiyenizi müşâhede ⁽¹⁸⁾itdüm ve bende ‘arz olunacaķ şeylerüm vardur.” didi. Melik “Söyle baķalum.” didükde Şümâs ⁽¹⁹⁾“Ey şâh zî-şân! Ma’lümüñ olsun ki siz biħamdullah ĥüdâşat üzere iken ‘ilm ve ĥikmet ⁽²⁰⁾virmüşdür ki kimseye hibe itmemüşdür ve taħķîķ ĥaķķ ta’âli size ol hibe itdüği ni’metlerden ⁽²¹⁾ħurüc itmeñizi sevmez ki aña ‘isyân idüb manihâtını irtikâb ve anuñla muħârebe idesün ⁽²²⁾imdi iktizâ idir ki emriyle â’mil ve o emrine itâ’at itmeñiz lâzımdur siz ise bir kaç ⁽²³⁾günden berü ‘ahdini terk ve naşîhatini ilfâ ve ‘adl ve aħķâmında zahid idüb allahu ta’âlinüñ ⁽²⁴⁾ni’metini ferâmüş iderek şükriyle maķîd olmaduñ.” didükde Melik “Nice oldı?” didi.

⁽²⁵⁾Şümâs “Efendüm siz emür-ı memleketüñizi ve taķlîd olunduñız ĥuķuķ ra’iyetüñizi terk idüb nefsuñizi ⁽²⁶⁾taħşn itdüği hâlete tafri’ ve şehvât dünyâyâ iķbâl itdüñiz zîrâ ra’iyenüñ muħâfazası ⁽²⁷⁾Melik üzerine dîndür imdi ben böyle rey iderüm ki sen â’ķibet emûra baķmañız ĩcâb ⁽²⁸⁾idir ki sebep-i necât olan sebîl ve izâħı bulasın ve lezâta iķbâl itmeyesin ki anlar seni veraťa ⁽²⁹⁾helâka çeküb getürürlerde ol şayâd semüñ gibi olasun.” didükde Melik “Niçedür ol ⁽³⁰⁾ĥikâye?” didi. Şümâs naķl iderler ki: Bir balıķçı var idi her gün ırmĖa varub balığ ⁽³¹⁾şekâr iderdi bir gün şuda bir büyük balıķ bu avab ĥâķrında ben bu balĖı tıtar isem bir kaç [605b] ⁽¹⁾gün anuñla mükteffî olurum diyüb eşvâbından şoyunaraķ ırmĖa atıldı ve ol balıķ ⁽²⁾ardından yüzmeğe başladı vafir mesâfe gitdükden şoñra kirfet idüb döneyüm didise de ⁽³⁾maħal rücü’

ğāyet irāk olmağla balığı koyuvmeyerek şuda mā'lece iderek ıaldı ⁽⁴⁾ efendisi ise anı bī-irāde sevğ iderek bir kerdāba götürdükde neye uğraduğunu bilüb ⁽⁵⁾ ırmağ kenārında olanlardan ī'āne taleb itdise de merķūmun “Behey ādem! Sen niçün ğaflet ⁽⁶⁾ idüb irakdan ħalūne intibāh itmedük ve elūndeki balığı koyuvmeyüb necāt taleb ⁽⁷⁾ itdük tā böyle düşvār yere düşdük şimdi biz senūñ taħlīşūne iktidārımız yokdur sen ⁽⁸⁾ bu kerdābī ķadīmden berü bilürken niçün balığı elūnden koyuvirüb kendūni ķotarmadıñ.” ⁽⁹⁾ didüklerinde.

Merķūm kelāmlarından ķat'i ümīd idüb balığ atduğundan mā'dā ol kerdābda ⁽¹⁰⁾ yatub boğuldu imdi “Ben bu temşīlden merāmum ancak budur ki elūñizde olan emir ħaķirūne ⁽¹¹⁾ lahv ve la'bdan ‘ibāretdür anı terk idüb re'ya ve devletūñ müşālahına tafri' ve nizām memleket ⁽¹²⁾ ile kıyām idesin didükde Melik ey Vezīr müşteri tedbīr bekāne ile işāret idersün.” didi ⁽¹³⁾ Vezīr “Efendüm yarın ‘aliü's-şabāħ taħt-ı sā'detūñize temkin ve ħulķī ħuzūruna celb idüb ⁽¹⁴⁾ de'vālarını istimā' ve aralarında faşıl müvād idüb müvā'id cemīle ile va'id.” idesün didi. ⁽¹⁵⁾ Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde şabāħ-ı taķrib itdüğünü görüb sükūt ⁽¹⁶⁾ eyledi.

(17) **TOKUZ YÜZ ON SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: “Pek iyü naşīhat virdūñ ben yarın çıkarum.” diyüb ⁽¹⁹⁾ Şümāsi şarf eyledi ve ‘Aliü's-şabāħ va'idi üzere çıkub taħta cülüs ve ħulķī yanuna ⁽²⁰⁾ da'vet ve anlara ī'tizār iderek ħāṭırlarını aldı ve divān-ı ħitām bulub her biri yerlü yerine ⁽²¹⁾ vardı. Pes Melik ħareme girdükde ba'z ħāşū'l-ħāş maħbūbelerūñ beri yanuna gelüb ħālī ⁽²²⁾ mütāğīr olduğunu gördükde ħālinden suāl ol daħı vezī Şümās'uñ ve ‘azini naķl ve ğafletini ⁽²³⁾ söyleyüb aħmāliyle devlet elinden salb olunacağını irād itdükde merķūme “Efendüm ⁽²⁴⁾ ben bu vüzerālaruñ cümlesi ğaşlū olduklarını fehm itdüm zīrā anlar size nikāyet iderler ki ⁽²⁵⁾ Melik ve salṭanatuñdan taħşīl na'im itmesin ve ‘ömrīñi ğam ve nekad ile geçürmeñizi isterler tā ‘Ömer'uñ ⁽²⁶⁾ ta'b ve naşib il münķazī ola ve ol ādem gibi olursun ki işlāħ-ı ğayr içün kendūni ⁽²⁷⁾ ķatl itmüş idi.” didi.

Melik “Niçedür ol ħikāye?” didi. Cāriye naķl iderler ki: Bir def'a ⁽²⁸⁾ yedi sārīķ ā'detleri üzere sirķate giderken bir bostana uğradılar ki ceviz ağacıyla ⁽²⁹⁾ mālāmāl tolı idi ve orada bir civān bulmuşlar çünkü merāmları ceviz çalmağ idi ⁽³⁰⁾ ol civāna “Gel

bizüm ile gir ve ağaca çık bize ve saña ceviz topla ve karnuñ dağı toyur.” didiler ⁽³¹⁾ civān anlara rām olub bağceye girdi ağaçlara varduklarında birbirine “Kaᅅguñuz ᅅaffif ise [606a] ⁽¹⁾ ağaca çıkub ceviz toplayub indükde cem’ olunan cevizi taᅅsīm idüb ⁽²⁾ ᅅişşesini virelüm.” didiler.

Ol ᅅulām ᅅafifü’l-endām olmaᅅa anı ⁽³⁾ ağaca çıkmasını ᅅarār ve cıkaᅅukda cevizi sür’atle düşürmesiçün ⁽⁴⁾ dāne bedāne çıkarub dallarını şarsmasını iᅅtiyār ol dağı dalları ⁽⁵⁾ rüzgār-ı şedid gibi şarşub bağce şāᅅibi ıraᅅdan görmekle gelüb üzerlerine ⁽⁶⁾ hüçüm ve sizüñ burada ne işüñüz vardır diyü teᅅrī’ ve takdīr itdükde zemīnde olanlar “Efendüm ⁽⁷⁾ bizüm caᅅnemiz yoᅅtur zīrā bu ādemki ağac üzerindedür ol bizi isteyüb geleñ ağacdan ⁽⁸⁾ düşen cevizi toplayuñ size ᅅişşe virürem.” diyüb bizi dağı getüri biz dağı anı bağce ⁽⁹⁾ şāᅅibi oldugunu ᅅan idüb bu vecle geldük didüklerinde şāᅅib-i bostān anlara ⁽¹⁰⁾ iltifāt itmeyüb ağac üzerinde olan civānı ᅅāin bilüb kerbeyānından ᅅıtdı.

Merᅅüm ⁽¹¹⁾ dağı “Efendüm ben cevizden aᅅlā bir dāne egil itmedüm anlar beni maᅅrurā getürdiler diyü vāᅅ’a ᅅālī ⁽¹²⁾ ifāde itdise de şāᅅib-i bostān ben şimdi sen uğuru olduᅅuñdan mā’idā aᅅmaᅅ ⁽¹³⁾ dağı olduᅅuñ teyᅅin itdün zīrā sen başkalara cez münf’it iᅅün kendüñi belāya ⁽¹⁴⁾ atduñ ben senden ᅅayrı kimseyi ᅅıtmam.” diyüb ‘iᅅāb ve müvāᅅazāyı ol civāna taᅅşiş ⁽¹⁵⁾ eyledi. “İşte senüñ ve zerālaruñ dağı it’āb itmek istiyorlar ve kendüleri rāᅅat ve şafāda ⁽¹⁶⁾ ᅅalmalarını merām itdiler ve sen lezzet ve rāᅅatıñdan ma’düm ᅅalursun.” didükde Melik cāriyenüñ ⁽¹⁷⁾ kelāmından müteᅅşşir olub “Vallaha sen sözüñde şāduᅅasun ben anlara bir dahā cıᅅamam.” diyüb ⁽¹⁸⁾ ma’şuᅅasıyla ‘ayş ve ‘işret ile meşᅅül ᅅaldı şabāᅅ olduᅅda ‘aliü’l-ā’de vüzerā ⁽¹⁹⁾ ve erkān-ı devlet Meliküñ bāb ‘Alilerine ve rüdāteşler ise de izin virmeyüb yine muᅅtecib ⁽²⁰⁾ oldugunu gördüklerinde betekrār Vezīr-i ī’ᅅam olan Şümāse varub “Ey ᅅakīm-i kāmīl! ⁽²¹⁾ Görmez müsün ki bu şabı şaᅅīrū’s-san ve nāᅅşü’l-‘aᅅl nice mā’şiyesine kezb zini ‘ilāve ⁽²²⁾ ve va’idene ᅅılaf itdi imdi iᅅtizā idir ki bu ‘ayıbı dağı bāᅅī ‘ayvına el-ᅅāf idelüm ⁽²³⁾ sen bir dahā yanuna varub naşıᅅ ve pend idesün.” didüklerinde Şümās yine Meliküñ ᅅuzürına duᅅül ⁽²⁴⁾ ve ba’dü’t-taᅅye iyᅅā almalık şey yesīr olan lezzete şarf zīhan idüb emir ᅅaᅅırı terk ve ol ⁽²⁵⁾ nāᅅe şāᅅibi olduk ki ol nāᅅenüñ südiyle ta’iş iderdi birᅅün südi şaᅅarken ⁽²⁶⁾ kişret lebinine zürür ve mesrūr olub şaᅅmaᅅ ile meşᅅül ᅅalub ᅅabt zamanından ᅅāfil ⁽²⁷⁾ ve yularlarını elinden şalıvirmekle nāᅅe küşād oldugunu iᅅsās idüb ara yerden ⁽²⁸⁾ şıyrılıb şıᅅrādı yüz ᅅuyub firār itdi.

Merķūmuñ elindeki lebn dökilüb ⁽²⁹⁾ yağa ardından koşmağa başladı ve ğağlışından gerek süd ve gerek nāķe elinden nā-būd oldı ⁽³⁰⁾ didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdüğünü görüb sükūt ⁽³¹⁾ eyledi.

[606b] ⁽¹⁾ **TOKUZ YÜZ ON TOKUZUNCU GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Vezīr naşihatda “İmdi iķtizā idir ki sen işlāh ⁽³⁾ nefsuñe vera’itüñe baķasın zīrā insān kendü yengiçün şabāhdan aħşāma kadar ⁽⁴⁾ maţbuğ kapusunda oturmamalıdır ve nisvāna şiddet-i meyli içün anlar ile itāle cülüs ⁽⁵⁾ itmemelidür zīrā insān ta’ām ve şarābdan def’ cū’ idene kadar tenāvül itmesi İcāb ⁽⁶⁾ eylediği gibi kezlik nisvān eyle yigirmi dört sā’atden iki sā’at kadar oturub ⁽⁷⁾ bāķī vaķtini müşālah nefesine ra’itine şarf itsün anlar ile itāle-yi hālvet itmesün zīrā ⁽⁸⁾ nisvānuñ mā’şireti ‘aqlına ve bedenine mūcib fesāddur anlardan ķula ve fi’lā yerşeyi ķabül ⁽⁹⁾ itsün zīrā nisvān reyiyle bir kaç ādem helāk itdüğünü mesmū’ m olmuşdur hatta anlardan ⁽¹⁰⁾ bir ādem zevcesinüñ reyi itbā’ıyla helāk bulduğunu bilürüm.” didi.

Melik “Nicedür ol ⁽¹¹⁾ hikāye?” didi. Şümās naķl iderler ki: Bir recl var idi anuñ ğāyet maķbūle ve maħbūbe ⁽¹²⁾ vir zevcesi olub sözine münķād idi ve bir güzel baĝçesi daħı olmaĝla günlerde ⁽¹³⁾ birgün merķūme ķocasına “Efendüm beni birgün baĝçeñe getir seyr ve temāşā ideyüm ve benüm ⁽¹⁴⁾ du’ām maķbūldür saña daħı baĝçe içün hayır du’ālar iderüm.” didi. Recl “Pek iyü.” diyüb ‘ali ⁽¹⁵⁾ ü’ş-şabāh zevcesini alub baĝçesine gitdiler yolda giderken zenpara vezin perest iki ⁽¹⁶⁾ civāna rāst gelmeleriyle civānān bir birine “Baķ şol ādem bu ħatunı zinā itmek içün getirüyorum ⁽¹⁷⁾ gel hāllerine baķalum eger öyle ise yez daħı ħatun vaşālından hışşemend olalum diyerek ⁽¹⁸⁾ araķasından düşüb gitdiler recl zevcesiyle baĝçeye girdüklerinde ol civānlar ⁽¹⁹⁾ bir tarafa çekilüb hāllerine hafīye baķarak tırdılar pes merķūme baĝçede bir miķdār gezüb ⁽²⁰⁾ laţif havā ve ħüsn manzurdan hoşnūd olub nefsi ol maħalde mūcām’a daħı taleb ⁽²¹⁾ itmekle zevcinden taleb vāsıla istedikde recl behey ħatun bu keyfiyet hānemizde ⁽²²⁾ icrā itmedük şimdi böyke açık maħalde niçe olabilür diyü rüy-ı imtinā’ gösterdise de ⁽²³⁾ merķūmenüñ işrārından hūlāş bulmayub nā-çār ķazā hācetine bāşiret itdükde ⁽²⁴⁾ ol iki civān işte bunlar zinā idiyorlar diyerek üzerlerine hūcüm idüb ħatunı elinden ⁽²⁵⁾ almağa istediklerinde merķūm her ne kadar bu benüm zevcemdür diyüb taħliş merām itdise de ⁽²⁶⁾ mümkün olmamaĝla nizā’ları müşetted ve ħatun daħı istigāşeye başladukda recl ‘arz belāsiçün ⁽²⁷⁾ tayanmaĝla beri anı ħançer ile urub ķatlı eyledi ve

hatunuñ ‘arzını dağı bozub gitdiler ⁽²⁸⁾ işte bu hikāye naqlinden merām şudur ki recl haqqında merānuñ kelāmını istmā’ ve rey ⁽²⁹⁾ ve tedbirini qabul itmemesi lāzımdur imdi siz ‘ilm ve kemāl haliyetden şoñra şüb cehli kimüñ ⁽³⁰⁾ ve rey sedıdden şoñra rey fāsda uyumaq ve mālī fāsed olan lezzet ve şehveti itbā’ ⁽³¹⁾ itmek lāyık degüldür.” diyü hitam kelām eyledi ki mütenşih olub ben yarın divāne çıkaram [607a] ⁽¹⁾ dimekle Vezir du’ā ve senā iderek çıka gitdi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taqrib ⁽²⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(3) **TOĞUZ YÜZ YİĞİRMİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki: Pes Melik zevcesi bu hayrı işitdükde sür’atle ⁽⁵⁾ Melike gelüb “Ey Melik zı-şān! ma’lüm ā’lmiyāndur ki re’āyā pādişāhuñ kullarıdur sen ise ⁽⁶⁾ şimdi bir ‘aks olub anlara kul olduğıñ görüyorum hatta sen anlardan havf haşit ⁽⁷⁾ ve şerlerinden ittikā itmege başladıñ ve anlarıñ merāmı seni ihtiyār itmekdür eger senüñ ⁽⁸⁾ bātinuñ za’yıf bulurlarsa seni müstehān görütler ve şecā’atlı ve şāhib qahr olundugunu ⁽⁹⁾ görürlerse senden havf iderler işte vüzerā sū-i Melikleriyle böyle hibāseti icrā iderler ⁽¹⁰⁾ zırā anlarıñ hileleri çokdur ve haqıkat hallerini izāh itdüm eger sen anlara müvāfaqat ⁽¹¹⁾ ve azhār mülāyet idersün seni devletinden iħrāc ve istedükleri yollara izā’c iderler tā ki ⁽¹²⁾ seni helāk yoluna atar nitekim tācir misāfirler ile hāli mencür olduğı gibi senüñle dağı öyle ⁽¹³⁾ iderler.” didükde Melik “Nicedür ol hikāye?” didi.

Haşun naql iderler ki: Gāyet maldar ⁽¹⁴⁾ bir tācir var idi bir def’a vafir mal eşyā alub başka beldeye ticāret itmek ⁽¹⁵⁾ için sefer idüb vuşul bulduqda bir menzil alub sākin oldı pes uğurlar anı ⁽¹⁶⁾ görüb malına göz dikediler ve malını almaq için her ne kadar hile aramuş iselerde bir yol ⁽¹⁷⁾ bulmayub reisleri “Ben bu ādeme hile bulurum siz şuruñ.” diyüb kendüni Hekim heyetine koyub ⁽¹⁸⁾ merkümüñ ziyāretşne vardı ve bir bahāne bulub anuñla oturdı ta’ām getürdüklerinde sofrada ⁽¹⁹⁾ anuñla tenāvül itmege başladıqda tācir keşirü’l-egil oldugunu görüb “Şimdi fırsatımı ⁽²⁰⁾ düşürdüm.” diyüb tacire “Efendüm şimdi ben senüñ tuz ve etmegüñ yedüm naşihat virmek baña ⁽²¹⁾ lāzımdur şöyle ki sen bir miqdār ‘ilāca müstehāksın zırā senüñ ma’düñde ‘illet vardır.” ⁽²²⁾ didi.

Tācir “Hayır benim ma’demden bir zorum yokdur her nekadar çok yer isem hażmum esāndur.”⁽²³⁾ didi. Naşır “Bu didüğüñ şey senüñ nazırūñdadur ve alā ben senüñ bātıñı bilürüm⁽²⁴⁾ eger sen baña muṭāv’at idersen hemān mü’āleceye bak.” didükde Tācir “Benüm ‘ilācum nedür.” didi.⁽²⁵⁾ Merķūm “Senün ‘ilācuñ kolaydur.” diyüb bir miķdār mashal ‘ilāc virüb gitdi Tācir dağı⁽²⁶⁾ tenāvül idüb bir miķdār talyān tabī’at bulmağla ḥafet buldı ve ol ‘ilācı istiḥsān⁽²⁷⁾ itdi irtesi gün yine uğur gelüb andan ağır meshal virdi tācir dağı anı tenāvül⁽²⁸⁾ ve bir miķdār ḳarnını sürmüş ise de bir şey söylemekle uğur maşlahat elinden geldüğünü⁽²⁹⁾ ve Tācir aña muḥālefet itmeyeceğini derk idüb ḡāyet ḳoy bir mesmūm terkīb idüb irtesi⁽³⁰⁾ gün ma’iyetiyle alub Tācire geldi. “Bu ḡāyet nefis ‘ilācdur andan tenāvül ḳıl.” diyüb⁽³¹⁾ eṭ’ām itdi ve derḥāl merķūm gil idüb helāk ve etelef bulduķda sārıḳlar ḥāline tevşīl [607b]⁽¹⁾ idüb aldılar. İşte ey şāh zamān ben bu ḥikāye naklınden merāmum şudur ki bu vūzerālar saña⁽²⁾ muḥāda’a ideceklerdür ve kendü istedüklerine vuşul bulacaḳlardur eger şimdi anlardan⁽³⁾ aẓḥār ḥavf idersen artık istedükleri gibi seni mahlekelere ilķā iderler.” didükde Melik⁽⁴⁾ zevcesinden “Sādıķasun ben anlara çıķamam.” diyüb ḳaldı. Şabāḥ olduķda ahālī tecm’i⁽⁵⁾ idüb şāhuñ ḳabusuna gelüb münteẓir ḳaldısa da Melikden aşlā bir eşer zuhūr itmemekle⁽⁶⁾ ḳat’i ümīd iderek Şümāse vardılar. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib⁽⁷⁾ itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(8) **TOKUZ YÜZ YİGİRMİ BİRİNCİ GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Zīrā eşmāse “Ey filsün ḥūķīm bu cāhil ve kāzib⁽¹⁰⁾ çocuḡa baḳmıyor mısın şimdi Melik devlet elinden alması lāzum olmadı mı sen bizüm emūrimiz⁽¹¹⁾ tanẓīm idesün lakin sen yine üçüncü def’a yanuna var ve anı ifāde eyle ki biz anuñ ḥal’den mān’imiz⁽¹²⁾ ancaḳ pederinüñ ḥüsn sireti ve üzerümize aldığı ‘ahdīdür ve biz yarın silāḥlarımız ile gelürüz⁽¹³⁾ eger çıķmadugunu bulur iseñ muṭlaḳā anuñ üzerine hücum idüb ḳatl ve başḳasını⁽¹⁴⁾ Melik naşib iderüz yok çıķar ise beis yokdur.” didüklerinde.

Şümās yine Melike varub “Ey⁽¹⁵⁾ Melik! Şühuvātına menhumüñ olmuşdur şol nefsüñe itdigüñ ḥāletler nedür ‘acabā seni bu meşellü⁽¹⁶⁾ şeyler ile kim āḡd ideyor eger sen kendüñ ise sende bildüğümüz ‘ilm ve ḥikmet zāi⁽¹⁷⁾ olduğunı bildüñ ‘acabā seni ‘ilmden cehle ve şafādan cefaya velinden ḳusta ve ḳabūlden⁽¹⁸⁾ ā’rāza kim naḳl itdi nice oluyor ki seni üç def’a naşīhat virdükden şoñra⁽¹⁹⁾ naşīḥimi ḳabūl itmiyorsun bu

ğafletüñ nereye kadar varur imdi ma'lümüñ olsun ki ahālī⁽²⁰⁾ memleket cümlesi şöyle ittifaķ itdiler ki eger bu ğafletden bī-dār olmayub böyle hevā ve hūñ⁽²¹⁾ minhamuñ qalursun seni qatl ve mülküñi başqaya vireler imdi sen anları qarşu qoma⁽²²⁾ muqtedir misin yāhūd nefsuñ ba'dü'l-qatl ihyā idebilür misin eger bunlara muqtedir iseñ⁽²³⁾ artuq benüm kelāmıma hācet qalmadı ve eger merāmuñ devlet ve salṭanatda ise kendüñe ifākıya⁽²⁴⁾ ve serīr salṭanatıña çık hal ve zabṭ emūr-u cumhur ile meşğül ol zīrā ahālī muhālefet⁽²⁵⁾ ve 'iṣyāna qa qarār virmuşler ve delilleri senüñ sağır senüñ ve lezāte olan inhamākıñdur zīrā⁽²⁶⁾ taş nev'i şuda çokca mekş iderse çıkarduklarında peklik iktisāb itdügünü⁽²⁷⁾ bulub 'aşā ile urulduqda andan taş zuhūr ider rüşemdi ra'iyeyñ hal'üne ittifaķ⁽²⁸⁾ ve devleti senden almağa qarār virdiler ol vaķit hālūñ qurd ve qağallaruñ hālīne mencür olur."⁽²⁹⁾ didükde Melik "Nicedür ol hikāye?" didi.

Vezīr "Cağallardan cemā'at qarada gezerler iken⁽³⁰⁾ nā-gāh bir deve lāşesini buldılar merķūmun sevinerek işte bu lāşe bize göre vafīr müddet⁽³¹⁾ sürur lakin aramızda bir maqsim ve her birimize bir miqdār ile birān bir Hākīm bulunmasu gerekdür ki [608a]⁽¹⁾ bir birimize ğadar idüb birimiz çok ve birimiz az tenāvül ve kıyumuz za'ifimizuñ haqkıñı izā'at⁽²⁾ ider dirken yanlarına bir qurd çıqa geldi merķūmun eger reyüñiz işābet itmüş olursa⁽³⁾ siz bu qurdu üzerüñize bu huşuşa taqđīm idüñ." diyüb qurda varub "Efendüm⁽⁴⁾ sen qadminden berü ve bizüm büyüğümüz sen ve senüñ pederüñ bize pādişāhlık itmüş idi hālā biz bu deve⁽⁵⁾ lāşesi bulduq ve bize vafīr müddet kifāyet ider ancak aramızda anuñ eti inşāf eyle⁽⁶⁾ taqsīm ve birbirimize ğadar itmek için bir Hākīm müteşāfa muhtāc olduq ki kıyumuz za'yıfımıza⁽⁷⁾ ğālib olmaya imdi seni bu huşuşda hākīm-i naşib itmek merām itdük ve sen daħı⁽⁸⁾ küffār teki inşāf ile al." didüklerinde merķūm ol mādeyi qabül ve "Olgün deve laħmından⁽⁹⁾ muqdār ile hişşe virüb tağıldılar pes qurd aynında yalñuz qalduqda hātırında işbu⁽¹⁰⁾ deveyi bu za'yıflara taqsīm itmekte baña bir fāide hāşıl olamaz eger şimd deveyi yalñuz egil⁽¹¹⁾ idersem anlar baña bir zarar idecek hālleri yoqdur ve anlar haqıqa benüm tavarlarum gibidür⁽¹²⁾ ve belki bu lāşeyi haq ta'ālī baña sevķ itdüğü kısmetlerdendir imdi ben femyā ba'd işbu⁽¹³⁾ qağallara aşā bir şey viremem diyüb turdı irtesi gün 'aliü's-şabāh qağallar qapusunda⁽¹⁴⁾ cem' vay abā serhām gel şol etden bize bir miqdār taqsīm eyle." didiler Şehrazād hikāyeden⁽¹⁵⁾ bu maħale geldükde şabāh-ı taqrīb itdügünü görüb süküt eyledi.

(17) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Kurd “Bende bir şey alمامuřdur varuñ ħāl sebīlũnize (18) gidũñ.” didũkde merũmun hezār-ı ħazin ve melāl ile varub oturdılar ve birbirine didiler (19) “řāyed Kurd’a gıtdũgũmız ħālde arnı a idi ũn ki şimdi arnı oyurmuřdur gelũñ (20) bir dahā gidũb istızmāc idelũm.” diyũb yanuna vardılar ve kinesiyile “Ey Ebũ Seĥān! Biz seni ūzerũmize (21) Ĥākim naşıb itdik ki her birimiz inřāf ūzere ĥıřře virũrsen ve birbirmizũñ ġadar ve ĥafı (22) def” ve inřāf ile ĥālumize baarsın ve senũñ sāyeñde refāh ile geinũb aluruz belki bu lāře (23) bitdũkde bize başqa şey tedārik idebilũrsũn ĥāl bu ki biz ġāyet acıdu gel řol etden (24) bir mıdār vırdıdũklerinde anlara bir cevāb vırmeyũb belki ĥıddet ve ġazabı mũzdād oldu (25) ol vaıt anlar birbirine didiler ki bunda ĥılemız yodur alā řol cevħle olur ki arslāna (26) varub ĥālumızı teşki ideriz ve arslān gelũb iřbu lāřeysi urduñ elinden alsun (27) yesũn yara Arslān bu ĥabıř ġadārdan iĥdar ve her ne adar bize ĥisse dũřmez ise de (28) iřbu ġadāra bıramayalum diyũb arslāna vardılar ve ĥāllerini ‘arż idũb urddan (29) gũrdũkleri ġadar ve ĥafı ĩrād vay řāh ve ĥoř ol lāře senũñ olsun ancak sen řol (30) zālumũñ elinden aĥz eyle.” diyũb teşki itdũklerinde Arslāna ġayret gelũb ve anlara (31) merĥamet idũb ma’ıyetleriyle vardı.

urd Arslān’ı gũrdũkde ibnũ’l-mafir diyũb rāh firārı [608b] (1) utmuř ise de Arslān yetiřũb kirfet eyledi ve para para itdũkden řoñra (2) aāllara merĥamet idũb ol lāředen bir şey tenāvũl itmeyerek merũmlaruñ ūzerine taşım (3) eyledi iřte bu temşılden itizā idir ki ĥıřře alub emir ra’ıyete baub nařıĥatımuř (4) abũl idesũn ve senũñ pederũñ bu şeyler ile seni vaşıyet itmũřdũr iřte kelāmumuñ aĥrı budur (5) didũkde Melik Vezırũñ nařıĥati abũl idũb ĥurũc ile ta’hd itdi.

řũmās daĥı varub (6) ahālıye ifāde-yi ĥāl itdi. Pes Melik’ũñ zevcesi bu ĥaberi iřıtdũkde sũr’atle Melike (7) varub “Efendũm ne ‘acıbdũr ki sen ‘abıd ve ullarıña bu adar iā’at ve iz’ān itdũk sen (8) bilmezmsinki vũzerāřınuñ kũlelerũndũr niũn sen anlara bũyle yũz viriyorsun tā nefislerinde (9) işbu devleti anlar saña vırdũklerini zān itdiler ma’ hezā anlar senũñle azıcık şey itmege (10) mutedũr degũllerdũr imdi itizā idir ki anlara ĥazũ’ itme melũsun ĥazũ’ anlar size (11) itsũn niũn bũyle anlardan avf ve ĥũse gırdũñ zırā dirler ki eger derũnuñ temyũr gibi olsa (12) Melik ve salanata lāyık degılsın ve bunlar senũñ ĥalmiki maġrur olub bũyle cārte idām ve řā’itũñi (13) ilā itdiler ma’ hezā anlar senũñ elũñde maĥũr ve mecbũr olmaludur eger şimdi kelāmlarına mũsār’at (14) idũb anlardan aĥz intıām itmezsen ġayrı saña şam’a idũb

istedükleri gibi kullanurlar ⁽¹⁵⁾ imdi eger itâ'at idersün bunlar İ'tibâr itme ve kelâmlarını kabûl eyleme ki ol ⁽¹⁶⁾ Çoban ve Sârîk gibi olursun.” didi. Melik “Nicedür ol hikâye?” didükde.

Merķūme ⁽¹⁷⁾ naql iderler ki: Bir Çoban var idi tavarlarını güderdi ve tavarlara güzelce bakub semüz ⁽¹⁸⁾ ve bereketlü idi. Pes sârîklarun biri gelüb andan bir kaç koyunu çalmağ merâm itdise de ⁽¹⁹⁾ Çobanuñ şiddet-i taḥfızinden yol bulmamağla ḥîle tarîkına sülük idüb kıra ve beyābana ⁽²⁰⁾ varub bir Arslān şikār ve derisini yüzüb şamān ile taldırub getürdi ve Çobanuñ ⁽²¹⁾ maķīm oldığı yerün karşusunda naşib itdükden soñra Çobana varub “Ey birāder! Beni ⁽²²⁾ Arslān saña gönderdi ve azığını senden istedi.” didükde Çoban “Arslān nerededür?” didi. ⁽²³⁾ Uğur işte tıruyor.” diyüb ol şamān ile talmuş arslānuñ dersini göstermekle ⁽²⁴⁾ Çoban bakub ḥaķîkat Arslān olduğunu zan ve ġāyet ḥavf ve dehşete girüb derḥāl ⁽²⁵⁾ sârîka iz'ān ve tavarlarından bir koyub çıkarub virdi. Şehrazād şabāḥ-ı takrib itdüğünü ⁽²⁶⁾ görüb sükût eyledi.

(27) **TOKUZ YÜZ YİGİRMİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁸⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Cāriye naqlinde çün Sârîk Çoban'ın ḥavfini görüb ⁽²⁹⁾ tamī müzdād ve her gün Arslān'ı nihāne idüb Çoban'ı taḥvîf iderek bir koyun alurdu ⁽³⁰⁾ tā ki ol Çobanuñ koyunların bitürdi “İşte sen daḥı eger vükelā devletün senün ḥükümüñ ⁽³¹⁾ ile mağrur olurlar ise saña tam'i iderlerken rey budur ki anları katl ve i'dām itmelin [609a] ⁽¹⁾ didi.

Melik merķūmenün kelāmını kabûl ve “Ben ne anlarun sözünü düñlerüm ve ne de ḥurūc ⁽²⁾ iderüm.” diyüb kaldı. Şabāḥ olduğa vüzerā ve ‘ulemā vesāir erkān-ı devlet kapuya mesār'at ⁽³⁾ idüb Melik çıkmadığını gördüklerinde cümlesi ġazaba gelüb ḥareme hücüm itdiler. Pes ⁽⁴⁾ sarāyuñ kapucuları kapuları bend itmekle hücüm iderler kapuyu yaķub iḥrāk ve iḥerüye ⁽⁵⁾ hücüm idüb Meliki katl itmelerini İ'lān ve kapucu keyfiyete maḥl'a olduğda sür'atle ⁽⁶⁾ varub Melike ifāde-yi ḥāl itdi Melik ḥavf ve dehşete düşüb ol madbire ḥatunı ⁽⁷⁾ isteyüb keyfiyeti ifāde ve “Bunlar benim üzerüme hücüm idüb gerek beni ve gerek sizi katl ⁽⁸⁾ ideceklerdür şimdi nice idelüm ve merāmları kapuyu ateş ile yaķub gireceklerdür ⁽⁹⁾ belki cümlemizi yaķub iḥrāk iderler.” didükde merāte “Efendüm dehşet itme bunda bir beis ⁽¹⁰⁾ yoķdur zīrā bu zamān safhāmlun üzerine ḥurūc iderler.” didi.

Melik “Bunda tedbîr nedür?”⁽¹¹⁾ diyü suâl hatum “Şimdi rey budur ki ibtidâ başını bağlayub Şümâs’ı yanuña işte ben⁽¹²⁾ bugün keyifsiz olduğumdan çıkamadum.” diyü ibdâ-yı ‘izâr iderek gâilelerini bu vechle⁽¹³⁾ aḥmâd ve yarın bahr-ı ḥâl anlara çıkacağum diyü va’id ile t̄âğılduklarından soñra senüñ ma’timed⁽¹⁴⁾ ‘aliam olan ḥavâş gulmânlarından gulâmı celb ve t̄â’atlerini ba’dü’l-ımtihân anlara⁽¹⁵⁾ silâḥ virüb şabâḥ olduğda gerisi salṭanata cülûs ve ol gulâmları bir oṭaya⁽¹⁶⁾ koydukdan soñra gelen vüzerâ ve ‘ulemâ ve erkân-ı devlete birer birer izn birüb ḥuzûruña⁽¹⁷⁾ geleni ol oṭaya virübgulâmlar anı katl iderler ve ibtidâ Şümâs ile bedâ olunsun ki⁽¹⁸⁾ ol şadr î’zam ve şâḥib cel ve ‘aḳiddür ba’de cümle müta’inân ve aşḥâb şevkati ve her kim⁽¹⁹⁾ andan ḥavf olunur ise anı ve aşḥâb müşteri ve aḥdâ ba’d ve aḥd ba’dü’l-ḳatlı bākî ḳalan⁽²⁰⁾ rā’a nâsi t̄ard ve “Bu vechle cümlesini taḥvîf idüb iskât itdigünde devlet⁽²¹⁾ ve salṭanat saña ḳalub istedigüñ gibi ta’îş idersün.” didükde Melik işbu reyi istiḥsân⁽²²⁾ ve derḥâl başını bağlayub ḥasta gibi oturdu ve Şümâse ḥaber gönderüb geldükde “Ey Şümâs!⁽²³⁾ Saña olan muḥabbetimi ve senüñ kelâm ve naşîḥaḥne olan ḳabûlumi bülürsün ve sen beni ḥurûc ile⁽²⁴⁾ emir itdüñ ḥâlbuki ben bugün nâ-mizâc oldum çıkmadıkma ḥastalık mân’i oldu⁽²⁵⁾ imdi sen ehl-i memleketime var ḥâlimi söyle zîrâ baña sū-i ḳaşd itdüklerini işitdüm⁽²⁶⁾ lakin anlar benüm ḥâlumi bilmiyor hemân sen ṭarafumdan î’tizâr eyle ve yarın ‘ali gel ḥâl anlara⁽²⁷⁾ çıḳub niyetimde izmâr itdügüm ḥayrâ iderüm.” didükde Şümâs Melike sücûd ve ḥayır⁽²⁸⁾ du’âlar iderek çıḳub gitdi ve vâḳ’a ḥâli ḳapuda olanlara ifâde itdükde cümlesi çekilüb⁽²⁹⁾ ḥâl sebillerine gittiler. Şehrazâd şabâḥ-ı taḳrib itdügünü görüb süḳut⁽³⁰⁾ eyledi.

[609b] ⁽¹⁾ **TOKUZ YÜZ YİGİRMİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: Gelelüm Melike işbu gâileyi def’ itdükden soñra⁽³⁾ pederi ḥademesinden mücribü’l-eṭvâr on yigit gulâm yanuna ihzâr ve sırrını ḥafz ve ketm⁽⁴⁾ itmelerini yemîn ekîd virdükden soñra râzını keşf ve vüzerâ ve müta’ndânı î’dâm ideceğini⁽⁵⁾ efhâm ve sebeb ve ‘illetlerini ibrâz ve bunlar beni istişgâr idüb ḥal’amı istediler diyü bezl⁽⁶⁾ î’zâr iderek merḳûmunı ve ‘ad cemîl ile kendüne uydurdukdan soñra siz falan oṭada⁽⁷⁾ silâḥ alub yalın ḳılıc ṭuruñ ve “Her kimi ṭarafıñıza irsâl idersem anı katlı ve î’dâm⁽⁸⁾ idüb ihfâ idüñ.” diyü sibâriş ve ol gice rāḥatla yatub şabâḥ olduğda divâna ḥurûc⁽⁹⁾ ve taḥtı üzerinde temkin ve “Şehirde her kim Melikde ḥâceti varsa gelüb ‘arz eylesün.” diyü⁽¹⁰⁾ minâdı nidâ itdirmekle vüzerâ ve ‘ulemâ ve erkân-ı devlet ve zihâcet olanlar ḳapuya gelüb müntezir⁽¹¹⁾ oldılar.

Ol dağı “Cümleñiz birer birer yanuma gelsün.” diyü emir ve ibtidâ Vezîr î’zamı Şümās gelüb ⁽¹²⁾ huzûrına geldükde kurdığı ol cehanum ğadaruñ zebaniye-i ‘işresi gelüb Vezîri ⁽¹³⁾ oğaya alub işi bitürdiler ve hakeza Vezîr ba’d Vezîr ve rûsâ-i leşker ve ehl-i rey ve tedbiri ⁽¹⁴⁾ katl ve î’dâm itdükden soñra kalan râ’i nâs ve halk bî-esâsa î’vânını taslîf ve anlardan ⁽¹⁵⁾ ziclâdet ve mahvuf fehmi olanlaruñ üzerine çıkub bağte-i katl ve afinâ ve bâkî kalan halk ⁽¹⁶⁾ kaçub tağuldular.

Ba’de aña uyan taifeleri manşabra taqdîm ve lezât ile meşğul kalub ⁽¹⁷⁾ ‘ayş ve ‘işrete tafriğ eyledi. Çün ki anuñ ülkesi ğâyet ces ve abādân ve ma’denleriyle ⁽¹⁸⁾ memlû olub pederinuñ ‘adl vedâdı ile ziyâde ‘imâret bulmuşdı ve cümle melûk aña hâsed ⁽¹⁹⁾ iderlerdi. Pes ol ülkeye mücâvir olan melûkuñ biri Melik müşâr-ileyh aña bir devleti ve erkân-ı ⁽²⁰⁾ cumhûrını katl itdügünü işidub gözlerini istilâsına dikdi ve “Bu Melik şağırü’s-san ⁽²¹⁾ ve ‘adîmü’l-‘aql olub medbirân emri ve müntezmân hâli katl itmüşdür şimdi ol ülke baña ⁽²²⁾ lâyıķ ve sezâdur diyüb fetḥ bâb ve teftîş-i esbâb zamanında Melik mûmâ-ileyh böyle bir şıķa ⁽²³⁾ yazdı ki meali ba’dü’s-selâm sen vüzerâ ve ‘ulemâ ve esâs-ı devletüñ olan ricâle ne itdigiñ ⁽²⁴⁾ mesmû’muz olmuşdur ve şimdi sende kuvvet ve kudret ve idâre-i Melike lâyıķ şey kalmamışdur ve zabiḥ ⁽²⁵⁾ ve rabḥa kadar olmaduğun dağı rûnmâ olub tarîķ tağyân ve sebîl fesâd ve irtikâb ⁽²⁶⁾ itdugun bilinmiş femyâ ba’d benüm emrime itâ’at idub benüm için deryâ kenârında bir sarây ⁽²⁷⁾ inşâ itmege şürü’ idesin ve eger muḥâlefet tarîķını gösterir iseñ seni ‘askerî-yi pâyân ⁽²⁸⁾ ile başub devletüñi târumâr iderüm.” diyü hitam kelâm şıķķayı bir ilçiyeye virüb “Var sen bunu ⁽²⁹⁾ falan Melike getir ve üç gün ḥur cevâb virmezse ‘ali rûs itlalâ î’lân-ı ḥarb ⁽³⁰⁾ idub tarafıma gelesün divana.” diyüb gönderdi.

Merķûm dağı şıķayı alub Melik ⁽³¹⁾ müşâr-ileyh varub eline teslîm ve mâh verîtini iblâğ itdükde Melik helâk eyle müteķin olub [610a] ⁽¹⁾ emrinde ḥayrân ve serkerdân olub ruce-i ma’hûdasına vardı çün çehresinde ⁽²⁾ tağîr ve ḥazin keyfiyetleri gördi ey ne var ḥayır ola diyü suâl ol dağı ḥayır ben Melik vekilum ⁽³⁾ belki memluküm diyüb ve şıķayı açub merķûmeye okuduğda ḥatun esvâbını şıķ ve baña ⁽⁴⁾ ve nevâḥa ağaz itmege başladı Melik ey câriy-i ra’nâ ‘acabâ bir ḥüsn tedbirüñ var mı didi ⁽⁵⁾ merķûme efendüm muḥârebe ḥuşuşunda nisânüñ ne ḥîlesi ve ne kuvvetleri vardur bu ḥuşuş ⁽⁶⁾ ancak recâle virilmüşdür didükde Melik büyük nidâmet ve ḥasrete düşüb katl itdüğü ⁽⁷⁾ vüzerâ ve erbâb-ı dânişâ pişmeyân oldu. Şehrazâd ḥikâyeden bu maḥale geldükde şabâḥ-ı takrib ⁽⁸⁾ itdügünü görüb sükût eyledi.

(9) **TOKUZ YÜZ YİGİRMİ BEŞİNCİ GİCE**

(10) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: müşār-ileyh nesvāne didi ki “İşte benim hālīm sizünle (11) varāc ya’ni ceyl didükleri marġ ile aplubagalaruñ hāli gibi olmuşdur.” didükde hatunlar (12) “Nicedür ol hikāye?” didiler.

Melik Naql iderler ki: Bir ma’mür oada vafir aplumbaġalar sākin (13) idiler ittifaa bir gün il marġānından bir marġ gelüb egil ile meşġül aldı ve harāret (14) işābet idüb Őu imege ablumbaġalara varub nişān itdi. Pes aplumbaġalar ol (15) marġı görüb hūsn ve leāfetden mūta’cib olub halk ‘iame nesbīh itdiler (16) ve aña o muhabbet idüb birbirine “Ġālibā bunuñ gibi uş yodur.” diyüb yanuna tarib idüb (17) mülāfatat itmege başladılar pes marġ mezūr anlaruñ istināslarını gördükde ülfet (18) idüb her gün ‘aliü’ş-şabāh pervāz idüb taleb ma’işete gider ve aşām olduda (19) yine ol mekāna gelüb anlar ile bitavtet ider oldu ve bu hāl üzere bir müddet gedükden Őoñra (20) silāhaf ya’ni aplumbaġalar merūmuñ gündüzde gıybetinden müstevhoş olub dāimā (21) anlar ile almalarını merām itdiler ve birbirine. didiler ki “Biz bu marġuñ muhabbetiyle mübtelā oldu (22) ki bir sā’at adar müfāreatına aatimiz almadı nice idelüm ki bizden ayrılmasun.” didiler.

Anlaruñ (23) biri “Siz bu huşūşı baña ihāle idüñ ben aña bir hīle idüb bizden ayılmaġa mutedir olamaz.” (24) didükde merūmun andan müteşekkür olub süküt itdiler. Marġ ‘aliü’l-‘āde aşām (25) vatinde geldükde ol salih’a muhtāle yanuna varub selām ve du’ā itdükden Őoñra “Ey efendüm (26) ma’lūmuñ olsun ki ha celle ve ‘alā hazretleri devrinmize muhabbetüñizi oydı ve seni bize (27) enīs bildük ve firāūña aatimiz yodur siz ise şabāh bizi müfāreat ve aşām üsti (28) yanımıza gelürsen bu sebebden hāl-i ‘azimeye dū-ār oldu.” didi dirāc “Ey hemşire! Benüm (29) daı size vafir muhabbetüm vardur ve firāūñıza āatim yodur lakin elümde bir Őey yo zīrā (30) ben anādlu bir uşdur bir yerde iāmet ve istikrārüm mümkün olmayub faa gice ile ola (31) bilürüm şabāh olduda mecbūr olurum begendüġüm yere varub olanurdum.” didi.

Merūme [610b] (1) Ey ‘Azīz! Sen şādısın lakin anādlu olan hayvān dāimā rāhatsızlıkda olur ve tāil (2) olduġuñ ni’met meşāat ki deġmez ve aramıza biamdülla vafir ülfet hāşıl oldu senüñ (3) iün acilerden hıvaf ideriz Őoñra senüñ

yüzünden merhûm kaluram.” didükde merķûm ⁽⁴⁾ “Sen sözünde şadıkasın lakin benüm haķķımda ne mülâhâza idesen.” didükde merķûme ⁽⁵⁾ “Benüm reyüm şudur ki sen kanadlarûndan baş yelekleri birer birer yolub nez’i isesin ki ⁽⁶⁾ sür’at tayrândan mütemkin olmaz sen ve anları çıkardıġuñ hâlde müsterîhü’l-bâl kalub ⁽⁷⁾ pervâze temkin idemze sen ve bizüm ile kalub egil ve şarbımızdan tenâvüli iderek turursun ⁽⁸⁾ zîrâ bu aña ġâyet ma’mûr ve abâdandur ve bu vechle üns ve ülfet ile maķīm ve birbirimizden ⁽⁹⁾ haşşa mend oluruz.” didi.

Marġ mezkûr işbu rey menhûsı kabûl ve yelkenlerini ⁽¹⁰⁾ yolub selcaġatuñ râbiyle â’mil oldu ve anar ile kalub ‘ayş ve nûş ile meşġûl ⁽¹¹⁾ oldu günlerde bir gün marġ-ı mezkûr Ķaplumbaġalar ile maķīm iken nâġâh bir kılıcıñuñ zuhûr ⁽¹²⁾ ve marġı iftirâs abti ki şarf-ı ġaram mevfur eyledükde marġ pervâz ideyüm didise de ⁽¹³⁾ kanâdları olmadugundan muķtedir olamayub ġaplumbaġalara imân beni ġurtaruñ didise de ⁽¹⁴⁾ merķûmun “Bizlerde aġlamaġdan ġayrı çâremiz yokdur ve taħlîşüñe bir hîle bilmeziz.” diyüb ⁽¹⁵⁾ başını gerü çeküb gizlendüklerinde “Sizde zenb yokdur ‘ayb yandadur çün ki ben ⁽¹⁶⁾ sizüñ sözüñize uyub ecneġalarımı yoldum imdi ben helâka müsteġâķ olub size ⁽¹⁷⁾ levm idemem didi işte benüm hâlüm daħı bu marġ gibidür ki sizüñ reyüñize uyub Ĥâzret-i ⁽¹⁸⁾ Âdem ‘alyü’s-selâmuñ hafvesine ‘illet ve sebeb müstefil olduġuñızı hâtrıma gelmeyüb cehlim ⁽¹⁹⁾ ile sende itâ’at idüb vüzerâ medbirîn emûri ġatlı itdüm ki anlar batm kanâdlarım idi ki ⁽²⁰⁾ şimdi anlardan ġalef ve bedel bulamam ve kendümi helâka düşerdüm.” didi. Şehrazâd ⁽²¹⁾ ġikâyeden bu maġale geldükde şabâh-ı taķrib itdügünü görüb sükût eyledi.

(22) TOKUZ YÜZ YİGİRMİ ALTINCI GİCE**

⁽²³⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Melik bu keyfiyeti ġatunlara söyleyüb ve yanlarından ⁽²⁴⁾ ġalkub oġasına girdi ve ġatlı itdüġü vüzerâ ve â’yân-ı devlet içün ah keşki anlar ⁽²⁵⁾ şimdi bende bir sâ’at olmuş olaydılar da şol meşkalumi ġal ideler idi ve ol gün ⁽²⁶⁾ ne egil ve ne şarb idüb deryâ-yı fikirde talub ġaldı gice olduġda eşvâbını tebdîl ⁽²⁷⁾ ve faķr eşekline girüb şehirde gezmege gitdi şâyed aña dermân viren bir söz idi arġada ⁽²⁸⁾ gezerken hem sen iki ġulâm birbiriyle oturub laķırdı ider olduġlarını eytdi anlardan ⁽²⁹⁾ taķrib itdükde biri diġere zar’ ve ekine vuķû’ bulan fesâd ve ġalet bârândan teşekki ⁽³⁰⁾ ve naķlı idüb bunuñ sebebi ancak işbu Meliküñ zalam ve ġadarı

ile neşât itmüştür zîrâ ⁽³¹⁾ işbu Melik vüzerâ-yı ‘izâmı katl itdi hatta benüm pederüm olan Vezîr Şümās nesvân [611a] ⁽¹⁾ reyiyile ā’mil olub katl eyledi.

Hālbuki pederüm gerek pederine ve gerek aña hîdmeti sebkat ⁽²⁾ itdi lakin şimdi aña vukû’ bulacağını işidrsen ve zaneb ve kenāhları çıkacağını ⁽³⁾ görürsün didükde diger nice olacağ didi ğulām ma’lumuñ olsun ki Melik Melik-i Hind ⁽⁴⁾ anā bir ilçi irsāl ve taht tā’itine idhāl itmesini isteyüb deryā kenārında aña maḥşuş ⁽⁵⁾ bir sarāy inşāsını emir eyledi ve eger bunu idemezsin seni ‘asākir pişmār ⁽⁶⁾ eyle tashîr ve Meliküñi ezāle iderüm diyü yazdı ve üç gün mühlet virdi ma’ hezā ol ⁽⁷⁾ pādişāh ğāyet zî-kuvvet ve şāhib mekendür ve eger Melikimiz ḥüsn-ü tedbire mevfuğ ⁽⁸⁾ olamaz ise artık ḥālî perîşān ve memleket andan gitdugunden mā’idā mālmez dağı düşmana ⁽⁹⁾ yağmā ve ğārat ile tezlizelü’l-erkān olur. Şehrazād şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt ⁽¹⁰⁾ eyledi.

(11) **TOKUZ YÜZ YİGİRMİ YEDİNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Melik ol ğulāmuñ kelāmını işitdükde ⁽¹³⁾ müta’cib olub ḥāṭründe bu şıķanuñ haberini kimse işitmedi “Acabā ⁽¹⁴⁾ bu ğulāma kim söyledi lakin ben yanuna varub şol ḥuşuşda istişāre iderüm ⁽¹⁵⁾ şāyed andan bir fāide taḥşîl iderüm.” diyerek ğulāmuñ yanuna vardı “Vay veled necîb senüñ ⁽¹⁶⁾ söyledigüñ kelāmı işitdüm ve Melikimiz ra’iyesi ve ricāl-i devleti ḥaĳķında itdüği zalam ve ğadarı ⁽¹⁷⁾ bilürem evet sen şādıĳ oldığı teyķin itdügümden bu ḥuşuşda müzākere itmege ⁽¹⁸⁾ geldüm ‘acabā hind Melikinden gelen şıķa kimden işitdüñüz.” didükde ğulām “Efendüm ḳadmā ⁽¹⁹⁾ dirler ki allahu tā’lādan bir şey ḥafî olamaz ve beni ādemde öyle bir rüḥāniyeleri vardur ki anları ⁽²⁰⁾ esrār-ı ḥafîye ile ilhām ider didi Melik ‘acabā Melikimize bu ḥuşuş için ḥîle ve ṭarîĳ ⁽²¹⁾ ḥülāş var mı ve şol belā-yı ‘azimden necāt mümkün mi?” didükde ğulām “Eger Melik baña ḥayır ⁽²²⁾ gönderüb ve şūāl iderse ben aña bu emir mahamuñ tedbirini gösterürem ve ben işitdüm ki ⁽²³⁾ Melik reyi aramaĳdadur eger beni istese gidüb bildügümi söylerem ve eger Melik ā’deti ⁽²⁴⁾ üzere nesvân ile müştetil olubda bu ḥuşuşa intibāḥ itmezse ve ben belā taleb yanuna varub ⁽²⁵⁾ talķā-i nefsimden bir şey söylesem beni ol vüzerā gibi katl ider ve ḥalķ benüm ‘aĳlumı istiḥķār ⁽²⁶⁾ iderler ve ol vaķit olķātlük her kim ‘alemi ‘aĳlından ufur ve ekşer ise ol ā’lem-i cahilile ⁽²⁷⁾ helāk bulur didügüne mażhar olurum.” didi.

Melik “Senüñ mütezlık terededdür.” didi. Ğulām ⁽²⁸⁾ “İşte bu maħalededür ve bundan Vezîr Şümās oğlundan suāl olunur cümle ħalk beni bilürler ⁽²⁹⁾ disekde ğulāma vedā’ idüb gitdi ve ol gice nesvāni yanundan țard idüb ⁽³⁰⁾ de’vā istigfār ile meşğul ħalub şabāħ olduħda ħevāşınuñ birini ol ğulāma irsāl ⁽³¹⁾ ve anı rafk ve mülāyemetle yanuma celb it.” diyü sibāriş eyledi.

Merķüm varub ol ğulām Bāhr [611b] ⁽¹⁾ ü’n-Nezāmı getürdi geldükde Melike sücüd ve du’ā idüb țurdı. Melik cülüs ile emir ⁽²⁾ eyledi ve “Sen dün gice kim ile konuşdığuñ bilür müsün?” didi. Ğulām “Evet şimdi ⁽³⁾ baña mütekellum olan ile konuşdum.” didükde Melik şadaķat “Ey oğul! Necīb.” diyüb ba’de țā’am ⁽⁴⁾ işmarlayıb ba’dü’l-egil meşürete tağ’i ve “Ey ben seni tedbîr emürime müşeber naşib itdüm ⁽⁵⁾ ve reyinden çıķamam ben Şümāse vesāir recālume itdügüm ğadara pişmeyān oldum şimdi ⁽⁶⁾ seni Şümās’uñ yerine koydum ve nesvāndan infisāl idüb anlaruñ cezālarını vaķtiyle tertîb ⁽⁷⁾ idecegüm hemān sen maț’minü’l-ħāțır olub rey ve tedbirine ise baña ifāde kııl.” didi.

⁽⁸⁾ Ğulām “Ey Melik! Sen benüm reyüme muħālefet itmeyeceğime yemîn ve ‘ahd itmedükce ħāțrum mațmîn ⁽⁹⁾ olamaz.” didi. Melik bu ħuşuşa İmān egide ve ‘ahved-i şedide itdükden soñra ⁽¹⁰⁾ ğulām münşerihü’ş-şadr olub kelāma mecāl buldu “Vay melik zî-şān! Şimdi gelen ⁽¹¹⁾ ilçinüñ miyā’dı ħitām bulduħda saña gelüb cevābını istersin dahā cevāb yazılmamuşdur ⁽¹²⁾ merķüm seni mürāca’at iderse sözine iltikāt itmeyerek kelāmını țarħ eyle ol vaķit ⁽¹³⁾ senden ğazabāñ olub yanüñızdan çıķar maħfil nāse varub қазіyesini ĩ’lān ve benüm ⁽¹⁴⁾ Melikim üçgün mühlet virmüş ise de işbu Melik sözime ĩ’timād itmeyüb cevābını teħîr ⁽¹⁵⁾ ve bizüm Melikimiz şaħib şevlet bir pādişāhdur şimdi gelüb beldeñizi ħarāb ider ⁽¹⁶⁾ ben țuramam gidüb cevāb vireyüm.” diyerek olur olmayān terħîb ve taħvîkātı ĩrād ider. ⁽¹⁷⁾ Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde şabāħ-ı taķrib itdügünü görüb süküt ⁽¹⁸⁾ eyledi.

(19) **TOĞUZ YÜZ YİĞİRMİ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ğulām Melike ta’lümünde “İlçi böyle itdükde siz aña ⁽²¹⁾ ħaber gönderüb yanına iste dike ey kendüni telefe iden kimse seni ne el-cāħ itdi ki ⁽²²⁾ varub re’āyāmıza mütemzi idesin eger ilçiyeye zevāl olmuş olaydı seni kaťlı iderdüm ⁽²³⁾ sen ne zann ideyorsun cevāb ħuşuşunda ‘acizmiz mi var bize anı

ancak kişret iştigālumizi ⁽²⁴⁾ binā teḥīr itdük görüñ şol şıkkayı bakayum di şıkkayı size getürdüklerinde anı oğuda ⁽²⁵⁾ kaḥkaḥa ile zaḥūñ eyle ve sende bu şıkkadan ğayrı başka şey var mı eger faḫaḫ bu ise ⁽²⁶⁾ Melikūñiz ‘aḫılsız ādem oldıĝı münfehım oldı zīrā anuñ merāmı bizi iĝzāb idüb ⁽²⁷⁾ üzerine varalum lakin biz anı cāhile mu’āmeletiyle mu’āmele idüb ibtidā anı teczīr ideriz zīrā ⁽²⁸⁾ ā’ḫıl olmuş olaydı bize böyle yazmazdı ve bu şıkanuñ cevābı faḫaḫ ba’z mektub ⁽²⁹⁾ çocuklarımız cevābını virebilürdi ve beni yanuña iste geldüĝümde şıkkayı elime vir ve bunuñ ⁽³⁰⁾ cevābını yaz diyü fermān eyle ben daḫı cevābını nice bilürsem yazaram.” didi. Melik ğulāmuñ ⁽³¹⁾ kelāmını beĝenüb izin virdi ve “Menün olarak miy’āduñ ḫitāmına müntazir ḫaldı üç ğün [612a] ⁽¹⁾ geçdüĝde ilçi ğelüb cevāb istedi Melik daḫı varsun bugün ḫalsun.” didükde ⁽²⁾ merḫūm nā-sezā sözler söylediĝinden mādā çarşuya çıkkub ḫalk arasında ara cebf ⁽³⁾ muḫavelesi şeyler ī’lān eyledi.

Melik ilçiyi yanuna isteyüb ve ğulāmdan talḫī eyledüĝi ⁽⁴⁾ tedbirleri söyleyüb ba’dü’t-taḫrī’ ve “İlti’ niyef varuñ mektebden bir ğulām getürüñ buña cevāb ⁽⁵⁾ yazsun.” diyü emir ma’lim olan ḫademe daḫı Şümāsuñ oĝluna varub getürdüklerinde Melike ⁽⁶⁾ sücüd ve du’ā idüb ḫırdı. Melik şıkkayı eline şunub “Sen bunuñ cevābını yaz.” diyü ⁽⁷⁾ emir ol daḫı şıkkayı oğduĝdan soñra tebessüm idüb Melike “Efendüm siz hemān bunun ⁽⁸⁾ içün beni istedüñüz.” didi.

Melik “Evet.” didükde ām semā’ ve tā’a diyüb ḫoḫḫa ve kāĝıd ⁽⁹⁾ isteyüb böyle cevāb yazdı. “Badü’l-besmele ey millet kebir ma’lūmuñ olsun ki senüñ ⁽¹⁰⁾ mektübuñ geldi. Oğuyub mealini fehm itdük ve mektübuñuzdan cehlüñizi derk eyledük ⁽¹¹⁾ ki elin yetmeyen şeye uzatduñ ve hezyānāñıñızı görüb derece-i ‘aḫluñ ne rādede oldugını ⁽¹²⁾ bildük eger re’āyā ve berāya şefḫatimiz olmayaydı size hüçüm idüb devletüñizi ḫarāb ider ⁽¹³⁾ idük, ma’ hezā sizüñ irsāl eyledüñiz ilçi senüñ miḫdār-ı ‘aḫluñı beyān itdi zīrā ⁽¹⁴⁾ ilçi irsāl iden abdan ādemüñ ḫālını beyān ider ve itdüĝi edepsizlik ḫıyāsa ḫābil şey degildür ⁽¹⁵⁾ eger ilçiyeye zevāl olmuş olaydı anı ḫatlı iderdüm ve kenābüñda vüzerā ve erkān-ı devletimi ⁽¹⁶⁾ ḫatlı itdüĝümü bād itdüñiz evet şaḫīḫdür ben anları ḫatlı itdüm lakin ‘andımda meḫrar olan ⁽¹⁷⁾ sebep ile olmuşdur ve anları ḫatlı itdüm ise de re’āyāmda anlardan afzil ve ekmil beḫlerle ⁽¹⁸⁾ vardur ḫatta mektebde olan çocuklardan anlardan iḫzāl ve ekmeli vardur ḫāşılı bu ma’nādan ⁽¹⁹⁾ vafır şeyler yazub taḫrī’ ve tehdīd ve taḫvīf itme de bir şeyi biraḫmayub yazdı ve ilçiyeye ⁽²⁰⁾ virüb gönderdi lakin ilçi ol ğulāmuñ ‘ilm ve Kemālinden müta’cib olub şāḫına vuşul ⁽²¹⁾ bulduĝda zemīni pūs ve

mektübü teslim ve gördüğü keyfiyetleri beyân ve takrîr itdükde ⁽²²⁾ Meliküñ ‘aklı münzehil olub vüzerâ-yı ‘izmâ devletine dönüb қаziyeyi söyledi cümlesi ⁽²³⁾ ol cevâb bâsvâbdan mütehayr olub meal-i hâle temül ider қaldılar. Ba’de Vezîr î’zamı ⁽²⁴⁾ olan beî’ nâm Vezîr hazet ile işâret ve sen î’tizâre hâvi bir cevâb yazub meâli size ⁽²⁵⁾ vüzerâ ve erkân-ı devletüñizi қatl itdigüñ mesm’muz olduқda harâb-ı devlete ⁽²⁶⁾ istidlâl ve şâyed ba’z melük size tam’ idecegini mülâhaza idüb biz önce keyfiyeti ⁽²⁷⁾ istemizâcına hâvî ol şıқayı yazduқ çün ki bihamdüllah rey ve tedbîrüñ ve emür-ı re’âyâda ⁽²⁸⁾ hüsñ-ü ihtimâmuñ bize ma’lüm oldu sizüñ pederüñiz bizüm birâder hâşımızdur ve aramızda muhabbet ekîde ⁽²⁹⁾ var idi şimdi sizüñ intibâhüñiz ile mesrûr olub devâm-ı Meliküñize hayır du’âlar ideriz diyü ⁽³⁰⁾ bu Ma’nâdan mülâtafa ve müfâlaṭa idüb şaliḥ ve şalâḥı baş idesin ve bir hediye dahı [612b] ⁽¹⁾ tertîb idüb hüsñ-ü ülfete sa’î idesün.” didi. Şehrazâd şabâḥ-ı takrib itdügünü görüb ⁽²⁾ sükût eyledi.

(3) **TOKUZ YÜZ YIGİRMİ TOKUZUNCU GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazâd kelâma aғaz idüb dir ki: Melik müşâr-ileyh Vezîrüñ reyini istihsân ve bu ma’nâya ⁽⁵⁾ şâmil şıққа yazub ‘azîm hediye ile maḥşuş bir ilçi irsâl eyledi Melik ve derḥânuñ ⁽⁶⁾ nezdine vuşul bulduқda maḥşuş bir divân ‘umûmî yapub ve Şümâsuñ oğlını aḥzâr ⁽⁷⁾ idüb şıқasını ‘ali rûsü’l-melâ oқudu ve hediyesini қабуl idüb resevle vafir ikrâm ⁽⁸⁾ eyledi ve yine ol gûlâma dostâne cevâb yazdırub ve laṭif hediye düzüb ol ilçi ⁽⁹⁾ ile gönderdi.

Ba’de kendü ḥâline tağriğ idüb cümle ‘ayub ve mücib zünüb şeylerden ⁽¹⁰⁾ ve nesvan mâ’şeretinden vazgeçüb Şümâsuñ oğlını Vezîr î’zam naşib idüb esâs ⁽¹¹⁾ emürî aña teslim eyledi ve “Sen ülkemizi ‘ahd қadîmine çevirmege ve tanzîm ve niṣâmına şarf ⁽¹²⁾ himmet itmege bezl-i muқadret қıl.” didükde ol vezîr âşaf tedbîr kelâma aғaz idüb “Ey Melik ⁽¹³⁾ zî-şân! İqtizâ idir ki ibtidâ-yı emirde sen cümle mâ’şî ve münhayâtı terk ve mu’âşeret ⁽¹⁴⁾ nesvândan infişâl idesin ve bilesin ki eger tevbenden soñra rücû’ idersen evvelki ⁽¹⁵⁾ def’adan beter olursun.” didükde Melik “Aşlı nedür?” Vezîr “Ey Melik! Mâ’şiyenüñ ⁽¹⁶⁾ aşlı nesvânuñ hüsñâ ittibâ’ ve anlara meyl ve reylerini қабуl itmekdür zîrâ anlaruñ muabbeti ⁽¹⁷⁾ ḥâliş ve şaf olan ‘aklı tağyîr ve ṭab’i Selîmi efsâd ider ve bu kâdlîl vâziḥ budur ki ⁽¹⁸⁾ saña vuқû’ bulan ḥaletdür imdi iqtizâ idir ki senüñ қalbüñi muhabbetlerinden tağriğ itmelüsün ⁽¹⁹⁾ ḥatta ba’z melük oğluna dimüş ki beden soñra salṭanata cülüs itdüñizde ⁽²⁰⁾ nesvândan ekşerâitime ki қalbüñ zelâl ve

reyüñ fesād bulmasun ve belcümle anlaruñ mecāliselerine ⁽²¹⁾ muḥabbetlerini müstevcib olub ve muḥabbetleri rey ve bir hānuñ fesadına müstelsim olur ve ma'lūmuñ ⁽²²⁾ olsun ki nesvānuñ muḥabbeti cümle şürūruñ esāsīdür imdi eger sen ḳuluma iṭā'at ⁽²³⁾ ider iseñ cümle emūruñ istiḳāmet bulur ve terk idersen nidāmete dū-ḳār olursun.” didi.

⁽²⁴⁾ Melik “İşte ben cümle münhayātı terk ve nesvān mu'aşeretinden vazgeçüb sözine mütelzim oldum ⁽²⁵⁾ lakin ne dirsın ki senüñ pederüñ Şümās' uñ ḳatline sebab ve 'illet olan nesvān ḳıçında ne cezā ⁽²⁶⁾ tertīb ideyüm zīrā anlar öyle bir vesīr āşaf tedbīrūñ helākına sebab oldılar işte ⁽²⁷⁾ ḥasretim bu cihetden müşteddür.” didi. Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü görüb sükūt ⁽²⁸⁾ eyledi.

(29) **TOĞUZ YÜZ OTUZUNCU GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Vezīr “Efendüm bunda zēn yalnız nesvāna rāc'i degüldür ⁽³¹⁾ zīrā anlar tüccārda firūḫat olmayan mal gibidür begenürsen alursun begenmedigüñ ḫālede [613a] ⁽¹⁾ iştirā idemezsin ve almayan kimse almaḡa cebr olunmaz lakin zāneb müşteri ḫaḳkıdadur bā ḫuşuş ⁽²⁾ ol müşteri mazerete ā'rif oldıḡı ḫālede benüm pederüm sizi taḫdīr itdise de naşīhatini ⁽³⁾ ḳabūl itmedüñiz zīrā ḫaḳḳ celle ve 'alā ḫazretleri bizi ve ḳudretimizi ḫalḳ itdi ve bizde ⁽⁴⁾ arādet ve iḫtiyār ḫalḳ itmüştür eger isteriz zef' il ideriz ve istedügümüz ḫālede terk ideriz ⁽⁵⁾ ve bizi zararüñ işlesiyile emir buyurmuş ki mezneb olmayalum pes buña binā i'mālumzde diḳḳat ⁽⁶⁾ itmek lāzımdur zīrā biz işledigüñiz işler kendü irādımız ile ileriz.” didükde Melik “Ey ⁽⁷⁾ şaḡīrū's-sen ve kāmīlū'l-'aḳıl olan Vezīr! Sen şadıḳsın ve ḫiṭābindadır ki hevā ve hūşe meyl ⁽⁸⁾ itdüm ve nefsum 'aḳluma ḡālib oldı 'acabā sende bunuñ 'ilācı var mı ki şol ḫiṭādan beni ⁽⁹⁾ ḫāfz idüb ve 'aḳlum şehvetime ḡālib ola.” didükde Vezīr “Evet şol keyfiyetüñ 'ilācı ⁽¹⁰⁾ budur ki üzerinden şüb cehli nez'i ve 'adl ve inşāfuñ ḫülyasını lebs idüb hevāka ⁽¹¹⁾ maṭī' olmayub pederüñ seyretiyle gidüb ra'iyetüñ ḫāline ve ḫalḳıñ ḫuḳūḳuna ve emūr-ı dīniyenüñ ⁽¹²⁾ icrāsına sa'ī ve ḡayret ve zalam ve cürdan devr ve ba'īd olub merḫamet ve rāfet ile taḫliḳ ⁽¹³⁾ itmekdür ve bu tarīḳati irtikāb itdigüñ ḫālede i'daḡ mahzūm ve 'askerüñ menşūr ⁽¹⁴⁾ ve kelāmuñ maḳbūl ve ḳalub ḫalāyıḳa maḫbūb olursun.” didi.

Melik “Ey benden aşfir ⁽¹⁵⁾ olan peder! Ben senüñ söyledigün emür ile ā’mil olurum zīrā ben her ne kadar sen ve sālde ⁽¹⁶⁾ mütekadim isemde şimdi senüñ sağır senüñ ile saña oğul olurum.” didükde Vezīr “Efendüm ben ⁽¹⁷⁾ senüñ kuluñ ve ni’metinde buydum saña hayırdan ğayrı bir şey istemem.” diyüb vafır du’ā ve teşekkür ⁽¹⁸⁾ idüb bu Ma’nādan baş kelām itdi. Ba’de Melik Vezīr’e “Ben seni veli ‘ahd iderüm ⁽¹⁹⁾ ve bu huşuş için cümle erkān-ı devlet ve rūsā-i milleti cem’ idüb bu keyfiyet ile ⁽²⁰⁾ ikrār iderüm diyüb ba’de cümle erkān-ı devleti bir yere götürüb ve anlara yedi Vezīr inhāb ⁽²¹⁾ itmelerini emir anlar dağı yedi kişiyi intiḥāb itdüklerinde müsendüzārete iclās ve Şümāsuñ ⁽²²⁾ oğlını şadr ī’zam ve med bir aḥvāl amam idüb beynü’n-nās abāne ve ī’lām eyledi cümle ‘asākir ⁽²³⁾ ve erbāb münāşebe ‘ināyāt bī-pāyān ḥaḳlarında icrā idüb ahāli memnūn ve mesrūr eyledi ⁽²⁴⁾ ba’de vüzeraları bir yere götürüb ey esās-ı devlet ve ‘imār-ı millet şimdi beni ağvā ve ezlāl ⁽²⁵⁾ ve Vezīrlerimi ḳatlı itdirüb devlet ve şānımı bu derecelere īşāl iden nesvān ḥaḳında ⁽²⁶⁾ ne cezā lāyık görürsünüz.” didükde Şümās’uñ oğlı “Efendüm ben saña söylemedüm mi zaneb yalñuz ⁽²⁷⁾ nesvāna maḥşuş degüldür nisā ve ricāl beyninde müştarekdür zīrā iznab anlar sözüyle ā’mil ⁽²⁸⁾ olundur ancak bunlar ḥaḳında tertīb cezā bu cihetden ki sizüñ gibi biz pādişāh ‘azīmü’ş-şāna ⁽²⁹⁾ gelüb kendülere ğayrı mütā’lik olan şeye müdāḥile idübde mücib ḥarāb ve müstavcib ‘iḳāb ⁽³⁰⁾ olan şeye ḳarışduklarından buña binā anları faḳat iltidātüñizdan devr itmek ile tertīb cezā ⁽³¹⁾ iktifā olunur.” didükde diğeri vüzerā “Buraya mu’āraza ve bunlaruñ cezāsı böyle [613b] ⁽¹⁾ olmaludur ki anları vüzerā ḳatlı olunan oḫaya aliü’l-memāt ḥabis itmekdür ki başḳalarına ğurbet ⁽²⁾ ola.” didüklerinde Melik bunlara müvāfaḳat ve ol vechle ol oḫaya idḥāl idüb ḥabis ⁽³⁾ eyledi ve āliü’l-memāt orada ḳalub vefāt ideni defni dirlerdi ve cümle fi’il nā-sezālarından ⁽⁴⁾ nidāmet-i dāimede ḳaldılar. Şehrazād şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb sükūt ⁽⁵⁾ eyledi.

(6) **TOĞUZ YÜZ OTUZ BİRİNCİ GİCE**

⁽⁷⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Melik müşār-ileyh femyā ba’d ḫarīḳ pederi alub icrā-yı ⁽⁸⁾ ‘adl vedād iderek taḫt sā’detinde müstaḳir oldı vāli ḫülülü’l-ecel ḫüsn-ü ‘imden ⁽⁹⁾ münfaşıl oldı diyü Şehrazād bu ḫikāyeyi etmām itdükde figer ğarīb ḫikāye naḳline ⁽¹⁰⁾ şürü’ idüb dir ki: ⁽¹¹⁾ **ḫikāye** ⁽¹²⁾ Ketb-i tāriḫde merübdür ki İskenderiye şehrinde Ebū Ḳayr nāmında bir boyacı ve Ebū Şayr ⁽¹³⁾ nāmında bir Berber var idi ki dükkanları birbirine mücāvır ve bir çarşuda idiler Ebū Ḳayr ⁽¹⁴⁾ mezkūr ṭolandırıcı ve yalancı bī-ḫayā ve bī-yufā olub her kim aña boyamak için bir şey ⁽¹⁵⁾ getürse ol emirde

ücret talep idüb aldığı ücreti egil ve şarabda şarraf ve telef ⁽¹⁶⁾ itdigünden mā'idā ol aldığı şey şāhibine red itmeyüb muhātele-i şedideden soñra yanundan ⁽¹⁷⁾ çalınmuş yāhūd ib üzerine serdugumde rüzgār gelüb anı almuş diyü cevāb virdi ⁽¹⁸⁾ ve memātalesinde dañı dürlü dürlü ī'zār ve ah,ye ibrāz idüb kāh zevcem toğurmuş işum ⁽¹⁹⁾ gücümde kaldum dir ve kāh bu gün hāzır olan boya iyü degüldür boyamasını yarına ⁽²⁰⁾ bırağdum hāşılı bu vechle halkuñ malını telef ve egil iderdi eger kamāş şāhibi ehil ⁽²¹⁾ hayırdan ise hağğından vazgeçüb giderdi ve eher şerir ise kādıya ve Hākime sürerek ⁽²²⁾ dāimā govğa ve nizā'dan hāli dagildi ve haberi beynü'n-nās şüyü' bulub halk andan hezar ⁽²³⁾ itmege başlayub hāliyle darb meşal olunurdu ve yanuna ancak keyfiyeti bilmeyen ādem gelüb şeyini ⁽²⁴⁾ virdi ma' hezā kişret diyüb ve muṭālibe idenler havfindan dükkanında ikāmet itmege kudreti ⁽²⁵⁾ olmayub her vağit berāber Ebū Şayruñ dükkanı dāhilinde oturub gizlenür idi.

Eger hālete gayr-ı ⁽²⁶⁾ maṭl'a olan kimseler dükkanuna gelüb iş virmek için kapusunda turdugunu görürse yanuna ⁽²⁷⁾ çıkub boyadacak şey elinden alub ba'de üçeri dañı isteyüb alduğda kağrı renk ⁽²⁸⁾ istediği suāl ba'de yarın gel şeyki al dir idi. Ol şey şāhibi gitdukte Ebū Kayr ⁽²⁹⁾ aldığı herifün kamāşını çarşuya getirüb firūhat iderdi parasini et ve sebze ⁽³⁰⁾ vesāir malzemesini alub rāhatında otururdu ve eger dükkanı yanunda ba'z maṭālebler görürse ⁽³¹⁾ bir bir dükkanından aslā zuhūr itmezdi bu hālet üzere bir kaç sene merūr idüb.

Günlerde [614a] ⁽¹⁾ birgün şerir bir ādemüñ şeyisini alub ā'deti üzere yutmağla herif gelüb dükkanında ⁽²⁾ bulmamağla ve halk dañı merķümüñ hālini söylemekle herif kādı tarafından memurlar ⁽³⁾ getirüb dükkanını açub gördüklerinde kırılmış kübler ve para değmez şeyler bulub dükkanı ⁽⁴⁾ kapadub anahtārlarını mağkemeye götürdi ve komşulara Ebū Kayr boyacı geldükte “Söyleyün ⁽⁵⁾ mağkemeye gelüb anahtārimi alsun.” diyüb gitdiler. Bir bir Ebū Şayr merķüm Ebū Kayr'a “Ey birāder! ⁽⁶⁾ Senüñ hālün niçedür ‘acabā senüñ dükkanıñ sarıqlaruñ mecma'imi oluyor ki her nege alursun ⁽⁷⁾ serkat olunuyır ben zann iderüm ki sen halka hilāf söyleyorsun.” didükte Ebū Kayr “Ey birāder ⁽⁸⁾ benden bir şey zāy'i olamaz ancak fakir ve ihtiyācından ve şiddet-i lesāddan elimde bir şey bulunmayub ⁽⁹⁾ alduğum şey firaldüğüm şey firūhat ve parasini egl itmege mecbūr oluyorum.” didi. Şehrazād şabāh-ı takrib ⁽¹⁰⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(11) **TOKUZ YÜZ OTUZ İKİNCİ GİCE**

(12) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ebū Şayr Ebū Qayr’a “Ya bu itdigün şey harām deġil mi?” (13) didi. Ebū Qayr “Ne ideyüm işte aclık ve yoksuzluk beni böyle şeye mecbür ider.” diyüb kesār (14) ve fesād vaqitden baġs iderek teşki itdükde bir bir daġı “Ey birāder işte ben her neqadar (15) şan’atda mahāretüm var ise faķir olduğumdan halk yanuma gelmeyüb beni istiġkār iderler.” didükde (16) Ebū Qayr “Ey birāder! Gel şol beldeden çıkub seyāhat idelüm ve şana’atımız elümüzdedür nereye gider (17) isek ta’iş ve bir kere ā’lemi seyir ve temāşā idüb işbu bī-ġuzūrluqdan istirāhat (18) iderüz.” diyerek merķümü aġu usġar ġuşuşını qarār virdiler ve birbiriyle şol vechle (19) mā’hde itdiler ki iktisāna muķtedir olanı işsiz qalana yardım ve idāre ider ve maşārafdan (20) fazıla qalanı bir şandūqa koyub cem’ ideler tā ki İskenderiyeye dönüb geldüklerinde kısmet (21) ideler diyü bu Ma’nāya fātiġa okuyub ve Ebū Şayr dükkanını qapadub anaġtārları şāhibine getürdi (22) ve digerün anaġtāri qāziyede olmaġla Aqdeñiz sefinelerinden bir gemi istikrā idüb sefer itdiler (23) ve ol gemide yüz yigirmi ādemden ziyāde süvāri var idi.

Pes bunlar yelkenleri açub (24) limāndan çıqduklarında bir bir boyacıya “Ey birāder! Biz kuvvete muġtācız iķtizā idir ki ben tākımı alub (25) sefinede gezerüm ve beni da’vet ideni tıraş idüb andan etmek ve peksimed muķavelesi (26) şeyler ücretimde alub anuñla ġālumizi görelüm.” didükde Ebū Qayr “Ne güzel.” diyüb başını (27) yere koyub uyudu Ebū Şayr ise ol vehle tākımını çıkarub sefineyi gezmege başladı (28) sefinede olanların birisi gel bir birini tıraş it diyüb merķüm anı traş itdükde para (29) vireceğinde “Efendüm benüm zaġirem yoķdur para yerine azıķ vir.” dimekle aña iki etmek (30) virdi ve başkasını daġı traş idüb andan peynir ve zeytün alub tā ki mekulāt şeylerden (31) vafir eşyā toplayub Ebū Qayre gitdi. “Vay birāder! Gel egil idelüm.” didükde merķüm qalkub [614b] (1) ol getürdüġi şeyleri egil idüb yine uyudu.

Berber ise betekrār taşraya çıkub gezerek (2) ve traş iderek aġşāma qadar otuz etmek ve otuz para ve vafir qatıķ iķtişāb itdi (3) çün ki sefinede andan ġayrı Berber olmamaġla qapudānı daġı tıraş idüb qalet zād cihetinden (4) teşki itmemekle qapudān “ġoş geldün şafā bulduk sen refikūñi yanuma getür her vaķit benüm (5) ile ta’am ve şarāb idün ve aşlā meşakķat çekmeyün.” didi. Ebū Şayra mesrūr ve ġayrāt (6) keşire ile ma’mūr olub Ebū Qayra gitdükde yine uyumuş olduğunı buldı iķāz idüb (7) getürdüġi

yemeği oñüne qodı merķūm ol ni'met cezileyi gördükde “Bunlar nereden ⁽⁸⁾ geldi?” diyü suāl ol dağı “Bunlar fiyūzātıdandır.” didükde Ebū Qayr tenāvül itmesini istedi.

Berber ⁽⁹⁾ “Ey birāder! Bundan egil itme bunı bırak başka vaqıt egil idelüm zīrā qapudān bizüm ikimiz ⁽¹⁰⁾ hergün yanuna varub anuñla ta'ām idelüm diyü emir itmüşdür gel gidelüm anuñla ta'ām idelüm.” ⁽¹¹⁾ didi Ebū Qayr “Ben gidemem zīrā şafrā beni tıtdı ve yerümden qalkacaq hālüm yoqdur sen yalñuz ⁽¹²⁾ var ve ben bunda egil iderüm.” diyüb egile şürü' itdükde Ebū Şayr'a eglini seyir iderek qaldı ⁽¹³⁾ merķūm loqmayı tığdan kesılmış taş kadar kesüb fil gibi boğazıyla yudar idi ⁽¹⁴⁾ ve loqma büyüklüğünden yudarken gözleri yumurta kadar çıkub öküz gibi tenefüs iderdi ⁽¹⁵⁾ ve ol vechle bī ihtiyār yudaraq egil iderken tãifelerüñ biri gelüb bire bire “Ey usta! ⁽¹⁶⁾ Buyruñ refiküñ ile gel qapudān size ta'ām için istedi. didi. Şehrazād şabāh ⁽¹⁷⁾ taqrib itdüğünü görüb süküt eyledi.

(18) ***TOKUZ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ GİCE***

⁽¹⁹⁾ Şehrazād kelāma ağız idüb dir ki: Berber qalkub anuñla gitdükde qapudān sefere başında ⁽²⁰⁾ anları müntezir ve yanunda envā'i ta'āmdan bir kaç nev'i olduğunu görüb refikinden suāl ⁽²¹⁾ Berber dağı şofrā tıtdugunu ifade itmekle qapudān bir şahan kebāb alub ve “İçünde envā'i ⁽²²⁾ e't'amadan bir miqdār qabub bunırediküñe getir.” didi Berber qapudān ile ta'ām itdükde ⁽²³⁾ sonra ol şahanı alub Ebū Qayra varduqda sãbıqdan qalan etmekden deve gibi etmeği ⁽²⁴⁾ taħin ve loqma ağızından bitmeden başkasını ağızına atub ‘acele ile loqmaları ⁽²⁵⁾ Berberine el-hāq itdüğünü görüb “Ey refik! Ben saña dimedüm mi ki bu etmekden egil ⁽²⁶⁾ itme ben qapudāndan saña ta'ām getürdüm işte bir şahan gönderdi.” didükde ⁽²⁷⁾ Ebū Qayr “Getür baqalum.” diyüb gerek gelen ta'ām ve gerek eskiden olan etmekden kelb ⁽²⁸⁾ kãşir ve sab'i kãsir veyāhūd şahbā ziküker cinüñ üzerine inüb egil itdüği gibi ⁽²⁹⁾ tenāvül ider qaldı.

Ebū Şayr merķümü terk idüb qapudāna gitdi ve anuñla qahve içüb ⁽³⁰⁾ yine Ebū Qayra ‘avdet itdükde şahında olan ta'āmı bitürüb bir taraf itdüğünü buldı ⁽³¹⁾ hãşılı bu

vece üzere Ebū Qayr izāle-i zarūretten ğayrı Őeye qalkamaz ve berberüñ qazandıđı [615a] ⁽¹⁾ eglini ve qapudāndan getürdüđi ta'āmı egil idüb qaldı.

Ebū Őayr ise gerek zād ve ta'ām ⁽²⁾ ve gerek para qazanub yigirmi günden Őoñra bir Őehre varub Ebū Őayr sefineden nezvil ve hāndan ⁽³⁾ bir oqa tütub Ebū Qayrı oraya celb ve egile muqtezi olan nān ve lahm ve eŐyā-yı sāire alub ⁽⁴⁾ ta'ām biŐürüb Ebū Qayra getürdükde yine oqada uyumuŐ oldugunu bulub iḳāz ⁽⁵⁾ itdi ve birlikde ta'ām tenāvül itdiler Ebū Qayr berbere “Ey birāder! Beni müvāhaza itme zīrā benüm baŐum ⁽⁶⁾ hālā sersemdi.” diyüb ba'dü'l-egil yine baŐını yaŐdığa qoyub uyudı lakin egle turandukda ⁽⁷⁾ hamār melhūf yāhūd cemi ma'lūf gibi tenāvül idüb uyhūya ma'vedet iderdi.

Berber ise ⁽⁸⁾ taqımını alub Őehre çıqub gezerdi ve bir miqdār iŐ görüb para qazanur idi ve kesb ⁽⁹⁾ itdüği paraden yemeklerini tedārik idüb birlikde egil iderlerdi bu vechle kırq gün ⁽¹⁰⁾ geçdükden Őoñra berber Ebū Qayr'a “Ey birāder! Gel çarŐuya çıqda bir miqdār keŐt ve güzār it ⁽¹¹⁾ zīrā bu belde iyü Őehirdür ve bir miqdār neŐāt bulursun.” didi. Merḳūm “Ey birāder! Beni ⁽¹²⁾ müvāhaza itme zīrā benüm baŐum hālā dönüyor.” dimüŐ ise de Berber bir söz söylemeyüb süküt ⁽¹³⁾ itdi ve bir qaç günden Őoñra Berber hastalanub çıqmağa muqtedir olmamağla hān qapucısı ⁽¹⁴⁾ yanlarına gelüb ta'āmlarını tedārik itdi.

Ebū Qayr ise aŐlā kıyām idemez idi. Berber'ün ⁽¹⁵⁾ keyifsizliği gitdükçe müŐtad olub kendüni ğayb idüb müstağriḳ vücüd olduğda ⁽¹⁶⁾ boyacı Ebū Qayr qarnı acıqmuŐ ise de egile lāyıq Őey arayub bulmamağla Berber'ün qoynını ⁽¹⁷⁾ arayub bir miqdār para bulub ol parayı ba'dü'l-aḥz oḥanuñ qapusını Ebū Őayruñ ⁽¹⁸⁾ üzerine qapāyub kimseye haber virmeksizin çıqub gitdi.

Qapucı dađı çarŐuda ⁽¹⁹⁾ bulunmağla çıqduđunu görmeyüb ve qapu qapalı oldugunu görüb merḳūman bir tarafa gitdüklerini ⁽²⁰⁾ zann eyledi merḳūmum varub Őehirde keŐt ve güzār idüb Ebū Őayruñ parasinden temiz bir taqım ⁽²¹⁾ eŐvāb alub ziyetlendükden Őoñra boyacıları arayub bir dükkana rāst gelmekle ustasına ⁽²²⁾ varub ve qoynundan bir beyāz mendil çıkarub “Bunu māvi olarak qaç paraden boyadursun.” ⁽²³⁾ didi. “Biz bunu kırq dirhem ile boyadıruz.” didükde Ebū Qayr “Biz memleketümüzde bunu iki ⁽²⁴⁾ para ile boyadıruz.” didi. Boyacı “Var sen

memleketünüzde boyat.” didi. Şehrazād hikāyeden ⁽²⁵⁾ bu maḥale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(26) **TOKUZ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ebū Qayr Boyacı’ya “Ya kırmızı yāḥūd şāri renk ⁽²⁸⁾ ile boyanursa kaç paraden olur.” didi. Merķūm “Ey Recl! Biz māvi renkten ġayrı bilmeziz ⁽²⁹⁾ ve bizde bu şana’at kırk keşide maḥşūr derbāncıyı idḥāl idemzler ḥatta bir usta ⁽³⁰⁾ olursa anuñ oġlı veyāḥūd birāderini birine kırlar ve bulunmazsa dükkanını kıpadurları ḥāşılı ⁽³¹⁾ ġarīb kimse aramızda giremez.” didükde Ebū Qayr “Ben saña elvān boyanı işlerüm [615b] ⁽¹⁾ sen beni ma’iyetüñle al.” diyü ricā itmüş ise de merķūm aşafā itmeyüb “Var eşege git ⁽²⁾ biz kimseyi kıbül itmeziz.” diyüb ḥard itdükde Ebū Qayr başka boyacılara var dise de ⁽³⁾ cümlesi anı ḥard itdüklerinden kethüdālarına varub ‘arz-ı ḥālını itdükde ol daḥı ⁽⁴⁾ ḥard itmemekle şehriñ Melikine varub ḥālını ifāde ve “Ben envā’i elvān ve dürlü dürlü neñlerüñ ⁽⁵⁾ boyamasını bilüb mehāretüm var iken boyacılar beni kıbül itmeyüb ḥard itdiler ḥālbu ki ⁽⁶⁾ benim elümden gelen kırmızı ve şarı ve penbe ve mā’i ve falan ve filan renkler gelür ki şehirlülere ⁽⁷⁾ ġāyet maḥbül olur.” didükde.

Melik “Evet anlar seni kıbül idemezler lakin ben seni kendüme ⁽⁸⁾ maḥşūs boyacı idüb saña bir dükkan açaram.” diyüb ve anuñla bir kaç kıvās terfık ve “Bu ādem ⁽⁹⁾ ile gidüñ istedüġi dükkan alsun ve mizacına ġöre binā itsün.” diyüb ve Ebū Qayra ā’lā ⁽¹⁰⁾ bir kıqım eşvāb ve mezīn ve kıqımı daḥı mükemmel bir kıtır ve iki ġulām ve döşemesiyle münetzim bir ḥāne ⁽¹¹⁾ virüb paşa gibi kıvāslar ile ġönderdi ol daḥı varub çarşuda ġüzel bir maḥal bulub ⁽¹²⁾ şāḥibinden kıraf-ı meyrīden ba’dü’l-iştirā bir boya ḥāne inşasına şürü’ idüb bir kaç ġün ⁽¹³⁾ zarafetde ā’lā ve müntezir kārḥāne vücūda gelmekle Ebū Qayr Melike varub muşafa ḥitām bulduġunu ⁽¹⁴⁾ ve ancak sermayeye muḥtāc kılduġunu ‘arz-ı Melik daḥı aña dört biñ altün sermāye ⁽¹⁵⁾ ve meyrinüñ beş yüz kın kımaş virüb “Var bunları boyat.” diyüb ġönderdi.

Ol daḥı ⁽¹⁶⁾ çarşuya varub renklere maḥşūs boyalar alub ol kıtblar elvān mütenü’a ile şayġ ⁽¹⁷⁾ idüb kār ḥāne kıpusunda uyḥte itdükde ahāli māvi renkten ġayrı elvān ġörmemekle ⁽¹⁸⁾ ḥalk dükkan kıpusında kıplanub istiġrāb ider kıldılar ve esmā-i elvāndan suāl idüb ⁽¹⁹⁾ eşvāb eşyā-yı sāire boyatmaq için ġötürmeġe başladılar ve bir

paraluk iş seksen ⁽²⁰⁾ yüz paraden şab'i iderdi ve anı t̄ard iden boyacılar yanuna gelüb İ'tizār itmege başladılar.

⁽²¹⁾ Ba'de Melikūn beş yüz t̄ob kumaşını boyadub getürdükde Melik begenüb ziyāde en'am ⁽²²⁾ eyledi merkūm bu h̄aletde k̄alsub gelem Berber Ebū Şayr'a çün ki merkūm oṭada h̄asta ⁽²³⁾ k̄almuşıdı k̄apucı gelüb oṭaları k̄apanmuş olduğunı görüb "Bunlar bir işe gitdiler." diyüb ⁽²⁴⁾ k̄aldı üç gün Berber dünyādan bī-haber k̄alub dördinci günde ifākat bu avb ah ve anin ⁽²⁵⁾ iderken h̄an k̄apucısı bunları görmemekle kaçmuş olduklarını zann ve k̄apuyı açmak için ⁽²⁶⁾ oṭalarına geldükde içerüde ādem olduğunı işidüb k̄apuyı açdı ve Berber anda yalnuz ⁽²⁷⁾ olduğunı gördi yanuna gelüb "Senūn refikūn nerededür?" diyü suāl ol daḥı "Ben Şimdi ifākat ⁽²⁸⁾ itdüm anı arayub bulamadum lakin ey birāder başum altında para kisesi vardur andan beş ⁽²⁹⁾ para alda baña bir miqdār etmek getir." didi.

Merkūm kiseyi aramış ise de kise ⁽³⁰⁾ bulmamağla haber virdi. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü ⁽³¹⁾ görüb sükūt eyledi.

[616a] ⁽¹⁾ **TOKUZ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ GİCE**

⁽²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Berber kisesini Ebū K̄ayr aldugunı bilüb ⁽³⁾ "Ey k̄apucı! İşte refikūm parami alub kaçmuş." diyüb ağlamağa başladukda K̄apucı "Ey birāder! ⁽⁴⁾ K̄asāvet çekme evvel Allah'dan fi'ilini bulur." diyüb ve varub kendü parasinden ⁽⁵⁾ bir miqdār şorba bişürüb Ebū Şayra getürdi ve hergün Berber'ūn yanuna gelüb maşārıfını ⁽⁶⁾ görürdi iki m̄ahadden soñra ifākat bulmağla k̄alkub taḡımdan ve K̄apucı'ya "Ben senūn ⁽⁷⁾ h̄āṭruñ aluram şaḡ k̄alursam." didükde K̄apucı "Ey birāder! Ben ne itdisem Allah için ⁽⁸⁾ itdüm senden bir şey istemem." dimekle Ebū Şayr teşekkür iderek şehre çıkub gezmege başladı ⁽⁹⁾ ešnā-yı rāhda Ebū K̄ayruñ dükkanını teşādūf olduğunı ve halk yanunda toplandugunı görüb ⁽¹⁰⁾ suāl itdükde ahāli Boyacı mādesini ve ismimi Ebū K̄ayr olduğunı ve vafir mala destres ⁽¹¹⁾ olub Melik'ūn boyacısı olduğunı ifāde itdüklerinde Berber söylenerek h̄āṭrında ⁽¹²⁾ "Ġālibā bu ādem kişret işgalinden h̄āṭrina gelmedüm el-ḥamdü'l-illah ḥāli iyü olmuş ⁽¹³⁾ taḥkik beni gördükde hoşlanur." diyerek yanuna varub t̄urdukda merkūmuñ hoşce ⁽¹⁴⁾ geldün diyeceğine müntezir iken Ebū K̄ayr Berberi gördüğü birle rüy-ı ḡāzab ile "Ey ⁽¹⁵⁾ ḥabīs! Bunca kere ki ben saña tenbiye ideyorum beni faẓilhat itme ve yanuma gelme senūn

merāmuñ ⁽¹⁶⁾ ancak fazīhatime istersen ey aḡūr ve hāin diyüb ḡulāmlarına aluñ şunu zemīne atuñ.” ⁽¹⁷⁾ diyü emir ve bir kāmıcı urdukdan şoñra “Ey hāin ḡabīs! Bir dahā seni bunda görürsem kāt ⁽¹⁸⁾ iderüm.” diyüb koḡdı.

Hāzırın “”Acabā bu ādem ne itdi?” diyü suāl ol daḡı “Bu bir sārık ⁽¹⁹⁾ herīfdür ḡalkuñ eşyāsını sirkat iderdi ve bir kaç def’a gelüb emvāl nāsı sirkat ⁽²⁰⁾ itmüş ise de ben anı def’ ile tād itdüm yine ḡicāb itmeyüb yanuma geldi eger bir dahā ⁽²¹⁾ gelürse Melike ifāde idüb kāt ⁽¹⁸⁾ itsün.” didi.

Gelelüm Ebū Şayr çün ki refīkından ⁽²²⁾ ol ḡaleti gördi münkesirü’l-hātır hāna varub maḡzūn kıldı çarbdan bir miḡdār ⁽²³⁾ istirāḡat itdükde hātırına ḡamām gelüb “Ben ḡamāma varub bir miḡdār istirāḡat ⁽²⁴⁾ ve bedenimi tanzīf ideyüm.” diyüb çerşuya çıkub andan suāl iderek gezdi her kime ⁽²⁵⁾ ḡamām nerededür diyü suāl itdise de ḡamām nedür diyü cevāb virürlerdi Ebū Şayr ḡamām şöyledür ⁽²⁶⁾ böyledür dimüş ise ol şehirde ḡamām olduğunu ve suāl olanlar “Biz deñizden ḡayrı ⁽²⁷⁾ maḡtesil bilmeziz ḡatta Melikimiz deñizde istiḡkām ider.” didüklerinde Ebū Şayr toḡru Melikūñ ⁽²⁸⁾ yanuna varub zemīni būs “Vay Melik! Benüm şana’atum ḡamāmcılıḡdur ve beldeñizde ḡamām görmedüm ⁽²⁹⁾ ve böyle cesīm şehir ḡamāmsız olamaz ma’ hezā ḡamām dūnyānuñ nā’mīdür.” diyüb ve şana’atında ⁽³⁰⁾ kıldığı medḡi söyleyüb Melike tefhim itdükde Melik “Pek iyü var ḡamām icād kıl.” ⁽³¹⁾ diyüb ve merḡūma bir taḡım eşvāb ve eseb ve iki cāriye ve iki ḡulām ve bir döşenmüş hāna [616b] ⁽¹⁾ ‘ināyet ve ma’iyetiyle mi’mār ḡarafundan kalfalar virüb varuñ bu ādemūñ ta’rīfi üzere bir ḡamām ⁽²⁾ inşā idüñ diyü fermān eyledi. Şehrazād şabāḡ-ı taḡrib itdügünü görüb sükūt ⁽³⁾ eyledi.

(4) **TOKUZ YÜZ OTUZ ALTINCI GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ebū Şayr hezār ‘iz ve salḡanat ile şehirde inüb istiḡsān ⁽⁶⁾ itdüḡi maḡalde bir ḡamāmuñ binasına şürü’ ve ta’rīfi üzere ḡitām bulduḡda nefş ⁽⁷⁾ ve tanzīm itdükden şoñra Melike varub ḡamām ḡitāma reşide olduğunu ve döşeme ve taḡıma ⁽⁸⁾ muḡtāc kaldugunu söyledükde Melik on biñ altın ve on ḡulām virdi ol daḡı alub ⁽⁹⁾ ḡamāmı tanzīm ve tefriş ve ateşini urub istedürdüḡde şehirde minādi nidā itdirüb ⁽¹⁰⁾ her kim isterse gelüb ḡamām-ı sulḡāniye girsün ve ol on ḡulāma ḡidmetini ta’līm ⁽¹¹⁾ idüb afūcā afūcā parasiz girüb yayḡınaraḡ giderlerdi ve üç günden şoñra ⁽¹²⁾ Melik daḡı cümle erkān-ı devletiyle ḡamāma gelmekle Ebū

Şayrbenfise Melikün hizmetine ⁽¹³⁾ mübāşeret ve melūka lāyık beştemāl ve hāvlular virüb bedeninden hamāma parmak gālında kir ⁽¹⁴⁾ çıkardugundan mā'id şöyi gel āb ile karışdırub ve 'anber ve 'avd bahūrlerini yandırub ⁽¹⁵⁾ hamāmı cennet mişāl itdi Melik ni'met beden haft ve leṭāfet hevādan hoşlanub ⁽¹⁶⁾ merķūme ücret olarak biñ altūn ve kim hamāma girse biñ altūn virmesini emir ⁽¹⁷⁾ itdükde efendüm bu mümkün şey degüldür halk bu miqdār kudretli temiz hamām huşuşı ⁽¹⁸⁾ ancak her birinün taḳatine göredür didükde.

Erkān-ı devlet daḫı bu kelāmı tāyid ve efendüm ⁽¹⁹⁾ ḫālā şimdi biz biñ altūnı virmege bile muḳtedir degiliz didüklerinde Melik hayır bu def'a ⁽²⁰⁾ bahr-ı ḫāl Ebū şayruñ ḫātrını almaluyuz şöyle ki her birüniz yüz altūn bir cāriye vir gulām ⁽²¹⁾ virün didi ve Melik daḫı on biñ altūn virüb çıkub sarāyına vardı Ebū Şayron cāriye ⁽²²⁾ ve gulāmlar ile müteḫayr olub Melikün ḫuzūrına varub efendüm işte 'ināyet buyurduñuz ⁽²³⁾ köle cāriyeler nereye koyayum birādu müsābesinde oldu ben anları idāre idecek ḫālum yoḳdur ⁽²⁴⁾ didükde Melik ey Ebū Şayr merāmımız bu idi ki seni terfiye ve maldār ve şāḫib-i 'ināyet ⁽²⁵⁾ itmeklikdür memlikūne gitdigün vaḳit reḳāh-ı ḫāl ile geçünürsün didi.

Ebū Şayr efendüm ⁽²⁶⁾ ben bu ceyš 'azīm yedirmesine taḳatim yoḳdur ve taḫşil itdügüm mal anlara kāfi degüldür ⁽²⁷⁾ didi Melik gelüb vay Ebū Şayr sen bunlaruñ her birini yüz altūn ile bī' idermisin ⁽²⁸⁾ didi ol daḫı ḳabül idüb bī' itmekle Melik ḫazinedārına merķūme kırk biñ altūn ⁽²⁹⁾ virüb ol köle cāriyeler aldı Ebū Şayr Melike du'ā senā vāy efendüm siz beni şol ordudan ⁽³⁰⁾ taḫliş buyurduñuz artık rāḫatımı buldum diyüb gitti hizmeti için bir kaç gulām ⁽³¹⁾ ibḳā ve hamām ustalığı için on cāriye daḫı taḫşiş idüb müsterihü'l-bāl ḳaldı. [617a] ⁽¹⁾ ve halk hamāma tezāḫim ve her biri ḫāliline göre ücrey virüb her gün aḫşām olduḳda ⁽²⁾ şandūḳı neḳūd fervān ile memlū olurdu. Şehrazād şabāḫ-ı taḳrib itdügünü görüb ⁽³⁾ sūkūt eyledi.

(4) **TOKUZ YÜZ OTUZ YEDİNCİ GİCE**

⁽⁵⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki ol günlerde Melikün zevcesi hamāma girmek merām ⁽⁶⁾ itmekle Ebū Şayr'anuñ için hamāmı taḫliye ta'līm itdügi cāriyeler hizmetine ḳoşdırub ⁽⁷⁾ hezār ta'zīm ile hāmāma idḫāl Melike daḫı hamāmı begenüb biñ altūn 'ināyet eyledi ⁽⁸⁾ ve ol günden sonra nihādī iki bulub şabāḫdan öyleye ḳadar ricāle

ve öyleden ⁽⁹⁾ aḥşāma kadar nisāya taḥşīş eyledi ittifākā ol günlerde tersāne nāzırı gelüb ḥamāma ⁽¹⁰⁾ girmekle Ebū Şayr mūmā-ileyhi krām ve nefsiyle ḥidmeti görüb ḳahve ve şerbet ve mālzeme ⁽¹¹⁾ taḳdīm ve ḥayn ḥurūcında para virmesini merām itdise de Ebū Şayr almasından imtinā' ⁽¹²⁾ idüb çıkardı ol mükāfātını ḳurub gitdi geledüm boyacı Ebū Ḳayra işbu ḥamāmuñ ⁽¹³⁾ şayt ve şadāsını işidüb “Ben daḥı gidüb yıḳanayum diyerek bir ḳaç köle istiḫāb ⁽¹⁴⁾ ve bir ḳatıra binüb ḥamama varduḳda refīkī Ebū Şayrişbu ḥāmāmuñ şayt ve şadāsını ⁽¹⁵⁾ ve taṅtana-i ‘azimeye ile ḥamāmda oturduḡunu görüb müteḥayr oldı Ebū Şayr anı gördüḳde ⁽¹⁶⁾ ḳıyām idüb hezār-ıtalṫif ile yanuna aldı Ebū Ḳayr behey efendüm refāḳatüñ şartı bu meyd ⁽¹⁷⁾ hīc olur mı ben meydiye ḳoca kārḥāne aḳubda sen yanuma gelmzesin ḥālā ben maldār ⁽¹⁸⁾ şehir teşā'ir olan aña birden oldum ve seni ve ifrār ayub bulamadum didüḳde Ebū Şayr ⁽¹⁹⁾ “Ey birāder! Saña gelmedüm mi ve beni tutub sārīḳ diyerek ḍarb itmedüñ mi?” didüḳde Ebū Ḳayr ḡamnāñ ⁽²⁰⁾ olub “Bu didiḡüñ şey nedür ol urduḡum ādem sen miydüñ?” didi. Merḳūm “Evet.” dimekle ⁽²¹⁾ Ebū Ḳayr biñ yemīn itdi ki anı bilmemiş ve ol düdiki ādem aña beñzer bir uğuraymuşki ⁽²²⁾ herḡün yanuna gelüb ḥalkuñ eşyasını serḳat iderdi ve nidāmeti azḫār idüb müsāmaḥasını ⁽²³⁾ beyān eyledi ve “Keşki sen ol vaḳit kendüni bildürmüş olayduñ.” didi. Ebū Şayr daḥı samḥañ ⁽²⁴⁾ allah diyüb ve eşvābından şoyub ḥamāma idḫāl ve ḥidmetini nefsiyle görüb hezār-ı ta'zīm ⁽²⁵⁾ ve talṫif itdi ba'de Ebū Ḳayr “Sen bu na'mı nice nāil olduñ.” didi.

Merḳūm ḥamāmı şehirde ⁽²⁶⁾ mevcūd olduḡunu görüb Melike varub ḥamāmuñ icādını ‘arz itdüḡümde “Bu ḥamām baña ⁽²⁷⁾ icād idüb beni iḫyā eyledi.” didi. Ebū Ḳayr “Ben daḥı Melik ile mā'rufam vardur ve ben senüñ ⁽²⁸⁾ için Meliki işmārlarum gerilmekde daḥā ziyāde merā'at ider zīrā Melik beni çok seversen ⁽²⁹⁾ benüm refīḳüm olduḡunu ta'rīf iderüm var birāder sen ḥamāmuñ tanziminde bir şey bırakmaduñ ancaḳ ⁽³⁰⁾ bir şey eksik ḳaldı ki ḳılı temizlemek için isti'māl olunan ot ḳaldı anı yapub Melike ⁽³¹⁾ daḥı na'līm ididüñ daḥā ziyāde ikrām iderdi ve ḥamāmuñ āşıl temizliḡi udurduḳda.” Ebū Şayr [617b] ⁽¹⁾ “Vallaha ey birāder! Saḫīḫ söyledüñ anı inşāallah bugün yaparum.” didi ve birbirini vedā' idüb ⁽²⁾ Ebū Ḳayr ḳatırına binüb gitdi. Şehrazād ḫikāyeden bu maḥale geldüḳde şabāḥ-ı ⁽³⁾ taḳrib itdüḡünü görüb sükūt eyledi.

(4) ****TOĞUZ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ GİCE****

(5) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ĥamāmdan çıkdıkdā toğrı Melike varub “Ey şāh (6) zaman! Ben saña naşihat için geldüm şöyle ki sen bir ĥamām inşā itdigüñi işitdüm.” (7) didi. Melik “Evet baña bir ġarīb ādem geldüm anı Īcād itdi ve vāk’ā ġāyet ġüzel şeydir.” (8) diyü muĥāsetini ta’dād iderken Ebū Ķayr “El-ĥamdü’l-illah ki efendüm ol ġarīb ādemüñ elinden ĥülāş (9) buldı zīrā merķüm ĩ’ dā-yı dīndendür ve size telef izmār itmüşdür zīrā ol ĥabīş neşārā (10) Meliküñ ādemidür ve anuñ emriyle buraya geldi ki seni ħatlı itsün mesmü’ m oldığı üzere (11) saña bir ‘ilāc tertīb itdi ki her kim anuñla bedeni sürerse derĥāl anı kemüğüyle ħarşur (12) ve ol saña getürdükdē böyle diyecekdür ki bu ‘ilāc ħıl ħıkarmaĥ için ħullanurlar (13) şaĥın andan ġāyet zarar ile ve anuñ ĥālī böyle bildüm ki merķüm benüm ile belād aferincde (14) esīr idük ve ol evlād ve ‘iyālīyle bile esīr idi pes ben Melik merķūma bir boyaĥāne küşād (15) itdügümden işümden memnün olub azād idüb oradan buraya geldüm ħün ki ĥamām (16) şadāsını işitdüm ĥamāma vardugumda anı ġörüb ey feyķim sen nice ħurtulduñ diyü (17) şūāl ol daĥı esīrlükde refākatimize binā keşf-i rāz idüb baña böyle taĥrīr eyledi ki ey (18) birāder birġün ben afrinc ħarālnuñ ĥuzūrında iken melük islāmuñ nāmı ĩrād olunmuşdı (19) ve bu şehrüñ şāhı zıkr olunduġda Ķral azĥār teessüf idüb ah keşki ol Melik (20) elüme ġeġmiş olaydı da anı ħatlı iderdüm didüğünü işitdügümdē ben ey Ķral eġer anı (21) ħatlı idersem ehlum ve evlādımı azād ider müsün?” didüm.

Ķral “Evet.” dimekle “Evlād ve ‘iyālumi (22) nezdinde rehin ħoyub beni buraya ġönderdi ve bu ĥamām Īcād itdüm ki Melike vuşül bulub (23) zehirleyeyüm ve bir dürlü zehir Īcād itdüm ki bedenine sürdüğü gibi helāk olur didi ħün (24) ben senüñ nān ve ni’metini yedüm ġelüb keyfiyet ĥālī ‘arż itdüm.” didükde Melik ġazaba (25) ġelüb ve Ebū Ķayra “Sen bu sırrı ifşā itme.” diyüb irtesi ġün süvār olub ĥamāma (26) vardı ‘Aliü’l-ā’de aġtisāl itdükde Ebū Şayrşaf dil ol ĥabīşüñ işāret itdüğü (27) otı ĥāzırlamuş olmaġla Melike ġetürüb ħıl nez’üñ mādesini ifāde eyledi Melik (28) ħoĥūlayub ġeriye el-raĥe oldugunu ġördükde kelime söylemeksizin binüb sarāya ġitdi.

(29) Ebū Şayrı hezār-ı zel ve ĥaĥāret ile ĥuzūrına celb ve ayakları ve elleri baġlu olarak (30) tersāne nāzırına teslīm ve “Sen bunu bir ħuvala ħoy ve ma’iyetiyle sönmemiş ġirec ħoldur (31) şabāĥ olduġda ben saña sarāy penceresinden nikāĥ itigimde bir şandala ħoy deñize [618a] (1) ġetür mendilüm ile işāret itdügümdē deryāya at.” diyü emir idüb teslīm eyledi. Pes (2) tersāne nāzırını ma’iyetiyle alub maĥaline varduġda Ebū Şayr “Ey ādem! Bir def’a senüñ ĥamāmuña (3) ġeldüm sen baña vafir ikrām idüb benden para

almaduñ ve mükāfātı niyet itdüm lakin ‘acabā Melikūñ ⁽⁴⁾ sebab-i gāzabı nedür?’ diyü suāl Ebū Şayr “Vallaha benüm bir zanbüm yoğdur ki bu cezaya müsteħāğ ⁽⁵⁾ oldum.” didi. Şehrazād hikāyeden bu maħāle geldükde şabāh-ı tağrib itdügünü görüb süküt ⁽⁶⁾ eyledi.

(7) **TOĞUZ YÜZ OTUZ TOĞUZUNCİ GİCE**

⁽⁸⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Nāzır Ebū Şayr “Sen Melikūñ nezdinde vafir mağām ⁽⁹⁾ ve muħabbetine nāil olduñ ğalinā bu bir ħasved işidür ki bu kaçdar gāzaba dū-çār olduñ lakin yeis itme ⁽¹⁰⁾ nice sen beni ikrām itdüñ ise ben seni tağlış ve burada ibkā iderüm tā ki bir tarafa ⁽¹¹⁾ gidecek sefīne zühür iderse ma’iyetiyle gönderirem.” didükde Ebū Şayr Nāzır’uñ elini pūs ⁽¹²⁾ idüb ħayır du’ālar itdi ve bir çuvāl götürüb kireç ve taş ile taldırub ‘ali ⁽¹³⁾ ü’ş-şabāh şandala koyub sarāyuñ altına varub tırdı Melik pencereden nikāh altını ⁽¹⁴⁾ çıkarub işāret itdükde parmağından yaralayarak bir şey deñize düşdügünü nāzır mūmā ⁽¹⁵⁾ ileyh gördi ve ol çuvāl atub maħaline vardu meger Melikūñ tıslımlu bir ħānımı olub ⁽¹⁶⁾ her kime anuñla işāret iderse andan şimşek gibi bir şey çıkub ol ādemūñ başı beride ⁽¹⁷⁾ Melik ol ħal ki mendil ile işāret itdi ħārim elinden çıkub deñize düşdi.

Melik ⁽¹⁸⁾ ħātımūñ düşdügünü kimseye ifāde itmeyerek ħareme çekilüb gitdi. Zīrā ziyadece ⁽¹⁹⁾ zālīm olmağla eger ħānımı gıtdügünü ma’lūm olursa ‘asker ve ahālī ayağā kılğub katl ⁽²⁰⁾ iderlerdi. Gelelüm Ebū Şayr çünkü nāzır mūmā-ileyh balığ avlamak için aña bir ağ virmuşidi ⁽²¹⁾ ve “Sen şaydsemūñ ile meşğul ol zīrā Melikūñ muṭabħında ĩcāb iden balığ benden ⁽²²⁾ maṭlūbdursun şayd ile kal dimüş idi merğūm ağı alub bir kaç def’adur yaya atub ⁽²³⁾ mal malı balığlar çıkardı ħātrında sen bunca müddet balığ egil idemedüñ gel bir balığı ⁽²⁴⁾ pişürde ye.” diyüb balığlaruñ birini alub bıçağ ile ayğlar iken ħarnında bir ħānım buldı ki ⁽²⁵⁾ ol Melikūñ ħātemi idi Ebū Şayr ol ħātımiden mūta’cib olub parmağına koyub lumān ⁽²⁶⁾ nāzırına mūntezir ħaldı. Pes ol araluğ balığı getüren ğulāmlar gelüb Ebū Şayr’i bulub ⁽²⁷⁾ anuñla lağırdı iderken Ebū Şayr ‘alemsiz eliyle işāret itmekle başları zemīne düşdi ⁽²⁸⁾ Ebū Şayr ne oldugunu bilmeyüb ħayretde tıururken limān nāzırını gelüb ol ħāleti gördükde ⁽²⁹⁾ hemān Ebū Şayr’uñ parmağına nikāh ve ħānım einde gördükde şāğın elüñ ile baña işāret ⁽³⁰⁾ itme ki beni öldüresin diyüb yanuna vardı ve bu ħāntim saña nereden geldi didi Ebū Şayr balığ ⁽³¹⁾ ħarnında buldugunu ifāde itdükde ol dağı ħānumuñ ħāşşasını ve Melikūñ

[618b] ⁽¹⁾ oldugunu ve düşüdükte gördüğünü söyleyüb “Şimdi senüñ için havfım kalmadı ⁽²⁾ eger Meliki katl itmek istersen anı katl eyle.” didükde Ebü Şayr “Çünkü böyledür ⁽³⁾ beni şehre gönder.” didi. Nâzır ne güzel var git diyüb bir kayığı süvâr idüb şehre irsâl ⁽⁴⁾ eyedi. Pes Ebü Şayr şehre varduğda toğru Meliküñ huzûrına varub çıkdub Melik ⁽⁵⁾ erkân-ı devletarasında oturub hânımı için maḥzûn idi hemân Ebü Şayr’ı gördükde ⁽⁶⁾ “Behey âdem! Seni deyâya atırmadım mı sen nereden geldüñ didi. Şehrazâd şabâḥ-ı takrib ⁽⁷⁾ itdüğünü görüb sükût eyledi.

(8) **TOĞUZ YÜZ KIRKINCI GİCE**

⁽⁹⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki: Ebü Şayr “Ey Melik vâḳ’â sen öyle emir itmiş idüñ ⁽¹⁰⁾ lakin lumân nâzırı beni atmayub anuñla itdüğüm ḥüsn-ü mu’âmele içüb ibkâ eyledi.” diyüb ⁽¹¹⁾ ve cümle hikâyesini naḳl ve hânımı balık karnında olub gulâmları itlâf itdüğinden ⁽¹²⁾ hânım “Sizüñ oldugunu bildük çünkü sen benim ile vafır-ı iḥsân itdük ve nân ni’metüñi ⁽¹³⁾ gördüm hânımüñi size getürdüm.” diyüb elinden çıkarub virdükde Melik yerinden ⁽¹⁴⁾ kıyâm ve Ebü Şayr’i kucaklayub ma’iyetiyle serîr üzerine iclâs ve “Behey âdem! Sende ⁽¹⁵⁾ bu aḥlâḳ-ı cemîle ve muḥâsen ceziyle nereden geldi zîrâ sen beni katl idüb memleketi elümden ⁽¹⁶⁾ almağa muḳtedir idük lakin ‘ayb ve noḳşân bendendür ki senüñ ḥaḳḳuñda ol emir nâ-sezâyı ⁽¹⁷⁾ aḣdâr itdüm sen baña itdüğümü ḥelâl eyle.” didi.

Ebü Şayr “Ben saña ḥelâl etmem meger ⁽¹⁸⁾ benim zembüm ne idüğünü bildirmekçe.” didükde Melik Ebü Şayr’uñ sâ’iyetini ve esirlik ile Kıralık ⁽¹⁹⁾ kışşasını ve zehir maddesini naḳl eyledi Ebü Şayr “Ey Melik! Vallaha ben ne esîr düşüni ⁽²⁰⁾ ve ne ferenkstâne gitdüm ve bu boyacı İskenderiyede benim komsüm idi diyerek hikâye yâdum ⁽²¹⁾ ibtidâsından ahirine kadar naḳl ve hânende anı bırağub parasini aldugunu ve ba’de yine ⁽²²⁾ varduğda darb itdüğünü ve ol devâyı ihtâr iden ol idüğünü ve ol devâda aḣlâ ⁽²³⁾ zarar olmayub mücredü’l-fâide oldugunu ifâde ve senden ricâ iderüm ki hân kâpucısı ⁽²⁴⁾ boyacınuñ kârḥânesinde olan ‘umleyi celb ve Ebü Şayr’ı daḣı ihzâr idüb şifâḥâ ⁽²⁵⁾ sitantâḳ idesin.” didükde Melik ol vechle merḳûmunu ihzâr ve Ebü Şayr’a haber gönderdükde ⁽²⁶⁾ Ebü Şayr’uñ katliyle mesrûr otururken nâ-gâḥ i’vân Melik yanuna gelüb hezâr-ı müzlet ile tutub ⁽²⁷⁾ aḣzûr Melike getürdiler Ebü Şayr Meliküñ ḥizâsında cülûs itdüğünü ve hân kâpucısı ile ⁽²⁸⁾ kârḥâne ‘imlası görüb kendüni şaşırub ne oldugunu bilmedi ve anuñ müşâfahesinde cümle ⁽²⁹⁾ itdüğü rezâletleri beyân ve

merķūmun edā-i ŧehādet ve taħķīķ meķāl itdüklerinde Melik ⁽³⁰⁾ ğazaba gelüb anı kireç ile çuvala koyub deryāya atılmasını fermān itdükde Ebū ŧayr “Efendüm ben ⁽³¹⁾ anuñ zenbini bağıŧladum.” didise de Melik “Eger sen haķķuñı müsāmaħa itdüñ ise de ben haķķımı [619a] ⁽¹⁾ müsāmaħa idemem diyüb deryāya gönderüb ilkā itdiler ve Ebū ŧayr’a sen ŧimdi ne istersün?” ⁽²⁾ didi.

Merķūm “Efendüm beni İskenderiyeye irsāl eyle zīrā bunda ikāmetüm kalmadı.” didi. ⁽³⁾ Melik daħı aña maħŧuş bir seffine hibe idüb ve emvāl ve taħif ile toldırub İskenderiyeye’ye ⁽⁴⁾ irsāl eyledi Ebū ŧayr Sāħil-i İskenderiyeye vuşul bulduķda sāħilde bir bağlanmış ⁽⁵⁾ çuval bulub aña haber virdüklerinde küŧād idüb içinde deryāya atılmış olan Ebū ŧayr ⁽⁶⁾ oldugunu görüb ol sāħile defn itdiler ve orası ŧimdiye kadar Ebū ŧayr nāmıyla tesmiye ⁽⁷⁾ olındı ve Ebū ŧayr İskenderiyeye varub refāh-ı hāl ile geçinüb kaldı ve merħūm olduķda ⁽⁸⁾ anı daħı refīķi Ebū ħaruñ civārında defn olunmuş idi ve mezārı üzerine bu ebyātı yazmuşlar ⁽⁹⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁰⁾ (arapça beyit) ⁽¹¹⁾ (arapça beyit) ⁽¹²⁾ (arapça beyit) ⁽¹³⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁴⁾ (arapça beyit) ⁽¹⁵⁾ (arapça beyit) ŧehrazād bu hikāyeyi ⁽¹⁶⁾ etmām itdükde başka hikāyenüñ naķline ŧürü’ idüb dir ki: ⁽¹⁷⁾ ****hikāye**** ⁽¹⁸⁾ Naķlan hikāyāt ve meŧbtān ŧanūf rivāyāt böyle naķl iderler ki ‘Abdullah nāmında bir Balıķcı ⁽¹⁹⁾ var idi ki anuñ tokuz evlādı var idi ve ğāyet faķīrū’l-hāl olub hergün deryāya ⁽²⁰⁾ varub balığı ŧayd ve her nege aldıysa firūħat idüb gerek ħalīl ve gerek keŧīr her nege ⁽²¹⁾ ħazanur ise cümlesini ittifāķ ve nefsinde yarın ki günüñ rızķı yarın gelür dir idi. ⁽²²⁾ ŧehrazād hikāyeden bu maħale geldükde ŧabaħ-ı taķrib itdügünü görüb süküt ⁽²³⁾ eyledi.

(24) ****TOKUZ YÜZ KIRK BİRİNCİ GİCE****

⁽²⁵⁾ ŧehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: İttifħā birgün zevcesi velādet idüb onuncı evlād ⁽²⁶⁾ peydā itdükde zevcesi “Benüm kuvvetüm için bir ŧey getürür müsün?” didi. ‘Abdullah “Ey ħantun! ⁽²⁷⁾ İşte deñize varıyorum ve işbu mevlüdüñ rızķını görürüm nege haķķ ta’āli virürse size ⁽²⁸⁾ getürüb gelürem.” diyüb ağını alub sāħil-i deryāya gitdi ve deñize atub çekdükde ŧebeke ⁽²⁹⁾ ancaķ ot ve ħum ve ħaŧā ile tolu oldugunu gördi lāħavle diyüb ikinci ve üçüncü ⁽³⁰⁾ ve ha keza onuncı def’a aŧlā bir ŧeyi kalmamağla merķūm mūta’cib ve ħayrān olub ve “Bu mevlüd ⁽³¹⁾ rızķsız ħaķķ olunmuş zīrā ŧiddete ŧiķ iden bahr-ı hāl anuñ rızķını ħaķķ itmüşdür allahu ta’āli [619b] ⁽¹⁾ rezāķdır.” diyüb hezār ħüzn ve ğamm ile ŧebekesini alub ve rızķ ‘iyāline mütefekkir

ve maḥzūn ⁽²⁾ olarak yola revāne oldu pes şehre girüb bir etmekci dükkanından geçdükde ol günlerde ⁽³⁾қаһағ даһи olub nān ‘Azīz nāz ile virilür idi.

Etmekci kimseye iltifāt itmeyüb ⁽⁴⁾ naz ile ḥalka etmek virdüğünü görüb pişkāhından düşünerek қaldı ve etmek ⁽⁵⁾ қоқусını aldı ol ḥāletde iken etmekci başını қaldırub ‘Abdullah’ı gördükde “Ey şayād! ⁽⁶⁾ Gel buraya saña etmek lazım mı?” didi. ‘Abdullah sükūt etmekle Etmekci “Gel ey şayād! Parañ ⁽⁷⁾ yoḥsa ben beklerüm Allah kerümdür saña kaç paralıқ etmek istersün.” didükde ‘Abdullah “On ⁽⁸⁾ paralıқ.” didi.

Etmekci “On paralıқ etmek ve on para daһı virüb var iktizā iden ⁽⁹⁾ қatıғı al ve yarın eger balıқ tutar iseñ baña yigirmi paralıқ balıқ getir.” didi. Şayād ⁽¹⁰⁾ “Saña ağımı rehin biraқayum.” didükde Etmekci “Behey ādem! Aғ senüñ dükkanındur anı rehin қoydıғuñ ⁽¹¹⁾ ḥālde ne iktisāb idersin var ḥicāb itme yarın daһı bir ye tutmazsın ⁽¹²⁾ yine gel ben viresi ile saña virürem ve ḥāl yesārüñi münteżir oluram.” didi.

⁽¹³⁾ Şayād etmek ve parayı alub teşekkür iderek gitdi ve yolda қatzā iden ⁽¹⁴⁾ et ve malzemesini alub ḥānesine gitdi zevcesi ve evlādı қарınları aç aña münteżir ⁽¹⁵⁾ olduklarını bulub götürdüğü eşyā zevcesine teslim ve қışşayı naқl itdi zevcesi ⁽¹⁶⁾ “Allah kerümdür şıқındı çekme.” diyüb büyüb açub hezār-ı rāḥatda қaldılar.

Şabāḥ olduқda ⁽¹⁷⁾ yine ‘Abdullah Şayād ağımı alub deya kenarına varub şabāḥdan aḥşāma қadar şalmuş ⁽¹⁸⁾ ise de aşlā bir қismetі destres olmayub fāriğü’l-yed ağımı alub şehre gitdi ve etmekci ⁽¹⁹⁾ dükkanından merūr iderken ḥicāb idüb sür’atle şitāb iderek geçerken ḥabāzānı görüb ⁽²⁰⁾ “Ey şayād! Gel etmek ve ḥarçlıғuñ sen nesyān mı?” itdüñ didükde merқūm “Ben ḥicāb ⁽²¹⁾ itdüm nisyān itmedüm zīrā bugün ḥic bir naşibe teşādüf itmedüm.” didi.

Cenāz “Behey ādem! ⁽²²⁾ Ben saña söyledüm mi ki ḥicāb itme zarar yoқdur ne vaқit ki saña ḥayır gele benden aldıғuñı ⁽²³⁾ getir ve hergün böyle it Allah kerümdür.” didükde merқūm etmegi paraları alub gitdi ⁽²⁴⁾ ḥāşılı kırқ gün қadar bu vechle қalub aşlā deryādan bir balıқ elemdi ve hergün ⁽²⁵⁾ etmekciden on etmek ve on para alub ḥānesine giderdi ve ne vaқit ki etmekciye gel ḥesāb ⁽²⁶⁾ görelim dise merқūm ḥesāb vaқti degüldür saña fitūḥāt geldükde ol vaқit ḥesāb ⁽²⁷⁾ görelüm dir idi.

Kırkıncı gün zevcesine “Ben böyle merām ideyorum ki işbu şebekeyi kaç’i ⁽²⁸⁾ idüb ilkā itmekdür zīrā benüm rızqum deñizden kesilmüşdür ve ben etmekciden gāyet hicāb ⁽²⁹⁾ ideyorum ve anuñ fırtundan merūr idemem zīrā hergün oradan geçdüğümde beni çağırub ⁽³⁰⁾ etmek ve maşārafa muktezī paraları virdi hālā şimdi vafir diyüne dū-çār oldum.” didi. [620a] ⁽¹⁾ Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt ⁽²⁾ eyledi.

(3) **TOĞUZ YÜZ KIRK İKİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Zevcesi “Behey ādem! El-ḥamdü’l-illah ki işbu Etmekci saña ⁽⁵⁾ merḥamet ideyor de kıtegi viriyor zarar yok ḥesābı istediğünde ⁽⁶⁾ firūḥāt gelsün diyü saña söylüyor eger parasi isterse tur fitūḥāt gelsün di.” ⁽⁷⁾ didükde merķūm “Bu didiğün fitūḥāt ne vakit gelür bu ādem bahr-ı hāl ḥaqqını ister.” didi. ⁽⁸⁾ Zevcesi “Behey ādem! Endişeye varma Allah kerīmdür.” diyüb tesliye virdi ve ol ⁽⁹⁾ gice yatub şabāḥ olduğda niye şebekesini alub “Yā rab yā rezāk baña velübir balık vir ki anı ⁽¹⁰⁾ etmekciye hediye götüreyüm.” diyerek deñize gitdi ve aḡını atub çekdükde gāyet aḡır bulub ⁽¹¹⁾ hezār-ı miḥnet ve zor ile çeküb taşraya çıkardüğda içünde bir eşek leşi bulub maḥzūn ⁽¹²⁾ ve maḡmūm olarak bir tarafa atdı ve diger yere varub “Ben her vakit deñizde rızqım kalmuşdur didüm ⁽¹³⁾ yine tam’amdan bu şana’atı terk idemedüm ‘acabā baña gelecek ḥayır bu eşek mi?” diyüb aḡını ⁽¹⁴⁾ deñize atdı ve yine çekdükde gāyet aḡır bulub elinden kan çıkana kadar zar ve zor ile ⁽¹⁵⁾ taşraya ilhrāc itdükde şebeke içünde bir insān görüb anı ‘ifrīt olduğunu zann ⁽¹⁶⁾ ve ḥātrında bu Ḥazret-i Süleymānuñ Kamāḡamlarda ḥabis itdüğü cinlerdendür ve Kamāḡamdan ⁽¹⁷⁾ çıkub aḡıma düşmüşdür diyerek firār itdi ve ālā mān “Ey ‘ifrīt-i Süleymān!” dimege başladı.

⁽¹⁸⁾ Ol insān “Gel ey Şayād ben ‘ifrīt degülem benden firār itme gel beni taḥlīs eyle ki benüm ⁽¹⁹⁾ ücrime nāil olsun.” didükde Şayād maḡmin olub yanuna geldi ve “Sen ‘ifrīt degülsün.” ⁽²⁰⁾ didi. Merķūm “Ḥayır ben enbiyā-yı beşerdenüm ve müslim ve mevḥudum.” didi.

Şayād “Seni deryāya ⁽²¹⁾ kim atdı.” diyü şūāl ol daḡı “Ben deryā oḡullarıdanum deryāya gezerdüm sen şebekeñi atdığında ⁽²²⁾ üzerüme atulmuş çünkü biz mümin mevḥuduz ve Allah’uñ ḥikmete rāzıyuz anuñ için senüñ ⁽²³⁾ şebekeñi kaç’

İtdüm hemân sen egil beni kırtar ve saña köle oluram ‘acabâ sen beni ‘atķ (24) ve benüm ile ‘aķd mâ’hede idüb dost ve kıarındâş olalum ve hergün saña bu maħale gelürem (25) ve sen daħı baña hediye ile gelürsün ki ol hediye sizde mevcüd olan üzerüm ve kıāvun (26) ve kıarbüz ve incir vesâir fâkhelerden getirürsün ve ben saña bizde olan yuvâķit ve cevâhit (27) ve mercân ve incüden sebetüni te mercân ve incüden sebetüni elerden getirürsün.” ve (28) viriş ile rezâdâda olub fâtiħayı okudılar ve anı şebekeden taħliş ve “Senüñ ismüñ (29) nedür?” didi. Ben ‘Abdullah Ceriyim ve “Senüñ ismüñ nedür?” didi. benüm daħı ismim ‘Abd (30) ullahdur.” didi. Merķüm “İmdi sen ‘Abdullah Berisin ve ben ‘Abdullah Ceriyim pes hergün (31) güneş toğmazdan İķdam buraya gelüb “Yâ ‘Abdullah Ceri di ben derħâl saña gelürem.” [620b] (1) didi.

‘Abdullah Baħri merķümüñ kelâmından mesrür ve ağından taħliş idüb “Merķüm saña (2) bir miķdâr hediye getüreyüm.” diyüb deñize talub gitdi. ‘Abdullah Baħri nefsimde “Vay ħâlüme! ki (3) benüm şekârımı almadan kaçurdum ħâl bu ki anı şehre getirüb ve bir maħallede kıoyub ħabis (4) ve seyir ve temâşâ itmüş olaydum anuñ vâşıtasıyla vafir mal kıazanurdum işte şidümü Ėafle (5) İtdüm diyüb hezâr-ı ħasretle turur iken nâ-gâħ ‘Abdullah Baħri deryadan nümâyân ve elleri yâķüt (6) ve nefâis aħcâr ile memlü çıkub “Gel bunları al ve beni ma’zür tut zîrâ yanumda sebet (7) yokdur ki anı saña toldırayum lakin yarın güneş toğmazdan evvel buraya gel senüñ (8) sepedüni böyle cevâhir ile toldurayum.” diyüb gitdi.

‘Abdullah Baħri evvel cevâhiri alub (9) toğru etmekci dükkanuna vardı. “Vay birâder! ħesâbımı görsen benden alacaĖuñ çok oldı.” (10) didi. Etmekci “Ĥesâb ıķtizâ itmez eger bir şeyüñ yoğısa etmek al git.” didi. (11) Şehrazâd ħikâyeden bu maħale geldükde şabâğ-ı takrib İtdüğünü görüb süküt (12) eyledi.

(13) **TOĞUZ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ GİCE**

(14) Şehrazâd kelâma ağaz idüb dir ki: Şayâd “Ey birâder! Allahu ta’âlînüñ fitüħâtı (15) irişdi ve sen benden alacaĖuñ çokdur diyüb ve ucını yâķüt ile toldırub etmekciye (16) virüb sende olan ħâzır paraden bir miķdâr vir ki bugün ħarclanayum bu yâķütleri (17) firüħat idene kıadar.” didükde Etmekci yanunda mevcüd olan etmek ve ħâzır noķud merķüma (18) teslîm ve “Ben saña ‘abd melükum.” diyüb etmegi başına kıaldırub ħânesine gitdi.

Merķūm ⁽¹⁹⁾ zevcesine teslīm idüb çarşuya ‘avdet ve ma’iyetiyle olan para ile laħm ve sebze ve levāzımāt ⁽²⁰⁾ sāire alub ol gün Etmekci anuñ ĥidmetinde aldı. ‘Abdullah “Ey birāder! Sen nefsuñe ta’b ⁽²¹⁾ virdüñ.” didi. Etmekci “Efendüm ben femyā ba’d senüñ köleñ oldum ve aħsānuñ baña çok oldu.” ⁽²²⁾ didükde Şayād “Ey birāder! Aħsān senüñdür ki ĥal mezāyıkamda beni merā’āt idüb ⁽²³⁾ utlu vatinde aħsān itdüñ.” diyüb ve ol gice ma’iyetiyle ĥānesinde aldı. şayād daħı ⁽²⁴⁾ zevcesine ‘Abdullah Baħri ile olan keyfiyeti nal itmekle mesrura olub “Ey ocam! ⁽²⁵⁾ Bu sırrı kimseye işā itme.” didi. Merķūm “Ben etmekciden aħfā idemem.” diyüb aldılar.

⁽²⁶⁾ Şabāħ olduda envā’i fevāki ile olmul bir sebet aldırub deryā kenarına vardı “Vay ‘Abd ⁽²⁷⁾ ullah Baħrī diyü nidā ol daħı lebig lebig diyerek yanuna geldi ve ol sebeti alub deryāya ⁽²⁸⁾ aldı ve bir sā’atden soñra gelüb sebeti cevāhir ve zī-amyet ile olu getürüb ‘Abdullah ⁽²⁹⁾ Baħrī’ye virdi merķūm daħı sebeti oğrı etmekci dükkanuna vardı ve “Sende etmek ⁽³⁰⁾ var mı?” didi. Merķūm “Efendüm ben senüñ iün kırk etmek ĥāş pişürdüm ve şevdür ⁽³¹⁾ samī ve falan ve filan şey nev’i vardur ben şimdi ĥāneñize tevşil iderüm ve mutezī olan [621a] ⁽¹⁾ laħam sebzevāt aluram.” didi.

‘Abdullah ol sebetden elini cevāhir ile oldırub virdi ⁽²⁾ ve oradan ĥānesine gidüb getürdüğü cevahirden bir iki avu alub ⁽³⁾ elmāscular Ketĥüdāsına getürüb “Sen bunları benden şatun al.” didükde Ketĥüdā “Bunlardan ⁽⁴⁾ sende dahā var mı?” diyü suāl ol daħı “Evet bir olu sepet vardur.” didi. Ketĥüdā ĥademelerine ⁽⁵⁾ “Siz bu ādemi utuñ ite Meliküñ ‘adi serat iden budur.” diyüb merķūma kirfet ⁽⁶⁾ itdiler ve ehl-i sev başına biriküb her biri bir günā söz söyleyüb sürerek meküñ ⁽⁷⁾ ĥuzūrına getürdiler ise de merķūm alā bir söz söylemeyüb süküt ĥāletiyile aldı.

⁽⁸⁾ Pes Melik Ketĥüdā’dan keyfiyeti suāl itdükde Ketĥüdā “Bu ādem Melike-i muħterümenüñ ‘adi ⁽⁹⁾ sirat iden budur ite size getürdük.” didi. ‘Abdullah’uñ ma’iyetiyle olan cevāhiri bir ⁽¹⁰⁾ evāşiyeye virüb “Var bunu Melikeye göster ‘adi bu mıdur?” diyü sibāriş ol daħı varub ⁽¹¹⁾ gösterdükde Melike “Ben ‘adimi buldum lakin bu cevāhiri benüm ‘adimden iyüdür ⁽¹²⁾ bu ādeme alam itmeyüñ eger firūħat idecek ise duħterüm amü’l-su’üd ĥāteme alsunlar.” didi.

(13) Tēvāšā šāhuñ yanuna gelüb ifāde-i hāl itdükte Melik elmāscılar kethüdāsına ʔarılub la'net (14) ve tekdīr itdükte merķūm “Efendüm bu ādem faķīr'ül-hāl bilürüz bu meşellü cevāhir yanunda (15) bulduğumuzda ʔalmuş diyü zann itdükte ʔutub size getürdük.” didi. Şehrazād şabāh-ı (16) taķrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(17) ****TOKUZ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ GİCE****

(18) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Şayād şıddık üzere Melike ‘Abdullah Baħrī’nüñ hikāyesini (19) naķl ve anuñla olan ‘ahd mīşākanī söyledükde Melik “Ey recl! Böyle mal cāh ve devlete (20) muħtācdur ve māmeke ben hayātdayum seni halkdan men’ iderüm lakin mevtimden şoñra bahr-ı hāl seni (21) dünyā için ʔatl iderler ancak merāmum şudur ki ben kızımı saña tezvīc iderüm ve seni Vezīr (22) ve velī’ahd idüb bu vechle halk belāsından taħliş iderüm.” diyüb ve anı hamāma (23) irsāl ve ā’lā ʔaķım eşvāb giydirüb vüzāret maķāmında iclās ve bir ʔaç hanṭū (24) gönderüb merķūmuñ zevcesi ve on ‘aded evlādını celb idüb hezār talṭif ile (25) hāreme iletüb ve çocukları yanuna getürüb ʔucağına aldı zīrā Melik evlād-ı zükürdan (26) maħrūm idi ve zevcesi daħı ‘Abdullah’uñ zevcesine gāyet ikrām ve en’ām idüb (27) talṭif eyledi.

Ba’de Melik kızını ‘Abdullah Baħrī’ye tezvīc eyledi düğüne şürü’ idüb (28) ol gice güvegüye ʔoydılar. Pes şabāh olduķda Melik pencereden nikāh iderek damādı (29) ‘Abdullah Baħrī omuzına meyvālaruñ sepeti alub zoķakda gitdini görmekle “Ey şahrum! (30) Nereye gidiyorsun?” diyü suāl ol daħı “Saħīb ‘Abdullaha varıyorum zīrā ʔorķarum halk (31) ve ‘ad idersem beni kezāb ‘ad ider.” didükde Melik “Var selāmetle işüñe git.” didi.

[621b] (1) Merķūm daħı bī-maħābā zeķāķlar arasında gidüb ve halk işte Meliküñ damadı dostundan (2) cevāhirī getürmek için gideyor dirler idi ve bilmeyen kimseler “Ey ādem! Gel şol (3) meyvālaruñ bir miķdārını bize firūħat eyle.” dirler idi. merķūm ise kimseye cevāb virmeyerek (4) ʔoğrū sāħil-i baħire varub ‘Abdullah Baħrī’yi bulub ol meyvāları cevāhir ile istibdāl (5) eyledi hāşılı bu vece üzere on gün geķdi lakin ‘Abdullah etmekci dükkanından (6) geķüb dükkanı ʔapalu bulmağla “Acabā bu ādem nerede ʔaldı.” diyüb ʔomşularından suāl anlar daħı (7) keyifsiz oldugunu beyān itdüklerinde hānesinden şürüb yanuna varduķda aşlā hastalığı (8) olmayub şaħiħ ve sālum oldugunu bulub anı mā’nıķa idüb “Vay birāder sen bu günlerde (9) nerede

kalduñ?” dedi. etmekci “Ey birāder! Seni kirfet idüb Melike getürdüklerinde ğāyet ⁽¹⁰⁾ havfa düşüb şaķlandum.” dedi merķūm hikāyesini naķl ve Melik anı Vezīr naşib itdüğünü ⁽¹¹⁾ ve duķterini tezvīc eyledüğünü beyān ve sepetde olan cevāhiri huzurına bu hādūb bunlar ⁽¹²⁾ senūñ naşibindür diyüb gitdi çün Melik sepet boş oldugunu gördi sebetinden suāl ⁽¹³⁾ ol daķı etmekcinūñ kışşasını ve anuñla itdüği iyülüklerini beyān itdüğde Melik “Sen ⁽¹⁴⁾ anı yanuma getür zeyr ve şāni naşib iderüm ve ismi nedür?” didü ‘Abdullah Habāz oldugunu ifāde ⁽¹⁵⁾ itmekle Melik daķı “Benüm ismim ‘Abdullah ve sen ‘Abdullah Baķri ve dostuñ ‘Abdullah Baķri ⁽¹⁶⁾ ve bu ādem daķı ‘Abdullah cümlemiz ‘Abdullahdur.” diyüb merķūmı celb ve ikinci Vezīr ⁽¹⁷⁾ naşib eyledi. Şehrazād hikāyeden bu maķale geldükde şabāķ-ı taķrib itdüğünü görüb ⁽¹⁸⁾ sükūt eyledi.

(19) **TOKUZ YÜZ KIRK BEŞİNCİ GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: ‘Abdullah Baķri bu vechle ķalub her gün sepeti meyvālar ile ⁽²¹⁾ getürüb ‘Abdullah Baķri’den cevāhir ile dikişdirdi meyvā mevsimi bitdüğde ķuru üzüm ⁽²²⁾ ceviz ve finduķ ve incir ile tōldırub getürür idi birgün deryā kenārında beri ve şuda ⁽²³⁾ baķri tūrub laķırdı itmege başladılar ve sözleri mezāristānlara naķl idüb Baķri “Ey biraderler! ⁽²⁴⁾ mesmū’ muz oluyor ki faķr-i ā’lem şali allahu ‘aleyvessellem ĥazretleri Medīne nāmında bir şehirde ⁽²⁵⁾ medfūndur.” dedi. Baķri “Sen ķabrini ziyāret itdüñ mi?” dedi. Beri ĥayır itmedüm zīrā faķr-i l-ĥāl ⁽²⁶⁾ idüm lakin femyā ba’d ĥac itdüğden şoñra ziyaretine ‘azīmet iderüm ve bu ĥuşuş için ⁽²⁷⁾ senden izin isterem.” didükde ‘Abdullah Baķri “Ey birāder! Bende bir emānet vardur anı saña ⁽²⁸⁾ vireyüm ķabr-i şerifine tevşīl ve benüm selāmımı tebīlīg eyle gel benüm ĥānemde bugün mahmān ⁽²⁹⁾ olda ol emāneti teslīm ideyüm.” dedi. Beri “Ey birāder! Sen deryāda ĥalk olunduñ ‘acabā ⁽³⁰⁾ ķaraya çıķdığuñ ĥālde mütezir urmısın?” diyü suāl Baķri “Evet çünki bizüm ⁽³¹⁾ ruķubetimiz ğālibadur havāya çıķüb çoķca oturduğumuzda havār tōbtımızı ķurudub [622a] ⁽¹⁾ helāk oluruz.” dedi.

Beri “Ey birāder! İşte ben daķı öyleyüm şuya girdüğümde şuyunu ⁽²⁾ boğub ķatl ider.” dedi. Merķūm “Ĥavf itme bu keyfiyete maķşuş bende bir ‘ilāc vardur ki ⁽³⁾ şıĝıruñ iç yaĝı gibidür her kim anı bedenine sürerse aslā şudan müteessir olmayub ķarada ⁽⁴⁾ gezdüği gibi gezebilür zīrā ol yaĝ Dindan isminde bir ĥayvānuñ yaĝıdur ki ol ĥayvān ⁽⁵⁾ fil ve deveyi yudar ve bu ĥayvān laĥavm semūñ ile ta’iş ider ise de inşandan ğāyet

(6) havf ider hatta insānuñ şadāsını işidürse derhāl yere düşüb helāk olur biz (7) bu vechle anı kîrfet iderüz zîrā şuya düşen insānuñ lâşesi ta'fin idüb parçaları (8) deñizde tağladukda bu hayvānuñ ba'zısı ol parçalara teşādüf itmekle sam kıatlı gibi (9) derhāl helāk olur biz anuñ iç yağını alub bedenimizi silüb şuda işitdügümüz gibi gezeriz (10) ve bunlardan bir kaç hayvān bulunub bir insānuñ şihāsine teşādüf iderlerse cümle helāk (11) olurlar.” diyüb ve şuya talub bir miqdārdan soñra gāyet güzel koşu birlü yağ (12) getirüb virdi. ‘Abdullah Bahri dağı tevklit ‘ali allah diyüb eşvābımı nez'i ve kıuyuya gömüb (13) bedenini ol yağdan silüb şuya taldukda bayāğ kıarada gezdigi gibi şuda keşt ve güzār (14) itmege başlayub şu anuñ üzerine hamiye gibi turub kıaldı ve ‘Abdullah Bahriye “Ey birāder! (15) Sen şādıksın ben şudan müteessir degilem.” diyüb birlikde yürüyüb gitdiler ve mekāndan mekāna (16) intikāl idüb sağında ve şolubda şudan tağlar gibi gördi ve envā'i semke seyr (17) iderek kıaldı. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt (18) eyledi.

(19) **TOKUZ YÜZ KIRK ALTINCI GİCE**

(20) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki :‘Abdullah naklinde ve deryāda olan hayvānāt rüy-ı (21) zeminde olanlardan ziyāde oldugunu gördi ve ‘Abdullah Bahri'ye “Ey birāder! Niçün bu büyük (22) hayvānāt bizi gördüklerinde firār idiyorlar didi.” Merķüm “Haķķ celle ve ‘alā hāzretleri (23) her halk itdugi maħluk inşandan havf ider.” diyüb ve toğru gidüb bir tağa vuşül (24) buldılar. Ol hālde iken tağdan gāyet büyük ve siyāh mahvalü'l-halka bir hayvān üzerlerine (25) geldügünü gördiler Bahri “Ey birāder! İşte Dindan didükleri hayvān budur benim üzerüme (26) hücum itmüşdür sen anuñ yüzünde var.” didi. Beri bir kere şihā itdugi gibi hayvān (27) mersüm zemine düşüb helāk oldu ve oradan bir şehre vardılar ki bütün nesvān (28) ile tolu olub aralarında erkek yoğıdı. ‘Abdullah Bahri “Ey birāder! Bu şehirde olan (29) halk bütün nesvāndur ‘acabā bunlar nice hāmile olurlar?” diyü suāl ol dağı “Bunlar sürgün (30) olanlar ki Melikimiz her kime gāzab iderse buraya gönderür ve bütün çıkamazlar çıkdukları (31) hālde hayvānāt anları egil ider fāmā başka şehirlerde nisā ve ricāl var.” didi.

‘Abdullah [622b] (1) Beri “Deryāda şehir ve pādişāhlar var mı?” didi. Merķüm “Evet sen deryā ‘acabā benden (2) ne gördün?” didi. ol nesvān şehrine girüb seyir iderek kıaldılar. ‘Abdullah (3) Beri ol hatunlar çehreleri mäh-ı āsumān gibi veķilleri nesvān kılına beñzer ancak elleri (4) ve ayakları göğüslerinde ve kıarınlarda olub arķalarında

balık gibi kuyrukları olduğunu ⁽⁵⁾ gördü ve andan çıkub başka şehirlere vardılar. Nisā ve ricāl ile memlū idi ve beden ⁽⁶⁾ ve ‘avretleri açık idi merkum bunlar niçün ‘avretleri açıkdur didi. Baħrī “Ey birāder! ⁽⁷⁾ Kumaş nerede bulunur?” didi. Beri “Ya bunlarda tezviv var mı?” didi. Baħrī “Hayır bunlar izdivāc bilmezler ⁽⁸⁾ belki herkim bir kız begenürse anuñla murādını görürür zīrā bunlar ehl-i islām degüldür fāmā ⁽⁹⁾ kitābı ve Müslimīn olanlar şadāķ ile iderler zīrā bizde Müslümān ve Yahūdi ve naşārı ve cehālet ⁽¹⁰⁾ üzere maħlūkāt vardır ve tezviv idenler şadāķatleri envā’i semūnden biñ yāħūd iki biñ ⁽¹¹⁾ balık ile şart ideler ve ol miķdār balık hāzır olduķda tarifinūñ akırabāsı gelüb ⁽¹²⁾ düğün iderler ba’de zevc ve zevce birbirini yedirür ve av avlayub ta’iş iderler.” didi.

‘Abdullah ⁽¹³⁾ Beri “Sizde zinā yok mı?” diyü suāl ol daħı “Olurken zinā iderler Melikimiz ol gördigüñ şehre ⁽¹⁴⁾ nefī ider.” didi. Oradan varub deryā şehirlerinden seksen şehri kadar gezdiler ki birbirine ⁽¹⁵⁾ beñzemez idi biri diğere “Ey birāder! Deñizde dahā şehir var mı?” didi. Merķūm “Ey birāder! Ben seni ⁽¹⁶⁾ ancaķ ölkemizde olan şehirleri gezerdüm ve alā deryāda olan şehirlerün hesabı yokdur.” ⁽¹⁷⁾ didi.

‘Abdullah Baħri “Ey qarındāş! Artık kifāyet ider zīrā beni çī balıguñ eklinden ⁽¹⁸⁾ za’f buldum zīrā balıģı dürlü dürlü zābħ ideriz böyle çī egil itmeziz.” didi. Baħrī ⁽¹⁹⁾ “Efendüm bizde ateş yok ki anuñla taħħ idelüm lakin seni benüm beldeme getüreyüm ve saña ziyāfet ⁽²⁰⁾ ideyüm.” diyüb anı alub şehre getürdüķde tağda mağaralar kazılmış otalara sākin ⁽²¹⁾ olduğunu görüb anı maħşūş mağarasına idħāl ve kızını çağurub geldüķde gāyet ⁽²²⁾ cemīle ve saçı ve bedeni açık bir kız gelüb ‘Abdullah Baħriyi gördüķde pederine “Ey peder! ⁽²³⁾ Bu sarı ādem nereden geldi?” didi. ‘Abdullah Baħrī “Ey kızum bu benüm refiķim ki her gün ⁽²⁴⁾ size kaħve irsāl ider.” Anlar ol hālde iken zevcesi daħı elinde iki çocuķ ⁽²⁵⁾ ve herbir elinde bir balık tutub egil iderek geldi ‘Abdullah Baħri kuyruksuz olmağla etden ⁽²⁶⁾ ta’cib idüb cümlesi arkasından gidüb oturarak Beriye seyr itmege başladılar. ⁽²⁷⁾ Şehrazād hikāyeden bu maħale geldüķde şabāħ-ı taķrib itdüğünü görüb sükūt ⁽²⁸⁾ eyledi.

(29) **TOKUZ YÜZ KIRK YEDİNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma aģaz idüb dir ki: ‘Abdullah Baħri tarılıb Baħriye “Efendüm sen beni buraya ⁽³¹⁾ maşharamı getürdüñ oğullaruñ ve ehlüñ baña zāħāñ itsünler.” didüķde Baħrī “Efendüm bizi ma’ğur [623a] ⁽¹⁾ kıl bizde kuyruksuz kimse

olmamağla senden ta'cib ideyorlar hatta Melikimiz böyle ādemūñ ⁽²⁾ geldüğünü işidürse yanuna celb idüb sabır ider.” diyüb oğullarını men' itdi anlar ol ⁽³⁾ hālde iken gāyet büyük gözlü on kişi gelüb ‘Abdullah Bahrī’ye “Melik sende kıyruksuz ⁽⁴⁾ ādem olduğunı işitdi anı isteyor.” didüklerinde merķūm ‘Abdullah Bahriye “Efendüm Melikūñ t̄a’ati ⁽⁵⁾ lāzımdur gel yanuna varalum ba’de anuñ izniyle seni rūy-ı zemīne çıkarırdum.” diyüb ol mübāşirler ile ⁽⁶⁾ Melikūñ yanuna gitdiler.

Huzūrına girdüklerinde Melik ‘Abdullahuñ heyetinden ta'cib ⁽⁷⁾ idüb güldi ve dāiresi yanuna gelüb dir iderek kıaldılar ve ‘Abdullah Bahrī Melike “Efendüm ⁽⁸⁾ bu ādem benüm misafirimden ve kıara ādemlerindendir şuda ta’işler güçdü zīrā anlar çī t̄a’ām ⁽⁹⁾ egil idemezler sizden maķrīne varmağa izin isteyor.” didükde Melik “T̄ur aña ziyāfet idelüm ⁽¹⁰⁾ diyü t̄a’ām ışmarlayub derhāl bir kıaç balık getürdiler ‘Abdullah nā-çār olub mezkūr çī ⁽¹¹⁾ balıklardan tenāvül eyledi. Ba’de “Sen ne istersin ki saña hibe ideyüm.” didi.

‘Abdullah “Ben bir miķdār ⁽¹²⁾ cevāhir isterem.” dimekle Melik varuñ cezāhir maħaline götürüñ istedigüñ alsun diyü fermān anlar ⁽¹³⁾ daħı merķūmı alub ol maħale götürdüklerinde gāyet ā’lā ve bī nazīr taşlar intiħāb ⁽¹⁴⁾ itdükden soñra Melikūñ yanuna getürdiler ol daħı izin virüb ‘Abdullah Bahrīnūñ hānesine ⁽¹⁵⁾ gitdiler merķūm ağa yağlu bir şıra virüb bunı al res iltibnāh efendümüzüñ kıabrine işbrinen ⁽¹⁶⁾ diyüb ve oradan çıkub kıariye giderlerken yolda bir büyük düğün rāst gelüb rakş ⁽¹⁷⁾ ve ğınā şadāsı ‘Abdullah Bahri işitdükde digere “Ey birāder bu düğün ne içündür?” diyü suāl ⁽¹⁸⁾ ol daħı “Bunda bir ādem vefāt itdi niçin düğün itdiler.” didi. Beri ⁽¹⁹⁾ birāderi sırda “Bu kıaziye bizüm ile bir ‘aksdür zīrā bizde bir kimse füb olsa ⁽²⁰⁾ mātem tutarlar ve ağlayub hüzn ve bekā iderler.” didükde ‘Abdullah Bahrī t̄urub ğāzab ⁽²¹⁾ çehresiyle ‘Abdullah’a baķub “Sen emānetimi vir ben senüñle femyā ba’d şoħbetüm kıalmadı niçün ⁽²²⁾ ħaķķ ta’ālī emānetini aħz itdükde maħzūn olursuñuz imdi siz emānete emīn degilsüñüz ⁽²³⁾ ma’lūmuñ degilmi ki mevlūda can virüldükde mesrūr olursuñuz ol rūħ allah ta’ālīnūñ ⁽²⁴⁾ emānetidür niçün gücenürsüñüz ve bekā ve hüzn idersüñiz biz böyle ādemler ile refāķat idemiz ⁽²⁵⁾ var bir dahā beni arama.” didi.

Merķūm kıumdan esvānını çıkarub giydi ve cevāhirini alub ⁽²⁶⁾ Melikūñ yanuna varduķda Melik şevķ ile mülāķāt ve “Sen nerede kıalduñ bunca müddet?” didi. ⁽²⁷⁾ Zīrā merķūm seksen gün ğāib kıalmuşıdı ‘Abdullah daħı ħikāyesini naķl itdükde ⁽²⁸⁾ Melik

niçün haṭā idüb böyle cevāb virdüñ didi. ver her nekadar bir kaç def'a deryā kenārına (29) varub yā ‘Abdullah Baḥrī diyü nidā itdise de aṣlā cevāb görmemekle kaṭ'i ümīd idüb (30) gitmez oldu. ve Melik ile ḳalub alü'l-memāt müta'imü'l-ḥālāt ḳaldılar.

(31) ****ḥikāye**** [623b] (1) Ravyān-ı aḥbār şöyle naḳl ve ḥikāyāt ve baṣṭ rivāyāt itmüşlerdür ki birgün Hārūn Reṣīd (2) Ḥazretlerine bir miḳdār can şıḳıntısı gelüb tebdīl ile şehre ḳıḳub keṣṭ ve güzār (3) itmesini merām ve Cā'fer bir meki ile faẓıl ve işḥāḳ ve ebānūs ve ḡulamı mesrūri alub (4) tebdīl ile ḳıḳıldılar. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb (5) süküt eyledi.

(6) ****TOḲUZYÜZ KIRḲ SEKİZİNCİ GİCE****

(7) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Müṣār-ileyj ve men ma'a bir ḳayıḡa süvār olub dicleye (8) açılıb gitdiler giderek maṭlūbları olan yere vuşul bulduklarında bir cāriye ḡāyet güzel (9) şadā ile taḡni itdügünü işitdi pes ḥalīfe ol şüret raḥmī ve sadā-yı laṭīfī (10) işitdükde begenüb Cā'fer'e “Bu ḡınāyı işidiyor musun?” didi. Vezīr “Evet işitdüm.” didükde (11) ḥalīfe “Benüm merāmum ḥāneye girüb şifāḥā cariyyeden ḡinā işitmek isterem.” didi.

Cā'fer (12) sem'a ve ṭa'a diyüb zorḳdan ḥurūc ve ḥānenüñ ḳapısını daḳḳ idüb iḳerüden cemīl (13) ü'sşüre ve ‘azbü'l-kelām bir civān ḳıḳub anları gördükde ahlā ve sahlā “Buyruñ.” diyüb (14) iḳerüye aldı ve ḡāyet mükellef ifriṣa ile döşenmiş bir oṭaya getirüb “Efendüm arañuzda (15) olan rütbelerüñizi bilmem lakin siz ḥesabü'l-mürātub cülūs buyruñ.” diyüb ve ṭa'am sofrasını (16) getirüb ḥuzūrlarına baṣṭ ve ba'dü'l-egil “Ey efendiler! Canuñız ne ister emir buyruñ getüreyüm.” (17) didi.

Cā'fer “Biz ṭaşradan ḡāyet ḥüb ve güzel ḡinā işitdün anuñçün girdik ‘ināyet (18) iderseñüz ol naḡme şaḥibesini getir bize bir miḳdār taḡni itsün.” didükde merḳūm bir siyāḥ (19) cāriyeye işāret idüb ḥānımñı ḳāḡır didi merḳūma derḥāl varub māḥ-ı āsumāna ṣebye (20) bir cāriye marṣ'i ‘avdi ḳaldırub geldi ve bir şandalyeye otub āhınüñden bir kaç perde (21) İrād itdi ki cümle ḥāzırın bī maḥābā aḡulamaḡa başladılar. Hārūn Reṣīd cāriyenüñ (22) ḡināsından ā'şıḳa olduğunu derk ve şāḥib menzilden suāl itdükde merḳūm “Efendüm (23) bu cāriye peder ve māderini yitürdi.” didise de ḥalīfe “Ḥayır cāriye araṣe itdüḡi taḥzin (24) ve ḡinā maḥbūbını bitürmüş ādemüñ ḥālını gösterür.” didi.

Lakin Hārūn Reşīd kāh begāh hāne ⁽²⁵⁾ şāhibinūn yüzine nikāh idüb her ne kadar cemīlü’ş-şüre ve lītafū’ş-şemāil ise de ⁽²⁶⁾ cehresi şabşarı olduğunu gördü “Vay civan! Sen bizi birer birer kim olduğumuzu ⁽²⁷⁾ bilmek ister müsün?” didi. merķūm “Canuma minnet.” demekle Cā’fer taşdı idüb kendülerini ⁽²⁸⁾ birer birer kim olduklarını tefhim itdükte merķūm ayağa kıyām o hālīfeye lāyık olan ⁽²⁹⁾ taḥbeyi baǧdü’l-icrā hālīfe “Ey ğulām! Ben senden bir suālum vardır ki senün yüzünde şarılık ⁽³⁰⁾ neden neşet itdi ‘acabā halkı mı yāḥūd tārımı anı bilmek isterem.” didi.

Merķūm “Efendüm ⁽³¹⁾ benüm bu Ma’nāda olan hikāyem ğāyet ğarīb ve ‘acībdür zīrā ben ‘ummān şehrinün tüccārlarındanum [624a] ⁽¹⁾ ve pederüm daḥı tācir olub malı firāvān idi ḥatta sefinelerden otuz sefinesi var idi ki ⁽²⁾ ücretlerinden bahr sene otuz biñ altūn alurdu merḥūm olduğda günlerde bir gün ⁽³⁾ hānemde oturur iken bir kaç Bezirgān yanuma gelüb “Memleketimizde mevcūd olmayan meyvālardan ⁽⁴⁾ bir tabak talū hediye getürdiler ben ol meyvālardan ta’cib idüb bunları kaḅı şehirden ⁽⁵⁾ getürdüñüz.” diyü suāl ve Başradan olduğunu ifāde ve şehrūn uşāfını ta’dād itdüklerinden ⁽⁶⁾ soñra Baǧdād ve şafana intikāl ve ol kadar madḥ itdiler ki nefsum ve amālum Baǧdāda müta’lik ⁽⁷⁾ oldu ve ol günden başlayub cümle emlak ve ‘aķārātımı firūḥat idüb malımı cem’ ⁽⁸⁾ itdügümde cevāhi ve ma’dan eşyadan mā’idā bir melyūn mevcudum olduğunu buldum ⁽⁹⁾ ve bir sefine tutub Başraya ve andan Baǧdāda gelüb kerih didiükleri taraḑda zaǧferān ⁽¹⁰⁾ maḥallesinde bir hāne tutub sākin oldum ve bir kaçgün kalduktan soñra ma’iyetimle bir miķdār ⁽¹¹⁾ para alub seyir ve temāşāya çıkub menşūr cāmi’nde namāzı kıldum. Şehrazād şabāḥ-ı taķrib ⁽¹²⁾ itdügünü görüb süküt eyledi.

(13) **TOKUZ YÜZ KIRK TOKUZUNCİ GİCE**

⁽¹⁴⁾ Şehrazād kelāma aǧaz idüb dir ki: Cā’miden çıkduğumda ķarnū’ş-şrāt nām maḥale varub ⁽¹⁵⁾ halk ile orada seyir için oturduğumda orada güzel giymüş zī-heyet bir pīr ⁽¹⁶⁾ oturub yanunda dört cāriye ve beş ğulām tırdugunu gördüm yanımda oturanlardan “Bu pīr ⁽¹⁷⁾ kimdür?” diyü suāl “Bu Şeyḥ kullanılan cāriyelerün şāhibüne aña tāhir bin el-‘alā dirler ⁽¹⁸⁾ her kim yanuna yedirse egil ve şarb ve dilberānı kullanur.” didüklerinde nefsimde “Vallaha ben bu ādem ⁽¹⁹⁾ giderüm zīrā benüm maḥlūbum budur.” diyüb yanuna vardum ve selām virdügümde selāmımı alub ⁽²⁰⁾ “Sen ne istersin?” didi.

Ben “Sizde misâfir olmak isterem.” didüm. Merhâbâ “Ey oğul! Lakin bende (21) çok câriyeler vardır ki giceleri on altından yüze ve andan ziyâde dahîne gicesi iki yüz (22) altûna ve dahâ ziyâde vardır kângısını istersin didi ben gicesi on altın olan (23) câriyeyi isterem diyüb ve bir mâhlûk ücretini şayub üç yüz altını virdüğümde beni (24) bir gulâma teslim ve hânesinde olan hamâma gönderüb güzel hizmet idüb iğtisâlden (25) sonra beni bir oçaya getirüb tarķ bâb eyledi ve bir câriye çıkub gulâm işte bu senün (26) misâfûndür diyüb aña teslim eyledi.

Merķûm sürür ile beni alub gâyet münteżim bir otaya (27) getürdi ben câriyeye temil- itdügümde mâh-ı âsumân gibi cemile ve anuñ hidmerinde yıldız gibi (28) iki câriye dahı olduğunu görüb mesrür oldum ve benüm ile oturub ta’am ısmârladı (29) sofrayı getürdüklerinde tavuķ ve gügercîn ve nefis eţm’a olduğunu görüb birlikde (30) tenâvül itdük ve şarâb dahı celb idüb kemâl-i neşât ve inbisât ile ol câriyenün ma’iyetiyle (31) kalub bir mâh geçdükden sonra hamâma girüb ihtiyâra getürdiler ihtiyâr “Ne dirsün?” didi.

[624b] (1) Ben “Gicesi yigirmi altın olan câriyeyi isterem.” didüğümde “Altınları getir.” didi. ben dahı (2) varub altı yüz altını getirüb virdüğümde yine gâyet â’lâ ve güzel hidmerinde dört (3) câriyeye turmuş bir câriyeye irsâl ve anuñla dahı bir mâh geçürüb gicesi kırķ altın olan (4) câriyeye intikâl ve kırķ altınlık câriye ile kaldıgum mâh baña bir gece gibi geldi zîrâ hüsn (5) manzur ve leţâfet maħber ve zarâfet ve edebde derece-i nihâyetde idi ba’de pîre varduğumda (6) çarşuda bir kalabalık ve ğalbelik işitdüm “Bu nedür?” diyü suâl anlar “Bu gece bizde meşhurdur (7) cemî’ ahâlî içinde taşra çıkub seyir iderler eger halka tefric itmek istersen gel tama (8) çıkda andan seyir eyle.” diyüb beni tam üzerine getürdiler çıkduğumda pişkâhımda perdelü (9) bir münteżim maħal ve içinde mücib hayret ve müstevcib dehşet bir duħter yanında bir gulâm (10) oturub anuñla püs ve mu’âneka itdüklerini gördüm pes yâ emîrû’l-müminîn ol duħteri (11) gördüğümde ‘aqlum menbahr olub hayrân kaldum.

Ba’de inüb ‘andında olduğum câriyeye (12) varub ol kızuñ uşâfını zıkr itdügümde merķûme nebsüm idüb “Vay ebâü’l-hüsn! Ol (13) gördüğün duħter tâhir bin el-‘alânuñ kıızıdır ve biz cümlemiz anuñ câriyeleridür ve anuñ bir gicesi (14) beş yüz altındur.” didi. Nefsimde “Vallaha benüm malumuñ cümlesi ol kızuñ üzerine şarf iderüm.” (15) diyüb şabâh olduğda hamâma varub gâyet â’lâ eşvâb giyüb tâhir bin el-

‘alāya vardum ⁽¹⁶⁾ ve ben gicesi beş yüz altūnluk cāriye isterem diyüb peşinā on beş biñ altūn şayub ⁽¹⁷⁾ virdüğümde merķūm bir ğulāma “Sen bunu Seyyideñe getir.” diyü emir ol daħı beni nazır ⁽¹⁸⁾ görülmemiş bir hāneye getirüb ve ba’iye ol gördüğüm duħtere teslīm eyledi. Şehrazād şabāh-ı ⁽¹⁹⁾ takrib itdüğünü görüb sūkūt eyledi.

(20) **TOĞUZ YÜZ ELLİNCİ GİCE**

⁽²¹⁾ Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Cāriyeye selām virüb yanuna girükde merķūme ⁽²²⁾ kıyām idüb elūmi aldı ve yanunda ötdirüb laţif kelām ile istīnās itdise de ⁽²³⁾ ben şiddet-i ‘aşķ ve ‘alāķamdan bī-‘aql ve bī-idrāk olub muħabbetinde divāne ve şem’ cemāline pervāne ⁽²⁴⁾ oldum ve anuñla ħalub vafır müddet geĝüb tā cümle malumu iftāyegimde anuñla oturub bekāya ⁽²⁵⁾ başladum merķūme “Saña ne oldu?” diyü suāl ben “Ey bānū! Bunca müddetdür ki pederüñ benden her gice ⁽²⁶⁾ beş yüz altūn alurdu şimdi bir param ħalmadı ol ħasretten baña ideyorum.” didüm.

Merķūme ⁽²⁷⁾ “Ey nūr-ı ‘aynum! Benüm pederümüñ ā’dini şöyle dir ki eger bir ādem anuñ sāyesinde iflāsa varursa ⁽²⁸⁾ anı üçgün mahmān idüb ba’de iħrāc idersün keyfiyetüni ketm ile ben saña bir ħile ⁽²⁹⁾ ile bulurum zīrā ben saña ā’şıķa oldum pederümüñ malı bütün elimdedür ben her gün saña ⁽³⁰⁾ beş yüz altūn virürem sen anları pederüme teslīm ħıl ve ben her günüñ ücretini gününde teslīm ⁽³¹⁾ iderüm.” didi.

Pederüm daħı ol para pey baña virdükde “Ben saña virüb bu vechle dūrdāyım [625a] ⁽¹⁾ iderek ħaluruz.” didi. Ben merķūmenüñ elini öpüb ‘ināyetinden müteşekkır oldum ve ol vechle ⁽²⁾ keyfiyeti yüridüb bir sene geĝdükden şöñra birgün merķūm ba’z ħāş cariyelerine tārılıb ⁽³⁾ dökdükde cāriye “Vallaha beni acdıĝuñ gibi şey daħı iĝerem.” diyüb pederine varub ⁽⁴⁾ ħāziyeyi ifāde itdükde tāħir bin el-‘alā yanımıza gelüb ve kıznüñ müşāfehesinde “Ey falan! ⁽⁵⁾ Benüm ā’detüm ħanĝı ādem bizde meflus çıķsa anı üç gün mahmānū’l-yaķūr idük sen iseñ ⁽⁶⁾ bir sene itdigüñ gibi geĝürdüñ.” diyüb ve ğulmānuna şol ādemi eşvābından şoyuñ diyü emir ⁽⁷⁾ anlar daħı beni eşvābımdan şoyub ve eski esbāb giydirüb elūme on dirhem virdükden şöñra ⁽⁸⁾ “Biz seni ne şetm ve ne dārb ideriz ancaķ bu şehirde ħalursun seni ħatlı itdirürem.” diyüb ⁽⁹⁾ taşraya iħrāc eylediler. Ol ħālet ĝamm ve hamm ile çıķdum ki lisānum ta’bire muķtedir degildür ⁽¹⁰⁾ ve ħātrımda “Ben on kere yüz biñ altūn ne mālil iken cümlesini bu pīrūñ hānesinde şarf ⁽¹¹⁾ itdükden şöñra beni bu ħālet ile iħrāc eyledi.” diyüb hezār-

ı hasret ile üç gün ⁽¹²⁾ üç kārın ile Bağdād'da alub ba'de Başraya giden sefinelerüñ birine süvār olub ⁽¹³⁾ Başraya vardum.

Çārşuya girüb gezerken bildüğümüz kimselerden bir bakkala rāst gelüb ⁽¹⁴⁾ yanuma geldi ve hālümden suāl itdi ben daı vā'a hālumi ifāde itdüğümde merüm ⁽¹⁵⁾ “Vallaha bu ā'ıl işi degüldür şimdi ne niyet ideyorsun.” didi. ben “Vallaha hātrımda bir şey ⁽¹⁶⁾ yok.” didüm. Merüm “Sen bende alub dükkanumuñ defterini tutarmısın ve her gün saña ⁽¹⁷⁾ iki dirhem virürem egil ve şarbüñdan mā'idā didi ben daı kelāmını abül idüb yanunda ⁽¹⁸⁾ bir sene oturub yüz altünü cem' itdüm ve deryā kenārında hāne tutub içünde sākin olurum ⁽¹⁹⁾ ittifāā bir gün bir sefine geldüğünü görüb tüccārān andan mal alma için bekitdüklerini ⁽²⁰⁾ gördüğümde ben daı şāyed bir şey aluram.” diyüb anlar ile gitdüm āmaradan iki ⁽²¹⁾ bezirgān ıub kersiler üzerine cülüs itdiler ve ulāmlar yine yasāı getürüñ diyüb ⁽²²⁾ bir baş serdiler ve bir hikbeden bir taarıı ıarub basā üzerine dökçüklerinde ⁽²³⁾ içinde pertulugundan gözi apanur yāüt ve la'l ve incü zühür itdi. Şehrazād şabā-ı ⁽²⁴⁾ tarib itdüğünü görüb süküt eyled.

(25) **OUZYÜZ ELLİ BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁶⁾ Şehrazād kelāma aaz idüb dir ki: Merüm naklınde tüccārāna “Bunu arturuñ.” didüklerinde tüccār ⁽²⁷⁾ arttırmaya başlayub dört yüz altüna iblā' itdüklerinde ol iki kişünüñ biri baña “Sen ⁽²⁸⁾ ne turuyorsun niün tüccār ile artmıyorsun.” didüklerinde baña hicāb gelüb gözlerümden yaş ⁽²⁹⁾ amaa başladı ve “Bende ancak yüz altünüm var bu muavele şey nice aluram?” didüm. Çünkü merüman ⁽³⁰⁾ pederümi bilürlerdi baña şefat idüb devrān tüccārāna dönüb “Ey cemā'at! Şāhid ⁽³¹⁾ oluñ ki biz taārcıda olan talar ve eşyā-yı sāiremizi bu ādeme yüz altün ile firühāt [625b] ⁽¹⁾ itdüñ her ne adar bunlaruñ altuü deger ise de zīvā bu ādemüñ hāli rüzgāruñ adarına ⁽²⁾ düşdüiñi bilirüz hemān bizden hediye olarak mabül itsün.” diyüb baña teslim eylediler.

⁽³⁾ Ben daı ol taarıı olub elmascılar arşusuna varub bir dükkan adum ve alış ⁽⁴⁾ viriş itmege başladım pes ol taarıım içünde ‘aıden hemān bir tepmelük ve üzerinde ⁽⁵⁾ arınca ayakları gibi satrlar hañ oldugunu gördüm menfa'atına ‘alum irmiyüb delāle virdüm ⁽⁶⁾ ise de yigirmi dirhemi tecāvüz itmekle dükkada ala oydum

ve bir sene geçdikden soñra yanuma ⁽⁷⁾ birer cel gelüb oturdı ve ‘andımda olan eşyāya seyir ve temāşā itmege başladı ben dañı ol ⁽⁸⁾ tepeligi gösterüb gördükde elümi pūs el-cemdullāh diyüb “Efendüm sen bunı firūhat ⁽⁹⁾ ider müsün?” didi. Ben “Evet.” didüğümde “Yigirmi altün ile viri müsün?” didi.

Bendeñiz zevk ⁽¹⁰⁾ itdüğünü zan idüb kulağımı virmedüğümde merķüm yüz altūna ve yüz biñe iblāğ ⁽¹¹⁾ itdükde ben “Behey adem! Sen baña istihazımı idiyorsun.” didüm. Merķum ol meblagı ⁽¹²⁾ az gördüğimi zan ve ikibiñ altün didükte sükūt itdüğümde üç biñ diyerek ⁽¹³⁾ ta yigirmi biñ altūna iblāğ eyledi ben maħsumeye kalkuşub olan “Sen ne dirsın divāne mi ⁽¹⁴⁾ oldun?” didüğümde komşu olan tüccārlar başuma biriküb kaziyeden suāl ben dañı ⁽¹⁵⁾ merķümün sözünü naql itdüğümde merķüm “Behey cemā’at! Ben bu ādeme şol tepeliğe yigirmi ⁽¹⁶⁾ biñ altün virdim qabül itmedi işte ben otuzbün altün virdüm başka şey qaldı mı?” didi.

⁽¹⁷⁾ Tüccār “Behey ādem! Sen laķırdıyı bitür.” diyerek aramıza girüb bey’i ‘ağd ve altünları teslīm ve eşhād ⁽¹⁸⁾ itdükden soñra o ādem baña iltifāt idüb “Ey birāder! Sen bu tepeligde yüz biñ altün istemiş ⁽¹⁹⁾ validün saña virdim.” didi. “Ey emirü’l-mūminīñ! Ol vaķit qan yüzümden qaçub işbu ⁽²⁰⁾ gördüğüñ şarılıq ā’rağ oldı ba’de ol ādeme sen bunuñ hūkmini baña ifāde kııl .”⁽²¹⁾ didüm merķüm hind pādīşāhūñ feziñe ser’i ‘altı ‘arz ve aşlā ‘ilāh bulamamağla ⁽²²⁾ bir gün Melik bir ‘umūm-u meclis idüb kıızınıñ keyfiyetini müzākere itdükde ben “Efendüm Bābil ⁽²³⁾ iqlümünde sa’dullāh nām bir ādem bilirüm ki rüy-ı zemīnde hikmetde nazırı yoğdur eger emrūñ ⁽²⁴⁾ olursa ben gidüb andan ‘ilāc götürürüm.” didüm.

Melik “Var git.” diyüb baña yüz biñ ⁽²⁵⁾ altün virdi ben “Efendüm baña bir büyük ‘aķıķ parçası vir.” didüm. Melik-i ‘aķıķden kibīr ⁽²⁶⁾ bir parça virdükde derhāl bābile ‘azimet idüb Şeyh mezkūre vardum ve keyfiyet hāli ⁽²⁷⁾ şerh itdüğümde merķüm ol ‘aķıķden tepelik yapub pev bir hākāñ-ı celb idüb ⁽²⁸⁾ bu gördüğüñ tılsımları hañ itdirüb baña teslīm itdi. Şehrazād şabāh-ı taķrib ⁽²⁹⁾ itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(30) **TOĞUZ YÜZ ELLİ İKİNCİ GİCE**

⁽³¹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki elmāscı naqlinde ban anı alub Melike götürüb teslīm [626a] ⁽¹⁾ Ol dañı duħterinün başına tağdığda ol sā’at şifā buldıki sabıķa zencirde bağlı idi ⁽²⁾ ve her kim yanunda yatarsa başı kesilür idi pes merķūme şifāyāb

olub şafâ ve rāhatda ⁽³⁾ kaldı günlerde bir gün kayığa binüb deryâda gezerken cāriyelerin biri anuñla oynayub ⁽⁴⁾ ne keyfiyetle oldığı bilinmeyerek ol tepelig deñize düşdi ve düşdüğü birle eski ā’rız ⁽⁵⁾ işābet idüb hastalandı. Pes Melik beni arayub ol şıha irsāl itdise de merķūm ⁽⁶⁾ kuvvet oldugunu bulub dönüb haber virdüğümde benüm ile on kişi ta’yin idüb kızına ⁽⁷⁾ ‘ilāc aramağa çıktık ve ol tepeligi be’yne sizde buldum diyüb ölüb gitdi işte ⁽⁸⁾ yüzimin şārılığı bu sebebden ā’rız oldı ba’de malumı cem’ ve Bağdāda gelüb temiz ⁽⁹⁾ eşvāb giyüb tāhir bin el-‘alānıñ hānesine vardumki şāyed maḥbūbe mi bir kere göreyüm ⁽¹⁰⁾ diyü vardugumda māhūd olan keyfiyet ve şenliklerden hālī oldugunu bulub suāl ⁽¹¹⁾ itdüğümde komşular ey birāder birkaç seneden berü tāhire Ebū’l-Ḥasan ‘imānı nām bir civān ⁽¹²⁾ gelüb bir merķūmıñ duḫteriyle bir müddet qalub cümle malını telef itdükde tāhir anı hūr ⁽¹³⁾ ve zalil olarak yanunda tārđ itmüş idi çünkü kızını ol Ebū’l-Ḥasana ā’şıkā idi şabra ⁽¹⁴⁾ mecāl bulamayub hastalanarak helākı müşerrefe olmağla pederi cümle şeylerden vazgeçüb ⁽¹⁵⁾ mu’ālecesine meşğul oldı.

Ebū’l-Ḥasanı götürmeğe yüz biñ altūn va’ad itdi ve cümle ⁽¹⁶⁾ cāriyeleri bī’ idüb kızını derdine uğradı didüklerinde Ebū’l-Ḥasan keyfiyeti naql idene ⁽¹⁷⁾ var tāhir bin el-‘alāya söyle işte Ebū’l-Ḥasan el-‘imānı qapudadır didi merķūm sür’atiyle ⁽¹⁸⁾ varub Ebū’l-‘Alāyı müşetaldi ol daḫı qoşarak mülāqıtıma çıkub içerüye aldı ⁽¹⁹⁾ ve duḫterine varub “Ey kızum! Qalk şāhib ve şāğaya baq işte Ebū’l-Ḥasan geldi.” didisede ⁽²⁰⁾ merķūm “Ben anuñ yüzini görmedikçe egil ve şarab idemem.” didi.

Tāhir yanuma gelüb kızına ⁽²¹⁾ götürdi ve beni gördükde qalkub kucaqladı ve ta’ām ve şarāb isteyüb şifā buldı ⁽²²⁾ pederi qaḫı ve ‘adulleri celb ve nikāḫımızı ‘aqd ve tezvic eyledi ve andan bir veled ⁽²³⁾ hāşıl oldı diyü hikāyesini tekmiñ itdükde hārun alırmısın qışşasından istigrāb ⁽²⁴⁾ ve bir miqḫārdan soñra qalkub sarāyına gitdi ve yüzbiñ altūn bir perde arqasına qoyu ⁽²⁵⁾ Ebū’l-Ḥasan ihzār ve “İşte seniñ rüyāña mücib işğār olan yüzbiñ altūnı ‘ināyet ⁽²⁶⁾ itdüm.” diyüb ol perdeyi ref’ ve altūnlar Ebū’l-Ḥasana meşhūd olduqda beñzinde olan işğāra ⁽²⁷⁾ infişāl idüb göl gibi açıldı ve ḫālifeye du’ā idüb müteşekkir oldı ḫālīfe “Sāyesindür ⁽²⁸⁾ aliü’l-memāt nāil alır gibāt geçünüb kaldı.” diyü Şehrazād bu hikāyeyi etmām itdükde diger ⁽²⁹⁾ ğarīb hikāye naqline şürü’ idüb dir ki: ⁽³⁰⁾ ****hikāye**** ⁽³¹⁾ Naql iderler ki: Mışır Valisi Ḥaşib nām-ı Melikiñ İbrāhim nāmında oğlı var idi diyince. [626b] ⁽¹⁾ Şehrazād şabāḫ-ı taqrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(2) **TOKUZ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ GİCE**

(3) Şehrazād kelāma ağaz idüb dirki: İbrāhim mūmā-ileyh ḥüsn ve cemāle nazırını yoğidi (4) ve pederi çoqca sevdugunden ašlā gezdirmiyüb faqaṭ cum'a günlerinde ma'iyetiyle namāza götürür (5) idi günlerde bir gün cām'iden gelürken şahāflar çarşısından geçmekle ğulām bir şahāfuñ (6) dükkanuna uğrayub kenālarını seyr itdi ve içlerinde bir kitāb buldı ki derūnunda zātü'l-cemāl (7) ḥūrī mişāl bir duḥteriñ şüreti resm olundugunu gördi derūn-u dilden ol şürete (8) ā'şık olub 'aqlından mütsellib oldı ve ol şahāfa "Ey 'ammum bu kiṭābiñ hediyesi kaç (9) altündür." didi. Şahāf "Efendüm parasız sizüñ olsun." didükde ğulām yüz altün (10) çıkarub virdi ve ḥātırında 'acaba bu şüretüñ maşūrı var mı ve ḥaқиқat bir duḥtere (11) taқldt idübde resm itmüş yāḥūd bayağı şüretimi imüş diyüb şahāfdan suāl itmek (12) kurdı ve ikinci haftada namāza çıқduқda Şahāfa uğrayub "Ey 'amum! 'Acabā ol şüretüñ (13) maşūru kimdür?" diyü suāl merķūm "Bağdād şehrinde Sandāni nām maḥallede sākin (14) Ebū'l-Ḳāsımü'l-Saydlāni nāmında bir recl resm ittigini bilirüm ama şāhibesi mevcūd mı (15) degil mi bilmem." didi. Gulām bir şey söyleyib sarāya gitdi bir tağarcıқ almasın ve yuvāķit (16) sāireden toldırub ve otuz biñ altün alub taşra çıқdı ve bir bedeviye rāst gelüb (17) "Ey 'amum! Benden biñ altün ve altımda olan esebi olub da beni Bağdāda ilete bilür müsün?" didi.

(18) Bedevi "Buyruñ 'ali bereket Allah." diyü anı aşıretine getürdi ve oradan şahra yolunu tutub (19) aқreb tarıқ ile birkaç gün zarfında Bağdāda ışāl ve bendüni celb ile altünları alub (20) gitdi gulām çorabını alub seydullanı maḥallesinden suāl idüb gösterdüklerinde maḥallede (21) kapusu büyük ve yanunda birbirine muқābil on pike üstleri döşenmiş ve birinde münürü'l-vece (22) cüb şüret bir recl oturub birkaç gulām etrafında dizildüğünü görüb yanuna varub (23) selām virdi recl selāmını alub gāyet talṭif idüb yanuna oturtdırdı.

Gulām "Ey 'ammum! (24) Ben garībü'd-diyār ādemüm ve senden ricā iderümki seksām için bir maḥal tedārik buyurun." (25) didükde recl "Ey ğazāle!" diyü nidā itmekle içerüden bir cāriye çıқub labiñ yā seydi (26) didükde merķūm "Var қalan ḥacreyi tanzif ve taқrış idüñ zīrā bu cemilü'l-şüre (27) olan civān iķāmet idecek." didi. Ba'de ğulāmı alub içerüye götürüb maḥalini (28) gösterdükde ğulām "Efendüm bunuñ ücreti kaçdur?" didi. merķūm Eey şabiḥü'l-vece ben senden (29) ücret almam." diyüb ve māh-u āsumāna beñzer başқа bir cāriye çağırub satr istedi ve ğulāma (30) "Oynar

musun?” diyü suâl ol dağı “Evet.” didükde bir kaç def’a anuñla satranc oynayub ⁽³¹⁾ cümlesinde ğulām ğālib olmağla merķūm “Ey şebāb! Bağdād’a satranc la’nde beni galibe [627a] ⁽¹⁾ iden bu kadar işte senüñ uşāf cemīle bunuñla dağı kemāl bulmuşdur.” diyüb ve ⁽²⁾ ta’ām ışmarlayub ba’dü’-ta’ām tağārcuğı yanunda olmaduğunu görüb hayretedüşdi ve ⁽³⁾ ve bir şeyi dimeyüb sükūt eyledi.

Ba’de ol zāt ğulāma “Ne dirsün ⁽⁴⁾ satranc oynayalum mı?” didi. Gulām “Pek iyü.” diyüb la’be şürü’ itdiler ⁽⁵⁾ ğulām mağlūb olduğda la’bi terk idüb “Efendüm benüm tağārcığım nerededür?” ⁽⁶⁾ diyü suâl recl “Hāzırdur.” diyüb varub getürdükde yine oyna şürü’ ve ğulām ⁽⁷⁾ ğālib olmağla cel ali cemīlü’ş-şüre senüñ fikrūñ tağrcık ğaşe ol iken ğālib ⁽⁸⁾ oldum ve saña getürdügümde “Sen baña galibe itdün lakin sen baña söyle kañğı beldedensin.” ⁽⁹⁾ didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib itdügünü görüb sükūt ⁽¹⁰⁾ eyledi.

(11) **TOKUZ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Gulām “Ben Mışır ahālisindenüm ve pederüm Mışır Vālisidür ⁽¹³⁾ ve kitābı çıkarub şüreti gösterdi ve ben bu şüreyi görüb ā’şık oldum maşürundan ⁽¹⁴⁾ suâl itdügümde Bağdādda Ebüü’l-Ķāsımü’l-şaydlanı nām kimse taşvīr itdügünü ifāde ⁽¹⁵⁾ itdüklerinden kaķub maħşüş anuñ için geldüm.” didi. Merķūm “Ey oğul! İşte ⁽¹⁶⁾ araduğūñ Ebüü’l-Ķāsım benüm ve kağrini yalñuz baña sevķ itdi.” didi.

Bir tolab açub ⁽¹⁷⁾ derünundan vafir kitāblar çıkardı ki içinde ol şüret taşvīr olunmuşdı vay oğul ⁽¹⁸⁾ bu şüretüñ şāhibesi benüm ‘ammuñ duħteri ki alan pederi Başra Vālisidür ve ismi ⁽¹⁹⁾ Ebüü’l-Yesđür ve duħterüñ ismi cemīledür rüy-ı zeminde nażırı geçmemüşdür lakin ricāle rağbeti ⁽²⁰⁾ bu kadar ve ben pederinden istedüm ise de virmesinden imtinā’ eyledi ve merķūme ğāyet cibāra ⁽²¹⁾ ve yedhū bir kızundur.

Pes ben Başradan anuñçün maħrūm çıkduğumdan işbu şüretleri ⁽²²⁾ taşvīr ve memālike tağātdum ki şāyed senüñ gibi bir kāmīlü’l-ħüsn civānuñ eline düşüb ⁽²³⁾ merķūme ā’şık ve kıza vuşul bulmağa taħil idüb merķūme anı gördükde mübtelā-yı ‘aşķ ⁽²⁴⁾ ve lūb tezvic ide ve ben dağı andan ‘ahz olunmuş bulunurum ki anı aldükda

baña bir kere ⁽²⁵⁾ ırakdan göstere didükde İbrāhim bin el-ḥaṣīb bu kelāmı işidüb düşünmeğe başladı ⁽²⁶⁾ şaydü'l-anı “Ey oğul ben öyle zan iderüm ki merķūme seni gördükde bahr-ı ḥāl senüñ ⁽²⁷⁾ ‘aşkuñla mübtelā olur ‘acabā eger aña zafer bulursun bir kere baña gösterir müsün?” didi.

⁽²⁸⁾ İbrāhim “Evet.” gösterürem didükde merķūm “Çünkü böyledür sefer idene kadar bende kal.” ⁽²⁹⁾ didi. İbrāhim “Ḥayır şabra mecālum yokdur.” didi. Şaydü'l-anı “Bārī’ üçgün bizde kal ki saña ⁽³⁰⁾ bir seffine ḥāzır iderüz zīrā seffinelereñ mülāḥları benüm elümde derüsini getüren seffine ⁽³¹⁾ ‘avdet idene kadar müntezir kalur merķūm pek iyü diyüb oturdu ve üç günden soñra [627b] ⁽¹⁾ tekneyi ḥāzırlayub şayü'l-anıyı vedā’ idüb binüb gitdi kayıkcılara yüz altün ⁽²⁾ virmekle merķūmun “Efendüm biz ücreü'l-mezi.”z didüklerinde İbrāhim bahşış derālik ben ⁽³⁾ ağāñıza söyledüm diyüb gitdiler. Başraya vuşul bulduklarında tüccār-ı miskinden suāl ve ḥān ⁽⁴⁾ Aḥmed nām ḥāne delālet ve oraya vardukdā ḥānuñ kapucusı buldurub yanuna geldükde ⁽⁵⁾ bir pīr mu'teber oldugunu bulub andan güzel bir oḡa istemekle merķūm zarīf bir oḡa küşād ⁽⁶⁾ idüb anaḥtārını viridi.

İbrāhim daḡı iki altün virüb “Bunlar anaḥtār parası.” didi. ⁽⁷⁾ Ba'de oḡaya girüb ma'iyetiyle gelen kayıkcılara “Varuñ sefinede beni müntezir oluñ diyüb ⁽⁸⁾ gönderdi ve kapucu ile kaldukda diger bir altün virüb sen bize bir miḡdār et ve ḥelvā ⁽⁹⁾ ve eşyā-yı sāire al.” didi. Kapucu ḡāyet mesrūr olub çarşuya gitdi ve on para ⁽¹⁰⁾ ile iḡtizā iden eşyāyı alub bākī kalan paraları İbrāhimedür itdükde ḥayrānları kendüñe ⁽¹¹⁾ şarf it didi. Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdügünü ⁽¹²⁾ görüb süküt eyledi.

(13) **TOKUZ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ GİCE**

⁽¹⁴⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Ḥancı ol keyfiyetden mesrūr olub ⁽¹⁵⁾ zevcesine varub “Ey ḡatun! Bize bir oḡlan geldi ki ḡālibā bir pādişāhuñ oḡlıdur eger bizde ⁽¹⁶⁾ kalursa mustaḡī oluruz.” diyüb yine İbrāhimüñ yanuna ‘avdet eyledükde İbrāhim ağlayarak ⁽¹⁷⁾ oḡurdugunu gördi hemān “Ey oḡul! Nicün ağlarsun?” didi. İbrāhim “Ey peder! Ben bugün ⁽¹⁸⁾ bir miḡdār bāde isterem ‘işret ideyüm.” diyüb ve beş altün virüb sen bunlar ile bir sofrā ⁽¹⁹⁾ ḡa'am ve “Bir miḡdār madām ve meyvā getür.” didi.

Merķūm ferħanāñ olub zevcesine varub ⁽²⁰⁾ “Ey ħatun! Bu ğulām aħsāniyle bizūm ğözlerimize ğirdi sen bize bir sofrā ħāzırıla.” diyüb ⁽²¹⁾ ve sofrayı alub İbrāhime ğönderdi ve birlikde oturub ‘ayş ve nūşe meşğul oldılar ešnā-yı ⁽²²⁾ ‘işretde İbrāhim ah-u serd idüb bayılıb düşdi ifākat bulduķda ħapucı “Efendüm ⁽²³⁾ siz kime ā’şıkşıñız.” didi. İbrāhim cevāb virmeyerek bir nesvān esvāb ħaķımı bu bağçesiyle ⁽²⁴⁾ merķūme virüb “Sen bunu zevceñe ğetür.” didi.

Merķūm daħıbu bağçeyi zevcesine ⁽²⁵⁾ ğetürüb ğulāmuñ ħālini naķl itdüķde derħāl ħaķub ħocasıyla İbrāhimüñ yanuna vardı ⁽²⁶⁾ “Vay oğul! Sen bizūm derūnumuz iħrāķ itdüñ söyle kime ā’şıkşın.” didi. İbrāhim “Ey vālide! ⁽²⁷⁾ Ben Mışır Vālisinüñ oğlıyım ve cemīle bentü’l-leys için ğeldüm.” diyüb ħikāyesini naķl ⁽²⁸⁾ itdüķde merķūm “Ey oğul! Şaķın bu sırrı kimseye ifşā itme zırā bu duħterüñ yanuna ⁽²⁹⁾ varmağa kimse muķtedir degüldür ricāli sevmediğinden.” didi. İbrāhim ağlamağa başlayub niyaza ⁽³⁰⁾ başladuķda ħapucı “Ey oğul! Ben rūħım ile muħātırā iderüm ve saña bir tedbır bulurum şöyle ben ⁽³¹⁾ bu duħterüñ Derzisini bilürem seni ğetürüb şāyed saña bir müsā’de ider.” didi ve ol [628a] ⁽¹⁾ ğice ħalub şabāħ olduķda ħapucı İbrāhim bin el-ħazıbi alub cemīle ħānemüñ Derzisine ⁽²⁾ ğetürdi yanuna varduķda cemīlenüñ ğulāmlarından bir ħaç ğulām anda bulub İbrāhim selām ⁽³⁾ virüb Derziye “Sen bu cebine birime ħoy.” didi. Meger yolda ğelürken anı kesmuşidi ⁽⁴⁾ ve Derzi İbrāhimüñ cebine yeme ħoyduķdan soñra İbrāhim beş altün virüb ħaķub ⁽⁵⁾ ğitdi derzab ve orada bulunan ğulāmlar ise İbrāhimüñ ħüsnünden ve kereminden şaşub ⁽⁶⁾ ħaldılar ve ol ğün ğeçüb şabāħ olduķda yine Derziye varub işte cebiüm yine yırtıldı diyerek ⁽⁷⁾ başķa yeme ħoydırub on altün virmekle Derzi İbrāhimüñ ħüsn ve cemālinden ħayrān ⁽⁸⁾ ve ol keremden şübhelenüb “Ey oğul! Senüñ ħaķıķat ħālünü baña söyle.” didi.

Ġulām daħı ⁽⁹⁾ ħikāyesini naķl ve bekāya ağaz itmekle Derzi “Ey oğul! Ben nefsimden ğayrı başķa şeye ⁽¹⁰⁾ mālīk degilüm ben ise elümden neğe ğelürse nefsiüm ile muħātırā iderüm yarın sen yanuma ğel bir yol ⁽¹¹⁾ bulurum.” didüķde İbrāhim ħaķub ħāne vardur ve ol ğice ħalub ‘aliü’ş-şabāħ temiz esvāb ⁽¹²⁾ ğiyüb Derziye vardı merķūm “Ey oğul sen bir miķdār ħa’ām ve şarāb tedārik eyle.” didi. ⁽¹³⁾ Ol daħı ħavrulmuş bir ħaç ħavuk ve bir ħaç şişe şarāb alub bir ħikbeyeye ħoydı Derzi “Ey ⁽¹⁴⁾ oğul! Şimdi sen bir ħayığa süvār olda ħayıķçıya beni Başra altına ğetür.” diyü emir ve imtinā’ ⁽¹⁵⁾ iderse para ile iğvā ile oraya vardığuñ ħāle ilk bağçe var ki ol bağçe cemīle ⁽¹⁶⁾ ħānumuñdur ħapucısınüñ yanuna ğit ve ħālünü söyle de baħtıña baķ şāyed saña bir yol bulur ⁽¹⁷⁾ işte

elümden geleni budur lakin inşāallah hayırlı olur didi. Şehrazād şabāh-ı takrib itdügünü ⁽¹⁸⁾ görüb süküt eyledi.

(19) **TOKUZ YÜZ ELLİ ALTINCI GİCE**

⁽²⁰⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: İbrāhim kılķub hāna gitdi ve ol gice şabr ⁽²¹⁾ idüb şabāh olduķda kenār-ı deryāya gidüb bir kayıģa süvār ve kayıķcıya on altün ⁽²²⁾ virüb “Beni taht-ı Başraya getir.” didi merķüm her ne ķadar imtina’ itdise de paranüñ ⁽²³⁾ sebiline isti’anet bāallah diyüb gitdi ve küreģi çekerek ol maģale varduķlarında baģçenüñ ⁽²⁴⁾ ķapusu yāldız ile muħalā olub yanuna gelde bir maştebe üzerine bir pīr oturdugunu görüb ⁽²⁵⁾ İbrāhim higbeyi alub kayıķdan ķapu nerd yanuna saıcradı ve kayıķcı dönüb ⁽²⁶⁾ hāl sebiline gitdi.

İbrāhim ķapucınıñ yanuna varduķda merķüm ol şāhib ⁽²⁷⁾ cemāl peri şüret melil haşlet civān şāhat ‘ünvānı gördükde ⁽²⁸⁾ kıyām “Vay oģul! Sen nereden geldüñ?” diyü suāl ol daģı “Ey peder! Ben ğarībü’ d-diyār bir ādemüm ⁽²⁹⁾ ve maħşuş saña geldüm ve benüm ile vafır māl vardır.” diyüb hikāyesini ‘ali ve cehhā naķl ⁽³⁰⁾ itdükte ķapucı “Ey oģul! Senüñ merāmuñ ğāyet güc bir şeydir ve bu duģtere vuşul ⁽³¹⁾ bulmaķ mümkün degüldür meger anı ırāķdan size göstermeģe iķtidārum vardır şöyle ki mümā [628b] ⁽¹⁾ ileyh haftada bir kere cariyeleriyle gelüb baģçeye seyir ve temāşā ider ben seni gizli bir maģale ⁽²⁾ ķorum anı istedigüñ gibi görürsün lakin eger saña maṭl’a olursa muṭlaķā ⁽³⁾ seni ķatlı ider diyüb ve anı baģçeye idhāl idüb seyr ve temāşā işidürdi İbrāhim ⁽⁴⁾ baģçeyi cennet mişāl bir maģal oldugunu görüb hayrān ķaldı ba’de řavuķlarını çıkarub ⁽⁵⁾ tenāvül ideceginde pīr “Ey oģul! Sen bunları şaķla eşiģe yarar.” didi ve baģçede ⁽⁶⁾ cemīlenüñ oturdıģı köşķ pişķāhında bir küme yapub “Sen bunda gizletüb anı seyr ⁽⁷⁾ idesün ve ol seni aşlā müşāhede idemze ve haķķ ta’ālī seni haķķ ve setr ider.” ⁽⁸⁾ didi ve bir sofraya yemek getirüb birlükde tenāvül idüb ķaldılar tā ki cemīlenüñ baģçeye ⁽⁹⁾ geleceģi gün hülül itdi ‘aliü’ş-şabāh ķapucı anı alub baģçeye idhā ve ol ⁽¹⁰⁾ yapduķları kümeye koyub ve getürdüģi bādeyi virüb gitdi ol ešnāda cemīle hānumuñ ⁽¹¹⁾ cāriyeleri gelüb döşekleri serdiler ve baģçe ortasında dibādan ma’mül bir ķubbe ⁽¹²⁾ ķurub tanzım itdiler ve bir miķdārdan şoñra cemīle cariyeleriyle hezār-ı tāz ve delāl ile ⁽¹³⁾ gelüb ķubbeye girdi.

İbrāhim olduğu yerden cemileyi görmemekle nefsinde “Nice ideyüm ⁽¹⁴⁾ eger anı görmez isem cümle ta’yim hibāba gider.” diyüb maḥzūn ḳaldı ve bir miḳdār ⁽¹⁵⁾ bir kümeden açub seyr iderek oturdu ta’ām itdükden soñra raḳş ve ğinā ile meşğul ⁽¹⁶⁾ ḳaldılar. İbrāhim eytdi “Ben anı müşāhede iken mūmā-ileyh mülāḥaza idüb çehresi ⁽¹⁷⁾ değişdi ve cariyelerine siz kendü ḥālūñiz ile meşğul oluñ ben şimdi gelürem.” diyüb ⁽¹⁸⁾ bir ḥançer alub sür’atle tarife refṭār iderek geldi ben anuñ ḥükmini gördüğümde ⁽¹⁹⁾ cānum bedenümden pervāz ideyazdı va ağlamağa başlayub ḥayrān ṭurdum cemīle yanuna vuşul ⁽²⁰⁾ ve rüyime nikāh itdükde ḥançer elinden düşüb sicān maḳlibü’l-ḳlūb yā ğulām ḥav itme ⁽²¹⁾ diyüb yanuma geldi ve göz yaşımı eliyle silmeğe başladı ben daḥı eteğini ṭutub ḥuzūrunda ⁽²²⁾ zemīni pūs itdüğümde beni ḳucağına alub “Senüñ çün yeis yoḳdur zīrā benüm derūnum ⁽²³⁾ saña meyl itdi imdi sen kimsüñ?” diyü suāl eyledi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale ⁽²⁴⁾ geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(25) **TOKUZ YÜZ ELLİ YEDİNCİ GİCE**

⁽²⁶⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: İbrāhim eytdi “Ben daḥı ḳışşamı ibtidāsından aḥirine ⁽²⁷⁾ ḳadar naḳl itdüğümde cemīle ‘acabā taḥḳīḳ İbrāhimü’l-ḥazīb men seyn.” didi. ben “Öb.” ⁽²⁸⁾ didükde cemīle işte ben senüñ için ricāilde zahd idüb nezūcden imtinā itdüm ⁽²⁹⁾ zīrā ben senüñ ḥüsn ve cemālinüñ şatını işitdüm ve semā ile “Saña ā’şıḳa oldum.” diyüb ⁽³⁰⁾ ve benüm ile oturub zād ve şarabımdan tenāvül itdi ve “Sen var git firārımız için bir ḳayıḳ ⁽³¹⁾ ḥāzır eyle ve falan yerde münteẓir ol.” didi.

“Efendüm ḥāzır ve amāda bir sefinem ve odur [629a] ⁽¹⁾ ve bana münteẓirdür.” didüğümde cemīle “İşte murādımız budur sen bu aḥşām falan vakitde ⁽²⁾ filan yerde beni münteẓir ol.” diyüb gitdi ve cariyelerine “Ḳalḳuñ gidelüm.” didi.

⁽³⁾ Cāriyeler “Efendüm bizüm ā’detimüz bunda üçgün iḳāmet itmekdür bugün niçün böyle ‘acele ile ⁽⁴⁾ gidelüm.” didiler. Cemīle “Benüm mizācum bir miḳdār iḥrāf buldı.” diyüb ḳalḳub gitdiler ve ben ⁽⁵⁾ ḳapucıya vardugumda merḳūm “Efendüm ne oldu ‘acabā Seyyide-yi Cemīle sizi gördimi zirā i’ādeti ⁽⁶⁾ üçgün gelünür.” didi. İbrāhim “Ḥayır görmedi ve ben daḥı anı görmedüm.” didi. Merḳūm ⁽⁷⁾ şaḥīḥ “Eger seni görmüş olaydı altından nicāb bulmaz idük lakin bende ḳal gelecek hafta ⁽⁸⁾ anı gör.” didi.

İbrāhim “Benüm ile vafir mal ibtā’ vardur qorqarum şāyed bir şey ⁽⁹⁾ hūdūs esir varub bir kere göreyüm.” diyüb toğrı hāna çekilüb gitdi hān ⁽¹⁰⁾ qapucısı “Ey ođul! Sen ne itdün?” didi. İbrāhim “Maqlübuma yol buldum artuq ehlume varmaq ⁽¹¹⁾ isterem.” diyüb eşyasını qaldırub sefineye vardı ve limāndan qıqub cemilenün miā’d ⁽¹²⁾ itdüği yere varub müntezir qaldı.

Gice olduqda Cemile saqallu bir rcel heyetinde ⁽¹³⁾ silāh giymuş ve kılic quşanmuş gelüb sefine kenārında turub “İbrāhim bin el-hazīb ⁽¹⁴⁾ nederedür?” diyü suāl İbrāhim dağı yanuna qıqduqda Cemile “Ey puşet! Sen melukuñ duğterlerini ⁽¹⁵⁾ bozmaq iöün mi geldün gel Melik seni istiyor.” didi. İbrāhim havf idüb ağlamağa başladı ⁽¹⁶⁾ pes cemile anuñ havfını gördükde derhāl yüzünde olan örtiyi qıqarub İbrāhime ⁽¹⁷⁾ göründi İbrāhim “Vallaha et bānū qumdan cānum qıqayazdı.” diyüb sefineye alub ⁽¹⁸⁾ deryāya açıldılar.

Bir qaç gün zarfında Bađdād’a gice zarfında vuşul ve kenara yanaşduqlarında ⁽¹⁹⁾ orada qayıq oldugunu görüb tāife Berberini bilüb tahine-yi selāmet itdüklerinde ⁽²⁰⁾ ol sefinede Ebüü’l-Qāsımü’ş-Şaydānı qamarasında oturdugunu görüb sür’atle ⁽²¹⁾ İbrāhimün yanuna varub selām virdi ve “Acabā sen işün gördün mi?” diyüb İbrāhim dağı ⁽²²⁾ “Evet.” dimekle Ebüü’l-qasım elinde olan şem’ayı yüzlerine yanaşdırub cemile Ebüü’l-Qāsımı ⁽²³⁾ gördükde qehresi değişdi. Ba’de Ebüü’l-Qāsım “Ben bir maşlahat iöün Başraya gideyorum ⁽²⁴⁾ siz selāmetde qaluñ.” diyüb ve hediye olarak bir tabaq helvā taqdīm idüb gitdi İbrāhim ⁽²⁵⁾ cemileye “Buyruñ helvādan tenāvül ile niöün böyle kendüni şaşırduñ.” didi. Cemile’ye ⁽²⁶⁾ “Nür ‘aynum bu ibn-i ‘Ömerdür ve pederümden işitmüş ise de ben anı qabül itmedüm şimdür ⁽²⁷⁾ şāyed Başraya varub hayrımızı pederüme getirür.” didi. İbrāhim “Ey bānū! Bu ādem Başraya ⁽²⁸⁾ varana qadar biz Mışıra varmuş bulunuruz.” didi. Şehrazād şabāh-ı taqrib itdügünü görüb ⁽²⁹⁾ süküt eyledi.

(30) **TOKUZ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽³¹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: İbrāhim cemile ile ol helvādan tenāvül itdükleri birle [629b] ⁽¹⁾ ikisi mā’ başlarını zemīne qoyub uyudılar zīrā iöünde bunc ve za’ olunmuşıdı pes ⁽²⁾ vaqti geöüb İbrāhim intibāh itdükde eşvābından qıblağ yalñuz bir gömlek ile be ve virāne ⁽³⁾ kendüni buldı ve şaydü’l-anīnün meger ve hilesinden

olduğunu bildi hezār-ı h̄irab ile alkub ⁽⁴⁾ dehşet ile ururken araol emirleriyle geldüklerini görüb avfindan firār ⁽⁵⁾ idecek yolu arayub bir amām virānesi bulmaqla a açub girdi arakulada ⁽⁶⁾ giderken ayaqlı bir Őey dūŐmekle eliyle arayub maqtūl bir ādemūñ gövdesi olduunu bulub ⁽⁷⁾ Vālī daqlı an ile bulaŐmuŐ idüğinden Őürū’ ve eline silüb gitdi ve bir köŐeye girüb ⁽⁸⁾ gizlendi araol ise ā’deti üzere öyle viranelerden merūr ve tefiŐ itsūnlerinde ⁽⁹⁾ bir duŐter cemīlenūñ lāŐe-yi muatūlesini bulduqlarından bütün virāneyi gezmege mecbūr oldılar ⁽¹⁰⁾ İbrāhimi bulub gördüklerinde gömleqlē üzerine an eŐeri görüb iŐbu ız bu ulām ⁽¹¹⁾ atlı itmūŐdür diyüb iŐŐaŐ için abise koydılar Őabāh olduda divāne ⁽¹²⁾ getirüb atlı olduunu andan teyin idüb iŐŐāŐa atline taŐmīm ve celleāda teslīm ⁽¹³⁾ idüb siyāsetgāha getirürler iken MıŐır umārasından bir aç süvāri ile bir beqe rāst ⁽¹⁴⁾ gelüb İbrāhimi gördüklerinde Őübhe virüb yanuna geldiler zīrā İbrāhimūñ beñzi avfdan ⁽¹⁵⁾ tebdil itmūŐidi İbrāhim olduqlı taı idüb esebinden nezvūl ve eteqlini pūs idüb ⁽¹⁶⁾ celleāduñ elinden aldı ve bu begūñ sebab-i mecmi olan Őu olur ki an MıŐır Vālisi azīb ⁽¹⁷⁾ oqlını bulmaduda erāf ve eknāfa ādemler gönderüb İbrāhimi arasunlar diyü emir ⁽¹⁸⁾ itmūŐidi ve bunuñ alīfeye büyük hediye ile gelüb azībūñ oqlı için ‘arzuālını ⁽¹⁹⁾ tadīm eyledi.

alīfe İbrāhimi aranmasına fermān ve iŐbu beg daqlı Őehirde gezmesini emir ⁽²⁰⁾ idüb ittifaā bu vechle rāst gelmekle İbrāhimi alub alīanuñ uzūruna getürdi ⁽²¹⁾ ve iŐbu malūbum budur didi. Hārūn ReŐīd İbrāhimūñ üsnünden müta’cib olub ⁽²²⁾ ikāyesinden suāl ol daqlı iŐŐasını ‘aliū’l-aıa naql ve Őaydü’l-anīnūñ itdüğünü ⁽²³⁾ aña ibrād itdükte alīfe deral mübāŐereler Őaydü’l-anīnūñ ānesine ⁽²⁴⁾ gönderüb üzerine hücum itdüklerinde merūm cemīle ānemi rab idüb arb ve ‘azāb ⁽²⁵⁾ itdüğünü bulub kirfet iderek cemīle ile alīfenūñ uzūruna getürdiler alīfe ⁽²⁶⁾ merūmuñ adarından muktedir olub elleri a’ ve cümle mal ve emlakını İbrāhime teslīm ⁽²⁷⁾ olunmasını fermān eyledi anlar ol ālde iken nā-gāh BaŐra Vālisi ıa geldi zīrā ⁽²⁸⁾ ızını bulmada bir sefineye süvār olub Badāda geldi ve alīfenūñ uzūruna ⁽²⁹⁾ ıduda ızı İbrāhimi bulub zemīni pūs itdükte alīfe cemileyi İbrāhime tezvīc ⁽³⁰⁾ itmesini emir ve Őaydü’l-anīnūñ ānesine İbrāhimi güvegüye koymalarını fermān eyledi.

[630a] ⁽¹⁾ Ba’de İbrāhimi zevcesiyle MıŐıra irsāl idüb aliū’l-memāt geünüb aldılar Őhezrād Őbu ⁽²⁾ ikāyeyi tekmīl ve diqlerūñ naqline Őürū’ idüb dir ki: ⁽³⁾

****hikāye**** ⁽⁴⁾ Raviyān ihbār naql iderler ki ḥalfā-yı ‘abbāsiyeden ma’tized bāallah ḥalīfe ḡāyet şerif ⁽⁵⁾ ü’n-nefis ve şāhib şatvet idi günlerde bir gün nedīm ḥāşi olan ibn-i ḥamdūn ile ⁽⁶⁾ tebdiliyle çıkub aḥvāl re’āyā ve birāyāya ma’lūmāt kesb itmek için geze kaldı. Şehrazād ⁽⁷⁾ şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(8) **TOKUZ YÜZ ELLİ TOKUZUNCU GİCE **

⁽⁹⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Vaḡt zevāl olub ḥarāret-i şems müştēd olduḡda ⁽¹⁰⁾ bir laḡif zoḡaḡa girüb ā’līü’l-binā ve müşīdü’l-erkān bir ḥāne ḡapusına varub istirāḡat ⁽¹¹⁾ için pikesinde oturduḡlarında ḡapuda iki ḡulām birbirine dir ki “Ey birāder! Keşki ⁽¹²⁾ bugün efendimize bir misāfir gelüb anuñla ta’ām itmüş olaydı ki yalñuz mahmānsız ta’ām ⁽¹³⁾ idemez ḡalīfe kelāmlarını işitdükde ibn-i ḡamdūna gel bu ādemūñ ḡānesine gidelüm ⁽¹⁴⁾ ve merūtını görelüm bizden bir mi’met nāil olmasına sebeb olalum.” diyüb ol ḡulāmlara iltifāt ⁽¹⁵⁾ ve “Varūn aḡañıza ifāde idūñ ḡapuda mahmānlar geldi diyūñ.” didükde ḡulāmlar sevinerek aḡalarına ⁽¹⁶⁾ varub ifāde itdüklerinde bizāta gelüb anları mülākāt idüb iḡerüye aldı ve ol ādemūñ ⁽¹⁷⁾ üzerinde şareme ile toḡunmuş ‘abā ve elinde yāḡūt ḡātemi var idi ve ḡānenūñ iḡi ise ⁽¹⁸⁾ nezhatü’n-nāzirīn bir ḡāne idiki cennete beñzerdi ve kurānı ehl ve vaḡını ferāmüş iderdi ⁽¹⁹⁾ ve iḡünde bir baḡçe vardur ki cümle nevā’i şükūfe ile münteżim ve şānūf derḡatlere Şāmil ⁽²⁰⁾ köşki melūkāne afrişeler ile döşenmiş ki vaşfa ḡabil degüldi ḡamdūn ider pes ⁽²¹⁾ ben ḡalīfenūñ rüyunda nuvā’ mātḡīr ve ‘alāmāt ḡāzabı gördüm nefsimde “Acabā ḡalīfenūñ ⁽²²⁾ mücib ḡāzabı nedür?” diyü mütefekkir ḡaldum.

Ba’de altūndan lakin ve ibriḡ celb ve ellerimi yuyub ⁽²³⁾ bī naḡīr ta’ām sofrasını getürdiler merḡmerḡūm bize bismillah ben çok acıḡdum diyüb ta’āma ⁽²⁴⁾ başladıḡ ba’dü’l-egil bizi başḡa oḡaya naql itdi ki iḡünde ḡülüyāt ve ḡarbe dāir aletler ⁽²⁵⁾ var idi lakin ḡalīfe ‘abūsukdan infişāl itmeyüb aşlā tebessüm idemez idi ve ā’deti ⁽²⁶⁾ böyle afrāḡ yeri severler idi nefsinde ḡased ve zulm yoḡıdı ben ol keyfiyetden müteḡayr ḡaldum ⁽²⁷⁾ ba’de şāhib menzil ḡayırātdan bir budak ile oḡada bir ḡapuduk itmekle derḡāl açılıb ⁽²⁸⁾ derūnundan āfitabe beñzer ü. cāriye-yi bakire çıkub perde arasında oturdılar ve ḡinā ve ḡarb ⁽²⁹⁾ ‘avd ile meşḡül ḡaldılar lakin ḡalīfe ol şeylere aşlā iltifāt itmedi ve şāhib ḡāneye ⁽³⁰⁾ “Sen şerifimsin.” diyü suāl merḡūm ḡayır ben şerīf degülem lakin tüccār ḡā’ifesindenüm ⁽³¹⁾ ve ismüm Ebūü’l-ḡāsan ‘Ali bin Aḡmedü’l-Hārāsādur.” didükde ḡalīfe “Sen beni bilür müsün?” [630b] ⁽¹⁾ didi.

Merķūm “Lāvāllah ašlā cenābüñizi bilmem hemān ḥamdūn recl bu emīrū’l-mūminīn ⁽²⁾ ma’tıza bāallah.” didükde recl sür’atle kıyām ve zemīni pūs idüb ir’āş itmege başladı ⁽³⁾ ve “”Afv buyruñ şāyed benden ḥaqqıñızda bir kuşūr şadūr itmüşdür.” didi. Ḥalīfe “Amā sen bizüm ⁽⁴⁾ ile itdigün ikrām gāyet maqbūlümüzdür faқаt nefsimde bir şey inkār ideyorum eger ḥaber şāḥīḥini ⁽⁵⁾ söylemez iseñ seni қatl iderüm.” didi. Merķūm “Ma’zāllah sizün ḥuzūr lām’au’n-nūrda ⁽⁶⁾ ḥilāf söylenür şol efkār buyurdünüz şey nedür yā emīrū’l-mūminīn.” didi. Ḥalīfe “Ben ḥāneñe ⁽⁷⁾ gireliden berü ifraşeye ve eşyā-yı sāireye ve senün üzerinde olan eşvāba daḥı diқkat idüb ⁽⁸⁾ üzerinde büyük dedem mütevkil ‘aliü’l-hañ ism resm olundugunu görüyorum bu keyfiyet neden ⁽⁹⁾ neşet itdi.” didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taқrib itdügünü görüb ⁽¹⁰⁾ süküt eyledi.

(11) **ТОҚУЗ YÜZ ALTMUŞINCI GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma aғaz idüb dir ki: Ebū’l-Ḥasan “Evet yā emīrū’l-mūminīn! Ben bu mādenün sebebini ⁽¹³⁾ size ifāde iderüm şöyle ki Baғdād şehrinde gerek pederüm ve gerek bu қulları gibi mālḍār ⁽¹⁴⁾ kimse yoғidi ve her yerde pederümün ortaқları olub bī’ ve şirā ile meşğul idi ⁽¹⁵⁾ ve pederümün benden gayrı oғlı olmamağla baña ziyāde muḥabbet ve şefқat iderdi vefāt ⁽¹⁶⁾ itdükden soñra ben lahve ve l’ab deryasına ṭāleb ve işdaқā ve aḥbāb peydā idüb ⁽¹⁷⁾ ‘ayş ve nüş arasında қalub tā cümle malumı ifnā ve emlākımı daḥı firūḥat idüb ancaқ ⁽¹⁸⁾ sākin oldıgum ḥāne қalığla anı daḥıbī’ idecek oldıgumda vālidem ey oғul sen ⁽¹⁹⁾ bu ḥāneyi firūḥat idersen ḥālumuz fażīḥate mencur ve maḥal ivāmuz bulunmayub atılub қaluruz ⁽²⁰⁾ didükde ben bu ḥāne beş biñ altün ider biñ altün ile bir ḥāne alub bāķī dertibüñi bī’ ⁽²¹⁾ ve şaraba taḥşiş iderüm didüm ve elem senden bu ḥāne-yi elvarum.” diyüb şandukını küşād ve baña ⁽²²⁾ beş biñ altünü teslīm “Vay oғul! Bu altünler senün pederün malından degüldür bunlar benüm pederümün ⁽²³⁾ mīrāşından қalmadur zīrā pederün saғlığında bunlara iḥtiyācum olmadı.” didi.

Ben ise ḥānemiz ⁽²⁴⁾ bütүн altün ile memlū oldugunu görürdüm ve ol beşbüñ altünü alub yine ‘ayş ve nüş şarf ⁽²⁵⁾ itdüm etmām bulduқda valideme gelüb ben ḥāneyi firūḥat idecegüm didüm vālidem “Ey ⁽²⁶⁾ oғul! Sen bu ḥāneye muḥtācsın gel şol sevdādab vazgeç.” didi. Ben “Ey vālide! İṭāle ⁽²⁷⁾ kelām itme bahr-ı ḥāl evi firūḥat iderüm diyü ayak başdıgumda merķūme gelsün ⁽²⁸⁾ bu ḥāneyi on beşbiñ altün ile firūḥat

ile şol şartla ki senüñ emürüñi ben görürem.”⁽²⁹⁾ diyüb ve pederümüñ vekillerini isteyüb her birine biñer altün teslîm ve baña bir dükkan açdırub⁽³⁰⁾ ticârete şürü’ itdüm ve her taraftan fitühât gelmeğe başlayub malum çok oldu ve vâlidemde⁽³¹⁾ maḥfûz olan cevâhir ve nefâis çıkarub virdi cümle firûhat itdügüm emlâkı ircâ’ [631a]⁽¹⁾ idüb malum evvelkiden ziyâde oldu günlerde birgün dükkanımda otururken çarşuya çeşm-i⁽²⁾ felek meşelli düş itmemiş bir cāriye duḥûl ve toḡru yanuma gelüb” Ebü’l-Ḥasan ‘Ali bin Aḥmed⁽³⁾ ü’l-Harsānı semisin.” didi. Ol cāriyenüñ cemālünden ‘aqlum müteselleb olub “Efendüm⁽⁴⁾ ol suâl itdigün âdem benüm.” didügümde merķûme cülüs ve “Sen gulāmıña söyle baña⁽⁵⁾ üç yüz altün getürsün.” didi. Ben daḡı belâ suâl ol altünları teslîm itdügümde cāriye⁽⁶⁾ kıyām idüb gitdi ve ‘aqlumı berâber getürüb zuhûl ḥâletiyle kaldum gulāmum “Efendüm sen⁽⁷⁾ bu cāriyeyi bilür müsün?” didi ben lâvâ allaha hîc gördüğüm bile yokdur.” didüm. Gulām “Niçün⁽⁸⁾ altünları getür didüniz?” didi. Ben “Oḡul ‘aqlum başumdan gitdi ve cemâliyle meftun olub dilüm⁽⁹⁾ tütüldü.” didügümde gulām kalķub anı ta’ķīb ve bir miķdârdan soñra yüzünde darb eşeri⁽¹⁰⁾ olarak geldüğünü gördüm “Saña ne oldu?” didüm. Gulam “Efendüm cāriye ta’ķīb itdügümü⁽¹¹⁾ gördükde dönüb beni urdı ve az kaldı gözüm çıkayazdı.” didi ve “Bir mâh geçüb cāriyenüñ⁽¹²⁾ eşeri görmedüm ve ‘aşkından bî-ķarâr oldum.” didi. Şehrazâd şabâḥ-ı takrib itdüğünü⁽¹³⁾ görüb sükût eyledi.

(14) **TOKUZ YÜZ ALTMUŞ BİRİNCİ GİCE**

⁽¹⁵⁾ Şehrazâd kelâma aḡaz idüb dir ki: Ebü’l-Ḥasan eytdi. Bir mâhdan soñra yibe gelüb⁽¹⁶⁾ baña selâm virdükde ‘aqlum başumdan zâil olub bî-ḥoş kaldum cāriye⁽¹⁷⁾ ḥalimden suâl ve şâyed sen hâtrında bu cāriye-yi muḥtâlenüñ ḥâli nicedür gelüb⁽¹⁸⁾ “Benüm malumı alub gitdi dirsün.” didi. Ben “Vallaha malum ve canum senüñdür.” didüm.⁽¹⁹⁾ Merķûme yüzini mâh-ı âsumân gibi küşâd idüb istirâḫata oturdı ve “Baña üç yüz altün⁽²⁰⁾ vir.” didi. Yine belâ suâl müblaḡ mersümü şoyub virdüm ol daḡı alub gitdi ve bir müddet⁽²¹⁾ geçdükdün soñra yine gelüb benüm ile bir miķdâr urub beş yüz altün istedi ve “Bu meblaḡa⁽²²⁾ ihtiyâcum vardır.” didi.

Ḥaḫrumda “Ben niçün saña altünlar vireyüm.” dimege istedüm ise de⁽²³⁾ şiddet-i ḡarâm ile dilüm tütub kelâmdan men’ itdi ve vücudum ditremeğe başlayub yine bir söz⁽²⁴⁾ söylemeksizin beş yüz altünü ‘ad idüb virdüm ol daḡı alub gitdi ben anı ta’ķīb

(25) idüb tã elmasçılaruñ çarşusuna vardı ve birkãnda turub bir ‘ağd işrã eyledi ba’de (26) ve tefãt idüb beni gördükde “Sen baña beş yüz altün getür.” didi.

Dükkan şāhibi beni (27) görüb ayağa kıyām idüb ben dağı “Sen ‘ağdũñ parasini benden al.” didüm merķũm sem’ã (28) ve tã’a diyüb ‘ağdi cãriyeye teslĩm eyledi ve yine ben ta’ķibine fãriğ olmayub (29) arķasından vardum tã dicle kenarına vuşũl bulduķda bir kayıģa sũvãr ben dağı zemĩne (30) dũşũb temnã itdũgũmde merķũm gülũb gitdi ve bir sarãya duħũl itdũgũnũ gördũm (31) diķķat itdũgũmde ħalĩfe mũtevekkil sarãyı oldugũnũ bildũm dũnyã belãsı başuma toplanub [631b] (1) dũnũb dũkkanıma geldũm ve nefsũmde bu cãriye ‘ağlumı saleb ve malumı aħz itmũş ise de şãyed (2) ‘ağķından helãkum meķrur olur ve ħãneme varub valideme mãcerã-yı ifãde itdũgũmde vãlidem (3) “Ey oğul! Sen şadıķsın aña ta’rız itmege helãk bulmayasun.” didi ve dũkkanıma (4) vardıģumda ‘atķãrlarda olan vekilũm yanuma gelũb “Efendũm senũñ ħãlũñ nice oldu ki (5) üzerũne kitãbet zãhire vardur.” diyũ suãl ben dağı mãcerãmı naķl itdũgũmde merķũm (6) “Ey oğul! Bu cãriye emĩrũ’l-mũminĩn sarãyındandur ve anũñ muħãşırlandıandur sen hemãn parañı allaha (7) aħmãd ki nefsũñı aña virme bir dahã yanıña gelirse andan ħãzr üzere ol ki saña telef (8) ħãşıl olmaya.” diyũb gitdi.

Ol mãhuñ aħirinde cãriye yanuma gelũb mesrũr oldum (9) oturduķda “Sen niçũn beni ta’ķĩb itdũñ.” didi. Ben “Efendũm şiddet ve vũdcũdum ta’ķĩb (10) ħamil itdi.” diyũb ağlamaķa başladum cãriye dağı baña “Merħume ağlama ve vallaha sendeki (11) olan ‘ağş ve muħabbet bende iz’ãfĩ vardur ve lakin nice ideyũm ide ancak bir kere çıķa (12) bilũrũm baña bir kãğıd virũb sen bunı falan ãdeme getür ol benũm degũlmidür senũñ (13) altũnları virür didũkde ben mala ħãcetũm yoķdur saña fedã olsun.” didüm merķũme ben (14) femyã ba’d ve şalıña mevşũl tãriķıma dũşũnũrem diyũb vedã’ idũb gitdi ben ol (15) ‘atķãrlarda olan vekilũme varub mãcerã-yı iķãde itdũgũmde benũm ile varub ol cãriyenũñ (16) girdũgi sarãyı gösterdũgũmde merķũm sarãya baķub mũteħayr oldu. Şehrazãd şabãħ-ı (17) takrib itdũgũnũ görũb sũkũt eyledi.

(18) **TOKUZ YÜZ ALTMUŞ İKİNCİ GİCE**

(19) Şehrazãd kelãma aģaz idüb dir ki: Ebũũ’l-Ĥasan naķlinde ‘atķãr “Ey oğul! Sarãy pencereleeri (20) tahtında bir Derzi vardur eger merãmıña vesile iseñ ancak ol Derzinũñ iştãsıyla evvela (21) bilürsen cebĩni bert ve yanuna git baña yerũme koy di ve

on altūn vir ve anuñla ‘aḳd ⁽²²⁾ ü’l-fet kıl didükde ben daḫı ol vechle cemībi ḫariḳ ve Derziye varub ey birāder ⁽²³⁾ sen cepīce birime ḳoy didüm merḳūm yeme ḳoyduḳda on altūn yedimine teslīm ve sen ⁽²⁴⁾ benüm derzüm olacaḳsın diyüb ā’lā dōrt taḳım kesdirüb dikdirdüm ve her gün Derzi ⁽²⁵⁾ ol taḳımlar bütürdükde ba’zısı Derziye ba’zısı anda bulunan ḡulāmlara virürdüm ⁽²⁶⁾ ve başḳa taḳımlar daḫı kesdirüb ol vechle sarāyuñ ḡulāmınuna ve Tevāşālara virmege başladum ⁽²⁷⁾ ve yanunda müdāvemet iderek ḳaldum günlerde birgün Derzi ey oḒul senüñ bir derdüñ var nedür ⁽²⁸⁾ şol derdüñi baña söyle zīrā senüñ ḫāl ve eṫvāruñ şāḫib ḫācet olduḒuñ delālet ⁽²⁹⁾ ider bunca mal şarf itdüñ baña bekā merāmıñı söyle ben saña müsā’de iderüm.” didi.

⁽³⁰⁾ Ben daḫı ḫālūmi söyleyüb ol cāriyeye olan ‘alāḳamı īrād itdügümde merḳūm ⁽³¹⁾ ol cāriyelerüñ allah-u ta’ālī ḫaḳḳlarında gelsün zīrā dā’imā ḫalka fitnet virürler ve bu vaşf [632a] ⁽¹⁾ İtdiḒüñ ḫalīfe ‘avd çılān cāriyedür anuñ maḫşuş bir ḡulāmı vardur saña sürürüm ⁽²⁾ anuñla ‘aḳd şadāḳat baḒla dirken saraydan māha beñzer bir ḡulām elinde eşvāb çıkub ⁽³⁾ Derziye geldükde baña işāret idüb işte zıkr itdügüm ḡulām budur didi ben daḫı ⁽⁴⁾ merḳūm ḳıyām ve talḫif idüb oḒuduḒ Derziden aldıḒum nefis taḳımları görüb sen ⁽⁵⁾ bunları firūḫat ider misin didükde bunlar senüñ olsun diyü baḒışladum ve anuñla ‘aḳd ⁽⁶⁾ şoḫbet idüb ve ḫānemden biñ altūn deḒer eşyā nefise getirüb aña hediye taḒdīm ⁽⁷⁾ itdügümde merḳūm beni alub oṫasına getürdi vay efendüm sen baña vafir hediye ⁽⁸⁾ virdük ḫātrıma Ebūü’l-Ḥasanü’l-ḫarāsını olduḒun ḫuṫūr idiyor didi ben aḒlamaḒa ⁽⁹⁾ başlayub ḫazımı aḫḫār itdügümde merḳūm aḒlamaḒa zīrā sen ā’şıḳ olduḒuñ kimse ⁽¹⁰⁾ senden ziyāde ‘aşḳı vardur ve anuñ ḫālī cāriye arasında şiyū’ bulmuşdur.

Şimdi ne istersün ⁽¹¹⁾ didükde ben efendüm senüñ müsā’edeñi isterem didüm ḡulām sen yarın gelde baḒdalum ⁽¹²⁾ diyüb gitdi şabāḫ olduḒda yanuna gelüb ḫücreesine girdügümde merḳūm ey Ebūü’l-Ḥasan ⁽¹³⁾ dün senüñ ma’şūḳuña keyfiyetüñi ifāde itdüm ve senüñle ictimā’ itmege ḳarār virmüşdür ⁽¹⁴⁾ diyüb beni yanunda alıḒoydı gice olduḒda ḡulām ḫalīfenüñ giydiḒi şırma ile ⁽¹⁵⁾ toḒunmuş gömleklerden bir gömlek bir ‘abā getirüb giy didi ben daḫı giyüb ḫalīfenüñ ⁽¹⁶⁾ heyetine ḳoyduḒda beni bir uzun yere götürdüḒi anuñ iki ṫarafı ḫücreler ile dirılmışdır ⁽¹⁷⁾ ve bunlar cāriyelerüñ ḫücreleridür andan merūr itdiḒüñ ḫālde diḒḳat ile tā ikinci kemere ⁽¹⁸⁾ vuşul bulduḒunda şaḒ ṫarafdan eşigi mermerden ma’mül bir ḫücre bulub içüne ⁽¹⁹⁾ duḫül ile anda senüñ bildiḒüñ cāriyeyi bulub seni yanuna alur çıkacaḒuñ vaḒit allah-u ⁽²⁰⁾ ta’ālī

saña yol ider diyüb gitdi ben yürimege başlayub kapuları ‘ad iderken ara yerde ⁽²¹⁾ ‘azîm zaçe ve kürtli zühür ve şem’ad anlaruñ rüşenligi görüb halîfe ve etrâfında cāriyeler ⁽²²⁾ olub geldüğünü gördüm ve helâk ile teykin itdüm cāriyeleruñ biri digere ey hemşire sarâyda ⁽²³⁾ iki halîfemi var ben şimdi halîfe bundan geçdüğünü gördüm işte yine halîfe tañtanasıyla ⁽²⁴⁾ geliyor vallaha bu gâyet garîb keyfiyettür buña kimse cesâret idemez didi. Şehrazâd ⁽²⁵⁾ hikâyeden bu maħale geldükde şabâh-ı takrib itdüğünü görüb sükût eyledi.

(26) **TOKUZ YÜZ ALTMUŞ ÜÇÜNCÜ GİCE**

⁽²⁷⁾ Şehrazâd kelâma aġaz idüb dir ki halîfe Şecretü’-d-der nâmında olan cāriyenüñ hücreesine ⁽²⁸⁾ girdi ve ben meyt gibi bir köşeye çekilüb turdum ol hâletde iken elinde niyâz şem’a ⁽²⁹⁾ bir cāriye geldili ziyâ hüsni şem’anuñ nürinihķâ itmüş idi beni gördükde ⁽³⁰⁾ omuzumdan tutub hücreleruñ birine getürdi ve sen kimsüñ sarîk mısın diyü suâl ⁽³¹⁾ ben ditreyerek ve bekâ iderek huzûrunda zemîni pûs ve benüm hünimi hafz eyle ve merħamet it [632b] ⁽¹⁾ Ben sarîk degilüm ancak ‘aşk ve ġarâm beni bu belâya atdı didüğümde merķûme butda tur ⁽²⁾ diyüb sür’atle varub cāriyeler eşvâbindan bir taķım getürüb giderdi va hücreesine idhâl ⁽³⁾ idüb bir serîr üzerine iclâs idüb sen Ebû’l-Ĥasanü’l-ħarâsânı mısın didi ⁽⁴⁾ ben evet didüğümde merķûme haķķ ta’âlî seni örterdi sen divâne mi olduñ halîfeye ⁽⁵⁾ maħşûş olan elibise giydüñ lakin şimdi kırtulduñ ve senüñ maħbûbeñ olan şecare ⁽⁶⁾ dür dâ’imâ seni zıkr ve yâd ider lakin sen kendü naķsüñ için büyük muħâtıraya girdüñ ⁽⁷⁾ didi ben efendüm benüm merâmum ancak anuñ dîdârını görmek ve kelâmını semtâ’ itdükdür yâhüd ⁽⁸⁾ başka günâşı degüldür didüğümde merķûme cāriyeleruñ birine var hemşireme Şecretü’-d-dere ⁽⁹⁾ selâm ile yanuma gelsün söyle didi merķûma varub Şecretü’-d-deri da’vet eyledi ⁽¹⁰⁾ ol daħı icâbet idüb geldükde şabâhatü’l-mekân mülâķâtına çıkub içerüye aldı ve beni ⁽¹¹⁾ oldıgum yerden çıkarub gördükde mâ’niķama mübâderet ve duħûlumuñ keyfiyetinden suâl ⁽¹²⁾ ben daħı vâķ’a hâli ve şiddet-i muħâtırâmı söyledüm şecere-yi der şâhibe-yi mekâna iltifât vay ⁽¹³⁾ hemşire ben allah ile ‘ahd leşdüm ki bu âdem ile ġarâmda ictimâ’ idemem şimdi bahr-ı hâl ⁽¹⁴⁾ anı helâlde almaġa sa’i iderüm ve ideceğümü görürseñüz didi.

Biz ol hâlde iken nâ-gâh ⁽¹⁵⁾ halîfe ol oġaya daħı geldüğünü gördiler beni sür’atle alub bir serdâba idhâl ⁽¹⁶⁾ üzerüme kapuyı bend idüb halîfenüñ mülâķâtına

çıkıldılar zîrâ halîfe şecre-i derk ⁽¹⁷⁾ ğınâsı çevf sūr ider ve halîfenüñ ğonca isminde ğāyet sevgülü cāriyesi olub ⁽¹⁸⁾ oĝlı münteşîr bâallahuñ vālidesiydi ol ğünlerde aña taĝun olmaĝla böylece cāriyeler ⁽¹⁹⁾ hücrelerinde gezer tururdu çün ol otaya girüb şecre-yi deri orada bulmaĝla ⁽²⁰⁾ oturub baña ahıñdan bir kaç perde söyle diyü emir itmekle merķūme bir kaç perdeyi İrād ⁽²¹⁾ ve taĝun olan cāriye haķķında rızasını mücib bir Ő’iri inşād ve halîfeyi bu vechle ⁽²²⁾ isti’tāf itmekle halîfe merķūmenüñ Ő’irinden ğāyet maħzūz olub ey şeceredür ⁽²³⁾ sen benden bir Őey temnā kılūña saña ‘ināyet ideyüm didi.

Merķūme efendüm beni azād itmeñizi ⁽²⁴⁾ niyāz iderüm didükde mütevkil var seni azād itdüm diyüb ve derhāl kaķķub maħbūbe senüñ ⁽²⁵⁾ yanuna varub rızā ve iltifāt eyledi halîfe gitdükden Őonra ol saraydan beni iħrāc ⁽²⁶⁾ ve ben biħamdu’l-allaha azād oldum Őimdi Allah’dan isteremki seni selāmetle bundan iħrāc ideydüm ⁽²⁷⁾ ve hemŐiresiyle müŐāvere idüb beni nisvān eşvābı giydürüb taŐraya irsāl eyledi ⁽²⁸⁾ Őehrazād hikāyeden bu maħale geldükde Őabāħ-ı takrib itdügünü görüb süküt ⁽²⁹⁾ eyledi.

(30) **TOĞUZ YÜZ ALTMUŞ DÖRDİNCİ ĖİCE**

⁽³¹⁾ Őehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki Ebüü’l-Ėasan eytdi ben yolda giderken nā-ĝāħ halîfeye [633a] ⁽¹⁾ rāst gelüb beni gördükde tur ve düşün hālumi inkār ve “Ol çıkan cāriye ĥuzūrıma ⁽²⁾ getürüñ.” diyü fermān idüb yanuna getürüb yüzimi küŐād itdükde bilüb “Seni buraya ⁽³⁾ kim getürdi?” didi. Ben deryā-yı ĥayrān ve dehŐete düşüb bir Őey iħfā itmeyerek keyfiyeti ⁽⁴⁾ ifāde itdügümde derhāl Őecere-i deri ĥuzūrına celb ve “Sen niçe tüccār oĝlanları ⁽⁵⁾ benden iyü görüb dardü’l-ħilāfete hücum itdürdün didükde merķūme zemîni pūs ve Őıdķ ⁽⁶⁾ ile hālını ifāde ve ‘afvını ricā itdükde halîfe baña sen nice bu maħale cesāret idüb ⁽⁷⁾ girdün.” didi.

Ben “Efendüm ‘aşķ ve Őabāba beni böyle hāle eyledi.” didügümde allah-u ta’ālīnün ⁽⁸⁾ laṭfı ve eşref sâ’at daħı teŐādüf idüb ‘afvına mazhar oldum ve beni taŐraya ⁽⁹⁾ gönderüb şecre-yi deri tezvīc eyledi ve cümle eşyā ve mütā’nı çıkarub baña teslīm eyledi ⁽¹⁰⁾ ĥāneme cümlesini naķl itdüm iŐte benüm ĥānemde gördiĝün eşyā ve imti’a ol cāriyenüñdür ⁽¹¹⁾ ve herbār Őecere-yi der halîfenüñ ĥuzūrına varub ğınā iderdi.

Birgün ‘aliü’l-â’de yanuna ⁽¹²⁾ gidüb beni hānede bıraķdı bir müddetden Őoıra gelüb üzerinde olan esvāb parça parça ⁽¹³⁾ yırtıldugunu ve kendüsi feryād ve figān itdügünü görüb ‘acabā ne oldu halıfe bize gāzab mı ⁽¹⁴⁾ itdi diyü suāl ol dađı halıfe neredür bugün fetĥ ben hākān ve Őıdķa bin Őadıķa ile ⁽¹⁵⁾ oturub ‘ayŐ ve nūŐ ve Őafā ve ahınuñ ile otururken ođlı münteŐir pederine hücüm ⁽¹⁶⁾ idüb katlı itdi ve sürürimiz keder ile mübdel oldu ve ben kākub buraya geldüm didükde ⁽¹⁷⁾ bendeñüz ĥavfa dūŐüb cümle mal ve eŐyāmı cem’ idüb BaŐraya vardum ba’de münteŐir ⁽¹⁸⁾ ve müsta’ın beyninde muĥārebe vukū’ buldugunu iŐidüb BaŐrada ikāmet itdüm iŐte ⁽¹⁹⁾ yā em’rū’l-mūminīn ĥikāyem budur ve senün ĥaddūñ ismi eŐyāmda bulunmasınun sebebi budur diyü ĥitam ⁽²⁰⁾ kelām eyledi halıfe merķūmuñ kelāmından müta’cib olub ‘abūselūñi zāil oldu ⁽²¹⁾ ve Ebūü’l-Ĥasan cāriye ve ođullarını halıfeye getürüb zemīni pūs itdirdi halıfe anlara ⁽²²⁾ aĥsān ve emlākları vir ki almaķdan mu’āf idüb Ebūü’l-Ĥasani ĥavāŐ nedmāsından eyledi. ⁽²³⁾ Őehrazād bu ĥikāyeyi tamām itdükde baŐka ĥikāyenün naķline Őürü’ idüb dir ki:

⁽²⁴⁾ ****ĥikāye**** ⁽²⁵⁾ Naķlan iĥbār ve maĥdsān vaķā’yi rüzgār böyle naķlı iderler ki ķādīm-i zamānda ‘Abdu’r-Raĥman ⁽²⁶⁾ nāmında bir Bezirgān olub ĥaķķ celle ve ‘alā ĥazretleri aña bir ĥulām bir kıız ‘ināyet buyurdıki ⁽²⁷⁾ ĥıte-yi vücūdda ĥüsn ve cemāleri geçmemüŐ ve çeŐm-i felek nazırlarını görmemüŐ ĥatta ⁽²⁸⁾ ferĥ cemāllerinden ĥulāmuñ ismi Ķamerü’z-Zamān ve kıızı Gögübü’Ő-Őabāĥ nāmıyla tesmiye eyledi ⁽²⁹⁾ ve ĥaķklarından ol ķadar göz aŐābetinden ve ‘ayün ve izyārdan ĥayret ve ĥaķķ idir ki taŐraya ⁽³⁰⁾ aŐlā çıkarmayub ikisi mu’bir muĥale maĥcüb eyledi ve ķurān ve ĥüsn-ü ĥaĥ kendüsi ⁽³¹⁾ ta’līm vālidelerü dağı aña yadum idüb oķudulardı nā-senleri ĥad bilūĥa irdükde [633b] ⁽¹⁾ vālidelerü pedirlerine “Efendüm sen ne vaķte ķadar ođlıñı ĥalkdan aĥfā ve dāima maĥcüb ⁽²⁾ bir uĥursun ĥālbuki eger ecel mev’adañ gelürse anı kimse bilmeyüb seniñ rızķıñ bī-temāle ⁽³⁾ ĥanimet olub evlādıñ maĥrüm ķalır ve kıızı dağı kimse bilmeyüb tezvicsiz bunda piŐmeyānda ⁽⁴⁾ ķalır.” didi. Őehrazād ĥikāyeden bu maĥale geldükde Őabāĥ-ı takrib ittigiñi görüb ⁽⁵⁾ sūküt eyledi.

(6) ****TOĶUZ YÜZ ALTMUŞ BEŞİNCİ ĶİCE****

⁽⁷⁾ Őehrazād kelāma aĥaz idub dir ki: ‘Abrü’r-Raĥman “Ben anlara göz iŐābetinden ĥavf iderüm ⁽⁸⁾ ve ĥayretim dađı vardır.” didiysede zevcesi “Sen allah-u te’ālāya tūĥil ile ođluñı yarım ⁽⁹⁾ ma’iyetünle dükkana götür.” didi ve ‘aliü’Ő-Őabāĥ

ķamerü'z-zamāna temiz eşvāb giydirüb peder ile irsāl ⁽¹⁰⁾ eyledi. Pes ğulām zekāğa çıkdıķda şems-i hüsni ā'lem-i işäre izā ve ināre itmekle ā'sıķān-ı ⁽¹¹⁾ Cemāl olan kesān medhoş ve ğayrān olarak bī-irād müvādāsından şitāyān olub dī-dār-ı ⁽¹²⁾ cemāline müşāhede ider ķaldılar pederi ise çıķarduguna pişmeyān olub ħalk ile çekişmege ⁽¹³⁾ başladı yā dükkanuna varub oturduķda yine ħalk ğulāmın hüsni temāşasından vaz ⁽¹⁴⁾ gelmeyüb pervāne gibi şem'-i cemāline bakmak için tezāhim ve terakkim itdiler anlar ol ħalde iken irāķdan ⁽¹⁵⁾ bir pīr siyah üzerine şemyā-yı şalāh görinüb çarşudan merūr itmekle ğulāmı duş ⁽¹⁶⁾ itdügi birle gelüb pişgāhında durdı ve gözlerinden barān gibi yaş akmağa başlayub ⁽¹⁷⁾ bir kaç beyt inşād eyledi.

'Abdu'r-Raĥman bir kaç ğuruş çıkarub virdiysede siyah ⁽¹⁸⁾ pareyi alduķdan soñra dükkan ķapusundan infişāl itmeyüb ğulāma nikāh iderek ķaldı ⁽¹⁹⁾ aĥşām olub 'abdu'r-raĥman ile ķamerü'z-zamān dükkanı ķapādub gitdüklerinde siyah anlar ile ⁽²⁰⁾ gidüb ħāneye vuşul bulduķlarında ķapuda durub "Efendüm siz Allah'ıñ misāfirini ister müsünüz?" ⁽²¹⁾ didi. 'Abdu'r-Raĥman nā-çār olub buyruñ diyerek içertüye idĥāl eyledi ve ħātırında eger ⁽²²⁾ bu derviş oğluma ā'sıķ ve fāhişeye tālīb ise ķatl iderüm diyüb ve maĥşuş bir oĥaya ⁽²³⁾ koyub tenhāca oğlana sen bu dervişüñ yanuna gir ve anıñla mülā'ba ve mübāsaĥa ķıl ben size ⁽²⁴⁾ nikāh iderüm eger nefsinde fesād varsa ķatl iderüm sen hemān anıñla ħalvetde ķaldugunda ⁽²⁵⁾ elüñden geleni dirīĝ itme didükde Ķamerü'z-Zamān sema'ā ve tā'a diyüb ve birlikde ta'ām idüb ⁽²⁶⁾ uyĥu vaķtı geldükde ķalkub ve oğlına "Sen 'ammun dervişe ĥidmet it diyüb gitmege ⁽²⁷⁾ niyet itdükde merķüm ĥayr sen oğlañı beraber al." didi.

Merķüm "Ĥayır sizde ķalsun ⁽²⁸⁾ ĥidmet itsün." diyüb gitdi ve anlara mezil yere varub oturdu ğulām pederi gitdükden ⁽²⁹⁾ soñra dervişin yanuna varub oturdu derviş ise ğulāmuñ dī-dār ile ķanā'at ⁽³⁰⁾ idüb müşahede ve bekādan ğayrı şey'e iltifāt itmedi lakin ğulām def'i perde-i ĥayā idüb ⁽³¹⁾ dervişin ķatına varub mülā'aba itmege başladı ve nefsinin dervişe 'arz itdükde derviş **[634a]** ⁽¹⁾ Ne'uzübillah diyüb yanundan ķalkub başka yerde oturdu yine ğulām yānuna varub nefsinin ⁽²⁾ üzerine oturub "Ey derviş sen kendüñi benden maĥrüm ķılma zīrā seni severem lezzet ve şalum ⁽³⁾ eyle bekām ol." didi.

Dervîş “Ey ğulam sen beni kendü hālume bırak yāhūd pederini çağırırım (4) ben böyle şeye meyl ve hevesim yokdur yāhūd kalk baña kapuyı küşād eyle gideyüm.” didükde (5) ğulam “Ey dervîş sen rüyāmūñ işrākına ve yanaqlarumuñ hümretine ve mā’ taġamıñ reşākatine baġ (6) sen zühd ve vera’iden vazgeç ve na’im ve şālume nā’il ol bu aġmaġlığı terk eyle.” diyüb muġāsatını (7) izhar itmege başladuġda merķūm lāhavl diyüb kıbleye tevce idüb namāz meşrū’ itti (8) bir iki rek’at kılduġda ğulām yine yanuna varub namāzından ma’i ve sen beni müvāşala it ve “Eger (9) müsā’de itmez sen pederümi çağırub işte dervîş benden müvāşala istedi dirüm.” didükde (10) dervîş ġazaba gelüb ğulāma bir depme urub ağlatdıçün ‘Abdu’r-Raġman bu hālleri (11) müşāhede ider idi dervîş fesāddan biri elsaġa olduġunu bilüb derhāl yanlarına (12) varub oġlını iskāt ve dervîşe “Ey birāder! Çünki sen takvāda bu mirtebedesin niçün (13) oġlumuñ rüyetiyle ağlıyorsun ve ā’sıġkāne nikāh ideyorsun ‘acabā bunuñ bir sebebi var mı?” didi. (14) Dervîş “Ah.” diyü serd ve azhār-ı ġasret idüb “Efendüm benüm dervimi taġrik itme.” didi. (15) ‘Abdu’r-Raġman ġayr bahr-ı hāl baña ifāde itmelisun diyü el-ġāġ eyledi. Şehrazād şabāġ-ı taġrib (16) itdügünü görüb süküt eyledi.

(17) **TOĞUZ YÜZ ALTMUŞ ALTICI GİCE**

(18) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Dervîş “Ey efendüm! Bu ġulları siyāġ iġtārdır (19) varāmsar birāderümü ittifākā bir def’a cum’a gününde başra şehrine teşādüf idüb ‘ali (20) üş-şabāġ şehre girdügümde cümle dükkānlar ve ġahveġāneler ve çarşular açık isede zeġāġlarda (21) ne recl ve merāvene kıız ve ne de oġlan ve ne kerbe ve ne kelb gördim ol hālettden müte’acib (22) ve bunuñ sebebi nedür?” diyerek müstaġrib olub etmekci dükkānından bir miġdār etmek ve baġġal (23) dükkānuna girüb yaġdan ve baldan karnım toyurub ba’dü’t-tenāvül ġahveġāneye varub ateş (24) üzerinde olan baġırcılardan ġahve içdüm ve ‘acaba bu şehrüñ ahālisi mevtmi itdiler yāhūd (25) firār mı eylemişlerde dükkān ve bazar açık ġalsun diyü mütefekkirā ġururken mehterġāneniñ (26) şadāsını işidüb hemān dükkānda bir maġale girüb gizlendüm ve divāruñ aralarından nikāh ider (27) ġalsadum nā-gāġ bir ġaç cāriye ellerinde kılıç ve üzerlerinde elbise-i melūkāne giymiş ve esebe süvār (28) olmuş bir ġaç cāriye var aralarında bir duġter-i āġter var ki āfitāb-ı ā’lemtāb nūr cemālinde ihticāb (29) ider ve üzerinde mükellef silāġlar ve zī-ġıymet mücevherāt olub yolda alāy ile geldüġünü (30)

gördim tā ben muḥetfī olduğum dükkaniñ yanuna gelüb tırdı ve bunda bir insān hareketini ⁽³¹⁾ sezdim şol dükkankarı arayuñ diyü emir itdükde bir kaç cāriye koşub dükkankaruñ birine girdi [634b] ⁽¹⁾ Ve bir recl bulub yanuna getürdüklerinde belā amān katlı olunmasını fermān eyledi ve oradan ⁽²⁾ geçüb gitdi ben ise ol duḥterüñ cemāline ğarīḳ lace-i ğarām ve şam’i ḥüsnünde pervāne ⁽³⁾ müstahām olub ḥayrān ve velihān oldum ve ol maḥalde ḳalub iki sā’atden şoñra erbāb ⁽⁴⁾ sevḳ ve aşḥāb dükkakin nümāyān olub her biri yerlü yerine gelüb ḥidmetleriyle meşğül ⁽⁵⁾ oldılar ve her ne ḳadar ol duḥter kim olduğunu serā suāl itdüm ise de kimse baña ḥaḳīḳat ⁽⁶⁾ ḥāl ifāde itmedi lakin benüm derūnumdan ol duḥterden hezār-ı ḥasret maḳīm olub Başradan ⁽⁷⁾ çıḳub buraya geldüm pes senüñ maḥdūmuñ ol bānūnuñ şemāilinde ve ḥüsn ve cemālinde olub ⁽⁸⁾ bunu gören anı zan ider olduğundan ‘aḳlum başumdan gidüb gözüm rüyetinden infişāl ⁽⁹⁾ itmedi işte sebeb-i bekā budur diyü ve ol gice yanlarında ḳalub ‘aliü’ş-şabāḥ ḳapuyı açub ⁽¹⁰⁾ ḥāl sebiline gitdi.

Lakin Ḳamerü’z-Zamān dervişüñ kelāmından ā’şık ve velihān ve derūnunda ⁽¹¹⁾ nār-ı muḥabbet istiġāl idüb bī-şabır ve bī-sebāt ḳaldı ve pederine ey peder mācid cümle tüccār ⁽¹²⁾ zādeler ḥāl ḥayātlarında eṭrāf ve eknāfa sefer idüb ğarāib ā’lem müşāhede itdüklerinden ⁽¹³⁾ mā’idā iktisāb hüner ve taḥşil-i mā’rif iderler ben ise ḥāneden çıḳmayub ḳaldum niçün ⁽¹⁴⁾ beni böyle bıraḳduñ didükde pederi “Ey oğul! Anlar dirhem ve dīnāruñ iktisāiçün taḥmül ⁽¹⁵⁾ müşāḳ isġār iderler ben isem biḥamdü’l-allah-u te’ālī malum firāvān ve ‘iz ve şānum bī-bāyāndur ve senüñ ⁽¹⁶⁾ içün ḥavf idereüm işte bu sebeplere mübnī seni sefere irsāl idemem.” didükde Ḳamerü’z-Zamān ⁽¹⁷⁾ “Ey peder bahr-ı ḥāl beni isrāl idesün ve alāsımı iġfāl idüb firār iderüm.” didükde merḳūm ⁽¹⁸⁾ zevcesine ifāde-yi ḥāl itmekle zevcesi “Varsun bizüm aradetimiz ile ğitsün ve eger sen aña ⁽¹⁹⁾ sermāye virmez iseñ ben kendü malumdan sermāye virüb irsāl iderüm zīrā kesebe müntec ⁽²⁰⁾ olan ğurbetde beis yokdur ve irsāl itdügümüz ḥālde şāyed firār iderde anı ma’düm ⁽²¹⁾ iderüz.” didükde ‘Abdu’r-Raḥman merḳūmenüñ kelāmını istiḥsān ve vāfe mal ve metā’ oğluna ⁽²²⁾ techīriz ve vālidesi daḥı yuvāḳit-i ‘azmiyeden kırḳ yāḳūt virdi ki her biri beş biñ ⁽²³⁾ altūndan onbeş biñ altūna ḳadar bahāları var idi ve bunları sen vaḳt-i ḥācetde bulursun ⁽²⁴⁾ kārḳda bağla didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb ⁽²⁵⁾ süküt eyledi.

(26) **TOKUZ YÜZ ALTMUŞ YEDİNCİ GİCE**

(27) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Kāmerü’z-Zamān şed-i aḥmāl ve rabṭ itikāl idüb (28) ve ol yāqūtları hemere bağlayub ve peder ve māderini vedā’ idüb çıka gitdi ve Başraya (29) şed-i ‘azimet eyledi. Pes Başraya bir meḥalelik yol qalduḡda ‘Arabān üzerine çıkub (30) kārbānda olan malı tahib ve gāret itdiler ve Kāmerü’z-Zamān bir taraḡa gizlendiḡünden ellerinden (31) selāmet buldı ‘Arabān gitdükden soñra mūmā-ileyh ḡülāş bulan ādemler ile yola revan [635a] (1) olub Başraya vuşul buldı ittifākā cum’a ḡünü teşādūf itmekle dervīşūñ (2) ifādesini üzere zekākılarda ve çarşularda kimse yok ancak dükkanlar ve qah ve ḡāneler açık (3) oldugunu gördi arada buldıḡ eşyadan tenāvül ve tefric iderek qaldı ol ḡāletde (4) iken mehterḡānenūñ şadāsını işidüb dükkanlaruñ birine girüb iḡtifā eyledi.

(5) Bir ḡişşeden soñra ol dervīşūñ vaşf itdüḡi bāñū eseb üzerine binmüş ve cāriyeler (6) etrāfını almuş ḡüyā alāy ile bir Melik gibi geldüḡünü gördi ve merḡūmenūñ ḡüsn ve cemālini (7) malḡūz bāşra-yı derūnı olduḡda ‘aḡlı zāil olub bī-ḡoş qaldı. Ol duḡter geḡüb (8) iki sā’atden soñra çarşu ahālī ile memlū olub bī’ ve şaraba şürū’ itdiler Kāmer (9) ü’z-zamān derḡāl elmasçılaruñ birine varub kemerinde bağlanmış yuvāḡītden biñer altūn deḡer iki (10) yāqūt firūḡat ve şemenini alub ḡānlaruñ birine tezvīl idüb ol ḡice bitavtet eyledi ve ‘ali (11) ü’ş-şabāḡ ḡamāma varub ve ā’lā bir ṡaḡım eşvāb giyüb bedr-i iltimām gibi Başra çarşularında (12) geze qaldı ve berber dükkanı rāst ḡelüb iḡüne girüb ṡraş oldu ve on altūn (13) berbere virüb anuñla ‘aḡd-i şoḡbet eyledi “Vay peder ben ḡarībū’d-diyār ādemūm derūn-ı (14) Başraya girdüḡümde aşlā çarşularda kimse görmeyüb arḡada gezerken bir bāñū esebe (15) süvār olmuş cāriyeler ile gezduguni gördüm ‘acabā kimdür?” diyü suāl Berber “Ey oḡul! (16) Sāḡın bu kelām ile nefve eyleme zīrā ḡalk sırrı laḡafā itmezler ve sen dahā tāzesün soñra seni (17) ḡatlı iderler ve bu şehirde ol kız kim oldugunu ve ḡaḡīḡat ḡālini bilen yokdur ve Başra (18) ahālisi bu keyfiyetden hezār-ı ḡasrete düşmüşler lakin ben bu ḡice zevcemden suāl (19) iderüm yarın saña ḡaber ḡötürürem.” didükde Kāmerü’z-Zamān elini ḡoynuna ḡoyub bir avuḡ altūn (20) çıkarub merḡūme “Sen bunları zevceñe ḡötür zīrā ol benüm vālidem oldu ve bir avuḡ (21) daḡı bize teslīm ve sen pederümsün bunları al.” didi.

Berber “Ey oḡul! ṡur ben şimdi (22) varub suāl ideyüm.” diyüb zevcesine gitdi “Vay ḡatun! Yanuma māḡ-ı āsumāna beñzer bir ḡulām (23) tācir ḡelüb ol cum’a ḡünlerde gezen bāñūnuñ ḡayrını almak isteyüb suāl ideyor ve bize (24) şol ḡadar altūn virdi ve eḡer şaḡīḡ ḡaberini ifāde ider iseñ ḡayır keşirini görürüz (25) zīrā ben anı ā’şīḡ

ve ġarīb ādem olduġunu derk itdüm didükde merkūme var anı yanuma ⁽²⁶⁾ getir ve vālideñ saña selām idiyor ve seni yanuna istiyor ve eşik görülmüş diyüb gel ⁽²⁷⁾ gidelüm di.” didi.

Berber қоşub Қamerü’z-Zamāna varub “Ey oġul! Vālideñ selām idiyor ⁽²⁸⁾ ve seni yanuna istiyor ve maṭlūbuñ olan şey hāzırdur diyor gel gidelüm.” didükde Қamerü’z-Zamān ⁽²⁹⁾ қалқub anuñla gitdi merkūme hezār-ı talṭif ile qarşulayub iġerüye alduġda yine yüz ⁽³⁰⁾ altün merkūmeye varub “Sen bu kızuñ hikāyesini ifāde eyle.” didi. merkūme “Ey oġul! ⁽³¹⁾ Başra vālisine Hind pādişāhından ġāyet ā’lā ve el-nümāş bir incü dānesini hediye geldi melik [635b] ⁽¹⁾ Anı dalmaġ için elmāscıları yanuna celb itdise cümlesi haġķından gelemeyeceklerini ve bunu ⁽²⁾ ancaġ ketḫüdāları Şeyḫ ‘Abīd nām kimse dālebileceğini ifāde itdüklerinde Melik Şeyḫ ⁽³⁾ ‘abīdi celb ve ol dāneyi virüb daldıkda Melik mesrūr olub sen ne istersün benden ⁽⁴⁾ arzvāyet saña vireyüm didi merkūm efendüm bugün baña mühlet vir bu gice düşüneyüm diyü ⁽⁵⁾ iltimās ve sebebi tāḫiri merkūm zevcesinden ne ṭalev ideceğini istişāre itmek için ⁽⁶⁾ idi Melik mühlet virmekle merkūm gidüb ol gördiğüñ cāriyeñe anuñ zevcesidür ⁽⁷⁾ anuñla istişāre itdükde merkūme eger sen beni sever iseñ melikden cum’a günde iki ⁽⁸⁾ sā’at kadar çarşuları haġķından boşadub ve hānelerüñ pencerelerini қаpadub ⁽⁹⁾ ben yalñuz şehirde keşt ve güzār ideyüm ve kimi tenbihe muḫālefet idüb yolda ⁽¹⁰⁾ rāst gelürsem қatl ideyüm diyü temnā ile zīrā bizde mal çoġdur şimdi merām ancaġ ⁽¹¹⁾ böyle şey ile infirād bulmaġdur.” didi.

Merķūm melike varub bu keyfiyeti arzu itmekle ⁽¹²⁾ ol daḫı müsā’ede idüb Başrada münādī nidā itdirüb cum’a günlerde ⁽¹³⁾ iki sā’at miġdāri çarşunuñ dükkanları қahveḫāneleri açıġ olmaġ ve ḫaġķ ⁽¹⁴⁾ yoldan şavub olur pencereleri қıyāmıġ ve her kim zuhūr қatl olunmaġ keyfiyetler nidā itdiler. ⁽¹⁵⁾ Şehrazād hikāyeden bu maḫale geldükde şabāḫ-ı taķrib itdüğünü görüb sükūt ⁽¹⁶⁾ eyledi.

(17) **ṬOҚUZ YÜZ ALTMUŞ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽¹⁸⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Merķūme naķlinde ve “Her cum’a gün müşāhede ⁽¹⁹⁾ itdığüñ gibi o duḫter çıķub iki sā’at kadar gezer lakin senüñ merāmuñ anuñla ⁽²⁰⁾ anuñla ictimā’ itmekdür.” didi. Merķūme “Acabā senüñle olan mal nedür?” diyü suāl Қamerü’z-Zamān ⁽²¹⁾ “Benüm ile beş yüz altündan biñ beş yüz altün deġer

taşlar vardır.” didi. Merķūme ““Acabā sen ⁽²²⁾ bu taşlardan dört taşdan çıkabilir müsün?” didi.

Ḳamerü’z-Zamān “Evet.” demekle ‘acūze ⁽²³⁾ “Çünkü böyledür var beş yüz altūnluḡ taşlaruñ birini alda elmāscılara git ve kethūdālarından ⁽²⁴⁾ suāl eyle buldıḡuñ hālde yanunda otur ve ol taşı vir vay usta sen buni baña ⁽²⁵⁾ bir hānum yab ki altūnı bir mütķālden ola ve ḡāyet güzel şan’at ile naḡş eyle ve eline yigirmi ⁽²⁶⁾ altūn virdükden soñra dükkanda olan ḡalfalara daḡı birer altūn vir ve anuñla bir miḡdār konuş ⁽²⁷⁾ ve keremi azhār eyle ba’de ḡalkḡ git ve yarın ‘aliü’ş-şabāḡ senüñle yüz altūnı getürde gel ⁽²⁸⁾ ve abları pederüñe vir zīrā ol recl faḡīrdür.” didi.

Ḳamerü’z-Zamān semā’ ve tā’a diyüb hāne ⁽²⁹⁾ gitdi ve beş yüz altūn deḡer bir taş alub Şeyḡ ‘abīdūñ dükkanında suāl iderek yanuna ⁽³⁰⁾ gelüb selām virüb oturdı ve ol taşı çıkarub “Ey usta! Sen buni ḡāyet istāziye [636a] ⁽¹⁾ ile baña bir hānım yab.” diyüb ve yigirmi altūn virdükten soñra dükkanında olanlara daḡı birer altūn ⁽²⁾ ‘ināyet ve anuñla konuşarak oturdı ve dükkandan geḡen sāillere birer altūn virdi işte ‘abid ḡamer ⁽³⁾ ü’z-zamānıñ gerek ḡesinden ve gerek kirāmından mūta’cib oldu ḡünkü ‘Abid mezkūr ḡāyet mükellef ⁽⁴⁾ bir şey işleyecek olursa hānesine gidüb zevceesi pişķāhında işlerdi hemān ⁽⁵⁾ ol vaḡit taḡımını alub hānesine gitdi ve hānemüñ ā’ māline şürü’ eyledi zevcesi yanuna ⁽⁶⁾ gelüb “Sen ne işliyorsun.” diyü suāl merķūm “Bir hānum işleyeceḡüm ki anuñ şāḡibi ⁽⁷⁾ tüccardan olub ḡāyet cemīlü’ş-şüreñe ḡürān ḡalkūñ derūnı yaralu idür ve yanaḡları ⁽⁸⁾ yanub şıḡāyık Nu’mān gibidür.” diyerek ol ḡulāmuñ uşāf cemilelerini zıkr ve etnāb ⁽⁹⁾ merķūmeyi ol ḡulāma ā’şıķa itdi zīrā pezevengüñ büyüḡi ancaḡ ol ādem ḡaḡķındaki ⁽¹⁰⁾ bir insānuñ ḡüsn ve cemālini ve kerem ve malını zevcesine vaşf ide ḡünkü merķūme ⁽¹¹⁾ ḡocasınuñ ḡulāma itdüḡi medḡ ve şenāsından mümteli oldu ““Acabā bu zıkr itdigüñ ⁽¹²⁾ ḡulāmuñ ḡüsnünde benüm uşāfdan bir şey var mı?” didi.

‘Abīd “Sende ki uşāf andadur ⁽¹³⁾ ve sen vasālda daḡı senüñ yaşuñdadur eger senüñ hāḡruñ şekst olmasından ḡavf itmemiş ⁽¹⁴⁾ olaydum senden biñ kere güzel ve dilber oldugunu diyebilürem.” didükde merķūme söḡüb ⁽¹⁵⁾ itdise de derūnı ‘aşķından ateş ile yatdı “Vay efendüm! Ben bu hānumı isterüm.” didi. ‘Abīd ⁽¹⁶⁾ “Ḳur baḡalum şāyed andan şatun alalum eger firūḡat itmezse bunuñ gibi bir taş bulub ⁽¹⁷⁾ size hānum iderüm.” didi. Şehrazād şabāḡ-ı taḡrib itdügünü görüb süküt ⁽¹⁸⁾ eyledi.

(19) **TOKUZ YÜZ ALTMUŞ TOKUZUNCU GİCE**

(20) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Usta ‘Abīd ol hāttımı bititüb ‘aliü’ş-şabāh dükkana (21) getirüb gitdi. Gelelüm Qamerü’z-Zamāna ol gice hānda yatub ve ‘Aliü’ş-şabāh yüz altını alub (22) Berberüñ hānesine vardı ve altınları hatuna teslim eyledükde merkūme “Sen Şeyh ‘Abīde (23) var ve hānımı saña virdükde sen anı parmaġına koy ba’de bu iyü gelmedi bunu kuma teslim (24) ve bunu istediğüm gibi yab ve ücret baķıdır.” didükden sonra otuz altın aña teslim ve oturanlara (25) birer altın virüb “Kalk hāl sebīlüne git ve yarın ma’iyrtüñle baña iki yüz altın getir ki hīlemi (26) tekmil ideyüm.” didi. Ol dağı kalkub kuyumcı-yı merkūme vardukda aña kıyām ve hezār-ı ta’zīm (27) ile dükkana alub iclās eyledi ve hāttımı eline virdükde Qamerü’z-Zamān hāttımı parmaġına (28) koydukdan sonra yine çıkarub “Bu benim mizacıma göre gelmedi sen bunu al ba’z cariyelerine (29) vir.” diyüb ve koynundan bir ā’lā taş çıkarub “Bunu başka hāttım yab lakin vakit eyle ki gāyet (30) güzel olsun.” diyüb ve otuz altın dağı virüb “Bunlar ücretden mā’idādur.” didi.

[636b] (1) Oturanlara birer altın tevzī’ eyledükde Usta ‘Abīd “Efendüm ücret nedür biz senden ücretden (2) hezār def’a ziyāde alduk.” diyerek azhār teşekkür eyledi ve zevcesine gidüb “Ey falan! Ben (3) bu ādemüñ keremi gibi görmedüm senüñ bahtuñ güzeldür zīrā hāttımı baña baġışlad ve ba’z (4) cariyelerine vir didi.” diyerek, hikāyeyi naql ve “Bu ādem tüccār tā’ifesinden degüldür belki (5) ba’z melük evlādundandır.” didükde merkūmenüñ muhabbeti mezdād oldu ve ‘Abīd diger hānttumuñ (6) şiyāġasıyla meşġül kaldı irtesi gün ‘aliü’ş-şabāh Qamerü’z-Zamān iki yüz altını alub (7) zevce-yi bebere gıtdükde merkūme “Ey oġul! Bugün dağı dünki gibi it ve hāttım baña iyü gelmedi.” (8) diyerek yine merkūme baġışla ve ücretden mā’idā kırk altın virüb ve biñ altın değer bir taş (9) çıkarub sen bunu iyü bir hāttım tap ve dükkanda olanlara ikrām iderek kalk git (10) ve “Baña yarın üç yüz altın getürde gelki saña hīlemi ta’rif ideyüm.” didi.

Qamerü’z-Zamān (11) dağı öyle yapub Şeyh ‘Abīdüñ dükkana vardı meger merkūm hanımı etmām itdükde zevcesi (12) parmaġına koyub “Keşki benim olaydı.” didükde ‘Abīd “Tür baķalum şāyed andan şatun aluram.” diyü (13) va’id itmüşidi hāttımı Qamerü’z-Zamāna virdükde parmaġına taķub ve “Bu hāttım baña iyü gelmedi (14) bunu dağı sen al ba’z cariyelerine vir.” diyüb ve biñ altınluk bir taş çıkarub ‘Abīde

(15) teslīm ve “Bunu iyü bir hättum yap olbirileri gibi yapma.” ve kırk altün dağı bağışış olarak (16) virüb kılķub gitdi kıyuncı hānesine varub ol hättımı zevcesine teslīm ve “Ben (17) bu ğulām gibi civānmerd kimse görmedüm.” diyüb medđinde mübālağa itmekle merķūme “Ey ‘addīm (18) ü’l-‘aql ve el-zevķ! Ćunki sen bu ğulām böyle oldugunu bildüñ ve saña bu ķadar ‘ināyet (19) itmüşdür niĉün bir def’a hāneñe da’vet itmedüñ řāyed andan ğayır keşir görürdüñ ve anuñla (20) ‘aķd-i ülfet iderdüñ eger sen nefsüñ zıyāferine müsāmağa itmez ise zıyāfet müřārıfı (21) benden olsunda sen anı da’vet it.” didükde ‘Abīd “Sen beni bağılemi řan idersün ki (22) böyle kelām söyleyorsun.” didi. Merķūme ğayır bağıl olduğuñ bilmem ancak ‘adīmü’z-zevķ (23) olduğun görüyorum sen yarın anı bahr-ı hāl da’vet eyle ansız gelme.” didi. řehrazād (24) řabāh-ı takrīb itdügünü görüb süküt eyledi.

(25) **TOKUZ YÜZ YETMÜşİNCİ GİCE**

(26) řehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: ‘Abīd merķūmeye semā’ ve řā’a diyüb hättımı (27) düzüb bitürdi ve irtesi ğün dükkana vardı fāmā Kāmerü’z-Zamān üç yüz altünü alub birbirüñ (28) ğatununa varub teslīm eyledükde merķūme “Ey oğul! řāyed bugün ‘Abīd seni (29) hānesine da’vet ider eger yanuna misāfir gidersen ‘aliü’ř-řabāh senüñle dört yüz altün (30) pederüñe getürde gel ve ne oldıysa baña söyle ki tedbīrini görürem.” didi.

Kāmerü’z-Zamān toğrı (31) kıyuncınuñ yanuna varub oturduķda cedīd hättımı parmağına taķub vāķ’ā bu iyü olmuş [637a] (1) isede anuñ yanuna varub oturduķda “Cedīd hättımı parmağına taķub vüñe vir”. diyüb (2) ve başka řāř virüb “Bunu baña ā’lā bir yüzük yap.” diyüb ve “Yüz altün dağı ‘ağıye virüb (3) bunlar ücretden hāricdür.” didükde merķūm “Efendüm biz senden niĉe ücretler aldük artık aramızda (4) ücret kalmadı ancak senden ricā iderüm ki bu gece faķırğanemizi teşrif buyrūñ.” (5) didükde Kāmerü’z-Zamān “Ne ğüzel ben hāne gideyüm uřaķlaruma ğaber vireyüm ve sen yanuma gel izn (6) birlikde gidelüm.” didi.

‘Abīd ne ğüzel diyü ğandan suāl ol dağı ta’rif idüb gitdi (7) ağřām olduķda ‘Abīd hānesine onsuz girmege zevcesinden ğavf idüb yanuna (8) vardı ve atı berāber alub evine gidüb manzum bir oğada cülüs itdiler meger zevcesi (9) Kāmerü’z-Zamān ğayn duğulunda görmüşidi ğüsñ ve cemāliyle meftun olub ‘ařķ ve ğāramı (10) merdād oldu

bunlara ta'ām ve şerbet ve kahve getirüb giceden bir miqdār eglenüb ⁽¹¹⁾ yatsu vaḳti geçdükde bir cāriye iki kadeḥ şerbet getirüb her birine bir kadeḥ virüb ⁽¹²⁾ içdüklerinde ikisi ma'yısdığa ṭayanub uyuduklarında merķūme yanlarına girüb ⁽¹³⁾ Ḳamerü'z-Zamānuñ ḥüsn ve cemāline müşāhede ve ğarāmı mütezāid ve şabırdan mütbā'ide olub hemān ⁽¹⁴⁾ göğsüne binüb ve şiddet-i şehvetinden yanağlarını pūs ve taḳbīl ile güzūñ bir ṭayaḳ urdıki ⁽¹⁵⁾ şiddet-i būsdan aḥmer oldı şaḳīḳ var civāne döndi ba'de ṭudağlarına inüb ol kadar ⁽¹⁶⁾ amdüñe ḳan anlardan aḳti ve ateş sönmeyüb 'ināḳ velef sāk besāk iderek nā-şabāḥ ⁽¹⁷⁾ yaklaşduḳda Ḳamerüz-zamānuñ ḳoynuna dert-i ışḳ koyub gitdi ve bir cāriye gönderüb mücib ⁽¹⁸⁾ ikāz bir şey burunlarına koyub uyanduklarında Ḳamerü'z-Zamān yüzi ateş gibi yatduğunu bulub ⁽¹⁹⁾ 'acāyib bekāne oldı diyerek Usta 'Abīd "Benüm yüzime ne olmuş ki ateş gibi yakuyor." ⁽²⁰⁾ didükde merķūm "Seni sivri sinek yemişdür." didi.

Ḳamerü'z-Zamān "Böyle kimseye incitdüğü ⁽²¹⁾ var mı?" didi. Merķūm "Evet böyle senü gibi tāze oğlanlar böyle bunda yatduklarında anlara ⁽²²⁾ maslaṭ oluyor ve şaḳallu olanlara incitün." didükde Ḳamerü'z-Zamān şadaḳat diyüb süküt ⁽²³⁾ eyledi. Ba'de ḳahvealtı idüb çıḳa gitdiler Ḳamerü'z-Zamān ma'hūd 'acūzenüñ yanuna varub ⁽²⁴⁾ vāḳ'a ḥāli naḳl ve sivri sinek yüzini berbād idüb 'Abīdden suāl itdükde ⁽²⁵⁾ o oṭanuñ sabüre senüñi ancak emredirlerde maslaṭ olduğunu ifāde itdügünü söyledükde ⁽²⁶⁾ merķūme "Başḳa şey gördüñ mi?" didi.

Ḳamerü'z-Zamān ḳoynunda buldığı ışḳları ⁽²⁷⁾ söyleyüb gösterdükde gülüb bunlar ile böyle işāret itdi ki "Sen dahā çocuksın ⁽²⁸⁾ ve 'aşḳa lāyīḳ değilsin eger ā'şīḳ olmuş olayduñ böyle şübyān gibi uyumazduk ⁽²⁹⁾ dimekdür ve bunlar saña geldugüne 'alāmet ḳoymuşdur lakin merķūme ḳanā'at idemez ⁽³⁰⁾ bu aḥşām yine seni da'vet itdürür var baḳ 'aliü'ş-şabāḥ beş yüz altünü getürgel ki ⁽³¹⁾ saña bakiye-i ḥīleyi ta'līm ideyüm." didükde merķūm semā' ve ṭā'a diyüb ḥāna varub **[637b]** ⁽¹⁾ oturdu.

Gelelüm bir ṭarafa A'bīd Ḳamerü'z-Zamān çıḳub gitdükde zevcesine vardı ⁽²⁾ "Vay felāne! Ben misāfirten maḥcüb ḳaldum zīrā sivri sinek yüzünü berbād itmüşdür." ⁽³⁾ didükte merķūme "Sen bizüm sivri sinegümüzün ā'deti bilmezsiniz emreddiler ⁽⁴⁾ maslaṭ olur lakin sen bu gice yine da'vet eyle." didi. Şehrazād sabāḥ-ı taḳrib itdügünü ⁽⁵⁾ görüb süküt eyledi.

(6) **TOĞUZYÜZ YETMÜŞ BİRİNCİ GİCE**

(7) Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: İşte A'bîd aḥşām ḥānesine varır iken yine Kāmerü'z-Zamān (8) varub da'vet eyledi ve evvel öteye gelüb ba'dü'l-ṭa'ām yatsu namāzından soñra cāriye (9) iki ḳadeḥ şerbet ile gelüb ellerine sundı ikisü içüb derḥāl yaştıga (10) ṭayanub uyudılar merḳūme Kāmerü'z-Zamāna gelüb “Ey puşt! De'vā-yı ‘aşk idübde uyḥuya (11) varursun.” diyüb ve gögsüne çıkub s-ı ve ‘az ile sabāḥa ḳadar ḳalub (12) ba'de ḳoynuna bacak ḳoyub gitti.

Merḳūm ‘aliü’ş-şabāḥ uyanub yüzi yanaḳları (13) ve ṭudaḳları güyā ateş ile yandugunu bulmuş isede tenkiteyi bilmekle teşḳiden (14) süküt ve bacagı ḳoynunda bulub mütefekkir ḳaldı. Pes ḳuyumcu “Ey Kāmerü'z-Zamān! Bu gice (15) sivri sinek sen teşvîş itdi Kāmerü'z-Zamān ḥayrını incitmedi.” diyüb ve kahve (16) altı idüb çıktıklarında beş yüz altünü ḥāndan alub ‘acüzeye varub vāka’-yı ḥāli ifāde (17) itdükde merḳūme “Oḡul Allah seni ḥatun şerrinden şaklasın zīrā bıcaḳ ile işāret (18) budur ki eger bir dahā uyursan seni ḳatlı iderüm.” dimekdür.

Gulam “Vālide nice idelüm?” didi. (19) Merḳūme “Siz egil ve şerrinizden baña ifāde ḳıl.” didi. Kāmerü'z-Zamān cümle keyfiyetler naḳl (20) ve şerbet ile şuñki gelen cāriyenüñ mādesini söyledikte ‘acüze “İşte ḳāziye ol (21) şerbetidir sen bu gice cariyeye şerbet götür didük var baña şu getir.” di. Cāriye şu (22) getürmege gitdükde “Fincānı yaşduk ardına dök ve kendü uyumuş gibi it de (23) bak ve şāḳın benüm kelāmıma muḥālefet itme.” didi. Merḳūm sem’ā ve ṭā’a diyüb ḥāna varub (24) otırdı.

Fāmā ḳuyumcu zevcesine gitdükde merḳūme mahmānıñ ikrāmı üç gündür (25) “Sen bu gice daḫı da'vet eyle.” dimekle merḳūm aḥşām vaḳtinde ḥānesine gelürken (26) Kāmerü'z-Zamān varub da'ved eyledi ve ba'dü'l-egil ve el-şurub cāriye ma'hüde ol iki (27) fincānı getürdükde ḳuyumcu içüb yatdı. Kāmerü'z-Zamān “Ey cāriye! Benüm şusuzluḡı vardur baña (28) bir ḳadeḥ şu getir.” didi. Cāriye şu getürmege gitdükde merḳūm ḳadeḥ yaşduk üzerine (29) döküb ve güyā uyumuş gibi zemīne atıldı cāriye geldükde zan itdiki anı (30) beklemeden fincānı içdi boş fincānları alub gitdükde ma'hüd kız elinde bıcaḳ (31) ṭarḡun ḥāletiyile Kāmerü'z-Zamān yanuna geldükde hemān gözlerini açub yüzine güldi.

[638a] ⁽¹⁾ Merķūme “Sen bu işāretleri yalnızca fehm itmedeñ şunu saña ta’līm iden kim olduğunu ⁽²⁾ söyle.” didi. Kāmerü’z-Zamān ol ‘acūzeniñ hikāyesini naql ve irād itdükde merķūme “Sen ⁽³⁾ yarın ol ‘acūzeeye var vay vālide sende ol bānūya eşkār muvāşıla idecek hīleñ ⁽⁴⁾ varmu.” diyü suāl “Eger dirse hīlesini söylesün yok ben bunsda hīlem tırmuş ⁽⁵⁾ dirse anı terk idübde aḥşām zevcem saña gelüb getürdükde baña ifāde eyle ⁽⁶⁾ ben tedbiri saña bildirirüm.” didi. Ba’de zam ve ‘anāk ḥarfü’l-ḥar yā bāl ittifaḳ ve itişāl ⁽⁷⁾ şale-yi bā mevşül ile meşgöl olub zevci tanvin izāfe gibi bir taraf meşgöl kaldı ⁽⁸⁾ şabāḥ-ı tarķib itdükde merķūme “Ey Kāmerü’z-Zamān! Baña senden ne bir gice ve ne bir sene ⁽⁹⁾ kifāyet ider ancak merāmum tūlü’l-‘ömr seniñle kāmēt itmekdür lakin sen şabr eyle ⁽¹⁰⁾ tā ben mücib istigrāb olan hīlemi zevcemün üzerine icrā idüb kendümi ⁽¹¹⁾ andan taḫlīk iderüm ve seni tezvīc idüb memleketiñe varduḳda cümle malımı teslīm iderüm ki ⁽¹²⁾ herşeyini ḥarāb iderüm ancak sen kelāmımı fehm idüb ve aḥşām kocam seni da’vet ⁽¹³⁾ içün ḥāna geldükde sen ey birāder insān bir maḥalde kişret üzere tereddüd iderde gerek kerīm ⁽¹⁴⁾ çā gerek cünbüş andan uşānur ve ben hergün seniñle gelüb birlikde nevm idüb şāyed ⁽¹⁵⁾ seniñ zevcün benden mütengire olub baña ḡazab ider eger emek benüm ile ülfet itmek ise ⁽¹⁶⁾ siz ḥāneñize karīb aḥşām ḡāh sizde ve ḡāh bizde eglenüb uyḡu vaktinde ⁽¹⁷⁾ her birimiz ḥānesine varub bitavtet ider ve bu vechle zevceñde münfaşıl kalmazdı ⁽¹⁸⁾ zīrā bize mülāşīḳ bir mülk ḥānemiz vardur ve içünde kirācı sākindir seni oraya celb ⁽¹⁹⁾ itdükde ben hīlemi bilürüm.” diyüb gitti. Şehrazād hikāyeden bı maḥale geldükde şabāḥ-ı ⁽²⁰⁾ takrib itdi beñi sukūt eyledi.

(21) **TOKUZ YÜZ YETMUŞ İKİNCİ GİCE**

⁽²²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Kāmerü’z-Zamān kendüni uyumuş gibi idüb ⁽²³⁾ güneş toḡduḳda bir cāriye gelüb anları ikāz eyledi kıyumcı “Ey Kāmerüz-Zamān! ⁽²⁴⁾ ‘Acabā sivri sinek seni bu gice incitdi mi?” didi. Merķūm “Ḥayır ben aña alışdum.” diyüb ⁽²⁵⁾ ve ḳahve altı idüb işlerine gitdiler aḥşām olduḳda yine kıyumcı yanuna varub da’vet ⁽²⁶⁾ itdükde merķūm kızdān ta’līm itdügünü i’zārī irād eyledi. Kıyumcı “Sen bu gice bize gel ⁽²⁷⁾ ve benüm civārımda kendü mülküm bir ḥāne vardur kirāya virmüşdüm anı saña boşatdırub içünde ⁽²⁸⁾ iskān iderüm.” diyüb ma’iyetiyle aldı ve ba’dü’ḫ-ḫāyām yine cāriye iki fincān şerbet ⁽²⁹⁾ getürüb içdüklerinde kıyumcı zemine tilüb uyudu ve Kāmerü’z-Zamān fincānda mücib nevm ⁽³⁰⁾ bir şey olmaḡla bī-dār ḳalub merķūme daḡı yanuna gelüb oynayarak ḳaldılar ve ‘Aliü’ş-şabāḥ ⁽³¹⁾ ā’det üzere

uyanduklarında kuyumcu ol hānede sākin olan ādemi yanuna isteyüb “Sen [638b] ⁽¹⁾ hānemi boşalt zīrā baña iktizāsı vardır.” diyüb anahtārını Qamerü’z-Zamāna virdi.

Ol dahı ⁽²⁾ eşyāsını oraya nakl idüb içinde şākin oldu fāmā cāriye-yi merķūme mi’mār ⁽³⁾ ustalarından birini celb ve mal ile iğvā idüb zīr zemīnde Qamerü’z-Zamān müteşşil bir serdāb ⁽⁴⁾ qazdırub Qamerü’z-Zamān hānesinde otururken nā-gāh merķūme ellerinde iki kise altūn ile memlū ⁽⁵⁾ yanuna çıka geldi ve “Sen bunları şakla.” diyüb şabāha kadar oynayarak qaldılar. Ba’de ⁽⁶⁾ “Sen bunda tūr ben zevcei ikāz iderüm dükkanuna gitdükde yine size gelüb oturalum.” diyüb ⁽⁷⁾ gitdi ve zevcenı ikāz idüb qahve itdükn şoñra çıkub gitdükde yine merķūm ⁽⁸⁾ ellerinde altūn ile tolu kiseler Qamerü’z-Zamāna gelüb öyle vektime dek anuñla oturdı.

Ba’de ⁽⁹⁾ Qamerü’z-Zamān çarşuya çıkub gezdi aḥşām olub evine geldükde hānesinde vafır ⁽¹⁰⁾ kiseler ve cevāhir buldı gece olduğda Şeyḥ ‘abīd yanuna gelüb anı hānesine getürdi ⁽¹¹⁾ ve ‘aliü’l-ā’de şerbetleri içüb ‘abīd uyumuş ise de ol biri kıncanında ‘ilāc ⁽¹²⁾ olmamağla cāriye ile konuşarak oturdı üçüncü günce merķūme Qamerüz-zamān taşlar ile ⁽¹³⁾ marş’i hāncer ki Usta ‘Abīd kendü eliyle yapmuş idi anı getürüb ve “Sen bunı beline ⁽¹⁴⁾ taq ve Usta ‘Abīd’ün dükkanuna var bir miqdār oturduqdan şoñra anı çıkarda ‘abīdün eline vir ⁽¹⁵⁾ ve ben bunı bugün biriketden üç yüz altūn ile şatun aldum ‘acabā aldandınmı ⁽¹⁶⁾ yāḥūd iyümidür zīrā ben yolda giderken yigit başkasıyla çekişdügünü görüb yanlarına ⁽¹⁷⁾ vardugumda birinün elinde bu hānceri gördüm suāl itdügümde benüm bir ma’şuqam olub ⁽¹⁸⁾ hergün yanuna varuram ve baña para virür bugün yanunda para bulunmamağla bu hānceri virüb var ⁽¹⁹⁾ bunı firūhat eyle.” didi.

Ben dahı “Alub bī’e getürüyorum.” didükde “Andan üç yüz altūn ile ⁽²⁰⁾ şatun aldum ‘acabā ucuz mı?” di ol saña “Bu hāncer benümdür.” “Dimekten hicāb idüb ⁽²¹⁾ süküt ider ve söyledüğüne baqda sür’atle yanuma gel hānceri vir zīrā seni serdbāb ⁽²²⁾ ağızında beklerüm.” didi. Merķūm hānceri kuşağına taqub kuyumcınun dükkanuna varduqda ⁽²³⁾ anı hezār-ı talḥif ile alub oturduqda kuşağında ba’ine kendü hāncerini görüb ⁽²⁴⁾ nefsinde “Acabā bu benüm hāncerüm mi?” diyü hezār-ı fikre düşdise de sualden hicāb eyledi. ⁽²⁵⁾ Lakin Qamerü’z-Zamān mādeyi itmeyerek hānceri belinden çıkarub ustanun eline teslīm ⁽²⁶⁾ ve cāriyenun ta’lumi üzere kelāmı irād eyledi. Şehrazād şabāh-ı taqrīb itdügünü görüb ⁽²⁷⁾ süküt eyledi.

(28) **TOKUZ YÜZ YETMUŞ ÜÇÜNCÜ GİCE**

(29) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: ‘Abīd’üñ derünunda ateş yatub ħayrān ƙaldı ve bunı (30) ucuz alduñ zīrā bu ħançer beş yüz altündan ziyāde deġer didise de şiddet ve himetden (31) deryā-yı fikre ƫalub laƫırdı itmege muƫtedir oldı çünki Ƙamerü’z-Zamān merƫūmuñ [639a] (1) ızƫırabını ġördi. “Ey usta ġālibā senüñ bir işüñ vardur varayum başƫa vaƫit geleyüm.” diyüb (2) sür’atle ħānesine varub ħançeri ma’hūdaya virdi. Merƫūme “Ben saña vaşiyet itdüġüm (3) işleri itdüñ mi?” didi. “Evet.” didükde merƫūme ħançeri alub ve ol yoldan (4) gidüb ħançeri yerine ƫoyub oturdu.

Fāmā Usta ‘Abīd Ƙamerü’z-Zamān yanundan gitdükte (5) şabra mecāl bulmayub ve susebe ġirüb dükkandan ƫalƫdı ve sür’atle ħānesine varub (6) yılan gibi oturuñ zevcesine vardı merƫūme “Efendüm saña ne oldı bir kimse ile mi (7) çekişdüñ.” didi. Merƫūm “Benüm ħançer nerededür didi merƫūme işte şandukdadur.” diyüb (8) ellerini birbirine urub “Amān kimseyi urmaƫ için mi ħançeri istersün.” didi.

‘Abīd (9) “Sen var ħançeri ġetür.” dimekle zevcesi “Vallaha saña ġetürmem meġer baña yemīn idersün (10) ki anuñla beni urmazsun.” didi. Merƫūm ol vechle yemīn itmekle varub ħançeri (11) şandukdan ġötürüb eline virdükde ‘Abīd ħançeri baƫarak vallaha bu ġāyet ‘acīb (12) bir ƫışşadur diyerek ħayretini ġösterdi merƫūme “Ey recl! Ne oldı söyle.” didi. Merƫūm (13) ħançerini Ƙamerü’z-Zamān ‘andında ġördiġün vāşl ħikāyeyi naƫl itdükde merƫūme (14) “Şāyed ben ol yigitüñ dostı olduġımı ƫan itdüñ artık senüñle ülfet ƫalmadı.” didi.

(15) Merƫūm hezār-ı ĩ’tizār idüb cāriyeyi arzā iderek dükkanuna vardı irtesi ġün yine (16) merƫūme Ƙamerü’z-Zamān’a Usta ‘Abīd’üñ kendü eliyle ƫapaġını tarşıġ itmiş sā’atini (17) virüb “Sen bunı ƫocama ġötür ġöster ve ben bunı dünki elinde ħançer olan yigitüñ elinde (18) ġördüm ve yine benüm maġbūbem sā’at virdi ben daġı firūġat

ideceğim.” demekle ⁽¹⁹⁾ ben andan elli sekiz altın ile iştirā itdüm “Ne dersen di ba’de sür’atle yana gel.” diyü ⁽²⁰⁾ sibāriş eyledi.

Merķüm dağı ol vechle sā’ati beline ıakub ma’lum ‘abīdüñ yanuna varub ⁽²¹⁾ merķüme vaşiyeti üzere icrā-yı ‘amil itdükte ‘Abīd “Bu sā’at gāyet ucuzdur ⁽²²⁾ bunuñ bahāsi yedi yüz altındur.” diyüb nefsinde ‘aẓīm ve ham girmekle hemān ıKamerü’z-Zamān ⁽²³⁾ yanundan infişāl itdügi gibi ıalķub Őitāb iderek hānesine vardı ve engerek gibi ⁽²⁴⁾ okuyarak cāriyenüñ yanuna girüb “Sā’atüm nerededür meger ıKamerü’z-Zamān andan evvel gelüb sā’ati ⁽²⁵⁾ merķümeye oluşdırdı merķüme sā’at bunda.” diyüb getürdi.

Merķüm sā’ati ⁽²⁶⁾ eline alub “Lāhavl.” diyerek ıaldı. Cāriye “Efendüm haber nedür ne oldı.” diyü suāl itdükte ⁽²⁷⁾ merķüm “Ey meāh! ben evvelā hancerümi düşmez olan tācirde gördüm bildüm ve baña mücib ⁽²⁸⁾ ğam havādiş ile ifāde itdi ve bugün dağı sā’atimi yanunda gördüm ki anuñ Şan’atini ben ⁽²⁹⁾ iħtirā’ itdüm dostım ve senüñ hancer ve sā’atüñ ben aña virdüm bu vechle hıyānetimi tecviz ⁽³⁰⁾ idüb beni suāl itmekle geldüñ anları yanımda bulmamuş olayduñ bu huşuşları iřbāt ⁽³¹⁾ idecekdük imdi senüñ ta’ām ve Őarābuñ üzerüme haramdur ve seni kirāhat tahrim eyle [639b] ⁽¹⁾ sevmez oldum.” didükde merķüm cāriyenüñ hātırını alarak bu kelā mı aña söyledi ki ⁽²⁾ nidāmet iderek ııka gitdi ve dükkanda oturub lakin fikr-i Őedīd ve ham mālāmizīd ile aħřām ⁽³⁾ olduğda ıKamerü’z-Zamān ma’iyetiyle almaşsızın hānesine varduğda merķüme “Civān tācir nerede ⁽⁴⁾ ıaldı arañızda bir vedet mi ā’riş olmuş.” didi. Merķüm “Ey vallaha ben anı bağz itdüm ⁽⁵⁾ ol vuķü’ bulan hāllerden.” didi. Őehrazād Őabāh-ı takrib itdügünü görüb süküt ⁽⁶⁾ eyledi.

(7) **ıOKUZ YÜZ YETMÜş DÖRDİNCİ ĞİCE**

⁽⁸⁾ Őehrazād kelāma āğaz idüb dir ki: Zevcesi “Var benüm hātırım iıün getür.” diyü gönderdi ⁽⁹⁾ yanuna varub da’vet itdi ve hānesine gitdi eşyasından hīlī Şeyler görüb ⁽¹⁰⁾ derünunda nār-ı hāret yandı. Pes ıKamerü’z-Zamān anuñ teşvişi hālini gördükde “Efendüm ben ⁽¹¹⁾ sizi hezār-ı fikrde görüyorum ne var?” diyü suāl itdise de merķüm “Ben eřyāmı sende gördüm.” ⁽¹²⁾ demekden hıcab idüb “Ben bir miķdār keyifsizliğüm var.” diyü anı hānesine da’vet itdükte ⁽¹³⁾ ıKamerü’z-Zamān varmadan imtinā’ itdise

de ‘Abīd el-nizām iderek hānesine götürdi anuñla ⁽¹⁴⁾ oturub fikir ider qaldı Qamerü’z-Zamān anuñla yüz kelime söylerse merķūm aña bir cevāb virürdi.

⁽¹⁵⁾ Tā şerbet vaqti gelüb ‘aliü’l-ā’de ‘Abīd uyuduqda merķūme Qamerü’z-Zamāna gelüb “Sen ⁽¹⁶⁾ bu iki boynuzlu ħarife baqmıyor mısın nice gafletinden bī-dār olmayub saña bed nisvāne ⁽¹⁷⁾ netbāh itmemüşdür bahr-ı ħāl anı taṭlīk idene qadar anı miḥād’a iderüm yarın cāriyeler ⁽¹⁸⁾ heyetine girüb senüñle dükkanuna varırım sen ey ma’lum ‘abīd ben bugün işbu cāriyeyi esīr ⁽¹⁹⁾ ħānından biñ altūn ile aldum ‘acabā ucuzmı di ve yüzimi ve memelerimi açub aña göster ⁽²⁰⁾ ba’de beni ħāneñe getür ben daḥı serdābdan evime varırdum.” diyüb ve o gice şabāħa qadar ⁽²¹⁾ üns ve inbisāṭda qalub şabāħ olduqda zevcenı ā’deti üzere iķāz ve qahvealtı idüb ⁽²²⁾ her biri ħāl sebiline gitdüqde merķūme nefis eşvābını ve mücevherātını giyüb cāriyeler qyāfetine ⁽²³⁾ girüb Qamerü’z-Zamān ile ma’lum ‘Abīd’üñ dükkanuna vardılar.

“Vay ma’lum! Ben bu cāriyeyi biñ altūn ⁽²⁴⁾ ile aldum gel baq ‘acabā ucuz mı?” diyüb cāriyenüñ yüzi küşād itdükde ma’lum ‘abīd ⁽²⁵⁾ zevcesini ibasiyle ve mücevheratıyla Kemāl-i ziynet ile mezīne oldugunu görüb şaşdı ve “İsmüñ ⁽²⁶⁾ nedür?” diyü suāl merķūme Halīme didüki anuñ zevcesinüñ ismidür ta’cib idüb Qamerü’z-Zamān’a ⁽²⁷⁾ “Şol cāriyenüzerinde olan mücevherāt üç biñ altūndan bāde deęer ve gāyet güzeldür.” didükde ⁽²⁸⁾ Qamerü’z-Zamān “Çünki böyledür ben anı ħāneme getürürem.” diyerek gitdi ve vuşul bulduqda ⁽²⁹⁾ merķūme serdābdan nezvül idüb ħānesine varub oturdı lakin quyumcı nefsinde ⁽³⁰⁾ bī-rāħat qalub derħāl qalqub ħānesine gitdi ve zevcesi yuklıyub bulduqda el ⁽³¹⁾ ele urub müteħayr ṭurdı merķūme “Ey recl! Sen divāne mi olduñ niçün böyle bī-vaqit [640a] ⁽¹⁾ geldüñ.” didi.

Merķūm “Eger sen keyfiyeti söylemek ister iseñ tārılma.” didi. merķūme ⁽²⁾ “Söyle baqalum nedür qaziyeñ.” didükde ‘Abīd dostumuz olan tārir öyle bir cāriye aldı ki “Eger seni ⁽³⁾ bunda bulmayaydum sen olduğun teyķin iderdüm ħatta giydięi eşvāb ve taqdıęı ħātemler bunlar ⁽⁴⁾ giydür baña göstermekle ħayrān qaldum keşki bu tārir beldesinden gelmemüş olaydı ⁽⁵⁾ ve yüzini görmeyeydüñ zīrā ħayātum mekdür ve rāħatum man’adum oldu vefadan şoñra cefāya ⁽⁶⁾ mücib ve qalmşyedeşüñ idħāl eyledi.” didükde merķūme “Sen yüzüme güzel baq şāyed ben ⁽⁷⁾ anuñla çıkub saña geldüm ve cāriyeler qyāfetine girdüm ve anuñla ittifāq idüb beni saña seyr ⁽⁸⁾ itdürdi.” didi. Merķūm ħāşā ki “Sen bu fi’ili idemezsün ve senüñ ħaķķūnda böyle şey ⁽⁹⁾ zan

idemem.” didi zīrā ‘abīd mezkūr mukāid nisvāndan gāfil idi. Şehrazād hikāyeden ⁽¹⁰⁾ bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt eyledi.

(11) ****TOKUZ YÜZ YETMUŞ BEŞİNCİ GİCE****

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Ba’de ḡatun “İşte ben bunda oturuyorum var sen anuñ ⁽¹³⁾ cāriyesini ḡānesinde yoḡla zīrā sen diyorsun ki merḡūm cāriyeyi alub ḡānesine ⁽¹⁴⁾ getürdi eger ol cāriye yanunda deḡil ise ben olduḡum teyḡin kıl.” didi. Merḡūm Ḳamer ⁽¹⁵⁾ ü’z-Zamān’uñ ḡānesine yol alduḡda merḡūme sür’atle ol serdābdan inüb Ḳamer’z-zamānun ⁽¹⁶⁾ yanuna varub oḡurdı ‘abīd ḡapuyı çalub girdükde zevcesi ḡulām ile oturdugunu ⁽¹⁷⁾ görüdi ve ḡalkub elini öpdü.

‘Abīd ḡatırında yaḡlık allah māyişā diyüb müteḡayr ḡaldı ⁽¹⁸⁾ ve vesvese-yi derūndan ayrılmadı ba’de ḡānesini mā’vede itdükte zevcesi serdābdan andın ⁽¹⁹⁾ ol gidüb oturdugunu bulduḡda merḡūme “Ne bulduñ?” didi. ‘Abīd “Anuñ cāriyesi yanunda ⁽²⁰⁾ buldum ve senden bir farkı yoḡdur.” didükde Cāriye “Artık benüm ḡaḡkımda sen sū-i zandan vazgeç.” ⁽²¹⁾ didi. merḡūm “Sen beni müsāmaḡa it didi cāriye sāmıḡuñ allah.” diyüb çıkub dükkanuna ⁽²²⁾ gıdı ve cāriye Ḳamerü’z-Zamāna gidüb femyā ba’d “Bunda iḡāmetimiz münāsebeti yoḡdur sen emūr-u ⁽²³⁾ seferiyeñi tedārik kıl tāki bende olan ḡıleyi icrā iderüm.” didükde ḡulām çıkub sefer ⁽²⁴⁾ levāzımātını tedārik ve bir taḡtrevān iḡzār idüb cümle eşyā ve emvālını taşraya naḡl ⁽²⁵⁾ itdükten soñra merḡūmeye gelüb ḡaber virdi.

Merḡūme daḡı “Ben zevcemüñ ḡānesinde ⁽²⁶⁾ aşlā bir şey bıraḡmam ne ḡalil ve ne keşir zīrā sen benüm maḡbüb ḡalim sen ve seni ‘abīdden ⁽²⁷⁾ biñ kişi ile fedā iderüm lakin iḡtizā idir ki sen aña varub vedā’ idesün ⁽²⁸⁾ ve evüñ kirāsı daḡı ḡesābını görmesün de cevabından ne işidürsen gel baña ⁽²⁹⁾ söyle zīrā ben ā’cize ḡalām ki bu ādem beni eḡlāḡ idemez.” didi. Gulam ḡalkub merḡūmuñ ⁽³⁰⁾ dükkanuna vardı. “Vay ma’lum ‘Abīd ben memleketime sefer ideceḡüm ve vedā’ña geldüm ‘acabā evüñ ⁽³¹⁾ kirāsı ḡaç ḡuruşdur didi merḡūm bu didiḡüñ kelām nedür senüñ kerem ve ‘ināyetüñ benüm [640b] ⁽¹⁾ üzerüme çoḡdur ben senden ücret almam ve eger seni seferden men’um merām almuş olaydı ⁽²⁾ seni seferden men’ iderdüm.” diyüb ve dükkanını ḡapadub anuñla işini ve gücünü görmek için ⁽³⁾ ḡalkdı ve iḡtizā iden eşyāyı alub anuñla ḡānesine girdi.

Her girdükde zevcesi yanunda ⁽⁴⁾ bulub ve hānesine varduķda orada oturduķunu görürdi üçüncü gün merķūme Kāmer ⁽⁵⁾ ü’z-Zamāna “Ben zevcemüñ cümle eşyāsını birāyr aldum ancak ol gördiķüñ cāriye ķaldı anı daķı ⁽⁶⁾ almaķa isterüm zīrā merķūme benüm şāhibe-yi sırrumdur raķtümde ğāyet maķbūledür anı daķı ⁽⁷⁾ bir hīle ile aluruz şöyle ki ben bugün anı darb iderüm ve usta ‘abīde bahr-ı hāl sen ⁽⁸⁾ bu cāriyeyi firūhat eyle dirüm çarşuya getürdükde sen anı iştirā eyle.” diyüb ⁽⁹⁾ ve ol vechle hānede ağlayarak ķaldı zevci yanuna geldükde “Ey recl! Eger sen bu gün ⁽¹⁰⁾ işbu cāriyeyi bī’ itmez ise ben sende oturmam.” didi.

Merķūm cāriye alub çıkardı ⁽¹¹⁾ ve Kāmerü’z-Zamānuñ yanuna uğramaķla anı daķı ma’iyetiyle getürdi ki ol vaķit Kāmerü’z-Zamān ⁽¹²⁾ merķūmuñ zevcesi evinden çıkarub taķtırevāna koymuş idi zīrā merķūme yanundan ⁽¹³⁾ çıkduķda serdābdan varub taķtırevāna bindi çünkü Kāmerü’z-Zamān cāriyeyi gördükde ⁽¹⁴⁾ ‘Abīde “Sen bu cāriyeyi nereye getüreceksün?” didi. ‘Abīd “Bu cāriye zevcemi iğzāb ⁽¹⁵⁾ itmüş olmaķla anı firūhat şitmege getürecegüm.” didi.

Merķūm “Bu cāriye bize çok hidmet ⁽¹⁶⁾ itdi bunı ben aluram ve senüñ ķuķuñ andan istismām iderüm.” didi. ‘Abīd “Ben saña hibe itdüm.” ⁽¹⁷⁾ dimekle derhāl Kāmerüz-zamān cāriyeyi taķtırevāne koydı. ‘Abīd’üñ zevcesine “Gel ma’lum ⁽¹⁸⁾ ‘abīdiyi vedā’ eyle.” didükde merkūme taķt-ı revandan çıkub ‘Abīd’üñ elini öpüb ⁽¹⁹⁾ taķt-ı revāne ‘avdet eyledi. ‘Abīd anları teşbī’ idüb ma’iyetleriyle bir konaķ yere ķadar vardı ⁽²⁰⁾ ve dönüb dükkana gelüb hātı dönüb dükkana gelüb hādi ‘Abīd anları teşbī’ idü ⁽²¹⁾ aşlā huzū itmedi. Şehrazād hikāyeden bu maķale geldükde şabāķ-ı taķrib itdüğünü görüb ⁽²²⁾ süküt eyledi.

(23) **TOKUZ YÜZ YETMÜŞ ALTINCI GİCE**

⁽²⁴⁾ Şehrazād kelāma aģaz idüb dir ki: ‘Abīd’üñ zevcesi Kāmerü’z-Zamān’a “Sen bizi ma’hūd ⁽²⁵⁾ olmayan yoldan götür.” diyüb gitdiler. Hūdūd-u Mışıra varduķlarında pederine mezdciler irsāl ⁽²⁶⁾ ve geldüğünü haber virmeķle pederi ‘Abdu’r-Raķman kapusını açub ve işçiler getürüb tertīb ⁽²⁷⁾ düğün itdükden sonra oğlunuñ mülāķatına çıkub hezār-ı ‘iz ve ikrām eyle hāneye getürdi ⁽²⁸⁾ ve taķt-ı revānda hūri mişāl cāriye-yi bedī’atü’l-cemāli görüb ba’z melūkuñ duterānından řan ⁽²⁹⁾ ve merķūme daķı biñ nār ile ķalķub ‘Abdu’r-Raķman’uñ elini pūs idüb “Sen kimsün?”

diyü ⁽³⁰⁾ suāl itdükde “Ben sizün ferzenindeñizün zevcesiyim.” dimekle ‘Abdu’r-Raḥman “Çünkü oğlum seni ⁽³¹⁾ tezvic itdi iktizā idir ki bizde düğününüz tecdīd idelüm.” didi ve oğlıyla ḥalvet idüb “Ey ⁽³²⁾ oğul! Bu cāriye kimdür ve ne miqdār bahā ile iştirā itdün.” didükde oğlı “Efendüm bu cāriye degüldür [641a] ⁽¹⁾ ve benden bir şey ketm itdüm zīrā bu cāriye bizde bitavted iden dervişün Başrada ⁽²⁾ temāṣā itdügünü cāriye aña ā’şık olub kışşasını naql itmüşidi zīrā benüm emelüm aña ⁽³⁾ müt’alīk olub şabra mecāl bulduğumdan Başraya varub aña hezār-ı ḥīle ile tevşil ⁽⁴⁾ itdüm.” diyüb bir şey ketm itmeksizin ḥikāyelerini ve merķūme zevciyle itdüğü yaramazlıklarını ⁽⁵⁾ birer birer ayırd itdükde pederi “Ey oğul! Senün murāduñ anı tezvic itmek midür?” didi.

Merķūm ⁽⁶⁾ “Ben anuñ tezvivi sizün meşūretünize tavķīk itdüm ve senün emrüne tay’i.” didükde ⁽⁷⁾ pederi “Ey oğul! Eger sen yoḥāneyi terūḥ idersen benüm yüzüm saña ḥarām olsun zīrā ⁽⁸⁾ bu mel’ūna ḳocasıyla itdüğü şeyler saña daḥı itmek gerekdür ve sözimi işidürsün ⁽⁹⁾ ben saña andan iḥsan ve ecmil ve tāhirü’n-nesb kibār kızlarından bir duḫter bulub tezvīc iderüm.” ⁽¹⁰⁾ diyüb ve bu ma’nālardan vafir naşīḫat ve va’z īrād itdükde Ḳamerü’z-Zamān “Emir ⁽¹¹⁾ sizündür ben seni muḥālefet idemem ve bu cariyeden vazgeçdüm.” didükde ‘Abdu’r-Raḥman ⁽¹²⁾ ma’lum ‘Abīdün zevcesini cariyesiyle yüksek bir oḫaya ḳoyub ḳapu üzerlerine ḳapatdı ⁽¹³⁾ ve bir siyāḥ ‘Arab ḥidmetine memur itdi ve “Siz bunda ḳaluñ tāsında bir müşteri bulurumda ⁽¹⁴⁾ aña firūḫat ideyüm ve eger muḥālefet idersünüz sizi ḳatl iderüm zīrāsen ḥāine ⁽¹⁵⁾ bir ḫatunsın ve senden ḫayır gelmez.” didi merķūme bir şey söylemeyüb ağlayarak ḳaldı.

‘Abdu’r-Raḥman ⁽¹⁶⁾ oğluna ḥasībe nesībe ve ḥüsn ve cemālde ma’dūmeü’n-naẓīr bri duḫter-i aḫter bulub oğlıyla ⁽¹⁷⁾ ‘aḳd-i nikāḫlarını icrā ve düğününü tertīb idüb emir ve ū’lemā ve erbāb münāşib ve tüccārlara ⁽¹⁸⁾ tertīb ziyāfet itdükden soñra ‘umūmā fuḳrāya ve za’fāye bezl-i müvāie ta’ām idüb ⁽¹⁹⁾ kendüsi oğlıyla bir mürtef’i yere oturub anlara seyir ider ḳaldılar. Ol aralıkda cāriye ⁽²⁰⁾ sālefü’z-zikrūñ zevci üstüne ‘Abīd faḳir vefāḳat ḫāletiyile yırtık mırtık eşvāblar giymüş ⁽²¹⁾ gelüb ol ḫalk ile ta’ām sofrasına varub egil itmege şürü’ eyledüğünü Ḳamerü’z-Zamān ⁽²²⁾ gördükde pederine “Ey peder! Ol falan sofrada heyetle cülūs iden ādem gördünüz mi?” ⁽²³⁾ didi. Bāfūb “Evet gördüm.” didükde ḡulām “İşte maḫbūs olan cāriyenün zevci ⁽²⁴⁾ ma’lum ‘abīd oldur.” didi.

Meger bunuñ sebab-i meçi böyle oluyor ki merķūm Başrada ⁽²⁵⁾ Kāmerü’z-Zamānı teşbī’ ve vedā’ idüb dükkanuna geldükde işiyle meşğul khalub aḥşām ⁽²⁶⁾ olub ḥānesine varub kapuyı çaldukda açık bulub girdi ve ḥānesi gerek zevce ⁽²⁷⁾ ve cāriye ve gerek maldan ḥāli bulub evi başı üzerine münṭabık oldı şāirūñ ⁽²⁸⁾ (arapça beyit) ⁽²⁹⁾ (arapça beyit) mükālīne düşdi ve mecnun ⁽³⁰⁾ gibi olub eşyā ve mücevherātını tefkid idüb ašlā bir şey bulmamağla sekerinden meşiye ve düşdüğü [641b] ⁽¹⁾ dāmeyi bilüb ağlayarak kaldı. Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḥrib itdügünü ⁽²⁾ görüb sükūt eyledi.

(3) **TOKUZ YÜZ YETMUŞ YEDİNCİ GİCE**

⁽⁴⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Usta ‘Abīd vāk’a ḥālini ketm idüb kimseye ⁽⁵⁾ ifşā itmedi ve kul şā’ir ezākān şudrālar zīkā faşdürü’l-zī yestūd’ü’s-sırāzayk ile ⁽⁶⁾ ā’mil olub şabāḥa müntezir kaldı ve ‘aliü’s-siḥir çıkub ḥalk arasında ben ḥicāza ā’zam ⁽⁷⁾ oldum zīrā ol tācir-i mısrī ben siz gitmeyeceğini yemīn idüb taşrada beni müntezirdür ⁽⁸⁾ ve “Ben daḡı zevcemi alub anuñla gidecegüm.” diyüb dükkanuna olan eşyadan bir miḡdār ⁽⁹⁾ firūḡat idüb iştirā ve güyā zevcesini ol taḡtirvāne bindirüb çıka gitdi ve Başra ⁽¹⁰⁾ ahālisi gitmesinden merūr oldılar ki cum’a günlerde zevcesinden şudūr iden ⁽¹¹⁾ ḡurūc ve seyr-i esvākdan kurtulmuş olalar merķūm sefer idüb gitdükdün soñra Vāli-i ⁽¹²⁾ Başraya varub “Efendüm ma’lim ‘Abīd zevcesiyle ḡacca gitmüştür ve her cum’a günlerde ol ⁽¹³⁾ iki sā’at ḡabis olunmamızı icāb itmez didiler Vāli ṡarılub nice bu ḡāin benden ⁽¹⁴⁾ izin almayarak sefer itdiler.” diyü ḡazab idüb ve merķūmuna izin virüb işleriyle ⁽¹⁵⁾ meşğul kaldılar.

Fāmā ma’lim ‘Abīd yolda giderken ‘Arabān üzerine çıkub cümle malımı ⁽¹⁶⁾ nehab ve ḡārat ve kendüsi ulular arasında itmemegle bu vechle kātlden ḡülāş bulub ⁽¹⁷⁾ hezār-ı miḡnet ve meşakḡat ile yolları kāt’i iderek Mısıra vuşul ve şiddet-i cū’dan bī-ṡāḡat ⁽¹⁸⁾ olub çarşularda gezerken ehl-i sevķūñ birisi “Ey fakīr! Var falan maḡallete ‘umūmi düḡün ⁽¹⁹⁾ olub ḡalka eṡā’am ideyorlar anda ḡarınūñı ṡoyur.” dimeleriyle merķūm ol maḡalleden suāl ⁽²⁰⁾ iderek naḡl itdügümüz üzere ḡāneyi bulub ṡā’āma şundi çün ki Kāmerü’z-Zamān merķūmı ⁽²¹⁾ pederine gösterdi pederi “ṡur ḡarınını ṡoyursun.” diyüb müntezir oldılar.

‘Abīd egli tamam ⁽²²⁾ itdükde merķūme gulāmlar gönderüb yanlarına celb ve Kāmerü’z-Zamān aña kıyām idüb ⁽²³⁾ hezār-ı itlaṭīf ile yanunda iclās itdükde peder “Ey ‘adīmü’z-zevk! Sen bunu ibtidāda ⁽²⁴⁾ ḥamāma irsāl itmelüsün.” diyüb derḥāl irsāl eyledi ve ḥātrına iltifāt idüb “Ey ⁽²⁵⁾ cemā’at! Ben Başra’ya vardugumda ‘Arabān malımı nehab ve bu ḥālet ile Başra’ya girdügümde ⁽²⁶⁾ bu ādem beni ḥānesine alub vafir ikrām ve ā’ne eyledi ve bu zāt ma’teber ve meşmül damdur işte ⁽²⁷⁾ buraya gelür ben üzerine ‘Arabān çıkub malını aldılar diyerek ḥaḳḳında vāfir senā itdi ⁽²⁸⁾ ve merķūme bir taḳım eşvāb gönderüb ḥamāmdan geldükde cümle ḥāzırın aña kıyām ⁽²⁹⁾ ve şadr meclisde iclās idüb andan teşekkür ve fazıl ve kerini yād itmege başladı ⁽³⁰⁾ ve ben seni mükāfāt iderüm ḥavf ve ḳahr çekme diyüb aralarında olan ḳāziyenüñ ketm itme ⁽³¹⁾ işāret eylediler ḥalḳ tağıldukda ma’lim ‘abīdi tenhā yere getürüb anuñla ḥalvet itdiler.

[642a] ⁽¹⁾ ‘Abdu’r-Raḥman “Ey ma’lim! ‘Abīd biz senüñ maddeñi ḥalḳ arasında ifşā itmesini istedik ki ⁽²⁾ saña naşihat ola ve bu muḳavele şeyler dāimā vukū’ bulmaḳdadur zīrā ricāl nesvāne dāimā ⁽³⁾ ṭam’aları vardur .”didükde Şeyḥ ‘Abīd “Efendüm fiü’l-vāḳ’a ricālün zenine meyl ve tetb’ileri vardur ⁽⁴⁾ lakin iḳtizā idir ki nesvān temti’ ve ‘arzlarını ḥafz ideler imdi ‘ayb ancak ⁽⁵⁾ benüm zevcemden şudür itmüşdür ve baña ḥiyānet iden ancak odur.” didi.

‘Abdu’r-Raḥman ⁽⁶⁾ ḳalkub oğlıyla ḥalvet itdi “Vay oğul! Biz bu ḥatunuñ ḥiyānetine maṭl’a olduḳ şimdi ⁽⁷⁾ benüm merāmum bu ādemi imtiḥān itmekdür eger deyüş ve ‘arzsız bir ādem ise anı muṭlaḳ ḳatl ⁽⁸⁾ iderüm.” diyüb kezlik zevcesi ve cāriyesini daḥi i’dām iderüm ve eger şāḥib-i ‘arz ⁽⁹⁾ olub ol fācireden nefret iderse senüñ hemşireñi aña tezvic iderüm diyüb yine ma’lim ⁽¹⁰⁾ ‘abīdā varub “Ey Usta ‘Abīd! Mā’şda nesvān ṭol bāl vas’i ḥātrı muḥtācdur ve anlara ⁽¹¹⁾ ā’şık olan kimse ḥaḳḳında gönli kinün ṭutması lāzımdur ve bā ḥuşuş şāḥibeü’l-cemāl ⁽¹²⁾ olan ḥatun dāimā ricālī taḥḳir ider ve anlara mā’şda itmez alā ol kişi ki vāş’i ḥātr ola ⁽¹³⁾ ve dirler ki nesvān gökde olaydı ricālün büyükleri anlarıñ ṭarafuna egeri olurdu ⁽¹⁴⁾ imdi iḳtizā idir ki sen zevce ‘avf ve müsāmaḥa idüb anuñlar barışasın zīrā ben ⁽¹⁵⁾ anı oṭaya ḳoyub ḳapuyu özürine ḳapandum ve size müntezir ḳaldum zira Melikizi bildüm ⁽¹⁶⁾ ve merķūme ḡāyet ḥüsnā ve cemiledür kimse andan vaz gelmez hemān sen ‘avf ve müsāmaḥa ile mu’āmele ⁽¹⁷⁾ ḳıl ki seni yanuna getüreyüm.” diyüb oṭanuñ anaḥtārını eline virüb var zevcünle otur ⁽¹⁸⁾ ve “Ben size egil ve malzemeyi irsāl iderüm.” diyüb gönderdi.

Şehrazād hikāyeden bu maḥale ⁽¹⁹⁾ geldükde şabāḥ-ı takrīb itdügünü görüb süküt eyledi.

(20) **TOKUZ YÜZ YETMÜŞ SEKİZİNCİ GİCE**

⁽²¹⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Lakin ‘Abdu’r-Raḥman ḥafıye kılıcı alub anı ta’kīb ⁽²²⁾ siz nikāh iderek ḳaldı. Gelelüm Usta ‘Abīd’e merḳüm zevcesine varduḳda merḳüme ⁽²³⁾ ağlayarak Ḳamerü’z-Zamān tezviç itdügine maḥzūne olarak cariyesine teşkī itdükde cāriyesi ⁽²⁴⁾ “Ey ḥanum! Ben seni taḥzīr itmedüm mi ve sen bu ḡulāmdan ḥayır görmezsin didüm mi sen sözime ⁽²⁵⁾ i’timād itmeyüb aña ‘alāḳa itdün işte mal niye mancur oldugunu gördün ⁽²⁶⁾ ve aḥir seni böyle ḥabis ḥāneye ḳoydı.” didükde merḳüme “Ben anuñ ülfetini ferāmüş ⁽²⁷⁾ itmem bahr-ı ḥāl beni tefekkür idüb yanuma gelür zīrā ol benüm ḥabībim ve ḫayıbimdür.” dirken ma’lim ‘Abīd ⁽²⁸⁾ üzerlerine duḫl “Vay ḥāine! Sen Ḳamerü’z-Zamānda olan ümīdün şeytānuñ cennete olan ümīdi ⁽²⁹⁾ gibidür sende bu ḳadar ‘ayb olubda ben senden ḥaberüm olsun ve lakin ben seni ḳatl ⁽³⁰⁾ iderüm velevkan beni ḳatl iderler ise de.” diyüb bu ḡārīne şarıldı ve varīdīn olan şāḥ ⁽³¹⁾ tamarlardan tutub boḡdı cāriyesi daḫı baḡırmaḡa bařladıḳda aña daḫı ‘ayb reisi [642b] ⁽¹⁾ “Seninki benden böyle şeyleri ketm idün diyüb anı daḫı boḡduḳdan şoñra maḥīr ḫurdu ⁽²⁾ ve bahr-ı ḥāl beni ḳatl iderler.” diyü hezār-ı fikirde iken ‘Abdu’r-Raḥman yanuna gelüb ellerün şaḡ ⁽³⁾ olsun ḥavf ve endişe itme zīrā sen anı ḳatl itmemüş olayduk ben seni ḳatl iderdüm ⁽⁴⁾ çün ki böyle itdük merḥabā sem merḥabā ben saña kızımı tezviç iderüm.” diyüb maḥşüş ⁽⁵⁾ meclisine götürdi ve ol iki cāriyeyi ḡusl ve tekfin idüb defn itdiler.

Ḳamerü’z-Zamān ⁽⁶⁾ ma’iyetle götürdüğü iki cāriye ḥastalanub vefāt itdiler diyü ařā’a itmüşler. Ba’de ⁽⁷⁾ Göğübü’ş-Şabāḥ nām duḫterini merḳüme tezviç ve düğününü yapub ḡüvegüye ḳoydı ve anuñla ⁽⁸⁾ bir müddet ḳalduḳdan şoñra ma’lum ‘Abīd ‘Abdu’r-Raḥmāna “Efendüm ben memleketime sefer itmek isterem.” ⁽⁹⁾ diyü istīzān itdükde ‘Abdu’r-Raḥman “Ey oḡul! Sen zevceñi ma’iyetünle al götür.” didi. ⁽¹⁰⁾ merḳüm Şāyed “Zevcem benüm ile gitmek istemez.” didi.

‘Abdu’r-Raḥman “bizde öyle ḫātun ⁽¹¹⁾ yoḡdur ki zevcenün rızasından çıḳa yāḫūd andan bořanub bařḳa ḳocaya vara ⁽¹²⁾ sen zevceñi ma’iyetünle al didükde merḳüm zevcesine varub sen benüm ile gider müsün?” ⁽¹³⁾ didi. Zevcesi “Ey ḳocam!

Ben bākire iken hükümüm pederümüñ elinde idi şimdi zevcemüñ ⁽¹⁴⁾ hükmi tahtındayum ve bizde kocasına muhālefet iden hatun yokdur ve andan gayrı gerek ⁽¹⁵⁾ ahiyā ve gerek meytā başka erkek bilmeziz didi merķüm andan teşekkür iderek işini gördükden ⁽¹⁶⁾ soñra zevcesini bālā setsahāb Başraya ‘azīmet eyledi vuşul buldukda ahālī ⁽¹⁷⁾ ‘ayān mülākātına çıkub hānesine girdi lakin halk ol cum’a günlerde ⁽¹⁸⁾ zevcesi çün vukū’ bulan iki sā’atlik ihticāb ve habis olmalarından mağmūm kaldırlar ⁽¹⁹⁾ fāmā Başra Vālisi anuñ kadvimini işitdükde gāzaba gelüb huzūrına celb ve sen niçün ⁽²⁰⁾ benüm iznim yoğiken hacca gitdük.” didükde merķüm “Efendüm vallaha hacca gitmedüm.” diyüb Kāmer ⁽²¹⁾ ü’z-zamān ile zevcesi beyninde mācerālarını irād ve ‘Abdu’r-Raḥman Mıṣrī’nüñ duḥterini ⁽²²⁾ tezvīc ve ma’iyetiyle getürdügünü söyledükde Melik “Vallaha ḥarām olmamuş olaydı ben seni ⁽²³⁾ katl idüb şol duḥteri tezvīc iderdüm zīrā böyle duḥter ancak melūka lāyıkadur.” diyüb ⁽²⁴⁾ vafir an’am ve iḥsān eyledi ve ‘Abīd zevcesiyle beş sene kalub merḥūm olduğda ⁽²⁵⁾ Vāli-i Başra merķūmeye haber gönderüb tezvīc itmesini istedise de merķūme imtinā’ ⁽²⁶⁾ idüb “Biz iki kocaya ve emzaz vevkan katl olur isek.” diyü cevāb virdi. ⁽²⁷⁾ Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrīb itdügünü görüb sükūt ⁽²⁸⁾ eyledi.

(29) **TOĞUZ YÜZ YETMÜŞ TOĞUZUNCİ GİCE**

⁽³⁰⁾ Şehrazād kelāma ağaz idüb dir ki: Vāli-i Başra merķūmeye “Eger memleketüñe varmağ istersen ⁽³¹⁾ seni gönderürem.” diyü haber yollamağla merķūme “Eger ḥayır ider isek allahu ta’ālādan mukāfātını [643a] ⁽¹⁾ Bulursun.” didi. Melik hezār-ı ‘iz ve şān ile pederine gönderüb aliü’l-memāt kocaya varmadı ⁽²⁾ ve zevcini Melik ile tebdīl idemedi nerede kaldı ki kocası ḥayātında lakin bir mechül gūlām ⁽³⁾ ile zevcini tebdīl itdi bā ḥuşuş zinā eyleye imdi her kim nesvān bir aḥlāk ⁽⁴⁾ ve bir qarārda olduklarını zann iderse bī-‘aḳıl oldığı muḥaḳaḳdır fescānü’l-ḥayü’z-zī ⁽⁵⁾ lāyemūt Şehrazād bu hikāyeyi etmām itdükde diger ġarīb hikāye naḳline şürü’ ⁽⁶⁾ idüb dir ki:

(7) **hikāye** ⁽⁸⁾ Naḳl iderler ki: Bir def’a emīrū’l-mūminīn Hārūn Reşīd eṭrāf ve eknāfdan gelen ḥarācları ⁽⁹⁾ arayub Başra ḥarācı gelnedügünü görmekle Vezīri Cā’ferden suāl ol daḥı şāyed ⁽¹⁰⁾ Başra vālisine bir sebep ḥüdüş itmüşdür fermānuñ olursa bundan bir ādem gönderüb ⁽¹¹⁾ rāyelüm didi ḥalīfe nedimi Ebū İṣḥāk “Mevşülīyi irsāl eyle.” didükde Cā’fer Başra ⁽¹²⁾ Vālisi ‘Abdullah bin Fāzıla bir fermān yazub Ebū İṣḥāk ile irsāl ol daḥı Başraya ⁽¹³⁾ şedd-i ‘azīmet iderek vuşul buldukda ‘Abdullah bin

Fāzıl mülākātına çıķub alay ile ⁽¹⁴⁾ sarāya eyletdi ve fermānı okuyub meali fehm ve Ebū İshāk'a ħarāc ħāzır ve Őimdi "Size ⁽¹⁵⁾ teslim itmege műmkűndűr ancak bizde űçgűn misāfir ķalmaņız ve size lāyık hediye taķdīm itmeműz ⁽¹⁶⁾ vācındűr." didűkde Ebū İshāk "Pek gűzel." diyűb ķaldı ve anuņla oturub aĥűām ⁽¹⁷⁾ olduķda ba'dű't-ķa'tām perlikde bir oķada bitavtet itdiler.

Pes Ebū İshāk'ũn uyķusı ⁽¹⁸⁾ gelmeyűb bī-dār ķalmaĝla giceden bir ħiűűe geķdűkde gűrdi ki 'Abdullah dűűekden kıyām ⁽¹⁹⁾ ve bir űolabı kűűād idűb bir ķamķı ve bir űam'dān alub oķanuņ ķapusından çıķdı. ⁽²⁰⁾ Ebū İshāk nefsinde "'Acabā bu ādem nereye gidecek bűyle vaķtinde kime ma'ķıbe idecekdűr ⁽²¹⁾ ben anı ta'ķīb idűb gűreyűm." diyűb ve rāsinden gitdi. 'Abdullah űaűrada bir űolab ⁽²²⁾ aķub andan dűrt űaĥan ķa'tām ve bir ķaķ etmek ve bir desti űu alub aűaĝa bir oķaya ⁽²³⁾ varub girdi Ebū İshāk daĝı tetbā iderek műűāhede itdűkde ol oķa temiz āfriűe ⁽²⁴⁾ ile maĝrűű ve műkellef serīrde altűn zincir ile baĝlanmış iki kűpek olub merķűm ⁽²⁵⁾ ibtidā kűpeklerűn birini baĝlayub bayılana ķadar ķarb itdi ba'de diĝere daĝı ol ķadar ⁽²⁶⁾ urduķdan űoņra ol kelbleri ķucaĝına alub beni mazűr űutuņ zīrā bu keyfiyeti mecbűrā ⁽²⁷⁾ ideyorum diyűb ve aĝlayarak gűz yaűlarını silűb ve anlara ķa'tām ve űarāb virűb ⁽²⁸⁾ ħāķırlarını alarak dűnűb çıķacaĝında Ebū İshāk sűr'atle ķoűub dűűeĝine girdi ⁽²⁹⁾ ve kendűni uyumuű gibi gűsterdi.

'Abdullah gelűb ķamķıyı űolaba ķoyub yanaĝında ⁽³⁰⁾ uyudı ħāűılı Ebū İshāk ol űç gice ki merķűmuņ yanunda ķaldı her gice 'Abdullah ⁽³¹⁾ bu vechle kelble varub ķarb ve ba'de ķucaķlayub aĝlayarak taĥmī ve taĥsir iderdi **[643b]** ⁽¹⁾ ve Ebū İshāk daĝı her gűn ħafiye varub ol keyfiyeti műűāhede iderdi dűrdűncű ⁽²⁾ gűnde 'Abdullah ħarācı ve vafir hediye Ebū İshāķa virűb ī'tizār iderek gűnderdi ⁽³⁾ merķűm daĝı ħalīfenűn ħuzűrına varub 'Abdullah bin fāzılın 'arīza ve Baűranuņ ⁽⁴⁾ ħarācı taķdīm itdűkden űoņra ħalīfeye ol gűderdűĝi kelblerűn keyfiyeti ve 'Abdullahuņ ħalini ⁽⁵⁾ baű ve beyān itdűkde ħalīfe merāķa girűb ben bahr-ı ħāl bu keyfiyete maķl'a olmaluyum ⁽⁶⁾ diyűb Ebū İshāk'a var baņa 'Abdullah bin fāzılı ve ol iki kelbi ħuzűruma getir didűkde ⁽⁷⁾ Ebū İshāk efendűm ķuluņuz bu ħuűűdan ma'fű buyuruņ zīrā ben andan ħicāb iderűm ki ⁽⁸⁾ aņa teccessűs idűbde sırrını iűűā iderűm didi ħalīfe ħayır senden ĝayrı kimse ⁽⁹⁾ giderse űāyed 'Abdullah bu keyfiyeti inkār ve senűn ħaberűn tekzīb ider bahr-ı ħāl sen ⁽¹⁰⁾ gitmelűsűn diyű fermān buyurduķda merķűm semā' ve ķā'a diyűb ve levāzımātını

tedārik idüb ⁽¹¹⁾ fermān ḥalīfe ile yola revān oldı. Şehrazād şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküt ⁽¹²⁾ eyledi.

(13) **TOKUZ YÜZ SEKSENİNCİ GİCE**

⁽¹⁴⁾ Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ebū İshāk Başraya vuşul ve ‘Abdullahuñ ḥuzūrına ⁽¹⁵⁾ duḥul itdükde ‘Abdullah “Ey Ebū İshāk! Allahu ta’ālī sizüñ şerrüñizden şaklasun niçün ⁽¹⁶⁾ böyle sür’atle geldüñ.” didi. Ebū İshāk hezār-ı İzār aẓhār iderek andan ḥafiye ⁽¹⁷⁾ gördüğü kelblerüñ keyfiyeti ḥalīfeye inhā ve anı ol ḥuşuş için gönderdiği gerek ⁽¹⁸⁾ kendüsi ve gerek kelbleri ḥuzūrına getürmek için geldüğünü ifāde itdükde ⁽¹⁹⁾ ‘Abdullah semā’ ve ṭā’a diyüb kebleri istişhāb idüb Ebū İshāk ile Bağdāda mütrāhı ⁽²⁰⁾ oldı ḥuzūr-ı ḥalīfeye girdüklerinde ‘Abdullah zemīni pūs itdüğü gibi kebler daḥı ⁽²¹⁾ öylece emyā ve ḥalīfeye ḥāllerinden teşkī gibi aẓhār alem ve taleb şefā’at itdiler ⁽²²⁾ ḥalīfe ‘Abdullaha “Bu kelblerüñ keyfiyeti nicedür?” diyü suāl ol daḥı “Efendüm bunlar ⁽²³⁾ kelb degildür insāndur ve benüm birāderlerümdür eger fermānüñiz olursa ⁽²⁴⁾ ḥaḳıḳat ḥāllerini ifāde iderüm ve anlar beni ṭaşdīḳ iderler öyle ki her söyledüğüme ⁽²⁵⁾ başlarıyle evet diyü işāret itsünler zīrā sizüñ ḥuzūrıñızda ḥilāf söylenmez.” didi.

⁽²⁶⁾ Ḥalīfe “Söyle baḳalum.” didükde ‘Abdullah “Efendüm biz üç biraderiz ve pederümüz fāzıl nāmında idi ⁽²⁷⁾ ve büyük birāderüm menşür ve diġer nāşir ismindedür pederümüz vefāt itdükde bize ‘iḳār ve eşyā ⁽²⁸⁾ ve mücevherātdan mā’idā noḳud olarak yetmiş biñ altün bir ḳamuş idi anı ġusl ve tekfin ⁽²⁹⁾ ve defin itdükden soñra cümle tüccār ve eşnāf bir yere cem’ ve sizde pederümüzden bir isteyeceğiz ⁽³⁰⁾ var mı?” diyü suāl anlar daḥı “Aşlā bir ḥaḳḳımız yoḳdur lakin bizde anuñ ḥaḳḳı vardır.” didüklerinde ⁽³¹⁾ birāderlerimi “Siz bu mirās böyle aramızda müşterik mi ḳalsub yāḥūd ḳısmet mi idelüm.” [644a] ⁽¹⁾ diyü istişāre itdüğümde ḳısmeti ihtiyār itmeleriyle ol vechle ḳısām getürüb ⁽²⁾ her birimiz ḥişşesini aldı ve baña dükkan ve o ḳalub bī’ ve şirā ile meşġul ḳaldum ve birāderlerüm ⁽³⁾ seferī ihtiyār ve bir ḳayıġı istikrā idüb çıḳa gitdiler ve ben şehirde ḳalub ḥaḳḳı celle ⁽⁴⁾ ve ‘alā ḥāzretleri fetḥ bāb idüb vafir mal iktisām eyledüm ve ol vechle bir sene geçünüb ⁽⁵⁾ ḳış mevsimi ḥülül itdükde günlerde bir gün dükkanımda otururken birāderlerüm çıblaḳ ⁽⁶⁾ olarak ve soġuḳdan ditreyerek geldüklerini gördüm hemān anlara ḳıyām ve hezār-ı talṭif ile ⁽⁷⁾ yanuma alub ḥāllerinden suāl merḳümān “Ey birāder! Bize vuḳū’ bulan ḥālāt ‘acāibdür zīrā ⁽⁸⁾ biz

bundan ticāret için sefer itdügümüzde bir şehre varub anda malumızı yarum altün ile ⁽⁹⁾ aldugumuz mütā’ī on altün ile firūhat ve rabḥ keşir teşādūf idüb andan daḥı başka ⁽¹⁰⁾ mal alub şehrimize varduḡ ve anda daḥı ögi recden ziyāde kār alub ve ol beldeden ⁽¹¹⁾ diğer mal iştirā idüb bir sefineye süvār idüb çıķduğumuzda üzerümize büyük furtuna ⁽¹²⁾ zuhūr idüb sefinemizi bir taşa urub şekset oldu ve deryā üzerinde alub bir gün ⁽¹³⁾ ve bir gece algalar bizi sürerek bir ağ kenarına itdi ve oradan hezār faır ve fāfet ⁽¹⁴⁾ ile şehirden şehire sürünerek size geldük didüklerinde “Ey biraderler! asvet çekmek şā’ir ⁽¹⁵⁾ (arapça ibāre) dimüş işte ⁽¹⁶⁾ malum vardur sizünle ısmet iderüm.” diyüb.

Anları ḥamāma idḥāl ve güzel sevelerelbās ⁽¹⁷⁾ ve ḥāneme götürüb malumı anlar ile ısmet ve her birine maḥşūş bir dükkan açub ticāret ile ⁽¹⁸⁾ meşğul aldılar ve aḥşām olduḡda yanuma gelüb ma’iyetimle bitavtet iderler lakin ol aralıḡda ⁽¹⁹⁾ dāimā beni sefere teşvīk idüb rabḥ ‘azīm ve kār cismi beyān iderek ‘azīmeti sefere ⁽²⁰⁾ tevciye ve paramı toplayub iḡzā iden mütā’ ve eşyā-yı sāire alub Başraya mütevce ⁽²¹⁾ olduḡ ve andan bir sefine utub menūklā ‘Ali allah deryāya açıldıḡda didi. ⁽²²⁾ Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı taḡrib itdügünü görüb sükūt ⁽²³⁾ eyledi.

(24) **OUZ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ GİCE**

⁽²⁵⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: ‘Abdullah naḡlinde seferümüzde şehirden şehire gidüb ticāret ⁽²⁶⁾ iderek rabḥ ‘azīm itdük giderek günlerde bir gün apudānımız şı almadugunu ifāde ve araya ⁽²⁷⁾ yanaşub “Bize çıķuñ şı arayuñ.” diyü emir itmekle cümlemiz ol sāḥile inüb şı aramaḡla ⁽²⁸⁾ aḡıldıḡ ben aḡa çıķub şıyı ararken bir beyāz yılan firār idüb arḡasından ⁽²⁹⁾ siyāḥ yılan oşarak ard idüb ve yetişüb arḡasından kirfet itdügünü gördüğümde ⁽³⁰⁾ beyāz yılān mazlūm maḡdur olduğunu derk ve derḥāl bir büyük aş alub ol siyāḥ [644b] ⁽¹⁾ girüb yanuna geldi ve elümi öpüb “Ey efendüm! Senüñ ḥaḡḡuñ üzerüme geḡdi ve mükāfātuñ lāzım ⁽²⁾ oldu.” diyüb ve zemīne alub gitdükde ol duḡter cin āifesinden olduğunu bilüb ⁽³⁾ sefinemize vardum ve ışşayı anlara ifāde itdüm çün ki iḡtizā iden şıyımızı aldük ⁽⁴⁾ yelkenleri küşād idüb deryāya açıldıḡ ve bir aç gün sefer idüb tenḥā giderken apudān ⁽⁵⁾ yine şı tüketdügünü ve yolu şaşırduḡunu ifāde ve ibtidā şıyı tedārik idelüm.

Ba’de ḥālimize ⁽⁶⁾ intibāḥ idüb yolu arayalum diyüb yine sāḥil yanaşub bizi araya ıķardı her birimiz ⁽⁷⁾ birer arafa aḡılıub ben daḥı bir yüksek ayaya çıķub

eṭrādına nikāh iderken ırakdan ⁽⁸⁾ bir büyük şehir görindi sefineye ‘avdet ve şehri göründüğümü ifade ve çapudāna bir kaç ⁽⁹⁾ kişi ma’iyetimle gidüb “Şol şehri gezelüm.” didüğümde çapudān ben bilmedüğüm beldeye gönderümem ⁽¹⁰⁾ şāyed düşman olub bizi esīr alurlar ve muḥāṭıra yere mağrur ana varmak ḳattī gayr-ı münāsibdür ⁽¹¹⁾ zīrā ba’z şu’arā (arapça beyit) ⁽¹²⁾ (arapça beyit) dimüşdür “Bizden kimse gidemez.” didükde ben “Çün ki böyledür ⁽¹³⁾ ḳarındaşlarımı alub gideyüm.” didüm.

Yine merḳūmān biz varamazız eger sen gitmek istersen ⁽¹⁴⁾ işte yol var git didiler ben daḥı tevklet ‘ali allah diyüb şehre tevciye ‘azīmet itdüm ⁽¹⁵⁾ şehre vuşul bulduğumda ḡāyet mirtef’iü’l-binā ve ḥāneleri münteżim ve ma’lā ve çapuları temyürden ⁽¹⁶⁾ olub ḡāyet müteḳḳiş ve maṭlā idi ve anda bir recl oturub bu beyninde bir zincire aşılmış ⁽¹⁷⁾ dört anaḥtār olduğunu gördüğümden çapucı olduğunu bilüb yanuna varub selām virdüm ⁽¹⁸⁾ ise de aşlā cevāb vşrmemekle behey ādem niçün selāmi almadañ diyerek elim üzerine ⁽¹⁹⁾ ḳoyduğumda merḳūme taş parçası olduğunu görüb ve ta’cib iderek şehriñ dāḥiline ⁽²⁰⁾ girdüm zekāḳda kimi gidüb kimi gelür ḥalk bütün taş meş olunmuş ve dükkanlarda daḥı ⁽²¹⁾ tüccār ve eşnāf sāire her biri ḥalū ḥālce oturmuş cümlesi taş olduğunu ⁽²²⁾ gördüm ancak üzerler şubuna ḳamaşlar örümcek ağı gibi oldu ba’de tüccār ⁽²³⁾ çarşusına girüb dükkanlardan vafir altūn ve noḳūd muḳavelesi alub ḳuyumcı dükkanlarına ⁽²⁴⁾ vardum ve oradan vafir mücevherāt amuş alub ḥatta aldugum altūnı biraḡub yerine yuvāḳīt ⁽²⁵⁾ ve elmās alub yüklendim ve oradan çıkub Melikūñ sarayını teşādūf itdüğümden ⁽²⁶⁾ çapuda nöbetçiler ve ḥademe-i sāire ve Melik daḥı taḥat salṭanatda başında tāc ve eṭrāfında vüzerā ⁽²⁷⁾ ve erkān-ı devlet oturub cümlesi t̄aşa mesiḥ olduklarını görüb ḥayrān ve müta’cib ⁽²⁸⁾ ḳaldum didi. Şehrazād ḥikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdüğünü görüb ⁽²⁹⁾ süküt eyledi.

(30) **TOKUZ YÜZ SEKSEN İKİNCİ GİCE**

⁽³¹⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki ‘Abdullah naḳlinde ve oradan ḥarem sarāyına varub [645a] ⁽¹⁾ cāriyeler ve Melikūñ zevceleri mükemmel ziynetleriyle mezīn yerlü yerlerinde t̄aşa mesiḥ olundılar. ⁽²⁾ Ba’de Melikūñ ḥāş oḡasında perdelü bir çapı bulub anı küşād itdüğümde bālāya çıkarur ⁽³⁾ bir kaç nerdbān buldum ol nerdbānlar ile çıkmaḡa mübāderet itdüğümde yukarıda ḳurān ⁽⁴⁾ telāvet ider gibi bir şadāistimā’ idüb şuyuna ‘azīmet ve yanuna vardugumda vaşfī ⁽⁵⁾ feyr mümkün nefis afrişaille döşenmiş bir oḡa içünde māḥ-ı āsumān gibi ⁽⁶⁾ zātü’l-cemāl bir duḡter-i ḥüsnā

gördüm ki nūr-ı cemālinden mebhūt ve hayrān oldum ⁽⁷⁾ ve yanuna varub selām virdüğümde yā ‘Abdullah bin Fāzıl “Merḥabā buyruñ.” didi.

⁽⁸⁾ Ben “Ey bānū! Benüm ismim nereden bildüñ bu beldeye ne oldı ki böyle ahālisi taş mesih ⁽⁹⁾ olundılar.” diyü suāl merḥūme “Buyruñ otur ben saña ḥaḳīḳat ḥālī ifāde iderüm.” didi. ⁽¹⁰⁾ oturdüğümde merḥūme “Ey sabdallah! Ben bu şehriñ pādīşāhunuñ kızıyım ve pederüm ol tāclu ⁽¹¹⁾ oturan ademdür mezkūr pederüm cayār ve zālum ve pūt perest olub ‘asākir ve ḥanūdī pişmār ⁽¹²⁾ ve ülkesi şehir ve ḳalā’ ḥuşūna Şāmil ulu malı daḫı taht-ı ḥesāba dāḫil deḡil idi ⁽¹³⁾ ve cümle melūka ḡālib ve sebīl ta’yāne sālīk olmaḡla günlerde bir gün naḫtinde cālīs iken ⁽¹⁴⁾ nūrāniü’z-zāt Meliki el-şafāt yarādım yanya gelüb ‘ibādet eşnāmdan men’ ve ve din-i islāma ⁽¹⁵⁾ da’vet idüb tarīḳ ḥaḳḳa irşād itdükde pederüm ḡazaba gelüb sen benüm bu telmün ḥavf ⁽¹⁶⁾ itmezmisin ki seni helāk telef iderler.” didi.

Mümā-ileyh “Şol zıkr itdigüñ alarak getir.” ⁽¹⁷⁾ didi. Melik “İmdi sen bugün varın anları yarın getürdüm ol vaḳit gel ḥālūñ anlar ile ⁽¹⁸⁾ nice olacaḡını gör.” didi. Ol zāt ḥāl sebiline gitdi ve Melik gerek kendü putları ⁽¹⁹⁾ ve gerek erkān-ı devlet ve müta’ynān milletüñ putları getürüb divānda kersīler üzerinde ⁽²⁰⁾ şaf peste eyledi ve ol recle müntezir ḳalub geldükde Melik puta secde idüb ⁽²¹⁾ ol cilden teşkī ve helākını diledise de putdan aşlā bir eşer zuhūr itmemekle ol zāt ⁽²²⁾ Melike “Behey aḫmaḳ ve ḡāfil! Hīc bu muḳavele cemād şeyden cevāb mı umarsın işte ben seni dīn-i ⁽²³⁾ ḥaḳḳa da’vet itdüm eger icābet itmezsın ḥaḳḳ celle ve ‘ali ḫazretlerine tevce idüb ⁽²⁴⁾ helāküñi dilerem.” didükde Melik “Senüñ tañrıdan ḥavf idemem ne ideceksüñ it?” didi.

⁽²⁵⁾ Mümā-ileyh ḥaḳḳ ta’lāya tevce ve meküñ taḡyānından teşkī idüb helākına du’ā itdükde ⁽²⁶⁾ bāmruallah derḫāl gerek Melik ve gerek āhālī gördigüñ gibi taş oldılar ve ol zāt ⁽²⁷⁾ yanuma gelüb beni sā’det ile tebşir ve kelime-i şehādeti telḳīn ve ḳurān-ı ‘azīmü’ş-şānı ta’līm itdi ki ⁽²⁸⁾ ol vaḳit yaşum on iki sene idi ve şimdi otuza vardum ve ol zāta “Sen kimsüñ?” diyü suāl ⁽²⁹⁾ ol daḫı ilyāsü’l-ḫāzr oldugunu ī’lān ve ḳuvvetüm için bir şey ricā itdügümde du’ā idüb ⁽³⁰⁾ işbu nār ağacı bütün bir nār danesi tarḫ itdi ve her gün öyle bir nār virüb anuñla taḳvet ⁽³¹⁾ iderüm ve haftada bir kere yanuma gelüb uşul dīni ta’līm ider ve “Senüñ ḳadvmiyle tebşir ve ismüñi ifāde [645b] ⁽¹⁾ gelebürsen sen ḡālibā mecnünsın.” didüklerinde merḥūm “Ma’iyetiyle olan tāze etmek ve peyniri ⁽²⁾ gösterüb ve mecnun sızsüñüz.” diyüb anlar ile muḫāvere ve mücādele iderken ḳaḫıra

binmiş ve güzel ⁽³⁾ eşvāb giymiş ve etbā'ıyla gelmiş bir tüccār oradan merūr itmekle ma'rūfı görüb yanuna geldi ⁽⁴⁾ ve halk işinden tağıdub hānesine götürdi ve temiz bir takım eşvāb giydürdükdən sonra ta'ām ⁽⁵⁾ işmarlayub ba'dü'l-egil "Ey birāder! Nereden geldün ismün ve şan'atun nedir?" diyü suāl ol dağı ⁽⁶⁾ Mısırlı olduğunu ve şan'at ve ismini ve cümle hikāyesini naql itdükdə tüccār "Siz Mısıruñ ⁽⁷⁾ kağı maħallesinde sākin idün." didi.

Ma'rūf "Aħmer nām maħallede sākin idüm ⁽⁸⁾ ve komşılarum falan ve filan." diyerek bir kaç kişi ta'dād itdükdə Bezirgān "Şeyh Aħmed 'Aṭṭār ⁽⁹⁾ bilür müsün?" didi. merķūm "Evet bilürüm ve hālā iyüdür ve anuñ üç oğı vardır." didi. Tācir ⁽¹⁰⁾ "Acabā oğullarunñ hālī niye mençer oldu." didi. Ma'rūd anuñ Muştafa ve Muħammed ve 'Ali üç ⁽¹¹⁾ oğı olub müderris ve ā'lim ādemdür ve hālānderis ile meşguldür ve Muħammed 'aṭṭār dükkanında ⁽¹²⁾ alış veriş itmekdedür 'Ali isminde ki attaruñ işgarıdır ve ben anuñla büyüdüm ve dāimā ⁽¹³⁾ maħalede oynar idük birgün kise-yi naşārādan bir kitāb almağla pederi anı dārb itdi.

"Ol ⁽¹⁴⁾ seybemeni merķūm gayb olub nā-bedīd oldu ve hālā yigirmi sene denberü andan bir ħab zuhūr ⁽¹⁵⁾ itmedi." didükdə Bezirgān "Ey ma'zūf işte senünle la'b iden ol ğulām benüm." diyüb vir birine ⁽¹⁶⁾ selāmlaşub oturdılar ma'rūf "Ey seyid! 'Ali sen buraya niçe geldün?" didi. Nā-çar "Ey birāder! ⁽¹⁷⁾ Baña gençlik ā'leb olub Mısırdan çıkdum ve şehirden şehire intikāl idüb ta bu beldeye ⁽¹⁸⁾ ki ismi aħbabān ħotandır girüb ahālīsi kerümü'ṭ-ṭab'i ve merħamet ve şefkat ve faķīra ⁽¹⁹⁾ emniye ider ādemler olduklarını gördüğümde anlara didüm ki ben bir tüccār ādemüm ve malum kārban ile ⁽²⁰⁾ geliyor ben andan evvel geldüm sizden ricā iderüm ki baña biñ altün salef birün tā malum kārban ⁽²¹⁾ gelmesinde red iderüm zīrā ba'z muşālīhma şarf idecegüm merķūmun ol vechle biñ ⁽²²⁾ altünü virdüklerinde ol mübālig mal alub firūħat itdüm ve elli altünü kazandum ve hakezā ⁽²³⁾ emālumi döndirerek şimdi biħamdu'l-allah vafir mala nāil oldum ve ma'lūmuñ olsun ki emşālde ⁽²⁴⁾ dīnādārdāmve ħīleden 'ibāretdür ve ol belde ki atdasını bilen yokdur istedigün gibi ⁽²⁵⁾ it denmişdür şimdi sen ben fakīrül-hāl bir eskici idüm ve zevcemden firār itdüm ve dün ⁽²⁶⁾ aħşām Mısırdan çıkdum didigün hālde seni kimse inānmaz ve aralarında müşhare ⁽²⁷⁾ ve anı 'ifrit getürmüş didigün hālde bu ādem cin şāhibīdür." diyüb senden kaçarlar ⁽²⁸⁾ ve sen benüm hamzharum olduğundan ikimizün ħaķķında rezālet olur didi. Şehrazād şabāh-ı ⁽²⁹⁾ taķrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(30) **TOKUZ YÜZ TOKSANUNCI GİCE**

(31) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Ma'rūf bezirġāna "Nice ideyüm?" didi. Tācir "Ali ben seni ta'līm [646a] (1) iderüm şöyle ki yarın saña biñ altün ve bir atır ve bir ġulām virüb benüm ile tüccār (2) arşusına getürürem ve ben senden evvel gidüb anlar ile otururum sen geldigünde kıyām (3) idüb elüni pūs iderüm ve her suāl itdügüm maldan ok getürdüm di ve anlar benden bu (4) kimdür diyü suāl itdüklerinde seni uşāf cemīle ile zıkr ve ta'rīf iderüm ba'de anlara sen (5) ma'rūf efendiye hānda bir ota tedārik idüñ zīrā anuñ malı okdur dirüm ve ol araluda (6) eger bir faır gelürde bir aç para vir bu keyfıyeti gördüklerinde kelāmıma i'timād ve saña (7) ta'zīm ve ikrām ve muħabbet iderler ba'de ziyāfete da'vet idüb ħanemde anları sizüñle (8) cem' iderüm ki senüñle mā'rıfaları ħāşıl olur ve sen daħı anlar ile alış viriş iderek (9) ayām-ı alīlede ħāldār olursun." didi.

Şabāħ olduda biñ altün ve aile bir atır ve bir (10) ġulām virüb ve "Bunlar senüñ olsun zīrā sen refīkimsün ikrāmuñ üzerüme acebdür." diyüb (11) ġitdi. Ba'de ma'rūf binüb ġulāmıyla tüccār maħaline varduda tācir 'ali aralarından (12) kıyām ve elini pūs idüb hezār-ı ta'zīm ve iħtirām ile yanuna aldı ve "Merħabā ey şāħib (13) ü'l-ħayrāt!" diyüb ve tüccārlara iltifāt ve "Siz tācir ma'rūfuñ advimiyle uğurlu ħāşıl (14) olmuřdur zīrā bu zāt Mıřıruñ büyük tüccārlarıdır ve ortaları hind ve sindde ve rüm (15) ve Şāmda vardur ve malı taħt ħesābe dāħil degüldür ħatta ben anuñ ġulāmlarındanum ve cümle (16) māmülküm anuñ ħayır 'amīmindedür ve buraya ticāret iin gelmemüřdür anca saġr seyāħat (17) itmek iin ġurbeti iħtiyār itmüřdür." didükde cümle tüccār ma'rūfī hezār-ı tekerrīm i'tibār (18) idüb ħidmetinde urdılar şāħbendür daħı ħaberini alub yanuna ġeldi ünkü tācir 'ali (19) ma'rūfa envā'i amařa ve şanūf imt'ayı birer birer gösterüb ta'līm itmüřidi ol (20) muħalifde "Ey seydi! Ma'rūf 'acabā falan řınıfdan getürdüñ mi." diyü suāl ma'rūf (21) "Evet andan ok getürdüm." dir idi ve ġüzlük tüccardan her kim bir tū'i amařdan suāl (22) ider ise andan ziyāde getürdüm inřāallah kārbānum ġeldükde görürsünüz dir idi (23) ol araluda bir faır gelmekle tüccārıruñ her biri bir para ve ikiřer para virmüř ise de (24) ma'rūfa ġeldükde bir avu altün virmekle cümlesi ħayrān oldu ba'de bir faire (25) ħatun daħı ġelüb yine bir avu altün virüb ve hakezā bir sā'at ġemeden tācir 'Aliden (26) aldıġı biñ altün bitdükde ma'rūf el ele urub "Yazı ben bu belde de bu adar fuarā (27) mevcüd olduğımı bilmedüm eger böyle bilmüř olaydum altün ile memlü bir ħikbe ma'iyetle (28)

görüldüm niçe ideyüm.” didükde şehbedür “Efendüm zarar yokdur sen anları du’ā ile (29) def’ eyle tā parañ geldükde vir didi ma’rūf bu benim ā’detüm degüldür işte (30) bu cihetden maḥzūn ḳaldım.” didükde Şehbender “Eger emrūñiz olursa bendeñüz size biñ (31) altūn getürürem.” didi.

Ma’rūf “Getür benim kārbanum gelde gerek altūn ve gerek mal ḳan’isini [646b] (1) istersen virürem.” didi. Merḳūm bir ḡulām gönderüb biñ altūnı getürüb ma’rūfa Selīm (2) itdükde ma’rūf fuḳarāya tevzī’ itmege başladı öyle namāzı ḳılmak için (3) cām’ie gitdükde cümlesini fuḳarāya taḡıdub geldi ve yine başḳa tacirden (4) biñ altūn alub taḡıtdı ḡāşılı aḡşāma ḳadar beş biñ altūn fuḳarāya tevzī’ idüb (5) tüccārlara benim kārbanum geldükde size virürem didi aḡşām tācir ‘ali cümle tüccārları (6) da’vet ve ḡānesine getürüb ‘aḡīm ziyāfet itdiker ve ma’rūf şadr mükāḡda (7) oturub ancaḳ cevāhir ve altūnlar ve nefis aḳmeşeler ile tekellüm iderek ḳaldı. Şehrazād (8) şabāḡ-ı taḳrib itdüğünü görüb sükūt eyledi.

(9) **TOKUZ YÜZ TOKSAN BİRİNCİ GİCE**

(10) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: İkinci gün yine çarşuya varub şundan (11) bundan biñer altūn ile istiḳrāz idüb fuḳarāya tevzī’ ider ḳaldı ve bu ḡāl üzere (12) yigirmi gün geḡüb diyüni iletmüş biñ altūna bāliḡ olarak kārbanı ve zehürlü yumurcaḳ ḳalmadugunu (13) tüccārlar görmekle zicret ḡāşıl olub ve birbiriyle söyleyüb gelüñ hemşiresi (14) olan tācir ‘aliye varub anuñla müzākere idelüm diyüb yanuna vardılar “Vay Tācir ‘Ali Seyyid! (15) Ma’rūf şimdiye ḳadar bizden altmış biñ altūn almuş ise de anuñ kārbanı gelmemüş niçe idelüm?” (16) didüklerinde merḳūm “Şabr idüñ bugün yarın gelür.” diyerek anları def’ itdükden soñra (17) ma’rūf ile ḡalvet idüb “Vay ma’rūf! Baña etmegi bişür didüm yoḡsa anı ateşde (18) iḡrāḳ eyle.” didüm işte ḡalḳ senden altmış biñ altūn alacaḳları olmuş ve sen bī’ ve ne (19) şerā ideyorsun ve “Alduḡuñ mal fuḳarāya taḡıduduñ şimdi mübāliḡi nereden edā idersün.” (20) didükde ma’rūf “Ey ‘Ali! Altmış biñ altūn ne demek şeydür varsun ba gelsünler (21) kārbanum geldükde virürem.” didi.

Tācir ‘Ali “Allah-u ekber sende kārban mı var.” didi. (22) ma’rūf “Evet ‘ḡīm kārbanum vardur.” didükde Tācir ‘Ali “Behey ādem! Bu semāḡati nereden (23)

getürdüñ buni saña ta'līm ide ben degülmüyüm şimdi beni nice aldadacağsın iktizā (24) idir ki halka senüñ kendüñi ifāde itmelüyüm.” didi.

Ma'rūf “Behey ādem! Çok söz (25) söyleme sen beni faķır mi zan itdüñ var sunlar kārbanum geldükde bir kaza iki alsunlar (26) ben mictāc degülem.” didükde Tācir ‘Ali tarılıb “Vay edebsiz lābid! Ben seni kadrüñi (27) bildirürem.” didi. Ma'rūd “Elüñden ne gelürse it.” diyüb gitti. Tācir ‘Ali (28) nefsinde “Şimdi ben bu ādemi çokça medh itdüm eger anı zam idsem iki kere hilāf (29) söylemiş olurum.” diyüb kaldı.

Tüccār yine yanuna gelüb Tācir ‘Ali “Nice idelüm.” (30) didüklerinde merķüm “Behey ādemler! Ben andan hicāb iderüm hālā benden dağı biñ altün (31) almuşdur ve siz aña virdüñiz vaķit beni tanışmaduñiz varuñ Melike şükvī.” idüñ didi. Tüccar [647a] (1) Melike varub vāķ'a hāli ‘arz itdiler ve bu ādem tolandırıcı dir iseñ yaķışmaz zīrā (2) merķüm aldığı altünler avuç ile fuķarāya tezvī' ider olmuş olaydı bağıl alurdu ve parayı (3) şaķlayub kimseye virmezdi anuñ kārbanı gelecekdür diyü va'id itdise de hālā (4) andan bir haber zuhūr itmedi şimdi nice idelüm diyü ‘rz merām itdüklerinde (5) çün Melik ğāyet tam'akār bir zāt idi ma'rūfuñ kerem ve sehāseni işitdükde derünunda (6) kāmen olan tam'i tamārı hareket Vezīrine ne dirsün bu ādemde emvāl keşire olmamuş (7) olaydı bu kadm kerem ve 'itā itmezdi bahr-ı hāl anuñ kārbanı geldükde malını maluma zam (8) ider didi. Şehrazād hikāyeden bu maħale geldükde şabāħ-ı taķrib itdügünü görüb (9) süküt eyledi.

(10) **TOKUZ YÜZ TOKSAN İKİNCİ GİCE**

(11) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Vezīr “Ey Melik! Ben bu ādemi tolandırıcı oldugunu zan (12) iderüm ve bu muķavele ādemler nice ta'maķār anuñ hānelerini harāb itmüşdür.” didi. Melik “Ey (13) Vezīr! Ben anı imtiħān iderüm ve hāndān olub olmadugunu bilürüm şöyle ki bende biñ (14) altün deġer bir incü dānesi vardur aña virüb bahasından ve kıymetinden suāl iderüm eger (15) kıymetini bilürse ni'metde bu didügünü ve şādık olub olmadugunu bilürüm yok bilmezse anı (16) kaťl ve i'dām iderüm.” diyüb Ma'rūfa haber gönderdi geldükde yanunda iclās “Vay (17) ma'rūf tüccar! Senden altmış biñ altün istiyorlar ‘acabā şahīħ mi?’” diyü suāl ma'rūf “Evet (18) efendüm lakin beklesünler kārbanum gelsunler isterlerse altün isterlerse gümüş yāħüd

mal ⁽¹⁹⁾ alsunlar ve bir kat yerine iki virürüm zîrâ anlar yüzimi fuqarâdan setr itdiler ve bende allahü'l-ḥamd ⁽²⁰⁾ çok mal vardır.” didi.

Melik “Ol incü dānesi ma’rûfa virüb şunu baḳ kaç altûn ⁽²¹⁾ ider.” didi. Ma’rûf ol dāneyi lûb parmaqlarıyla şıḳub kırdıḳda Melik “Sen bunu niçün ⁽²²⁾ kırdıñ?” diyü suâl ma’rûf “Efendüm bu bir şey demek degüldür bunuñ kıymeti biñ altûndur şimdi ⁽²³⁾ benüm kârbānum gelsün ceviz ve yumurta dānesi ḳadar yetmiş seksen biñ altûn değer taşları ⁽²⁴⁾ görürsen ve sende anlardan vafir nefis şeyler virürüm.” didükde Melik tüccârlara dönüb “Siz işüñize ⁽²⁵⁾ varuñ ma’rufuñ kârbānı geldükde gelüñ alacaḡuñızı benden aluñ diyüb anları şarf itdi ⁽²⁶⁾ ve tenhaca Vezîre sen ma’rûfi mülâtafa it ve benüm kızum tezvîc idecegimi söyle ki anuñ ⁽²⁷⁾ kârbānı geldükde ḥayretten nâil olam.” didi.

Vezîr “Ey Melik! Ben bu âdemüñ ḥâlini beḡenmem ⁽²⁸⁾ böyle şeye iḳdām itme.” didi. Çünkü Vezîr çokdan berü Meliküñ duḡterini tāleb itse de ⁽²⁹⁾ merḳûme anı istedigünden tevḳîf olunmuşdı. Melik Vezîre “Ḥâin çünkü ⁽³⁰⁾ sen benüm kızumı istediñ de seni ḳabûl itmemüş idi anı böyle ḥayrât-ı keşîreden ⁽³¹⁾ maḥrûm bırakmaḡa istersen sen böyle şeyde ‘alâḳa yoḳdur var anuñla bu mādede müzâkere it [647b] ⁽¹⁾ zîrâ merḳûm ol incinüñ kıymetini bildigünden mâ’idâ parmaqları arasında kırmışdur sen ⁽²⁾ bu ḥuşûşa müdâḥale itme.” didükde Vezîr Melikden ḥavf ve ḥâtrında “Kelbleri şıḡırlara ⁽³⁾ taslîḡ eyle.” diyüb ma’rûf ile tenhaca oturub Melik “Seni çok muḥabbet itdi kızını saña ⁽⁴⁾ tezvîc itmege istedi ne dirsün?” didi.

Ma’rûf “Bu mādede bir beis yoḳdur ancaḳ benüm ⁽⁵⁾ kârbānum gelsün de şol ḥuşûşa şürü’ idelüm zîrâ melûkuñ duḡterleri ağır mahre ⁽⁶⁾ muḡtâcdur ve şimdi elümde bir şey yoḳdur zîrâ şadâḳo beşbüñ kise ve ‘arûsayı ⁽⁷⁾ celb idenler daḡı biñ kise ve ‘askerüñ baḡşîşine biñ kiseye ⁽⁸⁾ muḡtâcum ve güzlük yüz dāne ḳuvvet iḳtizâ idir ki anları duḡter şitâha vireyüm ⁽⁹⁾ ve cariyelere ve ḥaremde olan ḳalıḡalara ve ḥadme-i sâireye tezvî’ idecegüm ḥâşılı bu keyfiyet ⁽¹⁰⁾ ve firâşiyâye muḡtâcdur zîrâ bende bu muḳavele şeyler çokdur ve bu mâde kârbānum gelmedükce mümkün ⁽¹¹⁾ degüldür.” didi. Vezîr varub keyfiyeti Melike ‘arz itdi Melik “Mâdem ki bu âdem böyle diyor ⁽¹²⁾ tolandırıcı oldugunu nereden gördüñ.” didi. Vezîr “Efendüm dahâ söylerüm dimekle Melik ⁽¹³⁾ tarılıb sen anı baña iste gelsün ben kendüm anuñla söyleşürdüm.” didi. ⁽¹⁴⁾

Şehrazād hikāyeden bu maḥale geldükde şabāḥ-ı takrib itdügünü görüb süküṭ⁽¹⁵⁾ eyledi.

(16) ****TOKUZ YÜZ TOKSAN ÜÇÜNCÜ GİCE****

(17) Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Vezīr gidüb ma’rūfī Melike da’vet eyledi geldükde⁽¹⁸⁾ Melik “Ey ma’rūf! Sen kārbānuñ gelmesine düzvāc mādesini tevķif itmek istersen İcāb⁽¹⁹⁾ itmez şıka ḡazīnelerümün anaḡtārları saña vireyüm istedigün gibi andan ittifāk eyle ki fuḡarā⁽²⁰⁾ ‘askere ve taşrada olanlara ne virecek iseñ vir ancaḡ ḡarende olanlardan aşlā⁽²¹⁾ endişe itme kārbānuñ geldükde anlara ne virecek iseñ ol vaķit vir ve ben seni beklerüm⁽²²⁾ tā ki kārbānuñ gele ḡazīnemden ne alsıysañ çevir ve edāmızda tekmlīne yoḡdur.” diyüb Şeyḡ⁽²³⁾ alā selāmi ihzār ve ‘aḡd-i nikāḡ idüb düğüne şürü’ itdiler ma’rūf ise⁽²⁴⁾ bir şandalye üzerine oturub ve ḡazīnedārı yanunda bıraḡub altūni hikbe ile ḡazīneden⁽²⁵⁾ getürdirüb avuḡ ile virmege başladı ve oyuncılar ve cānbāzlara ve köçeklere altūn avuḡlar⁽²⁶⁾ ile virüb fuḡarā ve öksüzleri iksā ve altūni avuḡlar ile ‘ināyet iderek ḡaldı.

Vezīr⁽²⁷⁾ ise derūni binārarak ve aşlā tekellūme muḡtedir olmayarak süküṭ eyledi ve tācir ‘Ali daḡı⁽²⁸⁾ bu keyfiyetlerden ve ma’rūfuñ cesaretinden müta’cib ḡalub “Vay ma’rūf! Tüccār malı saña⁽²⁹⁾ kifāyet itmedi de Melikün ḡazīnesine el uzatduñ vallaha senün gibi sā’ yüz görmedüm.”⁽³⁰⁾ didükde ma’rūf “Behey ādem! Senün ne ‘alāḡañ vardur benüm kārbānum geldükde Melike bu maluñ⁽³¹⁾ izā’ feti virürem.” didi.

Ḥāşılı bu vechle düğü günleri geḡürüb yedinci gice [648a]⁽¹⁾ ma’rūfī hezār-ı ziyinet ve ‘azmet ile güvegüye ḡoydılar zevcesiyle ḡalduḡda merḡüm⁽²⁾ ḡayretini azhār ve el ele urub lāḡavle diyerek meşüşü’l-ḡaḡır ḡalmaḡla duḡter “Şāḡ efendüm⁽³⁾ senün derdün nedür niḡün böyle taḡsir ve taḡzin ideyorsun.” diyü suāl ma’rūf “Efendüm pederün⁽⁴⁾ beni isti’cāl eyledi ve kārbānum bekleyeyüm diyü ricā itdüm ise de beklenmedi ki malum elimde olub⁽⁵⁾ eñ aḡl her biri biñer altūn deḡer yudāne incü bende bulunmaludur ki senün cāriyelerüne⁽⁶⁾ tevzī’ iderüm.” didi.

Merḡūme “Efendüm bu cihetden müteetir olma gerek ben ve gerek ḡarende⁽⁷⁾ olanlar senün maluñ geldükde vir hemān eşvābuñ ḡıḡar ve inbisāt ve üns ile meşḡül⁽⁸⁾ ḡal.” didükde merḡüm muḡāyibeye tefri’ ve mülā’abeye şürü’ idüb merḡūmenün bekāretini⁽⁹⁾ izāle ve şāliyle bāliḡ imāle oldı ve ol gice yatub şabāḡ olduḡda ḡamāma

girüb ⁽¹⁰⁾ ve andan divāna çıkub şabdalyeye oturdu ve cümle vüzerā ve erkān-ı devlete hil'atlar giydirüb ⁽¹¹⁾ ve bī-ḥesāb 'aṭiyeler virüb memdūḥ inām oldu ve bu ḥāl üzere yigirmi gün ⁽¹²⁾ geçdükdən soñra ḥazīnedār Melike vardı ki ancak Vezīr yanunda oturur idi. "Vay efendüm! ⁽¹³⁾ Ḥazīnemiz ḥarābe olacaḡdur zīrā bu ādem ḥazīnede olan emvālī tevzī' itmişdür ve böyle ⁽¹⁴⁾ ḡalursa on gündən soñra içünde aṣlā bir şey ḡalmaz dört divārdan mā'idā." didükde Melik ⁽¹⁵⁾ Vezīre dönüb "Ne dirsün benüm dāmādumuñ kārbanı gelmemüş." didi.

Vezīr gülüb "Efendüm sen ⁽¹⁶⁾ ne vaḡte ḡadar bu ḡafletde ḡalursan bu ādem muṭlakā niṣāb ve kezāb ādemdür ne kārban var ve ne de ⁽¹⁷⁾ gelüb gideceḡi vardur ancak senüñ kızını aldı ve malünü telef itdi." didükde Melik ⁽¹⁸⁾ "Ya nice idelüm ki ḡālīne maṭl'a olalum." didi. Vezīr "Reclik ḡālī ancak zevcesi bile ⁽¹⁹⁾ bilürsen kerümeñizi perde ve rāsine getür ben anuñla laḡırdı ideyüm." didükde Melik mābeyn ⁽²⁰⁾ oṡasına intikāl ve duḡterini ve rā perdeye celb itdükdə Vezīr "Ey melike! Muḡtereme sen zevcenüñ ⁽²¹⁾ ḡālinden ne gördüñ ve ne fehm itdüñ." diyü suāl mūmā-ileyh vallaha ḡālinden bir şey mutsal'i ⁽²²⁾ olmadı ancak kendüsi işte kārbanum gelecekdür ve size šu ḡadar bu ḡadar mal virdüm diyerek ⁽²³⁾ ortalıḡı iḡnā itdi ṡaḡīḡ mi deḡil mi bilmem didi. šehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde ⁽²⁴⁾ ṡabāḡ-ı taḡrib itdüḡünü görüb süt eyledi.

(25) **TOKUZ YÜZ TOKSAN DÖRDÜNCÜ GİCE**

⁽²⁶⁾ šehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Duḡter "Efendüm sen ḡāl ḡalvetde anı istinṡāk ⁽²⁷⁾ eyle ve aña aḡḡār-ı muḡabbet ve mūdeti ibrāz ve ḡālīni öḡren ki pederüñ ḡazīnesi ve 'iz ve ṡānı ⁽²⁸⁾ zāy'i olsun ve andan ne ki fehm idersün bize ifāde ḡıl." diyü sibāriṡ eyledi. Mūmā-ileyh ⁽²⁹⁾ semā' ve ṡā'a diyüb gitdi ḡocası geldükde hezār-ı talṡīf ve ḡüd'ayı ibrāz "Vay ⁽³⁰⁾ efendüm! Ben senden bir suālüm vardur ki ḡilāf eyle ifāde itdiḡüñ ḡālde helāk bulursun ⁽³¹⁾ yoḡ ḡaḡīḡat ḡālī ta'rīf ider iseñ bahr-ı ḡāl ben saña bir ḡilāṡ yolu gösterdüm [648b] ⁽¹⁾ šöyle ki her vaḡit sen kārbanum diyüb ṡurursun 'acabā sende ṡaḡīḡ kārban var mı ⁽²⁾ eḡer böyle ḡalkı aldadub geḡinüyorsun baña ifāde ḡıl zīrā pederüm saña sū-i ḡaṡd itdi ⁽³⁾ veyāḡūd yoḡise baña söyle seni bir keyfiyet ile šol belādan taḡlīṡ iderüm." didi.

(4) Ma'rûf şayk yere girüb şıdğdan ğayrı bir çare bulmayub hikâyesini ibtidâsından (5) harîne kusur zevcesine ifâde itdükde merķūme gülüb ve “Sen şanâ'at gezîde mâhirsün (6) lakin ne çäre şimdi saña fazîhat toķundukda baña rāc'i olur ve şāhuñ kızını (7) bir tîr toķundukda baña rāc'i olur ve şāhuñ kızınıülüa pederümü ikāz itmüş ise de (8) pederüm aña müsâ' de itmedi çünkü senüñ hālün bende işkār oldu eger pederüme bu keyfiyetleri (9) söyler isem bahr-ı hāl seni katl ider ve bunda qalur iseñ yine mal fazîhata mencur olur (10) ve sen şimdi benüm zevcem olduñ ben senden ğayrı kocaya varmam şimdi tedbîr budur ki (11) ben saña elli biñ altün bireyüm desen bu gice şabāhdan bir esebe süvār ve zāh firārî ihtiyār (12) ile tā başka bir memlekete vuşul buldığün hâlde orada ticāret eyle meşğul qal ki vafir (13) mala nāil olursun ve baña her vaķit mektüb irsāl eyle gele nerede olduğün bileyüm ve saña mal (14) irsāl iderüm eger pederüm ölürse buraya gelüb birlikde oturalum yok birimiz fevt olursa (15) ib kesilmüş olur didükde ma'rûf ğalmağa başlayub ve seb şakūñle beni vedā' eyle.” (16) didi.

Mümā-ileyh “Pek iyü.” diyüb birlikde ferāşe dāhil ve kazā mūrđan soñra iġtisāl (17) ve ba' de elli biñ altünü hikbeye koyub ve ğalān hāşanuñ süsini begenüb esebe süvār (18) olarak yola revān olub gitdi şabāh olduğda Vezîr Melik ile gelüb duħterinden (19) “Ne gördüñ?” diyü suāl mümā-ileyh “Efendüm iyü oldum ki ben andan suāl itmedüm ve alā kocam (20) ile yüzüm qara olurdu zîrā aħşām olduğda tevāşā bir şıķka ile yanuna gelüb efendüm (21) qapuda süvār olmuş on ğulām bāhr aşā betsām gelüb seydi ma'rûfi bunda mı diyü suāl (22) idüb bunda olduğunuzı ifâde itdügümde bu mektübı size irsāl ve anlar kārbandan (23) geldüklerini ifâde itdiler.” didi.

Zevcem mektübı oķudukda kārbanda olan beş yüz ğulamdan (24) bir ‘arîza olduĝunu görüb mazmünü efendüm bizüm üzerümize ‘Arabān çıķub kārbanumuzdan mütā' (25) olarak iki yüz yük aldılar anlarla vafir muħārebe itdün ise de aldıklarımı ellerinden kırtaramaduk (26) bundan elli kiři kadar katl olunmuş şimdi ne emir idersün geledüm mi yāhūd ol hamvalelerüñ (27) taħlişine mi varalum diyü yazılduĝunu gördükde zevcim tarılıb “Bu ne dimek şeydür (28) iki yüz hamal içür mi ta'fîl olunsunlar varsun ‘Arabāna şadıķa olsun.” diyerek (29) derhāl aşāğıya inüb anlar ile gitdi süvār olacağında pencereden nikāh itdügümde ol (30) ğulmān pādîşāhlarda bulunan ğulmānuna beñzer gere hüsñ ve cemālde ve gerek kisve ve elbisede (31) nazîrları yok işte sizün sibāşüñiz üzere anı suāl itmüş olaydum baña zevķ iderdi [649a] (1) gözünden düşürdüm didi. Şehrazād şabāh-ı taķrib itdügünü görüb süküt (2) eyledi.

(3) **TOKUZ YÜZ İTOKSAN BEŞİNCİ GİCE**

(4) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Melik “Ey kızum! senüñ zevcenüñ mali çok oldugunu (5) bilürem zīrā taşdıķ itdüġünü emvāl meşhüdum olmuşdur ve ‘an qarīb kārbanı gelüb düşmanuñ (6) gözi kör olur hemān sen hāṭruñ hoş tut.” diyüb hāṭrını aldı Vezīrini (7) ta’nif ve takdir idüb kızinuñ itdüġi hile üzerine geçdi geledüm ma’rūfa merķüm (8) bir efķar ve hamhum aġberi istiķbāl idüb ve zevcesinüñ şevķinden aġlayub müteḫayrā giderken (9) bir köye vuşul ve ķarnı aç olmaġla orada çift sürer bir ādem görüb andan egle şaliḫ (10) ibrişi istemekle çiftçi ma’rūfı görüb “Efendüm sen Meliküñ ādemlerinden misin.” didi.

Ma’rūf (11) “Evet.” dimekle merķüm “Ṭur saña bir miķdār ṭa’ām getüreyüm.” diyüb köye gitdükdenden soñra (12) ma’rūf “Ben bu ādemi işinden biraķdum merķüm gelene ķadar ben çifti süreyüm.” diyüb esebini (13) bir ṭarafa baġlayub çift sürmege başladuķda şaban zeminde ṭurub öküz yürümemekle (14) ma’rūf varub yoķladuķda şaban altından ma’mül bir ḫalkaya tutulduġunu gördi (15) hemān öküzleri bir ṭarafa çöküb ḫalfeyi araduķda çiftlige bir mermer ṭaşa yapışduġunu (16) görmekle ol ṭaşuñ eṭrāfını temir ve yerinden ķaldırdıķda aşıġa ine nerdbānlar görüb (17) anlar ile indi esefde ḫamām içi gibi bir yer ki her ṭarafda ṭama varana ķadar altün ve gümüş (18) ve diġer ṭarafda mücevherāt ve dördüncü ṭoķda elmās ve yāķüt ve Zümrüd naġlduġunu ve oṭada (19) billurdan ma’mül bir şanduk ki içi bütün yumurṭa dānesi ķadar elmās ve yāķüt ve inci (20) ile memlū ve neñ üstünde alimyon ķadar bir ḫaķa görmekle ġāyet mesrūr olub ibtidā ol (21) ḫaķeyi alub açduķda içünde bir altün ḫātım gördi ki üzerine ķarınca ayakları gibi (22) ṭılsımlar yazılmışdı parmaġına giyüb çevirdükdde “Lebīñ fermān efendümüñdür bir şehriñ (23) ta’miri yāḫūd bu ülkenüñ ḫarābı mı istersün buyruñ efendüm.” diyü bir avāz işitdükdde (24) ma’rūf “Ey maḫlūk! Sen kimsüñ?” diyü suāl ol daḫı “Benüm ismüm Ebüü’s-Sā’dātdur ve ben (25) cin pādişāhlarındandım ki yetmil ķabile zey ḫükümetimde olub her bir ķayīlede yetmiş biñ nefer (26) vardur ve bu ḫānıma memlūkem her kim eline düşerse ben aña ķul olurum ve ṭa’atinden çıkamam (27) şimdi sen baña mālüñ olduñ ve ben saña ķul oldum ne ki istersen emir eyle derḫāl anı icrā (28) ideüm ve ḫārimi parmaġında çevirdiġüñ birle ol demde ḫuzürüña gelürüm.” didi.

(29) Ma'rūf "Ey Ebū's-Sādāt! Seni bunda kim şad itdi merķūm bu genc arm zātū'l-'amād (30) bānisi şedād ben ā'dūñ gencidür ve bu raşdānenden anı ũul hayātında hidmet itdüm ba'de (31) bunda ķalkub tā senūñ naşīnūñ oldum sen bu gencde olan emvāl der şanduk yayub [649b] (1) taşraya ihrāc idebilür müsün?" didi. Ebū's-Sā'dāt evet diyüb ve zemīne işāret (2) idüb çatladı ve içüne ũalub bir sā'at geçmeden tāze ve ğāyet güzel ğulmān 'adīde ile (3) gelüb ve şandukları getirüb bir laħza zarfında ol gencde olan emvāl ve nefāis (4) nā-maħşūreyi der şanduk idüb taşraya naķl itdüklerinde ma'rūf "Ey Ebū's-sādāt (5) bu şanduklarıñ naķline ķatır ve deve vāsib iķtizā ider." didi merķūm "Ķolaydur." diyüb (6) ve bir şīħa idüb oğulları cümlesi ħuzūruna geldiler ki sekiz yüz nefer ider (7) Ebū's-Sā'dāt siz ķatır ve eseb ve deve ve ķatırcı ve ħademe-i sāire şüretine intikāl idūñ (8) didi. Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde şabāħ-ı takrib itdüğünü görüb sükūt (9) eyledi.

(10) **TOĶUZ YÜZ TOĶSAN ALTINCI ĞICE**

(11) Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki: Derĥāl merķūmun ķārbān ķatırları ve alay esebleri (12) mükemmel ũakımlarıyla ve ħayvānāt sāire heyetletine intikāl idüb ħāzırlanduķlarında ma'rūf (13) "Ey Ebū's-Sādāt! Baña memalik muħtelifenūñ aķmeşe ve emn'a senden bir ķaç yüz yük getüre (14) bilür misin didi merķūm ne ũlkenūñ aķmeşesini istersün." didükde ma'rūf "Ħind (15) ve ħīn ve Mışır ve rüm ve bahrenūñ nefis ve ā'lā imti'asinden isterem." didi. Ebū's-sādāt (16) ħün ki bunları istersen baña bir gice müħlet ve beri ki ā'vānımı aķlum dünyāya irsāl (17) ve her aflemūñ mütā'ndan ķatırlara yüklenmiş ve şanduka ķonulmuş ā'lī ve nefis metā'lar (18) bir oĝaķ ve malzemesi ve bir ķaç Melik ħaşlet peri suret ğulāmlar hidmetine tertīb ve sen (19) bunda müntezir ol işte oğullarum seni hidmet ider diyüb gitdi ma'rūf şāħ gibi oĝaķda (20) otururken yemek getürmek için gönderdiĝi falāħ gelüb bir miķdār arpa etmegi ve bir miķdār (21) mercimek şorbasi getirüb geldükde ma'rūf ol ũantāna-yı 'azīmede ħuzūrunda iĝa'ma (22) nefiseden bir sefere ķonuldugunu görüb müteħayr ũurdu ve ħāĝrında ben bu ādem Melik oldugunu (23) bilemedüm ki aña bir iki ũavuk ķavura idüm ħāş etmegi getüreyüm diyü dönüb gitmek istedükde (24) ma'rūf anı ħuzūrına celb "Vay ādem! Gel ben senūñ ũa'āmiñdan tenāvül iderüm." diyüb (25) yanuna getürdükde falāħ "Efendüm ben seni Melik oldugun bilemedüm beni müvāħaza itme." didi (26) ma'rūf "Ey oĝul! Ben Melik degilem lakin anuñ dāmādıyım ba'z esbaba meni ũarĝun ķıķdum (27) ise de beni işmārlayub bu ũakımları gönderdi getir senūñ şorbañı." diyüb maħşuş

(28) anuñ mercimeğinden tenāvül ve kışşasını altün ile ıtdırub viridi ve “Ben dahā senüñ (29) hātırıñı aluram.” diyüb def’ itdi ve ol gice yatub şabāh olduķda irāķdan yedi yüz (30) ıatıra hāvī bir kābān ve onunda melūkāne bir tahtrevān ve māh-ı āsumān gibi esebe süvār olmuş [650a] (1) Ğulmān fitānān zuhūr itdiler ki anlar Ebūü’s-sā’dānuñ getürdüğü mal idi ma’rūfuñ yanuna (2) vuşül bulduķlarında Ebūü’s-Sā’dāt huzūr ma’rūfda zemīni pūs ve tahtrevāndan genclerden (3) celb itmül olduğı bir taķım eşvābı taķdīm idüb giderdi ve şimdi ne idelüm didi (4) ma’rūf sen tatar şüretinde haytānū’l-ħan memleketüñ şāhına bir mektüb getürmesini isterem (5) didükde merķüm fermān efendümündür didi ma’rūf Melik müşār-ileyh bir şıķa yazub (6) Ebūü’s-Sā’dāt ile irsāl eyledi geledüm bir tarafa ma’rūf zevcesinden infişāl (7) idüb gitdükde zevcesi sālefü’z-zıkr naķlumiz üzere pederine mağrūfuñ kārbānını getürmege (8) gitdügünü söyledükde Melik teessüf idüb keşki gitdgi yeri ma’lūmum olaydı ki (9) aña bir miķdār ‘asker yanuna gönderür idüm şāyed ‘Arabāb anı ıatlı iderler didükde Vezīr (10) gülüb ey Melik allahu ta’ālī seni laţifiyle tedārik eylesün ‘Azīz paşa ile yemīn iderüm ki (11) ol ādem biz ħalini derk itdügümüzü ekleyüb firār itmüşdür ve alā de’vāsında şıħat yokdur (12) dirken nāgāh Ebūü’s-Sā’dāt tatar şüretinde Melikūñ yanuna girüb şıķayı teslīm ve kārbānuñ (13) vuşülüyla tebşir ve siz buyruñ dāmādınızı mülākāt idüñ didükde Melik Vezīre rüy-ı ğāzab (14) ile baķub allahu ta’ālī yüzüñi ħara itsün ey ħāin sen benüm dāmādumuñ ħaderini tenzil ve (15) taħķīr istersen diyü takdir ve şehir ziynet lenmesini fermān ve şahrīnūñ kārbānı geldügünü ī’lān (16) idüb ‘şahr niyet mülāfātına ibtidār eyledi pes ‘Ali tacir mışrı ki (17) ma’rūfa ol kārbānuñ edā’sını ta’līm itmüşidi hezār-ı fikre düşüb allah-u ekber bu ādem (18) zevcesinden firāri olarak yanuma gelmişidi şimdi bu kārbān aña nereden geldi (19) ğālibā anuñ zevcesi ħalini bilmüş ve kışret mal ile bu vechle vücūda ibrāz itmüşdür ki (20) ħocası fazīħate dū-ħār olmaya ve melūk bir şeyden ā’ciz ıalmazlar diyerek ıaldı. (21) Şehrazād ħikāyeden bu maħale geldükde şabāh-ı taķrib itdügünü görüb sükūt (22) eyledi.

(23) **TOĞUZ YÜZ TOĞSAN YEDİNCİ GİCE**

(24) Şehrazād kelāma aĝaz idüb dir ki bāfī tüccār ki ma’rūfdan alacaķları vardur mesrūr (25) ve memnūn oldılar ħün ki Ebū’s-sā’dāt dönüb ma’rūfa vardı ve Melik yolda mülāfātına (26) ııkduğunu ifāde itdi ma’rūf kārbān yüklensün diyü fermān ve kendüsi ol taķım (27) ma’teber giyüb taht-ı revānuna süvār olub yola revāne oldu ki pādīşāhlarıñ tañtana (28) ve abhtlerinden biñ ıat ziyāde idi yolda giderken Melike mülākāt ve bir

biriyle selāmlayub alay ⁽²⁹⁾ ‘azīm ile şehre girdiler ve ol getürdüğü altūn ve gümüş ve gencden müstahric ⁽³⁰⁾ emvāl nefisi Melikūñ hazīnesine naql olanlarını fermān ve tüccārları yanuna celb idüb ⁽³¹⁾ alacakları mübālağūñ bedeline emvāl nefise virduğunden mā’idā vafir altūn ve cevāhir [650b] ⁽¹⁾ Virdi ve ol yedi yüz hamili küşād idüb nefāis eşyāyı zevcesine ve haremde olan ⁽²⁾ cariyelere tevzī’ itmege başladı ve cevāhir ile memlū olan billūr ve şandukı bütün zevcesine ⁽³⁾ irsāl eyledi hāşılı ol getürdüğü yedi yüz yüki tevzī’ iderek azıcık şey ⁽⁴⁾ kalduğda Melik ey oğul yetişür bunlar kalsun didükde ma’rūf ey peder bende bunuñ ⁽⁵⁾ istedigüñi itdük ve ülkeden geldi allahu ta’ālī saña ziyāde ‘ināyet eylesün didi ma’rūf ⁽⁶⁾ gülüb anuñ hātr malāhd ve lā nihāyet emvāl ve nefāis ile cebir eyledi ve cümle tüccār ⁽⁷⁾ ve halk ol keyfiyetden mūta’cib olub kul kāilik (arapça beyit) ⁽⁸⁾ (arapça beyit) inşād itdiler ⁽⁹⁾ ba’de haremde girüb zevcesinüñ yanuna varduğda mūmā-ileyh ibtisām ile mülākāt ve el-ḥamdüllah ⁽¹⁰⁾ ki ḥaqqūñızda aşlā kuşurum huşul bulmadı her ne kadar beni tecrübe için ben zevcemden ⁽¹¹⁾ firār ve şöyle böyle diyü terhāt ifāde itdük ise de benden bir ḥatā ve zurretima kuşūr ⁽¹²⁾ zuhūr itmedi ve sen gerek ğanısın gerek faķırsün bende ‘Azīz ve maķbulsün diyüb elini öpdü.

⁽¹³⁾ Ma’rūf daḥı gülüb ‘arz teş’ar eyledi ba’de ḥatımını taḥrīk ve Ebūü’s-Sā’datı aḥzār ⁽¹⁴⁾ ve sen zevcem için kırk dere yetmeye ve gençlerde maḥfūz olan taķımlardan getür ve falan ⁽¹⁵⁾ ve filan tāiş eşyā sarāyda olan cāriyeler ‘aded nice eşvāb genūziye ve mücevherāt ⁽¹⁶⁾ ile tolmuş şandukları getür diyü emir ol daḥı varub zıkr olunan eşyāyı ⁽¹⁷⁾ götürdükde sarāyda tevzī’ ve zevcesi ol mücevherāt eşvāb ve taķımları giyüb ⁽¹⁸⁾ āfitāb-ı ā’lem gibi mażī ve mastşnyere oldı ve cümlesi mesrūrü’l-bāl olub kaldı ⁽¹⁹⁾ ol gice zarfında ma’rūf ile gelen kārban ahālisi ve ḥayvānları iştiblede ⁽²⁰⁾ ve fuğuşlardan ğayb olub aşlā eşerleri bulunmayub nā-bedīd olmalarıyla dāire koşub ⁽²¹⁾ Melike ifāde itdüklerinde Melik ma’rūfa varub aḥzār teessüf ve melāl itdükde ma’rūf ⁽²²⁾ “Efendüm bunlar ne muķavele şeydür anlaruñ firarıyla müteessir olma varsun gitsünler.” diyüb gülmege ⁽²³⁾ başladı zīrā Melik kārban cinn ṭāifesinden olduğunı bilmezdi. Şehrazād şabāḥ-ı taķrib ⁽²⁴⁾ itdügünü görüb sükūt eyledi.

(25) **TOKUZ YÜZ TOKSAN SEKİZİNCİ GİCE**

(26) Şehrazād kelāma aġaz idüb dir ki: Çünkü ol Vezîr bir huşud ma'rufuñ nâil oldığı (27) 'iz ve şân tāmhdüdü görüb baġz kemîti vedâ' derünü nahruñ idüb Meliküñ yanuna (28) tenhaca ve vardı "Vay Melik ben senüñ dāmāduñ hâletinden ve katret malından ve şidde kerem (29) ve 'aņasından ġāyet hayrân ve lehân kaldum zîrâ bu muķavele emvâl ve zehâir melük ve selâfînde (30) yokdur ve anuñ hâl ve keyfiyeti ve kerem ve seġası â'lemde yokdur imdi senüñ haķķında (31) bu âdemden ħavf iderüm şāyed Meliküñi senden ititizâ'i ider ve bahr-ı hâl anuñ huşuşunda [651a] (1) bir çäre tedârik olunmaķ ve anuñ sır ve haķîķ ve bilmek ve hâline kesb ve ķof bulmaķ gerekdir." (2) didükde Melik ve "Ķa'a didigüñ şey haķdur lakin nice idelüm." didi.

Vezîr bunuñ tedbiri (3) böyle olur ki anı bir baġçeye deva's ve tenhâ oturub 'iş nüş ve 'işret ile meşġül (4) ķalalum sekerde ben deñiz ħîle ile andan suâl iderek sırrına maṭl'a olalum zîrâ ħamer ve bāde (5) ve şarf esrâr ile â'det ma'tāda bir şeydür zîrâ şā'ir (arapça beyit) (6) (arapça beyit) (7) (arapça beyit) dimuşdür biz anuñ sırrına maṭl'a oldügümüzda ol vaķit defa'na (8) bir çäre düşünelüm didi Melik bu reyi istiġsân ve ma'rûfi bir baġçeye da'vet anda (9) ternasib ziyâfet idüb 'ayş ve nüş ile meşġül oldılar tā ki iş'abād ma'rûfuñ dimāġını (10) işâbet ve hâle-i ma'tādadan iyânet idüb ṭurdu ħâric-i murâtab â'de itdükde ķarîn (11) iblîs ve şâġib ħîle ve talbîs ol Vezîr ħasîs yanuna yanaşub "Efendüm vallaha ķuluñuz sizde (12) olan keyfiyetlerden müta'cib oldu ve müteġayrum 'acabâ sizde olan hâlet kirâmet olbâ (13) yâġud başka keyfiyet mi dir ki siz bu emvâl bî-nihāyeye mâlik ve kerem-i şedîd ile ol zaġâr (14) bî-pāyâne müşerref ve hâlüñ idiyorsun kerâmet ise ifāde buyruñ ki ķadir ve ķıymetüñizi (15) bilelüm zîrâ sizde olan eṭvârne tüccârda ve ne melükda var." didükde ma'rûf ħamer (16) ħâlîle ketm sırta mecâl bulmayub ħâretmüñ keyfiyeti ve ħâvî oldığı ħaşlatı ifāde (17) itdükde Vezîr "Efendüm 'ināyet buyruñ şol ħâteme ziyâret ideyüm." dimekle ma'rûf ħânımı (18) elinden çıkarub Vezîre teslîm ol daġı parmaġına şuķundan şoñra "Efendüm çevir ħânımı (19) Ebüü's-Sâ'dât gelür mi?" didi.

Ma'rûf "Evet dimekle derġâl Vezîr şeytatına maşîr ħânemi (20) taġrûñ ve Ebüü's-Sâ'dât gelüb lebîñ." didükde Vezîr sen ma'rûfü'd-darb' meskündan (21) ħâric bir zemîne ilkâ eyle didi Ebüü's-Sâ'dât ma'rûfi alub pervâz eyledi.

Ma'rûf dahı (22) kendüni ol hâletde gördükde “Ey Ebüü’s-Sâ’dât sen beni nereye götürüyorsun.” (23) didükde merķüm ben seni harâb zemîne götürüb atacağım “Ey ħalîlü’l-‘aql! Hîc öyle (24) zahîre-i ‘azmâyı düşman eline virilür mi vallaha eher ħaĸĸ celle ve ‘alâ Hâzretlerinden (25) ħavf itmez olaydum seni biñ ħulacdan atub telef iderdüm.” didi ve zemîni harâbe (26) vuşül bulduĸda bıraĸub kendü gellüm ber ħarafa ħün ki Vezîr ma’rûfı def’ itdi (27) Melike “Gördüñ mi ben saña dimedüm mi bu âdem ħilâfdur sen beni taşdıĸ idemzdüñ.” didükde (28) Melik allah saña kuvvet vire götür şol ħânımı seyir ideyüm didi Vezîr ĸazab ile Meliküñ yüzine (29) nû girüb “Ey nâĸşü’l-‘aql nice ben bu ħâtemi saña vireyüm de saña köle olayum ħâl bu ki (30) şimdi sen benüm kölemsin.” diyüb ve ħânımı taħrîk idüb Ebüü’s-Sâ’dât geldükde sen bunı (31) dahı al ve rab’ mesĸhündan ħâric olan harâb zemîne at diyü emir eyledi. Şehrazâd [651b] (1) ħikâyeden bu maħale geldükde şabâĸ-ı taħrib itdügünü görüb süküt (2) eyledi.

(3) **TOKUZ YÜZ TOKSAN TOKUZUNCU GİCE**

(4) Şehrazâd kelâma aĸaz idüb dir ki Ebüü’s-Sâ’dât Meliki dahı alub getürdi ve ma’rûfuñ (5) olduĸı yere atdı Melik “Ey allahuñ maħlûfî benüm zenbem nedür?” didükde Ebüü’s-Sâ’dât “Ben bir ‘abd (6) memurum emrime muħâlefet idemem.” diyüb gitdi. Melik ma’rûfuñ şadâsı ve feryâd ve fîğanını (7) işidüb yanuna geldi ve başlarına gelen müşîbet için ağlayarak ĸaldılar gelem beri ħarafa (8) ħün ki Vezîr ħâneme mâlik oldu baĸöeden ĸıĸub sarâya vardı cümle erĸân-ı devlet (9) ve rûsâ ‘askeri cem’ Melike ve ma’rûfa itdüĸi keyfiyeti ve ħâneme mâlik olduĸı ifâde (10) ve cümlesi ħâ’atine da’vet ve icâbet itmedükleri ħâlde ĸatl ve î’dâm idecegine î’lân (11) itdükde merķümün ħavf idüb cebr-i abî’at itdiler ve Meliküñ duħterine ħaber gönderüb (12) “Kendüni ħâzırlasun ben yanuna bu aħşâm gelecegüm zîrâ ben aña â’şıĸum.” diyü tenbiye (13) itmekle mûmâ-ileyh pederi ile zevcenüñ ħaberlerini alub ağlayarak ħurdi ve Vezîre (14) “Efendüm ‘adetüm ħitâm bulsun ve nikâĸımı ĸıysun da teşrif buyursunlar.” diyü cevâb (15) virmekle merķüm “Ben ‘adete ve tol müddet ve kitâb ve ‘aĸd-i nikâĸ ve ħarâm ve sefâĸı bilmem bahr-ı ħâl (16) bu gice şalına nâil olurum.” diyü emir mûmâ-ileyh dahı gelsün bir beis yokdur diyüb aña (17) izmârkîn eyledi.

Ol dahı mesrûr olub Şeyĸü’l-islâmı aħzâr Melike ile ‘aĸd-i nikâĸ (18) itmesini fermân eyledükde Şeyĸü’l-islâm “Efendüm ħuruñ ‘adetini etmâm itsün.” didise de (19) merķüm “Ben ‘adet ve müddet bilmem sen sözi uzatma.” didi. Şeyĸü’l-islâm şerrinden

havf idüb ⁽²⁰⁾ nikāhını kıydı ve aḥşām olduḡda mūmālihānuñ yanuna vardı Melike ise Kemāl-i ziyinet ile ⁽²¹⁾ tezyin ve ferişte gibi rüy-ı behcetini taḥsīn idüb pişkāhına çıkub ibtisām iderek ⁽²²⁾ mülākāt eyledi merķūm aña muḡabbeti olmamaḡla ‘aḡlı başından gidüb anuñla oturdu ve egil ⁽²³⁾ ve şarbdan soñra ḡevā bekāha girüb ve şalını merām itdükde merķūm efendüm şol elüñde ⁽²⁴⁾ olan ḡānemden bir insān şüreti nūmāyān oluyor ve baña taḡrib itdigüñde başını çıkarub ⁽²⁵⁾ nikāh ideyor ben andan ḡavf iderüm diyüb Vezīr kötüb bu benüm kölemdür andan ḡavf itme ⁽²⁶⁾ didise de “‘İnāyet idüñ ben anlardan ḡavf iderüm.” dimekle Vezīr ḡānemi ⁽²⁷⁾ elinden çıkarub yaşduḡ üzerine koyub yine yanuna mu’āvdet itdükde Melike ayaḡını ⁽²⁸⁾ Vezīrūñ göḡüsüne öyle bir depme urdu ki Vezīr şiddet-i ḡarbeden zemīne düşüb bayıldıyla ⁽²⁹⁾ Melike cāriyelerini isteyüb ellerini ve ayaklarını baḡlayub ḡabishāneye koydu ⁽³⁰⁾ ve Ebūü’s-Sā’dātı aḡzār idüb zevcini ve pederini götürmesine emir eyledi.

Merķūm ⁽³¹⁾ sür’atle anları atdıḡı yere varub ağlayarak ḡurduḡlarını görerek ḡavf itmek işte [652a] ⁽¹⁾ ḡaḡḡ tā’lānuñ laḡifi sizi tedārik eyledi ikisini alub mūmā-ileyhūñ yanuna götürdüḡde ⁽²⁾ nelere Vezīrūñ ḡikāyesini naḡl idüb vācibü’l-ḡatlı oldugunu beyān ve pederi Melik zevci ⁽³⁾ Vezīr ā’zīm olmasını pederine sibāriş ve ḡānem bende ḡasun ben sizden iyü ḡafz iderüm ⁽⁴⁾ ve kimseye virememe tā ölünceye deḡin ve ne ki isterseñüz yana gelüb ifāde idüñ ve benüm şerrimden ⁽⁵⁾ emīn oluñ ben vefāt itdügümde ol vaḡit ḡānemi aluñ didükde Melik işbu reyi istiḡsān ⁽⁶⁾ idüb ḡaşraya çıkdu meḡer ol vaḡit ḡaḡḡ ve erkān-ı devlet Şeyḡū’l-islāma varub sen ⁽⁷⁾ inḡün şerī’atüñ ḡürmetini heşḡ ve belā’dat Melike ‘aḡd-i nikāḡ itdük diyü lavm itdiler Şeyḡ ⁽⁸⁾ ü’l-islām ḡānem keyfiyetini ifāde ve ḡavfını ebāne iderken Melik-i ḡadīm ma’rūf ile ḡıḡa ⁽⁹⁾ geldüklerini gördi. Şehrazād ḡikāyeden bu maḡale geldükde şabāḡ-ı taḡrib itdügünü görüb ⁽¹⁰⁾ sükūt eyledi.

(11) **BİÑİNCİ GİCE**

⁽¹²⁾ Şehrazād kelāma aḡaz idüb dir ki: Meliki gördüklerinde cümlesi mesrūr olub ḡıyām ⁽¹³⁾ ve ḡuzūr-ı Melikde zemīni būs idüb memnūn ve şādān oldılar ba’de Vezīri celb ⁽¹⁴⁾ ve küfriyle ḡükm idüb ateş ile yaḡdılar ve rāḡat ve şafāda bir ḡaç sene ḡalduḡdan soñra ⁽¹⁵⁾ Melik ḡastalanub vefāt itmekle mūmā-ileyh zevci ma’rūfi Melik naşib idüb lakin ḡānemi ⁽¹⁶⁾ eline virmedi ve bir müddetden soñra mūmā-ileyh daḡı nā-mizāc olub ‘alāmāt-ı intikāl ⁽¹⁷⁾ göründükde ḡün ki zevcinden ḡāyet Bedī’ü’l-Cemāl ve

şāhib-i ‘aql ve Kemāl bir ğulām tevliid ⁽¹⁸⁾ itmüşıidi oğlı ve zevcini yanuna celb ve vaşayāy hūsna ve hānemüñ hafzına teekīd idüb ⁽¹⁹⁾ rahmet-i hađđa intikāl eyledi ve ma’rūf hānımını parmağına tağub zevcesine ayin şāh ⁽²⁰⁾ üzere defn idüb muşālih-i salţanat ile meşđul ıaldı ađşām olduğda haremde olan ⁽²¹⁾ cāriyeler hidmetini gördükden şoñra havā bekāha varub uyudı bir miđdār uyuduğda ⁽²²⁾ döşekde ma’iyetiyle bir şağış olduğunu ahsās ve faz’i hāletiyile gözlerini ađub ⁽²³⁾ gördükde.

Mışıırda terk itdüği ve kđāyıf için andan firār eyledüği zevcesi Fāţmat ⁽²⁴⁾ ü’l-‘ara olduğunu görüb bildükde “Ey hatun! Seni buraya kim götürdi ve ne vağit mışrı ⁽²⁵⁾ müfārekat itdük.” didi. Merķūme “Şimdi Mışıırdan çıığdum.” didükde ma’rūf “Ya nice oldu?” ⁽²⁶⁾ didi. Merķūm “Kađān ben senüñle kađāyıf için çekişüb ve Kağılara ve Vāliye şüküy ⁽²⁷⁾ idüb seni arayub bulmaduklarında itdügüme pişmeyān senüñ firākuñ için mađzūne ıalub ⁽²⁸⁾ fađr ve fākiye dü-čār olub bunca müddet halkdan dilenerek ıaldum dün ki gün şabāhdan ⁽²⁹⁾ ađşāma kadar gezüb dilendüm ise de kimse bañā bir şey virmemekle mağalime gelüb ağlayarak ⁽³⁰⁾ ıaldum.”

Gice yarısı olduđda benüm yanuma bir şađış gelüb “Ey hatun! Sen niçün ađlıyorsun.” ⁽³¹⁾ diyü suāl ben dađı senüñ fađdüñi vusū hāli nađl itdügümde merķūm “Ey hatun! Senüñ **[652b]** ⁽¹⁾ zevcüñ hīsān hoten memleketinde Melik olmuşdur “Eger istersen seni yanuna götüreyüm”. didi. Ben ⁽²⁾ dađı rüy-ı kabül gösterdügümde alub ođaya götürdi ve seni bu döşekde ⁽³⁾ yatduđunu buldum hađđdan revāmı ki beni böyle nisyān idüb aşlā hātrüña huťür ⁽⁴⁾ itmeyüb hālume merhāmet itmedüñ hāl bu ki “Ben senüñ hālileyñdür.” didükde ma’rūf ⁽⁵⁾ ‘acāyib “Ben kendü arādetimle mi senden firār itdüm eger sen dünyāyı başuma tar itmemiş ⁽⁶⁾ olayduñ.” diyüb hikāyesini ibtidāsından ađirñe dek nađl itdükde merķūme “Efendüm oldıysa ⁽⁷⁾ oldu ben şimdi tövbe itdüm ve beni sende bir ađ lođma mı egil iderüm.” diyü hezār-ı tövbe ⁽⁸⁾ itmekle ma’rūf merķūmeye anda ıalmasını ba’dü’t-tākd aña mađşüş bir dāire ve hidmetčün ⁽⁹⁾ bir kaç cāriye ve tevāşālar tertib idüb ol hālde bırađdı çün merķūme ğāyet çirkīn ⁽¹⁰⁾ ve beder ve olmađla ma’rūf yanuna varmayub ođalık ile meşđul ıaldı ve anuñ ođlı hādd-ı ⁽¹¹⁾ bulüđa irmüş olduđundan dāimā merķūmeye gidüb gelürdi lakin anı derünuna sevdiđini ⁽¹²⁾ ğulām mentibe olub andan nefret iderdi merķūme ise bātınında gerek ğulām ve gerek ⁽¹³⁾ evcinden hoşnüd olmayub kīn bađlayub fırsatam mütersada idi ve ma’rūf dađı aşlā ⁽¹⁴⁾ yanuna varmayub mađbūbe ve ra’nā cāriyeler ile geçinür ıalur idi Şehrazād hikāyeden işbu ⁽¹⁵⁾ mađale geldükde hemşiresi dünyāzād ey hemşire sengñ

kelām-ı hikmet ⁽¹⁶⁾ incām ve hikāyāt-ı ‘acībeü’l-insicām ne kadar müfiddür ki derün-ı sāmā’ beni selb ⁽¹⁷⁾ ve üns ve leṭāfet ile mafriḥ ḳalbidür didükde Şehrazād bu hikāye ⁽¹⁸⁾ yarın naḳl idecegüm hikāyeye nesebe bir şey degildür eger Melik beni ibḳā idüb ḳatlı itmezse ⁽¹⁹⁾ diyüb ve şabāḥ-ı taḳrib itdügünü görüb tekmil-i hikāyeyi diger şebe ibḳā eyledi Melik ⁽²⁰⁾ daḫı şabāḥ olub divanuna gidüb emür-ı devlet ile meşgöl ḳaldı.

(21) ** BİN BİRİNCİ GİCE**

⁽²²⁾ Gice olduğda Melik istimā’ hikāyeye tefriğ idüb Şehrazāda izin virmekle Şehrazād ⁽²³⁾ ma’rūfuñ hikāyesi tekmiline şürü’ idüb dir ki şāhım çün ki fātma’ül-‘ara Melik ⁽²⁴⁾ ma’rūfa oṭalıḳlara varub ve şalını terk itdügiçün kın bağlamuş idi ḥānemi elinden ⁽²⁵⁾ aḫz ve anı ḳatlı birle kendüsi Melike olmasını ḳurub giceye münteziire ḳaldı çün ki ⁽²⁶⁾ ma’rūfuñ ā’deti ba’z cariyelerine müvāşalat ideceginde ḥānımı elinden çıkarub ⁽²⁷⁾ bir yaşdıguñ üzerine ḳuraydı ba’dü’l-mübā za’a oṭasını ḳapadub ḥamāma gidüb ⁽²⁸⁾ iḡtisālden soñra gelüb parmağına tıḳār idi ve Fātmaü’l-‘Ara bu keyfiyetleri bilürdi gice ⁽²⁹⁾ olduğda merḳüme ma’rūfi gözedüb oṭasında ḡarīb bir tenhā yere ṭurdu ittifaḳā ⁽³⁰⁾ ma’rūfuñ oḡlı anı rāst gelüb ḫayret-i fezā ve ḫāl-i telāş ile olduğunı görüb ve hamma ⁽³¹⁾ girdi ve bir ḳınc alub irāddan ıraḡa merḳümeye baḳarak ṭurdu.

Merḳüme ma’rūf ḫanımı [653a] ⁽¹⁾ elinden çıkarub yaşduḡ üzerine vaż’i ve cāriyelerüñ biriyle ḫalvete girdiğini gördükde ⁽²⁾ merḳüme sür’atle ḳoşub yüzüñi yaşduḡ üzerinden aldugunı Şehrazāde gördükde sür’atle ⁽³⁾ üzerine hücum ve seyf şarem ile merḳüme-i sārḳa ecel-i maḫtüm itdükde pederi ḫevābdan ⁽⁴⁾ bī-dār ve ḫaḳīḳat ḫāli tefḫış itdükde oḡlunuñ itdügi şehāmete vāḳıf ve necābetlü olub ⁽⁵⁾ talṭife şāyān olduğunı ā’rif olub ḳucağına aldı ve ḥānımı parmağına ṭaḳub devlet ⁽⁶⁾ ve salṭanatda pāydār ḳaldı ve ‘aliü’ş-şabāḫ merḳümeyi defin idüb ‘ayş ve ‘işretde ve şafā ⁽⁷⁾ ve rāḫatda ḳaldı.” diyü.

Şehrazād işbu hikāyeyi reşide-i ḫüsn ḫitām itdükde ḫuşūr-ı ⁽⁸⁾ şehde ḳıyām ve zemīni pūs idüb “Efendüm cāriyeñüz biñ bir giceden berü ve size hikāyāt bedī’e ⁽⁹⁾ ve mişāl daḳıḳa ve aḫbār amm ve aḫval ‘Arab ve ‘Acem ve ḳurüb-u emşāl ve leṭāif ḫükm ile ⁽¹⁰⁾ efendüme teslīt itmekdiyüm şimdi efendümden bir ricām vardur anı ‘arz idüb ḳabül eyleyerek ⁽¹¹⁾ müşerrefe olmamı izn-i ḫümāyūnuñuz var mı?” didükde Melik “Ey Şehrazād! Söyle kelāmuñ ⁽¹²⁾ maḳbül ve suālūñ bülüg mevāl ile mevşüdü.” didi.

Şehrazād oturur cariyelere işāret ⁽¹³⁾ itmekle merķūmun sür’atle çıķub üç ferzendān çemendi getürdiler ki biri meşī ⁽¹⁴⁾ reftār itmekle bu ĥabū şafār ve üçüncüleri beşikde mevsd sāid ‘iz ve fethār idiler ⁽¹⁵⁾ Şehrazād Şehzādeleri pādişāha taķdīm ve “Ben bunları işbu biñ bir gice zarfında toğurdum ⁽¹⁶⁾ ve anlaruñ ‘ināyetlerini ķatlden ma’fū buyurmañızı neyzümdür.” didükde şāh müşār-ileyh ağlamağa başılayub ⁽¹⁷⁾ ve oğullarını ķucađına alub pūs eyledükden şoñra mūmā-ileyha “Vallaha bn bunar olmaķsızın ⁽¹⁸⁾ saña ‘avf itdüm zīrā ī’fīfa ve nezafa oldıđuñ gördüm.” diyüb mazħar ‘ināyet eyledi ⁽¹⁹⁾ ve pederi olan Vezīrini yanuna celb ve vafir ikrām idüb duħteri mazħar ‘afv pādişāhı ⁽²⁰⁾ oldugunu ifāde ve yedigün yedi gice icrā-yı ifrāħ ve başı müvāid inşirāħ ⁽²¹⁾ itdükden şoñra alīü’l-memāt şafā ve rāħatda ķaldılar. (arapça ibāre) ⁽²²⁾ (arapça ibāre) ⁽²³⁾ (arapça ibāre) ⁽²⁴⁾ (arapça ibāre) ⁽²⁵⁾ (arapça ibāre)

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı: Cem ALTAY

Uyruğu: Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı

Doğum Yeri ve Tarihi: AYDIN/ 14.02.1990

Tel: 05076870678

E-posta: cem.altay09@gmail.com

EĞİTİM

Lisans	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	22.06.2015
--------	-------------------------------	------------

YABANCI DİL: İngilizce. Yökdil: 75.00